BIBLIOTHECA GRAECA

VIRORUM DOCTORUM OPERA

RECOGNITA ET COMMENTARIIS INSTRUCTA

CURANTIBUS

FR. JACOBS ET VAL. CHR. FR. ROST.

LIPSIAE IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

Bedeutend ermässigte Preise.

Erschienen sind bis jetzt:

	M.	*Pf.*
Aeschinis in Ctesiphontem oratio ed. *Weidner*	3.	60
Aeschyli Agamemno ed. *R. Enger*	3.	75
Aristophanis Nubes ed. *Teuffel.* Ed. II.	1.	20
Delectus epigramm. Graec. ed. *Jacobs*	1.	80
Demosthenis conciones ed. *H. Sauppe.* Sect. I. (cont. Philipp. I. et Olynthiacae I—III.) Ed. II.	1.	—
Euripidis tragoediae ed. *Pflugk* et *Klotz.* Vol. I, II et III. Sect. I—III.	14.	70
Einzeln:		
Vol. I. Sect. 1. Medea. Ed. III.	1.	50
„ I. „ 2. Hecuba. Ed. III. ed. *Wecklein*	1.	20
„ I. „ 3. Andromacha. Ed. II.	1.	20
„ I. „ 4. Heraclidae. Ed. II	1.	20
„ II. „ 1. Helena. Ed. II.	1.	20
„ II. „ 2. Alcestis. Ed. II.	1.	20
„ II. „ 3. Hercules furens Ed. II. cur. *Wecklein*	1.	80
„ II. „ 4. Phoenissae	1.	80
„ III. „ 1. Orestes	1.	20
„ III. „ 2. Iphigenia Taurica	1.	20
„ III. „ 3. Iphigenia quae est Aulide	1.	20
Hesiodi carmina ed. *Goettling* et *Flach.* Ed. III.	6.	60
Homeri Ilias ed. *Spitzner.* Sect. I—IV	4.	50
Einzeln:		
Sect. I. lib. 1—6	—	90
Sect. II. lib. 7—12	—	90
Sect. III. lib. 13—18	1.	35
Sect. IV. lib. 19—24	1.	35
Lysiae et Aeschinis orationes selectae ed. *Bremi*	1.	50
Lysiae orationes selectae ed. *Bremi*	—	90
Pindari carmina cum deperditarum fragm., variet. lect. adi. et comment. illustr. *L. Dissen.* Ed. II. cur. *Schneidewin.* Vol. I.	3.	90
—— Vol. II. Sect. I. II. (Comment. in Olymp. et Pyth.) (à 1 *M.* 50 *Pf.*)	3.	—
Platonis opera omnia ed. *Stallbaum* X voll. (21 Sectiones.)		
Einzeln:		
Vol. I. Sect. 1. Apologia Socratis et Crito. Ed. *Wohlrab*	2.	40
Vol. I. Sect. 2. Phaedo. Ed. V. cur. *Wohlrab*	2.	70
Vol. I. Sect. 3. Symposium c. ind. Ed. III	2.	25
Vol. II. Sect. 1. Gorgias. Ed. III	2.	40
Vol. II. Sect. 2. Protagoras c. ind. Ed. III. ed. *Kroschel*	1.	80
Vol. III. Politia sive de republica libri decem. 2 voll. Ed. II. [Vrgr.]	7.	50
Vol. III. Sect. 1. Politia lib. I—V	4.	20
Vol. III. Sect. 2. lib. VI—X	3.	30
Vol. IV. Sect. 1. Phaedrus. Ed. II	2.	40
Vol. IV. Sect. 2. Menexenus, Lysis, Hippias uterque, Io. Ed. II.	2.	70
Vol. V. Sect. 1. Laches, Charmides, Alcibiades I. II. Ed. II	2.	70
Vol. V. Sect. 2. Cratylus cum. ind.	2.	70
Vol. VI. Sect. 1. Euthydemus	2.	10
Vol. VI. Sect. 2. Meno et Euthyphro itemque incerti scriptoris Theages, Erastae, Hipparchus. [Vergr.]	4.	20

	M.	₰
Platonis opera omnia ed. *Stallbaum.*		
Einzeln:		
Vol. VII. Timaeus et Critias. [Vergriffen.]	5.	40
Vol. VIII. Sect. 1. Theaetetus. Ed. II. rec. *Wohlrab*	3.	—
Vol. VIII. Sect. 2. Sophista . . .	2.	70
Vol. IX. Sect. 1. Politicus et incerti auctoris Minos	2.	70
Vol. IX. Sect. 2. Philebus . . .	2.	70
Vol. X. Sect. 1. Leges. Vol. I. lib. I—IV	3.	60
Vol. X. Sect. 2. lib. V—VIII. .	3.	60
Vol. X. Sect. 3. lib. IX—XII. et Epinomis	3.	60
Sophoclis tragoediae ed. *Wunderus.* 2 voll.	9.	60
Einzeln:		
Vol. I. Sect. 1. Philoctetes. Ed. IV ed. *Wecklein*	1.	50
Vol. I. Sect. 2. Oedipus tyrannus. Ed. IV	1.	20
Vol. I. Sect. 3. Oedipus Coloneus. Ed. III	1.	80
Vol. I. Sect. 4. Antigona. Ed. V ed. *Wecklein*	1.	50
Vol. II. Sect. 1. Electra. Ed. III	1.	20
Vol. II. Sect. 2. Aiax. Ed. III .	1.	20
Vol. II. Sect. 3. Trachiniae. Ed. II	1.	20

	M.	₰
Thucydidis de bello Peloponnesiaco libri VIII ed. *Poppo.*		
Einzeln:		
Vol. I. Sect. 1. Lib. I. Ed. II .	3.	—
Vol. I. Sect. 2. Lib. II. Ed. II .	2.	25
Vol. II. Sect. 1. Lib. III. Ed. II ed. *J. M. Stahl*	2.	40
Vol. II. Sect. 2. Lib. IV. Ed. II ed. *J. M. Stahl*	2.	70
Vol. III. Sect. 1. Lib. V	1.	50
Vol. III. Sect. 2. Lib. VI [Vergr.]	1.	80
Vol. IV. Sect. 1. Lib. VII . . .	1.	50
Vol. IV. Sect. 2. Lib. VIII. . .	1.	50
Xenophontis Cyropaedia ed. *Bornemann.* [Vergriffen.]	1.	50
—— **Memorabilia** ed. *Kühner.* Ed. II	2.	70
—— **Anabasis** ed. *Kühner*.	3.	60
Einzeln à 1 M. 80 ₰.		
Sect. I. lib. I—IV.		
Sect. II. lib. V—VIII.		
—— **Oeconomicus** ed. *Breitenbach*	1.	50
—— **Agesilaus** ed. *Breitenbach* . .	1.	20
—— **Hiero** ed. *Breitenbach*	—	75
—— **Hellenica,** Sect. I. (lib. I. II.) ed. *Breitenbach*	1.	20
—— —— Sect. II. (lib. III—VII) ed. *Breitenbach*	4.	8

ARISTOTELIS
PHYSICA.

RECENSUIT

CAROLUS PRANTL.

LIPSIAE
IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.
MDCCCLXXIX.

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEUBNERI.

HERMANNO BONITZ

ET

EDUARDO ZELLER

D. D. D.

EDITOR.

PRAEFATIO.

In textu constituendo codicem *E*, cuius auctoritatem in libris physicis praecipuam esse constat, secutus sum, quantum fieri potuit, et ideo multis locis a textu Bekkeriano secessi, quod ubi factum est, lectionem ceterorum codicum cum signo „al." addidi. Uncinis [ ] significavi, quae eiicienda, uncinis ⟨ ⟩, quae addenda videntur. In varietate lectionis, quae apud commentatores antiquos reperitur, signum (γϱ) indicat, lectionem ab interprete commemorari, nec tamen agnosci. Apparatum criticum Bekkerianum variis locis Adolphus Torstrik ex autographo correxit („Die Authentica der Berliner Ausgabe des Aristoteles" in „Philologus", Vol. 12, p. 494 ss.), quod propter veram lectionem codicis *E* non praetermittendum erat. Quod emendationes a recentioribus viris doctis adlatas attinet, quas vel in textum recepi vel allegavi, conferas, quae scripserunt Hermannus Bonitz („Aristotelische Studien", Fasc. 1—4), Leonardus Spengel („Ueber das siebente Buch der Physik des Aristoteles" et „Eudemi fragmenta", p. 35), Adolphus Torstrik (in „Fleckeisen, Jahrbücher", Vol. 95 (1867), p. 236 ss., in „Hermes", Vol. 9, p. 425 ss., in „Philologus", Vol. 26, p. 446 ss.), M. Hayduck („Programm des Greifswalder Gymnasiums", 1871 et 1873),

E. Laas („Jahresbericht des Friedrichs-Gymnasiums zu Berlin", 1863), E. Gotschlich (in „Fleckeisen, Jahrbücher", Vol. 105 (1872), p. 618 et Vol. 107 (1874). p. 109), Gerling („De Zenonis paralogismo", Mar 1825), Ed. Zeller („Philos. d. Griechen", Vol. III). Non nullas emendationes, quas in priore mea editione (Lipsiae. 1854. ap. Engelmann) proposui, etiamnunc mihi probatas in textum recepi, alias praetermisi.

Monachii, mense Ianuario 1879.

C. P.

ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΚΡΟΑΣΕΩΣ Α.

Ἐπειδὴ τὸ εἰδέναι καὶ τὸ ἐπίστασθαι συμβαίνει περὶ 184a
πάσας τὰς μεθόδους, ὧν εἰσὶν ἀρχαὶ ἢ αἴτια ἢ στοιχεῖα, ἐκ 11
τοῦ ταῦτα γνωρίζειν (τότε γὰρ οἰόμεθα γινώσκειν ἕκαστον,
ὅταν τὰ αἴτια γνωρίσωμεν τὰ πρῶτα καὶ τὰς ἀρχὰς τὰς
πρώτας καὶ μέχρι τῶν στοιχείων), δῆλον ὅτι καὶ τῆς περὶ
φύσεως ἐπιστήμης πειρατέον διορίσασθαι πρῶτον τὰ περὶ 15
τὰς ἀρχάς. πέφυκε δὲ ἐκ τῶν γνωριμωτέρων ἡμῖν ἡ ὁδὸς
καὶ σαφεστέρων ἐπὶ τὰ σαφέστερα τῇ φύσει καὶ γνωριμώ-
τερα· οὐ γὰρ ταὐτὰ ἡμῖν τε γνώριμα καὶ ἁπλῶς. διόπερ
ἀνάγκη τὸν τρόπον τοῦτον προάγειν ἐκ τῶν ἀσαφεστέρων μὲν
τῇ φύσει ἡμῖν δὲ σαφεστέρων ἐπὶ τὰ σαφέστερα τῇ φύσει 20
καὶ γνωριμώτερα. ἔστι δ' ἡμῖν πρῶτον δῆλα καὶ σαφῆ τὰ
συγκεχυμένα μᾶλλον· ὕστερον δ' ἐκ τούτων γίνεται γνώριμα
τὰ στοιχεῖα καὶ αἱ ἀρχαὶ διαιροῦσι ταῦτα. διὸ ἐκ τῶν κα-
θόλου εἰς τὰ καθ' ἕκαστα δεῖ προιέναι. τὸ γὰρ ὅλον κατὰ
τὴν αἴσθησιν γνωριμώτερον, τὸ δὲ καθόλου ὅλον τί ἐστιν· 25
πολλὰ γὰρ περιλαμβάνει ὥσπερ μέρη τὸ καθόλου. πέπονθε δὲ
ταὐτὸ τοῦτο τρόπον τινὰ καὶ τὰ ὀνόματα πρὸς τὸν λόγον· 184b
ὅλον γάρ τι καὶ ἀδιορίστως σημαίνει, οἷον ὁ κύκλος· ὁ δὲ 11
ὁρισμὸς αὐτοῦ διαιρεῖ εἰς τὰ καθ' ἕκαστα. καὶ τὰ παιδία τὸ
μὲν πρῶτον προσαγορεύει πάντας τοὺς ἄνδρας πατέρας καὶ
μητέρας τὰς γυναῖκας, ὕστερον δὲ διορίζει τούτων ἑκάτερον.

Cod. E (Parisiensis 1853).
184a 24 εἰς] ἐπὶ al. — 26 ὥσπερ] ὡς al.

15 Ἀνάγκη δ' ἤτοι μίαν εἶναι τὴν ἀρχὴν ἢ πλείους, καὶ εἰ 2
μίαν, ἤτοι ἀκίνητον, ὥς φησι Παρμενίδης καὶ Μέλισσος, ἢ κι-
νουμένην, ὥσπερ οἱ φυσικοί, οἱ μὲν ἀέρα φάσκοντες εἶναι οἱ δ'
ὕδωρ τὴν πρώτην ἀρχήν· εἰ δὲ πλείους, ἢ πεπερασμένας ἢ ἀπεί-
ρους, καὶ εἰ πεπερασμένας πλείους δὲ μιᾶς, ἢ δύο ἢ τρεῖς ἢ τέτ-
20 ταρας ἢ ἄλλον τινὰ ἀριθμόν, καὶ εἰ ἀπείρους, ἢ οὕτως ὥσπερ
Δημόκριτος, τὸ γένος ἕν, σχήματι δὲ <πολλά>, ἢ εἴδει διαφερού-
σας ἢ καὶ ἐναντίας. ὁμοίως δὲ ζητοῦσι καὶ οἱ τὰ ὄντα ζητοῦντες
πόσα· ἐξ ὧν γὰρ τὰ ὄντα ἐστὶ πρώτων, ζητοῦσι, ταῦτα πότερον
ἓν ἢ πολλά, καὶ εἰ πολλά, πεπερασμένα ἢ ἄπειρα, ὥστε τὴν
25 ἀρχὴν καὶ τὸ στοιχεῖον ζητοῦσι πότερον ἓν ἢ πολλά. τὸ μὲν
οὖν εἰ ἓν καὶ ἀκίνητον τὸ ὂν σκοπεῖν οὐ περὶ φύσεώς ἐστι σκο-
185a πεῖν· ὥσπερ γὰρ καὶ τῷ γεωμέτρῃ οὐκέτι λόγος ἐστὶ πρὸς
τὸν ἀνελόντα τὰς ἀρχάς, ἀλλ' ἤτοι ἑτέρας ἐπιστήμης ἢ πα-
σῶν κοινῆς, οὕτως οὐδὲ τῷ περὶ ἀρχῶν· οὐ γὰρ ἔτι ἀρχή
ἐστιν, εἰ ἓν μόνον καὶ οὕτως ἕν ἐστιν. ἡ γὰρ ἀρχὴ τινὸς ἢ τι-
5 νῶν. ὅμοιον δὴ τὸ σκοπεῖν εἰ οὕτως ἓν καὶ πρὸς ἄλλην θέσιν
ὁποιανοῦν διαλέγεσθαι τῶν λόγου ἕνεκα λεγομένων, οἷον τὴν
Ἡρακλείτειον, ἢ εἴ τις φαίη ἄνθρωπον ἕνα τὸ ὂν εἶναι, ἢ
λύειν λόγον ἐριστικόν [ὅπερ ἀμφότεροι μὲν ἔχουσιν οἱ λόγοι,
καὶ ὁ Μελίσσου καὶ ὁ Παρμενίδου· καὶ γὰρ ψευδῆ λαμ-
10 βάνουσι καὶ ἀσυλλόγιστοί εἰσιν· μᾶλλον δ' ὁ Μελίσσου φορ-
τικὸς καὶ οὐκ ἔχων ἀπορίαν, ἀλλ' ἑνὸς ἀτόπου δοθέντος τὰ
ἄλλα συμβαίνει· τοῦτο δὲ οὐδὲν χαλεπόν]. ἡμῖν δ' ὑποκεί-
σθω τὰ φύσει ἢ πάντα ἢ ἔνια κινούμενα εἶναι· δῆλον δ' ἐκ
τῆς ἐπαγωγῆς. ἅμα δ' οὐδὲ λύειν ἅπαντα προσήκει, ἀλλ'
15 ἢ ὅσα ἐκ τῶν ἀρχῶν τις ἐπιδεικνὺς ψεύδεται, ὅσα δὲ μή,

184b 15 δ'] δὴ Torstrik. — 21—25 Themistius et Simplicius et Philoponus eodem textu, quem nostri codices praebent, usi sunt. — 21 τὸ] τὸ μὲν Simplicius, Bonitz. πολλά addidi; Bonitz addit καὶ τάξει καὶ θέσει διαφερούσας, Torstrik addit διαφερούσας. ἢ εἴδει] ἢ καὶ εἴδει Torstrik. — 22 ἢ eiicit Torstrik. — 23 πρώτων Bonitz, libri πρῶτον. 185a 8 ὅπερ — 12 χαλεπόν Bekker delenda censet collatis 186a 6—10.

οὔ, οἷον τὸν τετραγωνισμὸν τὸν μὲν διὰ τῶν τμημάτων γεωμετρικοῦ διαλῦσαι, τὸν δ' Ἀντιφῶντος οὐ γεωμετρικοῦ. οὐ μὴν ἀλλ' ἐπειδὴ περὶ φύσεως μὲν οὔ, φυσικὰς δὲ ἀπορίας συμβαίνει λέγειν αὐτοῖς, ἴσως ἔχει καλῶς ἐπὶ μικρὸν διαλεχθῆναι περὶ αὐτῶν· ἔχει γὰρ φιλοσοφίαν ἡ σκέψις. ἀρχὴ 20 δὲ οἰκειοτάτη πασῶν, ἐπεὶ πολλαχῶς λέγεται τὸ ὄν, ἰδεῖν πῶς λέγουσιν οἱ λέγοντες εἶναι ἓν τὰ πάντα, πότερον οὐσίαν ἅπαντα ἢ ποσὰ ἢ ποιά, καὶ πάλιν πότερον οὐσίαν μίαν τὰ πάντα, οἷον ἄνθρωπον ἕνα ἢ ἵππον ἕνα ἢ ψυχὴν μίαν, ἢ ποιὸν ἓν δὲ τοῦτο, οἷον λευκὸν ἢ θερμὸν ἢ τῶν ἄλλων 25 τι τῶν τοιούτων. ταῦτα γὰρ πάντα διαφέρει τε πολὺ καὶ ἀδύνατα λέγειν. εἰ μὲν γὰρ ἔσται καὶ οὐσία καὶ ποιὸν καὶ ποσόν, καὶ ταῦτα εἴτ' ἀπολελυμένα ἀπ' ἀλλήλων εἴτε μή, πολλὰ τὰ ὄντα. εἰ δὲ πάντα ποιὸν ἢ ποσόν, εἴτ' οὔσης οὐσίας εἴτε μὴ οὔσης, ἄτοπον, εἰ δεῖ ἄτοπον λέγειν τὸ ἀδύνατον. 30 οὐθὲν γὰρ τῶν ἄλλων χωριστόν ἐστι παρὰ τὴν οὐσίαν· πάντα γὰρ καθ' ὑποκειμένου τῆς οὐσίας λέγεται. Μέλισσος δὲ τὸ ὂν ἄπειρόν φησιν εἶναι. ποσὸν ἄρα τι τὸ ὄν· τὸ γὰρ ἄπειρον ἐν τῷ ποσῷ, οὐσίαν δὲ ἄπειρον εἶναι ἢ ποιότητα ἢ πάθος οὐκ ἐνδέχεται εἰ μὴ κατὰ συμβεβηκός, εἰ ἅμα καὶ πο- 185b σὰ ἄττα εἶεν· ὁ γὰρ τοῦ ἀπείρου λόγος τῷ ποσῷ προσχρῆται, ἀλλ' οὐκ οὐσίᾳ οὐδὲ τῷ ποιῷ. εἰ μὲν τοίνυν καὶ οὐσία ἐστὶ καὶ ποσόν, δύο καὶ οὐχ ἓν τὸ ὄν· εἰ δ' οὐσία μόνον, οὐκ ἄπειρον, οὐδὲ μέγεθος ἕξει οὐδέν· ποσὸν γάρ τι ἔσται. ἔτι 5 ἐπεὶ καὶ αὐτὸ τὸ ἓν πολλαχῶς λέγεται ὥσπερ καὶ τὸ ὄν, σκεπτέον τίνα τρόπον λέγουσιν εἶναι ἓν τὸ πᾶν. λέγεται δ' ἓν ἢ τὸ συνεχὲς ἢ τὸ ἀδιαίρετον ἢ ὧν ὁ λόγος ὁ αὐτὸς καὶ εἷς ὁ τοῦ τί ἦν εἶναι, ὥσπερ μέθυ καὶ οἶνος. εἰ μὲν τοίνυν συνεχές, πολλὰ τὸ ἕν· εἰς ἄπειρον γὰρ διαιρετὸν τὸ συν- 10 εχές. ἔχει δ' ἀπορίαν περὶ τοῦ μέρους καὶ ὅλου, ἴσως δὲ οὐ πρὸς τὸν λόγον ἀλλ' αὐτὴν καθ' αὑτήν, πότερον ἓν ἢ

21 ἐπεὶ] ἐπειδὴ al. — 23 ἅπαντα] τὰ πάντα al. — 27 ποσὸν καὶ ποιὸν al. 185b 11 ὅλου] τοῦ ὅλου al.

πλείω τὸ μέρος καὶ τὸ ὅλον, καὶ πῶς ἓν ἢ πλείω, καὶ εἰ πλείω, πῶς πλείω, καὶ περὶ τῶν μερῶν τῶν μὴ συνεχῶν·
15 καὶ εἰ τῷ ὅλῳ ἓν ἑκάτερον ὡς ἀδιαίρετον, ὅτι καὶ αὐτὰ αὑτοῖς. ἀλλὰ μὴν εἰ ὡς ἀδιαίρετον, οὐθὲν ἔσται ποσὸν οὐδὲ ποιόν, οὐδὲ δὴ ἄπειρον τὸ ὄν, ὥσπερ Μέλισσός φησιν, οὐδὲ πεπερασμένον, ὥσπερ Παρμενίδης· τὸ γὰρ πέρας ἀδιαίρετον, οὐ τὸ πεπερασμένον. ἀλλὰ μὴν εἰ τῷ λόγῳ ἓν τὰ
20 ὄντα πάντα ὡς λώπιον καὶ ἱμάτιον, τὸν Ἡρακλείτου λόγον συμβαίνει λέγειν αὐτοῖς· ταὐτὸν γὰρ ἔσται ἀγαθῷ καὶ κακῷ εἶναι καὶ ἀγαθῷ καὶ μὴ ἀγαθῷ εἶναι, ὥστε ταὐτὸν ἔσται ἀγαθὸν καὶ οὐκ ἀγαθὸν καὶ ἄνθρωπος καὶ ἵππος, καὶ οὐ περὶ τοῦ ἓν εἶναι τὰ ὄντα ὁ λόγος ἔσται αὐτοῖς ἀλλὰ περὶ τοῦ
25 μηδέν, καὶ τὸ τοιῳδὶ εἶναι καὶ τοσῳδὶ ταὐτόν. ἐθορυβοῦντο δὲ καὶ οἱ ὕστεροι τῶν ἀρχαίων ὅπως μὴ ἅμα γένηται αὐτοῖς τὸ αὐτὸ ἓν καὶ πολλά. διὸ οἱ μὲν τὸ ἔστιν ἀφεῖλον, ὥσπερ Λυκόφρων, οἱ δὲ τὴν λέξιν μετερρύθμιζον, ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὐ λευκός ἐστιν ἀλλὰ λελεύκωται, οὐδὲ βαδί-
30 ζων ἐστὶν ἀλλὰ βαδίζει, ἵνα μή ποτε τὸ ἔστι προσάπτοντες πολλὰ εἶναι ποιῶσι τὸ ἕν, ὡς μοναχῶς λεγομένου τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ὄντος. πολλὰ δὲ τὰ ὄντα ἢ λόγῳ (οἷον ἄλλο τὸ λευκῷ εἶναι καὶ μουσικῷ, τὸ δὲ αὐτὸ ἄμφω· πολλὰ ἄρα τὸ ἕν) ἢ διαιρέσει, ὥσπερ τὸ ὅλον καὶ τὰ μέρη. ἐνταῦθα
186a δὲ ἤδη ἠπόρουν, καὶ ὡμολόγουν τὸ ἓν πολλὰ εἶναι, ὥσπερ οὐκ ἐνδεχόμενον ταὐτὸν ἕν τε καὶ πολλὰ εἶναι, μὴ τἀντικείμενα δέ· ἔστι γὰρ τὸ ἓν καὶ δυνάμει καὶ ἐντελεχείᾳ.

Τόν τε δὴ τρόπον τοῦτον ἐπιοῦσιν ἀδύνατον φαίνεται 3
5 τὰ ὄντα ἓν εἶναι, καὶ ἐξ ὧν ἐπιδεικνύουσι, λύειν οὐ χαλεπόν. ἀμφότεροι γὰρ ἐριστικῶς συλλογίζονται, καὶ Μέλισσος καὶ Παρμενίδης· καὶ γὰρ ψευδῆ λαμβάνουσι καὶ ἀσυλλόγιστοί εἰσιν αὐτῶν οἱ λόγοι· μᾶλλον δ' ὁ Μελίσσου

22 ἀγαθῷ καὶ μὴ ἀγαθῷ εἶναι] μὴ ἀγαθῷ καὶ ἀγαθῷ al. — 26 ὕστεροι] ὕστερον Simpl. — 33 τὸ δὲ αὐτὸ] τῷ δ' αὐτῷ al. 186a 3 ἓν] ὂν καὶ ἓν Simpl.

φορτικὸς καὶ οὐκ ἔχων ἀπορίαν, ἀλλ' ἑνὸς ἀτόπου δοθέντος τἆλλα συμβαίνει· τοῦτο δ' οὐθὲν χαλεπόν. ὅτι μὲν οὖν πα- 10 ραλογίζεται Μέλισσος, δῆλον· οἴεται γὰρ εἰληφέναι, εἰ τὸ γενόμενον ἔχει ἀρχὴν ἅπαν, ὅτι καὶ τὸ μὴ γενόμενον οὐκ ἔχει. εἶτα καὶ τοῦτο ἄτοπον, τὸ παντὸς οἴεσθαι εἶναι ἀρχὴν τοῦ πράγματος καὶ μὴ τοῦ χρόνου, καὶ γενέσεως μὴ τῆς ἁπλῆς ἀλλὰ καὶ ἀλλοιώσεως, ὥσπερ οὐκ ἀθρόας 15 γινομένης μεταβολῆς. ἔπειτα διὰ τί ἀκίνητον, εἰ ἕν; ὥσπερ γὰρ καὶ τὸ μέρος ἓν ὄν, τοδὶ τὸ ὕδωρ, κινεῖται ἐν ἑαυτῷ, διὰ τί οὐ καὶ πᾶν; ἔπειτα ἀλλοίωσις διὰ τί οὐκ ἂν εἴη; ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τῷ εἴδει οἷόν τε ἓν εἶναι, πλὴν τῷ ἐξ οὗ. οὕτως δὲ ἓν καὶ τῶν φυσικῶν τινὲς λέγουσιν, ἐκείνως δ' 20 οὔ· ἄνθρωπος γὰρ ἵππου ἕτερον τῷ εἴδει καὶ τἀναντία ἀλλήλων. καὶ πρὸς Παρμενίδην δὲ ὁ αὐτὸς τρόπος τῶν λόγων, καὶ εἴ τινες ἄλλοι εἰσὶν ἴδιοι· καὶ ἡ λύσις τῇ μὲν ὅτι ψευδὴς τῇ δὲ ὅτι οὐ συμπεραίνεται, ψευδὴς μὲν ᾗ ἁπλῶς λαμβάνει τὸ ὂν λέγεσθαι, λεγομένου πολλαχῶς, ἀσυμ- 25 πέραντος δὲ ὅτι, εἰ μόνα τὰ λευκὰ ληφθείη, σημαίνοντος ἓν τοῦ λευκοῦ, οὐθὲν ἧττον πολλὰ τὰ λευκὰ καὶ οὐχ ἕν· οὔτε γὰρ τῇ συνεχείᾳ ἓν ἔσται τὸ λευκὸν οὔτε τῷ λόγῳ. ἄλλο γὰρ ἔσται τὸ εἶναι λευκῷ καὶ τὸ δεδεγμένῳ, καὶ οὐκ ἔσται παρὰ τὸ λευκὸν οὐθὲν χωριστόν· οὐ γὰρ ᾗ χωριστόν, ἀλλὰ 30 τῷ εἶναι ἕτερον τὸ λευκὸν καὶ ᾧ ὑπάρχει. ἀλλὰ τοῦτο Παρμενίδης οὔπω ἑώρα. ἀνάγκη δὴ λαβεῖν μὴ μόνον ἓν σημαίνειν τὸ ὄν, καθ' οὗ ἂν κατηγορηθῇ, ἀλλὰ καὶ ὅπερ ὂν καὶ ὅπερ ἕν· τὸ γὰρ συμβεβηκὸς καθ' ὑποκειμένου τινὸς λέγεται, ὥστε ᾧ συμβέβηκε τὸ ὄν, οὐκ ἔσται (ἕτερον γὰρ 35 τοῦ ὄντος)· ἔσται τι ἄρα οὐκ ὄν· οὐ δὴ ἔσται ἄλλῳ ὑπάρ- 186b χον τὸ ὅπερ ὄν. οὐ γὰρ ἔσται ὄν τι αὐτῷ εἶναι, εἰ μὴ πολλὰ τὸ ὂν σημαίνει οὕτως ὥστε εἶναί τι ἕκαστον· ἀλλ' ὑπόκειται τὸ ὂν σημαίνειν ἕν. εἰ οὖν τὸ ὅπερ ὂν μηδενὶ συμβέβηκεν ἀλλ' ἐκείνῳ, τί μᾶλλον τὸ ὅπερ ὂν σημαίνει τὸ 5

32 ἑώρα] συνεώρα al.

ὂν ἢ μὴ ὄν; εἰ γὰρ ἔσται τὸ ὅπερ ὂν ταὐτὸ καὶ λευκόν, τὸ λευκῷ δ' εἶναι μή ἐστιν ὅπερ ὄν (οὐδὲ γὰρ συμβεβηκέναι αὐτῷ οἷόν τε τὸ ὄν, οὐθὲν γὰρ ὂν ὃ οὐχ ὅπερ ὄν), οὐκ ἄρα ὂν τὸ λευκόν (οὐχ οὕτω δὲ ὥσπερ μὴ ὄν τι, ἀλλ' ὅλως μὴ
10 ὄν)· τὸ ἄρα ὅπερ ὂν οὐκ ὄν· ἀληθὲς γὰρ εἰπεῖν ὅτι λευκόν, τοῦτο δὲ οὐκ ὂν ἐσήμαινεν· ὥστ' εἰ καὶ τὸ λευκὸν σημαίνει ὅπερ ὄν, πλείω ἄρα σημαίνει τὸ ὄν. οὐ τοίνυν οὐδὲ μέγεθος ἕξει τὸ ὄν, εἴπερ ὅπερ ὄν· ἑκατέρῳ γὰρ ἕτερον τὸ εἶναι τῶν μορίων. ὅτι δὲ διαιρεῖται τὸ ὅπερ ὂν εἰς ὅπερ ὄν τι
15 ἄλλο, καὶ τῷ λόγῳ φανερόν, οἷον ὁ ἄνθρωπος εἰ ἔστιν ὅπερ ὄν τι, ἀνάγκη καὶ τὸ ζῷον ὅπερ ὄν τι εἶναι καὶ τὸ δίπουν. εἰ γὰρ μὴ ὅπερ ὄν τι, συμβεβηκότα ἔσται. ἢ οὖν τῷ ἀνθρώπῳ ἢ ἄλλῳ τινὶ ὑποκειμένῳ. ἀλλ' ἀδύνατον· συμβεβηκός τε γὰρ λέγεται τοῦτο, ἢ ὃ ἐνδέχεται ὑπάρχειν καὶ μὴ ὑπάρ-
20 χειν, ἢ οὗ ἐν τῷ λόγῳ ἐνυπάρχει τὸ ᾧ συμβέβηκεν, ἢ ἐν ᾧ ὁ λόγος ὑπάρχει ᾧ συμβέβηκεν, οἷον τὸ μὲν καθῆσθαι ὡς χωριζόμενον, ἐν δὲ τῷ σιμῷ ὑπάρχει ὁ λόγος ὁ τῆς ῥινὸς ᾗ φαμὲν συμβεβηκέναι τὸ σιμόν. ἔτι ὅσα ἐν τῷ ὁριστικῷ λόγῳ ἔνεστιν ἢ ἐξ ὧν ἐστίν, ἐν τῷ λόγῳ τῷ τούτων οὐκ ἐνυ-
25 πάρχει ὁ λόγος ὁ τοῦ ὅλου, οἷον ἐν τῷ δίποδι ὁ τοῦ ἀνθρώπου ἢ ἐν τῷ λευκῷ ὁ τοῦ λευκοῦ ἀνθρώπου. εἰ τοίνυν ταῦτα τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον καὶ τῷ ἀνθρώπῳ συμβέβηκε τὸ δίπουν, ἀνάγκη χωριστὸν εἶναι αὐτό, ὥστε ἐνδέχοιτο ἂν μὴ δίπουν εἶναι τὸν ἄνθρωπον, ἢ ἐν τῷ λόγῳ τῷ τοῦ δίποδος
30 ἐνέσται ὁ τοῦ ἀνθρώπου λόγος. ἀλλ' ἀδύνατον· ἐκεῖνο γὰρ ἐν τῷ ἐκείνου λόγῳ ἔνεστιν. εἰ δ' ἄλλῳ συμβέβηκε τὸ δίπουν καὶ τὸ ζῷον, καὶ μή ἐστιν ἑκάτερον ὅπερ ὄν τι, καὶ ὁ ἄνθρωπος ἂν εἴη τῶν συμβεβηκότων ἑτέρῳ. ἀλλὰ τὸ ὅπερ ὄν τι ἔστω μηδενὶ συμβεβηκός, καὶ καθ' οὗ ἄμφω,

186ᵇ 9 μὴ ὄν τι] τι μὴ ὄν al. — 13 ὅπερ ὄν] ὅπερ ὂν τὸ ὄν al. — 20 ἐνυπάρχει] ὑπάρχει al. — 34 καὶ καθ' οὗ — 35 λεγέσθω Laas transponit post 32 ὅπερ ὄν τι.

καὶ τὸ ἐκ τούτων λεγέσθω· ἐξ ἀδιαιρέτων ἄρα τὸ πᾶν. 35
ἔνιοι δ' ἐνέδοσαν τοῖς λόγοις ἀμφοτέροις, τῷ μὲν ὅτι πάντα 187a
ἕν, εἰ τὸ ὂν ἓν σημαίνει, ὅτι ἔστι τὸ μὴ ὄν, τῷ δὲ ἐκ τῆς
διχοτομίας, ἄτομα ποιήσαντες μεγέθη. φανερὸν δὲ καὶ ὅτι
οὐκ ἀληθές, ὡς εἰ ἓν σημαίνει τὸ ὂν καὶ μὴ οἷόν τε ἅμα
τὴν ἀντίφασιν, οὐκ ἔσται οὐθὲν μὴ ὄν· οὐθὲν γὰρ κωλύει μὴ 5
ἁπλῶς εἶναι ἀλλὰ μὴ ὄν τι εἶναι τὸ μὴ ὄν. τὸ δὲ δὴ φά-
ναι παρ' αὐτὸ τὸ ὄν, ὡς εἰ μή τι ἔσται ἄλλο, ἓν πάντα ἔσε-
σθαι, ἄτοπον. τίς γὰρ μανθάνει αὐτὸ τὸ ὂν εἰ μὴ τὸ ὅπερ
ὄν τι εἶναι; εἰ δὲ τοῦτο, οὐδὲν ὅμως κωλύει πολλὰ εἶναι τὰ
ὄντα, ὥσπερ εἴρηται. ὅτι μὲν οὖν οὕτως ἓν εἶναι τὸ ὂν ἀδύνα- 10
τον, δῆλον.

4 Ὡς δ' οἱ φυσικοὶ λέγουσι, δύο τρόποι εἰσίν. οἱ μὲν
γὰρ ἓν ποιήσαντες τὸ ὂν σῶμα τὸ ὑποκείμενον, ἢ τῶν τριῶν
τι ἢ ἄλλο, ὅ ἐστι πυρὸς μὲν πυκνότερον ἀέρος δὲ λεπτότε-
ρον, τἆλλα γεννῶσι πυκνότητι καὶ μανότητι πολλὰ ποι- 15
οῦντες. ταῦτα δ' ἐστὶν ἐναντία, καθόλου δ' ὑπεροχὴ καὶ
ἔλλειψις, ὥσπερ τὸ μέγα φησὶ Πλάτων καὶ τὸ μικρόν,
πλὴν ὅτι ὁ μὲν ταῦτα ποιεῖ ὕλην τὸ δὲ ἓν τὸ εἶδος, οἱ
δὲ τὸ μὲν ἓν τὸ ὑποκείμενον ὕλην, τὰ δ' ἐναντία διαφορὰς
καὶ εἴδη. οἱ δ' ἐκ τοῦ ἑνὸς ἐνούσας τὰς ἐναντιότητας ἐκ- 20
κρίνεσθαι, ὥσπερ Ἀναξίμανδρός φησι καὶ ὅσοι δ' ἓν καὶ
πολλά φασιν εἶναι τὰ ὄντα, ὥσπερ Ἐμπεδοκλῆς καὶ Ἀναξα-
γόρας· ἐκ τοῦ μίγματος γὰρ καὶ οὗτοι ἐκκρίνουσι τἆλλα. δια-
φέρουσι δ' ἀλλήλων τῷ τὸν μὲν περίοδον ποιεῖν τούτων, τὸν
δ' ἅπαξ, καὶ τὸν μὲν ἄπειρα ποιεῖν τά τε ὁμοιομερῆ καὶ τἀναν- 25
τία, τὸν δὲ τὰ καλούμενα στοιχεῖα μόνον. ἔοικε δὲ Ἀναξα-
γόρας ἄπειρα οὕτως οἰηθῆναι διὰ τὸ ὑπολαμβάνειν τὴν κοι-
νὴν δόξαν τῶν φυσικῶν εἶναι ἀληθῆ, ὡς οὐ γινομένου οὐδε-
νὸς ἐκ τοῦ μὴ ὄντος· διὰ τοῦτο γὰρ οὕτω λέγουσιν, ἦν ὁμοῦ
τὰ πάντα, καὶ τὸ γίνεσθαι τοιόνδε καθέστηκεν ἀλλοιοῦσθαι. 30

35 καὶ τὸ] καὶ ἑκάτερον καὶ τὸ al. et Simpl. et Philop.
187^a 22 τὰ ὄντα om al. — 25 ποιεῖν om al.

οἱ δὲ σύγκρισιν καὶ διάκρισιν. ἔτι δ' ἐκ τοῦ γίνεσθαι ἐξ ἀλλήλων τἀναντία· ἐνυπῆρχεν ἄρα· εἰ γὰρ πᾶν μὲν τὸ γινόμενον ἀνάγκη γίνεσθαι ἢ ἐξ ὄντων ἢ ἐκ μὴ ὄντων, τούτων δὲ τὸ μὲν ἐκ μὴ ὄντων γίνεσθαι ἀδύνατον (περὶ γὰρ ταύτης
35 ὁμογνωμονοῦσι τῆς δόξης ἅπαντες οἱ περὶ φύσεως), τὸ λοιπὸν ἤδη συμβαίνειν ἐξ ἀνάγκης ἐνόμισαν ἐξ ὄντων μὲν καὶ ἐνυπαρχόντων γίνεσθαι, διὰ μικρότητα δὲ τῶν ὄγκων ἐξ
187b ἀναισθήτων ἡμῖν. διό φασι πᾶν ἐν παντὶ μεμῖχθαι, διότι πᾶν ἐκ παντὸς ἑώρων γινόμενον· φαίνεσθαι δὲ διαφέροντα καὶ προσαγορεύεσθαι ἕτερα ἀλλήλων ἐκ τοῦ μάλισθ' ὑπερέχοντος διὰ πλῆθος ἐν τῇ μίξει τῶν ἀπείρων· εἰλικρινῶς μὲν
5 γὰρ ὅλον λευκὸν ἢ μέλαν ἢ γλυκὺ ἢ σάρκα ἢ ὀστοῦν οὐκ εἶναι, ὅτου δὲ πλεῖστον ἔχει, τοῦτο δοκεῖν εἶναι τὴν φύσιν τοῦ πράγματος. εἰ δὴ τὸ μὲν ἄπειρον ᾗ ἄπειρον ἄγνωστον, τὸ μὲν κατὰ πλῆθος ἢ κατὰ μέγεθος ἄπειρον ἄγνωστον πόσον τι, τὸ δὲ κατ' εἶδος ἄπειρον ἄγνωστον ποιόν τι.
10 τῶν δ' ἀρχῶν ἀπείρων οὐσῶν καὶ κατὰ πλῆθος καὶ κατ' εἶδος, ἀδύνατον εἰδέναι τὰ ἐκ τούτων· οὕτω γὰρ ἅπαν εἰδέναι τὸ σύνθετον ὑπολαμβάνομεν, ὅταν εἰδῶμεν ἐκ τίνων καὶ πόσων ἐστίν. ἔτι δ' εἰ ἀνάγκη, οὗ τὸ μόριον ἐνδέχεται ὁπηλικονοῦν εἶναι κατὰ μέγεθος καὶ μικρότητα, καὶ αὐτὸ ἐνδέχεσθαι
15 (λέγω δὲ τῶν τοιούτων τι μορίων, εἰς ὃ ἐνυπάρχον διαιρεῖται τὸ ὅλον), εἰ δὴ ἀδύνατον ζῷον ἢ φυτὸν ὁπηλικονοῦν εἶναι κατὰ μέγεθος καὶ μικρότητα, φανερὸν ὅτι οὐδὲ τῶν μορίων ὁτιοῦν· ἔσται γὰρ καὶ τὸ ὅλον ὁμοίως. σὰρξ δὲ καὶ ὀστοῦν καὶ τὰ τοιαῦτα μόρια ζῴου, καὶ οἱ καρποὶ τῶν φυτῶν.
20 δῆλον τοίνυν ὅτι ἀδύνατον σάρκα ἢ ὀστοῦν ἢ ἄλλο τι ὁπηλικονοῦν εἶναι τὸ μέγεθος, ἐπὶ τὸ μεῖζον ἢ ἐπὶ τὸ ἔλαττον. ἔτι εἰ πάντα μὲν ἐνυπάρχει τὰ τοιαῦτα ἐν ἀλλήλοις, καὶ μὴ γίνεται ἀλλ' ἐκκρίνεται ἐνόντα, λέγεται δὲ ἀπὸ τοῦ πλείονος, γίνεται δὲ ἐξ ὁτουοῦν ὁτιοῦν, οἷον ἐκ σαρκὸς ὕδωρ ἐκ-

187b 6 ἔχει] ἕκαστον ἔχει al. — 11 ἅπαν om al. — 16 δὴ Bonitz. δὲ libri. οὖν Simpl.

κρινόμενον καὶ σὰρξ ἐξ ὕδατος, ἅπαν δὲ σῶμα πεπερασμέ- 25
νον ἀναιρεῖται ὑπὸ σώματος πεπερασμένου, φανερὸν ὅτι οὐκ
ἐνδέχεται ἐν ἑκάστῳ ἕκαστον ὑπάρχειν. ἀφαιρεθείσης γὰρ
ἐκ τοῦ ὕδατος σαρκός, καὶ πάλιν ἄλλης γενομένης ἐκ τοῦ
λοιποῦ ἀποκρίσει, εἰ καὶ ἀεὶ ἐλάττων ἔσται ἡ ἐκκρινομένη,
ἀλλ' ὅμως οὐχ ὑπερβαλεῖ μέγεθός τι τῇ σμικρότητι. ὥστ' 30
εἰ μὲν στήσεται ἡ ἔκκρισις, οὐχ ἅπαν ἐν παντὶ ἐνέσται (ἐν
γὰρ τῷ λοιπῷ ὕδατι οὐκ ἐνυπάρξει σάρξ), εἰ δὲ μὴ στήσε-
ται ἀλλ' ἀεὶ ἕξει ἀφαίρεσιν, ἐν πεπερασμένῳ μεγέθει ἴσα
πεπερασμένα ἐνέσται ἄπειρα τὸ πλῆθος· τοῦτο δ' ἀδύνατον.
πρὸς δὲ τούτοις, εἰ ἅπαν μὲν σῶμα ἀφαιρεθέντος τινὸς ἔλατ- 35
τον ἀνάγκη γίνεσθαι, τῆς δὲ σαρκὸς ὥρισται τὸ ποσὸν καὶ
μεγέθει καὶ μικρότητι, φανερὸν ὅτι ἐκ τῆς ἐλαχίστης σαρ-
κὸς οὐθὲν ἐκκριθήσεται σῶμα· ἔσται γὰρ ἔλαττον τῆς ἐλα- 188a
χίστης. ἔτι δ' ἐν τοῖς ἀπείροις σώμασιν ἐνυπάρχοι ἂν ἤδη
σὰρξ ἄπειρος καὶ αἷμα καὶ ἐγκέφαλος, κεχωρισμένα μέν-
τοι ἀπ' ἀλλήλων, οὐθὲν δ' ἧττον ὄντα, καὶ ἄπειρον ἕκαστον·
τοῦτο δ' ἄλογον. τὸ δὲ μηδέποτε διακριθήσεσθαι οὐκ εἰδότως 5
μὲν λέγεται, ὀρθῶς δὲ λέγεται· τὰ γὰρ πάθη ἀχώριστα.
εἰ οὖν ἐμέμικτο τὰ χρώματα καὶ αἱ ἕξεις, ἐὰν διακριθῶσιν,
ἔσται τι λευκὸν καὶ ὑγιαῖνον οὐχ ἕτερόν τι ὂν οὐδὲ καθ' ὑπο-
κειμένου. ὥστε ἄτοπος τὰ ἀδύνατα ζητῶν ὁ νοῦς, εἴπερ βού-
λεται μὲν αὐτὰ διακρῖναι, τοῦτο δὲ ποιῆσαι ἀδύνατον καὶ 10
κατὰ ποσὸν καὶ κατὰ ποιόν, κατὰ μὲν τὸ ποσὸν ὅτι οὐκ
ἔστιν ἐλάχιστον μέγεθος, κατὰ δὲ τὸ ποιὸν ὅτι ἀχώριστα τὰ
πάθη. οὐκ ὀρθῶς δὲ οὐδὲ τὴν γένεσιν λαμβάνει τῶν ὁμο-
ειδῶν. ἔστι μὲν γὰρ ὡς ὁ πηλὸς εἰς πηλοὺς διαιρεῖται, ἔστι
δ' ὡς οὔ. καὶ οὐχ ὁ αὐτὸς τρόπος, ὡς πλίνθος ἐξ οἰκίας καὶ 15
οἰκία ἐκ πλίνθων, οὕτω δὲ καὶ ὕδωρ καὶ ἀὴρ ἐξ ἀλλήλων

28 γενομένης] γινομένης al. 188ᵃ 8 καὶ ὑγιαῖνον] ἢ ὑγιεινὸν al. — 10 αὐτὰ om al. — 13 ὁμοειδῶν Simpl., Torstrik. ὁμοιοειδῶν Bekker. — 15 πλίνθοι al.

καὶ εἰσὶ καὶ γίνονται· βέλτιόν τε ἐλάττω καὶ πεπερασμένα λαβεῖν, ὅπερ ποιεῖ Ἐμπεδοκλῆς.

Πάντες δὴ τἀναντία ἀρχὰς ποιοῦσιν οἵ τε λέγοντες ὅτι 5
20 ἓν τὸ πᾶν καὶ μὴ κινούμενον (καὶ γὰρ Παρμενίδης θερμὸν καὶ ψυχρὸν ἀρχὰς ποιεῖ, ταῦτα δὲ προσαγορεύει πῦρ καὶ γῆν) καὶ οἱ μανὸν καὶ πυκνόν, καὶ Δημόκριτος τὸ στερεὸν καὶ κενόν, ὧν τὸ μὲν ὡς ὂν τὸ δ' ὡς οὐκ ὂν εἶναί φησιν· ἔτι θέσει, σχήματι, τάξει. ταῦτα δὲ γένη ἐναντίων· θέσεως ἄνω
25 κάτω, πρόσθεν ὄπισθεν, σχήματος γωνία εὐθὺ περιφερές. ὅτι μὲν οὖν τἀναντία πως πάντες ποιοῦσι τὰς ἀρχάς, δῆλον. καὶ τοῦτο εὐλόγως· δεῖ γὰρ τὰς ἀρχὰς μήτε ἐξ ἀλλήλων εἶναι μήτε ἐξ ἄλλων, καὶ ἐκ τούτων πάντα· τοῖς δ' ἐναντίοις τοῖς πρώτοις ὑπάρχει ταῦτα, διὰ μὲν τὸ πρῶτα εἶναι
30 μὴ ἐξ ἄλλων, διὰ δὲ τὸ ἐναντία μὴ ἐξ ἀλλήλων. ἀλλὰ δεῖ τοῦτο καὶ ἐπὶ τοῦ λόγου σκέψασθαι πῶς συμβαίνει. ληπτέον δὴ πρῶτον ὅτι πάντων τῶν ὄντων οὐθὲν οὔτε ποιεῖν πέφυκεν οὔτε πάσχειν τὸ τυχὸν ὑπὸ τοῦ τυχόντος, οὐδὲ γίνεται ὁτιοῦν ἐξ ὁτουοῦν, ἂν μή τις λαμβάνῃ κατὰ συμβεβηκός·
35 πῶς γὰρ ἂν γένοιτο τὸ λευκὸν ἐκ μουσικοῦ, πλὴν εἰ μὴ συμβεβηκὸς εἴη τῷ μὴ λευκῷ ἢ τῷ μέλανι τὸ μουσικόν; ἀλλὰ λευκὸν μὲν γίνεται ἐξ οὐ λευκοῦ, καὶ τούτου οὐκ ἐκ παντὸς
188b ἀλλ' ἐκ μέλανος ἢ τῶν μεταξύ, καὶ μουσικὸν οὐκ ἐκ μουσικοῦ, πλὴν οὐκ ἐκ παντὸς ἀλλ' ἐξ ἀμούσου ἢ εἴ τι αὐτῶν ἐστὶ μεταξύ. οὐδὲ δὴ φθείρεται εἰς τὸ τυχὸν πρῶτον, οἷον τὸ λευκὸν οὐκ εἰς τὸ μουσικόν, πλὴν εἰ μή ποτε κατὰ συμ-
5 βεβηκός, ἀλλ' εἰς τὸ μὴ λευκόν, καὶ οὐκ εἰς τὸ τυχὸν ἀλλ' εἰς τὸ μέλαν ἢ τὸ μεταξύ· ὡς δ' αὔτως καὶ τὸ μουσικὸν εἰς τὸ μὴ μουσικόν, καὶ τοῦτο οὐκ εἰς τὸ τυχὸν ἀλλ' εἰς τὸ ἄμουσον ἢ εἴ τι αὐτῶν ἐστὶ μεταξύ. ὁμοίως δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, ἐπεὶ καὶ τὰ μὴ ἁπλᾶ τῶν ὄντων ἀλλὰ
10 σύνθετα κατὰ τὸν αὐτὸν ἔχει λόγον· ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ τὰς

17 τε] δ' al. — 28 πάντα] τὰ ἄλλα Simpl. — 36 μὴ λευκῷ cod. E et Simpl. λευκῷ al.

ἀντικειμένας διαθέσεις ὠνομάσθαι λανθάνειν τοῦτο συμβαίνει. ἀνάγκη γὰρ πᾶν τὸ ἡρμοσμένον ἐξ ἀναρμόστου γίνεσθαι καὶ τὸ ἀνάρμοστον ἐξ ἡρμοσμένου, καὶ φθείρεσθαι τὸ ἡρμοσμένον εἰς ἀναρμοστίαν, καὶ ταύτην οὐ τὴν τυχοῦσαν ἀλλὰ τὴν ἀντικειμένην. διαφέρει δ' οὐθὲν ἐπὶ ἁρμονίας εἰπεῖν ἢ τάξεως 15 ἢ συνθέσεως· φανερὸν γὰρ ὅτι ὁ αὐτὸς λόγος. ἀλλὰ μὴν καὶ οἰκία καὶ ἀνδριὰς καὶ ὁτιοῦν ἄλλο γίνεται ὁμοίως· ἥ τε γὰρ οἰκία γίνεται ἐκ τοῦ μὴ συγκεῖσθαι ἀλλὰ διῃρῆσθαι ταδὶ ὡδί, καὶ ὁ ἀνδριὰς καὶ τῶν ἐσχηματισμένων τι ἐξ ἀσχημοσύνης· καὶ ἕκαστον τούτων τὰ μὲν τάξις, τὰ δὲ 20 σύνθεσίς τις ἐστίν. εἰ τοίνυν τοῦτ' ἐστὶν ἀληθές, ἅπαν ἂν γίγνοιτο τὸ γιγνόμενον καὶ φθείροιτο τὸ φθειρόμενον ἢ ἐξ ἐναντίων ἢ εἰς ἐναντία καὶ τὰ τούτων μεταξύ. τὰ δὲ μεταξὺ ἐκ τῶν ἐναντίων ἐστίν, οἷον χρώματα ἐκ λευκοῦ καὶ μέλανος· ὥστε πάντ' ἂν εἴη τὰ φύσει γινόμενα ἢ ἐναντία ἢ ἐξ 25 ἐναντίων. μέχρι μὲν οὖν τούτου σχεδὸν συνηκολουθήκασι καὶ τῶν ἄλλων οἱ πλεῖστοι, καθάπερ εἴπομεν πρότερον· πάντες γὰρ τὰ στοιχεῖα καὶ τὰς ὑπ' αὐτῶν καλουμένας ἀρχάς, καίπερ ἄνευ λόγου τιθέντες, ὅμως τἀναντία λέγουσιν, ὥσπερ ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας ἀναγκασθέντες. διαφέρουσι δ' ἀλλήλ- 30 λων τῷ τοὺς μὲν πρότερα τοὺς δ' ὕστερα λαμβάνειν, καὶ τοὺς μὲν γνωριμώτερα κατὰ τὸν λόγον τοὺς δὲ κατὰ τὴν αἴσθησιν· οἱ μὲν γὰρ θερμὸν καὶ ψυχρόν, οἱ δ' ὑγρὸν καὶ ξηρόν, ἕτεροι δὲ περιττὸν καὶ ἄρτιον, οἱ δὲ νεῖκος καὶ φιλίαν αἰτίας τίθενται τῆς γενέσεως· ταῦτα δ' ἀλλήλων διαφέρει 35 κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον. ὥστε ταὐτὰ λέγειν πως καὶ ἕτερα ἀλλήλων, ἕτερα μὲν ὥσπερ καὶ δοκεῖ τοῖς πλείστοις, ταὐτὰ δὲ ᾗ ἀνάλογον· λαμβάνουσι γὰρ ἐκ τῆς αὐτῆς συστοιχίας· 189a τὰ μὲν γὰρ ὑπερέχει, τὰ δὲ ὑπερέχεται τῶν ἐναντίων. ταύτῃ τε δὴ ὡσαύτως λέγουσι καὶ ἑτέρως, καὶ χεῖρον καὶ βέλτιον, καὶ οἱ μὲν γνωριμώτερα κατὰ τὸν λόγον, ὥσπερ εἴρηται

15 δ' om Bekker errore typogr. 189^a 2 ὑπερέχει τὰ δὲ ὑπερέχεται Bonitz, libri περιέχει τὰ δὲ περιέχεται. — 3 τε] δὲ al.

5 πρότερον, οἱ δὲ κατὰ τὴν αἴσθησιν· τὸ μὲν γὰρ καθόλου κατὰ τὸν λόγον γνώριμον, τὸ δὲ καθ' ἕκαστον κατὰ τὴν αἴσθησιν· ὁ μὲν γὰρ λόγος τοῦ καθόλου, ἡ δ' αἴσθησις τοῦ κατὰ μέρος, οἷον τὸ μὲν μέγα καὶ μικρὸν κατὰ τὸν λόγον, τὸ δὲ πυκνὸν καὶ μανὸν κατὰ τὴν αἴσθησιν. ὅτι μὲν οὖν ἐναν-10 τίας δεῖ τὰς ἀρχὰς εἶναι, φανερόν.

Ἐχόμενον δ' ἂν εἴη λέγειν πότερον δύο ἢ τρεῖς ἢ πλείους 6 εἰσίν. μίαν μὲν γὰρ οὐχ οἷόν τε, ὅτι οὐχ ἓν τὸ ἐναντίον, ἀπείρους δ', ὅτι οὐκ ἐπιστητὸν τὸ ὂν ἔσται. μία τε ἐναντίωσις ἐν παντὶ γένει ἑνί, ἡ δ' οὐσία ἕν τι γένος. καὶ ὅτι ἐνδέχεται ἐκ 15 πεπερασμένων. βέλτιον δ' ἐκ πεπερασμένων, ὥσπερ Ἐμπεδοκλῆς, ἢ ἐξ ἀπείρων· πάντα γὰρ ἀποδιδόναι οἴεται, ὅσα περ Ἀναξαγόρας ἐκ τῶν ἀπείρων. ἔτι δὲ ἐστὶν ἄλλα ἄλλων πρότερα ἐναντία, καὶ γίνεται ἕτερα ἐξ ἀλλήλων, οἷον γλυκὺ καὶ πικρὸν καὶ λευκὸν καὶ μέλαν, τὰς δ' ἀρχὰς ἀεὶ δεῖ 20 μένειν. ὅτι μὲν οὖν οὔτε μία οὔτε ἄπειροι, δῆλον ἐκ τούτων· ἐπεὶ δὲ πεπερασμέναι, τὸ μὴ ποιεῖν δύο μόνον ἔχει τινὰ λόγον· ἀπορήσειε γὰρ ἄν τις πῶς ἢ ἡ πυκνότης τὴν μανότητα ποιεῖν τι πέφυκεν ἢ αὕτη τὴν πυκνότητα. ὁμοίως δὲ καὶ ἄλλη ὁποιαοῦν ἐναντιότης· οὐ γὰρ ἡ φιλία τὸ νεῖκος συνάγει 25 καὶ ποιεῖ τι ἐξ αὐτοῦ, οὐδὲ τὸ νεῖκος ἐξ ἐκείνης, ἀλλ' ἄμφω ἕτερόν τι τρίτον. ἔνιοι δὲ καὶ πλείω λαμβάνουσιν ἐξ ὧν κατασκευάζουσι τὴν τῶν ὄντων φύσιν. πρὸς δὲ τούτοις ἔτι κἂν τόδε τις ἀπορήσειεν, εἰ μή τις ἑτέραν ὑποτίθησι τοῖς ἐναντίοις φύσιν· οὐθενὸς γὰρ ὁρῶμεν τῶν ὄντων οὐσίαν τἀναντία. 30 τὴν δ' ἀρχὴν οὐ καθ' ὑποκειμένου δεῖ λέγεσθαί τινος. ἔσται γὰρ ἀρχὴ τῆς ἀρχῆς· τὸ γὰρ ὑποκείμενον ἀρχή, καὶ πρότερον δοκεῖ τοῦ κατηγορουμένου εἶναι. ἔτι οὐκ εἶναί φαμεν οὐσίαν ἐναντίαν οὐσίᾳ· πῶς οὖν ἐκ μὴ οὐσιῶν οὐσία ἂν εἴη; ἢ πῶς ἂν πρότερον μὴ οὐσία οὐσίας εἴη; διόπερ εἴ τις τόν τε 35 πρότερον ἀληθῆ νομίσειεν εἶναι λόγον καὶ τοῦτον, ἀναγκαῖον,

8 μικρὸν Torstrik. τὸ μικρὸν Bekker. — 17 ἄλλων] ἀλλήλων cod. E. — 18 ἀλλήλων] ἄλλων cod. E.

εἰ μέλλει διασώσειν ἀμφοτέρους αὐτούς, ὑποτιθέναι τι τρίτον, 189b
ὥσπερ φασὶν οἱ μίαν τινὰ φύσιν εἶναι λέγοντες τὸ πᾶν, οἷον
ὕδωρ ἢ πῦρ ἢ τὸ μεταξὺ τούτων. δοκεῖ δὲ τὸ μεταξὺ μᾶλ-
λον· πῦρ γὰρ ἤδη καὶ γῆ καὶ ἀὴρ καὶ ὕδωρ μετ' ἐναντιοτή-
των συμπεπλεγμένα ἐστίν. διὸ καὶ οὐκ ἀλόγως ποιοῦσιν οἱ τὸ 5
ὑποκείμενον ἕτερον τούτων ποιοῦντες, τῶν δ' ἄλλων οἱ ἀέρα·
καὶ γὰρ ὁ ἀὴρ ἥκιστα ἔχει τῶν ἄλλων διαφορὰς αἰσθητάς·
ἐχόμενον δὲ τὸ ὕδωρ. ἀλλὰ πάντες γε τὸ ἓν τοῦτο τοῖς ἐναν-
τίοις σχηματίζουσιν, οἷον πυκνότητι καὶ μανότητι καὶ τῷ
μᾶλλον καὶ ἧττον. ταῦτα δ' ἐστὶν ὅλως ὑπεροχὴ δηλονότι 10
καὶ ἔλλειψις, ὥσπερ εἴρηται πρότερον. καὶ ἔοικε παλαιὰ
εἶναι καὶ αὕτη ἡ δόξα, ὅτι τὸ ἓν καὶ ὑπεροχὴ καὶ ἔλλει-
ψις ἀρχαὶ τῶν ὄντων εἰσί, πλὴν οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλ'
οἱ μὲν ἀρχαῖοι τὰ δύο μὲν ποιεῖν τὸ δὲ ἓν πάσχειν, τῶν
δ' ὕστερόν τινες τοὐναντίον τὸ μὲν ἓν ποιεῖν τὰ δὲ δύο πάσχειν 15
φασὶ μᾶλλον. τὸ μὲν οὖν τρία φάναι τὰ στοιχεῖα εἶναι ἔκ
τε τούτων καὶ ἐκ τοιούτων ἄλλων ἐπισκοποῦσι δόξειεν ἂν ἔχειν
τινὰ λόγον, ὥσπερ εἴπομεν, τὸ δὲ πλείω τριῶν οὐκέτι· πρὸς
γὰρ τὸ πάσχειν ἱκανὸν τὸ ἕν, εἰ δὲ τεττάρων ὄντων δύο
ἔσονται ἐναντιώσεις, δεήσει χωρὶς ἑκατέρας ὑπάρχειν ἑτέραν 20
τινὰ μεταξὺ φύσιν· εἰ δ' ἐξ ἀλλήλων δύνανται γεννᾶν δύο
οὖσαι, περίεργος ἂν ἡ ἑτέρα τῶν ἐναντιώσεων εἴη. ἅμα δὲ καὶ
ἀδύνατον πλείους εἶναι ἐναντιώσεις τὰς πρώτας. ἡ γὰρ οὐσία
ἕν τι γένος ἐστὶ τοῦ ὄντος, ὥστε τῷ πρότερον καὶ ὕστερον διοί-
σουσιν ἀλλήλων αἱ ἀρχαὶ μόνον, ἀλλ' οὐ τῷ γένει· ἀεὶ γὰρ 25
ἐν ἑνὶ γένει μία ἐναντίωσίς ἐστιν, πᾶσαί τε αἱ ἐναντιώσεις
ἀνάγεσθαι δοκοῦσιν εἰς μίαν. ὅτι μὲν οὖν οὔτε ἓν τὸ στοιχεῖον
οὔτε πλείω δυοῖν ἢ τριῶν, φανερόν· τούτων δὲ πότερον, κα-
θάπερ εἴπομεν, ἀπορίαν ἔχει πολλήν.

7 Ὧδ' οὖν ἡμεῖς λέγωμεν πρῶτον περὶ πάσης γενέσεως 30
ἐπελθόντες· ἔστι γὰρ κατὰ φύσιν τὰ κοινὰ πρῶτον εἰπόντας

189^{b} 4 ἤδη] δὴ al. — 18. πρὸς] πρὸς μὲν al. — 30 λέγομεν al.

οὕτω τὰ περὶ ἕκαστον ἴδια θεωρεῖν. φαμὲν γὰρ γίνεσθαι ἐξ ἄλλου ἄλλο καὶ ἐξ ἑτέρου ἕτερον ἢ τὰ ἁπλᾶ λέγοντες ἢ τὰ συγκείμενα. λέγω δὲ τοῦτο ὡδί. ἔστι γὰρ γίνεσθαι ἄνθρωπον
35 μουσικόν, ἔστι δὲ τὸ μὴ μουσικὸν γίνεσθαι μουσικὸν ἢ τὸν
190a μὴ μουσικὸν ἄνθρωπον ἄνθρωπον μουσικόν. ἁπλοῦν μὲν οὖν λέγω τὸ γιγνόμενον τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸ μὴ μουσικὸν καὶ ὃ γίγνεται ἁπλοῦν, τὸ μουσικόν· συγκείμενον δὲ καὶ ὃ γίγνεται καὶ τὸ γιγνόμενον, ὅταν τὸν μὴ μουσικὸν ἄνθρωπον φῶ-
5 μεν γίγνεσθαι μουσικὸν ἄνθρωπον. τούτων δὲ τὸ μὲν οὐ μόνον λέγεται τόδε γίγνεσθαι ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦδε, οἷον ἐκ μὴ μουσικοῦ μουσικός, τὸ δ' οὐ λέγεται ἐπὶ πάντων· οὐ γὰρ ἐξ ἀνθρώπου ἐγένετο μουσικός, ἀλλ' ἄνθρωπος ἐγένετο μουσικός. τῶν δὲ γινομένων ὡς τὰ ἁπλᾶ λέγομεν γίγνεσθαι, τὸ μὲν
10 ὑπομένον γίγνεται τὸ δ' οὐχ ὑπομένον· ὁ μὲν γὰρ ἄνθρωπος ὑπομένει μουσικὸς γινόμενος ἄνθρωπος καὶ ἔστι, τὸ δὲ μὴ μουσικὸν καὶ τὸ ἄμουσον οὔτε ἁπλῶς οὔτε συντιθέμενον ὑπομένει. διωρισμένων δὲ τούτων, ἐξ ἁπάντων τῶν γιγνομένων τοῦτο ἔστι λαβεῖν, ἐάν τις ἐπιβλέψῃ, ὥσπερ λέγομεν, ὅτι δεῖ τι
15 ἀεὶ ὑποκεῖσθαι τὸ γινόμενον, καὶ τοῦτο εἰ καὶ ἀριθμῷ ἐστὶν ἕν, ἀλλ' εἴδει γε οὐχ ἕν· τὸ γὰρ εἴδει λέγω καὶ λόγῳ ταὐτόν· οὐ γὰρ ταὐτὸν τὸ ἀνθρώπῳ καὶ τὸ ἀμούσῳ εἶναι. καὶ τὸ μὲν ὑπομένει, τὸ δ' οὐχ ὑπομένει· τὸ μὲν μὴ ἀντικείμενον ὑπομένει (ὁ γὰρ ἄνθρωπος ὑπομένει), τὸ μουσικὸν δὲ καὶ τὸ
20 ἄμουσον οὐχ ὑπομένει, οὐδὲ τὸ ἐξ ἀμφοῖν συγκείμενον, οἷον ἄμουσος ἄνθρωπος. τὸ δ' ἔκ τινος γίγνεσθαί τι καὶ μὴ τόδε γίγνεσθαί τι μᾶλλον μὲν λέγεται ἐπὶ τῶν μὴ ὑπομενόντων, οἷον ἐξ ἀμούσου μουσικὸν γίνεσθαι, ἐξ ἀνθρώπου δὲ οὔ. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ὑπομενόντων ἐνίοτε λέγεται ὡσαύ-
25 τως· ἐκ γὰρ χαλκοῦ ἀνδριάντα γίγνεσθαί φαμεν, οὐ τὸν χαλκὸν ἀνδριάντα. τὸ μέντοι ἐκ τοῦ ἀντικειμένου καὶ μὴ

35 μουσικόν τι al. 190a 6 τόδε τι al. — 8 ἀλλ' ὁ al. — 20 οἷον ὁ al. — 21 καὶ μὴ τόδε γίγνεσθαί τι Laas eiicit.

ὑπομένοντος ἀμφοτέρως λέγεται, καὶ ἐκ τοῦδε τόδε καὶ τόδε τόδε· καὶ γὰρ ἐξ ἀμούσου καὶ ὁ ἄμουσος γίνεται μουσικός. διὸ καὶ ἐπὶ τοῦ συγκειμένου ὡσαύτως· καὶ γὰρ ἐξ ἀμούσου ἀνθρώπου καὶ ἄμουσος ἄνθρωπος γίγνεσθαι λέγεται 30 μουσικός. πολλαχῶς δὲ λεγομένου τοῦ γίγνεσθαι, καὶ τῶν μὲν οὐ γίγνεσθαι ἀλλὰ τόδε τι γίγνεσθαι, ἁπλῶς δὲ γίγνεσθαι τῶν οὐσιῶν μόνον, κατὰ μὲν τἆλλα φανερὸν ὅτι ἀνάγκη ὑποκεῖσθαί τι τὸ γιγνόμενον· καὶ γὰρ ποσὸν καὶ ποιὸν καὶ πρὸς ἕτερον καὶ ποτὲ καὶ ποῦ γίνεται ὑποκειμένου τινὸς διὰ 35 τὸ μόνην τὴν οὐσίαν μηθενὸς κατ' ἄλλου λέγεσθαι ὑποκειμένου, τὰ δ' ἄλλα πάντα κατὰ τῆς οὐσίας· ὅτι δὲ καὶ αἱ οὐσίαι 190b καὶ ὅσα ἄλλα ἁπλῶς ὄντα ἐξ ὑποκειμένου τινὸς γίνεται, ἐπισκοποῦντι γένοιτ' ἂν φανερόν. ἀεὶ γὰρ ἔστι τι ὃ ὑποκεῖται, ἐξ οὗ τὸ γιγνόμενον, οἷον τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῷα ἐκ σπέρματος. γίγνεται δὲ τὰ γιγνόμενα ἁπλῶς τὰ μὲν μετασχημα- 5 τίσει, οἷον ἀνδριάς, τὰ δὲ προσθέσει, οἷον τὰ αὐξανόμενα, τὰ δ' ἀφαιρέσει, οἷον ἐκ τοῦ λίθου ὁ Ἑρμῆς, τὰ δὲ συνθέσει, οἷον οἰκία, τὰ δ' ἀλλοιώσει, οἷον τὰ τρεπόμενα καὶ κατὰ τὴν ὕλην. πάντα δὲ τὰ οὕτω γινόμενα φανερὸν ὅτι ἐξ ὑποκειμένων γίνεται. ὥστε δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι 10 τὸ γινόμενον ἅπαν ἀεὶ σύνθετόν ἐστι, καὶ ἔστι μέν τι γινόμενον, ἔστι δέ τι ὃ τοῦτο γίνεται, καὶ τοῦτο διττόν· ἢ γὰρ τὸ ὑποκείμενον ἢ τὸ ἀντικείμενον. λέγω δὲ ἀντικεῖσθαι μὲν τὸ ἄμουσον, ὑποκεῖσθαι δὲ τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὴν μὲν ἀσχημοσύνην καὶ τὴν ἀμορφίαν καὶ τὴν ἀταξίαν τὸ ἀντικεί- 15 μενον, τὸν δὲ χαλκὸν ἢ τὸν λίθον ἢ τὸν χρυσὸν τὸ ὑποκείμενον. φανερὸν οὖν ὡς, εἴπερ εἰσὶν αἰτίαι καὶ ἀρχαὶ τῶν φύσει ὄντων, ἐξ ὧν πρώτων εἰσὶν ἢ γεγόνασι μὴ κατὰ συμβεβηκὸς ἀλλ' ἕκαστον ὃ λέγεται κατὰ τὴν οὐσίαν, ὅτι

30 καὶ ὁ al. 190ᵇ 4 οὗ] οὗ γίνεται al. — 6 ἀνδριὰς ἐκ χαλκοῦ al. ἐκ σφαίρας ἀνδριὰς Simpl. — 8 καὶ om. al. — 15 ἀμορφίαν ἢ τὴν al. — 18 εἰσὶν ἢ cod. E et Themist., Simpl., Philop. εἰσὶ καὶ al.

20 γίγνεται πᾶν ἔκ τε τοῦ ὑποκειμένου καὶ τῆς μορφῆς· σύγ-
κειται γὰρ ὁ μουσικὸς ἄνθρωπος ἐξ ἀνθρώπου καὶ μουσικοῦ
τρόπον τινά· διαλύσεις γὰρ τοὺς λόγους εἰς τοὺς ὅρους τοὺς
ἐκείνων. δῆλον οὖν ὡς γίνοιτ' ἂν τὰ γιγνόμενα ἐκ τούτων. ἔστι
δὲ τὸ ὑποκείμενον ἀριθμῷ μὲν ἕν, εἴδει δὲ δύο. ὁ μὲν γὰρ
25 ἄνθρωπος καὶ ὁ χρυσὸς καὶ ὅλως ἡ ὕλη ἡ ἀρρύθμιστος τόδε
τι μᾶλλον, καὶ οὐ κατὰ συμβεβηκὸς ἐξ αὐτοῦ γίνεται τὸ
γιγνόμενον· ἡ δὲ στέρησις καὶ ἡ ἐναντίωσις συμβεβηκός·
ἓν δὲ τὸ εἶδος, οἷον ἡ τάξις ἢ ἡ μουσικὴ ἢ τῶν ἄλλων τι
τῶν οὕτω κατηγορουμένων. διὸ ἔστι μὲν ὡς δύο λεκτέον εἶναι
30 τὰς ἀρχάς, ἔστι δ' ὡς τρεῖς· καὶ ἔστι μὲν ὡς τἀναντία,
οἷον εἴ τις λέγοι τὸ μουσικὸν καὶ τὸ ἄμουσον ἢ τὸ θερμὸν καὶ
τὸ ψυχρὸν ἢ τὸ ἡρμοσμένον καὶ τὸ ἀνάρμοστον, ἔστι δ' ὡς οὔ·
ὑπ' ἀλλήλων γὰρ πάσχειν τἀναντία ἀδύνατον. λύεται δὲ
καὶ τοῦτο διὰ τὸ ἄλλο εἶναι τὸ ὑποκείμενον· τοῦτο γὰρ οὐκ
35 ἐναντίον. ὥστε οὔτε πλείους τῶν ἐναντίων αἱ ἀρχαὶ τρόπον τινά,
ἀλλὰ δύο ὡς εἰπεῖν τῷ ἀριθμῷ, οὔτ' αὖ παντελῶς δύο διὰ
191a τὸ ἕτερον ὑπάρχειν τὸ εἶναι αὐτοῖς, ἀλλὰ τρεῖς· ἕτερον γὰρ
τὸ ἀνθρώπῳ καὶ τὸ ἀμούσῳ τὸ εἶναι, καὶ τὸ ἀσχηματίστῳ
καὶ χαλκῷ. πόσαι μὲν οὖν αἱ ἀρχαὶ τῶν περὶ γένεσιν φυ-
σικῶν, καὶ πῶς πόσαι, εἴρηται· καὶ δῆλόν ἐστιν ὅτι δεῖ ὑπο-
5 κεῖσθαί τι τοῖς ἐναντίοις καὶ τἀναντία δύο εἶναι. τρόπον δέ
τινα ἄλλον οὐκ ἀναγκαῖον· ἱκανὸν γὰρ ἔσται τὸ ἕτερον τῶν
ἐναντίων ποιεῖν τῇ ἀπουσίᾳ καὶ παρουσίᾳ τὴν μεταβολήν. ἡ
δ' ὑποκειμένη φύσις ἐπιστητὴ κατ' ἀναλογίαν. ὡς γὰρ πρὸς
ἀνδριάντα χαλκὸς ἢ πρὸς κλίνην ξύλον ἢ πρὸς τῶν ἄλλων
10 τι τῶν ἐχόντων μορφὴν ἡ ὕλη καὶ τὸ ἄμορφον ἔχει πρὶν
λαβεῖν τὴν μορφήν, οὕτως αὕτη πρὸς οὐσίαν ἔχει καὶ τὸ
τόδε τι καὶ τὸ ὄν. μία μὲν οὖν ἀρχὴ αὕτη, οὐχ οὕτω μία

22 τοὺς λόγους εἰς τοὺς ὅρους Philop. (γρ.). τοὺς ὅρους εἰς τοὺς λόγους cod E. τοὺς λόγους εἰς τοὺς λόγους al. — 25 ἡ ἀρρύθμιστος τόδε τι Bonitz, libri ἀριθμητή, τόδε γάρ τι. 191a 2 τὸ . . . τὸ ἀμούσῳ . . . . τὸ] τῷ . . . . τῷ ἀμούσῳ . . . . τῷ al.

οὖσα οὐδὲ οὕτως ὂν ὡς τὸ τόδε τι, μία δὲ ⟨τὸ εἶδος⟩ ἣ ὁ λόγος,
ἔτι δὲ τὸ ἐναντίον τούτῳ ἡ στέρησις. ταῦτα δὲ πῶς δύο καὶ πῶς
πλείω, εἴρηται ἐν τοῖς ἄνω. πρῶτον μὲν οὖν ἐλέχθη ὅτι ἀρ- 15
χαὶ τἀναντία μόνον, ὕστερον δ' ὅτι ἀνάγκη καὶ ἄλλο τι
ὑποκεῖσθαι καὶ εἶναι τρία· ἐκ δὲ τῶν νῦν φανερὸν τίς ἡ
διαφορὰ τῶν ἐναντίων, καὶ πῶς ἔχουσιν αἱ ἀρχαὶ πρὸς
ἀλλήλας, καὶ τί τὸ ὑποκείμενον. πότερον δὲ οὐσία τὸ εἶδος
ἢ τὸ ὑποκείμενον, οὔπω δῆλον. ἀλλ' ὅτι αἱ ἀρχαὶ τρεῖς 20
καὶ πῶς τρεῖς, καὶ τίς ὁ τρόπος αὐτῶν, δῆλον. πόσαι μὲν
οὖν καὶ τίνες εἰσὶν αἱ ἀρχαί, ἐκ τούτων θεωρείσθωσαν.

8 Ὅτι δὲ μοναχῶς οὕτω λύεται καὶ ἡ τῶν ἀρχαίων
ἀπορία, λέγωμεν μετὰ ταῦτα. ζητοῦντες γὰρ οἱ κατὰ φι-
λοσοφίαν πρῶτοι ἀλήθειαν καὶ τὴν φύσιν τὴν τῶν ὄντων 25
ἐξετράπησαν οἷον ὁδόν τινα ἄλλην ἀπωσθέντες ὑπὸ ἀπο-
ρίας, καὶ φασὶν οὔτε γίνεσθαι τῶν ὄντων οὐδὲν οὔτε φθείρεσθαι
διὰ τὸ ἀναγκαῖον μὲν εἶναι γίγνεσθαι τὸ γιγνόμενον ἢ ἐξ
ὄντος ἢ ἐκ μὴ ὄντος, ἐκ δὲ τούτων ἀμφοτέρων ἀδύνατον
εἶναι· οὔτε γὰρ τὸ ὂν γίνεσθαι (εἶναι γὰρ ἤδη) ἔκ τε μὴ 30
ὄντος οὐδὲν ἂν γενέσθαι (ὑποκεῖσθαι γάρ τι δεῖν)· καὶ οὕτω
δὴ τὸ ἐφεξῆς συμβαῖνον αὔξοντες οὐδ' εἶναι πολλά φασιν
ἀλλὰ μόνον αὐτὸ τὸ ὄν. ἐκεῖνοι μὲν οὖν ταύτην ἔλαβον τὴν
δόξαν διὰ τὰ εἰρημένα· ἡμεῖς δὲ λέγομεν ὅτι τὸ ἐξ ὄντος
ἢ ἐκ μὴ ὄντος γίνεσθαι, ἢ τὸ μὴ ὂν ἢ τὸ ὂν ποιεῖν τι ἢ 35
πάσχειν ἢ ὁτιοῦν τόδε γίνεσθαι, ἕνα μὲν τρόπον οὐδὲν δια-
φέρει ἢ τὸ τὸν ἰατρὸν ποιεῖν τι ἢ πάσχειν ἢ ἐξ ἰατροῦ 191^b
εἶναί τι ἢ γίγνεσθαι, ὥστ' ἐπειδὴ τοῦτο διχῶς λέγεται,
δῆλον ὅτι καὶ τὸ ἐξ ὄντος καὶ τὸ ὂν ἢ ποιεῖν ἢ πά-
σχειν. οἰκοδομεῖ μὲν οὖν ὁ ἰατρὸς οὐχ ᾗ ἰατρὸς ἀλλ' ᾗ
οἰκοδόμος, καὶ λευκὸς γίνεται οὐχ ᾗ ἰατρὸς ἀλλ' ᾗ μέλας· 5

13 ὂν] ἓν al. τὸ εἶδος Bonitz addidit. ἣ Bonitz. ᾗ Bekker. ἡ Simpl., Philop. ἣ Torstrik. — 24 λέγομεν al. — 25 τὴν ἀλήθειαν al. — 26 ἀπορίας] ἀπειρίας al. — 31 δεῖν Bonitz, libri δεῖ. 191^b 1 ἐξ] τὸ ἐξ al.

ἰατρεύει δὲ καὶ ἀνίατρος γίνεται ᾗ ἰατρός. ἐπεὶ δὲ μάλιστα
λέγομεν κυρίως τὸν ἰατρὸν ποιεῖν τι ἢ πάσχειν ἢ γίγνεσθαι
ἐξ ἰατροῦ, ἐὰν ᾗ ἰατρὸς ταῦτα πάσχῃ ἢ ποιῇ ἢ γίνηται,
δῆλον ὅτι καὶ τὸ ἐκ μὴ ὄντος γίγνεσθαι τοῦτο σημαίνει τὸ
10 ᾗ μὴ ὄν. ὅπερ ἐκεῖνοι μὲν οὐ διελόντες ἀπέστησαν, καὶ διὰ
ταύτην τὴν ἄγνοιαν τοσοῦτον προσηγνόησαν, ὥστε μηθὲν οἴε-
σθαι γίγνεσθαι μηδὲ εἶναι τῶν ἄλλων, ἀλλ' ἀνελεῖν πᾶσαν
γένεσιν. ἡμεῖς δὲ καὶ αὐτοί φαμεν γίγνεσθαι μὲν μηδὲν
ἁπλῶς ἐκ μὴ ὄντος, ὅμως μέντοι γίγνεσθαι ἐκ μὴ ὄντος, οἷον
15 κατὰ συμβεβηκός· ἐκ γὰρ τῆς στερήσεως, ὅ ἐστι καθ' αὑτὸ μὴ
ὄν, οὐκ ἐνυπάρχοντος γίγνεταί τι. θαυμάζεται δὲ τοῦτο καὶ
ἀδύνατον οὕτω δοκεῖ, γίγνεσθαί τι ἐκ μὴ ὄντος. ὡσαύτως
δὲ οὐδ' ἐξ ὄντος οὐδὲ τὸ ὂν γίγνεσθαι, πλὴν κατὰ συμβεβη-
κός· οὕτω δὲ καὶ τοῦτο γίγνεσθαι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, οἷον
20 εἰ ἐκ ζῴου ζῷον γίγνοιτο καὶ ἐκ τινὸς ζῴου τι ζῷον, οἷον εἰ
κύων ⟨ἐκ κυνὸς ἢ ἵππος⟩ ἐξ ἵππου γίγνοιτο. γίγνοιτο μὲν γὰρ
ἂν οὐ μόνον ἐκ τινὸς ζῴου ὁ κύων, ἀλλὰ καὶ ἐκ ζῴου, ἀλλ' οὐχ
ᾗ ζῷον· ὑπάρχει γὰρ ἤδη τοῦτο· εἰ δέ τι μέλλει γίγνεσθαι ζῷον
μὴ κατὰ συμβεβηκός, οὐκ ἐκ ζῴου ἔσται, καὶ εἴ τι ὄν, οὐκ ἐξ
25 ὄντος, οὐδ' ἐκ μὴ ὄντος· τὸ γὰρ ἐκ μὴ ὄντος εἴρηται ἡμῖν
τί σημαίνει, ὅτι ᾗ μὴ ὄν. ἔτι δὲ καὶ τὸ εἶναι ἅπαν ἢ μὴ
εἶναι οὐκ ἀναιροῦμεν. εἷς μὲν δὴ τρόπος οὗτος, ἄλλος δ'
ὅτι ἐνδέχεται ταὐτὰ λέγειν κατὰ τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐνέρ-
γειαν· τοῦτο δ' ἐν ἄλλοις διώρισται δι' ἀκριβείας μᾶλλον.
30 ὥσθ' (ὅπερ ἐλέγομεν) αἱ ἀπορίαι λύονται δι' ἃς ἀναγκα-
ζόμενοι ἀναιροῦσι τῶν εἰρημένων ἔνια· διὰ γὰρ τοῦτο το-
σοῦτον καὶ οἱ πρότερον ἐξετράπησαν τῆς ὁδοῦ τῆς ἐπὶ γένεσιν
καὶ φθορὰν καὶ ὅλως μεταβολήν· αὕτη γὰρ ἂν ὀφθεῖσα ἡ
φύσις ἔλυσεν αὐτῶν πᾶσαν τὴν ἄγνοιαν.

9 ἐκ μὴ] μὴ ἐξ al. — 13 γένεσιν] τὴν γένεσιν al. μηδὲν cod. E et Simpl., οὐδὲν al. — 19 κατὰ τὸν] τὸν al — 21 ἐκ κυνὸς ἢ ἵππος Simpl. (γρ), libri om. — 26 ᾗ] ἢ τὸ al. — 32 γένεσιν] τὴν γένεσιν al.

9 Ἡμμένοι μὲν οὖν καὶ ἕτεροί τινές εἰσιν αὐτῆς, ἀλλ' οὐχ 35 ἱκανῶς. πρῶτον μὲν γὰρ ὁμολογοῦσιν ἁπλῶς γίνεσθαι ἐκ μὴ ὄντος, ᾗ Παρμενίδην ὀρθῶς λέγειν· εἶτα φαίνεται αὐτοῖς, 192a εἴπερ ἐστὶν ἀριθμῷ μία, καὶ δυνάμει μία μόνον εἶναι. τοῦτο δὲ διαφέρει πλεῖστον. ἡμεῖς μὲν γὰρ ὕλην καὶ στέρησιν ἕτερόν φαμεν εἶναι, καὶ τούτων τὸ μὲν οὐκ ὂν εἶναι κατὰ συμβεβηκός, τὴν ὕλην, τὴν δὲ στέρησιν καθ' αὑτήν, καὶ τὴν μὲν 5 ἐγγὺς καὶ οὐσίαν πως, τὴν ὕλην, τὴν δὲ στέρησιν οὐδαμῶς. οἱ δὲ τὸ μὴ ὂν τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν ὁμοίως, ἢ τὸ συναμφότερον ἢ τὸ χωρὶς ἑκάτερον. ὥστε παντελῶς ἕτερος ὁ τρόπος οὗτος τῆς τριάδος κἀκεῖνος. μέχρι μὲν γὰρ δεῦρο προῆλθον, ὅτι δεῖ τινὰ ὑποκεῖσθαι φύσιν, ταύτην μέντοι μίαν 10 ποιοῦσιν· καὶ γὰρ εἴ τις δυάδα ποιεῖ, λέγων μέγα καὶ μικρὸν αὐτήν, οὐθὲν ἧττον ταὐτὸ ποιεῖ· τὴν γὰρ ἑτέραν παρεῖδεν. ἡ μὲν γὰρ ὑπομένουσα συναιτία τῇ μορφῇ τῶν γινομένων ἐστίν, ὥσπερ μήτηρ· ἡ δ' ἑτέρα μοῖρα τῆς ἐναντιώσεως πολλάκις ἂν φαντασθείη τῷ πρὸς τὸ κακοποιὸν αὐτῆς ἀτενί- 15 ζοντι τὴν διάνοιαν οὐδ' εἶναι τὸ παράπαν· ὄντος γάρ τινος θείου καὶ ἀγαθοῦ καὶ ἐφετοῦ, τὸ μὲν ἐναντίον αὐτῷ φαμὲν εἶναι, τὸ δὲ ὃ πέφυκεν ἐφίεσθαι καὶ ὀρέγεσθαι αὐτοῦ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν. τοῖς δὲ συμβαίνει τὸ ἐναντίον ὀρέγεσθαι τῆς ἑαυτοῦ φθορᾶς. καίτοι οὔτε αὐτὸ ἑαυτοῦ οἷόν τε ἐφίεσθαι 20 τὸ εἶδος διὰ τὸ μὴ εἶναι ἐνδεές, οὔτε τὸ ἐναντίον· φθαρτικὰ γὰρ ἀλλήλων τὰ ἐναντία. ἀλλὰ τοῦτ' ἔστιν ἡ ὕλη, ὥσπερ ἂν εἰ θῆλυ ἄρρενος καὶ αἰσχρὸν καλοῦ· πλὴν οὐ καθ' αὑτὸ αἰσχρόν, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός, οὐδὲ θῆλυ, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός. φθείρεται δὲ καὶ γίνεται ἔστι μὲν ὥς, ἔστι δ' 25 ὡς οὔ. ὡς μὲν γὰρ τὸ ἐν ᾧ, καθ' αὑτὸ φθείρεται· τὸ γὰρ φθειρόμενον ἐν τούτῳ ἐστὶν ἡ στέρησις· ὡς δὲ κατὰ δύναμιν, οὐ καθ' αὑτό, ἀλλ' ἄφθαρτον καὶ ἀγένητον ἀνάγκη αὐτὴν εἶναι. εἴτε γὰρ ἐγίγνετο, ὑποκεῖσθαί τι δεῖ πρῶτον, ἐξ οὗ

192^a 29 ἐξ] τὸ ἐξ al.

30 ἐνυπάρχοντος· τοῦτο δ' ἐστὶν αὐτῆς ἡ φύσις, ὥστ' ἔσται πρὶν γενέσθαι. λέγω γὰρ ὕλην τὸ πρῶτον ὑποκείμενον ἑκάστῳ, ἐξ οὗ γίνεταί τι ἐνυπάρχοντος μὴ κατὰ συμβεβηκός. εἴτε φθείρεται, εἰς τοῦτο ἀφίξεται ἔσχατον, ὥστε ἐφθαρμένη ἔσται πρὶν φθαρῆναι. περὶ δὲ τῆς κατὰ τὸ εἶδος ἀρχῆς, πότερον
35 μία ἢ πολλαὶ καὶ τίς ἢ τίνες εἰσὶ, δι' ἀκριβείας τῆς πρώτης φιλοσοφίας ἔργον ἐστὶ διορίσαι, ὥστε εἰς ἐκεῖνον τὸν και-
192b ρὸν ἀποκείσθω. περὶ δὲ τῶν φυσικῶν καὶ φθαρτῶν εἰδῶν ἐν τοῖς ὕστερον δεικνυμένοις ἐροῦμεν. ὅτι μὲν οὖν εἰσὶν ἀρχαί, καὶ τίνες, καὶ πόσαι τὸν ἀριθμόν, διωρίσθω ἡμῖν οὕ-
4 τως· πάλιν δὲ ἄλλην ἀρχὴν ἀρξάμενοι λέγωμεν.

B.

Τῶν ὄντων τὰ μέν ἐστι φύσει, τὰ δὲ δι' ἄλλας αἰτίας, φύσει δέ φαμεν εἶναι τά τε ζῷα καὶ τὰ μέρη αὐτῶν
10 καὶ τὰ φυτὰ καὶ τὰ ἁπλᾶ τῶν σωμάτων, οἷον γῆν καὶ πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ ἀέρα [ταῦτα γὰρ εἶναι καὶ τὰ τοιαῦτα φύσει φαμέν]. πάντα δὲ τὰ ῥηθέντα φαίνεται διαφέροντα πρὸς τὰ μὴ φύσει συνεστῶτα· τούτων μὲν γὰρ ἕκαστον ἐν ἑαυτῷ ἀρχὴν ἔχει κινήσεως καὶ στάσεως, τὰ μὲν κατὰ τόπον, τὰ
15 δὲ κατ' αὔξησιν καὶ φθίσιν, τὰ δὲ κατ' ἀλλοίωσιν· κλίνη δὲ καὶ ἱμάτιον, καὶ εἴ τι τοιοῦτον ἄλλο γένος ἐστίν, ᾗ μὲν τετύχηκε τῆς κατηγορίας ἑκάστης καὶ καθ' ὅσον ἐστὶν ἀπὸ τέχνης, οὐδεμίαν ὁρμὴν ἔχει μεταβολῆς ἔμφυτον, ᾗ δὲ συμβέβηκεν αὐτοῖς εἶναι λιθίνοις ἢ γηΐνοις ἢ μικτοῖς
20 ἐκ τούτων, ἔχει, καὶ κατὰ τοσοῦτον, ὡς οὔσης τῆς φύσεως

30 αὐτῆς unus cod. Bekk. et Simpl. (lemm.) et Bonitz. αὐτὴ cod. E et al. 192b 1 φθαρτῶν] τῶν φθαρτῶν al. — 9 δέ φαμεν εἶναι] μὲν al. — 11 ὕδωρ καὶ ἀέρα] ἀὴρ καὶ ὕδωρ al. ταῦτα — φαμέν eiicienda, cum in antecedentibus codicem E sequamur. — 13 τούτων — ἔχει] τὰ μὲν γὰρ φύσει ὄντα πάντα φαίνεται ἔχοντα ἐν ἑαυτοῖς ἀρχὴν al. — 18 ὁρμὴν] ἀρχὴν Simpl. (γρ).

ἀρχῆς τινὸς καὶ αἰτίας τοῦ κινεῖσθαι καὶ ἠρεμεῖν ἐν ᾧ
ὑπάρχει πρώτως καθ' αὑτὸ καὶ μὴ κατὰ συμβεβηκός. λέγω
δὲ τὸ μὴ κατὰ συμβεβηκός, ὅτι γένοιτ' ἂν αὐτὸς αὑτῷ τις
αἴτιος ὑγιείας ὢν ἰατρός· ἀλλ' ὅμως οὐ καθὸ ὑγιάζεται
τὴν ἰατρικὴν ἔχει, ἀλλὰ συμβέβηκε τὸν αὐτὸν ἰατρὸν εἶναι 25
καὶ ὑγιαζόμενον· διὸ καὶ χωρίζεταί ποτ' ἀπ' ἀλλήλων.
ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον τῶν ποιουμένων·
οὐδὲν γὰρ αὐτῶν ἔχει τὴν ἀρχὴν ἐν ἑαυτῷ τῆς ποιήσεως,
ἀλλὰ τὰ μὲν ἐν ἄλλοις καὶ ἔξωθεν, οἷον οἰκία καὶ τῶν
ἄλλων τῶν χειροκμήτων ἕκαστον, τὰ δ' ἐν αὐτοῖς μὲν ἀλλ' 30
οὐ καθ' αὑτά, ὅσα κατὰ συμβεβηκὸς αἴτια γένοιτ' ἂν
αὑτοῖς. φύσις μὲν οὖν ἐστὶ τὸ ῥηθέν. φύσιν δὲ ἔχει ὅσα
τοιαύτην ἔχει ἀρχήν. καὶ ἔστι πάντα ταῦτα οὐσία· ὑπο-
κείμενον γάρ τι καὶ ἐν ὑποκειμένῳ ἐστὶν ἡ φύσις ἀεί.
κατὰ φύσιν δὲ ταῦτά τε καὶ ὅσα τούτοις ὑπάρχει καθ' 35
αὑτά, οἷον τῷ πυρὶ φέρεσθαι ἄνω· τοῦτο γὰρ φύσις μὲν οὐκ
ἔστιν, οὐδ' ἔχει φύσιν, φύσει δὲ καὶ κατὰ φύσιν ἐστίν. τί μὲν 193a
οὖν ἐστιν ἡ φύσις, εἴρηται, καὶ τί τὸ φύσει καὶ κατὰ φύσιν.
ὡς δ' ἔστιν ἡ φύσις, πειρᾶσθαι δεικνύναι γελοῖον· φανερὸν
γὰρ ὅτι τοιαῦτα τῶν ὄντων ἐστὶ πολλά. τὸ δὲ δεικνύναι τὰ
φανερὰ διὰ τῶν ἀφανῶν οὐ δυναμένου κρίνειν ἐστὶ τὸ δι' αὑτὸ 5
καὶ μὴ δι' αὑτὸ γνώριμον. ὅτι δ' ἐνδέχεται τοῦτο πάσχειν, οὐκ
ἄδηλον· συλλογίσαιτο γὰρ ἄν τις ἐκ γενετῆς ὢν τυφλὸς
περὶ χρωμάτων, ὥστε ἀνάγκη τοῖς τοιούτοις περὶ τῶν ὀνομά-
των εἶναι τὸν λόγον, νοεῖν δὲ μηδέν. δοκεῖ δ' ἡ φύσις καὶ ἡ
οὐσία τῶν φύσει ὄντων ἐνίοις εἶναι τὸ πρῶτον ἐνυπάρχον ἑκά- 10
στῳ ἀρρύθμιστον καθ' ἑαυτό, οἷον κλίνης φύσις τὸ ξύλον,
ἀνδριάντος δ' ὁ χαλκός. σημεῖον δέ φησιν Ἀντιφῶν ὅτι, εἴ
τις κατορύξειε κλίνην καὶ λάβοι δύναμιν ἡ σηπεδὼν ὥστε
ἀνεῖναι βλαστόν, οὐκ ἂν γενέσθαι κλίνην ἀλλὰ ξύλον, ὡς τὸ
μὲν κατὰ συμβεβηκὸς ὑπάρχον, τὴν κατὰ νόμον διάθεσιν 15

33 πάντα ταῦτα] ταῦτα πάντα al. et Simpl. — 193^a 15 νόμον] ῥυθμὸν Simpl. (γρ) et Philop. (γρ).

καὶ τὴν τέχνην, τὴν δ' οὐσίαν οὖσαν ἐκείνην ἣ καὶ διαμένει ταῦτα πάσχουσα συνεχῶς. εἰ δὲ καὶ τούτων ἕκαστον πρὸς ἕτερόν τι ταὐτὸ τοῦτο πέπονθεν, οἷον ὁ μὲν χαλκὸς καὶ ὁ χρυσὸς πρὸς ὕδωρ, τὰ δ' ὀστᾶ καὶ ξύλα πρὸς γῆν, ὁμοίως δὲ καὶ
20 τῶν ἄλλων ὁτιοῦν, ἐκεῖνα τὴν φύσιν εἶναι καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῶν. διόπερ οἱ μὲν πῦρ, οἱ δὲ γῆν, οἱ δ' ἀέρα φασίν, οἱ δὲ ὕδωρ, οἱ δ' ἔνια τούτων, οἱ δὲ πάντα ταῦτα τὴν φύσιν εἶναι τὴν τῶν ὄντων. ὃ γάρ τις αὐτῶν ὑπέλαβε τοιοῦτον, εἴτε ἓν εἴτε πλείω, τοῦτο καὶ τοσαῦτά φησιν εἶναι τὴν ἅπασαν
25 οὐσίαν, τὰ δὲ ἄλλα πάντα πάθη τούτων καὶ ἕξεις καὶ διαθέσεις. καὶ τούτων μὲν ὁτιοῦν εἶναι ἀΐδιον (οὐ γὰρ εἶναι μεταβολὴν αὐτοῖς ἐξ αὐτῶν), τὰ δ' ἄλλα γίγνεσθαι καὶ φθείρεσθαι ἀπειράκις. ἕνα μὲν οὖν τρόπον οὕτως ἡ φύσις λέγεται, ἡ πρώτη ἑκάστῳ ὑποκειμένη ὕλη τῶν ἐχόντων ἐν αὑτοῖς ἀρ-
30 χὴν κινήσεως καὶ μεταβολῆς, ἄλλον δὲ τρόπον ἡ μορφὴ καὶ τὸ εἶδος τὸ κατὰ τὸν λόγον. ὥσπερ γὰρ τέχνη λέγεται τὸ κατὰ τὴν τέχνην καὶ τὸ τεχνικόν, οὕτω καὶ φύσις τὸ κατὰ φύσιν λέγεται καὶ τὸ φυσικόν. οὔτε δὲ ἐκεῖ πω φαῖμεν ἂν ἔχειν κατὰ τὴν τέχνην οὐδέν, εἰ δυνάμει μόνον ἐστὶ κλίνη, μή
35 πω δ' ἔχει τὸ εἶδος τῆς κλίνης, οὐδ' εἶναι τέχνην, οὔτ' ἐν τοῖς φύσει συνισταμένοις· τὸ γὰρ δυνάμει σάρξ ἢ ὀστοῦν οὔτ'
183b ἔχει πω τὴν ἑαυτοῦ φύσιν, πρὶν ἂν λάβῃ τὸ εἶδος τὸ κατὰ τὸν λόγον, ὃ ὁριζόμενοι λέγομεν τί ἐστι σὰρξ ἢ ὀστοῦν, οὔτε φύσει ἐστίν. ὥστε ἄλλον τρόπον ἡ φύσις ἂν εἴη τῶν ἐχόντων ἐν αὑτοῖς κινήσεως ἀρχὴν ἡ μορφὴ καὶ τὸ εἶδος, οὐ χωρι-
5 στὸν ὂν ἀλλ' ἢ κατὰ τὸν λόγον. τὸ δ' ἐκ τούτων φύσις μὲν οὐκ ἔστι, φύσει δέ, οἷον ἄνθρωπος. καὶ μᾶλλον αὕτη φύσις τῆς ὕλης· ἕκαστον γὰρ τότε λέγεται ὅταν ἐντελεχείᾳ ᾖ, μᾶλλον ἢ ὅταν δυνάμει. ἔτι γίνεται ἄνθρωπος ἐξ ἀνθρώπου, ἀλλ' οὐ κλίνη ἐκ κλίνης (διό φασι τὸ σχῆμα οὐκ εἶναι τὴν

21 πῦρ, οἱ δὲ γῆν] γῆν, οἱ δὲ πῦρ al. — 32 κατὰ τὴν] κατὰ al. 193b 9 φασι τὸ σχῆμα οὐκ] καί φασιν οὐ τὸ σχῆμα al.

φύσιν ἀλλὰ τὸ ξύλον [ὅτι γένοιτ' ἄν, εἰ βλαστάνοι, οὐ 10
κλίνη ἀλλὰ ξύλον]· εἰ δ' ἄρα τοῦτο τέχνη, καὶ ἡ μορφὴ
φύσις· γίνεταί γ' ἐξ ἀνθρώπου ἄνθρωπος). ἔτι δ' ἡ φύσις
ἡ λεγομένη ὡς γένεσις ὁδός ἐστιν εἰς φύσιν. οὐ γὰρ ὥσπερ
ἡ ἰάτρευσις λέγεται οὐκ εἰς ἰατρικὴν ὁδὸς ἀλλ' εἰς ὑγίειαν·
ἀνάγκη μὲν γὰρ ἀπὸ ἰατρικῆς οὐκ εἰς ἰατρικὴν εἶναι τὴν ἰά- 15
τρευσιν, οὐχ οὕτω δ' ἡ φύσις ἔχει πρὸς τὴν φύσιν, ἀλλὰ τὸ
φυόμενον ἐκ τινὸς εἰς τὶ ἔρχεται, ᾗ φύεται. εἰς τί οὖν φύε-
ται; οὐχὶ ἐξ οὗ, ἀλλ' εἰς ὅ. ἡ ἄρα μορφὴ φύσις. ἡ δέ γε
μορφὴ καὶ ἡ φύσις διχῶς λέγεται· καὶ γὰρ ἡ στέρησις εἶ-
δός πώς ἐστιν. εἰ δ' ἐστὶν ἡ στέρησις καὶ ἐναντίον τι περὶ τὴν 20
ἁπλῆν γένεσιν ἢ μή ἐστιν, ὕστερον ἐπισκεπτέον.

2 Ἐπεὶ δὲ διώρισται ποσαχῶς ἡ φύσις λέγεται, μετὰ
τοῦτο θεωρητέον τίνι διαφέρει ὁ μαθηματικὸς τοῦ φυσικοῦ.
καὶ γὰρ ἐπίπεδα καὶ στερεὰ ἔχει τὰ φυσικὰ σώματα καὶ
μήκη καὶ στιγμάς, περὶ ὧν σκοπεῖ ὁ μαθηματικός. ἔτι ἡ 25
ἀστρολογία ἑτέρα ἢ μέρος τῆς φυσικῆς· εἰ γὰρ τοῦ φυσικοῦ
τὸ τί ἐστιν ἥλιος καὶ σελήνη εἰδέναι, τῶν δὲ συμβεβηκότων
καθ' αὑτὰ μηδέν, ἄτοπον, ἄλλως τε καὶ ὅτι φαίνονται λέ-
γοντες οἱ περὶ φύσεως καὶ περὶ σχήματος σελήνης καὶ
ἡλίου, καὶ πότερον σφαιροειδὴς ὁ κόσμος καὶ ἡ γῆ ἢ οὔ. 30
περὶ τούτων μὲν οὖν πραγματεύεται καὶ ὁ μαθηματικός,
ἀλλ' οὐχ ᾗ φυσικοῦ σώματος πέρας ἕκαστον. οὐδὲ τὰ συμ-
βεβηκότα θεωρεῖ ᾗ τοιούτοις οὖσι συμβέβηκεν. διὸ καὶ χωρί-
ζει· χωριστὰ γὰρ τῇ νοήσει κινήσεώς ἐστι, καὶ οὐδὲν διαφέ-
ρει, οὐδὲ γίνεται ψεῦδος χωριζόντων. λανθάνουσι δὲ τοῦτο ποι- 35
οῦντες καὶ οἱ τὰς ἰδέας λέγοντες· τὰ γὰρ φυσικὰ χωρίζου-
σιν ἧττον ὄντα χωριστὰ τῶν μαθηματικῶν. γίγνοιτο δ' ἂν 194a
τοῦτο δῆλον, εἴ τις ἑκατέρων πειρῷτο λέγειν τοὺς ὅρους, καὶ
αὐτῶν καὶ τῶν συμβεβηκότων. τὸ μὲν γὰρ περιττὸν ἔσται

10 ὅτι — 11 ξύλον om. cod. E. — 12 γ'] γὰρ al. — 17 ᾗ] ἡ al. et Simpl. ἢ vel η Philop. — 27 καὶ] ἢ al. — 30 ἡ γῆ καὶ ὁ κόσμος al.

καὶ τὸ ἄρτιον καὶ τὸ εὐθὺ καὶ τὸ καμπύλον, ἔτι δὲ ἀριθμὸς
5 καὶ γραμμὴ καὶ σχῆμα ἄνευ κινήσεως, σὰρξ δὲ καὶ ὀστοῦν
καὶ ἄνθρωπος οὐκέτι, ἀλλὰ ταῦτα ὥσπερ ῥὶς σιμὴ ἀλλ' οὐχ
ὡς τὸ καμπύλον λέγεται. δηλοῖ δὲ καὶ τὰ φυσικώτερα
τῶν μαθημάτων, οἷον ὀπτικὴ καὶ ἁρμονικὴ καὶ ἀστρολογία·
ἀνάπαλιν γὰρ τρόπον τιν' ἔχουσι τῇ γεωμετρίᾳ· ἡ μὲν γὰρ
10 γεωμετρία περὶ γραμμῆς φυσικῆς σκοπεῖ, ἀλλ' οὐχ ᾗ φυ-
σική, ἡ δ' ὀπτικὴ μαθηματικὴν μὲν γραμμήν, ἀλλ' οὐχ ᾗ
μαθηματικὴ ἀλλ' ᾗ φυσική. ἐπεὶ δ' ἡ φύσις διχῶς, τό τε
εἶδος καὶ ἡ ὕλη, ὡς ἂν εἰ περὶ σιμότητος σκοποῖμεν τί ἐστιν,
οὕτω θεωρητέον. ὥστ' οὔτ' ἄνευ ὕλης τὰ τοιαῦτα οὔτε κατὰ
15 τὴν ὕλην. καὶ γὰρ δὴ καὶ περὶ τούτου ἀπορήσειεν ἄν τις,
ἐπεὶ δύο αἱ φύσεις, περὶ ποτέρας τοῦ φυσικοῦ, ἢ περὶ τοῦ ἐξ
ἀμφοῖν. ἀλλ' εἰ περὶ τοῦ ἐξ ἀμφοῖν, καὶ περὶ ἑκατέρας.
πότερον οὖν τῆς αὐτῆς ἢ ἄλλης ἑκατέραν γνωρίζειν; εἰς μὲν
γὰρ τοὺς ἀρχαίους ἀποβλέψαντι δόξειεν ἂν εἶναι τῆς ὕλης·
20 ἐπὶ μικρὸν γάρ τι μέρος Ἐμπεδοκλῆς καὶ Δημόκριτος τοῦ
εἴδους καὶ τοῦ τί ἦν εἶναι ἥψαντο. εἰ δὲ ἡ τέχνη μιμεῖται
τὴν φύσιν, τῆς δὲ αὐτῆς ἐπιστήμης εἰδέναι τὸ εἶδος καὶ τὴν
ὕλην μέχρι του (οἷον ἰατροῦ ὑγίειαν καὶ χολὴν καὶ φλέγμα,
ἐν οἷς ἡ ὑγίεια, ὁμοίως δὲ καὶ οἰκοδόμου τό τε εἶδος τῆς
25 οἰκίας καὶ τὴν ὕλην, ὅτι πλίνθοι καὶ ξύλα· ὡσαύτως δὲ
καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων), καὶ τῆς φυσικῆς ἂν εἴη τὸ γνωρίζειν
ἀμφοτέρας τὰς φύσεις. ἔτι τὸ οὗ ἕνεκα καὶ τὸ τέλος τῆς
αὐτῆς, καὶ ὅσα τούτων ἕνεκα. ἡ δὲ φύσις τέλος καὶ οὗ ἕνε-
κα· ὧν γὰρ συνεχοῦς τῆς κινήσεως οὔσης ἔστι τι ἔσχατον,
30 τοῦτο τέλος καὶ τὸ οὗ ἕνεκα. διὸ καὶ ὁ ποιητὴς γελοίως
προήχθη εἰπεῖν «ἔχει τελευτήν, ἧσπερ οὕνεκ' ἐγένετο.»
βούλεται γὰρ οὐ πᾶν εἶναι τὸ ἔσχατον τέλος, ἀλλὰ τὸ

194a 9 ἡ μὲν γὰρ] ἀλλ' ἡ μὲν al. — 15 τούτου] τούτου διχῶς al. — 29 ἔσχατον, τοῦτο τέλος Alexander apud Simpl. τέλος, τοῦτο ἔσχατον cod. E. τέλος τῆς κινήσεως, τοῦτο ἔσχατον al.

βέλτιστον, ἐπεὶ καὶ ποιοῦσιν αἱ τέχναι τὴν ὕλην αἱ μὲν ἁπλῶς αἱ δὲ εὐεργόν, καὶ χρώμεθα ὡς ἡμῶν ἕνεκα πάντων ὑπαρχόντων. ἐσμὲν γάρ πως καὶ ἡμεῖς τέλος· διχῶς 35 γὰρ τὸ οὗ ἕνεκα· εἴρηται δ' ἐν τοῖς περὶ φιλοσοφίας. δύο δὴ αἱ ἄρχουσαι τῆς ὕλης καὶ αἱ γνωρίζουσαι τέχναι, ἥ τε 194b χρωμένη καὶ τῆς ποιητικῆς ἡ ἀρχιτεκτονική. διὸ καὶ ἡ χρωμένη ἀρχιτεκτονική πως, διαφέρει δὲ ᾗ ἡ μὲν τοῦ εἴδους γνωριστική, ἡ δὲ ἀρχιτεκτονικὴ ὡς ποιητικὴ τῆς ὕλης· ὁ μὲν γὰρ κυβερνήτης ποιόν τι τὸ εἶδος τοῦ πηδαλίου γνω- 5 ρίζει καὶ ἐπιτάττει, ὁ δ' ἐκ ποίου ξύλου καὶ ποίων κινήσεων ἔσται. ἐν μὲν οὖν τοῖς κατὰ τὴν τέχνην ἡμεῖς ποιοῦμεν τὴν ὕλην τοῦ ἔργου ἕνεκα, ἐν δὲ τοῖς φυσικοῖς ὑπάρχει οὖσα. ἔτι τῶν πρός τι ἡ ὕλη· ἄλλῳ γὰρ εἴδει ἄλλη ὕλη. μέχρι δὴ πόσου τὸν φυσικὸν δεῖ εἰδέναι τὸ εἶδος καὶ τὸ τί ἐστιν; ἢ 10 ὥσπερ ἰατρὸν νεῦρον ἢ χαλκέα χαλκόν, μέχρι του. τινὸς γὰρ ἕνεκα ἕκαστον, καὶ περὶ ταῦτα ἅ ἐστι χωριστὰ μὲν εἴδει, ἐν ὕλῃ δέ. ἄνθρωπος γὰρ ἄνθρωπον γεννᾷ καὶ ἥλιος. πῶς δ' ἔχει τὸ χωριστὸν καὶ τί ἐστι, φιλοσοφίας τῆς πρώτης διορίσαι ἔργον. 15

3 Διωρισμένων δὲ τούτων ἐπισκεπτέον περὶ τῶν αἰτίων, ποῖά τε καὶ πόσα τὸν ἀριθμόν ἐστιν. ἐπεὶ γὰρ τοῦ εἰδέναι χάριν ἡ πραγματεία, εἰδέναι δ' οὐ πρότερον οἰόμεθα ἕκαστον πρὶν ἂν λάβωμεν τὸ διὰ τί περὶ ἕκαστον (τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ λαβεῖν τὴν πρώτην αἰτίαν), δῆλον ὅτι καὶ ἡμῖν τοῦτο ποιη- 20 τέον καὶ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς καὶ πάσης τῆς φυσικῆς μεταβολῆς, ὅπως εἰδότες τὰς ἀρχὰς αὐτῶν ἀνάγειν εἰς αὐτὰς πειρώμεθα τῶν ζητουμένων ἕκαστον. ἕνα μὲν οὖν τρόπον αἴτιον λέγεται τὸ ἐξ οὗ γίνεταί τι ἐνυπάρχοντος, οἷον ὁ χαλκὸς τοῦ ἀνδριάντος καὶ ὁ ἄργυρος τῆς φιάλης καὶ τὰ 25

194b 4 ἡ ἀρχιτεκτονική, ἡ δὲ ὡς libri. — 7 κατὰ τὴν] κατὰ al. — 11 μέχρι — 12 ἕνεκα] μέχρι τίνος; ἕνεκα τινός· τινὸς γὰρ ἕνεκα Alexander (γρ) apud Simpl. — 22 αὐτῶν τὰς ἀρχὰς al. — 24. λέγεται] λέγεταί τι Simpl.

τούτων γένη, ἄλλον δὲ τὸ εἶδος καὶ τὸ παράδειγμα· τοῦτο δ' ἐστὶν ὁ λόγος ὁ τοῦ τί ἦν εἶναι καὶ τὰ τούτου γένη, οἷον τοῦ διὰ πασῶν τὰ δύο πρὸς ἕν, καὶ ὅλως ὁ ἀριθμὸς καὶ τὰ μέρη τὰ ἐν τῷ λόγῳ. ἔτι ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς μεταβολῆς ἡ
30 πρώτη ἢ τῆς ἠρεμήσεως, οἷον ὁ βουλεύσας αἴτιος, καὶ ὁ πατὴρ τοῦ τέκνου, καὶ ὅλως τὸ ποιοῦν τοῦ ποιουμένου καὶ τὸ μεταβάλλον τοῦ μεταβαλλομένου. ἔτι ὡς τὸ τέλος· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ οὗ ἕνεκα, οἷον τοῦ περιπατεῖν ἡ ὑγίεια· διὰ τί γὰρ περιπατεῖ; φαμὲν ἵνα ὑγιαίνῃ, καὶ εἰπόντες οὕτως οἰόμεθα ἀπο-
35 δεδωκέναι τὸ αἴτιον. καὶ ὅσα δὴ κινήσαντος ἄλλου μεταξὺ γίγνεται τοῦ τέλους, οἷον τῆς ὑγιείας ἡ ἰσχνασία ἢ ἡ κάθαρ-
195a σις [ἢ τὰ φάρμακα] ἢ τὰ ὄργανα· πάντα γὰρ ταῦτα τοῦ τέλους ἕνεκά ἐστι, διαφέρει δ' ἀλλήλων ὡς ὄντα τὰ μὲν ἔργα τὰ δ' ὄργανα. τὰ μὲν οὖν αἴτια σχεδὸν τοσαυταχῶς λέγεται, συμβαίνει δὲ πολλαχῶς λεγομένων τῶν αἰτίων καὶ
5 πολλὰ τοῦ αὐτοῦ αἴτια εἶναι, οὐ κατὰ συμβεβηκός, οἷον τοῦ ἀνδριάντος καὶ ἡ ἀνδριαντοποιικὴ καὶ ὁ χαλκός· ταῦτα δὲ οὐ καθ' ἕτερόν τι ἀλλ' ᾗ ἀνδριάς, ἀλλ' οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλὰ τὸ μὲν ὡς ὕλη τὸ δ' ὡς ὅθεν ἡ κίνησις. ἔστι δέ τινα καὶ ἀλλήλων αἴτια, οἷον τὸ πονεῖν τῆς εὐεξίας καὶ αὕτη τοῦ
10 πονεῖν· ἀλλ' οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλὰ τὸ μὲν ὡς τέλος τὸ δ' ὡς ἀρχὴ κινήσεως. ἔτι δὲ τὸ αὐτὸ τῶν ἐναντίων ἐστίν αἴτιον· ὃ γὰρ παρὸν αἴτιον τοῦδε, τοῦτο καὶ ἀπὸν αἰτιώμεθα ἐνίοτε τοῦ ἐναντίου, οἷον τὴν ἀπουσίαν τοῦ κυβερνήτου τῆς τοῦ πλοίου ἀνατροπῆς, οὗ ἦν ἡ παρουσία αἰτία τῆς σωτηρίας.
15 ἅπαντα δὲ τὰ νῦν εἰρημένα αἴτια εἰς τέτταρας πίπτει τόπους τοὺς φανερωτάτους. τὰ μὲν γὰρ στοιχεῖα τῶν συλλαβῶν καὶ ἡ ὕλη τῶν κατασκευαστῶν καὶ τὸ πῦρ καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν σωμάτων καὶ τὰ μέρη τοῦ ὅλου καὶ αἱ ὑποθέσεις τοῦ συμπεράσματος ὡς τὸ ἐξ οὗ αἴτιά ἐστιν· τούτων δὲ τὰ μὲν ὡς τὸ
20 ὑποκείμενον, οἷον τὰ μέρη, τὰ δὲ ὡς τὸ τί ἦν εἶναι, τό τε

115^a 9 ἢ τὰ φάρμακα om. cod. E. — 6 ταῦτα δὲ om. al. — 17 κατασκευαστῶν] σκευαστῶν al.

ὅλον καὶ ἡ σύνθεσις καὶ τὸ εἶδος. τὸ δὲ σπέρμα καὶ ὁ ἰατρὸς καὶ ὁ βουλεύσας καὶ ὅλως τὸ ποιοῦν, πάντα ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς μεταβολῆς ἢ στάσεως [ἢ κινήσεως]. τὰ δ' ἄλλα ὡς τὸ τέλος καὶ τἀγαθὸν τῶν ἄλλων· τὸ γὰρ οὗ ἕνεκα βέλτιστον καὶ τέλος τῶν ἄλλων ἐθέλει εἶναι· διαφερέτω δὲ μηδὲν εἰπεῖν αὐτὸ ἀγαθὸν ἢ φαινόμενον ἀγαθόν. τὰ μὲν οὖν αἴτια ταῦτα καὶ τοσαῦτά ἐστι τῷ εἴδει· τρόποι δὲ τῶν αἰτίων ἀριθμῷ μέν εἰσι πολλοί, κεφαλαιούμενοι δὲ καὶ οὗτοι ἐλάττους. λέγεται γὰρ τὰ αἴτια πολλαχῶς, καὶ αὐτῶν τῶν ὁμοειδῶν προτέρως καὶ ὑστέρως ἄλλο ἄλλου, οἷον ὑγιείας ἰατρὸς καὶ τεχνίτης, καὶ τοῦ διὰ πασῶν τὸ διπλάσιον καὶ ὁ ἀριθμός, καὶ ἀεὶ τὰ περιέχοντα πρὸς τὸ καθ' ἕκαστα. ἔτι δ' ὡς τὸ συμβεβηκὸς καὶ τὰ τούτων γένη, οἷον ἀνδριάντος ἄλλως Πολύκλειτος καὶ ἄλλως ἀνδριαντοποιός, ὅτι συμβέβηκε τῷ ἀνδριαντοποιῷ τὸ Πολυκλείτῳ εἶναι. καὶ τὰ περιέχοντα δὲ τὸ συμβεβηκός, οἷον εἰ ὁ ἄνθρωπος αἴτιος ἀνδριάντος εἴη ἢ ὅλως ζῷον. ἔστι δὲ καὶ τῶν συμβεβηκότων ἄλλα ἄλλων πορρώτερον καὶ ἐγγύτερον, οἷον εἰ ὁ λευκὸς [καὶ ὁ μουσικὸς] αἴτιος λέγοιτο τοῦ ἀνδριάντος. πάντα δὲ καὶ τὰ οἰκείως λεγόμενα καὶ τὰ κατὰ συμβεβηκὸς τὰ μὲν ὡς δυνάμενα λέγεται τὰ δ' ὡς ἐνεργοῦντα, οἷον τοῦ οἰκοδομεῖσθαι οἰκίαν οἰκοδόμος ἢ οἰκοδομῶν οἰκοδόμος. ὁμοίως δὲ λεχθήσεται καὶ ἐφ' ὧν αἴτια τὰ αἴτια τοῖς εἰρημένοις, οἷον τουδὶ τοῦ ἀνδριάντος ἢ ἀνδριάντος ἢ καὶ ὅλως εἰκόνος, καὶ χαλκοῦ τοῦδε ἢ χαλκοῦ ἢ ὅλως ὕλης· καὶ ἐπὶ τῶν συμβεβηκότων ὡσαύτως. ἔτι δὲ συμπλεκόμενα καὶ ταῦτα κἀκεῖνα λεχθήσεται, οἷον οὐ Πολύκλειτος οὐδὲ ἀνδριαντοποιός, ἀλλὰ Πολύκλειτος ἀνδριαντοποιός. ἀλλ' ὅμως ἅπαντα ταῦτά ἐστι τὸ μὲν πλῆθος ἕξ, λεγόμενα δὲ διχῶς· ἢ γὰρ ὡς τὸ καθ' ἕκαστον, ἢ ὡς τὸ γένος, ἢ ὡς τὸ συμβεβηκός, ἢ ὡς τὸ γένος τοῦ

23 ἢ κινήσεως om. cod. E. ἄλλα om. al. — 29 γὰρ τὰ] γὰρ al. — 36 εἴη ἀνδριάντος al. 195ᵇ 2 καὶ ὁ μουσικὸς om. cod. E.

15 συμβεβηκότος, ἢ ὡς συμπλεκόμενα ταῦτα, ἢ ὡς ἁπλῶς λεγόμενα· πάντα δὲ ἢ ἐνεργοῦντα ἢ κατὰ δύναμιν. διαφέρει δὲ τοσοῦτον, ὅτι τὰ μὲν ἐνεργοῦντα καὶ τὰ καθ' ἕκαστον ἅμα ἔστι καὶ οὐκ ἔστι καὶ ὧν αἴτια, οἷον ὅδ' ὁ ἰατρεύων τῷδε τῷ ὑγιαζομένῳ καὶ ὅδε ὁ οἰκοδομῶν τῷδε
20 τῷ οἰκοδομουμένῳ, τὰ δὲ κατὰ δύναμιν οὐκ ἀεί· φθείρεται γὰρ οὐχ ἅμα ἡ οἰκία καὶ ὁ οἰκοδόμος. δεῖ δ' ἀεὶ τὸ αἴτιον ἑκάστου τὸ ἀκρότατον ζητεῖν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, οἷον ἄνθρωπος οἰκοδομεῖ ὅτι οἰκοδόμος, ὁ δ' οἰκοδόμος κατὰ τὴν οἰκοδομικήν· τοῦτο τοίνυν πρότερον τὸ αἴ-
25 τιον. καὶ οὕτως ἐπὶ πάντων. ἔτι τὰ μὲν γένη τῶν γενῶν, τὰ δὲ καθ' ἕκαστον τῶν καθ' ἕκαστον, οἷον ἀνδριαντοποιὸς μὲν ἀνδριάντος, ὁδὶ δὲ τουδί. καὶ τὰς μὲν δυνάμεις τῶν δυνατῶν, τὰ δ' ἐνεργοῦντα πρὸς τὰ ἐνεργούμενα. ὅσα μὲν οὖν τὰ αἴτια καὶ ὃν τρόπον αἴτια, ἔστω ἡμῖν διωρισμένα
30 ἱκανῶς.

Λέγεται δὲ καὶ ἡ τύχη καὶ τὸ αὐτόματον τῶν αἰτίων, 4 καὶ πολλα καὶ εἶναι καὶ γίνεσθαι διὰ τὴν τύχην καὶ διὰ τὸ αὐτόματον· τίνα οὖν τρόπον ἐν τούτοις ἐστὶ τοῖς αἰτίοις ἡ τύχη καὶ τὸ αὐτόματον, καὶ πότερον τὸ αὐτὸ ἡ τύχη καὶ τὸ
35 αὐτόματον ἢ ἕτερον, καὶ ὅλως τί ἐστιν ἡ τύχη καὶ τὸ αὐτόματον, ἐπισκεπτέον. ἔνιοι γὰρ καὶ εἰ ἔστιν ἢ μὴ ἀποροῦσιν·
196a οὐδὲν γὰρ δὴ γίνεσθαι ἀπὸ τύχης φασίν, ἀλλὰ πάντων εἶναί τι αἴτιον ὡρισμένον, ὅσα λέγομεν ἀπ' αὐτομάτου γίγνεσθαι ἢ τύχης, οἷον τοῦ ἐλθεῖν ἀπὸ τύχης εἰς τὴν ἀγοράν, καὶ καταλαβεῖν ὃν ἐβούλετο μὲν οὐκ ᾤετο δέ, αἴτιον τὸ
5 βούλεσθαι ἀγοράσαι ἐλθόντα· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀπὸ τύχης ἀεί τι εἶναι λαβεῖν τὸ αἴτιον, ἀλλ' οὐ τύχην, ἐπεὶ εἴ γέ τι ἦν ἡ τύχη, ἄτοπον ἂν φανείη ὡς ἀληθῶς, καὶ ἀπορήσειεν ἄν τις διὰ τί ποτ' οὐδεὶς τῶν ἀρχαίων σοφῶν τὰ αἴτια περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς λέγων περὶ τύ-

32 τὴν τύχην] τύχην al. 196^a 1 δὴ om. al. — 6 τύχης] τύχης λεγομένων al.

χης οὐδὲν διώρισεν, ἀλλ' ὡς ἔοικεν, οὐδὲν ᾤοντο οὐδ' ἐκεῖνοι 10
εἶναι ἀπὸ τύχης. ἀλλὰ καὶ τοῦτο θαυμαστόν· πολλὰ γὰρ
καὶ γίνεται καὶ ἔστιν ἀπὸ τύχης καὶ ἀπὸ ταὐτομάτου, ἃ
οὐκ ἀγνοοῦντες ὅτι ἔστιν ἐπανενεγκεῖν ἕκαστον ἐπί τι αἴτιον τῶν
γινομένων, καθάπερ ὁ παλαιὸς λόγος εἶπεν ὁ ἀναιρῶν τὴν
τύχην, ὅμως τούτων τὰ μὲν εἶναί φασι πάντες ἀπὸ τύχης 15
τὰ δ' οὐκ ἀπὸ τύχης· διὸ καὶ ἁμῶς γέ πως ἦν ποιητέον αὐ-
τοῖς μνείαν. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐκείνων γέ τι ᾤοντο εἶναι τὴν
τύχην, οἷον φιλίαν ἢ νεῖκος ἢ νοῦν ἢ πῦρ ἢ ἄλλο γέ τι τῶν
τοιούτων. ἄτοπον οὖν εἴτε μὴ ὑπελάμβανον εἶναι εἴτε οἰόμε-
νοι παρέλειπον, καὶ ταῦτ' ἐνίοτε χρώμενοι, ὥσπερ Ἐμπε- 20
δοκλῆς οὐκ ἀεὶ τὸν ἀέρα ἀνωτάτω ἀποκρίνεσθαί φησιν, ἀλλ'
ὅπως ἂν τύχῃ. λέγει γοῦν ἐν τῇ κοσμοποιίᾳ ὡς οὕτω συνέ-
κυρσε θέων τότε, πολλάκι δ' ἄλλως· καὶ τὰ μόρια τῶν
ζῴων ἀπὸ τύχης γενέσθαι τὰ πλεῖστα φησὶν οὗτος. εἰσὶ δέ τινες
οἳ καὶ τοὐρανοῦ τοῦδε καὶ τῶν κόσμων πάντων αἰτιῶνται τὸ 25
αὐτόματον· ἀπὸ ταὐτομάτου γὰρ γίγνεσθαι τὴν δίνην καὶ
τὴν κίνησιν τὴν διακρίνασαν καὶ καταστήσασαν εἰς ταύτην
τὴν τάξιν τὸ πᾶν. καὶ μάλα τοῦτο θαυμάσαι ἄξιον· λέ-
γοντες γὰρ τὰ μὲν ζῷα καὶ τὰ φυτὰ ἀπὸ τύχης μήτε
εἶναι μήτε γίγνεσθαι, ἀλλ' ἤτοι φύσιν ἢ νοῦν ἤ τι τοιοῦτον 30
ἕτερον εἶναι τὸ αἴτιον (οὐ γὰρ ὅ τι ἔτυχεν ἐκ τοῦ σπέρματος
ἑκάστου γίγνεται, ἀλλ' ἐκ μὲν τοῦ τοιουδὶ ἐλαία ἐκ δὲ τοῦ
τοιουδὶ ἄνθρωπος), τὸν δ' οὐρανὸν καὶ τὰ θειότατα τῶν φα-
νερῶν ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου γενέσθαι, τοιαύτην δ' αἰτίαν μη-
δεμίαν εἶναι οἵαν τῶν ζῴων καὶ τῶν φυτῶν. καίτοι εἰ οὕτως 35
ἔχει, τοῦτ' αὐτὸ ἄξιον ἐπιστάσεως, καὶ καλῶς ἔχει λεχθῆναί
τι περὶ αὐτοῦ τούτου. πρὸς γὰρ τῷ καὶ ἄλλως ἄλογον εἶναι 196b
τὸ λεγόμενον, ἔτι ἀτοπώτερον τὸ λέγειν ταῦτα ὁρῶντας ἐν

12 ἀπὸ τύχης — ταὐτομάτου eiicit Torstrik. — 14 παλαιός] πρότερος Spengel. εἶπεν eiicit Torstrik. — 24 οὗτος om. al. — 25 κόσμων] κοσμικῶν al. 196ᵇ 1 τούτου om. al. ἄλογον] ἄτοπον al.

μὲν τῷ οὐρανῷ οὐδὲν ἀπὸ ταὐτομάτου γιγνόμενον, ἐν δὲ τοῖς
οὐκ ἀπὸ τύχης εἶναι πολλὰ συμβαίνοντα ἀπὸ τύχης· καίτοι
5 εἰκός γε ἦν τοὐναντίον γίγνεσθαι. εἰσὶ δέ τινες οἷς δοκεῖ
εἶναι αἰτία μὲν ἡ τύχη, ἄδηλος δὲ ἀνθρωπίνῃ διανοίᾳ ὡς
θεῖόν τι οὖσα καὶ δαιμονιώτερον. ὥστε σκεπτέον καὶ τί ἑκά-
τερον, καὶ εἰ ταὐτὸν ἢ ἕτερον τό τε αὐτόματον καὶ ἡ τύχη,
καὶ πῶς εἰς τὰ διωρισμένα αἴτια ἐμπίπτουσιν.

10 Πρῶτον μὲν οὖν, ἐπειδὴ ὁρῶμεν τὰ μὲν ἀεὶ ὡσαύτως 5
γινόμενα τὰ δὲ ὡς ἐπὶ πολύ, φανερὸν ὅτι οὐδετέρου τούτων
αἰτία ἡ τύχη λέγεται οὐδὲ τὸ ἀπὸ τύχης, οὔτε τοῦ ἐξ ἀνάγ-
κης καὶ ἀεὶ οὔτε τοῦ ὡς ἐπὶ πολύ. ἀλλ' ἐπειδὴ ἔστιν ἃ γίγνε-
ται καὶ παρὰ ταῦτα, καὶ ταῦτα πάντες φασὶν εἶναι ἀπὸ
15 τύχης, φανερὸν ὅτι ἔστι τι ἡ τύχη καὶ τὸ αὐτόματον· τά
τε γὰρ τοιαῦτα ἀπὸ τύχης καὶ τὰ ἀπὸ τύχης τοιαῦτα
ὄντα ἴσμεν. τῶν δὲ γινομένων τὰ μὲν ἕνεκά του γίγνεται,
τὰ δ' οὔ· τούτων δὲ τὰ μὲν κατὰ προαίρεσιν, τὰ δ' οὐ κατὰ
προαίρεσιν, ἄμφω δ' ἐν τοῖς ἕνεκά του, ὥστε δῆλον ὅτι καὶ
20 ἐν τοῖς παρὰ τὸ ἀναγκαῖον καὶ τὸ ὡς ἐπὶ πολὺ ἔστιν ἔνια
περὶ ἃ ἐνδέχεται ὑπάρχειν τὸ ἕνεκά του. ἔστι δ' ἕνεκά του
ὅσα τε ἀπὸ διανοίας ἂν πραχθείη καὶ ὅσα ἀπὸ φύσεως.
τὰ δὴ τοιαῦτα ὅταν κατὰ συμβεβηκὸς γένηται, ἀπὸ τύ-
χης φαμὲν εἶναι· ὥσπερ γὰρ καὶ ὂν ἐστι τὸ μὲν καθ' αὑτὸ
25 τὸ δὲ κατὰ συμβεβηκός, οὕτω καὶ αἴτιον ἐνδέχεται εἶναι,
οἷον οἰκίας καθ' αὑτὸ μὲν αἴτιον τὸ οἰκοδομικόν, κατὰ συμ-
βεβηκὸς δὲ τὸ λευκὸν ἢ τὸ μουσικόν. τὸ μὲν οὖν καθ' αὑτὸ
αἴτιον ὡρισμένον, τὸ δὲ κατὰ συμβεβηκὸς ἀόριστον· ἄπειρα
γὰρ ἂν τῷ ἑνὶ συμβαίη. καθάπερ οὖν ἐλέχθη, ὅταν ἐν τοῖς
30 ἕνεκά του γιγνομένοις τοῦτο γένηται, τότε λέγεται ἀπὸ ταὐ-
τομάτου καὶ ἀπὸ τύχης (αὐτῶν δὲ πρὸς ἄλληλα τὴν δια-
φορὰν τούτων ὕστερον διοριστέον, νῦν δὲ τοῦτο ἔστω φανερόν,

4 εἶναι om. al. — 21 ἔστι — 25 εἶναι] cf. Metaph. K, 8, 1065a 25—30. — 22 πραχθῇ Torstrik. — 23 γένηται] γένηται αἴτια Themist., Simpl., Torstrik.

ὅτι ἄμφω ἐν τοῖς ἕνεκά τού ἐστιν), οἷον ἕνεκα τοῦ ἀπολαβεῖν τὸ ἀργύριον ἦλθεν ἂν κομιζομένου τὸν ἔρανον, εἰ ᾔδει· ἦλθε δ' οὐ τούτου ἕνεκα, ἀλλὰ συνέβη αὐτῷ ἐλθεῖν καὶ ποιῆσαι τοῦτο [τοῦ 35 κομίσασθαι ἕνεκα]· τοῦτο δὲ οὔθ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ φοιτῶν εἰς τὸ χωρίον οὔτ' ἐξ ἀνάγκης· ἔστι δὲ τὸ τέλος, ἡ κομιδή, οὐ τῶν ἐν 197a αὐτῷ αἰτίων, ἀλλὰ τῶν ἀπροαιρέτων καὶ οὐκ ἀπὸ διανοίας· καὶ λέγεταί γε τότε ἀπὸ τύχης ἐλθεῖν. εἰ δὲ προελόμενος καὶ τούτου ἕνεκα, ἢ ἀεὶ φοιτῶν ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κομιζόμενος, οὐκ ἀπὸ τύχης. δῆλον ἄρα ὅτι ἡ τύχη αἰτία κατὰ 5 συμβεβηκὸς ἐν τοῖς κατὰ προαίρεσιν τῶν ἕνεκά του. διὸ περὶ τὸ αὐτὸ διάνοια καὶ τύχη· ἡ γὰρ προαίρεσις οὐκ ἄνευ διανοίας. ἀόριστα μὲν οὖν τὰ αἴτια ἀνάγκη εἶναι, ἀφ' ὧν ἂν γένοιτο τὸ ἀπὸ τύχης. ὅθεν καὶ ἡ τύχη τοῦ ἀορίστου εἶναι δοκεῖ καὶ ἄδηλος ἀνθρώπῳ, καὶ ἔστιν ὡς οὐδὲν ἀπὸ τύχης 10 δόξειεν ἂν γίγνεσθαι. πάντα γὰρ ταῦτα ὀρθῶς λέγεται, ὅτι εὐλόγως. ἔστι μὲν γὰρ ὡς γίνεται ἀπὸ τύχης· κατὰ συμβεβηκὸς γὰρ γίνεται, καὶ ἔστιν αἴτιον ὡς συμβεβηκὸς ἡ τύχη, ὡς δ' ἁπλῶς οὐδενός, οἷον οἰκίας οἰκοδόμος μὲν αἴτιος, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ αὐλητής, καὶ τοῦ ἐλθόντα κο- 15 μίσασθαι τὸ ἀργύριον, μὴ τούτου ἕνεκα ἐλθόντα, ἄπειρα τὸ πλῆθος· καὶ γὰρ ἰδεῖν τινὰ βουλόμενος καὶ διώκων καὶ φεύγων. καὶ τὸ φάναι εἶναί τι παράλογον τὴν τύχην ὀρθῶς· ὁ γὰρ λόγος ἢ τῶν ἀεὶ ὄντων ἢ τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ἡ δὲ τύχη ἐν τοῖς γιγνομένοις παρὰ ταῦτα. ὥστ' ἐπειδὴ ἀόριστα 20 τὰ οὕτως αἴτια, καὶ ἡ τύχη ἀόριστον. ὅμως δ' ἐπ' ἐνίων ἀπορήσειεν ἄν τις, ἆρ' οὖν τὰ τυχόντα αἴτι' ἂν γένοιτο τῆς

34 κομιζομένου Themist., Simpl. (?), Philop. κομισαμένου cod. E secunda manu, κομιζόμενος prima. κομισόμενος al. et Philop. (γρ). — 35 τοῦ κομίσασθαι ἕνεκα eiiciunt Bonitz et Torstrik. 197^{a} 2 ἀπροαιρέτων καὶ οὐκ ἀπὸ διανοίας Alex. apud Simpl. et unus cod. Bekk. (γρ). προαιρετῶν καὶ ἀπὸ διανοίας ceteri. — 4 κομιζόμενος eiicit Torstrik. — 5 δῆλον — 14 οὐδενός] cf. Metaph. l. c. 1065^{a} 30 — 35. — 12 γίνεται] οὐδὲν γίνεται Torstrik.

τύχης, οἷον ὑγιείας ἢ πνεῦμα ἢ εἵλησις, ἀλλ' οὐ τὸ ἀποκε-
κάρθαι· ἔστι γὰρ ἄλλα ἄλλων ἐγγύτερα τῶν κατὰ συμ-
25 βεβηκὸς αἰτίων. τύχη δὲ ἀγαθὴ μὲν λέγεται, ὅταν ἀγα-
θόν τι ἀποβῇ, φαύλη δέ, ὅταν φαῦλόν τι, εὐτυχία δὲ
καὶ δυστυχία, ὅταν μέγεθος ἔχοντα ταῦτα· διὸ καὶ τὸ παρὰ
μικρὸν κακὸν ἢ ἀγαθὸν μέγα λαβεῖν ἢ εὐτυχεῖν ἢ ἀτυχεῖν
ἐστίν, ὅτι ὡς ὑπάρχον λέγει ἡ διάνοια· τὸ γὰρ παρὰ
30 μικρὸν ὥσπερ οὐδὲν ἀπέχειν δοκεῖ. ἔτι ἀβέβαιον ἡ εὐτυχία
εὐλόγως· ἡ γὰρ τύχη ἀβέβαιος· οὔτε γὰρ ἀεὶ οὔθ' ὡς ἐπὶ
τὸ πολὺ οἷόν τ' εἶναι τῶν ἀπὸ τύχης οὐθέν. ἔστι μὲν οὖν
αἴτια, καθάπερ εἴρηται, κατὰ συμβεβηκός, καὶ ἡ τύχη
καὶ τὸ αὐτόματον, ἐν τοῖς ἐνδεχομένοις γίγνεσθαι μὴ ἁπλῶς
35 μηδ' ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, καὶ τούτων ὅσ' ἂν γένοιτο ἕνεκά του.

6 Διαφέρει δ' ὅτι τὸ αὐτόματον ἐπὶ πλεῖόν ἐστι· τὸ μὲν
γὰρ ἀπὸ τύχης πᾶν ἀπὸ ταὐτομάτου, τοῦτο δ' οὐ πᾶν
197b ἀπὸ τύχης. ἡ μὲν γὰρ τύχη καὶ τὸ ἀπὸ τύχης ἐστὶν ὅσοις
καὶ τὸ εὐτυχῆσαι ἂν ὑπάρξειεν καὶ ὅλως πρᾶξις. διὸ καὶ
ἀνάγκη περὶ τὰ πρακτὰ εἶναι τὴν τύχην· σημεῖον δ' ὅτι
δοκεῖ ἤτοι ταὐτὸν εἶναι τῇ εὐδαιμονίᾳ ἡ εὐτυχία ἢ ἐγγύς,
5 ἡ δ' εὐδαιμονία πρᾶξις τις· εὐπραξία γάρ. ὥσθ' ὁπόσοις
μὴ ἐνδέχεται πρᾶξαι, οὐδὲ τὸ ἀπὸ τύχης τι ποιῆσαι. καὶ διὰ
τοῦτο οὔτε ἄψυχον οὐδὲν οὔτε θηρίον οὔτε παιδίον οὐδὲν ποιεῖ
ἀπὸ τύχης, ὅτι οὐκ ἔχει προαίρεσιν· οὐδ' εὐτυχία οὐδ' ἀτυ-
χία ὑπάρχει τούτοις, εἰ μὴ καθ' ὁμοιότητα, ὥσπερ ἔφη
10 Πρώταρχος εὐτυχεῖς εἶναι τοὺς λίθους ἐξ ὧν οἱ βωμοί, ὅτι
τιμῶνται, οἱ δὲ ὁμόζυγες αὐτῶν καταπατοῦνται. τὸ δὲ
πάσχειν ἀπὸ τύχης ὑπάρξει πως καὶ τούτοις, ὅταν ὁ πράτ-
των τι περὶ αὐτὰ πράξῃ ἀπὸ τύχης· ἄλλως δὲ οὐκ ἔστιν. τὸ
δ' αὐτόματον καὶ τοῖς ἄλλοις ζῴοις καὶ πολλοῖς τῶν ἀψύ-

25 τύχη — 27 ταῦτα] cf. Metaph. 1065a 35—b 1. — 28 εὐ-
τυχεῖν ἢ ἀτυχεῖν cod. E et Simpl. et Philop. δυστυχεῖν ἢ εὐ-
τυχεῖν al. — 33 αἴτια] ἄμφω αἴτια al. 197b 2 πρᾶξίς τις
Themist. — 14 ἄλλοις] ἀλόγοις Alex. apud Simpl., Themist.,

χων, οἷον ὁ ἵππος αὐτόματος, φαμέν, ἦλθεν, ὅτι ἐσώθη 15
μὲν ἐλθών, οὐ τοῦ σωθῆναι δὲ ἕνεκα ἦλθεν. καὶ ὁ τρίπους αὐτό-
ματος κατέπεσεν· ἔστη μὲν γὰρ τοῦ καθῆσθαι ἕνεκα, ἀλλ'
οὐ τοῦ καθῆσθαι ἕνεκα κατέπεσεν. ὥστε φανερὸν ὅτι ἐν τοῖς
ἁπλῶς ἕνεκά του γινομένοις, ὅταν μὴ τοῦ συμβάντος ἕνεκα γέ-
νηται ὧν ἔξω τὸ αἴτιον, τότε ἀπὸ ταὐτομάτου λέγομεν· ἀπὸ 20
τύχης δέ, τούτων ὅσα ἀπὸ ταὐτομάτου γίνεται τῶν προαι-
ρετῶν τοῖς ἔχουσι προαίρεσιν. σημεῖον δὲ τὸ μάτην, ὅτι λέγε-
ται ὅταν μὴ γένηται τῷ ἕνεκα ἄλλου ἐκεῖνο οὗ ἕνεκα, οἷον τὸ
βαδίσαι λαπάξεως ἕνεκά ἐστιν· εἰ δὲ μὴ ἐγένετο βαδίσαντι,
μάτην φαμὲν βαδίσαι καὶ ἡ βάδισις ματαία, ὡς τοῦτο ὂν 25
τὸ μάτην, τὸ πεφυκὸς ἄλλου ἕνεκα, ὅταν μὴ περαίνῃ ἐκεῖνο
οὗ ἕνεκα ἐπεφύκει, ἐπεὶ εἴ τις λούσασθαι φαίη μάτην ὅτι
οὐκ ἐξέλιπεν ὁ ἥλιος, γελοῖος ἂν εἴη· οὐ γὰρ ἦν τοῦτο ἐκεί-
νου ἕνεκα. οὕτω δὴ τὸ αὐτόματον καὶ κατὰ τὸ ὄνομα, ὅταν
αὐτὸ μάτην γένηται· κατέπεσε γὰρ οὐ τοῦ πατάξαι ἕνεκα 30
ὁ λίθος· ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου ἄρα κατέπεσεν ὁ λίθος, ὅτι
πέσοι ἂν ὑπό τινος καὶ τοῦ πατάξαι ἕνεκα. μάλιστα δ'
ἐστὶ χωριζόμενον τοῦ ἀπὸ τύχης ἐν τοῖς φύσει γινομένοις·
ὅταν γὰρ γένηταί τι παρὰ φύσιν, τότε οὐκ ἀπὸ τύχης
ἀλλὰ μᾶλλον ἀπὸ ταὐτομάτου γεγονέναι φαμέν. ἔστι 35
δὲ καὶ τοῦτο ἕτερον· τοῦ μὲν γὰρ ἔξω τὸ αἴτιον, τοῦ δ'
ἐντός.

Τί μὲν οὖν ἐστὶ τὸ αὐτόματον καὶ τί ἡ τύχη, εἴρηται, 198a
καὶ τί διαφέρουσιν ἀλλήλων. τῆς δ' αἰτίας τῶν τρόπων ἐν

Philop. πολλοῖς τῶν ἀψύχων] τοῖς ἀψύχοις unus cod. Bekk. et Alex. apud Simpl., Themist.
20 ὧν cod. E οὗ al. et Simpl. ὧν — αἴτιον eiicit Torstrik. — 23 τῷ ἕνεκα ἄλλου ἐκεῖνο οὗ ἕνεκα] τὸ ἕνεκα ἄλλου ἐκείνου ἕνεκα libri. τὸ οὗ ἕνεκα, ἀλλ' ὃ ἐκείνου ἕνεκα Simpl. — 24 βαδίσαι, εἰ Simpl. — 27 ἐπεφύκει] ἦν καὶ ἐπεφύκει al. ἦν ᾗ ἐπεφύκει Themist. — 33 τοῦ cod. E et Simpl., Philop. τὸ al. — 36 δὲ] γὰρ Simpl. 198a 2 τῆς δ' αἰτίας τῶν τρόπων cod. E. τῆς δ' αἰτίας τὸν τρόπον unus cod. Bekk. τὸν δὲ τρόπον τῆς αἰτίας al.

τοῖς ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως ἑκάτερον αὐτῶν· ἢ γὰρ τῶν φύσει τι ἢ τῶν ἀπὸ διανοίας αἰτίων ἀεί ἐστιν· ἀλλὰ τούτων
5 τὸ πλῆθος ἀόριστον. ἐπεὶ δ' ἐστὶ τὸ αὐτόματον καὶ ἡ τύχη αἴτια ὧν ἂν ἢ νοῦς γένοιτο αἴτιος ἢ φύσις, ὅταν κατὰ συμβεβηκὸς αἴτιόν τι γένηται τούτων αὐτῶν, οὐδὲν δὲ κατὰ συμβεβηκός ἐστι πρότερον τῶν καθ' αὐτό, δῆλον ὅτι οὐδὲ τὸ κατὰ συμβεβηκὸς αἴτιον πρότερον τοῦ καθ' αὐτό. ὕστερον ἄρα τὸ
10 αὐτόματον καὶ ἡ τύχη καὶ νοῦ καὶ φύσεως· ὥστ' εἰ ὅτι μάλιστα τοῦ οὐρανοῦ αἴτιον τὸ αὐτόματον, ἀνάγκη πρότερον νοῦν αἴτιον καὶ φύσιν εἶναι καὶ ἄλλων πολλῶν καὶ τοῦδε τοῦ παντός.

Ὅτι δ' ἔστιν αἴτια, καὶ ὅτι τοσαῦτα τὸν ἀριθμὸν ὅσα 7
15 φαμέν, δῆλον· τοσαῦτα γὰρ τὸν ἀριθμὸν τὸ διὰ τί περιείληφεν· ἢ γὰρ εἰς τὸ τί ἐστιν ἀνάγεται τὸ διὰ τί ἔσχατον ἐν τοῖς ἀκινήτοις, οἷον ἐν τοῖς μαθήμασιν (εἰς ὁρισμὸν γὰρ τοῦ εὐθέος ἢ συμμέτρου ἢ ἄλλου τινὸς ἀνάγεται ἔσχατον), ἢ εἰς τὸ κινῆσαν πρῶτον, οἷον διὰ τί ἐπολέμησαν; ὅτι ἐσύ-
20 λησαν· ἢ τίνος ἕνεκα; ἵν' ἄρξωσιν· ἢ ἐν τοῖς γινομένοις ἡ ὕλη. ὅτι μὲν οὖν τὰ αἴτια ταῦτα καὶ τοσαῦτα, φανερόν· ἐπεὶ δ' αἱ αἰτίαι τέτταρες, περὶ πασῶν τοῦ φυσικοῦ εἰδέναι, καὶ εἰς πάσας ἀνάγων τὸ διὰ τί ἀποδώσει φυσικῶς, τὴν ὕλην, τὸ εἶδος, τὸ κινῆσαν, τὸ οὗ ἕνεκα. ἔρχεται δὲ τὰ τρία
25 εἰς ἓν πολλάκις· τὸ μὲν γὰρ τί ἐστι καὶ τὸ οὗ ἕνεκα ἕν ἐστι, τὸ δ' ὅθεν ἡ κίνησις πρῶτον τῷ εἴδει ταὐτὸ τούτοις· ἄνθρωπος γὰρ ἄνθρωπον γεννᾷ. καὶ ὅλως ὅσα κινούμενα κινεῖ· ὅσα δὲ μή, οὐκέτι φυσικῆς· οὐ γὰρ ἐν αὐτοῖς ἔχοντα κίνησιν οὐδ' ἀρχὴν κινήσεως κινεῖ, ἀλλ' ἀκίνητα ὄντα. διὸ τρεῖς αἱ

4 αἰτίων cod. E et Simpl. αἴτιον al. — 7 οὐδὲν — 13 παντός] cf. Metaph. l. c. 1065ᵇ 2—4. — 7 κατὰ] τῶν κατὰ Themist., Simpl. (κατὰ Metaph.). — 12 αἴτιον καὶ φύσιν al. et Simpl. et Metaph. καὶ φύσιν αἰτίαν cod. E. — 13 τοῦ παντός al. et Themist., Simpl., Philop. παντός cod. E. — 25 εἰς ἓν Themist., Simpl., Bonitz. εἰς τὸ ἓν libri.

πραγματεῖαι, ἡ μὲν περὶ ἀκινήτων, ἡ δὲ περὶ κινουμένων μὲν 30
ἀφθάρτων δέ, ἡ δὲ περὶ τὰ φθαρτά. ὥστε τὸ διὰ τί καὶ
εἰς τὴν ὕλην ἀνάγοντι ἀποδίδοται, καὶ εἰς τὸ τί ἐστι, καὶ
εἰς τὸ πρῶτον κινῆσαν. περὶ γενέσεως γὰρ μάλιστα τοῦτον
τὸν τρόπον τὰς αἰτίας σκοποῦσι, τί μετὰ τί γίνεται, καὶ τί
πρῶτον ἐποίησεν ἢ τί ἔπαθε, καὶ οὕτως ἀεὶ τὸ ἐφεξῆς. διτταὶ 35
δὲ αἱ ἀρχαὶ αἱ κινοῦσαι φυσικῶς, ὧν ἡ ἑτέρα οὐ φυσική· οὐ
γὰρ ἔχει κινήσεως ἀρχὴν ἐν αὑτῇ. τοιοῦτον δ' ἐστὶν εἴ τι κι- 198b
νεῖ μὴ κινούμενον, ὥσπερ τό τε παντελῶς ἀκίνητον καὶ τὸ
πάντων πρῶτον καὶ τὸ τί ἐστι καὶ ἡ μορφή· τέλος γὰρ καὶ
οὗ ἕνεκα· ὥστε ἐπεὶ ἡ φύσις ἕνεκά του, καὶ ταύτην εἰδέναι
δεῖ, καὶ πάντως ἀποδοτέον τὸ διὰ τί, οἷον ὅτι ἐκ τοῦδε 5
ἀνάγκη τόδε· τὸ δὲ ἐκ τοῦδε ἢ ἁπλῶς ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ.
καὶ εἰ μέλλει τοδὶ ἔσεσθαι, ὥσπερ ἐκ τῶν προτάσεων τὸ
συμπέρασμα· καὶ ὅτι τοῦτ' ἦν τὸ τί ἦν εἶναι, καὶ διότι βέλ-
τιον οὕτως, οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ τὸ πρὸς τὴν ἑκάστου οὐσίαν.

8 Λεκτέον δὴ πρῶτον μὲν διότι ἡ φύσις τῶν ἕνεκά του 10
αἰτίων, ἔπειτα περὶ τοῦ ἀναγκαίου, πῶς ἔχει ἐν τοῖς φυσι-
κοῖς· εἰς γὰρ ταύτην τὴν αἰτίαν ἀνάγουσι πάντες, ὅτι ἐπειδὴ
τὸ θερμὸν τοιονδὶ πέφυκε καὶ τὸ ψυχρὸν καὶ ἕκαστον δὴ τῶν
τοιούτων, ταδὶ ἐξ ἀνάγκης ἐστὶ καὶ γίνεται· καὶ γὰρ ἐὰν
ἄλλην αἰτίαν εἴπωσιν, ὅσον ἁψάμενοι χαίρειν ἐῶσιν, ὁ μὲν 15
τὴν φιλίαν καὶ τὸ νεῖκος, ὁ δὲ τὸν νοῦν. ἔχει δ' ἀπορίαν τί
κωλύει τὴν φύσιν μὴ ἕνεκά του ποιεῖν μηδ' ὅτι βέλτιον, ἀλλ'
ὥσπερ ὕει ὁ Ζεὺς οὐχ ὅπως τὸν σῖτον αὐξήσῃ, ἀλλ' ἐξ
ἀνάγκης· τὸ γὰρ ἀναχθὲν ψυχθῆναι δεῖ, καὶ ψυχθὲν
ὕδωρ γενόμενον κατελθεῖν· τὸ δ' αὐξάνεσθαι τούτου γενομέ- 20
νου τὸν σῖτον συμβαίνει. ὁμοίως δὲ καὶ εἴ τῳ ἀπόλλυται ὁ
σῖτος ἐν τῇ ἅλῳ, οὐ τούτου ἕνεκα ὕει ὅπως ἀπόληται, ἀλλὰ
τοῦτο συμβέβηκεν. ὥστε τί κωλύει οὕτω καὶ τὰ μέρη ἔχειν

30 ἀκινήτων Themist., Philop., Bonitz. ἀκίνητον al. — κινουμένων μὲν ἀφθάρτων Bonitz. κινούμενον μὲν ἄφθαρτον libri.
198b 19 ψυχθὲν] τὸ ψυχθὲν al.

ἐν τῇ φύσει, οἷον τοὺς ὀδόντας ἐξ ἀνάγκης ἀνατεῖλαι τοὺς
25 μὲν ἐμπροσθίους ὀξεῖς, ἐπιτηδείους πρὸς τὸ διαιρεῖν, τοὺς δὲ
γομφίους πλατεῖς καὶ χρησίμους πρὸς τὸ λεαίνειν τὴν τροφήν,
ἐπεὶ οὐ τούτου ἕνεκα γενέσθαι, ἀλλὰ συμπεσεῖν. ὁμοίως δὲ
καὶ περὶ τῶν ἄλλων μερῶν, ἐν οἷς δοκεῖ ὑπάρχειν τὸ ἕνεκά
του. ὅπου μὲν οὖν ἅπαντα συνέβη ὥσπερ κἂν εἰ ἕνεκά του ἐγί-
30 νετο, ταῦτα μὲν ἐσώθη ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου συστάντα ἐπι-
τηδείως· ὅσα δὲ μὴ οὕτως, ἀπώλετο καὶ ἀπόλλυται, κα-
θάπερ Ἐμπεδοκλῆς λέγει τὰ βουγενῆ ἀνδρόπρωρα. ὁ μὲν
οὖν λόγος, ᾧ ἄν τις ἀπορήσειεν, οὗτος, καὶ εἴ τις ἄλλος
τοιοῦτός ἐστιν· ἀδύνατον δὲ τοῦτον ἔχειν τὸν τρόπον. ταῦτα
35 μὲν γὰρ καὶ πάντα τὰ φύσει ἢ ἀεὶ οὕτω γίνεται ἢ ὡς ἐπὶ
τὸ πολύ, τῶν δ' ἀπὸ τύχης καὶ τοῦ αὐτομάτου οὐδέν. οὐ
199a γὰρ ἀπὸ τύχης οὐδ' ἀπὸ συμπτώματος δοκεῖ ὕειν πολλάκις
τοῦ χειμῶνος, ἀλλ' ἐὰν ὑπὸ κύνα· οὐδὲ καύματα ὑπὸ κύνα,
ἀλλ' ἂν χειμῶνος. εἰ οὖν ἢ ὡς ἀπὸ συμπτώματος δοκεῖ ἢ
ἕνεκά του εἶναι, εἰ μὴ οἷόν τε ταῦτ' εἶναι μήτε ἀπὸ συμ-
5 πτώματος μήτ' ἀπὸ ταὐτομάτου, ἕνεκά του ἂν εἴη. ἀλλὰ
μὴν φύσει γ' ἐστὶ ταῦτα πάντα, ὡς κἂν αὐτοὶ φαῖεν οἱ
ταῦτα λέγοντες. ἔστιν ἄρα τὸ ἕνεκά του ἐν τοῖς φύσει γι-
νομένοις καὶ οὖσιν. ἔτι ἐν ὅσοις τέλος ἐστί τι, τούτου ἕνεκα
πράττεται τὸ πρότερον καὶ τὸ ἐφεξῆς. οὐκοῦν ὡς πράττεται,
10 οὕτω πέφυκε, καὶ ὡς πέφυκεν, οὕτω πράττεται ἕκαστον, ἂν
μή τι ἐμποδίζῃ. πράττεται δ' ἕνεκά του· καὶ πέφυκεν ἄρα
τούτου ἕνεκα. οἷον εἰ οἰκία τῶν φύσει γινομένων ἦν, οὕτως ἂν
ἐγίνετο ὡς νῦν ὑπὸ τῆς τέχνης· εἰ δὲ τὰ φύσει μὴ μόνον
φύσει ἀλλὰ καὶ τέχνῃ γίγνοιτο, ὡσαύτως ἂν γίνοιτο ᾗ πέ-
15 φυκεν. ἕνεκα ἄρα θατέρου θάτερον. ὅλως δὲ ἡ τέχνη τὰ
μὲν ἐπιτελεῖ ἃ ἡ φύσις ἀδυνατεῖ ἀπεργάσασθαι, τὰ δὲ μι-
μεῖται. εἰ οὖν τὰ κατὰ τὴν τέχνην ἕνεκά του, δῆλον ὅτι

28 οἷς] ὅσοις al. 199a 6 ταῦτα] τὰ τοιαῦτα al. — 8 ἐν ὅσοις τέλος ἐστί τι] ἐν οἷς τέλος ἐστὶ τὸ ἕνεκά του Alex. apud Simpl. — 15 δὲ] τε al.

καὶ τὰ κατὰ τὴν φύσιν· ὁμοίως γὰρ ἔχει πρὸς ἄλληλα ἐν τοῖς κατὰ τέχνην καὶ ἐν τοῖς κατὰ φύσιν τὰ ὕστερα πρὸς τὰ πρότερα. μάλιστα δὲ φανερὸν ἐπὶ τῶν ζῴων τῶν ἄλλων, 20 ἃ οὔτε τέχνῃ οὔτε ζητήσαντα οὔτε βουλευσάμενα ποιεῖ· ὅθεν διαποροῦσί τινες πότερον νῷ ἤ τινι ἄλλῳ ἐργάζονται οἵ τ' ἀράχναι καὶ οἱ μύρμηκες καὶ τὰ τοιαῦτα. κατὰ μικρὸν δ' οὕτω προϊόντι καὶ ἐν τοῖς φυτοῖς φαίνεται τὰ συμφέροντα γινόμενα πρὸς τὸ τέλος, οἷον τὰ φύλλα τῆς τοῦ καρποῦ ἕνεκα 25 σκέπης. ὥστ' εἰ φύσει τε ποιεῖ καὶ ἕνεκά του ἡ χελιδὼν τὴν νεοττιὰν καὶ ὁ ἀράχνης τὸ ἀράχνιον, καὶ τὰ φυτὰ τὰ φύλλα ἕνεκα τῶν καρπῶν καὶ τὰς ῥίζας οὐκ ἄνω ἀλλὰ κάτω ἕνεκα τῆς τροφῆς, φανερὸν ὅτι ἔστιν ἡ αἰτία ἡ τοιαύτη ἐν τοῖς φύσει γινομένοις καὶ οὖσιν. καὶ ἐπεὶ ἡ φύσις 30 διττή, ἡ μὲν ὡς ὕλη ἡ δ' ὡς μορφή, τέλος δ' αὕτη, τοῦ τέλους δ' ἕνεκα τἆλλα, αὕτη ἂν εἴη αἰτία ἡ οὗ ἕνεκα. ἁμαρτία δὲ γίγνεται καὶ ἐν τοῖς κατὰ τέχνην· ἔγραψε γὰρ οὐκ ὀρθῶς ὁ γραμματικός, καὶ ἐπότισεν οὐκ ὀρθῶς ὁ ἰατρὸς τὸ φάρμακον· ὥστε δῆλον ὅτι ἐνδέχεται καὶ ἐν τοῖς κατὰ 35 φύσιν. εἰ δὴ ἔστιν ἔνια κατὰ τέχνην ἐν οἷς τὸ ὀρθῶς ἕνεκά 199b του, ἐν δὲ τοῖς ἁμαρτανομένοις ἕνεκα μέν τινος ἐπιχειρεῖται ἀλλ' ἀποτυγχάνεται, ὁμοίως ἂν ἔχοι καὶ ἐν τοῖς φυσικοῖς, καὶ τὰ τέρατα ἁμαρτήματα ἐκείνου τοῦ ἕνεκά του. καὶ ἐν ταῖς ἐξ ἀρχῆς ἄρα συστάσεσι τὰ βουγενῆ, εἰ μὴ 5 πρός τινα ὅρον καὶ τέλος δυνατὰ ἦν ἐλθεῖν, διαφθειρομένης ἂν ἀρχῆς τινὸς ἐγίνετο, ὥσπερ νῦν τοῦ σπέρματος. ἔτι ἀνάγκη σπέρμα γενέσθαι πρῶτον, ἀλλὰ μὴ εὐθὺς τὰ ζῷα· καὶ τὸ «οὐλοφυὲς μὲν πρῶτα» σπέρμα ἦν. ἔτι καὶ ἐν τοῖς φυτοῖς ἔστι τὸ ἕνεκά του, ἧττον δὲ διήρθρωται· πότερον 10 οὖν καὶ ἐν τοῖς φυτοῖς ἐγίνετο, ὥσπερ τὰ βουγενῆ ἀνδρόπρωρα, οὕτω καὶ ἀμπελογενῆ ἐλαιόπρωρα, ἢ οὔ; ἄτοπον

32 αἰτία] ἡ αἰτία al. 199ᵇ 10 ἔστι] ἔνεστι al. et Alex. apud Simpl.

γάρ· ἀλλὰ μὴν ἔδει γε, εἴπερ καὶ ἐν τοῖς ζῴοις. ἔτι ἔδει ἐν τοῖς σπέρμασι γίνεσθαι ὅπως ἔτυχεν· ὅλως δ' ἀναιρεῖ 15 ὁ οὕτω λέγων τὰ φύσει τε καὶ φύσιν· φύσει γάρ, ὅσα ἀπό τινος ἐν αὑτοῖς ἀρχῆς συνεχῶς κινούμενα ἀφικνεῖται εἴς τι τέλος· ἀφ' ἑκάστης δὲ οὐ τὸ αὐτὸ ἑκάστοις οὐδὲ τὸ τυχόν, ἀεὶ μέντοι ἐπὶ τὸ αὐτό, ἂν μή τι ἐμποδίσῃ. τὸ δὲ οὗ ἕνεκα, καὶ ὃ τούτου ἕνεκα, γένοιτο ἂν καὶ ἀπὸ τύ-20 χης, οἷον λέγομεν ὅτι ἀπὸ τύχης ἦλθεν ὁ ξένος καὶ λυσάμενος ἀπῆλθεν, ὅταν ὥσπερ ἕνεκα τούτου ἐλθὼν πράξῃ, μὴ ἕνεκα δὲ τούτου ἔλθῃ. καὶ τοῦτο κατὰ συμβεβηκός· ἡ γὰρ τύχη τῶν κατὰ συμβεβηκὸς αἰτίων, καθάπερ καὶ πρότερον εἴπομεν· ἀλλ' ὅταν τοῦτο ἀεὶ ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γί-25 γνηται, οὐ συμβεβηκὸς οὐδ' ἀπὸ τύχης· ἐν δὲ τοῖς φυσικοῖς ἀεὶ οὕτως, ἂν μή τι ἐμποδίσῃ. ἄτοπον δὲ τὸ μὴ οἴεσθαι ἕνεκά του γίνεσθαι, ἐὰν μὴ ἴδωσι τὸ κινοῦν βουλευσάμενον. καίτοι καὶ ἡ τέχνη οὐ βουλεύεται· καὶ γὰρ εἰ ἐνῆν ἐν τῷ ξύλῳ ἡ ναυπηγική, ὁμοίως ἂν φύσει ἐποίει· ὥστ' 30 εἰ ἐν τῇ τέχνῃ ἔνεστι τὸ ἕνεκά του, καὶ ἐν φύσει. μάλιστα δὲ δῆλον, ὅταν τις ἰατρεύῃ αὐτὸς ἑαυτόν· τούτῳ γὰρ ἔοικεν ἡ φύσις. ὅτι μὲν οὖν αἰτία ἡ φύσις, καὶ οὕτως ὡς ἕνεκά του, φανερόν.

Τὸ δ' ἐξ ἀνάγκης πότερον ἐξ ὑποθέσεως ὑπάρχει 9 35 ἢ καὶ ἁπλῶς; νῦν μὲν γὰρ οἴονται τὸ ἐξ ἀνάγκης εἶναι 200a ἐν τῇ γενέσει, ὥσπερ ἂν εἴ τις τὸν τοῖχον ἐξ ἀνάγκης γεγενῆσθαι νομίζοι, ὅτι τὰ μὲν βαρέα κάτω πέφυκε φέρεσθαι τὰ δὲ κοῦφα ἐπιπολῆς, διὸ οἱ λίθοι μὲν κάτω καὶ τὰ θεμέλια, ἡ δὲ γῆ ἄνω διὰ κουφότητα, ἐπιπολῆς δὲ μάλιστα 5 τὰ ξύλα· κουφότατα γάρ. ἀλλ' ὅμως οὐκ ἄνευ μὲν τούτων γέγονεν, οὐ μέντοι διὰ ταῦτα πλὴν ὡς δι' ὕλην, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ κρύπτειν καὶ σῴζειν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις

20 λυσάμενος unus cod. Bekker (γρ) et Philop. (γρ), Torstrik. λυτρωσάμενος Philop. (γρ), λουσάμενος ceteri. 200ᵃ 7 κρύπτειν] κρύπτειν ἄττα al.

πᾶσιν, ἐν ὅσοις τὸ ἕνεκά του ἐστίν, οὐκ ἄνευ μὲν τῶν ἀναγκαίαν ἐχόντων τὴν φύσιν, οὐ μέντοι γε διὰ ταῦτα ἀλλ' ἢ ὡς ὕλην, ἀλλ' ἕνεκά του, οἷον διὰ τί ὁ πρίων τοιοῦτος; ὅπως τοδὶ 10 καὶ ἕνεκα τουδί. τοῦτο μέντοι τὸ οὗ ἕνεκα ἀδύνατον γενέσθαι, ἂν μὴ σιδηροῦς ᾖ· ἀνάγκη ἄρα σιδηροῦν εἶναι, εἰ πρίων ἔσται καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ. ἐξ ὑποθέσεως δὴ τὸ ἀναγκαῖον, ἀλλ' οὐχ ὡς τέλος· ἐν γὰρ τῇ ὕλῃ τὸ ἀναγκαῖον, τὸ δ' οὗ ἕνεκα ἐν τῷ λόγῳ. ἔστι δὲ τὸ ἀναγκαῖον ἔν τε τοῖς μαθήμασι καὶ ἐν 15 τοῖς κατὰ φύσιν γινομένοις τρόπον τινὰ παραπλησίως· ἐπεὶ γὰρ τὸ εὐθὺ τοδί ἐστιν, ἀνάγκη τὸ τρίγωνον δύο ὀρθαῖς ἴσας ἔχειν· ἀλλ' οὐκ ἐπεὶ τοῦτο, ἐκεῖνο· ἀλλ' εἴγε τοῦτο μή ἐστιν, οὐδὲ τὸ εὐθύ ἐστιν. ἐν δὲ τοῖς γινομένοις ἕνεκά του ἀνάπαλιν, εἰ τὸ τέλος ἔσται ἢ ἔστι, καὶ τὸ ἔμπροσθεν ἔσται ἢ ἔστιν· εἰ 20 δὲ μή, ὥσπερ ἐκεῖ μὴ ὄντος τοῦ συμπεράσματος ἡ ἀρχὴ οὐκ ἔσται, καὶ ἐνταῦθα τὸ τέλος καὶ τὸ οὗ ἕνεκα· ἀρχὴ γὰρ καὶ αὕτη, οὐ τῆς πράξεως ἀλλὰ τοῦ λογισμοῦ· ἐκεῖ δὲ τοῦ λογισμοῦ· πράξεις γὰρ οὐκ εἰσίν. ὥστ' εἰ ἔσται οἰκία, ἀνάγκη ταῦτα γενέσθαι ἢ ὑπάρχειν ἢ εἶναι, ἢ ὅλως τὴν ὕλην τὴν 25 ἕνεκά του, οἷον πλίνθους καὶ λίθους, εἰ οἰκία· οὐ μέντοι διὰ ταῦτά ἐστι τὸ τέλος ἀλλ' ἢ ὡς ὕλην. οὐδ' ἔσται διὰ ταῦτα. ὅλως μέντοι μὴ ὄντων οὐκ ἔσται οὔτε ἡ οἰκία οὔθ' ὁ πρίων, ἡ μὲν εἰ μὴ οἱ λίθοι, ὁ δ' εἰ μὴ ὁ σίδηρος· οὐδὲ γὰρ ἐκεῖ αἱ ἀρχαί, εἰ μὴ τὸ τρίγωνον δύο ὀρθαῖς. φανερὸν δὴ ὅτι τὸ 30 ἀναγκαῖον ἐν τοῖς φυσικοῖς τὸ ὡς ὕλη λεγόμενον καὶ αἱ κινήσεις αἱ ταύτης. καὶ ἄμφω μὲν τῷ φυσικῷ λεκτέαι αἱ αἰτίαι, μᾶλλον δὲ ἡ τίνος ἕνεκα· αἴτιον γὰρ τοῦτο τῆς ὕλης, ἀλλ' οὐχ αὕτη τοῦ τέλους· καὶ τὸ τέλος τὸ οὗ ἕνεκα, καὶ ἡ ἀρχὴ ἀπὸ τοῦ ὁρισμοῦ καὶ τοῦ λόγου, ὥσπερ ἐν τοῖς κατὰ 35 τέχνην, ἐπεὶ ἡ οἰκία τοιόνδε, τάδε δεῖ γίγνεσθαι καὶ ὑπάρ- 200b χειν ἐξ ἀνάγκης, καὶ ἐπεὶ ἡ ὑγίεια τοδί, τάδε δεῖ γίγνε-

10 τοιοῦτος] τοιοσδί al. — 19 ἀνάπαλιν om. cod. E. — 28 οὔτε] οὐδ' al. οὔθ'] οὐδ' al. — 33 τίνος] τινὸς Bekker.

σθαι ἐξ ἀνάγκης καὶ ὑπάρχειν. οὕτως καὶ εἰ ἄνθρωπος τοδί, ταδί· εἰ δὲ ταδί, ταδί. ἴσως δὲ καὶ ἐν τῷ λόγῳ ἐστὶ τὸ
5 ἀναγκαῖον. ὡρισμένον γὰρ τὸ ἔργον τοῦ πρίειν ὅτι διαίρεσις τοιαδί· αὕτη δ' οὐκ ἔσται, εἰ μὴ ἕξει ὀδόντας τοιουσδί· οὗτοι δ' οὔ, εἰ μὴ σιδηροῦς. ἔστι γὰρ καὶ ἐν τῷ λόγῳ ἔνια μόρια ὡς ὕλη τοῦ λόγου.

Γ.

Ἐπεὶ δ' ἡ φύσις μέν ἐστιν ἀρχὴ κινήσεως καὶ μεταβολῆς, ἡ δὲ μέθοδος ἡμῖν περὶ φύσεώς ἐστι, δεῖ μὴ λανθάνειν τί ἐστι κίνησις· ἀναγκαῖον γὰρ ἀγνοουμένης αὐτῆς ἀγνο-
15 εῖσθαι καὶ τὴν φύσιν. διορισαμένοις δὲ περὶ κινήσεως πειρατέον τὸν αὐτὸν ἐπελθεῖν τρόπον περὶ τῶν ἐφεξῆς. δοκεῖ δ' ἡ κίνησις εἶναι τῶν συνεχῶν, τὸ δ' ἄπειρον ἐμφαίνεται πρῶτον ἐν τῷ συνεχεῖ· διὸ καὶ τοῖς ὁριζομένοις τὸ συνεχὲς συμβαίνει προσχρήσασθαι πολλάκις τῷ λόγῳ τῷ τοῦ ἀπείρου,
20 ὡς τὸ εἰς ἄπειρον διαιρετὸν συνεχὲς ὄν. πρὸς δὲ τούτοις ἄνευ τόπου καὶ κενοῦ καὶ χρόνου κίνησιν ἀδύνατον εἶναι. δῆλον οὖν ὡς διά τε ταῦτα, καὶ διὰ τὸ πάντων εἶναι κοινὰ καὶ καθόλου πᾶσι, σκεπτέον προχειρισαμένοις περὶ ἑκάστου τούτων· ὑστέρα γὰρ ἡ περὶ τῶν ἰδίων θεωρία τῆς περὶ τῶν
25 κοινῶν ἐστίν. καὶ πρῶτον, καθάπερ εἴπαμεν, περὶ κινήσεως. ἔστι δή τι τὸ μὲν ἐντελεχείᾳ μόνον, τὸ δὲ δυνάμει, τὸ δὲ δυνάμει καὶ ἐντελεχείᾳ, τὸ μὲν τόδε τι, τὸ δὲ τοσόνδε, τὸ δὲ τοιόνδε, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν τοῦ ὄντος κατηγοριῶν ὁμοίως. τοῦ δὲ πρός τι τὸ μὲν καθ' ὑπεροχὴν λέγεται καὶ κατ' ἔλλειψιν, τὸ δὲ
30 κατὰ τὸ ποιητικὸν καὶ παθητικόν, καὶ ὅλως κινητικόν τε καὶ κινητόν· τὸ γὰρ κινητικὸν κινητικὸν τοῦ κινητοῦ καὶ τὸ κι-

200b 5 ὡρισμένον] ὁρισαμένοι cod. E. ὁρισαμένου al. ὁρισαμένῳ Bekker. — 21 χρόνου καὶ κενοῦ καὶ τόπου Alex. apud Simpl. — 23 πᾶσι] ταῦτα πᾶσι al. — 26 ἔστι — 28 ὁμοίως] cf. Metaph. K, 9, 1065b 5—7. — 26 alterum τὸ δὲ δυνάμει adiecerunt Spengel et Bonitz.

νητὸν κινητὸν ὑπὸ τοῦ κινητικοῦ. οὐκ ἔστι δὲ κίνησις παρὰ τὰ πράγματα· μεταβάλλει γὰρ τὸ μεταβάλλον ἀεὶ ἢ κατ' οὐσίαν ἢ κατὰ ποσὸν ἢ ποιὸν ἢ κατὰ τόπον. κοινὸν δ' ἐπὶ τούτων οὐδὲν ἔστι λαβεῖν, ὡς φαμέν, ὃ οὔτε τόδε οὔτε πο- 35 σὸν οὔτε ποιὸν οὔτε τῶν ἄλλων κατηγορημάτων οὐθέν. ὥστ' οὐδὲ 201 a κίνησις οὐδὲ μεταβολὴ οὐθενὸς ἔσται παρὰ τὰ εἰρημένα, μηδενός γε ὄντος παρὰ τὰ εἰρημένα. ἕκαστον δὲ διχῶς ὑπάρχει πᾶσιν, οἷον τὸ τόδε· τὸ μὲν γὰρ μορφὴ αὐτοῦ, τὸ δὲ στέρησις· καὶ κατὰ τὸ ποιόν· τὸ μὲν γὰρ λευκὸν τὸ δὲ μέ- 5 λαν· καὶ κατὰ τὸ ποσόν· τὸ μὲν γὰρ τέλειον τὸ δ' ἀτελές· ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὴν φορὰν τὸ μὲν ἄνω τὸ δὲ κάτω, ἢ τὸ μὲν κοῦφον τὸ δὲ βαρύ. ὥστε κινήσεως καὶ μεταβολῆς ἐστὶν εἴδη τοσαῦτα ὅσα τοῦ ὄντος. διῃρημένου δὲ καθ' ἕκαστον γένος τοῦ μὲν ἐντελεχείᾳ τοῦ δὲ δυνάμει, ἡ τοῦ δυ- 10 νάμει ὄντος ἐντελέχεια, ᾗ τοιοῦτον, κίνησίς ἐστιν, οἷον τοῦ μὲν ἀλλοιωτοῦ, ᾗ ἀλλοιωτόν, ἀλλοίωσις, τοῦ δὲ αὐξητοῦ καὶ τοῦ ἀντικειμένου φθιτοῦ (οὐδὲν γὰρ ὄνομα κοινὸν ἐπ' ἀμφοῖν) αὔξησις καὶ φθίσις, τοῦ δὲ γενητοῦ καὶ φθαρτοῦ γένεσις καὶ φθορά, τοῦ δὲ φορητοῦ φορά. ὅτι δὲ τοῦτό ἐστιν ἡ κίνησις, 15 ἐντεῦθεν δῆλον. ὅταν γὰρ τὸ οἰκοδομητόν, ᾗ τοιοῦτον αὐτὸ λέγομεν εἶναι, ἐντελεχείᾳ ᾖ, οἰκοδομεῖται, καὶ ἔστι τοῦτο οἰκοδόμησις· ὁμοίως δὲ καὶ μάθησις καὶ ἰάτρευσις καὶ κύλισις καὶ ἅλσις καὶ ἅδρυνσις καὶ γήρανσις. ἐπεὶ δ' ἔνια ταὐτὰ καὶ δυνάμει καὶ ἐντελεχείᾳ ἐστίν, οὐχ ἅμα δὲ ἢ οὐ 20 κατὰ τὸ αὐτό, ἀλλ' οἷον θερμὸν μὲν δυνάμει ψυχρὸν δὲ ἐντελεχείᾳ, πολλὰ ἤδη ποιήσει καὶ πείσεται ὑπ' ἀλλήλων· ἅπαν γὰρ ἔσται ἅμα ποιητικὸν καὶ παθητικόν. ὥστε καὶ τὸ κινοῦν φυσικῶς κινητόν· πᾶν γὰρ τὸ τοιοῦτον κινεῖ κινούμενον καὶ αὐτό. δοκεῖ μὲν οὖν τισὶν ἅπαν κινεῖσθαι τὸ κι- 25 νοῦν, οὐ μὴν ἀλλὰ περὶ τούτου μὲν ἐξ ἄλλων ἔσται δῆλον

32 οὐκ ἔστι — 201ᵃ 19 γήρανσις] cf. Metaph. l. c. 1065ᵇ 7—20. — 34 ποιὸν] κατὰ τὸ ποιὸν al. 201ᵃ 6 γὰρ om al.

ὅπως ἔχει (ἔστι γάρ τι κινοῦν καὶ ἀκίνητον), ἡ δὲ τοῦ δυνάμει ὄντος <ἐντελέχεια>, ὅταν ἐντελεχείᾳ ὂν ἐνεργῇ οὐχ ᾗ αὐτό, ἀλλ' ᾗ κινητόν, κίνησίς ἐστιν. λέγω δὲ τὸ ᾗ ὡδί. ἔστι γὰρ ὁ
30 χαλκὸς δυνάμει ἀνδριάς, ἀλλ' ὅμως οὐχ ἡ τοῦ χαλκοῦ ἐντελέχεια, ᾗ χαλκός, κίνησίς ἐστιν· οὐ γὰρ τὸ αὐτὸ τὸ χαλκῷ εἶναι καὶ δυνάμει τινὶ κινητῷ, ἐπεὶ εἰ ταὐτὸν ἦν ἁπλῶς καὶ κατὰ τὸν λόγον, ἦν ἂν ἡ τοῦ χαλκοῦ, ᾗ χαλκός, ἐντελέχεια κίνησις· οὐκ ἔστι δὲ ταὐτὸν ὡς εἴρηται. δῆλον δ'
35 ἐπὶ τῶν ἐναντίων· τὸ μὲν γὰρ δύνασθαι ὑγιαίνειν καὶ δύ-
201b νασθαι κάμνειν ἕτερον· καὶ γὰρ ἂν τὸ κάμνειν καὶ τὸ ὑγιαίνειν ταὐτὸν ἦν· τὸ δὲ ὑποκείμενον καὶ τὸ ὑγιαῖνον καὶ τὸ νοσοῦν, εἴθ' ὑγρότης εἴθ' αἷμα, ταὐτὸν καὶ ἕν. ἐπεὶ δ' οὐ ταὐτόν, ὥσπερ οὐδὲ χρῶμα ταὐτὸν καὶ ὁρατόν, ἡ τοῦ δυνατοῦ,
5 ᾗ δυνατόν, ἐντελέχεια φανερὸν ὅτι κίνησίς ἐστιν. ὅτι μὲν οὖν ἐστὶν αὕτη, καὶ ὅτι συμβαίνει τότε κινεῖσθαι ὅταν ἡ ἐντελέχεια ᾖ αὕτη, καὶ οὔτε πρότερον οὔτε ὕστερον, δῆλον· ἐνδέχεται γὰρ ἕκαστον ὁτὲ μὲν ἐνεργεῖν ὁτὲ δὲ μή, οἷον τὸ οἰκοδομητὸν καὶ ἡ τοῦ οἰκοδομητοῦ ἐνέργεια, ᾗ οἰκοδομητόν, οἰκοδό-
10 μησίς ἐστιν· ἢ γὰρ οἰκοδόμησις ἡ ἐνέργεια τοῦ οἰκοδομητοῦ ἢ ἡ οἰκία· ἀλλ' ὅταν οἰκία ᾖ, οὐκέτ' οἰκοδομητὸν ἔστιν· οἰκοδομεῖται δὲ τὸ οἰκοδομητόν· ἀνάγκη οὖν τὴν οἰκοδόμησιν τὴν ἐνέργειαν εἶναι· ἡ δ' οἰκοδόμησις κίνησίς τίς ἐστιν. ἀλλὰ μὴν ὁ αὐτὸς ἐφαρμόσει λόγος καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων
15 κινήσεων.

Ὅτι δὲ καλῶς εἴρηται, δῆλον καὶ ἐξ ὧν οἱ ἄλλοι 2 περὶ αὐτῆς λέγουσι, καὶ ἐκ τοῦ μὴ ῥᾴδιον εἶναι διορίσαι ἄλ-

27 ἡ δὲ — 202ᵃ 3 εἶναι] cf. Metaph. 1065ᵇ 22 — 1066ᵃ 26. — 28 ἐντελέχεια addidit Bonitz. οὐχ ᾗ αὐτὸ ἀλλ' unus cod. Bekk. (γρ) et Aspasius apud Simpl. et plures codd. Metaph. οὐχ ᾗ αὐτὸ ἀλλ' ᾗ ἄλλο Philop. (γρ). ἢ αὐτὸ ἢ ἄλλο ceteri codd. ἤτοι αὐτὸ ἢ ἄλλο Alex. apud Simpl. αὐτὸ ἢ ἄλλο Alex. apud Philop. 201ᵇ 6 συμβαίνει — 7 δῆλον] cf. Metaph. 1065ᵇ 20—22 et 34—35. — 7 δῆλον] φανερόν cod. E. — 10 γὰρ] γὰρ τοῦτό ἐστιν al. et codd. Metaph. — 12 οὖν] ἄρα al.

λως αὐτήν. οὔτε γὰρ τὴν κίνησιν καὶ τὴν μεταβολὴν ἐν ἄλλῳ γένει θεῖναι δύναιτ' ἄν τις. δῆλον δὲ σκοποῦσιν ὡς τιθέασιν αὐτὴν ἔνιοι, ἑτερότητα καὶ ἀνισότητα καὶ τὸ μὴ ὂν 20 φάσκοντες εἶναι τὴν κίνησιν· ὧν οὐδὲν ἀναγκαῖον κινεῖσθαι, οὔτ' ἂν ἕτερα ᾖ οὔτ' ἂν ἄνισα οὔτ' ἂν οὐκ ὄντα· ἀλλ' οὐδ' ἡ μεταβολὴ οὔτ' εἰς ταῦτα οὔτ' ἐκ τούτων μᾶλλόν ἐστιν ἢ ἐκ τῶν ἀντικειμένων. αἴτιον δὲ τοῦ εἰς ταῦτα τιθέναι ὅτι ἀόριστόν τι δοκεῖ εἶναι ἡ κίνησις, τῆς δὲ ἑτέρας συστοιχίας αἱ ἀρχαὶ 25 διὰ τὸ στερητικαὶ εἶναι ἀόριστοι· οὔτε γὰρ τόδε οὔτε τοιόνδε οὐδεμία αὐτῶν ἐστίν [ὅτι] οὐδὲ τῶν ἄλλων κατηγοριῶν. τοῦ δὲ δοκεῖν ἀόριστον εἶναι τὴν κίνησιν αἴτιον ὅτι οὔτε εἰς δύναμιν τῶν ὄντων οὔτε εἰς ἐνέργειαν ἔστι θεῖναι αὐτὴν ἁπλῶς· οὔτε γὰρ τὸ δυνατὸν ποσὸν εἶναι κινεῖται ἐξ ἀνάγκης οὔτε τὸ ἐν- 30 εργείᾳ ποσόν, ἥ τε κίνησις ἐνέργεια μέν τις εἶναι δοκεῖ, ἀτελὴς δέ. αἴτιον δ' ὅτι ἀτελὲς τὸ δυνατόν, οὗ ἐστὶν ἐνέργεια. καὶ διὰ τοῦτο δὴ χαλεπὸν αὐτὴν λαβεῖν τί ἐστιν· ἢ γὰρ εἰς στέρησιν ἀναγκαῖον θεῖναι ἢ εἰς δύναμιν ἢ εἰς ἐνέργειαν ἁπλῆν, τούτων δ' οὐδὲν φαίνεται ἐνδεχόμενον. λείπεται 35 δὴ ὁ εἰρημένος τρόπος, ἐνέργειαν μέν τινα εἶναι, τοιαύτην 202 a δ' ἐνέργειαν οἵαν εἴπαμεν, χαλεπὴν μὲν ἰδεῖν, ἐνδεχομένην δ' εἶναι. κινεῖται δὲ καὶ τὸ κινοῦν, ὥσπερ εἴρηται, ⟨εἰ⟩ πᾶν τὸ δυνάμει ὂν κινητόν, καὶ οὗ ἡ ἀκινησία ἠρεμία ἐστίν (ᾧ γὰρ ἡ κίνησις ὑπάρχει, τούτῳ ἡ ἀκινησία ἠρεμία)· τὸ γὰρ πρὸς 5 τοῦτο ἐνεργεῖν, ᾗ τοιοῦτον, αὐτὸ τὸ κινεῖν ἐστί· τοῦτο δὲ ποιεῖ θίξει, ὥστε ἅμα καὶ πάσχει. διὸ ἡ κίνησις ἐντελέχεια τοῦ κινητοῦ, ᾗ κινητόν [συμβαίνει δὲ τοῦτο θίξει τοῦ κινητικοῦ, ὥσθ' ἅμα καὶ πάσχει]. εἶδος δὲ ἀεὶ οἴσεται τὸ κινοῦν, ἤτοι τόδε ἢ τοιόνδε, ὃ ἔσται ἀρχὴ καὶ αἴτιον τῆς κινήσεως, ὅταν 10

27 ὅτι eiicit Bonitz. — 32 ἐστὶν] ἐστὶν ἡ cod. E. 202a 1 δὴ] τοίνυν al. — 3. καὶ τὸ κινοῦν] τὸ κινούμενον Alex. apud Simpl. εἰ addidi. — 4 κινητόν] κινητικόν Aspasius apud Simpl. — 8 συμβαίνει — πάσχει eiicienda. ὥσθ' — πάσχει om. cod. E. — 9 οἴσεται] οἴσεταί τι al. — 10 τοιόνδε] τοιόνδε ἢ τοσόνδε al.

κινῇ, οἷον ὁ ἐντελεχείᾳ ἄνθρωπος ποιεῖ ἐκ τοῦ δυνάμει ὄντος ἀνθρώπου ἄνθρωπον.

Καὶ τὸ ἀπορούμενον δὲ φανερόν, ὅτι ἐστὶν ἡ κίνησις ἐν 3 τῷ κινητῷ· ἐντελέχεια γάρ ἐστι τούτου ὑπὸ τοῦ κινητικοῦ. 15 καὶ ἡ τοῦ κινητικοῦ δὲ ἐνέργεια οὐκ ἄλλη ἐστίν· δεῖ μὲν γὰρ εἶναι ἐντελέχειαν ἀμφοῖν· κινητικὸν μὲν γάρ ἐστι τῷ δύνασθαι, κινοῦν δὲ τῷ ἐνεργεῖν· ἀλλ' ἔστιν ἐνεργητικὸν τοῦ κινητοῦ, ὥστε ὁμοίως μία ἡ ἀμφοῖν ἐνέργεια ὥσπερ τὸ αὐτὸ διάστημα ἓν πρὸς δύο καὶ δύο πρὸς ἕν, καὶ τὸ ἄναντες καὶ τὸ 20 κάταντες· ταῦτα γὰρ ἓν μέν ἐστιν, ὁ μέντοι λόγος οὐχ εἷς. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ κινοῦντος καὶ κινουμένου. ἔχει δ' ἀπορίαν λογικήν· ἀναγκαῖον γὰρ ἴσως εἶναί τινα ἐνέργειαν ἄλλην τοῦ ποιητικοῦ καὶ τοῦ παθητικοῦ· τὸ μὲν δὴ ποίησις, τὸ δὲ πάθησις, ἔργον δὲ καὶ τέλος τοῦ μὲν ποίημα, τοῦ δὲ πάθος. 25 ἐπεὶ οὖν ἄμφω κινήσεις, εἰ μὲν ἕτεραί εἰσίν, ἐν τίνι; ἢ γὰρ ἄμφω ἐν τῷ πάσχοντι καὶ κινουμένῳ, ἢ ἡ μὲν ποίησις ἐν τῷ ποιοῦντι, ἡ δὲ πάθησις ἐν τῷ πάσχοντι· εἰ δὲ δεῖ καὶ ταύτην ποίησιν καλεῖν, ὁμώνυμος ἂν εἴη. ἀλλὰ μὴν εἰ τοῦτο, ἡ κίνησις ἐν τῷ κινοῦντι ἔσται· ὁ γὰρ αὐτὸς λόγος ἐπὶ κινοῦντος 30 καὶ κινουμένου. ὥστ' ἢ πᾶν τὸ κινοῦν κινήσεται, ἢ ἔχον κίνησιν οὐ κινήσεται. εἰ δ' ἄμφω ἐν τῷ κινουμένῳ καὶ πάσχοντι, καὶ ἡ ποίησις καὶ ἡ πάθησις, καὶ ἡ δίδαξις καὶ ἡ μάθησις δύο οὖσαι ἐν τῷ μανθάνοντι, πρῶτον μὲν ἡ ἐνέργεια ἡ ἑκάστου οὐκ ἐν ἑκάστῳ ὑπάρξει, εἶτα ἄτοπον δύο κινήσεις ἅμα 35 κινεῖσθαι· τίνες γὰρ ἔσονται ἀλλοιώσεις δύο τοῦ ἑνὸς καὶ εἰς ἓν εἶδος; ἀλλ' ἀδύνατον. ἀλλὰ μία ἔσται ἡ ἐνέργεια. ἀλλ' 202b ἄλογον δύο ἑτέρων τῷ εἴδει τὴν αὐτὴν καὶ μίαν εἶναι ἐνέργειαν· καὶ ἔσται, εἴπερ ἡ δίδαξις καὶ ἡ μάθησις ταὐτὸ καὶ

13 ὅτι ἐστὶν — 21 κινουμένου] cf. Metaph. *K*, 9, 1066a 26—34. — 14 τούτου Simpl. et codd. Metaph. τούτου καὶ libri. τοῦ κινητοῦ καὶ Andronicus apud Simpl. τοῦ κινητικοῦ] τούτου Andron. apud Simpl. — 25 εἰσίν om. al. — 26 κινουμένῳ] ποιουμένῳ ἢ ἐν τῷ ποιοῦντι καὶ διατιθέντι Simpl. (γρ).

ἡ ποίησις καὶ ἡ πάθησις, καὶ τὸ διδάσκειν τῷ μανθάνειν ταὐτὸ καὶ τὸ ποιεῖν τῷ πάσχειν, ὥστε τὸν διδάσκοντα ἀνάγκη ἔσται πάντα μανθάνειν καὶ τὸν ποιοῦντα πάσχειν. ἢ 5 οὔτε τὸ τὴν ἄλλου ἐνέργειαν ἐν ἑτέρῳ εἶναι ἄτοπον (ἔστι γὰρ ἡ δίδαξις ἐνέργεια τοῦ διδασκαλικοῦ, ἔν τινι μέντοι, καὶ οὐκ ἀποτετμημένη, ἀλλὰ τοῦδε ἐν τῷδε) οὔτε μίαν δυοῖν τὴν αὐτὴν εἶναι κωλύει, μὴ ὡς τὸ εἶναι τὸ αὐτό, ἀλλ' ὡς ὑπάρχει τὸ δυνάμενον πρὸς τὸ ἐνεργοῦν. οὔτ' ἀνάγκη τὸν διδά- 10 σκοντα μανθάνειν, οὐδ' εἰ τὸ ποιεῖν καὶ πάσχειν τὸ αὐτό ἐστι, μὴ μέντοι ὡς τὸν λόγον εἶναι ἕνα τὸν τὸ τί ἦν εἶναι λέγοντα, ὡς λώπιον καὶ ἱμάτιον, ἀλλ' ὡς ἡ ὁδὸς ἡ Θήβηθεν Ἀθήναζε καὶ ἡ Ἀθήνηθεν εἰς Θήβας, ὥσπερ εἴρηται καὶ πρότερον· οὐ γὰρ ταὐτὰ πάντα ὑπάρχει τοῖς ὁπωσοῦν τοῖς αὐτοῖς, ἀλλὰ μόνον 15 οἷς τὸ εἶναι τὸ αὐτό. οὐ μὴν ἀλλ' οὐδ' εἰ ἡ δίδαξις τῇ μαθήσει τὸ αὐτό, καὶ τὸ μανθάνειν τῷ διδάσκειν, ὥσπερ οὐδ' εἰ ἡ διάστασις μία τῶν διεστηκότων, καὶ τὸ διίστασθαι ἐνθένδε ἐκεῖσε κἀκεῖθεν δεῦρο ἓν καὶ τὸ αὐτό. ὅλως δ' εἰπεῖν οὐδ' ἡ δίδαξις τῇ μαθήσει οὐδ' ἡ ποίησις τῇ παθήσει τὸ αὐτὸ κυρίως, ἀλλ' 20 ᾧ ὑπάρχει ταῦτα, ἡ κίνησις· τὸ γὰρ τοῦδε ἐν τῷδε καὶ τὸ τοῦδε ὑπὸ τοῦδε ἐνέργειαν εἶναι ἕτερον τῷ λόγῳ.

Τί μὲν οὖν ἐστὶ κίνησις εἴρηται καὶ καθόλου καὶ κατὰ μέρος· οὐ γὰρ ἄδηλον ὡς ὁρισθήσεται τῶν εἰδῶν ἕκαστον αὐτῆς· ἀλλοίωσις μὲν γὰρ ἡ τοῦ ἀλλοιωτοῦ, ᾗ ἀλλοιωτόν, ἐν- 25 τελέχεια. ἔτι δὲ γνωριμώτερον, ἡ τοῦ δυνάμει ποιητικοῦ καὶ παθητικοῦ, ᾗ τοιοῦτον, ἁπλῶς τε καὶ πάλιν καθ' ἕκαστον, ἢ οἰκοδόμησις ἢ ἰάτρευσις. τὸν αὐτὸν δὲ λεχθήσεται τρόπον καὶ περὶ τῶν ἄλλων κινήσεων ἑκάστης.

4 Ἐπεὶ δ' ἔστιν ἡ περὶ φύσεως ἐπιστήμη περὶ μεγέθη 30 καὶ κίνησιν καὶ χρόνον, ὧν ἕκαστον ἀναγκαῖον ἢ ἄπειρον ἢ πεπερασμένον εἶναι, εἰ καὶ μὴ πᾶν ἐστὶν ἄπειρον ἢ πεπε-

202b 7 ἔν τινι] ἔστι Simpl. (γρ). — 8 ἀποτετμημένως Simpl. (γρ). — 10 δυνάμενον] δυνάμει ὂν al. — 12 τὸν τὸ] τὸ cod. E. τὸν al.

ρασμένον, οἷον πάθος ἢ στιγμή (τῶν γὰρ τοιούτων ἴσως οὐδὲν ἀναγκαῖον ἐν θατέρῳ τούτων εἶναι), προσῆκον ἂν εἴη τὸν
35 περὶ φύσεως πραγματευόμενον θεωρῆσαι περὶ ἀπείρου, εἰ ἔστιν ἢ μή, καὶ εἰ ἔστι, τί ἐστιν. σημεῖον δ' ὅτι τῆς ἐπιστή-
203a μης οἰκεία ἡ θεωρία ταύτης· πάντες γὰρ οἱ δοκοῦντες ἀξιολόγως ἧφθαι τῆς τοιαύτης φιλοσοφίας πεποίηνται λόγον περὶ τοῦ ἀπείρου, καὶ πάντες ὡς ἀρχήν τινα τιθέασι τῶν ὄντων, οἱ μέν, ὥσπερ οἱ Πυθαγόρειοι καὶ Πλάτων, καθ' αὑτό,
5 οὐχ ὡς συμβεβηκός τινι ἑτέρῳ ἀλλ' οὐσίαν αὐτὸ ὂν τὸ ἄπειρον. πλὴν οἱ μὲν Πυθαγόρειοι ἐν τοῖς αἰσθητοῖς (οὐ γὰρ χωριστὸν εἶναι λέγουσι τὸν ἀριθμόν), καὶ εἶναι τὸ ἔξω τοῦ οὐρανοῦ ἄπειρον· Πλάτων δὲ ἔξω μὲν οὐδὲν εἶναι σῶμα, οὐδὲ τὰς ἰδέας, διὰ τὸ μηδέ που εἶναι αὐτάς, τὸ μέντοι ἄπειρον καὶ ἐν τοῖς
10 αἰσθητοῖς καὶ ἐν ἐκείναις εἶναι. καὶ οἱ μὲν τὸ ἄπειρον εἶναι τὸ ἄρτιον· τοῦτο γὰρ ἐναπολαμβανόμενον καὶ ὑπὸ τοῦ περιττοῦ περαινόμενον παρέχειν τοῖς οὖσι τὴν ἀπειρίαν· σημεῖον δ' εἶναι τούτου τὸ συμβαῖνον ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν· περιτιθεμένων γὰρ τῶν γνωμόνων περὶ τὸ ἓν καὶ χωρὶς ὁτὲ μὲν ἄλλο ἀεὶ
15 γίγνεσθαι τὸ εἶδος, ὁτὲ δὲ ἕν· Πλάτων δὲ δύο τὰ ἄπειρα, τὸ μέγα καὶ τὸ μικρόν. οἱ δὲ περὶ φύσεως ἀεὶ πάντες ὑποτιθέασιν ἑτέραν τινὰ φύσιν τῷ ἀπείρῳ τῶν λεγομένων στοιχείων, οἷον ὕδωρ ἢ ἀέρα ἢ τὸ μεταξὺ τούτων. τῶν δὲ πεπερασμένα ποιούντων στοιχεῖα οὐθεὶς ἄπειρα ποιεῖ· ὅσοι δ'
20 ἄπειρα ποιοῦσι τὰ στοιχεῖα, καθάπερ Ἀναξαγόρας καὶ Δημόκριτος, ὁ μὲν ἐκ τῶν ὁμοιομερῶν, ὁ δ' ἐκ τῆς πανσπερμίας τῶν σχημάτων, τῇ ἁφῇ συνεχὲς τὸ ἄπειρον εἶναι φασίν· καὶ ὁ μὲν ὁτιοῦν τῶν μορίων εἶναι μίγμα ὁμοίως τῷ παντὶ διὰ τὸ ὁρᾶν ὁτιοῦν ἐξ ὁτουοῦν γιγνόμενον· ἐνεῦθεν γὰρ
25 ἔοικε καὶ ὁμοῦ ποτὲ πάντα [χρήματα] φάναι εἶναι, οἷον ἥδε ἡ σὰρξ καὶ τόδε τὸ ὀστοῦν, καὶ οὕτως ὁτιοῦν· καὶ πάντα ἄρα·

203a 7 εἶναι λέγουσι] ποιοῦσι al. — 16 ἀεὶ πάντες] ἅπαντες ἀεὶ al. — 25 χρήματα om. cod. E.

καὶ ἅμα τοίνυν· ἀρχὴ γὰρ οὐ μόνον ἐν ἑκάστῳ ἐστὶ τῆς διακρίσεως, ἀλλὰ καὶ πάντων. ἐπεὶ γὰρ τὸ γιγνόμενον ἐκ τοῦ τοιούτου γίνεται σώματος, πάντων δ' ἐστὶ γένεσις πλὴν οὐχ ἅμα, καί τινα ἀρχὴν δεῖ εἶναι τῆς γενέσεως, αὕτη δ' ἐστὶ 30 *μία, ὃν ἐκεῖνος καλεῖ νοῦν, ὁ δὲ νοῦς ἀπ' ἀρχῆς τινὸς ἐργάζεται νοήσας· ὥστε ἀνάγκη ὁμοῦ ποτὲ πάντα εἶναι καὶ ἄρξασθαί ποτε κινούμενα. Δημόκριτος δ' οὐδὲν ἕτερον ἐξ ἑτέρου γίγνεσθαι τῶν πρώτων φησίν. ἀλλ' ὅμως γε αὐτῷ τὸ κοινὸν σῶμα πάντων ἐστὶν ἀρχή, μεγέθει κατὰ μόρια καὶ σχή-* 203b *ματι διαφέρον.*

Ὅτι μὲν οὖν προσήκουσα τοῖς φυσικοῖς ἡ θεωρία, δῆλον ἐκ τούτων. εὐλόγως δὲ καὶ ἀρχὴν αὐτὸ τιθέασι πάντες· οὔτε γὰρ μάτην αὐτὸ οἷόν τε εἶναι, οὔτε ἄλλην ὑπάρχειν αὐτῷ 5 *δύναμιν πλὴν ὡς ἀρχήν· ἅπαντα γὰρ ἢ ἀρχὴ ἢ ἐξ ἀρχῆς, τοῦ δὲ ἀπείρου οὐκ ἔστιν ἀρχή· εἴη γὰρ ἂν αὐτοῦ πέρας. ἔτι δὲ καὶ ἀγένητον καὶ ἄφθαρτον ὡς ἀρχή τις οὖσα· τό τε γὰρ γενόμενον ἀνάγκη τέλος λαβεῖν, καὶ τελευτὴ πάσης ἐστὶ φθορᾶς. διὸ καθάπερ λέγομεν, οὐ ταύτης ἀρχή, ἀλλ' αὕτη τῶν* 10 *ἄλλων εἶναι δοκεῖ καὶ περιέχειν ἅπαντα καὶ πάντα κυβερνᾶν, ὥς φασιν ὅσοι μὴ ποιοῦσι παρὰ τὸ ἄπειρον ἄλλας αἰτίας, οἷον νοῦν ἢ φιλίαν· καὶ τοῦτ' εἶναι τὸ θεῖον· ἀθάνατον γὰρ καὶ ἀνώλεθρον, ὥς φησιν ὁ Ἀναξίμανδρος καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν φυσιολόγων. τοῦ δ' εἶναί τι ἄπειρον ἡ πίστις ἐκ πέντε* 15 *μάλιστ' ἂν συμβαίνοι σκοποῦσιν, ἔκ τε τοῦ χρόνου (οὗτος γὰρ ἄπειρος) καὶ ἐκ τῆς ἐν τοῖς μεγέθεσι διαιρέσεως (χρῶνται γὰρ καὶ οἱ μαθηματικοὶ τῷ ἀπείρῳ), ἔτι τῷ οὕτως ἂν μόνως μὴ ὑπολείπειν γένεσιν καὶ φθοράν, εἰ ἄπειρον εἴη ὅθεν ἀφαιρεῖται τὸ γιγνόμενον. ἔτι τῷ τὸ πεπερασμένον ἀεὶ πρός* 20 *τι περαίνειν, ὥστε ἀνάγκη μηδὲν εἶναι πέρας, εἰ ἀεὶ περαίνειν ἀνάγκη ἕτερον πρὸς ἕτερον. μάλιστα δὲ καὶ κυριώτατον, ὃ τὴν κοινὴν ποιεῖ ἀπορίαν πᾶσιν· διὰ γὰρ τὸ ἐν*

34 *αὐτῷ* Bonitz. *αὐτῶν* cod. E. *αὐτὸ* al.

τῇ νοήσει μὴ ὑπολείπειν καὶ ὁ ἀριθμὸς δοκεῖ ἄπειρος εἶναι
25 καὶ τὰ μαθηματικὰ μεγέθη καὶ τὸ ἔξω τοῦ οὐρανοῦ· ἀπείρου
δ' ὄντος τοῦ ἔξω, καὶ σῶμα ἄπειρον εἶναι δοκεῖ καὶ κόσμοι·
τί γὰρ μᾶλλον τοῦ κενοῦ ἐνταῦθα ἢ ἐνταῦθα; ὥστ' εἴπερ μοναχοῦ,
καὶ πανταχοῦ εἶναι τὸν ὄγκον. ἅμα δ' εἰ καὶ ἔστι κενὸν
καὶ τόπος ἄπειρος, καὶ σῶμα ἄπειρον εἶναι ἀναγκαῖον·
30 ἐνδέχεσθαι γὰρ ἢ εἶναι οὐδὲν διαφέρει ἐν τοῖς ἀϊδίοις. ἔχει
δ' ἀπορίαν ἡ περὶ τοῦ ἀπείρου θεωρία· καὶ γὰρ μὴ εἶναι τιθεμένοις
πόλλ' ἀδύνατα συμβαίνει καὶ εἶναι. ἔτι δὲ ποτέρως
ἐστί, πότερον ὡς οὐσία ἢ ὡς συμβεβηκὸς καθ' αὑτὸ φύσει
τινί; ἢ οὐδετέρως, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ἐστὶν ἄπειρον ἢ ἄπειρα
204a τῷ πλήθει. μάλιστα δὲ φυσικοῦ ἐστὶ σκέψασθαι εἰ ἔστι μέγεθος
αἰσθητὸν ἄπειρον. πρῶτον οὖν διοριστέον ποσαχῶς λέγεται
τὸ ἄπειρον. ἕνα μὲν δὴ τρόπον τὸ ἀδύνατον διελθεῖν τῷ
μὴ πεφυκέναι διιέναι, ὥσπερ ἡ φωνὴ ἀόρατος· ἄλλως δὲ
5 τὸ διέξοδον ἔχον ἀτελεύτητον, ἢ ὃ μόλις, ἢ ὃ πεφυκὸς
ἔχειν μὴ ἔχει διέξοδον ἢ πέρας. ἔτι ἄπειρον ἅπαν ἢ κατὰ
πρόσθεσιν ἢ κατὰ διαίρεσιν ἢ ἀμφοτέρως.

Χωριστὸν μὲν οὖν εἶναι τὸ ἄπειρον τῶν αἰσθητῶν, αὐτό 5
τι ὂν ἄπειρον, οὐχ οἷόν τε. εἰ γὰρ μήτε μέγεθός ἐστι μήτε
10 πλῆθος, ἀλλ' οὐσία αὐτὸ ἐστι τὸ ἄπειρον καὶ μὴ συμβεβηκός,
ἀδιαίρετον ἔσται· τὸ γὰρ διαιρετὸν ἢ μέγεθος ἔσται ἢ
πλῆθος. εἰ δὲ ἀδιαίρετον, οὐκ ἄπειρον, εἰ μὴ ὡς ἡ φωνὴ
ἀόρατος. ἀλλ' οὐχ οὕτως οὔτε φασὶν εἶναι οἱ φάσκοντες εἶναι
τὸ ἄπειρον οὔτε ἡμεῖς ζητοῦμεν, ἀλλ' ὡς ἀδιέξοδον. ἔτι εἰ
15 κατὰ συμβεβηκός ἐστι τὸ ἄπειρον, οὐκ ἂν εἴη στοιχεῖον τῶν
ὄντων, ᾗ ἄπειρον, ὥσπερ οὐδὲ τὸ ἀόρατον τῆς διαλέκτου, καίτοι
ἡ φωνή ἐστιν ἀόρατος. ἔτι πῶς ἐνδέχεται εἶναί τι αὐτὸ
ἄπειρον, εἴπερ μὴ καὶ ἀριθμὸν καὶ μέγεθος, ὧν ἐστὶ καθ'

203ᵇ 33 ἢ ὡς Torstrik. ἢ libri. — 34 οὐδετέρως] μηδετέρως Alex. apud Simpl. 204ᵃ 3 ἕνα μὲν — 31 τὸ ἄρτιον] cf. Metaph. Κ, 10, 1066ᵃ 35—ᵇ21. — 14 ἔτι εἰ cod. E et codd. Metaph. εἰ δὲ al.

αὐτὸ πάθος τι τὸ ἄπειρον; ἔτι γὰρ ἧττον ἀνάγκη ἢ τὸν ἀριθμὸν ἢ τὸ μέγεθος. φανερὸν δὲ καὶ ὅτι οὐκ ἐνδέχεται εἶ- 20 ναι τὸ ἄπειρον ὡς ἐνεργείᾳ ὂν καὶ ὡς οὐσίαν καὶ ἀρχήν· ἔσται γὰρ ὁτιοῦν αὐτοῦ ἄπειρον τὸ λαμβανόμενον, εἰ μεριστόν. τὸ γὰρ ἀπείρῳ εἶναι καὶ ἄπειρον τὸ αὐτό, εἴπερ οὐσία τὸ ἄπειρον καὶ μὴ καθ' ὑποκειμένου, ὥστ' ἢ ἀδιαίρετον ἢ εἰς ἄπειρα διαιρετόν· πολλὰ δ' ἄπειρα τὸ αὐτὸ εἶναι ἀδύνα- 25 τον. ἀλλὰ μὴν ὥσπερ ἀέρος ἀὴρ μέρος, οὕτω καὶ ἄπειρον ἀπείρου, εἴ γε οὐσία ἐστὶ καὶ ἀρχή. ἀμέριστον ἄρα καὶ ἀδιαίρετον. ἀλλ' ἀδύνατον τὸ ἐντελεχείᾳ ὂν ἄπειρον· ποσὸν γάρ τι εἶναι ἀναγκαῖον. κατὰ συμβεβηκὸς ἄρα ὑπάρχει τὸ ἄπειρον. ἀλλ' εἰ οὕτως, εἴρηται ὅτι οὐκ ἐνδέχεται αὐτὸ λέ- 30 γειν ἀρχήν, ἀλλ' ἐκεῖνο ᾧ συμβέβηκεν, τὸν ἀέρα ἢ τὸ ἄρτιον. ὥστε ἀτόπως ἂν ἀποφαίνοιντο οἱ λέγοντες οὕτως ὥσπερ οἱ Πυθαγόρειοί φασιν· ἅμα γὰρ οὐσίαν ποιοῦσι τὸ ἄπειρον καὶ μερίζουσιν. ἀλλὰ γὰρ αὕτη μὲν ἂν εἴη καθόλου ζήτησις, εἰ ἐνδέχεται τὸ ἄπειρον καὶ ἐν τοῖς μαθηματικοῖς 35 εἶναι καὶ ἐν τοῖς νοητοῖς καὶ μηδὲν ἔχουσι μέγεθος· ἡμεῖς 204b δ' ἐπισκοποῦμεν περὶ τῶν αἰσθητῶν καὶ περὶ ὧν ποιούμεθα τὴν μέθοδον, ἆρ' ἔστιν ἢ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς σῶμα ἄπειρον ἐπὶ τὴν αὔξησιν. λογικῶς μὲν οὖν σκοπουμένοις ἐκ τῶν τοιῶνδε δόξειεν ἂν οὐκ εἶναι. εἰ γάρ ἐστι σώματος λόγος τὸ 5 ἐπιπέδῳ ὡρισμένον, οὐκ ἂν εἴη σῶμα ἄπειρον, οὔτε νοητὸν οὔτε αἰσθητόν. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἀριθμὸς οὕτως ὡς κεχωρισμένος καὶ ἄπειρος· ἀριθμητὸν γὰρ ἀριθμὸς ἢ τὸ ἔχον ἀριθμόν· εἰ οὖν τὸ ἀριθμητὸν ἐνδέχεται ἀριθμῆσαι, καὶ διεξελθεῖν ἂν εἴη δυνατὸν τὸ ἄπειρον. φυσικῶς δὲ μᾶλλον θεωροῦσιν ἐκ 10 τῶνδε. οὔτε γὰρ σύνθετον οἷόν τε εἶναι οὔτε ἁπλοῦν. σύν-

34 ἀλλὰ — ᵇ 8 ἀριθμόν] cf. Metaph. l. c. ᵇ 21—26. — 34 ἀλλὰ — 35 εἰ] ἀλλ' ἴσως αὕτη μέν ἐστι καθόλου ἡ ζήτησις μᾶλλον, εἰ al. 204ᵇ 3 ἔστιν ἐν αὐτοῖς ἢ οὐκ ἔστι σῶμα al. — 4 ἐπὶ Torstrik. περὶ Bekker errore typogr. — 7 ὡς] ὥς τινες φασὶ Laas. — 10 φυσικῶς — 24 γεννῶσιν] cf. Metaph. l. c. ᵇ 26—36.

θετον μὲν οὖν οὐκ ἔσται τὸ ἄπειρον σῶμα, εἰ πεπερασμένα τῷ πλήθει τὰ στοιχεῖα. ἀνάγκη γὰρ πλείω εἶναι, καὶ ἰσάζειν ἀεὶ τἀναντία, καὶ μὴ εἶναι ἓν αὐτῶν ἄπειρον· εἰ γὰρ 15 ὁποσῳοῦν λείπεται ἡ ἐν ἑνὶ σώματι δύναμις θατέρου, οἷον εἰ τὸ πῦρ πεπέρανται, ὁ δ' ἀὴρ ἄπειρος, ἔστι δὲ τὸ ἴσον πῦρ τοῦ ἴσου ἀέρος τῇ δυνάμει ὁποσαπλασιονοῦν, μόνον δὲ ἀριθμόν τινα ἔχον, ὅμως φανερὸν ὅτι τὸ ἄπειρον ὑπερβαλεῖ καὶ φθερεῖ τὸ πεπερασμένον. ἕκαστον δ' ἄπειρον εἶναι ἀδύνατον· 20 σῶμα μὲν γάρ ἐστι τὸ πάντῃ ἔχον διάστασιν, ἄπειρον δὲ τὸ ἀπεράντως διεστηκός, ὥστε τὸ ἄπειρον σῶμα πανταχῇ ἔσται διεστηκὸς εἰς ἄπειρον. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ ἓν καὶ ἁπλοῦν εἶναι σῶμα ἄπειρον ἐνδέχεται, οὔτε ὡς λέγουσί τινες τὸ παρὰ τὰ στοιχεῖα, ἐξ οὗ ταῦτα γεννῶσιν, οὔθ' ἁπλῶς. εἰσὶ γάρ τι- 25 νες οἳ τοῦτο ποιοῦσι τὸ ἄπειρον, ἀλλ' οὐκ ἀέρα ἢ ὕδωρ, ὡς μὴ τἆλλα φθείρηται ὑπὸ τοῦ ἀπείρου αὐτῶν· ἔχουσι γὰρ πρὸς ἄλληλα ἐναντίωσιν, οἷον ὁ μὲν ἀὴρ ψυχρός, τὸ δ' ὕδωρ ὑγρόν, τὸ δὲ πῦρ θερμόν· ὧν εἰ ἦν ἓν ἄπειρον, ἔφθαρτο ἂν ἤδη τἆλλα· νῦν δ' ἕτερον εἶναί φασιν ἐξ οὗ ταῦτα. ἀδύ- 30 νατον δ' εἶναι τοιοῦτον, οὐχ ὅτι ἄπειρον (περὶ τούτου μὲν γὰρ κοινόν τι λεκτέον ἐπὶ παντὸς ὁμοίως, καὶ ἀέρος καὶ ὕδατος καὶ ὁτουοῦν), ἀλλ' ὅτι οὐκ ἔστι τοιοῦτον σῶμα αἰσθητὸν παρὰ τὰ στοιχεῖα καλούμενα· ἅπαντα γὰρ ἐξ οὗ ἐστί, καὶ διαλύεται εἰς τοῦτο, ὥστε ἦν ἂν ἐνταῦθα παρὰ ἀέρα καὶ πῦρ καὶ 35 γῆν καὶ ὕδωρ· φαίνεται δ' οὐδέν. οὐδὲ δὴ πῦρ οὐδ' ἄλλο τι 205 a τῶν στοιχείων οὐδὲν ἄπειρον ἐνδέχεται εἶναι. ὅλως γὰρ καὶ χωρὶς τοῦ ἄπειρον εἶναί τι αὐτῶν, ἀδύνατον τὸ πᾶν, κἂν ᾖ πεπερασμένον, ἢ εἶναι ἢ γίγνεσθαι ἕν τι αὐτῶν, ὥσπερ Ἡράκλειτός φησιν ἅπαντα γίνεσθαί ποτε πῦρ. ὁ δ' αὐτὸς λόγος 5 καὶ ἐπὶ τοῦ ἑνός, οἷον ποιοῦσι παρὰ τὰ στοιχεῖα οἱ φυσικοί· πάντα γὰρ μεταβάλλει ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον, οἷον ἐκ θερμοῦ εἰς ψυχρόν. δεῖ δὲ κατὰ παντὸς ἐκ τῶνδε σκοπεῖν, εἰ ἐνδέχε-

22 εἶναι ἐνδέχεται τὸ ἄπειρον σῶμα al. — 32 οὐκ ἔστι — 205^a 7 ψυχρόν] cf. Metaph. 1066^b 36 — 1067^a 7.

ται ἢ οὐκ ἐνδέχεται εἶναι σῶμα ἄπειρον αἰσθητόν. ὅτι δ' ὅλως ἀδύνατον [εἶναι σῶμα ἄπειρον αἰσθητόν], ἐκ τῶνδε δῆλον. πέφυκε γὰρ πᾶν τὸ αἰσθητόν που εἶναι, καὶ ἔστι τόπος τις 10 ἑκάστου, καὶ ὁ αὐτὸς τοῦ μορίου καὶ παντός, οἷον ὅλης τε τῆς γῆς καὶ βώλου μιᾶς, καὶ πυρὸς καὶ σπινθῆρος. ὥστε εἰ μὲν ὁμοειδές, ἀκίνητον ἔσται ἢ ἀεὶ οἰσθήσεται. καίτοι ἀδύνατον· τί γὰρ μᾶλλον κάτω ἢ ἄνω ἢ ὁπουοῦν; λέγω δ', οἷον εἰ βῶλος εἴη, ποῦ αὕτη κινηθήσεται ἢ ποῦ μενεῖ; ὁ γὰρ 15 τόπος ἄπειρος τοῦ συγγενοῦς αὐτῇ σώματος. πότερον οὖν καθέξει τὸν ὅλον τόπον; καὶ πῶς; τίς οὖν ἢ ποῦ ἡ μονὴ καὶ ἡ κίνησις αὐτῆς; ἢ πανταχοῦ μενεῖ; οὐ κινηθήσεται ἄρα. ἢ πανταχοῦ κινηθήσεται; οὐκ ἄρα στήσεται. εἰ δ' ἀνόμοιον τὸ πᾶν, ἀνόμοιοι καὶ οἱ τόποι· καὶ πρῶτον μὲν οὐχ ἓν τὸ 20 σῶμα τοῦ παντὸς ἀλλ' ἢ τῷ ἅπτεσθαι· ἔπειτα ἤτοι πεπερασμένα ταῦτ' ἔσται ἢ ἄπειρα τῷ εἴδει. πεπερασμένα μὲν οὖν οὐχ οἷόν τε· ἔσται γὰρ τὰ μὲν ἄπειρα τὰ δ' οὔ, εἰ τὸ πᾶν ἄπειρον, οἷον τὸ πῦρ ἢ τὸ ὕδωρ· φθορὰ δὲ τὸ τοιοῦτον τοῖς ἐναντίοις, καθάπερ εἴρηται πρότερον. καὶ 25 διὰ τοῦτ' οὐθεὶς τὸ ἓν καὶ ἄπειρον πῦρ ἐποίησεν οὐδὲ γῆν τῶν φυσιολόγων, ἀλλ' ἢ ὕδωρ ἢ ἀέρα ἢ τὸ μέσον αὐτῶν, ὅτι τόπος ἑκατέρου δῆλος ἦν διωρισμένος, ταῦτα δ' ἐπαμφοτερίζει τῷ ἄνω καὶ κάτω. εἰ δ' ἄπειρα καὶ ἁπλᾶ, καὶ οἱ τόποι ἄπειροι, καὶ ἔσται ἄπειρα τὰ στοιχεῖα. εἰ δὲ 30 τοῦτ' ἀδύνατον καὶ πεπερασμένοι οἱ τόποι, καὶ τὸ ὅλον πεπεράνθαι ἀναγκαῖον· ἀδύνατον γὰρ μὴ ἀπαρτίζειν τὸν τόπον καὶ τὸ σῶμα· οὔτε γὰρ ὁ τόπος ὁ πᾶς μείζων ἢ ὅσον ἐνδέχεται τὸ σῶμα εἶναι (ἅμα δ' οὐδ' ἄπειρον ἔσται

205ᵃ 8 *σῶμα ἄπειρον αἰσθητόν* om. cod. E. — 9 *εἶναι — αἰσθητόν* eiicienda. — 10 *πέφυκε* — 25 *ἐναντίοις*] cf. Metaph. l. c. ᵃ 7—20. — 14 *ὁπουοῦν* codd. Metaph., Bonitz. *ὁποιονοῦν* unus cod. Bekk. *ποῦ* ceteri. — 29 *εἰ δ'* — 32 *ἀναγκαῖον*] cf. Metaph. l. c. ᵃ 20—23. — 34 *εἶναι* cod. E, Themist., Philop., Bonitz. *ἅμα εἶναι* al. — *οὐδ'* Themist., Simpl., Philop. agnoscunt, cod. E om.

35 τὸ σῶμα ἔτι), οὔτε τὸ σῶμα μεῖζον ἢ ὁ τόπος· ἢ γὰρ κενὸν
205b ἔσται τι ἢ σῶμα οὐδαμοῦ πεφυκὸς εἶναι. Ἀναξαγόρας δ' ἀτόπως λέγει περὶ τῆς τοῦ ἀπείρου μονῆς· στηρίζειν γὰρ αὐτὸ αὑτό φησι τὸ ἄπειρον· τοῦτο δέ, ὅτι ἐν αὑτῷ· ἄλλο γὰρ οὐδὲν περιέχειν, ὡς ὅπου ἄν τι ᾖ, πεφυκὸς ἐνταῦθα εἶ-
5 ναι. τοῦτο δ' οὐκ ἀληθές· εἴη γὰρ ἄν τί που βίᾳ καὶ οὐχ οὗ πέφυκεν. εἰ οὖν ὅτι μάλιστα μὴ κινεῖται τὸ ὅλον (τὸ γὰρ αὑτῷ στηριζόμενον καὶ ἐν αὑτῷ ὂν ἀκίνητον εἶναι ἀνάγκη), ἀλλὰ διὰ τί οὐ πέφυκε κινεῖσθαι, λεκτέον. οὐ γὰρ ἱκανὸν τὸ οὕτως εἰπόντα ἀπηλλάχθαι· εἴη γὰρ ἂν καὶ ὁτιοῦν ἄλλο
10 οὐ κινούμενον, ἀλλὰ πεφυκέναι οὐδὲν κωλύει, ἐπεὶ καὶ ἡ γῆ οὐ φέρεται, οὐδ' εἰ ἄπειρος ἦν, εἰργμένη μέντοι ὑπὸ τοῦ μέσου· ἀλλ' οὐχ ὅτι οὐκ ἔστιν ἄλλο οὗ ἐνεχθήσεται, μείνειεν ἂν ἐπὶ τοῦ μέσου, ἀλλ' ὅτι πέφυκεν οὕτως. καίτοι ἐξείη ἂν λέγειν ὅτι στηρίζει αὑτήν. εἰ οὖν μηδ' ἐπὶ τῆς γῆς τοῦτο αἴ-
15 τιον ἀπείρου οὔσης, ἀλλ' ὅτι βάρος ἔχει, τὸ δὲ βαρὺ μένει ἐπὶ τοῦ μέσου, ἡ δὲ γῆ ἐπὶ τοῦ μέσου, ὁμοίως ἂν καὶ τὸ ἄπειρον μένοι ἐν αὑτῷ διά τιν' ἄλλην αἰτίαν, καὶ οὐχ ὅτι ἄπειρον καὶ στηρίζει αὐτὸ αὑτό. ἅμα δὲ δῆλον ὅτι κἂν ὁτιοῦν μέρος δέοι μένειν· ὡς γὰρ τὸ ἄπειρον ἐν ἑαυτῷ μένει στη-
20 ρίζον, οὕτω κἂν ὁτιοῦν ληφθῇ μέρος ἐν ἑαυτῷ μενεῖ· τοῦ γὰρ ὅλου καὶ τοῦ μέρους ὁμοειδεῖς οἱ τόποι, οἷον ὅλης γῆς καὶ βώλου κάτω καὶ παντὸς πυρὸς καὶ σπινθῆρος ἄνω. ὥστε εἰ τοῦ ἀπείρου τόπος τὸ ἐν αὑτῷ, καὶ τοῦ μέρους ὁ αὐτός· μενεῖ ἄρα ἐν ἑαυτῷ. ὅλως δὲ φανερὸν ὅτι ἀδύνατον ἅμα
25 ἄπειρον λέγειν σῶμα καὶ τόπον τινὰ εἶναι τοῖς σώμασιν, εἰ πᾶν σῶμα αἰσθητὸν ἢ βάρος ἔχει ἢ κουφότητα, καὶ εἰ μὲν βαρύ, ἐπὶ τὸ μέσον ἔχει τὴν φορὰν φύσει, εἰ δὲ κοῦφον, ἄνω· ἀνάγκη γὰρ καὶ τὸ ἄπειρον, ἀδύνατον δὲ ἢ ἅπαν ὁποτερονοῦν ἢ τὸ ἥμισυ ἑκάτερον πεπονθέναι· πῶς γὰρ

35 ἔτι om. al. 205ᵇ 4 περιέχειν Bonitz. περιέχει libri. — 11 ὑπὸ Simpl., Philop., Bonitz. ἀπὸ libri. — 13 ὅτι] ὅτι οὐ al. — 24 ὅλως — 206ᵃ 7 τί ἐστιν] cf. Metaph. l. c. ᵃ 23—33.

διελεῖς; ἢ πῶς τοῦ ἀπείρου ἔσται τὸ μὲν ἄνω τὸ δὲ κάτω, 30
ἢ ἔσχατον ἢ μέσον; ἔτι πᾶν σῶμα αἰσθητὸν ἐν τόπῳ, τόπου
δὲ εἴδη καὶ διαφοραὶ τἄνω καὶ κάτω καὶ ἔμπροσθεν καὶ
ὄπισθεν καὶ δεξιὸν καὶ ἀριστερόν· καὶ ταῦτα οὐ μόνον πρὸς
ἡμᾶς καὶ θέσει, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ ὅλῳ διώρισται. ἀδύ-
νατον δ' ἐν τῷ ἀπείρῳ σώματι εἶναι ταῦτα. ἁπλῶς δ' εἰ ἀδύνατον 35
τόπον ἄπειρον εἶναι, ἐν τόπῳ δὲ πᾶν σῶμα, ἀδύνατον ἄπει- 206ᵃ
ρον εἶναί τι σῶμα. ἀλλὰ μὴν τό γε ποῦ ἐν τόπῳ, καὶ τὸ
ἐν τόπῳ ποῦ. εἰ οὖν μηδὲ ποσὸν οἷόν τ' εἶναι τὸ ἄπειρον· πο-
σὸν γὰρ τὶ ἔσται, οἷον δίπηχυ ἢ τρίπηχυ· ταῦτα γὰρ ση-
μαίνει τὸ ποσόν· οὕτω καὶ τὸ ἐν τόπῳ ὅτι ποῦ· τοῦτο δὲ ἢ 5
ἄνω ἢ κάτω ἢ ἐν ἄλλῃ τινὶ διαστάσει τῶν ἕξ· τούτων δ'
ἕκαστον πέρας τί ἐστιν. ὅτι μὲν οὖν ἐνεργείᾳ οὐκ ἔστι σῶμα
ἄπειρον, φανερὸν ἐκ τούτων.

6 Ὅτι δ' εἰ μή ἐστιν ἄπειρον ἁπλῶς, πολλὰ ἀδύνατα
συμβαίνει, δῆλον. τοῦ τε γὰρ χρόνου ἔσται τις ἀρχὴ καὶ τε- 10
λευτή, καὶ τὰ μεγέθη οὐ διαιρετὰ εἰς μεγέθη, καὶ ἀριθμὸς
οὐκ ἔσται ἄπειρος. ὅταν δὲ διωρισμένων οὕτως μηδετέρως φαί-
νηται ἐνδέχεσθαι, διαιτητοῦ δεῖ, καὶ δῆλον ὅτι πῶς μὲν ἔστι
πῶς δ' οὔ. λέγεται δὴ τὸ εἶναι τὸ μὲν δυνάμει τὸ δὲ ἐντε-
λεχείᾳ, καὶ τὸ ἄπειρον ἔστι μὲν προσθέσει ἔστι δὲ καὶ ἀφαι- 15
ρέσει. τὸ δὲ μέγεθος ὅτι μὲν κατ' ἐνέργειαν οὐκ ἔστιν ἄπειρον,
εἴρηται, διαιρέσει δ' ἐστίν· οὐ γὰρ χαλεπὸν ἀνελεῖν τὰς ἀτό-
μους γραμμάς· λείπεται οὖν δυνάμει εἶναι τὸ ἄπειρον. οὐ δεῖ
δὲ τὸ δυνάμει ὂν λαμβάνειν, ὥσπερ εἰ δυνατὸν τοῦτ' ἀνδρι-
άντα εἶναι, ὡς καὶ ἔσται ἀνδριάς, οὕτω καὶ ἄπειρόν τι, 20
ὃ ἔσται ἐνεργείᾳ· ἀλλ' ἐπεὶ πολλαχῶς τὸ εἶναι, ὥσπερ
ἡμέρα ἐστὶ καὶ ὁ ἀγὼν τῷ ἀεὶ ἄλλο καὶ ἄλλο γίνεσθαι,
οὕτω καὶ τὸ ἄπειρον. καὶ γὰρ ἐπὶ τούτων ἐστὶ καὶ δυνάμει
καὶ ἐνεργείᾳ· Ὀλύμπια γάρ ἐστι καὶ τῷ δύνασθαι τὸν ἀγῶνα

35 σώματι om. al. 206ᵃ 5 καὶ τὸ] καὶ cod. E. οὐδὲ Themist., Simpl., Philop., Bonitz. — 20 ἔσται] ἔσται τοῦτ' al. — 21 ὥσπερ] ὥσπερ ἡ al.

25 γίνεσθαι καὶ τῷ γίνεσθαι. ἄλλως δ' ἔν τε τῷ χρόνῳ δῆλον τὸ ἄπειρον καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως τῶν μεγεθῶν. ὅλως μὲν γὰρ οὕτως ἐστὶ τὸ ἄπειρον, τῷ ἀεὶ ἄλλο καὶ ἄλλο λαμβάνεσθαι, καὶ τὸ λαμβανόμενον μὲν ἀεὶ εἶναι πεπερασμένον, ἀλλ' ἀεί γε ἕτερον καὶ ἕτερον. ὥστε 30 τὸ ἄπειρον οὐ δεῖ λαμβάνειν ὡς τόδε τι, οἷον ἄνθρωπον ἢ οἰκίαν, ἀλλ' ὡς ἡμέρα λέγεται καὶ ὁ ἀγών, οἷς τὸ εἶναι οὐχ ὡς οὐσία τις γέγονεν, ἀλλ' ἀεὶ ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ, εἰ καὶ πεπερασμένον, ἀλλ' ἀεί γε ἕτερον καὶ ἕτερον. ἀλλ' ἐν 206b μὲν τοῖς μεγέθεσιν ὑπομένοντος τοῦ ληφθέντος τοῦτο συμβαίνει, ἐπὶ δὲ τοῦ χρόνου καὶ τῶν ἀνθρώπων φθειρομένων οὕτως ὥστε μὴ ἐπιλείπειν. τὸ δὲ κατὰ πρόσθεσιν τὸ αὐτό ἐστί πως καὶ τὸ κατὰ διαίρεσιν· ἐν γὰρ τῷ πεπερασμένῳ κατὰ πρόσθε-5 σιν γίνεται ἀντεστραμμένως· ᾗ γὰρ διαιρούμενον ὁρᾶται εἰς ἄπειρον, ταύτῃ προστιθέμενον φανεῖται πρὸς τὸ ὡρισμένον. ἐν γὰρ τῷ πεπερασμένῳ μεγέθει ἂν λαβών τις ὡρισμένον προσλαμβάνῃ τῷ αὐτῷ λόγῳ, μὴ τὸ αὐτό τι μέγεθος τῷ ὅλῳ περιλαμβάνων, οὐ διέξεισι τὸ πεπερασμένον· ἐὰν δ' οὕ-10 τως αὔξῃ τὸν λόγον ὥστε ἀεί τι τὸ αὐτὸ περιλαμβάνειν μέγεθος, διέξεισι, διὰ τὸ πᾶν πεπερασμένον ἀναιρεῖσθαι ὁτῳοῦν ὡρισμένῳ. ἄλλως μὲν οὖν οὐκ ἔστιν, οὕτως δ' ἔστι τὸ ἄπειρον, δυνάμει τε καὶ ἐπὶ καθαιρέσει καὶ ἐντελεχείᾳ. ⟨ἐντελεχείᾳ⟩ δὲ ἐστίν, ὡς τὴν ἡμέραν εἶναι λέγομεν καὶ τὸν ἀγῶνα, καὶ δυ-15 νάμει οὕτως ὡς ἡ ὕλη, καὶ οὐ καθ' αὑτό, ὡς τὸ πεπερασμένον. καὶ κατὰ πρόσθεσιν δὴ οὕτως ἄπειρον δυνάμει ἐστίν, ὃ ταὐτὸ λέγομεν τρόπον τινὰ εἶναι τῷ κατὰ διαίρεσιν· ἀεὶ μὲν γάρ τι αὐτοῦ ἔξω ἔσται λαμβάνειν, οὐ μέντοι ὑπερβαλεῖ

29 καὶ ἕτερον] καὶ ἕτερον, ὅτι τὸ εἶναι πλεοναχῶς λέγεται cod. E. καὶ ἕτερον· ἔτι τὸ εἶναι πλεοναχῶς λέγεται Simpl. — 31 ὡς] ὡς ἡ al. — 32 καὶ] ἢ al. 206ᵇ 4 τὸ κατὰ πρόσθεσιν Laas. — 8 μέγεθος τῷ ὅλῳ] τοῦ ὅλου μέγεθος unus cod. Bekk., Laas. τοῦ ὅλου μέγεθος τοῦ ὅλου Simpl. (γρ). μέγεθος τῷ λόγῳ alius cod. Bekk. τοῦ λόγου μέρος Simpl. (γρ). — 11 πᾶν] πᾶν τὸ al. — 13 alterum ἐντελεχείᾳ addidi.

παντὸς ὡρισμένου μεγέθους, ὥσπερ ἐπὶ τὴν διαίρεσιν ὑπερβάλλει παντὸς ὡρισμένου καὶ ἀεὶ ἔσται ἔλαττον. ὥστε δὲ παν- 20 τὸς ὑπερβάλλειν κατὰ τὴν πρόσθεσιν, οὐδὲ δυνάμει οἷόν τε εἶναι, εἴπερ μή ἐστι κατὰ συμβεβηκὸς ἐντελεχείᾳ ἄπειρον, ὥσπερ φασὶν οἱ φυσιολόγοι τὸ ἔξω σῶμα τοῦ κόσμου, οὗ ἡ οὐσία ἢ ἀὴρ ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον, ἄπειρον εἶναι. ἀλλ' εἰ μὴ οἷόν τε εἶναι ἄπειρον ἐντελεχείᾳ σῶμα αἰσθητὸν οὕτω, φανε- 25 ρὸν ὅτι οὐδὲ δυνάμει ἂν εἴη κατὰ πρόσθεσιν, ἀλλ' ἢ ὥσπερ εἴρηται ἀντεστραμμένως τῇ διαιρέσει, ἐπεὶ καὶ Πλάτων διὰ τοῦτο δύο τὰ ἄπειρα ἐποίησεν, ὅτι καὶ ἐπὶ τὴν αὔξην δοκεῖ ὑπερβάλλειν καὶ εἰς ἄπειρον ἰέναι καὶ ἐπὶ τὴν καθαίρεσιν. ποιήσας μέντοι δύο οὐ χρῆται· οὔτε γὰρ ἐν τοῖς ἀριθμοῖς τὸ 30 ἐπὶ τὴν καθαίρεσιν ἄπειρον ὑπάρχει, ἡ γὰρ μονὰς ἐλάχιστον, οὔτε ἐπὶ τὴν αὔξην· μέχρι γὰρ δεκάδος ποιεῖ τὸν ἀριθμόν. συμβαίνει δὲ τοὐναντίον εἶναι ἄπειρον ἢ ὡς λέγουσιν. οὐ γὰρ οὗ μηδὲν ἔξω, ἀλλ' οὗ ἀεί τι ἔξω ἐστί, τοῦτο ἄπειρόν 207a ἐστιν. σημεῖον δέ· καὶ γὰρ τοὺς δακτυλίους ἀπείρους λέγουσι τοὺς μὴ ἔχοντας σφενδόνην, ὅτι αἰεί τι ἄλλο ἔξω λαμβάνειν ἔστι, καθ' ὁμοιότητα μέν τινα λέγοντες, οὐ μέντοι κυρίως· δεῖ γὰρ τοῦτό τε ὑπάρχειν καὶ μηδέ ποτε τὸ αὐτὸ λαμβά- 5 νεσθαι· ἐν δὲ τῷ κύκλῳ οὐ γίνεται οὕτως, ἀλλ' αἰεὶ τὸ ἐφεξῆς μόνον ἕτερον. ἄπειρον μὲν οὖν ἐστιν οὗ κατὰ ποσὸν λαμβάνουσιν αἰεί τι λαβεῖν ἔστιν ἔξω. οὗ δὲ μηδὲν ἔξω, τοῦτ' ἐστὶ τέλειον καὶ ὅλον· οὕτω γὰρ ὁριζόμεθα τὸ ὅλον, οὗ μηθὲν ἄπεστιν, οἷον ἄνθρωπον ὅλον ἢ κιβωτόν. ὥσπερ δὲ 10 τὸ καθ' ἕκαστον, οὕτω καὶ τὸ κυρίως, οἷον τὸ ὅλον οὗ μηδέν ἐστιν ἔξω· οὗ δ' ἐστὶν ἀπουσία ἔξω, οὐ πᾶν, ὅ τι ἂν ἀπῇ. ὅλον δὲ καὶ τέλειον ἢ τὸ αὐτὸ πάμπαν ἢ σύνεγγυς τὴν φύσιν ἐστίν. τέλειον δ' οὐδὲν μὴ ἔχον τέλος· τὸ δὲ τέλος πέρας. διὸ βέλτιον οἰητέον Παρμενίδην Μελίσσου εἰρηκέναι· 15

20 ἀεὶ om. al. 207a 3 ἄλλο — ἔστι] ἔξω ἔστι λαμβάνειν al. — 7 ποσὸν] τὸ ποσὸν unus cod. Bekk. et Simpl.

ὁ μὲν γὰρ ἄπειρον τὸ ὅλον φησίν, ὁ δὲ τὸ ὅλον πεπεράνθαι μεσσόθεν ἰσοπαλές. οὐ γὰρ λίνον λίνῳ συνάπτειν ἔστι τῷ ἅπαντι καὶ ὅλῳ τὸ ἄπειρον, ἐπεὶ ἐντεῦθέν γε λαμβάνουσι τὴν σεμνότητα κατὰ τοῦ ἀπείρου, τὸ πάντα περιέχειν
20 καὶ τὸ πᾶν ἐν ἑαυτῷ ἔχειν, διὰ τὸ ἔχειν τινὰ ὁμοιότητα τῷ ὅλῳ. ἔστι γὰρ τὸ ἄπειρον τῆς τοῦ μεγέθους τελειότητος ὕλη καὶ τὸ δυνάμει ὅλον, ἐντελεχείᾳ δ' οὔ, διαιρετὸν δ' ἐπί τε τὴν καθαίρεσιν καὶ τὴν ἀντεστραμμένην πρόσθεσιν, ὅλον δὲ καὶ πεπερασμένον οὐ καθ' αὑτὸ ἀλλὰ κατ' ἄλλο· καὶ
25 οὐ περιέχει ἀλλὰ περιέχεται, ᾗ ἄπειρον. διὸ καὶ ἄγνωστον ᾗ ἄπειρον· εἶδος γὰρ οὐκ ἔχει ἡ ὕλη. ὥστε φανερὸν ὅτι μᾶλλον ἐν μορίου λόγῳ τὸ ἄπειρον ἢ ἐν ὅλου· μόριον γὰρ ἡ ὕλη τοῦ ὅλου ὥσπερ ὁ χαλκὸς τοῦ χαλκοῦ ἀνδριάντος, ἐπεὶ εἴ γε περιέχει ἐν τοῖς αἰσθητοῖς, καὶ ἐν τοῖς νοητοῖς τὸ
30 μέγα καὶ τὸ μικρὸν ἔδει περιέχειν τὰ νοητά. ἄτοπον δὲ καὶ ἀδύνατον τὸ ἄγνωστον καὶ τὸ ἀόριστον περιέχειν καὶ ὁρίζειν.

Κατὰ λόγον δὲ συμβαίνει καὶ τὸ κατὰ πρόσθεσιν μὲν 7 μὴ εἶναι δοκεῖν ἄπειρον οὕτως ὥστε παντὸς ὑπερβάλλειν με-
35 γέθους, ἐπὶ τὴν διαίρεσιν δὲ εἶναι· περιέχεται γὰρ ὡς ἡ ὕλη
207b ἐντὸς τὸ ἄπειρον, περιέχει δὲ τὸ εἶδος. εὐλόγως δὲ καὶ τὸ ἐν μὲν τῷ ἀριθμῷ εἶναι ἐπὶ τὸ ἐλάχιστον πέρας, ἐπὶ δὲ τὸ πλεῖον ἀεὶ παντὸς ὑπερβάλλειν πλήθους, ἐπὶ δὲ τῶν μεγεθῶν τοὐναντίον ἐπὶ μὲν τὸ ἔλαττον παντὸς ὑπερβάλλειν
5 μεγέθους, ἐπὶ δὲ τὸ μεῖζον μὴ εἶναι μέγεθος ἄπειρον. αἴτιον δ' ὅτι τὸ ἕν ἐστιν ἀδιαίρετον, ὅ τι περ ἂν ἓν ᾖ, οἷον ἄνθρωπος εἷς ἄνθρωπος καὶ οὐ πολλοί· ὁ δ' ἀριθμός ἐστιν ἕνα πλείω καὶ πόσ' ἄττα· ὥστ' ἀνάγκη στῆναι ἐπὶ τὸ ἀδιαίρετον· τὰ γὰρ δύο καὶ τρία παρώνυμα ὀνόματά ἐστιν, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων

16 ἄπειρον τὸ ὅλον Bonitz. τὸ ἄπειρον ὅλον libri. — 19 περιέχειν cod. E et Themist., Bonitz. περιέχον al. — 20 καὶ — ἔχειν om. cod. E. ἑαυτῷ ἔχειν Themist., Bonitz. ἑαυτῷ ἔχον libri. 207b 1 ἐντὸς] ἐντὸς καὶ al.

ἀριθμῶν ἕκαστος· ἐπὶ δὲ τὸ πλεῖον ἀεὶ ἔστι νοῆσαι. ἄπειροι 10
γὰρ αἱ διχοτομίαι τοῦ μεγέθους. ὥστε δυνάμει μέν ἐστιν,
ἐνεργείᾳ δ' οὔ· ἀλλ' ἀεὶ ὑπερβάλλει τὸ λαμβανόμενον παν-
τὸς ὡρισμένου πλήθους. ἀλλ' οὐ χωριστὸς ὁ ἀριθμὸς οὗτος
τοῦ τῆς διχοτομίας, οὐδὲ μένει ἡ ἀπειρία ἀλλὰ γίνεται, ὥσπερ
καὶ ὁ χρόνος καὶ ὁ ἀριθμὸς τοῦ χρόνου. ἐπὶ δὲ τῶν μεγε- 15
θῶν τοὐναντίον ἐστίν· διαιρεῖται μὲν γὰρ εἰς ἄπειρα τὸ συνε-
χές, ἐπὶ δὲ τὸ μεῖζον οὐκ ἔστιν ἄπειρον. ὅσον γὰρ ἐνδέχε-
ται δυνάμει εἶναι, καὶ ἐνεργείᾳ ἐνδέχεται τοσοῦτον εἶναι.
ὥστε ἐπεὶ ἄπειρον οὐδέν ἐστι μέγεθος αἰσθητόν, οὐκ ἐνδέχεται
παντὸς ὑπερβολὴν εἶναι ὡρισμένου μεγέθους· εἴη γὰρ ἄν τι 20
τοῦ οὐρανοῦ μεῖζον. τὸ δ' ἄπειρον οὐ ταὐτὸν ἐν μεγέθει καὶ
κινήσει καὶ χρόνῳ, ὡς μία τις φύσις, ἀλλὰ τὸ ὕστερον
λέγεται κατὰ τὸ πρότερον, οἷον κίνησις μὲν ὅτι τὸ μέγεθος
ἐφ' οὗ κινεῖται ἢ ἀλλοιοῦται ἢ αὐξάνεται, ὁ χρόνος δὲ διὰ
τὴν κίνησιν. νῦν μὲν οὖν χρώμεθα τούτοις, ὕστερον δὲ 25
ἐροῦμεν καὶ τί ἐστιν ἕκαστον, καὶ διότι πᾶν μέγεθος εἰς
μεγέθη διαιρετόν. οὐκ ἀφαιρεῖται δ' ὁ λόγος οὐδὲ τοὺς
μαθηματικοὺς τὴν θεωρίαν, ἀναιρῶν οὕτως εἶναι τὸ ἄπειρον
ὥστε ἐνεργείᾳ εἶναι ἐπὶ τὴν αὔξην ὡς ἀδιεξίτητον· οὐδὲ γὰρ
νῦν δέονται τοῦ ἀπείρου, οὐ γὰρ χρῶνται, ἀλλὰ μόνον εἶναι 30
ὅσην ἂν βούλωνται τὴν πεπερασμένην· τῷ δὲ μεγίστῳ μεγέθει
τὸν αὐτὸν ἔστι τετμῆσθαι λόγον ὁπηλικονοῦν μέγεθος ἕτερον.
ὥστε πρὸς μὲν τὸ δεῖξαι ἐκείνοις οὐδὲν διοίσει, τὸ δ' εἶναι ἐν
τοῖς οὖσιν ἔσται μεγέθεσιν. ἐπεὶ δὲ τὰ αἴτια διῄρηται τετρα-
χῶς, φανερὸν ὅτι ὡς ὕλη τὸ ἄπειρόν ἐστιν αἴτιον, καὶ ὅτι 35
τὸ μὲν εἶναι αὐτῷ στέρησις, τὸ δὲ καθ' αὑτὸ ὑποκείμενον 208a
τὸ συνεχὲς καὶ αἰσθητόν. φαίνονται δὲ πάντες καὶ οἱ ἄλ-
λοι ὡς ὕλῃ χρώμενοι τῷ ἀπείρῳ· διὸ καὶ ἄτοπον τὸ περι-
έχον ποιεῖν αὐτὸ ἀλλὰ μὴ περιεχόμενον.

14 τοῦ τῆς] τῆς al. — 21 τὸ δ' — 25 κίνησιν] cf. Metaph. l. c. 1067ᵃ 33—37. — 25 ἐροῦμεν] πειρασόμεθα λέγειν al. — 30 οὐ γὰρ] οὐδὲ vel οὐδὲ γὰρ al. 208ᵃ 4 τὸ περιεχόμενον al.

5 Λοιπὸν δ' ἐπελθεῖν καθ' οὓς λόγους τὸ ἄπειρον εἶναι 8
δοκεῖ οὐ μόνον δυνάμει ἀλλ' ὡς ἀφωρισμένον· τὰ μὲν γάρ
ἐστιν αὐτῶν οὐκ ἀναγκαῖα, τὰ δ' ἔχει τινὰς ἑτέρας ἀληθεῖς
ἀπαντήσεις. οὔτε γὰρ ἵνα ἡ γένεσις μὴ ἐπιλείπῃ, ἀναγκαῖον
ἐνεργείᾳ ἄπειρον εἶναι σῶμα αἰσθητόν· ἐνδέχεται γὰρ τὴν
10 θατέρου φθορὰν θατέρου εἶναι γένεσιν, πεπερασμένου ὄντος τοῦ
παντός. ἔτι τὸ ἅπτεσθαι καὶ τὸ πεπεράνθαι ἕτερον. τὸ μὲν
γὰρ πρός τι καὶ τινός (ἅπτεται γὰρ πᾶν τινός) καὶ τῶν πε-
περασμένων τινὶ συμβέβηκεν· τὸ δὲ πεπερασμένον οὐ πρός τι,
οὐδ' ἅψασθαι τῷ τυχόντι τοῦ τυχόντος ἔστιν. τὸ δὲ τῇ νοήσει
15 πιστεύειν ἄτοπον· οὐ γὰρ ἐπὶ τοῦ πράγματος ἡ ὑπεροχὴ καὶ ἡ
ἔλλειψις, ἀλλ' ἐπὶ τῆς νοήσεως. ἕκαστον γὰρ ἡμῶν νοήσειεν
ἄν τις πολλαπλάσιον ἑαυτοῦ αὔξων εἰς ἄπειρον· ἀλλ' οὐ
διὰ τοῦτο ἔξω τοῦ ἄστεός τίς ἐστιν ἢ τοῦ τηλικοῦδε μεγέθους
ὃ ἔχομεν, ὅτι νοεῖ τις, ἀλλ' ὅτι ἔστιν· τοῦτο δὲ συμβέβηκεν.
20 ὁ δὲ χρόνος καὶ ἡ κίνησις ἄπειρά ἐστι, καὶ ἡ νόησις οὐχ
ὑπομένοντος τοῦ λαμβανομένου. μέγεθος δὲ οὔτε τῇ καθαιρέ-
σει οὔτε τῇ νοητικῇ αὐξήσει ἐστὶν ἄπειρον. ἀλλὰ περὶ μὲν
τοῦ ἀπείρου, πῶς ἔστι καὶ πῶς οὐκ ἔστι καὶ τί ἐστιν, εἴρηται.

Δ.

Ὁμοίως δ' ἀνάγκη καὶ περὶ τόπου τὸν φυσικὸν ὥσπερ
καὶ περὶ ἀπείρου γνωρίζειν, εἰ ἔστιν ἢ μή, καὶ πῶς ἐστί, καὶ
τί ἐστιν. τά τε γὰρ ὄντα πάντες ὑπολαμβάνουσι εἶναί που
30 (τὸ γὰρ μὴ ὂν οὐδαμοῦ εἶναι· ποῦ γάρ ἐστι τραγέλαφος ἢ
σφίγξ;) καὶ τῆς κινήσεως ἡ κοινὴ μάλιστα καὶ κυριωτάτη
κατὰ τόπον ἐστίν, ἣν καλοῦμεν φοράν. ἔχει δὲ πολλὰς
ἀπορίας τί ποτ' ἔστιν ὁ τόπος· οὐ γὰρ ταὐτὸν φαίνεται θεω-
ροῦσιν ἐξ ἁπάντων τῶν ὑπαρχόντων. ἔτι δ' οὐδ' ἔχομεν οὐδὲν
35 παρὰ τῶν ἄλλων οὔτε προηπορημένον οὔτε προευπορημένον περὶ

18 ἔξω τοῦ ἄστεος τί ἐστιν ἢ τοῦ τηλικούτου Simpl. ἔξω
τοῦ τηλικούτου Philop. (γρ). — 31 κοινὴ] πρώτη Simpl. (γρ).

αὐτοῦ. ὅτι μὲν οὖν ἔστι τι ὁ τόπος, δοκεῖ δῆλον εἶναι ἐκ τῆς 208b
ἀντιμεταστάσεως· ὅπου γάρ ἐστι νῦν ὕδωρ, ἐνταῦθα ἐξελθόν-
τος ὥσπερ ἐξ ἀγγείου πάλιν ἀὴρ ἐκεῖ ἔνεστιν· ὅτε δὲ τὸν αὐτὸν
τόπον τοῦτον ἄλλο τι τῶν σωμάτων κατέχει, τοῦτο δὴ τῶν
ἐγγινομένων καὶ μεταβαλλόντων ἕτερον πάντων εἶναι δοκεῖ· 5
ἐν ᾧ γὰρ ἀήρ ἐστι νῦν, ὕδωρ ἐν τούτῳ πρότερον ἦν, ὥστε δῆ-
λον ὡς ἦν ὁ τόπος τι καὶ ἡ χώρα ἕτερον ἀμφοῖν, εἰς ἣν
καὶ ἐξ ἧς μετέβαλον. ἔτι δὲ αἱ φοραὶ τῶν φυσικῶν σω-
μάτων καὶ ἁπλῶν, οἷον πυρὸς καὶ γῆς καὶ τῶν τοιούτων, οὐ
μόνον δηλοῦσιν ὅτι ἔστι τι ὁ τόπος, ἀλλ' ὅτι καὶ ἔχει τινὰ 10
δύναμιν. φέρεται γὰρ ἕκαστον εἰς τὸν αὑτοῦ τόπον μὴ κω-
λυόμενον, τὸ μὲν ἄνω τὸ δὲ κάτω· ταῦτα δ' ἐστὶ τόπου μέρη
καὶ εἴδη, τὸ ἄνω καὶ κάτω καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν ἓξ διαστά-
σεων. ἔστι δὲ τὰ τοιαῦτα οὐ μόνον πρὸς ἡμᾶς, τὸ ἄνω καὶ
κάτω καὶ δεξιὸν καὶ ἀριστερόν· ἡμῖν μὲν γὰρ οὐκ ἀεὶ τὸ 15
αὐτό, ἀλλὰ κατὰ τὴν θέσιν, ὅπως ἂν στραφῶμεν, γίνεται,
διὸ καὶ ταὐτὸ πολλάκις δεξιὸν καὶ ἀριστερόν ἐστι καὶ ἄνω καὶ
κάτω καὶ πρόσθεν καὶ ὄπισθεν. ἐν δὲ τῇ φύσει διώρισται χωρὶς
ἕκαστον. οὐ γὰρ ὅ τι ἔτυχέν ἐστι τὸ ἄνω, ἀλλ' ὅπου φέρεται
τὸ πῦρ καὶ τὸ κοῦφον· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ κάτω οὐχ ὅ τι ἔτυχεν, 20
ἀλλ' ὅπου τὰ ἔχοντα βάρος καὶ τὰ γεηρά, ὡς οὐ τῇ θέσει
διαφέροντα μόνον ἀλλὰ καὶ τῇ δυνάμει. δηλοῖ δὲ καὶ τὰ
μαθηματικά· οὐκ ὄντα γὰρ ἐν τόπῳ ὅμως κατὰ τὴν θέσιν
τὴν πρὸς ἡμᾶς ἔχει δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ὡς τὰ μόνον
λεγόμενα διὰ θέσιν οὐκ ἔχοντα φύσει τούτων ἕκαστον. ἔτι οἱ 25
τὸ κενὸν φάσκοντες εἶναι τόπον λέγουσιν· τὸ γὰρ κενὸν
τόπος ἂν εἴη ἐστερημένος σώματος. ὅτι μὲν οὖν ἔστι τι ὁ τό-

208ᵇ 1 ἔστι τι] ἔστιν al. — 3 ἐκεῖ om. al. — 8 φοραὶ] διαφοραὶ cod. E. — 13 τό τε ἄνω καὶ τὸ κάτω al. — 24 ὡς τὰ μόνον λεγόμενα διὰ θέσιν Simpl., Laas. ὥστε μόνον αὐτῶν νοεῖσθαι (vel νοεῖσθαι αὐτῶν) τὴν θέσιν coniectura Alexandri (apud Simpl.), quam praebent libri. — 25 οὐκ ἔχοντα φύσει Simpl. et tres codd. Bekk., Laas. ἀλλὰ μὴ ἔχειν φύσιν cod. E (Alexander οὐκ ἔχοντα φύσει τούτων ἕκαστον eiecisse videtur).

πος παρὰ τὰ σώματα, καὶ πᾶν σῶμα αἰσθητὸν ἐν τόπῳ, διὰ τούτων ἄν τις ὑπολάβοι· δόξειε δ' ἂν καὶ Ἡσίοδος ὀρ-
30 θῶς λέγειν ποιήσας πρῶτον τὸ χάος. λέγει γοῦν «πάντων μὲν πρώτιστα χάος γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα γαῖ' εὐρύστερνος,» ὡς δέον πρῶτον ὑπάρξαι χώραν τοῖς οὖσι, διὰ τὸ νομίζειν, ὥσπερ οἱ πολλοί, πάντα εἶναί που καὶ ἐν τόπῳ. εἰ δ' ἐστὶ τοιοῦτο, θαυμαστή τις ἂν εἴη τοῦ τόπου δύναμις καὶ προ-
35 τέρα πάντων· οὗ γὰρ ἄνευ τῶν ἄλλων οὐδέν ἐστιν, ἐκεῖνο δ'
209a ἄνευ τῶν ἄλλων, ἀνάγκη πρῶτον εἶναι· οὐ γὰρ ἀπόλλυται ὁ τόπος τῶν ἐν αὐτῷ φθειρομένων. οὐ μὴν ἀλλ' ἔχει γ' ἀπορίαν, εἰ ἔστι, τί ἐστι, πότερον ὄγκος τις σώματος ἤ τις ἑτέρα φύσις· ζητητέον γὰρ τὸ γένος αὐτοῦ πρῶτον. διαστήματα
5 μὲν οὖν ἔχει τρία, μήκους καὶ πλάτους καὶ βάθους, οἷς ὁρίζεται σῶμα πᾶν. ἀδύνατον δὲ σῶμα εἶναι τὸν τόπον· ἐν ταὐτῷ γὰρ ἂν εἴη δύο σώματα. ἔτι εἴπερ ἐστὶ σώματος τόπος καὶ χώρα, δῆλον ὅτι καὶ ἐπιφανείας καὶ τῶν λοιπῶν περάτων· ὁ γὰρ αὐτὸς ἁρμόσει λόγος· ὅπου γὰρ ἦν πρότε-
10 ρον τὰ τοῦ ὕδατος ἐπίπεδα, ἔσται πάλιν τὰ τοῦ ἀέρος. ἀλλὰ μὴν οὐδεμίαν διαφορὰν ἔχομεν στιγμῆς καὶ τόπου στιγμῆς, ὥστ' εἰ μηδὲ ταύτης ἕτερόν ἐστιν ὁ τόπος, οὐδε τῶν ἄλλων οὐδενός, οὐδ' ἔστι τι παρ' ἕκαστον τούτων ὁ τόπος. τί γὰρ ἄν ποτε καὶ θείημεν εἶναι τὸν τόπον; οὔτε γὰρ στοιχεῖον οὔτ'
15 ἐκ στοιχείων οἷόν τ' εἶναι τὸν τόπον τοιαύτην ἔχοντα φύσιν, οὔτε τῶν σωματικῶν οὔτε τῶν ἀσωμάτων· μέγεθος μὲν γὰρ ἔχει, σῶμα δ' οὐδέν· ἔστι δὲ τὰ μὲν τῶν αἰσθητῶν σωμάτων στοιχεῖα σώματα, ἐκ δὲ τῶν νοητῶν οὐδὲν γίνεται μέγεθος. ἔτι δὲ καὶ τίνος ἄν τις θείη τοῖς οὖσιν αἴτιον εἶναι τὸν τόπον; οὐδε-
20 μία γὰρ αὐτῷ ὑπάρχει αἰτία τῶν τεττάρων· οὔτε γὰρ ὡς ὕλη τῶν ὄντων (οὐδὲν γὰρ ἐξ αὐτοῦ συνέστηκεν) οὔτε ὡς εἶδος καὶ λόγος τῶν πραγμάτων οὔθ' ὡς τέλος, οὔτε κινεῖ τὰ ὄντα. ἔτι δὲ καὶ αὐτὸς εἰ ἔστι τι τῶν ὄντων, ποῦ ἔσται; ἡ γὰρ Ζή-

34 τοῦ] ἢ τοῦ al. 209a 5 μῆκος καὶ πλάτος καὶ βάθος al. — 15 τὸν τόπον om. al. — 17 σωμάτων om. Simpl.

νωνος ἀπορία ζητεῖ τινὰ λόγον· εἰ γὰρ πᾶν τὸ ὂν ἐν τόπῳ,
δῆλον ὅτι καὶ τοῦ τόπου τόπος ἔσται, καὶ τοῦτο εἰς ἄπειρον 25
πρόεισιν. ἔτι ὥσπερ ἅπαν σῶμα ἐν τόπῳ, οὕτω καὶ ἐν τόπῳ
ἅπαντι σῶμα· πῶς οὖν ἐροῦμεν περὶ τῶν αὐξανομένων;
ἀνάγκη γὰρ ἐκ τούτων συναύξεσθαι τὸν τόπον αὐτοῖς, εἰ μήτ'
ἐλάττων μήτε μείζων ὁ τόπος ἑκάστου. διὰ μὲν οὖν τούτων
οὐ μόνον τί ἐστιν, ἀλλὰ καὶ εἰ ἔστιν, ἀπορεῖν ἀναγκαῖον. 30

2 Ἐπεὶ δὲ τὸ μὲν καθ' αὑτὸ τὸ δὲ κατ' ἄλλο λέγεται,
καὶ τόπος ὁ μὲν κοινός, ἐν ᾧ ἅπαντα τὰ σώματά ἐστιν,
ὁ δ' ἴδιος, ἐν ᾧ πρώτῳ (λέγω δ' οἷον σὺ νῦν ἐν τῷ οὐρανῷ
ὅτι ἐν τῷ ἀέρι, οὗτος δ' ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐν τῷ ἀέρι δὲ ὅτι
ἐν τῇ γῇ, ὁμοίως δὲ καὶ ἐν ταύτῃ ὅτι ἐν τῷδε τῷ τόπῳ, 35
ὃς περιέχει οὐδὲν πλέον ἢ σέ), εἰ δή ἐστιν ὁ τόπος τὸ πρῶτον 209b
περιέχον τῶν σωμάτων ἕκαστον, πέρας τι ἂν εἴη, ὥστε δό-
ξειεν ἂν τὸ εἶδος καὶ ἡ μορφὴ ἑκάστου ὁ τόπος εἶναι, ᾧ
ὁρίζεται τὸ μέγεθος καὶ ἡ ὕλη ἡ τοῦ μεγέθους· τοῦτο γὰρ
ἑκάστου πέρας. οὕτω μὲν οὖν σκοποῦσιν ὁ τόπος τὸ ἑκάστου εἶ- 5
δός ἐστιν· ᾗ δὲ δοκεῖ ὁ τόπος εἶναι διάστημα τοῦ μεγέ-
θους, ἡ ὕλη· τοῦτο γὰρ ἕτερον τοῦ μεγέθους· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ
περιεχόμενον ὑπὸ τοῦ εἴδους καὶ ὡρισμένον, οἷον ὑπὸ ἐπιπέδου
καὶ πέρατος. ἔστι δὲ τοιοῦτον ἡ ὕλη καὶ τὸ ἀόριστον· ὅταν
γὰρ ἀφαιρεθῇ τὸ πέρας καὶ τὰ πάθη τῆς σφαίρας, λεί- 10
πεται οὐδὲν παρὰ τὴν ὕλην. διὸ καὶ Πλάτων τὴν ὕλην καὶ
τὴν χώραν ταὐτό φησιν εἶναι ἐν τῷ Τιμαίῳ· τὸ γὰρ με-
ταληπτικὸν καὶ τὴν χώραν ἓν καὶ ταὐτόν. ἄλλον δὲ τρό-
πον ἐκεῖ τε λέγων τὸ μεταληπτικὸν καὶ ἐν τοῖς λεγομένοις
ἀγράφοις δόγμασιν, ὅμως τὸν τόπον καὶ τὴν χώραν τὸ 15
αὐτὸ ἀπεφήνατο. λέγουσι μὲν γὰρ πάντες εἶναί τι τὸν τό-
πον, τί δ' ἐστίν, οὗτος μόνος ἐπεχείρησεν εἰπεῖν. εἰκότως δ'
ἐκ τούτων σκοπουμένοις δόξειεν ἂν εἶναι χαλεπὸν γνωρίσαι τί
ἐστιν ὁ τόπος, εἴπερ τούτων ὁποτερονοῦν ἐστίν, εἴτε ἡ ὕλη εἴτε

209b 6 εἶναι] εἶναι τὸ al.

20 τὸ εἶδος· ἄλλως τε γὰρ τὴν ἀκροτάτην ἔχει θέαν, καὶ χωρὶς ἀλλήλων οὐ ῥάδιον γνωρίζειν. ἀλλὰ μὴν καὶ ὅτι γε ἀδύνατον ὁποτερονοῦν τούτων εἶναι τὸν τόπον, οὐ χαλεπὸν ἰδεῖν. τὸ μὲν γὰρ εἶδος καὶ ἡ ὕλη οὐ χωρίζεται τοῦ πράγματος, τὸν δὲ τόπον ἐνδέχεται· ἐν ᾧ γὰρ ἀὴρ ἦν, ἐν τούτῳ πάλιν 25 ὕδωρ, ὡς ἔφαμεν, γίνεται, ἀντιμεθισταμένων ἀλλήλοις τοῦ τε ὕδατος καὶ τοῦ ἀέρος, καὶ τῶν ἄλλων σωμάτων ὁμοίως, ὥστε οὔτε μόριον οὔθ' ἕξις ἀλλὰ χωριστὸς ὁ τόπος ἑκάστου ἐστὶν. δοκεῖ γὰρ τοιοῦτό τι εἶναι ὁ τόπος οἷον τὸ ἀγγεῖον· ἔστι γὰρ τὸ ἀγγεῖον τόπος μεταφορητός· τὸ δ' ἀγγεῖον 30 οὐδὲν τοῦ πράγματός ἐστιν. ᾗ μὲν οὖν χωριστός ἐστι τοῦ πράγματος, ταύτῃ μὲν οὐκ ἔστι τὸ εἶδος· ᾗ δὲ περιέχει, ταύτῃ δ' ἕτερος τῆς ὕλης. δοκεῖ δὲ ἀεὶ τὸ ὄν που αὐτό τε εἶναί τι καὶ ἕτερόν τι ἐκτὸς αὐτοῦ. Πλάτωνι μέντοι λεκτέον, εἰ δεῖ παρεκβάντας εἰπεῖν, διὰ τί οὐκ ἐν τόπῳ τὰ εἴδη καὶ οἱ 35 ἀριθμοί, εἴπερ τὸ μεθεκτικὸν ὁ τόπος, εἴτε τοῦ μεγάλου 210a καὶ τοῦ μικροῦ ὄντος τοῦ μεθεκτικοῦ εἴτε τῆς ὕλης, ὥσπερ ἐν τῷ Τιμαίῳ γέγραφεν. ἔτι πῶς ἂν φέροιτο εἰς τὸν αὑτοῦ τόπον, εἰ ὁ τόπος ἦν ἡ ὕλη ἢ τὸ εἶδος; ἀδύνατον γὰρ οὗ μὴ κίνησις μηδὲ τὸ ἄνω ἢ κάτω ἐστί, τόπον εἶναι. ὥστε ζητη- 5 τέος ἐν τοῖς τοιούτοις ὁ τόπος. εἰ δ' ἐν αὐτῷ ὁ τόπος (δεῖ γάρ, εἴπερ ἢ μορφὴ ἢ ὕλη), ἔσται ὁ τόπος ἐν τόπῳ· μεταβάλλει γὰρ ἅμα τῷ πράγματι καὶ κινεῖται καὶ τὸ εἶδος καὶ τὸ ἀόριστον, οὐκ ἀεὶ ἐν τῷ αὐτῷ ἀλλ' οὗπερ τὸ πρᾶγμα· ὥστε τοῦ τόπου ἔσται τόπος. ἔτι ὅταν ἐξ ἀέρος 10 ὕδωρ γένηται, ἀπόλωλεν ὁ τόπος· οὐ γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ τὸ γενόμενον σῶμα· τίς οὖν ἡ φθορά; ἐξ ὧν μὲν τοίνυν ἀναγκαῖον εἶναί τι τὸν τόπον, καὶ πάλιν ἐξ ὧν ἀπορήσειεν ἄν τις αὐτοῦ περὶ τῆς οὐσίας, εἴρηται.

21 καὶ om. al. — 28 δοκεῖ γὰρ] καὶ γὰρ δοκεῖ al. — 32 δοκεῖ δὲ] δοκεῖ γὰρ Simpl. (γρ). 210ᵃ 5 αὑτῷ Torstrik. αὐτῷ Bekker. — 8 οὗπερ] οὗπερ καὶ al.

3 Μετὰ δὲ ταῦτα λεκτέον ποσαχῶς ἄλλο ἐν ἄλλῳ λέγεται. ἕνα μὲν δὴ τρόπον ὡς ὁ δάκτυλος ἐν τῇ χειρὶ καὶ 15 ὅλως τὸ μέρος ἐν τῷ ὅλῳ. ἄλλον δὲ τρόπον ὡς τὸ ὅλον ἐν τοῖς μέρεσιν· οὐ γάρ ἐστιν ὅλον παρὰ τὰ μέρη. ἄλλον δὲ τρόπον ὡς ὁ ἄνθρωπος ἐν ζῴῳ καὶ ὅλως εἶδος ἐν γένει. ἄλλον δὲ ὡς τὸ γένος ἐν τῷ εἴδει καὶ ὅλως τὸ μέρος τοῦ εἴδους ἐν τῷ τοῦ εἴδους λόγῳ. ἔτι ὡς ἡ ὑγίεια ἐν θερμοῖς καὶ ψυ- 20 χροῖς καὶ ὅλως τὸ εἶδος ἐν τῇ ὕλῃ. ἔτι ὡς ἐν βασιλεῖ τὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ ὅλως ἐν τῷ πρώτῳ κινητικῷ. ἔτι ὡς ἐν τῷ ἀγαθῷ καὶ ὅλως ὡς ἐν τῷ τέλει· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ οὗ ἕνεκα. πάντων δὲ κυριώτατον τὸ ὡς ἐν ἀγγείῳ καὶ ὅλως ἐν τόπῳ. ἀπορήσειε δ' ἄν τις, ἆρα καὶ αὐτό τι ἐν ἑαυτῷ ἐνδέχεται 25 εἶναι, ἢ οὐθέν, ἀλλὰ πᾶν ἢ οὐδαμοῦ ἢ ἐν ἄλλῳ. διχῶς δὲ τοῦτ' ἐστίν, ἤτοι καθ' αὑτὸ ἢ καθ' ἕτερον. ὅταν μὲν γὰρ ᾖ μόρια τοῦ ὅλου τὸ ἐν ᾧ καὶ τὸ ἐν τούτῳ, λεχθήσεται τὸ ὅλον ἐν ἑαυτῷ· λέγεται γὰρ καὶ κατὰ μέρη, οἷον λευκὸς ὅτι ἡ ἐπιφάνεια λευκή, καὶ ἐπιστήμων ὅτι τὸ λογιστικόν. ὁ 30 μὲν οὖν ἀμφορεὺς οὐκ ἔσται ἐν ἑαυτῷ, οὐδ' ὁ οἶνος· ὁ δὲ τοῦ οἴνου ἀμφορεὺς ἔσται· ὅ τε γὰρ καὶ ἐν ᾧ, ἀμφότερα τοῦ αὐτοῦ μόρια. οὕτω μὲν οὖν ἐνδέχεται αὐτό τι ἐν ἑαυτῷ εἶναι, πρώτως δ' οὐκ ἐνδέχεται, οἷον τὸ λευκὸν ἐν σώματι. ἡ ἐπιφάνεια γὰρ ἐν σώματι, ἡ δ' ἐπιστήμη ἐν ψυχῇ. κατὰ ταῦτα 201b δ' αἱ προσηγορίαι μέρη ὄντα, ὥς γε ἐν ἀνθρώπῳ. ὁ δ' ἀμφορεὺς καὶ ὁ οἶνος χωρὶς μὲν ὄντα οὐ μέρη, ἅμα δέ. διὸ ὅταν ᾖ μέρη, ἔσται αὐτὸ ἐν ἑαυτῷ, οἷον τὸ λευκὸν ἐν ἀνθρώπῳ ὅτι ἐν σώματι, καὶ ἐν τούτῳ ὅτι ἐν ἐπιφανείᾳ· ἐν 5 δὲ ταύτῃ οὐκέτι κατ' ἄλλο. καὶ ἕτερά γε τῷ εἴδει ταῦτα, καὶ ἄλλην φύσιν ἔχει ἑκάτερον καὶ δύναμιν, ἥ τ' ἐπιφάνεια καὶ τὸ λευκόν. οὔτε δὴ ἐπακτικῶς σκοποῦσιν οὐδὲν ὁρῶμεν ἐν ἑαυτῷ κατ' οὐδένα τῶν διορισμῶν, τῷ τε λόγῳ δῆλον ὅτι ἀδύνατον· δεήσει γὰρ ἀμφότερα ἑκάτερον ὑπάρ- 10

14 λεκτέον] ληπτέον al. — 16 τρόπον om. al. — 17 παρὰ τὰ μέρη τὸ ὅλον al. — 23 ὡς om. al.

χειν, οἷον τὸν ἀμφορέα ἀγγεῖόν τε καὶ οἶνον εἶναι καὶ τὸν οἶνον οἶνόν τε καὶ ἀμφορέα, εἴπερ ἐνδέχεται αὐτό τι ἐν ἑαυτῷ εἶναι. ὥστε εἰ ὅτι μάλιστα ἐν ἀλλήλοις εἶεν, ὁ μὲν ἀμφορεὺς δέξεται τὸν οἶνον οὐχ ᾗ αὐτὸς οἶνος ἀλλ' ᾗ ἐκεῖ-
15 νος, ὁ δ' οἶνος ἐνέσται ἐν τῷ ἀμφορεῖ οὐχ ᾗ αὐτὸς ἀμφορεὺς ἀλλ' ᾗ ἐκεῖνος. κατὰ μὲν οὖν τὸ εἶναι ὅτι ἕτερον, δῆλον· ἄλλος γὰρ ὁ λόγος τοῦ ἐν ᾧ καὶ τοῦ ἐν τούτῳ. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ κατὰ συμβεβηκὸς ἐνδέχεται· ἅμα γὰρ δύο ἐν ταὐτῷ ἔσται· αὐτός τε γὰρ ἐν αὑτῷ ὁ ἀμφορεὺς
20 ἔσται, εἰ οὗ ἡ φύσις δεκτική, τοῦτ' ἐνδέχεται ἐν ἑαυτῷ εἶναι καὶ ἔτι ἐκεῖνο οὗ δεκτικόν, οἷον, εἰ οἴνου, οἶνος. ὅτι μὲν οὖν ἀδύνατον ἐν ἑαυτῷ τι εἶναι πρώτως, δῆλον. ὃ δὲ Ζήνων ἠπόρει, ὅτι εἰ ἔστι τι ὁ τόπος, ἐν τίνι ἔσται, λύειν οὐ χαλεπόν· οὐδὲν γὰρ κωλύει ἐν ἄλλῳ μὲν εἶναι τὸν πρῶτον τό-
25 πον, μὴ μέντοι ὡς ἐν τόπῳ ἐκείνῳ, ἀλλ' ὥσπερ ἡ μὲν ὑγίεια ἐν θερμοῖς ὡς ἕξις, τὸ δὲ θερμὸν ἐν σώματι ὡς πάθος. ὥστ' οὐκ ἀνάγκη εἰς ἄπειρον ἰέναι. ἐκεῖνο δὲ φανερόν, ὅτι ἐπεὶ οὐδὲν τὸ ἀγγεῖον τοῦ ἐν αὐτῷ (ἕτερον γὰρ τὸ πρώτως ὅ τε καὶ ἐν ᾧ), οὐκ ἂν εἴη οὔτε ἡ ὕλη οὔτε τὸ εἶδος
30 ὁ τόπος, ἀλλ' ἕτερον. ἐκείνου γάρ τι ταῦτα τοῦ ἐνόντος, καὶ ἡ ὕλη καὶ ἡ μορφή. ταῦτα μὲν οὖν ἔστω διηπορημένα.

Τί δέ ποτ' ἐστὶν ὁ τόπος, ὧδ' ἂν γένοιτο φανερόν. λά- 4 βωμεν δὲ περὶ αὐτοῦ ὅσα δοκεῖ ἀληθῶς καθ' αὐτὸ ὑπάρχειν αὐτῷ. ἀξιοῦμεν δὴ τὸν τόπον εἶναι πρῶτον μὲν περιέ-
211a χον ἐκεῖνο οὗ τόπος ἐστί, καὶ μηδὲν τοῦ πράγματος, ἔτι τὸν πρῶτον τόπον μήτ' ἐλάττω μήτε μείζω, ἔτι ἀπολείπεσθαι ἑκάστου καὶ χωριστόν, πρὸς δὲ τούτοις πάντα τόπον ἔχειν τὸ ἄνω καὶ κάτω, καὶ φέρεσθαι φύσει καὶ μέ-
5 νειν ἐν τοῖς οἰκείοις τόποις ἕκαστον τῶν σωμάτων, τοῦτο δὲ

210b 21 οἶνος] ὁ οἶνος al. — 26 τοῖς θερμοῖς al. — 28 αὑτῷ Simpl., Bonitz. αὐτῷ Bekker. — 31 οὖν om. Simpl. 211a 1 πράγματος] πράγματος εἶναι al. — 2 ἔτι Simpl. (γρ) et Philop. (γρ). ἔτι μήτε Simpl. ἔτι μὴ Philop. (γρ). — 3 χωριστὸν εἶναι unus cod. Bekker.

ποιεῖν ἢ ἄνω ἢ κάτω. ὑποκειμένων δὲ τούτων τὰ λοιπὰ θεωρητέον. δεῖ δὲ πειρᾶσθαι τὴν σκέψιν οὕτω ποιεῖσθαι, ὅπως τὸ τί ἐστιν ἀποδοθήσεται, ὥστε τά τε ἀπορούμενα λύεσθαι, καὶ τὰ δοκοῦντα ὑπάρχειν τῷ τόπῳ ὑπάρχοντα ἔσται, καὶ ἔτι τὸ τῆς δυσκολίας αἴτιον καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἀπορημά- 10 των ἔσται φανερόν· οὕτω γὰρ ἂν κάλλιστα δεικνύοιτο ἕκαστον. πρῶτον μὲν οὖν δεῖ κατανοῆσαι ὅτι οὐκ ἂν ἐζητεῖτο ὁ τόπος, εἰ μὴ κίνησίς τις ἦν ἡ κατὰ τόπον· διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τὸν οὐρανὸν μάλιστ' οἰόμεθα ἐν τόπῳ, ὅτι ἀεὶ ἐν κινήσει. ταύτης δὲ τὸ μὲν φορά, τὸ δ' αὔξησις καὶ φθίσις· καὶ γὰρ ἐν 15 τῇ αὐξήσει καὶ φθίσει μεταβάλλει, καὶ ὃ πρότερον ἦν ἐνταῦθα, πάλιν μεθέστηκεν εἰς ἔλαττον ἢ μεῖζον. ἔστι δὲ κινούμενον τὸ μὲν καθ' αὑτὸ ἐνεργείᾳ, τὸ δὲ κατὰ συμβεβηκός· κατὰ συμβεβηκὸς δὲ τὸ μὲν ἐνδεχόμενον κινεῖσθαι καθ' αὑτό, οἷον τὰ μόρια τοῦ σώματος καὶ ὁ ἐν τῷ πλοίῳ 20 ἧλος, τὰ δ' οὐκ ἐνδεχόμενα ἀλλ' αἰεὶ κατὰ συμβεβηκός, οἷον ἡ λευκότης καὶ ἡ ἐπιστήμη· ταῦτα γὰρ οὕτω μεταβέβληκε τὸν τόπον, ὅτι ἐν ᾧ ὑπάρχουσι μεταβάλλει. ἐπεὶ δὲ λέγομεν εἶναι ὡς ἐν τόπῳ ἐν τῷ οὐρανῷ, διότι ἐν τῷ ἀέρι, οὗτος δ' ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐν τῷ ἀέρι δὲ οὐκ ἐν παντί, ἀλλὰ 25 διὰ τὸ ἔσχατον αὐτοῦ καὶ περιέχον ἐν τῷ ἀέρι φαμὲν εἶναι (εἰ γὰρ πᾶς ὁ ἀὴρ τόπος, οὐκ ἂν ἴσος εἴη ἑκάστου ὁ τόπος καὶ ἕκαστον, δοκεῖ δέ γε ἴσος εἶναι, τοιοῦτος δ' ὁ πρῶτος ἐν ᾧ ἐστίν)· ὅταν μὲν οὖν μὴ διῃρημένον ᾖ τὸ περιέχον ἀλλὰ συνεχές, οὐχ ὡς ἐν τόπῳ λέγεται εἶναι ἐν ἐκείνῳ, ἀλλ' 30 ὡς μέρος ἐν ὅλῳ· ὅταν δὲ διῃρημένον ᾖ καὶ ἁπτόμενον, ἐν πρώτῳ ἐστὶ τῷ ἐσχάτῳ τοῦ περιέχοντος, ὃ οὔτ' ἐστὶ μέρος τοῦ ἐν αὐτῷ οὔτε μεῖζον τοῦ διαστήματος ἀλλ' ἴσον· ἐν γὰρ τῷ αὐτῷ τὰ ἔσχατα τῶν ἁπτομένων. καὶ συνεχὲς μὲν ὂν οὐκ ἐν ἐκείνῳ κινεῖται ἀλλὰ μετ' ἐκείνου, διῃρημένον 35 δὲ ἐν ἐκείνῳ. καὶ ἐάν τε κινῆται τὸ περιέχον ἐάν τε μή,

19 κατὰ συμβεβηκὸς δὲ] τοῦ δὲ κατὰ συμβεβηκὸς al. — 24 τόπῳ ἐν τῷ] τόπῳ τῷ al. — 33 αὐτῷ] αὐτῷ ὄντος al.

211b οὐδὲν ἧττον. ἔτι ὅταν μὴ διῃρημένον ᾖ, ὡς μέρος ἐν ὅλῳ λέγεται, οἷον ἐν τῷ ὀφθαλμῷ ἡ ὄψις ἢ ἐν τῷ σώματι ἡ χείρ, ὅταν δὲ διῃρημένον, οἷον ἐν τῷ κάδῳ τὸ ὕδωρ ἢ ἐν τῷ κεραμίῳ ὁ οἶνος· ἡ μὲν γὰρ χεὶρ μετὰ τοῦ σώματος 5 κινεῖται, τὸ δὲ ὕδωρ ἐν τῷ κάδῳ. ἤδη τοίνυν φανερὸν ἐκ τούτων τί ἐστιν ὁ τόπος. σχεδὸν γὰρ τέτταρά ἐστιν ὧν ἀνάγκη τὸν τόπον ἕν τι εἶναι· ἢ γὰρ μορφὴ ἢ ὕλη ἢ διάστημά τι μεταξὺ τῶν ἐσχάτων, ἢ τὰ ἔσχατα εἰ μή ἐστι μηδὲν διάστημα παρὰ τὸ τοῦ ἐγγινομένου σώματος μέγεθος. τούτων 10 δ' ὅτι οὐκ ἐνδέχεται τὰ τρία εἶναι, φανερόν· ἀλλὰ διὰ μὲν τὸ περιέχειν δοκεῖ ἡ μορφὴ εἶναι· ἐν ταὐτῷ γὰρ τὰ ἔσχατα τοῦ περιέχοντος καὶ τοῦ περιεχομένου. ἔστι μὲν οὖν ἄμφω πέρατα, ἀλλ' οὐ τοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ τὸ μὲν εἶδος τοῦ πράγματος, ὁ δὲ τόπος τοῦ περιέχοντος σώματος. διὰ δὲ τὸ μεταβάλ-15 λειν πολλάκις μένοντος τοῦ περιέχοντος τὸ περιεχόμενον καὶ διῃρημένον, οἷον ἐξ ἀγγείου ὕδωρ, τὸ μεταξὺ εἶναί τι δοκεῖ διάστημα, ὡς ὄν τι παρὰ τὸ σῶμα τὸ μεθιστάμενον. τὸ δ' οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ τὸ τυχὸν ἐμπίπτει σῶμα τῶν μεθισταμένων καὶ ἅπτεσθαι πεφυκότων. εἰ δ' ἦν τι διάστημα καθ' αὑτὸ 20 πεφυκὸς εἶναι καὶ μένειν ἐν ἑαυτῷ, ἄπειροι ἂν ἦσαν τόποι· μεθισταμένου γὰρ τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ ἀέρος ταὐτὸ ποιήσει τὰ μόρια πάντα ἐν τῷ ὅλῳ ὅπερ ἅπαν τὸ ὕδωρ ἐν τῷ ἀγγείῳ· ἅμα δὲ καὶ ὁ τόπος ἔσται μεταβάλλων. ὥστ' ἔσται τοῦ τόπου τ' ἄλλος τόπος, καὶ πολλοὶ τόποι 25 ἅμα ἔσονται. οὐκ ἔστι δὲ ἄλλος τόπος ὁ τοῦ μορίου, ἐν ᾧ κινεῖται, ὅταν ὅλον τὸ ἀγγεῖον μεθίστηται, ἀλλ' ὁ αὐτός· ἐν ᾧ γάρ ἐστιν, ἀντιμεθίσταται ὁ ἀὴρ καὶ τὸ ὕδωρ ἢ τα μόρια τοῦ ὕδατος, ἀλλ' οὐκ ἐν ᾧ γίνονται τόπῳ, ὃς μέρος ἐστὶ τοῦ τόπου ὅς ἐστι τόπος ὅλου τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἡ ὕλη δὲ

211^{b} 1 ἔτι — 5 κάδῳ Aspasius et Alexander (apud Simpl.) eiiciunt. — 4 μετὰ] κατὰ Bekker errore typogr. — 8 μεταξὺ] τὸ μεταξὺ al. — 19 τι διάστημα καθ' αὑτὸ πεφυκὸς εἶναι καὶ μένειν ἐν ἑαυτῷ Themistius, Laas. τι τὸ διάστημα τὸ πεφυκὸς καὶ μένον ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ libri.

δόξειεν ἂν εἶναι τόπος, εἴ γε ἐν ἠρεμοῦντί τις σκοποίη καὶ 30
μὴ κεχωρισμένον ἀλλὰ συνεχές. ὥσπερ γὰρ εἰ ἀλλοιοῦται,
ἔστι τι ὃ νῦν μὲν λευκὸν πάλαι δὲ μέλαν, καὶ νῦν μὲν
σκληρὸν πάλαι δὲ μαλακόν (διό φαμεν εἶναί τι τὴν ὕλην),
οὕτω καὶ ὁ τόπος διὰ τοιαύτης τινὸς εἶναι δοκεῖ φαντασίας,
πλὴν ἐκεῖνο μὲν διότι ὃ ἦν ἀήρ, τοῦτο νῦν ὕδωρ, ὁ δὲ τό- 35
πος ὅτι οὗ ἦν ἀήρ, ἐνταῦθ' ἐστὶ νῦν ὕδωρ. ἀλλ' ἡ μὲν ὕλη,
ὥσπερ ἐλέχθη ἐν τοῖς πρότερον, οὔτε χωριστὴ τοῦ πράγματος 212a
οὔτε περιέχει, ὁ δὲ τόπος ἄμφω. εἰ τοίνυν μηδὲν τῶν τριῶν
ὁ τόπος ἐστί, μήτε τὸ εἶδος μήτε ἡ ὕλη μήτε διάστημά τι
ἀεὶ ὑπάρχον ἕτερον παρὰ τὸ τοῦ πράγματος τοῦ μεθιστα-
μένου, ἀνάγκη τὸν τόπον εἶναι τὸ λοιπὸν τῶν τεσσάρων, τὸ 5
πέρας τοῦ περιέχοντος σώματος. λέγω δὲ τὸ περιεχόμενον
σῶμα τὸ κινητὸν κατὰ φοράν. δοκεῖ δὲ μέγα τι εἶναι καὶ
χαλεπὸν ληφθῆναι ὁ τόπος διά τε τὸ παρεμφαίνεσθαι τὴν
ὕλην καὶ τὴν μορφήν, καὶ διὰ τὸ ἐν ἠρεμοῦντι τῷ περιέχοντι
γίνεσθαι τὴν μετάστασιν τοῦ φερομένου· ἐνδέχεσθαι γὰρ φαί- 10
νεται εἶναι διάστημα μεταξὺ ἄλλο τι τῶν κινουμένων μεγε-
θῶν. συμβάλλεται δέ τι καὶ ὁ ἀὴρ δοκῶν ἀσώματος εἶναι·
φαίνεται γὰρ οὐ μόνον τὰ πέρατα τοῦ ἀγγείου εἶναι ὁ τόπος,
ἀλλὰ καὶ τὸ μεταξὺ ὡς κενόν. ἔστι δ' ὥσπερ τὸ ἀγγεῖον
τόπος μεταφορητός, οὕτω καὶ ὁ τόπος ἀγγεῖον ἀμετακί- 15
νητον. διὸ ὅταν μὲν ἐν κινουμένῳ κινῆται καὶ μεταβάλλῃ
τὸ ἐντός, οἷον ἐν ποταμῷ πλοῖον, ὡς ἀγγείῳ χρῆται μᾶλ-
λον ἢ τόπῳ τῷ περιέχοντι. βούλεται δ' ἀκίνητος εἶναι ὁ τό-
πος· διὸ ὁ πᾶς μᾶλλον ποταμὸς τόπος, ὅτι ἀκίνητος ὁ
πᾶς. ὥστε τὸ τοῦ περιέχοντος πέρας ἀκίνητον πρῶτον, τοῦτ' 20
ἔστιν ὁ τόπος. καὶ διὰ τοῦτο τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὸ ἔσχα-
τον τὸ πρὸς ἡμᾶς τῆς κύκλῳ φορᾶς δοκεῖ εἶναι τὸ μὲν ἄνω
τὸ δὲ κάτω μάλιστα πᾶσι κυρίως, ὅτι τὸ μὲν ἀεὶ μένει,
τοῦ δὲ κύκλου τὸ ἔσχατον ὡσαύτως ἔχον μένει. ὥστ' ἐπεὶ τὸ

31 κεχωρισμένον ἀλλὰ συνεχές] κεχωρισμένῳ ἀλλὰ συνεχεῖ al. et Philop. 212ᵃ 16 κινῆται] τι κινῆται unus cod. Bekk.

25 *μὲν κοῦφον τὸ ἄνω φερόμενόν ἐστι φύσει, τὸ δὲ βαρὺ τὸ κάτω, τὸ μὲν πρὸς τὸ μέσον περιέχον πέρας κάτω ἐστί, καὶ αὐτὸ τὸ μέσον, τὸ δὲ πρὸς τὸ ἔσχατον ἄνω, καὶ αὐτὸ τὸ ἔσχατον· καὶ διὰ τοῦτο δοκεῖ ἐπίπεδόν τι εἶναι καὶ οἷον ἀγγεῖον ὁ τόπος καὶ περιέχον. ἔτι ἅμα τῷ πράγματι ὁ*
30 *τόπος· ἅμα γὰρ τῷ πεπερασμένῳ τὰ πέρατα.*

Ὧι μὲν οὖν σώματι ἔστι τι ἐκτὸς σῶμα περιέχον αὐτό, 5 *τοῦτό ἐστιν ἐν τόπῳ, ᾧ δὲ μή, οὔ. διὸ κἂν ὕδωρ γένηται τοιοῦτο, τὰ μὲν μόρια κινήσεται αὐτοῦ (περιέχεται γὰρ ὑπ' ἀλλήλων), τὸ δὲ πᾶν ἔστι μὲν ὡς κινήσεται ἔστι δ' ὡς οὔ.*
35 *ὡς μὲν γὰρ ὅλον, ἅμα τὸν τόπον οὐ μεταβάλλει, κύκλῳ*
212b *δὲ κινήσεται· τῶν μορίων γὰρ οὗτος ὁ τόπος· καὶ ἄνω μὲν καὶ κάτω οὔ, κύκλῳ δ' ἔνια. τὰ δὲ καὶ ἄνω καὶ κάτω, ὅσα ἔχει πύκνωσιν καὶ μάνωσιν. ὥσπερ δ' ἐλέχθη, τὰ μέν ἐστιν ἐν τόπῳ κατὰ δύναμιν, τὰ δὲ κατ' ἐνέργειαν. διὸ ὅταν μὲν*
5 *συνεχὲς ᾖ τὸ ὁμοιομερές, κατὰ δύναμιν ἐν τόπῳ τὰ μέρη, ὅταν δὲ χωρισθῇ μὲν ἅπτηται δ' ὥσπερ σωρός, κατ' ἐνέργειαν. καὶ τὰ μὲν καθ' αὑτά, οἷον πᾶν σῶμα ἢ κατὰ φορὰν ἢ κατ' αὔξησιν κινητὸν καθ' αὑτό που, ὁ δ' οὐρανός, ὥσπερ εἴρηται, οὔ που ὅλος οὐδ' ἔν τινι τόπῳ ἐστίν, εἴ γε μηδὲν αὐτὸν περιέχει*
10 *σῶμα. ἐφ' ᾧ δὲ κινεῖται, ταύτῃ καὶ τόπος ἐστὶ τοῖς μορίοις· ἕτερον γὰρ ἑτέρου ἐχόμενον τῶν μορίων ἐστίν. τὰ δὲ κατὰ συμβεβηκός, οἷον ἡ ψυχὴ καὶ ὁ οὐρανός· τὰ γὰρ μόρια ἐν τόπῳ πως πάντα· ἐπὶ τῷ κύκλῳ γὰρ περιέχει ἄλλο ἄλλο. διὸ κινεῖται μὲν κύκλῳ τὸ ἄνω, τὸ δὲ πᾶν οὔ που. τὸ γάρ που*
15 *αὐτό τ' ἐστί τι, καὶ ἔτι ἄλλο τι δεῖ εἶναι παρὰ τοῦτο ἐν ᾧ ὃ περιέχει· παρὰ δὲ τὸ πᾶν καὶ ὅλον οὐδέν ἐστιν ἔξω τοῦ παντός, καὶ διὰ τοῦτο ἐν τῷ οὐρανῷ πάντα· ὁ γὰρ οὐρανὸς τὸ πᾶν ἴσως. ἔστι δ' ὁ τόπος οὐχ ὁ οὐρανός, ἀλλὰ τοῦ οὐρανοῦ*

29 *πράγματι*] *πράγματί πως* Simpl. — 30 *τῷ πεπερασμένῳ* om. Simpl. 212b 1 *κινήσεται*] *κινεῖται* Simpl. — 2 *ἔνια* om. Simpl. (γρ). — 10 *ᾧ*] *ὃ* cod. E et Simpl. (γρ). — 16 *ὃ περιέχει*] *περιέχεται* cod. E.

τι τὸ ἔσχατον καὶ ἁπτόμενον τοῦ κινητοῦ σώματος πέρας
ἠρεμοῦν· καὶ διὰ τοῦτο ἡ μὲν γῆ ἐν τῷ ὕδατι, τοῦτο δ' ἐν 20
τῷ ἀέρι, οὗτος δ' ἐν τῷ αἰθέρι, ὁ δ' αἰθὴρ ἐν τῷ οὐρανῷ,
ὁ δ' οὐρανὸς οὐκέτι ἐν ἄλλῳ. φανερὸν δ' ἐκ τούτων ὅτι καὶ
αἱ ἀπορίαι πᾶσαι λύοιντ' ἂν οὕτω λεγομένου τοῦ τόπου. οὔτε
γὰρ συναύξεσθαι ἀνάγκη τὸν τόπον, οὔτε στιγμῆς εἶναι τό-
πον, οὔτε δύο σώματα ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, οὔτε διάστημά τι 25
εἶναι σωματικόν. σῶμα γὰρ τὸ μεταξὺ τοῦ τόπου τὸ τυχόν,
ἀλλ' οὐ διάστημα σώματος· καὶ ἔστιν ὁ τόπος καὶ ποῦ, οὐχ
ὡς ἐν τόπῳ δέ, ἀλλ' ὡς τὸ πέρας ἐν τῷ πεπερασμένῳ. οὐ
γὰρ πᾶν ἐν τόπῳ, ἀλλὰ τὸ κινητὸν σῶμα. καὶ φέ-
ρεται δὴ εἰς τὸν αὑτοῦ τόπον ἕκαστον εὐλόγως· ὃ γὰρ ἐφε- 30
ξῆς καὶ ἁπτόμενον μὴ βίᾳ, συγγενές· καὶ συμπεφυκότα
μὲν ἀπαθῆ, ἁπτόμενα δὲ παθητικὰ καὶ ποιητικὰ ἀλλή-
λων. καὶ μένει δὴ φύσει πᾶν ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ ἕκαστον
οὐκ ἀλόγως· καὶ γὰρ τὸ μέρος τόδε ἐν τῷ τόπῳ ὡς
διαιρετὸν μέρος πρὸς ὅλον ἐστίν, οἷον ὅταν ὕδατος κινήσῃ τις 35
μόριον ἢ ἀέρος. οὕτω δὲ καὶ ἀὴρ ἔχει πρὸς ὕδωρ· οἷον ὕλη 213a
γάρ, τὸ δὲ εἶδος, τὸ μὲν ὕδωρ ὕλη ἀέρος, ὁ δ' ἀὴρ οἷον
ἐνέργειά τις ἐκείνου· τὸ γὰρ ὕδωρ δυνάμει ἀήρ ἐστιν, ὁ δ'
ἀὴρ δυνάμει ὕδωρ ἄλλον τρόπον. διοριστέον δὲ περὶ τούτων
ὕστερον· ἀλλὰ διὰ τὸν καιρὸν ἀνάγκη μὲν εἰπεῖν, ἀσαφῶς 5
δὲ νῦν ῥηθὲν τότ' ἔσται σαφέστερον. εἰ οὖν τὸ αὐτὸ ἡ ὕλη
καὶ ἡ ἐντελέχεια (ὕδωρ γὰρ ἄμφω, ἀλλὰ τὸ μὲν δυνά-
μει τὸ δ' ἐντελεχείᾳ), ἔχοι ἂν ὡς μόριόν πως πρὸς ὅλον.
διὸ καὶ τούτοις ἁφή ἐστιν· σύμφυσις δέ ἐστιν, ὅταν ἄμφω ἐνερ-
γείᾳ ἓν γένωνται. καὶ περὶ μὲν τόπου, καὶ ὅτι ἔστι καὶ τί 10
ἐστιν, εἴρηται.

6 Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ὑποληπτέον εἶναι τοῦ φυσικοῦ θεω-
ρῆσαι καὶ περὶ κενοῦ, εἰ ἔστιν ἢ μή, καὶ πῶς ἐστὶν ἢ τί ἐστιν,
ὥσπερ καὶ περὶ τόπου· καὶ γὰρ παραπλησίαν ἔχει τήν τε

29 πᾶν] πᾶν τὸ ὂν al. — 34 ἐν τῷ] ἐν ὅλῳ τῷ al. 213a
9 δέ ἐστιν] δέ al.

15 ἀπιστίαν καὶ τὴν πίστιν διὰ τῶν ὑπολαμβανομένων· οἷον γὰρ τόπον τινὰ καὶ ἀγγεῖον τὸ κενὸν τιθέασιν οἱ λέγοντες, δοκεῖ δὲ πλῆρες μὲν εἶναι, ὅταν ἔχῃ τὸν ὄγκον οὗ δεκτικόν ἐστιν, ὅταν δὲ στερηθῇ, κενόν, ὡς τὸ αὐτὸ μὲν ὂν κενὸν καὶ πλῆρες καὶ τόπον, τὸ δ' εἶναι αὐτοῖς οὐ ταὐτὸ ὄν. ἄρξασθαι δὲ δεῖ
20 τῆς σκέψεως λαβοῦσιν ἅ τε λέγουσιν οἱ φάσκοντες εἶναι καὶ πάλιν ἃ λέγουσιν οἱ μὴ φάσκοντες, καὶ τρίτον τὰς κοινὰς περὶ αὐτῶν δόξας. οἱ μὲν οὖν δεικνύναι πειρώμενοι ὅτι οὐκ ἔστιν, οὐχ ὃ βούλονται λέγειν οἱ ἄνθρωποι κενόν, τοῦτ' ἐξελέγχουσιν, ἀλλ' ἁμαρτάνοντες λέγουσιν, ὥσπερ Ἀναξαγόρας καὶ
25 οἱ τοῦτον τὸν τρόπον ἐλέγχοντες. ἐπιδεικνύουσι γὰρ ὅτι ἔστι τι ὁ ἀήρ, στρεβλοῦντες τοὺς ἀσκοὺς καὶ δεικνύντες ὡς ἰσχυρὸς ὁ ἀήρ, καὶ ἐναπολαμβάνοντες ἐν ταῖς κλεψύδραις. οἱ δ' ἄνθρωποι βούλονται λέγειν, κενὸν εἶναι διάστημα ἐν ᾧ μηδέν ἐστι σῶμα αἰσθητόν· οἰόμενοι δὲ τὸ ὂν ἅπαν εἶναι σῶμα φασίν,
30 ἐν ᾧ ὅλως μηδέν ἐστι, τοῦτ' εἶναι κενόν, οὐ δὴ τὸ πλῆρες ἀέρος κενόν εἶναι. οὔκουν τοῦτο δεῖ δεικνύναι, ὅτι ἔστι τι ὁ ἀήρ, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἔστι διάστημα ἕτερον τῶν σωμάτων, οὔτε χωριστὸν οὔτε ἐνεργείᾳ ὄν, ὃ διαλαμβάνει τὸ πᾶν σῶμα ὥστ' εἶναι μὴ συνεχές, καθάπερ λέγουσι Δημόκριτος καὶ Λεύκιππος καὶ
213b ἕτεροι πολλοὶ τῶν φυσιολόγων, ἢ καὶ εἴ τι ἔξω τοῦ παντὸς σώματός ἐστιν ὄντος συνεχοῦς. οὗτοι μὲν οὖν οὐ κατὰ θύρας πρὸς τὸ πρόβλημα ἀπαντῶσιν, ἀλλ' οἱ φάσκοντες εἶναι μᾶλλον. λέγουσι δ' ἓν μὲν ὅτι κίνησις ἡ κατὰ τόπον οὐκ ἂν
5 εἴη (αὕτη δ' ἐστὶ φορὰ καὶ αὔξησις)· οὐ γὰρ ἂν δοκεῖν εἶναι κίνησιν, εἰ μὴ εἴη κενόν· τὸ γὰρ πλῆρες ἀδύνατον εἶναι δέξασθαί τι. εἰ δὲ δέξεται καὶ ἔσται δύο ἐν ταὐτῷ, ἐνδέχοιτ' ἂν καὶ ὁποσαοῦν εἶναι ἅμα σώματα· τὴν γὰρ διαφοράν, δι' ἣν οὐκ ἂν εἴη τὸ λεχθέν, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν. εἰ δὲ τοῦτο ἐνδέχε-
10 ται, καὶ τὸ μικρότατον δέξεται τὸ μέγιστον· πολλὰ γὰρ

28 λέγειν om. al. — 30 οὐ δὴ] διὸ libri. — 32 οὔτε χωριστὸν οὔτε ἐνεργείᾳ ὄν] οὔτε ἀχώριστον αὐτῶν οὔτε χωριστόν Porphyrius apud Simpl.

μικρά ἐστι τὸ μέγα· ὥστ' εἰ πολλὰ ἴσα ἐνδέχεται ἐν ταὐτῷ εἶναι, καὶ πολλὰ ἄνισα. Μέλισσος μὲν οὖν καὶ δείκνυσιν ὅτι τὸ πᾶν ἀκίνητον ἐκ τούτων· εἰ γὰρ κινήσεται, ἀνάγκη εἶναι (φησί) κενόν, τὸ δὲ κενὸν οὐ τῶν ὄντων. ἕνα μὲν οὖν τρόπον ἐκ τούτων δεικνύουσιν ὅτι ἔστι τι κενόν, ἄλλον δ' ὅτι 15 φαίνεται ἔνια συνιόντα καὶ πιλούμενα, οἷον καὶ τὸν οἶνόν φασι δέχεσθαι μετὰ τῶν ἀσκῶν τοὺς πίθους, ὡς εἰς τὰ ἐνόντα κενὰ συνιόντος τοῦ πυκνουμένου σώματος. ἔτι δὲ καὶ ἡ αὔξησις δοκεῖ πᾶσι γίγνεσθαι διὰ κενοῦ· τὴν μὲν γὰρ τροφὴν σῶμα εἶναι, δύο δὲ σώματα ἀδύνατον ἅμα εἶναι. 20 μαρτύριον δὲ καὶ τὸ περὶ τῆς τέφρας ποιοῦνται, ἣ δέχεται ἴσον ὕδωρ ὅσον τὸ ἀγγεῖον τὸ κενόν. εἶναι δ' ἔφασαν καὶ οἱ Πυθαγόρειοι κενόν, καὶ ἐπεισιέναι αὐτῷ τῷ οὐρανῷ ἐκ τοῦ ἀπείρου πνεύματος ὡς ἀναπνέοντι καὶ τὸ κενόν, ὃ διορίζει τὰς φύσεις, ὡς ὄντος τοῦ κενοῦ χωρισμοῦ τινὸς τῶν ἐφεξῆς 25 καὶ διορίσεως· καὶ τοῦτ' εἶναι πρῶτον ἐν τοῖς ἀριθμοῖς· τὸ γὰρ κενὸν διορίζειν τὴν φύσιν αὐτῶν. ἐξ ὧν μὲν οὖν οἱ μέν φασιν εἶναι οἱ δ' οὔ φασι, σχεδὸν τοιαῦτα καὶ τοσαῦτά ἐστιν.

7 Πρὸς δὲ τὸ ποτέρως ἔχει δεῖ λαβεῖν τί σημαίνει τοὔ- 30 νομα. δοκεῖ δὴ τὸ κενὸν τόπος εἶναι ἐν ᾧ μηδέν ἐστιν. τούτου δ' αἴτιον ὅτι τὸ ὂν σῶμα οἴονται εἶναι, πᾶν δὲ σῶμα ἐν τόπῳ, κενὸν δ' ἐν ᾧ τόπῳ μηδέν ἐστι σῶμα, ὥστ' εἴ που μή ἐστι σῶμα, οὐδὲν εἶναι ἐνταῦθα. σῶμα δὲ πάλιν ἅπαν οἴονται εἶναι ἁπτόν· τοιοῦτο δὲ ὃ ἂν ἔχῃ βάρος ἢ κουφό- 214a τητα. συμβαίνει οὖν ἐκ συλλογισμοῦ τοῦτο εἶναι κενόν, ἐν ᾧ μηδέν ἐστι βαρὺ ἢ κοῦφον. ταῦτα μὲν οὖν, ὥσπερ εἴπομεν καὶ πρότερον, ἐκ συλλογισμοῦ συμβαίνει. ἄτοπον δὲ εἰ ἡ στιγμὴ κενόν· δεῖ γὰρ τόπον εἶναι, ἐν ᾧ σώματός ἐστι διά- 5 στημα ἁπτοῦ. ἀλλ' οὖν φαίνεται λέγεσθαι τὸ κενὸν ἕνα μὲν

213ᵇ 23 *αὐτῷ* unus cod. Bekk. *αὐτὸ* ceteri. — 26 *διορίσεως* Bonitz. *τῆς διορίσεως* libri. — 34 *οὐδὲν* cod. *E* et duo alii Bekk. et Simpl. *κενὸν* unus cod. Bekk.

τρόπον τὸ μὴ πλῆρες αἰσθητοῦ σώματος κατὰ τὴν ἀφήν· αἰσθητὸν δ' ἐστὶ κατὰ τὴν ἀφὴν τὸ βάρος ἔχον καὶ κουφότητα. διὸ κἂν ἀπορήσειέ τις, τί ἂν φαῖεν, εἰ ἔχοι τὸ διά-
10 στημα χρῶμα ἢ ψόφον, πότερον κενὸν ἢ οὔ; ἢ δῆλον ὅτι εἰ μὲν δέχοιτο σῶμα ἁπτόν, κενόν εἶναι, εἰ δὲ μή, οὔ. ἄλλον δὲ τρόπον, ἐν ᾧ μὴ τόδε τι μηδ' οὐσία τις σωματική. διὸ φασί τινες εἶναι τὸ κενὸν τὴν τοῦ σώματος ὕλην, οἵπερ καὶ τὸν τόπον, τὸ αὐτὸ τοῦτο λέγοντες οὐ καλῶς· ἡ μὲν
15 γὰρ ὕλη οὐ χωριστὴ τῶν πραγμάτων, τὸ δὲ κενὸν ζητοῦσιν ὡς χωριστόν. ἐπεὶ δὲ περὶ τόπου διώρισται, καὶ τὸ κενὸν ἀνάγκη τόπον εἶναι εἰ ἔστιν ἐστερημένον σώματος, τόπος δὲ καὶ πῶς ἔστι καὶ πῶς οὐκ ἔστιν εἴρηται, φανερὸν ὅτι οὕτω μὲν κενὸν οὐκ ἔστιν, οὔτε ἀχώριστον οὔτε κεχωρισμένον· τὸ γὰρ
20 κενὸν οὐ σῶμα ἀλλὰ σώματος διάστημα βούλεται εἶναι. διὸ καὶ τὸ κενὸν δοκεῖ τι εἶναι, ὅτι καὶ ὁ τόπος, καὶ διὰ ταὐτά. ἥκει γὰρ δὴ ἡ κίνησις ἡ κατὰ τόπον καὶ τοῖς τὸν τόπον φάσκουσιν εἶναί τι παρὰ τὰ σώματα τὰ ἐμπίπτοντα καὶ τοῖς τὸ κενόν. αἴτιον δὲ κινήσεως οἴονται εἶναι τὸ κενὸν
25 οὕτως ὡς ἐν ᾧ κινεῖται· τοῦτο δ' ἂν εἴη οἷον τὸν τόπον φασί τινες εἶναι. οὐδεμία δ' ἀνάγκη, εἰ κίνησις ἔστι, εἶναι κενόν. ὅλως μὲν οὖν πάσης κινήσεως οὐδαμῶς, διὸ καὶ Μέλισσον ἔλαθεν· ἀλλοιοῦσθαι γὰρ τὸ πλῆρες ἐνδέχεται. ἀλλὰ δὴ οὐδὲ τὴν κατὰ τόπον κίνησιν· ἅμα γὰρ ἐνδέχεται ὑπεξιέναι
30 ἀλλήλοις, οὐδενὸς ὄντος διαστήματος χωριστοῦ παρὰ τὰ σώματα τὰ κινούμενα. καὶ τοῦτο δῆλον καὶ ἐν ταῖς τῶν συνεχῶν δίναις, ὥσπερ καὶ ἐν ταῖς τῶν ὑγρῶν. ἐνδέχεται δὲ καὶ πυκνοῦσθαι μὴ εἰς τὸ κενὸν ἀλλὰ διὰ τὸ τὰ ἐνόντα ἐκ-
214b πυρηνίζειν, οἷον ὕδατος συνθλιβομένου τὸν ἐνόντα ἀέρα, καὶ αὐξάνεσθαι οὐ μόνον εἰσιόντος τινὸς ἀλλὰ καὶ ἀλλοιώσει, οἷον εἰ ἐξ ὕδατος γίνοιτο ἀήρ. ὅλως δὲ ὅ τε περὶ τῆς αὐξήσεως λόγος καὶ τοῦ εἰς τὴν τέφραν ἐγχεομένου ὕδατος

214a 7 μὴ πλῆρες] πλῆρες Simpl. (γρ). αἰσθητοῦ] ἀναισθήτου Alexander (γρ) apud Simpl. — 9 ἔχοι] ἔχει Simpl.

αὐτὸς αὑτὸν ἐμποδίζει. ἢ γὰρ οὐκ αὐξάνεται ὁτιοῦν, ἢ οὐ 5 σώματι, ἢ ἐνδέχεται δύο σώματα ἐν ταὐτῷ εἶναι (ἀπορίαν οὖν κοινὴν ἀξιοῦσι λύειν, ἀλλ' οὐ κενὸν δεικνύουσιν ὡς ἔστιν), ἢ πᾶν εἶναι ἀναγκαῖον τὸ σῶμα κενόν, εἰ πάντῃ αὐξάνεται καὶ αὐξάνεται διὰ κενοῦ. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῆς τέφρας. ὅτι μὲν οὖν ἐξ ὧν δεικνύουσιν εἶναι τὸ κενὸν λύ- 10 ειν ῥᾴδιον, φανερόν.

8 Ὅτι δ' οὐκ ἔστι κενὸν οὕτω κεχωρισμένον, ὡς ἔνιοί φασι, λέγωμεν πάλιν. εἰ γάρ ἐστιν ἑκάστου φορά τις τῶν ἁπλῶν σωμάτων φύσει, οἷον τῷ πυρὶ μὲν ἄνω τῇ δὲ γῇ κάτω καὶ πρὸς τὸ μέσον, δῆλον ὅτι οὐκ ἂν τὸ κενὸν αἴτιον εἴη 15 φορᾶς. τίνος οὖν αἴτιον ἔσται τὸ κενόν; δοκεῖ γὰρ αἴτιον εἶναι κινήσεως τῆς κατὰ τόπον, ταύτης δ' οὐκ ἔστιν. ἔτι εἰ ἔστι τι οἷον τόπος ἐστερημένος σώματος, ὅταν ᾖ κενόν, ποῦ οἰσθήσεται τὸ εἰστεθὲν εἰς αὐτὸ σῶμα; οὐ γὰρ δὴ εἰς ἅπαν. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ πρὸς τοὺς τὸν τόπον οἰομένους εἶναί τι κε- 20 χωρισμένον, εἰς ὃν φέρεται· πῶς γὰρ οἰσθήσεται τὸ ἐντεθὲν ἢ μενεῖ; καὶ περὶ τοῦ ἄνω καὶ κάτω καὶ περὶ τοῦ κενοῦ ὁ αὐτὸς ἁρμόσει λόγος εἰκότως· τὸ γὰρ κενὸν τόπον ποιοῦσιν οἱ εἶναι φάσκοντες· καὶ πῶς ἐνέσται ἢ ἐν τῷ τόπῳ ἢ ἐν τῷ κενῷ; οὐ γὰρ συμβαίνει, ὅταν ὅλον τεθῇ ἐν 25 κεχωρισμένῳ τόπῳ καὶ ὑπομένοντι σώματι· τὸ γὰρ μέρος ἂν μὴ χωρὶς τιθῆται, οὐκ ἔσται ἐν τόπῳ ἀλλ' ἐν τῷ ὅλῳ. ἔτι εἰ μὴ τόπος, οὐδὲ κενὸν ἔσται. συμβαίνει δὲ τοῖς λέγουσιν εἶναι κενὸν ὡς ἀναγκαῖον, εἴπερ ἔσται κίνησις, τοὐναντίον μᾶλλον, ἄν τις ἐπισκοπῇ, μὴ ἐνδέχεσθαι μηδὲ ἓν κινεῖ- 30 σθαι, ἐὰν ᾖ κενόν. ὥσπερ γὰρ οἱ διὰ τὸ ὅμοιον φάμενοι τὴν γῆν ἠρεμεῖν, οὕτως καὶ ἐν τῷ κενῷ ἀνάγκη ἠρεμεῖν· οὐ γὰρ ἔστιν οὗ μᾶλλον καὶ ἧττον κινηθήσεται· ᾗ γὰρ κενόν, οὐκ

214ᵇ 15 εἴη] εἴη τῆς al. — 21 ἐντεθὲν] τεθὲν Alex. apud Simpl. — 24 πῶς] πῶς δὴ al. — 25 τεθῇ] τεθῇ ὡς al. — 28 συμβαίνει — 215ᵃ 1 διαφοράν eiicit Alex. apud Simpl. — 33 καὶ] ἢ unus cod. Bekk.

215a ἔχει διαφοράν. πρῶτον μὲν οὖν, ὅτι πᾶσα κίνησις ἢ βίᾳ ἢ
κατὰ φύσιν. ἀνάγκη δ' ἄν περ ᾖ βίαιος, εἶναι καὶ τὴν
κατὰ φύσιν· ἡ μὲν γὰρ βίαιος παρὰ φύσιν ἐστίν, ἡ δὲ
παρὰ φύσιν ὑστέρα τῆς κατὰ φύσιν. ὥστ' εἰ μὴ κατὰ φύ-
5 σιν ἐστὶν ἑκάστῳ τῶν φυσικῶν σωμάτων κίνησις, οὐδὲ τῶν
ἄλλων ἔσται κινήσεων οὐδεμία. ἀλλὰ μὴν φύσει γε πῶς
ἔσται μηδεμιᾶς οὔσης διαφορᾶς κατὰ τὸ κενὸν καὶ τὸ ἄπει-
ρον; ᾗ μὲν γὰρ ἄπειρον, οὐδὲν ἔσται ἄνω οὐδὲ κάτω οὐδὲ
μέσον, ᾗ δὲ κενόν, οὐδὲν διαφέρον τὸ ἄνω τοῦ κάτω· ὥσπερ
10 γὰρ τοῦ μηδενὸς οὐδεμία διαφορά, οὕτως καὶ τοῦ μὴ ὄν-
τος. τὸ δὲ κενὸν μὴ ὄν τι καὶ στέρησις δοκεῖ εἶναι, ἡ δὲ
φύσει φορὰ διάφορος. ὥστ' ἔσται φύσει διάφορα. ἢ οὖν
οὐκ ἔστι φύσει οὐδαμοῦ οὐδενὶ φορά, ἢ εἰ τοῦτ' ἔστιν, οὐκ ἔστι
κενόν. ἔτι νῦν μὲν κινεῖται τὰ ῥιπτούμενα τοῦ ὤσαντος οὐχ
15 ἁπτομένου, ἢ δι' ἀντιπερίστασιν, ὥσπερ ἔνιοί φασιν, ἢ διὰ
τὸ ὠθεῖν τὸν ὠσθέντα ἀέρα θάττω κίνησιν τῆς τοῦ ὠσθέντος
φορᾶς, ἣν φέρεται εἰς τὸν οἰκεῖον τόπον. ἐν δὲ τῷ κενῷ
οὐδὲν τούτων ὑπάρχει, οὐδ' ἔσται φέρεσθαι ἀλλ' ἢ
ὡς τὸ ὀχούμενον. ἔτι οὐδεὶς ἂν ἔχοι εἰπεῖν διὰ τί κινηθὲν στή-
20 σεταί που· τί γὰρ μᾶλλον ἐνταῦθα ἢ ἐνταῦθα; ὥστ' ἢ ἠρε-
μήσει ἢ εἰς ἄπειρον ἀνάγκη φέρεσθαι, ἐὰν μή τι ἐμπο-
δίσῃ κρεῖττον. ἔτι νῦν μὲν εἰς τὸ μανὸν διὰ τὸ ὑπείκειν φέ-
ρεσθαι δοκεῖ· ἐν δὲ τῷ κενῷ πάντῃ ὁμοίως τὸ τοιοῦτον, ὥστε
πάντῃ οἰσθήσεται. ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶνδε φανερὸν τὸ λεγό-
25 μενον. ὁρῶμεν γὰρ τὸ αὐτὸ βάρος καὶ σῶμα θᾶττον φε-
ρόμενον διὰ δύο αἰτίας, ἢ τῷ διαφέρειν τὸ δι' οὗ, οἷον δι'
ὕδατος ἢ γῆς ἢ ἀέρος, ἢ τῷ διαφέρειν τὸ φερόμενον, ἐὰν
τἆλλα ταὐτὰ ὑπάρχῃ, διὰ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ βάρους ἢ τῆς
κουφότητος. τὸ μὲν οὖν δι' οὗ φέρεται αἴτιον, ὅτι ἐμποδίζει
30 μάλιστα μὲν ἀντιφερόμενον, ἔπειτα καὶ μένον· μᾶλλον δὲ

215ᵃ 9 διαφέρον] διάφορον vel διαφέρει al. — 10 διαφορά] ἔσται διαφορά vel ἐστὶ διαφορά al. — 12 φύσει] τὰ φύσει al. — 18 ὑπάρχει] ἐνδέχεται ὑπάρχειν al. — 22 μανὸν] κενὸν libri.

τὸ μὴ εὐδιαίρετον· τοιοῦτο δὲ τὸ παχύτερον. τὸ δὴ ἐφ' οὗ
Α οἰσθήσεται διὰ τοῦ Β τὸν ἐφ' ᾧ Γ χρόνον, διὰ δὲ τοῦ Δ 215b
λεπτοτέρου ὄντος τὸν ἐφ' ᾧ Ε, εἰ ἴσον τὸ μῆκος τὸ τοῦ Β
τῷ Δ, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τοῦ ἐμποδίζοντος σώματος. ἔστω
γὰρ τὸ μὲν Β ὕδωρ, τὸ δὲ Δ ἀήρ· ὅσῳ δὴ λεπτότερον
ἀὴρ ὕδατος καὶ ἀσωματώτερον, τοσούτῳ θᾶττον τὸ Α διὰ 5
τοῦ Δ οἰσθήσεται ἢ διὰ τοῦ Β. ἐχέτω δὴ τὸν αὐτὸν λόγον
ὅνπερ διέστηκεν ἀὴρ πρὸς ὕδωρ, τὸ τάχος πρὸς τὸ τάχος.
ὥστ' εἰ διπλασίως λεπτόν, ἐν διπλασίῳ χρόνῳ τὴν τὸ Β δί-
εισιν ἢ τὴν τὸ Δ, καὶ ἔσται ὁ ἐφ' ᾧ Γ χρόνος διπλάσιος
τοῦ ἐφ' ᾧ Ε. καὶ ἀεὶ δὴ ὅσῳ ἂν ᾖ ἀσωματώτερον καὶ ἧττον 10
ἐμποδιστικὸν καὶ εὐδιαιρετώτερον δι' οὗ φέρεται, θᾶττον οἰ-
σθήσεται. τὸ δὲ κενὸν οὐδένα ἔχει λόγον ᾧ ὑπερέχεται ὑπὸ
τοῦ σώματος, ὥσπερ οὐδὲ τὸ μηδὲν πρὸς ἀριθμόν. εἰ γὰρ τὰ
τέτταρα τῶν τριῶν ὑπερέχει ἑνί, πλείονι δὲ τοῖν δυοῖν, καὶ
ἔτι πλείονι τοῦ ἑνὸς ἢ τοῖν δυοῖν, τοῦ δὲ μηδενὸς οὐκέτι ἔχει 15
λόγον ᾧ ὑπερέχει· ἀνάγκη γὰρ τὸ ὑπερέχον διαιρεῖσθαι εἴς
τε τὴν ὑπεροχὴν καὶ τὸ ὑπερεχόμενον, ὥστε ἔσται τὰ τέτ-
ταρα ὅσῳ τε ὑπερέχει καὶ οὐδέν. διὸ οὐδὲ γραμμὴ στιγμῆς
ὑπερέχει, εἰ μὴ σύγκειται ἐκ στιγμῶν. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ
κενὸν πρὸς τὸ πλῆρες οὐδένα οἷόν τε ἔχειν λόγον, ὥστ' οὐδὲ 20
τὴν κίνησιν, ἀλλ' εἰ διὰ τοῦ λεπτοτάτου ἐν τοσῳδὶ τὴν τοσήνδε
φέρεται διὰ τοῦ κενοῦ, παντὸς ὑπερβάλλει λόγου. ἔστω γὰρ
τὸ Ζ κενόν, ἴσον δὲ τῷ μεγέθει τοῖς Β καὶ Δ. τὸ δὴ Α εἰ
δίεισι καὶ κινηθήσεται ἐν τινὶ μὲν χρόνῳ, τῷ ἐφ' οὗ Η, ἐν
ἐλάττονι δὲ ἢ τῷ ἐφ' οὗ Ε, τοῦτον ἕξει τὸν λόγον τὸ 25
κενὸν πρὸς τὸ πλῆρες. ἀλλ' ἐν τοσούτῳ χρόνῳ ὅσος ἐφ'
οὗ τὸ Η, τοῦ Δ τὸ Α δίεισι τὴν τὸ Θ. δίεισι δέ γε, κἂν
ᾖ τι λεπτότητι διαφέρον τοῦ ἀέρος ἐφ' ᾧ τὸ Ζ, ταύτην
τὴν ἀναλογίαν ἣν ἔχει ὁ χρόνος ἐφ' ᾧ Ε πρὸς τὸν ἐφ' ᾧ
Η. ἂν γὰρ ᾖ τοσούτῳ λεπτότερον τὸ ἐφ' ᾧ Ζ σῶμα τοῦ 30

215ᵇ 2 λεπτοτέρου] λεπτομεροῦς al. — 23 τῷ μεγέθει om. cod. E.

Δ, ὅσῳ ὑπερέχει τὸ Ε τοῦ Η, ἀντεστραμμένως δίεισι τῷ
216a τάχει ἐν τῷ τοσούτῳ, ὅσον τὸ Η, τὴν τὸ Ζ τὸ ἐφ' οὗ Δ, ἐὰν
φέρηται. ἐὰν τοίνυν μηδὲν ᾖ σῶμα ἐν τῷ Ζ, ἔτι θᾶττον. ἀλλ'
ἦν ἐν τῷ Η. ὥστ' ἐν ἴσῳ χρόνῳ δίεισι πλῆρές τε ὂν καὶ κενόν.
ἀλλ' ἀδύνατον. φανερὸν τοίνυν ὅτι, εἰ ἔστι τις χρόνος ἐν ᾧ τοῦ
5 κενοῦ ὁτιοῦν οἰσθήσεται, συμβήσεται τοῦτο τὸ ἀδύνατον· ἐν ἴσῳ
γὰρ ληφθήσεται πλῆρές τε ὂν διεξιέναι τι καὶ κενόν· ἔσται γάρ
τι ἀνάλογον σῶμα ἕτερον πρὸς ἕτερον ὡς χρόνος πρὸς χρόνον.
ὡς δ' ἐν κεφαλαίῳ εἰπεῖν, δῆλον τὸ τοῦ συμβαίνοντος αἴτιον,
ὅτι κινήσεως μὲν πρὸς κίνησιν πάσης ἐστὶ λόγος (ἐν χρόνῳ
10 γάρ ἐστι, χρόνου δὲ παντός ἐστι πρὸς χρόνον, πεπερασμένων
ἀμφοῖν), κενοῦ δὲ πρὸς πλῆρες οὐκ ἔστιν. ᾗ μὲν οὖν διαφέρουσι
δι' ὧν φέρονται, ταῦτα συμβαίνει, κατὰ δὲ τὴν τῶν φερο-
μένων ὑπεροχὴν τάδε· ὁρῶμεν γὰρ τὰ μείζω ῥοπὴν ἔχοντα
ἢ βάρους ἢ κουφότητος, ἐὰν τἆλλα ὁμοίως ἔχῃ τοῖς σχή-
15 μασι, θᾶττον φερόμενα τὸ ἴσον χωρίον, καὶ κατὰ λόγον ὃν
ἔχουσι τὰ μεγέθη πρὸς ἄλληλα. ὥστε καὶ διὰ τοῦ κενοῦ.
ἀλλ' ἀδύνατον· διὰ τίνα γὰρ αἰτίαν οἰσθήσεται θᾶττον; ἐν
μὲν γὰρ τοῖς πλήρεσιν ἐξ ἀνάγκης· θᾶττον γὰρ διαιρεῖ τῇ
ἰσχύϊ τὸ μεῖζον· ἢ γὰρ σχήματι διαιρεῖ, ἢ ῥοπῇ ἣν ἔχει
20 τὸ φερόμενον ἢ τὸ ἀφεθέν. ἰσοταχῆ ἄρα πάντ' ἔσται. ἀλλ'
ἀδύνατον. ὅτι μὲν οὖν εἰ ἔστι κενόν, συμβαίνει τοὐναντίον ἢ δι'
ὃ κατασκευάζουσιν οἱ φάσκοντες εἶναι κενόν, φανερὸν ἐκ τῶν
εἰρημένων. οἱ μὲν οὖν οἴονται τὸ κενὸν εἶναι, εἴπερ ἔσται ἡ
κατὰ τόπον κίνησις, ἀποκρινόμενον καθ' αὑτό· τοῦτο δὲ ταὐ-
25 τόν ἐστι τῷ τὸν τόπον φάναι εἶναί τι κεχωρισμένον· τοῦτο δ'
ὅτι ἀδύνατον, εἴρηται πρότερον. καὶ καθ' αὑτὸ δὲ σκοποῦσι
φανείη ἂν τὸ λεγόμενον κενὸν ὡς ἀληθῶς κενόν. ὥσπερ γὰρ
ἐὰν ἐν ὕδατι τιθῇ τις κύβον, ἐκστήσεται τοσοῦτον ὕδωρ ὅσος ὁ
κύβος, οὕτω καὶ ἐν ἀέρι· ἀλλὰ τῇ αἰσθήσει ἄδηλον. καὶ
30 ἀεὶ δὴ ἐν παντὶ σώματι ἔχοντι μετάστασιν, ἐφ' ὃ πέφυκε

216ᵃ 17 ἀλλ'] ἅμα δὲ Alex. apud Simpl

μεθίστασθαι, ἀνάγκη, ἂν μὴ συμπιλῆται, μεθίστασθαι ἢ κάτω ἀεί, εἰ κάτω ἡ φορὰ ὥσπερ γῆς, ἢ ἄνω, εἰ πῦρ, ἢ ἐπ' ἄμφω, ὁποῖον ἄν τι ᾖ τὸ ἐντιθέμενον. ἐν δὲ δὴ τῷ κενῷ τοῦτο μὲν ἀδύνατον· οὐδὲ γὰρ σῶμα· διὰ δὲ τοῦ κύβου τὸ ἴσον διάστημα διεληλυθέναι δόξειεν, ὅπερ ἦν καὶ πρότερον 35 ἐν τῷ κενῷ, ὥσπερ ἂν εἰ τὸ ὕδωρ μὴ μεθίστατο τῷ ξυλίνῳ 216b κύβῳ μηδ' ὁ ἀήρ, ἀλλὰ πάντῃ διῄεσαν δι' αὐτοῦ. ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ κύβος γε ἔχει τοσοῦτον μέγεθος, ὅσον κατέχει τὸ κενόν· ὃ εἰ καὶ θερμὸν ἢ ψυχρόν ἐστιν ἢ βαρὺ ἢ κοῦφον, οὐδὲν ἧττον ἕτερον τῷ εἶναι πάντων τῶν παθημάτων ἐστί, καὶ 5 εἰ μὴ χωριστόν· λέγω δὲ τὸν ὄγκον τοῦ ξυλίνου κύβου. ὥστ' εἰ καὶ χωρισθείη τῶν ἄλλων πάντων καὶ μήτε βαρὺ μήτε κοῦφον εἴη, καθέξει τὸ ἴσον κενὸν καὶ ἐν τῷ αὐτῷ ἔσται τῷ τοῦ τόπου καὶ τῷ τοῦ κενοῦ μέρει ἴσῳ αὐτῷ. τί οὖν διοίσει τὸ τοῦ κύβου σῶμα τοῦ ἴσου κενοῦ καὶ τόπου; καὶ εἰ δύο τοιαῦτα, διὰ 10 τί οὐ καὶ ὁποσαοῦν ἐν τῷ αὐτῷ ἔσται; ἓν μὲν δὴ τοῦτο ἄτοπον καὶ ἀδύνατον. ἔτι δὲ φανερὸν ὅτι τοῦτο ὁ κύβος ἕξει καὶ μεθιστάμενος, ὃ καὶ τὰ ἄλλα σώματα πάντ' ἔχει. ὥστ' εἰ τοῦ τόπου μηδὲν διαφέρει, τί δεῖ ποιεῖν τόπον τοῖς σώμασι παρὰ τὸν ἑκάστου ὄγκον, εἰ ἀπαθὲς ὁ ὄγκος; οὐδὲν γὰρ συμ- 15 βάλλεται, εἰ ἕτερον περὶ αὐτὸν ἴσον διάστημα τοιοῦτον εἴη. [ἔτι δεῖ δῆλον εἶναι οἷον κενὸν ἐν τοῖς κινουμένοις. νῦν δ' οὐδαμοῦ ἐντὸς τοῦ κόσμου· ὁ γὰρ ἀὴρ ἔστι τι, οὐ δοκεῖ δέ γε. οὐδὲ τὸ ὕδωρ, εἰ ἦσαν οἱ ἰχθύες σιδηροῖ· τῇ ἁφῇ γὰρ ἡ κρίσις τοῦ ἁπτοῦ.] ὅτι μὲν τοίνυν οὐκ ἔστι κεχωρισμένον κενόν, ἐκ τού- 20 των ἐστὶ δῆλον.

9 Εἰσὶ δέ τινες οἳ διὰ τοῦ μανοῦ καὶ πυκνοῦ οἴονται φανερὸν εἶναι ὅτι ἔστι κενόν. εἰ μὲν γὰρ μή ἐστι μανὸν καὶ

31 μεθίστασθαι] συνίστασθαι Simpl. — 33 ὁποῖον] ἢ ὁποῖον libri. ὅποι Simpl. (γρ). — τι ᾖ] εἴη Simpl. (γρ). 216b 2 πάντῃ] πάντα duo codd. Bekk. — 3 γε om. al. — 14 τοῦ τόπου Torstrik. τοῦτό που Bekker errore typogr. — 17 ἔτι — 20 ἁπτοῦ inclusit Bekker. — 22 μανοῦ] κενοῦ Simpl. (γρ).

πυκνόν, οὐδὲν συνιέναι καὶ πιλεῖσθαι οἷόν τε. εἰ δὲ τοῦτο μὴ
25 εἴη, ἢ ὅλως κίνησις οὐκ ἔσται, ἢ κυμανεῖ τὸ ὅλον, ὥσπερ
ἔφη Ξοῦθος, ἢ εἰς ἴσον ἀεὶ <δεῖ> μεταβάλλειν ἀέρα καὶ ὕδωρ.
λέγω δ' οἷον εἰ ἐξ ὕδατος κυάθου γέγονεν ἀήρ, ἅμα ἐξ ἴσου
ἀέρος ὕδωρ τοσοῦτον γεγενῆσθαι, ἢ κενὸν εἶναι ἐξ ἀνάγκης·
συμπιλεῖσθαι γὰρ καὶ συνεπεκτείνεσθαι οὐκ ἐνδέχεται ἄλ-
30 λως. εἰ μὲν οὖν τὸ μανὸν λέγουσι τὸ πολλὰ κενὰ κεχωρι-
σμένα ἔχον, φανερὸν ὡς εἰ μηδὲ κενὸν ἐνδέχεται εἶναι χω-
ριστὸν ὥσπερ μηδὲ τόπον ἔχοντα διάστημα αὑτοῦ, οὐδὲ μανὸν
οὕτως· εἰ δὲ μὴ χωριστόν, ἀλλ' ὅμως ἐνεῖναί τι κενόν, ἧττον
μὲν ἀδύνατον, συμβαίνει δὲ πρῶτον μὲν οὐ πάσης κινήσεως
35 αἴτιον τὸ κενόν, ἀλλὰ τῆς ἄνω (τὸ γὰρ μανὸν κοῦφον, διὸ
217a καὶ τὸ πῦρ μανὸν εἶναί φασιν), ἔπειτα κινήσεως αἴτιον οὐχ
οὕτω τὸ κενὸν ὡς ἐν ᾧ, ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἀσκοὶ τῷ φέρεσθαι αὐ-
τοὶ ἄνω φέρουσι τὸ συνεχές, οὕτω τὸ κενὸν ἀνωφερές. καίτοι
πῶς οἷόν τε φορὰν εἶναι κενοῦ ἢ τόπον κενοῦ; κενοῦ γὰρ γίγνε-
5 ται κενόν, εἰς ὃ φέρεται. ἔτι δὲ πῶς ἐπὶ τοῦ βαρέος ἀποδώ-
σουσι τὸ φέρεσθαι κάτω; καὶ δῆλον ὅτι εἰ ὅσῳ ἂν μανότε-
ρον καὶ κενώτερον ᾖ ἄνω οἰσθήσεται, εἰ ὅλως εἴη κενόν, τά-
χιστ' ἂν φέροιτο. ἴσως δὲ καὶ τοῦτ' ἀδύνατον κινηθῆναι· λό-
γος δ' ὁ αὐτός, ὥσπερ ὅτι ἐν τῷ κενῷ ἀκίνητα πάντα, οὕτω
10 καὶ τὸ κενὸν ὅτι ἀκίνητον· ἀσύμβλητα γὰρ τὰ τάχη. ἐπεὶ
δὲ κενὸν μὲν οὔ φαμεν εἶναι, τἆλλα δ' ἠπόρηται ἀληθῶς,
ὅτι ἢ κίνησις οὐκ ἔσται, εἰ μὴ ἔσται πύκνωσις καὶ μάνωσις,
ἢ κυμανεῖ ὁ οὐρανός, ἢ ἀεὶ ἴσον ὕδωρ ἐξ ἀέρος ἔσται καὶ
ἀὴρ ἐξ ὕδατος (δῆλον γὰρ ὅτι πλείων ἀὴρ ἐξ ὕδατος γίνε-
15 ται)· ἀνάγκη τοίνυν, εἰ μή ἐστι πίλησις, ἢ ἐξωθούμενον τὸ
ἐχόμενον τὸ ἔσχατον κυμαίνειν ποιεῖν, ἢ ἄλλοθί που ἴσον
μεταβάλλειν ἐξ ἀέρος ὕδωρ, ἵν' ὁ πᾶς ὄγκος τοῦ ὅλου ἴσος
ᾖ, ἢ μηδὲν κινεῖσθαι. ἀεὶ γὰρ μεθισταμένου τοῦτο συμβήσε-

24 οὐδὲν] οὐδὲ al. — 26 δεῖ addidit Bonitz. 217a 14 πλείων] ὁ πλείων Simpl. — 17 ὕδωρ] εἰς ὕδωρ Simpl. ἴσος ᾖ] ἰσωθῇ Simpl. — 18 κινεῖσθαι] κινῆται Simpl.

ται, ἂν μὴ κύκλῳ περιίστηται· οὐκ ἀεὶ δ' εἰς τὸ κύκλῳ ἡ φορά, ἀλλὰ καὶ εἰς εὐθύ. οἱ μὲν δὴ διὰ ταῦτα κενόν τι 20 φαῖεν ἂν εἶναι· ἡμεῖς δὲ λέγωμεν ἐκ τῶν ὑποκειμένων ὅτι ἐστὶν ὕλη μία τῶν ἐναντίων, θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ τῶν ἄλλων τῶν φυσικῶν ἐναντιώσεων, καὶ ἐκ δυνάμει ὄντος ἐνεργείᾳ ὂν γίνεται, καὶ οὐ χωριστὴ μὲν ἡ ὕλη, τῷ δ' εἶναι ἕτερον, καὶ μία τῷ ἀριθμῷ, εἰ ἔτυχε, χροιᾶς καὶ θερμοῦ 25 καὶ ψυχροῦ. ἔστι δὲ καὶ σώματος ὕλη καὶ μεγάλου καὶ μικροῦ η αὐτή. δῆλον δέ· ὅταν γὰρ ἐξ ὕδατος ἀὴρ γένηται, ἡ αὐτὴ ὕλη οὐ προσλαβοῦσά τι ἄλλο ἐγένετο, ἀλλ' ὃ ἦν δυνάμει, ἐνεργείᾳ ἐγένετο. καὶ πάλιν ὕδωρ ἐξ ἀέρος ὡσαύτως, ὁτὲ μὲν εἰς μέγεθος ἐκ μικρότητος, ὁτὲ δ' εἰς μικρό- 30 τητα ἐκ μεγέθους. ὁμοίως τοίνυν κἂν ἀὴρ πολὺς ὢν ἐν ἐλάττονι γίγνηται ὄγκῳ καὶ ἐξ ἐλάττονος μείζων, ἡ δυνάμει οὖσα γίνεται ὕλη ἄμφω. ὥσπερ γε καὶ ἐκ ψυχροῦ θερμὸν καὶ ἐκ θερμοῦ ψυχρὸν ἡ αὐτή, ὅτι ἦν δυνάμει, οὕτω καὶ ἐκ θερμοῦ μᾶλλον θερμόν, οὐδενὸς γενομένου ἐν τῇ ὕλῃ θερμοῦ, ὃ οὐκ ἦν 217ᵇ θερμόν, ὅτε ἧττον ἦν θερμόν. ὥσπερ γε οὐδ' ἡ τοῦ μείζονος κύκλου περιφέρεια καὶ κυρτότης ἐὰν γίνηται ἐλάττονος κύκλου, ἡ αὐτὴ οὖσα ἢ ἄλλη, ἐν οὐθενὶ ἐγγέγονε τὸ κυρτὸν ὃ ἦν οὐ κυρτὸν ἀλλ' εὐθύ· οὐ γὰρ τῷ διαλείπειν τὸ ἧττον ἢ τὸ μᾶλλόν 5 ἐστιν· οὐδ' ἔστι τῆς φλογὸς λαβεῖν τι μέγεθος ἐν ᾧ οὐ καὶ θερμότης καὶ λευκότης ἔνεστιν. οὕτω τοίνυν καὶ ἡ πρότερον θερμότης τῇ ὕστερον· ὥστε καὶ τὸ μέγεθος καὶ ἡ μικρότης τοῦ αἰσθητοῦ ὄγκου οὐ προσλαβούσης τι τῆς ὕλης ἐπεκτείνεται, ἀλλ' ὅτι δυνάμει ἐστὶν ἡ ὕλη ἀμφοῖν· ὥστ' ἐστὶ τὸ αὐτὸ πυκνὸν καὶ μα- 10 νόν, καὶ μία ὕλη αὐτῶν. ἔστι δὲ τὸ μὲν πυκνὸν βαρύ, τὸ δὲ μανὸν κοῦφον. [ἔτι ὥσπερ ἡ τοῦ κύκλου περιφέρεια συναγομένη εἰς ἔλαττον οὐκ ἄλλο τι λαμβάνει τὸ κοῖλον, ἀλλ' ὃ ἦν συνήχθη, καὶ τοῦ πυρὸς ὅ τι ἄν τις λάβῃ πᾶν ἔσται

21 λέγομεν al. — 33 γε] γὰρ al. 217ᵇ 4 ἐγγέγονε] γέγονε al. — 12 ἔτι — 16 ὕλης om. Simpl. (γρ) et Philop. (γρ), eiicienda inclusit Bekker.

15 *θερμόν, οὕτω καὶ τὸ πᾶν συναγωγῇ καὶ διαστολῇ τῆς αὐτῆς ὕλης.] δύο γάρ ἐστιν ἐφ' ἑκατέρου, τοῦ τε πυκνοῦ καὶ τοῦ μανοῦ· τό τε γὰρ βαρὺ καὶ τὸ σκληρὸν πυκνὰ δοκεῖ εἶναι, καὶ τἀναντία μανὰ τό τε κοῦφον καὶ τὸ μαλακόν· διαφωνεῖ δὲ τὸ βαρὺ καὶ σκληρὸν ἐπὶ μολίβδου καὶ σι-*
20 *δήρου. ἐκ δὴ τῶν εἰρημένων φανερόν, ὅτι οὔτ' ἀποκεκριμένον κενόν ἐστιν οὔθ' ἁπλῶς οὔτ' ἐν τῷ μανῷ οὔτε δυνάμει, εἰ μή τις βούλεται πάντως καλεῖν κενὸν τὸ αἴτιον τοῦ φέρεσθαι. οὕτω δ' ἡ τοῦ βαρέος καὶ κούφου ὕλη, ᾗ τοιαύτη, εἴη ἂν τὸ κενόν· τὸ γὰρ πυκνὸν καὶ μανὸν κατὰ ταύτην τὴν ἐναν-*
25 *τίωσιν φορᾶς ποιητικά, κατὰ δὲ τὸ σκληρὸν καὶ μαλακὸν πάθους καὶ ἀπαθείας, καὶ οὐ φορᾶς ἀλλ' ἑτεροιώσεως μᾶλλον. καὶ περὶ μὲν κενοῦ, πῶς ἔστι καὶ πῶς οὐκ ἔστι, διώρισται τὸν τρόπον τοῦτον.*

Ἐχόμενον δὲ τῶν εἰρημένων ἐστὶν ἐπελθεῖν περὶ χρόνου 10
30 *πρῶτον δὲ καλῶς ἔχει διαπορῆσαι περὶ αὐτοῦ καὶ διὰ τῶν ἐξωτερικῶν λόγων, πότερον τῶν ὄντων ἐστὶν ἢ τῶν μὴ ὄντων, εἶτα τίς ἡ φύσις αὐτοῦ. ὅτι μὲν οὖν ἢ ὅλως οὐκ ἔστιν ἢ μόλις καὶ ἀμυδρῶς, ἐκ τῶνδέ τις ἂν ὑποπτεύσειεν. τὸ μὲν γὰρ αὐτοῦ γέγονε καὶ οὐκ ἔστι, τὸ δὲ μέλλει καὶ οὔπω ἐστίν.*
218a *ἐκ δὲ τούτων καὶ ὁ ἄπειρος καὶ ὁ ἀεὶ λαμβανόμενος χρόνος σύγκειται. τὸ δ' ἐκ μὴ ὄντων συγκείμενον ἀδύνατον ἂν εἶναι δόξειε μετέχειν οὐσίας. πρὸς δὲ τούτοις παντὸς μεριστοῦ, ἐάν περ ᾖ, ἀνάγκη, ὅτε ἔστιν, ἤτοι πάντα τὰ μέρη*
5 *εἶναι ἢ ἔνια· τοῦ δὲ χρόνου τὰ μὲν γέγονε τὰ δὲ μέλλει, ἔστι δ' οὐδέν, ὄντος μεριστοῦ. τὸ δὲ νῦν οὐ μέρος· μετρεῖ τε γὰρ τὸ μέρος, καὶ συγκεῖσθαι δεῖ τὸ ὅλον ἐκ τῶν μερῶν· ὁ δὲ χρόνος οὐ δοκεῖ συγκεῖσθαι ἐκ τῶν νῦν. ἔτι δὲ τὸ νῦν, ὃ φαίνεται ὁρίζειν τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον, πότερον*

19 *καὶ*] *καὶ τὸ* al. — 20 *ὅτι*] *ὡς* al. — 21 *οὔτ' ἐν*] *οὐθὲν* cod. E. — 24 *καὶ*] *καὶ τὸ* al. — 27 *διώρισται*] *διωρίσθω* al. 218ᵃ 6 *μετρεῖ τε*] *μετρεῖται* Alex. (*γρ*) apud Simpl. — 8 *τὸ νῦν*] *αὐτὸ τὸ νῦν* Torstrik. — 9 *ὁρίζειν*] *διορίζειν* al.

ἓν καὶ ταὐτὸν ἀεὶ διαμένει ἢ ἄλλο καὶ ἄλλο, οὐ ῥᾴδιον 10
ἰδεῖν. εἰ μὲν γὰρ ἀεὶ ἕτερον καὶ ἕτερον, μηδὲν δ' ἐστὶ τῶν
ἐν τῷ χρόνῳ ἄλλο καὶ ἄλλο μέρος ἅμα, ὃ μὴ περιέχει,
τὸ δὲ περιέχεται, ὥσπερ ὁ ἐλάττων χρόνος ὑπὸ τοῦ πλείο-
νος, τὸ δὲ νῦν μὴ ὂν πρότερον δὲ ὂν ἀνάγκη ἐφθάρθαι ποτέ,
καὶ τὰ νῦν ἅμα μὲν ἀλλήλοις οὐκ ἔσται, ἐφθάρθαι δὲ 15
ἀνάγκη ἀεὶ τὸ πρότερον. ἐν ἑαυτῷ μὲν οὖν ἐφθάρθαι οὐχ
οἷόν τε διὰ τὸ εἶναι τότε, ἐν ἄλλῳ δὲ νῦν ἐφθάρθαι τὸ
πρότερον νῦν οὐκ ἐνδέχεται. ἔστι γὰρ ἀδύνατον ἐχόμενα
εἶναι ἀλλήλων τὰ νῦν ὥσπερ στιγμὴν στιγμῆς. εἴπερ οὖν ἐν
τῷ ἐφεξῆς οὐκ ἔφθαρται ἀλλ' ἐν ἄλλῳ, ἐν τοῖς μεταξὺ 20
τοῖς νῦν ἀπείροις οὖσιν ἅμα ἂν εἴη· τοῦτο δ' ἀδύνατον. ἀλλὰ
μὴν οὐδ' ἀεὶ τὸ αὐτὸ διαμένειν δυνατόν· οὐδενὸς γὰρ διαι-
ρετοῦ πεπερασμένου ἓν πέρας ἐστίν, οὔτ' ἂν ἐφ' ἓν ᾖ συνεχὲς
οὔτ' ἂν ἐπὶ πλείω· τὸ δὲ νῦν πέρας ἐστί, καὶ χρόνον ἔστι
λαβεῖν πεπερασμένον. ἔτι εἰ τὸ ἅμα εἶναι κατὰ χρόνον καὶ 25
μήτε πρότερον μήτε ὕστερον τὸ ἐν τῷ αὐτῷ εἶναι [καὶ ἐν τῷ]
νῦν ἐστίν, εἰ τά τε πρότερον καὶ τὰ ὕστερον ἐν τῷ νῦν τῳδί
ἐστιν, ἅμα ἂν εἴη τὰ ἔτος γενόμενα μυριοστὸν τοῖς γι-
νομένοις τήμερον, καὶ οὔτε πρότερον οὔθ' ὕστερον οὐδὲν ἄλλο
ἄλλου. περὶ μὲν οὖν τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ τοσαῦτ' ἔστω διη- 30
πορημένα· τί δ' ἐστὶν ὁ χρόνος καὶ τίς αὐτοῦ ἡ φύσις, ὁμοίως
ἔκ τε τῶν παραδεδομένων ἄδηλόν ἐστι, καὶ περὶ ὧν τυγχά-
νομεν διεληλυθότες πρότερον. οἱ μὲν γὰρ τὴν τοῦ ὅλου κίνη-
σιν εἶναί φασιν, οἱ δὲ τὴν σφαῖραν αὐτήν. καίτοι τῆς πε- 218b
ριφορᾶς καὶ τὸ μέρος χρόνος τίς ἐστι, περιφορά δέ γε οὔ·
μέρος γὰρ περιφορᾶς τὸ ληφθέν, ἀλλ' οὐ περιφορά. ἔτι δ'

10 ἢ ἄλλο] ἢ ἀεὶ ἄλλο Torstrik. — 14 τὸ δὲ] τό τε Simpl. — 18 ἔστι] ἔστω al. — 19 στιγμὴν cod. E et Simpl. στιγμὴ al. — 26 καὶ ἐν τῷ Bonitz eiicit vel in καὶ ἑνὶ τῷ commutat. — 28 ἔτος] εἰς ἔτος al. γενόμενα] γενησόμενα Simpl. γινομένους unus cod. Bekk. et Simpl. γενομένοις ceteri. 218b 1 τῆς περιφορᾶς] τοῦ χρόνου Torstrik. — 2 περιφορὰ] περιφορᾶς Torstrik.

εἰ πλείους ἦσαν οἱ οὐρανοί, ὁμοίως ἂν ἦν ὁ χρόνος ἡ ὁτουοῦν
5 αὐτῶν κίνησις, ὥστε πολλοὶ χρόνοι ἅμα. ἡ δὲ τοῦ ὅλου
σφαῖρα ἔδοξε μὲν τοῖς εἰποῦσιν εἶναι ὁ χρόνος, ὅτι ἔν τε
τῷ χρόνῳ πάντα ἐστὶ καὶ ἐν τῇ τοῦ ὅλου σφαίρᾳ· ἔστι δ'
εὐηθικώτερον τὸ εἰρημένον ἢ ὥστε περὶ αὐτοῦ τὰ ἀδύνατα
ἐπισκοπεῖν. ἐπεὶ δὲ δοκεῖ μάλιστα κίνησις εἶναι καὶ μετα-
10 βολή τις ὁ χρόνος, τοῦτ' ἂν εἴη σκεπτέον. ἡ μὲν οὖν ἑκάστου
μεταβολὴ καὶ κίνησις ἐν αὐτῷ τῷ μεταβάλλοντι μόνον
ἐστίν, ἢ οὗ ἂν τύχῃ ὂν αὐτὸ τὸ κινούμενον καὶ μεταβάλλον·
ὁ δὲ χρόνος ὁμοίως καὶ πανταχοῦ καὶ παρὰ πᾶσιν. ἔτι δὲ
μεταβολὴ μέν ἐστι θάττων καὶ βραδυτέρα, χρόνος δ'
15 οὐκ ἔστιν· τὸ γὰρ βραδὺ καὶ ταχὺ χρόνῳ ὥρισται, ταχὺ
μὲν τὸ ἐν ὀλίγῳ πολὺ κινούμενον, βραδὺ δὲ τὸ ἐν πολλῷ
ὀλίγον· ὁ δὲ χρόνος οὐχ ὥρισται χρόνῳ, οὔτε τῷ ποσός τις
εἶναι οὔτε τῷ ποιός. ὅτι μὲν τοίνυν οὐκ ἔστι κίνησις, φανερόν·
μηδὲν δὲ διαφερέτω λέγειν ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι κίνησιν ἢ
20 μεταβολήν.

11 Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἄνευ γε μεταβολῆς· ὅταν γὰρ μηδὲν
αὐτοὶ μεταβάλλωμεν τὴν διάνοιαν ἢ λάθωμεν μεταβάλ-
λοντες, οὐ δοκεῖ ἡμῖν γεγονέναι χρόνος, καθάπερ οὐδὲ τοῖς
ἐν Σαρδοῖ μυθολογουμένοις καθεύδειν παρὰ τοῖς ἥρωσιν,
25 ὅταν ἐγερθῶσιν· συνάπτουσι γὰρ τὸ πρότερον νῦν τῷ ὕστερον
νῦν καὶ ἓν ποιοῦσιν, ἐξαιροῦντες διὰ τὴν ἀναισθησίαν τὸ με-
ταξύ. ὥσπερ οὖν εἰ μὴ ἦν ἕτερον τὸ νῦν ἀλλὰ ταὐτὸ καὶ
ἕν, οὐκ ἂν ἦν χρόνος, οὕτως καὶ ἐπεὶ λανθάνει ἕτερον ὄν, οὐ
δοκεῖ εἶναι τὸ μεταξὺ χρόνος. εἰ δὴ τὸ μὴ οἴεσθαι εἶναι
30 χρόνον τότε συμβαίνει ἡμῖν, ὅταν μὴ ὁρίζωμεν μηδεμίαν
μεταβολήν, ἀλλ' ἐν ἑνὶ καὶ ἀδιαιρέτῳ φαίνηται ἡ ψυχὴ μέ-
νειν, ὅταν δ' αἰσθώμεθα καὶ ὁρίσωμεν, τότε φαμὲν γεγονέναι
χρόνον, φανερὸν ὅτι οὐκ ἔστιν ἄνευ κινήσεως καὶ μεταβολῆς
219a χρόνος. ὅτι μὲν οὖν οὔτε κίνησις οὔτ' ἄνευ κινήσεως ὁ χρόνος

14 ἐστι] ἐστι πᾶσα al. — 25 τῷ πρότερον νῦν τὸ ὕστερον Torstrik.

ἐστί, φανερόν. ληπτέον δέ, ἐπεὶ ζητοῦμεν τί ἐστιν ὁ χρόνος, ἐντεῦθεν ἀρχομένοις, τί τῆς κινήσεώς ἐστιν. ἅμα γὰρ κινήσεως αἰσθανόμεθα καὶ χρόνου· καὶ γὰρ ἐὰν ᾖ σκότος καὶ μηδὲν διὰ τοῦ σώματος πάσχωμεν, κίνησις δέ τις ἐν τῇ 5 ψυχῇ ἐνῇ, εὐθὺς ἅμα δοκεῖ τις γεγονέναι καὶ χρόνος. ἀλλὰ μὴν καὶ ὅταν γε χρόνος δοκῇ γεγονέναι τις, ἅμα καὶ κίνησίς τις δοκεῖ γεγονέναι. ὥστε ἤτοι κίνησις ἢ τῆς κινήσεώς τι ἐστὶν ὁ χρόνος. ἐπεὶ οὖν οὐ κίνησις, ἀνάγκη τῆς κινήσεώς τι εἶναι αὐτόν. ἐπεὶ δὲ τὸ κινούμενον κινεῖται ἔκ τι- 10 νος εἴς τι καὶ πᾶν μέγεθος συνεχές, ἀκολουθεῖ τῷ μεγέθει ἡ κίνησις· διὰ γὰρ τὸ τὸ μέγεθος εἶναι συνεχὲς καὶ ἡ κίνησίς ἐστι συνεχής, διὰ δὲ τὴν κίνησιν ὁ χρόνος· ὅση γὰρ ἡ κίνησις, τοσοῦτος ὁ χρόνος ἀεὶ δοκεῖ γεγονέναι. τὸ δὲ δὴ πρότερον καὶ ὕστερον ἐν τόπῳ πρῶτόν ἐστιν. ἐνταῦθα μὲν δὴ 15 τῇ θέσει· ἐπεὶ δ' ἐν τῷ μεγέθει τὸ πρότερον καὶ ὕστερον, ἀνάγκη καὶ ἐν κινήσει εἶναι τὸ πρότερον καὶ ὕστερον, ἀνάλογον τοῖς ἐκεῖ. ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν χρόνῳ ἐστὶ τὸ πρότερον καὶ ὕστερον διὰ τὸ ἀκολουθεῖν ἀεὶ θατέρῳ θάτερον αὐτῶν. ἔστι δὲ τὸ πρότερον καὶ ὕστερον αὐτῶν ἐν τῇ κινήσει, ὃ μέν ποτε 20 ὂν κίνησίς ἐστιν· τὸ μέντοι εἶναι αὐτῷ ἕτερον καὶ οὐ κίνησις. ἀλλὰ μὴν καὶ τὸν χρόνον γε γνωρίζομεν, ὅταν ὁρίσωμεν τὴν κίνησιν, τῷ πρότερον καὶ ὕστερον ὁρίζοντες· καὶ τότε φαμὲν γεγονέναι χρόνον, ὅταν τοῦ προτέρου καὶ ὑστέρου ἐν τῇ κινήσει αἴσθησιν λάβωμεν. ὁρίζομεν δὲ τῷ ἄλλο καὶ ἄλλο 25 ὑπολαβεῖν αὐτά, καὶ μεταξύ τι αὐτῶν ἕτερον· ὅταν γὰρ ἕτερα τὰ ἄκρα τοῦ μέσου νοήσωμεν, καὶ δύο εἴπῃ ἡ ψυχὴ τὰ νῦν, τὸ μὲν πρότερον τὸ δ' ὕστερον, τότε καὶ τοῦτό φαμεν εἶναι χρόνον· τὸ γὰρ ὁριζόμενον τῷ νῦν χρόνος εἶναι δοκεῖ· καὶ ὑποκείσθω. ὅταν μὲν οὖν ὡς ἓν τὸ νῦν αἰσθανώ- 30 μεθα, καὶ μὴ ἤτοι ὡς πρότερον καὶ ὕστερον ἐν τῇ κινήσει ἢ

219ª 3 τί] εἴ τι Torstrik. ἐστιν] ἔσται cod. E. — 8 δοκεῖ] **φαίνεται** al. — 14 ὁ] καὶ ὁ al. — 16 τὸ] ἐστὶ τὸ al. — 20 **αὐτῶν**] τὸ Torstrik. — 23 τῷ] τὸ al.

ὡς τὸ αὐτὸ μὲν προτέρου δὲ καὶ ὑστέρου τινός, οὐ δοκεῖ χρόνος γεγονέναι οὐθείς, ὅτι οὐδὲ κίνησις. ὅταν δὲ τὸ πρότερον
219b καὶ τὸ ὕστερον, τότε λέγομεν χρόνον· τοῦτο γάρ ἐστιν ὁ χρόνος, ἀριθμὸς κινήσεως κατὰ τὸ πρότερον καὶ ὕστερον. οὐκ ἄρα κίνησις ὁ χρόνος ἀλλ' ᾗ ἀριθμὸν ἔχει ἡ κίνησις. σημεῖον δέ· τὸ μὲν γὰρ πλεῖον καὶ ἔλαττον κρίνομεν ἀριθμῷ, κίνησιν δὲ
5 πλείω καὶ ἐλάττω χρόνῳ· ἀριθμὸς ἄρα τις ὁ χρόνος. ἐπεὶ δ' ἀριθμὸς διχῶς (καὶ γὰρ τὸ ἀριθμούμενον καὶ τὸ ἀριθμητὸν ἀριθμὸν λέγομεν, καὶ ᾧ ἀριθμοῦμεν), ὁ δὴ χρόνος ἐστὶ τὸ ἀριθμούμενον καὶ οὐχ ᾧ ἀριθμοῦμεν. ἔστι δ' ἕτερον ᾧ ἀριθμοῦμεν καὶ τὸ ἀριθμούμενον. καὶ ὥσπερ ἡ κίνησις ἀεὶ ἄλλη
10 καὶ ἄλλη, καὶ ὁ χρόνος. ὁ δ' ἅμα πᾶς χρόνος ὁ αὐτός· τὸ γὰρ νῦν τὸ αὐτὸ ὅ ποτ' ἦν· τὸ δ' εἶναι αὐτῷ ἕτερον. τὸ δὲ νῦν τὸν χρόνον, ᾗ πρότερον καὶ ὕστερον, ὁρίζει. τὸ δὲ νῦν ἔστι μὲν ὡς τὸ αὐτό, ἔστι δ' ὡς οὐ τὸ αὐτό· ᾗ μὲν γὰρ ἐν ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ, ἕτερον (τοῦτο δ' ἦν αὐτῷ τὸ νῦν εἶναι), ὃ δέ ποτε
15 ὄν ἐστι τὸ νῦν, τὸ αὐτό· ἀκολουθεῖ γάρ, ὡς ἐλέχθη, τῷ μὲν μεγέθει ἡ κίνησις, ταύτῃ δ' ὁ χρόνος, ὥς φαμέν. καὶ ὁμοίως δὴ στιγμῇ τὸ φερόμενον, ᾧ τὴν κίνησιν γνωρίζομεν καὶ τὸ πρότερον ἐν αὐτῇ καὶ τὸ ὕστερον. τοῦτο δὲ ὃ μέν ποτε ὂν τὸ αὐτό (ἢ στιγμὴ γὰρ ἢ λίθος ἤ τι ἄλλο τοιοῦτόν ἐστι), τῷ
20 λόγῳ δὲ ἄλλο, ὥσπερ οἱ σοφισταὶ λαμβάνουσιν ἕτερον τὸ Κορίσκον ἐν Λυκείῳ εἶναι καὶ τὸ Κορίσκον ἐν ἀγορᾷ. καὶ

219b 1 τὸ ὕστερον] ὕστερον al. — 3 ᾗ] ἢ ᾗ Torstrik. — 6 διχῶς] ἐστι διχῶς al. — 7 δὴ duo codd. Bekk., Torstrik. δὲ ceteri. — 8 τὸ ἀριθμούμενον καὶ οὐχ ᾧ] οὐχ ὁ ἀριθμούμενος, ἀλλ' ᾧ Aspasius (γρ) apud Simpl. — 10 πᾶς χρόνος] χρόνος πᾶς vel πᾶς Torstrik. — 11 ἦν] ὅν Torstrik. — 12 ᾗ πρότερον καὶ ὕστερον, ὁρίζει] μετρεῖ, ᾗ πρότερον καὶ ὕστερον ὁρίζει cod. E. μετρεῖ, ᾗ πρότερον καὶ ὕστερον ceteri. ὁρίζει, ᾗ πρότερον καὶ ὕστερον, Torstrik. διαιρεῖ, ᾗ πρότερον καὶ ὕστερον Gottschlich. — 14 νῦν εἶναι Philop., Bonitz. νῦν libri. ὃ δέ tres codd. Bekk. et Simpl. et Philop., Torstrik. ᾗ δὲ ὅ ceteri. — 17 στιγμῇ] τῇ στιγμῇ al. eiicit Torstrik. — 20. τὸ om. cod. *E.* Torstrik. — 21 τὸ Κορίσκον] ἕτερον Torstrik.

τοῦτο δὴ τῷ ἄλλοθι καὶ ἄλλοθι εἶναι ἕτερον. τῷ δὲ φερομένῳ ἀκολουθεῖ τὸ νῦν, ὥσπερ ὁ χρόνος τῇ κινήσει· τῷ γὰρ φερομένῳ γνωρίζομεν τὸ πρότερον καὶ ὕστερον ἐν κινήσει· ᾗ δ' ἀριθμητὸν τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον, τὸ νῦν ἐστίν· 25 ὥστε καὶ ἐν τούτοις, ὃ μέν ποτε ὂν νῦν, ἔστι τὸ αὐτό (τὸ πρότερον γὰρ καὶ ὕστερόν ἐστι κινήσει), τὸ δ' εἶναι ἕτερον· ᾗ ἀριθμητὸν γὰρ τὸ πρότερον καὶ ὕστερον, τὸ νῦν ἐστίν. καὶ γνώριμον δὲ μάλιστα τοῦτ' ἐστίν· καὶ γὰρ ἡ κίνησις διὰ τὸ κινούμενον καὶ ἡ φορὰ διὰ τὸ φερόμενον· τόδε γάρ τι τὸ 30 φερόμενον, ἡ δὲ κίνησις οὔ. ἔστι μὲν οὖν ὡς τὸ αὐτὸ τὸ νῦν ἀεί, ἔστι δ' ὡς οὐ τὸ αὐτό· καὶ γὰρ τὸ φερόμενον. φανερὸν δὲ καὶ ὅτι εἴτε χρόνος μὴ εἴη, τὸ νῦν οὐκ ἂν εἴη, εἴτε τὸ νῦν μὴ εἴη, χρόνος οὐκ ἂν εἴη· ἅμα γὰρ ὥσπερ 220 a τὸ φερόμενον καὶ ἡ φορά, οὕτως καὶ ὁ ἀριθμὸς ὁ τοῦ φερομένου καὶ ὁ τῆς φορᾶς. χρόνος μὲν γὰρ ὁ τῆς φορᾶς ἀριθμός, τὸ νῦν δὲ ὡς τὸ φερόμενον οἷον μονὰς ἀριθμοῦ. καὶ συνεχής τε δὴ ὁ χρόνος τῷ νῦν, καὶ διῄρηται κατὰ τὸ νῦν· 5 ἀκολουθεῖ γὰρ καὶ τοῦτο τῇ φορᾷ καὶ τῷ φερομένῳ· καὶ γὰρ ἡ κίνησις καὶ ἡ φορὰ μία τῷ φερομένῳ, ὅτι ἕν, καὶ οὐχ ὅ ποτε ὄν (καὶ γὰρ ἂν διαλίποι) ἀλλὰ τῷ λόγῳ. καὶ γὰρ ὁρίζει τὴν πρότερον καὶ ὕστερον κίνησιν τοῦτο. ἀκολουθεῖ δὲ καὶ τοῦτό πως τῇ στιγμῇ· καὶ γὰρ ἡ στιγμὴ καὶ συνέχει 10 τὸ μῆκος καὶ ὁρίζει· ἔστι γὰρ τοῦ μὲν ἀρχὴ τοῦ δὲ τελευτή. ἀλλ' ὅταν μὲν οὕτω λαμβάνῃ τις ὡς δυσὶ χρώμενος τῇ μιᾷ, ἀνάγκη ἵστασθαι, εἰ ἔσται ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ τελευτὴ ἡ αὐτὴ στιγμή. τὸ δὲ νῦν διὰ τὸ κινεῖσθαι τὸ φερόμενον ἀεὶ ἕτερον· ὥσθ' ὁ χρόνος ἀριθμὸς οὐχ ὡς τῆς αὐτῆς στιγμῆς, ὅτι ἀρχὴ καὶ 15 τελευτή, ἀλλ' ὡς τὰ ἔσχατα τῆς αὐτῆς μᾶλλον, καὶ οὐχ ὡς τὰ μέρη, διά τε τὸ εἰρημένον (τῇ γὰρ μέσῃ στιγμῇ ὡς

25 τὸ ὕστερον] ὕστερον al. — 26 τὸ πρότερον] πρότερον al. — 27 κινήσει] τὸ ἐν κινήσει al. — 32 ἀεί] λεγόμενον ἀεί al. 220ᵃ 9 τοῦτο] τοῦτο καὶ συνέχει Torstrik. — 13 ἔσται ἀρχὴ καὶ τελευτὴ al. — 16 αὐτῆς] αὐτῆς γραμμῆς Torstrik.

δυσὶ χρήσεται, ὥστε ἠρεμεῖν συμβήσεται), καὶ ἔτι φανερὸν ὅτι οὐδὲν μόριον τὸ νῦν τοῦ χρόνου οὐδὲ διαίρεσις τῆς κινή-
20 *σεως, ὥσπερ οὐδ' αἱ στιγμαὶ τῆς γραμμῆς· αἱ δὲ γραμμαὶ αἱ δύο τῆς μιᾶς μόρια. ᾗ μὲν οὖν πέρας τὸ νῦν, οὐ χρόνος, ἀλλὰ συμβέβηκεν· ᾗ δ' ἀριθμεῖ, ἀριθμός· τὰ μὲν γὰρ πέρατα ἐκείνου μόνον ἐστὶν οὗ ἐστὶ πέρατα, ὁ δ' ἀριθμὸς τῶνδε τῶν ἵππων, ἡ δεκάς, καὶ ἄλλοθι. ὅτι μὲν τοίνυν ὁ χρόνος*
25 *ἀριθμός ἐστι κινήσεως κατὰ τὸ πρότερον καὶ ὕστερον, καὶ συνεχής (συνεχοῦς γάρ), φανερόν.*

Ἐλάχιστος δὲ ἀριθμὸς ὁ μὲν ἁπλῶς ἐστίν, ἡ δυάς. τὶς 12 *δ' ἀριθμὸς ἔστι μὲν ὡς ἔστιν, ἔστι δ' ὡς οὐκ ἔστιν, οἷον γραμμῆς ἐλάχιστος πλήθει μέν ἐστιν αἱ δύο ἢ ἡ μία, μεγέθει*
30 *δ' οὐκ ἔστιν ἐλάχιστος· ἀεὶ γὰρ διαιρεῖται πᾶσα γραμμή. ὥσθ' ὁμοίως καὶ χρόνος· ἐλάχιστος γὰρ κατὰ μὲν ἀριθμόν ἐστιν οἷον ὁ εἷς ἢ οἱ δύο, κατὰ μέγεθος δ' οὐκ ἔστιν. φανερὸν*
220b *δὲ καὶ ὅτι ταχὺς μὲν καὶ βραδὺς οὐ λέγεται, πολὺς δὲ καὶ ὀλίγος καὶ μακρὸς καὶ βραχύς. ᾗ μὲν γὰρ συνεχής, μακρὸς καὶ βραχύς, ᾗ δ' ἀριθμός, πολὺς καὶ ὀλίγος, ταχὺς δὲ καὶ βραδὺς οὐκ ἔστιν· οὐδὲ γὰρ ὁ ἀριθμὸς [ᾧ ἀριθμοῦ-*
5 *μεν] ταχὺς καὶ βραδὺς οὐδείς. καὶ ὁ αὐτὸς δὴ πανταχοῦ ἅμα· πρότερον δὲ καὶ ὕστερον οὐχ ὁ αὐτός, ὅτι καὶ ἡ μεταβολὴ ἡ μὲν παροῦσα μία, ἡ δὲ γεγενημένη καὶ ἡ μέλλουσα ἑτέρα. ὁ δὲ χρόνος ἀριθμός ἐστιν οὐχ ᾧ ἀριθμοῦμεν ἀλλ' ὁ ἀριθμούμενος. οὗτος δὲ συμβαίνει πρότερον καὶ ὕστε-*
10 *ρον ἀεὶ ἕτερος· τὰ γὰρ νῦν ἕτερα. ἔστι δὲ ὁ ἀριθμὸς εἷς μὲν καὶ ὁ αὐτὸς ὁ τῶν ἑκατὸν ἵππων καὶ ὁ τῶν ἑκατὸν ἀνθρώπων, ὧν δ' ἀριθμός, ἕτερα, οἱ ἵπποι τῶν ἀνθρώπων. ἔτι ὡς*

19 *οὐδὲν* cod. *E* et alius Bekk. et Alexander et Aspasius et Simpl. *οὐδὲ* ceteri. *μόριον — κινήσεως*] *μέρος ὁ χρόνος τῆς κινήσεως* Alex. et Aspas. apud. Simpl. *οὐδὲ*] *οὐδ' ἡ* libri. — 21 *χρόνος*] *χρόνου* Torstrik. — 22 *ἀριθμεῖ*] *ἀριθμεῖται* Alex. (*γρ*) apud Simpl. — 23 *τῶνδε*] *ὁ τῶνδε* al. — 31 *ὁ χρόνος* al. — 32 *οἷον* om. al. 220b 4 *γὰρ ὁ*] *γὰρ* al. *ᾧ ἀριθμοῦμεν* cum Themistio eiicit Torstrik. — 5 *δὴ*] *δὲ* al.

ἐνδέχεται κίνησιν εἶναι τὴν αὐτὴν καὶ μίαν πάλιν καὶ πάλιν, οὕτω καὶ χρόνον, οἷον ἐνιαυτὸν ἢ ἔαρ ἢ μετόπωρον. οὐ μόνον δὲ τὴν κίνησιν τῷ χρόνῳ μετροῦμεν, ἀλλὰ καὶ τῇ κι- 15 νήσει τὸν χρόνον διὰ τὸ ὁρίζεσθαι ὑπ' ἀλλήλων· ὁ μὲν γὰρ χρόνος ὁρίζει τὴν κίνησιν ἀριθμὸς ὢν αὐτῆς, ἡ δὲ κίνησις τὸν χρόνον. καὶ λέγομεν πολὺν καὶ ὀλίγον χρόνον τῇ κινήσει μετροῦντες, καθάπερ καὶ τῷ ἀριθμητῷ τὸν ἀριθμόν, οἷον τῷ ἑνὶ ἵππῳ τὸν τῶν ἵππων ἀριθμόν. τῷ μὲν γὰρ ἀριθμῷ τὸ 20 τῶν ἵππων πλῆθος γνωρίζομεν, πάλιν δὲ τῷ ἑνὶ ἵππῳ τὸν τῶν ἵππων ἀριθμὸν αὐτόν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ χρόνου καὶ τῆς κινήσεως· τῷ μὲν γὰρ χρόνῳ τὴν κίνησιν, τῇ δὲ κινήσει τὸν χρόνον μετροῦμεν. καὶ τοῦτ' εὐλόγως συμβέβηκεν· ἀκολουθεῖ γὰρ τῷ μὲν μεγέθει ἡ κίνησις, τῇ δὲ κινήσει ὁ χρό- 25 νος, τῷ καὶ ποσὰ καὶ συνεχῆ καὶ διαιρετὰ εἶναι· διὰ μὲν γὰρ τὸ τὸ μέγεθος εἶναι τοιοῦτον ἡ κίνησις ταῦτα πέπονθεν, διὰ δὲ τὴν κίνησιν ὁ χρόνος. καὶ μετροῦμεν καὶ τὸ μέγεθος τῇ κινήσει καὶ τὴν κίνησιν τῷ μεγέθει· πολλὴν γὰρ εἶναί φαμεν τὴν ὁδόν, ἂν ἡ πορεία πολλή, καὶ ταύτην πολ- 30 λήν, ἂν ἡ ὁδὸς [ᾖ] πολλή. καὶ τὸν χρόνον, ἂν ἡ κίνησις, καὶ τὴν κίνησιν, ἂν ὁ χρόνος. ἐπεὶ δ' ἐστὶν ὁ χρόνος μέτρον κινήσεως καὶ τοῦ κινεῖσθαι, μετρεῖ δ' οὗτος τὴν κίνησιν τῷ ὁρί- 221a σαι τινὰ κίνησιν ἣ καταμετρήσει τὴν ὅλην, ὥσπερ καὶ τὸ μῆκος ὁ πῆχυς τῷ ὁρίσαι τι μέγεθος ὃ ἀναμετρήσει τὸ ὅλον, καὶ ἔστι τῇ κινήσει τὸ ἐν χρόνῳ εἶναι τὸ μετρεῖσθαι τῷ χρόνῳ καὶ αὐτὴν καὶ τὸ εἶναι αὐτῆς (ἅμα γὰρ τὴν κί- 5 νησιν καὶ τὸ εἶναι τῇ κινήσει μετρεῖ, καὶ τοῦτ' ἔστιν αὐτῇ τὸ ἐν χρόνῳ εἶναι, τὸ μετρεῖσθαι αὐτῆς τὸ εἶναι)· δῆλον δὴ ὅτι καὶ τοῖς ἄλλοις τοῦτ' ἔστι τὸ ἐν χρόνῳ εἶναι, τὸ μετρεῖσθαι αὐτῶν τὸ εἶναι ὑπὸ τοῦ χρόνου. τὸ γὰρ ἐν χρόνῳ εἶναι δυοῖν ἐστὶ θάτερον, ἓν μὲν τὸ εἶναι τότε ὅτε ὁ χρόνος ἐστίν, 10

18 καὶ ὀλίγον] ἢ ὀλίγον al. — 30 ἡ] ᾖ ἡ unus cod. Bekk. — 31 ᾖ eiicit Laas. 221ᵃ 3 ὁρίσαι] ὡρίσθαι al. — 6 τῇ κινήσει] τῆς κινήσεως Torstrik. — 7 δὴ Bonitz. δ' libri.

ἓν δὲ ὥσπερ ἔνια λέγομεν ὅτι ἐν ἀριθμῷ ἐστίν. τοῦτο δὲ σημαίνει ἤτοι ὡς μέρος ἀριθμοῦ καὶ πάθος, καὶ ὅλως ὅτι τοῦ ἀριθμοῦ τι, ἢ ὅτι ἔστιν αὐτοῦ ἀριθμός. ἐπεὶ δ' ἐστὶν ἀριθμὸς ὁ χρόνος, τὸ μὲν νῦν καὶ τὸ πρότερον, καὶ ὅσα τοιαῦτα
15 οὕτως ἐν χρόνῳ ὡς ἐν ἀριθμῷ μονὰς καὶ τὸ περιττὸν καὶ ἄρτιον (τὰ μὲν γὰρ τοῦ ἀριθμοῦ τι, τὰ δὲ τοῦ χρόνου τί ἐστι), τὰ δὲ πράγματα ὡς ἐν ἀριθμῷ τῷ χρόνῳ ἐστίν. εἰ δὲ τοῦτο, περιέχεται ὑπ' ἀριθμοῦ ὥσπερ καὶ τὰ ἐν τόπῳ ὑπὸ τόπου. φανερὸν δὲ καὶ ὅτι οὐκ ἔστι τὸ ἐν χρόνῳ εἶναι τὸ εἶναι ὅτε ὁ
20 χρόνος ἐστίν, ὥσπερ οὐδὲ τὸ ἐν κινήσει εἶναι οὐδὲ τὸ ἐν τόπῳ ὅτε ἡ κίνησις καὶ ὁ τόπος ἐστίν. εἰ γὰρ ἔσται τὸ ἔν τινι οὕτως, πάντα τὰ πράγματα ἐν ὁτῳοῦν ἔσται, καὶ ὁ οὐρανὸς ἐν τῇ κέγχρῳ· ὅτε γὰρ ἡ κέγχρος ἐστίν, ἔστι καὶ ὁ οὐρανός. ἀλλὰ τοῦτο μὲν συμβέβηκεν, ἐκεῖνο δ' ἀνάγκη παρακολουθεῖν καὶ τῷ ὄντι
25 ἐν χρόνῳ εἶναί τινα χρόνον, ὅτε κἀκεῖνό ἐστι, καὶ τῷ ἐν κινήσει ὄντι εἶναι τότε κίνησιν. ἐπεὶ δ' ἐστὶν ὡς ἐν ἀριθμῷ τὸ ἐν χρόνῳ, ληφθήσεταί τις πλείων χρόνος παντὸς τοῦ ἐν χρόνῳ ὄντος· διὸ ἀνάγκη πάντα τὰ ἐν χρόνῳ ὄντα περιέχεσθαι ὑπὸ χρόνου, ὥσπερ καὶ τἆλλα ὅσα ἔν τινί ἐστιν, οἷον τὰ ἐν τόπῳ ὑπὸ
30 τοῦ τόπου. καὶ πάσχει δή τι ὑπὸ τοῦ χρόνου, καθάπερ καὶ λέγειν εἰώθαμεν ὅτι κατατήκει ὁ χρόνος, καὶ γηράσκει πάνθ' ὑπὸ τοῦ χρόνου, καὶ ἐπιλανθάνεται διὰ τὸν χρόνον, ἀλλ'
221b οὐ μεμάθηκεν, οὐδὲ νέον γέγονεν οὐδὲ καλόν· φθορᾶς γὰρ αἴτιος καθ' αὑτὸν μᾶλλον ὁ χρόνος· ἀριθμὸς γὰρ κινήσεως, ἡ δὲ κίνησις ἐξίστησι τὸ ὑπάρχον. ὥστε φανερὸν ὅτι τὰ ἀεὶ ὄντα, ᾗ ἀεὶ ὄντα, οὐκ ἔστιν ἐν χρόνῳ· οὐ γὰρ περιέχεται ὑπὸ
5 χρόνου, οὐδὲ μετρεῖται τὸ εἶναι αὐτῶν ὑπὸ τοῦ χρόνου· σημεῖον δὲ τούτου ὅτι οὐδὲ πάσχει οὐδὲν ὑπὸ τοῦ χρόνου ὡς οὐκ ὄντα ἐν χρόνῳ. ἐπεὶ δ' ἐστὶν ὁ χρόνος μέτρον κινήσεως, ἔσται καὶ ἠρεμίας μέτρον [κατὰ συμβεβηκός]· πᾶσα γὰρ

11 ὥσπερ] τὸ ὥσπερ al. — 13 ἐστὶν om. al. — 17 ἐστίν] Torstrik addit ὅτι τοῦ εἶναι αὐτῶν ὁ ἀριθμὸς ὁ χρόνος ἐστίν. — 30 πάσχει] πάσχειν al. 221b 8 κατὰ συμβεβηκός om. cod. E et Alex. et Philop.

ἠρεμία ἐν χρόνῳ. οὐ γὰρ ὥσπερ τὸ ἐν κινήσει ὂν ἀνάγκη κινεῖσθαι, οὕτω καὶ τὸ ἐν χρόνῳ· οὐ γὰρ κίνησις ὁ χρόνος, 10 ἀλλ' ἀριθμὸς κινήσεως· ἐν ἀριθμῷ δὲ κινήσεως ἐνδέχεται εἶναι καὶ τὸ ἠρεμοῦν. οὐ γὰρ πᾶν τὸ ἀκίνητον ἠρεμεῖ, ἀλλὰ τὸ ἐστερημένον κινήσεως πεφυκὸς δὲ κινεῖσθαι, καθάπερ εἴρηται ἐν τοῖς πρότερον. τὸ δ' εἶναι ἐν ἀριθμῷ ἐστὶ τὸ εἶναί τινα ἀριθμὸν τοῦ πράγματος, καὶ μετρεῖσθαι τὸ εἶναι αὐτοῦ τῷ 15 ἀριθμῷ ἐν ᾧ ἐστίν, ὥστ' εἰ ἐν χρόνῳ, ὑπὸ χρόνου. μετρήσει δ' ὁ χρόνος τὸ κινούμενον καὶ τὸ ἠρεμοῦν, ᾗ τὸ μὲν κινούμενον τὸ δὲ ἠρεμοῦν· τὴν γὰρ κίνησιν αὐτῶν μετρήσει καὶ τὴν ἠρεμίαν, πόση τις. ὥστε τὸ κινούμενον οὐχ ἁπλῶς ἔσται μετρητὸν ὑπὸ τοῦ χρόνου, ᾗ ποσόν τι ἐστιν, ἀλλ' ᾗ ἡ κίνησις αὐτοῦ ποσή. ὥσθ' ὅσα 20 μήτε κινεῖται μήτ' ἠρεμεῖ, οὐκ ἔστιν ἐν χρόνῳ· τὸ μὲν γὰρ ἐν χρόνῳ εἶναι τὸ μετρεῖσθαί ἐστι χρόνῳ, ὁ δὲ χρόνος κινήσεως καὶ ἠρεμίας μέτρον. φανερὸν οὖν ὅτι οὐδὲ τὸ μὴ ὂν ἔσται πᾶν ἐν χρόνῳ, οἷον ὅσα μὴ ἐνδέχεται ἄλλως, ὥσπερ τὸ τὴν διάμετρον εἶναι τῇ πλευρᾷ σύμμετρον. ὅλως γάρ, εἰ μέτρον 25 μέν ἐστι κινήσεως ὁ χρόνος καθ' αὑτό, τῶν δ' ἄλλων κατὰ συμβεβηκός, δῆλον ὅτι ὧν τὸ εἶναι μετρεῖ, τούτοις ἅπασιν ἔσται τὸ εἶναι ἐν τῷ ἠρεμεῖν ἢ κινεῖσθαι. ὅσα μὲν οὖν φθαρτὰ καὶ γενητὰ καὶ ὅλως ὁτὲ μὲν ὄντα ὁτὲ δὲ μή, ἀνάγκη ἐν χρόνῳ εἶναι· ἔστι γὰρ χρόνος τις πλείων, ὃς ὑπερέξει τοῦ τε 30 εἶναι αὐτῶν καὶ τοῦ μετροῦντος τὴν οὐσίαν αὐτῶν· τῶν δὲ μὴ ὄντων ὅσα μὲν περιέχει ὁ χρόνος, τὰ μὲν ἦν, οἷον Ὅμηρός ποτε ἦν, τὰ δὲ ἔσται, οἷον τῶν μελλόντων τι, ἐφ' ὁπότερα περιέχει· καὶ εἰ ἐπ' ἄμφω, ἀμφότερα καὶ ἦν καὶ ἔσται· ὅσα 222ᵃ δὲ μὴ περιέχει μηδαμῇ, οὔτ' ἦν οὔτ' ἔστιν οὔτ' ἔσται. ἔστι δὲ τὰ τοιαῦτα τῶν μὴ ὄντων, ὅσων τἀντικείμενα ἀεί ἐστιν, οἷον τὸ ἀσύμμετρον εἶναι τὴν διάμετρον ἀεί ἐστι, καὶ οὐκ ἔσται τοῦτ' 5 ἐν χρόνῳ. οὐ τοίνυν οὐδὲ τὸ σύμμετρον [διὸ ἀεὶ οὐκ ἔστιν], ὅτι

19 τοῦ om. al. — 31 *οὐσίαν αὐτῶν* cod. *E* et Themistius. **οὐσίαν** al. 222ᵃ 3 *περιέχει μηδαμῇ* om. cod. *E*. — 6 *διὸ* — *ἔστιν* om. Themist. eiicit Torstrik. *ὅτι*] *διότι* Torstrik.

ἐναντίον τῷ ἀεὶ ὄντι. ὅσων δὲ τὸ ἐναντίον μὴ ἀεί, ταῦτα δὲ δύναται εἶναι καὶ μή, καὶ ἔστι γένεσις καὶ φθορὰ αὐτῶν.

10 Τὸ δὲ νῦν ἐστὶ συνέχεια χρόνου, ὥσπερ ἐλέχθη· συνέχει 13 γὰρ τὸν χρόνον τὸν παρεληλυθότα καὶ ἐσόμενον, καὶ ὅλως πέρας χρόνου ἐστίν· ἔστι γὰρ τοῦ μὲν ἀρχή, τοῦ δὲ τελευτή. ἀλλὰ τοῦτ' οὐχ ὥσπερ ἐπὶ τῆς στιγμῆς μενούσης φανερόν. διαιρεῖ δὲ δυνάμει. καὶ ᾗ μὲν τοιοῦτο, ἀεὶ ἕτερον τὸ νῦν, 15 ᾗ δὲ συνδεῖ, ἀεὶ τὸ αὐτό, ὥσπερ ἐπὶ τῶν μαθηματικῶν γραμμῶν. οὐ γὰρ ἡ αὐτὴ ἀεὶ στιγμὴ τῇ νοήσει, καὶ ἀεὶ διαιρούντων ἄλλη καὶ ἄλλη· ᾗ δὲ μία, ἡ αὐτὴ πάντῃ. οὕτω καὶ τὸ νῦν τὸ μὲν τοῦ χρόνου διαίρεσις κατὰ δύναμιν, τὸ δὲ πέρας ἀμφοῖν καὶ ἑνότης· ἔστι δὲ ταὐτὸ κατὰ ταὐτὸ ἡ διαί-20 ρεσις καὶ ἡ ἕνωσις, τὸ δ' εἶναι οὐ ταὐτό. τὸ μὲν <οὖν> οὕτω λέγεται τῶν νῦν, ἄλλο δ' ὅταν ὁ χρόνος ὁ τούτου ἐγγὺς ᾖ. ἥξει νῦν, ὅτι τήμερον ἥξει· ἥκει νῦν, ὅτι ἦλθε τήμερον. τὰ δ' ἐν Ἰλίῳ γέγονεν οὐ νῦν, οὐδ' ὁ κατακλυσμὸς γέγονε νῦν· καίτοι συνεχὴς χρόνος εἰς αὐτά, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἐγγύς. τὸ δὲ 25 ποτὲ χρόνος ὡρισμένος πρὸς τὸ [πρότερον] νῦν, οἷον ποτὲ ἐλήφθη Τροία, καὶ ποτὲ ἔσται κατακλυσμός· δεῖ γὰρ πεπεράνθαι πρὸς τὸ νῦν. ἔσται ἄρα ποσός τις ἀπὸ τοῦδε χρόνος εἰς ἐκεῖνο, καὶ ἦν εἰς τὸ παρελθόν· εἰ δὲ μηδεὶς χρόνος ὃς οὔ ποτε, πᾶς ἂν εἴη χρόνος πεπερασμένος. ἆρ' οὖν ὑπο-

8 εἶναι] καὶ εἶναι al. — 10 ἐστὶ συνέχεια χρόνου] καὶ διαίρεσίς ἐστι χρόνου καὶ συνέχεια Torstrik. — 11 παρεληλυθότα] παρελθόντα al. — ὅλως eiicit Torstrik. — 12 πέρας] ὅρος Themist. et Simpl. (γρ). — 16 οὐ γὰρ — διαιρούντων] οὐ γὰρ ἡ αὐτὴ ἀεὶ μία στιγμὴ τῇ νοήσει, διαιρούντων γὰρ al. ᾗ μὲν ἕν, ταύτῃ ἀεὶ μία ἡ στιγμή, τῇ νοήσει δὲ διαιρούντων ἀεὶ Philop. (γρ). — 17 ἄλλη καὶ ἄλλη unus cod. Bekk. et Them., Simpl., Philop. ἄλλη ceteri. — 19 κατὰ] καὶ κατὰ libri. — 20 οὖν addidit Bonitz. — 22 ἥξει — τήμερον] ἥξει γὰρ ὁ δεῖνα νῦν ὅτι τήμερον, καὶ ἦλθε νῦν ὅτι τήμερον Themist. — 23 γέγονε νῦν] νῦν Themist. — 25 πρότερον eiicit Bonitz. fortasse πρότερον καὶ τὸ ὕστερον. — 28 εἰς ἐκεῖνο Bonitz. καὶ εἰς ἐκεῖνο libri.

λείψει; ἢ οὔ, εἴπερ ἀεί ἐστι κίνησις. ἄλλος οὖν ἢ ὁ αὐτὸς 30
πολλάκις; δῆλον ὅτι ὡς ἂν ἡ κίνησις, οὕτω καὶ ὁ χρόνος·
εἰ μὲν γὰρ ἡ αὐτὴ καὶ μία γίνεταί ποτε, ἔσται καὶ χρόνος
εἷς καὶ ὁ αὐτός, εἰ δὲ μή, οὐκ ἔσται. ἐπεὶ δὲ τὸ νῦν τελευτὴ
καὶ ἀρχὴ χρόνου, ἀλλ' οὐ τοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ τοῦ μὲν παρήκοντος 222 b
τελευτή, ἀρχὴ δὲ τοῦ μέλλοντος, ἔχοι ἂν ὥσπερ ὁ κύκλος
ἐν τῷ αὐτῷ πως τὸ κυρτὸν καὶ τὸ κοῖλον, οὕτω καὶ ὁ χρό-
νος ἀεὶ ἐν ἀρχῇ καὶ τελευτῇ. καὶ διὰ τοῦτο δοκεῖ ἀεὶ ἕτε-
ρος· οὐ γὰρ τοῦ αὐτοῦ ἀρχὴ καὶ τελευτὴ τὸ νῦν· ἅμα γὰρ 5
[ἂν] καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ τἀναντία ἂν εἴη. καὶ οὐχ ὑπολείψει
δή· ἀεὶ γὰρ ἐν ἀρχῇ. τὸ δ' ἤδη τὸ ἐγγύς ἐστι τοῦ παρόν-
τος νῦν ἀτόμου μέρος τοῦ μέλλοντος χρόνου. πότε βαδίζεις;
ἤδη, ὅτι ἐγγὺς ὁ χρόνος ἐν ᾧ μέλλει. καὶ τοῦ παρεληλυ-
θότος χρόνου τὸ μὴ πόρρω τοῦ νῦν. πότε βαδίζεις; ἤδη βε- 10
βάδικα. τὸ δὲ τὸ Ἴλιον φάναι ἤδη ἑαλωκέναι οὐ λέγομεν, ὅτι
λίαν πόρρω τοῦ νῦν. καὶ τὸ ἄρτι τὸ ἐγγὺς τοῦ παρόντος
νῦν μόριον τοῦ παρελθόντος. πότε ἦλθες; ἄρτι, ἐὰν ᾖ
ὁ χρόνος ἐγγὺς τοῦ ἐνεστῶτος νῦν. πάλαι δὲ τὸ πόρρω. τὸ
δ' ἐξαίφνης τὸ ἐν ἀναισθήτῳ χρόνῳ διὰ μικρότητα ἐκστάν· 15
μεταβολὴ δὲ πᾶσα φύσει ἐκστατικόν. ἐν δὲ τῷ χρόνῳ πάντα
γίνεται καὶ φθείρεται· διὸ καὶ οἱ μὲν σοφώτατον ἔλεγον, ὁ
δὲ Πυθαγόρειος Πάρων ἀμαθέστατον, ὅτι καὶ ἐπιλανθάνονται
ἐν τούτῳ, λέγων ὀρθότερον. δῆλον οὖν ὅτι φθορᾶς μᾶλλον
ἔσται καθ' αὑτὸν αἴτιος ἢ γενέσεως, καθάπερ ἐλέχθη καὶ 20
πρότερον (ἐκστατικὸν γὰρ ἡ μεταβολὴ καθ' αὑτήν), γενέσεως
δὲ καὶ τοῦ εἶναι κατὰ συμβεβηκός. σημεῖον δὲ ἱκανὸν ὅτι

222ᵇ 6 ἂν eiicit Bonitz. — τἀναντία ἂν cod. *E*, Bonitz. τὰ ἀντικείμενα al. — 11 τὸ Ἴλιον] Ἴλιον al. — 12 πόρρω λίαν al. — 13 μόριον Them., Simpl., Bonitz. τὸ μόριον libri. — 15 διὰ μικρότητα om. cod. *E* et Simpl. (γρ). — ἐκστάν om. cod. *E* et duo alii et Simpl. (γρ). μεταβάλλον Philop. μεταβαλόν Torstrik. — 16 μεταβολὴ — ἐκστατικόν transponit Torstrik post 19 ὀρθότερον. — πάντα] πάνθ' ἃ Torstrik. — 18 Πάρων] παρὼν Torstrik.

γίνεται μὲν οὐδὲν ἄνευ τοῦ κινεῖσθαί πως αὐτὸ καὶ πράττειν, φθείρεται δὲ καὶ μηδὲν κινούμενον. καὶ ταύτην μάλιστα λέ-
25 γειν εἰώθαμεν ὑπὸ τοῦ χρόνου φθοράν. ἀλλ' οὐδὲ ταύτην ὁ χρόνος ποιεῖ, ἀλλὰ συμβαίνει ἐν χρόνῳ γίνεσθαι καὶ ταύτην τὴν μεταβολήν. ὅτι μὲν οὖν ἔστιν ὁ χρόνος καὶ τί, καὶ ποσαχῶς τί τε τὸ νῦν, καὶ τί τὸ ποτὲ καὶ τὸ ἄρτι καὶ τὸ ἤδη καὶ τὸ πάλαι καὶ τὸ ἐξαίφνης, εἴρηται.

30 Τούτων δ' ἡμῖν οὕτω διηριθμημένων φανερὸν ὅτι πᾶσα 14 μεταβολὴ καὶ ἅπαν τὸ κινούμενον ἐν χρόνῳ· τὸ γὰρ θᾶττον καὶ βραδύτερον κατὰ πᾶσάν ἐστι μεταβολήν· ἐν πᾶσι γὰρ οὕτω φαίνεται. λέγω δὲ θᾶττον κινεῖσθαι τὸ πρότερον μετα-
223a βάλλον εἰς τὸ ὑποκείμενον κατὰ τὸ αὐτὸ διάστημα καὶ ὁμαλὴν κίνησιν κινούμενον, οἷον ἐπὶ τῆς φορᾶς, εἰ ἄμφω κατὰ τὴν περιφερῆ κινεῖται ἢ ἄμφω κατὰ τὴν εὐθεῖαν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ἀλλὰ μὴν τό γε πρότερον ἐν χρόνῳ ἐστίν·
5 πρότερον γὰρ καὶ ὕστερον λέγομεν κατὰ τὴν πρὸς τὸ νῦν ἀπόστασιν, τὸ δὲ νῦν ὅρος τοῦ παρήκοντος καὶ τοῦ μέλλοντος· ὥστ' ἐπεὶ τὰ νῦν ἐν χρόνῳ, καὶ τὸ πρότερον καὶ ὕστερον ἐν χρόνῳ ἔσται· ἐν ᾧ γὰρ τὸ νῦν, καὶ ἡ τοῦ νῦν ἀπόστασις. ἐναντίως δὲ λέγεται τὸ πρότερον κατά τε τὸν παρεληλυθότα χρόνον
10 καὶ τὸν μέλλοντα· ἐν μὲν γὰρ τῷ παρεληλυθότι πρότερον λέγομεν τὸ πορρώτερον τοῦ νῦν, ὕστερον δὲ τὸ ἐγγύτερον, ἐν δὲ τῷ μέλλοντι πρότερον μὲν τὸ ἐγγύτερον, ὕστερον δὲ τὸ πορρώτερον. ὥστ' ἐπεὶ τὸ μὲν πρότερον ἐν χρόνῳ, πάσῃ δ' ἀκολουθεῖ κινήσει τὸ πρότερον, φανερὸν ὅτι πᾶσα μεταβολὴ
15 καὶ πᾶσα κίνησις ἐν χρόνῳ ἐστίν.

Ἄξιον δ' ἐπισκέψεως καὶ πῶς ποτὲ ἔχει ὁ χρόνος πρὸς τὴν ψυχήν, καὶ διὰ τί ἐν παντὶ δοκεῖ εἶναι ὁ χρόνος, καὶ ἐν γῇ καὶ ἐν θαλάττῃ καὶ ἐν οὐρανῷ. ἢ ὅτι κινήσεώς τι πάθος ἢ ἕξις, ἀριθμός γε ὤν, ταῦτα δὲ κινητὰ πάντα. ἐν τόπῳ

25 ἀλλ'] οὐ μὴν ἀλλ' al. — 28 τί τε] λέγομεν vel λέγεται al. — 31 καὶ — κινούμενον eiicit Torstrik. 223a 6 παρήκοντος] παρελθόντος Themist.

γὰρ πάντα· ὁ δὲ χρόνος καὶ ἡ κίνησις ἅμα κατά τε δύνα- 20
μιν καὶ κατ' ἐνέργειαν. πότερον δὲ μὴ οὔσης ψυχῆς εἴη ἂν
ὁ χρόνος ἢ οὔ, ἀπορήσειεν ἄν τις· ἀδυνάτου γὰρ ὄντος εἶναι
τοῦ ἀριθμήσοντος ἀδύνατον καὶ ἀριθμητόν τι εἶναι, ὥστε δῆ-
λον ὅτι οὐδ' ἀριθμός· ἀριθμὸς γὰρ ἢ τὸ ἠριθμημένον ἢ τὸ
ἀριθμητόν. εἰ δὲ μηδὲν ἄλλο πέφυκεν ἀριθμεῖν ἢ ψυχὴ καὶ 25
ψυχῆς νοῦς, ἀδύνατον εἶναι χρόνον ψυχῆς μὴ οὔσης, ἀλλ'
ἢ τοῦτο ὅ ποτε ὂν ἔστιν ὁ χρόνος, οἷον εἰ ἐνδέχεται κίνησιν εἶ-
ναι ἄνευ ψυχῆς. τὸ δὲ πρότερον καὶ ὕστερον ἐν κινήσει ἐστίν·
χρόνος δὲ ταῦτ' ἐστὶν ᾗ ἀριθμητά ἐστιν. ἀπορήσειε δ' ἄν τις
καὶ ποίας κινήσεως ὁ χρόνος ἀριθμός. ἢ ὁποιασοῦν; καὶ γὰρ 30
γίνεται ἐν χρόνῳ καὶ φθείρεται καὶ αὐξάνεται καὶ ἀλλοι-
οῦται καὶ φέρεται· ᾗ οὖν κίνησίς ἐστι, ταύτῃ ἐστὶν ἑκά-
στης κινήσεως ἀριθμός. διὸ κινήσεώς ἐστιν ἁπλῶς ἀριθμὸς
συνεχοῦς, ἀλλ' οὐ τινός. ἀλλ' ἔστι νῦν κεκινῆσθαι καὶ ἄλλα, 223b
ὧν ἑκατέρας τῆς κινήσεως εἴη ἂν ἀριθμός. ἕτερος οὖν χρόνος
ἔστι, καὶ ἅμα δύο ἴσοι χρόνοι ἂν εἶεν, ἢ οὔ; ὁ αὐτὸς γὰρ χρόνος
πᾶς καὶ εἷς ὁ ἴσος καὶ ἅμα· εἴδει δὲ καὶ οἱ μὴ ἅμα· εἰ γὰρ
οἱ μὲν εἶεν κύνες, οἱ δ' ἵπποι, ἑκάτεροι δ' ἑπτά, ὁ αὐτὸς ἀρι- 5
θμός. οὕτω καὶ τῶν κινήσεων τῶν ἅμα περαινομένων ὁ αὐ-
τὸς χρόνος, ἀλλ' ἡ μὲν ταχεῖα ἴσως ἡ δ' οὔ, καὶ ἡ μὲν
φορὰ ἡ δ' ἀλλοίωσις. ὁ μέντοι χρόνος ὁ αὐτός, εἴπερ καὶ
ὁ ἀριθμὸς ἴσος, καὶ ἅμα, τῆς τε ἀλλοιώσεως καὶ τῆς
φορᾶς· καὶ διὰ τοῦτο αἱ μὲν κινήσεις ἕτεραι καὶ χωρίς, ὁ 10
δὲ χρόνος πανταχοῦ ὁ αὐτός, ὅτι καὶ ὁ ἀριθμὸς εἷς καὶ ὁ
αὐτὸς πανταχοῦ ὁ τῶν ἴσων καὶ ἅμα. ἐπεὶ δὲ ⟨πρώτη⟩ ἐστὶ φορὰ
καὶ ταύτης ἡ κύκλῳ, ἀριθμεῖται δ' ἕκαστον ἑνί τινι συγγενεῖ,

20 χρόνος] τόπος unus cod. Bekk. et Alex. (γρ) apud Simpl. Torstrik. — 26 νοῦς] ὁ νοῦς Them. — 31 ἀλλοιοῦται] ἀλλοιοῦται ἐν χρόνῳ al. 223b 3 αὐτὸς] ἅπας duo codd. Bekk. — 4 πᾶς — καὶ ἅμα Torstrik. καὶ ἴσος καὶ ἅμα cod. E. εἷς καὶ ἴσος καὶ πᾶς ἅμα alius. εἷς ὁμοίως καὶ ἅμα ceteri. Simplicius circumscribit ὁ ἴσος χρόνος πᾶς ὁ αὐτὸς εἷς ἅμα. — 5 οἱ μὲν om. al. — 12 πρώτη addidi. — 13 ἑνί τινι] ἑνὶ cod. E et Themist.

μονάδες μονάδι, ἵπποι δ' ἵππῳ, οὕτω καὶ ὁ χρόνος χρόνῳ
15 τινὶ ὡρισμένῳ, μετρεῖται δ' ὥσπερ εἴπομεν, ὅ τε χρόνος κινήσει καὶ ἡ κίνησις χρόνῳ (τοῦτο δ' ἐστίν, ὅτι ὑπὸ τῆς ὡρισμένης κινήσεως χρόνῳ μετρεῖται τῆς τε κινήσεως τὸ ποσὸν καὶ τοῦ χρόνου)· εἰ οὖν τὸ πρῶτον μέτρον πάντων τῶν συγγενῶν, ἡ κυκλοφορία ἡ ὁμαλὴς μέτρον μάλιστα, ὅτι ὁ ἀρι-
20 θμὸς ὁ ταύτης γνωριμώτατος. ἀλλοίωσις μὲν οὖν οὐδ' αὔξησις οὐδὲ γένεσις οὐκ εἰσὶν ὁμαλεῖς, φορὰ δ' ἐστίν. διὸ καὶ δοκεῖ ὁ χρόνος εἶναι ἡ τῆς σφαίρας κίνησις, ὅτι ταύτῃ μετροῦνται αἱ ἄλλαι κινήσεις καὶ ὁ χρόνος ταύτῃ τῇ κινήσει. διὰ δὲ τοῦτο καὶ τὸ εἰωθὸς λέγεσθαι συμβαίνει· φασὶ γὰρ κύ-
25 κλον εἶναι τὰ ἀνθρώπινα πράγματα, καὶ τῶν ἄλλων τῶν κίνησιν ἐχόντων φυσικὴν καὶ γένεσιν καὶ φθοράν. τοῦτο δ', ὅτι ταῦτα πάντα τῷ χρόνῳ κρίνεται, καὶ λαμβάνει τελευτὴν καὶ ἀρχὴν ὥσπερ ἂν εἰ κατά τινα περίοδον· καὶ γὰρ ὁ χρόνος αὐτὸς εἶναι δοκεῖ κύκλος τις. τοῦτο δὲ πάλιν δοκεῖ,
30 διότι τοιαύτης ἐστὶ φορᾶς μέτρον καὶ μετρεῖται αὐτὸς ὑπὸ τοιαύτης. ὥστε τὸ λέγειν εἶναι τὰ γινόμενα τῶν πραγμάτων κύκλον τὸ λέγειν ἐστὶ τοῦ χρόνου εἶναί τινα κύκλον· τοῦτο δ', ὅτι μετρεῖται τῇ κυκλοφορίᾳ· παρὰ γὰρ τὸ μέτρον οὐδὲν
224a ἄλλο παρεμφαίνεται τὸ μετρούμενον, ἀλλ' ἢ πλείω μέτρα τὸ ὅλον. λέγεται δ' ὀρθῶς καὶ ὅτι ἀριθμὸς μὲν ὁ αὐτὸς τῶν προβάτων καὶ τῶν κυνῶν, εἰ ἴσος ἑκάτερος, δεκὰς δὲ οὐχ ἡ αὐτὴ οὐδὲ δέκα ταὐτά, ὥσπερ οὐδὲ τρίγωνα τὰ αὐτὰ
5 τὸ ἰσόπλευρον καὶ τὸ σκαληνές. καίτοι σχῆμά γε ταὐτό, ὅτι τρίγωνα ἄμφω· ταὐτὸ γὰρ λέγεται οὗ μὴ διαφέρει διαφορᾷ, ἀλλ' οὐχὶ οὗ διαφέρει, οἷον τρίγωνον τριγώνου διαφορᾷ διαφέρει· τοιγαροῦν ἕτερα τρίγωνα· σχήματος δὲ οὔ, ἀλλ' ἐν τῇ αὐτῇ διαιρέσει καὶ μιᾷ. σχῆμα γὰρ τὸ μὲν
10 τοιόνδε κύκλος, τὸ δὲ τοιόνδε τρίγωνον, τούτου δὲ τὸ μὲν τοι-

16 ὑπὸ eiecit Alex. (apud Simpl). 224a 1 τῷ μετρουμένῳ Torstrik. — 2 αὐτὸς] αὐτὸς ὁ al. — 7 τριγώνου] τριγώνου τριγώνου Torstrik.

όνδε ἰσόπλευρον, τὸ δὲ τοιόνδε σκαληνές. σχῆμα μὲν οὖν τὸ αὐτὸ καὶ τοῦτο (τρίγωνον γάρ), τρίγωνον δ' οὐ τὸ αὐτό. καὶ ὁ ἀριθμὸς δὴ ὁ αὐτός· οὐ γὰρ διαφέρει ἀριθμοῦ διαφορᾷ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν· δεκὰς δ' οὐχ ἡ αὐτή· ἐφ' ὧν γὰρ λέγεται, διαφέρει· τὰ μὲν γὰρ κύνες, τὰ δ' ἵπποι. καὶ περὶ μὲν 15 χρόνου καὶ αὐτοῦ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν οἰκείων τῇ σκέψει εἴρηται.

E.

Μεταβάλλει δὲ τὸ μεταβάλλον πᾶν τὸ μὲν κατὰ συμβεβηκός, οἷον ὅταν λέγωμεν τὸ μουσικὸν βαδίζειν, ὅτι ᾧ συμβέβηκε μουσικῷ εἶναι, τοῦτο βαδίζει· τὸ δὲ τῷ τούτου τι μεταβάλλειν ἁπλῶς λέγεται μεταβάλλειν, οἷον ὅσα λέγεται κατὰ μέρη· ὑγιάζεται γὰρ τὸ σῶμα, ὅτι ὁ ὀφθαλ- 25 μὸς ἢ ὁ θώραξ, ταῦτα δὲ μέρη τοῦ ὅλου σώματος. ἔστι δὲ δή τι ὃ οὔτε κατὰ συμβεβηκὸς κινεῖται οὔτε τῷ ἄλλο τι τῶν αὐτοῦ, ἀλλὰ τῷ αὐτὸ κινεῖσθαι πρῶτον. καὶ τοῦτ' ἐστὶ τὸ καθ' αὐτὸ κινητόν, κατ' ἄλλην δὲ κίνησιν ἕτερον, οἷον ἀλλοιωτόν, καὶ ἀλλοιώσεως ὑγιαντὸν ἢ θερμαντὸν ἕτερον. ἔστι 30 δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ κινοῦντος ὡσαύτως· τὸ μὲν γὰρ κατὰ συμβεβηκὸς κινεῖ, τὸ δὲ κατὰ μέρος τῷ τῶν τούτου τι, τὸ δὲ καθ' αὑτὸ πρῶτον, οἷον ὁ μὲν ἰατρὸς ἰᾶται, ἡ δὲ χεὶρ πλήττει. ἐπεὶ δ' ἔστι μέν τι τὸ κινοῦν πρῶτον, ἔστι δέ τι τὸ κινούμενον, ἔτι ἐν ᾧ, ὁ χρόνος, καὶ παρὰ ταῦτα ἐξ οὗ καὶ εἰς 35 ὅ (πᾶσα γὰρ κίνησις ἔκ τινος καὶ εἴς τι· ἕτερον γὰρ τὸ πρῶ- 224b τον κινούμενον καὶ εἰς ὃ κινεῖται καὶ ἐξ οὗ, οἷον τὸ ξύλον καὶ τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρόν, τούτων δὲ τὸ μὲν ὅ, τὸ δ' εἰς ὅ, τὸ δ' ἐξ οὗ)· ἡ δὴ κίνησις δῆλον ὅτι ἐν τῷ ξύλῳ, οὐκ ἐν τῷ εἴδει· οὔτε γὰρ κινεῖ οὔτε κινεῖται τὸ εἶδος ἢ ὁ τό- 5

21 μεταβάλλει — 35 εἰς ὅ] cf. Metaph. K, 11, 1067a 39—b 9. 224b 4 δὴ] δὲ cod. E. et alius Bekk. et Alex. (γρ) apud. Simpl.

πος ἢ τὸ τοσόνδε, ἀλλ' ἔστι κινοῦν καὶ κινούμενον καὶ εἰς ὃ κινεῖται. μᾶλλον γὰρ εἰς ὃ ἢ ἐξ οὗ κινεῖται, ὀνομάζεται ἡ μεταβολή. διὸ καὶ ἡ φθορὰ εἰς τὸ μὴ ὂν μεταβολή ἐστιν· καίτοι καὶ ἐξ ὄντος μεταβάλλει τὸ φθειρόμενον·
10 καὶ ἡ γένεσις εἰς ὄν, καίτοι καὶ ἐκ μὴ ὄντος. τί μὲν οὖν ἐστὶν ἡ κίνησις, εἴρηται πρότερον· τὰ δ' εἴδη καὶ τὰ πάθη καὶ ὁ τόπος, εἰς ἃ κινοῦνται τὰ κινούμενα, ἀκίνητά ἐστιν, οἷον ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ θερμότης. καίτοι ἀπορήσειεν ἄν τις, εἰ τὰ πάθη κινήσεις, ἡ δὲ λευκότης πάθος· ἔσται γὰρ εἰς κίνησιν
15 μεταβολή. ἀλλ' ἴσως οὐχ ἡ λευκότης κίνησις, ἀλλ' ἡ λεύκανσις. ἔστι δὲ καὶ ἐν ἐκείνοις καὶ τὸ κατὰ συμβεβηκὸς καὶ τὸ κατὰ μέρος καὶ κατ' ἄλλο καὶ τὸ πρώτως καὶ μὴ κατ' ἄλλο, οἷον τὸ λευκαινόμενον εἰς μὲν τὸ νοούμενον μεταβάλλει κατὰ συμβεβηκός (τῷ γὰρ χρώματι συμβέβηκε
20 νοεῖσθαι), εἰς δὲ σῶμα, ὅτι μέρος τὸ λευκὸν τοῦ σώματος [καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην, ὅτι μέρος αἱ Ἀθῆναι τῆς Εὐρώπης], εἰς δὲ τὸ λευκὸν χρῶμα καθ' αὑτό. πῶς μὲν οὖν καθ' αὑτὸ κινεῖται, καὶ πῶς κατὰ συμβεβηκός, καὶ πῶς κατ' ἄλλο τι, [καὶ πῶς τῷ αὐτὸ πρῶτον], καὶ ἐπὶ κινοῦντος καὶ
25 ἐπὶ κινουμένου, δῆλον, καὶ ὅτι ἡ κίνησις οὐκ ἐν τῷ εἴδει ἀλλ' ἐν τῷ κινουμένῳ καὶ κινητῷ κατ' ἐνέργειαν. ἡ μὲν οὖν κατὰ συμβεβηκὸς μεταβολὴ ἀφείσθω· ἐν ἅπασί τε γάρ ἐστι καὶ ἀεὶ καὶ πάντων· ἡ δὲ μὴ κατὰ συμβεβηκὸς οὐκ ἐν ἅπασιν, ἀλλ' ἐν τοῖς ἐναντίοις καὶ ἐν τοῖς μεταξὺ καὶ ἐν ἀντιφάσει.
30 τούτου δὲ πίστις ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς, ἐκ δὲ τοῦ μεταξὺ μεταβάλλει· χρῆται γὰρ αὐτῷ ὡς ἐναντίῳ ὄντι πρὸς ἑκάτερον· ἔστι γάρ πως τὸ μεταξὺ τὰ ἄκρα. διὸ καὶ τοῦτο πρὸς ἐκεῖνα κἀκεῖνα πρὸς τοῦτο λέγεταί πως ἐναντία, οἷον ἡ μέση βαρεῖα

6 κινοῦν κινούμενον εἰς ὃ cod. E. — 11 τὰ δ' — 15 λεύκανσις] cf. Metaph. l. c. ᵇ 9—12. — 17 καὶ κατ' Bonitz. καὶ τὸ κατ' libri. καὶ μὴ Bonitz. καὶ τὸ μὴ libri. — 20 σῶμα] χρῶμα libri. — σώματος] χρώματος libri. — 21 καὶ — Εὐρώπης eiicienda. — 24 καὶ — πρῶτον eiicit Bonitz. τῷ] τὸ libri. — 28 ἡ δὲ — 30 ἐπαγωγῆς] cf. Metaph. l. c. ᵇ 12—14.

πρὸς τὴν νητὴν καὶ ὀξεῖα πρὸς τὴν ὑπάτην, καὶ τὸ φαιὸν λευκὸν πρὸς τὸ μέλαν καὶ μέλαν πρὸς τὸ λευκόν. ἐπεὶ δὲ 35 πᾶσα μεταβολή ἐστιν ἔκ τινος εἴς τι (δηλοῖ δὲ καὶ τοὔνομα· 225a μετ' ἄλλο γάρ τι καὶ τὸ μὲν πρότερον δηλοῖ, τὸ δ' ὕστερον), μεταβάλλοι ἂν τὸ μεταβάλλον τετραχῶς· ἢ γὰρ ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον, ἢ ἐξ ὑποκειμένου εἰς μὴ ὑποκείμενον, ἢ οὐκ ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον, ἢ οὐκ ἐξ ὑπο- 5 κειμένου εἰς μὴ ὑποκείμενον· λέγω δὲ ὑποκείμενον τὸ καταφάσει δηλούμενον. ὥστε ἀνάγκη ἐκ τῶν εἰρημένων τρεῖς εἶναι μεταβολάς, τήν τε ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον, καὶ τὴν ἐξ ὑποκειμένου εἰς μὴ ὑποκείμενον, καὶ τὴν ἐκ μὴ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον. ἡ γὰρ οὐκ ἐξ ὑποκειμένου εἰς 10 μὴ ὑποκείμενον οὐκ ἔστι μεταβολὴ διὰ τὸ μὴ εἶναι κατ' ἀντίθεσιν· οὔτε γὰρ ἐναντία οὔτε ἀντίφασίς ἐστιν. ἡ μὲν οὖν οὐκ ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον μεταβολὴ κατ' ἀντίφασιν γένεσίς ἐστιν, ἡ μὲν ἁπλῶς ἁπλῆ, ἡ δέ τις τινός, οἷον ἡ μὲν ἐκ μὴ λευκοῦ εἰς λευκὸν γένεσις τούτου, ἡ δ' ἐκ τοῦ μὴ ὄντος 15 ἁπλῶς εἰς οὐσίαν γένεσις ἁπλῶς, καθ' ἣν ἁπλῶς γίνεσθαι καὶ οὐ τὶ γίνεσθαι λέγομεν· ἡ δ' ἐξ ὑποκειμένου εἰς οὐχ ὑποκείμενον φθορά, ἁπλῶς μὲν ἐκ τῆς οὐσίας εἰς τὸ μὴ εἶναι, τὶς δὲ ἡ εἰς τὴν ἀντικειμένην ἀπόφασιν, καθάπερ ἐλέχθη καὶ ἐπὶ τῆς γενέσεως. εἰ δὴ τὸ μὴ ὂν λέγεται πλεοναχῶς, 20 καὶ μήτε τὸ κατὰ σύνθεσιν ἢ διαίρεσιν ἐνδέχεται κινεῖσθαι μήτε τὸ κατὰ δύναμιν, τὸ τῷ ἁπλῶς κατ' ἐνέργειαν ὄντι ἀντικείμενον· τὸ μὲν γὰρ μὴ λευκὸν ἢ μὴ ἀγαθὸν ὅμως ἐνδέχεται κινεῖσθαι κατὰ συμβεβηκός (εἴη γὰρ ἂν ἄνθρωπος τὸ μὴ λευκόν), τὸ δ' ἁπλῶς μὴ τόδε οὐδαμῶς· ἀδύνατον γὰρ 25 τὸ μὴ ὂν κινεῖσθαι, εἰ δὲ τοῦτο, καὶ τὴν γένεσιν κίνησιν εἶναι· γίνεται γὰρ τὸ μὴ ὄν. εἰ γὰρ καὶ ὅτι μάλιστα κατὰ συμβεβηκὸς γίνεται, ἀλλ' ὅμως ἀληθὲς εἰπεῖν ὅτι ὑπάρχει

225a 3 μεταβάλλοι — 226a 16 γένεσις] cf. Metaph. 1067b 15 — 1068b 15. — 5 οὐκ ἐξ] ἐξ οὐχ Them. Simpl. — 18 μὲν] μὲν ἡ al.

τὸ μὴ ὂν κατὰ τοῦ γινομένου ἁπλῶς· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἠρε-
30 μεῖν. ταῦτά τε δὴ συμβαίνει δυσχερῆ τῷ κινεῖσθαι τὸ μὴ
ὄν, καὶ εἰ πᾶν τὸ κινούμενον ἐν τόπῳ, τὸ δὲ μὴ ὂν οὐκ ἔστιν
ἐν τόπῳ· εἴη γὰρ ἄν που. οὐδὲ δὴ ἡ φθορὰ κίνησις· ἐναντίον
μὲν γὰρ κινήσει ἢ κίνησις ἢ ἠρεμία, ἡ δὲ φθορὰ γενέσει ἐναν-
τίον. ἐπεὶ δὲ πᾶσα κίνησις μεταβολή τις, μεταβολαὶ δὲ
35 τρεῖς αἱ εἰρημέναι, τούτων δὲ αἱ κατὰ γένεσιν καὶ φθορὰν
225b οὐ κινήσεις, αὗται δ' εἰσὶν αἱ κατ' ἀντίφασιν, ἀνάγκη τὴν
ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον μεταβολὴν κίνησιν εἶναι μό-
νην. τὰ δ' ὑποκείμενα ἢ ἐναντία ἢ μεταξύ· καὶ γὰρ ἡ στέ-
ρησις κείσθω ἐναντίον, καὶ δηλοῦται καταφάσει, τὸ γυμνὸν
5 καὶ νωδὸν καὶ μέλαν. εἰ οὖν αἱ κατηγορίαι διῄρηνται οὐσίᾳ
καὶ ποιότητι καὶ τόπῳ καὶ τῷ ποτὲ καὶ τῷ πρός τι καὶ
τῷ ποσῷ καὶ τῷ ποιεῖν ἢ πάσχειν, ἀνάγκη τρεῖς εἶναι κι-
νήσεις, τήν τε τοῦ ποιοῦ καὶ τὴν τοῦ ποσοῦ καὶ τὴν κατὰ
τόπον.

10 Κατ' οὐσίαν δ' οὐκ ἔστι κίνησις διὰ τὸ μηδὲν εἶναι οὐσίᾳ 2
τῶν ὄντων ἐναντίον. οὐδὲ δὴ τῷ πρός τι· ἐνδέχεται γὰρ θα-
τέρου μεταβάλλοντος ⟨μὴ⟩ ἀληθεύεσθαι θάτερον μηδὲν μεταβάλ-
λον, ὥστε κατὰ συμβεβηκὸς ἡ κίνησις αὐτῶν. οὐδὲ δὴ ποι-
οῦντος καὶ πάσχοντος ἢ κινουμένου καὶ κινοῦντος, ὅτι
15 οὐκ ἔστι κινήσεως κίνησις οὐδὲ γενέσεως γένεσις, οὐδ' ὅλως μετα-
βολὴ μεταβολῆς. πρῶτον μὲν γὰρ διχῶς ἐνδέχεται κινήσεως
εἶναι κίνησιν, ἢ ὡς ὑποκειμένου, οἷον ὁ ἄνθρωπος κινεῖται, ὅτι
ἐκ λευκοῦ εἰς μέλαν μεταβάλλει. ἆρά γε οὕτω καὶ ἡ κίνησις ἢ
θερμαίνεται ἢ ψύχεται ἢ τόπον ἀλλάττει ἢ αὐξάνεται
20 ἢ φθίνει; τοῦτο δὲ ἀδύνατον· οὐ γὰρ τῶν ὑποκειμένων τι ἡ
μεταβολή. ἢ τῷ ἕτερόν τι ὑποκείμενον ἐκ μεταβολῆς με-

225b 4 γυμνὸν] ψυχρὸν Bonitz. — 5 νωδὸν codd. Metaph λευκὸν libri. — 6 τόπῳ cod. E et codd. Metaph. τῷ ποῦ ceteri. — 12 μὴ addidit Schwegler (Metaph.). — 14 ἢ cod. E et codd. Metaph. οὐδὲ παντὸς ceteri. — 19 ἀλλάττει cod. E et codd. Metaph. μεταλλάττει ceteri.

ταβάλλειν εἰς ἕτερον εἶδος, οἷον ἄνθρωπος ἐκ νόσου εἰς ὑγίειαν. ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο δυνατὸν πλὴν κατὰ συμβεβηκός· αὕτη γὰρ ἡ κίνησις ἐξ ἄλλου εἰς ἄλλο ἐστὶ μεταβολή. καὶ ἡ γένεσις δὲ καὶ ἡ φθορὰ ὡσαύτως, πλὴν αἱ μὲν εἰς ἀντι- 25
κείμενα ὡδί, ἡ δὲ κίνησις οὐχ ὁμοίως. ἅμα οὖν μεταβάλλει ἐξ ὑγιείας εἰς νόσον καὶ ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς μεταβολῆς εἰς ἄλλην. δῆλον δὴ ὅτι ὅταν νοσήσῃ, μεταβεβληκὸς ἔσται εἰς ὁποιανοῦν· ἐνδέχεται γὰρ ἠρεμεῖν. καὶ ἔτι εἰς μὴ τὴν τυχοῦσαν ἀεί, κἀκείνη ἔκ τινος εἴς τι ἕτερον. ὥστε καὶ ἡ ἀντι- 30
κειμένη ἔσται ἡ ὑγίανσις· ἀλλὰ τῷ συμβεβηκέναι, οἷον εἰ ἐξ ἀναμνήσεως εἰς λήθην μεταβάλλει, ὅτι ᾧ ὑπάρχει, ἐκεῖνο μεταβάλλει ὁτὲ μὲν εἰς ἐπιστήμην ὁτὲ δ' εἰς ὑγίειαν. ἔτι εἰς ἄπειρον βαδιεῖται, εἰ ἔσται μεταβολῆς μεταβολὴ καὶ γενέσεως γένεσις. ἀνάγκη δὴ καὶ τὴν προτέραν, εἰ ἡ ὑστέρα 35
ἔσται, οἷον εἰ ἡ ἁπλῆ γένεσις ἐγίνετό ποτε, καὶ τὸ γινόμενον 226a
ἐγίνετο, ὥστε οὔπω ἦν γιγνόμενον ἁπλῶς, ἀλλά τι γιγνόμενον γιγνόμενον· εἰ δὴ καὶ τοῦτ' ἐγίνετό ποτε, ὥστ' οὐκ ἦν πω τότε γινόμενον. ἐπεὶ δὲ τῶν ἀπείρων οὐκ ἔστι τι πρῶτον, οὐκ ἔσται τὸ πρῶτον, ὥστ' οὐδὲ τὸ ἐχόμενον. οὔτε γί- 5
νεσθαι οὖν οὔτε κινεῖσθαι οἷόν τε οὔτε μεταβάλλειν οὐδέν. ἔτι τοῦ αὐτοῦ κίνησις ἡ ἐναντία καὶ ἔτι ἠρέμησις καὶ γένεσις καὶ φθορά, ὥστε τὸ γινόμενον ὅταν γένηται γινόμενον, τότε φθείρεται· οὔτε γὰρ εὐθὺς γινόμενον οὔθ' ὕστερον· εἶναι γὰρ

24 *ἄλλου* cod. *E* et codd. Metaph. *ἄλλου εἴδους* ceteri. — 28 *δὴ* cod. *E* et duo alii et codd. Metaph. *δ'* ceteri — 31 *ἡ ὑγίανσις*] *ὑγίανσις* Simpl. 226ᵃ 2 *ἐγίνετο*] *ἁπλῶς ἐγίνετο* codd. Metaph. *γιγνόμενον* — 3 *εἰ δὴ* Bonitz. *γιγνόμενον ἁπλῶς, ἀλλὰ γιγνόμενον τὸ ἤδη* cod. *E*. *γιγνόμενον ἁπλῶς, ἀλλὰ τὶ γιγνόμενον καὶ γιγνόμενον ἤδη* ceteri et nonnulli codd. Metaph. *γιγνόμενον* (vel *τὸ γιγνόμενον*) *ἁπλῶς, ἀλλά τι γιγνόμενον, εἰ δὴ* alii codd. Metaph. *γινόμενον ἁπλῶς, ἀλλὰ γινόμενον ἤδη* Aspasius (apud Simpl.). *τὸ γινόμενον ἁπλῶς, ἀλλά τι γινόμενον ἤδη* Alex. (γρ) apud Simpl. *ἤδη, ἀλλὰ γινόμενον ἦν γινόμενον ἤδη* Alex. (γρ) apud Simpl. Solum *ἤδη* omissis ceteris Alexander ipse scripsit. 3 *τοῦτ'* Bonitz cum codd. Metaph. *πάλιν τοῦτ'* libri. — 8 *γένηται* cod. *E* et codd. Metaph. *γίγνηται* al.

10 δεῖ τὸ φθειρόμενον. ἔτι ὕλην δεῖ ὑπεῖναι καὶ τῷ γινομένῳ καὶ τῷ μεταβάλλοντι. τίς οὖν ἔσται; ὥσπερ τὸ ἀλλοιωτὸν ἢ σῶμα ἢ ψυχή, οὕτω τί τὸ γινόμενον κίνησις ἢ γένεσις, καὶ πάλιν τί εἰς ὃ κινοῦνται; δεῖ γὰρ εἶναί τι τὴν τοῦδε ἐκ τοῦδε εἰς τόδε κίνησιν καὶ μὴ κίνησιν ἢ γένεσιν. ἅμα δὲ πῶς καὶ 15 ἔσται; οὐ γὰρ ἔσται μάθησις ἡ τῆς μαθήσεως γένεσις, ὥστ' οὐδὲ γενέσεως γένεσις <γένεσις>, οὐδέ τις τινός. ἔτι εἰ τρία εἴδη κινήσεώς ἐστι, τούτων τινὰ ἀνάγκη εἶναι καὶ τὴν ὑποκειμένην φύσιν καὶ εἰς ἃ κινοῦνται, οἷον τὴν φορὰν ἀλλοιοῦσθαι ἢ φέρεσθαι. ὅλως δ' ἐπεὶ κινεῖται πᾶν τριχῶς, ἢ κατὰ συμ-20 βεβηκὸς ἢ τῷ μέρος τι ἢ τῷ καθ' αὑτό, κατὰ συμβεβηκὸς μόνον ἂν ἐνδέχοιτο μεταβάλλειν τὴν μεταβολήν, οἷον εἰ ὁ ὑγιαζόμενος τρέχοι ἢ μανθάνοι· τὴν δὲ κατὰ συμβεβηκὸς ἀφεῖμεν πάλαι. ἐπεὶ δὲ οὔτε οὐσίας οὔτε τοῦ πρός τι οὔτε τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν, λείπεται κατὰ τὸ ποιὸν καὶ 25 ποσὸν καὶ τὸ ποῦ κίνησιν εἶναι μόνον· ἐν ἑκάστῳ γάρ ἐστι τούτων ἐναντίωσις. ἡ μὲν οὖν κατὰ τὸ ποιὸν κίνησις ἀλλοίωσις ἔστω· τοῦτο γὰρ ἐπέζευκται κοινὸν ὄνομα. λέγω δὲ τὸ ποιὸν οὐ τὸ ἐν τῇ οὐσίᾳ (καὶ γὰρ ἡ διαφορὰ ποιότης) ἀλλὰ τὸ παθητικόν, καθ' ὃ λέγεται πάσχειν ἢ ἀπαθὲς εἶναι. ἡ δὲ 30 κατὰ τὸ ποσόν, τὸ μὲν κοινὸν ἀνώνυμον, καθ' ἑκάτερον δ' αὔξησις καὶ φθίσις, ἡ μὲν εἰς τὸ τέλειον μέγεθος αὔξησις, ἡ δ' ἐκ τούτου φθίσις. ἡ δὲ κατὰ τόπον καὶ τὸ κοινὸν καὶ τὸ ἴδιον ἀνώνυμος, ἔστω δὲ φορὰ καλουμένη τὸ κοινόν· καίτοι λέγεταί γε ταῦτα φέρεσθαι μόνον κυρίως, ὅταν μὴ ἐφ'

11 τῷ om. cod. E et codd. Metaph. — 12 τί unus cod. et codd. Metaph., Bonitz. δὴ cod. E et alius, om. ceteri. — 14 καὶ — ἢ] τε καὶ Simpl. (γρ). ἢ γένεσιν om. Alex. (γρ) ap. Simpl. πῶς καὶ] καὶ πῶς Simpl. (γρ). — 16 alterum γένεσις addidi. — 17 καὶ τὴν] τὴν al. — 19 πᾶν] τὸ κινούμενον πᾶν al. κατὰ] τῷ κατὰ al. — 21 μόνον] μόνως Simpl. οἷον — μανθάνοι] εἰ συμβαίνει τινὶ τροχάσαντι ὑγιαίνειν, οἷον ὁ ὑγιαζόμενος τρέχει ἢ μανθάνει Alex. (γρ) ap. Simpl. — 23 ἐπεὶ — 29 εἶναι] cf. Metaph. l. c. 1068b 15—20. — 24 ποιὸν καὶ ποσὸν] ποιὸν καὶ τὸ ποσὸν al. — 34 μόνον] μόνα al. ἐπ' αὐτοῖς al.

αὐτοῖς ἢ τὸ στῆναι τοῖς μεταβάλλουσι τὸν τόπον, καὶ ὅσα 35
μὴ αὐτὰ ἑαυτὰ κινεῖ κατὰ τόπον. ἡ δ' ἐν τῷ αὐτῷ εἴδει 188a
μεταβολὴ ἐπὶ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀλλοίωσίς ἐστιν. ἡ γὰρ
ἐξ ἐναντίου ἢ εἰς ἐναντίον κίνησίς ἐστιν, ἢ ἁπλῶς ἢ πῇ· ἐπὶ
μὲν γὰρ τὸ ἧττον ἰοῦσα εἰς τοὐναντίον λεχθήσεται μεταβάλ-
λειν, ἐπὶ δὲ τὸ μᾶλλον ὡς ἐκ τοὐναντίου εἰς τὸ αὐτό. 5
διαφέρει γὰρ οὐδὲν πῇ μεταβάλλειν ἢ ἁπλῶς, πλὴν πῇ
δεήσει τἀναντία ὑπάρχειν· τὸ δὲ μᾶλλον καὶ ἧττόν ἐστι τὸ
πλέον ἢ ἔλαττον ἐνυπάρχειν τοὐναντίου καὶ μή. ὅτι
μὲν οὖν αὗται τρεῖς μόναι κινήσεις εἰσίν, ἐκ τούτων δῆ-
λον· ἀκίνητον δ' ἐστὶ τό τε ὅλως ἀδύνατον κινηθῆναι, ὥσπερ 10
ὁ ψόφος ἀόρατος, καὶ τὸ ἐν πολλῷ χρόνῳ μόλις κινούμε-
νον ἢ τὸ βραδέως ἀρχόμενον, ὃ λέγεται δυσκίνητον, καὶ τὸ
πεφυκὸς μὲν κινεῖσθαι καὶ δυνάμενον, μὴ κινούμενον δὲ τότε
ὅτε πέφυκε καὶ οὗ καὶ ὥς, ὅπερ ἠρεμεῖν καλῶ τῶν ἀκινή-
των μόνον· ἐναντίον γὰρ ἠρεμία κινήσει, ὥστε στέρησις ἂν εἴη 15
τοῦ δεκτικοῦ. τί μὲν οὖν ἐστι κίνησις καὶ τί ἠρεμία, καὶ πόσαι
μεταβολαὶ καὶ ποῖαι κινήσεις, φανερὸν ἐκ τῶν εἰρημένων.

3 Μετὰ δὲ ταῦτα λέγωμεν τί ἐστι τὸ ἅμα καὶ χωρίς,
καὶ τί τὸ ἅπτεσθαι, καὶ τί τὸ μεταξὺ καὶ τί τὸ ἐφεξῆς
καὶ τί τὸ ἐχόμενον καὶ συνεχές, καὶ τοῖς ποίοις ἕκαστον 20
τούτων ὑπάρχειν πέφυκεν. ἅμα μὲν οὖν λέγω ταῦτ' εἶναι
κατὰ τόπον, ὅσα ἐν ἑνὶ τόπῳ ἐστὶ πρώτῳ, χωρὶς δὲ ὅσα
ἐν ἑτέρῳ, ἅπτεσθαι δὲ ὧν τὰ ἄκρα ἅμα, μεταξὺ δὲ
εἰς ὃ πέφυκε πρότερον ἀφικνεῖσθαι τὸ μεταβάλλον ἢ εἰς ὃ
ἔσχατον μεταβάλλει κατὰ φύσιν συνεχῶς μεταβάλλον, 25
ἐν ἐλαχίστοις δ' ἐστὶ τὸ μεταξὺ τρισίν· ἔσχατον μὲν γάρ
ἐστι τῆς μεταβολῆς τὸ ἐναντίον, συνεχῶς δὲ κινεῖται τὸ μη-

226ᵇ 3 ἢ εἰς] εἰς al. — 5 εἰς τὸ αὐτὸ] εἰς αὐτὸ Torstrik. — 7 ἐστι τὸ] ἐστι τῷ al. — 10 ἀκίνητον — 16 δεκτικοῦ] cf. Metaph. l. c. b 20—25. — 21 ἅμα — 25 μεταβάλλον] cf. Metaph. b 26—30. λέγω] λέγεται al. — 24 πρότερον Themist. et codd. Metaph., Bonitz. πρῶτον libri. ἢ εἰς — 25 μεταβάλλον eiicit Zeller.

θὲν ἢ ὅτι ὀλίγιστον διαλεῖπον τοῦ πράγματος, μὴ τοῦ χρόνου (οὐδὲν γὰρ κωλύει διαλείποντα, καὶ εὐθὺς δὲ μετὰ τὴν ὑπά-
30 την φθέγξασθαι τὴν νεάτην) ἀλλὰ τοῦ πράγματος, ἐν ᾧ κινεῖται. τοῦτο δὲ ἔν τε ταῖς κατὰ τόπον καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις μεταβολαῖς φανερόν. ἐναντίον δὲ κατὰ τόπον τὸ κατ' εὐθεῖαν ἀπέχον πλεῖστον· ἡ γὰρ ἐλαχίστη πεπέρανται, μέτρον δὲ τὸ πεπερασμένον. ἐφεξῆς δὲ οὗ μετὰ τὴν ἀρχὴν
35 ὄντος ἢ θέσει ἢ εἴδει ἢ ἄλλῳ τινὶ οὕτως ἀφορισθέντος
227 a μηδὲν μεταξύ ἐστι τῶν ἐν ταὐτῷ γένει καὶ οὗ ἐφεξῆς ἐστίν. λέγω δ' οἷον γραμμὴ γραμμῆς ἢ γραμμαί, ἢ μονάδος μονὰς ἢ μονάδες, ἢ οἰκίας οἰκία. ἄλλο δ' οὐδὲν κωλύει μεταξὺ εἶναι· τὸ γὰρ ἐφεξῆς τινὸς ἐφεξῆς καὶ ὕστερόν τι· οὐ
5 γὰρ τὸ ἓν ἐφεξῆς τῶν δύο, οὐδ' ἡ νουμηνία τῆς δευτέρας ἐφεξῆς, ἀλλὰ ταῦτ' ἐκείνων. ἐχόμενον δὲ ὃ ἂν ἐφεξῆς ὂν ἅπτηται. ἐπεὶ δὲ πᾶσα μεταβολὴ ἐν τοῖς ἀντικειμένοις, τὰ δ' ἀντικείμενα τά τε ἐναντία καὶ ἀντίφασις, ἀντιφάσεως δ' οὐδὲν ἀνὰ μέσον, φανερὸν ὅτι ἐν τοῖς ἐναντίοις
10 ἔσται τὸ μεταξύ. τὸ δὲ συνεχὲς ἔστι μὲν ὅπερ ἐχόμενόν τι, λέγω δ' εἶναι συνεχές, ὅταν ταὐτὸ γένηται καὶ ἓν τὸ ἑκατέρου πέρας οἷς ἅπτονται, καὶ ὥσπερ σημαίνει τοὔνομα, συνέχηται. τοῦτο δ' οὐχ οἷόν τε δυοῖν ὄντοιν εἶναι τοῖν ἐσχάτοιν. τούτου δὲ διωρισμένου φανερὸν ὅτι ἐν τούτοις ἐστὶ τὸ συνεχές, ἐξ
15 ὧν ἕν τι πέφυκε γίνεσθαι κατὰ τὴν σύναψιν. καὶ ὥς ποτε γίνεται τὸ συνέχον ἕν, οὕτω καὶ τὸ ὅλον ἔσται ἕν, οἷον ἢ γόμφῳ ἢ κόλλῃ ἢ ἁφῇ ἢ προσφύσει. φανερὸν δὲ καὶ ὅτι πρῶτον τὸ ἐφεξῆς ἐστίν· τὸ μὲν γὰρ ἁπτόμενον ἐφεξῆς

28 ὅτι] τὸ al. — 32 ἐναντίον — 227a 31 ἀνάγκη] cf. Metaph. l. c. 1068b 30 — 1069a 14. — 35 ὄντος cod. E et codd. Metaph. μόνον ὄντος al. cum Alexandro (ap. Simpl.). εἴδει cod. E et Simpl. et codd. Metaph. φύσει al. 227a 4 τινὸς codd. Metaph. τινὶ libri. — 5 τῶν δύο cod. E et codd. Metaph. τοῖν δυοῖν al. — 7 ἐπεὶ δὲ — 10 μεταξύ transponenda post 226b 32 φανερόν. — 8 ἀντίφασις cod. E et codd. Metaph. τὰ κατὰ ἀντίφασιν al.

ἀνάγκη εἶναι, τὸ δ' ἐφεξῆς οὐ πᾶν ἅπτεσθαι· διὸ καὶ ἐν προτέροις τῷ λόγῳ τὸ ἐφεξῆς ἐστίν, οἷον ἐν ἀριθμοῖς, ἁφὴ δ' 20 οὐκ ἔστιν. καὶ εἰ μὲν συνεχές, ἀνάγκη ἅπτεσθαι, εἰ δ' ἅπτεται, οὔπω συνεχές· οὐ γὰρ ἀνάγκη ἓν εἶναι αὐτῶν τὰ ἄκρα, εἰ ἅμα εἶεν· ἀλλ' εἰ ἕν, ἀνάγκη καὶ ἅμα. ὥστε ἡ σύμφυσις ὑστάτη κατὰ τὴν γένεσιν· ἀνάγκη γὰρ ἅψασθαι, εἰ συμφύσεται τὰ ἄκρα· τὰ δὲ ἁπτόμενα οὐ πάντα συμπέ- 25 φυκεν· ἐν οἷς δὲ μή ἐστιν ἁφή, δῆλον ὅτι οὐκ ἔστιν οὐδὲ σύμφυσις ἐν τούτοις. ὥστ' εἰ ἔστι στιγμὴ καὶ μονὰς οἵας λέγουσι κεχωρισμένας, οὐχ οἷόν τε εἶναι μονάδα καὶ στιγμὴν τὸ αὐτό· ταῖς μὲν γὰρ ὑπάρχει τὸ ἅπτεσθαι, ταῖς δὲ μονάσι τὸ ἐφεξῆς. καὶ τῶν μὲν ἐνδέχεται εἶναί τι μεταξύ 30 (πᾶσα γὰρ γραμμὴ μεταξὺ στιγμῶν), τῶν δ' οὐκ ἀνάγκη· οὐδὲν γὰρ μεταξὺ δυάδος καὶ μονάδος. τί μὲν οὖν ἐστὶ τὸ ἅμα καὶ χωρίς, καὶ τί τὸ ἅπτεσθαι, καὶ τί τὸ μεταξὺ καὶ τὸ ἐφεξῆς, καὶ τί τὸ ἐχόμενον καὶ τὸ συνεχές, καὶ τοῖς 227b ποίοις ἕκαστον τούτων ὑπάρχει, εἴρηται.

4 Μία δὲ κίνησις λέγεται πολλαχῶς· τὸ γὰρ ἓν πολλαχῶς λέγομεν. γένει μὲν οὖν μία κατὰ τὰ σχήματα τῆς κατηγορίας ἐστίν· φορὰ μὲν γὰρ πάσῃ φορᾷ τῷ γένει μία, 5 ἀλλοίωσις δὲ φορᾶς ἑτέρα τῷ γένει. εἴδει δὲ μία, ὅταν τῷ γένει μία οὖσα καὶ ἐν ἀτόμῳ εἴδει ᾖ. οἷον χρώματος μέν εἰσι διαφοραί· τοιγαροῦν ἄλλη τῷ εἴδει μέλανσις καὶ λεύκανσις· πᾶσα δ' οὖν λεύκανσις πάσῃ λευκάνσει ἡ αὐτὴ κατ' εἶδος ἔσται καὶ πᾶσα μέλανσις μελάνσει. λευκότητος δ' οὐκ- 10 έτι· διὸ τῷ εἴδει μία λεύκανσις λευκάνσει πάσῃ. εἰ δ' ἔστιν ἅτθ' ἃ καὶ γένη ἅμα καὶ εἴδη ἐστίν, δῆλον ὡς ἔστιν ὡς εἴδει μία ἔσται, ἁπλῶς δὲ μία εἴδει οὔ, οἷον ἡ μάθησις, εἰ ἡ ἐπιστήμη

31 πάσης γὰρ γραμμῆς μεταξὺ στιγμή Simpl. (γρ). 227ᵇ 1 τὸ συνεχές] συνεχές al. — 9 δ' οὖν] οὖν al. — 10 λευκότητος — 11 πάσῃ] λευκότητος δὲ οὐκ ἔστι, διόπερ εἴδει μία πως λεύκανσις λευκάνσει Simpl. addens, in aliquot exemplaribus haec omitti. — 12 ὡς ἔστιν ὡς cod. E. ὡς al. εἴδει] εἴδει πως Them., Simpl.

εἶδος μὲν ὑπολήψεως, γένος δὲ τῶν ἐπιστημῶν. ἀπορήσειε
15 δ' ἄν τις εἰ εἴδει μία κίνησις, ὅταν ἐκ τοῦ αὐτοῦ τὸ αὐτὸ εἰς
τὸ αὐτὸ μεταβάλλῃ, οἷον ἡ μία στιγμὴ ἐκ τοῦδε τοῦ τόπου
εἰς τόνδε τὸν τόπον πάλιν καὶ πάλιν. εἰ δὲ τοῦτ', ἔσται ἡ
κυκλοφορία τῇ εὐθυφορίᾳ ἡ αὐτὴ καὶ ἡ κύλισις τῇ βαδίσει.
ἢ διώρισται τὸ ἐν ᾧ ἂν ἕτερον ᾖ τῷ εἴδει, ὅτι ἑτέρα κίνησις,
20 τὸ δὲ περιφερὲς τοῦ εὐθέος ἕτερον τῷ εἴδει. γένει μὲν οὖν καὶ
εἴδει κίνησις μία οὕτως, ἁπλῶς δὲ μία κίνησις ἡ τῇ οὐσίᾳ
μία καὶ τῷ ἀριθμῷ· τίς δ' ἡ τοιαύτη, δῆλον διελομένοις.
τρία γάρ ἐστι τὸν ἀριθμὸν περὶ ἃ λέγομεν τὴν κίνησιν, ὃ καὶ
ἐν ᾧ καὶ ὅτε. λέγω δ', ὅτι ἀνάγκη εἶναί τι τὸ κινούμενον,
25 οἷον ἄνθρωπον ἢ χρυσόν, καὶ ἔν τινι τοῦτο κινεῖσθαι, οἷον ἐν
τόπῳ ἢ ἐν πάθει, καὶ ποτέ· ἐν χρόνῳ γὰρ πᾶν κινεῖται.
τούτων δὲ τὸ μὲν εἶναι τῷ γένει ἢ τῷ εἴδει μίαν ἐστὶν ἐν τῷ
πράγματι ἐν ᾧ κινεῖται, τὸ δ' ἐχόμενον ἦν ἐν τῷ χρόνῳ,
τὸ δ' ἁπλῶς μίαν ἐν ἅπασι τούτοις· καὶ ἐν ᾧ γὰρ ἓν δεῖ
30 εἶναι καὶ ἄτομον, οἷον τὸ εἶδος, καὶ τὸ ὅτε, οἷον τὸν χρόνον
ἕνα καὶ μὴ διαλείπειν, καὶ τὸ κινούμενον ἓν ὂν μὴ κατὰ
συμβεβηκός, ὥσπερ τὸ λευκὸν μελαίνεσθαι καὶ Κορίσκον βα-
δίζειν· ἓν δὲ Κορίσκος καὶ λευκόν, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός·
228a μηδὲ κοινόν· εἴη γὰρ ἂν ἅμα δύο ἀνθρώπους ὑγιάζεσθαι τὴν
αὐτὴν ὑγίανσιν, οἷον ὀφθαλμίας· ἀλλ' οὐ μία αὕτη, ἀλλ'
εἴδει μία. τὸ δὲ Σωκράτη τὴν αὐτὴν μὲν ἀλλοίωσιν ἀλλοι-
οῦσθαι τῷ εἴδει, ἐν ἄλλῳ δὲ χρόνῳ καὶ πάλιν ἐν ἄλλῳ, εἰ
5 μὲν ἐνδέχεται τὸ φθαρὲν πάλιν ἓν γίνεσθαι τῷ ἀριθμῷ, εἴη
ἂν καὶ αὕτη μία, εἰ δὲ μή, ἡ αὐτὴ μέν, μία δ' οὔ. ἔχει
δ' ἀπορίαν ταύτῃ παραπλησίαν καὶ πότερον μία ἡ ὑγίεια
καὶ ὅλως αἱ ἕξεις καὶ τὰ πάθη τῇ οὐσίᾳ εἰσὶν ἐν τοῖς σώ-
μασιν· κινούμενα γὰρ φαίνεται τὰ ἔχοντα καὶ ῥέοντα. εἰ δὴ
10 ἡ αὐτὴ καὶ μία ἡ ἕωθεν καὶ νῦν ὑγίεια, διὰ τί οὐκ ἂν καὶ

24 ὅτι] ὅ, ὅτι al. — 28 κινεῖται — χρόνῳ] Bonitz conii-
cit: κινεῖται, τὸ δὲ τῷ ὑποκειμένῳ μίαν ἐν τῷ πράγματι ὃ κι-
νεῖται, τὸ δὲ τῷ ὅτε μίαν εἶναι ἐν τῷ χρόνῳ. — 31 ὂν] εἶναι al.

ὅταν διαλιπὼν λάβῃ πάλιν τὴν ὑγίειαν, καὶ αὕτη κἀκείνη μία τῷ ἀριθμῷ ἂν εἴη; ὁ γὰρ αὐτὸς λόγος· πλὴν τοσοῦτον διαφέρει, ὅτι εἰ μὲν δύο, δι' αὐτὸ τοῦτο, ὡς τῷ ἀριθμῷ μία, καὶ τὰς ἕξεις ἀνάγκη· μία γὰρ ἀριθμῷ ἐνέργεια ἑνὸς ἀριθμῷ. εἰ δ' ἡ ἕξις μία, ἴσως οὐκ ἄν τῳ δόξειέ πω μία 15 καὶ ἡ ἐνέργεια εἶναι. ὅταν γὰρ παύσηται βαδίζων, οὐκέτι ἐστὶν ἡ βάδισις, πάλιν δὲ βαδίζοντος ἔσται. εἰ δ' οὖν μία καὶ ἡ αὐτή, ἐνδέχοιτ' ἂν τὸ αὐτὸ ἓν καὶ φθείρεσθαι καὶ εἶναι πολλάκις. αὗται μέν εἰσιν αἱ ἀπορίαι ἔξω τῆς νῦν σκέψεως· ἐπεὶ δὲ συνεχὴς πᾶσα κίνησις, τήν τε ἁπλῶς 20 μίαν ἀνάγκη καὶ συνεχῆ εἶναι, εἴπερ πᾶσα διαιρετή, καὶ εἰ συνεχής, μίαν. οὐ γὰρ πᾶσα γένοιτ' ἂν συνεχὴς πάσῃ, ὥσπερ οὐδ' ἄλλο οὐδὲν τῷ τυχόντι τὸ τυχόν, ἀλλ' ὅσων ἓν τὰ ἔσχατα. ἔσχατα δὲ τῶν μὲν οὐκ ἔστι, τῶν δ' ἐστὶν ἄλλα τῷ εἴδει καὶ ὁμώνυμα· πῶς γὰρ ἂν ἅψαιτο ἢ ἓν γένοιτο 25 τὸ ἔσχατον γραμμῆς καὶ βαδίσεως; ἐχόμεναι μὲν οὖν εἶεν ἂν καὶ αἱ μὴ αὐταὶ τῷ εἴδει μηδὲ τῷ γένει· δραμὼν γὰρ ἄν τις πυρέξειεν εὐθύς, καὶ οἷον ἡ λαμπὰς ἐκ διαδοχῆς φορὰ ἐχομένη, συνεχὴς δ' οὔ. κεῖται γὰρ τὸ συνεχές, ὧν τὰ ἔσχατα ἕν. ὥστ' ἐχόμεναι καὶ ἐφεξῆς εἰσὶ τῷ τὸν χρό- 30 νον εἶναι συνεχεῖς, συνεχὲς δὲ τῷ τὰς κινήσεις· τοῦτο δ', ὅταν ἓν τὸ ἔσχατον γένηται ἀμφοῖν. διὸ ἀνάγκη τὴν αὐτὴν 228b εἶναι τῷ εἴδει καὶ ἑνὸς καὶ ἐν ἑνὶ χρόνῳ τὴν ἁπλῶς συνεχῆ κίνησιν καὶ μίαν, τῷ χρόνῳ μέν, ὅπως μὴ ἀκινησία μεταξὺ ᾖ· ἐν τῷ διαλείποντι γὰρ ἠρεμεῖν ἀνάγκη. πολλαὶ οὖν καὶ οὐ μία ἡ κίνησις, ὧν ἐστὶν ἠρεμία μεταξύ. ὥστε εἴ τις 5

228a 13 δι' cod. E et Simpl. τὸ al. δι' αὐτὸ τοῦτο ὡς] οὕτω Alex. ap. Simpl. ἀριθμῷ cod. E et Alex. ἀριθμῷ μία al. — 14 ἐνέργεια] ὑγίεια Hayduck. — 18 ἡ αὐτή] αὕτη Hayduck. ἓν] καὶ ἓν al. — 22 μίαν Themist., Bonitz. μία libri. — 29 φορὰ] φορᾷ et φορᾶς Simpl. (γρ). — 30 ἐχόμεναι cod. E et Them., Simpl., Bonitz. ἐχόμενα al. — 31 συνεχεῖς Them., Simpl., Bonitz. συνεχῆ libri. 228b 1 γένηται Torstrik. γίνηται Bekker fortasse errore typogr.

κίνησις στάσει διαλαμβάνεται, οὐ μία οὐδὲ συνεχής· διαλαμβάνεται δέ, εἰ μεταξὺ χρόνος. τῆς δὲ τῷ εἴδει μὴ μιᾶς, καὶ εἰ μὴ διαλείπεται ὁ χρόνος, ὁ μὲν χρόνος εἷς, τῷ εἴδει δ' ἡ κίνησις ἄλλη· τὴν μὲν γὰρ μίαν ἀνάγκη
10 καὶ τῷ εἴδει μίαν εἶναι, ταύτην δ' ἁπλῶς μίαν οὐκ ἀνάγκη. τίς μὲν οὖν κίνησις ἁπλῶς μία, εἴρηται· ἔτι δὲ λέγεται μία καὶ ἡ τέλειος, ἐάν τε κατὰ γένος ἐάν τε κατ' εἶδος ᾖ ἐάν τε κατ' οὐσίαν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τὸ τέλειον καὶ ὅλον τοῦ ἑνός. ἔστι δ' ὅτε κἂν ἀτελὴς ᾖ μία λέγεται, ἐὰν ᾖ
15 μόνον συνεχής. ἔτι δ' ἄλλως παρὰ τὰς εἰρημένας λέγεται μία κίνησις ἡ ὁμαλής. ἡ γὰρ ἀνώμαλος ἔστιν ὡς οὐ δοκεῖ μία, ἀλλὰ μᾶλλον ἡ ὁμαλής, ὥσπερ ἡ εὐθεῖα. ἡ γὰρ ἀνώμαλος <ἀνωμάλως> διαιρετή. ἔοικε δὲ διαφέρειν ὡς τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον. ἔστι δ' ἐν ἁπάσῃ κινήσει τὸ ὁμαλῶς ἢ μή· καὶ γὰρ
20 ἂν ἀλλοιοῖτο ὁμαλῶς, καὶ φέροιτο ἐφ' ὁμαλοῦ οἷον κύκλου ἢ εὐθείας, καὶ περὶ αὔξησιν ὡσαύτως καὶ φθίσιν. ἀνωμαλίας δ' ἐστὶ διαφορὰ ὁτὲ μὲν ἐφ' ᾧ κινεῖται· ἀδύνατον γὰρ ὁμαλὴν εἶναι τὴν κίνησιν μὴ ἐπὶ ὁμαλῷ μεγέθει, οἷον ἡ τῆς κεκλασμένης κίνησις ἢ ἡ τῆς ἕλικος ἢ ἄλλου μεγέθους, ὧν
25 μὴ ἐφαρμόττει τὸ τυχὸν ἐπὶ τὸ τυχὸν μέρος. ὁτὲ δὲ οὔτε ἐν τῷ ποῦ οὔτ' ἐν τῷ ποτὲ οὔτε εἰς ὅ, ἀλλ' ἐν τῷ ὥς. ταχυτῆτι γὰρ καὶ βραδυτῆτι ἐνίοτε διώρισται· ἧς μὲν γὰρ τὸ αὐτὸ τάχος, ὁμαλής, ἧς δὲ μή, ἀνώμαλος. διὸ οὐκ εἴδη κινήσεως οὐδὲ διαφοραὶ τάχος καὶ βραδυτής, ὅτι πάσαις
30 ἀκολουθεῖ ταῖς διαφόροις κατ' εἶδος. ὥστ' οὐδὲ βαρύτης καὶ κουφότης ἡ εἰς τὸ αὐτό, οἷον γῆς πρὸς αὑτὴν ἢ πυρὸς πρὸς
229a αὐτό. μία μὲν οὖν ἡ ἀνώμαλος τῷ συνεχής, ἧττον δέ, ὅπερ τῇ κεκλασμένῃ συμβαίνει φορᾷ· τὸ δ' ἧττον μίξις ἀεὶ τοῦ ἐναντίου. εἰ δὲ πᾶσαν τὴν μίαν ἐνδέχεται καὶ ὁμαλὴν εἶναι καὶ μή, οὐκ ἂν εἴησαν αἱ μὴ κατ' εἶδος ἐχόμεναι αὗται

8 μιᾶς] μιᾶς οὔ al. μὲν Bonitz. μὲν γὰρ libri. — 18 ἀνωμάλως addidi. — 20 ὁμαλοῦ] ὁμαλοῦς et ὁμαλῷ Simpl. (γρ). — 21 αὔξησιν] αὔξην al.

μία καὶ συνεχής· πῶς γὰρ ἂν εἴη ὁμαλὴς ἡ ἐξ ἀλλοιώ- 5
σεως συγκειμένη καὶ φορᾶς; δέοι γὰρ ἂν ἐφαρμόττειν.

5 Ἔτι δὲ διοριστέον ποία κίνησις ἐναντία κινήσει, καὶ περὶ
μονῆς τὸν αὐτὸν τρόπον. διαιρετέον δὲ πρῶτον πότερον
ἐναντία κίνησις ἡ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τῇ εἰς τὸ αὐτό, οἷον ἡ ἐξ ὑγι-
είας τῇ εἰς ὑγίειαν, οἷον καὶ γένεσις καὶ φθορὰ δοκεῖ, ἢ ἡ 10
ἐξ ἐναντίων, οἷον ἡ ἐξ ὑγιείας τῇ ἐκ νόσου, ἢ ἡ εἰς ἐναντία,
οἷον ἡ εἰς ὑγίειαν τῇ εἰς νόσον, ἢ ἡ ἐξ ἐναντίου τῇ εἰς ἐναν-
τίον, οἷον ἡ ἐξ ὑγιείας τῇ εἰς νόσον, ἢ ἡ ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναν-
τίον τῇ ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον, οἷον ἡ ἐξ ὑγιείας εἰς νόσον
τῇ ἐκ νόσου εἰς ὑγίειαν. ἀνάγκη γὰρ ἢ ἕνα τινὰ τούτων εἶναι 15
τῶν τρόπων ἢ πλείους· οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλως ἀντιθεῖναι. ἔστι
δ' ἡ μὲν ἐξ ἐναντίου τῇ εἰς ἐναντίον οὐκ ἐναντία, οἷον ἡ ἐξ
ὑγιείας τῇ εἰς νόσον· ἡ αὐτὴ γὰρ καὶ μία. τὸ μέντοι γ' εἶ-
ναι οὐ ταὐτὸ αὐταῖς, ὥσπερ οὐ ταὐτὸ τὸ ἐξ ὑγιείας μετα-
βάλλειν καὶ τὸ εἰς νόσον. οὐδ' ἡ ἐξ ἐναντίου τῇ ἐξ ἐναντίου· 20
ἅμα μὲν γὰρ συμβαίνει ἐξ ἐναντίου καὶ εἰς ἐναντίον ἢ με-
ταξύ. ἀλλὰ περὶ τούτου μὲν ὕστερον ἐροῦμεν. ἀλλὰ μᾶλλον
τὸ εἰς ἐναντίον μεταβάλλειν δόξειεν ἂν εἶναι αἴτιον τῆς ἐναν-
τιώσεως ἢ τὸ ἐξ ἐναντίου· ἡ μὲν γὰρ ἀπαλλαγὴ ἐναντιό-
τητος, ἡ δὲ λῆψις. καὶ λέγεται δ' ἑκάστη εἰς ὃ μεταβάλ- 25
λει μᾶλλον ἢ ἐξ οὗ, οἷον ὑγίανσις ἡ εἰς ὑγίειαν, νόσωσις
δ' ἡ εἰς νόσον. λείπεται δὴ ἡ εἰς ἐναντία καὶ ἡ εἰς ἐναντία
ἐξ ἐναντίων. τάχα μὲν οὖν συμβαίνει τὰς εἰς ἐναντία καὶ ἐξ
ἐναντίων εἶναι, ἀλλὰ τὸ εἶναι ἴσως οὐ ταὐτό, λέγω δὲ τὸ
εἰς ὑγίειαν τῷ ἐκ νόσου καὶ τὸ ἐξ ὑγιείας τῷ εἰς νόσον. ἐπεὶ 30
δὲ διαφέρει μεταβολὴ κινήσεως (ἡ ἔκ τινος γὰρ ὑποκειμέ-
νου εἴς τι ὑποκείμενον μεταβολὴ κίνησίς ἐστιν), ἡ ἐξ ἐναντίου
εἰς ἐναντίον τῇ ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον κίνησις ἐναντία, οἷον 229b
ἡ ἐξ ὑγιείας εἰς νόσον τῇ ἐκ νόσου εἰς ὑγίειαν. δῆλον δὲ καὶ
ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς, ὁποῖα δοκεῖ τὰ ἐναντία εἶναι· τὸ νοσά-

229a 8 τὸν] δὲ τὸν al.

ζεσθαι γὰρ τῷ ὑγιάζεσθαι καὶ τὸ μανθάνειν τῷ ἀπατᾶ-
5 σθαι μὴ δι' αὑτοῦ· εἰς ἐναντία γάρ· ὥσπερ γὰρ ἐπιστήμην,
ἔστι καὶ ἀπάτην καὶ δι' αὑτοῦ κτᾶσθαι καὶ δι' ἄλλου. καὶ ἡ
ἄνω φορὰ τῇ κάτω· ἐναντία γὰρ ταῦτα ἐν μήκει. καὶ ἡ
εἰς δεξιὰ τῇ εἰς ἀριστερά· ἐναντία γὰρ ταῦτα ἐν πλάτει.
καὶ ἡ εἰς τὸ ἔμπροσθεν τῇ εἰς τὸ ὄπισθεν· ἐναντία γὰρ καὶ
10 ταῦτα. ἡ δ' εἰς ἐναντίον μόνον οὐ κίνησις ἀλλὰ μεταβολή,
οἷον τὸ γίγνεσθαι λευκὸν μὴ ἔκ τινος. καὶ ὅσοις δὲ μή ἐστιν
ἐναντίον, ἡ ἐξ αὐτοῦ τῇ εἰς αὐτὸ μεταβολῇ ἐναντία. διὸ γέ-
νεσις φθορᾷ ἐναντία καὶ ἀποβολὴ λήψει. αὗται δὲ μετα-
βολαὶ μέν, κινήσεις δ' οὔ. τὰς δ' εἰς τὸ μεταξὺ κινήσεις,
15 ὅσοις τῶν ἐναντίων ἐστὶ μεταξύ, ὡς εἰς ἐναντία πως θετέον·
ὡς ἐναντίῳ γὰρ χρῆται τῷ μεταξὺ ἡ κίνησις, ἐφ' ὁπότερα
ἂν μεταβάλλῃ, οἷον ἐκ φαιοῦ μὲν εἰς τὸ λευκὸν ὡς ἐκ
μέλανος, καὶ ἐκ λευκοῦ εἰς φαιὸν ὡς εἰς μέλαν, ἐκ δὲ μέλα-
νος εἰς φαιὸν ὡς εἰς λευκὸν τὸ φαιόν· τὸ γὰρ μέσον 〈ἐναντίον〉
20 πρὸς ἑκάτερον λέγεταί πως τῶν ἄκρων, καθάπερ εἴρηται καὶ
πρότερον. κίνησις μὲν δὴ κινήσει ἐναντία οὕτως ἡ ἐξ ἐναντίου
εἰς ἐναντίον τῇ ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον.

Ἐπεὶ δὲ κινήσει οὐ μόνον δοκεῖ κίνησις εἶναι ἐναντία 6
ἀλλὰ καὶ ἠρεμία, τοῦτο διοριστέον. ἁπλῶς μὲν γὰρ ἐναντίον
25 κίνησις κινήσει, ἀντίκειται δὲ καὶ ἠρεμία· στέρησις γάρ. ἔστι
δ' ὡς καὶ ἡ στέρησις ἐναντία λέγεται· ποίᾳ δὲ ποία; οἷον
τῇ κατὰ τόπον ἡ κατὰ τόπον. ἀλλὰ τοῦτο νῦν λέγεται
ἁπλῶς· πότερον γὰρ τῇ ἐνταυθοῖ μονῇ ἡ ἐκ τούτου ἢ ἡ εἰς
τοῦτο κίνησις ἀντίκειται; δῆλον δὴ ὅτι, ἐπεὶ ἐν δυσὶν ἡ κίνη-
30 σις ὑποκειμένοις, τῇ μὲν ἐκ τούτου εἰς τὸ ἐναντίον ἡ ἐν τούτῳ
μονή, τῇ δ' ἐκ τοὐναντίου εἰς τοῦτο ἡ ἐν τῷ ἐναντίῳ. ἅμα δὲ
καὶ ἀλλήλαις ἐναντίαι αὗται· καὶ γὰρ ἄτοπον, εἰ κινήσεις
230a μὲν ἐναντίαι εἰσίν, ἠρεμίαι δ' ἀντικείμεναι οὐκ εἰσίν. εἰσὶ δὲ
αἱ ἐν τοῖς ἐναντίοις, οἷον ἡ ἐν ὑγιείᾳ τῇ ἐν νόσῳ ἠρεμίᾳ,

229^b 5 μὴ δι' αὑτοῦ] ὑφ' ἑτέρου Alex. et Simpl. — 19 ἐναντίον addidi.

κινήσει δὲ τῇ ἐξ ὑγιείας εἰς νόσον. τῇ γὰρ ἐκ νόσου εἰς ὑγίειαν ἄλογον· ἡ γὰρ εἰς αὐτὸ κίνησις ἐν ᾧ ἕστηκεν, ἠρέμησις μᾶλλόν ἐστιν, ἥ συμβαίνει γε ἅμα γίγνεσθαι τῇ κινήσει. 5 ἀνάγκη δὲ ἢ ταύτην ἢ ἐκείνην εἶναι· οὐ γὰρ ἥ γ' ἐν λευκότητι ἠρεμία ἐναντία τῇ ἐν ὑγιείᾳ. ὅσοις δὲ μή ἐστιν ἐναντία, μεταβολὴ μέν ἐστιν ἀντικειμένη ἡ ἐξ αὐτοῦ τῇ εἰς αὐτό, κίνησις δ' οὐκ ἔστιν, οἷον ἡ ἐξ ὄντος τῇ εἰς ὄν. καὶ μονὴ μὲν τούτων οὐκ ἔστιν, ἀμεταβλησία δέ. καὶ εἰ μέν τι 10 εἴη ὑποκείμενον, ἡ ἐν τῷ ὄντι ἀμεταβλησία τῇ ἐν τῷ μὴ ὄντι ἐναντία. εἰ δὲ μή ἐστί τι τὸ μὴ ὄν, ἀπορήσειεν ἄν τις τίνι ἐναντία ἡ ἐν τῷ ὄντι ἀμεταβλησία, καὶ εἰ ἠρεμία ἐστίν. εἰ δὲ τοῦτο, ἢ οὐ πᾶσα ἠρεμία κινήσει ἐναντία, ἢ ἡ γένεσις καὶ φθορὰ κίνησις. δῆλον τοίνυν ὅτι ἠρεμία μὲν οὐ λεκτέα, 15 εἰ μὴ καὶ αὗται κινήσεις, ὅμοιον δέ τι καὶ ἀμεταβλησία· ἐναντία δὲ ἢ οὐδενὶ ἢ τῇ ἐν τῷ μὴ ὄντι ἢ τῇ φθορᾷ· αὕτη γὰρ ἐξ αὐτῆς, ἡ δὲ γένεσις εἰς ἐκείνην. ἀπορήσειε δ' ἄν τις διὰ τί ἐν μὲν τῇ κατὰ τόπον μεταβολῇ εἰσὶ κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν καὶ μοναὶ καὶ κινήσεις, ἐν δὲ ταῖς ἄλ- 20 λαις οὔ, οἷον ἀλλοίωσις ἡ μὲν κατὰ φύσιν ἡ δὲ παρὰ φύσιν· οὐδὲν γὰρ μᾶλλον ἡ ὑγίανσις ἢ ἡ νόσανσις κατὰ φύσιν ἢ παρὰ φύσιν, οὐδὲ λεύκανσις ἢ μέλανσις. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπ' αὐξήσεως καὶ φθίσεως· οὔτε γὰρ αὗται ἀλλήλαις ἐναντίαι ὡς φύσει ἢ παρὰ φύσιν, οὔτ' αὔξησις αὐξή- 25 σει. καὶ ἐπὶ γενέσεως δὲ καὶ φθορᾶς ὁ αὐτὸς λόγος· οὔτε γὰρ ἡ μὲν γένεσις κατὰ φύσιν ἡ δὲ φθορὰ παρὰ φύσιν (ἡ γὰρ γήρανσις κατὰ φύσιν), οὔτε γένεσιν ὁρῶμεν τὴν μὲν κατὰ φύσιν τὴν δὲ παρὰ φύσιν. ἢ εἴ ἐστι τὸ βίᾳ παρὰ φύσιν, καὶ φθορὰ ἂν εἴη φθορᾷ ἐναντία ἡ βίαιος ὡς παρὰ 30 φύσιν οὖσα τῇ κατὰ φύσιν. ἆρ' οὖν καὶ γενέσεις εἰσὶν ἔνιαι

230ᵃ 8 μεταβολὴ cod. E et Simpl. τούτων μεταβολὴ al. ὧν μεταβολὴ Alex. ap. Simpl. — 15 φθορὰ] ἡ φθορὰ al. — 19 εἰσὶ] εἰσὶ καὶ al. — 28 ἡ γὰρ γήρανσις] τὸ γὰρ γῆρας al. — 29 ἢ εἴ] εἰ δὲ vel εἰ δὴ al.

βίαιοι καὶ οὐχ εἱμαρμέναι, αἷς ἐναντίαι αἱ κατὰ φύσιν,
230b καὶ αὐξήσεις βίαιοι καὶ φθίσεις, οἷον αὐξήσεις αἱ τῶν ταχὺ
διὰ τρυφὴν ἡβώντων, καὶ οἱ σῖτοι οἱ ταχὺ ἁδρυνόμενοι καὶ
μὴ πιληθέντες. ἐπὶ δ' ἀλλοιώσεως πῶς; ἢ ὡσαύτως· εἶεν
γὰρ ἄν τινες βίαιοι, αἱ δὲ φυσικαί, οἷον οἱ ἀφιέμενοι μὴ ἐν
5 κρισίμοις ἡμέραις, οἱ δ' ἐν κρισίμοις· οἱ μὲν οὖν παρὰ φύ-
σιν ἠλλοίωνται, οἱ δὲ κατὰ φύσιν. ἔσονται δ' ἐναντίαι αἱ
φθοραὶ ἀλλήλαις, οὐ γενέσει; καὶ τί γε κωλύει; ἔστι γὰρ ὥς.
καὶ γὰρ εἰ ἡ μὲν ἡδεῖα ἡ δὲ λυπηρὰ εἴη· ὥστε οὐχ ἁπλῶς
φθορὰ φθορᾷ ἐναντία, ἀλλ' ᾗ ἡ μὲν τοιαδὶ ἡ δὲ τοιαδὶ
10 αὐτῶν ἐστίν. ὅλως μὲν οὖν ἐναντίαι κινήσεις καὶ ἠρεμίαι τὸν
εἰρημένον τρόπον εἰσίν, οἷον ἡ ἄνω τῇ κάτω· τόπου γὰρ ἐναν-
τιώσεις αὗται. φέρεται δὲ τὴν ἄνω φύσει τὸ πῦρ,
τὴν δὲ κάτω ἡ γῆ· καὶ ἐναντίαι αὐτῶν αἱ φοραί. τὸ
δὲ πῦρ ἄνω μὲν φύσει, κάτω δὲ παρὰ φύσιν· καὶ ἐναντία
15 γε ἡ κατὰ φύσιν αὐτοῦ τῇ παρὰ φύσιν. καὶ μοναὶ δ'
ὡσαύτως· ἡ γὰρ ἄνω μονὴ τῇ ἄνωθεν κινήσει ἐναντία.
γίγνεται δὲ τῇ γῇ ἡ μὲν μονὴ ἐκείνη παρὰ φύσιν, ἡ δὲ κί-
νησις αὕτη κατὰ φύσιν. ὥστε κινήσει μονὴ ἐναντία ἡ παρὰ
φύσιν τῇ κατὰ φύσιν τοῦ αὐτοῦ· καὶ γὰρ ἡ κίνησις ἡ τοῦ
20 αὐτοῦ ἐναντία οὕτως· ἡ μὲν γὰρ κατὰ φύσιν ἔσται αὐτῶν,
ἡ ἄνω ἢ ἡ κάτω, ἡ δὲ παρὰ φύσιν. ἔχει δὲ ἀπορίαν εἰ
ἔστι πάσης ἠρεμίας τῆς μὴ ἀεὶ γένεσις, καὶ αὕτη τὸ ἵστα-
σθαι. τοῦ δὴ παρὰ φύσιν μένοντος, οἷον τῆς γῆς ἄνω, εἴη
ἂν γένεσις. ὅτε ἄρα ἐφέρετο ἄνω βίᾳ, ἵστατο. ἀλλὰ τὸ μὲν
25 ἱστάμενον ἀεὶ δοκεῖ φέρεσθαι θᾶττον, τὸ δὲ βίᾳ τοὐναντίον. οὐ
γενόμενον ἄρα ἠρεμοῦν ἔσται ἠρεμοῦν, εἰ δοκεῖ τὸ ἵστασθαι ἢ

230b 4 οἱ om. al. — 7 γενέσει; Torstrik. γενέσεις Bekker. — 12 τὴν ἄνω] τὴν μὲν ἄνω φορὰν al. — 16 ἄνωθεν] ἄνωθεν κάτω al. — 21 φύσιν] φύσιν, καθόλου δὲ καὶ πρώτως ταῦτα κυρίως ὑπάρχει unus cod. Bekk. et Simpl. (γρ); idem additamentum in cod. E supra post 12 αὗται.. — 26 εἰ] τι cod. E ἔτι ceteri. ἵστασθαι] ἵστασθαι κυρίως λέγεσθαι ἐπὶ τοῦ κατὰ φύσιν unus cod. Bekk. et Simpl.

ὅλως εἶναι τὸ εἰς τὸν αὑτοῦ τόπον φέρεσθαι ἢ συμβαίνειν ἅμα. ἔχει δ' ἀπορίαν εἰ ἐναντία ἡ μονὴ ἡ ἐνταῦθα τῇ ἐντεῦθεν κινήσει. ὅταν γὰρ κινῆται ἐκ τουδὶ ἢ καὶ ἀποβάλλῃ, ἔτι δοκεῖ ἔχειν τὸ ἀποβαλλόμενον. ὥστ' εἰ ἡ αὐτὴ ἠρεμία ἐναν- 30 τία τῇ ἐντεῦθεν εἰς τοὐναντίον κινήσει, ἅμα ὑπάρξει τἀναντία. ἢ πῇ ἠρεμεῖ, εἰ ἔτι μένει; ὅλως δὲ τοῦ κινουμένου τὸ μὲν ἐκεῖ, τὸ δ' εἰς ὃ μεταβάλλει. διὸ καὶ μᾶλλον κίνησις κι- 231a νήσει ἐναντίον ἢ ἠρέμησις. καὶ περὶ μὲν κινήσεως καὶ ἠρεμίας, καὶ πῶς ἑκατέρα μία, καὶ τίνες ἐναντίαι τίσιν, εἴρηται.

[Ἀπορήσειε δ' ἄν τις καὶ περὶ τοῦ ἵστασθαι. εἰ καὶ ὅσαι 5 παρὰ φύσιν κινήσεις, ταύταις ἐστὶν ἠρεμία ἀντικειμένη. εἰ μὲν οὖν μὴ ἔσται, ἄτοπον. μένει γάρ, βίᾳ δέ. ὥστε ἠρεμοῦν τι ἔσται οὐκ ἀεὶ ἄνευ τοῦ γενέσθαι. ἀλλὰ δῆλον ὅτι ἔσται· ὥσπερ γὰρ κινεῖται παρὰ φύσιν, καὶ ἠρεμοῖ ἄν τι παρὰ φύσιν. ἐπεὶ δ' ἐστὶν ἐνίοις κίνησις κατὰ φύσιν καὶ παρὰ 10 φύσιν, οἷον πυρὶ ἡ ἄνω κατὰ φύσιν ἡ δὲ κάτω παρὰ φύσιν, πότερον αὕτη ἐναντία ἢ ἡ τῆς γῆς; αὕτη γὰρ φέρεται κατὰ φύσιν κάτω. ἢ δῆλον ὅτι ἄμφω, ἀλλ' οὐχ ὡσαύτως, ἀλλ' ἡ μὲν κατὰ φύσιν τῇ κατὰ φύσιν ὡς κατὰ φύσιν οὔσης τῆσδ' αὐτῶν τῶν ἐναντίων, ἡ δ' ἄνω τοῦ πυρὸς τῇ 15 κάτω, ὡς ἡ κατὰ φύσιν οὖσα τῇ παρὰ φύσιν οὔσῃ. ὁμοίως δὲ καὶ ταῖς μοναῖς. ἴσως δ' ἠρεμίᾳ κίνησίς πῃ ἀντίκειται].

Z.

Εἰ δ' ἐστὶ συνεχὲς καὶ ἁπτόμενον καὶ ἐφεξῆς, ὡς διώρισται πρότερον, συνεχῆ μὲν ὧν τὰ ἔσχατα ἕν, ἁπτό-

30 ἡ αὐτὴ duo codd. Bekk. αὐτὴ ceteri. — 32 ἢ] εἰ unus cod. et Simpl. — εἰ] ἢ cod. E et alius cod. et Simpl. 231ᵃ 5 Ἀπορήσειε — 17 ἀντίκειται sex codd. Bekk. et Aspasius et Simpl. (γρ) om. — 14 τῇ κατὰ — 15 ἄνω] ὡς κατὰ φύσιν οὔσης τῆς δ' αὐτοῦ, ἡ ἄνω libri.

μενα δ' ὧν ἅμα, ἐφεξῆς δ' ὧν μηδὲν μεταξὺ συγγενές, ἀδύνατον ἐξ ἀδιαιρέτων εἶναί τι συνεχές, οἷον γραμμὴν ἐκ
25 *στιγμῶν, εἴπερ ἡ γραμμὴ μὲν συνεχές, ἡ στιγμὴ δὲ ἀδιαίρετον. οὔτε γὰρ ἓν τὰ ἔσχατα τῶν στιγμῶν· οὐ γάρ ἐστι τὸ μὲν ἔσχατον τὸ δ' ἄλλο τι μόριον τοῦ ἀδιαιρέτου· οὔθ' ἅμα τὰ ἔσχατα· οὐ γάρ ἐστιν ἔσχατον τοῦ ἀμεροῦς οὐδέν· ἕτερον γὰρ τὸ ἔσχατον καὶ οὗ ἔσχατον. ἔτι δ' ἀνάγκη ἤτοι συν-*
30 *εχεῖς εἶναι τὰς στιγμὰς ἢ ἁπτομένας ἀλλήλων, ἐξ ὧν ἐστὶ τὸ συνεχές· ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ πάντων τῶν ἀδιαιρέ-*
231b *των. συνεχεῖς μὲν δὴ οὐκ ἂν εἶεν διὰ τὸν εἰρημένον λόγον· ἅπτεται δ' ἅπαν ἢ ὅλον ὅλου ἢ μέρος μέρους ἢ ὅλου μέρος. ἐπεὶ δ' ἀμερὲς τὸ ἀδιαίρετον, ἀνάγκη ὅλον ὅλου ἅπτεσθαι. ὅλον δ' ὅλου ἁπτόμενον οὐκ ἔσται συνεχές· τὸ γὰρ συνεχὲς*
5 *ἔχει τὸ μὲν ἄλλο τὸ δ' ἄλλο μέρος, καὶ διαιρεῖται εἰς οὕτως ἕτερα καὶ τόπῳ κεχωρισμένα. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐφεξῆς ἔσται στιγμὴ στιγμῆς ἢ τὸ νῦν τοῦ νῦν, ὥστ' ἐκ τούτων εἶναι τὸ μῆκος ἢ τὸν χρόνον· ἐφεξῆς μὲν γάρ ἐστιν ὧν μηθέν ἐστι μεταξὺ συγγενές, στιγμῶν δ' ἀεὶ τὸ μεταξὺ γραμμὴ καὶ τῶν*
10 *νῦν χρόνος. ἔτι δὲ διαιροῖτ' ἂν εἰς ἀδιαίρετα, εἴπερ ἐξ ὧν ἐστὶν ἑκάτερον, εἰς ταῦτα διαιρεῖται. ἀλλ' οὐθὲν ἦν τῶν συνεχῶν εἰς ἀμερῆ διαιρετόν. ἄλλο δὲ γένος οὐχ οἷόν τ' εἶναι μεταξὺ τῶν στιγμῶν καὶ τῶν νῦν οὐθέν. εἰ γὰρ ἔσται, δῆλον ὡς ἤτοι ἀδιαίρετον ἔσται ἢ διαιρετόν, καὶ εἰ διαιρετόν, ἢ εἰς ἀδιαί-*
15 *ρετα ἢ εἰς ἀεὶ διαιρετά· τοῦτο δὲ συνεχές. φανερὸν δὲ καὶ ὅτι πᾶν συνεχὲς διαιρετὸν εἰς ἀεὶ διαιρετά· εἰ γὰρ εἰς ἀδιαίρετα διαιροῖτο τὸ συνεχές, ἔσται ἀδιαίρετον ἀδιαιρέτου ἁπτόμενον· ἓν γὰρ τὸ ἔσχατον, καὶ ἅπτεται τῶν συνεχῶν. τοῦ δ' αὐτοῦ λόγου μέγεθος καὶ χρόνον καὶ κίνησιν ἐξ ἀδιαιρέτων συγκεῖσθαι,*
20 *καὶ διαιρεῖσθαι εἰς ἀδιαίρετα ἢ μηθέν. δῆλον δ' ἐκ τῶνδε. εἰ γὰρ τὸ μέγεθος ἐξ ἀδιαιρέτων σύγκειται, καὶ ἡ κίνησις*

231b 10 *δὲ* om. al. — 11 *οὐδὲν ἦν*] *οὐδὲ ἦν τι* Simpl. — 17 *διαιροῖτο τὸ συνεχές* om. al. — 18 *τὸ ἔσχατον καὶ ἅπτεται*] *τὰ ἔσχατα ἢ ἅπτεται τὰ ἔσχατα* Simpl. — 19 *λόγου*] *λόγου καὶ* al.

ἡ τούτου ἐξ ἴσων κινήσεων ἔσται ἀδιαιρέτων, οἷον εἰ τὸ ΑΒΓ ἐκ τῶν ΑΒΓ ἐστὶ μερῶν ἀδιαιρέτων, ἡ κίνησις ἐφ' ἧς ΔΕΖ, ἣν ἐκινήθη τὸ Ω ἐπὶ τῆς ΑΒΓ διαστάσεως ἕκαστον τὸ μέρος ἔχει ἀδιαίρετον. εἰ δὴ παρούσης κινήσεως ἀνάγκη κινεῖσθαί τι, καὶ εἰ 25 κινεῖταί τι, παρεῖναι κίνησιν, καὶ τὸ κινεῖσθαι ἔσται ἐξ ἀδιαιρέτων. τὸ μὲν δὴ Α ἐκινήθη τὸ Ω τὴν τὸ Δ κινούμενον κίνησιν, τὸ δὲ Β τὴν τὸ Ε, καὶ τὸ Γ ὡσαύτως τὴν τὸ Ζ. εἰ δὴ ἀνάγκη τὸ κινούμενον ποθέν ποι μὴ ἅμα κινεῖσθαι καὶ κεκινῆσθαι οὗ ἐκινεῖτο ὅτε ἐκινεῖτο, οἷον εἰ Θήβαζέ τις βα- 30 δίζει, ἀδύνατον ἅμα βαδίζειν Θήβαζε καὶ βεβαδικέναι Θήβαζε, τὴν δὲ τὸ Α τὴν ἀμερῆ ἐκινεῖτο τὸ Ω, ᾗ ἡ τὸ Δ 232a κίνησις παρῆν· ὥστ' εἰ μὲν ὕστερον διεληλύθει ἢ διῄει, διαιρετὴ ἂν εἴη· ὅτε γὰρ διῄει, οὔτε ἠρέμει οὔτε διεληλύθει, ἀλλὰ μεταξὺ ἦν. εἰ δ' ἅμα διέρχεται καὶ διελήλυθε τὸ βαδίζον ὅτε βαδίζει, βεβαδικὸς ἐκεῖ ἔσται καὶ κεκινημένον οὗ κινεῖ- 5 ται. εἰ δὲ τὴν μὲν ὅλην τὴν ΑΒΓ κινεῖταί τι, καὶ ἡ κίνησις ἣν κινεῖται τὰ ΔΕΖ ἐστί, τὴν δ' ἀμερῆ τὴν Α οὐθὲν κινεῖται ἀλλὰ κεκίνηται, εἴη ἂν ἡ κίνησις οὐκ ἐκ κινήσεων ἀλλ' ἐκ κινημάτων καὶ τοῦ κεκινῆσθαί τι μὴ κινούμενον· τὴν γὰρ Α διελήλυθεν οὐ διεξιόν. ὥστε ἔσται τι βεβαδικέναι μη- 10 δέποτε βαδίζον· ταύτην γὰρ βεβάδικεν οὐ βαδίζον ταύτην. εἰ οὖν ἀνάγκη ἢ ἠρεμεῖν ἢ κινεῖσθαι πᾶν, ἠρεμεῖ δὲ καθ' ἕκαστον τῶν ΑΒΓ, ὥστ' ἔσται τι συνεχῶς ἠρεμοῦν ἅμα καὶ κινούμενον. τὴν γὰρ ΑΒΓ ὅλην ἐκινεῖτο καὶ ἠρέμει ὁτιοῦν μέρος, ὥστε καὶ πᾶσαν. καὶ εἰ μὲν τὰ ἀδιαίρετα τῆς ΔΕΖ 15 κινήσεις, κινήσεως παρούσης ἐνδέχοιτ' ἂν μὴ κινεῖσθαι ἀλλ' ἠρεμεῖν· εἰ δὲ μὴ κινήσεις, τὴν κίνησιν μὴ ἐκ κινήσεων εἶναι. ὁμοίως δ' ἀνάγκη τῷ μήκει καὶ τῇ κινήσει ἀδιαίρετον εἶναι τὸν χρόνον, καὶ συγκεῖσθαι ἐκ τῶν νῦν ὄντων ἀδιαιρέτων· εἰ γὰρ πᾶσα διαιρετός, ἐν τῷ ἐλλάτονι δὲ τὸ ἰσοταχὲς δίεισιν 20

23 ἐστὶ μερῶν] ἐστὶν al. — 24 διαστάσεως om. al. — 25 δὴ] δὲ unus cod. Bekk. 232^{a} 2 διεληλύθει Bonitz. διῆλθεν libri. — 9 καὶ τοῦ] καὶ τὸ vel καὶ libri. — 20 πᾶσα διαιρετὸς]

ἔλαττον, διαιρετὸς ἔσται καὶ ὁ χρόνος. εἰ δ' ὁ χρόνος διαιρετὸς ἐν ᾧ φέρεταί τι τὴν Α, καὶ ἡ τὸ Α ἔσται διαιρετή.

Ἐπεὶ δὲ πᾶν μέγεθος εἰς μεγέθη διαιρετόν (δέδεικται 2 γὰρ ὅτι ἀδύνατον ἐξ ἀτόμων εἶναί τι συνεχές, μέγεθος δ' 25 ἐστὶν ἅπαν συνεχές), ἀνάγκη τὸ θᾶττον ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ μεῖζον καὶ ἐν τῷ ἐλάττονι ἴσον καὶ ἐν τῷ ἐλάττονι πλεῖον κινεῖσθαι, καθάπερ ὁρίζονταί τινες τὸ θᾶττον. ἔστω γὰρ τὸ ἐφ' ᾧ Α τοῦ ἐφ' ᾧ Β θᾶττον. ἐπεὶ τοίνυν θᾶττόν ἐστι τὸ πρότερον μεταβάλλον, ἐν ᾧ χρόνῳ τὸ Α μεταβέβληκεν ἀπὸ τοῦ Γ εἰς τὸ Δ, 30 οἷον τῷ ΖΗ, ἐν τούτῳ τὸ Β οὔπω ἔσται πρὸς τῷ Δ, ἀλλ' ἀπολείψει, ὥστε ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ πλεῖον δίεισι τὸ θᾶττον. ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν τῷ ἐλάττονι πλεῖον· ἐν ᾧ γὰρ τὸ Α γεγένηται πρὸς τῷ Δ, τὸ Β ἔστω πρὸς τῷ Ε τὸ βραδύτερον ὄν. οὐκοῦν ἐπεὶ 232ᵇ τὸ Α πρὸς τῷ Δ γεγένηται ἐν ἅπαντι τῷ ΖΗ χρόνῳ, πρὸς τῷ Θ ἔσται ἐν ἐλάττονι τούτου· καὶ ἔστω ἐν τῷ ΖΚ. τὸ μὲν οὖν ΓΘ, ὃ διελήλυθε τὸ Α, μεῖζόν ἐστι τοῦ ΓΕ, ὁ δὲ χρόνος ὁ ΖΚ ἐλάττων τοῦ παντὸς τοῦ ΖΗ, ὥστε ἐν ἐλάττονι 5 μεῖζον δίεισιν. φανερὸν δὲ ἐκ τούτων καὶ ὅτι τὸ θᾶττον ἐν ἐλάττονι χρόνῳ δίεισι τὸ ἴσον. ἐπεὶ γὰρ τὴν μείζω ἐν ἐλάττονι διέρχεται τοῦ βραδυτέρου, αὐτὸ δὲ καθ' αὑτὸ λαμβανόμενον ἐν πλείονι χρόνῳ τὴν μείζω τῆς ἐλλάτονος, οἷον τὴν ΛΜ τῆς ΛΞ, πλείων ἂν εἴη ὁ χρόνος ὁ ΠΡ, ἐν ᾧ τὴν 10 ΛΜ διέρχεται, ἢ ὁ ΠΣ, ἐν ᾧ τὴν ΛΞ. ὥστε εἰ ὁ ΠΡ χρόνος ἐλάττων ἐστὶ τοῦ ΠΧ, ἐν ᾧ τὸ βραδύτερον διέρχεται τὴν ΛΞ, καὶ ὁ ΠΣ ἐλάττων ἔσται τοῦ ἐφ' ᾧ ΠΧ· τοῦ γὰρ ΠΡ ἐλάττων, τὸ δὲ τοῦ ἐλάττονος ἔλαττον καὶ αὐτὸ ἔλαττον. ὥστε ἐν ἐλάττονι κινήσεται τὸ ἴσον. ἔτι δ' εἰ πᾶν 15 ἀνάγκη ἢ ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἢ ἐν ἐλάττονι ἢ ἐν πλείονι κινεῖσθαι, καὶ τὸ μὲν ἐν πλείονι βραδύτερον, τὸ δ' ἐν ἴσῳ ἰσοταχές, τὸ δὲ θᾶττον οὔτε ἰσοταχὲς οὔτε βραδύτερον, οὔτ' ἂν

πᾶς ἀδιαίρετος Aspas. apud Simpl. πᾶς διαιρετός Simpl. (γρ). 232ᵇ 3 ΓΘ] ΓΔ Bekker errore typogr. (Torstrik). — 13 αὐτὸ] αὐτοῦ Torstrik.

ἐν ἴσῳ οὔτ' ἐν πλείονι κινοῖτο τὸ θᾶττον. λείπεται οὖν ἐν ἐλάττονι, ὥστ' ἀνάγκη καὶ τὸ ἴσον μέγεθος ἐν ἐλάττονι χρόνῳ διιέναι τὸ θᾶττον. ἐπεὶ δὲ πᾶσα μὲν κίνησις ἐν χρόνῳ καὶ ἐν 20 ἅπαντι χρόνῳ δυνατὸν κινηθῆναι, πᾶν δὲ τὸ κινούμενον ἐνδέχεται καὶ θᾶττον κινεῖσθαι καὶ βραδύτερον, ἐν ἅπαντι χρόνῳ ἔσται τὸ θᾶττον κινεῖσθαι καὶ βραδύτερον. τούτων δ' ὄντων ἀνάγκη καὶ τὸν χρόνον συνεχῆ εἶναι. λέγω δὲ συνεχὲς τὸ διαιρετὸν εἰς ἀεὶ διαιρετά· τούτου γὰρ ὑποκειμένου τοῦ συν- 25 εχοῦς, ἀνάγκη συνεχῆ εἶναι τὸν χρόνον. ἐπεὶ γὰρ δέδεικται ὅτι τὸ θᾶττον ἐν ἐλάττονι χρόνῳ δίεισι τὸ ἴσον, ἔστω τὸ μὲν ἐφ' ᾧ Α θᾶττον, τὸ δ' ἐφ' ᾧ Β βραδύτερον, καὶ κεκινήσθω τὸ βραδύτερον τὸ ἐφ' ᾧ ΓΔ μέγεθος ἐν τῷ ΖΗ χρόνῳ. δῆλον τοίνυν ὅτι τὸ θᾶττον ἐν ἐλάττονι τούτου κινήσεται τὸ 30 αὐτὸ μέγεθος· καὶ κεκινήσθω ἐν τῷ ΖΘ. πάλιν δ' ἐπεὶ τὸ θᾶττον ἐν τῷ ΖΘ διελήλυθε τὴν ὅλην τὴν ΓΔ, τὸ βραδύτερον ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ τὴν ἐλάττω δίεισιν· ἔστω οὖν ἐφ' ἧς ΓΚ. ἐπεὶ δὲ τὸ βραδύτερον τὸ Β ἐν τῷ ΖΘ χρόνῳ τὴν 233a ΓΚ διελήλυθε, τὸ θᾶττον ἐν ἐλάττονι δίεισιν, ὥστε πάλιν διαιρεθήσεται ὁ ΖΘ χρόνος. τούτου δὲ διαιρουμένου καὶ τὸ ΓΚ μέγεθος διαιρεθήσεται κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον. εἰ δὲ τὸ μέγεθος, καὶ ὁ χρόνος. καὶ ἀεὶ τοῦτ' ἔσται μεταλαμβάνουσιν 5 ἀπὸ τοῦ θάττονος τὸ βραδύτερον καὶ ἀπὸ τοῦ βραδυτέρου τὸ θᾶττον, καὶ τῷ ἀποδεδειγμένῳ χρωμένοις· διαιρήσει γὰρ τὸ μὲν θᾶττον τὸν χρόνον, τὸ δὲ βραδύτερον τὸ μῆκος. εἰ οὖν ἀεὶ μὲν ἀντιστρέφειν ἀληθές, ἀντιστρεφομένου δὲ ἀεὶ γίνεται διαίρεσις, φανερὸν ὅτι πᾶς χρόνος ἔσται συνεχής. ἅμα δὲ 10 δῆλον καὶ ὅτι μέγεθος ἅπαν ἐστὶ συνεχές· τὰς αὐτὰς γὰρ καὶ τὰς ἴσας διαιρέσεις ὁ χρόνος διαιρεῖται καὶ τὸ μέγεθος. ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶν εἰωθότων λόγων λέγεσθαι φανερὸν ὡς εἴπερ ὁ χρόνος ἐστὶ συνεχής, ὅτι καὶ τὸ μέγεθος, εἴπερ ἐν τῷ ἡμίσει χρόνῳ ἥμισυ διέρχεται καὶ ἁπλῶς ἐν τῷ ἐλάτ- 15

33 ἔστω] ἔσται al.

τονι ἔλαττον· αἱ γὰρ αὐταὶ διαιρέσεις ἔσονται τοῦ χρόνου καὶ τοῦ μεγέθους. καὶ εἰ ὁποτερονοῦν ἄπειρον, καὶ θάτερον, καὶ ὡς θάτερον, καὶ θάτερον, οἷον εἰ μὲν τοῖς ἐσχάτοις ἄπειρος ὁ χρόνος, καὶ τὸ μῆκος τοῖς ἐσχάτοις, εἰ δὲ τῇ
20 διαιρέσει, τῇ διαιρέσει καὶ τὸ μῆκος, εἰ δὲ ἀμφοῖν ὁ χρόνος, ἀμφοῖν καὶ τὸ μέγεθος. διὸ καὶ ὁ Ζήνωνος λόγος ψεῦδος λαμβάνει τὸ μὴ ἐνδέχεσθαι τὰ ἄπειρα διελθεῖν ἢ ἅψασθαι τῶν ἀπείρων καθ' ἕκαστον ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ. διχῶς γὰρ λέγεται καὶ τὸ μῆκος καὶ ὁ χρόνος ἄπειρον, καὶ
25 ὅλως πᾶν τὸ συνεχές, ἤτοι κατὰ διαίρεσιν ἢ τοῖς ἐσχάτοις. τῶν μὲν οὖν κατὰ ποσὸν ἀπείρων οὐκ ἐνδέχεται ἅψασθαι ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ, τῶν δὲ κατὰ διαίρεσιν ἐνδέχεται· καὶ γὰρ αὐτὸς ὁ χρόνος οὕτως ἄπειρος. ὥστε ἐν τῷ ἀπείρῳ καὶ οὐκ ἐν τῷ πεπερασμένῳ συμβαίνει διιέναι τὸ
30 ἄπειρον, καὶ ἅπτεσθαι τῶν ἀπείρων τοῖς ἀπείροις, οὐ τοῖς πεπερασμένοις. οὔτε δὴ τὸ ἄπειρον οἷόν τε ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ διελθεῖν, οὔτ' ἐν ἀπείρῳ τὸ πεπερασμένον· ἀλλ' ἐάν τε ὁ χρόνος ἄπειρος ᾖ, καὶ τὸ μέγεθος ἔσται ἄπειρον, ἐάν τε τὸ μέγεθος, καὶ ὁ χρόνος. ἔστω γὰρ πεπερασμένον μέγεθος
35 ἐφ' οὗ *ΑΒ*, χρόνος δὲ ἄπειρος ἐφ' ᾧ *Γ*· εἰλήφθω δή τι τοῦ
233b χρόνου πεπερασμένον, ἐφ' ᾧ *ΓΔ*. ἐν τούτῳ οὖν δίεισί τι τοῦ μεγέθους, καὶ ἔστω διεληλυθὸς ἐφ' ᾧ *ΒΕ*. τοῦτο δὲ ἢ καταμετρήσει τὸ ἐφ' ᾧ *ΑΒ*, ἢ ἐλλείψει, ἢ ὑπερβαλεῖ· διαφέρει γὰρ οὐθέν· εἰ γὰρ ἀεὶ τὸ ἴσον τῷ *ΒΕ* μέγεθος ἐν
5 ἴσῳ χρόνῳ δίεισι, τοῦτο δὲ καταμετρεῖ τι ὅλον, πεπερασμένος ἔσται ὁ πᾶς χρόνος ἐν ᾧ διῆλθεν· εἰς ἴσα γὰρ διαιρεθήσεται, ὡς καὶ τὸ μέγεθος. [ἔτι δ' εἰ μὴ πᾶν μέγεθος ἐν ἀπείρῳ χρόνῳ δίεισιν, ἀλλ' ἐνδέχεταί τι καὶ ἐν πεπερασμένῳ διελθεῖν, οἷον τὸ *ΒΕ*, τοῦτο δὲ καταμετρήσει τὸ πᾶν,
10 καὶ τὸ ἴσον ἐν ἴσῳ δίεισιν, ὥστε πεπερασμένος ἔσται καὶ ὁ χρόνος.] ὅτι δ' οὐκ ἐν ἀπείρῳ δίεισι τὸ *ΒΕ*, φανερόν, εἰ

233ᵃ 35 δή] δέ libri. 233ᵇ 5 τι] τὸ libri. — 7 ὡς om. cod. E et Simpl. (γρ.) ἔτι — 11 χρόνος eiicienda.

ληφθείη ἐπὶ θάτερα πεπερασμένος ὁ χρόνος· εἰ γὰρ ἐν ἐλάττονι τὸ μέρος δίεισι, τοῦτο ἀνάγκη πεπεράνθαι, θατέρου γε πέρατος ὑπάρχοντος. ἡ αὐτὴ δ' ἀπόδειξις καὶ εἰ τὸ μὲν μῆκος ἄπειρον, ὁ δὲ χρόνος πεπερασμένος. φα- 15 νερὸν οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων ὡς οὔτε γραμμὴ οὔτε ἐπίπεδον οὔτε ὅλως τῶν συνεχῶν οὐθὲν ἔσται ἄτομον, οὐ μόνον διὰ τὸ νῦν λεχθέν, ἀλλὰ καὶ ὅτι συμβήσεται διαιρεῖσθαι τὸ ἄτομον. ἐπεὶ γὰρ ἐν ἅπαντι χρόνῳ τὸ θᾶττον καὶ βραδύτερόν ἐστι, τὸ δὲ θᾶττον πλεῖον διέρχεται ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ, 20 ἐνδέχεται καὶ διπλάσιον καὶ ἡμιόλιον διιέναι μῆκος· εἴη γὰρ ἂν οὗτος ὁ λόγος τοῦ τάχους. ἐνηνέχθω οὖν τὸ θᾶττον ἡμιόλιον ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ, καὶ διῃρήσθω τὰ μεγέθη τὰ μὲν τοῦ θάττονος, ἐφ' ᾧ ΑΒ ΒΓ ΓΔ, εἰς τρία ἄτομα, τὰ δὲ τοῦ βραδυτέρου εἰς δύο, ἐφ' ὧν ΕΖ ΖΗ. οὐκοῦν 25 καὶ ὁ χρόνος διαιρεθήσεται εἰς τρία ἄτομα· τὸ γὰρ ἴσον ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ δίεισιν. διῃρήσθω οὖν ὁ χρόνος εἰς τὰ ΚΛ ΛΜ ΜΝ. πάλιν δ' ἐπεὶ τὸ βραδύτερον ἐνήνεκται τὴν ΕΖ ΖΗ, καὶ ὁ χρόνος τμηθήσεται δίχα. διαιρεθήσεται ἄρα τὸ ἄτομον, καὶ τὸ ἀμερὲς οὐκ ἐν ἀτόμῳ δίει- 30 σιν ἀλλ' ἐν πλείονι τοῦ θάττονος. φανερὸν οὖν ὅτι οὐδέν ἐστι τῶν συνεχῶν ἀμερές.

3 Ἀνάγκη δὲ καὶ τὸ νῦν τὸ μὴ καθ' ἕτερον ἀλλὰ καθ' αὑτὸ καὶ πρῶτον λεγόμενον ἀδιαίρετον εἶναι, καὶ ἐν ἅπαντι τὸ τοιοῦτο χρόνῳ ἐνυπάρχειν. ἔστι γάρ ἔσχατόν τι τοῦ γε- 35 γονότος, οὗ ἐπὶ τάδε οὐθέν ἐστι τοῦ μέλλοντος, καὶ πάλιν 234a τοῦ μέλλοντος, οὗ ἐπὶ τάδε οὐθέν ἐστι τοῦ γεγονότος· ὃ δὴ ἔφαμεν ἐν ἀμφοῖν εἶναι πέρας. τοῦτο δὲ ἂν δειχθῇ ὅτι τοιοῦτόν ἐστι καθ' αὑτὸ καὶ ταὐτόν, ἅμα φανερὸν ἔσται καὶ ὅτι ἀδιαίρετον. ἀνάγκη δὴ τὸ αὐτὸ εἶναι τὸ νῦν τὸ ἔσχατον ἀμφοτέ- 5 ρων τῶν χρόνων· εἰ γὰρ ἕτερον, ἐφεξῆς μὲν οὐκ ἂν εἴη θάτερον θατέρῳ διὰ τὸ μὴ εἶναι συνεχὲς ἐξ ἀμερῶν, εἰ δὲ χω-

31 τοῦ θάττονος om. al. 234ᵃ 3 ἐν om. al.

ρὶς ἑκάτερον, μεταξὺ ἔσται χρόνος· ἅπαν γὰρ τὸ συνεχὲς τοιοῦτον ὥστ' εἶναί τι συνώνυμον μεταξὺ τῶν περάτων. ἀλλὰ 10 μὴν εἰ χρόνος τὸ μεταξύ, διαιρετὸν ἔσται· πᾶς γὰρ χρόνος δέδεικται ὅτι διαιρετός. ὥστε διαιρετὸν τὸ νῦν. εἰ δὲ διαιρετὸν τὸ νῦν, ἔσται τι τοῦ γεγονότος ἐν τῷ μέλλοντι καὶ τοῦ μέλλοντος ἐν τῷ γεγονότι· καθ' ὃ γὰρ ἂν διαιρεθῇ, τοῦτο ὁριεῖ τὸν παρήκοντα καὶ τὸν μέλλοντα χρόνον. ἅμα δὲ 15 καὶ οὐκ ἂν καθ' αὑτὸ εἴη τὸ νῦν, ἀλλὰ καθ' ἕτερον· ἡ γὰρ διαίρεσις οὐ καθ' αὑτό. πρὸς δὲ τούτοις τοῦ νῦν τὸ μέν τι γεγονὸς ἔσται τὸ δὲ μέλλον, καὶ οὐκ ἀεὶ τὸ αὐτὸ γεγονὸς ἢ μέλλον. οὐδὲ δὴ τὸ νῦν τὸ αὐτὸ ἅμα· πολλαχῇ γὰρ διαιρετὸς ὁ χρόνος. ὥστ' εἰ ταῦτα ἀδύνατον ὑπάρχειν, ἀνάγκη τὸ 20 αὐτὸ εἶναι τὸ ἐν ἑκατέρῳ νῦν. ἀλλὰ μὴν εἰ ταὐτό, φανερὸν ὅτι καὶ ἀδιαίρετον· εἰ γὰρ διαιρετόν, πάλιν ταὐτὰ συμβήσεται ἃ καὶ ἐν τῷ πρότερον. ὅτι μὲν τοίνυν ἐστί τι ἐν τῷ χρόνῳ ἀδιαίρετον, ὅ φαμεν εἶναι τὸ νῦν, δῆλόν ἐστιν ἐκ τῶν εἰρημένων· ὅτι δ' οὐδὲν ἐν τῷ νῦν κινεῖται, ἐκ τῶνδε φα-25 νερόν ἐστιν. εἰ γάρ ἐστιν, ἐνδέχεται καὶ θᾶττον κινεῖσθαι ἐν αὐτῷ καὶ βραδύτερον. ἔστω δὴ τὸ νῦν ἐφ' ᾧ N, κεκινήσθω δ' ἐν αὐτῷ τὸ θᾶττον τὴν AB. οὐκοῦν τὸ βραδύτερον ἐν τῷ αὐτῷ ἐλάττω τῆς AB κινηθήσεται, οἷον τὴν AΓ. ἐπεὶ δὲ τὸ βραδύτερον ἐν ὅλῳ τῷ νῦν κεκίνηται τὴν AΓ, τὸ θᾶττον 30 ἐν ἐλάττονι τούτου κινηθήσεται. ὥστε διαιρεθήσεται τὸ νῦν. ἀλλ' ἦν ἀδιαίρετον. οὐκ ἄρα ἔστι κινεῖσθαι ἐν τῷ νῦν. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἠρεμεῖν· ἠρεμεῖν γὰρ ἐλέγομεν τὸ πεφυκὸς κινεῖσθαι μὴ κινούμενον ὅτε πέφυκε καὶ οὗ καὶ ὥς, ὥστ' ἐπεὶ ἐν τῷ νῦν οὐθὲν πέφυκε κινεῖσθαι, δῆλον ὡς οὐδ' ἠρεμεῖν. ἔτι 35 δ' εἰ τὸ αὐτὸ μέν ἐστι τὸ νῦν ἐν ἀμφοῖν τοῖν χρόνοιν, ἐνδέ-234b χεται δὲ τὸν μὲν κινεῖσθαι τὸν δ' ἠρεμεῖν ὅλον, τὸ δ' ὅλον κινούμενον τὸν χρόνον ἐν ὁτῳοῦν κινηθήσεται τῶν τούτου καθ'

8 ἅπαν] πᾶν al. — 14 ὁριεῖ] διοριεῖ unus cod. Bekk. — 16 οὐ om. unus cod. Bekk. et Simpl. (γρ). — 18 ἅμα om. al. — 19 ὑπάρχειν] ὑπάρχειν τῷ νῦν al.

ὃ πέφυκε κινεῖσθαι, καὶ τὸ ἠρεμοῦν ὡσαύτως ἠρεμήσει, συμβήσεται τὸ αὐτὸ ἅμα ἠρεμεῖν καὶ κινεῖσθαι· τὸ γὰρ αὐτὸ ἔσχατον τῶν χρόνων ἀμφοτέρων, τὸ νῦν. ἔτι δ' ἠρεμεῖν μὲν 5 λέγομεν τὸ ὁμοίως ἔχον καὶ αὐτὸ καὶ τὰ μέρη νῦν καὶ πρότερον· ἐν δὲ τῷ νῦν οὐκ ἔστι τὸ πρότερον, ὥστ' οὐδ' ἠρεμεῖν. ἀνάγκη ἄρα καὶ κινεῖσθαι τὸ κινούμενον ἐν χρόνῳ καὶ ἠρεμεῖν τὸ ἠρεμοῦν.

4 Τὸ δὲ μεταβάλλον ἅπαν ἀνάγκη διαιρετὸν εἶναι. ἐπεὶ 10 γὰρ ἔκ τινος εἴς τι πᾶσα μεταβολή, καὶ ὅταν μὲν ᾖ ἐν τούτῳ εἰς ὃ μετέβαλεν, οὐκέτι μεταβάλλει, ὅταν δὲ ἐξ οὗ μεταβάλλει καὶ αὐτὸ καὶ τὰ μέρη πάντα, οὐ μεταβάλλει (τὸ γὰρ ὡσαύτως ἔχον καὶ αὐτὸ καὶ τὰ μέρη οὐ μεταβάλλει)· ἀνάγκη οὖν τὸ μέν τι ἐν τούτῳ εἶναι τὸ δ' ἐν θατέρῳ 15 τοῦ μεταβάλλοντος· οὔτε γὰρ ἐν ἀμφοτέροις οὔτ' ἐν μηδετέρῳ δυνατόν. λέγω δὲ τὸ εἰς ὃ μεταβάλλει τὸ πρῶτον κατὰ τὴν μεταβολήν, οἷον ἐκ τοῦ λευκοῦ τὸ φαιόν, οὐ τὸ μέλαν· οὐ γάρ ἀνάγκη τὸ μεταβάλλον ἐν ὁποτερῳοῦν εἶναι τῶν ἄκρων. φανερὸν οὖν ὅτι πᾶν τὸ μεταβάλλον ἔσται διαιρετόν. 20

Κίνησις δ' ἐστὶ διαιρετὴ διχῶς, ἕνα μὲν τρόπον τῷ χρόνῳ, ἄλλον δὲ κατὰ τὰς τῶν μερῶν τοῦ κινουμένου κινήσεις, οἷον εἰ τὸ ΑΓ κινεῖται ὅλον, καὶ τὸ ΑΒ κινήσεται καὶ τὸ ΒΓ. ἔστω δὴ τοῦ μὲν ΑΒ ἡ ΔΕ, τοῦ δὲ ΒΓ ἡ ΕΖ κίνησις τῶν μερῶν. ἀνάγκη δὴ τὴν ὅλην, ἐφ' ἧς ἡ ΔΖ, τοῦ 25 ΑΓ εἶναι κίνησιν· κινήσεται γὰρ κατὰ ταύτην, ἐπείπερ ἑκάτερον τῶν μερῶν κινεῖται καθ' ἑκατέραν. οὐθὲν δὲ κινεῖται κατὰ τὴν ἄλλου κίνησιν, ὥστε ἡ ὅλη κίνησις τοῦ ὅλου ἐστὶ μεγέθους κίνησις. ἔτι δ' εἰ πᾶσα μὲν κίνησις τινός, ἡ δ' ὅλη κίνησις ἡ ἐφ' ἧς ΔΖ μήτε τῶν μερῶν ἐστὶ μηδετέρου (μέρους 30 γὰρ ἑκατέρα) μήτ' ἄλλου μηδενός (οὗ γὰρ ἡ ὅλη ὅλου, καὶ τὰ μέρη τῶν μερῶν· τὰ δὲ μέρη τοῦ ΔΖ τῶν ΑΒ ΒΓ καὶ οὐδένων ἄλλων· πλειόνων γὰρ οὐκ ἦν μία κίνησις), κἂν ἡ ὅλη

234b 13 μεταβάλλει καὶ Bonitz. μετέβαλε καὶ vel μετέβαλλε καὶ libri. — 17 δὲ τὸ] δ' al. — 32 ΑΒ ΒΓ] ΑΒΓ libri.

κίνησις εἴη ἂν τοῦ ΑΒΓ μεγέθους. ἔτι δ' εἰ μέν ἐστιν ἄλλη
35 τοῦ ὅλου κίνησις, οἷον ἐφ' ἧς ΘΙ, ἀφαιρεθήσεται ἀπ' αὐτῆς
235ᵃ ἡ ἑκατέρων τῶν μερῶν κίνησις· αὗται δ' ἴσαι ἔσονται ταῖς
ΔΕ ΕΖ· μία γὰρ ἑνὸς κίνησις. ὥστ' εἰ μὲν ὅλη διαιρεθήσεται ἡ ΘΙ εἰς τὰς τῶν μερῶν κινήσεις, ἴση ἔσται ἡ ΘΙ τῇ
ΔΖ· εἰ δ' ἀπολείπει τι, οἷον τὸ ΚΙ, αὕτη οὐδενὸς ἔσται κί-
5 νησις· οὔτε γὰρ τοῦ ὅλου οὔτε τῶν μερῶν διὰ τὸ μίαν εἶναι
ἑνός, οὔτ' ἄλλου οὐθενός· ἡ γὰρ συνεχὴς κίνησίς ἐστι συνεχῶν
τινῶν. ὡσαύτως δὲ καὶ εἰ ὑπερβάλλει κατὰ τὴν διαίρεσιν·
ὥστ' εἰ τοῦτο ἀδύνατον, ἀνάγκη τὴν αὐτὴν εἶναι καὶ ἴσην.
αὕτη μὲν οὖν ἡ διαίρεσις κατὰ τὰς τῶν μερῶν κινήσεις ἐστίν,
10 καὶ ἀνάγκη παντὸς εἶναι τοῦ μεριστοῦ αὐτήν. ἄλλη δὲ κατὰ
τὸν χρόνον· ἐπεὶ γὰρ ἅπασα κίνησις ἐν χρόνῳ, χρόνος δὲ
πᾶς διαιρετός, ἐν δὲ τῷ ἐλάττονι ἐλάττων ἡ κίνησις, ἀνάγκη
πᾶσαν κίνησιν διαιρεῖσθαι κατὰ τὸν χρόνον. ἐπεὶ δὲ πᾶν τὸ
κινούμενον ἔν τινι κινεῖται καὶ χρόνον τινά, καὶ παντός ἐστι
15 κίνησις, ἀνάγκη τὰς αὐτὰς εἶναι διαιρέσεις τοῦ τε χρόνου
καὶ τῆς κινήσεως καὶ τοῦ κινεῖσθαι καὶ τοῦ κινουμένου καὶ ἐν
ᾧ ἡ κίνησις. πλὴν οὐ πάντων ὁμοίως, ἐν οἷς ἡ κίνησις, ἀλλὰ
τοῦ μὲν ποσοῦ καθ' αὑτό, τοῦ δὲ ποιοῦ κατὰ συμβεβηκός. [εἰλήφθω γὰρ ὁ χρόνος ἐν ᾧ κινεῖται ἐφ' ᾧ Α, καὶ ἡ κίνησις
20 ἐφ' ᾧ Β. εἰ οὖν τὴν ὅλην ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ κεκίνηται, ἐν
τῷ ἡμίσει ἐλάττω, καὶ πάλιν τούτου διαιρεθέντος ἐλάττω
ταύτης, καὶ ἀεὶ οὕτως.] ὁμοίως δὲ καὶ ἡ κίνησις διαιρετὴ καὶ
ὁ χρόνος διαιρετός· εἰ γὰρ τὴν ὅλην ἐν τῷ παντί, τὴν ἡμίσειαν ἐν τῷ ἡμίσει, καὶ πάλιν τὴν ἐλάττω ἐν τῷ ἐλάττονι.
25 τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τὸ κινεῖσθαι διαιρεθήσεται. [ἔστω
γὰρ ἐφ' ᾧ Γ τὸ κινεῖσθαι. κατὰ δὴ τὴν ἡμίσειαν κίνησιν
ἔλαττον ἔσται τοῦ ὅλου, καὶ πάλιν κατὰ τὴν τῆς ἡμισείας
ἡμίσειαν, καὶ ἀεὶ οὕτως.] ἔστι δὲ καὶ ἐκθέμενον τὸ καθ' ἑκα-

235ᵃ 15 κίνησις] ἡ κίνησις Simpl. — 18 ποσοῦ] τόπου, quod Alexander in ποσοῦ correxerat, Simpl. εἰλήφθω — 22 οὕτως] eiicienda. — 25 ἔστω — 28 οὕτως] eiicienda.

τέραν τῶν κινήσεων κινεῖσθαι, οἷον κατά τε τὴν ΔΓ καὶ τὴν ΓΕ, λέγειν ὅτι τὸ ὅλον ἔσται κατὰ τὴν ὅλην· εἰ γὰρ ἄλλο, 30 πλείω ἔσται κινεῖσθαι κατὰ τὴν αὐτὴν κίνησιν, ὥσπερ ἐδείξαμεν καὶ τὴν κίνησιν διαιρετὴν εἰς τὰς τῶν μερῶν κινήσεις οὖσαν· ληφθέντος γὰρ τοῦ κινεῖσθαι καθ' ἑκατέραν συνεχὲς ἔσται τὸ ὅλον. ὡσαύτως δὲ δειχθήσεται καὶ τὸ μῆκος διαιρετόν, καὶ ὅλως πᾶν ἐν ᾧ ἐστὶν ἡ μεταβολή. πλὴν ἔνια 35 κατὰ συμβεβηκός, ὅτι τὸ μεταβάλλον ἐστὶ διαιρετόν· ἑνός γὰρ διαιρουμένου πάντα διαιρεθήσεται. καὶ ἐπὶ τοῦ πεπερασμένα εἶναι ἢ ἄπειρα ὁμοίως ἕξει κατὰ πάντων. ἠκολούθηκε 234b δὲ μάλιστα τὸ διαιρεῖσθαι πάντα καὶ ἄπειρα εἶναι ἀπὸ τοῦ μεταβάλλοντος· εὐθὺς γὰρ ἐνυπάρχει τῷ μεταβάλλοντι τὸ διαιρετὸν καὶ τὸ ἄπειρον. τὸ μὲν οὖν διαιρετὸν δέδεικται πρότερον, τὸ δ' ἄπειρον ἐν τοῖς ἑπομένοις ἔσται δῆλον. 5

5 Ἐπεὶ δὲ πᾶν τὸ μεταβάλλον ἔκ τινος εἴς τι μεταβάλλει, ἀνάγκη τὸ μεταβεβληκός, ὅτε πρῶτον μεταβέβληκεν, εἶναι ἐν ᾧ μεταβέβληκεν. τὸ γὰρ μεταβάλλον, ἐξ οὗ μεταβάλλει, ἐξίσταται ἢ ἀπολείπει αὐτό, καὶ ἤτοι ταὐτόν ἐστι τὸ μεταβάλλειν καὶ τὸ ἀπολείπειν, ἢ ἀκολουθεῖ τῷ μετα- 10 βάλλειν τὸ ἀπολείπειν. εἰ δὲ τῷ μεταβάλλειν τὸ ἀπολείπειν, τῷ μεταβεβληκέναι τὸ ἀπολελοιπέναι· ὁμοίως γὰρ ἑκάτερον ἔχει πρὸς ἑκάτερον. ἐπεὶ οὖν μία τῶν μεταβολῶν ἡ κατ' ἀντίφασιν, ὅτε μεταβέβληκεν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ ὄν, ἀπολέλοιπε τὸ μὴ ὄν. ἔσται ἄρα ἐν τῷ ὄντι· ἅπαν γὰρ ἀνάγκη ἢ 15 εἶναι ἢ μὴ εἶναι. φανερὸν οὖν ὅτι ἐν τῇ κατ' ἀντίφασιν μεταβολῇ τὸ μεταβεβληκὸς ἔσται ἐν ᾧ μεταβέβληκεν. εἰ δ' ἐν ταύτῃ, καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις· ὁμοίως γὰρ ἐπὶ μιᾶς καὶ τῶν ἄλλων. ἔτι δὲ καθ' ἑκάστην λαμβάνουσι φανερόν, εἴπερ ἀνάγκη τὸ μεταβεβληκὸς εἶναί που ἢ ἔν τινι. ἐπεὶ γὰρ ἐξ 20 οὗ μεταβέβληκεν ἀπολέλοιπεν, ἀνάγκη δ' εἶναί που, ἢ ἐν τούτῳ ἢ ἐν ἄλλῳ ἔσται. εἰ μὲν οὖν ἐν ἄλλῳ, οἷον ἐν τῷ Γ,

235b 15 ἅπαν] πᾶν al.

τὸ εἰς τὸ Β μεταβεβληκός, πάλιν ἐκ τοῦ Γ μεταβάλλει εἰς τὸ Β· οὐ γὰρ ἦν ἐχόμενον τῷ Α· ἡ γὰρ μεταβολὴ συν-
25 εχής. ὥστε τὸ μεταβεβληκός, ὅτε μεταβέβληκε, μεταβάλλει εἰς ὃ μεταβέβληκεν. τοῦτο δ' ἀδύνατον· ἀνάγκη ἄρα τὸ μεταβεβληκὸς εἶναι ἐν τούτῳ εἰς ὃ μεταβέβληκεν. φανερὸν οὖν ὅτι καὶ τὸ γεγονός, ὅτε γέγονεν, ἔσται, καὶ τὸ ἐφθαρμένον οὐκ ἔσται. καθόλου τε γὰρ εἴρηται περὶ πάσης με-
30 ταβολῆς, καὶ μάλιστα δῆλον ἐν τῇ κατὰ τὴν ἀντίφασιν. ὅτι μὲν τοίνυν τὸ μεταβεβληκός, ὅτε μεταβέβληκε πρῶτον, ἐν ἐκείνῳ ἐστί, δῆλον· ἐν ᾧ δὲ πρώτῳ μεταβέβληκε τὸ μεταβεβληκός, ἀνάγκη ἄτομον εἶναι. λέγω δὲ πρῶτον ὃ μὴ τῷ ἕτερόν τι αὐτοῦ εἶναι τοιοῦτόν ἐστιν. ἔστω γὰρ διαιρετὸν τὸ
35 ΑΓ, καὶ διῃρήσθω κατὰ τὸ Β. εἰ μὲν οὖν ἐν τῷ ΑΒ μεταβέβληκεν ἢ πάλιν ἐν τῷ ΒΓ, οὐκ ἂν ἐν πρώτῳ τῷ ΑΓ μεταβεβληκὸς εἴη. εἰ δ' ἐν ἑκατέρῳ μετέβαλλεν (ἀνάγκη γὰρ
236ᵃ ἢ μεταβεβληκέναι ἢ μεταβάλλειν ἐν ἑκατέρῳ), κἂν ἐν τῷ ὅλῳ μεταβάλλοι· ἀλλ' ἦν μεταβεβληκός. ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ εἰ ἐν τῷ μὲν μεταβάλλει, ἐν δὲ τῷ μεταβέβληκεν· ἔσται γάρ τι τοῦ πρώτου πρότερον· ὥστ' οὐκ ἂν εἴη διαι-
5 ρετὸν ἐν ᾧ μεταβέβληκεν. φανερὸν οὖν ὅτι καὶ τὸ ἐφθαρμένον καὶ τὸ γεγονὸς ἐν ἀτόμῳ τὸ μὲν ἔφθαρται τὸ δὲ γέγονεν. λέγεται δὲ τὸ ἐν ᾧ πρώτῳ μεταβέβληκε διχῶς, τὸ μὲν ἐν ᾧ πρώτῳ ἐπετελέσθη ἡ μεταβολή (τότε γὰρ ἀληθὲς εἰπεῖν ὅτι μεταβέβληκεν), τὸ δ' ἐν ᾧ πρώτῳ ἤρξατο με-
10 ταβάλλειν. τὸ μὲν οὖν κατὰ τὸ τέλος τῆς μεταβολῆς πρῶτον λεγόμενον ὑπάρχει τε καὶ ἔστιν· ἐνδέχεται γὰρ ἐπιτελεσθῆναι μεταβολὴν καὶ ἔστι μεταβολῆς τέλος, ὃ δὴ καὶ δέδεικται ἀδιαίρετον ὂν διὰ τὸ πέρας εἶναι. τὸ δὲ κατὰ τὴν ἀρχὴν ὅλως οὐκ ἔστιν· οὐ γὰρ ἔστιν ἀρχὴ μεταβολῆς, οὐδ' ἐν
15 ᾧ πρώτῳ τοῦ χρόνου μετέβαλλεν. ἔστω γὰρ πρῶτον ἐφ' ᾧ

24 τῷ Α] τῷ Β libri. τὸ Β Hayduck. ἡ γὰρ μεταβολὴ συνεχής] συνεχὴς δὲ ἡ μεταβολή Alex. et Simpl. — 30 κατὰ τὴν] κατ' al.

τὸ ΑΔ. τοῦτο δὴ ἀδιαίρετον μὲν οὐκ ἔστιν· συμβήσεται γὰρ ἐχόμενα εἶναι τὰ νῦν. ἔτι δ' εἰ ἐν τῷ ΓΑ χρόνῳ παντὶ ἠρεμεῖ (κείσθω γὰρ ἠρεμοῦν), καὶ ἐν τῷ Α ἠρεμεῖ, ὥστ' εἰ ἀμερές ἐστι τὸ ΑΔ, ἅμα ἠρεμήσει καὶ μεταβεβληκὸς ἔσται· ἐν μὲν γὰρ τῷ Α ἠρεμεῖ, ἐν δὲ τῷ Δ μεταβέβληκεν. ἐπεὶ δ' 20 οὐκ ἔστιν ἀμερές, ἀνάγκη διαιρετὸν εἶναι καὶ ἐν ὁτῳοῦν τῶν τούτου μεταβεβληκέναι· διαιρεθέντος γὰρ τοῦ ΑΔ, εἰ μὲν ἐν μηδετέρῳ μεταβέβληκεν, οὐδ' ἐν τῷ ὅλῳ· εἰ δ' ἐν ἀμφοῖν μεταβάλλει, καὶ ἐν τῷ παντί· εἰ δ' ἐν θατέρῳ μεταβέβληκεν, οὐκ ἐν τῷ ὅλῳ πρώτῳ. ὥστε ἀνάγκη ἐν ὁτῳοῦν μεταβεβλη- 25 κέναι. φανερὸν τοίνυν ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν ᾧ πρώτῳ μεταβέβληκεν· ἄπειροι γὰρ αἱ διαιρέσεις. οὐδὲ δὴ τοῦ μεταβεβληκότος ἐστί τι πρῶτον ὃ μεταβέβληκεν. ἔστω γὰρ τὸ ΔΖ πρῶτον μεταβεβληκὸς τοῦ ΔΕ· πᾶν γὰρ δέδεικται διαιρετὸν τὸ μεταβάλλον. ὁ δὲ χρόνος ἐν ᾧ τὸ ΔΖ μεταβέβληκεν 30 ἔστω ἐφ' ᾧ ΘΙ. εἰ οὖν ἐν τῷ παντὶ τὸ ΔΖ μεταβέβληκεν, ἐν τῷ ἡμίσει ἔλαττον ἔσται μεταβεβληκὸς καὶ πρότερον τοῦ ΔΖ, καὶ πάλιν τούτου ἄλλο, κἀκείνου ἕτερον, καὶ ἀεὶ οὕτως. ὥστ' οὐθὲν ἔσται πρῶτον τοῦ μεταβάλλοντος ὃ μεταβέβληκεν. ὅτι μὲν οὖν οὔτε τοῦ μεταβάλλοντος οὔτ' ἐν ᾧ μετα- 35 βάλλει χρόνῳ πρῶτον οὐθέν ἐστι, φανερὸν ἐκ τῶν εἰρημένων· αὐτὸ δὲ εἰς ὃ μεταβάλλει ἢ καθ' ὃ μεταβάλλει, οὐκέθ' 236b ὁμοίως ἕξει. τρία γάρ ἐστιν ἃ λέγεται κατὰ τὴν μεταβολήν, τό τε μεταβάλλον καὶ ἐν ᾧ καὶ εἰς ὃ μεταβάλλει, οἷον ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ χρόνος καὶ τὸ λευκόν. ὁ μὲν οὖν ἄνθρωπος καὶ ὁ χρόνος διαιρετοί, περὶ δὲ τοῦ λευ- 5 κοῦ ἄλλος λόγος. πλὴν κατὰ συμβεβηκός γε πάντα διαιρετά· ᾧ γὰρ συμβέβηκε τὸ λευκὸν ἢ τὸ ποιόν, ἐκεῖνο διαιρετόν ἐστιν, ἐπεὶ ὅσα γε καθ' αὑτὰ λέγεται διαιρετὰ καὶ μὴ κατὰ συμβεβηκός, οὐδ' ἐν τούτοις ἔσται τὸ πρῶτον, οἷον ἐν τοῖς μεγέθεσιν. ἔστω γὰρ τὸ ἐφ' ᾧ ΑΒ μέγεθος, 10

236a 32 ἔσται] ἔσται τὸ al. 236b 1 εἰς ὃ] ὃ libri.

κεκινήσθω δ' ἐκ τοῦ Β εἰς τὸ Γ πρῶτον. οὐκοῦν εἰ μὲν ἀδιαίρετον ἔσται τὸ ΒΓ, ἀμερὲς ἀμεροῦς ἔσται ἐχόμενον· εἰ δὲ διαιρετόν, ἔσται τι τοῦ Γ πρότερον, εἰς ὃ μεταβέβληκεν, κἀκείνου πάλιν ἄλλο, καὶ ἀεὶ οὕτως διὰ τὸ μηδέποτε ὑπολεί-
15 πειν τὴν διαίρεσιν. ὥστ' οὐκ ἔσται πρῶτον εἰς ὃ μεταβέβληκεν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς τοῦ ποσοῦ μεταβολῆς· καὶ γὰρ αὕτη ἐν συνεχεῖ ἐστίν. φανερὸν οὖν ὅτι ἐν μόνῃ τῶν κινήσεων τῇ κατὰ τὸ ποιὸν ἐνδέχεται ἀδιαίρετον καθ' αὑτὸ εἶναι.

Ἐπεὶ δὲ τὸ μεταβάλλον ἅπαν ἐν χρόνῳ μεταβάλλει, 6
20 λέγεται δ' ἐν χρόνῳ μεταβάλλειν καὶ ὡς ἐν πρώτῳ καὶ ὡς καθ' ἕτερον, οἷον ἐν τῷ ἐνιαυτῷ, ὅτι ἐν τῇ ἡμέρᾳ μεταβάλλει, ἐν ᾧ πρώτῳ χρόνῳ μεταβάλλει τὸ μεταβάλλον, ἐν ὁτῳοῦν ἀνάγκη τούτου μεταβάλλειν. δῆλον μὲν οὖν καὶ ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ (τὸ γὰρ πρῶτον οὕτως λέγομεν), οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ
25 ἐκ τῶνδε φανερόν. ἔστω γὰρ ἐν ᾧ πρώτῳ κινεῖται τὸ κινούμενον ἐφ' ᾧ ΧΡ, καὶ διῃρήσθω κατὰ τὸ Κ· πᾶς γὰρ χρόνος διαιρετός. ἐν δὴ τῷ ΧΚ χρόνῳ ἤτοι κινεῖται ἢ οὐ κινεῖται, καὶ πάλιν ἐν τῷ ΚΡ ὡσαύτως. εἰ μὲν οὖν ἐν μηδετέρῳ κινεῖται, ἠρεμοίη ἂν ἐν τῷ παντί· κινεῖσθαι γὰρ ἐν
30 μηθενὶ τῶν τούτου κινούμενον ἀδύνατον. εἰ δ' ἐν θατέρῳ μόνῳ κινεῖται, οὐκ ἂν ἐν πρώτῳ κινοῖτο τῷ ΧΡ· καθ' ἕτερον γὰρ ἡ κίνησις. ἀνάγκη ἄρα ἐν ὁτῳοῦν τοῦ ΧΡ κεκινῆσθαι. δεδειγμένου δὲ τούτου φανερὸν ὅτι πᾶν τὸ κινούμενον ἀνάγκη κεκινῆσθαι πρότερον. εἰ γὰρ ἐν τῷ ΧΡ πρώτῳ χρόνῳ τὸ ΚΛ
35 κεκίνηται μέγεθος, ἐν τῷ ἡμίσει τὸ ὁμοταχῶς κινούμενον καὶ ἅμα ἀρξάμενον τὸ ἥμισυ ἔσται κεκινημένον. εἰ δὲ τὸ
237a ὁμοταχὲς ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ κεκίνηταί τι, καὶ θάτερον ἀνάγκη ταὐτὸ κεκινῆσθαι μέγεθος, ὥστε κεκινημένον ἔσται τὸ κινούμενον. ἔτι δὲ εἰ ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ τῷ ΧΡ κεκινῆσθαι λέγομεν, ἢ ὅλως ἐν ὁτῳοῦν χρόνῳ τῷ λαβεῖν τὸ
5 ἔσχατον αὐτοῦ νῦν (τοῦτο γάρ ἐστι τὸ ὁρίζον, καὶ τὸ μεταξὺ

24 λέγομεν] ἐλέγομεν al. 237a 4 ἐν] ἢ ἐν unus cod. Bekk.

τῶν νῦν χρόνος), κἂν ἐν τοῖς ἄλλοις ὁμοίως λέγοιτο κεκινῆσθαι. τοῦ δ' ἡμίσεος ἔσχατον ἡ διαίρεσις. ὥστε καὶ ἐν τῷ ἡμίσει κεκινημένον ἔσται καὶ ὅλως ἐν ὁτῳοῦν τῶν μερῶν· ἀεὶ γὰρ ἅμα τῇ τομῇ χρόνος ἐστὶν ὡρισμένος ὑπὸ τῶν νῦν. εἰ οὖν ἅπας μὲν χρόνος διαιρετός, τὸ δὲ μεταξὺ τῶν νῦν χρόνος, ἅπαν τὸ μεταβάλλον ἄπειρα ἔσται μεταβεβληκός. ἔτι 10 δ' εἰ τὸ συνεχῶς μεταβάλλον καὶ μὴ φθαρὲν μηδὲ πεπαυμένον τῆς μεταβολῆς ἢ μεταβάλλειν ἢ μεταβεβληκέναι ἀναγκαῖον ἐν ὁτῳοῦν, ἐν δὲ τῷ νῦν οὐκ ἔστι μεταβάλλειν, ἀνάγκη μεταβεβληκέναι καθ' ἕκαστον τῶν νῦν· ὥστ' εἰ τὰ 15 νῦν ἄπειρα, πᾶν τὸ μεταβάλλον ἄπειρα ἔσται μεταβεβληκός. οὐ μόνον δὲ τὸ μεταβάλλον ἀνάγκη μεταβεβληκέναι, ἀλλὰ καὶ τὸ μεταβεβληκὸς ἀνάγκη μεταβάλλειν πρότερον· ἅπαν γὰρ τὸ ἔκ τινος εἴς τι μεταβεβληκὸς ἐν χρόνῳ μεταβέβληκεν. ἔστω γὰρ ἐν τῷ νῦν ἐκ τοῦ Α εἰς τὸ Β με- 20 ταβεβληκός. οὐκοῦν ἐν μὲν τῷ αὐτῷ νῦν ἐν ᾧ ἐστὶν ἐν τῷ Α, οὐ μεταβέβληκεν· ἅμα γὰρ ἂν εἴη ἐν τῷ Α καὶ τῷ Β· τὸ γὰρ μεταβεβληκός, ὅτε μεταβέβληκεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τούτῳ, δέδεικται πρότερον. εἰ δ' ἐν ἄλλῳ, μεταξὺ ἔσται χρόνος· οὐ γὰρ ἦν ἐχόμενα τὰ νῦν. ἐπεὶ οὖν ἐν χρόνῳ με- 25 ταβέβληκεν, χρόνος δ' ἅπας διαιρετός, ἐν τῷ ἡμίσει ἄλλο ἔσται μεταβεβληκός, καὶ πάλιν ἐν τῷ ἐκείνου ἡμίσει ἄλλο, καὶ ἀεὶ οὕτως· ὥστε μεταβάλλοι ἂν πρότερον. ἔτι δ' ἐπὶ τοῦ μεγέθους φανερώτερον τὸ λεχθὲν διὰ τὸ συνεχὲς εἶναι τὸ μέγεθος ἐν ᾧ μεταβάλλει τὸ μεταβάλλον. ἔστω γάρ τι μετα- 30 βεβληκὸς ἐκ τοῦ Γ εἰς τὸ Δ. οὐκοῦν εἰ μὲν ἀδιαίρετόν ἐστι τὸ ΓΔ, ἀμερὲς ἀμεροῦς ἔσται ἐχόμενον. ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἀδύνατον, ἀνάγκη μέγεθος εἶναι τὸ μεταξὺ καὶ εἰς ἄπειρα διαιρετόν· ὥστ' εἰς ἐκεῖνα μεταβάλλει πρότερον. ἀνάγκη ἄρα πᾶν τὸ μεταβεβληκὸς μεταβάλλειν πρότερον· ἡ γὰρ αὐτὴ ἀπόδειξις 35 καὶ ἐν τοῖς μὴ συνεχέσιν, οἷον ἔν τε τοῖς ἐναντίοις καὶ ἐν 237b

23 ἐν τούτῳ] ἐναῦθα Simpl. — 30 γάρ τι unus cod. Bekk. γὰρ τὸ ceteri.

ἀντιφάσει· ληψόμεθα γὰρ τὸν χρόνον ἐν ᾧ μεταβέβληκεν, καὶ πάλιν ταὐτὰ ἐροῦμεν. ὥστε ἀνάγκη τὸ μεταβεβληκὸς μεταβάλλειν καὶ τὸ μεταβάλλον μεταβεβληκέναι, καὶ 5 ἔστι τοῦ μὲν μεταβάλλειν τὸ μεταβεβληκέναι πρότερον, τοῦ δὲ μεταβεβληκέναι τὸ μεταβάλλειν, καὶ οὐδέποτε ληφθήσεται τὸ πρῶτον. αἴτιον δὲ τούτου τὸ μὴ εἶναι ἀμερὲς ἀμεροῦς ἐχόμενον· ἄπειρος γὰρ ἡ διαίρεσις, καθάπερ ἐπὶ τῶν αὐξανομένων καὶ καθαιρουμένων γραμμῶν. φανερὸν οὖν 10 ὅτι καὶ τὸ γεγονὸς ἀνάγκη γίνεσθαι πρότερον καὶ τὸ γινόμενον γεγονέναι, ὅσα διαιρετὰ καὶ συνεχῆ, οὐ μέντοι ἀεὶ ὃ γίνεται, ἀλλ' ἄλλο ἐνίοτε, οἷον τῶν ἐκείνου τι, ὥσπερ τῆς οἰκίας τὸν θεμέλιον. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ φθειρομένου καὶ ἐφθαρμένου· εὐθὺς γὰρ ἐνυπάρχει τῷ γινομένῳ καὶ τῷ 15 φθειρομένῳ ἄπειρόν τι συνεχεῖ γε ὄντι, καὶ οὐκ ἔστιν οὔτε γίνεσθαι μὴ γεγονός τι οὔτε γεγονέναι μὴ γινόμενόν τι. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ φθείρεσθαι καὶ ἐπὶ τοῦ ἐφθάρθαι· ἀεὶ γὰρ ἔσται τοῦ μὲν φθείρεσθαι τὸ ἐφθάρθαι πρότερον, τοῦ δ' ἐφθάρθαι τὸ φθείρεσθαι. φανερὸν οὖν ὅτι καὶ τὸ γεγονὸς ἀνάγκη 20 γίνεσθαι πρότερον καὶ τὸ γινόμενον γεγονέναι· πᾶν γὰρ μέγεθος καὶ πᾶς χρόνος ἀεὶ διαιρετά. ὥστ' ἐν ᾧ ἂν ᾖ, οὐκ ἂν εἴη ὡς πρώτῳ.

7 Ἐπεὶ δὲ πᾶν τὸ κινούμενον ἐν χρόνῳ κινεῖται, καὶ ἐν τῷ πλείονι μεῖζον μέγεθος, ἐν τῷ ἀπείρῳ χρόνῳ ἀδύνατόν 25 ἐστι πεπερασμένην κινεῖσθαι, μὴ τὴν αὐτὴν ἀεὶ καὶ τῶν ἐκείνης τι κινούμενον, ἀλλ' ἐν ἅπαντι ἅπασαν. ὅτι μὲν οὖν εἴ τι ἰσοταχῶς κινοῖτο, ἀνάγκη τὸ πεπερασμένον ἐν πεπερασμένῳ κινεῖσθαι, δῆλον· ληφθέντος γὰρ μορίου ὃ καταμετρήσει τὴν ὅλην, ἐν ἴσοις χρόνοις τοσούτοις ὅσα τὰ μόριά ἐστι, 30 τὴν ὅλην κεκίνηται. ὥστ' ἐπεὶ ταῦτα πεπέρανται καὶ τῷ πόσον ἕκαστον καὶ τῷ ποσάκις ἅπαντα, καὶ ὁ χρόνος ἂν εἴη πεπερασμένος· τοσαυτάκις γὰρ ἔσται τοσοῦτος ὅσος ὁ τοῦ

237b 8 ἄπειρος] ἐπ' ἄπειρον al. — 12 ἄλλο] ἄλλο τι Simpl. — 29 ἴσοις] ἴσοις τοῖς al.

μορίου χρόνος πολλαπλασιασθεὶς τῷ πλήθει τῶν μορίων. ἀλλὰ δὴ κἂν μὴ ἰσοταχῶς, διαφέρει οὐθέν. ἔστω γὰρ ἐφ' ἧς τὸ Α [καὶ τὸ] Β διάστημα πεπερασμένον, ὃ κεκίνηται 35 ἐν τῷ ἀπείρῳ, καὶ ὁ χρόνος ἄπειρος ἐφ' οὗ τὸ ΓΔ. εἰ δὴ 238a ἀνάγκη πρότερον ἕτερον ἑτέρου κεκινῆσθαι (τοῦτο δὲ δῆλον ὅτι τοῦ χρόνου ἐν τῷ προτέρῳ καὶ ὑστέρῳ ἕτερον κεκίνηται· ἀεὶ γὰρ ἐν τῷ πλείονι ἕτερον ἔσται κεκινημένον, ἐάν τε ἰσοταχῶς ἐάν τε μὴ ἰσοταχῶς μεταβάλλῃ, καὶ ἐάν τε ἐπι- 5 τείνῃ ἡ κίνησις ἐάν τε ἀνιῇ ἐάν τε μένῃ, οὐθὲν ἧττον), εἰλήφθω δή τι τοῦ ΑΒ διαστήματος, τὸ ΑΕ, ὃ καταμετρήσει τὴν ΑΒ. τοῦτο δὴ τοῦ ἀπείρου ἔν τινι ἐγένετο χρόνῳ· ἐν ἀπείρῳ γὰρ οὐχ οἷόν τε· τὸ γὰρ ἅπαν ἐν ἀπείρῳ. καὶ πάλιν ἕτερον δὴ ἐὰν λάβω ὅσον τὸ ΑΕ, ἀνάγκη ἐν πεπερασμένῳ 10 χρόνῳ· τὸ γὰρ ἅπαν ἐν ἀπείρῳ. καὶ οὕτω δὴ λαμβάνων, ἐπειδὴ τοῦ μὲν ἀπείρου οὐθέν ἐστι μόριον ὃ καταμετρήσει (ἀδύνατον γὰρ τὸ ἄπειρον εἶναι ἐκ πεπερασμένων καὶ ἴσων καὶ ἀνίσων, διὰ τὸ καταμετρηθήσεσθαι τὰ πεπερασμένα πλήθει καὶ μεγέθει ὑπό τινος ἑνός, ἐάν τε ἴσα ᾖ ἐάν τε ἄνισα· 15 ὡρισμένα δὲ τῷ μεγέθει οὐθὲν ἧττον), τὸ δὲ διάστημα τὸ πεπερασμένον <πεπερασμένοις> ποσοῖς τοῖς ΑΕ μετρεῖται, ἐν πεπερασμένῳ ἂν χρόνῳ τὸ ΑΒ κινοῖτο. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ ἠρεμήσεως [ὥστε οὔτε γίνεσθαι οὔτε φθείρεσθαι οἷόν τε ἀεί τι τὸ αὐτὸ καὶ ἕν]. ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ ὅτι οὐδ' ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ ἄπει- 20 ρον οἷόν τε κινεῖσθαι οὐδ' ἠρεμίζεσθαι, οὔθ' ὁμαλῶς κινούμενον οὔτ' ἀνωμάλως. ληφθέντος γάρ τινος μέρους ὃ ἀναμετρήσει τὸν ὅλον χρόνον, ἐν τούτῳ ποσόν τι διέξεισι τοῦ μεγέθους καὶ οὐχ ὅλον· ἐν γὰρ τῷ παντὶ τὸ ὅλον, καὶ πάλιν ἐν τῷ ἴσῳ ἄλλο, καὶ ἐν ἑκάστῳ ὁμοίως, εἴτε ἴσον εἴτε ἄνισον τῷ ἐξ 25 ἀρχῆς· διαφέρει γὰρ οὐδέν, εἰ μόνον πεπερασμένον τι ἕκαστον· δῆλον γὰρ ὡς ἀναιρουμένου τοῦ χρόνου τὸ ἄπειρον οὐκ

34 κἂν] κἂν εἰ al. — 35 καὶ τὸ eiicit Bonitz. 238^a 17 πεπερασμένοις addidit Bonitz. μετρεῖται] μετρήσεται cod E. — 19 ὥστε — ἕν eiicienda.

ἀναιρεθήσεται, πεπερασμένης τῆς ἀφαιρέσεως γινομένης κα
τῷ ποσῷ καὶ τῷ ποσάκις· ὥστ' οὐ δίεισιν ἐν πεπερασμένῳ
30 χρόνῳ τὸ ἄπειρον. οὐδέν τε διαφέρει τὸ μέγεθος ἐπὶ θάτερα
ἢ ἐπ' ἀμφότερα εἶναι ἄπειρον· ὁ γὰρ αὐτὸς ἔσται λόγος.
ἀποδεδειγμένων δὲ τούτων φανερὸν ὅτι οὐδὲ τὸ πεπερασμένον
μέγεθος τὸ ἄπειρον ἐνδέχεται διελθεῖν ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ
διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν· ἐν γὰρ τῷ μορίῳ τοῦ χρόνου πεπερα-
35 σμένον δίεισι, καὶ ἐν ἑκάστῳ ὡσαύτως, ὥστ' ἐν τῷ παντὶ πε-
περασμένον. ἐπεὶ δὲ τὸ πεπερασμένον οὐ δίεισι τὸ ἄπειρον
238b ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ, δῆλον ὡς οὐδὲ τὸ ἄπειρον τὸ πεπε-
ρασμένον· εἰ γὰρ τὸ ἄπειρον τὸ πεπερασμένον, ἀνάγκη καὶ
τὸ πεπερασμένον διιέναι τὸ ἄπειρον. οὐδὲν γὰρ διαφέρει ὁπο-
τερονοῦν εἶναι τὸ κινούμενον· ἀμφοτέρως γὰρ τὸ πεπερασμέ-
5 νον δίεισι τὸ ἄπειρον. ὅταν γὰρ κινῆται τὸ ἄπειρον ἐφ'
ᾧ τὸ Α, ἔσται τι αὐτοῦ κατὰ τὸ Β πεπερασμένον, οἷον τὸ
ΓΔ, καὶ πάλιν ἄλλο καὶ ἄλλο, καὶ ἀεὶ οὕτως. ὥσθ' ἅμα
συμβήσεται τὸ ἄπειρον κεκινῆσθαι τὸ πεπερασμένον καὶ τὸ
πεπερασμένον διεληλυθέναι τὸ ἄπειρον· οὐδὲ γὰρ ἴσως δυ-
10 νατὸν ἄλλως τὸ ἄπειρον κινηθῆναι τὸ πεπερασμένον ἢ τῷ
τὸ πεπερασμένον διιέναι τὸ ἄπειρον, ἢ φερόμενον ἢ ἀναμε-
τροῦν. ὥστ' ἐπεὶ τοῦτ' ἀδύνατον, οὐκ ἂν διίοι τὸ ἄπειρον τὸ
πεπερασμένον. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὸ ἄπειρον ἐν πεπερασμένῳ
χρόνῳ τὸ ἄπειρον δίεισιν· εἰ γὰρ τὸ ἄπειρον, καὶ τὸ πε-
15 περασμένον· ἐνυπάρχει γὰρ τῷ ἀπείρῳ τὸ πεπερασμένον.
ἔτι δὲ καὶ τοῦ χρόνου ληφθέντος ἡ αὐτὴ ἔσται ἀπόδειξις.
ἐπεὶ δ' οὔτε τὸ πεπερασμένον τὸ ἄπειρον δίεισιν οὔτε τὸ ἄπει-
ρον τὸ πεπερασμένον, οὔτε τὸ ἄπειρον τὸ ἄπειρον ἐν πεπρασμένῳ
χρόνῳ κινεῖται, φανερὸν ὅτι οὐδὲ κίνησις ἔσται ἄπειρος ἐν πεπε-
20 ρασμένῳ χρόνῳ· τί γὰρ διαφέρει τὴν κίνησιν ἢ τὸ μέγεθος
ποιεῖν ἄπειρον; ἀνάγκη γάρ, εἰ ὁποτερονοῦν, καὶ θάτερον εἶ-
ναι ἄπειρον· πᾶσα γὰρ φορὰ ἐν τόπῳ.

238b 18 alterum τὸ ἄπειρον om. cod. E.

8 Ἐπεὶ δὲ πᾶν ἢ κινεῖται ἢ ἠρεμεῖ τὸ πεφυκὸς ὅτε πέφυκε καὶ οὗ καὶ ὥς, ἀνάγκη τὸ ἱστάμενον ὅτε ἵσταται κινεῖσθαι· εἰ γὰρ μὴ κινεῖται, ἠρεμήσει· ἀλλ' οὐκ ἐνδέχεται ἠρε- 25 μίζεσθαι τὸ ἠρεμοῦν. τούτου δ' ἀποδεδειγμένου φανερὸν ὅτι καὶ ἐν χρόνῳ ἵστασθαι ἀνάγκη· τὸ γὰρ κινούμενον ἐν χρόνῳ κινεῖται, τὸ δ' ἱστάμενον δέδεικται κινούμενον, ὥστε ἀνάγκη ἐν χρόνῳ ἵστασθαι. ἔτι δ' εἰ τὸ μὲν θᾶττον καὶ βραδύτερον ἐν χρόνῳ λέγομεν, ἵστασθαι δ' ἔστι θᾶττον καὶ βραδύτερον· 30 ἐν ᾧ χρόνῳ πρώτῳ τὸ ἱστάμενον ἵσταται, ἐν ὁτῳοῦν ἀνάγκη τούτου ἵστασθαι. διαιρεθέντος γὰρ τοῦ χρόνου εἰ μὲν ἐν μηδετέρῳ τῶν μερῶν ἵσταται, οὐδ' ἐν τῷ ὅλῳ, ὥστ' οὐκ ἂν ἵσταιτο τὸ ἱστάμενον· εἰ δ' ἐν θατέρῳ, οὐκ ἂν ἐν πρώτῳ ὅλῳ ἵσταιτο· καθ' ἑκάτερον γὰρ ἐν τούτῳ ἵσταται, καθάπερ ἐλέχθη καὶ 35 ἐπὶ τοῦ κινουμένου πρότερον. ὥσπερ δὲ τὸ κινούμενον οὐκ ἔστιν ἐν ᾧ πρώτῳ κινεῖται, οὕτως οὐδ' ἐν ᾧ ἵσταται τὸ ἱστάμενον· 239a οὔτε γὰρ τοῦ κινεῖσθαι οὔτε τοῦ ἵστασθαί ἐστί τι πρῶτον. ἔστω γὰρ ἐν ᾧ πρώτῳ ἵσταται ἐφ' ᾧ τὸ *AB*. τοῦτο δὴ ἀμερὲς μὲν οὐκ ἐνδέχεται εἶναι· κίνησις γὰρ οὐκ ἔστιν ἐν τῷ ἀμερεῖ διὰ τὸ κεκινῆσθαί τι αὐτοῦ, τὸ δ' ἱστάμενον δέδεικται κινούμε- 5 νον. ἀλλὰ μὴν εἰ διαιρετόν ἐστιν, ἐν ὁτῳοῦν αὐτοῦ τῶν μερῶν ἵσταται· τοῦτο γὰρ δέδεικται πρότερον, ὅτι ἐν ᾧ πρώτῳ ἵσταται, ἐν ὁτῳοῦν τῶν ἐκείνου ἵσταται. ἐπεὶ οὖν χρόνος ἐστὶν ἐν ᾧ πρώτῳ ἵσταται, καὶ οὐκ ἄτομον, ἅπας δὲ χρόνος εἰς ἄπειρα μεριστός, οὐκ ἔσται ἐν ᾧ πρώτῳ ἵσταται. οὐδὲ δὴ τὸ 10 ἠρεμοῦν ὅτε πρῶτον ἠρέμησέν ἐστιν· ἐν ἀμερεῖ μὲν γὰρ οὐκ ἠρέμησε διὰ τὸ μὴ εἶναι κίνησιν ἐν ἀτόμῳ· ἐν ᾧ δὲ τὸ ἠρεμεῖν, καὶ τὸ κινεῖσθαι· τότε γὰρ ἔφαμεν ἠρεμεῖν, ὅτε καὶ ἐν ᾧ πεφυκὸς κινεῖσθαι μὴ κινεῖται τὸ πεφυκός. ἔτι δὲ καὶ τότε λέγομεν ἠρεμεῖν, ὅταν ὁμοίως ἔχῃ νῦν καὶ πρό- 15 τερον, ὡς οὐχ ἑνί τινι κρίνοντες ἀλλὰ δυοῖν τοῖν ἐλαχίστοιν· ὥστ' οὐκ ἔσται ἐν ᾧ ἠρεμεῖ ἀμερές. εἰ δὲ μεριστόν,

31 ᾧ] ᾧ δὲ al. — 35 ἑκάτερον] ἕτερον cod. E, Gottschlich.

χρόνος ἂν εἴη, καὶ ἐν ὁτῳοῦν αὐτοῦ τῶν μερῶν ἠρεμήσει· τὸν αὐτὸν γὰρ τρόπον δειχθήσεται ὃν καὶ ἐπὶ τῶν πρότερον·
20 ὥστ' οὐθὲν ἔσται πρῶτον. τούτου δ' αἴτιον ὅτι ἠρεμεῖ μὲν καὶ κινεῖται πᾶν ἐν χρόνῳ, χρόνος δ' οὐκ ἔστι πρῶτος οὐδὲ μέγεθος οὐδ' ὅλως συνεχὲς οὐδέν· ἅπαν γὰρ εἰς ἄπειρα μεριστόν. ἐπεὶ δὲ πᾶν τὸ κινούμενον ἐν χρόνῳ κινεῖται καὶ ἔκ τινος εἴς τι μεταβάλλει, ἐν ᾧ χρόνῳ κινεῖται καθ' αὑτὸ καὶ μὴ τῷ
25 ἐν ἐκείνου τινί, ἀδύνατον τότε κατά τι εἶναι πρῶτον τὸ κινούμενον. τὸ γὰρ ἠρεμεῖν ἐστὶ τὸ ἐν τῷ αὐτῷ εἶναι χρόνον τινὰ καὶ αὐτὸ καὶ τῶν μερῶν ἕκαστον. οὕτω γὰρ λέγομεν ἠρεμεῖν, ὅταν ἐν ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ τῶν νῦν ἀληθὲς ᾖ εἰπεῖν ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ καὶ αὐτὸ καὶ τὰ μέρη. εἰ δὲ τοῦτ' ἔστι τὸ ἠρε-
30 μεῖν, οὐκ ἐνδέχεται τὸ μεταβάλλον κατά τι εἶναι ὅλον κατὰ τὸν πρῶτον χρόνον· ὁ γὰρ χρόνος διαιρετὸς ἅπας, ὥστε ἐν ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ αὐτοῦ μέρει ἀληθὲς ἔσται εἰπεῖν ὅτι ἐν ταὐτῷ ἐστὶ καὶ αὐτὸ καὶ τὰ μέρη· εἰ γὰρ μὴ οὕτως ἀλλ' ἐν ἑνὶ μόνῳ τῶν νῦν, οὐκ ἔσται χρόνον οὐδένα κατά τι, ἀλλὰ κατὰ
35 τὸ πέρας τοῦ χρόνου. ἐν δὲ τῷ νῦν ἔστι μὲν ἀεὶ κατά τι μὲν
239b ὄν, οὐ μέντοι ἠρεμεῖ· οὔτε γὰρ κινεῖσθαι οὔτ' ἠρεμεῖν ἔστιν ἐν τῷ νῦν, ἀλλὰ μὴ κινεῖσθαι μὲν ἀληθὲς ἐν τῷ νῦν καὶ εἶναι κατά τι, ἐν χρόνῳ δ' οὐκ ἐνδέχεται εἶναι κατὰ τὸ ἠρεμοῦν· συμβαίνει γὰρ τὸ φερόμενον ἠρεμεῖν.

5 Ζήνων δὲ παραλογίζεται· εἰ γὰρ ἀεί, φησίν, ἠρεμεῖ πᾶν [ἢ κινεῖται], ὅταν ᾖ κατὰ τὸ ἴσον, ἔστι δ' ἀεὶ τὸ φερόμενον ἐν τῷ νῦν ⟨κατὰ τὸ ἴσον⟩, ἀκίνητον τὴν φερομένην εἶναι ὀϊστόν. τοῦτο δ' ἐστὶ ψεῦδος· οὐ γὰρ σύγκειται ὁ χρόνος ἐκ τῶν νῦν ἀδιαιρέτων, ὥσπερ οὐδ' ἄλλο μέγεθος οὐδέν. τέττα-
10 ρες δ' εἰσὶ λόγοι περὶ κινήσεως Ζήνωνος οἱ παρέχοντες τὰς δυσκολίας τοῖς λύουσιν, πρῶτος μὲν ὁ περὶ τοῦ μὴ κινεῖ- 9

239a 24 τῷ] τῶν duo codd. Bekk. τῷ τῶν Gottschlich. — 35 τι μὲν ὄν] τι μένον libri. 239b 6 ἢ κινεῖται eiicit Zeller, ᾗ κινεῖται Gerling. — 7 κατὰ τὸ ἴσον addit Zeller. — 9 ἀδιαιρέτων] τῶν ἀδιαιρέτων cod. E.

σθαι διὰ τὸ πρότερον εἰς τὸ ἥμισυ δεῖν ἀφικέσθαι τὸ φερόμενον ἢ πρὸς τὸ τέλος, περὶ οὗ διείλομεν ἐν τοῖς πρότερον λόγοις. δεύτερος δ' ὁ καλούμενος Ἀχιλλεύς· ἔστι δ' οὗτος, ὅτι τὸ βραδύτερον οὐδέποτε καταληφθήσεται θέον 15 *ὑπὸ τοῦ ταχίστου· ἔμπροσθεν γὰρ ἀναγκαῖον ἐλθεῖν τὸ διῶκον, ὅθεν ὥρμησε τὸ φεῦγον, ὥστ' ἀεί τι προέχειν ἀναγκαῖον τὸ βραδύτερον. ἔστι δὲ καὶ οὗτος ὁ αὐτὸς λόγος τῷ διχοτομεῖν, διαφέρει δ' ἐν τῷ διαιρεῖν μὴ δίχα τὸ προσλαμβανόμενον μέγεθος. τὸ μὲν οὖν μὴ καταλαμβάνε-* 20 *σθαι τὸ βραδύτερον συμβέβηκεν ἐκ τοῦ λόγου, γίνεται δὲ παρὰ ταὐτὸ τῇ διχοτομίᾳ (ἐν ἀμφοτέροις γὰρ συμβαίνει μὴ ἀφικνεῖσθαι πρὸς τὸ πέρας διαιρουμένου πως τοῦ μεγέθους· ἀλλὰ πρόσκειται ἐν τούτῳ ὅτι οὐδὲ τὸ τάχιστον τετραγῳδημένον ἐν τῷ διώκειν τὸ βραδύτατον), ὥστ'* 25 *ἀνάγκη καὶ τὴν λύσιν εἶναι ἑκατέρων τὴν αὐτήν. τὸ δ' ἀξιοῦν ὅτι τὸ προέχον οὐ καταλαμβάνεται, ψεῦδος· ὅτε γὰρ προέχει, οὐ καταλαμβάνεται· ἀλλ' ὅμως καταλαμβάνεται, εἴπερ δώσει διεξιέναι τὴν πεπερασμένην. οὗτοι μὲν οὖν οἱ δύο λόγοι, τρίτος δ' ὁ νῦν ῥηθείς, ὅτι ἡ ὀϊστὸς φερομένη ἕστηκεν.* 30 *συμβαίνει δὲ παρὰ τὸ λαμβάνειν τὸν χρόνον συγκεῖσθαι ἐκ τῶν νῦν· μὴ διδομένου γὰρ τούτου οὐκ ἔσται ὁ συλλογισμός. τέταρτος δ' ὁ περὶ τῶν ἐν τῷ σταδίῳ κινουμένων ἐξ ἐναντίας ἴσων ὄγκων παρ' ἴσους, τῶν μὲν ἀπὸ τέλους τοῦ σταδίου τῶν δ' ἀπὸ μέσου, ἴσῳ τάχει, ἐν ᾧ συμβαίνειν* 35 *οἴεται ἴσον εἶναι χρόνον τῷ διπλασίῳ τὸν ἥμισυν. ἔστι δ' ὁ* 240a *παραλογισμὸς ἐν τῷ τὸ μὲν παρὰ κινούμενον τὸ δὲ παρ' ἠρεμοῦν τὸ ἴσον μέγεθος ἀξιοῦν τῷ ἴσῳ τάχει τὸν ἴσον φέρεσθαι χρόνον· τοῦτο δ' ἐστὶ ψεῦδος. οἷον ἔστωσαν οἱ ἑστῶτες ἴσοι ὄγκοι ἐφ' ὧν τὰ ΑΑ, οἱ δ' ἐφ' ὧν τὰ ΒΒ ἀρχόμε-* 5 *νοι ἀπὸ τοῦ μέσου τῶν Α, ἴσοι τὸν ἀριθμὸν τούτοις ὄντες καὶ*

26 *ἑκατέρων* om. al. 240^a 5 *ἀρχόμενοι — 6 τῶν Α*] *ἀρχομένους μὲν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ σταδίου, τελευτῶντας δὲ κατὰ τὸ μέσον τῶν Α* Simpl.

τὸ μέγεθος, οἱ δ' ἐφ' ὧν τὰ ΓΓ ἀπὸ τοῦ ἐσχάτου, ἴσοι τὸν ἀριθμὸν ὄντες τούτοις καὶ τὸ μέγεθος, καὶ ἰσοταχεῖς τοῖς Β. συμβαίνει δὴ τὸ πρῶτον Β ἅμα ἐπὶ τῷ ἐσχάτῳ εἶναι καὶ
10 τὸ πρῶτον Γ, παρ' ἄλληλα κινουμένων. συμβαίνει δὴ τὸ Γ παρὰ πάντα τὰ Β διεξεληλυθέναι, τὰ δὲ Β παρὰ τὰ ἡμίση· ὥστε ἥμισυν εἶναι τὸν χρόνον· ἴσον γὰρ ἑκάτερόν ἐστι παρ' ἕκαστον. ἅμα δὲ συμβαίνει τὰ Β παρὰ πάντα τὰ Γ παρεληλυθέναι· ἅμα γὰρ ἔσται τὸ πρῶτον Γ καὶ τὸ πρῶ-
15 τον Β ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις ἐσχάτοις, ἴσον χρόνον παρ' ἕκαστον γινόμενον τῶν Β ὅσον περ τῶν Α, ὥς φησι, διὰ τὸ ἀμφότερα ἴσον χρόνον παρὰ τὰ Α γίγνεσθαι. ὁ μὲν οὖν λόγος οὗτός ἐστιν, συμβαίνει δὲ παρὰ τὸ εἰρημένον ψεῦδος. οὐδὲ δὴ κατὰ τὴν ἐν τῇ ἀντιφάσει μεταβολὴν οὐθὲν ἡμῖν
20 ἔσται ἀδύνατον, οἷον εἰ ἐκ τοῦ μὴ λευκοῦ εἰς τὸ λευκὸν μεταβάλλει καὶ ἐν μηδετέρῳ ἐστίν, ὡς ἄρα οὔτε λευκὸν ἔσται οὔτε οὐ λευκόν· οὐ γὰρ εἰ μὴ ὅλον ἐν ὁποτερῳοῦν ἐστίν, οὐ λεχθήσεται λευκὸν ἢ οὐ λευκόν· λευκὸν γὰρ λέγομεν ἢ οὐ λευκὸν οὐ τῷ ὅλον εἶναι τοιοῦτον, ἀλλὰ τῷ τὰ πλεῖστα ἢ τὰ κυ-
25 ριώτατα μέρη· οὐ ταὐτὸ δ' ἐστὶ μὴ εἶναί τε ἐν τούτῳ καὶ μὴ εἶναι ἐν τούτῳ ὅλον. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ ὄντος καὶ ἐπὶ τοῦ μὴ ὄντος καὶ τῶν ἄλλων τῶν κατ' ἀντίφασιν· ἔσται μὲν γὰρ ἐξ ἀνάγκης ἐν θατέρῳ τῶν ἀντικειμένων, ἐν οὐδετέρῳ δ' ὅλον ἀεί. πάλιν ἐπὶ τοῦ κύκλου καὶ ἐπὶ τῆς σφαί-
30 ρας καὶ ὅλως τῶν ἐν αὑτοῖς κινουμένων, ὅτι συμβήσεται αὐτὰ ἠρεμεῖν· ἐν γὰρ τῷ αὐτῷ τόπῳ χρόνον τινὰ ἔσται καὶ αὐτὰ καὶ τὰ μέρη, ὥστ' ἠρεμήσει ἅμα καὶ κινήσεται. πρῶτον μὲν γὰρ τὰ μέρη οὐκ ἔστιν ἐν τῷ αὐτῷ οὐθένα χρό-
240b νον, εἶτα καὶ τὸ ὅλον μεταβάλλει ἀεὶ εἰς ἕτερον· οὐ γὰρ

7 ἐσχάτου] ἐσχάτου Β Alex. (γρ) ap. Simpl. — 10 δὴ] δὲ tres codd. Bekk. et Simpl. τὸ] καὶ τὸ Simpl. — 11 τὰ Β] τὰ Α Alex. et Simpl. διεληλυθέναι Alex. et Simpl. — 15 ἴσον — 16 τῶν Α Alexander transponit post 11 διεληλυθέναι. — 16 ὥς φησι om. Alex. — 17 παρὰ τὰ] κατὰ τὸ Alex.

ἡ αὐτὴ ἐστιν ἡ ἀπὸ τοῦ Α λαμβανομένη περιφέρεια καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ Β καὶ τοῦ Γ καὶ τῶν ἄλλων ἑκάστου σημείων, πλὴν ὡς ὁ μουσικὸς ἄνθρωπος καὶ ἄνθρωπος, ὅτι συμβέβηκεν. ὥστε μεταβάλλει ἀεὶ ἡ ἑτέρα εἰς τὴν ἑτέραν, καὶ οὐδέποτε 5 ἠρεμήσει. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῆς σφαίρας καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐν αὐτοῖς κινουμένων.

10 Ἀποδεδειγμένων δὲ τούτων λέγομεν ὅτι τὸ ἀμερὲς οὐκ ἐνδέχεται κινεῖσθαι πλὴν κατὰ συμβεβηκός, οἷον κινουμένου τοῦ σώματος ἢ τοῦ μεγέθους τῷ ἐνυπάρχειν, καθάπερ 10 ἂν εἰ τὸ ἐν τῷ πλοίῳ κινοῖτο ὑπὸ τῆς τοῦ πλοίου φορᾶς ἢ τὸ μέρος τῇ τοῦ ὅλου κινήσει. ἀμερὲς δὲ λέγω τὸ κατὰ ποσὸν ἀδιαίρετον· καὶ γὰρ αἱ τῶν μερῶν κινήσεις ἕτεραί εἰσι κατ' αὐτά τε τὰ μέρη καὶ κατὰ τὴν τοῦ ὅλου κίνησιν. ἴδοι δ' ἄν τις ἐπὶ τῆς σφαίρας μάλιστα τὴν διαφοράν· οὐ 15 γὰρ ταὐτὸν τάχος ἔσται τῶν τε πρὸς τῷ κέντρῳ καὶ τῶν ἐκτὸς καὶ τῆς ὅλης, ὡς οὐ μιᾶς οὔσης κινήσεως. καθάπερ οὖν εἴπομεν, οὕτω μὲν ἐνδέχεται κινεῖσθαι τὸ ἀμερὲς ὡς ὁ ἐν τῷ πλοίῳ καθήμενος τοῦ πλοίου θέοντος, καθ' αὑτὸ δ' οὐκ ἐνδέχεται. μεταβαλλέτω γὰρ ἐκ τοῦ ΑΒ εἰς τὸ ΒΓ, 20 εἴτ' ἐκ μεγέθους εἰς μέγεθος εἴτ' ἐξ εἴδους εἰς εἶδος εἴτε κατ' ἀντίφασιν· ὁ δὲ χρόνος ἔστω ἐν ᾧ πρώτῳ μεταβάλλει ἐφ' οὗ Δ. οὐκοῦν ἀνάγκη αὐτὸ καθ' ὃν μεταβάλλει χρόνον ἢ ἐν τῷ ΑΒ εἶναι ἢ ἐν τῷ ΒΓ, ἢ τὸ μέν τι αὐτοῦ ἐν τούτῳ τὸ δ' ἐν θατέρῳ· πᾶν γὰρ τὸ μεταβάλλον οὕτως 25 εἶχεν. ἐν ἑκατέρῳ μὲν οὖν οὐκ ἔσται τι αὐτοῦ· μεριστὸν γὰρ ἂν εἴη. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐν τῷ ΒΓ· μεταβεβληκὸς γὰρ ἔσται, ὑπόκειται δὲ μεταβάλλειν. λείπεται δὴ αὐτὸ ἐν τῷ ΑΒ εἶναι, καθ' ὃν μεταβάλλει χρόνον. ἠρεμήσει ἄρα· τὸ γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ εἶναι χρόνον τινὰ ἠρεμεῖν ἦν. ὥστ' οὐκ ἐν- 30 δέχεται τὸ ἀμερὲς κινεῖσθαι οὐδ' ὅλως μεταβάλλειν· μο-

240ᵇ 10 τῷ ἐνυπάρχειν Simpl., Gottschlich. τῶν ἐνυπάρχειν cod. E. τοῦ (vel τὸ) ἐν ᾧ ὑπάρχει ceteri. — 27 οὐδ'] οὐδ' αὐτὸ cod. E.

ναχῶς γὰρ ἂν οὕτως ἦν αὐτοῦ κίνησις, εἰ ὁ χρόνος ἦν ἐκ τῶν νῦν· ἀεὶ γὰρ ἐν τῷ νῦν κεκινημένον ἂν ἦν καὶ μετα-
241a βεβληκός, ὥστε κινεῖσθαι μὲν μηδέποτε, κεκινῆσθαι δ' ἀεί. τοῦτο δ' ὅτι ἀδύνατον, δέδεικται καὶ πρότερον· οὔτε γὰρ ὁ χρόνος ἐκ τῶν νῦν οὔθ' ἡ γραμμὴ ἐκ στιγμῶν οὔθ' ἡ κίνησις ἐκ κινημάτων· οὐθὲν γὰρ ἄλλο ποιεῖ ὁ τοῦτο λέγων ἢ τὴν
5 κίνησιν ἐξ ἀμερῶν, καθάπερ ἂν εἰ τὸν χρόνον ἐκ τῶν νῦν ἢ τὸ μέγεθος ἐκ στιγμῶν. ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶνδε φανερὸν ὅτι οὔτε στιγμὴν οὔτ' ἄλλο ἀδιαίρετον οὐθὲν ἐνδέχεται κινεῖσθαι. ἅπαν γὰρ τὸ κινούμενον ἀδύνατον πρότερον μεῖζον κινηθῆναι αὐτοῦ, πρὶν ἂν ἢ ἴσον ἢ ἔλαττον. εἰ δὴ τοῦτο, φανερὸν ὅτι
10 καὶ ἡ στιγμὴ ἔλαττον ἢ ἴσον κινηθήσεται πρῶτον. ἐπεὶ δ' ἀδιαίρετος, ἀδύνατον ἔλαττον κινηθῆναι πρότερον· ἴσην ἄρα ἑαυτῇ. ὥστε ἔσται ἡ γραμμὴ ἐκ στιγμῶν· ἀεὶ γὰρ ἴσην κινουμένη τὴν πᾶσαν γραμμὴν στιγμὴ καταμετρήσει. εἰ δὲ τοῦτο ἀδύνατον, καὶ τὸ κινεῖσθαι τὸ ἀδιαίρετον ἀδύνατον.
15 ἔτι δ' εἰ ἅπαν ἐν χρόνῳ κινεῖται, ἐν δὲ τῷ νῦν μηθέν, ἅπας δὲ χρόνος διαιρετός, εἴη ἄν τις χρόνος ἐλάττων ὁτῳοῦν τῶν κινουμένων ἢ ἐν ᾧ κινεῖται ὅσον αὐτό. οὗτος μὲν γὰρ ἔσται χρόνος ἐν ᾧ κινεῖται διὰ τὸ πᾶν ἐν χρόνῳ κινεῖσθαι, χρόνος δὲ πᾶς διαιρετὸς δέδεικται πρότερον. εἰ δ' ἄρα στιγμὴ
20 κινεῖται, ἔσται τις χρόνος ἐλάττων ἢ ἐν ᾧ αὐτὴ ἐκινήθη. ἀλλ' ἀδύνατον· ἐν γὰρ τῷ ἐλάττονι ἔλαττον ἀνάγκη κινεῖσθαι. ὥστ' ἔσται διαιρετὸν τὸ ἀδιαίρετον εἰς τὸ ἔλαττον, ὥσπερ καὶ ὁ χρόνος εἰς τὸν χρόνον· μοναχῶς γὰρ ἂν κινοῖτο τὸ ἀμερὲς καὶ ἀδιαίρετον, εἰ ἦν ἐν τῷ νῦν κινεῖσθαι δυνατὸν τῷ
25 ἀτόμῳ· τοῦ γὰρ αὐτοῦ λόγου ἐν τῷ νῦν κινεῖσθαι καὶ ἀδιαίρετόν τι κινεῖσθαι. μεταβολὴ δ' οὐκ ἔστιν οὐδεμία ἄπειρος. ἅπασα γὰρ ἦν ἔκ τινος εἴς τι, καὶ ἡ ἐν ἀντιφάσει καὶ ἡ ἐν ἐναντίοις. ὥστε τῶν μὲν κατ' ἀντίφασιν ἡ φάσις καὶ ἡ ἀπόφασις πέρας, οἷον γενέσεως μὲν τὸ ὄν, φθορᾶς

241a 17 ἢ om. al. — 20 ἢ om. al.

δὲ τὸ μὴ ὄν, τῶν δ' ἐν τοῖς ἐναντίοις τὰ ἐναντία· ταῦτα 30
γὰρ ἄκρα τῆς μεταβολῆς, ὥστε καὶ ἀλλοιώσεως πάσης·
ἐξ ἐναντίων γάρ τινων ἡ ἀλλοίωσις. ὁμοίως δὲ καὶ αὐ-
ξήσεως καὶ φθίσεως· αὐξήσεως μὲν γὰρ πέρας τὸ τοῦ
κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν τελείου μεγέθους, φθίσεως δὲ ἡ 241 b
τούτου ἔκστασις. ἡ δὲ φορὰ οὕτω μὲν οὐκ ἔσται πεπερα-
σμένη· οὐ γὰρ πᾶσα ἐν ἐναντίοις· ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ ἀδύνα-
τον τμηθῆναι οὕτω, τῷ μὴ ἐνδέχεσθαι τμηθῆναι (πλεονα-
χῶς γὰρ λέγεται τὸ ἀδύνατον), οὐκ ἐνδέχεται τὸ οὕτως 5
ἀδύνατον τέμνεσθαι, οὐδ' ὅλως τὸ ἀδύνατον γενέσθαι γίνε-
σθαι, οὐδὲ τὸ μεταβάλλειν ἀδύνατον ἐνδέχοιτ' ἂν μετα-
βάλλειν εἰς ὃ ἀδύνατον μεταβάλλειν. εἰ οὖν τὸ φερόμενον
μεταβάλλοι εἴς τι, καὶ δυνατὸν ἔσται μεταβάλλειν. ὥστ'
οὐκ ἄπειρος ἡ κίνησις, οὐδ' οἰσθήσεται τὴν ἄπειρον· ἀδύ- 10
νατον γὰρ διελθεῖν αὐτήν. ὅτι μὲν οὖν οὕτως οὐκ ἔστιν ἄπει-
ρος μεταβολὴ ὥστε μὴ ὡρίσθαι πέρασι, φανερόν. ἀλλ' εἰ
οὕτως ἐνδέχεται ὥστε τῷ χρόνῳ εἶναι ἄπειρον τὴν αὐτὴν
οὖσαν καὶ μίαν, σκεπτέον. μὴ μιᾶς μὲν γὰρ γινομένης οὐ-
θὲν ἴσως κωλύει, οἷον εἰ μετὰ τὴν φορὰν ἀλλοίωσις εἴη 15
καὶ μετὰ τὴν ἀλλοίωσιν αὔξησις καὶ πάλιν γένεσις· οὕτω
γὰρ ἀεὶ μὲν ἔσται τῷ χρόνῳ κίνησις, ἀλλ' οὐ μία διὰ τὸ
μὴ εἶναι μίαν ἐξ ἁπασῶν. ὥστε δὲ γίνεσθαι μίαν, οὐκ ἐν-
δέχεται ἄπειρον εἶναι τῷ χρόνῳ πλὴν μιᾶς· αὕτη δ' ἐστὶν
ἡ κύκλῳ φορά. 20

H.

Ἅπαν τὸ κινούμενον ὑπό τινος ἀνάγκη κινεῖσθαι·
εἰ μὲν γὰρ ἐν ἑαυτῷ μὴ ἔχει τὴν ἀρχὴν τῆς κινήσεως, 25

33 πέρας τὸ] τὸ πέρας libri. 241ᵇ 24—248ª 9 De gemina antiqua recensione capitum 1—3 vide L. Spengel, Ueber das siebente Buch der Physik des Aristoteles (Abhdl. d. philos. Cl. d. k. bayer. Akad. d. Wiss., Vol. III, p. 305—349; exhibeo duplicem

Ἅπαν τὸ κινούμενον ἀνάγκη ὑπό τινος κινεῖσθαι. εἰ μὲν γὰρ ἐν (25)

φανερὸν ὅτι ὑφ' ἑτέρου κινεῖται· ἄλλο γὰρ ἔσται τὸ κινοῦν· εἰ δὲ ἐν αὑτῷ, ἔστω τὸ εἰλημμένον ἐφ' οὗ τὸ ΑΒ ὃ κινεῖται καθ' αὑτό, ἀλλὰ μὴ τῷ τῶν τούτου τι κινεῖσθαι. πρῶτον μὲν οὖν τὸ ὑπολαμβάνειν τὸ ΑΒ ὑφ' ἑαυτοῦ κι-
30 νεῖσθαι διὰ τὸ ὅλον τε κινεῖσθαι καὶ ὑπὸ οὐδενὸς τῶν ἔξωθεν ὅμοιόν ἐστιν ὥσπερ εἰ τοῦ ΚΛ κινοῦντος τὸ ΛΜ καὶ αὐτοῦ κινουμένου [εἰ] μὴ φάσκοι τις τὸ ΚΜ κινεῖσθαι ὑπό τινος, διὰ τὸ μὴ φανερὸν εἶναι πότερον τὸ κινοῦν καὶ πότερον τὸ κινούμενον. εἶτα τὸ μὴ ὑπό τινος κινούμενον
242a οὐκ ἀνάγκη παύσασθαι κινούμενον τῷ ἄλλο ἠρεμεῖν, ἀλλ' εἴ τι ἠρεμεῖ τῷ ἄλλο πεπαῦσθαι κινούμενον, ἀνάγκη ὑπό τινος αὐτὸ κινεῖσθαι. τούτου γὰρ εἰλημμένου πᾶν τὸ
5 κινούμενον κινήσεται ὑπό τινος. ἐπεὶ γὰρ εἴληπται τὸ κινούμενον ἐφ' ᾧ τὸ ΑΒ, ἀνάγκη διαιρετὸν αὐτὸ εἶναι·

textum, qualem editio minor Bekkeriana partim ex fonte Spengeliano partim ex apparatu critico maioris editionis praebet (textum principalem in meam editionem, Lips. 1854, receperam). — 28 τῷ τῶν τούτου Spengel. τῷ τούτου Bekker. τούτου cod. — 31 ΛΜ] ΚΛΜ Spengel, Bekker. — 32 εἰ eiicit Bekker. ΚΜ Simpl. ΛΜ cod.

ἑαυτῷ μὴ ἔχει τὴν ἀρχὴν τῆς κινήσεως, φανερὸν ὅτι ὑφ' ἑτέρου κινεῖται. εἰ δ' ἐν αὑτῷ, εἰλήφθω ἐφ' οὗ τὸ ΑΒ, ὃ κινεῖται μὴ τῷ τῶν τούτου τι κινεῖσθαι. πρῶτον μὲν οὖν τὸ ὑπολαμβάνειν τὸ ΑΒ ὑφ' ἑαυτοῦ κινεῖσθαι διὰ τὸ ὅλον τε κινεῖσθαι καὶ ὑπὸ μηθενὸς
(30) τῶν ἔξωθεν ὅμοιόν ἐστιν ὥσπερ ἂν εἴ τις τοῦ ΔΕ κινοῦντος τὸ ΕΖ καὶ αὐτοῦ κινουμένου ὑπολαμβάνοι τὸ ΔΕΖ ὑφ' αὑτοῦ κινεῖσθαι, διὰ τὸ μὴ συνορᾶν πότερον ὑπὸ ποτέρου κινεῖται, πότερον τὸ
(1) ΔΕ ὑπὸ τοῦ ΕΖ ἢ τὸ ΕΖ ὑπὸ τοῦ ΔΕ. ἔτι τὸ ὑφ' αὑτοῦ κινούμενον οὐδέποτε παύσεται κινούμενον τῷ ἕτερόν τι στῆναι κινούμενον. ἀνάγκη τοίνυν, εἴ τι παύεται κινούμενον τῷ ἕτερόν τι στῆναι, αὐτὸ ὑφ' ἑτέρου κινεῖσθαι. τούτου γὰρ φανεροῦ γενο-
(5) μένου ἀνάγκη πᾶν τὸ κινούμενον κινεῖσθαι ὑπό τινος. ἐπεὶ γὰρ

241b (27) κινεῖται] κινεῖται, ἄλλο γάρ ἐστι τὸ κινοῦν Spengel. — μὴ] καθ' αὑτὸ ἀλλὰ μὴ Spengel. — 242a (4) αὐτὸ Spengel. αὐτοῦ cod. E. τοῦθ' ceteri.

πᾶν γὰρ τὸ κινούμενον διαιρετόν. διῃρήσθω δὴ κατὰ τὸ Γ. τοῦ δὴ ΓΒ μὴ κινουμένου οὐ κινηθήσεται τὸ ΑΒ· εἰ γὰρ κινήσεται, δῆλον ὅτι τὸ ΑΓ κινοῖτ' ἂν τοῦ ΒΓ ἠρεμοῦντος, ὥστε οὐ καθ' αὑτὸ κινηθήσεται καὶ πρῶτον. 10 ἀλλ' ὑπέκειτο καθ' αὑτὸ κινεῖσθαι καὶ πρῶτον. ἀνάγκη ἄρα τοῦ ΓΒ μὴ κινουμένου ἠρεμεῖν τὸ ΑΒ. ὃ δὲ ἠρεμεῖ μὴ κινουμένου τινός, ὡμολόγηται ὑπό τινος κινεῖσθαι, ὥστε πᾶν ἀνάγκη τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖσθαι· ἀεὶ γὰρ ἔσται τὸ κινούμενον διαιρετόν, τοῦ δὲ μέρους μὴ κινου- 15 μένου ἀνάγκη καὶ τὸ ὅλον ἠρεμεῖν. ἐπεὶ δὲ πᾶν τὸ κινούμενον ἀνάγκη κινεῖσθαι ὑπό τινος, ἐάν γέ τι κινῆται τὴν ἐν τόπῳ κίνησιν ὑπ' ἄλλου κινουμένου, καὶ πάλιν τὸ κινοῦν ὑπ' ἄλλου κινουμένου κινεῖται κἀκεῖνο ὑφ' ἑτέρου καὶ ἀεὶ οὕτως, ἀνάγκη εἶναί τι τὸ πρῶτον κινοῦν, καὶ μὴ 20 βαδίζειν εἰς ἄπειρον· μὴ γὰρ ἔστω ἀλλὰ γενέσθω ἄπει-

242ᵃ 14 ἀεὶ] ἀεὶ μὲν Simpl. — 18 κινουμένου] κινούμενον Spengel. — 19 κινουμένου] κινούμενον Spengel.

εἴληπται τὸ ΑΒ κινούμενον, διαιρετὸν ἔσται· πᾶν γὰρ τὸ κινούμενον διαιρετὸν ἦν. διῃρήσθω τοίνυν ᾗ τὸ Γ. ἀνάγκη δὴ τοῦ ΓΒ ἠρεμοῦντος ἠρεμεῖν καὶ τὸ ΑΒ. εἰ γὰρ μή, εἰλήφθω κινούμενον. τοῦ τοίνυν ΓΒ ἠρεμοῦντος κινοῖτο ἂν τὸ ΓΑ. οὐκ ἄρα καθ' αὑτὸ κινεῖται τὸ ΑΒ. ἀλλ' ὑπέκειτο καθ' αὑτὸ κινεῖσθαι (10) καὶ πρῶτον. δῆλον τοίνυν ὅτι τοῦ ΓΒ ἠρεμοῦντος ἠρεμήσει καὶ τὸ ΒΑ, καὶ τότε παύσεται κινούμενον. ἀλλ' εἴ τι τῷ ἄλλο ἠρεμεῖν ἵσταται καὶ παύεται κινούμενον, τοῦθ' ὑφ' ἑτέρου κινεῖται. φανερὸν δὴ ὅτι πᾶν τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖται· διαιρετόν τε γάρ ἐστι πᾶν τὸ κινούμενον, καὶ τοῦ μέρους ἠρε- (15) μοῦντος ἠρεμήσει καὶ τὸ ὅλον. ἐπεὶ δὲ τὸ κινούμενον πᾶν ὑπό τινος κινεῖται, ἀνάγκη καὶ τὸ κινούμενον πᾶν ἐν τόπῳ κινεῖσθαι ὑπ' ἄλλου. καὶ τὸ κινοῦν τοίνυν ὑφ' ἑτέρου, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸ κινεῖται, καὶ πάλιν τοῦτο ὑφ' ἑτέρου. οὐ δὴ εἰς ἄπειρον πρόεισιν, ἀλλὰ στήσεταί που καὶ ἔσται τι ὃ πρώτως αἴτιον ἔσται τοῦ (20) κινεῖσθαι. εἰ γὰρ μή, ἀλλ' εἰς ἄπειρον πρόεισιν, ἔστω τὸ μὲν Α

(8) et (9) ΓΒ] ΒΓ al. — (11) καὶ πρῶτον Spengel, Bekker. πρῶτον libri.

ρον. κινείσθω δὴ τὸ μὲν Α ὑπὸ τοῦ Β, τὸ δὲ Β ὑπὸ τοῦ Γ, τὸ δὲ Γ ὑπὸ τοῦ Δ, καὶ ἀεὶ τὸ ἐχόμενον ὑπὸ τοῦ ἐχομένου. ἐπεὶ οὖν ὑπόκειται τὸ κινοῦν κινούμενον κινεῖν, ἀνάγκη δ' ἅμα γίνεσθαι τὴν τοῦ κινουμένου καὶ τὴν τοῦ κινοῦντος κίνησιν· ἅμα γὰρ κινεῖται τὸ κινοῦν καὶ κινεῖ-
25 ται τὸ κινούμενον· φανερὸν ὅτι ἅμα ἔσται τοῦ Α καὶ τοῦ Β καὶ τοῦ Γ καὶ ἑκάστου τῶν κινούντων καὶ κινουμένων ἡ κίνησις. εἰλήφθω οὖν ἡ ἑκάστου κίνησις, καὶ ἔστω τοῦ μὲν Α ἐφ' ἧς Ε, τοῦ δὲ Β ἐφ' ἧς Ζ, τῶν δὲ ΓΔ ἐφ' ὧν ΗΘ. εἰ γὰρ ἀεὶ κινεῖται ἕκαστον ὑφ' ἑκάστου, ὅμως ἔσται
30 λαβεῖν μίαν ἑκάστου κίνησιν τῷ ἀριθμῷ· πᾶσα γὰρ κίνησις ἔκ τινος εἴς τι, καὶ οὐκ ἄπειρος τοῖς ἐσχάτοις· λέγω δὴ ἀριθμῷ μίαν κίνησιν τὴν ἐκ τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ αὐτὸ τῷ ἀριθμῷ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ τῷ ἀριθμῷ γιγνομένην. ἔστι γὰρ κίνησις καὶ γένει καὶ εἴδει καὶ ἀριθμῷ ἡ αὐτή,
35 γένει μὲν ἡ τῆς αὐτῆς κατηγορίας, οἷον οὐσίας ἢ ποιότητος, εἴδει δὲ ἡ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τῷ εἴδει εἰς τὸ αὐτὸ τῷ εἴδει, οἷον ἐκ λευκοῦ εἰς μέλαν ἢ ἐξ ἀγαθοῦ εἰς κακόν, ἐὰν ᾖ ἀδιάφορον τῷ εἴδει· ἀρι-

23 δ' ἅμα] ἅμα cod. — 25 φανερὸν] φανερὸν οὖν Spengel. — 28 τῶν δὲ Spengel, Bekker. τῶν cod. — 35 εἴδει — 37 τῷ εἴδει ex Simpl. Spengel. εἴδει δὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τῷ εἴδει, οἷον ἐκ λευκοῦ εἰς μέλαν, ἐξ ἀγαθοῦ εἰς κακὸν ἀδιάφορον τῷ εἴδει cod.

ὑπὸ τοῦ Β κινούμενον, τὸ δὲ Β ὑπὸ τοῦ Γ, τὸ δὲ Γ ὑπὸ τοῦ Δ· καὶ τοῦτον δὴ τὸν τρόπον εἰς ἄπειρον προβαινέτω. ἐπεὶ οὖν ἅμα τὸ κινοῦν καὶ αὐτὸ κινεῖται, δῆλον ὡς ἅμα κινήσεταί τό
25) τε Α καὶ τὸ Β· κινουμένου γὰρ τοῦ Β κινηθήσεται καὶ τὸ Α· καὶ τοῦ Β δὴ κινουμένου τὸ Γ καὶ τοῦ Γ τὸ Δ. ἔσται τοίνυν ἅμα ἥ τε τοῦ Α κίνησις καὶ τοῦ Β καὶ τοῦ Γ καὶ τῶν λοιπῶν ἑκάστου. καὶ λαβεῖν τοίνυν αὐτῶν ἕκαστον δυνησόμεθα. καὶ γὰρ εἰ ἕκαστον ὑφ' ἑκάστου κινεῖται, οὐθὲν ἧττον μία τῷ ἀριθμῷ ἡ
(30) ἑκάστου κίνησις καὶ οὐκ ἄπειρος τοῖς ἐσχάτοις, ἐπειδήπερ τὸ κινούμενον πᾶν ἔκ τινος εἴς τι κινεῖται. ἢ γὰρ ἀριθμῷ συμβαίνει τὴν αὐτὴν κίνησιν εἶναι ἢ γένει ἢ εἴδει. ἀριθμῷ μὲν οὖν λέγω τὴν αὐτὴν κίνησιν τὴν ἐκ τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ αὐτὸ τῷ

(26) τοῦ Β] τὸ Β Spengel. τὸ Γ] τοῦ Γ Spengel. τοῦ Γ τὸ Δ] τὸ Γ τοῦ Δ Spengel.

θμῷ δὲ ἡ ἐξ ἑνὸς τῷ ἀριθμῷ εἰς ἓν τῷ ἀριθμῷ ἐν τῷ αὐτῷ χρό- 242b
νῳ, οἷον ἐκ τοῦδε τοῦ λευκοῦ εἰς τόδε τὸ μέλαν. ἢ ἐκ τοῦδε τοῦ
τόπου εἰς τόνδε ἐν τῷδε τῷ χρόνῳ· εἰ γὰρ ἐν ἄλλῳ, οὐκέτι
ἔσται ἀριθμῷ μία κίνησις, ἀλλ' εἴδει. εἴρηται δὲ περὶ 4
τούτων ἐν τοῖς πρότερον. εἰλήφθω δὲ καὶ ὁ χρόνος ἐν 8
ᾧ κεκίνηται τὴν αὐτοῦ κίνησιν τὸ *A*, καὶ ἔστω ἐφ' ᾧ *K*.
πεπερασμένης δ' οὔσης τῆς τὸ *A* κινήσεως καὶ ὁ χρόνος
ἔσται πεπερασμένος. ἐπεὶ δ' ἄπειρα τὰ κινοῦντα καὶ τὰ
κινούμενα, καὶ ἡ κίνησις ἡ *EZHΘ* ἡ ἐξ ἁπασῶν ἄπειρος
ἔσται· ἐνδέχεται μὲν γὰρ ἴσην εἶναι τὴν τοῦ *A* καὶ τοῦ 15
B καὶ τὴν τῶν ἄλλων, ἐνδέχεται δὲ μείζους τὰς τῶν ἄλλων,
ὥστε εἴ τε ἀεὶ ἴσαι εἴ τε μείζους, ἀμφοτέρως ἄπειρος ἡ ὅλη· λαμ-
βάνομεν γὰρ τὸ ἐνδεχόμενον. ἐπεὶ δ' ἅμα κινεῖται τὸ *A*
καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον, ἡ ὅλη κίνησις ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ
ἔσται καὶ ἡ τοῦ *A*· ἡ δὲ τοῦ *A* ἐν πεπερασμένῳ· ὥστε

242ᵇ 1 εἰς ἓν τῷ ἀριθμῷ ex Simpl. addidi. — 8 δὲ] δὴ Spengel. — 17 εἴ τε ἀεὶ ἴσαι εἴ τε μείζους ex Simpl. Spengel. εἰ ἀεὶ μείζους cod.

ἀριθμῷ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ τῷ ἀριθμῷ γινομένην, οἷον ἐκ τοῦδε (1)
τοῦ λευκοῦ, ὅ ἐστιν ἓν τῷ ἀριθμῷ, εἰς τόδε τὸ μέλαν κατὰ τόνδε
τὸν χρόνον, ἕνα ὄντα τῷ ἀριθμῷ· εἰ γὰρ κατ' ἄλλον, οὐκέτι μία
ἔσται τῷ ἀριθμῷ ἀλλὰ τῷ εἴδει. γένει δ' ἡ αὐτὴ κίνησις ἡ ἐν
τῇ αὐτῇ κατηγορίᾳ τῆς οὐσίας ἢ τοῦ γένους, εἴδει δὲ ἡ ἐκ τοῦ (5)
αὐτοῦ τῷ εἴδει εἰς ταὐτὸ τῷ εἴδει, οἷον ἡ ἐκ τοῦ λευκοῦ εἰς τὸ
μέλαν ἢ ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ εἰς τὸ κακόν. ταῦτα δ' εἴρηται καὶ ἐν
τοῖς πρότερον. εἰλήφθω τοίνυν ἡ τοῦ *A* κίνησις καὶ ἔστω ἐφ'
οὗ τὸ *E*, καὶ ἡ τοῦ *B* ἐφ' οὗ τὸ *Z*, καὶ ἡ τοῦ *ΓΔ* ἐφ' οὗ τὸ
HΘ, καὶ ὁ χρόνος ἐν ᾧ κινεῖται τὸ *A* ὁ *K*. ὡρισμένης δὴ τῆς (10)
κινήσεως τοῦ *A*, ὡρισμένος ἔσται καὶ ὁ χρόνος καὶ οὐκ ἄπειρος
ὁ *K*. ἀλλ' ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἐκινεῖτο τὸ *A* καὶ τὸ *B* καὶ τῶν
λοιπῶν ἕκαστον. συμβαίνει τοίνυν τὴν κίνησιν τὴν *EZHΘ* ἄπει-
ρον οὖσαν ἐν ὡρισμένῳ χρόνῳ κινεῖσθαι τῷ *K*· ἐν ᾧ γὰρ τὸ *A* (15)
ἐκινεῖτο, καὶ τὰ τῷ *A* ἐφεξῆς ἅπαντα ἐκινεῖτο ἄπειρα ὄντα.
ὥστ' ἐν τῷ αὐτῷ κινεῖται. καὶ γὰρ ἤτοι ἴση ἡ κίνησις ἔσται ἡ

242ᵇ (6) λευκοῦ] αὐτοῦ λευκοῦ cod. *E*.

εἴη ἂν ἄπειρος ἐν πεπερασμένῳ, τοῦτο δ' ἀδύνατον. οὕτω
20 μὲν οὖν δόξειεν ἂν δεδεῖχθαι τὸ ἐξ ἀρχῆς, οὐ μὴν ἀποδείκνυται διὰ τὸ μηδὲν δείκνυσθαι ἀδύνατον· ἐνδέχεται γὰρ ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ ἄπειρον εἶναι κίνησιν, μὴ ἑνὸς ἀλλὰ πολλῶν. ὅπερ συμβαίνει καὶ ἐπὶ τούτων· ἕκαστον γὰρ κινεῖται τὴν ἑαυτοῦ κίνησιν, ἅμα δὲ πολλὰ κινεῖσθαι οὐκ ἀδύνατον. ἀλλ' εἰ τὸ κινοῦν πρώτως κατὰ τόπον καὶ
25 σωματικὴν κίνησιν ἀνάγκη ἢ ἅπτεσθαι ἢ συνεχὲς εἶναι τῷ κινουμένῳ, καθάπερ ὁρῶμεν ἐπὶ πάντων, ἀνάγκη τὰ κινούμενα καὶ τὰ κινοῦντα συνεχῆ εἶναι ἢ ἅπτεσθαι ἀλλήλων, ὥστ' εἶναί τι ἐξ ἁπάντων ἕν. τοῦτο δὲ εἴτε πεπερασμένον εἴτε ἄπειρον, οὐδὲν διαφέρει πρὸς τὸ νῦν· πάντως γὰρ ἡ κίνησις ἔσται ἄπειρος ἀπείρων ὄντων, εἴπερ ἐνδέχεται καὶ ἴσας εἶναι καὶ μείζους ἀλλήλων· ὃ γὰρ ἐν-
30 δέχεται, ληψόμεθα ὡς ὑπάρχον. εἰ οὖν τὸ μὲν ἐκ τῶν ΑΒΓΔ τῶν ἀπείρων τί ἐστίν, κινεῖται δὲ τὴν ΕΖΗΘ κίνησιν ἐν τῷ χρόνῳ τῷ Κ, οὗτος δὲ πεπέρανται, συμβαίνει ἐν

19 πεπερασμένῳ] πεπερασμένῳ χρόνῳ Spengel. — 24 πρώτως] τι πρῶτον Simpl. — 31 τῶν ἀπείρων] ἄπειρον cod.

τοῦ Α τῇ τοῦ Β, ἢ μείζων. διαφέρει δ' οὐθέν· πάντως γὰρ τὴν ἄπειρον κίνησιν ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ συμβαίνει κινεῖσθαι,
(20) τοῦτο δ' ἀδύνατον. οὕτω μὲν οὖν δόξειεν ἂν δείκνυσθαι τὸ ἐξ ἀρχῆς, οὐ μὴν δείκνυταί γε διὰ τὸ μηθὲν ἄτοπον συμβαίνειν· ἐνδέχεται γὰρ ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ κίνησιν ἄπειρον εἶναι, μὴ τὴν αὐτὴν δὲ ἀλλ' ἑτέραν καὶ ἑτέραν πολλῶν κινουμένων καὶ ἀπείρων, ὅπερ συμβαίνει καὶ τοῖς νῦν. ἀλλ' εἰ τὸ κινού-
(25) μενον πρώτως κατὰ τόπον καὶ σωματικὴν κίνησιν ἀνάγκη ἅπτεσθαι ἢ συνεχὲς εἶναι τῷ κινοῦντι, καθάπερ ὁρῶμεν ἐπὶ πάντων τοῦτο συμβαῖνον· ἔσται γὰρ ἐξ ἁπάντων ἓν τὸ πᾶν ἢ συνεχές. τὸ δὴ ἐνδεχόμενον εἰλήφθω καὶ ἔστω τὸ μὲν μέγεθος ἢ τὸ συνεχὲς ἐφ' οὗ τὸ ΑΒΓΔ, ἡ δὲ τούτου κίνησις ἡ ΕΖΗΘ. δια-
(30) φέρει δ' οὐθὲν ἢ πεπερασμένον ἢ ἄπειρον· ὁμοίως γὰρ ἐν πεπερασμένῳ τῷ Κ κινηθήσεται ἢ ἄπειρον ἢ πεπερασμένον. τού-

(25) κατὰ τόπον καὶ om. cod. E. — (27) πᾶν ἢ] πᾶν ἢ ἁπτόμενον ἢ Spengel.

πεπερασμένῳ χρόνῳ ἄπειρον διιέναι ἢ τὸ πεπερασμένον ἢ τὸ ἄπειρον. ἀμφοτέρως δὲ ἀδύνατον· ὥστε ἀνάγκη ἵστασθαι καὶ εἶναί τι πρῶτον κινοῦν καὶ κινούμενον. οὐδὲν γὰρ διαφέρει τὸ συμβαίνειν ἐξ ὑποθέσεως τὸ ἀδύνατον· 243a ἡ γὰρ ὑπόθεσις εἴληπται ἐνδεχομένη, τοῦ δ' ἐνδεχομένου τεθέντος οὐδὲν προσήκει γίγνεσθαι διὰ τοῦτο ἀδύνατον.

2 Τὸ δέ πρῶτον κινοῦν, μὴ ὡς τὸ οὗ ἕνεκεν, ἀλλ' ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως, ἅμα τῷ κινουμένῳ ἐστί· λέγω δὲ τὸ ἅμα, ὅτι οὐδέν ἐστιν αὐτῶν μεταξύ· τοῦτο γὰρ κοι- 5 νὸν ἐπὶ παντὸς κινουμένου καὶ κινοῦντός ἐστιν. ἐπεὶ δὲ τρεῖς αἱ κινήσεις, ἥ τε κατὰ τόπον καὶ ἡ κατὰ τὸ ποιὸν καὶ ἡ κατὰ τὸ ποσόν, ἀνάγκη καὶ τὰ κινοῦντα τρία εἶναι, τό τε φέρον καὶ τὸ ἀλλοιοῦν καὶ τὸ αὖξον ἢ 10 φθῖνον. πρῶτον οὖν εἴπωμεν περὶ τῆς φορᾶς· πρώτη γὰρ αὕτη τῶν κινήσεων. ἅπαν δὴ τὸ φερόμενον ἢ ὑφ' αὑτοῦ κινεῖται ἢ ὑπ' ἄλλου. ὅσα μὲν οὖν αὐτὰ ὑφ' αὑτῶν κινεῖται, φανερὸν ἐν τούτοις ὅτι ἅμα τὸ κινούμενον καὶ

243ᵃ 5 αὐτῶν Spengel, Bekker. αὐτῷ cod. — 10 φέρον καὶ τὸ Spengel. Bekker. cod. om.

των δ' ἑκάτερον τῶν ἀδυνάτων. φανερὸν οὖν ὅτι στήσεταί ποτε καὶ οὐκ εἰς ἄπειρον πρόεισι τὸ ἀεὶ ὑφ' ἑτέρου, ἀλλ' ἔσται τι ὃ πρῶτον κινηθήσεται. μηδὲν δὲ διαφέρει τὸ ὑποτεθέντος τινὸς τοῦτο δείκνυσθαι· τοῦ γὰρ ἐνδεχομένου τεθέντος οὐδὲν ἄτοπον (1) ἔδει συμβαίνειν.

τὸ δὲ πρῶτον κινοῦν, μὴ ὡς τὸ οὗ ἕνεκεν, ἀλλ' ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως, ἐστὶν ἅμα τῷ κινουμένῳ. ἅμα δὲ λέγω διότι (5) οὐθὲν αὐτῶν μεταξύ ἐστιν· τοῦτο γὰρ κοινὸν ἐπὶ παντὸς κινουμένου καὶ κινοῦντός ἐστιν. ἐπεὶ δὲ τρεῖς εἰσὶ κινήσεις, ἥ τε κατὰ τόπον καὶ κατὰ τὸ ποιὸν καὶ κατὰ τὸ ποσόν, ἀνάγκη καὶ τὰ κινούμενα εἶναι τρία. ἡ μὲν οὖν κατὰ τόπον φορά, ἡ δὲ κατὰ τὸ ποιὸν ἀλλοίωσις, ἡ δὲ κατὰ τὸ ποσὸν αὔξησις καὶ φθίσις. πρῶτον μὲν οὖν περὶ τῆς φορᾶς εἴπωμεν· αὕτη γὰρ πρώτη τῶν κινήσεών ἐστιν. (10) ἅπαν δὴ τὸ φερόμενον ἤτοι αὐτὸ ὑφ' αὑτοῦ κινεῖται ἢ ὑφ' ἑτέρου. εἰ μὲν οὖν ὑφ' αὑτοῦ, φανερὸν ὡς ἐν ἑαυτῷ τοῦ κινοῦντος ὑπάρ-

(34) διαφέρει] διαφερέτω al.

τὸ κινοῦν ἐστίν· ἐνυπάρχει γὰρ αὐτοῖς τὸ πρῶτον κινοῦν, ὥστ'
15 οὐδέν ἐστιν ἀναμεταξύ. ὅσα δ' ὑπ' ἄλλου κινεῖται, τετραχῶς
ἀνάγκη γίνεσθαι· τέτταρα γὰρ εἴδη τῆς ὑπ' ἄλλου φορᾶς,
ἕλξις, ὦσις, ὄχησις, δίνησις. ἅπασαι γὰρ αἱ κατὰ τόπον
κινήσεις ἀνάγονται εἰς ταύτας· ἡ μὲν γὰρ ἔπωσις ὦσίς τίς
ἐστιν, ὅταν τὸ ἀπ' αὐτοῦ κινοῦν ἐπακολουθοῦν ὠθῇ, ἡ δ' ἄπω-
20 σις, ὅταν μὴ ἐπακολουθῇ κινῆσαν, ἡ δὲ ῥῖψις, ὅταν σφο-
243b δροτέραν ποιήσῃ τὴν ἀπ' αὐτοῦ κίνησιν τῆς κατὰ φύσιν φο-
ρᾶς, καὶ μέχρι τοσούτου φέρηται ἕως ἂν κρατῇ ἡ κίνησις.
πάλιν ἡ δίωσις καὶ σύνωσις ἄπωσις καὶ ἕλξις εἰσίν· ἡ μὲν
γὰρ δίωσις ἄπωσις (ἢ γὰρ ἀφ' αὐτοῦ ἢ ἀπ' ἄλλου ἐστὶν ἡ
5 ἄπωσις), ἡ δὲ σύνωσις ἕλξις (καὶ γὰρ πρὸς αὑτὸ καὶ πρὸς
ἄλλο ἡ ἕλξις). ὥστε καὶ ὅσα τούτων εἴδη, οἷον σπάθησις
καὶ κέρκισις· ἡ μὲν γὰρ σύνωσις, ἡ δὲ δίωσις. ὁμοίως δὲ
καὶ αἱ ἄλλαι συγκρίσεις καὶ διακρίσεις· ἅπασαι γὰρ
ἔσονται διώσεις ἢ συνώσεις, πλὴν ὅσαι ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ

243ᵇ 4 ἀφ' αὐτοῦ Spengel. ἀπ' αὐτοῦ libri.

χοντος ἅμα τὸ κινοῦν καὶ τὸ κινούμενον ἔσται, καὶ οὐθὲν αὐτῶν
(15) μεταξύ. τὸ δ' ὑπ' ἄλλου κινούμενον τετραχῶς κινεῖται· αἱ γὰρ
ὑφ' ἑτέρου κινήσεις τέτταρές εἰσιν, ὦσις ἕλξις ὄχησις δίνησις.
καὶ γὰρ τὰς ἄλλας πάσας εἰς ταύτας ἀνάγεσθαι συμβαίνει. τῆς
μὲν οὖν ὤσεως τὸ μὲν ἔπωσις τὸ δ' ἄπωσίς ἐστιν. ἔπωσις μὲν
οὖν ἐστὶν ὅταν τὸ κινοῦν τοῦ κινουμένου μὴ ἀπολείπηται, ἄπωσις
(20) δὲ ὅταν τὸ ἀπῶσαν ἀπολείπηται. ἡ δὲ ὄχησις ἐν ταῖς τρισίν
ἐστι κινήσεσιν. τὸ μὲν γὰρ ὀχούμενον οὐ καθ' αὑτὸ κινεῖται
(243b) ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός· τῷ γὰρ ἐν κινουμένῳ εἶναι ἢ ἐπὶ κινου-
μένου κινεῖται. τὸ δὲ ὀχοῦν κινεῖται ἢ ὠθούμενον ἢ ἑλκόμενον
ἢ δινούμενον. φανερὸν οὖν ὅτι ἡ ὄχησις ἐν ταῖς τρισὶν ἔσται
(5) κινήσεσιν. ἡ δ' ἕλξις ἤτοι ὅταν πρὸς αὑτὸ ἢ πρὸς ἕτερον θάττων
ᾖ ἡ κίνησις ἡ τοῦ ἕλκοντος μὴ χωριζομένη τῆς τοῦ ἑλκομένου.
καὶ γὰρ καὶ πρὸς αὑτόν ἐστιν ἡ ἕλξις καὶ πρὸς ἕτερον. καὶ αἱ
λοιπαὶ δὲ ἕλξεις αἱ αὐταὶ τῷ εἴδει εἰς ταῦτα ἀναχθήσονται, οἷον
ἡ εἴσπνευσις καὶ ἡ ἔκπνευσις καὶ ἡ πτύσις καὶ ὅσαι τῶν σωμά-

243ᵃ (20) ἀπῶσαν] ἀπωθοῦν al. 243ᵇ (5) αὑτὸ Spengel.
αὐτὸν vel αὐτὸ libri.

εἰσίν. ἅμα δὲ φανερὸν ὅτι οὐδ' ἔστιν ἄλλο τι γένος κινήσεως 10
ἡ σύγκρισις καὶ διάκρισις· ἅπασαι γὰρ διανέμονται εἴς τινας
τῶν εἰρημένων. ἔτι δ' ἡ μὲν εἰσπνοὴ ἕλξις, ἡ δ' ἐκπνοὴ ὦσις.
ὁμοίως δὲ καὶ ἡ πτύσις, καὶ ὅσαι ἄλλαι διὰ τοῦ σώματος
ἢ ἐκκριτικαὶ ἢ ληπτικαὶ κινήσεις· αἱ μὲν γὰρ ἕλξεις εἰσίν,
αἱ δ' ἀπώσεις. δεῖ δὲ καὶ τὰς ἄλλας τὰς κατὰ τόπον ἀν- 15
άγειν· ἅπασαι γὰρ πίπτουσιν εἰς τέσσαρας ταύτας. τούτων
δὲ πάλιν ἡ ὄχησις καὶ ἡ δίνησις εἰς ἕλξιν καὶ ὦσιν. ἡ μὲν
γὰρ ὄχησις κατὰ τούτων τινὰ τῶν τριῶν τρόπων ἐστίν· τὸ μὲν
γὰρ ὀχούμενον κινεῖται κατὰ συμβεβηκός, ὅτι ἐν κινουμένῳ
ἐστὶν ἢ ἐπὶ κινουμένου τινός, τὸ δ' ὀχοῦν ὀχεῖ ἢ ἑλκόμενον ἢ 20
ὠθούμενον ἢ δινούμενον, ὥστε κοινή ἐστιν ἁπασῶν τῶν τριῶν ἡ 244 a
ὄχησις. ἡ δὲ δίνησις σύγκειται ἐξ ἕλξεώς τε καὶ ὤσεως·
ἀνάγκη γὰρ τὸ δινοῦν τὸ μὲν ἕλκειν τὸ δ' ὠθεῖν· τὸ μὲν
γὰρ ἀφ' αὑτοῦ τὸ δὲ πρὸς αὑτὸ ἄγει. ὥστ' εἰ τὸ ὠθοῦν καὶ
τὸ ἕλκον ἅμα τῷ ὠθουμένῳ καὶ τῷ ἑλκομένῳ, φανερὸν ὅτι 5
τοῦ κατὰ τόπον κινουμένου καὶ κινοῦντος οὐδέν ἐστι μεταξύ.
ἀλλὰ μὴν τοῦτο δῆλον καὶ ἐκ τῶν ὁρισμῶν· ὦσις μὲν γάρ
ἐστιν ἡ ἀφ' αὑτοῦ ἢ ἀπ' ἄλλου πρὸς ἄλλο κίνησις, ἕλξις δὲ

11 ἡ σύγκρισις] ἢ σύγκρισις libri. 244a 4 αὑτὸ Spengel. αὑτὸν libri.

των ἢ ἐκκριτικαὶ ἢ ληπτικαί εἰσι, καὶ ἡ σπάθησις δὲ καὶ ἡ (10)
κέρκισις· τὸ μὲν γὰρ αὐτῶν σύγκρισις τὸ δὲ διάκρισις. καὶ
πᾶσα δὴ κίνησις ἡ κατὰ τόπον σύγκρισις καὶ διάκρισίς ἐστιν.
ἡ δὲ δίνησις σύγκειται ἐξ ἕλξεως καὶ ὤσεως. τὸ μὲν γὰρ ὠθεῖ (244 a)
τὸ κινοῦν, τὸ δ' ἕλκει. φανερὸν οὖν ὡς ἐπεὶ ἅμα τὸ ὠθοῦν
καὶ τὸ ἕλκον τῷ ὠθουμένῳ καὶ ἑλκομένῳ ἐστίν, οὐθὲν μεταξὺ
τοῦ ⟨κατὰ τόπον⟩ κινουμένου καὶ τοῦ κινοῦντος ἐστίν. τοῦτο (5)
δὲ δῆλον καὶ ἐκ τῶν ὁρισμῶν· ἡ μὲν γὰρ ὦσις ἢ ἀφ' ἑαυτοῦ
ἢ ἀπ' ἄλλου πρὸς ἄλλο κίνησις, ἡ δ' ἕλξις ἀπ' ἄλλου πρὸς αὐτὸ

244a (5) κατὰ τόπον addidit Spengel. — (6) ὁρισμῶν duo codd. Bekk. ὁρισμένων vel εἰρημένων ceteri.

ἢ ἀπ' ἄλλου πρὸς αὐτὸ ἢ πρὸς ἄλλο, ὅταν θᾶττον ἡ κίνη-
10 σις ᾖ τοῦ ἕλκοντος, ἡ χωρίζουσα ἀπ' ἀλλήλων τὰ συνεχῆ·
οὕτω γὰρ συνεφέλκεται θάτερον. τάχα δὲ δόξειεν ἂν εἶναί
τις ἕλξις καὶ ἄλλως· τὸ γὰρ ξύλον ἕλκει τὸ πῦρ οὐχ οὕ-
τως. τὸ δ' οὐθὲν διαφέρει κινουμένου τοῦ ἕλκοντος ἢ μένοντος
ἕλκειν· ὁτὲ μὲν γὰρ ἕλκει οὗ ἔστιν, ὁτὲ δὲ οὗ ἦν. ἀδύνατον
15 δὲ ἢ ἀφ' αὐτοῦ πρὸς ἄλλο ἢ ἀπ' ἄλλου πρὸς αὐτὸ κινεῖν
244b μὴ ἁπτόμενον, ὥστε φανερὸν ὅτι τοῦ κατὰ τόπον κινουμένου
καὶ κινοῦντος οὐδέν ἐστι μεταξύ. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τοῦ ἀλλοιου-
μένου καὶ τοῦ ἀλλοιοῦντος. τοῦτο δὲ δῆλον ἐξ ἐπαγωγῆς· ἐν
ἅπασι γὰρ συμβαίνει ἅμα εἶναι τὸ ἔσχατον ἀλλοιοῦν καὶ τὸ

9 ὅταν — 10 συνεχῆ Alex. (γρ) om. — 15. ἀφ' αὐτοῦ] ἀφ' ἑαυτῆς Alex. ap. Simpl. 244b 2 μεταξύ] μεταξύ, ὁμοίως δὲ καὶ εἴ τι ἐστὶ γεννητικὸν καὶ ποιητικὸν τοῦ ποιοῦ καὶ τοῦτο ἀνάγκη ποιεῖν ἁπτόμενον βαρὺ κοῦφον Alex. (γρ) apud Simpl. — ἀλλὰ — 3 ἐπαγωγῆς Alex. (γρ) om.

ἢ πρὸς ἄλλο, ἔτι ἡ σύνωσις καὶ ἡ δίωσις. ἡ δὲ ῥῖψις ὅταν
(10) θάττων ἡ κίνησις γένηται τῆς κατὰ φύσιν τοῦ φερομένου σφο-
δροτέρας γενομένης τῆς ὤσεως, καὶ μέχρι τούτου συμβαίνει
φέρεσθαι μέχρι ἂν οὗ σφοδροτέρα ᾖ ἡ κίνησις τοῦ φερομένου.
φανερὸν δὴ ὅτι τὸ ⟨κατὰ τόπον⟩ κινούμενον καὶ τὸ κινοῦν
ἅμα, καὶ οὐθὲν αὐτῶν ἐστὶ μεταξύ. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τοῦ ἀλλοιου-
μένου καὶ τοῦ ἀλλοιοῦντος οὐδέν ἐστι μεταξύ. τοῦτο δὲ δῆλον
ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς. ἐν ἅπασι γὰρ συμβαίνει ἅμα εἶναι τὸ ἀλλοιοῦν
ἔσχατον καὶ τὸ πρῶτον ἀλλοιούμενον. τὸ γὰρ ποιὸν ἀλλοιοῦται
τῷ αἰσθητὸν εἶναι, αἰσθητὰ δ' ἐστὶν οἷς διαφέρουσι τὰ σώματα
(244b) ἀλλήλων, οἷον βαρύτης κουφότης, σκληρότης μαλακότης, ψόφος
ἀψοφία, λευκότης μελανότης, γλυκύτης πικρότης, ὑγρότης ξηρό-
της, πυκνότης μανότης καὶ τὰ μεταξὺ τούτων, ὁμοίως δὲ καὶ τὰ
ἄλλα τὰ ὑπὸ τὰς αἰσθήσεις, ὧν ἐστὶ καὶ ἡ θερμότης καὶ ἡ

(8) ἕλξις — (9) ἄλλο] ἕλξις ὅταν ἤτοι πρὸς αὐτὸν ἢ πρὸς ἕτερον θάττων ἡ κίνησις ᾖ τοῦ ἕλκοντος μὴ χωριζομένη τῆς τοῦ ἑλκομένου Simpl. (γρ). — (13) κατὰ τόπον addidit Spengel. 244b (4) αἰσθήσεις] αἰσθήσεις, ἅπαν γὰρ σῶμα σώματος διαφέρει τοῖς αἰσθητοῖς ἢ (vel καὶ) πλείοσιν ἢ ἐλάττοσιν ἢ τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον τοῖς αὐτοῖς· ἀλλὰ μὴν καὶ ἀλλοιοῦται τὸ ἀλλοιούμενον

πρῶτον ἀλλοιούμενον . . . . . ὑπὸ τῶν εἰρημένων. ταῦτα γάρ ἐστι 5
πάθη τοῦ ὑποκειμένου ποιότητος· ἢ γὰρ θερμαινόμενον ἢ γλυ-
καινόμενον ἢ πυκνούμενον ἢ ξηραινόμενον ἢ λευκαινόμενον ἀλ-
λοιοῦσθαί φαμεν, ὁμοίως τὸ ἄψυχον καὶ τὸ ἔμψυχον λέ-
γοντες, καὶ πάλιν τῶν ἐμψύχων τά τε μὴ αἰσθητικὰ τῶν
μερῶν καὶ αὐτὰς τὰς αἰσθήσεις. ἀλλοιοῦνται γάρ πως καὶ 10
αἱ αἰσθήσεις· ἡ γὰρ αἴσθησις ἡ κατ' ἐνέργειαν κίνησίς ἐστι
διὰ σώματος, πασχούσης τι τῆς αἰσθήσεως, καθ' ὅσα μὲν
οὖν τὸ ἄψυχον ἀλλοιοῦται, καὶ τὸ ἔμψυχον. καθ' ὅσα δὲ
τὸ ἔμψυχον, οὐ κατὰ πάντα τὸ ἄψυχον· οὐ γὰρ ἀλλοιοῦ-
ται κατὰ τὰς αἰσθήσεις, καὶ τὸ μὲν λανθάνει, τὸ δ' οὔ 15

5 πρῶτον ἀλλοιούμενον Alex., Simpl., Spengel. ἀλλοιου-
μενον libri. Lacunam post ἀλλοιούμενον manifestam (cf. Spengel)
ex Simplicio et additamento, quod alteri textui in sex codd.
adiungitur, expleverim in hunc fere modum: ὑπόκειται γὰρ
ἡμῖν τὸ τὰ ἀλλοιούμενα κατὰ τὰς παθητικὰς λεγομένας ποιό-
τητας πάσχοντα ἀλλοιοῦσθαι· τὸ γὰρ ποιὸν ἀλλοιοῦται τῷ αἰσθη-
τὸν εἶναι, αἰσθητὰ δ' ἐστίν, οἷς διαφέρουσι τὰ σώματα ἀλλήλων
(hucusque ex Simpl., quae haud dubie Aristotelis esse videntur)·
ἅπαν γὰρ σῶμα σώματος διαφέρει τοῖς αἰσθητοῖς ἢ πλείοσιν
ἢ ἐλάττοσιν ἢ τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον τοῖς αὐτοῖς· ἀλλὰ μὴν καὶ
ἀλλοιοῦται τὸ ἀλλοιούμενον (haec ex illis sex codd.). — 6 τοῦ
ὑποκειμένου] τῆς ὑποκειμένης libri. τοῖς ὑποκειμένοις Spengel.

ψυχρότης καὶ ἡ λειότης καὶ ἡ τραχύτης. ταῦτα γάρ ἐστι πάθη (5)
τῆς ὑποκειμένης ποιότητος. τούτοις γὰρ διαφέρουσι τὰ αἰσθητὰ
τῶν σωμάτων ἢ κατὰ τὸ τούτων τι μᾶλλον καὶ ἧττον καὶ τῷ
τούτων τι πάσχειν. θερμαινόμενα γὰρ ἢ ψυχόμενα ἢ γλυκαινό-
μενα ἢ πικραινόμενα ἢ κατά τι ἄλλο τῶν προειρημένων ὁμοίως
τά τε ἔμψυχα τῶν σωμάτων καὶ τὰ ἄψυχα καὶ τῶν ἐμψύχων (10)
ὅσα τῶν μερῶν ἄψυχα. καὶ αὐταὶ δὲ αἱ αἰσθήσεις ἀλλοιοῦνται.
πάσχουσι γάρ· ἡ γὰρ ἐνέργεια αὐτῶν κίνησίς ἐστι διὰ σώματος
πασχούσης τι τῆς αἰσθήσεως. καθ' ὅσα μὲν οὖν ἀλλοιοῦνται τὰ
ἄψυχα, καὶ τὰ ἔμψυχα κατὰ πάντα ταῦτα ἀλλοιοῦνται· καθ'
ὅσα δὲ τὰ ἔμψυχα ἀλλοιοῦνται, κατὰ ταῦτα οὐκ ἀλλοιοῦνται τὰ (15)

ὑπὸ τῶν εἰρημένων sex codd. Bekk., qui tunc ex hoc textu
ad alterum (5 ταῦτα γάρ ἐστι πάθη) transeunt.

245ᵃ λανθάνει πάσχον. οὐδὲν δὲ κωλύει καὶ τὸ ἔμψυχον λανθάνειν, ὅταν μὴ κατὰ τὰς αἰσθήσεις γίνηται ἡ ἀλλοίωσις. εἴπερ οὖν ἀλλοιοῦται τὸ ἀλλοιούμενον ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν, ἐν ἅπασί γε τούτοις φανερὸν ὅτι ἅμα ἐστὶ τὸ ἔσχατον ἀλλοιοῦν
5 καὶ τὸ πρῶτον ἀλλοιούμενον· τῷ μὲν γὰρ συνεχὴς ὁ ἀήρ, τῷ δ' ἀέρι τὸ σῶμα. πάλιν δὲ τὸ μὲν χρῶμα τῷ φωτί, τὸ δὲ φῶς τῇ ὄψει. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἡ ἀκοὴ καὶ ἡ ὄσφρησις· τὸ γὰρ πρῶτον κινοῦν πρὸς τὸ κινούμενον ὁ ἀήρ. καὶ ἐπὶ τῆς γεύσεως ὁμοίως· ἅμα γὰρ τῇ γεύσει ὁ χυμός.
10 ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων καὶ ἀναισθήτων. ὥστ' οὐδὲν ἔσται μεταξὺ τοῦ ἀλλοιουμένου καὶ τοῦ ἀλλοιοῦντος. οὐδὲ μὴν τοῦ αὐξανομένου τε καὶ αὔξοντος· αὐξάνει γὰρ τὸ πρῶτον αὖξον προσγινόμενον, ὥστε ἓν γίγνεσθαι τὸ ὅλον. καὶ πάλιν φθίνει τὸ φθῖνον ἀπογινομένου τινὸς τῶν τοῦ φθίνοντος.
15 ἀνάγκη οὖν συνεχὲς εἶναι καὶ τὸ αὖξον καὶ τὸ φθῖνον, τῶν δὲ συνεχῶν οὐδὲν μεταξύ. φανερὸν οὖν ὅτι τοῦ κινουμένου καὶ

245ᵃ 8 τὸ γὰρ πρῶτον duo codd. πρῶτον γὰρ ceteri.

(245a) ἄψυχα. κατὰ γὰρ τὰς αἰσθήσεις οὐκ ἀλλοιοῦνται, καὶ λανθάνει ἀλλοιούμενα τὰ ἄψυχα. οὐθὲν δὲ κωλύει καὶ τὰ ἔμψυχα λανθάνειν ἀλλοιούμενα, ὅταν μὴ κατὰ τὰς αἰσθήσεις συμβαίνῃ τὸ τῆς ἀλλοιώσεως αὐτοῖς. εἴπερ οὖν αἰσθητὰ μὲν τὰ πάθη, διὰ δὲ τούτων ἡ ἀλλοίωσις, τοῦτό γε δὴ φανερόν, ὅτι τὸ πάσχον
(5) καὶ τὸ πάθος ἅμα, καὶ τούτων οὐθέν ἐστι μεταξύ. τῷ μὲν γὰρ ὁ ἀὴρ συνεχής, τῷ δ' ἀέρι συνάπτει τὸ σῶμα. καὶ ἡ μὲν ἐπιφάνεια πρὸς τὸ φῶς, τὸ δὲ φῶς πρὸς τὴν ὄψιν. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ἀκοὴ καὶ ἡ ὄσφρησις πρὸς τὸ κινοῦν αὐτὰς πρῶτον. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἅμα καὶ ἡ γεῦσις καὶ ὁ χυμός ἐστιν. ὡσαύ-
(10) τως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων καὶ τῶν ἀναισθήτων. καὶ τὸ αὐξανόμενον δὲ καὶ τὸ αὖξον· πρόσθεσις γάρ τις ἡ αὔξησις, ὥσθ'
(15) ἅμα τό τ' αὐξανόμενον καὶ τὸ αὖξον. καὶ ἡ φθίσις δέ· τὸ γὰρ τῆς φθίσεως αἴτιον ἀφαίρεσίς τις. φανερὸν δὴ ὡς τοῦ κινοῦντος

245ᵃ (4) γε δή cod. E om. γε Bekker. — (16) δὴ Spengel. δὲ libri.

τοῦ κινοῦντος πρώτου καὶ ἐσχάτου πρὸς τὸ κινούμενον οὐδέν 245b
ἐστιν ἀνὰ μέσον.

3 Ὅτι δὲ τὸ ἀλλοιούμενον ἅπαν ἀλλοιοῦται ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν, καὶ ἐν μόνοις ὑπάρχει τούτοις ἀλλοίωσις ὅσα καθ' αὑτὰ λέγεται πάσχειν ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν, ἐκ τῶνδε θεωρη- 5 τέον. τῶν γὰρ ἄλλων μάλιστ' ἄν τις ὑπολάβοι ἔν τε τοῖς σχήμασι καὶ ἐν ταῖς μορφαῖς καὶ ἐν ταῖς ἕξεσι καὶ ταῖς τούτων λήψεσι καὶ ἀποβολαῖς ἀλλοίωσιν ὑπάρχειν· ἐν οὐδετέροις δ' ἔστιν. τὸ μὲν γὰρ σχηματιζόμενον καὶ ῥυθμιζόμενον ὅταν ἐπιτελεσθῇ, οὐ λέγομεν ἐκεῖνο ἐξ οὗ ἐστίν, οἷον τὸν ἀνδριάντα χαλ- 10 κὸν ἢ τὴν πυραμίδα κηρὸν ἢ τὴν κλίνην ξύλον, ἀλλὰ παρωνυμιάζοντες τὸ μὲν χαλκοῦν, τὸ δὲ κήρινον, τὸ δὲ ξύλινον. τὸ δὲ πεπονθὸς καὶ ἠλλοιωμένον προσαγορεύομεν· ὑγρὸν γὰρ καὶ θερμὸν καὶ σκληρὸν τὸν χαλκὸν λέγομεν καὶ τὸν κηρόν. καὶ οὐ μόνον οὕτως, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ θερμὸν 15 χαλκὸν λέγομεν, ὁμωνύμως τῷ πάθει προσαγορεύοντες τὴν

245ᵇ 1 τὸ cum tribus codd. Spengel. τι cum ceteris Bekker.

ἐσχάτου καὶ τοῦ κινουμένου πρώτου οὐθέν ἐστι μεταξύ, ἀνὰ (245b) μέσον τοῦ τε κινοῦντος καὶ τοῦ κινουμένου.

Ὅτι δὲ τὰ ἀλλοιούμενα ἀλλοιοῦται πάντα ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν, καὶ μόνων τούτων ἐστὶν ἀλλοίωσις ὅσα καθ' αὑτὰ πάσχει ὑπὸ τούτων, ἐκ τῶνδε θεωρήσωμεν. τῶν γὰρ ἄλλων μάλιστ' ἄν τις (5) ὑπολάβοι ἔν τε τοῖς σχήμασι καὶ ταῖς μορφαῖς καὶ ταῖς ἕξεσι καὶ ταῖς τούτων ἀποβολαῖς καὶ λήψεσιν [ἀλλοίωσιν ὑπάρχειν]· δοκεῖ γὰρ ὑπάρχειν τὸ τῆς ἀλλοιώσεως, οὐκ ἔστι δ' οὐδ' ἐν τούτοις, ἀλλὰ γίνεται τὸ σχῆμα ἀλλοιουμένων τινῶν ταῦτα· πυκνουμένης γὰρ ἢ μανουμένης ἢ θερμαινομένης ἢ ψυχομένης τῆς ὕλης. ἀλλοίωσις δὲ οὐκ ἔστιν. ἐξ οὗ μὲν γὰρ ἡ μορφὴ τοῦ (10) ἀνδριάντος, οὐ λέγομεν τὴν μορφήν, οὐδ' ἐξ οὗ τὸ σχῆμα τῆς πυραμίδος ἢ τῆς κλίνης, ἀλλὰ παρωνυμιάζοντες τὸ μὲν χαλκοῦν τὸ δὲ κήρινον τὸ δὲ ξύλινον τὸ δ' ἀλλοιούμενον λέγομεν· τὸν γὰρ χαλκὸν ὑγρὸν εἶναι λέγομεν ἢ θερμὸν ἢ σκληρόν, καὶ οὐ (15)

245ᵇ (3) ἀλλοιοῦται] ἀλλοιοῦνται al. — (4) πάσχει] λέγεται πάσχειν al. — (7) ἀλλοίωσιν ὑπάρχειν cod. E et sex alii om.

246a ὕλην. ὥστ' εἰ κατὰ μὲν τὸ σχῆμα καὶ τὴν μορφὴν οὐ λέγεται τὸ γεγονὸς ἐν ᾧ ἐστὶ τὸ σχῆμα, κατὰ δὲ τὰ πάθη καὶ τὰς ἀλλοιώσεις λέγεται, φανερὸν ὅτι οὐκ ἂν εἶεν αἱ γενέσεις αὗται ἀλλοιώσεις. ἔτι δὲ καὶ εἰπεῖν οὕτως ἄτοπον ἂν δό-
5 ξειεν, ἠλλοιῶσθαι τὸν ἄνθρωπον ἢ τὴν οἰκίαν ἢ ἄλλο ὁτιοῦν τῶν γεγενημένων· ἀλλὰ γίνεσθαι μὲν ἴσως ἕκαστον ἀναγκαῖον ἀλλοιουμένου τινός, οἷον τῆς ὕλης πυκνουμένης ἢ μανουμένης ἢ θερμαινομένης ἢ ψυχομένης, οὐ μέντοι τὰ γινόμενά γε ἀλλοιοῦται, οὐδ' ἡ γένεσις αὐτῶν ἀλλοίωσίς ἐστιν.
10 ἀλλὰ μὴν οὐδ' αἱ ἕξεις οὔθ' αἱ τοῦ σώματος οὔθ' αἱ τῆς ψυχῆς ἀλλοιώσεις. αἱ μὲν γὰρ ἀρεταὶ αἱ δὲ κακίαι τῶν ἕξεων· οὐκ ἔστι δὲ οὔτε ἡ ἀρετὴ οὔτε ἡ κακία ἀλλοίωσις, ἀλλ' ἡ μὲν ἀρετὴ τελείωσίς τις (ὅταν γὰρ λάβῃ τὴν ἑαυτοῦ ἀρετήν, τότε λέγεται τέλειον ἕκαστον· τότε γὰρ μάλιστά
15 ἐστι τὸ κατὰ φύσιν, ὥσπερ κύκλος τέλειος, ὅταν μάλιστα γένηται κύκλος καὶ ὅταν βέλτιστος), ἡ δὲ κακία φθορὰ τούτου καὶ ἔκστασις. ὥσπερ οὖν οὐδὲ τὸ τῆς οἰκίας τελείωμα λέγομεν ἀλλοίωσιν (ἄτοπον γὰρ εἰ ὁ θριγκὸς καὶ ὁ κέραμος ἀλλοίωσις, ἢ εἰ θριγκουμένη καὶ κεραμουμένη ἀλλοιοῦται ἀλλὰ

246ᵃ 1 καὶ om. Bekker errore typogr. — 16 καὶ ὅταν cum pluribus codd. om. Bekker. — 19 ἀλλοιοῦνται Bekker errore typogr.

(246a) μόνον οὕτως, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ θερμὸν χαλκόν, ὁμωνύμως λέγοντες τῷ πάθει τὴν ὕλην. ἐπεὶ οὖν ἐξ οὗ μὲν ἡ μορφὴ καὶ τὸ σχῆμα καὶ τὸ γεγονὸς ὁμωνύμως οὐ λέγεται τοῖς ἐξ ἐκείνου σχήμασι, τὸ δ' ἀλλοιούμενον τοῖς πάθεσιν ὁμωνύμως
(5) λέγεται, φανερὸν ὡς ἐν μόνοις τοῖς αἰσθητοῖς ἡ ἀλλοίωσις. ἔτι καὶ ἄλλως ἄτοπον. τὸ γὰρ λέγειν τὸν ἄνθρωπον ἠλλοιῶσθαι ἢ τὴν οἰκίαν λαβοῦσαν τέλος γελοῖον, εἰ τὴν τελείωσιν τῆς οἰκίας
(17) τὸν θριγκὸν ἢ τὴν κεραμίδα φήσομεν ἀλλοίωσιν εἶναι ἢ θριγκουμένης τῆς οἰκίας ἢ κεραμιδουμένης ἀλλοιοῦσθαι τὴν οἰκίαν. δῆλον δὴ ὅτι τὸ τῆς ἀλλοιώσεως οὐκ ἔστιν ἐν τοῖς γινομένοις.

246ᵃ (17) εἶναι ἢ Spengel. εἶναι libri.

μὴ τελειοῦται ἡ οἰκία), τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν ἀρε- 20
τῶν καὶ τῶν κακιῶν καὶ τῶν ἐχόντων ἢ λαμβανόντων· αἱ 246b
μὲν γὰρ τελειώσεις αἱ δὲ ἐκστάσεις εἰσίν, ὥστ' οὐκ ἀλλοιώ-
σεις. ἔτι δὲ καί φαμεν ἁπάσας εἶναι τὰς ἀρετὰς ἐν τῷ
πρός τι πῶς ἔχειν. τὰς μὲν γὰρ τοῦ σώματος, οἷον ὑγίειαν
καὶ εὐεξίαν, ἐν κράσει καὶ συμμετρίᾳ θερμῶν καὶ ψυχρῶν 5
τίθεμεν, ἢ αὐτῶν πρὸς αὐτὰ τῶν ἐντὸς ἢ πρὸς τὸ περιέχον·
ὁμοίως δὲ καὶ τὸ κάλλος καὶ τὴν ἰσχὺν καὶ τὰς ἄλλας
ἀρετὰς καὶ κακίας. ἑκάστη γάρ ἐστι τῷ πρός τι πῶς ἔχειν,
καὶ περὶ τὰ οἰκεῖα πάθη εὖ ἢ κακῶς διατίθησι τὸ ἔχον·
οἰκεῖα δ' ὑφ' ὧν γίγνεσθαι καὶ φθείρεσθαι πέφυκεν. ἐπεὶ οὖν 10
τὰ πρός τι οὔτε αὐτά ἐστιν ἀλλοιώσεις, οὔτε αὐτῶν ἐστὶν ἀλ-
λοίωσις οὐδὲ γένεσις οὐδ' ὅλως μεταβολὴ οὐδεμία, φανερὸν
ὅτι οὔθ' αἱ ἕξεις οὔθ' αἱ τῶν ἕξεων ἀποβολαὶ καὶ λήψεις
ἀλλοιώσεις εἰσίν, ἀλλὰ γίγνεσθαι μὲν ἴσως αὐτὰς καὶ
φθείρεσθαι ἀλλοιουμένων τινῶν ἀνάγκη, καθάπερ καὶ τὸ εἶ- 15
δος καὶ τὴν μορφήν, οἷον θερμῶν καὶ ψυχρῶν ἢ ξηρῶν καὶ
ὑγρῶν, ἢ ἐν οἷς τυγχάνουσιν οὖσαι πρώτοις. περὶ ταῦτα γὰρ
ἑκάστη λέγεται κακία καὶ ἀρετή, ὑφ' ὧν ἀλλοιοῦσθαι πέ-
φυκε τὸ ἔχον· ἡ μὲν γὰρ ἀρετὴ ποιεῖ ἢ ἀπαθὲς ἢ ὡς δεῖ
παθητικόν, ἡ δὲ κακία παθητικὸν ἢ ἐναντίως ἀπαθές. ὁμοίως 20

246ᵇ 12 οὐδ'] οὐθ' Bekker errore typogr.

οὐδὲ γὰρ ἐν ταῖς ἕξεσιν. αἱ γὰρ ἕξεις ἀρεταὶ καὶ κακίαι, ἀρετὴ (20)
δὲ πᾶσα καὶ κακία τῶν πρός τι, καθάπερ ἡ μὲν ὑγίεια θερμῶν (246b)
καὶ ψυχρῶν συμμετρία τις ἢ τῶν ἐντὸς ἢ πρὸς τὸ περιέχον.
ὁμοίως δὲ καὶ τὸ κάλλος καὶ ἡ ἰσχὺς τῶν πρός τι. διαθέσεις (7)
γάρ τινες τοῦ βελτίστου πρὸς τὸ ἄριστον, λέγω δὲ τὸ βέλτιστον
τὸ σῶζον καὶ διατιθὲν περὶ τὴν φύσιν. ἐπεὶ οὖν αἱ μὲν ἀρεταὶ
καὶ αἱ κακίαι τῶν πρός τι, ταῦτα δὲ οὔτε γενέσεις εἰσὶν οὔτε
γένεσις αὐτῶν οὐδ' ὅλως ἀλλοίωσις, φανερὸν ὡς οὐκ ἔστιν ὅλως (12)
τὸ τῆς ἀλλοιώσεως περὶ τὰς ἕξεις. οὐδὲ δὴ περὶ τὰς τῆς ψυχῆς
ἀρετὰς καὶ κακίας. ἡ μὲν γὰρ ἀρετὴ τελείωσίς τις (ἕκαστον γὰρ
τότε μάλιστα τέλειόν ἐστιν, ὅταν τύχῃ τῆς οἰκείας ἀρετῆς, καὶ
μάλιστα κατὰ φύσιν, καθάπερ ὁ κύκλος τότε μάλιστα κατὰ
φύσιν ἐστίν, ὅταν μάλιστα κύκλος ᾖ), ἡ δὲ κακία φθορὰ τούτων (20)

247a δὲ καὶ ἐπὶ τῶν τῆς ψυχῆς ἕξεων· ἅπασαι γὰρ καὶ αὗται τῷ πρός τι πῶς ἔχειν, καὶ αἱ μὲν ἀρεταὶ τελειώσεις, αἱ δὲ κακίαι ἐκστάσεις· ἔτι ἡ μὲν ἀρετὴ εὖ διατίθησι πρὸς τὰ οἰκεῖα πάθη, ἡ δὲ κακία κακῶς. ὥστ' οὐδ' αὗται ἔσονται 5 ἀλλοιώσεις· οὐδὲ δὴ αἱ ἀποβολαὶ καὶ αἱ λήψεις αὐτῶν. γίνεσθαι δ' αὐτὰς ἀναγκαῖον ἀλλοιουμένου τοῦ αἰσθητικοῦ μέρους. ἀλλοιοῦται δ' ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν· ἅπασα γὰρ ἡ ἠθικὴ ἀρετὴ περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας τὰς σωματικάς, αὗται δὲ ἢ ἐν τῷ πράττειν ἢ ἐν τῷ μεμνῆσθαι ἢ ἐν τῷ ἐλπίζειν. αἱ 10 μὲν οὖν ἐν τῇ πράξει κατὰ τὴν αἴσθησίν εἰσιν, ὥσθ' ὑπ' αἰσθητοῦ τινὸς κινεῖσθαι, αἱ δ' ἐν τῇ μνήμῃ καὶ ἐν τῇ ἐλπίδι ἀπὸ ταύτης· ἢ γὰρ οἷα ἔπαθον μεμνημένοι ἥδονται, ἢ ἐλπίζοντες οἷα μέλλουσιν. ὥστ' ἀνάγκη πᾶσαν τὴν τοιαύτην ἡδονὴν ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν γίγνεσθαι. ἐπεὶ δ' ἡδονῆς καὶ λύ-15 πης ἐγγιγνομένης καὶ ἡ κακία καὶ ἡ ἀρετὴ ἐγγίνεται (περὶ ταύτας γάρ εἰσιν), αἱ δ' ἡδοναὶ καὶ αἱ λῦπαι ἀλλοιώσεις τοῦ αἰσθητικοῦ, φανερὸν ὅτι ἀλλοιουμένου τινὸς ἀνάγκη καὶ ταύτας ἀποβάλλειν καὶ λαμβάνειν. ὥσθ' ἡ μὲν γένεσις αὐτῶν μετ' ἀλλοιώσεως, αὐταὶ δ' οὐκ εἰσὶν ἀλλοιώσεις.
247b ἀλλὰ μὴν οὐδ' αἱ τοῦ νοητικοῦ μέρους ἕξεις ἀλλοιώσεις, οὐδ'

(247a) καὶ ἔκστασις. γίνεται μὲν οὖν ἀλλοιουμένου τινὸς καὶ ἡ λῆψις τῆς ἀρετῆς καὶ ἡ τῆς κακίας ἀποβολή, ἀλλοίωσις μέντοι τούτων οὐδέτερον. ὅτι δ' ἀλλοιοῦταί τι, δῆλον. ἡ μὲν γὰρ ἀρετὴ ἤτοι ἀπάθειά τις ἢ παθητικὸν ὡς δεῖ, ἡ δὲ κακία ἀπάθεια ἢ ἐναν-(7) τία πάθησις τῇ ἀρετῇ. καὶ τὸ ὅλον τὴν ἠθικὴν ἀρετὴν ἐν ἡδοναῖς καὶ λύπαις εἶναι συμβέβηκεν· ἢ γὰρ κατ' ἐνέργειαν τὸ τῆς ἡδονῆς ἢ διὰ μνήμην ἢ ἀπὸ τῆς ἐλπίδος. εἰ μὲν οὖν κατ' ἐνέργειαν, αἴσθησις τὸ αἴτιον, εἰ δὲ διὰ μνήμην ἢ δι' ἐλπίδα, ἀπὸ ταύτης· ἢ γὰρ οἷα ἐπάθομεν μεμνημένοις τὸ τῆς ἡδονῆς
(247b) ἢ οἷα πεισόμεθα ἐλπίζουσιν. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐν τῷ διανοητικῷ

247ᵃ (6) ὡς δεῖ Spengel. ὡδί libri. ἀπάθεια Spengel. παθητικὸν libri. 247ᵇ (1) οὐδ' ἐν Spengel. οὐδὲ libri.

ἔστιν αὐτῶν γένεσις. πολὺ γὰρ μάλιστα τὸ ἐπιστῆμον ἐν τῷ πρός τι πως ἔχειν λέγομεν. ἔτι δὲ καὶ φανερὸν ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτῶν γένεσις. τὸ γὰρ κατὰ δύναμιν ἐπιστῆμον οὐδὲν αὐτὸ κινηθὲν ἀλλὰ τῷ ἄλλο ὑπάρξαι γίνεται ἐπιστῆμον. ὅταν 5 γὰρ γένηται τὸ κατὰ μέρος, ἐπίσταταί πως τῇ καθόλου τὸ ἐν μέρει. πάλιν δὲ τῆς χρήσεως καὶ τῆς ἐνεργείας οὐκ ἔστι γένεσις, εἰ μή τις καὶ τῆς ἀναβλέψεως καὶ τῆς ἁφῆς οἴεται γένεσιν εἶναι, καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὅμοιον τούτοις. ἡ δ' ἐξ ἀρχῆς λῆψις τῆς ἐπιστήμης γένεσις οὐκ ἔστιν· τῷ γὰρ ἠρεμῆ- 10 σαι καὶ στῆναι τὴν διάνοιαν ἐπίστασθαι καὶ φρονεῖν λέγομεν. εἰς δὲ τὸ ἠρεμεῖν οὐκ ἔστι γένεσις· ὅλως γὰρ οὐδεμιᾶς μεταβολῆς, καθάπερ εἴρηται πρότερον. ἔτι δ' ὥσπερ ὅταν ἐκ τοῦ μεθύειν ἢ καθεύδειν ἢ νοσεῖν εἰς τἀναντία μεταστῇ τις, οὔ φαμεν ἐπιστήμονα γεγονέναι πάλιν (καίτοι ἀδύνατος ἦν τῇ 15 ἐπιστήμῃ χρῆσθαι πρότερον), οὕτως οὐδ' ὅταν ἐξ ἀρχῆς λαμβάνῃ τὴν ἕξιν· τῷ γὰρ καθίστασθαι τὴν ψυχὴν ἐκ τῆς φυ-

247b 2 μάλιστα] μᾶλλον Simpl. — 5 ὑπάρξαι] ὑπάρξει Bekker errore typogr. — 6 τῇ καθόλου τὸ] τῷ καθόλου τὰ unus cod. et Alex. ap. Simpl. — 10 οὐκ] μὲν οὐκ Alex. γὰρ] δὲ Simpl. (γρ).

μέρει τῆς ψυχῆς ἡ ἀλλοίωσις. τὸ γὰρ ἐπιστῆμον μάλιστα τῶν πρός τι λέγεται. τοῦτο δὲ δῆλον· κατ' οὐδεμίαν γὰρ δύναμιν κινηθεῖσιν ἐγγίνεται τὸ τῆς ἐπιστήμης, ἀλλ' ὑπάρξαντός τινος· ἐκ γὰρ τῆς κατὰ μέρος ἐμπειρίας τὴν καθόλου λαμβάνομεν ἐπι- (7) στήμην. οὐδὲ δὴ ἡ ἐνέργεια γένεσις, εἰ μή τις καὶ τὴν ἀνάβλεψιν καὶ τὴν ἁφὴν γενέσεις φησίν· τοιοῦτον γὰρ ἡ ἐνέργεια. ἡ δὲ ἐξ ἀρχῆς λῆψις τῆς ἐπιστήμης οὐκ ἔστι γένεσις οὐδ' ἀλ- (11) λοίωσις· τῷ γὰρ ἠρεμίζεσθαι καὶ καθίστασθαι τὴν ψυχὴν ἐπιστήμων γίνεται καὶ φρόνιμος. καθάπερ οὖν οὐδ' ὅταν καθεύδων ἐγερθῇ τις ἢ μεθύων παύσηται ἢ νοσῶν καταστῇ, γέγονεν ἐπιστήμων· καίτοι πρότερον οὐκ ἐδύνατο χρῆσθαι καὶ κατὰ τὴν ἐπιστήμην ἐνεργεῖν, ἀλλ ἀπαλλαγείσης τῆς ταραχῆς καὶ εἰς ἠρε- (17) μίαν καὶ κατάστασιν ἐλθούσης τῆς διανοίας ὑπῆρξεν ἡ δύναμις ἡ πρὸς τὴν τῆς ἐπιστήμης χρείαν. τοιοῦτον δή τι γίνεται καὶ

(17) ἠρεμίαν καὶ om. al.

σικῆς ταραχῆς φρόνιμόν τι γίνεται καὶ ἐπιστῆμον. διὸ καὶ τὰ παιδία οὔτε μανθάνειν δύναται οὔτε κατὰ τὰς αἰσθήσεις
248a ὁμοίως κρίνειν τοῖς πρεσβυτέροις· πολλὴ γὰρ ἡ ταραχὴ καὶ ἡ κίνησις. καθίσταται δὲ καὶ ἠρεμίζεται πρὸς ἔνια μὲν ὑπὸ τῆς φύσεως αὐτῆς, πρὸς ἔνια δ' ὑπ' ἄλλων, ἐν ἀμφοτέροις δὲ ἀλλοιουμένων τινῶν τῶν ἐν τῷ σώματι, καθά-
5 περ ἐπὶ τῆς ἐγέρσεως καὶ τῆς ἐνεργείας, ὅταν νήφων γένηται καὶ ἐγερθῇ. φανερὸν οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι τὸ ἀλλοιοῦσθαι καὶ ἡ ἀλλοίωσις ἔν τε τοῖς αἰσθητοῖς γίνεται καὶ ἐν τῷ αἰσθητικῷ μέρει τῆς ψυχῆς, ἐν ἄλλῳ δ' οὐδενὶ πλὴν κατὰ συμβεβηκός.

10 Ἀπορήσειε δ' ἄν τις πότερόν ἐστι κίνησις πᾶσα πάσῃ 4 συμβλητὴ ἢ οὔ. εἰ δή ἐστι πᾶσα συμβλητὴ καὶ ὁμοταχὲς τὸ ἐν ἴσῳ χρόνῳ [ἴσον] κινούμενον, ἔσται περιφερής τις ἴση εὐθείᾳ, καὶ μείζων δὴ καὶ ἐλάττων. ἔτι ἀλλοίωσις καὶ φορά τις ἴση, ὅταν ἐν ἴσῳ χρόνῳ τὸ μὲν ἀλλοιωθῇ τὸ δ'
15 ἐνεχθῇ. ἔσται ἄρα ἴσον πάθος μήκει. ἀλλ' ἀδύνατον. ἀλλ' ἆρα ὅταν ἐν ἴσῳ ἴσον κινηθῇ, τότε ἰσοταχές; ἴσον δ' οὐκ ἔστι πάθος μήκει. ὥστ' οὐκ ἔστιν ἀλλοίωσις φορᾷ ἴση οὐδ' ἐλάττων. ὥστ' οὐ πᾶσα συμβλητή. ἐπὶ δὲ τοῦ κύκλου καὶ τῆς εὐθείας πῶς συμβήσεται; ἄτοπόν τε γάρ, εἰ μὴ
20 ἔστι κύκλῳ ὁμοίως τουτὶ κινεῖσθαι καὶ τοῦτο ἐπὶ τῆς εὐθείας, ἀλλ' εὐθὺς ἀνάγκη ἢ θᾶττον ἢ βραδύτερον, ὥσπερ

248a 12 ἴσον eiiciendum. — 16 ἆρα Bonitz. ἄρα libri.

τὸ ἐξ ἀρχῆς ἐν τῇ τῆς ἐπιστήμης ὑπαρχῇ· τῆς γὰρ ταραχῆς ἠρεμία τις καὶ κατάστασις. οὐδὲ δὴ τὰ παιδία δύναται μαθεῖν οὐδὲ
(248a) κρίνειν ταῖς αἰσθήσεσιν ὁμοίως τοῖς πρεσβυτέροις. πολλὴ γὰρ ἡ ταραχὴ περὶ αὐτὰ καὶ ἡ κίνησις. καθίσταται δὲ καὶ παύεται τῆς ταραχῆς τοτὲ μὲν ὑπὸ τῆς φύσεως, τοτὲ δ' ὑπ' ἄλλων. ἐν ἀμφοτέροις δὲ τούτοις ἀλλοιοῦσθαί τι συμβαίνει, καθάπερ ὅταν ἐγερθῇ
(5) καὶ γένηται νήφων πρὸς τὴν ἐνέργειαν. φανερὸν οὖν ὅτι τὸ τῆς ἀλλοιώσεως ἐν τοῖς αἰσθητοῖς καὶ ἐν τῷ αἰσθητικῷ μέρει τῆς ψυχῆς, ἐν ἄλλῳ δ' οὐδενὶ πλὴν κατὰ συμβεβηκός.

εἰ κάταντες, τὸ δ' ἄναντες. ἔτι οὐδὲ διαφέρει οὐδὲν τῷ λόγῳ, εἴ τις φήσειεν ἀνάγκην εἶναι θᾶττον εὐθὺς ἢ βραδύτερον κινεῖσθαι· ἔσται γὰρ μείζων καὶ ἐλάττων ἡ περιφερὴς τῆς εὐθείας, ὥστε καὶ ἴση. εἰ γὰρ ἐν τῷ Α χρόνῳ τὸ μὲν 25 τὴν Β διῆλθε τὸ δὲ τὴν Γ, μείζων ἂν εἴη ἡ Β τῆς Γ· οὕτω 248b γὰρ τὸ θᾶττον ἐλέγετο. οὐκοῦν καὶ εἰ ἐν ἐλάττονι ἴσον, θᾶττον· ὥστ' ἔσται τι μέρος τοῦ Α ἐν ᾧ τὸ Β τοῦ κύκλου τὸ ἴσον δίεισι, καὶ τὸ Γ ἐν ὅλῳ τῷ Α τὴν Γ. ἀλλὰ μὴν εἰ ἔστι συμβλητά, συμβαίνει τὸ ἄρτι ῥηθέν, ἴσην εὐθεῖαν εἶναι 5 κύκλῳ. ἀλλ' οὐ συμβλητά· οὐδ' ἄρα αἱ κινήσεις. ἀλλ' ὅσα μὴ ὁμώνυμα, πάντα συμβλητά. οἷον διὰ τί οὐ συμβλητόν, πότερον ὀξύτερον τὸ γραφεῖον ἢ ὁ οἶνος ἢ ἡ νήτη; ὅτι ὁμώνυμα, οὐ συμβλητά· ἀλλ' ἡ νήτη τῇ παρανήτῃ συμβλητόν, ὅτι ταὐτὸ σημαίνει τὸ ὀξὺ ἐπ' ἀμφοῖν. ἆρ' οὖν οὐ 10 ταὐτὸν τὸ ταχὺ ἐνταῦθα κἀκεῖ; πολὺ δ' ἔτι ἧττον ἐν ἀλλοιώσει καὶ φορᾷ. ἢ πρῶτον μὲν τοῦτο οὐκ ἀληθές, ὡς εἰ μὴ ὁμώνυμα συμβλητά. τὸ γὰρ πολὺ ταὐτὸ σημαίνει ἐν ὕδατι καὶ ἀέρι, καὶ οὐ συμβλητά. εἰ δὲ μή, τό γε διπλάσιον ταὐτό (δύο γὰρ πρὸς ἕν), καὶ οὐ συμβλητά. ἢ καὶ 15 ἐπὶ τούτων ὁ αὐτὸς λόγος· καὶ γὰρ τὸ πολὺ ὁμώνυμον. ἀλλ' ἐνίων καὶ οἱ λόγοι ὁμώνυμοι, οἷον εἰ λέγοι τις ὅτι τὸ πολὺ τὸ τοσοῦτον καὶ ἔτι ἄλλο τὸ τοσοῦτον, καὶ τὸ ἴσον ὁμώνυμον, καὶ τὸ ἓν δέ, εἰ ἔτυχεν, εὐθὺς ὁμώνυμον. εἰ δὲ τοῦτο, καὶ τὰ δύο, ἐπεὶ διὰ τί τὰ μὲν συμβλητὰ 20 τὰ δ' οὔ, εἴπερ ἦν μία φύσις; ἢ ὅτι ἐν ἄλλῳ πρώτῳ δεκτικῷ. ὁ μὲν οὖν ἵππος καὶ ὁ κύων συμβλητά, πότερον λευκότερον· ἐν ᾧ γὰρ πρώτῳ, τὸ αὐτό, ἡ ἐπιφάνεια· καὶ

22 οὐδὲν διαφέρει οὐδ' ἐν (vel οὐδὲν διαφέρει) libri. 248ᵇ 3—4 τὸ ἴσον om. cod. E et tres alii et Simpl. — 6 ἀλλ' — 7 συμβλητά] ἀλλ' ἆρά γε ὅσα μὴ ὁμώνυμα, ἅπαντα συμβλητά ex altero textu huius libri Simpl. — 7 ὁμώνυμα] συνώνυμα cod. E et alius cod. et Alex. ap. Simpl. — πάντα συμβλητά] ἅπαντα ἀσύμβλητα Alex. ap. Simpl.

κατὰ μέγεθος ὡσαύτως. ὕδωρ δὲ καὶ φωνὴ οὔ· ἐν ἄλλῳ
25 γάρ. ἢ δῆλον ὅτι ἔσται οὕτω γε πάντα ἓν ποιεῖν, ἐν ἄλλῳ
249a δὲ ἕκαστον φάσκειν εἶναι, καὶ ἔσται ταὐτὸν ἴσον καὶ γλυκὺ
καὶ λευκόν, ἀλλ' ἄλλο ἐν ἄλλῳ. ἔτι δεκτικὸν οὐ τὸ τυ-
χόν ἐστιν, ἀλλ' ἓν ἑνὸς τὸ πρῶτον. ἀλλ' ἆρα οὐ μόνον δεῖ
τὰ συμβλητὰ μὴ ὁμώνυμα εἶναι ἀλλὰ καὶ μὴ ἔχειν δια-
5 φοράν, μήτε ὃ μήτ' ἐν ᾧ; λέγω δὲ οἷον χρῶμα ἔχει διαί-
ρεσιν. τοιγαροῦν οὐ συμβλητὸν κατὰ τοῦτο, οἷον πότερον κε-
χρωμάτισται μᾶλλον, μὴ κατά τι χρῶμα, ἀλλ' ᾗ χρῶμα,
ἀλλὰ κατὰ τὸ λευκόν. οὕτω καὶ περὶ κίνησιν ὁμοταχὲς τὸ
ἐν ἴσῳ χρόνῳ κινηθὲν ἴσον τοσονδί· εἰ δὴ τοῦ μήκους ἐν τῳδὶ
10 τὸ μὲν ἠλλοιώθη τὸ δ' ἠνέχθη, ἴση ἄρα αὕτη ἡ ἀλλοίωσις
καὶ ὁμοταχὴς τῇ φορᾷ; ἀλλ' ἄτοπον. αἴτιον δ' ὅτι ἡ κί-
νησις ἔχει εἴδη, ὥστ' εἰ τὰ ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἐνεχθέντα ἴσον
μῆκος ἰσοταχῆ ἔσται, ἴση ἡ εὐθεῖα καὶ ἡ περιφερής. πό-
τερον οὖν αἴτιον, ὅτι ἔστιν ἡ φορὰ γένος ἢ ὅτι ἡ γραμμὴ γένος;
15 ὁ μὲν γὰρ χρόνος ἀεὶ ἄτομος. ἂν δὲ τῷ εἴδει ᾗ ἄλλα, καὶ ἐκεῖνα
εἴδει διαφέρει· καὶ γὰρ ἡ φορὰ εἴδη ἔχει, ἂν ἐκεῖνο ἔχῃ
εἴδη ἐφ' οὗ κινεῖται. ἔτι δ' ἐὰν ᾧ, οἷον εἰ πόδες, βάδισις,
εἰ δὲ πτέρυγες, πτῆσις. ἢ οὔ, ἀλλὰ τοῖς σχήμασιν ἡ φορὰ
ἄλλη, ὥστε τὰ ἐν ἴσῳ χρόνῳ ταὐτὸ μέγεθος κινούμενα ἰσο-
20 ταχῆ· τὸ αὐτὸ δὲ ἀδιάφορον εἴδει καὶ κινήσει ἀδιάφορον·
ὥστε τοῦτο σκεπτέον, τίς διαφορὰ κινήσεως. καὶ σημαίνει ὁ
λόγος οὗτος ὅτι τὸ γένος οὐχ ἕν τι, ἀλλὰ παρὰ τοῦτο λαν-
θάνει πολλά, εἰσί τε τῶν ὁμωνυμιῶν αἱ μὲν πολὺ ἀπέχου-
σαι, αἱ δὲ ἔχουσαί τινα ὁμοιότητα, αἱ δ' ἐγγὺς ἢ γένει ἢ
25 ἀναλογίᾳ, διὸ οὐ δοκοῦσιν ὁμωνυμίαι εἶναι οὖσαι. πότε οὖν

249a 5 ἐν ᾧ] ἐν οἷς Simpl. — 14 ἔστιν om. al. — 15 χρό-
νος] χρόνος ὁ αὐτὸς unus cod. et ex altero textu Simpl. — ἄτο-
μος — 16 διαφέρει Simpl. ex pluribus exemplaribus. ἄτομος·
ἂν δὲ τῷ εἴδει ᾗ, καὶ ἐπ' ἐκεῖνα εἴδει διαφέρει Alex. ap. Simpl.
ἄτομος τῷ εἴδει· ἢ ἅμα κἀκεῖνα εἴδει διαφέρει; quod nostri
codd. et Bekker praebent, ex altero textu irrepsisse Simplicius
ait. — 18 δὲ om. al.

ἕτερον τὸ εἶδος, ἐὰν ταὐτὸ ἐν ἄλλῳ, ἢ ἂν ἄλλο ἐν ἄλλῳ; καὶ τίς ὅρος; ἢ τῷ κρινοῦμεν ὅτι ταὐτὸν τὸ λευκὸν καὶ τὸ γλυκὺ ἢ ἄλλο; ὅτι ἐν ἄλλῳ φαίνεται ἕτερον; ἢ ὅτι ὅλως οὐ ταὐτό; περὶ δὲ δὴ ἀλλοιώσεως, πῶς ἔσται ἰσοταχὴς ἑτέρα ἑτέρα; εἰ δή ἐστι τὸ ὑγιάζεσθαι ἀλλοιοῦσθαι, ἔστι τὸν 30 μὲν ταχὺ τὸν δὲ βραδέως ἰαθῆναι, καὶ ἅμα τινάς, ὥστ' ἔστιν ἀλλοίωσις ἰσοταχής· ἐν ἴσῳ γὰρ χρόνῳ ἠλλοιώθη. 249b ἀλλὰ τί ἠλλοιώθη; τὸ γὰρ ἴσον οὐκ ἔστιν ἐνταῦθα λεγόμενον, ἀλλ' ὡς ἐν τῷ ποσῷ ἰσότης, ἐνταῦθα ὁμοιότης. ἀλλ' ἔστω ἰσοταχὲς τὸ ἐν ἴσῳ χρόνῳ τὸ αὐτὸ μεταβάλλον. πότερον οὖν ἐν ᾧ τὸ πάθος ἢ τὸ πάθος δεῖ συμβάλλειν; ἐν- 5 ταῦθα μὲν δὴ ὅτι ὑγίεια ἡ αὐτή, ἔστι λαβεῖν ὅτι οὔτε μᾶλλον οὔτε ἧττον ἀλλ' ὁμοίως ὑπάρχει. ἐὰν δὲ τὸ πάθος ἄλλο ᾖ, οἷον ἀλλοιοῦται τὸ λευκαινόμενον καὶ τὸ ὑγιαζόμενον, τούτοις οὐδὲν τὸ αὐτὸ οὐδ' ἴσον οὐδ' ὅμοιον, ᾗ ἤδη ταῦτα εἴδη ποιεῖ ἀλλοιώσεως, καὶ οὐκ ἔστι μία ὥσπερ οὐδ' αἱ φο- 10 ραί. ὥστε ληπτέον πόσα εἴδη ἀλλοιώσεως καὶ πόσα φορᾶς. εἰ μὲν οὖν τὰ κινούμενα εἴδει διαφέρει, ὧν εἰσὶν αἱ κινήσεις καθ' αὐτὰ καὶ μὴ κατὰ συμβεβηκός, καὶ αἱ κινήσεις εἴδει διοίσουσιν· εἰ δὲ γένει, γένει, εἰ δ' ἀριθμῷ, ἀριθμῷ. ἀλλὰ δὴ πότερον εἰς τὸ πάθος δεῖ βλέψαι, ἐὰν ᾖ ταὐτὸν ἢ ὅμοιον, 15 εἰ ἰσοταχεῖς αἱ ἀλλοιώσεις, ἢ εἰς τὸ ἀλλοιούμενον, οἷον εἰ τοῦ μὲν τοσονδὶ λελεύκανται τοῦ δὲ τοσονδί; ἢ εἰς ἄμφω, καὶ ἡ αὐτὴ μὲν ἢ ἄλλη τῷ πάθει, εἰ τὸ αὐτό, ἴση δ' ἢ ἄνισος, εἰ ἐκεῖνο ἄνισον. καὶ ἐπὶ γενέσεως δὲ καὶ φθορᾶς τὸ αὐτὸ σκεπτέον. πῶς ἰσοταχὴς ἡ γένεσις; εἰ ἐν ἴσῳ χρόνῳ 20 τὸ αὐτὸ καὶ ἄτομον, οἷον ἄνθρωπος ἀλλὰ μὴ ζῷον· θάττων δή, εἰ ἐν ἀνίσῳ· οὐ γάρ ἔχομέν τινα δύο, ἐν οἷς ἡ ἑτερότης ὡς ἡ ἀνομοιότης. καὶ εἰ ἔστιν ἀριθμὸς ἡ οὐσία, πλείων καὶ ἐλάττων ἀριθμὸς ὁμοειδής, ἀλλ' ἀνώνυμον τὸ

249b 2 ἔστιν cod. E (Torstrik). ἔσται tres alii. — 22 δή, εἰ ἐν ἀνίσῳ cod. E et alius. δ', εἰ ἐν ἴσῳ ἕτερον ceteri.

25 κοινόν, καὶ τὸ ἑκάτερον [ποιόν· τὸ μὲν ποιόν,] ὥσπερ τὸ
πλεῖον πάθος ἢ τὸ ὑπερέχον μᾶλλον, τὸ δὲ ποσὸν μεῖζον.

Ἐπεὶ δὲ τὸ κινοῦν κινεῖ τι ἀεὶ καὶ ἔν τινι καὶ μέχρι 5
του (λέγω δὲ τὸ μὲν ἔν τινι, ὅτι ἐν χρόνῳ, τὸ δὲ μέχρι
του, ὅτι ποσόν τι μῆκος· ἀεὶ γὰρ ἅμα κινεῖ καὶ κεκίνηκεν,
30 ὥστε ποσόν τι ἔσται ὃ ἐκινήθη, καὶ ἐν ποσῷ), εἰ δὴ τὸ μὲν
Α τὸ κινοῦν, τὸ δὲ Β τὸ κινούμενον, ὅσον δὲ κεκίνηται μῆ-
250a κος τὸ Γ, ἐν ὅσῳ δὲ ὁ χρόνος ἐφ' οὗ Δ, ἐν δὴ τῷ ἴσῳ χρόνῳ
ἡ ἴση δύναμις ἡ ἐφ' οὗ Α τὸ ἥμισυ τοῦ Β διπλασίαν τῆς
Γ κινήσει, τὴν δὲ τὸ Γ ἐν τῷ ἡμίσει τοῦ Δ· οὕτω γὰρ
ἀνάλογον ἔσται· καὶ εἰ ἡ αὐτὴ δύναμις τὸ αὐτὸ ἐν τῳδὶ
5 τῷ χρόνῳ τοσήνδε κινεῖ καὶ τὴν ἡμίσειαν ἐν τῷ ἡμίσει,
καὶ ἡ ἡμίσεια ἰσχὺς τὸ ἥμισυ κινήσει ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ τὸ
ἴσον. οἷον τῆς Α δυνάμεως ἔστω ἡμίσεια ἡ τὸ Ε καὶ τοῦ
Β τὸ Ζ ἥμισυ· ὁμοίως δὴ ἔχουσι καὶ ἀνάλογον ἡ ἰσχὺς
πρὸς τὸ βάρος, ὥστε ἴσον ἐν ἴσῳ χρόνῳ κινήσουσιν. καὶ εἰ
10 τὸ Ε τὸ Ζ κινεῖ ἐν τῷ Δ τὴν Γ, οὐκ ἀνάγκη ἐν τῷ ἴσῳ
χρόνῳ τὸ ἐφ' οὗ Ε τὸ διπλάσιον τοῦ Ζ κινεῖν τὴν ἡμίσειαν
τῆς Γ. εἰ δὴ τὸ Α τὴν τὸ Β κινήσει ἐν τῷ Δ ὅσην ἡ τὸ
Γ, τὸ ἥμισυ τοῦ Α τὸ ἐφ' ᾧ Ε τὴν τὸ Β οὐ κινήσει ἐν τῷ
χρόνῳ ἐφ' ᾧ Δ, οὐδ' ἔν τινι τοῦ Δ <τὶ> τῆς Γ, ἣ ἀνάλογον πρὸς
15 τὴν ὅλην τὴν Γ, ὡς τὸ Α πρὸς τὸ Ε· ὅλως γὰρ εἰ ἔτυχεν
οὐ κινήσει οὐδέν· οὐ γὰρ εἰ ἡ ὅλη ἰσχὺς τοσήνδε ἐκίνησεν, ἡ
ἡμίσεια οὐ κινήσει οὔτε ποσὴν οὔτ' ἐν ὁποσῳοῦν· εἷς γὰρ ἂν
κινοίη τὸ πλοῖον, εἴπερ ἥ τε τῶν νεωλκῶν τέμνεται ἰσχὺς
εἰς τὸν ἀριθμὸν καὶ τὸ μῆκος, ὃ πάντες ἐκίνησαν. διὰ τοῦτο
20 ὁ Ζήνωνος λόγος οὐκ ἀληθής, ὡς ψοφεῖ τῆς κέγχρου ὁτιοῦν
μέρος· οὐδὲν γὰρ κωλύει μὴ κινεῖν τὸν ἀέρα ἐν μηδενὶ χρόνῳ
τοῦτον ὃν ἐκίνησεν ἐμπεσὼν ὁ ὅλος μέδιμνος. οὐδὲ δὴ το-
σοῦτον μόριον, ὅσον ἂν κινήσειε τοῦ ὅλου, εἰ εἴη καθ' αὑτὸ
τοῦτο, οὐ κινεῖ. οὐδὲ γὰρ οὐδέν ἐστιν ἀλλ' ἢ δυνάμει ἐν τῷ

25 ποιόν — ποιόν Bekker eiicit (cum pluribus codd.). 250a 14 τὶ addidi.

ὅλῳ. εἰ δὲ τὰ δύο, ἑκάτερον δὲ τῶνδε ἑκάτερον κινεῖ το- 25
σόνδε ἐν τοσῷδε, καὶ συντιθέμεναι αἱ δυνάμεις τὸ σύνθετον
ἐκ τῶν βαρῶν τὸ ἴσον κινήσουσι μῆκος καὶ ἐν ἴσῳ χρόνῳ·
ἀνάλογον γάρ. ἆρ' οὖν οὕτω καὶ ἐπ' ἀλλοιώσεως καὶ ἐπ' αὐ-
ξήσεως; τὶ μὲν γὰρ τὸ αὖξον, τὶ δὲ τὸ αὐξανόμενον, ἐν
ποσῷ δὲ χρόνῳ καὶ ποσὸν τὸ μὲν αὔξει τὸ δὲ αὐξάνεται. 30
καὶ τὸ ἀλλοιοῦν καὶ τὸ ἀλλοιούμενον ὡσαύτως τὶ καὶ ποσὸν
κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἠλλοίωται, καὶ ἐν ποσῷ χρόνῳ, 250b
ἐν διπλασίῳ διπλάσιον, καὶ τὸ διπλάσιον ἐν διπλασίῳ· τὸ
δ' ἥμισυ ἐν ἡμίσει χρόνῳ, ἢ ἐν ἡμίσει ἥμισυ ἢ ἐν ἴσῳ δι-
πλάσιον. εἰ δὲ τὸ ἀλλοιοῦν ἢ αὖξον τὸ τοσόνδε ἐν τῷ τοσῷδε
ἢ αὔξει ἢ ἀλλοιοῖ, οὐκ ἀνάγκη καὶ τὸ ἥμισυ ἐν ἡμίσει καὶ 5
ἐν ἡμίσει τὸ ἥμισυ, ἀλλ' οὐδέν, εἰ ἔτυχεν, ἀλλοιώσει ἢ αὐ-
ξήσει, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τοῦ βάρους.

Θ.

Πότερον δὲ γέγονέ ποτε κίνησις οὐκ οὖσα πρότερον, καὶ
φθείρεται πάλιν οὕτως ὥστε κινεῖσθαι μηδέν, ἢ οὔτ' ἐγένετο οὔτε
φθείρεται, ἀλλ' ἀεὶ ἦν καὶ ἀεὶ ἔσται, καὶ τοῦτ' ἀθάνατον καὶ
ἄπαυστον ὑπάρχει τοῖς οὖσιν, οἷον ζωή τις οὖσα τοῖς φύσει
συνεστῶσι πᾶσιν; εἶναι μὲν οὖν κίνησιν πάντες φασὶν οἱ περὶ 15
φύσεώς τι λέγοντες διὰ τὸ κοσμοποιεῖν καὶ περὶ γενέσεως
καὶ φθορᾶς εἶναι τὴν θεωρίαν πᾶσιν αὐτοῖς, ἣν ἀδύνατον
ὑπάρχειν μὴ κινήσεως οὔσης. ἀλλ' ὅσοι μὲν ἀπείρους τε κό-
σμους εἶναί φασι, καὶ τοὺς μὲν γίγνεσθαι τοὺς δὲ φθείρεσθαι
τῶν κόσμων, ἀεί φασιν εἶναι κίνησιν (ἀναγκαῖον γὰρ τὰς 20
γενέσεις καὶ φθορὰς εἶναι μετὰ κινήσεως αὐτῶν)· ὅσοι
δ' ἕνα ἢ μὴ ἀεί, καὶ περὶ τῆς κινήσεως ὑποτίθενται κατὰ
λόγον. εἰ δὴ ἐνδέχεταί ποτε μηδὲν κινεῖσθαι, διχῶς ἀνάγκη

250b 17 πᾶσιν] πᾶσαν Bekker errore, ut videtur, typogr. (Torstrik). — 21 φθορὰς] τὰς φθορὰς al. — 22 ἕνα] ἢ ἕνα Simpl.

τοῦτο συμβαίνειν· ἢ γὰρ ὡς Ἀναξαγόρας λέγει (φησὶ γὰρ
25 ἐκεῖνος, ὁμοῦ πάντων ὄντων καὶ ἠρεμούντων τὸν ἄπειρον χρόνον, κίνησιν ἐμποιῆσαι τὸν νοῦν καὶ διακρῖναι), ἢ ὡς Ἐμπεδοκλῆς ἐν μέρει κινεῖσθαι καὶ πάλιν ἠρεμεῖν, κινεῖσθαι μὲν ὅταν ἡ φιλία ἐκ πολλῶν ποιῇ τὸ ἓν ἢ τὸ νεῖκος πολλὰ ἐξ ἑνός, ἠρεμεῖν δ' ἐν τοῖς μεταξὺ χρόνοις, λέγων οὕτως

30 — ἡμὲν ἓν ἐκ πλεόνων μεμάθηκε φύεσθαι,
ἠδὲ πάλιν διαφύντος ἑνὸς πλέον' ἐκτελέθουσιν.
251 a τῇ μὲν γίγνονταί τε, καὶ οὔ σφισιν ἔμπεδος αἰών·
ᾗ δὲ τάδ' ἀλλάσσοντα διαμπερὲς οὐδαμὰ λήγει,
ταύτῃ δ' αἰὲν ἔασιν ἀκίνητοι κατὰ κύκλον.

δεῖ γὰρ ὑπολαβεῖν λέγειν αὐτὸν ᾗ δὲ τάδ' ἐνθένδε τὰ ἀλ-
5 λάσσοντα. σκεπτέον δὴ περὶ τούτων πῶς ἔχει· πρὸ ἔργου γὰρ οὐ μόνον πρὸς τὴν περὶ φύσεως θεωρίαν ἰδεῖν τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν μέθοδον τὴν περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς πρώτης. ἀρξώμεθα δὲ πρῶτον ἐκ τῶν διωρισμένων ἡμῖν ἐν τοῖς φυσικοῖς πρότερον. φαμὲν δὴ τὴν κίνησιν εἶναι ἐντελέ-
10 χειαν τοῦ κινητοῦ ᾗ κινητόν. ἀναγκαῖον ἄρα ὑπάρχειν τὰ πράγματα τὰ δυνάμενα κινεῖσθαι καθ' ἑκάστην κίνησιν. καὶ χωρὶς δὲ τοῦ τῆς κινήσεως ὁρισμοῦ, πᾶς ἂν ὁμολογήσειεν ἀναγκαῖον εἶναι κινεῖσθαι τὸ δυνατὸν κινεῖσθαι καθ' ἑκάστην κίνησιν, οἷον ἀλλοιοῦσθαι μὲν τὸ ἀλλοιωτόν, φέρεσθαι δὲ τὸ
15 κατὰ τόπον μεταβλητόν, ὥστε δεῖ πρότερον καυστὸν εἶναι πρὶν κάεσθαι καὶ καυστικὸν πρὶν κάειν. οὐκοῦν καὶ ταῦτα ἀναγκαῖον ἢ γενέσθαι ποτὲ οὐκ ὄντα ἢ ἀΐδια εἶναι. εἰ μὲν τοίνυν ἐγένετο τῶν κινητῶν ἕκαστον, ἀναγκαῖον πρότερον τῆς ληφθείσης ἄλλην γενέσθαι μεταβολὴν καὶ κίνησιν, καθ' ἣν
20 ἐγένετο τὸ δυνατὸν κινηθῆναι ἢ κινῆσαι. εἰ δ' ὄντα προϋπῆρχεν ἀεὶ κινήσεως μὴ οὔσης, ἄλογον μὲν φαίνεται καὶ αὐτόθεν ἐπιστήσασιν, οὐ μὴν ἀλλὰ μᾶλλον ἔτι προάγουσι τοῦτο συμβαίνειν ἀναγκαῖον. εἰ γὰρ τῶν μὲν κινητῶν ὄντων τῶν

251^a 9 ἐντελέχειαν] ἐνέργειαν cod. E et alius cod. — 22 προάγουσι] προιοῦσι al.

δὲ κινητικῶν ὁτὲ μὲν ἔσται τι πρῶτον κινοῦν, τὸ δὲ κινούμενον, ὁτὲ δ' οὐθέν, ἀλλ' ἠρεμεῖ, ἀναγκαῖον τοῦτο μεταβάλ- 25 λειν πρότερον· ἦν γάρ τι αἴτιον τῆς ἠρεμίας· ἡ γὰρ ἠρέμησις στέρησις τῆς κινήσεως. ὥστε πρὸ τῆς πρώτης μεταβολῆς ἔσται μεταβολὴ προτέρα. τὰ μὲν γὰρ κινεῖ μοναχῶς, τὰ δὲ καὶ τὰς ἐναντίας κινήσεις, οἷον τὸ μὲν πῦρ θερμαίνει, ψύχει δ' οὔ, ἡ δ' ἐπιστήμη δοκεῖ τῶν ἐναντίων εἶναι μία. 30 φαίνεται μὲν οὖν κἀκεῖ εἶναι ὁμοιότροπον· τὸ γὰρ ψυχρὸν θερμαίνει στραφέν πως καὶ ἀπελθόν, ὥσπερ καὶ ἁμαρτάνει ἑκὼν ὁ ἐπιστήμων, ὅταν ἀνάπαλιν χρήσηται τῇ ἐπιστήμῃ. ἀλλ' οὖν ὅσα γε δυνατὰ ποιεῖν καὶ πάσχειν ἢ κινεῖν, 251b τὰ δὲ κινεῖσθαι, οὐ πάντως δυνατά ἐστιν, ἀλλ' ὡδὶ ἔχοντα καὶ πλησιάζοντα ἀλλήλοις. ὥσθ' ὅταν πλησιάσῃ, κινεῖ, τὸ δὲ κινεῖται, καὶ ὅταν ὑπάρξῃ ὡς εἶναι τὸ μὲν κινητικὸν τὸ δὲ κινητόν. εἰ τοίνυν μὴ ἀεὶ ἐκινεῖτο, δῆλον ὡς οὐχ οὕ- 5 τως εἶχον ὡς ἦν δυνάμενα τὸ μὲν κινεῖσθαι τὸ δὲ κινεῖν, ἀλλ' ἔδει μεταβάλλειν θάτερον αὐτῶν· ἀνάγκη γὰρ ἐν τοῖς πρός τι τοῦτο συμβαίνειν, οἷον εἰ μὴ ὂν διπλάσιον νῦν διπλάσιον, μεταβάλλειν, εἰ μὴ ἀμφότερα, θάτερον. ἔσται ἄρα τις προτέρα μεταβολὴ τῆς πρώτης. πρὸς δὲ τούτοις τὸ πρότερον 10 καὶ ὕστερον πῶς ἔσται χρόνου μὴ ὄντος; ἢ ὁ χρόνος μὴ οὔσης κινήσεως; εἰ δή ἐστιν ὁ χρόνος κινήσεως ἀριθμὸς ἢ κίνησίς τις, εἴπερ ἀεὶ χρόνος ἐστίν, ἀνάγκη καὶ κίνησιν ἀΐδιον εἶναι. ἀλλὰ μὴν περί γε χρόνου ἔξω ἑνὸς ὁμονοητικῶς ἔχοντες φαίνονται πάντες· ἀγένητον γὰρ εἶναι λέγουσιν. καὶ διὰ 15 τούτου Δημόκριτός γε δείκνυσιν ὡς ἀδύνατον ἅπαντα γεγονέναι· τὸν γὰρ χρόνον ἀγένητον εἶναι. Πλάτων δ' αὐτὸν γεννᾷ μόνος· ἅμα μὲν γὰρ αὐτὸν τῷ οὐρανῷ γεγονέναι, τὸν δ' οὐρανὸν γεγονέναι φησίν. εἰ οὖν ἀδύνατόν ἐστι καὶ εἶναι καὶ νοῆσαι χρόνον ἄνευ τοῦ νῦν, τὸ δὲ νῦν ἐστὶ μεσότης τις, 20 καὶ ἀρχὴν καὶ τελευτὴν ἔχον ἅμα, ἀρχὴν μὲν τοῦ ἐσο-

31 κἀκεῖ] κἀκεῖ τι al. 251ᵇ 6 ὡς ἦν] ὡς al. — 7 ἔδει μεταβάλλειν] μετέβαλεν cod. E. — 16 τούτου] τοῦτο al.

μένου χρόνου, τελευτὴν δὲ τοῦ παρελθόντος, ἀνάγκη ἀεὶ εἶναι χρόνον· τὸ γὰρ ἔσχατον τοῦ τελευταίου ληφθέντος χρόνου ἔν τινι τῶν νῦν ἔσται· οὐδὲν γὰρ ἔστι λαβεῖν ἐν τῷ χρόνῳ
25 παρὰ τὸ νῦν. ὥστ' ἐπεί ἐστιν ἀρχή τε καὶ τελευτὴ τὸ νῦν, ἀνάγκη αὐτοῦ ἐπ' ἀμφότερα εἶναι ἀεὶ χρόνον. ἀλλὰ μὴν εἴγε χρόνον, φανερὸν ὅτι ἀνάγκη εἶναι καὶ κίνησιν, εἴπερ ὁ χρόνος πάθος τι κινήσεως. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τοῦ ἄφθαρτον εἶναι τὴν κίνησιν· καθάπερ γὰρ ἐπὶ τοῦ γενέσθαι
30 κίνησιν συνέβαινε προτέραν εἶναί τινα μεταβολὴν τῆς πρώτης, οὕτως ἐνταῦθα ὑστέραν τῆς τελευταίας· οὐ γὰρ ἅμα παύεται κινούμενον καὶ κινητὸν ὄν, οἷον καόμενον καὶ καυστὸν ὄν (ἐνδέχεται γὰρ καυστὸν εἶναι μὴ καόμενον), οὐδὲ
251a κινητικὸν καὶ κινοῦν. καὶ τὸ φθαρτὸν δὲ δεήσει φθαρῆναι, ὅταν φθαρῇ· καὶ τὸ τούτου φθαρτικὸν πάλιν ὕστερον· καὶ γὰρ ἡ φθορὰ μεταβολή τις ἐστίν. εἰ δὴ ταῦτ' ἀδύνατα, δῆλον ὡς ἔστιν ἀΐδιος κίνησις, ἀλλ' οὐχ ὁτὲ μὲν ἦν ὁτὲ δ' οὔ· καὶ
5 γὰρ ἔοικε τὸ οὕτω λέγειν πλάσματι μᾶλλον. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ λέγειν ὅτι πέφυκεν οὕτως καὶ ταύτην δεῖ νομίζειν εἶναι ἀρχήν, ὅπερ ἔοικεν Ἐμπεδοκλῆς ἂν εἰπεῖν, ὡς τὸ κρατεῖν καὶ κινεῖν ἐν μέρει τὴν φιλίαν καὶ τὸ νεῖκος ὑπάρχει τοῖς πράγμασιν ἐξ ἀνάγκης, ἠρεμεῖν δὲ τὸν μεταξὺ χρό-
10 νον. τάχα δὲ καὶ οἱ μίαν ἀρχὴν ποιοῦντες, ὥσπερ Ἀναξαγόρας, οὕτως ἂν εἴποιεν. ἀλλὰ μὴν οὐδέν γε ἄτακτον τῶν φύσει καὶ κατὰ φύσιν· ἡ γὰρ φύσις αἰτία πᾶσι τάξεως. τὸ δ' ἄπειρον πρὸς τὸ ἄπειρον οὐδένα λόγον ἔχει· τάξις δὲ πᾶσα λόγος. τὸ δ' ἄπειρον χρόνον ἠρεμεῖν, εἶτα κινηθῆναί
15 ποτε, τούτου δὲ μηδεμίαν εἶναι διαφοράν, ὅτι νῦν μᾶλλον ἢ πρότερον, μηδ' αὖ τινὰ τάξιν ἔχειν, οὐκέτι φύσεως ἔργον. ἢ γὰρ ἁπλῶς ἔχει τὸ φύσει, καὶ οὐχ ὁτὲ μὲν οὕτως ὁτὲ δ' ἄλλως, οἷον τὸ πῦρ ἄνω φύσει φέρεται καὶ οὐχ ὁτὲ μὲν ὁτὲ δὲ οὔ· ἢ λόγον ἔχει τὸ μὴ ἁπλοῦν. διόπερ βέλτιον ὡς

32 ὄν] ὂν οὐδὲ κινοῦν καὶ κινητικὸν ὄν Simpl. 252a 2 φθαρῇ] φθείρηται al.

Ἐμπεδοκλῆς, κἂν εἴ τις ἕτερος εἴρηκεν οὕτως ἔχειν, ἐν μέ- 20
ρει τὸ πᾶν ἠρεμεῖν καὶ κινεῖσθαι πάλιν· τάξιν γὰρ ἤδη
τιν' ἔχει τὸ τοιοῦτον. ἀλλὰ καὶ τοῦτο δεῖ τὸν λέγοντα μὴ
φάναι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν αἰτίαν αὐτοῦ λέγειν, καὶ μὴ
τίθεσθαι μηδὲν μηδ' ἀξιοῦν ἀξίωμ' ἄλογον, ἀλλ' ἢ ἐπαγω-
γὴν ἢ ἀπόδειξιν φέρειν· αὐτὰ μὲν γὰρ οὐκ αἴτια τὰ ὑπο- 25
τεθέντα, οὐδὲ τοῦτ' ἦν τὸ φιλότητι ἢ νείκει εἶναι, ἀλλὰ τῆς
μὲν τὸ συνάγειν, τοῦ δὲ τὸ διακρίνειν. εἰ δὲ προσοριεῖται
τὸ ἐν μέρει, λεκτέον ἐφ' ὧν οὕτως, ὥσπερ ὅτι ἔστι τι ὃ συν-
άγει τοὺς ἀνθρώπους, ἡ φιλία, καὶ φεύγουσιν οἱ ἐχθροὶ
ἀλλήλους· τοῦτο γὰρ ὑποτίθεται καὶ ἐν τῷ ὅλῳ εἶναι· φαί- 30
νεται γὰρ ἐπί τινων οὕτως. τὸ δὲ καὶ δι' ἴσων χρόνων δεῖ-
ται λόγου τινός. ὅλως δὲ τὸ νομίζειν ἀρχὴν εἶναι ταύτην
ἱκανήν, ὅτι ἀεὶ ἔστιν οὕτως ἢ γίγνεται, οὐκ ὀρθῶς ἔχει
ὑπολαβεῖν, ἐφ' ὃ Δημόκριτος ἀνάγει τὰς περὶ φύσεως αἰ-
τίας, ὡς οὕτω καὶ τὸ πρότερον ἐγίνετο· τοῦ δὲ ἀεὶ οὐκ 35
ἀξιοῖ ἀρχὴν ζητεῖν, λέγων ἐπί τινων ὀρθῶς, ὅτι δ' ἐπὶ πάν- 252b
των, οὐκ ὀρθῶς. καὶ γὰρ τὸ τρίγωνον ἔχει δυσὶν ὀρθαῖς ἀεὶ
τὰς γωνίας ἴσας, ἀλλ' ὅμως ἐστί τι τῆς ἀϊδιότητος ταύτης
ἕτερον αἴτιον· τῶν μέντοι ἀρχῶν οὐκ ἔστιν ἕτερον αἴτιον ἀϊ-
δίων οὐσῶν. ὅτι μὲν οὖν οὐδεὶς ἦν χρόνος οὐδ' ἔσται ὅτε κίνη- 5
σις οὐκ ἦν ἢ οὐκ ἔσται, εἰρήσθω τοσαῦτα.

2 Τὰ δ' ἐναντία τούτοις οὐ χαλεπὸν λύειν. δόξειε δ'
ἂν ἐκ τῶν τοιῶνδε σκοποῦσιν ἐνδέχεσθαι μάλιστα κίνησιν εἶ-
ναί ποτε μὴ οὖσαν ὅλως, πρῶτον μὲν ὅτι οὐδεμία ἀΐδιος
μεταβολή· μεταβολὴ γὰρ ἅπασα πέφυκεν ἔκ τινος εἴς τι, 10
ὥστε ἀνάγκη πάσης μεταβολῆς εἶναι πέρας τἀναντία ἐν οἷς
γίγνεται, εἰς ἄπειρον δὲ κινεῖσθαι μηδέν. ἔτι ὁρῶμεν ὅτι
δυνατὸν κινηθῆναι μήτε κινούμενον μήτ' ἔχον ἐν ἑαυτῷ μη-
δεμίαν κίνησιν, οἷον ἐπὶ τῶν ἀψύχων, ὧν οὔτε μέρος οὐδὲν
οὔτε τὸ ὅλον κινούμενον ἀλλ' ἠρεμοῦν κινεῖταί ποτε. προσῆκε 15

33 ἔστιν] ἢ ἔστιν al.

δὲ ἢ ἀεὶ κινεῖσθαι ἢ μηδέποτε, εἴπερ μὴ γίνεται οὐκ οὖσα. πολὺ δὲ μάλιστα τὸ τοιοῦτον ἐπὶ τῶν ἐμψύχων εἶναι φανερόν· οὐδεμιᾶς γὰρ ἐν ἡμῖν ἐνούσης κινήσεως ἐνίοτε, ἀλλ' ἡσυχάζοντες ὅμως κινούμεθά ποτε, καὶ ἐγγίνεται ἐν ἡμῖν 20 ἐξ ἡμῶν αὐτῶν ἀρχὴ κινήσεως, κἂν μηθὲν ἔξωθεν κινήσῃ. τοῦτο γὰρ ἐπὶ τῶν ἀψύχων οὐχ ὁρῶμεν ὁμοίως, ἀλλ' ἀεὶ κινεῖ τι αὐτὰ τῶν ἔξωθεν ἕτερον· τὸ δὲ ζῷον αὐτό φαμεν ἑαυτὸ κινεῖν. ὥστ' εἴπερ ἠρεμεῖ ποτὲ πάμπαν, ἐν ἀκινήτῳ κίνησις ἂν γίγνοιτο ἐξ αὐτοῦ καὶ οὐκ ἔξωθεν. εἰ δ' 25 ἐν ζῴῳ τοῦτο δυνατὸν γενέσθαι, τί κωλύει τὸ αὐτὸ συμβῆναι καὶ κατὰ τὸ πᾶν; εἰ γὰρ ἐν μικρῷ κόσμῳ γίνεται, καὶ ἐν μεγάλῳ· καὶ εἰ ἐν τῷ κόσμῳ, κἂν τῷ ἀπείρῳ, εἴπερ ἐνδέχεται κινεῖσθαι τὸ ἄπειρον καὶ ἠρεμεῖν ὅλον. τούτων δὴ τὸ μὲν πρῶτον λεχθέν, τὸ μὴ τὴν αὐτὴν ἀεὶ καὶ 30 μίαν τῷ ἀριθμῷ εἶναι τὴν κίνησιν τὴν εἰς τὰ ἀντικείμενα, ὀρθῶς λέγεται. τοῦτο μὲν γὰρ ἴσως ἀναγκαῖον, εἴπερ μὴ ἀεὶ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν εἶναι δυνατὸν τὴν τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνὸς κίνησιν· λέγω δ' οἷον πότερον τῆς μιᾶς χορδῆς εἷς καὶ ὁ αὐτὸς φθόγγος, ἢ ἀεὶ ἕτερος, ὁμοίως ἐχούσης καὶ κινου- 35 μένης. ἀλλ' ὅμως ὁποτέρως ποτ' ἔχει, οὐδὲν κωλύει τὴν αὐ- 253a τὴν εἶναί τινα τῷ συνεχῆ εἶναι καὶ ἀΐδιον· δῆλον δ' ἔσται μᾶλλον ἐκ τῶν ὕστερον. τὸ δὲ κινεῖσθαι μὴ κινούμενον οὐδὲν ἄτοπον, ἐὰν ὁτὲ μὲν ᾖ τὸ κινῆσαν ἔξωθεν, ὁτὲ δὲ μή. τοῦτο μέντοι πῶς ἂν εἴη, ζητητέον, λέγω δὲ ὥστε τὸ αὐτὸ ὑπὸ 5 τοῦ αὐτοῦ κινητικοῦ ὄντος ὁτὲ μὲν κινεῖσθαι ὁτὲ δὲ μή· οὐδὲν γὰρ ἄλλ' ἀπορεῖ ὁ τοῦτο λέγων ἢ διὰ τί οὐκ ἀεὶ τὰ μὲν ἠρεμεῖ τῶν ὄντων τὰ δὲ κινεῖται. μάλιστα δ' ἂν δόξειε τὸ τρίτον ἔχειν ἀπορίαν, ὡς ἐγγιγνομένης οὐκ ἐνούσης πρότερον κινήσεως, τὸ συμβαῖνον ἐπὶ τῶν ἐμψύχων· ἠρε- 10 μοῦν γὰρ πρότερον μετὰ ταῦτα βαδίζει, κινήσαντος τῶν ἔξωθεν οὐδενός, ὡς δοκεῖ. τοῦτο δ' ἐστὶ ψεῦδος. ὁρῶμεν γὰρ

252^b 20 κινήσεως] κινήσεως ἐνίοτε al. — 24 γίγνοιτο cod. E et duo alii. γένοιτο cum ceteris Bekker.

ἀεί τι κινούμενον ἐν τῷ ζῴῳ τῶν συμφύτων· τούτου δὲ τῆς κινήσεως οὐκ αὐτὸ τὸ ζῷον αἴτιον, ἀλλὰ τὸ περιέχον ἴσως. αὐτὸ δέ φαμεν ἑαυτὸ κινεῖν οὐ πᾶσαν κίνησιν, ἀλλὰ τὴν κατὰ τόπον. οὐδὲν οὖν κωλύει, μᾶλλον δ' ἴσως ἀναγκαῖον, 15 ἐν μὲν τῷ σώματι πολλὰς ἐγγίγνεσθαι κινήσεις ὑπὸ τοῦ περιέχοντος, τούτων δ' ἐνίας τὴν διάνοιαν ἢ τὴν ὄρεξιν κινεῖν, ἐκείνην δὲ τὸ ὅλον ἤδη ζῷον κινεῖν, ὁποῖον συμβαίνει περὶ τοὺς ὕπνους· αἰσθητικῆς μὲν γὰρ οὐδεμιᾶς ἐνούσης κινήσεως, ἐνούσης μέντοι τινός, ἐγείρεται τὰ ζῷα πάλιν. ἀλλὰ γὰρ 20 φανερὸν ἔσται καὶ περὶ τούτων ἐκ τῶν ἑπομένων.

3 Ἀρχὴ δὲ τῆς σκέψεως ἔσται ἥπερ καὶ περὶ τῆς λεχθείσης ἀπορίας, διὰ τί ποτε ἔνια τῶν ὄντων ὁτὲ μὲν κινεῖται ὁτὲ δὲ ἠρεμεῖ πάλιν. ἀνάγκη δ' ἤτοι πάντα ἠρεμεῖν ἀεί, ἢ πάντ' ἀεὶ κινεῖσθαι, ἢ τὰ μὲν κινεῖσθαι τὰ δ' ἠρεμεῖν, καὶ 25 πάλιν τούτων ἤτοι τὰ μὲν κινούμενα κινεῖσθαι ἀεὶ τὰ δ' ἠρεμοῦντα ἠρεμεῖν, ἢ πάντα πεφυκέναι ὁμοίως κινεῖσθαι καὶ ἠρεμεῖν, ἢ τὸ λοιπὸν ἔτι καὶ τρίτον· ἐνδέχεται γὰρ τὰ μὲν ἀεὶ τῶν ὄντων ἀκίνητα εἶναι, τὰ δ' ἀεὶ κινούμενα, τὰ δ' ἀμφοτέρων μεταλαμβάνειν. ὅπερ ἡμῖν λεκτέον ἐστίν· τοῦτο 30 γὰρ ἔχει λύσιν τε πάντων τῶν ἀπορουμένων, καὶ τέλος ἡμῖν ταύτης τῆς πραγματείας ἐστίν. τὸ μὲν οὖν πάντ' ἠρεμεῖν, καὶ τούτου ζητεῖν λόγον ἀφέντας τὴν αἴσθησιν, ἀρρωστία τίς ἐστι διανοίας, καὶ περὶ ὅλου τινὸς ἀλλ' οὐ περὶ μέρους ἀμφισβήτησις· οὐδὲ μόνον πρὸς τὸν φυσικόν, ἀλλὰ πρὸς ἁπάσας τὰς 35 ἐπιστήμας ὡς εἰπεῖν καὶ πάσας τὰς δόξας διὰ τὸ κινήσει 253ᵇ χρῆσθαι πάσας. ἔτι δ' αἱ περὶ τῶν ἀρχῶν ἐνστάσεις, ὥσπερ ἐν τοῖς περὶ τὰ μαθήματα λόγοις οὐδέν εἰσι πρὸς τὸν μαθηματικόν, ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, οὕτως οὐδὲ περὶ τοῦ νῦν ῥηθέντος πρὸς τὸν φυσικόν· ὑπόθεσις γὰρ ὅτι ἡ φύ- 5 σις ἀρχὴ τῆς κινήσεως. σχεδὸν δέ τι καὶ τὸ φάναι πάντα κινεῖσθαι ψεῦδος μέν, ἧττον δὲ τούτου παρὰ τὴν μέθοδον· ἐτέ-

235ᵃ 16 ἐν μὲν om. al. — 35 ἁπάσας] πάσας al.

θη μὲν γὰρ ἡ φύσις ἐν τοῖς φυσικοῖς ἀρχὴ καθάπερ κινή-
σεως καὶ ἠρεμίας, ὁμοίως δὲ φυσικὸν ἡ κίνησις· καὶ φασί
10 τινες κινεῖσθαι τῶν ὄντων οὐ τὰ μὲν τὰ δ' οὔ, ἀλλὰ πάντα
καὶ ἀεί, ἀλλὰ λανθάνειν τοῦτο τὴν ἡμετέραν αἴσθησιν. πρὸς
οὓς καίπερ οὐ διορίζοντας ποίαν κίνησιν λέγουσιν, ἢ πάσας,
οὐ χαλεπὸν ἀπαντῆσαι· οὔτε γὰρ αὐξάνεσθαι οὔτε φθίνειν
οἷόν τε συνεχῶς, ἀλλ' ἔστι καὶ τὸ μέσον. ἔστι δ' ὅμοιος ὁ λό-
15 γος τῷ περὶ τοῦ τὸν σταλαγμὸν κατατρίβειν καὶ τὰ ἐκφυ-
όμενα τοὺς λίθους διαιρεῖν· οὐ γὰρ εἰ τοσόνδε ἐξέωσεν ἢ ἀφεῖ-
λεν ὁ σταλαγμός, καὶ τὸ ἥμισυ ἐν ἡμίσει χρόνῳ πρότερον·
ἀλλ' ὥσπερ ἡ νεωλκία, καὶ οἱ σταλαγμοὶ οἱ τοσοιδὶ τοσονδὶ
κινοῦσι, τὸ δὲ μέρος αὐτῶν ἐν οὐδενὶ χρόνῳ τοσοῦτον. διαιρεῖ-
20 ται μὲν οὖν τὸ ἀφαιρεθὲν εἰς πλείω, ἀλλ' οὐδὲν αὐτῶν ἐκινήθη
χωρίς, ἀλλ' ἅμα. φανερὸν οὖν ὡς οὐκ ἀναγκαῖον ἀεί τι
ἀπιέναι, ὅτι διαιρεῖται ἡ φθίσις εἰς ἄπειρα, ἀλλ' ὅλον ποτὲ
ἀπιέναι. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπ' ἀλλοιώσεως ὁποιασποτοῦν· οὐ
γὰρ εἰ μεριστὸν εἰς ἄπειρα τὸ ἀλλοιούμενον, διὰ τοῦτο καὶ
25 ἡ ἀλλοίωσις, ἀλλ' ἀθρόα γίνεται πολλάκις, ὥσπερ ἡ πῆ-
ξις. ἔτι ὅταν τις νοσήσῃ, ἀνάγκη χρόνον γενέσθαι ἐν ᾧ ὑγι-
ασθήσεται, καὶ μὴ ἐν πέρατι χρόνου μεταβάλλειν· ἀνάγκη
δὲ εἰς ὑγίειαν μεταβάλλειν καὶ μὴ εἰς ἄλλο μηθέν. ὥστε
τὸ φάναι συνεχῶς ἀλλοιοῦσθαι λίαν ἐστὶ τοῖς φανεροῖς ἀμ-
30 φισβητεῖν. εἰς τοὐναντίον γὰρ ἡ ἀλλοίωσις· ὁ δὲ λίθος οὔτε
σκληρότερος γίνεται οὔτε μαλακώτερος. κατά τε τὸ φέρε-
σθαι θαυμαστὸν εἰ λέληθεν ὁ λίθος κάτω φερόμενος ἢ μένων
ἐπὶ τῆς γῆς. ἔτι δ' ἡ γῆ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον ἐξ ἀνάγ-
κης μένουσι μὲν ἐν τοῖς οἰκείοις τόποις, κινοῦνται δὲ βιαίως
35 ἐκ τούτων· εἴπερ οὖν ἔνι' αὐτῶν ἐστὶν ἐν τοῖς οἰκείοις τόποις,
254a ἀνάγκη μηδὲ κατὰ τόπον πάντα κινεῖσθαι. ὅτι μὲν οὖν ἀδύ-
νατον ἢ ἀεὶ πάντα κινεῖσθαι ἢ ἀεὶ πάντα ἠρεμεῖν, ἐκ τού-
των καὶ ἄλλων τοιούτων πιστεύσειεν ἄν τις. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ

253ᵇ 24 ἄπειρα] ἄπειρον al.

τὰ μὲν ἀεὶ ἐνδέχεται ἠρεμεῖν, τὰ δ' ἀεὶ κινεῖσθαι, ποτὲ δ'
ἠρεμεῖν καὶ ποτὲ κινεῖσθαι μηδέν. λεκτέον δ' ὅτι ἀδύνατον, 5
ὥσπερ ἐπὶ τῶν εἰρημένων πρότερον, καὶ ἐπὶ τούτων· ὁρῶμεν
γὰρ καὶ ἐπὶ τῶν αὐτῶν γιγνομένας τὰς εἰρημένας μεταβολάς.
καὶ πρὸς τούτοις ὅτι μάχεται τοῖς φανεροῖς ὁ ἀμφισβητῶν·
οὔτε γὰρ ἡ αὔξησις οὔθ' ἡ βίαιος ἔσται κίνησις, εἰ μὴ κινή-
σεται παρὰ φύσιν ἠρεμοῦν πρότερον. γένεσιν οὖν ἀναιρεῖ καὶ 10
φθορὰν οὗτος ὁ λόγος. σχεδὸν δὲ καὶ τὸ κινεῖσθαι γίνεσθαί
τι καὶ φθείρεσθαι δοκεῖ πᾶσιν· εἰς ὃ μὲν γὰρ μεταβάλλει,
γίνεται τοῦτο ἢ ἐν τούτῳ, ἐξ οὗ δὲ μεταβάλλει, φθείρεται
τοῦτο ἢ ἐντεῦθεν. ὥστε δῆλον ὅτι τὰ μὲν κινεῖται, τὰ δ' ἠρε-
μεῖ ἐνίοτε. τὸ δὲ πάντα ἀξιοῦν ὁτὲ μὲν ἠρεμεῖν ὁτὲ δὲ κι- 15
νεῖσθαι, τοῦτ' ἤδη συναπτέον πρὸς τοὺς πάλαι λόγους. ἀρχὴν
δὲ πάλιν ποιητέον ἀπὸ τῶν νῦν διορισθέντων, τὴν αὐτὴν ἥνπερ
ἠρξάμεθα πρότερον. ἢ γάρ τοι πάντα ἠρεμεῖ, ἢ πάντα κι-
νεῖται, ἢ τὰ μὲν ἠρεμεῖ τὰ δὲ κινεῖται τῶν ὄντων. καὶ εἰ
τὰ μὲν ἠρεμεῖ τὰ δὲ κινεῖται, ἀνάγκη ἤτοι πάντα ὁτὲ μὲν 20
ἠρεμεῖν ὁτὲ δὲ κινεῖσθαι, ἢ τὰ μὲν ἀεὶ ἠρεμεῖν τὰ δ' ἀεὶ
κινεῖσθαι αὐτῶν, ⟨ἢ τὰ μὲν ἀεὶ ἠρεμεῖν τὰ δ' ἀεὶ κινεῖ-
σθαι⟩ τὰ δ' ὁτὲ μὲν ἠρεμεῖν ὁτὲ δὲ κινεῖσθαι. ὅτι μὲν
τοίνυν οὐχ οἷόν τε πάντ' ἠρεμεῖν, εἴρηται μὲν καὶ πρότε-
ρον, εἴπωμεν δὲ καὶ νῦν. εἰ γὰρ καὶ κατ' ἀλήθειαν οὕτως ἔχει,
καθάπερ φασί τινες εἶναι τὸ ὂν ἄπειρον καὶ ἀκίνητον, ἀλλ' 25
οὔτι φαίνεταί γε κατὰ τὴν αἴσθησιν, ἀλλὰ κινεῖσθαι πολλὰ
τῶν ὄντων. εἴπερ οὖν ἐστὶ δόξα ψευδὴς ἢ ὅλως δόξα, καὶ
κίνησίς ἐστι, κἂν εἰ φαντασία, κἂν εἰ ὁτὲ μὲν οὕτως δοκεῖ
εἶναι ὁτὲ δ' ἑτέρως· ἡ γὰρ φαντασία καὶ ἡ δόξα κινήσεις
τινὲς εἶναι δοκοῦσιν. ἀλλὰ τὸ μὲν περὶ τούτου σκοπεῖν, καὶ 30
ζητεῖν λόγον ὧν βέλτιον ἔχομεν ἢ λόγου δεῖσθαι, κακῶς
κρίνειν ἐστὶ τὸ βέλτιον καὶ τὸ χεῖρον καὶ τὸ πιστὸν καὶ τὸ
μὴ πιστὸν καὶ ἀρχὴν καὶ μὴ ἀρχήν. ὁμοίως δὲ ἀδύνατον

254^a 7 καὶ ἐπὶ] ἐπὶ al. — 22 ἢ — κινεῖσθαι addidi.

καὶ τὸ πάντα κινεῖσθαι, ἢ τὰ μὲν ἀεὶ κινεῖσθαι τὰ δ' ἀεὶ
35 ἠρεμεῖν. πρὸς ἅπαντα γὰρ ταῦτα ἱκανὴ μία πίστις· ὁρῶ-
254b μεν γὰρ ἔνια ὁτὲ μὲν κινούμενα ὁτὲ δ' ἠρεμοῦντα. ὥστε φα-
νερὸν ὅτι ἀδύνατον ὁμοίως τὸ πάντα ἠρεμεῖν καὶ τὸ πάντα
κινεῖσθαι συνεχῶς τῷ τὰ μὲν ἀεὶ κινεῖσθαι τὰ δ' ἠρεμεῖν
ἀεί. λοιπὸν οὖν θεωρῆσαι πότερον πάντα τοιαῦτα οἷα κινεῖ-
5 σθαι καὶ ἠρεμεῖν, ἢ ἔνια μὲν οὕτως, ἔνια δ' ἀεὶ ἠρεμεῖ, ἔνια
δ' ἀεὶ κινεῖται· τοῦτο γὰρ δεικτέον ἡμῖν.

Τῶν δὴ κινούντων καὶ κινουμένων τὰ μὲν κατὰ συμβε- 4
βηκὸς κινεῖ καὶ κινεῖται, τὰ δὲ καθ' αὑτά, κατὰ συμβε-
βηκὸς μὲν οἷον ὅσα τε τῷ ὑπάρχειν τοῖς κινοῦσιν ἢ κινου-
10 μένοις καὶ τὰ κατὰ μόριον, τὰ δὲ καθ' αὑτά, ὅσα μὴ τῷ
ὑπάρχειν τῷ κινοῦντι ἢ κινουμένῳ, μηδὲ τῷ μόριόν τι
αὐτῶν κινεῖν ἢ κινεῖσθαι. τῶν δὲ καθ' αὑτὰ τὰ μὲν ὑφ'
ἑαυτοῦ τὰ δ' ὑπ' ἄλλου, καὶ τὰ μὲν φύσει τὰ δὲ βίᾳ
καὶ παρὰ φύσιν· τό τε γὰρ αὐτὸ ὑφ' αὑτοῦ κινούμενον φύ-
15 σει κινεῖται, οἷον ἕκαστον τῶν ζῴων· κινεῖται γὰρ τὸ ζῷον
αὐτὸ ὑφ' αὑτοῦ, ὅσων δ' ἡ ἀρχὴ ἐν αὑτοῖς τῆς κινήσεως,
ταῦτα φύσει φαμὲν κινεῖσθαι. διὸ τὸ μὲν ζῷον ὅλον φύσει
αὐτὸ ἑαυτὸ κινεῖ, τὸ μέντοι σῶμα ἐνδέχεται καὶ φύσει καὶ
παρὰ φύσιν κινεῖσθαι· διαφέρει γὰρ ὁποίαν τε ἂν κίνησιν
20 κινούμενον τύχῃ καὶ ἐκ ποίου στοιχείου συνεστηκός. καὶ τῶν
ὑπ' ἄλλου κινουμένων τὰ μὲν φύσει κινεῖται τὰ δὲ παρὰ
φύσιν, παρὰ φύσιν μὲν οἷον τὰ γεηρὰ ἄνω καὶ τὸ πῦρ κάτω.
ἔτι δὲ τὰ μόρια τῶν ζῴων πολλάκις κινεῖται παρὰ φύσιν,
παρὰ τὰς θέσεις καὶ τοὺς τρόπους τῆς κινήσεως· καὶ μά-
25 λιστα τὸ ὑπό τινος κινεῖσθαι τὸ κινούμενον ἐν τοῖς παρὰ φύ-
σιν κινουμένοις ἐστὶ φανερὸν διὰ τὸ δῆλον εἶναι ὑπ' ἄλλου κι-
νούμενον. μετὰ δὲ τὰ παρὰ φύσιν τῶν κατὰ φύσιν τὰ αὐτὰ
ὑφ' αὑτῶν, οἷον τὰ ζῷα· οὐ γὰρ τοῦτ' ἄδηλον, εἰ ὑπό τινος
κινεῖται, ἀλλὰ πῶς δεῖ διαλαβεῖν αὐτοῦ τὸ κινοῦν καὶ τὸ

254b 11 ἢ] ἢ τῷ al.

κινούμενον· ἔοικε γὰρ ὥσπερ ἐν τοῖς πλοίοις καὶ τοῖς μὴ 30
φύσει συνισταμένοις, οὕτω καὶ ἐν τοῖς ζῴοις εἶναι διῃρημένον
τὸ κινοῦν καὶ τὸ κινούμενον, καὶ οὕτω τὸ ἅπαν αὐτὸ αὑτὸ κι-
νεῖν. μάλιστα δ' ἀπορεῖται τὸ λοιπὸν τῆς εἰρημένης τελευ-
ταίας διαιρέσεως· τῶν γὰρ ὑπ' ἄλλου κινουμένων τὰ μὲν
παρὰ φύσιν ἐθήκαμεν κινεῖσθαι, τὰ δὲ λείπεται ἀντιθεῖναι 35
ὅτι φύσει. ταῦτα δ' ἐστὶν ἃ τὴν ἀπορίαν παράσχοι ἂν ὑπὸ 255a
τίνος κινεῖται, οἷον τὰ κοῦφα καὶ τὰ βαρέα. ταῦτα γὰρ εἰς
μὲν τοὺς ἀντικειμένους τόπους βίᾳ κινεῖται, εἰς δὲ τοὺς οἰκείους,
τὸ μὲν κοῦφον ἄνω τὸ δὲ βαρὺ κάτω, φύσει· τὸ δ' ὑπὸ
τίνος οὐκέτι φανερόν, ὥσπερ ὅταν κινῶνται παρὰ φύσιν. τό 5
τε γὰρ αὐτὰ ὑφ' αὑτῶν φάναι ἀδύνατον· ζωτικόν τε γὰρ
τοῦτο καὶ τῶν ἐμψύχων ἴδιον, καὶ ἱστάναι ἂν ἐδύνατο αὐτά·
λέγω δ' οἷον, εἰ τοῦ βαδίζειν αἴτιον αὑτῷ, καὶ τοῦ μὴ βα-
δίζειν, ὥστ' εἰ ἐπ' αὐτῷ τὸ ἄνω φέρεσθαι τῷ πυρί, δῆ-
λον ὅτι ἐπ' αὐτῷ καὶ τὸ κάτω. ἄλογον δὲ καὶ τὸ μίαν 10
κίνησιν κινεῖσθαι μόνην ὑφ' αὑτῶν, εἴγε αὐτὰ ἑαυτὰ κινοῦσιν.
ἔτι πῶς ἐνδέχεται συνεχές τι καὶ συμφυὲς αὐτὸ ἑαυτὸ
κινεῖν; ᾗ γὰρ ἓν καὶ συνεχὲς μὴ ἁφῇ, ταύτῃ ἀπαθές·
ἀλλ' ᾗ κεχώρισται, ταύτῃ τὸ μὲν πέφυκε ποιεῖν τὸ δὲ πά-
σχειν. οὔτ' ἄρα τούτων οὐθὲν αὐτὸ ἑαυτὸ κινεῖ (συμφυῆ γάρ), 15
οὔτ' ἄλλο συνεχὲς οὐδέν, ἀλλ' ἀνάγκη διῃρῆσθαι τὸ κινοῦν ἐν
ἑκάστῳ πρὸς τὸ κινούμενον, οἷον ἐπὶ τῶν ἀψύχων ὁρῶμεν,
ὅταν κινῇ τι τῶν ἐμψύχων αὐτά. ἀλλὰ συμβαίνει καὶ
ταῦτα ὑπό τινος ἀεὶ κινεῖσθαι· γένοιτο δ' ἂν φανερὸν διαι-
ροῦσι τὰς αἰτίας. ἔστι δὲ καὶ ἐπὶ τῶν κινούντων λαβεῖν τὰ εἰ- 20
ρημένα· τὰ μὲν γὰρ παρὰ φύσιν αὐτῶν κινητικά ἐστιν, οἷον
ὁ μοχλὸς οὐ φύσει τοῦ βάρους κινητικός, τὰ δὲ φύσει, οἷον
τὸ ἐνεργείᾳ θερμὸν κινητικὸν τοῦ δυνάμει θερμοῦ. ὁμοίως δὲ
καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων. καὶ κινητὸν δ' ὡσαύτως

255ᵃ 9 εἰ cod. *E* et alius cod. et Simpl. ἐπεὶ ceteri. — 10 ἐπ' αὐτῷ om. Simpl. — 11 μόνην om. Simpl. αὐτὰ om. Simpl.

25 φύσει τὸ δυνάμει ποιὸν ἢ ποσὸν ἢ ποῦ, ὅταν ἔχῃ τὴν ἀρχὴν τὴν τοιαύτην ἐν αὑτῷ καὶ μὴ κατὰ συμβεβηκός· εἴη γὰρ ἂν τὸ αὐτὸ καὶ ποιὸν καὶ ποσόν, ἀλλὰ θατέρῳ θάτερον συμβέβηκε [καὶ οὐ καθ' αὑτὸ ὑπάρχει]. τὸ δὴ πῦρ καὶ ἡ γῆ κινοῦνται ὑπό τινος βίᾳ μέν, ὅταν παρὰ φύσιν, φύσει
30 δ', ὅταν εἰς τὰς αὑτῶν ἐνεργείας δυνάμει ὄντα. ἐπεὶ δὲ τὸ δυνάμει πλεοναχῶς λέγεται, τοῦτ' αἴτιον τοῦ μὴ φανερὸν εἶναι ὑπὸ τίνος τὰ τοιαῦτα κινεῖται, οἷον τὸ πῦρ ἄνω καὶ ἡ γῆ κάτω. ἔστι δὲ δυνάμει ἄλλως ὁ μανθάνων ἐπιστήμων καὶ ὁ ἔχων ἤδη καὶ μὴ θεωρῶν. ἀεὶ δ', ὅταν ἅμα τὸ ποι-
35 ητικὸν καὶ τὸ παθητικὸν ὦσι, γίνεται ἐνίοτε ἐνεργείᾳ τὸ δυ-
255b νατόν, οἷον τὸ μανθάνον ἐκ δυνάμει ὄντος ἕτερον γίνεται δυνάμει. ὁ γὰρ ἔχων ἐπιστήμην μὴ θεωρῶν δὲ δυνάμει ἐστὶν ἐπιστήμων πως, ἀλλ' οὐχ ὡς καὶ πρὶν μαθεῖν. ὅταν δ' οὕτως ἔχῃ, ἐὰν μή τι κωλύῃ, ἐνεργεῖ καὶ θεωρεῖ, ἢ ἔσται ἐν τῇ
5 ἀντιφάσει καὶ ἀγνοίᾳ. ὁμοίως δὲ ταῦτ' ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν φυσικῶν· τὸ γὰρ ψυχρὸν δυνάμει θερμόν, ὅταν δὲ μεταβάλῃ, ἤδη πῦρ, καίει δέ, ἂν μή τι κωλύῃ καὶ ἐμποδίζῃ. ὁμοίως δ' ἔχει καὶ περὶ τὸ βαρὺ καὶ κοῦφον· τὸ γὰρ κοῦφον γίνεται ἐκ βαρέος, οἷον ἐξ ὕδατος ἀήρ· τοῦτο γὰρ δυ-
10 νάμει πρῶτον, καὶ ἤδη κοῦφον, καὶ ἐνεργήσει γ' εὐθύς, ἂν μή τι κωλύῃ. ἐνέργεια δὲ τοῦ κούφου τὸ ποῦ εἶναι καὶ ἄνω, κωλύεται δ', ὅταν ἐν τῷ ἐναντίῳ τόπῳ ᾖ. καὶ τοῦθ' ὁμοίως ἔχει καὶ ἐπὶ τοῦ ποσοῦ καὶ ἐπὶ τοῦ ποιοῦ. καίτοι τοῦτο ζητεῖται, διὰ τί ποτε κινεῖται εἰς τὸν αὑτῶν τόπον τὰ κοῦφα
15 καὶ τὰ βαρέα. αἴτιον δ' ὅτι πέφυκέ ποι, καὶ τοῦτ' ἐστὶ τὸ κούφῳ καὶ βαρεῖ εἶναι, τὸ μὲν τῷ ἄνω τὸ δὲ τῷ κάτω διωρισμένον. δυνάμει δ' ἐστὶ κοῦφον καὶ βαρὺ πολλαχῶς,

34 θεωρῶν] ἐνεργῶν cod. E. — 35 ἐνίοτε duo codd. Bekk. et Alex. (γρ) ap. Simpl. om. ἔγγιον Hayduck. fortasse ὅ ποτε ὄν. ἐνεργείᾳ] τοῦ ἐνεργεῖν Hayduck. 255b 4 μή τι unus cod. et Simpl. τι μὴ ceteri. — 5 ἀγνοίᾳ] οὐχ ἁπλῶς ἐν ἀγνοίᾳ Alex. ap. Simpl. — 10 εὐθύς] εὐθέως Simpl.

ὥσπερ εἴρηται· ὅταν τε γὰρ ᾖ ὕδωρ, δυνάμει γέ πώς ἐστι κοῦφον, καὶ ὅταν ἀήρ, ἔστιν ἔτι δυνάμει· ἐνδέχεται γὰρ ἐμποδιζόμενον μὴ ἄνω εἶναι, ἀλλ' ἐὰν ἀφαιρεθῇ τὸ ἐμπο- 20 δίζον, ἐνεργεῖ καὶ ἀεὶ ἀνωτέρω γίνεται. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ποιὸν εἰς τὸ ἐνεργείᾳ εἶναι μεταβάλλει· εὐθὺς γὰρ θεωρεῖ τὸ ἐπιστῆμον, ἂν μή τι κωλύῃ. καὶ τὸ ποσὸν ἐκτείνεται, ἐὰν μή τι κωλύῃ. ὁ δὲ τὸ ὑφιστάμενον καὶ κωλῦον κινήσας ἔστι μὲν ὡς κινεῖ ἔστι δ' ὡς οὔ, οἷον ὁ τὸν κίονα ὑπο- 25 σπάσας ἢ ὁ τὸν λίθον ἀφελὼν ἀπὸ τοῦ ἀσκοῦ ἐν τῷ ὕδατι· κατὰ συμβεβηκὸς γὰρ κινεῖ, ὥσπερ καὶ ἡ ἀνακλασθεῖσα σφαῖρα οὐχ ὑπὸ τοῦ τοίχου ἐκινήθη ἀλλ' ὑπὸ τοῦ βάλλοντος. ὅτι μὲν τοίνυν οὐδὲν τούτων αὐτὸ κινεῖ ἑαυτό, δῆλον. ἀλλὰ κινήσεως ἀρχὴν ἔχει, οὐ τοῦ κινεῖν οὐδὲ τοῦ ποι- 30 εῖν, ἀλλὰ τοῦ πάσχειν. εἰ δὴ πάντα τὰ κινούμενα ἢ φύσει κινεῖται ἢ παρὰ φύσιν καὶ βίᾳ, καὶ τά τε βίᾳ καὶ παρὰ φύσιν πάντα ὑπό τινος καὶ ὑπ' ἄλλου, τῶν δὲ φύσει πάλιν τά θ' ὑφ' αὑτῶν κινούμενα ὑπό τινος κινεῖται καὶ τὰ μὴ ὑφ' αὑτῶν, οἷον τὰ κοῦφα καὶ τὰ βαρέα 35 (ἢ γὰρ ὑπὸ τοῦ γεννήσαντος καὶ ποιήσαντος κοῦφον ἢ βαρύ, 256^a ἢ ὑπὸ τοῦ τὰ ἐμποδίζοντα καὶ κωλύοντα λύσαντος), ἅπαντα ἂν τὰ κινούμενα ὑπό τινος κινοῖτο.

5 Τοῦτο δὲ διχῶς· ἢ γὰρ οὐ δι' αὐτὸ τὸ κινοῦν, ἀλλὰ δι' ἕτερον ὃ κινεῖ τὸ κινοῦν, ἢ δι' αὐτό, καὶ τοῦτο ἢ πρῶτον 5 μετὰ τὸ ἔσχατον ἢ διὰ πλειόνων, οἷον ἡ βακτηρία κινεῖ τὸν λίθον καὶ κινεῖται ὑπὸ τῆς χειρὸς κινουμένης ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, οὗτος δ' οὐκέτι τῷ ὑπ' ἄλλου κινεῖσθαι. ἄμφω δὴ κινεῖν φαμέν, καὶ τὸ τελευταῖον καὶ τὸ πρῶτον τῶν κινούντων, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ πρῶτον· ἐκεῖνο γὰρ κινεῖ τὸ τελευ- 10 ταῖον, ἀλλ' οὐ τοῦτο τὸ πρῶτον, καὶ ἄνευ μὲν τοῦ πρώτου τὸ τελευταῖον οὐ κινήσει, ἐκεῖνο δ' ἄνευ τούτου, οἷον ἡ βακτηρία οὐ κινήσει μὴ κινοῦντος τοῦ ἀνθρώπου. εἰ δὴ ἀνάγκη πᾶν τὸ κινούμενον ὑπό τινός τε κινεῖσθαι, καὶ ἢ ὑπὸ κινουμένου ὑπ' ἄλλου ἢ μή, καὶ εἰ μὲν ὑπ' ἄλλου κινουμένου, ἀνάγκη τι 15

εἶναι κινοῦν ὃ οὐχ ὑπ' ἄλλου πρῶτον, εἰ δὲ τοιοῦτο τὸ πρῶτον, οὐκ ἀνάγκη θάτερον (ἀδύνατον γὰρ εἰς ἄπειρον ἰέναι τὸ κινοῦν καὶ κινούμενον ὑπ' ἄλλου αὐτό· τῶν γὰρ ἀπείρων οὐκ ἔστιν οὐδὲν πρῶτον)· εἰ οὖν ἅπαν μὲν τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖ-
20 *ται, τὸ δὲ πρῶτον κινοῦν κινεῖται μέν, οὐχ ὑπ' ἄλλου δέ, ἀνάγκη αὐτὸ ὑφ' αὑτοῦ κινεῖσθαι. ἔτι δὲ καὶ ὧδε τὸν αὐτὸν τοῦτον λόγον ἔστιν ἐπελθεῖν. πᾶν γὰρ τὸ κινοῦν τί τε κινεῖ καὶ τινί. ἢ γὰρ αὑτῷ κινεῖ τὸ κινοῦν ἢ ἄλλῳ, οἷον ἄνθρωπος ἢ αὐτὸς ἢ τῇ βακτηρίᾳ, καὶ ὁ ἄνεμος κατέβαλεν ἢ αὐτὸς ἢ*
25 *ὁ λίθος ὃν ἔωσεν. ἀδύνατον δὲ κινεῖν ἄνευ τοῦ αὐτὸ αὑτῷ κινοῦντος τὸ ᾧ κινεῖ· ἀλλ' εἰ μὲν αὐτὸ αὑτῷ κινεῖ, οὐκ ἀνάγκη ἄλλο εἶναι ᾧ κινεῖ, ἂν δὲ ᾖ ἕτερον τὸ ᾧ κινεῖ, ἔστι τι καὶ ὃ κινήσει οὐ τινὶ ἀλλ' αὑτῷ, ἢ εἰς ἄπειρον εἶσιν. εἰ οὖν κινούμενόν τι κινεῖ, ἀνάγκη στῆναι καὶ μὴ εἰς ἄπειρον ἰέναι·*
30 *εἰ γὰρ ἡ βακτηρία κινεῖ τῷ κινεῖσθαι ὑπὸ τῆς χειρός, ἡ χεὶρ κινεῖ τὴν βακτηρίαν· εἰ δὲ καὶ ταύτην ἄλλο τι κινεῖ, καὶ ταύτην ἕτερόν τι τὸ κινοῦν. ὅταν δή τινι κινῇ ἀεὶ ἕτερον, ἀνάγκη εἶναι πρότερον τὸ αὐτὸ αὑτῷ κινοῦν. εἰ οὖν κινεῖται μὲν τοῦτο, μὴ ἄλλο δὲ τὸ κινοῦν αὐτό, ἀνάγκη αὐτὸ αὑτὸ*
256b *κινεῖν· ὥστε καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ἤτοι εὐθὺς τὸ κινούμενον ὑπὸ τοῦ αὐτὸ κινοῦντος κινεῖται, ἢ ἔρχεταί ποτε εἰς τὸ τοιοῦτον. πρὸς δὲ τοῖς εἰρημένοις καὶ ὧδε σκοποῦσι ταὐτὰ συμβήσεται ταῦτα. εἰ γὰρ ὑπὸ κινουμένου κινεῖται τὸ κι-*
5 *νούμενον πᾶν, ἤτοι τοῦτο ὑπάρχει τοῖς πράγμασι κατὰ συμβεβηκός, ὥστε κινεῖν μὲν κινούμενον, οὐ μέντοι διὰ τὸ κινεῖσθαι αὐτὸ ἀεί, ἢ οὔ, ἀλλὰ καθ' αὑτό. πρῶτον μὲν οὖν εἰ κατὰ συμβεβηκός, οὐκ ἀνάγκη κινεῖσθαι τὸ κινούμενον. εἰ δὲ τοῦτο, δῆλον ὡς ἐνδέχεταί ποτε μηδὲν κινεῖσθαι τῶν ὄντων· οὐ γὰρ*
10 *ἀναγκαῖον τὸ συμβεβηκός, ἀλλ' ἐνδεχόμενον μὴ εἶναι. ἐὰν*

256a 18 *καὶ*] *καὶ τὸ* al. — 28 *καὶ* om. al. — 31 *ἄλλο τι*] *ἄλλο* al. 256b 3 *πρὸς δὲ* — 257a 27 *κινήσει*] haec Alexander et Themistius transponunt post 258a 4 *τῆς A*. — 6 *κινεῖν* cod. *E* et duo alii. *κινεῖ* ceteri.

οὖν θῶμεν τὸ δυνατὸν εἶναι, οὐδὲν ἀδύνατον συμβήσεται, ψεῦδος δ' ἴσως. ἀλλὰ τὸ κίνησιν μὴ εἶναι ἀδύνατον· δέδεικται γὰρ πρότερον ὅτι ἀνάγκη κίνησιν ἀεὶ εἶναι. καὶ εὐλόγως δὲ τοῦτο συμβέβηκεν. τρία γὰρ ἀνάγκη εἶναι, τό τε κινούμενον καὶ τὸ κινοῦν καὶ τὸ ᾧ κινεῖ. τὸ μὲν οὖν κινούμενον 15 ἀνάγκη κινεῖσθαι, κινεῖν δ' οὐκ ἀνάγκη, τὸ δ' ᾧ κινεῖ, καὶ κινεῖν καὶ κινεῖσθαι· συμμεταβάλλει γὰρ τοῦτο ἅμα καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ τῷ κινουμένῳ ὄν. δῆλον δ' ἐπὶ τῶν κατὰ τόπον κινούντων· ἅπτεσθαι γὰρ ἀλλήλων ἀνάγκη μέχρι τινός· τὸ δὲ κινοῦν οὕτως ὥστ' εἶναι μὴ ᾧ κινεῖ, ἀκίνητον. ἐπεὶ 20 δ' ὁρῶμεν τὸ ἔσχατον, ὃ κινεῖσθαι μὲν δύναται, κινήσεως δ' ἀρχὴν οὐκ ἔχει, καὶ ὃ κινεῖ μέν, ὑπ' ἄλλου δὲ ⟨κινεῖται⟩, ἀλλ' οὐχ ὑφ' αὑτοῦ, εὔλογον, ἵνα μὴ ἀναγκαῖον εἴπωμεν, καὶ τὸ τρίτον εἶναι ὃ κινεῖ ἀκίνητον ὄν. διὸ καὶ Ἀναξαγόρας ὀρθῶς λέγει, τὸν νοῦν ἀπαθῆ φάσκων καὶ ἀμιγῆ εἶναι, ἐπει- 25 δήπερ κινήσεως ἀρχὴν αὐτὸν ποιεῖ εἶναι· οὕτω γὰρ ἂν μόνως κινοίη ἀκίνητος ὢν καὶ κρατοίη ἀμιγὴς ὤν. ἀλλὰ μὴν εἰ μὴ κατὰ συμβεβηκὸς ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης κινεῖται τὸ κινοῦν, εἰ δὲ μὴ κινοῖτο, οὐκ ἂν κινοίη, ἀνάγκη τὸ κινοῦν, ᾗ κινεῖται, ἤτοι οὕτω κινεῖσθαι ὥστε κατὰ τὸ αὐτὸ εἶδος 30 τῆς κινήσεως, ἢ καθ' ἕτερον. λέγω δ' ἤτοι τὸ θερμαῖνον καὶ αὐτὸ θερμαίνεσθαι καὶ τὸ ὑγιάζον ὑγιάζεσθαι καὶ τὸ φέρον φέρεσθαι, ἢ τὸ ὑγιάζον φέρεσθαι, τὸ δὲ φέρον αὔξεσθαι. ἀλλὰ φανερὸν ὅτι ἀδύνατον· δεῖ γὰρ μέχρι τῶν ἀτόμων διαιροῦντα λέγειν, οἷον εἴ τι διδάσκει γεω- 257a μετρεῖν, τοῦτο διδάσκεσθαι γεωμετρεῖν τὸ αὐτό, ἢ εἰ ῥιπτεῖ, ῥιπτεῖσθαι τὸν αὐτὸν τρόπον τῆς ῥίψεως· ἢ οὕτω μὲν μή, ἄλλο δ' ἐξ ἄλλου γένους, οἷον τὸ φέρον μὲν αὔξεσθαι, τὸ δὲ τοῦτο αὖξον ἀλλοιοῦσθαι ὑπ' ἄλλου, τὸ δὲ 5 τοῦτο ἀλλοιοῦν ἑτέραν τινὰ κινεῖσθαι κίνησιν. ἀλλ' ἀνάγκη

16 ἀνάγκη] ἀνάγκη μὲν al. — 22 κινεῖ] κινεῖται libri. — ὑπ'] οὐχ ὑπ' cum cod. E et alio Bekker. — κινεῖται addidi. — 23 οὐχ ὑφ'] ὑφ' cum iisdem duobus codd. Bekker.

στῆναι· πεπερασμέναι γὰρ αἱ κινήσεις. τὸ δὲ πάλιν ἀνακάμπτειν καὶ τὸ ἀλλοιοῦν φάναι φέρεσθαι τὸ αὐτὸ ποιεῖν ἐστὶ κἂν εἰ εὐθὺς ἔφη τὸ φέρον φέρεσθαι καὶ διδάσκε-
10 σθαι τὸ διδάσκον. δῆλον γὰρ ὅτι κινεῖται καὶ ὑπὸ τοῦ ἀνωτέρω κινοῦντος τὸ κινούμενον πᾶν, καὶ μᾶλλον ὑπὸ τοῦ προτέρου τῶν κινούντων. ἀλλὰ μὴν τοῦτό γε ἀδύνατον· τὸ διδάσκον γὰρ συμβαίνει μανθάνειν, ὧν τὸ μὲν μὴ ἔχειν τὸ δ' ἔχειν ἐπιστήμην ἀναγκαῖον. ἔτι δὲ μᾶλλον τούτων ἄλο-
15 γον, ὅτι συμβαίνει πᾶν τὸ κινητικὸν κινητόν, εἴπερ ἅπαν ὑπὸ κινουμένου κινεῖται τὸ κινούμενον· ἔσται γὰρ κινητόν, ὥσπερ εἴ τις λέγοι πᾶν τὸ ὑγιαστικὸν καὶ ὑγιάζον ὑγιαστὸν εἶναι, καὶ τὸ οἰκοδομητικὸν οἰκοδομητόν, ἢ εὐθὺς ἢ διὰ πλειόνων· λέγω δ' οἷον εἰ κινητὸν μὲν ὑπ' ἄλλου πᾶν τὸ
20 κινητικόν, ἀλλ' οὐ ταύτην τὴν κίνησιν κινητὸν ἣν κινεῖ τὸ πλησίον, ἀλλ' ἑτέραν, οἷον τὸ ὑγιαστικὸν μαθητικόν· ἀλλὰ τοῦτο ἐπαναβαῖνον ἥξει ποτὲ εἰς τὸ αὐτὸ εἶδος, ὥσπερ εἴπομεν πρότερον. τὸ μὲν οὖν τούτων ἀδύνατον, τὸ δὲ πλασματῶδες· ἄτοπον γὰρ τὸ ἐξ ἀνάγκης τὸ ἀλλοιωτικὸν αὐξητὸν
25 εἶναι. οὐκ ἄρα ἀνάγκη ἀεὶ κινεῖσθαι τὸ κινούμενον ὑπ' ἄλλου, καὶ τούτου κινουμένου· στήσεται ἄρα. ὥστε ἤτοι ὑπὸ ἠρεμοῦντος κινήσεται τὸ κινούμενον πρῶτον, ἢ αὐτὸ ἑαυτὸ κινήσει. ἀλλὰ μὴν καὶ εἴ γε δέοι σκοπεῖν πότερον αἴτιον κινήσεως καὶ ἀρχὴ τὸ αὐτὸ αὑτὸ κινοῦν ἢ τὸ ὑπ' ἄλλου κινούμενον, ἐκεῖνο
30 πᾶς ἂν θείη· τὸ γὰρ αὐτὸ καθ' αὑτὸ ὂν αἴτιον ἀεὶ πρότερον τοῦ καθ' ἕτερον καὶ αὐτοῦ ὄντος. ὥστε τοῦτο σκεπτέον λαβοῦσιν ἄλλην ἀρχήν, εἴ τι κινεῖ αὐτὸ αὑτό, πῶς κινεῖ καὶ τίνα τρόπον. ἀναγκαῖον δὴ τὸ κινούμενον ἅπαν εἶναι διαιρετὸν εἰς ἀεὶ διαιρετά. τοῦτο γὰρ δέδεικται πρότερον ἐν τοῖς καθό-
257b λου τοῖς περὶ φύσεως, ὅτι πᾶν τὸ καθ' αὑτὸ κινούμενον συνεχές. ἀδύνατον δὴ τὸ αὐτὸ αὑτὸ κινοῦν πάντῃ κινεῖν αὐτὸ αὑτό·

257a 21 *μαθητικόν* cod. E et duo alii. *μαθητόν* cum uno cod. Bekk. — 30 *αἴτιον ἀεὶ πρότερον*] *πρότερον ἀεὶ καὶ αἴτιον* Themist. 257b 1 *τοῖς περὶ*] *περὶ* al.

φέροιτο γὰρ ἂν ὅλον καὶ φέροι τὴν αὐτὴν φοράν, ἓν ὂν καὶ ἄτομον τῷ εἴδει, ἢ ἀλλοιοῖτο καὶ ἀλλοιοῖ, ὥστε διδάσκοι ἂν καὶ μανθάνοι ἅμα, καὶ ὑγιάζοι καὶ ὑγιάζοιτο τὴν 5 αὐτὴν ὑγίειαν. ἔτι διώρισται ὅτι κινεῖται τὸ κινητόν· τοῦτο δ' ἐστὶ δυνάμει κινούμενον, οὐκ ἐντελεχείᾳ· τὸ δὲ δυνάμει εἰς ἐντελέχειαν βαδίζει. ἔστι δ' ἡ κίνησις ἐντελέχεια κινητοῦ ἀτελής. τὸ δὲ κινοῦν ἤδη ἐνεργείᾳ ἐστίν, οἷον θερμαίνει τὸ θερμὸν καὶ ὅλως γεννᾷ τὸ ἔχον τὸ εἶδος. ὥσθ' ἅμα τὸ αὐτὸ κατὰ 10 τὸ αὐτὸ θερμὸν ἔσται καὶ οὐ θερμόν. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον, ὅσων τὸ κινοῦν ἀνάγκη ἔχειν τὸ συνώνυμον. τὸ μὲν ἄρα κινεῖ τὸ δὲ κινεῖται τοῦ αὐτὸ αὐτὸ κινοῦντος. ὅτι δ' οὐκ ἔστιν αὐτὸ αὐτὸ κινεῖν οὕτως ὡς καθ' ἑκάτερον ὑφ' ἑκατέρου κινεῖσθαι, ἐκ τῶνδε φανερόν. οὔτε γὰρ ἔσται πρῶτον κινοῦν οὐ- 15 δέν, εἴ γε ἑκάτερον κινήσει ἑκάτερον· τὸ γὰρ πρότερον αἰτιώτερον τοῦ κινεῖσθαι τοῦ ἐχομένου καὶ κινήσει μᾶλλον· διχῶς γὰρ κινεῖν ἦν, τὸ μὲν τὸ ὑπ' ἄλλου κινούμενον αὐτό, τὸ δ' αὐτῷ· ἐγγύτερον δὲ τὸ πορρώτερον τοῦ κινουμένου τῆς ἀρχῆς ἢ τὸ μεταξύ. ἔτι οὐκ ἀνάγκη τὸ κινοῦν κινεῖσθαι εἰ 20 μὴ ὑφ' αὑτοῦ· κατὰ συμβεβηκὸς ἄρα ἀντικινεῖ θάτερον. ἔλαβον τοίνυν ἐνδέχεσθαι μὴ κινεῖν· ἔσται ἄρα τὸ μὲν κινούμενον τὸ δὲ κινοῦν ἀκίνητον, ἐπεὶ οὐκ ἀνάγκη τὸ κινοῦν ἀντικινεῖσθαι, ἀλλ' ἢ ἀκίνητόν γέ τι κινεῖν ἀνάγκη ἢ αὐτὸ ὑφ' αὑτοῦ κινούμενον, εἴπερ ἀνάγκη ἀεὶ κίνησιν εἶναι. ἔτι ἣν κινεῖ 25 κίνησιν, καὶ κινοῖτ' ἄν, ὥστε τὸ θερμαῖνον θερμαίνεται. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τοῦ πρώτως αὐτὸ αὐτὸ κινοῦντος οὔτε ἓν μόριον οὔτε πλείω κινήσει αὐτὸ αὐτὸ ἕκαστον. τὸ γὰρ ὅλον εἰ κινεῖται αὐτὸ ὑφ' αὑτοῦ, ἤτοι ὑπὸ τῶν αὑτοῦ τινὸς κινήσεται ἢ ὅλον ὑφ' ὅλου. εἰ μὲν οὖν τῷ κινεῖσθαί τι μόριον αὐτὸ ὑφ' 30

4 ἢ] καὶ al. — 5 μανθάνοι cod. E et alius. διδάσκοιτο cum ceteris Bekker. — 14 ὡς καθ' cod. E. ὥσθ' cum ceteris Bekker. — 20 κινοῦν κινεῖσθαι] κινούμενον κινεῖν Alex. (γρ) ap. Simpl. — 23 ἐπεὶ] ἔτι libri. — 25 ἔτι — 26 ἄν] ὅτι ἣν κινεῖται κίνησιν κινοίη ἄν Alex. ap. Simpl.

αὐτοῦ, τοῦτ' ἂν εἴη τὸ πρῶτον αὐτὸ αὑτὸ κινοῦν· χωρισθὲν γὰρ τοῦτο μὲν κινήσει αὐτὸ αὑτό, τὸ δὲ ὅλον οὐκέτι. εἰ δὲ ὅλον ὑφ' ὅλου κινεῖται, κατὰ συμβεβηκὸς ἂν ταῦτα κινοῖ αὐτὰ ἑαυτά. ὥστ' εἰ μὴ ἀναγκαῖον, εἰλήφθω μὴ κινούμενα
258a ὑφ' αὑτῶν. τῆς ὅλης ἄρα τὸ μὲν κινήσει ἀκίνητον ὂν τὸ δὲ κινηθήσεται· μόνως γὰρ οὕτως οἷόν τέ τι αὐτοκίνητον εἶναι. ἔτι εἴπερ ἡ ὅλη αὐτὴ αὑτὴν κινεῖ, τὸ μὲν κινήσει αὐτῆς, τὸ δὲ κινήσεται. ἡ ἄρα ΑΒ ὑφ' αὑτῆς τε κινήσεται καὶ ὑπὸ
5 τῆς Α. ἐπεὶ δὲ κινεῖ τὸ μὲν κινούμενον ὑπ' ἄλλου τὸ δ' ἀκίνητον ὄν, καὶ κινεῖται τὸ μὲν κινοῦν τὸ δὲ οὐδὲν κινοῦν, τὸ αὐτὸ αὑτὸ κινοῦν ἀνάγκη ἐξ ἀκινήτου εἶναι κινοῦντος δέ, καὶ ἔτι ἐκ κινουμένου μὴ κινοῦντος δ' ἐξ ἀνάγκης, ἀλλ' ὁπότερ' ἔτυχεν. ἔστω γὰρ τὸ Α κινοῦν μὲν ἀκίνητον δέ, τὸ δὲ Β κινούμενόν τε
10 ὑπὸ τοῦ Α καὶ κινοῦν τὸ ἐφ' ᾧ Γ, τοῦτο δὲ κινούμενον μὲν ὑπὸ τοῦ Β, μὴ κινοῦν δὲ μηδέν· εἴπερ γὰρ καὶ διὰ πλειόνων ἥξει ποτὲ εἰς τὸ Γ, ἔστω δι' ἑνὸς μόνου. τὸ δὴ ἅπαν ΑΒΓ αὐτὸ ἑαυτὸ κινεῖ. ἀλλ' ἐὰν ἀφέλω τὸ Γ, τὸ μὲν ΑΒ κινήσει αὐτὸ ἑαυτό, τὸ μὲν Α κινοῦν τὸ δὲ Β κινούμενον, τὸ δὲ Γ οὐ
15 κινήσει αὐτὸ ἑαυτό, οὐδ' ὅλως κινήσεται. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἡ ΒΓ κινήσει αὐτὴ ἑαυτὴν ἄνευ τοῦ Α· τὸ γὰρ Β κινεῖ τῷ κινεῖσθαι ὑπ' ἄλλου, οὐ τῷ ὑφ' αὑτοῦ τινὸς μέρους. τὸ ἄρα ΑΒ μόνον αὐτὸ ἑαυτὸ κινεῖ. ἀνάγκη ἄρα τὸ αὐτὸ ἑαυτὸ κινοῦν ἔχειν τὸ κινοῦν ἀκίνητον δέ, καὶ τὸ κινούμενον μηδὲν
20 δὲ κινοῦν ἐξ ἀνάγκης, ἁπτόμενα ἤτοι ἄμφω ἀλλήλων ἢ θατέρου θάτερον. εἰ μὲν οὖν συνεχές ἐστι τὸ κινοῦν (τὸ γὰρ κινούμενον ἀναγκαῖον εἶναι συνεχές), δῆλον ὅτι τὸ πᾶν αὐτὸ ἑαυτὸ κινεῖ οὐ τῷ αὑτοῦ τι εἶναι τοιοῦτον οἷον αὐτὸ αὑτὸ κινεῖν, ἀλλ' ὅλον κινεῖ αὐτὸ ἑαυτό, κινούμενόν τε καὶ κινοῦν
25 τῷ αὑτοῦ τι εἶναι τὸ κινοῦν καὶ τὸ κινούμενον. οὐ γὰρ ὅλον κι-

258a 19 κινούμενον] κινούμενον μὲν Simpl. — 20 ἐξ ἀνάγκης, ἁπτόμενα] ἁπτόμενα ἐξ ἀνάγκης Alex. ap. Simpl. ἐξ ἀνάγκης, ἁπτόμενα δὲ Simpl. — 21 τὸ γὰρ] τὸ μὲν γὰρ cod. E et Simpl.

νεῖ οὐδ' ὅλον κινεῖται, ἀλλὰ κινεῖ μὲν τὸ Α, κινεῖται δὲ τὸ Β μόνον· τὸ δὲ Γ ὑπὸ τοῦ Α οὐκέτι· ἀδύνατον γάρ. ἀπορίαν δ' ἔχει, ἐὰν ἀφέλῃ τις ἢ τῆς Α, εἰ συνεχὲς τὸ κινοῦν μὲν ἀκίνητον δέ, ἢ τῆς Β τῆς κινουμένης· ἡ λοιπὴ ἄρα κινήσει τῆς Α ἢ τῆς Β κινηθήσεται; εἰ γὰρ τοῦτο, οὐκ ἂν εἴη πρώ- 30 τως κινουμένη ὑφ' αὑτῆς ἡ ΑΒ· ἀφαιρεθείσης γὰρ ἀπὸ τῆς ΑΒ, ἔτι κινήσει ἑαυτὴν ἡ λοιπὴ ΑΒ. ἢ δυνάμει μὲν ἑκάτερον οὐδὲν κωλύει ἢ θάτερον τὸ κινούμενον διαιρετὸν εἶναι, 258b ἐντελεχείᾳ δ' ἀδιαίρετον· ἐὰν δὲ διαιρεθῇ, μηκέτι εἶναι ἔχον τὴν αὐτὴν δύναμιν· ὥστ' οὐδὲν κωλύει ἐν διαιρετοῖς δυνάμει πρώτως ἐνεῖναι. φανερὸν τοίνυν ἐκ τούτων ὅτι ἔστι τὸ πρώτως κινοῦν ἀκίνητον· εἴτε γὰρ εὐθὺς ἵσταται τὸ κινούμενον, ὑπό τι- 5 νος δὲ κινούμενον, εἰς ἀκίνητον τὸ πρῶτον, εἴτε εἰς κινούμενον μέν, αὐτὸ δ' αὑτὸ κινοῦν καὶ ἱστάν, ἀμφοτέρως συμβαίνει τὸ πρώτως κινοῦν ἐν ἅπασιν εἶναι τοῖς κινουμένοις ἀκίνητον.

6 Ἐπεὶ δὲ δεῖ κίνησιν ἀεὶ εἶναι καὶ μὴ διαλείπειν, ἀν- 10 άγκη εἶναί τι ἀΐδιον ὃ πρῶτον κινεῖ, εἴτε ἓν εἴτε πλείω, καὶ τὸ πρῶτον κινοῦν ἀκίνητον. ἕκαστον μὲν οὖν ἀΐδιον εἶναι τῶν ἀκινήτων μὲν κινούντων δὲ οὐδὲν πρὸς τὸν νῦν λόγον· ὅτι δ' ἀναγκαῖον εἶναί τι τὸ ἀκίνητον μὲν αὐτὸ πάσης τῆς ἐκτὸς μεταβολῆς, καὶ ἁπλῶς καὶ κατὰ συμβεβηκός, κινητικὸν δ' 15 ἑτέρου, δῆλον ὧδε σκοποῦσιν. ἔστω δ', εἴ τις βούλεται, ἐπί τινων ἐνδεχόμενον ὥστ' εἶναί ποτε καὶ μὴ εἶναι ἄνευ γενέσεως καὶ φθορᾶς· τάχα γὰρ ἀναγκαῖον, εἴ τι ἀμερὲς ὁτὲ μὲν ἔστιν ὁτὲ δὲ μή ἐστιν ἄνευ τοῦ μεταβάλλειν, ὁτὲ μὲν εἶναι ὁτὲ δὲ μὴ εἶναι πᾶν τὸ τοιοῦτον. καὶ τῶν ἀρχῶν τῶν 20 ἀκινήτων μὲν κινητικῶν δ' ἐνίας ὁτὲ μὲν εἶναι ὁτὲ δὲ μὴ εἶναι, ἐνδεχέσθω καὶ τοῦτο. ἀλλ' οὔ τι γε πάσας δυνατόν·

27 τὸ δὲ — γὰρ cod. E et Alex. om. τοῦ Α] τοῦ Β Simpl. — 28 συνεχὲς] συνεχὲς μὲν Simpl. 258ᵇ 3 δύναμιν] φύσιν cod. E et alius cod. — 11 ἀΐδιον om. Bekker errore typogr. (Torstrik). — 22 γε πάσας] πάσας γε al.

δῆλον γὰρ ὡς αἴτιον τοῖς αὐτὰ ἑαυτὰ κινοῦσίν ἐστι τι τοῦ ὁτὲ μὲν εἶναι ὁτὲ δὲ μή. τὸ μὲν γὰρ αὐτὸ ἑαυτὸ κινοῦν ἅπαν
25 ἔχειν ἀνάγκη μέγεθος, εἰ μηδὲν κινεῖται ἀμερές, τὸ δὲ κινοῦν οὐδεμία ἀνάγκη ἐκ τῶν εἰρημένων. τοῦ δὴ τὰ μὲν γίγνεσθαι τὰ δὲ φθείρεσθαι, καὶ τοῦτ' εἶναι συνεχῶς, οὐδὲν αἴτιον τῶν ἀκινήτων μὲν μὴ ἀεὶ δ' ὄντων, οὐδ' αὖ τῶν ἀεὶ μὲν ταδὶ κινούντων, τούτων δ' ἕτερα. τοῦ γὰρ ἀεὶ καὶ συνεχοῦς οὔτε
30 ἕκαστον αὐτῶν αἴτιον οὔτε πάντα· τὸ μὲν γὰρ οὕτως ἔχειν ἀΐδιον καὶ ἐξ ἀνάγκης, τὰ δὲ πάντα ἄπειρα, καὶ οὐχ ἅμα πάντα ὄντα. δῆλον τοίνυν ὅτι, εἰ καὶ μυριάκις ἔνιαι ἀρχαὶ
259ᵃ τῶν ἀκινήτων μὲν κινουσῶν δέ, καὶ πολλὰ τῶν αὐτὰ ἑαυτὰ κινούντων φθείρεται, τὰ δ' ἐπιγίνεται, καὶ τόδε μὲν ἀκίνητον ὂν τόδε κινεῖ, ἕτερον δὲ τοδί· ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ἔστι τι ὃ καὶ περιέχει, καὶ τοῦτο παρ' ἕκαστον, ὅ ἐστιν αἴτιον τοῦ τὰ μὲν εἶ-
5 ναι τὰ δὲ μὴ καὶ τῆς συνεχοῦς μεταβολῆς· καὶ τοῦτο μὲν τούτοις, ταῦτα δὲ τοῖς ἄλλοις αἴτια κινήσεως. εἴπερ οὖν ἀΐδιος ἡ κίνησις, ἀΐδιον καὶ τὸ κινοῦν ἔσται πρῶτον, εἰ ἕν· εἰ δὲ πλείω, πλείω τὰ ἀΐδια. ἓν δὲ μᾶλλον ἢ πολλὰ καὶ πεπερασμένα ἢ ἄπειρα δεῖ νομίζειν. τῶν αὐτῶν γὰρ συμ-
10 βαινόντων ἀεὶ τὰ πεπερασμένα μᾶλλον ληπτέον· ἐν γὰρ τοῖς φύσει δεῖ τὸ πεπερασμένον καὶ τὸ βέλτιον, ἂν ἐνδέχηται, ὑπάρχειν μᾶλλον. ἱκανὸν δὲ καὶ ἕν, ὃ πρῶτον τῶν ἀκινήτων ἀΐδιον ὂν ἔσται ἀρχὴ τοῖς ἄλλοις κινήσεως. φανερὸν δὲ καὶ ἐκ τοῦδε ὅτι ἀνάγκη εἶναί τι ἓν καὶ ἀΐδιον τὸ
15 πρῶτον κινοῦν. δέδεικται γὰρ ὅτι ἀνάγκη ἀεὶ κίνησιν εἶναι. εἰ δὲ ἀεί, ἀνάγκη συνεχῆ εἶναι· καὶ γὰρ τὸ ἀεὶ συνεχές, τὸ δ' ἐφεξῆς οὐ συνεχές. ἀλλὰ μὴν εἴ γε συνεχής, μία. μία δ' ἡ ὑφ' ἑνός τε τοῦ κινοῦντος καὶ ὑφ' ἑνὸς τοῦ κινου-

23 αἴτιον] αἰτιόν τι al. ἐστι τι] ἐστι al. — 31 ἀΐδιον καὶ codd et Alex. et Themist. ἀΐδιον Simpl. 259ᵃ 3 ὃ καὶ] ὃ al. — 12 ἕν] εἰ ἕν al. — 16 συνεχῆ cod E et alius cod. et Simpl. καὶ συνεχῆ ceteri. καὶ γὰρ τὸ] τὸ γὰρ Simpl. — 18 ἡ] εἰ al. καὶ ὑφ'] καὶ al.

μένου· εἰ γὰρ ἄλλο καὶ ἄλλο κινήσει, οὐ συνεχὴς ἡ ὅλη κίνησις, ἀλλ' ἐφεξῆς. ἔκ τε δὴ τούτων πιστεύσειεν ἄν 20 τις εἶναί τι πρῶτον ἀκίνητον, καὶ πάλιν ἐπιβλέψας ἐπὶ τὰς ἀρχὰς τῶν κινούντων. τὸ μὲν δὴ εἶναι ἄττα τῶν ὄντων ἃ ὁτὲ μὲν κινεῖται ὁτὲ δ' ἠρεμεῖ φανερόν. καὶ διὰ τούτου γέγονε δῆλον ὅτι οὔτε πάντα κινεῖται οὔτε πάντα ἠρεμεῖ οὔτε τὰ μὲν ἀεὶ ἠρεμεῖ τὰ δ' ἀεὶ κινεῖται· τὰ γὰρ ἐπαμφοτερίζοντα 25 καὶ δύναμιν ἔχοντα τοῦ κινεῖσθαι καὶ ἠρεμεῖν δείκνυσι περὶ αὐτῶν. ἐπεὶ δὲ τὰ μὲν τοιαῦτα δῆλα πᾶσι, βουλόμεθα δὲ δεῖξαι καὶ τοῖν δυοῖν ἑκατέραν τὴν φύσιν, ὅτι ἔστι τὰ μὲν ἀεὶ ἀκίνητα τὰ δ' ἀεὶ κινούμενα, προϊόντες δ' ἐπὶ τοῦτο καὶ θέντες ἅπαν τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖ- 30 σθαι, καὶ τοῦτ' εἶναι ἢ ἀκίνητον ἢ κινούμενον, καὶ κινούμενον ἢ ὑφ' αὑτοῦ ἢ ὑπ' ἄλλου ἀεί, προήλθομεν ἐπὶ τὸ λαβεῖν ὅτι τῶν κινουμένων ἐστὶν ἀρχὴ κινουμένων μὲν ὃ αὐτὸ ἑαυτὸ κινεῖ, πάντων δὲ τὸ ἀκίνητον· ὁρῶμεν δὲ καὶ φανερῶς ὄντα 259ᵇ τοιαῦτα ἃ κινεῖ αὐτὰ ἑαυτά, οἷον τὸ τῶν ἐμψύχων καὶ τὸ τῶν ζῴων γένος. ταῦτα δὴ καὶ δόξαν παρεῖχε μή ποτ' ἐνδέχεται κίνησιν ἐγγίνεσθαι μὴ οὖσαν ὅλως, διὰ τὸ ἐν τούτοις ὁρᾶν ἡμᾶς τοῦτο συμβαῖνον· ἀκίνητα γάρ ποτε ὄντα κινεῖ- 5 ται πάλιν, ὡς δοκεῖ. τοῦτο δὴ δεῖ λαβεῖν, ὅτι μίαν κίνησιν αὐτὰ κινεῖ, καὶ ὅτι ταύτην οὐ κυρίως· οὐ γὰρ ἐξ αὐτοῦ τὸ αἴτιον, ἀλλ' ἔνεισιν ἄλλαι κινήσεις φυσικαὶ τοῖς ζῴοις, ἃς οὐ κινοῦνται δι' αὑτῶν, οἷον αὔξησις φθίσις ἀναπνοή, ἃς κινεῖται τῶν ζῴων ἕκαστον ἠρεμοῦν καὶ οὐ κινούμενον τὴν ὑφ' 10 αὑτοῦ κίνησιν. τούτου δ' αἴτιον τὸ περιέχον καὶ πολλὰ τῶν εἰσιόντων, οἷον ἐνίων τροφή· πεπτομένης γὰρ καθεύδουσι, διακρινομένης δ' ἐγείρονται καὶ κινοῦσιν ἑαυτούς, τῆς πρώτης ἀρχῆς ἔξωθεν οὔσης. διὸ οὐκ ἀεὶ κινοῦνται συνεχῶς ὑφ' αὑτῶν· ἄλλο γὰρ τὸ κινοῦν αὐτὸ κινούμενον καὶ μεταβάλλον 15

19 γὰρ] γάρ τι al. — 26 κινεῖσθαι] ὁτὲ μὲν κινεῖσθαι al. καὶ] ὁτὲ δ' al. 259ᵇ 15 αὐτὸ] αὐτὸ τὸ Philop.

πρὸς ἕκαστον τῶν κινούντων ἑαυτά. ἐν πᾶσι δὲ τούτοις κινεῖται τὸ κινοῦν πρῶτον καὶ τὸ αἴτιον τοῦ αὐτὸ ἑαυτὸ κινεῖν ὑφ' αὑτοῦ, κατὰ συμβεβηκὸς μέντοι· μεταβάλλει γὰρ τὸν τόπον τὸ σῶμα, ὥστε καὶ τὸ ἐν τῷ σώματι ὂν καὶ τὸ ἐν
20 *τῇ μοχλείᾳ κινοῦν ἑαυτό. ἐξ ὧν ἔστι πιστεῦσαι ὅτι εἴ τί ἐστι τῶν ἀκινήτων μὲν κινούντων δὲ καὶ ἑαυτὰ κατὰ συμβεβηκός, ἀδύνατον συνεχῆ κίνησιν κινεῖν. ὥστ' εἴπερ ἀνάγκη συνεχῶς εἶναι κίνησιν, εἶναί τι δεῖ τὸ πρῶτον κινοῦν ἀκίνητον, καὶ μὴ κατὰ συμβεβηκός, εἰ μέλλει, καθάπερ*
25 *εἴπομεν, ἔσεσθαι ἐν τοῖς οὖσιν ἄπαυστός τις καὶ ἀθάνατος κίνησις, καὶ μένειν τὸ ὂν αὐτὸ ἐν αὑτῷ καὶ ἐν τῷ αὐτῷ· τῆς γὰρ ἀρχῆς μενούσης ἀνάγκη καὶ τὸ πᾶν μένειν συνεχὲς ὂν πρὸς τὴν ἀρχήν. οὐκ ἔστι δὲ τὸ αὐτὸ τὸ κινεῖσθαι κατὰ συμβεβηκὸς ὑφ' αὑτοῦ καὶ ὑφ' ἑτέρου· τὸ μὲν γὰρ ὑφ'*
30 *ἑτέρου ὑπάρχει καὶ τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ ἐνίαις ἀρχαῖς, ὅσα πλείους φέρεται φοράς, θάτερον δὲ τοῖς φθαρτοῖς μόνον. ἀλλὰ μὴν εἴ γέ ἐστί τι ἀεὶ τοιοῦτον, κινοῦν μέν τι ἀκίνητον δὲ αὐτὸ καὶ ἀΐδιον, ἀνάγκη καὶ τὸ πρῶτον ὑπὸ τούτου κι-*
260a *νούμενον ἀΐδιον εἶναι. ἔστι δὲ τοῦτο δῆλον μὲν καὶ ἐκ τοῦ μὴ ἂν ἄλλως εἶναι γένεσιν καὶ φθορὰν καὶ μεταβολὴν τοῖς ἄλλοις, εἰ μή τι κινήσει κινούμενον· τὸ μὲν γὰρ ἀκίνητον ἀεὶ τὸν αὐτὸν κινήσει τρόπον καὶ μίαν κίνησιν, ἅτε*
5 *οὐδὲν αὐτὸ μεταβάλλον πρὸς τὸ κινούμενον· τὸ δὲ κινούμενον ὑπὸ τοῦ ἀκινήτου ἢ κινουμένου ἤδη, διὰ τὸ ἄλλως καὶ ἄλλως ἔχειν πρὸς τὰ πράγματα, οὐ τῆς αὐτῆς ἔσται κινήσεως αἴτιον, ἀλλὰ διὰ τὸ ἐν ἐναντίοις εἶναι*

16 *ἑαυτά*] *αὐτά* Philop. (*γρ*). — 21 *ἑαυτὰ* unus cod. et, ut videtur, Themist. *αὑτὸ* cod. E. *αὐτῶν κινουμένων* ceteri, Bekker. — 25 *εἴπομεν ἔμπροσθεν* cod. E. 260^a 4 *ἀεὶ* cod. E et alius cod. et Themist., Gotschlich. *τὴν αὐτὴν ἀεὶ* cum ceteris codd. Bekker. *τὸν αὐτὸν κινήσει* unus cod. et Themist. *κινήσει τὸν αὐτὸν* ceteri. — 6 *ὑπὸ* cod. E et alius cod. et (Themist.) Simpl., Gotschlich. *ὑπὸ τοῦ κινουμένου μέν, ὑπὸ* cum ceteris codd. Bekker. *ἢ* unus cod. et Simpl., Gotschlich. *δὲ* cum ceteris Bekker.

τόποις ἢ εἴδεσιν ἐναντίως παρέξεται κινούμενον ἕκαστον τῶν ἄλλων, καὶ ὁτὲ μὲν ἠρεμοῦν ὁτὲ δὲ κινούμενον. 10 φανερὸν δὴ γέγονεν ἐκ τῶν εἰρημένων καὶ ὃ κατ' ἀρχὰς ἠποροῦμεν, τί δή ποτε οὐ πάντα ἢ κινεῖται ἢ ἠρεμεῖ, ἢ τὰ μὲν κινεῖται ἀεὶ τὰ δ' ἀεὶ ἠρεμεῖ, ἀλλ' ἔνια ὁτὲ μὲν ὁτὲ δ' οὔ. τούτου γὰρ τὸ αἴτιον δῆλόν ἐστι νῦν, ὅτι τὰ μὲν ὑπὸ ἀκινήτου κινεῖται ἀϊδίου, διὸ ἀεὶ μεταβάλλει, τὰ δ' ὑπὸ 15 κινουμένου καὶ μεταβάλλοντος, ὥστε καὶ αὐτὰ ἀναγκαῖον μεταβάλλειν. τὸ δ' ἀκίνητον, ὥσπερ εἴρηται, ἅτε ἁπλῶς καὶ ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ αὐτῷ διαμένον, μίαν καὶ ἁπλῆν κινήσει κίνησιν.

7 Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἄλλην ποιησαμένοις ἀρχὴν μᾶλ- 20 λον ἔσται περὶ τούτων φανερόν. σκεπτέον γὰρ πότερον ἐνδέχεταί τινα κίνησιν εἶναι συνεχῆ ἢ οὔ, καὶ εἰ ἐνδέχεται, τίς αὕτη, καὶ τίς πρώτη τῶν κινήσεων· δῆλον γὰρ ὡς εἴπερ ἀναγκαῖον μὲν ἀεὶ κίνησιν εἶναι, πρώτη δ' ἥδε καὶ συνεχής, ὅτι τὸ πρῶτον κινοῦν κινεῖ ταύτην τὴν κίνησιν, ἣν ἀναγκαῖον 25 μίαν καὶ τὴν αὐτὴν εἶναι συνεχῆ καὶ πρώτην. τριῶν δ' οὐσῶν κινήσεων, τῆς τε κατὰ μέγεθος καὶ τῆς κατὰ πάθος καὶ τῆς κατὰ τόπον, ἣν καλοῦμεν φοράν, ταύτην ἀναγκαῖον εἶναι πρώτην. ἀδύνατον γὰρ αὔξησιν εἶναι ἀλλοιώσεως μὴ προϋπαρχούσης· τὸ γὰρ αὐξανόμενον ἔστι μὲν ὡς ὁμοίῳ αὐ- 30 ξάνεται, ἔστι δ' ὡς ἀνομοίῳ· τροφὴ γὰρ λέγεται τῷ ἐναντίῳ τὸ ἐναντίον. προσγίνεται δὲ πᾶν γινόμενον ὅμοιον ὁμοίῳ. ἀνάγκη οὖν ἀλλοίωσιν εἶναι τὴν εἰς τἀναντία μεταβολήν. ἀλλὰ μὴν εἴ γε ἀλλοιοῦται, δεῖ τι εἶναι τὸ ἀλλοιοῦν καὶ 260b ποιοῦν ἐκ τοῦ δυνάμει θερμοῦ ἐνεργείᾳ θερμόν. δῆλον οὖν ὅτι τὸ κινοῦν οὐχ ὁμοίως ἔχει, ἀλλ' ὁτὲ μὲν ἐγγύτερον ὁτὲ δὲ πορρώτερον τοῦ ἀλλοιουμένου ἐστίν. ταῦτα δ' ἄνευ φορᾶς οὐκ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. εἰ ἄρα ἀνάγκη ἀεὶ κίνησιν εἶναι, 5 ἀνάγκη καὶ φορὰν ἀεὶ εἶναι πρώτην τῶν κινήσεων, καὶ φο-

15 μεταβάλλει] κινεῖται cod. E et alius cod. — 26 εἶναι] εἶναι καὶ al. 260ᵇ 2 ἐνεργείᾳ] τὸ ἐνεργείᾳ al.

ρᾶς, εἰ ἔστιν ἡ μὲν πρώτη ἡ δ' ὑστέρα, τὴν πρώτην. ἔτι δὲ πάντων τῶν παθημάτων ἀρχὴ πύκνωσις καὶ μάνωσις· καὶ γὰρ βαρὺ καὶ κοῦφον καὶ μαλακὸν καὶ σκληρὸν καὶ θερμὸν 10 καὶ ψυχρὸν πυκνότητες δοκοῦσι καὶ ἀραιότητες εἶναί τινες. πύκνωσις δὲ καὶ μάνωσις σύγκρισις καὶ διάκρισις, καθ' ἃς γένεσις καὶ φθορὰ λέγεται τῶν οὐσιῶν. συγκρινόμενα δὲ καὶ διακρινόμενα ἀνάγκη κατὰ τόπον μεταβάλλειν. ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦ αὐξανομένου καὶ φθίνοντος μεταβάλλει κατὰ τόπον 15 τὸ μέγεθος. ἔτι καὶ ἐντεῦθεν ἐπισκοποῦσιν ἔσται φανερὸν ὅτι ἡ φορὰ πρώτη. τὸ γὰρ πρῶτον ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων, οὕτω καὶ ἐπὶ κινήσεως ἂν λέγοιτο πλεοναχῶς. λέγεται δὲ πρότερον, οὗ τε μὴ ὄντος οὐκ ἔσται τἆλλα, ἐκεῖνο δ' ἄνευ τῶν ἄλλων, καὶ τὸ τῷ χρόνῳ, καὶ τὸ κατ' οὐσίαν. ὥστ' ἐπεὶ κί- 20 νησιν μὲν ἀναγκαῖον εἶναι συνεχῶς, εἴη δ' ἂν συνεχῶς ἢ ἡ συνεχὴς ἢ ἡ ἐφεξῆς, μᾶλλον δ' ἡ συνεχής, καὶ βέλτιον συνεχῆ ἢ ἐφεξῆς εἶναι, τὸ δὲ βέλτιον ἀεὶ ὑπολαμβάνομεν ἐν τῇ φύσει ὑπάρχειν, ἂν ᾖ δυνατόν, δυνατὸν δὲ συνεχῆ εἶναι (δειχθήσεται δ' ὕστερον· νῦν δὲ τοῦθ' ὑποκείσθω), καὶ 25 ταύτην οὐδεμίαν ἄλλην οἷόν τ' εἶναι ἀλλ' ἢ φοράν, ἀνάγκη τὴν φορὰν εἶναι πρώτην. οὐδεμία γὰρ ἀνάγκη οὔτε αὔξεσθαι οὔτε ἀλλοιοῦσθαι τὸ φερόμενον, οὐδὲ δὴ γίνεσθαι ἢ φθείρεσθαι· τούτων δὲ οὐδεμίαν ἐνδέχεται τῆς συνεχοῦς μὴ οὔσης, ἣν κινεῖ τὸ πρῶτον κινοῦν. ἔτι χρόνῳ πρώτην· τοῖς γὰρ ἀϊ- 30 δίοις μόνον ἐνδέχεται κινεῖσθαι ταύτην. ἀλλ' ἐφ' ἑνὸς μὲν ὁτουοῦν τῶν ἐχόντων γένεσιν τὴν φορὰν ἀναγκαῖον ὑστάτην εἶναι τῶν κινήσεων· μετὰ γὰρ τὸ γενέσθαι πρῶτον ἀλλοίωσις καὶ αὔξησις, φορὰ δ' ἤδη τετελειωμένων κίνησίς ἐστιν. 261a ἀλλ' ἕτερον ἀνάγκη κινούμενον εἶναι κατὰ φορὰν πρότερον, ὃ καὶ τῆς γενέσεως αἴτιον ἔσται τοῖς γινομένοις, οὐ γινόμενον, οἷον τὸ γεννῆσαν τοῦ γεννηθέντος, ἐπεὶ δόξειέ γ' ἂν ἡ γένεσις εἶναι πρώτη τῶν κινήσεων διὰ τοῦτο, ὅτι γενέσθαι δεῖ τὸ πρᾶγμα

16 ἐπὶ] καὶ ἐπὶ al.

πρῶτον. τὸ δ' ἐφ' ἑνὸς μὲν ὁτουοῦν τῶν γινομένων οὕτως ἔχει, 5
ἀλλ' ἕτερον ἀναγκαῖον πρότερόν τι κινεῖσθαι τῶν γινομένων
ὂν αὐτὸ καὶ μὴ γινόμενον, καὶ τούτου ἕτερον πρότερον. ἐπεὶ
δὲ γένεσιν ἀδύνατον εἶναι πρώτην (πάντα γὰρ ἂν εἴη τὰ κι-
νούμενα φθαρτά), δῆλον ὡς οὐδὲ τῶν ἐφεξῆς κινήσεων οὐδεμία
προτέρα· λέγω δ' ἐφεξῆς αὔξησιν, εἶτ' ἀλλοίωσιν καὶ φθί- 10
σιν καὶ φθοράν· πᾶσαι γὰρ ὕστεραι γενέσεως, ὥστ' εἰ μηδὲ
γένεσις προτέρα φορᾶς, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδεμία μεταβολῶν.
ὅλως δὲ φαίνεται τὸ γινόμενον ἀτελὲς καὶ ἐπ' ἀρχὴν ἰόν,
ὥστε τὸ τῇ γενέσει ὕστερον τῇ φύσει πρότερον εἶναι. τελευταῖον
δὲ φορὰ πᾶσιν ὑπάρχει τοῖς ἐν γενέσει. διὸ τὰ μὲν ὅλως 15
ἀκίνητα τῶν ζώντων δι' ἔνδειαν τοῦ ὀργάνου, οἷον τὰ φυτὰ
καὶ πολλὰ γένη τῶν ζῴων, τοῖς δὲ τελειουμένοις ὑπάρχει.
ὥστ' εἰ μᾶλλον ὑπάρχει φορὰ τοῖς μᾶλλον ἀπειληφόσι τὴν
φύσιν, καὶ ἡ κίνησις αὕτη πρώτη τῶν ἄλλων ἂν εἴη κατ'
οὐσίαν, διά τε ταῦτα καὶ διότι ἥκιστα τῆς οὐσίας ἐξίσταται τὸ 20
κινούμενον τῶν κινήσεων ἐν τῷ φέρεσθαι· κατὰ μόνην γὰρ
οὐδὲν μεταβάλλει τοῦ εἶναι, ὥσπερ ἀλλοιουμένου μὲν τὸ ποιόν,
αὐξανομένου δὲ καὶ φθίνοντος τὸ ποσόν. μάλιστα δὲ δῆλον
ὅτι τὸ κινοῦν αὐτὸ αὐτὸ μάλιστα ταύτην κινεῖ κυρίως τὴν κατὰ
τόπον· καίτοι φαμὲν τοῦτ' εἶναι τῶν κινουμένων καὶ κινούντων 25
ἀρχὴν καὶ πρῶτον τοῖς κινουμένοις τὸ αὐτὸ αὐτὸ κινοῦν.

Ὅτι μὲν τοίνυν τῶν κινήσεων ἡ φορὰ πρώτη, φανε-
ρὸν ἐκ τούτων· τίς δὲ φορὰ πρώτη, νῦν δεικτέον. ἅμα δὲ
καὶ τὸ νῦν καὶ πρότερον ὑποτεθέν, ὅτι ἐνδέχεταί τινα
κίνησιν εἶναι συνεχῆ καὶ ἀΐδιον, φανερὸν ἔσται τῇ αὐτῇ μεθ- 30
όδῳ. ὅτι μὲν οὖν τῶν ἄλλων κινήσεων οὐδεμίαν ἐνδέχεται
συνεχῆ εἶναι, ἐκ τῶνδε φανερόν. ἅπασαι γὰρ ἐξ ἀντικει-
μένων εἰς ἀντικείμενά εἰσιν αἱ κινήσεις καὶ μεταβολαί, οἷον
γενέσει μὲν καὶ φθορᾷ τὸ ὂν καὶ τὸ μὴ ὂν ὅροι, ἀλλοιώσει
δὲ τἀναντία πάθη, αὐξήσει δὲ καὶ φθίσει ἢ μέγεθος καὶ 35

261a 10 προτέρα] πρότερον cod. E. — 29 πρότερον cod. E
et Simpl. τὸ πρότερον al.

μικρότης ἢ τελειότης μεγέθους καὶ ἀτέλεια· ἐναντίαι δ' αἱ
261b εἰς τὰ ἐναντία. τὸ δὲ μὴ ἀεὶ κινούμενον τήνδε τὴν κίνησιν, ὂν
δὲ πρότερον, ἀνάγκη πρότερον ἠρεμεῖν. φανερὸν οὖν ὅτι ἠρε-
μήσει ἐν τῷ ἐναντίῳ τὸ μεταβάλλον. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ
τῶν μεταβολῶν· ἀντίκειται γὰρ φθορὰ καὶ γένεσις ἁπλῶς
5 καὶ ἡ καθ' ἕκαστον τῇ καθ' ἕκαστον. ὥστ' εἰ ἀδύνατον ἅμα
μεταβάλλειν τὰς ἀντικειμένας, οὐκ ἔσται συνεχὴς ἡ μετα-
βολή, ἀλλὰ μεταξὺ ἔσται αὐτῶν χρόνος. οὐδὲν γὰρ διαφέ-
ρει ἐναντίας ἢ μὴ ἐναντίας εἶναι τὰς κατ' ἀντίφασιν μετα-
βολάς, εἰ μόνον ἀδύνατον ἅμα τῷ αὐτῷ παρεῖναι· τοῦτο
10 γὰρ τῷ λόγῳ οὐδὲν χρήσιμον. οὐδ' εἰ μὴ ἀνάγκη ἠρεμῆσαι
ἐν τῇ ἀντιφάσει, μηδ' ἐστὶ μεταβολὴ ἠρεμίᾳ ἐναντίον· οὐ
γὰρ ἴσως ἠρεμεῖ τὸ μὴ ὄν, ἡ δὲ φθορὰ εἰς τὸ μὴ ὄν. ἀλλ'
εἰ μόνον μεταξὺ γίγνεται χρόνος· οὕτω γὰρ οὐκ ἔστιν ἡ με-
ταβολὴ συνεχής· οὐδὲ γὰρ ἐν τοῖς πρότερον ἡ ἐναντίωσις
15 χρήσιμον, ἀλλὰ τὸ μὴ ἐνδέχεσθαι ἅμα ὑπάρχειν. οὐ δεῖ
δὲ ταράττεσθαι, ὅτι τὸ αὐτὸ πλείοσιν ἔσται ἐναντίον, οἷον ἡ
κίνησις καὶ στάσει καὶ κινήσει τῇ εἰς τοὐναντίον, ἀλλὰ μόνον
τοῦτο λαμβάνειν, ὅτι ἀντίκειταί πως καὶ τῇ κινήσει καὶ τῇ
ἠρεμίᾳ ἡ κίνησις ἡ ἐναντία, καθάπερ τὸ ἴσον καὶ τὸ μέτριον
20 τῷ ὑπερέχοντι καὶ τῷ ὑπερεχομένῳ, καὶ ὅτι οὐκ ἐνδέχεται
ἅμα τὰς ἀντικειμένας οὔτε κινήσεις οὔτε μεταβολὰς ὑπάρ-
χειν. ἔτι δ' ἐπί τε τῆς γενέσεως καὶ τῆς φθορᾶς καὶ παν-
τελῶς ἄτοπον ἂν εἶναι δόξειεν, εἰ γενόμενον εὐθὺς ἀνάγκη
φθαρῆναι καὶ μηδένα χρόνον διαμεῖναι. ὥστ' ἐκ τούτων ἂν
25 ἡ πίστις γένοιτο ταῖς ἄλλαις· φυσικὸν γὰρ τὸ ὁμοίως ἔχειν
ἐν πάσαις.

Ὅτι δ' ἐνδέχεται εἶναί τινα ἄπειρον, μίαν οὖσαν καὶ 8
συνεχῆ, καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ κύκλῳ, λέγωμεν νῦν. πᾶν μὲν γὰρ
κινεῖται τὸ φερόμενον ἢ κύκλῳ ἢ εὐθεῖαν ἢ μικτήν, ὥστ'
30 εἰ μηδ' ἐκείνων ἡ ἑτέρα συνεχής, οὐδὲ τὴν ἐξ ἀμφοῖν οἷόν

261b 10 λόγῳ] ὅλῳ Bekker errore, ut videtur, typogr. (Torstrik). — 26 πάσαις] ἁπάσαις al. — 28 μὲν om. al.

τ' εἶναι συγκειμένην. ὅτι δὲ τὸ φερόμενον τὴν εὐθεῖαν καὶ πεπερασμένην οὐ φέρεται συνεχῶς, δῆλον· ἀνακάμπτει γάρ, τὸ δ' ἀνακάμπτον τὴν εὐθεῖαν τὰς ἐναντίας κινεῖται κινήσεις· ἐναντία γὰρ κατὰ τόπον ἡ ἄνω τῇ κάτω καὶ ἡ εἰς τὸ πρόσθεν τῇ εἰς τοὔπισθεν καὶ ἡ εἰς ἀριστερὰ τῇ εἰς 35 δεξιά· τόπου γαρ ἐναντιώσεις αὗται. τίς δ' ἐστὶν ἡ μία καὶ συνεχὴς κίνησις, διώρισται πρότερον, ὅτι ἡ τοῦ ἑνὸς καὶ ἐν 262ᵃ ἑνὶ χρόνῳ καὶ ἐν ἀδιαφόρῳ κατ' εἶδος. τρία γὰρ ἦν, τό τε κινούμενον, οἷον ἄνθρωπος ἢ θεός, καὶ ὅτε, οἷον χρόνος, καὶ τρίτον τὸ ἐν ᾧ· τοῦτο δ' ἐστὶ τόπος ἢ πάθος ἢ εἶδος ἢ μέγεθος. τὰ δ' ἐναντία διαφέρει τῷ εἴδει, καὶ οὐχ ἕν. τό- 5 που δ' αἱ εἰρημέναι διαφοραί. σημεῖον δ' ὅτι ἐναντία κίνησις ἡ ἀπὸ τοῦ Α πρὸς τὸ Β τῇ ἀπὸ τοῦ Β πρὸς τὸ Α, ὅτι ἱστᾶσι καὶ παύουσιν ἀλλήλας, ἐὰν ἅμα γίγνωνται. καὶ ἐπὶ κύκλου ὡσαύτως, οἷον ἡ ἀπὸ τοῦ Α ἐπὶ τὸ Β τῇ ἀπὸ τοῦ Α ἐπὶ τὸ Γ· ἱστᾶσι γάρ. κἂν συνεχεῖς ὦσι καὶ μὴ γί- 10 νηται ἀνάκαμψις διὰ τὸ τἀναντία φθείρειν καὶ κωλύειν ἄλληλα, ἀλλ' οὐχ ἡ εἰς τὸ πλάγιον τῇ ἄνω. μάλιστα δὲ φανερὸν ὅτι ἀδύνατον εἶναι συνεχῆ τὴν ἐπὶ τῆς εὐθείας κίνησιν, ὅτι ἀνακάμπτον ἀναγκαῖον στῆναι, οὐ μόνον ἐπ' εὐθείας, ἀλλὰ κἂν κύκλον φέρηται. οὐ γὰρ ταὐτὸν κύκλῳ φέρε- 15 σθαι καὶ κύκλον· ἔστι γὰρ ὁτὲ μὲν συνείρειν κινούμενον, ὁτὲ δ' ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐλθὸν ὅθεν ὡρμήθη ἀνακάμψαι πάλιν. ὅτι δ' ἀνάγκη ἵστασθαι, ἡ πίστις οὐ μόνον ἐπὶ τῆς αἰσθήσεως ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ λόγου. ἀρχὴ δ' ἥδε. τριῶν γὰρ ὄντων ἀρχῆς μέσου τελευτῆς, τὸ μέσον πρὸς ἑκάτερον ἄμφω ἐστί, 20 καὶ τῷ μὲν ἀριθμῷ ἕν, τῷ λόγῳ δὲ δύο. ἔτι δὲ ἄλλο ἐστὶ τὸ δυνάμει καὶ τὸ ἐνεργείᾳ. ὥστε τῆς εὐθείας τῶν ἐντὸς τῶν ἄκρων ὁτιοῦν σημεῖον δυνάμει μέν ἐστι μέσον, ἐνεργείᾳ δ' οὐκ ἔστιν, ἐὰν μὴ διέλῃ ταύτην καὶ ἐπιστὰν πάλιν ἄρξηται κινεῖσθαι· οὕτω δὲ τὸ μέσον ἀρχὴ γίνεται καὶ τελευτή, 25

262ᵃ 2 ἦν] ἐστι al.

ἀρχὴ μὲν τῆς ὕστερον, τελευτὴ δὲ τῆς πρώτης. λέγω δ' οἷον ἐὰν φερόμενον τὸ Α στῇ ἐπὶ τοῦ Β καὶ πάλιν φέρηται ἐπὶ τὸ Γ· ὅταν δὲ συνεχῶς φέρηται, οὔτε γεγονέναι οὔτε ἀπογεγονέναι οἷόν τε τὸ Α κατὰ τὸ Β σημεῖον, ἀλλὰ μό-
30 νον εἶναι ἐν τῷ νῦν, ἐν χρόνῳ δ' οὐδενὶ πλὴν οὗ τὸ νῦν διαίρεσίς ἐστιν ἐν τῷ ὅλῳ. εἰ δὲ γεγονέναι τις θήσει καὶ ἀπογεγονέναι, ἀεὶ στήσεται τὸ Α φερόμενον· ἀδύνατον
262b γὰρ τὸ Α ἅμα γεγονέναι τε ἐπὶ τοῦ Β καὶ ἀπογεγονέναι. ἐν ἄλλῳ ἄρα σημείῳ χρόνου. χρόνος ἄρα ἔσται ὁ ἐν μέσῳ. ὥστε ἠρεμήσει τὸ Α ἐπὶ τοῦ Β. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων σημείων· ὁ γὰρ αὐτὸς λόγος ἐπὶ πάντων.
5 ὅταν δὲ χρήσηται τὸ φερόμενον Α τῷ Β μέσῳ καὶ τελευτῇ καὶ ἀρχῇ, ἀνάγκη στῆναι διὰ τὸ δύο ποιεῖν, ὥσπερ ἂν εἰ καὶ νοήσειεν. ἀλλ' ἀπὸ μὲν τοῦ Α σημείου ἀπογέγονε τῆς ἀρχῆς, ἐπὶ δὲ τοῦ Γ γέγονεν, ὅταν τελευτήσῃ καὶ στῇ. διὸ καὶ πρὸς τὴν ἀπορίαν τοῦτο λεκτέον· ἔχει γὰρ ἀπορίαν τήν-
10 δε. εἰ γὰρ εἴη ἡ τὸ Ε τῇ Ζ ἴση καὶ τὸ Α φέροιτο συνεχῶς ἀπὸ τοῦ ἄκρου πρὸς τὸ Γ, ἅμα δ' εἴη τὸ Α ἐπὶ τῷ Β σημείῳ, καὶ τὸ Δ φέροιτο ἀπὸ τῆς Ζ ἄκρας πρὸς τὸ Η ὁμαλῶς καὶ τῷ αὐτῷ τάχει τῷ Α, τὸ Δ ἔμπροσθεν ἥξει ἐπὶ τὸ Η ἢ τὸ Α ἐπὶ τὸ Γ· τὸ γὰρ πρότερον ὁρμῆσαν καὶ
15 ἀπελθὸν πρότερον ἐλθεῖν ἀνάγκη. οὐκ ἄρα ἅμα γέγονε τὸ Α ἐπὶ τῷ Β καὶ ἀπογέγονεν ἀπ' αὐτοῦ, διὸ ὑστερίζει. εἰ γὰρ ἅμα, οὐχ ὑστεριεῖ, ἀλλ' ἀνάγκη ἔσται ἵστασθαι. οὐκ ἄρα θετέον, ὅτε τὸ Α ἐγένετο κατὰ τὸ Β, τὸ Δ ἅμα κινεῖσθαι ἀπὸ τοῦ Ζ ἄκρου· εἰ γὰρ ἔσται γεγονὸς τὸ Α ἐπὶ τοῦ Β,
20 ἔσται καὶ τὸ ἀπογενέσθαι, καὶ οὐχ ἅμα, ἀλλ' ἦν ἐν τομῇ χρόνου καὶ οὐκ ἐν χρόνῳ. ἐνταῦθα μὲν οὖν ἀδύνατον οὕτω λέγειν ἐπὶ τῆς συνεχοῦς· ἐπὶ δὲ τοῦ ἀνακάμπτοντος ἀνάγκη λέγειν οὕτως. εἰ γὰρ ἡ τὸ Η φέροιτο πρὸς τὸ Δ καὶ πάλιν ἀνακάμψασα κάτω φέροιτο, τῷ ἄκρῳ ἐφ' οὗ Δ τε-

31 ὅλῳ] ὅλῳ τῷ ΑΒΓ al. 262b 2 ἄρα cod. E et Simpl. ἄρα καὶ ἄλλῳ al. — 22 τῆς cod. E et duo alii. τοῦ ceteri.

λευτῇ καὶ ἀρχῇ κέχρηται τῷ ἑνὶ σημείῳ ὡς δύο· διὸ στῆ- 25
ναι ἀνάγκη· καὶ οὐχ ἅμα γέγονεν ἐπὶ τῷ Δ καὶ ἀπελή-
λυθεν ἀπὸ τοῦ Δ· ἐκεῖ γὰρ ἂν ἅμα εἴη καὶ οὐκ εἴη ἐν
τῷ αὐτῷ νῦν. ἀλλὰ μὴν τήν γε πάλαι λύσιν οὐ λεκτέον·
οὐ γὰρ ἐνδέχεται λέγειν ὅτι ἐστὶ κατὰ τὸ Δ ἡ· τὸ Η ἐν
τομῇ, οὐ γέγονε δὲ οὐδ' ἀπογέγονεν. ἀνάγκη γὰρ ἐπὶ τέ- 30
λος ἐλθεῖν τὸ ἐνεργείᾳ ὄν, μὴ δυνάμει. τὸ μὲν οὖν ἐν μέσῳ
δυνάμει ἐστί, τοῦτο δ' ἐνεργείᾳ, καὶ τελευτὴ μὲν κάτωθεν,
ἀρχὴ δὲ ἄνωθεν· καὶ τῶν κινήσεων ἄρα ὡσαύτως. ἀνάγκη 263a
ἄρα στῆναι τὸ ἀνακάμπτον ἐπὶ τῆς εὐθείας. οὐκ ἄρα ἐνδέ-
χεται συνεχῆ κίνησιν εἶναι ἐπὶ τῆς εὐθείας ἀΐδιον.

Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἀπαντητέον καὶ πρὸς τοὺς ἐρωτῶν-
τας τὸν Ζήνωνος λόγον, καὶ ἀξιοῦντας, εἰ ἀεὶ τὸ ἥμισυ διιέναι 5
δεῖ, ταῦτα δ' ἄπειρα, τὰ δ' ἄπειρα ἀδύνατον διεξελθεῖν, ἢ
ὡς τὸν αὐτὸν τοῦτον λόγον τινὲς ἄλλως ἐρωτῶσιν, ἀξιοῦντες
ἅμα τῷ κινεῖσθαι τὴν ἡμίσειαν πρότερον ἀριθμεῖν καθ' ἕκα-
στον γιγνόμενον τὸ ἥμισυ, ὥστε διελθόντος τὴν ὅλην ἄπειρον
συμβαίνει ἠριθμηκέναι ἀριθμόν· τοῦτο δ' ὁμολογουμένως ἐστὶν 10
ἀδύνατον. ἐν μὲν οὖν τοῖς πρώτοις λόγοις τοῖς περὶ κινή-
σεως ἐλύομεν διὰ τοῦ τὸν χρόνον ἄπειρα ἔχειν ἐν αὑτῷ·
οὐδὲν γὰρ ἄτοπον, εἰ ἐν ἀπείρῳ χρόνῳ ἄπειρα διέρχεταί
τις· ὁμοίως δὲ τὸ ἄπειρον ἔν τε τῷ μήκει ὑπάρχει καὶ
ἐν τῷ χρόνῳ. ἀλλ' αὕτη ἡ λύσις πρὸς μὲν τὸν ἐρωτῶντα 15
ἱκανῶς ἔχει (ἠρωτᾶτο γὰρ εἰ ἐν πεπερασμένῳ ἄπειρα ἐν-
δέχεται διεξελθεῖν ἢ ἀριθμῆσαι), πρὸς δὲ τὸ πρᾶγμα καὶ
τὴν ἀλήθειαν οὐχ ἱκανῶς· ἂν γάρ τις ἀφέμενος τοῦ μήκους
καὶ τοῦ ἐρωτᾶν εἰ ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ ἐνδέχεται ἄπειρα
διεξελθεῖν, πυνθάνηται ἐπ' αὐτοῦ τοῦ χρόνου ταῦτα (ἔχει 20
γὰρ ὁ χρόνος ἀπείρους διαιρέσεις), οὐκέτι ἱκανὴ ἔσται αὕτη
ἡ λύσις, ἀλλὰ τὸ ἀληθὲς λεκτέον, ὅπερ εἴπομεν ἐν τοῖς
ἄρτι λόγοις. ἂν γάρ τις τὴν συνεχῆ διαιρῇ εἰς δύο ἡμίση,

31 μὴ om. Alex. (γρ) ap. Simpl. 263ᵃ 3 τῆς εὐθείας ἀΐδιον] ἀΐδιον τῆς εὐθείας Bekker errore typogr. (Torstrik).

οὗτος τῷ ἑνὶ σημείῳ ὡς δυσὶ χρῆται· ποιεῖ γὰρ αὐτὸ ἀρ-
25 χὴν καὶ τελευτήν. οὕτω δὲ ποιεῖ ὅ τε ἀριθμῶν καὶ ὁ εἰς τὰ ἡμίση διαιρῶν. οὕτω δὲ διαιροῦντος οὐκ ἔσται συνεχὴς οὔθ' ἡ γραμμὴ οὔθ' ἡ κίνησις· ἡ γὰρ συνεχὴς κίνησις συνεχοῦς ἐστίν, ἐν δὲ τῷ συνεχεῖ ἔστι μὲν ἄπειρα ἡμίση, ἀλλ' οὐκ ἐντελεχείᾳ ἀλλὰ δυνάμει. ἂν δὲ ποιῇ ἐντελεχείᾳ, οὐ ποιή-
30 σει συνεχῆ, ἀλλὰ στήσει, ὅπερ ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦντος τὰ ἡμίσεα φανερόν ἐστιν ὅτι συμβαίνει· τὸ γὰρ ἓν σημεῖον ἀνάγκη
264b αὐτῷ ἀριθμεῖν δύο· τοῦ μὲν γὰρ ἑτέρου τελευτὴ ἡμίσεος τοῦ δ' ἑτέρου ἀρχὴ ἔσται, ἂν μὴ μίαν ἀριθμῇ τὴν συνεχῆ, ἀλλὰ δύο ἡμισείας. ὥστε λεκτέον πρὸς τὸν ἐρωτῶντα εἰ ἐνδέχεται ἄπειρα διεξελθεῖν ἢ ἐν χρόνῳ ἢ ἐν μήκει, ὅτι ἔστιν
5 ὥς, ἔστι δ' ὡς οὔ. ἐντελεχείᾳ μὲν γὰρ ὄντα οὐκ ἐνδέχεται δυνάμει δ' ἐνδέχεται· ὁ γὰρ συνεχῶς κινούμενος κατὰ συμβεβηκὸς ἄπειρα διελήλυθεν, ἁπλῶς δ' οὔ· συμβέβηκε γὰρ τῇ γραμμῇ ἄπειρα ἡμίσεα εἶναι, ἡ δ' οὐσία ἐστὶν ἑτέρα καὶ τὸ εἶναι. δῆλον δὲ καὶ ὅτι ἐὰν μή τις ποιῇ τοῦ χρόνου τὸ
10 διαιροῦν σημεῖον τὸ πρότερον καὶ ὕστερον αἰεὶ τοῦ ὑστέρου τῷ πράγματι, ἔσται ἅμα τὸ αὐτὸ ὂν καὶ οὐκ ὄν, καὶ ὅτε γέγονεν οὐκ ὄν. τὸ σημεῖον μὲν οὖν ἀμφοῖν κοινόν, καὶ τοῦ προτέρου καὶ τοῦ ὑστέρου, καὶ ταὐτὸν καὶ ἓν ἀριθμῷ, λόγῳ δ' οὐ ταὐτόν· τοῦ μὲν γὰρ τελευτή, τοῦ δ' ἀρχή. τῷ δὲ
15 πράγματι ἀεὶ τοῦ ὑστέρου πάθους ἐστίν. χρόνος ἐφ' ᾧ ΑΓΒ, πρᾶγμα ἐφ' ᾧ Δ. τοῦτο ἐν μὲν τῷ Α ὅλῳ χρόνῳ λευκόν, ἐν δὲ τῷ Β οὐ λευκόν· ἐν τῷ ἄρα Γ λευκὸν καὶ οὐ λευκόν. ἐν ὁτῳοῦν γὰρ τοῦ Α λευκὸν ἀληθὲς εἰπεῖν, εἰ πάντα τὸν χρόνον τοῦτον ἦν λευκόν, καὶ ἐν τῷ Β μὴ λευκόν· τὸ δὲ Γ ἐν ἀμφοῖν.
20 οὐκ ἄρα δοτέον ἐν παντί, ἀλλὰ πλὴν τοῦ τελευταίου νῦν ἐφ' οὗ τὸ Γ. τοῦτο δ' ἤδη τὸ ὕστερον, καὶ εἰ ἐγίγνετο οὐ λευκόν, καὶ εἰ ἐφθείρετο λευκὸν ἐν τῷ Α παντί, γέγονεν ἢ ἔφθαρται ἐν

28 ἔστι] ἔνεστι al. 263ᵇ 15 ΑΓΒ] ΑΒΓ Bekker errore typogr. — 16 ὅλῳ om. al.

τῷ Γ. ὥστε λευκὸν ἢ μὴ λευκὸν ἐν ἐκείνῳ πρῶτον ἀληθὲς εἰπεῖν, ἢ ὅτε γέγονεν οὐκ ἔσται, καὶ ὅτε ἔφθαρται ἔσται, ἢ ἅμα λευκὸν καὶ οὐ λευκὸν καὶ ὅλως ὂν καὶ μὴ ὂν ἀνάγκη 25 εἶναι. εἰ δ' ὃ ἂν ᾖ πρότερον μὴ ὄν, ἀνάγκη γίγνεσθαι ὄν, καὶ ὅτε γίγνεται μή ἐστιν, οὐχ οἷόν τε εἰς ἀτόμους χρόνους διαιρεῖσθαι τὸν χρόνον. εἰ γὰρ ἐν τῷ Α χρόνῳ τὸ Δ ἐγίγνετο λευκόν, γέγονε δ' ἅμα καὶ ἔστιν ἐν ἑτέρῳ ἀτόμῳ χρόνῳ ἐχομένῳ δ' ἐν τῷ Β, εἰ ἐν τῷ Α ἐγίγνετο, οὐκ ἦν, 30 ἐν δὲ τῷ Β ἐστί, γένεσιν δεῖ τινὰ εἶναι μεταξύ, ὥστε καὶ χρόνον ἐν ᾧ ἐγίγνετο. οὐ γὰρ ὁ αὐτὸς ἔσται λόγος καὶ τοῖς 264a μὴ ἄτομα λέγουσιν, ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ χρόνου, ἐν ᾧ ἐγίγνετο, γέγονε καὶ ἔστιν ἐν τῷ ἐσχάτῳ σημείῳ, οὗ οὐδὲν ἐχόμενόν ἐστιν οὐδ' ἐφεξῆς· οἱ δ' ἄτομοι χρόνοι ἐφεξῆς. φανερὸν δ' ὅτι εἰ ἐν τῷ Α ὅλῳ χρόνῳ ἐγίγνετο, οὐκ ἔστι πλείων χρόνος ἐν ᾧ 5 γέγονε καὶ ἐγίγνετο ἢ ἐν ᾧ ἐγίγνετο μόνον παντί.

Οἷς μὲν οὖν ἄν τις ὡς οἰκείοις πιστεύσειε λόγοις, οὗτοι καὶ τοιοῦτοί τινές εἰσιν· λογικῶς δ' ἐπισκοποῦσι κἂν ἐκ τῶνδε δόξειέ τῳ αὐτὸ τοῦτο συμβαίνειν. ἅπαν γὰρ τὸ κινούμενον συνεχῶς, ἂν ὑπὸ μηδενὸς ἐκκρούηται, εἰς ὅπερ ἦλθε κατὰ 10 τὴν φοράν, εἰς τοῦτο καὶ ἐφέρετο πρότερον, οἷον εἰ ἐπὶ τὸ Β ἦλθε, καὶ ἐφέρετο ἐπὶ τὸ Β, καὶ οὐχ ὅτε πλησίον ἦν, ἀλλ' εὐθὺς ὡς ἤρξατο κινεῖσθαι· τί γὰρ μᾶλλον νῦν ἢ πρότερον; ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. τὸ δὴ ἀπὸ τοῦ Α φερόμενον, ὅταν ἐπὶ τὸ Γ ἔλθῃ, πάλιν ἥξει ἐπὶ τὸ Α συν- 15 εχῶς κινούμενον. ὅτε ἄρα ἀπὸ τοῦ Α φέρεται πρὸς τὸ Γ, τότε καὶ εἰς τὸ Α φέρεται τὴν ἀπὸ τοῦ Γ κίνησιν, ὥσθ' ἅμα τὰς ἐναντίας· ἐναντίαι γὰρ αἱ κατ' εὐθεῖαν. ἅμα δὲ καὶ ἐκ τούτου μεταβάλλει ἐν ᾧ οὐκ ἔστιν. εἰ οὖν τοῦτ' ἀδύνατον, ἀνάγκη ἵστασθαι ἐπὶ τοῦ Γ. οὐκ ἄρα μία ἡ κίνησις· ἡ γὰρ διαλαμ- 20 βανομένη στάσει οὐ μία. ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶνδε φανερὸν καθόλου μᾶλλον περὶ πάσης κινήσεως. εἰ γὰρ ἅπαν τὸ κινούμενον

23 ἐν ἐκείνῳ πρῶτον] πρῶτον ἐν ἐκείνῳ al. 264ᵃ 14 δὴ] δ' al. Α] Α ἐπὶ τὸ Γ al.

τῶν εἰρημένων τινὰ κινεῖται κινήσεων καὶ ἠρεμεῖ τῶν ἀντικειμένων ἠρεμιῶν (οὐ γὰρ ἦν ἄλλη παρὰ ταύτας), τὸ δὲ μὴ
25 ἀεὶ κινούμενον τήνδε τὴν κίνησιν (λέγω δ' ὅσαι ἕτεραι τῷ εἴδει, καὶ μὴ εἴ τι μόριόν ἐστι τῆς ὅλης) ἀνάγκη πρότερον ἠρεμεῖν τὴν ἀντικειμένην ἠρεμίαν (ἡ γὰρ ἠρεμία στέρησις κινήσεώς ἐστιν)· εἰ οὖν ἐναντίαι μὲν κινήσεις αἱ κατ' εὐθεῖαν, ἅμα δὲ μὴ ἐνδέχεται κινεῖσθαι τὰς ἐναντίας, τὸ ἀπὸ τοῦ Α πρὸς
30 τὸ Γ φερόμενον οὐκ ἂν φέροιτο ἅμα καὶ ἀπὸ τοῦ Γ πρὸς τὸ Α. ἐπεὶ δ' οὐχ ἅμα φέρεται, κινήσεται δὲ ταύτην τὴν κίνησιν, ἀνάγκη πρότερον ἠρεμῆσαι τὴν πρὸς τῷ Γ· αὕτη γὰρ ἦν ἡ ἀντικειμένη ἠρεμία τῇ ἀπὸ τοῦ Γ κινήσει. δῆλον τοίνυν
264b ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι οὐκ ἔσται συνεχὴς ἡ κίνησις. ἔτι δὲ καὶ ὅδε ὁ λόγος μᾶλλον οἰκεῖος τῶν εἰρημένων. ἅμα γὰρ ἔφθαρται τὸ οὐ λευκὸν καὶ γέγονε λευκόν. εἰ οὖν συνεχὴς ἡ ἀλλοίωσις εἰς λευκὸν καὶ ἐκ λευκοῦ καὶ μὴ μένει τινὰ χρόνον,
5 ἅμα ἔφθαρται τὸ οὐ λευκὸν καὶ γέγονε λευκὸν καὶ γέγονεν οὐ λευκόν· τριῶν γὰρ ἔσται ὁ αὐτὸς χρόνος. ἔτι οὐκ εἰ συνεχὴς ὁ χρόνος, καὶ ἡ κίνησις, ἀλλ' ἐφεξῆς. πῶς δ' ἂν εἴη τὸ ἔσχατον τὸ αὐτὸ τῶν ἐναντίων, οἷον λευκότητος καὶ μελανίας; ἡ δ' ἐπὶ τῆς περιφεροῦς ἔσται μία καὶ συνεχής· οὐθὲν
10 γὰρ ἀδύνατον συμβαίνει· τὸ γὰρ ἐκ τοῦ Α κινούμενον ἅμα κινήσεται εἰς τὸ Α κατὰ τὴν αὐτὴν πρόθεσιν· εἰς ὃ γὰρ ἥξει, καὶ κινεῖται εἰς τοῦτο, ἀλλ' οὐχ ἅμα κινήσεται τὰς ἐναντίας οὐδὲ τὰς ἀντικειμένας· οὐ γὰρ ἅπασα ἡ εἰς τοῦτο τῇ ἐκ τούτου ἐναντία οὐδ' ἀντικειμένη, ἀλλ' ἐναντία μὲν ἡ κατ' εὐθεῖαν
15 (ταύτῃ γάρ ἐστιν ἐναντία κατὰ τόπον, οἷον ἡ κατὰ διάμετρον· ἀπέχει γὰρ πλεῖστον) ἀντικειμένη δὲ ἡ κατὰ τὸ αὐτὸ μῆκος. ὥστ' οὐδὲν κωλύει συνεχῶς κινεῖσθαι καὶ μηδένα χρόνον διαλείπειν· ἡ μὲν γὰρ κύκλῳ κίνησίς ἐστιν ἀφ' αὐτοῦ εἰς τὸ αὐτό, ἡ δὲ κατ' εὐθεῖαν ἀφ' αὐτοῦ εἰς ἄλλο, καὶ ἡ μὲν

26 ἐστι] ἔσται Simpl. — 30 τοῦ Γ] τοῦ Α Bekker errore typogr. (Bonitz). 264ᵇ 1 ἔσται] ἔστι al. — 14 κατ' εὐθεῖαν] ἐπ' εὐθείας al.

ἐν τῷ κύκλῳ οὐδέποτε ἐν τοῖς αὐτοῖς, ἡ δὲ κατ' εὐθεῖαν πολ- 20
λάκις ἐν τοῖς αὐτοῖς. τὴν μὲν οὖν ἀεὶ ἐν ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ
γιγνομένην ἐνδέχεται κινεῖσθαι συνεχῶς, τὴν δ' ἐν τοῖς αὐ-
τοῖς πολλάκις οὐκ ἐνδέχεται· ἀνάγκη γὰρ ἅμα κινεῖσθαι
τὰς ἀντικειμένας. ὥστ' οὐδ' ἐν τῷ ἡμικυκλίῳ οὐδ' ἐν ἄλλῃ
περιφερείᾳ οὐδεμιᾷ ἐνδέχεται συνεχῶς κινεῖσθαι· πολλάκις 25
γὰρ ἀνάγκη ταὐτὰ κινεῖσθαι καὶ τὰς ἐναντίας μεταβάλλειν
μεταβολάς· οὐ γὰρ συνάπτει τῇ ἀρχῇ τὸ πέρας. ἡ δὲ τοῦ
κύκλου συνάπτει, καὶ ἔστι μόνη τέλειος. φανερὸν δὲ καὶ ἐκ
ταύτης τῆς διαιρέσεως ὅτι οὐδὲ τὰς ἄλλας ἐνδέχεται κινή-
σεις γίνεσθαι συνεχεῖς· ἐν ἁπάσαις γὰρ ταύταις συμβαίνει κι- 30
νεῖσθαι πολλάκις, οἷον ἐν ἀλλοιώσει τὰ μεταξύ, καὶ ἐν τῇ
τοῦ ποσοῦ τὰ ἀνὰ μέσον μεγέθη, καὶ ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ
ὡσαύτως· οὐδὲν γὰρ διαφέρει ὀλίγα ἢ πολλὰ ποιῆσαι, ἐν
οἷς ἐστὶν ἡ μεταβολή, οὐδὲ μεταξὺ θεῖναί τι ἢ ἀφελεῖν· ἀμ- 265a
φοτέρως γὰρ συμβαίνει ταὐτὰ κινεῖσθαι πολλάκις. δῆλον
οὖν ἐκ τούτων ὅτι οὐδ' οἱ φυσιολόγοι καλῶς λέγουσιν οἱ πάντα
τὰ αἰσθητὰ κινεῖσθαι φάσκοντες ἀεί· κινεῖσθαι γὰρ ἀνάγκη
τούτων τινὰ τῶν κινήσεων, καὶ μάλιστα κατ' ἐκείνους ἐστὶν ἀλ- 5
λοιοῦσθαι· ῥεῖν γάρ φασιν ἀεὶ καὶ φθίνειν, ἔτι δὲ καὶ τὴν
γένεσιν καὶ τὴν φθορὰν ἀλλοίωσιν λέγουσιν. ὁ δὲ λόγος νῦν
εἴρηκε καθόλου περὶ πάσης κινήσεως ὅτι κατ' οὐδεμίαν κίνησιν
ἐνδέχεται κινεῖσθαι συνεχῶς ἔξω τῆς κύκλῳ, ὥστε οὔτε κατ'
ἀλλοίωσιν οὔτε κατ' αὔξησιν. ὅτι μὲν οὖν οὔτ' ἄπειρός ἐστι 10
μεταβολὴ οὐδεμία οὔτε συνεχὴς ἔξω τῆς κύκλῳ φορᾶς ἔστω
τοσαῦθ' ἡμῖν εἰρημένα.

9 Ὅτι δὲ τῶν φορῶν ἡ κυκλοφορία πρώτη, δῆλον. πᾶσα
γὰρ φορά, ὥσπερ καὶ πρότερον εἴπομεν, ἢ κύκλῳ ἢ
εὐθεῖα ἢ μικτή. ταύτης δ' ἀνάγκη προτέρας εἶναι ἐκείνας· 15
ἐξ ἐκείνων γὰρ συνέστηκεν. τῆς δ' εὐθείας ἡ κύκλῳ· ἁπλῆ
γὰρ καὶ τέλειος μᾶλλον. ἄπειρον μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν εὐθεῖαν

30 γίνεσθαι] εἶναι al. ταύταις] ταὐτὰ al. 265^a 15 εὐ-
θεῖα] ἐπ' εὐθείας al.

φέρεσθαι· τὸ γὰρ οὕτως ἄπειρον οὐκ ἔστιν. ἀλλ' οὐδ' εἰ ἦν, ἐκινεῖτ' ἂν οὐδέν· οὐδὲ γὰρ γίγνεται τὸ ἀδύνατον, διελθεῖν δὲ
20 τὴν ἄπειρον ἀδύνατον. ἡ δ' ἐπὶ τῆς πεπερασμένης εὐθείας ἀνακάμπτουσα μὲν συνθετὴ καὶ δύο κινήσεις, μὴ ἀνακάμπτουσα δὲ ἀτελὴς καὶ φθαρτή. πρότερον δὲ καὶ φύσει καὶ λόγῳ καὶ χρόνῳ τὸ τέλειον μὲν τοῦ ἀτελοῦς, τοῦ φθαρτοῦ δὲ τὸ ἄφθαρτον. ἔτι προτέρα ἣν ἐνδέχεται ἀΐδιον εἶναι τῆς μὴ
25 ἐνδεχομένης· τὴν μὲν οὖν κύκλῳ ἐνδέχεται ἀΐδιον εἶναι, τῶν δ' ἄλλων οὔτε φορὰν οὔτ' ἄλλην οὐδεμίαν· στάσιν γὰρ δεῖ γίνεσθαι, ἡ δὲ στάσις ἐφθαρμένη κίνησις. εὐλόγως δὲ συμβέβηκε τὸ τὴν κύκλῳ μίαν εἶναι καὶ συνεχῆ, καὶ μὴ τὴν ἐπ' εὐθείας· τῆς μὲν γὰρ ἐπ' εὐθείας ὥρισται καὶ ἀρχὴ
30 καὶ τέλος καὶ μέσον, καὶ πάντ' ἔχει ἐν αὑτῇ, ὥστ' ἔστιν ὅθεν ἄρξεται τὸ κινούμενον καὶ οὗ τελευτήσει (πρὸς γὰρ τοῖς πέρασιν ἠρεμεῖ πᾶν, ἢ ὅθεν ἢ οὗ), τῆς δὲ περιφεροῦς ἀόριστα· τί γὰρ μᾶλλον ὁποιονοῦν πέρας τῶν ἐπὶ τῆς γραμμῆς; ὁμοίως γὰρ ἕκαστον καὶ ἀρχὴ καὶ μέσον καὶ τέλος, ὥστ' ἀεί τέ τινα
265b εἶναι ἐν ἀρχῇ καὶ ἐν τέλει καὶ μηδέποτε. διὸ κινεῖται καὶ ἠρεμεῖ πως ἡ σφαῖρα· τὸν αὐτὸν γὰρ κατέχει τόπον. αἴτιον δ' ὅτι πάντα συμβέβηκε ταῦτα τῷ κέντρῳ· καὶ γὰρ ἀρχὴ καὶ μέσον τοῦ μεγέθους καὶ τέλος ἐστίν, ὥστε διὰ τὸ ἔξω εἶναι
5 τοῦτο τῆς περιφερείας οὐκ ἔστιν ὅπου τὸ φερόμενον ἠρεμήσει ὡς διεληλυθός· ἀεὶ γὰρ φέρεται περὶ τὸ μέσον, ἀλλ' οὐ πρὸς τὸ ἔσχατον. διὰ δὲ τοῦτο μένει, ἀεί τε ἠρεμεῖ πως τὸ ὅλον καὶ κινεῖται συνεχῶς. συμβαίνει δ' ἀντιστρόφως· καὶ γὰρ ὅτι μέτρον τῶν κινήσεων ἡ περιφορά, πρώτην ἀναγκαῖον αὐτὴν
10 εἶναι (ἅπαντα γὰρ μετρεῖται τῷ πρώτῳ), καὶ διότι πρώτη, μέτρον ἐστὶ τῶν ἄλλων. ἔτι δὲ καὶ ὁμαλῆ ἐνδέχεται εἶναι τὴν κύκλῳ μόνην· τὰ γὰρ ἐπ' εὐθείας ἀνωμαλῶς ἀπὸ τῆς

19 οὐδὲ] οὐ al. — 20 εὐθείας om. cod. E et alius cod. — 27 ἡ] εἰ al. ἐφθαρμένη] ἔφθαρται ἡ al. — 34 τινα om. cod. E et Themist. τρόπον τινὰ Hayduck. 265^b 9 περιφορά] περιφορά ἐστι al. φορά Alex. et Simpl. (γρ).

ἀρχῆς φέρεται καὶ πρὸς τὸ τέλος· πάντα γὰρ ὅσῳ περ ἂν ἀφίστηται πλεῖον τοῦ ἠρεμοῦντος, φέρεται θᾶττον· τῆς δὲ κύκλῳ μόνης οὔτ' ἀρχὴ οὔτε τέλος ἐν αὐτῇ πέφυκεν, ἀλλ' 15 ἐκτός.

Ὅτι δ' ἡ κατὰ τόπον φορὰ πρώτη τῶν κινήσεων, μαρτυροῦσι πάντες ὅσοι περὶ κινήσεως πεποίηνται μνείαν· τὰς γὰρ ἀρχὰς αὐτῆς ἀποδιδόασι τοῖς κινοῦσι τοιαύτην κίνησιν. διάκρισις γὰρ καὶ σύγκρισις κινήσεις κατὰ τόπον εἰσίν, οὕτω δὲ 20 κινοῦσιν ἡ φιλία καὶ τὸ νεῖκος· τὸ μὲν γὰρ διακρίνει, τὸ δὲ συγκρίνει αὐτῶν. καὶ τὸν νοῦν δέ φησιν Ἀναξαγόρας διακρίνειν τὸν κινήσαντα πρῶτον. ὁμοίως δὲ καὶ ὅσοι τοιαύτην μὲν οὐδεμίαν αἰτίαν λέγουσι, διὰ δὲ τὸ κενὸν κινεῖσθαί φασιν· καὶ γὰρ οὗτοι τὴν κατὰ τόπον κίνησιν κινεῖσθαι τὴν φύσιν λέγου- 25 σιν· ἡ γὰρ διὰ τὸ κενὸν κίνησις φορά ἐστιν ὡς ἐν τόπῳ. τῶν δ' ἄλλων οὐδεμίαν ὑπάρχειν τοῖς πρώτοις ἀλλὰ τοῖς ἐκ τούτων οἴονται· αὐξάνεσθαι γὰρ καὶ φθίνειν καὶ ἀλλοιοῦσθαι συγκρινομένων καὶ διακρινομένων τῶν ἀτόμων σωμάτων φασίν. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ὅσοι διὰ πυκνότητα ἢ μανότητα 30 κατασκευάζουσι γένεσιν καὶ φθοράν· συγκρίσει γὰρ καὶ διακρίσει ταῦτα διακοσμοῦσιν. ἔτι δὲ παρὰ τούτους οἱ τὴν ψυχὴν αἰτίαν ποιοῦντες κινήσεως· τὸ γὰρ αὐτὸ ἑαυτὸ κινοῦν ἀρχὴν εἶναί φασι τῶν κινουμένων, κινεῖ δὲ τὸ ζῷον καὶ πᾶν τὸ ἔμψυχον τὴν κατὰ τόπον ἑαυτὸ κίνησιν. καὶ κυρίως δὲ κινεῖ- 266a σθαί φαμεν μόνον τὸ κινούμενον κατὰ τόπον· ἂν δ' ἠρεμῇ μὲν ἐν τῷ αὐτῷ, αὐξάνηται δ' ἢ φθίνῃ ἢ ἀλλοιούμενον τυγχάνῃ, πῇ κινεῖσθαι, ἁπλῶς δὲ κινεῖσθαι οὔ φαμεν. 5

Ὅτι μὲν οὖν ἀεί τε κίνησις ἦν καὶ ἔσται τὸν ἅπαντα χρόνον, καὶ τίς ἀρχὴ τῆς ἀϊδίου κινήσεως, ἔτι δὲ τίς πρώτη κί-

26 ἐστιν ὡς] ἐστι καὶ ὡς al. — 29 διακρινομένων] ἀλλοιουμένων Alex. ap. Simpl. — 31 καὶ φθοράν] ἢ φθοράν al. 266^a 2 κατὰ τόπον] τὴν κατὰ τόπον κίνησιν al.

νησις, καὶ τίνα κίνησιν ἀΐδιον ἐνδέχεται μόνην εἶναι, καὶ τὸ κινοῦν πρῶτον ὅτι ἀκίνητον, εἴρηται.

10 Ὅτι δὲ τοῦτ' ἀμερὲς ἀναγκαῖον εἶναι καὶ μηδὲν ἔχειν 10 μέγεθος, νῦν λέγωμεν, πρῶτον περὶ τῶν προτέρων αὐτοῦ διορίσαντες. τούτων δ' ἓν μέν ἐστιν ὅτι οὐχ οἷόν τε οὐδὲν πεπερασμένον κινεῖν ἄπειρον χρόνον. τρία γάρ ἐστι, τὸ κινοῦν, τὸ κινούμενον, τὸ ἐν ᾧ τρίτον, ὁ χρόνος. ταῦτα δὲ ἢ πάντα ἄπειρα 15 ἢ πάντα πεπερασμένα ἢ ἔνια, οἷον τὰ δύο ἢ τὸ ἕν. ἔστω δὴ τὸ Α τὸ κινοῦν, τὸ δὲ κινούμενον Β, χρόνος ἄπειρος ἐφ' οὗ Γ. τὸ δὴ Δ κινείτω τι μέρος τῆς Β, τὸ ἐφ' οὗ Ε. οὐ δὴ ἐν ἴσῳ τῷ Γ· ἐν πλείονι γὰρ τὸ μεῖζον. ὥστ' οὐκ ἄπειρος ὁ χρόνος ὁ τοῦ Ζ. οὕτω δὴ τῇ Δ προστιθεὶς καταναλώσω τὸ Α καὶ 20 τῇ Ε τὸ Β· τὸν δὲ χρόνον οὐ καταναλώσω ἀεὶ ἀφαιρῶν ἴσον· ἄπειρος γάρ· ὥστε ἡ πᾶσα Α τὴν ὅλην Β κινήσει ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ τοῦ Γ. οὐκ ἄρα οἷόν τε ὑπὸ πεπερασμένου κινεῖσθαι οὐδὲν ἄπειρον κίνησιν. ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἐνδέχεται τὸ πεπερασμένον ἄπειρον κινεῖν χρόνον, φανερόν· ὅτι δ' ὅλως οὐκ 25 ἐνδέχεται ἐν πεπερασμένῳ μεγέθει ἄπειρον εἶναι δύναμιν, ἐκ τῶνδε δῆλον. ἔστω γὰρ ἀεὶ ἡ πλείων δύναμις ἡ τὸ ἴσον ἐν ἐλάττονι χρόνῳ ποιοῦσα, οἷον θερμαίνουσα ἢ γλυκαίνουσα ἢ ῥίπτουσα καὶ ὅλως κινοῦσα. ἀνάγκη ἄρα καὶ ὑπὸ τοῦ πεπερασμένου μὲν ἄπειρον δ' ἔχοντος δύναμιν πάσχειν τι τὸ πά-30 σχον, καὶ πλείω ἢ ὑπ' ἄλλου· πλείων γὰρ ἡ ἄπειρος. ἀλλὰ μὴν χρόνον γε οὐκ ἐνδέχεται εἶναι οὐδένα. εἰ γάρ ἐστιν ὁ ἐφ' ᾧ Α χρόνος, ἐν ᾧ ἡ ἄπειρος ἰσχὺς ἐθέρμηνεν ἢ ἔωσεν, ἐν ᾧ δ' ὁ ΑΒ, πεπερασμένη τις, πρὸς ταύτην 266b μείζω ἀεὶ λαμβάνων πεπερασμένην ἥξω ποτὲ εἰς τὸ ἐν τῷ Α χρόνῳ κεκινηκέναι· πρὸς πεπερασμένον γὰρ ἀεὶ προστιθεὶς ὑπερβαλῶ παντὸς ὡρισμένου, καὶ ἀφαιρῶν ἐλλείψω ὡσαύτως. ἐν ἴσῳ ἄρα χρόνῳ κινήσει τῇ ἀπείρῳ ἡ πεπερα-

26 ἀεὶ ἡ πλ. δύναμις] ἡ πλ. δύν. ἀεὶ al. — 30 ἄπειρος] ἄπειρος δύναμις al. 266ᵇ 4 τῇ ἀπείρῳ ἡ πεπερασμένη] ἡ πεπερασμένη τῇ ἀπείρῳ al.

σμένη. τοῦτο δ' ἀδύνατον· οὐδὲν ἄρα πεπερασμένον ἐνδέχε- 5
ται ἄπειρον δύναμιν ἔχειν. οὐ τοίνυν οὐδ' ἐν ἀπείρῳ πεπε-
ρασμένην· καίτοι ἐνδέχεται ἐν ἐλάττονι μεγέθει πλείω δύ-
ναμιν εἶναι, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον ἐν μείζονι πλείω. ἔστω δὴ τὸ
ἐφ' οὗ ΑΒ ἄπειρον. τὸ δὴ ΒΓ ἔχει δύναμίν τινα, ἣ ἔν τινι
χρόνῳ ἐκίνησε τὴν Δ, ἐν τῷ χρόνῳ ἐφ' οὗ ΕΖ. ἂν δὴ τῆς 10
ΒΓ διπλασίαν λαμβάνω, ἐν ἡμίσει κινήσει χρόνῳ τοῦ ΕΖ
(ἔστω γὰρ αὕτη ἡ ἀναλογία), ὥστ' ἐν τῷ ΖΘ κινήσει. οὐκοῦν
οὕτω λαμβάνων ἀεὶ τὴν μὲν ΑΒ οὐδέποτε διέξειμι, τοῦ χρόνου
δὲ τοῦ δοθέντος ἀεὶ ἐλάττω λήψομαι. ἄπειρος ἄρα ἡ δύναμις
ἔσται· πάσης γὰρ πεπερασμένης ὑπερβάλλει δυνάμεως. πά- 15
σης δὲ πεπερασμένης δυνάμεως ἀνάγκη πεπερασμένον εἶναι
καὶ τὸν χρόνον· εἰ γὰρ ἔν τινι ἡ τοσηδί, ἡ μείζων ἐν ἐλάτ-
τονι μὲν ὡρισμένῳ δὲ κινήσει χρόνῳ, κατὰ τὴν ἀντιστροφὴν
τῆς ἀναλογίας. ἄπειρος δὲ πᾶσα δύναμις, ὥσπερ καὶ πλῆ-
θος καὶ μέγεθος τὸ ὑπερβάλλον παντὸς ὡρισμένου. ἔστι δὲ 20
καὶ ὧδε δεῖξαι τοῦτο· ληψόμεθα γὰρ δή τινα δύναμιν τὴν
αὐτὴν τῷ γένει τῇ ἐν τῷ ἀπείρῳ μεγέθει, ἐν πεπερασμένῳ
μεγέθει οὖσαν, ἣ καταμετρήσει τὴν ἐν τῷ ἀπείρῳ πεπερασμένην
δύναμιν.

Ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἐνδέχεται ἄπειρον εἶναι δύναμιν ἐν πε- 25
περασμένῳ μεγέθει, οὐδὲ πεπερασμένην ἐν ἀπείρῳ, ἐκ τού-
των δῆλον. περὶ δὲ τῶν φερομένων καλῶς ἔχει διαπορῆσαί
τινα ἀπορίαν πρῶτον. εἰ γὰρ πᾶν τὸ κινούμενον κινεῖται ὑπό
τινός, ὅσα μὴ αὐτὰ ἑαυτὰ κινεῖ, πῶς κινεῖται ἔνια συνεχῶς
μὴ ἁπτομένου τοῦ κινήσαντος; οἷον τὰ ῥιπτούμενα. εἰ δ' ἅμα 30
κινεῖ καὶ ἄλλο τι ὁ κινήσας, οἷον τὸν ἀέρα, ὃς κινούμενος
κινεῖ, ὁμοίως ἀδύνατον τοῦ πρώτου μὴ ἁπτομένου μηδὲ κι-
νοῦντος κινεῖσθαι, ἀλλ' ἅμα πάντα καὶ κινεῖσθαι καὶ πε-

8 εἶναι] ἐνεῖναι Simpl. — 12 ἔστω] ἔστι Spengel. — 13 τοῦ χρόνου cod. E et Simpl. χρόνου ceteri. — 21 δή om. cod. E. — 30 τοῦ] δὲ τοῦ Simpl. — 33 πάντα] πᾶν Simpl. καὶ κινεῖσθαι] κεκινῆσθαι unus cod. et Simpl. (γρ).

267a *παῦσθαι, ὅταν τὸ πρῶτον κινοῦν παύσηται, καὶ εἰ ποιεῖ ὥσπερ ἡ λίθος, οἷον κινεῖ ὃ ἐκίνησεν, ἀνάγκη δὴ τοῦτο μὲν λέγειν, ὅτι τὸ πρῶτον κινῆσαν ποιεῖ οἷόν τε κινεῖν, ἢ τὸν ἀέρα τοιοῦτον ἢ τὸ ὕδωρ ἤ τι ἄλλο ὃ πέφυκε κινεῖν καὶ κινεῖ-*
5 *σθαι. ἀλλ' οὐχ ἅμα παύεται κινοῦν καὶ κινούμενον, ἀλλὰ κινούμενον μὲν ἅμα, ὅταν ὁ κινῶν παύσηται κινῶν, κινοῦν δὲ ἔτι ἐστίν. διὸ καὶ κινεῖταί τι ἄλλου ἐχόμενον· καὶ ἐπὶ τούτου ὁ αὐτὸς λόγος. παύεται δέ, ὅταν ἀεὶ ἐλάττων ἡ δύναμις τοῦ κινεῖν ἐγγένηται τῷ ἐχομένῳ. τέλος δὲ παύεται, ὅταν μη-*
10 *κέτι ποιήσῃ τὸ πρότερον κινοῦν, ἀλλὰ κινούμενον μόνον. ταῦτα δ' ἀνάγκη ἅμα παύεσθαι, τὸ μὲν κινοῦν τὸ δὲ κινούμενον, καὶ τὴν ὅλην κίνησιν. αὕτη μὲν οὖν ἐν τοῖς ἐνδεχομένοις ὁτὲ μὲν κινεῖσθαι ὁτὲ δ' ἠρεμεῖν ἐγγίγνεται ἡ κίνησις, καὶ οὐ συνεχής, ἀλλὰ φαίνεται. ἢ γὰρ ἐφεξῆς ὄντων ἢ ἁπτομένων ἐστίν· οὐ*
15 *γὰρ ἓν τὸ κινοῦν, ἀλλ' ἐχόμενα ἀλλήλων. διὸ ἐν ἀέρι καὶ ὕδατι γίνεται ἡ τοιαύτη κίνησις, ἣν λέγουσί τινες ἀντιπερίστασιν εἶναι. ἀδύνατον δὲ ἄλλως τὰ ἀπορηθέντα λύειν, εἰ μὴ τὸν εἰρημένον τρόπον. ἡ δ' ἀντιπερίστασις ἅμα πάντα κινεῖσθαι ποιεῖ καὶ κινεῖν, ὥστε καὶ παύεσθαι. νῦν δὲ φαίνεταί*
20 *τι ἓν κινούμενον συνεχῶς· ὑπὸ τίνος οὖν; οὐ γὰρ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ. ἐπεὶ δ' ἐν τοῖς οὖσιν ἀνάγκη κίνησιν εἶναι συνεχῆ, αὕτη δὲ μία ἐστίν, ἀνάγκη δὲ τὴν μίαν μεγέθους τέ τινος εἶναι (οὐ γὰρ κινεῖται τὸ ἀμέγεθες) καὶ ἑνὸς καὶ ὑφ' ἑνός (οὐ γὰρ ἔσται συνεχής, ἀλλ' ἐχομένη ἑτέρα ἑτέρας καὶ διῃρημένη), τὸ δὲ*
25 *κινοῦν εἰ ἕν, ἢ κινούμενον κινεῖ ἢ ἀκίνητον ὄν· εἰ μὲν δὴ κινούμενον, συνακολουθεῖν δεήσει καὶ μεταβάλλειν αὐτό, ἅμα δὲ*
267b *κινεῖσθαι ὑπό τινος. ὥστε στήσεται καὶ ἥξει εἰς τὸ κινεῖσθαι ὑπὸ ἀκινήτου. τοῦτο γὰρ οὐκ ἀνάγκη συμμεταβάλλειν, ἀλλ' ἀεί τε δυνήσεται κινεῖν (ἄπονον γὰρ τὸ οὕτω κινεῖν) καὶ ὁμα-*

267ª 4 *ἄλλο* cod. E et alius cod. et Simpl. *ἄλλο τοιοῦτον* ceteri. — 7 *τι ἄλλου*] *ἄλλο* unus cod. et Hayduck. — 8 *ἀεὶ* om. al. — 15 *διὸ*] *διὸ καὶ* al. — 16 *ὕδατι*] *ἐν ὕδατι* al. — 24 *τὸ δὲ*] *τὸ δὴ* al. 267ᵇ 2 *γὰρ*] *δὲ* Simpl.

λῆς αὕτη ἡ κίνησις ἢ μόνη ἢ μάλιστα· οὐ γὰρ ἔχει μεταβολὴν τὸ κινοῦν οὐδεμίαν. δεῖ δὲ οὐδὲ τὸ κινούμενον πρὸς ἐκεῖνο 5 ἔχειν μεταβολήν, ἵνα ὁμοία ᾖ ἡ κίνησις. ἀνάγκη δὴ ἢ ἐν μέσῳ ἢ ἐν κύκλῳ εἶναι· αὗται γὰρ αἱ ἀρχαί. ἀλλὰ τάχιστα κινεῖται τὰ ἐγγύτατα τοῦ κινοῦντος. τοιαύτη δ' ἡ τοῦ ὅλου κίνησις· ἐκεῖ ἄρα τὸ κινοῦν. ἔχει δ' ἀπορίαν, εἰ ἐνδέχεταί τι κινούμενον κινεῖν συνεχῶς, ἀλλὰ μὴ ὥσπερ τὸ ὠθοῦν 10 πάλιν καὶ πάλιν, τῷ ἐφεξῆς εἶναι συνεχῶς· ἢ γὰρ αὐτο δεῖ ἀεὶ ὠθεῖν ἢ ἕλκειν, ἢ ἄμφω, ἢ ἕτερόν τι ἐκδεχόμενον ἄλλο παρ' ἄλλου, ὥσπερ πάλαι ἐλέχθη ἐπὶ τῶν ῥιπτουμένων. εἰ δὲ διαιρετὸς ὢν ὁ ἀὴρ ἢ τὸ ὕδωρ κινεῖ, ἀλλ' ὡς ἀεὶ κινούμενος, ἀμφοτέρως δ' οὐχ οἷόν τε μίαν εἶναι, ἀλλ' ἐχομένην. 15 μόνη ἄρα συνεχὴς ἣν κινεῖ τὸ ἀκίνητον· ἀεὶ γὰρ ὁμοίως ἔχον καὶ πρὸς τὸ κινούμενον ὁμοίως ἕξει καὶ συνεχῶς. διωρισμένων δὲ τούτων φανερὸν ὅτι ἀδύνατον τὸ πρῶτον κινοῦν καὶ ἀκίνητον ἔχειν τι μέγεθος. εἰ γὰρ μέγεθος ἔχει, ἀνάγκη ἤτοι πεπερασμένον αὐτὸ εἶναι ἢ ἄπειρον. ἄπειρον μὲν οὖν ὅτι οὐκ 20 ἐνδέχεται μέγεθος εἶναι, δέδεικται πρότερον ἐν τοῖς φυσικοῖς· ὅτι δὲ τὸ πεπερασμένον ἀδύνατον ἔχειν δύναμιν ἄπειρον, καὶ ὅτι ἀδύνατον ὑπὸ πεπερασμένου κινεῖσθαί τι ἄπειρον χρόνον, δέδεικται νῦν. τὸ δέ γε πρῶτον κινοῦν ἀΐδιον κινεῖ κίνησιν καὶ ἄπειρον χρόνον. φανερὸν τοίνυν ὅτι ἀδιαίρετόν 25 ἐστι καὶ ἀμερὲς καὶ οὐδὲν ἔχον μέγεθος.

5 ἐκεῖνο cod. *E* et duo alii. ἐκείνου ceteri. — 12 ἀεὶ om. alii. — 18 τὸ] τὸ τὸ cod. *E*.

INDEX.

ἀγαθὸν καὶ θεῖον 192a 17.
ἀγγεῖον τόπος μεταφορητός 209b 29. 212a 14.
ἀγένητον ὁ χρόνος 251b 15.
ἀγών 206a 22.
ἀδιαίρετος 231b 3. 241a 26.
ἀδιάφορος 262a 2.
ἀδιεξίτητος 207b 29.
ἀδιέξοδος 204a 14.
ἀδρυνόμενοι σῖτοι 230b 2.
ἄδρυνσις 201a 19.
ἀδύνατος 241b 5.
ἀεί 218a 1. 221b 3. 259a 16.
ἀήρ 212a 12. — ἔστι τι 213a 26. 216b 18.
ἀθάνατος κίνησις 259b 25.
ἀθρόα μεταβολή 186a 15.
ἀΐδια 203b 30. 263a 3.
ἀϊδιότης 252b 3.
αἴσθησις 189a 7. — αἰσθήσεις ἀλλοιοῦνται 244b 10.
αἰσθητικὴ κίνησις 253a 19.
αἴτια 194b 6 sqq. b 23 sqq. 195a 29. 196b 25. 198a 16 sqq.
αἰτιατόν 195b 7.
αἰὼν ἔμπεδος (Empedocles) 251a 1.
ἀκινησία 202a 4. 228b 3.
ἀκίνητον 226b 10. 258b 14. 260a 3. — ἀκίνητα ἐν τοῖς μαθήμασι 198a 17. — ἀκίνητα ζῶντα 261a 16.
ἄκρα 224b 32. — τῆς Ζ ἄκρας 262b 12.
ἀλήθεια 188b 30. 191a 25. 263a 18.
ἀλλοιούμενον 244b 3. 245b 3 sqq.
ἀλλοίωσις 190b 8. 201a 12. 223b 20. 226a 26, b 2. 241a 32. 245b 4. 246b 2, 12. 247a 19. 260a 33.
ἀλλοιωτικόν 257a 24.
ἄλογον ἀξίωμα 252a 24.
ἄλσις 201a 19.
ἄλως 198b 22.
ἅμα 218a 25. 226b 21. 243a 4.
ἁμαρτάνειν 213a 24.
ἁμαρτήματα τοῦ ἕνεκά του 199b 4.
ἁμαρτία 199a 33.
ἀμέγεθες 267a 23.
ἀμερές 231b 3. 237b 7. 239a 4. 240b 12. 258b 25. 266a 10.
ἀμεταβλησία 230a 10.
ἀμετακίνητον ἀγγεῖον ὁ τόπος 212a 15.
ἀμιγής 256b 25.
ἀμορφία 190b 15.
ἄμορφος 191a 10.
ἀμπελογενῆ 199b 12.
ἀμυδρῶς καὶ μόλις 217b 33.
ἀμφισβήτησις 253a 34.
ἀμφορεύς 210a 32.
ἁμῶς γέ πως 196a 16.
ἀνάβλεψις 247b 8.
ἀναγκαῖον ἐν τοῖς φυσικοῖς 198b 11.
ἀναγκασθέντες ὑπὸ τῆς ἀληθείας 188b 30.
ἀνάγκη καὶ ἀεί 196b 13. 199b 34.
ἀναιρεῖν 187b 26.
ἀναισθησία 218b 26.
ἀναίσθητα 187b 1. 245a 10.
ἀνακάμπτειν 257a 7. 261b 32. 262a 14. 262b 22. 265a 21.

ἀνάκαμψις 262^{a} 11.
ἀνακλασθεῖσα σφαῖρα 255^{b} 27.
ἀναλογία 215^{b} 29. 266^{b} 19.
ἀναμεταξύ 243^{a} 15.
ἀναμετρεῖν 221^{a} 3. 238^{a} 22, ^{b} 11.
ἄναντες — κάταντες 202^{a} 19. 248^{a} 22.
Ἀναξαγόρας 187^{a} 22, 26. 189^{a} 17. 203^{a} 20. 205^{b} 1. 213^{a} 24. 250^{b} 24. 252^{a} 10. 256^{b} 24. 265^{b} 22.
Ἀναξίμανδρος 187^{a} 21. 203^{b} 14.
ἀνάπαλιν τῇ γεωμετρίᾳ 194^{a} 9.
ἀναρμοστία 188^{b} 14.
ἀνατροπή 195^{a} 14.
ἀνδριαντοποιική 195^{a} 6.
ἀνδρόπρωρα (Empedocles) 198^{b} 32. 199^{b} 11.
ἄνθρωπος ἄνθρωπον γεννᾷ 193^{b} 8, 12. 194^{b} 13. 198^{a} 26. 202^{a} 11.
ἀνίατρος 191^{b} 6.
ἀντεστραμμένως 206^{b} 5, 27. 215^{b} 31.
ἀντίθεσις 225^{a} 11.
ἀντικεῖσθαι 261^{b} 18. 264^{b} 16. — ἀντικείμενα 227^{a} 7.
ἀντικινεῖν 257^{b} 21.
ἀντιμεθίστασθαι 209^{b} 25. 211^{b} 27.
ἀντιμετάστασις 208^{b} 2.
ἀντιπερίστασις 215^{a} 15. 267^{a} 16.
ἀντιστροφὴ ἀναλογίας 266^{b} 18.
ἀντιστρόφως 265^{b} 8.
ἀντίφασις 224^{b} 29. 225^{a} 12. 227^{a} 8. 235^{b} 13, 16.
ἀντιφερόμενον 215^{a} 30.
Ἀντιφῶν 185^{a} 17. 193^{a} 12.
ανω 188^{a} 24. 205^{b} 32. 212^{a} 27.
ἄνωθεν 263^{a} 1.
ἀνώλεθρος 203^{b} 14.
ἀνώμαλος 228^{b} 16.
ἀνωμάλως 265^{b} 12.
ἀνώνυμος 226^{a} 30.
ἀνωφερής 217^{a} 3.
ἀξιολόγως 203^{a} 1.
ἀξιοῦν ἀξίωμα ἄλογον 252^{a} 24.
ἀόρατος φωνή 204^{a} 4. 226^{b} 11.
ἀόριστον ἡ στέρησις 201^{b} 26.
ἀπάθεια 217^{b} 26.
ἀπαθής 212^{b} 32. 246^{b} 20. 255^{a} 13.
ἀπαλλαγή 229^{a} 24.
ἀπαλλάττεσθαι 205^{b} 9.
ἀπαντήσεις ἀληθεῖς 208^{a} 7.
ἀπαντητέον 263^{a} 4.
ἀπαρτίζειν 205^{a} 33.
ἀπατᾶσθαι δι' αὐτοῦ 229^{b} 4.
ἄπαυστος κίνησις 259^{b} 25.
ἀπειρία 203^{a} 12.
ἄπειρον 187^{b} 8. 200^{b} 17. 202^{b} 31. 204^{a} 2. .206^{a} 15. 207^{b} 14, 28. 233^{a} 19. 250^{b} 14. — ἄπειρος δακτύλιος 207^{a} 2. — εἰς ἄπειρον ἰέναι 256^{a} 28, 30.
ἀπεράντως 204^{b} 21.
ἀπεργάζεσθαι 199^{a} 16.
ἀπιστία 213^{a} 15.
ἀποβάλλειν 230^{b} 29. 247^{a} 18.
ἀπογίγνεσθαι 245^{a} 14. 262^{a} 28.
ἀποδοτέον 198^{b} 5.
ἀποκείσθω εἰς καιρόν 192^{b} 1.
ἀπόκρισις 187^{b} 29.
ἀπολείπειν 235^{b} 9. — ἀπολείπεσθαι 211^{a} 2. 243^{a} (20).
ἀπόρημα 211^{a} 10.
ἀπορία 185^{b} 11. 208^{a} 33. — λογική 202^{a} 21.
ἀποτετμημένη ἐνέργεια 202^{b} 8.
ἀποτυγχάνεται 199^{b} 3.
ἀπουσία 191^{a} 7. 195^{a} 13. 207^{a} 12.
ἀποφαίνεσθαι 204^{a} 32.
ἅπτεσθαι 226^{b} 23. 231^{a} 22. — — ἥψαντο τοῦ εἴδους 194^{a} 21. — ἡμμένοι ταύτης τῆς φύσεως 191^{b} 35. — ἧφθαι τῆς φιλοσοφίας 203^{a} 2.
ἄπωσις 243^{a} 19, ^{b} 15.
ἀραιότητες 206^{b} 10.

ἀράχνης 199a 23.
ἀράχνιον 199a 27.
ἀρετή τελείωσίς τις 246a 13. — ἐν τῷ πρός τι πῶς ἔχειν 246b 3.—ἠθικὴ ἀρετὴ περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας 247a 7.
ἀριθμεῖ ἡ ψυχή 223a 25.
ἀριθμὸς διχῶς 219a 6. — ἐν ἀριθμῷ 221b 11.
ἀριστερός 205b 33. 229b 8. 261b 35.
ἁρμόζειν 209a 9. 214b 23.
ἁρμονική 194a 8.
ἀρρύθμιστος 190b 25. 193a 11.
ἀρρωστία διανοίας 253a 33.
ἄρτι 222b 12.
ἄρτιον ἄπειρον 203a 11.
ἀρχαῖοι 191a 23. 194a 19. — ἀρχαῖοι σοφοί 196a 8.
ἀρχή 189a 30. — μία ἢ πλείους 184b 15. — ἀρχαὶ αἱ κινοῦσαι 198a 36. — ἀρχαὶ τἀναντία 188a 19.
ἀρχιτεκτονική—χρωμένη 194b 2.
ἀσαφές 184a 18.
ἀσκοὺς στρεβλοῦν 213a 26.
ἀστρολογία 193b 26. 194a 8.
ἀσυλλόγιστος 185a 10. 186a 8.
ἀσύμβλητα τάχη 217a 10.
ἀσυμπέραντος 186a 25.
ἀσχημάτιστος 191a 2.
ἀσχημοσύνη 188b 20. 190b 15.
ἀσώματος 209a 16.
ἄτακτον οὐδὲν τῶν φύσει 252a 11.
ἀταξία 190b 15.
ἀτέλεια — τελειότης 212a 12. 215b 5. 261a 36.
ἀτελεύτητος 204a 5.
ἀτελής 201a 6, b 32. 257b 8. 261a 13. 265a 23.
ἄτομος 232a 24. — ἄτομα μεγέθη 187a 3. — ἄτομα σώματα 265b 29. — ἄτομοι χρόνοι 263b 27.
ἄττα 185b 2. 200a 7. 207b 8. 227b 12. 259a 22.
αὐξάνειν 209a 27. 245a 12. 250a 29.
αὔξειν 208a 17. 243a 10. 245a 12. 250a 29.
αὔξη 206b 28. 207b 29.
αὔξησις 208a 22. 211a 15. 226a 31. 241a 33.
αὐτόθεν 251a 21.
αὐτοκίνητος 258a 2.
αὐτόματον 195b 31 sqq. 198a 19. — αὐτὸ μάτην 197b 30.
ἀφαιρεῖν 266b 3.
ἀφαίρεσις 187b 33. 206a 15. 245a (16).
ἀφανῆ 193a 5.
ἁφή — σύμφυσις 213a 9. 227a 17.
ἄφθαρτον 191a 28. 203b 8. 265a 23.
ἀφιέναι 216a 20. 226a 23. 253a 33.
ἀφίστασθαι 191b 10. 265b 14.
ἀφωρισμένον 208a 6.
Ἀχιλλεὺς Ζήνωνος λόγος 239b 14.
ἀχώριστα πάθη 188a 6.
ἀψοφία 244b (2).

βαδίζειν 197b 24. 222b 11. 231b 31. 232a 5. — βαδίζων ἐστί 185b 29.
βάδισις 227b 18. 228a 17. 249a 17.
βάθος 209a 5.
βάρος 215a 25. 250a 9.
βαρύ 201a 8. 205b 15, 27. 212a 25. 217b 17. 255b 16. 260b 9.
βασιλεύς 210a 21.
βέλτιον ἀεὶ ἐν τῇ φύσει 260b 22.
βίᾳ 215a 1. 230a 29.
βίαιος 215a 2. 230a 30. 254a 9.
βουγενῆ ἀνδρόπρωρα (Empedocles) 198b 32. 199b 5, 11.
βραδύ 218b 16. 232b 16.
βραδυτής 228b 29.
βῶλος μία 205a 12, b 22.

γηρά 254^b 22.
γένεσις 223^b 21. 225^a 13 sqq. 230^a 31. 249^b 20. 261^a 20. — ἁπλῆ 186^a 14. 193^b 21. 225^a 13. — γένεσις — φθορά 191^b 13. 201^a 14. 258^b 17.
γενετή 193^a 7.
γεννᾶν 187^a 15. 256^a 1. 257^b 10.
γένος 189^a 14. 201^b 19. 209^a 4. 210^a 18.
γεωμέτρης 185^a 1.
γεωμετρία 194^a 10.
γεωμετρικός 185^a 16.
γῆ ἠρεμεῖ 214^b 32. — κάτω φέρεται 214^b 14.
γήρανσις 201^a 19. 230^a 28.
γηράσκειν ὑπὸ χρόνου 221^a 31.
γίγνεσθαι 187^a 28. 189^b 32. 190^a 9 sqq. 191^b 13. 196^b 17. 201^a 15. 222^b 23. 236^a 6. 237^b 9. 261^a 13. 262^a 28. 263^b 26.
γινώσκειν 184^a 12.
γλυκαίνεσθαι 244^b (8).
γνώμονες 203^a 14.
γνωρίζειν 184^a 12.
γνώριμα ἡμῖν καὶ ἁπλῶς 184^a 16.
γνωριστικὴ τέχνη 194^b 4.
γόμφιος 198^b 26.
γόμφος 227^a 17.
γραμμή 194^a 10. 220^a 30. 222^a 16. 231^a 25, ^{b} 9. 233^b 16. — οὐκ ἐκ στιγμῶν 215^b 18. 231^a 24. 241^a 3. — ἄτομοι γραμμαί 206^a 18.
γραφεῖον 248^b 8.

δαιμονιώτερον ἡ τύχη 196^b 7,
δακτύλιος ἄπειρος 207^a 2.
δεικνύναι 193^a 4. 259^a 27.
δεκτικός 248^b 21. 249^a 2.
δεξιός v. ἀριστερός.
Δημόκριτος 184^b 21. 188^a 22. 194^a 20. 203^a 21, 33. 213^a 34. 251^b 16. 252^a 34.
διαδοχή 228^a 28.
διάθεσις 193^a 15, 25.
διαιρεῖν 198^b 25. 205^b 30. 239^b 13, 19. 253^b 16.
διαίρεσις 204^a 7. 206^b 4. 222^a 19. 224^a 9. 225^a 21. 233^a 20. 236^b 15. 262^a 30. 263^a 21.
διαιρετόν 204^a 11. 231^b 16. 234^a 12, ^{b} 10.
διαιτητής 206^a 13.
διακοσμεῖν 265^b 32.
διακρίνειν 252^a 27. 259^b 13. 265^b 21.
διάκρισις 187^a 31. 203^a 27. 243^b (11).
διαλαμβάνειν 213^a 33. 254^b 29. — διαλαμβανομένη κίνησις 228^b 6. 264^a 20.
διαλέγεσθαι 185^a 6, 19.
διαλείπειν 220^a 8. 226^b 28. 228^b 4, 8. 258^b 10.
διάλεκτος 204^a 16.
διαλύειν 185^a 17. 204^b 33.
διαμένειν 260^a 18.
διάμετρος 221^b 24. 222^a 5. 264^b 15.
διανέμειν 243^b 11.
διανοητικόν 247^b (1).
διάνοια 192^a 16. 197^a 2. 198^a 4. 247^b 11. — διανοίας ἀρρωστία 253^a 34.
διαπορεῖν 210^b 13. 217^b 30. 218^a 30. 266^b 27.
διαρθρεῖν 199^b 10.
διάστασις 202^b 17. — διαστάσεις ἕξ 204^b 20. 205^b 32. 206^a 6. 208^b 14.
διάστημα 202^a 18. 209^a 4. 211^b 7.
διαστολή 217^b 15.
διαφέρειν 224^a 8.
διαφορά 213^b 8. 226^a 28. 249^a 4.
διάφορος 215^a 12. 228^b 30.
διαφύντος (Empedocles) 250^b 31.
δίδαξις 202^a 32, ^{b} 2.

διδασκαλικός 202b 7.
διδόναι 263b 20.
διεξελθεῖν 204b 9. 263a 6, b 4.
διεξιέναι 206b 9. 238a 23. 266b 13.
διέξοδος 204a 5.
διέρχεσθαι 204a 3. 232a 4. 263b 7. 265a 19, b 6.
διεστηκός 202b 18. 204b 21.
διιέναι 204a 4. 232a 2, b 19. 238a 36.
δίνη 196a 26. 214a 32.
δίνησις 243a 17, b 17. 244a 2.
διορίζειν 184a 15. 196b 32. 201b 17. 213b 24. 218a 9. 234a 14.
διόρισις 213b 26.
διχοτομεῖν 239b 19.
διχοτομία 187a 3. 207b 11. 239b 22.
διχῶς ἡ φύσις 194a 12.
διῶκον 239b 16.
δίωσις 243b 4.
δόγματα ἄγραφα Platonis 209b 15.
δόξαι κοιναί 213a 22.
δυάς 191a 11. 220a 27.
δύναμις 251a 15. 266a 26. — *δύναμις — θέσις* 208b 22. — *δυνάμει* 191b 28. 202a 12. 255a 31. 257b 7.
δυνατόν 251b 1. 256b 11.
δυσκίνητον 226b 12.
δυσκολία 211a 10. 239b 11.
δυστυχία 197a 27.
δυσχερῆ 225a 30.

ἐγγύτατα αἴτια 195b 2. 197a 24.
ἐγγύτερον κινοῦν 260b 3.
ἐγείρεσθαι 253a 20. 259b 13.
ἐθέλειν 195a 25.
εἰδέναι 184a 10. 187b 11. 194b 18.
εἰδότως 188a 5.
εἶδος 187a 20. 190b 20. 193a 31. 194b 26. 207b 1. 209a 21, b 23. 210a 21.
εἴλησις 197a 23.
εἰλικρινῶς 187b 4.
εἱμαρμέναι γενέσεις 230a 32.
εἶναι πολλαχῶς λεγ. 185a 21. 206a 21.
εἴργειν 205b 11.
εἰσιόντα 259b 12.
εἴσπνευσις 243b (9).
εἰσπνοή 243b 12.
ἐκδέχεσθαι 267b 12.
ἐκκρίνειν 187a 20, b 23.
ἔκκρισις 187b 31.
ἐκκριτικαὶ κινήσεις 243b 14, (10).
ἐκκρούειν 264a 10.
ἔκπνευσις 243b (9).
ἐκπνοή 243b 12.
ἐκπυρηνίζειν 214a 33.
ἔκστασις 241b 2. 246a 17, b 2. 247a 3.
ἐκστατικός 222b 16.
ἐκτείνειν 255b 23.
ἐκτελέθουσιν (Empedocles) 250b 31.
ἐκτὸς μεταβολή 258b 14.
ἐκτρέπεσθαι 191a 26, b 32.
ἐκφυόμενα 253b 15.
ἐλαιόπρωρα 199b 12.
ἔλαττον 232b 13.
ἕλιξ 228b 24.
ἕλκειν 244a 2.
ἔλλειψις — ὑπεροχή 187a 17. 189b 11.
ἕλξις 243a 17, b 14. 244a 8, (1).
Ἐμπεδοκλῆς 187a 22. 188a 18. 189a 15. 194a 20. 196a 20. 198b 32. 250b 26. 252a 7.
ἐμπίπτοντα 214a 23.
ἐμποδίζειν 199a 11, b 18. 215a 21. 255b 7.
ἐμποδιστικός 215b 11.
ἐμποιεῖν 250b 26.
ἔμπροσθεν — ὄπισθεν 205b 32. tempor. 239b 16.
ἐμφαίνεσθαι 200b 17.
ἔμφυτος 192b 19.

ἔμψυχα 255a 7. 259b 2. 265b 34.
ἓν πολλαχῶς λεγ. 185b 6. — ἕνα πλείω 207b 7.
ἐν πολλαχῶς λεγ. 210a 14 sqq.
ἐναντίος 191a 5. 205a 6. 224b 29. 225a 12. 229b 7. 251a 30. 264b 15. — τἀναντία ἀρχαί 188a 19. — ἐναντία κατὰ τόπον 226b 32. — ἐναντίον ταὐτὸ πλείοσιν 261b 16.
ἐναντιότης 187a 20. 229a 24.
ἐναντίωσις 190b 27. 226a 26. 229a 23. — τόπον 230b 11. 261b 36. — φυσική 217a 23.
ἐναπολαμβάνειν 203a 11. — ἀέρα 213b 27.
ἐνδέχεσθαι — εἶναι 203b 30.
ἐνδιδόναι 187a 1.
ἕνεκα (οὗ ἕνεκα) 194a 27, 36, b 32. 198a 24, b 3. 200a 14, b 22. 243a 3.
ἐνέργεια 191b 28.
ἐνεργητικός 202a 17.
ἐνεργοῦντα 195b 17, 28.
ἐνεστώς 222b 14.
ἑνότης 222a 19.
ἔνστασις 253b 2.
ἐνταυθοῖ 229b 28.
ἐντελέχεια 193b 7. 200b 26. 201a 10, b 31. 202a 11. 257b 7.
ἐντιθέναι 216a 33.
ἐντὸς αἴτιον 197b 37.
ἐνυπάρχειν 194b 24.
ἕνωσις 222a 30.
ἐξαιρεῖν 218b 26.
ἐξαίφνης 222b 15.
ἐξελέγχειν 213a 23.
ἕξις 193a 25. 245b 7, (6). 246a 10.
ἐξιστάναι 216a 28. 222b 15. — ἐξίστησι κίνησις 221b 3. — ἐξίστασθαι τῆς οὐσίας 261a 20.
ἔξω τοῦ οὐρανοῦ 203a 7, b 25. 206b 23.
ἐξωθεῖν 253b 16.
ἐξωτερικοὶ λόγοι 217b 31.
ἐπαγωγή 185a 14. 224b 30. 229b 3. 252a 24.
ἐπακολουθεῖν 243a 19.
ἐπακτικῶς 210b 8.
ἐπαμφοτερίζειν 205a 29. 259a 25.
ἐπεκτείνειν 217b 9.
ἐπιβλέπειν 190a 14. 259a 21.
ἐπιγίγνεσθαι 259a 2.
ἐπιζευγνύναι ὄνομα 226a 27.
ἐπιλανθάνεσθαι 221a 32.
ἐπίπεδα 193b 24.
ἐπισκεπτέον 195b 36.
ἐπισκοπεῖν 218b 9. 264a 8.
ἐπίστασθαι 247b 11.
ἐπίστασις 196a 36.
ἐπιστήμη 227b 13. — ἐπιστήμης λῆψις 247b 10.
ἐπιστήμων 247b 4, (2), (16). 255a 33.
ἐπιστητόν 189a 13. 191a 8.
ἐπιτελεῖν 199a 16.
ἐπιφάνεια 209a 8.
ἔπωσις 243a 18, (18).
ἔρανος 196b 34.
ἐργάζεται ὁ νοῦς 203a 31.
πρὸ ἔργου 251a 5.
ἐριστικὸς λόγος 185a 8.
ἐριστικῶς συλλογίζεσθαι 186a 6.
Ἑρμῆς 190b 8.
ἐρωτῶν 263a 15.
ἔσχατα 194a 32. 233a 18. 242a 31. — ἔσχατον κινοῦν 244b 4.
ἑτεροίωσις 217b 26.
ἑτερότης 249b 23.
εὐδαιμονία 197b 4.
εὐδιαίρετον 215a 31, b 11.
εὐεξία 195a 9. 246b 5.
εὐεργός 194a 34.
εὐηθικώτερον 218b 8.
εὐθεία 217a 20. 248a 13, b 5. 261b 29. 262a 12 sqq. 264a 28, b 19.
εὐθυφορία 227b 18.
εὔλογος 256b 23.

εὐλόγως 197^a 12, 31. 212^b 30. 220^b 24. 256^b 13.
εὐπραξία 197^b 5.
εὐρύστερνος (Hesiodus) 208^b 31.
Εὐρώπη 224^b 21.
εὐτυχεῖν 197^b 2.
εὐτυχεῖς οἱ λίθοι (Protarchus) 197^b 10.
εὐτυχία 197^a 26.
ἐφαρμόττειν 201^b 14. 228^b 25.
ἐφεξῆς 226^b 34. 227^a 4, 18. 231^a 23. 259^a 17,
ἐφετόν 191^a 17.
ἐφιστάναι 251^a 22. 262^a 24.
ἐχόμενον 227^a 6. 236^b 12. 237^b 8. 267^a 14.
ἔωθεν 261^a 16.

Ζεύς 198^b 18.
ζῆν 261^a 16.
Ζήνων 209^a 23. 210^b 22. 233^a 21. 250^a 20. 263^a 5. — λόγοι περὶ κινήσεως 239^b 10.
ζωή 250^b 14.
ζῷον 252^b 22. 253^a 12. 254^b 15. 265^b 34.
ζωτικόν 255^a 6.

ἤδη 222^b 7.
ἡδοναί 247^a 8, (7).
ἠθικὴ ἀρετή 247^a 7.
ἥλιος ἄνθρωπον γεννᾷ 194^b 13.
ἧλος 211^a 21.
ἡμέρα 206^a 22, 31. — ἡμέραι κρίσιμοι 230^b 5.
ἡμικύκλιον 264^b 24.
ἥμισυ 263^a 5 sqq.
Ἡράκλειτος 185^a 7, ^{b} 20. 205^a 3.
ἠρεμεῖν 221^b 12. 226^b 14. 232^a 12. 234^a 32, ^{b} 5. 238^b 23 sqq.
ἠρέμησις 226^a 7. 230^a 4. 231^a 2. 251^a 26.
ἠρεμία 202^a 4. 221^b 8. 226^b 15. 229^b 24. 230^a 1, ^{b} 10. 247^b (20). 264^a 24.
ἠρεμίζεσθαι 238^a 21, ^{b} 25. 248^a 2.
ἥρωες 218^b 24.
Ἡσίοδος 208^b 29.
ἡσυχάζειν 252^b 19.
ἧττον 226^b 7. 229^a 2.

θᾶττον 215^a 25. 222^b 33. 232^a 25. 233^b 20.
θέα 209^b 20.
θεῖν 240^b 19.
θεῖον 192^a 17. — τύχη 196^b 6. — θειότατα τῶν φανερῶν 196^a 33.
θεμέλια 200^a 4. — θεμέλιος 237^b 13.
θερμαντόν 224^a 30.
θερμόν 255^a 23. 260^b 9.
θέσις 188^a 23. 205^b 34. 254^b 24. logice 185^a 5.
θεωρεῖν 204^b 10. 208^a 33. 255^a 34, ^{b} 2.
θεωρητέον 193^b 23. 194^a 14.
θεωρία 200^b 24. 207^b 28. 250^b 17.
θίξις 202^a 7.
θριγκός 246^a 18.
κατὰ θύρας ἀπαντᾶν 213^b 2.

ἰᾶσθαι 249^a 31.
ἰατρεύειν 191^b 6. 195^b 18.
ἰάτρευσις 193^b 14. 201^a 18. 202^b 28.
ἰατρός 192^b 24.
ἰδέαι 203^a 8. — οἱ τὰς ἰδέας λέγοντες 193^b 36.
ἴδια 189^b 32.
ἱκανῶς 263^a 16.
Ἴλιον 222^a 23, ^{b} 11.
ἰσάζειν 204^b 12.
ἰσοπαλές (Parmenides) 207^a 17.
ἰσόπλευρον 224^a 5.
ἰσοταχής 216^a 20. 232^a 20, ^{b} 16. 249^a 13, 29, ^{b} 20.
ἰσοταχῶς 237^b 27. 238^a 4.
ἱστάναι 262^a 8. — ἵστασθαι 230^b 26. 238^b 23 sqq.

ἰσχνασία 194^{b} 36.
ἰσχυρός 213^{a} 26.
ἰσχύς 250^{a} 6, 18.

κάδος 211^{b} 3.
καθαιρεῖν 237^{b} 9.
καθαίρεσις 206^{b} 13, 31. 207^{a} 23. 208^{a} 21.
καθεύδειν 259^{b} 12. παρὰ τοῖς ἥρωσι 218^{b} 24.
καθιστάναι 247^{b} (11). 248^{a} 2, (2).
καθόλου 184^{a} 23. — κατὰ τὸν λόγον 189^{a} 5.
κακία 246^{a} (14), ^{b} 18. 247^{a} 3, (2).
κακοποιὸν τῆς ὕλης 192^{a} 15.
κάμπυλος 194^{a} 7.
καρπός 199^{a} 25.
κατακλυσμός 222^{a} 23.
καταλαμβάνειν 196^{a} 4. 239^{b} 15.
καταμετρεῖν 221^{a} 2. 233^{b} 3. 237^{b} 28. 238^{a} 7, 12. 241^{a} 13. 266^{b} 23.
καταναλίσκειν 266^{a} 19.
κατανοεῖν 211^{a} 12.
κάταντες 202^{a} 20. 248^{a} 22.
καταπατεῖν 197^{b} 11.
κατάστασις 247^{b} (18).
κατατήκει ὁ χρόνος 221^{a} 31.
κατατρίβειν 253^{b} 15.
κατηγορία 185^{a} 31. 192^{b} 17. 200^{b} 28. 201^{a} 10, ^{b} 27. 225^{b} 5. 227^{b} 5. 242^{a} 35, ^{b} (5).
κατορύττειν 193^{a} 13.
κάτω 188^{a} 26. 201^{a} 7. 205^{b} 32. 212^{a} 26. 229^{b} 7. 261^{b} 34.
κάτωθεν 262^{b} 32.
καυστικός 251^{a} 16.
καυστόν 251^{a} 15, ^{b} 32.
κέγχρος 221^{a} 22. 250^{a} 20.
κεκλασμένη 228^{b} 24.
κενόν 188^{a} 23. 208^{b} 26. 213^{a} 13 sqq. 216^{a} 27. 265^{b} 24.
κέντρον 240^{b} 16. 265^{b} 3.
κεράμιον 211^{b} 4.
κεραμίς 246^{a} (17). κέραμος 246^{a} 18.
κεραμουμένη οἰκία 246^{a} 19.
κέρκισις 243^{b} 7, (11).
ἐν κεφαλαίῳ 216^{a} 8.
κεφαλαιούμενοι 195^{a} 28.
κηρός 245^{b} 11.
κιβωτός 207^{a} 18.
κινεῖσθαι 184^{b} 16. 219^{a} 10. 232^{a} 12. 236^{b} 33. 238^{b} 23. 239^{a} 2, ^{b} 1. 249^{b} 29. 254^{a} 11. 254^{b} 7 sqq. — κυρίως 266^{a} 1.
κινήματα 232^{a} 9. 241^{a} 4.
κίνησις 200^{b} 14 sqq. 201^{a} 11 sqq. 227^{b} 23. 235^{a} 11. 251^{a} 10. 261^{a} 33. — ἐναντία 229^{a} 7 sqq. — μία πολλαχῶς 227^{b} 3. 242^{a} 30. 259^{a} 16. 262^{a} 1. 267^{a} 22. — πρώτη 208^{a} 31. 243^{a} 11. 260^{a} 23. 261^{a} 21. — συμβλητή 248^{a} 10 sqq. — συνεχὴς ἀΐδιος 261^{a} 30. — κινήσεις τρεῖς 192^{b} 14. 225^{b} 7 sqq. 243^{a} 6. 260^{a} 26.
κινητικόν 202^{a} 16. 255^{a} 21. 257^{a} 15, 20.
κίων 255^{b} 25.
κλέψυδρα 213^{a} 27.
κλίνη 192^{b} 16.
κοινά 189^{b} 31. 200^{b} 25.
κόλλα 227^{a} 17.
κομιδή 197^{a} 1.
Κορίσκος 219^{b} 21. 227^{b} 32.
κοσμικά 196^{a} 25.
κοσμοποιεῖν 250^{b} 16.
κοσμοποιία 196^{a} 22.
κόσμος μικρός — μέγας 252^{b} 26. — ἔξω τοῦ κόσμου 206^{b} 23. — κόσμοι 203^{b} 26. 250^{b} 19.
κοῦφον 201^{a} 8. 205^{b} 27. 212^{a} 25. 217^{b} 18. 255^{b} 11. 260^{b} 9.
κρατεῖ ἡ κίνησις 243^{b} 2.

κρίνεται πάντα τῷ χρόνῳ 223b 27.
κρίσιμοι ἡμέραι 230b 5.
κρίσις 216b 19.
κυβερνᾶν 203b 11.
κύκλος 217a 19. 240a 29. 248b 6. — τὰ ἀνθρώπινα 223b 24. — κύκλῳ 248a 20. 261b 29. 262a 15. 264b 18. 265a 14. — κατὰ κύκλον (Empedocles) 251a 3.
κυκλοφορία 223b 19, 33. 227b 18. 265a 13 sqq.
κύλισις 201a 18. 227b 18.
κυμανεῖ ὁ οὐρανός 216b 25. 217a 13.
ὑπὸ κύνα 199a 2.
κυρίως 207a 4.
κυρτόν 222b 3.
κυρτότης 217b 3.
κωλύειν 255b 7.

λαμβάνειν 247a 18.
λαμπάς 228a 28.
λάπαξις 197b 24.
λεαίνειν τὴν τροφήν 198b 26.
λέξις 185b 28.
λευκαίνειν 224b 18. 249b 17.
λεύκανσις 224b 15. 227b 8. 230a 23.
Λεύκιππος 213a 34.
λευκόν 188b 24. 201a 5. — λευκὴ φωνή 248b 24.
λευκότης 217b 7. 224b 15.
λευκοῦσθαι 185b 29.
ληπτικαὶ κινήσεις 243b 14, (10)
λῆψις 229a 25. 245b 8. 246b 13. 247a 5.
λίθος 253b 16. — λίθοι εὐτυχεῖς (Protarchus) 197b 10. — ἡ λίθος 267a 2.
λίνον λίνῳ συνάπτειν 207a 17.
λογικὴ ἀπορία 202a 22.
λογικῶς 204b 4.
λογισμός 200a 23.
λογιστικόν 210a 30.
λόγος 184b 10. 188b 23. 189a 4, 7. 197a 19. 210a 20. 248b 17. 262a 21. — ἐριστικός 185a 8.
Λύκειον 219b 21.
Λυκόφρων 185b 28.
λύπαι 247a 8.
λύσις 186a 23. 263a 15.
λώπιον — ἱμάτιον 185b 20. 202b 13.

μαθήματα 194a 8. 198a 17. 200a 15.
μαθηματικός 193b 23 sqq. — μαθηματικά 208b 23. — μεγέθη 203b 25. — μαθηματικὴ γραμμή 194a 10. 222a 15.
μάθησις 201a 18. 202a 32.
μακρός 220b 3.
μαλακόν 217b 18. 260b 9.
μανθάνειν 187a 8. 229b 4.
μανόν 188a 22. 216b 22, 30. 217b 12.
μανότης 187a 15.
μάνωσις 212b 3. 217a 12. 260b 11.
μαρτυρεῖν 265b 17.
μαρτύριον 213b 21.
μάταιος 197b 25.
μάτην 197b 22 sqq. 203b 5.
μάχεσθαι 254a 8.
μέγας κόσμος 252b 26. — μέγα καὶ μικρόν 187a 17. 192a 7. 203a 16. 209b 35.
μέγεθος 204a 1. 206a 16. 219a 11. 239a 21. 267b 21. — ἄτομα μεγέθη 187a 3. 188a 12. — μαθηματικὰ μεγέθη 203b 25.
μέδιμνος 250a 22.
μεθίστασθαι 216b 1. 247b 14.
μέθοδος 184a 14. 251a 7. 253b 7.
μέθυ 185b 9.

μελανία 264^b 8.
μελανότης 244^b (2).
μέλανσις 227^b 8. 230^a 23.
μέλας 188^b 24. 201^a 6.
Μέλισσος 184^b 16. 185^a 9 sqq., ^{b} 17. 186^a 6. 207^a 15. 213^b 12. 214^a 27.
μένειν 238^a 36.
μερίζειν 204^a 34.
μέρος 185^b 11 sqq. 210^a 16. 218^a 7. 250^a 24.
μέση 224^b 33.
μέσον 219^a 27. 229^b 19. 262^a 20 sqq.
μεσότης 251^b 20.
μεσσόθεν (Parmenides) 207^a 17.
μεταβάλλειν 200^b 33. 205^a 6. 224^a 21 sqq. 225^a 3 sqq. 235^b 6. 240^b 20. 251^a 15. 260^a 5.
μεταβλητός 251^a 15.
μεταβολή 201^a 8. 224^a 21 sqq. 225^a 1 sqq., ^{b} 15 sqq. 229^a 25. 234^b 11. 236^a 14, ^{b} 2. 241^a 26. 252^a 10. 265^a 11.
μεταλαμβάνειν 233^a 5
μεταληπτικόν 209^b 12.
μεταξύ 226^b 23. 227^a 10. 231^b 9.
μεταρρυθμίζειν 185^b 28.
μετάστασις 216^a 30.
μετασχηματισις 190^b 5.
μεταφορητὸς τόπος 209^b 29.
μετρεῖν 218^a 6. 265^b 10.
μέτριον 261^b 19.
μέχρι τῶν στοιχείων 184^a 14.
μηδέν 215^a 10, ^{b} 13.
μῆκος 209^a 5. 229^b 7. 263^a 14.
μήτηρ 192^a 14.
μῖγμα 187^a 23.
μεμῖχθαι πᾶν ἐν παντί 187^b 1.
μικρόν v. μέγα. — παρὰ μικρόν 197^a 30.
μνείαν ποιεῖσθαι 196^a 17. 265^b 18.
μόλις 217^b 32. 226^b 11.
μονάς 206^b 31. 227^a 28.
μοναχοῦ 203^b 27.
μοναχῶς 185^b 31. 240^b 31. 251^b 28.
μονή 205^a 17. 229^a 8, ^{b} 28 sqq. 230^a 10, ^{b} 18. — μοναί 230^a 20, ^{b} 15.
μόνως 258^a 2.
μορφή 190^b 20. 193^a 30, ^{b} 19. 198^b 3. 199^a 31. 201^a 4. 219^a 12. 245^b 7, (6). 246^a 1.
μοχλεία 259^b 20.
μοχλός 255^a 22.
μυθολογούμενοι 218^b 24.
μυριάκις 258^a 32.
μυριοστὸν ἔτος 218^a 28.
μύρμηξ 199^a 23.

ναυπηγική 199^b 29.
νεάτη 225^b 30.
νεῖκος (Empedocles) 250^b 28. 252^a 26. 265^b 21.
νεωλκία 253^b 18.
νεωλκός 250^a 18.
νήτη 224^b 34. 248^b 8.
νήφων 248^a 5, (5).
νοητά 204^b 1. 209^a 18.
νόησις 193^b 34. 208^a 16.
νοητικόν 247^b 1.
νοσάζεσθαι 229^b 3.
νόσανσις 230^a 22.
νόσωσις 229^a 26.
νοῦς 198^a 10. — Anaxagorae 203^a 31. 250^b 26. 256^b 25. 265^b 22.
νῦν 218^a 6 sqq., ^{b} 25. 219^b 12. 220^a 10 sqq. 222^a 33. 231^b 10. 233^b 33 sqq. 234^a 24. 237^a 6 sqq. 239^b 2. 241^a 24. 251^b 20. 262^a 30.
νωδόν 225^b 5.

Ξοῦθος 216^b 26.

ὄγκος 203b 28. 209a 3. 213a 17. 216b 5.
ὁδὸς πολλή 220b 30.
ὀδόντες 198b 24. — πρίονος 200b 6.
οἰκεῖος τόπος 212b 33. 253b 34. — οἰκεῖα πάθη 246b 9.
οἰκία 188a 15.
οἰκοδόμησις 201a 18, b 9.
οἰκοδομικόν 196b 26.
οἶνος 185b 9. — ὀξύς 248b 8.
ὀϊστός (λόγος Ζήνωνος) 239b 30.
ὅλον 195a 21. 207a 9. 228b 14. = κόσμος 216b 25. 218a 33. 267b 9.
Ὀλύμπια 206a 24.
ὁμαλής 223b 19. 228b 16. 267b 4.
ὁμαλός 223a 1. 228b 20. 229a 3.
ὁμογνωμονεῖν 187a 35.
ὁμόζυξ 197b 11.
ὁμοιοειδής 188a 13.
ὁμοιομερῆ 212b 5. — Anaxagorae 203a 21.
ὁμοιότροπος 251a 31.
ὁμοίως ἔχειν 261b 25.
ὁμονοητικῶς 251b 14.
ὁμοταχής 237a 1. 249a 8. — ὁμοταχῶς 236b 35.
ὁμοῦ πάντα (Anaxagoras) 187a 29. 203a 25. 250b 25.
ὁμωνυμίαι 249a 23.
ὁμώνυμος 202a 28. 228a 25. 248b 9. 249a 4. — ὁμωνύμως 245b 16. 246a (1).
ὀξύς 224b 34. 248b 8.
ὅπερ ἕν et ὅπερ ὄν 186a 33 sqq.
ὁπηλικοσοῦν 187b 13. 207b 32.
ὄπισθεν 188a 25. 205b 33.
ὁποιοσοῦν 189a 24. 265a 33.
ὁποιοσποτοῦν 253b 23.
ὁποσαπλασιονοῦν 204b 17.
ὁποσοσοῦν 213b 8.
ὅ ποτε ὄν 219a 20, b 14 sqq. 220a 8. 223a 27.
ὁποτεροσοῦν 234b 19. 238b 3.
ὁποτέρως 252b 35.
ὀπτική 194a 8.
ὁπωσοῦν 202b 15.
ὄρεξις 253a 17.
ὁρίζειν 193b 2. 209a 5, b 4. 219a 22. 220b 16.
ὁρισμός 198a 17. 200a 35. 244a (6).
ὁριστικὸς λόγος 186b 23.
ὁρμᾶν 239b 17.
ὁρμή 192b 14, 18.
ὅρος 261a 34.
ὁτιοῦν 188a 34.
οὐδὲ μὴν 245a 11.
οὐδένων ἄλλων 234b 33.
οὐλοφυές (Empedocles) 199b 9.
οὐρανός 196a 33. 216b 25. 217a 13. 251b 19. 259b 30. — ἀναπνεῖ 213b 24. — ἐν κέγχρῳ 221a 22. — τὸ πᾶν 212b 17. — ἔξω τοῦ οὐρανοῦ 203a 7, b 25.
οὐσία 185a 2, 31. 189a 29, b 23. 192b 34.
ὀφθαλμία 228a 2.
ὄχησις 243a 17, b 17.

παθήματα 216b 5. 260b 8.
πάθησις 202a 23 sqq.
παθητικόν 202a 23. 212b 32. 226a 29. 246b 20. 255a 35.
πάθος 185a 34. 188a 6. 217b 26. 245a (5), b 16. 246a 2. 248a 13. — καθ' αὑτὸ 204a 19.
παιδία οὐ δύνανται μανθάνειν 247b 19.
πάλαι 222b 14.
παλαιὸς λόγος 196a 14.
πάλιν καὶ πάλιν 220b 13. 227b 17. 267b 11.
πάμπαν 206a 13.
πανσπερμία 203a 21.
πάντῃ 215a 24. 222a 17.
παράδειγμα 194b 26.
παρακολουθεῖν 221a 24.
παραλογίζεσθαι 186a 10. 239b 5.

παράλογον ἡ τύχη 197^a 18.
παρανήτη 248^b 9.
παράπαν 191^a 16.
παραπλήσιος 228^a 7.
παρεμφαίνεσθαι 212^a 8. 224^a 1.
παρήκων χρόνος 222^b 1. 234^a 14.
Παρμενίδης 184^b 16. 185^a 9, ^{b} 18. 186^a 7, 22. 188^a 20. 192^a 1. 207^a 15.
παρουσία 191^a 7. 195^a 14.
Πάρων 222^b 18.
παρώνυμα 207^b 9.
παρωνυμιάζειν 245^b 11, (12).
παύειν 248^a 27. 262^a 8.
παχύ 215^b 31.
πέπτειν 259^b 12.
περαίνειν 203^b 21. 207^a 16. 223^b 6. — πεπερασμένον 184^b 18. 189^a 15. 205^a 31. 259^a 9. 266^b 25 sqq.
πέρας 185^b 18. 209^a 9. 218^a 23. 264^b 27.
περιέχειν 195^a 32. 203^b 11. 207^a 31, ^{b} 1. 211^b 12. 221^a 28. — περιέχον 246^b 6, (2). 253^a 6 sqq. 259^b 11.
περιίστασθαι 217^a 19.
περιλαμβάνειν 206^b 8.
περίοδος 223^b 28.
περιπατεῖν 194^b 33.
περιτιθέναι 203^a 13.
περιφέρεια 217^b 3. 240^b 2. 264^b 25.
περιφερής 223^a 3. 248^a 12. 264^b 9. 265^a 2.
περιφορά 265^b 9.
πηδάλιον 194^b 5.
πηλός 188^a 14.
πῆξις 253^b 25.
πῆχυς 221^a 3.
πίθος 213^b 17.
πικραίνεσθαι 244^b (9).
πιλεῖν 213^b 16. 216^b 24. 230^b 3.
πίπτειν 195^a 15. 243^b 16.
πίστις 213^a 15. 224^b 30. 254^a 35. 262^a 18.
πιστός 254^a 32.
πλάγιον 262^a 12.
πλάσμα 252^a 5.
πλασματώδης 257^a 23.
πλάτος 209^a 5. 229^b 8.
Πλάτων 187^a 17. 203^a 4, 15. 206^b 27. 251^b 17. — ἐν τῷ Τιμαίῳ 209^b 11. 210^a 2. — ἄγραφα δόγματα 209^b 15.
πλήττειν 224^a 33.
πλίνθος 188^a 15.
πλοῖον 195^a 14. 240^b 19.
ποίημα 202^a 24.
ποίησις 192^b 29. 202^a 23.
ὁ ποιητής 194^a 30.
ποιητικόν 255^a 34.
ποιόν 201^a 5. 226^a 27.
ποιότης 185^a 34. 226^a 28.
πολλαπλασιάζειν 237^b 33.
Πολύκλειτος 195^a 34, ^{b} 11.
πορεία 220^b 30.
πορρώτερον 195^b 2. 260^b 4.
ποσόν 201^a 6.
πότε 222^a 25 sqq.
ποτέρως 203^b 32.
ποτίζειν 199^a 34.
ποῦ 206^a 2. 208^a 29. 212^b 9 sqq.
πράγματα ἀνθρώπινα κύκλος 223^b 15.
πραγματεία 194^b 18. 198^a 30. 253^a 32.
πρᾶξις 200^a 23.
πρίειν 200^b 5.
πρίων 200^a 10.
προάγειν 184^a 19.
προαίρεσις 196^b 18. 197^a 7.
προαπορεῖν 208^a 35.
πρόβλημα 213^b 3.
προευπορεῖν 208^a 35.
προέχον 239^b 27.
πρόθεσις 264^b 11.
προιέναι 184^a 24.

πρός τι 200b 28. 225b 11. 246b 11.
προσαγνοεῖν 191b 11.
προσαγορεύειν 187b 3. 188a 21.
προσάπτειν 185b 30.
προσγίγνεσθαι 245a 13.
προσηγορίαι 210b 2.
πρόσθεν 188a 25. 261b 35.
πρόσθεσις 190b 6. 204a 7. 206a 15, b 3. 245a (11).
προσλαμβάνειν 239b 19.
προσορίζεσθαι 252a 27.
προστιθέναι 266b 2.
πρόσφυσις 227a 17.
πρότερον 223a 9. 260b 18.
προτέρως 195a 30.
προχειρίζεσθαι 200b 23.
Πρώταρχος 197b 10.
πρώτιστα 208b 31.
πτῆσις 249a 18.
πτύσις 243b 13, (9).
Πυθαγόρειοι 203a 4. 204a 33. 213b 23.
πυκνότης 260b 10.
πυκνοῦσθαι 213b 18. 214a 33.
πύκνωσις 260b 8.
πῦρ ἄνω 214b 14. — μανόν 227a 1. — Heracleitus 205a 4.
πυραμίς 245b 11.
πυρέττειν 228a 28.

ῥεῖν 228a 9. 265a 6.
ῥίζα 199a 28.
ῥιπτεῖν 215a 14. 257a 2. 266b 30. 267b 13. — ῥίπτειν 266a 28.
ῥὶς σιμή 194a 6.
ῥῖψις 243a 20. 244a (9). 257a 3.
ῥοπή 216a 13.
ῥυθμίζειν 245b 9.

ἐν Σαρδοῖ μυθολογούμενοι καθεύδειν 218b 24.
σαφέστερον ἡμῖν 184a 17.
σεμνότης 207a 19.
σιδηροῦς 216b 19.
σίδηρος 217b 19.
σιμόν 186b 22. 194a 6.
σιμότης 194a 13.
σῖτοι 230b 2.
σκαληνές 224a 5, 11.
σκέπη 199a 27.
σκευαστά 195a 17.
σκέψις 185a 20.
σκληρόν 217b 17. 260b 9.
σοφώτατος ὁ χρόνος 222b 17.
σπάθησις 243b 6, (10).
σπινθήρ 205a 12, b 22.
στάδιον 239b 33.
σταλαγμός 253b 15.
στάσις 192b 14. 195a 23. 228b 6. 264a 21.
στερεῖσθαι σώματος 208b 27.
στερεόν 188a 22. 193b 24.
στέρησις 191b 15. 192a 3. 193b 19. 201a 5, b 34. 215a 11.
στερητικός 201b 26.
στηρίζειν 205b 2, 7, 19.
στιγμή 212b 24. 215b 18. 220a 10, 20. 227a 28. 231a 25, b 9.
στοιχεῖον 184a 11. 187a 26. 188b 28. 195b 16. 204b 33. — τρία τὰ στοιχεῖα 189b 16.
στρεβλοῦν τοὺς ἀσκούς 213a 26.
συγγενές 212b 31. 223b 13.
συγκεῖσθαι 218a 7.
συγκεχυμένα 184a 22.
συγκρίνειν 252a 27. 265b 22.
σύγκρισις 243b 8 sqq. 260b 11. 265b 20.
συγκυρεῖν (Empedocles) 196a 22.
συλλαβή 195a 16.
συλλογίζεσθαι ἐριστικῶς 186a 6.
συμβεβηκός 186a 34. 193b 27. 194a 3. 195b 1. 196b 25 sqq. 198a 7. 203b 33. 256b 10.
συμβλητά 248b 9. 249a 4.
συμμεταβάλλειν 256b 10, 17. 267b 2.

συμμετρία ἡ ὑγίεια 246ᵇ 5, (1).
σύμμετρος 221ᵇ 25. v. διάμετρος.
συμπεραίνεσθαι 186ᵃ 24.
συμπέρασμα 195ᵃ 18.
συμπιλεῖσθαι 216ᵃ 31, ᵇ 29.
συμπίπτειν 198ᵇ 27.
συμπλέκεσθαι 189ᵇ 5. 195ᵇ 10.
σύμπτωμα 199ᵃ 1.
συμφύειν 212ᵇ 31.
συμφυές 255ᵃ 12.
σύμφυσις 213ᵃ 9. 227ᵃ 33.
σύμφυτα 253ᵃ 12.
συνάγειν 217ᵇ 12.
συναγωγή 217ᵇ 15.
συναίτιος 192ᵃ 13.
συνακολουθεῖν 188ᵇ 26.
συνάπτειν 218ᵇ 25. 254ᵃ 18.
συναύξεσθαι 212ᵇ 24.
σύναψις 227ᵃ 15.
συνδεῖν 222ᵃ 15.
συνείρειν 262ᵃ 16.
συνεπεκτείνεσθαι 216ᵇ 29.
συνεφέλκειν 244ᵃ 11.
συνέχεια 186ᵃ 28. 222ᵃ 10.
συνεχής χρόνος 219ᵃ 12. 239ᵃ 22. — συνεχές 185ᵇ 10. 200ᵇ 18. 211ᵃ 30. 217ᵃ 3. 219ᵃ 12. 227ᵃ 10 sqq. 233ᵃ 25. 234ᵃ 8. 242ᵇ 27. — συνεχῶς 226ᵇ 27.
σύνθεσις 190ᵇ 8. 195ᵃ 21. 225ᵃ 21.
σύνθετον 187ᵇ 12. 188ᵇ 10. 204ᵇ 11. 265ᵃ 21.
συνθλίβειν 214ᵇ 1.
συνιδεῖν 241ᵇ (32).
συνιέναι 213ᵇ 16. 216ᵇ 24.
συνίστασθαι 192ᵇ 13. 193ᵃ 36. 250ᵇ 15. 254ᵇ 31.
συνώνυμον 234ᵃ 9. 257ᵇ 12.
σύνωσις 243ᵇ 5.
σύστασις 199ᵇ 5.
συστοιχία 201ᵇ 25.
σφαῖρα 218ᵇ 1, 6. 240ᵃ 29. 265ᵇ 2. — ἀνακλασθεῖσα 255ᵇ 28.
σφαιροειδής 193ᵇ 30.
σφενδόνη 207ᵃ 3.
σφίγξ 208ᵃ 31.
σφοδρός 243ᵃ 20. 244ᵃ (10).
σχῆμα 188ᵃ 24. 245ᵇ 6, (6). 246ᵃ 1.
σχηματίζειν 188ᵇ 19. 189ᵇ 9. 245ᵇ 9.
σῶμα 204ᵇ 5, 20. 205ᵇ 31. 253ᵃ 16. — σώματα ἄτομα 265ᵇ 29. — φυσικά 208ᵇ 8.
σωματικός 209ᵃ 16. 214ᵃ 12. 242ᵇ (25).
σωρός 212ᵇ 6.

τάξις 188ᵃ 24. 196ᵃ 28. 252ᵃ 12.
ταραχή 247ᵇ 18, (20). 248ᵃ 1, (2).
ταχύς 218ᵇ 15. — θᾶττον 215ᵃ 25. 222ᵇ 33. 232ᵃ 25.
τέλειον 201ᵃ 6. 207ᵃ 9. 226ᵃ 31. 228ᵇ 13. 246ᵃ 14, ᵇ (15). 265ᵇ 23.
τελειότης 207ᵃ 21. 261ᵃ 36.
τελειοῦσθαι 260ᵇ 33. 261ᵃ 17.
τελείωμα 246ᵃ 17.
τελείωσις 246ᵃ (16), ᵇ 2, (14). 247ᵃ 2.
τέλος 194ᵃ 27 sqq., ᵇ 32. 198ᵃ 24, ᵇ 3. 199ᵃ 8, 30. 200ᵃ 22, 33.
τέμνεται ἰσχύς 250ᵃ 18.
τέρατα 199ᵇ 4.
τετραγωνισμός 185ᵃ 16.
τέφρα δέχεται ὕδωρ 213ᵇ 21.
τέχνη 193ᵃ 16, 31. 194ᵃ 21, ᵇ 1. 199ᵃ 15 sqq.
τεχνικόν 193ᵃ 32.
τήμερον 218ᵃ 29.
τί ἦν εἶναι 185ᵇ 9. 194ᵃ 21, ᵇ 27. 195ᵃ 20. 198ᵇ 8.
τιθέναι 243ᵃ 3. 256ᵇ 11. — ἀξίωμα 252ᵃ 24.
τμήματα 185ᵃ 16.
τοῖχος 255ᵇ 28.
τομὴ χρόνου 262ᵇ 20.

τόπος 208a 27 — 213a 10. 226b 22. — *ἀνόμοιος* 205a 20. — *οἰκεῖος* 253b 34. — *τόπου διαφοραί* 205b 31 sqq.
τοσαυτάκις 237b 32.
τοσαυταχῶς 195a 3.
τραγέλαφος 208a 30.
τραγῳδεῖσθαι 239b 25.
τρίγωνον 200a 17, 30. 224a 4. 252b 2.
τρίπηχυ 206a 4.
τριχῶς 226a 19.
Τροία 222a 26.
τροφὴ τὸ ἐναντίον 260a 31.
τρυφή 230b 2.
τύχη 195b 31 — 197b 36. 198a 10. 199b 23.

ὑγιάζειν 192b 25. 195b 19. 224a 25. 226a 22. 228a 1. 229b 4. 256b 32. 257b 5.
ὑγίανσις 225b 31. 228a 2. 229a 26. 230a 22.
ὑγιαντόν 224a 30.
ὑγιαστικόν — *ὑγιαστόν* 257a 17.
ὑγίεια 194b 33. 246b 4, (1).
ὕδωρ 213a 2.
ὕει ὁ Ζεύς 198a 18.
ὕλη 190b 20. 191a 10. 192a 3 sqq. 193a 29. 200a 14, b 7. 207a 22 sqq. 209b 9 sqq. 211b 36. 213a 6. 214a 13. 217a 22.
ὑπάτη 224b 34.
ὑπείκειν 215a 22.
ὑπεῖναι 226a 10.
ὑπερβάλλειν 206b 18 sqq. 207a 34, b 3. 233b 3. 235a 7.
ὑπερέχειν 187b 2. 215b 12 sqq. 221b 30.
ὑπεροχή 187a 16. 189b 10. 215b 16.
ὕπνος 253a 19.
ὑπόθεσις 195a 18. 199b 34. 253b 5.
ὑποκεῖσθαι 190a 15, 34, b 20. — *ὑποκειμένη φύσις* 191a 8. — *ὕλη* 193a 29. — *ὑποκείμενον* 187a 13. 189a 31. 190b 2, 24. 193a 29. 208a 1. 225a 6.
ὑπολείπειν 203b 19, 24. 222a 29, b 6. 236b 14.
ὑπομένειν 190a 9. 192a 13.
ὑποσπᾶν 255b 25.
ὑποτιθέναι 189a 28, b 1. 203a 17.
ὑστερίζειν 262b 16.
ὑφιστάμενον 255b 24.

φαιόν 224b 34. 229b 17. 234b 18.
φάρμακον 199a 35.
φθαρτικός 192a 21.
φθείρεσθαι 218a 14. 222b 24 236a 5. 237b 18. 259a 2.
φθίνειν 243a 11. 245a 14.
φθίσις 201a 14. 226a 31. 241b 1. 245a (15). 253b 22.
φθιτόν 201a 31.
φθορά 201a 15. 203b 9. 222b 25. 225a 18 sqq. 246a 16. b (20). 258b 18.
φιάλη 194b 25.
φιλία — *νεῖκος* 250b 28. 265b 21.
φιλοσοφία 185a 20. 191a 24. 198a 29. 203a 2. — *πρώτη φιλοσοφία* 191a 36. 194b 14. — *ἐν τοῖς περὶ φιλοσοφίας* 194a 36.
φιλότης — *νεῖκος* 252a 26.
φλόξ 217b 6.
φοιτᾶν 196b 36.
φορά 201a 7, 15. 208a 32, b 8. 211a 15. 214b 13. 219b 30. 226a 33. 241b 20. 243a 8 sqq. 260a 20 sqq. 261a 28. 262a 12 sqq. 265a 14.
φορητόν 201a 15.
φορτικὸς λόγος 185a 10. 186a 8.

φρονεῖν 247^b 11.
φρόνιμος 247^b 18, (12).
φύλλα 199^a 25.
φυόμενον 193^b 17. 250^b 30.
φυσικός 194^a 15 sqq. 197^a 22. 198^a 20. 200^a 32. 203^b 3. 253^a 35, ^{b} 5. — οἱ φυσικοί 184^b 17. 186^a 20. 187^a 12, 28. 205^a 5. — φυσικόν 193^a 33. 261^b 25. — τὰ φυσικά 251^a 9. 267^b 21. — φυσικὰ στοιχεῖα 217^a 23. — σώματα 208^b 8. — φυσικὴ ἀλλοίωσις 230^b 4. — γραμμή 194^a 10. — φυσικώτερα τῶν μαθημάτων 194^a 7.
φυσικῶς 198^a 23. 201^a 24. 204^b 10.
φυσιολόγοι 203^b 15. 205^a 27. 206^b 23. 213^b 1. 265^a 3.
φύσις 184^a 15. 187^b 6. 189^a 27. 192^b 8 — 193^b 21. 194^a 12 sqq. 196^b 22. 198^a 4, ^{b} 35. 199^a 18, ^{b} 30. 200^a 16, ^{b} 12. 252^a 12. 253^b 5. 254^b 17. 259^a 11. 260^b 23. 261^a 14. 265^a 22. — αἱ φύσεις 213^b 25, 27. — φύσις = ὕλη 191^a 8, ^{b} 34. 193^a 9 sqq. — φύσει et κατὰ φύσιν 197^b 34. 214^b 14. 215^a 2. 230^a 19 sqq. 255^a 29. — φύσει καθεστῶτα 250^b 14. — οἱ περὶ φύσεως 187^a 35. 193^b 29. 203^a 16. 250^b 16.
φυτά 187^b 16. 190^b 4. 192^b 10. 199^a 27, ^{b} 10. 261^a 16.
φωνὴ ἀόρατος 204^b 4, 12, 17.

χαίρειν ἐᾶν 198^b 15.
χάος (Hesiodus) 208^b 31.
χειρόκμητα 192^b 30.
χελιδών 199^a 26.
χορδή 252^b 33.
χρόνος 217^b 29 — 222^b 27. 223^a 16 sqq. 231^b 10. 234^a 14. 236^a 36, ^{b} 20. 239^a 8, 21, ^{b} 8. 241^a 3, 15. 251^b 11 sqq. 262^a 30, ^{b} 21. 263^a 15, 23, 264^a 3, ^{b} 7. — σοφώτατον 222^b 17.
χρώματα 188^b 24. 227^b 7.
χρωματίζεσθαι 249^a 6.
χρωμένη τέχνη 194^b 2.
χώρα 208^b 7. 209^a 8, ^{b} 12, 15.
χωρίς 226^b 22.
χωρισμός 213^b 25.
χωριστόν 185^a 31. 186^b 28. 192^b 26. 193^b 4, 34. 194^b 14. 213^a 32.

ψοφεῖν 250^a 20.
ψόφος ἀόρατος 226^b 11.
ψυχή 265^b 32. — χρόνος 223^a 17, 21.
ψυχρόν 260^b 10.

ᾠδή 225^b 26. 251^b 2.
ὠθεῖν 215^a 14. 256^a 25.
ὦσις 243^a 17, (16). 244^a 7.

ARISTOTELIS

QUAE FERUNTUR

DE PLANTIS
DE MIRABILIBUS AUSCULTATIONIBUS
MECHANICA
DE LINEIS INSECABILIBUS
VENTORUM SITUS ET NOMINA
DE MELISSO XENOPHANE GORGIA

EDIDIT

OTTO APELT

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI

MDCCCLXXXVIII

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEUBNERI

PROLEGOMENA.

Sex libelli cum temporibus tum rebus longissime inter se distantes neque ullo vinculo inter se coniuncti nisi Aristotelis illustri nomine iniuria omnibus indito ut in hoc unum volumen coacti lecturis proponerentur, factum est et superiorum editorum exemplo et eius consilio, cuius auspiciis totum hoc Aristotelis nomine quae feruntur scriptorum corpus denuo in lucem prodire coepit. Sunt autem quae hoc volumine continentur scripta haec:

1) *Περὶ φυτῶν ΑΒ.*
2) *Περὶ θαυμασίων ἀκουσμάτων.*
3) *Μηχανικά.*
4) *Περὶ ἀτόμων γραμμῶν.*
5) *Ἀνέμων θέσεις καὶ προσηγορίαι.*
6) *Περὶ Μελίσσου Ξενοφάνους Γοργίου.*

Iam quibus subsidiis in textu constituendo usi quasque emendandi rationes secuti simus explicaturi ipsorum quos modo enumeravimus libellorum diversa et indole et textus memoria satis excusatum iri speramus, quod ad nonnulla eorum paucissima praefari contenti in aliis diutius immorandum putavimus. Nam norunt, qui in hoc litterarum genere vel obiter versati sunt, quot quantisque maculis nonnulla ex his scriptis temporum iniquitate inquinata sint.

DE PLANTIS.

De plantis qui sunt libri duo tam viles sunt, ut taedeat quidquam in eos operae impendere. Ex ipso libelli prooemio patet, quae fata habuerit antiquus liber graecus — ne is quidem ab Aristotelis manu profectus — cuius lumen multiplici repercussu fractum admodum languide in nostris libris lucet. Graecus enim liber primarius, nunc perditus, postquam in arabicam linguam translatus est, quae versio et ipsa periit, ab Alfredo quodam latine versus in manus nostri auctoris venit, qui rursus versionem graecam confecit. Quae cum ita sint, quisquis cognoscendi libelli desiderio tenebitur, malet latinum exemplar Meyeri viri doctissimi egregia opera editum (Nicolai Damasceni de plantis libri duo Aristoteli vulgo adscripti. Ex Isaaci Ben Honain versione arabica latine vertit Alfredus. Ad codd. mss. fidem addito apparatu critico recensuit E. H. F. Meyer. Lipsiae 1841) quam graecam versionem ad illud expressam. Multo igitur praestabat hos libros excludere ab huius editionis consilio. Sed cum bibliopola nihil ab ea abesse vellet quod in Bekkeri editione inesset, ἑκὼν ἀέκοντί γε θυμῷ suscepi edendi curam tantumque operae insumpsi quantum res merere videbatur. In constituendo textu Bekkerum plerumque secutus sum adscitis eis quae Bussemaker in edit. Didotiana nonnullis locis ex cod. Paris. 2069 (Bekkeri P^a), quem Bekker obiter tantum inspexerat, attulit. Praecipuis enim ducibus Bekker usus est in primo libro codicibus Marciano 215 (N^a) et Urbinate 39 (n), in altero N^a et Urbinate 38 (Q^a). Equidem satis habui lectionem codicis N^a notare. Alfredi versionem ex Arabico confectam non allegandam censui nisi paucis locis, ut vitiorum ab interprete graeco admissorum genera potius quam singulorum vitiorum farraginem legentibus proponerem.

DE MIRABILIBUS AUSCULTATIONIBUS.

Libri qui est de mirabilibus auscultationibus codicum mutuas inter se necessitates recte exposuit Westermann in Paradoxographorum editione (Brunsvigae 1839), cum quattuor distingueret familias. Ex singulis familiis singulos codices insignio hosce: 1) *S*ª Laurentianum 60, 19. 2) *N*ª Marcianum 215. 3) *R*ª Vaticanum 1302. 4) *U*ª Ottobonianum 45. Omnium codicum praestantissimus idemque integerrimus est Laur. 60, 19, Bekkeri *S*ª, ut optime dispexit Westermann. Quem codicem cum in primis sequendum ducerem, lectionem eius integram ex Bekkero transcripsi. Ubicunque igitur nihil adnotatum est, in textu habes lectionem codicis *S*ª. Quae discrepantia ab hoc codice in textu leguntur, ea omnia ad ceteros Bekkeri codices expressa sunt (quorum singula testimonia adferre inutile videbatur) praeter ea, quae virorum doctorum, quorum nomina in adnotatione critica adferuntur, emendationibus debentur. *S*ª omnia continet hoc capitum ordine: 1—16. 20. 17—19. 21—178. Quid in ceteris insit, quid absit quemque capitum habeant ordinem, ex hac tabula apparebit:

*N*ª 151—161. 4. 9. 5. 162—176. 1 usque ad vocabulum *ὀφθαλμῶν*. 177. 33. 178. iterum 1 usque ad *ὀφθαλμῶν*. 32. 34—75. 77. 76. 78—150.
*R*ª 1—7. 9—32. 34—69. 72—75. 77. 76. 78—151.
*U*ª 152—161. 4. 9. 5. 162—177. 33. 178.

Quae in adnotatione critica solo nomine 'Beckmann' adferuntur, ea pertinent ad editionem, quam doctissimus ille vir Gottingae 1786 publici iuris fecit.

Locos parallelos ex Beckmanni et Westermanni editionibus transcripsi.

MECHANICA.

In Mechanicis eorum codicum Bekkerianorum, quorum plenam videtur exhibuisse lectionem Bekker, *P* (Vaticani 1339) et *W*ª (Urbinatis 44) ipse quoque integram proposui lectionem, omissis, quae e quattuor aliis libris subinde — sed rarissime — Bekker attulit; nihil enim faciunt ad textum constituendum. Quo saepius autem Bekkeri silentium dubitationem movet, unde sumpserit, quae in textu posuit[1]), eo gratior acceptiorque est Ioannis Petri van Cappelle viri doctissimi opera in Mechanicis collocata. Is enim in egregia quam anno 1812 publici iuris fecit editione (*ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΜΗΧΑΝΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ* Aristotelis quaestiones mechanicae recensuit et illustravit Ioannes Petrus van Cappelle Amstelodami. Apud Petrum den Hengst et Filium MDCCCXII) non solum commentario luculentissimo donavit lectores, sed etiam textum ope codicum ab ipso diligentissime collatorum exhibuit multo non solum superioribus editionibus, verum etiam, quae multo post prodiit, Bekkeriana emendatiorem. Ex codicibus autem, quibus usus est, unus omnium est praestantissimus Parisinus *A* No. 2115, qui et quae superioris aetatis editores et critici coniecerant, testimonio suo haud raro confirmavit et multis praeterea locis corruptis optatissimam

1) Multorum instar unum afferam: p. 857ª 5 in textu est ἀπ' ἄκρου: Adnotatur hoc: ἀπ' ἄκρου] ἀπὸ μακροῦ *P W*ª. Inde concludere fortasse haud absonum sit ex uno alterove eorum codicum, quos praeter *P W*ª hinc inde ascivit Bekker, depromptum esse quod in textu posuit. Sed fallitur, opinor, qui talia sumit. Nam quos Cappelle contulit codices, omnes faciunt cum *P W*ª. Quare suspicor tacite Bekkerum Leoniceni, interpretis latini, certissimam emendationem, quam etiam Cappelle merito in textum recepit, in suum usum convertisse.

tulit opem. Huius igitur codicis praeclarissimi varietatem plenam ex editione Cappellii transcribendam putavimus.

Tanta cum sit Parisini *A* praestantia, est fortasse quod mireris Imm. Bekkerum plane nullam in adnotatione sua critica eius duxisse rationem, sed quasi consulto optimum ad textum restituendum praesidium repudiasse. Verum accuratius inquirenti non magnopere vituperandus videtur, quod maluit alios codices sequi. Nam in Par. *A* plurima scholia medio textui ita sunt interposita, ut nonnunquam vix ubi desinat scholium, ubi incipiat auctoris oratio satis certo dignoscas. Quare Parisinus magis idoneus videtur, qui ceterorum codicum vitia corrigat, lacunas expleat, quam cui tota recensio superstruatur.

DE LINEIS INSECABILIBUS.

Vix quod credas omni vitiorum genere scatet parvulus de lineis insecabilibus libellus primum editus ab Henrico Stephano (Aristotelis et Theophrasti scripta quaedam, quae vel nunquam antea, vel minus emendata quam nunc edita fuerunt. Ex officina Henrici Stephani Parisiensis typographi 1557); idque eo magis dolendum, quod auctor eius, quisquis fuit[1]), haud mediocri iudicii subtilitate praeditus fuit. In materiae enim spinosae et difficilis tractatione usquequaque firmo procedit gradu adversariorumque singula argumenta ratiocinatione perquam sana atque dilucida refellit. Verum rem ita se habere nisi diligentius attendenti et inquirenti non patescit. Nam in libris manu scriptis tam misere lacerata est scriptoris oratio, ut obiter inspecto libro facile desperes te veram

1) Omnia, quae ad hanc rem diiudicandam aliquid faciunt, diligenter congessit Zeller, Phil. d. Gr. II[1] 868, 4. II[2] 90, 1.

argumentorum vim perspecturum et quo ingenio fuerit auctor satis intellecturum. Ac videtur haec ipsa res, coniuncta cum aspera rerum tractatarum ieiunitate, effecisse, ut perpauci existerent, qui libello fortunae iniuria tam male habito sordes abstergere conarentur.

Fundamentum recensionis positum est in Bekkeri editione, nam in Didotiana ad hunc libellum post Bekkerum denuo edendum nulla nova codicum subsidia adhibita sunt. Sunt autem Bekkeri codices hi:

1) *L* Vaticanus 253.
2) *N* Vaticanus 258.
3) *P* Vaticanus 1339.
4) *Q* Marcianus 200.
5) H^a Marcianus 214.
6) U^a Ottobonianus 45.
7) W^a Urbinas 44.
8) Z^a Laurentianus 87, 21.

Hunc Bekkeri apparatum, cum quidquid subsidii praesto esset ad textum constituendum in libello adeo corrupto proponendum ducerem, totum transcripsi, addita accurata codicis Laurentiani Z^a collatione. Nam quod iam pridem suspicatus eram, Bekkerum hunc codicem, videlicet cum perspexisset neglegenter eum scriptum esse, more suo tacite a concursu plerumque exclusisse, id confirmatum vidi collatione, quam Hermannus Rassow, nunc Elberfeldensis, cum in Italia peregrinaretur, precibus meis amicissime liberalissimeque obsecutus summa sedulitate Florentiae confecit. Etiam aliorum quorundam codicum lectionem num plenam ubique exhibuerit Bekker cum dubitare liceat, de librorum mutua inter se cognatione atque auctoritate hoc tantummodo asseverare ausim, *L* et *P* arctissime inter se cohaerere, ut ex uno fonte eos fluxisse verisimile sit; a quo fonte longissime distat *N*, cuius lectiones,

a Bekkero fere neglectae, multis locis praestantiores esse ceteris facile omnes concedent, qui libelli argumentum diligentius examinaverint. Medium inter *N* et *LP* locum tenent W^a et Z^a modo cum his, modo cum illo facientes, ita tamen, ut ipsi quoque inter se saepe dissentiant. Inde apparet non spernendum esse auxilium codicis Z^a ad textum constituendum. Quamvis enim neglegenter sit scriptus, tamen confirmat nonnunquam et illustrat lectionem codicis praestantissimi *N*, quem praecipuum ducem in recensendo libro sequendum censuimus.

Sed non minus quam a codicum cauta aestimatione salutem totius libelli a castigantium iudicio et divinatione pendere intelleget qui librum inspexerit. Qua in re unus, quantum scio, operam posuit M. Hayduck, qui in Fleckeiseni annal. 1874 p. 161 sqq. scriptoris argumentationem diligenter persecutus nonnulla felici acumine correxit. Plura vel minus recte, ut mihi quidem videtur, tentavit vel intacta reliquit, non quod incorrupta censeret, sed quia non habebat quomodo sanaret. Ac sunt profecto, a quibus praestet manum abstinere. Rursus haud pauci loci ita comparati sunt, ut diligenter et assidue quaerendo et quid sententiae subsit et quomodo corruptis litteris subveniendum sit evidentia quadam diiudicare possis. Nam dux plerumque nobis adest ut severissima ita certissima: necessitas mathematica. Quae cum ita sint, liceat ea, quae diuturno ac strenuo studio in ea re collocato mihi videor recte animadvertisse, subiectis rationibus in conspectu ponere.

p. 968^b 16 sqq. *ἀλλὰ μὴν εἴ τι τμηθήσεται μέτρον τινὰ τεταγμένην καὶ ὡρισμένην γραμμήν, οὐκ ἔσται οὔτε ῥητὴ οὔτε ἄλογος οὔτε τῶν ἄλλων οὐδεμία ὧν νῦν δὴ εἴρηται, οἷον ἀποτομὴν ἐκ δυοῖν ὀνομάτοιν.* Si linea ad certam mensuram dividitur, partes eius inter se quidem sunt

rationales vel irrationales, sed per se ipsae neque sunt rationales neque irrationales neque tertium quoddam, quod significatur verbis *οὔτε τῶν ἄλλων κ. τ. λ.*; quibus verbis quid voluerit auctor non prius perspicies, quam Euclidis librum decimum consulueris. Potest enim linea ita dividi, ut eius partes neque *ῥηταί* sint neque *ἄλογοι*, sed ita comparatae, ut cum ipsae inter se irrationales sint, tamen *δυνάμει ῥηταί* sint. Praeterea sunt aliae artificiosae divisiones. Tales sectiones uberrime tractantur in decimo Euclidis libro. Sunt vero in his prae ceteris insignes eae, quas graeci mathematici dicebant *ἀποτομήν* et *ἐκ δυοῖν ὀνομάτοιν*. Eucl. Elem. X prop. XXXVII *ἐὰν δύο ῥηταὶ δυνάμει μόνον σύμμετροι συντεθῶσιν, ἡ ὅλη ἄλογός ἐστι, καλείσθω δὲ ἐκ δύο ὀνομάτοιν* et prop. LXXIV *ἐὰν ἀπὸ ῥητῆς ῥητὴ ἀφαιρεθῇ, δυνάμει μόνον σύμμετρος οὖσα τῇ ὅλῃ, ἡ λοιπὴ ἄλογός ἐστι, καλείσθω δὲ ἀποτομή.* Ex his patet diversas inter se divisiones esse apotomen et quam vocant ex binis nominibus, idque diserte confirmatur propositione CXII: *ἡ ἀποτομὴ οὐκ ἔστιν ἡ αὐτὴ τῇ ἐκ δυοῖν ὀνομάτοιν.* Nullo igitur modo coniunctim dici potest *ἀποτομὴν ἐκ δυοῖν ὀνομάτοιν*, sed necessario scribendum *ἀποτομὴ ἢ ἐκ δυοῖν ὀνομάτοιν.* Idque verum esse etiam inde apparet, quod accusativus *ἀποτομὴν* non habet, unde pendeat. Pervulgato igitur errore ex *η* factum est *ν*.

Simul proxime antecedentibus verbis *ὧν νῦν δὴ εἴρηται*, quae aperte corrupta sunt — nam neque structuram admittunt neque habent quo referantur — insperata ex eodem Euclide affulget lux. His enim verbis cum naturam earum linearum, de quibus agitur, descriptum fuisse necesse sit, natura vero earum qualis fuerit ex Euclide pateat — pertinent enim haec omnia ad earum linearum proportionem, quae potentia solum commensurabiles (*δυνάμει μόνον ῥηταί*) sunt — nihil aliud nisi hoc voluisse

auctorem suspicor: ὧν δυνάμεις ῥηταί, quorum quadrata rationalia sive commensurabilia sunt. Atque ipsae variae lectiones δὴ νῦν εἴρηται et νῦν δὴ εἴρηται diversis ex partibus eodem ducentes suadere videntur ut scribamus δυνάμεις ῥηταί.

968[b] 23 sq. καὶ γὰρ τόπον καὶ μέγεθος καὶ ὅλως τὸ συνεχὲς μικρὸν μὲν λέγομεν, καὶ ἐφ' ὧν μὲν ἁρμόττει τὸ ὀλίγον. Pro extremis Hayduck haec proponebat: καὶ ἐφ' ὧν ἁρμόττει, ὀλίγον. Sed nulla mutatione opus videtur, modo καὶ ἐφ' ὧν — ὀλίγον una cum τόπον etc. pro obiecto accipias, μικρὸν λέγομεν pro communi praedicato.

969[a] 26 sqq. ὁ δὲ τοῦ Ζήνωνος λόγος οὐ συμβιβάζει οὐ συμπεπερασμένῳ χρόνῳ τῶν ἀπείρων ἅπτεσθαι τὸ φερόμενον ὧδὶ τὸν αὐτὸν τρόπον. Sic Bekker. Sed meliores codd. pro ἅπτεσθαι praebent ἅπτεται. Verba manca esse apparet. Emendandi viam monstravit Bonitz Ind. Arist. p. 717[a] 28 scribendo τὸ ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ — ἅπτεσθαι, recte quidem, quod ad sententiam attinet. Sed si traditas litteras variamque lectionem perpenderis, persuadebis tibi in hunc modum locum conformandum esse: οὐ συμβιβάζει ὡς ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ τῶν ἀπείρων ἅπτεται.

969[b] 12 ὥστε γελοῖον τὸ κατὰ τὰς ἐκείνων δόξας καὶ ἐξ ὧν αὐτοὶ λέγουσι φάσκοντες δείξειν εἰς ἐριστικὸν ἅμα καὶ σοφιστικὸν ἐκκλίνειν λόγον. Sic locum dedit Bekker cum veteribus edd. Sed frustra structuram quaeres et sententiae vim. Quae statim emergent, si praestantioris ceteris codicis *N* lectionem sequare: ὥστε γελοῖον τὸ καὶ τὰς ἐκείνων δόξας — ἐγκλῖναι λόγον: ridiculum est et illorum (sc. mathematicorum) placita et ea, quibus ipsi argumenta sua superstruunt, in sophisticas captiones detorquere. Sic optime omnia proxime antecedentibus accommodata sunt.

969[b] 19 sqq. διὰ δὲ τῆς εὐθείας εἰς τὴν ἡμιόλιον κίνησιν,

ἣν ἀναγκαῖον εὐθὺς τέμνειν ἀπείρων μεταξὺ πιπτουσῶν περιφερειῶν καὶ διαστημάτων ὄντων, καὶ πάλιν διὰ τὴν τῶν ἴσων κύκλων εὔπειστον, ὅτι ἀνάγκη ἂν ὅτι κινηθῇ, μεῖζον ἡμικύκλιον κινεῖσθαι, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα τεθεώρηται περὶ τὰς γραμμὰς μὴ οἷόν τε ἐνδέχεσθαι τοιαύτην δή τινα γενέσθαι κίνησιν ὥστ' ἐφ' ἑκάστην τῶν μεταξὺ μὴ πίπτειν πρότερον. Per corrupta verba hoc saltem pellucet, proposuisse sibi scriptorem demonstrare in quibusdam geometricis figuris construendis lineam ita moveri, ut continua motione nullo intervallo relicto totum, super quod movetur, planum percurrat. Quo tamen exemplo usus sit ad hanc rem explanandam nullo modo intelleges ex iis, quae editiones cum plerisque codd. praebent *εἰς τὴν ἡμιόλιον.* Contra optime ad totius sententiae rationem quadrat quod habet egregius codex *N* adstipulante, ut saepius, codice *Z*ᵃ; praebet enim *ἡμικύκλιον.* Quodsi consideraveris formulis *κινεῖσθαι εἰς ἡμικύκλιον, εἰς κύκλον* in mathematicorum scriptis significari ita moveri aliquid, ut semicirculus vel circulus motione existat, cognosces scriptorem, ut assolet, simplicissimo et aptissimo exemplo id quod voluit explanare. Statuit enim lineam ex certo fixoque puncto ita circa se ipsam moveri, ut semicirculus oriatur. Iam si linea, quam etiam radium vocare possis, semicirculi spatium permeavit, ipsa cum supplemento suo semicirculi a se descripti basin efficit vel subtenditur ei (*ὑποτείνει*). Inde loco paene conclamato medela subnascitur; nam lenissima mutatione haec proveniunt: *διὰ δὲ τὴν εὐθείας εἰς τὸ* (possis etiam retinere *τὴν* sc. *ἡμικύκλιον γραμμήν*, sed usu commendatur *τὸ*) *ἡμικύκλιον, ἣν ἀναγκαῖον* ε ἶ θ' ὑ π ο τ ε ί ν ε ι ν *κ. τ. λ.* 'ob rectae lineae in semicirculum motionem, quam lineam necesse est postea (i. e. absoluta motione) subtendi semicirculo. Sic verba *εἶθ' ὑποτείνειν*, quae confidenter pono pro iis, quae falsa codd.

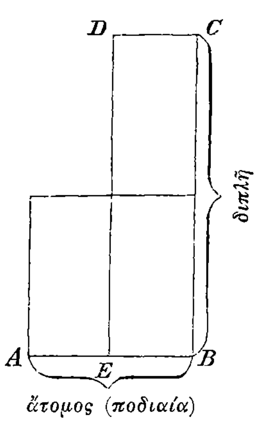
habent εὐθὺς τέμνειν, optime sententiae illustrandae inserviunt. His ita explanatis etiam sequentia restitui posse videntur. Ac primum quidem verba ἴσων κύκλων nullo modo ferri posse apparet. Omnia clamant pro iis scribendum esse εἰς τὸν κύκλον. In sequentibus vero pro eo, quod in codd. sensu cassum traditur ἂν ὅτι scribendum videtur ἀν' ὁτιοῦν, deinde cum *N* κινηθῆναι. Etiam proxima verba μεῖζον ἡμικύκλιον κινεῖσθαι aperte corrupta sunt neque aliter sententiae accommodari posse videntur quam si corrigas εἰ εἰς τὸ (pro μεῖζον) ἡμικύκλιον κινεῖται. Sententia ipsa plane perspicua est. Est enim haec: 'necesse est lineam ita circa se circumductam, ut semicirculus vel circulus oriatur, nullam plani permensi partem intactam relinquere'. In eis, quae emendavi, scrupulos movere potest ἀν' ὁτιοῦν, eodem sensu accipiendum, quo paullo post dictum est ἐφ' ἕκαστον; nam ἀνὰ praepositionis admodum rarus est usus apud peripateticos. Sed non habeo, quod et sententiae satisfaciat et propius absit a litteris traditis. Possis sane etiam alia temptare, velut hoc: ἀνάγκη πάντοσε κινηθῆναι (nam unus codex pro ἂν ὅτι praebet κἂν ὅτι), sed sic longius discedes a litteris traditis.

969ᵇ 33—970ᵃ 4 Inde a l. 29 longam seriem argumentorum auctor proponit, quibus ostendat, eos qui statuant lineas individuas esse, omni modo cum mathematicorum firmissimis placitis pugnare. Inter prima argumenta hoc est: cum ex adversariorum opinione omnes lineae inter se commensurabiles sint, quippe quae omnes communem mensuram habeant lineam individuam, accidet, ut omnes lineae etiam potentia (δυνάμει) commensurabiles sint. Quibus expositis sic pergit 970ᵃ 4 εἰ δὲ τοῦτο, διαιρετὸν ἔσται τὸ τετράγωνον. Haec ferri nequeunt. Neque enim ullo modo ex antecedentibus colligi potest quadrata

dividi posse, neque si colligeretur, quidquam ad rem propositam faceret. Nam omnia, quae in hac libelli parte congerit auctor argumenta eo redeunt, ut ostendatur ex adversariorum sumptionibus plane perversa et mathematicis rationibus contraria consequi. Quid autem perversi profert is, qui quadratum esse *διαιρετόν* contendit? Immo nullum est quadratum, quod non sit *διαιρετόν*. Testis est ipse noster, cum 970[b] 20 suam ipsius sententiam explicans dicat quadratum habere *μῆκος καὶ πλάτος, ὥστε διαιρετόν*. Quomodo sanandus sit locus, argumentatio ipsa docet, quae necessario postulat *ἀεὶ ῥητὸν ἔσται τὸ τετράγωνον*, semper rationale erit quadratum i. e. cum quovis alio quadrato commensurabile, id quod fieri nequit. cf. Eucl. elem. X. deff. 8. 9. 10 *καὶ τὸ μὲν ἀπὸ τῆς προτεθείσης εὐθείας τετράγωνον, ῥητόν. Καὶ τὰ τούτῳ σύμμετρα, ῥητά, τὰ δὲ τούτῳ ἀσύμμετρα, ἄλογα καλείσθω.*

Multo magis intricata sunt quae statim subsequuntur, nec nisi Euclidis ope explicari librariorumque erroribus purgari possunt. Codd. haec praebent 970[a] 4—8 *ἔτι εἰ ἡ περὶ* (v. l. *παρὰ*) *τὴν μείζω τὸ πλάτος ποιεῖ παραβαλλομένη* (*περιβαλλομένη, παραλαμβανόμενον*), *τὸ ἴσον τῶν* (*τὸ, τῆς*) *ἀπὸ τῆς ἀτόμου καὶ τῆς ποδιαίας παραβαλλομένων* (*παραβαλλόμενον, παραλαμβανόμενον*) *περὶ τὴν δίπουν ἔλαττον* (*ἐλάττω*) *ποιήσει τὸ πλάτος τῆς ἀμεροῦς, ἔσται ἔλαττον τὸ περὶ* (*παρὰ*) *τῆς ἀτόμου*. Quae ut recte intellegantur primum tenendum est *πλάτος ποιεῖν* esse 'latitudinem efficere' dicique de minore rectanguli latere. Item *παραβάλλειν* semper ab Euclide usurpatur ad significandam rectangulorum vel parallelogrammatum constructionem cf. Eucl. el. I 44. VI 25, innumerabiles alios locos. Deinde praepositionis *ἀπό* in rebus geometricis semper is est usus apud Euclidem, ut quadrati constructio eo significetur. Quare *τὸ ἀπὸ τῆς ΑΒ* sive addito substantivo (*τετράγωνον*)

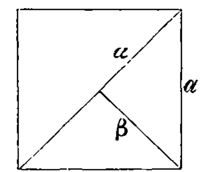
sive, quod multo saepius fit, omisso semper est 'quadratum, quod ex linea *AB* describitur'. His expositis locum ab editoribus et criticis plane neglectum ita recte restituere mihi videor: *ἔτι, εἰ ἡ παρὰ τὴν μείζω τὸ πλάτος ποιεῖ παραβαλλομένη, τὸ ἴσον τῷ ἀπὸ τῆς ἀτόμου καὶ τῆς ποδιαίας παραβαλλόμενον παρὰ τὴν διπλῆν* (vel *δίποδα*) *ἔλαττον ποιήσει τὸ πλάτος τοῦ ἀμεροῦς· ἔσται* ⟨*γὰρ*⟩ *ἔλαττον τοῦ ἀπὸ τῆς ἀτόμου* 'si linea ad lineam maiorem recto angulo applicata latitudinem efficit, rectangulum, quod ad bipedalem lineam applicatum et quadrato ab individua linea (quam geometrarum more pedalem esse sumimus cf. Arist. Met. 1052[b] 33 *ἐν ταῖς γραμμαῖς χρῶνται ὡς ἀτόμῳ τῇ ποδιαίᾳ*) descripto aequale est, minus erit in latitudine quam linea individua; nam minorem habebit latitudinem quam quadratum a linea individua descriptum'. Figura rem illustrabit.

In hac figura *AB* est *ἄτομος*, quae sumitur *ποδιαῖα*, *BC* (longitudo rectanguli) est *διπλῆ* i. e. $2 \times AB$. Iam si ad *BC* applicatur rectangulum *BCDE*, aequale quadrato ab *AB* descripto ($AB^2 = BC \times DC$), latitudo eius necessario (dimidio) minor erit quam latitudo quadrati; minor igitur erit quam linea individua.

970[a] 11—17 *ἔτι εἰ τὸ τετράγωνον τῶν ἀμερῶν διὰ μέσου ἐμπεσούσης καὶ καθέτου ἀχθείσης, ἡ τοῦ τετραγώνου πλευρὰ τὴν κάθετον δύναται καὶ τὴν ἡμίσειαν τῆς διαμέτρου, ὥστε οὐκ ἐλαχίστη. οὐδὲ διπλάσιον τὸ ἀπὸ τῆς διαμέτρου χωρίον ἔσται τοῦ ἀπὸ τῆς ἀτόμου. ἀφαιρεθέντος γὰρ τοῦ ἴσου ἡ λοιπὴ ἔσται ἐλάσσων τῆς ἀμεροῦς. εἰ γὰρ*

ἴσως (pro ἴσως cum *N* scribendum ἴση, post ἴση vero virgula ponenda) τετραπλάσιον ἂν ἔγραψεν ἡ διάμετρος. Frustra Hayduck l. l. p. 164 hunc locum sollicitat, tanquam argumentationis ratio non constet, nisi particula γὰρ l. 16 in ἄρα mutetur. Immo plane pervertitur tali mutatione nexus sententiarum. Qui qualis sit statim patebit, si pro διὰ μέσου, quae verba omni et structura et sensu carent, restitueris quod sententia necessario postulat: διαμέτρου. Confirmat hanc coniecturam interpretatio Martiani Rotae latina sic haec verba reddentis: 'diametro protracta et perpendiculari (καθέτου) ducta'. Ita enim argumentatur auctor: si ex individuis lineis compositum est quadratum (nam post ἀμερῶν virgula ponenda), hoc quadratum eisdem regulis subiectum esse necesse est, quibus quodlibet quadratum. Quodvis autem quadratum aequale est summae quadratorum quae describuntur a dimidia diametro et a perpendiculo ex angulo quadrati in diametrum ducto. Apposita figura rem melius illustrabit.

$a^2 = \alpha^2 + \beta^2$ (ex theoremate pythagorico). Iam si latus quadrati secundum sumptionem est linea individua (a), sequitur ut et perpendiculum (β) et dimidia diametros (α) minora sint quam linea individua. Inveniuntur igitur, si sumptio vera est, lineae minores quam individuae.

Porro si re vera ex individuis lineis constare potest quadratum, tolletur theorema illud clarissimum, ex quo quadratum, quod describitur ex diametro quadrati, duplum est quadrati propositi. Nam si a diametro detrahetur lateris longitudo (i. e. linea individua), supererit linea quae necessario minor est quam individua. Si enim aequalis esset individuae, quadratum diametri non esset duplum, sed quadruplum quadrati propositi (i. e. eius

quod describitur a linea individua); scilicet tunc necesse esset diametrum altero tanto maiorem esse quam latus.

Duo igitur proponuntur argumenta, quae tamen eo vinculo continentur, quod utrumque ad quadrati naturam pertinet. Ac priore quidem argumento demonstratur sumptionem falsam esse, quia si recta esset, repugnaret firmissimo mathematicorum decreto. Non potest igitur quadratum fieri ex individuis; quo concesso etiam illud patet omnino individuas esse non posse.

Altero argumento paullulum quidem inflexa, sed non minus commoda argumentandi ratione ostenditur, si sumptio recta esset, stare non posse alterum decretum mathematicorum haud minus clarum notumque quam prius. Nam si stat, sumptio falsa est. Utrumque igitur argumentum eodem redit: ostenditur aut mathematicos mentiri aut individuas lineas non esse.

970ª 21 *ἔτι γραμμὴ προστεθεῖσα οὐ ποιήσει μείζω τὴν ὅλην.* Vilissimus est commentarius in nostrum librum confectus a Pachymere quodam, qui in plerisque editionibus nostro libello adiunctus est. Quod opusculum ut verborum copia, ita rerum exilitate paene risum movet; ne tamen omni fructu ad textum restituendum careat, videamus quomodo hunc locum explicet. Habet autem haec: *ἔτι γραμμὴ προστεθεῖσα γραμμῇ οὐ ποιήσει μείζω τὴν ὅλην.* Inde puto hoc nos lucrari posse, ut corrigamus in nostro loco: *γραμμὴ ⟨γραμμῇ⟩ προστεθεῖσα.*

Mirum videtur quod proxima 970ª 23 sqq. intacta reliquerunt editores et critici. Verba sunt haec: *ἔτι ἐκ δυοῖν ἀμεροῖν μηδὲν γίνεσθαι συνεχὲς διὰ τὸ πλείους διαιρέσεις ἔχειν ἅπαν τὸ συνεχές· ἅπασα δὲ γραμμὴ παρὰ τὴν ἄτομον συνεχὴς οὐκ ἂν εἴη γραμμὴ ἄτομος.* Facile intellegitur neque illud *μηδὲν* neque infinitivum *γίγνεσθαι* habere quo referantur; etiam ultima verba commodum

explicatum non habent. Emendatio in promptu est. Sic enim constituendus et interpungendus locus: *ἔτι ⟨εἰ⟩ ἐκ δυοῖν ἀμεροῖν μηδὲν γίνεται συνεχὲς διὰ τὸ πλείους διαιρέσεις ἔχειν ἅπαν τὸ συνεχές, ἅπασα δὲ γραμμὴ παρὰ τὴν ἄτομον συνεχής, οὐκ ἂν εἴη γραμμὴ ἄτομος.* Inter *ἔτι* et *ἐκ* proclivi errore excidit *εἰ*, cetera interpunctione sanantur. Ceterum notanda est formula *παρὰ τὴν ἄτομον*, quae alibi quoque occurrit. Rectius enim haec verba omitti res ipsa docet. Sed ferri possunt, si modo ex adversariorum opinione ea dicta statuas.

970^{a} 26 *ἔτι εἰ ἅπασα γραμμὴ παρὰ τῆς ἀτόμου καὶ ἴσα καὶ ἄνισα διαιρεῖται, καὶ μὴ ἐκ τριῶν ἀτόμων καὶ ὅλως περιττῶν, ὥστ' ἀδιαίρετος ἡ ἄτομος.* In his recte quidem pro *ὥστε ἀδιαίρετος* Hayduck correxit *ἔσται διαιρετός* (*διαιρετός* iam Didotiana), sed falsus est in antecedentibus et explicandis et restituendis. Loci enim ratio haec est: quaelibet linea et in pares et in impares partes (aequales)[1]) dividi potest. Iam si ex individuis constarent omnes lineae, eae tantummodo utramque admitterent divisionem (*καὶ εἰς ἴσα καὶ εἰς ἄνισα*), quae ex pari individuarum numero constarent; e. g. si qua linea constat ex viginti atomis, et in decem partes (*εἰς ἴσα*) et in quinque partes (*εἰς ἄνισα*) dividi potest. At nullo modo fieri potest, ut impar individuarum numerus in pares partes aequales dividatur. Ergo aut absurdum est dicere omnes lineas utroque modo dividi posse aut individuae quoque lineae dividi possunt. Res ipsa docet hanc esse sententiam; quam tamen brevius aliquanto scriptor his verbis expressit: *ἔτι εἰ ἅπασα γραμμὴ παρὰ τὴν ἄτομον* (sic recte Hayduck) *καὶ ἴσα καὶ ἄνισα*

1) Nam hoc significare nostro loco *ἴσα καὶ ἄνισα* (idem fere quod *ἄρτια καὶ περιττά*) recte perspexit Hayduck. Alibi *εἰς ἄνισα τέμνειν* est in partes inaequales dividere cf. Arist. Eth. Nic. 1132^{a} 25.

διαιρεῖται, κἂν ᾖ ἐκ τριῶν ἀτόμων καὶ ὅλως περιττῶν, ἔσται διαιρετός ἡ ἄτομος 'Si quaelibet linea, etiamsi ex imparibus individuis constet, et in pares et in impares partes (aequales) dividi potest, necessario sequitur, ut individuae dividi possint'. Haec optime cohaerent. Hayduck vero erravit sic textum constituendo: *ἔτι εἰ ἅπασα γραμμὴ παρὰ τὴν ἄτομον καὶ ἴσα καὶ ἄνισα διαιρεῖται, ⟨εἰ μὲν ἄνισα διαιρεῖται⟩ καὶ μή ἐστιν ἐκ τριῶν καὶ ὅλως περιττῶν κ. τ. λ.* Qua emendatione auctorem sic facit ratiocinantem: 'in impares partes linea tum tantum dividi potest, si constat ex impari numero individuarum' etc. At statuas, quaeso, lineam aliquam compositam esse e. g. ex viginti atomis (*εἰ μή ἐστιν ἐκ περιττῶν*), facillime poteris dividere in quinque (*ἄνισα*) partes aequales, quarum unaquaeque continebit quattuor individuas.

In sequentibus pro *ὅσα* recte Hayduck proposuisse videtur *ὁσαοῦν*, sed hoc tenendum est in verbis *τὴν δὲ δίχα διαιρουμένην καὶ ὁσαοῦν δυνατὸν τέμνειν*, ad *τέμνειν* rursus *δίχα* cogitatione subaudiendum esse. Scilicet linea ex pari numero individuarum composita e. g. ex quattuordecim, primum in septenas dividitur, e septenis ita tantummodo dividi potest, ut necessarium sit individuam dividi ($14, 7, 3^1/_2$).

970^b 3 *ἀναιρεθήσεται ἡ μέση τομὴ τῶν ἀτόμων.* In his *ἀναιρεθήσεται* plane contrarium est eis, quae sententia requirit. Scribendum, ni fallor, *αὖ εὑρεθήσεται.* Z^a habet *ἀνερεθήσεται.*

970^b 6 *οὐδ' ὁμοίως τοῖς χρόνοις τμηθήσονται οὐκ ἔσονται ἄτομοι γραμμαί.* Pro *οὐδ'* scribendum videtur *εἰ δ'*, ut recte sententia procedat. Nam quod Hayduck proponit, ut retento *οὐδ'* sequens *οὐκ* mutetur in *εἰ*, id, ut alia omittam, ideo minus commendatur, quod post *εἰ* requiritur *εἰσίν*, non *ἔσονται.* Verba *οὐδ'* et *εἰ δ'* saepe a librariis confunduntur.

970^b 14 sqq. *ἔτι οὐκ ἐν ἁπάσῃ γραμμῇ στιγμὴ ἔσται. ἐν μὲν γὰρ τῇ ἀτόμῳ οὐκ ἔστιν. εἰ μὲν γὰρ μία μόνη ὑπάρξει γραμμή, εἶτα στιγμή. εἰ δὲ πλείους, διαιρετὴ ἡ γραμμή.* Aut fallor aut argumenti vis haec est: in individua linea non inerit punctum. Nam aut unum aut plura inesse necesse est. Iam si unum tantummodo inest, linea non erit linea, sed punctum; sin plura, dividi potest (i. e. non erit individua). Qua loci sententia constituta facile verba graeca in ordinem redigentur lenibus mutationibus: *εἰ μὲν γὰρ μία μόνη ἐνυπάρξει, γραμμὴ ἔσται στιγμή κ. τ. λ.*

970^b 31 *ἔτι ὁμοίως μένει ἐπίπεδον καὶ σῶμά ἐστιν ἄτομον.* Sententiam recte intellexit et exposuit Hayduck. Sed dubito, num *μήκει*, quod pro *μένει* restituendum censet, satis aptum sit. Quamquam enim eandem paene vim habent vocabula *μῆκος* et *γραμμή*, tamen non plane congruunt. Accedit, quod et in antecedentibus et in proxime sequentibus scriptor constanter utitur *γραμμῆς* vocabulo. Quare *μῆκος* ab hoc loco alienum puto. Duae sunt praeterea viae, quibus sententiae succurrere possis: unam si scribas *μὲν καὶ* 'simili ratione (sc. atque individua linea) etiam planum et corpus individua erunt'; alteram, si statuas *ὁμοιοτελεύτῳ* quaedam excidisse: *ὁμοίως μέν, εἰ* ⟨*γραμμή, καὶ ἐπίπεδον, καὶ εἰ*⟩ *ἐπίπεδον, καὶ σῶμα ἔσται* (sic recte pro *ἐστιν* Hayduck) *ἄτομον.*

971^a 24 *ἐν δὲ τῇ γραμμῇ καὶ στιγμαὶ ἐνυπάρχουσιν, οὐδ' ἂν αἱ στιγμαὶ πλείω κατέχοιεν τόπον.* Ut grammaticae (nam *οὐδ'* non habet, quo referatur) non minus quam sententiae satisfiat, scribendum sine dubio *εἰ* pro *ἐν*.

971^a 29 *εἰ γάρ τι ἐστιν ἢ θάτερον μή ἐστιν.* Haec quomodo explicari possint non video. Cum vero in praestantissimo cod. *N* pro *τι* exaratum sit *τις*, pro *τι* aut *δὶς* aut *δύ'* scribendum videtur, *θάτερον* autem pro prae-

dicato accipiendum: 'si totum bis est vel non simul alterum complectitur'.

971[b] 1 pro *κατὰ ταὐτὰ* vel *κατὰ ταῦτα* — nam variant codd. — sententia necessario requirit *καθ' ἑαυτά*.

971[b] 4 sqq. *ὥστε τὸν αὐτὸν ἐφέξει τόπον τοῦ K, καὶ ἁπτόμεναι στιγμαὶ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ ἀλλήλαις.* Ut breviter dicam quid sentiam, videtur mihi librarius aberrans a simili ad similem litterarum complexum brevi insequentem quaedam omisisse. Recte enim progreditur argumentatio, si talem eam fuisse statuas: *ὥστε τὸν αὐτὸν ἐφέξει τόπον* <*τῷ K· ἔσονται οὖν καὶ αἱ*> *τοῦ K ἁπτόμεναι στιγμαὶ — ἀλλήλαις.* Huic emendandi rationi codicum lectio aliquo modo succurrit; nam genetivus *τοῦ K*, quem praebent codd., non quadrat ad verba antecedentia *τὸν αὐτὸν*, quae dativum flagitant. Inde augetur suspicio, a genuino *τῷ K* aberrasse librarium ad sequens *τοῦ K.* Possis etiam aliter loco subvenire scribendo *τόπον·* <*αἱ οὖν*> *τοῦ K ἁπτόμεναι κ. τ. λ.* Sed minus hoc mihi veri simile videtur.

971[b] 15 *ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ εἰ μὴ δι'* (*δὲ N*) *ἀλλήλων, ἀλλ' ὁπωσοῦν ἥψατο γραμμῆς.* Frustra, opinor, haec verba, ut extant in codd., explicare studebis. At optime cum antecedentibus cohaerent, si ita ea refingas: *καὶ εἰ μὴ δύ' ἀλλήλων, ἀλλ' ὁποσαιοῦν ἥψαντο γραμμαί.* In proxime enim antecedentibus auctor disseruit de duarum linearum contactu, quem pluribus punctis fieri demonstravit; iam commode addit, plane idem accidere necesse esse, si non duo tantum, sed plures lineae inter se contingant. Monendum est, quod Bekker non adnotavit, cod. Z[a] habere *ὁποσοῦν* et *γραμμή.*

971[b] 19 *εἰ δὲ μὴ ἅπτεσθαι, οὐδ' εἶναι τὴν γραμμὴν στιγμήν· οὐδὲ γὰρ ἅπτεσθαι ἀναγκαῖον.* In his recte Hayduck pro *στιγμήν* reposuit *στιγμῶν*; sed praepropere, ni fallor, *οὐδὲ γὰρ* mutari iubet in *οὕτω γάρ.* Nam ferri

potest *οὐδὲ γάρ* 'si linea ex punctis constaret, necessario a contactu excluderetur (quod tamen fieri nequit)'.

972^a 1 sqq. *ἔτι εἰ ἄτοπον στιγμὴ ἐπὶ στιγμῆς* (*ἐπιστήμης* N W^a), *ἵν' ἡ γραμμὴ καὶ ἐπὶ στιγμῇ, ἐπεὶ ἡ γραμμὴ ἐπίπεδον, ἀδύνατον τὰ εἰρημένα εἶναι. εἴτε γὰρ ἐφεξῆς αἱ στιγμαί εἰσι, τμηθήσεται ἡ γραμμὴ κατ' οὐδετέραν τῶν στιγμῶν, ἀλλ' ἀνὰ μέσον· εἴθ' ἅπτονται, γραμμὴ ἔσται τῆς μιᾶς στιγμῆς χώρα. τοῦτο δ' ἀδύνατον.* Misere perturbata sunt haec verba; nec tamen probabilem medelam respuunt, si modo diligenter ad sententiae vim attendas. In hunc enim modum constituendus videtur locus: *ἔτι εἰ ἄτοπον στιγμὴν ἐπὶ στιγμῆς εἶναι, ἢ γραμμὴν καὶ ἐπὶ στιγμῆς, ἐπὶ δὲ γραμμῆς ἐπίπεδον κ. τ. λ.* Argumentatio autem haec est: si fieri nequit ut puncto iuxta positum punctum adiungatur, quatenus ne linea quidem puncto iuxta posita adiungi potest neque planum lineae, nullo modo linea ex punctis constare potest. Aut enim puncta ita ordinata sunt, ut deinceps sequantur: tunc necessario linea, si dividitur, non secundum punctum, sed inter duo puncta dividitur (*ἀνὰ μέσον*); aut attingunt inter se, tunc accidet, ut linea in unius puncti locum contrahatur secundum ea quae antea 971^a 28 demonstrata sunt. Ibi enim explanatum erat, si puncta inter se contingerent, *τὸ ὅλον ὅλου ἅπτεσθαι* necessarium esse, hoc autem aliter fieri non posse quam si in uno eodemque loco essent. Si igitur linea ex punctis inter se tangentibus constat, necessario tota linea in unum punctum coit.

972^a 24 sqq. *εἰ δὲ τὸ πέρας ἅπτεται, οὔτε πέρας ἢ αὐτοῦ ἢ τῶν ἐκείνου τινός. Ἡ δὲ στιγμή, ἢ πέρας γραμμῆς, ἅπτεται. ἡ μὲν οὖν γραμμῆς* (*ἡ μὲν οὖν γραμμὴ* N) *ἔσται στιγμὴ* (*στιγμῆς* N) *μείζων, ἡ δὲ στιγμὴ ἐκ στιγμῶν· τῶν γὰρ ἁπτομένων οὐδὲν ἀνὰ μέσον.* Haec, ut apta efficiatur sententia, sic emendanda videntur: *εἰ δὲ τὸ πέρας*

ἅπτεται οὗ τὸ πέρας ἢ αὐτοῦ ἢ τῶν ἐκείνου τινός, ἡ δὲ στιγμή, ᾗ πέρας γραμμῆς, ἅπτεται, ἡ μὲν οὖν <*γραμμὴ*> *γραμμῆς ἔσται στιγμῇ μείζων, ἡ δὲ στιγμὴ ἐκ στιγμῶν.* In quibus apodosis initium capit ab *ἡ μὲν οὖν* 'si terminus id, cuius terminus est, aut ipsum aut aliquam eius partem tangit, contactus autem efficitur puncto, quippe quo linea terminetur, sequitur non solum, ut linea sit lineâ uno puncto maior, verum etiam ut punctum compositum sit ex punctis'. Quatenus enim terminus diversus est ab eo, cuius terminus est (cf. 970^{b} 12 *τὸ γὰρ πέρας ἄλλο καὶ οὗ πέρας.* Similiter Arist. Phys. 231^{a} 29) sequitur, ut linea sit lineâ uno puncto (sc. puncto terminante) maior; quatenus vero punctum, quod alterum contingit, cum eo in unum coit (ut antea demonstratum) punctum (terminans) ex pluribus punctis constare necesse erit.

972^{a} 29 sq. *ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ στερεὸν ἐξ ἐπιπέδων καὶ γραμμῶν.* Pro *καὶ γραμμῶν* nonnulli libri habent *ἐκ γραμμῶν.* Hae variae lectiones non minus quam ipsa sententia clamant scribendum esse: *ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ στερεὸν ἐξ ἐπιπέδων* <*καὶ τὸ ἐπίπεδον*> *ἐκ γραμμῶν.* Patet verba, quae sententia flagitat, ὁμοιοτελεύτῳ intercidisse.

972^{a} 30 sqq. *οὐκ ἀληθὲς δὲ κατὰ στιγμὴν εἰπεῖν, οὐδ' ὅτι ἐλάχιστον τῶν ἐκ γραμμῆς εἰς τὸ ἐλάχιστον τῶν ἐνυπαρχόντων εἴρηται. Τὸ δὲ ἐλάχιστον, ὧν ἐστὶν ἐλάχιστον, καὶ ἔλαττόν ἐστιν. ἐν δὲ τῇ γραμμῇ οὐδὲν ἄλλο ἢ στιγμαὶ καὶ γραμμαὶ ἐνυπάρχουσιν. ἡ δὲ γραμμὴ τῆς στιγμῆς οὐκ ἔστι μείζων· οὐδὲ γὰρ αὖ τὸ ἐπίπεδον τῆς γραμμῆς. ὥστ' οὐκ ἔσται στιγμὴ τὸ ἐν γραμμῇ ἐλάχιστον.* Haec ita puto in ordinem cogenda esse, ut ab *εἰς τὸ ἐλάχιστον* novum enuntiatum incipiat, quod usque ad extrema illa *τὸ ἐν γρ. ἐλάχιστον* pertinet, ita ut haud insolita apud Aristotelem anacoluthia (cf. Ind. Arist. 873^{a} 31 sqq.), quam noster etiam alio loco habet 971^{b} 30, apodosis incipiat

a particula *ὥστε*. Hoc si probatur pro absurdo illo *εἰς* scribendum *εἰ γάρ* et pro punctis ubique commata ponenda. Praeterea pro *κατὰ στιγμὴν* restituendum esse *κατὰ στιγμῆς* et pro *ἐκ γραμμῆς* scribendum *ἐν γραμμῇ* recte iam vidit Hayduck. Sententia autem, ut fieri solet post protasin per multa membra continuatam paullulum inflexa est. Nam si omnia stricto ordine absolverentur, in apodosi haec expectaremus: 'erraverunt, qui hoc statuerunt'. Pro his auctor ponit veritatem ipsam, quae cum illorum errore pugnat.

972[b] 18 sqq. *ἔτι εἰς* (l. *εἰ* cum Z^a) *ὃ ἐλάχιστόν τι τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ, μήτε τῆς οἰκίας συμβαλλομένης πρὸς αὐτὸ λέγεται κ. τ. λ.* Ante *μήτε*, quod in omnibus codd. invenitur (vix igitur ex *μὴ* ortum esse cum Hayduckio credas), desiderari alterum membrum huic respondens et grammatica clamat et sententia. Nam, ut etiam sequentia docent (*οὐδὲ γὰρ τὸ ἐν γραμμῇ ἐλάχιστον πρὸς γραμμὴν συγκρινόμενον ἔσται*) hoc loco primum dicendum erat de minimo, quod in domo inest, quatenus cum domo ipsa comparari non possit, non vice versa de domo, quatenus cum minimo conferri non possit. Ad illustrandum vero discrimen, quod inter haec duo (inter minimum, quod est in domo et domum ipsam) intercedit, ad prius illud bene addi poterat alterum. Itaque nullus dubito, quin scribendum sit *ἔτι εἰ ὃ ἐλάχιστόν τι* (fort. *ἐστι*) *τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ, μήτε* ⟨*πρὸς τὴν οἰκίαν συμβάλλεται μήτε*⟩ *τῆς οἰκίας συμβαλλομένης πρὸς αὐτὸ λέγεται*. Excidit igitur *ὁμοιοτελεύτῳ*, ut saepissime, membrum orationis.

972[b] 20 sq. *ὥστε οὐχ ἁρμόσει τὸ ἐλάχιστον, ἐπεὶ τὸ μὴ ὂν ἐν τῇ οἰκίᾳ μή ἐστι τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐλάχιστον κ. τ. λ.* Orationi turbatae statim lux affulgebit, si perspexeris errore pervulgato pro *ἐπεὶ* scribendum esse *ἔτι εἰ*, quo etiam grammatica ratio ducit, cum illud *μή ἐστι* post

ἐπεὶ locum non habeat. His restitutis omnia facile in ordinem coeunt. Quae proxime antecedunt verba ὥστε οὐχ ἁρμόσει τὸ ἐλάχιστον ad antecedentia pertinent, quibuscum optime cohaerent.

972^b 29 ἔτι (nam sic cum *W*^a scribendum pro ὅτι) τὸ ἄρθρον διάφορόν πως ἐστίν. Quid pro corrupto vocabulo διάφορον restituendum sit, manifeste docent quae sequuntur ἡ δὲ στιγμὴ καὶ τὸ (fort. ἐστι) ἐν τοῖς ἀκινήτοις. Est autem διὰ φορὰν; διὰ autem praepositio utrum solito sensu hoc loco usurpata sit an idem fere valeat atque κατὰ (cf. Waitz in Anal. post. 73^b 10) non multum interest.

VENTORUM SITUS ET NOMINA.

Hoc parvulum commentariolum edidit nuper tertiis curis in hac editione Teubneriana inter fragmenta Aristotelica (Aristotelis qui ferebantur librorum fragmenta collegit Valentinus Rose Lipsiae. 1886 p. 199—201) Val. Rose, quem plerumque secutus sum. Usus est ille codice Marciano 4, 58 (*K*^a), quem post Bekkerum ipse inspexit.

DE MELISSO XENOPHANE GORGIA.

Textus huius libelli licet miserrime laceratus sit, tamen hodie non est, cur Sylburgio adsentiare dicenti eius emendationem adgredi propemodum esse carcinomati manum admovere. Nondum enim is noverat codicem omnium praestantissimum Lipsiensem, qui plurimis locis exoptatissimam attulit lucem. Quo codice si, ut poterat, usus esset Imm. Bekker, multo emendatiora exhibuisset scriptoris verba. Verum neque ipse codicem contulit, neque in usum suum convertit diligentissimam eius collationem a Chr. D. Beckio propositam in programmate Lipsiensi, quod

prodiit anno 1793 sic inscriptum: 'Varietas lectionis libellorum Aristotelicorum e codice Lipsiensi diligenter enotata'. Placuit potius ei acquiescere in vetere Olearii collatione a Fabricio in bibl. Gr. vol. III p. 248 ed. Harl. publici iuris facta, quae ut veram et expressam codicis imaginem praebeat multum abest. Beckii vero collationem accuratissimam esse et fide dignissimam ipse sum testis, ut qui Lipsiae codicem manibus versarim. Sed ne post Beckium quidem mea in cod. Lips. conferendo collocata opera omni fructu caruit. Nam ut in minutis quibusdam rebus nonnulla paullo accuratius mihi eruisse videor, ita inprimis operam dedi, ut singularum lacunarum amplitudinem diligenter enotarem. Quae res a Beckio non ubivis diligenter tractata plurimum valet ad restituendum textum; nam sine accurata spatiorum illorum notitia plurimis locis plane incerti haesitamus et titubamus. Lipsiensis autem quanta ut in ceteris, ita hac in re auctoritas sit, inde satis apparet, quod in eo nonnullis locis, qui quomodo supplendo emendandi sint, nulla omnino dubitatio esse potest, lacunarum spatia optime ad ea, quae desiderantur, quadrant.

Licet autem maxima sit codicis Lipsiensis praestantia, tamen multis locis ad veritatem non penetrabis, nisi alterius familiae codices a Bekkero collatos asciveris, quos cunctos uno ex fonte fluxisse, diverso illo a Lipsiensi, cum aliis indiciis, tum lacunarum consensu manifestum est. Sunt autem hi:

B^a = Palatinus Vaticanus 162
R^a = Vaticanus 1302
V^a = Urbinas 108.

Maximam autem inter eos auctoritatem habet R^a. Eius variam lectionem in adnotatione critica proposuisse satis esse videbatur; nam ceteri plerumque cum eo conspirant,

ubi vero dissentiunt, deteriora praebent. Huius alterius familiae ut multiplex est usus ad textum constituendum, ita hoc inprimis tenendum est, sicubi plus verborum in iis inveniatur, quam in Lipsiensi, hoc plerumque non ad librariorum licentiam, sed ad genuinam auctoris orationem referendum esse. Invicem igitur cum sibi opitulentur hae duae familiae, critica opera ad hanc normam exigenda est, ut primario duce utamur Lipsiensi, ubi is vel labat vel sententiae minus satisfacit, ceterorum lectiones adsciscamus et examinemus, num quid ex iis utilitatis ad textum restituendum redundet.

Quae cum ita sint, meum esse putavi codicis Lipsiensis lectiones integras et quam potui diligentissime exscriptas proponere lacunarum amplitudine ita significata, ut singulis punctis singularum fere litterarum spatia indicarentur.

Restat, ut paucis de ope a Feliciani interpretatione latina ad emendandum librum nostrum petenda quid sentiam, exponam. Sunt enim, qui eius auctoritati plus fere tribuunt, quam codicum testimoniis. Quos miror in tantum errorem se induci passos esse. Nam si diligentius in Feliciani versionem inquiras, invenies eum in opere suo conficiendo nullo alio praesidio, quam secundae familiae codice usum esse. Hoc certissimis indiciis evinci potest. Ac primum quidem in iis, quae ob ὁμοιοτέλευτον vel aliam ob causam deteriores omisisse ex Lipsiensi patet — sunt autem satis multa — semper Felicianus cum iis conspirat. Nec minus in singulis lectionibus plerumque cum iis facit, etiam iis locis, ubi, quae scripta extant, plane absurda sunt, cum a Lipsiensi genuina et vera lectio exhibeatur. Unum instar omnium adscribam locum; nolo enim ex schedis meis, quam ibi congessi exemplorum farraginem, inutili opera expromere. 978^a 23 sq. $B^a V^a$

haec praebent: μέσον δ' ἔχει, σφαιροειδὲς ὂν ἐκ τοῦ μέσου ὁμοίως πυρὸς τὰ ἔσχατα. Ad haec Feliciani versio sic accommodata est: 'habet autem medium, cum globosum sit, a medio vero extrema ignis circumeunt'. Iam conferas cum his ipsius auctoris verba, qualia proponuntur in Lipsiensi: μέσον δὲ ἔχει, σφαιροειδὲς ὄν. τοῦτο γάρ ἐστι σφαιροειδές, ὃ μὲν ἐκ τοῦ μέσου ὁμοίως πρὸς τὰ ἔσχατα.

Porro quam incertis fundamentis insistant, qui ad hanc versionem textum emendandum censent, inde intellegitur, quod Felicianus haud pauca plane omisit, nulla alia causa, ni fallor, ductus, quam quod, quid sibi vellent, perspicere non poterat. Ita desunt 974ª 11 haec verba: πᾶν γάρ. 975ª 4 τούτοις τὰ ἐναντία. 975ª 21 ἕτερον γὰρ ἄν τι τοῦτ' ἐκείνου εἴη. 979ª 35 ἃ γὰρ καὶ ἀποδείκνυσιν οὕτω διαλέγεται. Rursus nonnulla, ut mancae sententiae subveniret, proprio Marte tentavit vel potius prorsus ad arbitrium suum constituit, velut illa, quae leguntur 980ᵇ 5 sq. 'qui enim colorem intuitus non est, sed orationem audivit, ignorat colorem et orationem percipit: qui vero e contrario colorem inspexit oratione auditu minime percepta, non colorem, sed orationem ignorat'. Quae qui vel cum iis conferat, quae in codicibus scripta extant, vel cum iis, quae sententia postulat, prorsus ad arbitrium suum interpretem omnia conformasse facile concedet.

Quae si recte exposui, valde cavendum est, ne temere a codicibus ad Feliciani interpretationem confugiamus; qua qui in textu constituendo tanquam fonte primario utuntur, dubium casum sequi malunt quam certam legem similesque sunt iis, qui in fluctuante arena aedificant.

Nec tamen omni utilitate Feliciani interpretatio caret. Nam ut est certissimum, eum secundae familiae codice

usum esse, ita indiciis quibusdam patescit, eum in suo codice nonnulla, quae nostrorum codicum deteriorum scribae iam paullulum oblitterata lectuque difficilia in suis exemplaribus invenerunt, clarius exarata ante oculos habuisse. Quare factum est, ut nonnunquam — sed raro — consentiret cum Lipsiensi, nonnunquam utriusque familiae consensum meliore lectione vinceret. Quo ex genere sunt, quae Felicianus habet 974^b 29; nam ibi legit ἐναντίας, ut est in Lipsiensi, cum deteriores habeant — εν ἄν τις, quod vitium non tam ad litteras ipsas, quam ad pravam earum distractionem referendum esse vides.

975^a 17 legit ἐνίοις, codd. ἐν οἷς. 975^a 27 legit κειμένου ('etiamsi concedatur') cum Lipsiensi pro eo quod praebent deteriores κινουμένου. 976^b 11 recte legit contra omnes codd. ὅλον; in deterioribus est ὅσον, in Lipsiensi excidit. 978^a 24 habet, quod sententia flagitat 'nihil refert' pro codicum lectione οἷον διαφέρει. Recte igitur vel legit vel coniecit οὐδέν pro οἷον. 978^a 25 recte legisse videtur ἄπειρόν ἐστι, cum Lips. praebeat ἄπεστι, ceteri ἁπλοῦν. 978^b 35 ita vertit, ut legisse eum appareat μέγεθος (magnitudine), quod unice verum dudum ipse coniectura inveneram, priusquam Feliciani versionem inspexi. In codicibus est μὴ ὡς. 980^a 1 pro οὐδενί legit, quod sententia postulat οὐδὲν εἰ; ceterum in iis, quae post εἰ sequuntur, non est, cur quidquam Feliciani auctoritati tribuas.

Vides igitur, haec omnia in singularum litterarum ductibus versari atque ita comparata esse, ut ipsi ex codicibus nostris coniectura assequi ea possimus. Ubicunque vero Felicianus longius discedit a librorum testimonio, eum sequi idem est atque in avia aberrare.

Ad hanc, quam adumbravi, normam quomodo textum constituendum censeam partim in Fleckeiseni annal. 1886

p. 728 sqq. (Melissos bei Pseudo-Aristoteles), partim in Mus. rhenan. N. F. XLIII 1888 p. 208 sqq. (Gorgias bei Pseudo-Aristoteles und Sextus Empiricus) exposui. Sed cum ibi graviora tantummodo tetigerim, eam libri partem, quae est de Xenophane, plane omiserim, hic pauca adicere liceat.

974[a] 3 sq. Lipsiensis haec habet: *εἴτε γὰρ ἅπαντα γέγονεν εἴτε μὴ πάντα ἀΐδια ἀμφοτέρως· ἐξ οὐδενὸς γὰρ γενέσθαι ἂν αὐτῶν γινόμενα.* Ceteri pro *ἀΐδια ἀμφοτέρως* habent *δι' ἀμφοτέρων*, reliqua sic exarata praebent: *ἐξ οὐδενὸς γὰρ αὐτῶν ἂν γινόμενα*, omisso *γενέσθαι*. In Mullachii editione locus ita constitutus proponitur: *εἴτε γὰρ ἅπαντα γέγονεν εἴτε μὴ πάντα, δεῖν ἀμφοτέρως ἐξ οὐδενὸς γενέσθαι ἂν αὐτῶν γιγνόμενα.* Haec cur improbanda videantur bene exposuit Bonitz Aristot. Stud. I p. 65. Quae vero ipse ibi tentavit, cum scriberet *εἴτε — ἀδύνατον ἀμφοτέρως* ea nescio an ferri non possint, si quidem non recte dicitur: 'si quid ortum est, non potest ortum esse'; dicendum potius fuit *ἀδύνατα ἂν συμβαίνειν* vel tale quid. Sed hoc a litteris traditis nimium recedit. Itaque rectius fortasse hoc conicias: *εἴτε — πάντα, ἀδιάφορον.* Utrum omnia genita sint, an non omnia, nihil discriminis intercedit; nam sive hoc sive illud statuis, sequitur ut ex nihilo genita sint, quae sunt. cf. Aeschyl. Agam. 1403 *σὺ δ' αἰνεῖν εἴτε με ψέγειν θέλεις ὅμοιον* et Arist. Anal. post. 97[b] 21 *ὁ μεγαλόψυχος ἀδιάφορος εὐτυχῶν καὶ ἀτυχῶν.* Sed puto ferri posse quae Lps. praebet, quamquam non optime dicta esse facile Bonitzio concedes.

Quae sequuntur aperte corrupta sunt. Sententia ipsa suadere videtur, ut hoc scribamus: *ἐξ οὐδενὸς γὰρ γενέσθαι ἂν αὐτὰ ἀνάγκην εἶναι*, quae non nimis recedere a litteris traditis concedes, si accuratius codicum varias lectiones comparaveris. Nolo tamen in re incerta quidquam pro certo affirmare.

974ª 11 sq. *εἰ γὰρ πλέον ἢ δύο εἴη, πέρατ' ἂν εἶναι ταῦτα πρὸς ἄλληλα.* Sic Bekker. Aldina *περατὰ εἶναι,* posteriores *πέρατα εἶναι.* At neque in codicibus inveniuntur neque per se apta sunt haec verba. In Lps. haec scripta extant: *περ. λΐαν εἶναι,* in *R*ª *πέραιαν εἶναι,* in *B*ª *περαιὰν εἶναι,* in *V*ª *περ ἐὰν εἶναι.* Quae si diligenter cum eo comparaveris, quod ipsa sententia postulat, nihil aliud in iis latere tibi persuadebis quam *περαίνειν ἄν.* Nam non recte dicitur duo illa infinita esse ipsa *πέρατα,* sed potius habere *πέρατα πρὸς ἄλληλα,* ut est apud ipsum Melissum frgm. § 3 Mull.: *εἰ γὰρ δύο εἴη, οὐκ ἂν δύναιτο ἄπειρα εἶναι, ἀλλ' ἔχοι ἂν πέρατα πρὸς ἄλληλα.* Pro *πέρατα ἔχειν πρὸς ἄλληλα* autem recte dicitur *περαίνειν πρὸς ἄλληλα,* idque nostro usitatum est cf. 977ᵇ 6 *περαίνειν δὲ πρὸς ἄλληλα, εἰ πλείω εἶεν.* Librariorum autem error inde ortus, quod primum syllaba *ειν* a *περαιν* diremta et cum *ἂν* coniuncta est, ut ex *ειναν* fieret *εἶναι*; inde cetera.

975ᵇ 33 *ἔτι τί κωλύει ποτὲ μὲν ἐξ ἄλλων τὰ σώματα γίγνεσθαι καὶ διαλύεσθαι εἰς σώματα, οὕτω δὴ* (l. *δ' ἢ*) *ἀναλυόμενα καὶ ἴσα γίγνεσθαί τε καὶ ἀπόλλυσθαι πάλιν.* In Fleckeis. annal. l. l. p. 749 totius loci sententiam recte mihi exposuisse ad eamque verba constituisse videor, nisi quod pro *καὶ ἴσα,* quod Lps. praebet, nunc malim cum Kernio scribere *κατ' ἴσα* quam quod ibi proposui *εἰς ἄ.* Nam *κατ' ἴσα,* quod a sermone peripatetico mihi alienum esse videbatur, nunc ab Eudemiorum Ethicorum auctore usurpatum video 1242ᵇ 22 *ἡ δὲ κατ' ἴσα φιλία ἐστὶν ἡ πολιτική.* Ad sententiam hoc nihil facit.

978ª 31 sqq. *οὕτω δὲ καὶ ἄλλην οὖν ἀπόφασιν δέξονται τὸ ἄπειρον, εἰ μὴ τὸ πάλαι λεχθέντι μᾶλλον παρὰ τὸ μὴ ἔχειν ἢ μὴ ἔχειν ἐστὶν ἅπαν.* Sic codices, nisi quod in Lps. pro *λεχθέντι* exaratum est *λεχθὲν τί.* In antecedentibus demonstratum est, si statuatur non-ens esse non

album, inde non sequi ut ens sit album; posse enim eodem iure quo non-ens etiam ens esse non album. Cum autem duo sint *ἀποφάσεων* genera, alterum, quod per negationem *οὐ* formatur (e. g. *οὐ λευκόν*, *οὐ πεπερασμένον*), alterum quod per *α* privativum formatur (e. g. *ἄπειρον*), hoc contendit auctor noster, etiam alterum illud *ἀποφάσεων* genus cum notionibus affirmantibus, velut cum ente coniungi posse. Recte igitur *τὸ ὄν* dici posse *ἄπειρον*. Hanc esse sententiam loci eodemque etiam extrema illa inde ab *εἰ* spectare, totius argumentationis progressus docet. Falsus igitur est in summa re, etiamsi minora quaedam bene correxit, Brandis in Comment. Eleat. p. 81 sic locum constituens: *οὕτω δὲ κατ' ἄλλην οὖν ἀπόφασιν δέξονται τὸ ἄπειρον, εἰ καὶ μὴ τῷ πάλαι λεχθέντι ἔτι μᾶλλον περὶ τὸ ἔχειν* (recte omisso *μὴ* ante *ἔχειν*) *ἢ μὴ ἔχειν ἐστὶν ἅπαν*, quod ita ipse interpretatur: 'sic igitur iam perspicuum est, Deum esse infinitum posse, ne in auxilium quidem vocato antiquissimo illo praecepto: omnia aut habent aliquid aut non habent'. Haec prorsus aliena esse a sententia, non opus est uberius exponere. Sed ne verba quidem ea exprimunt, quae vult Brandis exprimi. Notum enim est apud peripateticos formulam *τὸ πάλαι λεχθέν* non verti posse 'antiquissimum praeceptum', sed ad ea referendam esse, quae paullo ante in eodem libro exposita sunt.

Ne longus sim, locus, ni fallor, sic restituendus: *οὕτω δὲ κατ' ἄλλην οὖν ἀπόφασιν δέξεται τὸ* ⟨*ὂν τὸ*⟩ *ἄπειρον, εἰ κατὰ* (pro *μὴ*) *τὸ πάλαι λεχθέν τι* (cum Lps.) *μᾶλλον παρὰ τὸ ἔχειν ἢ μὴ ἔχειν ἐστὶν ἄπειρον*. In his *τὸ ὂν*, quod sententia necessario requirit, excidit *ὁμοιοτελεύτῳ*; sed fortasse olim superscriptum fuit et irrepsit falso loco in *ἀποδέξεται* vocabulum, ut ex eo fieret *ἀποδέξονται*. Deinde pro eo quod codd. perperam praebent

μή scripsi *κατά*, quod coniungendum est cum insequente *τὸ πάλαι λεχθέν*. Spectant autem haec verba *τὸ πάλαι λεχθέν* ad ea, quae 978[a] 17 sqq. exposita sunt his verbis: *τοῦτ' ἐστὶν ἄπειρον ὃ ἂν μὴ ἔχῃ πέρας δεκτικὸν ὂν πέρατος . . . . ὥστε ἂν μὴ ἔχῃ πέρας μέγεθος ὄν, ἄπειρόν ἐστιν.* Ex his enim patet, *τὸ ἄπειρον* magis de affirmantibus (*παρὰ τὸ ἔχειν*) quam de negantibus (*παρὰ τὸ μὴ ἔχειν*) praedicari. Postremo pro *ἅπαν* necessario scribendum videtur *ἄπειρον*; neque mirabitur abisse *ἄπειρον* in *ἅπαν*, qui consideraverit, quotiens in parvulo hoc libello vocabulum *ἄπειρον* a librariis corruptum sit. cf. quae exposui in Fleckeiseni annal. 1886 p. 752 et p. 758.

979[b] 12 *εἰ δὴ καὶ οὕτω τις ξυγχωροῖ* (sic Lps., ceteri *ξυγχωρεῖ*). Hic nullo modo ferri potest *δή*; recte igitur Mullach correxit *δέ*; sed etiam recepto *δὲ* non omnis difficultas remota est; manet enim *οὕτω*, non aptum illud ad *ξυγχωροῖ*. Mullach proponit *τοῦτο* pro *οὕτω*; sed hoc minus verisimile. Scribendum potius suspicor *εἰ δ' εἶναι οὕτω κ. τ. λ.*, nam *δειναι* a librariis facile in *δὴ καί* corrumpi potuit.

Restat ut moneam in adnotatione critica me non omnes omnium opiniones commemorasse, sed eas, quae consideratione dignae viderentur.

CONSPECTUS.

	pag.
Prolegomena	III — XXXIII
Περὶ φυτῶν	1
Περὶ θαυμασίων ἀκουσμάτων	47
Μηχανικά	93
Περὶ ἀτόμων γραμμῶν	139
Ἀνέμων θέσεις καὶ προσηγορίαι	159
Περὶ Μελίσσου Ξενοφάνους Γοργίου	163
Index	195

ΠΕΡΙ ΦΥΤΩΝ.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΕΡΜΗΝΕΩΣ ΕΙΣ ΤΟ ΠΕΡΙ ΦΥΤΩΝ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ.

Bekk. 814ᵃ *Τῷ τῆς Ἀριστοτελικῆς ἀειθαλεῖ φιλοσοφίας λειμῶνι πολλαὶ μὲν καὶ ἄλλαι δέλτοι κατὰ τὰ εὐγενῆ παραπεφύκασι τῶν φυτῶν, παμφόρους μὲν οἷς θεωροῦμεν, πολύχοας δὲ καὶ οἷς διαπραττόμεθα προϊέμεναι τοὺς καρπούς. ἦν δὲ πρὸς ταῖς ἄλλαις καὶ ἡ περὶ τῶν φυτῶν ὅσα καὶ φυτὸν εὐφυὲς* 5 *βραχὺ μέν, ἀλλὰ συχναῖς ταῖς χάρισι βρύον καὶ καλλίστοις* 15 *ἐκφορίοις τοὺς τῶν λόγων ἐραστὰς δεξιούμενον, οὐ μόνον λέγω τοὺς ἡμετέρους, τοὺς πάνυ, τοὺς περιφανεῖς τὰ ἐς λόγους καὶ τὴν σοφίαν ἀπαραμίλλους καὶ τὴν σύνεσιν Αὔσονας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκ μοίρας Ἰταλικῆς, καὶ οὐ τούτους μόνον,* 10 *ἀλλὰ καὶ ὅσους τοιούτους οἶδεν ἡ τῶν εὐδαιμόνων Ἀράβων τρέφειν καὶ τῶν Ἰνδῶν. συχνὸν γὰρ ἐνέβαλεν ἵμερον τῶν ἑαυτοῦ συγγραμμάτων τοῖς ὁπουδήποτε φιλοσόφοις ὁ ἐκ Σταγείρων* 20 *ἄκρος φιλόσοφος. ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον φυτὸν οὐκ οἶδ' ὅπως οὐ μόνον αὔανσιν πέπονθε παρ' ἡμῖν, ἀλλοίωσίν τινα* 15 *τάχα περὶ τὸ χεῖρον, οἷα φιλεῖ ὁ χρόνος ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ προθέλυμνον ἐκκοπὴν καὶ εἰς τὸ μὴ ὂν ἀποστροφήν, ὡς οὐδ' ἄν ποτε φυτηκόμον εἶδεν, οὐδ' εἰ προῆλθεν εἰς φῶς. ὑπέστη τὰ ἶσα καὶ Ἰταλὸς μακρὸν χρόνον σὺν ἡμῖν χηρεύων* 25 *τοῦ χρήματος. τοῖς Ἄραψιν ἐγνωρίζετο μόνοις, καὶ μόνοι* 20 *τῶν τούτου καρπῶν ἀφθόνως ἀπήλαυον. ἀλλά τις Κελτὸς μὲν τὸ γένος, ἐς τοσοῦτον δὲ τῆς τῶν Ἰταλῶν σοφίας ἐλάσας ὡς τῶν πρωτείων παραχωρεῖν μηδενί, εἶτα βραχὺ τοῦτο,*

Codex *N*ᵃ (Marcianus 215) cf. Prolegg. ‖ 8 *λέγω*] *λόγω* *N*ᵃ

καίπερ ὂν τοσοῦτον, καθ' ἑαυτὸν οἰηθείς, ἂν μὴ καὶ τὴν
τῶν Ἀράβων μετὰ τὴν τῶν Λατίνων μεταλάβοι γνῶσιν καὶ
τὴν καλλίστην ἕξιν ἀσκήσειεν, ὅλος γίνεται τοῦ ἔργου, καὶ
εἰς πέρας τὴν γνώμην ἀγαγεῖν θέλει καὶ τυχεῖν παντοίως 30
5 τοῦ ἐφετοῦ. στέλλεται λοιπὸν τὴν ἀλλοδαπήν, χρῆται τοῖς
Ἄραψι παιδευταῖς, καὶ τῇ εὐφυΐᾳ συμμετρήσας σπουδὴν
τοσοῦτον εὐμοίρησε παιδείας, φασίν, ὡς δύνασθαι καὶ τὰ
τῶν Ἀράβων εἰς Ἰταλοὺς καὶ τὰ τῶν Ἰταλῶν μεταπορθμεύειν
εἰς Ἄραβας. οὗτος οὖν πρός τισιν ἄλλαις καὶ τὴν περὶ
10 φυτῶν τήνδε βίβλον μεθερμηνεύει, κἀκ τῶν λογικῶν Ἀρα- 35
βικῶν λειμώνων ὅσα καὶ φυτὸν εὐγενὲς εἰς τὰς Ἰταλικὰς
μετακηπεύει φυταλιάς. ἔχαιρε γοῦν Ἰταλὸς ἐπὶ τούτῳ, καὶ 814b
τὰ μεγάλα ἐκόμπαζε· ταῖς Ἀριστοτελικαῖς γὰρ φιλοτιμεῖσθαι
βίβλοις ὑπὲρ πάντας βρενθύεται· καὶ τοσοῦτον ἐνεκαυχᾶτο
15 τῷ χρήματι, Ξέρξης οὐχ ἧττον ἐκεῖνος εἰς ἣν ὑπεσκιάσθη
καὶ ἣν χρυσέαν ἔδειξε πλάτανον. ἦλθον εἰς ἐπιθυμίαν (μα-
κρὸς ἐξότου χρόνος) κἀγὼ τοῦ φυτοῦ· λόγοι γάρ μοι τῶν
τοῦ κόσμου πάντων χρῆμα τὸ τιμιώτατον. ἐπόθουν ἐμφορη- 15
θῆναι τῶν τούτου καρπῶν, τῶν νοημάτων εἰς ἕξιν ἐλθεῖν.
20 ἐψυχαγώγει μοι τὴν ἐπιθυμίαν ἐλπίς, καὶ τὴν ἐλπίδα πάλιν
εὐχὴ διεδέχετο. ἀλλὰ μέχρι πολλοῦ τὰ τῆς ἐπιθυμίας ἀτέ-
λεστα, ἡ ἐλπὶς καὶ μόνον ἐλπίς· τὰ δὲ τῆς εὐχῆς ἐπετείνετο.
τί δ' ἡ τῶν ἀγαθῶν ἁπάντων παντελὴς αἰτία καὶ ὑπερ-
τελὴς καὶ προτέλειος; ἠρεμίαν τῇ ἐπιθυμίᾳ χορηγεῖ, τῇ ἐλ-
25 πίδι πέρας, καὶ τὰ τῆς αἰτήσεως τῇ εὐχῇ. Ἰταλὸς γάρ τις 20
ἔκποθεν ἡμῖν αἰφνιδίως ἀναφανείς, ἱκανῶς ἔχων λογικῆς
παιδείας καὶ γνώσεως, πρόσεισιν ὡς ἡμᾶς, ἀσπάζεται χαριέν-
τως, τὰ φιλικὰ προσλαλεῖ, εἶτα τὴν ποθουμένην βίβλον ἡμῖν
ἐγχειρίζεται. ηὐφράνθην ἐγὼ ὡς ἐφ' ἑρμαίῳ τῷ χρήματι.
30 ἐδεξάμην τὴν βίβλον ἐκθύμως. ὅλος αὐτῆς ἐγενόμην, τὸν
ἐγκείμενον νοῦν ἀνελεξάμην ἐπιμελῶς, καὶ οἷον ὡς ἐν 25

7 εὐμοιρῆσαι Na ‖ 18 τὸ om. Na

ἐσόπτρῳ τῇδε ἐκ πρώτης αὐτῆς βαλβῖδος τὸν Ἀριστοτέλην
ἔγνων καὶ τοὺς Ἀριστοτελικοὺς κατὰ τῶν πάλαι φιλοσο-
φούντων ἀντιλογικοὺς ἐτασμούς. ἀδικεῖν δ' ᾠήθην, μὰ
τοὺς λόγους, τοὺς λόγους αὐτοὺς καὶ τοὺς αὐτῶν ἐραστάς,
καὶ γραφῆναι βασκάνου ψυχῆς ηὐλαβήθην, ἂν μὴ ταύτην 5
ἱκανῶς ἔχων ὑπὸ τῆς ἄνωθεν χάριτος πρὸς τὴν Ἑλλάδα
30 μεθερμηνεύσαιμι γλῶτταν καὶ ταῖς λοιπαῖς Ἀριστοτελικαῖς
δέλτοις δείξαιμι συναρίθμιον. τῷ τοι καὶ σὺν θεῷ τὸ ἔργον
διήνυσα, καὶ εἰς κοινὴν προὐθέμην τὴν βίβλον τοῖς αἱρου-
μένοις ἀπόλαυσιν, πολλὴν εὑρὼν τὴν δυσχέρειαν καὶ τὴν 10
τῶν ὀνομάτων σύγχυσιν διὰ τὰς συχνὰς τῶν μεθερμηνεύ-
σεων μεταβολὰς ἐκ τῆς ἡμετέρας εἰς τὴν τῶν Ἰταλῶν, εἰς
35 τοὺς Ἄραβας ἐκεῖθεν, καὶ πάλιν ἐξ Ἀράβων εἰς Ἰταλούς,
815ᵃ καὶ εἰς ἡμᾶς ἐκ τούτων ἐπ' ἔσχατον. οὐ γὰρ διπρόσωπος,
ὅσον ἐπὶ ταύτῃ τῇ βίβλῳ, ὁ Σταγειρίτης ὤφθη κατὰ τὸν 15
θρυλλούμενον Ἰάνον ἐκεῖνον, ὃν καὶ εἰς χρόνον ἄγει λόγος
ἰσχνός, ἀλλὰ πολύμορφος κατὰ τὸν Πρωτέα τὸν Φάριον.
ἐπεὶ δὲ πᾶσα δέλτος ἐκ μιᾶς πρὸς ἑτέραν μεταφερομένη διά-
λεκτον ἢ κατὰ λέξιν ἢ κατ' ἔννοιαν προχωρεῖ, καὶ ἡ μὲν
5 ὑστέρα τὸ σαφὲς ἔχουσα τοῦ ἀκριβοῦς ἀπολείπεται, ἡ δ' 20
ἑτέρα καὶ προτέρα προσόντος τοῦ ἀκριβοῦς εἰς ἀσάφειαν
καταστρέφεται, ἡμεῖς ὡς ἀσφαλεστέρῳ τούτῳ τῷ μέρει καὶ
ἀδιαβλήτῳ στοιχοῦντες, καθὼς καὶ ἐν ἑτέραις πεποιήκαμεν
δέλτοις, τῆς ἀκριβείας ἐχόμεθα. ἵνα δὲ μὴ φαινοίμεθα καὶ
χώραν τῇ ἀσαφείᾳ διδόντες, ἣν κακίαν παντελῆ τοῖς λόγοις 25
815ᵇ ἐγνώκαμεν, ἐπανερμηνείαις τισὶ καὶ σχολικαῖς παρασημειώσεσιν,
εἴ τι που ἐκ τῆς ἀσαφείας ἄχαρι καὶ ἀτερπές, ἐψυχαγωγή-
σαμεν, κἀκ τῆς σκληρᾶς καὶ τραχείας τοὺς λογικοὺς ὁδίτας
εἰς τὴν λείαν τε καὶ πλατεῖαν ἐχειραγωγήσαμεν, καὶ τῷ ὑπὲρ
ἡμᾶς τὴν εὐχαριστίαν καὶ τήν, ὡς εἰκός, ἀνθομολόγησιν 30
5 ἀπενείμαμεν. τοῦτο γὰρ ἀφ' ἡμῶν ἀπαιτεῖ τῶν ὑπὸ χεῖρα

2 ἀνέγνων Nᵃ ‖ 22 καὶ ἀδιαβλήτῳ τούτῳ τῷ μέρει Nᵃ

ὁ μόνος σοφὸς καὶ δυνατὸς θεὸς κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον.
τίνος γὰρ ἄλλου δεῖται παρ' ἡμῶν, ὃς διά τινος τῶν προ-
φητῶν περὶ ἑαυτοῦ λέγει „τὸν οὐρανὸν πληρῶ καὶ τὴν γῆν“,
καὶ οὗ ἡ οἰκουμένη καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς, κατὰ τὸν Δαβίδ,
5 καὶ μεθ' οὗ πᾶς ἀγρὸς παντοίοις ὡραϊσμένος φυτοῖς;

Ἡ ζωὴ ἐν τοῖς ζῴοις καὶ ἐν τοῖς φυτοῖς εὑρέθη. ἀλλ' 815ᵃ
ἐν μὲν τοῖς ζῴοις φανερὰ καὶ πρόδηλος, ἐν τοῖς φυτοῖς δὲ
κεκρυμμένη καὶ οὐκ ἐμφανής. εἰς τὴν ταύτης γοῦν βεβαίω-
σιν πολλὴν ἀνάγκη ἐστὶ ζήτησιν προηγήσασθαι. συνίσταται
10 γὰρ πότερον ἔχουσιν ἢ οὐχὶ τὰ φυτὰ ψυχὴν καὶ δύναμιν
ἐπιθυμίας ὀδύνης τε καὶ ἡδονῆς καὶ διακρίσεως. Ἀναξαγό- 15
ρας μὲν οὖν καὶ Ἐμπεδοκλῆς ἐπιθυμίᾳ ταῦτα κινεῖσθαι
λέγουσιν, αἰσθάνεσθαί τε καὶ λυπεῖσθαι καὶ ἥδεσθαι δια-
βεβαιοῦνται. ὧν ὁ μὲν Ἀναξαγόρας καὶ ζῷα εἶναι καὶ ἥδε-
15 σθαι καὶ λυπεῖσθαι εἶπε, τῇ τε ἀπορροῇ τῶν φύλλων καὶ
τῇ αὐξήσει τοῦτο ἐκλαμβάνων, ὁ δὲ Ἐμπεδοκλῆς γένος ἐν 20
τούτοις κεκραμένον εἶναι ἐδόξασεν. ὡσαύτως καὶ ὁ Πλάτων
ἐπιθυμεῖν μόνον αὐτὰ διὰ τὴν σφοδρὰν τῆς θρεπτικῆς δυ-
νάμεως ἀνάγκην ἔφησεν. ὃ ἐὰν συσταίη, ἥδεσθαι ὄντως
20 αὐτὰ καὶ λυπεῖσθαι αἰσθάνεσθαί τε σύμφωνον ἔσται. ἂν δὲ
συσταίη τοῦτο, τῷ ἐπιθυμεῖν, εἰ καὶ ἀεὶ τῷ ὕπνῳ ἀνακτῶν- 25
ται καὶ ἐγείρονται ταῖς ἐγρηγόρσεσι, σύμφωνον ἔσται. ὡσ-
αύτως καὶ ἐὰν ζητήσωμεν εἰ πνοὴν καὶ γένος ἐκ συγκρά-
σεως ἔχουσιν ἢ τὸ ἐναντίον, πολλὴν ἂν τὴν περὶ τούτου
25 ἀμφιβολίαν καὶ μακρὰν ποιήσωμεν τὴν ζήτησιν. τὸ δὲ τὰ
τοιαῦτα παραλιμπάνειν καὶ μὴ εὐαναλώτοις περὶ τὰ καθ' 30
ἕκαστον ἐρεύναις ἐνδιατρίβειν πρέπον ἐστίν. τινὲς δὲ ἔχειν

16 γάνος N^a ‖ 20 ἂν — 21 ὕπνῳ corrupta videntur: 'id quoque constare desiderem' Alfredus, ἂν δὲ συστῇ τοῦτο, καὶ τὸ ἐπιθυμεῖν· εἴ γε τῷ ὕπνῳ Sylburg ‖ 22 ἔσται om. N^a ‖ 25 ποιήσομεν N^a

ψυχὰς τὰ φυτὰ εἶπον, ὅτι γεννᾶσθαι τρέφεσθαι καὶ αὐξάνεσθαι, νεάζειν καὶ χλοάζειν γήρᾳ τε διαλύεσθαι τεθεωρήκασιν, ἐπείπερ οὐδὲν ἄψυχον ταῦτα μετὰ τῶν φυτῶν ἔχει
35 κοινά. διότι δὲ ἔχουσι ταῦτα τὰ φυτά, καὶ τὸ ἐπιθυμίᾳ
815b ὡσαύτως κατέχεσθαι ἐπίστευον. ἀλλὰ πρῶτον τοῖς φανεροῖς, 5
εἶτα καὶ τοῖς κεκρυμμένοις ἀκολουθήσωμεν. λέγομεν τοίνυν ὡς ἐὰν εἴ τι τρέφεται, ἤδη καὶ ἐπιθυμεῖ, καὶ ἡδύνεται μὲν τῷ κόρῳ, λυπεῖται δὲ ὅτε πεινᾷ· καὶ οὐκ ἐμπίπτουσιν αὗται αἳ διαθέσεις εἰ μὴ μετὰ αἰσθήσεως. τούτου ἄρα θαυμάσιος
15 μέν, οὐ μὴν φαῦλος πλανᾶται σκοπός, ὃς καὶ τὰ φυτὰ 10
αἰσθάνεσθαι καὶ ἐπιθυμεῖν ἐδόξασεν. ὁ δὲ Ἀναξαγόρας καὶ ὁ Δημόκριτος καὶ ὁ Ἐμπεδοκλῆς καὶ νοῦν καὶ γνῶσιν εἶπον ἔχειν τὰ φυτά. ἡμεῖς δὲ τὰ τοιαῦτα ὡς φαῦλα ἀποτρεπόμενοι τῷ ὑγιεῖ ἐνστῶμεν λόγῳ. λέγομεν οὖν ὅτι τὰ φυτὰ
20 οὔτε ἐπιθυμίαν οὔτε αἴσθησιν ἔχουσιν. ἡ γὰρ ἐπιθυμία 15
οὐκ ἔστιν εἰ μὴ ἐξ αἰσθήσεως, καὶ τὸ τοῦ ἡμετέρου δὲ θελήματος τέλος πρὸς τὴν αἴσθησιν ἀποστρέφεται. οὐχ εὑρίσκομεν γοῦν ἐν τοῖς τοιούτοις αἴσθησιν οὔτε μέλος αἰσθανόμενον, οὔτε ὁμοιότητα αὐτοῦ, οὔτε εἶδος διωρισμένον,
25 οὔτε τι ἀκόλουθον τούτῳ, οὔτε τοπικὴν κίνησιν, οὔτε ὁδὸν 20
πρός τι αἰσθητόν, οὔτε σημεῖόν τι δι' οὗ ἂν κρίνωμεν ταῦτα αἴσθησιν ἔχειν, καθὼς σημεῖα δι' ὧν ἐπιστάμεθα ταῦτα καὶ τρέφεσθαι καὶ αὐξάνεσθαι εὑρίσκομεν. οὐδὲ συνίσταται παρ' ἡμῶν τοῦτο εἰ μὴ διότι τὸ θρεπτικὸν καὶ αὐξητικὸν νοοῦμεν μέρη εἶναι τῆς ψυχῆς. ὁπόταν γοῦν τὸ 25
30 τοιοῦτον φυτὸν εὑρίσκωμέν τι μέρος ψυχῆς τοιαύτης ἐν ἑαυτῷ ἔχον, ἐξ ἀνάγκης νοοῦμεν καὶ ψυχὴν ἔχειν αὐτό· ὅτε δὲ στερεῖται αἰσθήσεως, τότε αἰσθητικὸν αὐτὸ μὴ εἶναι μὴ ἐγχωρεῖν οὐ δεῖ· ἡ γὰρ αἴσθησις αἰτία ἐστὶν ἐλλάμψεως ζωῆς.

13 ἔχειν τὰ φυτὰ εἶπον Na ‖ 18 οὖν Na ‖ τοῖς τοιούτοις] τούτοις Na ‖ 20 τοπικὴν om. Na ‖ 21 διακρίνωμεν Na ‖ 23 αὐξάνειν Na ‖ 28 τότε — 29 οὐ δεῖ corrupta videntur cf. Bonitz ind. Arist. 215b 44

τὸ δὲ θρεπτικὸν αἰτία ἐστὶν αὐξήσεως πράγματός τινος ζῶντος. αὗται δὲ αἱ διαφοραὶ προβαίνουσιν ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, 35 *ὅτι δυσχερὲς ἐν ταὐτῷ μεταξὺ ζωῆς καὶ τῆς στερήσεως αὐτῆς μέσον τι καταλαβεῖν. εἴποι δέ τις ἂν ὡς ἐπεὶ τὸ φυτὸν* 816ᵃ
5 *ζῶν ἐστίν, ἤδη τοῦτο καὶ ζῷον εἴποιμεν ἄν. οὐδαμῶς. καὶ γὰρ δυσνόητόν ἐστι τὴν διοίκησιν τοῦ φυτοῦ ἀποδιδόναι τῇ διοικήσει τῆς ψυχῆς τοῦ ζῴου. τὸ γὰρ τὰ φυτὰ τοῦ ζῆν ἀποφάσκον οὕτως, τοῦτο ἐστὶν ὅτι οὐκ αἰσθάνονται. καὶ γὰρ* 5 *εἰσι καί τινα ζῷα γνώσεως ἐστερημένα. ἐπεὶ δὲ ἡ φύσις τὴν*
10 *τοῦ ζῴου ζωὴν ἐν τῷ θανάτῳ φθείρουσα, πάλιν ἐν τῷ ἰδίῳ γένει ταύτην διὰ γενέσεως συντηρεῖ, πάντῃ ἀσύμφωνόν ἐστιν ἵνα μέσον ἐμψύχου τε καὶ ἀψύχου ἄλλο τι μέσον τιθῶμεν. ἐπιστάμεθα δὲ ὅτι καὶ τὰ κογχύλιά εἰσι ζῷα, γνώ-* 10 *σεως ἐστερημένα, διότι εἰσὶ φυτὰ ἐν ταὐτῷ καὶ ζῷα. μόνη*
15 *ἄρα ἡ αἴσθησίς ἐστιν αἰτία δι᾽ ἣν ταῦτα λέγονται ζῷα. τὰ γὰρ γένη διδόασι τοῖς οἰκείοις εἴδεσιν ὀνόματα καὶ ὁρισμούς, τὰ δὲ εἴδη τοῖς οἰκείοις ἀτόμοις ὀνόματα. δεῖ τε τὸ γένος ἐκ μιᾶς καὶ κοινῆς αἰτίας εἶναι ἐν τοῖς πολλοῖς, καὶ οὐκ* 15 *ἐκ πολλῶν. ὁ λόγος δὲ τῆς αἰτίας, δι᾽ ἣν βεβαιοῦται τὸ*
20 *γένος, οὐ τῷ τυχόντι ἐστὶ γνώριμος. πάλιν εἰσὶ ζῷα ἅπερ στεροῦνται γένους θήλεος, ἕτερα ἅπερ οὐ γεννῶσιν, ἕτερα ἅπερ κίνησιν οὐκ ἔχουσιν· καὶ εἰσὶν ἄλλα διαφόρων χρωμάτων, καὶ εἰσί τινα ἃ ποιοῦσι τόκον ἑαυτοῖς ἀνόμοιον,* 20 *εἰσί τε ἄλλα ἃ αὐξάνουσιν ἐκ τῆς γῆς ἢ ἐκ δένδρων. τίς*
25 *οὖν ἐστὶν ἡ ἀρχὴ ἡ ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ζῴου; τί ἄλλο εἰ μὴ τὸ εὐγενὲς ζῷον, ὃ τὸν οὐρανὸν περιοδεύει, τὸν ἥλιον, τὰ ἄστρα καὶ τοὺς πλάνητας, τὰ ἀπὸ τῆς ἐνειρμένης ἐξωτερικὰ ἀμφιβολίας, ἃ δὴ καὶ ἀπαθῆ εἰσίν; ἡ γὰρ αἴσθησις τῶν* 25 *αἰσθανομένων πάθος. ἰστέον δὲ καὶ ὅτι οὐκ ἔχουσι τὰ φυτὰ*
30 *κίνησιν ἐξ ἑαυτῶν· τῇ γὰρ γῇ εἰσὶ πεπηγότα, ἡ δὲ γῆ ἀκίνητός ἐστι. συλλογισώμεθα τοίνυν πόθεν ἂν ταύτῃ ζωή,*

3 δυσχερὲς] *δυσνόητον* Parisinus ‖ 8 *αἰσθάνεται* N^a ‖ 31 *συλλογισόμεθα* Bussemaker e Parisino, ut videtur ‖ *ζωήν* N^a

ἵνα ποιήσωμεν καὶ αὐτὰ αἰσθητικά. οὐ γὰρ περιέχει ταῦτα
30 ἓν πρᾶγμα κοινόν. λέγομεν δὲ ὅτι τῆς ζωῆς τῶν ζῴων κοινή
ἐστιν αἰτία ἡ αἴσθησις. αὕτη δὲ ποιεῖ διάκρισιν μέσον ζωῆς
καὶ θανάτου. ὁ οὐρανὸς δὲ ἐπεὶ ἔχει διοίκησιν εὐγενεστέραν
καὶ ἀξιολογωτέραν τῆς ἡμετέρας διοικήσεως, ἀπεμακρύνθη 5
τούτων. δεῖ τοίνυν ἵνα τὸ ζῷον τὸ τέλειον καὶ τὸ ἠλαττω-
35 μένον ἔχῃ τι κοινόν· καὶ τοῦτο ἐστὶν ὁ σκοπὸς τῆς ζωῆς.
τῇ ταύτης γοῦν στερήσει δεῖ ἵνα πᾶς τις ἀποχωρῇ τῶν
τοιούτων ὀνομάτων, ὅτι οὐκ ἔστι μέσον. ἡ δὲ ζωή ἐστι
μέσον· τὸ γὰρ ἄψυχον οὐκ ἔχει ψυχὴν οὐδέ τι τῶν μερῶν 10
αὐτῆς. τὸ δὲ φυτὸν οὐκ ἔστιν ἐκ τῶν στερουμένων ψυχῆς,
40 ὅτι ἐν αὐτῷ ἐστί τι μέρος ψυχῆς· ἀλλ᾽ οὐκ ἔστι ζῷον, ὅτι
816ᵇ οὐδὲ αἴσθησις ἐν αὐτῷ. ἐξέρχεται δὲ ἐκ ζωῆς εἰς μὴ ζωὴν
κατὰ βραχύ, ὡς καὶ τὰ καθ᾽ ἕκαστον. δυνάμεθα δὲ καὶ
ἄλλως λέγειν, ὅτι ἔστιν ἔμψυχον τὸ φυτόν, καὶ οὐ λέγομεν 15
ὅτι ἄψυχον. εἰ ἔχει δὲ ψυχήν, οὐ λέγομεν ὅτι καί τινα
5 ἤδη ἔχει αἴσθησιν. πρᾶγμα γὰρ τὸ τρεφόμενον οὐκ ἔστιν
ἄνευ ψυχῆς. πᾶν δὲ ζῷον ἔχει ψυχήν. τὸ δὲ φυτόν ἐστιν
ἀτελὲς πρᾶγμα. πάλιν τὸ ζῷον ἔχει μέλη διωρισμένα, τὸ
φυτὸν ἀδιόριστα. ἔχει δὲ ὕλην οἰκείαν κινήσεως, ἣν ἔχει 20
ἐν ἑαυτῷ. πάλιν δυνάμεθα λέγειν τὰ φυτὰ ψυχὴν ἔχειν,
10 ὅτι ψυχή ἐστιν ἡ ποιοῦσα ἐν αὐτοῖς γεννᾶσθαι τὰς κινήσεις.
ἐπιθυμία δὲ καὶ κίνησις ἡ ἐν τόποις οὐκ ἔστιν εἰ μὴ κατὰ
αἰσθήσεως. πάλιν τὸ ἕλκειν τροφήν ἐστιν ἐξ ἀρχῆς φυσι-
κῆς, καὶ τοῦτ᾽ αὐτό ἐστι τὸ κοινὸν ζῴου καὶ φυτοῦ. οὐκ 25
ἔσται δὲ φροντὶς ἐπὶ τῇ ἑλκύσει τῆς τροφῆς αἰσθήσεως τὸ
15 παράπαν, ὅτι πᾶν τὸ τρεφόμενον χρήζει ἐν τῇ οἰκείᾳ τροφῇ
δύο ποιοτήτων τινῶν, θερμότητός φημι καὶ ψυχρότητος·
καὶ διὰ τοῦτο δεῖται τροφῆς ὑγρᾶς ὁμοίως καὶ ξηρᾶς· ἡ δὲ
θερμότης καὶ ἡ ψυχρότης εὑρίσκεται ἐν βρώμασι ξηροῖς καὶ 30

1 post *αἰσθητικά* signum interrogationis Bussemaker ‖ 4 *ἔχειν* N^a ‖ 13 *δὲ καὶ ἐκ* N^a ‖ 20 *οἰκείαν ἐκ κινήσεως* N^a ‖ 26 *ἐν* N^a ‖ 30 *ἡ* om. N^a

ὑγροῖς. οὐδεμία δὲ τῶν τοιούτων φύσεων χωρίζεται τῆς συμμετόχου αὐτῆς. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ πρώτως ἐγένετο ἡ 20 τροφὴ τῷ τρέφοντι συνεχὴς ἕως καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ὥραν τῆς φθορᾶς· καὶ ὀφείλουσι χρῆσθαι ταύτῃ τὸ ζῷον καὶ τὸ 5 φυτὸν τοιαύτῃ ὁποῖόν ἐστιν ἑκάτερον αὐτῶν.

2 Διερευνήσωμεν οὖν καὶ τοῦτο, ὃ προηγήσατο ἐν τῷ ἡμετέρῳ λόγῳ, περὶ ἐπιθυμίας φυτοῦ καὶ κινήσεως αὐτοῦ καὶ ψυχῆς ἰδίας, καὶ εἴ τι ἀναλύεται ἀπ' αὐτοῦ τοῦ φυτοῦ, ὅσον 25 εἰς πνοήν. Ἀναξαγόρας γὰρ εἶπε ταῦτα ἔχειν καὶ πνοήν. 10 καὶ πῶς, εἴπερ εὑρίσκομεν πολλὰ ζῷα μὴ ἔχοντα πνοήν, καὶ πάλιν εὑρίσκομεν ἀκριβῶς ὅτι τὰ φυτὰ οὔτε ὑπνώττουσιν οὔτε γρηγοροῦσιν. τὸ γὰρ γρηγορεῖν οὐδέν ἐστιν εἰ μὴ ἀπὸ διαθέσεως τῆς αἰσθήσεως, τὸ δὲ ὑπνώττειν οὐδὲν εἰ μὴ ἀσθένεια αὐτῆς· καὶ οὐχ εὑρίσκεταί τι τούτων ἐν πράγματι τρε- 30 15 φομένῳ μὲν πάσαις ὥραις κατὰ διοίκησιν μίαν, ἐν τῇ οἰκείᾳ δὲ φύσει μὴ αἰσθανομένῳ. τὸ γὰρ ζῷον ὅτε τρέφεται, τί συμβαίνει; τὸ ἀναβαίνειν ἀναθυμίασιν ἀπὸ τῆς τροφῆς πρὸς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ὑπνώττειν ἐντεῦθεν πάντως· καὶ 35 ὅταν καταναλωθῇ ἡ ἀναθυμίασις ἡ ἀναβαίνουσα πρὸς τὴν 20 κεφαλήν, τότε γρηγορεῖ. ἔν τισι δὲ τῶν ζῴων ἐστὶν αὕτη ἡ ἀναθυμίασις πολλή, καὶ τέως ὀλίγον ὑπνώττουσιν. ὁ δὲ νυσταγμός ἐστι συνοχὴ τῆς κινήσεως, ἡ δὲ συνοχὴ πάλιν ἠρεμία πράγματος κινουμένου. ὃ δὲ μάλιστα καὶ κυρίως ἐστὶ 40 ζητητέον ἐν ταύτῃ τῇ ἐπιστήμῃ, τοῦτο ἐστὶν ὅπερ εἶπεν ὁ 817a 25 Ἐμπεδοκλῆς, ἤγουν εἰ εὑρίσκεται ἐν τοῖς φυτοῖς γένος θῆλυ καὶ γένος ἄρρεν, καὶ εἰ ἔστιν εἶδος κεκραμένον ἐκ τούτων τῶν δύο γενῶν. λέγομεν τοίνυν ὅτι τὸ ἄρρεν, ὅτε γεννᾷ, εἰς ἄλλο γεννᾷ, καὶ εἰσὶν ἄμφω κεχωρισμένα ἀπ' ἀλλήλων. 5

5 *φυτὸν τῇ τοιαύτῃ* N^a ‖ 6 *διερευνήσομεν* N^a ‖ 10 *ζῷα*] *τῶν ζώων* N^a ‖ 12 *ἀπὸ διαθέσεως τῆς αἰσθήσεως*: 'de *effectu* sensus' Alfredus. Videtur noster legisse 'affectu'. cf. 827a 18 ‖ 14 *τρεφομένων* et 16 *αἰσθανομένων* N^a ‖ 16 *τῶ γὰρ ζώω* N^a ‖ *τί*] *τότε* Sylburg

ἐπεὶ γοῦν εὑρίσκεται ἐν τοῖς φυτοῖς ὅτι ἔχει τὰ φυτὰ γένος ἄρρεν καὶ θῆλυ, καὶ πάντως τὸ μὲν ἄρρεν ἐστὶ τραχύτερον καὶ σκληρότερον καὶ μᾶλλον φρίσσον, τὸ δὲ θῆλυ ἀσθενέστερον καὶ καρποφόρον πλέον, πάλιν ὀφείλομεν ζητεῖν πότε-
10 ρον εὑρίσκονται ταῦτα τὰ δύο γένη κεκραμένα ἅμα ἐν τοῖς 5 φυτοῖς, ὡς εἶπεν Ἐμπεδοκλῆς. ἀλλ' ἐγὼ οὐχ ὑπολαμβάνω τοῦτο τὸ πρᾶγμα οὕτως ἔχειν. τὰ γὰρ κεκραμένα ὀφείλουσιν εἶναι πρῶτον ἁπλᾶ ἐν ἑαυτοῖς, καὶ εἶναι καθ' αὑτὸ μὲν τὸ ἄρρεν καθ' αὑτὸ δὲ τὸ θῆλυ, κἀντεῦθεν κιρνᾶσθαι. ἡ δὲ
15 κρᾶσις οὐκ ἔσται εἰ μὴ διὰ τὴν οἰκείαν γένεσιν. εὑρέθη 10 γοῦν ἐν τοῖς φυτοῖς πρὸ τῆς κράσεως κρᾶσις, ἣ καὶ ὀφείλει εἶναι αἰτία ποιητικὴ καὶ παθητικὴ ἐν μιᾷ ὥρᾳ· ἀλλ' οὐχ εὑρίσκεται ἀρρενότης καὶ θηλύτης ἡνωμέναι ἔν τινι τῶν φυτῶν. εἰ δὲ τοῦτο οὕτως ἦν, τάχα ἂν τὸ φυτὸν ἦν τε-
20 λειότερον τοῦ ζῴου. καὶ πῶς, εἴπερ τὸ ζῷον οὐ δεῖται ἐν 15 τῇ οἰκείᾳ γενέσει πράγματός τινος ἐξωτερικοῦ, τὸ δὲ φυτὸν τοῦτο δεῖται ἐν τοῖς καιροῖς τοῦ ἔτους; δεῖται γὰρ ἡλίου καὶ εὐκρασίας καὶ τοῦ ἀέρος πλέον· καὶ τούτων δεῖται μᾶλλον ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς ἐκφύσεως αὐτοῦ. ἔστι δὲ καί τις ἀρχὴ
25 τῆς μὲν τροφῆς τῶν φυτῶν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ πάλιν ἀρχὴ 20 ἑτέρα τῆς γενέσεως ἀπὸ τοῦ ἡλίου. εἶπε δὲ καὶ Ἀναξαγόρας ὅτι ἡ ὑγρότης τούτων ἐστὶν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ διὰ τοῦτο ἔφη πρὸς Λεχίνεον ὅτι ἡ γῆ μήτηρ μέν ἐστι τῶν φυτῶν, ὁ δὲ ἥλιος πατήρ. ἀλλὰ τὴν κρᾶσιν τοῦ ἄρρενος τῶν φυτῶν
30 καὶ τοῦ θήλεος ὀφείλομεν διατυπώσασθαι οὐχ οὕτως ἀλλ' 25 ἄλλῳ τινὶ τρόπῳ, οἷον ὅτι τὸ σπέρμα τοῦ φυτοῦ ὅμοιόν ἐστιν ἐγκυμονήσει ζῴου, ἥτις ἐστὶ μίξις ἄρρενός τε καὶ θήλεος. καὶ ὥσπερ ἐστὶν ἐν τοῖς ᾠοῖς ὅτε γίνεται νεοσσός, ἔστιν ἐντεῦθεν καὶ ἡ τροφὴ αὐτοῦ μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς ὥρας τῆς συμπληρώσεως καὶ τῆς οἰκείας ἐξόδου, καὶ τότε τὸ θῆλυ 30

11 οὖν Nᵃ ‖ 17 δεῖται τῶν καιρῶν τοῦ ἔτους malebat Sylburg ‖ 18 ἔαρος Nᵃ ‖ τούτου Nᵃ ‖ 23 Λεχίνεον cf. indic.

ἐκτίθησι τὸν νεοσσὸν ἐν μιᾷ ὥρᾳ· οὕτω καὶ τὸ σπέρμα τοῦ 35
φυτοῦ. εἶπε δὲ πάλιν Ἐμπεδοκλῆς ὅτι τὰ φυτά, εἰ καὶ
νεοσσοὺς οὐ γεννῶσι, διότι τὸ γεννώμενον οὐ γεννᾶται εἰ μὴ
ἐκ τῆς φύσεως τοῦ σπέρματος, καὶ ὅτι ὅπερ μένει ἐξ αὐτοῦ
5 ἐν τῇ ἀρχῇ τροφὴ γίνεται τῆς ῥίζης, καὶ τὸ γεννώμενον κινεῖ
αὐτὸ ἑαυτὸ παραυτίκα, ὅμως οὕτως ὀφείλομεν ὑπολαμβά- 40
νειν καὶ ἐν τῇ μίξει τῶν ἀρρένων καὶ τῶν θηλέων φυτῶν, 817b
ὡς ἐπὶ τῶν ζῴων, ὅτι καὶ ἡ μίξις τῶν φυτῶν ἐστὶν ἐν διοι-
κήσει τινί· ἀλλ' ἐν τοῖς ζῴοις, ὅτε μίγνυνται, τὰ γένη
10 μίγνυνται καὶ αἱ δυνάμεις τῶν γενῶν, αἳ ἦσαν πρότερον
κεχωρισμέναι, καὶ προῆλθεν ἐκ τούτων ἀμφοτέρων πρᾶγμά 5
τι ἕν· ὃ δὴ οὐκ ἔστιν ἐν τοῖς φυτοῖς. οὐ γὰρ ὅτε μίγνυνται
τὰ γένη, καὶ αἱ δυνάμεις αὐτῶν μετὰ ταῦτα γίνονται κε-
χωρισμέναι. εἰ γοῦν ἡ φύσις ἔμιξε τὸ ἄρρεν μετὰ τοῦ θή-
15 λεος, καλῶς προέβη, ὅτι οὐχ εὑρίσκομεν ἐνέργειάν τινα ἐν
τοῖς φυτοῖς παρὰ τὴν γένεσιν τῶν καρπῶν. οὐδὲ γάρ ἐστι 10
ζῷον κεχωρισμένον τοῦ θήλεος εἰ μὴ ἐν ὥραις αἷς οὐ συν-
άπτεται. τοῦτο δέ ἐστι διὰ τὰς πολλὰς ἐνεργείας αὐτοῦ καὶ
διὰ τὰς πολλὰς αὐτοῦ ἐπιστήμας. εἰσὶ δὲ οἵτινες τὰ φυτὰ
20 πεπληρωμένα ὑπολαμβάνουσι, καὶ τὴν χάριν τῆς ζωῆς αὐτῶν
εἶναι διὰ τὰς δύο δυνάμεις ἃς ἔχει, ἤγουν διὰ τὴν τροφὴν 15
τὴν ἐπιτηδείαν εἰς τὸ τρέφειν αὐτὰ καὶ διὰ τὴν μακρότητα
τῆς οἰκείας ὑπάρξεως καὶ τοῦ καιροῦ ὁπόταν βλαστάνῃ καὶ
καρποφορῇ ἡ ζωὴ αὐτῶν, καὶ στρέφηται πρὸς αὐτὰ ἡ νεό-
25 της αὐτῶν, καὶ οὐ γίνηται ἐν αὐτοῖς τι περιττόν. οὐ δεῖται
δὲ τὸ φυτὸν ὕπνου διὰ πολλὰς αἰτίας, ὅτι κεῖται τὸ φυτὸν 20
ἐν τῇ γῇ, καὶ δεσμεῖται ὑπ' αὐτῆς, καὶ οὐκ ἔχει κίνησιν
ἐν ἑαυτῷ, οὐδὲ ὅρον διωρισμένον ἐν τοῖς οἰκείοις μέρεσιν
οὔτε αἴσθησιν ἔχει, οὔτε κίνησιν αὐτοπροαίρετον, οὔτε ψυ-
30 χὴν τελείαν· τοῦτο δὲ ἔχει μᾶλλον μέρος μέρους ψυχῆς.

2 δὲ om. N^a ‖ 4 μένει] μὲν εἰ N^a ‖ αὐτῶν N^a ‖ 9 et 12 ὅταν N^a ‖ 23 ἰδίας N^a ‖ 25 γίγνεται Bussemaker e Parisino ‖ 30 μέρος om. N^a

25 καὶ τὸ φυτὸν οὐκ ἐδημιουργήθη εἰ μὴ διὰ τὸ ζῷον, τὸ δὲ ζῷον οὐκ ἐδημιουργήθη διὰ τὸ φυτόν. καὶ πάλιν ἐὰν εἴπῃ τις ὅτι τὸ φυτὸν δεῖται μὲν τροφῆς εὐτελοῦς καὶ μοχθηρᾶς, εἰ καὶ δεῖται δὲ τοιαύτης, ὅμως κατὰ πολὺ σταθηρᾶς καὶ συνεχοῦς καὶ μὴ ῥᾳδίως διαφθειρομένης, κἀντεῦθεν συν- 5
30 ίσταται ἵνα τὸ φυτὸν ἔχῃ τι κρεῖττον παρὰ τὸ ζῷον, καὶ διὰ τοῦτο ἀνάγκη καὶ πράγματα ἄψυχα εἶναι εὐγενέστερα τῶν ἐμψύχων. ἀλλὰ ἔργον ἓν τοῦ ζῴου ἐστὶ κρεῖττον παρὰ πᾶν ἔργον τοῦ φυτοῦ. ἄλλως τε εὑρίσκομεν καὶ ἐν τῷ ζῴῳ πάσας τὰς δυνάμεις τὰς ἐν τῷ φυτῷ, καὶ ἄλλας πολλάς, οὐ 10
35 μὴν καὶ ἔμπαλιν. εἶπε πάλιν ὁ Ἐμπεδοκλῆς ὅτι τὰ φυτὰ ἔχουσι γένεσιν ἐν κόσμῳ ἠλαττωμένῳ καὶ οὐ τελείῳ κατὰ τὴν συμπλήρωσιν αὐτοῦ, ταύτης δὲ συμπληρουμένης αὖ γεννᾶται ζῷον. ἀλλ' οὗτος ὁ λόγος ἀνάρμοστός ἐστι, διότι ὁ κόσμος ὁλοτελής ἐστι καὶ διηνεκής, καὶ οὐκ ἔπαυσε πώποτε 15
40 γεννᾶν ζῷα καὶ φυτὰ καὶ πάντα ἀλλοῖα εἴδη. ἐν ἑκάστῳ
818a δὲ εἴδει τῶν φυτῶν ἔστι θερμότης καὶ ὑγρότης φυσική, ἥτις ὁπόταν ἀναλωθείη, ἀσθενοῦσι τὰ φυτὰ καὶ γηράσκουσι καὶ φθίνουσι καὶ ξηραίνονται. καὶ τινὲς μὲν λέγουσι τοῦτο φθοράν, ἄλλοι δ' οὐχί. 20

Τινὰ τῶν φυτῶν ἔχουσί τι ὑγρὸν ὡς ῥητίνην, ὡς κόμι, 3
5 ὡς σμύρναν, ὡς θυμίαμα καὶ ὡς κόμι Ἀραβικόν. πάλιν τινὰ δένδρα ἔχουσι δεσμοὺς καὶ φλέβας καὶ κοιλίαν καὶ φιτροὺς καὶ φλοιὸν καὶ μυελὸν ἐντός. καὶ τινὰ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστόν εἰσι φλοιός. καὶ τινῶν μὲν ὁ καρπὸς ὑπὸ τὸν 25 φλοιὸν ἤγουν ἐντὸς τοῦ φλοιοῦ καὶ τοῦ φιτροῦ. καὶ τινὰ
10 μὲν μέρη τοῦ δένδρου εἰσὶν ἁπλᾶ, ὡς ὁ χυμὸς ὁ εὑρισκόμενος ἐν αὐτοῖς καὶ οἱ δεσμοὶ καὶ αἱ φλέβες· τινὰ δέ εἰσι σύνθετα ἐκ τούτων, ὡς κλάδοι καὶ λύγοι καὶ φύλλα. ταῦτα δὲ πάντα οὐχ εὑρίσκομεν ἐν πᾶσι τοῖς φυτοῖς. τινὰ γὰρ 30

4 εἰ καὶ] καὶ εἰ malebat Sylburg ‖ 13 αὖ Karsten ad Empedoclem p. 422: οὐ codd.

τῶν φυτῶν ἔχουσι καὶ ταῦτα καὶ ἄλλα μέρη, λύγους, φύλλα, 15
κλάδους, ἄνθη καὶ βλαστοὺς καὶ φλοιὸν τὸν περικυκλοῦντα
τὸν καρπόν. καὶ καθὼς εἰσι καὶ ἐν τοῖς ζῴοις μέλη ὁμοιο-
μερῆ, οὕτω καὶ ἐν τοῖς φυτοῖς. καὶ ἕκαστα τῶν μερῶν τοῦ
5 φυτοῦ σύνθετα εἰσὶν ὅμοια μέλεσι ζῴου· ὁ δὲ φλοιὸς τοῦ
φυτοῦ ὅμοιός ἐστι φυσικῶς δέρματι ζῴου, οἱ δὲ δεσμοὶ 20
πάλιν ὅμοιοι νεύροις ζῴου. ὁμοίως καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ἐν
αὐτῷ. καὶ τινὰ μὲν τῶν μερῶν διαιροῦνταί πως διὰ μερῶν
ἀνομοίων, τινὰ δὲ δι' ὁμοίων, οἷον ὡς ἐπὶ τοῦ πηλοῦ·
10 οὗτος γὰρ ἑνὶ τρόπῳ διαιρεῖται διὰ τῆς γῆς μόνον, καὶ ἀλ-
λοτρόπως διὰ τῶν στοιχείων. ὡσαύτως ὁ πνεύμων καὶ ἡ
σὰρξ διαιροῦνται μὲν πρώτως, καὶ εἰσὶ μέρη τούτων σὰρξ 25
καὶ πνεύμων· ἄλλως δὲ διαιροῦνται καὶ διὰ τῶν στοιχείων.
ὁμοίως καὶ αἱ τῶν φυτῶν ῥίζαι. πλὴν οὐ διαιρεῖται καὶ ἡ
15 χεὶρ εἰς ἄλλην χεῖρα, οὐδὲ ἡ ῥίζα εἰς ἄλλην ῥίζαν, οὐδὲ
τὰ φύλλα εἰς ἄλλα φύλλα. ἐν ταύταις γοῦν ταῖς ῥίζαις καὶ
ἐν αὐτοῖς τοῖς φύλλοις ἐστὶν ἡ σύνθεσις. πάλιν τινὲς μὲν 30
τῶν καρπῶν εἰσὶν ἐκ μερῶν ὀλίγων συγκείμενοι, τινὲς δὲ
ἐκ μερῶν πολλῶν, ὡς ἐπὶ τῶν ἐλαιῶν. αὗται γὰρ ἔχουσι
20 φλοιὸν σάρκα καί τι ὀστρακῶδες καὶ σπέρμα καὶ καρπόν.
τινὰ δὲ ἔχουσι καὶ περικαλύμματα. πάντα δὲ τὰ σπέρματά
εἰσιν ἐκ δύο φλοιῶν. καὶ μέρη μὲν τῶν φυτῶν εἰσὶν ἅπερ 35
εἴπομεν, ἡ δ' ἀκρότης τοῦ παρόντος λόγου ἐστὶ διορίσασθαι
ταῦτα τὰ μέρη τῶν φυτῶν, τὰ περικαλύμματα αὐτῶν καὶ
25 τὰς αὐτῶν διαφοράς· ὅπερ ἐστὶ πάνυ δυσχερές, καὶ ἐξαι-
ρέτως τὸ διορίσασθαι τὴν οὐσίαν αὐτῶν καὶ τὸ χρῶμα καὶ
τὸν καιρὸν τῆς διαμονῆς αὐτῶν καὶ τὰς συνοχὰς τὰς περι- 40
πιπτούσας αὐτοῖς, καὶ ὅτι οὐκ ἔχουσι τὰ φυτὰ ἤθη ψυχῆς, 818ᵇ
οὐδὲ διάθεσιν ἴσην διαθέσει ψυχῆς. ἐὰν γοῦν κατὰ ἀνα-
30 λογίαν θῶμεν τὰ μέρη τῆς ψυχῆς μετὰ τῶν μερῶν τοῦ

6 δέρματι Sylburg: στόματι N^a ‖ 9 δὲ δι'] δι' N^a ‖ 16 γὰρ N^a ‖ 21 τινὰ δὲ] τινά τε N^a

φυτοῦ, μηκυνθήσεται ὁ λόγος, καὶ τυχὸν οὐδὲ δυνηθείημεν διεξελθεῖν ἂν ταῦτα, μεγάλαις διαφοραῖς ἀπαριθμοῦντες τὰ 5 μέρη τῶν φυτῶν. καὶ γὰρ μέρος ἑκάστου πράγματος ἐκ τοῦ ἰδίου γένους ἐστὶ καὶ ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας. καὶ ὅταν γεννηθῇ τι εἶδος φυτοῦ, μένει ἐν τῇ οἰκείᾳ διαθέσει, ἂν μή 5 τινι χρονικῇ ἀσθενείᾳ καὶ βαρείᾳ τῆς οἰκείας ἐκπέσῃ τοιᾶσδε διαθέσεως. τῶν ἀνθέων τοίνυν καὶ τῶν καρπῶν καὶ τῶν 10 φύλλων τῶν ἐν τοῖς φυτοῖς τινὰ μὲν ἐν παντὶ ἔτει εἰσί, τινὰ δὲ οὐχ οὕτως ἔχει οὐδὲ διαμένουσιν, ὡς ὁ φλοιὸς καί τι σῶμα πῖπτον ἀπὸ πράγματος τοῦ ἀπορρίπτοντος τοῦτο διά 10 τινα αἰτίαν. οὐ μένουσι δὲ ταῦτα ἐν τῷ φυτῷ, ὅτι πολλάκις πίπτουσιν ἐξ αὐτοῦ μέρη τινὰ μὴ διωρισμένα, ὡς τρί-15 χες ἐξ ἀνθρώπων καὶ ὄνυχες. πλὴν γεννῶνται τρίχες ἢ ἐν αὐτοῖς τοῖς μέρεσιν ὅθεν ἐξέπεσον, ἢ ἐκτὸς ἐν ἄλλοις. καὶ ἤδη φανερὸν γέγονεν ὅτι τὰ μέρη τοῦ φυτοῦ οὐκ εἰσὶ διω- 15 ρισμένα, εἴτε καὶ μή, ἀλλὰ μόνον ἀδιόριστα. ἡμῖν δὲ αἰσχρόν ἐστι λέγειν πράγματά τινα μεθ' ὧν αὐξάνεται τὸ ζῷον καὶ 20 συμπληροῦται μετ' αὐτῶν, μὴ εἶναι μέρη αὐτοῦ, ἀλλ' εἶναι κατὰ τὰ φύλλα καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα τὰ ἐν τῷ φυτῷ, κἂν καὶ οὐκ ὦσι διωρισμένα τὰ τοιαῦτα μέρη τοῦ ζῴου, κἂν καὶ 20 κατὰ μικρὸν ἐκπίπτωσιν, ὡς τὰ κέρατα τῆς ἐλάφου καὶ 25 κόμαι τινῶν ζῴων καὶ τρίχες ἄλλων, ἃ δὴ κρύπτουσιν ἑαυτὰ κατὰ τὸν χειμερινὸν καιρὸν ἐν ὀπαῖς καὶ ὑπὸ γῆν πίπτουσι, κἂν καὶ τὸ τοιοῦτον πάθος παρόμοιον ἔχωσι τῇ πτώσει τῶν φυτῶν. ὀφείλομεν οὖν εἰπεῖν περὶ τῶν πραγμάτων ὧν πρό- 25 τερον ἱστορήσαμεν, καὶ ἄρξασθαι ἀπαριθμεῖν τὰ ἴδια μέρη 30 τῶν φυτῶν καὶ τὰ κοινὰ καὶ τὰς τούτων διαφοράς. λέγομεν τοίνυν ὡς ἐπὶ τοῖς μέρεσι τῶν φυτῶν ἐστὶ μεγάλη διαφορὰ ἐν τῷ πλήθει καὶ ἐν τῇ ὀλιγότητι, ἐν τῷ μεγέθει καὶ ἐν τῇ σμικρότητι, ἐν τῇ δυνάμει καὶ ἐν τῇ ἀσθενείᾳ. τοῦτο 30

8 τοῖς om. N^a ‖ 16 ante εἴτε καὶ μὴ aliquid intercidisse videtur: 'sive sint partes plantae, sive non' Alfredus ‖ 18 αὐτῶν N^a ‖

δέ ἐστιν ὅτι ὁ χυμὸς ὁ ἐν τοῖς μεγάλοις δένδροις ἐν τισὶ
μέν ἐστιν ὡς γάλα, οἷον ἐπὶ τῆς συκῆς, ἐν τισὶν ὅμοιος 35
ὑγρᾷ πίσσῃ, ὡς ὁ χυμὸς ὁ στάζων ἐκ τῆς ἀμπέλου, ἐν τισὶ
δὲ ἀρχέγονος, ὡς ἐν τῷ ὀριγάνῳ καὶ ἐν φυτῷ τῷ λεγομένῳ
5 ὀπιγαῖς καὶ ἐν ἄλλοις. πάλιν ἔστι φυτὸν τὸ ἔχον μέρη ξηρά,
ἕτερον ὑγρά, καὶ τὰ τοιαῦτα. καὶ ἔστι τὸ ἔχον μέρη δια-
κεκριμένα, οὔτε ὅμοια οὔτε ἴσα. καὶ τινὰ ἔχει μέρη ὅμοια 40
μέν, οὐκ ἴσα δέ· τινὰ ἴσα μέν, οὐχ ὅμοια δέ. καὶ ὅτι οὐδέ
ἐστι τόπος ἐν τούτοις ὡρισμένος. αἱ διαφοραὶ δὲ τῶν φυτῶν 819a
10 ἐν τοῖς οἰκείοις μέρεσι γινώσκονται καλῶς· ὁμοίως δὲ καὶ τὰ
σχήματα αὐτῶν ἐκ τοῦ χρώματος, ἐκ τῆς ἀραιότητος, ἐκ τῆς
πυκνότητος, ἐκ τῆς τραχύτητος, καὶ ἐκ πάντων ἄλλων τῶν
συμβεβηκότων αὐτοῖς ἐν ἰσότητι, ἐν αὐξήσει φυσικῇ, ἐν δια- 5
κρίσει, ἐν μεγέθει, ἐν σμικρότητι. καὶ εἰσὶ μὲν ταῦτα τοιούτου
15 τρόπου, ἔχουσι δὲ καὶ διαφορὰς πολλάς, καθὼς καὶ προείπομεν.

4 Καὶ πάλιν τῶν φυτῶν τινὰ προάγουσι καρπὸν ἐπάνω
τῶν ἰδίων φύλλων, τινὰ δὲ ὑποκάτω τῶν φύλλων. καὶ
τινῶν μὲν ὁ καρπὸς ἀπηώρηται τοῦ ἰδίου φιτροῦ, τινῶν δὲ 10
ἀπὸ τῆς ῥίζης, ὡς τὰ ἐν Αἰγύπτῳ φυτὰ τὰ λεγόμενα μαρ-
20 γαρῖται. τινῶν δὲ οἱ καρποὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν. καὶ τινῶν
οἱ καρποὶ καὶ τὰ φύλλα καὶ οἱ δεσμοὶ ἀδιάκριτοί εἰσι. καὶ
τινῶν τὰ φύλλα πρὸς ἄλληλα ὅμοια, ἄλλων δ' οὔ. καὶ
τινὰ μὲν ἔχουσι κλάδους ἴσους, τινὰ δὲ οὐ τοιούτους. εἰσὶ 15
δὲ καὶ τὰ μέρη ἅπερ ὠνομάσαμεν ἐν πᾶσι τοῖς δένδροις,
25 αὔξησιν πάσχοντα καὶ πρόσθεσιν, ὡς ἡ ῥίζα, οἱ λύγοι, οἱ
φιτροὶ καὶ οἱ κλάδοι· καὶ ταῦτα παρομοιοῦνται μέλεσιν ἀν-
θρώπων τοῖς περιέχουσι πάντα τὰ ἄλλα μέλη. καὶ ἡ μὲν
ῥίζα μεσιτεύει ἔν τε τῷ φυτῷ καὶ ἐν τῇ τροφῇ, καὶ καλοῦ- 20
μεν αὐτὴν οὐ μόνον ῥίζαν ἀλλὰ καὶ αἰτίαν ζωῆς· αὕτη γὰρ
30 ζωὴν τοῖς φυτοῖς προσφέρει. καὶ φιτρὸς μέν ἐστιν ὁ μόνος
γινόμενος ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐστὶν ὅμοιος ἡλικίᾳ ἀνθρώπου·

31 γενόμενος Na

25 παραφυάδες δέ εἰσι τὰ ἀπὸ τῆς ῥίζης τοῦ δένδρου βλαστάνοντα, κλάδοι δέ, οἵτινες αὐξάνουσιν ἐπάνω τῶν παραφυάδων. οὐχ εὑρίσκονται δὲ ταῦτα ἐν πᾶσι τοῖς φυτοῖς. καὶ πάλιν τῶν κλάδους ἐχόντων τινὰ μέν εἰσι διηνεκῆ, τινὰ δὲ οὐχί, μᾶλλον δὲ ἀπὸ ἔτους μετὰ ἔτος. καὶ πάλιν εἰσὶ 5
30 φυτὰ μὴ ἔχοντα κλάδους μηδὲ φύλλα, ὡς οἱ μύκητες καὶ τὰ ὅμοια. οἱ κλάδοι δὲ οἱ γεννώμενοι ἐν τοῖς δένδροις καὶ οἱ φλοιοὶ καὶ οἱ φιτροὶ καὶ οἱ μυελοὶ οὐ γεννῶνται εἰ μὴ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ χυμοῦ τῶν δένδρων. καί τινες καλοῦσιν αὐτὸν τὸν μυελὸν τὸν ἐν τοῖς δένδροις μήτραν, ἄλλοι 10
35 σπλάγχνα, ἕτεροι δὲ καρδίαν. ταῦτα δὲ καὶ αἱ φλέβες καὶ ἡ σὰρξ ὅλου τοῦ δένδρου ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων πεφύκασι. καὶ πολλάκις εὑρίσκονται μέρη τινὰ ἐπιτήδεια εἰς τὸ γεννᾶν φύλλα καὶ ἄνθη. καὶ λύγοι δέ τινες βραχεῖς εἰσίν, εἰς τὸ γεννᾶν ἐπιτήδειοι ἄνθη, ὡς ἐπὶ τῶν ἰτεῶν. τινὲς δὲ 15
40 καὶ ἄνθη καὶ καρποὺς ἐν τοῖς δένδροις, καὶ τἄλλ' ὁπόσα γεννῶνται ἐκ σπέρματος, καὶ ὅσα περικαλύπτουσιν αὐτά. καὶ πάλιν τῶν φυτῶν τινὰ μέν εἰσι δένδρα, τινὰ δὲ μέσον
819b δένδρων καὶ βοτανῶν· καὶ ταῦτα ὀνομάζονται θάμνοι. καὶ τινὰ μέν εἰσι βοτάναι, τινὰ δὲ λάχανα. σχεδὸν μὲν οὖν 20 πάντα τὰ φυτὰ τοῖς τοιούτοις ὑποπίπτουσιν ὀνόμασι. πάλιν εἰσὶ δένδρα ἅπερ ἔχουσιν ἐκ τῆς οἰκείας ῥίζης φιτρόν, καὶ
5 γεννῶνται ἐν αὐτοῖς κλάδοι πολλοί, ὡς συκαῖ καὶ ἐλαῖαι· τινὰ δ' οὔ. πάλιν εἰσὶν ἄλλα φυτὰ μέσον, ὡς εἴπομεν, δένδρων καὶ βοτανῶν σμικρῶν, τὰ λεγόμενα θάμνοι, ἔχοντα 25 ἐν ταῖς ῥίζαις αὐτῶν πολλοὺς κλάδους, ὡς τὰ καλούμενα ἄγνοι καὶ βάτοι. λάχανα δέ εἰσι τὰ ἔχοντα πολλοὺς φιτροὺς
10 ἐκ μιᾶς ῥίζης καὶ πολλοὺς κλάδους, ὡς τὸ πήγανον, αἱ κράμβαι καὶ τὰ τοιαῦτα. εἰσὶ δὲ καὶ βοτάναι αἵτινες οὐκ ἔχουσι φιτρὸν ἐκ τῆς οἰκείας ῥίζης, ἀλλὰ παραυτίκα φέ- 30 ρουσι φύλλα. καὶ τινὰ μὲν κατὰ πᾶν ἔτος γεννῶνται καὶ

9 τῶν δένδρων χυμοῦ Na ‖ 15 ἐπιτήδειοι εἰς τὸ γεννᾶν Na

ξηραίνονται, ὡς σῖτος καὶ τὰ παραπλήσια, τινὰ δ' οὔ. οὐ
δυνάμεθα δὲ ταῦτα πάντα ἐπίστασθαι εἰ μὴ διὰ συλλογισμῶν 15
καὶ παραδειγμάτων καὶ ὑπογραφῶν. πάλιν εἰσὶ βοτάναι εἰς
δύο ἄκρα κλίνουσαι, ὡς τὸ λεγόμενον λάχανον βασιλικόν.
5 εἰσὶ δὲ ἄλλαι αἱ λεγόμεναι ἐν ταὐτῷ βοτάναι καὶ λάχανα·
καί τινες ἄλλαι αἳ ἐν τῷ γεννᾶσθαι μὲν πρώτως φαίνονται
ἐν σχήματι στάχυος, μετὰ ταῦτα δὲ γίνονται δένδρα, ὡς οἱ 20
Ἀραβικοὶ βέντελοι καὶ τὸ φυτὸν τὸ λεγόμενον ἡλιοσκό-
πιον. μυρσίνη δὲ καὶ μηλέα καὶ ὄχνη καὶ τὰ λοιπὰ ὅμοια
10 δένδρα εἰς τοῦτο τὸ γένος περιέχονται, ὧν πολλοὶ καὶ μά-
ταιοί εἰσι κλάδοι, ἐκ τῶν ῥιζῶν αὐτῶν φυόμενοι. καὶ διὰ
τοῦτο πρέπον προσδιορίζειν ταῦτα, ἵνα ὦσιν εἰς παράδειγμα 25
καὶ συλλογισμόν· οὐ γὰρ ὀφείλομεν διερευνᾶν ὁρισμοὺς ἐν
πᾶσι. πάλιν τῶν φυτῶν τὰ μέν εἰσι κατοικίδια, τὰ δὲ
15 κηπαῖα, καὶ ἕτερα ἄγρια. τοιουτοτρόπως δὲ λέγομεν ὄχνας
καὶ ἄλλα τοιαῦτα εἴδη φυτῶν ἄγρια, ὅτι οὐκ εἰσὶν ἐξ ἐπι-
μελείας γεωργικῆς. πάλιν τῶν φυτῶν τινὰ μὲν ποιοῦσι 30
καρπόν, τινὰ δ' οὔ, ὡς ἰτέαι καί τινα εἴδη δρυῶν. καὶ τινὰ
μὲν ποιοῦσιν ἔλαιον, τινὰ δ' οὐχί. καὶ τινὰ μὲν ποιοῦσι
20 φύλλα, τινὰ δ' οὔ. καὶ τινῶν πίπτουσι τὰ φύλλα, τινῶν
δ' οὔ. καὶ τισὶ μὲν γίνονται κλάδοι, τισὶ δ' οὔ. περὶ δια-
φορᾶς γοῦν τῶν φυτῶν ἐν μεγέθει καὶ σμικρότητι, ἐν ὡραιό- 35
τητι καὶ ἀμορφίᾳ, ἐν χρηστότητι καρπῶν καὶ κακίᾳ πολλὰ
ἔστιν εἰπεῖν. πάλιν τὰ ἄγρια δένδρα μᾶλλον καρποφο-
25 ροῦσι παρὰ τὰ κηπαῖα, καὶ οἱ καρποὶ τῶν κηπαίων κρείτ-
τονές εἰσι τῶν ἀγρίων. καὶ τινὰ μὲν τῶν φυτῶν γεννῶνται
ἐν τόποις ξηροῖς, τινὰ δὲ ἐν θαλάσσῃ· καὶ τινὰ μὲν ἐν πο- 40
ταμοῖς, ἄλλα δὲ ἐν τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ· καὶ τινὰ ἐν τό-
ποις μὲν ἄλλοις μεγάλα, ἐν ἑτέροις δὲ μικρά. καὶ τινὰ
30 μὲν γεννῶνται ἐν ὄχθαις ποταμῶν, τινὰ δὲ ἐν λίμναις. καὶ 820a
τῶν γεννωμένων ἐν τόποις ξηροῖς τινὰ μὲν γεννῶνται ἐν

8 ἡλιοσκόπον Bussemaker e Parisino

ὄρεσι, τινὰ δὲ ἐν πεδιάσι. καὶ τινὰ ζῶσιν ἐν τόποις ξηροτάτοις, ὡς τὰ ἐν τῇ γῇ τῶν Αἰθιόπων, καὶ ἐκεῖσε κρειττόνως
5 αὐξάνουσι παρὸ ἀλλαχοῦ. καὶ τινὰ μὲν ζῶσιν ἐν τόποις ὑψηλοῖς, τινὰ δὲ ἐν χθαμαλοῖς. καὶ τινὰ μὲν ζῶσιν ἐν τόποις ὑγροῖς, τινὰ δὲ ἐν ξηροῖς, τινὰ δὲ ἐν ἑκατέροις, ὡς 5 ἡ ἰτέα. τὰ γοῦν φυτὰ κατὰ πολὺ ἐναλλάττονται τῇ διαφορᾷ τῶν τόπων, καὶ ἐντεῦθεν χρὴ κατανοεῖν καὶ τὰς δια-
10 φορὰς αὐτῶν.

Πάλιν τῶν φυτῶν τινὰ μὲν τῇ γῇ πεπήγασι καὶ οὐ φι- 5 λοῦσι χωρίζεσθαι ἀπ' αὐτῆς· τινὰ δὲ ἐν τόποις κρείττοσι 10 μετατίθενται. ὁμοίως τινὲς τῶν καρπῶν κρείττονές εἰσιν ἐν τῷδε τῷ τόπῳ παρὸ ἐν ἑτέρῳ. καὶ τινῶν μὲν φυτῶν τὰ
15 φύλλα σκληρά εἰσι, τινῶν δὲ λεῖα· καὶ τινῶν μὲν ἐσχισμένα, ὡς τὰ τῶν ἀμπέλων καὶ τῶν συκῶν, τινῶν δ' οὔ· ἑτέρων δὲ κατὰ πολὺ ἐσχισμένα, ὡς τὰ τῆς πεύκης. τινὰ 15 δὲ φυτά εἰσιν ὅλως φλοιὸς μεσιτεύων. καὶ τινὰ ἔχουσι δεσμούς, ὡς οἱ κάλαμοι, τινὰ δ' οὔ. καὶ τινὰ ἔχουσιν
20 ἀκάνθας, ὡς αἱ ῥάμνοι, τινὰ δὲ ἐστέρηνται ἀκανθῶν. καὶ τινὰ ἔχουσι πολλοὺς κλάδους, ὡς ἡ ἀγρία μορέα, τινὰ δ' οὔ. καὶ τινὰ μὲν ἔχουσι διαφορὰς ἄλλας ἐξ ὧν προβαίνουσι 20 παραφυάδες καὶ ἐξ ὧν οὐχί· τοῦτο δὲ οὐκ ἄλλοθέν ἐστιν εἰ μὴ ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν ῥιζῶν. τινὰ δὲ ἔχουσι μίαν ῥίζαν,
25 ὡς ἡ σκίλλα· αὕτη δὲ γεννᾶται ἐκ τοῦ ἐδάφους, καὶ ἀραιῶς πρόεισιν, ὅτι ὑποκάτω πλατύνεται, καὶ ἀκολουθοῦσα μᾶλλον διακρίνεται τῷ ἡλίῳ· ὅταν γὰρ προσβάλλῃ αὐτῇ, 25 αὐξάνει. οὗτος δὲ ταύτης καὶ τὰς παραφυάδας κάτωθεν ἐκμυζᾷ. πάλιν τῶν χυλῶν τῶν ἐν τοῖς καρποῖς οἱ μέν

1 πεδιάδι Bussemaker e Parisino ‖ 11 μετατίθεται Na ‖ 15 ἑτέρων — πεύκης quaedam aut omissa aut male intellecta videntur ab interprete graeco: 'et quaedam habent unum corticem, ut ficus, quaedam multos, ut pineae' Alfredus ‖ 19 μορία Na ‖ καὶ τινὰ δ' Na ‖ 23 ἐκ τοῦ ἐδάφους καὶ ἀραιῶς πρόεισιν: 'in solo ramo proceditque' Alfredus. Legit igitur noster 'raro' pro 'ramo'

εἰσι ποτοί, οἱ δὲ οὐ ποτοί· καὶ ποτοὶ μὲν οἱ τῶν σταφυλῶν 30
καὶ τῶν ῥοιῶν καὶ λοιπῶν ἄλλων πολλῶν, ἄποτοι δὲ ἄλ-
λων φυτῶν. καὶ τινῶν μέν εἰσι λιπαροί, ὡς οἱ τῆς ἐλαίας,
τῆς πεύκης καὶ τῆς καρύας, τινῶν δ' οὔ. καὶ τινῶν μὲν
5 γλυκεῖς καὶ μελιηδεῖς, ὡς τῶν φοινίκων καὶ τῶν συκῶν·
καὶ τινῶν μὲν θερμοὶ καὶ δριμεῖς, ὡς τοῦ ὀριγάνου καὶ τοῦ 35
σινήπιος, τινῶν δὲ πικροί, ὡς τοῦ ἀψινθίου καὶ τῆς κεν-
ταυρέας. πάλιν τῶν καρπῶν οἱ μέν εἰσι σύνθετοι ἐκ σαρκῶν
καὶ κόκκων καὶ λεμμάτων, ὡς οἱ σικυοί, τινὲς δὲ ἐκ χυμοῦ
10 καὶ κόκκων, ὡς αἱ ῥοιαί. καὶ τινὰ μὲν τοὺς φλοιοὺς
ἔχουσιν ἐκτός, τὴν δὲ σάρκα ἐντός, τινὰ δὲ τὸ ὀστοῦν ἐντὸς 40
καὶ τὴν σάρκα ἐκτός. τινὰ δέ εἰσιν ἐν οἷς παραυτίκα γί-
νεται τὸ σπέρμα καὶ τὸ περικάλυμμα ᾧ περικαλύπτονται, 820b
ὡς οἱ καρποὶ τῶν φοινίκων καὶ τῶν ἀμυγδαλῶν· τινῶν δ'
15 οὐχί. καὶ τινὲς καρποί εἰσι βρώσιμοι καὶ κατὰ συμβεβηκὸς
ἄβρωτοι· καὶ τινὲς καρποὶ ἡμῖν μὲν ἄβρωτοι, ἄλλοις δὲ
βρώσιμοι, ὡς ὁ ὑοσκύαμος καὶ ὁ ἐλλέβορος ἀνθρώποις μὲν 5
δηλητήριον, τροφὴ δὲ τοῖς ὄρτυξι. πάλιν τινὲς τῶν καρπῶν
εἰσὶν ἐν θήκαις, ὡς οἱ κόκκοι τοῦ κυάμου· τινὲς ἐν περικα-
20 λύμματι καὶ ἐν λέμματι οἷον ὑφάσματί τινι, ὡς ἐν σίτῳ
εὑρίσκεται καὶ τοῖς λοιποῖς. καὶ τινὲς μὲν ἐν σαρκί εἰσιν,
ὡς οἱ τῶν φοινίκων καρποί, τινὲς δὲ οἷον ἐν οἰκίσκοις, ὡς 10
αἱ βάλανοι, ἄλλοι δ' ἐν οἰκίσκοις πολλοῖς καὶ λέμμασι καὶ
ὀστράκοις, ὡς τὰ κάρυα. καὶ τινὲς μὲν ὀξέως πεπαίνονται,
25 ὡς οἱ καρποὶ τῆς μορέας καὶ τῆς κεράσου, τινὲς δὲ βραδέως,
ὡς πάντες οἱ καρποὶ οἱ ἄγριοι ἢ οἱ πλείονες αὐτῶν. καὶ
τινὰ μὲν φυτὰ ὀξέως προάγουσι φύλλα καὶ καρπούς, τινὰ 15
δὲ βραδέως· καὶ τούτων τινὰ τῷ χειμῶνι ἀκολουθοῦσι, πρὶν
ἂν πεπανθῶσι. καὶ πάλιν τὰ χρώματα τῶν φύλλων καὶ τῶν
30 καρπῶν καὶ τῶν οἷον ἐπ' αὐτοῖς ὑφασμάτων λίαν εἰσὶ διά-

13 περικαλύπτεται Bussemaker e Parisino ‖ 23 καὶ ἐν λ. N^a ‖
25 μορίας N^a, et p. 21, 23 μορία

φορα· τινὰ γὰρ τῶν φυτῶν ἐν τῇ οἰκείᾳ ὁλότητι εἰσὶ
20 χλοάζοντα, καὶ τινὰ μὲν ἐκκλίνουσιν εἰς μελανίαν, τινὰ δὲ
εἰς λευκότητα, καὶ τινὰ εἰς ἐρυθρότητα διὰ τὴν θερμότητα
τὴν ἐκκαίουσαν τὸν ἀέρα τὸν κεκραμένον μετὰ τοῦ προσ-
γείου. πάλιν τὰ σχήματα τῶν καρπῶν, εἰ εἰσὶν ἄγρια, καὶ 5
διαφόρων εἰσὶ θέσεων· οὐδὲ γὰρ πάντες οἱ καρποί εἰσι γω-
25 νιώδεις, οὐδὲ πάντες διὰ γραμμῆς εὐθείας.

Πάλιν τῶν ἀρωματοφόρων δένδρων τινῶν μὲν ἡ ῥίζα 6
ἀρωματική ἐστιν, τινῶν ὁ φλοιός, τινῶν τὸ ξύλον· ἄλλων
τὰ μέρη ὅλα εἰσὶν ἀρωματικά, ὡς τὸ βάλσαμον. πάλιν 10
τῶν δένδρων τὰ μὲν γεννῶνται ἐκ σπέρματος, τὰ δὲ δι'
30 ἑαυτῶν. καὶ πάλιν τὰ μὲν ἀπὸ ῥιζῶν ἐκσπῶνται καὶ μετα-
φυτεύονται, τὰ δὲ ἐκ τοῦ φιτροῦ, τὰ δὲ ἐκ τῶν κλάδων
ἢ ἀπὸ τοῦ σπέρματος. καὶ τινὰ μὲν δι' ἑαυτῶν κατὰ μι-
κρὸν ἐκτείνονται, τινὰ δὲ ἐν τῇ γῇ. καὶ τινὰ μὲν ἐν τοῖς 15
δένδροις φυτεύονται, ὡς τὰ ἐγκεντριζόμενα. ἔστι δὲ βελτίων
35 ὁ ἐγκεντρισμὸς ὁμοίων εἰς ὅμοια. ἔστι δὲ καὶ ἀναλογία
ἄλλη τις, δι' ἧς ἀρίστως συμβαίνουσι τὰ ἀνόμοια, ὡς αἱ
μηλέαι μετὰ τῶν ὀχνῶν. ἐν δὲ τοῖς ὁμοίοις, ὡς συκῆ ἐν
συκῇ καὶ ἄμπελος ἐν ἀμπέλῳ καὶ ἀμυγδαλῆ ἐν ἀμυγδαλῇ. 20
40 ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ἐμφυλλισμὸς ἐν ἄλλοις διαφόροις γέ-
νεσιν, ὡς ἀρτεμισία εἰς ἀγρίαν ἀρτεμισίαν καὶ καλλιέλαιος
821a εἰς ἀγριέλαιον καὶ ἡ μορέα εἰς πολλὰ δένδρα. τῶν δέν-
δρων πάλιν τὰ ἄγρια καὶ τὰ κηπαῖα, καὶ πᾶν φυτὸν οὐ
προάγει σπέρμα ὅμοιον τῷ σπέρματι ἐξ οὗ ἀνεφύη ἕκαστον. 25
τινὰ γὰρ κρεῖττον σπέρμα ποιοῦσι, τινὰ χεῖρον. καὶ ἐκ
5 τινῶν κακῶν σπερμάτων καλὰ δένδρα προβαίνουσιν, ὡς τὰ
ἐξ ἀμυγδαλῆς μικρᾶς καὶ ῥοιᾶς ὀξώδους. τινῶν δένδρων

5 ἄγρια] ἄγριοι malebat Sylburg || 14 μὲν] δὲ N^a || 24 an εἰς τὰ κηπαῖα? 'in hortenses' Alfredus || 28 τινῶν κ. τ. λ. male intellexit noster, ut videtur, Alfredum haec praebentem: 'quarundam iterum semen, cum debiles fuerint, deficit, ut pinus et palmae'

πάλιν σπέρμα ἂν ἀσθενὲς γένηται, ἐκλείπει τὸ γενέσθαι καλὰ αὐτά, ὡς αἱ πεῦκαι καὶ οἱ φοίνικες. οὐ προέρχονται δὲ ῥᾳδίως ἐκ σπέρματος κακοῦ καλὰ δένδρα, οὐδὲ ἐκ σπέρματος ἀγαθοῦ κακὰ δένδρα. τὸ δὲ ἐκ πονηροῦ γενέσθαι 10
5 ἀγαθόν, καὶ τὸ ἐναντίον, ἐν τοῖς ζῴοις πολλάκις εὑρίσκεται. πάλιν δένδρον τὸ ἔχον σκληρὸν λίαν τὸν φλοιὸν στεῖρον ἀποκαθίσταται· ἐὰν δὲ σχισθῇ ἡ ῥίζα αὐτοῦ καὶ τῇ σχισμῇ λίθος ἐμβληθῇ, εὔφορον γίνεται. ἐν δὲ τοῖς φοίνιξιν ἂν φύλλα ἢ ψῆνες ἢ φλοιὸς τοῦ ἄρρενος φοίνικος τοῖς φύλ- 15
10 λοις τοῦ θήλεος συντεθείη, ἵνα πως συναφθῶσι, ταχέως πεπαίνονται οἱ καρποί, κωλύεται δὲ καὶ ἡ πτῶσις αὐτῶν. διακρίνεται δὲ ὁ ἄρρην ἀπὸ τοῦ θήλεος, ὅτι πρώτως βλαστάνουσι τὰ τούτου φύλλα, ἅ εἰσι παρὰ τὰ τοῦ θήλεος μικρότερα· ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς εὐωδίας. ἀλλαχοῦ δὲ ἔκ τινος τούτων
15 ἢ ἐκ πάντων συμβαίνει. τυχὸν δὲ καὶ εἰ ἐκ τῆς εὐωδίας 20 τοῦ ἄρρενος ἐπαγάγῃ τι ἄνεμος πρὸς τὸν θῆλυν, πεπαίνονται καὶ οὕτως οἱ καρποί, ὥσπερ ὁπόταν τὰ φύλλα τοῦ ἄρρενος τῷ θήλει ἀπαιωρῶνται. συκαῖ ὡσαύτως ἄγριαι εἰς τὴν γῆν ἐξαπλωθεῖσαι συμβάλλονται τὰ πολλὰ ταῖς κηπαίαις
20 συκαῖς. τὰ βαλαύστια ταῖς ἐλαίαις συμβάλλουσιν, ὅταν 25 ὁμοῦ φυτεύωνται.

7 Πάλιν τῶν φυτῶν τινὰ μεταλλάττονται, ὡς φασίν, εἰς ἄλλο εἶδος, ὡς ἡ καρύα, ὅταν γηράσῃ. λέγουσι πάλιν ὡς ἡ καλαμίνθη μεταβάλλεται εἰς ἡδύοσμον· καὶ τὸ τράγιον δὲ 30
25 τμηθὲν καὶ φυτευθὲν παρὰ τὴν θάλασσαν τυχὸν ἔσται σισύμβριον. φασὶ πάλιν ὡς ὁ σῖτος καὶ τὸ λίνον μεταβάλλονται εἰς ἕτερον εἶδος. βελένιον δὲ τὸ δηλητηριῶδες, τὸ γινόμενον ἐν τῇ Περσίδι, μεταφυτευόμενον ἐν Αἰγύπτῳ ἢ ἐν Παλαιστίνῃ γίνεται βρώσιμον. ὡσαύτως ἀμυγδαλῆ καὶ 35
30 ῥοιὰ μεταβάλλονται ἀπὸ τῆς ἰδίας κακίας διὰ γεηπονίαν εἰς τὸ χρηστότερον. ἀλλ' αἱ ῥοιαὶ μὲν χοιρείας κόπρου ἐμ-

2 προέρχεται N^a ‖ 3 οὐδὲ — 4 δένδρα om. N^a ‖ 28 περσία N^a ‖ 30 γεοπονίαν N^a

βεβλημένης ταῖς ῥίζαις, καὶ δι' ὕδατος γλυκέος καὶ ψυχροῦ
ποτιζόμεναι βελτιοῦνται· ἀμυγδαλαῖ δὲ ἥλων ἐμπηγνυμένων
40 αὐταῖς, καὶ κόμεος διὰ πολλοῦ καιροῦ ἐντεῦθεν ἐκβαλλο-
821b μένου. πολλὰ δὲ φυτὰ ἄγρια διὰ ταύτης τῆς ἐπιτεχνήσεως
γίνονται κηπαῖα. τόπος δὲ καὶ γεηπονία σφόδρα τούτοις 5
συμβάλλονται, καὶ μᾶλλον ὁ τοῦ ἔτους καιρός, οὗ χρήζουσι
μᾶλλον οἱ φυτευταί. πάλιν τῶν φυτῶν τὰ πλείονα φυ-
τεύονται ἐν ἔαρι, ὀλίγα ἐν χειμῶνι καὶ φθινοπώρῳ, καὶ
5 ὀλίγιστα ἐν θέρει μετὰ τὴν ἐπιτολὴν τοῦ κυνάστρου. ἐν
ὀλίγοις δὲ τόποις γίνεται ἡ τοιαύτη φυτεία, καὶ οὐδέποτε 10
γίνεται εἰ μὴ ἀραιός, ὡς ἐν τῇ Ῥώμῃ, κατὰ τήνδε τὴν ὥραν.
ἐν Αἰγύπτῳ δὲ οὐ γίνεται ἡ φυτεία εἰ μὴ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ.
πάλιν τινὰ τῶν φυτῶν ἐκ τῶν οἰκείων ῥιζῶν φύλλα προ-
10 βάλλονται, τινὰ ἐκ τῶν οἰκείων κόμεων ἢ ἐκ τῶν οἰκείων
ξύλων. καὶ τινὰ μὲν πλησίον τῆς γῆς, τινὰ δὲ πόρρω, τινὰ 15
ἐν μέσῳ. καὶ τινὰ μὲν ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ καρποφοροῦσι,
τινὰ δὲ πλειστάκις, ἀλλ' οὐ πεπαίνονται οἱ καρποὶ αὐτῶν,
ἀπομένουσι δὲ ὠμοί. καὶ τινὰ δένδρα εἰσὶν εὔφορα διὰ
15 πολλῶν χρόνων, ὡς αἱ συκαῖ· τινὰ ἐν ἑνὶ καρποφοροῦσιν
ἔτει, ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ ἀνακτῶνται ἑαυτά, ὡς αἱ ἐλαῖαι πολ- 20
λοὺς κλάδους προβαλλόμεναι, οἷς καὶ περικαλύπτονται. καὶ
τινὰ μὲν τῶν φυτῶν εὐφορώτερά εἰσιν ἐν γήρᾳ, τινὰ δὲ
ἐκ τοῦ ἐναντίου μᾶλλον καρποφοροῦσιν ἐν νεότητι, ὡς ἀμυ-
20 γδαλαῖ καὶ ὄχναι καὶ αἴγειροι. ἡ διαφορὰ δὲ τῶν φυτῶν
τῶν ἀγρίων καὶ τῶν κηπαίων διακρίνεται δι' ἀρρένων καὶ 25
θηλέων, ὁπόταν ἕκαστον αὐτῶν γνωρισθείη διὰ τῶν ἰδιω-
μάτων τῶν εὑρισκομένων ἐν αὐτοῖς, ὅτι τὸ μὲν ἄρρεν ἐστὶ
πυκνότερον σκληρότερον καὶ πολυκλονώτερον, ἧττον ὑγρόν,
25 καὶ ταχύτερον εἰς πέπανσιν, καὶ φύλλα ἔχον διάφορα καὶ
παραφυάδας. τὸ δὲ θῆλυ ἐπ' ἔλαττον ἔχει ταῦτα. δεῖ 30

2 πιεζίμεναι Na ‖ 3 κόμεως Na ‖ 5 πηγονία Na ‖ 11 ἀραιός, ὡς] ἀραιῶς Bussemaker e Parisino ‖ 20 αἱ om. Na ‖ πολλοὺς δὲ κλ. Na ‖ 28 πολυκλωνότερον Na

τοίνυν, ὅταν κατανοήσωμεν ταῦτα, πάλιν στοχάσασθαι πῶς
ἂν γνοίημεν τὰ δένδρα καθ' αὑτὰ καὶ τὰ γένη καθ' αὑτά.
καὶ περὶ τῶν βοτανῶν ὡσαύτως, πῶς ἂν κατανοήσωμεν ἃ
εἶπον οἱ παλαιοί. πῶς; ἐὰν ἐπιμελῶς σκοπήσωμεν τὰς βίβλους 30
5 αὐτῶν, ἃς ἔγραψαν, καὶ δυνηθείημεν διερευνῆσαι τούτων
τὸν μυελὸν ἐρεύνῃ συνοπτικῇ, καὶ γνωρίσαι βοτάνας τὰς
ἐλαιώδεις καὶ βοτάνας τὰς σπέρμα μόνον ἐχούσας, καὶ τὰς
βοήθειαν χορηγούσας, καὶ τὰς ἰατρικὰς καὶ τὰς φθορο- 35
ποιούς. ὡσαύτως καὶ τὰ δένδρα μετὰ τῶν βοτανῶν. πρὸς
10 δὲ τὸ μαθεῖν καὶ τὰς αἰτίας αὐτῶν ὀφείλομεν ζητῆσαι τὴν
γένεσιν τούτων, πῶς τινὰ μὲν γεννῶνται ἐν τισὶ τόποις, ἐν
ἄλλοις δ' οὔ· ἔτι δὲ καὶ τὰς φυτείας αὐτῶν καὶ τὰς ῥίζας,
καὶ τὰς διαφορὰς τῶν χυλῶν καὶ τῶν ὀδμῶν καὶ τοῦ γά- 40
λακτος καὶ τοῦ κόμεος, καὶ τὴν χρηστότητα καὶ τὴν κακίαν 822a
15 ἑκάστων, καὶ τὰς διαμονάς, πῶς τινῶν μὲν διαμένουσιν οἱ
καρποὶ τινῶν δ' οὔ, καὶ δι' ἣν αἰτίαν τινῶν μὲν σήπονται
συντόμως τινῶν δὲ βραδέως, ἐρευνῆσαί τε καὶ τὰς ἰδιότητας
τῶν φυτῶν, καὶ μᾶλλον τῶν ῥιζῶν· καὶ πῶς τινῶν μὲν 5
καρποὶ μαλθάσσονται, τινῶν δ' οὔ· καὶ πῶς τινὲς ἀφρο-
20 δίτην προκαλοῦνται, τινὲς δὲ ὕπνον, τινὲς δὲ καὶ διαφθεί-
ρουσι, καὶ πολλὰς ἄλλας διαφοράς· καὶ πῶς τινῶν μὲν οἱ
καρποὶ ποιοῦσι γάλα, τινῶν δ' οὔ.

B. 10

Τὸ δένδρον τρεῖς ἔχει δυνάμεις, πρώτην ἐκ τοῦ γένους
25 τῆς γῆς, δευτέραν ἐκ τοῦ γένους τοῦ ὕδατος, τρίτην ἐκ τοῦ
γένους τοῦ πυρός. ἀπὸ τῆς γῆς γάρ ἐστιν ἡ ἔκφυσις τῆς
βοτάνης, ἀπὸ τοῦ ὕδατος ἡ σύμπηξις, ἀπὸ τοῦ πυρὸς ἡ 15
ἕνωσις τῆς συμπήξεως τοῦ φυτοῦ. βλέπομεν δὲ πολλὰ τού-

1 στοχάζεσθαι N^a ‖ 14 κόμμεως Bussemaker e Parisino ‖
23 Tit. περὶ τῶν ἐν ταῖς βοτάναις τριῶν δυνάμεων βιβλίον β N^a

των καὶ ἐν τοῖς ὀστρακώδεσιν. εἰσὶ γὰρ ἐν τούτοις τρία, πηλός, ἐξ οὗ γίνεται πλίνθος ὀστρακώδης, δεύτερον ὕδωρ, ὅπερ ἐστὶ τὸ στερεοῦν τὰ ὀστρακώδη, τρίτον τὸ πῦρ τὸ 20 *συνάγον τὰ μέρη αὐτοῦ, ἔστ' ἂν δι' αὐτοῦ πληρωθείη ἡ τούτου γένεσις. ἡ φανέρωσις γοῦν ὅλης τῆς ἐνώσεως τού-* 5 *των ἀπὸ τοῦ πυρός ἐστιν, ὅτι ἀραιότης ἔνεστι τοῖς ὀστρακώδεσι κατὰ τὰ ἴδια μέρη. καὶ ὁπόταν μίξῃ ταῦτα τὸ πῦρ, τελειοῦται ἡ ὕλη τοῦ ὑγροῦ, καὶ συγκολλῶνται τὰ μέρη τοῦ* 25 *πηλοῦ, προέρχεταί τε ξηρότης ἐν τῷ τόπῳ τοῦ ὑγροῦ. καὶ διὰ τὴν ἐπικράτειαν ἕπεται πέψις ἐν παντὶ ζῴῳ καὶ φυτῷ* 10 *καὶ μετάλλοις. πέψις γάρ ἐστιν, ὅπου ὑγρότης καὶ θερμότης ἰδίῳ πέρατι ἀκολουθεῖ. ἔστι δὲ τοῦτο ἐν τῇ πέψει τοῦ λίθου καὶ τῶν μετάλλων ἐκφανές· ἐν τῷ ζῴῳ δὲ καὶ τῷ φυτῷ οὐχ οὕτως, ὅτι τούτων τὰ μέρη οὐκ εἰσὶ συμπε-* 30 *πηγότα εἰς ἓν ὡς τοῖς λίθοις, καὶ ὅτι ἐκ τούτων καταρροή* 15 *τις προβαίνει, ἐκ δὲ τῶν λίθων καὶ τῶν μετάλλων οὐκ ἔξεισι καταρροὴ ἤ τις ἱδρώς. τὰ γὰρ μέρη αὐτῶν οὐκ εἰσὶν ἀραιά, κἀντεῦθεν οὐδέ τινα ἀπ' αὐτῶν ἐξέρχονται, ὡς ἀπὸ τοῦ ζῴου καὶ τοῦ φυτοῦ περιττώματα, οὐδὲ γίνεται ἔξοδός τις ἀλλ' ἢ* 35 *ἀπὸ τῆς ἀραιότητος. ἐν ᾧ γὰρ ἀραιότης οὐκ ἔστιν, ἀπ' αὐτοῦ* 20 *παντελῶς οὐδέν τι ἐξέρχεται. διὰ τοῦτο στερεόν ἐστιν, εἰς ὃ αὐξάνεσθαί τι οὐ πέφυκε. καὶ γὰρ τὸ αὐξάνεσθαι πεφυκὸς δεῖται τόπου, ἐν ᾧ ἂν πλατυνθείη καὶ περατωθείη. λίθοι δὲ καὶ ὄστρακα καὶ τὰ τοιαῦτα ἀεί εἰσιν ἐν ταὐτῷ,* 822b *οὔτε αὐξάνουσιν οὔτε ἐκτείνονται. πάλιν τοῖς φυτοῖς δευτέρῳ* 25 *τρόπῳ ἔνεστι κίνησις, ἔστι καὶ ἐφέλκυσις, ἥτις ἐστὶ δύναμις ἐκ τῆς γῆς ἐφελκομένη τὸ ὑγρόν. ἔστι δὲ τῇ ἐφελκύσει κίνησις ἥτις ἔρχεται εἰς τόπον, καὶ τελειοῦταί πως ἡ πέψις·* 5 *καὶ διὰ τοῦτο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αἱ μικραὶ βοτάναι μιᾷ ὥρᾳ μιᾶς ἡμέρας γεννῶνται. οὐκ ἔστι δὲ τοῦτο καὶ ἐν τοῖς* 30

1 *ὀστρεώδεσιν* N^a ‖ 19 *ἀλλ' ἢ* scripsi cf. 825a 15: *ἄλλη* codd., vulgo ‖ 22 *τι*] *τε* N^a ‖ 27 *τε* N^a

ζῴοις· ἡ γὰρ ὕλη ἐν τοῖς ζῴοις ἐστὶ καθ' ἑαυτὴν καὶ διηρημένη. οὐκ ἔστι δὲ οὐδὲ ἡ πέψις εἰ μὴ ἐν χρήσει μάλιστα καὶ αὕτη. ἡ ὕλη δὲ τοῦ φυτοῦ τούτῳ ἐστὶ πλησίον, καὶ διὰ τοῦτο ὀξυτέρα ἐστὶν ἡ τούτου γένεσις. γεννᾶται δὲ 10
5 καὶ αὐξάνει καὶ ὅπερ μᾶλλόν ἐστι λεπτὸν ἐν αὐτῷ, παρὰ τὸ πυκνόν. τὸ γὰρ πυκνὸν πολυτρόπων δεῖται δυνάμεων διά τε τὴν διαφορὰν τοῦ οἰκείου σχήματος καὶ διὰ τὸ μῆκος τῶν μερῶν αὐτοῦ πρὸς ἄλληλα. κἀντεῦθεν ὀξυτέρα καὶ φυτοῦ γένεσις, διὰ τὴν λεπτότητα ἑτέρου πρὸς ἕτερον, καὶ ταχυτέρα 15
10 ἡ τελείωσις. τὰ μέρη τῶν φυτῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστόν εἰσιν ἀραιά, ὅτι ἡ θερμότης αὐτῶν τὴν ὑγρότητα πρὸς τὰ ἄκρα τῶν φυτῶν ἐφέλκεται. διασπείρεταί τε ἡ ὕλη ἡ θρεπτικὴ εἰς ὅλα τὰ μέρη αὐτῶν· ὃ δὲ περιττεύει, ἐκχεῖται. ὥσπερ δὲ ἐν τοῖς βαλανείοις ἡ θερμότης τὴν ὑγρότητα ἐφέλκεται 20
15 καὶ ταύτην εἰς ἀτμίδα μεταστρέφει, αὕτη δὲ κουφιζομένη, ὁπόταν περιττεύσῃ, μεταβάλλεται εἰς σταγόνας, οὕτως καὶ ἐν τοῖς ζῴοις καὶ ἐν τοῖς φυτοῖς τὰ περιττώματα ἀναβαίνουσιν ἀπὸ τῶν κατωτέρων εἰς τὰ ἀνώτερα, καὶ καταβαίνουσιν ἀπὸ τῶν ἀνωτέρων εἰς τὰ κατώτερα. τοιουτοτρόπως δὲ καὶ οἱ 25
20 ποταμοὶ οἱ ὑπὸ τὴν γῆν γεννῶνται ἀπὸ τῶν ὀρέων. ὕλη γὰρ αὐτῶν εἰσὶν οἱ ὑετοί· καὶ ὅταν πληθυνθῶσι τὰ ὕδατα καὶ στενοχωρῶνται ἐντός, γίνεται ἐκ τούτων ἀτμὶς περιττή, ἥτις διὰ τὸν ἐντὸς συμπιεσμὸν σχίζει τὴν γῆν· καὶ οὕτω φαίνονται πηγαὶ καὶ ποταμοὶ οἱ πρότερον μὴ φαινόμενοι 30
25 ἀλλ' ἐγκεκρυμμένοι τυγχάνοντες.

2 Ἐκτεθείκαμεν δὲ αἰτίας περὶ τῆς γενέσεως τῶν πηγῶν καὶ τῶν ποταμῶν ἐν τῷ ἡμετέρῳ βιβλίῳ τῷ περὶ μετεώρων, ἐν ᾧ εἴπομεν καὶ περὶ σεισμῶν ὅτι πολλάκις δεικνύουσιν 35 οὗτοι πηγὰς καὶ ποταμούς, οἳ πρότερον οὐκ ἐφαίνοντο, οἷον

5 καὶ αὐξάνει ὅπερ ἐστὶ λεπτὸν ἐν αὐτῷ, μᾶλλον παρὰ τὸ πυκνόν malebat Sylburg ‖ παρὸ N^a ‖ 7 φορὰν N^a ‖ 11 αὐτοῦ N^a ‖ 17 τὰ om. N^a ‖ 18 καὶ κ. — 19 κατώτερα om. N^a ‖ 27 τῷ ante περὶ om. N^a ‖ Meteorol. 365b 1 sqq.

ὅτε σχίζεται ἡ γῆ ἐκ τῆς ἀναθυμιάσεως. πολλάκις δὲ εὑρίσκομεν ὅτι καὶ πηγαὶ καὶ ποταμοὶ συζεύγνυνται, ὅτε γίνεται σεισμός. τοῦτο δὲ τῷ φυτῷ οὐ συμβαίνει, ὅτι ἀὴρ ἐν τῇ
823ᵃ ἀραιότητι τῶν μερῶν αὐτοῦ ἐστί, καὶ τοῦδε πάλιν σημεῖον, ὅτι σεισμὸς οὐδὲ ἐν τοῖς τόποις τοῖς ψαμμώδεσι πέφυκε 5 γίνεσθαι, ἀλλ' ἐν τόποις πυκνοῖς καὶ σκληροῖς, ὁποῖοί εἰσιν οἱ τῶν ὑδάτων καὶ τῶν ὀρέων. καὶ γὰρ συμβαίνει σεισμὸς
5 ἐν τοῖς τόποις τούτοις, ὅτι τὸ ὕδωρ ἐστὶ στερρὸν καὶ οἱ λίθοι στερροί· τῇ φύσει δὲ τοῦ ἀέρος τοῦ θερμοῦ καὶ ξηροῦ ἔνεστι τὸ ἀναβαίνειν ἐκ τῆς κουφότητος. ὅτε γοῦν συνέλθωσι 10 τὰ μέρη αὐτοῦ καὶ κατακυριεύσωσι, συνωθοῦσι τὸν τόπον, καὶ ἐντεῦθεν ἐξέρχεται ἀπ' αὐτοῦ βιαία ἀναθυμίασις. ἐὰν δὲ ὁ τόπος ἦν ἀραιός, οὐκ ἂν ἐξήρχετο οὕτως, ἀλλ' ὡς ἐπὶ
10 τῆς ψάμμου συμβαίνει. ἐξέρχεται γὰρ καὶ ἐντεῦθεν ἀναθυμίασις, ἀλλὰ κατὰ βραχύ· καὶ διὰ τοῦτο οὐ γίνεται σει- 15 σμός. ἁπλῶς οὖν ἐν τοῖς στερεοῖς πᾶσι τοῦτο οὐ συμβαίνει, λέγω τὸ κατὰ βραχὺ τὸν ἀέρα ἐξέρχεσθαι. συναγόμενα γὰρ
15 τὰ μέρη τούτου δύνανται τὴν γῆν σχίζειν, καὶ τοῦτο ἐστὶν αἰτία τοῦ σεισμοῦ ἐν σώμασι στερεοῖς. ἐν τοῖς μέρεσι δὲ τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζῴων σεισμὸς οὐ γίνεται, ἀλλ' ἐν ἄλλοις 20 πᾶσι, καὶ πλειστάκις ἔν τε τοῖς ὀστρακώδεσι καὶ ἐν ὑέλῳ καὶ λοιποῖς μετάλλοις. ἐν ᾧ γὰρ σώματί ἐστι πολλὴ ἀραιότης,
20 ἔθος καὶ τὴν ἀναθυμίασιν ἀναβαίνειν· ὑποκουφίζει γὰρ αὐτὴν ὁ ἀήρ. καὶ συχνάκις τοῦτο βλέπομεν, ὅταν βάλλωμεν χρυσὸν εἰς τὸ ὕδωρ ἢ ἄλλο τι βαρύ, καὶ παραυτίκα βυθί- 25 ζεται· καὶ πάλιν ὅταν βάλλωμεν ξύλον ἀραιὸν ἢ βραχύ, καὶ ἐπιπλέει καὶ οὐ βυθίζεται. ὅθεν οὐ διὰ τὰ φύλλα οὐ κατα-
25 δύεται τὸ καταδυόμενον πολλάκις ξύλον, οὐδὲ διὰ τὸ ὑποκείμενον τὸ βαρύ, ἀλλ' ὅτι τὸ μέν ἐστι στερρὸν καὶ πυκνόν,

2 συζεύγνυνται: 'submergi' Alfredus. cf. 824ᵃ 22 διαζεύγνυνται eodem sensu ‖ 5 οὐδὲ σεισμὸς *N*ᵃ Parisinus ‖ 10 ὅτε] ὅταν Bussemaker e Parisino ‖ 21 ἐν om. *N*ᵃ ‖ 25 τὸ om. *N*ᵃ

τὸ δὲ ἀραιόν· τὸ δὲ ἀραιὸν παντάπαν οὐ βυθίζεται. ἔβενος
δὲ καὶ τὰ αὐτῷ παραπλήσια βυθίζονται, ὅτι μικρά ἐστιν ἐν
τούτοις ἡ ἀραιότης· καὶ οὐδὲ ἔστιν ἐν αὐτοῖς ἀὴρ ὁ δυνά-
μενος ταῦτα κουφίσαι. καταδύονται δέ, ὅτι τὰ μέρη αὐτῶν 30
5 λίαν εἰσὶ πυκνὰ καὶ στερρά. πᾶν δὲ ἔλαιον καὶ πάντα τὰ
φύλλα τοῦ ὕδατος ὑπερνήχονται. καὶ τοῦτο ἤδη ἀπο-
δεικνύομεν. ἔγνωμεν γὰρ ὅτι ἐν τούτοις ἐστὶν ὑγρότης καὶ
θερμότης, καὶ ἔθος τοῦ ὑγροῦ ἐστὶ τοῖς τοῦ ὕδατος μέρεσι
συνάπτεσθαι· ἡ δὲ θερμότης ποιεῖ ἀνάγεσθαι τὸ ὑγρόν, 35
10 καθὼς παρέπεται ἐν τῷ καιρῷ τοῦ ἔαρος. ἔθος δὲ καὶ τοῦ
ὕδατος τὸ κουφίζειν πάντα πρὸς τὴν ἰδίαν ἐπιφάνειαν ἕως
τῆς τοῦ ἀέρος ἐπιφανείας, ὥστε ποιεῖν αὐτὸν ἀνέρχεσθαι.
τὴν δὲ ἐπιφάνειαν αὐτοῦ οὐχ ὑπερβαίνει τὸ ὕδωρ· ἡ γὰρ
ὅλη ἐπιφάνεια αὐτοῦ μία ἐστὶ μετὰ τῆς τοῦ ἀέρος. καὶ διὰ 40
15 τοῦτο ἄνεισι καὶ τὸ ἔλαιον ὑπεράνω τοῦ ὕδατος. εἰσὶ δὲ
καί τινες λίθοι οἳ τοῦ ὕδατος ὑπερνήχονται, διὰ τὸ κενὸν
μόνον τὸ ἐν τούτοις μεῖζον ὂν τῶν ἐν αὐτοῖς μερῶν, καὶ 823b
διὰ τὸ τὸν τόπον τοῦ ἀέρος μείζονα εἶναι τοῦ τόπου τοῦ
σώματος τῆς γῆς. φύσις γάρ ἐστι τοῦ ὕδατος ὑπεράνω βαί-
20 νειν τῆς γῆς, τοῦ δὲ ἀέρος τὸ ὑπεράνω βαίνειν τοῦ ὕδατος.
ἡ τοῦ ἀέρος τοίνυν φύσις τοῦ ἐγκλειομένου τῷ λίθῳ ἀνα-
βαίνει ἐπάνω τοῦ ὕδατος, καὶ τῷ ὅλῳ ἀέρι συνάπτεται· καὶ 5
γὰρ ἕκαστον τὸ οἰκεῖον ὅμοιον ἐφέλκεται, καὶ συνακολουθεῖ
ἡ φύσις τοῦ μέρους τῷ ὅλῳ ᾧ συζεύγνυται. εἰ τοίνυν ἔσται
25 τις ῥαχία κούφη, τὸ μὲν ἥμισυ αὐτῆς καταδύσεται ἐν ὕδατι,
τὸ δὲ λοιπὸν ὑπερνήξεται, ὅτι μείζων ἐν αὐτῷ ὁ ἀὴρ τοῦ
λοιποῦ σώματος τοῦ λίθου. διὰ τοῦτο πάντα τὰ δένδρα 10
βαρύτερά εἰσι τῶν τοιούτων λίθων. οἱ ἐν τοῖς ὕδασι δὲ λίθοι
γίνονται ἐκ τῆς συγκρούσεως τῶν ὑδάτων τῆς ἰσχυρᾶς. γί-
30 νεται γὰρ πρῶτον ἀφρός, εἶτα συμπήγνυται οὕτως οἷόν τι
γάλα λιπαρόν· καὶ ὅτε τὸ ὕδωρ τῇ ψάμμῳ προστρίβεται,
συναθροίζει ἡ ψάμμος τὴν λιπότητά πως τοῦ ἀφροῦ, ξη- 15
ραίνει τε αὐτὴν ἡ ξηρότης τῆς θαλάσσης μετὰ περιττῆς τῆς

ἁλυκότητος· καὶ οὕτω συνάγονται τὰ μέρη τῆς ψάμμου, καὶ τῷ ἐπιμήκει τοῦ χρόνου γίνονται λίθοι. ἡ δήλωσις δὲ ὅτι ἡ θάλασσα ποιεῖ καθ' ἑαυτὴν ψάμμον, οὕτως ἐστίν, ὅτι
20 *πᾶσα γῆ οὐκ ἔστι γλυκεῖα· ὅτε οὖν στῇ ἐν αὐτῇ τι ὕδωρ, κωλύεται ὁ ἀὴρ ἀλλοιῶσαι αὐτό. ἔτι δὲ χρονίζοντος τῷ* 5 *τόπῳ τοῦ ἐμπεριειλημμένου ὕδατος, ἐπεὶ οὐ δύναται τοῦτο παρομοιῶσαι ἑαυτῷ ὁ ἀήρ (κυριεύουσι γὰρ ἐν αὐτῷ τῷ ὕδατι τὰ μέρη τὰ γεώδη, ἅ εἰσιν ἁλυκά), ἀνάγκη ἐπὶ*
25 *πλέον θερμανθέντα κατὰ βραχὺ καὶ ἄμφω ποιῆσαι πηλὸν ἔμφυτον. τοῦτο δὲ οὐ δύναται γενέσθαι ἐν ὕδασι γλυκεροῖς* 10 *διὰ τὴν γλυκύτητα καὶ τὴν λεπτότητα αὐτῶν, ἀλλ' ἐν τοῖς ἁλμυροῖς, ὅτι κυριεύει ἐν τούτοις ἡ ξηρότης τῆς γῆς, καὶ*
30 *ἢ μεταβάλλει τὸ ὕδωρ εἰς τὸ εἶδος αὐτῆς, ἢ πλησίον αὐτῆς τοῦτο ποιεῖ, καὶ ἑκάτερον ἀλλοιοῦται. σκληρύνουσα δὲ ἡ σκληρότης τῆς γῆς κατὰ τὴν δύναμιν τῆς συμπήξεως αὐτῆς* 15 *τὴν ὑπόστασιν τοῦ ὕδατος, διαιρεῖ τὸν πηλὸν εἰς ἴδια μέρη σμικρά· καὶ διὰ τοῦτο γίνεται ἡ γῆ ἡ τῇ θαλάσσῃ πλη-*
35 *σιάζουσα ψαμμώδης. οὕτως καὶ αἱ πεδιάδες, αἵτινες οὐκ ἔχουσιν ὅπερ ἂν περικαλύψῃ αὐτὰς ἀπὸ τοῦ ἡλίου, εἰσί τε καὶ μεμακρυσμέναι ἀπὸ ὕδατος γλυκεροῦ. ξηραίνει γὰρ ὁ* 20 *ἥλιος τὰ μέρη τῆς ὑγρότητος τῆς γλυκείας, ἀπομένει δὲ ὅ ἐστιν ἐκ τοῦ γένους τῆς γῆς. καὶ διότι ἐνδιατρίβει ὁ ἥλιος*
40 *ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ τῷ ἀπερικαλύπτῳ, διαχωρίζονται τὰ μέρη τοῦ πηλοῦ, καὶ γίνεται ἐντεῦθεν ψάμμος. τούτου δὲ σημεῖόν ἐστιν, ὅτι ἐν τοιούτῳ τόπῳ βαθὺ κοιλαίνομεν καὶ* 25 *εὑρίσκομεν πηλὸν ἔμφυτον, καὶ ἔστιν οὗτος ῥίζα ψάμμου.*
24ᵃ *οὐ γίνεται δὲ ψάμμος εἰ μὴ κατὰ συμβεβηκός. συμβαίνει δὲ τοῦτο, ὅτι ἔστι διατριβὴ τῆς κινήσεως τοῦ ἡλίου, ὡς ἔφημεν, καὶ μακρυσμὸς ἀπὸ ὕδατος γλυκεροῦ. τοιουτοτρόπως*

2 *δήλωσις* — 4 *γλυκεῖα*: 'significatio vero, quod mare sit super arenas est quod omnes terrae sunt dulces in gustu' Alfredus ‖ 4 *γοῦν* N^a ‖ 8 *τὰ μέρη* om. N^a ‖ 19 *αὐτὰς*] *αὐτὰ* Bussemaker e Parisino ‖ 25 *βαθεῖ* N^a

νοητέον καὶ περὶ τῆς ἁλμυρότητος τῶν ὑδάτων τῆς θαλάσσης. ἡ ῥίζα μὲν γὰρ πάντων τῶν ὑδάτων ἐστὶ γλυκερά, καὶ οὐκ 5 ἄλλως συμβαίνει αὐτῇ ἁλμυρότης εἰ μὴ κατὰ τὸν τρόπον τὸν λεχθέντα. καὶ τοῦτο σημεῖόν ἐστιν αἰσθητὸν ὅτι ἡ γῆ 5 μέν ἐστιν ὑποκάτω τοῦ ὕδατος, τὸ δὲ ὕδωρ ὑπεράνω ἐξ ἀνάγκης καὶ φυσικῶς. κἀντεῦθεν καὶ κυριώτερον συμβέβηκε τῷ ὕδατι τὸ εἶναι στοιχείῳ παρὸ τῇ γῇ. ἐφρόνησαν 10 δέ τινες στοιχεῖον εἶναι τὸ πάντων τῶν ὑδάτων πλεῖστον· πλεῖστον δέ ἐστι τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης, καὶ διὰ τοῦτο καὶ 10 στοιχεῖον πάντων ἐκρίθη τῶν ὑδάτων. ἔστι δὲ τὸ ὕδωρ φυσικῶς ὑπερέχον τῆς γῆς καὶ λεπτότερον αὐτῆς. καὶ διὰ τοῦτο ἀπεδείξαμεν ὅτι καὶ τὸ ὕδωρ πάντως κουφότερόν ἐστι 15 τὸ γλυκὺ τοῦ ἁλμυροῦ. πλὴν λάβωμεν καὶ ὡς ἐν παραδείγματι δύο σκεύη ἴσα, καὶ θῶμεν ἐν αὐτοῖς ὕδωρ γλυκὺ 15 καὶ ὕδωρ ἁλμυρόν. μετὰ ταῦτα προσλάβωμεν ᾠόν, θῶμεν δὲ τοῦτο ἐν τῷ ὕδατι τῷ γλυκεῖ, καὶ αὐτίκα καταδύσεται. 20 μετὰ ταῦτα θῶμεν αὐτὸ καὶ ἐν τῷ ὕδατι τῷ ἁλμυρῷ, καὶ ὑπερνήξεται, καὶ ἀναβήσεται ἐπάνω τῶν μερῶν τοῦ τοιούτου ὕδατος, διότι τὰ μέρη τούτου οὐ διαζεύγνυνται ὡς τὰ μέρη 20 τοῦ ὕδατος τοῦ γλυκεροῦ. ἐκείνου μὲν γὰρ τὰ μέρη οὐ δύνανται ὑπομένειν διὰ τὴν λεπτότητα βάρος, τούτου δὲ διὰ 25 τὴν παχύτητα δύνανται· καὶ διὰ τοῦτο οὐ καταδύεται τὸ ἐπιτεθὲν αὐτῷ. οὕτω φυσικῶς ἐν τῇ νεκρᾷ θαλάσσῃ οὔτε καταδύεται ζῷον οὔτε γεννᾶται· κυριεύει γὰρ ἡ ξηρότης ἐν 25 αὐτῷ, καὶ ἐν παντὶ ὅπερ ἐστὶ πλησίον τοῦ σχήματος τῆς γῆς. φαίνεται τοίνυν ἐντεῦθεν ὅτι τὸ ὕδωρ τὸ παχύ ἐστιν ὑποκάτω τοῦ μὴ παχέος. τὸ γὰρ παχύ ἐστιν ἐκ τοῦ γένους 30 τῆς γῆς, τὸ δὲ λεπτὸν καὶ ἀραιὸν ἐκ τοῦ γένους τοῦ ἀέρος. καὶ διὰ τοῦτο ὑπερέχει τὸ ὕδωρ τὸ γλυκὺ πάντων τῶν ὑδά- 30 των· ἐκεῖνο γάρ ἐστιν ὑπάρχον τῆς γῆς πορρωτέρω. ἤδη τοιγαροῦν ἔγνωμεν ὅτι τὸ ὕδωρ τὸ πορρωτάτω τῆς γῆς φυ-

10 ἐκρίθη πάντων Na ‖ 25 αὐτῷ] αὐτῇ malebat Sylburg

35 σικόν ἐστι. καὶ τὸ γλυκὺ τοῦ θαλαττίου ὑπερκεῖσθαι ἀπεδεί-
ξαμεν. καὶ φυσικὸν τοῦτο εἶναι τῷ ῥηθέντι σημείῳ φανερὸν
καὶ ἀναγκαῖον ἐγένετο. γεννᾶται δὲ τὸ ἅλας ἐν ἱσταμένοις
ὕδασιν, οἷς τὸ γλυκὺ γίνεται ἁλμυρόν. ὑπερβαίνει δὲ ἡ
ἁλμυρότης τῆς γῆς ἐκείνην τὴν ἁλμυρότητα. ἀπομένει γὰρ 5
40 ἐκείνῃ μὲν ἀὴρ ἐγκεκλεισμένος, ταύτῃ δ᾽ οὔ. καὶ διὰ τοῦτο
οὐκ ἔστιν ἐκεῖνο τῆς γῆς τὸ σῶμα, γλυκύτητός τινος μετέχον
824b κατὰ πάντα τρόπον, εἰ καὶ τὸ γένος τοῦτο ἐξ ὕδατός ἐστιν,
ὃ ἐξέρχεται ἐξ αὐτῆς τῆς γῆς ὡς ἱδρώς.

Πρὸς τούτοις ὀφείλομεν εἰδέναι ὅτι καὶ αἱ βοτάναι καὶ 3
τὰ εἴδη οὐκ εἰσὶν εἰ μὴ ἐκ συνθέσεως, καὶ οὐκ ἐξ ὕλης 11
5 ἁπλῆς, ἀλλ᾽ ὥσπερ ἐστὶν ἡ ἁλυκότης ἀπὸ τοῦ ὕδατος τῆς
θαλάσσης καὶ τῆς οὐσίας τῶν ψάμμων. αἱ ἀναθυμιάσεις
γὰρ αἱ ἀναβαίνουσαι, ὅταν συμπαγῶσι, δύνανται συμπερι-
λαβεῖν τὴν αἰτίαν τῆς τῶν βοτανῶν ὑπάρξεως· καταπίπτει 15
10 γὰρ ἀὴρ ἐντεῦθεν, καὶ δροσίζει τὸν τόπον, καὶ προέρχονται
ἐξ αὐτοῦ διὰ τῆς δυνάμεως τῶν ἀστέρων τὰ εἴδη τῶν σπερ-
μάτων. ὕλη δὲ ἀναγκαία ἐστὶ τὸ ὕδωρ, εἰ καὶ διαφορά
ἐστιν ἐν τῷ γένει τοῦ ὕδατος. τὸ γὰρ ἀνερχόμενον οὐκ
ἔστιν εἰ μὴ ὕδωρ γλυκύ· τὸ δὲ ἁλμυρὸν βαρύ ἐστι, καὶ οὐ 20
15 συναναβαίνει τῷ γλυκεῖ. τὸ δὲ ὑπερβαῖνον τοῦτο τὸ λεπτό-
τερόν ἐστι τοῦ ὕδατος. ὃ δὴ ἐὰν ἐφελκυσθείη ὑπὸ τοῦ ἀέρος,
λεπτύνεται καὶ ἐπὶ πλέον ἀναβαίνει, κἀντεῦθεν γίνονται
πηγαὶ καὶ ποταμοὶ ἐν τοῖς ὄρεσι, καὶ εἰς πολὺ διατρέχουσι.
καὶ σημεῖον τούτου ἐστὶ τὸ αἷμα τὸ ἀνερχόμενον εἰς τὸν 25
20 ἐγκέφαλον. ὥσπερ γάρ τι ἐκ τῶν τροφῶν μετὰ τῆς ἀνα-
θυμιάσεως ἀνέρχεται, οὕτω καὶ εἰς πάντα τὰ ὕδατα. καὶ
γάρ καί τι τοῦ ὕδατος τοῦ ἁλυκοῦ ἄνεισι μετ᾽ ἐκείνου ὃ
ἐξήρανεν ἡ θερμότης, εἰς τὸ εἶδος τοῦ ἀέρος, ὅς ἐστιν ἀκρι-
βῶς ὑπεράνω παντὸς γλυκέος ὕδατος καὶ ἁλμυροῦ. παρά- 30

6 διὰ τοῦτο om. N^a ‖ 13 καὶ τῆς οὐσίας om. N^a ‖ 28 οὗ N^a ‖ 29 εἰς om. N^a

δειγμα δὲ τοῦ λόγου τούτου εὑρήκαμεν ἐν τοῖς βαλανείοις 25
πολλάκις. ὅταν γὰρ τὸ ὕδωρ τὸ ἁλμυρὸν καταλάβῃ θερ-
μότης, λεπτύνει τὰ μέρη αὐτοῦ, ἀναβαίνει τε ἀναθυμίασις,
ἥτις ἦν ἐν τῷ ἐδάφει τοῦ βαλανείου, καὶ ἀναχωροῦσι τὰ
5 πυκνὰ μέρη τῆς ἁλυκότητος μετὰ τοῦ ὑγροῦ τοῦ φυσικοῦ
(οὐδὲ γάρ εἰσιν ἐκ τοῦ γένους τοῦ ἀέρος), ἵνα ἀκολουθή- 30
σωσι τῇ ἀναθυμιάσει, ἥτις μία μετὰ τὴν ἄλλην προχωρεῖ
ἄνω. ὅταν γοῦν προχωρήσωσι πολλαί, καταπιέζεται ὁ ὄροφος,
κἀντεῦθεν συνάγεται καὶ συμπήγνυται καὶ ἐπιστρέφει καὶ
10 κάτω στάζει τὸ ὕδωρ τὸ γλυκύ. καὶ οὕτως ἐν πᾶσι τοῖς
βαλανείοις τοῖς ἁλμυροῖς ἐστὶν ὕδωρ γλυκύ. αἱ τοίνυν βο- 35
τάναι αἱ φυόμεναι ἐν τοῖς ὕδασι τοῖς ἁλυκοῖς οὐκ ὀφείλουσιν
ἔχειν πληθυσμὸν διὰ τὴν ξηρότητα. καὶ γὰρ τὸ φυτὸν δύο
δεῖται, ὕλης λέγω καὶ τόπου, τῇ ἰδίᾳ φύσει ἁρμοζόντων.
15 ὅταν γοῦν τὰ τοιαῦτα δύο παρῶσιν ὁμοῦ, προκόπτει τὸ
φυτόν. ὅταν δὲ εὕρωμεν ὕλην πορρωτάτω τῆς εὐκρασίας, 40
ἐπικενῆς ἐστίν· ἐμποδὼν γάρ ἐστι τῷ εἶναι τὸ ἐν τόπῳ εἶναι
μὴ εὐκραεῖ. ἔτι κοινῶς οὐχ εὑρίσκομεν φυτὸν ἐν χιόνι, 825a
πλὴν βλέπομέν ποτε φυτὸν φαινόμενον ἐν αὐτῇ, καί τινα
20 ζῷα, καὶ ἐξαιρέτως ἕλμινθας. οὗτοι γὰρ γεννῶνται ἐν τῇ
χιόνι, καὶ φλόμος, καὶ πᾶσαι βοτάναι πικραί. ἀλλ' ἡ χιὼν
οὐ ζητεῖ προχωρεῖν ἐπὶ τούτῳ, ἂν μὴ καὶ συζευχθείη τις 5
αἰτία ἐν αὐτῇ. καὶ αὕτη ἐστὶν ὅτι ἡ χιὼν κατέρχεταί ποτε
ὁμοία καπνῷ, συμπήγνυσί τε ταύτην ἄνεμος καὶ συσφίγγει
25 ἀήρ. πλὴν γίνεται καὶ ἀραιότης τις ἐν τοῖς μέρεσιν αὐτῆς·
κατέχεται γὰρ ἐν τούτοις θερμόν τι μέρος ἀέρος, μένει τε
ἐξ αὐτοῦ καὶ ὕδωρ σεσημμένον. ὅταν γοῦν ὁ ἀὴρ ὁ ἐγκε- 10
κλεισμένος πλείονος γένηται πλατύνσεως καὶ ὁ ἥλιος παρουσιά-
σηται, ἀπορρήγνυται ὁ ἀὴρ ὁ συμπιληθεὶς ἐν τῇ χιόνι, καὶ
30 φαίνεται ἡ ὑγρότης ἡ σεσημμένη, ἥτις καὶ συμπήγνυται

6 οὐδὲ — ἀέρος: 'quia est ex genere aeris' Alfredus || 7 προσχωρεῖ et 8 προσχωρήσωσι N^a || 26 μένει τε: 'manatque' Alfredus. Noster legit 'manetque'

μετὰ τῆς θερμότητος τοῦ ἡλίου· καὶ οὕτω φύονταί τινες
15 βοτάναι. ἐὰν δὲ ᾖ ὁ τόπος περικεκαλυμμένος, οὐ γίνονται
ἐν αὐτῷ βοτάναι ἀλλ' ἢ ἄνευ φύλλων· ἀπεχώρησε γὰρ ἀπ'
αὐτοῦ ἡ εὐκρασία τῆς γῆς, ἡ ὁμογενὴς αὐτῇ. ὅθεν ἄνθη
καὶ φύλλα ἐν βοτάναις μικραῖς μεμιγμένα εὑρίσκονται ἐν 5
τόποις κεκραμένοις καθαρῶς δι' ἀέρος καὶ ὕδατος· ἐν ἑτέροις
20 δὲ μὴ τοιούτοις σπάνιά εἰσι τὰ ἄνθη καὶ τὰ φύλλα τῶν
φυτῶν τῶν συμβαινόντων ἐν τῇ χιόνι. ὁμοίως καὶ ἐν τό-
ποις πολλοῖς ἁλμυροῖς καὶ ξηροῖς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οὐ
φαίνεται φυτόν. οὗτοι γὰρ οἱ τόποι πόρρω εἰσὶν εὐκρασίας· 10
ἐλαττονεῖται γὰρ ἡ γῆ, ἐξ ἧς μακράν εἰσιν ὑγρότης καὶ
25 θερμότης, ἅπερ εἰσὶ διὰ γλυκέος ὕδατος. γίνεται δέ ποτε
ἡ γλυκερὰ γῆ νεκρά, καὶ τότε οὐ γεννῶνται ὀξέως ἐν αὐτῇ
βοτάναι. ἐν τόποις δὲ θερμοῖς, ὅπου ἔστιν ὕδωρ γλυκὺ καὶ
θερμότης πολλή, προφθάνει πέψις ἐκ τῶν δύο μερῶν, ἐκ 15
τῆς διαθέσεως τοῦ τόπου μετὰ καὶ τοῦ ἀέρος τοῦ ἐν αὐτῷ
30 ὑπάρχοντος. ἡ δὲ πέψις τοῦ ἀέρος ἐκ τῆς θερμότητός ἐστι
τοῦ ἡλίου τῆς ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ. ἐντεῦθεν καὶ τὰ ὄρη
ἐφέλκονται ὑγρότητα, βοηθεῖ τε αὐτοῖς καὶ ἡ θερμότης τοῦ
ἀέρος. ἐπισπεύδει δὲ καὶ ἡ πέψις· καὶ διὰ τοῦτο τὰ φυτὰ 20
ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν τοῖς ὄρεσι φύονται. ἐν δὲ τοῖς ψάμ-
35 μοις νικᾷ, ὡς προέφημεν, ἡ ἁλμυρότης, καὶ ἀπομένουσιν
ἐν τοῖς μέρεσι τῆς ψάμμου ἀραιότητες ὅμοιαι πρὸς ἀλλήλας.
ὁ τοίνυν ἥλιος οὐκ ἔχει δύναμιν ἵνα ἐν αὐταῖς ἀπαρτίσῃ
καὶ βεβαιώσῃ συνέχειαν οὐσίας. τῷ τοι καὶ φυτὰ ἐν αὐταῖς 25
ὡς τὰ πολλὰ οὐ γίνονται· εἰ δὲ καὶ γίνονται, οὐ κατὰ εἴδη
ἴδια καὶ διάφορα, ἀλλὰ κατὰ εἴδη ὅμοια πρὸς ἄλληλα.

3 ἢ ἀλλ' Na ‖ 6 ἐν] καὶ ἐν Na ‖ 12 διὰ] ἴδια Bussemaker e Parisino ‖ ὕδατος. οὐ γίνεται Na ‖ 13 γῆ νεκρὰ: 'terra montuosa' Alfredus. Videtur noster legisse 'mortuosa' et inde factum, ut in sequentibus adderet negationem; nam Alfredus habet: 'et cito nascuntur ibi plantae' ‖ 21 ταῖς ψάμμοις Bussemaker

4 Τὰ δὲ φυτὰ ἃ ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ τοῦ ὕδατος γεννῶνται, 40
οὐκ ἄλλως γεννῶνται εἰ μὴ διὰ τὸ πάχος τοῦ ὕδατος. ὅταν
γὰρ θερμότης ἅψηται τοῦ ὕδατος, ἥτις ἄνω που οὐκ ἔχει 825b
πῶς ἂν κινηθείη, τότε προέρχεται ἐπ' αὐτὴν παρόμοιόν τι
5 νεφέλῃ, ὀλίγον τε τοῦ ἀέρος κατέχει, καὶ σήπεται τὸ τοιοῦτον
ὑγρόν, ἐφέλκεταί τε αὐτὸ ἡ θερμότης, ἥτις ἐκτείνεται εἰς τὴν
ὄψιν τοῦ ὕδατος, καὶ γίνεται ἐντεῦθεν φυτόν. οὐκ ἔχει δὲ 5
ῥίζαν, ὅτι ἡ ῥίζα ἐν τοῖς μέρεσιν ἑδράζεται τῆς γῆς, ἔχουσα
μέρη διῃρημένα. οὐκ ἔχει δὲ πάλιν οὐδὲ φύλλα, ὅτι μακρὰν
10 ἐστιν ἀπὸ τῆς εὐκρασίας, καὶ οὐδὲ τὰ μέρη αὐτοῦ εἰσὶ συμ-
πεπηγότα. τοῦτο δὲ τὸ φυτὸν οἷον εἰς ὁμοιότητα φύλλων
γεννᾶται, καὶ καλεῖται ἐπίπτερον. τῶν δὲ λοιπῶν φυτῶν 10
τῶν ἐν τῇ γῇ, ἐπεὶ τὰ τῆς γῆς μέρη εἰσὶ συμπεπηγότα, καὶ
τὰ μέρη ἐξ ἀνάγκης τούτων εἰσὶ τοιαῦτα. τὰ γοῦν φυτὰ τὰ
15 ἐκ τῆς γῆς συμπεπηγότα γίνονται ἐκ σήψεων ἐν τόπῳ ὑγρῷ
καὶ καπνώδει. αἱ γὰρ σήψεις κατέχουσιν ἀέρα· καὶ ὅταν
πληθύνωνται οἱ ὑετοὶ καὶ οἱ ἄνεμοι, ὁ ἥλιος φαίνεσθαι 15
ποιεῖ αὐτάς, κατεπείγει τε ξηραίνεσθαι καὶ συμπήγνυσθαι,
καὶ ἡ ξηρότης τῆς γῆς τὰς ῥίζας αὐτῶν ποιεῖ· καὶ γίνονται
20 ἐντεῦθεν φυτὰ καὶ μύκητες καὶ ὕδνα καὶ τὰ ὅμοια. πάντα
δὲ ταῦτα γίνονται ἐν τόποις θερμοῖς κατὰ λόγον, διὸ ἡ θερ-
μότης πέττει τὸ ὕδωρ ἐν τοῖς ἐνδοτέροις τῆς γῆς, κατέχει 20
τε ταύτην ὁ ἥλιος, καὶ γίνεται ἀναθυμίασις, καὶ ἐντεῦθεν
συμβαίνει ἡ ἀλλοίωσις εἰς φυτόν. ὁμοίως καὶ ἐν πᾶσι τό-
25 ποις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον θερμοῖς πληροῦται ἡ τοῦ φυτοῦ
ἀπάρτισις. οἱ δὲ τόποι οἱ ψυχροί, εἰ καὶ οὗτοι τὸ ὅμοιον
ποιοῦσί ποτε, πλὴν ἐκ τοῦ ἐναντίου. ὁ γὰρ ψυχρὸς ἀὴρ 25
τὸν θερμὸν συμπιέζει κάτω, συμπήγνυσί τε τὰ μέρη αὐτοῦ,
καὶ ὁ τόπος ἕψησιν πάσχει μετὰ τῆς προσούσης ὑγρότητος
30 αὐτῷ· τοῦ γοῦν περισσοῦ ὑγροῦ ξηρανθέντος σχίζεται ὁ τόπος,

12 ἐπίπετρον malebat Sylburg ‖ 20 ὕδνα Sylburg: οἶδνα codd. ‖ 21 διὸ] διότι Bussemaker

καὶ ἐξέρχονται ἐξ αὐτοῦ φυτά. ἐν τόποις δὲ γλυκεροῖς, ἐν
30 οἷς τὸ ὕδωρ μὴ ἐπὶ πολὺ συμβαίνει χωρίζεσθαι, ὁπόταν ὁ
ἀὴρ τῇ γῇ ἐγκλειόμενος ξηρανθῇ, ἡ ὑγρότης τε τοῦ ὕδατος
συμπαγῇ, καὶ ὁ αὐτὸς ἀὴρ μείνῃ ἐν τοῖς ἐνδοτέρω τοῦ
ὕδατος, ἐξέρχονται φυτά, ὡς τὸ νοῦφαρ τὸ ἰατρικόν, καὶ 5
εἴδη βοτανῶν ἄλλα πολλῶν καὶ σμικρῶν, ἃ δὴ τοιουτοτρόπως
35 γεννῶνται. πλὴν οὐκ εἰσὶν ἐκτεταμένα, διότι αἱ ῥίζαι αὐτῶν
εἰσὶν ἐπιπολαίως ἐν τῇ γῇ. ἐν τόποις ὡσαύτως ἐν οἷς ὕδωρ
θερμὸν τρέχει, πολλάκις φυτὰ γεννῶνται, διότι ἡ θερμότης
τοῦ ὕδατος ἐφέλκεται ἀναθυμιάσεις προσφάτους ἐπὶ τῆς γῆς, 10
ἡ δὲ ψυχρὰ φύσις τῆς ὑγρότητος τοῦ ὕδατος ὑποκάτω ἀπο-
40 μένει, καὶ συμπήγνυται ὁ ἀὴρ ὁ ἐν τούτῳ τῷ ὑγρῷ. καὶ
ὅταν πεφθῇ ἡ θερμότης τοῦ ἀέρος, πάλιν ἐν τούτῳ γεννᾶται
826a τὸ φυτόν, οὐκ ἄλλως εἰ μὴ ἐν καιρῷ πολλῷ. αἱ βοτάναι
δὲ αἱ μικραί, αἱ φαινόμεναι ἐν τόποις θεαφώδεσι, γίνονται 15
ὅταν ἄνεμοι ὀξέως πνέωσιν ἀντίπνοιάν τε ποιῶσι καὶ ἀντι-
πλήττωσιν ἀλλήλους, καὶ ἐξεγερθῇ ἀὴρ ὁ ἐν αὐτοῖς καὶ θερ-
5 μανθῇ ὁ τόπος καὶ γένηται ἐντεῦθεν πῦρ, καὶ μετὰ ταῦτα
γεννηθῇ ὅπερ ἐστὶν ἐν τῷ βάθει ἀρσενίκιον, ὃ καταβαίνει
ἐκ τῆς ἰλύος τοῦ ἀέρος, καὶ ἐφέλκεται πῦρ μετὰ σήψεως 20
(τοῦτο γὰρ τὸ ἀρσενίκιον)· τότε γὰρ γίνεται ἐκ τούτου φυτά.
οὐ πολλὰ δὲ ταῦτα προβάλλεται φύλλα, καθὼς προαπεδείξαμεν,
10 ὅτι ἡ εὐκρασία ἐκ τούτων πόρρω ἐστίν. ὅπερ δὲ φέρει τρό-
φιμόν τι φυτόν, ἐκεῖνο φύεται ἐν τόποις θερμοῖς καὶ κού-
φοις καὶ ὑψηλοῖς, καὶ μᾶλλον ἐν τῷ κλίματι τῷ τρίτῳ καὶ 25
τῷ τετάρτῳ· καὶ πάλιν ὃ δένδρον ποιεῖ τι ἐγγὺς τροφίμου,
ἐκεῖνο γεννᾶται ἐν τόποις ὑψηλοῖς καὶ ψυχροῖς. καὶ διὰ
15 τοῦτο πληθύνονται τὰ εἴδη ἐν τόποις τοιούτοις, διὰ τὴν
ἐφέλκυσιν τοῦ ὑγροῦ καὶ τὴν εὐκρασίαν τὴν ἐκ τῆς θερμό-

1 αὐτοῦ τὰ φ. N^a ‖ 10 προσφάτους: 'retentos' Alfredus. Noster legisse videtur 'recentes' ‖ 12 μένει N^a ‖ 17 ὁ ἀὴρ ὁ Bussemaker e Parisino ‖ 21 γὰρ prius om. N^a ‖ 24 καὶ om. N^a ‖ κούφοις: 'lenibus' Alfredus. Legit noster 'levibus'

τητος τοῦ ἡλίου ἐν ἡμέραις χειμεριναῖς. ὁμοίως καὶ ὁ πηλὸς ὁ ἔμφυτος ὀξέως προάγει φυτὰ πίονα· ἡ συμπίλησις γὰρ τῆς ὑγρότητος τούτου ἐν τόποις γλυκεροῖς γίνεται, ὡς προειρήκαμεν.

5 Πάλιν τὸ φυτὸν τὸ ἐν τοῖς λίθοις τοῖς στερροῖς γεννώ- 20
6 μενον μακρῷ χρόνῳ συμβαίνει. ὁ γὰρ ἀὴρ ὁ ἐμπεριειλημμένος τούτοις βιάζεται ἀναβῆναι, ἔξοδον δὲ μὴ εὑρίσκων διὰ τὴν ἰσχυρότητα τῶν λίθων ἐπαναστρέφει καὶ θερμαίνει ἑαυτόν, ἐφέλκεταί τε τὸ ὑγρὸν τὸ ἐναπολειφθὲν τοῖς λίθοις ἄνω,
10 ἐξέρχεταί τε ἀναθυμίασις σὺν ὑγρότητι, μετὰ ἀναλύσεως 25 σμικροτάτων μερῶν τῶν ἐν τοῖς λίθοις. καὶ γὰρ πολλάκις ἔθος ἐστὶ τοῖς λίθοις ἵνα βοηθῇ αὐτοῖς ὁ ἥλιος διὰ τῆς ἰδίας πέψεως. καὶ οὕτω γεννᾶται ἐξ αὐτῶν φυτόν. ὃ δὲ οὐκ ἀναβαίνει, ἐὰν μὴ πλησίον ᾖ γῆς ἢ ὑγροῦ. ἡ γὰρ ὑπόστασις
15 τοῦ φυτοῦ δεῖται γῆς ὕδατος καὶ ἀέρος. κατανοείσθω τοι- 30 γαροῦν τὸ φυτόν· καὶ εἰ ἔστι πλησίον τοῦ ἡλίου, ταχέως γεννᾶται, εἰ δέ ἐστιν ὁ ἥλιος εἰς δυσμάς, βραδύνει. πάλιν τὸ φυτὸν ἐν ᾧ κυριεύει τὸ ὕδωρ, οὐ παραχωρεῖ τῷ ἀέρι ἀναβαίνειν, καὶ διὰ τοῦτο οὐ τρέφεται. ὁμοίως καὶ ἡ ξη-
20 ρότης ὅταν κρατήσῃ, ἀναστρέφει ἡ φυσικὴ θερμότης εἰς τὰ 35 ἄκρα, καὶ βύει τοῦ φυτοῦ τὰς ὁδοὺς δι' ὧν οἱ πόροι· καὶ διὰ τοῦτο οὐ τρέφεται τὸ φυτόν.

6 Καθολικῷ δὲ λόγῳ πᾶν φυτὸν τεττάρων τινῶν δεῖται, σπέρματος διωρισμένου, τόπου ἁρμοδίου, ὕδατος συμμέτρου
25 καὶ ἀέρος ὁμοίου. ὅταν οὖν ταῦτα πάντα συντελεσθῶσι, 40 γεννᾶται φυτὸν καὶ αὐξάνει· ὅτε δὲ ταῦτα ἀποχωρήσουσιν, 826ᵇ ἀσθενεῖ τῇ ἀποχωρήσει καὶ τὸ φυτόν. πάλιν τὸ φυτὸν τὸ προϊὸν ἐν ὄρεσιν ὑψηλοῖς, εἰ ἔσται εἶδος, ἔσται προχειρότερον καὶ προσφυέστερον εἰς ἰατρείαν· ὁ καρπὸς δὲ ὁ σκληρότερος
30 εἰς πέψιν οὐχ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τρέφει. τόποι δὲ ἀπομεμα- 5

14 ἢ τῆς γῆς Nᵃ ‖ 15 δεῖται τῆς γῆς Nᵃ ‖ 17 εἰς] πρὸς Bussemaker e Parisino

κρυσμένοι τοῦ ἡλίου οὐκ εἰσὶ πολλῶν βοτανῶν γεννητικοί. ὁμοίως ἐὰν ὁ ἥλιος μακρότητα τῇ ἡμέρᾳ προσάγῃ ἐν τῇ κινήσει αὐτοῦ καὶ κατακυριεύῃ τῆς ὑγρότητος, οὐκ ἔχει τὸ φυτὸν δυνάμεις φύλλα καὶ καρποὺς προάγειν. τί δὲ καὶ περὶ τῶν 10 φυτῶν χρὴ νοεῖν, ἃ γεννῶνται ἐν ὑδαρώδεσι τόποις; ἐν 5 τούτοις ὅτε τὸ ὕδωρ ἠρεμεῖ, γίνεταί τι καθάπερ ἰλύς, καὶ οὐκ ἔστι δύναμις ἐν τῷ ἀέρι ἵνα ὑποστήσῃ τὰ μέρη τοῦ ὕδατος. κατέχεται γὰρ αὐτὸς ὁ ἀὴρ ἐν τοῖς ἐνδοτέροις τῆς γῆς, καὶ κωλύει τὴν παχύτητα τοῦ ὕδατος ἀναβαίνειν. εἰ 15 γοῦν πλημμυρήσῃ ἄνεμος ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ καὶ συσφιγχθῇ 10 ἡ γῆ, συμπιέσῃ τε ἑαυτὸν ὁ ἐμπεριειλημμένος ἀήρ, καὶ συμπήξῃ ὁ ἄνεμος τὴν ὑγρότητα, προελεύσεται ἐκ ταύτης τῆς ὑγρότητος φυτὰ οὐ πολὺ διαφέροντα ἀλλήλων ἐν εἴδει καὶ σχήματι, διὰ τὴν διαμονὴν καὶ τὴν παχύτητα τοῦ ὕδατος 20 καὶ τὴν θερμότητα τοῦ ἡλίου ἄνωθεν. πάλιν περὶ τῶν φυ- 15 τῶν ἅ εἰσιν ἐν τόποις ὑγροῖς, καὶ ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν φαίνεται ἐν τῇ ὄψει τῆς γῆς χλοάζουσα, λέγω ὅτι ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ μικρά ἐστιν ἀραιότης. ὅταν οὖν ἐμπεσὼν ὁ ἥλιος κινήσῃ τὴν ἐν ἐκείνῳ ὑγρότητα, καὶ θερμάνῃ τὸν τόπον τῇ 25 συμβαινούσῃ κινήσει καὶ τῇ θερμότητι τῇ ἐμπεριειλημμένῃ 20 τοῖς ἐνδοτέροις τῆς γῆς, ὅπερ δὴ οὐ συμβαίνει ἐν οἷς οὐκ ἔχει τὸ φυτὸν ὅθεν ἂν αὐξηθῇ, καὶ ἡ ὑγρότης τῇ ἰδίᾳ ἐκτάσει διαχυθῇ, γίνεται καπνὸς ὑπεράνω τῆς γῆς ὡς ὕφασμα χλοάζον, κἀντεῦθεν γεννᾶται φυτὸν μὴ ἔχον φύλλα, ὑπάρχον 30 ἐκ τοῦ γένους τοῦ φυτοῦ τοῦ φαινομένου εἰς τὴν ἐπιφάνειαν 25 τοῦ ὕδατος. ἔστι δὲ μεῖζον ἐκείνου, διότι πλησίον ἐστὶ τῆς γῆς, εἰ καὶ οὐκ ἀναβαίνειν καὶ ἐπεκτείνεσθαι δύναται. πολλάκις δὲ καὶ ἐν φυτοῖς ἄλλο φυτὸν γεννᾶται οὐ τοῦ αὐτοῦ εἴδους καὶ τῆς αὐτῆς ὁμοιώσεως, ἄνευ ῥίζης. κινεῖται δὲ 35 τοῦτο οὕτως· ὁπόταν φυτὸν πολλῶν ἀκανθῶν ἐν πίονι ὕδατι 30

3 καὶ κατακυριεύῃ] κατακυριεύει N^a ‖ 5 ὑδρώδεσι N^a ‖ 10 πλημμυρήσει et 11 συμπιέσει et συμπήξει N^a ‖ 17 τῇ ὄψει] τοῖς τόποις N^a ‖ 20 περιειλημμένη N^a

κινήσῃ ἑαυτό, ἀνοίγονται τὰ μέρη αὐτοῦ, καὶ ἀνιμᾶται ὁ ἥλιος τὰς ἐν αὐτῷ σήψεις, πέψιν τε ποιεῖ τούτῳ, καὶ τῇ ἰδίᾳ φύσει εἰς τὸν τόπον τὸν σεσημμένον βοήθειαν χορηγεῖ μετὰ θερμότητος εὐκράτου, κἀντεῦθεν αὐξάνει τὸ φυτόν, ὡς
5 δοκεῖν νήματα ἐκτείνεσθαι εἰς ὅλον αὐτό. καὶ τοῦτο ἴδιόν 40 ἐστι τοῖς φυτοῖς τοῖς ἔχουσι πολλὰς ἀκάνθας. τότε γοῦν 827a γεννᾶται βοτάνη ἡ λεγομένη λινόζωστις καὶ τὰ ταύτῃ ὅμοια. πᾶσαι δὲ αἱ βοτάναι, καὶ εἴ τι αὐξάνει ἐπάνω τῆς γῆς καὶ ἐν τῇ γῇ, πρόεισιν ἔκ τινος τούτων τῶν πέντε, ἅ εἰσι σπέρμα,
10 ὑγρότης ἐξ ὕδατος, τόπος ἐπιτήδειος, ἀὴρ καὶ φυτεία. καὶ 5 ταῦτα τὰ πέντε εἰσίν, ὡς ἂν εἴποι τις, ῥίζαι φυτῶν.

7 Τριπλῶς δὲ ἡ τῶν δένδρων εὐπορία ἀκολουθεῖ· ἢ γὰρ προάγουσι τοὺς καρποὺς πρὸ τῶν φύλλων, ἢ σύναμα τοῖς φύλλοις, ἢ μετὰ τὰ φύλλα. ἔστι τοίνυν φυτὸν ὅπερ οὐκ
15 ἔχει ῥίζαν ἢ φύλλα· ἔστι καὶ ὅπερ φέρει φιτρὸν ἄνευ καρ- 10 ποῦ καὶ φύλλων, ὡς ἡ λεγομένη χρυσοκόμη ἢ χρυσῖτις. ἀλλὰ τὰ φυτὰ ἃ καρπὸν πρὸ τῶν φύλλων προάγουσι, πολλὴν ἔχουσι τὴν πιότητα. ὅταν γοῦν ἐκταθῇ ἡ θερμότης ἡ οὖσα φυσικῶς τῷ φυτῷ, ταχύνει καὶ ἡ τούτου πέψις, ῥώ-
20 νυταί τε καὶ ζέει ἐν τοῖς κλάδοις τοῦ φυτοῦ, κωλύει τε τὸν 15 χυμὸν ἵνα μὴ ἀναβαίνῃ ἀπ' αὐτοῦ· κἀντεῦθεν προχωροῦσι καρποὶ καὶ φύλλα. ἐν δὲ τοῖς φυτοῖς ἃ ταχύτερον τὰ φύλλα προάγουσι, τί νοητέον; αἱ διαθέσεις τῶν ὑγρῶν εἰσὶ πολλαί. ὁπόταν γοῦν ἡ θερμότης τοῦ ἡλίου ἄρξηται διασπείρειν τὰ 20
25 μέρη τοῦ ὕδατος, ἄνω ἐφέλκεται ὁ ἥλιος τὰ μέρη τῆς ὑγρότητος, καὶ βραδύνει ἡ πεπειρότης, διότι ἡ πέψις τοῦ καρποῦ οὐκ ἔστιν εἰ μὴ ἐν συμπήξει, καὶ προηγοῦνται τὰ φύλλα τῶν καρπῶν τῇ προσαγωγῇ τῆς πολλῆς ὑγρότητος. πολλάκις δὲ συμβαίνει αὐτοῖς καὶ πιότης, ὁπόταν ἡ ὑγρότης ἡ ἐν 25
30 τῷ φυτῷ πέψιν λάβῃ καὶ ἀναβῇ ἐξ αὐτῆς ἀτμὶς πυκνή,

11 εἴπῃ Na ‖ 18 ἐκταθῇ Bussemaker e Parisino: ἐκταθείη Na ‖ 19 παχύνει Na ‖ 23 διαθέσεις: 'effectus' Alfredus. Videtur 'affectus' legisse noster ‖ 29 ἡ (ante ἐν) et 30 ἀτμὶς om. Na

καὶ ἑλκύσῃ αὐτὴν ὁ ἀὴρ μετὰ τοῦ ἡλίου· τότε γὰρ ἐξέρχεται ἐκ τῆς ὑγρότητος ἐκείνης καὶ πιότης καὶ καρπὸς καὶ φύλλα μιᾷ ἐκθέσει. οἱ παλαιοὶ δὲ σοφοὶ τὰ φύλλα πάντα καρποὺς
30 εἶναι διεβεβαιοῦντο. ἰστέον οὖν ὡς ὁπόταν ἡ ὑγρότης ἐστὶ τόση ὥστε μὴ πεπαίνεσθαι μηδὲ συμπήγνυσθαι διὰ τὴν ἐκ 5 τοῦ ἀέρος ἀνάπτυξιν καὶ τὴν ἄνωθεν σπουδὴν τῆς ἐφελκύσεως τοῦ ἡλίου, τότε ἡ ὑγρότης αὕτη, εἰς ἣν οὐκ ἐνηργήθη πέψις, ἀλλοιοῦται εἰς φύλλα· ἃ δὴ οὐκ ἔχουσιν ἄλλον
35 σκοπὸν εἰ μὴ τὴν ἐφέλκυσιν τῆς ὑγρότητος, καὶ ἵνα ὦσι καὶ περικαλύμματα τῶν καρπῶν ἀπὸ τῆς σφοδρότητος τοῦ 10 ἡλίου. οὐ τοίνυν ὁμοίως δεῖ ἵνα τὰ φύλλα ὦσιν ὡς οἱ καρποί· ὁ γὰρ χυμὸς ὁ ἀναβαίνων ἀλλοιωθείς, οὗτός ἐστι τὰ φύλλα, ὡς εἴπομεν. τοιουτοτρόπως ἐστὶν ἡ κρίσις καὶ ἐν
40 ταῖς ἐλαίαις, αἳ πολλάκις στερίσκονται τῶν ἰδίων καρπῶν.
827b ὁπόταν γὰρ ἡ φύσις πέψιν ποιήσῃ, ἀναβαίνει πρώτως ἐκ 15 τῆς λεπτότητος, ὅπερ οὐκ ἐπεπάνθη ἐκ τῆς θερμότητος. ἔστιν οὖν αὕτη ἡ ὑγρότης φύλλα. ἡ δὲ πέψις ἐστὶν ἄνθος. ὅταν δὲ τελειωθῇ τῷ δευτέρῳ ἔτει ἡ πέψις, γεννῶνται καρποί,
5 καὶ ἐκβαίνει εἰς τέλος ἡ ὕλη κατὰ τὸν τόπον τὸν ἐν αὐτοῖς. αἱ ἄκανθαι ὡσαύτως εἰσὶν ἐκ τοῦ γένους τῶν φυτῶν, οὐ 20 μὴν τῆς αὐτῆς φύσεως. λέγω γοῦν ὅτι ἐν τῷ φυτῷ ἐστὶν ἀραιότης, καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς φύσεως αὐτοῦ ἐστὶ πέψις, καὶ ἀναβαίνει ὑγρότης ψυχρὰ καὶ μετ' αὐτῆς βραχεῖα διά-
10 κρισις, διερχομένη ἐν ἐκείνῃ τῇ ἀραιότητι. ποιεῖ γοῦν ταύτην συμπήγνυσθαι ὁ ἥλιος, κἀντεῦθέν εἰσιν αἱ ἄκανθαι. διὰ 25 τοῦτο καὶ τὸ εἶδος αὐτῶν ἐστὶ πυραμοειδές· ἔστι γὰρ ἡ βάσις αὐτῶν ἀρχομένη ἀπὸ παχέος καὶ προχωροῦσα εἰς ἰσχνόν. τοῦτο δὲ γίνεται, διότι κατὰ βραχὺ ὁ ἀὴρ ἐπεκτει-
15 νόμενος τῷ φυτῷ αὐξάνει τὰ μέρη αὐτοῦ μετ' ἐπιτάσεως

4 ὁπόταν] ὅτε Bussemaker e Parisino ‖ 5 πήγνυσθαι Na ‖ 7 οὐκ om. Na ‖ 13 καὶ om. Na ‖ 19 αὐταῖς Na ‖ 27 παχέων Na

τῆς ὑλικῆς. τοιουτοτρόπως καὶ πᾶν δένδρον ἢ φυτὸν γίνεται, οὗ ἡ κεφαλή ἐστι πυραμοειδής.

8 Ἡ χλοάζουσα δὲ χροιὰ ὀφείλει εἶναι πρᾶγμα κοινότατον ἐν τοῖς δένδροις. βλέπομεν γὰρ ὅτι, ὥσπερ κοινή ἐστιν ἡ 5 λευκότης ἐντός, οὕτως καὶ ἡ χλοερότης ἐκτός. καὶ τοῦτό ἐστιν, ὅτι ὕλη χρῶνται πλησιωτέρᾳ ἤγουν μᾶλλον πεπεμμένῃ. 20 δεῖ τοίνυν ἵνα ᾖ χλοερότης ἐν πᾶσι τοῖς φυτοῖς, ὅτι αἱ ὕλαι ἕλκουσι καὶ ἀραιοῦσι τὸ ξύλον τοῦ δένδρου, βραχεῖάν τε ἡ θερμότης πέψιν ἐργάζεται, καὶ ἀπομένει τι ἐκεῖ ὑγρόν, 10 ὃ φαίνεται ἔξωθεν· καὶ τοῦτό ἐστιν ἡ χλοερότης ἡ ἐν τοῖς φυτοῖς, ἐὰν μὴ μείζων γένηται ἡ πέψις. ὀφείλει δὲ εἶναι 25 μέση ἐν τοῖς φύλλοις καὶ ἐν τοῖς ξύλοις τῇ δυνάμει. ἡ δὲ χλοερότης οὐ φθείρεται, ἐὰν ᾖ ὑγρότης ἐν αὐτῇ, ἥτις ἐστὶν ἐκ τοῦ γένους τῆς γῆς. ἐξ ἀμφοτέρων γοῦν τούτων ἡ χροιὰ 15 γίνεται ἡ χλοερά. τούτου σημεῖον ὅτι οἱ φλοιοὶ τοῦ δένδρου, ὅταν ξηραίνηται αὐτό, μελαίνονται, ἐντὸς δέ εἰσι λευκοί. ἐν 30 τοῖς δένδροις γοῦν μεταξὺ τῶν δύο χρωμάτων χρῶμα χλοερὸν γίνεται ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ αὐτῶν. τοῦ δὲ σχήματος τῶν φυτῶν τρεῖς εἰσὶ τρόποι· τινὰ γὰρ ἄνω προχωροῦσι, τινὰ κάτω, 20 τινὰ μέσον. τὰ μὲν οὖν ἄνω ἐκτεινόμενα ἔχουσιν αἰτίαν, ὅτι ἡ φύσις αὐτῶν φαίνεται ἐν τῇ ἐντεριώνῃ, καὶ ἕλκει τὴν 35 θερμότητα, καὶ συμπιέζει ἐν ἑαυτῇ τὸν ἀέρα τὸν ὄντα ἐν ταῖς ἀραιότησιν αὐτῆς. πυραμιδοῦνται δέ, ὥσπερ πυραμιδοῦται τὸ πῦρ ἐν ταῖς ἰδίαις ὕλαις καὶ κουφίζεται. ὅσα δὲ 25 κάτω ἐκτείνεται, τούτων οἱ πόροι συμπήγνυνται. ὅταν γὰρ πέψις γένηται, τότε ἡ ὕλη πυκνοῦται τοῦ ὑγροῦ, ἐν ᾧ ἐστὶν 40 ἡ ἐντεριώνη. κἀντεῦθεν ἐκπορεύεται μὲν τὸ λεπτὸν ἄνω, 828a ἐπαναστρέφει δὲ τὸ ὑγρὸν πρὸς τὰ μέρη ἐκεῖνα κάτω· κινεῖ γὰρ ταύτην ἡ οἰκεία βαρύτης. ἃ δὲ φυτὰ μέσον τῶν δύο 30 εἰσίν, ἔχουσιν οὕτως. λεπτύνεται τὸ ὑγρόν, ὅτι ἡ φύσις τῆς εὐκρασίας γειτνιάζει τῇ πέψει, εἰσί τε καὶ οἱ πόροι μέσοι, 5

9 ἐκεῖ τι Na ‖ 16 μελαίνεται Na ‖ 25 γὰρ] δὲ Na

*καὶ ἡ ὕλη ἐπεκτείνεται καὶ ἄνω καὶ κάτω. ἔστι δὲ ἡ μὲν
πρώτη πέψις ὑπὸ τὸ φυτόν, ἡ δὲ δευτέρα ἐν τῇ ἐντεριώνῃ,
ἥτις ἐξέρχεται μὲν ἀπὸ τῆς γῆς, ἔστι δὲ καὶ ἐν τῷ μέσῳ
τοῦ φυτοῦ· καὶ μετὰ ταῦτα γίνεται ἡ διαίρεσις, ἥτις συμ-
10 βαίνει ἀπὸ τῆς δευτέρας, οὐκ ἀπὸ τῆς πρώτης πέψεως. ἡ 5
δὲ τρίτη πέψις ἐστὶν ἐν τῷ ζῴῳ· οὐ γὰρ γίνεται αὕτη ἡ
πέψις εἰ μὴ διὰ τὴν διαίρεσιν τῆς φύσεως τῶν μελῶν καὶ
τὴν διάστασιν τῶν φυσικῶν πρὸς ἄλληλα. τὰ δὲ φυτὰ γεί-
15 τονά εἰσι πρὸς ἑαυτά, καὶ διὰ τοῦτο πληθύνονται ἐν πολλοῖς
τόποις. ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ ἡ ὕλη τῶν φυτῶν κάτω 10
ἐκτείνεται. τὰ σχήματα τοίνυν τῶν φυτῶν εἰσὶν ἐν τῇ φύσει
καὶ τῇ ποσότητι τῶν σπερμάτων, τὰ ἄνθη δὲ τῶν φυτῶν
καὶ οἱ καρποί εἰσιν ἐν ταῖς ὑγρότησι καὶ ἐν ταῖς ὕλαις.
20 κεῖται τοίνυν ἡ πρώτη κίνησις καθολικῶς καὶ ἡ πέψις ἐν
πᾶσι τοῖς ζῴοις, καὶ οὐκ ἀποχωροῦσιν ἀπ' αὐτῆς πάντα τὰ 15
ζῷα. ἐν τοῖς φυτοῖς δέ ἐστιν ἡ πρώτη πέψις, εἶτα ἡ πέ-
πανσις κατὰ τὴν τροφὴν αὐτῶν. ἕκαστον οὖν δένδρον ἀνα-
βαίνει ἀεί, ἔστ' ἂν πληρωθείη. αἰτία δὲ αὕτη ἐστίν, ὅτι
ἐπὶ μὲν τῶν ζῴων ἑκάστου τὸ μῆκος πλησίον ἐστὶ τοῦ ἰδίου
25 πλάτους, ἐν τῷ φυτῷ δὲ πόρρω, ὅτι ἡ ῥίζα αὐτοῦ, ἤγουν 20
τὸ πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ, σπεύδουσιν εἰς ἀνάβασιν, ἵνα δημιουρ-
γηθῇ τὸ φυτόν. ἡ διαφορὰ δὲ τῶν φυτῶν ἐν τοῖς κλάδοις
ἐστὶν ἐκ τῆς περιττῆς ἀραιότητος. ὅταν γὰρ συμπιεσθῶσιν
οἱ χυμοί, θερμαίνεται ἡ φύσις καὶ σπεύδει εἰς τὴν πέψιν,
30 κἀντεῦθεν τυποῦνται οἱ κλάδοι καὶ φύεται τὰ φύλλα, ὡς 25
προείπομεν.*

*Τὸ δὲ τὰ τῶν δένδρων φύλλα πίπτειν ἐστὶ διὰ τὴν ἐπι-
φορὰν τῆς ὀξείας ἀραιότητος. ὅταν γὰρ πεφθῇ ἡ ὑγρότης 9
35 μετὰ τῆς ὕλης, πυραμιδοῦται, καὶ μετὰ ταῦτα κατισχναίνουσι.
καὶ ὅταν φανῇ ἡ ὕλη τῇ πέψει πεπληρωμένη, τότε τελείως 30*

3 *δὲ*] *τε* *Na* ‖ 17 *γοῦν* *Na* ‖ 25 *φαίνεται* *Na* Parisinus ‖
30 *πεπληρωμένῃ* *Na*

βύονται τὰ ἄκρα τῶν πόρων ἄνω. καὶ διὰ ταῦτα ἐπεὶ τὰ φύλλα οὐκ ἔχουσιν ὕλην, ξηραίνονται καὶ πίπτουσιν. ἐὰν δὲ συμβῇ τὸ ἐναντίον ὧν εἴπομεν, οὐ πίπτει τὸ φυτὸν εἰς στέρησιν τῶν ἰδίων φύλλων. ὅταν δὲ πάλιν νικήσῃ τὸ φυ- 40
5 τὸν ψυχρότης, θερμαίνει αὐτὸ ἡ ἐγκλειομένη τούτῳ θερμότης, καὶ ἡ φανέρωσις τῆς ψυχρότητος γίνεται ἐκτὸς ἐν τοῖς 828b ἄκροις αὐτοῦ, καὶ ἀποτελοῦνται ἐντεῦθεν τὰ φύλλα γλαυκά, καὶ οὐδὲ πίπτουσιν, ὡς οὐδὲ ἐπὶ τῶν ἐλαιῶν καὶ τῶν μυρσινῶν καὶ τῶν λοιπῶν. ὁπόταν δὲ ἔχωσι τὰ δένδρα καὶ τὰ
10 φυτὰ δύναμιν τοῦ ἕλκειν σφοδρῶς, γίνεται καρποφορία 5 ὁμοῦ· ἥτις συμβαίνει, ὅτι χρῆται ἡ φύσις πέψει κατὰ διαδοχὴν συχνῇ, καὶ ἐν ἑκάστῃ πέψει καρπὸν προάγει πολύν. καὶ διὰ τοῦτο τινὰ φυτὰ καὶ πολλάκις ἐν τῷ χρόνῳ καρποφοροῦσι. τὸ δὲ φυτὸν ὅπερ ἐστὶν ὡς ἡ φύσις τοῦ ὕδατος,
15 μόλις καρποφορεῖ διὰ τὴν ἐπικράτειαν τῆς ὑγρότητος αὐτοῦ 10 καὶ τὸν πλατυσμὸν τῶν ἰδίων πόρων καὶ τὴν ἀπορροὴν τῶν ἰδίων ῥιζῶν. ὅταν δὲ ἰσχυροποιηθῇ τὸ θερμόν, ταχύνει τε ἡ τούτου πέψις, καὶ λεπτύνεται ἡ ὑγρότης καὶ οὐ συμπήγνυται· οὐδ' οὕτως πάλιν γίνεσθαι καρποφορίαν συμβαίνει.
20 καὶ τοῦτο εὑρίσκεται ἐν πάσαις ταῖς βοτάναις ταῖς λεπταῖς, 15 ἀλλὰ δὴ καὶ ἔν τισι λαχάνοις. φαιότης δὲ γίνεται ἐν τόποις σφόδρα θερμοῖς, καὶ ἔστιν ἐν τούτοις ὀλίγος καρπὸς ἐκ τῆς ὑγρότητος, διότι εἰσὶ στενοὶ οἱ πόροι. ὅταν γοῦν θελήσῃ ἡ φύσις πέψιν ποιῆσαι, μὴ ἔχουσα ὑγρότητα ἀρκοῦσαν τῇ
25 ὕλῃ, τότε γίνονται οἱ πόροι στενώτεροι. ἐπαναστρέφει γοῦν 20 ἡ πέψις, καὶ συνεχῆ ταύτην ποιεῖ ἡ θερμότης, καὶ φαίνεται τότε τὸ μέσον λευκοῦ καὶ μέλανος ἐν χρώματι. καὶ ὅταν τοῦτο τοιουτοτρόπως γένηται, τότε τὸ ξύλον φθάνει γίνεσθαι μέλαν, καὶ πᾶν τὸ πλησιάζον τῷ φαιῷ· καὶ τοῦτο
30 ἔστιν ἰδεῖν ἀπὸ τοῦ ἐβένου καὶ τῆς πτελέας. ὁ δὲ ἔβενος 25

4 νικήσῃ Bussemaker e Parisino: κινήσῃ Na Bekker ‖ 17 et 28 ὅταν Bussemaker e Parisino: ὅτε Na Bekker ‖ 19 συμβαίνει γίνεσθαι καρποφορίαν Na ‖ 23 στερροὶ Na ‖

καταδύεται ἐν τῷ ὕδατι, ὅτι τὰ μέρη αὐτοῦ εἰσὶ συμπεπηγότα καὶ οἱ πόροι στενοί, καὶ ἀὴρ οὐκ εἰσέρχεται ἐν αὐτοῖς. ὃ δὲ ἐκ τῶν ξύλων τῶν λευκῶν βυθίζεται, ἔστι διὰ τὴν στενότητα τῶν πόρων καὶ τὴν περιττότητα τῆς ὑγρότητος 30 *τῆς βυούσης τοὺς πόρους, ὥστε μὴ ἐξέρχεσθαι ἀπ' αὐτῶν* 5 *ἀέρα. τὸ δὲ ἄνθος ἐκ λεπτῆς μόνον ὕλης ἐστίν, ὅταν ἄρξηται ἡ πέψις· καὶ διὰ τοῦτο προηγεῖται τοῦ φυτοῦ, ὡς ἐδείξαμεν. ἐντεῦθεν γοῦν δεικνύομεν καὶ τὴν αἰτίαν δι' ἣν τὰ φυτὰ ἐκφέρουσι φύλλα πρότερον, εἶτα καρπούς. ὃ δὲ ἐν τῷ φυτῷ τῷ ἔχοντι στενοὺς πόρους γίνεται χρῶμα, ἔσται* 10 35 *ἐν χρώματι σαπφειρίνῳ, καὶ διότι συμπιέζονται αὐτοῦ τὰ μέρη, εἰς λευκότητα κλίνει. ὅταν δὲ εἰς εὐκρασίαν φθάσῃ, ἐστὶ γλαυκόν. διότι δέ τινα φυτὰ ἄνθη οὐκ ἔχουσιν, ἔστιν ἡ αἰτία ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γίνεται τοῦτο διὰ τὴν διαφορὰν τῶν ἐν αὐτοῖς μερῶν καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς λεπτότητα* 15 40 *καὶ τραχύτητα καὶ παχύτητα. οὐκ ἔχουσι δὲ ἄνθη φοίνικες, συκαῖ καὶ τὰ τούτοις ὅμοια. τὸ δὲ φυτὸν τὸ παχεῖς ἔχον* 829ᵃ *φλοιοὺς ἐκτείνεται κατὰ τὴν ἔκτασιν τῆς ὑγρότητος καὶ τὴν συνώθησιν τῆς θερμότητος. καὶ τοῦτό ἐστιν ἐν τῇ πεύκῃ καὶ τῷ φοίνικι. τὸ δὲ φυτὸν τὸ γάλα ἐκβάλλον ἔχει τοῦτο* 20 5 *ἐν τῷ μέσῳ. ἔστι δὲ ἡ θερμότης ὑποκάτω ἰσχυροτέρα, καὶ μένει ἐκεῖ πιότης. ὁπόταν οὖν ἄρξηται ἡ θερμότης πέττειν, στρέφεται ἡ πιότης εἰς τὴν οἰκείαν ὑγρότητα, καὶ συμπήγνυσι ταύτην συμπήξει βραχείᾳ. καὶ θερμαινομένου τοῦ τόπου γίνεται ἡ ὑγρότης λιπαρά, ὁμοία γάλακτι, ἐγείρεταί* 25 *τε ἀναθυμίασις ἀπὸ τῆς ὑγρότητος τῆς ἑλκούσης τὸ γάλα* 10 *ἐκεῖνο εἰς τὰς ἀκρότητας, καὶ κατέχει ἡ ὑγρότης τὴν θερμότητα τὴν φαινομένην, καὶ οὕτω συμπήγνυται τὸ γάλα· φύσις γάρ ἐστι τῆς θερμότητος τὸ συμπηγνύειν. ὁποῖον δή τι δὲ γάλα πολλῆς ἐστὶ συμπήξεως, τότε γίνεται, ὅταν ἐν* 30

3 *λεπτῶν* Nᵃ ‖ 8 *οὖν* Nᵃ ‖ 16 *ἔχει* Nᵃ ‖ 21 *τε* Nᵃ ‖ 24 *τραχεία* Nᵃ ‖ 28 'et *non* coagulabitur illud lac' Alfredus

τῷ δένδρῳ φανῇ ψῦχος· συμπηγνύμενον γὰρ μετὰ ταῦτα ἐξέρχεται ἀπὸ τοῦ οἰκείου τόπου. καὶ ἐντεῦθέν ἐστι τὸ κόμι. 15 τὸ κόμι δὲ τὸ θερμὸν προέρχεται ἐν τῷ στάζεσθαι· ὁπόταν γοῦν τοῦ ἀέρος ἅψηται, συμπήγνυται καὶ καταρρεῖ ἐν τόπῳ 5 εὐκράτῳ, καὶ ἔστιν ὅμοιον ὕδατι. ἕτερον δὲ χέεται καὶ συμπήγνυται ὅμοιον λίθοις ἢ κογχυλίοις. ὅτε δὲ κατὰ στράγγα ῥεῖ, μένον ἐν τῷ οἰκείῳ εἴδει γίνεται ὡς τὸ λεγό- 20 μενον σμηρίον. τὸ δὲ ἀλλοιούμενον ὡς λίθος ἐστὶ κατὰ τὸ φαινόμενον λίαν ψυχρόν. ποιεῖ δὲ τοῦτο ἡ θερμότης τοιοῦ- 10 τον εἶναι· ὅταν δὲ ᾖ ψῦχος καὶ καταρρῇ, ἀπολιθοῦται. πάλιν τῶν δένδρων τινὰ ἀλλοιοῦνται ἐν τῷ χειμῶνι, καὶ ποτὲ μὲν 25 γίνονται χλοερὰ ποτὲ δὲ γλαυκά, καὶ οὐ φθείρονται οὔτε τὰ φύλλα αὐτῶν οὔτε οἱ καρποί, ὅτι τὰ φυτὰ ἐν οἷς τοῦτο συμβαίνει ἔχουσιν ἐπάνω θερμότητα παχεῖαν καὶ ἐν ταῖς 15 ῥίζαις ὑγρότητα λεπτήν· ὅθεν ἐν τῇ προόδῳ τοῦ ἔτους κατ- έχει ἡ ὑγρότης ἐκεῖνο τὸ χρῶμα διὰ τὴν ψυχρότητα τοῦ 30 ἀέρος. καὶ ὅτε παραβάλλει ἡ θερμότης πρὸς τὴν ψυχρότητα, ὠθεῖ ἡ θερμότης τὴν ὑγρότητα ἔξωθεν, μετὰ τοῦ οὗπερ ἔβαψε χρώματος τοῦ ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ τοῦ δένδρου ἀκο- 20 λουθοῦντος. ὅτε δὲ στρέφεται πάλιν ἡ ψυχρότης καὶ ἡ ξη- ρότης εἰς ἐνέργειαν, καὶ ἡ ὑγρότης κατέχει τὴν θερμότητα, τότε τὸ χρῶμα φαίνεται τὸ γλαυκόν. 35

10 Πικρὸς δὲ γίνεται καρπός, ὅτε ἡ θερμότης καὶ ἡ ὑγρότης οὐκ εἰσὶ πλήρεις ἐν τῇ πέψει. ἡ ψυχρότης γὰρ καὶ ἡ ξη- 25 ρότης ἐμποδίζουσι τὴν τελείωσιν, καὶ οὕτω στρέφεται εἰς πικρίαν ὁ καρπός. τούτου σημεῖον ὅτι τὸ πικρὸν εἰς πῦρ ἐμβληθὲν γλυκὺ γίνεται. δένδρα δὲ ὅσα γεννῶνται ἐν ὕδατι 40 ὀξώδει, ποιοῦσι καρπὸν γλυκύν, διότι τὸ ὀξῶδες ἕλκει μετὰ 829b θερμότητος τοῦ ἡλίου, ὅπερ ἐστὶ τῆς ἰδίας ποιότητος. καὶ 30 τοῦτο ψυχρότης ἐστὶ καὶ ξηρότης· κἀντεῦθεν ἀπομένουσιν ὑγρότητές τινες ὀλίγαι ἔνδον γλυκεῖαι. θερμαίνεταί τε καὶ

1 ψύχος φανῇ Na ‖ 19 ἔβλαψε Na

ἡ κοιλία τοῦ δένδρου, ὅταν προσμείνῃ ἐς αὐτὴν ὁ ἥλιος,
5 καὶ οὕτως γίνεται ὁ χυμὸς τοῦ καρποῦ στύφος ὀλίγον. καὶ
ὅσον πλέον πεπεμμένος γένηται, διαλύεται κατὰ μικρὸν τὸ
ὀξῶδες, ἔστ' ἂν καταναλωθῇ καὶ φανῇ ἡ γλυκύτης. ἔσται
τοίνυν ὁ καρπὸς γλυκύς, τὰ δὲ φύλλα αὐτοῦ καὶ οἱ ἀκρέ- 5
μονες ξηροί. ὅταν δὲ τελειωθῇ ἡ πεπειρότης, ἐπὶ πλέον γί-
10 νεται ὁ καρπὸς πικρός. τοῦτο δέ ἐστι διὰ τὴν περισσὴν
θερμότητα μετὰ βραχείας ὑγρότητος. καταναλίσκεται γὰρ
ἡ ὑγρότης, ποιεῖ τε ὁ καρπὸς τὴν θερμότητα ἀναβαίνειν,
καὶ ἐστὶ τότε ὁ καρπὸς πικρός. γίνονται δὲ καὶ οἱ πυρῆνες 10
πυραμοειδεῖς διὰ τὴν ἐφέλκυσιν τοῦ θερμοῦ καὶ τὴν περιττὴν
15 ψυχρότητα καὶ ὑγρότητα τὴν ἐντὸς κειμένην, ἅ εἰσιν ἐκ
γένους τοῦ ὀξώδους ὕδατος. μένει γὰρ τὸ ὑγρὸν ἐν μέσῳ
καὶ καταπυκνοῦται καὶ ἰσχναίνει τὰ ἄκρα. τὰ δένδρα δὲ
τὰ ὄντα ἐν γῇ εὐκράτῳ ἐπισπεύδουσι τὴν πεπειρότητα πρὸ 15
τῶν χειμερινῶν ἡμερῶν, ὅτι ἡ θερμότης ὅταν ᾖ πλησίον
20 τῆς εὐκρασίας, γένηται δὲ καὶ ἡ ὑγρότης φανερὰ καὶ ὁ
ἀὴρ καθαρός, καὶ οὐ δεῖται ὁ καρπὸς πολλῆς θερμότητος
τε καὶ πέψεως, σπεύδει τότε ἡ τοῦδε πεπειρότης, καὶ πρόεισι
πρὸ ἡμερῶν χειμερινῶν. ἐν πᾶσι γοῦν τοῖς δένδροις, ὅταν 20
πρῶτον φυτευθῶσιν, ἐπικρατεῖ τὸ πικρὸν ἢ τὸ στρυφνόν,
25 ἐπεὶ ἡ ὑγρότης ὅταν ἐν τοῖς ἄκροις γένηται αὐτῶν, πέττει
τοὺς τόπους τοὺς ὄντας ἐν τῷ μέσῳ τῶν δένδρων, ἐξ ὧν
ἐστὶ καὶ ἡ ὕλη τῶν καρπῶν, προέρχεταί τε ξηρότης καὶ ἐπα-
κολουθεῖ τῇ ὑγρότητι, καὶ οὕτω γίνεται ἡ πρώτη πέψις δρι- 25
μεῖα ἢ πικρὰ ἢ στρυφνή. αἰτία δέ ἐστιν ὅτι μετὰ θερμότη-
30 τος καὶ ὑγρότητός ἐστι πέψις. ὅταν δὲ ἐπικρατήσῃ ὑγρότης
καὶ ξηρότης τοῦ θερμοῦ, ἔστιν ἐξ αὐτοῦ καρπὸς ἐν τῇ ἀρχῇ
οὐκ εὔπεπτος, διότι ἡ γέννησις τοῦ καρποῦ ἐν τῇ ἀρχῇ ἐστὶ
χωρὶς γλυκύτητος. τῶν μυροβαλάνων δὲ δένδρων ἐν τῇ 30

2 *στύφων* vel *στρυφνός* malebat Sylburg ‖ 4 *καταναλωθείη* N^a Bekker ‖ 18 *θερμότητος* Bussemaker e Parisino: *ὑγρότητος* N^a Bekker ‖ 20 *ὅταν* Bussemaker e Parisino: *ὅτε* N^a Bekker

ἀρχῇ, ὅταν φανῶσιν, οἱ καρποί εἰσι γλυκεῖς· κοινῶς δέ εἰσι
στρυφνοὶ καὶ ἐν τῇ κράσει αὐτῶν πικροί. αἰτία δέ ἐστιν 35
ὅτι τὸ δένδρον αὐτῶν ἐστὶν ἀραιὸν τοῖς κλάδοις. ἐν ὥρᾳ
δὲ πέψεως, ὅταν ὦσιν οἱ πόροι πλατεῖς, ἕπεται θερμότης
5 τῇ ὑγρότητι, καὶ πεπειροῦνται οἱ καρποί, καὶ εἰσὶν ἐν τῇ
ἀρχῇ γλυκεῖς. πάλιν ἀκολούθως ἕλκει διὰ τὴν ἀραιότητα
τοῦτο τὸ δένδρον πόρους, ἐπικρατεῖ τε ψυχρότης καὶ ξηρότης 40
τοῦ θερμοῦ καὶ ὑγροῦ, κἀντεῦθεν ἀλλοιοῦνται οἱ καρποὶ εἰς
στρυφνότητα. ἐπικρατεῖ πάλιν ὁ ἥλιος μετὰ τῆς θερμότητος 830a
10 διὰ τῆς ἐφελκύσεως τῆς περιττῆς ξηρότητος ἐν τῷ σπέρματι
ἐκείνῳ, ὅπερ ἐστὶν ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ τῶν δένδρων, νικᾷ τε
ἡ ψυχρότης τὴν ξηρότητα, καὶ εἰσὶν οἱ καρποὶ ἰσχυρᾶς στρυφ-
νότητος. ἐντεῦθεν δὲ πάλιν ἀναβαίνει θερμότης φυσικὴ 830b
ἄνω, καὶ βοηθεῖ αὐτῇ ἡ θερμότης τοῦ ἡλίου ἔξωθεν, νικᾷ
15 τε ἡ θερμότης καὶ ἡ ξηρότης, καὶ γίνονται οἱ καρποὶ πικροί.

ΠΕΡΙ

ΘΑΥΜΑΣΙΩΝ ΑΚΟΥΣΜΑΤΩΝ.

Bekk. 830a ᾿Εν τῇ Παιονίᾳ φασὶν ἐν τῷ ὄρει τῷ Ἡσαίνῳ καλουμένῳ,
6 ὃ τὴν Παιονικὴν καὶ τὴν Μαιδικὴν ὁρίζει, εἶναί τι θηρίον
τὸ καλούμενον βόλινθον, ὑπὸ δὲ τῶν Παιόνων μόναιπον.
τοῦτον λέγουσι τὴν μὲν ὅλην φύσιν παραπλήσιον εἶναι βοΐ,
διαφέρειν δὲ τῷ μεγέθει καὶ τῇ εὐρωστίᾳ, προσέτι δὲ καὶ 5
10 τῇ χαίτῃ· ἔχει γὰρ ἀπὸ τοῦ αὐχένος, ὥσπερ ὁ ἵππος, κατα-
τείνουσαν βαθεῖαν σφόδρα, καὶ ἀπὸ τῆς κορυφῆς ἕως τῶν
ὀφθαλμῶν. τὰ δὲ κέρατα οὐχ ὥσπερ οἱ βόες, ἀλλὰ κατ-
εστραμμένα, καὶ τὸ ὀξὺ κάτω παρὰ τὰ ὦτα· χωρεῖν δὲ αὐτὰ
15 ἡμιχόου πλεῖον ἑκάτερον αὐτῶν, καὶ μέλανα σφόδρα εἶναι, 10
διαστίλβειν δὲ ὡσανεὶ λελεπισμένα. ὅταν δὲ ἐκδαρῇ τὸ δέρμα,
κατέχειν τόπον ὀκτακλίνου. ἡνίκα δὲ πληγῇ, φεύγει, κἂν
ἐξαδυνατῇ, μένει. ἔστι δὲ ἡδύκρεων. ἀμύνεται δὲ λακτίζον
καὶ προσαφοδεῦον ὡς ἐπὶ τέτταρας ὀργυιάς· ῥᾳδίως δὲ χρῆται
20 τούτῳ καὶ πολλάκις τῷ εἴδει, καὶ ἐπικαίει δ' ὥστ' ἀποψή- 15
χεσθαι τὰς τρίχας τῶν κυνῶν. τεταραγμένου μὲν οὖν τοῦτο
ποιεῖν φασὶ τὴν ἄφοδον, ἀταράχου δὲ μὴ ἐπικαίειν. ὅταν

Codex S^a (Laurentianus 60, 19). Cf. prolegg.
Tit. θαυμασίων] παραδόξων S^a
1 Arist. hist. an. 630a 18 sqq. Antig. Caryst. c. 53. Ael. hist. an. 7, 3 ‖ 2 Μαιδικὴν Sylburg: μηδικὴν codd. ‖ 3 μόνεπον τοῦτο S^a. ‖ 4 τῷ βοΐ S^a ‖ 7 κορυφαίας S^a ‖ 9 περὶ S^a ‖ 10 μέλαν S^a ‖ 11 ὡσανεὶ] ὡς εἶναι S^a ‖ λελιπασμένα Conr. Gesner ‖ 13 ἐξαδυνατῇ Aldina: ἐξαδυνατεῖ nonnulli codd., ἐξαδυνατοῦν S^a ‖ ἔστι δὲ ἡδύκρεων haec verba videntur falso huc illata cf. Arist. h. a. 630b 7 sq., Heyne ap. Beckmann. p. 412 ‖ 15 τῷ εἴδει om. S^a, erat qui mallet τῷ ἔθει. An εἰ δεῖ? ‖ 16 τεταραγμένον S^a ‖ μὲν om. S^a ‖ τοῦτον S^a ‖ 17 τὴν Heyne: τὸν codd.

δὲ τίκτωσι, πλείους γενόμενοι καὶ συναχθέντες ἅμα πάντες οἱ μέγιστοι τίκτουσι καὶ κύκλῳ προσαφοδεύουσι· πολὺ γάρ τι τούτου τοῦ περιττώματος τὸ θηρίον προΐεται.

2 *Τοὺς ἐν Ἀραβίᾳ φασὶ καμήλους μὴ ἀναβαίνειν ἐπὶ τὰς* 830^{b} 5 *μητέρας, ἀλλὰ κἂν βιάσηταί τις, οὐ θέλουσι. καὶ γάρ ποτε* 6 *λέγεται, ἐπεὶ οὐκ ἦν ὀχεῖον, τὸν ἐπιμελητὴν καλύψαντα ἐφεῖναι τὸν πῶλον. ὁ δὲ τὸ ὀχεύειν τότε μέν, ὡς ἔοικε, συνετέλεσε, μικρῷ δ' ὕστερον δάκνων τὸν καμηλίτην ἀπέ-* 10 *κτεινεν.*

3 *Τοὺς κόκκυγάς φασι τοὺς ἐν Ἑλίκῃ, ὅταν μέλλωσι τί-* 11 *κτειν, μὴ ποιεῖν νεοττιάν, ἀλλ' ἐν ταῖς τῶν φαττῶν ἢ ταῖς τῶν τρυγόνων ἐντίκτειν, καὶ μήτ' ἐπῳάζειν μήτ' ἐκκολάπτειν μήτε τρέφειν αὐτούς· ἀλλ' ὅταν γεννηθῇ ὁ νεοττὸς καὶ ἐκ-τραφῇ, μεθ' ὧν ἂν οὗτος συνῇ, τούτους ἐκ τῆς νεοττιᾶς* 15 15 *ἐκβάλλειν. γίνεται δ', ὡς ἔοικε, καὶ οὕτω μέγας καὶ καλός, ὥστε ῥᾳδίως κατακρατεῖν τῶν λοιπῶν. τούτῳ δὲ χαίρειν φασὶ καὶ τὰς φάττας οὕτως ὥστε καὶ αὐτὰς συνεκβάλλειν ἐκείνῳ τοὺς ἰδίους νεοττούς.*

4 *Αἱ ἐν Κρήτῃ αἶγες ὅταν τοξευθῶσι, ζητοῦσιν, ὡς ἔοικε,* 20 20 *τὸ δίκταμον τὸ ἐκεῖ φυόμενον. ὅταν γὰρ φάγωσιν, εὐθὺς ἐκβάλλουσι τὰ τοξεύματα.*

5 *Φασί τινας ἐν Ἀχαΐᾳ τῶν ἐλάφων, ὅταν ἀποβάλωσι τὰ κέρατα, εἰς τοιούτους τόπους ἔρχεσθαι ὥστε μὴ ῥᾳδίως εὑρε-* 25

1 *τίκτουσι* S^{a} ‖ 4 Arist. l. l. 630^{b} 31 sqq. Ael. 3, 47 ‖ 7 *ὁ δὲ τὸ ὀχεύειν* (vel *τὴν ὀχείαν*) *τότε* scripsi: *ὁ δὲ τὸ ὀχεῖον τότε* S^{a}, *ὡς δ' ὀχεύοντος ἐπέβη, τότε* plerique codd. Bekker ‖ 8 *μικρὸν* S^{a} ‖ 10 Arist. l. l. 563^{b} 29 sqq. 618^{a} 8 sqq. Antig. c. 44. 100 ‖ *τοὺς* post *φασι* om. S^{a} ‖ *ἐν*] *ἐν τῇ* S^{a} ‖ *τοὺς ἐν Ἑλίκῃ* glossema putabat Heyne ‖ *μέλλουσι* S^{a} ‖ 15 *καὶ οὕτω* scripsi: *καὶ οὗτος* S^{a}, om. Bekker cum plerisque codd. ‖ 17 *φάσ-σας* S^{a} ‖ 19 Arist. l. l. 612^{a} 3 sqq. Antig. c. 30 ‖ 22 Arist. l. l. 611^{a} 25 sqq. 611^{b} 17 sqq. Antig. c. 29. Ael. 6, 5 ‖ *ἐν Ἀχαΐᾳ*] *ἀχαΐνας* Salmasius (cf. Arist. h. a. 611^{b} 18), delebat Heyne ‖ *ἀποβάλλωσι* S^{a} ‖ 23 *τοιούτους τοὺς τόπους* S^{a} ‖ *εἰσέρχε-σθαι* S^{a} ‖ *μὴ*] *μὲν* S^{a}

831a θῆναι. τοῦτο δὲ ποιεῖν διὰ τὸ μὴ ἔχειν ᾧ ἀμυνοῦνται, καὶ διὰ τὸ πονεῖν τοὺς τόπους ὅθεν τὰ κέρατα ἀπέβαλον. πολλαῖς δὲ καὶ κισσὸν ἐπιπεφυκότα ἐν τῷ τῶν κεράτων τόπῳ ἑωρᾶσθαι.

Ἐν Ἀρμενίᾳ φάρμακόν τί φασι φύεσθαι, ὃ καλεῖται 6
5 παρδάλειον. τούτῳ οὖν, ὅταν ὀφθῇ πάρδαλις, χρίσαντες τὸ 6 ἱερεῖον ἀφιᾶσιν. ἡ δὲ ὅταν ἅψηται αὐτοῦ, ζητεῖ, ὡς ἔοικε, τὴν τοῦ ἀνθρώπου κόπρον. διὸ καὶ οἱ κυνηγοὶ εἰς ἀγγεῖον αὐτὴν ἐμβαλόντες ἔκ τινος δένδρου κρεμῶσιν, ἵνα προσαλλομένη καὶ ὑπέρκοπος γενομένη ὑπ' αὐτοῦ παραλυθῇ καὶ ὑπο- 10
10 χείριος γένηται.

Ἐν Αἰγύπτῳ δὲ τοὺς τροχίλους φασὶν εἰσπετομένους 7 εἰς τὰ στόματα τῶν κροκοδείλων καθαίρειν αὐτῶν τοὺς ὀδόντας, τὰ σαρκία τὰ ἐνεχόμενα τοῖς ῥύγχεσιν ἐξέλκοντας· τοὺς δ' ἥδεσθαι καὶ μηδὲν βλάπτειν αὐτούς. 15

15 Τοὺς ἐν Βυζαντίῳ φασὶν ἐχίνους αἰσθάνεσθαι ὅτε βόρεια 8 καὶ νότια πνεῖ πνεύματα, καὶ μεταβάλλειν εὐθὺς τὰς ὀπάς, καὶ ὅταν μὲν ᾖ νότια, ἐκ τοῦ ἐδάφους τὰς ὀπὰς ποιεῖσθαι, ὅταν δὲ βόρεια, ἐκ τῶν τοιχῶν.

Αἱ ἐν Κεφαλληνίᾳ αἶγες οὐ πίνουσιν, ὡς ἔοικεν, ὥσπερ 9
20 καὶ τἄλλα τετράποδα, καθ' ἡμέραν δὲ πρὸς τὸ πέλαγος ἀντία 21 τὰ πρόσωπα ποιήσασαι χάσκουσιν εἰσδεχόμεναι τὰ πνεύματα.

Φασὶν ἐν Συρίᾳ τῶν ἀγρίων ὄνων ἕνα ἀφηγεῖσθαι τῆς 10 ἀγέλης, ἐπειδὰν δέ τις νεώτερος ὢν τῶν πώλων ἐπί τινα θήλειαν ἀναβῇ, τὸν ἀφηγούμενον θυμοῦσθαι, καὶ διώκειν 25

2 πολλοῖς Sa ‖ 4 ἑωρᾶσθαι Sa: ὁρᾶσθαι Bekker cum ceteris codd. ‖ 5 Arist. l. l. 612a 7 sqq. Ael. 4, 49 ‖ 6 παρδάλιον Sa ‖ τούτῳ Natalis de Comitibus: τοῦτο codd. ‖ 7 ἱερεῖον] ἔριον Sylburg ‖ 8 οἱ om. Sa ‖ 9 συμβαλλομένη Sa ‖ 10 γινομένη Sa ‖ 12 Arist. l. l. 612a 20 sqq. Antig. c. 33. Ael. 3, 11. 8, 25. 12, 15 ‖ 13 καθέλκειν αὐτῶν τῶν ὀδόντων Sa ‖ 16 Arist. l. l. 612b 4 sqq. ‖ 18 νότος Sa ‖ 20 Antig. c. 128. Ael. 3, 32. 5, 27 ‖ 21 τὰ πολλὰ ἄλλα Sa ‖ 23 Plin. h. n. 8, 30

ἕως τούτου ἕως ἂν καταλάβῃ τὸν πῶλον, καὶ ὑποκύψας 25
ἐπὶ τὰ ὀπίσθια σκέλη τῷ στόματι ἀποσπάσῃ τὰ αἰδοῖα.

11 Τὰς χελώνας λέγουσιν, ὅταν ἔχεως φάγωσιν, ἐπεσθίειν
τὴν ὀρίγανον, ἐὰν δὲ μὴ θᾶττον εὕρῃ, ἀποθνήσκειν. πολ-
5 λοὺς δ' ἀποπειράζοντας τῶν ἀγραυλούντων, εἰ τοῦτ' ἀληθές
ἐστιν, ὅταν ἴδωσιν αὐτὴν τοῦτο πράττουσαν, ἐκτίλλειν τὴν 30
ὀρίγανον· τοῦτο δὲ ὅταν ποιήσωσι, μετὰ μικρὸν αὐτὴν ὁρᾶσθαι
ἀποθνήσκουσαν.

12 Τὸ τῆς ἰκτίδος λέγεται αἰδοῖον εἶναι οὐχ ὅμοιον τῇ 831b
10 φύσει τῶν λοιπῶν ζῴων, ἀλλὰ στερεὸν διὰ παντὸς οἷον
ὀστοῦν, ὅπως ἄν ποτε διακειμένη τύχῃ. φασὶ δὲ στραγγου-
ρίας αὐτὸ φάρμακον εἶναι ἐν τοῖς ἀρίστοις, καὶ δίδοσθαι
ἐπιξυόμενον.

13 Τὸν δρυοκολάπτην φασὶ τὸ ὄρνεον ἐπὶ τῶν δένδρων 5
15 βαδίζειν ὥσπερ τοὺς ἀσκαλαβώτας, καὶ ὕπτιον καὶ ἐπὶ τὴν
γαστέρα. νέμεσθαι δὲ λέγεται καὶ τοὺς ἐκ τῶν δένδρων σκώ-
ληκας, καὶ οὕτω σφόδρα κατὰ βάθους ὀρύττειν τὰ δένδρα
ζητοῦντα τοὺς σκώληκας ὥστε καὶ καταβάλλειν αὐτά.

14 Φασὶ τοὺς πελεκᾶνας τὰς ἐν τοῖς ποταμοῖς γινομένας 10
20 κόγχας ὀρύττοντας καταπίνειν, ἔπειτα ὅταν πλῆθος εἰσφρή-
σωσιν αὐτῶν, ἐξεμεῖν, εἶθ' οὕτως τὰ μὲν κρέα κατεσθίειν
τῶν κογχῶν, τῶν δ' ὀστράκων μὴ ἅπτεσθαι.

15 Ἐν Κυλλήνῃ φασὶ τῆς Ἀρκαδίας τοὺς κοσσύφους λευ-
κοὺς γίνεσθαι, ἄλλοθι δ' οὐδαμῇ, καὶ φωνὰς ποικίλας 15
25 προΐεσθαι, ἐκπορεύεσθαί τε πρὸς τὴν σελήνην. τὴν δ' ἡμέ-
ραν εἴ τις ἐπιχειροίη, σφόδρα δυσθηράτους εἶναι.

1 τέως S^a ‖ 2 ἀποσπάσῃ S^a: ἀποσπᾶσθαι ceteri ‖ 3 Arist. l. l. 612a 24 sqq. Antig. c. 34. Ael. 3, 5. 6, 12 ‖ 7 δὲ om. S^a ‖ 9 Arist. l. l. 612b 17 sqq. 500b 24 sq. Trophilus ap. Stob. 100, 22. Antig. c. 108 ‖ 14 Arist. l. l. 614b 2 sqq. ‖ 17 ὀρύσσειν τὰ δένδρα ζητοῦντας S^a ‖ 19 Arist. l. l. 614b 26 sqq. Antig. c. 41. Ael. 3, 20 ‖ φασὶ] καὶ S^a ‖ 20 εἰσφρήσωσιν Aldina: εἰσφορήσωσιν S^a, εἰσφερήσωσιν alii codd. ‖ 23 Arist. l. l. 617a 11 sqq. Steph. Byz. s. v. Κυλλήνη. Ael. 5, 27

Λέγεται δ' ὑπό τινων μέλι τὸ καλούμενον ἄνθινον περὶ 16
20 Μῆλον καὶ Κνίδον γίνεσθαι εὐῶδες μὲν τῇ ὀσμῇ, ὀλιγο-
χρόνιον δέ, ἐν τούτῳ δὲ καὶ τὴν ἐριθάκην γίνεσθαι. περὶ δὲ 17
Καππαδοκίαν ἔν τισι τόποις ἄνευ κηρίου φασὶν ἐργάζεσθαι
τὸ μέλι, γίνεσθαι δὲ τὸ πάχος ὅμοιον ἐλαίῳ. ἐν Τραπε- 18
ζοῦντι τῇ ἐν τῷ Πόντῳ γίνεται τὸ ἀπὸ τῆς πύξου μέλι 6
25 βαρύοσμον· καί φασι τοῦτο τοὺς μὲν ὑγιαίνοντας ἐξιστάναι,
τοὺς δ' ἐπιλήπτους καὶ τελέως ἀπαλλάττειν. φασὶ δὲ καὶ 19
ἐν Λυδίᾳ ἀπὸ τῶν δένδρων τὸ μέλι συλλέγεσθαι πολύ, καὶ
ποιεῖν ἐξ αὐτοῦ τοὺς ἐνοικοῦντας ἄνευ κηροῦ τροχίσκους, 10
καὶ ἀποτέμνοντας χρῆσθαι διὰ τρίψεως σφοδροτέρας. γίνεται
30 μὲν οὖν καὶ ἐν Θρᾴκῃ, οὐχ οὕτω δὲ στερεόν, ἀλλ' ὡσανεὶ
ἀμμῶδες. ἅπαν δὲ μέλι πηγνύμενον τὸν ἴσον ἔχειν ὄγκον
832ª φασίν, οὐχ ὥσπερ τὸ ὕδωρ καὶ τἄλλα ὑγρά. ἡ Χαλκιδικὴ 20
πόα καὶ τὰ ἀμύγδαλα χρησιμώτατα πρὸς τὸ μέλι ποιεῖν· 15
πλεῖστον γὰρ γόνον φασὶν ἐξ αὐτῶν γίνεσθαι. τὰς μελίττας 21
λέγουσιν ὑπὸ μύρου καροῦσθαι καὶ οὐκ ἀνέχεσθαι τὴν ὀσμήν·
5 ἔνιοι δὲ λέγουσι μάλιστα τοὺς μεμυρισμένους τύπτειν. ἐν 22
Ἰλλυριοῖς φασὶ τοὺς Ταυλαντίους καλουμένους ἐκ τοῦ μέ-
λιτος ποιεῖν οἶνον. ὅταν δὲ τὰ κηρία ἐκθλίψωσιν, ὕδωρ 20
ἐπιχέοντες ἕψουσιν ἐν λέβητι μέχρις οὗ ἂν ἐλλίπῃ τὸ ἥμισυ,
ἔπειτα εἰς κεράμια ἐκχέαντες καὶ ἡμίσεα ποιήσαντες τιθέασιν
10 εἰς σανίδας· ἐν ταύταις δέ φασι ζεῖν πολὺν χρόνον, καὶ

1 μέλι interpres latinus: μὲν codd. ‖ 2 Κνίδον] κυδώνιον S^a ‖ 3 post γίνεσθαι S^a c. 20, deinde c. 17 cett. ‖ Arist. l. l. 554ᵇ 15 sqq. Ael. 5, 42 ‖ 5 τὸ μέλι γίνεσθαι δὲ om. S^a | Stob. floril. 100, 13. Xen. Anab. 4, 8. Ael. 5, 42. Steph. Byz. s. v. Τραπεζοῦς ‖ 6 τῇ om. S^a ‖ Πόντῳ] σπόγγῳ S^a ‖ 9 Λυδίᾳ] Λιβύῃ Bochart, Μηδίᾳ Aelian. ‖ 11 χρᾶσθαι δὲ καὶ ἀπίοις σφοδροτέροις S^a ‖ 12 μὲν] δὴ S^a ‖ δὲ om. S^a ‖ 16 Arist. l. l. 623ᵇ 20 sq. 626ª 26 sqq. Theophr. de caus. plant. 6, 4. Ael. 1, 58. 5, 11 ‖ 19 Steph. Byz. s. v. Ταυλάντιοι ‖ ταλαντίους S^a ‖ 21 μέχρις οὗ S^a: ἕως Bekker cum plerisque codd. ‖ ἐλλίπῃ S^a: ἐκλίπῃ Bekker cum cet. codd. ‖ ἡμίσεα S^a: ἥδιστα alii, neutrum videtur sanum ‖ 22 ποιήσαντες] an πωμάσαντες? cf. 845ª 6

γίνεσθαι οἰνῶδες καὶ ἄλλως ἡδὺ καὶ εὔτονον. ἤδη δέ τισι καὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι συμβεβηκέναι λέγουσι τοῦτο, ὥστε μηδὲν διαφέρειν οἴνου παλαιοῦ· καὶ ζητοῦντας ὕστερον τὴν κρᾶσιν μὴ δύνασθαι εὑρεῖν.

23 *Περὶ Θετταλίαν μνημονεύουσιν ὄφεις ζῳογονηθῆναι το-* 6 *σούτους ὥστε, εἰ μὴ ὑπὸ τῶν πελαργῶν ἀνῃροῦντο, ἐκχω-* 15 *ρῆσαι ἂν αὐτούς. διὸ δὴ καὶ τιμῶσι τοὺς πελαργούς, καὶ κτείνειν οὐ νόμος· καὶ ἐάν τις κτείνῃ, ἔνοχος τοῖς αὐτοῖς* 24 *γίνεται οἷσπερ καὶ ὁ ἀνδροφόνος. ὡσαύτως καὶ ἐν Λακε-* 10 *δαίμονι κατά τινας χρόνους μνημονεύεται γενέσθαι τοσοῦτον πλῆθος ὄφεων ὥστε διὰ σπανοσιτίαν καὶ τροφῇ τοὺς Λάκωνας* 20 *χρῆσθαι αὐτοῖς· ὅθεν καὶ τὴν Πυθίαν φασὶ προσαγορεῦσαι αὐτοὺς ὀφιοδείρους.*

25 *Ἐν Γυάρῳ τῇ νήσῳ λέγεται τοὺς μῦς τὸν σίδηρον ἐσθίειν.* 26 *φασὶ δὲ καὶ ⟨κατὰ⟩ τοὺς Χάλυβας ἔν τινι ὑπερκειμένῳ* 16 *αὐτοῖς νησιδίῳ τὸ χρυσίον συμφορεῖσθαι παρὰ πλειόνων. διὸ δὴ καὶ τοὺς ἐν τοῖς μετάλλοις ἀνασχίζουσιν, ὡς ἔοικεν.* 25

27 *Λέγεται δὲ ἐκ Σούσων εἰς Μηδίαν ἰοῦσιν ἐν τῷ δευτέρῳ σταθμῷ σκορπίων ἄπλετόν τι πλῆθος γίνεσθαι. διὸ καὶ ὁ* 20 *βασιλεὺς ὁ Περσῶν, ὅτε διοδεύοι, τρεῖς ἡμέρας ἔμενε, τοῖς αὐτοῦ πᾶσι συντάσσων ἐκθηρεύειν· τῷ δὲ πλείστους θηρεύσαντι ἆθλον ἐδίδου.* 30

28 *Ἐν Κυρήνῃ δέ φασιν οὐχ ἓν εἶναι μυῶν γένος, ἀλλὰ πλείω καὶ διάφορα καὶ ταῖς μορφαῖς καὶ ταῖς χρόαις· ἐνίους* 832b

1 *εὔστομον* malebat Sylburg || 5 Plut. de Is. et Osir. c. 74 || 9 *ὥσπερ* pr. S^a || 11 *τροφὴν* S^a || 13 *ὀφιοβόρους* Meziriac ex Plut. de Pyth. or. c. 24 (406 E), *ὀφιοθήρας* vel *ὀφιοδαίτας* Lobeck || 14 Theophr. fragm. 174, 8 p. 221 Wim. Plin. h. n. 8, 57. Antig. c. 18. Ael. 5, 14 || *Γυάρῳ* Marsilius Cagnatus: *Κύπρῳ* codd. || 15 Theophr. l. l. || *κατὰ* add. Val. Rose Arist. pseudep. p. 336, *περὶ* Heyne || 16 *περὶ* S^a || 17 *δὴ* om. S^a || 18 Ael. 15, 26 || *δὲ καὶ* S^a || 19 *διὸ δὴ καὶ βασιλεὺς πέρσης* S^a || 20 *τοῖς αὐτοῦ πᾶσι* 'omnibus qui ibi erant' S^a: *πᾶσι τοῖς αὐτοῦ* Bekker cum plerisque codd. || 23 Ael. l. l.

γὰρ πλατυπροσώπους, ὥσπερ αἱ γαλαῖ, γίνεσθαι, τινὰς δὲ ἐχινώδεις, οὓς καλοῦσιν ἐχῖνας.

Περὶ Κιλικίαν δέ φασιν εἶναι ὕδατος συστρεμμάτιον, 29
5 εἰς ὃ τὰ πεπνιγμένα τῶν ὀρνέων καὶ τῶν λοιπῶν ζῴων ὅταν ἀποβαφῇ, πάλιν ἀναβιοῖ. 5

Ἐν δὲ Σκύθαις τοῖς καλουμένοις Γελωνοῖς φασὶ θηρίον 30 τι γίνεσθαι, σπάνιον μὲν ὑπερβολῇ, ὃ ὀνομάζεται τάρανδος·
10 λέγεται δὲ τοῦτο μεταβάλλειν τὰς χρόας τῆς τριχὸς καθ' ὃν ἂν καὶ τόπον ᾖ. διὰ δὲ τοῦτο εἶναι δυσθήρατον [καὶ διὰ τὴν μεταβολήν]· καὶ γὰρ δένδρεσι καὶ τόποις, καὶ ὅλως 10 ἐν οἷς ἂν ᾖ, τοιοῦτον τῇ χροίᾳ γίνεσθαι. θαυμασιώτατον δὲ τὸ τὴν τρίχα μεταβάλλειν· τὰ μὲν γὰρ λοιπὰ τὸν χρῶτα,
15 οἷον ὅ τε χαμαιλέων καὶ ὁ πολύπους. τὸ δὲ μέγεθος ὡσανεὶ βοῦς. τοῦ δὲ προσώπου τὸν τύπον ὅμοιον ἔχει ἐλάφῳ.

Λέγεται δέ τινα ἐν Ἀβύδῳ παρακόψαντα τῇ διανοίᾳ 31 καὶ εἰς τὸ θέατρον ἐρχόμενον ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας θεωρεῖν, 16
20 ὡς ὑποκρινομένων τινῶν, καὶ ἐπισημαίνεσθαι· καὶ ὡς κατέστη τῆς παρακοπῆς, ἔφησεν ἐκεῖνον αὐτῷ τὸν χρόνον ἥδιστα βεβιῶσθαι. καὶ ἐν Τάραντι δέ φασιν οἰνοπώλην τινὰ τὴν 32 μὲν νύκτα μαίνεσθαι, τὴν δ' ἡμέραν οἰνοπωλεῖν. καὶ γὰρ 20 τὸ κλειδίον τοῦ οἰκήματος πρὸς τῷ ζωνίῳ διεφύλαττε, πολλῶν
25 δ' ἐπιχειρούντων παρελέσθαι καὶ λαβεῖν οὐδέποτε ἀπώλεσεν.

Ἐν Τήνῳ τῇ νήσῳ φασὶν εἶναι φιάλιον σύγκραμα ἔχον, 33 ἐξ οὗ πῦρ ἀνάπτουσι πάνυ ῥᾳδίως. καὶ ἐν Βιθυνίᾳ δὲ τῆς Θρᾴκης ἐν τοῖς μετάλλοις γίνεται ὁ καλούμενος σπίνος, 25

1 γίνεσθαι τινὰς δὲ] τοὺς δὲ Sᵃ ‖ 3 Sotion c. 6 ‖ συστρεμμάτιον] σύστημά τι Schrader in Fleckeis. ann. 97, 222 ‖ 6 Theophr. fragm. 172, 1 p. 218 Wim. Antig. c. 25. Steph. Byz. s. v. Γελωνοί. Ael. 2, 16 ‖ 7 τάρανδρος Sᵃ ‖ 9 καὶ — 10 μεταβολὴν seclusit Heyne ‖ 11 γίνεται Sᵃ ‖ 14 ἐλάφου Sᵃ ‖ 15 Hor. epp. 2, 2, 128 ‖ 20 καὶ γὰρ τὸ] τὸ γὰρ Sᵃ ‖ 21 διεφυλάττετο Sᵃ 23 Steph. Byz. s. v. Τῆνος ‖ Τήνῳ] τινι Sᵃ ‖ ἔχον om. Sᵃ ‖ 24 οὗ φασὶ Sᵃ ‖ Σιθωνίᾳ Sylburg ‖ 25 καλούμενος] λεγόμενος Sᵃ ‖ σπίνις Sᵃ

34 ἐξ οὗ φασὶ πῦρ ἀνάπτεσθαι. ἐν δὲ Λιπάρᾳ τῇ νήσῳ λέ- 30
γουσιν εἶναί τινα εἰσπνοήν, εἰς ἣν ἐὰν κρύψωσι χύτραν,
35 ἐμβαλόντες ὃ ἂν ἐθέλωσιν ἕψουσιν. ἔστι δὲ καὶ ἐν Μηδίᾳ 833a
καὶ ἐν Ψιττακηνῇ τῆς Περσίδος πυρὰ καιόμενα, τὸ μὲν ἐν
5 Μηδίᾳ ὀλίγον, τὸ δ' ἐν Ψιττακηνῇ πολὺ καὶ καθαρὸν τῇ
φλογί· διὸ καὶ μαγειρεῖα πρὸς αὐτῷ κατεσκεύασεν ὁ Περσῶν
βασιλεύς. ἄμφω δ' ἐν ὁμαλοῖς τόποις καὶ οὐκ ἐν ὑψηλοῖς. 5
ταῦτα δὲ καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν φανερά, τὰ δὲ περὶ
36 Παμφυλίαν νύκτωρ μόνον. φασὶ δὲ καὶ περὶ Ἀτιτανίαν,
10 πρὸς τοῖς ὁρίοις τῆς Ἀπολλωνιάτιδος, εἶναί τινα πέτραν ἐξ
ἧς τὸ μὲν ἀνιὸν πῦρ οὐ φανερόν ἐστιν, ἐπειδὰν δὲ ἔλαιον
37 ἐπιχυθῇ ἐπ' αὐτήν, ἐκφλογοῦται. λέγεται δὲ καὶ τὰ ἔξω 10
στηλῶν Ἡρακλείων καίεσθαι, τὰ μὲν διὰ παντός, τὰ δὲ
νύκτωρ μόνον, ὡς ὁ Ἄννωνος περίπλους ἱστορεῖ. καὶ τὸ
15 ἐν Λιπάρᾳ δὲ φανερὸν καὶ φλογῶδες, οὐ μὴν ἡμέρας, ἀλλὰ
νύκτωρ μόνον. εἶναι δὲ καὶ ἐν Πιθηκούσαις φασὶ πυρῶδες
38 μὲν καὶ θερμὸν ἐκτόπως, οὐ μέντοι καιόμενον. τὸ δ' ἐν τῇ 15
Λιπάρᾳ ποτὲ καὶ ἐκλιπεῖν Ξενοφάνης φησὶν ἐπ' ἔτη ἑκκαί-
δεκα, τῷ δὲ ἑβδόμῳ ἐπανελθεῖν. τὸν δ' ἐν τῇ Αἴτνῃ ῥύακα
20 οὔτε φλογώδη φασὶν οὔτε συνεχῆ, ἀλλὰ διὰ πολλῶν ἐτῶν
39 γίνεσθαι. λέγεται δὲ καὶ περὶ Λυδίαν ἀναζέσαι πῦρ πάμ- 20
40 πληθες, καὶ καίεσθαι ἐφ' ἡμέρας ἑπτά. θαυμαστὸν δὲ τὸ
ἐν Σικελίᾳ περὶ τὸν ῥύακα γινόμενον· τὸ γὰρ πλάτος ἐστὶ
τὸ τῆς τοῦ πυρὸς ἀναζέσεως τεσσαράκοντα σταδίων, τὸ δὲ
41 ὕψος δι' οὗ φέρεται, τριῶν. φασὶ δὲ τὸν ἐν τῇ Θρᾴκῃ
26 λίθον τὸν καλούμενον σπίνον διακοπέντα καίεσθαι, καὶ 25

3 Steph. Byz. s. s. *Ψιττακή* ‖ 4 *Ψιττακίνη* S^a ‖ 6 *αὐτὸ* S^a ‖ 7 *ὁμαλοῖς καὶ οὐκ ἐν ὑψηλοῖς τόποις* S^a, *ὁμαλοῖς τόποις καὶ οὐκ ἐν ἀνωμάλοις* ceteri praeter unum, qui facit cum S^a ‖ 8 *ταῦτα δὲ καὶ* om. S^a ‖ 9 cf. c. 127 ‖ 12 Hann. peripl. 14 (Geogr. gr. min. ed. Car. Müller p. 11). Plin. 3, 9. 2, 88 ‖ *δὲ* om. S^a ‖ 17 *τῇ* om. S^a ‖ 18 *ἐκλείπειν* S^a ‖ 21 *Λυκίαν* Beckmann coll. 842b 25 25 Theophr. de lap. 24. cf. c. 33 ‖ 26 *καίεσθαι* ex marg. illatum putat Heyne

συντεθέντα πρὸς ἑαυτόν, ὥσπερ τὴν σμαρίλην, οὕτως κἀκεῖνον εἰς ἑαυτὸν τεθέντα καὶ ἐπιρραινόμενον ὕδατι καίεσθαι. τὸ δ' αὐτὸ ποιεῖν καὶ τὸν μαριέα.

Περὶ Φιλίππους τῆς Μακεδονίας εἶναι λέγουσι μέταλλα, 42 ἐξ ὧν τὰ ἐκβαλλόμενα ἀποσύρματα αὐξάνεσθαί φασι καὶ 5
30 φύειν χρυσίον, καὶ τοῦτ' εἶναι φανερόν. φασὶ καὶ ἐν Κύπρῳ 43
833b περὶ τὸν καλούμενον Τυρρίαν χαλκὸν ὅμοιον γίγνεσθαι. κατακόψαντες γάρ, ὡς ἔοικεν, εἰς μικρὰ σπείρουσιν αὐτόν· εἶθ' ὑδάτων ἐπιγενομένων αὐξάνεται καὶ ἀνίεται καὶ οὕτως συνάγεται. φασὶ δὲ καὶ ἐν Μήλῳ τῇ νήσῳ ἐν τοῖς ἐξορυσσομένοις τό- 44
5 ποις τῆς γῆς πάλιν ἀναπληρώματα γίγνεσθαι. 11

Περὶ Παιονίαν λέγουσιν, ὅταν συνεχεῖς ὄμβροι γίνωνται, 45 εὑρίσκεσθαι περιτηκομένης τῆς γῆς χρυσὸν τὸν καλούμενον ἄπυρον. λέγουσι δ' ἐν τῇ Παιονίᾳ οὕτω χρυσίζειν τὴν γῆν
10 ὥστε πολλοὺς εὑρηκέναι καὶ ὑπὲρ μνᾶν χρυσίου ὁλκήν. τῷ 15 δὲ βασιλεῖ φασιν εὑρόντας ἀνενεγκεῖν δύο βώλους, τὸν μὲν τρεῖς μνᾶς ἄγοντα, τὸν δὲ πέντε· οὓς φασιν ἐπὶ τῆς τραπέζης αὐτῷ παρακεῖσθαι, καὶ ἐπ' ἐκείνων πρῶτον, εἴ τι ἐσθίει, ἀπάρχεσθαι. φασὶ δὲ καὶ ἐν Βάκτροις τὸν Ὦξον 46
15 ποταμὸν καταφέρειν βωλία χρυσίου πλήθει πολλά, καὶ ἐν 20 Ἰβηρίᾳ δὲ τὸν καλούμενον Θεόδωρον ποταμὸν ἐκβράσσειν τε πολὺ περὶ τὰ χείλη χρυσίον, ὁμοίως δὲ καὶ καταφέρειν.

Λέγουσι δὲ καὶ ἐν Πιερίᾳ τῆς Μακεδονίας ἄσημόν τι 47

1 σμαρίλλην S^a ‖ 2 τιθέντα S^a ‖ 3 μαριέα S^a: μαριθὰν tres Bekk. codd., θρακίαν Sylburg, νάφθαν Salmasius ‖ 4 cf. Arist. frg. 1523b 21 sqq. ‖ τοὺς ἐν Μακεδονίᾳ S^a ‖ 5 αὐξάνεσθαί φασιν ἀποσύρματα S^a ‖ 6 cf. Arist. frg. 1523b 25 sqq. ‖ 7 περὶ τὸ λεγόμενον Κούριον Meursius ‖ 9 ἀνίεται] ἐξανίησι S^a. Utrumque fort. διττογραφίᾳ ortum ex antecedente αὐξάνεται ‖ 10 cf. Arist. frg. 1523b 30 sqq. ‖ 11 πάλιν om. S^a ‖ 12 cf. Arist. frg. 1523b 33 sqq. ‖ γένωνται S^a ‖ 15 ὑπὲρ τὴν μνᾶν S^a ‖ 19 cf. Arist. frg. 1523b 42 sqq. ‖ ὦξον S^a ‖ 21 Θερμοδόων seu Θερμοδῶν Beckmann; sed nihil mutandum, nam Θεόδωρον i. q. Δούριον cf. Rose Arist. frg. (tertiis curis retractata Teubner 1886) p. 206 adnot. ‖ 23 cf. Arist. frg. 1524a 1 sqq.

χρυσίον κατορωρυγμένον ὑπὸ τῶν ἀρχαίων βασιλέων, χασμάτων τε τεττάρων ὄντων, ἐξ ἑνὸς αὐτῶν ἀναφῦναι χρυσίον τὸ μέγεθος σπιθαμιαῖον. 48 *λέγεται δὲ ἰδιωτάτην εἶναι γένεσιν σιδήρου τοῦ Χαλυβικοῦ καὶ τοῦ Ἀμισηνοῦ. συμφύεται γάρ, ὥς γε λέγουσιν, ἐκ τῆς ἄμμου τῆς καταφερομένης ἐκ τῶν ποταμῶν. ταύτην δ' οἱ μὲν ἁπλῶς φασὶ πλύναντας καμινεύειν, οἱ δὲ τὴν ὑπόστασιν τὴν γενομένην ἐκ τῆς πλύσεως πολλάκις πλυθεῖσαν συγκαίειν, παρεμβάλλειν δὲ τὸν πυρίμαχον καλούμενον λίθον· εἶναι δ' ἐν τῇ χώρᾳ πολύν. οὗτος δ' ὁ σίδηρος πολὺ τῶν ἄλλων γίνεται καλλίων. εἰ δὲ μὴ ἐν μιᾷ καμίνῳ ἐκαίετο, οὐδὲν ἄν, ὡς ἔοικε, διέφερε τἀργυρίου. μόνον δέ φασιν αὐτὸν ἀνίωτον εἶναι, οὐ πολὺν δὲ γίνεσθαι.*

49 *Φασὶ δὲ καὶ ἐν Ἰνδοῖς τὸν χαλκὸν οὕτως εἶναι λαμπρὸν καὶ καθαρὸν καὶ ἀνίωτον, ὥστε μὴ διαγινώσκεσθαι τῇ χρόᾳ πρὸς τὸν χρυσόν, ἀλλ' ἐν τοῖς Δαρείου ποτηρίοις βατιάκας εἶναί τινας καὶ πλείους, ἃς εἰ μὴ τῇ ὀσμῇ, ἄλλως οὐκ ἦν διαγνῶναι πότερόν εἰσι χαλκαῖ ἢ χρυσαῖ.* 834a

50 *Τὸν κασσίτερον τὸν Κελτικὸν τήκεσθαί φασι πολὺ τάχιον μολύβδου. σημεῖον δὲ τῆς εὐτηξίας, ὅτι τήκεσθαι δοκεῖ καὶ ἐν τῷ ὕδατι· χρώζει γοῦν, ὡς ἔοικε, ταχύ. τήκεται δὲ καὶ ἐν τοῖς ψύχεσιν, ὅταν γένηται πάγη, ἐγκατακλειομένου ἐντός, ὥς φασί, καὶ συνωθουμένου τοῦ θερμοῦ τοῦ ἐνυπάρχοντος αὐτῷ διὰ τὴν ἀσθένειαν.*

51 *Ἐν τῷ Πανθείῳ ἐστὶν ἐλαία, καλεῖται δὲ καλλιστέφανος· ταύτης πάντα τὰ φύλλα ταῖς λοιπαῖς ἐλαίαις ἐναντία πέ-*

2 *τε* add. Sylburg ‖ 3 cf. Arist. frg. 1524a 5 sqq. ‖ 4 *Ἀμισηνοῦ*] *ἀσήμου* legendum suspicatur Val. Rose l. l. p. 207 ‖ 6 *πλύναντας* Sylburg: *πλύναντες* codd. ‖ 7 *τῆς γινομένης* Sa ‖ *φύσεως* Sa ‖ 8 *δὲ τῷ πυρὶ μάχον* Sa ‖ 11 *ἐκκαίετο* Sa ‖ *ἀργύρου* Sa ‖ 13 cf. Arist. frg. 1524a 16 sqq. ‖ 15 *βατιάκας* Sylburg: Val. Rose l. l. p. 208: *βατιακὰς* pr. Sa, Bekker, *βατιανὰς* rc. Sa ‖ 18 cf. Arist. frg. 1524a 22 sqq. ‖ 21 *ψύχεσιν*] *ψήγμασιν* Beckmann ‖ *εἰ κατακλειομένου* Sa ‖ 24 Schol. Arist. Plut. v. 586. Suid. s. v. *κοτίνου στεφάνῳ*

15 φυκεν· ἔξω γὰρ ἀλλ' οὐκ ἐντὸς ἔχει τὰ χλωρά. ἀφίησί τε τοὺς πτόρθους ὥσπερ ἡ μύρτος εἰς τοὺς στεφάνους συμμέτρως. ἀπὸ ταύτης δὲ φυτὸν λαβὼν ὁ Ἡρακλῆς ἐφύτευσεν Ὀλυμπίασιν, ἀφ' ἧς οἱ στέφανοι τοῖς ἀθληταῖς δίδονται. ἔστι δὲ αὕτη παρὰ τὸν Ἰλισσὸν ποταμόν, σταδίους ἑξή- 5 κοντα τοῦ ποταμοῦ ἀπέχουσα· περιῳκοδόμηται δέ, καὶ ζη-
20 μία μεγάλη τῷ θιγόντι αὐτῆς ἐστίν. ἀπὸ ταύτης δὲ τὸ φυτὸν λαβόντες Ἠλεῖοι ἐφύτευσαν ἐν Ὀλυμπίᾳ, καὶ τοὺς στεφάνους ἀπ' αὐτῆς ἔδωκαν.

Ἐν τοῖς περὶ Λυδίαν μετάλλοις τοῖς περὶ Πέργαμον, 52 ἃ δὴ καὶ Κροῖσος εἰργάσατο, πολέμου τινὸς γενομένου 11
25 κατέφυγον οἱ ἐργαζόμενοι ἐπ' αὐτά, τοῦ δὲ στομίου ἐποικοδομηθέντος ἀπεπνίγησαν· καὶ ὕστερον χρόνῳ πολλῷ τῶν μετάλλων ἀνακαθαρθέντων εὑρέθη οἷς ἐχρῶντο ἀγγείοις πρὸς τὰς ὑπὸ χεῖρα χρείας ἀπολελιθωμένα, οἷον ἀμφορεῖς καὶ τὰ 15
30 τοιουτότροπα. ταῦτα δὴ πεπληρωμένα οὗ τινὸς ἔτυχον ὑγροῦ ἐλελίθωτο, καὶ προσέτι τὰ ὀστᾶ τῶν ἀνθρώπων.

Ἐν τῇ Ἀσκανίᾳ λίμνῃ οὕτω νιτρῶδές ἐστι τὸ ὕδωρ 53 ὥστε τὰ ἱμάτια οὐδενὸς ἑτέρου ῥύμματος προσδεῖσθαι· κἂν πλείω χρόνον ἐν τῷ ὕδατι ἐάσῃ τις, διαπίπτει. περὶ τὴν 54 Ἀσκανίαν λίμνην Πυθόπολίς ἐστι κώμη ἀπέχουσα Κίου ὡς 21
35 σταδίους ἑκατὸν εἴκοσι, ἐν ᾗ τοῦ χειμῶνος ἀναξηραίνεται
834b πάντα τὰ φρέατα ὥστε μὴ ἐνδέχεσθαι βάψαι τὸ ἀγγεῖον, τοῦ δὲ θέρους πληροῦται ἕως τοῦ στόματος. 24

Ὁ πορθμὸς ὁ μεταξὺ Σικελίας καὶ Ἰταλίας αὔξεται καὶ 55 φθίνει ἅμα τῷ σεληνίῳ. καὶ ἰόντι ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς εἰς 56
5 Συρακούσας κρήνη ἐστὶν ἐν λειμῶνι οὔτε μεγάλη οὔτε ὕδωρ

1 ἔξω γὰρ οὐκ, ἀλλ' ἐντὸς Kuster ‖ 2 συμμέτρους S^a, Suidas ‖ 7 θήγοντι S^a ‖ ταύτης S^a ‖ 8 ἠλεῖοι ἐφύτευσαν S^a: ἐφύτευσαν Ἠλεῖοι ceteri ‖ 10 totum caput interpolatum esse censet Heyne ‖ 16 δὲ S^a ‖ 18 Antig. c. 156 ‖ 20 διαπίπτειν S^a ‖ Antig. c. 162 ‖ 22 ἀναξηραίνεσθαι codd. ‖ 25 Antig. c. 125 ‖ 26 Sotion c. 7 ‖ καὶ ἰόντι (vel κατιόντι) scripsi: καὶ διότι codd.

ἔχουσα πολύ· συναπαντήσαντος δὲ εἰς τὸν τόπον ὄχλου
57 πολλοῦ παρέσχεν ὕδωρ ἄφθονον. ἔστι δὲ καὶ κρήνη τις
ἐν Παλικοῖς τῆς Σικελίας, ὡς δεκάκλινος· αὕτη δ' ἀναρ-
ρίπτει ὕδωρ εἰς ὕψος ἓξ πήχεις, ὥστε ὑπὸ τῶν ἰδόντων
5 νομίζεσθαι κατακλυσθήσεσθαι τὸ πεδίον· καὶ πάλιν εἰς ταὐτὸ 10
καθίσταται. ἔστι δὲ καὶ ὅρκος, ὃς ἅγιος αὐτόθι δοκεῖ εἶναι·
ὅσα γὰρ ὄμνυσί τις, γράψας εἰς πινακίδιον ἐμβάλλει εἰς τὸ
ὕδωρ. ἐὰν μὲν οὖν εὐορκῇ, ἐπιπολάζει τὸ πινακίδιον· ἐὰν
δὲ μὴ εὐορκῇ, τὸ μὲν πινακίδιον βαρὺ γενόμενον ἀφανί- 15
10 ζεσθαί φασι, τὸν δ' ἄνθρωπον πίμπρασθαι. διὸ δὴ λαμ-
βάνειν τὸν ἱερέα παρ' αὐτοῦ ἐγγύας ὑπὲρ τοῦ καθαίρειν
τινὰ τὸ ἱερόν.

58 Δημόνησος ἡ Χαλκηδονίων νῆσος ἀπὸ Δημονήσου τοῦ
πρώτου ἐργασαμένου τὴν ἐπωνυμίαν εἴληφεν· ἔχει δ' ὁ τό- 20
15 πος κυανοῦ τὸ μέταλλον καὶ χρυσοκόλλης. ταύτης δ' ἡ
καλλίστη πρὸς χρυσίον εὑρίσκει τιμήν· καὶ γὰρ φάρμακον
ὀφθαλμῶν ἐστίν. ἔστι δὲ αὐτόθι χαλκὸς κολυμβητὴς ἐν
δυοῖν ὀργυιαῖς τῆς θαλάσσης· ὅθεν ὁ ἐν Σικυῶνί ἐστιν ἀν-
δριὰς ἐν τῷ ἀρχαίῳ νεῷ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ἐν Φενεῷ οἱ
20 ὀρείχαλκοι καλούμενοι. ἐπιγέγραπται δ' αὐτοῖς "Ἡρακλῆς 25
Ἀμφιτρύωνος Ἦλιν ἑλὼν ἀνέθηκεν." αἱρεῖ δὲ τὴν Ἦλιν
ἡγουμένης κατὰ χρησμὸν γυναικός, ἧς τὸν πατέρα Αὐγείαν
ἀπέκτεινεν. οἱ δὲ τὸν χαλκὸν ὀρύττοντες ὀξυδερκέστατοι
γίνονται, καὶ οἱ βλεφαρίδας μὴ ἔχοντες φύουσι· παρὸ καὶ
25 οἱ ἰατροὶ τῷ ἄνθει τοῦ χαλκοῦ καὶ τῇ τέφρᾳ τῇ Φρυγίᾳ 30
59 χρῶνται πρὸς τοὺς ὀφθαλμούς. ἔστι δὲ αὐτόθι σπήλαιον ὃ
καλεῖται γλαφυρόν· ἐν δὲ τούτῳ κίονες πεπήγασιν ἀπό τινων

2 Sotion c. 8. Steph. Byz. s. v. Παλική ‖ 3 ἀναράπτει S^a ‖ 5 πέδον S^a ‖ εἰς ἑαυτὸ Steph. Byz. ‖ 9 βαρὺ γενόμενον om. pr. S^a ‖ 10 καὶ πίμπρασθαι τὸν ἄνθρωπον rc. S^a ‖ 13 Antig. c. 131. Steph. Byz. s. v. Δημόνησος ‖ Χαλκηδονίων Salmasius: Καρχηδονίων codd. ‖ 17 κολυμβητός S^a ‖ 24 οἱ — φύουσι vitium subesse videtur ‖ 27 κίονες interpres: χιόνες codd.

σταλαγμῶν. ἀποδηλοῖ δὲ τοῦτο ἐν τῇ συναγωγῇ τῇ πρὸς τὸ ἔδαφος· ἔστι γὰρ ταύτῃ στενώτατον.

35 Ἐκ τοῦ ζεύγους δὲ τῶν ἀετῶν θάτερον τῶν ἐγγόνων 60
835ª ἁλιαίετος γίνεται παραλλάξ, ἕως ἂν σύζυγα γένηται. ἐκ δὲ ἁλιαιέτων φήνη γίνεται, ἐκ δὲ τούτων περκνοὶ καὶ γῦπες· 5 οὗτοι δ' οὐκέτι διορίζουσι περὶ τοὺς γῦπας, ἀλλὰ γεννῶσι 5 τοὺς μεγάλους γῦπας· οὗτοι δ' εἰσὶν ἄγονοι. σημεῖον δὲ τοῦτο, διότι νεοττιὰν οὐδεὶς ἑώρακε γυπὸς μεγάλου.

Θαυμαστὸν δέ τί φασιν ἐν Ἰνδοῖς περὶ τὸν ἐκεῖ μόλυβδον συμβαίνειν· ὅταν γὰρ τακεὶς εἰς ὕδωρ καταχυθῇ ψυχρόν, ἐκπηδᾶν ἐκ τοῦ ὕδατος. 61 10

Φασὶ τὸν Μοσσύνοικον χαλκὸν λαμπρότατον καὶ λευ- 62 10 κότατον εἶναι, οὐ παραμιγνυμένου αὐτῷ κασσιτέρου, ἀλλὰ γῆς τινὸς αὐτοῦ γινομένης καὶ συνεψομένης αὐτῷ. λέγουσι δὲ τὸν εὑρόντα τὴν κρᾶσιν μηδένα διδάξαι· διὸ τὰ προγε- 15 γονότα ἐν τοῖς τόποις χαλκώματα διάφορα, τὰ δ' ἐπιγιγνόμενα οὐκέτι.

15 Ἐν τῷ Πόντῳ λέγουσι τοῦ χειμῶνος τῶν ὀρνέων τινὰ 63 εὑρίσκεσθαι φωλεύοντα, οὔτε ἀφοδεύοντα, οὔτε δὲ ὅταν τὰ πτερὰ αὐτῶν τίλλωσιν, αἰσθάνεσθαι, οὔτε ὅταν ἐπὶ τὸν 20 ὀβελίσκον ἀναπαρῇ, ἀλλ' ὅταν ὑπὸ τοῦ πυρὸς διακαυθῇ. πολλοὺς δὲ καὶ τῶν ἰχθύων λέγουσι περικοπέντας καὶ περι- 20 τμηθέντας μὴ αἰσθάνεσθαι, ἀλλ' ὅταν ὑπὸ τοῦ πυρὸς διαθερμανθῶσιν.

Ἡ μέλιττα δοκεῖ τὰς τροπὰς σημαίνειν τῷ ἐπὶ τὰ ἔργα 64 βαδίζειν, ᾧ καὶ οἱ μελιττοπόλοι σημείῳ χρῶνται· ἠρεμία 26

3 Plin. 10, 3 ‖ ἀετῶν θάτερον τῶν ἐγγόνων] ἐκ τῶν ἀετῶν ἑτερογόνων Conr. Gesner, ἀετῶν θάτερον τῶν ἐκγόνων Sylburg ‖ 5 οἱ περηνοὶ S^a ‖ καὶ om. S^a ‖ 6 οὗτοι δ'] οἵπερ S^a ‖ 8 τούτου malebat Sylburg ‖ 9 cf. Arist. frg. 1524ª 29 sqq. ‖ 10 συμβαίνει S^a ‖ καταχεθῇ S^a ‖ 12 cf. Arist. frg. 1524ª 32 sqq. ‖ 14 αὐτῷ γινομένης S^a; an αὐτῷ μιγνυμένης? ‖ 19 οὔτε ἀφοδεύοντα om. S^a ‖ ὅτε S^a ‖ 24 θερμανθῶσιν S^a

γὰρ αὐτῶν γίνεται. δοκοῦσι δὲ καὶ οἱ τέττιγες ᾄδειν μετὰ 25
τροπάς.

65 Φασὶ δὲ καὶ τὸν ἐχῖνον ἄσιτον διαμένειν ἄχρι ἐνιαυτοῦ.

66 Τὸν δὲ γαλεώτην, ὅταν ἐκδύσηται τὸ δέρμα, καθάπερ
5 οἱ ὄφεις, ἐπιστραφέντα καταπίνειν· τηρεῖσθαι γὰρ ὑπὸ τῶν
ἰατρῶν διὰ τὸ χρήσιμον εἶναι τοῖς ἐπιληπτικοῖς.

67 Λέγουσι δὲ καὶ τὸ τῆς ἄρκτου στέαρ, ὅταν διαπεπηγὸς 30
ᾖ διὰ τὸν χειμῶνα, καθ' ὃν ἂν χρόνον ἐκείνη φωλεύῃ,
αὔξάνεσθαι καὶ ὑπεραίρειν τὰ ἀγγεῖα ἐν οἷς ἂν ᾖ.

68 Ἐν Κυρήνῃ φασὶ τοὺς ὄντας βατράχους ἀφώνους τὸ
11 παράπαν εἶναι. καὶ ἐν Μακεδονίᾳ ἐν τῇ τῶν Ἠμαθιωτῶν
χώρᾳ τοὺς σῦς εἶναι μώνυχας. 35

69 Ἐν Καππαδοκίᾳ φασὶν ἡμιόνους εἶναι γονίμους καὶ ἐν 835b
Κρήτῃ αἰγείρους καρποφόρους.

70 Φασὶ δὲ καὶ ἐν Σερίφῳ τοὺς βατράχους οὐκ ᾄδειν· ἐὰν
16 δὲ εἰς ἄλλον τόπον μετενεχθῶσιν, ᾄδουσιν.

71 Ἐν Ἰνδοῖς ἐν τῷ Κέρατι καλουμένῳ ἰχθύδιά φασι γί- 5
νεσθαι ἃ ἐν τῷ ξηρῷ πλανᾶται καὶ πάλιν ἀποτρέχει εἰς τὸν
72 ποταμόν. φασὶ δὲ καὶ περὶ Βαβυλῶνά τινες ἰχθύας τινὰς
20 μένειν ἐν ταῖς τρώγλαις ταῖς ἐχούσαις ὑγρότητα ξηραινο-
μένου τοῦ ποταμοῦ· τούτους ἐξιόντας ἐπὶ τὰς ἅλως νέμε-
σθαι, καὶ βαδίζειν ἐπὶ τῶν πτερύγων, καὶ ἀνακινεῖν τὴν 10
οὐράν· καὶ ὅταν διώκωνται, φεύγειν καὶ εἰσδύντας ἀντι-
προσώπως ἵστασθαι· πολλάκις γὰρ προσιέναι τινὰς καὶ ἐρε-
25 θίζειν. ἔχουσι δὲ τὴν κεφαλὴν ὁμοίαν βατράχῳ θαλαττίῳ,
τὸ δὲ ἄλλο σῶμα κωβιῷ, βραγχία δὲ ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι ἰχθύες.

4 Theophr. fragm. 175 p. 221 Wim. Trophilus ap. Stob. floril. 100, 23 || 7 Theophr. de odor. c. 13 p. 92 Wim. || 10 Arist. hist. an. 606a 6. 499b 13 sq. Antig. c. 66 || 13 Theophr. ap. Plin. 8, 44 et hist. plant. 3, 5 || 15 Antig. c. 4. Ael. 3, 37 || 17 Theophr. de pisc. fr. 171, 2 Wim. || 18 ὑποτρέχει S^a || 19 Theophr. l. l. || 21 δὲ τοῦ S^a || τὰς ἅλως] τοὺς ἀγροὺς malebat Beckmann || 23 ἀντιπροσώπους Beckmann cum Theophrasto

15 Ἐν Ἡρακλείᾳ δὲ τῇ ἐν τῷ Πόντῳ καὶ ἐν Ῥηγίῳ γίνε- 73
σθαί φασιν ὀρυκτοὺς ἰχθῦς, τούτους δὲ μάλιστα κατὰ τὰ
ποτάμια καὶ τὰ ἔνυδρα χωρία. συμβαίνειν δέ ποτε ἀνα-
ξηραινομένων τῶν χωρίων κατά τινας χρόνους συστέλλεσθαι
κατὰ γῆς, εἶτα μᾶλλον ἀναξηραινομένης διώκοντας τὴν ὑγρό- 5
20 τητα δύεσθαι εἰς τὴν ἰλύν, εἶτα ξηραινομένης διαμένειν ἐν
τῇ ἰκμάδι, ὥσπερ τὰ ἐν ταῖς φωλεαῖς διαρκοῦντα. ὅταν δὲ
ἀνασκάπτωνται πρὶν ἢ τὰ ὕδατα ἐπιγενέσθαι, τότε κινεῖσθαι.
φασὶ δὲ καὶ περὶ Παφλαγονίαν τοὺς ὀρυκτοὺς γίνεσθαι 74
25 ἰχθῦς κατὰ βάθους, τούτους δὲ τῇ ἀρετῇ ἀγαθούς, οὔτε 10
ὑδάτων φανερῶν πλησίον ὄντων οὔτε ποταμῶν ἐπιρρεόντων,
ἀλλ᾽ αὐτῆς ζῳογονούσης τῆς γῆς.

Τὰς ἐν Ἠπείρῳ ἐλάφους κατορύττειν φασὶ τὸ δεξιὸν 75
κέρας, ὅταν ἀποβάλωσι, καὶ εἶναι πρὸς πολλὰ χρήσιμον. καὶ 76
30 τὴν λύγκα δέ φασι τὸ οὖρον κατακαλύπτειν διὰ τὸ πρὸς 15
ἄλλα τε χρήσιμον εἶναι καὶ τὰς σφραγῖδας. φασὶ δὲ καὶ τὴν 77
φώκην ἐξεμεῖν τὴν πυτίαν, ὅταν ἁλίσκηται· εἶναι δὲ φαρ-
μακῶδες καὶ τοῖς ἐπιλήπτοις χρήσιμον.

Λέγεται δὲ περὶ τὴν Ἰταλίαν ἐν τῷ Κιρκαίῳ ὄρει φάρ- 78
35 μακόν τι φύεσθαι θανάσιμον, ὃ τοιαύτην ἔχει τὴν δύναμιν 20
836ª ὥστε, ἂν προσρανθῇ τινί, παραχρῆμα πίπτειν ποιεῖ, καὶ τὰς
τρίχας τὰς ἐν τῷ σώματι ἀπομαδᾶν, καὶ τὸ σύνολον τοῦ
σώματος διαρρεῖν τὰ μέλη, ὥστε τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ σώ-
ματος εἶναι τῶν ἀπολλυμένων ἐλεεινήν. τοῦτο δέ φασι
5 μέλλοντας διδόναι Κλεωνύμῳ τῷ Σπαρτιάτῃ Αὖλον τὸν 25

1 Theophr. l. l. fr. 171, 7 Wim. et Plin. 9, 57 ‖ ἐν Ῥηγίῳ] *περὶ Τίον* Rose Arist. pseudepigr. p. 358 ‖ 3 *ποτε κατὰ τοῦτον τὸν τόπον ἀναξ.* Sª ‖ 6 *δύεσθαι εἰς τὴν ἰλύν* scripsi: *διΐεσθαι εἰς τὴν ὕλην* codd. cf. Theophr. l. l. *δύεσθαι κατὰ τῆς γῆς* et quae nostro loco sequuntur *ἐν τῇ ἰκμάδι* ‖ 9 Theophr. l. l. ‖ 13 Arist. h. a. 611ª 29 sq. Theophr. fragm. 175 p. 221 Wim. Antig. c. 20 ‖ 14 Theophr. l. l. ‖ 15 *λαρύγγα* Sª ‖ 16 *χρύσιμον* Sª ‖ Theophr. l. l. Antig. c. 20. Trophilus ap. Stob. floril. 100, 23 ‖ 22 *ἀπομαδεῖν* Sª ‖ 23 *διαργεῖν* Sª. Locus corruptus videtur ‖ 25 *Αὖλον*] *ἄρουν* rc. Sª

Πευκέστιον καὶ Γάϊον φωραθῆναι, καὶ ἐξετασθέντας ὑπὸ Ταραντίνων θανατωθῆναι.

79 *Ἐν τῇ Διομηδείᾳ νήσῳ, ἣ κεῖται ἐν τῷ Ἀδρίᾳ, φασὶν ἱερόν τι εἶναι τοῦ Διομήδους θαυμαστόν τε καὶ ἅγιον, περὶ* 5 *δὲ τὸ ἱερὸν κύκλῳ περικαθῆσθαι ὄρνιθας μεγάλους τοῖς μεγέθεσι, καὶ ῥύγχη ἔχοντας μεγάλα καὶ σκληρά. τούτους* 10 *λέγουσιν, ἐὰν μὲν Ἕλληνες ἀποβαίνωσιν εἰς τὸν τόπον, ἡσυχίαν ἔχειν, ἐὰν δὲ τῶν βαρβάρων τινὲς τῶν περιοίκων, ἀνίπτασθαι καὶ αἰωρουμένους καταράσσειν αὐτοὺς εἰς τὰς* 10 *κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ τοῖς ῥύγχεσι τιτρώσκοντας ἀποκτείνειν. μυθεύεται δὲ τούτους γενέσθαι ἐκ τῶν ἑταίρων τῶν τοῦ* 15 *Διομήδους, ναυαγησάντων μὲν αὐτῶν περὶ τὴν νῆσον, τοῦ δὲ Διομήδους δολοφονηθέντος ὑπὸ τοῦ Αἰνέου τοῦ τότε βασιλέως τῶν τόπων ἐκείνων γενομένου.*

80 *Παρὰ τοῖς Ὀμβρικοῖς φασὶ τὰ βοσκήματα τίκτειν τρὶς* 20 16 *τοῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ τοὺς καρποὺς αὐτοῖς τὴν γῆν πολλαπλασίους ἀνίεσθαι τῶν καταβαλλομένων· εἶναι δὲ καὶ τὰς γυναῖκας πολυγόνους καὶ σπανίως ἓν τίκτειν, τὰς δὲ πλείστας δύο καὶ τρία.*

81 *Ἐν ταῖς Ἠλεκτρίσι νήσοις, αἳ κεῖνται ἐν τῷ μυχῷ τοῦ* 25 21 *Ἀδρίου φασὶν εἶναι δύο ἀνδριάντας ἀνακειμένους, τὸν μὲν κασσιτέρινον τὸν δὲ χαλκοῦν, εἰργασμένους τὸν ἀρχαῖον τρόπον. λέγεται δὲ τούτους Δαιδάλου εἶναι ἔργα, ὑπόμνημα τῶν πάλαι, ὅτε Μίνω φεύγων ἐκ Σικελίας καὶ Κρήτης εἰς* 25 *τούτους τοὺς τόπους παρέβαλε. ταύτας δὲ τὰς νήσους φασὶ* 30 *προκεχωκέναι τὸν Ἠριδανὸν ποταμόν. ἔστι δὲ καὶ λίμνη, ὡς ἔοικε, πλησίον τοῦ ποταμοῦ, ὕδωρ ἔχουσα θερμόν· ὀσμὴ δ' ἀπ' αὐτῆς βαρεῖα καὶ χαλεπὴ ἀποπνεῖ, καὶ οὔτε ζῷον*

1 *Πευκέντιον* S^a ‖ 3 Ael. hist. an. 1, 1. Antig. c. 172. Plin. 10, 44 ‖ 13 *δὲ* om. S^a ‖ *αἰνείου* S^a ‖ 15 Steph. Byz. s. v. *Ὀμβρικοί* ‖ 18 *σπανίους* pr. S^a ‖ 20 Sotion c. 31. Steph. Byz. s. v. *Ἠλεκτρίδες νῆσοι* ‖ 21 *ἀδρία* S^a ‖ 24 *ὅτι* S^a ‖ *φυγὼν ἐκ τῆς Σικ.* S^a ‖ 26 *προσκεχωκέναι* S^a ‖ *ἔτι* S^a

οὐδὲν πίνει ἐξ αὐτῆς οὔτε ὄρνεον ὑπερίπταται, ἀλλὰ πίπτει
836b καὶ ἀποθνήσκει. ἔχει δὲ τὸν μὲν κύκλον σταδίων διακοσίων,
τὸ δὲ εὖρος ὡς δέκα. μυθεύουσι δὲ οἱ ἐγχώριοι Φαέθοντα
κεραυνωθέντα πεσεῖν εἰς ταύτην τὴν λίμνην. εἶναι δ' ἐν
αὐτῇ αἰγείρους πολλάς, ἐξ ὧν ἐκπίπτειν τὸ καλούμενον 5
5 ἤλεκτρον. τοῦτο δὲ λέγουσιν ὅμοιον εἶναι κόμμι, ἀποσκλη-
ρύνεσθαι δὲ ὡσανεὶ λίθον, καὶ συλλεγόμενον ὑπὸ τῶν ἐγχω-
ρίων διαφέρεσθαι εἰς τοὺς Ἕλληνας. εἰς ταύτας οὖν τὰς
νήσους Δαίδαλόν φασιν ἐλθεῖν, καὶ κατασχόντα αὐτὰς ἀνα-
θεῖναι ἐν μιᾷ αὐτῶν τὴν αὐτοῦ εἰκόνα, καὶ τὴν τοῦ υἱοῦ 10
10 Ἰκάρου ἐν τῇ ἑτέρᾳ. ὕστερον δ' ἐπιπλευσάντων ἐπ' αὐτοὺς
Πελασγῶν τῶν ἐκπεσόντων ἐξ Ἄργους φυγεῖν τὸν Δαίδαλον,
καὶ ἀφικέσθαι εἰς Ἴκαρον τὴν νῆσον.

Ἐν τῇ Σικελίᾳ περὶ τὴν καλουμένην Ἔνναν σπήλαιόν 82
15 τι λέγεται εἶναι, περὶ ὃ κύκλῳ πεφυκέναι φασὶ τῶν τε ἄλ- 15
λων ἀνθέων πλῆθος ἀνὰ πᾶσαν ὥραν, πολὺ δὲ μάλιστα
τῶν ἴων ἀπέραντόν τινα τόπον συμπεπληρῶσθαι, ἃ τὴν
σύνεγγυς χώραν εὐωδίας πληροῖ, ὥστε τοὺς κυνηγοῦντας,
τῶν κυνῶν κρατουμένων ὑπὸ τῆς ὀδμῆς, ἐξαδυνατεῖν τοὺς
λαγὼς ἰχνεύειν. διὰ δὲ τούτου τοῦ χάσματος ἀσυμφανής 20
20 ἐστιν ὑπόνομος, καθ' ὅν φασι τὴν ἁρπαγὴν ποιήσασθαι
τὸν Πλούτωνα τῆς Κόρης. εὑρίσκεσθαι δέ φασιν ἐν τούτῳ
τῷ τόπῳ πυροὺς οὔτε τοῖς ἐγχωρίοις ὁμοίους, οἷς χρῶνται,
οὔτε ἄλλοις ἐπεισάκτοις, ἀλλ' ἰδιότητά τινα μεγάλην ἔχοντας.
25 καὶ τούτῳ σημειοῦνται τὸ πρώτως παρ' αὐτοῖς φανῆναι 25
πύρινον καρπόν. ὅθεν καὶ τῆς Δήμητρος ἀντιποιοῦνται, φά-
μενοι παρ' αὐτοῖς τὴν θεὸν γεγονέναι.

Ἐν Κρήτῃ λύκους καὶ ἄρκτους τούς τ' ἔχεις, ὁμοίως 83

2 ἔχει] ἔστι rc. Sa ‖ τριακοσίων Sa ‖ 3 ὡσεὶ Sa ‖ δὲ καὶ οἱ Sa ‖ 5 αὐτῷ Sa ‖ 11 ἐν τῇ ἑτέρᾳ om. Sa ‖ 14 Diod. Sic. 5, 3 ‖ ἔνναν rc. Sa: αἴτνη vulgo ‖ 15 ὃ] δὲ Sa ‖ 28 Ael. h. an. 5, 2. Antig. c. 10 ‖ τούς τ'] corruptum videtur; unus Bekk. habet οὔτ'

δὲ καὶ τὰ παραπλήσια τούτοις θηρία οὔ φασι γίνεσθαι διὰ τὸ τὸν Δία γενέσθαι ἐν αὐτῇ.

84 Ἐν τῇ θαλάσσῃ τῇ ἔξω Ἡρακλείων στηλῶν φασὶν ὑπὸ 30 Καρχηδονίων νῆσον εὑρεθῆναι ἐρήμην, ἔχουσαν ὕλην τε 5 παντοδαπὴν καὶ ποταμοὺς πλωτούς, καὶ τοῖς λοιποῖς καρποῖς θαυμαστήν, ἀπέχουσαν δὲ πλειόνων ἡμερῶν πλοῦν· ἐν ᾗ ἐπιμισγομένων τῶν Καρχηδονίων πολλάκις διὰ τὴν εὐδαι- 837a μονίαν, ἐνίων γε μὴν καὶ οἰκούντων, τοὺς προεστῶτας τῶν Καρχηδονίων ἀπείπασθαι θανάτῳ ζημιοῦν τοὺς εἰς αὐτὴν 10 πλευσομένους, καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας πάντας ἀφανίσαι, ἵνα μὴ διαγγέλλωσι, μηδὲ πλῆθος συστραφὲν ἀπαντῶν ἐπὶ τὴν 5 νῆσον κυρίας τύχῃ καὶ τὴν τῶν Καρχηδονίων εὐδαιμονίαν ἀφέληται.

85 Ἐκ τῆς Ἰταλίας φασὶν ἕως τῆς Κελτικῆς καὶ Κελτο- 15 λιγύων καὶ Ἰβήρων εἶναί τινα ὁδὸν Ἡράκλειαν καλουμένην, δι' ἧς ἐάν τε Ἕλλην ἐάν τε ἐγχώριός τις πορεύηται, τηρεῖ- 10 σθαι ὑπὸ τῶν παροικούντων, ὅπως μηδὲν ἀδικηθῇ· τὴν γὰρ ζημίαν ἐκτίνειν καθ' οὓς ἂν γένηται τὸ ἀδίκημα.

86 Φασὶ δὲ παρὰ τοῖς Κελτοῖς φάρμακον ὑπάρχειν τὸ καλού- 20 μενον ὑπ' αὐτῶν τοξικόν· ὃ λέγουσιν οὕτω ταχεῖαν ποιεῖν τὴν φθορὰν ὥστε τῶν Κελτῶν τοὺς κυνηγοῦντας, ὅταν ἔλαφον ἢ ἄλλο τι ζῷον τοξεύσωσιν, ἐπιτρέχοντας ἐκ σπου- 15 δῆς ἐκτέμνειν τῆς σαρκὸς τὸ τετρωμένον πρὸ τοῦ τὸ φάρμακον διαδῦναι, ἅμα μὲν τῆς προσφορᾶς ἕνεκα, ἅμα δὲ 25 ὅπως μὴ σαπῇ τὸ ζῷον. εὑρῆσθαι δὲ τούτῳ λέγουσιν ἀντιφάρμακον τὸν τῆς δρυὸς φλοιόν· οἱ δ' ἕτερόν τι φύλλον,

3 Diod. Sic. 5, 19 ‖ 4 ἔρημον Sa ‖ 8 ἐνοικούντων Heyne ‖ 9 ἀπείπασθαι] an ἀπειλήσασθαι? ‖ 10 πλευσομένους] πλεῖν προθυμουμένους rc. Sa ‖ 11 ἀπαντῶν scripsi, i. e. conveniens in insulam: ἐπ' αὐτῶν codd., delebat Heyne ‖ 12 κυρείας Sa ‖ 14 Nicol. Dam. fr. 4 ‖ καὶ Κελτ. καὶ Ἰβ. pro gloss. habet Heyne ‖ 19 Plin. 25, 5. 27, 11. Gell. 17, 15 ‖ 22 τοξεύωσιν Sa ‖ 23 πρὸς τὸ τὸ φάρμακον μὴ διαδοῦναι tres Bekk. codd. ‖ 26 ὀφλοιὸν Sa ‖ φυτόν proponebat Sylburg hic et p. 67, 3

20 ὃ καλοῦσι κοράκιον διὰ τὸ κατανοηθῆναι ὑπ' αὐτῶν κόρακα, γευσάμενον τοῦ φαρμάκου καὶ κακῶς διατιθέμενον, ἐπὶ τὸ φύλλον ὁρμήσαντα τοῦτο καὶ καταπιόντα παύσασθαι τῆς ἀλγηδόνος.

Ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ λέγουσι τῶν δρυμῶν ἐμπρησθέντων ὑπό 87
25 τινων ποιμένων, καὶ τῆς γῆς διαθερμανθείσης ὑπὸ τῆς 6 ὕλης, φανερῶς ἀργύρῳ ῥεῦσαι τὴν χώραν, καὶ μετὰ χρόνον σεισμῶν ἐπιγενομένων καὶ τῶν τόπων ῥαγέντων πάμπληθες συναχθῆναι ἀργύριον, ὃ δὴ καὶ τοῖς Μασσαλιώταις πρόσοδον ἐποίησεν οὐ τὴν τυχοῦσαν. 10

30 Ἐν ταῖς Γυμνησίαις ταῖς κειμέναις νήσοις κατὰ τὴν 88 Ἰβηρίαν, ἃς μετὰ τὰς λεγομένας ἑπτὰ μεγίστας λέγουσιν εἶναι, φασὶν ἔλαιον μὴ γίνεσθαι ἐξ ἐλαιῶν, ἐκ δὲ τῆς τερμίνθου κομιδῇ πολὺ καὶ εἰς πάντα ἁρμόττον. λέγουσι δὲ οὕτω τοὺς οἰκοῦντας αὐτὰς Ἴβηρας καταγύνους εἶναι ὥστε 15
35 ἀντὶ ἑνὸς σώματος θηλυκοῦ διδόναι τοῖς ἐμπόροις τέτταρα
837b καὶ πέντε σώματα ἄρρενα. στρατευόμενοι δὲ παρὰ Καρχηδονίοις τοὺς μισθοὺς ὅταν λάβωσιν, ἄλλο μέν, ὡς ἔοικεν, οὐδὲν ἀγοράζουσι, γυναῖκας δέ. οὐ γὰρ χρυσίον οὐδὲ ἀργύριον ἔξεστι παρ' αὐτοῖς οὐδένα ἔχειν. ἐπιλέγεται δέ τι 20
5 τοιοῦτον ἐπὶ τῷ κωλύειν χρήματα εἰσάγειν αὐτούς, ὅτι τὴν στρατείαν Ἡρακλῆς ἐποιήσατο ἐπὶ τὴν Ἰβηρίαν διὰ τοὺς τῶν ἐνοικούντων πλούτους.

Ἐν τῇ τῶν Μασσαλιωτῶν χώρᾳ περὶ τὴν Λιγυστικήν 89 φασιν εἶναί τινα λίμνην, ταύτην δὲ ἀναζεῖν καὶ ὑπερχεῖ- 25
10 σθαι, καὶ τοσούτους ἰχθῦς ἐκβάλλειν τὸ πλῆθος ὥστε μὴ πιστεύειν. ἐπειδὰν δὲ οἱ ἐτησίαι πνεύσωσιν, ἐπιχώννυσθαι τὸ ἔδαφος ἐπ' αὐτήν, καὶ τοιοῦτον κονιορτὸν γίνεσθαι αὐτόθι,

2 ἐπὶ τὸ φύλλον om. S^a ‖ 3 ὀρούσαντα S^a ‖ καὶ καταπιόντα τοῦτο S^a ‖ 5 Strabo 3 p. 147 ‖ 11 Diod. Sic. 5, 17 ‖ 12 μετὰ — ἑπτὰ aliena ab h. l. censet Heyne ‖ 15 κατὰ γυκαῖκας rc. S^a ‖ 16 θηλικοῦ S^a ‖ 21 εἰσάγειν] ἔχειν rc. S^a ‖ 22 τῶν ἐνοικούντων] τούτων rc. S^a ‖ 24 Strabo 4 p. 182. Athen. 8 p. 332. Mela 2, 5

καὶ ἀποστερεοῦσθαι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς ὡσανεὶ ἔδαφος. τοῖς δὲ τριόδουσι διακόπτοντας τοὺς ἐγχωρίους ἑτοίμως ὅσους 15
90 ἂν βούλωνται ἰχθύας ἐξαίρειν ἐξ αὐτῆς. λέγεται δέ τινας τῶν Λιγύων οὕτω σφενδονᾶν εὖ ὥστε, ὅταν πλείους ἴδωσιν
5 ὄρνιθας, διερεθίζεσθαι πρὸς ἀλλήλους ποῖον ἕκαστος παρα-
91 σκευάζεται βαλεῖν, ὡς ἑτοίμως ἁπάντων τευξομένων. ἴδιον δέ φασι καὶ τοῦτο παρ' αὐτοῖς εἶναι· αἱ γυναῖκες ἅμα ἐργα- 20 ζόμεναι τίκτουσιν, καὶ τὸ παιδίον ὕδατι περικλύσασαι παραχρῆμα σκάπτουσι καὶ σκάλλουσι καὶ τἄλλα οἰκονομοῦσιν, ἃ
92 καὶ μὴ τικτούσαις αὐταῖς ἦν πρακτέον. θαῦμα δὲ καὶ
11 τοῦτο παρὰ τοῖς Λίγυσι· φασὶ γὰρ παρ' αὐτοῖς ποταμὸν εἶναι, οὗ τὸ ῥεῦμα αἴρεται μετέωρον καὶ ῥεῖ, ὥστε τοὺς πέ- 25 ραν μὴ ὁρᾶσθαι.

93 Ἐν δὲ τῇ Τυρρηνίᾳ λέγεταί τις νῆσος Αἰθάλεια ὀνομα-
15 ζομένη, ἐν ᾗ ἐκ τοῦ αὐτοῦ μετάλλου πρότερον μὲν χαλκὸς ὠρύσσετο, ἐξ οὗ φασὶ πάντα κεχαλκευμένα παρ' αὐτοῖς εἶναι, ἔπειτα μηκέτι εὑρίσκεσθαι, χρόνου δὲ διελθόντος πολλοῦ 30 φανῆναι ἐκ τοῦ αὐτοῦ μετάλλου σίδηρον, ᾧ νῦν ἔτι χρῶνται
94 Τυρρηνοὶ οἱ τὸ καλούμενον Ποπλώνιον οἰκοῦντες. ἔστι δέ
20 τις ἐν τῇ Τυρρηνίᾳ πόλις Οἰναρέα καλουμένη, ἣν ὑπερβολῇ φασὶν ὀχυρὰν εἶναι· ἐν γὰρ μέσῃ αὐτῇ λόφος ἐστὶν ὑψηλός, τριάκοντα σταδίους ἀνέχων ἄνω, καὶ κάτω ὕλην 35 παντοδαπὴν καὶ ὕδατα. φοβουμένους οὖν τοὺς ἐνοικοῦντας 838a λέγουσι μή τις τύραννος γένηται, προΐστασθαι αὐτῶν τοὺς
25 ἐκ τῶν οἰκετῶν ἠλευθερωμένους· καὶ οὗτοι ἄρχουσιν αὐτῶν, κατ' ἐνιαυτὸν δ' ἄλλους ἀντικαθιστάναι τοιούτους.

3 ἐξαιρεῖν malebat Sylburg ‖ 5 παρασκευάσεται malebat Sylburg ‖ 6 Strabo 3 p. 165 ‖ 10 Strabo 5 p. 222 ‖ θαυμάσιον pr. S^a ‖ 14 Strabo 5 p. 223 ‖ Αἰθάλεια primus posuit Sylburg: θάλεια S^a ‖ 17 ἔπειτα] καὶ rc. S^a ‖ 19 οἱ om. S^a ‖ ποπάνιον S^a, πωπάνιον vulgo. Correxit Victorius ‖ Strab. 5 p. 223. Steph. Byz. s. v. Οἶνα ‖ 20 Οὐλατέρρα Victorius ‖ 22 ὕψος τρ. στ. ἔχων rc. S^a ‖ ὕλη παντοδαπή malebat Sylburg ‖ 24 προϊστάναι Victorius ‖ 26 τοιούτους] τούτοις placebat Sylburgio

5 Ἐν τῇ Κύμῃ τῇ περὶ τὴν Ἰταλίαν δείκνυταί τις, ὡς 95
ἔοικε, θάλαμος κατάγειος Σιβύλλης τῆς χρησμολόγου, ἣν
πολυχρονιωτάτην γενομένην παρθένον διαμεῖναί φασιν, οὖσαν
μὲν Ἐρυθραίαν, ὑπό τινων δὲ τὴν Ἰταλίαν κατοικούντων
10 Κυμαίαν, ὑπὸ δέ τινων Μελάγκραιραν καλουμένην. τοῦτον 5
δὲ τὸν τόπον λέγεται κυριεύεσθαι ὑπὸ Λευκανῶν. εἶναι δὲ
λέγουσιν ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις περὶ τὴν Κύμην ποταμόν
τινα Κετὸν ὀνομαζόμενον, εἰς ὃν φασι τὸν πλείω χρόνον
τὸ ἐμβληθὲν πρῶτον περιφύεσθαι καὶ τέλος ἀπολιθοῦσθαι.
15 Ἀλκιμένει τῷ Συβαρίτῃ φασὶ κατασκευασθῆναι ἱμάτιον 96
τοιοῦτον τῇ πολυτελείᾳ, ὥστε προτίθεσθαι αὐτὸ ἐπὶ Λακινίῳ 11
τῇ πανηγύρει τῆς Ἥρας, εἰς ἣν συμπορεύονται πάντες Ἰτα-
λιῶται, τῶν τε δεικνυμένων μάλιστα πάντων ἐκεῖνο θαυμά-
20 ζεσθαι· οὗ φασὶ κυριεύσαντα Διονύσιον τὸν πρεσβύτερον
ἀποδόσθαι Καρχηδονίοις ἑκατὸν καὶ εἴκοσι ταλάντων. ἦν δ' 15
αὐτὸ μὲν ἁλουργές, τῷ δὲ μεγέθει πεντεκαιδεκάπηχυ, ἑκα-
τέρωθεν δὲ διείληπτο ζῳδίοις ἐνυφασμένοις, ἄνωθεν μὲν
Σούσοις, κάτωθεν δὲ Πέρσαις· ἀνὰ μέσον δὲ ἦν Ζεύς,
25 Ἥρα, Θέμις, Ἀθηνᾶ, Ἀπόλλων, Ἀφροδίτη. παρὰ δ' ἑκά-
τερον πέρας Ἀλκιμένης ἦν, ἑκατέρωθεν δὲ Σύβαρις. 20
Περὶ τὴν ἄκραν τὴν Ἰαπυγίαν φασὶν ἔκ τινος τόπου, 97
ἐν ᾧ συνέβη γενέσθαι, ὡς μυθολογοῦσιν, Ἡρακλεῖ πρὸς
30 γίγαντας μάχην, ῥεῖν ἰχῶρα πολὺν καὶ τοιοῦτον ὥστε διὰ
τὸ βάρος τῆς ὀσμῆς ἄπλουν εἶναι τὴν κατὰ τὸν τόπον θά-
λασσαν. λέγουσι δὲ πολλαχοῦ τῆς Ἰταλίας Ἡρακλέους εἶναι 25
πολλὰ μνημόσυνα ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἃς ἐκεῖνος ἐπορεύθη. περὶ
δὲ Πανδοσίαν τῆς Ἰαπυγίας ἴχνη τοῦ θεοῦ δείκνυται, ἐφ'
838b ἃ οὐδενὶ ἐπιβατέον. ἔστι καὶ περὶ ἄκραν Ἰαπυγίαν λίθος 98

3 οὖσαν ἐρυθραίου Sa ‖ 8 κάπαν pr. Sa, σκετὸν rc. Sa ‖ 9 φύεσθαι Sa ‖ 10 Athen. 12 p. 541 ‖ ἀντιμένει Sa ‖ 13 τῶν δὲ Sa ‖ 18 Σουσίοις Heyne ‖ 20 ἀλκισθένης Sa ‖ ἑκατέρωθεν] ἔνθεν ἑκατέρου Sa ‖ 21 Strab. 6 p. 281 ‖ 24 τόπον] πόντον Sa

ἁμαξιαῖος, ὃν ὑπ' ἐκείνου ἀρθέντα μετατεθῆναί φασιν, ἀφ' ἑνὸς δὲ δακτύλου κινεῖσθαι συμβέβηκεν.

99 Ἐν τῇ τῶν Ὀρχομενίων πόλει τῇ ἐν Βοιωτοῖς φανῆναί φασιν ἀλώπεκα, ἣν κυνὸς διώκοντος εἰσδῦναι εἴς τινα ὑπό- 5 νομον, καὶ τὸν κύνα συνεισδῦναι αὐτῇ, καὶ ὑλακτοῦντα ἦχον μέγαν ποιεῖν ὡσανεὶ εὐρυχωρίας τινὸς ὑπαρχούσης αὐτῷ· τοὺς δὲ κυνηγέτας ἔννοιαν λαβόντας δαιμονίαν, ἀναρρήξαντας τὴν εἴσδυσιν συνῶσαι καὶ αὐτούς· ἰδόντας δὲ διά τινων ὀπῶν εἰσερχόμενον ἔσω τὸ φῶς, εὐσυνόπτως τὰ λοιπὰ 10 θεάσασθαι, καὶ ἐλθόντας ἀπαγγεῖλαι τοῖς ἄρχουσιν.

100 Ἐν τῇ Σαρδοῖ τῇ νήσῳ κατασκευάσματά φασιν εἶναι εἰς τὸν Ἑλληνικὸν τρόπον διακείμενα τὸν ἀρχαῖον, ἄλλα τε πολλὰ καὶ καλὰ καὶ θόλους περισσοῖς τοῖς ῥυθμοῖς κατεξεσμένους· τούτους δ' ὑπὸ Ἰολάου τοῦ Ἰφικλέους κατα- 15 σκευασθῆναι, ὅτε τοὺς Θεσπιάδας τοὺς ἐξ Ἡρακλέους παραλαβὼν ἔπλευσεν εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους ἐποικήσων, ὡς κατὰ συγγένειαν αὐτῷ τὴν Ἡρακλέους προσήκοντας διὰ τὸ πάσης τῆς πρὸς ἑσπέραν κύριον Ἡρακλέα γενέσθαι. αὕτη δὲ ἡ νῆσος, ὡς ἔοικεν, ἐκαλεῖτο μὲν πρότερον Ἰχνοῦσσα διὰ 20 τὸ ἐσχηματίσθαι τῇ περιμέτρῳ ὁμοιότατα ἀνθρωπίνῳ ἴχνει, εὐδαίμων δὲ καὶ πάμφορος ἔμπροσθεν λέγεται εἶναι· τὸν γὰρ Ἀρισταῖον, ὅν φασι γεωργικώτατον εἶναι ἐπὶ τῶν ἀρχαίων, τοῦτον αὐτῶν ἄρξαι μυθολογοῦσιν, ὑπὸ μεγάλων ὀρνέων ἔμπροσθεν καὶ πολλῶν κατεχομένων. νῦν μὲν οὖν 25 οὐκέτι φέρει τοιοῦτον οὐδὲν διὰ τὸ κυριευθεῖσαν ὑπὸ Καρχηδονίων ἐκκοπῆναι πάντας τοὺς χρησίμους εἰς προσφορὰν καρπούς, καὶ θάνατον τὴν ζημίαν τοῖς ἐγχωρίοις τετάχθαι, ἐάν τις τῶν τοιούτων τι ἀναφυτεύῃ.

4 ἣν om. S^a ‖ δ' εἰς S^a ‖ 7 αὐτοῦ malebat Sylburg ‖ δαιμονίαν ex marg. illatum putat Heyne ‖ 11 Diod. Sic. 4, 29 ‖ 12 τὴν ἀρχὴν S^a ‖ 13 κατεξυσμένους S^a ‖ 19 ἴχνουσσα S^a ‖ 20 ὁμοιότητι ἀνθρώπων S^a ‖ 23 αὐτῆς Heyne, τῶν τόπων τούτων Casaubonus ‖ 24 κατεχομένης Heyne ‖ 28 τι om. S^a

30 Ἐν μιᾷ τῶν ἑπτὰ νήσων τῶν Αἰόλου καλουμένων, ἣ 101
καλεῖται Λιπάρα, τάφον εἶναι μυθολογοῦσι, περὶ οὗ καὶ ἄλλα
μὲν πολλὰ καὶ τερατώδη λέγουσι, τοῦτο δ' ὅτι οὐκ ἀσφαλές
ἐστι προσελθεῖν πρὸς ἐκεῖνον τὸν τόπον τῆς νυκτός, συμ-
839a φωνοῦσιν· ἐξακούεσθαι γὰρ τυμπάνων καὶ κυμβάλων ἦχον 5
γέλωτά τε μετὰ θορύβου καὶ κροτάλων ἐναργῶς. λέγουσι
δέ τι τερατωδέστερον γεγονέναι περὶ τὸ σπήλαιον· πρὸ ἡμέρας
γὰρ ἐγκοιμηθῆναί τινα ἐν αὐτῷ οἰνωμένον, καὶ τοῦτον ὑπὸ
5 τῶν οἰκετῶν ζητούμενον ἐφ' ἡμέρας τρεῖς διατελέσαι, τῇ δὲ
τετάρτῃ εὑρεθέντα ὡς νεκρὸν ἀποκομισθῆναι ὑπὸ τῶν οἰκείων 10
εἰς τὸν ἴδιον τάφον, καὶ τῶν νομιζομένων τυχόντα πάντων
ἐξαίφνης ἀναστῆναι, καὶ διηγεῖσθαι τὰ καθ' ἑαυτὸν συμ-
βεβηκότα. τοῦτο μὲν οὖν ἡμῖν φαίνεται μυθωδέστερον·
10 ὅμως μέντοι ἔδει μὴ παραλιπεῖν ἀμνημόνευτον αὐτό, τῶν
περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον τὴν ἀναγραφὴν ποιούμενον. 15

Περὶ τὴν Κύμην τὴν ἐν Ἰταλίᾳ λίμνη ἐστὶν ἡ προσαγο- 102
ρευομένη ἄορνος, αὐτὴ μέν, ὡς ἔοικεν, οὐκ ἔχουσά τι θαυ-
15 μαστόν· περικεῖσθαι γὰρ λέγουσι περὶ αὐτὴν λόφους κύκλῳ,
τὸ ὕψος οὐκ ἐλάσσους τριῶν σταδίων, καὶ αὐτὴν εἶναι τῷ
σχήματι κυκλοτερῆ, τὸ βάθος ἔχουσαν ἀνυπέρβλητον. ἐκεῖνο 20
δὲ θαυμάσιον φαίνεται· ὑπερκειμένων γὰρ αὐτῇ πυκνῶν
δένδρων, καί τινων ἐν αὐτῇ κατακεκλιμένων, οὐδὲν ἔστιν
20 ἰδεῖν φύλλον ἐπὶ τοῦ ὕδατος ἐφεστηκός, ἀλλ' οὕτω καθα-
ρώτατόν ἐστι τὸ ὕδωρ ὥστε τοὺς θεωμένους θαυμάζειν.
περὶ δὲ τὴν ἀπέχουσαν ἤπειρον αὐτῆς οὐ πολὺ θερμὸν 25
ὕδωρ πολλαχόθεν ἐκπίπτει, καὶ ὁ τόπος ἅπας καλεῖται Πυρι-
φλεγέθων. ὅτι δὲ οὐδὲν διίπταται ὄρνεον αὐτήν, ψεῦδος·
25 οἱ γὰρ παραγενόμενοι λέγουσι πλῆθός τι κύκνων ἐν αὐτῇ
γίνεσθαι. 29

Φασὶ τὰς Σειρηνούσας νήσους κεῖσθαι μὲν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ 103

16 Antig. c. 152. Sotion c. 28. Strab. 5 p. 244. Plin. 31, 2 ‖ ἐν τῇ ἰταλίᾳ S^a ‖ 25 δὲ] γὰρ S^a ‖ 30 Steph. Byz. s. v. Σειρηνοῦσσαι

περὶ τὸν πορθμὸν ἐπ' αὐτῆς τῆς ἄκρας, ὃς κεῖται πρὸ τοῦ προπεπτωκότος τόπου καὶ διαλαμβάνοντος τοῖς κόλποις τόν τε περιέχοντα τὴν Κύμην καὶ τὸν διειληφότα τὴν καλουμένην Ποσειδωνίαν· ἐν ᾧ καὶ νεὼς αὐτῶν ἵδρυται, καὶ 30
5 *τιμῶνται καθ' ὑπερβολὴν ὑπὸ τῶν περιοίκων θυσίαις ἐπιμελῶς· ὧν καὶ τὰ ὀνόματα μνημονεύοντες καλοῦσι τὴν μὲν Παρθενόπην, τὴν δὲ Λευκωσίαν, τὴν δὲ τρίτην Λίγειαν.*

104 *Λέγεται δὲ μεταξὺ τῆς Μεντορικῆς καὶ τῆς Ἰστριανῆς ὄρος τι εἶναι τὸ καλούμενον Δέλφιον, ἔχον λόφον ὑψηλόν.* 839ᵇ
10 *ἐπὶ τοῦτον τὸν λόφον ὅταν ἀναβαίνωσιν οἱ Μέντορες οἱ ἐπὶ τοῦ Ἀδρίου οἰκοῦντες, ἀποθεωροῦσιν, ὡς ἔοικε, τὰ εἰς τὸν Πόντον εἰσπλέοντα πλοῖα. εἶναι δὲ καί τινα τόπον ἐν τοῖς ἀνὰ μέσον διαστήμασιν, εἰς ὃν ἀγορᾶς κοινῆς γινομένης πωλεῖσθαι παρὰ μὲν τῶν ἐκ τοῦ Πόντου ἐμπόρων* 5
15 *ἀναβαινόντων τὰ Λέσβια καὶ Χῖα καὶ Θάσια, παρὰ δὲ τῶν ἐκ τοῦ Ἀδρίου τοὺς Κερκυραϊκοὺς ἀμφορεῖς.*

105 *Φασὶ δὲ καὶ τὸν Ἴστρον ῥέοντα ἐκ τῶν Ἑρκυνίων καλουμένων δρυμῶν σχίζεσθαι, καὶ τῇ μὲν εἰς τὸν Πόντον* 10 *ῥεῖν, τῇ δὲ εἰς τὸν Ἀδρίαν ἐκβάλλειν. σημεῖον δὲ οὐ μό-*
20 *νον ἐν τοῖς νῦν καιροῖς ἑωράκαμεν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἀρχαίων μᾶλλον, οἷον τὰ ἐκεῖ ἄπλωτα εἶναι· καὶ γὰρ Ἰάσονα τὸν μὲν εἴσπλουν κατὰ Κυανέας, τὸν δὲ ἐκ τοῦ Πόντου ἔκπλουν κατὰ τὸν Ἴστρον ποιήσασθαί φασι· καὶ φέρουσιν* 15 *ἄλλα τε τεκμήρια οὐκ ὀλίγα, καὶ κατὰ μὲν τὴν χώραν βω-*
25 *μοὺς ὑπὸ τοῦ Ἰάσονος ἀνακειμένους δεικνύουσιν, ἐν δὲ μιᾷ τῶν νήσων τῶν ἐν τῷ Ἀδρίᾳ πολυτελὲς ἱερὸν Ἀρτέμιδος*

1 *ὃς κεῖται* delebat Heyne ‖ 2 *διακυμαίνοντας* vulgo ‖ *τοὺς κόλπους* Salmasius: *τοῖς κόλποις* codd. ‖ 3 *καλουμένην ποσειδωνίαν* Sª: *ποσειδωνίαν καλουμένην* ceteri ‖ 8 Strabo 7 p. 317 ‖ 12 *ἐκπλέοντα* Sª ‖ 17 Arist. hist. an. 598ᵇ 16 sqq. Strab. 1 p. 57. Eust. ad Dionys. perieg. v. 299 ‖ 19 *σημεῖον* — 21 *εἶναι* ex marg. illata putat Heyne ‖ 21 pro *οἷον* fort. *ὅσον* scribendum suspicatur Bonitz ind. Arist. 502ª 24, *τοῦ τὰ ἐκεῖ ἄπλωτα μὴ εἶναι* Casaubonus ‖ 26 *πολυτελὲς* om. Bekker

ὑπὸ Μηδείας ἱδρυμένον. ἔτι δὲ λέγουσιν ὡς οὐκ ἂν παρ-
20 έπλευσε τὰς Πλαγκτὰς καλουμένας, εἰ μὴ ἐκεῖθεν ἀπέπλει.
καὶ ἐν τῇ Αἰθαλείᾳ δὲ νήσῳ, τῇ κειμένῃ ἐν τῷ Τυρρηνικῷ
πελάγει, ἄλλα τε δεικνύουσι μνημεῖα τῶν ἀριστέων καὶ τὸ
ἐπὶ τῶν ψήφων δὲ λεγόμενον· παρὰ γὰρ τὸν αἰγιαλὸν ψήφους 5
φασὶν εἶναι ποικίλας, ταύτας δ' οἱ Ἕλληνες οἱ τὴν νῆσον
25 οἰκοῦντες λέγουσι τὴν χροιὰν λαβεῖν ἀπὸ τῶν στλεγγισμάτων
ὧν ἐποιοῦντο ἀλειφόμενοι· ἀπὸ ἐκείνων γὰρ τῶν χρόνων
οὔτε πρότερον ἑωρᾶσθαι μυθολογοῦσι τοιαύτας ψήφους οὔθ'
ὕστερον ἐπιγενομένας. ἔτι δὲ τούτων φανερώτερα σημεῖα 10
λέγουσιν, ὅτι οὐ διὰ τῶν Συμπληγάδων ἐγένετο ὁ ἔκπλους,
30 αὐτῷ τῷ ποιητῇ ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις μάρτυρι χρώμενοι.
τὴν γὰρ δυσχέρειαν τοῦ κινδύνου ἐμφανίζοντα λέγειν ὅτι
οὐκ ἔστι παραπλεῦσαι τὸν τόπον,

> ἀλλά θ' ὁμοῦ πίνακάς τε νεῶν καὶ σώματα φωτῶν 15
> κύμαθ' ἁλὸς φορέουσι πυρός τ' ὀλοοῖο θύελλαι.

840ᵃ περὶ μὲν οὖν τὰς Κυανέας οὐ λέγεται πῦρ ἀνάπτειν, περὶ
δὲ τὸν πορθμὸν τὸν διαλαμβάνοντα τὴν Σικελίαν, ἐφ' ἑκά-
τερα κειμένων τῶν τοῦ πυρὸς ἀναφυσημάτων, καὶ τῆς τε
νήσου συνεχῶς καιομένης, καὶ τοῦ περὶ τὴν Αἴτνην ῥεύ- 20
5 ματος πολλάκις τὴν χώραν ἐπιδεδραμηκότος.

Ἐν Τάραντι ἐναγίζειν κατά τινας χρόνους φασὶν Ἀτρεί- 106
δαις καὶ Τυδείδαις καὶ Αἰακίδαις καὶ Λαερτιάδαις, καὶ Ἀγα-
μεμνονίδαις δὲ χωρὶς θυσίαν ἐπιτελεῖν ἐν ἄλλῃ ἡμέρᾳ ἰδίᾳ,
10 ἐν ᾗ νόμιμον εἶναι ταῖς γυναιξὶ μὴ γεύσασθαι τῶν ἐκείνοις 25
θυομένων. ἔστι δὲ καὶ Ἀχιλλέως νεὼς παρ' αὐτοῖς. λέ-
γεται δὲ μετὰ τὸ παραλαβεῖν τοὺς Ταραντίνους Ἡράκλειαν

2 πλακτὰς S^a ‖ 3 αἰγιαλεία S^a ‖ 10 ἔστι S^a ‖ φανερώτερα Bekker: φανερώτατα codd. ‖ 11 συμπλογάδων S^a ‖ 12 ἐν] οἱ ἐν S^a ‖ 15 Od. 12, 67 sq. ‖ 17 ἀνάπτειν unus Bekk. cod. (N^a) cf. 841ᵃ 32: ἀναπέμπειν ceteri. An ἀναπνεῖν? ‖ 19 τῶν om. S^a ‖ 26 'Herculis' Natalis de Comitibus ‖ 27 μετὰ τὸ] πρὸ τοῦ 'antequam' malebat Sylburg ‖ παραβαλεῖν Casaubonus

τὸν τόπον καλεῖσθαι, ὃν νῦν κατοικοῦσιν, ἐν δὲ τοῖς ἄνω χρόνοις τῶν Ἰώνων κατεχόντων Πλεῖον· ἔτι δὲ ἐκείνων ἔμπροσθεν ὑπὸ τῶν Τρώων τῶν κατασχόντων αὐτὴν Σίγειον 15
107 ὠνομάσθαι. παρὰ δὲ τοῖς Συβαρίταις λέγεται Φιλοκτήτην
5 τιμᾶσθαι. κατοικῆσαι γὰρ αὐτὸν ἐκ Τροίας ἀνακομισθέντα τὰ καλούμενα Μάκαλλα τῆς Κροτωνιάτιδος, ἅ φασιν ἀπέχειν ἑκατὸν εἴκοσι σταδίων, καὶ ἀναθεῖναι ἱστοροῦσι τὰ τόξα τὰ Ἡράκλεια αὐτὸν εἰς τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ ἁλίου. ἐκεῖθεν 20 δέ φασι τοὺς Κροτωνιάτας κατὰ τὴν ἐπικράτειαν ἀναθεῖναι
10 αὐτὰ εἰς τὸ Ἀπολλώνιον τὸ παρ' αὐτοῖς. λέγεται δὲ καὶ τελευτήσαντα ἐκεῖ κεῖσθαι αὐτὸν παρὰ τὸν ποταμὸν τὸν Σύβαριν, βοηθήσαντα Ῥοδίοις τοῖς μετὰ Τληπολέμου εἰς τοὺς ἐκεῖ τόπους ἀπενεχθεῖσι καὶ μάχην συνάψασι πρὸς τοὺς 25 ἐνοικοῦντας τῶν βαρβάρων ἐκείνην τὴν χώραν.

108 Περὶ δὲ τὴν Ἰταλίαν τὴν καλουμένην Γαργαρίαν, ἐγγὺς
16 Μεταποντίου, Ἀθηνᾶς ἱερὸν εἶναί φασιν Εἰλενίας, ἔνθα τὰ τοῦ Ἐπειοῦ λέγουσιν ἀνακεῖσθαι ὄργανα, ἃ εἰς τὸν δούρειον ἵππον ἐποίησεν, ἐκείνου τὴν ἐπωνυμίαν ἐπιθέντος. 30 φανταζομένην γὰρ αὐτῷ τὴν Ἀθηνᾶν κατὰ τὸν ὕπνον ἀξιοῦν
20 ἀναθεῖναι τὰ ὄργανα, καὶ διὰ τοῦτο βραδυτέρας τυγχάνοντα τῆς ἀναγωγῆς εἰλεῖσθαι ἐν τῷ τόπῳ, μὴ δυνάμενον ἐκπλεῦσαι· ὅθεν Εἰλενίας Ἀθηνᾶς τὸ ἱερὸν προσαγορεύεσθαι.

109 Λέγεται περὶ τὸν ὀνομαζόμενον τῆς Δαυνίας τόπον ἱερὸν 840b εἶναι Ἀθηνᾶς Ἀχαΐας καλούμενον, ἐν ᾧ δὴ πελέκεις χαλ-
25 κοῦς καὶ ὅπλα τῶν Διομήδους ἑταίρων καὶ αὐτοῦ ἀνακεῖσθαι. ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ φασὶν εἶναι κύνας, οἳ τοὺς ἀφικνουμένους 5

2 *Χώνων* Cluver ‖ *Πολίειον* Salmasius ‖ 3 *Τρώων τῶν*] *πρώτων* unus Bekk. ‖ *Σίριν* Holsten, *Σεῖριν* Salmasius ‖ 6 *Μάκαλλα* Holsten: *Μύκαλλα* S^a, *μαλακὰ* alii ‖ 8 *ἁλίου*] *Ἀλαίου* Wesseling ‖ 15 *τῆς Ἰταλίας* malebat Sylburg ‖ *Γαργαρίαν* codd.: *Καλαβρίαν* interpretes ‖ 16 et 22 *Εἰλενίας* Hemsterhuis: *Ἑλληνίας* codd. ‖ 17 *ἃ εἰς*] *οἷς* Lipsius ‖ 21 *εἰλεῖσθαι* S^a ‖ 22 *προσαγορεύεται* S^a ‖ 23 Strab. 6 p. 284. Dion. Hal. antiqu. rom. 1, 72. Plut. de virtute mul. s. *Τρῳάδες*

τῶν Ἑλλήνων οὐκ ἀδικοῦσιν, ἀλλὰ σαίνουσιν ὥσπερ τοὺς
συνηθεστάτους. πάντες δὲ οἱ Δαύνιοι καὶ οἱ πλησιόχωροι
αὐτοῖς μελανειμονοῦσι, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, διὰ ταύτην,
ὡς ἔοικε, τὴν αἰτίαν. τὰς γὰρ Τρῳάδας τὰς ληφθείσας
10 αἰχμαλώτους καὶ εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους ἀφικομένας, εὐλα- 5
βηθείσας μὴ πικρᾶς δουλείας τύχωσιν ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς
πατρίσι προϋπαρχουσῶν τοῖς Ἀχαιοῖς γυναικῶν, λέγεται τὰς
ναῦς αὐτῶν ἐμπρῆσαι, ἵν' ἅμα μὲν τὴν προσδοκωμένην
δουλείαν ἐκφύγωσιν, ἅμα δ' ὅπως μετ' ἐκείνων μένειν ἀναγ-
15 κασθέντων συναρμοσθεῖσαι κατάσχωσιν αὐτοὺς ἄνδρας. πάνυ 10
δὲ καὶ τῷ ποιητῇ καλῶς πέφρασται περὶ αὐτῶν· ἑλκεσιπέ-
πλους γὰρ καὶ βαθυκόλπους κἀκείνας, ὡς ἔοικεν, ἰδεῖν
ἔστιν.

Ἐν δὲ τοῖς Πευκετίνοις εἶναί φασιν Ἀρτέμιδος ἱερόν, 110
ἐν ᾧ τὴν διωνομασμένην ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις χαλκῆν 15
20 ἕλικα ἀνακεῖσθαι λέγουσιν, ἔχουσαν ἐπίγραμμα "Διομήδης
Ἀρτέμιδι". μυθολογεῖται δ' ἐκεῖνον ἐλάφῳ περὶ τὸν τρά-
χηλον περιθεῖναι, τὴν δὲ περιφῦναι, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον
εὑρισκομένην ὑπὸ Ἀγαθοκλέους ὕστερον τοῦ βασιλέως Σικε-
λιωτῶν εἰς τὸ τοῦ Διὸς ἱερὸν ἀνατεθῆναί φασιν. 20

25 Ἐν τῇ ἄκρᾳ τῆς Σικελίας τῇ καλουμένῃ Πελωριάδι 111
τοσοῦτον γίνεσθαι κρόκον, ὥστε παρὰ τισὶ μὲν τῶν ἐν
ἐκείνοις τοῖς τόποις κατοικούντων μὴ γνωρίζεσθαι Ἑλλήνων
ποῖόν τί ἐστι τὸ ἄνθος, ἐπὶ δὲ τῆς Πελωριάδος ἁμάξας
30 κατακομίζειν μεγάλας τοὺς βουλομένους, καὶ κατὰ τὴν ἐαρινὴν 25
ὥραν τὰς στρωμνὰς καὶ τὰς σκηνὰς ἐκ κρόκου κατασκευάζειν.

Φησὶν εἶναι ὁ Πολύκριτος ὁ τὰ Σικελικὰ γεγραφὼς ἐν 112
ἔπεσιν ἔν τινι τόπῳ τῆς μεσογείου λιμνίον τι ἔχον ὅσον

6 τοῖς πατρίσι τοῖς ἀχαιοῖς προϋπαρχουσῶν Sa ‖ 10 συν-
αρμοσθεῖναι Sa ‖ 14 πευκεντίνοις Sa ‖ 20 τοῦ Διὸς] τῆς θεοῦ
F. C. Matthiae ‖ 22 τοιοῦτον F. C. Matthiae ‖ κρόκκον Sa
25 τοῖς βουλομένοις tres Bekk. codd. ‖ 26 κρόκκου Sa ‖ 27 So-
tion c. 30 ‖ εἶναι om. Sa ‖ 28 μεσογείου ἐστὶ λιμνηόν Sa

ἀσπίδος τὸ περίμετρον, τοῦτο δ' ἔχει ὕδωρ διαυγὲς μέν, μικρῷ δὲ θολερώτερον. εἰς τοῦτ' οὖν ἐάν τις εἰσβῇ λούσα- 35 σθαι χρείαν ἔχων, αὔξεται εἰς εὖρος, ἐὰν δὲ καὶ δεύτερος, 841a μᾶλλον πλατύνεται· τὸ δὲ πέρας ἕως εἰς πεντήκοντα ἀνδρῶν 5 ὑποδοχὴν μεῖζον γενόμενον διευρύνεται. ἐπειδὰν δὲ τοῦτον τὸν ἀριθμὸν λάβῃ, ἐκ βάθους πάλιν ἀνοιδοῦν ἐκβάλλειν 5 μετέωρα τὰ σώματα τῶν λουομένων ἔξω ἐπὶ τὸ ἔδαφος· ὡς δ' ἂν τοῦτο γένηται, εἰς τὸ ἀρχαῖον πάλιν σχῆμα τῆς περιμέτρου καθίσταται. οὐ μόνον δ' ἐπὶ ἀνθρώπων τοῦτο περὶ 10 αὐτὸ γίνεται, ἀλλὰ καὶ ἐάν τι τετράπουν εἰσβῇ, τὸ αὐτὸ 113 πάσχει. ἐν δὲ τῇ ἐπικρατείᾳ τῶν Καρχηδονίων φασὶν ὄρος 10 εἶναι, ὃ καλεῖται Οὐράνιον, παντοδαπῆς μὲν ὕλης γέμον, πολλοῖς δὲ διαπεποικιλμένον ἄνθεσιν, ὥστε τοὺς συνεχεῖς τόπους ἐπὶ πολὺ μεταλαμβάνοντας τῆς εὐωδίας αὐτοῦ ἡδίστην 15 τινὰ τοῖς ὁδοιποροῦσι προσβάλλειν τὴν ἀναπνοήν. πρὸς δὴ τοῦτον τὸν τόπον κρήνην ἐλαίου φασὶν εἶναι, τὴν δὲ ὀσμὴν 15 ἔχειν τῆς κέδρου τοῖς ἀποπτίσμασιν ὁμοίαν. δεῖν δέ φασι τὸν προσιόντα πρὸς αὐτὴν ἁγνὸν εἶναι, καὶ τούτου γινομένου πλεῖον ἀναβλύζειν αὐτὴν τὸ ἔλαιον, ὥστε ἀσφαλῶς 114 ἀρύεσθαι. φασὶ καὶ ταύτης τῆς κρήνης πλησίον εἶναί τινα 21 πέτραν αὐτοφυῆ, μεγάλην τῷ μεγέθει. ταύτην οὖν λέγουσιν, 20 ἐπειδὰν μὲν ᾖ θέρος, φλόγα ἀναπέμπειν πυρός, χειμῶνος δὲ γενομένου ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου κρουνὸν ὕδατος ἀναρραίνειν οὕτω ψυχροῦ ὥστε χιόνι συμβαλλόμενον μηδὲν διαφέ- 25 ρειν. καὶ τοῦτό φασιν οὐκ ἀπόκρυφον οὐδὲ μικρὸν χρόνον φαίνεσθαι, ἀλλὰ τὸ μὲν πῦρ ἀνιέναι τὴν θερείαν ὅλην, τὸ 25 δὲ ὕδωρ πάντα τὸν χειμῶνα.

2 θολώτερον Sa ‖ ἂν Sa ‖ 3 δεύτερος Sylburg: δεύτερον codd., vulgo ‖ 5 διευρύνεσθαι Sa ‖ 10 ἂν Sa ‖ 11 Sotion c. 29. Antig. c. 139. Athen. 2 p. 42 E. Vitruv. 8, 3 ‖ 16 κρήνας Sa ‖ 17 ἀποπτύσμασιν Sa, ἀποπρίσμασι proponebat Sylburg ‖ 19 ἀσφαλῶς αὐτὴν ἀρύεσθαι Sa ‖ 20 Solin. c. 5 ‖ 27 χειμῶνα εἶναι Sa ‖ post χειμῶνα Sa c. 130—137

Λέγεται δὲ καὶ περὶ τὴν τῶν Σιντῶν καὶ Μαιδῶν χώραν 115
καλουμένην τῆς Θρᾴκης ποταμόν τινα εἶναι Πόντον προσ-
30 αγορευόμενον, ἐν ᾧ καταφέρεσθαί τινας λίθους, οἳ καίονται
καὶ τοὐναντίον πάσχουσι τοῖς ἐκ τῶν ξύλων ἄνθραξι· ῥιπι-
ζόμενοι γὰρ σβέννυνται ταχέως, ὕδατι δὲ ῥαινόμενοι ἀνα- 5
λάμπουσι καὶ ἀνάπτουσι κάλλιον. παραπλησίαν δὲ ἀσφάλτῳ,
841b ὅταν καίωνται, καὶ πονηρὰν οὕτως ὀσμὴν καὶ δριμεῖαν
ἔχουσιν ὥστε μηδὲν τῶν ἑρπετῶν ὑπομένειν ἐν τῷ τόπῳ
καιομένων αὐτῶν. εἶναι δέ φασι καὶ τόπον τινὰ παρ' 116
αὐτοῖς οὐ λίαν μικρόν, ἀλλ' ὡς ἂν εἴκοσί που σταδίων, ὃς 10
φέρει κριθὰς, αἷς οἱ μὲν ἄνθρωποι χρῶνται, οἱ δ' ἵπποι
5 καὶ βόες οὐκ ἐθέλουσιν αὐτὰς ἐσθίειν, οὐδ' ἄλλο οὐδέν.
ἀλλ' οὐδὲ τῶν ὑῶν οὐδὲ τῶν κυνῶν οὐδεμία τολμᾷ γεύ-
σασθαι τῆς κόπρου τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ἂν ἐκ τῶν κρι-
θῶν τούτων μᾶζαν φαγόντες ἢ ἄρτον ἀφοδεύωσι, τῷ θνήσκειν. 15

Ἐν δὲ Σκοτούσαις τῆς Θετταλίας φασὶν εἶναι κρηνί- 117
10 διόν τι μικρόν, ἐξ οὗ ῥεῖ τοιοῦτον ὕδωρ, ὃ τὰ μὲν ἕλκη
καὶ θλάσματα ταχέως ὑγιεινὰ ποιεῖ καὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ
τῶν ὑποζυγίων, ἐὰν δέ τις ξύλον μὴ παντάπασι συντρίψας
ἀλλὰ σχίσας ἐμβάλῃ, συμφύεται καὶ πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ καθ- 20
ίσταται.

15 Περὶ δὲ τὴν Θρᾴκην τὴν ὑπὲρ Ἀμφίπολιν φασὶ γίνε- 118
σθαί τι τερατῶδες καὶ ἄπιστον τοῖς μὴ τεθεαμένοις. ἐξιόν-
τες γὰρ οἱ παῖδες ἐκ τῶν κωμῶν καὶ τῶν ἐγγὺς χωρίων
ἐπὶ θήραν τῶν ὀρνιθαρίων συνθηρεύειν παραλαμβάνουσι 25

1 Antig. c. 136. Steph. Byz. s. v. *Σιντία*. Plin. 33, 5. 36, 19 ‖ *δὲ καὶ* om. S^a ‖ *παρὰ τῇ* pr. S^a ‖ *Μαιδῶν* Sylburg: *μεδῶν* codd. ‖ *περὶ τὴν χ. τῆς Θρ. καλ. τῶν Σ. καὶ Μ.* Heyne ‖ *χώρα καλουμένη* pr. S^a ‖ 2 *προσονομαζόμενον* S^a, vulgo ‖ 5 *ὕδατι*] *αἵματι* rc. S^a ‖ 10 *που* om. S^a ‖ 13 *οἰῶν* S^a ‖ *οὐδὲ τῶν κυνῶν* delebat Schneider ‖ 15 *τῷ θνήσκειν* in suspicionem vocat Heyne ‖ 16 Antig. c. 142. Sotion c. 9. Plin. 31, 2 ‖ 20 *καθίστησιν* S^a ‖ 22 Arist. hist. an. 620a 33 sqq. Antig. c. 28. Plin. 10, 8 ‖ *Ἀμφίπολιν*] Cedropolin vocant Aristoteles, Antigonus ‖ *γενέσθαι* S^a ‖ 23 *τι* om. S^a

τοὺς ἱέρακας, καὶ τοῦτο ποιοῦσιν οὕτως. ἐπειδὰν προέλθωσιν εἰς τόπον ἐπιτήδειον, καλοῦσι τοὺς ἱέρακας ὀνομαστὶ κεκραγότες· οἱ δ' ὅταν ἀκούσωσι τῶν παίδων τὴν φωνήν, παραγινόμενοι κατασοβοῦσι τοὺς ὄρνιθας· οἱ δὲ δεδιότες ἐκείνους καταφεύγουσιν εἰς τοὺς θάμνους, ὅπου αὐτοὺς οἱ παῖδες ξύλοις τύπτοντες λαμβάνουσιν. ὃ δὲ πάντων ἄν τις μάλιστα θαυμάσειεν· οἱ μὲν γὰρ ἱέρακες ὅταν αὐτοί τινα λάβωσι τῶν ὀρνίθων, καταβάλλουσι τοῖς θηρεύουσιν, οἱ δὲ παῖδες ἁπάντων τῶν ἁλόντων μέρος τι τοῖς ἱέραξιν ἀποδόντες ἀπέρχονται.

119 Θαυμαστὸν δέ τι καὶ παρὰ τοῖς Ἑνετοῖς φασὶ γίνεσθαι. ἐπὶ γὰρ τὴν χώραν αὐτῶν πολλάκις κολοιῶν ἀναριθμήτους μυριάδας ἐπιφέρεσθαι καὶ τὸν σῖτον αὐτῶν σπειράντων καταναλίσκειν· οἷς τοὺς Ἑνετοὺς πρὸ τοῦ ἐφίπτασθαι μέλλειν ἐπὶ τὰ μεθόρια τῆς γῆς προτιθέναι δῶρα, παντοδαπῶν καρπῶν καταβάλλοντας σπέρματα, ὧν ἐὰν μὲν γεύσωνται οἱ κολοιοί, οὐχ ὑπερβαίνουσιν ἐπὶ τὴν χώραν αὐτῶν, ἀλλ' οἴδασιν οἱ Ἑνετοὶ ὅτι ἔσονται ἐν εἰρήνῃ· ἐὰν δὲ μὴ γεύσωνται, ὡσεὶ πολεμίων ἔφοδον αὐτοῖς γινομένην, οὕτω προσδοκῶσιν.

120 Ἐν δὲ τῇ Χαλκιδικῇ τῇ ἐπὶ Θρᾴκης πλησίον Ὀλύνθου φασὶν εἶναι Κανθαρώλεθρον ὀνομαζόμενον τόπον, μικρῷ μείζονα τὸ μέγεθος ἅλω, εἰς ὃν τῶν μὲν ἄλλων ζῴων ὅταν τι ἀφίκηται, πάλιν ἀπέρχεται, τῶν δὲ κανθάρων τῶν ἐλθόντων οὐδείς, ἀλλὰ κύκλῳ περιιόντες τὸ χωρίον λιμῷ τελευτῶσιν.

121 Ἐν δὲ Κύκλωψι τοῖς Θρᾳξὶ κρηνίδιόν ἐστιν ὕδωρ ἔχον,

1 προσέλθωσιν Sa ‖ 6 λήψωσιν Sa ‖ 11 Antig. c. 173. Ael. 17, 16. Apostol. prov. 1, 54 ‖ 18 οἰχήσονται rc. Sa ‖ 21 Antig. c. 14. Plin. 11, 28 ‖ 22 κανθαρόλεθρον Sa ‖ 23 μεῖζον Sa ‖ 24 ἐπανέρχεται rc. Sa ‖ 27 Antig. c. 141. Sotion c. 15. Plin. 31, 2 ‖ Κιγχρώψωσιν Antigonus, Χρωψὶ Sotion, Κύγχρωψι Harduin, Κίχρωψι seu Κίγχρωψι Sylburg

ὃ τῇ μὲν ὄψει καθαρὸν καὶ διαφανὲς καὶ τοῖς ἄλλοις ὅμοιον, ὅταν δὲ πίῃ τι ζῷον ἐξ αὐτοῦ, παραχρῆμα διαφθείρεται.

15 Φασὶ δὲ καὶ ἐν τῇ Κραστωνίᾳ παρὰ τὴν Βισαλτῶν χώραν τοὺς ἁλισκομένους λαγὼς δύο ἥπατα ἔχειν, καὶ τόπον τινὰ εἶναι ὅσον πλεθριαῖον, εἰς ὃν ὅ τι ἂν εἰσέλθῃ ζῷον ἀποθνήσκει. ἔστι δὲ καὶ ἄλλο αὐτόθι ἱερὸν Διονύσου μέγα 20 καὶ καλόν, ἐν ᾧ τῆς ἑορτῆς καὶ τῆς θυσίας οὔσης λέγεται, ὅταν μὲν ὁ θεὸς εὐετηρίαν μέλλῃ ποιεῖν, ἐπιφαίνεσθαι μέγα σέλας πυρός, καὶ τοῦτο πάντας ὁρᾶν τοὺς περὶ τὸ τέμενος διατρίβοντας, ὅταν δ' ἀκαρπίαν, μὴ φαίνεσθαι τοῦτο τὸ φῶς, ἀλλὰ σκότος ἐπέχειν τὸν τόπον ὥσπερ καὶ τὰς ἄλλας νύκτας. [122, 5, 10]

25 Ἐν Ἤλιδι λέγουσιν εἶναί τι οἴκημα σταδίους ἀπέχον ὀκτὼ μάλιστα τῆς πόλεως, εἰς ὃ τιθέασι τοῖς Διονυσίοις λέβητας χαλκοῦς τρεῖς κενούς. τοῦτο δὲ ποιήσαντες παρακαλοῦσι τῶν Ἑλλήνων τῶν ἐπιδημούντων τὸν βουλόμενον ἐξετάσαι τὰ ἀγγεῖα καὶ τοῦ οἴκου κατασφραγίζεσθαι τὰς 30 θύρας. καὶ ἐπειδὰν μέλλωσιν ἀνοίγειν, ἐπιδείξαντες τοῖς πολίταις καὶ τοῖς ξένοις τὰς σφραγῖδας, οὕτως ἀνοίγουσιν. οἱ δ' εἰσελθόντες εὑρίσκουσι τοὺς μὲν λέβητας οἴνου πλήρεις, τὸ δὲ ἔδαφος καὶ τοὺς τοίχους ὑγιεῖς, ὥστε μηδεμίαν εἶναι ὑποψίαν λαβεῖν ὡς τέχνῃ τινὶ κατασκευάζουσιν. εἶναι 35 δέ φασι παρ' αὐτοῖς καὶ ἰκτίνους, οἳ παρὰ μὲν τῶν διὰ 842b τῆς ἀγορᾶς τὰ κρέα φερόντων ἁρπάζουσι, τῶν δὲ ἱεροθύτων οὐχ ἅπτονται. [123, 15, 20, 25]

Ἐν Κορωνείᾳ δὲ τῆς Βοιωτίας λέγεται τοὺς ἀσπάλακας [124]

4 Arist. hist. an. 507^a 16 sq. part. an. 669^b 34 sqq. Ael. 5, 27 ‖ κροτωνία S^a, Κρηστωνίᾳ Sylburg, Γρηστωνίᾳ Th. de Pinedo ‖ περὶ Heyne ‖ 12 ὥσπερ] ὡς S^a ‖ 14 Apoll. hist. mir. c. 10. Paus. 6, 26. 5, 14 ‖ 21 οἱ δ' εἰσελθόντες εὑρίσκουσι om. S^a ‖ 27 Arist. hist. an. 605^b 31. Antig. c. 10. Ael. 17, 10. Plin. 8, 58 ‖ κορωνία S^a

τὰ ζῷα μὴ δύνασθαι ζῆν μηδ' ὀρύσσειν τὴν γῆν, τῆς λοι- 5
πῆς Βοιωτίας πολὺ πλῆθος ἐχούσης.

125 Ἐν Λουσοῖς δὲ τῆς Ἀρκαδίας κρήνην εἶναί τινά φασιν, ἐν ᾗ χερσαῖοι μύες γίνονται καὶ κολυμβῶσι, τὴν δίαιταν 5 ἐν ἐκείνῃ ποιούμενοι. λέγεται δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ ἐν Λαμψάκῳ εἶναι.

126 Ἐν δὲ Κράννωνι τῆς Θετταλίας φασὶ δύο κόρακας εἶναι 10 μόνους ἐν τῇ πόλει. οὗτοι ὅταν ἐκνεοττεύσωσιν, ἑαυτοὺς μέν, ὡς ἔοικεν, ἐκτοπίζουσιν, ἑτέρους δὲ τοσούτους τῶν ἐξ 10 αὐτῶν γενομένων ἀπολείπουσιν.

127 Ἐν δὲ Ἀπολλωνίᾳ τῇ πλησίον κειμένῃ τῆς τῶν Ἀτλαν- 15 τίνων χώρας φασὶ γίγνεσθαι ἄσφαλτον ὀρυκτὴν καὶ πίσσαν, τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκ τῆς γῆς ἀναπηδῶσαν τοῖς ὕδασιν, οὐδὲν διαφέρουσαν τῆς Μακεδονικῆς, μελαντέραν δὲ καὶ 15 παχυτέραν πεφυκέναι ἐκείνης. οὐ πόρρω δὲ τούτου τοῦ χωρίου πῦρ ἐστὶ καιόμενον πάντα τὸν χρόνον, ὥς φασὶν οἱ κατοικοῦντες περὶ τὴν χώραν ἐκείνην. ὁ δὲ καιόμενος 20 τόπος ἐστὶν οὐ πολύς, ὡς ἔοικεν, ἀλλ' ὅσον μάλιστα πεντακλίνου τὸ μέγεθος. ὄζει δὲ θείου καὶ στυπτηρίας, καὶ 20 πέφυκε περὶ αὐτὸν πόα τε βαθεία, ὃ καὶ θαυμάσειεν ἄν τις μάλιστα, καὶ δένδρα μεγάλα, οὐκ ἀπέχοντα τοῦ πυρὸς πή- 25 χεις τέσσαρας. καίεται δὲ συνεχῶς περὶ Λυκίαν καὶ Μεγάλην πόλιν τὴν ἐν Πελοποννήσῳ.

128 Λέγεται δὲ καὶ ἐν Ἰλλυριοῖς τίκτειν τὰ βοσκήματα δὶς 25 τοῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ τὰ πλεῖστα διδυμοτοκεῖν, καὶ πολλὰ δὲ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἐρίφους τίκτειν, ἔνια δὲ καὶ πέντε καὶ

1 τὸ ζῶον Sa. pro gloss. habet Heyne ‖ 3 Antig. c. 137. Sotion c. 10. Plin. 31, 2 ‖ Λουσοῖς Sylburg: κολούσοις codd. ‖ 7 Arist. hist. an. 618b 9 sqq. Antig. c. 15. Steph. Byz. s. v. Κράνων. Plin. 10, 12. Ael. 2, 49 et 7, 18 cf. c. 137 huius libri ‖ 11 Ael. var. hist. 13, 16. Vitr. 8, 3. cf. c. 36 ‖ πλησίαν Sa ‖ ἀτλαντικῶν Sa, Ἀτιντάνων Holsten, Ταυλαντίων Brodaeus 18 ὅσος Sa ‖ 20 ὃ καὶ] 'malim καὶ ὃ vel ὅ τε' Sylburg ‖ 24 Steph. Byz. s. v. Ἀδρία ‖ 26 τέτταρας Sa ‖ ἔνιοι Sa

30 πλείους, ἔτι δὲ γάλακτος ἀφιέναι ῥᾳδίως τρία ἡμίχοα. λέγουσι δὲ καὶ τὰς ἀλεκτορίδας οὐχ ὥσπερ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἅπαξ τίκτειν, ἀλλὰ δὶς ἢ τρὶς παρ' αὐτοῖς τῆς ἡμέρας. λέ- 129 γεται δὲ καὶ ἐν Παιονίᾳ τοὺς βοῦς τοὺς ἀγρίους πολὺ μεγίστους ἁπάντων τῶν ἐν τοῖς λοιποῖς ἔθνεσι γίγνεσθαι, καὶ 5
35 τὰ κέρατα αὐτῶν χωρεῖν τέσσαρας χόας, ἐνίων δὲ καὶ πλεῖον.

843ª Περὶ δὲ τοῦ πορθμοῦ τῆς Σικελίας καὶ ἄλλοι μὲν πλείους 130 γεγράφασι, καὶ οὗτος δέ φησι συμβαίνειν τερατῶδες. ἐκ γὰρ τοῦ Τυρρηνικοῦ πελάγους πολλῷ ῥοίζῳ φερόμενον τὸν
5 κλύδωνα προσβάλλειν πρὸς ἀμφότερα τὰ ἀκρωτήρια, τὸ μὲν 10 τῆς Σικελίας, τὸ δὲ τῆς Ἰταλίας, τὸ προσαγορευόμενον Ῥήγιον, καὶ φερόμενον ἐκ μεγάλου πελάγους εἰς στενὸν συγκλείεσθαι, τούτου δὲ γινομένου κῦμα μετέωρον αἴρειν σὺν πολλῷ βρόμῳ ἐπὶ πάνυ πολὺν τόπον τῆς ἄνω φορᾶς, ὥστε
10 τοῖς μακρὰν ἀπέχουσι σύνοπτον εἶναι τὸν μετεωρισμόν, οὐχ 15 ὅμοιον φαινόμενον θαλάσσης ἀναφορᾷ, λευκὸν δὲ καὶ ἀφρῶδες, παραπλήσιον δὲ τοῖς συρμοῖς τοῖς γινομένοις ἐν τοῖς ἀνυπερβλήτοις χειμῶσι. καὶ ποτὲ μὲν ἀλλήλοις συμπίπτειν ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ἀκρωτηρίων τοὺς κλύδωνας, καὶ ποιεῖν
15 συγκλυσμὸν ἄπιστον μὲν διηγεῖσθαι, ἀνυπομόνητον δὲ τῇ 20 ὄψει θεάσασθαι· ποτὲ δὲ διισταμένους ἐκ τῆς πρὸς ἀλλήλους συρράξεως οὕτω βαθεῖαν καὶ φρικώδη τὴν ἄποψιν ποιεῖν τοῖς ἐξ ἀνάγκης θεωμένοις, ὥστε πολλοὺς μὲν μὴ κρατεῖν ἑαυτῶν, ἀλλὰ πίπτειν σκοτουμένους ὑπὸ δέους.
20 ἐπειδὰν δὲ προσπεσὸν τὸ κῦμα πρὸς ὁποτερονοῦν τῶν τόπων 25 καὶ μετεωρισθὲν ἕως τῶν ἄκρων πάλιν εἰς τὴν ὑπορρέουσαν θάλασσαν κατενεχθῇ, τότε δὴ πάλιν σὺν πολλῷ μὲν βρυ-

3 παρ' αὐτοῖς Sª: om. ceteri ‖ cf. c. 1 ‖ 7 Iust. 4, 1. Hoc caput cum c. 112 coniungendum censet Sylburg ‖ τῆς] τοῦ Sª ‖ 12 καὶ om. Sª ‖ 14 τρόμῳ Sª ‖ τῆς ἄνω φορᾶς] an γῆς ἀμφοτέρας? | 15 εὐσύνοπτον Stephanus ‖ 16 ἀφρῶ παραπλήσιον· ἐν δὲ τοῖς σεισμοῖς Sª ‖ 18 καὶ om. Sª ‖ 19 ποιεῖν ποτὲ μὲν Sª ‖ 20 συγκλεισμὸν Sª ‖ 21 διιστάντας rc. Sª ‖ 23 ἐξ ἀνάγκης] ἐκ γῆς Stephanus ‖ 25 ὁπότερον Sª ‖ 26 ἕως] ἐκ Sª

χηθμῷ, μεγάλαις δὲ καὶ ταχείαις δίναις τὴν θάλασσαν ἀναζεῖν καὶ μετεωρίζεσθαι κυκωμένην ἐκ βυθῶν, παντοδαπὰς δὲ χρόας μεταλλάσσειν· ποτὲ μὲν γὰρ ζοφεράν, ποτὲ δὲ 25 κυανῆν, πολλάκις δὲ πορφυρίζουσαν διαφαίνεσθαι. τὸν δὲ
5 δρόμον καὶ τὸ μῆκος αὐτῆς, ἔτι δὲ πρὸς τούτοις τὴν ἀνάρροιαν, οὐδὲ ἀκούειν οὐδὲν ἑρπετὸν οὔθ' ὁρᾶν ὑπομένειν, φεύγειν δὲ πάντα πρὸς τὰς ὑποκειμένας ὑπωρείας. λήγοντος δὲ τοῦ κλύδωνος τὰς δίνας μετεώρους φέρεσθαι ποικίλας 30 οὕτω τὰς ἀναστροφὰς ποιουμένας, ὥστε δοκεῖν πρηστήρων
10 ἤ τινων ἄλλων μεγάλων ὄφεων σπειράματι παρομοίους τὰς κινήσεις ἀποτελεῖν.

131 Φασὶν οἰκοδομούντων Ἀθηναίων τὸ τῆς Δήμητρος ἱερὸν 843b τῆς ἐν Ἐλευσῖνι περιεχομένην στήλην πέτραις εὑρεθῆναι χαλκῆν, ἐφ' ἧς ἐπεγέγραπτο "Δηϊόπης τόδε σῆμα", ἣν οἱ
15 μὲν λέγουσι Μουσαίου εἶναι γυναῖκα, τινὲς δὲ Τριπτολέμου μητέρα γενέσθαι. 5

132 Ἐν μιᾷ τῶν Αἰόλου προσαγορευομένων νήσων πλῆθός τί φασι γενέσθαι φοινίκων, ὅθεν καὶ Φοινικώδη καλεῖσθαι. οὐκ ἂν οὖν εἴη τὸ λεγόμενον ὑπὸ Καλλισθένους ἀληθές,
20 ὅτι ἀπὸ Φοινίκων τῆς Συρίας τῶν τὴν παραλίαν οἰκούντων τὸ φυτὸν ἔλαβε τὴν προσηγορίαν. ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς 10 Φοίνικας ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων φασί τινες [φοίνικας] προσαγορευθῆναι διὰ τὸ πρώτους πλέοντας τὴν θάλασσαν, ᾗ ἂν ἀποβαίησαν, πάντας ἀποκτείνειν καὶ φονεύειν. καὶ κατὰ
25 γλῶσσαν δ' ἐστὶ τὴν Περραιβῶν τὸ αἱμάξαι φοινίξαι.

133 Τῆς καλουμένης Αἰνιακῆς χώρας περὶ τὴν ὀνομαζο- 15 μένην Ὑπάτην λέγεται παλαιά τις στήλη εὑρεθῆναι, ἣν οἱ Αἰνιᾶνες τίνος ἦν εἰδέναι βουλόμενοι, ἔχουσαν ἐπιγραφὴν ἀρχαίοις γράμμασιν, ἀπέστειλαν εἰς Ἀθήνας τινὰς κομί-

1 ἀναζεῖν] αὔξειν rc. S^a ‖ 3 μεταλάσειν S^a ‖ 8 δίνας] ναῦς S^a ‖ φαίνεσθαι S^a ‖ 10 σπειράμασι malebat Sylburg ‖ 18 Φοινικοῦσσαν malebat Sylburg ‖ 22 φοίνικας om. quidam codd. 25 'pro ἔστι si ἔτι malis, per me licet' Sylburg ‖ 26 αἰνικῆς S^a

ζοντας αὐτήν. πορευομένων δὲ διὰ τῆς Βοιωτίας, καί τισι
20 τῶν ξένων ὑπὲρ τῆς ἀποδημίας ἀνακοινουμένων, λέγεται
αὐτοὺς εἰσαχθῆναι εἰς τὸ καλούμενον Ἰσμήνιον ἐν Θήβαις·
ἐκεῖθεν γὰρ μάλιστα ἂν εὑρεθῆναι τὴν τῶν γραμμάτων ἐπι-
γραφήν, λέγοντες εἶναί τινα ἀναθήματα ὁμοίους ἔχοντα 5
τοὺς ῥυθμοὺς τῶν γραμμάτων ἀρχαῖα. ὅθεν αὐτούς φασιν
25 ἀπὸ τῶν γνωριζομένων τὴν εὕρεσιν ποιησαμένους τῶν ἐπι-
ζητουμένων, ἀναγράψαι τούσδε τοὺς στίχους.

Ἡρακλέης τεμένισσα Κυθήρᾳ Πασιφαέσσῃ,
Γηρυονέως ἀγέλας ἠδ' Ἐρύθειαν ἄγων. 10
τᾶς μ' ἐδάμασσε πόθῳ Πασιφάεσσα θεά.
30 τῇδε δέ μοι τεκνοῖ παῖδ' Ἐρύθοντα δάμαρ
νυμφογενὴς Ἐρύθη· τῇ τόδ' ἔδωκα πέδον,
μναμόσυνον φιλίας, φηγῷ ὑπὸ σκιερᾷ.

844a τούτῳ τῷ ἐπιγράμματι ἐπεχώρησε καὶ ὁ τόπος ἐκεῖνος Ἔρυ- 15
θος καλούμενος, καὶ ὅτι ἐκεῖθεν τὰς βοῦς καὶ οὐκ ἐξ Ἐρυ-
θείας ἤγαγεν· οὐδὲ γὰρ ἐν τοῖς κατὰ Λιβύην καὶ Ἰβηρίαν
5 τόποις οὐδαμοῦ τὸ ὄνομά φασι λέγεσθαι τῆς Ἐρυθείας.

4 ἂν om. Sa ‖ 5 ὁμοίους om. Sa ‖ 9 epigr. ex emend. G. Hermanni in opusc. 5 p. 179 sqq. Ante Hermannum in epigr. emendando operam collocaverunt Heyne ad calcem adnott. Beckmanni in hunc librum p. 419, Salmasius apud Is. Vossium ad Scylacis Periplum p. 4, Is. Voss. ipse ad Pomponium Melam p. 251, Bouherius in dissertatione lingua franco-gallica conscripta, denuo edita a Beckmanno ad calcem huius libri p. 403 sqq. Nuperrime de hoc epigr. egit P. Unger in progr. Altenburgensi 1887, cui inscriptum est 'de antiquissima Aenianum inscriptione commentatio'. Qui quae commentus sit referre cum longum sit, ipsum adeas ‖ ἠρακλέους rc. Sa, ἠρακλέος pr. Sa ‖ τεμενις τε vel τεμένιστε pr. Sa, τεμένει τε rc. Sa ‖ φερσεφαάσσῃ Sa, Φερσεφαάσῃ ceteri ‖ 10 γηρυονείας Sa ἀγέλας] ἀγέλας ἐλάων Sa, ut videtur ‖ ἐρυθὸν Sa ‖ 11 τὰς δάμασσε Sa, τὰς δ' ἐδάμασσε ceteri ‖ 12 τεκνοῖ παῖδ' Ἐρύθοντα] τέκνῳ τῷ δ' ἐρύθου τε Sa, ut videtur, τέκνῳ τῷ δ' ἐρύθοντι ceteri ‖ δάμαρ νυμφηγενὴς Sa ‖ 13 τῇ] δὴ codd. ‖ 14 φιλότας codd. ‖ φηγῷ] φυτὰ Sa ‖ σκιερά Sa

134 *Τῆς δὲ Λιβύης ἐν Ἰτύκῃ τῇ καλουμένῃ, ἣ κεῖται μέν, ὡς λέγουσιν, ἐν τῷ κόλπῳ τῷ μεταξὺ Ἑρμαίας καὶ τῆς Ἵππου ἄκρας, ἐπέκεινα δὲ Καρχηδόνος ὡς σταδίους διακοσίους (ἣ καὶ πρότερον κτισθῆναι λέγεται ὑπὸ Φοινίκων αὐτῆς τῆς* 10
5 *Καρχηδόνος ἔτεσι διακοσίοις ὀγδοήκοντα ἑπτά, ὡς ἀναγέγραπται ἐν ταῖς Φοινικικαῖς ἱστορίαις), γίνεσθαί φασιν ἅλας ὀρυκτούς, ἐπὶ τρεῖς ὀργυιὰς τὸ βάθος, τῇ ὄψει λευκοὺς καὶ οὐ στερεούς, ἀλλ' ὁμοίους τῷ γλισχροτάτῳ γλοιῷ· καὶ ὅταν ἀνενεχθῶσιν εἰς τὸν ἥλιον, ἀποστερεοῦσθαι καὶ*
10 *γίνεσθαι ὁμοίους τῷ Παρίῳ λίθῳ. γλύφεσθαι δὲ ἐξ αὐτῶν* 15 *λέγουσι ζῴδια καὶ ἄλλα σκεύη.*

135 *Τοὺς πρώτους τῶν Φοινίκων ἐπὶ Ταρτησσὸν πλεύσαντας λέγεται τοσοῦτον ἀργύριον ἀντιφορτίσασθαι, ἔλαιον καὶ ἄλλον ναυτικὸν ῥῶπον εἰσαγαγόντας, ὥστε μηκέτι ἔχειν δύνασθαι*
15 *μήτε ἐπιδέξασθαι τὸν ἄργυρον, ἀλλ' ἀναγκασθῆναι ἀπο-* 20 *πλέοντας ἐκ τῶν τόπων τά τε ἄλλα πάντα ἀργυρᾶ, οἷς ἐχρῶντο, κατασκευάσασθαι, καὶ δὴ καὶ τὰς ἀγκύρας πάσας.*

136 *Λέγουσι τοὺς Φοίνικας τοὺς κατοικοῦντας τὰ Γάδειρα καλούμενα, ἔξω πλέοντας Ἡρακλείων στηλῶν ἀπηλιώτῃ ἀνέμῳ* 25
20 *ἡμέρας τέτταρας, παραγίνεσθαι εἴς τινας τόπους ἐρήμους, θρύου καὶ φύκους πλήρεις, οὓς ὅταν μὲν ἄμπωτις ᾖ μὴ βαπτίζεσθαι, ὅταν δὲ πλημμύρα, κατακλύζεσθαι, ἐφ' ὧν εὑρίσκεσθαι ὑπερβάλλον θύννων πλῆθος, καὶ τοῖς μεγέθεσιν* 30 *ἄπιστον καὶ τοῖς πάχεσιν, ὅταν ἐποκείλωσιν· οὓς ταρι-*
25 *χεύοντες καὶ συντιθέντες εἰς ἀγγεῖα διακομίζουσιν εἰς Καρχηδόνα. ὧν Καρχηδόνιοι μόνων οὐ ποιοῦνται τὴν ἐξαγωγήν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀρετήν, ἣν ἔχουσι κατὰ τὴν βρῶσιν, αὐτοὶ καταναλίσκουσιν.*

1 Plin. 31, 7 ‖ *ἐν τῇ καλουμένῃ Ἰτύκῃ* Sylburg ‖ *ἣ* — 6 *ἱστορίαις* pro gloss. habet F. C. Matthiae ‖ 2 *Ἑρμάνας* Casaubonus in marg. ‖ 12 Diod. Sic. 5, 35 ‖ 14 *ναυτικῶν* S^a ‖ *ῥοπῶν* pr. S^a ‖ 15 *τὸ ἀργύριον* S^a ‖ 22 *ὧν*] *οἷς* rc. S^a ‖ 26 *μόνον οὐ μόνον* S^a

35 Ἐν τῇ Πηδασίᾳ τῆς Καρίας θυσία τῷ Διὶ συντελεῖ- 137
844b ται, ἐν ᾗ πέμπουσιν αἶγά τινα, περὶ ἣν θαυμαστόν τί φασι
γίγνεσθαι. βαδίζουσα γὰρ ἐκ Πηδάσων σταδίους ἑβδομή-
κοντα δι' ὄχλου πολλοῦ τοῦ θεωροῦντος οὔτε διαταράττεται
κατὰ τὴν πορείαν οὔτ' ἐκτρέπεται τῆς ὁδοῦ, δεδεμένη δὲ 5
5 σχοινίῳ προπορεύεται τοῦ τὴν ἱερωσύνην ἔχοντος. θαυμα-
στὸν δ' ἐστὶ καὶ τὸ δύο κόρακας εἶναι διὰ τέλους περὶ τὸ
τοῦ Διὸς ἱερόν, ἄλλον δὲ μηδένα προσιέναι πρὸς τὸν τόπον,
καὶ τὸν ἕτερον αὐτῶν ἔχειν τὸ πρόσθεν τοῦ τραχήλου λευκόν.

10 Ἐν Ἰλλυριοῖς δὲ τοῖς Ἀρδιαίοις καλουμένοις, παρὰ τὰ 138
μεθόρια τῶν Αὐταριατῶν κἀκείνων, φασὶν ὄρος εἶναι μέγα, 11
τούτου δὲ πλησίον ἄγκος, ὅθεν ὕδωρ ἀναπηδᾶν, οὐ πᾶσαν
ὥραν ἀλλὰ τοῦ ἦρος, πολὺ τῷ πλήθει, ὃ λαμβάνοντες τὰς
μὲν ἡμέρας ἐν τῷ στεγνῷ φυλάττουσι, τὰς δὲ νύκτας εἰς
15 τὴν αἰθρίαν τιθέασι. καὶ πέντε ἢ ἓξ ἡμέρας τοῦτο ποιη- 15
σάντων αὐτῶν πήγνυται τὸ ὕδωρ, καὶ γίνεται κάλλιστον
ἅλας, ὃ ἕνεκεν τῶν βοσκημάτων μάλιστα διατηροῦσιν· οὐ
γὰρ εἰσάγονται πρὸς αὐτοὺς ἅλες διὰ τὸ κατοικεῖν πόρρω
αὐτοὺς θαλάσσης καὶ εἶναι αὐτοὺς ἀμίκτους. πρὸς οὖν τὰ
20 βοσκήματα πλείστην αὐτοῦ χρείαν ἔχουσιν· ἁλίζουσι γὰρ 20
αὐτὰ δὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ. ἐὰν δὲ μὴ ποιήσωσι τοῦτο, συμ-
βαίνει αὐτοῖς ἀπόλλυσθαι τὰ πλεῖστα τῶν βοσκημάτων.

Ἐν Ἄργει δέ φασι γίνεσθαι ἀκρίδος τι γένος, ὃ κα- 139
25 λεῖται σκορπιομάχον. ὅταν γὰρ ἴδῃ τάχιστα σκορπίον, ἀνθ-
ίσταται αὐτῷ· ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ σκορπίος ἐκείνῃ. καὶ 25
κύκλῳ περιιοῦσα τρίζει περὶ αὐτόν· τὸν δὲ τὸ κέντρον
ἐπαίροντα ἀντιπεριάγειν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, εἶτα κατὰ μι-

1 Apoll. hist. mir. c. 13 et supra c. 126 ‖ 6 σχοινίῳ] σχεδὸν rc. S^a ‖ 7 παρὰ S^a ‖ 10 ταρδίοις S^a ‖ 11 αὐθαριάδων rc. S^a ‖ 13 τὰς μὲν ἡμέρας — 14 τὰς δὲ νύκτας 'nescio an incuria librariorum hic transposita sint' Beckmann ‖ 23 Trophilus ap. Stob. floril. 100, 24 ‖ καλεῖσθαι S^a (ἣν καλεῖσθαι Stob.) ‖ 24 ἀνθίστασθαι S^a ‖ 25 ἐκείνης S^a

κρὸν ἀνιέναι τὸ κέντρον, καὶ τέλος ὅλον ἐκτείνεσθαι, τῆς ἀκρίδος κύκλῳ τρεχούσης. τὰ τελευταῖα δὲ προσελθοῦσα κατεσθίει αὐτὸν ἡ ἀκρίς. ἀγαθὸν δέ φασιν εἶναι καὶ πρὸς 30 τὰς πληγὰς τοῦ σκορπίου ἐπιφαγεῖν αὐτήν.

140 Τοὺς ἐν Νάξῳ σφῆκάς φασιν, ὅταν φάγωσι τοῦ ἔχεως 6 (προσφιλὴς δ' αὐτοῖς ἡ σάρξ, ὡς ἔοικεν, ἐστίν), ἐπειδάν τινα κεντήσωσι, περιωδύνους οὕτω ποιεῖν ὥστε χαλεπωτέραν φαίνεσθαι τῆς πληγῆς τῶν ἔχεων.

141 Φασὶ τὸ Σκυθικὸν φάρμακον, ᾧ ἀποβάπτουσι τοὺς 845ᵃ 10 ὀϊστούς, συντίθεσθαι ἐξ ἐχίδνης. τηροῦσι δέ, ὡς ἔοικεν, οἱ Σκύθαι τὰς ἤδη ζῳοτοκούσας, καὶ λαβόντες αὐτὰς τήκουσιν ἡμέρας τινάς. ὅταν δὲ ἱκανῶς αὐτοῖς δοκῇ σεσῆφθαι πᾶν, τὸ τοῦ ἀνθρώπου αἷμα εἰς χυτρίδιον ἐγχέοντες εἰς τὰς κο- 5 πρίας κατορύττουσι πωμάσαντες. ὅταν δὲ καὶ τοῦτο σαπῇ, 15 τὸ ὑφιστάμενον ἐπάνω τοῦ αἵματος, ὃ δή ἐστιν ὑδατῶδες, μιγνύουσι τῷ τῆς ἐχίδνης ἰχῶρι, καὶ οὕτω ποιοῦσι θανάσιμον.

142 Ἐν Κουρίῳ τῆς Κύπρου ὄφεών τι γένος εἶναί φασιν, ὃ 10 τὴν δύναμιν ὁμοίαν ἔχει τῇ ἐν Αἰγύπτῳ ἀσπίδι, πλὴν ὅτι τοῦ χειμῶνος ἐὰν δάκῃ, οὐδὲν ἐργάζεται, εἴτε δι' ἄλλην 20 τινὰ αἰτίαν, εἴτε διότι τὸ ζῷον δυσκίνητον γίνεται ὑπὸ τοῦ ψύχους ἀποπηγνύμενον καὶ τελέως ἀδύνατον, ἐὰν μὴ θερμανθῇ.

143 Ἐν Κέῳ φασὶν εἶναί τι γένος ἀχέρδου, ὑφ' ἧς ἐάν 15 τις πληγῇ τῇ ἀκάνθῃ, ἀποθνήσκει.

144 Ἐν Μυσίᾳ φασὶν ἄρκτων τι γένος εἶναι λευκόν, αἳ 26 ὅταν κυνηγῶνται, ἀφιᾶσι τοιαύτην πνοὴν ὥστε τῶν κυνῶν τὰς σάρκας σήπειν, ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν λοιπῶν θηρίων, ἀβρώτους τε ποιεῖν. ἐὰν δέ τις καὶ βιάσηται καὶ ἐγγίσῃ, 20 ἀφιᾶσιν ἐκ τοῦ στόματος φλέγμα πάμπολύ τι, ὡς ἔοικεν,

5 Ael. 9, 15. Plin. 11, 53 ‖ 9 Ael. et Plin. l. l. ‖ 13 τὸ τοῦ] τότε Sylburg ‖ τοὺς κοπρίους Sᵃ ‖ 14 κατορύσσουσι Sᵃ ‖ 15 ἐφιστάμενον Bonitz ind. Arist. 808ᵃ 23 ‖ 17 κουρείῳ Sᵃ ‖ 23 Antig. c. 18 ‖ ἡ Sᵃ

ὃ προσφυσᾷ πρὸς τὰ πρόσωπα τῶν κυνῶν, ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν ἀνθρώπων, ὥστε καὶ ἀποπνίγειν καὶ ἀποτυφλοῦν.

Ἐν δὲ τῇ Ἀραβίᾳ ὑαινῶν τι γένος φασὶν εἶναι, ὃ 145
25 ἐπειδὰν προΐδῃ τι θηρίον ἢ ἀνθρώπου ἐπιβῇ ἐπὶ τὴν σκιάν, ἀφωνίαν ἐργάζεται καὶ πῆξιν τοιαύτην ὥστε μὴ δύνασθαι 5 κινεῖν τὸ σῶμα. τοῦτο δὲ ποιεῖν καὶ ἐπὶ τῶν κυνῶν.

Κατὰ δὲ Συρίαν εἶναί τί φασι ζῷον, ὃ καλεῖται λεοντο- 146 φόνον· ἀποθνήσκει γὰρ ὁ λέων, ὡς ἔοικεν, ὅταν αὐτοῦ
30 φάγῃ. ἑκὼν μὲν οὖν τοῦτο οὐ ποιεῖ, ἀλλὰ φεύγει τὸ ζῷον· ὅταν δὲ συλλαβόντες αὐτὸ οἱ κυνηγέται καὶ ὀπτήσαντες 10 ὥσπερ ἄλφιτα λευκὰ περιπάσσωσιν ἄλλῳ ζῴῳ, γευσάμενον ἀπόλλυσθαί φασι παραχρῆμα. κακοῖ καὶ προσουροῦν τὸν λέοντα τοῦτο τὸ ζῷον.

35 Λέγεται καὶ τοὺς γῦπας ὑπὸ τῆς τῶν μύρων ὀσμῆς 147
845b ἀποθνήσκειν, ἐάν τις αὐτοὺς χρίσῃ ἢ δῷ τι μεμυρισμένον 15 φαγεῖν. ὡσαύτως δὲ καὶ τοὺς κανθάρους ὑπὸ τῆς τῶν ῥόδων ὀσμῆς.

5 Καὶ ἐν Σικελίᾳ δέ φασι καὶ ἐν Ἰταλίᾳ τοὺς γαλεώτας 148 θανάσιμον ἔχειν τὸ δῆγμα, καὶ οὐχ ὥσπερ τοὺς παρ' ἡμῖν ἀσθενὲς καὶ μαλακόν. εἶναι δὲ καὶ μυῶν γένος ἐφιπτάμενον, 20 ὃ ὅταν δάκῃ, ἀποθνήσκειν ποιεῖ. ἐν δὲ τῇ Μεσοποταμίᾳ 149 τῆς Συρίας φασὶ καὶ ἐν Ἰστροῦντι ὀφείδιά τινα γίγνεσθαι,
10 ἃ τοὺς ἐγχωρίους οὐ δάκνει, τοὺς ξένους δὲ ἀδικεῖ σφόδρα. περὶ δὲ τὸν Εὐφράτην καὶ τελείως φασὶ τοῦτο γίγνεσθαι. 150 πολλοὺς γὰρ φαίνεσθαι περὶ τὰ χείλη τοῦ ποταμοῦ καὶ δια- 25 νέοντας ἐφ' ἑκάτερα, ὥστε τῆς δείλης ἐνταῦθα θεωρουμένους

1 προσπύσαι rc. S^a ‖ 3 Ael. 3, 7. 6, 14 ‖ 4 ἄνθρωπος Salmasius ‖ 5 ἐργάζεσθαι S^a, recte fort. ‖ 7 Ael. 4, 18. Plin. 8, 38. Solin. c. 27 p. 36 ‖ 11 ἄλλο ζῷον S^a ‖ 14 Theophr. de odor. p. 442. Ael. 3, 7. 4, 18. Plin. 11, 53 ‖ 18 Arist. hist. an. 607a 27 sq. ‖ 19 τοὺς] τὸ S^a ‖ 21 Plin. 8, 59 ‖ 22 οἰστροῦντι pr. S^a, μυροῦντι rc. S^a, Τιρύνθι Holsten, Mirinthe sive Myrinthe codd. apud Plin., Myunte Salmasius ‖ 24 Plin. l. l. Apoll. c. 12. Ael. 9, 29 ‖ 26 θεωρουμένης S^a

ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἐπὶ θατέρου μέρους φαίνεσθαι, καὶ τοὺς ἀναπαυομένους τῶν μὲν Σύρων μὴ δάκνειν, τῶν δ' Ἑλλή- 15 νων μὴ ἀπέχεσθαι.

151 Ἐν Θεσσαλίᾳ φασὶ τὸν ἱερὸν καλούμενον ὄφιν πάντας 5 ἀπολλύειν, οὐ μόνον ἐὰν δάκῃ, ἀλλὰ καὶ ἐὰν θίγῃ. διὸ καὶ ὅταν φανῇ καὶ τὴν φωνὴν ἀκούσωσι (φαίνεται δὲ σπανίως), φεύγουσι καὶ οἱ ὄφεις καὶ οἱ ἔχεις καὶ τἆλλα πάντα 20 θηρία. τῷ δὲ μεγέθει οὐκ ἔστι μέγας, ἀλλὰ μέτριος. ἐν Τήνῳ δέ ποτέ φασιν αὐτὸν τῇ πόλει κατὰ Θετταλίαν ἀναι- 10 ρεθῆναι ὑπὸ γυναικός, γενέσθαι δὲ τὸν θάνατον τοιόνδε. γυναῖκα κύκλον γράψασαν καὶ τὰ φάρμακα θεῖσαν εἰσβῆναι εἰς τὸν κύκλον, αὐτὴν καὶ τὸν υἱόν, εἶτα μιμεῖσθαι τὴν 25 φωνὴν τοῦ θηρίου· τὸ δ' ἀντᾴδειν καὶ προσιέναι. ᾄδοντος δὲ καταδαρθεῖν τὴν γυναῖκα, καὶ ἐγγυτέρω προσιόντος μᾶλ- 15 λον, ὥστε μὴ δύνασθαι κρατεῖν τοῦ ὕπνου. τὸν δ' υἱὸν παρακαθήμενον ἐγείρειν τύπτοντα, κελευούσης ἐκείνης, καὶ λέγειν ὅτι ἐὰν μὲν καθυπνώσῃ, ἀπολεῖται καὶ αὐτὴ καὶ 30 ἐκεῖνος, ἐὰν δὲ βιάσηται καὶ προσαγάγηται τὸ θηρίον, σωθήσονται. ὡς δὲ προσῆλθεν ὁ ὄφις εἰς τὸν κύκλον, αὖον 20 εὐθὺς γενέσθαι αὐτόν.

152 Λέγεται περὶ τὰ Τύανα ὕδωρ εἶναι ὁρκίου Διός (καλοῦσι δὲ αὐτὸ Ἀσβαμαῖον), οὗ πηγὴ ἀναδίδοται πάνυ ψυχρά, 35 παφλάζει δὲ ὥσπερ οἱ λέβητες. τοῦτο εὐόρκοις μὲν ἡδύ τε 846a καὶ ἵλεων, ἐπιόρκοις δὲ παρὰ πόδας ἡ δίκη. ἀποσκήπτει 25 γὰρ καὶ εἰς ὀφθαλμοὺς καὶ εἰς χεῖρας καὶ εἰς πόδας, ἁλίσκονταί τε ὑδέροις καὶ φθόαις· καὶ οὐδὲ πρόσθεν ἀπελθεῖν δυνατόν, ἀλλ' αὐτόθι ἔχονται καὶ ὀλοφύρονται πρὸς τῷ 5 ὕδατι, ὁμολογοῦντες ἃ ἐπιώρκησαν.

5 ἂν Sa ‖ 15 τὸν ὕπνον rc. Sa ‖ 19 λύσιν εὐθὺς γ. αὐτοῦ duo Bekk. codd. ‖ 20 post αὐτὸν Sa haec: ἐν ἄλλῳ ἀντιγράφῳ ἡ προκειμένη ἀρχὴ πᾶσα τῶν παραδόξων ἀκουσμάτων ἔλειπεν ἄχρι τοῦ 'ἐν βιθυνίᾳ δὲ τῆς θρᾴκης ἐν τοῖς μετάλλοις' (c. 33), ἦσαν δὲ ἀντ' ἐκείνων τὰ ὑποτεταγμένα ‖ 21 Philostr. vita Apollonii Tyan. I, 6

Ἀθήνησί φασι τὸν ἱερὸν τῆς ἐλαίας θαλλὸν ἐν ἡμέρᾳ 153
μιᾷ βλαστῆσαι καὶ πλείονα γενέσθαι, ταχὺ δὲ αὖ πάλιν
συστέλλεσθαι.

Τῶν ἐν Αἴτνῃ κρατήρων ἀναρραγέντων καὶ ἀνὰ τὴν 154
10 γῆν φερομένων ἔνθα καὶ ἔνθα χειμάρρου δίκην, τὸ τῶν 5
εὐσεβῶν γένος ἐτίμησε τὸ δαιμόνιον. περικαταληφθέντων
γὰρ ὑπὸ τοῦ ῥεύματος διὰ τὸ βαστάζειν γέροντας ἐπὶ τῶν
ὤμων γονεῖς καὶ σώζειν, πλησίον αὐτῶν γενόμενον τὸ τοῦ
πυρὸς ῥεῦμα ἐξεσχίσθη, παρέτρεψέ τε τοῦ φλογμοῦ τὸ μὲν
15 ἔνθα τὸ δὲ ἔνθα, καὶ ἐτήρησεν ἀβλαβεῖς ἅμα τοῖς γονεῦσι 10
τοὺς νεανίσκους.

Λέγεται τὸν ἀγαλματοποιὸν Φειδίαν κατασκευάζοντα τὴν 155
ἐν ἀκροπόλει Ἀθηνᾶν ἐν μεσότητι ταύτης τῆς ἀσπίδος τὸ
ἑαυτοῦ πρόσωπον ἐντυπώσασθαι, καὶ συνδῆσαι τῷ ἀγάλματι
20 διά τινος ἀφανοῦς δημιουργίας, ὥστ' ἐξ ἀνάγκης, εἴ τις 15
βούλοιτο αὐτὸ περιαιρεῖν, τὸ σύμπαν ἄγαλμα λύειν τε καὶ
συγχεῖν.

Φασὶν ὡς ἀνδριὰς ὁ τοῦ Βίτυος ἐν Ἄργει ἀπέκτεινε 156
⟨τὸν αἴτιον⟩ τοῦ θανάτου τῷ Βίτυϊ, θεωροῦντι ἐμπεσών.
ἔοικεν οὖν οὐκ εἰκῇ τὰ τοιαῦτα γίνεσθαι. 20

25 Φασὶ τοὺς κύνας μόνον διώκειν τὰ θηρία πρὸς τὰς 157
κορυφὰς τῶν Μελάνων καλουμένων ὀρῶν, ἀλλ' ἀναστρέφειν,
ὅταν ἄχρι τούτων διώκωσιν.

Ἐν τῷ Φάσιδι ποταμῷ γεννᾶσθαι ῥάβδον ὀνομαζομένην 158
30 λευκόφυλλον, ἣν οἱ ζηλότυποι τῶν ἀνδρῶν δρεπόμενοι 25
ῥίπτουσι περὶ τὸν παρθένιον θάλαμον, καὶ ἀνόθευτον
τηροῦσι τὸν γάμον. ἐν δὲ τῷ Τίγριδι γίνεσθαί φασι λίθον 159

4 Arist. de mundo 400ᵃ 33 sqq. ‖ 6 περικαταλειφθέντων Sᵃ ‖ 12 Arist. de mundo 399ᵇ 33 sqq. ‖ 13 ἐν μέσῃ τῇ ταύτης ἀσπίδι Aristot. ‖ 18 Arist. poet. 1452ᵃ 7 sq. Plut. de ser. num. vind. c. 8 ‖ Μίτυος Arist., Μιτίου Plut. ‖ 19 τὸν αἴτιον om. codd. Additum ex Arist. ‖ θεάτρου Sᵃ ‖ θεωροῦντος Sᵃ ‖ 20 οὖν] γὰρ Plut. ‖ γενέσθαι Plut. ‖ 21 κάρας μὴ διώκειν Sᵃ ‖ 22 μεγάλων Sᵃ ‖ 24 Plut. de fluv. c. 5 ‖ 26 παρθένιαν Sᵃ ‖ 27 Plut. de fluv. c. 24

μωδῶν κεκλημένον βαρβαρικῶς, τῇ χρόᾳ πάνυ λευκόν, ὃν
160 *ἐὰν κατέχῃ τις, ὑπὸ θηρίων οὐδὲν ἀδικεῖται. ἐν δὲ τῷ Σκαμάνδρῳ γίνεσθαί φασι βοτάνην σίστρον καλουμένην, παραπλησίαν ἐρεβίνθῳ, κόκκους δ' ἔχει σειομένους, ὅθεν* 35
5 *τὴν προσηγορίαν ἔλαβε· ταύτην τοὺς κατέχοντας μήτε δαιμόνιον μήτε φαντασίαν ἡντιναοῦν φοβεῖσθαι.*

161 *Περὶ Λιβύην ἄμπελός ἐστιν, ἣν καλοῦσι μαινομένην τινές, ἣ τῶν καρπῶν τοὺς μὲν πεπαίνει, τοὺς δ' ὀμφα-* 846b *κώδεις ἔχει, τοὺς δ' ἀνθοῦντας καὶ βραχύν τινα χρόνον.*

162 *Περὶ τὸ Σίπυλον ὄρος γίνεσθαί φασι λίθον παρόμοιον*
11 *κυλίνδρῳ, ὃν οἱ εὐσεβεῖς υἱοὶ ὅταν εὕρωσιν, ἐν τῷ τεμένει τῆς μητρὸς τῶν θεῶν τιθέασι, καὶ οὐδέποτε χάριν ἀσεβείας* 5 *ἁμαρτάνουσιν, ἀλλ' ἀεί εἰσι φιλοπάτορες.*

163 *Ἐν ὄρει Τηϋγέτῳ γίνεσθαι βοτάνην καλουμένην χαρι-*
15 *σίαν, ἣν γυναῖκες ἔαρος ἀρχομένου τοῖς τραχήλοις περιάπτουσι, καὶ ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν συμπαθέστερον ἐρῶνται.*

164 *Ὄθρυς ὄρος ἐστὶ Θετταλίας, ὃ φέρει ὄφεις τοὺς λεγο-* 10 *μένους σῆπας, οἳ οὐκ ἔχουσι μίαν χροιάν, ἀλλ' ἀεὶ ὁμοιοῦνται τῷ χώρῳ, ἐν ᾧ οἰκοῦσι. τινὲς δὲ αὐτῶν ὅμοιον ἔχουσι τὸ*
20 *χρῶμα τοῖς κόχλοις τῆς γῆς. ἄλλοις δὲ χλοάζουσά ἐστιν ἡ φολίς. ὅσοι δὲ αὐτῶν ἐν ψαμάθοις διατρίβουσι, ταύταις ἐξομοιοῦνται κατὰ τὸ χρῶμα. δάκνοντες δὲ ἐμποιοῦσι δίψος.* 15 *ἔστι δὲ αὐτῶν τὸ δῆγμα οὐ τραχὺ καὶ ἔμπυρον, ἀλλὰ κακόηθες.*

165 *Τοῦ περκνοῦ ἔχεως τῇ ἐχίδνῃ συγγινομένου, ἡ ἔχιδνα*
26 *ἐν τῇ συνουσίᾳ τὴν κεφαλὴν ἀποκόπτει. διὰ τοῦτο καὶ τὰ τέκνα, ὥσπερ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς μετερχόμενα, τὴν* 20 *γαστέρα τῆς μητρὸς διαρρήγνυσιν.*

1 *μυνδὰν* Plut. || 2 Plut. de fluv. c. 13 || 3 *σεῖστρον* 'cod. Vindob. subobscure' Beckmann. Commendabatur a Sylburgio || 4 *παραπλήσιον* Sa || 7 Theophr. de caus. plant. c. 22 || 10 Plut. de fluv. c. 9 || 13 *ἀλλ'*] *καὶ* Sa || *ἀεὶ* om. Sa || 14 Plut. de fluv. c. 17 || 27 *ὥσπερ* om. Sa

Ἐν τῷ Νείλῳ ποταμῷ γεννᾶσθαι λίθον φασὶ κυάμῳ 166
παρόμοιον, ὃν ἂν κύνες ἴδωσιν, οὐχ ὑλακτοῦσι. συντελεῖ
δὲ καὶ τοῖς δαίμονί τινι γενομένοις κατόχοις· ἅμα γὰρ τῷ
25 προστεθῆναι ταῖς ῥισὶν ἀπέρχεται τὸ δαιμόνιον. ἐν δὲ τῷ 167
Μαιάνδρῳ ποταμῷ τῆς Ἀσίας λίθον φασὶ σώφρονα καλού- 5
μενον κατ' ἀντίφρασιν· ὃν ἐάν τις εἴς τινος ἐμβάλῃ κόλπον,
ἐμμανὴς γίνεται καὶ φονεύει τινὰ τῶν συγγενῶν.

Ῥῆνος καὶ Ἴστρος οἱ ποταμοὶ ὑπ' ἄρκτον ῥέουσιν, ὁ 168
30 μὲν Γερμανούς, ὁ δὲ Παίονας παραμείβων· καὶ θέρους μὲν
ναυσίπορον ἔχουσι τὸ ῥεῖθρον, τοῦ δὲ χειμῶνος παγέντες ὑπὸ 10
κρύους ἐν πεδίου σχήματι καθιππεύονται.

Περὶ τὴν Θούριον πόλιν δύο ποταμούς φασιν εἶναι, Σύ- 169
βαριν καὶ Κρᾶθιν. ὁ μὲν οὖν Σύβαρις τοὺς πίνοντας ἀπ'
35 αὐτοῦ πτυρτικοὺς εἶναι ποιεῖ, ὁ δὲ Κρᾶθις τοὺς ἀνθρώπους
ξανθότριχας λουομένους. ἐν δὲ Εὐβοίᾳ δύο ποταμοὺς εἶναι, 170
ὧν ἀφ' οὗ μὲν τὰ πίνοντα πρόβατα λευκὰ γίνονται· ὃς ονο- 16
μάζεται Κέρβης· ὁ δὲ Νηλεύς, ὃς μέλανα ποιεῖ.

847a Παρὰ Λυκόρμᾳ ποταμῷ γεννᾶσθαι βοτάνην λόγχῃ παρ- 171
όμοιον, συντελοῦσαν πρὸς ἀμβλυωπίαν ἄριστα.

Τὴν ἐν Συρακούσαις τῆς Σικελίας πηγὴν Ἀρέθουσαν 172
διὰ πενταετηρίδος κινεῖσθαι λέγουσιν. 21

5 Ἐν ὄρει Βερεκυνθίῳ γεννᾶσθαι λίθον καλούμενον μά- 173
χαιραν, ὃν ἐὰν εὕρῃ τις, τῶν μυστηρίων τῆς Ἑκάτης ἐπι-
τελουμένων ἐμμανὴς γίνεται, ὡς Εὔδοξός φησιν. ἐν ὄρει 174
δὲ Τμώλῳ γεννᾶσθαι λίθον παρόμοιον κισσήρει, ὃς τετράκις 25

1 Plut. de fluv. c. 16 ‖ 4 Plut. de fluv. c. 9 ‖ 5 σώφρονα Plut.: τέφρωνα S^a, ἄφρονα ceteri ‖ 8 Herodian. hist. 6, 7 ‖ 12 Theophr. ap. Ael. 12, 36. Plin. 31, 2. Antig. c. 134 ‖ σούβαριν S^a ‖ 13 σούβαρις S^a ‖ ἵππους ad πίνοντας ex Strab. 6 p. 263 addi vult Niclas ‖ 15 Antig. c. 78 ‖ εὐοία S^a ‖ 16 μὲν om. S^a. An forte ὁ μὲν ἀφ' οὗ restituendum pro ὧν ἀφ' οὗ μὲν? ‖ 17 νηνεὺς S^a ‖ 18 Plut. de fluv. c. 8 ‖ Λυκόρμα Plut.: λυκάρμω S^a ‖ 20 Seneca nat. quaest. 3, 26 ‖ 22 Plut. de fluv. c. 10 ‖ 24 Plut. de fluv. c. 7 ‖ 25 τμώκω S^a ‖ κίσσηρι S^a

τῆς ἡμέρας ἀλλάσσει τὴν χρόαν· βλέπεσθαι δὲ ὑπὸ παρ-θένων τῶν μὴ τῷ χρόνῳ φρονήσεως μετεχουσῶν. 10

175 *Ἐν Ἀρτέμιδος Ὀρθωσίας βωμῷ ταῦρον ἵστασθαι χρύ-σειον, ὃς κυνηγῶν εἰσελθόντων φωνὴν ἐπαφίησιν.* 847^b

176 *Ἐν Αἰτωλοῖς φασὶν ὁρᾶν τοὺς ἀσπάλακας ἀμυδρῶς, καὶ* 6 *οὐδὲ σιτεῖσθαι γῆν, ἀλλ' ἀκρίδας.*

177 *Τοὺς ἐλέφαντάς φασι κύειν ἔτη δύο, οἱ δὲ μῆνας ὀκτω-καίδεκα· ἐν δὲ τῇ ἐκτέξει δυστοκεῖν.* 5

178 *Δημάρατον Τιμαίου τοῦ Λοκροῦ ἀκουστὴν νοσήσαντα* 10 *ἄφωνόν φασιν ἐπὶ δέκα γενέσθαι ἡμέρας· ἐν δὲ τῇ ἐνδε-κάτῃ ἀνανήψας βραδέως ἐκ τῆς παρακοπῆς ἔφησεν ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἥδιστα αὐτῷ βεβιῶσθαι.* 10

3 Plut. de fluv. c. 21 ‖ 7 Arist. hist. an. 578^a 18 sqq. ‖ *ἐλ. ἔτη δύο τίκτειν λέγουσιν* S^a ‖ 11 *ἀνανήψαντα* S^a, omisso *ἔφησεν*

ΜΗΧΑΝΙΚΑ.

Bekk. 847a Θαυμάζεται τῶν μὲν κατὰ φύσιν συμβαινόντων, ὅσων
ἀγνοεῖται τὸ αἴτιον, τῶν δὲ παρὰ φύσιν, ὅσα γίνεται διὰ
τέχνην πρὸς τὸ συμφέρον τοῖς ἀνθρώποις. ἐν πολλοῖς γὰρ
ἡ φύσις ὑπεναντίον πρὸς τὸ χρήσιμον ἡμῖν ποιεῖ· ἡ μὲν
15 γὰρ φύσις ἀεὶ τὸν αὐτὸν ἔχει τρόπον καὶ ἁπλῶς, τὸ δὲ 5
χρήσιμον μεταβάλλει πολλαχῶς. ὅταν οὖν δέῃ τι παρὰ φύσιν
πρᾶξαι, διὰ τὸ χαλεπὸν ἀπορίαν παρέχει καὶ δεῖται τέχνης.
διὸ καὶ καλοῦμεν τῆς τέχνης τὸ πρὸς τὰς τοιαύτας ἀπορίας
20 βοηθοῦν μέρος μηχανήν. καθάπερ γὰρ ἐποίησεν Ἀντιφῶν
ὁ ποιητής, οὕτω καὶ ἔχει· τέχνῃ γὰρ κρατοῦμεν, ὧν φύσει 10
νικώμεθα. τοιαῦτα δέ ἐστιν, ἐν οἷς τά τε ἐλάττονα κρατεῖ
τῶν μειζόνων, καὶ τὰ ῥοπὴν ἔχοντα μικρὰν κινεῖ βάρη με-
γάλα, καὶ πάντα σχεδὸν ὅσα τῶν προβλημάτων μηχανικὰ
25 προσαγορεύομεν. ἔστι δὲ ταῦτα τοῖς φυσικοῖς προβλήμασιν
οὔτε ταὐτὰ πάμπαν οὔτε κεχωρισμένα λίαν, ἀλλὰ κοινὰ τῶν 15
τε μαθηματικῶν θεωρημάτων καὶ τῶν φυσικῶν· τὸ μὲν γὰρ
ὣς διὰ τῶν μαθηματικῶν δῆλον, τὸ δὲ περὶ ὃ διὰ τῶν
847b φυσικῶν. περιέχεται δὲ τῶν ἀπορουμένων ἐν τῷ γένει τούτῳ
τὰ περὶ τὸν μοχλόν. ἄτοπον γὰρ εἶναι δοκεῖ τὸ κινεῖσθαι

Codices *P* (Vatic. 1339), W^a (Urbinas 44), Paris. *A* No. 2115. cf. proll.

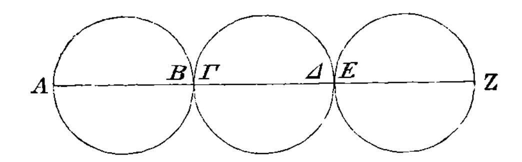
Tit. Ἀριστοτέλους Μηχανικά Par. *A*

1 ὅσον W^a || 6 π$^{ολλ}_{λεον}$αχῶς Par. *A* || παρὰ τὴν φύσιν Par. *A* || 14 ταυτὰ Par. *A* || 16 τὸ] τῶν W^a || 17 μαθημάτων W^a Par. *A*, at mg. Par. *A* μαθηματικῶν || 18 ἐν] τούτων ἐν W^a Par. *A* || 19 εἶναι om. W^a

μέγα βάρος ὑπὸ μικρᾶς ἰσχύος, καὶ ταῦτα μετὰ βάρους
πλείονος· ὃ γὰρ ἄνευ μοχλοῦ κινεῖν οὐ δύναταί τις, τοῦτο
ταὐτὸ βάρος, προσλαβὼν ἔτι τὸ τοῦ μοχλοῦ βάρος, κινεῖ 15
θᾶττον. πάντων δὲ τῶν τοιούτων ἔχει τῆς αἰτίας τὴν ἀρ-
5 χὴν ὁ κύκλος. καὶ τοῦτο εὐλόγως συμβέβηκεν· ἐκ μὲν γὰρ
θαυμασιωτέρου συμβαίνειν τι θαυμαστὸν οὐδὲν ἄτοπον, θαυ-
μασιώτατον δὲ τὸ τἀναντία γίνεσθαι μετ' ἀλλήλων. ὁ δὲ
κύκλος συνέστηκεν ἐκ τοιούτων· εὐθὺς γὰρ ἐκ κινουμένου 20
τε γεγένηται καὶ μένοντος, ὧν ἡ φύσις ἐστὶν ὑπεναντία
10 ἀλλήλοις. ὥστ' ἐνταῦθα ἔστιν ἐπιβλέψασιν ἧττον θαυμάζειν
τὰς συμβαινούσας ὑπεναντιώσεις περὶ αὐτόν. πρῶτον μὲν
γὰρ τῇ περιεχούσῃ γραμμῇ τὸν κύκλον, πλάτος οὐθὲν
ἐχούσῃ, τἀναντία πως προσεμφαίνεται, τὸ κοῖλον καὶ τὸ 25
κυρτόν. ταῦτα δὲ διέστηκεν ἀλλήλων ὃν τρόπον τὸ μέγα
15 καὶ τὸ μικρόν· ἐκείνων τε γὰρ μέσον τὸ ἴσον καὶ τούτων
τὸ εὐθύ. διὸ μεταβάλλοντα εἰς ἄλληλα τὰ μὲν ἀναγκαῖον
ἴσα γενέσθαι πρότερον ἢ τῶν ἄκρων ὁποτερονοῦν, τὴν δὲ 848a
γραμμὴν εὐθεῖαν, ὅταν ἐκ κυρτῆς εἰς κοίλην ἢ πάλιν ἐκ
ταύτης γίνηται κυρτὴ καὶ περιφερής. ἓν μὲν οὖν τοῦτο
20 τῶν ἀτόπων ὑπάρχει περὶ τὸν κύκλον, δεύτερον δὲ ὅτι ἅμα
κινεῖται τὰς ἐναντίας κινήσεις· ἅμα γὰρ εἰς τὸν ἔμπροσθεν 5
κινεῖται τόπον καὶ τὸν ὄπισθεν. ἥ τε γράφουσα γραμμὴ
τὸν κύκλον ὡσαύτως ἔχει. ἐξ οὗ γὰρ ἄρχεται τόπου τὸ πέ-
ρας αὐτῆς, εἰς τὸν αὐτὸν τοῦτον τόπον ἔρχεται πάλιν·
25 συνεχῶς γὰρ κινουμένης αὐτῆς τὸ ἔσχατον πάλιν ἀπῆλθε
πρῶτον, ὥστε καὶ φανερὸν, ὅτι μετέβαλεν ἐντεῦθεν. διό, 10

2 τοῦτ' αὐτὸ τὸ Wa Par. A || 6 συμβαίνει τι θαυμαστικὸν Wa || 7 σὺν ἀλλήλοις P, utramque lectionem exhibet Par. A || 9 καὶ] ἐμ Wa || 14 διέστηκεν ἀλλήλων] Par. A in mg. τῷ λόγῳ εἰ καὶ μὴ τῷ τόπῳ || τρόπον καὶ Par. A || 16 ἀναγκαῖ$^{ον}_{α}$ Par. A || 17 ὁποτεροῦν P Wa || 18 κοῖλον P || 19 γίνηται Bekker: γίνεται codd. || οὖν om. Wa || 20 κύκλον om. P Wa || 22 καὶ] καὶ εἰς Wa || 24 τόπον ἔρχεται] ἔρχεται τόπον P, ἔρχεται Par. A

καθάπερ εἴρηται πρότερον, οὐδὲν ἄτοπον τὸ πάντων εἶναι
τῶν θαυμάτων αὐτὸν ἀρχήν. τὰ μὲν οὖν περὶ τὸν ζυγὸν
γινόμενα εἰς τὸν κύκλον ἀνάγεται, τὰ δὲ περὶ τὸν μοχλὸν
εἰς τὸν ζυγόν, τὰ δ' ἄλλα πάντα σχεδὸν τὰ περὶ τὰς κινή-
15 σεις τὰς μηχανικὰς εἰς τὸν μοχλόν. ἔτι δὲ διὰ τὸ μιᾶς 5
οὔσης τῆς ἐκ τοῦ κέντρου γραμμῆς μηθὲν ἕτερον ἑτέρῳ φέ-
ρεσθαι τῶν σημείων τῶν ἐν αὐτῇ ἰσοταχῶς, ἀλλ' ἀεὶ τὸ
τοῦ μένοντος πέρατος πορρώτερον ὂν θᾶττον, πολλὰ τῶν
θαυμαζομένων συμβαίνει περὶ τὰς κινήσεις τῶν κύκλων·
περὶ ὧν ἐν τοῖς ἑπομένοις προβλήμασιν ἔσται δῆλον. διὰ 10
20 δὲ τὸ τὰς ἐναντίας κινήσεις ἅμα κινεῖσθαι τὸν κύκλον, καὶ
τὸ μὲν ἕτερον τῆς διαμέτρου τῶν ἄκρων, ἐφ' οὗ τὸ Α, εἰς
τοὔμπροσθεν κινεῖσθαι, θάτερον δέ, ἐφ' οὗ τὸ Β, εἰς τοὔ-
πισθεν, κατασκευάζουσί τινες ὥστ' ἀπὸ μιᾶς κινήσεως πολ-
λοὺς ὑπεναντίους ἅμα κινεῖσθαι κύκλους, ὥσπερ οὓς ἀνα- 15
25 τιθέασιν ἐν τοῖς ἱεροῖς ποιήσαντες τροχίσκους χαλκοῦς τε
καὶ σιδηροῦς. εἰ γὰρ εἴη τοῦ ΑΒ κύκλου ἁπτόμενος ἕτερος

κύκλος ἐφ' οὗ ΓΔ, τοῦ κύκλου τοῦ ἐφ' οὗ ΑΒ κινουμένης
τῆς διαμέτρου εἰς τοὔμπροσθεν, κινηθήσεται ἡ ΓΔ εἰς τοὔ-
πισθεν τοῦ κύκλου τοῦ ἐφ' οὗ ΑΒ, κινουμένης τῆς δια- 20
30 μέτρου περὶ τὸ αὐτό. εἰς τοὐναντίον ἄρα κινηθήσεται ὁ
ἐφ' οὗ ΓΔ κύκλος τῷ ἐφ' οὗ τὸ ΑΒ· καὶ πάλιν αὐτὸς τὸν

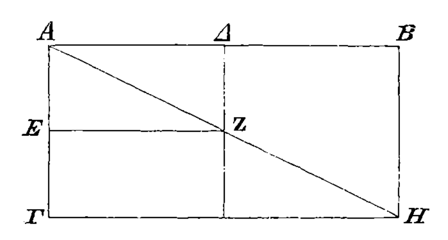
5 διὰ μὲν τὸ Par. *A* ‖ 11 καὶ om. *PW*a ‖ 12 τὸν *W*a ‖
15 ὑπεναντίως *W*a Par. *A* ‖ 17 τοῦ ἐφ' οὗ αβ Par. *A* ‖ 18 τοῦ
ante ἐφ' add. Par. *A* ‖ 20 ἐφ' ὧ α *P*, ἐφ' οὗ α *W*a ‖ 21 ὁ (ὃ)
ἐφ' οὗ Par. *A*: ἐφ' οὗ ὁ *PW*a ‖ 22 ὧ *PW*a

ἐφεξῆς, ἐφ' οὗ EZ, εἰς τοὐναντίον αὐτῷ κινήσει διὰ τὴν
αὐτὴν αἰτίαν. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον κἂν πλείους ὦσι, τοῦτο
ποιήσουσιν ἑνὸς μόνου κινηθέντος. ταύτην οὖν λαβόντες
ὑπάρχουσαν ἐν τῷ κύκλῳ τὴν φύσιν οἱ δημιουργοὶ κατα- 35
5 σκευάζουσιν ὄργανον κρύπτοντες τὴν ἀρχήν, ὅπως ᾖ τοῦ
μηχανήματος φανερὸν μόνον τὸ θαυμαστόν, τὸ δ' αἴτιον
ἄδηλον.

1 Πρῶτον μὲν οὖν τὰ συμβαίνοντα περὶ τὸν ζυγὸν ἀπο- 848ᵇ
ρεῖται, διὰ τίνα αἰτίαν ἀκριβέστερά ἐστι τὰ ζυγὰ τὰ μείζω
10 τῶν ἐλαττόνων. τούτου δὲ ἀρχή, διὰ τί ποτε ἐν τῷ κύκλῳ
ἡ πλεῖον ἀφεστηκυῖα γραμμὴ τοῦ κέντρου τῆς ἐγγὺς τῇ
αὐτῇ ἰσχύϊ κινουμένης θᾶττον φέρεται τῆς ἐλάττονος; τὸ 5
γὰρ θᾶττον λέγεται διχῶς· ἄν τε γὰρ ἐν ἐλάττονι χρόνῳ
ἴσον τόπον διεξέλθῃ, θᾶττον εἶναι λέγομεν, καὶ ἐὰν ἐν ἴσῳ
15 πλείω. ἡ δὲ μείζων ἐν ἴσῳ χρόνῳ γράφει μείζονα κύκλον·
ὁ γὰρ ἐκτὸς μείζων τοῦ ἐντός. αἴτιον δὲ τούτων ὅτι φέ-
ρεται δύο φορὰς ἡ γράφουσα τὸν κύκλον. ὅταν μὲν οὖν ἐν 10
λόγῳ τινὶ φέρηται, ἐπ' εὐθείας ἀνάγκη φέρεσθαι τὸ φερό-
μενον, καὶ γίνεται διάμετρος αὐτὴ τοῦ σχήματος ὃ ποιοῦσιν
20 αἱ ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ συντεθεῖσαι γραμμαί. ἔστω γὰρ ὁ
λόγος, ὃν φέρεται τὸ φερόμενον, ὃν ἔχει ἡ AB πρὸς τὴν
AΓ· καὶ τὸ μὲν AΓ φερέσθω πρὸς τὸ B, ἡ δὲ AB ὑπο- 15
φερέσθω πρὸς τὴν HΓ· ἐνηνέχθω δὲ τὸ μὲν A πρὸς τὸ Δ,
ἡ δὲ ἐφ' ᾗ AB πρὸς τὸ E. εἰ οὖν ἐπὶ τῆς φορᾶς ὁ λόγος
25 ἦν, ὃν ἡ AB ἔχει πρὸς τὴν AΓ, ἀνάγκη καὶ τὴν AΔ πρὸς
τὴν AE τοῦτον ἔχειν τὸν λόγον. ὅμοιον ἄρα ἐστὶ τῷ λόγῳ

1 ὧ PWª ‖ pro διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν in Par. A leguntur haecce: διὰ τὸ τῆς διαμέτρου τὸ ἕτερον πέρας εἰς τὸ ἔμπροσθεν κινεῖσθαι· τὸ δὲ ἕτερον εἰς τὸ ὄπισθεν. Sed in mg. διὰ τὴν αὐτὴν ταύτην αἰτίαν ‖ 11 κέντρου] κ̄ PWª ‖ 13 ἐν om. PWª ‖ 15 δὲ μεῖζον P ‖ 16 τού(των/του) Par. A ‖ 20 αἱ om. P ‖ 22 μὲν AΓ] μὲν α PWª ‖ 23 HΓ] βγ PWª, γδ Par. A ‖ 24 ἧς Par. A ‖ E] ἐκ Par. A ‖ εἰ] οὐκ PWª ‖ 26 τὴν AE] δὲ PWª

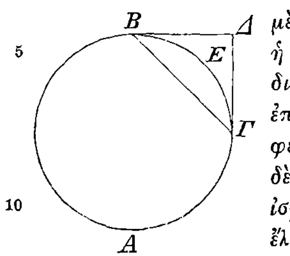
20 τὸ μικρὸν τετράπλευρον τῷ μείζονι, ὥστε καὶ ἡ αὐτὴ διάμετρος αὐτῶν, καὶ τὸ A ἔσται πρὸς τὸ Ζ. τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον δειχθήσεται κἂν ὁπουοῦν διαληφθῇ ἡ φορά· ἀεὶ γὰρ ἔσται ἐπὶ τῆς διαμέτρου. φανερὸν οὖν ὅτι τὸ κατὰ τὴν διά-

μετρον φερόμενον ἐν δύο φοραῖς ἀνάγκη τὸν τῶν πλευρῶν 5
25 φέρεσθαι λόγον. εἰ γὰρ ἄλλον τινά, οὐκ οἰσθήσεται κατὰ τὴν διάμετρον. ἐὰν δὲ ἐν μηδενὶ λόγῳ φέρηται δύο φορὰς κατὰ μηδένα χρόνον, ἀδύνατον εὐθεῖαν εἶναι τὴν φοράν. ἔστω γὰρ εὐθεῖα. τεθείσης οὖν ταύτης διαμέτρου, καὶ παραπληρωθεισῶν τῶν πλευρῶν, ἀνάγκη τὸν τῶν πλευρῶν λόγον 10
30 φέρεσθαι τὸ φερόμενον· τοῦτο γὰρ δέδεικται πρότερον. οὐκ ἄρα ποιήσει εὐθεῖαν τὸ ἐν μηδενὶ λόγῳ φερόμενον μηδένα χρόνον. ἐὰν γάρ τινα χρόνον ἐνεχθῇ ἐν λόγῳ τινί, τοῦτον ἀνάγκη τὸν χρόνον εὐθεῖαν εἶναι φορὰν διὰ τὰ προειρημένα. ὥστε περιφερὲς γίνεται, δύο φερόμενον φορὰς ἐν μηθενὶ 15
35 λόγῳ μηθένα χρόνον. ὅτι μὲν τοίνυν ἡ τὸν κύκλον γράφουσα φέρεται δύο φορὰς ἅμα, φανερὸν ἔκ τε τούτων, καὶ
849a ὅτι τὸ φερόμενον κατ' εὐθεῖαν ἐπὶ τὴν κάθετον ἀφικνεῖται,

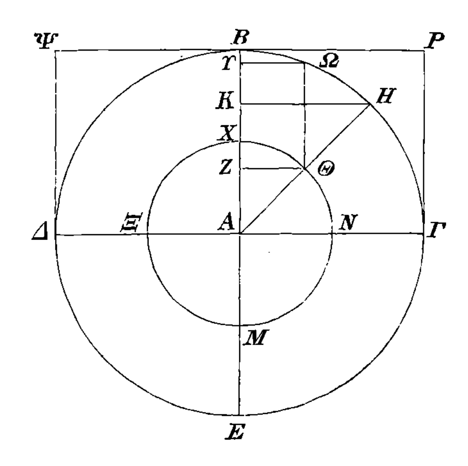
1 τῷ μείζονι et καὶ om. PW^a ‖ 2 A] δ W^a Par. A ‖ τὸ ante Z add. Par. A ‖ δὴ] οὖν W^a Par. A ‖ 5 πλειόνων PW^a ‖ 6 οἰδήσεται W^a ‖ 11 ταῦτα W^a ‖ 12 τῶ W^a ‖ 13 τινα χρόνον Cappelle cum Par. B: τινα λόγον ceteri ‖ λόγῳ (λόγω) PW^a: χρόνῳ Par. A ‖ 14 προειρημένα πρότερον. ὥστε P ‖ 15 γίνεται τὸ Par. A ‖ 18 τὸ φερόμενον κατ' εὐθεῖαν] τὸ μὲν φερόμενον ἐπ' / κατ' εὐθεῖαν Par. A, φερόμενον κατ' εὐθεῖαν PW^a, ἡ φερο-

ὥστε εἶναι πάλιν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ κέντρου κάθετον. ἔστω κύκλος ὁ ΑΒΓ, τὸ δ' ἄκρον τὸ ἐφ' οὗ Β φερέσθω ἐπὶ τὸ Δ· ἀφικνεῖται δέ ποτε ἐπὶ τὸ Γ. εἰ μὲν οὖν ἐν τῷ λόγῳ ἐφέρετο, ὃν ἔχει ἡ ΒΔ πρὸς τὴν ΔΓ, ἐφέρετο ἂν τὴν διάμετρον τὴν ἐφ' ᾗ ΒΓ. νῦν δέ, ἐπείπερ ἐν οὐδενὶ λόγῳ, ἐπὶ τὴν περιφέρειαν φέρεται τὴν ἐφ' ᾗ ΒΕΓ. ἐὰν δὲ δυοῖν φερομένοιν ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἰσχύος τὸ μὲν ἐκκρούοιτο πλεῖον, τὸ δὲ ἔλαττον, εὔλογον βραδύτερον κινηθῆναι τὸ πλεῖον ἐκκρουόμενον τοῦ ἔλαττον ἐκκρουομένου· ὃ δοκεῖ συμβαίνειν ἐπὶ τῆς μείζονος καὶ ἐλάττονος τῶν ἐκ τοῦ κέντρου γραφουσῶν τοὺς κύκλους. διὰ γὰρ τὸ ἐγγύτερον εἶναι τοῦ μένοντος τῆς ἐλάττονος τὸ ἄκρον ἢ τὸ τῆς μείζονος, ὥσπερ ἀντισπώμενον εἰς τοὐναντίον, ἐπὶ τὸ μέσον βραδύτερον φέρεται τὸ τῆς ἐλάττονος ἄκρον. πάσῃ μὲν οὖν κύκλον γραφούσῃ τοῦτο συμβαίνει, καὶ φέρεται κατὰ τὴν περιφέρειαν, τὴν μὲν κατὰ φύσιν εἰς τὸ πλάγιον, τὴν δὲ παρὰ φύσιν εἰς τὸ κέντρον. μείζω δ' ἀεὶ τὴν παρὰ φύσιν ἡ ἐλάττων φέρεται· διὰ γὰρ τὸ ἐγγύτερον εἶναι τοῦ κέντρου τοῦ ἀντισπῶντος κρατεῖται μᾶλλον. ὅτι δὲ μεῖζον τὸ παρὰ φύσιν κινεῖται ἡ ἐλάττων τῆς μείζονος τῶν ἐκ τοῦ κέντρου γραφουσῶν τοὺς κύκλους, ἐκ τῶνδε δῆλον. ἔστω κύκλος, ἐφ' οὗ ΒΓΕΔ, καὶ ἄλλος ἐν τούτῳ ἐλάττων, ἐφ'

μένη κατὰ τὴν περιφέρειων vel μὴ φερομένη κατ' εὐθεῖαν Sylburg. Locus nondum in integrum restitutus ‖ 3 που W^a ‖ 5 ἡ βε̄ ε̄γ ἐφέρετο PW^a ‖ 6 ἧς Par. A ‖ 7 ἐπεὶ W^a ‖ 8 φέρηται P ‖ βδγ Par. A ‖ 11 βραδυτέραν W^a ‖ 17 μέσον τὸ μὲν βραδύτερον PW^a ‖ 18 κύκλῳ P ‖ φέρεται — 20 κέντρον Cappelle: φέρεται τὴν μὲν κατὰ φύσιν κατὰ τὴν περιφέρειαν, τὴν δὲ παρὰ φύσιν εἰς τὸ πλάγιον καὶ τὸ κέντρον codd. ‖ 21 ἢ ἐλάττω PW^a ‖ τὸ γὰρ P ‖ τοῦ μένοντος κέντρου Par. A ‖ 22 τοῦ] τοῦ καὶ Par. A ‖ 25 βγδε PW^a

οὗ ΧΝΜΞ, περὶ τὸ αὐτὸ κέντρον τὸ Α· καὶ ἐκβεβλήσθωσαν
25 αἱ διάμετροι, ἐν μὲν τῷ μεγάλῳ, ἐφ' ὧν ΓΔ καὶ ΒΕ, ἐν
δὲ τῷ ἐλάττονι αἱ ΜΧ ΝΞ· καὶ τὸ ἑτερόμηκες παραπεπλη-
ρώσθω, τὸ ΔΨΡΓ. εἰ δὴ ἡ ΑΒ γράφουσα κύκλον ἥξει

ἐπὶ τὸ αὐτὸ, ὅθεν ὡρμήθη, ἐπὶ τὴν ΑΒ, δῆλον ὅτι φέρεται 5
πρὸς αὐτήν. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ΑΧ πρὸς τὴν ΑΧ ἥξει.
30 βραδύτερον δὲ φέρεται ἡ ΑΧ τῆς ΑΒ, ὥσπερ εἴρηται, διὰ
τὸ γίνεσθαι μείζονα τὴν ἔκκρουσιν καὶ ἀντισπᾶσθαι μᾶλλον
τὴν ΑΧ. ἤχθω δὲ ἡ ΑΘΗ, καὶ ἀπὸ τοῦ Θ κάθετος ἐπὶ
τὴν ΑΒ ἡ ΘΖ ἐν τῷ κύκλῳ, καὶ πάλιν ἀπὸ τοῦ Θ ἤχθω 10
παρὰ τὴν ΑΒ ἡ ΘΩ, καὶ ἡ ΩΥ ἐπὶ τὴν ΑΒ κάθετος,
35 καὶ ἡ ΗΚ. αἱ δὴ ἐφ' ὧν ΩΥ καὶ ΘΖ ἴσαι. ἡ ἄρα ΒΥ

1 τὸ Α om. *PW*ᵃ ‖ 2 μεγάλῳ] μείζονι mg. Par. *A* ‖ 5 αβ Par. *A*: αε *PW*ᵃ ‖ 6 αὐτήν Par. *A* ‖ 7 ἡ *AX* — εἴρηται om. *W*ᵃ ‖ 9 ἡ *AΘH*] καὶ ηα Par. *A* ‖ 10 ἐν τῷ κύκλῳ] ἐν ἐλάττονι κύκλῳ Leonicenus ‖ ἀπὸ] γὰρ Par. *A* ‖ 11 τὴν] τὸ *W*ᵃ ‖ ἐπὶ τὴν *AB* κάθετος Cappelle cum Leidensi: κάθετος ἐπὶ τὴν αβ Par. *A*, ἐπὶ τὴν αβ κάθετον *PW*ᵃ ‖ 12 ἡ] αἱ *PW*ᵃ

ἐλάττων τῆς ΧΖ· αἱ γὰρ ἴσαι εὐθεῖαι ἐπ' ἀνίσους κύκλους ἐμβληθεῖσαι πρὸς ὀρθὰς τῇ διαμέτρῳ ἔλαττον τμῆμα ἀποτέμνουσι τῆς διαμέτρου ἐν τοῖς μείζοσι κύκλοις, ἔστι δὲ ἡ ΩΥ ἴση τῇ ΘΖ. ἐν ὅσῳ δὴ χρόνῳ ἡ ΑΘ τὴν ΧΘ ἠνέ- 849b
5 χθη, ἐν τοσούτῳ χρόνῳ ἐν τῷ κύκλῳ τῷ μείζονι μείζονα τῆς ΒΩ ἐνήνεκται τὸ ἄκρον τῆς ΒΑ. ἡ μὲν γὰρ κατὰ φύσιν φορὰ ἴση, ἡ δὲ παρὰ φύσιν ἐλάττων· ἡ δὲ ΒΥ τῆς ΖΧ ἐλάττων. δεῖ δὲ ἀνάλογον εἶναι, ὡς τὸ κατὰ φύσιν 5 πρὸς τὸ κατὰ φύσιν, τὸ παρὰ φύσιν πρὸς τὸ παρὰ φύσιν.
10 μείζονα ἄρα περιφέρειαν διελήλυθε τὴν ΗΒ τῆς ΩΒ. ἀνάγκη δὲ τὴν ΗΒ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ διεληλυθέναι· ἐνταῦθα γὰρ ἔσται, ὅταν ἀνάλογον ἀμφοτέρως συμβαίνῃ τὸ παρὰ φύσιν πρὸς τὸ κατὰ φύσιν. εἰ δὴ μεῖζόν ἐστι τὸ κατὰ φύσιν ἐν 10 τῷ μείζονι, καὶ τὸ παρὰ φύσιν μᾶλλον ἂν ἐνταῦθα συμ-
15 πίπτοι μοναχῶς, ὥστε τὸ Β ἐνηνέχθαι ἂν τὴν ΒΗ, ἐν ᾧ τὸ ἐφ' οὗ Χ σημεῖον τὴν ΧΘ. ἐνταῦθα γὰρ κατὰ φύσιν μὲν γίνεται τὸ Β σημεῖον ἐς τὸ Η· παρὰ φύσιν δὲ ἐς τὸ Κ. ἔστι γὰρ ἡ ΗΚ ἀπὸ τοῦ Η κάθετος. ἔστι δὲ ὡς τὸ ΗΚ πρὸς 15

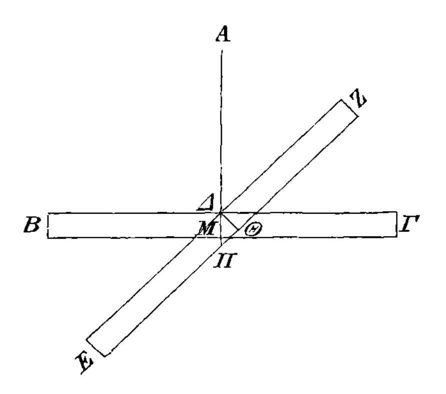
1 ΧΖ] χε PWa, Wa additis ἴσως ὀφείλει χζ ‖ post ΧΖ Par. A haec: προσυπακουστέον ὅταν ἴση ᾖ ἡ κατὰ φύσιν τῆς ἐλάττονος τῇ κατὰ φύσιν τῆς μείζονος· ἐπεὶ ἐνδέχεται πότε, μείζονος οὔσης τῆς κατὰ φύσιν ἐν τῇ μείζονι, μείζω καὶ τὴν παρὰ φύσιν εἶναι, ὡς ἐπὶ τῆς μιᾶς καὶ αὐτῆς συνεχοῦς οὔσης τῆς γραφούσης τὸν κύκλον. ὡς καὶ αὐτὸς προϊὼν ἐν τῇ καταγραφῇ τοῦ θεωρήματος δείκνυσι, τοῦτο ἐπισημαίνομεν ς ἐν τῷ λέγειν· εἰ δὴ μείζων ἐστὶ τὸ κατὰ φύσιν ἐν τῷ μείζονι, καὶ τὸ παρὰ φύσιν μεῖζον ἂν ἐνταῦθα συμπίπτοι μοναχῶς· quae, ut certe sunt scholiastae cuiusdam, ita subductis etiam lineolis a reliquo textu distinxit librarius ‖ κύκλουν Wa ‖ 2 ὀρ . . . τῇ P ‖ 5 τῷ μείζονι om. P ‖ 8 ἐλάττων add. Par. A in mg. ‖ τὸ et 9 τὸ παρὰ φύσιν — φύσιν om. Wa ‖ 12 ἀμφοτέροις malebat Sylburg ‖ συμβαίνειν Wa ‖ 14 τῷ Par. A: τῇ PWa ‖ μᾶλλον] μεῖζον Cappelle; sed, ni fallor, scribendum ἀνάλογον ‖ 15 ἐν ᾧ — 16 ΧΘ Cappelle: ἐν τ . . . ἐφ' οὗ Χ σημεῖον PWa, ἐν ᾧ τὸ ἐφ' οὗ κ σημεῖον τὴν βυ Par. A ‖ 17 γίνεται — 18 κάθετος Cappelle cum Par. A: γίνεται τῷ β σημείῳ τὸ κέντρον· ἔστι γὰρ αὐτὴ ἀπὸ τοῦ η κάθετος· παρὰ φύσιν δὲ ἐς τὸ κβ PWa ‖ 18 ὡς τὸ ΗΚ] ὡς ἡ ηκ Par. A, ὡς ηκ Wa ‖ πρὸς τὴν κβ, ἡ

τὸ ΚΒ, τὸ ΘΖ πρὸς τὸ ΖΧ. φανερὸν δὲ, ἐὰν ἐπιζευχθῶσιν ἀπὸ τῶν ΒΧ ἐπὶ τὰ ΗΘ. εἰ δὲ ἐλάττων ἢ μείζων τῆς ΗΒ ἔσται, ἣν ἠνέχθη τὸ Β, οὐχ ὁμοίως ἔσται οὐδὲ ἀνάλογον ἐν ἀμφοῖν τὸ κατὰ φύσιν πρὸς τὸ παρὰ φύσιν. δι'
20 ἣν μὲν τοίνυν αἰτίαν ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἰσχύος φέρεται θᾶττον 5
τὸ πλέον ἀπέχον τοῦ κέντρου σημεῖον καὶ μείζονα γράφει ἡ μείζων, δῆλον διὰ τῶν εἰρημένων· διότι δὲ τὰ μὲν μείζω ζυγὰ ἀκριβέστερά ἐστι τῶν ἐλαττόνων, φανερὸν ἐκ τούτων. γίνεται γὰρ τὸ μὲν σπάρτον κέντρον (μένει γὰρ τοῦτο), τὸ δὲ ἐπὶ ἑκάτερον μέρος τῆς πλάστιγγος αἱ ἐκ τοῦ κέντρου. 10
25 ἀπὸ οὖν τοῦ αὐτοῦ βάρους ἀνάγκη θᾶττον κινεῖσθαι τὸ ἄκρον τῆς πλάστιγγος, ὅσῳ ἂν πλεῖον ἀπέχῃ τοῦ σπάρτου, καὶ ἔνια μὲν μὴ δῆλα εἶναι ἐν τοῖς μικροῖς ζυγοῖς πρὸς τὴν αἴσθησιν ἐπιτιθέμενα βάρη, ἐν δὲ τοῖς μεγάλοις δῆλα· οὐθὲν γὰρ κωλύει ἔλαττον κινηθῆναι μέγεθος ἢ ὥστε εἶναι 15
30 τῇ ὄψει φανερόν. ἐπὶ δὲ τῆς μεγάλης πλάστιγγος ποιεῖ ὁρατὸν τὸ αὐτὸ βάρος μέγεθος. ἔνια δὲ δῆλα μὲν ἐπ' ἀμφοῖν ἐστίν, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον ἐπὶ τῶν μειζόνων διὰ τὸ πολλῷ μεῖζον γίνεσθαι τὸ μέγεθος τῆς ῥοπῆς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ βάρους ἐν τοῖς μείζοσι. καὶ διὰ τοῦτο τεχνάζουσιν οἱ ἁλουρ- 20
35 γοπῶλαι πρὸς τὸ παρακρούεσθαι ἱστάντες, τό τε σπάρτον οὐκ ἐν μέσῳ τιθέντες, καὶ μόλυβδον τῆς φάλαγγος εἰς θάτερον μέρος ἐγχέοντες, ἢ τοῦ ξύλου τὸ πρὸς τὴν ῥίζαν πρὸς ὃ βούλονται ῥέπειν ποιοῦντες, ἢ ἐὰν ἔχῃ ὄζον· βαρύ-

θζ πρὸς τὴν ζχ Par. *A* ‖ 2 ἀπὸ] αἱ ἀπὸ Par. *A* ‖ ἢ Par. *A*, Cappelle: ἡ *P W*ᵃ ‖ 3 ἣν add. cum Par. *A* Cappelle, ut iam olim legendum coniecerat Leonicenus ‖ 4 τὸ κατὰ φύσιν] κατὰ φορὰν *P* ‖ 6 καὶ μείζονα γράφει ἡ μείζων Par. *A*, Cappelle: καὶ μ γράφει ἡ μείζων *P*, item *W*ᵃ, omisso in lacuna μ, om. Bekker ‖ 7 δὲ et μὲν om. *P* ‖ 11 τοῦ οὖν *P W*ᵃ Par. *A* ‖ 14 αἴσθησιν τὰ ἐπιτ. *P W*ᵃ Par. *A* ‖ 15 κινηθῇ *P*, κινεῖσθαι *W*ᵃ Par. *A*, sed Par. *A* in mg. κινηθῆναι ‖ 21 τῷ *P* ‖ τό] τάς *W*ᵃ ‖ 22 μόλιβδον *P W*ᵃ ‖ 23 ἐκχέοντες *W*ᵃ ‖ τὸ om. *P* ‖ 24 ἔχει *W*ᵃ

τερον γὰρ ἐν ᾧ μέρος ἡ ῥίζα τοῦ ξύλου ἐστίν, ὁ δὲ ὄζος 850a
ῥίζα τίς ἐστιν.

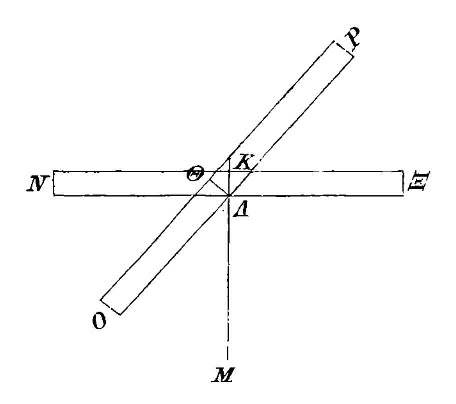
2 Διὰ τί, ἐὰν μὲν ἄνωθεν ᾖ τὸ σπαρτίον, ὅταν κάτωθεν
ῥέψαντος ἀφέλῃ ⟨τις⟩ τὸ βάρος, πάλιν ἀναφέρεται τὸ ζυγόν,
5 ἐὰν δὲ κάτωθεν ὑποστῇ, οὐκ ἀναφέρεται ἀλλὰ μένει; ἢ 5
διότι ἄνωθεν μὲν τοῦ σπαρτίου ὄντος πλεῖον τοῦ ζυγοῦ γί-
νεται τὸ ἐπέκεινα τῆς καθέτου; τὸ γὰρ σπαρτίον ἐστὶ κάθετος.
ὥστε ἀνάγκη ἐστὶ κάτω ῥέπειν τὸ πλέον, ἕως ἂν ἔλθῃ ἡ
δίχα διαιροῦσα τὸ ζυγὸν ἐπὶ τὴν κάθετον αὐτήν, ἐπικειμένου 10
10 τοῦ βάρους ἐν τῷ ἀνεσπασμένῳ μορίῳ τοῦ ζυγοῦ. ἔστω

ζυγὸν ὀρθόν, ἐφ' οὗ ΒΓ, σπαρτίον δὲ τὸ ΑΔ. ἐκβαλλό-
μενον δὴ τοῦτο κάτω κάθετος ἔσται, ἐφ' ἧς ἡ ΑΔΜ. ἐὰν
οὖν ἐπὶ τὸ Β ἡ ῥοπὴ ἐπιτεθῇ, ἔσται τὸ μὲν Β, οὗ τὸ Ε,

1 μέρος ἐν ᾧ malebat Cappelle ‖ 3 διὰ τί κ. τ. λ. Hic demum in Par. Α primi capitis nota est, 850a 30 alterius, et sic deinceps ‖ 4 τις add. Cappelle ('quando *quispiam* id amovet' Leonicenus). an ἀφεθῇ? ‖ 5 ὑποστήσῃ Par. Α ‖ 9 τὸ] τὸν Par. Α ‖ 11 ἐφ'] τὸ ἐφ' Wa Par. Α ‖ ΑΔ] αβ Wa ‖ ἐκβαλλομένου δὴ τούτου Leonicenus ‖ 12 ἐφ' ἧς δμ Par. Α ‖ 13 ἐπιτεθῇ ἔσται Bekker, dubium an ex codice aliquo: ἐπιτεθείσεται P, ἐπιτεθήσεται Wa Par. Α

τὸ δὲ Γ, οὗ τὸ Ζ, ὥστε ἡ δίχα διαιροῦσα τὸ ζυγὸν πρῶτον
15 μὲν ἦν ἡ ΔΜ τῆς καθέτου αὐτῆς, ἐπικειμένης δὲ τῆς ῥο-
πῆς ἔσται ἡ ΔΘ· ὥστε τοῦ ζυγοῦ τοῦ ἐφ' οὗ ΕΖ τὸ ἔξω
τῆς καθέτου τῆς ἐφ' ἧς ΑΜ, τῷ ἐν ᾧ ΘΠ, μεῖζον τοῦ
ἡμίσεος. ἐὰν οὖν ἀφαιρεθῇ τὸ βάρος ἀπὸ τοῦ Ε, ἀνάγκη 5
κάτω φέρεσθαι τὸ Ζ· ἔλαττον γάρ ἐστι τὸ Ε. ἐὰν μὲν οὖν
20 ἄνω τὸ σπαρτίον ἔχῃ, πάλιν διὰ τοῦτο ἀναφέρεται τὸ ζυγόν.
ἐὰν δὲ κάτωθεν ᾖ τὸ ὑποκείμενον, τοὐναντίον ποιεῖ· πλεῖον

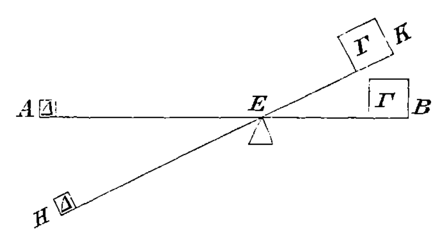

γὰρ γίνεται τοῦ ἡμίσεος τοῦ ζυγοῦ τὸ κάτω μέρος ἢ ὡς ἡ
κάθετος διαιρεῖ, ὥστε οὐκ ἀναφέρεται· κουφότερον γὰρ τὸ 10
ἐπηρτημένον. ἔστω ζυγὸν τὸ ἐφ' οὗ ΝΞ, τὸ ὀρθόν, κάθετος
25 δὲ ἡ ΚΛΜ. δίχα δὴ διαιρεῖται τὸ ΝΞ. ἐπιτεθέντος δὲ
βάρους ἐπὶ τὸ Ν, ἔσται τὸ μὲν Ν, οὗ τὸ Ο, τὸ δὲ Ξ, οὗ

1 post τὸ Ζ add. ἔσται Par. A ‖ τὸν ζυγὸν Par. A ‖ 3 τοῦ ἐφ' οὗ Par. A: ἐφ' ᾧ P Wa ‖ 4 ΑΜ Monantholius: δμ Par. A, αβ P Wa ‖ τῷ ἐν ᾧ ΘΠ (ΘΠ recte iam Cappelle) μεῖζον τοῦ ἡμίσεος scripsi: μεῖζόν ἐστι τοῦ ἡμίσεος τοῦ ἐν ᾧ τὸ ρ et in mg. τῷ θμ Par. A, τοῦ ἐν ᾧ φπ, μείζω τοῦ ἡμίσεος P Wa ‖ 6 Ε] ρ P Wa ‖ 11 ΝΞ] κξ P Wa ‖ 12 δὴ] δεῖ Wa ‖ νκξ P Wa Par. A

τὸ Ρ, ἡ δὲ ΚΛ οὗ τὸ ΛΘ, ὥστε μεῖζόν ἐστι τὸ ΚΟ τοῦ ΛΡ τῷ ΘΚΛ. καὶ ἀφαιρεθέντος οὖν τοῦ βάρους ἀνάγκη μένειν· ἐπίκειται γὰρ ὥσπερ βάρος ἡ ὑπεροχὴ ἡ τοῦ ἡμίσεος τοῦ ἐν ᾧ τὸ Κ.

3 Διὰ τί κινοῦσι μεγάλα βάρη μικραὶ δυνάμεις τῷ μοχλῷ, 30
6 ὥσπερ ἐλέχθη καὶ κατ' ἀρχήν, προσλαβόντι βάρος ἔτι τὸ τοῦ μοχλοῦ; ῥᾷον δὲ τὸ ἔλαττόν ἐστι κινῆσαι βάρος, ἔλαττον δέ ἐστιν ἄνευ τοῦ μοχλοῦ. ἢ ὅτι αἴτιόν ἐστιν ὁ μοχλός, ζυγὸν ὢν κάτωθεν ἔχον τὸ σπαρτίον καὶ εἰς ἄνισα διῃρη-

10 μένον; τὸ γὰρ ὑπομόχλιον ἀντὶ σπαρτίου γίνεται· μένει γὰρ 35 ἄμφω ταῦτα, ὥσπερ τὸ κέντρον. ἐπεὶ δὲ θᾶττον ὑπὸ τοῦ ἴσου βάρους κινεῖται ἡ μείζων τῶν ἐκ τοῦ κέντρου, ἔστι δὲ τρία τὰ περὶ τὸν μοχλόν, τὸ μὲν ὑπομόχλιον, σπαρτίον καὶ κέντρον, δύο δὲ βάρη, ὅ τε κινῶν καὶ τὸ κινούμενον·
15 ὃ οὖν τὸ κινούμενον βάρος πρὸς τὸ κινοῦν, τὸ μῆκος πρὸς 850ᵇ τὸ μῆκος ἀντιπέπονθεν. αἰεὶ δὲ ὅσῳ ἂν μεῖζον ἀφεστήκῃ τοῦ ὑπομοχλίου, ῥᾷον κινήσει. αἰτία δέ ἐστιν ἡ προλεχθεῖσα, ὅτι ἡ πλεῖον ἀπέχουσα ἐκ τοῦ κέντρου μείζονα κύκλον γράφει.

2 τῷ] τοῦ *P Wᵃ* ‖ *ΘΚΛ*] θκ Par. *A* ‖ 3 ἐπεὶ κεῖται γὰρ *P Wᵃ* ‖ 4 τὸ χ *P* Par. *A*, τοῦ χ *Wᵃ* ‖ 6 ἀρχάς *Wᵃ* ‖ προσλαμβάνοντες *P* et mg. Par. *A*, προσλαβόντες Par. *A* ‖ 7 ῥᾷον Bekker: ῥάδιον codd. ‖ 9 ὢν om. *P Wᵃ* ‖ ἔχων *P Wᵃ* ‖ 10 ἀντὶ σπαρτίου γίνεται et in mg. ὄν ἐστι τὸ σπαρτίον Par. *A*, τί σπαρτίου γίνεται *P* ‖ 13 σπαρτίον Par. *A*: σπάρτον *P Wᵃ* ‖ 14 τό τε κινοῦν Par. *A* ‖ 16 ἀφεστήκῃ Bekker: ἀφεστήκοι codd. ‖ 17 αἴτιον *Wᵃ*

5 ὥστε ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἰσχύος πλέον μεταστήσεται τὸ κινοῦν τὸ πλεῖον τοῦ ὑπομοχλίου ἀπέχον. ἔστω μοχλὸς, ἐφ' οὗ AB, βάρος δὲ, ἐφ' ᾧ τὸ Γ, τὸ δὲ κινοῦν, ἐφ' ᾧ τὸ Δ, ὑπομόχλιον, ἐφ' ᾧ τὸ E, τὸ δὲ ἐφ' ᾧ τὸ Δ κινῆσαν, ἐφ' ᾧ τὸ H, κινούμενον δὲ τὸ ἐφ' οὗ Γ, βάρος, ἐφ' οὗ K. 5

10 Διὰ τί οἱ μεσόνεοι μάλιστα τὴν ναῦν κινοῦσιν; ἢ διότι 4 ἡ κώπη μοχλός ἐστιν; ὑπομόχλιον μὲν γὰρ ὁ σκαλμὸς γίνεται (μένει γὰρ δὴ τοῦτο), τὸ δὲ βάρος ἡ θάλαττα, ἣν ἀπωθεῖ ἡ κώπη· ὁ δὲ κινῶν τὸν μοχλὸν ὁ ναύτης ἐστίν. ἀεὶ δὲ πλέον βάρος κινεῖ, ὅσῳ ἂν πλέον ἀφεστήκῃ τοῦ ὑπο- 10 15 μοχλίου ὁ κινῶν τὸ βάρος· μείζων γὰρ οὕτω γίνεται ἡ ἐκ τοῦ κέντρου, ὁ δὲ σκαλμὸς ὑπομόχλιον ὢν κέντρον ἐστίν. ἐν μέσῃ δὲ τῇ νηῒ πλεῖστον τῆς κώπης ἐντός ἐστιν· καὶ γὰρ ἡ ναῦς ταύτῃ εὐρυτάτη ἐστίν, ὥστε πλεῖον ἐπ' ἀμφότερα ἐνδέχεσθαι μέρος τῆς κώπης ἑκατέρου τοίχου ἐντὸς 15 20 εἶναι τῆς νεώς. κινεῖται μὲν οὖν ἡ ναῦς διὰ τὸ ἀπερειδομένης τῆς κώπης εἰς τὴν θάλασσαν τὸ ἄκρον τῆς κώπης τὸ ἐντὸς προϊέναι εἰς τὸ πρόσθεν, τὴν δὲ ναῦν προσδεδεμένην τῷ σκαλμῷ συμπροϊέναι, ᾗ τὸ ἄκρον τῆς κώπης. ᾗ γὰρ πλείστην θάλασσαν διαιρεῖ ἡ κώπη, ταύτῃ ἀνάγκη μά- 20 25 λιστα προωθεῖσθαι· πλείστην δὲ διαιρεῖ, ᾗ πλεῖστον μέρος ἀπὸ τοῦ σκαλμοῦ τῆς κώπης ἐστίν. διὰ τοῦτο οἱ μεσόνεοι μάλιστα κινοῦσιν· μέγιστον γὰρ ἐν μέσῃ νηῒ τὸ ἀπὸ τοῦ σκαλμοῦ τῆς κώπης τὸ ἐντός ἐστιν.

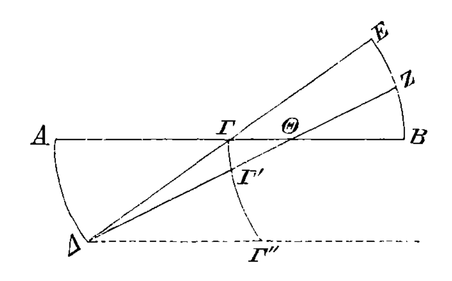
Διὰ τί τὸ πηδάλιον μικρὸν ὄν, καὶ ἐπ' ἐσχάτῳ τῷ 5 πλοίῳ, τοσαύτην δύναμιν ἔχει ὥστε ὑπὸ μικροῦ οἴακος καὶ 26

1 καταστήσεται malebat Bekker ‖ 2 ἔσται W^a ‖ 3 ἐφ' οὗ utrobique Par. A ‖ 4 ἐφ' ᾧ τὸ E] δὲ ἐφ' οὗ τὸ ε Par. A, deinde bis ἐφ' οὗ ‖ 5 τὰ W^a ‖ τὸ κ Par. A ‖ 7 et 9 κοπὴ Par. A ‖ 10 πλέον post ἂν om. W^a ‖ ἀφεστήκῃ Bekker: ἀφεστήκοι codd. ‖ ὑπομόχλον W^a ‖ 13 μέσω P ‖ 14 ἀμφοτέροις W^a ‖ 18 τὸ] τὰ post εἰς W^a ‖ 19 ᾗ τὸ] ἢ τὸ P W^a ‖ 20 γὰρ] ἄρα malebat Cappelle ‖ 21 εἰ P W^a ‖ 25 τοῦ πλοίου / τῷ πλοίῳ Par. A

ἑνὸς ἀνθρώπου δυνάμεως, καὶ ταύτης ἠρεμαίας, μεγάλα 30
κινεῖσθαι μεγέθη πλοίων; ἢ διότι καὶ τὸ πηδάλιόν ἐστι
μοχλός, καὶ μοχλεύει ὁ κυβερνήτης. ᾗ μὲν οὖν προσήρ-
μοσται τῷ πλοίῳ, γίνεται ὑπομόχλιον, τὸ δὲ ὅλον πηδάλιον
5 ὁ μοχλός, τὸ δὲ βάρος ἡ θάλασσα, ὁ δὲ κυβερνήτης ὁ κινῶν.
οὐ κατὰ πλάτος δὲ λαμβάνει τὴν θάλασσαν, ὥσπερ ἡ κώπη, 35
τὸ πηδάλιον. οὐ γὰρ εἰς τὸ πρόσθεν κινεῖ τὸ πλοῖον, ἀλλὰ
κινούμενον κλίνει, πλαγίως τὴν θάλατταν δεχόμενον. ἐπεὶ
γὰρ τὸ βάρος ἦν ἡ θάλασσα, τοὐναντίον ἀπερειδόμενον
10 κλίνει τὸ πλοῖον. τὸ γὰρ ὑπομόχλιον εἰς τοὐναντίον στρέ-
φεται, ἡ θάλασσα μὲν εἰς τὸ ἐντός, ἐκεῖνο δὲ εἰς τὸ ἐκτός. 851^a
τούτῳ δὲ ἀκολουθεῖ τὸ πλοῖον διὰ τὸ συνδεδέσθαι. ἡ μὲν
οὖν κώπη κατὰ πλάτος τὸ βάρος ὠθοῦσα καὶ ὑπ' ἐκείνου
ἀντωθουμένη εἰς τὸ εὐθὺ προάγει· τὸ δὲ πηδάλιον, ὥσπερ
15 κάθηται πλάγιον, τὴν εἰς τὸ πλάγιον, ἢ δεῦρο ἢ ἐκεῖ, ποιεῖ 5
κίνησιν. ἐπ' ἄκρου δὲ καὶ οὐκ ἐν μέσῳ κεῖται, ὅτι ῥᾷστον
τὸ κινούμενον κινῆσαι ἀπ' ἄκρου κινοῦντι. τάχιστα γὰρ φέ-
ρεται τὸ πρῶτον μέρος διὰ τὸ ὥσπερ ἐν τοῖς φερομένοις
ἐπὶ τέλει λήγειν τὴν φοράν, οὕτω καὶ τοῦ συνεχοῦς ἐπὶ
20 τέλους ἀσθενεστάτη ἐστὶν ἡ φορά. εἰ δὲ ἀσθενεστάτη, ῥᾳδία 10
ἐκκρούειν. διά τε δὴ ταῦτα ἐν τῇ πρύμνῃ τὸ πηδάλιόν
ἐστι, καὶ ὅτι ἐνταῦθα μικρᾶς κινήσεως γενομένης πολλῷ
μεῖζον τὸ διάστημα ἐπὶ τῷ ἐσχάτῳ γίνεται, διὰ τὸ τὴν ἴσην

1 μέγα W^a ‖ 2 μέγεθος W^a ‖ 3 καὶ — 5 μοχλός add. P W^a et Par. A, nisi quod hic 3 pro μοχλεύει praebet μοχλεὺς et 5 articulum ὁ omittit. Cappelle in his scholiastae manum agnoscit ‖ 6 ὅπερ P ‖ 7 πλεῖον W^a ‖ 11 θάλασσα μὲν εἰς τὸ ἐντός Par. A, Cappelle: θάλασσα δὲ ἐντὸς P W^a ‖ ἐκεῖνο δὲ] εἰ δὲ ἐκεῖνο P W^a ‖ 12 πλεῖον P ‖ 13 κατὰ] κατὰ τὸ Par. A ‖ 14 αὐτωθουμένου W^a ‖ 17 ἐπ' ἄκρου Cappelle e suis, ut videtur, codd. ‖ κινοῦντι Cappelle cum Leoniceno: κινοῦν codd. ‖ 18 βά-ρος P ‖ 19 τοῦ συνεχοῦς / τῆς συνεχείας Par. A ‖ 20 εἰ] ἡ Par. A ‖ 21 ἐκ-κρού εσθαι / ειν Par. A

γωνίαν ἐπὶ μείζονα καθῆσθαι, καὶ ὅσῳ ἂν μείζους ὦσιν αἱ
15 περιέχουσαι. δῆλον δὲ ἐκ τούτου καὶ δι' ἣν αἰτίαν μᾶλλον
προέρχεται εἰς τοὐναντίον τὸ πλοῖον ἢ ἡ τῆς κώπης πλάτη·
τὸ αὐτὸ γὰρ μέγεθος τῇ αὐτῇ ἰσχύϊ κινούμενον ἐν ἀέρι
πλέον ἢ ἐν τῷ ὕδατι πρόεισιν. ἔστω γὰρ ἡ *AB* κώπη, τὸ 5
δὲ *Γ* ὁ σκαλμός, τὸ δὲ *A* τὸ ἐν τῷ πλοίῳ, ἡ ἀρχὴ τῆς

20 κώπης, τὸ δὲ *B* τὸ ἐν τῇ θαλάττῃ. εἰ δὴ τὸ *A* οὗ τὸ *Δ*
μετακεκίνηται, τὸ *B* οὐκ ἔσται οὗ τὸ *E*· ἴση γὰρ ἡ *BE*
τῇ *AΔ*. ἴσον οὖν μετακεχωρηκὸς ἔσται. ἀλλ' ἦν ἔλαττον.
ἔσται δὲ οὗ τὸ *Z*. τὸ *Θ* ἄρα τέμνει τὴν *AB*, καὶ οὐχ ᾗ 10
τὸ *Γ*, καὶ κάτωθεν. ἐλάττων γὰρ ἡ *BZ* τῆς *AΔ*, ὥστε
καὶ ἡ *ΘZ* τῆς *ΔΘ*· ὅμοια γὰρ τὰ τρίγωνα. μεθεστηκὸς δὲ
25 ἔσται καὶ τὸ μέσον, τὸ ἐφ' οὗ *Γ*· εἰς τοὐναντίον γὰρ τῷ
ἐν τῇ θαλάττῃ ἄκρῳ τῷ *B* μεταχωρεῖ, ἧπερ τὸ ἐν τῷ πλοίῳ
ἄκρον τὸ *A*, μετεχώρει δὲ τὸ *A* οὗ τὸ *Δ*. ὥστε μετακινη- 15
θήσεται τὸ πλοῖον, καὶ ἐκεῖ, οὗ ἡ ἀρχὴ τῆς κώπης, μετα-

8 μετακινεῖται Par. *A*, at in mg. μετακεκίνηται ‖ 9 τῇ] τὸ W^a ‖ γοῦν *P*, γὰρ Par. *A*, at in mg. οὖν ‖ 10 δὲ Cappelle e Leidensi: δὴ ceteri ‖ τὸ Z — 11 τὸ *Γ* Par. *A*, Cappelle: τὸ ζ (ᾱ W^a) ἢ (ἡ W^a ῆ *P*) τὸ ϑ. ἄρα τοίνυν τὴν αβ καὶ οὐχ ἡ τὸ γ ceteri ‖ 11 ἐλάττω *P* W^a, ἐλάτ$^{τω}_{των}$ Par. *A* ‖ 12 ϑδ Par. *A* ‖ μεθεστηκός Par. *A*, Cappelle: καθεστηκὸς *P* W^a ‖ 15 μετεχώρει — *Δ* Par. *A*, Cappelle: μὴ ἐχώρει οὗ τὸ δ *P* W^a

φέρεται. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τὸ πηδάλιον ποιεῖ, πλὴν ὅτι εἰς τὸ πρόσθεν οὐδὲν συμβάλλεται τῷ πλοίῳ, ὥσπερ ἐλέχθη 30 ἐπάνω, ἀλλὰ μόνον τὴν πρύμναν εἰς τὸ πλάγιον ἀπωθεῖ ἔνθα ἢ ἔνθα· εἰς τοὐναντίον γὰρ ἡ πρῷρα οὕτω νεύει. ᾗ 5 μὲν δὴ τὸ πηδάλιον προσέζευκται, δεῖ οἷόν τι τοῦ κινουμένου μέσον νοεῖν, καὶ ὥσπερ ὁ σκαλμὸς τῇ κώπῃ· τὸ δὲ μέσον ὑποχωρεῖ, ᾗ ὁ οἴαξ μετακινεῖται. ἐὰν μὲν εἴσω ἄγῃ, 35 καὶ ἡ πρύμνα δεῦρο μεθέστηκεν· ἡ δὲ πρῷρα εἰς τοὐναντίον νεύει· ἐν γὰρ τῷ αὐτῷ οὔσης τῆς πρῴρας τὸ πλοῖον 10 μεθέστηκεν ὅλον.

6 Διὰ τί, ὅσῳ ἂν ἡ κεραία ἀνωτέρα ᾖ, θᾶττον πλεῖ τὰ πλοῖα τῷ αὐτῷ ἱστίῳ καὶ τῷ αὐτῷ πνεύματι; ἢ διότι γίνεται 40 ὁ μὲν ἱστὸς μοχλός, ὑπομόχλιον δὲ τὸ ἑδώλιον, ἐν ᾧ ἐμπέ- 851ᵇ πηγεν, ὃ δὲ δεῖ κινεῖν βάρος, τὸ πλοῖον, τὸ δὲ κινοῦν τὸ 15 ἐν τῷ ἱστίῳ πνεῦμα. εἰ δ' ὅσῳ ἂν πορρώτερον ᾖ τὸ ὑπομόχλιον, ῥᾷον κινεῖ καὶ θᾶττον ἡ αὐτὴ δύναμις τὸ αὐτὸ βάρος, ἡ οὖν κεραία ἀνώτερον ἀγομένη καὶ τὸ ἱστίον πορρώτερον ποιεῖ τοῦ ἑδωλίου ὑπομοχλίου ὄντος. 5

7 Διὰ τί, ὅταν ἐξ οὐρίας βούλωνται διαδραμεῖν μὴ οὐρίου 20 τοῦ πνεύματος ὄντος, τὸ μὲν πρὸς τὸν κυβερνήτην τοῦ ἱστίου μέρος στέλλονται, τὸ δὲ πρὸς τὴν πρῷραν πόδα ποιησάμενοι ἐφιᾶσιν; ἢ διότι ἀντισπᾶν τὸ πηδάλιον πολλῷ μὲν ὄντι τῷ πνεύματι οὐ δύναται, ὀλίγῳ δέ, ὃ ὑποστέλλονται. 10 προάγει μὲν οὖν τὸ πνεῦμα, εἰς οὔριον δὲ καθίστησι τὸ 25 πηδάλιον, ἀντισπῶν καὶ μοχλεῦον τὴν θάλατταν. ἅμα δὲ καὶ οἱ ναῦται μάχονται τῷ πνεύματι· ἀνακλίνουσι γὰρ ἐπὶ τὸ ἐναντίον ἑαυτούς.

3 ἐπάνω Par. *A*: ἐπὶ ἄνω *P W*ᵃ ‖ 4 εἰς τοὐναντίον] ἢ εἰς τοὐναντίον *P*, ἢ οὐ τοὐναντίον *W*ᵃ ‖ ἧμεν Par. *A* ‖ 12 πλοῖα] α *W*ᵃ ‖ 14 δεῖ om. *W*ᵃ ‖ 17 γοῦν Par. *A* ‖ 19 τί] τί δὲ Par. *A* ‖ 21 τὸ] τὸν Par. *A* ‖ πόδα Leonicenus, Cappelle: ποδιαῖον codd. ‖ 22 ἐφιῶσιν *W*ᵃ ‖ ἀντισπᾷ *P*, σπᾷ *W*ᵃ ‖ μὲν ὄντι] μᾶλλον ὄντι Par. *A*. an ἐμβάλλοντι? ‖ 23 ὃ] διὸ Bussemaker

15 *Διὰ τί τὰ στρογγύλα καὶ περιφερῆ τῶν σχημάτων εὐκινητότερα; τριχῶς δὲ ἐνδέχεται τὸν κύκλον κυλισθῆναι· ἢ γὰρ κατὰ τὴν ἀψῖδα, συμμεταβάλλοντος τοῦ κέντρου, ὥσπερ ὁ τροχὸς ὁ τῆς ἁμάξης κυλίεται· ἢ περὶ τὸ κέντρον μόνον,* 8
20 *ὥσπερ αἱ τροχιλέαι, τοῦ κέντρου μένοντος· ἢ παρὰ τὸ ἐπίπεδον, τοῦ κέντρου μένοντος, ὥσπερ ὁ κεραμεικὸς τροχὸς κυλίνδεται. ἢ μὲν δὴ τάχιστα τὰ τοιαῦτα, διά τε τὸ μικρῷ ἅπτεσθαι τοῦ ἐπιπέδου, ὥσπερ ὁ κύκλος κατὰ στιγμήν, καὶ διὰ τὸ μὴ προσκόπτειν· ἀφέστηκε γὰρ τῆς γῆς ἡ γωνία.* 5
25 *καὶ ἔτι ᾧ ἂν ἀπαντήσῃ σώματι, πάλιν τούτου κατὰ μικρὸν ἅπτεται. εἰ δ' εὐθύγραμμον ἦν, τῇ εὐθείᾳ ἐπὶ πολὺ ἥπτετο ἂν τοῦ ἐπιπέδου. ἔτι ᾗ ῥέπει ἐπὶ τὸ βάρος, ταύτῃ κινεῖ ὁ κινῶν. ὅταν μὲν γὰρ πρὸς ὄρθιον ἡ διάμετρος ᾖ τοῦ κύκλου τῷ ἐπιπέδῳ, ἁπτομένου τοῦ κύκλου κατὰ στιγμὴν* 10
30 *τοῦ ἐπιπέδου, ἴσον τὸ βάρος ἐπ' ἀμφότερα διαλαμβάνει ἡ διάμετρος· ὅταν δὲ κινῆται, εὐθὺς πλέον ἐφ' ᾧ κινεῖται, ὥσπερ ῥέπον. ἐντεῦθεν εὐκινητότερον τῷ ὠθοῦντι εἰς τοὔμπροσθεν· ἐφ' ὃ γὰρ ῥέπει ἕκαστον, εὐκίνητόν ἐστιν, εἴπερ καὶ τὸ ἐπὶ τὸ ἐναντίον τῆς ῥοπῆς δυσκίνητον. ἔτι λέγουσί* 15
35 *τινες ὅτι καὶ ἡ γραμμὴ ἡ τοῦ κύκλου ἐν φορᾷ ἐστὶν ἀεί, ὥσπερ τὰ μένοντα, διὰ τὸ ἀντερείδειν, οἷον καὶ τοῖς μείζοσι κύκλοις ὑπάρχει πρὸς τοὺς ἐλάττονας. θᾶττον γὰρ ὑπὸ τῆς ἴσης ἰσχύος κινοῦνται οἱ μείζους καὶ τὰ βάρη κινοῦσι, διὰ τὸ ῥοπήν τινα ἔχειν τὴν γωνίαν τὴν τοῦ μείζονος κύκλου* 20
40 *πρὸς τὴν τοῦ ἐλάττονος, καὶ εἶναι ὥσπερ ἡ διάμετρος πρὸς* 25
852ᵃ *τὴν διάμετρον. ἀλλὰ μὴν πᾶς κύκλος μείζων πρὸς ἐλάττονα· ἄπειροι γὰρ οἱ ἐλάττονες. εἰ δὲ καὶ πρὸς ἕτερον ἔχει*

5 *τροχιλαῖαι* Par. *A* ‖ *περὶ* W^a ‖ 6 *κεραμικὸς* W^a Par. *A* ‖ 7 *ἢ* Leonicenus, Monantholius, Cappelle: *εἰ* codd. ‖ *δὲ* W^a Par. *A* ‖ *τῶ* PW^a, *τῷ* Par. *A* ‖ 13 Par. *A* in mg. *πρὸς ὀρθὰς* ‖ 16 *ἐφ' ὃ* Par. *A* ‖ 18 *ὥσπερ* (*εἴ* supra *ὥσ*) Par. *A* ‖ 19 *τὸ* post *καὶ* om. W^a ‖ 21 *ὥσπερ καὶ* Par. *A* ‖ 25 *ὥσπερ* Leonicenus, Cappelle: *ὅπερ* codd.

ῥοπὴν ὁ κύκλος, ὁμοίως δὲ εὐκίνητος, καὶ ἄλλην ἂν ἔχοι ῥοπὴν ὁ κύκλος καὶ τὰ ὑπὸ κύκλου κινούμενα, κἂν μὴ τῇ ἀψῖδι ἅπτηται τοῦ ἐπιπέδου, ἀλλ' ἢ παρὰ τὸ ἐπίπεδον, ἢ 5 ὡς αἱ τροχιλέαι· καὶ γὰρ οὕτως ἔχοντα ῥᾷστα κινοῦνται καὶ 5 κινοῦσι τὸ βάρος. ἢ οὐ τῷ κατὰ μικρὸν ἅπτεσθαι καὶ προσκρούειν, ἀλλὰ δι' ἄλλην αἰτίαν. αὕτη δέ ἐστιν ἡ εἰρημένη πρότερον, ὅτι ἐκ δύο φορῶν γεγένηται ὁ κύκλος, ὥστε μίαν αὐτῶν αἰεὶ ἔχειν ῥοπήν, καὶ οἷον φερόμενον αὐτὸν αἰεὶ 10 κινοῦσιν οἱ κινοῦντες, ὅταν κινῶσι κατὰ τὴν περιφέρειαν 10 ὁπωσοῦν. φερομένην γὰρ αὐτὴν κινοῦσιν· τὴν μὲν γὰρ εἰς τὸ πλάγιον αὐτοῦ κίνησιν ὠθεῖ τὸ κινοῦν, τὴν δὲ ἐπὶ τῆς διαμέτρου αὐτὸς κινεῖται.

9 Διὰ τί τὰ διὰ τῶν μειζόνων κύκλων αἰρόμενα καὶ ἑλκό- 15 μενα ῥᾷον καὶ θᾶττον κινοῦμεν; οἷον καὶ αἱ τροχιλέαι αἱ 15 μείζους τῶν ἐλαττόνων, καὶ αἱ σκυτάλαι ὁμοίως. ἢ διότι ὅσῳ ἂν μείζων ἡ ἐκ τοῦ κέντρου ᾖ, ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ πλέον κινεῖται χωρίον, ὥστε καὶ τοῦ ἴσου βάρους ἐπόντος ποιήσει τὸ αὐτό, ὥσπερ εἴπομεν καὶ τὰ μείζω ζυγὰ τῶν ἐλαττόνων 20 ἀκριβέστερα εἶναι. τὸ μὲν γὰρ σπαρτίον ἐστὶ κέντρον, τοῦ 20 δὲ ζυγοῦ αἱ ἐπὶ τάδε τοῦ σπαρτίου αἱ ἐκ τοῦ κέντρου.

1 καὶ ἄλλην bis ponit Par. *A*. inde a καὶ ἄλλην apodosin ordiri moneo propter Cappellium, qui falso haec interpungit et interpretatur ‖ ἔχῃ Par. *A* ‖ 3 ἅπτεται *P W*ᵃ ‖ περὶ *W*ᵃ ‖ 4 αἱ om. *W*ᵃ ‖ τροχιλαῖαι Par. *A* ‖ ἔχον$^{τες}_{τα}$ Par. *A* ‖ 8 αὐτῶν] αὐτὸν Par. *A* ‖ 11 αὐ$^{τοῦ}_{τὴν}$ Par. *A* ‖ 14 τροχιλαῖαι Par. *A*, τροχιλαί *W*ᵃ ‖ 16 ἦν *W*ᵃ ‖ 17 χωρίῳ *P* Par. *A* ‖ ἐπιθέντος Par. *A*, at in mg. ἐπόντος ‖ 19 ἀκριβέστερον *W*ᵃ ‖ 20 post κέντρου in Par. *A* a scholiasta, ut putat Cappelle, addita et male praemissa capiti decimo, quod sequi debebant, leguntur haecce: εἰ γὰρ σιδηροῦς τύχῃ καὶ ξύλινος ἄλλος ζυγός, ταχύτερον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ βάρους ὁ ξύλινος κινηθήσεται διὰ τὸ πρὸς τὰ ἄνω δυσκίνητα εἶναι τὰ βάρη, ἐναντίον τοῦ ἄνω τόπου τοῖς βάρεσι. τὰ δὲ πλείονα βάρη δυσκινητότερα τῶν ἐλαττόνων πρὸς τὰ ἄνω εἰσί. διὸ καὶ ὁ σιδηροῦς ζυγός, ἅτε τοῦ ξυλίνου βαρύτερος ὤν,

Διὰ τί ῥᾶον, ὅταν ἄνευ βάρους ᾖ, κινεῖται τὸ ζυγόν, 10
25 ἢ ἔχον βάρος; ὁμοίως δὲ καὶ τροχὸς ἢ ἄλλο τοιοῦτο τοῦ βαρυτέρου μέν, μείζονος δὲ τὸ ἔλαττον καὶ κουφότερον. ἢ ὅτι οὐ μόνον εἰς τοὐναντίον τὸ βαρύ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ πλάγιον δυσκίνητόν ἐστιν. ἐναντίον γὰρ τῇ ῥοπῇ κινῆσαι χαλε- 5 πῶς, ἐφ' ὃ δὲ ῥέπει, ῥᾳδίως· εἰς δὲ τὸ πλάγιον οὐ ῥέπει.

30 Διὰ τί ἐπὶ τῶν σκυτάλων ῥᾶον τὰ φορτία κομίζεται ἢ 11 ἐπὶ τῶν ἁμαξῶν, ἐχουσῶν τῶν μὲν μεγάλους τροχούς, τῶν δὲ μικρούς; ἢ διότι ἐπὶ τῶν σκυτάλων οὐδεμίαν ἔχει πρόσκοψιν, τὸ δὲ ἐπὶ τῶν ἁμαξῶν τὸν ἄξονα, καὶ προσκόπτει 10 αὐτῷ· ἔκ τε γὰρ τῶν ἄνωθεν πιέζει αὐτὸν καὶ ἐκ τῶν πλα-
35 γίων. τὸ δὲ ἐπὶ τῶν σκυτάλων ἐπὶ δύο τούτων κινεῖται, τῇ τε κάτω χώρᾳ ὑποκειμένῃ καὶ τῷ βάρει τῷ ἐπικειμένῳ· ἐπ' ἀμφοτέρων γὰρ τούτων κυλίεται τῶν τόπων ὁ κύκλος καὶ φερόμενος ὠθεῖται. 15

Διὰ τί πορρωτέρω τὰ βέλη φέρεται ἀπὸ τῆς σφενδόνης 12
852b ἢ ἀπὸ τῆς χειρός; καίτοι κρατεῖ γε ὁ βάλλων τῇ χειρὶ μᾶλλον ἢ ἀπαρτήσας τὸ βάρος. καὶ ἔτι οὕτω μὲν δύο βάρη κινεῖ, τό τε τῆς σφενδόνης καὶ τὸ βέλος, ἐκείνως δὲ τὸ βέλος

βραδύτερον κινεῖται, διὰ τὸ εἶναι τὸ ἕτερον ἄκρον αὐτοῦ, ἐν ᾧ τὸ βάρος οὐκ ἐπιτίθεται, βραδέως κάτω κινεῖσθαι (mg. καταχινεῖσθαι), τὸ δὲ ξύλινον τοὐναντίον. ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῖς τροχοῖς τὸ αὐτὸ συμβαίνει. τὸ γὰρ βάρος τοῦ σιδηροῦ τροχοῦ μᾶλλον ὠθεῖ τοῦτον κάτω· καί ἐστιν ὡς πρὸς τὸ πλάγιον δυσκίνητον. ὁ δὲ κουφότερος εὐκινητότερός ἐστι διὰ τὸ καὶ τὸ βάρος αὐτοῦ κουφότερον εἶναι, καὶ ἔλαττον ὠθεῖ τοῦτον κάτω ‖ 2 τροχὸν *P W*a ‖ τοιοῦτον Par. *A* ‖ τοῦ βαρυτέρου — 3 κουφότερον Cappelle: τὸ βαρύτερον μέν, μεῖζον (μείζω *P W*a Par. *A*) δὲ τοῦ ἐλάττονος καὶ κουφοτέρου (κουφότερον *W*a) codd., vulgo ‖ 5 an κινεῖται? Bekker ‖ 7 σκυταλῶν Bonitz ind. Arist. 686b 5; item l. 9 et 12 ‖ 12 τὸ] τῶν *W*a ‖ 13 ὑποκειμένου *W*a ‖ 14 ἀμφότερα *P* ‖ 16 πορρώτερα Par. *A* ‖ 18 ἀπαρτήσας (corr. σπαρτίσας) Par. *A* ‖ βάρος] καίαρ Cappelle cum Leidensi et vulg. ‖ 19 τότε τῆς (τὴν) σφενδόνης (ην) καὶ τοῦ (τὸ) βέλους (ος) Par. *A*

μόνον. πότερον ὅτι ἐν μὲν τῇ σφενδόνῃ κινούμενον τὸ
βέλος ῥίπτει ὁ βάλλων (περιαγαγὼν γὰρ κύκλῳ πολλάκις 5
ἀφίησιν), ἐκ δὲ τῆς χειρὸς ἀπὸ τῆς ἠρεμίας ἡ ἀρχή· πάντα
δὲ εὐκινητότερα κινούμενα ἢ ἠρεμοῦντα. ἢ διά τε τοῦτο,
5 καὶ διότι ἐν μὲν τῷ σφενδονᾶν ἡ μὲν χεὶρ γίνεται κέντρον,
ἡ δὲ σφενδόνη ἡ ἐκ τοῦ κέντρου· ὅσῳ δ' ἂν ᾖ μείζων ἡ
ἀπὸ τοῦ κέντρου, κινεῖται θᾶττον. ἡ δὲ ἀπὸ τῆς χειρὸς
βολὴ πρὸς τὴν σφενδόνην βραχεῖά ἐστιν. 10

13 *Διὰ τί ῥᾷον κινοῦνται περὶ τὸ αὐτὸ ζυγὸν οἱ μείζους
10 τῶν ἐλαττόνων κόλλοπες, καὶ οἱ αὐτοὶ ὄνοι οἱ λεπτότεροι
ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἰσχύος τῶν παχυτέρων; ἢ διότι ὁ μὲν ὄνος
καὶ τὸ ζυγὸν κέντρον ἐστίν, τὰ δὲ ἀπέχοντα μεγέθη αἱ ἐκ
τοῦ κέντρου; θᾶττον δὲ κινοῦνται καὶ πλέον ἀπὸ τῆς αὐτῆς 15
ἰσχύος αἱ τῶν μειζόνων κύκλων ἢ αἱ τῶν ἐλαττόνων· ὑπὸ
15 τῆς αὐτῆς γὰρ ἰσχύος θᾶττον μεθίσταται τὸ ἄκρον τὸ πορ-
ρώτερον τοῦ κέντρου. διὸ πρὸς μὲν τὸ ζυγὸν τοὺς κόλλο-
πας ὄργανα ποιοῦνται, οἷς ῥᾷον στρέφουσιν· ἐν δὲ τοῖς λεπτοῖς
ὄνοις πλεῖον γίνεται τὸ ἔξω τοῦ ξύλου, αὕτη δὲ γίνεται ἡ 20
ἐκ τοῦ κέντρου.

14 Διὰ τί τὸ αὐτὸ μέγεθος ξύλον ῥᾷον κατεάσσεται περὶ
21 τὸ γόνυ, ἐὰν ἴσον ἀποστήσας τις τῶν ἄκρων ἐχόμενος κατ-
αγνύῃ, ἢ παρὰ τὸ γόνυ ἐγγὺς ὄντος· καὶ ἐὰν πρὸς τὴν γῆν
ἐρείσας καὶ τῷ ποδὶ προσβὰς πόρρωθεν τῇ χειρὶ καταγνύῃ, 25
ἢ ἐγγύθεν; ἢ διότι ἔνθα μὲν τὸ γόνυ κέντρον, ἔνθα δὲ ὁ

5 *ἐκ μὲν σφενδόνης* W^a, *ἐν μὲν τῷ σφενδόνης* Par. *A* ‖ 6 *ὅσῳ δ'* Par. *A*: *ὅσῳ* ceteri ‖ 9 *τὸν αὐτὸν* Par. *A* ‖ 10 *οἱ αὐτοὶ*] *ὡσαύτως* malebat Cappelle ‖ 12 *ἀπέχεται* W^a ‖ 13 *αὐτοῦ* W^a ‖ 15 *ἰσχύος. αἱ τῶν μειζόνων κύκλων ἢ θᾶττον μεθίσταται* Par. *A* ‖ *θᾶττον*] *μεῖζον* *P* ‖ 16 *τὸ*] *τὸν* Par. *A* ‖ 17 *κινοῦνται* Par. *A*, sed in mg. *ποιοῦνται* ‖ 20 $τ^{οῦ}_{ὸ}$ $αὐτ^{οῦ}_{ὸ}$ $μ^{ε}_{έ}γ^{έ}_{ε}θ^{ους}_{ος}$ $ξύλ^{ον}_{ου}$ Par. *A*, fort. cum Par. *B* leg. *τὸ αὐτὸ μέγεθος ξύλον* ‖ 21 *ἀποστήσας τις* Cappelle cum Leoniceno et Sylburgio: *ἀποστήσωσι* W^a Par. *A*, *ἀποστήσας* mg. Par. *A*, Bekker e *P*, ut videtur ‖ 22 *περὶ* W^a ‖ *ὄντος*] *ὢν* Par. *A* in mg. ‖ 24 *μὲν γὰρ τὸ* *P* W^a Par.

πούς. ὅσῳ δ' ἂν πορρώτερον ᾖ τοῦ κέντρου, ῥᾷον κινεῖται ἅπαν. κινηθῆναι δὲ ἀνάγκη τὸ καταγνύμενον.

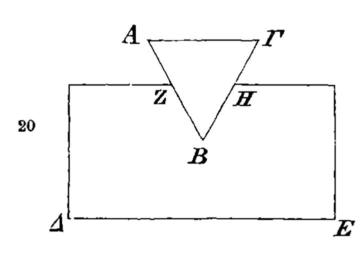
Διὰ τί περὶ τοὺς αἰγιαλοὺς αἱ καλούμεναι κρόκαι στρογ- 15
30 γύλαι εἰσίν, ἐκ μακρῶν τῶν λίθων καὶ ὀστράκων τὸ ἐξ ὑπαρχῆς ὄντων; ἢ διότι τὰ πλεῖον ἀπέχοντα τοῦ μέσου ἐν 5 ταῖς κινήσεσι θᾶττον φέρεται. τὸ μὲν γὰρ μέσον γίνεται κέντρον, τὸ δὲ διάστημα ἡ ἐκ τοῦ κέντρου. ἀεὶ δὲ ἡ μείζων ἀπὸ τῆς ἴσης κινήσεως μείζω γράφει κύκλον. τὸ δ' ἐν
35 ἴσῳ χρόνῳ μείζω διεξιὸν θᾶττον φέρεται. τὰ δὲ φερόμενα θᾶττον ἐκ τοῦ ἴσου ἀποστήματος σφοδρότερον τύπτει. τὰ δὲ 10 τύπτοντα μᾶλλον καὶ αὐτὰ τύπτεται μᾶλλον. ὥστε ἀνάγκη θραύεσθαι αἰεὶ τὰ πλέον ἀπέχοντα τοῦ μέσου. τοῦτο δὲ πάσχοντα ἀνάγκη γίνεσθαι περιφερῆ. ταῖς δὲ κρόκαις διὰ
853ª τὴν τῆς θαλάττης κίνησιν, διὰ τὸ μετὰ τῆς θαλάττης κινεῖσθαι, συμβαίνει ἀεὶ ἐν κινήσει εἶναι καὶ κυλιομέναις προσ- 15 κόπτειν. τοῦτο δὲ ἀνάγκη μάλιστα συμβαίνειν αὐτοῖς τοῖς ἄκροις.

5 Διὰ τί, ὅσῳ ἂν ᾖ μακρότερα τὰ ξύλα, τοσούτῳ ἀσθε- 16 νέστερα γίνεται, καὶ κάμπτεται αἰρόμενα μᾶλλον, κἂν ᾖ τὸ μὲν βραχύ, ὅσον δίπηχυ, λεπτόν, τὸ δὲ ἑκατὸν πηχῶν παχύ; 20 ἢ διότι μοχλὸς γίνεται καὶ βάρος καὶ ὑπομόχλιον ἐν τῷ
10 αἴρεσθαι τοῦ ξύλου τὸ μῆκος; τὸ μὲν γὰρ πρῶτον μέρος

A, μὲν γίνεται τὸ legendum suspicatur Cappelle ‖ 2 τὸ add. Par. *A* ‖ post καταγνύμενον in Par. *A* leguntur minio subducta haecce: κρόκας λέγουσι τοὺς στρογγυλούς τε καὶ περιφερεῖς λίθους, οἳ διὰ τὴν τῆς θαλάσσης σφοδρὰν κίνησιν, συγκινουμένων δ' αὐτῶν ταύτῃ, περιφερεῖς καὶ στρογγύλοι γίνονται, ἐπιμήκεις τυγχάνοντες πρότερον τυχόν. (sic) τὴν δὲ αἰτίαν αὐτὸς παριστᾷ, λέγων ὅτι τὰ μείζω τε καὶ πλεῖον τοῦ κέντρου ἀπέχοντα τάχιον κινοῦνται. ἐν δὲ τῇ κινήσει προσπταίουσι τὰ τῷ κέντρῳ (τοῦ κέντρου (Cappelle) ἀπέχοντα μᾶλλον· διὸ καὶ στρογγύλοι, φησί, γίνονται προσκεκρουκότες ἀεὶ διὰ τὴν κίνησιν. Haec verba ad sequens caput pertinentia scholiastae esse recte iudicavit Cappelle ‖ 4 τὸ] τῶν Par. *A* ‖ 18 ὅσον ᾖ *W*ª ‖ 19 κἂν] καὶ *W*ª

αὐτοῦ, ὃ ἡ χεὶρ αἴρει, οἷον ὑπομόχλιον γίνεται, τὸ δ' ἐπὶ τῷ ἄκρῳ βάρος. ὥστε ὅσῳ ἂν ᾖ μακρότερον τὸ ἀπὸ τοῦ ὑπομοχλίου, τοσούτῳ ἀνάγκη κάμπτεσθαι μᾶλλον· ὅσῳ γὰρ ἂν πλέον ἀπέχῃ τοῦ ὑπομοχλίου, τοσούτῳ ἀνάγκη κάμπτεσθαι 5 *μεῖζον. ἀνάγκη οὖν αἴρεσθαι τὰ ἄκρα τοῦ μοχλοῦ. ἐὰν* 15 *οὖν ᾖ καμπτόμενος ὁ μοχλός, ἀνάγκη αὐτὸν κάμπτεσθαι μᾶλλον αἰρόμενον. ὅπερ συμβαίνει ἐπὶ τῶν ξύλων τῶν μακρῶν· ἐν δὲ τοῖς βραχέσιν ἐγγὺς τὸ ἔσχατον τοῦ ὑπομοχλίου γίνεται τοῦ ἠρεμοῦντος.*

17 *Διὰ τί τῷ σφηνὶ ὄντι μικρῷ μεγάλα βάρη διίσταται καὶ* 20 11 *μεγέθη σωμάτων, καὶ θλῖψις ἰσχυρὰ γίνεται; ἢ διότι ὁ σφὴν δύο μοχλοί εἰσιν ἐναντίοι ἀλλήλοις, ἔχει δὲ ἑκάτερος τὸ μὲν βάρος, τὸ δὲ ὑπομόχλιον, ὃ καὶ ἀνασπᾷ ἢ πιέζει. ἔτι δὲ ἡ τῆς πληγῆς φορὰ τὸ βάρος, ὃ τύπτει καὶ κινεῖ,* 15 *ποιεῖ μέγα· καὶ διὰ τὸ κινούμενον κινεῖν τῇ ταχυτῆτι ἰσχύει* 25 *ἔτι πλέον. μικρῷ δὲ ὄντι μεγάλαι δυνάμεις ἀκολουθοῦσι· διὸ λανθάνει κινῶν παρὰ τὴν ἀξίαν τοῦ μεγέθους. ἔστω σφὴν* 20 *ἐφ' ᾧ ΑΒΓ, τὸ δὲ σφηνούμενον ΔΕΗΖ. μοχλὸς δὴ γίνεται ἡ ΑΒ, βάρος δὲ τὸ τοῦ Β κάτωθεν, ὑπομόχλιον δὲ τὸ ΖΔ. ἐναντίος δὲ τούτῳ* 25 *μοχλὸς ἡ ΒΓ. ἡ δὲ ΑΓ κοπτομένη ἑκατέρᾳ τούτων χρῆται* 30 *μοχλῷ· ἀνασπᾷ γὰρ τὸ Β.*

1 ὃ ἡ χεὶρ αἴρει om. *P Wᵃ* ‖ τῶ *P* ‖ 3 μᾶλλον — 4 κάμπτεσθαι om. *Wᵃ* ‖ 6 καμπτός Leonicenus ut videtur ‖ 7 ὥσπερ Par. *A* ‖ 15 ποιεῖ om. *Wᵃ* ‖ 16 ἐᵀι (π) πλέον Par. *A* ‖ post ὄντι add. τῷ μοχλῷ Par. *A* ‖ 18 περὶ *Wᵃ* ‖ 21 ΔΕΗΖ] δέηται *Wᵃ*, ἐφ' ᾧ δεηζ Par. *A* ‖ μοχλὸς δὲ Par. *A* ‖ 23 τοῦ] τὸ *Wᵃ* ‖ 24 ΖΔ] ζ Par. *A* ‖ 25 ἡ ΒΓ Par. *A*: τὸ βγ *P Wᵃ* ‖ 26 post τὸ β in Par. *A* leguntur ad sequens caput pertinentia minio subducta haecce: ἀπὸ μικρᾶς ὁλκῆς τάχιστα τὸ βάρος ἕλκεται μετὰ

Διὰ τί, ἐάν τις δύο τροχιλέας ποιήσας ἐπὶ δυσὶ ξύλοις 18
συμβάλλουσιν ἑαυτοῖς ἐναντίως αὐταῖς κύκλῳ περιβάλῃ καλώ-
35 διον, ἔχον τὸ ἄρτημα ἐκ θατέρου τῶν ξύλων, θάτερον δὲ
ᾖ προσερηρεισμένον ἢ προστεθειμένον κατὰ τὰς τροχαλίας,
ἐὰν ἕλκῃ τις τῇ ἀρχῇ τοῦ καλωδίου, μεγάλα βάρη προσάγει, 5
κἂν ᾖ μικρὰ ἡ ἕλκουσα ἰσχύς; ἢ διότι τὸ αὐτὸ βάρος ἀπὸ
ἐλάττονος ἰσχύος, εἰ μοχλεύεται, ἐγείρεται, ἢ ἀπὸ χειρός;
853b ἡ δὲ τροχιλέα τὸ αὐτὸ ποιεῖ τῷ μοχλῷ, ὥστε ἡ μία ῥᾷον
ἕλξει, καὶ ἀπὸ μικρᾶς ὁλκῆς τοῦ κατὰ χεῖρα πολὺ ἕλξει
βαρύτερον. τοῦτο δ' αἱ δύο τροχαλίαι πλέον ἢ διπλασίῳ 10
τάχει αἴρουσιν. ἔλαττον γὰρ ἔτι ἡ ἑτέρα ἕλκει ἢ εἰ αὐτὴ
5 καθ' ἑαυτὴν εἷλκεν, ὅταν παρὰ τῆς ἑτέρας ἐπιβληθῇ τὸ
σχοινίον· ἐκείνη γὰρ ἔτι ἔλαττον ἐποίησε τὸ βάρος. καὶ
οὕτως ἐὰν εἰς πλείους ἐπιβάλληται τὸ καλώδιον, ἐν ὀλίγαις
τροχιλέαις πολλὴ γίνεται ἡ διαφορά, ὥστε ὑπὸ τῆς πρώτης 15
τοῦ βάρους ἕλκοντος τέτταρας μνᾶς, ὑπὸ τῆς τελευταίας
10 ἕλκεσθαι πολλῷ ἐλάττω. καὶ ἐν τοῖς οἰκοδομικοῖς ἔργοις
ῥᾳδίως κινοῦσι μεγάλα βάρη· μεταφέρουσι γὰρ ἀπὸ τῆς
αὐτῆς τροχιλέας ἐφ' ἑτέραν, καὶ πάλιν ἀπ' ἐκείνης εἰς

τῆς τροχιλαίας φησὶ ἢ παρ', δ ἀπὸ χειρὸς· καὶ μείζονα (κἂν μεῖζον Cappelle) βάρος ἐγγίνεται. τὸ δὲ αἴρεσθαι μείζονα (μεῖζον Cappelle) βάρος ῥᾳδίως αἱ δύο τροχιλαῖαι μᾶλλον τοῦ διπλασίου τῆς μιᾶς ἢ τῆς χειρὸς αἴρουσι κατὰ τάχος, καὶ ἀεὶ δὴ προστιθεμένων τῶν τροχιλαίων, ἔλαττον ἰσχύει τὰ βάρη ἑλκυσθήσεται (fort. ἃ ἑλκυσθήσεται Cappelle) ἢ παρ', δ τῇ μιᾷ, καὶ ὅσῳ ἂν φησι πλείους αἱ τροχιλαῖαι εἰσὶν. ἐλάττω γὰρ τὰ βάρη ποιοῦσιν. Scholium esse recte iudicat Cappelle ‖ 1 τροχιλαίας *P* Par. *A* ‖ 2 αὑταῖς Par. *A*: αὐταῖς *P W*ᵃ ‖ 3 ἐκ θατέρου] ἑκατέρου *W*ᵃ ‖ 4 ᾖ] ἢ *W*ᵃ ‖ τροχαλίας *P W*ᵃ: τροχιλαίας Par. *A* ‖ 5 μεγάλῳ βάρει *W*ᵃ ‖ 8 τροχιλαία *P* Par. *A* ‖ 9 ἕλξει om. *W*ᵃ ‖ μικρᾶς Par. *A* in mg., Cappelle: μιᾶς ceteri ‖ 10 τροχιλαίαι Par. *A* ‖ 11 αἴρουσιν Par. *A*: αἴρουσαι *P W*ᵃ ‖ ἔτι ἢ ἡ ἑτέρα ἕλκει εἰ *P* ‖ 12 περὶ *W*ᵃ ‖ 13 ποιήσει *W*ᵃ ‖ 15 τροχιλαίαις *P* Par. *A* ‖ πολὺ *W*ᵃ ‖ ἡ διαφορά Cappelle e Par. *B*: διαφορὰ ἢ ceteri ‖ 19 τροχιλαίας Par. *A* et sic semper

ὄνους καὶ μοχλούς· τοῦτο δὲ ταὐτόν ἐστι τῷ ποιεῖν πολλὰς τροχιλέας.

19 Διὰ τί, ἐὰν μέν τις ἐπιθῇ ἐπὶ τὸ ξύλον πέλεκυν μέγαν καὶ φορτίον μέγα ἐπ' αὐτῷ, οὐ διαιρεῖ τὸ ξύλον, ὅ τι καὶ 15 5 λόγου ἄξιον· ἐὰν δὲ ἄρας τὸν πέλεκύν τις πατάξῃ αὐτῷ, διασχίζει, ἔλαττον βάρος ἔχοντος τοῦ τύπτοντος πολὺ μᾶλλον ἢ τοῦ ἐπικειμένου καὶ πιέζοντος; ἢ διότι πάντα τῇ κινήσει ἐργάζεται, καὶ τὸ βαρὺ τὴν τοῦ βάρους κίνησιν λαμβάνει μᾶλλον κινούμενον ἢ ἠρεμοῦν; ἐπικείμενον οὖν οὐ κινεῖται 20 10 τὴν τοῦ βάρους κίνησιν, φερόμενον δὲ ταύτην τε καὶ τὴν τοῦ τύπτοντος. ἔτι δὲ καὶ γίνεται σφὴν ὁ πέλεκυς· ὁ δὲ σφὴν μικρὸς ὢν μεγάλα διίστησι διὰ τὸ εἶναι ἐκ δύο μοχλῶν ἐναντίως συγκειμένων.

20 Διὰ τί αἱ φάλαγγες τὰ κρέα ἱστᾶσιν ἀπὸ μικροῦ ἀρτή- 25 15 ματος μεγάλα βάρη, τοῦ ὅλου ἡμιζυγίου ὄντος; οὗ μὲν γὰρ τὸ βάρος ἐντίθεται, κατήρτηται μόνον ἡ πλάστιγξ, ἐπὶ θάτερον δὲ ἡ φάλαγξ ἐστὶ μόνον. ἢ ὅτι ἅμα συμβαίνει ζυγὸν καὶ μοχλὸν εἶναι τὴν φάλαγγα; ζυγὸν μὲν γάρ, ᾗ τῶν σπαρ- 30 τίων ἕκαστον γίνεται τὸ κέντρον τῆς φάλαγγος. τὸ μὲν οὖν 20 ἐπὶ θάτερα ἔχει πλάστιγγα, τὸ δὲ ἐπὶ θάτερα ἀντὶ τῆς πλάστιγγος τὸ σφαίρωμα, ὃ τῷ ζυγῷ ἔγκειται, ὥσπερ εἴ τις

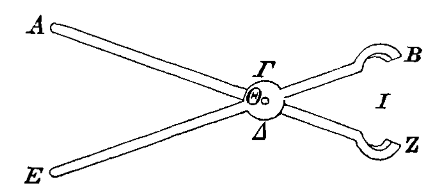
1 post μοχλούς in Par. *A* sequuntur haec scholiastae, ut videtur, verba: ὄργανον ὄν, οὐ τεκτονικόν, ὑπὸ τεσσάρων ποδῶν στηριζόμενον ‖ τὸ W^a ‖ 4 μετ' αὐτοῦ W^a ‖ 5 αὐτὸ Par. *A* ‖ 7 ἢ ἡ τοῦ PW^a, ἥ ἐστι τὸ Par. *A* ‖ πιέζοντος Par. *A*: πιεζοῦντος PW^a ‖ 10 τὴν] τινα Par. *A*, at in mg. τὴν ‖ 12 μέγα W^a ‖ 14 post διὰ τί in Par. *A* minio subducta leguntur haec scholiastae verba male textui inserta: τὸ ἄρτημα τῆς πλάστιγγος κἂν μικρὸν μέρος ἐστὶ τῆς φάλαγγος, διὰ τὴν ἴσην ῥοπὴν ἥμισυ τῆς ὅλης γίνεται φάλαγγος, οὐ γὰρ πρὸς τὸ μέγεθος νῦν τὸ ἥμισυ λαμβάνεται, ἀλλὰ πρὸς τὴν ῥοπήν, τὸ δὲ ἐπὶ τάδε τοῦ σπαρτίου, ἤτοι τὸ ἐφ' ἕτερον αὐτοῦ μέρος τῆς φάλαγγος, ἥμισυ λέγεται τῆς φάλαγγος, κἂν πολλῷ μεῖζόν ἐστι θατέρου μέρους αὐτῆς διὰ τὴν ἰσοῤῥοπίαν ‖ 15 ὁμοζύγου W^a ‖ 18 ἡ W^a ‖ 20 θάτερον W^a utrobique ‖ 21 πρόσκειται Par. *A* in mg.

τὴν ἑτέραν πλάστιγγα καὶ τὸν σταθμὸν ἐπιθείη ἐπὶ τὸ ἄκρον
35 τῆς φάλαγγος· δῆλον γὰρ ὅτι ἕλκει τοσοῦτον βάρος ἐν τῇ
ἑτέρᾳ κείμενον πλάστιγγι. ὅπως δὲ τὸ ἓν ζυγὸν πολλὰ ᾖ
ζυγά, τοιαῦτα τὰ σπαρτία πολλὰ ἔγκειται ἐν τῷ τοιούτῳ
ζυγῷ, ὧν ἑκάστου τὸ ἐπὶ τάδε ἐπὶ τὸ σφαίρωμα τὸ ἥμισυ 5
τῆς φάλαγγός ἐστι, καὶ ὁ σταθμὸς δι' ἴσου τῶν ἀπ' ἀλλήλων
τῶν σπαρτίων κινουμένων, ὥστε συμμετρεῖσθαι πόσον βάρος
854ª ἕλκει τὸ ἐν τῇ πλάστιγγι κείμενον· ὥστε γινώσκειν, ὅταν
ὀρθὴ ἡ φάλαγξ ᾖ, ἀπὸ ποίου σπάρτου πόσον βάρος ἔχει
ἡ πλάστιγξ, καθάπερ εἴρηται. ὅλως μέν ἐστι τοῦτο ζυγόν, 10
ἔχον μίαν μὲν πλάστιγγα, ἐν ᾗ ἵσταται τὸ βάρος, τὴν δ'
5 ἑτέραν, ἐν ᾗ τὸ σταθμὸν ἐν τῇ φάλαγγι. διὸ σφαίρωμά
ἐστιν ἡ φάλαγξ ἐπὶ θάτερον. τοιοῦτον δὲ ὂν πολλὰ ζυγά
ἐστι, καὶ τοσαῦτα ὅσαπέρ ἐστι τὰ σπαρτία. ἀεὶ δὲ τὸ ἐγγύ-
τερον σπαρτίον τῆς πλάστιγγος καὶ τοῦ ἱσταμένου βάρους 15
μεῖζον ἕλκει βάρος, διὰ τὸ γίνεσθαι τὴν μὲν φάλαγγα πᾶσαν
10 μοχλὸν ἀνεστραμμένον (ὑπομόχλιον μὲν γὰρ τὸ σπαρτίον
ἕκαστον ἄνωθεν ὄν, τὸ δὲ βάρος τὸ ἐνὸν ἐν τῇ πλάστιγγι),

2 *φάλαγγος* Par. *A*, Capelle: *πλάστιγγος* *P* *W*ª ‖ 3 *ἓν ζυγὰ πολλὰ ᾖ ζυγὸν* *W*ª ‖ 5 post *ζυγῷ* in Par. *A* sequuntur minio subducta haec scholiastae verba: *ἐὰν γὰρ ἐν τῷ α*[ῳ] *σπαρτίῳ τῷ πρὸς τὴν πλάστιγγα ἕλκει τὸ βάρος μνᾶς πεντήκοντα, ἐν τῷ μετ' ἐκεῖνο προτέρῳ ὄντι τῆς πλάστιγγος βαρύτερον γενήσεται τὸ αὐτὸ βάρος κατὰ ἀναλογίαν τῆς διαστάσεως τῶν σπαρτίων. οἷον εἰ ἐστὶ μεῖζον τὸ* (*τοῦ* Cappelle) *ἐγγὺς τῆς πλάστιγγος τοῦ* (*τὸ* Cappelle) *ἐφεξῆς ἐκείνου τῆς φάλαγγος μεγέθει τρίτῳ μέρει. τῷ* (*τὸ* Cappelle) *ἐν τῷ δευτέρῳ σπαρτίῳ βάρος τὸ αὐτὸ ὂν τῷ ἐν τῷ πρώτῳ τρίτον μέρος ἐκείνου ἔσται βαρύτερον. οὐ μόνον γὰρ πεντήκοντα μνᾶς ἀλλὰ καὶ τούτων τρίτον. ἀεὶ γὰρ ἡ μείζων φάλαγξ ἐλαφρότερον ποιεῖ τὸ βάρος* ‖ 6 *καὶ ὁ σταθμὸς* — 10 *καθάπερ εἴρηται* Leonicenus ut supervacua et adulterina omisit ‖ 6 *δι' ἴσου* — 7 *συμμετρεῖσθαι* sic constituenda censet Cappelle: *δι' ἴσου ἀπ' ἀλλήλων τῶν σπαρτίων κειμένων, οἷος συμμετρεῖσθαι* ‖ 9 *σπαρτίον* Par. *A* ‖ 10 *ζυγὸν*] *τὸ ζυγὸν* Par. *A* ‖ 12 *τὸν βαθμόν* *W*ª, *τὸν* / *τὸ* *σταθμὸν* Par. *A* ‖ 13 *ζυγὰ δέ ἐστι* *W*ª ‖ 14 *ἀεὶ* — 15 *σπαρτίον* om. *W*ª ‖ 17 *ὑπομοχλίον* *P*

ὅσῳ δ' ἂν μακρότερον ᾖ τὸ μῆκος τοῦ μοχλοῦ τοῦ ἀπὸ τοῦ ὑπομοχλίου, τοσούτῳ ἐκεῖ μὲν ῥᾷον κινεῖ, ἐνταῦθα δὲ σήκωμα ποιεῖ, καὶ ἵστησι τὸ πρὸς τὸ σφαίρωμα βάρος τῆς φάλαγγος. 15

21 Διὰ τί οἱ ἰατροὶ ῥᾷον ἐξαιροῦσι τοὺς ὀδόντας προσλαμ-
6 βάνοντες βάρος τὴν ὀδοντάγραν ἢ τῇ χειρὶ μόνῃ ψιλῇ; πότερον διὰ τὸ μᾶλλον ἐξολισθαίνειν διὰ τῆς χειρὸς τὸν ὀδόντα ἢ ἐκ τῆς ὀδοντάγρας; ἢ μᾶλλον ὀλισθαίνει τῆς χειρὸς 20 ὁ σίδηρος, καὶ οὐ περιλαμβάνει αὐτὸν κύκλῳ· μαλθακὴ γὰρ
10 οὖσα ἡ σὰρξ τῶν δακτύλων καὶ προσμένει μᾶλλον καὶ περιαρμόττει. ἀλλ' ὅτι ἡ ὀδοντάγρα δύο μοχλοί εἰσιν ἀντικείμενοι, ἓν τὸ ὑπομόχλιον ἔχοντες τὴν σύναψιν τῆς θερ-

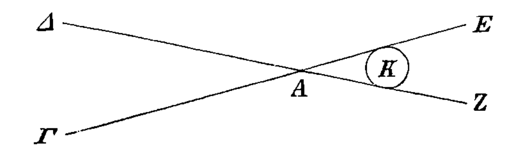

μαστρίδος· τοῦ ῥᾷον οὖν κινῆσαι χρῶνται τῷ ὀργάνῳ πρὸς 25 τὴν ἐξαίρεσιν. ἔστω γὰρ τῆς ὀδοντάγρας τὸ μὲν ἕτερον
15 ἄκρον, ἐφ' ᾧ τὸ Α, τὸ δὲ ἕτερον, τὸ Β, ὃ ἐξαιρεῖ· ὁ δὲ μοχλός, ἐφ' ᾧ ΑΔΖ, ὁ δὲ ἄλλος μοχλός, ἐφ' ᾧ ΒΓΕ, ὑπομόχλιον δὲ τὸ ΓΘΔ· ὁ δὲ ὀδούς, ἐφ' οὗ Ι σύναψις· ὁ δὲ

1 τοῦ ἀπὸ] τὸ ἀπὸ Wa Par. A ‖ 2 ἐκεῖ μὲν] ἐν τῷ μοχλῷ Wa ‖ 5 προσλαβόντες Wa ‖ 6 ψιλῇ ante τῇ Wa ‖ 12 ἔχοντι Wa ‖ κερμαστρίδος P Wa ‖ τῆς θερμαστρίδος; τοῦ ῥᾷον] τῆς περόνης (at in mg. τῆς θερμαστρίδος; τοῦ ῥᾷον) τῆς συναπτούσης κατὰ τὴν τομὴν τοὺς δύο μοχλούς. τοῦ ῥᾷον Par. A ‖ 15 τὸ post ᾧ om. Wa ‖ τὸ Β] ἐφ' ᾧ τὸ ζ Par. A ‖ 17 ὁ δὲ — p. 121, 1 τὸ βάρος (sic) Par. A, ὁ δὲ αὐτὸς τὸ βάρος Cappelle. Totum locum inde a 16 ὑπομόχλιον ita Monantholius restituebat: ὑπομόχλιον δὲ τὸ Θ, ἐφ' οὗ ἡ σύναψις, ὁ δὲ ὀδοὺς τὸ βάρος

30 τὸ βάρος. ἑκατέρῳ οὖν τῶν ΒΖ καὶ ἅμα λαβὼν κινεῖ. ὅταν δὲ κινήσῃ, ἐξεῖλε ῥᾷον τῇ χειρὶ ἢ τῷ ὀργάνῳ.

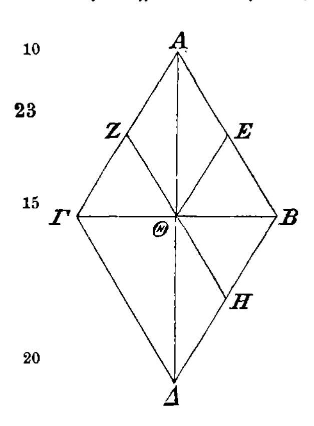
Διὰ τί τὰ κάρυα ῥᾳδίως καταγνύουσιν ἄνευ πληγῆς ἐν 22 τοῖς ὀργάνοις, ἃ ποιοῦσι πρὸς τὸ καταγνύναι αὐτά; πολλὴ γὰρ ἀφαιρεῖται ἰσχὺς ἡ τῆς φορᾶς καὶ βίας. ἔτι δὲ σκληρῷ 5 35 καὶ βαρεῖ συνθλίβων θᾶττον ἂν κατάξαι ἢ ξυλίνῳ καὶ κούφῳ τῷ ὀργάνῳ. ἢ διότι οὕτως ἐπ' ἀμφότερα θλίβεται ὑπὸ δύο μοχλῶν τὸ κάρυον, τῷ δὲ μοχλῷ ῥᾳδίως διαιρεῖται τὰ βάρη; τὸ γὰρ ὄργανον ἐκ δύο σύγκειται μοχλῶν, ὑπομόχλιον ἐχόν- 854b των τὸ αὐτό, τὴν συναφήν, ἐφ' ἧς τὸ Α. ὥσπερ οὖν εἰ 10 ἦσαν ἐκβεβλημέναι, ὑφ' ὧν κινουμένων εἰς τὰ τῶν ΓΔ

ἄκρα αἱ ΕΖ συνήγοντο ῥᾳδίως ἀπὸ μικρᾶς ἰσχύος· ἣν οὖν ἐν τῇ πληγῇ τὸ βάρος ἐποίει, ταύτην ἢ κρείττονα ταύτης, 5 αἱ τὸ ΕΓ καὶ ΖΔ, μοχλοὶ ὄντες ποιοῦσι· τῇ ἄρσει γὰρ εἰς τοὐναντίον αἴρονται, καὶ θλίβοντες καταγνύουσι τὸ ἐφ' ᾧ 15

4 post *αὐτὰ* sequuntur in Par. *A*, sed parenthesi inclusa, haecce: *οὐ γὰρ ἔχει ἰσχὺν τὸ τοιοῦτον ὄργανον, ἀλλὰ θλίβει μόνον* ‖ 5 *ἀφερεῖ P* ‖ *ἡ ἰσχὺς ἡ* W^a ‖ 6 *κατάξῃ P* W^a Par. *A* ‖ 7 *ἀμφότερον* W^a ‖ 10 *ἢ* W^a ‖ *ὥσπερ* — 12 *ἰσχύος* sic legisse videtur Leonicenus: *ὥσπερ οὖν ἦσαν ἐκβεβλημέναι, αὐτῶν κινουμένων εἰς τὰ τῶν γδ ἄκρα, αἱ εζ συνάγονται ῥᾳδίως ἀπὸ μικρᾶς ἰσχύος*, quam lectionem probat Cappelle, nisi quod pro *ὑφ' ὧν* (*αὐτῶν*) potius legi vult *ἄκρων* ‖ 10 *οὖν εἴησαν P* W^a ‖ 12 *αἱ*] *τὰ* Par. *A* ‖ *συνήγονται* Par. *A*, ut videtur ‖ 13 *ἢ κρείττονα* Par. *A*, Cappelle: *ἡ κρείττων P* W^a ‖ post *ταύτης* in Par. *A* est punctum; deinde subiciuntur haecce: *ὁ γὰρ μοχλὸς ἰσχυρότερος τῆς πληγῆς πρὸς τὸ κινεῖν καὶ ἀνασπᾶν βάρη μεγάλα.* Scholium ad *κρείττονα ταύτης*, ut recte iudicat Cappelle ‖ 14 *αἱ* Par. *A*: *ἡ P* W^a ‖ *ΕΓ*] *εζ* Par. *A* ‖ 15 *αἴροντες* W^a Par. *A*

Κ. δι' αὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ ὅσῳ ἂν ἐγγύτερον ᾖ τῆς Α τὸ Κ, συντρίβεται θᾶττον· ὅσῳ γὰρ ἂν πλεῖον ἀπέχῃ τοῦ ὑπομοχλίου ὁ μοχλός, ῥᾷον κινεῖ καὶ πλεῖον ἀπὸ τῆς ἰσχύος τῆς αὐτῆς. ἔστιν οὖν τὸ μὲν Α ὑπομόχλιον, ἡ δὲ ΔΑΖ 5 μοχλός, καὶ ἡ ΓΑΕ. ὅσῳ ἂν οὖν τὸ Κ ἐγγυτέρω ᾖ τῆς 10 γωνίας τοῦ Α, τοσούτῳ ἐγγύτερον γίνεται τῆς συναφῆς τῆς Α· τοῦτο δέ ἐστι τὸ ὑπομόχλιον. ἀνάγκη τοίνυν ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἰσχύος συναγούσης τὰ ΖΕ αἴρεσθαι πλέον. ὥστε ἐπεὶ ἐστιν ἐξ ἐναντίας ἡ ἄρσις, ἀνάγκη 10 θλίβεσθαι μᾶλλον· τὸ δὲ μᾶλλον θλιβόμενον κατάγνυται θᾶττον. 15

23 Διὰ τί φερομένων δύο φορὰς ἐν τῷ ῥόμβῳ τῶν ἄκρων σημείων ἀμφοτέρων, οὐ τὴν ἴσην ἑκάτερον 15 αὐτῶν εὐθεῖαν διέρχεται, ἀλλὰ πολλαπλασίαν θάτερον; ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ διὰ τί τὸ ἐπὶ τῆς πλευρᾶς φερόμενον ἐλάττω διέρχεται τῆς πλευρᾶς. τὸ μὲν γὰρ τὴν 20 20 διάμετρον τὴν ἐλάττω, ἡ δὲ τὴν πλευρὰν τὴν μείζω, καὶ ἡ μὲν μίαν, τὸ δὲ δύο φέρεται φοράς. φερέσθω γὰρ ἐπὶ τῆς ΑΒ τὸ μὲν Α πρὸς τὸ Β, τὸ δὲ Β πρὸς τὸ Α τῷ αὐτῷ τάχει· φερέσθω δὲ καὶ ἡ ΑΒ ἐπὶ

2 συντρίβηται Par. A ‖ 4 ἔστι μὲν οὖν τὸ α Wᵃ ‖ 6 τοῦ Par. A, Cappelle: τῶν PWᵃ ‖ τῆς Α Cappelle e Par. B: τοῦ Wᵃ Par. A, τῶν P ‖ 7 τοῦτο] τοῦ PWᵃ ‖ 8 τὰ Par. A, Cappelle: τὸ PWᵃ ‖ 9 εὕρεσις Wᵃ ‖ 17 τί] τὸ P ‖ 19 φο/πλευ ρᾶς Par. A ‖ τὸ μὲν γὰρ — 21 πλευρὰν] horum loco in Par. A haec leguntur: οἷον τὸ μὲν γὰρ τὸ α τὴν διάμετρον τὴν ἐλάτττω (mg. γρ. μείζω), οἷον τὴν αδ τὴν ἀπὸ τῆς ἀμβλείας γωνίας εἰς τὴν ἀμβλείαν δίχα τέμνουσα τὴν ῥόμβον· ἡ δὲ αβ πλευρά. ἡ δὲ τὴν πλευράν. Sic. ‖ 24 τὸ Α Cappelle: τὸ Δ vulgo

τῆς ΑΓ παρὰ τὴν ΓΔ τῷ αὐτῷ τάχει τούτοις. ἀνάγκη
25 δὴ τὸ μὲν Α ἐπὶ τῆς ΑΔ διαμέτρου φέρεσθαι, τὸ δὲ Β
ἐπὶ τῆς ΒΓ, καὶ ἅμα διεληλυθέναι ἑκατέραν, καὶ τὴν ΑΒ
τὴν ΑΓ πλευράν. ἐνηνέχθω γὰρ τὸ μὲν Α τὴν ΑΕ, ἡ
δὲ ΑΒ τὴν ΑΖ, καὶ ἔστω ἐκβεβλημένη ἡ ΖΗ παρὰ τὴν 5
ΑΒ, καὶ ἀπὸ τοῦ Ε πεπληρώσθω. ὅμοιον οὖν γίνεται τὸ
30 παραπληρωθὲν τῷ ὅλῳ. ἴση ἄρα ἡ ΑΖ τῇ ΑΕ, ὥστε τὸ
Α ἐπὶ τῆς πλευρᾶς ἐνήνεκται τῆς ΑΕ. ἡ δὲ ΑΒ τὴν ΑΖ
εἴη ἂν ἐνηνεγμένη. ἔσται ἄρα ἐπὶ τῆς διαμέτρου κατὰ τὸ
Θ. καὶ αἰεὶ δὲ ἀνάγκη αὐτὸ φέρεσθαι κατὰ τὴν διάμετρον. 10
35 καὶ ἅμα ἡ πλευρὰ ἡ ΑΒ τὴν πλευρὰν τὴν ΑΓ δίεισι, καὶ
τὸ Α τὴν διάμετρον δίεισι τὴν ΑΔ. ὁμοίως δὲ δειχθήσεται
καὶ τὸ Β ἐπὶ τῆς ΒΓ διαμέτρου φερόμενον. ἴση γάρ ἐστιν
ἡ ΒΕ τῇ ΒΗ. παραπληρωθέντος οὖν ἀπὸ τοῦ Η, ὅμοιόν
ἐστι τῷ ὅλῳ τὸ ἐντός. καὶ τὸ Β ἐπὶ τῆς διαμέτρου ἔσται 15
855a κατὰ τὴν σύναψιν τῶν πλευρῶν, καὶ ἅμα δίεισιν ἥ τε πλευρὰ
τὴν πλευρὰν καὶ τὸ Β τὴν ΒΓ διάμετρον. ἅμα ἄρα καὶ τὸ
Β τὴν πολλαπλασίαν τῆς ΑΒ δίεισι καὶ ἡ πλευρὰ τὴν ἐλάτ-
τονα πλευράν, τῷ αὐτῷ τάχει φερόμενα, καὶ ἡ πλευρὰ μείζω
5 τοῦ Α διελήλυθε μίαν φορὰν φερομένη. ὅσῳ γὰρ ἂν ὀξύ- 20
τερος γένηται ὁ ῥόμβος, ἡ μὲν ΑΔ διάμετρος ἡ ἐλάττων
γίνεται, ἡ δὲ ΒΓ μείζων, ἡ δὲ πλευρὰ τῆς ΒΓ ἐλάττων.
ἄτοπον γάρ, ὥσπερ ἐλέχθη, τὸ δύο φορὰς φερόμενον ἐνίοτε
βραδύτερον φέρεσθαι τοῦ μίαν, καὶ ἀμφοτέρων ἰσοταχῶν
10 σημείων δοθέντων μείζω διεξιέναι θάτερον. αἴτιον δὲ ὅτι 25

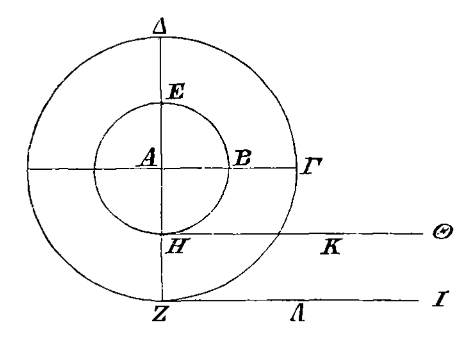
4 πλευράν] πλείω *P Wa* || post πλευράν Monantholius add. καὶ τὴν βδ τὴν βα || τὴν αεχαβ ἡ δὲ τὴν αζ *P* || 5 περὶ *Wa* || 6 παραπεπληρώσθω Par. *A* || 8 τῆς *ΑΕ*] τὴν αε Par. *A* || τὴν — 9 ἐνηνεγμένη om. Par. *A*, ut videtur || 11 δίεισι καὶ τὸ *Α* et 12 δίεισι — 13 διαμέτρου om. *Wa* || 13 *ΒΓ* Cappelle: αγ codd. || ὅση *Wa* || 15 *Β* om. *Wa* || 19 φερομένη Par. *A* || ἡ om. *Wa* || 21 γεγένηται Par. *A* || ἡ μὲν *ΑΔ* διάμετρος Cappelle e Par. *B*: ἡ μὲν διάμετρος ἡ αδ Par. *A*, ἡ μὲν διάμετρος *P Wa* || 23 τὸ om. *Wa*

τοῦ μὲν ἀπὸ τῆς ἀμβλείας φερομένου σχεδὸν ἐναντίαι ἀμφότεραι γίνονται, ἥν τε αὐτὴ φέρεται καὶ ἣν ὑπὸ τῆς πλευρᾶς ὑποφέρεται, τοῦ δὲ ἀπὸ τῆς ὀξείας ὥσπερ συμβαίνει φέρεσθαι ἐπὶ τὸ αὐτό. συνεπουρίζει γὰρ ἡ τῆς πλευρᾶς τὴν
5 ἐπὶ τῆς διαμέτρου· καὶ ὅσῳ ἂν τὴν μὲν ὀξυτέραν ποιήσῃ, 15
τὴν δὲ ἀμβλυτέραν, ἡ μὲν βραδυτέρα ἔσται, ἡ δὲ θάττων. αἱ μὲν γὰρ ἐναντιώτεραι γίνονται διὰ τὸ ἀμβλυτέραν γίνεσθαι τὴν γωνίαν, αἱ δὲ μᾶλλον ἐπὶ τὰ αὐτὰ διὰ τὸ συνάγεσθαι τὰς γραμμάς. τὸ μὲν γὰρ *Β* σχεδὸν ἐπὶ τὸ αὐτὸ φέρεται
10 κατ' ἀμφοτέρας τὰς φοράς· συνεπουρίζεται οὖν ἡ ἑτέρα, 20
καὶ ὅσῳ ἂν ὀξυτέρα γίνηται ἡ γωνία, τοσούτῳ μᾶλλον. τὸ *Α* δὲ ἐπὶ τοὐναντίον· αὐτὸ μὲν γὰρ πρὸς τὸ *Β* φέρεται, ἡ δὲ πλευρὰ ὑποφέρει αὐτὸ πρὸς τὸ *Δ*. καὶ ὅσῳ ἂν ἀμβλυτέρα ἡ γωνία ᾖ, ἐναντιώτεραι αἱ φοραὶ γίνονται· εὐθυτέρα
15 γὰρ ἡ γραμμὴ γίνεται. εἰ δ' ὅλως εὐθεῖα γένοιτο, παντελῶς 25
ἂν εἴησαν ἐναντίαι. ἡ δὲ πλευρὰ ὑπ' οὐθενὸς κωλύεται μίαν φερομένη φοράν. εὐλόγως οὖν τὴν μείζω διέρχεται.

24 Ἀπορεῖται διὰ τί ποτε ὁ μείζων κύκλος τῷ ἐλάττονι κύκλῳ ἴσην ἐξελίττεται γραμμήν, ὅταν περὶ τὸ αὐτὸ κέντρον 30
20 τεθῶσι; χωρὶς δὲ ἐκκυλιόμενοι, ὥσπερ τὸ μέγεθος αὐτῶν πρὸς τὸ μέγεθος ἔχει, οὕτως καὶ αἱ γραμμαὶ αὐτῶν γίνονται πρὸς ἀλλήλας. ἔτι δὲ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ κέντρου ὄντος

1 post φερομένου lineola subductum legitur in Par. *A* hoc scholium: τὸ σχεδὸν εἶπεν ὅτι οὐ πάντοτέ ἐστιν ἐναντία ἡ ἐπὶ τῆς πλευρᾶς τοῦ σημείου τῆς ἀμβλείας γωνίας φορὰ τῇ φορᾷ τῆς πλευρᾶς. τότε δὲ γίνεται πᾶν τὸ ἐναντίον, ὅταν ἐφαρμόσῃ ἡ πλευρὰ τῇ διαμέτρῳ ‖ 3 ὥσπερ add. Par. *A* ‖ 9 *B* om. Par. *A* ‖ 10 συνεπ$\overset{ου}{\underset{ο}{}}$ρίζεται Par. *A* ‖ 11 ὀξυτέρα om. Par *A* ‖ 14 εὐθύτερον *W*a ‖ 18 post ἀπορεῖται add. δὲ Par. *A* ‖ 19 ἐξελίττεται τὴν γραμμὴν *W*a Par. *A* ‖ κέντρω *W*a ‖ 20 ὥσπερ — 22 ἀλλήλας] Par. *A* in contextu haec habet: ὥσπερ (adscriptum est in mg. γρ. ὥσπερ τὸ μέγεθος αὐτῶν πρὸς τὸ μέγεθος ἔχει, οὕτω κ. τ. λ. ut in editis) τὸ τοῦ μεγάλου μέγεθος πρὸς τὸ τοῦ μικροῦ ἔχει, οὕτω καὶ αἱ γραμμαὶ αἳ ἐξελίττονται, ὅταν ὦσιν οἱ κύκλοι

ἀμφοῖν, ὁτὲ μὲν τηλικαύτη γίνεται ἡ γραμμή, ἣν ἐκκυλίονται, ἡλίκην ὁ ἐλάττων κύκλος καθ' αὑτὸν ἐκκυλίεται, ὁτὲ δὲ
35 ὅσην ὁ μείζων. ὅτι μὲν οὖν μείζω ἐκκυλίεται ὁ μείζων, φανερόν. γωνία μὲν γὰρ δοκεῖ κατὰ τὴν αἴσθησιν εἶναι ἡ περιφέρεια ἑκάστου τῆς οἰκείας διαμέτρου, ἡ τοῦ μείζονος 5 κύκλου μείζων, ἡ δὲ τοῦ ἐλάττονος ἐλάττων, ὥστε τὸν αὐτὸν
855b τοῦτον ἕξουσι λόγον, καθ' ἃς ἐξεκυλίσθησαν αἱ γραμμαὶ πρὸς ἀλλήλας κατὰ τὴν αἴσθησιν. ἀλλὰ μὴν καὶ ὅτι τὴν ἴσην ἐκκυλίονται, ὅταν περὶ τὸ αὐτὸ κέντρον κείμενοι ὦσι, δῆλον· καὶ οὕτως γίνεται ὁτὲ μὲν ἴση τῇ γραμμῇ, ἣν ὁ μείζων 10
5 κύκλος ἐκκυλίεται, ὁτὲ δὲ τῇ, ἣν ὁ ἐλάττων. ἔστω γὰρ κύκλος ὁ μείζων μὲν ἐφ' οὗ τὰ ΔΖΓ, ὁ δὲ ἐλάττων ἐφ'

οὗ τὰ ΕΗΒ, κέντρον δὲ ἀμφοῖν τὸ Α· καὶ ἣν μὲν ἐξελίττεται καθ' αὑτὸν ὁ μέγας, ἡ ἐφ' ἧς ΖΙ ἔστω, ἣν δὲ ὁ ἐλάττων καθ' αὑτόν, ἡ ἐφ' ἧς ΗΚ, ἴση τῇ ΖΛ. ἐὰν δὴ 15

διηρημένοι, καὶ μὴ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ἔχονται κέντρον· εἰ γὰρ ὁ μείζων κύκλος τοῦ ἐλάσσονος διπλάσιος, καὶ ἡ γραμμὴ διπλασία, ἣν ἐξελίττει οὗτος ‖ 5 *ἡ τοῦ*] *ἢ τοῦ* Par. *A* ‖ 6 *ἡ δὲ τοῦ ἐλάττονος ἐλάττων* om. *P W*a ‖ 11 *ὁτὲ δὲ τῇ, ἣν ὁ ἐλάττων* Cappelle: *ὅτε δὲ τήν, ἣν ὁ ἐλάττων* Par. *A*, *ὁτὲ δὲ ἐλάττων P W*a ‖ 14 *αὐτὸ P* ‖ *ἣ ἐφ' οἷς P W*a ‖ Z] *τί W*a ‖ *δὴ P* ‖ 15 *ἣ W*a ‖ ΖΛ Cappelle: *αξ P W*a, *αλ* Par. *A* ‖ *δὲ W*a

κινῶ τὸν ἐλάττονα, τὸ αὐτὸ κέντρον κινῶ, ἐφ' οὗ τὸ Α· 10
ὁ δὲ μέγας προσηρμόσθω. ὅταν οὖν ἡ ΑΒ ὀρθὴ γένηται
πρὸς τὴν ΗΚ, ἅμα καὶ ἡ ΑΓ γίνεται ὀρθὴ πρὸς τὴν ΖΔ,
ὥστε ἔσται ἴσην ἀεὶ διεληλυθυῖα, τὴν μὲν ΗΚ, ἐφ' ἧς
5 ΗΒ περιφέρεια, τὴν δὲ ΖΔ ἡ ἐφ' ἧς ΖΓ. εἰ δὲ τὸ τέταρτον
μέρος ἴσην ἐξελίττεται, δῆλον ὅτι καὶ ὁ ὅλος κύκλος τῷ 15
ὅλῳ κύκλῳ ἴσην ἐξελιχθήσεται, ὥστε ὅταν ἡ ΒΗ γραμμὴ
ἔλθῃ ἐπὶ τὸ Κ, καὶ ἡ ΖΓ ἔσται περιφέρεια ἐπὶ τῆς ΖΔ,
καὶ ὁ κύκλος ὅλος ἐξειλιγμένος. ὁμοίως δὲ καὶ ἐὰν τὸν μέγαν
10 κινῶ, ἐναρμόσας τὸν μικρόν, τοῦ αὐτοῦ κέντρου ὄντος, ἅμα
τῇ ΑΓ ἡ ΑΒ κάθετος καὶ ὀρθὴ ἔσται, ἡ μὲν πρὸς τὴν 20
ΖΙ, ἡ δὲ πρὸς τὴν ΗΘ. ὥστε ὅταν ἴσην ἡ μὲν τῇ ΗΘ
ἔσται διεληλυθυῖα, ἡ δὲ τῇ ΖΙ, καὶ γένηται ὀρθὴ πάλιν ἡ
ΖΑ πρὸς τὴν ΖΔ, καὶ ἡ ΑΗ ὀρθὴ πάλιν πρὸς τὴν ΗΚ,
15 ὡς τὸ ἐξ ἀρχῆς ἔσονται ἐπὶ τῶν ΘΙ. τὸ δὲ μήτε στάσεως
γινομένης τοῦ μείζονος τῷ ἐλάττονι, ὥστε μένειν τινὰ χρόνον
ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ σημείου (κινοῦνται γὰρ συνεχῶς ἄμφω ἀμφο- 25

1 αὐτοῦ Par. *A* ‖ κινῶν ἐφ' *PW*a ‖ 2 γεγένηται Par. *A*, Cappelle ‖ 3 ἡ *ΑΓ*] αι *W*a ‖ 4 ἐφ' ἧς Par. *A*, Cappelle: ἐφ' ᾧ *PW*a ‖ 5 *ΗΒ PW*a: β Par. *A* ‖ 7 ἐξελεχθήσεται *W*a ‖ *ΒΗ*] ηα Par. *A* ‖ 8 περιφέρεια om. *W*a ‖ *ΖΔ*] γλ *W*a ‖ 12 *ΗΘ*] κθ *W*a ‖ 14 ἡ αη ὀρθὴ πάλιν πρὸς τὴν ηκ Par. *A*: ἡ αγ ὀρθὴ πάλιν *PW*a ‖ 15 post *ΘΙ* in Par. *A* sequuntur lineolis subducta haecce: τὸ μὴ γενέσθαι στάσιν τοῦ μείζονος τῆς κινήσεως ἐν τῷ κινεῖσθαι τὸν ἐλάττονα, φησίν, ὥστε μένειν τὸν μείζονα τινὰ χρόνον ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ σημείου, ἀμφοτέρων συνεχῶς κινουμένων, ἄτοπον· καὶ καθ' ἕκαστον τρόπον τῆς κινήσεως, ἢ κινουμένου μὲν τοῦ ἐλάττονος, ἐνηρμοσμένου δὲ ἐν αὐτῷ τοῦ μείζονος· ἢ τοῦ ἀνάπαλιν κινουμένου μὲν τοῦ μείζονος, ἐνηρμοσμένου δὲ ἐν αὐτῷ τοῦ ἐλάττονος· ἀμφότεροι γὰρ συνεχῶς κινοῦνται, καὶ στάσις οὐδεμία γίνεται τοῦ μείζονος. τὸ δὲ ἀμφοτεράκις εἴρηται ἀντὶ (supra ἀπὸ) τοῦ ἀμφοτέρως ἐπ' ἑκάτερα χρησάμενος. ὁμοίως τοῦ πλεόνος (sic) τοῦ πλεονάκις. Pertinet scholium ad subiecta proxima verba τὸ δὲ μήτε στάσεως κ. τ. λ. Cappelle ‖ 16 τοῦ μείζονος Par. *A*, Cappelle: τὸ μεῖζον *PW*a ‖ sub τῷ ἐλάττονι in Par. *A* sunt puncta ‖ μένειν] μὲν *W*a

τεράκις) μήτε ὑπερπηδῶντος τοῦ ἐλάττονος μηθὲν σημεῖον, τὸν μὲν μείζω τῷ ἐλάττονι ἴσην διεξιέναι, τὸν δὲ τῷ μείζονι, ἄτοπον. ἔτι δὲ μιᾶς κινήσεως οὔσης ἀεὶ τὸ κέντρον τὸ κινούμενον ὁτὲ μὲν τὴν μεγάλην, ὁτὲ δὲ τὴν ἐλάττονα 30 ἐκκυλίεσθαι θαυμαστόν. τὸ γὰρ αὐτὸ τῷ αὐτῷ τάχει φερό- 5 μενον ἴσην πέφυκε διεξιέναι· τῷ αὐτῷ δὲ τάχει ἴσην ἐστὶ κινεῖν ἀμφοτεράκις. ἀρχὴ δὲ ληπτέα ἥδε περὶ τῆς αἰτίας αὐτῶν, ὅτι ἡ αὐτὴ δύναμις καὶ ἴση τὸ μὲν βραδύτερον κινεῖ μέγεθος, τὸ δὲ ταχύτερον. εἰ δή τι εἴη ὃ μὴ πέφυκεν 35 ὑφ' ἑαυτοῦ κινεῖσθαι, ἐὰν τοῦτο ἅμα καὶ αὐτὸ κινῇ τὸ πε- 10 φυκὸς κινεῖσθαι, βραδύτερον κινηθήσεται ἢ εἰ αὐτὸ καθ' αὑτὸ ἐκινεῖτο. καὶ ἐὰν μὲν πεφυκὸς ᾖ κινεῖσθαι, μὴ συγκινῆται δὲ μηθέν, ὡσαύτως ἕξει. καὶ ἀδύνατον δὴ κινεῖσθαι πλέον ἢ τὸ κινοῦν· οὐ γὰρ τὴν αὑτοῦ κινεῖται κίνησιν, ἀλλὰ 856ᵃ τὴν τοῦ κινοῦντος. εἴη δὴ κύκλος ὁ μὲν μείζων ἐφ' ᾧ *A*, 15 ὁ δὲ ἐλάττων ἐφ' ᾧ *B*. εἰ ὠθοίη δ' ὁ ἐλάττων τὸν μείζω, μὴ κυλιομένου αὐτοῦ, φανερὸν ὅτι τοσοῦτον δίεισι τῆς εὐθείας ὁ μείζων, ὅσον ἐώσθη ὑπὸ τοῦ ἐλάττονος. τοσοῦτον δέ γε 5 ἐώσθη, ὅσον ὁ μικρὸς ἐκινήθη. ἴσην ἄρα τὴν εὐθεῖαν διελη-

1 μήτε Par. *A*, Cappelle: μέν W^a, μὴ *P* ‖ 2 ἴσην expellendum censet M. Hayduck prgr. Meldorf 1877 ‖ post τὸν δὲ Par. *A* inserit ἐλάττω ‖ μείζω *P* ‖ 3 μιᾶς] μὴ Par. *A* ‖ 8 ὅτε W^a ‖ καὶ ἴση et 9 κινεῖ μέγεθος om. W^a ‖ pro τὸ μὲν βραδύτερον — 9 τὸ δὲ ταχύτερον Par. *A* haec: τὸ μὴ πεφυκὸς κινεῖσθαι ἐξ αὐτοῦ κιν(εῖ / ήσεως) μέγεθος. τὸ μὲν βραδύτερον, τὸ ἐξ αὐτοῦ κινούμενον· τὸ δὲ ταχύτερον ‖ 10 τοῦτο] τοῦ *P* W^a ‖ αὐτὸ Par. *A*, Cappelle: αὐτὸ *P* W^a ‖ 11 εἰ] ἡ *P* W^a ‖ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ Par. *A*, Cappelle: αὐτὴ καθ' αὐτὴν *P* W^a ‖ 12 συγκινῆται] κινῆται W^a, συγκινεῖται Par. *A* ‖ 13 δὴ] δὲ Par. *A* ‖ 14 αὑτοῦ] αὐτὴν *P* ‖ ἀλλὰ τὴν τοῦ κινοῦντος· εἴη δὴ] εἰ δὴ *P* W^a Par. *A*, sed in mg. Par. *A* ἀλλὰ τὴν τοῦ κινοῦντος. ἔστω. Pro codicum εἰ dederunt εἴη Sylburg aliique sequentes Leoniceni versionem ‖ 15 ἐφ' ᾧ α Par. *A*: ἡ α W^a, τὸ α *P* ‖ 18 ὑπὸ τοῦ ἐλάττονος om. *P* W^a ‖ 19 τὴν εὐθεῖαν Cappelle, ut ante eum nescio quis: τῆς εὐθείας codd.

λύθασιν. ἀνάγκη τοίνυν καὶ εἰ κυλιόμενος ὁ ἐλάττων τὸν
μείζω ὠθοίη, κυλισθῆναι μὲν ἅμα τῇ ὤσει, τοσοῦτον δ' ὅσον
ὁ ἐλάττων ἐκυλίσθη, εἰ μηθὲν αὐτὸς τῇ αὐτοῦ κινήσει κινεῖται.
ὡς γὰρ καὶ ὅσον ἐκίνει τὸ κινοῦν, τοσοῦτον κεκινῆσθαι ἀνάγκη
5 τὸ κινούμενον ὑπ' ἐκείνου. ἀλλὰ μὴν ὅ τε κύκλος τοσοῦτον 10
ἐκίνησε τὸ αὐτό, κύκλῳ τε καὶ ποδιαίαν (ἔστω γὰρ τοσοῦτον
ὃ ἐκινήθη), καὶ ὁ μέγας ἄρα τοσοῦτον ἐκινήθη. ὁμοίως δὲ
κἂν ὁ μέγας τὸν μικρὸν κινήσῃ, ἔσται κεκινημένος ὁ μικρὸς
ὡς καὶ ὁ μείζων. καθ' αὑτὸν μὲν δὴ κινηθεὶς ὁποτεροσοῦν, 15
10 ἐάν τε ταχὺ ἐάν τε βραδέως· τῷ αὐτῷ δὲ τάχει εὐθὺς ὅσην
ὁ μείζων πέφυκεν ἐξελιχθῆναι γραμμήν. ὅπερ καὶ ποιεῖ τὴν
ἀπορίαν, ὅτι οὐκέτι ὁμοίως ποιοῦσιν, ὅταν συναρμοσθῶσιν.
τὸ δ' ἔστιν, εἰ ὁ ἕτερος ὑπὸ τοῦ ἑτέρου κινεῖται οὐχ ἣν
πέφυκεν, οὐδὲ τὴν αὑτοῦ κίνησιν. οὐθὲν γὰρ διαφέρει 20
15 περιθεῖναι καὶ ἐναρμόσαι ἢ προσθεῖναι ὁποτερονοῦν ὁποτέρῳ·
ὁμοίως γάρ, ὅταν ὁ μὲν κινῇ, ὁ δὲ κινῆται ὑπὸ τούτου,
ὅσον ἂν κινῇ ἅτερος, τοσοῦτον κινηθήσεται ἅτερος. ὅταν
μὲν οὖν προσκείμενον κινῇ ἢ προσκρεμάμενον, οὐκ ἀεὶ κυλίει

2 ἅμα — ὅσον] τὸν μείζω τῇ ὤσει. τοσοῦτον δὲ ὅσον Par. *A* ‖ 3 αὐτοῦ Par. *A*, Cappelle: αὐτῇ *P* *W*a ‖ 4 τὸ κινοῦν add. Par. *A*, Cappelle ‖ 5 τε] *B* scribendum censet M. Hayduck l. l., γε Bussemaker ‖ post κύκλος add. Par. *A* ὁ μικρός ‖ 6 τὸ αὐτὸ] ταύτῃ M. Hayduck l. l., τὸ τοιοῦτο Bussemaker ‖ τὸ αὐτὸ — ποδιαίαν] τὸ αὐτοῦ κύκλῳ ὅσον ἡμισείαν καὶ ποδιαίαν Par. *A* ‖ 7 καὶ ὁ — ἐκινήθη om. *W*a ‖ 9 ὁποτερωσοῦν M. Hayduck l. l. ‖ 12 post ἀπορίαν sequuntur in Par. *A* lineolis subducta haecce: ἵνα οὐκ ἐξελίσσονται, ἣν πεφύκασιν ἰδίως ἑκάτερος, ἀλλ' ἐκείνην ἅτερος κινεῖται, ἣν ἅτερος κινεῖ. Scholium, ut videtur ‖ ὅτε *W*a ‖ 14 αὐτοῦ Par. *A* ‖ οὐθὲν — 15 περιθεῖναι] οὐθὲν γὰρ διαφέρει περὶ. τὸ μὲν περιθεῖναι ἐπὶ τοῦ μείζονος· ἡ γὰρ παράθεσις (περίθεσις Cappelle) τὴν ἔξω θέσιν δηλοῖ. ὡς τὸ περιέλαβεν καὶ περιέπλεξε· τὸ δὲ ἐναρμόσαι ἐπὶ τοῦ ἐλάττονος· ἡ γὰρ ἐν πρόθεσις ἐν ταῖς τῶν ῥημάτων συνθέσεσι τὴν ἴσην (εἴσω Cappelle) θέσιν δηλοῖ. ὡς τὸ ἐνέβαλε καὶ ἐνέθηκα. θεῖναι. Sic Par. *A*, nisi quod scholii verba inde a τὸ μὲν subductis lineolis a textu distinxit librarius ‖ 15 ὁποτέρων *W*a ‖ 18 κινεῖ Par. *A*

25 τις· ὅταν δὲ περὶ τὸ αὐτὸ κέντρον τεθῶσιν, ἀνάγκη κυλίεσθαι ἀεὶ τὸν ἕτερον ὑπὸ τοῦ ἑτέρου. ἀλλ' οὐθὲν ἧττον οὐ τὴν αὐτοῦ κίνησιν ἅτερος κινεῖται, ἀλλ' ὥσπερ ἂν εἰ μηδεμίαν εἶχε κίνησιν. κἂν ἔχῃ, μὴ χρῆται δ' αὐτῇ, ταὐτὸ συμβαίνει. ὅταν μὲν οὖν ὁ μέγας κινῇ ἐνδεδεμένον τὸν μικρόν, ὁ μι- 5
30 κρὸς κινεῖται ὅσηνπερ οὗτος· ὅταν δὲ ὁ μικρός, πάλιν ὁ μέγας ὅσην οὗτος. χωριζόμενος δὲ ἑκάτερος αὐτὸν κινεῖ αὐτός. ὅτι δὲ τοῦ αὐτοῦ κέντρου ὄντος καὶ κινοῦντος τῷ αὐτῷ τάχει συμβαίνει ἄνισον διεξιέναι αὐτοὺς γραμμήν, παραλογίζεται ὁ ἀπορῶν σοφιστικῶς. τὸ αὐτὸ μὲν γάρ ἐστι κέν- 10
35 τρον ἀμφοῖν, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός, ὡς μουσικὸν καὶ λευκόν· τῷ γὰρ εἶναι ἑκατέρου κέντρον τῶν κύκλων οὐ τῷ αὐτῷ χρῆται. ὅταν μὲν οὖν ὁ κινῶν ᾖ ὁ μικρός, ὡς ἐκείνου κέντρον καὶ ἀρχή, ὅταν δὲ ὁ μέγας, ὡς ἐκείνου. οὔκουν τὸ αὐτὸ κινεῖ ἁπλῶς, ἀλλ' ἔστιν ὥς. 15

Διὰ τί τὰς κλίνας ποιοῦσι διπλασιοπλεύρους, τὴν μὲν 25
856b ἓξ ποδῶν καὶ μικρῷ μείζω πλευράν, τὴν δὲ τριῶν; καὶ διὰ τί ἐντείνουσιν οὐ κατὰ διάμετρον; ἢ τὸ μὲν μέγεθος τηλικαύτας, ὅπως τοῖς σώμασιν ὦσι σύμμετροι; γίνονται γὰρ

3 αὐτὴν *P* ‖ ἕτερος *W*a ‖ 4 κἂν γὰρ ἔχῃ Par. *A* ‖ 5 οὖν μὲν *W*a ‖ μικρὸς κ.] μέγας κ. *P W*a ‖ 8 ὅτε δὲ τοῦ αὖ κέντρου *W*a ‖ 9 π ιλογίζεται *W*a ‖ 11 ὡς] ὥσπερ καὶ Par. *A*, καὶ *W*a ‖ λευκ καλ όν Par. *A* ‖ 12 τῷ Par. *A*, Cappelle: τὸ *P W*a ‖ ἑκατέρου κέντρον Par. *A*, Cappelle: ἑκάτερον κέντρον *W*a, ἑκατέρου κέντρον *P* ‖ 13 ἢ *P* ‖ 15 post ὡς sequitur in Par. *A* hoc scholium: ἐὰν ἐξ αὐτοῦ φησὶ πέφυκεν ὁ κύκλος κινεῖσθαι, μὴ κινεῖται δὲ ἐξ ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὑφ' ἑτέρου, οὐθὲν ἧττον οὐ κινεῖται τὴν ἑαυτοῦ κίνησιν· καὶ ἐπίσης, εἰ κινητός ἐστιν ἐξ αὐτοῦ, κἂν οὐ πέφυκε κινεῖσθαι, μὴ κινεῖται καὶ ἐξ αὐτοῦ κἂν οὐ πέφυκεν. ἀλλ' οὐ πάλιν κινεῖται· καὶ ἔστι φησὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ πεφυκὸς κινούμενον (fort. κινεῖσθαι Cappelle) κινούμενον δὲ ὑπὸ ἄλλου, καὶ μὴ ἐξ αὐτοῦ, ὁμοῖον· κἂν (fort. καὶ Cappelle) εἰ μὴ δὲ μίαν (μηδεμίαν Cappelle) εἶχε κίνησιν ‖ 16 διὰ τί τὰς κλίνας κ. τ. λ. hoc caput tam gravibus vitiis adspersum, ut nemo adhuc singula probabiliter restituere potuerit

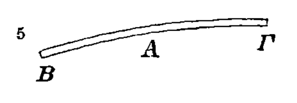
οὕτω διπλασιόπλευροι, τετραπήχεις μὲν τὸ μῆκος, διπήχεις 5
δὲ τὸ πλάτος. ἐντείνουσι δὲ οὐ κατὰ διάμετρον, ἀλλ' ἀπ'
ἐναντίας, ὅπως τά τε ξύλα ἧττον διασπᾶται· τάχιστα γὰρ
σχίζεται κατὰ φύσιν διαιρούμενα ταύτῃ, καὶ ἑλκόμενα πονεῖ
5 μάλιστα. ἔτι ἐπειδὴ δεῖ βάρος δύνασθαι τὰ σπαρτία φέρειν,
οὕτως ἧττον πονέσει λοξοῖς τοῖς σπαρτίοις ἐπιτιθεμένου τοῦ 10
βάρους ἢ πλαγίοις. ἔτι δὲ ἔλαττον οὕτω σπαρτίον ἀνα-
λίσκεται. ἔστω γὰρ κλίνη ἡ ΑΖΗΙ, καὶ δίχα διῃρήσθω ἡ
ΖΗ κατὰ τὸ Β. ἴσα δὴ τρυπήματά ἐστιν ἐν τῇ ΖΒ καὶ
10 ἐν τῇ ΖΑ. καὶ γὰρ αἱ πλευραὶ ἴσαι εἰσίν· ἡ γὰρ ὅλη ΖΗ
διπλασία ἐστίν. ἐντείνουσι δ' ὡς γέγραπται, ἀπὸ τοῦ Α 15
ἐπὶ τὸ Β, εἶτα οὗ τὸ Γ, εἶτα οὗ τὸ Δ, εἶτα οὗ τὸ Θ, εἶτα
οὗ τὸ Ε. καὶ οὕτως ἀεί, ἕως ἂν εἰς γωνίαν καταστρέψωσιν
ἄλλην· δύο γὰρ ἔχουσι γωνίαι τὰς ἀρχὰς τοῦ σπαρτίου. ἴσα
15 δέ ἐστι τὰ σπαρτία κατὰ τὰς κάμψεις, τό τε ΑΒ καὶ ΒΓ
τῷ ΓΔ καὶ ΔΘ. καὶ τὰ ἄλλα δὲ τὰ τοιαῦτά ἐστιν, ὅτι 20
οὕτως ἔχει ἡ αὐτὴ ἀπόδειξις. ἡ μὲν γὰρ ΑΒ τῇ ΕΘ ἴση·
ἴσαι γάρ εἰσιν αἱ πλευραὶ τοῦ ΒΗΚΑ χωρίου, καὶ τὰ τρυ-
πήματα ἴσα διέστηκεν. ἡ δὲ ΒΗ ἴση τῇ ΚΑ· ἡ γὰρ Β
20 γωνία ἴση τῇ Η. ἐν ἴσοις γὰρ ἡ μὲν ἐκτός, ἡ δὲ ἐντός·
καὶ ἡ μὲν Β ἐστὶν ἡμίσεια ὀρθῆς· ἡ γὰρ ΖΒ ἴση τῇ ΖΑ· 25
καὶ γωνία δὲ ἡ κατὰ τὸ Ζ ὀρθή. ἡ δὲ Β γωνία ἴση τῇ
κατὰ τὸ Η· ἡ γὰρ κατὰ τὸ Ζ ὀρθή, ἐπειδὴ διπλασιόπλευρον
τὸ ἑτερόμηκες καὶ πρὸς μέσον κέκλασται. ὥστε ἡ ΒΓ τῇ
25 ΕΗ ἴση. ταύτῃ δὲ ἡ ΚΘ· παράλληλος γάρ. ὥστε ἡ ΒΓ

4 post φύσιν sequitur in Par. *A* lineolis subductum hoc scholium: κατὰ φύσιν λέγεται τὰ ξύλα διαιρεῖσθαι, ὅταν ἀπὸ τοῦ ἄκρου διαίρεσις γένηται· γίνεται δὲ τοιαῦτα, ὅταν κατὰ διάμετρον τὰ σχοινία ἐν τῇ κλίνῃ τάξ$^{\omega}_{οι}$μεν ‖ ποιεῖ Par. *A* ‖ 5 σπαρτὰ et 6 σπαρτοῖς *P W*a ‖ 7 σπαρτὸν *W*a ‖ figuram in re incerta non addidimus ‖ 10 τῇ ΖΑ] τῷ ζα Par. *A* ‖ εἰσιν ἴσαι *W*a ‖ 14 γωνίας Par. *A* ‖ 17 ἔχει om. *P* ‖ 18 τρυπήματα δ' ἶσα διέστη *W*a ‖ 19 Β] γ *W*a ‖ 20 ἴσοις] παραλλήλοις Par. *A* ‖ 22 τῇ] ἡ Par. *A* ‖ 23 Ζ om. Par. *A* ‖ 24 ΒΓ Par. *A*: αγ *P W*a

30 ἴση τῇ ΚΘ. ἡ δὲ ΓΕ τῇ ΔΘ. ὁμοίως δὲ καὶ αἱ ἄλλαι δείκνυνται ὅτι ἴσαι εἰσὶν αἱ κατὰ τὰς κάμψεις δύο ταῖς δυσίν. ὥστε δῆλον ὅτι τὰ τηλικαῦτα σπαρτία ὅσον τὸ ΑΒ, τέσσαρα τοσαῦτ᾽ ἔνεστιν ἐν τῇ κλίνῃ· ὅσον δ᾽ ἐστὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐν τῇ ΖΗ πλευρᾷ τρυπημάτων, καὶ ἐν τῷ ἡμίσει 5
35 τῷ ΖΒ τὰ ἡμίση. ὥστε ἐν τῇ ἡμισείᾳ κλίνῃ τηλικαῦτα μεγέθη σπαρτίων ἐστὶν ὅσον τῷ ΒΑ ἔνεστι, τοσαῦτα δὲ τὸ πλῆθος ὅσαπερ ἐν τῷ ΒΗ τρυπήματα. ταῦτα δὲ οὐδὲν διαφέρει λέγειν ἢ ὅσα ἐν τῇ ΑΖ καὶ ΒΖ τὰ συνάμφω. εἰ δὲ κατὰ διάμετρον ἐνταθῇ τὰ σπαρτία, ὡς ἐν τῇ ΑΒΓΔ κλίνῃ 10
857a ἔχει, τὰ ἡμίσεά εἰσιν οὐ τοσαῦτα ὅσα αἱ πλευραὶ ἀμφοῖν, αἱ ΑΖ ΖΗ· τὰ ἴσα δέ, ὅσα ἐν τῷ ΖΒΖΑ τρυπήματα ἔνεστιν. μείζονες δέ εἰσιν αἱ ΑΖ ΒΖ δύο οὖσαι τῆς ΑΒ. ὥστε καὶ τὸ σπαρτίον μεῖζον τοσούτῳ, ὅσον αἱ πλευραὶ ἄμφω μείζους εἰσὶ τῆς διαμέτρου. 15
5 Διὰ τί χαλεπώτερον τὰ μακρὰ ξύλα ἀπ᾽ ἄκρου φέρειν 26 ἐπὶ τῷ ὤμῳ ἢ κατὰ τὸ μέσον, ἴσου τοῦ βάρους ὄντος; πότερον ὅτι σαλευομένου τοῦ ξύλου τὸ ἄκρον κωλύει φέρειν, μᾶλλον ἀντισπῶν τῇ σαλεύσει τὴν φοράν; ἢ κἂν μηθὲν
10 κάμπτηται μηδ᾽ ἔχῃ πολὺ μῆκος, ὅμως χαλεπώτερον φέρειν 20 ἀπ᾽ ἄκρου; ἀλλ᾽ ὅτι καὶ ῥᾷον αἴρεται ἐκ μέσου ἢ ἀπ᾽ ἄκρου, διὰ τὸ αὐτὸ καὶ φέρειν οὕτω ῥᾴδιον. αἴτιον δὲ ὅτι ἐκ μέσου μὲν αἰρόμενον ἀεὶ ἐπικουφίζει ἄλληλα τὰ ἄκρα, καὶ θάτερον μέρος τὸ ἐπὶ θάτερον εὖ αἴρει. ὥσπερ γὰρ κέντρον γίνεται
15 τὸ μέσον, ᾗ ἔχει τὸ αἶρον ἢ φέρον. εἰς τὸ ἄνω οὖν κου- 25

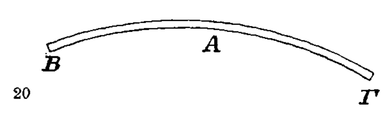
1 δὲ] δὲ τῇ *P* ‖ 3 σπαρτὰ, 7 σπαρτῶν *P W*a ‖ 3 ὅσον τὸ αβ, τοσαῦτα ἔνεστιν ἐν τῇ κλίνῃ, ὅσον δ᾽ ἐστὶ κ. τ. λ. legendum censet Cappelle ‖ 6 τῶ ζθ *P*, τὸ θζ *W*a ‖ ἐν τῇ ἡμισείᾳ κλίνῃ] ἐν τῇ κλίνῃ Par. *A*, sed in mg. ἐν τῇ ἡμισείᾳ ‖ 7 τὸ *W*a ‖ ἔν ἐστι Par. *A* ‖ 9 *ΑΖ*] θζ *W*a ‖ 12 τὰ ἴσα] τοσαῦτα legendum censet Cappelle ‖ 16 ἀπ᾽ ἄκρου Leonicenus: ἀπὸ μακροῦ *P W*a Par. *A* ‖ 21 αἴρεται — ἄκρου Par. *A*, Cappelle: αἴρεται ἀπ᾽ ἄκρου ἢ (ἢ om. *P*) ἐκ μέσου *P W*a ‖ 22 αἴτιον δὲ ὅτι] ἐπειδὴ διότι *W*a ‖ 23 θάτερα *P* ‖ 25 ᾗ] ἢ *W*a ‖ τὰ *W*a

φίζεται ἑκάτερον τῶν ἄκρων εἰς τὸ κάτω ῥέπον. ἀπὸ δὲ τοῦ ἄκρου αἰρόμενον ἢ φερόμενον οὐ ποιεῖ τοῦτο, ἀλλ' ἅπαν τὸ βάρος ῥέπει ἐφ' ἕν. ἔστω μέσον τοῦ ξύλου ὅπερ αἴρεται ἢ φέρεται, ἐφ' οὗ *Α*, ἄκρα

5 ἐφ' ὧν *ΒΓ*. αἰρομένου οὖν ἢ φερομένου κατὰ τὸ *Α*, τὸ μὲν *Β* κάτω ῥέπον ἄνω αἴρει τὸ *Γ*, τὸ δὲ 20 *Γ* κάτω ῥέπον τὸ *Β* ἄνω αἴρει· ἅμα δὲ αἰρόμενα ἄνω ποιεῖ ταῦτα.

27 Διὰ τί, ἐὰν ᾖ λίαν μακρὸν τὸ αὐτὸ βάρος, χαλεπώτερον
11 φέρειν ἐπὶ τοῦ ὤμου, κἂν μέσον φέρῃ τις, ἢ ἐὰν ἔλαττον ᾖ; πάλαι ἐλέχθη ὡς οὐκ ἔστιν αἴτιον ἡ σάλευσις· ἀλλ' ἡ 25 σάλευσις νῦν αἴτιόν ἐστιν. ὅταν γὰρ ᾖ μακρότερον, τὰ ἄκρα σαλεύεται μᾶλλον, ὥστε εἴη ἂν καὶ τὸν φέροντα χαλε-
15 πώτερον φέρειν. αἴτιον δὲ τοῦ σαλεύεσθαι μᾶλλον, ὅτι τῆς αὐτῆς κινήσεως οὔσης μεθίσταται μᾶλλον τὰ ἄκρα, ὅσῳπερ ἂν ᾖ μακρότερον τὸ ξύλον. ὁ μὲν γὰρ ὦμος κέντρον, ἐφ' οὗ τὸ *Α* (μένει 30

20 γὰρ τοῦτο), αἱ δὲ *ΑΒ* καὶ *ΑΓ* αἱ ἐκ τοῦ κέντρου. ὅσῳ δ' ἂν ᾖ μεῖζον τὸ ἐκ τοῦ κέντρου ἢ τὸ *ΑΒ* ἢ καὶ τὸ *ΑΓ*, πλέον μεθίσταται μέγεθος. δέδεικται δὲ τοῦτο πρότερον.

28 Διὰ τί ἐπὶ τοῖς φρέασι τὰ κηλώνεια ποιοῦσι τοῦτον τὸν
25 τρόπον; προστιθέασι γὰρ βάρος ἐν τῷ ξύλῳ τὸν μόλιβδον, 35

3 ἕν. ἔστω μέσον τοῦ ξύλου, ὅπερ Par. *A*: ἓν μέσον, εἰς ὅπερ *P W*ª ‖ 5 ἐφ' ὧν add. Par. *A* ‖ αἰρουμένου Par. *A* ‖ 11 φέρει *W*ª ‖ φέροι *P*, φέρει *W*ª ‖ 12 ὡς et ἡ σάλευσις om. *P W*ª ‖ 14 μᾶλλον Par. *A*, Cappelle: om. *P W*ª ‖ ἂν om. *P* εἴη. ἂν Par. *A* subducta lineola et in mg. ἢ ‖ 15 φέρειν Par. *A*, Cappelle: φέρειν μᾶλλον *P W*ª ‖ ὅτι] ἀπὸ post lacunam *P* 16 οὔσης om. *P W*ª ‖ μᾶλλον post μεθίσταται add. Par. *A*, Cappelle ‖ 18 τὸ κέντρον Par. *A* ‖ 19 ἐφ' οὗ — 21 κέντρον om. *W*ª ‖ 24 κοιλώνια *P W*ª

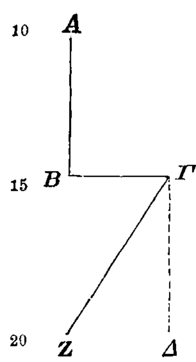
ὄντος βάρους τοῦ κάδου αὐτοῦ, καὶ κενοῦ καὶ πλήρους ὄντος. ἢ ὅτι ἐν δυσὶ χρόνοις διῃρημένου τοῦ ἔργου (βάψαι γὰρ δεῖ, καὶ τοῦτ' ἄνω ἑλκύσαι) συμβαίνει καθιέναι μὲν κενὸν ῥα- 857b δίως, αἴρειν δὲ πλήρη χαλεπῶς; λυσιτελεῖ οὖν μικρῷ βραδύτερον εἶναι τὸ καταγαγεῖν πρὸς τὸ πολὺ κουφίσαι τὸ βάρος 5 ἀνάγοντι. τοῦτο οὖν ποιεῖ ἐπ' ἄκρῳ τῷ κηλωνείῳ ὁ μό- 5 λιβδος προσκείμενος ἢ ὁ λίθος. καθιμῶντι μὲν γὰρ γίνεται βάρος μεῖζον ἢ εἰ μόνον κενὸν δεῖ κατάγειν τὸν κάδον· ὅταν δὲ πλήρης ᾖ, ἀνάγει ὁ μόλιβδος, ἢ ὅ τι ἂν ᾖ τὸ προσκείμενον βάρος. ὥστ' ἐστὶ ῥάονα οὕτω τὰ ἄμφω ἢ 10 ἐκείνως.

Διὰ τί, ὅταν φέρωσιν ἐπὶ ξύλου ἤ τινος τοιούτου δύο 29 10 ἄνθρωποι ἴσον βάρος, οὐχ ὁμοίως θλίβονται, ἐὰν μὴ ἐπὶ τῷ μέσῳ ᾖ τὸ βάρος, ἀλλὰ μᾶλλον ὅσῳ ἂν ἐγγύτερον ᾖ τῶν φερόντων; ἢ διότι μοχλὸς μὲν γίνεται οὕτως ἐχόντων 15 τὸ ξύλον, τὸ δὲ βάρος ὑπομόχλιον, ὁ δὲ ἐγγύτερος τοῦ βά- 15 ρους τῶν φερόντων τὸ βάρος τὸ κινούμενον, ἅτερος δὲ τῶν φερόντων τὸ βάρος ὁ κινῶν. ὅσῳ γὰρ πλέον ἀπέχει τοῦ βάρους, τοσούτῳ ῥᾷον κινεῖ, καὶ θλίβει μᾶλλον τὸν ἕτερον εἰς τὸ κάτω, ὥσπερ ἀντερείδοντος τοῦ βάρους τοῦ ἐπικει- 20 μένου καὶ γινομένου ὑπομοχλίου. ἐν μέσῳ δὲ ὑποκειμένου τοῦ βάρους, οὐδὲν μᾶλλον ἅτερος θατέρῳ γίνεται βάρος, 20 οὐδὲ κινεῖ, ἀλλ' ὁμοίως ἑκάτερος ἑκατέρῳ γίνεται βάρος.

Διὰ τί οἱ ἀνιστάμενοι πάντες πρὸς ὀξεῖαν γωνίαν τῷ 30

4 βαρύτερον Par. *A* ‖ 5 εἶναι et πρὸς om. *P W*a ‖ 6 τῶν κοιλωνίων *P*, κοιλωνίω *W*a ‖ 7 ὁ om. *P W*a ‖ μὲν om. *W*a Par. *A* ‖ 8 ἢ εἰ Par. *A*: εἴη *P W*a ‖ τὸν κάδον om. *P W*a ‖ 9 ἂν ᾖ] ἐστιν ἢ *P* ‖ 10 ῥάονα οὕτω τὰ ἄμφω ἢ ἐκείνως Leonicenus, Cappelle: ῥᾴονα αὐτῷ τὰ ἄμφω ἢ ἐκεῖνο Par. *A*, ῥᾷον αὐτῷ τὰ ἄμφω ἢ ἐκείνῳ (ἐκεῖνα *W*a) *P W*a ‖ 14 μέσῳ] μόνῳ *P* ‖ ὅτῳ Par. *A* ‖ 15 οὕτως] ἐλάττων *P W*a ‖ 16 τῶν ξύλων *W*a ‖ ὑπομοχλίων *W*a ‖ 18 γὰρ] ἂν et deinde ἀπέχῃ legendum censebat Sylburg, ἄρα suspicatur Cappelle ‖ ἀπέχῃ *P* Par. *A* ‖ 19 τοσοῦτον *W*a ‖ 20 τοῦ ἐπικειμένου — 22 βάρους om. *W*a ‖ 21 ἐπικειμένον (sic) Par. *A* ‖ 23 ὅμως *W*a

μηρῷ ποιήσαντες τὴν κνήμην ἀνίστανται, καὶ τῷ θώρακι πρὸς τὸν μηρόν; εἰ δὲ μή, οὐκ ἂν δύναιντο ἀναστῆναι. πότερον ὅτι τὸ ἴσον ἠρεμίας πανταχοῦ αἴτιον, ἡ δὲ ὀρθὴ γωνία τοῦ ἴσου, καὶ ποιεῖ στάσιν· διὸ καὶ φέρεται πρὸς 25
5 ὁμοίας γωνίας τῇ περιφερείᾳ τῆς γῆς. οὐ γὰρ ὅτι καὶ πρὸς ὀρθὴν ἔσται τῷ ἐπιπέδῳ. ἢ ὅτι ἀνιστάμενος γίνεται ὀρθός, ἀνάγκη δὲ τὸν ἑστῶτα κάθετον εἶναι πρὸς τὴν γῆν. εἰ οὖν μέλλει ἔσεσθαι πρὸς ὀρθήν, τοῦτο δέ ἐστι τὸ τὴν κεφαλὴν ἔχειν κατὰ τοὺς πόδας, καὶ γίνεται δὴ ὅτε 30
10 ἀνίσταται. ὅταν μὲν οὖν καθήμενος ᾖ, παράλληλον ἔχει τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς πόδας, καὶ οὐκ ἐπὶ μιᾶς εὐθείας. ἡ κεφαλὴ A ἔστω, θώραξ AB, μηρὸς $B\Gamma$, κνήμη $\Gamma\Delta$. πρὸς ὀρθὴν δὲ γίνεται ὅ τε θώραξ, ἐφ' οὗ
15 AB, τῷ μηρῷ καὶ ὁ μηρὸς τῇ κνήμῃ οὕτως 35 καθημένῳ. ὥστε οὕτως ἔχοντα ἀδύνατον ἀναστῆναι. ἀνάγκη δὲ ἐγκλῖναι τὴν κνήμην καὶ ποιεῖν τοὺς πόδας ὑπὸ τὴν κεφαλήν. τοῦτο δὲ ἔσται, ἐὰν ἡ $\Gamma\Delta$ ἐφ' ἧς τὰ ΓZ γέ-
20 νηται, καὶ ἅμα ἀναστῆναι συμβήσεται, καὶ ἔχειν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἴσης τὴν κεφαλήν τε 858ᵃ καὶ τοὺς πόδας. ἡ δὲ ΓZ ὀξεῖαν ποιεῖ γωνίαν πρὸς τὴν $B\Gamma$.

31 *Διὰ τί* ῥᾶον κινεῖται τὸ κινούμενον ἢ τὸ μένον, οἷον
25 τὰς ἁμάξας θᾶττον κινουμένας ὑπάγουσιν ἢ ἀρχομένας; ἢ 5 ὅτι χαλεπώτατον μὲν τὸ εἰς τοὐναντίον κινούμενον κινῆσαι βάρος; ἀφαιρεῖται γάρ τι τῆς τοῦ κινοῦντος δυνάμεως, κἂν

5 περιφερείᾳ] ἐπιφανείᾳ Monantholius ‖ οὐ γὰρ ὅτι] οὕτω γὰρ καὶ Monantholius et ante eum quidam ‖ 8 ὀρθὴν Cappelle et ante eum nescio quis: ὀρθὸν *P W*ᵃ Par. *A* ‖ 9 γίνεται δὴ Leidensis, Cappelle: γίνεσθαι δὴ *P W*ᵃ Par. *A*, γίνεσθαι δεῖ Leonicenus ‖ 12 εὐθείας] ἴσου *P W*ᵃ ‖ 13 κνῆμαι *P* ‖ 14 ὅτι *W*ᵃ ‖ ἐφ' οὗ Par. *A*: ἐφ' ὧν vulgo ‖ 17 ἐκκλίναι *P W*ᵃ ‖ 21 ἔχει *P W*ᵃ ‖ ἴσας *P W*ᵃ, εὐθείας malebat cum Monantholio Cappelle

πολὺ θᾶττον ἢ· ἀνάγκη γὰρ βραδυτέραν γίνεσθαι τὴν ὦσιν τοῦ ἀντωθουμένου. δεύτερον δέ, ἐὰν ἠρεμῇ· ἀντιτείνει γὰρ καὶ τὸ ἠρεμοῦν. τὸ δὲ κινούμενον ἐπὶ τὸ αὐτὸ τῷ ὠθοῦντι
10 ὅμοιον ποιεῖ ὥσπερ ἂν εἰ αὐξήσειέ τις τὴν τοῦ κινοῦντος δύναμιν καὶ ταχυτῆτα· ὃ γὰρ ὑπ' ἐκείνου ἂν ἔπασχε, τοῦτο 5 αὐτὸ ποιεῖ εἰς τὸ πρὸ ὁδοῦ κινούμενον.

Διὰ τί παύεται φερόμενα τὰ ῥιφέντα; πότερον ὅταν 32
15 λήγῃ ἡ ἰσχὺς ἡ ἀφεῖσα, ἢ διὰ τὸ ἀντισπᾶσθαι, ἢ διὰ τὴν ῥοπήν, ἐὰν κρείττων ᾖ τῆς ἰσχύος τῆς ῥιψάσης; ἢ ἄτοπον τὸ ταῦτ' ἀπορεῖν, ἀφέντα τὴν ἀρχήν; 10

Διὰ τί φέρεταί τι οὐ τὴν αὑτοῦ φοράν, μὴ ἀκολουθοῦντος 33 καὶ ὠθοῦντος τοῦ ἀφέντος; ἢ δῆλον ὅτι ἐποίησε τοιοῦτον τὸ πρῶτον ὡς θάτερον ὠθεῖν, καὶ τοῦθ' ἕτερον· παύεται
20 δέ, ὅταν μηκέτι δύνηται ποιεῖν τὸ προωθοῦν τὸ φερόμενον ὥστε ὠθεῖν, καὶ ὅταν τὸ τοῦ φερομένου βάρος ῥέπῃ μᾶλλον 15 τῆς εἰς τὸ πρόσθεν δυνάμεως τοῦ ὠθοῦντος.

Διὰ τί οὔτε τὰ ἐλάττονα οὔτε τὰ μεγάλα πόρρω φέρεται 34
25 ῥιπτούμενα, ἀλλὰ δεῖ συμμετρίαν τινὰ ἔχειν πρὸς τὸν ῥιπτοῦντα; πότερον ὅτι ἀνάγκη τὸ ῥιπτούμενον καὶ ὠθούμενον ἀντερείδειν ὅθεν ὠθεῖται; τὸ δὲ μηθὲν ὑπεῖκον διὰ 20 μέγεθος ἢ μηδὲν ἀντερεῖσαν δι' ἀσθένειαν οὐ ποιεῖ ῥῖψιν οὐδὲ ὦσιν. τὸ μὲν οὖν πολὺ ὑπερβάλλον τῆς ἰσχύος τῆς ὠθούσης οὐθὲν ὑπείκει, τὸ δὲ πολὺ ἀσθενέστερον οὐδὲν
30 ἀντερείδει. ἢ ὅτι τοσοῦτον φέρεται τὸ φερόμενον, ὅσον ἂν ἀέρα κινήσῃ εἰς βάθος; τὸ δὲ μηδὲν κινούμενον οὐδ' ἂν 25
858b κινήσειεν οὐδέν. συμβαίνει δὴ ἀμφότερα τούτοις ἔχειν. τό τε γὰρ σφόδρα μέγα καὶ τὸ σφόδρα μικρὸν ὥσπερ οὐθὲν

5 παχύτητα *P* ‖ ἔπασκε Par. *A* ‖ 7 ὅτι λήγει Monantholius ‖ 8 ἀντισπάσαι *P W*a ‖ alterum ἢ om. Par. *A* ‖ 9 κρείττων ᾖ] κρείττω *P* ‖ 11 μὴ ἀκολουθοῦντος τοῦ ὠθοῦντος, ἀλλὰ τοῦ ἀφέντος Monantholius ‖ 12 τοῦ ἀφέντος om. *P W*a ‖ 18 ῥιπτόμενα *P* Par. *A* ‖ 19 ὠθούμενον ἀντερείδειν] fort. ὠθούμενον ὑπείκειν τε πρὸς ᾧ ὠθεῖται, καὶ ἀντερείδειν mg. Casaubonianae et Duvallianae ‖ 26 τούτοις] οὕτως malebat Cappelle

κινούμενά ἐστι· τὸ μὲν γὰρ οὐθὲν κινεῖ, τὸ δ' οὐθὲν κινεῖται.

35 *Διὰ τί τὰ φερόμενα ἐν τῷ δινουμένῳ ὕδατι εἰς τὸ μέσον* 5
τελευτῶντα φέρονται ἅπαντα; πότερον ὅτι μέγεθος ἔχει τὸ
5 *φερόμενον, ὥστε ἐν δυσὶ κύκλοις εἶναι, τῷ μὲν ἐλάττονι, τῷ*
δὲ μείζονι, ἑκάτερον αὐτοῦ τῶν ἄκρων. ὥστε περισπᾷ ὁ
μείζων διὰ τὸ φέρεσθαι θᾶττον, καὶ πλάγιον ἀπωθεῖ αὐτὸ
εἰς τὸν ἐλάττω. ἐπεὶ δὲ πλάτος ἔχει τὸ φερόμενον, καὶ 10
οὗτος πάλιν τὸ αὐτὸ ποιεῖ, καὶ ἀπωθεῖ εἰς τὸν ἐντός, ἕως
10 *ἂν εἰς τὸ μέσον ἔλθῃ. καὶ τότε μένει διὰ τὸ ὁμοίως ἔχειν*
πρὸς ἅπαντας τοὺς κύκλους τὸ φερόμενον, διὰ τὸ μέσον·
καὶ γὰρ τὸ μέσον ἴσον ἀπέχει ἐν ἑκάστῳ τῶν κύκλων. ἢ
ὅτι ὅσων μὲν μὴ κρατεῖ ἡ φορὰ τοῦ δινουμένου ὕδατος 15
διὰ τὸ μέγεθος, ἀλλ' ὑπερέχει τῇ βαρύτητι τῆς τοῦ κύκλου
15 *ταχυτῆτος, ἀνάγκη ὑπολείπεσθαι καὶ βραδύτερον φέρεσθαι.*
βραδύτερον δὲ ὁ ἐλάττων κύκλος φέρεται· τὸ αὐτὸ γὰρ ἐν
ἴσῳ χρόνῳ ὁ μέγας τῷ μικρῷ στρέφεται κύκλῳ, ὅταν ὦσι
περὶ τὸ αὐτὸ μέσον. ὥστε εἰς τὸν ἐλάττονα κύκλον ἀναγκαῖον 20
ἀπολείπεσθαι, ἕως ἂν ἐπὶ τὸ μέσον ἔλθῃ. ὅσων δὲ πρότερον
20 *κρατεῖ ἡ φορά, λήγουσα ταὐτὸ ποιήσει. δεῖ γὰρ τὸν μὲν*
εὐθύ, τὸν δὲ ἕτερον κρατεῖν τῇ ταχυτῆτι τοῦ βάρους, ὥστε
εἰς τὸν ἐντὸς ἀεὶ κύκλον ὑπολείπεσθαι τὸ πᾶν. ἀνάγκη γὰρ
αὐτὸ ἐντὸς ἢ ἐκτὸς κινεῖσθαι τὸ μὴ κρατούμενον. ἐν αὐτῷ 25
δὴ τοίνυν ἐν ᾧ ἐστίν, ἀδύνατον φέρεσθαι τὸ μὴ κρατού-
25 *μενον. ἔτι δὲ ἧττον ἐν τῷ ἐκτός· θάττων γὰρ ἡ φορὰ τοῦ*

1 *κινούμενα*] *κινοῦντα* M. Hayduck l. l. ‖ *οὐθὲν* Leonicenus, Cappelle: *αὐτὸ καθ' ἓν* codd., *μηδὲν αὐτὸ* Monantholius, *αὐτὸ καθ' αὐτὸ οὐδὲν* M. Hayduck l. l., *αὐτίκα οὐδὲν* Bussemaker ‖ 7 *αὐτὸν* *P* ‖ 8 *ἐλάττονα* W^a ‖ 10 *τότε μένει* Par. *A*, Cappelle: *τιθέαμεν εἰ* *P* W^a ‖ 13 *δινομένου* *P* ‖ 16 *τὸ αὐτὸ*] *οὐ τὸ αὐτὸ* malebat Cappelle ‖ 19 *ὅσων* Leonicenus, Cappelle: *ὅσῳ* *P* W^a Par. *A* ‖ *πότερον* *P* ‖ 20 post *φορά* recte interpunxit Leonicenus ‖ 21 *ἕτερον*] *ὕστερον* malebat Cappelle ‖ *τραχύτητι* W^a ‖ 22 *τὸ πᾶν* Par. *A*: *πᾶν* *P* W^a ‖ 24 *δὲ* *P* W^a ‖ *τοίνυν τοῖς* W^a ‖ 25 *θᾶττον* *P* Par. *A*

ἐκτὸς κύκλου. λείπεται δὲ εἰς τὸν ἐντὸς τὸ μὴ κρατούμενον μεθίστασθαι. ἀεὶ δὲ ἕκαστον ἐπιδίδωσιν εἰς τὸ μὴ κρατεῖ-
30 σθαι. ἐπεὶ δὲ πέρας τοῦ μὴ κινεῖσθαι ποιεῖ τὸ εἰς μέσον ἐλθεῖν, μένει δὲ τὸ κέντρον μόνον, ἅπαντα ἀνάγκη εἰς τοῦτο δὴ ἀθροίζεσθαι. 5

1 τὸν] τὸ Par. *A* ‖ 3 ἐπεὶ δὲ Leonicenus, Cappelle: ἐπεὶ *P W*ᵃ Par. *A* ‖ ποιεῖ / κρατεῖ Par. *A*, unde legendum putat Cappelle πέρας τοῦ μὴ κρατεῖσθαι ‖ εἰς om. *P W*ᵃ Par. *A*

ΠΕΡΙ ΑΤΟΜΩΝ ΓΡΑΜΜΩΝ.

Bekk. 968ᵃ Ἀρά γ' εἰσὶν ἄτομοι γραμμαί, καὶ ὅλως ἐν ἅπασι τοῖς
ποσοῖς ἐστί τι ἀμερές, ὥσπερ ἔνιοί φασιν; εἰ γὰρ ὁμοίως
ὑπάρχει τό τε πολὺ καὶ τὸ μέγα καὶ τὰ ἀντικείμενα τούτοις,
5 τό τε ὀλίγον καὶ τὸ μικρόν, τὸ δ' ἀπείρους σχεδὸν διαιρέ-
σεις ἔχον οὐκ ἔστιν ὀλίγον ἀλλὰ πολύ, φανερὸν ὅτι πεπε- 5
ρασμένας ἕξει τὰς διαιρέσεις τὸ ὀλίγον καὶ τὸ μικρόν· εἰ
δὲ πεπερασμέναι αἱ διαιρέσεις, ἀνάγκη τι εἶναι ἀμερὲς μέ-
γεθος, ὥστε ἐν ἅπασιν ἐνυπάρξει τι ἀμερές, ἐπείπερ καὶ
τὸ ὀλίγον καὶ τὸ μικρόν. ἔτι εἰ ἔστιν ἰδέα γραμμῆς, ἡ δ'
10 ἰδέα πρώτη τῶν συνωνύμων, τὰ δὲ μέρη πρότερα τοῦ ὅλου 10
τὴν φύσιν, ἀδιαίρετος ἂν εἴη αὐτὴ ἡ γραμμή, τὸν αὐτὸν
δὲ τρόπον καὶ τὸ τετράγωνον καὶ τὸ τρίγωνον καὶ τὰ ἄλλα
σχήματα, καὶ ὅλως ἐπίπεδον αὐτὸ καὶ σῶμα· συμβήσεται

Codices $L N P Q H^a U^a W^a Z^a$ cf. prolegg. W^a in margine: *τὸ πρωτότυπον λίαν ἐσφαλμένον. καὶ μή τις μοι μεμφέτω· καθὼς γὰρ ὁρῶ, οὕτω γράφω.*

Titulo addit *Q* *λόγος εἷς*.

2 *ὥσπερ*] *ὡς* W^a ‖ *εἰ*] *ἢ* $L Q H^a$, *ἡ* U^a ‖ 3 *πολὺ* — 4 *τό τε* add. *N* ‖ 4 *ἀπείρως* *L* ‖ 5 *ἔχον* ante 4 *σχεδὸν* $L P Q H^a U^a W^a Z^a$ ‖ post *πολύ* add. $L P Q H^a U^a W^a Z^a$ *καὶ* (*καὶ τὸ* Z^a) *μέγα τὰ* (sic etiam Z^a) *ἀντικείμενα τούτων* (*τούτοις* $P W^a Z^a$) *τότε*, quae verba iidem codd. supra (l. 3) om. ‖ *ὅτε* Z^a ‖ 6 *ἔχει* W^a ‖ 7 *τι*] *τὸ* $L N P H^a W^a$, *τοῦ* Z^a ‖ 8 *ἅπαντι* *N P* ‖ *ὑπάρξει* W^a, *ὑπάρχει* Z^a ‖ *τὸ* W^a ‖ 9 *ἔστιν* add. $N Z^a$ ‖ hic et 10 *εἰδέα* Z^a ‖ *ἡ*] *εἰ* *N* ‖ 10 *τοῦ ὅλου πρότερα* $L P Q H^a U^a W^a Z^a$ ‖ 11 *ἀδιαίρετος* M. Hayduck in Fleckeis. ann. phil. 20 (1874) p. 161: *διαιρετὴ* codd. ‖ *εἴη*] *η* Z^a ‖ *αὕτη* $L P Q H^a U^a W^a$ om. *N* ‖ 13 *συμβήσεται γὰρ* i. e. *aliter* enim foret, ut etc. (Hayduck). Solemnis haec vis coniunctae particulae *γάρ* vel *ἐπεί* cum futuro cf. Sext. Empir. Hypot. I, 115 (27, 13 Bekk.) et quae exposui Mus. rhen.

γὰρ πρότερ' ἄττα εἶναι τούτων. ἔτι εἰ σώματός ἐστι στοι- 15
χεῖα, τῶν δὲ στοιχείων μηδὲν πρότερον, τὰ δὲ μέρη τοῦ
ὅλου πρότερα, ἀδιαίρετον ἂν εἴη τὸ πῦρ καὶ ὅλως τῶν τοῦ
σώματος στοιχείων ἕκαστον, ὥστ' οὐ μόνον ἐν τοῖς νοητοῖς,
5 ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς αἰσθητοῖς ἐστί τι ἀμερές. ἔτι δὲ κατὰ τὸν
τοῦ Ζήνωνος λόγον ἀνάγκη τι μέγεθος ἀμερὲς εἶναι, εἴπερ
ἀδύνατον μὲν ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ ἀπείρων ἅψασθαι, 20
καθ' ἕκαστον ἁπτόμενον, ἀνάγκη δ' ἐπὶ τὸ ἥμισυ πρότερον
ἀφικνεῖσθαι τὸ κινούμενον, τοῦ δὲ μὴ ἀμεροῦς πάντως ἔστιν
10 ἥμισυ. εἰ δὲ καὶ ἅπτεται τῶν ἀπείρων ἐν πεπερασμένῳ
χρόνῳ τὸ ἐπὶ τῆς γραμμῆς φερόμενον, τὸ δὲ θᾶττον ἐν τῷ 25
ἴσῳ χρόνῳ πλεῖον διανύει, ταχίστη δ' ἡ τῆς διανοίας κί-
νησις, κἂν ἡ διάνοια τῶν ἀπείρων ἐφάπτοιτο καθ' ἕκαστον 968b
ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ, ὥστε εἰ τὸ καθ' ἕκαστον ἅπτεσθαι
15 τὴν διάνοιαν ἀριθμεῖν ἐστίν, ἐνδέχεται ἀριθμεῖν τὰ ἄπειρα
ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ. εἰ δὲ τοῦτο ἀδύνατον, εἴη ἄν τις
ἄτομος γραμμή. ἔτι καὶ ἐξ ὧν αὐτοὶ οἱ ἐν τοῖς μαθήμασι 5
λέγουσιν, εἴη ἄν τις ἄτομος γραμμή, ὥς φασίν, εἰ σύμμε-
τροί εἰσιν αἱ τῷ αὐτῷ μέτρῳ μετρούμεναι· ὅσαι δ' εἰσὶ με-
20 τρούμεναι, πᾶσαί εἰσι σύμμετροι. εἴη γὰρ ἄν τι μῆκος, ᾧ
πᾶσαι μετρηθήσονται. τοῦτο δ' ἀνάγκη ἀδιαίρετον εἶναι.
εἰ γὰρ διαιρετόν, καὶ τὰ μέρη μέτρου τινὸς ἔσται. σύμμετρα 10
γὰρ τῷ ὅλῳ. ὥστε μέρους τινὸς εἴη διπλασίαν τὴν ἡμί-

vol. 39 p. 28. Moneo propter Zellerum II, 869, 1 ‖ 1 ἄττα om. N^a ‖ σώματα $L P Q H^a U^a W^a Z^a$ ‖ 2 οὐδὲν W^a ‖ 3 post πρότερα add. W^a τὴν φύσιν ‖ 5 τι om. $P W^a Z^a$ ‖ 6 τοῦ add. $N Z^a$ ‖ τε L ‖ 8 τῶ P ‖ 9 ἀμερῶς W^a ‖ πάντη N ‖ ἔσται $L H^a U^a$ ‖ 11 χρόνῳ Q, om. ceteri ‖ 12 διαφέρει H^a, om. $Q U^a$ ‖ δ' ἡ] δὴ N ‖ 15 post ἐνδέχεται add. N ἄν, recte fortasse ‖ 16 χρόνον U^a ‖ τις om. $L H^a Z^a$ ‖ 17 γραμμή $Q Z^a$, om. ceteri ‖ 19 μετρούμεναι, πᾶσαί εἰσιν σύμμετροι N: σύμμετροι πᾶσαί εἰσιν μετρούμεναι ceteri ‖ 20 ἄν om. Z^a ‖ 21 πᾶσαι μετρηθήσονται N: μετρηθήσονται πᾶσαι ceteri ‖ τοῦτο] τοῦ W^a ‖ 22 μέρη] μέτρη Z^a ‖ post μέρη add. Q (non Z^a) τούτου οὐ ‖ 23 εἶναι W^a, εἴη ceteri, fort. ἂν εἶναι ‖ διπλασίαν rc. N: διπλάσιον $L W^a$, διπλασία ceteri ‖ τῆς ἡμίσυος Z^a ut videtur

σειαν· ἐπεὶ δὲ τοῦτ' ἀδύνατον, ⟨ἀδιαίρετον⟩ ἂν εἴη μέτρον. ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ μετρούμεναι ἅπαξ ὑπ' αὐτοῦ, ὥσπερ πᾶσαι αἱ ἐκ τοῦ μέτρου σύνθετοι γραμμαί, ἐξ ἀμερῶν σύγ-
15 κεινται. τὸ δ' αὐτὸ συμβήσεται κἂν τοῖς ἐπιπέδοις· πάντα γὰρ τὰ ἀπὸ τῶν ῥητῶν γραμμῶν σύμμετρα ἀλλήλοις, ὥστε 5 ἔσται τὸ μέτρον αὐτῶν ἀμερές. ἀλλὰ μὴν εἴ τι τμηθήσεται μέτρον τινὰ τεταγμένην καὶ ὡρισμένην γραμμήν, οὐκ ἔσται οὔτε ῥητὴ οὔτ' ἄλογος οὔτε τῶν ἄλλων οὐδεμία, ὧν δυ-
20 νάμεις ῥηταί, οἷον ἀποτομὴ ἢ ἡ ἐκ δυοῖν ὀνομάτοιν· ἀλλὰ καθ' αὐτὰς μὲν οὐδέ τινας ἕξουσι φύσεις, πρὸς ἀλλήλας δὲ 10 ἔσονται ῥηταὶ καὶ ἄλογοι. — ἢ πρῶτον μὲν οὐκ ἀνάγκη τὸ ἀπείρους ἔχον διαιρέσεις μὴ εἶναι μικρὸν καὶ ὀλίγον· καὶ γὰρ τόπον καὶ μέγεθος καὶ ὅλως τὸ συνεχὲς μικρὸν μὲν λέ-
25 γομεν, καὶ ἐφ' ὧν μὲν ἁρμόττει τὸ ὀλίγον, οὐ μὴν ἀλλ' ἀπείρους διαιρέσεις φαμὲν ἔχειν. ἔτι δ' εἰ ἐν τοῖς συμμέ- 15 τροις γραμμαί εἰσι γραμμαί, κατὰ τούτων τῶν ἀτόμων λέ-
969a γεται τὸ μικρόν, καὶ ἄπειροι στιγμαὶ ἐνυπάρχουσιν. ἡ δὲ γραμμή, διαίρεσις κατὰ στιγμήν, καὶ ὁμοίως καθ' ὁποιανοῦν·

1 ἐπεὶ δὲ scripsi: ἐπειδὴ codd. || ἀδιαίρετον add. Martiano Rota praeeunte Hayduck, totum locum sic constituendum ratus: ὥστε μέτρον ἂν εἴη διπλασία τῆς ἡμισείας (vel ὥστε μετρεῖν ἂν εἴη διπλασίᾳ τὴν ἡμίσειαν). ἐπειδὴ τοῦτ' ἀδύνατον, ἀδιαίρετον ἂν εἴη μέτρον || 2 δὲ om. Z^a || αὐτῆς N || 3 αἱ om. Z^a || 4 τὸ αὐτὸ δὲ WZ^a || 6 ἀμερῆ Z^a || 7 μέτρον NQZ^a: ceteri μέτρου || ὡρισμένην καὶ τεταγμένην W^a || δυνάμεις ῥηταί scripsi cf. prolegg.: νῦν δὴ εἴρηται N, δὴ νῦν εἴρηται ceteri || 9 ἀποτομὴ ἢ ἡ ἐκ scripsi: ἀποτομὴν ἐκ codd. || 11 ῥητοί P || ἢ QU^a, αἱ ceteri || πρῶτον QU^aW^a: πρῶται ceteri || 12 ἀπείρως LH^a || ἔχουσαι Z^a || 13 ὅλον N || τὸ om. Z^a || 14 ὧ P || μὲν om. Z^a || ἁρμόττειν Z^a || locum sic constituendum censet Hayduck: καὶ ἐφ' ὧν ἁρμόττει, ὀλίγον. Sed nulla mutatione opus; cf. proll. || 15 ἀπείρως LH^a || τοῖς συμμέτροις γραμμαί εἰσι γραμμαί N, τῷ συνθέτῳ γραμμ(rasura) εἰσὶ. γραμμαὶ Z^a, τῷ συνθέτῳ γραμμαί ceteri, sed post συνθέτῳ lacunam PW^a, paulo ampliorem L. Locus sic fort. constituendus: ἔτι δ' εἰ ἐνίαις σύμμετροι γραμμαῖς εἰσὶ γραμμαί, κατὰ τούτων ἄτομον λέγεται τὸ μικρόν || 16 τῶν om. NPW^aZ^a || 17 ἡ] εἶναι N || 18 post ὁποιανοῦν inter-

ἀπείρους οὖν ἔχοι διαιρέσεις ἅπασα ἂν ἡ μὴ ἄτομος. ἔνιαι δὲ τούτων εἰσὶ μικραί· καὶ ἄπειροι οἱ λόγοι. πᾶσαν δὲ τμηθῆναι δυνατὸν τὴν μὴ ἄτομον τὸν ἐπιταχθέντα λόγον. ἔτι εἰ 5 τὸ μέγα ἐκ μικρῶν τινῶν σύγκειται, ἢ οὐθὲν ἔσται τὸ μέγα, 5 ἢ τὸ πεπερασμένας ἔχον διαιρέσεις τὸ μέγα ἔσται. τὸ γὰρ ὅλον τὰς τῶν μερῶν ἔχει διαιρέσεις ὁμοίως. ἄλογον δ' ἐστὶ τό τε σμικρὸν πεπερασμένας ἔχειν διαιρέσεις καὶ τὸ μέγα ἀπείρους· οὕτω δ' ἀξιοῦσιν. ὥστε φανερὸν ὅτι οὐκ ἐν τούτῳ 10 λέγοιτο τὸ μέγα καὶ τὸ μικρόν, τῷ πεπερασμένας ἔχειν καὶ 10 ἀπείρους διαιρέσεις. εἰ δ' ὅτι καὶ ἐν ἀριθμοῖς τὸ ὀλίγον πεπερασμένας ἔχει διαιρέσεις, καὶ ἐν γραμμαῖς τις ἀξιοίη τὸ μικρόν, εὔηθες. ἐκεῖ μὲν γὰρ ἐξ ἀμερῶν τε ἡ γένεσις, καὶ ἔστι τι, ὃ τῶν ἀριθμῶν ἀρχή ἐστι, καὶ πᾶς ὁ μὴ ἄπει- 15 ρος πεπερασμένας ἔχει διαιρέσεις· ἐπὶ δὲ τῶν μεγεθῶν οὐχ 15 ὁμοίως. οἱ δ' ἐν τοῖς εἴδεσι τὰς ἀτόμους κατασκευάζοντες τοὔλαττον ἴσως ἀξίωμα λαμβάνουσι τοῦ προκειμένου, τὸ τιθέναι τούτων ἰδέας· καὶ τρόπον τινὰ ταῦτ' ἀναιροῦσι δι' ὧν δεικνύουσιν. καὶ γὰρ διὰ τούτων τῶν λόγων ἀναιρεῖται τὰ 20 εἴδη. πάλιν δὲ τῶν σωματικῶν στοιχείων εὔηθες τὸ ἀμερῆ 20 ἀξιοῦν. εἰ γὰρ αὖ καὶ ἀποφαίνονταί τινες οὕτως, ἀλλὰ

punxi ‖ 1 ἀπείρως H^a ‖ οὖν scripsi: ἂν codd. ‖ ἂν ἡ μὴ ἄτομος NZ^a: ὡς ἡ μὴ ἄτομος H^a, ἡ μὴ ἄτομος ἄν P, ἡ μὴ ἄτομον ἄν W^a, ἡ μὴ ἄτομος ceteri ‖ 2 τούτων] τῶν W^a ‖ εἰσὶ μικραί scripsi: εἰς μικρὰν NH^a, εἰς μικρὰ LZ^a, εἰς μακρὰ ceteri ‖ post μικραί interpunxi ‖ οἱ λόγοι] ὀλίγον $LPH^a W^a$, καὶ ὀλίγον Z^a ‖ 3 τὴν μὴ] τομὴν τὴν H^a ‖ τὸν ἐπιταχθέντα post τμηθῆναι omnes praeter N ‖ λόγον add. editio princeps ‖ εἰ om. LNP $H^a W^a Z^a$ ‖ 5 διαίρεσιν Z^a ‖ τὸ μέγα scripsi: οὐ μέγα codd., μέγα Hayduck ‖ 6 μερῶν] μεγάλων LH^a ‖ ἔχειν H^a ‖ ἄλογον scripsi cf. prolegg.: εὔλογον codd., εὔλογον δ' om. Z^a ‖ ἐστὶ] ἂν N ‖ 7 μικρὸν $W^a Z^a$ ‖ πεπερασμένας ἔχον διαιρέσεις LPH^a, ἔχον πεπερασμένας διαιρέσεις Z^a ‖ 8 ἀπείρως W^a ‖ οὕτω δ' scripsi: οὕτως codd. ‖ 9 καὶ ἀπείρους — 11 ἔχει om. Z^a ‖ 11 ἀξιοῖ NZ^a ‖ 13 τι] τις Z^a ‖ ὃ — ἐστι QU^a, om. ceteri ‖ 15 οἱ δ'] οὐδ' Z^a ‖ τοὺς P ‖ 16 ἀξιοῦσι Z^a ‖ 17 ὧν QU^a: οὗ ceteri ‖ 18 διὰ γὰρ N ‖ τῷ λόγῳ LPH^a ‖ τῷ εἴδει LH^a

πρός γε τὴν ὑποκειμένην σκέψιν αὐτὸ τὸ ἐξ ἀρχῆς λαμβάνουσιν. μᾶλλον δὲ ὅσῳ μᾶλλον τὸ ἐξ ἀρχῆς δόξειεν ἂν
25 λαμβάνεσθαι, τόσῳ μᾶλλον δοκεῖ διαιρετὸν εἶναι σῶμα καὶ μῆκος καὶ τοῖς ὄγκοις καὶ τοῖς διαστήμασιν. ὁ δὲ τοῦ Ζήνωνος λόγος οὐ συμβιβάζει ὡς ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ τῶν 5
ἀπείρων ἅπτεται τὸ φερόμενον ὡδὶ τὸν αὐτὸν τρόπον. ὁ
30 γὰρ χρόνος καὶ τὸ μῆκος ἄπειρον καὶ πεπερασμένον λέγεται, καὶ τὰς αὐτὰς ἔχει διαιρέσεις. οὐδὲ δὴ τὸ καθ' ἕκαστον ἅπτεσθαι τῶν ἀπείρων τὴν διάνοιαν οὐκ ἔστιν ἀριθμεῖν, εἰ ἄρα τις καὶ νοήσειεν οὕτως ἐφάπτεσθαι τῶν ἀπείρων τὴν 10
διάνοιαν. ὅπερ ἴσως ἀδύνατον· οὐ γὰρ ἐν συνεχέσι καὶ
969b ὑποκειμένοις ἡ τῆς διανοίας κίνησις, ὥσπερ ἡ τῶν φερομένων. εἰ δ' οὖν καὶ ἐγχωρεῖ κινεῖσθαι οὕτως, οὐκ ἔστι τοῦτο ἀριθμεῖν· τὸ γὰρ ἀριθμεῖν ἐστὶ τὸ μετὰ ἐπιστάσεως. ἀλλ' ἄτοπον ἴσως τὸ μὴ δυναμένους λύειν τὸν λόγον δουλεύειν 15
5 τῇ ἀσθενείᾳ, καὶ προσεξαπατᾶν ἑαυτοὺς μείζους ἀπάτας, βοηθοῦντας τῇ ἀδυναμίᾳ. τὸ δ' ἐπὶ τῶν συμμέτρων γραμμῶν, ὡς ὅτι αἱ πᾶσαι τῷ αὐτῷ τινὶ καὶ ἑνὶ μετροῦνται, κομιδῇ σοφιστικὸν καὶ ἥκιστα κατὰ τὴν ὑπόθεσιν τὴν ἐν τοῖς μαθήμασιν· οὔτε γὰρ ὑποτίθενται οὕτως, οὔτε χρήσιμον 20
10 αὐτοῖς ἐστίν. ἅμα δὲ καὶ ἐναντίον πᾶσαν μὲν γραμμὴν

1 λαμβάνουσιν om. *LNP*, λαμβάνουσιν — 2 ἀρχῆς om. $H^a W^a$ ‖ 2 μᾶλλον ante τὸ om. *N* ‖ τοῦ *LN*, τὸν Z^a ‖ δόξειεν ἂν λαμβάνεσθαι Bonitz Index Arist. p. 47b 7: δόξειεν ἀναλαμβάνεσθαι LPW^aZ^a, δόξειαν ἀναλαμβάνεσθαι ceteri ‖ 3 εἶναι] γὰρ *N* ‖ καὶ om. $LNPH^aW^aZ^a$ ‖ 4 μήκους LNH^aW^a ‖ 5 λόγος] λέων pr. *L* ‖ συμβιάζει Z^a ‖ ὡς ἐν πεπερασμένῳ scripsi cf. prolegg.: οὐ συμπεπερασμένῳ codd., τὸ ἐν πεπερασμένῳ Bonitz Ind. Ar. 717a 29 ‖ 6 ἅπτεται $LNPW^aZ^a$: ἅπτεσθαι ceteri ‖ 7 γὰρ] δὲ $LNPW^a$ ‖ 8 τὰς αὐτὰς scripsi cf. Arist. Phys. 235a 15 ἀνάγκη τὰς αὐτὰς εἶναι διαιρέσεις τοῦ τε χρόνου καὶ τῆς κινήσεως: τοσαύτας NPW^aZ^a, τόσας ceteri, ἴσας Hayduck ‖ ἔχει] ἔχει τὰς Z^a ‖ δὴ om. Z^a ‖ 10 ἄρα] ἔσται *N* ‖ καὶ νοήσειεν τις Z^a ‖ τῶν ἀπείρων om. *N* ‖ 13 τοῦτο] τὸ W^a ‖ 14 τὸ ante μετὰ delebat Hayduck ‖ ἐπιστασίας LPW^a ‖ 19 κατὰ τὴν ἐν τοῖς μαθήμασιν ὑπόθεσιν *N* ‖ τὴν ἐν] τῶν ἐν Z^a ‖ 21 μὲν] μὲν γὰρ *N*

σύμμετρον γίνεσθαι, πασῶν δὲ τῶν συμμέτρων κοινὸν μέτρον εἶναι ἀξιοῦν. ὥστε γελοῖον τὸ καὶ τὰς ἐκείνων δόξας καὶ ἐξ ὧν αὐτοὶ λέγουσι φάσκοντες δείξειν εἰς ἐριστικὸν ἅμα καὶ σοφιστικὸν ἐκκλίνειν λόγον, καὶ ταῦθ' οὕτως 5 *ἀσθενῆ. πολλαχῇ γὰρ ἀσθενής ἐστι καὶ πάντα τρόπον δια-* 15 *φυγεῖν καὶ τὰ παράδοξα καὶ τοὺς ἐλέγχους. ἔτι δ' ἄτοπον ἂν εἴη διὰ μὲν τὸν Ζήνωνος λόγον παραπεπεῖσθαί τινας ἀτόμους ποιεῖν γραμμάς, τῷ μὴ ἔχειν ἀντειπεῖν· διὰ δὲ ⟨τὴν⟩ τῆς εὐθείας εἰς τὸ ἡμικύκλιον κίνησιν, ἣν ἀναγκαῖον* 10 *εἶθ' ὑποτείνειν ἀπείρων μεταξὺ πιπτουσῶν περιφερειῶν καὶ* 20 *διαστημάτων ὄντων, καὶ πάλιν διὰ τὴν [τῶν] εἰς τὸν κύκλον εὔπειστον ὅτι ἀνάγκη ἀν' ὁτιοῦν κινηθῆναι, εἰ εἰς τὸ ἡμικύκλιον κινεῖται, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα τεθεώρηται περὶ τὰς γραμμὰς μὴ οἷόν τε ἐνδέχεσθαι τοιαύτην δή τινα γενέ-* 15 *σθαι κίνησιν, ὥστ' ἐφ' ἕκαστον τῶν μεταξὺ μὴ πίπτειν πρό-* 25 *τερον· πολὺ γὰρ ταῦτα μᾶλλον ὁμολογούμενα ἐκείνων. ὅτι μὲν οὖν ἔκ γε τῶν εἰρημένων λόγων οὔτ' ἀναγκαῖον ἀτόμους εἶναι γραμμὰς οὔτε πιθανόν, φανερόν. ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶνδε γένοιτ' ἂν φανερώτερον. πρῶτον μὲν ἐκ τῶν ἐν τοῖς*

1 *σύμμετρον*] *τε* *N*, om. *LPW*^{a}*Z*^{a} ‖ 2 *εἶναι*] *ἔτι* *LPW*^{a} et ante *κοινὸν* *NZ*^{a}. Locus non sanus videtur ‖ *τὸ* om. *W*^{a} ‖ *καὶ* *N*: *κατὰ* ceteri, vulgo cf. proll. ‖ 4 *ἐγκλίνειν* *LPW*^{a}, *ἐγκλίναι* *N*, om. *Z*^{a} ‖ 5 *πολλαχῶς* *LPW*^{a} ‖ 7 *τὸν*] *τοῦ* *Z*^{a} ‖ *πεπεῖσθαι* *N*, *παραπεῖσθαι* *Z*^{a} ‖ *τινα* et 8 *τὸ* *W*^{a} ‖ 9 *τὴν* addidi ‖ *ἡμικύκλιον* *NZ*^{a}, *ἡμιο* . . . . *P*, *ἡμιόλιον* ceteri ‖ 10 *εἶθ' ὑποτείνειν* scripsi v. prolegg.: *εὐθὺς τέμνειν* codd., *εὐθὺ τέμνειν* vulgo ‖ *περιφερῆ* *N* ‖ 11 *τὴν* om. *Z*^{a} ‖ *τῶν* expunxi ‖ *εἰς τὸν κύκλον* scripsi v. proll.: *ἴσων κύκλων* codd. praeter *N*, qui habet *ἴσων κεφαλαίων* ‖ 12 *εὔπειστον*] *εὔπιστον* *L*, *ἐπιστήμην* *N* ‖ *ἀν' ὁτιοῦν* scripsi v. proll.: *κἂν ὅτι* *L*, *ἂν ὅτι* ceteri ‖ *κινηθῆναι* *NZ*^{a}: *κινηθῇ* ceteri ‖ *εἰ εἰς τὸ* scripsi: *μεῖζον* codd. ‖ 13 *ἡμικύκλον* *P* ‖ *κινεῖται* scripsi: *κινεῖσθαι* codd. ‖ *τοιαῦτα* om. *N* ‖ *θεωρεῖται* *P* ‖ *παρὰ* *PW*^{a} ‖ 14 *οἷόν τε*] *οἴονται* *PZ*^{a} ‖ *τοιαῦτα* *Z*^{a} ‖ *δέ* *LNPW*^{a}*Z*^{a} ‖ 15 *ὡς τῇ* (*τῆς* *Z*^{a}) *LPWZ*^{a} ‖ *ἕκαστον* *LPW*^{a}*Z*^{a}: *ἑκάστην* ceteri ‖ *μὴ* om. *N* ‖ 16 *μᾶλλον* om. *N* ‖ 17 *γε*] *τε* *LPW*^{a}, om. *Z*^{a} · *λέγων* *L* ‖ 18 *καὶ* om. *PZ*^{a} ‖ 19 *τῶνδ' ἂν γένοιτο φανερόν* *N*, *τῶνδε φανερώτερον γένοιτ' ἂν* *Z*^{a}

30 *μαθήμασι δεικνυμένων καὶ τιθεμένων, ἃ δίκαιον ἢ μένειν*
ἢ πιστοτέροις λόγοις κινεῖν. οὔτε γὰρ ὁ τῆς γραμμῆς οὔτε
ὁ τῆς εὐθείας ὅρος ἐφαρμόσει τῇ ἀτόμῳ διὰ τὸ μήτε μεταξὺ
τινῶν εἶναι μήτ' ἔχειν μέσον. ἔπειτα πᾶσαι αἱ γραμμαὶ
970[a] *σύμμετροι ἔσονται. πᾶσαι γὰρ ὑπὸ τῶν ἀτόμων μετρηθή-* 5
σονται, αἵ τε μήκει σύμμετροι καὶ αἱ δυνάμει. αἱ δὲ ἄτομοι
σύμμετροι πᾶσαι μήκει· ἴσαι γάρ· ὥστε καὶ δυνάμει. εἰ δὲ
5 *τοῦτο, ἀεὶ ῥητὸν ἔσται τὸ τετράγωνον. ἔτι εἰ ἡ παρὰ τὴν*
μείζω τὸ πλάτος ποιεῖ παραβαλλομένη, τὸ ἴσον τῷ ἀπὸ τῆς
ἀτόμου καὶ τῆς ποδιαίας παραβαλλόμενον παρὰ τὴν διπλῆν 10
ἔλαττον ποιήσει τὸ πλάτος τῆς ἀμεροῦς· ἔσται ⟨γὰρ⟩ ἔλαττον
τοῦ ἀπὸ τῆς ἀτόμου. ἔτι εἰ ἐκ τριῶν δοθεισῶν εὐθειῶν
10 *συνίσταται τρίγωνον, καὶ ἐκ τῶν ἀτόμων συσταθήσεται. ἐν*
ἅπαντι δὲ ἰσοπλεύρῳ ἡ κάθετος ἐπὶ μέσην πίπτει, ὥστε καὶ
ἐπὶ τὴν ἄτομον. ἔτι εἰ τὸ τετράγωνον τῶν ἀμερῶν, δια- 15
μέτρου ἐμπεσούσης καὶ καθέτου ἀχθείσης ἡ τοῦ τετραγώνου
πλευρὰ τὴν κάθετον δύναται καὶ τὴν ἡμίσειαν τῆς διαμέ-
15 *τρου, ὥστε οὐκ ἐλαχίστη. οὐδὲ διπλάσιον τὸ ἀπὸ τῆς δια-*
μέτρου χωρίον ἔσται τοῦ ἀπὸ τῆς ἀτόμου. ἀφαιρεθέντος

[a] 1 *δεικνυμάτων N* ‖ *ἃ δίκαιον ἢ μένειν ἢ πιστοτέροις NZ*[a]: *ἃ δίκαιον ἢ πιστοτέροις LPW*[a], *ἃ οὐ δίκαιον ἢ πιστοτέροις* ceteri cf. Arist. de coelo 299[a] 5 sq. *καίτοι δίκαιον ἦν ἢ μὴ κινεῖν ἢ πιστοτέροις αὐτὰ λόγοις κινεῖν τῶν ὑποθέσεων* ‖ 2 *οὐθ' ὁ Z*[a] ‖ 3 *ὅρος* om. *N* ‖ *διὰ* et *μήτε* om. *Z*[a] ‖ 4 *πᾶσα* et 5 *μετρηθήσεται L* ‖ 5 *τοῦ ἀτόμου N* ‖ 7 *πᾶσαι* om. *NZ*[a] ‖ *ὥσπερ Z*[a] ‖ 8 *ἀεὶ ῥητὸν* scripsi cf. prolegg.: *διαιρετὸν* codd. ‖ *ἔσται*] *ἐστι NPW*[a]*Z*[a] ‖ *ἡ* om. *NZ*[a] ‖ *παρὰ PW*[a]: *περὶ* ceteri ‖ 9 *περιβαλλομένη LPZ*[a], *παραλαμβανόμενον N* ‖ *τῷ* scripsi cf. prolegg.: *τὸ LPW*[a], *τῆς N*, *τῶν* ceteri ‖ 10 *παραβαλλόμενον LPW*[a]: *περιβαλλόμενον Z*[a], *παραλαμβανόμενον N*, *παραβαλλομένων* ceteri ‖ *παρὰ τὴν διπλῆν* (vel *δίποδα*) scripsi: *περὶ τὴν δίπουν* codd. ‖ 11 *ἐλάττω N* ‖ *ποιῇ Z*[a] ‖ *γὰρ* addidi ‖ 12 *τοῦ ἀπὸ* scripsi cf. prolegg.: *τὸ παρὰ PW*[a], *τὸ περὶ* ceteri ‖ 13 *συσταθήσεται*] *συσταίη ἄν L* ‖ 14 *μέσον NZ*[a] ‖ 15 *τετράγωνον* in lacuna om. *LPW*[a] ‖ *ἀμέτρων Z*[a] ‖ post *ἀμερῶν* recte commate distinctum in Didotiana ‖ *διαμέτρου* scripsi cf. prolegg.: *διὰ μέσου* codd. ‖ 17 *πλευρὰ* om. *L* ‖ 18 *ἀμέτρου W*[a] ‖ 19 *ἀπὸ τῆς*

γὰρ τοῦ ἴσου ἡ λοιπὴ ἔσται ἐλάσσων τῆς ἀμεροῦς· εἰ γὰρ
ἴση, τετραπλάσιον ἂν ἔγραψεν ἡ διάμετρος· ἄλλα δ' ἄν τις
καὶ ἕτερα τοιαῦτα συνάγοι· πᾶσι γὰρ ὡς εἰπεῖν ἐναντιοῦται
τοῖς ἐν τοῖς μαθήμασιν. πάλιν τοῦ μὲν ἀμεροῦς μία ἡ 20
5 σύναψις, γραμμῆς δὲ δύο· καὶ γὰρ ὅλη ὅλης ἅπτεται, καὶ
κατὰ τὸ πέρας ἐξ ἐναντίας. ἔτι γραμμὴ <γραμμῇ> προστε-
θεῖσα οὐ ποιήσει μείζω τὴν ὅλην· τὰ γὰρ ἀμερῆ συντιθέμενα
οὐ ποιήσει μεῖζον. ἔτι <εἰ> ἐκ δυοῖν ἀμεροῖν μηδὲν γίνεται
συνεχὲς διὰ τὸ πλείους διαιρέσεις ἔχειν ἅπαν τὸ συνεχές, 25
10 ἅπασα δὲ γραμμὴ παρὰ τὴν ἄτομον συνεχής, οὐκ ἂν εἴη
γραμμὴ ἄτομος. ἔτι εἰ ἅπασα γραμμὴ παρὰ τὴν ἄτομον καὶ
εἰς ἴσα καὶ ἄνισα διαιρεῖται, κἂν ᾖ ἐκ τριῶν ἀτόμων καὶ
ὅλως περιττῶν, ἔσται διαιρετὴ ἡ ἄτομος. ὁμοίως δὲ κἂν εἰ
δίχα τέμνεται· πᾶσα γὰρ ἡ ἐκ τῶν περιττῶν. εἰ δὲ δίχα 30
15 μὲν μὴ πᾶσα τέμνεται, ἀλλ' ἡ ἐκ τῶν ἀρτίων, τὴν δὲ δίχα
διαιρουμένην καὶ ὁσαοῦν δυνατὸν τέμνειν, διαιρεθήσεται καὶ
οὕτως ἡ ἄτομος, ὅταν ἡ ἐκ τῶν ἀρτίων εἰς ἄνισα διαιρῆται.
πάλιν εἰ τὸ κεκινημένον, ἐν ᾧ χρόνῳ κινεῖται τὴν ὅλην, ἐν 970ᵇ

om. Z^a, τοῦ pro τῆς PW^a ‖ 1 ἔλαττον Z^a ‖ 2 ἴση N: ἴσης Z^a, ἴσως ceteri ‖ post ἴση distinxi ‖ ἄλλα] an ἄλογα? ‖ 4 ἐν τοῖς] τοιούτοις L, om. Z^a ‖ 5 γραμμὴ LPW^a ‖ δευτέρας N ‖ ὅλως P cf. Arist. de coelo 299ᵇ 25 ‖ 6 ἐναντίου LP ‖ γραμμῇ addidi cf. prolegg. ‖ 7 ποιήσει LP: ποιεῖ ceteri ‖ συντεθειμένα οὐ ποιεῖ W^a ‖ 8 μείζω N ‖ post μεῖζον veteres edd. add. τὸ πρότερον ‖ εἰ addidi cf. prolegg. ‖ γίνεται scripsi cf. prolegg.: γίνεσθαι codd. ‖ 9 τὸ om. Z^a ‖ διαιρέσεις om. LPW^aZ^a ‖ 10 post συνεχής commate interpunxi cf. prolegg. ‖ ἅπασα — 11 ἄτομος om. N ‖ 11 εἰ] ἡ W^a ‖ περὶ LNP, om. Z^a ‖ τὴν ἄτομον Hayduck: τῆς ἀτόμου codd., om. Z^a ‖ 12 εἰς add. L ‖ διαιρεῖται, κἂν ᾖ ἐκ scripsi cf. prolegg.: διαιρεῖται καὶ μὴ ἐκ codd.; διαιρεῖται <εἰ μὲν ἄνισα διαιρεῖται> καὶ μή <ἐστιν> ἐκ Hayduck ‖ 13 ὅλη περιττοῦ W^a ‖ ἔσται διαιρετὴ Hayduck (διαιρετὸς Didotiana): ὥστ' ἀδιαίρετος codd. ‖ ἡ] εἴη ἡ Z^a ‖ 14 διχῇ LP, διχῶς Z^a ‖ τέμνηται LNP ‖ post τέμνεται Z^a rasuram sex litterarum, deinde ἡ ἐκ τῶν, in mrg. πᾶσα ut videtur ‖ 15 πᾶσα δὲ τέμνεται NW^a ‖ 16 ὁσαοῦν Hayduck: ὅσα codd. ‖ 17 αὕτη N ‖ ἡ ante ἐκ om. LPZ^a ‖ διαιρεῖται PW^a

τῷ ἡμίσει τὴν ἡμίσειαν κινηθήσεται καὶ ἐν τῷ ἐλάττονι ἔλαττον ἢ τὴν ἡμίσειαν, ὥστ' εἰ μὲν ⟨ἐκ⟩ περιττῶν σύγκειται τῶν ἀτόμων τὸ μῆκος, ἀναιρεθήσεται ἡ μέση τομὴ
5 τῶν ἀτόμων, εἴπερ ἐν τῷ ἡμίσει χρόνῳ τὸ ἥμισυ δίεισιν· ὁμοίως γὰρ ὅ τε χρόνος καὶ ἡ γραμμὴ τμηθήσεται. ὥστε 5 οὐδεμία τῶν συγκειμένων τμηθήσεται εἰς ἴσα καὶ ἄνισα· εἰ δ' ὁμοίως τοῖς χρόνοις τμηθήσονται, οὐκ ἔσονται ἄτομοι γραμμαί. τὰ δὲ τοῦ αὐτοῦ λόγου ἐστί, καθάπερ ἐλέχθη, τὸ
10 πάντα ταῦτα ποιεῖν ἐξ ἀμερῶν. ἔτι ἅπασα ἡ μὴ ἄπειρος δύο ἔχει πέρατα· γραμμὴ γὰρ ὥρισται τούτοις. ἡ δὲ ἄτομος 10 οὐκ ἄπειρος, ὥστε ἕξει πέρας. διαιρετὴ ἄρα· τὸ γὰρ πέρας ἄλλο καὶ οὗ πέρας. ἢ ἔσται τις οὔτ' ἄπειρος οὔτε πεπερασμένη γραμμὴ παρὰ ταύτας. ἔτι οὐκ ἐν ἁπάσῃ γραμμῇ
15 στιγμὴ ἔσται. ἐν μὲν γὰρ τῇ ἀτόμῳ οὐκ ἔσται· εἰ μὲν γὰρ μία μόνη ὑπάρξει, γραμμὴ ἔσται στιγμή· εἰ δὲ πλείους, 15 διαιρετὴ ἡ γραμμή. εἰ μὲν οὖν ἐν τῇ ἀτόμῳ μὴ ἐνυπάρχει στιγμή, οὐδ' ὅλως ἐν γραμμῇ ἔσται· αἱ γὰρ ἄλλαι ἐκ τῶν ἀτόμων. ἔτι ἢ μηθὲν τῶν στιγμῶν ἔσται μεταξὺ ἢ γραμμή·
20 εἰ δὲ μεταξὺ γραμμή, ἐν ἁπάσαις δὲ πλείους στιγμαί, οὐκ ἔσται ἄτομος. ἔτι οὐχ ἁπάσης ἔσται γραμμῆς τετράγωνον· 20 ἕξει γὰρ μῆκος καὶ πλάτος, ὥστε διαιρετόν, ἐπεὶ τὸ μέν, τὸ

2 μὲν] μὲν τῶν Z^a ‖ ἐκ add. Hayduck ‖ 3 τὸ — 4 ἀτόμων om. W^a ‖ 3 τὸ μῆκος τῶν ἀτόμων Z^a ‖ ἀνερεθήσεται Z^a fort. scribendum αὖ εὑρεθήσεται ‖ 4 τῶν ἀτόμων τομή Z^a ‖ 5 ὁμοίως bis ponit W^a ‖ 6 ἄνισα καὶ ἴσα NW^a ‖ εἰ δ' scripsi: οὐδ' codd. cf. prolegg. ‖ 7 pro οὐκ malebat εἰ Hayduck ‖ 8 καθάπερ ἐλέχθη] p. 145, 7 significari videtur ‖ 9 ταῦτα πάντα LP ‖ 10 γραμμαὶ N ‖ τούτων LPW^a ‖ 11 ἄρα] ἔσται N ‖ 12 ἄλλο Bekker: ἄλλου codd. ‖ 13 περὶ ταῦτα LPZ^a ‖ 14 οὐκ ἔσται LW^a: οὐκ ἔστιν cet. ‖ μὲν] μὴ L ‖ 15 μία] μάλιστα LPZ^a ‖ fort. ἐνυπάρξει post ὑπάρξει commate distinxi, ut apodosis incipiat a γραμμή cf. prolegg. ‖ ἔσται scripsi: εἶτα codd. ‖ ἔσται — 16 γραμμή om. W^a ‖ 16 τῇ] τῷ Z^a ‖ 18 ἢ] εἰ LPZ^a ‖ μεταξὺ τῶν στιγμῶν ἔσται NZ^a ‖ ἢ] ἡ L, ἡ Z^a ‖ 19 μεταξὺ γραμμὴ] μεταξύ, ἄρα γραμμή edit. princ., vulgo ‖ γραμμῆς Z^a ‖ 20 ἁπάσῃ ἔσται γραμμῇ τετραγώνῳ N ‖ 21 διαιρετέον NPW^a

δέ τι. εἰ δὲ τὸ τετράγωνον, καὶ ἡ γραμμή. ἔτι τὸ πέρας
τῆς γραμμῆς γραμμὴ ἔσται, ἀλλ' οὐ στιγμή. πέρας μὲν γὰρ
τὸ ἔσχατον, ⟨ἔσχατον⟩ δὲ ἡ ἄτομος. εἰ γὰρ στιγμὴ τὸ 25
πέρας, ⟨πέρας⟩ τῇ ἀτόμῳ ἔσται στιγμή, καὶ ἔσται γραμμὴ
5 γραμμῆς στιγμῇ μείζων. εἰ δ' ἐνυπάρχει τῇ ἀτόμῳ ἡ στιγμή,
διὰ τὸ ταὐτὸ πέρας τῶν συνεχουσῶν γραμμῶν ἔσται τι πέ-
ρας τῆς ἀμεροῦς. ὅλως τε τί διοίσει στιγμὴ γραμμῆς; οὐδὲν
γὰρ ἴδιον ἕξει ἡ ἄτομος γραμμὴ παρὰ τὴν στιγμὴν πλὴν 30
τοὔνομα. ἔτι ὁμοίως μὲν καὶ ἐπίπεδον καὶ σῶμα ἔσται
10 ἄτομον. ἑνὸς γὰρ ὄντος ἀδιαιρέτου καὶ τἆλλα συνακολου-
θήσει διὰ τὸ θάτερον διῃρῆσθαι κατὰ θάτερον. σῶμα δὲ
οὐκ ἐστὶν ἀδιαίρετον διὰ τὸ εἶναι ἐν αὐτῷ βάθος καὶ πλά- 971a
τος· οὐδ' ⟨ἄρ'⟩ ἂν γραμμὴ εἴη ἀδιαίρετος· σῶμα μὲν γὰρ
κατ' ἐπίπεδον, ἐπίπεδον δὲ κατὰ γραμμήν. ἐπεὶ δὲ οἵ τε
15 λόγοι, δι' ὧν ἐπιχειροῦσι πείθειν, ἀσθενεῖς εἰσὶ καὶ ψευδεῖς,
ἐναντίαι δὲ δόξαι πᾶσι τοῖς ἰσχύουσι πρὸς πίστιν, φανερὸν 5
ὅτι οὐκ ἂν εἴη γραμμὴ ἄτομος. δῆλον δ' ἐκ τούτων ὅτι
οὐδ' ἂν ἐκ στιγμῶν εἴη γραμμή. σχεδὸν γὰρ οἱ πλεῖστοι
τῶν λόγων οἱ αὐτοὶ ἁρμόσουσιν. ἀνάγκη γὰρ διαιρεῖσθαι

1 τὸ post δὲ om. *N* ‖ ἔτι] ἄρα ἔτι edit. princ., vulgo ‖ πέρας] περὶ Z^a ut videtur ‖ 2 τῆς om. Z^a ‖ γραμμῆς γραμμὴ ἔσται, ἀλλ' οὐ στιγμή Hayduck: γραμμῆς στιγμὴ ἔσται (ἐστιν *N*), ἀλλ' οὐ γραμμή codd. ‖ 3 ἔσχατον add. Didotiana ‖ εἰ] ἡ *L P* W^a Z^a ‖ 4 πέρας addendum putavi ‖ 5 γραμμῆς στιγμῇ] στιγμὴ *N* ‖ εἰ ὑπάρχει W^a ‖ 6 συνεχῶν *N* ‖ ἐστι W^a ‖ τι] τὸ *L* W^a ‖ 7 δὲ *N* ‖ τί om. *L* ‖ 8 περὶ Z^a ‖ 9 ἔτι] ἔτι εἰ *N* ‖ μὲν καὶ scripsi cf. proll.: μένει codd., μήκει Hayduck ‖ ἔσται Hayduck: ἐστιν codd. ‖ 10 συνακολουθεῖ *L* ‖ 11 διαιρεῖσθαι Z^a ‖ δὲ add. edit. princ., vulgo ‖ 12 ἐστὶν *N* Z^a: ἔσται ceteri ‖ 13 οὐδ' ἄρ' ἂν γραμμὴ εἴη scripsi: οὐδ' ἂν γραμμὴ εἴη codd., οὐδὲ γραμμὴ εἴη ἂν edit. princ., vulgo, ὥστ' οὐδ' ἂν γραμμὴ εἴη Hayduck ‖ γὰρ om. *L* ‖ 14 ἐπίπεδον δὲ] αὐτὸ δὲ *L* U^a ‖ γε *N* ‖ 16 δὲ add. *N* ‖ πᾶσι *P*: πᾶσαι ceteri ‖ 17 ἐκ τούτων et οὐδ' ἂν om. *L P* ‖ 18 δ' ἐκ τῶν στιγμῶν εἴη ἡ γραμμή Z^a ‖ γραμμή] γραμμὴ ἄτομος. δῆλον δὲ ἐκ στιγμῶν εἴη γραμμή *N* ‖ 19 τῶν om. *L P* ‖ ἀνάγκη — p. 151, 1 στιγμὴν om. Z^a

τὴν στιγμήν, ὅταν ἢ ⟨ἡ⟩ ἐκ περιττῶν τέμνηται ἴσα ἢ ⟨ἡ⟩
10 *ἐξ ἀρτίων τὰ ἄνισα· καὶ τὸ τῆς γραμμῆς μέρος μὴ εἶναι γραμμήν, μηδὲ τὸ τοῦ ἐπιπέδου ἐπίπεδον· καὶ γραμμὴν δὲ γραμμῆς στιγμῇ εἶναι μείζω· ἐξ ὧν γὰρ σύγκειται, τούτοις καὶ ὑπερέξει. τοῦτο δ' ὅτι ἀδύνατον, ἔκ τε τῶν ἐν τοῖς* 5 *μαθήμασι δῆλον, καὶ ἔτι συμβήσεται τὴν στιγμὴν ἐν χρόνῳ*
15 *διϊέναι τὸ φερόμενον, εἴπερ τὴν μείζω μὲν ἐν πλείονι χρόνῳ, τὴν δ' ἴσην ἐν ἴσῳ, ἡ δὲ τοῦ χρόνου ὑπεροχὴ χρόνος. ἀλλ' ἴσως καὶ ὁ χρόνος ἐστὶν ἐκ τῶν νῦν, καὶ τοῦ αὐτοῦ λόγου λέγειν ἄμφω. εἰ δὴ τὸ νῦν ἀρχὴ καὶ πέρας τοῦ χρόνου* 10 *καὶ ἡ στιγμὴ γραμμῆς, μή ἐστι δὲ συνεχὴς ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ*
20 *πέρας, ἀλλ' ἔχουσί τι μεταξύ, οὐκ ἂν εἴη οὔτε τὰ νῦν οὔτε στιγμαὶ ἀλλήλοις συνεχεῖς. ἔτι ἡ μὲν γραμμὴ μέγεθός τι, ἡ δὲ τῶν στιγμῶν σύνθεσις οὐδὲν ποιεῖ μέγεθος διὰ τὸ μηδ' ἐπὶ πλείω τόπον ἔχειν. ὅταν γὰρ ἐπὶ γραμμὴν γραμμὴ* 15 *τεθῇ καὶ ἐφαρμόσῃ, οὐδὲν γίνεται μεῖζον τὸ πλάτος. εἰ δὲ*
25 *τῇ γραμμῇ καὶ στιγμαὶ ἐνυπάρχουσιν, οὐδ' ἂν αἱ στιγμαὶ πλείω κατέχοιεν τόπον, ὥστε οὐκ ἂν ποιοῖεν μέγεθος. ἔτι εἰ ἅπαντα ἅπτεται παντὸς ἢ ὅλον ὅλου ἢ τινὶ τινὸς ἢ ὅλον τινός, ἡ δὲ στιγμὴ ἀμερής, ὅλως ⟨ἂν⟩ ἅπτοιτο. τὸ δ' ὅλον* 20

1 ἡ add. Hayduck ‖ τέμνεται Z^a ‖ ἡ add. Hayduck ‖ 2 τὰ om. Z^a ‖ μέτρος W^a ‖ 3 τοῦ et ἐπίπεδον om. W^a ‖ γραμμὴν Hayduck: γραμμὴ codd. ‖ 4 στιγμὴ W^a, στιγμῆς *N* ‖ μείζω Hayduck: μείζων codd. ‖ τούτου *L*, τούτων *P* W^a ‖ 5 καὶ om. *P* ‖ ὅτι om. *L P* $W^a Z^a$ ‖ ἔκ τε] καὶ ἐκ *N*, ἐκ Z^a ‖ 7 διϊέναι Hayduck: δὴ εἶναι codd. ‖ 8 ἴσην] ἴσως *P*, ἶσον Z^a ‖ 9 ἐστὶν] ἐστι τι *L P*, ἐστι τὸ W^a ‖ λόγου] χρόνου Z^a ‖ 10 λέγει *P* ‖ τὸ πέρας Z^a ‖ 11 ἡ στιγμὴ γραμμῆς W^a (cf. Bonitz, Ind. Arist. 162ª 9): ἡ στιγμὴ γραμμὴ γραμμῆς *N*, ἡ γραμμὴ στιγμῆς ceteri ‖ ἐστι om. W^a ‖ ἡ] ὥσπερ ἡ *L P* ‖ 12 τι] τὸ *L P* ‖ οὔτε om. Z^a ‖ τὰ νῦν] γραμμαὶ *N* W^a ‖ 13 ἀλλήλαις *L P*, om. Z^a ‖ 14 οὐδὲ Z^a ‖ 15 γραμμὴ] ἐπιγραμμὴ *P* ‖ 16 ἐφαρμοσει Z^a ‖ εἰ scripsi: ἐν codd. ‖ στιγμῇ *N* Z^a ‖ 17 ἐνυπάρχουσαι *P* ‖ 18 πλεῖον *P* Z^a ‖ κατέχειε *N* W^a, κατέχουσι *L P* ‖ ποιεῖεν *N P*, ποιεῖ ἐν W^a, ποιήσειεν Z^a ‖ 19 ἅπτεται ἅπαντα Z^a ‖ παντὸς om. Z^a ‖ τινὶ om. Z^a ‖ 20 post ἀμερής commate distinxi, ut ab ὅλως apodosis incipiat ‖ ὅλως] ὅλης *P* W^a ‖ ἂν add. Hayduck, de toto

ὅλου ἁπτόμενον ἀνάγκη ἓν εἶναι. εἰ γάρ τι ἐστὶν ἢ θάτερον
μή ἐστιν, οὐκ ἂν ὅλον ὅλου ἅπτοιτο. εἰ δ' ἅμα ἐστὶ τὰ 30
ἀμερῆ, τὸν αὐτὸν κατέχει τόπον πλείω, ὃν καὶ πρότερον τὸ
ἕν· τῶν γὰρ ἅμα ὄντων καὶ μὴ ἐχόντων ἐπέκτασιν καθ' 971^{b}
5 ἑαυτά, ὁ αὐτὸς ἀμφοῖν τόπος. τὸ δ' ἀμερὲς οὐκ ἔχει διά-
στασιν, ὥστ' οὐκ ἂν εἴη μέγεθος συνεχὲς ἐξ ἀμερῶν. οὐκ
ἄρα οὔθ' ἡ γραμμὴ ἐκ στιγμῶν οὔθ' ὁ χρόνος ἐκ τῶν νῦν.
ἔτι εἰ ἔστιν ἐκ στιγμῶν, ἅψεται στιγμὴ στιγμῆς· ἐὰν οὖν ἐκ 5
τοῦ K ἐκβληθῇ ἡ AB καὶ $ΓΔ$, ἅψεται τοῦ K καὶ ἡ ἐν
10 τῇ AK καὶ ἡ ἐν τῇ $KΔ$ στιγμή. ὥστε καὶ ἀλλήλοιν· τὸ
γὰρ ἀμερὲς τοῦ ἀμεροῦς ὅλον ὅλου ἐφάπτεται. ὥστε τὸν
αὐτὸν ἐφέξει τόπον τοῦ K, καὶ ἁπτόμεναι στιγμαὶ ἐν τῷ
αὐτῷ τόπῳ ἀλλήλαις. εἰ δ' ἐν τῷ αὐτῷ, καὶ ἅπτονται· τὰ 10
γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ ὄντα πρῶτα ἅπτεσθαι ἀναγκαῖον,
15 εἰ δ' οὕτως, εὐθεῖα εὐθείας ἅψεται κατὰ δύο στιγμάς. ἡ γὰρ
ἐν τῇ AK στιγμὴ καὶ ⟨τῆς ἐν⟩ τῇ $KΓ$ καὶ ἑτέρας ἅπτεται

loco longe aliter sentiens atque ego. cf. l. l. p. 167 ‖ 1 ἀνάγκη εἶναι ἕνα Z^{a} ‖ ἓν om. N in lacuna ‖ τι] τις NZ^{a}, scrib. fort. δὶς vel δύ' ‖ 2 ἐστιν ante οὐκ om. Z^{a} ‖ 3 ἀμερῆ] ἀμέσως L ‖ κατέχοι NW^{a} ‖ πλείω $NW^{a}Z^{a}$: πλείων ceteri ‖ ὃν om. Z^{a} ‖ πρώην LP ‖ 4 καθ' ἑαυτὰ scripsi et post interpunxi: κατὰ ταῦτα $LPW^{a}Z^{a}$, κατὰ ταυτὰ ceteri ‖ 6 συνεχὲς om. NW^{a} ‖ 7 ἄρα] ἔσται N ‖ ἐκ] ἐκ τῶν Z^{a} ‖ 8 ἅψηται W^{a} ‖ οὖν om. LP ‖ 9 τοῦ] τὸ L ‖ καὶ ἡ ἐν τῇ AK καὶ ἡ ἐν τῇ $KΔ$ P: καὶ (δὲ W^{a}) ἡ ἐν τῇ (τῷ Z^{a}) $KΔ$ ceteri ‖ 10 ἀλλήλοιν scripsi secutus Hayduckium ἀλλήλων proponentem: ἄλλων N, ἄλλῳ W^{a}, ἄλλῳ τινι ceteri ‖ 11 ὅλου] ὅλω NW^{a} ‖ 12 τόπον om. LPZ^{a} ‖ τοῦ K καὶ ἁπτόμεναι] locus manifeste corruptus. Hayduck aut deleri vult verba ἁπτόμεναι στιγμαί aut totum membrum καὶ — ἀλλήλαις post ἐφάπτεται inseri; mihi aliquid excidisse suspicanti in hunc modum locus restituendus videtur: ὥστε τὸν αὐτὸν ἐφέξει τόπον ⟨τῷ K· ἔσονται οὖν καὶ αἱ⟩ τοῦ K ἁπτόμεναι στιγμαὶ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ ἀλλήλαις. cf. proll. ‖ 13 δ'] scribendum potius videtur γὰρ ‖ αὐτῷ alterum om. LPZ^{a} ‖ 14 τύπω N ‖ πρῶτον W^{a}, πρώτῳ Hayduck (cf. ind. Ar. 653^{b} 30 sq.) ‖ ἀναγκαίω W^{a} ‖ 15 εἰ δ' Hayduck: εἶθ' codd. ‖ εὐθεῖα om. Z^{a} ‖ ἡ] εἰ NW^{a} ‖ 16 καὶ τῆς ἐν τῇ $KΓ$ Hayduck: καὶ ἡ τη $\overline{K}$ $\overline{T}$ Z^{a}, καὶ τῇ $KΓ$ ceteri ‖ τῆς ἑτέρας $NW^{a}Z^{a}$ ‖ ἅπτηται N

στιγμῆς. ὥστε ἡ *AK* τῆς *ΓΔ* κατὰ πλείους ἅπτεται στιγμάς.
15 ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ εἰ μὴ δύ' ἀλλήλων, ἀλλ' ὁποσαιοῦν
ἥψαντο γραμμαί. ἔτι καὶ ἡ τοῦ κύκλου τῆς εὐθείας ἅψεται
κατὰ πλείω. τῆς γὰρ συναφῆς καὶ ἡ ἐν τῷ κύκλῳ καὶ ἡ
ἐν τῇ εὐθείᾳ ἅπτεται καὶ ἀλλήλων. εἰ δὲ τοῦτο μὴ δυνατόν, 5
οὐδὲ τὸ ἅπτεσθαι στιγμὴν στιγμῆς· εἰ δὲ μὴ ἅπτεσθαι, οὐδ'
20 εἶναι τὴν γραμμὴν στιγμῶν· οὐδὲ γὰρ ἅπτεσθαι ἀναγκαῖον.
ἔτι πῶς ποτὲ ἔσται εὐθεῖα γραμμὴ καὶ περιφερής; οὐδὲν γὰρ
διοίσει ἡ σύναψις τῶν στιγμῶν ἐν τῇ εὐθείᾳ καὶ τῇ περι-
φερεῖ. τὸ γὰρ ἀμερὲς τοῦ ἀμεροῦς ὅλον ὅλου ἅπτεται, καὶ 10
οὐκ ἔστιν ἄλλως ἅπτεσθαι. εἰ οὖν αἱ μὲν γραμμαὶ διά-
φοροι, ἡ δὲ σύναψις ἀδιάφορος, οὐκ ἔσται δὴ γραμμὴ ἐκ
25 τῆς συνάψεως, ὥστ' οὐδ' ἐκ στιγμῶν. ἔτι ἀναγκαῖον ἢ
ἅπτεσθαι ἢ μὴ ἅπτεσθαι τὰς στιγμὰς ἀλλήλων. εἰ μὲν οὖν
τὸ ἐφεξῆς ἅπτεσθαι ἀνάγκη, ὁ αὐτὸς ἔσται λόγος· εἰ δὲ ἐν- 15
δέχεται ἐφεξῆς τι εἶναι μὴ ἁπτόμενον, τὸ δὲ συνεχὲς οὐδὲν
30 ἄλλο λέγομεν ἢ τὸ ἐξ ὧν ἐστὶν ἁπτομένων, ὥστε καὶ οὕτως
ἀνάγκη τὰς στιγμὰς ἅπτεσθαι ἀλλήλων, ἢ εἶναι γραμμὴν
972ᵃ ⟨μὴ⟩ συνεχῆ. ἔτι εἰ ἄτοπον στιγμὴ ἐπὶ στιγμῆς, ἵν' ᾖ
γραμμὴ καὶ ἐπὶ στιγμῇ, ἐπεὶ ἡ γραμμὴ ἐπίπεδον, ἀδύνατον 20

1 ἡ *AK* Hayduck: εἰ ἐκ *NW*ᵃ, ἡ ἐκ ceteri ‖ τοῦ praebent pro τῆς *LP* ‖ 2 λόγος] λέγει *L* ‖ δύ' scripsi: δὲ *N*, δι' ceteri ‖ ὁποσαιοῦν ἥψαντο γραμμαί scripsi: ὁποσουν ἥψατο γραμμή *Z*ᵃ, ὁπωσοῦν ἥψατο γραμμῆς ceteri ‖ 4 κατὰ] τὰ *W*ᵃ ‖ 5 καὶ om. *W*ᵃ ‖ 6 στιγμῇ στιγμήν *Z*ᵃ ‖ 7 στιγμῶν Hayduck: στιγμήν codd. ‖ οὐδὲ] οὕτω Hayduck cf. proll. ‖ 8 ποτὲ] τε *W*ᵃ ‖ ἔστιν εὐθεῖα *NZ*ᵃ, εὐθεῖα ἔσται *L*, εὐθεῖά ἐστι *P*, εὐθεῖά ἐστιν εὐθεῖα *W*ᵃ ‖ παραφερές *NP* ‖ οὐδὲ *NW*ᵃ ‖ 9 τῶν στιγμῶν om. *Z*ᵃ ‖ τῇ post καὶ om. *LPW*ᵃ*Z*ᵃ ‖ περιφερεία *LPZ*ᵃ ‖ 10 ἐφάπτεται *W*ᵃ*Z*ᵃ, ἅπτηται *N* ‖ 11 ἄλλως Hayduck: ὅπως *W*ᵃ, ὅλως ceteri ‖ διάφορον *L* ‖ 12 ἀδιάφορον *L* ‖ 13 ἔτι δ' *Z*ᵃ ‖ 14 μὴ ἅπτεσθαι ἢ ἅπτεσθαι *L* ‖ 15 ἐφεξῆς ἂν ἅπτεσθαι *LNPW*ᵃ*Z*ᵃ ‖ ἐνδέχοιτο *LP* ‖ 16 τι] τὸ *L* ‖ εἶναι om. *W*ᵃ ‖ 18 ἢ] ὃ *N* ‖ γραμμὴ *Z*ᵃ ‖ 19 μὴ add. Bonitz Arist. Stud. II III p. 112 ‖ συνεχῶς *NW*ᵃ, συνεχής *Z*ᵃ ‖ ἐπὶ στιγμῆς, ἵν'] ἐπιστήμη, ἵνα *Z*ᵃ ‖ ᾖ *PZ*ᵃ ‖ 20 γραμμὴ καὶ ἐπὶ στιγμῇ] γραμμὴ καὶ ἐπιστήμης *NW*ᵃ, ἐπιστήμη καὶ γραμμή *Z*ᵃ. Locum aperte corruptum sic refingen-

*τὰ εἰρημένα εἶναι. εἴτε γὰρ ἐφεξῆς αἵ στιγμαί εἰσι, τμη-
θήσεται ἡ γραμμὴ κατ' οὐδετέραν τῶν στιγμῶν, ἀλλ' ἀνὰ
μέσον· εἴθ' ἅπτονται, γραμμὴ ἔσται τῆς μιᾶς στιγμῆς χώρα.* 5
τοῦτο δ' ἀδύνατον. ἔτι διαιροῖτ' ἂν ἅπαντα καὶ ἀναλύοιτο
5 *εἰς στιγμάς, καὶ ἡ στιγμὴ μέρος σώματος, εἴπερ τὸ μὲν
σῶμα ἐξ ἐπιπέδων, τὸ δ' ἐπίπεδον ἐκ γραμμῶν, αἵ δὲ
γραμμαὶ ἐκ στιγμῶν. εἰ δ' ἐξ ὧν πρώτων ἐνυπαρχόντων
ἕκαστά ἐστι, στοιχεῖά ἐστι ταῦτα, αἵ στιγμαὶ ἂν εἴησαν στοι-* 10
χεῖα σωμάτων. ὥστε συνώνυμα στοιχεῖα, οὐδ' ἕτερα τῷ εἴδει.
10 *φανερὸν οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι οὐκ ἔστι γραμμὴ ἐκ στι-
γμῶν. ἀλλ' οὐδ' ἀφαιρεθῆναι οἷόν τε στιγμὴν ἀπὸ γραμ-
μῆς. εἰ γὰρ ἐνδέχεται ἀφαιρεθῆναι, καὶ προστεθῆναι δυ-
νατόν· προστεθέντος δέ τινος τὸ ᾧ προσετέθη μεῖζον ἔσται* 15
τοῦ ἐξ ἀρχῆς, ἐὰν τοιοῦτον ᾖ τὸ προστιθέμενον ὥστε ἓν
15 *ὅλον ποιεῖν. ἔσται ⟨ἄρα⟩ γραμμὴ γραμμῆς στιγμῇ μείζων.
τοῦτο δ' ἀδύνατον. ἀλλὰ καθ' ἑαυτὴν μὲν οὐχ οἷόν τε,
κατὰ συμβεβηκὸς δ' ἐνδέχεται στιγμὴν ἀπὸ γραμμῆς ἀφελεῖν,
τῷ ἐνυπάρχειν ἐν τῇ ἀφαιρουμένῃ γραμμῇ. εἰ ⟨γὰρ⟩ τοῦ* 20
ὅλου ἀφαιρουμένου καὶ ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ πέρας ἀφαιρεῖται,

dum puto (cf. proll.): *ἔτι, εἰ ἄτοπον στιγμὴν ἐπὶ στιγμῆς εἶναι ἢ γραμμὴν καὶ ἐπὶ στιγμῆς, ἐπὶ δὲ γραμμῆς ἐπίπεδον κ. τ. λ.* cf. Simplic. in Phys. 596, 21 sq. Diels ‖ 1 *τμηθήσονται γραμμή* Z^{a} ut videtur ‖ 3 *γραμμαί N* W^{a} ‖ 4 *τοῦτο δ'*] *τοῦτ' L, τοῦτο* Z^{a} ‖ *διαιρεῖται* Z^{a} ‖ *ἀναλύοιντο* Z^{a} ‖ 5 *γραμμὴ μέρος* Z^{a} ‖ *τὸ μὲν* om. Z^{a} ‖ 6 *ἐξ ἐπιπέδων*] *ἐπίπεδον L N P* W^{a} Z^{a} ‖ *δ'* post *τὸ* om. Z^{a} ‖ *αἵ* — 7 *στιγμῶν* om. *L N P* W^{a} Z^{a} ‖ 7 *πρῶτον* Z^{a} ut videtur ‖ 8 *ἐστι* post *ἕκαστα* om. Z^{a} ‖ *ἐστι ταῦτα*] *ἔσται ταῦτα N* W^{a} Z^{a} ‖ *ἦσαν N* W^{a}, recte fort. ‖ 9 *συνώνυμος L* ‖ post *στοιχεῖα* add. *δὲ* W^{a} ‖ *οὐδ' ἕτερα* W^{a}: *οὐδέτερα* ceteri. Locus sic fort. constituendus: *ὥστε συνώνυμα ⟨τὰ στοιχεῖα· εἰ δὲ συνώνυμα τὰ⟩ στοιχεῖα, οὐδ' ἕτερα τῷ εἴδει* ‖ 11 *οἴονται P, οἷόν τε ἐστὶ N* W^{a} ‖ *στιγμὴν ἐκ στιγμῆς* Z^{a} ‖ 12 *φανερωθῆναι L P* Z^{a} ‖ 13 *τὸ ᾧ προσετέθη* scripsi: *τὸ προστεθήτω L, τὸ προστεθὲν* ceteri ‖ 15 *ἄρα* add. Hayduck ‖ *στιγμή L N* ‖ 16 *αὑτὴν P* ‖ *οἷ N* omissis in lacuna *όν τε* ‖ 17 *στιγμὴν* om. Z^{a} ‖ 18 *ἀφωρισμένῃ* Z^{a} ‖ *γὰρ* add. Hayduck

γραμμῆς δ' ἦν ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ πέρας στιγμή, καὶ εἰ γραμμῆς ⟨γραμμὴν⟩ ἐγχωρεῖ ἀφαιρεῖν, καὶ στιγμὴν ⟨ἂν⟩ ἐνδέχοιτο. αὕτη δ' ἡ ἀφαίρεσις κατὰ συμβεβηκός. εἰ δὲ τὸ πέρας
25 ἅπτεται οὗ τὸ πέρας ἢ αὐτοῦ ἢ τῶν ἐκείνου τινός, ἡ δὲ στιγμή, ᾗ πέρας γραμμῆς, ἅπτεται, ἡ μὲν οὖν ⟨γραμμὴ⟩ 5 γραμμῆς ἔσται στιγμῇ μείζων, ἡ δὲ στιγμὴ ἐκ στιγμῶν· τῶν γὰρ ἁπτομένων οὐδὲν ἀνὰ μέσον. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῆς τομῆς, εἰ ἡ τομὴ στιγμῆς καὶ ἡ τομὴ ἅπτεταί τινος,
30 καὶ ἐπὶ στερεοῦ καὶ ἐπιπέδου· ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ στερεὸν ἐξ ἐπιπέδων καὶ ⟨τὸ ἐπίπεδον⟩ ἐκ γραμμῶν. οὐκ ἀληθὲς 10 δὲ κατὰ στιγμῆς εἰπεῖν, οὐδ' ὅτι τὸ ἐλάχιστον τῶν ἐν γραμμῇ· εἰ γὰρ τὸ ἐλάχιστον τῶν ἐνυπαρχόντων εἴρηται, τὸ
972b δὲ ἐλάχιστον, ὧν ἐστὶν ἐλάχιστον, καὶ ἔλαττόν ἐστιν, ἐν δὲ τῇ γραμμῇ οὐδὲν ἄλλο ἢ στιγμαὶ καὶ γραμμαὶ ἐνυπάρχουσιν, ἡ δὲ γραμμὴ τῆς στιγμῆς οὐκ ἔστι μείζων (οὐδὲ γὰρ αὖ τὸ 15 ἐπίπεδον τῆς γραμμῆς), ὥστ' οὐκ ἔσται στιγμὴ τὸ ἐν γραμμῇ

1 δ' ἦν ἡ] δεινὴ Z^a, δ' εἶν W^a δ' ἦν N ‖ στιγμὴν codd. ‖ καὶ εἰ N: καὶ ceteri ‖ γραμμὴν add. Hayduck ‖ 2 ἐγχωρεῖ] ἐνδέχοιτο $N W^a$ ‖ ἂν add. Hayduck ‖ 3 αὐτήν. εἰ δ' ἀφαίρεσις $N W^a$ ‖ 4 οὗ τὸ scripsi cf. proll.: οὔτε codd. ‖ ἡ] ᾗ N ‖ 5 ᾗ — 6 στιγμὴ om. W^a ‖ ἡ μὲν οὖν γραμμὴ γραμμῆς ἔσται στιγμῇ scripsi: ἡ μὲν οὖν γραμμὴ ἔσται στιγμῆς N, ᾗ μὲν οὖν γραμμῆς ἔσται στιγμή ceteri ‖ $\frac{\text{στιγ}}{\text{γραμ}}$μῆς Z^a ‖ 7 γὰρ om. LP ‖ μέσον] κ N ‖ ὁ δ' $N W^a$: ὁ ceteri ‖ λέγει L ‖ καὶ] καὶ ὁ LP ‖ 8 εἴη τὸ μὴ W^a ‖ στιγμὴ Z^a ‖ 9 καὶ ante ἐπὶ om. P ‖ τὸ ἐπίπεδον addidi cf. prolegg. ‖ ἐκ γραμμῶν Z^a, καὶ γραμμῶν vulgo ‖ 11 στιγμῆς Hayduck: στιγμὴν codd. ‖ ὅτι τὸ ἐλάχιστον τῶν ἐν γραμμῇ scripsi cf. proll.: ὅτι τῶν ἐλαχίστων τῶν ἐκ γραμμῆς Z^a, ὅτι ἐλάχιστον (ἐλαχίστη L, καὶ ἐλαχίστη P, καὶ ἐλάχιστον W^a) τῶν ἐκ γραμμῆς ceteri, ὅτι τὸ ἐλάχιστον ἐν γραμμῇ Hayduck ‖ 12 εἰ γὰρ scripsi cf. proll.: εἰς codd., εἰ Hayduck ‖ τὸ om. L ‖ δὲ] γὰρ Hayduck ‖ 13 ἐλάχιστόν ἐστι LPZ^a ‖ 14 ἄλλω P ‖ στιγμαὶ] στιγμαὶ καὶ γραμμὴ LN, στιγμὴ καὶ γραμμὴ P, γραμμὴ καὶ στιγμὴ W^a, στιγμὴ Z^a ‖ γραμμὴ Z^a ‖ ἐνυπάρχουσαι W^a, ἐνυπάρχει Z^a ‖ 15 ἡ] εἰ Z^a ‖ αὖ om. LPZ^a ‖ 16 ὡς LPZ^a ‖ $\frac{\text{στιγμὴ}}{\text{γραμμὴ}}$ Z^a

ἐλάχιστον. εἰ δὲ συμβλητὸν τῇ γραμμῇ ἡ στιγμή, τὸ δὲ 5
ἐλάχιστον ἐν τρισὶ προσώποις, οὐκ ἔσται ἡ στιγμὴ τῶν ἐν
τῇ γραμμῇ ἐλάχιστον. καὶ ἄλλ' ἄττα ἐνυπάρχει παρὰ τὰς
στιγμὰς καὶ τὰς γραμμὰς ἐν τῷ μήκει· οὐ γὰρ ἐκ στιγμῶν.
5 εἰ δὲ τὸ ἐν τόπῳ ὂν ἢ στιγμὴ ⟨ἢ⟩ μῆκος ἢ ἐπίπεδον ἢ
στερεὸν ⟨ἢ⟩ ἐκ τούτων τι, ἐξ ὧν δ' ἐστὶν ἡ γραμμή, ἐκεῖνα 10
ἐν τόπῳ (καὶ γὰρ ἡ γραμμή), καὶ μήτε σῶμα μήτ' ἐπίπεδον
μήτε ἐκ τούτων τι ἐνυπάρχει τῇ γραμμῇ, οὐκ ἔσται οὐθὲν
ὅλως παρὰ τὰς στιγμὰς καὶ τὰς γραμμὰς ἐν τῷ μήκει. ἔτι
10 εἰ τοῦ ἐν τόπῳ ὄντος τὸ μεῖζον λεγόμενον μῆκος ἢ ἐπιφά-
νεια ⟨ἢ⟩ στερεόν, ἡ δὲ στιγμὴ ἐν τόπῳ, τὸ δ' ἐν τῷ μήκει 15
ὑπάρχον παρὰ τὰς στιγμὰς καὶ τὰς γραμμὰς οὐθὲν τῶν προ-
ειρημένων, ὥστ' οὐκ ἔσται ἡ στιγμὴ τῶν ἐνυπαρχόντων
ἐλάχιστον. ἔτι εἰ ὃ ἐλάχιστόν τι τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ, μήτε ⟨πρὸς
15 τὴν οἰκίαν συμβάλλεται μήτε⟩ τῆς οἰκίας συμβαλλομένης πρὸς
αὐτὸ λέγεται, ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, οὐδὲ τὸ ἐν
γραμμῇ ἐλάχιστον πρὸς γραμμὴν συγκρινόμενον ἔσται· ὥστε 20
οὐχ ἁρμόσει τὸ ἐλάχιστον. ἔτι εἰ τὸ μὴ ὂν ἐν τῇ οἰκίᾳ μή
ἐστι τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐλάχιστον, ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων

1 ἡ δὲ . . . τῇ N ‖ εἰ δὲ — 2 ἐλάχιστον om. Z^a ‖ εἴ τε Hayduck ‖ 2 τοῖς τρισὶ Z^a ‖ 3 ἐλάχιστον om. Z^a ‖ punctum post ἐλάχιστον del. Hayduck ‖ ἄλλα ἅττα Z^a ‖ ἐνυπάρξει Hayduck ‖ περὶ $N W^a Z^a$ ‖ 4 τὰς om. $N W^a Z^a$ ‖ γραμμὰς om. Z^a ‖ μήκει] μίξει Z^a ‖ 5 ἢ στιγμὴ ἢ μῆκος Hayduck: ἡ στιγμὴ μῆκος codd. ‖ 6 στερεῶν W^a ‖ ἢ add. Hayduck ‖ a τούτων τι in Z^a primo statim transitum est ad 8 τούτων τι ἐνυπάρχει, deinde correctus est error ‖ 7 ἡ γὰρ W^a ‖ καὶ ante μήτε om. Z^a ‖ 8 τι ἐκ τούτων $L P$ ‖ ἔστιν Hayduck ‖ 9 περὶ $N Z^a$ ‖ 10 ἢ ἐπιφάνεια ἢ στερεὸν Hayduck: ἡ ἐπιφάνεια στερεόν codd. ‖ 11 τὸ] τῷ $W^a Z^a$ ‖ 12 περὶ $N W^a Z^a$ ‖ τὰς γραμμὰς] γραμμὰς Z^a ‖ 13 ἐστιν Z^a ‖ 14 εἰ Z^a: εἰς ceteri ‖ ἔτι εἰ ὃ ἐλάχιστον om. W^a ‖ πρὸς τὴν οἰκίαν συμβάλλεται μήτε addidi cf. proll. ‖ μήτε] μὴ Hayduck ‖ 15 συλλαβομένης $N W^a$ ‖ 16 post λέγεται statim inserenda esse quae sequuntur v. 17 ὥστε — 19 ἐλάχιστον iniuria opinatur Hayduck cf. proll. ‖ οὐδὲ τὸ ἐν] ἐνδέχεται P ‖ 18 post ἐλάχιστον plene interpunxi ‖ ἔτι εἰ scripsi: ἐπὶ P, ἐπεὶ ceteri ‖ 19 ἐστι τῶν] ἔσται W^a, δὲ τῶν Z^a, ἐστι τὸ Hayduck

(ἐνδέχεται γὰρ στιγμὴν αὐτὴν καθ' αὐτὴν εἶναι), οὐκ ἔσται
25 κατὰ ταύτης ἀληθὲς εἰπεῖν ὅτι τὸ ἐν γραμμῇ ἐλάχιστον. ἔτι
δ' οὐκ ἔστιν ἡ στιγμὴ ἄρθρον ἀδιαίρετον. τὸ μὲν γὰρ ἄρ-
θρον ἀεὶ δυοῖν ὅρος, ἡ δὲ στιγμὴ καὶ μιᾶς γραμμῆς ὅρος
ἐστίν. ἔτι ἡ μὲν πέρας, τὸ δὲ διαίρεσίς ἐστι μᾶλλον. ἔτι 5
ἡ γραμμὴ καὶ τὸ ἐπίπεδον ἄρθρα ἔσονται· ἀνάλογον γὰρ
ἔχουσιν. ἔτι τὸ ἄρθρον διὰ φοράν πως ἐστίν, διὸ καὶ Ἐμπε-
30 δοκλῆς ἐποίησε 'διὸ δεῖ ὀρθῶς'· ἡ δὲ στιγμὴ καὶ τὸ ἐν τοῖς
ἀκινήτοις. ἔτι οὐδεὶς ἔχει ἄπειρα ἄρθρα ἐν τῷ σώματι ἢ
τῇ χειρί, στιγμὰς δ' ἀπείρους. ἔτι λίθου ἄρθρον οὐκ ἔστιν, 10
οὐδ' ἔχει, στιγμὰς δὲ ἔχει.

1 γὰρ] δὲ N $W^a Z^a$ ‖ στιγμὴν αὐτὴν] γραμμὴν αὐτὴν Z^a, αὐτὴν γραμμὴν LP ‖ 2 ταύτης $W^a Z^a$: ταύτην ceteri ‖ τὸ om. Z^a ‖ post ἐλάχιστον punctum posuit Hayduck ‖ ἔτι δ' scripsi praeeunte Hayduckio, qui ἔτι restituendum perspexit: ὅτι δ' N W^a, ὅτι ceteri ‖ 4 ἀεὶ om. Z^a ‖ ὅροιν N W^a ‖ γραμμῆς μιᾶς Z^a ‖ 5 ἡ δὲ διαίρεσις μᾶλλον LPZ^a ‖ ἔτι] εἰ W^a ‖ 6 ἔσονται] εἴσιν W^a ‖ 7 ἔτι W^a: ὅτι ceteri ‖ διὰ φοράν πως scripsi cf. proll.: διαφορά πως N W^a, διάφορόν πως ceteri ‖ 8 δεῖ] δὴ Z^a Versum Empedocleum varie restituere studuerunt critici. cf. Karsten, Emped. carm. rel. v. 457 p. 154. Mihi hoc solum constat, in ὀρθῶς latere ἄρθροις ‖ τὸ del. Hayduck ‖ 9 ἔτι δ' οὐδεὶς W^a ‖ στόματι margo L ‖ ἢ ἐν τῇ W^a ‖ 10 ἀπείθους L ‖ 11 οὐκ Z^a

ΑΝΕΜΩΝ

ΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΗΓΟΡΙΑΙ.

ΕΚ ΤΩΝ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΠΕΡΙ ΣΗΜΕΙΩΝ.

Bekk. 973a Βορρᾶς. οὗτος ἐν μὲν Μαλλῷ Παγρεύς· πνεῖ γὰρ ἀπὸ κρημνῶν μεγάλων καὶ ὀρῶν διπλῶν παρ' ἄλληλα κειμένων, ἃ καλεῖται Παγρικά. ἐν δὲ Καύνῳ Μέσης. ἐν δὲ Ῥόδῳ 5 Καυνίας· πνεῖ γὰρ ἀπὸ Καύνου, ἐνοχλῶν τὸν λιμένα αὐτῶν τῶν Καυνίων. ἐν δὲ Ὀλβίᾳ τῇ κατὰ Μάγυδον τῆς Παμφυ- 5 λίας Ἰδυρεύς· πνεῖ γὰρ ἀπὸ νήσου ἣ καλεῖται Ἰδυρίς. τινὲς δὲ αὐτὸν βορρᾶν οἴονται εἶναι, ἐν οἷς καὶ Λυρνατιεῖς οἱ κατὰ Φασηλίδα. Καικίας. οὗτος ἐν μὲν Λέσβῳ καλεῖται 10 Θηβάνας· πνεῖ γὰρ ἀπὸ Θήβης πεδίου τοῦ ὑπὲρ τὸν Ἐλαιτικὸν κόλπον τῆς Μυσίας, ἐνοχλεῖ δὲ τὸν Μιτυληναίων λιμένα, 10 μάλιστα δὲ τὸν Μαλόεντα· παρὰ δέ τισι Καυνίας, ὃν ἄλλοι βορρᾶν οἴονται εἶναι.

Ἀπηλιώτης. οὗτος ἐν μὲν Τριπόλει τῆς Φοινίκης Ποταμεὺς καλεῖται, πνεῖ δὲ ἐκ πεδίου ὁμοίου ἅλωνι μεγάλῃ, περι- 15 εχομένου ὑπό τε τοῦ Λιβάνου καὶ τοῦ Βαπύρου ὄρους· παρὸ 15 καὶ Ποταμεὺς καλεῖται. ἐνοχλεῖ δὲ τὸ Ποσειδώνειον. ἐν δὲ τῷ Ἰσσικῷ κόλπῳ καὶ περὶ Ῥωσὸν Συριάνδος· πνεῖ δὲ ἀπὸ τῶν Συρίων πυλῶν, ἃς διέστηκεν ὅ τε Ταῦρος καὶ τὰ Ῥώσια 20 ὄρη. ἐν δὲ τῷ Τριπολιτικῷ κόλπῳ Μαρσεύς, ἀπὸ Μάρσου κώμης. ἐν δὲ Προκοννήσῳ καὶ ἐν Τέῳ καὶ ἐν Κρήτῃ καὶ 20 Εὐβοίᾳ καὶ Κυρήνῃ Ἑλλησποντίας. μάλιστα δὲ ἐνοχλεῖ τόν

Cod. K^a (Marc. app. IV, 58) ‖ 5 *τῶν Καυνίων* Rose: *τὸν ἀκανίαν* K^a ‖ *μύγαλον* K^a, corr. Rose ‖ 6 *Ἰδυρεύς* Meineke: *γαυρεύς* K^a ‖ *γαυρίς* K^a ‖ 7 *λυρναντεῖς* K^a, corr. Rose ‖ 11 *τισι* Rose: *τοῖς* K^a ‖ 12 *βορέαν* K^a ‖ 16 *ποσειδόνιον* K^a ‖ 17 fort. *Μυριανδεύς* Rose ‖ 18 *τὰ Ῥώσια* Rose: *ταυρόσια* K^a ‖ 19 *ὁ μαρσεύς* K^a

τε τῆς Εὐβοίας Καφηρέα καὶ τὸν Κυρηναίων λιμένα, καλούμενον δὲ Ἀπολλωνίαν· πνεῖ δὲ ἀφ' Ἑλλησπόντου. ἐν δὲ Σινώπῃ Βερεκυντίας ἀπὸ τῶν κατὰ Φρυγίαν τόπων πνέων. 25
ἐν δὲ Σικελίᾳ Καταπορθμίας, πνέων ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ. 973b
5 τινὲς δὲ αὐτὸν Καικίαν οἴονται εἶναι, Θηβάναν προσαγορεύοντες. Εὖρος. οὗτος ἐν μὲν Αἰγαῖς ταῖς κατὰ Συρίαν Σκοπελεὺς καλεῖται ἀπὸ τοῦ Ῥωσίου σκοπέλου, ἐν δὲ Κυρήνῃ Κάρβας ἀπὸ τῶν Καρβανῶν τῶν κατὰ Φοινίκην· διὸ 5
καὶ τὸν αὐτὸν Φοινικίαν καλοῦσί τινες. εἰσὶ δὲ οἳ καὶ
10 Ἀπηλιώτην νομίζουσιν εἶναι. Ὀρθόνοτος. τοῦτον οἱ μὲν Εὗρον, οἱ δὲ Ἀμνέα προσαγορεύουσιν. Νότος δὲ ὁμοίως παρὰ πᾶσι καλεῖται· τὸ δὲ ὄνομα διὰ τὸ νοσώδη εἶναι, ἔξω δὲ κάτομβρον, κατ' ἀμφότερα δὲ νότον. Λευκόνοτος ὁμοίως· 10
τὸ δὲ ὄνομα ἀπὸ τοῦ συμβαίνοντος· λευκαίνεται γὰρ . . .
15 Λίψ. καὶ οὗτος τὸ ὄνομα ἀπὸ Λιβύης, ὅθεν πνεῖ. Ζέφυρος. καὶ οὗτος τόδε τὸ ὄνομα διὰ τὸ ἀφ' ἑσπέρας πνεῖν. ἡ δὲ ἑσπέρα . . . Ἰάπυξ. οὗτος ἐν Τάραντι Σκυλλητῖνος ἀπὸ χωρίου Σκυλλητίου. κατὰ δὲ Δορύλαιον τὸ Φρυγίας . . . 15
ὑπὸ δέ τινων Φαραγγίτης· πνεῖ γὰρ ἔκ τινος φάραγγος τῶν
20 κατὰ τὸ Παγγαῖον. παρὰ πολλοῖς δὲ Ἀργέστης. Θρακίας κατὰ μὲν Θρᾴκην Στρυμονίας (πνεῖ γὰρ ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ), κατὰ δὲ τὴν Μεγαρικὴν Σκίρρων ἀπὸ τῶν Σκιρρωνίδων πετρῶν, ἐν δὲ Ἰταλίᾳ καὶ Σικελίᾳ Κιρκίας διὰ τὸ 20
πνεῖν ἀπὸ τοῦ Κιρκαίου. ἐν δὲ Εὐβοίᾳ καὶ Λέσβῳ Ὀλυμ-
25 πίας, τὸ δὲ ὄνομα ἀπὸ τοῦ Πιερικοῦ Ὀλύμπου· ὀχλεῖ δὲ Πυρραίους. ὑπογέγραφα δέ σοι καὶ τὰς θέσεις αὐτῶν, ὡς κεῖνται καὶ πνέουσιν, ὑπογράψας τὸν τῆς γῆς κύκλον, ἵνα καὶ πρὸ ὀφθαλμῶν σοι τεθῶσιν. 25

1 καιφαρέα Ka ‖ 3 βερεκυπτίας Ka ‖ 8 φοινίκων Ka ‖ 10 Ὀρθρόνοτος Rose ‖ 17 σκυλητῖνος Ka, corr. Rose ‖ 18 σκυλαντίμου Ka, corr. Rose ‖ ορaλεοντο Ka, corr. Rose ‖ 23 Κιρκίας Rose: Κίρκας Ka ‖ 24 ὀλαμπίας Ka

ΠΕΡΙ ΜΕΛΙΣΣΟΥ,
ΠΕΡΙ ΞΕΝΟΦΑΝΟΥΣ,
ΠΕΡΙ ΓΟΡΓΙΟΥ.

ΠΕΡΙ ΜΕΛΙΣΣΟΥ.

Bekk. 974ª ᾿Αΐδιον εἶναί φησιν εἴ τί ἐστιν, εἴπερ μὴ ἐνδέχεσθαι γενέσθαι μηδὲν ἐκ μηδενός. εἴτε γὰρ ἅπαντα γέγονεν εἴτε μὴ πάντα, ἀΐδια ἀμφοτέρως. ἐξ οὐδενὸς γὰρ γενέσθαι ἂν αὐτῶν 5 γινόμενα. ἁπάντων τε γὰρ γινομένων οὐδὲν προϋπάρχειν· 5 εἴτ' ὄντων τινῶν ἀεὶ ἕτερα προσγίνοιτο, πλέον ἂν καὶ μεῖζον τὸ ὂν γεγονέναι. ᾧ δὴ πλέον καὶ μεῖζον, τοῦτο γενέσθαι ἂν ἐξ οὐδενός· ⟨ἐν⟩ τῷ γὰρ ἐλάττονι τὸ πλέον, οὐδ'

Codices R^a (Vaticanus 1302), Lps. (Lipsiensis). cf. Prolegg.
Tit. *ΠΕΡΙ — ΓΟΡΓΙΟΥ* dedi cum Spaldingio, Brandisio, Mullachio al.: om. Lps., de R^a Kaibel (Diels, Doxogr. gr. p. 109 adn. 2) haec refert: 'm¹ (dieselbe, welche den Codex schrieb): *᾿Αριστοτέλους· περὶ ξενοφάνους· περὶ ζήνωνος· περὶ γοργίου*, m² suchte erst in das Wort *᾿Αριστοτέλους* die Verbesserung *Θεοφράστου* hineinzubringen; als das nicht deutlich schien, strich sie *᾿Αριστοτέλους* aus und schrieb darüber *Θεοφράστου*, den übrigen Theil der Überschrift unangetastet lassend.' 1 *ΠΕΡΙ ΜΕΛΙΣΣΟΥ* Spalding: *περὶ Ζήνωνος* Lps. R^a, *περὶ Ξενοφάνους* vulgo ‖ 2 *ἐνδέχεσθαι* Lps.: *ἐνδέχεται* ceteri ‖ 4 *ἀΐδια ἀμφοτέρως* Lps.: *δι' ἀμφοτέρων* R^a vulgo, *ἀδύνατον ἀμφοτέρως* Bonitz Aristot. Stud. I p. 65 ‖ *ἐξ οὐδενὸς* — 5 *γινόμενα* Lps.: *ἐξ οὐδενὸς γὰρ αὐτῶν ἂν γινόμενα* ceteri, *ἐξ οὐδενὸς γὰρ ἂν γενέσθαι ἀμφοτέρως* (vel *οὕτως*) *τὰ γενόμενα* Bonitz l. l. Fort. *ἐξ* — *ἂν αὐτὰ ἀνάγκην εἶναι* cf. proll. ‖ 6 *εἴτ' ὄντων* Lps.: *εἰ τὸν τῶν* R^a ‖ 7 *ὂν* Brandis Comment. Eleat. p. 187: *ἲν* Lps., *ἓν* ceteri, vulgo ‖ *ᾧ*] *εἰ* Lps. ‖ *δὴ*] *δὲ* Susemihl per litteras ‖ 8 *ἐν* add. Chr. Dan. Beck Variet. lect lib. Aristot. e codice Lips. enotata ‖ *ἔλαττον* R^a ‖ *οὐδ'* Lps. (non *καὶ οὐδ'*, ut falso referunt Brandis et Mullach; recte iam Beck l. l. notavit, perperam ab Oleario virgulae post *πλέον* positae signum pro *καὶ* acceptum esse): *οἶδ'* R^a, *ἢ δ'* vulgo, *οὔτ'* proponebat Bergk De Aristotelis libello de Xen. Zen. G. p. 10, *ἢ* Mullach

ἐν τῷ μικροτέρῳ τὸ μεῖζον οὐχ ὑπάρχειν. ἀΐδιον δὲ ὂν
ἄπειρον εἶναι, ὅτι οὐκ ἔχει ἀρχὴν ὅθεν ἐγένετο, οὐδὲ τελευ- 10
τὴν εἰς ὃ γινόμενον ἐτελεύτησέ ποτε (πᾶν γάρ)· ἄπειρον
δ' ὂν ἓν εἶναι. εἰ γὰρ πλέω ἢ δύο εἴη, περαίνειν ἂν ταῦτα
5 πρὸς ἄλληλα. ἓν δὲ ὂν ὅμοιον εἶναι πάντῃ· εἰ γὰρ ἀνόμοιον,
πλείω ὄντα, οὐκ ἂν ἔτι ἓν εἶναι, ἀλλὰ πολλά. ἀΐδιον δὲ
ὂν ἄπειρόν τε καὶ ὅμοιον πάντῃ, ἀκίνητον εἶναι τὸ ἕν. οὐ 15
γὰρ ἂν κινηθῆναι μὴ ἔς τι ὑποχωρῆσαν. ὑποχωρῆσαι δὲ
ἀνάγκην εἶναι ἤτοι εἰς πλῆρες ἰὸν ἢ εἰς κενόν. τούτων δὲ
10 τὸ μὲν οὐκ ἂν δέξασθαι τὸ πλῆρες, τὸ δὲ οὐκ εἶναι οὐδὲν
[ἢ] τὸ κενόν. τοιοῦτο δὲ ὂν τὸ ἓν ἀνώδυνόν τε καὶ ἀνάλ-
γητον, ὑγιές τε καὶ ἄνοσον εἶναι, οὔτε μετακοσμούμενον 20
θέσει, οὔτε ἑτεροιούμενον εἴδει, οὔτε μιγνύμενον ἄλλῳ. κατὰ

3 ὃ] ἣν Sylburg ‖ ἐτελεύτησέ] ἐτελεύτησέν Lps. ut videtur (unde fort. scr. ἐτελεύτησ' ἂν cf. Melissi frgm. § 7 ἐτελεύτησεν ἄν ποτε γιγνόμενον), ἂν ἐτελεύτησε Mullach, τελευτήσει Bergk l. l. ‖ πᾶν — 4 εἶναι scripsi cf. Fleckeiseni annal. 1886 p. 736 sq.: πᾶν γὰρ ἄπειρον, ὂν (non ὂν ἕν, ut falso rettulit Mullach) εἶναι Lps., πᾶν δὲ καὶ ἄπειρον ὂν εἶναι ceteri, πᾶν γὰρ ἄπειρον ἓν εἶναι Aldina, vulgo, πᾶν δὲ ἄπειρον ἓν εἶναι Mullach, πάντῃ δὲ ἄπειρον ὂν ἓν εἶναι Bergk, πᾶν δὲ καὶ ἄπειρον ὂν ἓν εἶναι Kern Symbolae crit. ad lib. Arist. περὶ Ξ. Ζ. Γ. p. 3, ἀΐδιον δὲ καὶ ἄπειρον ὂν ἓν εἶναι Bonitz ‖ 4 πλέω Lps.: πλέον ceteri ‖ δύο ἢ πλέω Susemihl per litteras ‖ περαίνειν ἂν scripsi cf. prolegg.: πέραιαν εἶναι R^a, περ. λίαν εἶναι Lps., περαιὰν εἶναι vel περ ἐὰν εἶναι ceteri, περατὰ εἶναι Aldina, πέρατ' ἂν εἶναι alii edd. ‖ 5 ἓν — πάντῃ Lps.: ἓν δὲ ὃ μόνον εἶναι πάντα ceteri ‖ εἰ Aldina: ἡ Lps., ἢ ceteri ‖ ἀνόμοιον Lps.: ἀνόμοια ceteri ‖ 6 ἓν εἶναι Sylburg: εἶναι Lps., ἓν θεῖναι R^a vulgo ‖ 7 ἄπειρον Bergk: ἄμετρον codd., nisi quod dubium Lps. ἄμετρον an εὔμετρον voluerit, μέτριον vulgo. Ante ἄπειρον Bonitz inseri vult καὶ ‖ 8 ἂν κινηθῆναι Lps.: ἂν κινηθῇ ceteri ‖ εἴς τι Lps.: ἐστὶν cet., ἔτι vulgo ‖ 9 ἰὸν Bekker: ὂν codd. ‖ εἰς κενόν Lps.: κενόν ceteri ‖ 11 ἢ del. G. Fülleborn Liber de X. Z. G. passim illustr. p. 23. Fort. etiam τὸ κενόν delendum ‖ τοιοῦτο — 12 ἄνοσον εἶναι Lps.: τοιοῦτον δὲ ὄντων ἀνωδύνων τε καὶ ἀναλγήτων ὑπεστ καὶ ἄνοθον εἶναι R^a nec multum discrepant ceteri. cf. Arist. de coelo 284ᵃ 14 sq.

πάντα γὰρ ταῦτα πολλά τε τὸ ἓν γίνεσθαι καὶ τὸ μὴ ὂν τεκνοῦσθαι καὶ τὸ ὂν φθείρεσθαι ἀναγκάζεσθαι. ταῦτα δὲ ἀδύνατα εἶναι. καὶ γὰρ εἰ τὸ μεμῖχθαί τι ἓν ἐκ πλειόνων
25 λέγοιτο, καὶ εἴη πολλά τε καὶ κινούμενα εἰς ἄλληλα τὰ πράγματα, καὶ ἡ μῖξις ἢ ὡς ἐν ἑνὶ σύνθεσις εἴη τῶν πλειόνων, 5
ἢ τῇ ἐπαλλάξει οἷον ἐπιπρόσθησις γίνοιτο τῶν μιχθέντων, ἐκείνως μὲν ἂν διάδηλα χωρὶς ὄντα εἶναι τὰ μιχθέντα, ἐπιπροσθήσεως δ' οὔσης ἐν τῇ τρίψει γίνεσθαι ἂν ἕκαστον
974ᵇ φανερόν, ἀφαιρουμένων τῶν πρώτων τῶν ὑπ' ἄλληλα τεθέντων μιχθέντων· ὧν οὐδέτερον συμβαίνειν. διὰ τούτων δὲ τῶν 10
τρόπων κἂν εἶναι πολλὰ κἂν ἡμῖν, οἷ' ἔστι, φαίνεσθαι μόνως. ὥστ' ἐπειδὴ οὐχ οἷόν θ' οὕτως, οὐδὲ πολλὰ δυνατὸν εἶναι
5 τὰ ὄντα, ἀλλὰ ταῦτα δοκεῖν οὐκ ὀρθῶς. πολλὰ γὰρ καὶ ἄλλα κατὰ τὴν αἴσθησιν φαντάζεσθαι ἅπασαν. λόγον δ' οὔτ' ἂν ἐκεῖνο αἱρεῖν, τὰ ὄντα γίγνεσθαι, οὔτε πολλὰ εἶναι τὸ 15

1 ἓν Lps.: εἰ R^a ‖ 3 τῷ μεμῖχθαί τι ἓν ἐκ πλειόνων γένοιτο (vel γίνοιτο) Bonitz ‖ 4 πολλά τε καὶ κινούμενα Lps.: πολλὰ κινούμενα ceteri ‖ 5 ἢ ὡς Ch. D. Beck l. l.: ἡ ὡς codd. ‖ 6 ἐπαλλάξει Mullach: ἀπαλλάξει codd. ‖ οἷον Lps.: ονον R^a ‖ ἐπιπρόσθησις Bekker: ἐπιπροσθέσεις R^a, in Lps. ἐπιπρόσθεσις an ἐπιπρόσθησις exaratum extet non certo diiudicari potest; cf. infra l. 8 ‖ γίγνοιντο R^a ‖ 7 ἐκείνως vel ἐκείνους Lps., nam extremae litterae paene evanidae sunt: ἐκείνους ceteri ‖ διάδηλα χωρὶς ὄντα εἶναι Kern (cf. 980ᵇ 10): διάδηλα χωρίζοντα εἶναι Lps., δι' ἀλλήλων χωριζόντων εἶναι ceteri, vulgo, δι' ἀλλήλων χωρούντων εἶναι Didotiana, Bonitz ‖ ἐπιπροσθήσεως Lps.: ἐπιπροσθέσεως ceteri ‖ 9 τῶν πρώτων — 10 μιχθέντων scripsi cf. l. l. p. 740 sq.: τῶν πρώτων τὰ ὑπ' ἄλληλα (ὑπάλληλα Lps.) τεθέντα τῶν μιχθέντων codd., pro ὑπ' recte fort. Bonitz scribendum censet ἐπ' ‖ 10 διὰ τούτων δὲ τῶν τρόπων Lps.: διὰ τοῦτον δὲ τὸν τρόπον ceteri. cf. l. l. p. 743 ‖ 11 οἷ' ἔστι scripsi cf. l. l.: ὥ. ετι (sed ετι compendio scriptum variam explicationem admittente) Lps.; ὡς τὸ ceteri, οὐκέτι Kern ‖ μόνως] fort. scribendum μόνων ‖ 13 ταῦτα Lps.: ταὐτὰ R^a ‖ 14 ἅπασαν] ἀπατᾷ Lps. an ἅπασιν? ‖ λόγον — 15 γίγνεσθαι sic constitui locum in plerisque secutus Bonitzium haec proponentem: ἀλλὰ τὸν λόγον οὔτ' ἐκεῖνο αἱρεῖν, τὰ ὄντα γίνεσθαι: λόγον δ' οὔται κειναιρεῖ τὰ αὐτὰ γίνεσθαι R^a, λόγον δ' οὔτε ἀναιρεῖν τὰ αὐτὰ γίγνεσθαι Lps.

ὂν, ἀλλὰ ἓν ἀΐδιόν τε καὶ ἄπειρον καὶ πάντῃ ὅμοιον αὐτὸ αὐτῷ.

Ἆρ' οὖν δεῖ πρῶτον μὲν μὴ πᾶσαν λαβόντα δόξαν ἄρχεσθαι, ἀλλ' αἳ μάλιστα εἰσὶ βέβαιοι. ὥστ' εἰ μὲν ἅπαντα 10
5 τὰ δοκοῦντα μὴ ὀρθῶς ὑπολαμβάνεται, οὐθὲν ἴσως προσήκει οὐδὲ τούτῳ προσχρῆσθαι τῷ δόγματι, ⟨ὅτι⟩ οὐκ ἄν ποτε οὐδὲν γένοιτο ἐκ μηδενός. μία γάρ τίς ἐστι δόξα καὶ αὕτη τῶν οὐκ ὀρθῶν, ἣν ἐκ τοῦ αἰσθάνεσθαί πως ἐπὶ πολλῶν πάντες ὑπειλήφαμεν. εἰ δὲ μὴ ἅπαντα ἡμῖν ψευδῆ τὰ φαινόμενα, 15
10 ἀλλὰ τινές εἰσι καὶ τούτων ὀρθαὶ ὑπολήψεις, ἢ ἐπιδείξαντα τοιαύτην, ποία, ἢ τὰς μάλιστα δοκούσας ὀρθάς, ταύτας ληπτέον· ἃς ἀεὶ βεβαιοτέρας εἶναι δεῖ ἢ αἳ μέλλουσιν ἐξ ἐκείνων τῶν λόγων δειχθήσεσθαι. εἰ γὰρ καὶ εἶεν δύο δόξαι ὑπεναντίαι ἀλλήλαις, ὥσπερ οἴεται (εἰ μὲν γὰρ πολλά, γε- 20
15 νέσθαι φησὶν ἀνάγκην εἶναι ἐκ μὴ ὄντων· εἰ δὲ τοῦτο μὴ οἷόν τε, οὐκ εἶναι τὰ ὄντα πολλά· ἀγένητον γὰρ ὄν, ὅ τι ἔστιν, ἄπειρον εἶναι. εἰ δ' οὕτως, καὶ ἕν), ὁμοίως μὲν δὴ ἡμῖν ὁ⟨μολογουμένων⟩ ἀμφοτέρων π⟨ροτάσεων⟩ οὐδὲν

1 ἀλλὰ ἓν ἀΐδιον Lps.: ἀλλ' ἀΐδιον ceteri ‖ 2 αὐτῷ] αὐτῷ Lps. ‖ 4 αἳ μάλιστά εἰσι βέβαιοι Lps.: ἀεὶ μάλιστα ὂν βέβαιον ceteri ‖ 5 οὐθὲν] ὅθεν Lps. ‖ 6 ὅτι add. Spalding Vindic. phil. Megar. p. 27 sq. ‖ 8 πάντες Lps.: ὄντες ceteri ‖ 9 μὴ ἅπαντα scripsi (cf. paullo supra l. 4): μὴ ἢ πάντα Lps., μὴν πάντα R^a ‖ ἡμῖν ψευδῆ τὰ φαινόμενα] ψευδῆ τὰ ἡμῖν φαινόμενα Spalding l. l. ‖ 11 τοιαύτη Lps., sed addito rubro puncto supra η ab alia ut videtur manu ‖ ποία, ἢ τὰς Lps.: ποιότητας ceteri ‖ 13 dubium ἢ γὰρ an εἰ γὰρ dederit Lps. ‖ 14 εἰ μὲν γὰρ scripsi et haec verba usque ad 17 καὶ ἕν in parenthesi posui cf. l. l. p. 744 sq.: εἰ μὴ codd. ‖ post πολλά distinxi ‖ 15 ἀνάγκην Mullach: ἀνάγκη codd. ‖ 16 πολλά — 17 εἶναι scripsi: πολλὰ γένη. τὸ γὰρ ὄν, ὅ τι (vel ὅτι) ἐστὶν, ἄπειρον εἶναι Lps., πολλά. γένοιτο γὰρ ἂν ὄν, ὅτι ἔστιν ἄπειρον εἶναι ceteri, vulgo. cf. quae exposui l. l. ‖ 18 δεῖ Lps. ‖ ὁμολογουμένων — οὐδὲν scripsi: ὁ . . . . ἀμφοτέρων π . . . . . . οὐδὲν (lacunae tot fere litterarum capaces, quot puncta posui) Lps. consentientibus codd. Bekkeri, qui tamen lacunarum amplitudinem non significavit. Vide quae exposui l. l. p. 744 sq. et cf. Arist.

25 μᾶλλον ὅτι ἕν, ἢ ὅτι πολλὰ δείκνυται· εἰ δὲ βέβαιος μᾶλλον ἡ ἑτέρα, ἀπὸ ταύτης ξυμπερανθέντα μᾶλλον δέδεικται. τυγχάνομεν δὲ ἔχοντες ἀμφοτέρας τὰς ὑπολήψεις ταύτας, καὶ ὡς ἂν οὐ γένοιτ᾽ ἂν οὐδὲν ἐκ μηδενός, καὶ ὡς πολλά τε καὶ κινούμενα μέν ἐστι τὰ ὄντα, ἀμφοῖν δὲ πιστὴ μᾶλλον αὕτη, 5 καὶ θᾶττον ἂν πρόοιντο πάντες ταύτης ἐκείνην τὴν δόξαν.
975ᵃ ὥστ᾽ εἰ καὶ συμβαίνοι ἐναντίας εἶναι τὰς φάσεις, καὶ ἀδύνατον γίνεσθαί τε ἐκ μὴ ὄντος καὶ μὴ πολλὰ εἶναι τὰ πράγματα, ἐλέγχοιτο μὲν ἂν ὑπ᾽ ἀλλήλων ταῦτα. ἀλλὰ τί μᾶλλον οὕτως ἂν ἔχοι; ἴσως τε κἂν φαίη τις τούτοις τἀναντία. 10
5 οὔτε γὰρ δείξας ὅτι ὀρθὴ δόξα ἀφ᾽ ἧς ἄρχεται, οὔτε μᾶλλον βέβαιον ἢ περὶ ἧς δείκνυσι λαβών, διελέχθη. μᾶλλον γὰρ ὑπολαμβάνεται εἰκὸς εἶναι γίνεσθαι ἐκ μὴ ὄντος ἢ μὴ πολλὰ εἶναι. λέγεταί τε καὶ σφόδρα ὑπὲρ αὐτῶν γίγνεσθαί τε τὰ μὴ ὄντα, καὶ [μὴ] γεγονέναι πολλὰ ἐκ μὴ ὄντων, καὶ οὐχ 15
10 ὅτι οἱ τυγχάνοντες, ἀλλὰ καὶ τῶν δοξάντων τινὲς εἶναι σοφῶν εἰρήκασιν. αὐτίκα δὴ Ἡσίοδος ‘πάντων μὲν πρῶτον’,

Anal. post. p. 62ᵇ 32 sq. λαμβάνουσι μὲν οὖν ἀμφότεραι δύο προτάσεις ὁμολογουμένας ‖ 1 μᾶλλον ὅτι Spalding, Bonitz: μᾶλλόν τι codd. ‖ 2 τυγχάνομεν Mullach: τυγχανόμενα codd. 3 ἔχοντες Lps.: ἔχοντος ceteri ‖ dubium ἀμφοτέρας an ἀμφοτέρων exaratum sit in Lps. ‖ καὶ ὡς — 4 πολλά τε om. Bekkeri codd., in Lps., qui solus servavit, haec verba sic scripta extant: καὶ ὡς ἂν οὐ γένοιταν (post γένοι una littera erasa) οὐδὲν ἐκ μηδενός ὄντος πολλά τε. Pro γένοιταν Olearius restituit γένοιτ᾽ ἂν (γένοιτό ποτ᾽ ἂν Kern), pro ὄντος corr. καὶ ὡς Mullach ‖ 5 μὲν del. Bonitz ‖ 6 πρόοιντο Lps.: προεῖντο ceteri, πρόσοιντο Mullach praeeunte Spaldingio ‖ ταύτης ἐκείνην Bonitz: ταύτην ἐκείνης codd. ‖ 7 συμβαίνοι ἐναντίας Spalding: συμβαίνει ἐναντίας Lps., συμβαίνοιεν ἄν τις vel συμβαίνειεν ἄν τις ceteri ‖ 8 τε Bekkeri codd.: τι Lps., sed ita scriptum, ut etiam τις vel τινα legi possit. cf. l. 14 et Kern l. l. p. 9 ‖ μὴ post καὶ delebat Spalding, bene tuetur Kern ‖ 9 μεντἂν Kern ‖ 13 ὑπολαμβάνεται Lps.: λαμβάνεται ceteri ‖ εἰ μὴ Lps. 15 μὴ expunxit Spalding: tueri studet Kern, (δὴ vel μὴν Bonitz) ‖ 16 τινὲς εἶναι σοφῶν Lps.: εἶναι σοφῶν τινες ceteri 17 δὴ Lps.: δ᾽ ceteri, delebat Bernays Abhandl. d. Berl. Akad. 1882 p. 14 Anm. 3 ‖ πάντων μὲν πρῶτον (vel πρῶτα) Lps.:

φησὶ, 'χάος ἐγένετο, αὐτὰρ ἔπειτα γαῖ' εὐρύστερνος, πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεί, ἠδ' Ἔρος, ὃς πάντεσσι μεταπρέπει ἀθανάτοισιν'. τὰ δ' ἄλλα φησὶ γενέσθαι ⟨ἐκ τούτων⟩, ταῦτα δ' ἐξ οὐδενός. πολλοὶ δὲ καὶ ἕτεροι εἶναι μὲν οὐδέν φασι, 15
5 γίγνεσθαι δὲ πάντα, λέγοντες οὐκ ἐξ ὄντων γίγνεσθαι τὰ γιγνόμενα. οὐδὲ γὰρ ἂν ἔτι αὐτοῖς ἅπαντα γίγνοιτο. ὥστε τοῦτο μὲν δῆλον, ὅτι ἐνίοις γε δοκεῖ καὶ ἐξ οὐκ ὄντων ἂν γενέσθαι.

2 Ἀλλ' ἆρα εἰ μὲν δυνατά ἐστιν ἢ ἀδύνατα ἃ λέγει, ἐατέον;
10 τὸ δὲ πότερον συμπεραίνεται αὐτὰ ἐξ ὧν λαμβάνει, ἢ οὐδὲν 20 κωλύει καὶ ἄλλως ἔχειν, ἱκανὸν σκέψασθαι· ἕτερον γὰρ ἄν τι τοῦτ' ἴσως ἐκείνου εἴη. καὶ πρῶτον τεθέντος, ὃ πρῶτον λαμβάνει, μηδὲν γενέσθαι ἂν ἐκ μὴ ὄντος, ἆρα ἀνάγκη ἀγένητα ἅπαντα εἶναι, ἢ οὐδὲν κωλύει γεγονέναι ἕτερα ἐξ
15 ἑτέρων, καὶ τοῦτο εἰς ἄπειρον ἰέναι; ἢ καὶ ἀνακάμπτειν 25 κύκλῳ, ὥστε τὸ ἕτερον ἐκ τοῦ ἑτέρου γεγονέναι, ἀεί τε οὕτως ὄντος τινός, καὶ ἀπειράκις ἑκάστου γεγενημένου ἐξ ἀλλήλων; ὥστε οὐδὲν ἂν κωλύοι τὸ ἅπαντα γεγονέναι, κειμένου τοῦ μηδὲν γενέσθαι ἂν ἐκ μὴ ὄντος. καὶ ἄπειρα
20 ὄντα πρὸς ἐκεῖνον προσαγορεῦσαι οὐδὲν κωλύει τῶν τῷ ἑνὶ 30 ἑπομένων ὀνομάτων. τὸ ἅπαντα γὰρ εἶναι καὶ λέγεσθαι καὶ

πρῶτον μὲν πάντων ceteri. Hes. Theog. v. 116 sqq. ‖ 1 γένετ' Mullach ‖ γαῖα Lps. ‖ 2 αἰείδερος R^a ‖ 3 γιγνέσθαι Lps. ‖ ἐκ τούτων add. Bernays, Bonitz. cf. p. 171, 14 ‖ 5 οὐκ ἐξ ὄντων Lps.: ἐξ οὐκ ὄντων ceteri. cf. Ind. Arist. p. 539a 14 sqq. ‖ 6 οὐδὲ γὰρ — γίγνοιτο solus praebet Lps. Perperam Mullach tanquam supervacaneum additamentum om. ‖ 7 ἐνίοις γε Sylburg (Felicianus 'nonnullis') ἐν οἷς γε codd. ‖ 9 ἆρα Bonitz Arist. Stud. I 73: ἄρα codd. ‖ ἐατέον] λεκτέον Lps. ‖ 10 αὐτὰ Lps.: αὐτὸ ceteri ‖ 11 ἱκανὸν Bonitz: ἱκανῶς codd. ‖ 13 ἀνάγκη in Lps. supra scriptum ‖ 14 ἀγέννητα R^a ‖ ἅπαντα Lps.: πάντα ceteri ‖ 15 ἀνακάμπτειν Lps.: ἀνακάμπτει ceteri ‖ 18 κωλύοι τὸ Spalding: κωλύοιτο codd. praeter unum, qui habet κωλύει τὸ ‖ κειμένου Lps.: κινουμένου ceteri ‖ 19 post ἄπειρα Spalding inseri iubet τὰ ‖ 20 τῶν τῷ Lps.: τῶν ἐν τῷ ceteri ‖ 21 τὸ ἅπαντα Spalding: τὸ ἅπαν Lps., τὰ ἅπαντα duo Bekkeri, ἅπαντα R^a vulgo

ἐκεῖνος τῷ ἀπείρῳ προσάπτει. οὐδέν τε κωλύει, καὶ μὴ ἀπείρων ὄντων, κύκλῳ αὐτῶν εἶναι τὴν γένεσιν. ἔτι εἰ ἅπαντα γίγνεται, ἔστι δὲ οὐδέν, ὥς τινες λέγουσιν, πῶς ἂν
35 *ἀΐδια εἴη; ἀλλὰ γὰρ τοῦ μὲν εἶναί τι ὡς ὄντος καὶ κειμένου διαλέγεται. εἰ γάρ, φησί, μὴ ἐγένετο, ἔστι δέ, ἀΐδιον ἂν* 5
εἴη, ὡς δέον ὑπάρχειν τὸ εἶναι τοῖς πράγμασιν. ἔτι εἰ καὶ ὅτι μάλιστα μήτε τὸ μὴ ὂν ἐνδέχεται γενέσθαι μήτε ἀπολέσθαι τὸ [μὴ] ὄν, ὅμως τί κωλύει τὰ μὲν γενόμενα αὐτῶν
975b *εἶναι, τὰ δ' ἀΐδια, ὡς καὶ Ἐμπεδοκλῆς λέγει; ἅπαντα γὰρ κἀκεῖνος ταῦτα ὁμολογήσας, ὅτι 'ἔκ τε τοῦ μὴ ὄντος ἀμή-* 10
χανόν ἐστι γενέσθαι, τό τε ὂν ἐξόλλυσθαι ἀνήνυστον καὶ ἄπρηκτον, ἀεὶ γὰρ θήσεσθαι ὅπῃ κέ τις αἰὲν ἐρείδῃ', ὅμως
5 *τῶν ὄντων τὰ μὲν ἀΐδιά φησιν εἶναι, πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆν καὶ ἀέρα, τὰ δ' ἄλλα γίνεσθαί τε καὶ γεγονέναι ἐκ τούτων. οὐδεμία γὰρ ἑτέρα, ὡς οἴεται, γένεσίς ἐστι τοῖς οὖσιν, 'ἀλλὰ* 15
μόνον μῖξίς τε διάλλαξίς τε μιγέντων ἐστί· φύσις δ' ἐπὶ τοῖς ὀνομάζεται ἀνθρώποισιν'. τὴν δὲ γένεσιν οὐ πρὸς οὐσίαν
10 *τοῖς ἀϊδίοις καὶ τῷ ὄντι γίγνεσθαι λέγει, ἐπεὶ τοῦτό γε ἀδύνατον ᾤετο. πῶς γὰρ ⟨ἂν⟩, φησί, καὶ 'ἐπαυξήσειε τὸ πᾶν*

1 *προσάπτειν* Lps. ‖ 3 *γίγνεται* unus Bekkeri: *γίγνεσθαι* ceteri ‖ *ἂν* Spalding: *ἓν* codd. ‖ 4 *εἶναί τι* Lps.: *εἶναι ἕν τι* ceteri, *εἶναι* Spalding ‖ 5 *ἔστι* Spalding: *ἔστω* codd. ‖ *ἀΐδιον ἂν εἴη* Spalding: *ἀΐδιον εἴη* Lps., *ἀΐδια νεικ* R^a, *ἀΐδια* ceteri ‖ 8 *μὴ* del. Spalding ‖ 9 Emped. 102—104 Mullach ‖ 10 *ταυτὰ* R^a ‖ *τε τοῦ* scripsi: *τε* R^a, *τοῦ* Lps. ‖ 12 *θήσεσθαι* codd., corruptum: *θεύσεσθαι* Bergk, *φησὶν ἔσεσθαι* Spalding, *τῇ γ' ἔσται* Panzerbieter Beiträge zur Kritik u. Erklärung des Empedocles p. 15, *περιέσεσθαι* Mullach ‖ *ἐρείδῃ* Lps.: *ἐρεῖ δὲ* R^a ‖ 13 *φησιν εἶναι* Lps.: *εἶναί φησι* ceteri ‖ 15 Emped. 100. 101 Mull. ‖ 16 *μῖξίς τε καὶ* Lps. ‖ *ἐστὶ* -÷- (sic!) Lps. ‖ 17 *οὐ πρὸς οὐσίαν* Fülleborn l. l. p. 26: *εἰ πρὸς οὐσίαν* Lps., *προσιοῦσαν* ceteri, *οὐ προσοῦσαν* Mullach ‖ 18 *τῷ ὄντι* Lps.: *τῷ ὅτι* ceteri ‖ *ἐπὶ* R^a ‖ 19 *ᾤετο. πῶς γὰρ* Lps.: *ὥστε τὸ πῶς γ' ἂν* ceteri. cf. Emped. 94 Mull. ‖ *ἂν* add. Spalding ‖ *φησί* Spalding: *φήσει* codd. ‖ *ἐπαυξήσειε* — p. 172, 1 *ἐλθόν* Spalding: *ἐπαυξησειέτο παντὶ καὶ πόθεν ἐλθὼν* Lps., *ἔπαρξις ἴετο, παντί τε καὶ ποθὲν ἐλθόν* ceteri, *ἐπαυξήσειε τὸ πᾶν τί καὶ πόθεν ἐλθόν* Bergk

τι τε καὶ ποθὲν ἐλθόν'; ἀλλὰ μισγομένων τε καὶ συντιθεμένων
πυρὸς καὶ τῶν μετὰ πυρὸς γίγνεσθαι τὰ πολλά, διαλλαττο-
μένων τε καὶ διακρινομένων φθείρεσθαι πάλιν, καὶ εἶναι
τῇ μὲν μίξει πολλά ποτε καὶ τῇ διακρίσει, τῇ δὲ φύσει 15
5 τέτταρ' ἄνευ τῶν αἰτίων, ἢ ἕν. ἢ εἰ καὶ ἄπειρα εὐθὺς
ταῦτα εἴη, ἐξ ὧν συντιθεμένων γίγνεται, διακρινομένων δὲ
φθείρεται, ὡς καὶ τὸν Ἀναξαγόραν φασί τινες λέγειν, ἐξ
ἀεὶ ὄντων καὶ ἀπείρων τὰ γιγνόμενα γίγνεσθαι, κἂν οὕτως
οὐκ ἂν εἴη ἀΐδια πάντα, ἀλλὰ καὶ γιγνόμενα ἄττα καὶ γε- 20
10 νόμενά τ' ἐξ ὄντων καὶ φθειρόμενα εἰς οὐσίας τινὰς ἄλλας.
ἔτι οὐδὲν κωλύει μίαν τινὰ οὖσαν τὸ πᾶν μορφήν, ὡς καὶ
ὁ Ἀναξίμανδρος καὶ ὁ Ἀναξιμένης λέγουσιν, ὁ μὲν ὕδωρ
εἶναι φάμενος τὸ πᾶν, ὁ δέ, ὁ Ἀναξιμένης, ἀέρα, καὶ ὅσοι
ἄλλοι οὕτως εἶναι τὸ πᾶν ἓν ἠξιώκασι, τοῦτο ἤδη σχήμασί 25
15 τε καὶ πλήθεσι καὶ ὀλιγότητι, καὶ τῷ μανὸν ἢ πυκνὸν
γίγνεσθαι, πολλὰ καὶ ἄπειρα ὄντα τε καὶ γιγνόμενα ἀπερ-
γάζεσθαι τὸ ὅλον. φησὶ δὲ καὶ ὁ Δημόκριτος τὸ ὕδωρ τε
καὶ τὸν ἀέρα ἕκαστόν τε τῶν πολλῶν, ταὐτὸ ὄν, ῥυσμῷ δια-
φέρειν. τί δὴ κωλύει καὶ οὕτως τὰ πολλὰ γίγνεσθαί τε καὶ 30
20 ἀπόλλυσθαι, ἐξ ὄντος ἀεὶ εἰς ὂν μεταβάλλοντος ταῖς εἰρη-
μέναις διαφοραῖς τοῦ ἑνός, καὶ οὐδὲν οὔτε πλέονος οὔτε
ἐλάττονος γιγνομένου τοῦ ὅλου; ἔτι τί κωλύει ποτὲ μὲν ἐξ

1 σμιγομένων Lps. ‖ τε καὶ συντιθ. etiam Lps., quod moneo propter Beckium ‖ 2 διαλλομένων Lps. ‖ 3 πάλιν Lps.: πλήν ceteri ‖ 4 ποτε Lps.: τε ceteri ‖ 5 τέτταρα Lps. ‖ ἢ ἕν del. Kern fort. recte ‖ ἢ εἰ] εἴη Lps. ‖ 6 ταῦτα εἴη Lps.: εἴη ταῦτα ceteri ‖ 9 καὶ γενόμενά τ' delebat Bergk ‖ 11 οὖσαν Lps.: οὐσίαν ceteri ‖ μορφὴν codd. (cf. Euripid. apud Diod. Sicul. I 7 ὡς οὐρανός τε γαῖά τ' ἦν μορφὴ μία): ἀρχὴν Bonitz ‖ 14 post ἠξιώκασι virgula distinxit primus totiusque sententiae recte explanandae viam ingressus est Spalding, ad finem persecutus est Bergk. Ante Spaldingium puncto distinguebatur ‖ 16 ἀπεργάζεσθαι Spalding: ἀπεργάζεται codd. ‖ 18 ταὐτὸ Sylburg: τοῦτο codd., etiam Lps., quod moneo propter Mullachium ‖ ῥυσμῷ Sylburg: ῥυθμῷ codd. ‖ 19 δὴ] δεῖ Lps. ‖ κωλύειν Lps. R^a ‖ 22 ποτὲ] πολλὰ Lps. ‖ ἐξ ἄλλων ne cum Kernio credas mutan-

ἄλλων τὰ σώματα γίγνεσθαι καὶ διαλύεσθαι εἰς σώματα, οὕτως δ' ᾗ ἀναλυόμενα, κατ' ἴσα γίγνεσθαί τε καὶ ἀπόλ-
35 λυσθαι πάλιν; Εἰ δὲ καὶ ταῦτά τις συγχωροίη, καὶ εἴη τι καὶ ἀγένητον εἴη, τί μᾶλλον ἄπειρον δείκνυται; ἄπειρον γὰρ εἶναί φησιν, εἰ ἔστι μέν, μὴ γέγονε δέ. πέρατα γὰρ 5 εἶναι τὴν τῆς γενέσεως ἀρχήν τε καὶ τελευτήν. καίτοι τί κωλύει ἀγένητον ὂν ἔχειν πέρας ἐκ τῶν εἰρημένων; εἰ γὰρ
976ᵃ ἐγένετο, ἔχειν ἀρχὴν ἀξιοῖ ταύτην ὅθεν ἤρξατο γιγνόμενον. τί δὴ κωλύει, καὶ εἰ μὴ ἐγένετο, ἔχειν ἀρχήν; οὐ μέντοι γε ἐξ ἧς [γε] ἐγένετο, ἀλλὰ καὶ ἑτέραν, καὶ εἶναι περαί- 10 νοντα πρὸς ἄλληλα, ἀΐδια ὄντα; ἔτι τί κωλύει τὸ μὲν ὅλον
5 ἀγένητον ὂν ἄπειρον εἶναι, τὰ δ' ἐν αὐτῷ γιγνόμενα πεπεράνθαι, ἔχοντ' ἀρχὴν καὶ τελευτὴν γενέσεως; ἔτι καὶ ὡς ὁ Παρμενίδης φησί, τί κωλύει καὶ τὸ πᾶν ἓν ὂν καὶ ἀγένητον ὅμως πεπεράνθαι, καὶ εἶναι ʽπάντοθεν εὐκύκλου σφαίρας 15 ἐναλίγκιον ὄγκῳ, μεσσόθεν ἰσοπαλὲς πάντῃ· τὸ γὰρ οὔτε τι
10 μεῖζον οὔτε τι βαιότερον πελέμεν χρεών ἐστι τῇ ἢ τῇ'. ἔχον δὲ μέσον καὶ ἔσχατα, πέρας ἔχει ἀγένητον ὄν. ⟨ἔτι ὂν⟩

dum esse in ἐξ ἀλλήλων cf. Arist. Phys. 188ᵃ 28. 30 ‖ 1 verba *γίγνεσθαι καὶ* — 2 *ἴσα* servavit solus Lps., ubi sic scripta extant: *γίγνεσθαι καὶ διαλύεσθαι εἰς σώματα, οὕτως δὴ ἀναλυόμενα, καὶ ἶσα.* Pro *δή* correxi *δ' ᾗ* (cf. Arist. Phys. 217ᵇ 23 *οὕτω δ' ᾗ τοιαύτη κ. τ. λ.*), pro *καὶ ἶσα* Kern scripsit *κατ' ἴσα.* cf. Fleckeis. ann. l. l. p. 749 et prolegg. ‖ 4 *ἀγένητον εἴη* R^a (ad repetitum *εἴη* cf. p. 180, 3): *ἀγέννητον εἴη;* (sic, cum signo interrogationis) Lps. ‖ *τί μᾶλλον* Lps : *τι μᾶλλον* R^a ‖ 5 *γέγονε δέ* Sylburg: *γεγονέναι* codd. ‖ 7 *ἀγέννητον* Lps. ‖ 8 *ἔχειν ἀρχὴν* Lps.: *ἀρχὴν ἔχειν* ceteri ‖ *ὅθεν ἤρξατο γιγνόμενον* Bergk: *ὅθεν ἤρξατο γιγνόμενα* Lps., *ὅθεν γίγνοιτο εἰ γιγνόμενα* ceteri ‖ 10 prius *γε* del. Bergk, alterum Mullach ‖ prius *καὶ* del. Bergk ‖ 12 *ἀγέννητον* codd. ‖ 13 *ἔχοντα* Lps. ‖ 14 Parmenid. v. 103 —105 Mull. ‖ *ἀγέννητον* Lps. ‖ 15 *εὐκύκλου* Lps.: *ἐγκύκλου* ceteri ‖ *ἐναλίγγιον* R^a ‖ *ὄγκον* Lps. ‖ *ἰσοπλευρὲς* R^a ‖ *γὰρ οὔτε* Lps.: *γὰρ ὅτε* R^a ‖ 17 *βαιότερον* Lps.: *βαιβεότερον* R^a ‖ *πελέμεν χρεών ἐστι τῇ ἢ τῇ* Spalding: *εἶναι μέχρι ὂν ἔστι τ . . . . . .* (lacuna sex fere litt. capax) Lps., *εἶναι μέχρι ὄν ἐστι τῇ ἢ τῇ* R^a ‖ 18 *ὄν. ἔτι ὂν ἄπειρον εἰ καὶ* scripsi cf. l. l. p. 752 sq.:

ἄπειρον εἰ καί, ὡς αὐτὸς λέγει, ἕν ἐστι, καὶ τοῦτο σῶμα, ἔχει ἄλλα ἑαυτοῦ μέρη, ἑαυτῷ δὲ ὅμοια πάντα (καὶ γὰρ ὅμοιον οὕτω λέγει τὸ πᾶν εἶναι οὐχὶ ὡς ἄλλ⟨οι ἑτέρῳ⟩ τινί, ὃ περανθὲν ἄν, ὁρᾷς, ἐλέγχει εἴ τι ὅμοιον τὸ ἄπειρον — τὸ 15 5 *γὰρ ὅμοιον ἑτέρῳ ὅμοιον, ὥστε δύο ἢ πλείω ὄντα οὐκ ἂν ἓν οὐδ' ἄπειρον εἶναι — ἀλλ' ἴσως τὸ ὅμοιον πρὸς αὐτὸ λέγει, καὶ φησὶν αὐτὸ ὅμοιον εἶναι πᾶν, ὅτι ὁμοιομερές, ὕδωρ ὂν ἅπαν ἢ γῆ ἢ εἴ τι τοιοῦτον ἄλλο· δῆλος γὰρ οὕτως ἀξιῶν εἶναι ἕν), τῶν δὴ μερῶν ἕκαστον, σῶμα ὄν,* 10 *οὐκ ἄπειρόν ἐστιν (τὸ γὰρ ὅλον ἄπειρον), ὥστε ταῦτα πε-* 20 *ραίνει πρὸς ἄλληλα, ἀγένητα ὄντα. Ἔτι εἰ ἀΐδιόν τε καὶ ἄπειρόν ἐστι, πῶς ἂν εἴη ἕν, σῶμα ὄν; εἰ μὲν γὰρ ἀνομοιομερὲς εἴη, πολλὰ καὶ αὐτὸς οὕτω γ' ἂν εἶναι ἀξιοῖ. εἰ*

ὄν . . . . . . ποιεῖ. καὶ Lps., *ὄν, ἐπεὶ εἰ καὶ* ceteri nulla lacuna indicata, *ὄν. ἔτι εἰ ὅμοιον καὶ* Kern ‖ 2 *ἑαυτῷ δὲ* scripsi cf. l. l.: *εἰ τάδε* R^a *τὰ δὲ* Lps., *καὶ τάδε* Kern, *καὶ ταῦτα* Mullach ‖ 3 *οὐχὶ ὡς ἄλλοι ἑτέρῳ τινί* Ch. D. Beck: *οὐχὶ ὡς ἀλλ . . . . . τινι* Lps., *οὐ . . . ἄλλῳ τινι* ceteri (lacunae amplitudo a Bekkero non accurate notata videtur, Aldina spatium vacuum quindecim fere litterarum habet) ‖ *ὃ περανθὲν ἄν, ὁρᾷς, ἐλέγχει, εἴ τι ὅμοιον τὸ ἄπειρον* scripsi cf. l. l. 753 sqq. et Archiv für Geschichte der Philosophie I p. 247: *ὃ περανθῆναι* (*περαθῆναι* R^a) *ὁρᾷς ἐλέγχει εἴ τι ὅμοιον τὸ ἄπειρον* Bekkeri codd., *ὅπερ ἀθηναγόρας ἐλέγχει ὅτι ὅμοιον τὸ ἄπειρον* Lps., *οὐ περανθῆναι ἂν ὅροις ἐλέγχει εἴ τινι ὅμοιον τὸ ἄπειρον* Spalding, *ᾧ περανθείη ἄν, ὅπερ Ἀναξαγόρας* (hoc nomen latere in *ἀθηναγόρας* primus suspicatus est Ch. D. Beck) *ἐλέγχει, ὅτι ἀνόμοιον τὸ ἄπειρον* Bergk, *ὅπερ καὶ Ἀναξαγόρας ἐλέγχει, ὅτι ὅμοιον τὸ ἄπειρον* Mullach, *ὅπερ καὶ Ἀναξαγόρας ἐλέγχει, ὅτι εἰ ὅμοιον τὸ ἄπειρον τό γε ὅμοιον ἑτέρῳ ὅμοιον* Bonitz, *ὃ περανθῆναι αὐτὸς ἐλέγχει, εἰ δέ τι ὅμοιον τὸ ἄπειρον, τό γε ὅμοιον ἑτέρῳ ὅμοιον* Kern ‖ 5 *γὰρ* Spalding: *γε* codd. ‖ 6 *οὐδὲ* Lps. ‖ *πρὸς αὐτὸ*] *πρὸς τὸ αὐτὸ* Lps. cf. Bonitz p. 76 ‖ 8 *ἡ γῆ* Lps. ‖ *ἢ εἴ τι* R^a: *ἢ τί* Lps. ‖ 9 *οὕτως* Lps.: *οὗτος* ceteri ‖ *δὴ μερῶν* Lps.: *διμερῶν* ceteri. cf. quae exposui l. l. p. 756 adn. 24 12 post *ἓν* lacunam R^a ‖ *μὲν γὰρ*] *μὲν* Lps. ‖ *ἀνομοιομερὲς* (vel *ἀνομοιομερῶν*, nam compendium in fine dubitationem facit) Lps.: *ἀνομοίων ἀμερῶν* ceteri, *ἀνομοίων μερῶν* Mullach 13 *αὐτὸς οὕτω γ' ἂν εἶναι ἀξιοῖ* scripsi: *αὐτὸς γίνεσθαι ἀξιοῖ*

δὲ ἅπαν ὕδωρ ἢ ἅπαν γῆ ἢ ὅ τι δὴ τὸ ὂν τοῦτ' ἐστί, πολλὰ
25 ἂν ἔχοι μέρη, ὡς καὶ Ζήνων ἐπιχειρεῖ ὂν δεικνύναι τὸ
οὕτως ὂν ἕν. εἴη οὖν ἂν καὶ πλείονα τὰ αὐτοῦ μέρη,
ἐλάττω ὄντα, καὶ μικρότερα ἄλλα, ὥστε πάντῃ ἂν ταύτῃ ἄλλο
ἢ ἓν εἴη οὐδενὸς προσγιγνομένου σώματος οὐδ' ἀπογιγνο- 5
μένου. εἰ δὲ μήτε σῶμα μήτε πλάτος μήτε μῆκος ἔχοι μηδέν,
30 πῶς ἂν ἄπειρον [ἂν] εἴη; τί κωλύει πολλὰ καὶ ἀνάριθμα
τοιαῦτα εἶναι; τί κωλύει καὶ πλείω ὄντα ἑνὸς μεγέθει ἄπειρα
εἶναι; ὡς καὶ Ξενοφάνης ἄπειρον τό τε βάθος τῆς γῆς καὶ
τοῦ ἀέρος φησὶν εἶναι. δηλοῖ δὲ καὶ ὁ Ἐμπεδοκλῆς· ἐπι- 10
τιμᾷ γάρ, ὡς λεγόντων τινῶν τοιαῦτα, ἀδύνατον εἶναι, οὕτως
35 ἐχόντων, ξυμβαίνειν αὐτά· 'εἴπερ ἀπείρονα γῆς τε βάθη καὶ
δαψιλὸς αἰθήρ, ὡς διὰ πολλῶν δὴ βροτέων ῥηθέντα μα-
ταίως ἐκκέχυται στομάτων, ὀλίγον τοῦ παντὸς ἰδόντων'. Ἔτι
ἓν ὂν οὐδὲν ἄτοπον, εἰ μὴ πάντῃ ὅμοιόν ἐστιν. εἰ γάρ ἐστιν 15
976b ὕδωρ ἅπαν ἢ πῦρ ἢ ὅ τι δὴ ἄλλο τοιοῦτον, οὐδὲν κωλύει
πλείω εἰπεῖν τοῦ ὄντος ἑνὸς εἴδη, ἰδίᾳ ἕκαστον ὅμοιον αὐτὸ
ἑαυτῷ. καὶ γὰρ μανόν, τὸ δὲ πυκνὸν εἶναι, μὴ ὄντος ἐν τῷ

Lps, αὐτὸς οὕτω γ' εἶναι ἀξιοῖ ceteri ‖ 1 ἅπαν γῆ Lps.: ἅπα-σαν γῆν ceteri ‖ 2 τὸ οὕτως ὂν ἕν] τὸ ὄντως ἓν ὄν Spalding ‖ 3 πλείονα] fort. ἄπειρα cf. l. l. p. 758 ‖ τὰ αὐτοῦ Lps.: αὐτοῦ ceteri ‖ 4 ἐλάττω — ὥστε scripsi cf. l. l. p. 758: ἐλαττόνων τε καὶ μικροτέρων ἀλλ . . . . τε Lps., ἐλαττόνων τε καὶ μικροτέρων, ἀλλά τε ceteri ‖ ἄλλο ἢ ἓν scripsi l. l. p. 758: ἀλλοῖον codd. 5 οὐδέν Lps. ‖ 6 ἔχοι Lps.: ἔχον ceteri ‖ 7 ἂν del. Mullach πολλὰ καὶ ἀνάριθμα Tauchnitziana: πολλὰ καὶ ἐνάριθμα Bekkeri codd., καὶ ἓν ἀριθμῷ (sine πολλά) Lps. cf. l. l. p. 758 8 μεγέθη R^a ‖ 9 ὁ Ξενοφάνης Lps. ‖ 10 ἐπιτιμᾷ — 12 αὐτά singula huius enuntiati membra primus recte distinxit Ch. D. Beck. Ceterum cf. Arist. Polit. 1285a 37 sqq. δηλοῖ δ' Ἀλκαῖος ὅτι τύραννον εἵλοντο τὸν Πιττακὸν ἔν τινι τῶν σκολιῶν μελῶν· ἐπιτιμᾷ γὰρ ὅτι κ. τ. λ. ‖ 11 ἀδύνατον Lps.: ἀδύνατα ceteri ‖ 12 ξυμβαίνει R^a ‖ εἴπερ κ. τ. λ. Emped. v. 237—239 Mull. ‖ 13 ὡς Lps.: ὃς ceteri ‖ 14 ὀλίγον Lps.: om. ceteri ‖ 15 ἓν ὂν Lps.: ὂν ἓν ceteri ‖ εἷς γὰρ R^a ‖ 17 εἴδη, ἰδίᾳ scripsi l. l. p. 760: εἰ δὴ δεῖ Lps., εἰ δὴ δι' ceteri ‖ 18 ἐν τῷ Lps.: τοῦ τῷ ceteri

μανῷ κενοῦ, οὐδὲν κωλύει· ἐν γὰρ τῷ μανῷ οὐκ ἔστιν
ἔν τισι μέρεσι χωρὶς ἀποκεκριμένον τὸ κενόν, ὥστε τοῦ ὅλου, 5
τὸ μὲν πυκνόν, ⟨τὸ δὲ κενὸν⟩ εἶναι (καὶ τοῦτ' ἤδη ἐστὶ
μανὸν, τὸ πᾶν οὕτως ἔχον), ἀλλ' ὁμοίως ἅπαν πλῆρες ὄν,
5 ὁμοίως ἧττον πλῆρές ἐστι τοῦ πυκνοῦ. εἰ δὲ καὶ ἔστιν,
ἀγένητόν ἐστιν, καὶ διὰ τοῦτο ἄπειρον ἂν δοθείη εἶναι, καὶ
μὴ ἐνδέχεσθαι ἄλλο καὶ ἄλλο ἄπειρον εἶναι. διὰ τοῦτο καὶ 10
ἓν τοῦτο ἤδη προσαγορεύειν οὐκ ἀδύνατον· πῶς γάρ, ἂν
τὸ ἄπειρον ὅλον ᾖ, τὸ κενὸν μὴ ὅλον ἂν οἷόν τε εἶναι; Ἀκί-
10 νητον δ' εἶναι φησίν, εἰ κενὸν μή ἐστιν· ἅπαντα γὰρ κι-
νεῖσθαι τῷ ἀλλάττειν τόπον. πρῶτον μὲν οὖν τοῦτο πολλοῖς
οὐ συνδοκεῖ, ἀλλ' εἶναί τι κενόν, οὐ μέντοι τοῦτό γέ τι 15
σῶμα εἶναι, ἀλλ' οἷον καὶ ὁ Ἡσίοδος ἐν τῇ γενέσει πρῶτον
τὸ χάος φησὶ γενέσθαι, ὡς δέον χώραν πρῶτον ὑπάρχειν
15 τοῖς οὖσιν, τοιοῦτον δέ τι καὶ τὸ κενόν, οἷον ἀγγεῖόν τι

1 post κενοῦ primus pro puncto comma posuit totumque locum recte constituit Bonitz ‖ κωλύει. ἐν γὰρ Bonitz: κωλύειν γὰρ codd. ‖ τῷ μανῷ] τὸ μανόν Lps. ‖ 2 ὥστε Mullach: ὡς τὸ codd. ‖ 3 τὸ δὲ κενὸν add. Bonitz ‖ πυκνὸν εἶναι Lps.: εἶναι πυκνόν ceteri ‖ τοῦτ' ἤδη Lps : τουτὶ δὴ R^a ‖ ἐστὶ scripsi et parenthesin indicavi: ἔστι Lps., ἐστι ceteri, εἶναι Bonitz ‖ 5 ἔστιν codd.: ἔστι καὶ Bonitz ‖ 6 ἄπειρον ἂν δοθείη scripsi: ἄπειρον δοθείη Lps., δοθείη ἄπειρον ceteri ‖ 7 μὴ Lps.: μηδὲ ceteri ‖ διὰ τοῦτο καὶ ἓν τοῦτο scripsi: διὰ τοῦτο καὶ ἐν τοῦτο R^a, διὰ τί καὶ ἓν τοῦτο Lps., διὰ τοῦτο καὶ ἐν τούτῳ ceteri ‖ 8 προσαγορεύειν οὐκ ἀδύνατον scripsi l. l. p. 761: προσαγορευτέον καὶ ἀδύνατον codd., προσαγορευτέον καὶ ἀγένητον Kern ‖ πῶς γὰρ — 9 εἶναι scripsi l. l. p. 761 sq.: πῶς γὰρ ἂν τὸ ἄπειρον ὅσον ᾖ τὸ κενὸν μὴ ὅλον ἂν οἰόντε εἶναι; Bekkeri codd., πῶς γάρ ἢ τὸ ἄπειρον ὅσον ἢ τὸ μὴ ὅλον ἂν οἴονται εἶναι Lps. (pro ὅσον iam Spalding restituerat ὅλον, de toto tamen loco longe aliter sentiens quam ego; etiam Felicianus legisse videtur ὅλον), πῶς γὰρ ἂν τὸ ἄπειρον οἷον ἢ τὸ ἓν ὂν ἢ τὸ ὅλον ὂν οἴονται εἶναι; Bonitz, πῶς γὰρ ἂν τὸ ἄπειρον, ὅσον ἐστὶ μὴ ὅλον, ἓν οἷόν τε εἶναι Kern ‖ 10 μή Lps.: μέν ceteri ‖ 11 πολλοῖς οὐ συνδοκεῖ in Lps. ita scriptum, ut legi etiam possit πολλοῖς οὖσιν δοκεῖ ‖ 12 καινόν Lps. ‖ τοῦτο] τό R^a ‖ 14 δέον Lps.: δέ ceteri ‖ 15 δέ] an δή? ‖ καινόν Lps.

ἀνὰ μέσον εἶναι ζητοῦμεν. ἀλλὰ δὴ καὶ εἰ μή ἐστι κενὸν
20 μηδέν, τί ἧσσον ἂν κινοῖτο; ἐπεὶ καὶ Ἀναξαγόρας τὸ πρὸς
αὐτὸ πραγματευθείς, καίτοι μόνον ἀποχρῆσαν αὐτῷ ἀποφήνασθαι ὅτι οὐκ ἔστιν, ὅμως κινεῖσθαί φησι τὰ ὄντα, οὐκ
ὄντος κενοῦ. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ Ἐμπεδοκλῆς κινεῖσθαι μὲν 5
ἀεί φησι συγκρινόμενα τὰ ὄντα πάντα ἐνδελεχῶς, κενὸν δὲ
25 οὐδὲν εἶναι, λέγων ὡς 'τοῦ παντὸς δ' οὐδὲν κενεόν. πόθεν
οὖν τί κ' ἐπέλθοι;' ὅταν δὲ εἰς μίαν μορφὴν συγκριθῇ, ὥσθ'
ἓν εἶναι, οὐδέν, φησι, τό γε κενεὸν πέλει οὐδὲ περισσόν. τί
γὰρ κωλύει εἰς ἄλληλα φέρεσθαι καὶ περιίστασθαι ἅμα ὁτουοῦν 10
εἰς ἄλλο, καὶ τούτου εἰς ἕτερον, καὶ εἰς τὸ πρῶτον ἄλλου
30 μεταβάλλοντος ἀεί; ἔτι καὶ τὴν ἐν τῷ αὐτῷ μένοντος τοῦ
πράγματος τόπῳ τοῦ εἴδους μεταβολήν, ἣν ἀλλοίωσιν οἵ τ'
ἄλλοι κἀκεῖνος λέγει, οὐδὲν ἐκ τῶν εἰρημένων αὐτῷ κωλύει
κινεῖσθαι τὰ πράγματα, ὅταν ἐκ λευκοῦ μέλαν ἢ ἐκ πικροῦ 15
γίγνηται γλυκύ. οὐδὲν γὰρ τὸ μὴ εἶναι κενὸν ἢ μὴ δέχε-
35 σθαι τὸ πλῆρες ἀλλοιοῦσθαι κωλύει. ὥστε οὔτε ἅπαντα
ἀΐδια οὔθ' ἓν οὔτ' ἄπειρον ἀνάγκη εἶναι, ἀλλ' ἄπειρα πολλά.

1 κενὸν μηδέν, τί ἧσσον scripsi et post κινοῖτο interrogationis signum posui l. l. p. 762: κενόν. μηδέν τι ἧσσον Lps., κενόν, μηδέ τι ἴσως R^a ‖ 2 τὸ πρὸς αὐτὸ codd., nisi quod in Lps. dubium, an voluerit librarius πρὸ et αὐτὸν cf. l. l. p. 762 sq. ‖ 3 καίτοι scripsi l. l.: καὶ οὐ codd. ‖ αὐτῷ] αὐτὸ Lps., non clare tamen exaratum ‖ 6 συγκρινόμενα Lps.: συγκοινόμενα R^a, συγκινούμενα ceteri ‖ τὰ ὄντα πάντα ἐνδελεχῶς· κενὸν δὲ οὐδὲν εἶναι scripsi l. l. p. 763 sq.: τὸν ἅπαντα ἐνδελεχῶς. χρόνον δὲ οὐδὲν εἶναι Lps., τὸν ἅπαντα ἐνδελεχῶς χρόνον, οὐδὲν εἶναι ceteri ‖ 7 ad ὡς post λέγειν cf. Arist. de coelo 294ᵃ 25 et Diels Doxogr. gr. p. 841 s. v. ὡς ‖ παντὸς δ' οὐδὲν κενεόν — 8 ἐπέλθοι scripsi l. l.: παντὸς δὲ οὐδὲν κεν . . . . πόθον οὖν τι κε πέλθοι Lps., παντός, οὐδὲ κενεόν. πόθεν οὖν τί κ' ἐπέλθοι; ceteri ‖ 8 ὥσθ' ἓν Ch. D. Beck: ὡσθὲν Lps., ὡς ἓν ceteri ‖ 9 φησι Emped. v. 166 Mull. ‖ 11 εἰ τὸ πρῶτον Lps., ἢ εἰς τὸ πρῶτον Kern ‖ ἄλλου] ἄλλου εἰς ἄλλο Kern ‖ 12 ἀεὶ ἔτι· καὶ Lps. ‖ 14 οὐδὲν om. Lps. R^a ‖ 16 γίγνηται Lps.: γένηται ceteri ‖ ἢ in Lps. e correctione

οὔτε ἓν θ' ὅμοιον, οὔτ' ἀκίνητον, οὔτ' εἰ ἓν οὔτ' εἰ πόλλ' ἄττα. Τούτων δὲ κειμένων καὶ μετακοσμεῖσθαι καὶ ἑτεροιοῦσθαι τὰ ὄντα οὐδὲν ἂν κωλύοι ἐκ τῶν ὑπ' ἐκείνου εἰρημένων, 977a *καὶ ἑνὸς ὄντος τοῦ παντὸς κινήσεως οὔσης, καὶ πλήθει καὶ* 5 *ὀλιγότητι διαφέροντος, καὶ ἀλλοιουμένου οὐδενὸς προσγιγνομένου οὐδ' ἀπογιγνομένου σώματος, καὶ εἰ πολλὰ συμμισγομένων καὶ διακρινομένων ἀλλήλοις. τὴν γὰρ μῖξιν οὔτ' ἐπιπρόσθησιν τοιαύτην εἶναι οὔτε σύνθεσιν εἰκός, οἵαν λέγει,* 5 *ὥστε ἢ χωρὶς εὐθὺς εἶναι, ἢ καὶ ἀποτριφθέντος ⟨τοῦ⟩ ἐπί-* 10 *προσθεν ἕτερα ἑτέρως φαίνεσθαι χωρὶς ἀλλήλων ταῦτα, ἀλλ' οὕτω συγκεῖσθαι ταχθέντα ὥστε ὁτιοῦν τοῦ μιγνυμένου παρ' ὁτιοῦν ᾧ μίγνυται ⟨γίγνεσθαι⟩ μέρος, οὕτως ὡς μὴ καταληφθῆναι συγκείμενα, ἀλλὰ μεμιγμένα, μηδ' ὁποιαοῦν αὐτῷ* 10 *μέρη. ἐπεὶ γὰρ οὐκ ἔστι σῶμα τί ἐλάχιστον, ἅπαν ἅπαντι* 15 *μέρος μέμικται ὁμοίως καὶ τὸ ὅλον.*

1 *οὔτε ἓν θ' ὅμοιον*] vitium inesse videtur ‖ 3 *τὰ ὄντα* add Lps. ‖ *οὐδὲν ἂν κωλύοι* scripsi cf. p. 182, 6 *οὐδένα κωλύει* codd. ‖ *ἐκείνου* Lps.: *ἐκείνῳ* ceteri ‖ 6 *οὐδ' ἀπογιγνομένου σώματος* Kern: *εἰ δ' ἄρα τινός, οὐ τοῦ σώματος* codd. ‖ *συμισγομένων* Lps. ‖ 7 *διακρινομένων* Lps.: *συνδιακρινομένων* ceteri ‖ *μίξιν* Lps. ‖ 8 *ἐπιπρόσθησιν* Ch. D. Beck: *ἐπὶ πρόσθησιν* Lps., *ἐπιπρόσθεσιν* ceteri ‖ *λέγει* Sylburg: *λέγειν* codd. ‖ 9 *ἀποτριφθέντος τοῦ* scripsi l. l. p. 764 secutus Kernium *ἀποτριβέντος τοῦ* corrigentem: *ἀποστρεφθέντος* codd., *ἀποστραφέντος* vulgo ‖ 10 *ἑτέρως* Lps., sed non clare exaratum, nam potest etiam *ἑτέρων* legi: *ἑταίρων* *R*a, *ἑτέρων* ceteri ‖ *φαίνεσθαι* Lps.: *φέρεσθαι* ceteri ‖ 11 *οὕτως* Lps. ‖ *τοῦ* add. Lps. ‖ 12 *ὁτιοῦν ᾧ μίγνυται γίγνεσθαι μέρος* scripsi: *ὁτιοῦν ὁ μίγνυσθαι μέρος* Lps., *ὁτιοῦν ᾧ μίγνυσθαι μέρος* ceteri, *ὁτιοῦν γίγνεσθαι μέρος* Kern ‖ *καταληφθῆναι* scripsi: *ἀναληφθῆναι* codd. possis etiam *ἀναφανῆναι* suspicari ‖ 13 *μὴ δὲ ποια οὖν* Lps. ‖ *αὐτῷ μέρη*] an *ἐν αὐτῷ ἀμερῆ*? ‖ 14 *σῶμά τι ἐλάχιστον* scripsi: *σῶμα τὸ ἐλάχιστον* codd., *σώματα ἐλάχιστα* Kern

ΠΕΡΙ ΞΕΝΟΦΑΝΟΥΣ.

Ἀδύνατόν φησιν εἶναι, εἴ τι ἔστι, γενέσθαι, τοῦτο λέ- 3
15 *γων ἐπὶ τοῦ θεοῦ. ἀνάγκη γὰρ ἤτοι ἐξ ὁμοίου ἢ ἐξ ἀνο-μοίου γενέσθαι τὸ γενόμενον. δυνατὸν δὲ οὐδέτερον. οὔτε γὰρ ὅμοιον ὑφ᾽ ὁμοίου προσήκειν τεκνωθῆναι μᾶλλον ἢ* 5 *τεκνῶσαι (ταὐτὰ γὰρ ἅπαντα τοῖς γε ἴσοις καὶ ὁμοίως ὑπάρ-χειν πρὸς ἄλληλα) οὔτ᾽ ἂν ἐξ ἀνομοίου τὸ ἀνόμοιον γενέ-*
20 *σθαι. εἰ γὰρ γίγνοιτο ἐξ ἀσθενεστέρου τὸ ἰσχυρότερον ἢ ἐξ ἐλάττονος τὸ μεῖζον ἢ ἐκ χείρονος τὸ κρεῖττον, ἢ τοὐναν-τίον τὰ χείρω ἐκ τῶν κρειττόνων, τὸ οὐκ ὂν ἐξ ὄντος ⟨ἢ* 10 *τὸ ὂν ἐξ οὐκ ὄντος⟩ ἂν γενέσθαι· ὅπερ ἀδύνατον. ἀΐδιον μὲν οὖν διὰ ταῦτ᾽ εἶναι τὸν θεόν. εἰ δ᾽ ἔστιν ὁ θεὸς ἁπάν-των κράτιστον, ἕνα φησὶν αὐτὸν προσήκειν εἶναι. εἰ γὰρ*
25 *δύο ἢ ἔτι πλείους εἶεν, οὐκ ἂν ἔτι κράτιστον καὶ βέλτιστον αὐτὸν εἶναι πάντων. ἕκαστος γὰρ ὢν θεὸς τῶν πολλῶν* 15 *ὁμοίως ἂν τοιοῦτος εἴη. τοῦτο γὰρ θεὸν καὶ θεοῦ δύναμιν εἶναι, κρατεῖν, ἀλλὰ μὴ κρατεῖσθαι, καὶ πάντων κράτιστον εἶναι. ὥστε καθὸ μὴ κρείττων, κατὰ τοσοῦτον οὐκ εἶναι*
30 *θεόν. πλειόνων οὖν ὄντων, εἰ μὲν εἶεν τὰ μὲν ἀλλήλων κρείττους, τὰ δὲ ἥττους, οὐκ ἂν εἶναι θεούς· πεφυκέναι* 20 *γὰρ τὸ θεῖον μὴ κρατεῖσθαι. ἴσων δὲ ὄντων, οὐκ ἂν ἔχειν*

1 Tit. *περὶ Ξενοφάνους* R^a: *Ἀριστοτέλους περὶ Ξενοφάνους* Lps., *περὶ Ζήνωνος* vulgo ‖ 3 *ὁμοίου ἢ ἐξ ἀνομοίου* Lps.: *ὁμοίων ἢ ἐξ ἀνομοίων* (*ὁμοίων* R^a) ceteri ‖ 6 *ταὐτὰ* R^a: *ταῦτα* Lps., quod tuentur Bergk, Mullach, alii. At tu cf. Arist. de gener. et int. 323b 5 *πάντα γὰρ ὁμοίως ὑπάρχειν ταὐτὰ τοῖς ὁμοίοις.* Phys. 202b 14 *οὐ γὰρ ταὐτὰ πάντα ὑπάρχει τοῖς ὁπωσοῦν τοῖς αὐτοῖς* ‖ *καὶ ὁμοίως* Lps.: *ἢ ὁμοίοις* ceteri ‖ 7 *ἂν*] *αὖ*? ‖ *τἀνό-μοιον* Lps., *οὔτ᾽ ἀνόμοιον* ceteri ‖ 10 *τὸ οὐκ ὂν* — 11 *γενέσθαι* Bonitz: *τὸ οὐκ ὂν ἐξ ὄντος ἂν γενέσθαι* Lps., *τὸ οὐκ ἐξ ὄντος γενέσθαι* ceteri ‖ 12 *εἶναι* add. Lps. ‖ 14 *δύο* Lps.: *δή* R^a ‖ *ἔτι* om. Lps. ‖ 15 *αὐτῶν* Lps. ‖ *ὢν θεός* clare exaratum in Lps. (falso igitur referunt abesse *θεός*): *ἂν θεὸς* ceteri ‖ 16 *ὁμοίως ἂν* Lps.: *ὅμοιος ὢν* ceteri ‖ 17 *πάντων κράτιστον* Karsten: *πάντα κρατεῖσθαι* codd. ‖ 18 *κρείττων* Lps.: *κρεῖττον* ceteri ‖ 21 *τὸ θεῖον* Lps.: *θεὸν* ceteri ‖ *οὐκ ἂν* — p. 180, 2 *εἶναι* additis,

θεοῦ φύσιν ⟨οὐδένα· τὸν μὲν γὰρ θεὸν τὴν φύσιν⟩ δεῖν
εἶναι κράτιστον· τὸ δὲ ἴσον οὔτε βέλτιον οὔτε χεῖρον εἶναι
τοῦ ἴσου. ὥστ' εἴπερ εἴη τε καὶ τοιοῦτον εἴη θεός, ἕνα
μόνον εἶναι τὸν θεόν. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ πάντα δύνασθαι ἂν 35
5 ἃ βούλοιτο. οὐ γὰρ ἂν δύνασθαι πλειόνων ὄντων· ἕνα ἄρα
εἶναι μόνον. ἕνα δ' ὄντα ὅμοιον εἶναι πάντῃ, ὁρᾶν τε καὶ
ἀκούειν, τάς τε ἄλλας αἰσθήσεις ἔχοντα πάντῃ. εἰ γὰρ μή,
κρατεῖν ἂν καὶ κρατεῖσθαι ὑπ' ἀλλήλων τὰ μέρη θεοῦ ὄντα·
ὅπερ ἀδύνατον. πάντῃ δ' ὅμοιον ὄντα σφαιροειδῆ εἶναι· οὐ 977ᵇ
10 γὰρ τῇ μέν, τῇ δ' οὐ τοιοῦτον εἶναι, ἀλλὰ πάντῃ. ἀΐδιον δ'
ὄντα καὶ ἕνα καὶ σφαιροειδῆ οὔτ' ἄπειρον οὔτε πεπεράνθαι.
ἄπειρον μὲν γὰρ τὸ μὴ ὂν εἶναι· τοῦτο γὰρ οὔτε μέσον οὔτ'
ἀρχὴν καὶ τέλος οὔτ' ἄλλο μέρος οὐδὲν ἔχειν, τοιοῦτον δ' 5
εἶναι τὸ ἄπειρον. οἷον δὲ τὸ μὴ ὄν, οὐκ ἂν εἶναι τὸ ὄν.
15 περαίνειν δὲ πρὸς ἄλληλα, εἰ πλείω εἴη. τὸ δὲ ἓν οὔτε τῷ
οὐκ ὄντι οὔτε τοῖς πολλοῖς ὡμοιῶσθαι· ἓν γὰρ οὐκ ἔχειν,
πρὸς ὅ τι περανεῖ. τὸ δὴ τοιοῦτον ἕν, οἷον τὸν θεὸν εἶναι
λέγει, οὔτε κινεῖσθαι οὔτε ἀκίνητον εἶναι. ἀκίνητον μὲν γὰρ 10
εἶναι τὸ μὴ ὄν. οὔτε γὰρ ἂν εἰς αὐτὸ ἕτερον οὔτε ἐκεῖνο
20 εἰς ἄλλο ἐλθεῖν. κινεῖσθαι δὲ τὰ πλείω ὄντα ἑνός. ἕτερον
γὰρ εἰς ἕτερον δεῖν κινεῖσθαι. εἰς μὲν οὖν τὸ μὴ ὂν οὐδὲν

quae uncis inclusa sunt Bonitz: pro *θεοῦ* codd. praebent *θεὸν*, pro *φύσιν* habet *φύσιμος* R^a, *οὐκ ἂν ἔχειν θεὸν φύσιν, ἣν δεῖ εἶναι* Brandis l. l. p. 32 ‖ 2 *χέριον* R^a ‖ 5 *οὐ γὰρ* — 6 *μόνον* Lps.: *οὐδὲ* (*οὐ* R^a) *γὰρ ἂν δύνασθαι πλειόνων ὄντων ἕνα εἶναι μόνον* ceteri, *οὐ γὰρ ἂν δύνασθαι* delendum censet Karsten ‖ 6 *εἶναι, πάντῃ ὁρᾶν* interpungit Brandis ‖ 11 *ὄντα*] *οὕτω* Lps. ‖ post *ἄπειρον* Brandis addi vult *εἶναι*, sed cf. p. 183, 2 ‖ *πεπεράσθαι* R^a ‖ 12 *ἄπειρον μὲν γὰρ τὸ* Bonitz: *ἄπειρον μὲν ὃ* Lps., *ἄπειρον ὃ* ceteri ‖ 13 *καὶ* in Lps. e correctione, fuit antea *οὔτε*, quod clare apparet ‖ 15 ante *περαίνειν* puncto distinxit Bonitz ‖ *εἴη* Lps.: *εἶεν* ceteri ‖ 16 *ὡμοιῶσθαι* Lps.: *ὁμοιῶσθαι* R^a ‖ *ἔχειν* Bonitz: *ἔχει* codd. ‖ 17 *περανθείη* Lps. ‖ *δὴ* Lps.: *δὲ* ceteri ‖ *τοιοῦτον ἕν, οἷον* Bonitz: *τοιοῦτον ἓν ὂν* Lps., *τοιοῦτον ὂν ἕν, ὃν* ceteri ‖ 18 *ἀκίνητον* Lps.: *κινητὸν* ceteri ‖ *ἀκίνητον* Lps.: *ἀνόνητον* ceteri ‖ 21 *εἰς μὲν*] *εἰ μὲν* R^a

ἂν κινηθῆναι· τὸ γὰρ μὴ ὂν οὐδαμῇ εἶναι. εἰ δὲ εἰς ἄλληλα
15 μεταβάλλοι, πλείω ἂν τὸ ἓν εἶναι ἑνός. διὰ ταῦτα δὴ κι-
νεῖσθαι μὲν ἂν τὰ δύο ἢ πλείω ἑνός, ἠρεμεῖν δὲ καὶ ἀκί-
νητον εἶναι τὸ οὐδέν. τὸ δὲ ἓν οὔτε ἀτρεμεῖν οὔτε κινεῖ-
σθαι· οὔτε γὰρ τῷ μὴ ὄντι οὔτε τοῖς πολλοῖς ὅμοιον εἶναι. 5
κατὰ πάντα δὲ οὕτως ἔχειν τὸν θεόν, ἀΐδιόν τε καὶ ἕνα,
20 ὅμοιόν τε καὶ σφαιροειδῆ ὄντα, οὔτε ἄπειρον οὔτε πεπε-
ρασμένον, οὔτε ἠρεμεῖν οὔτ' αὖ κινητὸν εἶναι.

Πρῶτον μὲν οὖν λαμβάνει τὸ γιγνόμενον καὶ οὗτος ἐξ 4
ὄντος γίγνεσθαι, ὥσπερ ὁ Μέλισσος. καίτοι τί κωλύει μήτ' 10
ἐξ ὁμοίου <μήτ' ἐξ ἀνομοίου> τὸ γιγνόμενον γίγνεσθαι,
ἀλλ' ἐκ μὴ ὄντος; ἔτι οὐδὲν μᾶλλον ὁ θεὸς ἀγένητος ἢ καὶ
25 τἆλλα πάντα, εἴπερ ἅπαντα ἐξ ὁμοίου ἢ ἐξ ἀνομοίου γέγονεν·
ὅπερ ἀδύνατον. ὥστε ἢ οὐδέν ἐστι παρὰ τὸν θεόν, ἢ καὶ
τἆλλα ἀΐδια πάντα. ἔτι κράτιστον τὸν θεὸν λαμβάνει, τοῦτο 15
δυνατώτατον καὶ βέλτιστον λέγων. οὐ δοκεῖ δὲ τοῦτο κατὰ
τὸν νόμον, ἀλλὰ πολλὰ κρείττους εἶναι ἀλλήλων οἱ θεοί. οὐκ
30 οὖν ἐκ τοῦ δοκοῦντος εἴληφε ταύτην κατὰ τοῦ θεοῦ τὴν
ὁμολογίαν. τό τε κράτιστον εἶναι τὸν θεὸν οὐχ οὕτως ὑπο-
λαμβάνειν ἐνδέχεται ὡς πρὸς ἄλλο τι τοιαύτη ἡ τοῦ θεοῦ 20
φύσις, ἀλλὰ πρὸς τὴν αὑτοῦ διάθεσιν, ἐπεί τοί γε πρὸς

1 οὐδαμοῦ scribendum videtur ‖ 2 ἂν τὸ ἓν (vel ὄν) Karsten: αὐτὸν codd., αὐτὸ Mullach ‖ 3 ἠρεμεῖν Lps. ‖ δὲ καὶ Lps.: γὰρ ceteri ‖ 4 ἀτρεμεῖν codd.: ἠρεμεῖν Karsten, Mullach ‖ 6 δὲ] δὴ Susemihl per litteras ‖ 6 ἔχοις R^a, an ἔχοντα? ‖ 8 ἠρεμεῖν Lps. ‖ οὔτ' αὖ κινητὸν scripsi: οὔτε ἀκίνητον codd., nisi quod ἀκίνητον in Lps. ita exaratum est, ut etiam εὐκίνητον esse possit, οὔτε κινητόν Fülleborn ‖ 9 τὸ γιγνόμενον καὶ οὗτος Lps.: καὶ οὗτος τὸ γιγνόμενον ceteri ‖ 10 γίγνεσθαι ἐξ ὄντος R^a ‖ 11 ὁμοίας R^a ‖ μήτ' ἐξ ἀνομοίου add. Brandis ‖ 12 ἀγέννητος R^a ‖ ἢ καὶ Lps.: εἰ καὶ ceteri ‖ 13 ἢ καὶ ἐξ ἀνομοίου Lps. ‖ 14 ὅπερ ἀδύνατον dubitat an delendum sit Kern Quaestionum Xenophanearum cap. duo p. 14 ‖ 18 κατὰ om. Lps. ‖ 19 ὑπολαμβάνειν ἐνδέχεται Vahlen (cf. Bonitz l. l. p. 83): ὑπολαμβάνων λέγεται codd. ‖ 20 ἄλλο τι Lps. ‖ τοιαύτη Lps.: τοῦ αὐτὴ R^a ‖ 21 τοί γε (nisi quod accentus deest) Lps.: τοῦ γὰρ R^a,

ἕτερον οὐδὲν ἂν κωλύοι μὴ τῇ αὐτοῦ ἐπιεικείᾳ καὶ ῥώμῃ
ὑπερέχειν, ἀλλὰ διὰ τὴν τῶν ἄλλων ἀσθένειαν. θέλοι δ' ἂν 35
οὐδεὶς οὕτω τὸν θεὸν φάναι κράτιστον εἶναι, ἀλλ' ὅτι αὐτὸς
ἔχει ὡς οἷόν τε ἄριστα, καὶ οὐδὲν ἐλλείπει καὶ εὖ καὶ κα-
5 λῶς ἔχειν αὐτῷ· ἅμα γὰρ ἴσως ἔχοντι κἀκεῖνο ἂν συμβαίνοι.
οὕτω δὲ διακεῖσθαι καὶ πλείους αὐτοὺς ὄντας οὐδὲν ἂν κω-
λύοι, ἅπαντας ὡς οἷόν τε ἄριστα διακειμένους, καὶ κρατίστους 978a
τῶν ἄλλων, οὐχ αὐτῶν ὄντας. ἔστι δ', ὡς ἔοικε, καὶ ἄλλα·
κράτιστον γὰρ εἶναι τὸν θεόν φησι, τοῦτο δέ τινων εἶναι
10 ἀνάγκη. ἕνα δ' ὄντα πάντῃ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν οὐδὲν προσήκει·
οὐ γάρ, εἰ μὴ καὶ τῇδ' ὁρᾷ, χεῖρον ὁρᾷ ταύτῃ, ἀλλ' οὐχ 5
ὁρᾷ. ἀλλ' ἴσως τοῦτο βούλεται τὸ πάντῃ αἰσθάνεσθαι, ὅτι
οὕτως ἂν βέλτιστα ἔχοι, ὅμοιος ὢν πάντῃ. ἔτι τοιοῦτος ὢν
διὰ τί σφαιροειδὴς ἂν εἴη, ἀλλ' οὐχ [ὅτι] ἑτέραν τινὰ μᾶλ-
15 λον ἔχων ἰδέαν, ὅτι πάντῃ ἀκούει καὶ πάντῃ κρατεῖ; ὥσπερ
γὰρ ὅταν λέγωμεν τὸ ψιμμύθιον ὅτι πάντῃ ἐστὶ λευκόν, 10
οὐδὲν ἄλλο σημαίνομεν ἢ ὅτι ἐν ἅπασιν αὐτοῦ τοῖς μέρεσιν
ἐγκέχρωσται ἡ λευκότης· τί δὴ κωλύει οὕτω κἀκεῖ τὸ πάντῃ
ὁρᾶν καὶ ἀκούειν καὶ κρατεῖν λέγεσθαι, ὅτι ἅπαν ὃ ἄν τις
20 αὐτοῦ λαμβάνῃ μέρος, τοῦτ' ἔσται πεπονθός; ὥσπερ δὲ οὐδὲ

τό γε Bergk ‖ 2 *τὴν διὰ* Lps. ‖ 4 *ἐλλείπει* Lps.: *ἐκλείπει* ceteri ‖ 5 *αὑτὸν* Bergk ‖ *ἅμα*| *ἀλλὰ* Bergk ‖ *ἴσως*] *οὕτως* Brandis fort. recte, *καλῶς* Mullach ‖ *κἀκείνῳ* Lps. ‖ *συμβαίνοι* Lps.: *συμβαίη* R^a ‖ 6 post *διακεῖσθαι* plene interpungit Lps. ‖ *οὐδὲν ἂν κωλύοι* Mullach: *οὐδὲν* (sic!) *ἂν κωλύῃ* Lps., *οὐδένα κωλύει* R^a. cf. p. 178, 3 ‖ 7 *ἅπαντας* clare exaratum in Lps., quod moneo propter Beckium ‖ *οἷόν τε* Lps.: *οἴονται* R^a ‖ 8 *ἀύτῶν* (sic) Lps. ‖ dubium *ἔστι* an *ἔτι* voluerit Lps. ‖ 9 *τινῶν* Lps.: *τινι* R^a ‖ 10 post *ἀνάγκη* plene interpunxit Brandis l. l p. 79 ‖ *ἕνα δ' ὄντα πάντῃ* Mullach (*ἕνα ὄντα* iam Brandis restituit): *ἕνα, τὸν τὰ πάντα* Lps., *ἕνα τὰ πάντα* ceteri ‖ 11 *οὐ*[δὲ] *γὰρ* Lps. ‖ *εἰ μὴ*] *εἰμὶ* R^a ‖ *καὶ* om. Lps., sed *μ* in *μὴ* ita scriptum, ut olim *κ* vel praepositum vel scriptum videatur ‖ 14 *διὰ τί* Lps.: *διότι* R^a ‖ *οὐχ ὅτι*] *ὅτι* del. Karsten, *οὐκ ἔτι* Brandis, an forte *οὐχί*? ‖ 16 *ψιμύθιον* Lps. ‖ *πάντῃ* Lps.: *πάντα* ceteri ‖ 17 *οὐδὲ* Lps. ‖ *ἄλλο* Lps.: *ἄλλο τι* ceteri ‖ *ἢ* om. Lps. ‖ *ἀν τοῦ* (sic) Lps. ‖ 18 *ἐγκέχρησται* R^a ‖ 19 *τις*] *τ*[ι] Lps. ‖ 20 *λαμβάνῃ* Lps.: *λαμ-*

15 τὸ ψιμμύθιον, οὐδὲ τὸν θεὸν ἀνάγκη εἶναι διὰ τοῦτο σφαιροειδῆ. ἔτι μήτε ἄπειρον μήτε πεπεράνθαι σῶμα γε ὂν καὶ ἔχον μέγεθος πῶς οἷόν τε, εἴπερ τοῦτ᾽ ἐστὶν ἄπειρον ὃ ἂν μὴ ἔχῃ πέρας δεκτικὸν ὂν πέρατος, πέρας δ᾽ ἐν μεγέθει καὶ πλήθει ἐγγίγνεται καὶ ἐν ἅπαντι τῷ ποσῷ, ὥστε εἰ μὴ 5
20 ἔχει πέρας μέγεθος ὄν, ἄπειρόν ἐστιν; ἔτι δὲ σφαιροειδῆ ὄντα ἀνάγκη πέρας ἔχειν. ἔσχατα γὰρ ἔχει, εἴπερ μέσον ἔχει, ἃ τούτου πλεῖστον ἀπέχει. μέσον δ᾽ ἔχει, σφαιροειδὲς ὄν· τοῦτο γάρ ἐστι σφαιροειδὲς ὃ ἐκ τοῦ μέσου ὁμοίως πρὸς τὰ ἔσχατα. σῶμα δὲ ἔσχατα ἢ πέρατα ἔχειν, οὐδὲν διαφέρει. 10
25 εἰ δὲ καὶ τὸ μὴ ὂν ἄπειρον, τί οὐκ ἂν καὶ τὸ ὂν ἄπειρον; τί γὰρ κωλύει ἔνια ταὐτὰ λεχθῆναι κατὰ τοῦ ὄντος καὶ μὴ ὄντος; τό τε γὰρ [ὂν] οὐκ ὂν οὐδεὶς νῦν αἰσθάνεται, καὶ ὂν δέ τις οὐκ ἂν αἰσθάνοιτο νῦν· ἄμφω δὲ λεκτὰ καὶ δια-

βάνει R^a ‖ 1 ψιμύθιον Lps. ‖ εἶναι διὰ τοῦτο Lps.: διὰ τοῦτο εἶναι ceteri ‖ 2 εἶναι post ἄπειρον inseri iubet Mullach. At cf. p. 180, 11 et p. 186, 11 ‖ μήτε ante πεπεράνθαι in Lps. e correctione. Videtur ἢ ab initio ponere voluisse librarius ‖ ὢν Lps. ‖ 3 ἔχων Lps R^a ‖ ἔστιν Lps. ‖ 4 ἔχοι R^a ‖ λεκτικόν R^a ‖ post πέρατος commate interpunxi sententia flagitante; in codd. et edd. plene interpungebatur ‖ 5 ἂν μὴ ἔχῃ R^a ‖ 6 ὂν Lps.: ὅσον ceteri ‖ post ἐστιν signum interrogationis posui ‖ 8 ἃ τούτου πλεῖστον ἀπέχει i. e. si centrum habet, extrema habet ea (vel extrema eius sunt ea), quae a centro maxime distant. Sic locum constituendum putavi: αὐτοῦ. τοῦ πλεῖστον ἀπέχει Lps., αὐτοῦ τοῦ πλεῖστον ἀπέχειν R^a vulgo, ἃ αὐτοῦ τοῦ μέσου πλεῖστον ἀπέχει correctura in Isengrim. mrg., del. Fülleborn et Brandis ‖ 9 ὄν] ὢν Kern ‖ τοῦτο γάρ ἐστι σφαιροειδές, ὃ haec verba in Lps., a quo abesse ea Mullach affirmat, clare exarata extant ‖ ἐκ] ÷ ἐκ Lps., falso Mullach refert esse in Lps. μὲν ∹ ἐκ ‖ πρὸς Lps.: πυρὸς ceteri ‖ 10 δὲ add. Lps. οὐδὲν διαφέρει Bergk: οἷον διαφέρει Lps., οἷον διαφορεῖ ceteri ‖ 11 εἰ δὲ scripsi: εἰ γὰρ codd., εἰ δ᾽ ἄρα Brandis ‖ ἄπειρον, τί οὐκ Didotiana: ἄπεστι, οὐκ Lps., ἁπλοῦν, οὐκ cet. vulg., ἄπειρόν ἐστι, τί οὐκ Brandis ‖ 12 ταῦτ᾽ ἂν λεχθῆναι (sic) Lps. ‖ 13 ὂν quod seclusit Mullach, abest etiam a vet. edd., velut Du Valliana, quae habet τό τε οὐκ ὂν γὰρ ‖ 14 λεκτὰ καὶ Lps.: λεκτὰ ὅπου R^a, λεκτὰ δήπου καὶ Kern

νοητά. οὐ λευκὸν δὲ τὸ μὴ ὄν· ἢ οὖν διὰ τοῦτο τὰ ὄντα
πάντα λευκά, ὅπως μή τι ταὐτὸ κατὰ τοῦ ὄντος σημαίνωμεν 30
καὶ μὴ ὄντος, ἢ οὐδὲν, οἶμαι, κωλύει καὶ τῶν ὄντων τι
μὴ [ὂν] εἶναι λευκόν· οὕτω δὲ καὶ ἄλλην οὖν ἀπόφασιν
5 δέξονται τὸ ἄπειρον, εἰ μὴ τὸ πάλαι λεχθέν τι μᾶλλον παρὰ
τὸ μὴ ἔχειν ἢ μὴ ἔχειν ἐστὶν ἅπαν. ὥστε καὶ τὸ ὂν ἢ
ἄπειρον ἢ πέρας ἔχον ἐστίν. ἴσως δὲ ἄτοπον τὸ καὶ προσ- 35
άπτειν τῷ μὴ ὄντι ἀπειρίαν. οὐ γὰρ πᾶν, εἰ μὴ ἔχει πέρας,
ἄπειρον λέγομεν, ὥσπερ οὐδ' ἄνισον οὐκ ἂν φαῖμεν εἶναι
10 τὸ μὴ ὄν. ἔτι ⟨τί⟩ οὐκ ἂν ἔχοι ὁ θεὸς πέρας εἷς ὤν, ἀλλ'
οὐ πρὸς θεόν; εἰ δ' ἓν μόνον ἐστίν, ὁ θεὸς ἂν εἴη μόνον 978b
καὶ τὰ τοῦ θεοῦ μέρη. ἔτι καὶ τοῦτ' ἄτοπον, εἰ τοῖς πολ-
λοῖς συμβέβηκε πεπεράνθαι πρὸς ἄλληλα, διὰ τοῦτο τὸ ἓν
μὴ ἔχειν πέρας. πολλὰ γὰρ τοῖς πολλοῖς καὶ τῷ ἑνὶ ὑπάρχει
15 ταὐτά, ἐπεὶ καὶ τὸ εἶναι κοινὸν αὐτοῖς ἐστίν. ἄτοπον οὖν 5

1 in Lps. dubium utrum λευκὸν δὲ an λευκὸν τὲ voluerit librarius ‖ ἢ Brandis: εἰ codd. ‖ 2 ταὐτὸ om. Lps. ‖ κατὰ in ultimis litteris e correctione Lps. ‖ σημήνωμεν Lps. ‖ 3 οἶμαι add. Lps., cf. Anal. post. 71b 6 ἀλλ' οὐδὲν, οἶμαι, κωλύει ‖ τι μὴ Lps.: τιμιον R^a, τι μὴ ὂν vulgo ‖ 4 οὕτω — 6 ἅπαν dedi quae in codd. inveniuntur, nisi quod in Bekkerianis pro λεχθὲν τί (Lps.) scriptum extat λεχθέντι. Verba aperte corrupta sic emendare conatus est Brandis: οὕτω δὲ κατ' ἄλλην οὖν ἀπόφασιν δέξονται τὸ ἄπειρον, εἰ καὶ μὴ τῷ πάλαι λεχθέντι ἔτι μᾶλλον περὶ τὸ ἔχειν ἢ μὴ ἔχεν ἐστὶν ἅπαν. Quae cur improbanda viderentur, exposui in prolegg.; ipse in hunc modum refingenda censeo verba: οὕτω δὲ κατ' ἄλλην οὖν ἀπόφασιν δέξεται τὸ ὂν τὸ ἄπειρον, εἰ, κατὰ τὸ πάλαι λεχθέν (cf. p. 183, 3 sq.), τὶ μᾶλλον παρὰ τὸ ἔχειν ἢ μὴ ἔχειν ἐστὶν ἄπειρον ‖ 6 ὥστε — 7 ἐστίν per διττογραφίαν haec bis in Lps. scripta extant, nisi quod ab altera scriptione ἢ ante ἄπειρον abest ‖ 7 δὲ τὸ ἄτοπον Lps. R^a, sed in Lps. τὸ supra scriptum ‖ τὸ καὶ προσάπτειν Lps.: καὶ προσάπτειν R^a ‖ 10 τί add. Brandis ‖ ἀλλ' οὐ πρὸς θεὸν] ἄλλον πρὸς θεόν Lps., ἄλλον πρὸς θεόν Felicianus, Kern ‖ 11 haec fort. sic scribenda: εἰ δ' ἓν μόνον ἔστιν, ὁ θεὸς ἂν εἴη, μένει καὶ τὰ τοῦ θεοῦ μέρη. Mullach sic conformata edidit: εἰ δὲ ἓν μόνον ἐστὶν ὁ θεός, ἓν ἂν (sic cum uno Bekk. cod.) εἴη μόνον καὶ τὰ τοῦ θεοῦ μέρη ‖ 12 ἔτι (ἔτι δὲ) Kern: ἐπεὶ codd. ‖ 15 ταῦτα R^a

ἴσως ἂν εἴη, εἰ διὰ τοῦτο μὴ φαῖμεν εἶναι τὸν θεόν, εἰ τὰ πολλά ἐστιν, ὅπως μὴ ὅμοιον ἔσται αὐτοῖς ταύτῃ. ἔτι τί κωλύει πεπεράνθαι καὶ ἔχειν πέρατα ἓν ὄντα τὸν θεόν; ὡς καὶ ὁ Παρμενίδης λέγει ἓν ὂν εἶναι αὐτὸν 'πάντοθεν εὐκύ-10 κλου σφαίρας ἐναλίγκιον ὄγκῳ, μεσσόθεν ἰσοπαλές'. τὸ γὰρ 5 πέρας τινὸς μὲν ἀνάγκη ἴσως εἶναι, οὐ μέντοι πρός τί γε, οὐδὲ ἀνάγκη τὸ ἔχον πέρας πρός τι ἔχειν πέρας, ὡς πεπερασμένον πρὸς τὸ [μὴ] ἐφεξῆς ἄπειρον, ἀλλ' ἔστι τὸ πεπεράνθαι ἔσχατα ἔχειν, ἔσχατα δ' ἔχον οὐκ ἀνάγκη πρός τι 15 ἔχειν. ἐνίοις μὲν οὖν συμβαίνει πᾶν, καὶ πεπεράνθαι ⟨καὶ⟩ 10 πρός τι συνάπτειν, τοῖς δὲ πεπεράνθαι μέν, μὴ μέντοι πρός τι πεπεράνθαι. πάλιν περὶ τοῦ ⟨μὴ⟩ ἀκίνητον εἶναι τὸ ὂν καὶ τὸ ἕν, ὅτι καὶ τὸ ⟨μὴ⟩ ὂν ⟨οὐ⟩ κινεῖται, ἴσως ὁμοίως τοῖς ἔμπροσθεν ἄτοπον. καὶ ἔτι ἆρά γε οὐ ταὐτὸ ἄν τις ὑπολάβοι τὸ μὴ κινεῖσθαι καὶ τὸ ἀκίνητον εἶναι, ἀλλὰ τὸ 15 μὲν ἀπόφασιν τοῦ κινεῖσθαι, ὥσπερ τὸ μὴ ἴσον, ὅπερ καὶ 20 κατὰ τοῦ μὴ ὄντος εἰπεῖν ἀληθές, τὸ δὲ ἀκίνητον τῷ ἔχειν πως ἤδη λέγεσθαι, ὥσπερ τὸ ἄνισον, καὶ ἐπὶ τῷ ἐναντίῳ τοῦ κινεῖσθαι, τῷ ἠρεμεῖν, ὡς καὶ σχεδὸν αἱ ἀπὸ τοῦ ἄλφα ἀποφάσεις ἐπὶ ἐναντίων λέγονται. τὸ μὲν οὖν μὴ κινεῖσθαι 20 ἀληθὲς ἐπὶ τοῦ μὴ ὄντος, τὸ δὲ ἠρεμεῖν οὐχ ὑπάρχει τῷ

1 φαμὲν Lps. ‖ 2 ταύ . . . . ἔτι Lps. Scribendum fort. ταύτῃ, ᾗ ἔστι, deinde τί ⟨οὖν⟩ κωλύει ‖ 4 πὰρ μενίδης Lps. | αὐτὸ Lps. ‖ 5 ὄγκῳ Lps.: ὂν τῷ R^a ‖ 6 ἴσως om. Lps., ἶσον R^a ‖ 8 πρὸς τὸ ἐφεξῆς ἄπειρον Mullach: πρὸς τὸ μὴ ἐφεξῆς ἀπείρου codd., πρός τι τοῦ ἐφεξῆς ἀπείρου Kern, possis etiam cogitare de πρὸς τομὴν (Schnittfläche) τοῦ ἐφεξῆς ἀπείρου ‖ 9 οὐκ] οὐκ ἂν Lps. ‖ 10 οὖν Lps.: οὐ ceteri ‖ καὶ post πεπεράνθαι add. Brandis ‖ 11 πρός τι — 12 τι πεπεράνθαι addidit Lps. | 12 μὴ ἀκίνητον εἶναι Brandis: ἀκίνητον εἶναι codd., μὴ ἀκίνητον εἶναι καὶ μὴ κινεῖσθαι Mullach ‖ 13 τὸ ὂν καὶ τὸ ἓν Lps.: τὸ ὂν καὶ τὸ ὂν R^a, τὸ ἓν καὶ τὸ ὂν vulgo ‖ 13 καὶ del. Bergk ‖ μὴ et οὐ add. Brandis ‖ 14 καὶ ἔτι ἄρα γε κ. τ. λ. recte se habere docuit Bonitz l. l. p. 83 ‖ τις] τι R^a ‖ 16 τοῦ] τῷ Lps. ‖ τὸ μὴ ἴσον (ἶσον), ὅπερ Lps.: μὴ τὸ ἴσον ὥσπερ ceteri ‖ 17 εἰπεῖν Bonitz: εἴπερ codd. ‖ 20 ἐναντίων Lps.: ἐναντίοις ceteri

μὴ ὄντι. ὁμοίως δὲ οὐδὲ ἀκίνητον εἶναι, ⟨ὃ⟩ σημαίνει 25
ταὐτόν. ἀλλ' οὗτος τῷ ἠρεμεῖν ἐπ' αὐτῷ χρῆται, καὶ φησὶ
τὸ μὴ ὂν ἠρεμεῖν, ὅτι οὐκ ἔχει μετάβασιν. ὅπερ δὲ καὶ ἐν
τοῖς ἄνω εἴπομεν, ἄτοπον ἴσως, εἴ τι τῷ μὴ ὄντι προσ-
5 άπτομεν, τοῦτο μὴ ἀληθὲς εἶναι κατὰ τοῦ ὄντος εἰπεῖν,
ἄλλως τε κἂν ἀπόφασις ᾖ τὸ λεχθέν, οἷον καὶ τὸ μὴ κινεῖ- 30
σθαι μηδὲ μεταβαίνειν ἐστίν. πολλὰ γὰρ ἄν, καθάπερ καὶ
ἐλέχθη, ἀφαιροῖτο τῶν ὄντων κατηγορεῖν. οὐδὲ γὰρ ἂν
πολλὰ ἀληθὲς εἰπεῖν εἴη μὴ ἕν, εἴπερ καὶ τὸ μὴ ὂν ἐστὶ
10 μὴ ἕν. ἔτι ἐπ' ἐνίων τἀναντία ξυμβαίνειν δοκεῖ κατὰ τὰς
αὐτὰς ἀποφάσεις· οἷον ἀνάγκη ἢ ἴσον ἢ ἄνισον, ἄν τι πλῆ- 35
θος ἢ μέγεθος ᾖ, καὶ ἄρτιον ἢ περιττόν, ἂν ἀριθμὸς ᾖ.
ὁμοίως δ' ἴσως καί τι ἢ ἠρεμεῖν ἢ κινεῖσθαι ἀνάγκη, ἂν
σῶμα ᾖ. ἔτι εἰ καὶ διὰ τοῦτο μὴ κινεῖται ὁ θεός τε καὶ
15 τὸ ἕν, ὅτι τὰ πολλὰ κινεῖται τῷ εἰς ἄλληλα ἰέναι, τί κωλύει 979a
καὶ τὸν θεὸν κινεῖσθαι εἰς ἄλλο; οὐδαμοῦ ⟨γὰρ λέγει⟩
ὅτι ⟨ἕν ἐστι⟩ μόνον, ἀλλ' ὅτι εἷς μόνος θεός. εἰ δὲ καὶ

1 ὃ *σημαίνει ταὐτόν* Brandis: *συμβαίνει ταὐτόν* Lps., *σημαίνει ταὐτόν* ceteri ‖ 2 *τῷ ἠρεμεῖν ἐπ' αὐτῷ* Bonitz: *ἐπὶ τὸ ἠρεμεῖν αὐτῷ* Lps., *ἐπὶ τῷ ἠρεμεῖν αὐτῷ* ceteri ‖ 3 ὅπερ δὲ scripsi: ὅπερ τὲ Lps., ὅπερ ceteri, ἀλλ' ὅπερ Mullach ‖ 6 ᾖ τὸ *λεχθὲν οἷον* scripsi: ᾖ τὸ ÷λε÷χθὲν Lps., ᾖ *τὸ λεχθέν των* ceteri, ᾖ *τὸ λεχθὲν οἷα* Mullach, ᾖ *τὸ λεχθέν*, ὧν Kern, η τ . . *ἐλεγχθέντων* vulgo ‖ 7 *μεταβαίνειν* Mullach: *μεταλαμβάνειν* codd. ‖ 8 *κατηγορεῖν* Tauchnitziana: *κατηγορεῖ* codd: cf. Bonitz l. l. p. 84 ‖ 9 dubium ἓν an ἑνὸς voluerit Lps. ‖ 10 *ἔτι* Bonitz: *εἴτε* codd., *εἶτα* Mullach, *οὐδὲ* Kern ‖ *κατὰ τὰς αὐτὰς ἀποφάσεις* Lps.: *κατὰ τοσαύτας ἀποφάσεις* ceteri, *κατὰ τοιαύτας ἀποφάσεις* Kern. An *κατὰ τὰς ἐναντίας ἀποφάνσεις*? ‖ 11 *οἷον* Bonitz: ὃν Lps., ὧν ceteri ‖ *ἴσον ⟨εἶναι⟩* Mullach. At cf. p. 183, 2 12 ἢ *μέγεθος* ᾖ ('quidquid multitudine et *magnitudine* constat' Felicianus) scripsi: ᾖ. μὴ ὡς ᾖ Lps., ᾖ, καὶ μὴ ὡς ἢ ceteri. cf. p. 183, 4 ‖ ἂν] *κἂν* Lps. ‖ 13 δ' *ἴσως* Lps.: δὲ ὡς ceteri ‖ *καί τι* ἢ scripsi: *καὶ τὸ* codd. ‖ 14 ᾖ Lps., ἢ *R*a ‖ 15 *ἱέναι* Lps. ‖ 16 *κινᾶσθαι R*a ‖ *οὐδαμοῦ* — 17 *μόνον* scripsi: *οὐδα* . . . . *ὅτι* . . . . *μόνον* Lps., *οὐδ' ἄ τι μόνον* ceteri, *οὐδαμῶς γὰρ λέγει, ὅτι ἓν μόνον* Kern, *οὐδαμῶς γε, ὅτι θεὸς μόνον* Mullach

οὕτως, τί κωλύει εἰς ἄλληλα κινουμένων τῶν μερῶν τοῦ ⟨θεοῦ⟩ κύκλῳ φέρεσθαι τὸν θεόν; οὐ γὰρ δὴ τὸ τοιοῦτον ἕν, ὥσπερ
5 ὁ Ζήνων, πολλὰ εἶναι φήσει. αὐτὸς γὰρ σῶμα λέγει εἶναι τὸν θεόν, εἴτε τόδε τὸ πᾶν, εἴτε ὅ τι δήποτε αὐτὸ λέγων. ἀσώματος γὰρ ὤν, πῶς ἂν σφαιροειδὴς εἴη; ἔτι μόνως γ' ἂν 5 οὕτως οὔτ' ἂν κινοῖτο οὔτ' ἂν ἠρεμοῖ μηδαμοῦ γε ὤν· ἐπεὶ δὲ σῶμά ἐστι, τί ἂν αὐτὸ κωλύοι κινεῖσθαι ὡς ἐλέχθη;

10 ## ΠΕΡΙ ΓΟΡΓΙΟΥ.

Οὐκ εἶναί φησιν οὐδέν· εἰ δ' ἔστιν, ἄγνωστον εἶναι· εἰ 5 δὲ καὶ ἔστι καὶ γνωστόν, ἀλλ' οὐ δηλωτὸν ἄλλοις. καὶ ὅτι 10 μὲν οὐκ ἔστι, συνθεὶς τὰ ἑτέροις εἰρημένα, ὅσοι περὶ τῶν
15 ὄντων λέγοντες τἀναντία, ὡς δοκοῦσιν, ἀποφαίνονται αὐτοῖς, οἱ μὲν ὅτι ἓν καὶ οὐ πολλά, οἱ δὲ αὖ ὅτι πολλὰ καὶ οὐχ ἕν, καὶ οἱ μὲν ὅτι ἀγένητα, οἱ δ' ὡς γενόμενα ἐπιδεικνύντες, ταῦτα συλλογίζεται κατ' ἀμφοτέρων. ἀνάγκη γάρ, φησίν, εἴ 15 τι ἔστιν, ⟨ἤτοι ἓν ἢ πολλὰ εἶναι καὶ ἤτοι ἀγένητα ἢ γενόμενα. εἰ δὴ ξυμβαίνει⟩ μήτε ἓν μήτε πολλὰ εἶναι, μήτε
20 ἀγένητα μήτε γενόμενα, οὐδὲν ἂν εἴη. εἰ γὰρ εἴη τι, τούτων ἂν θάτερα εἴη. ὅτι ⟨οὖν⟩ οὐκ ἔστιν οὔτε ἓν οὔτε πολλά,

1 οὕτως scripsi cf. p. 189, 6 (i. e. statuas ὅτι ἕν ἐστι μόνον): οὗτος Lps., αὐτός ceteri ‖ τοῦ — 2 θεόν; Bergk: του . . . . . . κυκλ^ω φε . . . . θεόν Lps., τοῦ κύκλῳ φε θεόν nonnulli Bekk. codd. (κύκλω θεόν R^a), τοῦ περιέχοντος θεοῦ κύκλῳ φέρεσθαι τὸν θεόν; Kern ‖ 3 φήσει Lps. R^a: φύσει vulgo. Recte Lps. neque ulla mutatione opus. Cf. Überweg, Philol. 28 p. 711 ‖ 4 αὐτὸ in Lps. ita exaratum, ut etiam αὐτὸς legi possit ‖ 5 ἔτι μόνως scripsi: ἐπεὶ μόνως Lps., ἐπιμόνως ceteri ‖ γ' ἂν Bergk: τ' ἂν Lps., ὅταν ceteri cf. prolegg. ‖ 7 αὐτὸν Bergk ‖ κωλύει R^a ‖ 8 Ἀριστοτέλους περὶ Γοργίου Lps., titulum om. R^a ‖ 10 ἄλλως R^a ‖ 12 αὐτοῖς Lps. ‖ 13 αὖ ὅτι] ὅτι Lps., sed ὅ e correctione, fuerat π, nam librarius statim πολλὰ scribere voluerat, οὐ ὅτι οὐ R^a ‖ 14 ἀγένητα Lps.: ἂν γένηται R^a ‖ 15 κατ'] τ' Lps. ‖ 16 ἐστὶ Lps. ‖ ἤτοι — 17 ξυμβαίνει add. Bonitz ‖ 18 ἀγέννητα R^a et sic saepius ‖ εἴῃ Lps.: μὴ εἴη ceteri ‖ τί Lps. ‖ 19 οὖν add. Bonitz

οὔτε ἀγένητα οὔτε γενόμενα, τὰ μὲν ὡς Μέλισσος, τὰ δὲ ὡς
Ζήνων ἐπιχειρεῖ δεικνύειν μετὰ τὴν πρώτην ἰδίαν αὐτοῦ
ἀπόδειξιν, ἐν ᾗ λέγει ὅτι οὐκ ἔστιν οὔτε εἶναι οὔτε μὴ εἶναι.
εἰ μὲν γὰρ τὸ μὴ εἶναι ἔστι μὴ εἶναι, οὐδὲν ἂν ἧττον τὸ 25
5 μὴ ὂν τοῦ ὄντος εἴη. τό τε γὰρ μὴ ὂν ἔστι μὴ ὄν, καὶ
τὸ ὂν ὄν, ὥστε οὐδὲν μᾶλλον εἶναι ἢ οὐκ εἶναι τὰ πράγ-
ματα. εἰ δ' ὅμως τὸ μὴ εἶναι ἔστι, τὸ εἶναι, φησίν, οὐκ
ἔστι, τὸ ἀντικείμενον. εἰ γὰρ τὸ μὴ εἶναι ἔστι, τὸ εἶναι μὴ
εἶναι προσήκει. ὥστε οὐκ ἂν οὕτως, φησίν, οὐδὲν ἂν εἴη, 30
10 εἰ μὴ ταὐτόν ἐστιν εἶναί τε καὶ μὴ εἶναι. εἰ δὲ ταὐτό, καὶ
οὕτως οὐκ ἂν εἴη οὐδέν· τό τε γὰρ μὴ ὂν οὐκ ἔστι καὶ τὸ
ὄν, ἐπείπερ γε ταὐτὸ τῷ μὴ ὄντι. οὗτος μὲν οὖν ὁ αὐτοῦ
λόγος ἐκείνου.

6 Οὐδαμόθεν δὲ συμβαίνει ἐξ ὧν εἴρηκεν, μηδὲν εἶναι.
15 ἃ γὰρ καὶ ἀποδείκνυσιν, οὕτως διαλέγεται. εἰ τὸ μὴ ὂν 35
ἔστιν, ἢ ἔστιν ἁπλῶς εἰπεῖν, ἢ ᾗ καὶ ἔστιν τὸ μὴ ὂν μὴ ὄν.
τοῦτο δὲ οὔτε φαίνεται οὕτως οὔτε ἀνάγκη, ἀλλ' ὡσπερεὶ
δυοῖν ὄντοιν, τοῦ μὲν ὄντος, τοῦ δὲ δοκοῦντος, τὸ μὲν ἔστι,
τὸ δ' οὐκ ἀληθές, ὅτι ἔστι τὸ μὲν μὴ ὄν. διὰ τί οὖν οὐκ 979^b
20 ἔστιν οὔτε εἶναι οὔτε μὴ εἶναι; τὸ δ' ἄμφω οὔθ' ἕτερον
οὐκ ἔστιν. οὐδὲν γὰρ ⟨ἧττον⟩, φησίν, εἴη ἂν τὸ μὴ εἶναι

2 *ἰδίαν* Foss de Gorgia Leontino: *ἴδιον* codd. ‖ 4 *ἔστι*] *ἢ ἐστὶ* R^a ‖ 5 *ἐστι* codd. ‖ 6 *εἶναι ἢ* Lps.: *ἢ εἶναι ἢ* cet. ‖ *τὰ* om. Lps. ‖ 7 et 8 et 16 *ἐστὶ* vel *ἐστι* codd. ‖ 10 *ἐστιν εἶναί*] *ἐστι ναί* R^a ‖ *εἰ* Lps.: *ἔστι* ceteri ‖ 12 *γε* add. Lps. ‖ *αὐτοῦ* scripsi: *αὐτὸς* codd. ‖ 15 *καὶ* om. R^a ‖ *ἀποδεικνύουσιν* Lps. ‖ *εἰ*] *ἢ* Lps., *ἡ* R^a ‖ 16 *ἢ ἔστιν — μὴ ὄν* scripsi Mus. rhen. 1888 p. 208 sq. cf. p. 189, 2: *ἢ ἔστιν ἁπλῶς εἰπεῖν εἴη καὶ ἔστιν ὅμοιον μὴ ὄν* R^a vulgo; *ἢ ἁπλῶς εἰπεῖν εἴη, καὶ ἔστιν ὅμοιον μὴ ὄν* Lps., *ἔστιν, ἁπλῶς εἰπεῖν, καί ἐστιν ὁμοίως μὴ ὄν* Foss ‖ 17 *ὡσπερεὶ*] *ὥσπερ εἰ* Lps., *ὡς περὶ* R^a ‖ 18 *ὄντοιν τοῦ μὲν ὄντος* Lps.: *ὄντος* R^a ‖ *δὲ δοκοῦντος* Lps.: *δ' οὐκ ὄντος* ceteri ‖ *τὸ μὲν ἐστὶ* Lps., *τὰ μὲν ἔστι* R^a ‖ 19 *ὅτι ἔστι* Foss: *ὅτι ἐστὶ* codd. ‖ *διὰ τί* Lps.: *διότι* ceteri ‖ 20 *τὸ δὲ* Lps. (cf. quae exposui l. l. p. 210) *τὰ* ceteri, *οὔτε τὰ* retento *διότι* Foss ‖ 21 *ἧττον* add. Foss: in Lps. inter *γὰρ* et *φησίν* lacuna septem fere litt. capax, ceteri sine

τοῦ εἶναι, εἴπερ εἴη τι καὶ τὸ μὴ εἶναι, ὅτε οὐδείς φησιν
5 εἶναι τὸ μὴ εἶναι οὐδαμῶς. εἰ δὲ καὶ ἔστι τὸ μὴ ὂν μὴ ὄν,
οὐχ οὕτως ὁμοίως εἴη ἂν τὸ μὴ ὂν τῷ ὄντι· τὸ μὲν γάρ
ἐστι μὴ ὄν, τὸ δὲ καὶ ἔστιν ἔτι. εἰ δὲ καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν
ἀληθές, ὡς δὴ θαυμάσιόν γ' ἂν εἴη τὸ μὴ ὂν ἔστιν. ἀλλ' 5
εἰ δὴ οὕτω, πότερον μᾶλλον ξυμβαίνει ἅπαντα ἢ εἶναι μὴ
εἶναι; αὐτὸ γὰρ οὕτω γε τοὐναντίον ἔοικε γίγνεσθαι. εἰ γὰρ
10 τό τε μὴ ὂν ὄν ἐστι καὶ τὸ ὂν ὄν ἐστιν, ἅπαντα ἔστιν. καὶ
γὰρ τὰ ὄντα καὶ τὰ μὴ ὄντα ἔστιν. οὐκ ἀνάγκη γάρ, εἰ τὸ
μὴ ὂν ἔστι, καὶ τὸ ὂν μὴ εἶναι. εἰ δὴ καὶ οὕτω τις ξυγ- 10
χωροῖ, καὶ τὸ μὲν μὴ ὂν εἴη, τὸ δὲ ὂν μὴ εἴη, ὅμως οὐδὲν
ἧττον εἴη ἄν ⟨τι⟩· τὰ γὰρ μὴ ὄντα εἴη κατὰ τὸν ἐκείνου
15 λόγον. εἰ δὲ ταὐτόν ἐστι τὸ εἶναι καὶ τὸ μὴ εἶναι, οὐδ'
οὕτως μᾶλλον οὐκ εἴη ἄν τι ἢ εἴη. ὡς γὰρ κἀκεῖνος λέγει,
ὅτι εἰ ταὐτὸ τὸ μὴ ὂν καὶ τὸ ὄν, τό τε ὂν οὐκ ἔστι καὶ τὸ 15
μὴ ὄν, ὥστε οὐδὲν ἔστιν, ἀντιστρέψαντι ἔστιν ὁμοίως φάναι
ὅτι πάντα ἔστιν. τό τε γὰρ μὴ ὂν ἔστι καὶ τὸ ὄν, ὥστε

lacuna ‖ 1 ὅτε οὐδείς Lps.: οὐδείς ceteri, τοῦτο δὲ οὐδεὶς Foss, ἀλλ' οὐδεὶς Kern, Krit. Bemerk. z. 3. Theil d. Schr. περὶ ΞΖΓ p. 9 ‖ 3 οὐχ Foss: οὐδ' codd. ‖ ὁμοίως an ὅμοιον voluerit Lps. dubium ‖ τῷ ὄντι nonnulli Bekk. codd.: τῷ μὴ ὄντι Lps. R^a ‖ 5 γ' ἂν Lps.: τ' ἂν ceteri ‖ ἔστιν Foss: ἐστιν codd. ‖ 6 πρότε-ρον Lps. ‖ ἅπαντα Lps.: τὰ πάντα ceteri ‖ ἢ εἶναι μὴ εἶναι Lps. (nisi quod interpungit inter εἶναι et μὴ): εἶναι ἢ μὴ εἶναι ceteri. Quae Lps. habet, sententiae satisfaciunt, sed commodius verba sic collocantur: μὴ εἶναι ἢ εἶναι et sic fort. scribendum ‖ 8 μὴ ὄν^ὄν ἐστι (sic) Lps.: μὴ ὄν ἐστι R^a, μὴ ὂν μὴ ὄν ἐστι unus Bekk. in mrg. ‖ ἔστι post ἅπαντα Foss: ἐστι codd. ‖ 9 γὰρ τὰ] τὰ γὰρ τὰ Lps. ‖ ante μὴ Lps. om. τὰ ‖ hic et 10 ἔστιν Foss: ἐστιν codd. ‖ 10 εἰ — ξυγχωροῖ Lps (ceteri ξυγχωρεῖ): εἰ δὲ καὶ τοῦτό τις ξυγχωροῖ Mullach. Scribendum fort. εἰ δ' εἶναι οὕτω τις ξυγχωροῖ cf. prolegg. ‖ 12 τι add. Foss ‖ 13 prius τὸ Lps.: καὶ τὸ cet. ‖ 14 οὐκ — ἢ εἴη scripsi l. l. p. 211: οὐκ (clare exaratum in Lps., om. Beck) εἴη ἀντι . . . . cum lacuna trium quattuorve litt. Lps., οὐκ εἴη ἄν τι εἴη ceteri ‖ 15 ταὐτὸ τὸ μὴ ὂν καὶ τὸ ὄν Lps.: ταὐτὸν μὴ ὂν καὶ ὄν ceteri ‖ 16 ἔστιν post οὐδὲν Foss: ἐστιν codd.* ‖ 17 πάντα ἔστι Foss:

πάντα ἔστιν. Μετὰ δὲ τοῦτον τὸν λόγον φησίν, εἰ δὲ ἔστιν, 20
ἤτοι ἀγένητον ἢ γενόμενον εἶναι. καὶ εἰ μὲν ἀγένητον,
ἄπειρον αὐτὸ τοῖς τοῦ Μελίσσου ἀξιώμασι λαμβάνει· τὸ δ'
ἄπειρον οὐκ ἂν εἶναί που. οὔτε γὰρ ἐν αὐτῷ οὔτ' ἂν ἐν
5 ἄλλῳ εἶναι· δύο γὰρ ἂν οὕτως ἀπείρω εἶναι, τό τε ἐνὸν καὶ
τὸ ἐν ᾧ· μηδαμοῦ δὲ ὂν οὐδὲν εἶναι κατὰ τὸν τοῦ Ζήνωνος 25
λόγον περὶ τῆς χώρας. ἀγένητον μὲν οὖν διὰ ταῦτ' οὐκ
εἶναι, οὐ μὴν οὐδὲ γενόμενον. γενέσθαι γοῦν οὐδὲν ἂν
οὔτ' ἐξ ὄντος οὔτ' ἐκ μὴ ὄντος. εἰ γὰρ <ἐξ ὄντος γένοιτο,
10 μεταπεσεῖν ἄν, ὃ ἀδύνατον· εἰ γὰρ> τὸ ὂν μεταπέσοι, οὐκ
ἂν ἔτ' εἶναι αὐτὸ ὄν, ὥσπερ γ' εἰ καὶ τὸ μὴ ὂν γένοιτο,
οὐκ ἂν ἔτι εἴη μὴ ὄν. οὐδὲ μὴν οὐκ ἐξ ὄντος ἂν γενέσθαι. 30
εἰ μὲν γὰρ μὴ ἔστι τὸ μὴ ὄν, οὐδὲν ἂν ἐκ μηδενὸς ἂν γε-
νέσθαι· εἰ δ' ἔστι τὸ μὴ ὄν, δι' ἅπερ οὐδ' ἐκ τοῦ ὄντος,
15 διὰ ταῦτα οὐδ' ἐκ τοῦ μὴ ὄντος γενέσθαι. εἰ οὖν ἀνάγκη
μέν, εἴπερ ἔστι τι, ἤτοι ἀγένητον ἢ γενόμενον εἶναι, ταῦτα
δὲ ἀδύνατον, <ἀδύνατόν> τι καὶ εἶναι. Ἔτι εἴπερ ἔστι τι, 35
ἢ ἓν ἢ πλείω, φησίν, ἐστίν· εἰ δὲ μήτε ἓν μήτε πολλά, οὐδὲν

ἅπαντα ἐστίν Lps., sed videtur librarius post ὅτι ponere ἔστιν voluisse, tum correxit et πάντα posuit, verum ita ut parte τοῦ ε relicta ἅπαντα esse videretur, πάντα ἐστίν ceteri ‖ ἔστι post ὂν Foss: ἐστι codd ‖ 1 ἔστι post πάντα Foss: ἐστι codd. ‖ ἐστιν Lps. ‖ 2 ἢ] ἢ μὴ R^a ‖ γινόμενον Lps. ‖ 4 ἂν] ὂν Lps. ‖ που Foss: ποτε codd. ‖ αὐτῷ Lps. ‖ 5 ἀπείρω Bonitz: ἢ πλείω codd. ‖ τό τε ἐνόν Lps.: τοῦτο ἓν ὂν R^a ‖ 6 δὲ om. Lps. ‖ οὐδὲν Lps.: οὐδὲ ceteri ‖ τοῦ add. Lps. ‖ 8 γοῦν Lps.: τὸν ceteri ‖ 9 οὔτ' ἐκ] οὔ τι Lps. ‖ ἐξ ὄντος—10 εἰ γὰρ addidi, partim secutus Bonitzium. cf. Mus. rhen. l. l. p. 212 ‖ 11 αὐτὸ ὄν scripsi: τὸ ὄν codd., ὄν Bonitz ‖ 12 μὴν] μὲν R^a ‖ οὐκ ἐξ Bonitz: οὐδ' ἐξ codd. ‖ 13 μὲν in Lps. ita scriptum, ut prima littera etiam κ esse possit ‖ ἔστι Foss: ἐστι codd. ‖ οὐδὲν — 14 τὸ μὴ ὄν om. Lps. ‖ alterum ἂν del. Mullach, sed fort. scribendum οὐδὲ τὸ ὂν ἐκ μηδενὸς ἂν γενέσθαι ‖ 14 διάπερ οὐδ' ἐκ τοῦ ^{μὴ} ὄντος (sic) γενέσθαι Lps., omisit igitur διὰ ταῦτα οὐδ' ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ‖ 16 ἤτοι Sylburg: ἢ τὸ codd. ‖ ἢ γενόμενον εἶναι Lps.: εἶναι ἢ γενόμενον cet. ‖ 17 ἀδύνατον add. Foss ‖ ἔστι τι, ἢ ἓν ἢ πλείω Foss: ἐστιν ἕν ^{ἢ} πλείω Lps., ἔστιν, ἓν ἢ πλείω cet. ‖ 18 εἴτε R^a ‖ μήτε

ἂν εἴη. καὶ ἓν μὲν ⟨οὐκ ἂν εἶ⟩ναι, ὅτι ἀσώματον ἂν εἴη τὸ ⟨ὡς ἀληθῶς⟩ ἕν, κ⟨αθὸ οὐδ⟩ὲν ἔχον μέγε⟨θος· ὃ ἀναιρεῖσθαι⟩ τῷ τοῦ Ζήνωνος λόγῳ. ἑνὸς δὲ ⟨μὴ⟩ ὄντος, οὐδ' ἂν ⟨ὅλως⟩ εἶναι οὐδέν. μὴ ⟨γὰρ ὄντος ἑνὸς⟩ μηδὲ πολλὰ ⟨εἶναι δεῖν⟩. εἰ δὲ μήτε ⟨ἕν, φησιν⟩, μήτε πολλά ἐστιν, 5
980ᵃ οὐδὲν ἔστιν. οὐδ' ἂν κινηθῆναί φησιν οὐδέν. εἰ γὰρ κινηθείη, [ἢ] οὐκ ἂν ἔτ' εἴη ὡσαύτως ἔχον, ἀλλὰ τὸ μὲν ⟨ὂν⟩ οὐκ ὂν εἴη, τὸ δ' οὐκ ὂν γεγονὸς εἴη. ἔτι δὲ εἰ κίνησιν κινεῖται, καθ' ἣν μεταφέρεται, οὐ συνεχὲς ὂν διῄρηται, ⟨ᾗ 5 δὲ διῄρηται⟩ τὸ ὄν, οὐκ ἔστι ταύτῃ· ὥστ' εἰ πάντῃ κινεῖται, 10 πάντῃ διῄρηται. εἰ δ' οὕτως, πάντῃ οὐκ ἔστιν. ἐκλιπὲς γὰρ ταύτῃ, φησίν, ᾗ διῄρηται, τοῦ ὄντος, ἀντὶ τοῦ κενοῦ τὸ διῃρῆσθαι λέγων, καθάπερ ἐν τοῖς Λευκίππου καλουμένοις λόγοις γέγραπται. Εἶναι οὖν οὐδέν, τὰς ἀποδείξεις

ἓν] μὴ ἓν R^a ‖ 1 καὶ ἓν — 6 οὐδὲν ἔστιν Sic verba mutila ad sententiae vim explenda et constituenda putavi, quam arctissime premens vestigia Lipsiensis, qui haec exhibet: καὶ ἓν μὲν . . . . καὶ ὅτι ἀσώματον ἂν εἴητο . . . . ἐν κ . . . . . . ἔσχον (vel ε ἔχον) μέν γε . . . . τῷ τοῦ Ζήνωνος λόγῳ. ἑνὸς δὲ ὄντος οὐδ' ἄν . . . . . . εἶναι. οὐδὲ μη . . . . μήτε πολλα . . . . . . εἰ δὲ μήτε . . . . μήτε πολλά ἐστιν, οὐδέν ἐστιν. Lacunas ita indicavi, ut singulis punctis singularum fere litterarum spatium significarem. Ceteri haec habent: καὶ ἓν μὲν . . . καὶ ὅτι ἀσώματον ἂν εἴη τὸ ἕν η ἐνσχονμέν γε τῷ τοῦ Ζήνωνος λόγου· ἑνὸς δὲ ὄντος, οὐδ' ἂν . . . εἶναι οὐδὲ μὴ . . . μήτε πολλά. εἰ γὰρ μήτε (ante μήτε lacunam R^a) ἓν μήτε πολλά ἐστιν. cf. Mus. rhen. l. l. p. 212 sq. Tractarunt locum etiam Foss et Kern, sed longum est eorum conamina adferre ‖ 6 οὐδ' αὖ? ante haec verba quaedam excidisse suspicatur Foss ‖ φησιν οὐδέν. εἰ Foss: φησιν. οὐδενὶ codd. ‖ 7 ἢ del. Foss. an τι? ‖ ἔτ' εἴη scripsi secutus Fossium (ἔτι εἴη): ἔτι ἢ codd. ‖ ὂν add. Foss ‖ 8 οὐκ ὂν Lps.: οὐκ ἂν ceteri ‖ εἰ κίνησιν — 9 καθ' ἣν scripsi Mus. rhen. l. l. p. 214 ἢ κινεῖ ἢ κινεῖται καὶ εἰ R^a et ceteri Bekk. codd., ἢ κινεῖται καὶ ἓν Lps. ‖ 9 οὐ] τὸ? ‖ ᾗ δὲ διῄρηται addidi ‖ 10 οὐκ ἔστι ταύτῃ Foss: οὔτέ τι ταύτῃ codd. ‖ ὥστ' εἰ Foss: ὥστε codd. ‖ 11 πάντῃ οὐκ Lps.: πάντα οὐκ ceteri ‖ ἐστὶν Lps. ‖ ἐκλειπὲς Lps. ‖ 12 ᾗ] ἡ Lps. ‖ 14 εἶναι — p. 192, 2 δεῖν γὰρ scripsi l. l. p. 215: εἰ μὲν οὖν οὐδέν, τὰς ἀποδείξεις λέγειν ἅπαντα. δεῖ γὰρ codd.,

⟨λέγει ταύτας· εἰ δ' ἔστιν, ὅτι ἄγνωστόν ἐστι, μετὰ ταῦτα
τὰς ἀποδείξεις⟩ λέγει. ἅπαντα δεῖν γὰρ τὰ φρονούμενα
εἶναι, καὶ τὸ μὴ ὄν, εἴπερ μὴ ἔστι, μηδὲ φρονεῖσθαι. εἰ δ' 10
οὕτως, οὐδὲν ἂν εἴποι ψεῦδος οὐδείς, φησιν, οὐδ' εἰ ἐν τῷ
5 πελάγει φαίη ἁμιλλᾶσθαι ἅρματα. πάντα γὰρ ἂν ταύτῃ εἴη.
καὶ γὰρ τὰ ὁρώμενα καὶ ἀκουόμενα διὰ τοῦτο ἔσται, ὅτι
φρονεῖται ἕκαστα αὐτῶν· εἰ δὲ μὴ διὰ τοῦτο, ἀλλ' ὥσπερ
οὐδὲν μᾶλλον ἃ ὁρῶμεν ⟨ᾗ ὁρῶμεν⟩ ἔστιν, οὕτως ⟨οὐ⟩ μᾶλ- 15
λον ἃ ὁρῶμεν ᾗ διανοούμεθα (καὶ γὰρ ὥσπερ ἐκεῖ πολλοὶ ἂν
10 ταῦτα ἴδοιεν, καὶ ἐνταῦθα πολλοὶ ἂν ταῦτα διανοηθεῖεν), τί
οὖν μᾶλλον δῆλον εἰ τοιάδ' ἐστί; ποῖα δὲ τἀληθῆ, ἄδηλον.
ὥστε εἰ καὶ ἔστιν, ἡμῖν γε ἄγνωστ' ἂν εἶναι τὰ πράγματα.
Εἰ δὲ καὶ γνωστά, πῶς ἄν τις, φησί, δηλώσειεν ἄλλῳ; ὃ 20
γὰρ εἶδε, πῶς ἄν τις, φησί, τοῦτο εἴποι λόγῳ; ἢ πῶς ἂν
15 ἐκεῖνο δῆλον ἀκούσαντι γίγνοιτο, μὴ ἰδόντι; ὥσπερ γὰρ 980b
οὐδὲ ἡ ὄψις τοὺς φθόγγους γιγνώσκει, οὕτως οὐδὲ ἡ ἀκοὴ
τὰ χρώματα ἀκούει, ἀλλὰ φθόγγους· καὶ λέγει ὁ λέγων, ἀλλ'
οὐ χρῶμα οὐδὲ πρᾶγμα. ὃ οὖν τις μὴ ἐννοεῖ, πῶς ἂν αὐτὸ

nisi quod Lps. δεῖν pro δεῖ habet; εἰ μὲν οὖν οὐδὲν, τὰς ἀποδείξεις λέγει ⟨εἶναι ἄγνωστα⟩ ἅπαντα. δεῖν γὰρ Foss ‖ 3 ἔστι Foss: ἐστι codd. ‖ μὴ δὲ Lps. ‖ 4 εἴποι scripsi: εἶναι codd. ‖ 5 πάντα an πάντη in Lps. dubium ‖ ἂν om. Lps. ‖ ταύτῃ scripsi: ταῦτὰ Lps., ταῦτα ceteri ‖ 6 ἔσται scripsi: ἐστιν codd. ‖ 8 ἃ add. Lps. ‖ ᾗ ὁρῶμεν addidi Mus. rhen. l. l. p. 216 ‖ ἔστιν codd. ‖ οὐ addidi ‖ 9 ᾗ scripsi: ἢ codd. ‖ 10 διανοηθεῖεν scripsi: διανοηθείημεν codd. ‖ τί Didotiana: τὸ codd. ‖ 11 δῆλον εἰ τοιάδε scripsi: δὴ . . . τοιάδ' Bekkeri codd., nisi quod R^a habet α τοιαδ'. Lips. nullam lacunam. ⟨τὰ⟩ δι⟨ανοητὰ⟩ τοιάδ' Didotiana. Sin forte maior est lacuna, quam in Bekk. edit. apparet, sic quoque explere licet: δῆ⟨λον εἰ τοιάδ' ἢ⟩ τοιάδ' ‖ 12 εἰ καὶ Lps.: καὶ εἰ ceteri ‖ ἐστὶν Lps. ‖ γε ἄγνωστ' Lps.: γνωστά ceteri ‖ 14 εἴποι in Lps. ita exaratum, ut etiam εἴπῃ esse possit ‖ 15 ἐκεῖνο Lps.: ἐκείνῳ ceteri ‖ γὰρ οὐδὲ] γὰρ οἶδεν R^a ‖ 16 ἡ] κ' Lps. ‖ ῾φόγγους Lps. ‖ 18 πῶς ἂν αὐτὸ scripsi: πῶς αἰτεῖ codd., πῶς ἂν τοῦτο Preller Hist. phil. gr. et rom. § 187, πῶς αἰτεῖ τοῦτο Foss

5 παρ' ἄλλου λόγῳ ἢ σημείῳ τινί, ἑτέρῳ τοῦ πράγματος, ἐν-
νοήσειεν, ἀλλ' ἢ ἐὰν μὲν χρῶμα, ἰδών, ἐὰν δὲ <φθόγγος,
ἀκροώ>μενος; ἀρχὴν γὰρ οὐ<δεὶς> λέγει <φθόγ>γον οὐδὲ
χρῶμα, ἀλλὰ λόγον· ὥστ' οὐδὲ διανοεῖσθαι χρῶμα ἔστιν,
ἀλλ' ὁρᾶν, οὐδὲ ψόφον, ἀλλ' ἀκούειν. εἰ δὲ καὶ ἐνδέχεται 5
γιγνώσκειν τε καὶ ἀναγιγνώσκειν λόγον, ἀλλὰ πῶς ὁ ἀκούων
10 τὸ αὐτὸ ἐννοήσει; οὐ γὰρ οἷόν τε τὸ αὐτὸ ἅμα ἐν πλείοσι
καὶ χωρὶς οὖσιν εἶναι· δύο γὰρ ἂν εἴη τὸ ἕν. εἰ δὲ καὶ
εἴη, φησίν, ἐν πλείοσι καὶ ταὐτόν, οὐδὲν κωλύει μὴ ὅμοιον
φαίνεσθαι αὐτοῖς, μὴ πάντῃ ὁμοίοις ἐκείνοις οὖσιν καὶ ἐν 10
τῷ αὐτῷ· εἰ <γάρ> τι ἦν τοιοῦτο, εἷς ἂν, ἀλλ' οὐ δύο εἶεν.
15 φαίνεται δὲ οὐδ' αὐτὸς αὑτῷ ὅμοια αἰσθανόμενος ἐν τῷ
αὐτῷ χρόνῳ, ἀλλ' ἕτερα τῇ ἀκοῇ καὶ τῇ ὄψει, καὶ νῦν τε
καὶ πάλαι διαφόρως, ὥστε σχολῇ ἄλλῳ πᾶν ταὐτὸ αἴσθοιτό
τις. οὕτως οὐκ ἐστὶν, εἰ ἔστι τι, γνωστόν, <εἰ δὲ γνω- 15
στόν,> οὐδεὶς ἂν αὐτὸ ἑτέρῳ δηλώσειεν, διά τε τὸ μὴ εἶναι
τὰ πράγματα λόγους, καὶ ὅτι οὐδεὶς [ἕτερον] ἑτέρῳ ταὐτὸν

1 ἑτέρῳ scripsi cf. Sext. Empir. 207, 15 sq. Bekk.: ἑτέρου codd. ‖ τοῦ add. Lps. ‖ 2 ἐὰν δὲ φθόγγος, ἀκροώμενος Foss: ἐὰν δὲ . . . . . υμος codd. ‖ 3 οὐδεὶς — 4 λόγον scripsi: οὐ . . . λέγε . . . γοει δὲ χρῶμα ἀλλὰ λόγον (λόγου R^a) Bekkeri codd., οὐ λέγει δὲ χρῶμα, ἀλλὰ λόγον Lps. ‖ 5 ἀλλ' ἀκούειν] οὐδ' ἀκούειν Lps. ‖ ἐνδέχεται — 6 λόγον scripsi: ἐνδέχεται, γινώσκει τε καὶ ἀναγινώσκει λέγων codd. Pro λέγων iam Preller suspicatus erat λόγον ‖ 7 ταὐτό ante ἅμα Lps.: τὸ αὐτὸ ceteri ‖ 8 ἂν om. Lps. ‖ 10 dubium ὁμοίοις ἐκείνοις an ὁμοίως ἐκείνως voluerit Lps. ‖ 11 εἴ γὰρ — ἂν scripsi Mus. rhen. l. l. p. 218: εἴ τι ἓν τοιούτον εἴησαν Lps., εἴ τι ἐν τοιούτον εἴησαν ceteri, ἔτι δ' εἰ τοιοῦτοι εἶεν, ἓν ἂν Preller, ἔτι ἓν ἂν τοιοῦτοι, εἰ ἦσαν Foss ‖ 12 αὐτὸς] ὁ αὐτὸς Foss ‖ αὐτῷ] αὑτῷ Lps. ‖ 14 σχολῇ ἄλλῳ Sylburg: σχολή. ἄλλω Lps., σχολὴν ἄλλῳ ceteri ‖ 15 οὕτως — 16 οὐδεὶς scripsi: οὕτως οὐκ ἔστιν ἔνεστι γνωστόν, οὐδεὶς Lps., οὕτως οὐκ ἔστιν, ἓν ἐστιν γνωστόν οὐδεὶς ceteri, οὕτως οὐκ ἔστι γνωστόν, εἰ δ' ἐστὶν, οὐδείς Foss, οὕτως οὐκ ἔστι οὐδὲν γνωστόν, εἰ δ' ἔστιν, οὐδείς Preller ‖ 17 λόγους Lps.: λεκτά ceteri ‖ ἕτερον del. Foss

ἐννοεῖ. ἅπαντες δὲ καὶ οὗτος ἑτέρων ἀρχαιοτέρων εἰσὶν 20
ἀπορίαι, ὥστε ἐν τῇ περὶ ἐκείνων σκέψει καὶ ταῦτα ἐξ-
εταστέον.

1 ἅπαντες — 2 ἀπορίαι codd., nisi quod *R*a οὕτως pro οὗτος praebet. *ἀπαντᾶν δεῖ* (vel *ἀπαντητέον δὲ*) *καὶ τούτοις καὶ ἑτέρων ἀρχαιοτέρων τισὶν ἀπορίαις* proposui l. l. p. 218, *ἅπαντα δὲ καὶ ταῦτα καὶ ἑτέρων ἀρχαιοτέρων εἰσὶν ἀπορίαι* Foss, *ἅπασαι δὲ αὗται καὶ ἑτέρων ἀρχαιοτέρων εἰσὶν ἀπορίαι* Mullach ‖ 3 in mrg. duorum Bekkeri codd. haec: *τὸ πρωτότυπον λίαν ἐσφαλμένον, καὶ μή τις μοι μεμφέτω· καθὼς γὰρ ὁρῶ, οὕτω γράφω.*

INDEX.

αν i. e. ἀνέμων ϑέσεις καὶ προσηγορίαι
ατ περὶ ἀτόμων γραμμῶν
ϑ περὶ ϑαυμασίων ἀκουσμάτων
μ Μηχανικά
ξ περὶ Μελίσσου Ξενοφάνους Γοργίου
φ περὶ φυτῶν

ἄβρωτος ϑ 845^a 20. καρποὶ κατὰ συμβεβηκὸς ἄβρωτοι φ 820^b 4.
Ἄβυδος ϑ 832^b 17.
Ἀγαϑοκλῆς βασιλεὺς Σικελιωτῶν ϑ 840^b 23.
ἀγαϑός. ἀρίστως φ 820^b 36.
ἀγγεῖον ξ 976^b 18.
ἄγειν κάϑετον ατ 970^a 12. ἄγειν (pondus habere) τρεῖς μνᾶς ϑ 833^b 11.
ἄγκος ϑ 844^b 11.
ἄγνος φ 819^b 8 (vitex agnus castus L.).
ἀγραυλεῖν ϑ 831^a 29.
ἀγριέλαιος dist. καλλιέλαιος φ 820^b 41.
ἄγριος. φυτὰ ἄγρια, opp. ἥμερα φ 819^b 28, 29, 37.
ᾄδειν. βάτραχοί τινες οὐκ ᾄδουσιν syn. ἄφωνοί εἰσιν ϑ 835^b 3. cf. 835^a 33.
ἀδιάβλητος φ 815^a 7.
ἀδιόριστος. μέλη ἀδιόριστα opp. διωρισμένα φ 816^a 7.
Ἀδρίας ϑ 836^a 7, 25. 839^b 3, 8, 11, 18.
ἀδυναμία ατ 969^b 6.
ἀειϑαλής φ 814^a 10.
Ἀϑηνᾶ ϑ 838^a 24. 840^a 31. 846^a 18. ἱερὰ τῆς Ἀϑηνᾶς Εἰληνίας (coni. Hemsterhuis pro Ἑλληνίας) ϑ 840^a 28, 34. Ἀχαΐας ϑ 840^b 2.
Ἀϑῆναι ϑ 843^b 18. Ἀϑήνησι ϑ 846^a 6.
Ἀϑηναῖοι ϑ 843^b 1.
Αἰακίδαις ϑυσία ἐν Τάραντι 840^a 7.
Αἰγαὶ αἱ κατὰ Συρίαν αν 973^b 2.
αἴγειρος. αἴγειροι ἐξ ὧν ἐκπίπτειν φασὶ τὸ καλούμενον ἤλεκτρον ϑ 836^b 3. αἴγειροι καρποφόροι ϑ 835^b 2. μᾶλλον καρποφοροῦσιν ἐν νεότητι φ 821^b 20 (populus nigra L.).
αἰγιαλός μ 852^b 29.
Αἴγυπτος ϑ 831^a 11. 845^a 11. τὰ ἐν Αἰγύπτῳ φυτά 819^a 11. 821^a 33, ^{b}8.
αἰδοῖον ϑ 831^a 26, ^{b}1.
Αἰϑάλεια νῆσος ϑ 837^b 26. 839^b 20.
Αἰϑίοπες. τὰ ἐν τῇ γῇ τῶν Αἰϑ. φυτά φ 820^a 4.
αἰκανίαις cf. Καυνίας.
αἱμάττειν ϑ 843^b 14.

Αἰνιακὴ χώρα ϑ 843ᵇ 15.
Αἰνιᾶνες ϑ 843ᵇ 17.
αἴξ ϑ 830ᵇ 20. *ϑαυμαστόν τι περὶ ϑυσίαν αἰγός* ϑ 844ᵇ 1.
Αἰόλου καλούμεναι νῆσοι ϑ 838ᵇ 30. 843ᵇ 6.
αἴσϑησις. σημεῖον πρὸς τὴν αἴσϑησιν μ 849ᵇ 27.
Αἴτνη ϑ 833ᵃ 17. 840ᵃ 4. 846ᵃ 9.
Αἰτωλοί ϑ 847ᵇ 3.
αἰωρεῖσϑαι ϑ 836ᵃ 12.
ἄκανϑα φ 820ᵃ 20. 826ᵇ 35. 827ᵃ 1, ᵇ5, 11.
ἀκανίαν vide *Καύνιοι.*
ἀκαρπία ϑ 842ᵃ 22.
ἀκίνητος ξ 976ᵇ 12.
ἀκολούϑως φ 829ᵇ 39.
ἄκρα. ἡ Ἵππου ἄ. ϑ 844ᵃ 8.
ἀκρέμων dist. *τὰ φύλλα* φ 829ᵇ 8.
ἀκρίς insectum ϑ 844ᵇ 23. 847ᵇ 4.
ἄκρος. ξύλα ἀπ' ἄκρου φέρειν μ 857ᵃ 5.
ἀκρότης φ 818ᵃ 36. 829ᵃ 10.
ἀκρωτήριον ϑ 843ᵃ 4.
ἅλας, τὸ ϑ 844ᵇ 16. φ 824ᵃ 37.
ἀλείφειν. στλεγγίσματα, ἃ ἐποιοῦντο ἀλειφόμενοι ϑ 839ᵇ 26.
ἀλεκτορίς ϑ 842ᵇ 31.
ἀλίζειν ϑ 844ᵇ 20.
ἅλιος. Ἀπόλλων ὁ ἅλιος ϑ 840ᵃ 20.
Ἀλκιμένης ὁ Συβαρίτης ϑ 838ᵃ 15, 25.
ἀλλὰ δὴ φ 828ᵇ 15. *ἀλλ' ἢ* φ 825ᵃ 15.
ἀλλαχοῦ φ 820ᵃ 5.
ἀλλοτρόπως φ 818ᵃ 23.
ἁλμυρότης φ 824ᵃ 4.
ἄλογος opp. *ῥητός* ατ 968ᵇ 18.
ἀλουργοπῶλαι μ 849ᵇ 34.
ἅλς. ἅλες ὀρυκτοί ϑ 844ᵃ 12.
ἁλυκότης φ 823ᵇ 17. 824ᵇ 5.
ἅλων ἀν. 973ᵃ 14.
ἀλώπηξ. ϑαυμαστόν τι περὶ ἀλ. ϑ 838ᵇ 4.
ἄλως ϑ 835ᵇ 9. 842ᵃ 7.
ἅμαξα μ 858ᵃ 4.
ἁμαξιαῖος λίϑος ϑ 838ᵇ 1.
ἀμβλυωπία ϑ 847ᵃ 2.
ἀμερής ατ 968ᵃ 2.
ἁμιλλᾶσϑαι ξ 980ᵃ 12.
ἀμμώδης ϑ 831ᵇ 30.
Ἀμνέα προσαγορεύουσι τὸν ὀρϑόνοτον αν 973ᵇ 7.
ἀμνημόνευτος ϑ 839ᵃ 10.
ἀμορφία φ 819ᵇ 36.
ἀμυγδαλῆ φ 820ᵇ 2. 821ᵃ 38, ᵇ19.
ἀμφιβολία φ 815ᵃ 29.
Ἀμφίπολις ϑ 841ᵇ 15.
ἀμφορεύς. ἀμφορεῖς ἀπολελιϑωμένοι ϑ 834ᵃ 28. *οἱ Κερκυραϊκοὶ ἀμφ.* ϑ 839ᵇ 8.
ἀμφοτεράκις μ 855ᵇ 32.
ἂν cum coni., ubi requiritur optat., exhibetur identidem in libris de plantis, velut φ 815ᵃ 28, ᵇ25. 821ᵇ 29 al.
ἀνά. ἀνὰ πᾶσαν ὥραν ϑ 836ᵇ 15.
ἀναβαίνειν i. q. *ὀχεύειν* ϑ 830ᵇ 5.
ἀναβιοῦν ϑ 832ᵇ 6.
ἀναβλύζειν ϑ 841ᵃ 17.
ἀναγραφὴν ποιεῖσϑαί τινος ϑ 839ᵃ 11.
ἀναγωγή i. q. *ἀπόπλους* ϑ 840ᵃ 33.
ἀναζεῖν. πῦρ ἀναζέσαι λέγεται ϑ 833ᵃ 19.
ἀνάζεσις ϑ 833ᵃ 20.
ἀνακαϑαίρειν ϑ 834ᵃ 27.
ἀνακάμπτειν ξ 975ᵃ 24.
ἀνακεῖσϑαι. βωμοὶ ἀνακείμενοι ὑπὸ Ἰάσονος ϑ 839ᵇ 17.
ἀνακλίνειν ἑαυτὸν ἐπὶ τὸ ἐναντίον μ 851ᵇ 13.
ἀνακοινοῦσϑαί τινι ὑπέρ τινος ϑ 843ᵇ 20.

ἀνακτᾶσθαι. δένδρα ἀνακτῶνται ἑαυτά φ 821b 16. 815a 25.
ἀναλάμπειν ϑ 841a 32.
ἀνάλγητος ξ 974a 19.
ἀναλέγεσθαι φ 814b 24.
ἀνανήφειν ϑ 847b 9.
Ἀναξαγόρας ξ 975b 17. 976b 20. φ 815a 15, 18, b16. 816b 26. 817a 26.
ἀναξηραίνειν ϑ 834a 35.
Ἀναξίμανδρος ξ 975b 22.
Ἀναξιμένης ξ 975b 24.
ἀναπείρειν ϑ 835a 18 (ἀναπαρῆναι)
ἀναπηδᾶν ϑ 842b 16. 844b 11.
ἀναπλήρωμα (τῆς γῆς) ϑ 833b 4.
ἀναπνοή ϑ 841a 14.
ἀνάπτειν intr. ϑ 841a 32.
ἀνάπτυξις φ 827a 31.
ἀναρίθμητος ϑ 841b 29.
ἀνάριθμος e coni. pro ἐνάριθμος ξ 976a 30.
ἀνάρμοστος (λόγος) φ 817b 38.
ἀναρραίνειν ϑ 841a 22.
ἀναρρηγνύναι ϑ 838b 8. 846a 9.
ἀναρρίπτειν ϑ 834b 8.
ἀνάρροια (τῆς θαλάσσης) ϑ 843a 27.
ἀνασκάπτεσθαι ϑ 835b 22.
ἀνασπᾶν μ 850a 10. opp. πιέζειν 853a 22.
ἀναστροφή ϑ 843a 30.
ἀνασχίζειν ϑ 832a 25.
ἀναφέρειν opp. κάτω ῥέπειν μ 850a 5.
ἀναφορά ϑ 843a 10.
ἀναφύειν φ 821a 3.
ἀναφύσημα ϑ 840a 3.
ἀναφυτεύειν ϑ 838b 29.
ἀναχωρεῖν φ 824b 27.
ἀνδροφόνος ϑ 832a 18.
ἀνήνυστος (Emped. 103 Mull.) ξ 975b 2.
ἄνθινον μέλι ϑ 831b 18.
ἀνθομολόγησις φ 815b 4.
ἄνθος φ 818a 15. ἄ. χαλκοῦ ϑ 834b 30.
ἀνιέναι. ἀνίεσθαι καρπούς ϑ 836a 21.
ἀνιμᾶν φ 826b 36.
ἀνίπτασθαι ϑ 836a 12.
ἄνισος fort. i. q. impar ατ 970a 27. 971a 9.
ἀνίστασθαι μ 857b 21.
ἀνίωτος (ὁ σίδηρος) ϑ 833b 31. 834a 2.
Ἄννων. ὁ Ἄννωνος περίπλους ϑ 833a 4.
ἀνόθευτος γάμος ϑ 846a 30.
ἀνοιδεῖν ϑ 841a 4.
ἀνομοιομερής ξ 976a 22.
ἄνοσος ξ 974a 19.
ἀντᾴδειν ϑ 845b 25.
ἀντειπεῖν ατ 969b 18.
ἀντερείδειν μ 851b 35. 858a 26.
ἀντικαθιστάναι ϑ 838a 3.
ἀντιπάσχειν de proportione geometrica μ 850b 2.
ἀντιπεριάγειν ϑ 844b 27.
ἀντιπλήττειν φ 826a 3.
ἀντίπνοιαν ποιεῖν φ 826a 3.
ἀντιπροσώπως ἵστασθαι ϑ 835b 11.
ἀντισπᾶν (τὴν φοράν) μ 857a 8. 849a 30.
ἀντιστρέφειν ξ 979b 18.
ἀντιτείνειν μ 858a 8.
ἀντιφάρμακον ϑ 837a 18.
ἀντιφορτίσασθαι ἀργύριον ϑ 844a 18.
ἀντίφρασις ϑ 846b 27.
ἀντωθεῖν μ 851a 3. 858a 8.
ἀνυπέρβλητος ϑ 839a 16. 843a 12.
ἀνυπομόνητον (θεάσασθαι) ϑ 843a 15.
ἀνώδυνος ξ 974a 19.
ἀξίωμα. ἔλαττον ἀξ. λαμβάνειν ατ 969a 18. 979b 22.

ἀπαιωρεῖσθαι φ 819^{a} 10. 821^{a} 23.
ἀπάλλαξις vide ἐπάλλαξις.
ἀπαλλάττειν (sanare) ϑ 831^{b} 25.
ἀπαράμιλλος φ 814^{a} 16.
ἀπαριθμεῖν φ 818^{b} 4, 28.
ἀπαρτᾶν μ 852^{b} 1.
ἀπάρτισις (φυτοῦ) φ 825^{b} 23.
ἀπάρχεσθαι ϑ 833^{b} 13.
ἀπειράκις ξ 975^{a} 26.
ἀπειρία opp. πέρας ξ 978^{a} 35.
ἄπειρος defin. ξ 978^{a} 17.
ἀπείρων (Emped. 237 Mull.) ξ 976^{a} 35.
ἀπέραντός (τις τόπος) ϑ 836^{b} 16.
ἀπερείδεσθαι μ 850^{b} 20, 38.
ἀπελιώτης αν 973^{a} 13, 17, 19, 21, 24, 25.
ἄπλετος ϑ 832^{a} 27.
ἄπλωτος ϑ 839^{b} 13.
ἀποβάπτειν. ἀποβαφῆναι εἰς ὕδωρ ϑ 832^{b} 6. 845^{a} 1.
ἀποδηλοῦν intr. ϑ 834^{b} 33.
ἀποθεωρεῖν ϑ 839^{b} 3.
ἀποκαθιστάναι φ 821^{a} 12.
ἀπόκρυφος ϑ 841^{a} 24.
ἀπολείπειν. εἰς τὸν ἐλάττονα κύκλον ἀπολείπεσθαι μ 858^{b} 20, 24.
ἀπολιθοῦν ϑ 834^{a} 28. 838^{a} 14.
Ἀπόλλων ϑ 834^{b} 24. 838^{a} 24. 840^{a} 19.
Ἀπολλώνιον ϑ 840^{a} 21.
Ἀπολλωνία ἡ πλησίον κειμένη τῇ Ἀτλαντίνων χώρᾳ ϑ 842^{b} 14. ὁ Κυρηναῖος λιμήν αν 973^{a} 23.
Ἀπολλωνιᾶτις ϑ 833^{a} 7.
ἀπομαδᾶν ϑ 836^{a} 1.
ἀπομακρύνειν φ 816^{a} 33. 826^{b} 5.
ἀπομένειν φ 821^{b} 14. 823^{b} 37. 824^{a} 39. 829^{b} 2.
ἀποπειράζειν ϑ 831^{a} 29.
ἀποσκήπτειν ϑ 846^{a} 2.
ἀποσκληρύνεσθαι ϑ 836^{b} 5.
ἀποστερεοῦσθαι ϑ 837^{b} 13. 844^{a} 14.
ἀπόστολος φ 815^{b} 5.
ἀποστροφή φ 814^{a} 22.
ἀποσύρματα ϑ 833^{a} 29.
ἀποτομὴ ατ 968^{b} 19.
ἀποτυφλοῦν ϑ 845^{a} 23.
ἀπόφασις. αἱ ἀπὸ τοῦ α ἀποφάσεις ξ 978^{b} 22.
ἀποφάσκειν φ 816^{a} 4.
ἀποχωρεῖν (abesse) φ 826^{b} 1.
ἀποχώρησις i. q. ἀπουσία φ 826^{b} 2.
ἀποψήχεσθαι ϑ 830^{a} 20.
ἄποψις (βαθεῖα καὶ φρικώδης) ϑ 843^{a} 17.
ἄπρηκτος (Emped. 103 Mull.) ξ 975^{b} 3.
ἄπυρος ϑ 833^{b} 8.
ἆρα modeste affirmantis ξ 974^{b} 8. 975^{a} 18.
Ἀραβία ϑ 845^{a} 24.
Ἀραβικοὶ βέντελοι φ 819^{b} 21.
Ἄραψ φ 814^{a} 18.
ἀραιότης φ 827^{b} 37.
ἀργέστης αν 973^{b} 17.
Ἄργος ϑ 836^{b} 11. 844^{b} 23.
Ἀρδιαῖοι Ἰλλυριοί ϑ 844^{b} 9.
Ἀρέθουσα ϑ 847^{a} 3.
ἄρθρον ατ 972^{b} 25.
ἀριθμεῖν defin. ατ 968^{b} 2. 969^{a} 31, ^{b}3.
Ἀρισταῖος ἐν Σαρδοῖ ϑ 838^{b} 23.
ἀριστεύς ϑ 839^{b} 22.
Ἀριστοτέλης significari videtur φ 822^{b} 32. cf. Bonitz, Ind. Ar. 100^{b} 47.
ἄρκτος ϑ 835^{a} 30. 836^{b} 27. 845^{a} 17, 18.
ἅρμα ξ 980^{a} 12.
Ἀρμενία ϑ 831^{a} 4.
ἁρμόδιος (τόπος) φ 826^{a} 39.
ἀρρενότης φ 817^{a} 17.
ἀρσενίκιον φ 826^{a} 6, 7.

Ἄρτεμις ϑ 839^b 18. 840^b 18, 21. Ἄρτ. Ὀρϑωσία ϑ 847^b 1.
ἀρτεμισία dist. ἀγρία ἀρτ. φ 820^b 40.
ἄρτημα μ 853^a 34, $^b25$.
ἀρχέγονος φ 818^b 36.
ἀρχὴ φυσική φ 816^b 12. 827^b 7.
ἀρωματικός φ 820^b 27.
ἀρωματοφόρος φ 820^b 26.
Ἀσβαμαῖον ὕδωρ περὶ τὰ Τύανα ϑ 845^b 34.
ἄσημος ϑ 833^b 18.
Ἀσία ϑ 846^b 26.
ἄσιτος ϑ 835^a 26.
Ἀσκανία λίμνη ϑ 834^a 31, 34.
ἀσπάλαξ ϑ 842^b 3. 847^b 3.
ἀσπίς. δύναμίς τις τῆς ἐν Αἰγύπτῳ ἀσπίδος ϑ 845^a 11.
ἀσυμφανής ϑ 836^b 19.
ἀσύμφωνος i. q. ἄλογος φ 816^a 8.
ἄσφαλτος ὀρυκτή ϑ 842^b 15. 841^a 33.
ἀτάραχος ϑ 830^a 22.
Ἀτιτανία πρὸς τοῖς ὁρίοις τῆς Ἀπολλωνιάτιδος ϑ 833^a 7.
Ἀτλαντίνων χώρα (Ταυλαντίνων coni. Bussemaker) ϑ 842^b 14.
ἄτομοι γραμμαί ατ 968^a 1 sqq.
Ἀτρείδης. Ἀτρείδαις ϑυσία ἐν Τάραντι ϑ 840^a 7.
ἀτρεμεῖν ξ 977^b 17.
αὔανσις φ 814^a 20.
Αὐγείας ϑ 834^b 27.
Αὖλος ὁ Πευκέστιος ϑ 836^a 5.
αὖος ϑ 845^b 31.
Αὔσονες φ 814^a 16.
Αὐταριᾶται ἐν Ἰλλυριοῖς ϑ 844^b 10.
αὐτίκα ξ 975^a 11.
αὐτόϑι ϑ 834^b 11. 837^b 12.
αὐτοπροαίρετος φ 817^b 23.
αὐτοφυής ϑ 841^a 19.
ἀφηγεῖσϑαι ϑ 831^a 22.
ἀφοδεύειν ϑ 835^a 16.
ἄφοδος ϑ 830^a 22.
Ἀφροδίτη ϑ 838^a 24. φ 822^a 6.
ἀφρός φ 823^b 12.
ἀφρώδης ϑ 843^a 11.
ἀφωνία ϑ 845^a 26.
Ἀχαΐα ϑ 830^b 23.
Ἀχαιός ϑ 840^b 11.
ἄχερδος. Pirus salicifolia L. ϑ 845^a 15.
Ἀχιλλεύς ϑ 840^a 10.
ἄχρι ϑ 835^a 26. 846^a 27.
ἀψίνϑιον. Artemisia Absinthium L. φ 820^a 36.
ἀψίς μ 851^b 17.

βαϑύκολπος ϑ 840^b 16.
βαιός. βαιότερον ξ 976^a 9.
Βάκτρος ϑ 833^b 14.
βαλανεῖον φ 822^b 19. 824^b 25.
βάλανος φ 820^b 11.
βαλαύστιον φ 821^a 25.
βαλβίς φ 814^b 25.
βαρβαρικῶς ϑ 846^a 32.
βαρύοσμον μέλι ϑ 831^b 24.
βασιλικόν. Ocimum basilicum L. φ 819^b 17.
βάσκανος φ 814^b 28.
βάτος. Rubus idaeus L. φ 819^b 8.
βάτραχος ϑ 835^a 33, $^b3$. ϑαλάσσιος ϑ 835^b 13.
βεβαίωσις φ 815^a 12.
βελτιοῦν φ 821^a 38.
βέντελος φ 819^b 21.
Βερεκύνϑιον ὄρος ϑ 847^a 5.
Βερεκυντίας αν 973^a 24.
βίβλος φ 821^b 30.
Βιϑυνία τῆς Θρᾴκης ϑ 832^b 27.
Βισαλτῶν χώρα ϑ 842^a 15.
Βίτυος ἀνδριὰς ἐν Ἄργει ϑ 846^a 22.
βλεφαρίς. cilia ϑ 834^b 29.
Βοιωτία ϑ 838^b 3. 842^b 3, 5. 843^b 19.

βόλινθος ϑ 830^a 5—25.
βόσκημα ϑ 836^a 19.
βοτάνη φ 819^a 42, ^{b}1. 821^b 32. 822^a 14. ϑ 847^a 1.
βοῦς ἄγριος ϑ 842^b 33.
βραδύνειν intr. φ 827^a 21.
βρενθύεσθαι φ 814^b 11.
βρόμος ϑ 843^a 8.
βρότεος (Emped. 238 Mull.) ξ 976^a 36.
βρύειν φ 814^a 14.
βρυχηθμός ϑ 843^a 22.
βρώσιμοι καρποί φ 820^b 3.
βρῶσις ϑ 844^a 33.
βύειν φ 826^a 35. 828^a 36, ^{b}29.
βυθίζεσθαι φ 823^a 22, 23.
βυθός ϑ 843^a 24.
βωλίον χρυσίου ϑ 833^b 14.
βῶλος χρυσίου ϑ 833^b 11.

Γάδειρα ϑ 844^a 24.
Γάϊος (ὁ Πευκέστιος) ϑ 836^a 5.
γάλα φυτῶν φ 829^a 3—25. 821^b 40.
γαλεώτης ϑ 835^a 27. 845^b 4.
γαλῆ ϑ 832^b 2.
Γαυρεύς αν 973^a 6. (Ἰδυρεύς coni. Meineke.)
Γαυρίς. νῆσος αν 973^a 7. (Ἰδυρίς coni. Meineke.)
γεηπονία φ 821^a 35 (v. l. γεοπονία), ^{b}1.
γειτνιάζειν φ 828^a 5.
γείτων φ 828^a 14.
Γελωνοί. Σκύθαι ϑ 832^b 7.
γένος ἐν τοῖς φυτοῖς κεκραμένον εἶναι φ 815^a 20.
Γερμανοί ϑ 846^b 30.
γεωργικός. γεωργικώτατος ϑ 838^b 23.
Γηρυόνειος (ex antiquo epigrammate) ϑ 843^b 28.
γλαυκός φ 828^b 2.
γλαφυρός ϑ 834^b 32.
γλίσχρος ϑ 844^a 13.
γλοιός ϑ 844^a 14.
γλύφειν ϑ 844^a 15.
γόνος ϑ 832^a 2.
Γοργίας ξ 979 sq.
γοῦν admodum frequens in libris περὶ φυτῶν φ 815^a 12, ^{b}22 al.
γραμμή. γραμμαὶ ἄτομοι ατ 968 sqq. ῥηταί, ἄλογοι 968^b 15, 18.
γρηγορεῖν φ 816^b 29, 37.
Γύαρος coni. Marsilius Cagnatus pro Κύπρος ϑ 832^a 22.
Γυμνήσιαι νῆσοι ϑ 837^a 30.
γύψ ϑ 845^a 35. ὁ μέγας ϑ 835^a 4.

Δαίδαλος ϑ 836^a 27, ^{b}7, 11.
δαιμόνιον ϑ 838^b 7. 846^a 11, 36, ^{b}25.
δαίμων ϑ 846^b 24.
δάμαρ (ex epigrammate antiquo) ϑ 843^b 30.
Δαρεῖος ϑ 834^a 3.
Δαυνία ϑ 840^b 1.
Δαύνιοι ϑ 840^b 6.
δαψιλὸς αἰθήρ (Emped. 237 Mull.) ξ 976^a 36.
δεκάκλινος κρήνη ϑ 834^b 8.
δεκτικός ξ 978^a 18.
δέλτος φ 814^a 11.
Δέλφιον ὄρος ϑ 839^b 1.
δένδρον. δένδρα ἀρωματοφόρα φ 820^b 26.
δεξιοῦσθαι φ 814^a 15.
δέρμα ϑ 835^a 27.
δεσμός φ 818^a 6, 11, 20.
Δηϊόπη ϑ 843^b 3.
δηλητήριον φ 820^b 6.
δηλητηριῶδες βελένιον φ 821^a 32.
δήλωσις φ 823^b 18.
Δημάρατος Τιμαίου τοῦ Λοκροῦ ἀκουστής ϑ 847^b 7.

Δημήτηρ ϑ 836^b 25. 843^b 1.
δημιουργεῖν φ 817^b 25. 828^a 26.
δημιουργία ϑ 846^a 20.
Δημόκριτος ξ 975^b 28, respicitur ατ 969^a 21.
Δημόνησος ἡ Καρχηδονίων νῆσος ϑ 834^b 18.
διά. δι' ἴσου μ 853^b 38.
διαβεβαιοῦσϑαι c. inf. φ 815^a 17. 827^a 29.
διαγγέλλειν ϑ 837^a 4.
διάδηλος ξ 974^a 27.
διαδοχή φ 828^b 6.
διαζευγνύναι φ 824^a 22.
διαϑερμαίνειν ϑ 835^a 18, 20.
διαιρεῖν. δ. ξύλον μ 853^b 15. τὸ διῃρῆσϑαι λέγων ἀντὶ τοῦ κενοῦ ξ 980^a 7.
διακομίζειν ϑ 844^a 31.
διάκρισις φ 815^a 15.
διαλαμβάνειν ϑ 839^a 28, 29. 840^a 2.
διάλλαξις (Emped. 100 Mull.) ξ 975^b 7.
διαλλάττειν ξ 975^b 13.
διάμετρος. diameter circuli μ 849^a 24, 37 al. linea diagonalis μ 848^b 23.
διαμονή φ 818^a 40. 822^a 1. 826^b 19.
διανύειν ατ 968^a 25.
διαπηγνύναι ϑ 835^a 30.
διαπίπτειν ϑ 834^a 33.
διαποικίλλειν ϑ 841^a 11.
διαπράττεσϑαι φ 814^a 12.
διαρκεῖν ϑ 835^b 21.
διαρρεῖν ϑ 836^a 2.
διασπᾶν μ 856^a 6.
διασπείρειν φ 822^b 17. 827^a 19.
διαστίλβειν ϑ 830^a 15.
διασχίζειν τὸ ξύλον μ 853^b 17.
διατρέχειν μ 851^b 6.
διατυποῦν. διατυπώσασϑαι φ 817^a 29.
διαυγὲς ὕδωρ ϑ 840^b 34.
διαφέρειν pass. ϑ 836^b 6.
διάφορος (praestans) ϑ 835^a 13.
διδόναι geometr. ατ 970^a 8.
διδυμοτοκεῖν ϑ 842^b 28.
διεξέρχεσϑαι μ 848^b 7.
διερεϑίζεσϑαι ϑ 837^b 17.
διευρύνειν ϑ 841^a 3.
διηνεκής φ 8?7^b 39. 819^a 27.
διιέναι. διίεσϑαι ϑ 835^b 20.
διίπτασϑαι ϑ 839^a 23.
δίκταμνον, δίκταμον ϑ 830^b 21.
δινεῖν μ 858^b 4.
διό i. q. ὅτι (quia) φ 825^b 19 (sed variat lectio inter διὸ et διότι).
διοδεύειν ϑ 832^a 28.
διοίκησις φ 816^a 32, ^{b}32. 817^b 2.
Διομηδεία νῆσος ἐν τῷ Ἀδρίᾳ ϑ 836^a 7
Διομήδης ϑ 836^a 8, 15, 16. 840^b 3, 20.
διονομάζειν ϑ 840^b 19.
Διονυσια ϑ 842^a 26.
Διονύσιος ὁ πρεσβύτερος ϑ 838^a 19.
Διόνυσος ϑ 842^a 18.
δίπηχυς μ 856^b 4.
διπλασιόπλευρος μ 856^a 39.
διπρόσωπος φ 814^b 35.
δολοφονεῖν ϑ 836^a 16.
Δορύλαιον τὸ Φρυγίας coni. Val. Rose αν 973^b 14.
δούρειος ἵππος ϑ 840^a 30.
δρέπεσϑαι ϑ 846^a 29.
δροσίζειν transit. φ 824^b 9.
δρυμός ϑ 837^a 24. 839^b 10.
δρυοκολάπτης ϑ 831^b 5—10.
δύναμις sensu geometrico ατ 970^a 2.
δυσϑήρατος ϑ 831^b 17. 832^b 10.
δυσνόητον i. q. ἄλογον, ἄτοπον φ 816^a 3.
δυστοκεῖν ϑ 847^b 6.

ἐὰν c. optat. φ 815a 23, 24. 821a 14 saepius. sic etiam ὁπόταν, ὅταν φ 818a 1. 827a 13 (sed variat lectio). ἔστ' ἂν φ 822a 20. 828a 23. coni. et opt. φ 829b 7 (variat lectio). ἐὰν c. ind. φ 827a 30 (variat lectio) ἐὰν εἰ c. ind. φ 815b 11.
ἔβενος φ 823a 27. μέλας φ 828b 24.
ἐγγίζειν ϑ 845a 20.
ἔγγονος ϑ 834b 35.
ἐγγύη ϑ 834b 16.
ἐγείρειν βάρος μ 853a 38.
ἐγκαυχᾶσϑαι φ 814b 12.
ἐγκεντρισμός φ 820b 35.
ἐγκοιμᾶσϑαι ϑ 839a 3.
ἐγκυμόνησις φ 817a 31.
ἐγρήγορσις φ 815a 26.
ἐγχρωννύναι ξ 978a 11.
ἐγχώριος ϑ 836b 22.
ἔδαφος φ 820a 25. 824b 27. ϑ 831a 17. 834b 33. 837b 14.
ἕδος (Hes. theog. 117) ξ 975a 12.
ἑδράζειν φ 825b 6.
ἑδώλιον ἱστοῦ μ 851a 40, b5.
ἔϑος ἐστί in libris περὶ φυτῶν idem fere quod φύσις ἐστί, πέφυκε φ 823a 33, 35. 826a 27.
εἰλεῖσϑαι ϑ 840a 33.
Εἰλενία Ἀϑηνᾶ vide Ἀϑηνᾶ.
εἴσδυσις ϑ 838b 8.
εἰσπνοή ϑ 832b 30.
εἰσφρεῖν opp. ἐξεμεῖν ϑ 831b 11.
ἐκ pro genet. partit. usurpatur φ 816a 39. 828b 27.
ἑκατέρωϑεν ϑ 838a 22.
Ἑκάτης μυστήρια ϑ 847a 6.
ἐκβάλλειν math. i. q. ducere, prolongare μ 850a 11. 854b 28. ατ 971b 5.
ἐκδύεσϑαι ϑ 835a 27.
ἐκεῖσε i. q. ἐκεῖ φ 820a 4.
ἔκϑεσις φ 827a 28.
ἐκϑηρεύειν τοὺς σκορπίους ϑ 832a 29.
ἐκκλίνειν φ 820b 20. ατ 969b 14.
ἐκκολάπτειν ϑ 830b 13.
ἐκκοπή φ 814a 22.
ἐκκρούειν μ 851a 10.
ἔκκρουσις μ 849a 31.
ἐκκυλίειν μ 855a 30, 34, 39, b2, 4.
ἐκλαμβάνειν φ 815a 20.
ἐκλιπής ξ 980a 6.
ἐκμυζᾶν φ 820a 29.
ἐκνεοττεῦσαι ϑ 842b 11.
ἔκποϑεν φ 814b 20.
ἐκσπᾶν φ 820b 30.
ἐκσχίζειν ϑ 846a 14.
ἔκτεξις ϑ 847b 6.
ἐκτιϑέναι φ 817a 35. explicare φ 822b 32.
ἐκτίλλειν ϑ 831a 30.
ἐκτοπίζειν ϑ 842b 12.
ἐκτόπως ϑ 833a 14.
ἐκφανής φ 822a 28.
ἐκφλογοῦν ϑ 833a 9.
ἐκφόριον φ 814a 14.
ἔκφυσις φ 817a 23. 822a 14.
ἐκχωρεῖν ϑ 832a 15.
ἐλαία φ 818a 32. 819b 5. al. ἐλαία καλλιστέφανος ϑ 834a 12.
Ἐλαιατικὸς κόλπος τῆς Μυσίας αν 973a 10.
ἐλαιώδης λιπαρότης φ 821b 33.
ἐλαττονεῖν φ 825a 33.
ἐλαττοῦν φ 816a 34. 817b 36.
ἔλαφος ϑ 830b 23. 831a 2. 837a 15. 840b 21.
ἐλέφας ϑ 847b 5.
Ἑλίκη ϑ 830b 11.
ἕλιξ ϑ 840b 20.
ἑλκύειν μ 857a 38.
ἑλκεσίπεπλος ϑ 840b 16.
ἕλκυσις τῆς τροφῆς φ 816b 13.
ἔλλαμψις φ 815b 33.

Ἑλλάς ϑ 832^a 11.
ἐλλέβορος φ 820^b 5.
ἐλλείπειν ξ 977^b 37.
Ἕλλην ϑ 837^a 9. Ἕλληνες 836^a 11, ^{b}6. 839^b 24. 840^b 5, 27. 842^a 28. 843^b 11. 845^b 15.
Ἑλληνικός ϑ 838^b 13.
Ἑλληνία Ἀϑηνᾶ vide Ἀϑηνᾶ.
Ἑλλήσποντος αν 973^a 23.
Ἑλλησποντίας αν 973^a 21.
ἕλμινς φ 825^a 2.
ἐμβάλλειν math. μ 849^a 36.
Ἐμπεδοκλῆς. ex physicis versus afferuntur ξ 975^b 10 (94 Mull.). 975^b 7 (100, 101 Mull.). 975^a 39 sqq (102—104 Mull.). 976^b 27 (166 Mull.). 976^a 33 sqq. (237—239 Mull.). 976^b 24 sq. Commemoratur ξ 975^a 39. φ 815^a 16, 20, ^{b}16. 817^a 1, 10, 36, ^{b}35.
ἐμπηγνύναι φ 821^a 38.
ἔμπυρον δῆγμα ϑ 846^b 16.
ἐμφανής φ 815^a 12.
ἐμφορεῖν φ 814^b 15.
ἐμφυλλισμός φ 820^b 39.
ἔμφυτος φ 826^a 17. 823^b 26 al.
ἐναγίζειν τινί ϑ 840^a 6.
ἐναλίγκιος (Parmen. 103 Mull.) ξ 976^a 8. 978^b 9.
ἐναλλάττειν φ 820^a 8.
ἐναπολείπειν φ 826^a 24.
ἐναρμόζειν μ 855^b 18. 856^a 20.
ἐνδεῖν μ 856^a 28.
ἐνδελεχῶς ξ 976^b 24.
ἐνδιατρίβειν φ 815^a 31.
ἐνδότερος φ 825^b 20. 826^b 13. ἐνδοτέρω 825^b 32.
ἐνείρειν φ 816^a 24.
Ἐνετοί ϑ 841^b 28, 31. 842^a 2.
Ἔννα ἐν Σικελίᾳ ϑ 836^b 13.
ἔννοια ϑ 838^b 7.
ἑνοῦν φ 817^a 18.
ἐνοχλεῖν ξ 973^a 4.
ἔνοχος ϑ 832^a 17.
ἐντείνειν μ 856^b 5, 38.
ἐντεριώνη φ 827^b 35.
ἐντίκτειν ϑ 830^b 13.
ἐντυποῦσϑαι ϑ 846^a 19.
ἐνυφαίνειν ϑ 838^a 22.
ἕνωσις φ 822^a 15.
ἐξαδυνατεῖν ϑ 830^a 17. 836^b 18.
ἐξαιρεῖν μ 854^a 16.
ἐξαιρέτως φ 818^a 39. 825^a 2.
ἐξαίρεσις μ 854^a 25.
ἐξανιέναι ϑ 833^b 2.
ἐξαπλοῦν φ 821^a 24.
ἐξελίττεσϑαι μ 855^a 29, ^{b}15, 17.
ἐξέλκειν ϑ 831^a 13.
ἐξιστάναι ϑ 831^b 24.
ἐξολισϑαίνειν μ 854^a 18.
ἐξόλλυσϑαι (Emped. 103 Mull.) ξ 975^b 2.
ἐξομοιοῦσϑαι ϑ 846^b 15.
ἐξορύσσειν (τόπον) ϑ 833^b 4.
ἐξωτερικός φ 817^a 20.
ἐοικέναι. ὡς ἔοικε admodum frequens in libro de mir. ausc. ϑ 830^b 9, 16, 20 al.
ἐπάλλαξις coni. Mullach pro ἀπάλλαξις ξ 974^a 26.
ἐπαναστρέφειν φ 826^a 23. 828^a 1.
ἐπανερμηνεία φ 815^a 9.
ἐπάνω φ 819^a 8.
ἐπαρτᾶν μ 850^a 10, 23.
ἐπαυξάνειν (Emped. 94 Mull.) ξ 975^b 11.
ἐπαφιέναι ϑ 847^b 2.
ἐπείπερ φ 815^a 34. ἐπεί τοί γε ξ 977^b 33.
Ἐπειός ϑ 840^a 29.
ἐπέκεινα μ 850^a 7.
ἐπέκτασις ατ 971^b 1.
ἐπεκτείνειν φ 827^b 14.
ἐπεσϑίειν ϑ 831^a 27. ἐπιφαγεῖν ϑ 844^b 31.
ἐπιγίγνεσϑαι ϑ 835^a 13. 839^b 28.
ἐπιγραφή ϑ 843^b 17.
ἐπιδιδόναι μ 858^b 29.
ἐπιείκεια ξ 977^b 34.

ἐπιζευγνύναι math. μ 849b 16.
ἐπικενῆς φ 824b 40.
ἐπικουφίζειν μ 857a 12.
ἐπικράτεια ϑ 840a 21. 841a 9. φ 822a 25.
ἐπιλαμβάνειν. ἐπίληπτος ϑ 831b 25. 835b 32.
ἐπιλέγειν ϑ 837b 4.
ἐπιληπτικός ϑ 835a 29.
ἐπιμελῶς ϑ 839a 32.
ἐπιμήκης φ 823b 18.
ἐπιξύειν ϑ 831b 4.
ἐπιπολαίως φ 825b 35.
ἐπίπροσθεν ξ 977a 6.
ἐπιπρόσθησις ξ 974a 26, 28. 977a 4.
ἐπίπτερον καλούμενον φυτόν (i. q. ἐπίπετρον) φ 825b 10.
ἐπιρραίνειν ϑ 833a 26.
ἐπισημαίνεσθαι plaudere ϑ 832b 19.
ἐπισπεύδειν trans. φ 829b 18.
ἐπιστρέφειν φ 824b 32.
ἐπιτέχνησις φ 821a 40.
ἐπιτολή φ 821b 5.
ἐπιτρέχειν ϑ 840a 5.
ἐπιφορά φ 828a 32.
ἐπιφύεσθαι ϑ 831a 2.
ἐπιχώννυσθαι ϑ 837b 11.
ἐπιχωρεῖν consentire ϑ 844a 1.
ἐποικεῖν ϑ 838b 17.
ἐποικοδομεῖν ϑ 834a 25.
ἐποκέλλειν ϑ 844a 30.
ἐπῳάζειν ϑ 830b 13.
ἐρεθίζειν ϑ 835b 12.
ἔρευνα φ 815a 31. 821b 32.
ἔριφος ϑ 842b 29.
Ἑρκύνια δρυμά ϑ 839b 9.
Ἑρμαία τῆς Λιβύης ϑ 844a 7.
ἔρος (Hes. theog. 120) ξ 975a 13.
ἑρπετόν ϑ 841b 1. 843a 28.
Ἐρύθεια ϑ 843b 28. 844a 3, 5.
Ἐρύθη, Ἔρυθος ϑ 843b 30, 31. 844a 2.
ἐρυθρά θάλαττα φ 819b 41.
Ἐρυθραία Σίβυλλα ϑ 838a 8.
ἐρυθρότης φ 820b 21.
ἔσοπτρον φ 814b 25.
ἔστε φ 822a 20.
ἐτασμός φ 814b 27.
ἑτεροιοῦσθαι ξ 974a 20. 976b 38.
εὐανάλωτος φ 815a 30.
Εὔβοια ϑ 846b 36.
εὐγενής. εὐγενεστέρα διοίκησις φ 816a 22, 32.
Εὔδοξος ϑ 847a 7.
εὐετηρία ϑ 842a 20.
εὐθύγραμμος μ 851b 25.
εὐθύ pro εὐθύς μ 858b 22.
εὐκραής φ 824b 41.
εὐκρασία φ 817a 22.
εὔκρατος φ 829a 18. b18.
εὔκυκλος (Parm. 103 Mull.) ξ 976a 8. 978b 9.
εὐμοιρεῖν φ 814a 32.
εὐορκεῖν ϑ 834b 13.
εὔπειστος ατ 969b 22.
εὕρεσις ϑ 843b 25.
εὐρύστερνος γαῖα (Hes. theog. 117) ξ 975a 12.
εὐρυχωρία ϑ 838b 6.
εὐρωστία ϑ 830a 9.
εὐσύνοπτος ϑ 838b 10.
εὐτηξία ϑ 834a 7.
εὔτονος ϑ 832a 11.
εὔφορος φ 821a 13. b14, 18.
Εὐφράτης ϑ 845b 10.
εὐχαριστία φ 815b 3.
εὐωδία φ 821a 19.
ἐφέλκεσθαι med. φ 822b 3.
ἐφέλκυσις φ 822b 2.
ἐφιέναι τὸ ἱστίον μ 851b 9. ϑ 830b 8.
ἐφίπτασθαι ϑ 841b 31. 845b 6.
ἔφοδος ϑ 842a 3.
ἔχιδνα ϑ 845a 2. 846b 18.
ἐχῖνες ϑ 832b 3.
ἐχῖνος ϑ 831a 15. 835a 26.
ἐχινώδης ϑ 832b 3.

ἔχις 831a 27. 844b 32, 35. 845b 19.
ἔψησις φ 825b 27.
ἕως c. gen. φ 816b 20. 823a 37. ϑ 841a 2.

ζεῖν fermentari ϑ 832a 10.
Ζεύς ϑ 838a 24. 840b 24. 844b 6. 845b 33.
ζέφυρος αν 973b 12.
ζηλότυπος ϑ 846a 29.
Ζήνων ξ 976a 25. 979a 4, 23, b25, 37. ατ 968a 19. 969a 26, b17.
ζοφερός ϑ 843a 25.
ζυγόν libra μ 849b 21—850a 2. iugum librae μ 850a 4, 11. ergata μ 852b 11.
ζυγός libra μ 848a 12.
ζῳδίον ϑ 838a 22. 844a 16.
ζώνιον ϑ 832b 23.
ζῳογονεῖν ϑ 832a 14. 835b 26.
ζῳοτοκεῖν ϑ 845a 3.

ἤγουν φ 817a 1, b15. 818a 9 et saepius in libris περὶ φυτῶν.
ἡδύκρεως ϑ 830a 18.
ἡδύοσμος φ 821a 29.
Ἠλεκτρίδες νῆσοι ϑ 836a 24.
ἤλεκτρον ϑ 836b 4.
ἡλιοσκόπιον φ 819b 21.
Ἦλις ϑ 834b 26. 842a 25.
Ἠλεῖοι ϑ 834a 21.
Ἠμαθιωτῶν χώρα ϑ 835a 34.
ἡμιζύγιος μ 853b 26.
ἡμικύκλιον ατ 969b 19, 22.
ἡμίονος ϑ 835b 1.
ἡμίχοος ϑ 830a 14. 842b 30.
ἡνίκα c. coni. sine ἄν ϑ 830a 17.
ἧπαρ ϑ 842a 16.
Ἤπειρος ϑ 835b 27.
Ἥρα ϑ 838a 17, 24.
Ἡράκλεια ἡ ἐν τῷ Πόντῳ ϑ 835b 15. ἐν Ἰταλίᾳ 840a 12.
Ἡρακλῆς ϑ 834a 16, b25. 837b 6. 838a 28, 31. b16, 18, 19. 843b 27.
Ἡράκλειος ϑ 833a 10. 836b 30. 844a 25. 840a 19.
ἠρεμαῖος μ 850b 30.
ἠρεμεῖν ξ 978b 24. μ 858a 9.
Ἠριδανός ϑ 836a 30.
Ἥσαινον. ὄρος ϑ 830a 5.
Ἡσίοδος ξ 975a 11. 976b 16.

ϑαλάττιος βάτραχος ϑ 835b 13.
ϑάμνοι φ 819b 1.
ϑανατοῦν ϑ 836a 6.
Θάσιος. τὰ Θάσια ϑ 839b 7.
ϑαῦμα μ 848a 11.
ϑαυμάσιος ξ 979b 7. μ 847b 17.
ϑεαφώδης φ 826a 2.
ϑέλημα φ 815b 21.
Θέμις ϑ 838a 24.
Θεόδωρος ποταμός ϑ 833b 15.
ϑέρειος ϑ 841a 25.
ϑερμαστρίς μ 854a 24.
Θεσπιάδες οἱ ἐξ Ἡρακλέους ϑ 838b 16.
Θετταλία ϑ 832a 14. 841b 9. 842b 10. 845b 16, 21. 846b 10.
Θῆβαι ϑ 843b 21.
Θηβάνας αν 973a 9.
ϑήκη φ 820b 7.
ϑηλύτης φ 817a 18.
ϑλάσμα ϑ 841b 11.
ϑλίβειν μ 857b 10.
ϑλῖψις μ 853a 20.
ϑολερός ϑ 838b 14. 840b 35.
Θούριος πόλις ϑ 846b 33.
Θρᾴκη ϑ 831b 29. 833a 24. 841a 28, b15. 842a 5. αν 973b 17.
Θρακίας αν 973b 17.
Θρᾷξ ϑ 842a 11.
ϑρίξ φ 818b 14. ϑ 830a 20. 832b 9, 13. 836a 1.

θρύον θ 844a 27.
θύελλα θ 839b 34.
θυμίαμα φ 818a 5.
θύννος θ 844a 29.
θώραξ μ 857b 22 sq.

Ἰάνος φ 815a 2.
Ἰαπυγία θ 838a 27, 33, 34.
Ἰάπυξ αν 973b 14.
Ἰάσων θ 839b 13.
ἰατρεία φ 826b 4.
ἰατρικός. βοτάναι ἰατρ. φ 821b 34.
Ἴβηρες θ 837a 8, 34.
Ἰβηρία θ 833b 15. 837a 24, 31, b6. 844a 4.
ἰδέα ατ 968a 9, 10.
ἰδιότης φ 822a 4. θ 836b 23.
ἰδίωμα φ 821b 22.
ἱδρώς φ 822a 32. 824b 2.
Ἰδυρεύς αν 973a 6.
Ἰδυρίς αν 973a 7.
ἱέραξ θ 841b 19.
ἱερόθυτος θ 842b 1.
Ἴκαρος Δαιδάλου θ 836b 9.
Ἴκαρος νῆσος θ 836b 11.
ἰκτῖνος θ 842a 35.
ἰκτίς θ 831b 1.
Ἰλισσὸς ποταμός θ 834a 18.
Ἰλλυριοί θ 832a 5. 842b 27. 844b 9.
ἱμάτιον θ 834a 32.
ἵνα in libro περὶ φυτῶν nonnunquam loco infinitivi usurpatur φ 816a 8, 34, 36. 817b 30. 827a 16, 36 al.
Ἰνδοί θ 834a 1. 835a 6, b5. φ 814a 18.
Ἰόλαος θ 838b 15.
ἴον θ 836b 16.
ἵππος. ἄγριοι ἵπποι θ 831a 22. χαίτη θ 830a 10. δούρειος θ 840a 30.
Ἵππος ἄκρα θ 844a 8.
Ἰσμήνιον ἐν Θήβαις θ 843b 21.
ἰσοπαλής (Parmen. 104 Mull.) ξ 976a 9. 978b 9.
ἰσόπλευρος. ἰ. τρίγωνον ατ 970a 10.
ἴσος. ἡ ἴση fort. i. q. ἡ κάθετος μ 858a 1. fort. i. q. par ατ 970a 27.
ἰσοταχῶς μ 848a 16.
ἱστάναι pendere μ 849b 35. 853b 25. 854a 14.
ἱστορεῖν θ 833a 12. φ 818b 28.
Ἰστριανή θ 839a 34.
Ἴστρος θ 839b 9, 15. 846b 29.
Ἰστροῦς θ 845b 8.
ἰσχναίνειν φ 829b 17.
ἰσχυροποιεῖν φ 828b 11.
Ἰταλία θ 834b 3. 835b 33. 837a 7. 838a 5, 8, 31. 839a 12, 26. 840a 27. 843a 5. 845b 4.
ἰτέα φ 819a 38.
Ἰτύκη τῆς Λιβύης θ 844a 6.
Ἰφικλῆς θ 838a 15.
ἰχθύδιον θ 835b 5.
ἰχθύς θ 835b 7, 24. 837b 10. αἱ τῶν ἰχθύων οὐραί θ 835b 8 ὀρυκτοί θ 835b 16, 24.
ἴχνος θ 838a 33, b22.
Ἰχνοῦσσα πρότερον ἡ Σαρδὼ ἐκαλεῖτο θ 838b 20.
ἰχώρ θ 838a 29. 845a 8.
Ἴωνες θ 840a 13.

κάδος μ 857a 36, b4.
κάθετος ατ 970a 10. μ 857b 28.
καθῆσθαι μ 851a 4, 13.
καθιμᾶν μ 857b 4.
καθιππεύειν θ 846b 32.
καθιστάναι καταστῆναι τῆς παρακοπῆς θ 832b 19.
καθὸ ξ 977a 29.
καθολικός φ 826a 38. 828a 19.
καθυπνοῦν θ 845b 29.
καθώς i. q. καθάπερ φ 815b

26. 818^a 16. 819^a 7 et saepius in libris de plantis.
καίαρ v. l. *μ* 852^b 1.
καικίας αν 973^a 9
κακοήθης ϑ 846^b 17.
κακοῦν ϑ 845^a 33.
καλαμίνϑη φ 821^a 29.
κάλαμος φ 820^a 19.
καλλιέλαιος φ 820^b 40.
Καλλισϑένης ϑ 843^b 8.
καλλιστέφανος ϑ 834^a 12.
Καλχηδόνιος vide *Καρχηδόνιος*.
καλώδιον μ 853^a 34.
καμηλίτης ϑ 830^b 9.
κάμηλος ϑ 830^b 5—10.
καμινεύειν τὴν ἄμμον ϑ 833^b 25.
κάμινος ϑ 833^b 30.
κάμπτειν μ 853^a 6.
κάμψις μ 856^b 18, 31.
κάνϑαρος ϑ 842^a 8. 845^b 2.
Κανϑαρώλεϑρος ἐν Χαλκιδικῇ ϑ 842^a 6.
Καππαδοκία ϑ 831^b 21. 835^b 1.
Καρβανοὶ οἱ κατὰ Φοινίκην αν 973^b 4.
Κάρβος αν 973^b 4.
καρδία (*τῶν δένδρων*) *φ* 819^a 34.
καροῦν. καροῦνται ϑ 832^a 3.
καρποφορεῖν φ 817^b 18.
καρποφορία φ 828^b 5.
καρποφόρος φ 817^a 8. *αἴγειροι καρπ. ϑ* 835^b 2.
καρύα φ 820^a 33. 821^a 28.
κάρυον φ 820^b 12. *μ* 854^a 32.
Καρχηδόνιοι ϑ 834^b 18. 836^b 31, 34. 837^a 2, 5, ^{b}1. 838^a 20, ^{b}27. 841^a 10. 844^a 32.
Καρχηδών ϑ 844^a 8, 10, 32.
κατάγειν μ 857^b 2.
καταγνύναι μ 852^b 23.
κατάγυνος ϑ 837^a 34.
καταδαρϑάνειν. καταδαρϑεῖν ϑ 845^b 26.
κατακαλύπτειν ϑ 835^b 29.
κατακλίνειν ϑ 839^a 18.
κατακλύζειν ϑ 834^b 10.
κατακομίζειν ϑ 840^b 29.
κατακόπτειν ϑ 833^b 1.
κατακρατεῖν τινος ϑ 830^b 17.
κατακυριεύειν φ 823^a 7. *τινός φ* 826^b 8.
καταναλίσκειν ϑ 844^a 34.
κατανοεῖν φ 820^a 9. *ϑ* 837^a 20.
καταξεῖν ϑ 838^b 15.
καταπιέζειν φ 824^b 31.
καταπίνειν ϑ 831^b 11. 835^a 28. 837^a 22.
καταπίπτειν φ 824^b 8.
καταπορϑμίας αν 973^a 25.
καταράσσειν ϑ 836^a 13.
καταρρεῖν φ 829^a 17, 23.
καταρροή φ 822^a 30, 32.
καταρτᾶν μ 853^b 27.
κατασκευάζειν ατ 969^a 17.
κατασκεύασμα ϑ 838^b 12.
κατασοβεῖν ϑ 841^b 22.
καταστρέφειν ϑ 830^a 31. *μ* 856^b 17.
κατασφραγίζεσϑαι ϑ 842^a 29.
κατατείνειν ϑ 830^a 11.
καταφέρειν ϑ 833^b 17.
κατεάσσειν (i. q. *καταγνύναι*) *μ* 852^b 22.
κατεπείγειν φ 825^b 16.
κατισχναίνειν φ 828^a 34.
κατοικίδια φυτά φ 819^b 27.
κάτοχος (*δαίμονι*) *ϑ* 846^b 24.
κάτω. τὰ κατώτερα φ 822^b 23.
Καυνίας ὁ βορρᾶς καλεῖται αν 973^a 4, 12.
Καύνιοι αν 973^a 5.
Καῦνος αν 973^a 3.
Καφηρεὺς τῆς Εὐβοίας αν 973^a 22.
κέδρος ϑ 841^a 15.
κεῖσϑαι de facta propositione *ξ* 975^a 27.
Κελτική ϑ 837^a 7. *Κελτικὸς κασσίτερος ϑ* 834^a 6.
Κελτοί ϑ 837^a 12, 14. *φ* 814^a 25.

Κελτολίγυες ϑ 837a 7.
κενός. τὸ κενόν ξ 976b 13, 18.
κενταυρέα φ 820a 36.
κέντρον. τὰ τῶν σκορπίων κέντρα ϑ 844b 26, 28.
κεραία navium antenna μ 851a 38, b4.
κεραμεικὸς τροχός μ 851b 20.
κέρας ϑ 831a 1, 2.
Κέρας ἐν Ἰνδοῖς ϑ 835b 5.
κέρασος φ 820b 13.
κεραυνοῦν ϑ 836b 2.
Κέρβης ποταμὸς ἐν Εὐβοίᾳ ϑ 846b 38.
Κετὸς ποταμὸς περὶ τὴν Κύμην ϑ 838a 12.
Κέως ϑ 845a 15.
κηλώνειον μ 857a 34.
κηπαῖα φυτά φ 819b 28, 38.
κηρίον ϑ 832a 6.
Κιλικία ϑ 832b 4.
κίνησις.' ἐν τοῖς φυτοῖς οὐχ εὑρίσκομεν τοπικὴν κίνησιν φ 815b 24. 816b 10. *ἡ τῆς διανοίας κίνησις* ατ 969b 1.
Κίος ϑ 834a 34.
Κιρκαῖον αν 973b 20. *Κιρκαῖον ὄρος* ϑ 835b 33.
Κίρκας (vel *Κιρκίας*) *καλεῖται ὁ Θρᾳκίας* αν 973b 20.
κιρνᾶν φ 817a 14.
κιττός ϑ 831a 2.
κίων ϑ 834b 32.
κλάδος φ 818a 12, 15. 819b 24.
κλᾶν μ 856b 27.
κλειδίον τοῦ οἰκήματος ϑ 832b 23.
Κλεώνυμος ὁ Σπαρτιάτης ϑ 836a 4.
κλίμα φ 826a 12.
κλίνη μ 856a 39.
κνήμη μ 857b 22, 33, 34, 36.
Κνίδος ϑ 831b 19.
κόγχη ϑ 831b 12.
κογχύλιον φ 816a 10. 829a 19.
κοιλαίνειν φ 823b 41.
κοιλία de arboribus φ 818a 6. 829b 4.
κοῖλος μ 847b 25.
κόκκοι φ 820a 38. *τοῦ κυάμου* φ 820b 7. *τοῦ σίστρου* ϑ 816a 35.
κόκκυξ ϑ 830b 11, 12, 14.
κόλλοψ μ 852b 12.
κολοιός ϑ 841b 29. 842a 1.
κολυμβᾶν ϑ 842b 7.
κολυμβητής ϑ 834b 22.
κόμμι ϑ 836b 5. φ 818a 4. 821b 10. 829a 16.
κομπάζειν φ 814b 10.
κονιορτός ϑ 837b 12.
κοπρία ϑ 845a 5.
κόπρος φ 821a 36.
κοράκιον, φύλλον τι ϑ 837a 20.
κόραξ (v. l. *κόρας*) ϑ 842b 10, 12, 13. 844b 6.
Κόρης ἁρπαγή ϑ 836b 21.
κορυφή ϑ 846a 26.
Κορωνεία τῆς Βοιωτίας ϑ 842b 3.
Κούριον τῆς Κύπρου ϑ 845a 10.
κουφίζειν μ 857a 15, b2.
κόχλος ϑ 846b 13.
κράζειν ϑ 841b 20.
Κρᾶθις ποταμός ϑ 846b 34, 35.
Κράννων τῆς Θετταλίας ϑ 842b 10.
Κραστωνία ϑ 842a 15.
κρατήρ ϑ 846a 9.
κρειττόνως φ 820a 4.
κρημνός αν 973a 2.
κρήνη ἐλαίου ϑ 841a 15.
κρηνίδιον ϑ 841b 9.
Κρήτη αν 973a 21. ϑ 830b 20. 835b 2. 836a 29, b27.
κριθή ϑ 811b 4.
κρίσις i. q. discrimen φ 827a 39.
Κροῖσος ϑ 834a 24.
κρόκη μ 852b 29.
κροκόδειλος ϑ 831a 12.
κρόκος ϑ 840b 26, 30.

κρόταλον ϑ 839a 1.
Κροτωνιᾶται ϑ 840a 20.
Κροτωνιᾶτις ϑ 840a 17.
κρουνὸς ὕδατος ψυχροῦ ϑ 841a 22.
κύαμος φ 820b 7.
Κυάνεαι ϑ 839b 14. 840a 1.
κύανος ϑ 834b 20.
Κυθήρα (ex antiquo epigrammate) ϑ 843b 27.
κυκᾶν ϑ 843a 24.
κύκλος. τὸ θαυμαστότατον μ 847b 16—848a 37.
κυκλοτερής ϑ 839a 16.
Κύκλωψ. ἐν Κύκλωψι τοῖς Θρᾳξί ϑ 842a 4.
κύκνος ϑ 839a 24.
κυλίειν μ 851b 18.
κυλίνδειν μ 851b 21. 856a 18.
κυλίνδρος ϑ 846b 4.
κύμβαλον ϑ 838b 34.
Κύμη ϑ 838a 5, 12. 839a 12, 29.
Κυμαία Σίβυλλα ϑ 838a 9.
κυνάστρου ἐπιτολή φ 821b 5.
Κύπρος ϑ 832a 22 (cf. Γύαρος). 833a 31. 845a 10.
Κυρήνη αν 973a 21. ϑ 832a 31. 835a 33.
Κυρηναῖος. ὁ Κ. λιμὴν Ἀπολλωνία αν 973a 22.
κυρία imperium ϑ 837a 5.
κυριεύειν absol. φ 823b 23. 824a 7. κυριεύεσθαι ὑπό τινος ϑ 838a 10, b26.
κύων. narrationes et fabulae de canibus ϑ 830a 20. 838b 4, 5. 840b 4. 841b 6. 845a 22, 28. 846a 25.
κωβιός ϑ 835b 14.
κώπη μ 850b 11, 20.

λαγώς ϑ 836b 19. 842a 16.
Λαερτιάδαις θύεται ἐν Τάραντι ϑ 840a 7.
Λακεδαίμων ϑ 832a 18.
Λακίνιον ϑ 838a 17.
λακτίζειν ϑ 830a 18.
Λάκωνες ϑ 832a 20.
Λατῖνοι φ 814a 28.
λάχανον φ 819b 1, 8, 17.
λέγειν. λεκτός ξ 980b 19.
λεῖος φ 820a 15.
λέμμα φ 820a 38.
λεοντοφόνος ϑ 845a 28—34.
λεπίζειν ϑ 830a 15.
λεπτός μ 852b 12.
Λέσβος αν 973a 9, b21.
Λέσβιος. τὰ Λέσβια ϑ 839b 7.
Λευκανοί ϑ 838a 10.
Λεύκιππος ξ 980a 7.
λευκόνοτος αν 973b 10.
λευκότης φ 820b 21.
λευκόφυλλος ϑ 846a 29.
Λευκωσία μία τῶν Σειρήνων ϑ 839a 33.
Λεχίνεος φ 817a 27. nomen manifeste corruptum; sed quid subsit vix eruendum. Leucippos coni. Iourdain, ex arabico vocabulo quod significet i. q. ἐν τῷ ὅλῳ coll. Arist. 716a 15 ortum coni. Meyer Gesch. d. Bot. I, 60.
λέων ϑ 845a 29, 33.
Λιβύη ϑ 844a 3, 6. 846a 38.
Λιγεῖα, μία τῶν Σειρήνων ϑ 839a 33.
Λίγυς. Λίγυες ϑ 837b 16, 24.
Λιγυστική, ἡ ϑ 837b 8.
λίθος Πάριος ϑ 844a 15. σώφρων καλούμενος ϑ 846b 26. φ 823a 41.
λιθοῦν ϑ 834a 30.
λιμνίον ϑ 840b 33.
λινόζωστις φ 827a 2.
λίνον φ 821a 31.
Λιπάρα νῆσος ϑ 832b 29. 833a 12. 15. 838b 31.
λιπότης φ 823b 15.

Λίψ αν 973b 11.
λόγος ratio math. μ 848a 13, b10.
Λοκρός ϑ 847b 7.
λοξός μ 856b 9.
Λουσοὶ τῆς Ἀρκαδίας ϑ 842b 6.
λύγος φ 818a 12, 14.
Λυδία ϑ 831b 26. 833a 19. 834a 23.
Λυκόρμας ποταμός ϑ 847a 1.
λύκος ϑ 836b 27.
Λυρνατιεῖς οἱ κατὰ Φασηλίδα αν 973a 8.

μαγειρεῖον ϑ 833a 3.
Μάγυδος (vide Μύγαλος) αν 973a 5.
μάϑημα ατ 968b 5. οἱ ἐν τοῖς μαϑήμασιν. ατ 970a 19. 971a 13.
Μαίανδρος ϑ 846b 26.
Μαιδική ϑ 830a 6.
Μαιδῶν χώρα τῆς Θράκης ϑ 841a 27.
μαίνεσϑαι. ἄμπελος μαινομένη ϑ 846a 38.
Μακεδονία ϑ 833a 28, b18. 835a 34.
Μακεδονικὸς ἄσφαλτος ϑ 842b 17.
μακρότης φ 826b 7.
μακρύνειν φ 823b 36.
μακρυσμός φ 824a 3.
μαλϑάσσειν φ 822a 5.
μᾶλλον comparativo additum μ 853b 17.
Μαλλός αν 973a 1.
Μαλόεις αν 973a 11.
μανός ξ 976b 3.
μαργαρίτης φ 819a 12.
Μαρσεύς αν 973a 19.
Μάρσος αν 973a 20.
Μασσαλιῶται ϑ 837a 28, b8.
μάταιος φ 819b 23. ματαίως ξ 976a 36.
μάχαιρα ϑ 845a 5.
Μεγάλη πόλις ϑ 842b 26.
μέγεϑος. μεγέϑη πλοίων μ 850b 31.
μεϑερμηνεύειν φ 814a 34, b29.
μεϑιστάναι μ 850b 5. 857a 28, 32.
Μελάγκραιρα (Σίβυλλα) ϑ 838a 9.
Μέλανα ὄρη ϑ 846a 26.
μελανειμονεῖν ϑ 840b 7.
μέλι ϑ 831b 18, 21, 23, 26, 30. 832a 6.
μελιηδής φ 820a 34.
Μέλισσος ξ 977b 22. 977a 22. ad Melissum referenda est prima pars libri ξ.
μέλιττα ϑ 832a 2. 835a 22.
μελιττοπόλος ϑ 835a 23.
Μέντορες οἱ ἐπὶ τοῦ Ἀδρίου οἰκοῦντες ϑ 839b 2.
Μεντορική ϑ 839a 34.
μέσης αν 973a 3.
μεσιτεύειν φ 819a 20. 820a 18.
μεσόνεος μ 850b 10.
Μεσοποταμία τῆς Συρίας ϑ 845b 8.
μέσος. ἀνὰ μέσον syn. μεταξύ ϑ 838a 23. 839b 5. ξ 976b 18. μέσον = μεταξύ φ 816a 31. 819b 6. 828a 3. μέσον adverb. φ 827b 34.
μεσότης ϑ 846a 18.
μεσσόϑεν (Parm. 104 Mull.) ξ 976a 8. 978b 9.
μετά abundanter φ 825a 28.
μετακηπεύειν φ 814a 35.
μετακοσμεῖν ξ 974a 20. 976b 37.
μεταλλάττειν φ 821a 27.
μέταλλον ϑ 833a 28.
μεταπίπτειν ξ 979b 28.
Μεταπόντιον ϑ 840a 28.
μεταπορϑμεύειν φ 814a 33.

μεταπρέπειν ξ 975^a 13.
μετατιθέναι φ 820^a 13.
μεταφυτεύειν φ 820^b 30.
μεταχωρεῖν μ 850^a 21, 26.
μετεωρίζειν ϑ 843^a 20, 23.
μετεωρισμός ϑ 843^a 9.
μετέωρος ϑ 843^a 7, 30. φ 822^b 33.
Μήδεια ϑ 839^b 18.
Μηδία ϑ 832^a 26. 833^a 1.
μῆκος ατ 970^a 2. i. q. γραμμή 969^a 29.
μηκύνειν φ 818^b 3.
μηλέα φ 819^b 22. 820^b 37.
Μῆλος νῆσος ϑ 831^b 19. 833^b 3.
μήτρα φ 819^a 33.
μηχάνημα μ 848^a 36.
μηχανικός μ 847^a 24. 848^a 14.
Μίνως ϑ 836^a 28.
μῖξις ξ 974^a 25. 977^a 4.
Μιτυληναῖοι αν 973^a 11.
μνᾶ ϑ 833^b 9.
μναμόσυνον φιλίας (in antiquo epigrammate) ϑ 843^b 32.
μνημόσυνον ϑ 838^a 32.
μόλιβδος, μόλυβδος ϑ 834^a 7. 835^a 6. 849^b 36. μ 857^a 35.
μόναιπος ϑ 830^a 7.
μοναχῶς μ 849^b 11.
μορέα ἡ ἀγρία φ 820^a 21, ^{b}13.
μορφή ξ 975^b 22.
Μοσσύνοικος χαλκός ϑ 835^a 9.
Μουσαῖος ϑ 843^b 4.
μοχλεύειν μ 853^a 38.
μοχλός μ 847^b 11. 848^a 13. 850^a 30. 854^a 9.
Μύγαλος αν 973^a 5. (cf. Μάγυδος).
μυελός medulla arborum φ 818^a 7. 819^a 31, 33. 821^b 32.
μυθεύειν c. inf. ϑ 836^a 14, ^{b}1.
μυθώδης ϑ 839^a 9.
Μύκαλλα τῆς Κροτωνιάτιδος ϑ 840^a 17.
μύκης φ 819^a 30. cf. 825^b 18.
μυριάς ϑ 841^b 30.
μυρίζειν ϑ 832^a 4. 845^b 1.
μυροβάλανος φ 829^b 33.
μυρρίνη, μυρσίνη φ 819^b 22. 828^b 3.
μῦς ϑ 832^a 22, ^{b}3. 842^b 7. 845^b 6.
Μυσία αν 973^a 10. ϑ 845^a 17.
μυχός ϑ 836^a 24.
μωδῶν ϑ 846^a 32.
μῶνυξ ϑ 835^a 35.

Νάξος ϑ 844^b 32.
ναυαγεῖν ϑ 836^a 15.
ναυσίπορον ῥεῖθρον ϑ 846^b 31.
νεάζειν φ 815^a 33.
Νεῖλος ϑ 846^b 22.
νεκρός. νεκρὰ θάλασσα φ 824^a 26.
νεοττιά ϑ 830^b 15.
νεοττός ϑ 830^b 14.
Νηλεὺς ποταμὸς Εὐβοίας ϑ 846^b 38.
νῆμα ἀτράκτου φ 826^b 39.
νησίδιον ϑ 832^a 24.
νιτρώδης ϑ 834^a 31.
νότος αν 973^b 7.
νοῦφαρ τὸ ἰατρικόν φ 825^b 33.
νυμφογενὴς Ἐρύθη (ex antiquo epigrammate) ϑ 843^b 31.
νῦν, τό ατ 971^a 17.
νυσταγμός φ 816^b 38.

ξανθόθριξ ϑ 846^b 36.
Ξενοφάνης ξ 976^a 32. eius doctrina ξ 977^a 14 sqq.
Ξέρξης φ 814^b 12.
ξηρότης φ 823^b 16.
ξύλον μ 852^b 22. 853^a 5. 856^b 6. 857^a 5.

ὀβελίσκος ϑ 835ª 18.
ὄγκος (Parm. 103 Mull.) ξ 976ª 8. 978ᵇ 9.
ὀδμή φ 821ᵇ 40.
ὀδοντάγρα μ 854ª 17.
ὁδός. πρὸ ὁδοῦ κινεῖσθαι ϑ 848ª 12.
Ὄθρυς ϑ 846ᵇ 10.
οἴαξ μ 850ᵇ 29.
οἴκημα ϑ 832ᵇ 23. 842ª 25.
οἰκίσκος φ 820ᵇ 10.
Οἰναρέα πόλις ἐν Τυρρηνίᾳ ϑ 837ᵇ 32.
οἰνοπωλεῖν ϑ 832ᵇ 22.
οἰνοπώλης ϑ 832ᵇ 21.
οἰνώδης ϑ 832ª 10.
οἰνοῦν. οἰνωμένος ϑ 839ª 4.
ὀκτάκλινον ϑ 830ª 16.
Ὀλβία ἡ κατὰ Μάγυδον (Μύγαλον codd.) τῆς Παμφυλίας αν 973ª 5.
ὀλιγότης ξ 975ᵇ 26.
ὁλκή vis trahendi μ 853ᵇ 1. pondus ϑ 833ᵇ 10.
ὀλοός (ex Homero) ϑ 839ᵇ 34.
ὅλως i. q. denique ατ 968ª 1.
ὁλοτελής φ 817ᵇ 38.
ὁλότης φ 820ᵇ 19.
Ὀλυμπία ϑ 834ª 21. Ὀλυμπίασι ϑ 834ª 17.
Ὀλυμπίας αν 973ᵇ 21.
Ὄλυμπος Πιερικός αν 973ᵇ 22.
Ὄλυνθος ϑ 842ª 5.
Ὀμβρικοί ϑ 836ª 19.
Ὅμηρος. versus Homeri respicitur ϑ 839ᵇ 33, 34. 840ᵇ 16.
ὁμοιομερής φ 818ª 17.
ὅμοιος. geometrice ὅμοιον τῷ λόγῳ μ 848ᵇ 19.
ὁμοιοῦν ξ 977ᵇ 8.
ὁμοίωσις φ 826ᵇ 34.
ὁμολογία ξ 977ᵇ 30.
ὀμφακώδης ϑ 846ᵇ 1.
ὄνομα. geometrice ἡ ἐκ δυοῖν ὀνομάτοιν ατ 968ᵇ 19.
ὀνομαστί ϑ 841ᵇ 20.
ὄνος ϑ 831ª 22, 23, 24, 26.
ὄνος machina μ 852ᵇ 12. 853ᵇ 12.
ὄντως φ 815ª 23.
ὄνυξ φ 818ᵇ 15.
ὀξυδερκής ϑ 834ᵇ 28.
ὀξύς i. q. ταχύς φ 822ᵇ 9, 14, 15. ὀξέως φ 820ᵇ 12, 15.
ὀξώδης φ 829ª 41.
ὀπή φ 818ᵇ 25. ϑ 831ª 16.
ὁπονοῦν ϑ 848ᵇ 22.
ὁπόταν v. ἐάν.
ὀρείχαλκος ϑ 834ᵇ 25.
ὄρθιος μ 851ᵇ 27, si vera est lectio. Cappelle coni. ὀρθήν.
ὀρθόνοτος αν 973ᵇ 7.
Ὀρθωσία Ἄρτεμις ϑ 847ᵇ 1.
ὀρίγονος φ 818ᵇ 36. 820ª 35. ϑ 831ª 28.
ὅρκιος. Ζεύς ϑ 845ᵇ 33.
ὄρνεον ϑ 831ᵇ 5. 832ᵇ 5. 836ª 33. 838ᵇ 25. 839ª 22.
ὀρνιθάριον ϑ 841ᵇ 18.
ὄρνις ϑ 836ª 9. 837ᵇ 17. 841ᵇ 22, 23.
ὀρός ϑ 835ᵇ 31.
ὄροφος φ 824ᵇ 32.
ὄρτυξ φ 820ᵇ 6.
ὀρύττειν. ὀρυκτοὶ ἅλες ϑ 844ª 12. ἰχθῦς ϑ 835ᵇ 16.
Ὀρχομενός ϑ 838ᵇ 3.
ὀστοῦν de plantis usurpatum φ 820ª 40.
ὄστρακον ϑ 831ᵇ 13. ὄστρακα φυτῶν φ 820ᵇ 12.
ὀστρακώδης φ 818ª 33. τὰ ὀστρακώδη fictilia φ 822ª 17, 18, 19, 22.
ὀστρεώδης varia lectio φ 822ª 17.
ὅταν v. ἐάν.
οὐ in protasi hypothetica φ 818ᵇ 22. οὐ μὴν οὐδέ ξ 979ᵇ 26.

οὐδαμόθεν ξ 979a 34.
οὐδαμῶς elliptice φ 816a 2.
οὐδὲ μήν ξ 979b 30.
Οὐράνιον ὄρος ϑ 841a 10.
οὔριος μ 851b 6, 11.
οὖρον ϑ 835b 29.
ὀφείδιον ϑ 845b 8.
ὀφείλειν admodum frequens in libris de plantis φ 816b 21. 817a 9, 12, 16 al.
ὀφθαλμός ϑ 834b 22, 31. τεθῆναι πρὸ ὀφθαλμῶν αν 973b 24.
ὀφιόδειρος ϑ 832a 21.
ὄφις ϑ 845a 10, 12, b9, 14 sq. 832a 14, 18.
ὀχεῖον ϑ 830b 7.
ὀχεύειν ϑ 830b 8.
ὄχθη φ 820a 1.
ὀχλεῖν αν 973b 22.
ὄχνη φ 819b 22. 820b 37.

Παγγαῖον αν 973b 16.
Παγρεύς αν 973a 3.
Παίονες ϑ 830a 7. 846b 30.
Παιονία ϑ 830a 5. 833b 6. 842b 33.
Παιονική, ἡ ϑ 830a 6.
πάλαι de iis, quae antea in eodem libro exposita sunt μ 857a 24. ξ 978a 32.
Παλαιστίνη φ 821a 24.
Παλικοὶ τῆς Σικελίας ϑ 834b 8.
παμπληθής ϑ 833a 20. 837a 27.
παμφόρος φ 814a 11. 838b 22.
Παμφυλία ϑ 833a 6. αν 973a 6.
Πανδοσία τῆς Ἰαπυγίας ϑ 838a 33.
Πάνθειον ϑ 834a 13.
παντάπαν φ 823a 26.
παρά cum comparativo φ 821a 18. cf. 819b 38.
παραβάλλειν intr. accedere ϑ 836a 29. 840a 11. φ 829a 30. geometrice de constructione rectanguli ατ 970a 5.
παρακαθῆσθαι ϑ 845b 28.
παρακοπή ϑ 832b 20. 847b 9.
παρακόπτειν ϑ 832b 17.
παρακρούεσθαι sine obiecto μ 849b 35.
παραλιμπάνειν φ 815a 30.
παραλλάξ ϑ 835a 1.
παραλογίζεσθαι μ 856a 33.
παραλύειν ϑ 831a 9.
παραμείβειν ϑ 846b 30.
παράπαν, τὸ παράπαν φ 816b 14. ϑ 835a 34.
παραπείθειν ατ 969b 17.
παραπλεῖν ϑ 839b 19, 32.
παραπληροῦν geometrice μ 848b 28. 849a 26. 854b 29, 37.
παρασημείωσις φ 815b 1.
παρατρέπειν ϑ 846a 14.
παραυτίκα φ 817a 40. 819b 12. 820a 11. 823a 22.
παραφυάς plantarum φ 819a 24, 26. 820a 23, 28.
παραφύεσθαι φ 814a 11.
παραχρῆμα ϑ 835b 35.
παραχωρεῖν φ 826a 33.
παρεμβάλλειν ϑ 833b 27.
παρθένιος θάλαμος ϑ 846a 30.
Παρθενόπη μία τῶν Σειρήνων ϑ 839a 33.
Πάριος λίθος ϑ 844a 15.
Παρμενίδης ξ 976a 6. 978b 8. (v. 103—105 Mull.)
παρό ϑ 834b 29. i. q. ἤ apud comparativum φ 820a 5, 14. 824a 10.
παρόμοιος ϑ 846b 3, 23. 847a 2, 8. 843a 32.
παρομοιοῦν φ 819a 18. 823b 23.
παρουσιάζεσθαι φ 825a 11.
Πασιφάεσσα (in antiquo epigrammate) ϑ 843b 29, b27 (rest. pro Φερσεφαάσσῃ).
πατάσσειν μ 853b 16.

Παφλαγονία ϑ 835b 23.
παφλάζειν ϑ 845b 35.
πάχος τοῦ ὕδατος φ 825a 41.
πεδιάς φ 820a 3.
πέλαγος ξ 980a 11.
πελαργός ϑ 832a 15.
Πελασγοί ϑ 836b 10.
πελεκάν ϑ 831b 10.
πέλεκυς μ 853b 16, 22.
Πελοπόννησος ϑ 842b 26.
Πελωριάς ϑ 840b 28.
πενταετηρίς ϑ 847a 4.
πεντάκλινος ϑ 842b 21.
πεντεκαιδεκάπηχυ ϑ 838a 21.
πεπαίνειν φ 820b 12. ϑ 846b 1.
πέπανσις φ 821b 25.
πεπειρότης φ 827a 21. 829b 9.
πεπειροῦσϑαι φ 829b 38.
περαίνειν ξ 977b 6, 8. 978b 13.
περατοῦν φ 822a 38.
Πέργαμον ϑ 834a 23.
περιάπτειν ϑ 846b 8.
περιαρμόττειν μ 854a 22.
περιέχειν de lineis, quae angulum includendo efficiunt μ 851a 14.
περιιστάναι ξ 976b 28.
περικαταλαμβάνειν ϑ 846a 11.
περικλύζειν ϑ 837b 21.
περικόπτειν ϑ 835a 19.
περικυκλοῦν φ 818a 15.
περίμετρος ϑ 838b 21. 840b 34.
περιοδεύειν φ 816a 23.
περιοικοδομεῖν ϑ 834a 19.
περιπάττειν ϑ 845a 32.
περίπλους. ὁ Ἄννωνος ϑ 833a 11.
περισπᾶν μ 858b 8.
περιτέμνειν ϑ 835a 19.
περιτήκειν ϑ 833b 7.
περιττός. περισσόν (Emped. 166 Mull.) ξ 976b 27. ϑ 838b 14.
περιττότης φ 828b 28.
περίττωμα φ 822a 23, 34.
περιφύεσϑαι ϑ 838a 13.
περιώδυνος ϑ 844b 34.
περκνός ϑ 835a 2. 846b 18.
Περραιβοί ϑ 843b 14.
Πέρσαι ϑ 832a 28. 833a 4. 838a 23.
Περσίς φ 821a 33. 833a 1.
πέτρα αὐτοφυής ϑ 841a 19.
Πευκέστιος ϑ 836a 5 (Πευκέτιος coni. Beckmann).
Πευκετῖνοι ϑ 840b 18.
Πευκέτιος vide Πευκέστιος.
πεύκη φ 820a 17, 33. 829a 2.
Πηγαῖον αν 973b 16. vide Παγγαῖον.
πήγανον φ 819b 10.
Πηδασία τῆς Καρίας ϑ 844a 35.
Πήδασος ϑ 844b 2.
πηλός φ 818a 22.
πῆξις ϑ 845a 26.
πιέζειν μ 853b 18.
Πιερία τῆς Μακεδονίας ϑ 833b 18.
Πιερικὸς Ὄλυμπος αν 973b 22.
Πιϑηκοῦσαι ϑ 833a 14.
πικρία φ 829a 39.
πινακίδιον ϑ 834b 12.
πίναξ ϑ 839b 33.
πίπτειν geometrice ατ 970a 11.
πίττα, πίσσα ϑ 842b 16. φ 818b 35.
πιτύα ϑ 835b 31.
πλάγιος μ 852a 12. 856b 10.
Πλαγκταί ϑ 839b 19.
πλάστιγξ μ 849b 24. 853b 27.
πλατύνειν ϑ 841a 2. φ 820a 26. 822a 38.
πλάτυνσις φ 825a 10.
πλατυπρόσωποι μύες ϑ 832b 2.
πλατυσμός φ 828b 10.
Platonis doctrina respicitur ατ 969a 17. Timaeus φ 815a 21.
πλευριαῖος ϑ 842a 17.
Πλεῖον ϑ 840a 13. (Πολίειον coni. Salmasius.)
πλειστάκις φ 821b 13. 823a 17.

πληθύνειν φ 825^b 15. 826^a 14. 828^a 14.
πλημμυρεῖν φ 826^b 14.
πλήν limitandi vi paullo liberius usurpatum φ 824^a 16. 825^a 7, ^{b}25.
πλήρωμα φ 815^b 7.
πλησίον. πλησιώτερος φ 827^b 20.
πλησιόχωρος ϑ 840^b 6.
πλίνθος φ 822^a 18.
Πλούτων ϑ 836^b 21.
πλύνειν, τὴν ἄμμον ϑ 833^b 25.
πνοή φ 815^a 27. 816^b 26.
πόα Χαλκιδική ϑ 832^a 1.
ποδιαῖος ατ 970^a 6.
ποιεῖν. τὰ φυτὰ ποιοῦσι φύλλα καρπόν φ 819^b 30, 32. *ποιεῖν τι* cogitatione = *τίθεσθαι* ατ 969^b 18.
Πολίειον vide *Πλεῖον*.
πολύκλονος φ 821^b 24.
Πολύκριτος ὁ τὰ Σικελικὰ γεγραφώς ϑ 840^b 32.
πολύμορφος φ 815^a 2.
πολύπους ϑ 832^b 14.
πολύτροπος φ 822^b 11.
πολύχοος φ 814^a 12.
πολύχρονος ϑ 838^a 7.
πονεῖν ϑ 831^a 1. μ 856^b 9.
Πόντος ϑ 831^b 23. 835^a 15, ^{b}15. 839^b 3, 6.
Πόντος, ποταμὸς Θρᾴκης ϑ 841^a 28.
Ποπλώνιον Τυρρηνῶν ϑ 837^b 31.
πορθμὸς μεταξὺ Σικελίας καὶ Ἰταλίας ϑ 834^b 3. 843^a 1. αν 973^b 1.
πόρος meatus plantarum φ 828^a 36, ^{b} 10, 17, 19 al.
πορφυρίζειν ϑ 843^a 26.
Ποσειδώνειον αν 973^a 16.
Ποσειδωνία ἐν Ἰταλίᾳ ϑ 839^a 30.
ποσός ατ 968^a 2.
ποσότης φ 828^a 17.
ποταμεύς αν 973^a 13.
ποτάμιος. τὰ ποτάμια ϑ 835^b 17.
ποτίζειν φ 821^a 38.
ποτός φ 820^a 30.
πούς. παρὰ πόδας ϑ 846^a 1.
πρηστήρ ϑ 843^a 31.
προαποδεικνύναι φ 826^a 9.
προβαίνειν φ 815^b 35.
προβάλλειν med. φ 821^b 9, 17.
πρόβατον ϑ 846^b 37.
πρόδηλος φ 815^a 11.
προηγεῖσθαι φ 816^b 23.
προθέλυμνος φ 814^a 22.
Προκόννησος αν 973^a 20.
προκόπτειν φ 824^b 38.
προλέγειν μ 850^b 3.
πρόοδος φ 829^a 28.
προπίπτειν ϑ 839^a 28.
προπορεύεσθαι ϑ 844^b 5.
προσαγωγή φ 827^a 23.
προσάλλεσθαι ϑ 831^a 8.
προσάπτειν ξ 978^a 25, ^{b}28.
προσαρμόζειν μ 850^b 32. 855^b 10.
προσαφοδεύειν ϑ 830^a 18.
προσβαίνειν μ 852^b 25.
προσγίγνεσθαι ξ 976^a 28.
προσδεῖ ϑ 834^a 32.
προσδεῖν (προσδέω) μ 850^b 22.
προσεῖναι φ 825^b 27.
προσεμφαίνεσθαι ϑ 847^b 24.
προσεξαπατᾶν ατ 969^b 5.
προσερείδειν μ 853^a 35.
προσέτι ϑ 830^a 9.
προσζευγνύναι μ 851^a 33.
προσκόπτειν μ 851^b 23. 852^a 32.
πρόσκοψις μ 852^a 32.
προσκρεμαννύναι μ 856^a 23.
προσκρούειν μ 852^a 7.
προσλαλεῖν φ 814^b 22.
προσμένειν φ 829^b 4.
προσουρεῖν ϑ 845^a 33.
προσραίνειν ϑ 835^b 35.
προστιθέναι μ 856^a 20.
προσφιλής ϑ 844^b 33.
προσφυής φ 826^b 3.

προσφυσᾶν ϑ 845^a 22.
προσχρῆσϑαι ξ 974^b 11 (e coniectura pro προχρῆσϑαι).
πρόσωπον i. q. διάστασις ατ 972^b 5.
προτέλειος φ 814^b 19.
προφήτης φ 815^b 6.
προφάναι φ 825^a 34.
προφϑάνειν φ 825^a 27.
προχρῆσϑαι vide προσχρῆσϑαι.
προχωννύναι ϑ 836^a 30.
προχωρεῖν φ 825^a 4. 827^a 16.
προωϑεῖν μ 850^b 24.
Πρωτεύς ὁ Φαίριος φ 815^a 3.
πρῶτος. ἡ ἰδέα πρώτη τῶν συνωνύμων ατ 968^a 10. πρώτως φ 816^b 19.
πτελέα φ 828^b 24.
πτερόν ϑ 835^a 17.
πτέρυξ ϑ 835^b 10.
πτόρϑος ϑ 834^a 15.
πτυρτικός ϑ 846^b 35.
πτῶσις φ 821^a 16.
Πυϑόπολις ϑ 834^a 34.
πύλη. πύλαι Σύριαι αν 973^a 18.
πύξος ϑ 831^b 23.
πυραμιδοῦν φ 827^b 37.
πυραμοειδής φ 827^b 16. 829^b 14.
πυρήν φ 829^b 13.
πυρίμαχος ϑ 833^b 27.
Πυριφλεγέϑων περὶ Κύμην ϑ 839^a 23.
Πυρραῖοι αν 973^b 22.
πυρώδης ϑ 833^a 14.
πυτία ϑ 835^b 31.
πῶλος, τῶν καμήλων ϑ 830^b 8.
πωμάζειν ϑ 845^a 6.

ῥάβδος ϑ 846^a 28.
ῥαίνειν ϑ 841^a 31.
ῥάμνος φ 820^a 20.
ῥαχία φ 823^b 8.
ῥεῖϑρον ϑ 846^b 31.
ῥέπειν μ 858^a 21.
ῥεῦμα ϑ 840^a 4.
Ῥήγιον ϑ 835^b 15. 843^a 6.
Ῥῆνος ϑ 846^b 29.
ῥητίνη φ 818^a 4.
ῥητός. γραμμὴ ῥητή ατ 968^b 15, 18.
ῥιπίζειν ϑ 841^a 31.
ῥίς ϑ 846^b 25.
ῥῖψις μ 858^a 27.
Ῥόδος αν 973^a 4.
Ῥόδιοι ϑ 843^a 23.
ῥοιά arbor φ 821^a 36. fructus φ 820^a 31, 39. 821^a 5.
ῥοῖζος ϑ 843^a 3.
ῥόμβος μ 855^a 5.
ῥοπή id quod facit inclinationem deorsum μ 850^a 13, 15. vis gravitatis μ 858^a 15.
ῥύαξ ϑ 833^a 17.
ῥυϑμός ϑ 838^b 14. 843^b 24. cf. ῥυσμός.
ῥύμμα ϑ 834^a 32.
ῥυσμός ξ 975^b 29.
Ῥώμη φ 821^b 7.
ῥῶπος ναυτικός ϑ 844^a 19.
Ῥωσίων σκόπελος αν 973^b 3. τὰ Ῥώσια ὄρη αν 973^a 19. cf. Ταῦρος.
Ῥωσός, Ῥωσσός. ἐν τῷ Ἰσσικῷ κόλπῳ καὶ περὶ Ῥωσόν αν 973^a 17.

σαίνειν ϑ 840^b 5.
σαλεύειν μ 857^a 7, 26.
σάλευσις μ 857^a 8, 24.
σανίς ϑ 832^a 9.
σαπφείρινος φ 828^b 35.
Σαρδώ ϑ 838^b 12.
σαρκίον ϑ 831^a 13.
σάρξ τοῦ δένδρου φ 818^a 33. 819^a 35. 820^a 37.
Σειρηνοῦσαι νῆσοι ϑ 839^a 26.
σεῖστρος (coni. Sylburg, σίστρος Bekker) ϑ 846^a 34.

σελήνιον ϑ 834^b 4.
Σέριφος ϑ 835^b 3.
σήκωμα ϑ 846^a 11.
σῆψις φ 825^b 13, 14.
Σιβύλλη ϑ 838^a 6.
Σίγειον ϑ 840^a 15.
Σιδωνία (coni. Sylburg pro Βιϑυνία) ϑ 832^b 27.
Σικελία ϑ 833^a 21. 834^b 3, 8. 836^a 28, ^{b}13. 840^a 2, ^{b}25. 843^a 1, 5. 845^b 4. 847^a 3.
σικνός φ 820^a 38.
Σικνών ϑ 834^b 23.
Σιντοί ϑ 841^a 27.
Σινώπη αν 973^a 24.
Σίπυλος ϑ 846^b 3.
σίστρος (cf. σεῖστρος) ϑ 846^a 34.
σισύμβριον φ 821^a 31.
σῖτος φ 819^b 13. 821^a 31.
σκάλλειν ϑ 837^b 22.
σκαλμός μ 850^b 11.
Σκάμανδρος ϑ 846^a 34.
σκάπτειν ϑ 837^b 21.
σκηνή tentorium ϑ 840^b 30.
σκιερός ϑ 843^b 32.
σκίλλα φ 820^a 25.
Σκίρρων αν 973^b 19. Σκιρρωνίδες πέτραι αν 973^b 19.
Σκοπελεύς αν 973^b 3.
σκορπιομάχον ϑ 844^b 23.
σκορπίος ϑ 832^a 27. 844^b 31.
σκοτοῦν ϑ 841^b 9.
Σκύϑαι ϑ 832^b 7. 845^a 1.
Σκυλάντιμον (?) αν 973^b 14. cf. Σκυλλήτιον.
Σκυλλητῖνος αν 973^b 14.
Σκυλλήτιον coni. Val. Rose αν 973^b 14.
σκυτάλη μ 852^a 16.
σκύταλον μ 852^a 29, 31, 34. Sed fortasse rectius scribitur σκυταλῶν. Bonitz.
σμαρίλη i. q. μαρίλη ϑ 833^a 25.
σμηρίον φ 829^a 21.
σμύρνη φ 818^a 5.
Σοῦσα ϑ 832^a 26. 838^a 23.
σπανοσιτία ϑ 832^a 20.
Σπαρτιάτης. Κλεώνυμος ὁ Σ. ϑ 836^a 4.
σπαρτίον μ 850^a 3, 7. 852^a 20.
σπάρτον i. q. σπαρτίον μ 849^b 23.
σπείραμα ϑ 843^a 32.
σπέρμα φυτῶν φ 821^a 2, 3.
σπιϑαμιαῖον ϑ 833^b 21.
σπίνος ϑ 832^b 29. 833^a 24.
σπλάγχνον δένδρων φ 819^a 34.
Στάγειρα φ 814^a 19.
Σταγειρίτης φ 815^a 1.
σταγών φ 822^b 22.
στάζειν φ 818^b 35. 829^a 16.
σταϑηρός φ 817^b 28.
σταλαγμός ϑ 834^b 32.
σταφυλή φ 820^a 30.
στάχυς φ 819^b 20.
στεγνός ϑ 844^b 13.
στεῖρος φ 821^a 12.
στέλλειν med. μ 851^b 8.
στενοχωρεῖν φ 822^b 27.
στερεοῦν φ 822^a 18.
στιγμή ατ 971^a 18, 20 al.
στλέγγισμα ϑ 839^b 25.
στοιχεῖον ατ 968^a 15.
στόμιον ϑ 834^a 25.
στραγγουρία ϑ 831^b 3.
στράγξ φ 829^a 20.
Στρυμονίας αν 973^b 18.
Στρυμών αν 973^b 18.
στρυφνότης φ 829^b 41.
στρωμνή ϑ 840^b 30.
στυπτηρία ϑ 842^b 22.
στύφος φ 829^b 5.
Σύβαρις fluvius ϑ 840^a 23. 846^b 33, 34. urbs ϑ 838^a 26.
Συβαρῖται ϑ 840^a 15. Ἀλκιμένης ὁ Συβαρίτης ϑ 838^a 15.
συγκαίειν ϑ 833^b 27.
συγκινεῖν μ 855^b 37.
συγκλυσμός ϑ 843^a 14.
συγκολλᾶν φ 822^a 23.

σύγκραμα ϑ 832b 26.
σύγκρασις φ 815a 27.
συγκρίνειν ατ 972b 20. ξ 976b 23.
σύγκρουσις φ 823b 12.
συζευγνύναι φ 822b 37. 823b 7.
συκῆ φ 819b 5. 820a 16. 828b 40.
συμβιβάζειν ατ 969a 27.
συμμεταβάλλειν μ 851b 17.
συμμέτοχος φ 816b 19.
συμμετρεῖσϑαι μ 853b 39.
σύμμετρος geometr. ατ 970a 2.
συμπεριλαμβάνειν φ 824b 7.
συμπηγνύναι φ 824b 7.
σύμπηξις φ 822a 15.
συμπιεσμός φ 822b 28.
συμπιλεῖσϑαι φ 825a 11.
συμπίλησις φ 826a 18.
Συμπληγάδες ϑ 839b 29.
συμπληροῦν ϑ 836b 16. 817b 37.
συμπλήρωσις φ 817a 37, b37.
συμπροϊέναι μ 850b 22.
συμφορεῖσϑαι ϑ 832a 24.
συμφωνεῖν uno ore perhibere ϑ 838b 34.
σύμφωνος. σύμφωνον ἔσται i. q. συμβήσεται (convenit) φ 815a 24, 26.
σύν ϑ 843a 7. φ 826a 25.
συναγωγή ϑ 834b 33.
σύναμα φ 827a 8.
συναναβαίνειν φ 824b 14.
συναπαντᾶν ϑ 834b 6.
συνάπτειν μάχην ϑ 840a 25.
συναρίϑμιος φ 814b 31.
συναρμόζειν, συναρμόττειν ϑ 840b 14. μ 856a 17.
συναφή μ 854a 39.
σύναψις μ 854a 23, 28, b39. ατ 970a 20. 971b 22, 25.
συνδιακρίνειν ξ 977a 4.
σύνεγγυς ϑ 836b 17.
συνεισδῦναι ϑ 838b 5.
συνεκβάλλειν ϑ 830b 18.
συνεπουρίζειν μ 855a 13, 20.
συνέχειν intr. ατ 970b 28.
συνέψειν ϑ 835a 11.
σύνϑεσις ξ 974a 26. 977a 5.
συνϑηρεύειν ϑ 841b 18.
συνιστάναι fere i. q. δεικνύναι φ 815a 23, 25, b28. 817b 29.
συνοπτικός φ 821b 32.
σύνοπτος ϑ 843a 9.
συνοχή φ 816b 39. 818a 40.
συντάσσειν ϑ 832a 29 (imperare).
συντελεῖν ϑ 847a 2. φ 826a 40.
συντηρεῖν φ 816a 8.
συντόμως i. q. ταχέως φ 822a 3.
συνωϑεῖν φ 823a 7. συνῶσαι intr. ϑ 838b 8.
συνώϑησις φ 829a 2.
Συράκουσαι ϑ 834b 5. 847a 3.
Συρία ϑ 831a 22. 843b 9. 845a 28, b8. Σύριος. Σύριαι πύλαι αν 973a 18. Σύροι ϑ 845b 14.
Συριάνδος (Μυριανδεύς coni. Val. Rose) αν 973a 17.
συρμός ϑ 843a 11.
σύρραξις ϑ 843a 16.
συστέλλειν ϑ 835b 18.
συστρεμμάτιον ὕδατος ϑ 832b 4
συσφίγγειν φ 825a 7. 826b 15
συχνάκις φ 823a 20.
σφαιροειδής ξ 977b 1. 978a 23.
σφαίρωμα μ 853b 32.
σφενδονᾶν ϑ 837b 16. μ 852b 7.
σφενδόνη μ 852a 32.
σφήν μ 853a 19.
σφηνοῦν μ 853a 27.
σφήξ ϑ 844b 32.
σφραγίς ϑ 835b 30.
σχῆμα ατ 968a 13. ϑ 846b 32.
σχισμή φ 821a 13.
σχοινίον ϑ 844b 5. μ 853b 5.
σωματικός ατ 969a 21.
σώφρων, λίϑος ϑ 846b 26.

τάρανδος ϑ 832b 8.
Ταραντῖνοι ϑ 836a 6.

Τάρας ϑ 832^b 21. 840^a 6. *αν* 973^b 14.
ταριχεύειν ϑ 844^a 31.
Ταρτησσός ϑ 844^a 17.
Ταυλαντίνων χώρα ϑ 842^b 14. cf. *Ἀτλαντῖνοι*.
Ταυλάντιοι ϑ 832^a 5.
ταῦρος χρύσεος ϑ 847^b 1.
Ταῦρος καὶ Ταυρόσια ὄρη αν 973^a 18. cf. *Ῥώσιος*.
ταχύνειν intr. *φ* 827^a 14. 828^b 12.
τεκνοῦν metaph. ξ 974^a 22. 977^a 17.
τελείως i. q. cum maxime ϑ 845^b 10.
τεμενίζειν ϑ 843^b 27.
τέμνειν geometr. *ατ* 968^b 17.
τερατώδης ϑ 838^b 32. 839^a 2. 841^b 16.
τέρμινθος ϑ 837^a 33.
τετράπηχυς μ 856^b 4.
τετράπλευρον μ 848^b 20.
τετράπους ϑ 831^a 20.
τέττιξ ϑ 835^a 24.
τέφρα ϑ 834^b 30.
τεχνάζειν μ 849^b 34.
τέως φ 816^b 38.
Τέως αν 973^a 20.
Τῆνος ἡ νῆσος ϑ 832^b 26. 845^b 21.
Τηΰγετος ὄρος ϑ 846^b 7.
Τίγρις ϑ 846^a 31.
τίλλειν ϑ 835^a 17.
Τίμαιος ὁ Λοκρός ϑ 847^b 7.
τιμή aestimatio ϑ 834^b 21.
Τληπόλεμος ϑ 840^a 24.
τμῆμα μ 849^a 37.
Τμῶλος ὄρος ϑ 847^a 8.
τοιγαροῦν postpositum *φ* 824^a 34. 826^a 30.
τοιουτοτρόπως φ 819^b 28. 822^b 25. 824^a 3. 825^b 34 al.
τοῖχος ϑ 831^a 18. *μ* 850^b 19.
τομή ατ 970^b 4.
τοξεύειν ϑ 830^b 20. 837^a 15.
τόξευμα ϑ 830^b 22.
τοξικόν ϑ 837^a 13.
τοπικός φ 815^b 24.
τόσος φ 827^a 30. *ατ* 969^a 25.
τράγιον φ 821^a 29.
Τραπεζοῦς ἡ ἐν τῷ Πόντῳ ϑ 831^b 22.
τράχηλος ϑ 844^b 8. 846^b 8.
τρέφειν intr. ut videtur *φ* 826^b 5.
τρίγωνον ατ 970^a 9.
τρίζειν ϑ 844^b 26.
τριόδους ϑ 837^b 14.
τριπλοῦς φ 827^a 7.
Τρίπολις αν 973^a 13.
Τριπολιτικὸς κόλπος αν 973^a 19.
Τριπτόλεμος ϑ 843^b 4.
τρῖψις ξ 974^a 29.
Τροία ϑ 840^a 16.
τρόπος Ἑλληνικός ϑ 838^b 13.
τροφή φ 816^b 11, 13, 34. 817^a 33.
τροχαλία i. q. *τροχιλέα μ* 853^a 36, ^{b}2.
τροχιλέα μ 851^b 19. 852^a 15. 853^a 32, 39, ^{b}7.
τροχίλος ϑ 831^a 11.
τροχίσκος ϑ 831^b 27. *μ* 848^a 25.
τροχός μ 851^b 18, 20.
τρυγών ϑ 830^b 13.
τρύπημα μ 856^b 12, 22, 33.
τρώγλη ϑ 835^b 8.
Τρώς. Τρῶες ϑ 840^a 14, ^{b}8.
Τύανα ϑ 845^b 33.
Τυδείδης ϑ 840^a 7.
τύμπανον ϑ 838^b 34.
τυποῦν φ 828^a 30.
τύπτειν de apibus ϑ 832^a 5.
Τυρρηνία ϑ 837^b 26, 32.
Τυρρηνικός ϑ 839^b 21. 843^a 3.
Τυρρηνοί ϑ 837^b 31.
Τυρρίας ϑ 833^a 31.

ὑγιής ξ 974^a 19. *φ* 815^b 18. ϑ 842^a 33.

ὑδαρώδης φ 826b 10.
ὕδερος ϑ 846a 3.
ὕδνον φ 825b 18.
ὑλακτεῖν ϑ 838b 5.
ὑοσκύαμος φ 820b 5.
ὑπάγειν μ 858a 4.
ὕπαρξις φ 817b 17.
ὑπαρχή μ 852b 31.
Ὑπάτη, τῆς Αἰνιανικῆς χώρας ϑ 843b 16.
ὑπεναντίος ϑ 847a 14, b21. ξ 974b 19.
ὑπεραίρειν ϑ 835a 32.
ὑπεράνω φ 823a 40.
ὑπερβάλλειν intr. ϑ 844a 29.
ὑπερβολή ϑ 839a 31. ὑπερβολῇ adverbialiter ϑ 832b 8. 837b 33.
ὑπερίπτασθαι ϑ 836a 33.
ὑπερκεῖσθαι φ 824a 35. ϑ 832a 9. 839a 17.
ὑπέρκοπος ϑ 831a 9.
ὑπερνήχειν φ 823a 31, 41.
ὑπερπηδᾶν μ 855b 26.
ὑπερτελής φ 814b 19.
ὑπερχεῖσθαι ϑ 837b 9.
ὑπνώττειν φ 816b 28, 35.
ὑπογράφειν αν 973b 22.
ὑπογραφή φ 819b 16.
ὑποδοχή ϑ 841a 3.
ὑπόθεσις ατ 969b 8.
ὑποκουφίζειν φ 823a 19.
ὑποκρίνεσθαι de histrionibus ϑ 832b 19.
ὑποκύπτειν ϑ 831a 25.
ὑπολαμβάνειν ξ 974b 11.
ὑπόληψις ξ 974b 16.
ὑπομόχλιον μ 850a 35. 854a 10, 28.
ὑπόνομος ϑ 836b 20. 838b 5.
ὑποπίπτειν φ 819b 2.
ὑπορρεῖν ϑ 843a 21.
ὑποσκιάζειν φ 814b 13.
ὑπόστασις ϑ 833b 25.
ὑποστέλλεσθαι μ 851b 7, 10.
ὑποτείνειν geometr. ατ 969b 20.
ὑποφέρειν μ 848b 15. 855a 12, 23.
ὑποχείριος ϑ 831a 9.
ὑποχωρεῖν ξ 974a 16.
ὑποψία ϑ 842a 34.
ὑπώρεια ϑ 843a 29.
ὗς ϑ 841b 6.
ὑφίστασθαι subsidere ϑ 845a 7 (sed fort. scr. ἐφίστασθαι Bonitz).

Φαέθων ϑ 836b 2.
φαιότης φ 828b 15.
φάλαγξ iugum bilancis μ 849b 36. statera μ 853b 25, 29.
φάναι. med. φάμενοι ϑ 836b 26.
φανέρωσις φ 822a 20. 828a 41.
φαντάζεσθαι ϑ 840a 31. ξ 974b 6.
φαντασία spectrum ϑ 846a 37.
φαραγγίτης αν 973b 15.
φάραγξ αν 973b 16.
Φασηλίς αν 973a 8.
φάσις ξ 975a 1.
Φᾶσις ποταμός ϑ 846a 28.
φάττα, φάσσα ϑ 830b 12 (v. l. φαβῶν). 830b 18.
Φειδίας ϑ 846a 17.
Φενεός ϑ 834b 24.
φέρειν. φέρεσθαι δύο φοράς μ 848b 9. 854b 16.
Φερσεφαάσση cf. Πασιφάεσσα ϑ 843b 27.
φηγός ϑ 843b 32.
φήνη ϑ 835a 2.
φθόη i. q. φθίσις ϑ 846a 3.
φθοροποιοὶ βοτάναι φ 821b 35.
φιάλιον ϑ 832b 26.
φιλεῖν solere φ 820a 12.
Φίλιπποι urbs Macedoniae ϑ 833a 28.
φιλοπάτωρ ϑ 846b 6.
φιλοσοφεῖν. οἱ πρῶτοι φιλοσοφήσαντες φ 820b 46.
φιτρός φ 818a 7. 819a 22.

φλέγμα ϑ 845a 21.
φλέψ de plantis usurpatum φ 818a 11. 819a 34.
φλογμός ϑ 846a 14.
φλογώδης ϑ 833a 17.
φλοιός φ 818a 7, 15, 19, 35. ϑ 837a 19.
φλόμος φ 825a 3.
φοινικίας αν 973b 5.
Φοινικώδης νῆσος ϑ 843b 7.
φοῖνιξ φ 820a 34. 828b 40. 829a 3.
Φοίνιξ. Φοίνικες ϑ 843b 9, 11. 844a 9, 17, 24.
Φοινίκη αν 973a 13.
Φοινικικός ϑ 844a 11.
φοινίσσειν ϑ 843b 14.
φολίς ϑ 846b 14.
φορά μ 848b 24. εὐϑεῖα μ 848b 27.
φορτίον μ 852a 29.
φρέαρ μ 857a 34.
φρικώδης ϑ 843a 16.
φρονεῖν ξ 980a 9.
Φρυγία αν 973a 24.
Φρύγιος. τέφρα Φρ. ϑ 834b 30.
φύειν trans. ϑ 833a 30. 834b 29.
φῦκος ϑ 844a 27.
φύλλον φ 815a 19. 818a 12, 15. 819b 35. 828a 32.
φύσις opp. τέχνη μ 847a 21.
φυταλιά φ 814b 10.
φυτεύειν φυτόν ϑ 834a 16.
φυτευτής φ 821b 3.
φυτηκόμος φ 814a 23.
φυτόν. περὶ φυτῶν φ 814 sqq. φυτόν i. q. viviradix ϑ 834a 16, 21.
φώκη ϑ 835b 31.
φωλεά ϑ 835b 21.
φωλεύειν ϑ 835a 16, 31.
φωρᾶν ϑ 836a 5.
φώς ϑ 839b 33 (ex Homero).

χαίτη ϑ 830a 10.
χαλκεύειν ϑ 837b 28.
Χαλκιδικός ϑ 832a 1. 842a 5.
χαλκός ϑ 834b 22, 30. 835a 9.
χάλκωμα ϑ 835a 13.
Χάλυβες ϑ 832a 23.
Χαλυβικός ϑ 833b 22.
χαμαιλέων ϑ 832b 14.
χάος ξ 975a 12. 976b 16.
χάρις τῆς ζωῆς τῶν φυτῶν φ 817b 14.
Χαρίσιος ϑ 846b 7.
χάσκειν ϑ 831a 21.
χάσμα ϑ 833b 20.
χεῖλος. χείλη ποταμῶν ϑ 833b 16. 845b 11.
χειμάρρους ϑ 846a 10.
χεῖν. χέεται τὸ κόμι φ 829a 18.
χειραγωγεῖν φ 815b 3.
χηρεύειν φ 814a 24.
χϑαμαλός φ 820a 6.
Χῖος. τὰ Χῖα ϑ 839b 7.
χλοάζειν φ 815a 33. 827b 17. ϑ 846b 13.
χλοερός φ 827b 29.
χλοερότης φ 827b 19.
χοίρειος φ 821a 36.
χορηγεῖν φ 814b 19. 821b 34. 826b 38.
χοῦς i. q. χοεύς ϑ 842b 35.
χρῄζειν φ 816b 14. 821b 2.
χρησμολόγος ϑ 838a 6.
χρηστότης καρπῶν φ 819b 36. 821b 40.
χρίειν ϑ 831a 5.
χρονίζειν φ 823b 21.
χρονικός φ 818b 7.
χρόνος ατ 969a 29. 971a 18.
χρύσειος ταῦρος ϑ 847b 1.
χρυσίζειν ϑ 833b 8.
χρυσίον ϑ 833a 30, b18.
χρυσῖτις φ 827a 11.
χρυσοκόλλα ϑ 834b 20.
χρυσοκόμη φ 827a 11.
χρώζειν ϑ 834a 8.
χρώς ϑ 832b 14.
χυλός φ 820a 29.

χυμός φ 818a 10, b33. 819a 32.
χύτρα ϑ 832b 31.
χυτρίδιον ϑ 845a 5.
χώρα ξ 976b 17.
χωρεῖν capere ϑ 842b 35.
χωρίον mathem. μ 852a 18. ατ 970a 15.
χωρὶς εἶναι ξ 974a 28. 980b 10.

ψάμμος φ 823b 19. 824a 1.
ψαμμώδης φ 823a 1.
ψήν φ 821a 14.
ψῆφος ϑ 839b 22, 23.
ψιλός μ 854a 17.
ψιμμύϑιον ξ 978a 10.
Ψιτταχηνή ϑ 833a 1, 2.
ψυχαγωγεῖν φ 814b 16.

ὠϑεῖν μ 858a 4, 26.
ὦμος μ 857a 6.
ᾠόν φ 824a 18—23.
ὥρα i. q. χρόνος φ 816b 21. 822b 5. 829b 36.
ὡραΐζεσϑαι φ 815b 8.
ὡραιότης φ 819b 35.
ὡς. ἔστιν ὥς opp. ἁπλῶς μ 856a 38. τὸ ὥς μ 847a 27. ὡς i. q. πρός φ 814b 22.
ὡσανεί ϑ 831b 30. 832b 15 al.
ὦσις 858a 28.
ὡσπερανεί ξ 979a 37.

ADDENDA ET CORRIGENDA.

p. 76, 12 adde adn. '*Οὐράνιον*] *Γώνιον* Movers Phoenizier 2, 2, 575.'
p. 102, 4 adde adn. '*ἠνέχϑη* scripsi: *ἐνηνέχϑη* codd.'
p. 146, 4 *ἐγκλίναι* cum *N*a pro *ἐκκλίνειν* dare debebam.
p. 165, 1 adn. In Lps. titulus est *Ἀριστοτέλους περὶ Ζήνωνος*, non ut in *R*a *περὶ Ζήνωνος*.
p. 167, 11 *οἷ* scripsi pro eo quod in Fleckeis. annal. 1886 p. 743 proposueram *ὡς*.
p. 172, 11 adde ad adn. '*καὶ* om. Lps.'
p. 172, 13 adde adn. '*ὁ Ἀναξιμένης*] *Ἀναξιμένης* Lps.'
p. 173, 6 adde adn. '*γενήσεως* Lps.'
p. 178, 13 sqq. adde ad adn. *αὐτῷ μέρη*] '*ἄτομα μέρη* proposueram l. l. p. 765.'
p. 179, 19 sqq. Susemihl (per litteras) haec sic ordinanda censet: *πλεόνων . . . ϑεούς* (*πεφυκέναι γὰρ . . . κρατεῖσϑαι*), *ἴσων κράτιστον* (*τὸ γὰρ ἴσον . . . ἴσου*)· *ὥστ' εἴπερ κ. τ. λ.*

ARISTOTELIS

PARVA NATURALIA.

RECOGNOVIT

GUILELMUS BIEHL.

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MDCCCXCVIII.

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEUBNERI.

PRAEFATIO.

Libros quos in hoc volumine recensui vulgo communi nomine parvorum naturalium complectuntur, quod nomen a Latinis novatum esse Simon in commentariis de sensu et memoria a. 1566 dicit, Freudenthal, Rh. Mus. 1869, apud Aegidium Romanum, discipulum Thomae Aquinatis, primum se invenisse refert. Partes autem hujus corporis quamvis arcte inter se cohaereant, tamen iam antiquitus singulis titulis distinctae et separatae sunt. Atque Ptolemaeus, quem vestigia Andronici Rhodii legere constat, in indice librorum Aristotelis p. 1471 ed. acad. Berol. quatuor volumina recenset huc pertinentia: unum de sensu et sensato, unum de memoria et somno, unum de longitudine vitae animalis et brevitate eius, unum de vita et morte. Aristotele ipso si duce utimur, p. 436^a 8 sqq., quinque erant paria in hoc opere tractanda: *ἐγρήγορσις καὶ ὕπνος, νεότης καὶ γῆρας, ἀναπνοὴ καὶ ἐκπνοή, ζωὴ καὶ θάνατος, ὑγίεια καὶ νόσος.* Sed neque ordinem in principio operis propositum ille servat, neque promissis plane stat. Atque *περὶ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως* disserit p. 453^b 11—464^b 18, *περὶ νεότητος καὶ γήρως, περὶ ζωῆς καὶ θανάτου, περὶ ἀναπνοῆς καὶ ἐκπνοῆς* p. 467^b 10—480, praemissa disputatione *περὶ μακροβιότητος καὶ βραχυβιότητος* p. 464^b 19—467^b 10. Tractatus autem de valetudine et morbo, licet eum non modo in exordio loco laudato, sed etiam p. 464^b 32 et 480^b 23 promittat, nihil hodie exstat praeter prooemium breve p. 480^b 21—30, sive plena expositio iniuria temporum intercidit, sive philosophus,

quae exponenda esse dixerat, postea ipse non exsecutus est. Iam si intercidit, id factum esse nobis statuendum est ante aetatem Alexandri, ut qui in commentariis ad 436^a 17 iam nihil illius libri in Aristotelis exemplaribus se repperisse testetur.

Altera ex parte plus philosophus praestitit quam promisit. Primum enim quatuor illis disquisitionibus amplam disputationem praemisit *περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητῶν* p. 436 — 449^b 3, cui adnectit subtilem tractatum *περὶ μνήμης καὶ ἀναμνήσεως* p. 449^b 3 — 453^b 11, quibus duobus libellis iis quas de vigilando vivendo deinceps instituit quaestionibus quasi fundamentum subiecit. Deinde a somno profectus agit de insomniis p. 458^b 33 — 462^b 12 et de ea quae insomniis nititur parte vaticinationis 462^b 12 — 464^b 19. Denique ut de vita propaganda viam sibi patefaceret, quaestionem de longitudine et brevitate vitae intexuit p. 464^b 19 — 467^b 10.

Totum vero corpus horum libellorum arctissime cum tribus libris *περὶ ψυχῆς* cohaeret, quod cum Aristoteles ipse et in principio huius corporis atque multis quibus ad libros de anima lectores remittit locis ostendat, tum ordine operum philosophi, qualem ab Andronico Rhodio constitutum codices manuscripti et editiones typis expressae exhibent, clare expressum est. Neque tamen appendicis vice hoc corpus parvorum naturalium fungi philosophus voluit, qua quae in libris de anima praetermisisset aut neglexisset, explanaret atque expleret, immo vero suo talo hoc corpus stat et proprium consilium finemque persequitur. Namque quae ad totum animal et animans, non ad animam solam pertinerent, et quae res extrinsecus in sensus cadentes animam excitarent alerentque, in his libellis investiganda et illustranda sibi ille proposuit. Unde merito naturalia haec opuscula inscripserunt ipsius Aristotelis indicia secuti, utpote qui itentidem (p. 436^a 19. 464^b 33. 480^b 23) quae hic moveantur quaestiones physici esse moneat.

Totum autem corpus iam antiquis temporibus duas in partes dissecabatur, quarum prior libellos *περὶ αἰσθ. καὶ αἰσθ.*, *περὶ μνήμ. καὶ ἀναμ.*, *περὶ ὕπν. καὶ ἐγρηγ.*, *περὶ ἐνυπ.*, *περὶ τῆς καθ. ὕπνον μαντ.* (436—464^b 19), posterior libellos *περὶ μακ. καὶ βραχ.*, *περὶ νεότ. καὶ γήρ.*, *περὶ ζωῆς καὶ θανάτου*, *περὶ ἀναπν.* (464^b 19—80) amplecteretur. Antiquam hanc divisionem esse tribus de causis apparet, primum quod codices cum alii tum optimus E in fine prioris partis p. 464^b 19 deficiunt, deinde quod Alexander Aphrodisiensis et Themistius de prima parte sola commentati sunt, ad postremum quod in vetere catalogo Ptolemaei p. 1471 duae istae partes interiectis libris *περὶ κινήσεως*, *περὶ ζῴων μορίων*, *περὶ ζῴων γενέσεως*, *περὶ πορείας* dissecatae sunt. Atque re vera altera pars et inprimis libellus de respiratione cum physiologicis quaestionibus arctius cohaeret. Sed nihilo minus falsam esse istam divisionem et duas partes unius esse corporis ex prooemio parvorum naturalium et partitione operis ibi proposita affatim elucet.

Ceterum omnes huius corporis partes Aristotelis acumen disserendi et disputandi subtilitatem et eloquendi simplicitatem ita prae se ferunt, ut nemo dubitare possit, quin ab eodem qui tres de anima composuit libros hi quoque libelli conscripti sint. Neque solum saepe scriptor ad illos de anima libros nos relegat (p. 439^a 8, 16. 440^b 28. 449^b 31. 467^b 13) sed etiam in aliis libris quorum de integritate nemo dubitat, aliquotiens (p. 653^a 19. 656^a 28. 669^a 4. 788^b 1. 779^a 6, ^{b}22. 781^a 21. 704^b 1) hos libellos respicit. Tamen non desunt loci, qui non ab Aristotele ipso scripti, sed ab Peripatetico nescio quo interpolati et genuinis libellis inserti esse videantur. Luculentissimum praebent exemplum verba p. 464^b 19—30, quae non ab Aristotele profecta esse ex ipsa dittographia *τί μὲν οὖν — αἰτίας* (464^b 16—21) et *περὶ μὲν οὖν — θεωρητέον* (464^b 30—465^a 2) satis apparet. Etiam verba *ὅτι δὲ ταχὺ* (459^b 23) — *τὰς ὀσμάς* (460^a 32) suspicionem interpolationis movent; etenim et disputationis

ordinem male interrumpunt et res continent, velut de speculis halitu feminarum menstruantium pollutis, quae magis curiosum paradoxographum quam severum philosophum deceant. Denique nescio an spuria et interpolata sint verba ὅτι — καθεύδειν (455^{b} 34 — 456^{a} 32), utpote alienas res immiscentia et a re proposita incommode aberrantia.

Iam ut ad res, quas in criticae editionis praefatione maxime exponi tuo iure poscas, veniam, quatuor generibus subsidiorum ad textum horum libellorum constituendum usus sum, codicibus, graecis commentariis, vetusta translatione latina, editionibus. Atque ut primum de primo et primario genere subsidiorum agam, codices ab Immanuele Bekkero in illustrissima editione academica Berolinensi excussi in usum huius quoque meae opellae conversi sunt hi:

E = Parisinus membran. 1853 saec. X, continet parvorum naturalium priorem partem usque ad p. 464^{b} 18; antecedit περὶ ψυχῆς, sequitur περὶ κινήσεως ζῴων.

L = Vaticanus 253 saec. XIV, chartaceus, continet parva naturalia omnia; antecedit περὶ ψυχῆς, sequitur περὶ χρωμάτων.

M = Urbinas 37 chartaceus, continet parva naturalia omnia, antecedit περὶ μετεωρολογικῶν, sequitur περὶ χρωμάτων.

P = Vaticanus 1339 membran. saec. XII/XIII, continet parvorum naturalium 436 — 449^{b} 3 et 464^{b} 19 —480 interiecto περὶ ζῴων κινήσεως inter περὶ μνήμνης καὶ ἀναμνήσεως, περὶ ὕπνου et περὶ μακροβιότητος, antecedit περὶ ψυχῆς, sequitur περὶ χρωμάτων.

S = Laurentianus 81, 1 papyraceus saec. XIII, continet parva naturalia omnia sed interiectis περὶ ζῴων κινήσεως et περὶ γενέσεως inter περὶ τῆς καθ' ὕπνον

μαντικῆς et περὶ μακροβιότητος, antecedunt libri περὶ ψυχῆς, sequuntur Metaphysica.

U = Vaticanus 260 membran. saec. XIII et XV, continet parvorum naturalium priorem partem usque ad 464^b 18, antecedit περὶ ψυχῆς.

Y = Vaticanus 261 bombycinus saec. XIV, continet parvorum naturalium priorem partem usque ad 464^b 18, antecedunt περὶ ζῴων μορίων, μετὰ σχολίων Μιχαὴλ τοῦ Ἐφεσίου et περὶ τῆς τῶν ζῴων πορείας, sequitur περὶ ζῴων γενέσεως.

Z = Oxoniensis collegii corporis Christi CVIII membran. saec. XII exeunt., continet parvorum naturalium alteram partem inde a 464^b 19, antecedit περὶ ζῴων γενέσεως, sequitur περὶ πνεύματος.

His de octo codicibus principem codicem E ipse denuo excussi, quod ut facere possem, insigni benevolentia antistitum bibliothecae Parisiensis factum est, qui qua liberalitate studia litterarum adiuvant intercedente ministerio Austriaco codicem illum Graecium transmitti permiserunt. Quo eodem pacto codicem L post Bekkerum quum denuo examinare vellem, non eandem Vaticanae atque Parisiensis bibliothecae praefectorum humanitatem expertus sum. Qua de causa reliquorum codicum varias lectiones ex Bekkeri apparatu critico in meum transscripsi, ita tamen, ut antea quae ratio inter singulos codices intercederet et quae cuiusque dignitas aut vilitas esset, accuratius quaererem.

Duas in familias codices, ut fere quaeque pagina ostendit, discedunt, quarum prioris sunt codd. EMY, alterius LSU; differunt autem ita, ut posteriores multis locis verba, quae in prioribus incondita et obscura leguntur, expolita magis et aperta exhibeant. Inde si quis, ut quae in his libellis doceantur facile intelligat spectat, ad lectiones secundae familiae proclivior erit; contra si quis, ut manum ipsius Aristotelis restituat sibi proponit, priorem

familiam anteponendam esse existimabit. Neque enim ille lenociniis orationis studebat et cum rerum ingentem vim quaestionumque difficillimas spinas animo volveret, non ubique ei contigit, ut quae sentiret aperta et perspicua oratione eloqueretur. Dissensus autem duarum familiarum is est, ut non liceat varias lectiones contaminare, sed unius familiae fidem et autoritatem sequi cogamur. Quod ut tibi persuadeas, jam componere iuvat memorabilium aliquot locorum varias lectiones codicum.

EMY	LSU
461^a 22 οὐχ ερομένα (vel οὐχ εἰρρωμενα) τὰ ἐνύπνια (lege οὐκ ἐρρωμένα)	χείρονα τὰ ἐνύπνια
446^a 17 ἐνυπάρχοντα οὕτω ἤδη πρὸς αὐτὰ (lege αὐτὰ) ᾖ	ἐνυπάρχῃ τούτῳ (lege οὕτω) τοσαῦτα
440^a 19 ἀφῇ καὶ μὴ ταῖς	ᾗ ἀφῇ καὶ ταῖς
462^b 1 — 2. βίον. τοῖς δὲ πόρρω που προελθούσης τῆς ἡλικίας ἰδεῖν πρότερον μὴ ἑωρακόσιν.	βίον. σπάνιον μὲν οὖν τὸ τοιοῦτόν ἐστι, συμβαίνει δ' ὅμως. καὶ τοῖς μὲν ὅλως διετέλεσεν, ἐνίοις δὲ καὶ προελθοῦσι πόρρω τῆς ἡλικίας ἐγένετο, πρότερον οὐδὲν ἐνύπνιον ἑωρακόσιν.
462^b 4 φαίνεται τῷ ἐπὶ τῶν παιδίων καὶ μετὰ τὴν τροφήν. ὅσοις γὰρ sqq.	τι δεῖ νομίζειν, ὅτι οὐδὲ μετὰ τὴν τροφὴν καθυπνώσασιν οὐδὲ τοῖς παιδίοις γίνεται ἐνύπνιον. ὅσοις γὰρ sqq.
444^b 5 καὶ ἀναπνέουσιν	ἐπείπερ καὶ ὥς ἀναπνέουσιν
444^b 28 ὄντος αὐτοῦ	ὁρᾶν αὐτῷ
442^b 22 μὲν ἂν ποιήσειεν	μὲν τῶν χυμῶν ἂν ποιήσειεν
436^b 17 θρεπτικοῦ	θρεπικοῦ μορίου
438^a 18 διαφθειρομένων	διαφθειρομένων τῶν ὀφθαλμῶν
457^a 24 καταρρεῖν	διαρρεῖν κατιόν.
444^b 11	post μέλιτται habent ποιοῦσι

	πρὸς τὸ μέλι, quae verba in EMY omissa sunt.
460^{a} 4 ὄμματα διακεῖται, ὥσπερ καὶ ἕτερον μέρος ὁτιοῦν εὐλόγως τοῦ σώματος· καὶ	ὄμματα εὐλόγως, ὅταν ᾖ τὰ καταμήνια, διακεῖται, ὥσπερ καὶ ἕτερον ὁτιοῦν μέρος· καὶ
448^{b} 28 εἰ δὲ ᾗ μὲν — ἓν καὶ τὸ	ἐκεῖ δέ, εἰ μὲν — ἐκεῖνο τὸ
460^{a} 28 συμβαίνοντα. ταχέως γὰρ λαμβάνει τὰς τῶν πλησίων ὀσμὰς καὶ τὸ ἔλαιον παρασκευασθὲν καὶ ὁ οἶνος· οὐ γὰρ	συμβαίνοντα. τό τε γὰρ παρασκευασθὲν ἔλαιον ταχέως λαμβάνει τὰς τῶν πλησίον ὀσμάς, καὶ οἱ οἶνοι τὸ αὐτὸ πάσχουσιν· οὐ γὰρ
461^{b} 13 ἐάν τι κινήσῃ τὸ αἷμα	ἐν τῇ κινήσει τῃδὶ ἥδε
438^{a} 15 εὐπιλητότερον	εὐυπολη πτότερον
456^{a} 8 τὰ ἀναπνέοντα — τὰ καταψυχόμενα	τὸ ἀναπνεῖν — τὸ καταψύχεσθαι
459^{b} 22 φανερῶς δὲ συμβαίνει ταῦθ᾽ ὡς λέγομεν	ταῦτά γε δὴ φανερῶς συμβαίνει τοῦτον τὸν τρόπον
462^{b} 26 δοκεῖ	δόξειεν ἄν
458^{b} 12 ἀποφαίνεται EY	φήσειεν ἂν L, ἂν φήσειεν SU

His igitur et similibus locis cum optio nobis facienda fuisset, codices EMY duces quoad fieri potuit secuti sumus, flocci facientes si quo loco receptis lectionibus prioris classis oratio paulo salebrosior et rudior fieret quam huc usque vulgabatur. Quamquam alteram familiam neque prorsus neglex imus neque plane sprevimus. Quod quominus faceremus, iam veneranda eius vetustas nos prohibuit. Haud raro enim lectiones quas Alexander Aphrodisiensis et Themistius interpretantur cum lectionibus secundae classis conspirant, unde colligas iam temporibus veterum commentatorum similiter codices atque nunc in duas partes discessisse et interpretibus nonnunquam faciles lectiones secundae classis magis quam impeditas prioris

placuisse, velut Alex. p. 440^{a} 19. 442^{a} 11. 446^{a} 17. 444^{b} 28. 441^{b} 5. 444^{b} 21. Them. 449^{b} 19. 450^{a} 24. 452^{a} 27. Sed nos quoque, quamvis in defendendis et probandis lectionibus prioris familiae multo quam Bekkerus tenaciores fuerimus, tamen non omnibus locis alterius familiae lectiones damnavimus. Esse enim locos fateamur necesse est, ubi archetypus prioris familiae socordia librarii aut maculis lacunisque membranorum labem traxerit, unde ad fidem alterius familiae nobis confugiendum sit. Sic ne turpibus mendis, quibus ne optimi quidem libri carent, orationem philosophi inquinaremus, alterius familiae codices secuti sumus p. 455^{a} 16. 443^{b} 6, 7. 460^{b} 7. 454^{b} 1. 438^{b} 17. 463^{a} 25. 438^{b} 27. 440^{a} 3. 464^{a} 26. 440^{b} 7. 456^{b} 10. 441^{b} 26. 447^{b} 11. 450^{a} 4, ^{b}25.

Inde a p. 464^{b} 19 usque ad finem cum codices EY plane deficerent, in altera parte huius corporis libellorum causa codicum et apparatus critici paululum mutata est. Sed eadem fere ratio, quae inter plenos ordines codicum EMY et LSU intercesserat, manet inter codices MZ et LS. Itaque in recensendis libris *περὶ μακροβ. καὶ βραχ.*, *περὶ γήρ. καὶ νεότ.*, *περὶ ζωῆς καὶ θ.*, *περὶ ἀναπν.* codices MZ potissimum duces secuti sumus, sed cum optimus testis E deesset, in recipiendis lectionibus codicum LS minus fastidiosi fuimus, veluti p. 474^{b} 22, 17. 475^{a} 2. 470^{a} 29. 465^{b} 12. 467^{b} 3. 468^{b} 21. 475^{a} 21.

Denique codex Vaticanus P., cum medium inter duas classes locum obtineat, minus cui animum attendamus dignus est. Afluit enim ille librarii erroribus et interpolationibus, tamen nonnullis locis, velut 443^{a} 26. 476^{b} 4. 477^{b} 31. 466^{b} 18. optimam praebet lectionem licet felici coniectura potius inventam quam fide melioris fontis traditam.

Duarum quas statuimus familiarum codicum num unum cuiusque archetypum exemplar recuperare liceat, iam nobis quaerendum est. Atque agmen ducere prioris familiae codicem E, alterius L facile apparet, et si aetatem

horum librorum et si bonitatem lectionum spectamus, sed reliquos sex codices iam eam ob causam non plane nos abicere fas est, quod codex E quatuor posteriores libellos non exhibet et etiam aliis locis vitia et lacunae codicum E (p. 446^b 7. 448^a 28. 440^a 3. 453^a 3. 459^a 5. 463^a 25) et L (p. 443^b 31. 444^a 13. 459^a 29. 468^b 20) ope ceterorum codicum corriguntur et explentur. Itaque quae ratio inter singulos codices utriusque classis intercedat, nobis enucleandum est. Atque prioris classis ut codex E longe praestantissimus est, ita infimum locum codex Y obtinet, quippe qui aut ex codice E ipso descriptus sit aut ex exemplari codici E simillimo. Is enim et eodem loco (p. 464^b 19) quo E deficere coepit et multis locis cum E ita conspirat, ut partim eadem verba addat, ut *δύνασθαι* 447^a 13, *ὁ ὕπνος* 459^b 6, *μὴ* 460^b 16, partim eadem omittat, ut 451^b 11. 440^a 3. 459^a 5. 455^b 4. 463^a 25, partim iisdem mendis corruptus sit, ut 438^b 27. 460^b 7. 453^a 29. 459^b 24. 446^b 7. 447^a 25. 464^a 26. Quid, quod exstant corruptelae codicis Y, quae ex eo qui nobis servatus est statu codicis E natae esse videantur. Sic p. 455^b 12 verbum *αἰσθάνεσθαι* in E expunctum omittit Y et 448^b 2—5 verba *εἴπερ — τινι*, cum in E suo loco desint et in inferiore margine licet prima manu suppleta sint, in Y plane omissa sunt. Inde cum admodum verisimile sit, codicem Y apographum esse ipsius codicis E, tamen eius lectiones non aspernandae sunt. Is enim passim verba in E rasura deleta vel corrupta servavit, ut 451^b 30. 461^a 22. 442^a 11. 450^a 8. 446^b 7. 442^b 7. 444^b 31. 447^a 23.

Multo magis ab E recedit et multo minus abici potest codex M. In altera quidem parte huius corporis libellorum, ubi E et Y plane desunt, paene solus M priorem familiam repraesentat. Ex simili autem stirpe atque E descendere M aliquot menda utriusque communia demonstrant, ut p. 446^b 3. 460^b 21. 442^b 7 et imprimis eadem verba falso bis posita 447^b 28 *ἣ αὐτὴ ἣ αὐτὴ* et

p. 464^{b} 3 *ἀφροδίτην φροδίτην.* Quod si nihilo secius saepe M ab E discrepat, id partim litteris falso commutatis factum est, ut quod M 438^{a} 10 *ἄτομον* pro *ἄτοπον*, 450^{b} 13 *ἀπάντων* pro *ἀπόντων* exhibet, partim inde explicandum est, quod librarius codicis M, ut qui exemplar suum non caeca mente transcriberet sed argumentationes diligenter anquireret, multis locis obscura et falsa verba archetypi coniecturis tentavit; sic interpolata, ni fallor, sunt 460^{a} 23 *ἐπιπολῆς μᾶλλον* pro *ἐπιπολαιότερον*; eodem refero additamenta ad rem declarandam facta p. 456^{b} 16. 460^{b} 7. 458^{b} 1. 459^{b} 19. Denique neglegentia et festinantis stili vitio multa omissa esse videntur ut 442^{b} 8. 443^{b} 14. 452^{a} 2. 458^{a} 13.

Breviori mihi esse licebit de ratione inter codices secundae classis intercedente. Antesignanum huius classis esse codicem Vaticanum L supra iam monuimus, quo aegrius ferimus, quod eum iterum excutiendi copia nobis non facta est. Solus veram lectionem habet 452^{a} 9. *ἕως ἄν*, 455^{b} 9 *τυχόντι*, 456^{b} 20 *του* pro *που*, 471^{a} 19 *ἀναπνεῖ.* Tamen non eadam qua codex E praestantia MY, L duobus codicibus SU excellit, immo aliquot locis non solum a priore familia sed etiam a fratribus suis SU ita discedit, ut solus lectionem deteriorem et interpolatam praebeat, ut 449^{a} 24 *ὅσοι* et *λειπόμενοι*, 457^{b} 3 *νοοῦντος.* 467^{b} 18 *βαλεῖν.* 475^{b} 30. 470^{b} 12 *κενῶς* pro *κενήν*, 477^{b} 4. 466^{b} 18. 468^{b} 20 om. *ἔχεται.* Altera ex parte codices S U nonnunquam ita consentiunt, ut discedant et a L et a priore familia, ut 438^{b} 9. 439^{a} 28. 440^{b} 13. 439^{b} 6. 441^{a} 14, ^{b}4. 442^{a} 4. 452^{a} 17. 437^{b} 15. 461^{b} 12.

Uter vero ex duobus codicibus SU cum L maiore affinitate coniunctus sit, haud facile dixeris. Modo enim LS in eadem lectione conspirant, ut 441^{b} 5. 449^{b} 19. 450^{b} 16. 453^{a} 1. 454^{b} 2. 479^{b} 11, modo LU, ut 440^{b} 23. 443^{b} 14. 436^{b} 17. 455^{a} 16 (recte). 455^{b} 1. Denique non desunt loci, ubi peculiaria quaedam habeant

nunc S, ut 443^b 14. 455^b 31 (recte). 460^a 10. 447^a 20. 463^b 8. 471^b 5. 452^a 2. 463^a 26. 442^b 20. 478^a 11, nunc U, ut 463^b 20. 452^b 4. 441^b 27. 445^b 17. Quae cum ita sint, non licet stemma proponere codicum secundae classis, nisi quod S propius quam U ad L accedere inde concluseris, quod U priorem tantum partem corporis usque ad 464^b 19, S et L utramque partem et priorem et posteriorem exhibent.

Codici M in altera parte parvorum naturalium inde a 464^b 19, ubi codices EY deficiunt, accedit codex Z; is multo diligentius quam M exaratus est, unde eius lectiones saepius quam codicis M nos sequi par fuit, qua in re Bekkerum et Bussemakerum consentientes habebamus, vide p. 475^b 13. 476^a 24. 471^a 8. 465^b 29.

Sub finem huius partis praefationis de codice primario E accuratiora quaedam proponere visum est.

Benevolentia igitur praefectorum bibliothecae Parisiensis, quibus hoc loco publice gratias quam maximas agimus, nobis facultas facta est codicem E per tres menses accuratissime excutiendi. Haec autem opera mea eo fructuosior fuit, quod Bekkerum et Bussemakerum, qui ante me codicem praestantissimum contulerant, alia fugerunt, de aliis non eadem referentes cognovi. Unde in apparatu critico, si iam Bekkerus recte rettulerat, solam litteram E nullis nominibus adiectis lectioni codicis subieci, si Bussemakerus rectiora quam Bekkerus viderat, notam Bus. addidi, si denique uterque aut nihil enotaverat aut falsa rettulerat, meum nomen (Bhl) interposui. Codicis primarii omnes discrepantias, etiam levissimas et falsas referre religioni duxi, unde ne orthographicas quidem res, velut *γίγνεσθαι* pro *γίνεσθαι* scriptum, adnotare supersedi. Quid quoque loco librarius exaraverit, facile, nisi sicubi altera manu priora deleta sunt, constitui potest; est enim codex facilis lectu et accurate scriptus, neque oratio Aristotelis interpretamentis commentariisque in margine aut intra lineas adiectis turbata est, unde si

quae superscripta sunt, vim variae lectionis habent. Librarius ipse, cum res et sententiarum nexum minime curaret, nihil coniectura tentavit sed in litteris ductibusque sui exemplaris religiose reddendis acquievit. Menda scripturae, quibus ne hic quidem codex caret, partim socordia scribae litteras voculasque commutantis vel omittentis, partim pronunciationis vulgaris vitio orta sunt. Sic scriptum est *ι* pro *εἰ* in *Πυθαγόριοι* 439^{a} 31 et 445^{a} 46, *ἴδομεν* 451^{a} 7, *ἴδεν* 451^{a} 30, *λιποψυχία* 455^{b} 5 et 456^{b} 11 sqq.; *ι* pro *η* in *παντὶ* pro *πάντῃ* 440^{b} 3, 11; *η* pro *ι* in *οὐκέτη* 444^{a} 7; *ει* pro *η* in *Ἐμπεδοκλεῖς* 446^{a} 26, *ἐυθυπορήσει* 453^{a} 25, *εἰ μὲν* 447^{a} 17 pro *ἦμεν*; *η* pro *ει* in *πάσχην* 447^{a} 5, *ἀπολαύην* 443^{b} 3; *η* pro *υ* in *ἀνάπλησιν* pro *ἀνάπλυσιν* 460^{a} 17; *ε* pro *αι* in *ἔλεον* 441^{a} 26, *θερμενόμενον* 441^{a} 27; *αι* pro *ε* in *διαίσει* 446^{a} 2, *γλυκαίος* 442^{a} 17 et 455^{a} 18, *φαιρόμενον* 446^{b} 9. Denique iota quod dicimus subscriptum in E, qui mos illius aetatis erat, adscriptum in eadem linea est, unde cum notae *ι* et *ν* non multum differant, nonnumquam *ι* cum *ν* permutatum est, ut in famoso *ἀντι πάν τωι* pro *ἀντὶ πάντων* 442^{a} 11 et *τῶι νῦν* pro *τῶν νῦν* 448^{b} 5 et *αὐτωι* pro *αὐτῶν* 448^{b} 28. Correcturas plures codex perpessus est et verbis linea transversa expunctis et litteris erasis aliisque in earum locum substitutis, quae autem litterae erasae sint et quid prima manu exaratum fuerit, saepe dignosci non iam potest, neque semper fidem habere fas est Bekkero, sicubi quod divinavit in libro extare dicit. Manus vero tres correcturarum distinguere licet, unde in apparatu critico distinxi E vel E_1, i. e. scripturam et correcturam primae manus, E_2 correcturam manus recentioris, E_3 correcturam manu recentissima factam.

Commentarios veteres in textu constituendo a Bekkero immerito neglectos esse cum dudum vituperatum esset, viri docti qui Aristotelis hanc editionem Teubnerianam curaverunt, operam dant, ut commentariis veteribus excussis apparatum criticum editionis academicae Bekkeri

suppleant. Hoc in his quoque libellis recognoscendis nobis faciendum fuit. Atque tres sunt commentatores veteres: Alexander Aphrodisiensis saec. II/III, Themistius saec. IV, Michael Ephesius saec. XII, sed tamen nullus eorum omne corpus parvorum naturalium commentatus est, sed partem eius alius aliam. Alexandri commentarios in librum de sensu et sensibili et Michaelis annotationes in libros inde a 449^b 3 usque ad finem 480 typis expressit Aldus a. 1527; hac ex editione solam Michaelis operam cognovi; Alexandri ut melius cognoscerem, curae viri clarissimi et de Aristotele optime meriti Caroli Thyrot debeo, qui Alexandri commentarios ope optimorum codicum recognitos edidit Parisii 1875 in Notices et extraits vol. XXV; ad Themistii vero paraphrasem inde a 449^b 3 — 464^b 19 editione novissima usus sum Spengelii, quae in bibliotheca Teubneriana a. 1866 prodiit.

Alexander igitur Aphrodisiensis in explicandis verbis Aristotelis non uno exemplari se usum sed collatis plurium codicum lectionibus eam quae quoque loco optimam et maxime expeditam sententiam exhiberet praetulisse ipse testatur. Inde factum est, ut saepius secundae classis codicum quam prioris lectiones probaret, ut 436^b 17. 440^b 23. 441^b 5. 444^b 28. 440^a 19. 436^a 17, unde tamen infringere noli sententiam, quam supra de priore classe alteri anteponenda tulimus. Iam praeter Bekkeri codices alios quoque Alexandro praesto fuisse ex commentariis ad 444^b 5 intelligimus. Hoc enim loco cum lectionem *ἀπόχρη γὰρ ὅλως* probaret et explicaret, in nonnullis libris adverbium *ὅλως* deesse animadvertit. Ad coniecturarum tentamina raro, quae tunc temporis hebetudo mentis fuit, confugit, attamen in obscuro loco 449^a 3 negationem *μή* ad verbum *αἰσθάνεται* addendam esse recte coniecit. — Themistii paraphrases, cum philosophi orationis vestigia pressius legant, accuratius quam quoque loco lectionem interpres ante oculos habuerit indicant. Ceterum neque bonitate librorum adhibitorum neque com-

mentandi acumine opera rhetoris insignis est; plerumque alterius classis lectionibus utpote facilioribus et elegantioribus adstipulatur. Notatu vero dignum est, quod p. 463^b 20 in falsa lectione ἁρπάζουσιν ἐρίζοντες pro ἄρτια μερίζοντες cum codice U consentit. Attamen aliis difficillimis locis, ut 460^a 4. 462^a 32—^{b}3. 459^b 22 et 23 secutus est codices EMY. — Denique Michael Ephesius, cuius annotationes omni genere mendorum corruptas in editione Aldina legi magnopere dolendum est, fere totus Themistii auctoritati addictus est, unde non solum insipidam eius lectionem ἁρπάζουσιν ἐρίζοντες p. 463^b 20 exhibet, sed etiam in illustrandis philosophi verbis p. 449^b 30 et 451^b 10 iisdem atque ille exemplis utitur. Idem tamen nonnullis locis, ut 457^b 23. 469^b 13. 480^a 12 a Themistio et codicibus nostris ita recedit, ut prorsus novas neque tamen semper bonas lectiones suppeditet. Codice vero L eum non usum esse inde concluseris, quod ad 477^a 26 verbum δεῖ, quod in illo codice exaratum exstat, desiderari dicit, nisi ex ipsis Michaelis commentariis verbum δεῖ in codicem L irrepsisse existimare malis. Magna enim auctoritate commentator iste apud recentiores interpretes et editores floruit, cuius rei insigne exemplum exstat p. 465^b 21, quo loco ἔστω, quod iste supplendum esse iudicavit, in Aldinam et ex Aldina in Basileensem et Sylburgianam illatum est.

Denique commentariis veteribus et codicibus accedit vetus translatio latina (vet. tr.) saeculo XIII ut videtur facta. Cuius translationis, quam nondum plenam ex optimis codicibus restitutam esse aegerrime tulimus, priorem partem usque ad p. 464^b 19 ex editione operum Thomae Aquinatis Parmae a. 1866 vol. 20 cognovimus, reliquam (464^a 19—480) ex commentariis Petri de Alverniae Venetiis apud Scotum a. 1566 typis expressis. Codice vetus ille interpres usus est codici E simillimo, unde cum prioris familiae codicibus fere conspirat, ut 437^a 20. 443^b 23, ^{b}29. 452^a 4. Atque p. 450^a 13 solus recte legit νοη-

τικοῦ pro νοουμένου, nam vertit „intellectivi" et ad difficillimum locum p. 444^{a} 17 vestigia certe verae lectionis praebet.

Editionum veterum pretium, postquam ad ipsos codicum fontes aditus patefectus est, admodum diminutum esse inter omnes constat. Tamen impigro animo editiones Aldinam a. 1497 et a. 1553, Basileensem a. 1550, Sylburgianam a. 1577 conferre variasque lectiones inde exscribere sustinuimus. Sed suadente amico meo Christio, ne non solum mihi sed etiam lectoribus taedium pararem, lectiones multas iam in apparatum criticum transcriptas iterum abicere satius duxi. Scatet autem ex istis editionibus Aldina a. 1497 innumeris mendis, quae tamen Petrus Victorius in exemplari bibliothecae Monacensis pleraque correxit, Sylburgiana longe ceteris integritate et bonitate lectionum antecellit, unde eam, si prima rectam lectionem restituit, sua laude privare nolui. Nova lux parvis naturalibus non minus quam ceteris libris Aristotelis egregia nec satis laudanda opera Immanuelis Bekkeri affulsit, qui primus non solum apparatu critico hos libellos instruxit, sed etiam qua erat insigni mentis sagacitate locis corruptis, ut p. 469^{a} 33. 472^{a} 9. 478^{b} 3 criticam medelam attulit. Qua de causa saepe eum in meis commentariis laudatum invenies, sed ne Bussemakerum quidem, qui cum in editione Parisiensi parva naturalia edenda suscepisset, codicem E iterum magna cum diligentia contulit, neglectum videbis. Denique quae in commentationibus atque actis philologicis ad emendandos hos libellos cum ab aliis tum a Bonitzio Freudenthalio Susemihlio Christio collata sunt, sedulo in meum usum converti; mea autem opera in difficilioribus locis explicandis et sanandis collocata ne iniqua iudicia incurrat in votis est ultimis.

Scribebam Graecii mense Decembri anni 1896.

ΠΕΡΙ ΑΙΣΘΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΩΝ. 436a

1 Ἐπεὶ δὲ περὶ ψυχῆς καθ' αὑτὴν διώρισται καὶ περὶ τῶν δυνάμεων ἑκάστης κατὰ μόριον αὐτῆς, ἐχόμενόν ἐστι ποιήσασθαι τὴν ἐπίσκεψιν περὶ τῶν ζῴων καὶ τῶν ζωὴν ἐχόντων ἁπάντων, τίνες εἰσὶν ἴδιαι καὶ τίνες κοιναὶ πράξεις αὐτῶν. τὰ μὲν οὖν εἰρημένα περὶ ψυχῆς ὑποκείσθω, περὶ δὲ τῶν 5 λοιπῶν λέγωμεν, καὶ πρῶτον περὶ τῶν πρώτων. φαίνεται δὲ τὰ μέγιστα, καὶ τὰ κοινὰ καὶ τὰ ἴδια τῶν ζῴων, κοινὰ τῆς ψυχῆς ὄντα καὶ τοῦ σώματος, οἷον αἴσθησις καὶ μνήμη καὶ θυμὸς καὶ ἐπιθυμία καὶ ὅλως ὄρεξις, καὶ πρὸς τούτοις ἡδονή τε καὶ λύπη· καὶ γὰρ ταῦτα σχεδὸν ὑπάρ- 10 χει πᾶσι τοῖς ζῴοις. πρὸς δὲ τούτοις τὰ μὲν πάντων ἐστὶ τῶν μετεχόντων ζωῆς κοινά, τὰ δὲ τῶν ζῴων ἐνίοις. τυγχάνουσι δὲ τούτων τὰ μέγιστα τέτταρες συζυγίαι τὸν ἀριθμόν, οἷον ἐγρήγορσις καὶ ὕπνος, καὶ νεότης καὶ γῆρας, καὶ ἀναπνοὴ καὶ ἐκπνοή, καὶ ζωὴ καὶ θάνατος· 15

Codices libri de sensu ELMPSUY et nonnullis locis etiam alii. Tit. *αἰσθήσεων* MS et E_1, sed corr. *σ* supra *ν* E_2 ‖ *αἰσθητῶν πρῶτον* il, *αἰσθητῶν βιβλία δύο* c, cf. 442^b 26; *περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητῶν* etiam Alex.

436a, 1. *ἐπειδὴ* Y ‖ *καὶ*] *πρότερον καὶ* LPSU Alex., *πρότερον* non leg. vet. transl. ‖ 6. *λέγομεν* EY, *λέγωμεν* etiam Alex. et vet. tr. ‖ 7. *τὰ* ante *ἴδια* om. LPSU Alex. ‖ 8. *τῆς τε ψυχῆς*, v. l., sed non signif. codd. Bek., E quidem non habet *τε*, neque vet. tr., *τε* leg. Alex. ‖ 10. *τε* om. LPSU Alex. vet. tr. ‖ 13. *τέττ. οὖσαι* exceptis EMY omnes reliqui, etiam Alex. ‖ 14. *ἀριθμὸν μόναι, οἷον* LPU, *μόναι* om. etiam Alex. et vet. tr.

περὶ ὧν θεωρητέον, τί τε ἕκαστον αὐτῶν, καὶ διὰ τίνας αἰτίας συμβαίνει. φυσικοῦ δὲ καὶ περὶ ὑγιείας καὶ νόσου τὰς πρώτας ἰδεῖν ἀρχάς· οὔτε γὰρ ὑγίειαν οὔτε νόσον οἷόν τε γίγνεσθαι τοῖς ἐστερημένοις ζωῆς. διὸ σχεδὸν τῶν περὶ
20 φύσεως οἱ πλεῖστοι καὶ τῶν ἰατρῶν οἱ φιλοσοφωτέρως τὴν τέχνην μετιόντες, οἱ μὲν τελευτῶσιν εἰς τὰ περὶ ἰατρικῆς,
436b οἱ δ' ἐκ τῶν περὶ φύσεως ἄρχονται περὶ τῆς ἰατρικῆς. ὅτι δὲ τὰ λεχθέντα κοινὰ τῆς τε ψυχῆς ἐστὶ καὶ τοῦ σώματος, οὐκ ἄδηλον. πάντα γὰρ τὰ μὲν μετ' αἰσθήσεως συμβαίνει, τὰ δὲ δι' αἰσθήσεως· ἔνια δὲ τὰ μὲν πάθη ταύτης
5 ὄντα τυγχάνει, τὰ δ' ἕξεις, τὰ δὲ φυλακαὶ καὶ σωτηρίαι, τὰ δὲ φθοραὶ καὶ στερήσεις. ἡ δ' αἴσθησις ὅτι διὰ σώματος γίγνεται τῇ ψυχῇ, δῆλον καὶ διὰ τοῦ λόγου καὶ τοῦ λόγου χωρίς. ἀλλὰ περὶ μὲν αἰσθήσεως καὶ τοῦ αἰσθάνεσθαι, τί ἐστι καὶ διὰ τί συμβαίνει τοῖς ζῴοις τοῦτο τὸ
10 πάθος, εἴρηται πρότερον ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς. τοῖς δὲ ζῴοις, ᾗ μὲν ζῷον ἕκαστον, ἀνάγκη ὑπάρχειν αἴσθησιν· τούτῳ γὰρ τὸ ζῷον εἶναι καὶ μὴ ζῷον διορίζομεν. ἰδίᾳ δ' ἤδη καθ' ἕκαστον ἡ μὲν ἁφὴ καὶ γεῦσις ἀκολουθεῖ πᾶσιν ἐξ ἀνάγκης, ἡ μὲν ἁφὴ διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν ἐν τοῖς περὶ ψυ-
15 χῆς, ἡ δὲ γεῦσις διὰ τὴν τροφήν· τὸ γὰρ ἡδὺ διακρίνει καὶ τὸ λυπηρὸν αὐτῇ περὶ τὴν τροφήν, ὥστε τὸ μὲν φεύγειν τὸ δὲ διώκειν, καὶ ὅλως ὁ χυμός ἐστι τοῦ θρεπτικοῦ

17. *συμβαίνουσι* LPS Alex., „accidat" vet. tr. ‖ 19. *σχεδὸν* om. LPSU, leg. etiam Alex. vet. tr. ‖ *τῶν τε* LSU Alex. Bek. Bus., om. *τε* etiam vet. tr. ‖ 436b, 1. *τῆς* om. LPS Alex. ‖ 2. *δὲ πάντα τὰ* LP Alex. vet. tr. ‖ 5. *τὰ μὲν σωτηρία* EY, *τὰ μὲν σωτηρίαι* M ‖ 7. *καὶ* ante *διὰ* om. L Alex. vet. tr. ‖ 10. *πρότερον* om. LM Alex., leg. vet. tr. ‖ 12. *δ' ἤδη*] *δὲ* LSU Alex. vet. tr. Ald. Bas. Sylb. ‖ 16. *αὐτῇ* EMYS, „ipso" vet. tr., *αὕτη* reliqui et edd. etiam Alex. ‖ 17. *γευστικοῦ* LU Alex., *θρεπτικοῦ* etiam Bas. et Sylb. ‖ post *θρεπτικοῦ* addunt *μορίου* exceptis EMY et scripti et impressi, atque addit etiam *τῆς ψυχῆς* P vet. tr., *θρεπτικοῦ* sine ullo additamento probat etiam Hayduck ‖ 20. *ἔχουσι*] *ὑπάρχουσι* EMY.

πάθος. αἱ δὲ διὰ τῶν ἔξωθεν αἰσθήσεις τοῖς πορευτικοῖς αὐτῶν, οἷον ὄσφρησις καὶ ἀκοὴ καὶ ὄψις, πᾶσι μὲν τοῖς ἔχουσι σωτηρίας ἕνεκεν ὑπάρχουσιν, ὅπως διώκωσί τε προ- 20 αισθανόμενα τὴν τροφὴν καὶ τὰ φαῦλα καὶ τὰ φθαρτικὰ φεύγωσι, τοῖς δὲ καὶ φρονήσεως τυγχάνουσι τοῦ εὖ ἕνεκα· 437a πολλὰς γὰρ εἰσαγγέλλουσι διαφοράς, ἐξ ὧν ἥ τε τῶν νοητῶν ἐγγίνεται φρόνησις καὶ ἡ τῶν πρακτῶν. αὐτῶν δὲ τούτων πρὸς μὲν τὰ ἀναγκαῖα κρείττων ἡ ὄψις καθ' αὑτήν, πρὸς δὲ νοῦν καὶ κατὰ συμβεβηκὸς ἡ ἀκοή. διαφορὰς μὲν 5 γὰρ πολλὰς καὶ παντοδαπὰς ἡ τῆς ὄψεως ἀγγέλλει δύναμις διὰ τὸ πάντα τὰ σώματα μετέχειν χρώματος, ὥστε καὶ τὰ κοινὰ διὰ ταύτης αἰσθάνεσθαι μάλιστα (λέγω δὲ κοινὰ σχῆμα καὶ μέγεθος, κίνησιν, ἀριθμόν)· ἡ δ' ἀκοὴ τὰς τοῦ ψόφου διαφορὰς μόνον, ὀλίγοις δὲ καὶ τὰς τῆς 10 φωνῆς. κατὰ συμβεβηκὸς δὲ πρὸς φρόνησιν ἡ ἀκοὴ πλεῖστον συμβάλλεται μέρος. ὁ γὰρ λόγος αἴτιός ἐστι τῆς μαθήσεως ἀκουστὸς ὤν, οὐ καθ' αὑτὸν ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός· ἐξ ὀνομάτων γὰρ σύγκειται, τῶν δ' ὀνομάτων ἕκαστον σύμβολόν ἐστιν. διόπερ φρονιμώτεροι τῶν ἐκ γενετῆς ἐστε- 15 ρημένων εἰσὶν ἑκατέρας τῆς αἰσθήσεως οἱ τυφλοὶ τῶν ἐνεῶν καὶ κωφῶν.

2 Περὶ μὲν οὖν τῆς δυνάμεως ἣν ἔχει τῶν αἰσθήσεων ἑκάστη, πρότερον εἴρηται. τοῦ δὲ σώματος ἐν οἷς ἐγγίγνεσθαι πέφυκεν αἰσθητηρίοις, νῦν μὲν ζητοῦσι κατὰ τὰ στοιχεῖα τῶν σωμάτων· 20

437a, 4. καὶ ante καθ' αὑτήν om. E et Alex., leg. reliqui et scripti et impressi, etiam vet. tr. || 5. καὶ om. SU Alex. || 6. εἰσαγγέλλει pro ἀγγέλλει ante ἡ τῆς U, post ὄψεως P vet. tr. et, qui cum M ἀγγέλλει, EY, εἰσαγγέλλει post πολλὰς reliqui et omnes impressi, etiam Alex. || 9. καὶ EMY, om. reliqui omnes || κίνησιν στάσιν ἀριθμόν L Ald. Bas. Sylb. || 11. εἰς LSU Alex. || 16. ἐννεῶν nonnulli, etiam E (Bhl) || 18. περὶ μὲν οὖν] his verbis alterum caput incipiendum. iam Alex. hanc sententiam coniunxit cum sequentibus et cod. E spatium intermittit post κωφῶν; Bek. et Didot. incipiunt caput alterum a verbis τοῦ δὲ σώματος || 20. νῦν EMY, ἔνιοι reliqui scripti et im-

οὐκ εὐποροῦντες δὲ πρὸς τέτταρα πέντ' οὔσας συνάγειν, γλίχονται περὶ τῆς πέμπτης. ποιοῦσι δὲ πάντες τὴν ὄψιν πυρὸς διὰ τὸ πάθους τινὸς ἀγνοεῖν τὴν αἰτίαν· θλιβομένου γὰρ καὶ κινουμένου τοῦ ὀφθαλμοῦ φαίνεται πῦρ ἐκλάμπειν· τοῦτο δ' ἐν 25 *τῷ σκότει πέφυκε συμβαίνειν, ἢ τῶν βλεφάρων ἐπικεκαλυμμένων· γίνεται γὰρ καὶ τότε σκότος. ἔχει δ' ἀπορίαν τοῦτο καὶ ἑτέραν. εἰ γὰρ μὴ ἔστι λανθάνειν αἰσθανόμενον καὶ ὁρῶντα ὁρώμενόν τι, ἀνάγκη ἄρ' αὐτὸν ἑαυτὸν ὁρᾶν τὸν ὀφθαλμόν. διὰ τί οὖν ἠρεμοῦντι τοῦτ' οὐ συμβαίνει; τὰ* 30 *δ' αἴτια τούτου, καὶ τῆς ἀπορίας καὶ τοῦ δοκεῖν πῦρ εἶναι τὴν ὄψιν, ἐντεῦθεν ληπτέον. τὰ γὰρ λεῖα πέφυκεν ἐν τῷ σκότει λάμπειν, οὐ μέντοι φῶς γε ποιεῖ, τοῦ δ' ὀφθαλμοῦ* 437b *τὸ καλούμενον μέλαν καὶ μέσον λεῖον φαίνεται. φαίνεται δὲ τοῦτο κινουμένου τοῦ ὄμματος διὰ τὸ συμβαίνειν ὥσπερ δύο γίγνεσθαι τὸ ἕν. τοῦτο δ' ἡ ταχυτὴς ποιεῖ τῆς κινήσεως, ὥστε δοκεῖν ἕτερον εἶναι τὸ ὁρῶν καὶ τὸ ὁρώμενον. διὸ καὶ* 5 *οὐ γίγνεται, ἂν μὴ ταχέως καὶ ἐν σκότει τοῦτο συμβῇ· τὸ γὰρ λεῖον ἐν τῷ σκότει πέφυκε λάμπειν, οἷον κεφαλαὶ ἰχθύων τινῶν καὶ ὁ τῆς σηπίας θολός· καὶ βραδέως μεταβάλλοντος τοῦ ὄμματος οὐ συμβαίνει, ὥστε δοκεῖν ἅμα ἓν καὶ δύο εἶναι τό θ' ὁρῶν καὶ τὸ ὁρώμενον. ἐκείνως δ' αὐτὸς* 10 *αὐτὸν ὁρᾷ ὁ ὀφθαλμός, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ ἀνακλάσει, ἐπεὶ εἴ γε πῦρ ἦν, καθάπερ Ἐμπεδοκλῆς φησὶ καὶ ἐν τῷ Τιμαίῳ γέγραπται, καὶ συνέβαινε τὸ ὁρᾶν ἐξιόντος ὥσπερ ἐκ λαμπτῆρος τοῦ φωτός, διὰ τί οὐ καὶ ἐν τῷ σκότει*

pressi, *τινές* interpretatur Alex., nunc quidam (fort. quidem) vertit vet. tr. ‖ 26. *τότ' ἐν σκότει* LSU, *τότε σκότος* etiam Alex. vet. tr. ‖ 28. *ἑαυτὸν* om. EMYP, leg. etiam Alex. ‖ 32. *σκότωι* EMY, *σκότει* etiam Alex. ‖ *ποιεῖν* LSUP Alex. vet. tr. ‖ 437b, 5. *ἐὰν* LPSU Alex. ‖ 7. *τινὲς* EMYU vet. tr., *τινῶν* etiam Alex. et edd. ‖ *τὸ τῆς σ. ὅλον* EY, *τὸ τῆς σ. θόλον* MP, vulgatam etiam Alex. ‖ 8. *συμβαίνειν* EMY Alex., „accidit“ vet. tr. ‖ 9. *ἐκεῖνος* EYP ‖ *αὐτὸς* om. EMY ‖ 10. *αὐτὸν* Y et corr. E_2, *αὐτῶν* E_1.

ἑώρα ἂν ἡ ὄψις; τὸ δ' ἀποσβέννυσθαι φάναι ἐν τῷ σκότει ἐξιοῦσαν, ὥσπερ ὁ Τίμαιος λέγει, κενόν ἐστι παντελῶς· τίς 15 γὰρ ἀπόσβεσις φωτός ἐστιν; σβέννυται γὰρ ἢ ὑγρῷ ἢ ψυχρῷ τὸ θερμὸν καὶ ξηρόν, οἷον δοκεῖ τό τ' ἐν τοῖς ἀνθρακώδεσιν εἶναι πῦρ καὶ ἡ φλόξ, ὧν τῷ φωτὶ οὐδέτερον φαίνεται ὑπάρχον. εἰ δ' ἄρα ὑπάρχει μὲν ἀλλὰ διὰ τὸ ἠρέμα λανθάνει ἡμᾶς, ἔδει μεθ' ἡμέραν τε καὶ ἐν τῷ 20 ὕδατι ἀποσβέννυσθαι τὸ φῶς, καὶ ἐν τοῖς πάγοις μᾶλλον γίνεσθαι σκότον· ἡ γοῦν φλὸξ καὶ τὰ πεπυρωμένα σώματα πάσχει τοῦτο· νῦν δ' οὐδὲν συμβαίνει τοιοῦτον. Ἐμπεδοκλῆς δ' ἔοικε νομίζοντι ὁτὲ μὲν ἐξιόντος τοῦ φωτός, ὥσπερ εἴρηται πρότερον, βλέπειν· λέγει γοῦν οὕτως· 25

> ὡς δ' ὅτε τις πρόοδον νοέων ὡπλίσσατο λύχνον,
> χειμερίην διὰ νύκτα πυρὸς σέλας αἰθομένοιο,
> ἅψας παντοίων ἀνέμων λαμπτῆρας ἀμοργούς,
> οἵτ' ἀνέμων μὲν πνεῦμα διασκιδνᾶσιν ἀέντων,
> πῦρ δ' ἔξω διαθρῶσκον, ὅσον ταναώτερον ἦεν, 30
> λάμπεσκεν κατὰ βηλὸν ἀτειρέσιν ἀκτίνεσσιν·
> ὣς δὲ τό τ' ἐν μήνιγξιν ἐεργμένον ὠγύγιον πῦρ
> λεπτῇσιν ὀθόνῃσι λοχάζετο κύκλοπα κούρην· 438 a
> αἳ δ' ὕδατος μὲν βένθος ἀπέστεγον ἀμφινάοντος,
> πῦρ δ' ἔξω διαθρῶσκον, ὅσον ταναώτερον ἦεν.

20. λανθάνειν P et E, sed nunc ν fere prorsus erasum E_2 (Bhl) ‖ 21. μάλιστα L Alex., „magis" vet. tr. ‖ 24. νομίζειν τι E et, ut videtur, vet. tr., νομίζοντι etiam Alex ‖ ὅτε] τὸ EMι, τῇ U, om. S, ὅτε etiam Alex. ‖ 28. ἀμοργούς (supra γ posito β) E, ἀμοργοὺς M, ἀμοργοῦς Y ἀμοργούς etiam Alex. Karsten, Mullach, ἀμουργούς reliqui. ‖ 29. αἵτ' EMYPG[a], οἳ δ' Karsten. ‖ πνεύματα EYG[a] ‖ 30. πῦρ EMYPG[a] et, supra posito ἢ φῶς il, reliqui et edd. φῶς ‖ 32. τό τ' ἐν vet. tr. Didot., Sturz et Karsten, ὅτε S, reliqui codd. et edd. τότε ‖ ἐελμένον EM, ἐεκμένον Y, ἐργμένον L, ἐεργμένον reliqui codd. et omnes edd., etiam Mullach, Sturz, Karsten ‖ 438 a, 1. ὀθόνῃσι] χθονίῃσι EMYG[a]il, χοανῇσι P, χθονίῃσι etiam Ald., sed in margine ὀθόνῃσι, reliqui codd. et edd. ὀθόνῃσι, etiam Alex. et vet. tr., λεπτῆς εἰν ὀθόνῃσι coni. Karst. et Panzerbieter, posuit Mullach ‖ λοχάζετο EMYil, Bek. Didot., ἐχείατο L, ἐχεύατο ceteri, etiam Alex. vet. tr. Ald. in margine, Ald. 2. Basil Sylb.

ὁτὲ μὲν οὕτως ὁρᾶν φησίν, ὁτὲ δὲ ταῖς ἀπορροίαις ταῖς
5 *ἀπὸ τῶν ὁρωμένων.*

5 *Δημόκριτος δ' ὅτι μὲν ὕδωρ εἶναί φησι, λέγει καλῶς, ὅτι δ' οἴεται τὸ ὁρᾶν εἶναι τὴν ἔμφασιν, οὐ καλῶς· τοῦτο μὲν γὰρ συμβαίνει ὅτι τὸ ὄμμα λεῖον, καὶ ἔστιν οὐκ ἐν ἐκείνῳ ἀλλ' ἐν τῷ ὁρῶντι· ἀνάκλασις γὰρ τὸ πάθος. ἀλλὰ καθόλου περὶ τῶν ἐμφαινομένων καὶ ἀνακλά-*
10 *σεως οὐδέ πω δῆλον ἦν, ὡς ἔοικεν. ἄτοπον δὲ καὶ τὸ μὴ ἐπελθεῖν αὐτῷ ἀπορῆσαι διὰ τί ὁ ὀφθαλμὸς ὁρᾷ μόνον, τῶν δ' ἄλλων οὐδὲν ἐν οἷς ἐμφαίνεται τὰ εἴδωλα. τὸ μὲν οὖν τὴν ὄψιν εἶναι ὕδατος ἀληθὲς μέν, οὐ μέντοι συμβαί- νει τὸ ὁρᾶν ᾗ ὕδωρ ἀλλ' ᾗ διαφανές· ὃ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀέ-*
15 *ρος κοινόν ἐστιν. ἀλλ' εὐφυλακτότερον καὶ εὐπιλητότερον τὸ ὕδωρ τοῦ ἀέρος· διόπερ ἡ κόρη καὶ τὸ ὄμμα ὕδατός ἐστιν. τοῦτο δὲ καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων δῆλον· φαίνεται γὰρ ὕδωρ τὸ ἐκρέον διαφθειρομένων, καὶ ἐν τοῖς πάμπαν ἐμβρύοις τῇ ψυχρότητι ὑπερβάλλον καὶ τῇ λαμπρότητι.*
20 *καὶ τὸ λευκὸν τοῦ ὄμματος ἐν τοῖς ἔχουσιν αἷμα πῖον καὶ λιπαρόν· ὅπερ διὰ τοῦτ' ἐστί, πρὸς τὸ διαμένειν τὸ ὑγρὸν ἄπηκτον. καὶ διὰ τοῦτο τοῦ σώματος ἀρριγότατον ὁ ὀφθαλ- μός ἐστιν· οὐδεὶς γάρ πω τὸ ἐντὸς τῶν βλεφάρων ἐρρίγω- σεν. τῶν δ' ἀναίμων σκληρόδερμοι οἱ ὀφθαλμοί εἰσι, καὶ*
25 *τοῦτο ποιεῖ τὴν σκέπην. ἄλογον δὲ ὅλως τὸ ἐξιόντι τινὶ τὴν ὄψιν ὁρᾶν, καὶ ἀποτείνεσθαι μέχρι τῶν ἄστρων, ἢ μέχρι τινὸς ἐξιοῦσαν συμφύεσθαι, καθάπερ λέγουσί τινες. τούτου*

4. *μὲν*] *μὲν οὖν* PS vet. tr. Sylb. Didot. Bek., *οὖν* om. etiam Alex. Ald. ‖ 9. *ἀνακλάσεων* PSU ‖ 10. *οὐδέν* PS Did. Bek., *οὐδὲ* etiam Alex. vet. tr. Ald. Basil. Sylb. ‖ *ἦν*] *ἦν αὐτῷ* LM, *ἦν ἀστῷ* S, *ἦν αὐτῷ* etiam Alex. vet. tr. ‖ 15. *εὐπειλητότερον* P, *εὐυποληπτότερον* LSU Alex. Ald. 1 Ald. 2 Basil. Sylb., „magis spissa" vertit vet. tr. ‖ 16. *ἀέρος ἐστί* PSU ‖ 18. *διαφθ. τῶν ὀφθαλμῶν καὶ* LSUP Alex. vet. tr. Ald. Basil. Sylb. ‖ *ἐν γε* LSU et omnes edd. ‖ 20. *αἷμα πλεῖον* EMY ‖ 22. *ἀρριγώτατον* ELUY

μὲν γὰρ βέλτιον τὸ ἐν ἀρχῇ συμφύεσθαι τοῦ ὄμματος. ἀλλὰ καὶ τοῦτο εὔηθες· τό τε γὰρ συμφύεσθαι τί ἐστι φωτὶ πρὸς φῶς; ἢ πῶς οἷόν θ' ὑπάρχειν; οὐ γὰρ τῷ τυ- 30 χόντι συμφύεται τὸ τυχόν. τό τ' ἐντὸς τῷ ἐκτὸς πῶς; ἡ 438b γὰρ μῆνιγξ μεταξύ ἐστιν. περὶ μὲν οὖν τοῦ ἄνευ φωτὸς μὴ ὁρᾶν εἴρηται ἐν ἄλλοις· ἀλλ' εἴτε φῶς εἴτ' ἀήρ ἐστι τὸ μεταξὺ τοῦ ὁρωμένου καὶ τοῦ ὄμματος, ἡ διὰ τούτου κίνησίς ἐστιν ἡ ποιοῦσα τὸ ὁρᾶν. καὶ εὐλόγως τὸ ἐντός ἐστιν 5 ὕδατος· διαφανὲς γὰρ τὸ ὕδωρ. ὁρᾶται δὲ ὥσπερ καὶ ἔξω οὐκ ἄνευ φωτός, οὕτως καὶ ἐντός· διαφανὲς ἄρα δεῖ εἶναι. καὶ ἀνάγκη ὕδωρ εἶναι, ἐπειδὴ οὐκ ἀήρ. οὐ γὰρ ἐπὶ τοῦ ἐσχάτου ὄμματος ἡ ψυχὴ ἢ τῆς ψυχῆς τὸ αἰσθητικόν ἐστιν, ἀλλὰ δῆλον ὅτι ἐντός· διόπερ ἀνάγκη διαφανὲς εἶναι 10 καὶ δεκτικὸν φωτὸς τὸ ἐντὸς τοῦ ὄμματος. καὶ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν συμβαινόντων δῆλον· ἤδη γάρ τισι πληγεῖσιν ἐν πολέμῳ παρὰ τὸν κρόταφον οὕτως ὥστ' ἐκτμηθῆναι τοὺς πόρους τοῦ ὄμματος, ἔδοξε γενέσθαι σκότος ὥσπερ λύχνου ἀποσβεσθέντος, διὰ τὸ οἷον λαμπτῆρά τινα ἀποτμηθῆναι 15 τὸ διαφανές, τὴν καλουμένην κόρην. ὥστ' εἴπερ τούτων τι συμβαίνει, καθάπερ λέγομεν, φανερὸν ὡς εἰ δεῖ τοῦτον τὸν τρόπον ἀποδιδόναι καὶ προσάπτειν ἕκαστον τῶν αἰσθητηρίων ἑνὶ τῶν στοιχείων, τοῦ μὲν ὄμματος τὸ ὁρατικὸν ὕδατος ὑποληπτέον, ἀέρος δὲ τὸ τῶν ψόφων αἰσθητικόν, πυρὸς δὲ 20 τὴν ὄσφρησιν. ὃ γὰρ ἐνεργείᾳ ἡ ὄσφρησις, τοῦτο δυνάμει τὸ ὀσφραντικόν· τὸ γὰρ αἰσθητὸν ἐνεργεῖν ποιεῖ τὴν αἴ-

438b, 7. οὕτως E (Bhl), reliqui οὕτω ‖ 9. *αἰσθητήριον* L et omnes edd., *αἰσθητικὸν* reliqui codd. etiam E (Bus.) Alex. vet. tr. ‖ 13. *πολέμοις* Y, nunc etiam E sed ς ab recentiori manu adiectum (Bhl.), „in bello" vet. tr. ‖ 13. *ἀποτμηθῆναι* PSU ‖ 16. *τούτων τι*] *ἐπὶ τούτων* LPSU Alex. vet. tr. Ald. Basil. Sylb. ‖ 17. *ὡς εἰ δεῖ*] *ὡς δεῖ* EMY et omnes edd., *ὡς εἰ δεῖ* reliqui codd. vet. tr. et sine dubio Alex., etiam Bäumker, Arist. Lehre von dem Sinnesvermögen S. 47, ita scribi vult, cui assentitur Zeller, Gesch. der gr. Ph. II, 2. S. 538 ‖ 19. post *στοιχείων* punctum Bek. Didot.

σθησιν, ὥσθ' ὑπάρχειν ἀναγκαῖον αὐτὴν ὃ δυνάμει πρότερον. ἡ δ' ὀσμὴ καπνώδης ἀναθυμίασίς ἐστιν, ἡ δ' ἀναθυ-
25 *μίασις ἡ καπνώδης ἐκ πυρός. διὸ καὶ τῷ περὶ τὸν ἐγκέφαλον τόπῳ τὸ τῆς ὀσφρήσεως αἰσθητήριόν ἐστιν ἴδιον· δυνάμει γὰρ θερμὴ ἡ τοῦ ψυχροῦ ὕλη ἐστίν. καὶ ἡ τοῦ ὄμματος γένεσις τὸν αὐτὸν ἔχει τρόπον· ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου γὰρ συνέστηκεν· οὗτος γὰρ ὑγρότατος καὶ ψυχρότατος τῶν ἐν*
30 *τῷ σώματι μορίων ἐστίν. τὸ δ' ἁπτικὸν γῆς. τὸ δὲ γευστι-*
439a *κὸν εἶδός τι ἁφῆς ἐστίν. καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τῇ καρδίᾳ τὸ αἰσθητήριον αὐτῶν, τῆς τε γεύσεως καὶ τῆς ἁφῆς· ἀντίκειται γὰρ τῷ ἐγκεφάλῳ αὕτη, καὶ ἔστι θερμότατον τῶν μορίων. καὶ περὶ μὲν τῶν αἰσθητικῶν τοῦ σώματος μορίων*
5 *ἔστω τοῦτον τὸν τρόπον διωρισμένα.*

3 *Περὶ δὲ τῶν αἰσθητῶν τῶν καθ' ἕκαστον αἰσθητήριον, οἷον λέγω χρώματος καὶ ψόφου καὶ ὀσμῆς καὶ χυμοῦ καὶ ἁφῆς, καθόλου μὲν εἴρηται ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς, τί τὸ ἔργον αὐτῶν καὶ τί τὸ ἐνεργεῖν καθ' ἕκαστον τῶν αἰσθητηρίων.*
10 *τί δέ ποτε δεῖ λέγειν ὁτιοῦν αὐτῶν, οἷον τί χρῶμα ἢ τί ψόφον ἢ τί ὀσμὴν ἢ χυμόν, ὁμοίως δὲ καὶ περὶ ἁφῆς, ἐπισκεπτέον, καὶ πρῶτον περὶ χρώματος. ἔστι μὲν οὖν ἕκαστον διχῶς λεγόμενον, τὸ μὲν ἐνεργείᾳ τὸ δὲ δυνάμει. τὸ μὲν οὖν ἐνεργείᾳ χρῶμα καὶ ὁ ψόφος πῶς ἐστὶ τὸ αὐτὸ*
15 *ἢ ἕτερον ταῖς κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσεσιν, οἷον ὁράσει καὶ ἀκούσει, εἴρηται ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς· τί δὲ ἕκαστον αὐτῶν*

23. *ἀνάγκη* PSU Bek. Didot., *ἀναγκαῖον* etiam Alex. vet. tr. ‖ *αὐτὴ ὃ δυνάμει* S, *αὐτὴν ὃ δυνάμει* PU et E (Bus.) Alex. Ald. Basil. Sylb., *αὐτὴν δυνάμει* reliqui codd. vet. tr. Bek. Didot. ‖ 24. *καπνώδης τίς ἐστιν ἀναθυμίασις* LPS et omnes edd. ‖ 27. nunc corr. *αἵματος* E_2, erat *ἅμματος* vel *ὄμματος* (Bhl), *αἵματος* etiam Y ‖ 439a, 1. *τι* post *εἶδος* om. E (Bhl) leg. etiam Alex. „species quaedam" vet. tr., *τῆς* pro *τι* Y ‖ 2. *τε* om. EMY ‖ 6. *δὲ τῶν καθ' ἕκαστον αἰσθητηρίων αἰσθητῶν* L Alex. Ald. Basil. Sylb. ‖ 10. *τί τὸ χρῶμα* LSU Alex. ‖ *τί*] *τὸν* LSU Alex. ‖ 11. *τι*] *τὴν* LU Alex., om. PS

ὃν ποιήσει τὴν αἴσθησιν καὶ τὴν ἐνέργειαν, νῦν λέγωμεν.
ὥσπερ οὖν εἴρηται περὶ φωτὸς ἐν ἐκείνοις, ὅτι ἐστὶ χρῶμα
τοῦ διαφανοῦς κατὰ συμβεβηκός· ὅταν γὰρ ἐνῇ τι πυρῶ-
δες ἐν διαφανεῖ, ἡ μὲν παρουσία φῶς, ἡ δὲ στέρησίς ἐστι 20
σκότος· ὃ δὲ λέγομεν διαφανές, οὐκ ἔστιν ἴδιον ἀέρος ἢ
ὕδατος οὐδ᾽ ἄλλου τῶν οὕτω λεγομένων σωμάτων, ἀλλά
τις ἔστι κοινὴ φύσις καὶ δύναμις, ἣ χωριστὴ μὲν οὐκ ἔστιν,
ἐν τούτοις δ᾽ ἔστι, καὶ τοῖς ἄλλοις σώμασιν ἐνυπάρχει,
τοῖς μὲν μᾶλλον τοῖς δ᾽ ἧττον· ὥσπερ οὖν καὶ τῶν σωμά- 25
των ἀνάγκη τι εἶναι ἔσχατον, καὶ ταύτης· ἡ μὲν οὖν τοῦ
φωτὸς φύσις ἐν ἀορίστῳ τῷ διαφανεῖ ἐστίν· τοῦ δ᾽ ἐν τοῖς
σώμασι διαφανοῦς τὸ ἔσχατον ὅτι μὲν εἴη ἄν τι, δῆλον,
ὅτι δὲ τοῦτ᾽ ἐστὶ τὸ χρῶμα, ἐκ τῶν συμβαινόντων φανερόν.
τὸ γὰρ χρῶμα ἢ ἐν τῷ πέρατί ἐστιν ἢ πέρας· διὸ καὶ οἱ 30
Πυθαγόρειοι τὴν ἐπιφάνειαν χροιὰν ἐκάλουν· ἔστι μὲν γὰρ ἐν
τῷ τοῦ σώματος πέρατι, ἀλλ᾽ οὔ τι τὸ τοῦ σώματος πέ-
ρας, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν φύσιν δεῖ νομίζειν, ἥπερ καὶ ἔξω
χρωματίζεται, ταύτην καὶ ἐντός. φαίνεται δὲ καὶ ἀὴρ 439 b
καὶ ὕδωρ χρωματιζόμενα· καὶ γὰρ ἡ αὐγὴ τοιοῦτόν ἐστιν.
ἀλλ᾽ ἐκεῖ μὲν διὰ τὸ ἐν ἀορίστῳ οὐ τὴν αὐτὴν ἐγγύθεν καὶ
προσιοῦσι καὶ πόρρωθεν ἔχει χροιὰν οὔθ᾽ ὁ ἀὴρ οὔθ᾽ ἡ θά-
λαττα· ἐν δὲ τοῖς σώμασιν ἐὰν μὴ τὸ περιέχον ποιῇ τὸ 5
μεταβάλλειν, ὥρισται καὶ ἡ φαντασία τῆς χρόας. δῆλον
ἄρα ὅτι τὸ αὐτὸ κἀκεῖ κἀνθάδε δεκτικὸν τῆς χρόας ἐστίν.
τὸ ἄρα διαφανὲς καθ᾽ ὅσον ὑπάρχει ἐν τοῖς σώμασιν (ὑπάρ-
χει δὲ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐν πᾶσι) χρώματος ποιεῖ μετ-

17. *λέγομεν* EY, *λέγωμεν* etiam Alex. et vet. tr. ‖ 18. hic annotat Alex. ad *ὥσπερ* deesse apodosin, incipit apodosis ab *ἡ μὲν οὖν* a26 ‖ *ἐν* om. Y et E, sed insertum E_3 (Bhl) ‖ 27. *τῷ* om. LSUP, leg. etiam Alex. ‖ 28. *ἄν τι* P pr. S et corr. U, Bek. Didot., *παντί* reliqui, etiam Alex. ‖ 31. *Πυθαγόριοι* E, sed nunc corr. *Πυθαγόρειοι* E_2 (Bhl) ‖ *ἐκάλουν* etiam E, sed in marg. *γρ καλοῦσιν* ‖ 32. *τι* om. PSU, fort. legendum *οὔ τοι* Bon. (ind. 539b 21) ‖ 439 b, 8. *ἐνυπάρχει τοῖς* L Alex. ‖ 9. *μᾶλλον*

10 ἔχειν. ἐπεὶ δ' ἐν πέρατι ἡ χρόα, τούτου ἂν ἐν πέρατι εἴη. ὥστε χρῶμα ἂν εἴη τὸ τοῦ διαφανοῦς ἐν σώματι ὡρισμένῳ πέρας. καὶ αὐτῶν δὲ τῶν διαφανῶν, οἷον ὕδατος καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον, καὶ ὅσοις φαίνεται χρῶμα ἴδιον ὑπάρχειν κατὰ τὸ ἔσχατον, ὁμοίως πᾶσιν ὑπάρχει. ἔστι μὲν
15 οὖν ἐνεῖναι ἐν τῷ διαφανεῖ τοῦθ' ὅπερ καὶ ἐν τῷ ἀέρι ποιεῖ
16 φῶς, ἔστι δὲ μή, ἀλλ' ἐστερῆσθαι.

16 Ὥσπερ οὖν ἐκεῖ τὸ μὲν φῶς τὸ δὲ σκότος, οὕτως ἐν τοῖς σώμασιν ἐγγίγνεται τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν. περὶ δὲ τῶν ἄλλων χρωμάτων ἤδη διελομένους ποσαχῶς ἐνδέχεται γίγνεσθαι λεκτέον. ἐνδέ-
20 χεται μὲν γὰρ παρ' ἄλληλα τιθέμενα τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν, ὥσθ' ἑκάτερον μὲν εἶναι ἀόρατον διὰ σμικρότητα, τὸ δ' ἐξ ἀμφοῖν ὁρατόν, οὕτω γίγνεσθαι. τοῦτο γὰρ οὔτε λευκὸν οἷόν τε φαίνεσθαι οὔτε μέλαν· ἐπεὶ δ' ἀνάγκη μέν τι ἔχειν χρῶμα, τούτων δ' οὐδέτερον δυνατόν, ἀνάγκη μι-
25 κτόν τι εἶναι καὶ εἶδός τι χρόας ἕτερον. ἔστι μὲν οὖν οὕτως ὑπολαβεῖν πλείους εἶναι χρόας παρὰ τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν, πολλὰς δὲ τῷ λόγῳ· τρία γὰρ πρὸς δύο, καὶ τρία πρὸς τέτταρα, καὶ κατ' ἄλλους ἀριθμοὺς ἔστι παρ' ἄλληλα κεῖσθαι, τὰ δ' ὅλως κατὰ μὲν λόγον μηδένα,
30 καθ' ὑπεροχὴν δέ τινα καὶ ἔλλειψιν ἀσύμμετρον, καὶ τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον ἔχειν ταῦτα ταῖς συμφωνίαις· τὰ μὲν γὰρ ἐν ἀριθμοῖς εὐλογίστοις χρώματα, καθάπερ ἐκεῖ τὰς συμφωνίας, τὰ ἥδιστα τῶν χρωμάτων εἶναι δοκοῦντα, οἷον
440a τὸ ἁλουργὸν καὶ φοινικοῦν καὶ ὀλίγ' ἄττα τοιαῦτα, δι' ἥνπερ αἰτίαν καὶ αἱ συμφωνίαι ὀλίγαι, τὰ δὲ μὴ ἐν ἀριθμοῖς τἆλλα χρώματα, ἢ καὶ πάσας τὰς χρόας ἐν ἀριθ-

καὶ] ἢ μᾶλλον ἢ SUP, μᾶλλον καὶ etiam Alex. ‖ 18. τὸ om. EY ‖ 19. διελομένοις L Alex. Ald. Basil. Sylb. ‖ 21. ὥστε ita erasum est, ut nihil nisi littera τ agnosci possit E (Bhl) ‖ 23. ἔχειν μέν τι LSU Alex, ‖ 32. χρώματος EM ‖ 33. τὰ om. EMY ‖ 440a, 1. ἀλουργοῦν EMP ‖ καὶ τὸ φ. SUP ‖ 3. τἆλλα —

μοῖς εἶναι, τὰς μὲν τεταγμένας τὰς δὲ ἀτάκτους, καὶ αὐτὰς ταύτας, ὅταν μὴ καθαραὶ ὦσι, διὰ τὸ μὴ ἐν ἀριθ- 5 μοῖς εἶναι τοιαύτας γίγνεσθαι. εἷς μὲν οὖν τρόπος τῆς γενέσεως τῶν χρωμάτων οὗτος, εἷς δὲ τὸ φαίνεσθαι δι' ἀλλήλων, οἷον ἐνίοτε οἱ γραφεῖς ποιοῦσιν, ἑτέραν χρόαν ἐφ' ἑτέραν ἐναργεστέραν ἐπαλείφουσιν, ὥσπερ ὅταν ἐν ὕδατί τι ἢ ἐν ἀέρι βούλωνται ποιῆσαι φαινόμενον, καὶ οἷον ὁ ἥλιος 10 καθ' αὑτὸν μὲν λευκὸς φαίνεται, διὰ δ' ἀχλύος καὶ καπνοῦ φοινικοῦς. πολλαὶ δὲ καὶ οὕτως ἔσονται χρόαι τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ πρότερον εἰρημένῳ· λόγος γὰρ ἂν εἴη τις τῶν ἐπιπολῆς πρὸς τὰ ἐν βάθει, τὰ δὲ καὶ ὅλως οὐκ ἐν λόγῳ. τὸ μὲν οὖν, ὥσπερ καὶ οἱ ἀρχαῖοι, λέγειν ἀπορ- 15 ροίας εἶναι τὰς χροίας καὶ ὁρᾶσθαι διὰ τοιαύτην αἰτίαν ἄτοπον· πάντως γὰρ δι' ἀφῆς ἀναγκαῖον αὐτοῖς ποιεῖν τὴν αἴσθησιν, ὥστ' εὐθὺς κρεῖττον φάναι τῷ κινεῖσθαι τὸ μεταξὺ τῆς αἰσθήσεως ὑπὸ τοῦ αἰσθητοῦ γίνεσθαι τὴν αἴσθησιν, ἀφῇ καὶ μὴ ταῖς ἀπορροίαις. ἐπὶ μὲν οὖν τῶν παρ' ἄλληλα κει- 20 μένων ἀνάγκη ὥσπερ καὶ μέγεθος λαμβάνειν ἀόρατον, οὕτω καὶ χρόνον ἀναίσθητον, ἵνα λάθωσιν αἱ κινήσεις ἀφικνούμεναι καὶ ἓν δοκῇ εἶναι διὰ τὸ ἅμα φαίνεσθαι· ἐνταῦθα δὲ οὐδεμία ἀνάγκη, ἀλλὰ τὸ ἐπιπολῆς χρῶμα ἀκίνητον ὂν καὶ κινούμενον ὑπὸ τοῦ ὑποκειμένου οὐχ ὁμοίαν ποιήσει τὴν κίνησιν. 25

ἀριθμοῖς om. EY, leg. etiam Alex. et vet. tr. || 5. fort. τοῖς αὐτοῖς ante ἀριθ. addendum || 8. γραφεῖς nunc in rasura E_2, quid fuerit agnosci non potest, γραφῆς Bek. et Didot, γραφεῖς ceteri codd. et edd. || 9. ἑτέρᾳ MY et E (cum i. adscr. || ἐνεργεστέραν EY || fort. ἐπαλείφοντες scribendum, quod probat etiam Christ || 15. καὶ om LPSU Alex. || 17. ἀπάντων LPSU, in textu ἀπάντων, sed in marg. γρ. πάντως E (Bus) ἀπάντων etiam Alex. Ald. Basil. Sylb., πάντως vet. tr. Bek. Didot. || 19. ἀφῇ καὶ μὴ ταῖς] ἢ ἀφῇ καὶ ταῖς LSU Alex. vet. tr. Ald. Basil. Sylb. || 20. interpositis vers. 15—20 contextum interrumpi recte iudicat Thurot, cui assentitur Susemihl, Philol. 1855 || 23. ante ἐνταῦθα colon poni vult Susemihl l. l. || 24. κινητὸν EMY, ἀκίνητον etiam Alex. et vet. tr.

διὸ καὶ ἕτερον φαίνεται καὶ οὔτε λευκὸν οὔτε μέλαν. ὥστ᾽ εἰ μὴ ἐνδέχεται μηδὲν εἶναι μέγεθος ἀόρατον, ἀλλὰ πᾶν ἔκ τινος ἀποστήματος ὁρατόν, καὶ αὕτη τις ἂν εἴη χρωμάτων μίξις. κἀκείνως δ᾽ οὐδὲν κωλύει φαίνεσθαί τινα χρόαν κοι-
30 *νὴν τοῖς πόρρωθεν· ὅτι γὰρ οὐκ ἔστιν οὐδὲν μέγεθος ἀόρατον, ἐν τοῖς ὕστερον ἐπισκεπτέον. εἰ δ᾽ ἐστὶ μίξις τῶν σωμάτων*
440b *μὴ μόνον τὸν τρόπον τοῦτον ὅνπερ οἴονταί τινες, παρ᾽ ἄλληλα τῶν ἐλαχίστων τιθεμένων, ἀδήλων δ᾽ ἡμῖν διὰ τὴν αἴσθησιν, ἀλλ᾽ ὅλως πάντη πάντως, ὥσπερ ἐν τοῖς περὶ μίξεως εἴρηται καθόλου περὶ πάντων· ἐκείνως μὲν γὰρ μίγνυ-*
5 *ται ταῦτα μόνον ὅσα ἐνδέχεται διελεῖν εἰς τὰ ἐλάχιστα, καθάπερ ἀνθρώπους ἵππους ἢ τὰ σπέρματα· τῶν μὲν γὰρ ἀνθρώπων ἄνθρωπος ἐλάχιστος, τῶν δ᾽ ἵππων ἵππος· ὥστε τῇ τούτων παρ᾽ ἄλληλα θέσει τὸ πλῆθος μέμικται τῶν συναμφοτέρων· ἄνθρωπον δὲ ἕνα ἑνὶ ἵππῳ οὐ λέγομεν μεμῖχθαι·*
10 *ὅσα δὲ μὴ διαιρεῖται εἰς τὸ ἐλάχιστον, τούτων οὐκ ἐνδέχεται μίξιν γενέσθαι τὸν τρόπον τοῦτον ἀλλὰ τῷ πάντῃ μεμῖχθαι, ἅπερ καὶ μάλιστα μίγνυσθαι πέφυκεν· πῶς δὲ τοῦτο γίγνεσθαι δυνατόν, ἐν τοῖς περὶ μίξεως εἴρηται πρότερον· ἀλλ᾽ ὅτι ἀνάγκη μιγνυμένων καὶ τὰς χρόας μίγνυσθαι, δῆλον,*
15 *καὶ ταύτην τὴν αἰτίαν εἶναι κυρίαν τοῦ πολλὰς εἶναι χροίας, ἀλλὰ μὴ τὴν ἐπιπόλασιν μηδὲ τὴν παρ᾽ ἄλληλα θέσιν· οὐ γὰρ πόρρωθεν μὲν ἐγγύθεν δ᾽ οὔ φαίνεται μία χρόα τῶν μεμιγμένων, ἀλλὰ πάντοθεν. πολλαὶ δ᾽ ἔσονται χρόαι διὰ τὸ πολλοῖς λόγοις ἐνδέχεσθαι μίγνυσθαι ἀλλήλοις τὰ*

26. *διὸ καὶ*] *διὸ* EMP ‖ 28. *ὁρατῶν* E (Bhl) ‖ 30. pro *γὰρ* legi vult *δ᾽* Susemihl l. l. ‖ 31. ad *εἰ δ᾽ ἐστὶ* apodosin esse b_{13} *ἀλλ᾽ ὅτι* recte censet Thurot. ‖ 440b, 3. *παντὶ πάντως* YP et E (Bus.) ‖ 7. *ἄνθρωπον* EMY vet. tr. ‖ *ἐλάχιστον* EMU vet. tr. ‖ *τῶν δ᾽ ἵππων ἵππον* EMY vet. tr. ‖ 11. *παντὶ* EY, *πᾶν παντὶ* U, *πάμπαν* P, *πάμπαν τι* S ‖ 13. *ἀλλ᾽ ὅτι*] *ἀλλά τις* ELMY Alex. vet. tr. *ἀλλ᾽ ὅτι* etiam Bek. Didot. Sylb. ‖ 15. *αἰτίαν*] *οἰκείαν* Y, *αἰτίαν* in rasura E, quid subfuerit, agnosci non potest (Bhl), *αἰτίαν* etiam Alex. et vet. tr. ‖ 18. *τὸ κατὰ πολλοὺς λόγους* exceptis EMY et vet. tr. omnes codd. et edd. etiam Alex.

μιγνύμενα, καὶ τὰ μὲν ἐν ἀριθμοῖς τὰ δὲ καθ' ὑπεροχὴν 20
μόνον. καὶ τἆλλα δὴ τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ ἐπὶ τῶν παρ' ἄλληλα τιθεμένων χρωμάτων ἢ ἐπιπολῆς, ἐνδέχεται λέγειν καὶ περὶ τῶν μιγνυμένων. διὰ τίνα δ' αἰτίαν εἴδη τῶν χρωμάτων ἐστὶν ὡρισμένα καὶ οὐκ ἄπειρα, καὶ χυμῶν καὶ ψόφων, ὕστερον ἐροῦμεν. 25

4 *Τί μὲν οὖν ἐστὶ χρῶμα καὶ διὰ τίν' αἰτίαν πολλαὶ χροιαί εἰσιν, εἴρηται· περὶ δὲ ψόφου καὶ φωνῆς εἴρηται πρότερον ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς· περὶ δὲ ὀσμῆς καὶ χυμοῦ νῦν λεκτέον. σχεδὸν γάρ ἐστι τὸ αὐτὸ πάθος, οὐκ ἐν τοῖς αὐτοῖς δ' ἐστὶν ἑκάτερον αὐτῶν. ἐναργέστερον δ' ἐστὶν ἡμῖν τὸ τῶν χυ-* 30 *μῶν γένος ἢ τὸ τῆς ὀσμῆς. τούτου δ' αἴτιον ὅτι χειρίστην ἔχομεν τῶν ἄλλων ζῴων τὴν ὄσφρησιν καὶ τῶν ἐν ἡμῖν αὐ-* 441a *τοῖς αἰσθήσεων, τὴν δ' ἁφὴν ἀκριβεστάτην τῶν ἄλλων ζῴων. ἡ δὲ γεῦσις ἁφή τις ἐστίν.* 3

Ἡ μὲν οὖν τοῦ ὕδατος φύσις βούλεται ἄχυμος εἶναι· ἀνάγκη δ' ἢ ἐν αὐτῷ τὸ ὕδωρ ἔχειν τὰ γένη τῶν χυμῶν ἀναίσθητα διὰ μικρότητα, καθάπερ 5 *Ἐμπεδοκλῆς φησίν, ἢ ὕλην τοιαύτην εἶναι οἷον πανσπερμίαν χυμῶν, καὶ ἅπαντα μὲν ἐξ ὕδατος γίγνεσθαι, ἄλλα δ' ἐξ ἄλλου μέρους, ἢ μηδεμίαν ἔχοντος διαφορὰν τοῦ ὕδατος τὸ ποιοῦν αἴτιον εἶναι, οἷον εἰ τὸ θερμὸν καὶ τὸν ἥλιον φαίη τις. τούτων δ', ὡς μὲν Ἐμπεδοκλῆς λέγει, λίαν εὐσύνοπτον* 10 *τὸ ψεῦδος· ὁρῶμεν γὰρ μεταβάλλοντας ὑπὸ τοῦ θερμοῦ τοὺς χυμοὺς ἀφαιρουμένων τῶν περικαρπίων εἰς τὸν ἥλιον καὶ πυρουμένων, ὡς οὐ τῷ ἐκ τοῦ ὕδατος ἕλκειν τοιούτους γιγνομένους,*

23. *περὶ μὲν τῶν μιγνυμένων καὶ ἐν ἄλλοις διώρισται, διὰ* L et pr. U Alex. Ald.$_1$ Ald.$_2$ Basil. Sylb. ‖ 25. *ἐροῦμεν*] *ἐπισκεπτέον* SUP ‖ 27. *φωνῆς*] fort. *ἁφῆς* ‖ 441a, 1. *ἄλλων* om. PSU ‖ 4. *δὴ* MY et E sed supra *η* ab altera manu spiritus et accentus (Bhl) ‖ 6. *ἐνεῖναι* LPUS, „inesse" vet. tr. ‖ 7. *ἄλλο* SUP ‖ 8. *ἔχοντας* E ‖ 12. pro *περικαρπίων* legi vult *καρπῶν* Thurot. l. l., quod probat Susemihl l. l. qui praeterea coni. ⟨*καὶ τιθεμένων*⟩ *εἰς τὸν ἥλιον* ‖ 13. *οὐ τῷ*] *οὕτως* Y, *οὕτω* E (Bhl)

ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ περικαρπίῳ μεταβάλλοντας, καὶ ἐξικμα-
15 ζομένους δὲ καὶ κειμένους, διὰ τὸν χρόνον, αὐστηροὺς ἐκ γλυ-
κέων καὶ πικροὺς καὶ παντοδαποὺς γιγνομένους, καὶ ἑψομένους
εἰς πάντα τὰ γένη τῶν χυμῶν ὡς εἰπεῖν μεταβάλλοντας.
ὁμοίως δὲ καὶ τὸ πανσπερμίας εἶναι τὸ ὕδωρ ὕλην ἀδύνα-
τον· ἐκ τοῦ αὐτοῦ γὰρ ὁρῶμεν ὡς τροφῆς γι-
20 γνομένους ἑτέρους χυμούς. λείπεται δὴ τῷ πάσχειν τι τὸ ὕδωρ
μεταβάλλειν. ὅτι μὲν τοίνυν οὐχ ὑπὸ τῆς τοῦ θερμοῦ δυνά-
μεως λαμβάνει ταύτην τὴν δύναμιν ἣν καλοῦμεν χυμόν,
φανερόν· λεπτότατον γὰρ τῶν πάντων ὑγρῶν τὸ ὕδωρ ἐστί,
καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐλαίου· ἀλλ' ἐπεκτείνεται ἐπὶ πλεῖον τοῦ ὕδατος
25 τὸ ἔλαιον διὰ τὴν γλισχρότητα· τὸ δ' ὕδωρ ψαθυρόν ἐστι·
διὸ καὶ χαλεπώτερον φυλάξαι ἐν τῇ χειρὶ τὸ ὕδωρ ἤπερ ἔλαιον.
ἐπεὶ δὲ θερμαινόμενον οὐδὲν φαίνεται παχυνόμενον τὸ ὕδωρ
αὐτὸ μόνον, δῆλον ὅτι ἑτέρα τις ἂν εἴη αἰτία· οἱ γὰρ χυ-
μοὶ πάντες πάχος ἔχουσι μᾶλλον· τὸ δὲ θερμὸν συναίτιον.
30 φαίνονται δ' οἱ χυμοὶ ὅσοιπερ καὶ ἐν τοῖς περικαρπίοις,
441 b οὗτοι ὑπάρχοντες καὶ ἐν τῇ γῇ. διὸ καὶ πολλοί φασι τῶν
ἀρχαίων φυσιολόγων τοιοῦτον εἶναι τὸ ὕδωρ δι' οἵας ἂν γῆς
πορεύηται. καὶ τοῦτο δῆλόν ἐστιν ἐπὶ τῶν ἁλμυρῶν ὑδάτων
μάλιστα· οἱ γὰρ ἅλες γῆς τι εἶδός εἰσιν. καὶ τὰ διὰ τῆς
5 τέφρας διηθούμενα πικρᾶς οὔσης πικρὸν ποιεῖ τὸν χυμόν. εἰσί
τε κρῆναι πολλαὶ αἱ μὲν πικραί, αἱ δ' ὀξεῖαι, αἱ δὲ παντο-
δαποὺς ἔχουσαι χυμοὺς ἄλλους. εὐλόγως δ' ἐν τοῖς φυομένοις

15. κινουμένους LSU et pr. P, „iacentes" vet. tr. ‖ 18. παν-
σπερμίαν LUY vet. tr. Alex. sed in interpr. πανσπερμίας ‖
19. ὡς ἐκ τῆς αὐτῆς LSU, αὐτῆς om. P vet. tr. ‖ 20. χυμός
E (Bhl) ‖ δὴ solus L et omnes edd., „igitur" vet. tr., δὲ reli-
qui codd. ‖ 21. θερμοῦ μόνον δυνάμεως LP Alex. vet. tr. ‖
23. πάντων τῶν LSUP Alex. ‖ 24. πλέον LM ‖ 26. τὸ ὕδωρ ἤπερ]
ὕδωρ ἢ SUP Bek. Didot., textum recept. tuentur Alex. Ald.
Basil. Sylb. ‖ ἔλεον E (Bhl) ‖ 27. θερμενόμενον E (Bhl) ‖
441 b, 4. ἐστίν EMP ‖ 5. χυμὸν καὶ διὰ τῶν ἄλλων (ἀλῶν corr. S)
ὁμοίως. εἰσί LS Alex. Ald. Basil. Sylb., quod additamentum
non habet vet. tr. ‖ 6. τε] δὲ καὶ SUP

τὸ τῶν χυμῶν γίγνεται γένος μάλιστα. πάσχειν γὰρ πέφυκε τὸ ὑγρόν, ὥσπερ καὶ τἆλλα, ὑπὸ τοῦ ἐναντίου· ἐναντίον δὲ τὸ ξηρόν. διὸ καὶ ὑπὸ τοῦ πυρὸς πάσχει τι· ξηρὰ γὰρ ἡ τοῦ 10 πυρὸς φύσις. ἀλλ' ἴδιον τοῦ πυρὸς τὸ θερμόν ἐστι, γῆς δὲ τὸ ξηρόν, ὥσπερ εἴρηται ἐν τοῖς περὶ στοιχείων. ᾗ μὲν οὖν πῦρ καὶ ᾗ γῆ, οὐδὲν πέφυκε ποιεῖν καὶ πάσχειν, οὐδ' ἄλλο οὐδέν· ᾗ δ' ὑπάρχει ἐναντιότης ἐν ἑκάστῳ, ταύτῃ πάντα καὶ ποιοῦσι καὶ πάσχουσιν. ὥσπερ οὖν οἱ ἐναποπλύνοντες ἐν τῷ 15 ὑγρῷ τὰ χρώματα καὶ τοὺς χυμοὺς τοιοῦτον ἔχειν ποιοῦσι τὸ ὕδωρ, οὕτως καὶ ἡ φύσις τὸ ξηρὸν καὶ τὸ γεῶδες, καὶ διὰ τοῦ ξηροῦ καὶ γεώδους διηθοῦσα καὶ κινοῦσα τῷ θερμῷ ποιόν τι τὸ ὑγρὸν παρασκευάζει. καὶ ἔστι τοῦτο χυμὸς τὸ γιγνόμενον ὑπὸ τοῦ εἰρημένου ξηροῦ πάθος ἐν τῷ ὑγρῷ τῆς γεύσεως τῆς 20 κατὰ δύναμιν ἀλλοιωτικὸν εἰς ἐνέργειαν· ἄγει γὰρ τὸ αἰσθητικὸν εἰς τοῦτο δυνάμει προϋπάρχον· οὐ γὰρ κατὰ τὸ μανθάνειν ἀλλὰ κατὰ τὸ θεωρεῖν ἐστὶ τὸ αἰσθάνεσθαι. ὅτι δ' οὐ παντὸς ξηροῦ ἀλλὰ τοῦ τροφίμου οἱ χυμοὶ ἢ πάθος εἰσὶν ἢ στέρησις, δεῖ λαβεῖν ἐντεῦθεν, ὅτι οὔτε τὸ ξηρὸν ἄνευ τοῦ 25 ὑγροῦ οὔτε τὸ ὑγρὸν ἄνευ τοῦ ξηροῦ· τροφὴ γὰρ οὐδὲν αὐτῶν τοῖς ζῴοις, ἀλλὰ τὸ μεμιγμένον. καὶ ἔστι τῆς προσφερομένης τροφῆς τοῖς ζῴοις τὰ μὲν ἁπτὰ τῶν αἰσθητῶν αὔξησιν ποιοῦντα καὶ φθίσιν· τούτων μὲν γὰρ αἴτιον ᾗ θερμὸν καὶ ψυχρὸν τὸ προσφερόμενον· ταῦτα γὰρ ποιεῖ καὶ αὔ- 30 ξησιν καὶ φθίσιν· τρέφει δὲ ᾗ γευστὸν τὸ προσφερόμενον· 442 a πάντα γὰρ τρέφεται τῷ γλυκεῖ, ἢ ἁπλῶς ἢ μεμιγμένως. δεῖ μὲν οὖν διορίζειν περὶ τούτων ἐν τοῖς περὶ γενέσεως, νῦν δ' ὅσον ἀναγκαῖον ἅψασθαι αὐτῶν. τὸ γὰρ θερμὸν αὐξά-

13. καὶ] ἢ L vet. tr., οὐδὲ PU et corr. S, δὲ pr. S ‖ 16. καὶ τοὺς χυμοὺς deleri vult Susemihl, Philol. 1885 et Burs. Jahrb. 17 ‖ 17. οὔτως E (Bhl) ‖ 26. οὐδὲν αὐτῶν] οὐδ' αὐτοῖς EMY, οὐχ ἓν U, οὐχ ἓν μόνον S, οὐδὲν αὐτοῖς ζῴοις οὐχ ἓν μόνον τοῖς ζῴοις P, γὰρ οὐχ ἓν μόνον ἐν τοῖς ζῴοις οὐδὲ αὐτοῖς φυτοῖς, ἀλλὰ Ald.$_2$ et Sylb., οὐδὲν αὐτῶν L Alex. vet. tr. Basil. Bek. Didot. ‖ 27. ζῴοις] ζῴοις οὐδὲ αὖ τοῖς φυτοῖς in marg. U

5 νει καὶ δημιουργεῖ τὴν τροφήν, καὶ τὸ μὲν κοῦφον ἕλκει, τὸ δ' ἁλμυρὸν καὶ πικρὸν καταλείπει διὰ βάρος. ὃ δὴ ἐν τοῖς ἔξω σώμασι ποιεῖ τὸ ἔξω θερμόν, τοῦτο τὸ ἐν τῇ φύσει τῶν ζῴων καὶ φυτῶν· διὸ τρέφεται τῷ γλυκεῖ. συμμίγνυνται δ' οἱ ἄλλοι χυμοὶ εἰς τὴν τροφὴν τὸν αὐτὸν τρό-
10 πον τῷ ἁλμυρῷ καὶ ὀξεῖ, ἀντὶ ἡδύσματος. ταῦτα δὲ διὰ τὸ ἀντὶ πάντων λίαν τρόφιμον εἶναι τὸ γλυκὺ καὶ ἐπι-
12 πολαστικόν.

12 ὥσπερ δὲ τὰ χρώματα ἐκ λευκοῦ καὶ μέλανος μίξεώς ἐστιν, οὕτως οἱ χυμοὶ ἐκ γλυκέος καὶ πικροῦ. καὶ κατὰ λόγον δὴ τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον ἕκαστοί εἰσιν, εἴτε
15 κατ' ἀριθμούς τινας τῆς μίξεως καὶ κινήσεως, εἴτε καὶ ἀορίστως. οἱ δὲ τὴν ἡδονὴν ποιοῦντες μιγνύμενοι, οὗτοι ἐν ἀριθμοῖς. μόνος μὲν οὖν λιπαρὸς ὁ τοῦ γλυκέος ἐστὶ χυμός, τὸ δ' ἁλμυρὸν καὶ πικρὸν σχεδὸν τὸ αὐτό, ὁ δὲ αὐστηρὸς καὶ δριμὺς καὶ στρυφνὸς καὶ ὀξὺς ἀνὰ μέσον. σχεδὸν γὰρ ἴσα
20 καὶ τὰ τῶν χυμῶν εἴδη καὶ τὰ τῶν χρωμάτων ἐστίν. ⟨ἓξ⟩ γὰρ ἀμφοτέρων εἴδη, ἄν τις τιθῇ, ὥσπερ εὔλογον, τὸ φαιὸν μέλαν τι εἶναι· λείπεται γὰρ τὸ ξανθὸν μὲν τοῦ λευκοῦ εἶναι ὥσπερ τὸ λιπαρὸν τοῦ γλυκέος, τὸ φοινικοῦν δὲ καὶ ἁλουργὸν καὶ πράσινον καὶ κυανοῦν ἀνὰ μέσον τοῦ λευκοῦ
25 καὶ μέλανος, τὰ δ' ἄλλα μικτὰ ἐκ τούτων. καὶ ὥσπερ τὸ

442a, 5. μὲν om. EYPSU ‖ 7. τοῦτο τὸ ἐν PSU, τὸ om. reliqui codd. et omnes edd. etiam Alex. ‖ 11. ἀντὶ πάντων, omisso τῷ solus Y, ἀντιπάν τωι (τωι sine accentu) E, itaque sine dubio ἀντὶ πάντων legit etiam E, ἀντισπᾶν τῶν M, ἀντισπᾶν τῷ reliqui omnes codd. et edd., etiam Alex. ‖ 15. κινήσεως E (Bhl) et vet. tr., κινήσεις reliqui et edd. ‖ 17. text. recept. habent E (Bhl) MY, reliqui codd. et omnes edd.: ἀριθμοῖς μόνον. ὁ μὲν οὖν λιπαρὸς τοῦ γλυκέος ‖ 20. pro ἑπτὰ legi vult ἓξ Susemihl, Philol. 1885, iam Alex. annotat, ἓξ vel ὀκτὼ scribendum esse ‖ 21. θείη ὥτε (non ὥστε Bhl) εὔλογον τὸ φαιὸν λευκόν τι εἶναι· ἕπεται EMY ‖ 23. τὸ ante φοινικοῦν om. EMYP ‖ 24. ἁλουργοῦν EMYP ‖ πράσιον MP, πρασιὸν Y, sine accentu E ‖ ἀνὰ μέσον] μεταξὺ LSUP Alex. et edd. ‖ 25. μικτὰ ἐκ] μεταξύ MP et E, sed E in marg. γρ. μικτά (Bhl).

μέλαν στέρησις ἐν τῷ διαφανεῖ τοῦ λευκοῦ, οὕτω τὸ ἁλμυρὸν
καὶ πικρὸν τοῦ γλυκέος ἐν τῷ τροφίμῳ ὑγρῷ. διὸ καὶ ἡ
τέφρα τῶν καομένων πικρὰ πάντων· ἐξίκμασται γὰρ
τὸ πότιμον ἐξ αὐτῶν. 29

Δημόκριτος δὲ καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν 29
φυσιολόγων, ὅσοι λέγουσι περὶ αἰσθήσεως, ἀτοπώτατόν τι 30
ποιοῦσιν· πάντα γὰρ τὰ αἰσθητὰ ἁπτὰ ποιοῦσιν. καίτοι εἰ καὶ 442b
τοῦτο οὕτως ἔχει, δῆλον ὡς καὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων ἑκάστη
ἁφή τις ἐστίν· τοῦτο δ' ὅτι ἀδύνατον, οὐ χαλεπὸν συνιδεῖν.
ἔτι δὲ τοῖς κοινοῖς τῶν αἰσθήσεων πασῶν χρῶνται ὡς ἰδί-
οις· μέγεθος γὰρ καὶ σχῆμα καὶ τὸ τραχὺ καὶ τὸ λεῖον, 5
ἔτι δὲ τὸ ὀξὺ καὶ τὸ ἀμβλὺ τὸ ἐν τοῖς ὄγκοις κοινὰ τῶν
αἰσθήσεών ἐστιν, εἰ δὲ μὴ πασῶν, ἀλλ' ὄψεώς γε καὶ ἁφῆς.
διὸ καὶ περὶ μὲν τούτων ἀπατῶνται, περὶ δὲ τῶν ἰδίων οὐκ
ἀπατῶνται, οἷον ἡ ὄψις περὶ χρώματος καὶ ἡ ἀκοὴ περὶ ψό-
φων. οἱ δὲ τὰ ἴδια εἰς ταῦτα ἀνάγουσιν, ὥσπερ Δημόκρι- 10
τος τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν· τὸ μὲν γὰρ τραχύ φησιν
εἶναι τὸ δὲ λεῖον, εἰς δὲ τὰ σχήματα ἀνάγει τοὺς χυμούς.
καίτοι ἢ οὐδεμιᾶς ἢ μᾶλλον τῆς ὄψεως τὰ κοινὰ γνωρίζειν.
εἰ δ' ἄρα τῆς γεύσεως μᾶλλον, τὰ γοῦν ἐλάχιστα τῆς ἀκρι-
βεστάτης ἐστὶν αἰσθήσεως διακρίνειν περὶ ἕκαστον γένος, ὥστε 15
ἐχρῆν τὴν γεῦσιν καὶ τῶν ἄλλων κοινῶν αἰσθάνεσθαι μά-
λιστα καὶ τῶν σχημάτων εἶναι κριτικωτάτην. ἔτι τὰ μὲν
αἰσθητὰ πάντα ἔχει ἐναντίωσιν, οἷον ἐν χρώματι τῷ μέ-
λανι τὸ λευκὸν καὶ ἐν χυμοῖς τῷ γλυκεῖ τὸ πικρόν· σχῆ-

28. κατακαομένων LSUP Alex. vet. tr. et omnes edd. ‖ 29. Δημόκρ. — b_{23} καὶ περὶ ab hoc loco alienum esse censet Thurot l. l. ‖ 442b, 1. καὶ post εἰ om. LSUY vet. tr. et omnes edd., leg. etiam Alex. ‖ 2. οὕτω τοῦτ' LUP et omnes edd., τοῦτο οὕτω etiam Alex. vet. tr. ‖ 3. συνειδεῖν E (Bhl) ‖ 7. γε] τε EMYS ‖ ἁφῆς] ἀκοῆς EM ‖ 9. om. articulum ἡ utrobique LSUP Alex. et omnes edd. ‖ 10. textum receptum habent EMY et vet. tr., Δημόκριτος· τὸ γὰρ λευκὸν κ. τ. μ. τὸ μὲν τραχὺ LSUP Alex. et omn. edd.

20 *μα δὲ σχήματι οὐ δοκεῖ εἶναι ἐναντίον· τίνι γὰρ τῶν πολυγώνων τὸ περιφερὲς ἐναντίον; ἔτι ἀπείρων ὄντων τῶν σχημάτων ἀναγκαῖον καὶ τοὺς χυμοὺς εἶναι ἀπείρους· διὰ τί γὰρ ὁ μὲν ἂν ποιήσειεν αἴσθησιν, ὁ δ' οὐκ ἂν ποιήσειεν; καὶ περὶ μὲν τοῦ γευστοῦ καὶ χυμοῦ εἴρηται· τὰ γὰρ ἄλλα πάθη τῶν χυ-*
25 *μῶν οἰκείαν ἔχει τὴν σκέψιν ἐν τῇ φυσιολογίᾳ τῇ περὶ τῶν φυτῶν.*

Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον δεῖ νοῆσαι καὶ περὶ τὰς ὀσμάς· 5 *ὅπερ γὰρ ποιεῖ ἐν τῷ ὑγρῷ τὸ ξηρόν, τοῦτο ποιεῖ ἐν ἄλλῳ γένει τὸ ἔγχυμον ὑγρόν, ἐν ἀέρι καὶ ὕδατι ὁμοίως. κοινὸν δὲ*
30 *κατὰ τούτων νῦν μὲν λέγομεν τὸ διαφανές, ἔστι δ' ὀσφραν-*
443a *τὸν οὐχ ᾗ διαφανές, ἀλλ' ᾗ πλυντικὸν ἢ ῥυπτικὸν ἐγχύμου ξηρότητος· οὐ γὰρ μόνον ἐν ἀέρι ἀλλὰ καὶ ἐν ὕδατι τὸ τῆς ὀσφρήσεώς ἐστιν. δῆλον δ' ἐπὶ τῶν ἰχθύων καὶ τῶν ὀστρακοδέρμων· φαίνονται γὰρ ὀσφραινόμενα οὔτε ἀέρος ὄντος ἐν τῷ*
5 *ὕδατι (ἐπιπολάζει γὰρ ὁ ἀήρ, ὅταν ἐγγένηται) οὔτ' αὐτὰ ἀναπνέοντα. εἰ οὖν τις θείη καὶ τὸν ἀέρα καὶ τὸ ὕδωρ ἄμφω ὑγρά, εἴη ἂν ἡ ἐν ὑγρῷ τοῦ ἐγχύμου ξηροῦ φύσις ὀσμή, καὶ ὀσφραντὸν τὸ τοιοῦτον. ὅτι δ' ἀπ' ἐγχύμου ἐστὶ τὸ πάθος, δῆλον ἐκ τῶν ἐχόντων καὶ μὴ ἐχόντων ὀσμήν· τά τε γὰρ στοι-*
10 *χεῖα ἄοσμα, οἷον πῦρ ἀὴρ γῆ ὕδωρ, διὰ τὸ τά τε*

21. *τὸ περιφερὲς* E (Bus.) etiam Alex., *τὸ* om. reliqui codd. et omnes edd. ‖ 22. *μὲν*] *μὲν τῶν χυμῶν* LSU Alex., *τῶν χυμῶν* om. vet. tr. ‖ 25. *ἀπόδοσιν* EMY, reliqui et edd. *σκέψιν* ‖ 26. post *φυτῶν* QYGacf *ἀριστοτέλους περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητῶν βιβλίον δεύτερον*, l et margo *ι περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητῶν δεύτερον*, simile quid Alex., margo M *ἀρχὴ τοῦ δευτέρου*, m *ἀρχὴ τοῦ β.* cuius additamenti nihil vet. tr. ‖ 28. ὃ ES ‖ 29. *ἔγχυμον ξηρόν* legi mavult Torst., ed. de anima 158 et Thurot, *ὑγρόν* etiam vet. tr., et Alex. legit et defendit *ὑγρόν* ‖ 443a, 4. *φαίνεται* MY et E, qui super *ε* posuit *ον* (Bhl) ‖ 8. *ἀπ' ἐγχύμου*] *ἅπαν χυμοῦ* EMY, *ἀπ' ἐγχύμου* etiam Alex. vet. tr. Didot., reliqui *ἅπαν χυμοῦ*, etiam Bek. ‖ 10. *γῆ ὕδωρ* EM vet. tr., *ὕδωρ γῆ* reliqui omnes codd. et edd. ‖ *τά τε ξηρὰ αὐτῶν καὶ τὰ ὑγρὰ* LUP Alex. et omnes edd., „quia sicca et humida eorum“ vertit vet. tr.

ὑγρὰ καὶ ξηρὰ αὐτῶν ἄχυμα εἶναι, ἂν μή τι μιγνύμενον ποιῇ. διὸ καὶ ἡ θάλαττα ἔχει ὀσμήν· ἔχει γὰρ χυμὸν καὶ ξηρότητα. καὶ ἅλες μᾶλλον νίτρου ὀσμώδεις· δηλοῖ δὲ τὸ ἐξικμάζον ἐξ αὐτῶν ἔλαιον· τὸ δὲ νίτρον γῆς ἐστι μᾶλλον. ἔτι λίθος μὲν ἄοσμον, ἄχυμον γάρ, τὰ δὲ ξύλα 15 ὀσμώδη, ἔγχυμα γάρ· καὶ τούτων τὰ ὑδατώδη ἧττον. ἔτι ἐπὶ τῶν μεταλλευομένων χρυσὸς ἄοσμον, ἄχυμον γάρ, ὁ δὲ χαλκὸς καὶ ὁ σίδηρος ὀσμώδη. ὅταν δ' ἐκκαυθῇ τὸ ὑγρόν, ἀοσμότεραι αἱ σκωρίαι γίγνονται πάντων. ἄργυρος δὲ καὶ καττίτερος τῶν μὲν μᾶλλον ὀσμώδη τῶν δ' ἧττον· ὑδατώδη 20 γάρ. δοκεῖ δ' ἐνίοις ἡ καπνώδης ἀναθυμίασις εἶναι ὀσμή, οὖσα κοινὴ γῆς τε καὶ ἀέρος. [καὶ πάντες ἐπιφέρονται ἐπὶ τοῦτο περὶ ὀσμῆς·] διὸ καὶ Ἡράκλειτος οὕτως εἴρηκεν, ὡς εἰ πάντα τὰ ὄντα καπνὸς γίγνοιτο, ὅτι ῥῖνες ἂν διαγνοῖεν. ἐπεὶ δὲ τὴν ὀσμὴν πάντες ἐπιφέρονται ⟨ἐπὶ τοῦτο⟩, οἱ μὲν ὡς ἀτμίδα, οἱ 25 δ' ὡς ἀναθυμίασιν, οἱ δ' ὡς ἄμφω ταῦτα· ἔστι δ' ἡ μὲν ἀτμὶς ὑγρότης τις, ἡ δὲ καπνώδης ἀναθυμίασις, ὥσπερ εἴρηται, κοινὸν ἀέρος καὶ γῆς· καὶ συνίσταται ἐκ μὲν ἐκείνης ὕδωρ, ἐκ δὲ ταύτης γῆς τι εἶδος· ἀλλ' οὐδέτερον τούτων ἔοικεν· ἡ μὲν γὰρ ἀτμίς ἐστιν ὕδατος, ἡ δὲ καπνώδης ἀναθυμίασις ἀδύ- 30 νατος ἐν ὕδατι γενέσθαι· ὀσμᾶται δὲ καὶ τὰ ἐν τῷ ὕδατι, ὥσπερ εἴρηται πρότερον· ἔτι ἡ ἀναθυμίασις ὁμοίως λέγεται 443b

11. ἂν E (Bhl), ἐὰν reliqui ‖ 13. λίτρου sed corr. νίτρου EY, νίτρου etiam reliqui codd. Alex., λίτρου Bek. Didot. ‖ 14. ἐξικμαζόμενον LSU et omnes edd., „quod ab illis effluit oleum" vet. tr. ‖ 14. νίτρον eodem modo corr. quo 13. E, νίτρον etiam reliqui ‖ 16. ἔτι ἐπὶ] ἔτι LSP, ἔτι ἐπὶ etiam vet. tr., om. ἐπὶ omnes edd. ‖ 22. τε om. LPSU vet. tr. ‖ καὶ — 23. ὀσμῆς non memorat Alex., damnat Thurot ‖ 24. γίγνοιτο E (Bus.) γένοιτο reliqui ‖ ὅτι om. LSU Alex. et omnes edd., leg. etiam vet. tr. ‖ 24. ἐπεὶ EM, ἐπὶ omnes reliqui et scripti et impressi, apodosis est 29. ἀλλ' . . . ‖ 25. ἐπὶ τοῦτο om. codd. et edd., egregie addidit Christ. ‖ 26. ὡς P, καὶ L et edd., nihil leg. EMYSU vet. tr. ‖ 30. ἀδύνατον M, ἀδύνατος reliqui, etiam E (Bhl)

ταῖς ἀπορροίαις· εἰ οὖν μηδ' ἐκείνη καλῶς, οὐδ' αὕτη καλῶς. ὅτι μὲν οὖν ἐνδέχεται ἀπολαύειν τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ ἐν τῷ πνεύματι καὶ τὸ ἐν τῷ ὕδατι καὶ πάσχειν τι ὑπὸ τῆς ἐγ-
5 *χύμου ξηρότητος, οὐκ ἄδηλον· καὶ γὰρ ὁ ἀὴρ ὑγρὸν τὴν φύσιν ἐστίν. ἔτι δ' εἴπερ ὁμοίως ἐν τοῖς ὑγροῖς ποιεῖ καὶ ἐν τῷ ἀέρι οἷον ἀποπλυνόμενον τὸ ξηρόν, φανερὸν ὅτι δεῖ ἀνάλογον εἶναι τὰς ὀσμὰς τοῖς χυμοῖς. ἀλλὰ μὴν τοῦτό γε ἐπ' ἐνίων συμβέβηκεν· καὶ γὰρ δριμεῖαι καὶ γλυκεῖαί εἰσιν*
10 *ὀσμαὶ καὶ αὐστηραὶ καὶ στρυφναὶ καὶ λιπαραί, καὶ τοῖς πικροῖς τὰς σαπρὰς ἄν τις ἀνάλογον εἴποι. διὸ ὥσπερ ἐκεῖνα δυσκατάποτα, τὰ σαπρὰ δυσανάπνευστά ἐστιν. δῆλον ἄρα ὅτι ὅπερ ἐν τῷ ὕδατι ὁ χυμός, τοῦτ' ἐν τῷ ἀέρι καὶ ὕδατι ἡ ὀσμή. καὶ διὰ τοῦτο τὸ ψυχρὸν καὶ ἡ πῆξις καὶ τοὺς χυ-*
15 *μοὺς ἀμβλύνει καὶ τὰς ὀσμὰς ἀφανίζει· τὸ γὰρ θερμὸν τὸ κινοῦν καὶ δημιουργοῦν ἀφανίζουσιν ἡ ψύξις καὶ ἡ πῆξις.*

Εἴδη δὲ τοῦ ὀσφραντοῦ δύο ἐστίν· οὐ γὰρ ὥσπερ τινές φασιν, οὐκ ἔστιν εἴδη τοῦ ὀσφραντοῦ, ἀλλ' ἔστιν. διοριστέον δὲ πῶς ἔστι καὶ πῶς οὐκ ἔστιν· τὸ μὲν γάρ ἐστι κατὰ τοὺς χυμοὺς τεταγμένον
20 *αὐτῶν, ὥσπερ εἴπομεν, καὶ τὸ ἡδὺ καὶ τὸ λυπηρὸν κατὰ συμβεβηκὸς ἔχουσιν· διὰ γὰρ τὸ θρεπτικοῦ πάθη εἶναι, ἐπιθυμούντων μὲν ἡδεῖαι αἱ ὀσμαὶ τούτων εἰσί, πεπληρωμένοις δὲ καὶ μηδὲν δεομένοις οὐχ ἡδεῖαι, οὐδ' ὅσοις μὴ καὶ ἡ τροφὴ ἡ ἔχουσα τὰς ὀσμὰς ἡδεῖα, οὐδὲ τούτοις. ὥστε*
25 *αὗται μέν, καθάπερ εἴπομεν, κατὰ συμβεβηκὸς ἔχουσι τὸ*

443b, 2. pro *ἐκείνη* legi vult *ἐκεῖναι* Thurot. ‖ 3. *ἀπολαύην* E (Bhl) ‖ 6. *ἔτι δ' εἴπερ*] *ὅτι δέ περ* EY, *ἔτι δ' εἴπερ* PSU etiam vet. tr. Didot., *ἔτι δὲ εἰ* L Alex. Ald. Basil. Sylb., *ὅτι δ'* M Bek. ‖ 7. *ὅτι*] *ἔτι* EMY Bek., *ὅτι* etiam Alex. vet. tr. Ald. Basil. Sylb. Didot. ‖ 10. *ταῖς πικραῖς* EMY ‖ 14. *καὶ* post *πῆξις* om. EY, *καὶ* leg. etiam Alex. et vet. tr. ‖ 19. *τεταγμένων* EMY, *τεταγμένον* etiam vet. tr. et Alex. ‖ 21. *τὸ*] *τὸ τοῦ* LP et omnes edd. ‖ 23. *ὅσοις μὴ*] *αἱ ὀσμαὶ* LS Alex., U autem *ὅσοις μὴ* super *καὶ ἡ τροφὴ* posuit, *ὅσοις μὴ* etiam vet. tr. ‖ *ἡ* ante *τροφὴ* om. EMY ‖ 24. *οὐχ ἡδεῖα* EMYLS ‖ 25. *μὲν*] *μὲν γὰρ* EM ‖ *ὥσπερ* LPSU

ἡδὺ καὶ λυπηρόν, διὸ καὶ πάντων εἰσὶ κοιναὶ τῶν ζῴων· αἱ
δὲ καθ' αὑτὰς ἡδεῖαι τῶν ὀσμῶν εἰσίν, οἷον αἱ τῶν ἀνθῶν·
οὐδὲν γὰρ μᾶλλον οὐδ' ἧττον πρὸς τὴν τροφὴν παρακαλοῦσιν,
οὐδὲ συμβάλλονται πρὸς ἐπιθυμίαν οὐδέν, ἀλλὰ τοὐναντίον
μᾶλλον· ἀληθὲς γὰρ ὅπερ Εὐριπίδην σκώπτων εἶπε Στράττις, 30
„ὅταν φακῆν ἕψητε, μὴ 'πιχεῖν μύρον." οἱ δὲ νῦν μιγνύν-
τες εἰς τὰ πόματα τὰς τοιαύτας δυνάμεις βιάζονται τῇ 444a
συνηθείᾳ τὴν ἡδονήν, ἕως ἂν ἐκ δύ' αἰσθήσεων γένηται τὸ
ἡδὺ ὡς ἂν καὶ ἀπὸ μιᾶς. τοῦτο μὲν οὖν τὸ ὀσφραντὸν ἴδιον
τῶν ἀνθρώπων ἐστίν, ἡ δὲ κατὰ τοὺς χυμοὺς τεταγμένη καὶ τῶν
ἄλλων ζῴων, ὥσπερ εἴρηται πρότερον· κἀκείνων μέν, διὰ τὸ 5
κατὰ συμβεβηκὸς ἔχειν τὸ ἡδύ, διῄρηται τὰ εἴδη κατὰ τοὺς
χυμούς, ταύτης δ' οὐκέτι, διὰ τὸ τὴν φύσιν αὐτῆς εἶναι καθ'
αὑτὴν ἡδεῖαν ἢ λυπηράν. αἴτιον δὲ τοῦ ἴδιον εἶναι ἀνθρώπου
τὴν τοιαύτην ὀσμὴν διὰ τὴν ἕξιν τὴν περὶ τὸν ἐγκέφαλον.
ψυχροῦ γὰρ ὄντος τὴν φύσιν τοῦ ἐγκεφάλου, καὶ τοῦ αἵμα- 10
τος τοῦ περὶ αὐτὸν ἐν τοῖς φλεβίοις ὄντος λεπτοῦ μὲν καὶ
καθαροῦ, εὐψύκτου δέ (διὸ καὶ ἡ τῆς τροφῆς ἀναθυμίασις
ψυχομένη διὰ τὸν τόπον τὰ νοσηματικὰ ῥεύματα ποιεῖ),
τοῖς ἀνθρώποις πρὸς βοήθειαν ὑγιείας γέγονε τὸ τοιοῦτον εἶ-
δος τῆς ὀσμῆς· οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἔργον ἐστὶν αὐτῆς [ἢ τοῦτο]. 15
τοῦτο δὲ ποιεῖ φανερῶς· ἡ μὲν γὰρ τροφὴ ἡδεῖα οὖσα, καὶ

29. συμβάλλονται E (Bus.) et vet. tr., συμβάλλεται reliqui et scripti et impressi ‖ 30. στράτις LMPU ‖ 31. φακὴ LM Alex., φακὴν reliqui etiam E (Bhl) et vet. tr. Bek. Didot. ‖ ἕψηται LPS Alex. ‖ 'πιχειν M, πιχεῖν EUY, reliqui ἐπιχεῖν, etiam Bek. Didot. ‖ μιγνοῦντες E (Bhl) ‖ 444a, 3. ἂν EMY, ἓν rel. et edd. ‖ 4. τῶν ἀνθρώπων] ἀνθρώπου LSUP Alex. vet. tr. et omnes edd. ‖ 7. οὐκέτη E (Bhl) ‖ 8. ἀνθρώπῳ EM ‖ 8. ἴδιον ἀνθρώπου permotus verbis 20 et 21 falso interpretatur = μάλιστα ἴδιον Alex. ‖ 9. ἕξιν MY et E, sed in marg. γρ. ψύξιν (Bhl), ψύξιν reliqui et scripti et impressi, etiam Alex. et vet. tr. ‖ 12. διὸ om. EMY, leg. etiam Alex. et vet. tr. ‖ 13. ῥευματικὰ νοσήματα L ‖ ποιεῖν EM ‖ 15. ἢ τοῦτο leg. LSU Alex. vet. tr. et omnes edd.

ξηρὰ καὶ ὑγρά, πολλάκις νοσώδης ἐστίν, ἡ δ' ἀπὸ τοῦ εὐώδους ὀσμὴ ἡ καθ' αὑτὴν ὁπωσοῦν ἔχουσιν ὠφέλιμος ὡς εἰπεῖν ἀεί. καὶ διὰ τοῦτο γίγνεται διὰ τῆς ἀναπνοῆς,
20 *οὐ πᾶσιν ἀλλὰ τοῖς ἀνθρώποις καὶ τῶν ἐναίμων οἷον τοῖς τετράποσι καὶ ὅσα μετέχει μᾶλλον τῆς τοῦ ἀέρος φύσεως· ἀναφερομένων γὰρ τῶν ὀσμῶν πρὸς τὸν ἐγκέφαλον διὰ τὴν ἐν αὐταῖς τῆς θερμότητος κουφότητα ὑγιεινοτέρως ἔχει τὰ περὶ τὸν τόπον τοῦτον· ἡ γὰρ τῆς ὀσμῆς δύναμις*
25 *θερμὴ τὴν φύσιν ἐστίν. κατακέχρηται δ' ἡ φύσις τῇ ἀναπνοῇ ἐπὶ δύο, ὡς ἔργῳ μὲν ἐπὶ τὴν εἰς τὸν θώρακα βοήθειαν, ὡς παρέργῳ δ' ἐπὶ τὴν ὀσμήν· ἀναπνέοντος γὰρ ὥσπερ ἐκ παρόδου ποιεῖται διὰ τῶν μυκτήρων τὴν κίνησιν. ἴδιον δὲ τῆς τοῦ ἀνθρώπου φύσεώς ἐστι τὸ τῆς ὀσμῆς τῆς τοιαύ-*
30 *της γένος διὰ τὸ πλεῖστον ἐγκέφαλον καὶ ὑγρότατον ἔχειν τῶν ἄλλων ζῴων ὡς κατὰ μέγεθος· διὰ γὰρ τοῦτο καὶ μόνον ὡς εἰπεῖν αἰσθάνεται τῶν ζῴων ἄνθρωπος καὶ χαίρει ταῖς τῶν ἀνθῶν καὶ ταῖς τῶν τοιούτων ὀσμαῖς· σύμμετρος γὰρ αὐτῶν*
444b *ἡ θερμότης καὶ ἡ κίνησις πρὸς τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἐν τῷ τόπῳ ὑγρότητος καὶ ψυχρότητός ἐστιν. τοῖς δ' ἄλλοις ὅσα πλεύμονα ἔχει διὰ τὸ ἀναπνεῖν τοῦ ἑτέρου γένους τῆς ὀσμῆς*

17. *ἡ* ante *ξηρὰ* et ante *ὑγρὰ* legunt exceptis EMY omnes codd. et edd. ‖ 17. et 18. *ἡ δ' ἀπὸ τῆς ὀσμῆς τῆς καθ' αὑτὴν* (*ἑαυτὴν* LPU) *εὐώδους* (quibus verbis *ἡδεῖα* addunt LSU) habent omnes codd. et edd., ad *ἡ* supplet *τροφή* Bon. ind. 533ᵃ 3, sed hoc loco agitur de solo odore, *εὐώδους* ⟨*ἡδονὴ*⟩ legi vult Wilson l. l., quod jam coniecerat Hayduck; mea coniectura optime hunc locum sanari existimo; vertit vet. tr.: qui autem ab odore secundum se ipsum odor. ‖ 19. *αἰεὶ* E (Bhl) ‖ 20. quomodo hic difficillimus locus sanari possit, se nescire ingenue fatetur Thurot; sed nihil mutandum est. ‖ 23. *περὶ αὐτὰς* EMY, om. P, *ἐν αὐταῖς* etiam Alex. et vet. tr. ‖ 24. *ἔχειν* EY ‖ 25.—28. deleri vult Hayduck, post 444ᵇ 7 poni vult Susemihl, Philol. 1885 ‖ 27. *ἀναπνέοντες* EY ‖ 31. *ἄλλων* om. LSP et omnes edd., leg. *ἄλλων* etiam vet. tr. ‖ 32. *ταῖς* om. EMY ‖ 444b, 3. *πλεύμονα* solus E, ceteri *πνεύμονα*.

τὴν αἴσθησιν ἀποδέδωκεν ἡ φύσις, ὅπως μὴ αἰσθητήρια δύο ποιῇ· ἀπόχρη γὰρ καὶ ἀναπνέουσιν, ὥσπερ τοῖς 5 *ἀνθρώποις ἀμφοτέρων τῶν ὀσφραντῶν, τούτοις τῶν ἑτέρων μόνων ὑπάρχουσα ἡ αἴσθησις. τὰ δὲ μὴ ἀναπνέοντα ὅτι μὲν ἔχει αἴσθησιν τοῦ ὀσφραντοῦ, φανερόν· καὶ γὰρ ἰχθύες καὶ τὸ τῶν ἐντόμων γένος πᾶν ἀκριβῶς καὶ πόρρωθεν αἰσθάνεται, διὰ τὸ θρεπτικὸν εἶδος τῆς ὀσμῆς, ἀπ-* 10 *έχοντα πολὺ τῆς οἰκείας τροφῆς, οἷον αἵ τε μέλιτται καὶ τὸ τῶν μικρῶν μυρμήκων γένος, οὓς καλοῦσί τινες κνίπας, καὶ τῶν θαλαττίων αἱ πορφύραι, καὶ πολλὰ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων ζῴων ὀξέως αἰσθάνεται τῆς τροφῆς διὰ τὴν ὀσμήν. ὅτῳ δὲ αἰσθάνεται, οὐχ ὁμοίως φανερόν. διὸ κἂν* 15 *ἀπορήσειέ τις τίνι αἰσθάνεται τῆς ὀσμῆς, εἴπερ ἀναπνέουσι μὲν γίνεται τὸ ὀσμᾶσθαι μοναχῶς (τοῦτο γὰρ φαίνεται ἐπὶ τῶν ἀναπνεόντων συμβαῖνον πάντων), ἐκείνων δ' οὐθὲν ἀναπνεῖ, αἰσθάνεται μέντοι, εἰ μή τις παρὰ τὰς πέντε αἰσθήσεις ἑτέρα. τοῦτο δ' ἀδύνατον· τοῦ γὰρ ὀσφραντοῦ ὄσφρησις, ἐκεῖνα* 20 *δὲ τούτου αἰσθάνεται, ἀλλ' οὐ τὸν αὐτὸν ἴσως τρόπον, ἀλλὰ τοῖς μὲν ἀναπνέουσι τὸ πνεῦμα ἀφαιρεῖ τὸ ἐπικείμενον ὥσπερ πῶμά τι (διὸ οὐκ αἰσθάνεται μὴ ἀναπνέοντα), τοῖς δὲ μὴ ἀναπνέουσιν ἀφῄρηται τοῦτο, καθάπερ ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν τὰ μὲν ἔχει βλέφαρα τῶν ζῴων, ὧν μὴ ἀνακαλυ-* 25 *φθέντων οὐ δύναται ὁρᾶν, τὰ δὲ σκληρόφθαλμα οὐκ ἔχει, διόπερ οὐ προσδεῖται οὐδενὸς τοῦ ἀνακαλύψοντος, ἀλλ' ὁρᾷ ἐκ τοῦ δυνατοῦ ὄντος αὐτοῦ εὐθύς. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων*

4. *δύο αἰσθητήρια* LSUP ‖ 5. *ἀποχρῇ γὰρ ὅλως* Alex., sed annotat, *ὅλως* deesse in nonnullis libris. ‖ *ἐπείπερ καὶ ὡς ἀναπν.* leg. exceptis EMY reliqui omnes et scripti et impressi, etiam Alex. et vet. tr. ‖ 11. *μέλιτται ποιοῦσι πρὸς τὸ μέλι* LSUP et omnes edd., etiam Alex. et vet. tr. ‖ 12. *σκνίπας* LMPU, *σκίπας* vel *σκήπας* S, *κνίπας* etiam Bek., *κνῖπας* Didot. ‖ 16. *αἰσθάνονται* LSP et omnes edd. ‖ 21. *αἰσθάνονται* LSUP Alex. et omnes edd. ‖ 28. *ὄντος*] *ὁρᾶν* LSU Alex. et omnes edd. „a facultate existente" vet. tr. ‖ *αὐτοῦ* EMY, *αὐτῷ* reliqui et scripti et impressi ‖ *ἄλλον* E (Bhl.)

ζῴων ὁτιοῦν οὐδὲν δυσχεραίνει τῶν καθ' αὑτὰ δυσωδῶν τὴν
30 *ὀσμήν, ἂν μή τι τύχῃ φθαρτικὸν ὄν. ὑπὸ τούτων δ' ὁμοίως φθείρεται καθάπερ καὶ οἱ ἄνθρωποι ὑπὸ τῆς τῶν ἀνθράκων ἀτμίδος καρηβαροῦσι καὶ φθείρονται πολλάκις· οὕτως ὑπὸ τῆς τοῦ θείου δυνάμεως καὶ τῶν ἀσφαλτωδῶν φθείρεται*
445a *τἆλλα ζῷα, καὶ φεύγει διὰ τὸ πάθος. αὐτῆς δὲ καθ' αὑτὴν τῆς δυσωδίας οὐδὲν φροντίζουσιν, καίτοι πολλὰ τῶν φυομένων δυσώδεις ἔχει τὰς ὀσμάς, ἐὰν μή τι συμβάλληται πρὸς τὴν γεῦσιν ἢ τὴν ἐδωδὴν αὐτοῖς. ἔοικε δ' ἡ αἴσθησις ἡ*
5 *τοῦ ὀσφραίνεσθαι περιττῶν οὐσῶν τῶν αἰσθήσεων καὶ τοῦ ἀριθμοῦ ἔχοντος μέσον τοῦ περιττοῦ καὶ αὐτὴ μέση εἶναι τῶν τε ἁπτικῶν, οἷον ἁφῆς καὶ γεύσεως καὶ τῶν δι' ἄλλου αἰσθητικῶν, οἷον ὄψεως καὶ ἀκοῆς. διὸ καὶ τὸ ὀσφραντὸν τῶν θρεπτικῶν ἐστὶ πάθος τι (ταῦτα δ' ἐν τῷ ἁπτῷ γένει) καὶ*
10 *τοῦ ἀκουστοῦ δὲ καὶ τοῦ ὁρατοῦ, διὸ καὶ ἐν ἀέρι καὶ ἐν ὕδατι ὀσμῶνται. ὥστ' ἐστὶ τὸ ὀσφραντὸν κοινόν τι τούτων ἀμφοτέρων, καὶ τῷ τε ἁπτῷ ὑπάρχει καὶ τῷ ἀκουστῷ καὶ διαφανεῖ· διὸ εὐλόγως παρείκασται ξηρότητος ἐν ὑγρῷ καὶ χυτῷ οἷον βαφή τις εἶναι καὶ πλύσις. πῶς μὲν οὖν εἴδη*
15 *δεῖ λέγειν καὶ πῶς οὐ δεῖ τοῦ ὀσφραντοῦ, ἐπὶ τοσοῦτον εἰρή-*
16 *σθω.*

16 *Ὃ δὲ λέγουσί τινες τῶν Πυθαγορείων, οὐκ ἔστιν εὔλογον· τρέφεσθαι γάρ φασιν ἔνια ζῷα ταῖς ὀσμαῖς. πρῶτον μὲν γὰρ ὁρῶμεν ὅτι τὴν τροφὴν δεῖ εἶναι συνθέτην· καὶ γὰρ τὰ*

30. *ὄν* om. MY et E, sed huic lacuna est (Bhl) ‖ 31. *φθαρεῖται* E, *θαρεῖται* M ‖ 445a, 5. *καὶ* om. EMY, leg. *καὶ* etiam Alex. et vet. tr. ‖ 9. *ἁπτῷ*] *αὐτῷ* EMYS Alex. vet. tr. Ald. Basil., *ἁπτῷ* etiam Sylb. Bek. Didot. ‖ 12. *καὶ τό τε* EY, *καὶ τῶτε* M, *ὃ καὶ τῷ ἁπτῷ* LSUP Alex. vet. tr. et omnes edd. ‖ *καὶ* post *ὑπάρχει* om. EY ‖ *καὶ διαφανεῖ*] *καὶ τῷ διαφανεῖ* EMY, *τῷ* om. etiam Alex. ‖ 13. *διὸ καὶ εὐλόγως* LPU Alex. ‖ 16. *Πυθαγορίων* E ‖ 17. *γάρ φασιν*] *φάσκοντες* LPSU Alex., „nutriri namque dicunt“ vet. tr. ‖ 18. *σύνθετον* LY, *συνθέτην* MPSU$_1$ (sine accentu) E (Bhl)

τρεφόμενα οὐχ ἁπλᾶ ἐστίν, διὸ καὶ περίττωμα γίνεται
τῆς τροφῆς, ὃ μὲν ἐν αὐτοῖς ὃ δὲ ἔξω, ὥσπερ τοῖς φυτοῖς. ἔτι δ' 20
οὐδὲ τὸ ὕδωρ ἐθέλει αὐτὸ μόνον ἄμικτον ὂν τρέφειν· σω-
ματῶδες γάρ τι δεῖ εἶναι τὸ συστησόμενον. ἔτι πολὺ ἧττον
εὔλογον τὸν ἀέρα σωματοῦσθαι. πρὸς δὲ τούτοις, ὅτι πᾶσίν
ἐστι τοῖς ζῴοις τόπος δεκτικὸς τῆς τροφῆς, ἐξ οὗ ὅταν εἰσέλθῃ
λαμβάνει τὸ σῶμα· τοῦ δ' ὀσφραντοῦ ἐν τῇ κεφαλῇ τὸ αἰ- 25
σθητήριον, καὶ μετὰ πνευματώδους εἰσέρχεται ἀναθυμιά-
σεως, ὥστ' εἰς τὸν ἀναπνευστικὸν βαδίζοι ἂν τόπον. ὅτι μὲν
οὖν οὐ συμβάλλεται εἰς τροφὴν τὸ ὀσφραντόν, ᾗ ὀσφραντόν,
δῆλον· ὅτι μέντοι εἰς ὑγίειαν, καὶ ἐκ τῆς αἰσθήσεως καὶ
ἐκ τῶν εἰρημένων φανερόν, ὥστε ὅπερ ὁ χυμὸς ἐν τῷ θρε- 30
πτικῷ καὶ πρὸς τὰ τρεφόμενα, τοῦτ' ἐστὶ πρὸς ὑγίειαν τὸ
ὀσφραντόν. καθ' ἕκαστον μὲν οὖν αἰσθητήριον διωρίσθω τὸν 445b
τρόπον τοῦτον.

6 Ἀπορήσειε δ' ἄν τις, εἰ πᾶν σῶμα εἰς ἄπειρα διαι-
ρεῖται, ἆρα καὶ τὰ παθήματα τὰ αἰσθητά, οἷον χρῶμα
καὶ χυμὸς καὶ ὀσμὴ καὶ ψόφος καὶ βάρος καὶ ψυχρὸν
καὶ θερμὸν καὶ κοῦφον καὶ σκληρὸν καὶ μαλακόν; ἢ ἀδύ-
νατον· ποιητικὸν γάρ ἐστιν ἕκαστον αὐτῶν τῆς αἰσθήσεως·
τῷ δύνασθαι γὰρ κινεῖν αὐτὴν λέγεται πάντα. ὥστ' ἀνάγκη
τήν τε αἴσθησιν εἰς ἄπειρα διαιρεῖσθαι καὶ πᾶν εἶναι μέ-
γεθος αἰσθητόν· ἀδύνατον γὰρ λευκὸν μὲν ὁρᾶν, μὴ ποσὸν 10
δέ. εἰ γὰρ μὴ οὕτως, ἐνδέχοιτ' ἂν εἶναί τι σῶμα μηδὲν

19. περιττώματα LU Alex. et omnes edd. περίττωμα etiam vet. tr. ‖ 20. ὃ μέν — ὃ δὲ EMY, ἣ — ἣ rel., aut — aut vet. tr. ‖ 21. ὂν om. EMY ‖ 24. ὅταν εἰσέλθῃ] ἕλκον LSU Alex. et omnes edd., ὅταν εἰσέλθῃ etiam vet. tr. ‖ 445b, 1. fort. scribendum: περὶ μὲν οὖν τῶν αἰσθητῶν καθ' ἕκαστον αἰσθ., etiam Thomas Aquin. tale quid legisse videtur. ‖ 3. ἄπειρον LS Alex. vet. tr. et omnes edd. ‖ 5. βάρος καὶ ψόφος EMYSU Bek. Didot. ψόφ. καὶ βάρ. etiam Alex. Ald. Basil. Sylb. ‖ ψυχρότης καὶ τὸ θερμὸν LPSU Ald. vet. tr. ‖ 8. κρίνειν EY ‖ ἀνάγκη εἰ ἡ δύναμις καὶ τὴν αἴσθησιν LSU Alex. Ald. Basil. Sylb. textum receptum etiam vet. tr. Bek. Didot.

ἔχον χρῶμα μηδὲ βάρος μηδ' ἄλλο τι τοιοῦτον πάθος. ὥστ' οὐδ' αἰσθητὸν ὅλως· ταῦτα γὰρ τὰ αἰσθητά. τὸ ἄρ' αἰσθητὸν ἔσται συγκείμενον οὐκ ἐξ αἰσθητῶν. ἀλλ' ἀναγκαῖον· οὐ
15 *γὰρ δὴ ἔκ γε τῶν μαθηματικῶν. ἔτι τίνι κρινοῦμεν ταῦτα ἢ γνωσόμεθα; ἢ τῷ νῷ. ἀλλ' οὐ νοητά, οὐδὲ νοεῖ ὁ νοῦς τὰ ἐκτὸς μὴ μετ' αἰσθήσεως. ἅμα δ' εἰ ταῦτ' ἔχει οὕτως, ἔοικε μαρτυρεῖν τοῖς τὰ ἄτομα ποιοῦσι μεγέθη· οὕτω γὰρ ἂν λύοιτο ὁ λόγος. ἀλλ' ἀδύνατα· εἴρηται δὲ περὶ αὐτῶν ἐν*
20 *τοῖς λόγοις τοῖς περὶ κινήσεως. περὶ δὲ τῆς λύσεως αὐτῶν ἅμα δῆλον ἔσται καὶ διὰ τί πεπέρανται τὰ εἴδη καὶ χρώματος καὶ χυμοῦ καὶ φθόγγων καὶ τῶν ἄλλων αἰσθητῶν. ὧν μὲν γάρ ἐστιν ἔσχατα, ἀναγκαῖον πεπεράνθαι τὰ ἐντός· τὰ δ' ἐναντία ἔσχατα. πᾶν δὲ τὸ αἰσθητὸν ἔχει ἐναντίωσιν, οἷον*
25 *ἐν χρώματι τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν, ἐν χυμῷ γλυκὺ καὶ πικρόν· καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις δὴ πᾶσίν ἐστιν ἔσχατα τὰ ἐναντία. τὸ μὲν οὖν συνεχὲς εἰς ἄπειρα τέμνεται ἄνισα, εἰς δ' ἴσα πεπερασμένα· τὸ δὲ μὴ καθ' αὑτὸ συνεχὲς εἰς πεπερασμένα εἴδη. ἐπεὶ οὖν τὰ μὲν πάθη ὡς εἴδη λεκτέον, ὑπάρ-*
30 *χει δὲ συνέχεια ἀεὶ ἐν τούτοις, ληπτέον ὅτι τὸ δυνάμει καὶ τὸ ἐνεργείᾳ ἕτερον· καὶ διὰ τοῦτο τὸ μυριοστημόριον λανθάνει*
446a *τῆς κέγχρου ὁρωμένης, καίτοι ἡ ὄψις ἐπελήλυθεν, καὶ ὁ ἐν τῇ διέσει φθόγγος λανθάνει, καίτοι συνεχοῦς ὄντος ἀκούει τοῦ μέλους παντός. τὸ δὲ διάστημα τὸ τοῦ μεταξὺ πρὸς τοὺς ἐσχάτους λανθάνει. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις αἰσθητοῖς*

15. *δὴ* om. LSU Alex. || 17. *μετ' αἰσθήσεως ὄντα* LS Alex. et omnes edd., *ὄντα* om. etiam vet. tr. || *ἅμα δ'*] *ἀλλ'* LPSU vet. tr., *ἅμα δὲ ἀλλ' εἰ* Alex. Ald. Basil. Sylb. || 19. *ἀδύνατον* MP || *δὲ* om. E (Bus) || 23. *ἀνάγκη* LSUP et omnes edd. || 24. *ἔχειν* EM || 25. *τὸ* utrumque om. LPSU Alex. || *χυμοῖς* LSU Alex. || 28. *μὴ* post *αὐτὸ* EM, utrobique Y, „quod autem non secundum se" vet. tr. || 30. *ἀεὶ*] *καὶ* P, *ἀεὶ καὶ* L Alex. || 31. *τὸ* post *τοῦτο* om. EMY. || 446a, 1. *τῆς* LMP Alex. et omnes edd., reliqui *τοῦ* || *κέντρου* EY || *ὁρωμένου* EY, *ὁρωμένης* M Bek. Didot., *ὁρώμενον* LPSU Alex. Ald. Basil. Sylb. || 2. *διαίσει* E (Bhl)

τὰ μικρὰ πάμπαν· δυνάμει γὰρ ὁρατά, ἐνεργείᾳ δ' οὔ, ὅταν 5
χωρισθῇ· καὶ γὰρ ἐνυπάρχει δυνάμει ἡ ποδιαία τῇ δίποδι,
ἐνεργείᾳ δ' ἤδη διαιρεθεῖσα. χωριζόμεναι δ' αἱ τηλικαῦται
ὑπεροχαὶ εὐλόγως μὲν ἂν καὶ διαλύοιντο εἰς τὰ περιέ-
χοντα, ὥσπερ καὶ ἀκαριαῖος χυμὸς εἰς τὴν θάλατταν ἐκ-
χυθείς. οὐ μὴν ἀλλ' ἐπειδὴ οὐδ' ἡ τῆς αἰσθήσεως ὑπεροχὴ 10
καθ' αὑτὴν αἰσθητὴ οὐδὲ χωριστή (δυνάμει γὰρ ἐνυπάρχει
ἐν τῇ ἀκριβεστέρᾳ ἡ ὑπεροχή), οὐδὲ τὸ τηλικοῦτον αἰσθητὸν
χωριστὸν ἔσται ἐνεργείᾳ αἰσθάνεσθαι, ἀλλ' ὅμως ἔσται αἰσθη-
τόν· δυνάμει τε γάρ ἐστιν ἤδη, καὶ ἐνεργείᾳ ἔσται προσγε-
νόμενον. ὅτι μὲν οὖν ἔνια μεγέθη καὶ πάθη λανθάνει, καὶ 15
διὰ τίν' αἰτίαν, καὶ πῶς αἰσθητὰ καὶ πῶς οὔ, εἴρηται. ὅταν
δὲ δὴ ἐνυπάρχοντα οὕτω ἤδη πρὸς αὑτὰ ᾖ ὥστε καὶ ἐνεργείᾳ αἰ-
σθητὰ εἶναι, καὶ μὴ μόνον ὅτι ἐν τῷ ὅλῳ ἀλλὰ καὶ χωρίς,
πεπερασμένα ἀνάγκη εἶναι τὸν ἀριθμὸν καὶ χρώματα καὶ
χυμοὺς καὶ φθόγγους. 20

Ἀπορήσειε δ' ἄν τις, ἆρ' ἀφικνοῦν- 20
ται ἢ τὰ αἰσθητὰ ἢ αἱ κινήσεις αἱ ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν, ὁπο-
τέρως ποτὲ γίνεται ἡ αἴσθησις, ὅταν ἐνεργῶσιν, εἰς τὸ μέσον
πρῶτον, οἷον ἥ τε ὀσμὴ φαίνεται ποιοῦσα καὶ ὁ ψόφος·
πρότερον γὰρ ὁ ἐγγὺς αἰσθάνεται τῆς ὀσμῆς, καὶ ὁ ψόφος
ὕστερον ἀφικνεῖται τῆς πληγῆς. ἆρ' οὖν οὕτω καὶ τὸ ὁρώμενον 25
καὶ τὸ φῶς; καθάπερ καὶ Ἐμπεδοκλῆς φησιν ἀφικνεῖσθαι
πρότερον τὸ ἀπὸ τοῦ ἡλίου φῶς εἰς τὸ μεταξὺ πρὶν πρὸς τὴν

6. χωρισθῇ] μὴ χωρὶς ᾖ EMY vet. tr. ‖ τῇ δίποδι] τῷ ποδὶ EMY ‖ 6. καὶ — 7. διαιρεθεῖσα mihi suspecta sunt. ‖ 7. δ' ἤδη om. EMY ‖ χωριζόμεναι δὴ (δὲ M) τηνικαῦθ' αἱ EMY ‖ 13. αἰσθέσθαι exceptis EMY omnes codd. et edd. ‖ 17. ἐνυπάρχῃ τούτῳ τοσαῦτα LSU Alex., ἐνυπάρχοντα οὕτω πως ἄττα ᾖ P vet. tr. Bek. Didot. ‖ 18. ὅτι om. LS Alex. vet. tr. et omnes edd. ‖ χωρὶς ᾖ EMY Alex., qui post χωρὶς virgulam habuit et virgulam post πεπερασμένα omisit, quod recte probat Thurot. ‖ 19. τὸν] τινα P τὸν etiam Alex. „secundum aliquem numerum" vet. tr. ‖ 24. πρότερος Y et E (sine litura, Bus.) ‖ 26. Ἐμπεδοκλεῖς (Bhl) ‖ 27. τὸν μεταξὺ EM.

ὄψιν ἢ ἐπὶ τὴν γῆν. δόξειε δ' ἂν εὐλόγως τοῦτο συμβαίνειν· τὸ γὰρ κινούμενον κινεῖταί ποθέν ποι, ὥστ' ἀνάγκη εἶναί τινα
30 *καὶ χρόνον ἐν ᾧ κινεῖται ἐκ θατέρου πρὸς θάτερον· ὁ δὲ*
446b *χρόνος πᾶς διαιρετός, ὥστε ἦν ὅτε οὔπω ἑωρᾶτο ἀλλ' ἔτ' ἐφέρετο ἡ ἀκτὶς ἐν τῷ μεταξύ. καὶ εἰ ἅπαν ἅμα ἀκούει καὶ ἀκήκοε καὶ ὅλως αἰσθάνεται καὶ ᾔσθηται, καὶ μή ἐστι γένεσις αὐτῶν, ἀλλ' εἰσὶν ἄνευ τοῦ γίγνεσθαι ὅμως οὐδὲν ἧττον,*
5 *ὥσπερ ὁ ψόφος ἤδη γεγενημένης τῆς πληγῆς οὔπω πρὸς τῇ ἀκοῇ. δηλοῖ δὲ τοῦτο καὶ ἡ τῶν γραμμάτων μετασχημάτισις, ὡς γιγνομένης τῆς φορᾶς ἐν τῷ μεταξύ· οὐ γὰρ τὸ λεχθὲν φαίνονται ἀκηκοότες διὰ τὸ μετασχηματίζεσθαι φερόμενον τὸν ἀέρα. ἆρ' οὖν οὕτω καὶ τὸ χρῶμα καὶ τὸ*
10 *φῶς; οὐ γὰρ δὴ τῷ πως ἔχειν τὸ μὲν ὁρᾷ τὸ δ' ὁρᾶται, ὥσπερ ἴσα ἐστίν· οὐθὲν γὰρ ἂν ἔδει που ἑκάτερον εἶναι· τοῖς γὰρ ἴσοις γιγνομένοις οὐδὲν διαφέρει ἢ ἐγγὺς ἢ πόρρω ἀλλήλων εἶναι. ἢ περὶ μὲν τὸν ψόφον καὶ τὴν ὀσμὴν τοῦτο συμβαίνειν εὔλογον· ὥσπερ γὰρ ὁ ἀὴρ καὶ τὸ ὕδωρ, συνεχῆ*
15 *μέν, μεμέρισται δ' ἀμφοτέρων ἡ κίνησις. διὸ καὶ ἔστι μὲν ὡς τὸ αὐτὸ ἀκούει ὁ πρῶτος καὶ ὁ ὕστερος καὶ ὀσφραίνεται, ἔστι δ' ὡς οὔ. δοκεῖ δέ τισιν εἶναι ἀπορία καὶ περὶ τούτων· ἀδύνατον γάρ φασί τινες ἄλλον ἄλλῳ τὸ αὐτὸ ἀκούειν καὶ ὁρᾶν καὶ ὀσφραίνεσθαι· οὐ γὰρ οἷόν τ' εἶναι*
20 *πολλοὺς καὶ χωρὶς ὄντας ἀκούειν καὶ ὀσφραίνεσθαι· τὸ γὰρ ἓν*

446b, 1. *ὁ πᾶς* EMYS, *ἅπας* U ‖ 3 *καὶ ᾔσθ.*—4. *γίγν.* om. Y ‖ 3. *ᾔσθηται*] *εἰ αἰσθητά* M, *εἰ αἰσθητά* vel *εἰ αἰσθηταί* E (Bhl) ‖ 5. *τὴν ἀκοὴν* EMY ‖ 7. *γιγνομένης*] *ἡνωμένης* E (Bus.) ‖ *φθορᾶς* EY ‖ 9. *φαιρόμενον* E (Bhl) ‖ 10. *πως* pro *πῶς* reposuit Thurot ‖ 11. *ἂν* om. LSU Bek. Didot., *γὰρ ἂν ἐνδεῖ* P ‖ 14. *ὁ ἀὴρ καὶ τὸ*] *πᾶν* EMY, etiam alteram lectionem hic ferri Alex. refert. ‖ *ὕδωρ, συνεχῆ* interpunxi, sine commate vulgo, nam *συνεχῆ* recte ad *ψόφον* et *ὀσμὴν* 13. refert Thurot ‖ 15. *μεμέρ. δ' ἀμφοτ.*] *ἀλλ' ὅμως μεμέρ. ἀμφοτέρ.* LSU et omnes edd. ‖ 16. *αὐτοῦ* EY ‖ 19. *ἢ ὁρᾶν* LSUP Alex. et edd., *καὶ* etiam vet. tr. ‖ 20. *καὶ ὀσφρ.*] *ἢ ὀσφρ.* LSUP Alex. et edd., *καὶ* etiam vet. tr.

χωρὶς ἂν αὐτὸ αὐτοῦ εἶναι. ἢ τοῦ μὲν κινήσαντος πρώτου, οἷον τῆς κώδωνος ἢ λιβανωτοῦ ἢ πυρός, τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνὸς ἀριθμῷ αἰσθάνονται πάντες, τοῦ δὲ δὴ ἰδίου ἑτέρου ἀριθμῷ, εἴδει δὲ τοῦ αὐτοῦ, διὸ καὶ ἅμα πολλοὶ ὁρῶσι καὶ ὀσμῶνται καὶ ἀκούουσιν. ἔστι δ' οὔτε σώματα ταῦτα, ἀλλὰ πάθος καὶ κί- 25 νησίς τις (οὐ γὰρ ἂν τοῦτο συνέβαινεν), οὐδ' ἄνευ σώματος. περὶ δὲ τοῦ φωτὸς ἄλλος λόγος· τῷ εἶναι γάρ τι φῶς ἐστίν, ἀλλ' οὐ κίνησις. ὅλως δὲ οὐδὲ ὁμοίως ἐπί τε ἀλλοιώσεως ἔχει καὶ φορᾶς· αἱ μὲν γὰρ φοραὶ εὐλόγως εἰς τὸ μεταξὺ πρῶτον ἀφικνοῦνται (δοκεῖ δ' ὁ ψόφος εἶναι φερομένου 30 τινὸς κίνησις), ὅσα δ' ἀλλοιοῦται, οὐκέτι ὁμοίως· ἐνδέχεται 447 a γὰρ ἀθρόον ἀλλοιοῦσθαι, καὶ μὴ τὸ ἥμισυ πρότερον, οἷον τὸ ὕδωρ ἅμα πᾶν πήγνυσθαι. οὐ μὴν ἀλλ' ἂν ᾖ πολὺ τὸ θερμαινόμενον ἢ πηγνύμενον, τὸ ἐχόμενον ὑπὸ τοῦ ἐχομένου πάσχει, τὸ δὲ πρῶτον ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἀλλοιοῦντος μεταβάλ- 5 λει, καὶ οὐκ ἀνάγκη ἅμα ἀλλοιοῦσθαι καὶ ἀθρόον. ἦν δ' ἂν καὶ τὸ γεύεσθαι ὥσπερ ἡ ὀσμή, εἰ ἐν ὑγρῷ ἦμεν καὶ πορρωτέρω πρὶν θιγεῖν αὐτοῦ ᾐσθανόμεθα. εὐλόγως δ' ὧν ἐστι μεταξὺ τοῦ αἰσθητηρίου, οὐχ ἅμα πάντα πάσχει, πλὴν ἐπὶ τοῦ φωτὸς διὰ τὸ εἰρημένον. διὰ τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ 10 ὁρᾶν· τὸ γὰρ φῶς ποιεῖ τὸ ὁρᾶν.

7 Ἔστι δέ τις ἀπορία καὶ ἄλλη τοιάδε περὶ αἰσθήσεως, πότερον ἐνδέχεται δυεῖν ἅμα δύνασθαι αἰσθάνεσθαι ἐν τῷ αὐτῷ καὶ

21. ἂν om. EMY ‖ εἶναι] ἦν LS Alex. ‖ πρῶτον L et omnes edd., πρώτως Y, πρώτου etiam E (Bus) ‖ 23. δὴ] ἤδη LPSU Alex. ‖ ἑτέρῳ omnes exceptis corr. PU, ἑτέρου etiam Alex. et vet. tr. ‖ 24. διὸ καὶ] διὸ LSUP Alex. ‖ 26. οὔτ' ἄνευ exceptis EMY reliqui et scripti et impressi. ‖ 27. φοτὸς E (Bhl) ‖ 28. κίνησις τις LSP Alex. et omnes edd. ‖ 447 a, 5. πάσχειν M, πάσχην E (Bhl) ‖ μεταβάλλειν EMP ‖ 7. ἦμεν] ἡ μὲν U, εἰ μὲν (mendum manifestum pro εἶμεν vel ἦμεν) EY, ἦμεν etiam Alex. ‖ πορρωτερωι E (Bhl) ‖ 8. ἔτι πρὶν LSU vet. tr. Bek. Did. ‖ 12. περὶ τὰς αἰσθήσεις LPU ‖ 13. δυοῖν ἅμα M, ἅμα δύο LP Alex. ‖ δύνασθαι αἰσθάνεσθαι EY Ald. 1. Ald. 2. Basil. Sylb., δύνασθαι sine αἰσθ. M, om. δύνασθαι reliqui codd., Alex. vet. tr. Bek. Didot.

ἀτόμῳ χρόνῳ, ἢ οὔ, εἰ δὴ ἀεὶ ἡ μείζων κίνησις τὴν ἐλάττω
15 *ἐκκρούει· διὸ τὸ ἐπιφερόμενον ἐπὶ τὰ ὄμματα οὐκ αἰσθάνονται, ἐὰν τύχωσι σφόδρα τι ἐννοοῦντες ἢ φοβούμενοι ἢ ἀκούοντες πολὺν ψόφον. τοῦτο δὲ δὴ ὑποκείσθω, καὶ ὅτι ἑκάστου μᾶλλον ἔστιν αἰσθάνεσθαι ἁπλοῦ ὄντος ἢ κεκραμένου, οἷον οἴνου ἀκράτου ἢ κεκραμένου, καὶ μέλιτος, καὶ χρόας, καὶ τῆς νήτης μό-*
20 *νης ἢ ἐν τῷ διὰ πασῶν, διὰ τὸ ἀφανίζειν ἄλληλα. τοῦτο δὲ ποιεῖ ἐξ ὧν ἕν τι γίνεται. εἰ δὴ ἡ μείζων τὴν ἐλάττω κίνησιν ἐκκρούει, ἀνάγκη, ἂν ἅμα ὦσι, καὶ αὐτὴν ἧττον αἰσθητὴν εἶναι ἢ εἰ μόνη ἦν· ἀφήρηται γάρ τι ἡ ἐλάττων μιγνυμένη, εἴπερ ἅπαντα τὰ ἁπλᾶ μᾶλλον αἰσθητά ἐστίν.*
25 *ἐὰν ἄρα ἴσαι ὦσιν ἕτεραι οὖσαι, οὐδετέρας ἔσται αἴσθησις· ἀφανιεῖ γὰρ ἡ ἑτέρα ὁμοίως τὴν ἑτέραν. ἁπλῆς δ' οὐκ ἔστιν αἰσθάνεσθαι. ὥστε ἢ οὐδεμία ἔσται αἴσθησις ἢ ἄλλη ἐξ ἀμφοῖν. ὅπερ καὶ γίγνεσθαι δοκεῖ ἐκ τῶν κεραννυμένων ἐν ᾧ ἂν μιχθῶσιν. ἐπεὶ οὖν ἐκ μὲν ἐνίων γίνεταί τι, ἐκ δ' ἐνίων οὐ*
30 *γίνεται, τοιαῦτα δὲ τὰ ὑφ' ἑτέραν αἴσθησιν· (μίγνυνται γὰρ*
447b *ὧν τὰ ἔσχατα ἐναντία· οὐκ ἔστι δ' ἐκ λευκοῦ καὶ ὀξέος ἓν γενέσθαι ἀλλ' ἢ κατὰ συμβεβηκός, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐξ ὀξέος καὶ βαρέος συμφωνία)· οὐκ ἄρα οὐδ' αἰσθάνεσθαι ἐνδέχεται αὐτῶν· ἅμα. ἴσαι μὲν γὰρ οὖσαι αἱ κινήσεις ἀφανιοῦσιν ἀλλή-*

14. *ἐλάττων* E (Bhl) || 15. *διὸ* (*διὰ* E (Bus)) *τὸ ἐπιφερόμενον ἐπὶ* EMY, *διὸ ὑποφερομένων ὑπὸ* LSU Alex. et, ut videtur, vet. tr., *διὸ φερομένων ὑπὸ* P, *διὸ ἐπιφερομένων ἐπὶ* Bek. Didot. || 17. *δὲ δὴ* EY, *γε δὴ* P, *δὲ* om. reliqui omnes et scripti et impressi, etiam Alex. et vet. tr. || 22. *ταύτην* LSU Alex. || 23. *μόνη ἦν*] *μόνην* EMU || *ἀφαιρεῖται* LSUP Alex. vet. tr. et omnes edd. || 24. *μιγνυμένει* E (Bhl) || 25. *οὐδετέτρας* Y et E (sed coniunctim scriptum) || 26. *ἀφανίζει* LSU Alex. vet. tr. || *ἁπλῶς* EY, *ἁπλῆς* etiam Alex. et vet. tr. || 29. *ἐπεὶ* — apodosis b 3 *οὐκ ἄρα*, verba 30 *μίγνυνται* — b 3 in parenthesi posui. || *γίνεται ἕν τι* legi vult Torst., ed. de anima 169, quod probat Susemihl, philol. 1885. || 447b, 1. *ἓν* EMY, Bek. Didot., *ἐναντία* etiam Alex. vet. tr. Ald. Basil. Sylb., *ἐναντία* vult etiam Torst. l. l. || *γίνεσθαι* LSUY || 4. *ἀφανίζουσιν* LSU Alex.

λας, ἐπεὶ μία οὐ γίνεται ἐξ αὐτῶν· ἂν δ' ἄνισοι, ἡ κρείτ- 5
των αἴσθησιν ποιεῖ, ἐπεὶ μᾶλλον ἅμα δυεῖν αἴσθοιτ'
ἂν ἡ ψυχὴ τῇ μιᾷ αἰσθήσει ὧν μία αἴσθησις, οἷον ὀξέος
καὶ βαρέος· μᾶλλον γὰρ ἅμα ἡ κίνησις τῆς μιᾶς ταύτης
ἢ τοῖν δυοῖν, οἷον ὄψεως καὶ ἀκοῆς. τῇ μιᾷ δὲ ἅμα δυοῖν
οὐκ ἔστιν αἰσθάνεσθαι ἂν μὴ μιχθῇ· τὸ γὰρ μῖγμα ἓν βού- 10
λεται εἶναι, τοῦ δ' ἑνὸς μία αἴσθησις, ἡ δὲ μία ἅμα αὑτῇ.
ὥστ' ἐξ ἀνάγκης τῶν μεμιγμένων ἅμα αἰσθάνεται, ὅτι μιᾷ
αἰσθήσει κατ' ἐνέργειαν αἰσθάνεται· ἑνὸς μὲν γὰρ ἀριθμῷ ἡ
κατ' ἐνέργειαν μία, εἴδει δὲ ἡ κατὰ δύναμιν μία. καὶ εἰ
μία τοίνυν ἡ αἴσθησις ἡ κατ' ἐνέργειαν, ἓν ἐκεῖνα ἐρεῖ. με- 15
μῖχθαι ἄρα ἀνάγκη αὐτά. ὅταν ἄρα μὴ ᾖ μεμιγμένα,
δύο ἔσονται αἰσθήσεις αἱ κατ' ἐνέργειαν. ἀλλὰ κατὰ μίαν
δύναμιν καὶ ἄτομον χρόνον μίαν ἀνάγκη εἶναι τὴν ἐνέρ-
γειαν· μιᾶς γὰρ εἰσάπαξ μία κίνησις καὶ χρῆσις, μία δὲ
ἡ δύναμις. οὐκ ἄρα ἐνδέχεται δυεῖν ἅμα αἰσθάνεσθαι τῇ 20
μιᾷ αἰσθήσει. ἀλλὰ μὴν εἰ τὰ ὑπὸ τὴν αὐτὴν αἴσθησιν
ἅμα ἀδύνατον, ἐὰν ᾖ δύο, δῆλον ὅτι ἧττον ἔτι τὰ κατὰ
δύο αἰσθήσεις ἐνδέχεται ἅμα αἰσθάνεσθαι, οἷον λευκὸν καὶ
γλυκύ. φαίνεται γὰρ τὸ μὲν τῷ ἀριθμῷ ἓν ἡ ψυχὴ οὐδενὶ
ἑτέρῳ λέγειν ἀλλ' ἢ τῷ ἅμα, τὸ δὲ τῷ εἴδει ἓν τῇ κρινούσῃ 25
αἰσθήσει καὶ τῷ τρόπῳ. λέγω δὲ τοῦτο, ὅτι ἴσως τὸ λευκὸν
καὶ τὸ μέλαν, ἕτερον τῷ εἴδει ὄν, ἡ αὐτὴ κρίνει, καὶ τὸ
γλυκὺ καὶ τὸ πικρόν, ἡ αὐτὴ μὲν ἑαυτῇ, ἐκείνης δ' ἄλλη,
ἀλλ' ἑτέρως ἑκάτερον τῶν ἐναντίων, ὡς δ' αὔτως ἑαυταῖς τὰ

5. ἂν solus E (Bus), ἐὰν reliqui. ‖ 6. ἐμποιήσει LSU Alex. et omnes edd., ποιήσει P et vet. tr. ‖ ἐπεὶ] ἔτι εἰ P, ἔτι LSU Alex., quod probat Thurot, qui etiam post ἐμποιήσει punctum poni vult. ‖ δυοῖν LMPSU ‖ 9. οἷον om. EMY ‖ 10. οὐκ solus L, ceteri codd. μή, οὐ omnes edd. ‖ 11. τοῦ δ' ἑνὸς] οὐδενὸς ἅμα EMY ‖ αὕτη EYP, αὐτή L vet. tr., αὑτῇ Alex. Ald. 1 ‖ 16. μὴ ᾖ μεμιγμένα] μεμιγμέναι EMY ‖ 17. ἀλλ' οὐ κατὰ δύναμιν EMY ‖ 19. χρῶσις EMY ‖ 20. δυοῖν LMPS ‖ 21. εἰ] εἰς EY ‖ 26. ἴσως καὶ τὸ EMYP ‖ 28. ἡ αὐτὴ ἡ (ἢ M) αὐτὴ μὲν ἑαυτῇ EM, quod id spsum virgula posita post prius ἡ αὐτὴ ferri possit.

σύστοιχα, οἷον ὡς ἡ γεῦσις τὸ γλυκύ, οὕτως ἡ ὄψις τὸ λευ-
448a κόν· ὡς δ' αὕτη τὸ μέλαν, οὕτως ἐκείνη τὸ πικρόν. ἔτι εἰ αἱ
τῶν ἐναντίων κινήσεις ἐναντίαι, ἅμα δὲ τὰ ἐναντία ἐν τῷ
αὐτῷ καὶ ἀτόμῳ οὐκ ἐνδέχεται ὑπάρχειν, ὑπὸ δὲ τὴν αἴ-
σθησιν τὴν μίαν ἐναντία ἐστίν, οἷον γλυκὺ πικρῷ, οὐκ
5 ἂν ἐνδέχοιτο αἰσθάνεσθαι ἅμα. ὁμοίως δὲ δῆλον ὅτι οὐδὲ
τὰ μὴ ἐναντία· τὰ μὲν γὰρ τοῦ λευκοῦ τὰ δὲ τοῦ μέλανός
ἐστιν, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ὁμοίως, οἷον τῶν χυμῶν οἱ μὲν τοῦ
γλυκέος οἱ δὲ τοῦ πικροῦ. οὐδὲ τὰ μεμιγμένα ἅμα· λόγοι
γάρ εἰσιν ἀντικειμένων, οἷον τὸ διὰ πασῶν καὶ τὸ διὰ πέντε,
10 ἂν μὴ ὡς ἓν αἰσθάνηται. οὕτως δ' εἷς λόγος ὁ τῶν ἄκρων
γίνεται, ἄλλως δ' οὔ· ἔσται γὰρ ἅμα ὁ μὲν πολλοῦ πρὸς
ὀλίγον ἢ περιττοῦ πρὸς ἄρτιον, ὁ δ' ὀλίγου πρὸς πολὺ ἢ ἀρ-
τίου πρὸς περιττόν. εἰ οὖν πλεῖον ἔτι ἀπέχει ἀλλήλων καὶ
διαφέρει τὰ συστοίχως μὲν λεγόμενα ἐν ἄλλῳ δὲ γένει τῶν
15 ἐν τῷ αὐτῷ γένει λεγομένων (οἷον τὸ γλυκὺ καὶ τὸ λευκὸν
ἀλλ' ὡς σύστοιχα, γένει δ' ἕτερα), τὸ γλυκὺ δὲ τοῦ μέλανος
πλεῖον ἔτι [τῷ εἴδει] διαφέρει ἢ τοῦ λευκοῦ, ἔτι ἂν ἧττον ἅμα
ἐνδέχοιτο αὐτὰ αἰσθάνεσθαι ἢ τὰ τῷ γένει ταὐτά. ὥστ' εἰ
19 μὴ ταῦτα, οὐδ' ἐκεῖνα.

19 Ὃ δὲ λέγουσί τινες τῶν περὶ τὰς
20 συμφωνίας, ὅτι οὐχ ἅμα μὲν ἀφικνοῦνται οἱ ψόφοι, φαί-
νονται δέ, καὶ λανθάνει, ὅταν ὁ χρόνος ᾖ ἀναίσθητος, πό-
τερον ὀρθῶς λέγεται ἢ οὔ; τάχα γὰρ ἂν φαίη τις καὶ νῦν
παρὰ τοῦτο δοκεῖν ἅμα ὁρᾶν καὶ ἀκούειν, ὅτι οἱ μεταξὺ

448a, 1. εἰ om. EMYS ‖ 4. πικρῷ, τούτων οὐκ LSU Alex. vet. tr. et omnes edd. ‖ 10. ἐὰν SUP Alex., ἂν etiam E (Bhl) ‖ 15. λεγομένων EMY, λέγω δ' reliqui et scripti et impressi. ‖ 16. ἀλλ' ὡς] καλῶ LSUP et edd. ‖ τοῦ μέλανος omnes codd. et edd. ‖ 17. τοῦ λευκοῦ LSU Alex. Ald. Bus., τὸ λευκόν reliqui codd. Sylb. Bek. Didot., Torst. coni. 16. τοῦ λευκοῦ et 17. ἢ τὸ μέλαν p. 169, cui assentitur Thurot; τῷ εἴδει 17. deleri vult Torst., recte. ‖ 21. λανθάνειν EM ‖ 22. ὀρθῶς in textu, sed in marg. γρ ἀληθῶς E

χρόνοι λανθάνουσιν. ἢ τοῦτ' οὐκ ἀληθές, οὐδ' ἐνδέχεται χρόνον
εἶναι ἀναίσθητον ἢ οὐδένα λανθάνειν, ἀλλὰ παντὸς ἐνδέχε- 25
ται αἰσθάνεσθαι. εἰ γὰρ ὅτε αὐτὸς αὑτοῦ τις αἰσθάνεται ἢ
ἄλλου ἐν συνεχεῖ χρόνῳ, μὴ ἐνδέχεται τότε λανθάνειν ὅτι
ἐστίν, ἔστι δέ τις ἐν τῷ συνεχεῖ καὶ τοσοῦτος ὅσος ὅλως ἀναίσθη-
τός ἐστι, δῆλον ὅτι τότε λανθάνοι ἂν εἰ ἔστιν αὐτὸς αὑτόν καὶ
εἰ ὁρᾷ καὶ αἰσθάνεται· καὶ εἰ αἰσθάνεται ἔτι, οὐκ ἂν εἴη 30
οὔτε χρόνος οὔτε πρᾶγμα οὐδὲν ὃ αἰσθάνεται ἢ ἐν ᾧ, εἰ μὴ 448b
οὕτως, ὅτι ἐν τούτου τινὶ ἢ ὅτι τούτου τι ὁρᾷ, εἴπερ ἔστι τι μέγε-
θος καὶ χρόνου καὶ πράγματος ἀναίσθητον ὅλως διὰ μικρό-
τητα· εἰ γὰρ τὴν ὅλην ὁρᾷ, καὶ αἰσθάνεται τὸν αὐτὸν συνε-
χῶς χρόνον, οὐ τῶν νῦν τούτων τινί. ἀφῃρήσθω ἡ [τὸ] ΓΒ, ἐν 5
ᾗ οὐκ ᾐσθάνετο. οὐκοῦν ἐν ταύτης τινὶ ἢ ταύτης τι, ὥσπερ
τὴν γῆν ὁρᾷ ὅλην, ὅτι τοδὶ αὐτῆς, καὶ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ βα-
δίζει, ὅτι ἐν τῳδὶ τῷ μέρει αὐτοῦ. ἀλλὰ μὴν ἐν τῷ ΒΓ
οὐδὲν αἰσθάνεται. τῷ ἄρα ἐν τούτου τινὶ τοῦ ΑΒ αἰσθάνεσθαι
λέγεται τοῦ ὅλου αἰσθάνεσθαι καὶ τὴν ὅλην. ὁ δ' αὐτὸς λόγος 10
καὶ ἐπὶ τῆς ΑΓ· ἀεὶ γὰρ ἐν τινὶ καὶ τινός, ὅλου δ' οὐκ ἔστιν
αἰσθάνεσθαι. ἅπαντα μὲν οὖν αἰσθητά ἐστιν, ἀλλ' οὐ φαίνεται
ὅσα ἐστίν· τοῦ γὰρ ἡλίου τὸ μέγεθος ὁρᾷ καὶ τὸ τετράπηχυ
πόρρωθεν, ἀλλ' οὐ φαίνεται ὅσον, ἀλλ' ἐνίοτε ἀδιαίρετον,

25. ἢ οὐδένα] οὐδένα οὐδὲ LSUP et omnes edd. ‖ 26. τι EM ‖ 28. ὃς EMY ‖ ὅλος E ‖ 30. εἰ ante ὁρᾷ om. LPSUY ‖ καὶ οὐκ αἰσθάνεται LSU Alex. Ald. Basil. Sylb. Bek., οὐκ om. vet. tr. Didot. ‖ καὶ εἰ] καὶ ᾗ EMY, εἰ om. Ald. 1. et Basil., καὶ εἰ αἰσθ. non vertit vet. tr., fortasse recte ‖ ante ἔτι vulgo interpungebatur ‖ 448b, 1. οὐδὲ πρᾶγμα E (Bus.) ‖ ὃ μὴ EMY ‖ εἰ om. EMYLP Alex. ‖ 2. εἴπερ—5. τινί om. Y, in inferiore margine posuit E (eadem manu Bhl) ‖ 4. αὐτὸν] ὅλον L, ὅλον αὐτὸν Y Alex., τὸν αὐτὸν reliqui, etiam vet. tr. ‖ 5. οὐ τῶι E (Bhl) νῦν ‖ τούτων τινί] οὕτως ὅτι ἐν τούτου τινὶ ἢ ὅτι (om. U) τούτου τι ὁρᾷ (ὁρᾶν SU), εἴπερ ἐστί τι μέγεθος LSU Alex. Ald. 1. et 2. Basil. Sylb. ‖ ἡ om. LSU Alex. ‖ 6. ᾗ] ᾧ LSU Alex., „in qua“ vet. tr. ‖ 8. τωδὶ E (Bus.) Didot., τῷδε reliqui codd. et edd. ‖ 11. ἀεὶ] δεῖ EMY ‖ 12. post αἰσθάνεσθαι αγβ P et vet. tr.

15 ὁρᾷ δ' οὐκ ἀδιαίρετον. ἡ δ' αἰτία εἴρηται ἐν τοῖς ἔμπροσθεν
περὶ τούτου. ὅτι μὲν οὖν οὐθείς ἐστι χρόνος ἀναίσθητος, ἐκ τούτων
17 φανερόν·

17 Περὶ δὲ τῆς πρότερον λεχθείσης ἀπορίας σκεπτέον,
πότερον ἐνδέχεται ἅμα πλειόνων αἰσθάνεσθαι ἢ οὐκ ἐνδέχε-
ται. τὸ δ' ἅμα λέγω ἐν ἑνὶ καὶ ἀτόμῳ χρόνῳ πρὸς ἄλ-
20 ληλα. πρῶτον μὲν οὖν ἆρ' ὧδ' ἐνδέχεται, ἅμα μέν, ἑτέρῳ
δὲ τῆς ψυχῆς αἰσθάνεσθαι, καὶ οὐ τῷ ἀτόμῳ, οὕτω δ' ἀτό-
μῳ ὡς παντὶ ὄντι συνεχεῖ; ἢ ὅτι πρῶτον μὲν τὰ κατὰ τὴν
μίαν αἴσθησιν, οἷον λέγω ὄψιν, εἰ ἔσται ἄλλῳ αἰσθανομένη
ἄλλου καὶ ἄλλου χρώματος, πλείω γε μέρη ἕξει εἴδει
25 ταῦτα; καὶ γὰρ αἰσθάνεται πάλιν τῷ αὐτῷ γένει.
εἰ δὲ ὅτι ὡς δύο ὄμματα φαίη τις, οὐδὲν κωλύει, οὕτω καὶ
ἐν τῇ ψυχῇ, ὅτι ἴσως ἐκ μὲν τούτων ἕν τι γίνεται καὶ μία
ἡ ἐνέργεια αὐτῶν· εἰ δέ, ᾗ μὲν ἓν τὸ ἐξ ἀμφοῖν, ἓν καὶ
τὸ αἰσθανόμενον ἔσται, εἰ δὲ χωρίς, οὐχ ὁμοίως ἕξει. ἔτι
30 αἰσθήσεις αἱ αὐταὶ πλείους ἔσονται, ὥσπερ εἴ τις ἐπιστήμας
449a διαφόρους φαίη· οὔτε γὰρ ἡ ἐνέργεια ἄνευ τῆς καθ' αὐτὴν

15. ὁρᾷ δ' οὐκ ἀδιαίρετον om. L ‖ 16. ἐκ τούτου LSUY Alex., ἐκ τούτων etiam vet. tr. ‖ 21. οὐ τῷ ἀτόμῳ et mox δ' om. LSU et Alex., qui autem pro οὕτω δὲ habet καὶ οὕτως, quam Alexandri lectionem genuinam esse putant Thurot et Bäumker (Jahrb. für Philol. 1886), praeterquam quod pro καὶ Thurot καὶ ἐν vult poni, Bäumker autem κἂν, sed nihil eorum satisfacit; legendum videtur: οὐ τῷ ἀτόμῳ, ἢ οὕτω ἀτόμῳ; vertit vet. tr.: et non indivisibili, sic autem indivisibili, ut omni existenti continuo. ‖ οὕτω δὲ ἀτόμον EY, ἄτομα pro ἀτόμῳ M ‖ 22. ἅπαν ἔτι ὄντι EMY ‖ 23. ἄλλῳ] ἀλλ' οὐκ EMY ‖ 24. γε recte coni. pro τε Bäumker. ‖ εἴδει] ἀεὶ EMY ‖ 25. ταῦτα EM, ταὐτά reliqui omnes et scripti et edd. ‖ γὰρ] γὰρ ἃ LSUP et edd. ‖ πάλιν EMY, ἐν rel. et edd. ‖ γένει ἐστίν LSUP et edd. ‖ 26. κωλύει EY, κωλύειν reliqui codd., etiam Alex. Ald. Basil., κωλύει Sylb. ‖ 28. αὐτῶι EY ‖ εἰ δὲ ᾗ E, εἰ δὲ ἡ MY, ἐκεῖ δὲ εἰ reliqui codd. et edd. etiam Alex. et vet. tr. ‖ ἓν καὶ] ἐκεῖνο LSUP Alex. vet. tr. et omnes edd. ‖ 449a, 1. ἀδιαφόρους P vet. tr.

ἔσται δυνάμεως, οὔτ' ἄνευ ταύτης ἔσται αἴσθησις. εἰ δὲ τούτων ἐν ἑνὶ καὶ ἀτόμῳ ⟨μὴ⟩ αἰσθάνεται, δῆλον ὅτι καὶ τῶν ἄλλων· μᾶλλον γὰρ ἐνεδέχετο τούτων ἅμα πλειόνων ἢ τῶν τῷ γένει ἑτέρων. εἰ δὲ δὴ ἄλλῳ μὲν γλυκέος ἄλλῳ δὲ λευκοῦ αἰ- 5 σθάνεται ἡ ψυχὴ μέρει, ἤτοι τὸ τούτων ἕν τί ἐστιν ἢ οὐχ ἕν. ἀλλ' ἀνάγκη ἕν· ἓν γάρ τι τὸ αἰσθητικόν ἐστι μέρος. τίνος οὖν ἐκεῖνο ἑνός; οὐδὲν γὰρ ἐκ τούτων ἕν. ἀνάγκη ἄρα ἕν τι εἶναι τῆς ψυχῆς, ᾧ ἅπαντα αἰσθάνεται, καθάπερ εἴρηται πρότερον, ἄλλο δὲ γένος δι' ἄλλου. ἆρ' οὖν ᾖ μὲν ἀδιαί- 10 ρετόν ἐστι κατ' ἐνέργειαν, ἕν τί ἐστι τὸ αἰσθητικὸν γλυκέος καὶ λευκοῦ, ὅταν δὲ διαιρετὸν γένηται κατ' ἐνέργειαν, ἕτερον; ἢ ὥσπερ ἐπὶ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἐνδέχεται, οὕτως καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς. τὸ γὰρ αὐτὸ καὶ ἓν ἀριθμῷ λευκὸν καὶ γλυκύ ἐστι, καὶ ἄλλα πολλά, εἰ μὴ χωριστὰ τὰ πάθη 15 ἀλλήλων, ἀλλὰ τὸ εἶναι ἕτερον ἑκάστῳ. ὁμοίως τοίνυν θετέον καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς τὸ αὐτὸ καὶ ἓν εἶναι ἀριθμῷ τὸ αἰσθητικὸν πάντων, τῷ μέντοι εἶναι ἕτερον καὶ ἕτερον τῶν μὲν γένει τῶν δὲ εἴδει. ὥστε καὶ αἰσθάνοιτ' ἂν ἅμα τῷ αὐτῷ καὶ ἑνί, λόγῳ δ' οὐ τῷ αὐτῷ. 20

ὅτι δὲ τὸ αἰσθητὸν πᾶν ἐστι μέ- 20 γεθος καὶ οὐκ ἔστιν ἀδιαίρετον αἰσθάνεσθαι, δῆλον. ἔστι γὰρ ὅθεν μὲν οὐκ ἂν ὀφθείη, ἄπειρον τὸ ἀπόστημα, ὅθεν δὲ ὁρᾶται, πεπερασμένον· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ὀσφραντὸν καὶ ἀκουστὸν καὶ ὅσων μὴ αὐτῶν ἁπτόμενοι αἰσθάνονται. ἔστι δέ τι ἔσχατον τοῦ ἀποστήματος ὅθεν οὐχ ὁρᾶται, καὶ πρῶτον ὅθεν ὁρᾶται. 25

2. τοῦτο EYSP || 3. μὴ iam Alex. desiderat, probant Thurot, Bäumker, Neuhäuser, Poppelreuter, quod in apodosi καὶ pro οὐδὲ positum est, egregie confert Bäumker 281 a 16 || 6. οὐχ ἓν] οὐθέν EYSP || 8. ἐκεῖνος EY || 8. ἓν post τούτων om. EMYSU || pro ἄρα fort. δὲ || 11. τι om. EMY || 13. οὕτως E, οὕτω reliqui. || 14. καὶ ante ἓν om. EMY || 18. τῷ solus L, reliqui codd. τὸ. || 19. τὸ αὐτὸ καὶ ἓν EMY || 21. αἰσθάνεσθαι EMY, reliqui αἰσθητόν, etiam omnes edd. et vet. tr. || 23. καὶ post ἀκουστὸν om. LSU || 24. δὴ LSP Alex.

τοῦτο δὴ ἀνάγκη ἀδιαίρετον εἶναι, οὗ ἐν μὲν τῷ ἐπέκεινα οὐκ ἐνδέχεται αἰσθάνεσθαι ὄντος, ἐν δὲ τῷ ἐπὶ ταδὶ ἀνάγκη αἰσθάνεσθαι. εἰ δή τί ἐστιν ἀδιαίρετον αἰσθητόν, ὅταν τεθῇ ἐπὶ τῷ ἐσχάτῳ ὅθεν ἐστὶν ὕστατον μὲν οὐκ αἰσθητὸν πρῶτον
30 *δ' αἰσθητόν, ἅμα συμβήσεται ὁρατὸν εἶναι καὶ ἀόρατον· τοῦτο δ' ἀδύνατον.*

449b *περὶ μὲν οὖν τῶν αἰσθητηρίων καὶ τῶν αἰσθητῶν τίνα τρόπον ἔχει καὶ κοινῇ καὶ καθ' ἕκαστον αἰσθητήριον εἴρηται· τῶν δὲ λοιπῶν πρῶτον σκεπτέον περὶ μνήμης καὶ τοῦ*
4 *μνημονεύειν.*

4 ΠΕΡΙ ΜΝΗΜΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΩΣ.

4 *Περὶ δὲ μνήμης καὶ τοῦ μνημονεύειν* 1
4 *λεκτέον τί ἐστι καὶ διὰ τίν' αἰτίαν γίγνεται καὶ τίνι*
5 *τῶν τῆς ψυχῆς μορίων συμβαίνει τοῦτο τὸ πάθος καὶ τὸ ἀναμιμνήσκεσθαι· οὐ γὰρ οἱ αὐτοί εἰσι μνημονικοὶ καὶ ἀναμνηστικοί, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μνημονικοὶ μὲν οἱ βραδεῖς, ἀναμνηστικώτεροι δὲ οἱ ταχεῖς καὶ εὐμαθεῖς. πρῶτον μὲν οὖν ληπτέον ποῖά ἐστι τὰ μνημονευτά· πολ-*
10 *λάκις γὰρ ἐξαπατᾶται τοῦτο. οὔτε γὰρ τὸ μέλλον ἐνδέχεται μνημονεύειν, ἀλλ' ἔστι δοξαστὸν καὶ ἐλπιστόν (εἴη δ' ἂν*

27. *τάδε* LSUP. || 449b. Codices ELMSUY. 4. Post *μνημονεύειν* sequitur titulus: *Ἀριστοτέλους περὶ μνήμης καὶ ἀναμνήσεως* ELY Didot. Ald. 2. Sylb., pro *ἀναμνήσεως* legunt *τοῦ μνημονεύειν* MSU Ald.; om. titulum Bek., qui post 4. *μνημονεύειν* ita pergit: *τί ἐστι* etc., itaque in medio enunciato incipit primum caput; textum receptum ineuntis capitis tuentur excepto Bekkero omnes codd. et edd., etiam Them. et vet. tr.; *δὲ* post *περὶ* recepi ex Them. et vet. tr., pro *τίνα αἰτίαν* leg. *τίνας αἰτίας* M || 7. *μνημονικοὶ* Y et E, sed supra positum est recentiori manu *τροι* (leg. *τεροι*), *μνημονικώτεροι* reliqui et omnes edd. || 8. *ἀναμνηστικοὶ* Y et E, sed supra positum *τροι* (l. *τεροι*), E_2, in marg. autem ab antiqua manu *ἀναμνηστικώτεροι* (Bhl) || 9. *σκεπτέον* LSU || 10. *ἐξαπατᾷ* LSUM Them. Mich. et omnes edd.

καὶ ἐπιστήμη τις ἐλπιστική, καθάπερ τινές φασι τὴν μαντικήν), οὔτε τοῦ παρόντος, ἀλλ' αἴσθησις· ταύτῃ γὰρ οὔτε τὸ μέλλον οὔτε τὸ γενόμενον γνωρίζομεν, ἀλλὰ τὸ παρὸν μόνον. ἡ δὲ μνήμη τοῦ γενομένου· τὸ δὲ παρὸν ὅτι πάρεστιν, 15 οἷον τοδὶ τὸ λευκὸν ὅτε ὁρᾷ, οὐδεὶς ἂν φαίη μνημονεύειν, οὐδὲ τὸ θεωρούμενον, ὅτε θεωρῶν τυγχάνει καὶ ἐννοῶν· ἀλλὰ τὸ μὲν αἰσθάνεσθαί φησι, τὸ δ' ἐπίστασθαι μόνον· ὅταν δ' ἄνευ τῶν ἐνεργειῶν ἔχῃ τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν αἴσθησιν, οὕτω μέμνηται [τὰς τοῦ τριγώνου ὅτι δύο ὀρθαῖς ἴσαι], τὸ μὲν ὅτι 20 ἔμαθεν ἢ ἐθεώρησεν, τὸ δὲ ὅτι ἤκουσεν ἢ εἶδεν ἢ ὅ τι τοιοῦτον· δεῖ γὰρ ὅταν ἐνεργῇ κατὰ τὸ μνημονεύειν, οὕτως ἐν τῇ ψυχῇ λέγειν, ὅτι πρότερον τοῦτο ἤκουσεν ἢ ᾔσθετο ἢ ἐνόησεν. ἔστι μὲν οὖν ἡ μνήμη οὔτε αἴσθησις οὔτε ὑπόληψις, ἀλλὰ τούτων τινὸς ἕξις ἢ πάθος, ὅταν γένηται χρόνος. τοῦ δὲ νῦν ἐν 25 τῷ νῦν οὐκ ἔστι μνήμη, καθάπερ εἴρηται [καὶ πρότερον], ἀλλὰ τοῦ μὲν παρόντος αἴσθησις, τοῦ δὲ μέλλοντος ἐλπίς, τοῦ δὲ γενομένου μνήμη. διὸ μετὰ χρόνου πᾶσα μνήμη. ὥσθ' ὅσα χρόνου αἰσθάνεται, ταῦτα μόνα τῶν ζῴων μνημονεύει, καὶ τούτῳ ᾧ αἰσθάνεται. ἐπεὶ δὲ περὶ φαντασίας εἴρηται πρότε- 30 ρον ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς, καὶ νοεῖν οὐκ ἔστιν ἄνευ φαντάσμα-

15. ὅτε LSMU Them. Mich. vet. tr. et omnes edd. || 17. ὅτε et τυγχάνει om. LSU Mich. et ut videtur, Them., utrumque leg. vet. tr. Bek. Didot. || νοῶν LSUM Them. || 19. ἔργων LS Them. Mich. Ald. 2. Bas., reliqui ἐνεργειῶν etiam vet. tr. Ald. 1. Sylb. Bek. Didot. || σχῇ LSU || 20. δυσὶν LY et corr. E_3 (Bhl) || 20. τὰς — ἴσαι recte vult deleri Freudenthal, Rh. Mus. XXIV. || 21. ὅ τι] τι LMSU Them. Mich. || 22. δεῖ et 23. λέγειν EMY, δεῖ etiam Ald. 1, reliqui codd. et edd. ἀεὶ et λέγει etiam Them. Mich. vet. tr. || 25. χρόνιον Y et corr. E_3, χρόνος videtur legisse E_1 (Bhl), χρόνος etiam Them. Mich. vet. tr. et omnes edd., χρόνιος coni. Christ. || τοῦ δὲ — 28. μνήμη alteram recensionem esse loci 15 sqq. iudicat Freudth. l. l., δὴ pro δὲ poni vult Susemihl, Philol. 1885 || 26. καὶ πρότερον om. LSUM Them. vet. tr., deleri vult etiam Freudth. || 28. ὅσα τε χρ. EY || 29. αἰσθ. καὶ ᾧ ταῦτα M et E sed verba καὶ ᾧ plane erasa et vix legi possunt (Bhl) || 30. ad ἐπεὶ incipit ἀπόδοσις 450a, 13 ab ὥστε τοῦ.

450a τος· συμβαίνει γὰρ τὸ αὐτὸ πάθος ἐν τῷ νοεῖν ὅπερ καὶ ἐν τῷ διαγράφειν· ἐκεῖ τε γὰρ οὐθὲν προσχρώμενοι τῷ τὸ ποσὸν ὡρισμένον εἶναι τοῦ τριγώνου, ὅμως γράφομεν ὡρισμένον κατὰ τὸ ποσόν· καὶ ὁ νοῶν ὡσαύτως, κἂν μὴ ποσὸν νοῇ, 5 τίθεται πρὸ ὀμμάτων ποσόν, νοεῖ δ' οὐχ ᾗ ποσόν· ἂν δ' ἡ φύσις ᾖ τῶν ποσῶν, ἀορίστων δέ, τίθεται μὲν ποσὸν ὡρισμένον, νοεῖ δ' ᾗ ποσὸν μόνον· διὰ τίνα μὲν οὖν αἰτίαν οὐκ ἐνδέχεται νοεῖν οὐδὲν ἄνευ τοῦ συνεχοῦς, οὐδ' ἄνευ χρόνου τὰ μὴ ἐν χρόνῳ ὄντα, λόγος ἄλλος· μέγεθος δ' ἀναγκαῖον γνωρί-10 ζειν καὶ κίνησιν ᾧ καὶ χρόνον· καὶ τὸ φάντασμα τῆς κοινῆς αἰσθήσεως πάθος ἐστίν· ὥστε τοῦτο φανερὸν ὅτι τῷ πρώτῳ αἰσθητικῷ τούτων ἡ γνῶσίς ἐστιν· ἡ δὲ μνήμη καὶ ἡ τῶν νοητῶν οὐκ ἄνευ φαντάσματός ἐστιν· ὥστε τοῦ νοητικοῦ κατὰ συμβεβηκὸς ἂν εἴη, καθ' αὑτὸ δὲ τοῦ πρώτου αἰσθητικοῦ. 15 διὸ καὶ ἑτέροις τισὶν ὑπάρχει τῶν ζῴων, καὶ οὐ μόνον ἀνθρώποις καὶ τοῖς ἔχουσι δόξαν ἢ φρόνησιν. εἰ δὲ τῶν νοητικῶν τι μορίων ἦν, οὐκ ἂν ὑπῆρχε πολλοῖς τῶν ἄλλων ζῴων, ἴσως δ' οὐδενὶ τῶν θηρίων, ἐπεὶ οὐδὲ νῦν πᾶσι διὰ τὸ μὴ πάντα χρόνου αἴσθησιν ἔχειν· ἀεὶ γὰρ ὅταν ἐνεργῇ τῇ

450a, 2. *τῷ* ante *τὸ* om. EY ‖ 3. *τοῦ*] *τὸ* LSUMY Bek., *τοῦ* E (Bus.) Them. Mich. Didot. ‖ 4. *ὁ νοῶν*] *ὀνομάζομεν* EMY ‖ 6. *ἀορίστων* MYLSU et corr. E_1, *ἀόριστον* Mich. et omnes edd., *ἀορίστων* etiam vet. tr., probat etiam Freudth. ‖ 8. *οὐδὲν* om. E_1 inser. E_3 ‖ *τοῦ* om. LMSU, consentit Freudth. ‖ *συνεχῶς* EY ‖ *τὰ μὴ ἐν χρόνῳ ὄντα* om. in textu E, sed superposita ab altera manu *τὰ ἐν* (ambigue) *χρόνῳ μὴ ὄντα* (Bhl), *τὰ γὰρ χρόνῳ μὴ ὄντα* Y ‖ 9. *ἄλλος λόγος* LSU et omnes edd. ‖ 10. *χρόνος* E_1 sed corr. *χρόνον* E_3 (Bhl) ‖ *καὶ τὸ φ.*—11. *ἐστίν* post 13 *ἐστιν* et 11 *ὥστε φ.*—12. *ἐστιν* post 10. *χρόνον* transponi vult Freudth., fort. recte ‖ 11. *τοῦτο* om. LSU Them. Mich. et omnes edd. ‖ 13. *τῆς φαντασίας* EY, *φαντάσματος* reliqui omnes, etiam Them. Mich. vet. tr. ‖ *νοητικοῦ* scripsi, secutus vetustam translationem, quae vertit: quare intellectivi, *νοουμένου* leg. omnes et scripti et impressi, *νοοῦντος* vel *νοῦ* coni. Zeller, Gesch. d. Ph. II 2, 548 ‖ 17. *τι* om. EY ‖ 18. *θηρίων* egregie coni. pro *θνητῶν* Rassow, Prog. d. Joachimsth. Gym. 1858 ‖ 19. *ἀεὶ*] *δεῖ* EY

μνήμη, καθάπερ καὶ πρότερον εἴπομεν, ὅτι εἶδε τοῦτο ἢ 20
ἤκουσεν ἢ ἔμαθε, προσαισθάνεται ὅτι πρότερον· τὸ δὲ πρότερον καὶ ὕστερον ἐν χρόνῳ ἐστίν. τίνος μὲν οὖν τῶν τῆς ψυχῆς ἐστὶν ἡ μνήμη, φανερόν, ὅτι οὗπερ καὶ ἡ φαντασία· καὶ ἔστι μνημονευτὰ καθ' αὑτὰ μὲν ὅσα ἐστὶ φανταστά, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ ὅσα μὴ ἄνευ φαντασίας. 25

ἀπορήσειε δ' ἄν 25
τις πῶς ποτὲ τοῦ μὲν πάθους παρόντος τοῦ δὲ πράγματος ἀπόντος μνημονεύεται τὸ μὴ παρόν. δῆλον γὰρ ὅτι δεῖ νοῆσαι τοιοῦτον τὸ γιγνόμενον διὰ τῆς αἰσθήσεως ἐν τῇ ψυχῇ καὶ τῷ μορίῳ τοῦ σώματος τῷ ἔχοντι αὐτήν, οἷον ζωγράφημά τι τὸ πάθος, οὗ φαμὲν τὴν ἕξιν μνήμην εἶναι· ἡ γὰρ 30
γιγνομένη κίνησις ἐνσημαίνεται οἷον τύπον τινὰ τοῦ αἰσθήματος, καθάπερ οἱ σφραγιζόμενοι τοῖς δακτυλίοις. διὸ καὶ τοῖς μὲν ἐν κινήσει πολλῇ διὰ πάθος ἢ δι' ἡλικίαν οὖσιν οὐ γίγνε- 450b
ται μνήμη, καθάπερ ἂν εἰς ὕδωρ ῥέον ἐμπιπτούσης τῆς κινήσεως καὶ τῆς σφραγῖδος· τοῖς δὲ διὰ τὸ ψήχεσθαι, καθάπερ τὰ παλαιὰ τῶν οἰκοδομημάτων, καὶ διὰ σκληρότητα τοῦ δεχομένου τὸ πάθος οὐκ ἐγγίγνεται ὁ τύπος. διόπερ 5
οἵ τε σφόδρα νέοι καὶ οἱ γέροντες ἀμνήμονές εἰσιν· ῥέουσι γὰρ οἱ μὲν διὰ τὴν αὔξησιν, οἱ δὲ διὰ τὴν φθίσιν. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ λίαν ταχεῖς καὶ οἱ λίαν βραδεῖς οὐδέτεροι φαίνονται μνήμονες· οἱ μὲν γάρ εἰσιν ὑγρότεροι τοῦ δέοντος, οἱ δὲ σκληρότεροι· τοῖς μὲν οὖν οὐ μένει τὸ φάντασμα ἐν τῇ ψυ- 10

21. pro προσαισθ. ὅτι πρότερ. coni. αἰσθάνεται Rassow l. l., sed nihil mutandum est, ἐνεργῇ τῇ μνήμῃ 19 est = μνημονεύῃ, unde pendet ὅτι εἶδε 20. ‖ 24. ὅσα μή ἐστι φανταστά EY, sed E_3 in marg. ὧν ἐστὶ φαντασία, ὧν ἐστὶ φαντασία LSU Them. vet. tr. Sylb., ὅσα ἐστὶ φανταστά etiam Mich. Bek. Didot. ‖ 27. μνημονεύει LSU Them., μνημονεύεται etiam Mich. vet. tr. Bek. Didot. ‖ 28. τοιοῦτο E, sed ν annexum E_3 (Bhl) ‖ τὸ] τοιοῦτό τι M, τοῦτον S, τὸ aut delendum aut τι scribendum censet Rassow l. l. ‖ 30. τὸ πάθος — εἶναι aut deleri aut post 28. τοιοῦτον transponi vult Freudth. ‖ 450b, 8. οἱ λίαν ante βρ. om. LMSU

χῇ, τῶν δ' οὐχ ἅπτεται. ἀλλ' εἰ δὴ τοιοῦτόν ἐστι τὸ συμ-
βαῖνον περὶ τὴν μνήμην, πότερον τοῦτο μνημονεύει τὸ πάθος,
ἢ ἐκεῖνο ἀφ' οὗ ἐγένετο; εἰ μὲν γὰρ τοῦτο, τῶν ἀπόντων οὐδὲν ἂν
μνημονεύοιμεν· εἰ δ' ἐκεῖνο, πῶς αἰσθανόμενοι τούτου μνημο-
15 νεύομεν, οὗ μὴ αἰσθανόμεθα, τὸ ἀπόν; εἴ τ' ἐστὶν ὅμοιον ὥσπερ
τύπος ἢ γραφὴ ἐν ἡμῖν, τούτου αὐτοῦ ἡ αἴσθησις διὰ τί ἂν
εἴη μνήμη ἑτέρου, ἀλλ' οὐκ αὐτοῦ τούτου; ὁ γὰρ ἐνεργῶν τῇ
μνήμῃ θεωρεῖ τὸ πάθος τοῦτο καὶ αἰσθάνεται τούτου. πῶς οὖν
τὸ μὴ παρὸν μνημονεύει; εἴη γὰρ ἂν καὶ ὁρᾶν τὸ μὴ παρὸν
20 καὶ ἀκούειν. ἢ ἔστιν ὡς ἐνδέχεται καὶ συμβαίνει τοῦτο; οἷον
γὰρ τὸ ἐν τῷ πίνακι γεγραμμένον ζῷον καὶ ζῷόν ἐστι καὶ εἰ-
κών, καὶ τὸ αὐτὸ καὶ ἓν τοῦτ' ἐστὶν ἄμφω, τὸ μέντοι εἶναι
οὐ ταὐτόν ἐστιν ἀμφοῖν, καὶ ἔστι θεωρεῖν καὶ ὡς ζῷον καὶ ὡς εἰ-
κόνα, οὕτω καὶ τὸ ἐν ἡμῖν φάντασμα δεῖ ὑπολαβεῖν καὶ
25 αὐτό τι καθ' αὑτὸ εἶναι [θεώρημα] καὶ ἄλλου φάντασμα. ᾗ
μὲν οὖν καθ' ἑαυτό, θεώρημα ἢ φάντασμά ἐστιν, ᾗ δ' ἄλλου,
οἷον εἰκὼν καὶ μνημόνευμα. ὥστε καὶ ὅταν ἐνεργῇ ἡ κίνησις
αὐτοῦ, ἂν μέν, ᾗ καθ' αὑτό ἐστι, ταύτῃ αἴσθηται ἡ ψυχὴ
αὐτοῦ, οἷον νόημά τι ἢ φάντασμα φαίνεται ἐπελθεῖν· ἂν δ'
30 ᾗ ἄλλου, ὥσπερ ἐν τῇ γραφῇ ὡς εἰκόνα θεωρεῖ, καὶ μὴ
ἑωρακὼς τὸν Κορίσκον ὡς Κορίσκου· ἐνταῦθά τε ἄλλο τὸ
πάθος τῆς θεωρίας ταύτης καὶ ὅταν ὡς ζῷον γεγραμμένον
451a θεωρῇ, ἔν τε τῇ ψυχῇ τὸ μὲν γίγνεται ὥσπερ νόημα μόνον,

13. γὰρ om. EY ‖ ἂν om. EY ‖ 14. τοῦτο E (Bus.) ‖ 16. εἰ τούτου αὐτοῦ LS, εἰ δὲ τούτου αὐτοῦ Mich., ἡ τούτου αἴσθησις legi cum Themistio et αὐτοῦ deleri vult Freudth. ‖ 19. μνημονεύσει EY, μνημονεύει etiam Them. ‖ 21. γεγραμμένον ζῷον καὶ ζῷόν ἐστι E (Bus.), prius ζῷον om. reliqui codd., leg. etiam Mich. vet. tr. et omnes edd. excepto Bekkero ‖ 22. καὶ ante τὸ om. ELY ‖ 23. ἐστι post ταὐτόν om. LSU et omnes edd. ‖ 25. αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ EY ‖ om. θεώρημα LSU Them. vet. tr., θεώρ. et φάντασμα deleri vult Freudth. ‖ 27. καὶ post εἰκὼν omitti vult Freudth. ‖ 31.—451a, 2. repetere, quae iam inde a 14. multo melius explicata sint, itaque ab Arist. hoc loco scripta esse non posse, iudicat Freudth. ‖ 451a, 1. ἔν τε] τὸ ἐν EMY

τὸ δ' ὡς ἐκεῖ ὅτι εἰκών, μνημόνευμα. καὶ διὰ τοῦτο ἐνίοτ' οὐκ ἴσμεν, ἐγγινομένων ἡμῖν ἐν τῇ ψυχῇ τοιούτων κινήσεων ἀπὸ τοῦ αἰσθέσθαι πρότερον, εἰ κατὰ τὸ ᾐσθῆσθαι συμβαίνει, καὶ εἰ ἔστι μνήμη ἢ οὔ διστάζομεν· ὁτὲ δὲ συμβαίνει 5 ἐννοῆσαι καὶ ἀναμνησθῆναι ὅτι ἠκούσαμέν τι πρότερον ἢ εἴδομεν. τοῦτο δὲ συμβαίνει, ὅταν θεωρῶν ὡς αὐτὸ μεταβάλλῃ καὶ θεωρῇ ὡς ἄλλου. γίγνεται δὲ καὶ τοὐναντίον, οἷον συνέβη Ἀντιφέροντι τῷ Ὠρείτῃ καὶ ἄλλοις ἐξισταμένοις· τὰ γὰρ φαντάσματα ἔλεγον ὡς γενόμενα καὶ ὡς μνημονεύοντες. 10 τοῦτο δὲ γίγνεται, ὅταν τις τὴν μὴ εἰκόνα ὡς εἰκόνα θεωρῇ. αἱ δὲ μελέται τὴν μνήμην σώζουσι τῷ ἐπαναμιμνήσκειν· τοῦτο δ' ἐστὶν οὐδὲν ἕτερον ἢ τὸ θεωρεῖν πολλάκις ὡς εἰκόνα καὶ μὴ ὡς καθ' αὑτό. τί μὲν οὖν ἐστὶ μνήμη καὶ τὸ μνημονεύειν, εἴρηται, ὅτι φαντάσματος, ὡς εἰκόνος 15 οὗ φάντασμα, ἕξις, καὶ τίνος μορίου τῶν ἐν ἡμῖν, ὅτι τοῦ πρώτου αἰσθητικοῦ καὶ ᾧ χρόνου αἰσθανόμεθα.

2 Περὶ δὲ τοῦ ἀναμιμνήσκεσθαι λοιπὸν εἰπεῖν. πρῶτον μὲν οὖν ὅσα ἐν τοῖς ἐπιχειρηματικοῖς λόγοις ἐστὶν ἀληθῆ, δεῖ τίθεσθαι ὡς ὑπάρχοντα. οὔτε γὰρ μνήμης ἐστὶν ἀνάληψις ἡ 20 ἀνάμνησις οὔτε λῆψις· ὅταν γὰρ τὸ πρῶτον μάθῃ ἢ πάθῃ, οὔτ' ἀναλαμβάνει μνήμην οὐδεμίαν (οὐδεμία γὰρ προγέγονεν) οὔτ' ἐξ ἀρχῆς λαμβάνει· ὅταν δὲ ἐγγένηται ἡ ἕξις καὶ τὸ πάθος, τότε ἡ μνήμη ἐστίν. ὥστε μετὰ τοῦ πάθους ἐγγινομένου οὐκ ἐγγίνεται. ἔτι δ' ὅτε τὸ πρῶτον ἐγγέγονε τῷ 25

4. αἰσθάνεσθαι ELMY Sylb., αἰσθέσθαι etiam Them. Mich. Ald. Basil. Bek. Didot. ‖ εἰ] ἢ MY, ηι E (Bhl) ‖ 5. εἰ om. M, ab altera manu insert. E_2 (Bhl) ‖ ἢ insert. ab eadem manu E (Bhl) ‖ 7. ἴδομεν E (Bhl) ‖ 9. ὀρείτῃ EY ‖ 11. τις τὴν μὴ] τὸ παρὰ τὴν EY, τις τὴν M ‖ 14. ἡ μνήμη SU ‖ 17. οὗ M, οὐ EY ‖ 19. τιθέναι LSU Them. Mich. vet. tr., τίθεσθαι MY et E, sed in marg. γρ^{αι} τιθέναι a recentiori manu (Bhl) ‖ 20. οὐδὲ E ‖ 21. πρώτων E (Bhl) ‖ ἢ μάθῃ LSU, ἢ om. etiam vet. tr. ‖ 23. γὰρ L et E (Bus.), δὲ reliqui, vet. tr. ‖ 24. καὶ] ἢ LSU, ἢ vult etiam Freudth. ‖ ἡ om. LSU ‖ 25. ἔτι] ὅτι EY ‖ τι ante τῷ inseri vult Freudth.

ἀτόμῳ καὶ ἐσχάτῳ, τὸ μὲν πάθος ἐνυπάρχει ἤδη τῷ πα-
θόντι καὶ ἡ ἐπιστήμη, εἰ δεῖ καλεῖν ἐπιστήμην τὴν ἕξιν ἢ τὸ
πάθος (οὐθὲν δὲ κωλύει κατὰ συμβεβηκὸς καὶ μνημονεύειν
ἔνια ὧν ἐπιστάμεθα)· τὸ δὲ μνημονεύειν καθ' αὑτὸ οὐχ ὑπάρ-
30 ξει πρὶν χρονισθῆναι· μνημονεύει γὰρ νῦν ὃ εἶδεν ἢ ἔπαθε
πρότερον, οὐχ ὃ νῦν ἔπαθε, νῦν μνημονεύει. ἔτι δὲ φανερὸν
451b ὅτι μνημονεύειν ἔστι μὴ νῦν ἀναμνησθέντα, ἀλλ' ἐξ ἀρχῆς
αἰσθόμενον ἢ παθόντα. ἀλλ' ὅταν ἀναλαμβάνῃ ἣν πρότερον
εἶχεν ἐπιστήμην ἢ αἴσθησιν ἢ οὗ ποτὲ τὴν ἕξιν ἐλέγομεν
μνήμην, τοῦτ' ἐστὶ καὶ τότε τὸ ἀναμιμνήσκεσθαι τῶν εἰ-
5 ρημένων τι. τὸ δὲ μνημονεύειν συμβαίνει καὶ ἡ μνήμη ἀκο-
λουθεῖ. οὐδὲ δὴ ταῦτα ἁπλῶς, ἐὰν ἔμπροσθεν ὑπάρξαντα πά-
λιν ἐγγένηται, ἀλλ' ἔστιν ὡς, ἔστι δ' ὡς οὔ. δὶς γὰρ μαθεῖν
καὶ εὑρεῖν ἐνδέχεται τὸν αὐτὸν τὸ αὐτό· δεῖ οὖν διαφέρειν
τὸ ἀναμιμνήσκεσθαι τούτων, καὶ ἐνούσης πλείονος ἀρχῆς ἢ ἐξ
10 ἧς μανθάνουσιν ἀναμιμνήσκεσθαι.

10 συμβαίνουσι δ' αἱ ἀναμνή-
σεις, ἐπειδὴ πέφυκεν ἡ κίνησις ἥδε γενέσθαι μετὰ τήνδε· εἰ
μὲν ἐξ ἀνάγκης, δῆλον ὡς ὅταν ἐκείνη κινηθῇ, τήνδε τὴν κίνησιν
κινηθήσεται· εἰ δὲ μὴ ἐξ ἀνάγκης ἀλλ' ἔθει, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ
κινηθήσεται. συμβαίνει δ' ἐνίους ἅπαξ ἐθισθῆναι μᾶλλον ἢ
15 ἄλλους πολλάκις κινουμένους· διὸ ἔνια ἅπαξ ἰδόντες μᾶλλον
μνημονεύομεν ἢ ἕτεροι πολλάκις. ὅταν οὖν ἀναμιμνησκώμε-

29. ὑπάρξει M et E_1 sed nunc corr. ὑπάρχει (Bhl), ὑπάρχει rel. et edd. ‖ 30. ἴδεν E (Bhl) ‖ 31. δὲ om. E (Bus.) et vet. tr. ‖ 20.—25. et 25.—31. dittographia (Freudth.) ‖ 451b, 1. ἔστι pro ἐστὶ recte corr. Freudth. ‖ 2. αἰσθανόμενον EMY ‖ ἢ] μὴ EY ‖ μαθόντα S, μαθοντα τι M ‖ 4. τοῦτ' ἐστὶ] τούτων μὲν EY ‖ τῶν] ἐστὶ τῶν EMY ‖ 5. ἡ μνήμη E (Bus.), ἡ om. reliqui et edd. ‖ 6. ὑπάρξασα EY ‖ 11. ἐπειδὴ πέφυκεν ἡ κίνησις om. EY ‖ 12. τὴν κίνησιν om. LSU Them. vet. tr. et omnes edd. ‖ 14. θᾶττον M, μᾶλλον corr. E_2, fuisse videtur θᾶττον (Bhl) ‖ 14. ἐνίας et 15. ἑτέρας—κινουμένας legi vult Freudth. ‖ 16. ἕτεροι EY, ἕτερον SU, ἕτερα LM Them. vet. tr. et omnes edd. excepto Didot., quae ἕτεροι legit.

θα, κινούμεθα τῶν προτέρων τινὰ κινήσεων, ἕως ἂν κινηθῶμεν μεθ' ἣν ἐκείνη εἴωθεν. διὸ καὶ τὸ ἐφεξῆς θηρεύομεν νοήσαντες ἀπὸ τοῦ νῦν ἢ ἄλλου τινός, καὶ ἀφ' ὁμοίου ἢ ἐναντίου ἢ τοῦ σύνεγγυς. διὰ τοῦτο γίνεται ἡ ἀνάμνησις· αἱ γὰρ κινή- 20 σεις τούτων τῶν μὲν αἱ αὐταί, τῶν δ' ἅμα, τῶν δὲ μέρος ἔχουσιν, ὥστε τὸ λοιπὸν μικρὸν ὃ ἐκινήθη μετ' ἐκεῖνο. ζητοῦσι μὲν οὖν οὕτω, καὶ μὴ ζητοῦντες δ' οὕτως ἀναμιμνήσκονται, ὅταν μεθ' ἑτέραν κίνησιν ἐκείνη γένηται· ὡς δὲ τὰ πολλὰ ἑτέρων γενομένων κινήσεων οἵων εἴπομεν, ἐγένετο ἐκείνη. οὐδὲν δὲ δεῖ 25 σκοπεῖν τὰ πόρρω, πῶς μεμνήμεθα, ἀλλὰ τὰ σύνεγγυς· δῆλον γὰρ ὅτι ὁ αὐτός ἐστι τρόπος. λέγω δὲ τὸ ἐφεξῆς οὐ προζητήσας οὐδ' ἀναμνησθείς. τῷ γὰρ ἔθει ἀκολουθοῦσιν αἱ κινήσεις ἀλλήλαις, ἥδε μετὰ τήνδε. καὶ ὅταν τοίνυν ἀναμιμνήσκεσθαι βούληται, τοῦτο ποιήσει· ζητήσει λαβεῖν ἀρχὴν 30 κινήσεως, μεθ' ἣν ἐκείνη ἔσται. διὸ τάχιστα καὶ κάλλιστα γίνονται ἀπ' ἀρχῆς αἱ ἀναμνήσεις· ὡς γὰρ ἔχουσι τὰ πράγμα- 452a τα πρὸς ἄλληλα τῷ ἐφεξῆς, οὕτω καὶ αἱ κινήσεις. καὶ ἔστιν εὐμνημόνευτα ὅσα τάξιν τινὰ ἔχει, ὥσπερ τὰ μαθήματα· τὰ δὲ φαῦλα χαλεπῶς. καὶ τούτῳ διαφέρει τὸ ἀναμιμνήσκεσθαι τοῦ πάλιν μανθάνειν, ὅτι δυνήσεταί πως δι' 5 αὑτοῦ κινηθῆναι ἐπὶ τὸ μετὰ τὴν ἀρχήν. ὅταν δὲ μή, ἀλλὰ δι' ἄλλου, οὐκέτι μέμνηται. πολλάκις δ' ἤδη μὲν ἀδυνατεῖ ἀναμνησθῆναι, ζητῶν δὲ δύναται καὶ εὑρίσκει. τοῦτο δὲ γί-

17. πρότερον EY ‖ τινὰς pro τινὰ coni. Freudth. ‖ 19. ἢ ἐναντίου ἢ] καὶ ἐναντίου καὶ EMY, ἢ—ἢ etiam Them. Mich. vet. tr. et edd. ‖ 22. ὃ om. EY, leg. etiam Them. Mich. vet. tr. ‖ 23. δ' ὅμως pro δ' οὕτως legi vult cum G. A. Bekkero Freudth. ‖ 25. γινομένων EY ‖ 27. ὅτι] ὡς LMSU ‖ λέγω δὲ] πῶς λέγει LSU ‖ 28. προσζητήσας E_1, sed σ plane fere erasum (Bhl) ‖ 30. ποιήσας M, ποιήσει καὶ Y, litterae ποιησ servatae, sed ultima syllaba plane erasa, nunc corr. ποιήσει E_2 (Bhl), καὶ post ποιήσει non habet E_1 ‖ 452a, 4. φαύλως καὶ χαλεπῶς LSU Them. Mich. et omnes edd., φαῦλα χαλεπῶς etiam vet. tr. ‖ τούτου E ‖ 8. ζητεῖν LSU vet. tr., ζητῶν vult etiam Freudth.

νεται κινοῦντι πολλά, ἕως ἂν τοιαύτην κινήσῃ κίνησιν ᾗ ἀκο-
10 λουθήσει τὸ πρᾶγμα. τὸ γὰρ μεμνῆσθαί ἐστι τὸ ἐνεῖναι δυ-
νάμει τὴν κινοῦσαν· τοῦτο δέ, ὥστ' ἐξ αὐτοῦ καὶ ὧν ἔχει κινή-
σεων κινηθῆναι, ὥσπερ εἴρηται. δεῖ δὲ λαβέσθαι ἀρχῆς. διὸ
ἀπὸ τόπων δοκοῦσιν ἀναμιμνήσκεσθαι ἐνίοτε. τὸ δ' αἴτιον ὅτι
ταχὺ ἀπ' ἄλλου ἐπ' ἄλλο ἔρχονται, οἷον ἀπὸ γάλακτος
15 ἐπὶ λευκόν, ἀπὸ λευκοῦ δ' ἐπ' ἀέρα, καὶ ἀπὸ τούτου ἐφ'
ὑγρόν, ἀφ' οὗ ἐμνήσθη μετοπώρου, ταύτην ἐπιζητῶν τὴν ὥραν.
ἔοικε δὴ καθόλου ἀρχῇ καὶ τὸ μέσον πάντων· εἰ γὰρ μὴ
πρότερον, ὅταν ἐπὶ τοῦτο ἔλθῃ, μνησθήσεται, ἢ οὐκέτ' οὐδὲ
ἄλλοθεν, οἷον εἴ τις νοήσειεν ἐφ' ὧν Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ· εἰ
20 γὰρ μὴ ἐπὶ τοῦ <Θ ἐμνήσθη, ἐπὶ τοῦ Ε μέμνη-
20 ται, εἰ τὸ Η ἢ τὸ Ζ ἐπιζητεῖ>· ἐντεῦθεν γὰρ
ἐπ' ἄμφω κινηθῆναι ἐνδέχεται, καὶ ἐπὶ τὸ Δ καὶ ἐπὶ
τὸ Ζ. εἰ δὲ μὴ τούτων τι ἐζήτει, ἐπὶ τὸ Γ ἐλθὼν μνησθή-
σεται, [εἰ τὸ Η ἢ τὸ τὸ Ζ ἐπιζητεῖ]· εἰ δὲ μή, ἐπὶ τὸ Α· καὶ
οὕτως ἀεί. τοῦ δ' ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐνίοτε μὲν μνησθῆναι ἐνίοτε δὲ
25 μή, αἴτιον τὸ ἐπὶ πλεῖον ἐνδέχεσθαι κινηθῆναι ἀπὸ τῆς αὐ-
τῆς ἀρχῆς, οἷον ἀπὸ τοῦ Γ ἐπὶ τὸ Ζ ἢ τὸ Δ. ἐὰν οὖν
δι' ἃ πάλαι οὐ κινηθῇ, ἐπὶ τὸ συνηθέστερον κινεῖται· ὥσπερ γὰρ

9. ἕως ἂν] ἐὰν EMYSU ‖ 10. δύναμιν LSU Them. vet. tr. ‖ 11. αὐτοῦ omnes codd. et edd., αὑτοῦ vet. tr., ἑαυτοῦ Them. ‖ 14. ἄλλου ἐπ' om. E ‖ 16. ταύτῃ E ‖ 17. δὴ τὸ καθόλου LSUY, δὲ etiam Them. Mich., τὸ καθόλου probat Siebeck, Philol. 1881 ‖ ἡ ἀρχὴ EY, ἀρχῇ SU Them. Mich., etiam Bonitz ind., ἀρχὴ LM et edd. ‖ 18. οὐδὲ] οἶδεν EMY ‖ 20.—23. hunc locum primus recte explicavit et sanavit Freudth., Rh. Mus. XXIV et Archiv für Gesch. d. Philos. II. 1889. ‖ 20. vulgo legitur: εἰ γὰρ μὴ ἐπὶ τοῦ Ε μέμνηται, ἐπὶ τοῦ Ε Θ ἐμνήσθη, sed ἐπὶ τοῦ Ε μέμνηται om. EMY, pro Ε Θ habet νθ E, ηθ Y, θ L Them. Mich. Didot. ‖ 21. Δ] α EM ‖ 22. pro Z vulgo E, Z etiam vet. tr. ‖ ἐζήτει] ἐπιζητεῖ S et edd., etiam Freudth., ἐπεζήτει L ‖ 23. Z] θ EY ‖ ἐπιζητεῖ habet etiam E (Bus.) ‖ Α] δ Y ‖ 24. τοῦ δ'] τὸ δ' EMY ‖ 25. τὸ] ὅτι LSU, om. M ‖ ἐπὶ πλείω ἐνδέχεται LSU, πλείω ἔστι M ‖ 26. E pro Γ legi vult Freudth. ‖ ἐὰν οὖν μὴ LSUY et omnes edd. ‖ 27. διὰ παλαιοῦ LSUM Them. Mich. vet. tr. et omnes edd., δι' ἃ πάλαι οὐ Y et

φύσις ἤδη τὸ ἔθος. διὸ πολλάκις ἃ ἐννοοῦμεν, ταχὺ ἀναμιμνησκόμεθα· ὥσπερ γὰρ φύσει τόδε μετὰ τόδε ἐστίν, οὕτω καὶ ἐνεργείᾳ· τὸ δὲ πολλάκις φύσιν ποιεῖ. ἐπεὶ δ' 30
ἐν τοῖς φύσει γίγνεται καὶ παρὰ φύσιν καὶ ἀπὸ τύχης, 452b
ἔτι μᾶλλον ἐν τοῖς δι' ἔθος, οἷς ἡ φύσις γε μὴ ὁμοίως ὑπάρχει· ὥστε κινηθῆναι ἐνίοτε κἀκεῖ καὶ ἄλλως, ἄλλως τε καὶ ὅταν ἀφέλκῃ ἐκεῖθεν αὐτόσε πῃ. διὰ τοῦτο καὶ ὅταν δέῃ ὄνομα μνημονεῦσαι, παρόμοιον μέν, εἰς δ' ἐκεῖνο σολοι- 5
κίζομεν. τὸ μὲν οὖν ἀναμιμνήσκεσθαι τοῦτον συμβαίνει τὸν τρόπον. 7

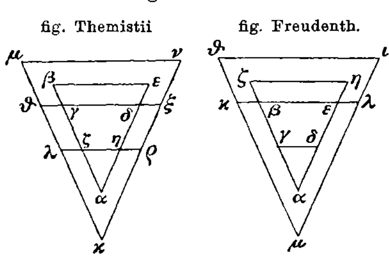
τὸ δὲ μέγιστον, γνωρίζειν δεῖ τὸν χρόνον, ἢ μέτρῳ 7
ἢ ἀορίστως. ἔστω δέ τι ᾧ κρίνει τὸν πλείω καὶ ἐλάττω· εὔλογον δ' ὥσπερ τὰ μεγέθη· νοεῖ γὰρ τὰ μεγάλα καὶ πόρρω οὐ τῷ ἀποτείνειν ἐκεῖ τὴν διάνοιαν, ὥσπερ τὴν ὄψιν 10
φασί τινες (καὶ γὰρ μὴ ὄντων ὁμοίως νοήσει), ἀλλὰ τῇ ἀνάλογον κινήσει· ἔστι γὰρ ἐν αὐτῇ τὰ ὅμοια σχήματα καὶ κινήσεις. τίνα οὖν διοίσει, ὅταν τὰ μείζω νοῇ, ἢ ὅταν ἐκεῖνα νοῇ τὰ ἐλάττω; πάντα γὰρ τὰ ἐντὸς ἐλάττω, ὥσπερ ἀνάλογον καὶ τὰ ἐκτός. ἔστι δ' ἴσως ὥσπερ καὶ τοῖς εἴδεσιν 15
ἀνάλογον λαβεῖν ἄλλο ἐν αὐτῷ, οὕτως καὶ τοῖς ἀποστήμασιν. ὥσπερ οὖν εἰ τὴν ΑΒ ΒΕ κινεῖται, ποιεῖ τὴν ΓΔ·

E (Bus.) ‖ κινῆται LSU Bek. Didot. ‖ ἐπὶ τὸ] ἐπεὶ EY ‖ 28. ἃ πολλάκις LSU Them. Mich. et omnes edd., ἃ om. Y ‖ 30. ἐπεὶ δ' ὥσπερ LSUM et omnes edd. ‖ 452b, 1. τοῖς] τῇ EY, τοῖς etiam Them. Mich. et omnes edd. ‖ 2. μὴ et 3. καὶ ἄλλως om. EMY, leg. utrumque reliqui, Them. Mich. vet. tr. et omnes edd. ‖ 4. καὶ ὅταν] κἂν EY ‖ ἀφέλκηται vult Christ ‖ αὐτόσε] αὐτός EMY et γρ U, πῃ om. EY, αὐτόσε πῃ etiam Mich. vet. tr. et omnes edd. ‖ καὶ] γὰρ EY et γρ U ‖ ὅταν] ἐπειδὰν EY et γρ U ‖ 5. δέῃ ὄνομα] ἐπείη μόνον EY, pro δέῃ coni. ἐπίῃ Christ, fort. recte ‖ μὲν εἰς δ'] ὡς μὲν εἰς EMY ‖ 8. κρίνει] κινεῖ EY ‖ 12. αὐτοῖς EMY, αὐτῇ etiam vet. tr. et Mich. ‖ 13. vulgo: νοῇ; ἢ ὅτι ἐκεῖνα νοεῖ, ἢ τὰ ἐλάττω; ἢ ante ὅτι om. EMY, ἐκεῖνα νοῇ ἢ M, νοεῖν LSU, textum receptum de coniectura Freudenthalii scripsi. ‖ 14. ὥσπερ] καὶ LMSU ‖ 15. καὶ post ὥσπερ om. EY, καὶ ἐν M ‖ 17.—22. huic difficillimo

*ἀνάλογον γὰρ ἡ ΑΓ καὶ ἡ ΓΔ. τί οὖν μᾶλλον τὴν ΓΔ ἢ
τὴν ΖΗ ποιεῖ; ἢ ὡς ἡ ΑΖ πρὸς τὴν ΑΒ ἔχει, οὕτως ἡ [τὸ]*
20 *Θ πρὸς τὴν Μ ἔχει. ταύτας οὖν ἅμα κινεῖται. ἂν δὲ τὴν
ΖΗ βούληται νοῆσαι, τὴν μὲν ΒΕ ὁμοίως νοεῖ, ἀντὶ δὲ τῶν
ΘΙ τὰς ΚΛ νοεῖ· αὗται γὰρ ἔχουσιν ὡς ΖΑ πρὸς ΒΑ.*

*ὅταν οὖν ἅμα ἥ τε τοῦ πράγματος γίνηται κίνησις καὶ ἡ τοῦ
χρόνου, τότε τῇ μνήμῃ ἐνεργεῖ. ἂν δ' οἴηται μὴ ποιῶν, οἴε-*
25 *ται μνημονεύειν· οὐθὲν γὰρ κωλύει διαψευσθῆναί τινα καὶ
δοκεῖν μνημονεύειν μὴ μνημονεύοντα. ἐνεργοῦντα δὲ τῇ μνήμῃ
μὴ οἴεσθαι ἀλλὰ λανθάνειν μεμνημένον οὐκ ἔστιν· τοῦτο γὰρ
ἦν αὐτὸ τὸ μεμνῆσθαι. ἀλλ' ἐὰν ἡ τοῦ πράγματος γένηται
χωρὶς τῆς τοῦ χρόνου ἢ αὕτη ἐκείνης, οὐ μέμνηται. ἡ δὲ τοῦ*
30 *χρόνου διττή ἐστιν· ὁτὲ μὲν γὰρ μέτρῳ οὐ μέμνηται αὐτό,*
453a *οἷον ὅτι τρίτῃ ἡμέρᾳ ὁδήποτε ἐποίησεν, ὁτὲ δὲ καὶ μέ-
τρῳ· ἀλλὰ μέμνηται καὶ ἐὰν μὴ καὶ μέτρῳ. εἰώθασι δὲ λέ-*

loco lucem aliquam et medelam primus attulit Freudenthal, Archiv für Gesch. d. Phil. II 1889. Figuram geometricam Themistii et figuram Freudenthalii in margine apposui; figura

Themistii iisdem fere litteris invenitur etiam in cod. E ‖ 17. *ΓΔ*] *γδ* M Sylb., *ΑΔ* reliqui codd. et edd., etiam vet. tr. et Mich., qui autem *γδ* Aristoteli scribendum fuisse annotat, *ΓΔ* recte coni. etiam Freudenth. ‖ 18. *ἢ τὴν* om. EMY ‖ 19. *ΑΖ* con. Freudth., codd. et edd. *ΑΓ* ‖ *τὸ*] *κ* Y, *ν* E, om. M ‖ 20. *τὴν* M] *τὸ μ* L, *τὴν ι* EMY ‖ 21. *μὲν* om. E ‖ B] *ϑ* M, om. Y ‖ 22. *Δ*] *α* EY ‖ *πρὸς*] *ζ* M ‖ 27. *μὴ* om. EM ‖ *ἀλλὰ*] *ἅμα* M, om. EY ‖ 29. *αὐτὴ* EMYU, *αὕτη* etiam vet. tr. ‖ 30. *αὐτόν* SU, *αὐτῶν* LM vet. tr. ‖ 453a, 1. *οἷον* om. EY ‖ *τρίτη ἡμέρα* EY, *τρίτης ἡμέρας* M, *τρίτην ἡμέραν* reliqui, etiam Them. Mich. et edd. ‖ *ὁδήποτε* EMY Bek. Didot., *ὃ μέντοι* U, *ὅτι μέντοι* LS Mich. vet. tr., *ποιῆσαι* EY, *ἐποίησεν* LSUM, Bek. Didot. ‖ 2. *μὴ καὶ μέτρῳ* EY, *καὶ* om. reliqui et edd.

γειν ὅτι μέμνηνται μέν, πότε μέντοι οὐκ ἴσασιν, ὅταν μὴ γνωρίζωσι τοῦ πότε τὸ ποσὸν μέτρῳ. 4

ὅτι μὲν οὖν οὐχ οἱ αὐ- 4 τοὶ μνημονικοὶ καὶ ἀναμνηστικοί, ἐν τοῖς πρότερον εἴρηται. 5 διαφέρει δὲ τοῦ μνημονεύειν τὸ ἀναμιμνήσκεσθαι οὐ μόνον κατὰ τὸν χρόνον, ἀλλ' ὅτι τοῦ μὲν μνημονεύειν καὶ τῶν ἄλλων ζῴων μετέχει πολλά, τοῦ δ' ἀναμιμνήσκεσθαι οὐδὲν ὡς εἰπεῖν τῶν γνωριζομένων ζῴων, πλὴν ἄνθρωπος. αἴτιον δ' ὅτι τὸ ἀναμιμνήσκεσθαί ἐστιν οἷον συλλογισμός τις· ὅτι γὰρ 10 πρότερον εἶδεν ἢ ἤκουσεν ἤ τι τοιοῦτον ἔπαθε, συλλογίζεται ὁ ἀναμιμνησκόμενος, καὶ ἔστιν οἷον ζήτησίς τις. τοῦτο δ' οἷς καὶ τὸ βουλευτικὸν ὑπάρχει, φύσει μόνοις συμβέβηκεν· καὶ γὰρ τὸ βουλεύεσθαι συλλογισμός τίς ἐστιν. 14

ὅτι δ' ἐστὶ σωματικὸν 14 τὸ πάθος καὶ ἡ ἀνάμνησις ζήτησις ἐν τοιούτῳ φαντάσματος, 15 σημεῖον τὸ παρενοχλεῖν ἐνίους, ἐπειδὰν μὴ δύνωνται ἀναμνησθῆναι καὶ πάνυ ἐπέχοντες τὴν διάνοιαν, καὶ οὐκέτ' ἐπιχειροῦντας ἀναμιμνήσκεσθαι οὐδὲν ἧττον, καὶ μάλιστα τοὺς μελαγχολικούς· τούτους γὰρ φαντάσματα κινεῖ μάλιστα. αἴτιον δὲ τοῦ μὴ ἐπ' αὐτοῖς εἶναι τὸ ἀναμιμνήσκεσθαι, ὅτι 20 καθάπερ τοῖς βάλλουσιν οὐκέτι ἐπ' αὐτοῖς τὸ στῆσαι, οὕτως καὶ ὁ ἀναμιμνησκόμενος καὶ θηρεύων σωματικόν τι κινεῖ, ἐν ᾧ τὸ πάθος. μάλιστα δ' ἐνοχλοῦνται οἷς ἂν ὑγρότης τύχῃ ὑπάρχουσα περὶ τὸν αἰσθητικὸν τόπον· οὐ γὰρ ῥᾳδίως παύεται

3. τοῦ πότε μὴ γνωρίζωσι τὸ ποσὸν M Bek. Didot., μὴ γνωρίζωσι τοῦτο ποτε ποσὸν EY et, qui πότε τῷ πόσῳ, LSU Mich. Ald. Basil. Sylb. ‖ 9. γνωρίμων LSU, γνωριζομένων etiam Them. vet. tr. ‖ 14. δ' ἐστὶ MY, ἐστὶ erasum, sed legi potest E (Bhl), ἐστὶ om. reliqui codd. et omnes edd. ‖ σωματικόν τι LU Them. Mich. vet. tr. et omnes edd. ‖ 17. πάνυ om. EY, leg. etiam Them. Mich vet. tr. ‖ ἐπέχοντες virgula post ἀναμν. sublata corr. Christ ‖ 20. ἐφ' ἑαυτοῖς EM ‖ τὸ ἀναμιμν. om. EY ‖ 21. οὕτως E, reliqui οὕτω ‖ 22. τι] γὰρ Y, om. E ‖ ἐν ᾧ om. EY ‖ 23. τὸ om. EYS ‖ ἐνοχλεῖ M, ἐνυπάρχει EY, ἐνοχλοῦνται etiam Them. Mich. vet. tr

25 *κινηθεῖσα, ἕως ἂν ἐπανέλθῃ τὸ ζητούμενον καὶ εὐθυπορήσῃ ἡ κίνησις. διὸ καὶ ὀργαὶ καὶ φόβοι, ὅταν τι κινήσωσιν, ἀντικινούντων πάλιν τούτων οὐ καθίστανται, ἀλλ' ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀντικινοῦσιν. καὶ ἔοικε τὸ πάθος τοῖς ὀνόμασι καὶ μέλεσι καὶ λόγοις, ὅταν διὰ στόματος γένηταί τι αὐτῶν σφόδρα· παυ-*
30 *σαμένοις γὰρ καὶ οὐ βουλομένοις ἐπέρχεται πάλιν ᾄδειν ἢ λέγειν. εἰσὶ δὲ καὶ οἱ τὰ ἄνω μείζω ἔχοντες καὶ οἱ νανώ-*
453b *δεις ἀμνημονέστεροι τῶν ἐναντίων διὰ τὸ πολὺ βάρος ἔχειν ἐπὶ τῷ αἰσθητικῷ, καὶ μήτ' ἐξ ἀρχῆς τὰς κινήσεις δύνασθαι ἐμμένειν ἀλλὰ διαλύεσθαι μήτ' ἐν τῷ ἀναμιμνήσκεσθαι ῥαδίως εὐθυπορεῖν. οἱ δὲ πάμπαν νέοι καὶ λίαν γέρον-*
5 *τες ἀμνήμονες διὰ τὴν κίνησιν· οἱ μὲν γὰρ ἐν φθίσει, οἱ δ' ἐν αὐξήσει πολλῇ εἰσίν· ἔτι δὲ τά γε παιδία καὶ νανώδη ἐστὶ μέχρι πόρρω τῆς ἡλικίας. περὶ μὲν οὖν μνήμης καὶ τοῦ μνημονεύειν, τίς ἡ φύσις αὐτῶν καὶ τίνι τῶν τῆς ψυχῆς μνημονεύει τὰ ζῷα, καὶ περὶ τοῦ ἀναμιμνήσκεσθαι,*
10 *τί ἐστι καὶ πῶς γίνεται καὶ διὰ τίνας αἰτίας, εἴρηται.*

11 ΠΕΡΙ ΥΠΝΟΥ ΚΑΙ ΕΓΡΗΓΟΡΣΕΩΣ.

11 *Περὶ δὲ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως σκεπτέον,* 1 *τίνα τε τυγχάνει ὄντα, καὶ πότερον ἴδια τῆς ψυχῆς ἢ τοῦ σώματος ἢ κοινά, κἂν ᾖ κοινά, τίνος μορίου τῆς ψυχῆς ἢ τοῦ σώματος· καὶ διὰ τίν' αἰτίαν ὑπάρχει τοῖς ζῴοις· καὶ*
15 *πότερον ἅπαντα κεκοινώνηκεν ἀμφοτέρων, ἢ τὰ μὲν*

25. *ἐπέλθῃ* LSU Mich. et sine dubio Them. et omnes edd. excepto Sylb., qui scribit *ἐπανέλθῃ* || *εὐθυπορήσει* E (Bhl) || 29. *γένηταί τις* (omisso *αὐτῶν*) *φορὰ* (pro *σφοδρὰ*) EY || 453b, 6. *δὲ* om. EY || 8. *τι* EY || 10. *τίνα αἰτίαν* LSU Them. et edd. || 11. Titulus secundum Them. Didot. Ald. Basil. Sylb.; *περὶ ὕπνου καὶ τῆς καθ' ὕπνον μαντικῆς* E, tilulum om. Bek. || 13. *καὶ εἰ* LSUM Didot., *κἂν εἰ* legisse E_1 putat Bus., sed quod sequitur verbum post *κἂν*, est plane erasum et superscriptum ab altera manu *H*, itaque assentior Bekkero qui *ᾖ* scribit || 15. *ἀμφοτέρων αὐτῶν* LMSU, *αὐτῶν* om. Y et E (Bus.) etiam Them.

θατέρου τὰ δὲ θατέρου μόνον, ἢ τὰ μὲν οὐδετέρου τὰ δ' 16
ἀμφοτέρων· πρὸς δὲ τούτοις τί ἐστι τὸ ἐνύπνιον, καὶ διὰ
τίν' αἰτίαν οἱ καθεύδοντες ὁτὲ μὲν ὀνειρώττουσιν
ὅτε δ' οὐκ ὀνειρώττουσιν· ἢ συμβαίνει μὲν ἀεὶ
τοῖς καθεύδουσιν ἐνυπνιάζειν, ἀλλ' οὐ μνημονεύουσιν·
κἂν εἰ τοῦτο γίνεται, διὰ τίνα αἰτίαν γίνεται· καὶ πότερον 20
ἐνδέχεται τὰ μέλλοντα προορᾶν, ἢ οὐκ ἐνδέχεται καὶ τίνα
τρόπον, εἰ ἐνδέχεται· καὶ πότερον τὰ μέλλοντα ὑπ' ἀνθρώ-
που πράσσεσθαι μόνον, ἢ καὶ ὧν τὸ δαιμόνιον ἔχει τὴν αἰ-
τίαν καὶ φύσει γίνεται ἢ ἀπ' αὐτομάτου. 24

πρῶτον μὲν οὖν 24
τοῦτό γε φανερόν, ὅτι τῷ αὐτῷ τοῦ ζῴου ἥ τε ἐγρήγορσις ὑπ- 25
άρχει καὶ ὁ ὕπνος· ἀντίκεινται γάρ, καὶ φαίνεται στέρησίς τις
ὁ ὕπνος τῆς ἐγρηγόρσεως· ἀεὶ γὰρ τὰ ἐναντία καὶ ἐπὶ τῶν
ἄλλων καὶ ἐν τοῖς φυσικοῖς ἐν τῷ αὐτῷ δεκτικῷ φαίνεται
γινόμενα καὶ τοῦ αὐτοῦ ὄντα πάθη, λέγω δ' οἷον ὑγίεια καὶ
νόσος, κάλλος καὶ αἶσχος, ἰσχὺς καὶ ἀσθένεια, ὄψις 30
καὶ τυφλότης, ἀκοὴ καὶ κωφότης. ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶνδε
δῆλον. ᾧ γὰρ τὸν ἐγρηγορότα γνωρίζομεν, τούτῳ καὶ τὸν 454a
καθυπνοῦντα· τὸν γὰρ αἰσθανόμενον, τοῦτον ἐγρηγορέναι

16. θατέρου τὰ δὲ θατέρου EMY Mich. Ald. 1. Basil. Didot., pro priore θατέρου leg. ὕπνου reliqui codd. vet. tr. Sylb. Bek. || 18. ὅτε δ' οὐκ ὀνειρώσσουσι EMY Them., om. ὀνειρ. reliqui codd. et omnes edd., etiam Mich. et vet. tr. || 20. κἂν εἰ, sed εἰ insertum ab antiqua manu E (Bhl), καὶ εἰ reliqui codd. et omnes edd., κἂν εἰ etiam Them. Mich. || τοῦτο γίνηται ELY || 24. ἀπ' αὐτομάτου EMSU, ἀπὸ ταὐτομ. reliqui Them. Mich. || 25. τοῦ ζῴου] ζώω EY, τῶν τοῦ ζώου M || 28. φυσικοῖς καὶ ἐν EMY || φαίνεται τὰ γινόμενα EY || 30. et 31. leg. καὶ etiam ante κάλλος, ante ἰσχύς, ante ὄψις et ante ἀκοὴ LSU Them. Mich. et omnes edd., textum receptum habet Y, καὶ om. omnibus locis EM, sed ab eadem manu καὶ insertum post κάλλος (legit enim αἶσχος κάλλος E (Bhl)), post ἰσχύς, ὄψις, ἀκοὴ E (Bhl). || 454a, 2. καθυπνοῦντα EM et, ut videtur, vet. tr., κάθυπνον L, καθ' ὕπνον SU Them., ὑπνοῦντα Y Mich. et omnes edd. || τοῦτον om. LSU Bek. Didot., leg. τοῦτον Mich. Ald. Basil. Sylb.

νομίζομεν καὶ τὸν ἐγρηγορότα πάντα ἢ τῶν ἔξωθέν τινος αἰσθάνεσθαι ἢ τῶν ἐν αὑτῷ κινήσεων. εἰ τοίνυν τὸ ἐγρηγορέναι
5 *ἐν μηδενὶ ἄλλῳ ἐστὶν ἢ τῷ αἰσθάνεσθαι, δῆλον ὅτι ᾧπερ αἰσθάνεται, τούτῳ καὶ ἐγρήγορε τὰ ἐγρηγορότα καὶ καθεύδει τὰ καθεύδοντα. ἐπεὶ δ' οὔτε τῆς ψυχῆς ἴδιον τὸ αἰσθάνεσθαι οὔτε τοῦ σώματος (οὗ γὰρ ἡ δύναμις, τούτου καὶ ἡ ἐνέργεια· ἡ δὲ λεγομένη αἴσθησις, ὡς ἐνέργεια, κίνησίς τις διὰ τοῦ σώ-*
10 *ματος τῆς ψυχῆς ἐστί), φανερὸν ὡς οὔτε τῆς ψυχῆς τὸ πάθος ἴδιον, οὔτ' ἄψυχον σῶμα δυνατὸν αἰσθάνεσθαι. διωρισμένων δὲ περὶ τῶν λεγομένων ὡς μορίων τῆς ψυχῆς ἐν ἑτέροις πρότερον, καὶ τοῦ μὲν θρεπτικοῦ χωριζομένου τῶν ἄλλων ἐν τοῖς ἔχουσι σώμασι ζωήν, τῶν δ' ἄλλων οὐδενὸς ἄνευ τούτου,*
15 *δῆλον ὡς ὅσα μὲν αὐξήσεως καὶ φθίσεως μετέχει μόνον τῶν ζώντων, ὅτι τούτοις οὐχ ὑπάρχει ὕπνος οὐδ' ἐγρήγορσις, οἷον τοῖς φυτοῖς· οὐ γὰρ ἔχουσι τὸ αἰσθητικὸν μόριον, οὔτ' εἰ χωριστόν ἐστιν οὔτ' εἰ μὴ χωριστόν· τῇ γὰρ δυνάμει καὶ τῷ εἶναι χωριστόν ἐστιν. ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι οὐδέν ἐστιν ὃ ἀεὶ ἐγρή-*
20 *γορεν ἢ ἀεὶ καθεύδει, ἀλλὰ τοῖς αὐτοῖς ὑπάρχει τῶν ζῴων ἀμφότερα τὰ πάθη ταῦτα· οὐ γὰρ εἴ τί ἐστι ζῷον ἔχον αἴσθησιν, τοῦτ' ἐνδέχεται οὔτε καθεύδειν οὔτ' ἐγρηγορέναι· ἄμφω γάρ ἐστι τὰ πάθη ταῦτα περὶ αἴσθησιν τοῦ πρώτου αἰσθητικοῦ. οὐκ ἐνδέχεται δὲ οὐδὲ θάτερον τούτων ἀεὶ ὑπάρχειν*
25 *τῷ αὐτῷ, οἷον ἀεί τι γένος ζῴων καθεύδειν ἢ ἀεί τι ἐγρηγορέναι, ὅτι ὅσων ἐστί τι ἔργον κατὰ φύσιν, ὅταν ὑπερβάλλῃ τὸν χρόνον ᾧ δύναται χρόνῳ τι ποιεῖν, ἀνάγκη ἀδυνατεῖν,*

4. *αὐτῷ τινος κινήσεων* LSU Mich. ‖ 6. *καὶ* post *τούτῳ* om. EMY ‖ 9. *ἐνεργείαι* (cum *ι* adscripto) E ‖ 12. *πρότερον ἐν ἑτέροις* post *διωρισμένων δὲ* ponunt LSU, Mich. et omnes edd., post 12 *ψυχῆς* EMY, sed E legit *ἐν ἑτέροις πρότερον* et non, ut refert Bek., *πρότερον ἐν ἑτέροις* ‖ 13. *μὲν* om. EY ‖ 21. *οὐ* EY, reliqui codd. *οὔτε* et omnes edd. ‖ 19.—21 et 21.—26 duas recensiones esse putat Wilson l. l. ‖ 26. *ὅτι*] *ἔτι* omnes codd. et edd., *ὅτι* recte coni. W. A. Becker, cui assentitur etiam Susemihl, Phil. 1885, qui vel *ὅτι* vel *ἐπεὶ* legi vult. ‖ 27. *χρόνῳ* recte

οἷον τὰ ὄμματα ὁρῶντα, καὶ παύεσθαι τοῦτο ποιοῦντα, ὁμοίως δὲ καὶ χεῖρα καὶ ἄλλο πᾶν οὗ ἐστί τι ἔργον. εἰ δή τινός ἐστιν ἔργον τὸ αἰσθάνεσθαι, καὶ τοῦτο ἂν ὑπερβάλλῃ ὅσον 30 ἦν χρόνον δυνάμενον αἰσθάνεσθαι συνεχῶς, ἀδυνατήσει καὶ οὐκέτι τοῦτο ποιήσει. εἰ τοίνυν τὸ ἐγρηγορέναι τούτῳ ὥρισται, τῷ λελύσθαι τὴν αἴσθησιν, τῶν δ' ἐναντίων τὸ μὲν ἀνάγκη παρεῖ- 454b ναι τὸ δ' οὔ, τὸ δ' ἐγρηγορέναι τῷ καθεύδειν ἐναντίον, καὶ ἀναγκαῖον παντὶ θάτερον ὑπάρχειν, ἀναγκαῖον ἂν εἴη καθ-εύδειν. εἰ οὖν τὸ τοιοῦτον πάθος ὕπνος, τοῦτο δ' ἐστὶν ἀδυναμία δι' ὑπερβολὴν τοῦ ἐγρηγορέναι, ἡ δὲ τοῦ ἐγρηγορέναι 5 ὑπερβολὴ ὁτὲ μὲν νοσώδης ὁτὲ δ' ἄνευ νόσου γίνεται, ὥστε καὶ ἡ ἀδυναμία καὶ ἡ διάλυσις ὡσαύτως ἔσται, ἀνάγκη πᾶν τὸ ἐγρηγορὸς ἐνδέχεσθαι καθεύδειν· ἀδύνατον γὰρ ἀεὶ ἐνεργεῖν. ὁμοίως δὲ οὐδὲ καθεύδειν οὐδὲν ἀεὶ ἐνδέχεται. ὁ γὰρ ὕπνος πάθος τι τοῦ αἰσθητικοῦ μορίου ἐστίν, οἷον δεσμὸς καὶ 10 ἀκινησία τις, ὥστ' ἀνάγκη πᾶν τὸ καθεῦδον ἔχειν τὸ αἰσθητικὸν μόριον. αἰσθητικὸν δὲ τὸ δυνατὸν αἰσθάνεσθαι κατ' ἐνέργειαν· ἐνεργεῖν δὲ τῇ αἰσθήσει κυρίως καὶ ἁπλῶς ἀδύνατον καθεῦ-δον ἅμα· διὸ ἀναγκαῖον ὕπνον πάντα ἐγερτὸν εἶναι. τὰ μὲν οὖν ἄλλα σχεδὸν πάντα δῆλα κοινωνοῦνθ' ὕπνου, καὶ πλωτὰ 15 καὶ πτηνὰ καὶ πεζά· καὶ γὰρ τὰ τῶν ἰχθύων γένη πάντα καὶ τὰ τῶν μαλακίων ὦπται καθεύδοντα, καὶ τἆλλα πάνθ' ὅσαπερ ἔχει ὀφθαλμούς· καὶ γὰρ τὰ σκληρόφθαλμα φανερὰ καὶ τὰ ἔντομα κοιμώμενα· βραχύυπνα δὲ τὰ τοιαῦτα

suspectum est Susemihl, om. etiam Mich. et vet. tr. Basil. || τι om. E (Bus.) || 32. τούτῳ om. LSUY Mich. et omnes edd. || 454b, 1. τῶν δὲ ἐναντίων τῶν μὲν ἀνάγκη θάτερον ἀεὶ παρεῖναι τῶν δ' οὐ EMY, textum receptum reliqui codd. Mich., vet. tr. et omnes edd. || 2. τω LS || τὸ L || 4. τοιοῦτο E, sed ν annexum E_3 (Bhl), τοιοῦτον ceteri || ἀδυναμία τοῦ ἐγρηγορέναι δι' ὑπερβολὴν τοῦ ἐγρηγορέναι EY || 7. ἡ ante διάλυσις insertum E (Bhl) || 10. πάθος om. EYU Didot. Bek., leg. etiam Them. Mich. vet. tr. Ald. Basil. Sylb. || τι om. MS, leg. omnes edd. || 18. περ om. EMY, „quaecumque" vet. tr.

20 πάντα, διὸ καὶ λάθοι ἄν τινα πολλάκις πότερον μετέχουσι τοῦ καθεύδειν ἢ οὔ. τῶν δ' ὀστρακοδέρμων κατὰ μὲν τὴν αἴσθησιν οὐδέ πω γέγονε φανερὸν εἰ καθεύδουσιν· εἰ δέ τῳ πιθανὸς ὁ λεχθεὶς λόγος, τούτῳ πεισθήσεται. ὅτι μὲν οὖν ὕπνου κοινωνεῖ τὰ ζῷα πάντα, φανερὸν ἐκ τούτων· τῷ γὰρ αἴσθησιν 25 ἔχειν ὥρισται τὸ ζῷον, τῆς δ' αἰσθήσεως τρόπον τινὰ τὴν μὲν ἀκινησίαν καὶ οἷον δεσμὸν τὸν ὕπνον εἶναί φαμεν, τὴν δὲ λύσιν καὶ τὴν ἄνεσιν ἐγρήγορσιν. τῶν δὲ φυτῶν οὐδὲν οἷόν τε κοινωνεῖν οὐδετέρου τούτων τῶν παθημάτων. ἄνευ μὲν γὰρ αἰσθήσεως οὐχ ὑπάρχει οὔθ' ὕπνος οὔτ' ἐγρήγορσις· οἷς δ' αἴ- 30 σθησις ὑπάρχει, καὶ τὸ λυπεῖσθαι καὶ τὸ χαίρειν· οἷς δὲ ταῦτα, καὶ ἐπιθυμία. τοῖς δὲ φυτοῖς οὐδὲν ὑπάρχει τούτων. σημεῖον δ' ὅτι καὶ τὸ ἔργον τὸ αὑτοῦ ποιεῖ τὸ θρεπτι- 455a κὸν μόριον ἐν τῷ καθεύδειν μᾶλλον ἢ ἐν τῷ ἐγρηγορέναι· τρέφεται γὰρ καὶ αὐξάνεται τότε μᾶλλον, ὡς οὐδὲν προσδεόμενον πρὸς ταῦτα τῆς αἰσθήσεως.

Διὰ τί δὲ καθεύδει καὶ ἐγρήγορε, καὶ διὰ ποίαν τιν' 2
5 αἴσθησιν ἢ ποίας, εἰ διὰ πλείους, σκεπτέον. ἐπεὶ δ' ἔνια μὲν ἔχει τὰς αἰσθήσεις πάσας, ἔνια δ' οὐκ ἔχει, οἷον ὄψιν, τὴν δ' ἁφὴν καὶ τὴν γεῦσιν ἅπαντ' ἔχει, πλὴν εἴ τι τῶν ζῴων ἀτελές (εἴρηται δὲ περὶ αὐτῶν ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς), ἀδύνατον δ' ἐστὶν ἁπλῶς ὁποιανοῦν αἴσθησιν αἰσθάνεσθαι 10 τὸ καθεῦδον ζῷον, φανερὸν ὅτι πάσαις ἀναγκαῖον ὑπάρχειν

21. *τῶν δ' ὀστρακοδέρμων* omnes codd. et edd., etiam Them. Mich. vet. tr.; est genitivus partitivus omisso, unde pendeat, pronomine indefinito. ‖ 22. *καθεύδει* LSU, Mich. *καθεύδουσι* etiam Them. vet. tr. ‖ 25. *τρόπον τινὰ τὴν μὲν*] *τρόπον μέν τινα τὴν* L et E (Bus) vet. tr. ‖ 26. *καὶ* om. EMY ‖ *εἶναι* om. EYU ‖ 28. *τούτων* om. EY ‖ 455a, 2. *προσδεόμενα* LSU Them. Mich. et omnes edd. ‖ 4. *ποίαν* om. EMY, leg. etiam Them. Mich. vet. tr. et omnes edd. ‖ 5. *εἰ διὰ*] *ἢ* EMY, *εἰ διὰ* etiam Them. Mich. vet. tr. et omnes edd. ‖ *ἔνια μὲν τῶν ζώων* LS Them. Mich. vet. tr. et omnes edd. ‖ 6. *οὐκ ἔχει* Y et ab altera manu correctum E_2 (Bhl), *οὐκ ἔχουσι* reliqui codd. Them. Mich. et omnes edd. ‖ 10. super *πάσας* correctum

τὸ αὐτὸ πάθος ἐν τῷ καλουμένῳ ὕπνῳ· εἰ γὰρ τῇ μὲν τῇ δὲ μή, ταύτῃ καθεῦδον αἰσθήσεται, τοῦτο δ' ἀδύνατον. ἐπεὶ δ' ὑπάρχει καθ' ἑκάστην αἴσθησιν τὸ μέν τι ἴδιον τὸ δέ τι κοινόν, ἴδιον μὲν οἷον τῇ ὄψει τὸ ὁρᾶν, τῇ δ' ἀκοῇ τὸ ἀκούειν, καὶ ταῖς ἄλλαις ἑκάστῃ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἔστι δέ τις καὶ 15 κοινὴ δύναμις ἀκολουθοῦσα πάσαις, ᾗ καὶ ὅτι ὁρᾷ καὶ ἀκούει αἰσθάνεται (οὐ γὰρ δὴ τῇ γε ὄψει ὁρᾷ ὅτι ὁρᾷ, καὶ κρίνει δὴ καὶ δύναται κρίνειν ὅτι ἕτερα τὰ γλυκέα τῶν λευκῶν, οὔτε γεύσει οὔτε ὄψει οὔτ' ἀμφοῖν, ἀλλά τινι κοινῷ μορίῳ τῶν αἰσθητηρίων πάντων· ἔστι μὲν γὰρ μία αἴσθησις, καὶ 20 τὸ κύριον αἰσθητήριον ἕν, τὸ δ' εἶναι αἰσθήσει τοῦ γένους ἑκάστου ἕτερον, οἷον ψόφου καὶ χρώματος), τοῦτο δ' ἅμα τῷ ἁπτικῷ μάλισθ' ὑπάρχει (τοῦτο μὲν γὰρ χωρίζεται τῶν ἄλλων αἰσθητηρίων, τὰ δ' ἄλλα τούτου ἀχώριστα. εἴρηται δὲ περὶ αὐτῶν ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς θεωρήμασιν)· φανερὸν τοίνυν 25 ὅτι τούτου ἐστὶ πάθος ἡ ἐγρήγορσις καὶ ὁ ὕπνος. διὸ καὶ πᾶσιν ὑπάρχει τοῖς ζῴοις· καὶ γὰρ ἡ ἁφὴ μόνη πᾶσιν. εἰ γὰρ τῷ πάσας τι πεπονθέναι τὰς αἰσθήσεις ἐγίνετο τὸ καθεύδειν, ἄτοπον εἰ αἷς οὔτ' ἀνάγκη οὔτε δυνατὸν τρόπον τινὰ ἐνεργεῖν ἅμα, ταύτας ἀναγκαῖον ἀργεῖν ἅμα καὶ ἀκινητίζειν· 30 τοὐναντίον γὰρ εὐλογώτερον συνέβαινεν ἂν αὐταῖς τὸ μὴ ἅμα ἠρεμεῖν. ὡς δὲ νῦν λέγομεν, εὐλόγως ἔχει καὶ περὶ τούτων· τοῦ γὰρ κυρίου τῶν ἄλλων πάντων αἰσθητηρίου

πᾶσιν E_2 (Bhl), reliqui et edd. πᾶσιν; πάσαις corr. Christ ‖ 11. ταὐτὸ MU et edd. ‖ 12. ad ἐπεὶ incipit ἀπόδοσις a verbis φανερὸν τοίνυν 25. vide Bonitz, Arist. Stud. II./III. S. 72, quem in interpungendis singulis membris secutus sum ‖ 15. textum receptum habent MY et E (Bhl) Them., ταῖς δ' ἄλλαις (omissis καὶ et ἑκάστῃ) reliqui codd. Ald. Basil. Bek., ταῖς δ' ἄλλαις ἑκάστῃ Didot., καὶ ταῖς ἄλλαις (sine ἑκάστῃ) vet. tr. Sylb. ‖ καὶ ante κοινὴ om. EY ‖ 16. ὅτι om. EY ‖ ἀκούει καὶ EMYS Them., καὶ om. LU etiam Didot. Bon. ‖ 18. γλυκέα ab eadem manu corr. ex γλυκαία E (Bhl) ‖ 20. αἰσθητικῶν LSU Them., αἰσθητηρίων etiam Mich. et omnes edd. ‖ ἁπάντων LSU Mich. et omnes edd. ‖ 21. κυρίως EY ‖ 29. αἷς οὔτ'] τοῦτο EY ‖ 30. ταύτας] οὔτ' EY

καὶ πρὸς ὃ συντείνει τἆλλα, πεπονθότος τι συμπάσχειν
455b ἀναγκαῖον καὶ τὰ λοιπὰ πάντα, ἐκείνων δέ τινος ἀδυνατοῦντος οὐκ ἀνάγκη τοῦτ' ἀδυνατεῖν. φανερὸν δ' ἐκ πολλῶν ὅτι οὐκ ἐν τῷ τὰς αἰσθήσεις ἀργεῖν καὶ μὴ χρῆσθαι αὐταῖς ὁ ὕπνος, οὐδ' ἐν τῷ μὴ δύνασθαι αἰσθάνεσθαι. καὶ γὰρ ἐν ταῖς
5 λειποψυχίαις τοιοῦτον συμβαίνει· ἀδυναμία γὰρ αἰσθήσεως ἡ λειποψυχία. γίγνονται δὲ καὶ ἔκνοιαί τινες τοιαῦται. ἔτι δ' οἵ τὰς ἐν τῷ αὐχένι φλέβας καταλαμβανόμενοι ἀναίσθητοι γίνονται. ἀλλ' ὅταν ἡ ἀδυναμία τῆς χρήσεως μήτ' ἐν τῷ τυχόντι αἰσθητηρίῳ μήτε δι' ἣν ἔτυχεν αἰτίαν, ἀλλὰ
10 καθάπερ εἴρηται νῦν, ἐν τῷ πρώτῳ ᾧ αἰσθάνεται πάντων· ὅταν μὲν γὰρ τοῦτ' ἀδυνατήσῃ, ἀνάγκη καὶ τοῖς αἰσθητηρίοις πᾶσιν ἀδυνατεῖν αἰσθέσθαι· ὅταν δ' ἐκείνων τι, οὐκ ἀνάγκη
13 τούτῳ.

13 δι' ἣν δ' αἰτίαν συμβαίνει τὸ καθεύδειν, καὶ ποῖόν τι τὸ πάθος ἐστί, λεκτέον. ἐπεὶ δὲ τρόποι πλείους τῆς αἰτίας
15 (καὶ γὰρ τὸ τίνος ἕνεκα, καὶ ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως, καὶ τὴν ὕλην καὶ τὸν λόγον αἴτιον εἶναί φαμεν), πρῶτον μὲν οὖν ἐπειδὴ λέγομεν τὴν φύσιν ἕνεκά του ποιεῖν, τοῦτο δ' ἀγαθόν τι, τὴν δ' ἀνάπαυσιν παντὶ τῷ πεφυκότι κινεῖσθαι, μὴ δυναμένῳ δ' ἀεὶ καὶ συνεχῶς κινεῖσθαι μεθ' ἡδονῆς ἀναγ-
20 καῖον εἶναι καὶ ὠφέλιμον, τῷ δ' ὕπνῳ αὐτῇ τῇ ἀλη-

455b, 4. αἰσθάνεσθαι om. EY ‖ 5. λυποψυχίαις S, λειποψυχίαις LMUY, λιποψ. hic et 6. primo E habuisse et in λειποψ. mutatum esse mihi videtur, sed vix discerni potest, λειποψ. utrobique etiam Them. et Mich., λιποψ. omnes edd. ‖ αἰσθήσεως EMY, αἰσθήσεων Them. Mich. vet. tr. et omnes edd. ‖ 6. ἔκπνοιαι MY et E_1 sed supra πνοια scriptum νοιαι E_3 (Bhl) ‖ τοιαῦτα E ‖ 9. τυχόντι om. EMSUY Them., leg. Mich. vet. tr. et (excepto Sylb.) omnes edd. ‖ 12. αἰσθάνεσθαι M, expunct. E (Bhl) om. Y ‖ 12. τινί EY, τι etiam Them. Mich. vet. tr. ‖ 14. ad ἐπεὶ iam Mich. incipit apodosin a verbis ὥστε σωτ. 22, vide ad hunc locum Bon. Arist. Stud. II./III. S. 74 ‖ 17. οὖν om EMY, leg. οὖν etiam Them. Mich. vet. tr. ‖ 20. post ὠφέλιμον leg. τὴν ἀνάπαυσιν MY, et E, sed clare sunt expuncta ‖ τῷ δ' ὕπνῳ αὐτὴν τῇ ἀληθείᾳ Y et E, sed ad τῇ et

θείᾳ προσάπτουσι τὴν μεταφορὰν ταύτην ὡς ἀναπαύσει ὄντι· ὥστε σωτηρίας ἕνεκα τῶν ζῴων ὑπάρχειν. ἡ δ' ἐγρήγορσις τέλος· τὸ γὰρ αἰσθάνεσθαι καὶ τὸ φρονεῖν πᾶσι τέλος οἷς ὑπάρχει θάτερον αὐτῶν· βέλτιστα γὰρ ταῦτα, τὸ δὲ τέλος βέλτιστον. ὥστε ἀναγκαῖον ἑκάστῳ τῶν ζῴων ὑπάρχειν τὸν 25 ὕπνον. λέγω δ' ἐξ ὑποθέσεως τὴν ἀνάγκην, ὅτι εἰ ζῷον ἔσται ἔχον τὴν αὑτοῦ φύσιν, ἐξ ἀνάγκης τιν' ὑπάρχειν αὐτῷ δεῖ, καὶ τούτων ὑπαρχόντων ἕτερα ὑπάρχειν. ἔτι δὲ ποίας κινήσεως καὶ πράξεως ἐν τοῖς σώμασι γιγνομένης συμβαίνει τό τε ἐγρηγορέναι καὶ τὸ καθεύδειν τοῖς ζῴοις, μετὰ ταῦτα 30 λεκτέον. τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ζῴοις καθάπερ τοῖς ἐναίμοις ὑποληπτέον εἶναι τὰ αἴτια τοῦ πάθους ἢ ταὐτὰ ἢ τὰ ἀνάλογον, τοῖς δ' ἐναίμοις ἅπερ τοῖς ἀνθρώποις· ὥστ' ἐκ τούτων πάντα θεωρητέον. 34

ὅτι μὲν οὖν ἡ τῆς αἰσθήσεως ἀρχὴ γίγνεται 34 ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ μέρους τοῖς ζῴοις ἀφ' οὗπερ καὶ ἡ τῆς κινήσεως, 456 a διώρισται πρότερον ἐν ἑτέροις. αὕτη δ' ἐστὶ τριῶν διωρισμένων τόπων ὁ μέσος κεφαλῆς καὶ τῆς κάτω κοιλίας. τοῖς μὲν οὖν ἐναίμοις τοῦτ' ἐστὶ τὸ περὶ τὴν καρδίαν μέρος· πάντα γὰρ τὰ ἔναιμα καρδίαν ἔχει, καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως καὶ τῆς 5 αἰσθήσεως τῆς κυρίας ἐντεῦθέν ἐστιν. τῆς μὲν οὖν κινήσεως φανερὸν ὅτι καὶ ἡ τοῦ πνεύματος ἀρχὴ καὶ ὅλως ἡ τῆς καταψύξεώς ἐστιν ἐνταῦθα, καὶ τὰ ἀναπνέοντά τε καὶ τὰ τῷ ὑγρῷ καταψυχόμενα πρός γε τὴν σωτηρίαν τοῦ ἐν τούτῳ τῷ μορίῳ θερ-

ad ἀληθεία (accentibus non mutatis) a recentiori manu ν affiicta sunt, αὐτὴν non est temptatum (Bhl), δι' αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν reliqui codd. Them. Mich. vet. tr. et omnes edd., excepto Sylb., qui leg. αὐτῇ τῇ ἀληθείᾳ ‖ 21. καταφορὰν EM ‖ 22. ὑπάρχει LSU et omnes edd. ‖ 31. ἀναίμοις ELMUY Mich. vet. tr. Basil. Sylb. Ald. 2, Ald. 1 sed in marg. corr. ἐναίμοις, Didot., ἐναίμοις etiam Them. Bek. ‖ 32. τοῦ πάθους om. EY ‖ 456 a, 2. ὡρισμένων EM ‖ 4. ἅπαντα LSU ‖ 8. et 9. καὶ τὸ ἀναπνεῖν et τὸ καταψύχεσθαι LSU Bek. Didot., textum receptum etiam Ald. 1. Ald. 2. et Sylb. ‖ 9. γε] τε τὴν EMY, γε (omisso τὴν) reliqui codd. et omnes edd., γε τὴν etiam Them.

10 μοῦ ἡ φύσις πεποίηκεν. ῥηθήσεται δὲ περὶ αὐτῆς ὕστερον καθ᾽ αὑτήν. τοῖς δ᾽ ἀναίμοις καὶ τοῖς ἐντόμοις καὶ μὴ δεχομένοις πνεῦμα ἐν τῷ ἀνάλογον τὸ σύμφυτον πνεῦμα ἀναφυσώμενον καὶ συνιζάνον φαίνεται. δῆλον δὲ τοῦτο ἐπὶ τῶν ὁλοπτέρων, οἷον σφηκῶν καὶ μελισσῶν, καὶ ἐν ταῖς μυίαις 15 καὶ ὅσα τοιαῦτα. ἐπεὶ δὲ κινεῖν μέν τι ἢ ποιεῖν ἄνευ ἰσχύος ἀδύνατον, ἰσχὺν δὲ ποιεῖ ἡ τοῦ πνεύματος κάθεξις, τοῖς μὲν εἰσφερομένοις ἡ θύραθεν, τοῖς δὲ μὴ ἀναπνέουσιν ἡ σύμφυτος (διὸ καὶ βομβοῦντα φαίνεται τὰ πτερωτά, ὅταν κινῆται, τῇ τρίψει τοῦ πνεύματος προσπίπτοντος πρὸς τὸ ὑπόζωμα 20 τῶν ὁλοπτέρων), κινεῖται δὲ πᾶν αἰσθήσεώς τινος γινομένης, ἢ οἰκείας ἢ ἀλλοτρίας, ἐν τῷ πρώτῳ αἰσθητηρίῳ· εἰ δὴ ἐστὶν ὁ ὕπνος καὶ ἡ ἐγρήγορσις πάθη τοῦ μορίου τούτου, ἐν ᾧ μὲν τόπῳ καὶ ἐν ᾧ μορίῳ πρώτῳ γίνεται ὁ ὕπνος καὶ ἡ ἐγρήγορσις, φανερόν. κινοῦνται δ᾽ ἔνιοι καθεύδοντες καὶ ποιοῦσι 25 πολλὰ ἐγρηγορικά, οὐ μέντοι ἄνευ φαντάσματος καὶ αἰσθήσεώς τινος· τὸ γὰρ ἐνύπνιόν ἐστιν αἴσθημα τρόπον τινά. λεκτέον δὲ περὶ αὐτῶν ὕστερον. διότι δὲ τὰ μὲν ἐνύπνια μνημονεύουσιν ἐγερθέντες, τὰς δ᾽ ἐγρηγορικὰς πράξεις ἀμνημονοῦσιν, ἐν τοῖς προβληματικοῖς εἴρηται.

30 Ἐχόμενον δὲ τῶν εἰρημένων ἐστὶν ἐπελθεῖν τίνων γιγνομένων καὶ πόθεν ἡ ἀρχὴ τοῦ πάθους γίγνεται, τοῦ τ᾽ ἐγρηγορέναι καὶ τοῦ καθεύδειν. φανερὸν δὴ ὅτι ἐπεὶ ἀναγκαῖον 3

10. *πεποίηκε* EY Them., *πεπόρηκε* L, *πεπόρικε* reliqui, Bek. Didot., „tribuit" vet. tr. ‖ 11. *τοῖς* post *καὶ* om. EMUY ‖ 12. *σύμφυτον* nunc in rasura, quid subfuerit, agnosci non potest E (Bhl), *σύμφυτον* reliqui, etiam Them. Mich. ‖ 13. *συνίζον* M et E_1 nunc correctum *συνιζάνον* E_2, *συνιζάνον* Y Them. Mich. ‖ 15.—24. vide ad hunc locum Bon. Arist. Stud. II./III. p. 55 sqq. ‖ 20. *γενομένης* LMSU, *γινομένης* etiam Them. Mich. ‖ 21. *δὴ* pro *δ᾽* coni. Bon. ‖ 28. *ἀμνημονοῦσιν*] *οὐ μνημονεύουσιν* LSU Them. Mich. et omnes edd. ‖ *ὅτι μὲν οὖν* 455 b 34. usque ad *εἴρηται* 456 a 29. vel potius *φανερὸν δὴ* a 32. mihi interpolata esse videntur; ab hoc loco aliena sunt ‖ 32. *δ᾽* YU, *δὴ* E_1 nunc correctum *δὲ* E_2 (Bhl) ‖ *ὅτι* corr. in rasura E_2, quid subfuerit, incertum est (Bhl)

τῷ ζῴῳ, ὅταν αἴσθησιν ἔχῃ, τότε πρῶτον τροφήν τε λαμβάνειν καὶ αὔξησιν, τροφὴ δ' ἐστὶ πᾶσιν ἡ ἐσχάτη τοῖς μὲν ἐναίμοις ἡ τοῦ αἵματος φύσις τοῖς δ' ἀναίμοις τὸ ἀνάλογον, τόπος δ' αἵματος αἱ φλέβες, τούτων δ' ἀρχὴ ἡ καρδία 456b (φανερὸν δὲ τὸ λεχθὲν ἐκ τῶν ἀνατομῶν) — τῆς μὲν οὖν θύραθεν τροφῆς εἰσιούσης εἰς τοὺς δεκτικοὺς τόπους γίγνεται ἡ ἀναθυμίασις εἰς τὰς φλέβας, ἐκεῖ δὲ μεταβάλλουσα ἐξαιματοῦται καὶ πορεύεται ἐπὶ τὴν ἀρχήν. εἴρηται δὲ περὶ τούτων 5 ἐν τοῖς περὶ τροφῆς· νῦν δ' ἀναληπτέον ὑπὲρ αὐτῶν τούτου χάριν, ὅπως τὰς ἀρχὰς τῆς κινήσεως θεωρήσωμεν, καὶ τί πάσχοντος τοῦ μορίου τοῦ αἰσθητικοῦ συμβαίνει ἡ ἐγρήγορσις καὶ ὁ ὕπνος. οὐ γάρ ἐστιν ὁ ὕπνος ἡτισοῦν ἀδυναμία τοῦ αἰσθητικοῦ, καθάπερ εἴρηται· καὶ γὰρ ἔκνοια καὶ πνιγμός τις 10 καὶ λειποψυχία ποιεῖ τὴν τοιαύτην ἀδυναμίαν. ἤδη δὲ γεγένηταί τισι καὶ φαντασία λειποψυχήσασιν ἰσχυρῶς. τοῦτο μὲν οὖν ἔχει τινὰ ἀπορίαν· εἰ γὰρ ἐνδέχεται καταδαρθεῖν τὸν λειποψυχήσαντα, ἐνδέχοιτ' ἂν ἐνύπνιον εἶναι καὶ τὸ φάντασμα. πολλὰ δ' ἐστὶν ἃ λέγουσιν οἱ σφόδρα λειποψυ- 15 χήσαντες καὶ δόξαντες τεθνάναι· περὶ ὧν τὸν αὐτὸν λόγον ὑποληπτέον εἶναι πάντων. ἀλλὰ γὰρ ὥσπερ εἴπομεν, οὐκ ἔστιν ὁ ὕπνος ἀδυναμία πᾶσα τοῦ αἰσθητικοῦ, ἀλλ' ἐκ τῆς περὶ τὴν τροφὴν ἀναθυμιάσεως γίγνεται τὸ πάθος τοῦτο· ἀναγκαῖον γὰρ τὸ ἀναθυμιώμενον μέχρι τοῦ ὠθεῖσθαι, εἶτ' 20 ἀντιστρέφειν καὶ μεταβάλλειν καθάπερ εὔριπον. τὸ δὲ θερ-

456b, 1. δὲ τοῦ αἵμ. LSU Mich. et omnes edd. ‖ 1. et 2. interpunxi sec. Bon. Arist. Stud. II./III. p. 138 ‖ 8. τοῦ αἰσθητηρίου E, αἰσθητικοῦ etiam Them. Mich. vet. tr. et omnes edd. ‖ 10. ἔκπνοια EMY ‖ 11. 12. 14. 15. nunc λιποψ. E_2, sed ubique in rasura; ex λιπο. 15. clare agnosci potest subfuisse ει, itaque locis omnibus λειποψ. scribendum est (Bhl), λειποψ. etiam ceteri codd. Them. Ald. Basil. Sylb., λιποψ. Bek. Didot. ‖ 11. δὲ om. SU, δὲ super lineam sed ab eadem manu scriptum E (Bhl) ‖ 13. καταδραθεῖν EY, καταδαρθεῖν etiam Mich. et omnes edd. ‖ 20. που EMSUY Mich.

μὸν ἑκάστου τῶν ζῴων πρὸς τὸ ἄνω πέφυκε φέρεσθαι· ὅταν δ' ἐν τοῖς ἄνω τόποις γένηται, ἀθρόον πάλιν ἀντιστρέφει καὶ καταφέρεται. διὸ μάλιστα γίνονται ὕπνοι ἀπὸ τῆς τρο-
25 *φῆς· ἀθρόον γὰρ πολὺ τό τε ὑγρὸν καὶ τὸ σωματῶδες ἀναφέρεται. ἱστάμενον μὲν οὖν βαρύνει καὶ ποιεῖ νυστάζειν· ὅταν δὲ ῥέψῃ κάτω καὶ ἀντιστρέψαν ἀπώσῃ τὸ θερμόν, τότε γίνεται ὁ ὕπνος καὶ τὸ ζῷον καθεύδει. σημεῖον δὲ τούτων καὶ τὰ ὑπνωτικά· πάντα γὰρ καρηβαρίαν ποιεῖ, καὶ τὰ ποτὰ*
30 *καὶ τὰ βρώματα, μήκων, μανδραγόρας, οἶνος, αἶραι. καὶ καταφερόμενοι καὶ νυστάζοντες τοῦτο δοκοῦσι πάσχειν, καὶ ἀδυνατοῦσιν αἴρειν τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ βλέφαρα. καὶ μετὰ τὰ σῖτα μάλιστα τοιοῦτος ὁ ὕπνος· πολλὴ γὰρ ἡ ἀπὸ τῶν σιτίων ἀναθυμίασις. ἔτι δ' ἐκ κόπων ἐνίων· ὁ μὲν γὰρ κόπος*
35 *συντηκτικόν, τὸ δὲ σύντηγμα γίνεται ὥσπερ τροφὴ ἄπε-*
457a *πτος, ἂν μὴ ψυχρὸν ᾖ. καὶ νόσοι δέ τινες ταὐτὸ τοῦτο ποιοῦσιν, ὅσαι ἀπὸ περιττώματος ὑγροῦ καὶ θερμοῦ, οἷον συμβαίνει τοῖς πυρέττουσι καὶ ἐν τοῖς ληθάργοις. ἔτι δ' ἡ πρώτη ἡλικία· τὰ γὰρ παιδία καθεύδει σφόδρα διὰ τὸ τὴν*
5 *τροφὴν ἄνω φέρεσθαι πᾶσαν. σημεῖον δὲ τὸ ὑπερβάλλειν τὸ μέγεθος τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω κατὰ τὴν πρώτην ἡλικίαν, διὰ τὸ ἐπὶ ταῦτα γίγνεσθαι τὴν αὔξησιν. διὰ ταύτην δὲ τὴν αἰτίαν καὶ ἐπιληπτικὰ γίνεται· ὅμοιον γὰρ ὁ ὕπνος ἐπιλήψει, καὶ ἔστι τρόπον τινὰ ὁ ὕπνος ἐπίληψις. διὸ καὶ*
10 *συμβαίνει τισὶν ἡ ἀρχὴ τούτου τοῦ πάθους καθεύδουσιν, καὶ καθεύδοντες μὲν ἁλίσκονται, ἐγρηγορότες δ' οὔ· ὅταν γὰρ πολὺ φέρηται τὸ πνεῦμα ἄνω, καταβαῖνον πάλιν τὰς φλέβας ὀγκοῖ καὶ συνθλίβει τὸν πόρον δι' οὗ ἡ ἀναπνοὴ*

25. *τό τε* Them. Ald. Basil., *τὸ θ' ὑγρὸν* Didot., *τότε* reliqui omnes. ‖ 26. *μὲν* solus L, om. reliqui codd.; leg. etiam Them. Mich. et omnes edd. ‖ 30. *βρωτά* L Them. Mich. Ald. Basil. Didot. Bek., *βρώματα* etiam Sylb. ‖ 33. *τὰ σῖτα*] *σῖτον* LS, *σίτα* E, *σῖτα* Them., *τὰ σῖτα* Mich. et omnes edd. ‖ 457a, 10. *τισὶν*] *πολλοῖς* LSU Them. Mich. vet. tr. et omnes edd. ‖ 13. *καὶ*] *αἷς* LMSU Mich., *καὶ* reliqui codd. et Bek.

γίνεται. διὸ τοῖς παιδίοις οὐ συμφέρουσιν οἱ οἶνοι, οὐδὲ ταῖς τίτθαις (διαφέρει γὰρ ἴσως οὐδὲν αὐτὰ πίνειν ἢ τὰς τίτθας), 15 ἀλλὰ δεῖ πίνειν ὑδαρῆ καὶ ὀλίγον· πνευματῶδες γὰρ ὁ οἶνος, καὶ τούτου μᾶλλον ὁ μέλας. οὕτω δὲ τὰ ἄνω πλήρη τροφῆς τοῖς παιδίοις, ὥστε πέντε μηνῶν οὐδὲ στρέφουσι τὸν αὐχένα· ὥσπερ γὰρ τοῖς σφόδρα μεθύουσιν, ὑγρότης ἀναφέρεται πολλή. εὔλογον δ' εἶναι τοῦτο τὸ πάθος αἴτιον 20 καὶ τοῦ ἠρεμεῖν ἐν ταῖς μήτραις τὰ ἔμβρυα τὸ πρῶτον. καὶ τὸ ὅλον δὲ φίλυπνοι οἱ ἀδηλόφλεβοι καὶ οἱ νανώδεις καὶ οἱ μεγαλοκέφαλοι· τῶν μὲν γὰρ αἱ φλέβες στεναί, ὥστ' οὐ ῥᾴδιον καταρρεῖν τὸ ὑγρόν, τοῖς δὲ νανώδεσι καὶ μεγαλοκεφάλοις ἡ ἄνω ὁρμὴ πολλὴ καὶ ἀναθυμίασις. οἱ δὲ 25 φλεβώδεις οὐχ ὑπνωτικοὶ δι' εὔροιαν τῶν φλεβῶν, ἂν μή τι ἄλλο πάθος ἔχωσιν ὑπεναντίον. οὐδ' οἱ μελαγχολικοί· κατέψυκται γὰρ ὁ εἴσω τόπος, ὥστ' οὐ γίγνεται πλῆθος αὐτοῖς ἀναθυμιάσεως. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ βρωτικοὶ σκληφροὶ ὄντες· ὥσπερ γὰρ οὐδὲν ἀπολελαυκότα διάκειται τὰ σώματα αὐ- 30 τοῖς. ἡ δὲ μέλαινα χολὴ φύσει ψυχρὰ οὖσα καὶ τὸν θρεπτικὸν τόπον ψυχρὸν ποιεῖ καὶ τἆλλα μόρια, ὅπου ἂν ὑπάρχῃ δυνάμει τὸ τοιοῦτον περίττωμα. ὥστε φανερὸν ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι ὁ ὕπνος ἐστὶ σύνοδός τις τοῦ θερμοῦ εἴσω 457b καὶ ἀντιπερίστασις φυσικὴ διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν. διὸ πολλὴ ἡ κίνησις τοῦ ὑπνοῦντος. ὅθεν δ' ἐκλείπει, καταψύχε-

Didot. ‖ δι' ὃν EY, ἢ SU ‖ 15. τιτθαις accentus agnosci non potest, mutatum nunc τίτθας ex τιτθάς E ‖ 16. ὑδαρὲς SUY et in rasura E_3, quid subfuerit, incertum est, ὑδαρῆ etiam Mich. et omnes edd. ‖ πνευματώδης L et in rasura E_3, subfuisse videtur πνευματῶδες ‖ 18. τῆς τροφῆς LU Mich. et omnes edd. ‖ 20. εἶναι τὸ πάθος τοῦτο MS, τοῦτ' εἶναι τὸ πάθος LU Mich. et omnes edd. ‖ 24. καταρρεῖν] διαρρεῖν κατιὸν LSU Mich. et omnes edd. excepto Sylb., qui καταρρεῖν habet ‖ 29. nunc correctum σκληροὶ E_3, sed syllabae σκλη et οι intactae, ρ autem in rasura latiori, subfuit sine dubio φρ, quae litterae etiam nunc satis agnosci possunt E (Bhl), σκληφροὶ vult etiam Bon. ind., σκελιφροὶ Didot., reliqui codd. et edd. σκληροί. ‖ 457b, 3. ἡ om. EMY

ται, καὶ διὰ ψύξιν καταπίπτει τὰ βλέφαρα. καὶ τὰ μὲν
5 ἄνω κατέψυκται καὶ τὰ ἔξω, τὰ δ' ἐντὸς καὶ τὰ κάτω
6 θερμά, οἷον τὰ περὶ τοὺς πόδας καὶ τὰ εἴσω.

6 καίτοι τοῦτό τις
ἀπορήσειεν ἄν, ὅτι μετὰ τὰ σιτία ἰσχυρότατος ὕπνος γί-
νεται, καὶ ἔστιν ὑπνωτικὰ οἶνος καὶ ἄλλα θερμότητα ἔχον-
τα τοιαῦτα. ἔστι δ' οὐκ εὔλογον τὸν μὲν ὕπνον εἶναι κατά-
10 ψυξιν, τὰ δ' αἴτια τοῦ καθεύδειν θερμά. πότερον οὖν τοῦτο
συμβαίνει ὅτι ὥσπερ ἡ κοιλία κενὴ μὲν οὖσα θερμή ἐστιν,
ἡ δὲ πλήρωσις αὐτὴν καταψύχει διὰ τὴν κίνησιν, οὕτω καὶ
οἱ ἐν τῇ κεφαλῇ πόροι καὶ τόποι καταψύχονται ἀναφερο-
μένης τῆς ἀναθυμιάσεως; ἢ ὥσπερ τοῖς προσχεομένοις τὸ
15 θερμὸν ἐξαίφνης φρίκη γίνεται, κἀκεῖ ἀνιόντος τοῦ θερμοῦ
ἀθροιζόμενον τὸ ψυχρὸν καταψύχει, καὶ τὸ κατὰ φύσιν
θερμὸν ποιεῖ ἐξαδυνατεῖν καὶ ὑποχωρεῖν; ἔτι δὲ πολλῆς
ἐμπιπτούσης τροφῆς, ἣν ἀνάγει τὸ θερμόν, ὥσπερ τὸ πῦρ
ἐπιτιθεμένων τῶν ξύλων, καταψύχεται, ἕως ἂν καταπεφθῇ.
20 γίνεται γὰρ ὁ ὕπνος, ὥσπερ εἴρηται, τοῦ σωματώδους ἀνα-
φερομένου ὑπὸ τοῦ θερμοῦ διὰ τῶν φλεβῶν πρὸς τὴν κεφα-
λήν. ὅταν δὲ μηκέτι δύνηται, ἀλλὰ τῷ πλήθει ὑπερβάλλῃ
τὸ ἀναχθέν, πάλιν ἀνταπωθεῖ καὶ κάτω ῥεῖ. διὸ κατα-
πίπτουσί τε ὑποσπωμένου τοῦ θερμοῦ τοῦ ἀνάγοντος οἱ ἄνθρω-
25 ποι (μόνον γὰρ ὀρθὸν τῶν ζῴων), καὶ ἐπιπεσὸν μὲν ἔκνοιαν
ποιεῖ, ὕστερον δὲ φαντασίαν. ἢ αἱ μὲν νῦν λεγόμεναι λύ-

6. τοῦτο EY Them., om. reliqui codd. et omnes edd. ‖ 7. τὰ om. E, leg. etiam Them. Mich. et omnes edd. ‖ ὁ ὕπνος LM Them. Mich. et omnes edd. ‖ 8. θερμότητας LSUM Mich. vet. tr. Ald. Basil. Didot. Bek., θερμότητα etiam Them. Sylb. ‖ 9. τοιαύτας LU Mich. et omnes edd. excepta Sylb. ‖ 12. κίνησιν ἢ τὴν ἀκινησίαν οὕτω EM ‖ 14. ἢ] καὶ EMY ‖ 19. καταψύχει E (Bus), καταψύχεται reliqui et edd. ‖ 20. σωματοειδοῦς EMY, σωματώδους etiam Them. Mich. et omnes edd. ‖ 23. ἀνταπωθεῖ ELMUY Them., ἀνταποθεῖ S, ἀνταπωθεῖται Mich. vet. tr. et omnes edd. ‖ 25. ἐπιπεσὸν (sc. τὸ θερμὸν Bon. ind.) ‖ ἔκπνοιαν M et E sed in marg. γρ. ἔκνοι. E_3 ‖ 26. λύσεις om. EY

σεις ἐνδεχόμεναι μέν εἰσι τοῦ γίνεσθαι τὴν κατάψυξιν· οὐ μὴν ἀλλὰ κύριός γ' ἐστὶν ὁ τόπος ὁ περὶ τὸν ἐγκέφαλον, ὥσπερ ἐν ἄλλοις εἴρηται. πάντων δ' ἐστὶ τῶν ἐν τῷ σώματι ψυχρότατον ὁ ἐγκέφαλος, τοῖς δὲ μὴ ἔχουσι τὸ ἀνάλογον 30 τούτῳ μόριον. ὥσπερ οὖν τὸ ἀπατμίζον ὑγρὸν ὑπὸ τῆς τοῦ ἡλίου θέρμης, ὅταν ἔλθῃ εἰς τὸν ἄνω τόπον, διὰ τὴν ψυχρότητα αὐτοῦ καταψύχεται καὶ συστὰν καταφέρεται γενόμενον πάλιν ὕδωρ, οὕτως ἐν τῇ ἀναφορᾷ τοῦ θερμοῦ τῇ 458a πρὸς τὸν ἐγκέφαλον ἡ μὲν περιττωματικὴ ἀναθυμίασις εἰς φλέγμα συνέρχεται (διὸ καὶ οἱ κατάρροι φαίνονται γιγνόμενοι ἐκ τῆς κεφαλῆς), ἡ δὲ τρόφιμος καὶ μὴ νοσώδης καταφέρεται συνισταμένη καὶ καταψύχει τὸ θερμόν. πρὸς 5 δὲ τὸ καταψύχεσθαι καὶ μὴ δέχεσθαι ῥαδίως τὴν ἀναθυμίασιν συμβάλλεται ἡ λεπτότης καὶ ἡ στενότης τῶν περὶ τὸν ἐγκέφαλον φλεβῶν. τῆς μὲν οὖν καταψύξεως τοῦτ' ἐστὶν αἴτιον, καίπερ τῆς ἀναθυμιάσεως ὑπερβαλλούσης τῇ θερμότητι. ἐγείρεται δ', ὅταν πεφθῇ καὶ κρατήσῃ ἡ συνεωσμένη 10 θερμότης ἐν ὀλίγῳ πολλὴ ἐκ τοῦ περιεστῶτος, καὶ διακριθῇ τό τε σωματωδέστερον αἷμα καὶ τὸ καθαρώτατον. ἔστι δὲ λεπτότατον μὲν αἷμα καὶ καθαρώτατον τὸ ἐν τῇ κεφαλῇ, παχύτατον δὲ καὶ θολερώτατον τὸ ἐν τοῖς κάτω μέρεσιν. παντὸς δὲ τοῦ αἵματος ἀρχή, ὥσπερ εἴρηται καὶ 15 ἐνταῦθα καὶ ἐν ἄλλοις, ἡ καρδία. τῶν δ' ἐν τῇ καρδίᾳ ἑκατέρας τῆς θαλάμης κοινὴ ἡ μέση· ἐκείνων δ' ἑκατέρα δέχεται ἐξ ἑκατέρας τῆς φλεβός, τῆς τε μεγάλης

27. μὲν om. EY ‖ 28. κυρίως SUMY et corr. E_3, κύριος E_1 ‖ ὁ περὶ τὸν ἐγκέφαλον om. EMY ‖ 29. pro δὲ vult γὰρ Susemihl ‖ 32. θερμότητος LSUM Them. Mich. et omnes edd. ‖ 458a, 3. συνίσταται LSU Them. Mich. Ald. Basil., συνέρχεται etiam Sylb. Bek. Didot. ‖ 7. καὶ ἡ λεπτ. LU Them. Mich. vet. tr. et omnes edd. ‖ 9. καίπερ] καὶ περὶ S et E, sed ι in περὶ ab eadem manu erasum esse videtur (Bhl) ‖ 17. κενὴ Y et corr. E_3, κοινὴ E_1 et reliqui. ‖ 18. μεγάλης καλουμένης ML SU Mich. vet. tr. et omnes edd., καλουμ. om. etiam Them.

καὶ τῆς ἀορτῆς· ἐν δὲ τῇ μέσῃ γίνεται ἡ διάκρισις.
20 ἀλλὰ τὸ μὲν διορίζειν περὶ τούτων ἑτέρων ἐστὶ λόγων οἰκειότερον. διὰ δὲ τὸ γίνεσθαι ἀδιακριτώτερον τὸ αἷμα μετὰ τὴν τῆς τροφῆς προσφορὰν ὕπνος γίνεται, ἕως ἂν διακριθῇ τοῦ αἵματος τὸ μὲν καθαρώτατον εἰς τὰ ἄνω, τὸ δὲ θολερώτατον εἰς τὰ κάτω· ὅταν δὲ τοῦτο συμβῇ, ἐγείρονται ἀπο-
25 λυθέντα τοῦ ἐκ τῆς τροφῆς βάρους. τί μὲν οὖν τὸ αἴτιον τοῦ καθεύδειν, εἴρηται, ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ σωματώδους τοῦ ἀναφερομένου ὑπὸ τοῦ συμφύτου θερμοῦ ἀντιπερίστασις ἀθρόως ἐπὶ τὸ πρῶτον αἰσθητήριον· καὶ τί ἐστιν ὁ ὕπνος, ὅτι τοῦ πρώτου αἰσθητηρίου κατάληψις πρὸς τὸ μὴ δύνασθαι ἐνεργεῖν, ἐξ
30 ἀνάγκης μὲν γινόμενος (οὐ γὰρ ἐνδέχεται ζῷον εἶναι μὴ συμβαινόντων τῶν ἀπεργαζομένων αὐτό), ἕνεκα δὲ σωτηρίας· σώζει γὰρ ἡ ἀνάπαυσις.

33 ΠΕΡΙ ΕΝΥΠΝΙΩΝ.

33 Μετὰ δὲ ταῦτα περὶ ἐνυπνίου ἐπιζητητέον, καὶ πρῶτον 1
458b τίνι τῶν τῆς ψυχῆς φαίνεται, καὶ πότερον τοῦ νοητικοῦ τὸ πάθος ἐστὶ τοῦτο ἢ τοῦ αἰσθητικοῦ· τούτοις γὰρ μόνοις τῶν ἐν ἡμῖν γνωρίζομέν τι. εἰ δὲ χρῆσις ὄψεως ὅρασις καὶ ἀκοῆς τὸ ἀκούειν καὶ ὅλως αἰσθήσεως τὸ αἰσθάνεσθαι, κοινὰ δ' ἐστὶ
5 τῶν αἰσθήσεων οἷον σχῆμα καὶ μέγεθος καὶ κίνησις καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα, ἴδια δ' οἷον χρῶμα ψόφος χυμός, ἀδυνατεῖ δὲ πάντα μύοντα καὶ καθεύδοντα ὁρᾶν, ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν· ὥστε δῆλον ὅτι οὐκ αἰσθανόμεθα οὐδ' ἐν τοῖς

22. ὁ ὕπνος LSU Mich. et omnes edd., ὁ om. etiam Them. || 23. καθαρώτερον LSUY Mich. et omnes edd., superl. etiam vet. tr. || τὰ] τὸ Y et corr. E, om. MU, τὰ etiam Mich. et omnes edd. || θολερώτερον LSU Mich. et edd. || 24. τὰ] τὸ EMU, τὸν Y || 33. hic in margine a recentiori manu Περὶ ἐνυπνίων E (Bhl), om. titulum Bek., leg. reliquae omnes edd. || ἐπιζητητέον E (Bhl), reliqui et edd. ζητητέον. || 458b, 3. εἰ] ἡ EY, εἰ LSU Them. Mich. vet. tr. et omnes edd., apodosis incipit ab ὥστε 8. || δὲ] δὴ LSU || 8. ὥστε om. LSU vet. tr. Bek. Didot.,

ὕπνοις. οὐκ ἄρα γε τῇ αἰσθήσει τὸ ἐνύπνιον αἰσθανόμεθα. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τῇ δόξῃ. οὐ γὰρ μόνον τὸ προσιόν φαμεν 10 ἄνθρωπον ἢ ἵππον, ἀλλὰ καὶ λευκὸν ἢ καλόν· ὧν ἡ δόξα ἄνευ αἰσθήσεως οὐδὲν ἀποφαίνεται, οὔτ' ἀληθῶς οὔτε ψευδῶς. ἐν δὲ τοῖς ὕπνοις συμβαίνει τὴν ψυχὴν τοῦτο ποιεῖν· ὁμοίως γὰρ ὅτι ἄνθρωπος καὶ ὅτι λευκὸς ὁ προσιὼν δοκοῦμεν ὁρᾶν. ἔτι παρὰ τὸ ἐνύπνιον ἐννοοῦμεν ἄλλο τι, καθάπερ 15 ἐν τῷ ἐγρηγορέναι αἰσθανόμενοί τι· περὶ οὗ γὰρ αἰσθανόμεθα, πολλάκις καὶ διανοούμεθά τι. οὕτω καὶ ἐν τοῖς ὕπνοις παρὰ τὰ φαντάσματα ἐνίοτε ἄλλα ἐννοοῦμεν. φανείη δ' ἄν τῳ τοῦτο, εἴ τις προσέχοι τὸν νοῦν καὶ πειρῷτο μνημονεύειν ἀναστάς. ἤδη δέ τινες καὶ ἑωράκασιν ἐνύπνια τοιαῦτα οἷον 20 οἱ δοκοῦντες κατὰ τὸ μνημονικὸν παράγγελμα τίθεσθαι τὰ προβαλλόμενα· συμβαίνει γὰρ αὐτοῖς πολλάκις ἄλλο τι παρὰ τὸ ἐνύπνιον τίθεσθαι πρὸ ὀμμάτων εἰς τὸν τόπον φάντασμα. ὥστε δῆλον ὅτι οὔτε ἐνύπνιον πᾶν τὸ ἐν ὕπνῳ φάντασμα, καὶ ὅτι ὃ ἐννοοῦμεν τῇ δόξῃ δοξάζομεν. δῆλον δὲ 25 περὶ τούτων πάντων τό γε τοσοῦτον, ὅτι τῷ αὐτῷ ᾧ καὶ ἐγρηγορότες ἐν ταῖς νόσοις ἀπατώμεθα, ὅτι τοῦτ' αὐτὸ καὶ ἐν τῷ ὕπνῳ ποιεῖ τὸ πάθος. καὶ ὑγιαίνουσι δὲ καὶ εἰδόσιν ὅμως ὁ ἥλιος ποδιαῖος εἶναι δοκεῖ. ἀλλ' εἴτε δὴ ταὐτὸν εἴθ' ἕτερον τὸ φανταστικὸν τῆς ψυχῆς καὶ τὸ αἰσθητικόν, οὐδὲν 30 ἧττον οὐ γίνεται ἄνευ τοῦ ὁρᾶν καὶ αἰσθάνεσθαί τι· τὸ γὰρ παρορᾶν καὶ παρακούειν ὁρῶντος ἀληθές τι καὶ ἀκούοντος, οὐ τοῦτο δὲ ὃ οἴεται. ἐν δὲ τῷ ὕπνῳ ὑπόκειται μηδὲν ὁρᾶν

ὥστε leg. Mich. Ald. Basil Sylb. ‖ *οὐδ'*] *οὐδὲν* LSUM et omnes edd., *οὐδὲ* etiam Mich., *οὐδὲν ἐν* coni. Christ. ‖ 11. *ἵππον εἶναι* LSU Them. Mich. vet. tr. et omnes edd. ‖ 12. *ἀποφαίνεται*] *φήσειεν ἂν* L, *ἂν φαίνηται* M, *ἂν φήσειεν* SU Mich. et omnes edd. ‖ 16. *περὶ—τι* 17. in parenthesi includi et post *τι* virgulam poni vult Susemihl, Philol. 1885 ‖ 26. *ἁπάντων* LSU Mich. et omnes edd., *πάντων* etiam Them. ‖ *τὸ αὐτὸ* Sylb. ‖ 27. *ὅτι* om. L, leg. *ὅτι* Mich. et omnes edd. ‖ *τοῦτο αὐτῷ* EY ‖ 31. *τι* om. EMY ‖ 33. *τοῦτο δὲ*] *μέντοι τοῦτο* LSUM Bek. Didot., *τοῦτο δὲ* etiam Them. Mich. Ald. Basil. Sylb. ‖ *ὃ* om. EY

459a μηδ' ἀκούειν μηδ' ὅλως αἰσθάνεσθαι. ἆρ' οὖν τὸ μὲν μὴ ὁρᾶν μηδὲν ἀληθές, τὸ δὲ μηδὲν πάσχειν τὴν αἴσθησιν οὐκ ἀληθές, ἀλλ' ἐνδέχεται καὶ τὴν ὄψιν πάσχειν τι καὶ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις, ἕκαστον δὲ τούτων ὥσπερ ἐγρηγορότος προσβάλ-
5 λει μέν πως τῇ αἰσθήσει, οὐχ οὕτω δὲ ὥσπερ ἐγρηγορότος· καὶ ὁτὲ μὲν ἡ δόξα λέγει ὅτι ψεῦδος τὸ ὁρώμενον, ὥσπερ ἐγρηγορόσιν, ὁτὲ δὲ κατέχεται καὶ ἀκολουθεῖ τῷ φαντάσματι. ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἔστι τοῦ δοξάζοντος οὐδὲ τοῦ διανοουμένου τὸ πάθος τοῦτο ὃ καλοῦμεν ἐνυπνιάζειν, φανερόν. ἀλλ' οὐδὲ τοῦ
10 αἰσθανομένου ἁπλῶς· ὁρᾶν γὰρ ἂν ἦν καὶ ἀκούειν ἁπλῶς. ἀλλὰ πῶς δὴ καὶ τίνα τρόπον, ἐπισκεπτέον. ὑποκείσθω δ', ὅπερ ἐστὶ φανερόν, ὅτι τοῦ αἰσθητικοῦ τὸ πάθος, εἴπερ καὶ ὁ ὕπνος· οὐ γὰρ ἄλλῳ μέν τινι τῶν ζῴων ὑπάρχει ὁ ὕπνος, ἄλλῳ δὲ τὸ ἐνυπνιάζειν, ἀλλὰ τῷ αὐτῷ. ἐπεὶ δὲ
15 περὶ φαντασίας ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς εἴρηται, καὶ ἔστι μὲν τὸ αὐτὸ τῷ αἰσθητικῷ τὸ φανταστικόν, τὸ δ' εἶναι φανταστικῷ καὶ αἰσθητικῷ ἕτερον, ἔστι δ' ἡ φαντασία ἡ ὑπὸ τῆς κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσεως γινομένη κίνησις, τὸ δ' ἐνύπνιον φάντασμά τι φαίνεται εἶναι (τὸ γὰρ ἐν ὕπνῳ φάντασμα
20 ἐνύπνιον λέγομεν, εἴθ' ἁπλῶς εἴτε τρόπον τινὰ γινόμενον), φανερὸν ὅτι τοῦ αἰσθητικοῦ μέν ἐστι τὸ ἐνυπνιάζειν, τούτου δ' ᾗ φανταστικόν.

Τί δ' ἐστὶ τὸ ἐνύπνιον καὶ πῶς γίνεται, ἐκ τῶν περὶ 2 τὸν ὕπνον συμβαινόντων μάλιστ' ἂν θεωρήσαιμεν. τὰ γὰρ αἰ-
25 σθητὰ καθ' ἕκαστον αἰσθητήριον ἡμῖν ἐμποιοῦσιν αἴσθησιν,

459a, 1. τὸ μὲν μηδὲν ὁρᾶν LS Bek. Sylb., τὸ μηδὲν μὲν ὁρᾶν Mich. Ald. Basil., textum receptum etiam Didot. ‖ 3. καὶ τὴν] κατὰ τὴν EY ‖ 5. ὥσπερ — 6. ὁρώμενον om. EY ‖ 7. ἐγρήγορσιν EMY ‖ 10. ἂν ἦν] ἦν M, ἀνάγκη EY Them., ἂν ἦν etiam Mich. vet. tr. et omnes edd. ‖ 11. δ'] μὲν οὖν LSU ‖ 12. ἐστὶ καὶ LU Mich. vet. tr. et omnes edd., καὶ om. etiam Them. ‖ 17. δ' ἡ] δὲ SU Them. Mich. Bek. Didot. ‖ 18. ἐνύπνιον] ἐνυπνιάζειν EMY ‖ 21. δ' ᾗ] δὴ EMY, δ' ᾗ etiam Them. vet. tr. et omnes edd. ‖ 22. τὸ φαντ. EY, τὸ om. LSUM Them. Mich. Didot. ‖ 25. ποιοῦσιν EMY

καὶ τὸ γινόμενον ὑπ' αὐτῶν πάθος οὐ μόνον ἐνυπάρχει ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις ἐνεργουσῶν τῶν αἰσθήσεων, ἀλλὰ καὶ ἀπελθουσῶν. παραπλήσιον γὰρ τὸ πάθος ἐπί τε τούτων καὶ ἐπὶ τῶν φερομένων ἔοικεν εἶναι. καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν φερομένων τοῦ κινήσαντος οὐκέτι θιγγάνοντος κινεῖται· τὸ γὰρ κινῆσαν ἐκί- 30 νησεν ἀέρα τινά, καὶ πάλιν οὗτος κινούμενος ἕτερον. καὶ τοῦτον δὴ τὸν τρόπον, ἕως ἂν στῇ, ποιεῖται τὴν κίνησιν καὶ ἐν ἀέρι καὶ ἐν τοῖς ὑγροῖς. ὁμοίως δ' ὑπολαβεῖν τοῦτο δεῖ καὶ 459b ἐπ' ἀλλοιώσεως· τὸ γὰρ θερμανθὲν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ τὸ πλησίον θερμαίνει, καὶ τοῦτο διαδίδωσιν ἕως τῆς ἀρχῆς. ὥστε καὶ ἐν ᾧ τὸ αἰσθάνεσθαι, ἐπειδή ἐστιν ἀλλοίωσίς τις ἡ κατ' ἐνέργειαν αἴσθησις, ἀνάγκη τοῦτο συμβαίνειν. διὸ τὸ πάθος 5 ἐστὶν οὐ μόνον ἐν αἰσθανομένοις τοῖς αἰσθητηρίοις, ἀλλὰ καὶ ἐν πεπαυμένοις, καὶ ἐν βάθει καὶ ἐπιπολῆς. φανερὸν δ' ὅταν συνεχῶς αἰσθανώμεθά τι· μεταφερόντων γὰρ τὴν αἴσθησιν ἀκολουθεῖ τὸ πάθος, οἷον ἐκ τοῦ ἡλίου εἰς τὸ σκότος· συμβαίνει γὰρ μηδὲν ὁρᾶν διὰ τὴν ἔτι ὑποῦσαν κίνησιν ἐν 10 τοῖς ὄμμασιν ὑπὸ τοῦ φωτός. κἂν πρὸς ἓν χρῶμα πολὺν χρόνον βλέψωμεν ἢ λευκὸν ἢ χλωρόν, τοιοῦτον φαίνεται ἐφ' ὅπερ ἂν τὴν ὄψιν μεταβάλωμεν. κἂν πρὸς τὸν ἥλιον βλέψαντες ἢ ἄλλο τι λαμπρὸν μύσωμεν, παρατηρήσασι φαίνεται κατ' εὐθυωρίαν, ᾗ συμβαίνει τὴν ὄψιν ὁρᾶν, πρῶ- 15 τον μὲν τοιοῦτον τὴν χρόαν, εἶτα μεταβάλλει εἰς φοινικοῦν κἄπειτα πορφυροῦν, ἕως ἂν εἰς τὴν μέλαιναν ἔλθῃ χρόαν καὶ ἀφανισθῇ. καὶ αἱ ἀπὸ τῶν κινουμένων δὲ μεταβάλλου-

26. ὑπ' αὐτῶν] ἐν αὐτοῖς EY ‖ 32. ἕως ἂν] μέχρι περ ἂν οὗ LSU Mich., ἕως ἂν etiam Them. ‖ 459b, 1. ὑγροῖς erat in contextu omissum, sed in marg. ab eadem manu additum est E (Bhl) ‖ δ' om. Y, etiam E (Bus.) ‖ 4. ᾧ τὸ] τῷ EY ‖ 6. ἐστὶν] ἐστὶν ὁ ὕπνος EY, etiam Mich. ‖ 7. πεπαυμένων LSU Mich. Ald. Basil., ἐν πεπαυμένοις etiam Sylb. ‖ 8. ὅτι συνεχῶς αἰσθανόμεθα EMY ‖ 9. ἔκ τε τοῦ EY ‖ 10. ἔτι om. EY ‖ ὑπεροῦσαν EY, ὑπομένουσαν M, ὑποῦσαν etiam Them. Mich. ‖ 12. τοιοῦτο E ‖ 13. ἐφ' ὅπερ ἂν] ὑφ' ᾧ ἂν EY ‖ μεταβάλλωμεν ES ‖ 14. παρατηρήσαντι EY

σιν, οἷον ἀπὸ τῶν ποταμῶν, μάλιστα δ' ἀπὸ τῶν τάχιστα
20 ῥεόντων· φαίνεται γὰρ τὰ ἠρεμοῦντα κινούμενα. γίνονται δὲ
καὶ ἀπὸ τῶν μεγάλων ψόφων δύσκωφοι καὶ ἀπὸ τῶν
ἰσχυρῶν ὀσμῶν δύσοσμοι, καὶ ἐπὶ τῶν ὁμοίων. φανερῶς δὲ
23 συμβαίνει ταῦθ' ὡς λέγομεν.

23 ὅτι δὲ ταχὺ τὰ αἰσθητήρια
καὶ μικρᾶς διαφορᾶς αἰσθάνεται, σημεῖον τὸ ἐπὶ τῶν
25 ἐνόπτρων γινόμενον· περὶ οὗ κἂν καθ' αὐτὸ ἐπιστήσας
σκέψαιτό τις ἂν καὶ ἀπορήσειεν. ἅμα δ' ἐξ αὐτῶν δῆλον
ὅτι ὥσπερ καὶ ἡ ὄψις πάσχει, οὕτως καὶ ποιεῖ τι. ἐν γὰρ
τοῖς ἐνόπτροις τοῖς σφόδρα καθαροῖς, ὅταν τῶν καταμη-
νίων ταῖς γυναιξὶ γινομένων ἐμβλέψωσιν εἰς τὸ κάτοπτρον,
30 γίνεται τὸ ἐπιπολῆς τοῦ ἐνόπτρου οἷον νεφέλη αἱματώδης·
κἂν μὲν καινὸν ᾖ τὸ κάτοπτρον, οὐ ῥᾴδιον ἐκμάξαι τὴν τοι-
αύτην κηλῖδα, ἐὰν δὲ παλαιόν, ῥᾷον. αἴτιον δ', ὥσπερ εἴ-
460a πομεν, ὅτι οὐ μόνον πάσχει τι ἡ ὄψις ὑπὸ τοῦ ἀέρος, ἀλλὰ
καὶ ποιεῖ τι καὶ κινεῖ, ὥσπερ καὶ τὰ λαμπρά· καὶ γὰρ
ἡ ὄψις τῶν λαμπρῶν καὶ ἐχόντων χρῶμα. τὰ μὲν οὖν
ὄμματα διακεῖται, ὥσπερ καὶ ἕτερον μέρος ὁτιοῦν εὐ-
5 λόγως τοῦ σώματος· καὶ γὰρ φύσει τυγχάνουσι φλεβώ-
δεις ὄντες. διὸ γινομένων τῶν καταμηνίων διὰ ταραχὴν καὶ

22. καὶ ἐπὶ om. EMY Them., leg. etiam Mich. vet. tr. ‖ 22. φανερῶς—23. λέγομεν] ταῦτά γε δὴ φανερῶς συμβαίνει τοῦτο τὸν τρόπον LSU Mich. vet. tr. et omnes edd., textum receptum tuetur Them. ‖ 24. διαφθορᾶς EY ‖ 25. οὗ] ὧν EMY, οὗ LSU et omnes interpret. et edd. ‖ κἂν καθ' αὐτὸν LSU et E (Bus) Them. (qui rectius καθ' αὐτὸ) Mich. vet. tr., περὶ οὗ καὶ αὐτοῦ MY Bek. Didot. ‖ 26. ἐξ αὐτῶν EMY Them., reliqui et edd. ἐξ αὐτοῦ. ‖ 460a, 1. τι om. EMYL, leg. etiam Mich. vet. tr. et omnes edd. ‖ 4. et 5. ὄμματα εὐλόγως, ὅταν ᾖ τὰ καταμήνια, διακεῖται, ὥσπερ καὶ ἕτερον μέρος ὁτιοῦν· καὶ γὰρ sqq. LSU vet. tr. Sylb. Bek., textum receptum leg. etiam Mich. Ald. 1. Basil. Didot. ‖ 5. γὰρ om. EY ‖ φλεβώδη M, φλεβώδεις etiam E, sed in rasura, ab eadem manu corr., subfuisse videtur φλεβῶδες (Bhl), etiam Them. Mich. vet. tr. Ald. 1 in margine, Sylb. Bek. Didot., φλεβῶδες Y Ald. 2 et Basil. ‖ 6. ὄντα M

φλεγμασίαν αἱματικὴν ἡμῖν μὲν ἡ ἐν τοῖς ὄμμασι διαφορὰ ἄδηλος, ἔνεστι δέ (ἡ γὰρ αὐτὴ φύσις σπέρματος καὶ καταμηνίων), ὁ δ᾽ ἀὴρ κινεῖται ὑπ᾽ αὐτῶν, καὶ τὸν ἐπὶ τῶν κατόπτρων ἀέρα συνεχῆ ὄντα ποιόν τινα ποιεῖ καὶ τοιοῦτον 10 οἷον αὐτὸς πάσχει· ὁ δὲ τοῦ κατόπτρου τὴν ἐπιφάνειαν. ὥσπερ δὲ τῶν ἱματίων τὰ μάλιστα καθαρὰ τάχιστα κηλιδοῦται· τὸ γὰρ καθαρὸν ἀκριβῶς δηλοῖ ὅ τι ἂν δέξηται, καὶ τὸ μάλιστα τὰς ἐλαχίστας κινήσεις. ὁ δὲ χαλκὸς διὰ μὲν τὸ λεῖος εἶναι ὁποιασοῦν ἁφῆς αἰσθάνεται μάλιστα (δεῖ δὲ 15 νοῆσαι οἷον τρίψιν οὖσαν τὴν τοῦ ἀέρος ἁφὴν καὶ ὥσπερ ἔκμαξιν καὶ ἀνάπλυσιν), διὰ δὲ τὸ καθαρὸν ἔκδηλος γίνεται ὁπηλικηοῦν οὖσα. τοῦ δὲ μὴ ἀπιέναι ταχέως ἐκ τῶν καινῶν κατόπτρων αἴτιον τὸ καθαρὸν εἶναι καὶ λεῖον· διαδύεται γὰρ διὰ τῶν τοιούτων καὶ εἰς βάθος καὶ πάντῃ, διὰ 20 μὲν γὰρ τὸ καθαρὸν εἰς βάθος, διὰ δὲ τὸ λεῖον πάντῃ. ἐν δὲ τοῖς παλαιοῖς οὐκ ἐμμένει, ὅτι οὐχ ὁμοίως εἰσδύεται ἡ κηλὶς ἀλλ᾽ ἐπιπολαιότερον. ὅτι μὲν οὖν καὶ ὑπὸ τῶν μικρῶν διαφορῶν γίνεται κίνησις, καὶ ὅτι ταχεῖα ἡ αἴσθησις, ἔτι δὲ ὅτι οὐ μόνον πάσχει ἀλλὰ καὶ ἀντιποιεῖ τὸ τῶν χρω- 25 μάτων αἰσθητήριον, φανερὸν ἐκ τούτων. μαρτυρεῖ δὲ τοῖς εἰρημένοις καὶ τὰ περὶ τοὺς οἴνους καὶ τὴν μυρεψίαν συμβαίνοντα. ταχέως γὰρ λαμβάνει τὰς τῶν πλησίων

9. ὑπ᾽] ἀπὸ EY ‖ 10. καὶ τὸ τοιοῦτον EY ‖ 13. ὅ τι ἂν] ὅτὰν EMY (Bhl) ‖ 14. τὸ om. YSU Them. Mich. vet. tr. et omnes edd. ‖ 15. λεῖος] καθαρὸς EMY ‖ μάλιστα αἰσθάνεται LSU et omnes edd., αἰσθ. μάλ. etiam Mich. ‖ δὲ δεῖ EY, δεῖ γὰρ M ‖ 17. ἀνάπλησιν M et in rasura E (Bhl) ‖ 18. ἐξιέναι LSU Mich. vet. tr. et omnes edd., ἀπιέναι etiam Them. ‖ 21. μὲν γὰρ τὸ EMYU vet. tr., γὰρ om. etiam Them. Mich. et omnes edd., γὰρ recipi vult Vahlen de art. poet. 93. ‖ 23. ἐπιπολεώτερον E, ἐπιπολῆς μᾶλλόν ἐστιν M ‖ 24. ἔτι δὲ] ἔτι δὲ καὶ LU Them., καὶ EY Mich. vet. tr. ‖ 28 sqq. συμβαίνοντα. τό τε γὰρ παρασκευασθὲν ἔλαιον ταχέως λαμβάνει τὰς τῶν πλησίον ὀσμάς, καὶ οἱ οἶνοι τὸ αὐτὸ τοῦτο πάσχουσιν· οὐ γὰρ sqq. LSU Them. vet. tr. et omnes edd. ‖ 28. πλησίων E, πλησίον reliqui.

ὀσμὰς καὶ τὸ ἔλαιον παρασκευασθὲν καὶ ὁ οἶνος·
30 οὐ γὰρ μόνον τῶν ἐμβαλλομένων ἢ ὑποκιρναμένων,
ἀλλὰ καὶ τῶν πλησίον τοῖς ἀγγείοις τιθεμένων ἢ πεφυ-
32 κότων ἀναλαμβάνουσι τὰς ὀσμάς.
32 πρὸς δὲ τὴν ἐξ ἀρχῆς
460b σκέψιν ὑποκείσθω ἓν μέν, ὅπερ ἐκ τῶν εἰρημένων φανερόν,
ὅτι καὶ ἀπελθόντος τοῦ θύραθεν αἰσθητοῦ ἐμμένει τὰ αἰσθή-
ματα αἰσθητὰ ὄντα, πρὸς δὲ τούτοις ὅτι ῥᾳδίως ἀπατώ-
μεθα περὶ τὰς αἰσθήσεις ἐν τοῖς πάθεσιν ὄντες, ἄλλοι δ'
5 ἐν ἄλλοις, οἷον ὁ δειλὸς ἐν φόβῳ, ὁ δ' ἐρωτικὸς ἐν ἔρωτι,
ὥστε δοκεῖν ἀπὸ μικρᾶς ὁμοιότητος τὸν μὲν τοὺς πολεμίους
ὁρᾶν, τὸν δὲ τὸν ἐρώμενον· καὶ ταῦτα ὅσῳ ἂν ἐμπαθέστε-
ρος ᾖ, τοσούτῳ ἀπ' ἐλάσσονος ὁμοιότητος φαίνεται. τὸν αὐ-
τὸν δὲ τρόπον καὶ ἐν ὀργαῖς καὶ ἐν πάσαις ἐπιθυμίαις εὐ-
10 απάτητοι γίνονται πάντες, καὶ μᾶλλον ὅσῳ ἂν μᾶλλον ἐν
τοῖς πάθεσιν ὦσιν. διὸ καὶ τοῖς πυρέττουσιν ἐνίοτε φαίνεται
ζῷα ἐν τοῖς τοίχοις ἀπὸ μικρᾶς ὁμοιότητος τῶν γραμμῶν
συντιθεμένων. καὶ τοῦτ' ἐνίοτε συνεπιτείνει τοῖς πάθεσιν
οὕτως ὥστ' ἂν μὲν μὴ σφόδρα κάμνωσι, μὴ λανθάνειν ὅτι
15 ψεῦδος, ἂν δὲ μεῖζον ᾖ τὸ πάθος, καὶ κινεῖσθαι πρὸς
αὐτά. αἴτιον δὲ τοῦ συμβαίνειν ταῦτα τὸ μὴ κατὰ τὴν
αὐτὴν δύναμιν κρίνειν τὸ κύριον καὶ τὰ φαντάσματα
γίγνεσθαι. τούτου δὲ σημεῖον ὅτι φαίνεται μὲν ὁ ἥλιος πο-

30. ὑποκιρναμένων LSY etiam Them. Mich., ὑπερκιρναμένων in rasura E_2, quid subfuerit, discerni non potest (Bhl), similes ineptias leg. etiam M et U ‖ 459b, 23. ὅτι δὲ ταχὺ — 460a, 32. τὰς ὀσμάς. interpolata esse mihi videntur, nam sententiarum connexum male interrumpunt. ‖ 460b, 5. φόβοις E (Bhl) ‖ 7. ὁρᾶν] ὁρᾶν, οἷον ἐὰν ἴδῃ ξύλα παραπλησίως ἑστῶτα ταῦτα ὡπλισμένους ἄνδρας ὁρᾶν οἴεται M, quod manifesto interpretamentum est. ‖ τὴν ἐρωμένην EY ‖ 14. ἐὰν MSU ‖ 15. ἐὰν MYSU ‖ 16. τοῦ μὴ συμβαίνειν EY, om. μὴ etiam Them. Mich. vet. tr. ‖ 17. τό τε κύριον LSU Them. Mich. et omnes edd., τε om. etiam vet. tr. ‖ καὶ ᾧ LSU, ᾧ etiam Them., ἐν ᾧ Mich. ‖ 18. γίγνεται LSU

διαῖος, ἀντίφησι δὲ πολλάκις ἕτερόν τι πρὸς τὴν φαντασίαν. καὶ τῇ ἐπαλλάξει τῶν δακτύλων τὸ ἓν δύο φαίνε- 20 ται, ἀλλ' ὅμως οὔ φαμεν δύο· κυριωτέρα γὰρ τῆς ἁφῆς ἡ ὄψις. εἰ δ' ἦν ἡ ἁφὴ μόνη, κἂν ἐκρίνομεν τὸ ἓν δύο. τοῦ δὲ διεψεῦσθαι αἴτιον ὅτι οὐ μόνον τοῦ αἰσθητοῦ κινοῦντος φαίνεται ἁδήποτε, ἀλλὰ καὶ τῆς αἰσθήσεως κινουμένης αὐτῆς, ἐὰν ὡσαύτως κινῆται ὥσπερ καὶ ὑπὸ τοῦ αἰσθητοῦ· 25 λέγω δ' οἷον ἡ γῆ δοκεῖ τοῖς πλέουσι κινεῖσθαι κινουμένης τῆς ὄψεως ὑπ' ἄλλου.

3 Ἐκ δὴ τούτων φανερὸν ὅτι οὐ μόνον ἐγρηγορότων αἱ κινήσεις αἱ ἀπὸ τῶν αἰσθημάτων γινόμεναι τῶν τε θύραθεν καὶ τῶν ἐκ τοῦ σώματος ἐνυπαρχουσῶν, ἀλλὰ καὶ ὅταν γέ- 30 νηται τὸ πάθος τοῦτο ὃ καλεῖται ὕπνος, καὶ μᾶλλον τότε φαίνονται. μεθ' ἡμέραν μὲν γὰρ ἐκκρούονται συνεργουσῶν τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς διανοίας, καὶ ἀφανίζονται ὥσπερ παρὰ 461a πολὺ πῦρ ἔλαττον καὶ λῦπαι καὶ ἡδοναὶ μικραὶ παρὰ μεγάλας, παυσαμένων δ' ἐπιπολάζει καὶ τὰ μικρά· νύκτωρ δὲ δι' ἀργίαν τῶν κατὰ μόριον αἰσθήσεων καὶ ἀδυναμίαν τοῦ ἐνεργεῖν, διὰ τὸ ἐκ τῶν ἔξω εἰς τὸ ἐντὸς γίνε- 5 σθαι τὴν τοῦ θερμοῦ παλίρροιαν, ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τῆς αἰσθήσεως καταφέρονται καὶ γίνονται φαναραὶ καθισταμένης τῆς ταραχῆς. δεῖ δ' ὑπολαβεῖν ὥσπερ τὰς μικρὰς δίνας τὰς ἐν τοῖς ποταμοῖς γινομένας, οὕτω τὴν κίνησιν ἑκάστην γίνεσθαι συνεχῶς, πολλάκις μὲν ὁμοίως, πολλάκις δὲ δια- 10 λυομένας εἰς ἄλλα σχήματα διὰ τὴν ἀντίκρουσιν. διὸ καὶ

19. τι] τὴν EY ‖ 21. ἁφῆς] φαντασίας EM ‖ 23. διαψεύδεσθαι LS Them. Mich. Ald. Basil., διεψεῦσθαι etiam Sylb. ‖ κινουμένου omnes codd. et edd., κινοῦντος recte coni. Bywater ‖ 25. ὡσαύτως om. EMY ‖ 29. αἰσθήσεων L Them., αἰσθημάτων etiam Mich. vet. tr. et omnes edd. ‖ 32. συνεργουσῶν EMY, ἐνεργουσῶν etiam Them. Mich. vet. tr. et omnes edd. ‖ 461a, 2. πολλοῦ EY ‖ 9. φερομένας LSU Them. Mich. vet. tr. Ald. Basil., ἀναφερομένας Sylb. ‖ 10. ὁμοίας L Mich. vet. tr. Ald. Basil. Sylb.

μετὰ τὴν τροφὴν καὶ πάμπαν νέοις οὖσιν, οἷον τοῖς παιδίοις, οὐ γίνεται ἐνύπνια· πολλὴ γὰρ ἡ κίνησις διὰ τὴν ἀπὸ τῆς τροφῆς θερμότητα. ὥστε καθάπερ ἐν ὑγρῷ, ἐὰν σφό-
15 *δρα κινῇ τις, ὁτὲ μὲν οὐδὲν φαίνεται εἴδωλον ὁτὲ δὲ φαίνεται μὲν διεστραμμένον δὲ πάμπαν, ὥστε φαίνεσθαι ἀλλοῖον ἢ οἷόν ἐστιν, ἠρεμήσαντος δὲ καθαρὰ καὶ φανερά, οὕτω καὶ ἐν τῷ καθεύδειν τὰ φαντάσματα καὶ αἱ ὑπόλοιποι κινήσεις αἱ συμβαίνουσαι ἀπὸ τῶν αἰσθημάτων ὁτὲ μὲν ὑπὸ*
20 *μείζονος οὔσης τῆς εἰρημένης κινήσεως ἀφανίζονται πάμπαν, ὁτὲ δὲ τεταραγμέναι φαίνονται αἱ ὄψεις καὶ τερατώδεις καὶ οὐκ ἐρρωμένα τὰ ἐνύπνια, οἷον τοῖς μελαγχολικοῖς καὶ πυρέττουσι καὶ οἰνωμένοις· πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα πάθη πνευματώδη ὄντα πολλὴν ποιεῖ κίνησιν καὶ ταρα-*
25 *χήν. καθισταμένου δὲ καὶ διακρινομένου τοῦ αἵματος ἐν τοῖς ἐναίμοις, σωζομένη τῶν αἰσθημάτων ἡ κίνησις ἀφ' ἑκάστου τῶν αἰσθητηρίων ἐρρωμένα τε ποιεῖ τὰ ἐνύπνια, καὶ φαίνεσθαί τι καὶ δοκεῖν διὰ μὲν τὰ ἀπὸ τῆς ὄψεως καταφερόμενα ὁρᾶν, διὰ δὲ τὰ ἀπὸ τῆς ἀκοῆς ἀκούειν. ὁμοιοτρόπως*
30 *δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων αἰσθητηρίων· τῷ μὲν γὰρ ἐκεῖθεν ἀφικνεῖσθαι τὴν κίνησιν πρὸς τὴν ἀρχὴν καὶ ἐγρηγορὼς δο-*
461b *κεῖ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν καὶ αἰσθάνεσθαι, καὶ διὰ τὸ τὴν ὄψιν ἐνίοτε κινεῖσθαι δοκεῖν οὐ κινουμένην ὁρᾶν φαμέν, καὶ τῷ τὴν ἀφὴν δύο κινήσεις εἰσαγγέλλειν τὸ ἓν δύο δοκεῖ. ὅλως γὰρ τὸ ἀφ' ἑκάστης αἰσθήσεώς φησιν ἡ ἀρχή, ἐὰν μὴ ἑτέρα*
5 *κυριωτέρα ἀντιφῇ. φαίνεται μὲν οὖν πάντως, δοκεῖ δὲ οὐ*

21. *αἱ* om. EY ‖ 22. *οὐχερρωμένα* Y, *οὐχ εἰρρωμένα* corr. E_3, primo fuisse videtur *οὐκ ἐρομένα* (Bhl), *χείρονα* LSU Them., *οὐκ ἐρώμενα* Mich. Ald. Basil., *οὐκ ἐρρώμενα* Sylb. ‖ 27. *αἰσθημάτων* EY, *ἑκάστης τῶν αἰσθήσεων* LSU Them. Mich. vet. tr. Ald. Basil. Sylb. ‖ nunc corr. *ειρρωμενα* (sine accentu) E_3, fuisse videtur *ἐρομένα* E_1 (Bhl), *ἐρώμενα* Mich. Ald. Basil., *ἐρρωμένα* etiam Them. Sylb. vet. tr. ‖ 31. *ἐγρηγόρως* EMU ‖ 461b, 3. *δοκεῖν* LSU Mich. et omnes edd. ‖ *καὶ ὅλως γὰρ* EY ‖ 4. nunc corr. *φησι* E_2, primo erat *φησε* E

πάντως τὸ φαινόμενον, ἀλλ' ἂν τὸ ἐπικρῖνον κατέχηται ἢ μὴ κινῆται τὴν οἰκείαν κίνησιν. ὥσπερ δ' εἴπομεν ὅτι ἄλλοι δι' ἄλλο πάθος εὐαπάτητοι, οὕτως ὁ καθεύδων διὰ τὸν ὕπνον καὶ τὸ κινεῖσθαι τὰ αἰσθητήρια καὶ τἆλλα τὰ συμβαίνοντα περὶ τὴν αἴσθησιν, ὥστε τὸ μικρὰν ἔχον ὁμοιότητα φαίνεται 10 ἐκεῖνο. ὅταν γὰρ καθεύδῃ, κατιόντος τοῦ πλείστου αἵματος ἐπὶ τὴν ἀρχὴν συγκατέρχονται αἱ ἐνοῦσαι κινήσεις, αἱ μὲν δυνάμει αἱ δὲ ἐνεργείᾳ. οὕτως δ' ἔχουσιν ὥστε ἐάν τι κινήσῃ τὸ αἷμα, ἥδε ἐπιπολάσει ἐξ αὐτοῦ ἡ κίνησις, ἂν δ' αὕτη φθαρῇ, ἥδε. καὶ πρὸς ἀλλήλας δ' ἔχουσιν ὥσπερ οἱ πεπλασμένοι 15 βάτραχοι οἱ ἀνιόντες ἐν τῷ ὕδατι τηκομένου τοῦ ἁλός. οὕτως ἔνεισι δυνάμει, ἀνειμένου δὲ τοῦ κωλύοντος ἐνεργοῦσιν· καὶ λυόμεναι ἐν ὀλίγῳ τῷ λοιπῷ αἵματι τῷ ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις κινοῦνται, ἔχουσαι ὁμοιότητα ὥσπερ τὰ ἐν τοῖς νέφεσιν, ἃ παρεικάζουσιν ἀνθρώποις καὶ κενταύροις ταχέως μεταβάλ- 20 λοντα. τούτων δὲ ἕκαστόν ἐστιν, ὥσπερ εἴρηται, ὑπόλειμμα τοῦ ἐν τῇ ἐνεργείᾳ αἰσθήματος· καὶ ἀπελθόντος τοῦ αἰσθήματος τοῦ ἀληθοῦς ἔνεστι, καὶ ἀληθὲς λέγειν ὅτι τοιοῦτον οἷον Κορίσκος, ἀλλ' οὐ Κορίσκος. ὅτε δ' ᾐσθάνετο, οὐκ ἔλεγε Κορίσκον τὸ κύριον καὶ τὸ ἐπικρῖνον, ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἐκεῖνον Κορί- 25 σκον τὸν ἀληθινόν. οὗ δὴ καὶ αἰσθανόμενον λέγει τοῦτο, ἐὰν μὴ παντελῶς κατέχηται ὑπὸ τοῦ αἵματος, ὥσπερ μὴ αἰ-

6. ἂν EL, ἐὰν reliqui ‖ 7. κινεῖται EYL ‖ ὅτι om. EMY ‖ 8. εὐαπατητότεροι EMY ‖ 13. οὕτως E (Bhl) ‖ ὥστε ἐν τῇ κινήσει τηδὶ LSU Them. Mich. vet. tr. et omnes edd. ‖ 15. δ' ἔχουσιν EY Sylb. Bek. Didot., δὴ pro δ' MSU, om. L Them. Ald. Basil. ‖ 19. ὁμοιώματα ESU, ὁμοιώματι M, ὁμοιότητα etiam Mich. vet. tr. et omnes edd. ‖ ἐν iteratum (ἐν ἐν) E (Bhl) ‖ 23. τοῦ om. EY ‖ εἰπεῖν LSU Them. Mich. et excepto Sylb. omnes edd. ‖ 24. δ' οὐκ ᾐσθάνετο EM, om. οὐκ etiam Mich. vet. tr. et omnes edd. ‖ 25. τὸ post καὶ om. EM ‖ τούτου SU Them. ‖ 26. ᾧ ELMY, οὗ SU Mich. et omnes edd. praeter Ald., quae ᾧ in textu, οὗ autem corr. in marg. habet ‖ 26. αἰσθανόμενος EMY ‖ 27. μὴ post ὥσπερ om. EMYSU, μὴ leg. etiam Mich. et omnes edd.

σθανόμενον, τοῦτο κινεῖται ὑπὸ τῶν κινήσεων τῶν ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις. καὶ δοκεῖ τὸ ὅμοιον αὐτῷ εἶναι ἀληθές. καὶ το-
30 σαύτη τοῦ ὕπνου ἡ δύναμις ὥστε ποιεῖν τοῦτο λανθάνειν. ὥσπερ οὖν εἴ τινα λανθάνοι ὑποβαλλόμενος ὁ δάκτυλος τῷ ὀφθαλ-
462a μῷ, οὐ μόνον φανεῖται ἀλλὰ καὶ δόξει εἶναι δύο τὸ ἕν, ἂν δὲ μὴ λανθάνῃ, φανεῖται μὲν οὐ δόξει δέ, οὕτω καὶ ἐν τοῖς ὕπνοις, ἐὰν μὲν αἰσθάνηται ὅτι καθεύδει καὶ τοῦ πάθους ἐν ᾧ ἡ αἴσθησις τοῦ ὑπνωτικοῦ, φαίνεται μέν, λέγει δέ τι ἐν αὐ-
5 τῷ ὅτι φαίνεται μὲν Κορίσκος, οὐκ ἔστι δὲ ὁ Κορίσκος (πολλάκις γὰρ καθεύδοντος λέγει τι ἐν τῇ ψυχῇ ὅτι ἐνύπνιον τὸ φαινόμενον)· ἐὰν δὲ λανθάνῃ ὅτι καθεύδει, οὐδὲν ἀντιφήσει τῇ
8 φαντασίᾳ.

8 ὅτι δ' ἀληθῆ λέγομεν καὶ εἰσὶ κινήσεις φανταστικαὶ ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις, δῆλον, ἐάν τις προσέχων πειρᾶ-
10 ται μνημονεύειν ἃ πάσχομεν καταφερόμενοί τε καὶ ἐγειρόμενοι· ἐνίοτε γὰρ τὰ φαινόμενα εἴδωλα καθεύδοντι φωράσει ἐγειρόμενος κινήσεις οὔσας ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις· καὶ ἐνίοις γε τῶν νεωτέρων καὶ πάμπαν διαβλέπουσιν, ἐὰν ᾖ σκότος, φαίνεται εἴδωλα πολλὰ κινούμενα, ὥστ' ἐγκαλύπτεσθαι πολλά-
15 κις φοβουμένους. ἐκ δὴ τούτων ἁπάντων δεῖ συλλογίσασθαι ὅτι ἐστὶ τὸ ἐνύπνιον φάντασμα μέν τι καὶ ἐν ὕπνῳ· τὰ γὰρ ἄρτι λεχθέντα εἴδωλα οὐκ ἔστιν ἐνύπνια, οὐδ' εἴ τι ἄλλο λε-

28. *τοῦτο* om. M, totum hunc locum 26. *ᾧ*—28. *τοῦτο* sic mutari vult Poppelreiter l. l.: 26. *ὃ* pro *ᾧ*, post *τοῦτο* punctum, *ἐὰν δὲ* pro *ἐὰν μὴ* 27., *τοῦτο κινεῖται* 28., cui assentitur Hayduck (obs. crit. Greifsw. 1873) et Susemihl, praeterquam quod Hayd. *ὡς* 26. pro *ὃ* legi vult; deleta virgula ante *κινεῖται* et posita ante *τοῦτο* 28. omnia sana mihi videntur ‖ 29. *αὐτῷ* EY, *αὐτὸ* reliqui codd. et edd. ‖ *τὸ ἀληθές* MSU Them. Mich. vet. tr. ‖ 30. *ἐνυπνίου* EY ‖ 462a, 1. *οὐ μόνον οὐ φ.* EYU, *οὐ* ante *φ.* om. etiam Them. Mich. vet. tr. ‖ 4. *ἡ* om. MS, insertum E_3 ‖ 5. om. *ὁ* SU Them. Mich. et omnes edd. praeter Sylb. ‖ 7. *ἀντίφησι* LSUM Mich. et omnes edd., *ἀντιφήσει* etiam Them. ‖ 11. *φοράσηι* E ‖ 12. *καὶ ἐνίοις γε* MS, *ἐνίοις δὲ* L, *ἐνίοις γὰρ* EYU Them. Mich. vet. tr. et omnes edd.

λυμένων τῶν αἰσθήσεων φαίνεται· οὐδὲ τὸ ἐν ὕπνῳ φάντασμα πᾶν. πρῶτον μὲν γὰρ ἐνίοις συμβαίνει καὶ αἰσθάνεσθαί πῃ καὶ ψόφων καὶ φωτὸς καὶ χυμοῦ καὶ ἁφῆς, ἀσθε- 20 *νικῶς μέντοι καὶ οἷον πόρρωθεν· ἤδη γὰρ ἐν τῷ καθεύδειν ὑποβλέποντες, ὃ ἠρέμα ἑώρων φῶς τοῦ λύχνου καθεύδοντες, ὡς ᾤοντο, ἔπειτ' ἐγερθέντες εὐθὺς ἐγνώρισαν τὸ τοῦ λύχνου ὄν, καὶ ἀλεκτρυόνων καὶ κυνῶν φωνὴν ἠρέμα ἀκούοντες ἐγερθέντες σαφῶς ἐγνώρισαν. ἔνιοι δὲ καὶ ἀποκρίνονται ἐρωτώ-* 25 *μενοι· ἐνδέχεται γὰρ τοῦ ἐγρηγορέναι καὶ καθεύδειν ἁπλῶς θατέρου ὑπάρχοντος θάτερόν πῃ ὑπάρχειν. ὧν οὐδὲν ἐνύπνιον φατέον. οὐδ' ὅσαι δὴ ἐν τῷ ὕπνῳ γίνονται ἀληθεῖς ἔννοιαι παρὰ τὰ φαντάσματα. ἀλλὰ τὸ φάντασμα τὸ ἀπὸ τῆς κινήσεως τῶν αἰσθημάτων, ὅταν ἐν τῷ καθεύδειν ᾖ, ᾗ κα-* 30 *θεύδει, τοῦτ' ἐστὶν ἐνύπνιον.* 31

ἤδη δέ τισι συμβέβηκεν ὥστε μη- 31 *δὲν ἐνύπνιον ἑωρακέναι κατὰ τὸν βίον, τοῖς δὲ πόρρω* 462b *που προελθούσης τῆς ἡλικίας ἰδεῖν πρότερον μὴ ἑωρακόσιν. τὸ δ' αἴτιον τοῦ μὴ γίνεσθαι παραπλήσιον φαίνεται τῷ ἐπὶ τῶν παιδίων καὶ μετὰ τὴν τροφήν. ὅσοις* 5 *γὰρ συνέστηκεν ἡ φύσις ὥστε πολλὴν ἀναθυμίασιν πρὸς*

18. *τὸ ἐνύπνιον φάντ.* EMY, *τὸ ἐν ὕπνῳ* reliqui, Them. Mich. et omnes edd. ‖ 23. *ἔπειτ' ἐγερθ.*] *ἐπεγερθέντες* LSU Mich. et omnes edd. ‖ 26. *τοῦ*] *τὸ* EY ‖ 30. *τῶν*] *τὸν* E (Bhl) ⁝ *ᾗ* om. EY ‖ 31. *ὥστε* om. EY Them. ‖ 32. *βίον· τοῖς δὲ πόρρω*—462b, 1. *ἑωρακόσιν*] *βίον· σπάνιον μὲν οὖν τὸ τοιοῦτόν ἐστι, συμβαίνει δ' ὅμως. καὶ τοῖς μὲν ὅλως διετέλεσεν, ἐνίοις δὲ καὶ προελθοῦσι πόρρω τῆς ἡλικίας ἐγένετο, πρότερον οὐδὲν ἐνύπνιον ἑωρακόσιν* LSU Mich. Ald. Basil. Sylb. Bek. Didot. vet. tr. ‖ 4. *φαίνεται*—5. *τροφήν*] *τι δεῖ νομίζειν ὅτι οὐδὲ μετὰ τὴν τροφὴν καθυπνώσασιν οὐδὲ τοῖς παιδίοις γίνεται ἐνύπνιον.* LSU vet. tr. Sylb. Bek. Didot., textum receptum leg. etiam Them. Mich. Ald. 1. Basil. ‖ 5. *ὅσοις γὰρ τοῦτον τὸν τρόπον* LSU Mich. vet. tr. et edd. ‖ 6. *πολλὴν προσπίπτειν ἀναθ.* SU Bek. Didot., *προσεμπίπτειν* L, *ἐμπίπτειν* Mich., *προσπίπτειν* om. EMY, qui post 7 *τόπον* addunt *ἀναφέρεσθαι*, ita etiam Them. vet. tr. Sylb.

τὸν ἄνω τόπον ἀναφέρεσθαι, ἢ πάλιν καταφερομένην ποιεῖν πλῆθος κινήσεως, εὐλόγως τούτοις οὐδὲν φαίνεται φάντασμα. προϊούσης δὲ τῆς ἡλικίας οὐδὲν ἄτοπον φανῆναι 10 ἐνύπνιον· μεταβολῆς γάρ τινος γινομένης ἢ καθ' ἡλικίαν ἢ κατὰ πάθος ἀναγκαῖον συμβῆναι τὴν ἐναντίωσιν ταύτην.

12 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΘ' ΥΠΝΟΝ ΜΑΝΤΙΚΗΣ.

12 Περὶ δὲ τῆς μαντικῆς τῆς ἐν τοῖς ὕπνοις γινομένης καὶ 1 λεγομένης συμβαίνειν ἀπὸ τῶν ἐνυπνίων, οὔτε καταφρονῆσαι ῥᾴδιον οὔτε πεισθῆναι. τὸ μὲν γὰρ πάντας ἢ πολλοὺς ὑπο- 15 λαμβάνειν ἔχειν τι σημειῶδες τὰ ἐνύπνια παρέχεται πίστιν ὡς ἐξ ἐμπειρίας λεγόμενον, καὶ τὸ περὶ ἐνίων εἶναι τὴν μαντικὴν ἐν τοῖς ἐνυπνίοις οὐκ ἄπιστον· ἔχει γάρ τινα λόγον, διὸ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἐνυπνίων ὁμοίως ἄν τις οἰηθείη. τὸ δὲ μηδεμίαν αἰτίαν εὔλογον ὁρᾶν, καθ' ἣν ἂν γίνοιτο, τοῦτο 20 διαπιστεῖν ποιεῖ· τό τε γὰρ θεὸν εἶναι τὸν πέμποντα, πρὸς τῇ ἄλλῃ ἀλογίᾳ καὶ τὸ μὴ τοῖς βελτίστοις καὶ φρονιμωτάτοις ἀλλὰ τοῖς τυχοῦσι πέμπειν ἄτοπον. ἀφαιρεθείσης δὲ τῆς ἀπὸ τοῦ θεοῦ αἰτίας οὐδεμία τῶν ἄλλων εὔλογος φαίνεται· τὸ γὰρ περὶ τῶν ἐφ' Ἡρακλείαις στήλαις 25 ἢ τῶν ἐν Βορυσθένει προορᾶν τινάς, ὑπὲρ τὴν ἡμετέραν εἶναι δοκεῖ σύνεσιν εὑρεῖν τὴν ἀρχήν. ἀνάγκη δ' οὖν τὰ ἐνύπνια ἢ αἴτια εἶναι ἢ σημεῖα τῶν γιγνομένων ἢ συμπτώ-

7. ἢ πάλιν καταφερομένη ποιεῖ LSU Them. et, ut videtur, Mich.; Bek. Didot. ‖ 9. τὸ φανῆναι LS ‖ 10. γενομένης LSU Bek. Didot., γινομένης etiam Them. Mich. ‖ ἢ ante καθ' om. EM, leg. etiam Them. Mich. et omnes edd. ‖ 11. post ταύτην sequitur titulus, leg. in margine E_s et omnes edd. excepto Bek. ‖ 15. σημεῖον ὃ εἰς τὰ EMY, σημεῖον τὰ Ald. 2. Basil. Sylb., in marg. σημειῶδες Ald. 1 ‖ 19. τοῦτο om. EMY Them., leg. Mich. vet. tr. et omnes edd. ‖ 23. εὔλογος εἶναι φαίνεται αἰτία LSU Them. Mich. et omnes edd. ‖ 26. δόξειεν ἂν LSU Them. Mich. et omnes edd., δοκεῖ etiam vet. tr. ‖ τούτων τὴν ἀρχήν. LSUM Them. Mich. vet. tr. et omnes edd. ‖ 27. ἢ ante αἴτια om. EMY, leg. etiam Them. Mich. vet. tr. et omnes edd.

ματα, ἢ πάντα ἢ ἔνια τούτων ἢ ἓν μόνον. λέγω δ' αἴτιον μὲν οἷον τὴν σελήνην τοῦ ἐκλείπειν τὸν ἥλιον καὶ τὸν κόπον τοῦ πυρετοῦ, σημεῖον δὲ τῆς ἐκλείψεως τὸ τὸν ἀστέρα εἰσελ- 30 θεῖν, τὴν δὲ τραχύτητα τῆς γλώττης τοῦ πυρέττειν, σύμπτωμα δὲ τὸ βαδίζοντος ἐκλείπειν τὸν ἥλιον· οὔτε γὰρ σημεῖον τοῦ ἐκλείπειν τοῦτ' ἐστὶν οὔτ' αἴτιον, οὔθ' ἡ ἔκλειψις τοῦ 463a βαδίζειν. διὸ τῶν συμπτωμάτων οὐδὲν οὔτ' ἀεὶ γίνεται οὔθ' ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. ἆρ' οὖν ἐστὶ τῶν ἐνυπνίων τὰ μὲν αἴτια, τὰ δὲ σημεῖα, οἷον τῶν περὶ τὸ σῶμα συμβαινόντων; λέγουσι γοῦν καὶ τῶν ἰατρῶν οἱ χαρίεντες ὅτι δεῖ σφόδρα προσέχειν 5 τοῖς ἐνυπνίοις· εὔλογον δ' οὕτως ὑπολαβεῖν καὶ τοῖς μὴ τεχνίταις μέν, σκοπουμένοις δέ τι καὶ φιλοσοφοῦσιν. αἱ γὰρ μεθ' ἡμέραν γινόμεναι κινήσεις, ἐὰν μὴ σφόδρα μεγάλαι ὦσι καὶ ἰσχυραί, λανθάνουσι παρὰ μείζους τὰς ἐγρηγορικὰς κινήσεις. ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοὐναντίον· καὶ γὰρ αἱ μι- 10 κραὶ μεγάλαι δοκοῦσιν εἶναι. δῆλον δ' ἐπὶ τῶν συμβαινόντων κατὰ τοὺς ὕπνους πολλάκις· οἴονται γὰρ κεραυνοῦσθαι καὶ βροντᾶσθαι μικρῶν ἤχων ἐν τοῖς ὠσὶ γινομένων, καὶ μέλιτος καὶ γλυκέων χυμῶν ἀπολαύειν ἀκαριαίου φλέγματος καταρρέοντος, καὶ βαδίζειν διὰ πυρὸς καὶ θερμαίνεσθαι 15 σφόδρα μικρᾶς θερμασίας περί τινα μέρη γιγνομένης. ἐπεγειρομένοις δὲ ταῦτα φανερὰ τοῦτον ἔχοντα τὸν τρόπον. ὥστ' ἐπεὶ μικραὶ πάντων αἱ ἀρχαί, δῆλον ὅτι καὶ τῶν νόσων καὶ τῶν ἄλλων παθημάτων τῶν ἐν τοῖς σώμασι μελλόντων γίνεσθαι. φανερὸν οὖν ὅτι ταῦτα ἀναγκαῖον ἐν τοῖς ὕπνοις εἶναι 20 καταφανῆ μᾶλλον ἢ ἐν τῷ ἐγρηγορέναι. ἀλλὰ μὴν καὶ ἔνιά γε τῶν καθ' ὕπνον φαντασμάτων αἴτια εἶναι τῶν οἰκείων ἑκάστῳ πράξεων οὐκ ἄλογον· ὥσπερ γὰρ μέλλοντες

29. οἷον om. EY, leg. etiam Them. Mich. vet. tr. et omnes edd. ‖ σελήνην] μήνην L ‖ 30. πυρέττειν E (Bus.) ‖ 463a, 3. αἴτιά ἐστιν E, αἴτια εἶναι Y ‖ 5. σφόδρα om. EY, leg. etiam Them. Mich. vet. tr. et omnes edd. ‖ 7. μὲν om. EY ‖ 8. ἂν LSU ‖ 23. μέλλον E_1 sed τ insertum et ές, ut videtur, super lineam scriptum E_2 (Bhl)

πράττειν καὶ ἐν ταῖς πράξεσιν ὄντες ἢ πεπραχότες πολλάκις
25 εὐθυονειρίᾳ τούτοις σύνεσμεν καὶ πράττομεν (αἴτιον δ' ὅτι προωδοποιημένη τυγχάνει ἡ κίνησις ἀπὸ τῶν μεθ' ἡμέραν ἀρχῶν), οὕτω πάλιν ἀναγκαῖον καὶ τὰς καθ' ὕπνον κινήσεις πολλάκις ἀρχὰς εἶναι τῶν μεθ' ἡμέραν πράξεων διὰ τὸ προωδοποιῆσθαι πάλιν καὶ τούτων τὴν διάνοιαν ἐν τοῖς φαν-
30 τάσμασι τοῖς νυκτερινοῖς. οὕτω μὲν οὖν ἐνδέχεται τῶν ἐνυπνίων ἔνια σημεῖα καὶ αἴτια εἶναι. τὰ δὲ πολλὰ συμπτώ-
463 b μασιν ἔοικε, μάλιστα δὲ τά τε ὑπερβατὰ πάντα καὶ ὧν μὴ ἐν αὐτοῖς ἡ ἀρχὴ οἷον περὶ ναυμαχίας καὶ τῶν πόρρω συμβαινόντων ἐστίν· περὶ γὰρ τούτων τὸν αὐτὸν τρόπον ἔχειν εἰκὸς οἷον ὅταν μεμνημένῳ τινὶ περί τινος τύχῃ τοῦτο
5 γινόμενον· τί γὰρ κωλύει καὶ ἐν τοῖς ὕπνοις οὕτω; μᾶλλον δ' εἰκὸς πολλὰ τοιαῦτα συμβαίνειν. ὥσπερ οὖν οὐδὲ τὸ μνησθῆναι περὶ τοῦδε σημεῖον οὐδ' αἴτιον τοῦ παραγενέσθαι αὐτόν, οὕτως οὐδ' ἐκεῖ τοῦ ἀποβῆναι τὸ ἐνύπνιον τῷ ἰδόντι οὔτε σημεῖον οὔτ' αἴτιον, ἀλλὰ σύμπτωμα. διὸ καὶ πολλὰ τῶν ἐνυπνίων
10 οὐκ ἀποβαίνει· τὸ γὰρ σύμπτωμα οὔτ' ἀεὶ οὔθ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γίνεται.

Ὅλως δ' ἐπεὶ καὶ τῶν ἄλλων ζῴων ὀνειρώττει τινά, 2 θεόπεμπτα μὲν οὐκ ἂν εἴη τὰ ἐνύπνια, οὐδὲ γέγονε τούτου

25. *αἴτιον* — 27. *ἀρχῶν* om. EY, leg. etiam Them. Mich. vet. tr. et omnes edd. ‖ 28. *πολλάκις* om. EY ‖ *ἀρχὴν* LSU Them. Mich. vet. tr. et omnes edd. ‖ 29. *προοδοπεποιῆσθαι* EMY ‖ 30. *τὸ ἐνύπνιον* Y, *τὸ ἐνυπνίων* E, sed nunc ω in o mutatum E_3 (Bhl) ‖ 31. *ἔνια καὶ σημ.* LSU Them. Mich. et omnes edd., *καὶ* om. etiam vet. tr. ‖ 463b, 1. *δὲ*] *οἷον* EMY, *δὲ* etiam Them. Mich. Ald. Basil. et praeter Sylb., qui leg. *οἷον*, omnes edd. ‖ 2. *οἷον* e Themist recepi, *ἀλλὰ* leg. omnes codd. et edd. ‖ 5. *οὕτω* E (Bhl) ‖ 7. *αὐτὸ* E (Bus.) ‖ 8. *τοῦ* — *ἰδόντι*] *τὸ ἀποβῆναι μετὰ τὸ ἐνύπνιον τῷ ἰδόντι* EY, *τῷ ἀποβῆναι τῷ ἰδόντι μετὰ τὸ ἐνύπνιον* M, textum receptum tuentur etiam Mich. vet. tr. et omnes edd. excepto Sylb., qui leg. *τοῦ ἀποβῆναι μετὰ τὸ ἐνύπνιον* ‖ 10. *τὰ γὰρ συμπτώματα* LSU et omnes interpr. et edd. ‖ 12. *ὅμως* EMYS, *ὅλως* etiam Them. Mich. vet. tr. et omnes edd. ‖ 13. *τούτου χάριν*] *τοῦτο* EY, *τού-*

χάριν, δαιμόνια μέντοι· ἡ γὰρ φύσις δαιμονία, ἀλλ' οὐ θεία. σημεῖον δέ· πάνυ γὰρ εὐτελεῖς ἄνθρωποι προορατικοί 15 εἰσι καὶ εὐθυόνειροι, ὡς οὐ θεοῦ πέμποντος, ἀλλ' ὅσων ὡσπερανεὶ λάλος ἡ φύσις ἐστὶ καὶ μελαγχολική, παντοδαπὰς ὄψεις ὁρῶσιν· διὰ γὰρ τὸ πολλὰ καὶ παντοδαπὰ κινεῖσθαι ἐπιτυγχάνουσιν ὁμοίοις θεωρήμασιν, ἐπιτυχεῖς ὄντες ἐν τούτοις ὥσπερ ἔνιοι ἄρτια μερίζοντες· ὥσπερ γὰρ καὶ λέγεται 20 'ἂν πολλὰ βάλλῃς, ἄλλοτ' ἀλλοῖον βαλεῖς', καὶ ἐπὶ τούτων τοῦτο συμβαίνει. ὅτι δ' οὐκ ἀποβαίνει πολλὰ τῶν ἐνυπνίων, οὐδὲν ἄτοπον· οὐδὲ γὰρ τῶν ἐν τοῖς σώμασι σημείων καὶ τῶν οὐρανίων, οἷον τὰ τῶν ὑδάτων καὶ τὰ τῶν πνευμάτων· ἂν γὰρ ἄλλη κυριωτέρα ταύτης συμβῇ κίνησις, ἀφ' 25 ἧς μελλούσης ἐγένετο τὸ σημεῖον, οὐ γίνεται. καὶ πολλὰ βουλευθέντα καλῶς τῶν πραχθῆναι δεόντων διελύθη δι' ἄλλας κυριωτέρας ἀρχάς. ὅλως γὰρ οὐ πᾶν γίνεται τὸ μελλῆσαν, οὐδὲ ταὐτὸ τὸ ἐσόμενον καὶ τὸ μέλλον· ἀλλ' ὅμως ἀρχάς γέ τινας λεκτέον εἶναι, ἀφ' ὧν οὐκ ἐτελέσθη, καὶ σημεῖα πέ- 30 φυκε ταῦτα τινῶν οὐ γινομένων. 31

περὶ δὲ τῶν μὴ τοιαύτας 31 ἐχόντων ἀρχὰς ἐνυπνίων οἵας εἴπομεν, ἀλλ' ὑπερορίας ἢ 464a τοῖς χρόνοις ἢ τοῖς τόποις ἢ τοῖς μεγέθεσιν, ἢ τούτων μὲν μηδέν, μὴ μέντοι ἐν αὐτοῖς ἐχόντων τὰς ἀρχὰς τῶν

του χάριν etiam Them. Mich. vet. tr. et omnes edd. ‖ 14. φύσις δαιμόνιον EMY, cp. δαιμόνια etiam Them. Mich. et omnes edd. ‖ 16. ὅσον Y et E (Bhl) ‖ ὥσπερ ἂν εἰ codd. et edd. ‖ 17. μελαγχολικοί E ‖ 19. ὁμοίως Y et corr. E_2 (Bhl) ‖ 20. ἄρτια μερίζοντες] ἁρπάζουσιν ἐρίζοντες U Them. Mich. vet. tr., egregie coni. ἀρτιάζοντες Bek. ‖ 21. βάλλεις pro βαλεῖς EMY Sylb., βαλεῖς etiam Them. Mich. vet. tr. et omnes edd. praeter Sylb. ‖ 22. τοῦτο om. EMY, leg. etiam Them. Mich. vet. tr. ‖ 25. ἂν γὰρ] ἀλλ' ὅμως ἂν EMY, ἂν γὰρ etiam Them. Mich. vet. tr. et omnes edd. ‖ 30. γέ τινας] τε LSUY Them. Mich. Bek. Didot., γέ τινας etiam Sylb. ‖ εἶναι] ἐνίας EMS ‖ ἐπετελέσθη LSU Them. Mich. et omnes edd. ‖ 31. γενομένων LU vet. tr. Them. et edd. ‖ 464a, 3. μέντοι γε LSU Them. Mich. ‖ ἐν αὐτοῖς ἐχόντων τὰς ἀρχὰς τοῖς ἰδοῦσι scribendum censeo.

ἰδόντων τὸ ἐνύπνιον, εἰ μὴ γίνεται τὸ προορᾶν ἀπὸ συμπτώ-
5 *ματος, τοιόνδ' ἂν εἴη μᾶλλον ἢ ὥσπερ λέγει Δημόκριτος*
εἴδωλα καὶ ἀπορροίας αἰτιώμενος. ὥσπερ γὰρ ὅταν κινήσῃ
τι τὸ ὕδωρ ἢ τὸν ἀέρα, τοῦθ' ἕτερον ἐκίνησε, καὶ παυσαμένου
ἐκείνου συμβαίνει τὴν τοιαύτην κίνησιν προϊέναι μέχρι τινός,
τοῦ κινήσαντος οὐ παρόντος, οὕτως οὐδὲν κωλύει κίνησίν τινα
10 *καὶ αἴσθησιν ἀφικνεῖσθαι πρὸς τὰς ψυχὰς τὰς ἐνυπνιαζού-*
σας, ἀφ' ὧν ἐκεῖνος τὰ εἴδωλα ποιεῖ καὶ τὰς ἀπορροίας,
καὶ ὅπῃ δὴ ἔτυχεν ἀφικνουμένας μᾶλλον αἰσθητὰς εἶναι
νύκτωρ διὰ τὸ μεθ' ἡμέραν φερομένας διαλύεσθαι μᾶλλον
(ἀταραχωδέστερος γὰρ ὁ ἀὴρ τῆς νυκτὸς διὰ τὸ νηνεμωτέ-
15 *ρας εἶναι τὰς νύκτας), καὶ ἐν τῷ σώματι ποιεῖν αἴσθησιν*
διὰ τὸν ὕπνον, διὰ τὸ καὶ τῶν μικρῶν κινήσεων τῶν ἐντὸς
αἰσθάνεσθαι καθεύδοντας μᾶλλον ἢ ἐγρηγορότας. αὗται δ'
αἱ κινήσεις φαντάσματα ποιοῦσιν, ἐξ ὧν προορῶσι τὰ μέλ-
λοντα καὶ περὶ τῶν τοιούτων. καὶ διὰ ταῦτα συμβαίνει τὸ πά-
20 *θος τοῦτο τοῖς τυχοῦσι καὶ οὐ τοῖς φρονιμωτάτοις. μεθ' ἡμέ-*
ραν τε γὰρ ἐγίνετ' ἂν καὶ τοῖς σοφοῖς, εἰ θεὸς ἦν ὁ πέμ-
πων· οὕτως δ' εἰκὸς τοὺς τυχόντας προορᾶν· ἡ γὰρ διάνοια
τῶν τοιούτων οὐ φροντιστικὴ ἀλλ' ὥσπερ ἔρημος καὶ κενὴ
πάντων, καὶ κινηθεῖσα κατὰ τὸ κινοῦν ἄγεται. τοῦ δ' ἐνίους
25 *τῶν ἐκστατικῶν προορᾶν αἴτιον ὅτι αἱ οἰκεῖαι κινήσεις οὐκ*
ἐνοχλοῦσιν ἀλλ' ἀπορραπίζονται· τῶν ξενικῶν οὖν μάλιστα

4. *ὁρᾶν* EY ‖ 5. *μᾶλλον*] *τὸ μέλλον* EMY ‖ 6. *ἀπορροίας* M, et E_1 nunc correctum *ἀπορροὰς* E_2, *ἀπορροὰς* Mich., et omnes edd. exceptis Basil. et Didot., *ἀπορροίας* etiam Them. ‖ 7. *τις* EY Mich. vet. tr. Basil. Sylb., *τι* etiam Them. ‖ *τοῦθ'*] *οὔθ'* EMY ‖ 11. *ἀπορροὰς* LY et correctum (eodem modo quo 6) E_2, *ἀπορροίας* E_1, *ἀπορροίας* etiam Them. Mich. et omnes edd. ‖ 12. *ὅπῃ*] *ἐπεὶ* EY ‖ *ἀφικνούμενα* et nihilo minus *αἰσθητὰς* E ‖ 14. *νηνεμ.*] *ἠρεμαιοτέρας* EMY, *νηνεμ.* etiam Them. Mich. et omnes edd. ‖ 16. *διὰ τὸ*] *διὸ* LMSU, *διὰ τὸ* etiam Mich. ‖ 19. *καὶ* ante *περὶ* EY, vulgo om. ‖ 22. *οὕτως* E, ceteri *οὕτω* ‖ 24. *τοῦ δ'*] *καὶ τοῦ* LSU Them. vet. tr. Bek. Did., *τοῦ δ'* etiam Mich. Ald. Basil. Sylb. ‖ 26. *ἀπορριπίζονται* MSU, *ἀλλὰ πορίζονται* EY, *ἀπορραπίζ.* etiam Them. Mich. et edd.

αἰσθάνονται. τὸ δέ τινας εὐθυονείρους εἶναι καὶ τὸ τοὺς γνωρίμους περὶ τῶν γνωρίμων μάλιστα προορᾶν συμβαίνει διὰ τὸ μάλιστα τοὺς γνωρίμους ὑπὲρ ἀλλήλων φροντίζειν· ὥσπερ γὰρ πόρρω ὄντων μάλιστα γνωρίζουσι καὶ αἰσθάνον- 30 *ται οἱ συνήθεις, οὕτω καὶ τῶν κινήσεων· αἱ γὰρ τῶν γνωρίμων γνωριμώτεραι. οἱ δὲ μελαγχολικοὶ διὰ τὸ σφόδρα, ὥσπερ βάλλοντες πόρρωθεν, εὔστοχοί εἰσιν. καὶ διὰ τὸ μεταβλητικὸν ταχὺ τὸ ἐχόμενον φαντάζεται αὐτοῖς· ὥσπερ* 464b *γὰρ τὰ Φιλαιγίδου ποιήματα καὶ οἱ ἐμμανεῖς ἐχόμενα τοῦ ὁμοίου λέγουσι καὶ διανοοῦνται, οἷον Ἀφροδίτην, καὶ οὕτω συνείρουσιν εἰς τὸ πρόσω. ἔτι δὲ διὰ τὴν σφοδρότητα οὐκ ἐκκρούεται αὐτῶν ἡ κίνησις ὑφ' ἑτέρας κινήσεως.* 5

τεχνικώ- 5 *τατος δ' ἐστὶ κριτὴς ἐνυπνίων ὅστις δύναται τὰς ὁμοιότητας θεωρεῖν· τὰς γὰρ εὐθυονειρίας κρίνειν παντός ἐστιν. λέγω δὲ τὰς ὁμοιότητας, ὅτι παραπλήσια συμβαίνει τὰ φαντάσματα τοῖς ἐν τοῖς ὕδασιν εἰδώλοις, καθάπερ καὶ πρότερον εἴπομεν. ἐκεῖ δέ, ἂν πολλὴ γίνηται ἡ κίνησις,* 10 *οὐδὲν ὁμοία γίνεται ἡ ἔμφασις καὶ τὰ εἴδωλα τοῖς ἀληθινοῖς. δεινὸς δὴ τὰς ἐμφάσεις κρίνειν εἴη ἂν ὁ δυνάμενος ταχὺ διαισθάνεσθαι καὶ συνορᾶν τὰ διαπεφορημένα καὶ*

28. *ὑπὲρ* EMY, *περὶ* etiam Them. Mich. et omnes edd. ‖ 30. *μάλιστα*] *τάχιστα* LSU Them. Bek. Didot., *μάλιστα* etiam Mich. ‖ 31. *οἱ συνήθεις* om. LSU et interpretes et edd. ‖ 32. *γνωριμώτεραι κινήσεις* LSU Them. Mich. vet. tr. et omnes edd. ‖ *σφοδρὸν* LU Them. Didot. ‖ 33. *διὰ τὸ μὴ μελητικοὶ* E (Bhl), *διὰ τὸ μελητικὸν* Y, *διὰ τὸ μὴ μελητικόν* M ‖ 464b, 2. *Φιλαινγίδου* L, *Φιλιππίδου* EMY, *Φιλαιγίδου* etiam Them. Mich. et omnes edd., conjecturam *Φιλαινίδος* probant W. A. Becker et Susemihl ‖ 3. *Ἀφροδίτην φροδίτην καὶ* MU, et E sed *φροδίτην*, ut videtur, ab eadem manu expunctum, simile quid legisse videtur Them., nihil nisi *Ἀφροδίτην* etiam Mich. vet. tr. et omnes edd. ‖ 6. *δ'* om. EY ‖ 8. *τὰ* om. EMY ‖ 10. *γίνονται* E, *γένητα* LM ‖ 13. *ταχὺ* om. EY, leg. etiam Them. Mich. et omnes edd. ‖ *συναισθάνεσθαι* EMY, *διαισθάν.* etiam Them. Mich. et omnes edd. ‖ *καὶ* et *τὰ* om. EY

διεστραμμένα τῶν εἰδώλων, ὅτι ἐστὶν ἀνθρώπου ἢ ἵππου ἢ
15 *ὁτουδήποτε. κἀκεῖ δὴ ὁμοίως τι δύναται τὸ ἐνύπνιον τοῦτο·*
ἡ γὰρ κίνησις ἐκκόπτει τὴν εὐθυονειρίαν. τί μὲν οὖν ἐστὶν ὕπνος
καὶ τί ἐνύπνιον, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν ἑκάτερον αὐτῶν γίνεται,
ἔτι δὲ περὶ τῆς ἐκ τῶν ἐνυπνίων μαντείας εἴρηται περὶ πάσης.

19 ΠΕΡΙ ΜΑΚΡΟΒΙΟΤΗΤΟΣ ΚΑΙ
19 ΒΡΑΧΥΒΙΟΤΗΤΟΣ.

19 *[Περὶ δὲ τοῦ τὰ μὲν εἶναι μακρόβια τῶν ζῴων τὰ δὲ* 1
20 *βραχύβια, καὶ περὶ ζωῆς ὅλως μήκους καὶ βραχύτητος*
ἐπισκεπτέον τὰς αἰτίας. ἀρχὴ δὲ τῆς σκέψεως ἀναγκαία
πρῶτον ἐκ τοῦ διαπορῆσαι περὶ αὐτῶν. οὐ γάρ ἐστι δῆλον
πότερον ἕτερον ἢ τὸ αὐτὸ αἴτιον πᾶσι τοῖς ζῴοις καὶ φυ-
τοῖς τοῦ τὰ μὲν εἶναι μακρόβια τὰ δὲ βραχύβια· καὶ
25 *γὰρ τῶν φυτῶν τὰ μὲν ἐπέτειον τὰ δὲ πολυχρόνιον ἔχει*
τὴν ζωήν. ἔτι δὲ πότερον ταὐτὰ μακρόβια καὶ τὴν φύσιν
ὑγιεινὰ τῶν φύσει συνεστώτων, ἢ κεχώρισται καὶ τὸ βρα-
χύβιον καὶ τὸ νοσῶδες, ἢ κατ' ἐνίας μὲν νόσους ἐπαλλάτ-
τει τὰ νοσώδη τὴν φύσιν σώματα τοῖς βραχυβίοις, κατ'
30 *ἐνίας δ' οὐδὲν κωλύει νοσώδεις εἶναι μακροβίους ὄντας.] περὶ*
μὲν οὖν ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως εἴρηται πρότερον, περὶ δὲ
ζωῆς καὶ θανάτου λεκτέον ὕστερον, ὁμοίως δὲ καὶ περὶ νόσου
καὶ ὑγιείας, ὅσον ἐπιβάλλει τῇ φυσικῇ φιλοσοφίᾳ· νῦν

14. *ἢ* ante *ἵππου* om. EMY ‖ 15. *ὅμοιόν τι* LM, *τι* om. SU ‖ *τοῦτο* om. L Mich. Ald. Basil., fort. *τὸ ἐνύπνιον τοιοῦτο* ‖ 16. *γὰρ ἡ* EY ‖ 17. *τί* om. LSU Them. Mich. et omnes edd. ‖ 18. *μαντικῆς* U Mich. et omnes edd., *μαντείας* LSMY et E (Bus.) ‖ *εἴρηται περὶ πάσης* EMY, *περὶ πάσης* om. etiam Them. Mich. et omnes edd. ‖ Codices LMPSZ. titulum om. Bek. ‖ 26. *δὲ* om. MZ ‖ 30.—465a, 2 et 19.—30. duas recensiones esse judicat Wilson l. l., cui assentitur Susemihl, Burs. Jahrb. 1884, sed mea quidem sententia 19. *περὶ δὲ*— 30. *ὄντας* interpolata sunt.

δὲ περὶ τὰς αἰτίας τοῦ τὰ μὲν εἶναι μακρόβια τὰ δὲ βρα- 465a
χύβια [καθάπερ εἴρηται πρότερον] θεωρητέον. ἔστι δ' ἔχοντα
τὴν διαφορὰν ταύτην ὅλα τε πρὸς ὅλα γένη, καὶ τῶν ὑφ'
ἓν εἶδος ἕτερα πρὸς ἕτερα. λέγω δὲ κατὰ γένος μὲν δια-
φέρειν οἷον ἄνθρωπον πρὸς ἵππον (μακροβιώτερον γὰρ τὸ 5
τῶν ἀνθρώπων γένος ἢ τὸ τῶν ἵππων), κατ' εἶδος δ' ἄν-
θρωπον πρὸς ἄνθρωπον· εἰσὶ γὰρ καὶ ἄνθρωποι οἳ μὲν μα-
κρόβιοι οἳ δὲ βραχύβιοι ἕτεροι καθ' ἑτέρους τόπους διεστῶ-
κες· τὰ μὲν γὰρ ἐν τοῖς θερμοῖς τῶν ἐθνῶν μακροβιώτερα,
τὰ δ' ἐν τοῖς ψυχροῖς βραχυβιώτερα. καὶ τῶν τὸν αὐτὸν 10
δὲ τόπον οἰκούντων διαφέρουσιν ὁμοίως τινὲς ταύτην τὴν
πρὸς ἀλλήλους διαφοράν.

2 Δεῖ δὲ λαβεῖν τί τὸ εὔφθαρτον ἐν τοῖς φύσει συνε-
στῶσι καὶ τί τὸ οὐκ εὔφθαρτον. πῦρ γὰρ καὶ ὕδωρ καὶ τὰ
τούτοις συγγενῆ οὐκ ἔχοντα τὴν αὐτὴν δύναμιν τυγχάνει 15
γενέσεως καὶ φθορᾶς αἴτια ἀλλήλοις, ὥστε καὶ τῶν ἄλ-
λων ἕκαστον ἐκ τούτων ὄντα καὶ συνεστῶτα μετέχειν τῆς
τούτων φύσεως εὔλογον, ὅσα μὴ συνθέσει ἐκ πολλῶν· ἐστίν,
οἷον οἰκία. περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ἕτερος λόγος· εἰσὶ γὰρ
ἴδιαι φθοραὶ πολλοῖς τῶν ὄντων, οἷον ἐπιστήμῃ καὶ ὑγιείᾳ 20
καὶ νόσῳ· ταῦτα γὰρ φθείρεται καὶ μὴ φθειρομένων τῶν
δεκτικῶν ἀλλὰ σωζομένων, οἷον ἀγνοίας μὲν φθορὰ ἀνά-
μνησις καὶ μάθησις, ἐπιστήμης δὲ λήθη καὶ ἀπάτη. κατὰ
συμβεβηκὸς δ' ἀκολουθοῦσι τοῖς φυσικοῖς αἱ τῶν ἄλλων
φθοραί· φθειρομένων γὰρ τῶν ζῴων φθείρεται καὶ ἡ ἐπι- 25
στήμη καὶ ἡ ὑγίεια ἡ ἐν τοῖς ζῴοις. διὸ καὶ περὶ ψυχῆς
συλλογίσαιτ' ἄν τις ἐκ τούτων· εἰ γάρ ἐστι μὴ φύσει ἀλλ'
ὥσπερ ἐπιστήμη ἐν ψυχῇ, οὕτω καὶ ψυχὴ ἐν σώματι, εἴη

465a, 1. τῆς αἰτίας LSP Mich. et omnes edd. ‖ 2. καθάπερ εἰρ. προτ. interpolata sunt. ‖ 8. ἕτεροι om. MZ ‖ 11. ταύτην πρὸς ἀλλήλους τὴν διαφοράν LPS Mich. et edd. ‖ 13. δὴ LSP, δὲ etiam Mich. Ald. Basil. Sylb. ‖ 14. γὰρ] δὴ L ‖ 17. ἕκαστα P ‖ 19. ἕτερος ἔστω λόγος· εἰσὶ γὰρ καὶ ἴδιαι P ‖ 27. λογίσαιτ' MZP ‖ 28. καὶ om. MZ

ἄν τις αὐτῆς καὶ ἄλλη φθορὰ παρὰ τὴν φθορὰν ἣν φθεί-
30 ρεται φθειρομένου τοῦ σώματος. ὥστ' ἐπεὶ οὐ φαίνεται τοι-
αύτη οὖσα, ἄλλως ἂν ἔχοι πρὸς τὴν τοῦ σώματος κοι-
νωνίαν.

465 b "Ισως δ' ἄν τις ἀπορήσειεν εὐλόγως, ἆρ' ἔστιν οὗ 3
ἄφθαρτον ἔσται τὸ φθαρτόν, οἷον τὸ πῦρ ἄνω, οὗ μή ἐστι τὸ
ἐναντίον. φθείρεται γὰρ τὰ μὲν ὑπάρχοντα τοῖς ἐναντίοις
κατὰ συμβεβηκός, τῷ ἐκεῖνα φθείρεσθαι· ἀναιρεῖται γὰρ
5 τἀναντία ὑπ' ἀλλήλων· κατὰ συμβεβηκὸς δ' οὐθὲν τῶν ἐν
ταῖς οὐσίαις ἐναντίων φθείρεται, διὰ τὸ μηθενὸς ὑποκειμένου
κατηγορεῖσθαι τὴν οὐσίαν. ὥσθ' ᾧ μή ἐστιν ἐναντίον καὶ ὅπου
μή ἐστιν, ἀδύνατον ἂν εἴη φθαρῆναι· τί γὰρ ἔσται τὸ φθε-
ροῦν, εἴπερ ὑπ' ἐναντίων μὲν φθείρεσθαι συμβαίνει μόνων,
10 τοῦτο δὲ μὴ ὑπάρχει, ἢ ὅλως ἢ ἐνταῦθα; ἢ τοῦτο τῇ μὲν
ἀληθές ἐστι τῇ δ' οὔ· ἀδύνατον γὰρ τῷ ὕλην ἔχοντι μὴ
ὑπάρχειν πως τὸ ἐναντίον. πάντῃ μὲν γὰρ ἐνεῖναι τὸ θερμὸν
ἢ τὸ εὐθὺ ἐνδέχεται, πᾶν δ' εἶναι ἀδύνατον ἢ θερμὸν ἢ
εὐθὺ ἢ λευκόν· ἔσται γὰρ τὰ πάθη κεχωρισμένα. εἰ οὖν,
15 ὅταν ἅμα ᾖ τὸ ποιητικὸν καὶ τὸ παθητικόν, ἀεὶ τὸ μὲν
ποιεῖ τὸ δὲ πάσχει, ἀδύνατον μὴ μεταβάλλειν. ἔτι καὶ εἰ
ἀνάγκη περίττωμα ποιεῖν, τὸ δὲ περίττωμα ἐναντίον· ἐξ
ἐναντίου γὰρ ἀεὶ ἡ μεταβολή, τὸ δὲ περίττωμα ὑπόλειμμα
τοῦ προτέρου. εἰ δὲ πᾶν ἐξελαύνει τὸ ἐνεργείᾳ ἐναντίον, κἂν
20 ἐνταῦθ' ἄφθαρτον ἂν εἴη. ἢ οὔ, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ περιέχοντος
φθείρεται. εἰ μὲν οὖν, ἱκανὸν ἐκ τῶν εἰρημένων· εἰ δὲ μή,
ὑποθέσθαι δεῖ ὅτι ἔνεστί τι ἐνεργείᾳ ἐναντίον, καὶ περίττωμα
γίνεται. διὸ ἡ ἐλάττων φλὸξ κατακάεται ὑπὸ τῆς πολλῆς

465b, 6. fort. ἐνόντων pro ἐναντίων ‖ 7. ᾧ] εἰ MZ ‖ 9. ἐναν-
τίον Z ‖ μόνων] μόνον MZS Mich. Ald. Basil. ‖ 15. τὸ post καὶ
om. LM et pr. Z ‖ 16. εἰ post καὶ deleri vult Susemihl, Philol.
1885 ‖ 21. post εἰρημένων addunt ἔστω Mich. Ald. Basil. Sylb.,
nihil mutandum nisi virgula, quam omnes edd. post ἱκανόν
ponunt, ante ἱκανόν ponenda est

κατὰ συμβεβηκός, ὅτι ἡ τροφὴ ἣν ἐκείνη ἐν πολλῷ χρόνῳ ἀναλίσκει, τὸν καπνόν, ταύτην ἡ πολλὴ φλὸξ ταχύ. διὸ 25 πάντα ἀεὶ ἐν κινήσει ἐστί, καὶ γίνεται ἢ φθείρεται. τὸ δὲ περιέχον ἢ συμπράττει ἢ ἀντιπράττει. καὶ διὰ τοῦτο μετατιθέμενα πολυχρονιώτερα μὲν γίνεται καὶ ὀλιγοχρονιώτερα τῆς φύσεως, ἀίδια δ' οὐδαμοῦ, ὅσοις ἐναντία ἐστίν· εὐθὺς γὰρ ἡ ὕλη τὸ ἐναντίον ἔχει, ὥστ' εἰ μὲν τοῦ ποῦ, κατὰ τόπον 30 μεταβάλλει, εἰ δὲ τοῦ ποσοῦ, κατ' αὔξησιν καὶ φθίσιν, εἰ δὲ πάθους, ἀλλοιοῦται.

4 Ἔστι δ' οὔτε τὰ μέγιστα ἀφθαρτότερα (ἵππος γὰρ ἀν- 466a θρώπου βραχυβιώτερον) οὔτε τὰ μικρά (ἐπέτεια γὰρ τῶν ἐντόμων τὰ πολλὰ) οὔτε τὰ φυτὰ ὅλως τῶν ζῴων (ἐπέτεια γὰρ ἔνια τῶν φυτῶν) οὔτε τὰ ἔναιμα (μέλιττα γὰρ πολυχρονιώτερον ἐνίων ἐναίμων) οὔτε τὰ ἄναιμα (τὰ γὰρ 5 μαλάκια ἐπέτεια μέν, ἄναιμα δέ) οὔτε τὰ ἐν τῇ γῇ (καὶ γὰρ φυτὰ ἐπέτειά ἐστι καὶ ζῷα πεζά) οὔτε τὰ ἐν τῇ θαλάττῃ (καὶ γὰρ ἐκεῖ βραχύβια καὶ τὰ ὀστρακηρὰ καὶ τὰ μαλάκια). ὅλως δὲ τὰ μακροβιώτατα ἐν τοῖς φυτοῖς ἐστίν, οἷον ὁ φοῖνιξ. εἶτ' ἐν τοῖς ἐναίμοις ζῴοις μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς 10 ἀναίμοις, καὶ ἐν τοῖς πεζοῖς ἢ ἐν τοῖς ἐνύδροις· ὥστε καὶ συνδυασθέντων ἐν τοῖς ἐναίμοις καὶ πεζοῖς τὰ μακροβιώτατα τῶν ζῴων ἐστίν, οἷον ἄνθρωπος καὶ ἐλέφας. καὶ δὴ καὶ τὰ μείζω ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰπεῖν τῶν ἐλαττόνων μακροβιώτερα· καὶ γὰρ τοῖς ἄλλοις συμβέβηκε τοῖς μακροβιωτάτοις μέγε- 15 θος, ὥσπερ καὶ τοῖς εἰρημένοις.

5 Τὴν δ' αἰτίαν περὶ τούτων ἁπάντων ἐντεῦθεν ἄν τις θεωρήσειεν. δεῖ γὰρ λαβεῖν ὅτι τὸ ζῷόν ἐστι φύσει ὑγρὸν καὶ θερμόν, καὶ τὸ ζῆν τοιοῦτον, τὸ δὲ γῆρας ξηρὸν καὶ ψυχρόν, καὶ τὸ τεθνηκός· φαίνεται γὰρ οὕτως. ὕλη δὲ τῶν σωμάτων 20

25. τὸν καπνόν glossema esse putat Christ. || 466a, 2. βραχυβιώτερος LP || 3. τὰ πολλὰ τῶν ἐντόμων LSP et edd. || 15. καὶ γὰρ καὶ LSP || 19. ψυχρὸν καὶ ξηρόν LSP et edd.

τοῖς οὖσι ταῦτα, τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρόν, καὶ τὸ ξηρὸν καὶ τὸ ὑγρόν. ἀνάγκη τοίνυν γηράσκοντα ξηραίνεσθαι. διὸ δεῖ μὴ εὐξήραντον εἶναι τὸ ὑγρόν. καὶ διὰ τοῦτο τὰ λιπαρὰ ἄσηπτα. αἴτιον δ' ὅτι ἀέρος· ὁ δ' ἀὴρ πρὸς τἆλλα πῦρ·
25 *πῦρ δ' οὐ γίνεται σαπρόν. οὐδ' αὖ ὀλίγον δεῖ εἶναι τὸ ὑγρόν· εὐξήραντον γὰρ καὶ τὸ ὀλίγον. διὸ καὶ τὰ μεγάλα καὶ ζῷα καὶ φυτὰ ὡς ὅλως εἰπεῖν μακροβιώτερα, καθάπερ ἐλέχθη πρότερον· εὔλογον γὰρ τὰ μείζω πλέον ἔχειν ὑγρόν. οὐ μόνον δὲ διὰ τοῦτο μακροβιώτερα· δύο γὰρ τὰ αἴτια,*
30 *τό τε ποσὸν καὶ τὸ ποιόν, ὥστε δεῖ μὴ μόνον πλῆθος εἶναι ὑγροῦ, ἀλλὰ τοῦτο καὶ θερμόν, ἵνα μήτε εὔπηκτον μήτε εὐξήραντον ᾖ. καὶ διὰ τοῦτο ἄνθρωπος μακρόβιον μᾶλλον ἐνίων μειζόνων· μακροβιώτερα γὰρ τὰ λειπόμενα τῷ πλήθει τοῦ*
466b *ὑγροῦ, ἐὰν πλείονι λόγῳ ὑπερέχῃ κατὰ τὸ ποιὸν ἢ λείπεται κατὰ τὸ ποσόν. ἔστι δ' ἐνίοις μὲν τὸ θερμὸν τὸ λιπαρόν, ὃ ἅμα ποιεῖ τό τε μὴ εὐξήραντον καὶ τὸ μὴ εὔψυκτον· ἐνίοις δ' ἄλλον ἔχει χυμόν. ἔτι δεῖ τὸ μέλλον εἶναι μὴ εὔφθαρ-*
5 *τον μὴ περιττωματικὸν εἶναι. ἀναιρεῖ γὰρ τὸ τοιοῦτον ἢ νόσῳ ἢ φύσει· ἐναντία γὰρ ἡ τοῦ περιττώματος δύναμις καὶ φθαρτικὴ ἡ μὲν τῆς φύσεως ἡ δὲ μορίου. διὸ καὶ τὰ ὀχευτικὰ καὶ πολύσπερμα γηράσκει ταχύ· τὸ γὰρ σπέρμα περίττωμα, καὶ ἔτι ξηραίνει ἀπιόν. καὶ διὰ τοῦτο ἡμίονος μακροβιώτερος*
10 *καὶ ἵππου καὶ ὄνου, ἐξ ὧν ἐγένετο, καὶ τὰ θήλεα τῶν ἀρρένων, ἐὰν ὀχευτικὰ ᾖ τὰ ἄρρενα· διὸ οἱ στρουθοὶ οἱ ἄρρενες βραχυβιώτεροι τῶν θηλειῶν. ἔτι δὲ καὶ ὅσα πονητικὰ τῶν ἀρρένων, καὶ διὰ τὸν πόνον γηράσκει μᾶλλον· ξηραίνει γὰρ ὁ πόνος, τὸ δὲ γῆρας ξηρόν ἐστιν. φύσει δὲ καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πᾶν*

21. *οὖσι*] *ζῴοις* MZ, *οὖσι* etiam Mich. et omnes edd. || 29. *μακροβιώτατα* LPZ || 466b, 2. *τὸ* ante *λιπαρόν* om. Z || 6. *γὰρ*] *δ'* LSMZ, *γὰρ* etiam Mich., *δ'* omnes edd. || 7. *καὶ* post *διὸ* om. LSP Mich. et omnes edd. || 10. *καὶ* ante *ἵππου* om. LSP etiam Mich. et omnes edd. praeter Basil. || 11. *διὸ καὶ οἱ* L, etiam Mich. Ald. Basil. Sylb. || 14. *καὶ* om. S

εἰπεῖν τὰ ἄρρενα τῶν θηλειῶν μακροβιώτερα· αἴτιον δ' ὅτι 15
θερμότερον ζῷον τὸ ἄρρεν τοῦ θήλεος. τὰ δ' αὐτὰ ἐν τοῖς ἀλεεινοῖς μακροβιώτερά ἐστιν ἢ ἐν τοῖς ψυχροῖς τόποις, διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν δι' ἥνπερ καὶ μείζω. καὶ μάλιστ' ἐπίδηλον τὸ μέγεθος τῶν τὴν φύσιν ψυχρῶν ζῴων· διὸ οἵ τ' ὄφεις καὶ αἱ σαῦραι καὶ τὰ φολιδωτὰ μεγάλα ἐν τοῖς θερμοῖς 20
τόποις, καὶ ἐν τῇ θαλάττῃ τῇ ἐρυθρᾷ τὰ ὀστρακόδερμα· τῆς τε γὰρ αὐξήσεως ἡ θερμὴ ὑγρότης αἰτία καὶ τῆς ζωῆς. ἐν δὲ τοῖς ψυχροῖς τόποις ὑδατωδέστερον τὸ ὑγρὸν τὸ ἐν τοῖς ζῴοις ἐστίν· διὸ εὔπηκτον, ὥστε τὰ μὲν οὐ γίνεται ὅλως τῶν ζῴων τῶν ὀλιγαίμων ἢ ἀναίμων ἐν τοῖς πρὸς τὴν ἄρκτον 25
τόποις, οὔτε τὰ πεζὰ ἐν τῇ γῇ οὔτε τὰ ἔνυδρα ἐν τῇ θαλάττῃ, τὰ δὲ γίνεται μέν, ἐλάττω δὲ καὶ βραχυβιώτερα· ἀφαιρεῖται γὰρ ὁ πάγος τὴν αὔξησιν. τροφὴν δὲ μὴ λαμβάνοντα καὶ τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῷα φθείρονται· συντήκει γὰρ αὐτὰ ἑαυτά· ὥσπερ γὰρ ἡ πολλὴ φλὸξ κατακαίει 30
καὶ φθείρει τὴν ὀλίγην τῷ τὴν τροφὴν ἀναλίσκειν, οὕτω τὸ φυσικὸν θερμὸν τὸ πρῶτον πεπτικὸν ἀναλίσκει τὴν ὕλην ἐν ᾗ ἐστίν. τὰ δ' ἔνυδρα τῶν πεζῶν ἧττον μακρόβια οὐχ ὅτι ὑγρὰ ἁπλῶς, ἀλλ' ὅτι ὑδατώδη· τὸ δὲ τοιοῦτον ὑγρὸν εὔ- 467a
φθαρτον, ὅτι ψυχρὸν καὶ εὔπηκτον. καὶ τὸ ἄναιμον διὰ τὸ αὐτό, ἐὰν μὴ μεγέθει ἀπαμύνηται· οὔτε γὰρ λίπος οὔτε γλυκὺ ἔχει. ἐν γὰρ ζῴῳ τὸ λιπαρὸν γλυκύ· διὸ αἱ μέλιτται μακροβιώτεραι ἑτέρων μειζόνων ζῴων. 5

6 *Ἐν δὲ τοῖς φυτοῖς ἐστὶ τὰ μακροβιώτατα, καὶ μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς ζῴοις, πρῶτον μὲν ὅτι ἧττον ὑδατώδη, ὥστ' οὐκ εὔπηκτα· εἶτ' ἔχει λιπαρότητα καὶ γλισχρότητα, διὸ καὶ ξηρὰ καὶ γεώδη ὄντα ὅμως οὐκ εὐξήραντον ἔχουσι τὸ ὑγρόν.*

16. *ζῷον* om. MZ ‖ *ἄρρεν ἐστὶ* LS ‖ 18. *τὰ μείζω* S Mich. et omnes edd., praeter Didot., *ταχὺ μείζω* L, *καὶ μείζω* P vet. tr. Didot., *καὶ μείζω* om. MZ ‖ 32. *πεπτικὸν καὶ οὗ ἔστιν ἡ πέψις ἀναλ.* MZP ‖ 467a, 4. *γὰρ τῷ ζώω* L ‖ 8. *διὸ καὶ*] *καὶ* LS Mich. et omnes edd. ‖ 9. *ἔχει* L Sylb. Bek. Didot., *ἔχουσι* reliqui, etiam Mich. Ald. Basil.

10 περὶ δὲ τοῦ πολυχρόνιον εἶναι τὴν τῶν δένδρων φύσιν δεῖ λαβεῖν τὴν αἰτίαν· ἔχει γὰρ ἰδίαν πρὸς τὰ ζῷα, πλὴν πρὸς τὰ ἔντομα. νέα γὰρ ἀεὶ τὰ φυτὰ γίνεται· διὸ πολυχρόνια. ἀεὶ γὰρ ἕτεροι οἱ πτόρθοι, οἱ δὲ γηράσκουσιν. καὶ αἱ ῥίζαι ὁμοίως. ἀλλ' οὐχ ἅμα, ἀλλ' ὁτὲ μὲν μόνον τὸ στέλεχος καὶ 15 οἱ κλάδοι ἀπώλοντο, ἕτεροι δὲ παρεφύησαν· ὅταν δ' οὕτως ὦσιν, αἱ ῥίζαι ἄλλαι ἐκ τοῦ ὑπάρχοντος γίνονται, καὶ οὕτως ἀεὶ διατελεῖ τὸ μὲν φθειρόμενον τὸ δὲ γινόμενον· διὸ καὶ μακρόβια. ἔοικε δὲ τὰ φυτὰ τοῖς ἐντόμοις, ὥσπερ εἴρηται πρότερον· διαιρούμενα γὰρ ζῇ, καὶ δύο καὶ πολλὰ γίνεται 20 ἐξ ἑνός. τὰ δ' ἔντομα μέχρι μὲν τοῦ ζῆν ἦλθεν, πολὺν δ' οὐ δύναται χρόνον· οὐ γὰρ ἔχει ὄργανα, οὐδὲ δύναται ποιεῖν αὐτὰ ἡ ἀρχὴ ἡ ἐν ἑκάστῳ. ἡ δ' ἐν τῷ φυτῷ δύναται· πανταχῇ γὰρ ἔχει καὶ ῥίζαν καὶ καυλὸν δυνάμει. διὸ ἀπὸ ταύτης ἀεὶ προέρχεται τὸ μὲν νέον τὸ δὲ γηράσκον, μικρόν 25 τι διαφέροντα τῷ εἶναι μακρόβια, οὕτως ὥσπερ τὰ ἀποφυτευόμενα. καὶ γὰρ ἐν τῇ ἀποφυτείᾳ τρόπον τινὰ φαίη ἄν τις ταὐτὰ συμβαίνειν· μόριον γάρ τι τὸ ἀποφυτευθέν. ἐν μὲν οὖν τῇ ἀποφυτείᾳ χωριζομένων συμβαίνει τοῦτο, ἐκεῖ δὲ διὰ τοῦ συνεχοῦς. αἴτιον δ' ὅτι ἐνυπάρχει πάντῃ ἡ ἀρχὴ δυ- 30 νάμει ἐνοῦσα.

30 συμβαίνει δὲ ταὐτὸ ἐπί τε τῶν ζῴων καὶ φυτῶν. ἔν τε γὰρ τοῖς ζῴοις τὰ ἄρρενα μακροβιώτερα ὡς ἐπὶ τὸ πολύ· τούτων δὲ τὰ ἄνω μείζω ἢ τὰ κάτω (νανωδέστερον γὰρ τοῦ θήλεος τὸ ἄρρεν), ἐν δὲ τῷ ἄνω τὸ θερμόν, καὶ τὸ ψυχρὸν ἐν τῷ κάτω· καὶ τῶν φυτῶν τὰ κεφαλοβαρῆ μα- 467b κροβιώτερα. τοιαῦτα δὲ τὰ μὴ ἐπέτεια ἀλλὰ δενδρώδη· τὸ γὰρ ἄνω τοῦ φυτοῦ καὶ κεφαλὴ ἡ ῥίζα ἐστί, τὰ δ' ἐπέ-

16. ὦσι] ποιῶσιν MZ ‖ 19. πρότερον om. MZ ‖ 25. τὸ S, τῷ reliqui, et omnes edd., τῷ ἀεὶ MZ ‖ 27. ταῦτα L Ald. Basil. Sylb., ταὐτὰ Didot. et, ut recte annotat Bus., scribere vult etiam Bek. ‖ 29. παντὶ MZ ‖ 30. καὶ τῶν φυτῶν M ‖ 34 κάτω ὥσπερ γὰρ καὶ MZ

τεια ἐπὶ τὰ κάτω λαμβάνει καὶ τοὺς καρποὺς τὴν αὔξησιν.
ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων καὶ καθ' αὑτὰ ἐν τοῖς περὶ φυτῶν
διορισθήσεται· νῦν δὲ περὶ τῶν [ἄλλων] ζῴων εἴρηται τὸ αἴ- 5
τιον περί τε μεγέθους ζωῆς καὶ βραχυβιότητος. λοιπὸν δ'
ἡμῖν θεωρῆσαι περί τε νεότητος καὶ γήρως καὶ ζωῆς καὶ
θανάτου· τούτων γὰρ διορισθέντων τέλος ἂν ἡ περὶ τῶν ζῴων
ἔχοι μέθοδος.

ΠΕΡΙ ΝΕΟΤΗΤΟΣ ΚΑΙ ΓΗΡΩΣ, ΚΑΙ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΟΥ, ΚΑΙ ΑΝΑΠΝΟΗΣ. 10

1 Περὶ δὲ νεότητος καὶ γήρως καὶ περὶ ζωῆς καὶ θανάτου 10
λεκτέον νῦν· ἅμα δὲ καὶ περὶ ἀναπνοῆς ἀναγκαῖον ἴσως τὰς
αἰτίας εἰπεῖν· ἐνίοις γὰρ τῶν ζῴων διὰ τοῦτο συμβαίνει τὸ
ζῆν καὶ τὸ μὴ ζῆν. ἐπεὶ δὲ περὶ ψυχῆς ἐν ἑτέροις διώρισται,
καὶ δῆλον ὅτι οὐχ οἷόν τ' εἶναι σῶμα τὴν οὐσίαν αὐτῆς, ἀλλ'
ὅμως ὅτι γ' ἔν τινι τοῦ σώματος ὑπάρχει μορίῳ φανερόν, 15
καὶ ἐν τούτῳ τινὶ τῶν ἐχόντων δύναμιν ἐν τοῖς μορίοις· τὰ
μὲν οὖν ἄλλα τῆς ψυχῆς ἢ μόρια ἢ δυνάμεις, ὁποτέρως
ποτὲ δεῖ καλεῖν, ἀφείσθω τὰ νῦν· ὅσα δὲ ζῷα λέγεται
καὶ ζῆν, ἐν μὲν τοῖς ἀμφοτέρων τούτων τετυχηκόσι (λέγω
δ' ἀμφοτέρων τοῦ τε ζῷον εἶναι καὶ τοῦ ζῆν) ἀνάγκη ταὐ- 20
τὸν εἶναι καὶ ἓν μόριον καθ' ὅ τε ζῇ καὶ καθ' ὃ προσαγο-
ρεύομεν αὐτὸ ζῷον· τὸ μὲν γὰρ ζῷον ᾗ ζῷον ἀδύνατον μὴ
ζῆν· ᾗ δὲ ζῇ, ταύτῃ ζῷον ὑπάρχειν οὐκ ἀναγκαῖον· τὰ γὰρ
φυτὰ ζῇ μέν, οὐκ ἔχει δ' αἴσθησιν, τῷ δ' αἰσθάνεσθαι τὸ

467b, 3. τὸ κάτω καὶ τὸν καρπὸν λαμβάνει τὴν αὔξησιν LSP, τὰ κάτω λαμβάνει καὶ τοὺς καρποὺς καὶ ἐπὶ τὴν MZ, etiam (omisso ἐπὶ ante τὴν αὔξ.) vet. tr. Mich. Ald. 1 et 2, Basil. Sylb. ‖ 4. τούτου LSP Mich. et omnes edd. ‖ 5. ἄλλων aut unc. includendum aut ζώντων scribendum. ‖ 9. in titulo variant Ald. 1 et 2, Basil. Sylb. et Didot., om. titulum Bek. ‖ 12. τούτου συμβαίνει καὶ τὸ Z ‖ 13. ad ἐπεὶ incipit apodosis 16. τὰ μὲν οὖν ‖ 15. ὅμως om. LMZ ‖ 17. ἢ post ψυχῆς om. LZ

25 ζῷον πρὸς τὸ μὴ ζῷον διορίζομεν. ἀριθμῷ μὲν οὖν ἀναγκαῖον ἓν εἶναι καὶ τὸ αὐτὸ τοῦτο τὸ μόριον, τῷ δ' εἶναι πλείω καὶ ἕτερα· οὐ γὰρ ταὐτὸ τὸ ζῴῳ εἶναι καὶ τὸ ζῆν. ἐπεὶ οὖν τῶν ἰδίων αἰσθητηρίων ἕν τι κοινόν ἐστιν αἰσθητήριον, εἰς ὃ τὰς κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσεις ἀναγκαῖον ἀπαντᾶν, τοῦτο
30 δ' ἂν εἴη μέσον τοῦ πρόσθεν καλουμένου καὶ ὄπισθεν (ἔμπροσθεν μὲν γὰρ λέγεται ἐφ' ὅ ἐστιν ἡμῖν ἡ αἴσθησις, ὄπισθεν δὲ τὸ ἀντικείμενον), ἔτι δὲ διῃρημένου τοῦ σώματος τῶν μὲν ζώντων πάντων τῷ τ' ἄνω καὶ κάτω (πάντα γὰρ ἔχει τὸ ἄνω καὶ τὸ κάτω, ὥστε καὶ τὰ φυτά), δῆλον ὅτι τὴν θρε-
468a πτικὴν ἀρχὴν ἔχοι ἂν ἐν μέσῳ τούτων· καθ' ὃ μὲν γὰρ εἰσέρχεται μόριον ἡ τροφή, ἄνω καλοῦμεν, πρὸς αὐτὸ βλέποντες ἀλλ' οὐ πρὸς τὸ περιέχον ὅλον, κάτω δὲ καθ' ὃ τὸ περίττωμα ἀφίησι τὸ πρῶτον. ἔχει δ' ἐναντίως τοῖς φυτοῖς
5 τοῦτο καὶ τοῖς ζῴοις· τῷ μὲν γὰρ ἀνθρώπῳ διὰ τὴν ὀρθότητα μάλιστα ὑπάρχει τοῦτο τῶν ζῴων, τὸ ἔχειν τὸ ἄνω μόριον πρὸς τὸ τοῦ παντὸς ἄνω, τοῖς δ' ἄλλοις μεταξύ· τοῖς δὲ φυτοῖς ἀκινήτοις οὖσι καὶ λαμβάνουσιν ἐκ τῆς γῆς τὴν τροφὴν ἀναγκαῖον ἀεὶ κάτω τοῦτ' ἔχειν τὸ μόριον. ἀνάλογον
10 γάρ εἰσιν αἱ ῥίζαι τοῖς φυτοῖς καὶ τὸ καλούμενον στόμα τοῖς ζῴοις, δι' οὗ τὴν τροφὴν τὰ μὲν ἐκ τῆς γῆς λαμβάνει, τὰ δὲ δι' αὑτῶν.

2 Τριῶν δὲ μερῶν ὄντων εἰς ἃ διαιρεῖται πάντα τὰ τέλεια τῶν ζῴων, ἑνὸς μὲν ᾗ δέχεται τὴν τροφήν, ἑνὸς δ' ᾗ
15 τὸ περίττωμα προΐεται, τρίτου δὲ τοῦ μέσου τούτων, τοῦτο ἐν μὲν τοῖς μεγίστοις τῶν ζῴων καλεῖται στῆθος, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις τὸ ἀνάλογον, διήρθρωται δὲ μᾶλλον ἑτέροις ἑτέρων. ὅσα δ' αὐτῶν ἐστὶ πορευτικά, πρόσκειται καὶ μόρια τὰ πρὸς ταύτην τὴν ὑπηρεσίαν, οἷς τὸ πᾶν οἴσουσι κύτος, σκέλη τε
20 καὶ πόδες καὶ τὰ τούτοις ἔχοντα τὴν αὐτὴν δύναμιν. ἀλλ'

27. ζῴῳ τε εἶναι SP et omnes edd. || 28. ἐπειδὴ MZ || 32. μὲν om. LPS, leg. omnes edd. || 468a, 17. ἑτέροις] ἕτερα MZ

ᾗ γε τῆς θρεπτικῆς ἀρχὴ ψυχῆς ἐν τῷ μέσῳ τῶν τριῶν μορίων καὶ κατὰ τὴν αἴσθησιν οὖσα φαίνεται καὶ κατὰ τὸν λόγον· πολλὰ γὰρ τῶν ζῴων ἀφαιρουμένου ἑκατέρου τῶν μορίων, τῆς τε καλουμένης κεφαλῆς καὶ τοῦ δεκτικοῦ τῆς τροφῆς, ζῇ μεθ' οὗπερ ἂν ᾖ τὸ μέσον. δῆλον δ' ἐπὶ τῶν ἐντόμων, οἷον σφηκῶν τε καὶ μελιττῶν, τοῦτο συμβαῖνον· καὶ τῶν μὴ ἐντόμων δὲ πολλὰ διαιρούμενα δύναται ζῆν διὰ τὸ θρεπτικόν. τὸ δὴ τοιοῦτον μόριον ἐνεργείᾳ μὲν ἔχει ἕν, δυνάμει δὲ πλείω· τὸν αὐτὸν γὰρ συνέστηκε τοῖς φυτοῖς τρόπον· καὶ γὰρ τὰ φυτὰ διαιρούμενα ζῇ χωρίς, καὶ γίνεται πολλὰ ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς δένδρα. δι' ἣν δ' αἰτίαν τὰ μὲν οὐ δύναται διαιρούμενα ζῆν, τὰ δ' ἀποφυτεύεται τῶν φυτῶν, ἕτερος ἔσται λόγος. ἀλλ' ὁμοίως ἔχει κατά γε τοῦτο τά τε φυτὰ καὶ τὸ τῶν ἐντόμων γένος. ἀνάγκη δὴ καὶ τὴν θρεπτικὴν ψυχὴν ἐνεργείᾳ μὲν ἐν τοῖς ἔχουσιν εἶναι μίαν, δυνάμει δὲ πλείους. ὁμοίως δὲ καὶ τὴν αἰσθητικὴν ἀρχήν· φαίνεται γὰρ ἔχοντα αἴσθησιν τὰ διαιρούμενα αὐτῶν. ἀλλὰ πρὸς τὸ σώζεσθαι τὴν φύσιν, τὰ μὲν φυτὰ δύναται, ταῦτα δ' οὐ δύναται διὰ τὸ μὴ ἔχειν ὄργανα πρὸς σωτηρίαν, ἐνδεᾶ τ' εἶναι τὰ μὲν τοῦ ληψομένου τὰ δὲ τοῦ δεξομένου τὴν τροφήν, τὰ δ' ἄλλων τε καὶ τούτων ἀμφοτέρων. ἐοίκασι γὰρ τά τοιαῦτα τῶν ζῴων πολλοῖς ζῴοις συμπεφυκόσιν· τὰ δ' ἄριστα συνεστηκότα τοῦτ' οὐ πάσχει τῶν ζῴων διὰ τὸ εἶναι τὴν φύσιν αὐτῶν ὡς ἐνδέχεται μάλιστα μίαν. διὸ καὶ μικρὰν αἴσθησιν ἔνια ποιεῖ διαιρούμενα τῶν μορίων, ὅτι ἔχει τι ψυ-

(25) (30) (468b) (5) (10)

23. ἀφαιρουμένων MZSP ‖ ἑκατέρων P, ἀφαιρουμένων ἑκατέρων etiam Mich. Ald. 1 et 2. Basil. Sylb. ‖ 25. pro μεθ' coni. μέχρι Christ ‖ 28. pro δὲ recte coni. δὴ Susemihl, Philol. 1885 ‖ 32. ἀποφυτεύεσθαι L et pr. Z Ald. Basil. Sylb., et Mich. in textu sed in interpret. bis ἀποφυτεύεται ‖ 468b, 1. ἔστω PZ, ἔσται etiam omnes edd. et Mich. in textu, in interpr. autem ἔστω ‖ 2. δὴ pro δὲ recte coni. Susemihl l. l. ‖ 4. ἀρχήν om. MZ ‖ 5. αἴσθησιν ἔχοντα καὶ τὰ δ' MZ ‖ 7. τ'] δ' MS ‖ 12. διὸ — 15. ἀφηρημένης. interpolata esse judicat Susemihl

χικὸν πάθος· χωριζομένων γὰρ τῶν σπλάγχνων ποιεῖται
15 κίνησιν, οἷον καὶ αἱ χελῶναι τῆς καρδίας ἀφῃρημένης.

Ἔτι δὲ ἐπί τε τῶν φυτῶν δῆλον καὶ ἐπὶ τῶν ζῴων, 3
τῶν μὲν φυτῶν τήν τ' ἐκ τῶν σπερμάτων γένεσιν ἐπισκο-
ποῦσι καὶ τὰς ἐμφυτείας τε καὶ τὰς ἀποφυτείας. ἡ μὲν γὰρ
ἐκ τῶν σπερμάτων γένεσις συμβαίνει πᾶσιν ἐκ τοῦ μέσου· διθύ-
20 ρων γὰρ ὄντων πάντων, ᾗ συμπέφυκεν ἀρχή τε καὶ τὸ μέ-
σον ἐστὶν ἑκατέρου τῶν μορίων· ἐντεῦθεν γὰρ ὅ τε καυλὸς
ἐκφύεται καὶ ἡ ῥίζα τῶν φυομένων, ἡ δ' ἀρχὴ τὸ μέσον
αὐτῶν ἐστίν. ἔν τε ταῖς ἐμφυτείαις καὶ ταῖς ἀποφυτείαις
μάλιστα τοῦτο συμβαίνει περὶ τοὺς ὄζους· ἔστι γὰρ ἀρχή τις
25 ὁ ὄζος τοῦ κλάδου, ἅμα δὲ καὶ μέσον, ὥστε ἢ τοῦτο ἀφαιροῦ-
σιν ἢ εἰς τοῦτο ἐμβάλλουσιν, ἵνα ἢ ὁ κλάδος ἢ αἱ ῥίζαι ἐκ
τούτων γίνωνται, ὡς οὔσης τῆς ἀρχῆς ἐκ τοῦ μέσου καυλοῦ καὶ
ῥίζης. καὶ τῶν ζῴων τῶν ἐναίμων ἡ καρδία γίνεται πρῶτον.
τοῦτο δὲ δῆλον ἐξ ὧν ἐν τοῖς ἐνδεχομένοις ἔτι γιγνομένοις
30 ἰδεῖν τεθεωρήκαμεν. ὥστε καὶ ἐν τοῖς ἀναίμοις ἀναγκαῖον τὸ
ἀνάλογον τῇ καρδίᾳ γίνεσθαι πρῶτον. ἡ δὲ καρδία ὅτι ἐστὶν
ἀρχὴ τῶν φλεβῶν, ἐν τοῖς περὶ τὰ μέρη τῶν ζῴων εἴρηται
469a πρότερον· καὶ ὅτι τὸ αἷμα τοῖς ἐναίμοις ἐστὶ τελευταία τρο-
φή, ἐξ οὗ γίνεται τὰ μόρια. φανερὸν τοίνυν ὅτι μίαν μέν
τινα ἐργασίαν ἡ τοῦ στόματος λειτουργεῖ δύναμις, ἑτέραν δ'
ἡ τῆς κοιλίας περὶ τὴν τροφήν. ἡ δὲ καρδία κυριωτάτη, καὶ
5 τὸ τέλος ἐπιτίθησιν. ὥστ' ἀνάγκη καὶ τῆς αἰσθητικῆς καὶ
τῆς θρεπτικῆς ψυχῆς ἐν τῇ καρδίᾳ τὴν ἀρχὴν εἶναι τοῖς
ἐναίμοις· τὰ γὰρ τῶν ἄλλων μορίων ἔργα περὶ τὴν τροφὴν
τοῦ ταύτης ἔργου χάριν ἐστί· δεῖ γὰρ τὸ κύριον πρὸς τὸ οὗ

18. ἥ τε LP et omnes edd. ‖ 19. ἐκ τῶν σπερμ.] ἐκ om. SP Mich. et omnes edd., ex spermatibus vet. tr. ‖ 20. ἀρχή τε de coniectura scripsi; ἔχεται leg. omnes codd. (excepto L qui omisit), et edd., etiam Mich., ἄρχεται coni. Christ ‖ 21. γὰρ om. MPSZ, leg. etiam Mich. et omnes edd. ‖ 27. καυλοῦ] κλά-δου MZ ‖ 469a, 2. τἄλλα MZ ‖ 8. γὰρ] μὲν γὰρ L, μέντοι MZ, μὲν γὰρ etiam Mich.

ἕνεκα διατελεῖν, ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς τούτου ἕνεκα, οἷον ἰατρὸς πρὸς τὴν ὑγίειαν. ἀλλὰ μὴν τό γε κύριον τῶν αἰσθήσεων 10 *ἐν ταύτῃ τοῖς ἐναίμοις πᾶσιν· ἐν τούτῳ γὰρ ἀναγκαῖον εἶναι τὸ πάντων τῶν αἰσθητηρίων κοινὸν αἰσθητήριον. δύο δὲ φανερῶς ἐνταῦθα συντεινούσας ὁρῶμεν, τήν τε γεῦσιν καὶ τὴν ἁφήν, ὥστε καὶ τὰς ἄλλας ἀναγκαῖον· ἐν τούτῳ μὲν γὰρ τοῖς ἄλλοις αἰσθητηρίοις ἐνδέχεται ποιεῖσθαι τὴν κίνησιν,* 15 *ταῦτα δ' οὐδὲν συντείνει πρὸς τὸν ἄνω τόπον. χωρὶς δὲ τούτων, εἰ τὸ ζῆν ἐν τούτῳ τῷ μορίῳ πᾶσίν ἐστι, δῆλον ὅτι καὶ τὴν αἰσθητικὴν ἀρχὴν ἀναγκαῖον· ᾗ μὲν γὰρ ζῷον, ταύτῃ καὶ ζῆν φαμέν, ᾗ δ' αἰσθητικόν, ταύτῃ τὸ σῶμα ζῷον εἶναι λέγομεν. διὰ τί δ' αἱ μὲν τῶν αἰσθήσεων φανερῶς συντεί-* 20 *νουσι πρὸς τὴν καρδίαν, αἱ δ' εἰσὶν ἐν τῇ κεφαλῇ (διὸ καὶ δοκεῖ τισὶν αἰσθάνεσθαι τὰ ζῷα διὰ τὸν ἐγκέφαλον), τὸ αἴτιον τούτων ἐν ἑτέροις εἴρηται χωρίς.* 23

4 *κατὰ μὲν οὖν τὰ φαι-* 23 *νόμενα δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι ἐν τούτῳ τε καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σώματος τῶν τριῶν μορίων ἥ τε τῆς αἰσθητι-* 25 *κῆς ἀρχὴ ψυχῆς ἐστὶ καὶ ἡ τῆς αὐξητικῆς καὶ θρεπτικῆς. κατὰ δὲ τὸν λόγον, ὅτι τὴν φύσιν ὁρῶμεν ἐν πᾶσιν* 27 28 *ἐκ τῶν δυνατῶν ποιοῦσαν τὸ κάλλιστον· ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς οὐσίας τῆς ἀρχῆς οὔσης ἑκατέρας μάλιστα ἂν ἀποτελοῖ τῶν* 30 *μορίων ἑκάτερον τὸ αὑτοῦ ἔργον, τό τε κατεργαζόμενον τὴν ἐσχάτην τροφὴν καὶ τὸ δεκτικόν· πρὸς ἑκατέρῳ γὰρ αὐτῶν οὕτως ἔσται, καὶ ἔστιν ἡ τοῦ τοιούτου μέση χώρα ἄρχοντος χώρα. ἔτι τὸ χρώμενον καὶ ᾧ χρῆται τὸ χρώμενον, δεῖ διαφέρειν* 469b *(ὥσπερ δὲ τὴν δύναμιν, οὕτως ἂν ἐνδέχηται, καὶ τὸν τόπον),*

10. *ὑγίειαν, οἱ δ' ὑπερέται πρὸς τοῖς πρὸς τὴν ὑγίειαν* MZil ‖ 11. *γάρ ἐστιν ἀναγκαῖον* MZS ‖ 26. *καὶ τῆς θρ.* L Mich. et omnes edd. praeter Didot. ‖ cap. 4 vulgo incipitur a *κατὰ δὲ τὸν* 28. ‖ 30. *ἂν*] *μὲν* LSP et edd. ‖ *ἀποτελοῖ*] *ἀποτελεῖ* LSP et edd., *ἀποτελῇ* M ‖ 33. *μέσου* LPS vet. tr., *μέρους* MZ, *μέση* etiam Mich. et omnes edd. ‖ 469b, 1. *τὸ χρώμενον* post *χρῆται* om. LSP vet. tr. Mich. et omnes edd. ‖ 2. *ἐνδέχεται* SZ, *ἐνδέχηται* MP,

ὥσπερ οἵ τ' αὐλοὶ καὶ τὸ κινοῦν τοὺς αὐλούς, ἡ χείρ. εἴπερ οὖν τὸ ζῷον ὥρισται τῷ τὴν αἰσθητικὴν ἔχειν ψυχήν, τοῖς
5 μὲν ἐναίμοις ἀναγκαῖον ἐν τῇ καρδίᾳ ταύτην ἔχειν τὴν ἀρχήν, τοῖς δ' ἀναίμοις ἐν τῷ ἀνάλογον μορίῳ. πάντα δὲ τὰ μόρια καὶ πᾶν τὸ σῶμα τῶν ζῴων ἔχει τινὰ σύμφυτον θερμότητα φυσικήν· διὸ ζῶντα μὲν φαίνεται θερμά, τελευτῶντα δὲ καὶ στερισκόμενα τοῦ ζῆν τοὐναντίον. ἀναγκαῖον δὴ
10 ταύτης τὴν ἀρχὴν τῆς θερμότητος ἐν τῇ καρδίᾳ τοῖς ἐναίμοις εἶναι, τοῖς δ' ἀναίμοις ἐν τῷ ἀνάλογον· ἐργάζεται γὰρ καὶ πέττει τῷ φυσικῷ θερμῷ τὴν τροφὴν πάντα, μάλιστα δὲ τὸ κυριώτατον. διὸ τῶν μὲν ἄλλων μορίων ψυχομένων ὑπομένει τὸ ζῆν, τοῦ δ' ἐν ταύτῃ φθείρεται πάμπαν, διὰ τὸ
15 τὴν ἀρχὴν ἐντεῦθεν τῆς θερμότητος ἠρτῆσθαι πᾶσι, καὶ τῆς ψυχῆς ὥσπερ ἐμπεπυρευμένης ἐν τοῖς μορίοις τούτοις, τῶν μὲν ἀναίμων ἐν τῷ ἀνάλογον, ἐν δὲ τῇ καρδίᾳ τῶν ἐναίμων. ἀνάγκη τοίνυν ἅμα τό τε ζῆν ὑπάρχειν καὶ τὴν τοῦ θερμοῦ τούτου σωτηρίαν, καὶ τὸν καλούμενον θάνατον εἶναι τὴν
20 τούτου φθοράν.

Ἀλλὰ μὴν πυρός γε δύο ὁρῶμεν φθοράς, μάρανσίν τε 5 καὶ σβέσιν. καλοῦμεν δὲ τὴν μὲν ὑφ' αὑτοῦ μάρανσιν, τὴν δ' ὑπὸ τῶν ἐναντίων σβέσιν, [τὴν μὲν γήρᾳ, τὴν δὲ βίαιον]. συμβαίνει δ' ἀμφοτέρας διὰ ταὐτὸ γίνεσθαι τὰς φθοράς· ὑπο-
25 λειπούσης γὰρ τῆς τροφῆς, οὐ δυναμένου λαμβάνειν τοῦ θερμοῦ τὴν τροφήν, φθορὰ γίνεται τοῦ πυρός. τὸ μὲν γὰρ ἐναντίον παῦον τὴν πέψιν κωλύει τρέφεσθαι· ὅτε δὲ μαραίνεσθαι συμβαίνει, πλείονος ἀθροιζομένου θερμοῦ διὰ τὸ μὴ ἀναπνεῖν

ἐνδέχοιτο L et omnes edd. ‖ τρόπον MSP Mich. et omnes edd. ‖ ὥσπερ—τόπον in parenthesi posui ‖ 6. μορίῳ om. MZ ‖ 9. δὴ] δ' εἶναι L ‖ 10. ταύτην MZ, ταύτης etiam Mich. et omnes edd. ‖ 13. post κυριώτ. addit Mich. ἡ καρδία ἢ τὸ ἀνάλογον. ‖ 16. ἐν om. MSU ‖ 22. ἐφ' ἑαυτοῦ L Sylb., om. MZ, ἀφ' ἑαυτοῦ Mich. Ald. 1. Ald. 2. Basil. ‖ 23. τὴν μὲν—βίαιον orta sunt ex falsa interpretatione ‖ 24. τὰς om. MZ ‖ ὑπολιπούσης L

μηδὲ καταψύχεσθαι· ταχὺ γὰρ καὶ οὕτω καταναλίσκει τὴν τροφὴν πολὺ συναθροιζόμενον τὸ θερμόν, καὶ φθάνει 30 καταναλίσκον πρὶν ἐπιστῆναι τὴν ἀναθυμίασιν. διόπερ οὐ μόνον μαραίνεται τὸ ἔλαττον παρὰ τὸ πλεῖον πῦρ, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ καθ' αὑτὴν ἡ τοῦ λύχνου φλὸξ ἐντιθεμένη πλείονι φλογὶ κατακαίεται, καθάπερ ὁτιοῦν ἄλλο τῶν καυστῶν. αἴτιον δ' ὅτι 470a τὴν μὲν οὖσαν ἐν τῇ φλογὶ τροφὴν φθάνει λαμβάνουσα ἡ μείζων φλὸξ πρὶν ἐπελθεῖν ἑτέραν, τὸ δὲ πῦρ ἀεὶ διατελεῖ γινόμενον καὶ ῥέον ὥσπερ ποταμός, ἀλλὰ λανθάνει διὰ τὸ τάχος. δῆλον τοίνυν ὡς εἴπερ δεῖ σώζεσθαι τὸ θερμόν (τοῦτο 5 δ' ἀναγκαῖον, εἴπερ μέλλει ζῆν), δεῖ γίνεσθαί τινα τοῦ θερμοῦ τοῦ ἐν τῇ ἀρχῇ κατάψυξιν. παράδειγμα δὲ τούτου λαβεῖν ἔστι τὸ συμβαῖνον ἐπὶ τῶν καταπνιγομένων ἀνθράκων· ἂν μὲν γὰρ ὦσι περιπεπωμασμένοι τῷ καλουμένῳ πνιγεῖ συνεχῶς, ἀποσβέννυνται ταχέως· ἂν δὲ παρ' ἄλληλά τις ποιῇ 10 πυκνὰ τὴν ἀφαίρεσιν καὶ τὴν ἐπίθεσιν, μένουσι πεπυρωμένοι πολὺν χρόνον. ἡ δ' ἔγκρυψις σώζει τὸ πῦρ· οὔτε γὰρ ἀποπνεῖν κωλύεται διὰ μανότητα τῆς τέφρας, ἀντιφράττει τε τῷ πέριξ ἀέρι πρὸς τὸ μὴ σβεννύναι τῷ πλήθει τῆς ἐνυπαρχούσης αὐτῷ θερμότητος. ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς αἰτίας ταύ- 15 της, ὅτι τὸ ἐναντίον συμβαίνει τῷ ἐγκρυπτομένῳ καὶ καταπνιγομένῳ πυρί (τὸ μὲν γὰρ μαραίνεται, τὸ δὲ διαμένει πλείω χρόνον), εἴρηται ἐν τοῖς προβλήμασιν.

6 Ἐπεὶ δὲ πᾶν ζῷον ἔχει ψυχήν, αὐτὴ δ' οὐκ ἄνευ φυσικῆς ὑπάρχει θερμότητος, ὥσπερ εἴπομεν, τοῖς μὲν φυ- 20 τοῖς ἡ διὰ τῆς τροφῆς καὶ τοῦ περιέχοντος ἱκανὴ γίνεται βοήθεια πρὸς τὴν τοῦ φυσικοῦ θερμοῦ σωτηρίαν. καὶ γὰρ ἡ τροφὴ ποιεῖ κατάψυξιν [εἰσιοῦσα, καθάπερ καὶ τοῖς ἀνθρώ-

33. ἑαυτὴν MSZ ‖ 470 a, 1. κατακάεται L Bek. Didot. ‖ 7. δὲ] τε MZ ‖ 12. δὲ κρύψις LS Mich. Ald. Basil. Sylb. ‖ 18. καὶ ἐν MPS ‖ 19. fort. ζῶν ‖ αὐτὴ S, αὐτὸ LP et omnes edd., τοῦτο MZ ‖ 21. τῆς τροφῆς] γῆς MZ ‖ 23. εἰσιοῦσα — ἀνθρώποις om. MZPS, uncis inclusi.

ποις] τὸ πρῶτον προσενεγκαμένοις· αἱ δὲ νηστεῖαι θερμαίνουσι
25 καὶ δίψας ποιοῦσιν· ἀκίνητος γὰρ ὢν ὁ ἀὴρ ἀεὶ θερμαίνεται, τῆς δὲ τροφῆς εἰσιούσης καταψύχεται κινούμενος, ἕως ἂν λάβῃ τὴν πέψιν. ἐὰν δὲ ᾖ τὸ περιέχον ὑπερβάλλῃ ψυχρότητι διὰ τὴν ὥραν, ἰσχυρῶν γινομένων πάγων, ἐξαναίνεται, ἢ τοῦ θέρους ἰσχυρὰ συμβαίνῃ καύματα καὶ μὴ δύ-
30 νηται τὸ σπώμενον ἐκ τῆς γῆς ὑγρὸν καταψύχειν, φθείρεται μαραινόμενον τὸ θερμόν, καὶ λέγεται σφακελίζειν καὶ ἀστρόβλητα γίνεσθαι τὰ δένδρα περὶ τοὺς καιροὺς τούτους. διὸ καὶ γένη τινὰ λίθων ταῖς ῥίζαις ὑποβάλλουσι καὶ ὕδωρ ἐν
470b ἀγγείοις, ὅπως αἱ ῥίζαι ψύχωνται τῶν φυτῶν. τῶν δὲ ζῴων ἐπεὶ τὰ μέν ἐστιν ἔνυδρα τὰ δ' ἐν τῷ ἀέρι ποιεῖται τὴν δίαιταν, ἐκ τούτων καὶ διὰ τούτων πορίζεται τὴν κατάψυξιν, τὰ μὲν τῷ ὕδατι τὰ δὲ τῷ ἀέρι. τίνα δὲ τρόπον
5 καὶ πῶς, λεκτέον ἐπιστήσασι τὸν λόγον μᾶλλον.

Περὶ γὰρ ἀναπνοῆς ὀλίγοι μέν τινες τῶν πρότερον φυσικῶν εἰρήκασιν· τίνος μέντοι χάριν ὑπάρχει τοῖς ζῴοις, οἱ μὲν οὐδὲν ἀπεφήναντο, οἱ δὲ εἰρήκασι μέν, οὐ καλῶς δ' εἰρήκασιν ἀλλ' ἀπειροτέρως τῶν συμβαινόντων. ἔτι δὲ πάντα 7 (1)
10 τὰ ζῷά φασιν ἀναπνεῖν· τοῦτο δ' οὐκ ἔστιν ἀληθές. ὥστ' ἀναγκαῖον περὶ τούτων πρῶτον ἐπελθεῖν, ὅπως μὴ δοκῶμεν ἀπόντων κενὴν κατηγορεῖν. ὅτι μὲν οὖν ὅσα πλεύμονα ἔχει τῶν ζῴων, ἀναπνεῖ πάντα, φανερόν. ἀλλὰ καὶ τούτων αὐτῶν ὅσα μὲν ἄναιμον ἔχει τὸν πλεύμονα καὶ σομφόν, ἧττον
15 δέονται τῆς ἀναπνοῆς· διὸ πολὺν χρόνον ἐν τοῖς ὕδασι δύνανται διαμένειν παρὰ τὴν τοῦ σώματος ἰσχύν. τὸν δὲ πλεύ-

24. εἰσενεγκαμένοις L Mich. Ald. Basil. Sylb. ‖ 26. καταψύχει MPSZ Mich. et omnes edd. ‖ 27. δὲ ᾖ τὸ LSP Mich. et omnes edd., ᾖ om. MZ ‖ 29. ἡ τοῦ θερμοῦ ἰσχύς, ἂν δὲ συμβαίνει MZ, text. recept. tuetur etiam vet. tr. ‖ 470b, 7. μέντοι] δὲ L, μέντοι etiam Mich. et omnes edd. ‖ 12. κενῶς L Mich. Ald. Basil. Sylb., μόνον MZ ‖ πλεύμονα hic et posthac Z, nam LMPS πνεύμονα ‖ 15. ἐν τοῖς ὕδασι om. LPS Mich. Ald. Basil. Sylb. 'in humidis' vet. tr. ‖ δύναται L et omnes edd. praeter Bek.

μονα σομφὸν ἔχει πάντα τὰ ᾠοτοκοῦντα, οἷον τὸ τῶν βατράχων γένος. ἔτι δὲ αἵ ἐμύδες τε καὶ χελῶναι πολὺν χρόνον μένουσιν ἐν τοῖς ὑγροῖς· ὁ γὰρ πλεύμων ὀλίγην ἔχει θερμότητα· ὀλίγαιμον γὰρ ἔχουσιν αὐτόν· ἐμφυσώμενος οὖν 20 αὐτὸς τῇ κινήσει καταψύχει καὶ ποιεῖ διαμένειν πολὺν χρόνον. ἐὰν μέντοι βιάζηταί τις λίαν κατέχων πολὺν χρόνον, ἀποπνίγονται πάντα· οὐδὲν γὰρ τῶν τοιούτων δέχεται τὸ ὕδωρ ὥσπερ οἱ ἰχθύες. τὰ δ' ἔναιμον ἔχοντα πλεύμονα πάντα μᾶλλον δεῖται τῆς ἀναπνοῆς διὰ τὸ πλῆθος τῆς 25 θερμότητος· τῶν δ' ἄλλων ὅσα μὴ ἔχει πλεύμονα, οὐδὲν ἀναπνεῖ.

8 (2) Δημόκριτος μὲν οὖν ὁ Ἀβδηρίτης καί τινες ἄλλοι τῶν περὶ τῆς ἀναπνοῆς εἰρηκότων οὐδὲν περὶ τῶν ἄλλων διωρίκασι ζῴων, ἐοίκασι μέντοι λέγειν ὡς πάντων ἀναπνεόντων· Ἀνα- 30 ξαγόρας δὲ καὶ Διογένης, πάντα φάσκοντες ἀναπνεῖν, περὶ τῶν ἰχθύων καὶ τῶν ὀστρείων λέγουσι τίνα τρόπον ἀναπνέουσιν. καί φησιν Ἀναξαγόρας μέν, ὅταν ἀφῶσι τὸ ὕδωρ διὰ τῶν βραγχίων, τὸν ἐν τῷ στόματι γίνομενον ἀέρα ἕλκοντας ἀνα- 471a πνεῖν τοὺς ἰχθῦς· οὐ γὰρ εἶναι κενὸν οὐδέν· Διογένης δ' ὅταν ἀφῶσι τὸ ὕδωρ διὰ τῶν βραγχίων, ἐκ τοῦ περὶ τὸ στόμα περιεστῶτος ὕδατος ἕλκειν τῷ κενῷ τῷ ἐν τῷ στόματι τὸν ἀέρα, ὡς ἐνόντος ἐν τῷ ὕδατι ἀέρος. ταῦτα δ' ἐστὶν ἀδύ- 5 νατα. πρῶτον μὲν γὰρ τὸ ἥμισυ τοῦ πράγματος ἀφαιροῦσι, διὰ τὸ τὸ κοινὸν ἐπὶ θατέρου λέγεσθαι μόνον. ἀναπνοὴ γὰρ καλεῖται, ταύτης δὲ τὸ μέν ἐστιν εἰσπνοή, τὸ δ' ἐκπνοή, περὶ ἧς οὐθὲν λέγουσι, τίνα τρόπον ἐκπνέουσι τὰ τοιαῦτα τῶν ζῴων. οὐδ' ἐνδέχεται αὐτοῖς εἰπεῖν· ὅταν γὰρ ἀναπνεύσωσι, ταύτῃ 10

18. μύδες LMP, μύες S, μῦδες Mich. ‖ 24. ἰχθῦς LS Bek. Didot. ‖ τὸν πλεύμ. LS et edd. ‖ 29. τῆς om. LS et omnes edd. ‖ 33. μέν om. MZ ‖ 471a, 4. ὕδατος om. MZ ‖ 8. τὸ μὲν ἐκπνοή ἐστι τὸ δ' εἰσπνοή SMP et omnes edd. excepto Didot. ‖ 10. ἀναπνεύσωσι—11. καὶ] ἀναπνεύσωσιν πάλιν ταύτῃ ἀναπνεύσαντα διεκπνεῖ καὶ MZ

ᾗ ἀνέπνευσαν πάλιν δεῖ ἐκπνεῖν, καὶ τοῦτο ποιεῖν ἀεὶ παραλλάξ, ὥστε συμβαίνει ἅμα δέχεσθαι τὸ ὕδωρ κατὰ τὸ στόμα καὶ ἐκπνεῖν. ἀνάγκη δ' ἀπαντῶντα ἐμποδίζειν θάτερον θατέρῳ. εἶτα ὅταν ἀφιῶσι τὸ ὕδωρ, τότε ἐκπνέουσι κατὰ
15 τὸ στόμα ἢ κατὰ τὰ βράγχια, ὥστε συμβαίνει ἅμα ἐκπνεῖν καὶ ἀναπνεῖν· τότε γάρ φασιν αὐτὸ ἀναπνεῖν. ἅμα δ' ἀναπνεῖν καὶ ἐκπνεῖν ἀδύνατον. ὥστ' εἰ ἀνάγκη τὰ ἀναπνέοντα ἐκπνεῖν καὶ εἰσπνεῖν, ἐκπνεῖν δὲ μὴ ἐνδέχεται μηδὲν αὐτῶν, φανερὸν ὡς οὐδ' ἀναπνεῖ αὐτῶν οὐδέν.

20 Ἔτι δὲ τὸ φάναι τὸν ἀέρα ἕλκειν ἐκ τοῦ στόματος ἢ 9 (3) ἐκ τοῦ ὕδατος διὰ τοῦ στόματος ἀδύνατον· οὐ γὰρ ἔχουσιν ἀρτηρίαν διὰ τὸ πλεύμονα μὴ ἔχειν, ἀλλ' εὐθὺς ἡ κοιλία πρὸς τῷ στόματί ἐστιν, ὥστ' ἀναγκαῖον τῇ κοιλίᾳ ἕλκειν. τοῦτο δὲ κἂν τἆλλα ἐποίει ζῷα· νῦν δὲ οὐ ποιοῦσιν. κἂν ἐκεῖνα δ'
25 ἔξω τοῦ ὑγροῦ ὄντα ἐπιδήλως ἂν αὐτὸ ἐποίει· φαίνεται δ' οὐ ποιοῦντ' αὐτό. ἔτι πάντων τῶν ἀναπνεόντων καὶ ἑλκόντων τὸ πνεῦμα ὁρῶμεν γινομένην τινὰ κίνησιν τοῦ μορίου τοῦ ἕλκοντος, ἐπὶ δὲ τῶν ἰχθύων οὐ συμβαῖνον· οὐδὲν γὰρ φαίνονται κινοῦντες τῶν περὶ τὴν κοιλίαν, ἀλλ' ἢ τὰ βράγχια μόνον,
30 καὶ ἐν τῷ ὑγρῷ καὶ εἰς τὸ ξηρὸν ἐκπεσόντες, ὅταν σπαίρωσιν. ἔτι ὅταν ἀποθνήσκῃ πνιγόμενα ἐν τοῖς ὑγροῖς πάντα
471 b τὰ ἀναπνέοντα, γίνονται πομφόλυγες τοῦ πνεύματος ἐξιόντος βιαίως, οἷον ἐάν τις βιάζηται χελώνας ἢ βατράχους ἤ τι ἄλλο τῶν τοιούτων γενῶν· ἐπὶ δὲ τῶν ἰχθύων οὐ συμβαίνει πειρωμένοις πάντα τρόπον, ὡς οὐκ ἐχόντων πνεῦμα
5 θύραθεν οὐθέν. ὅν τε τρόπον λέγουσι γίνεσθαι τὴν ἀναπνοὴν αὐτοῖς, ἐνδέχεται καὶ τοῖς ἀνθρώποις οὖσιν ἐν τῷ ὑγρῷ συμβαίνειν· εἰ γὰρ καὶ οἱ ἰχθύες ἕλκουσιν ἐκ τοῦ πέριξ

11. ποιεῖ ἀεὶ Z ‖ παραλλὰξ ἅμα δὲ ἀφέντας ἀνάγκη τὸ ὕδωρ διὰ τῶν βραγχίων δέχεσθαι τὸ θύραθεν καὶ ταύτης (ταύτηι Z) παραλλὰξ ποιοῦσιν ὥστε MZi ‖ 14. ἀφῶσι LSP et edd. ‖ 27. κίνησίν τινα LS ‖ 29. ἢ om. MZ ‖ 30. ἐμπεσόντες LMPZ Mich. Ald. Basil. Sylb. 'excidentia' vet. tr. ‖ ἀσπαρίζωσιν LPS Mich. Ald. Basil. Sylb.

ὕδατος τῷ στόματι, διὰ τί τοῦτο οὐκ ἂν ποιοῖμεν καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ τἆλλα ζῷα; καὶ τὸν ἐκ τοῦ στόματος δ' ἂν ἕλκοιεν ὁμοίως τοῖς ἰχθύσιν. ὥστ' εἴπερ κἀκεῖνα ἦν δυνατά, 10 καὶ ταῦτ' ἂν ἦν· ἐπεὶ δ' οὐκ ἔστι, δῆλον ὡς οὐδ' ἐπ' ἐκείνων ἐστίν. πρὸς δὲ τούτοις διὰ τίν' αἰτίαν ἐν τῷ ἀέρι ἀποθνήσκουσι καὶ φαίνονται ἀσπαρίζοντα ὥσπερ τὰ πνιγόμενα, εἴπερ ἀναπνέουσιν; οὐ γὰρ δὴ τροφῆς γε ἐνυείᾳ τοῦτο πάσχουσιν. ἣν γὰρ λέγει Διογένης αἰτίαν, εὐήθης· φησὶ γὰρ ὅτι τὸν 15 ἀέρα πολὺν ἕλκουσι λίαν ἐν τῷ ἀέρι, ἐν δὲ τῷ ὕδατι μέτριον, καὶ διὰ τοῦτ' ἀποθνήσκειν. καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν πεζῶν ἔδει δυνατὸν εἶναι τοῦτο συμβαίνειν· νῦν δ' οὐδὲν τῷ σφόδρα ἀναπνεῦσαι ἀποπνίγεται πεζὸν ζῷον. ἔτι δ' εἰ πάντα ἀναπνεῖ, δῆλον ὅτι καὶ τὰ ἔντομα τῶν ζῴων ἀναπνεῖ· φαίνε- 20 ται δ' αὐτῶν πολλὰ διατεμνόμενα ζῆν, οὐ μόνον εἰς δύο μέρη ἀλλὰ καὶ εἰς πλείω, οἷον αἱ καλούμεναι σκολόπενδραι· ἃ πῶς ἢ τίνι ἐνδέχεται ἀναπνεῖν; αἴτιον δὲ μάλιστα τοῦ μὴ λέγεσθαι περὶ αὐτῶν καλῶς τό τε τῶν μορίων ἀπείρους εἶναι τῶν ἐντός, καὶ τὸ μὴ λαμβάνειν ἕνεκά τινος τὴν 25 φύσιν πάντα ποιεῖν· ζητοῦντες γὰρ τίνος ἕνεκα ἡ ἀναπνοὴ τοῖς ζῴοις ὑπάρχει, καὶ ἐπὶ τῶν μορίων τοῦτ' ἐπισκοποῦντες, οἷον ἐπὶ βραγχίων καὶ πλεύμονος, εὗρον ἂν θᾶττον τὴν αἰτίαν.

10 (4) Δημόκριτος δ' ὅτι μὲν ἐκ τῆς ἀναπνοῆς συμβαίνει τι 30 τοῖς ἀναπνέουσι λέγει, φάσκων κωλύειν ἐκθλίβεσθαι τὴν ψυχήν· οὐ μέντοι ὡς τούτου γ' ἕνεκα ποιήσασαν τοῦτο τὴν 472a φύσιν οὐθὲν εἴρηκεν· ὅλως γὰρ ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι φυσικοί, καὶ οὗτος οὐθὲν ἅπτεται τῆς τοιαύτης αἰτίας. λέγει δ'

471b, 8. διὰ τί τοῦτο οὐκ ἂν] τοῦτο κἂν Z, κἂν MS || ποιοῖμεν LPS Bek., ποιοῦμεν MZ, ποιοῖμεν Ald. et Basil. sed utraque in marg. corr. ποιοῖεν, ποιοῖεν etiam Mich. Sylb. Didot. || 10. ἕλκομεν M, ἕλκοιεν LP et corr. Z, ἕλκοιμεν Bek., ἕλκοιμεν Ald. et Basil., sed corr. utraque in marg. ἕλκοιεν, ἕλκοιεν etiam S Mich. Sylb. Didot. || 24. τε om. LSP || 25. τὸ om. LSP et omnes edd.

ὡς ἡ ψυχὴ καὶ τὸ θερμὸν ταὐτὸν τὰ πρῶτα σχήματα τῶν
5 σφαιροειδῶν. συγκρινομένων οὖν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ περιέχοντος ἐκθλίβοντος, βοήθειαν γίνεσθαι τὴν ἀναπνοήν φησιν. ἐν γὰρ τῷ ἀέρι πολὺν ἀριθμὸν εἶναι τῶν τοιούτων ἃ καλεῖ ἐκεῖνος νοῦν καὶ ψυχήν· ἀναπνέοντος οὖν καὶ εἰσιόντος τοῦ ἀέρος συνεισιόντα ταῦτα καὶ ἀνείργοντα τὴν θλίψιν κωλύειν
10 τὴν ἐνοῦσαν ἐν τοῖς ζῴοις διιέναι ψυχήν. καὶ διὰ τοῦτο ἐν τῷ ἀναπνεῖν καὶ ἐκπνεῖν εἶναι τὸ ζῆν καὶ ἀποθνήσκειν· ὅταν γὰρ κρατῇ τὸ περιέχον συνθλῖβον, καὶ μηκέτι θύραθεν εἰσιὸν δύνηται ἀνείργειν, μὴ δυναμένου ἀναπνεῖν, τότε συμβαίνειν τὸν θάνατον τοῖς ζῴοις· εἶναι γὰρ τὸν θάνατον τὴν τῶν
15 τοιούτων σχημάτων ἐκ τοῦ σώματος ἔξοδον ἐκ τῆς τοῦ περιέχοντος ἐκθλίψεως. τὴν δ' αἰτίαν διὰ τί ποτε πᾶσι μὲν ἀναγκαῖον ἀποθανεῖν, οὐ μέντοι ὅτε ἔτυχεν ἀλλὰ κατὰ φύσιν μὲν γήρᾳ, βίᾳ δὲ παρὰ φύσιν, οὐθὲν δεδήλωκεν· καίτοι ἐχρῆν, ἐπεὶ ὁτὲ μὲν φαίνεται τοῦτο γινόμενον, ὁτὲ δ'
20 οὐ φαίνεται, πότερον τὸ αἴτιον ἔξωθέν ἐστιν ἢ ἐντός. οὐ λέγει δὲ οὐδὲ περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀναπνεῖν τί τὸ αἴτιον, πότερον ἔσωθεν ἢ ἔξωθεν· οὐ γὰρ δὴ ὁ θύραθεν νοῦς τηρεῖ τὴν βοήθειαν, ἀλλ' ἔσωθεν ἡ ἀρχὴ τῆς ἀναπνοῆς γίνεται καὶ τῆς κινήσεως, οὐχ ὡς βιαζομένου τοῦ περιέχοντος. ἄτοπον δὲ καὶ
25 τὸ ἅμα τὸ περιέχον συνθλίβειν καὶ εἰσιὸν διαστέλλειν. ἃ μὲν οὖν εἴρηκε καὶ ὥς, σχεδὸν ταῦτ' ἐστίν. εἰ δὲ δεῖ νομίζειν ἀληθῆ εἶναι τὰ πρότερον λεχθέντα καὶ μὴ πάντα τὰ ζῷα ἀναπνεῖν, οὐ περὶ παντὸς θανάτου τὴν αἰτίαν ὑποληπτέον εἰρῆσθαι ταύτην, ἀλλὰ μόνον ἐπὶ τῶν ἀναπνεόντων. οὐ μὴν
30 οὐδ' ἐπὶ τούτων καλῶς. δῆλον δ' ἐκ τῶν συμβαινόντων καὶ τῶν τοιούτων ὧν ἔχομεν πάντες πεῖραν. ἐν γὰρ ταῖς ἀλέαις

472a, 4. ταὐτὸν spurium esse putat Christ ‖ 5. συγκρινομένων MZSP Bek. Didot., ἐκκρ. Mich. Ald. Basil. (utraque in margine) Sylb. ‖ 9. κωλύει omnes codd. Mich. Ald. 1. Ald. 2. Sylb., κωλύειν reliquae edd. ‖ 11. τὸ ante ἀποθνήσκειν LSP et edd. ‖ 22. οὐδὲ γὰρ δὴ MZ, οὐδὲ γὰρ LP Mich. Ald. Sylb. ‖ 31. ἔν τε γὰρ MZS

θερμαινόμενοι μᾶλλον καὶ τῆς ἀναπνοῆς μᾶλλον δεόμεθα καὶ πυκνότερον ἀναπνέομεν πάντες· ὅταν δὲ τὸ πέριξ ᾖ ψυχρὸν καὶ συνάγῃ καὶ συμπηγνύῃ τὸ σῶμα, κατέχειν συμβαίνει τὸ πνεῦμα. καίτοι τότ' ἐχρῆν τὸ θύραθεν εἰσιὸν 35 κωλύειν τὴν σύνθλιψιν. νῦν δὲ γίνεται τοὐναντίον· ὅταν 472b γὰρ πολὺ λίαν ἀθροισθῇ τὸ θερμὸν μὴ ἐκπνεόντων, τότε δέονται τῆς ἀναπνοῆς· ἀναγκαῖον δ' εἰσπνεύσαντας ἀναπνεῖν. ἀλεάζοντες δὲ πολλάκις ἀναπνέουσιν, ὡς ἀναψύξεως χάριν ἀναπνέοντες, ὅτε τὸ λεγόμενον ποιεῖ πῦρ ἐπὶ πῦρ. 5

11 (5) Ἡ δ' ἐν τῷ Τιμαίῳ γεγραμμένη περίωσις περί τε τῶν ἄλλων ζῴων οὐδὲν διώρικε τίνα τρόπον αὐτοῖς ἡ τοῦ θερμοῦ γίνεται σωτηρία, πότερον τὸν αὐτὸν ἢ δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν· εἰ μὲν γὰρ μόνοις τὸ τῆς ἀναπνοῆς ὑπάρχει τοῖς πεζοῖς, λεκτέον τὴν αἰτίαν τοῦ μόνοις· εἰ δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις, ὁ δὲ 10 τρόπος ἄλλος, καὶ περὶ τούτου διοριστέον, εἴπερ δυνατὸν ἀναπνεῖν πᾶσιν. ἔτι δὲ καὶ πλασματώδης ὁ τρόπος τῆς αἰτίας. ἐξιόντος γὰρ ἔξω τοῦ θερμοῦ διὰ τοῦ στόματος, τὸν περιέχοντα ὠθούμενον ἀέρα φερόμενον ἐμπίπτειν εἰς τὸν αὐτὸν τόπον φησὶ διὰ μανῶν οὐσῶν τῶν σαρκῶν, ὅθεν τὸ ἐντὸς ἐξῄει θερ- 15 μόν, διὰ τὸ μηδὲν εἶναι κενὸν ἀντιπεριισταμένων ἀλλήλοις· θερμανθέντα δὲ πάλιν ἐξιέναι κατὰ τὸν αὐτὸν τόπον, καὶ περιωθεῖν εἴσω διὰ τοῦ στόματος τὸν ἀέρα τὸν ἐκπίπτοντα θερμόν· καὶ τοῦτο δὴ διατελεῖν ἀεὶ ποιοῦντας, ἀναπνέοντάς τε καὶ ἐκπνέοντας. συμβαίνει δὲ τοῖς οὕτως οἰομένοις πρότερον 20 τὴν ἐκπνοὴν γίνεσθαι τῆς εἰσπνοῆς. ἔστι δὲ τοὐναντίον. σημεῖον δέ· γίνεται μὲν γὰρ ἀλλήλοις ταῦτα παρ' ἄλληλα, τελευτῶντες δὲ ἐκπνέουσιν, ὥστ' ἀναγκαῖον εἶναι τὴν ἀρχὴν εἰσπνοήν. ἔτι δὲ τὸ τίνος ἕνεκα ταῦθ' ὑπάρχει τοῖς ζῴοις (λέγω δὲ τὸ ἀναπνεῖν καὶ τὸ ἐκπνεῖν) οὐθὲν εἰρήκασιν οἱ τοῦ- 25 τον τὸν τρόπον λέγοντες, ἀλλ' ὡς περὶ συμπτώματός τινος

32. καὶ ante θερμ. MZ ‖ 35. τὸν θύραθεν εἰσιόντα LSP et omnes edd., τὸ θύραθεν εἰσνὸν (leg. εἰσιὸν) MZ ‖ 472b, 11. καὶ τὸ περὶ MZ ‖ 13. ἔξω om. L ‖ 25. τό τε ἀν. L

ἀποφαίνονται μόνον. καίτοι γε κύρια ταῦθ' ὁρῶμεν τοῦ ζῆν καὶ τελευτᾶν· ὅταν γὰρ ἀναπνεῖν μὴ δύνωνται, τότε συμβαίνει γίνεσθαι τὴν φθορὰν τοῖς ἀναπνέουσιν. ἔτι δὲ ἄτοπον
30 *τὸ τὴν μὲν τοῦ θερμοῦ διὰ τοῦ στόματος ἔξοδον καὶ πάλιν εἴσοδον μὴ λανθάνειν ἡμᾶς, τὴν δ' εἰς τὸν θώρακα τοῦ πνεύματος εἴσοδον καὶ πάλιν θερμανθέντος ἔξοδον λανθάνειν. ἄτοπον δὲ καὶ τοῦ θερμοῦ τὴν ἀναπνοὴν εἴσοδον εἶναι. φαίνεται γὰρ τοὐναντίον· τὸ μὲν γὰρ ἐκπνεόμενον εἶναι θερμόν,*
35 *τὸ δ' εἰσπνεόμενον ψυχρόν. ὅταν δὲ θερμὸν ᾖ, ἀσθμαίνοντες.*
473a *ἀναπνέουσιν· διὰ γὰρ τὸ μὴ καταψύχειν ἱκανῶς τὸ εἰσιὸν πολλάκις τὸ πνεῦμα συμβαίνει σπᾶν.*

Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τροφῆς γε χάριν ὑποληπτέον γίνεσθαι 12 (6) *τὴν ἀναπνοήν, ὡς τρεφομένου τῷ πνεύματι τοῦ ἐντὸς πυρός,*
5 *καὶ ἀναπνέοντος μὲν ὥσπερ ἐπὶ πῦρ ὑπέκκαυμα ὑποβάλλεσθαι, τραφέντος δὲ τοῦ πυρὸς γίνεσθαι τὴν ἐκπνοήν. ταὐτὰ γὰρ ἐροῦμεν πάλιν καὶ πρὸς τοῦτον τὸν λόγον ἅπερ καὶ πρὸς τοὺς ἔμπροσθεν· καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζῴων ἐχρῆν τοῦτο συμβαίνειν ἢ τὸ ἀνάλογον τούτῳ· πάντα γὰρ ἔχει θερμότητα*
10 *ζωτικήν. ἔπειτα καὶ τὸ γίνεσθαι θερμὸν ἐκ τοῦ πνεύματος τίνα χρὴ τρόπον λέγειν, πλασματῶδες ὄν; μᾶλλον γὰρ ἐκ τῆς τροφῆς τοῦτο γινόμενον ὁρῶμεν. συμβαίνει τε κατὰ ταὐτὸ δέχεσθαι τὴν τροφὴν καὶ τὸ περίττωμα ἀφιέναι· τοῦτο δ' ἐπὶ τῶν ἄλλων οὐχ ὁρῶμεν γινόμενον.*
15 *Λέγει δὲ περὶ ἀναπνοῆς καὶ Ἐμπεδοκλῆς, οὐ μέντοι* 13 (7) *τίνος γ' ἕνεκα, οὐδὲ περὶ πάντων τῶν ζῴων οὐδὲν ποιεῖ δῆλον, εἴτε ἀναπνέουσιν εἴτε μή. καὶ περὶ τῆς διὰ τῶν μυκτήρων ἀναπνοῆς λέγων οἴεται καὶ περὶ τῆς κυρίας λέγειν ἀναπνοῆς. ἔστι γὰρ καὶ διὰ τῆς ἀρτηρίας ἐκ τῶν στηθῶν ἡ ἀνα-*

34. *μὲν* om. MSZ ‖ *εἶναι* om. M ‖ 473a, 6. *τοῦ πυρὸς* om. MZ ‖ 7. *ἅπερ καὶ πρὸς*] *καὶ* om. LPS et omnes edd., *καὶ* leg. etiam Mich. ‖ 10. *τὸ* ante *θερμ.* SP et edd. ‖ 11. *ὂν* om. LPS ‖ 12. *τε*] *δὲ* MPZ, *τὸ* L, *δὲ* etiam Mich. Ald. Basil. Sylb. ‖ 18. *λέγων* — 20. *μυκτήρων* om. MZ ‖ 19. *καὶ* om. PS et vet. tr.

πνοὴ καὶ ἡ διὰ τῶν μυκτήρων· αὐτοῖς δὲ χωρὶς ἐκείνης οὐκ 20
ἔστιν ἀναπνεῦσαι τοῖς μυκτῆρσιν. καὶ τῆς μὲν διὰ τῶν μυ-
κτήρων γινομένης ἀναπνοῆς στερισκόμενα τὰ ζῷα οὐδὲν πά-
σχουσι, τῆς δὲ κατὰ τὴν ἀρτηρίαν ἀποθνήσκουσιν. κατα-
χρῆται γὰρ ἡ φύσις ἐν παρέργῳ τῇ διὰ τῶν μυκτήρων
ἀναπνοῇ πρὸς τὴν ὄσφρησιν ἐν ἐνίοις τῶν ζῴων· διόπερ 25
ὀσφρήσεως μὲν σχεδὸν μετέχει πάντα τὰ ζῷα, ἔστι δ' οὐ
πᾶσι τὸ αὐτὸ αἰσθητήριον. εἴρηται δὲ περὶ αὐτῶν ἐν ἑτέροις
σαφέστερον. γίνεσθαι δέ φησι τὴν ἀναπνοὴν καὶ ἐκπνοὴν διὰ 473b
τὸ φλέβας εἶναί τινας, ἐν αἷς ἔνεστι μὲν αἷμα, οὐ μέντοι
πλήρεις εἰσὶν αἵματας, ἔχουσι δὲ πόρους εἰς τὸν ἔξω ἀέρα,
τῶν μὲν τοῦ σώματος μορίων ἐλάττους, τῶν δὲ τοῦ ἀέρος
μείζους· διὸ τοῦ αἵματος πεφυκότος κινεῖσθαι ἄνω καὶ 5
κάτω, κάτω μὲν φερομένου εἰσρεῖν τὸν ἀέρα καὶ γίνεσθαι
ἀναπνοήν, ἄνω δ' ἰόντος ἐκπίπτειν θύραζε καὶ γίνεσθαι τὴν
ἐκπνοήν, παρεικάζων τὸ συμβαῖνον ταῖς κλεψύδραις.

ὧδε δ' ἀναπνεῖ πάντα καὶ ἐκπνεῖ. πᾶσι λίφαιμοι
σαρκῶν σύριγγες πύματον κατὰ σῶμα τέτανται, 10
καί σφιν ἐπὶ στομίοις πυκναῖς τέτρηνται ἄλοξιν
ῥινῶν ἔσχατα τέρθρα διαμπερές, ὥστε φόνον μέν
κεύθειν, αἰθέρι δ' εὐπορίην διόδοισι τετμῆσθαι.
ἔνθεν ἔπειθ' ὁπόταν μὲν ἀπαΐξῃ τέρεν αἷμα,
αἰθὴρ παφλάζων καταβήσεται οἴδματι μάργῳ, 15
εὖτε δ' ἀναθρώσκῃ, πάλιν ἐκπνεῖ, ὥσπερ ὅταν παῖς
κλεψύδρην παίζῃσι δι' εὐπετέος χαλκοῖο.
εὖτε μὲν αὐλοῦ πορθμὸν ἐπ' εὐειδεῖ χερὶ θεῖσα

22. οὐδὲν] οὐ MZS ‖ 25. ἐν om. LPS Mich. Ald. Basil. Sylb. ‖ 26. ἔστι] ἐπεὶ MZ ‖ 473b, 15. καταΐσσεται LQGaHaf, κατανίσσεται Mullach, καταβήσεται SPMZ Mich. Karsten. Bek. Didot. 'descendet' vet. tr. ‖ 16. ἀναθρώσκῃ recte Karsten et Mullach, ἀναθρώσκει omnes codd. et edd. ‖ 17. κλεψύδραις nonnulli codd., κλεψύδρην plerique, κλεψύδρης Mullach ‖ παίζῃσι il Bek. Didot., παίζουσι MZ, παίζουσα ceteri et Mich. Ald. Basil. Sylb.; παίζῃσι Mullach ‖ διιπετέος MZ Mullach, vult etiam Bergk, δι' εὐπετέοις S, δι' εὐπαγέος P

εἰς ὕδατος βάπτῃσι τέρεν δέμας ἀργυφέοιο,
20 οὐ τότ' ἐς ἄγγος δ' ὄμβρος ἐσέρχεται, ἀλλά μιν εἴργει
ἀέρος ὄγκος ἔσωθε πεσὼν ἐπὶ τρήματα πυκνά,
εἰσόκ' ἀποστεγάσῃ πυκινὸν ῥόον· αὐτὰρ ἔπειτα
πνεύματος ἐλλείποντος ἐσέρχεται αἴσιμον ὕδωρ.
ὡς δ' αὔτως ὅθ' ὕδωρ μὲν ἔχῃ κάτα βένθεα χαλκοῦ
25 πορθμοῦ χωσθέντος βροτέῳ χροῒ ἠδὲ πόροιο,
αἰθὴρ δ' ἐκτὸς ἔσω λελιημένος ὄμβρον ἐρύκει
ἀμφὶ πύλας ἰσθμοῖο δυσηχέος, ἄκρα κρατύνων,
474a εἰσόκε χειρὶ μεθῇ· τότε δ' αὖ πάλιν, ἔμπαλιν ἢ πρίν,
πνεύματος ἐμπίπτοντος ὑπεκθέει αἴσιμον ὕδωρ.
ὡς δ' αὔτως τέρεν αἷμα κλαδασσόμενον διὰ γυίων
ὁππότε μὲν παλίνορσον ἀπαΐξειε μυχόνδε,
5 αἰθέρος εὐθὺς ῥεῦμα κατέρχεται οἴδματι θῦον,
εὖτε δ' ἀναθρώσκῃ, πάλιν ἐκπνεῖ ἶσον ὀπίσσω.

λέγει μὲν οὖν ταῦτα περὶ τοῦ ἀναπνεῖν. ἀναπνεῖ δ', ὥσπερ εἴπομεν, τὰ φανερῶς ἀναπνέοντα διὰ τῆς ἀρτηρίας, διά τε τοῦ στόματος ἅμα καὶ διὰ τῶν μυκτήρων. ὥστ' εἰ μὲν περὶ
10 ταύτης λέγει τῆς ἀναπνοῆς, ἀναγκαῖον ζητεῖν πῶς ἐφαρμόσει ὁ εἰρημένος τῆς αἰτίας λόγος. φαίνεται γὰρ τοὐναντίον συμβαῖνον. ἄραντες μὲν γὰρ τὸν τόπον, καθάπερ τὰς φύσας ἐν τοῖς χαλκείοις, ἀναπνέουσιν· αἴρειν δὲ τὸ θερμὸν εὔλογον, ἔχειν δὲ τὸ αἷμα τὴν τοῦ θερμοῦ χώραν· συνιζάνοντες

19. ἀργυρέοιο Mullach ‖ 20. οὐ τότ'] οὐδετ' plerique codd., οὐδ' ὅτ' corr. Z, οὐδ' ὅτι M, οὐδὲ τ' Karsten, οὐδ' ὅγ' Bek. Didot., οὐ τότ' posuit de Steinii coniectura Mullach, οὐδὲ γ' Mich. Ald. Basil Sylb. ‖ 23. αὔξιμον LMZQGaHa, ceteri αἴσιμον, αἴσιμον etiam Mich. Mullach et omnes edd. excepto Bek. ‖ 24. ἔχει omnes codd. Bek. Didot., ἔχῃ Mich. Ald. Basil. Sylb. Karsten, Mullach ‖ κάτα pro κατὰ Karsten et Mullach ‖ 474a, 2. αἴσιμον omnes codd., etiam Mich. et omnes edd. praeter Bek., qui scribit αὔξιμον ‖ 3. διὰ γυίων il, διὰ γύων M, δ' ἀγυιῶν ceteri, etiam Mich. Ald. Basil. Sylb., διὰ γυίων iam Stephanus coniecerat, posuerunt Bek. Didot. Mullach ‖ 4. ἐπαΐξειε LSP, M et omnes edd., ἐπάξειεν MZ, ἀπαΐξειε coni. Stein, quam correctionem recte recepit Mullach ‖ 5. αἰθέρος MZil, ceteri ἕτερον, θάτερον Mich. Ald. Basil. Sylb. Karsten ‖ 6. ἀναθρώσκει LP Mich. Ald. Sylb., ἀναθρώσκῃ etiam Mullach ‖ 8. τε] δὲ MZ ‖ 11. λόγος τῆς αἰτίας LSP

δὲ καὶ καταπλήττοντες, ὥσπερ ἐκεῖ τὰς φύσας, ἐκπνέουσιν. 15
πλὴν ἐκεῖ μὲν οὐ κατὰ ταὐτὸν εἰσδέχονταί τε τὸν ἀέρα καὶ
πάλιν ἐξιᾶσιν, οἱ δ' ἀναπνέοντες κατὰ ταὐτόν. εἰ δὲ περὶ
τῆς κατὰ τοὺς μυκτῆρας λέγει μόνης, πολὺ διημάρτηκεν·
οὐ γάρ ἐστιν ἀναπνοὴ μυκτήρων ἴδιος, ἀλλὰ παρὰ τὸν
αὐλῶνα τὸν περὶ τὸν γαργαρεῶνα, ᾗ τὸ ἔσχατον τοῦ ἐν τῷ 20
στόματι οὐρανοῦ, συντετρημένων τῶν μυκτήρων χωρεῖ τὸ μὲν
ταύτῃ τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ διὰ τοῦ στόματος, ὁμοίως εἰσιόν
τε καὶ ἐξιόν. τὰ μὲν οὖν παρὰ τῶν ἄλλων εἰρημένα περὶ τοῦ
ἀναπνεῖν τοιαύτας καὶ τοσαύτας ἔχει δυσχερείας.

14 (8) Ἐπεὶ δὲ εἴρηται πρότερον ὅτι τὸ ζῆν καὶ ἡ τῆς ψυ- 25
χῆς ἕξις μετὰ θερμότητός τινός ἐστιν· οὐδὲ γὰρ ἡ πέψις,
δι' ἧς ἡ τροφὴ γίνεται τοῖς ζῴοις, οὔτ' ἄνευ ψυχῆς οὔτ' ἄνευ
θερμότητός ἐστιν· πυρὶ γὰρ ἐργάζεται πάντα· διόπερ ἐν ᾧ
πρώτῳ τόπῳ τοῦ σώματος καὶ ἐν ᾧ πρώτῳ τοῦ τόπου τούτου
μορίῳ τὴν ἀρχὴν ἀναγκαῖον εἶναι τὴν τοιαύτην, ἐνταῦθα 30
καὶ τὴν πρώτην θρεπτικὴν ψυχὴν ἀναγκαῖον ὑπάρχειν.
οὗτος δ' ἐστὶν ὁ μέσος τόπος τοῦ δεχομένου τὴν τροφὴν καὶ 474 b
καθ' ὃν ἀφίησι τὸ περίττωμα. τοῖς μὲν οὖν ἀναίμοις ἀνώνυ-
μον, τοῖς δ' ἐναίμοις ἡ καρδία τοῦτο τὸ μόριόν ἐστιν. ἡ τροφὴ
μὲν γὰρ ἐξ ἧς ἤδη γίνεται τὰ μόρια τοῖς ζῴοις, ἡ τοῦ αἵμα-
τος φύσις ἐστίν. τοῦ δ' αἵματος καὶ τῶν φλεβῶν τὴν αὐτὴν 5
ἀρχὴν ἀναγκαῖον εἶναι· θατέρου γὰρ ἕνεκα θάτερόν ἐστιν, ὡς
ἀγγεῖον καὶ δεκτικόν. ἀρχὴ δὲ τῶν φλεβῶν ἡ καρδία τοῖς
ἐναίμοις· οὐ γὰρ διὰ ταύτης, ἀλλ' ἐκ ταύτης ἠρτημέναι
πᾶσαι τυγχάνουσιν. δῆλον δ' ἡμῖν τοῦτο ἐκ τῶν ἀνατομῶν.

15. καταπνίγοντες SP et omnes edd., καταπνέοντες L ‖ 18. τὸν μυκτῆρα MZ ‖ 25. ἀπόδοσις ad ἐπεὶ incipit a verbo διόπερ 28. de hoc loco 25.—31. vide Bon., Arist. Stud. II/III S. 123 ‖ 28. πῦρ MZ, 'igne' vet. tr. ‖ 29. τοῦ μορίου τὴν, omissis τόπου τούτου MZ ‖ 30. τὴν ante τοι. om. MZ ‖ 31. τὴν ante θρεπτ. L, τὴν delevit Bon. l. l. ‖ 474 b, 1. τοῦ τε δεχο. L Bek. Didot., τε om. etiam Mich. Ald. Basil. Sylb. ‖ 2. οὖν — 3. δ' om. MZ ‖ 5. αὐτὴν om. MZ

10 τὰς μὲν οὖν ἄλλας δυνάμεις τῆς ψυχῆς ἀδύνατον ὑπάρχειν ἄνευ τῆς θρεπτικῆς (δι' ἣν δ' αἰτίαν, εἴρηται πρότερον ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς), ταύτην δ' ἄνευ τοῦ φυσικοῦ πυρός· ἐν τούτῳ γὰρ ἡ φύσις ἐμπεπύρευκεν αὐτήν. φθορὰ δὲ πυρός, ὥσπερ εἴρηται πρότερον, σβέσις καὶ μάρανσις. σβέσις μὲν
15 ἡ ὑπὸ τῶν ἐναντίων· διόπερ ἀθρόον τε ὑπὸ τῆς τοῦ περιέχοντος ψυχρότητος, καὶ θᾶττον σβέννυται διασπώμενον. αὕτη μὲν οὖν ἡ φθορὰ βίαιος ὁμοίως ἐπὶ τῶν ἐμψύχων καὶ τῶν ἀψύχων ἐστίν· καὶ γὰρ ὀργάνοις διαιρουμένου τοῦ ζῴου, καὶ πηγνυμένου διὰ ψύχους ὑπερβολήν, ἀποθνήσκουσιν. ἡ
20 δὲ μάρανσις διὰ πλῆθος θερμότητος· καὶ γὰρ ἂν ὑπερβάλλῃ τὸ πέριξ θερμόν, καὶ τροφὴν ἐὰν μὴ λαμβάνῃ, φθείρεται τὸ πυρούμενον, οὐ ψυχόμενον ἀλλὰ μαραινόμενον. ὥστ' ἀνάγκη γίνεσθαι κατάψυξιν, εἰ μέλλει τεύξεσθαι σωτηρίας· τοῦτο γὰρ βοηθεῖ πρὸς ταύτην τὴν φθοράν.

25 Ἐπεὶ δὲ τῶν ζῴων τὰ μὲν ἔνυδρα, τὰ δ' ἐν τῇ γῇ 15 (9) ποιεῖται τὴν διατριβήν, τούτων τοῖς μὲν μικροῖς πάμπαν καὶ τοῖς ἀναίμοις ἡ γινομένη ἐκ τοῦ περιέχοντος ἢ ὕδατος ἢ ἀέρος ψύξις ἱκανὴ πρὸς τὴν βοήθειαν τῆς φθορᾶς ταύτης· μικρὸν γὰρ ἔχοντα τὸ θερμὸν μικρᾶς δέονται τῆς βοηθείας.
30 διὸ καὶ βραχύβια σχεδὸν πάντα τὰ τοιαῦτ' ἐστίν· ἐπ' ἀμφότερα γὰρ μικρὰ ὄντα μικρᾶς τυγχάνει ῥοπῆς. ὅσα δὲ μακρο-
475a βιώτερα τῶν ἐντόμων (ἄναιμα γάρ ἐστι πάντα τὰ ἔντομα), τούτοις ὑπὸ τὸ διάζωμα διέσχισται, ὅπως διὰ λεπτοτέρου ὄντος τοῦ ὑμένος ψύχηται· μᾶλλον γὰρ ὄντα θερμὰ πλείονος δεῖται τῆς καταψύξεως, οἷον αἱ μέλιτται (τῶν γὰρ μελιτ-

15. θ' ὑπὸ Didot. ‖ 16. θᾶττον ὅτι σβ. LP Mich. et omnes edd. ‖ 17. αὕτη — ἐστίν 18. post καὶ γὰρ ὀργάνοις — ἀποθνήσκουσιν 19. transponenda censet Christ ‖ 17. καὶ τῶν ἀψ. om. MZ, 'et in inanimatis' vet. tr., ἐπὶ τῶν ἀψ. καὶ τῶν ἐμψ. Mich. Ald. Basil. Sylb. ‖ 22. πῦρ οὐ μόνον MZ ‖ οὐ om. MZS 'quod ignitum, non infrigidatum' vet. tr. ‖ ἀλλὰ καὶ μαρ. MZ ‖ 25. τῇ om. MZPS ‖ 31. γὰρ μικρᾶς ὄντα τυγχ. LPS et omnes edd. excepto Didot.

τῶν ἔνιαι ζῶσι καὶ ἑπτὰ ἔτη) καὶ τἆλλα δὲ ὅσα βομβεῖ, 5
οἷον σφῆκες καὶ μηλολόνθαι καὶ τέττιγες. καὶ γὰρ τὸν
ψόφον ποιοῦσι πνεύματι, οἷον τὰ ἀσθμαίνοντα· ἐν αὐτῷ γὰρ
τῷ ὑποζώματι, τῷ ἐμφύτῳ πνεύματι αἴροντι καὶ συνί-
ζοντι, συμβαίνει πρὸς τὸν ὑμένα γίνεσθαι τρίψιν· κινοῦσι
γὰρ τὸν τόπον τοῦτον, ὥσπερ τὰ ἀναπνέοντα ἔξωθεν τῷ 10
πλεύμονι καὶ οἱ ἰχθύες τοῖς βραγχίοις. παραπλήσιον γὰρ
συμβαίνει κἂν εἴ τίς τινα τῶν ἀναπνεόντων πνίγοι, τὸ
στόμα κατασχών· καὶ γὰρ ταῦτα ποιήσει τῷ πλεύμονι τὴν
ἄρσιν ταύτην. ἀλλὰ τούτοις μὲν οὐχ ἱκανὴν ἡ τοιαύτη ποιεῖ
κίνησις κατάψυξιν, ἐκείνοις δ' ἱκανήν. καὶ τῇ τρίψει τῇ 15
πρὸς τὸν ὑμένα ποιοῦσι τὸν βόμβον, ὥσπερ λέγομεν, οἷον
διὰ τῶν καλάμων τῶν τετρυπημένων τὰ παιδία, ὅταν ἐπι-
θῶσιν ὑμένα λεπτόν. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τῶν τεττίγων οἱ
ᾄδοντες ᾄδουσιν· θερμότεροι γάρ εἰσι, καὶ ἔσχισται αὐτοῖς
ὑπὸ τὸ ὑπόζωμα· τοῖς δὲ μὴ ᾄδουσι τοῦτ' ἐστὶν ἄσχιστον. καὶ 20
τῶν ἐναίμων δὲ καὶ πλεύμονα ἐχόντων, ὀλίγαιμον δ' ἐχόν-
των καὶ σομφόν, ἔνια διὰ τοῦτο πολὺν χρόνον δύνανται
ἀπνευστὶ ζῆν, ὅτι ὁ πλεύμων ἄρσιν ἔχει πολλήν, ὀλίγον
ἔχων τὸ αἷμα καὶ τὸ ὑγρόν· ἡ γὰρ οἰκεία κίνησις ἐπὶ πο-
λὺν χρόνον διαρκεῖ καταψύχουσα. τέλος δ' οὐ δύναται, 25
ἀλλ' ἀποπνίγεται μὴ ἀναπνεύσαντα, καθάπερ εἴρηται καὶ
πρότερον· τῆς γὰρ μαράνσεως ἡ διὰ τὸ μὴ ψύχεσθαι
φθορὰ καλεῖται πνίξις, καὶ τὰ οὕτω φθειρόμενα ἀποπνίγε-
σθαί φαμεν. ὅτι δ' οὐκ ἀναπνεῖ τὰ ἔντομα τῶν ζῴων, εἴρη-
ται μὲν καὶ πρότερον, φανερὸν δὲ καὶ ἐπὶ τῶν μικρῶν ἐστὶ 30
ζῴων, οἷον μυιῶν καὶ μελιττῶν· ἐν γὰρ τοῖς ὑγροῖς πολὺν
χρόνον ἀνανήχεται, ἂν μὴ λίαν ᾖ θερμὸν ἢ ψυχρόν. καίτοι 475 b
τὰ μικρὰν ἔχοντα δύναμιν πυκνότερον ζητεῖ ἀναπνεῖν. ἀλλὰ

475 a, 7. τὰ om. LSP ‖ 12. κἂν om. MZ ‖ 16. λεγομεν οἷον] οἱ λεγόμενοι MZ, fort. ἐλέγομεν ‖ 17. τὰ] καὶ τὰ MZ ‖ 21. ὀλίγον MZ ‖ 25. τελέως Z ‖ 28. τὰ] ταῦτα MZ ‖ 30. ἐστὶ ζῴων] ζῴων ἐστὶ MZ

φθείρεται ταῦτα καὶ λέγεται ἀποπνίγεσθαι πληρουμένης τῆς κοιλίας καὶ φθειρομένου τοῦ ἐν τῷ ὑποζώματι θερμοῦ. διὸ καὶ
5 *ἐν τῇ τέφρᾳ χρονισθέντα ἀνίσταται. καὶ τῶν ἐν τῷ ὑγρῷ δὲ ζώντων ὅσα ἄναιμα, πλείω χρόνον ζῇ ἐν τῷ ἀέρι τῶν ἐναίμων καὶ δεχομένων τὴν θάλατταν, οἷον τῶν ἰχθύων· διὰ γὰρ τὸ ὀλίγον ἔχειν τὸ θερμὸν ὁ ἀὴρ ἱκανός ἐστιν ἐπὶ πολὺν χρόνον καταψύχειν, οἷον τοῖς τε μαλακοστράκοις καὶ τοῖς*
10 *πολύποσιν. οὐ μὴν εἰς τέλος γε διαρκεῖ πρὸς τὸ ζῆν διὰ τὸ ὀλιγόθερμα εἶναι, ἐπεὶ καὶ τῶν ἰχθύων οἱ πολλοὶ ζῶσιν ἐν τῇ γῇ, ἀκινητίζοντες μέντοι, καὶ εὑρίσκονται ὀρυττόμενοι. ὅσα γὰρ ἢ μηδ' ὅλως ἔχει πλεύμονα ἢ ἄναιμον, ἐλαττονάκις δεῖται καταψύξεως.*

15 *Περὶ μὲν οὖν τῶν ἀναίμων, ὅτι τοῖς μὲν ὁ περιέχων* 16 (10) *ἀὴρ τοῖς δὲ τὸ ὑγρὸν βοηθεῖ πρὸς τὴν ζωήν, εἴρηται· τοῖς δ' ἐναίμοις καὶ τοῖς ἔχουσι καρδίαν, ὅσα μὲν ἔχει πλεύμονα, πάντα δέχεται τὸν ἀέρα καὶ τὴν κατάψυξιν ποιεῖται διὰ τοῦ ἀναπνεῖν καὶ ἐκπνεῖν. ἔχει δὲ πλεύμονα τά τε*
20 *ζῳοτοκοῦντα ἐν αὑτοῖς καὶ μὴ θύραζε μόνον (τὰ γὰρ σελάχη ζῳοτοκεῖ μέν, ἀλλ' οὐκ ἐν αὑτοῖς) καὶ τῶν ᾠοτοκούντων τά τε πτερυγωτά, οἷον ὄρνιθες, καὶ τὰ φολιδωτά, οἷον χελῶναι καὶ σαῦραι καὶ ὄφεις. ἐκεῖνα μὲν οὖν ἔναιμον, τούτων δὲ τὰ πλεῖστα τὸν πλεύμονα ἔχει σομφόν. διὸ καὶ*
25 *τῇ ἀναπνοῇ χρῆται μανότερον, ὥσπερ εἴρηται καὶ πρότερον. χρῆται δὲ πάντα καὶ ὅσα διατρίβει καὶ ποιεῖται τὸν βίον ἐν τοῖς ὕδασιν, οἷον τὸ τῶν ὕδρων γένος καὶ βατράχων καὶ κροκοδείλων καὶ ἐμύδων καὶ χελῶναι αἵ τε θαλάττιαι καὶ αἱ χερσαῖαι καὶ φῶκαι· ταῦτα γὰρ πάντα καὶ*

475b, 4. *ὑγροῦ* LSP vet. tr. Mich. et omnes edd. praeter Didot. ‖ 10. *ζῆν διὰ τὸ* om. MZ, fort. omittendum *πρὸς τὸ ζῆν διὰ* ‖ 13. *ἢ μηδ' ὅλως*] *ἢ μὴ ὅλως* M, *μὴ ὅλως* PS Mich. Ald. Basil. Sylb., *μὴ* L ‖ 16. *εἴρηται πρότερον* MZ ‖ 19. *καὶ ἐκπνεῖν* om. MZ ‖ 22. *πτερωτά* L, *πτερυγωτά* Mich. et omnes edd. ‖ 29. *καὶ αἱ φῶκαι* LPS ‖ *πάντα γὰρ ταῦτα καὶ* LP Mich.

τὰ τοιαῦτα καὶ τίκτει ἐν τῷ ξηρῷ, καὶ καθεύδει ἢ ἐν 30
τῷ ξηρῷ, ἢ ἐν τῷ ὑγρῷ ὑπερέχοντα τὸ στόμα διὰ τὴν ἀνα-
πνοήν. ὅσα δὲ βράγχια ἔχει, πάντα καταψύχεται δεχό- 476a
μενα τὸ ὕδωρ· ἔχει δὲ βράγχια τὸ τῶν καλουμένων σε-
λαχῶν γένος καὶ τῶν ἄλλων ἀπόδων. ἄποδες δ' οἱ ἰχθύες
πάντες· καὶ γὰρ ἃ ἔχει, καθ' ὁμοιότητα τῶν πτερυγίων
λέγουσιν. τῶν δὲ πόδας ἐχόντων ἓν ἔχει βράγχια μόνον τῶν 5
τεθεωρημένων ὁ καλούμενος κορδύλος. ἅμα δὲ πλεύμονα
καὶ βράγχια οὐδὲν ὦπταί πω ἔχον. αἴτιον δ' ὅτι ὁ μὲν
πλεύμων τῆς ὑπὸ τοῦ πνεύματος καταψύξεως ἕνεκέν ἐστιν
(ἔοικε δὲ καὶ τοὔνομα εἰληφέναι ὁ πνεύμων διὰ τὴν τοῦ
πνεύματος ὑποδοχήν), τὰ δὲ βράγχια πρὸς τὴν ἀπὸ τοῦ 10
ὕδατος κατάψυξιν· ἓν δ' ἐφ' ἓν χρήσιμον ὄργανον, καὶ
μία κατάψυξις ἱκανὴ πᾶσιν. ὥστ' ἐπεὶ μάτην οὐδὲν ὁρῶμεν
ποιοῦσαν τὴν φύσιν, δυοῖν δ' ὄντοιν θάτερον ἂν ἦν μάτην,
διὰ τοῦτο τὰ μὲν ἔχει βράγχια τὰ δὲ πνεύμονα, ἄμφω
δ' οὐδέν. 15

17 (11) Ἐπεὶ δὲ πρὸς μὲν τὸ εἶναι τροφῆς δεῖται τῶν ζῴων
ἕκαστον, πρὸς δὲ τὴν σωτηρίαν τῆς καταψύξεως, τῷ αὐτῷ
ὀργάνῳ χρῆται πρὸς ἄμφω ταῦτα ἡ φύσις, καθάπερ ἐνίοις
τῇ γλώττῃ πρός τε τοὺς χυμοὺς καὶ πρὸς τὴν ἑρμηνείαν,
οὕτω τοῖς ἔχουσι τὸν πλεύμονα τῷ καλουμένῳ στόματι πρός 20
τε τὴν τῆς τροφῆς ἐργασίαν καὶ τὴν ἐκπνοὴν καὶ τὴν ἀνα-
πνοήν. τοῖς δὲ μὴ ἔχουσι πνεύμονα μηδ' ἀναπνέουσι τὸ μὲν
στόμα πρὸς τὴν ἐργασίαν τῆς τροφῆς, πρὸς δὲ τὴν κατά-
ψυξιν τοῖς δεομένοις καταψύξεως ἡ τῶν βραγχίων ὑπάρ-
χει φύσις. πῶς μὲν οὖν ἡ τῶν εἰρημένων ὀργάνων δύναμις 25

30. ἢ om. MZS || 476a, 4. ἃ ἔχειν MZ || πτερύγων LMPS || 5. λέγουσιν MPSZ, λέγεται L, ἔχουσι vet. tr. Mich. et omnes edd. || βράγχιον codd. et edd., βράγχια recte coni. Christ, coll. 589b, 27 || 11. ὄργανον χρήσιμον P Mich. et omnes edd. || 13. δυεῖν Z || 14. τὸ μὲν — τὸ δὲ MZ || 23. πρὸς δὲ τὴν κατάψυξιν τοῖς δεομένοις] τοῖς δεομένοις δὲ MZ

ποιεῖ τὴν κατάψυξιν, ὕστερον ἐροῦμεν. πρὸς δὲ τὸ τὴν τροφὴν μὴ διακωλύειν παραπλησίως τοῖς τ' ἀναπνέουσι συμβαίνει καὶ τοῖς δεχομένοις τὸ ὑγρόν· οὔτε γὰρ ἀναπνέοντες ἅμα καταδέχονται τὴν τροφήν· εἰ δὲ μή, συμβαίνει πνί-
30 *γεσθαι παρεισιούσης τῆς τροφῆς ἢ τῆς ὑγρᾶς ἢ τῆς ξηρᾶς ἐπὶ τὸν πνεύμονα διὰ τῆς ἀρτηρίας· προτέρα γὰρ κεῖται ἡ ἀρτηρία τοῦ οἰσοφάγου, δι' οὗ ἡ τροφὴ πορεύεται εἰς τὴν καλουμένην κοιλίαν· τοῖς μὲν οὖν τετράποσι καὶ ἐναίμοις ἔχει ἡ ἀρτηρία οἷον πῶμα τὴν ἐπιγλωττίδα· τοῖς δ' ὄρνισι καὶ*
476b *τῶν τετραπόδων τοῖς ᾠοτόκοις οὐκ ἔπεστιν, ἀλλὰ τῇ συναγωγῇ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν· δεχόμενα γὰρ τὴν τροφὴν τὰ μὲν συνάγει, τὰ δ' ἐπιτίθησι τὴν ἐπιγλωττίδα· προελθούσης δὲ τὰ μὲν ἐπαίρει, τὰ δὲ διοίγει καὶ καταδέχεται τὸ πνεῦμα*
5 *πρὸς τὴν κατάψυξιν· τὰ δ' ἔχοντα βράγχια, ἀφέντα διὰ τούτων τὸ ὑγρόν, διὰ τοῦ στόματος καταδέχεται τὴν τροφήν· ἀρτηρίαν μὲν γὰρ οὐκ ἔχουσιν, ὥστε ταύτῃ μὲν οὐθὲν ἂν βλάπτοιντο ὑπὸ τῆς τοῦ ὑγροῦ παρεμπτώσεως, ἀλλ' εἰς τὴν κοιλίαν εἰσιόντος· διὸ ταχεῖαν ποιεῖται τὴν ἄφεσιν*
10 *καὶ τὴν λῆψιν τῆς τροφῆς, καὶ τοὺς ὀδόντας ὀξεῖς ἔχουσι, καὶ καρχαρόδοντες σχεδὸν πάντες εἰσίν· οὐ γὰρ ἐνδέχεται λεαίνειν τὴν τροφήν.*

Περὶ δὲ τὰ κητώδη τῶν ἐνύδρων ἀπορήσειεν ἄν τις, 18(12) *ἔχει δὲ κἀκεῖνα κατὰ λόγον, οἷον περί τε τοὺς δελφῖνας*
15 *καὶ τὰς φαλαίνας, καὶ τῶν ἄλλων ὅσα ἔχει τὸν καλούμενον αὐλόν. ταῦτα γὰρ ἄποδα μέν ἐστιν, ἔχοντα δὲ πνεύμονα δέχεται τὴν θάλατταν. αἴτιον δὲ τούτου τὸ νῦν εἰρημένον· οὐ γὰρ καταψύξεως ἕνεκεν δέχεται τὸ ὑγρόν. τοῦτο μὲν γὰρ γίνεται αὐτοῖς ἀναπνέουσιν· ἔχουσι γὰρ πλεύμονα. διὸ*
20 *καὶ καθεύδουσιν ὑπερέχοντα τὸ στόμα, καὶ ῥέγχουσιν οἵ γε*

28. huic *οὔτε* respondet *δ'* 476b, 5 ‖ *γὰρ τὰ ἀναπνέοντα* L, fort. *οἱ ἀναπνέοντες* ‖ 30. *εἰσιούσης* MZ ‖ *ξηρᾶς ἢ τῆς ὑγρᾶς* LPS ‖ 31. *πρότερον* MSP et omnes edd. ‖ 476b, 4. *διάγει* LSMZ Mich. Ald. Basil. Sylb. 'aperiunt' vet. tr. ‖ 20. *γε* om. MZ.

δελφῖνες. ἔτι δὲ κἂν ληφθῶσιν ἐν τοῖς δικτύοις, ταχὺ ἀποπνίγονται διὰ τὸ μὴ ἀναπνεῖν· διὸ καὶ ἐπιπολάζοντα φαίνεται τὰ τοιαῦτα ἐπὶ τῆς θαλάττης διὰ τὴν ἀναπνοήν. ἀλλ' ἐπειδὴ ἀναγκαῖον ποιεῖσθαι τὴν τροφὴν ἐν ὑγρῷ, ἀναγκαῖον δεχόμενα τὸ ὑγρὸν ἀφιέναι, καὶ διὰ τοῦτ' ἔχουσι πάντα τὸν 25 αὐλόν· δεξάμενα γὰρ τὸ ὕδωρ, ὥσπερ οἱ ἰχθύες κατὰ τὰ βράγχια, ταῦτα κατὰ τὸν αὐλὸν ἀνασπᾷ τὸ ὕδωρ. σημεῖον δὲ καὶ ἡ θέσις τοῦ αὐλοῦ· πρὸς οὐθὲν γὰρ περαίνει τῶν ἐναίμων, ἀλλὰ πρὸ τοῦ ἐγκεφάλου τὴν θέσιν ἔχει, καὶ ἀφίησι τὸ ὕδωρ. διὰ ταὐτὸ δὲ τοῦτο δέχεται καὶ τὰ μα- 30 λάκια τὸ ὕδωρ καὶ τὰ μαλακόστρακα, λέγω δ' οἷον τοὺς καλουμένους καράβους καὶ τοὺς καρκίνους. καταψύξεως μὲν γὰρ αὐτῶν οὐδὲν τυγχάνει δεόμενον· ὀλιγόθερμον γάρ ἐστι καὶ ἄναιμον ἕκαστον αὐτῶν, ὥσθ' ἱκανῶς καταψύχεται ὑπὸ τοῦ περιέχοντος ὑγροῦ· ἀλλὰ διὰ τὴν τροφήν, ὅπως μὴ ἅμα 477 a δεχομένοις εἰσρέῃ τὸ ὑγρόν. τὰ μὲν οὖν μαλακόστρακα, οἷον οἵ τε καρκίνοι καὶ οἱ κάραβοι, παρὰ τὰ δασέα ἀφιᾶσι τὸ ὕδωρ διὰ τῶν ἐπιπτυγμάτων, σηπίαι δὲ καὶ πολύποδες διὰ τοῦ κοίλου τοῦ ὑπὲρ τῆς καλουμένης κεφαλῆς. γέ- 5 γραπται δὲ περὶ αὐτῶν δι' ἀκριβείας μᾶλλον ἐν ταῖς περὶ τῶν ζῴων ἱστορίαις. περὶ μὲν οὖν τοῦ δέχεσθαι τὸ ὑγρόν, εἴρηται ὅτι συμβαίνει διὰ κατάψυξιν καὶ διὰ τὸ δεῖν δέχεσθαι τὴν τροφὴν ἐκ τοῦ ὑγροῦ τὰ τὴν φύσιν ὄντα τῶν ζῴων ἔνυδρα. 10

19 (13) Περὶ δὲ τῆς καταψύξεως, τίνα γίνεται τρόπον τοῖς τ' ἀναπνέουσι καὶ τοῖς ἔχουσι βράγχια, μετὰ ταῦτα λεκτέον. ὅτι μὲν οὖν ἀναπνέουσιν ὅσα πνεύμονα τῶν ζῴων ἔχουσι, πρότερον εἴρηται. διὰ τί δὲ τοῦτο τὸ μόριον ἔχουσιν ἔνια, καὶ διὰ τί τὰ ἔχοντα δεῖται τῆς ἀναπνοῆς, αἴτιον τοῦ μὲν ἔχειν 15 ὅτι τὰ τιμιώτερα τῶν ζῴων πλείονος τετύχηκε θερμότητος·

21. ἐν om. LSP et omnes edd. ‖ 22. διὸ καὶ] καὶ LSP ‖ 26. οἱ om. MZ ‖ 31. δ' om. MZ ‖ 477 a, 6. τούτων MZ ‖ 15. τὰ om. MZS

ἅμα γὰρ ἀνάγκη καὶ ψυχῆς τετυχηκέναι τιμιωτέρας· τιμιώτερα γὰρ ταῦτα τῆς φύσεως τῆς τῶν †ἰχθύων. διὸ καὶ τὰ μάλιστα ἔναιμον ἔχοντα τὸν πνεύμονα καὶ θερμὸν
20 *μείζονά τε τοῖς μεγέθεσι, καὶ τό γε καθαρωτάτῳ καὶ πλείστῳ κεχρημένον αἵματι τῶν ζῴων ὀρθότατόν ἐστιν, ὁ ἄνθρωπος, καὶ τὸ ἄνω πρὸς τὸ τοῦ ὅλου ἄνω ἔχει μόνον διὰ τὸ τοιοῦτον ἔχειν τοῦτο τὸ μόριον. ὥστε τῆς οὐσίας καὶ τούτῳ καὶ τοῖς ἄλλοις θετέον αἴτιον αὐτὸ καθάπερ ὁτιοῦν ἄλλο τῶν*
25 *μορίων. ἔχει μὲν οὖν ἕνεκα τούτου. τὴν δ' ἐξ ἀνάγκης καὶ τῆς κινήσεως αἰτίαν καὶ τὰ τοιαῦτα δεῖ νομίζειν συνιστάναι ζῷα, καθάπερ καὶ μὴ τοιαῦτα πολλὰ συνέστηκεν· τὰ μὲν γὰρ ἐκ γῆς πλείονος συνέστηκεν, οἷον τὸ τῶν φυτῶν γένος, τὰ δ' ἐξ ὕδατος, οἷον τὸ τῶν ἐνύδρων· τῶν δὲ πτηνῶν καὶ πεζῶν τὰ*
30 *μὲν ἐξ ἀέρος τὰ δ' ἐκ πυρός. ἕκαστα δ' ἐν τοῖς οἰκείοις τόποις ἔχει τὴν τάξιν αὐτῶν.*

Ἐμπεδοκλῆς δ' οὐ καλῶς τοῦτ' εἴρηκε, φάσκων τὰ θερ- 20 (14)
477b *μότατα καὶ πῦρ ἔχοντα πλεῖστον τῶν ζῴων ἔνυδρα εἶναι, φεύγοντα τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἐν τῇ φύσει θερμότητος, ὅπως ἐπειδὴ τοῦ ψυχροῦ καὶ τοῦ ὑγροῦ ἐλλείπει, κατὰ τὸν τόπον ἀνασώζηται ἐναντία ὄντα· θερμὸν γὰρ εἶναι τὸ ὑγρὸν ἧττον*

18. *ἰχθύων*] *φυτῶν* codd. et edd., *τιμιώτερα — φυτῶν* aut delenda sunt aut *ἰχθύων* pro *φυτῶν* ponendum ‖ 18. *τὰ τοιαῦτα* LP et edd. ‖ 20. *τῶν γε* MZ ‖ 21. *κεχρημένων* MZ, *κεχρημένον* etiam vet. tr. ‖ 21. post *ἐστιν* virgulam posuit Didot., recte ‖ *ὁ* om. MPZ ‖ 24. *μᾶλλον* post *ἄλλοις* intercidisse susp. Christ., ut similis sit locutio atque probl. 903a 23 *νυκτὸς μᾶλλον ἀνεῳγμένος καθάπερ τῆς ἡμέρας* ‖ *αὐτοῦ* MZ ‖ 25. *ἕνεκα του* MZ ‖ 26. *δεῖ* om. MZSP, in interpret. desideravit *δεῖ* Mich., om. *δεῖ* etiam omnes edd. ‖ *συνεστάναι* LS Mich., sed in comm. *συνιστάναι*, *συνεστάναι* etiam omnes edd., hunc locum corruptum esse putat Brandis 1330; *αἰτίαν εἶναι νομίζειν καὶ τοῦ τὰ τοιαῦτα συνεστάναι* coni. Christ. ‖ 28. *συνέστηκεν*] *γέγονεν* LSP ‖ 32. *θερμότατα μάλιστα καὶ* LPZ ‖ 477b, 2. *φεύγοντα τὴν ὑπεροχὴν* MZ ‖ 4. *ἀνασώζῃ-τὰ* MZ, *ἀνισάζῃ τὰ* L, *ἀνασώζηται* SP vet. tr. Ald. Bas. (sed utraque in marg. corr. *ἀνισάζῃ*) Bek., *ἀνισάζῃ* Mich. Sylb., *ἀνισάζῃ τὰ ἐναντία ὄντα* Didot. ‖ *ὄντα*] *εἶναι* MZ

τοῦ ἀέρος. ὅλως μὲν οὖν ἄτοπον πῶς ἐνδέχεται γενόμενον ἕκα- 5
στον αὐτῶν ἐν τῷ ξηρῷ μεταβάλλειν τὸν τόπον εἰς τὸ ὑγρόν·
σχεδὸν γὰρ καὶ ἄποδα τὰ πλεῖστα αὐτῶν ἐστίν. ὁ δὲ τὴν ἐξ
ἀρχῆς αὐτῶν σύστασιν λέγων γενέσθαι μὲν ἐν τῷ ξηρῷ
φησί, φεύγοντα δ' ἐλθεῖν εἰς τὸ ὑγρόν. ἔτι δ' οὐδὲ φαίνεται
θερμότερα ὄντα τῶν πεζῶν· τὰ μὲν γὰρ ἄναιμα πάμπαν, 10
τὰ δ' ὀλίγαιμα αὐτῶν ἐστίν. ἀλλὰ ποῖα μὲν δεῖ λέγειν θερμὰ
καὶ ψυχρά, καθ' αὐτὰ τὴν ἐπίσκεψιν εἴληφεν· περὶ δ'
ἧς αἰτίας εἴρηκεν Ἐμπεδοκλῆς, τῇ μὲν ἔχει τὸ ζητούμενον
λόγον, οὐ μὴν ὅ γε φησὶν ἐκεῖνος ἀληθές. τῶν μὲν γὰρ
ἕξεων τοὺς τὰς ὑπερβολὰς ἔχοντας οἱ ἐναντίοι τόποι καὶ ὧραι 15
σώζουσιν, ἡ δὲ φύσις ἐν τοῖς οἰκείοις σώζεται μάλιστα τό-
ποις. οὐ γὰρ ταὐτὸν ἥ θ' ὕλη τῶν ζῴων ἐξ ἧς ἐστὶν ἕκαστον,
καὶ αἱ ἕξεις καὶ διαθέσεις αὐτῆς. λέγω δ' οἷον εἴ τι ἐκ κηροῦ
συστήσειεν ἡ φύσις, οὐκ ἂν ἐν θερμῷ θεῖσα διέσωσεν, οὐδ'
εἴ τι ἐκ κρυστάλλου· ἐφθάρη γὰρ ἂν ταχὺ διὰ τοὐναντίον· 20
τήκει γὰρ τὸ θερμὸν τὸ ὑπὸ τοῦ ἐναντίου συστάν. οὐδ' εἴ τι ἐξ
ἁλὸς ἢ νίτρου συνέστησεν, οὐκ ἂν εἰς ὑγρὸν φέρουσα κατέθηκεν·
φθείρει γὰρ τὰ ὑπὸ θερμοῦ καὶ ξηροῦ συστάντα τὸ ὑγρόν. εἰ
οὖν ὕλη πᾶσι τοῖς σώμασι τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ ξηρόν, εὐλόγως
τὰ μὲν ἐξ ὑγροῦ καὶ ψυχροῦ συστάντα ἐν ὑγροῖς ἐστί [καὶ εἰ 25
ψυχρά, ἔσται ἐν ψυχρῷ], τὰ δ' ἐκ ξηροῦ ἐν ξηρῷ. διὰ τοῦτο
τὰ δένδρα οὐκ ἐν ὕδατι φύεται, ἀλλ' ἐν τῇ γῇ. καίτοι τοῦ
αὐτοῦ λόγου ἐστὶν εἰς τὸ ὕδωρ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὰ ὑπέρξηρα,
ὥσπερ τὰ ὑπέρπυρά φησιν ἐκεῖνος· οὐ γὰρ διὰ τὸ ψυχρὸν
ἦλθεν εἰς αὐτό, ἀλλ' ὅτι ὑγρόν. αἱ μὲν οὖν φύσεις τῆς ὕλης, 30
ἐν οἵῳπερ τόπῳ εἰσί, τοιαῦται οὖσαι τυγχάνουσιν, αἱ μὲν ἐν
ὕδατι ὑγραί, αἱ δ' ἐν τῇ γῇ ξηραί, αἱ δ' ἐν τῷ ἀέρι θερ-
μαί. αἱ μέντοι ἕξεις αἱ μὲν ὑπερβάλλουσαι θερμότητι ἐν 478a

9. ὕδωρ MZ ‖ 9. οὐδὲ pro οὔτε corr. Christ ‖ 15. τοὺς om. LS et omnes edd. praeter Didot. ‖ 25. καὶ εἰ—26. ψυχρῷ suspecta videntur etiam Christio ‖ 27. τῇ om. PS Ald. ‖ 31. ὧπερ LMSZ, οἵῳπερ etiam Mich. et omnes edd.

ψυχρῷ, αἱ δὲ τῇ ψυχρότητι ἐν θερμῷ τιθέμεναι σώζονται μᾶλλον· ἐπανισοῖ γὰρ εἰς τὸ μέτριον ὁ τόπος τὴν τῆς ἕξεως ὑπερβολήν. τοῦτο μὲν οὖν δεῖ ζητεῖν ἐν τοῖς οἰκείοις τόποις 5 *[ἑκάστης ὕλης] καὶ κατὰ τὰς μεταβολὰς τῆς κοινῆς ὥρας· τὰς μὲν γὰρ ἕξεις ἐνδέχεται τοῖς τόποις ἐναντίας εἶναι, τὴν δ' ὕλην ἀδύνατον. ὅτι μὲν οὖν οὐ διὰ θερμότητα τῆς φύσεως τὰ μὲν ἔνυδρα τὰ δὲ πεζὰ τῶν ζῴων ἐστί, καθάπερ Ἐμπεδοκλῆς φησίν, τοσαῦτ' εἰρήσθω, καὶ διότι τὰ μὲν οὐκ ἔχει* 10 *πνεύμονα τὰ δὲ ἔχει.*

21 (15) *Διὰ τί δὲ τὰ ἔχοντα δέχεται τὸν ἀέρα καὶ ἀναπνέουσι, καὶ μάλιστ' αὐτῶν ὅσα ἔναιμον ἔχουσιν, αἴτιον τοῦ μὲν ἀναπνεῖν ὁ πνεύμων σομφὸς ὢν καὶ συρίγγων πλήρης. καὶ ἐναιμότατον δὴ μάλιστα τοῦτο τὸ μόριον τῶν καλουμένων σπλάγ-* 15 *χνων. ὅσα δὴ ἔχει ἔναιμον αὐτό, ταχείας μὲν δεῖται τῆς καταψύξεως διὰ τὸ μικρὰν εἶναι τὴν ῥοπὴν τοῦ ψυχικοῦ πυρός, εἴσω δ' εἰσιέναι διὰ παντὸς διὰ τὸ πλῆθος τοῦ αἵματος καὶ τῆς θερμότητος. ταῦτα δ' ἀμφότερα ὁ μὲν ἀὴρ δύναται ῥᾳδίως ποιεῖν· διὰ γὰρ τὸ λεπτὴν ἔχειν τὴν φύσιν διὰ* 20 *παντός τε καὶ ταχέως διαδυόμενος διαψύχει· τὸ δ' ὕδωρ τοὐναντίον. καὶ διότι δὴ μάλιστ' ἀναπνέουσι τὰ ἔχοντα τὸν πνεύμονα ἔναιμον, ἐκ τούτων δῆλον· τό τε γὰρ θερμότερον πλείονος δεῖται τῆς καταψύξεως, ἅμα δὲ καὶ πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς θερμότητος τῆς ἐν τῇ καρδίᾳ πορεύεται τὸ πνεῦμα* 25 *ῥᾳδίως.*

22 (16) *Ὃν δὲ τρόπον ἡ καρδία τὴν σύντρησιν ἔχει πρὸς τὸν πλεύμονα, δεῖ θεωρεῖν ἔκ τε τῶν ἀνατεμνομένων καὶ τῶν ἱστοριῶν τῶν περὶ τὰ ζῷα γεγραμμένων. καταψύξεως μὲν οὖν ὅλως ἡ τῶν ζῴων δεῖται φύσις διὰ τὴν ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς*

478a, 4. hic annotat Mich., ferri etiam aliam lectionem: *τοῦτο μὲν οὐ δεῖ ζητεῖν* et eam sibi magis placere. ‖ 5. *ἑκάστης ὕλης* om. MZ recte, leg. etiam vet. tr. ‖ 12. *ἔχουσιν ἔναιμον* SP et edd. ‖ 14. *δὴ* om. MZ ‖ 21. *τὸν* om. Z

ψυχῆς ἐμπύρωσιν. ταύτην δὲ ποιεῖται διὰ τῆς ἀναπνοῆς, 30
ὅσα μὴ μόνον ἔχουσι καρδίαν ἀλλὰ καὶ πνεύμονα τῶν ζῴων.
τὰ δὲ καρδίαν μὲν ἔχοντα, πνεύμονα δὲ μή, καθάπερ οἱ
ἰχθύες διὰ τὸ ἔνυδρον αὐτῶν τὴν φύσιν εἶναι, τῷ ὕδατι ποι-
οῦνται τὴν κατάψυξιν διὰ τῶν βραγχίων. ὡς δ' ἡ θέσις ἔχει
τῆς καρδίας πρὸς τὰ βράγχια, πρὸς μὲν τὴν ὄψιν ἐκ τῶν 35
ἀνατομῶν δεῖ θεωρεῖν, πρὸς δ' ἀκρίβειαν ἐκ τῶν ἱστοριῶν· ὡς 478b
δ' ἐν κεφαλαίοις εἰπεῖν καὶ νῦν, ἔχει τόνδε τὸν τρόπον. δόξειε
μὲν γὰρ ἂν οὐχ ὡσαύτως ἔχειν τὴν θέσιν ἡ καρδία τοῖς τε
πεζοῖς τῶν ζῴων καὶ τοῖς ἰχθύσιν, ἔχει δ' ὡσαύτως. ᾗ γὰρ
νεύουσι τὰς κεφαλάς, ἐνταῦθ' ἡ καρδία τὸ ὀξὺ ἔχει. ἐπεὶ δὲ 5
οὐχ ὡσαύτως αἱ κεφαλαὶ νεύουσι τοῖς τε πεζοῖς τῶν ζῴων
καὶ τοῖς ἰχθύσι, πρὸς τὸ στόμα ἡ καρδία τὸ ὀξὺ ἔχει. τεί-
νει δ' ἐξ ἄκρου τῆς καρδίας αὐλὸς φλεβονευρώδης εἰς τὸ
μέσον, ᾗ συνάπτουσιν ἀλλήλοις πάντα τὰ βράγχια. μέγι-
στος μὲν οὖν οὗτός ἐστιν, ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν τῆς καρδίας καὶ 10
ἕτεροι τείνουσιν εἰς ἄκρον ἑκάστου τῶν βραγχίων, δι' ὧν ἡ
κατάψυξις γίνεται πρὸς τὴν καρδίαν, διαυλωνίζοντος ἀεὶ
τοῦ ὕδατος διὰ τῶν βραγχίων. ὡσαύτως δὲ τοῖς ἀναπνέου-
σιν ὁ θώραξ ἄνω καὶ κάτω κινεῖται πολλάκις δεχομένων τὸ
πνεῦμα καὶ ἐξιέντων, ὡς τὰ βράγχια τοῖς ἰχθύσιν. καὶ τὰ 15
μὲν ἀναπνέοντα ἐν ὀλίγῳ ἀέρι καὶ τῷ αὐτῷ ἀποπνίγονται·
ταχέως γὰρ ἑκάτερον αὐτῶν γίνεται θερμόν· θερμαίνει γὰρ
ἡ τοῦ αἵματος θίξις ἑκάτερον. θερμὸν δ' ὂν τὸ αἷμα κω-
λύει τὴν κατάψυξιν· καὶ μὴ δυναμένων κινεῖν τῶν μὲν ἀνα-
πνεόντων τὸν πνεύμονα τῶν δ' ἐνύδρων τὰ βράγχια διὰ πά- 20
θος ἢ διὰ γῆρας, τότε συμβαίνειν ⟨δεῖ⟩ τὴν τελευτήν.

30. *ἐμπύρευσιν* MZ ‖ 478b, 3. *ἂν* libris deest, addidit Bek. ‖ 16. *καὶ τῷ αὔῳ* coni. Christ ‖ 21. *δεῖ* de coni. posui, sic enim facillime hunc locum sanari posse persuasum mihi habeo, *τότε συμβαίνειν τὴν τελ.* habent omnes codd. praeter S (*συμβαίνει*) et omnes edd. excepto Bus., qui *τό τε συμβαίνειν* scribit et pertinere putat ad *γίνεται* 12., in marg. annotat Basil. scribendum esse *συμβαίνει ἡ τελευτή* vel *συμβαίνει τὴν τελευτὴν*

Ἔστι μὲν οὖν πᾶσι τοῖς ζῴοις κοινὸν γένεσις καὶ θάνα- 23(17)
τος, οἱ δὲ τρόποι διαφέρουσι τῷ εἴδει· οὐ γὰρ ἀδιάφορος ἡ
φθορά, ἀλλ' ἔχει τι κοινόν. θάνατος δ' ἐστὶν ὁ μὲν βίαιος ὁ
25 δὲ κατὰ φύσιν, βίαιος μὲν ὅταν ἡ ἀρχὴ ἔξωθεν ᾖ, κατὰ
φύσιν δ' ὅταν ἐν αὐτῷ. καὶ ἡ τοῦ μορίου σύστασις τοιαύτη
ἐξ ἀρχῆς, ἀλλὰ μὴ ἐπίκτητόν τι πάθος. τοῖς μὲν οὖν φυτοῖς
αὔανσις, ἐν δὲ τοῖς ζῴοις καλεῖται τοῦτο γῆρας. ἔστι δὲ θά-
νατος καὶ ἡ φθορὰ πᾶσιν ὁμοίως τοῖς μὴ ἀτελέσιν· τούτοις
30 δὲ παρομοίως μέν, ἄλλον δὲ τρόπον. ἀτελῆ δὲ λέγω οἷον
τά τε ᾠὰ καὶ τὰ σπέρματα τῶν φυτῶν, ὅσα ἄρριζα. πᾶσι
μὲν οὖν ἡ φθορὰ γίνεται διὰ θερμοῦ τινὸς ἔκλειψιν, τοῖς δὲ
τελείοις, ἐν ᾧ τῆς οὐσίας ἡ ἀρχή. αὕτη δ' ἐστίν, ὥσπερ
εἴρηται πρότερον, ἐν ᾧ τό τε ἄνω καὶ τὸ κάτω συνάπτει,
35 τοῖς μὲν φυτοῖς μέσον βλαστοῦ καὶ ῥίζης, τῶν δὲ ζῴων τοῖς
479a μὲν ἐναίμοις ἡ καρδία, τοῖς δ' ἀναίμοις τὸ ἀνάλογον. τού-
των δ' ἔνια δυνάμει πολλὰς ἀρχὰς ἔχουσιν, οὐ μέντοι γε
ἐνεργείᾳ. διὸ καὶ τῶν ἐντόμων ἔνια διαιρούμενα ζῶσι, καὶ
τῶν ἐναίμων ὅσα μὴ ζωτικὰ λίαν εἰσί, πολὺν χρόνον ζῶσιν
5 ἐξῃρημένης τῆς καρδίας, οἷον αἱ χελῶναι, καὶ κινοῦνται τοῖς
ποσίν, ἐπόντων τῶν χελωνίων, διὰ τὸ μὴ συγκεῖσθαι τὴν
φύσιν αὐτῶν εὖ, παραπλησίως δὲ τοῖς ἐντόμοις. ἡ δ' ἀρχὴ
τῆς ζωῆς ἐκλείπει τοῖς ἔχουσιν, ὅταν μὴ καταψύχηται τὸ
θερμὸν τὸ κοινωνοῦν αὐτῆς. καθάπερ γὰρ εἴρηται πολλάκις,
10 συντήκεται αὐτὸ ὑφ' αὑτοῦ. ὅταν οὖν τοῖς μὲν ὁ πλεύμων τοῖς
δὲ τὰ βράγχια σκληρύνηται, διὰ χρόνου μῆκος ξηραινομέ-
νων τοῖς μὲν τῶν βραγχίων τοῖς δὲ τοῦ πλεύμονος, καὶ γινο-
μένων γεηρῶν, οὐ δύνανται ταῦτα τὰ μόρια κινεῖν οὐδ' αἴρειν
καὶ συνάγειν. τέλος δὲ γινομένης ἐπιτάσεως καταμαραίνεται

γίγνεσθαι, συμβαίνει τὴν τελευτήν Mich., 'tunc accidit mors' vet. tr. || 25. ἔξω MPS || 26. ἐξ ἀρχῆς τοιαύτης LS, ἐξ ἀρχῆς τοιαύτη P Bek. Did. || 29. καὶ] τούτοις καὶ Z, τοῦτο καὶ M || 479a, 6. ἔτι ὄντων LPS Mich. Ald. Basil. Sylb. || 7. δὲ om. LPS || 11. σκληραινομένων MZ || 13. δύναται LP et edd., δυναμένων Z || 14. τῆς ἐπιτάσεως MZ

τὸ πῦρ. διὸ καὶ μικρῶν παθημάτων ἐπιγινομένων ἐν τῷ 15
γήρᾳ ταχέως τελευτῶσιν· διὰ γὰρ τὸ ὀλίγον εἶναι τὸ θερμόν,
ἅτε τοῦ πλείστου διαπεπνευκότος ἐν τῷ πλήθει τῆς ζωῆς, ἥτις
ἂν ἐπίτασις γένηται τοῦ μορίου, ταχέως ἀποσβέννυται· ὥσπερ
γὰρ ἀκαριαίας καὶ μικρᾶς ἐν αὐτῷ φλογὸς ἐνούσης διὰ μι-
κρὰν κίνησιν ἀποσβέννυται. διὸ καὶ ἄλυπός ἐστιν ὁ ἐν τῷ 20
γήρᾳ θάνατος· οὐδενὸς γὰρ βιαίου πάθους αὐτοῖς συμβαίνοντος
τελευτῶσιν, ἀλλ' ἀναίσθητος ἡ τῆς ψυχῆς ἀπόλυσις γίνεται
παντελῶς. καὶ τῶν νοσημάτων ὅσα ποιοῦσι τὸν πνεύμονα
σκληρὸν ἢ φύμασιν ἢ περιττώμασιν ἢ θερμότητος νοσημα-
τικῆς ὑπερβολῇ, καθάπερ ἐν τοῖς πυρετοῖς, πυκνὸν τὸ πνεῦμα 25
ποιοῦσι διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὸν πνεύμονα μακρὰν αἴρειν
ἄνω καὶ συνίζειν. τέλος δ', ὅταν μηκέτι δύνωνται κινεῖν,
τελευτῶσιν ἀποπνεύσαντες.

24 (18) Γένεσις μὲν οὖν ἐστὶν ἡ πρώτη μέθεξις ἐν τῷ θερμῷ τῆς
θρεπτικῆς ψυχῆς, ζωὴ δ' ἡ μονὴ ταύτης. νεότης δ' ἐστὶν ἡ 30
τοῦ πρώτου καταψυκτικοῦ μορίου αὔξησις, γῆρας δ' ἡ τούτου
φθίσις, ἀκμὴ δὲ τὸ τούτων μέσον. τελευτὴ δὲ καὶ φθορὰ
βίαιος μὲν ἡ τοῦ θερμοῦ σβέσις καὶ μάρανσις (φθαρείη γὰρ
ἂν δι' ἀμφοτέρας ταύτας τὰς αἰτίας), ἡ δὲ κατὰ φύσιν τοῦ 479b
αὐτοῦ τούτου μάρανσις διὰ χρόνου μῆκος γινομένη καὶ τελειο-
τάτη. τοῖς μὲν οὖν φυτοῖς αὔανσις, ἐν δὲ τοῖς ζῴοις καλεῖ-
ται θάνατος. τούτου δ' ὁ μὲν ἐν γήρᾳ θάνατος μάρανσις τοῦ
μορίου δι' ἀδυναμίαν τοῦ καταψύχειν ὑπὸ γήρως. τί μὲν οὖν 5
ἐστὶ γένεσις καὶ ζωὴ καὶ θάνατος, καὶ διὰ τίνας αἰτίας
ὑπάρχουσι τοῖς ζῴοις, εἴρηται.

25 (19) Δῆλον δ' ἐκ τούτων καὶ διὰ τίν' αἰτίαν τοῖς μὲν ἀνα-
πνέουσι τῶν ζῴων ἀποπνίγεσθαι συμβαίνει ἐν τῷ ὑγρῷ, τοῖς
δ' ἰχθύσιν ἐν τῷ ἀέρι· τοῖς μὲν γὰρ διὰ τοῦ ὕδατος ἡ κατά- 10
ψυξις γίνεται, τοῖς δὲ διὰ τοῦ ἀέρος, ὧν ἑκάτερα στερί-

24. ἢ ante θερμ. om. MZ ‖ 479b, 2. τελειότητα LSP et omnes edd., perfectissima vet. tr. ‖ 11. στερίσκονται LS

σκεται μεταβάλλοντα τοὺς τόπους. ἡ δ' αἰτία τῆς κινήσεως τοῖς μὲν τῶν βραγχίων τοῖς δὲ τοῦ πνεύμονος, ὧν αἰρομένων καὶ συνιζόντων τὰ μὲν ἐκπνέουσι καὶ εἰσπνέουσι τὰ δὲ 15 *δέχονται τὸ ὑγρὸν καὶ ἐξιᾶσιν· ἔτι δ' ἡ σύστασις τοῦ ὀργάνου τόνδ' ἔχει τὸν τρόπον.*

Τρία δ' ἐστὶ τὰ συμβαίνοντα περὶ τὴν καρδίαν, ἃ δοκεῖ τὴν αὐτὴν φύσιν ἔχειν, ἔχει δ' οὐ τὴν αὐτήν, πήδησις καὶ σφυγμὸς καὶ ἀναπνοή. πήδησις μὲν οὖν ἐστὶ σύνωσις 20 *τοῦ θερμοῦ τοῦ ἐν αὐτῇ διὰ κατάψυξιν περιττωματικὴν ἢ συντηκτικήν, οἷον ἐν τῇ νόσῳ τῇ καλουμένῃ παλμῷ, καὶ ἐν ἄλλαις δὲ νόσοις, καὶ ἐν τοῖς φόβοις δέ· καὶ γὰρ οἱ φοβούμενοι καταψύχονται τὰ ἄνω, τὸ δὲ θερμὸν ὑποφεῦγον καὶ συστελλόμενον ποιεῖ τὴν πήδησιν, εἰς μικρὸν συνωθούμενον* 25 *οὕτως ὥστ' ἐνίοτ' ἀποσβέννυσθαι τὰ ζῷα καὶ ἀποθνήσκειν διὰ φόβον καὶ διὰ πάθος νοσηματικόν. ἡ δὲ συμβαίνουσα σφύξις τῆς καρδίας, ἣν ἀεὶ φαίνεται ποιουμένη συνεχῶς, ὁμοία φύμασίν ἐστιν, ἣν ποιοῦνται κίνησιν μετ' ἀλγηδόνος διὰ τὸ παρὰ φύσιν εἶναι τῷ αἵματι τὴν μεταβολήν. γίνεται* 30 *δὲ μέχρις οὗ ἂν πυωθῇ πεφθέν. ἔστι δ' ὅμοιον ζέσει τοῦτο τὸ πάθος· ἡ γὰρ ζέσις γίνεται πνευματουμένου τοῦ ὑγροῦ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ· αἴρεται γὰρ διὰ τὸ πλείω γίνεσθαι τὸν ὄγκον. παῦλα δ' ἐν μὲν τοῖς φύμασιν, ἐὰν μὴ διαπνεύσῃ, παχυ-* 480a *τέρου γινομένου τοῦ ὑγροῦ, σῆψις, τῇ δὲ ζέσει ἡ ἔκπτωσις διὰ τῶν ὁριζόντων. ἐν δὲ τῇ καρδίᾳ ἡ τοῦ ἀεὶ προσιόντος ἐκ τῆς τροφῆς ὑγροῦ διὰ τῆς θερμότητος ὄγκωσις ποιεῖ σφυγμόν, αἰρομένη πρὸς τὸν ἔσχατον χιτῶνα τῆς καρδίας. καὶ* 5 *τοῦτ' ἀεὶ γίνεται συνεχῶς· ἐπιρρεῖ γὰρ ἀεὶ τὸ ὑγρὸν συνεχῶς, ἐξ οὗ γίνεται ἡ τοῦ αἵματος φύσις· πρῶτον γὰρ ἐν*

26(20)

12. *τόπους*] exit S ‖ 15. *ἀφιᾶσιν* Z ‖ 17. *τρία ἐστὶ* MZ, Bek. Did., *δ' ἐστὶ* etiam Ald. Basil. Sylb. ‖ 19. *καὶ* utrumque om. MZ ‖ *σφύξις* MZ ‖ 28. *ὁμοία τοῖς ἐμφύμασιν* Z, *ὁμοία τοῖς ἐμφυσήμασιν* M ‖ 30. *μέχρι* SP Bek. Didot., *οὗ* om. L, *μέχρις ἂν* Mich. Ald. Basil. Sylb. ‖ 33. *παχύτερον γινόμενον*, omissis *τοῦ ὑγροῦ* MZ ‖ 480a, 2. *ἀφριζόντων* MZ ‖ 6. *σφύξις* MZ

τῇ καρδίᾳ δημιουργεῖται. δῆλον δ' ἐν τῇ γενέσει ἐξ ἀρχῆς· οὔπω γὰρ διωρισμένων τῶν φλεβῶν φαίνεται ἔχουσα αἷμα. καὶ διὰ τοῦτο σφύζει μᾶλλον τοῖς νεωτέροις τῶν πρεσβυτέρων· γίνεται γὰρ ἡ ἀναθυμίασις πλείων τοῖς νεωτέροις. καὶ 10 σφύζουσιν αἱ φλέβες πᾶσαι, καὶ ἅμα ἀλλήλαις, διὰ τὸ ἠρτῆσθαι ἐκ τῆς καρδίας. κινεῖ δ' ἀεί· ὥστε κἀκεῖναι αἰεί, καὶ ἅμα ἀλλήλαις, ὅτε κινεῖ. ἀναπήδησις μὲν οὖν ἐστὶν ἡ γινομένη ἄντωσις πρὸς τὴν τοῦ ψυχροῦ σύνωσιν, σφύξις δ' ἡ τοῦ ὑγροῦ θερμαινομένου πνευμάτωσις. 15

27 (21) Ἡ δ' ἀναπνοὴ γίνεται αὐξανομένου τοῦ θερμοῦ, ἐν ᾧ ἡ ἀρχὴ ἡ θρεπτική. καθάπερ γὰρ καὶ τἆλλα δεῖται τροφῆς, κἀκεῖνο, καὶ τῶν ἄλλων μᾶλλον· καὶ γὰρ τοῖς ἄλλοις ἐκεῖνο τῆς τροφῆς αἴτιόν ἐστιν. ἀνάγκη δὲ πλέον γινόμενον αἴρειν τὸ ὄργανον. δεῖ δ' ὑπολαβεῖν τὴν σύστασιν τοῦ ὀργάνου 20 παραπλησίαν μὲν εἶναι ταῖς φύσαις ταῖς ἐν τοῖς χαλκείοις· οὐ πόρρω γὰρ οὔθ' ὁ πνεύμων οὔθ' ἡ καρδία πρὸς τὸ δέξασθαι σχῆμα τοιοῦτον· διπλοῦν δ' εἶναι τὸ τοιοῦτον· δεῖ γὰρ ἐν τῷ μέσῳ τὸ θρεπτικὸν εἶναι τῆς φυσικῆς δυνάμεως. αἴρεται μὲν οὖν πλεῖον γενόμενον, αἰρομένου δ' ἀναγκαῖον 25 αἴρεσθαι καὶ τὸ περιέχον αὐτὸ μόριον. ὅπερ φαίνονται ποιεῖν οἱ ἀναπνέοντες· αἴρουσι γὰρ τὸν θώρακα διὰ τὸ τὴν ἀρχὴν τὴν ἐνοῦσαν αὐτῷ τοῦ τοιούτου μορίου ταὐτὸ τοῦτο ποιεῖν· αἰρομένου γάρ, καθάπερ εἰς τὰς φύσας, ἀναγκαῖον εἰσφέρειν τὸν ἀέρα τὸν θύραθεν ψυχρὸν ὄντα καὶ καταψύχοντα 30 σβεννύναι τὴν ὑπεροχὴν τὴν τοῦ πυρός. ὥσπερ δ' αὐξανομένου 480 b ᾔρετο τοῦτο τὸ μόριον, καὶ φθίνοντος ἀναγκαῖον συνίζειν, καὶ συνίζοντος ἐξιέναι τὸν ἀέρα τὸν εἰσελθόντα πάλιν, εἰσιόντα μὲν ψυχρὸν ἐξιόντα δὲ θερμὸν διὰ τὴν ἀφὴν τοῦ θερ-

12. κινεῖται δ' ἀεὶ ὥστε κακείνη MZ, κινεῖ δ' ἡ καρδία ἀεὶ Mich. Ald. 1. Ald. 2. Sylb. ‖ 19. δὴ LSP Bek. Didot. ‖ 22. καρδία προσδέξασθαι MZP Mich. Ald. Basil. Sylb., πρὸς τὸ δέξασθαι reliqui, etiam Bek. Didot. ‖ 29. εἰσφρεῖν egregie coni. Bek., sed in textum non recepit, 'intrare aerem' vet. tr. ‖ 30. καὶ ante ψυχρὸν LSP Bek. Didot. ‖ 480 b, 1. ὑπερβολὴν MZ

5 μοῦ τοῦ ἐνόντος ἐν τῷ μορίῳ τούτῳ, καὶ μάλιστα τοῖς τὸν πνεύμονα ἔναιμον ἔχουσιν· εἰς πολλὰς γὰρ οἷον αὐλῶνας τὰς σύριγγας ἐμπίπτειν τὰς ἐν τῷ πνεύμονι, ὧν παρ' ἑκάστην παρατέτανται φλέβες, ὥστε δοκεῖν ὅλον εἶναι τὸν πνεύμονα πλήρη αἵματος. καλεῖται δ' ἡ μὲν εἴσοδος τοῦ ἀέρος 10 ἀναπνοή, ἡ δ' ἔξοδος ἐκπνοή. καὶ ἀεὶ δὴ τοῦτο γίνεται συνεχῶς, ἕως περ ἂν ζῇ καὶ κινῇ τοῦτο τὸ μόριον συνεχῶς. καὶ διὰ τοῦτο ἐν τῷ ἀναπνεῖν καὶ ἐκπνεῖν ἐστὶ τὸ ζῆν. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τοῖς ἰχθύσιν ἡ κίνησις γίνεται τῶν βραγχίων. αἰρομένου γὰρ τοῦ θερμοῦ τοῦ ἐν τῷ αἵματι 15 διὰ τῶν μορίων αἴρονται καὶ τὰ βράγχια, καὶ διιᾶσι τὸ ὕδωρ· κατιόντος δὲ πρὸς τὴν καρδίαν διὰ τῶν πόρων καὶ καταψυχομένου συνίζουσι, καὶ ἀφιᾶσι τὸ ὕδωρ. ἀεὶ δ' αἰρομένου τοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ, ἀεὶ δέχεται πάλιν καταψυχομένου. διὸ κἀκείνοις τοῦ ζῆν καὶ μὴ ζῆν τὸ τέλος ἐστὶν ἐν τῷ ἀνα-20 πνεῖν, καὶ τούτοις ἐν τῷ δέχεσθαι τὸ ὑγρόν.

Περὶ μὲν οὖν ζωῆς καὶ θανάτου καὶ τῶν συγγενῶν ταύτης τῆς σκέψεως σχεδὸν εἴρηται περὶ πάντων. περὶ δὲ ὑγιείας καὶ νόσου οὐ μόνον ἐστὶν ἰατροῦ ἀλλὰ καὶ τοῦ φυσικοῦ μέχρι τοῦ τὰς αἰτίας εἰπεῖν. ᾗ δὲ διαφέρουσι καὶ ᾗ διαφέ-25 ροντα θεωροῦσιν, οὐ δεῖ λανθάνειν, ἐπεὶ ὅτι γε σύνορος ἡ πραγματεία μέχρι τινός ἐστι, μαρτυρεῖ τὸ γινόμενον· τῶν τε γὰρ ἰατρῶν ὅσοι κομψοὶ καὶ περίεργοι, λέγουσί τι περὶ φύσεως καὶ τὰς ἀρχὰς ἐκεῖθεν ἀξιοῦσι λαμβάνειν, καὶ τῶν περὶ φύσεως πραγματευθέντων οἱ χαριέστατοι σχεδὸν τελευ-30 τῶσιν εἰς τὰς ἀρχὰς τὰς ἰατρικάς.

6. πολλοὺς omnes codd. et edd., in multas enim velut cannales vertit vet. tr., recte ‖ 8. παρατέτανται] σύριγγα τέτανται Z ‖ 11. περ om. MZ ‖ κινεῖ Z ‖ 14. μὲν γὰρ SP, μὲν om. etiam Ald. Basil. Sylb., μὲν leg. Bek. Didot. ‖ 18. τῇ om. MZP ‖ 27. καὶ] ἢ LSP Bek. Did. ‖ 30. εἰς τὰς ἰατρικὰς ἀρχάς L.

INDEX.

ἀγαθός. τὸ ἀγαθὸν = τὸ οὗ ἕνεκα 455b 17. τὸ τέλος βέλτιστον 455b 25. βέλτιστα τὸ αἰσθάνεσθαι καὶ τὸ φρονεῖν 455b 25.
ἀγγεῖον 470b 1. 474b 7.
ἄγγος 473b 20.
ᾄδειν 475a 19.
ἀδηλόφλεβος. φίλυπνοι οἱ ἀδηλόφλεβοι 457a 22.
ἀδιαίρετος 449a 26. 28. μέγεθος φαίνεται ἐνίοτε ἀδιαίρετον, ὁρᾷ δ' οὐκ ἀδιαίρετον 448b 14. 15.
ἀδιάκριτος 458a 21.
ἀέντων (Emped.) 437b 29.
ἀήρ. ὁ ἀὴρ πρὸς τἆλλα πῦρ 466a 24. ὁ ἀὴρ ὑγρὸν τὴν φύσιν ἐστίν 443b 5. 443a 6. διὰ τὸ λεπτὴν ἔχειν τὴν φύσιν διὰ παντός τε καὶ ταχέως διαδυόμενος διαψύχει 478a 19. οὐκ ἔστιν ἀὴρ ἐν τῷ ὕδατι 443a 4. ἀκίνητος ὢν ὁ ἀὴρ ἀεὶ θερμαίνεται 470a 25.
ἀΐδιος 465b 29.
αἰθήρ 473b 26. 474a 5 (Emped.).
αἰθομένοιο πυρός (Emped.) 437b 25.
αἷμα. τὸ αἷμα τοῖς ἐναίμοις ἐστὶ τελευταία τροφή, ἐξ οὗ γίνεται τὰ μόρια 469a 1. 474b 3. τοῦ αἵματος καὶ τῶν φλεβῶν τὴν αὐτὴν ἀρχὴν ἀναγκαῖον εἶναι. παντὸς τοῦ αἵματος ἀρχὴ ἡ καρδία 458a 15. 480a 7. 469a 7. cf. καρδία. ἔστι λεπτότατον καὶ καθαρώτατον αἷμα τὸ ἐν τῇ κεφαλῇ, παχύτατον καὶ θολερώτατον τὸ ἐν τοῖς κάτω μέρεσιν 458a 13. ὅταν καθεύδῃ, κατιόντος τοῦ πλείστου αἵματος ἐπὶ τὴν ἀρχὴν συγκατέρχονται αἱ ἐνοῦσαι κινήσεις 461b 11. — 474a 14.
αἱματικός 460a 7.
αἶραι 456b 30.
αἴρειν τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ βλέφαρα 456b 32. 479b 32, opp. συνάγειν 479a 14. opp. συνίζειν 480b 15. 17. 475a 8. 474a 12. αἴρειν ἄνω 479a 26.
αἰσθάνεσθαι. οὔτε τῆς ψυχῆς ἴδιον οὔτε τοῦ σώματος 454a 7. 436a 8. b 3. κίνησίς τις διὰ τοῦ σώματος τῆς ψυχῆς ἐστιν 454a 8. οὐ κατὰ τὸ μανθάνειν ἀλλὰ κατὰ τὸ θεωρεῖν ἐστι τὸ αἰσθάνεσθαι 441b 23. καὶ εἰ ἅπαν ἀκούει καὶ ἀκήκοε καὶ ὅλως αἰσθάνεται καὶ ᾔσθηται, καὶ μή ἐστι γένεσις αὐτῶν, ἀλλ' εἰσὶν ὅμως οὐδὲν ἧττον ἄνευ τοῦ γίνεσθαι

446^{b} 2. τῷ ἀπὸ τῆς ὄψεως ἢ ἀπὸ τῆς ἀκοῆς ἀφικνεῖσθαι τὴν κίνησιν πρὸς τὴν ἀρχήν, ὁρᾶν καὶ ἀκούειν δοκεῖ 461^{a} 30. 461^{b} 4. πᾶς αἰσθάνεται ἢ τῶν ἔξωθέν τινος ἢ τῶν ἐν αὐτῷ κινήσεων 453^{a} 3. 456^{a} 21. ἑκάστου μᾶλλον ἔστιν αἰσθάνεσθαι ἁπλοῦ ὄντος ἢ κεκραμένου 447^{a} 17. 24. πῶς ἐνδέχεται ἅμα πλειόνων αἰσθάνεσθαι 448^{b} 17 sqq. 449^{a} 16. τὸ αἰσθάνεσθαι καὶ τὸ φρονεῖν πᾶσι τέλος οἷς ὑπάρχει θάτερον αὐτῶν 455^{b} 23. αἰσθάνεσθαι ὀξέως 444^{b} 14. αἰσθαν. ὁποιανοῦν αἴσθησιν 455^{a} 9. ὁ χαλκὸς τῶν ἐνόπτρων διὰ τὸ λεῖος εἶναι ὁποιασοῦν ἀφῆς μάλιστα αἰσθάνεται 460^{a} 14. αἰσθ. in insomnio 461^{b} 26. 459^{a} 1 sqq.

αἴσθημα. καὶ ἀπελθόντος τοῦ θύραθεν αἰσθητοῦ ἐμμένει τὰ αἰσθήματα αἰσθητὰ ὄντα 460^{b} 2. 461^{a} 26. ^{b}22.

αἴσθησις. κοινὴ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος 436^{a}8. ^{b}6. 454^{a}8. αἴσθησίς ἐστιν ἀλλοίωσίς τις· διὸ τὸ πάθος ἐστὶν οὐ μόνον ἐν αἰσθανομένοις τοῖς αἰσθητηρίοις, ἀλλὰ καὶ ἐν πεπαυμένοις, καὶ ἐν βάθει καὶ ἐπιπολῆς 459^{b} 4. ἡ ἀρχὴ τῆς αἰσθήσεως τῆς κυρίας ἡ καρδία ἐστίν 455^{b} 34. περιτταὶ αἱ αἰσθήσεις 445^{a} 5. παρὰ τὰς πέντε αἰσθήσεις ἑτέραν εἶναι ἀδύνατον 444^{b} 19. αἱ αἰσθήσεις ἁπτικαί, dist. αἱ δι' ἄλλου αἰσθητικαὶ 445^{a} 6. γίνεται τῷ κινεῖσθαι τὸ μεταξὺ τῆς αἰσθήσεως ὑπὸ τοῦ αἰσθητοῦ καὶ μὴ ταῖς ἀπορροίαις 440^{a} 18. ὑπάρχει καθ' ἑκάστην αἴσθησιν τὸ μέν τι ἴδιον τὸ δέ τι κοινόν, οἷον τῇ ὄψει τὸ ὁρᾶν τῇ δὲ ἀκοῇ τὸ ἀκούειν. ἔστι δέ τις καὶ κοινὴ δύναμις ἀκολουθοῦσα πάσαις, ᾗ καὶ ὅτι ὁρᾷ καὶ ἀκούει αἰσθάνεται 455^{a} 13. καί τινι κοινῷ μορίῳ τῶν αἰσθητηρίων ἁπάντων κρίνει, ὅτι ἕτερα τὰ γλυκέα τῶν λευκῶν 455^{a} 17. cf. 449^{a} 17. ἡ κοινὴ αἴσθησις 450^{a} 10. ἡ αἴσθησις τοῦ παρόντος ἐστίν 449^{b} 13. 27. αἴσθησις ἢ οἰκεία ἢ ἀλλοτρία 456^{a} 21. κοινὰ τῶν αἰσθήσεων οἷον σχῆμα κτλ., ἴδια οἷον χρῶμα 458^{b} 4. τὰ κοινὰ τῶν αἰσθήσεων πασῶν, εἰ δὲ μὴ πασῶν, ἀλλ' ὄψεως καὶ ἀφῆς, μᾶλλον τῆς ὄψεως 442^{b} 4 sqq. περὶ τῶν κοινῶν τῶν αἰσθήσεων ἀπατῶνται, περὶ δὲ τῶν ἰδίων οὐκ ἀπατῶνται 442^{b} 8. ῥᾳδίως ἀπατώμεθα περὶ τὰς αἰσθήσεις ἐν τοῖς πάθεσι ὄντες 460^{b} 3. 461^{b} 8. οἷς αἴσθησις ὑπάρχει, καὶ τὸ λυπεῖσθαι καὶ τὸ χαίρειν· οἷς δὲ ταῦτα καὶ ἐπιθυμία. τοῖς δὲ φυτοῖς οὐδὲν ὑπάρχει τούτων 454^{b} 30. αἴσθησις, dist. δόξα 458^{b} 9. πάθη, ἕξεις αἰσθήσεως 436^{b} 4. μικρὰν αἴσθησιν ποιεῖ ἔνια διαιρούμενα τῶν μορίων τοῦ ζῴου 468^{b} 13.

αἰσθητήριον. ἐν οἷς αἰσθητηρίοις ἐγγίγνεσθαι πέφυκεν ἡ αἴσθησις, ἔνιοι ζητοῦσι κατὰ τὰ στοιχεῖα τῶν σωμάτων 437^{a} 19. 438^{b} 18. ταχὺ τὰ αἰσθητήρια καὶ μικρᾶς διαφορᾶς αἰσθάνεται 459^{b} 23. 460^{a} 23. οὐ μόνον πάσχει ἀλλὰ καὶ ἀντιποιεῖ τὸ τῶν χρωμάτων αἰσθητήριον 460^{a} 25. 1.

459ª 27. τῶν ἰδίων αἰσθητηρίων ἕν τι κοινόν ἐστιν, εἰς ὃ τὰς κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσεις ἀναγκαῖον ἀπαντᾶν 467ᵇ 28. 455ª 33. 13 sqq. ἐν τῇ καρδίᾳ ἀναγκαῖον εἶναι τὸ πάντων τῶν αἰσθητηρίων κοινὸν αἰσθητήριον 469ª 10. 449ª 17. 456ª 21. 458ª 28. τὸ κύριον αἰσθητήριον ἓν 455ª 33. τὸ πρῶτον αἰσθητ. ᾧ αἰσθάνεται πάντων 455ᵇ 10. 456ª 21. 458ª 28. τὰ αἰσθητὰ καθ' ἕκαστον αἰσθητήριον ἡμῖν ἐμποιοῦσιν αἴσθησιν, καὶ τὸ γινόμενον ὑπ' αὐτῶν πάθος οὐ μόνον ἐνυπάρχει ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις ἐνεργουσῶν τῶν αἰσθήσεων, ἀλλὰ καὶ ἀπελθουσῶν 459ª 24. 460ᵇ 28.

αἰσθητικός. αἰσθητικὸν τὸ δύνατον αἰσθάνεσθαι κατ' ἐνέργειαν 454ᵇ 12. τὸ αἰσθητικὸν δυνάμει προυπάρχον εἰς ἐνέργειαν ἄγεται ὑπὸ τοῦ αἰσθητοῦ 441ᵇ 22. οὐκ ἐπὶ τοῦ ἐσχάτου ὄμματος ἡ ψυχὴ ἢ τῆς ψυχῆς τὸ αἰσθητικόν, ἀλλὰ δῆλον ὅτι ἐντος 438ᵇ 9. τὴν αἰσθητικὴν ἀρχὴν ἀνάγκη ἐν τῇ καρδίᾳ εἶναι 469ª 16. τὸ αἰσθητικὸν πάντων τὸ αὐτὸ καὶ ἓν εἶναι ἀριθμῷ θετέον, τῷ μέντοι εἶναι ἕτερον καὶ ἕτερον τῶν μὲν γένει τῶν δὲ εἴδει 449ª 17. 8. τῇ δυνάμει καὶ τῷ εἶναι τὸ αἰσθητικὸν μόριον χωριστὸν τῶν ἄλλων ἐστίν. 454ª 17. τὸ πρῶτον αἰσθητικόν 450ª 11. 451ª 17. 454ª 23. τῷ αἰσθητικῷ καὶ νοητικῷ μόνοις τῶν ἐν ἡμῖν γνωρίζομέν τι 458ᵇ 2.

αἰσθητός. τί τὸ ἔργον τῶν αἰσθητῶν καὶ τί τὸ ἐνεργεῖν καθ' ἕκαστον τῶν αἰσθητηρίων, dist. τί δεῖ λέγειν ὁτιοῦν αὐτῶν, οἷον τί χρῶμα κτλ. 439ª 8. 16. ἔστιν ἕκαστον διχῶς λεγόμενον, τὸ μὲν ἐνεργείᾳ τὸ δὲ δυνάμει 439ª 12. ποιητικὸν ἕκαστον αὐτῶν τῆς αἰσθήσεως· τῷ δύνασθαι γὰρ κινεῖν αὐτὴν λέγεται πάντα 445ᵇ 7. 459ª 24. 438ᵇ 22. 441ᵇ 19. τὰ αἰσθητὰ οὔτε σώματά ἐστιν, ἀλλὰ πάθος καὶ κίνησις, οὔτ' ἄνευ σώματος 446ᵇ 25. τὸ αἰσθητὸν πᾶν ἐστι μέγεθος καὶ οὐκ ἔστιν ἀδιαίρετον αἰσθητόν 449ª 20, cf. 448ᵇ 15. 445ᵇ 8. τὰ αἰσθητά, dist. αἱ κινήσεις αἱ ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν 446ª 21. τὰ αἰσθητὰ οὐκ ἀπόρροιαί εἰσι 440ª 15. 443ᵇ 1. 464ª 5. τὰ ἴδια αἰσθητά εἰσι χρῶμα, ψόφος, ὀσμή, χυμός, ἀφή 439ª 6. 445ᵇ 4. τὰ αἰσθητὰ κοινὰ σχῆμα, μέγεθος, κίνησις, ἀριθμός 437ª 8. 442ᵇ 5. πᾶν τὸ αἰσθητὸν ἔχει ἐναντίωσιν 445ᵇ 24. 442ᵇ 18. τὰ μικρὰ πάμπαν λανθάνει· δυνάμει γὰρ ὁρατά, ἐνεργείᾳ δ' οὔ, ὅταν χωρισθῇ 446ª 4. 13. ἅπαντα αἰσθητά ἐστιν, ἀλλ' οὐ φαίνεται, ὅσα ἐστίν 448ᵇ 12. τὰ ἴδια αἰσθητὰ εἰς τὰ κοινὰ ἀνάγει Δημόκριτος 442ᵇ 10. πάντα τὰ αἰσθητὰ ἁπτὰ ποιεῖ Δημόκριτος καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν φυσιολόγων 442ª 29. αἰσθητός, dist. νοητός 445ᵇ 16.

αἰτία. τρόποι πλείους τῆς αἰτίας· καὶ γὰρ τὸ τίνος ἕνεκα, καὶ ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως, καὶ τὴν ὕλην καὶ τὸν λόγον αἴτιον εἶναί φαμεν 455ᵇ 14. ἡ ἐξ ἀνάγκης καὶ τῆς κινήσεως αἰτία 477ª 25.

αἰτιᾶσθαι 464a 6.
αἴτιος 437a 12.
αἴτιον, dist. σημεῖον et σύμπτωμα 462b 27.
ἀκαριαῖος 449a 9. 463a 14. coni. μικρός 479a 19.
ἀκινησία, coni. δεσμός 454b 10.
ἀκινητίζειν 474b 12.
ἀκοή, opp. κωφότης 453b 31. ἡ ἀκοὴ τὰς τοῦ ψόφου διαφορὰς μόνον εἰσαγγέλλει, ὀλίγοις δὲ καὶ τὰς τῆς φωνῆς 437a 10. πρὸς τὰ ἀναγκαῖα κρείττων ἡ ὄψις καθ' αὑτήν, πρὸς τὸν νοῦν καὶ κατὰ συμβεβηκὸς ἡ ἀκοή 437b 5. 11.
ἀκούειν. ἔστι ὡς τὸ αὐτὸ ἀκούει ὁ πρῶτος καὶ ὕστερος, ἔστι δ' ὡς οὔ 446b 3. 16.
ἄκουσις κατ' ἐνέργειαν αἴσθησίς ἐστιν 439a 16.
ἀκουστός. ἄκουστὸν δι' ἄλλου αἰσθητικόν 445a 10. ὁ λόγος αἴτιός ἐστι τῆς μαθήσεως ἀκουστὸς ὤν 437a 12.
ἄκρατος, opp. κεκραμμένος 447a 18.
ἀκρίβεια. γέγραπται δι' ἀκριβείας 477a 6. πρὸς ἀκρίβειαν, dist. πρὸς τὴν ὄψιν 478a 35. b1.
ἀκριβής 441a 2. 444b 9.
ἄκρος 448a 10. 478b 8. 11.
ἀκτίς. ἀκτίνεσσιν (Emped.) 437b 31.
ἀλέα 472a 31
ἀλεάζειν 472b 4.
ἀλεεινός 466b 17.
ἀλεκτρυών 462a 24.
ἅλς 461b 16. ἅλες γῆς τι εἶδός εἰσιν 441b 4. ἅλες ὀσμώδεις εἰσίν 443a 13.
ἀλήθεια. αὐτῇ τῇ ἀληθείᾳ (v. l.) προσάπτουσι τὴν μεταφοράν 455b 20.
ἁλίσκεσθαι 457a 11.
ἁλμυρός 441b 3. τὸ ἁλμυρὸν καὶ πικρὸν σχεδὸν τὸ αὐτό 442a 18.
ἀλλοιοῦν. εἰ ἡ ὕλη τὸ ἐναντίον τοῦ πάθους ἔχει, ἀλλοιοῦται 465b 30. ὅσα ἀλλοιοῦται, ἐνδέχεται ἀθρόον ἀλλοιοῦσθαι 447a 2
ἀλλοίωσις, dist. φορά 446a 28 sqq.
ἀλλοιωτικός. ἀλλοιωτικὸν τῆς γεύσεως κατὰ δύναμιν εἰς ἐνέργειαν 441b 20.
ἀλογία 462b 21.
ἄλοξ. ἄλοξιν (Emped.) 473b 11
ἀλουργός (v. l.) 440a 1. 442a 24.
ἄλυπος. ἄλυπός ἐστιν ὁ ἐν τῷ γήρᾳ θάνατος 479a 20.
ἅμα. τὸ ἅμα πλειόνων αἰσθάνεσθαι λέγω ἐν ἑνὶ καὶ ἀτόμῳ χρόνῳ πρὸς ἄλληλα 448b 19.
ἀμβλύνειν τοὺς χυμούς 443b 15.
ἄμικτος 445a 21.
ἀμνημονεύειν 456a 28.
ἀμνήμων. οἱ πάμπαν νέοι καὶ λίαν γέροντες ἀμνήμονες διὰ τὴν κίνησιν 453b 4. ἀμνημονέστεροι οἱ τὰ ἄνω μείζω ἔχοντες καὶ οἱ νανώδεις τῶν ἐναντίων 453a 31. cf. 450a 32 sqq.
ἀμουργός (Emped.) 437b 28.
ἀμφινάοντος ὕδατος (Emped.) 438a 2.
ἀνάγειν 442b 10. 12. 457b 24.
ἀνάγκη. ἐξ ἀνάγκης, dist. ἔθει 451b 12. ἡ ἀνάγκη ἐξ ὑποθέσεως 455b 26. ἡ ἐξ ἀνάγκης αἰτία 477a 25.
ἀναθρώσκειν (Emped.) 473b 16.
ἀναθυμιᾶν 456b 20.
ἀναθυμίασις. species sunt: καπνώδης ἀναθυμίασις sive καπνός et ἀτμίς 443a 20. 24. 25. 457a 25. 29. 462b 7. 469b

31. 480a 10. cf. *ἀτμίς. ἡ καπνώδης ἀναθυμίασίς ἐστι κοινὴ γῆς καὶ ἀέρος* 443a 21. 28. *συνίσταται ἐκ ταύτης γῆς τε εἶδος* 443a 28. *ἡ πνευματώδης ἀναθυμίασις* 445a 26. *ἀδύνατος ἐν ὕδατι γενέσθαι* 443a 30. *ἡ τῆς τροφῆς ἀναθυμίασις ψυχομένη διὰ τὸν τόπον (περὶ τὸν ἐγκέφαλον) νοσηματικὰ ῥεύματα ποιεῖ* 444a 12. 458a 2. *ἡ ἀναθυμ. ὁμοίως λέγεται ταῖς ἀπορροίαις* 443b 2.

ἄναιμος 479a 1. 466a 5. 469b 6. 474b 2. 475b 15.

ἀναίσθητος. act. 455b 7. plerumque pass. 441a 5. 448b 2. a25. b16.

ἀνακαλύπτειν 444b 25. 27.

ἀνάκλασις 437b 8. (*ἐπὶ Δημοκρίτου*) *περὶ τῶν ἐμφαινομένων καὶ ἀνακλάσεως οὐδέν πω δῆλον ἦν* 438a 9.

anacoluthia. *ὄμματα — φλεβώδεις* 460a 4. 5. *αἰσθημάτων — ἐνυπαρχουσῶν* 464a 9. 12. 465a 17. 460b 29. 30. *τοῦ παρόντος* 449b 13. *ὅτι τῷ αὐτῷ — ὅτι τοῦτ' αὐτό* 458b 26. 27. *οὔτε* 476a 28 — *τὰ δ'* b5. — apodosis grammatice non respondet protasi: 455a 12 *ἐπεὶ* — 25 *φανερόν.* 455b 14 *ἐπεὶ* — 22 *ὥστε.* 456a 15 *ἐπεὶ* (protasis alia forma iteratur 21 *εἰ δή ἐστιν*) — 22. 456a 32 — b2 *τῆς μὲν οὖν.* 458b 3 *εἰ δὲ* — 8 *ὥστε* (v. l.) *δῆλον.* 467b 13 *ἐπεὶ* — 16 *τὰ μὲν οὖν.* 439a 18 *ὥσπερ* — 26 *ἡ μὲν οὖν.* 443a 24 *ἐπεὶ* (v. l.) — 29 *ἀλλ' οὐδέτερον.* 447a 29 *ἐπεὶ* — b3 *οὐκ ἄρα.* 449b 30 *ἐπεὶ* — 450a 13 *ὥστε.* 474a 25 *ἐπεὶ* — 28 *διόπερ.* 440a 31 *εἰ δ' ἐστὶ* — b13 *ἀλλ' ὅτι.*

ἀναλαμβάνειν. οἱ οἶνοι ἀναλαμβάνουσι τὰς τῶν πλησίον τιθεμένων ὀσμάς 460a 32. *μνήμην ἀναλαμβάνειν*, dist. *λαμβάνειν* 451a 22. 23. *νῦν ἀναληπτέον ὑπὲρ αὐτῶν* 456b 6.

ἀνάληψις. ἀνάμνησις οὔτε ἀνάληψις οὔτε λῆψις μνήμης ἐστίν 451a 20.

ἀναλίσκειν 465b 25. 466b 31.

ἀνάλογον. δεῖ ἀνάλογον εἶναι τὰς ὀσμὰς τοῖς χυμοῖς 443b 11. *ἀνάλογον τὰ ἐκτὸς τοῖς ἐντός* 452b 12. 15. 469b 17. 479a 2.

ἀναμιμνήσκεσθαι 451a 18 sqq. *ὅταν ἀναλαμβάνῃ ἣν πρότερον εἶχεν ἐπιστήμην ἢ αἴσθησιν, τοῦτ' ἐστὶ* (v. l.) *καὶ τότε τὸ ἀναμιμνήσκεσθαι* 451b 2. dist. *μνημονεύειν* 453a 7. dist. *πάλιν μανθάνειν* 451b 6. 452a 4. *συμβαίνουσιν αἱ ἀναμνήσεις, ἐπειδὴ πέφυκεν ἡ κίνησις ἥδε γενέσθαι μετὰ τήνδε* 451b 10. *δεῖ δὲ λαβέσθαι ἀρχῆς, ὅτι ταχὺ ἀπ' ἄλλου ἐπ' ἄλλο ἔρχονται* 452a 12. *διὸ τὸ ἐφεξῆς θηρεύομεν νοήσαντες ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἀφ' ὁμοίου ἢ ἐναντίου* 451b 18. *ζητοῦντες καὶ μὴ ζητοῦντες οὕτως ἀναμιμνήσκονται* 451a 22. 28. *τοῦ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐνίοτε μὲν μνησθῆναι, ἐνίοτε δὲ μή, αἴτιον ὅτι ἐπὶ πλείω ἐνδέχεται κινηθῆναι ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς* 452a 24. *ἃ πολλάκις ἐννοοῦμεν, ταχὺ ἀναμιμνησκόμεθα* 452a 28. *τοῦ ἀναμιμν. μετέχει μόνος ὁ ἄνθρωπος* 453a 8.

ἀνάμνησις, cf. *ἀναμιμνήσκε-*

σθαι. οὔτε μνήμης ἐστὶν ἀνάληψις ἡ ἀνάμνησις οὔτε λῆψις 451^{a} 20. *σωματικόν τι πάθος καὶ ἡ ἀνάμνησις ζήτησις φαντάσματος ἐν τοιούτῳ* 453^{a} 14. *ἀπ' ἀρχῆς τάχιστα καὶ κάλλιστα γίνονται αἱ ἀναμνήσεις* 451^{b} 31. *ἀγνοίας φθορὰ ἀνάμνησις καὶ μάθησις* 465^{a} 22.

ἀναμνηστικός, dist. *μνημονικός* 449^{b} 6. 453^{a} 4.

ἀνανήχεσθαι 475^{b} 1.

Ἀναξαγόρας. ὅτι εἴρηκε περὶ ἀναπνοῆς refutatur 470^{b} 30. 33.

ἀνάπαυσις. ἡ ἀνάπ. παντὶ τῷ πεφυκότι κινεῖσθαι, μὴ δυναμένῳ δ' ἀεὶ καὶ συνεχῶς κινεῖσθαι μεθ' ἡδονῆς ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ ὠφέλιμον 455^{b} 18. *σώζει ἡ ἀνάπαυσις* 458^{a} 32.

ἀναπήδησίς ἐστι ἡ γινομένη τῆς καρδίας ἄντωσις πρὸς τὴν τοῦ ψυχροῦ σύνωσιν 480^{a} 13.

ἀνάπλυσις, coni. *ἔκμαξις* 460^{a} 17.

ἀναπνεῖν. ὅσα πλεύμονα ἔχει τῶν ζῴων, ἀναπνεῖ πάντα 470^{b} 12. 477^{a} 13. *αἴτιον τοῦ ἀναπνεῖν ὁ πνεύμων σομφὸς ὢν καὶ συρίγγων πλήρης* 478^{a} 12. *τὸ ἀναπνεῖν τε καὶ τὸ ὑγρῷ καταψύχεσθαι* (v. l.) *πρὸς τὴν σωτηρίαν τοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ θερμοῦ ἡ φύσις πεπόρικεν* 456^{a} 8. cf. *ἀναπνοή. διὰ τί τὰ ἔχοντα πνεύμονα ἀναπνέουσι* 478^{a} 11.

ἀναπνευστικὸς τόπος 445^{a} 27.

ἀναπνοή. τῆς ἀναπνοῆς τὸ μὲν ἐκπνοή ἐστι τὸ δ' εἰσπνοή 471^{a} 8. sed saepius *ἀναπνοή* usurpatur pro *εἰσπνοή* 480^{b} 9. 476^{a} 21. — *καταψύξεως ἡ τῶν ζῴων δεῖται φύσις διὰ τὴν ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς ψυχῆς ἐμπύρωσιν. ταύτην δὲ ποιεῖται διὰ τῆς ἀναπνοῆς ὅσα μὴ μόνον ἔχουσι καρδίαν ἀλλὰ καὶ πνεύμονα τῶν ζῴων* 478^{a} 28. *ὅσα μὴ ἔχει πλεύμονα, οὐδὲν ἀναπνεῖ* 470^{b} 26. *οὐ τῆς τροφῆς χάριν ὑποληπτέον γίνεσθαι τὴν ἀναπνοήν, ὡς τρεφομένου τῷ πνεύματι τοῦ ἐντὸς πυρός* 473^{a} 3. *ἀναπνεῖ τὰ ἀναπνέοντα διὰ τῆς ἀρτηρίας, διά τε τοῦ στόματος καὶ διὰ τῶν μυκτήρων* 474^{a} 7. 473^{a} 19. *καταχρῆται ἡ φύσις ἐν παρέργῳ τῇ διὰ τῶν μυκτήρων ἀναπνοῇ πρὸς τὴν ὄσφρησιν ἐν ἐνίοις τῶν ζῴων* 473^{a} 24. cf. 444^{a} 25. ^{b}3. *πῶς γίνεται τὸ ἀναπνεῖν καὶ ἐκπνεῖν;* 480^{a} 19 sqq. *τοῖς ἀναπνέουσιν ἐν τῷ ἀναπνεῖν καὶ ἐκπνεῖν ἐστι τὸ ζῆν.* 480^{a} 16 sqq. 478^{b} 19. 479^{a} 10 sqq. 472^{b} 27.

ἀνασπᾶν 476^{b} 27.

ἀνασώζειν (v. l.) 477^{b} 4.

ἀνατέμνειν 478^{a} 27.

ἀνατομή. πρὸς τὴν ὄψιν ἐκ τῶν ἀνατομῶν δεῖ θεωρεῖν 478^{a} 35. *δῆλον ἡμῖν τοῦτο ἐκ τῶν ἀνατομῶν* 474^{b} 9. 456^{b} 2

ἀναφέρειν 444^{a} 22. 462^{b} 7.

ἀναφορά. ἐν τῇ ἀναφορᾷ τοῦ θερμοῦ τῇ πρὸς τὸν ἐγκέφαλον 458^{a} 1.

ἀνείργειν 472^{a} 9. 13.

ἄνθος 443^{b} 27. 444^{a} 33.

ἀνθρακώδης 437^{b} 19.

ἄνθραξ 444^{b} 31. 470^{a} 8.

ἄνθρωπος. οἱ ἄνθρωποι ἔχουσι δόξαν καὶ φρόνησιν 450^{a} 15. *τῷ καθαρωτάτῳ καὶ πλείστῳ κέχρηται αἵματι τῶν ζῴων, καὶ ὀρθότατόν ἐστι καὶ τὸ ἄνω πρὸς τὸ τοῦ ὅλου ἄνω ἔχει μόνον* 477^{a} 20. 457^{b} 25.

468ª 6. πλεῖστον ἐγκέφαλον καὶ ὑγρότατον ἔχει τῶν ζῴων ὡς κατὰ μέγεθος 444ª 31. μόνον αἰσθάνεται τῶν ζῴων ἄνθρωπος καὶ χαίρει ταῖς τῶν ἀνθῶν καὶ ταῖς τῶν τοιούτων ὀσμαῖς 444ª 32. 3. πρὸς βοήθειαν ὑγιείας γέγονε αὐτοῖς ἡ καθ' αὑτὴν ἡδεῖα ὀσμή 444ª 14. χειρίστην ἔχομεν τῶν ἄλλων ζῴων τὴν ὄσφρησιν καὶ τῶν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς αἰσθήσεων, τὴν δ' ἀφὴν ἀκριβεστάτην τῶν ἄλλων ζῴων, ἡ δὲ γεῦσις ἀφή τίς ἐστιν, 440ᵇ 31. τὰ αἴτια τοῦ ὕπνου ἐκ τῶν ἀνθρώπων θεωρητέον 455ᵇ 33.

ἀνιέναι 461ᵇ 16. ἀνίεσθαι 461ᵇ 17.

ἀνισάζειν (v. l.) 477ᵇ 4.

ἄνισος. 447ᵇ 5. τὸ συνεχὲς εἰς ἄπειρα τέμνεται ἄνισα, εἰς δ' ἴσα πεπερασμένα. 445ᵇ 27.

ἀνίστασθαι 475ᵇ 5.

ἀνταπωθεῖν 457ᵇ 23.

ἀντικινεῖν 453ª 26. 27.

ἀντικεῖσθαι. τὰ μεμιγμένα λόγοι εἰσὶν ἀντικειμένων 448ª 9. ἡ ἐγρήγορσις καὶ ὁ ὕπνος ἀντίκεινται 453ᵇ 25.

ἀντίκρουσις 461ª 11.

ἀντιπερίστασθαι 472ᵇ 16.

ἀντιπερίστασις 457ᵇ 2. 458ª 27.

ἀντιποιεῖν 460ª 25.

ἀντιστρέφειν 456ᵇ 23. 27.

ἀντιφάναι 460ᵇ 19. 461ᵇ 5. 462ª 7.

Ἀντιφέρων ὁ Ὠρείτης 451ª 9.

ἀντιφράττειν 470ª 13.

ἄντωσις, opp. σύνωσις 480ª 14.

ἄνω. καθ' ὃ εἰσέρχεται μόριον ἡ τροφὴ ἄνω καλοῦμεν, πρὸς αὐτὸ βλέποντες ἀλλ' οὐ πρὸς τὸ περιέχον ὅλον, κάτω δὲ καθ' ὃ τὸ περίττωμα ἀφίησι τὸ πρῶτον 468ª 1. — τὸ ὅλον ἄνω 477ª 22.

ἀόρατος. ἀόρατον διὰ σμικρότητα 439ᵇ 21. οὐδὲν μέγεθος ἀόρατον 440ª 30. cf. 446ª 5.

ἀόριστος. σῶμα ἀόριστον, dist. σῶμα ὡρισμένον 439ª 27. ᵇ 3. 11.

ἀορτή, dist. ἡ μεγάλη φλέψ 458ª 19.

ἄοσμος. τὰ στοιχεῖα ἄοσμα διὰ τὸ ἄχυμα εἶναι 443ª 10.

ἀπαΐξῃ (Emped.) 473ᵇ 14.

ἀπαμύνειν 467ª 3.

ἀπαντᾶν. ἀνάγκη ἀπαντῶντα ἐμποδίζειν θάτερον θατέρῳ 471ª 13. τῶν ἰδίων αἰσθητηρίων ἕν τι κοινόν ἐστιν αἰσθητήριον, εἰς ὃ τὰς κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσεις ἀναγκαῖον ἀπαντᾶν 467ᵇ 29.

ἅπαξ 451ᵇ 14.

ἀπατᾶν. ῥᾳδίως ἀπατώμεθα περὶ τὰς αἰσθήσεις ἐν τοῖς πάθεσι ὄντες 460ᵇ 3. cf. 461ᵇ 7.

ἀπάτη, opp. ἐπιστήμη 465ª 23.

ἀπατμίζειν. τὸ ἀπατμίζον ὑγρὸν ὑπὸ τῆς τοῦ ἡλίου θερμότητος ὅταν ἔλθῃ εἰς τὸν ἄνω τόπον, διὰ τὴν ψυχρότητα αὐτοῦ καταψύχεται καὶ συστὰν καταφέρεται γενόμενον πάλιν ὕδωρ 457ᵇ 31.

ἄπειρος, opp. ὡρισμένος 440ᵇ 24 vel πεπερασμένος ª 23. πᾶν σῶμα εἰς ἄπειρα διαιρεῖται 445ᵇ 3. 27. — imperitus. ἄπειροι τῶν μορίων τῶν ἐντός 471ᵇ 24. ἀπειροτέρως τῶν συμβαινόντων 470ᵇ 9.

ἄπεπτος 456ᵇ 35.

ἀπέχειν 444ᵇ 10. 448ª 13

ἄπηκτος 438ª 22.

ἁπλοῦς, opp. σύνθετος 445^{a} 19. κεκραμένος 447^{a} 18. ἁπλῶς, opp. μεμιγμένως 442^{a} 2. ἁπλῶς, dist. τρόπον τινά 459^{a} 20. 10. ἀδύνατον ἁπλῶς ὁποιανοῦν αἴσθησιν αἰσθάνεσθαι τὸ καθεῦδον ζῷον 455^{a} 9.
ἀπνευστὶ ζῆν 475^{a} 23.
ἀποβαίνειν 463^{b} 8. 10.
ἀποδιδόναι 438^{b} 18.
ἀποθνήσκειν, opp. ζῆν 472^{a} 11. 473^{a} 23. 478^{a} 17.
ἀπολαύειν, coni. πάσχειν 443^{b} 3. — 457^{a} 30. 463^{a} 14.
ἀπολύειν 458^{a} 24.
ἀπόλυσις τῆς ψυχῆς 479^{a} 22.
ἀποπλύνειν 443^{b} 6.
ἀποπνεῖν. τὸ πῦρ ἀποπνεῖ διὰ τῆς τέφρας 470^{a} 12. τελευτᾶν ἀποπνεύσαντες 479^{a} 28.
ἀποπνίγεσθαι 470^{b} 23. 471^{b} 19. 475^{a} 26. 28. 478^{b} 16. 479^{b} 9.
ἀπορεῖν 438^{a} 11. 444^{b} 16. 445^{b} 3. 465^{b} 1. 445^{b} 3. 457^{b} 6. 446^{a} 20. 450^{a} 25. 457^{b} 7.
ἀπορία 437^{a} 26. 447^{a} 12. 446^{b} 17. 448^{b} 17.
ἀπορραπίζειν (v. l.) 464^{a} 26.
ἀπορροή 464^{a} 6. 11.
ἀπόρροια. τὸ λέγειν ἀπορροίας εἶναι τὰς χροίας ἄτοπον 440^{a} 15. 20. — 438^{a} 4. 443^{b} 2.
ἀποσβεννύναι 438^{b} 15. 437^{b} 14. 21. 479^{a} 18. 20. ^{b}25.
ἀπόσβεσις 437^{b} 16.
ἀποστεγάζειν (Emped.) 473^{b} 22.
ἀποστέγειν (Emped.) 438^{a} 2.
ἀπόστημα. πᾶν μέγεθος ἔκ τινος ἀποστήματος ὁρατόν 440^{a} 28. — 449^{a} 22. 25. 452^{b} 16.
ἀποτείνειν 438^{a} 26. 452^{b} 10.
ἀποτέμνειν 438^{b} 15.
ἄπους. ἄποδες οἱ ἰχθύες πάντες 476^{a} 3. — 477^{b} 7.
ἀποφαίνεσθαι 470^{b} 8. 472^{b} 27.
ἀποφυτεία, dist. ἐμφυτεία 468^{b} 18. 23. 467^{a} 26. 28.
ἀποφυτεύειν 468^{a} 32. 467^{a} 25.
ἀπόχρη 444^{b} 5.
ἅπτειν. ἅψας (Emped.) 437^{b} 28.
ἅπτεσθαι. τοῖς ὑγροτέροις οὐ μένει τὸ φάντασμα ἐν τῇ ψυχῇ, τῶν σκληροτέρων οὐχ ἅπτεται 450^{b} 11. Δημόκριτος οὐχ ἅπτεται τῆς τοῦ τίνος ἕνεκα αἰτίας 472^{a} 3. — 442^{a} 4.
ἁπτικός. τὸ ἁπτικὸν γῆς ἐστιν 438^{b} 30. τὸ ἁπτικὸν αἰσθητήριον χωρίζεται τῶν ἄλλων, τὰ δ' ἄλλα τούτου ἀχώριστα 455^{a} 23. τὸ κοινὸν αἰσθητήριον μάλιστα τῷ ἁπτικῷ ὑπάρχει 455^{a} 23. αἱ ἁπτικαὶ αἰσθήσεις, οἷον ἁφὴ καὶ γεῦσις, dist. αἱ δι' ἄλλου αἰσθητικαὶ 445^{a} 7.
ἁπτός. τὸ ἁπτόν, dist. τὸ ἀκουστὸν καὶ τὸ ὁρατὸν καὶ τὸ ὀσφραντόν 445^{a} 10. τῆς τροφῆς τοῖς ζῴοις τὰ ἁπτὰ τῶν αἰσθητῶν αὔξησιν ποιεῖ καὶ φθίσιν 441^{b} 28.
ἀργεῖν, coni. ἀκινητίζειν 455^{a} 30. syn. ἠρεμεῖν 455^{a} 32. ^{b}3.
ἀργία 461^{a} 4.
ἀργύφεος (Emped.) 473^{b} 19.
ἀριθμός. ὁ ἀριθμὸς περιττὸς ἔχει μέσον 445^{a} 6. κατ' ἀριθμούς sive ἐν ἀριθμοῖς, opp. ἀορίστως 442^{a} 15. 16. 446^{a} 2. 3. 5. εὐλόγιστοι ἀριθμοί 439^{b} 22. ἓν τῷ ἀριθμῷ, dist. ἓν τῷ εἶναι sive τῷ λόγῳ 449^{a} 14 sqq. 446^{b} 22, sive τῷ εἴδει 447^{b} 24.
Aristoteles, quibus locis ad alios suorum operum locos releget lectores, vide Bon. ind. sub voce Aristoteles.
ἄρριζος 478^{b} 31.

ἄρσις 475a 14. 23.
ἀρτᾶσθαι. ἐκ τῆς καρδίας ἠρτημέναι πᾶσαι αἱ φλέβες τυγχάνουσιν 474b 8. 480a 12. — 469b 15.
ἀρτηρία. διὰ τῆς ἀρτηρίας ἐκ τῶν στηθῶν ἡ ἀναπνοή 473a 19. οἱ ἰχθύες οὐκ ἔχουσιν ἀρτηρίαν διὰ τὸ πλεύμονα μὴ ἔχειν 471a 21. προτέρα κεῖται ἡ ἀρτηρία τοῦ οἰσοφάγου 476a 31. τοῖς τετράποσι καὶ ἐναίμοις ἔχει ἡ ἀρτηρία οἷον πῶμα τὴν ἐπιγλώττιδα· τοῖς δ' ὄρνισι οὐκ ἔπεστιν, ἀλλὰ τῇ συναγωγῇ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν 476a 33.
οἱ ἀρχαῖοι 440a 15.
ἀρχή 451b 30. 452a 6. 17. 25. 459b 3. μικραὶ πάντων αἱ ἀρχαί 463a 18. εὑρεῖν τούτων τὴν ἀρχὴν ὑπὲρ τὴν ἡμετέραν εἶναι δοκεῖ σύνεσιν. 462b 25. — ἐν τῷ μέσῳ τῆς οὐσίας τῆς ἀρχῆς οὔσης μάλιστα ἀποτελεῖ τῶν μορίων ἑκάτερον τὸ αὑτοῦ ἔργον. 469a 29 sqq. — 478b 34. 468b 22. 469a 6. ἔνια τῶν ἀναίμων ζῴων δυνάμει πολλὰς ἀρχὰς ἔχουσιν, οὐ μέντοι ἐνεργείᾳ διὰ τὸ μὴ συγκεῖσθαι τὴν φύσιν αὐτῶν εὖ 479a 1. ἔοικε ἀρχῇ καὶ τὸ μέσον πάντων 452a 17. ἐξ ἀρχῆς 478b 26.
ἄσηπτος. τὰ λιπαρὰ ἄσηπτα 466a 23.
ἀσθενικῶς αἰσθάνεσθαι 462a 20.
ἀσθμαίνειν. ἀσθμαίνοντες ἀναπνέουσιν 472b 35. — 475a 7.
ἀσπαρίζειν 471b 13.
ἀστρόβλητος 470a 32.
ἀσύμμετρος 439b 30.
ἀσφαλτώδης 444b 33.
ἄσχιστος 475a 20.
ἄτακτος, opp. τεταγμένος 440a 4.
ἀταραχώδης 464a 14.
ἀτειρής 437b 31.
ἀτελής, opp. τέλειος. ἀτελῆ λέγω, οἷον τά τε ᾠὰ καὶ σπέρματα τῶν φυτῶν, ὅσα ἄρριζα 478b 30. τὴν ἀφὴν καὶ τὴν γεῦσιν τὰ ζῷα ἅπαντ' ἔχει, πλὴν εἴ τι ἀτελές 455a 7.
ἀτμίς, dist. ἀναθυμίασις (καπνώδης). ἡ ἀτμὶς ὑγρότης τις 443a 26. 30. καὶ συνίσταται ἐξ αὐτῆς ὕδωρ 443a 28. ἡ τῶν ἀνθράκων ἀτμίς 444b 31.
ἄτομος. ἄτομον, coni. ἕν. ἐν ἑνὶ καὶ ἀτόμῳ χρόνῳ 448b 19. 449a 3. ἐν τῷ αὐτῷ καὶ ἀτόμῳ χρόνῳ 447a 13. coni. ἔσχατον 451a 26. 448b 21. τὰ ἄτομα ποιεῖν μεγέθη ἀδύνατον 445b 18.
ἄτοπος 438a 10. ἀτοπώτατόν τι ποιοῦσιν 442a 30. 472a 24. b 29.
αὔανσις. φθορὰ ἐν τοῖς φυτοῖς αὔανσις, ἐν δὲ τοῖς ζῴοις καλεῖται θάνατος 479b 2, vel γῆρας 478b 28.
αὐγή 439b 2.
αὐλός 469b 3. 473b 18. — 478b 8. ὁ καλούμενος αὐλὸς τῶν δελφίνων καὶ τῶν φαλαινῶν 476b 15 sqq.
αὐλῶν 480b 6. 474a 19.
αὔξησις, opp. φθίσις 465b 31. 450b 7. τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν ποιοῦσι αὔξησιν καὶ φθίσιν 441b 30. τῆς αὐξήσεως τῶν ἐν τῇ ἐρυθρᾷ θαλάττῃ ζῴων ἡ θερμὴ ὑγρότης αἰτία 466b 22.
αὔξιμος (Emped.) 473b 23. 474a 2 (v. l.).
αὐστηρός 442a 18. 443b 10.

αὐτόσε, opp. ἐκεῖθεν 452b 4.
ἀφαιρεῖν 441a 12. 444b 22. 24. 448b 5. 462b 22. 468a 23. 471a 6. med. 447a 23. 466b 28.
ἀφαίρεσις, opp. ἐπίθεσις 470a 11.
ἀφανίζειν 443b 15. 16. 447a 20. 26. 461a 1.
ἀφέλκειν 452b 4.
ἄφεσις τῆς τροφῆς, opp. λῆψις 476b 9.
ἀφή. ἡ ἀφὴ μόνη πᾶσιν τοῖς ζῴοις ὑπάρχει 455a 27. ἡ ἀφὴ καὶ γεῦσις ἀκολουθεῖ πᾶσι τοῖς ζῴοις ἐξ ἀνάγκης 436b 13. ἡ γεῦσις ἁφή τίς ἐστιν 441a 3. 438b 30. τὴν ἁφὴν ἀκριβεστάτην τῶν ἄλλων ζῴων ἔχομεν 441a 2. πρὸς τῇ καρδίᾳ τὸ αἰσθητήριον τῆς τε γεύσεως καὶ τῆς ἁφῆς 439a 1. ἁφή = ἁπτόν 439a 8.
ἄφθαρτος, opp. φθαρτός 465b 2. 20.
ἀφιέναι, opp. δέχεσθαι 473a 13. 480b 17. 476b 5. — τὰ ἄλλα τῆς ψυχῆς μόρια ἀφείσθω τὰ νῦν 467b 18.
Ἀφροδίτη 464b 3.
ἀχλύς, coni. καπνός 440a 11.
ἄχυμος. ἡ τοῦ ὕδατος φύσις βούλεται ἄχυμος εἶναι 441a 4. τὰ στοιχεῖα ἄχυμά εἰσιν 443a 11.

βαδίζειν 448b 7. 445a 27.
βάθος. διαδύεται εἰς βάθος 460a 19.
βάπτειν 473b 19.
βάρος. πάθος σώματος (φυσικοῦ) 445b 5. 12. 458a 25.
βαρύνειν 456b 26.
βαρύς. ἐξ ὀξέος καὶ βαρέος γίνεται συμφωνία 447b 2.
βάτραχος. οἱ πεπλασμένοι βάτραχοι οἱ ἀνιόντες ἐν τῷ ὕδατι τηκομένου τοῦ ἁλός 461b 15.
βαφή, coni. πλύσις 445a 14.
βένθος. κατὰ βένθεα χαλκοῦ (Emped.) 473b 24. — 438a 2.
βηλός. κατὰ βηλόν (Emped.) 437b 31.
βία. βίᾳ. opp. κατὰ φύσιν 472a 17.
βιάζεσθαι. βιάζονται τὴν ἡδονήν 443b 31. — 471b 2.
βίαιος, opp. κατὰ φύσιν 478b 24. 479a 33. 21. 474b 17.
βλέπειν 437b 25.
βλέφαρον. τὰ σκληρόφθαλμα οὐκ ἔχει βλέφαρα 444b 26. ἐν ὕπνῳ διὰ ψύξιν καταπίπτει τὰ βλέφαρα 457b 4. 456b 32.
βομβεῖν. βομβοῦντα φαίνεται τὰ πτερωτὰ ὅταν κινῆται, τῇ τρίψει τοῦ πνεύματος προσπίπτοντος πρὸς τὸ ὑπόζωμα τῶν ὁλοπτέρων 456a 18. τὸν ψόφον ποιοῦσι πνεύματι, οἷον τὰ ἀσθμαίνοντα 475a 5.
βόμβος. τῇ τρίψει τῇ πρὸς τὸν ὑμένα ποιοῦσι τὸν βόμβον 475a 15 sqq.
Βορυσθένης 462b 25.
βούλεσθαι. ἡ τοῦ ὕδατος φύσις βούλεται ἄχυμος εἶναι 441a 3. 447b 10. cf. ἐθέλειν.
βουλεύεσθαι. συλλογισμός τίς ἐστιν τὸ βουλεύεσθαι 453a 14.
βουλευτικός. τὸ ἀναμιμνήσκεσθαί ἐστιν οἷον ζήτησίς τις. τοῦτο δ᾽ ὑπάρχει οἷς καὶ τὸ βουλευτικόν 453b 13.
βράγχιον. τῶν πόδας ἐχόντων ἓν ἔχει βράγχια μόνον τῶν τεθεωρημένων ὁ καλούμενος κορδύλος 476a 5. ὅσα βράγχια ἔχει, πάντα καταψύχεται δεχόμενα τὸ ὕδωρ 476a 1. 10.

b5. (ὥσπερ τοῖς ἀναπνέουσιν ὁ πνεύμων κινεῖται) τὸν αὐτὸν τρόπον τοῖς ἰχθύσιν ἡ κίνησις γίνεται τῶν βραγχίων 480b 13. 476b 5. ἅμα πλεύμονα καὶ βράγχια οὐδὲν ὤπταί πω ἔχον 476a 7 sqq.

βραδύς, opp. ταχύς. ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μνημονικώτεροι οἱ βραδεῖς, ἀναμνηστικώτεροι οἱ ταχεῖς καὶ εὐμαθεῖς 449b 7.

βραχύυπνος. τὰ σκληρόφθαλμα καὶ τὰ ἔντομά εἰσι βραχύυπνα 454b 19.

βροντᾶσθαι, coni. κεραυνοῦσθαι 463a 12.

βροτέῳ χροῒ (Emped.) 473b 25.

βρωτικός. οἱ μελαγχολικοὶ βρωτικοὶ σκληροὶ ὄντες 457a 29.

γαργαρεών 474a 20.

γεηρός 479a 13.

γένεσις, opp. φθορά, vel θάνατος 478b 22. πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ τὰ τούτοις συγγενῆ, οὐκ ἔχοντα τὴν αὐτὴν δύναμιν, τυγχάνει γενέσεως καὶ φθορᾶς αἴτια ἀλλήλοις 465a 14. γένεσίς ἐστιν ἡ πρώτη μέθεξις ἐν τῷ θερμῷ τῆς θρεπτικῆς ψυχῆς 479a 29.

γένος 465a 4. 448b 25. 449b 18.

γέρων. οἱ γέροντες ἀμνήμονές εἰσιν 450b 6.

γεύεσθαι. ἦν ἂν τὸ γεύεσθαι ὥσπερ ἡ ὀσμή, εἰ ἐν ὑγρῷ ἦμεν καὶ πορρωτέρω πρὶν θιγεῖν αὐτοῦ ᾐσθανόμεθα 447a 7.

γεῦσις. ἡ γεῦσις διὰ τὴν τροφὴν ἀκολουθεῖ πᾶσιν τοῖς ζώοις ἐξ ἀνάγκης· τὸ γὰρ ἡδὺ διακρίνει καὶ τὸ λυπηρὸν περὶ τὴν τροφήν, ὥστε τὸ μὲν φεύγειν τὸ δὲ διώκειν 436b 15. ἡ γεῦσις ἁφή τίς ἐστιν 441a 3. τὸ αἰσθητήριον τῆς τε γεύσεως καὶ τῆς ἁφῆς πρὸς τῇ καρδίᾳ ἐστίν. 439a 1.

γευστικός. τὸ γευστικὸν εἶδός τι ἁφῆς 439a 1.

γευστός, dist. ἁπτός. τρέφει ᾗ γευστὸν τὸ προσφερόμενον 442a 1. 441b 28.

γεώδης, coni. ξηρός 441b 17. 18. 467a 9.

γῆ. γῆς ἴδιον τὸ ξηρόν 441b 11. τὸ ἁπτικὸν γῆς ἐστιν 438b 30. φαίνονται οἱ χυμοὶ ὅσοιπερ ἐν τοῖς περικαρπίοις, οὗτοι ὑπάρχοντες καὶ ἐν τῇ γῇ. 441a 30.

γῆρας, opp. νεότης 436a 14. 467b 10. νεότης ἐστὶν ἡ τοῦ πρώτου καταψυκτικοῦ μορίου αὔξησις, γῆρας ἡ τούτου φθίσις. cf. 478b 28. τὸ γῆρας ψυχρὸν καὶ ξηρόν 466a 19. b14.

γηράσκειν. ἀνάγκη γηράσκοντα ξηραίνεσθαι 466a 22. τὰ ὀχευτικὰ καὶ πολύσπερμα γηράσκει ταχύ 466b 7. καὶ διὰ τὸν πόνον γηράσκει μᾶλλον· ξηραίνει γὰρ ὁ πόνος 466b 13.

γίγνεσθαι 446b 2.

γλισχρότης 441a 25. coni. λιπαρότης 467a 8.

γλίχεσθαι 437a 21.

γλυκύς, opp. πικρός. οἱ χυμοὶ ἐκ γλυκέος καὶ πικροῦ μίξεως 442a 13. πάντα τρέφεται τῷ γλυκεῖ 442a 1. 2. 8. τὸ γλυκὺ λίαν τρόφιμόν ἐστι καὶ ἐπιπολαστικόν 442a 11.

γλῶττα. τῇ γλώττῃ χρῆται ἡ φύσις ἐνίοις πρὸς τοὺς χυμοὺς καὶ πρὸς τὴν ἑρμηνείαν 476a 19.

γνωρίζειν. τῇ αἰσθήσει τὸ παρὸν μόνον γνωρίζομεν 449b 14.

τῷ νοητικῷ καὶ τῷ αἰσθητικῷ μόνον τῶν ἡμῖν γνωρίζομεν τι 458^{b} 1. — 453^{a} 7.
γνώριμος. τὸ τοὺς γνωρίμους περὶ τῶν γνωρίμων ἐν τῷ ἐνυπνίῳ μάλιστα προορᾶν συμβαίνει διὰ τὸ μάλιστα τοὺς γνωρίμους ὑπὲρ ἀλλήλων φροντίζειν 464^{a} 28.
γραμμή 460^{b} 12.
γράφειν. γράφομεν τρίγωνον 450^{a} 3. ^{b}21. 32.
γραφεύς 440^{a} 8.
γραφή 450^{b} 16. 30.
γυῖον. διὰ γυίων (Emped.) 474^{a} 3.

δαιμόνιος 463^{b} 14. *τὸ δαιμόνιον* 453^{b} 23.
δασύς 477^{a} 3.
δεκτικός. αἱ φλέβες τοῦ αἵματος ἕνεκά εἰσιν, ὡς ἀγγεῖον καὶ δεκτικόν 474^{b} 6. *τὸ διαφανὲς δεκτικὸν τῆς χρόας ἐστίν* 439^{b} 7. *πᾶσιν τοῖς ζῴοις ἐστὶ τόπος δεκτικὸς τῆς τροφῆς* 445^{a} 24. 468^{a} 24. *τὰ ἐναντία ἀεὶ ἐν τῷ αὐτῷ δεκτικῷ φαίνεται γινόμενα* 453^{b} 27. — 465^{a} 22.
δελφίς. οἱ δελφῖνες ἔχουσι τὸν καλούμενον αὐλόν 476^{b} 14. *καθεύδουσιν ὑπερέχοντα τὸ στόμα καὶ ῥέγχουσιν οἱ δελφ·* 476^{b} 20.
δέμας (Emped.) 473^{b} 19.
δένδρον. διὰ τί τὰ δένδρα πολυχρόνιά εἰσιν 467^{a} 10.
δενδρῶδες, dist. *ἐπέτειον φυτόν* 467^{b} 1.
δεσμός, coni. *ἀκινησία* 454^{b} 10. 26.
δέχεσθαι, opp. *ἀφιέναι* 474^{b} 1. *δέχεσθαι τὴν τροφήν* 468^{a} 14. — 475^{b} 7. 458^{a} 6.
δηλοῦν. οὐδὲν περὶ τούτου δεδήλωκεν Δημόκριτος 472^{a} 18.
δημιουργεῖν. τὸ θερμὸν δημιουργεῖ τὴν τροφήν 442^{a} 5. 443^{b} 16. *τὸ αἷμα ἐν τῇ καρδίᾳ δημιουργεῖται* 480^{a} 6.
Δημόκριτος. ὅτι ὕδωρ εἶναί φησι (τὴν κόρην) λέγει καλῶς, ὅτι δ' οἴεται τὸ ὁρᾶν εἶναι τὴν ἔμφασιν, οὐ καλῶς 438^{a} 5. *πάντα τὰ αἰσθητὰ ἁπτὰ ποιεῖ* 442^{a} 29. *τὰ ἴδια αἰσθητὰ εἰς τὰ κοινὰ ἀνάγει* 442^{b} 10. (*τοῦ προορᾶν ἐν ὕπνῳ*) *εἴδωλα καὶ ἀπορροὰς αἰτιᾶται* 464^{a} 5. 11. *λέγει, ὡς ἡ ψυχὴ καὶ τὸ θερμὸν τὰ πρῶτα σχήματα τῶν σφαιροειδῶν* 472^{a} 3. eius opinio *περὶ ἀναπνοῆς* refutatur 471^{b} 30 sqq. *οὐχ ἅπτεται τῆς τίνος ἕνεκα αἰτίας* 472^{a} 3.
διαβλέπειν 462^{a} 13.
διαγιγνώσκειν 443^{a} 24.
διαγράφειν 450^{a} 2.
διαδιδόναι 459^{b} 3.
διαδύεσθαι 478^{a} 19. 460^{a} 19.
διάζωμα 475^{a} 2.
διάθεσις, coni. *ἕξις*, dist. *ὕλη* 477^{b} 17.
διαθρῶσκον πῦρ (Emped.) 437^{b} 30. 438^{a} 3.
διαιρεῖν. ὅσα ἐνδέχεται διελεῖν εἰς τὰ ἐλάχιστα sqq. 440^{b} 5. *ὅσα δὲ μὴ διαιρεῖται εἰς τὸ ἐλάχιστον* 440^{b} 10. *πᾶν σῶμα εἰς ἄπειρα διαιρεῖται* 445^{b} 3. *διῄρηται τὰ εἴδη τῶν ὀσφραντῶν κατὰ τοὺς χυμούς* 444^{a} 6. 439^{b} 19. *τὰ φυτὰ καὶ πολλὰ τῶν ἐντόμων διαιρούμενα ζῇ χωρίς* 468^{a} 27 sqq.
διαιρετός 449^{a} 12.
διαισθάνεσθαι, coni. *συνορᾶν* 464^{b} 13.
δίαιτα 470^{b} 3.

διακεῖσθαι 457ᵃ 30.
διακρίνειν 458ᵃ 12. τὰ ἐλάχιστα τῆς ἀκριβεστάτης ἐστὶν αἰσθήσεως διακρίνειν περὶ ἕκαστον γένος 442ᵇ 14.
διάκρισις 458ᵃ 19.
διακωλύειν 476ᵃ 27.
διαλύειν 446ᵃ 8. 461ᵃ 10. 463ᵇ 27. 464ᵃ 13.
διάλυσις, coni. ἀδυναμία 454ᵇ 7.
διαμαρτάνειν 474ᵃ 18.
διαμπερές (Emped.) 473ᵇ 12.
διάνοια. ἡ διάνοια τῶν τυχόντων οὐ φροντιστικὴ ἀλλ' ὥσπερ ἔρημος καὶ κενὴ πάντων, καὶ κινηθεῖσα κατὰ τὸ κινοῦν ἄγεται 464ᵃ 22.
διαπιστεῖν. τὸ μηδεμίαν αἰτίαν εὔλογον ὁρᾶν, τοῦτο διαπιστεῖν ποιεῖ 462ᵇ 20.
διαπνεῖν 479ᵃ 17. ᵇ33.
διαπορεῖν. ἀρχὴ τῆς σκέψεως ἀναγκαία πρῶτον ἐκ τοῦ διαπορῆσαι 464ᵇ 21.
διαρθροῦν 468ᵃ 17.
διαρκεῖν 475ᵃ 25. ᵇ10.
διαρρεῖν 457ᵃ 24.
διασκιδνᾶσιν (Emped.) 437ᵇ 29.
διασπᾶν 474ᵇ 16.
διαστέλλειν, opp. συνθλίβειν 472ᵃ 25.
διάστημα. τὸ τοῦ μεταξὺ πρὸς τοὺς ἐσχάτους φθόγγους διάστημα λανθάνει 446ᵃ 3.
διαστρέφειν. διεστραμμένα καὶ διαπεφορημένα εἴδωλα 464ᵇ 14. 461ᵃ 16.
διασχίζειν. ὅσα μακροβιώτερα τῶν ἐντόμων, τούτοις ὑπὸ τὸ διάζωμα διέσχισται 475ᵃ 2.
διατρίβειν τὸν βίον 475ᵇ 26.
διατριβή 474ᵇ 26.
διαυλωνίζειν 478ᵇ 12.
διαφανής. τὸ διαφανὲς κοινὸν τοῦ ἀέρος καὶ ὕδατος 438ᵃ 14. 442ᵇ 29. οὐκ ἔστιν ἴδιον ἀέρος ἢ ὕδατος, ἀλλά τίς ἐστι κοινὴ φύσις καὶ δύναμις, ἣ χωριστὴ μὲν οὐκ ἔστιν, ἐν τούτοις δ' ἐστί, καὶ τοῖς ἄλλοις σώμασιν ἐνυπάρχει 439ᵃ 21. τὸ διαφανὲς χρώματος ποιεῖ μετέχειν 439ᵇ 8.
διαφέρειν 465ᵃ 4. διαφέρειν ταύτην τὴν διαφοράν 465ᵃ 11.
διαφορεῖν 464ᵇ 13.
διαψεύδεσθαι 452ᵇ 25. 460ᵇ 23.
διαψύχειν 478ᵃ 20.
δίεσις. ὁ ἐν τῇ διέσει φθόγγος λανθάνει, καίτοι συνεχοῦς ὄντος ἀκούει τοῦ μέλους παντός· τὸ δὲ διάστημα τὸ τοῦ μεταξὺ πρὸς τοὺς ἐσχάτους λανθάνει 446ᵃ 1.
διηθεῖν 441ᵇ 5 18.
δίθυρος. διθύρων ὄντων πάντων τῶν σπερμάτων, ᾗ συμπέφυκεν, τὸ μέσον ἐστὶν ἑκατέρου τῶν μορίων 468ᵇ 19.
διιέναι 480ᵇ 15.
διιστάναι. εἰσὶ καὶ ἄνθρωποι οἱ μὲν μακρόβιοι οἱ δὲ βραχύβιοι ἕτεροι καθ' ἑτέρους τόπους διεστῶτες 465ᵃ 7.
δίκτυον 476ᵇ 21.
δίνη 461ᵃ 8.
Διογένης. eius sententia de respiratione refellitur 470ᵇ 31. 471ᵃ 2. ᵇ15.
διόδοισι (Emped.) 473ᵇ 13.
διοίγειν 476ᵇ 4.
διορίζειν 436ᵃ 1. ᵇ12. 439ᵃ 5. 443ᵇ 18. 445ᵇ 1. 454ᵃ 11. 458ᵃ 20. 442ᵃ 3. 467ᵇ 5. 8. 472ᵇ 11.
διστάζειν. εἰ ἔστι μνήμη ἢ οὔ διστάζομεν 451ᵃ 5.
δόξα, dist. φρόνησις 450ᵃ 16. dist. αἴσθησις 458ᵇ 9. ὅτε μὲν ἡ δόξα λέγει, ὅτι ψεῦδος τὸ ὁρώμενον ἐν ὕπνῳ ὅτε δὲ κατ-

ἕχεται καὶ ἀκολουθεῖ τῷ φαντάσματι 459ᵃ 6. ὃ ἐννοοῦμεν ἐν τῷ ἐνυπνίῳ τῇ δόξῃ δοξάζομεν 458ᵇ 25. — 458ᵇ 10. 12.
δοξάζειν 458ᵇ 25. 459ᵃ 8.
δοξαστόν. τὸ μέλλον δοξαστὸν καὶ ἐλπιστόν 449ᵇ 11.
δοκεῖν. φαίνεται μὲν πάντως, δοκεῖ δὲ οὐ πάντως τὸ φαινόμενον 461ᵇ 5.
δριμὺς χυμός 442ᵃ 19. δριμεῖα ὀσμή 443ᵇ 9.
δύναμις 437ᵃ 5. 465ᵃ 15. 467ᵇ 17. 469ᵃ 3. τὸ δυνάμει καὶ τὸ ἐνεργείᾳ ἕτερον 445ᵇ 30. — 468ᵃ 28. ᵇ 3. 479ᵃ 2. 447ᵇ 14 sqq. ἡ ἐνέργεια οὐκ ἄνευ τῆς καθ' αὑτὴν ἔσται δυνάμεως 449ᵃ 1. οὗ ἡ δύναμις, τούτου καὶ ἡ ἐνέργεια 454ᵃ 8. τῇ δυνάμει καὶ τῷ εἶναι χωριστόν ἐστι τὸ αἰσθητικὸν μόριον 454ᵃ 18. κατ' ἐνέργειαν, dist. κατὰ δύναμιν 447ᵇ 14.
δυσηχής (Emped.) 473ᵇ 27.
δυσανάπνευστος. τὰ σαπρὰ δυσανάπνευστά ἐστιν 443ᵇ 12.
δυσκατάποτος 443ᵇ 12.
δύσκωφος. γίνονται ἀπὸ τῶν μεγάλων ψόφων δύσκωφοι 459ᵇ 21.
δύσοσμος. γίνονται ἀπὸ τῶν ἰσχυρῶν ὀσμῶν δύσοσμοι 459ᵇ 22.
δυσχεραίνειν 444ᵇ 29.
δυσχέρεια 474ᵃ 24.
δυσώδης 445ᵃ 3. opp. εὐώδης 444ᵃ 18.
δυσωδία 445ᵃ 2.

ἐγείρειν. ἐγείρονται ἀπολυθέντα τοῦ ἐκ τῆς τροφῆς βάρους 458ᵃ 24. 10. ἐγρηγορέναι, cf. ὕπνος et ἐγρήγορσις. εἰ τὸ ἐγρηγορέναι ἐν μηδενὶ ἄλλῳ ἐστὶν ἢ τῷ αἰσθάνεσθαι, δῆλον ὅτι ᾧπερ αἰσθάνεται, τούτῳ καὶ ἐγρήγορε τὰ ἐγρηγορότα καὶ καθεύδει τὰ καθεύδοντα 454ᵃ 4. τὸ ἐγρηγορέναι ὥρισται τῷ λελύσθαι τὴν αἴσθησιν 454ᵃ 32. οὐδέν ἐστιν ὃ ἀεὶ ἐγρήγορεν ἢ ἀεὶ καθεύδει 454ᵃ 19. ᵇ 1.
ἐγερτός. ἀναγκαῖον ὕπνον πάντα ἐγερτὸν εἶναι 454ᵇ 14.
ἐγκαλύπτειν 462ᵃ 14.
ἐγκέφαλος. ὑγρότατος καὶ ψυχρότατος τῶν ἐν τῷ σώματι μορίων ἐστίν 438ᵇ 29. 457ᵇ 29. τὸν πλεῖστον ἐγκέφαλον καὶ ὑγρότατον ἔχει τῶν ζῴων ὁ ἄνθρωπος 444ᵃ 30, cf. 8. τὸ αἷμα τὸ περὶ αὐτὸν ἐν τοῖς φλεβίοις λεπτὸν καὶ καθαρόν, εὔψυκτος δέ 444ᵃ 9. 458ᵃ 7. δοκεῖ τισιν αἰσθάνεσθαι τὰ ζῷα διὰ τὸν ἐγκέφαλον 469ᵃ 21. cf. καρδία.
ἐγκρύπτειν, coni. καταπνίγειν 470ᵃ 16.
ἔγκρυψις 470ᵃ 12.
ἐγρηγορικός. ἔνιοι καθεύδοντες ποιοῦσι πολλὰ ἐγρηγορικά 456ᵃ 24. τὰς ἐγρηγορικὰς πράξεις οὐ μνημονεύουσιν 456ᵃ 29.
ἐγρήγορσις, opp. ὕπνος 436ᵃ 14. 453ᵇ 26. ἐν τῷ αὐτῷ τοῦ ζῴου ἡ ἐγρήγ. ὑπάρχει καὶ ὁ ὕπνος 453ᵇ 25. 454ᵃ 2. τοῦ πρώτου αἰσθητηρίου πάθος ἐστὶ ἡ ἐγρήγ. καὶ ὁ ὕπνος 455ᵃ 26. τῆς αἰσθήσεως λύσις καὶ ἄνεσίς ἐστιν ἡ ἐγρήγ. ὁ δὲ ὕπνος δεσμὸς καὶ ἀκινησία 454ᵇ 27. cf. 454ᵃ 30. ἡ ἐγρηγ. τέλος 455ᵇ 22. cf. ὕπνος. ἔγχυμος 442ᵇ 29. 443ᵃ 1. 16. ἐδωδή 445ᵃ 4.

ἐθέλειν. τὸ ὕδωρ αὐτὸ μόνον ἄμικτον ὂν οὐκ ἐθέλει τρέφειν 445a 21. cf. βούλεσθαι.
ἔθος. ὥσπερ φύσις τὸ ἔθος· τὸ πολλάκις φύσιν ποιεῖ 452a 27. ἔθει, dist. ἐξ ἀνάγκης 451b 13. δι' ἔθος, dist. φύσει 452b 2.
εἶδος, dist. γένος 465a 4. 449a 4. 18. ἔστιν εἴδη τοῦ ὀσφραντοῦ 443b 17 sqq. σχεδὸν ἴσα καὶ τὰ τῶν χυμῶν εἴδη καὶ τὰ τῶν χρωμάτων 442a 19. πεπέρανται τὰ εἴδη καὶ χρώματος καὶ χυμοῦ καὶ φθόγγων καὶ τῶν ἄλλων αἰσθητῶν 445b 21 sqq. ἓν εἴδει, dist. ἓν ἀριθμῷ 447b 13. 24. 449a 17.
εἴδωλον. ἐν ὑγρῷ φαίνεται εἴδωλον 461a 15. 438a 12. 464b 9. 11.
εἰκών 450b 21. 23. 30. 451a 14. 15.
εἶναι, dist. κίνησις. τῷ εἶναι τι φῶς ἐστιν, ἀλλ' οὐ κίνησις 446b 27. dist. σωτηρία. πρὸς τὸ εἶναι τροφῆς δεῖται τῶν ζῴων ἕκαστον, πρὸς δὲ τὴν σωτηρίαν τῆς καταψύξεως 476a 16. = notio. ἐπὶ τῶν πραγμάτων τὸ αὐτὸ καὶ ἓν ἀριθμῷ λευκὸν καὶ γλυκύ ἐστι καὶ ἄλλα πολλά, ἀλλὰ τὸ εἶναι ἕτερον ἑκάστῳ 449a 16. 18.
εἰπεῖν. ὡς εἰπεῖν 444a 31. cf. ὡς.
εἴργειν. ἐεργμένον (Emped.) 437b 32.
εἷς. ἓν ἀριθμῷ, dist. ἓν εἴδει 447b 13. 29. 449a 14. 17.
εἰσαγγέλλειν. ἡ ὄψις καὶ ἀκοὴ πολλὰς εἰσαγγέλλουσι (v. l.) διαφορὰς 437a 2. 461b 3.
εἰσάπαξ 447b 19.
εἰσδύεσθαι 460a 22.
εἰσέρχεσθαι. σημεῖον τῆς ἐκλείψεως τοῦ ἡλίου τὸ τὸν ἀστέρα εἰσελθεῖν 462b 30.
εἰσόκε 473b 22. 474a 1 (Emped.).
εἰσφέρειν 456a 17. intr. 480a 29.
εἴωθα 453a 2.
ἐκθλίβειν 471b 31. 472a 6.
ἔκθλιψις 472a 16.
ἐκκαίειν 443a 18.
ἐκκόπτειν 464b 16.
ἐκκρούειν. ἡ μείζων κίνησις τὴν ἐλάττω ἐκκρούει 447a 15. 22. 460b 32. 464b 5.
ἐκλάμπειν 437a 24.
ἐκλείπειν 478a 8. 462b 29. 479a 8.
ἔκλειψις τοῦ ἡλίου 462b 30.
ἔκμαξις, coni. ἀνάπλυσις 460a 16. cf. 443a 1. b 7. 445a 14.
ἐκμάττειν 459b 31.
ἔκνοια 455b 6. 456b 10. 457b 25.
ἐκπνεῖν, opp. εἰσπνεῖν 471a 18.
ἔκπτωσις 480a 1.
ἐκρεῖν 438a 18.
ἐκστατικός. τοῦ ἐνίους τῶν ἐκστατικῶν προορᾶν ἐν τῷ ἐνυπνίῳ αἴτιον ὅτι αἱ οἰκεῖαι κινήσεις οὐκ ἐνοχλοῦσιν ἀλλ' ἀπορραπίζονται· τῶν ξενικῶν οὖν μάλιστα αἰσθάνονται 464a 24.
ἐκτέμνειν 438b 13. 441a 13.
ἐκφύεσθαι 468b 21.
ἔλαιον. ἐπεκτείνεται ἐπὶ πλεῖον τοῦ ὕδατος διὰ τὴν γλισχρότητα 441a 25. ταχέως λαμβάνει καὶ τὸ παρασκευασθὲν ἔλαιον καὶ ὁ οἶνος τὰς τῶν πλησίον ὀσμὰς 460a 28.
ἕλκειν 445a 24.
ἐλλατονάκις 475b 13.
ἐλλείπειν 477b 3.
ἐλπίς τοῦ μέλλοντός ἐστιν 449b 27.
ἐλπιστικός. ἐπιστήμη ἐλπιστική, καθάπερ τινές φασι τὴν μαντικήν 449b 12.

ἐμβάλλειν 460a 30.
ἐμμένειν, opp. διαλύεσθαι 453b 3.
ἐμπαθής 460a 7.
ἔμπαλιν (Emped.) 474a 1.
Ἐμπεδοκλῆς 437b 26 sqq. 473b 9 sqq. πῦρ εἶναι τὸν ὀφθαλμόν φησιν 437b 11. ὅτε μὲν ὁρᾶν φησιν ἐξιόντος τοῦ φωτός, ὅτε δὲ ταῖς ἀπορροίαις ταῖς ἀπὸ τῶν ὁρωμένων 437b 24. 438a 4. ἀφικνεῖσθαί φησι πρότερον τὸ ἀπὸ τοῦ ἡλίου φῶς εἰς τὸ μεταξὺ πρὶν πρὸς τὴν ὄψιν ἢ ἐπὶ τὴν γῆν 446a 26. eius sententia de respiratione refutatur 473a 15 sqq. οὐ καλῶς εἴρηκεν, τὰ θερμότατα καὶ πῦρ ἔχοντα πλεῖστον τῶν ζῴων ἔνυδρα εἶναι, ὅπως κατὰ τόπον ἀνισάζηται (v. l.) 477a 32. φησὶ τὸ ὕδωρ ἔχειν ἐν αὐτῷ τὰ γένη τῶν χυμῶν ἀναίσθητα διὰ μικρότητα 441a 4. 10.
ἐμπειρία. λέγειν ἐξ ἐμπειρίας 462b 16.
ἐμποδίζειν c. dat. 471a 13.
ἐμποιεῖν αἴσθησιν 447b 6.
ἔμπροσθεν λέγεται ἐφ' ὅ ἐστιν ἡμῖν ἡ αἴσθησις, ὄπισθεν τὸ ἀντικείμενον 467b 30.
ἐμπυρεύειν. τὴν θρεπτικὴν ψυχὴν ἡ φύσις ἐμπεπύρευκεν ἐν τῷ φυσικῷ πυρὶ (τῆς καρδίας) 474b 13. 469b 16.
ἐμπύρωσις τῆς ψυχῆς ἐν τῇ καρδίᾳ 478a 30.
ἐμύς 470b 18. 475b 28.
ἐμφαίνεσθαι 438a 9. 12.
ἔμφασις 438a 6. 464b 11. 12. — 461a 14.
ἐμφυσᾶν 470b 20.
ἐμφυτεία, dist. ἀποφυτεία 468b 18. 23.
ἔμφυτος. τὸ ἔμφυτον πνεῦμα 475a 8.
ἐν ex posteriori ad prius membrum supplendum 478b 27. 479b 3.
ἐναντίος. τὰ ἐναντία ἔσχατα 445b 24. 26. ἀναιρεῖται τἀναντία ὑπ ἀλλήλων 465b 4. αἱ τῶν ἐναντίων κινήσεις ἐναντίαι, ἅμα δὲ τὰ ἐναντία τῷ αὐτῷ καὶ ἀτόμῳ οὐκ ἐνδέχεται ὑπάρχειν 448a 2. ἀεὶ τὰ ἐναντία καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων καὶ ἐν τοῖς φυσικοῖς ἐν τῷ αὐτῷ δεκτικῷ φαίνεται γινόμενα καὶ τοῦ αὐτοῦ ὄντα πάθη 453b 27. τῶν ἐναντίων τὸ μὲν ἀνάγκη παρεῖναι τὸ δ' οὔ 454b 1.
ἐναντιότης. ᾗ ὑπάρχει ἐναντιότης ἐν ἑκάστῳ, ταύτῃ πάντα καὶ ποιοῦσι καὶ πάσχουσιν 441b 14.
ἐναντίωσις. πᾶν τὸ αἰσθητὸν ἔχει ἐναντίωσιν, οἷον ἐν χρώματι τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν κτλ. 445b 24. 462b 11.
ἐναποπλύνειν 441b 15.
ἐναργής 440a 9. b 30.
ἕνεκα. τὸ οὗ ἕνεκα, dist. τὰ τούτου ἕνεκα 469a 8. ἡ φύσις ἕνεκα τοῦ ποιεῖ 455b 17. αἰτία ἐστὶ τὸ τίνος ἕνεκα 455b 15. οἱ πρότερον φυσικοὶ οὐχ ἅπτονται τῆς τοιαύτης αἰτίας 472a 2. 471b 25.
ἐνεός, coni. κωφός 437a 16.
ἐνέργεια, cf. δύναμις. — 452a 30. τὸ δυνάμει καὶ τὸ ἐνεργείᾳ ἕτερον 445b 30. 449a 1· 454a 8.
ἐνεργεῖν. τῇ αἰσθήσει ἐνεργεῖν κυρίως καὶ ἁπλῶς ἀδύνατον καθεῦδον ἅμα 454b 13. 446a 22. (τῷ ζῴῳ) ἀδύνατον ἀεὶ

ἐνεργεῖν 454b 8. ἐνεργεῖν τῇ μνήμῃ 452b 24. 26. 449b 22.
ἐννοεῖν σφόδρα τι 447a 16.
ἔνοπτρον = κάτοπτρον 459b 25. 30. 31.
ἐνοχλεῖν 453a 23. 464a 26.
(τὰ) ἔντομα πάντα ἄναιμα 475a 1. τὰ ἔντομα οὐκ ἀναπνεῖ 475a 29. ὁμοίως ἔχει τὰ φυτὰ καὶ τὰ ἔντομα 468b 1. 467a 18. 11. ἐοίκασι τὰ ἔντομα πολλοῖς ζῴοις συμπεφυκόσιν 468b 10. 479a 6. 471b 20.
ἐνσημαίνεσθαι 450a 31.
ἐντεῦθεν 437a 31.
ἐνυπνιάζειν. οὐκ ἔστι τοῦ δόξαντος οὐδὲ τοῦ διανοουμένου τὸ πάθος τοῦτο· ἀλλ' οὐδὲ τοῦ αἰσθανομένου ἁπλῶς 459a 8. τοῦ αἰσθητικοῦ ἐστι τὸ ἐνυπν., τούτου δὲ ᾗ φανταστικόν 459a 21.
ἐνύπνιον 458a 32 sqq. τοῦ αἰσθητικοῦ τὸ πάθος, εἴπερ καὶ ὁ ὕπνος 459a 12. τὸ ἐνύπ. αἴσθημα τρόπον τινά 456a 26. — 461b 21. τὸ ἐνύπ. φάντασμά τί ἐστιν ἐν ὕπνῳ· οὐδὲ τὸ ἐν ὕπνῳ φάντασμα πᾶν 462a 16 sqq. οὐδ' ὅσαι ἐν τῷ ὕπνῳ γίνονται ἀληθεῖς ἔννοιαι παρὰ φαντάσματα 462a 28. 458b 15. def. τὸ φάντασμα τὸ ἀπὸ τῆς κινήσεως τῶν αἰσθημάτων, ὅταν ἐν τῷ καθεύδειν ᾖ, ᾗ καθεύδει, τοῦτ' ἐστὶν ἐνύπνιον 462a 29. πῶς γίνεται τὸ ἐνύπνιον 459a 23 sqq. σωζομένη τῶν αἰσθημάτων ἡ κίνησις ἀφ' ἑκάστου τῶν αἰσθητηρίων ἐρρωμένα ποιεῖ τὰ ἐνύπνια 461a 25. μετὰ τὴν τροφὴν καὶ τοῖς παιδίοις οὐ γίνεται ἐνύπνια 461a 11. 462b 4. δοκεῖ ἐν ὕπνῳ τὸ ὁμοῖον αὐτῷ εἶναι ἀληθὲς καὶ τοσαύτη τοῦ ὕπνου ἡ δύναμις, ὥστε ποιεῖν τοῦτο λανθάνειν 461b 29. ὅτε μὲν ἡ δόξα λέγει, ὅτι ψεῦδος τὸ ὁρώμενον, ὅτε δὲ κατέχεται καὶ ἀκολουθεῖ τῷ φαντάσματι 459a 6. 462a 3. ἤδη τισὶ συμβέβηκεν, ὥστε μηδὲν ἐνύπνιον ἑωρακέναι κατὰ τὸν βίον, τοῖς δὲ πόρρω προελθούσης τῆς ἡλικίας ἰδεῖν 462a 31. — περὶ τῆς ἐκ τῶν ἐνυπνίων μαντικῆς 462b 12 sqq. τὰ ἐνύπνια οὐ θεόπομπτα 463b 13. 462b 20. 464a 21. ἐνδέχεται τῶν ἐνυπνίων ἔνια αἴτια ἢ σημεῖα εἶναι, τὰ δὲ πολλὰ συμπτώμασιν ἔοικεν 463a 30. 464a 1. 462b 26. τεχνικώτατός ἐστι κριτὴς ἐνυπνίων, ὅστις δύναται τὰς ὁμοιότητας θεωρεῖν 464b 5.
ἐξαδυνατεῖν 457b 17.
ἐξαιματοῦν 456b 4.
ἐξαπατᾶν 449b 10.
ἐξαναίνειν 470a 28.
ἐξελαύνειν 465b 19.
ἐξιέναι, opp. εἰσδέχεσθαι 474a 16.
ἐξιέναι. ἄλογον τὸ ἐξιόντι τινὶ τὴν ὄψιν ὁρᾶν 438a 25. 27. 437b 24.
ἐξικμάζειν 441a 14. 442a 28. 443a 14.
ἕξις. φαντάσματος ἕξις 451a 16. ἡ τῆς ψυχῆς ἕξις = ζῆν 474a 25. coni. διάθεσις 477b 18. coni. πάθος 449b 25. 451a 24. 27. dist. φύσις. τῶν ἕξεων τὰς ὑπερβολὰς ἔχοντας οἱ ἐναντίοι τόποι καὶ ὧραι σῴζουσιν 477b 15. 478a 1. dist. ὕλη. οὐ ταὐτὸν ἡ ὕλη τῶν ζῴων, ἐξ

ἧς ἐστιν ἕκαστον καὶ αἱ ἕξεις καὶ διαθέσεις αὐτῆς 477b 18.
ἐξίστασθαι 451b 9.
ἔοικε νομίζοντι 437b 25. ἔοικε ἀρχῇ (v. l.) καὶ τὸ μέσον πάντων 452a 17.
ἐπαίρειν 476b 4.
ἐπαΐσσειν (Emped.) 474a 4.
ἐπαλείφειν 440a 9.
ἐπάλλαξις. τῇ ἐπαλλάξει τῶν δακτύλων τὸ ἓν δύο φαίνεται 460b 20. — 461b 3.
ἐπαλλάττειν 464b 28.
ἐπαναμιμνήσκειν 451a 12.
ἐπανισοῦν 478a 3.
ἐπεγείρεσθαι 463a 16.
ἐπέκεινα, opp. ἐπὶ ταδί 449a 26.
ἐπεκτείνειν 441a 24.
ἐπέρχεσθαι 446a 1. 453a 25. 450b 29. 456a 30. 470b 11. ἄτοπον τὸ μὴ ἐπελθεῖν αὐτῷ ἀπορῆσαι 438a 10.
ἐπέτειος 466a 2. 3. 5. 464b 25.
ἐπέχειν τὴν διάνοιαν 453a 17.
ἐπί. οὐκ ἐπ᾽ αὐτοῖς ἐστι τὸ ἀναμιμνήσκεσθαι, τὸ στῆσαι 453a 20. 21.
ἐπιβάλλειν. ὅσον ἐπιβάλλει τῇ φυσικῇ φιλοσοφίᾳ 464b 33. cf. 480b 23. 436a 17.
ἐπιγλωττίς. τοῖς ἐναίμοις ἔχει ἡ ἀρτηρία οἷον πῶμα τὴν ἐπιγλωττίδα 476a 34.
ἐπιζητεῖν 452a 22. 23.
ἐπικαλύπτειν 437a 25.
ἐπικρίνειν 461b 6. 25.
ἐπίκτητος, dist. ἐξ ἀρχῆς 478b 27.
ἐπιληπτικός 457a 8.
ἐπίληψις. ὅμοιον ὁ ὕπνος ἐπιλήψει. διὸ καὶ συμβαίνει πολλοῖς ἡ ἀρχὴ τούτου τοῦ πάθους καθεύδουσιν 457a 9.
ἐπιπολάζειν. ἐπιπολάζει ὁ ἀήρ, ὅταν ἐγγένηται ἐν τῷ ὕδατι 443a 5. — 461b 14. a 3. 476b 22.
ἐπιπόλαιος 460a 23.
ἐπιπόλασις, dist. ἡ παρ᾽ ἄλληλα θέσις 440b 16.
ἐπιπολαστικός 442a 11.
ἐπιπολῆς, opp. ἐν βάθει 440a 13. 459b 7.
ἐπίπτυγμα 476a 4.
ἐπισκεπτέον 440a 31. 439a 12. 459a 11. 464b 21.
ἐπίσκεψις. ποιεῖσθαι τὴν ἐπίσκεψιν 436a 3. τὴν ἐπίσκεψιν εἴληφεν 477b 12.
ἐπισκοπεῖν 468b 17. 471b 27.
ἐπίτασις 479a 14. 18.
ἐπιτιθέναι 476b 3. 475a 18. τὸ τέλος 469a 5.
ἐπιτυγχάνειν. οἱ μελαγχολικοὶ ἐπιτυγχάνουσιν ὁμοίοις θεωρήμασιν 463b 19.
ἐπιτυχής 463b 19.
ἐπιφάνεια 460a 11. οἱ Πυθαγόρειοι τὴν ἐπιφάνειαν χροιὰν ἐκάλουν 439a 31.
ἐπιφέρειν 447a 15. med. 443a 22. 25.
ἐπιχεῖν 443b 31.
ἐπιχειρεῖν 453a 18.
(οἱ) ἐπιχειρηματικοὶ λόγοι 451a 19.
ἐργασία 469a 3. 476a 21.
ἔργον 454a 26. 29. τοῦτο καὶ ἐπ᾽ αὐτῶν τῶν ἔργων δῆλον 438a 17. ἔργον, dist. πάρεργον 444a 27.
ἔρημος. ἡ διάνοια τῶν τυχόντων ὥσπερ ἔρημος καὶ κενὴ πάντων 464a 23.
ἑρμηνεία. ἡ φύσις χρῆται ἐνίοις τῇ γλώττῃ πρὸς τοὺς χυμοὺς καὶ πρὸς τὴν ἑρμηνείαν 476a 19.
ἐρυθρός. ἡ ἐρυθρὰ θάλαττα 466b 21.
ἐρύκειν 473b 26 (Emped.).
ἔρως 460b 5.

ἐρωτικός 460^{b} 5.
ἔσχατος 449^{a} 24. 29. μίγνυνται ὧν τὰ ἔσχατα ἐναντία 447^{a} 30. τὰ ἐναντία ἔσχατα 445^{b} 24. ὧν ἐστιν ἔσχατα, ἀνάγκη πεπεράνθαι τὰ ἐντός 445^{b} 23.
ἔσωθε (Emped.) 473^{b} 21.
εὖ. τοῦ εὖ ἕνεκα, dist. τῆς σωτηρίας ἕνεκα 437^{a} 1. — 479^{a} 7. 468^{b} 10.
εὐαπάτητος. ὥσπερ ἄλλοι δι' ἄλλο πάθος εὐαπάτητοι, οὕτως ὁ καθεύδων διὰ τὸν ὕπνον 461^{b} 8. 460^{b} 9.
εὐειδής (Emped.) 473^{b} 18.
εὐήθης 438^{a} 29. 471^{b} 15.
εὐθυόνειρος 463^{b} 16. 464^{a} 27.
εὐθυονειρία. τὰς εὐθυονειρίας κρίνειν παντός ἐστιν 464^{b} 7. ἡ κίνησις ἐκκόπτει τὰς εὐθυονειρίας 461^{b} 16. 463^{a} 25.
εὐθυπορεῖν 453^{a} 25. 453^{b} 4.
εὐθυωρία. κατ' εὐθυωρίαν ἡ ὄψις ὁρᾷ 459^{b} 15.
εὐλόγιστος 439^{b} 32.
εὔλογος 445^{a} 16. εὐλόγως 441^{b} 7. 438^{b} 5. 445^{a} 13.
εὐμαθής 449^{b} 8.
εὐμνημόνευτά ἐστιν, ὅσα τάξιν τινὰ ἔχει, ὥσπερ τὰ μαθήματα 452^{a} 3.
εὐξήραντος 466^{a} 23.
εὐπετής (Emped.) 473^{b} 17.
εὔπηκτος 466^{a} 31. ^{b}24.
εὐπίλητος (v. l.) 438^{a} 15.
εὐπορεῖν 437^{a} 21.
εὐπορίη (Emped.) 473^{b} 13.
Εὐριπίδης 443^{b} 30.
εὔριπος 456^{b} 21.
εὔροια 457^{a} 26.
εὔστοχος 464^{a} 33.
εὐσύνοπτος 441^{a} 10.
εὖτε (Emped.) 473^{b} 16. 474^{a} 6.
εὐτελής 463^{b} 15.
εὔφθαρτος 465^{a} 13.
εὐφύλακτος 438^{a} 15.
εὔψυκτος 466^{b} 3. 444^{a} 12.
εὐώδης. ἡ ὀσμὴ ἡ καθ' αὑτὴν εὐώδης 444^{a} 18. opp. δυσώδης 444^{b} 29.
ἐφιστάναι τὸν λόγον 470^{b} 5. ἐφίστασθαι. πρὶν ἐπιστῆναι τὴν ἀναθυμίασιν 469^{b} 21.
ἕψειν 443^{b} 31. 441^{a} 16.

ζέσις. ἡ ζέσις γίνεται πνευματουμένου τοῦ ὑγροῦ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ· αἴρεται γὰρ διὰ τὸ πλείω γίνεσθαι τὸν ὄγκον 479^{b} 30. 480^{a} 1.
ζῆν, opp. ἀποθνήσκειν 472^{a} 11. τελευτᾶν 472^{b} 27. τὸ ζῆν καὶ ἡ τῆς ψυχῆς ἕξις μετὰ θερμότητός τινός ἐστιν 474^{a} 25. ^{b}10. 469^{b} 6. τὸ ζῆν ἐστι (τοῖς πλεύμονα ἔχουσιν) ἐν τῷ ἀναπνεῖν καὶ ἐκπνεῖν· τοῖς ἰχθύσιν ἐν τῷ δέχεσθαι τὸ ὑγρόν 480^{b} 12. 19. 467^{b} 12. τὸ ζῆν, dist. τὸ ζῷον 467^{b} 18 sqq. τὰ ζῶντα πάντα τὴν θρεπτικὴν ἀρχὴν ἐν τῷ μέσῳ ἔχουσιν 467^{b} 33. τὸ ζῷον φύσει ὑγρὸν καὶ θερμόν, καὶ τὸ ζῆν τοιοῦτον, τὸ δὲ γῆρας ψυχρὸν καὶ ξηρὸν καὶ τὸ τεθνηκός 466^{a} 18. 469^{b} 8.
ζητεῖν 458^{a} 33. 451^{b} 22. 23.
ζήτησις. ἡ ἀνάμνησις ζήτησίς τις 453^{a} 12. 15.
ζωή. ἐστὶν ἡ μονὴ τῆς θρεπτικῆς ψυχῆς 479^{a} 30. opp. θάνατος 436^{a} 15. 467^{b} 7. 10.
ζῷον. τῷ αἰσθάνεσθαι τὸ ζῷον διορίζομεν 467^{b} 25. 436^{b} 11. 469^{b} 4. 454^{b} 24. τὴν ἁφὴν καὶ τὴν γεῦσιν ἅπαντ' ἔχει τὰ ζῷα 455^{a} 5. 436^{b} 13. ἀναγκαῖον τῷ ζῴῳ, ὅταν αἴσθησιν ἔχῃ, τότε πρῶτον τροφήν τε

λαμβάνειν καὶ αὔξησιν 456a 33. ἀνάγκη ταὐτὸν εἶναι καὶ ἓν μόριον καθ' ὃ ζῇ καὶ καθ' ὃ προσαγορεύομεν αὐτὸ ζῷον· ἀριθμῷ οὖν ἀναγκαῖον ἓν εἶναι καὶ τὸ αὐτὸ τοῦτο τὸ μόριον, τῷ δ' εἶναι ἕτερα 467b 25. πᾶσίν ἐστι τοῖς ζῴοις τόπος δεκτικὸς τῆς τροφῆς 445a 24. πᾶσιν τοῖς ζῴοις κοινὸν γένεσις καὶ θάνατος 478b 22. τὸ ζῷον φύσει ὑγρὸν καὶ θερμόν 466a 18. πάντα τὰ μόρια καὶ πᾶν τὸ σῶμα τῶν ζῴων ἔχει τινὰ σύμφυτον θερμότητα φυσικήν 469b 6. τὰ τιμιώτερα τῶν ζῴων πλείονος τετύχηκε θερμότητος καὶ ψυχῆς τιμιωτέρας 477a 15. πρὸς τὸ εἶναι τροφῆς δεῖται τῶν ζῴων ἕκαστον, πρὸς δὲ τὴν σωτηρίαν τῆς καταψύξεως 476a 16. ὅσα ἔχει πλεύμονα, τὴν κατάψυξιν ποιεῖται διὰ τὸ ἀναπνεῖν 475b 17. ὅσα δὲ βράγχια ἔχει, πάντα καταψύχεται δεχόμενα τὸ ὕδωρ 476a 1. τοῖς μικροῖς πάμπαν καὶ τοῖς ἀναίμοις ἡ γινομένη ἐκ τοῦ περιέχοντος ἢ ὕδατος ἢ ἀέρος ψύξις ἱκανή 474b 27. τὰ τέλεια τῶν ζῴων εἰς τρία μέρη διαιρεῖται, ἓν μὲν ᾗ δέχεται τὴν τροφήν, ἓν δ' ᾗ τὸ περίττωμα προΐεται, τρίτον τὸ μέσον τούτων (τὸ στῆθος). ὅσα δ' αὐτῶν πορευτικά, πρόσκειται καὶ μόρια τὰ πρὸς ταύτην τὴν ὑπηρεσίαν 468a 13 sqq. ἡ τῆς θρεπτικῆς ἀρχὴ τῆς ψυχῆς ἐν τῷ μέσῳ ἐστίν 468a 20. τὰ ἔντομα καὶ τῶν μὴ ἐντόμων πολλὰ διαιρούμενα δύναται ζῆν διὰ τὸ θρεπτικόν. τὸ τοιοῦτον μόριον ἐνεργείᾳ ἔχει ἕν, δυνάμει πλείω 468a 25. τὰ δ' ἄριστα συνεστηκότα τοῦτ' οὐ πάσχει τῶν ζῴων διὰ τὸ εἶναι τὴν φύσιν αὐτῶν ὡς ἐνδέχεται μάλιστα μίαν 468b 10. — 479a 6. ὕπνου κοινωνεῖ τὰ ζῷα πάντα 454b 23. καὶ τῶν ἄλλων ζῴων ὀνειρώττει τινά 463b 12. ἡ μνήμη καὶ ἑτέροις τισὶν ὑπάρχει τῶν ζῴων καὶ οὐ μόνον ἀνθρώποις 450a 15. τοῦ ἀναμιμνήσκεσθαι οὐδὲν τῶν γνωριζομένων ζῴων μετέχει πλὴν ἄνθρωπος 453a 8. ζῷα πλωτά, πτηνά, πεζά 454b 15.

ζῳοτοκεῖν 475b 20.

ζωτικός 479a 4. θερμότης ζωτική 473a 10.

ἡδύς. τὰ ἥδιστα χρώματα 439b 32. — 442a 16. cf. 444a 33.

ἥδυσμα 442a 10.

ἡλικία. ἡ πρώτη ἡλικία 457a 4. 6.

ἥλιος. καθ' αὑτὸν λευκὸς φαίνεται, διὰ δ' ἀχλύος φοινικοῦς 440a 10. ὁ ἥλιος φαίνεται ποδιαῖος, ἀντίφησι δὲ πολλάκις ἕτερόν τι πρὸς τὴν φαντασίαν 460b 18. 458b 28.

ἡμίονος 466b 9.

(αἱ) Ἡράκλειαι στῆλαι 462b 24.

ἠρέμα 437b 20. 462a 22.

ἠρεμεῖν 437a 29. 461a 17.

ἦχος 463a 13.

θάλαττα 439b 4. ἡ θάλαττα ἔχει ὀσμήν· ἔχει γὰρ χυμὸν καὶ ξηρότητα 445a 13.

θαλάττιος 444b 13.

θάνατος, opp. ζωή 437a 15. 467b 10. opp. γένεσις 478b 22. θάνατος καὶ γένεσις πᾶσι τοῖς ζῴοις κοινόν 478b 22. θάνα-

τος ἐστὶν ἡ τῆς ψυχῆς ἀπόλυσις 479a 22. ἀνάγκη τό τε ζῆν ὑπάρχειν καὶ τὴν τοῦ φυσικοῦ θερμοῦ σωτηρίαν, καὶ τὸν καλούμενον θάνατον εἶναι τὴν τούτου φθοράν 469b 18. 479a 33. θάνατος ὁ μὲν βίαιος ὁ δὲ κατὰ φύσιν 478b 24. 472a 18. 479b 4. ἄλυπός ἐστιν ὁ ἐν τῷ γήρᾳ θάνατος 479a 20.
θεῖον. ὑπὸ τῆς τοῦ θείου δυνάμεως φθείρεται τἆλλα ζῷα 444b 33.
θεῖος. ἡ φύσις δαιμονία, ἀλλ' οὐ θεία 463b 14.
θεόπεμπτος 463b 13.
θεός. θεὸς οὐ πέμπει τὰ ἐνύπνια, ἐξ ὧν προορῶσι τὰ μέλλοντα 462b 20. 463b 16. 464a 21.
θερμαίνειν 441a 27.
θερμασία 463a 16.
θερμός, opp. ψυχρός 441b 30. αἴρει τὸ θερμόν 474a 13. 444a 23. τὸ θερμὸν ἑκάστου τῶν ζῴων πρὸς τὸ ἄνω πέφυκε φέρεσθαι 456b 21. τὸ θερμὸν αὐξάνει καὶ δημιουργεῖ τὴν τροφήν, καὶ τὸ μὲν κοῦφον (τὸ γλυκύ) ἕλκει, τὸ δ' ἁλμυρὸν καὶ πικρὸν καταλείπει διὰ βάρος 442a 5. τὸ θερμὸν καὶ ψυχρὸν ποιοῦσιν αὔξησιν καὶ φθίσιν 441b 30. τὸ θερμὸν συναίτιον τῶν χυμῶν 441b 29. τὸ θερμὸν φυσικὸν 470a 22. 466b 32. τὸ θερμὸν σύμφυτον δεῖται τροφῆς 480a 17. 474b 21. 469b 25. εἴπερ δεῖ σῴζεσθαι τὸ θερμόν (τοῦτο δ' ἀναγκαῖον, εἴπερ μέλλει ζῆν), δεῖ γίνεσθαί τινα τοῦ θερμοῦ τοῦ ἐν τῇ ἀρχῇ κατάψυξιν 470a 5. 476a 17.
θερμότης. θερμότης φυσική 470a 20. 469b 8. πάντα τὰ μόρια καὶ πᾶν τὸ σῶμα τῶν ζῴων ἔχει τινὰ σύμφυτον θερμότητα φυσικήν· ἐργάζεται γὰρ καὶ πέττει τῷ φυσικῷ θερμῷ τὴν τροφὴν πάντα, μάλιστα δὲ τὸ κυριώτατον (sc. ἡ καρδία) 469b 6. θερμότης νοσηματική 479a 24.
θέσις 440b 8. 16. 476b 28. 29. 478b 3. a 34.
θεωρεῖν 450b 18. 23. 455b 34. 476a 6. coni. ἐννοεῖν 449b 17.
θεώρημα = νόημα, dist. φάντασμα 450b 25. 29. εἴρηται περὶ αὐτῶν ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς θεωρήμασιν 455a 25.
θηρεύειν 451b 18. 453a 22.
θιγγάνειν 447a 8.
θίξις 478b 18.
θλίβειν 437a 23.
θλίψις 472a 9.
θολερός, opp. καθαρός 458a 14. 23.
θολός 437b 7.
θρεπτικός. τὸ θρεπτικὸν μόριον τῆς ψυχῆς χωρίζεται τῶν ἄλλων ἐν τοῖς ἔχουσι σώμασι ζωήν, τῶν δ' ἄλλων οὐδὲν ἄνευ τούτου 454a 13. ἡ τῆς θρεπτικῆς ἀρχὴ ψυχῆς ἐν τῷ μέσῳ τῶν τριῶν μορίων τοῦ σώματος 468a 21. 469a 30. 480a 23. τὸ θρεπτικὸν μόριον τὰ ἔντομα καὶ τὰ φυτὰ ἐνεργείᾳ μὲν ἔχει ἕν, δυνάμει δὲ πλείω 468a 28. 479a 2. τὸ ἔργον τὸ αὑτοῦ ποιεῖ τὸ θρεπτικὸν μόριον ἐν τῷ καθεύδειν μᾶλλον, ἢ ἐν τῷ ἐγρηγορέναι 454b 32. ὁ χυμός ἐστι τοῦ θρεπτικοῦ πάθος 436b 17. — τὸ ὀσφραντὸν τῶν θρεπτικῶν ἐστι πάθος 445a 8. 443b 21. 444b 10.

θύειν. θῦον (Emped.) 474a 5.
θώραξ 444a 25. 472b 31. 478b 14.

ἰατρικός. αἱ ἀρχαὶ ἰατρικαί 480b 30.
ἰατρός. περὶ ὑγιείας καὶ νόσου οὐ μόνον ἐστὶν ἰατροῦ ἀλλὰ καὶ τοῦ φυσικοῦ μέχρι του τὰς αἰτίας εἰπεῖν 480b 23. 436a 20. οἷον ἰατρὸς πρὸς τὴν ὑγίειαν, οὕτως ἡ καρδία πρὸς τὴν τροφὴν τελευταίαν 469a 9. λέγουσι τῶν ἰατρῶν οἱ χαρίεντες, ὅτι δεῖ σφόδρα προσέχειν τοῖς ἐνυπνίοις 463a 5. οἱ κομψοὶ καὶ περίεργοι ἰατροί 480b 27.
ἱμάτιον 460a 12.
ἴσος 447a 25. 446b 11. 12.
ἱστορία. ἐν τοῖς περὶ τῶν ζῴων ἱστορίαις γέγραπται δι' ἀκριβείας 477a 5. 478a 28. 478b 1.
ἰσχύς, opp. ἀσθένεια 453b 30. 456a 15. 16. 470b 16.
ἰχθύς. βράγχια ἔχουσιν· ὅσα δὲ βράγχια ἔχουσι πάντα καταψύχεται δεχόμενα τὸ ὕδωρ διὰ τῶν βραγχίων 476a 1. 24. 478b 34. 480b 15. ἄποδες οἱ ἰχθύες πάντες 476a 3. τοὺς ὀδόντας ὀξεῖς ἔχουσι καὶ καρχαρόδοντες σχεδὸν πάντες εἰσίν 476b 10.

καθαρός. καθαρὰ χρώματα 440a 5. τὰ μάλιστα καθαρὰ τῶν ἱματίων τάχιστα κηλιδοῦται 460a 12.
κάθεξις τοῦ πνεύματος 456a 16.
καθεύδειν. ἀδύνατον ἁπλῶς ὁποιανοῦν αἴσθησιν αἰσθάνεσθαι τὸ καθεῦδον ζῷον 455a 9. ἐνδέχεται τοῦ ἐγρηγορέναι καὶ καθεύδειν ἁπλῶς θατέρου ὑπάρχοντος θάτερόν πῃ ὑπάρχειν 462a 26. ἔνιοι καθεύδοντες ποιοῦσι πολλὰ ἐγρηγορικά, οὐ μέντοι ἄνευ φαντάσματος καὶ αἰσθήσεώς τινος 456a 24.
καθίστασθαι 461a 7. 453a 27.
καθυπνοῦν 462b 4.
καινός, opp. παλαιός 459b 30. 31. 460a 18. 22.
κάλαμος 475a 17.
καλεῖν. ἡ καλουμένη κεφαλή 468a 24. 477a 5. τὸ καλούμενον στόμα 476a 20. 468a 10. ὁ καλούμενος κορδύλος 475a 6. τὸ τῶν καλουμένων σελαχῶν γένος 476a 2. ὁ καλ. πνιγεύς 470a 9. ὁ καλ. αὐλός 476b 15. ὁ καλ. θάνατος 469b 19. αἱ καλ. σκολόπενδραι 471b 22. ὁ καλ. ὕπνος 455a 11.
κάλλος, opp. αἶσχος 453b 30.
καλός. κάλλιστον = ἄριστον 469a 29.
καπνός = καπνώδης ἀναθυμίασις 443a 21. 24. καπνὸς τροφὴ τῆς φλογός 465b 25.
καπνώδης 443a 21. 27.
κάραβος 476b 32. 477a 3.
καρδία. τῶν ζῴων τῶν ἐναίμων ἡ καρδία γίνεται πρῶτον 468b 28. παντὸς τοῦ αἵματος ἀρχὴ ἡ καρδία 458a 15. ἀρχὴ τῶν φλεβῶν τοῖς ἐναίμοις 468b 31. 474b 7. 456b 1. τῶν ἐν τῇ καρδίᾳ ἑκατέρας τῆς θαλάμης κοινὴ ἡ μέση. ἐν τῇ μέσῃ γίνεται ἡ διάκρισις (τοῦ αἵματος) 458a 17. περὶ τὴν τροφὴν ἡ καρδία κυριωτάτη, καὶ τὸ τέλος ἐπιτίθησιν. ὥστ' ἀνάγκη καὶ τῆς θρεπτικῆς καὶ τῆς αἰσθητικῆς ψυχῆς ἐν τῇ καρδίᾳ τὴν ἀρχὴν εἶναι τοῖς ἐναίμοις, τοῖς ἀναίμοις

ἐν τῷ ἀνάλογον 469a 4 sqq. b10. *ἐργάζεται καὶ πέττει τῷ φυσικῷ θερμῷ τὴν τροφὴν πάντα, μάλιστα τὸ κυριώτατον* (sc. *ἡ καρδία*) 469b 12. *ἐν τούτῳ* (*τῇ καρδίᾳ*) *ἀναγκαῖον εἶναι τὸ πάντων τῶν αἰσθητηρίων κοινὸν αἰσθητήριον* 469a 11. *δύο φανερῶς ἐνταῦθα συντεινούσας ὁρῶμεν, τήν τε γεῦσιν καὶ τὴν ἁφήν, ὥστε καὶ τὰς ἄλλας ἀναγκαῖον* 469a 12. *τὴν ψυχὴν ἡ φύσις ἐμπεπύρευκεν ἐν τῷ φυσικῷ πυρὶ* (*τῆς καρδίας*) 474b 13. 469b 16. *ἡ καρδία ἐν μέσῳ τόπῳ κεφαλῆς καὶ τῆς κάτω κοιλίας* 456a 2. 468a 21. 469a 25. 31. *ἡ θέσις τῆς καρδίας* 478b 3. *ἡ καρδία ἀντικεῖται τῷ ἐγκεφάλῳ καὶ ἔστι θερμότατον τῶν μορίων* 439a 3. *καταψύξεως ἡ τῶν ζῴων δεῖται φύσις διὰ τὴν ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς ψυχῆς ἐμπύρωσιν. ταύτην δὲ ποιεῖται διὰ τῆς ἀναπνοῆς, ὅσα μὴ μόνον ἔχουσι καρδίαν ἀλλὰ καὶ πνεύμονα τῶν ζῴων, τὰ δὲ καρδίαν μὲν ἔχοντα, πνεύμονα δὲ μή, τῷ ὕδατι ποιοῦνται τὴν κατάψυξιν διὰ τῶν βραγχίων* 478a 28 sqq. *τρία τὰ συμβαίνοντα περὶ τὴν καρδίαν, πήδησις καὶ σφυγμὸς καὶ ἀναπνοή* 479b 17. *τὸ ὀξὺ* sive *ἄκρον τῆς καρδίας* 478b 7. 8. *ἡ σύντρησις τῆς καρδίας πρὸς τὸν πλεύμονα* 478a 26.

καρκίνος 476b 32. 477a 3.

καρχαρόδους 476b 11.

καταδαρθάνειν 456b 13.

καταδέχεσθαι 476b 6. 29.

κατακάειν 442a 28.

καταλαμβάνειν 455b 7.

καταλείπειν 442a 6.

κατάληψις 458a 29.

καταμαραίνεσθαι 479a 14.

τὰ καταμήνια 459b 28. 460a 3. *ἡ αὐτὴ φύσις σπέρματος καὶ καταμηνίων* (sc. *αἱματική*) 460a 8.

καταναλίσκειν 469b 29.

καταπέττειν 457b 19.

καταπνίγειν 474a 15. 470a 8. 16.

κατάρρους 458a 3.

καταφέρειν 462b 7. 461a 7. 456b 24.

καταφρονεῖν 462b 13.

καταχρῆσθαι 444a 25.

καταψύχειν 480b 18. 470a 26. 30.

κατάψυξις 478a 16. 28. b12. 19. 470a 7. 23.

κατεργάζεσθαι. τὸ κατεργαζόμενον τὴν τροφήν, dist. *τὸ δεκτικόν* 469a 31.

κατέχειν 470b 22. *κατέχειν τὸ πνεῦμα* 472a 35.

καττίτερος. ἄργυρος καὶ καττίτερος ὀσμώδη 443a 20.

καυλός 468b 27.

καῦμα 470a 29.

καυστός 470a 1.

κενός. κενὴ κοιλία 457b 11. *οὐκ εἶναι κενὸν οὐδέν* (Anaxagoras) 471a 2. coni. *ἔρημος* 464a 23. *ὥσπερ ὁ Τίμαιος λέγει, κενόν ἐστι παντελῶς* 437b 15. *κενὴν κατηγορεῖν ἀπόντων* 470b 11.

κένταυρος 461b 20.

κεραννύναι 447a 18.

κεραννοῦσθαι 463a 12.

κεύθειν (Emped.) 473b 13.

κεφαλοβαρής 467a 34.

κηλιδοῦν 460a 12.

κηλίς 459b 32. 460a 22.

κηρός 477b 18.

κητώδης. τὰ κητώδη τῶν ἐνύδρων οἷον οἱ δελφῖνες καὶ αἱ

φάλαιναι ἔχουσι πλεύμονα καὶ ἀναπνέουσιν 476ᵇ 13. 19.
κινεῖν. τὸ κινούμενον κινεῖται ποθέν ποι, ὥστ' ἀνάγκη εἶναί τινα καὶ χρόνον, ἐν ᾧ κινεῖται ἐκ θατέρου πρὸς θάτερον 446ᵃ 29. 20.
κίνησις, dist. τὸ εἶναι 446ᵇ 27. dist. ἀλλοίωσις 446ᵇ 28. ἡ μείζων κίνησις τὴν ἐλάττω ἐκκρούει 447ᵃ 14. 21. ἐπὶ τῶν φερομένων τοῦ κινήσαντος οὐκέτι θιγγάνοντος κινεῖται. τὸ γὰρ κινῆσαν ἐκίνησεν ἀέρα τινά, καὶ πάλιν οὗτος κινούμενος ἕτερον· καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ἕως ἂν στῇ, ποιεῖται τὴν κίνησιν καὶ ἐν ἀέρι καὶ ἐν τοῖς ὑγροῖς. ὁμοίως ὑπολαβεῖν τοῦτο δεῖ καὶ ἐπ' ἀλλοιώσεως 459ᵃ 29. πάντα (τὰ ὕλην ἔχοντα) ἀεὶ ἐν κινήσει ἐστὶ καὶ γίνεται ἢ φθείρεται 465ᵇ 26. αἱ καθ' ἡμέραν γινόμεναι κινήσεις λανθάνουσι παρὰ μείζους, ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοὐναντίον· καὶ γὰρ αἱ μικραὶ μεγάλαι δοκοῦσιν εἶναι 463ᵃ 7. 464ᵃ 16. 460ᵇ 31.
κλαδάσσειν (Emped.) 474ᵃ 3.
κλάδος 467ᵃ 15.
κλεψύδρα 473ᵇ 8. 17.
κνίψ 444ᵇ 12.
κοιλία. μίαν τινα ἐργασίαν ἡ τοῦ στόματος λειτουργεῖ δύναμις, ἑτέραν ἡ τῆς κοιλίας περὶ τὴν τροφήν, ἡ δὲ καρδία τὸ τέλος ἐπιτίθησιν. 469ᵃ 2. κενὴ οὖσα θερμή ἐστιν, ἡ δὲ πλήρωσις αὐτὴν καταψύχει 457ᵇ 11. — 470ᵃ 24.
κοιμᾶσθαι 454ᵇ 19.
κοινός, dist. ἴδιος 436ᵃ 4. 7. τὰ κοινὰ αἰσθητά 437ᵃ 8. 442ᵇ 4. 10. τὸ κοινὸν (ἀναπνοὴν) ἐπὶ θατέρου μόνον (εἰσπνοὴν) λέγειν 471ᵃ 7. κοινὸν αἰσθητήριον 469ᵃ 12. 455ᵃ 19.
κοινωνεῖν 453ᵇ 15. 479ᵃ 9.
κοινωνία 465ᵃ 31.
κομψός. οἱ ἰατροὶ κομψοὶ καὶ περίεργοι 480ᵇ 27.
κόπος. ὁ κόπος αἴτιον τοῦ πυρετοῦ 462ᵇ 29. αἴτιον τοῦ ὕπνου 456ᵃ 34. ὁ κόπος συντηκτικόν ἐστιν 456ᵇ 35.
κορδύλος 476ᵃ 6.
κόρη. ἡ καλουμένη κόρη 438ᵇ 16. ἡ κόρη καὶ τὸ ὄμμα ὕδατός ἐστιν 438ᵃ 16.
Κορίσκος 450ᵇ 31. 461ᵇ 23. 24. 25. 462ᵃ 5.
κούρη (Emped.) 438ᵃ 1.
κουφότης τῆς θερμότητος 444ᵃ 23.
κρατύνειν (Emped.) 473ᵇ 27.
κρήνη. εἰσὶ κρῆναι πολλαὶ αἱ μὲν πικραὶ αἱ δ' ὀξεῖαι αἱ δὲ παντοδαποὺς ἔχουσαι χυμοὺς ἄλλους 441ᵇ 6.
κρίνειν, coni. γιγνώσκειν 445ᵇ 15. οὐ κατὰ τὴν αὐτὴν δύναμιν κρίνει τὸ κύριον καὶ τὰ φαντάσματα γίγνεσθαι 460ᵇ 16. τὸ τῷ εἴδει ἓν λέγει ἡ ψυχὴ τῇ κρινούσῃ αἰσθήσει καὶ τῷ τρόπῳ 447ᵇ 25. 27. — 452ᵇ 8.
κριτής. τεχνικώτατός ἐστι κριτὴς ἐνυπνίων ὅστις δύναται τὰς ὁμοιότητας θεωρεῖν 464ᵇ 6.
κριτικός 442ᵇ 17.
κροκόδειλος 475ᵇ 28.
κρόταφος 438ᵇ 13.
κρύσταλλος 477ᵇ 20.
κυανοῦς 442ᵃ 24.
κύκλωψ (Emped.) 438ᵃ 1.
κύριος. τὸ κυριώτατον τῶν τοῦ σώματος μορίων ἐστὶν ἡ καρδία 469ᵇ 13. ᵃ4 sqq. τὸ κύριον

τῶν αἰσθήσεων ἐν τῇ καρδίᾳ· ἐν τούτῳ γὰρ ἀναγκαῖον εἶναι τὸ πάντων τῶν αἰσθητηρίων κοινὸν αἰσθητήριον 469a 10. *τὸ κύριον αἰσθητήριον ἕν* 455a 21. 33. *ἡ κυρία ἀναπνοὴ γίνεται διὰ τῆς ἀρτηρίας* 473a 18. *τὸ ἀναπνεῖν καὶ τὸ ἐκπνεῖν κύρια ὁρῶμεν τοῦ ζῆν καὶ τελευτᾶν* 472b 27. 457b 28. 463b 25. 28. *τὸ κύριον καὶ τὸ ἐπικρῖνον* 461b 25. *κυριωτέρα τῆς ἁφῆς ἡ ὄψις* 460b 22. *τὸ ἀφ' ἑκάστης αἰσθήσεώς φησιν ἡ ἀρχὴ ἐὰν μὴ ἑτέρα κυριωτέρα ἀντιφῇ* 461b 5. *οὐ κατὰ τὴν αὐτὴν δύναμιν κρίνει τὸ κύριον καὶ τὰ φαντάσματα γίνεσθαι* 460b 16.
κύτος 468a 19.
κώδων 446b 22.
κωφός, coni. *ἐνεός* 437a 17.

λάλος 473b 17.
λαμβάνειν, dist. *δέχεσθαι τὴν τροφήν* 468b 8. *λαμβάνειν ἕνεκά τινος τὴν φύσιν πάντα ποιεῖν* 471b 25. *ἐντεῦθεν ληπτέον* 437a 31. 445b 30. 449b 9. *δεῖ λαβεῖν ἐντεῦθεν* 441b 25. 466a 18. *ἀνάγκη λαμβάνειν μέγεθος ἀόρατον* 440a 21.
λάμπειν. τὰ λεῖα πέφυκεν ἐν τῷ σκότει λάμπειν, οὐ μέντοι φῶς ποιεῖ 437a 31.
λαμπέσκειν (Emped.) 437b 31.
λαμπτήρ 438b 15. 437b 28.
λεαίνειν 476b 12.
λέγειν. λεκτέον 439b 19. 440b 28. 472b 10. 467b 11. *ἡ λεγομένη αἴσθησις* 454a 9. 12. *τὸ λεγόμενον ποιεῖ πῦρ ἐπὶ πῦρ* 472b 5. *ἐν τῇ ψυχῇ λέγει* 449b 23.
λεῖος. τὰ λεῖα πέφυκεν ἐν τῷ σκότει λάμπειν 437a 31. b 6. *ὁ χαλκὸς* (*τῶν ἐνόπτρων*) *διὰ τὸ λεῖος εἶναι ὁποιασοῦν ἁφῆς μάλιστα αἰσθάνεται* 460a 15. 19. 21.
λείπειν. λείπεται τῷ πάσχειν τι τὸ ὕδωρ μεταβάλλειν 441a 20. 442a 22.
λειτουργεῖν 469a 3.
λελιημένος (Emped.) 473b 26.
λεπτός 475a 2. 478a 19. *λεπτῇσιν ὀθόνῃσι* (Emped.) 438a 1.
λεπτότης 458a 7.
λευκός, opp. *μέλας* 439b 18. *τὰ ἄλλα χρώματα ἐκ λευκοῦ καὶ μέλανος μίξεώς ἐστιν* 440b 14. 442a 12.
λήθαργος 457a 3.
λῆψις, dist. *ἀνάληψις* 451a 21. opp. *ἄφεσις* (*τῆς τροφῆς*) 476b 10.
λιβανωτός 446b 22.
λίθος 470a 33. *ἄοσμος, ἄχυμος γάρ* 443a 15.
λιπαρός. ὁ λιπαρὸς τοῦ γλυκέος ἐστὶ χυμός 442a 17. 467a 4. *τὰ λιπαρὰ ἄσηπτα· αἴτιον ὅτι ἀέρος* 466a 23. *ἐνίοις ζῴοις τὸ θερμὸν τὸ λιπαρόν, ὃ ποιεῖ ἅμα τό τε μὴ εὐξήραντον καὶ τὸ μὴ εὔψυκτον* 466b 2.
λιπαρότης, coni. *γλισχρότης* 467a 8.
λίπος 467a 3.
λιποψυχεῖν 456b 12. 14. *πολλά ἐστιν ἃ λέγουσιν οἱ σφόδρα λιποψυχήσαντες καὶ δόξαντες τεθνάναι* 456b 15.
λιποψυχία. ἀδυναμία αἰσθήσεων 455b 5. dist. *ὕπνος* 455b 8. 456b 9. 18.
λίτρον 443a 13.
λίφαιμος (Emped.) 473b 9.
λόγος = oratio. *ὁ λόγος αἴτιός ἐστι τῆς μαθήσεως ἀκουστὸς ὤν· ἐξ ὀνομάτων γὰρ σύγκει-*

ται, τῶν δ' ὀνομάτων ἕκαστον σύμβολόν ἐστιν 437a 12. = notio. δῆλον διὰ τοῦ λόγου καὶ τοῦ λόγου χωρίς 436b 7. ἡ τῆς θρεπτικῆς ἀρχὴ ψυχῆς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σώματος καὶ κατὰ τὴν αἴσθησιν οὖσα φαίνεται καὶ κατὰ τὸν λόγον 468a 20, cf. 469a 28. τὸ κατὰ λόγον 476b 14. τὸ ζητούμενον ἔχει λόγον 477b 13. = ratio (Verhältnis). τρία πρὸς δύο καὶ τρία πρὸς τέτταρα 439b 27. τὸ διὰ πασῶν καὶ τὸ διὰ πέντε 448a 8. 10. 440a 13. 15. κατὰ λόγον, opp. καθ' ὑπεροχήν τινα καὶ ἔλλειψιν ἀσύμμετρον 439b 29. τῷ λόγῳ 439b 27. κατὰ πολλοὺς λόγους 440b 19.

λοχάζετο (v. l.) Emped. 438a 1.

λύειν. τὸ ἐγρηγορέναι ὥρισται τῷ λελύσθαι τὴν αἴσθησιν 454a 32. 462a 17. 461b 17. λύειν τὸν λόγον 445b 19.

λύσις 445b 20. 457b 26.

λύχνος 438b 14. 437b 26.

μάθημα. εὐμνημόνευτά ἐστιν ὅσα τάξιν τινὰ ἔχει, ὥσπερ τὰ μαθήματα 452a 3.

μαθηματικός. σώματα μαθηματικά, dist. σωμ. αἰσθητά sive φυσικά 445b 11 sqq.

μάθησις. ἀγνοίας φθορὰ ἀνάμνησις καὶ μάθησις 465a 22.

μακρόβιος, opp βραχύβιος 464b 19 sqq. ἐν τοῖς ἐναίμοις καὶ πεζοῖς τὰ μακροβιώτατα τῶν ζῴων ἐστίν. καὶ τὰ μείζω μακροβιώτερα τῶν ἐλαττόνων. ὅλως δὲ τὰ μακροβιώτατα ἐν τοῖς φυτοῖς ἐστιν, οἷον ὁ φοῖνιξ 466a 9 sqq. ἀνάγκη γηράσκοντα ξηραίνεσθαι· διὸ δεῖ μὴ εὐξήραντον εἶναι τὸ ὑγρόν. οὐδ' αὖ ὀλίγον δεῖ εἶναι τὸ ὑγρόν· ἀλλὰ τὸ ὑγρὸν καὶ θερμὸν εἶναι δεῖ, ἵνα μήτε εὔπηκτον μήτε εὐξήραντον ᾖ 466a 22 sqq. δεῖ τὸ μέλλον εἶναι μὴ εὔφθαρτον μὴ περιττωματικὸν εἶναι 466b 4. φύσει τὰ ἄρρενα τῶν θηλειῶν μακροβιώτερα 466b 15. τὰ αὐτὰ ἐν τοῖς ἀλεεινοῖς μακροβιώτερα ἢ ἐν τοῖς ψυχροῖς τόποις 466b 16.

μακροβιότης, opp. βραχυβιότης 464b 19 sqq.

μακρός. τὸν πνεύμονα μακρὰν αἴρειν 479a 26.

(τὰ) μαλάκια 476b 31.

(τὰ) μαλακόστρακα 476b 31. 475b 9. 477a 2.

μανδραγόρας, ὑπνωτικόν 456b 30.

μανθάνειν, dist. αἰσθάνεσθαι et θεωρεῖν 441b 23. dist. πάσχειν (αἰσθάνεσθαι) 451a 21. τὸ πάλιν μανθάνειν, dist. τὸ ἀναμιμνήσκεσθαι 452a 4. δὶς γὰρ μαθεῖν καὶ εὑρεῖν ἐνδέχεται τὸν αὐτὸν τὸ αὐτό 451b 7. — 452a 5.

μανός. σάρκες μαναί 472b 15. τῇ ἀναπνοῇ χρῆσθαι μανότερον (de tempore) 475b 25.

μανότης. τῆς τέφρας μανότης 470a 13.

μαντική. τὴν μαντικήν τινές φασιν ἐπιστήμην ἐλπιστικήν 449b 12. ἡ ἐκ τῶν ἐνυπνίων μαντική 462b 12. 464b 18.

μαραίνεσθαι. τὸ μαραίνεσθαι συμβαίνει πλείονος ἀθροιζομένου θερμοῦ διὰ τὸ μὴ ἀναπνεῖν μήτε καταψύχεσθαι 469b 27. 31. 474b 22.

μάρανσις, dist. σβέσις 469b 21. 474b 14. 479a 33. τοῦ (φυσικοῦ

ἐν τῇ καρδίᾳ) πυρὸς δύο ὁρῶμεν φθοράς, μάρανσίν τε καὶ σβέσιν· καλοῦμεν τὴν μὲν ὑφ' αὑτοῦ μάρανσιν, τὴν δ' ὑπὸ τῶν ἐναντίων σβέσιν 469ᵇ 21. ἡ μάρανσις διὰ πλῆθος θερμότητος 474ᵇ 20. 469ᵇ 30. τῆς μαράνσεως ἡ διὰ τὸ μὴ ψύχεσθαι φθορὰ καλεῖται πνῖξις 475ᵃ 27. φθορὰ βίαιος ἡ τοῦ (φυσικοῦ) θερμοῦ σβέσις καὶ μάρανσις, ἡ δὲ κατὰ φύσιν μάρανσις διὰ χρόνου μῆκος ἐν τοῖς φυτοῖς αὔανσις, ἐν δὲ τοῖς ζῴοις καλεῖται θάνατος 479ᵃ 33.

μάργος (Emped.) 473ᵇ 15.

μαρτυρεῖν 445ᵇ 18. 460ᵃ 25. 480ᵇ 26.

μάτην. οὐδὲν ὁρῶμεν μάτην ποιοῦσαν τὴν φύσιν 476ᵃ 12.

μεγαλοκέφαλος. φίλυπνοι οἱ μεγαλοκέφαλοι 457ᵃ 22. 25.

μέγεθος. ἔνια μεγέθη καὶ πάθη λανθάνει 446ᵃ 15. οὐκ ἔστιν οὐδὲν μέγεθος ἀόρατον 440ᵃ 27. 30. πᾶν μέγεθος αἰσθητόν 445ᵇ 9. 449ᵃ 20.

μεθιέναι (Emped.) 474ᵃ 1.

μέθοδος 467ᵇ 9.

μεθύειν 457ᵃ 19.

μελαγχολικός. οὐχ ὑπνωτικοὶ οἱ μελαγχολικοί 457ᵃ 26. βρωτικοὶ οἱ μελαγχ. 457ᵃ 29. τοὺς μελαγχ. τὰ φαντάσματα κινεῖ μάλιστα 453ᵃ 19. 463ᵇ 17. οἱ μελαγχ. διὰ τὸ σφόδρα εὔστοχοί εἰσιν ἐν τῷ ἐνυπνίῳ 464ᵃ 32. — 463ᵇ 17.

μέλας. τὸ μέλαν στέρησις ἐν τῷ διαφανεῖ τοῦ λευκοῦ 442ᵃ 26.

μελέτη. αἱ μελέται τὴν μνήμην σῴζουσι τῷ ἐπαναμιμνήσκειν 451ᵃ 12.

μέλιττα. πολὺ ἀπέχουσαι τῆς οἰκείας τροφῆς ὀσφραίνονται 444ᵇ 11. — 467ᵃ 4. 468ᵃ 26. 475ᵃ 4.

(τὸ) μέλλον. τὸ μέλλον ἐστὶ δοξαστὸν καὶ ἐλπιστόν 449ᵇ 10. dist. τὸ ἐσόμενον 463ᵇ 29.

μερίζειν. μεμέρισται ἡ κίνησις τοῦ ἀέρος καὶ τοῦ ὕδατος 446ᵇ 15. ἐπιτυχεῖς ὄντες, ὥσπερ ἔνιοι ἄρτια μερίζοντες 463ᵇ 20.

μεταβάλλειν. trans. τὸν τόπον 477ᵇ 6. intr. κατὰ τὸν τόπον 465ᵇ 30.

(τὰ) μεταλλευόμενα 443ᵃ 17.

μετασχηματίζειν 446ᵇ 8.

μετασχημάτισις 446ᵇ 6.

μετατιθέναι 465ᵇ 27.

μεταφέρειν. μεταφερόντων τὴν αἴσθησιν ἀκολουθεῖ τὸ πάθος, οἷον ἐκ τοῦ ἡλίου εἰς τὸ σκότος 459ᵇ 8.

μεταφορά. τῷ ὕπνῳ προσάπτουσι τὴν μεταφορὰν ὡς ἀναπαύσει ὄντι 455ᵇ 20.

μετιέναι τὴν τέχνην 436ᵃ 21.

μετόπωρον 452ᵃ 16.

μέτριος. ἐπανισοῖ εἰς τὸ μέτριον ὁ τόπος τὴν τῆς ἕξεως ὑπερβολήν 478ᵃ 2.

μῆκος, opp. βραχύτης (ζωῆς) 464ᵇ 20.

μηλολόνθη 475ᵃ 6.

μήκων. ὑπνωτικόν 465ᵇ 30.

μῆνιγξ 437ᵇ 32. 438ᵇ 2.

μήτρα. ἠρεμεῖ ἐν ταῖς μήτραις τὰ ἔμβρυα τὸ πρῶτον 457ᵃ 21.

μῖγμα. τὸ μῖγμα ἓν βούλεται εἶναι 447ᵇ 10.

μιγνύναι. τὰ μεμιγμένα λόγοι εἰσὶν ἀντικειμένων, οἷον τὸ διὰ πασῶν καὶ τὸ διὰ πέντε 448ᵃ 8. κατὰ πολλοὺς λόγους ἐνδέχεται μίγνυσθαι ἀλλήλοις

τὰ μιγνύμενα 440^{b} 19. 443^{b} 31. cf. μίξις.

μικρός. τῶν ἀνθρώπων ἄνθρωπος ἐλάχιστος, τῶν ἵππων ἵππος 440^{b} 7. — 440^{b} 2. 5. 10. 446^{a} 5.

μικρότης 448^{b} 3.

μίξις. ἔστι μίξις τῶν σωμάτων οὐ μόνον παρ' ἄλληλα τῶν ἐλαχίστων τιθεμένων, ἀλλ' ὅλως πάντῃ πάντως 440^{a} 31. — 440^{b} 10. τὰ χρώματα ἐκ λευκοῦ καὶ μέλανος μίξεως, οἱ χυμοὶ ἐκ γλυκέος καὶ πικροῦ. καὶ κατὰ λόγον τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον ἕκαστοί εἰσιν 442^{a} 12.

μνήμη. περὶ μνήμης 449^{b} 3 sqq. ἡ μνήμη τοῦ γενομένου 449^{b} 15. 27. dist. αἴσθησις 449^{b} 13. 27. ἡ μνήμη οὔτε αἴσθησις οὔτε ὑπόληψις, ἀλλὰ τούτων τινὸς ἕξις ἢ πάθος, ὅταν γένηται χρόνος 449^{b} 24. μετὰ χρόνου πᾶσα μνήμη, ὥστε ὅσα χρόνου αἰσθάνεται, ταῦτα μόνα τῶν ζῴων μνημονεύει 449^{b} 28. 450^{a} 19. 451^{a} 17. τότε τῇ μνήμῃ ἐνεργεῖ, ὅταν ἅμα ἥ τε τοῦ πράγματος γένηται κίνησις καὶ ἡ τοῦ χρόνου 452^{b} 23. 28. ἡ μνήμη τοῦ νοητικοῦ (v. l.) κατὰ συμβεβηκός ἐστίν 450^{a} 13. ἡ μνήμη καὶ ἡ τῶν νοητῶν οὐκ ἄνευ φαντάσματός ἐστιν 450^{a} 12. ἡ μνήμη καθ' αὑτὸ τοῦ πρώτου αἰσθητικοῦ 450^{a} 13. 451^{a} 16. καὶ ἑτέροις τισὶν ὑπάρχει τῶν ζῴων 450^{a} 15. τούτου τῶν τῆς ψυχῆς ἐστιν ἡ μνήμη, οὗπερ καὶ ἡ φαντασία 450^{a} 22. ἡ μνήμη ἐστὶν ἕξις τοῦ ζωγραφήματος τοῦ διὰ τῆς αἰσθήσεως ἐν τῇ ψυχῇ γενομένου 450^{b} 28. def. ἡ μνήμη ἐστὶ τοῦ φαντάσματος, ὡς εἰκόνος οὗ φάντασμα, ἕξις 451^{a} 14. ἐνίοτε οὐκ ἴσμεν, εἰ ἔστι τὸ φάντασμα μνήμη ἢ οὔ 451^{a} 2. γίνεται δὲ καὶ τοὐναντίον, ὅταν τις τὴν μὴ εἰκόνα ὡς εἰκόνα θεωρῇ 451^{a} 8. τοῖς ἐν κινήσει πολλῇ διὰ πάθος ἢ δι' ἡλικίαν οὖσιν οὐ γίνεται μνήμη, διόπερ οἱ σφόδρα νέοι καὶ οἱ γέροντες ἀμνήμονές εἰσιν 450^{b} 1. αἱ μελέται τὴν μνήμην σῴζουσι τῷ ἐπαναμιμνήσκειν 451^{a} 12. ἐνεργεῖν τῇ μνήμῃ 450^{a} 19. 452^{b} 24.

μνημονεύειν, cf. μνήμη. τὸ μνημονεύειν καθ' αὑτὸ οὐχ ὑπάρχει πρὶν χρονισθῆναι· μνημονεύει γὰρ νῦν ὃ εἶδεν ἢ ἔπαθε πρότερον 451^{a} 29. τῷ ἀναμιμνήσκεσθαι συμβαίνει τὸ μνημονεύειν καὶ μνήμη ἀκολουθεῖ 451^{b} 5. οὐδὲν κωλύει διαψευσθῆναί τινα καὶ δοκεῖν μνημονεύειν μὴ μνημονεύοντα 452^{b} 25. τὰ ἐνύπνια μνημονεύουσιν ἐγερθέντες, τὰς δὲ ἐγρηγορικὰς πράξεις τὰς ἐν ὕπνῳ οὐ μνημονεύουσιν 456^{a} 27.

μνημόνευμα, dist. νόημα 451^{a} 1. cf. 450^{b} 26. τὸ ἐν ἡμῖν φάντασμα, ᾗ μὲν καθ' αὑτό, θεώρημα ἢ φάντασμά ἐστιν, ᾗ δ' ἄλλου, οἷον εἰκὼν καὶ μνημόνευμα 450^{b} 24. 451^{a} 2.

μνημονευτός. μνημονευτὰ τὰ γενόμενα 449^{b} 9 sqq. καθ' αὑτά ἐστι μνημονευτά, ὅσα ἐστὶ φανταστά, κατὰ συμβεβηκὸς δέ, ὅσα μὴ ἄνευ φαντασίας 450^{a} 24.

μνημονικός. οὐχ οἱ αὐτοὶ μνημον. καὶ ἀναμνηστικοί 453^{a} 5.

ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μνημονικοὶ οἱ βραδεῖς, ἀναμνηστικώτεροι οἱ ταχεῖς καὶ εὐμαθεῖς 449^b 6.

μνήμων, opp. ἀμνήμων 450^b 6. οἱ λίαν ταχεῖς καὶ οἱ λίαν βραδεῖς οὐδέτεροι φαίνονται μνήμονες 450^b 8. cf. 450^b 1 sqq.

μύειν 458^b 7. 459^b 14.

μυία 456^a 14. 475^a 31.

μυκτῆρες. Ἐμπεδοκλῆς λέγει μόνον περὶ τῆς διὰ μυκτήρων ἀναπνοῆς 473^a 17 sqq. χρῆται ἡ φύσις ἐν παρέργῳ τῇ διὰ τῶν μυκτήρων ἀναπνοῇ πρὸς τὴν ὄσφρησιν ἐν ἐνίοις τῶν ζῴων 473^a 24.

μυρεψία 460^a 27.

(τὸ) μυριοστημόριον λανθάνει τοῦ κέγχρου ὁρωμένου 445^b 31.

μύρμηξ 444^b 12.

μύρον 443^b 31.

μυχόνδε (Emped.) 474^a 4.

νανώδης. οἱ τὰ ἄνω μείζω ἔχοντες καὶ οἱ νανώδεις ἀμνημονέστεροι τῶν ἐναντίων 453^a 31. νανωδέστερον τοῦ θήλεος τὸ ἄρρεν 467^a 32. τὰ παιδία νανώδη ἐστὶ μέχρι πόρρω τῆς ἡλικίας 453^b 6.

νέος. οἱ σφόδρα νέοι καὶ οἱ γέροντες ἀμνήμονές εἰσιν 450^b 6.

νεότης, opp. γῆρας 436^a 14. περὶ νεότητος καὶ γήρως 467^b 10. νεότης ἐστὶν ἡ τοῦ πρώτου καταψυκτικοῦ μορίου αὔξησις, γῆρας δ' ἡ τούτου φθίσις 479^a 30.

νεύειν τὰς κεφαλάς 478^a 5. intr. 478^a 6.

νεφέλη αἱματώδης 459^b 30.

νήνεμος 464^a 14.

νηστεία. αἱ νηστεῖαι θερμαίνουσι καὶ δίψας ποιοῦσιν 470^a 24.

(ἡ) νήτη 447^a 19.

νοεῖν. οὐ νοεῖ ὁ νοῦς τὰ ἐκτὸς μὴ μετ' αἰσθήσεως ὄντα 445^b 16. νοεῖν οὐκ ἔστιν ἄνευ φαντάσματος 449^b 31. συμβαίνει τὸ αὐτὸ πάθος ἐν τῷ νοεῖν ὅπερ καὶ ἐν τῷ διαγράφειν 450^a 1. ὁ νοῶν, κἂν μὴ ποσὸν νοῇ, τίθεται πρὸ ὀμμάτων ποσόν, νοεῖ δ' οὐχ ᾗ ποσόν 450^a 4. ἂν δ' ἡ φύσις ᾖ τῶν ποσῶν, ἀορίστων δέ, τίθεται μὲν ποσὸν ὡρισμένον, νοεῖ δ' ᾗ ποσὸν μόνον 450^a 5. οὐκ ἐνδέχεται νοεῖν οὐδὲν ἄνευ τοῦ συνεχοῦς, οὐδ' ἄνευ χρόνου τὰ μὴ ἐν χρόνῳ ὄντα 450^a 7. 452^b 9.

νόημα 450^b 29. 451^a 1.

νοητικός. ἡ μνήμη οὐ τῶν νοητικῶν τι μορίων ἐστίν 450^a 16. 13. τῷ νοητικῷ καὶ τῷ αἰσθητικῷ μόνοις τῶν ἐν ἡμῖν γνωρίζομέν τι 458^b 2.

νοητός. τὰ νοητά, dist. τὰ πρακτά 437^a 2. dist. τὰ αἰσθητά 445^b 16. 450^a 12.

νόσημα 479^a 23.

νοσηματικός. θερμότης νοσηματική 479^a 24. πάθος νοσημ. 479^b 26. νοσημ. ῥεύματα 444^b 13.

νοσώδης 454^b 6. 444^a 17.

νοῦς. οὐ νοεῖ ὁ νοῦς τὰ ἐκτὸς μὴ μετ' αἰσθήσεως ὄντα 445^b 16. cf. νοεῖν. ὁ θύραθεν νοῦς 472^a 22.

Numerus verbi et sing. et plur. verbi ad idem subiectum plurale refertur 478^a 11. 467^a 9.

νυκτερινός. τὰ φαντάσματα νυκτερινά 463^a 30.

νύκτωρ 461^a 3. 464^a 13.

νύξ. ἀταραχωδέστερος ὁ ἀὴρ τῆς νυκτὸς διὰ τὸ νηνεμωτέρας εἶναι τὰς νύκτας 464ª 14.
νυστάζειν 456ᵇ 26. 31.

ξανθός. τὸ ξανθὸν τοῦ λευκοῦ ἐστιν 442ª 22.
ξενικός. αἱ ξενικαὶ κινήσεις, opp. αἱ οἰκεῖαι κιν. 464ª 26.
ξηραίνειν 479ª 11. ἀνάγκη γηράσκοντα ξηραίνεσθαι 466ª 22.
ξηρός, opp. ὑγρός 466ª 21. 23. 442ᵇ 28. coni. γεώδης 441ᵇ 17. 18.
ξηρότης 443ª 2. 13. 443ᵇ 5.
ξύλον. τὰ ξύλα ὀσμώδη, ἔγχυμα γάρ 443ª 2.

ὄγκος. τὸ ὀξὺ καὶ τὸ ἀμβλὺ τὸ ἐν τοῖς ὄγκοις 442ᵇ 6. ἀέρος ὄγκος (Emped.) 473ᵇ 21. αἴρεται (τὸ ὑγρὸν) διὰ τὸ πλείω γίνεσθαι τὸν ὄγκον 479ᵇ 32.
ὀγκοῦν. καταβαῖνον (τὸ πνεῦμα) τὰς φλέβας ὀγκοῖ 457ª 12.
ὄγκωσις 480ª 3.
ὄζος. ἀρχή τίς ἐστιν ὁ ὄζος τοῦ κλάδου, ἅμα δὲ καὶ μέσον ὥστε ἢ τοῦτο ἀφαιροῦσιν (ἐν ταῖς ἀποφυτείαις) ἢ εἰς τοῦτο ἐμβάλλουσιν (ἐν ταῖς ἐμφυτείαις 468ᵇ 24.
ὀθόνη (Emped.) 438ª 1.
οἶδμα (Emped.) 473ᵇ 15. 474ª 5.
οἰκεῖος. τὰ ἄλλα πάθη τῶν χυμῶν οἰκείαν ἔχει τὴν σκέψιν 442ᵇ 25. ἡ οἰκεία τροφή 444ᵇ 11. οἱ οἰκεῖοι τόποι 477ª 30. 478ª 4.
οἶνος. πνευματῶδες ὁ οἶνος, καὶ τούτου μᾶλλον ὁ μέλας. διὸ τοῖς παιδίοις οὐ συμφέρουσιν οἱ οἶνοι 457ª 14. ὁ οἶνος (v. l.) ταχέως λαμβάνει τὰς τῶν πλησίον ὀσμάς 460ª 29.
οἰσοφάγος. προτέρα κεῖται ἡ ἀρτηρία τοῦ οἰσοφάγου, δι' οὗ ἡ τροφὴ πορεύεται εἰς τὴν κοιλίαν 476ª 31.
ὀλίγαιμος 477ᵇ 11. 475ª 21.
ὀλιγόθερμος 475ᵇ 11.
(τὰ) ὀλόπτερα 456ª 14, 20.
ὅλος 448ᵇ 4, 7. τὸ ὅλον 457ª 22.
ὄμβρος 473ᵇ 20 (Emped.).
ὄμμα. τὸ ὀμμάτων ἔργον τὸ ὁρᾶν 454ª 28. οὐκ ἐπὶ τοῦ ἐσχάτου ὄμματος ἡ ψυχὴ ἢ τῆς ψυχῆς τὸ αἰσθητήριον, ἀλλ' ἐντός. διόπερ ἀνάγκη διαφανὲς εἶναι καὶ δεκτικὸν φωτὸς τὸ ἐντὸς τοῦ ὄμματος 438ᵇ 9. τὸ ἐντὸς τοῦ ὄμματός ἐστιν ὕδατος 438ᵇ 5 sqq. 19. 438ª 5. ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου συνέστηκεν τὸ ὄμμα 438ᵇ 28 τὸ λευκὸν τοῦ ὄμματος ἐν τοῖς ἔχουσιν αἷμα πῖον καὶ λιπαρὸν πρὸς τὸ διαμένειν τὸ ὑγρὸν ἄπηκτον 438ª. 20. cf. 460ª 6. οἱ πόροι τοῦ ὄμματος 438ᵇ 14. πρὸ ὀμμάτων τίθεσθαι 458ᵇ 23.
ὅμοιος. δοκεῖ ἐν ὕπνῳ τὸ ὅμοιον αὐτῷ εἶναι ἀληθές 461ᵇ 29. — 451ᵇ 19. ὁμοίως 464ᵇ 15. 474ᵇ 17.
ὁμοιότης 464ᵇ 6, 8. 460ᵇ 6, 8. 461ᵇ 10, 19.
ὀνειρώττειν 463ᵇ 12.
ὄνομα. τῶν ὀνομάτων ἕκαστον σύμβολόν ἐστιν 437ª 14. ὄνομα μνημονεῦσαι 452ᵇ 5.
ὀξύς, opp. ἀμβλύς ἐν τοῖς ὄγκοις 442ᵇ 6. 478ᵇ 5, 7. opp. βαρύς. ἐξ ὀξέος καὶ βαρέος συμφωνία 447ᵇ 3. ὀξὺς χυμός 442ª 19, 10. 441ᵇ 6. ὀξέως αἰσθάνεσθαι 444ᵇ 14.
ὀπίσσω (Emped.) 474ª 6.
ὡπλίσσατο (Emped.) 437ᵇ 26.
ὁρᾶν. οὐχ ὁρᾶται ἐξιόντος

ὥσπερ ἐκ λαμπτῆρος τοῦ φωτός (Ἐμπεδοκλῆς καὶ Πλάτων) 437b 12, 24. οὐχ ὁρᾶται ταῖς ἀπορροίαις ταῖς ἀπὸ τῶν ὁρωμένων 438a 4. 440a 16, 20. τὴν ἔμφασιν εἶναι τὸ ὁρᾶν οἴεται Δημόκριτος 438a 6. οὐ τῷ πως ἔχειν τὸ μὲν ὁρᾷ, τὸ δὲ ὁρᾶται 446b 10. ἡ διὰ τοῦ φωτὸς ἢ ἀέρος κίνησίς ἐστιν ἡ ποιοῦσα τὸ ὁρᾶν 438b 4. ἄνευ φωτὸς οὐχ ὁρᾶται 438b 2. ὁρᾷ οὐκ ἀδιαίρετον 448b 15. ἀδύνατον λευκὸν μὲν ὁρᾶν, μὴ ποσὸν δέ 445b 10. κατ' εὐθυωρίαν συμβαίνει τὴν ὄψιν ὁρᾶν 459b 15. πολλοὶ ἅμα (τὸ αὐτό) ὁρῶσι καὶ ὀσμῶνται καὶ ἀκούουσιν 446b 24. ὁ ὀφθαλμὸς αὐτὸς αὑτὸν ὁρᾷ 437a 28. 437b 9. τὸ μηδεμίαν αἰτίαν εὔλογον ὁρᾶν (τοῦ ἐν τοῖς ἐνυπνίοις προορᾶν), τοῦτο διαπιστεῖν ποιεῖ 462b 19.

ὅρασις. ἐστὶν ἡ κατ' ἐνέργειαν αἴσθησις 439a 15. χρῆσις ὄψεως ὅρασις καὶ ἀκοῆς τὸ ἀκούειν καὶ ὅλως αἰσθήσεως τὸ αἰσθάνεσθαι 458b 3.

ὁρατικός. τοῦ ὄμματος τὸ ὁρατικὸν ὕδατος ὑποληπτέον 438b 19, a5.

ὁρατός 445a 10.

ὀργή. ὀργαὶ καὶ φόβοι σωματικόν τι κινοῦσιν 453a 22 sqq.

ὀρθός. μόνον ὀρθὸν τῶν ζῴων ὁ ἄνθρωπος 457b 25. 477a 21.

ὁρίζειν. 480a 2. τῷ αἴσθησιν ἔχειν ὥρισται τὸ ζῷον 454b 25. 454a 32. 439b 6.

ὀρύττειν 475b 12.

ὅς, ἥ, ὅ. ὁδήποτε 453a 1. ἁδήποτε 460b 24.

ὀσμᾶσθαι. ὀσμᾶται καὶ τὰ ἐν τῷ ὕδατι 443a 31. 444b 17. 445a 10.

ὀσμή. ἡ ὀσμὴ καπνώδης τίς ἐστιν ἀναθυμίασις 438b 24, sed cf. 443a 21 sqq. ὀσμὴ καὶ χυμὸς σχεδὸν τὸ αὐτὸ πάθος, ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς αὐτοῖς 440b 29. ἀπ' ἐγχύμου ἐστὶ τὸ πάθος 443a 8. ὅπερ ἐν τῷ ὕδατι ὁ χυμός, τοῦτ' ἐν τῷ ἀέρι καὶ ὕδατι ἡ ὀσμή 443b 13. cf. 442b 28. 443b 3. τὸ ψυχρὸν καὶ ἡ πῆξις καὶ τοὺς χυμοὺς ἀμβλύνει καὶ τὰς ὀσμὰς ἀφανίζει 443b 14. τὸ θρεπτικὸν εἶδος τῆς ὀσμῆς 444b 10. 443b 21. 445b 8. δεῖ ἀνάλογον εἶναι τὰς ὀσμὰς τοῖς χυμοῖς 443b 8. ὀσμαὶ δυσανάπνευστοι 443b 12. ἐπιθυμούντων ἡδεῖαι αἱ ὀσμαὶ τῶν θρεπτικῶν εἰσιν, πεπληρωμένοις οὐχ ἡδεῖαι, ὥστε αὗται κατὰ συμβεβηκὸς ἔχουσι τὸ ἡδὺ καὶ λυπηρόν· αἱ δὲ κατ' αὑτὰς ἡδεῖαι τῶν ὀσμῶν, οἷον αἱ τῶν ἀνθῶν 443b 22. τὸ τῆς ὀσμῆς τῆς τοιαύτης γένος ἴδιον τῆς τοῦ ἀνθρώπου φύσεώς ἐστι διὰ τὸ πλεῖστον ἐγκέφαλον καὶ ὑγρότατον ἔχειν τῶν ζῴων ὡς κατὰ μέγεθος 444a 28. διὰ τὴν ψύξιν τὴν περὶ τὸν ἐγκέφαλον 444a 8. ἡ τῆς ὀσμῆς δύναμις θερμὴ τὴν φύσιν ἐστίν 444a 24. καὶ διὰ τοῦτο γίνεται διὰ τῆς ἀναπνοῆς οὐ πᾶσιν ἀλλὰ τοῖς ἀνθρώποις καὶ τῶν ἐναίμων οἷον τοῖς τετράποσι. ἀναφερομένων γὰρ τῶν ὀσμῶν πρὸς τὸ ἐγκέφαλον διὰ τὴν ἐν αὐταῖς τῆς θερμότητος κουφότητα, ὑγιεινοτέρως ἔχει τὰ περὶ τὸν τόπον τοῦτον

444ª 19 sqq. τῶν ἄλλων ζῴων ὁτιοῦν οὐδὲν δυσχεραίνει τῶν καθ' αὐτὰ δυσωδῶν τὴν ὀσμήν, ἂν μή τι τύχῃ φθαρτικὸν ὄν 444ᵇ 28. 445ᵇ 2, ἡ ὀσμὴ καὶ ὁ ψόφος πρῶτον εἰς τὸ μέσον ἀφικνοῦνται 446ª 20. 446ᵇ 13. οὐ τρέφονται ἔνια ζῷα ταῖς ὀσμαῖς, ὃ λέγουσί τινες τῶν Πυθαγορείων 445ª 16. ὀσμή = ὄσφρησις 447ª 7.

ὀσμώδης. τὰ ξύλα ὀσμώδη· ἔγχυμα γὰρ 443ª 15, 13.

(τὰ) ὀστρακόδερμα 443ª 3. 466ᵇ 21.

ὄστρειον 470ᵇ 32.

ὀσφραίνεσθαι. οἱ ἰχθύες καὶ τὰ ὀστρακόδερμα φαίνονται ὀσφραινόμενα οὔτε ἀέρος ὄντος ἐν τῷ ὕδατι, οὔτ' αὐτὰ ἀναπνέοντα 443ª 3. ἡ τοῦ ὀσφραίνεσθαι αἴσθησις ἔοικε μέση εἶναι τῶν ἁπτικῶν καὶ τῶν δι' ἄλλου αἰσθητικῶν 445ª 4.

ὀσφραντικός. ὃ ἐνεργείᾳ ἡ ὄσφρησις, τοῦτο δυνάμει τὸ ὀσφραντικόν 438ᵇ 21.

ὀσφραντός. ἡ ἐν ὑγρῷ (καὶ ἐν ἀέρι καὶ ἐν ὕδατι) τοῦ ἐγχύμου ξηροῦ φύσις ὀσμή, καὶ ὀσφραντὸν τὸ τοιοῦτον 443ª 7. τὸ ὀσφραντὸν τῶν θρεπτικῶν ἐστι πάθος τι καὶ τοῦ ἀκουστοῦ καὶ τοῦ ὁρατοῦ· διὸ καὶ ἐν ἀέρι καὶ ἐν ὕδατι ὀσμῶνται 445ª 8 sqq. cf. 443ª. τοῦ ὀσφραντοῦ ἐν τῇ κεφαλῇ τὸ αἰσθητήριον, καὶ μετὰ πνευματώδους εἰσέρχεται ἀναθυμιάσεως 445ª 25. ὅτι οὐ συμβάλλεται εἰς τροφὴν τὸ ὀσφραντόν, ᾗ ὀσφραντόν, δῆλον, ὅτι μέντοι εἰς ὑγίειαν, φανερόν, ὥστε ὅπερ ὁ χυμὸς ἐν τῷ θρεπτικῷ καὶ πρὸς τὰ τρεφόμενα, τοῦτ' ἐστὶ πρὸς ὑγίειαν τὸ ὀσφραντόν 445ª 27. εἴδη τοῦ ὀσφραντοῦ δύο ἐστίν. τὸ μέν ἐστι κατὰ τοὺς χυμοὺς τεταγμένον, καὶ τὸ ἡδὺ καὶ τὸ λυπηρὸν κατὰ συμβεβηκὸς ἔχουσιν 443ᵇ 17. αἱ δὲ καθ' αὑτὰς ἡδεῖαι τῶν ὀσμῶν εἰσιν, οἷον αἱ τῶν ἀνθῶν 443ᵇ 27. τὸ τῶν ἀνθῶν ὀσφραντὸν ἴδιον ἀνθρώπου 444ª 3, 8, 32.

ὄσφρησις, cf. ὀσφραίνεσθαι. ἡ ὄσφρησις πυρός ἐστιν 438ᵇ 20 sqq. cf. autem 443ᵇ 21 sqq. οὐ μόνον ἐν ἀέρι ἀλλὰ καὶ ἐν ὕδατι τὸ τῆς ὀσφρήσεώς ἐστιν 443ª 2. τῷ περὶ τὸν ἐγκέφαλον τόπῳ τὸ τῆς ὀσφρήσεως αἰσθητήριόν ἐστιν ἴδιον 438ᵇ 25. οὐ πᾶσι τὸ αὐτὸ τῆς ὀσφρήσεως αἰσθητήριον 473ª 26. τοῦ ὀσφραντοῦ ὄσφρησις, τούτου δὲ οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον αἰσθάνονται τοῖς ἀναπνέουσιν οἱ μὴ ἀναπνέοντες, ἀλλὰ τοῖς ἀναπνέουσι τὸ πνεῦμα ἀφαιρεῖ τὸ ἐπικείμενον ὥσπερ πῶμά τι, τοῖς δὲ μὴ ἀναπνέουσιν ἀφῄρηται τοῦτο 444ᵇ 20. χειρίστην ἔχομεν τῶν ἄλλων ζῴων τὴν ὄσφρησιν καὶ τῶν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς αἰσθήσεων 441ª 1.

ὅτι pleonastice positum. ὅτι-ὅτι 458ᵇ 26, 27. ὡς-ὅτι 443ª 23, 24 ὡς-ὅτι. 454ª 15, 16.

οὐρανός. ὁ ἐν τῷ στόματι οὐρανός 474ª 20.

οὐσία. οὐδενὸς ὑποκειμένου κατηγορεῖται ἡ οὐσία 465ᵇ 5. τῆς οὐσίας καὶ τῷ ἀνθρώπῳ καὶ τοῖς ἄλλοις θετέον αἴτιον

τὸν πνεύμονα (καὶ τὴν καρδίαν) 477a 23. (ἐν τῷ θερμῷ τῆς καρδίας) ἡ ἀρχὴ τῆς οὐσίας 478b 33. 469a 30.

ὀφθαλμός, cf. ὄμμα. τοῦ σώματος ἀρριγότατον ὁ ὀφθαλμός ἐστιν· οὐδεὶς γάρ πω τὸ ἐντὸς τῶν βλεφάρων ἐρρίγωσεν. τῶν δ' ἀναίμων σκληρόδερμοι οἱ ὀφθαλμοί εἰσι, καὶ τοῦτο ποιεῖ τὴν σκέπην 438a 22. θλιβομένου τοῦ ὀφθαλμοῦ φαίνεται πῦρ ἐκλάμπειν 437a 23. αὐτὸς αὐτὸν ὁρᾷ ὁ ὀφθαλμός 437a 28. 437b 9. τοῦ ὀφθαλμοῦ τὸ καλούμενον μέλαν καὶ μέσον λεῖον φαίνεται 437a 32.

ὀχευτικός. τὰ ὀχευτικὰ καὶ πολύσπερμα γηράσκει ταχύ 466b 7.

ὄψις, opp. τυφλότης 453b 31. ποιοῦσι πάντες τὴν ὄψιν πυρός 437a 22. οὐ πῦρ ἐστιν 437b 11. τὸ τὴν ὄψιν εἶναι ὕδατος (Δημόκριτος) ἀληθές· οὐ μέντοι συμβαίνει τὸ ὁρᾶν ᾗ ὕδωρ, ἀλλ' ᾗ διαφανές 438a 13. ἄλογον τὸ ἐξιόντι τινὶ τὴν ὄψιν ὁρᾶν καὶ ἀποτείνεσθαι μέχρι τῶν ἄστρων, ἢ μέχρι τινὸς ἐξιοῦσαν συμφύεσθαι 438a 25. 437b 12, 24. 452b 10. πάσχει τι ἡ ὄψις ὑπὸ τοῦ ἀέρος 460a 1. cf. 438b 3. ὥσπερ ἡ ὄψις πάσχει οὕτω καὶ ποιεῖ τι 459a 27 sqq. 460a 1. καὶ γὰρ ἡ ὄψις τῶν λαμπρῶν καὶ ἐχόντων χρῶμα 460b 2. τὰ κοινὰ διὰ ὄψεως μάλιστα αἰσθάνονται 437a 8. ὄσφρησις καὶ ἀκοὴ καὶ ὄψις πᾶσι τοῖς ἔχουσι σωτηρίας ἕνεκεν ὑπάρχουσιν, τοῖς δὲ καὶ φρονήσεως τυγχάνουσι τοῦ εὖ ἕνεκα 436b 19. ἡ ὄψις καθ' αὑτὴν πρὸς τὰ ἀναγκαῖα κρείττων τῆς ἀκοῆς, πρὸς δὲ νοῦν ἡ ἀκοή 437a 4. ὄψις = εἴδωλον 461a 21.

πάγος. ἀφαιρεῖται ὁ πάγος τὴν αὔξησιν 466b 28. cf. 470a 28. 437b 22.

πάθημα, cf. πάθος. τὰ παθήματα αἰσθητά, οἷον χρῶμα καὶ χυμός κτλ. 445b 4, cf. 445b 12. τῶν φυτῶν οὐδὲν οἷόν τε κοινωνεῖν τούτων τῶν παθημάτων (sc. τοῦ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως) 454b 27. coni. νόσοι 463b 19. 479a 15.

πάθος. ὁ ὕπνος καὶ ἡ ἐγρήγορσις πάθη τοῦ πρώτου αἰσθητηρίου 456a 22. cf. 456b 8. 445a 1. 454a 21. τὰ πάθη οἷον φόβος, ἔρως 460b 4. ἄλλοι δι' ἄλλο πάθος εὐαπάτητοι 461b 8. cf. 460b 3. τὰ πάθη ὡς εἴδη λεκτέον 445b 29. dist. ἕξις 436b 4. dist. στέρησις 441b 24. τὸ αὐτὸ πρᾶγμα λευκὸν καὶ γλυκύ ἐστι καὶ ἄλλα πολλά, εἰ μὴ χωριστὰ τὰ πάθη ἀλλήλων 449a 14. τὰ πάθη οὐ κεχωρισμένα εἰσίν 465b 12. ἀεὶ τὰ ἐναντία τοῦ αὐτοῦ δεκτικοῦ πάθη, οἷον ὑγίεια καὶ νόσος 453b 29. τὸ ὀσφραντὸν τῶν θρεπτικῶν ἐστι πάθος 445a 8. 443a 21. τὸ φάντασμα τῆς κοινῆς αἰσθήσεως πάθος 450a 10. ὁ ἀναμιμνησκόμενος σωματικόν τι κινεῖ, ἐν ᾧ τὸ πάθος 453a 22, 28. τίνι τῶν τῆς ψυχῆς μορίων συμβαίνει τοῦτο τὸ πάθος (τὸ μνημονεύειν) 449b 5. διὰ τῆς αἰσθήσεως

ἐν τῇ ψυχῇ καὶ τῷ μορίῳ τοῦ σώματος τῷ ἔχοντι αὐτὴν γίνεται οἷον ζωγράφημά τι τὸ πάθος 450ᵃ 28. ὁ ἐνεργῶν τῇ μνήμῃ θεωρεῖ τὸ πάθος τοῦτο 450ᵇ 18. τὸ πάθος τῆς θεωρίας 450ᵇ 32. συμβαίνει τὸ αὐτὸ πάθος ἐν τῷ νοεῖν, ὅπερ ἐν τῷ διαγράφειν 450ᵃ 1. οὐδενὸς βιαίου πάθους ἐν γήρᾳ συμβαίνοντος τελευτῶσιν 479ᵃ 21. ἐπίκτητον πάθος, dist. ἡ σύστασις ἐξ ἀρχῆς 478ᵇ 26.
παιδίον. τὰ παιδία ἐστι ναvώδη μέχρι πόρρω τῆς ἡλικίας 453ᵇ 6. τοῖς παιδίοις οὐ συμφέρουσιν οἱ οἶνοι 457ᵃ 14. τὰ παιδία καθεύδει σφόδρα διὰ τὸ τὴν τροφὴν ἄνω φέρεσθαι πᾶσαν 457ᵃ 4.
παίζειν. ὅταν κλεψύδρην παίζῃσι 473ᵇ 17 (Emped.).
παλίνορσον (Emped.) 474ᵃ 4.
παλίρροια 461ᵃ 6.
παλμός. ἡ νόσος ἡ καλουμένη παλμός 479ᵇ 21.
πανσπερμία 441ᵃ 6, 18.
παράγγελμα μνημονικόν 458ᵇ 21.
παράδειγμα 470ᵃ 7.
παρακαλεῖν πρὸς τὴν τροφήν 443ᵇ 28.
παρακούειν 458ᵇ 32.
παραλλάξ ποιεῖν 471ᵃ 11.
παρασκευάζειν 441ᵇ 19.
παρατείνειν 480ᵇ 8.
παρατηρεῖν 459ᵇ 14.
παραφύειν 467ᵃ 15.
παρεικάζειν 445ᵃ 13. 461ᵇ 20. 473ᵇ 8.
παρέμπτωσις 476ᵇ 8.
παρενοχλεῖν 453ᵃ 16.
πάρεργον, dist. ἔργον. κατακέχρηται ἡ φύσις τῇ ἀναπνοῇ ὡς ἔργῳ ἐπὶ τὴν εἰς τὸν θώρακα βοήθειαν, ὡς παρέργῳ ἐπὶ τὴν ὀσμήν 444ᵃ 26. ἐν παρέργῳ 437ᵃ 24.
πάροδος. ἀναπνέοντος ὥσπερ ἐκ παρόδου ποιεῖται διὰ τῶν μυκτήρων τὴν κίνησιν 444ᵃ 28.
παρόμοιος 452ᵇ 5.
παρορᾶν. τὸ παρορᾶν καὶ παρακούειν ὁρῶντος ἀληθές τι καὶ ἀκούοντος, οὐ μέντοι τοῦτο ὃ οἴεται 458ᵇ 32.
παρουσία 439ᵃ 20.
πᾶς. τὸ διὰ πασῶν 447ᵃ 20. πάντῃ ᵇ11. 465ᵇ 12. πάντῃ πάντως 440ᵇ 3.
πάσχειν 465ᵇ 15.
παύειν 469ᵇ 27.
παῦλα 479ᵇ 23.
παφλάζειν (Emped.) 473ᵇ. 15.
πάχος. οἱ χυμοὶ πάντες πάχος ἔχουσι μᾶλλον 441ᵃ. 28.
παχύνειν 441ᵃ 27.
παχύς 479ᵇ 33.
πείθεσθαι 454ᵇ 24.
πειρᾶσθαι 458ᵇ 19.
πεπτικός. τὸ φυσικὸν θερμὸν τὸ πρῶτον πεπτικὸν ἀναλίσκει τὴν ὕλην ἐν ᾗ ἐστιν 466ᵇ 32.
περαίνειν. ὧν ἐστιν ἔσχατα, ἀνάγκη πεπέρανται τὰ ἐντός. 445ᵇ 23. τὸ συνεχὲς εἰς ἄπειρα τέμνεται ἄνισα, εἰς δ' ἴσα πεπερασμένα· τὸ δὲ μὴ καθ' αὑτὸ συνεχὲς εἰς πεπερασμένα εἴδη 445ᵇ 27. — 446ᵃ 19. πρὸς οὐδὲν περαίνει τῶν ἐναίμων ὁ αὐλός 476ᵇ 28.
περίεργος. τῶν ἰατρῶν ὅσοι κομψοὶ καὶ περίεργοι, λέγουσί τι περὶ φύσεως 480ᵇ 27.
περιέχειν. τὸ περιέχον ποιεῖ τὸ μεταβάλλειν τὸ χρῶμα 439ᵃ 5.

πάντα (τὰ ὕλην ἔχοντα) ἀεὶ ἐν κινήσει ἐστί, καὶ γίνεται ἢ φθείρεται. τὸ δὲ περιέχον ἢ συμπράττει ἢ ἀντιπράττει 465^{b} 27. — 446^{a} 8. 472^{a} 5, 12, 15, 24.

περιιστάναι 458^{a} 11.

περικάρπιον. οἱ χυμοὶ ἐν αὐτῷ τῷ περικαρπίῳ μεταβάλλουσιν 441^{a} 14, 30, 12.

πέριξ. τὸ πέριξ 472^{a} 33. 470^{a} 14. 471^{b} 7.

περιπωμάζειν 470^{a} 9.

περιττός, opp. *ἄρτιος* 448^{a} 12. 445^{a} 5.

περίττωμα. γίνεται περίττ. τῆς τροφῆς, ἢ ἐν αὐτοῖς ἢ ἔξω, ὥσπερ τοῖς φυτοῖς 445^{a} 19. *τὸ περίττωμα ἐναντίον ἐστίν· ὑπόλειμμα γὰρ τοῦ προτέρου* 465^{b} 17. *ἐναντία ἡ τοῦ περιττώματος δύναμις καὶ φθαρτική* 466^{b} 6. — 468^{a} 15. 479^{a} 24.

περιττωματικός. ἡ περιττωματικὴ ἀναθυμίασις εἰς φλέγμα συνέρχεται 458^{a} 2. *κατάψυξις περιττωματική* 479^{b} 20.

περιφερής. οὐδενὶ τῶν πολυγώνων ἐναντίον τὸ περιφερές 442^{b} 20.

περιωθεῖν 472^{b} 18.

περίωσις 472^{b} 6.

πέττειν 479^{b} 30. *ἐργάζεται καὶ πέττει τῷ φυσικῷ θερμῷ τὴν τροφὴν πάντα, μάλιστα δὲ τὸ κυριώτατον* 469^{b} 11.

πέψις. ἡ πέψις, δι' ἧς ἡ τροφὴ γίνεται τοῖς ζῴοις, οὔτ' ἄνευ ψυχῆς οὔτ' ἄνευ θερμότητός ἐστιν 474^{a} 26. *τὸ ἐναντίον τοῦ πυρὸς παῦον τὴν πέψιν κωλύει τρέφεσθαι* 469^{b} 26.

πῃ 452^{b} 4.

πηγνύναι 447^{a} 3.

πήδησίς ἐστι σύνωσις τοῦ θερμοῦ τοῦ ἐν καρδίᾳ διὰ κατάψυξιν περιττωματικήν. 479^{b} 19. = *ἀναπήδησις*. cf. 480^{a} 13.

πῆξις, coni. *ψυχρόν* 443^{b} 14 et *ψύξις* 443^{b} 16. *τὸ ψυχρὸν καὶ ἡ πῆξις καὶ τοὺς χυμοὺς ἀμβλύνει καὶ τὰς ὀσμὰς ἀφανίζει* 443^{b} 14, 16.

πικρός, opp. *γλυκύς. οἱ χυμοὶ ἐκ γλυκέος καὶ πικροῦ* 442^{a} 13. *τὸ ἁλμυρὸν καὶ πικρὸν σχεδὸν τὸ αὐτό* 442^{a} 18. *τὸ ἁλμυρὸν καὶ πικρὸν στέρησις τοῦ γλυκέος ἐν τῷ τροφίμῳ ὑγρῷ* 442^{a} 27.

πίναξ. τὸ ἐν πίνακι γεγραμμένον καὶ ζῷόν ἐστι καὶ εἰκών, καὶ ἔστι θεωρεῖν καὶ ὡς ζῷον καὶ ὡς εἰκόνα 450^{b} 21.

πίστις. παρέχεσθαι πίστιν 462^{b} 15.

πλασματώδης. ὁ τρόπος τῆς αἰτίας πλασματώδης 472^{b} 12. 473^{a} 11.

πλάττειν. οἱ πεπλασμένοι βάτραχοι 461^{b} 15.

Πλάτων. ejus sententia de respiratione refutatur 472^{b} 6 sqq. *τὸν ὀφθαλμὸν εἶναι πῦρ γράφει ἐν τῷ Τιμαίῳ, καὶ συμβαίνειν τὸ ὁρᾶν ἐξιόντος τοῦ φωτός* 437^{b} 11.

πλήρωσις. ἡ πλήρωσις τὴν κοιλίαν καταψύχει διὰ τὴν κίνησιν 457^{b} 12.

πλεύμων sive *πνεύμων. ὅσα πλεύμονα ἔχει τῶν ζῴων ἀναπνεῖ πάντα* 470^{b} 12. 477^{a} 13. *ἅμα πλεύμονα καὶ βράγχια οὐδὲν ὦπταί πω ἔχον. αἴτιον ὅτι ὁ μὲν πλεύμων τῆς ὑπὸ τοῦ πνεύματος καταψύξεως ἕνεκέν ἐστιν (ἔοικε δὲ καὶ*

τοὔνομα εἰληφέναι ὁ πνεύμων διὰ τοῦ πνεύματος ὑποδοχήν), τὰ δὲ βράγχια πρὸς τὴν ἀπὸ τοῦ ὕδατος κατάψυξιν. 476^a 6. quae animalia pulmonem habent 475^b 19. διὰ τί δὲ τοῦτο τὸ μόριον ἔχουσιν ἔνια ζῷα 477^a 14.
πληγή. ὁ ψόφος ὕστερον ἀφικνεῖται τῆς πληγῆς 446^a 25.
πληροῦν 443^b 22.
πλήττειν 438^b 12.
πλυντικός, coni. ῥυπτικός 443^a 1,
πλύσις, coni. βαφή 445^a 14.
πνεῦμα = κινούμενος ἀήρ. 444^b 22. 437^b 29. πνεῦμα = ἀήρ 443^b 4. 463^b 24. 471^b 1.
πνευματοῦν. ἡ ζέσις γίνεται πνευματουμένου τοῦ ὑγροῦ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ 479^b 31.
πνευματώδης. 445^a 26. πνευματῶδες ὁ οἶνος 457^a 16. 461^a 24.
πνευμάτωσις. ἡ τοῦ ὑγροῦ θερμαινομένου πνευμάτωσις 480^a 15.
πνίγειν 475^a 12. 471^a 31. 471^b 13. 476^a 29.
πνιγεύς. ὁ καλούμενος πνιγεύς 470^a 9.
πνῖξις. τῆς μαράνσεως ἡ διὰ τὸ μὴ ψύχεσθαι φθορὰ καλεῖται πνῖξις 475^a 27.
ποδιαῖος. φαίνεται ὁ ἥλιος ποδιαῖος 460^b 18. ἐνυπάρχει δυνάμει ἡ ποδιαία τῇ δίποδι, ἐνεργείᾳ δὲ διαιρεθεῖσα 446^a 6.
ποιεῖν, opp. πάσχειν 465^b 16. οἱ τὰ ἄτομα ποιοῦντες μεγέθη 445^b 18. 452^b 17, 19. ποιεῖσθαι τὴν δίαιταν 470^b 3. ποιεῖσθαι τὴν διατριβήν 474^b 26. ποιεῖσθαι τὸν βίον 475^b 26. ποιεῖσθαι τὴν τροφὴν ἐν ὑγρῷ 476^b 24.
ποιητικός, opp. παθητικός. ὅταν ἅμα ᾖ τὸ ποιητικὸν καὶ τὸ παθητικόν, ἀεὶ τὸ μὲν ποιεῖ, τὸ δὲ πάσχει 465^b 15.
ποῖος τις 455^a 4.
πολύγωνος, dist. περιφερής 442^b 20.
(οἱ) πολύποδες 475^b 10.
πόμα 444^a 1.
πομφόλυξ 471^b 1.
πονητικός. ὅσα πονητικὰ τῶν ἀρρένων, διὰ τὸν πόνον γηράσκει μᾶλλον 466^b 12.
πόνος. ξηραίνει ὁ πόνος 466^b 13.
πορεύεσθαι. τοιοῦτον τὸ ὕδωρ, δι' οἵας ἂν γῆς πορεύηται 441^b 2.
πορευτικός. αἱ διὰ τῶν ἔξωθεν αἰσθήσεις, οἷον ὄσφρησις καὶ ὄψις τοῖς πορευτικοῖς σωτηρίας ἕνεκεν ὑπάρχουσιν 436^b 18. 468^a 18.
πορθμός (Emped.) 473^b 18.
πορίζειν 456^a 10. med. 470^b 3.
πόρος. οἱ πόροι τοῦ ὄμματος 438^b 14. κατιόντος τοῦ ὕδατος πρὸς τὴν καρδίαν διὰ τῶν πόρων συνίζουσι τὰ βράγχια 480^b 16. cf. 473^b 3. ὁ πόρος, δι' οὗ ἡ ἀναπνοὴ γίνεται 457^a 13.
πόρρω, opp. σύνεγγυς 451^b 26, opp. ἐγγύς 446^b 12. 452^b 10. — 480^a 22. πορρωτέρω 447^a 7.
πόρρωθεν, dist. ἐγγύθεν et πάντοθεν 440^b 17.
πορφύρα 444^b 13.
πότιμος 442^a 29.
πρᾶγμα. ὥσπερ ἐπὶ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἐνδέχεται οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς. τὸ αὐτὸ γὰρ λευκὸν καὶ γλυκύ ἐστι καὶ ἄλλα πολλά κτλ. 449^a 13. — 448^b 1, 3. 450^a 26. 452^a 1, 10. ^{b}23.

πραγματεία 480b 26.
πραγματεύεσθαι περὶ φύσεως 480b 29.
πρᾶξις = ἐνέργεια 436a 4.
πράσινος (v. l.) 442a 24.
προαισθάνεσθαι 436b 21.
προβάλλειν 458b 22.
(ἐν τοῖς) προβλήμασιν εἴρηται 470a 18.
(ἐν τοῖς) προβληματικοῖς εἴρηται 456a 29.
προέρχεσθαι. ἐνίοις πόρρω τῆς ἡλικίας προελθοῦσιν ἐγένετο ἐνύπνιον 462b 2. ἀπὸ τῆς ἀρχῆς προέρχεται ἡ ῥίζα καὶ ὁ καυλός 467a 24.
προιέναι. προιούσης τῆς ἡλικίας 462b 8.
προίεσθαι τὸ περίττωμα 468a 15.
προοδοποιεῖν 463a 26. 29.
πρόοδος (Emped.) 437b 26.
προορᾶν. πῶς ἐνδέχεται τὸ ἐν ὕπνῳ προορᾶν 463a 7 sqq. 463b 31 sqq.
προορατικός. πάνυ εὐτελεῖς ἄνθρωποι προορατικοί 463b 15.
προσαισθάνεσθαι 450a 21.
προσάπτειν. τῷ ὕπνῳ προσάπτουσι τὴν μεταφορὰν ὡς ἀναπαύσει ὄντι 455b 21.
προσβάλλειν. intr. ἐν τῷ ὕπνῳ τὰ αἰσθητὰ προσβάλλει πως τῇ αἰσθήσει 459a 4.
προσγίγνεσθαι. τὰ μικρὰ πάμπαν, ὅταν χωρισθῇ, δυνάμει αἰσθητά, καὶ ἐνεργείᾳ ἔσται προσγενόμενον 446a 14.
προσέχειν 462a 9 = προσέχειν τὸν νοῦν 458b 19.
προσκεῖσθαι 468a 18.
προσπίπτειν 462b 6.
προσφέρειν. ἡ προσφερομένη τροφή 441b 27. τὸ προσφερόμενον 441b 30. τρέφει τὸ προσφερόμενον 442a 1. med. 470a 24.
προσφορά. ἡ τῆς τροφῆς προσφορά 458a 22.
προυπάρχειν 441b 22.
πτερύγιον 476a 4.
πτερυγωτός 475b 22.
πτόρθος 467a 13.
(οἱ) Πυθαγόρειοι. τὴν ἐπιφάνειαν χροιὰν ἐκάλουν 439a 31. λέγουσί τινες τῶν Πυθαγορείων, τρέφεσθαι ἔνια ζῷα ταῖς ὀσμαῖς 445a 16.
πυκνός. πυκνόν (de tempore) 475b 2. 479a 25.
πυοῦν 479b 13.
πῦρ. ξηρὰ ἡ τοῦ πυρὸς φύσις, ἀλλ' ἴδιον τοῦ πυρὸς τὸ θερμόν ἐστι, γῆς δὲ τὸ ξηρόν 441b 10. τὸ πῦρ καὶ ἄνω φθαρτόν 465b 2 sqq. τὸ πῦρ ἀεὶ διατελεῖ γινόμενον καὶ ῥέον ὥσπερ ποταμός, ἀλλὰ λανθάνει διὰ τὸ τάχος 470a 3. πῦρ οὐ γίνεται σαπρόν 466a 25. πῦρ καὶ ὕδωρ, οὐκ ἔχοντα τὴν αὐτὴν δύναμιν, τυγχάνει γενέσεως καὶ φθορᾶς αἴτια ἀλλήλοις 465a 14. πυρὸς δύο ὁρῶμεν φθοράς, μάρανσίν τε καὶ σβέσιν 469b 21, b27. 474b 13. ἀδύνατον τὴν θρεπτικὴν ψυχὴν εἶναι ἄνευ τοῦ φυσικοῦ πυρός 474b 12.
πυρετός 479a 25. 462b 30.
πυρέττειν. νόσοι τινὲς ὕπνον ποιοῦσιν, οἷον συμβαίνει τοῖς πυρέττουσιν 457a 3. τοῖς πυρέττουσιν ἐνίοτε φαίνεται ζῷα ἐν τοῖς τοίχοις 460a 11.
πυροῦν 441a 13. 470a 11. 474b 22. τὰ πεπυρωμένα σώματα, coni. φλόξ 437b 22.
πυρώδης 439a 19.
πῶμα 444b 23. 476a 34.

ῥεῖν. τὸ πῦρ ἀεὶ διατελεῖ γινόμενον καὶ ῥέον ὥσπερ ποταμός 470ª 4. 450ᵇ 2. οἱ σφόδρα νέοι ῥέουσι διὰ τὴν αὔξησιν, οἱ γέροντες διὰ τὴν φθίσιν 450ᵇ 6
ῥεῦμα. νοσηματικὰ ῥεύματα (v. l.) 444ª 13.
ῥίζα. ἀνάλογόν εἰσιν αἱ ῥίζαι τοῖς φυτοῖς καὶ τὸ καλούμενον στόμα τοῖς ζῴοις, δι' οὗ τὴν τροφὴν τὰ μὲν ἐκ τῆς γῆς λαμβάνει, τὰ δὲ δι' αὑτῶν 468ª 10. ἐκ τοῦ μέσου τῶν σπερμάτων ὁ δὲ καυλὸς ἐκφύεται καὶ ἡ ῥίζα τῶν φυομένων 468ᵇ 19. 27. 467ª 23.
ῥόος (Emped.) 473ᵇ 23.
ῥοπή. μικρά ἐστιν ἡ ῥοπὴ τοῦ ψυχικοῦ πυρός 478ª 16. 474ᵇ 31.
ῥυπτικός, coni. πλυντικός 443ª 1.
ῥώννυσθαι. ἐρρωμένα ἐνύπνια 461ª 22. 27.

σαπρός. τοῖς πικροῖς χυμοῖς τὰς σαπρὰς ὀσμὰς ἄν τις ἀνάλογον εἴποι· διὸ ὥσπερ ἐκεῖνα δυσκατάποτα, τὰ σαπρὰ δυσανάπνευστά ἐστιν 443ᵇ 10. πῦρ οὐ γίνεται σαπρόν 466ᵇ 25.
σαύρα 466ᵇ 20. 475ᵇ 23.
σβεννύναι 437ᵇ 16. 470ª 14.
σβέσις, dist. μάρανσις 469ᵇ 21. 474ᵇ 14. 479ª 33. σβέσις ἐστὶ ἡ τοῦ πυρὸς φθορὰ ὑπὸ τῶν ἐναντίων 469ᵇ 22.
σέλαχος 475ᵇ 20. 476ª 2.
σημεῖον. ἀνάγκη τὰ ἐνύπνια ἢ αἴτια εἶναι ἢ σημεῖα τῶν γιγνομένων ἢ συμπτώματα 462ᵇ 26, 30, 32. σημεῖον δέ 472ᵇ 21.
σημειώδης 462ᵇ 15.
σηπία 477ª 4. ἐν τῷ σκότει πέφυκε λάμπειν ὁ τῆς σηπίας θολός 437ᵇ 7.
σῆψις 480ª 1.
σῖτος, pl. σῖτα 456ᵇ 33.
σκέλος. σκέλη καὶ πόδες φέρουσι τὸ κύτος 468ª 19.
σκέπη 438ª 25.
σκέπτεσθαι 459ᵇ 26. σκεπτέον 448ᵇ 17. 449ᵇ 3. 453ᵇ 11. 455ª 5. 459ª 26.
σκέψις 480ᵇ 22. ἀρχὴ τῆς σκέψεως ἀναγκαῖα πρῶτον ἐκ τοῦ διαπορῆσαι 464ᵇ 21. οἰκείαν ἔχειν τὴν σκέψιν 442ᵇ 25.
σκληρόδερμος. τῶν ἀναίμων σκληρόδερμοι οἱ ὀφθαλμοί εἰσι, καὶ τοῦτο ποιεῖ τὴν σκέπην 438ª 24.
σκληρός 457ª 29.
σκληρόφθαλμος 454ᵇ 18. 444ᵇ 26.
σκληρύνειν 479ª 11.
σκληφρός 457ª 29.
σκολόπενδρα 471ᵇ 22.
σκοπεῖν 451ᵇ 26. σκοπεῖσθαι, coni. φιλοσοφεῖν 463ª 7.
σκότος. στέρησίς ἐστι τοῦ φωτός 439ª 20. 439ᵇ 16. ἐν σκότει 437ª 25, 32. 437ᵇ 5, 6.
σκώπτειν 443ᵇ 30.
σκωρία. ἀοσμότεραι αἱ σκωρίαι γίγνονται πάντων 443ª 19.
σολοικίζειν 452ᵇ 5.
σομφός. ὅσα ἄναιμον ἔχει τὸν πλεύμονα καὶ σομφόν, ἧττον δέονται τῆς ἀναπνοῆς 470ᵇ 14. — 475ª 22 ᵇ24. 478ª 13.
σπαίρειν 471ª 30.
σπᾶν 470ª 30. 473ª 2.
σπέρμα. τὸ σπέρμα ἐστὶ περίττωμα 466ᵇ 8. διθύρων ὄντων πάντων τῶν σπερμάτων τῶν φυτῶν, γένεσις συμβαίνει ἐκ τοῦ μέσου 468ᵇ 17.
σπλάγχνον 468ᵇ 14.

στέλεχος 467a 14.
στενός 457a 23.
στενότης, coni. *λεπτότης* (*τῶν φλεβῶν*) 458a 7.
στερεῖν 439b 16. 436a 19.
στέρησις, opp. *παρουσία* 439a 20. *ὁ ὕπνος στέρησίς τις τῆς ἐγρηγόρσεως* 452b 26.
στερίσκειν 473a 22. 469b 9.
στοιχεῖον. *στοιχεῖα τῶν σωμάτων τέτταρα* 437a 20. *τὰ στοιχεῖα πῦρ ἀὴρ ὕδωρ γῆ* 443a 9. *τὰ στοιχεῖά ἐστι ἄοσμα διὰ τὸ ἄχυμα εἶναι, ἐὰν μή τι μιγνύμενον ποιῇ* 443a 9. *εἴρηται ἐν τοῖς περὶ στοιχείων* 441b 12.
στόμα. *τοῖς ἔχουσι πλεύμονα τῷ καλουμένῳ στόματι πρός τε τὴν τῆς τροφῆς ἐργασίαν καὶ τὴν ἀναπνοὴν χρῆται ἡ φύσις* 476a 20 *ἀνάλογόν εἰσιν αἱ ῥίζαι τοῖς φυτοῖς καὶ τὸ καλούμενον στόμα τοῖς ζῴοις* 468a 10. 453a 28.
στόμιον (Emped.) 473b 11.
Στράττις. *Εὐριπίδην σκώπτων* 443b 30.
στρουθός 466b 11.
στρυφνός 442a 19. 443b 10.
συγγενής 480b 21.
συγκεῖσθαι 445b 19.
συζυγία 436a 13.
συλλογίζεσθαι 453a 11,
συλλογισμός. *τὸ ἀναμιμνήσκεσθαί ἐστιν οἷον συλλογισμός τις* 453a 10. *τὸ βουλεύεσθαι συλλογισμός ἐστιν* 453a 14.
συμβαίνειν. *ἐκ τῶν συμβαινόντων φανερόν* 439a 29. — 437b 2, 8. 478b 29. 472b 29. — 438b 12. *ἀπειροτέρως τῶν συμβαινόντων εἰρήκασιν* 470b 9. *τὸ μνημονεύειν συμβαίνει καὶ μνήμη ἀκολουθεῖ* 451b 5.
συμβάλλεσθαι. *τὸ ὀσφραντὸν οὐ συμβάλλεται εἰς τροφήν* 445a 28, 3. 443b 29.
σύμβολον. *τῶν ὀνομάτων ἕκαστον σύμβολόν ἐστιν* 437a 14.
σύμμετρος, opp. *ἀσύμμετρος* 439b 30. *ὁ ἄνθρωπος χαίρει ταῖς τῶν ἀνθῶν ὀσμαῖς. σύμμετρος γὰρ αὐτῶν ἡ θερμότης πρὸς τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ ὑγρότητος καὶ ψυχρότητος* 444a 33. — 439b 32.
συμμιγνύναι 442a 8.
συμπάσχειν 455a 34.
συμπράττειν, opp. *ἀντιπράττειν* 465b 27.
σύμπτωμα 472b 26. *τῶν συμπτωμάτων οὐδὲν οὔτ' ἀεὶ γίνεται οὔθ' ὡς ἐπὶ τὸ πολύ* 463a 2. 463b 10.
συμφύεσθαι 468b 10, 20. *οὐ τῷ τυχόντι συμφύεται τὸ τυχόν* 438a 27, 28, 30.
σύμφυτος 456a 17. *πᾶν τὸ σῶμα τῶν ζῴων ἔχει τινὰ σύμφυτον θερμότητα φυσικήν* 469b 7.
συμφωνία. *ἐξ ὀξέος καὶ βαρέος ἐνδέχεται γίνεσθαι συμφωνία* 447b 2. *αἱ συμφωνίαι εἰσὶν ὀλίγαι* 440a 2. *αἱ συμφωνίαι εἰσὶν ἥδειαι* 439b 32. 439b 31, 33. *λέγουσί τινες τῶν περὶ τὰς συμφωνίας, ὅτι οὐχ ἅμα ἀφικνοῦνται αἱ ψόφοι, φαίνονται δέ, καὶ λανθάνει, ὅταν ὁ χρόνος ᾖ ἀναίσθητος* 448a 19.
συνάγειν 437a 21. opp. *διοίγειν* 476b 3. coni. *συμπηγνύναι* 472a 34.
συναγωγή 476b 1.
συναθροίζειν 469b 30.
συναίτιος. *τὸ θερμὸν συναίτιον τῶν χυμῶν* 441a 29.

συνάπτειν 478b 9, 34.
συνδυάζειν 466a 12.
συνείρειν 464b 4.
συνεπιτείνειν 460b 13.
συνεργεῖν (v. l.) 460b 32.
σύνεσις. ὑπὲρ τὴν ἡμετέραν εἶναι δοκεῖ σύνεσιν εὑρεῖν τούτων τὴν ἀρχήν 462b 26.
συνέχεια. ὑπάρχει συνέχεια ἀεὶ ἐν τοῖς εἴδεσιν 445b 30.
συνεχής 460a 10. *τὸ συνεχὲς εἰς ἄπειρα τέμνεται ἄνισα, εἰς δ' ἴσα πεπερασμένα· τὸ δὲ μὴ καθ' αὑτὸ συνεχὲς εἰς πεπερασμένα εἴδη* 445a 27. *ὁ ἀὴρ καὶ τὸ ὕδωρ συνεχῆ μέν, ἀλλ' ὅμως μεμέρισται ἀμφοτέρων ἡ κίνησις* 446b 14. *οὐκ ἐνδέχεται νοεῖν οὐδὲν ἄνευ τοῦ συνεχοῦς* 450a 7. — 448b 22.
συνήθεια 444a 2.
συνήθης 452a 27. 464a 30.
σύνθεσις. ἡ οἰκία συνθέσει ἐκ πολλῶν ἐστιν 465a 18. cf. 440b 4 sqq.
συνθλίβειν 457a 13. 472a 12. opp. *διαστέλλειν* 472a 25.
σύνθλιψις 472b 1.
συνιζάνειν, coni. *καταπνίγειν*, opp. *αἴρειν* 474a 14.
συνίζειν trans., opp. *αἴρειν* 479a 27. intr., opp. *αἴρεσθαι* 475a 8, 480b 2, 3. 479b 14.
συνιστάναι. εἴ τι ἐκ κηροῦ συστήσειεν ἡ φύσις 477b 19. 22. *συνίστασθαι* 443a 28. 462b 6. 468b 11. 457b 33. 477a 26, 27. 477b 21, 23. 438b 29.
σύνοδος 457b 1.
συνορᾶν 442b 3. coni. *διαισθάνεσθαι* 464b 13.
σύνορος ἡ πραγματεία τοῦ φυσικοῦ καὶ τοῦ ἰατροῦ 480b 25.
συντείνειν. αἱ μὲν τῶν αἰσθήσεων (ἡ γεῦσις καὶ ἡ ἁφή) φανερῶς συντείνουσι πρὸς τὴν καρδίαν 469a 20, 13, 16. 455a 34.
σύντηγμα. γίνεται τὸ σύντηγμα ὥσπερ τροφὴ ἄπεπτος 456b 35.
συντήκειν. ὅταν μὴ καταψύχηται τὸ θερμὸν (τῆς καρδίας), συντήκεται αὐτὸ ὑφ' αὑτοῦ 479a 10.
συντηκτικός. ὁ κόπος συντηκτικός 456b 35. *κατάψυξις συντηκτική* 479b 20.
συντιτρᾶν 474a 21.
σύντρησις 478a 26.
συνωθεῖν 479b 24.
σύνωσις 479b 19. 480a 14.
σῦριγξ 478a 13. 480b 7. 473b 10 (Emped.)
σύστασις. ἡ τοῦ μορίου σύστασις ἐξ ἀρχῆς τοιαύτη 478b 26. — 477b 8.
συστέλλειν 479b 24.
σύστοιχος 447b 30. *οἷον τὸ γλυκὺ καὶ τὸ λευκὸν καλῶ* (v. l.) *σύστοιχα, γένει δ' ἕτερα* 448a 15.
συστοίχως. τὰ συστοίχως λεγόμενα 448a 14.
σφαιροειδής 472a 5.
σφακελίζειν. λέγεται σφακελίζειν καὶ ἀστρόβλητα γίνεσθαι τὰ δένδρα, ἐὰν τοῦ θέρους ἰσχυρὰ συμβαίνῃ καύματα 470a 31.
σφήξ 468a 26.
σφόδρα 447a 16.
σφοδρότης 464b 4.
σφραγίζεσθαι. οἱ σφραγιζόμενοι τοῖς δακτυλίοις 450a 32.
σφραγίς 450b 3.
σφυγμός, dist. *πήδησις* et *ἀναπνοή* 479b 18. *ἐν τῇ καρδίᾳ ἡ τοῦ ἀεὶ προσιόντος ἐκ τῆς τροφῆς ὑγροῦ διὰ τῆς θερμότητος ὄγκωσις ποιεῖ σφυγμόν* 480a 2.

σφύζειν 480^a 9, 11.

σφύξις = *σφυγμός*. *ἡ τοῦ ὑγροῦ θερμαινομένου πνευμάτωσις* 480^a 14. *ἡ σφύξις τῆς καρδίας* 479^b 27.

σχῆμα. *τὰ σχήματά εἰσιν ἄπειρα* 442^b 21. *σχῆμα σχήματι οὐ δοκεῖ εἶναι ἐναντίον* 442^b 20.

σώζειν 468^b 5.

σῶμα. *σῶμα ὡρισμένον*, dist. *σῶμα ἀόριστον* 439^b 11. 439^a 27. *πάντα τὰ σώματα μετέχουσι χρώματος* 437^a 7. *σῶμα φυσικόν*, dist. *σῶμα μαθηματικόν* 445^b 15.

σωματικός. *ἡ ἀνάμνησις σωματικόν τι πάθος* 453^a 14. *ὁ ἀναμιμνησκόμενος σωματικόν τι κινεῖ, ἐν ᾧ τὸ πάθος* 453^a 22.

σωματοῦν. *πολὺ ἧττον εὔλογον τὸν ἀέρα τοῦ ὕδατος σωματοῦσθαι* 445^a 23.

σωματώδης. *σωματῶδές τι δεῖ εἶναι τὸ συστησόμενον* 445^a 22.

σωτηρία, dist. *τὸ εἶναι* 476^a 17. — 468^b 7. 455^b 22.

ταναός. *ταναώτερον πῦρ* (Emp.) 437^b 30. 438^a 3.

ταράσσειν. *ὅτε δὲ τεταραγμέναι φαίνονται αἱ ὄψεις καὶ οὐκ ἐρρωμένα τὰ ἐνύπνια* 461^a 21.

τάττειν. *τὸ μὲν εἶδος τοῦ ὀσφραντοῦ ἐστι κατὰ τοὺς χυμοὺς τεταγμένον* 443^b 19. 444^a 4.

ταχύς, opp. *βραδύς*. *οἱ λίαν ταχεῖς καὶ οἱ λίαν βραδεῖς οὐδέτεροι φαίνονται μνήμονες* 450^b 8.

ταχύτης. *ἡ ταχύτης τῆς κινήσεως ποιεῖ, ὥστε δοκεῖν ἕτερον εἶναι τὸ ὁρῶν καὶ τὸ ὁρώμενον* 437^b 3.

τείνειν 478^b 11. 473^b 10.

τέλειος 478^b 33. 479^b 2.

τελευτᾶν, opp. *ζῆν* 472^b 28. 479^a 16, 27. *οἱ φυσικοὶ τελευτῶσιν εἰς τὰς ἀρχὰς ἰατρικάς* 480^b 30.

τελευτή, syn. *φθορά* 479^a 32.

τέλος. *τοῖς πνεύμονα ἔχουσι τοῦ ζῆν καὶ μὴ ζῆν τὸ τέλος ἐστὶν ἐν τῷ ἀναπνεῖν* 480^b 19. — 467^b 8. 472^a 11. 472^b 28. *ἡ ἐγρήγορσις τέλος· τὸ γὰρ αἰσθάνεσθαι καὶ τὸ φρονεῖν πᾶσι τέλος οἷς ὑπάρχει θάτερον αὐτῶν· βέλτιστα γὰρ ταῦτα, τὸ δὲ τέλος βέλτιστον* 455^b 22. *τέλος* adv. 479^a 14, ^{a}27 475^a 25.

τέμνειν. *τὸ συνεχὲς εἰς ἄπειρα τέμνεται ἄνισα* 445^b 27.

τερατώδης 461^a 21.

τέρην 473^b 14, 19. 474^a 3 (Emped.).

τέρθρον (Emped.) 473^b 12.

(*τὰ*) *τετράποδα* 444^a 21. 476^a 33.

τέφρα. *ἡ τέφρα τῶν κατακαομένων πικρὰ πάντων· ἐξίκμασται γὰρ τὸ πότιμον ἐξ αὐτῶν.* 442^a 27. *τὰ διὰ τῆς τέφρας διηθούμενα πικρᾶς οὔσης πικρὸν ποιεῖ τὸν χυμόν* 441^b 4. *ἡ μανότης τῆς τέφρας* 470^a 13. 475^b 5.

τεχνικός. *τεχνικώτατός ἐστι κριτὴς ἐνυπνίων ὅστις δύναται τὰς ὁμοιότητας θεωρεῖν* 464^b 5.

τεχνίτης (*ἰατρός*), dist. *ὁ σκοπούμενος καὶ φιλοσοφῶν* 463^a7.

τέττιξ 475^a 6, 18.

τήκειν. *τήκει τὸ θερμὸν τὸ ὑπὸ τοῦ ἐναντίου συστάν* 477^b 21. 461^b 16.

τηρεῖν. οὐ γὰρ ὁ θύραθεν νοῦς τηρεῖ τὴν βοήθειαν 472^a 22.

τιθέναι. ἄν τις τιθῇ τὸ φαιὸν μέλαν τι εἶναι 442^a 21. — 443^a 6. θετέον 449^a 16.

Τίμαιος. ὥσπερ ὁ Τίμαιος λέγει 437^b 15. ἐν τῷ Τιμαίῳ γέγραπται 437^b 11. 472^b 6. cf. Πλάτων.

τιτρᾶν. τέτρηνται (Emped.) 473^b 11.

τραχύς, opp. λεῖος 442^b 5.

τρέφειν. τρέφει ᾗ γευστὸν τὸ προσφερόμενον 442^a 1. dist. αὔξησιν ποιεῖν 441^b 28. πάντα τρέφεται τῷ γλυκεῖ 442^a 2.

τρῆμα (Emped.) 473^b 21.

τρίγωνον. αἱ τοῦ τριγώνου δύο ὀρθαῖς ἴσαι 449^b 20. 450^a 3.

τρίψις, coni. ἔκμαξις et ἀνάπλυσις 460^a 16. τρίψις τοῦ πνεύματος προσπίπτοντος πρὸς τὸ ὑπόζωμα 456^a 19. 475^a 9, 15.

τροφή. τὴν τροφὴν δεῖ εἶναι σύνθετον· καὶ γὰρ τὰ τρεφόμενα οὐχ ἁπλᾶ ἐστιν 445^a 17. 441^b 26. διὰ πέψεως ἡ τροφὴ γίνεται τοῖς ζῴοις 474^a 26. τροφή ἐστι πᾶσιν ἡ ἐσχάτη τοῖς ἐναίμοις ἡ τοῦ αἵματος φύσις, τοῖς ἀναίμοις τὸ ἀνάλογον 456^a 34. 469^a 1, 32. τροφὴν μὴ λαμβάνοντα καὶ τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῷα φθείρονται 466^b 28. — 476^a 16. ἡ τροφὴ ἡδεῖα οὖσα πολλάκις νοσώδης ἐστίν. 444^a 16. ἡ τροφὴ ποιεῖ κατάψυξιν εἰσιοῦσα ἕως ἂν λάβῃ τὴν πέψιν 470^a 22, 470^a 26. ἡ τροφὴ τοῦ πυρός 465^b 24. 466^b 31. 470^a 2.

τρόφιμος. τὸ τρόφιμον ὑγρόν 442^a 27. τὸ τρόφιμον ξηρόν 441^b 24. λίαν τρόφιμον τὸ γλυκύ 442^a 11. 458^a 4.

τρυπᾶν 475^a. 17.

τύπος. ἡ τῆς αἰσθήσεως κίνησις ἐνσημαίνεται ἐν τῇ ψυχῇ οἷον τύπον τινὰ τοῦ αἰσθήματος 450^a 31. — 450^b 5, 16.

τυγχάνειν. ὅτε ἔτυχε 472^a 17. — 455^b 9. οἱ τυχόντες, opp. οἱ φρόνιμοι 464^a 20. 462^b 22. οὐ τῷ τυχόντι συμφύεται τὸ τυχόν 438^a 30. 455^b 9.

ὑγίεια, opp. νόσος 436^a 17. 453^b 29. ἡ ὀσμὴ ἡ καθ' αὑτὴν εὐώδης τοῖς ἀνθρώποις πρὸς βοήθειαν ὑγιείας γέγονε 444^a 14. περὶ ὑγιείας καὶ νόσου οὐ μόνον ἐστὶν ἰατροῦ ἀλλὰ καὶ τοῦ φυσικοῦ τὰς αἰτίας εἰπεῖν 480^b 23. 436^a 17. 464^b 23.

ὑγιεινός 444^a 23. 464^b 27.

ὑγρός, opp. ξηρός 437^b 16. 443^b 13. 466^a 18. ὁ ἀὴρ καὶ τὸ ὕδωρ ἄμφω ὑγρά 443^a 6. ὀσμή ἐστιν ἡ ἐν ὑγρῷ τοῦ ἐγχύμου ξηροῦ φύσις 443^a 7. τὸ ζῷόν ἐστι φύσει ὑγρὸν καὶ θερμόν, καὶ τὸ ζῆν τοιοῦτον, ὁ δὲ γῆρας ψυχρὸν καὶ ξηρὸν καὶ τὸ τεθνηκός 466^a 18. διὸ δεῖ μὴ εὐξήραντον εἶναι τὸ ὑγρόν 466^a 22. 467^a 1.

ὑγρότης 466^b 22.

ὑδαρής. τὰ παιδία δεῖ πίνειν οἶνον ὑδαρῆ καὶ ὀλίγον 457^a 16.

ὑδατώδης. τὰ ξύλα ὑδατώδη ἧττον ὀσμώδη 443^a 15, 20. ἐν τοῖς ψυχροῖς τόποις ὑδατωδέστερον τὸ ὑγρὸν τὸ ἐν τοῖς ζῴοις· διὸ εὔπηκτον 466^b 23. 467^a 1.

ὕδρος 475b 27.

ὕδωρ. στοιχεῖόν ἐστι τὸ ὕδωρ 443a 10. πῦρ καὶ ὕδωρ, οὐκ ἔχοντα τὴν αὐτὴν δύναμιν, γενέσεως καὶ φθορᾶς αἴτια ἀλλήλοις 465a 14. ὁ ἀὴρ καὶ τὸ ὕδωρ ὑγρά 443a 6. λεπτότατον τῶν πάντων ὑγρῶν τὸ ὕδωρ 441a 23. τὸ ὕδωρ ψαθυρόν ἐστιν 441a 25. εὐφυλακτότερον καὶ εὐπιλητότερον (v. l.) τὸ ὕδωρ τοῦ ἀέρος 438a 15. θερμαινόμενον οὐ φαίνεται παχυνόμενον τὸ ὕδωρ αὐτὸ μόνον 441a 27. ἡ τοῦ ὕδατος φύσις ἄχυμός ἐστιν 441a 3. ἡ φύσις διὰ τοῦ ξηροῦ καὶ γεώδους διηθοῦσα τῷ θερμῷ ποιόν τι τὸ ὑγρὸν παρασκευάζει 441b 15 sqq. — 441b 2. 442b 28. εἰ ἐν ὑγρῷ (ὕδατι) ἦμεν, καὶ πορρωτέρω ἔτι πρὶν θιγεῖν τοῦ γευστοῦ ᾐσθανόμεθα 447a 7. ἡ κόρη καὶ τὸ ὄμμα ὕδατός ἐστιν 438a 16. ἀὴρ καὶ ὕδωρ ἀόριστα σώματα 439a 21 sqq. ἂν πολλὴ γίνηται ἡ κίνησις τοῦ ὕδατος, οὐδὲν ὁμοία γίνεται ἡ ἔμφασις καὶ τὰ εἴδωλα τοῖς ἀληθινοῖς 464b 10. 461a 14. ὁ ἀὴρ καὶ τὸ ὕδωρ συνεχῆ μὲν ἀλλ' ὅμως μεμέρισται ἀμφοτέρων ἡ κίνησις 446b 14. cf. 459a 30. τὴν κατάψυξιν (τοῦ φυσικοῦ θερμοῦ) τῶν ζῴων τὰ μὲν τῷ ὕδατι, τὰ δὲ τῷ ἀέρι πορίζεται 470b 4.

ὕλη. ὕλη τῶν σωμάτων τοῖς οὖσι τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ ξηρὸν καὶ τὸ ὑγρὸν 466a 20. 477b 24. εὐθὺς ἡ ὕλη τὸ ἐναντίον ἔχει 465b 30. ἀδύνατον τῷ ὕλην ἔχοντι μὴ ὑπάρχειν πως τὸ ἐναντίον 465b 11. ὕλη, dist. ἕξις. τὰς ἕξεις ἐνδέχεται τοῖς τόποις ἐναντίας εἶναι, τὴν δ' ὕλην ἀδύνατον 478a 6. ὕλη = φύσις 477b 16.

ὑμήν 475a 3, 9, 16, 18.

ὑπάρχειν. φθείρεται τὰ ὑπάρχοντα τοῖς ἐναντίοις κατὰ συμβεβηκὸς τῷ ἐκεῖνα φθείρεσθαι 465b 3. δεῖ τίθεσθαι ὡς ὑπάρχοντα, ὅσα ἐν τοῖς ἐπιχειρηματικοῖς λόγοις ἐστὶν ἀληθῆ 451a 19.

ὑπεκθεῖν (Emped.) 474a 2.

ὑπέκκαυμα 473a 5.

ὑπερβάλλειν. αἱ ἕξεις ὑπερβάλλουσαι θερμότητι ἐν ψυχρῷ τιθέμεναι σῴζονται μᾶλλον 478a 1. 470a 27. trans. ὑπερβάλλειν τὸν χρόνον 454a 26, 30,

ὑπερβολή. ἡ τοῦ ἐγρηγορέναι ὑπερβολὴ ὅτε μὲν νοσώδης ὅτε δὲ ἄνευ νόσου γίνεται 454b 6. ψύχους ὑπερβολή 474b 19. θερμότητος ὑπερβ. 477b 2. 479a 25. 478a 3.

ὑπερέχειν. τὰ κητώδη τῶν ἐνύδρων καθεύδουσιν ὑπερέχοντα τὸ στόμα 476b 20. 475b 31. ἐὰν πλείονι λόγῳ ὑπερέχῃ κατὰ τὸ ποιὸν ἢ λείπεται κατὰ τὸ ποσὸν 466b 1.

ὑπέρξηρος 477b 28.

ὑπερόριος 464a 1.

ὑπεροχή, opp. ἔλλειψις. καθ' ὑπεροχὴν καὶ ἔλλειψιν ἀσύμμετρον, dist. κατὰ λόγον 439b 29, sive ἐν ἀριθμοῖς 440b 20. χωριζόμεναι αἱ ὑπεροχαὶ τηλικαῦται (τὰ μικρὰ πάμπαν) διαλύοιντο εἰς τὰ περιέχοντα 446a 7. δυνάμει ἐνυπάρχει ἐν τῇ ἀκριβεστέρᾳ αἰσθήσει ἡ ὑπεροχή 446a 11.

ὑπέρπυρος 479ᵇ 29.
ὑπηρεσιά 468ᵃ 19.
ὕπνος, opp. ἐγρήγορσις 436ᵃ 14. 453ᵇ 11. περὶ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως 453ᵇ 11 sqq. ὁ ὕπνος τι τοῦ αἰσθητικοῦ μορίου ἐστὶν οἷον δεσμὸς καὶ ἀκινησία τις 454ᵇ 10, 25. οὐκ ἔστιν ὁ ὕπνος ἡτισοῦν ἀδυναμία τοῦ αἰσθητικοῦ· καὶ γὰρ ἔκνοια καὶ πνιγμός τις καὶ λιποψυχία ποιεῖ τὴν τοιαύτην ἀδυναμίαν 456ᵇ 9. 455ᵇ 5. ἀλλ' ὅταν ἡ ἀδυναμία τῆς χρήσεως ἐν τῷ πρώτῳ αἰσθητηρίῳ, ᾧ αἰσθάνεται πάντων 455ᵇ 8. 455ᵃ 25. διὸ καὶ πᾶσιν ὑπάρχει τοῖς ζῴοις 455ᵃ 26. 454ᵇ 23. ὁ ὕπνος σωτηρίας ἕνεκα τῶν ζῴων ὑπάρχει. ἀνάπαυσις γάρ ἐστιν· ἡ δὲ ἀνάπαυσις παντὶ τῷ πεφυκότι κινεῖσθαι μὴ δυναμένῳ δ' ἀεὶ καὶ συνεχῶς κινεῖσθαι μεθ' ἡδονῆς ἀναγκαῖος καὶ ὠφέλιμός ἐστιν 455ᵇ 17. cf. 454ᵃ 26 sqq. 454ᵇ 4. μάλιστα γίνονται ὕπνοι ἀπὸ τῆς τροφῆς· ἀθρόον γὰρ τότε ὑγρὸν καὶ τὸ σωματῶδες ἀναφέρεται. ἱστάμενον οὖν βαρύνει καὶ ποιεῖ νυστάζειν, ὅταν δὲ ῥέψῃ κάτω καὶ ἀντιστρέψαν ἀπώσῃ τὸ θερμόν, τότε γίνεται ὁ ὕπνος καὶ τὸ ζῷον καθεύδει 456ᵇ 24. καὶ μετὰ τὰ σῖτα μάλιστα τοιοῦτος ὁ ὕπνος. ἔτι δ' ἐκ κόπων ἐνίων 456ᵇ 33. καὶ νόσοι τινὲς ταὐτὸ τοῦτο ποιοῦσιν 457ᵃ 1. ἔτι ἡ πρώτη ἡλικία 457ᵃ 3. φανερὸν ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι ὁ ὕπνος ἐστὶ σύνοδός τις τοῦ θερμοῦ εἴσω καὶ ἀντιπερίστασις φυσική 457ᵇ 1. ἐγείρεται, ὅταν πεφθῇ καὶ κρατήσῃ ἡ συνεωσμένη θερμότης ἐν ὀλίγῳ πολλὴ ἐκ τοῦ περιεστῶτος καὶ διακριθῇ τὸ σωματωδέστερον αἷμα καὶ τὸ καθαρώτατον 458ᵃ 10, 21. def. ὁ ὕπνος ἐστὶ τοῦ πρώτου αἰσθητηρίου κατάληψις πρὸς τὸ μὴ δύνασθαι ἐνεργεῖν, ἐξ ἀνάγκης μὲν γινόμενος ἕνεκα δὲ σωτηρίας· σώζει γὰρ ἡ ἀνάπαυσις 458ᵃ 28. ἀναγκαῖον ὕπνον πάντα ἐγερτὸν εἶναι 454ᵇ 14.
ὑπνωτικός. πάντα τὰ ὑπνωτικὰ καρηβαρίαν ποιεῖ, καὶ τὰ ποτὰ καὶ τὰ βρωτά 456ᵇ 29. — 457ᵇ 8. οἱ φλεβώδεις οὐχ ὑπνωτικοί 457ᵃ 26. 462ᵃ 4.
ὑποβάλλειν 461ᵇ 31. 470ᵃ 33. 473ᵃ 5.
ὑποβλέπειν 462ᵃ 22.
ὑποδοχή 476ᵃ 10.
ὑπόθεσις. ἡ ἀνάγκη ἐξ ὑποθέσεως 455ᵇ 26.
ὑποκεῖσθαι. τὸ ὑποκείμενον, dist. τὸ ἐπιπολῆς 440ᵃ 24. ἐν τῷ ὕπνῳ ὑπόκειται μηδὲν ὁρᾶν μηδ' ὅλως αἰσθάνεσθαι 458ᵇ 33. ὑποκείσθω 460ᵇ 1. 447ᵃ 17. 459ᵃ 11. 436ᵃ 5.
ὑποκίρνασθαι 460ᵃ 30.
ὑπόζωμα 475ᵃ 8, ᵇ4.
ὑπολαμβάνειν. ὑποληπτέον 455ᵇ 32. 456ᵇ 17. 438ᵇ 20.
ὑπόλειμμα. τὸ περίττωμα ὑπόλειμμα τοῦ προτέρου 465ᵇ 15. ὑπόλειμμα τοῦ ἐν τῇ ἐνεργείᾳ αἰσθήματος 461ᵇ 21.
ὑπόληψις. ἡ μνήμη οὔτε αἴσθησις οὔτε ὑπόληψις 449ᵇ 24.
ὑπόλοιπος 461ᵃ 18.
ὑπομένειν, opp. φθείρεσθαι 469ᵇ 14.
ὑποσπᾶν 457ᵇ 24.

ὑποτιθέναι. ὑποθέσθαι δεῖ, ὅτι ἔνεστί τι ἐνεργείᾳ ἐναντίον 465b 22.
ὑποφεύγειν 479b 23.
ὑποχωρεῖν 457b 17.

φαίνεσθαι, dist. δοκεῖν. φαίνεται πάντως, δοκεῖ δὲ οὐ πάντως τὸ φαινόμενον, ἀλλ' ἐὰν τὸ ἐπικρῖνον κατέχηται ἢ μὴ κινῆται τὴν οἰκείαν κίνησιν 461b 5, 27. 462a 1. κατὰ τὰ φαινόμενα δῆλον 469a 23, dist. κατὰ τὸν λόγον 469a 28. κατὰ τὰ φαινόμενα δῆλον = κατὰ τὴν αἴσθησιν 469a 23, cf. 468a 22.
φαιός. τὸ φαιὸν μέλαν τί ἐστιν 442a 22.
φακῆ. ὅταν φακῆν ἕψητε, μὴ ἐπιχεῖν μύρον 443b 31.
φάλαινα. αἱ φάλαιναι ἔχουσι τὸν καλούμενον αὐλόν 476b 15. καθεύδουσιν ὑπερέχοντα τὸ στόμα· 476b 20. ἀναπνέουσιν· ἔχουσι γὰρ πλεύμονα 476b 19.
φαντασία. ἐστὶ φαντασία ἡ ὑπὸ τῆς κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσεως γενομένη κίνησις 459a 17. ἡ φαντασία τῆς χρόας 439b 6.
φάντασμα. τὸ φαντ. τῆς κοινῆς αἰσθήσεως πάθος ἐστίν 450a 10. νοεῖν οὐκ ἔστιν ἄνευ φαντάσματος 449b 31. ἡ μνήμη οὐκ ἄνευ φαντάσματος 450a 12. dist. μνημόνευμα et θεώρημα 450b 26. παραπλήσια συμβαίνει τὰ φαντάσματα τοῖς ἐν τοῖς ὕδασιν εἰδώλοις 464b 8, cf. 461a 8. τὸ ἐνύπνιον φάντασμά τι 459a 18.
φανταστικός. τὸ αὐτό ἐστι τῷ αἰσθητικῷ τὸ φανταστικόν, τὸ δ' εἶναι φανταστικῷ καὶ αἰσθητικῷ ἕτερον 459a 15 εἰσὶ φανταστικαὶ κινήσεις ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις ἐν τῷ ὕπνῳ 462a 8. cf. 461b 28.
φανταστός. μνημονευτὰ καθ' αὑτά ἐστιν ὅσα ἐστὶ φανταστά 450a 24.
φαῦλος. τὰ φαῦλα, coni. τὰ φθαρτικά 436b 21. τὰ φαῦλα (v. l.), opp. ὅσα τάξιν ἔχει 452a 4.
φέρειν. ὁ ψόφος φερομένου τινὸς κίνησις 446a 30 b2.
φθάνειν 469b 30. 470a 2.
φθαρτικός, coni. φαῦλος. 436b 21. — 444b 30.
φθείρειν. φθείρεται τὰ ὑπάρχοντα τοῖς ἐναντίοις κατὰ συμβεβηκὸς τῷ ἐκεῖνα φθείρεσθαι 465b 3. — 444b 31 sqq. 479a 33.
φθίνειν 480b 2.
φθίσις, opp. αὔξησις 441b 29, 30. 479a 32.
φθόγγος. πεπέρανται τὰ εἴδη τῶν φθόγγων 445b 27. ὁ ἐν διέσει φθόγγος λανθάνει 446a 2.
φθορά, coni. στέρησις 436b 6. syn. τελευτή 479a 32. τελευτὴ καὶ φθορὰ βίαιος ἡ τοῦ θερμοῦ σβέσις καὶ μάρανσις. syn. θάνατος 478b 22. opp. γένεσις 479a 29, 32. 478b 22. οὐκ ἀδιάφορος ἡ φθορά, ἀλλ' ἔχει τι κοινόν, σβέσις καὶ μάρανσις 478b 23 sqq. 469b 21. 479a 33. ὑπολειπούσης τῆς τροφῆς φθορὰ γίνεται τοῦ πυρός 469b 25. πᾶσιν ἡ φθορὰ γίνεται διὰ θερμοῦ τινος ἔκλειψιν, τοῖς δὲ τελείοις, ἐν ᾧ τῆς οὐσίας ἡ

ἀρχή 478b 31. *τοῖς φυτοῖς αὔανσις, ἐν δὲ τοῖς ζῴοις καλεῖται θάνατος* 479b 3. *εἰσὶ καὶ ἴδιαι φθοραὶ πολλοῖς τῶν ὄντων, οἷον ἐπιστήμῃ καὶ ὑγιείᾳ καὶ νόσῳ* 465a 20 sqq.

Φιλαιγίδης 464b 2.

φιλοσοφεῖν, syn. *σκοπεῖσθαι*. *οἱ φιλοσοφοῦντες*, dist. *οἱ τεχνῖται* 463a 7.

φιλοσοφία. *ὅσον ἐπιβάλλει τῇ φυσικῇ φιλοσοφίᾳ* 464b 33.

φιλόσοφος. *τῶν ἰατρῶν οἱ φιλοσοφωτέρως τὴν τέχνην μετιόντες* 436a 20.

φίλυπνος. *φίλυπνοί εἰσιν οἱ ἀδηλόφλεβοι καὶ οἱ νανώδεις καὶ οἱ μεγαλοκέφαλοι* 457a 22.

φλεβονευρώδης 478b 8.

φλεβώδης 457a 26.

φλέγμα 463a 14. 458a 3.

φλεγμασία αἱματική 460a 7.

φλέψ. *τόπος τοῦ αἵματος αἱ φλέβες, τούτων δ' ἀρχὴ ἡ καρδία* 456b 1. — 474b 7. cf. *καρδία*. *ἡ μεγάλη καὶ ἡ ἀορτή* 458a 18.

φλόξ. *ὥσπερ ἡ πολλὴ φλὸξ κατακαίει καὶ φθείρει τὴν ὀλίγην τῷ τὴν τροφὴν ἀναλίσκειν, οὕτω τὸ φυσικὸν θερμὸν τὸ πρῶτον πεπτικὸν ἀναλίσκει τὴν ὕλην ἐν ᾗ ἐστιν* 466b 30. — 465b 23. 469b 33. 479a 19.

φοβεῖσθαι. *οἱ φοβούμενοι καταψύχονται τὰ ἄνω τὸ δὲ θερμὸν ὑποφεῦγον καὶ συστελλόμενον ποιεῖ τὴν πήδησιν ἐν τῇ καρδίᾳ* 479b 22.

φόβος 479b 26. plur. 453a 26. 479b 22.

φοινικοῦς 442a 23. 440a 1.

φοῖνιξ. *τὰ μακροβιώτατα ἐν τοῖς φυτοῖς ἐστιν, οἷον ὁ φοῖνιξ*. 466a 10.

φόνος (Emped.) 473b 12.

φορά, dist. *ἀλλοίωσις* 446b 29.

φρίκη 457b 15.

φρονεῖν. *τὸ αἰσθάνεσθαι καὶ τὸ φρονεῖν πᾶσι τέλος* 455b 23. cf. 437a 1.

φρόνησις. *ἡ φρον. τῶν νοητῶν*, dist. *ἡ φρον. τῶν πρακτῶν* 437a 2. *φρόνησις*, dist. *αἴσθησις* 450a 16. *πρὸς φρόνησιν ἡ ἀκοὴ πλεῖστον συμβάλλεται μέρος* 437a 11.

φρόνιμος. *φρονιμώτεροι τῶν ἐκ γενετῆς ἐστερημένων εἰσὶν ἑκατέρας τῆς αἰσθήσεως (τῆς ἀκοῆς ἢ τῆς ὄψεως) οἱ τυφλοὶ τῶν ἐνεῶν καὶ κωφῶν* 437a 15. *οἱ φρονιμώτατοι καὶ βέλτιστοι*, opp. *οἱ τυχόντες* 462b 21. 464a 20.

φροντίζειν 445a 2. 464a 29.

φροντιστικός. *ἡ διάνοια τῶν τυχόντων οὐ φροντιστικὴ ἀλλ' ὥσπερ κενὴ καὶ ἔρημος πάντων* 464a 23.

φυλακή, coni. *σωτηρία* 436b 5.

φῦμα 479b 28, 33.

(*τὰ*) *φυόμενα*. *πολλὰ τῶν φυομένων δυσώδεις ἔχει τὰς ὀσμάς* 445a 2. *ἐν τοῖς φυομένοις τὸ τῶν χυμῶν γίνεται γένος μάλιστα* 441b 7.

φῦσα. *δεῖ ὑπολαβεῖν τὴν σύστασιν τῆς καρδίας παραπλησίαν εἶναι ταῖς φύσαις ταῖς ἐν τοῖς χαλκείοις* 480a 20, 28. 474a 12.

φυσικός. *οἱ πρότερον φυσικοί* 470b 6. *οἱ ἄλλοι φυσικοί* 472a 2. *φυσικοῦ ἐστι καὶ περὶ ὑγιείας καὶ νόσου τὰς πρώτας ἰδεῖν ἀρχάς* 436a 17. cf. 480b 29.

φυσιολογία. ἡ περὶ τῶν φυτῶν φυσ. 442b 25.
φυσιόλογος. οἱ πλεῖστοι τῶν φυσιολόγων 442a 30. οἱ ἀρχαῖοι φυσιόλογοι 441b 2.
φύσις. ἡ φύσις ἕνεκά του ποιεῖ, τοῦτο δ' ἀγαθόν τι 455b 17. 471b 25. 472a 1. ὁρῶμεν τὴν φύσιν ἐν πᾶσιν ἐκ τῶν δυνατῶν ποιοῦσαν τὸ κάλλιστον 469a 28. μάτην οὐδὲν ὁρῶμεν ποιοῦσαν τὴν φύσιν 476a 12. τῷ αὐτῷ ὀργάνῳ χρῆται πρὸς ἄμφω ἡ φύσις 476a 17 sqq. φύσει sive κατὰ φύσιν γίγνεσθαι, opp. παρὰ φύσιν 472a 17, vel βιαίως vel βίᾳ 478b 24. 479a 33, 479b 1. vel ἀπὸ τύχης 452b 1. vel ἀπὸ ταὐτομάτου 453b 24. φύσις = ὕλη, dist. ἕξις. τῶν ἕξεων τὰς ὑπερβολὰς ἔχοντας οἱ ἐναντίοι τόποι καὶ ὧραι σώζουσιν, ἡ δὲ φύσις ἐν τοῖς οἰκείοις σώζεται μάλιστα τόποις. οὐ γὰρ ταὐτὸν ἡ ὕλη τῶν ζῴων, ἐξ ἧς ἐστιν ἕκαστον καὶ αἱ ἕξεις καὶ διαθέσεις αὐτῆς 477b 15. 478a 6. ἡ φύσις δαιμονία, ἀλλ' οὐ θεία 463b 14. τὸ πολλάκις φύσιν ποιεῖ. ὥσπερ φύσις ἤδη τὸ ἔθος 452a 27. — ἡ φύσις τῶν ποσῶν 450a 6. ἡ φύσις τοῦ αἵματος. 480a 6.
φυτόν. τὰ φυτὰ ζῇ μόνον, οὐκ ἔχει δ' αἴσθησιν 467b 24. 454a 17. τοῖς φυτοῖς οὐχ ὑπάρχει ὕπνος οὐδ' ἐγρήγορσις 454a 16. 454b 27. τὰ φυτὰ ἐκ γῆς πλείονος γέγονεν 477a 28. ἡ ἐκ τῶν σπερμάτων γένεσις συμβαίνει πᾶσιν ἐκ τοῦ μέσου 468b 18. ἡ ἀρχὴ τὸ μέσον αὐτῶν ἐστιν 468b 22 sqq. τὸ ἄνω τοῦ φυτοῦ καὶ κεφαλὴ ἡ ῥίζα ἐστίν 467b 2. λαμβάνουσιν ἐκ τῆς γῆς τὴν τροφήν· ἀνάλογον αἱ ῥίζαι εἰσὶ τοῖς φυτοῖς καὶ τὸ στόμα τοῖς ζῴοις 468a 8. τὰ φυτὰ πανταχῇ ἔχει καὶ ῥίζαν καὶ καυλὸν δυνάμει 467a 22. τὰ φυτὰ διαιρούμενα σώζεσθαι δύναται, τὰ δὲ ἔντομα οὐ δύναται διὰ τὸ μὴ ἔχειν ὄργανα πρὸς σωτηρίαν 468b 6. 468a 30. ἐν τοῖς φυτοῖς ἐστι τὰ μακροβιώτατα 467a 6. 466a 9. 467a 12. τοῖς φυτοῖς ἡ διὰ τῆς τροφῆς καὶ τοῦ περιέχοντος ἱκανὴ γίνεται βοήθεια πρὸς τὴν τοῦ φυσικοῦ θερμοῦ σωτηρίαν 470a 20. sqq. ἡ φθορὰ ἐν τοῖς φυτοῖς αὔανσις καλεῖται 479b 3. 478b 27.
φώκη 475b 29.
(τὰ) φωλιδωτά 466b 20. 475b 22.
φωρᾶν 462a 11.
φῶς. τὸ φῶς ἐστι χρῶμα τοῦ διαφανοῦς κατὰ συμβεβηκός. ὅταν γὰρ ἐνῇ τι πυρῶδες ἐν διαφανεῖ, ἡ μὲν παρουσία (cf. περὶ ψυχῆς 418b 9) φῶς, ἡ δὲ στέρησις σκότος 439a 18. 439b 16. ὥσπερ ἐν ἀορίστῳ τῷ διαφανεῖ (ἐν ἀέρι καὶ ὕδατι) τὸ μὲν φῶς τὸ δὲ σκότος, οὕτως ἐν τοῖς σώμασιν (ὡρισμένοις) ἐγγίνεται τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν 439b 16. cf. 439a 27. 439b 1, 11 τῷ εἶναί τι φῶς ἐστιν, ἀλλ' οὐ κίνησις 446b 27. dist. πῦρ καὶ φλόξ. τὸ φῶς οὐ σβέννυται ὑγρῷ ἢ ψυχρῷ 437b 16 sqq. τὸ φῶς ποιεῖ τὸ ὁρᾶν 447a 11. 438b 2. φῶς οὐ συμφύεται φωτί 438a 29.

χαίρειν. ὁ ἄνθρωπος χαίρει ταῖς τῶν ἀνθῶν καὶ ταῖς τῶν τοιούτων ὀσμαῖς· σύμμετρος γὰρ αὐτῶν ἡ θερμότης πρὸς τὴν ὑπερβολὴν τῆς τοῦ ἐγκεφάλου ψυχρότητος 444a 32. cf. 439b 33. 442a 16.

χαλκεῖον 474a 13.

χαλκός. ὁ χαλκὸς ὀσμώδης 443a 18.

χαρίεις. οἱ χαριέστατοι τῶν περὶ φύσεως πραγματευθέντων 480b 29.

χειμέριος. χειμερίην διὰ νύκτα (Emped.) 437b 27.

χελώνη. χελῶναι αἱ θαλάττιαι καὶ αἱ χερσαῖαι 475b 28. 468b 15.

χελώνιον 479a 6.

χερσαῖος 475b 29.

χιτών. ὁ ἔσχατος χιτὼν τῆς καρδίας 480a 4.

χολή. ἡ μέλαινα χολὴ φύσει ψυχρά ἐστιν 457a 31.

χρῆσθαι. τὸ χρώμενον καὶ ᾧ χρῆται δεῖ διαφέρειν 469b 1.

χρῆσις 447b 19.

χρόα sive *χροιά*, cf. *χρῶμα.* αἱ χροιαι οὐκ εἰσιν ἀπόρροιαι 440a 15. ὅτι μιγνυμένων τῶν σωμάτων ἀνάγκη καὶ τὰς χρόας μίγνυσθαι, δῆλον, καὶ ταύτην τὴν αἰτίαν εἶναι κυρίαν τοῦ πολλὰς εἶναι χροιάς, ἀλλὰ μὴ τὴν ἐπιπόλασιν μηδὲ τὴν παρ᾽ ἄλληλα θέσιν 440b 14. 439b 26. 440a 7.

χροΐ (Emped.) 473b 25.

χρονίζειν. τὸ μνημονεύειν καθ᾽ αὑτὸ οὐχ ὑπάρχει πρὶν χρονισθῆναι 451a 29. — 475b 5.

χρόνος. τὸ πρότερον καὶ ὕστερον ἐν χρόνῳ ἐστίν 450a 22. ὁ χρόνος πᾶς διαιρετός 446b 1. τὸ κινούμενον κινεῖταί ποθέν ποι, ὥστ᾽ ἀνάγκη εἶναί τινα καὶ χρόνον ἐν ᾧ κινεῖται ἐκ θατέρου πρὸς θάτερον 446a 29. οὐκ ἐνδέχεται χρόνον εἶναι ἀναίσθητον οὐδένα οὐδὲ λανθάνειν 448a 24 sqq. 448b 16. μετὰ χρόνου πᾶσα μνήμη 449b 28. τῷ πρώτῳ αἰσθητικῷ τοῦ χρόνου αἰσθανόμεθα 451a 17. 450a 11. οὐ πάντα (τὰ ζῷα) χρόνου αἴσθησιν ἔχει 450b 18. οὐκ ἐνδέχεται νοεῖν ἄνευ χρόνου τὰ μὴ ἐν χρόνῳ ὄντα 450a 8. μέγεθος ἀναγκαῖον γνωρίζειν καὶ κίνησιν ᾧ καὶ χρόνον 450a 9.

χρυσός. ἄοσμον χρυσός, ἄχυμον γάρ 443a 17.

χρῶμα cf. *χρόα.* τὸ χρῶμά ἐστι τὸ τοῦ διαφανοῦς ἐν σώματι ὡρισμένῳ πέρας 439b 11. πάντα τὰ σώματα μετέχουσι χρώματος 437a 7. 439b 8. 7. 440b 19. ποσαχῶς ἐνδέχεται γίγνεσθαι τὰ ἄλλα χρώματα ἐκ τοῦ λευκοῦ καὶ μέλανος 439b 19. 440a τὰ χρώματα ἐκ λευκοῦ καὶ μέλανος μίξεώς ἐστιν 442a 12. 440b 14. τὰ εἴδη τῶν χρωμάτων ἐστὶν ὡρισμένα καὶ οὐκ ἄπειρα 440b 23. 445b 21 sqq. ἕξ εἰσιν εἴδη τῶν χρωμάτων 442a 20. τὰ ἐν ἀριθμοῖς εὐλογίστοις χρώματα, ὥσπερ αἱ συμφωνίαι, τὰ ἥδιστα εἶναι δοκοῦσιν 439b 32.

χρωματίζειν 439b 1, 2.

χυμός, coni. *τὸ γευστόν* 442b 24. ἐναργέστερόν ἐστιν ἡμῖν τὸ τῶν χυμῶν γένος ἢ τὸ τῆς ὀσμῆς 440b 30. ἡ τοῦ ὕδατος φύσις βούλεται ἄχυμος εἶναι 441a 4. τὸ ὕδωρ οὔτε ἐν αὑτῷ ἔχει

τὰ γένη τῶν χυμῶν ἀναίσθητα διὰ μικρότητα 441ª 4, οὔτε ὕλη πανσπερμίας χυμῶν 441ª 18, οὔτε τῷ πάσχειν τι ὑπὸ τοῦ θερμοῦ λαμβάνει χυμόν 441ª 21, ἀλλὰ πάσχει τι ὑπὸ τοῦ τροφίμου ξηροῦ τῷ θερμῷ 441ᵇ 9, 18. 24. def. ὁ χυμός ἐστι τὸ γιγνόμενον ὑπὸ τοῦ εἰρημένου ξηροῦ πάθος ἐν τῷ ὑγρῷ τῆς γεύσεως τῆς κατὰ δύναμιν ἀλλοιωτικὸν εἰς ἐνέργειαν 441ᵇ 21. μόνον τοῦ τροφίμου ξηροῦ οἱ χυμοὶ ἢ πάθος ἢ στέρησίς εἰσιν 441ᵇ 24. οἱ χυμοὶ πάντες πάχος ἔχουσι μᾶλλον 441ª 29. ἐν τοῖς φυομένοις τὸ τῶν χυμῶν γένος γίνεται μάλιστα 441ᵇ 8. οἱ χυμοὶ ἐκ γλυκέος καὶ πικροῦ μίξεως εἰσιν 442ª 13. τὰ εἴδη τῶν χυμῶν οὐκ ἄπειρα 440ᵇ 24. 442ᵇ 22. 445ᵇ 21. ἕξ εἰσιν εἴδη τῶν χυμῶν 442ª 20. χυμοὶ δυσκατάποτοι 443ᵇ 12. οἱ ἡδεῖς χυμοί 442ª 16.

χυτός, coni. ὑγρός 445ª 14.

χωννύναι. πορθμοῦ χωσθέντος (Emped.) 473ᵇ 25.

χωρίζειν 446ª 6, 7. 454ª 13. τὰ πάθη οὐ κεχωρισμένα εἰσίν 465ᵇ 14.

χωρίς 446ᵇ 20, 21.

χωριστός. τῇ δυνάμει καὶ τῷ εἶναι χωριστὸν τὸ αἰσθητικὸν μόριον τοῦ θρεπτικοῦ 454ª 18. εἰ μὴ χωριστὰ τὰ πάθη ἀλλήλων 449ª 15. τὸ διαφανὲς κοινὴ φύσις, ἣ χωριστὴ οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἐν τοῖς σώμασιν ἐνυπάρχει 439ª 23.

ψαθυρός 441ª 25.

ψήχειν 450ᵇ 3.

ψόφος. δοκεῖ ὁ ψόφος εἶναι φερομένου τινὸς κίνησις 446ᵇ 30. ὁ ψόφος ὕστερον ἀφικνεῖται τῆς πληγῆς 446ª 24. ᵇ5. ἀέρος τὸ τῶν ψόφων αἰσθητικόν 438ᵇ 20.

ψύξις, coni. πῆξις. ἀφανίζουσι τὸ θερμὸν τὸ κινοῦν καὶ δημιουργοῦν 443ᵇ 16.

ψύχειν 469ᵇ 13.

ψυχή. οὐχ οἷόν τ' εἶναι σῶμα τὴν οὐσίαν τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ὅμως ἔν τινι τοῦ σώματος ὑπάρχει μορίῳ 467ᵇ 14. 450ª 28. φύσει ἐστὶν ἡ ψυχὴ ἐν σώματι καὶ οὐχ ὥσπερ ἐπιστήμη ἐν ψυχῇ 465ª 27. τὰ τιμιώτερα τῶν ζῴων πλείονος τετύχηκε θερμότητος καὶ ψυχῆς τιμιωτέρας 477ª 15. ἐν τῷ φυσικῷ πυρὶ τῆς καρδίας ἡ φύσις ἐμπεπύρευκε τὴν θρεπτικὴν ψυχήν 474ᵇ 13. 469ᵇ 16. 478ª 29. ἀνάγκη καὶ τῆς αἰσθητικῆς καὶ τῆς θρεπτικῆς ψυχῆς ἐν τῇ καρδίᾳ τὴν ἀρχὴν εἶναι τοῖς ἐναίμοις 469ª 5 sqq. 469ª 25. τὰ τῆς ψυχῆς μόρια vel δυνάμεις 449ᵇ 5. 454ª 12. 467ᵇ 17. τὰς ἄλλας δυνάμεις τῆς ψυχῆς ἀδύνατον ὑπάρχειν ἄνευ τῆς θρεπτικῆς 474ᵇ 10. ἡ θρεπτικὴ χωρίζεται τῶν ἄλλων ἐν τοῖς φυτοῖς 454ª 13. ἀνάγκη τὴν θρεπτικὴν ψυχὴν ἐν τοῖς ἐντόμοις καὶ φυτοῖς ἐνεργείᾳ εἶναι μίαν, δυνάμει δὲ πλείους· ὁμοίως δὲ καὶ τὴν αἰσθητικὴν ἀρχήν 468ᵇ 2. 479ª 2 sqq. τὸ θρεπτικὸν καὶ αἰσθητικὸν ἀριθμῷ ἀναγκαῖον ἓν καὶ τὸ αὐτὸ μόριον εἶναι, τῷ δὲ εἶναι πλείω καὶ ἕτερα 467ᵇ 20, 25.

τὰ νοητικὰ μόρια 450ᵃ 16. ἡ τῆς ψυχῆς ἀπόλυσις ἐν τῷ γήρᾳ ἀναίσθητος γίνεται 479ᵃ 22. καὶ ἄλυπος ὁ θάνατος 479ᵃ 20.
ψυχικός. ψυχικὸν πῦρ 478ᵃ 16. ψυχικὸν πάθος 468ᵇ 14.
ψύχος 474ᵇ 19.

ὠγύγιον πῦρ (Emped.) 437ᵇ 32.
ὠθεῖν 472ᵇ 14.
ὠοτοκεῖν. τὸν πλεύμονα σομφὸν ἔχει πάντα τὰ ὠοτοκοῦντα 470ᵇ 17. 475ᵇ 21.
ὥρα. ἐὰν τὸ περιέχον ὑπερβάλλῃ ψυχρότητι διὰ τὴν ὥραν 470ᵃ 28. — 477ᵇ 15.
ὁρίζειν. 439ᵇ 6. τὸ ζῷον ὥρισται τῷ τὴν αἰσθητικὴν ἔχειν ψυχήν 469ᵇ 4.
ὡς. ὡς τὰ πολλά 451ᵇ 24. ὡς ἐπὶ τὸ πολύ 467ᵃ 31. 451ᵇ 13. dist. ἐξ ἀνάγκης 463ᵃ 3, ᵇ10, dist. ἀεί. 449ᵇ 7. ὡς εἰπεῖν 441ᵃ 17. 444ᵃ 31, 19. ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰπεῖν 466ᵃ 14. ὡς ἐπὶ τὸ πᾶν εἰπεῖν 466ᵇ 14. ὡς ὅλως εἰπεῖν 466ᵃ 27. ὡς ἐν κεφαλαίοις εἰπεῖν 478ᵇ 2.

Corrigenda:

448a 16 *τοῦ λευκοῦ* pro *τοῦ μέλανος*
448a 17 *τὸ μέλαν* pro *τοῦ λευκοῦ*.

Praefatio.

Tria hic opuscula, quae spuria esse satis constare videtur, coniunctim prodeunt. Quod librum *De coloribus* attinet, in priore mea editione (Monachii 1849) exposui, cur Aristoteli abiudicandus sit; in textu eius constituendo codicem E cum editione Bekkeriana secutus nonnullis locis recte emendandis operam dedi, qua in re non negligenda erant, quae Simon Portius (Paris. 1549) et J. Th. Schneider (Eclogae physicae, 1801, et Theophrasti Opera, 1818) contribuerunt.

Fragmentum *De audibilibus*, quod nobis servatum est in Porphyrii commentariis in Ptolemaei Harmonica, post Wallisium (Opp. mathem., Oxoniae 1599, Tom. III, p. 246 sqq.) editio Bekkeriana iuxta variorum codicum collationem offert, inter quos codex M^a praestantissimus est. Pseudepigraphum esse hoc opusculum docuit Val. Rose, De Aristot. librorum ordine et auctoritate, p. 220.

Librum *Physiognomonicorum*, qui Aristotelis operibus insertus est, non ab eo scriptum esse, post alios fusius exposuit Val. Rose, l. c. p. 222. De integriore olim Physiognomonicorum Aristotelis textu egit idem vir doctissimus in libro „Aristoteles pseudepigraphus“

(1863), p. 696 sqq. et paullo post in „Anecdotis graecis et graeco-latinis“ (1864), p. 61 sqq., ubi Polemonis, qui dicitur, Physiognomoniam in lucem protraxit. Liber, qui inscribitur „Aristotelis ad Alexandrum de physiognomonia“, nil aliud est quam extrema pars opusculi ex Arabico sermone translati, quod „Secretum Secretorum“ vocabatur. De eo cum ageret Eduardus Taube (Dissert. inaugur. Vratislav. 1862, et deinde in Programm. Gymnas. Gleiwitz, 1866), plura de Aristotelis et aliorum veterum doctrina physiognomonica disputavit. In textu libri, quem habemus, constituendo codicem L^a secutus sum, immo aliquot locis severius, quam editio Bekkeriana; quod ubi factum est, lectionem ceterorum codicum cum signo „al.“ addidi. Eorum quoque erat ratio habenda, quae Bussemaker in editione Didotiana operum Aristotelis (Vol. IV. 1857) protulit.

Monachii, mense Iulio 1881.

C. P.

ΠΕΡΙ ΧΡΩΜΑΤΩΝ.

Ἁπλᾶ τῶν χρωμάτων ἐστὶν ὅσα τοῖς στοιχείοις συνακο- 791a
λουθεῖ, οἷον πυρὶ καὶ ἀέρι καὶ ὕδατι καὶ γῇ. ἀὴρ μὲν γὰρ
καὶ ὕδωρ καθ' ἑαυτὰ τῇ φύσει λευκά, τὸ δὲ πῦρ καὶ ὁ
ἥλιος ξανθά. καὶ ἡ γῆ δ' ἐστὶ φύσει λευκή, παρὰ δὲ τὴν
βαφὴν πολύχρους φαίνεται. δῆλον δ' ἐπὶ τῆς τέφρας τοῦτ' 5
ἐστίν· ἐκκαυθέντος γὰρ τοῦ τὴν βαφὴν πεποιηκότος ὑγροῦ
λευκὴ γίνεται, οὐ παντελῶς δὲ διὰ τὸ τῷ καπνῷ βεβάφθαι
μέλανι ὄντι. διὸ καὶ ἡ κονία ξανθὴ γίνεται, τοῦ φλογοειδοῦς
καὶ μέλανος ἐπιχρώζοντος τὸ ὕδωρ. τὸ δὲ μέλαν χρῶμα
συνακολουθεῖ τοῖς στοιχείοις εἰς ἄλληλα μεταβαλλόντων. 10
τὰ δ' ἄλλα ἐκ τούτων εὐσύνοπτα τῇ μίξει κεραννυμένων
ἀλλήλοις γίνεται. τὸ δὲ σκότος ἐκλείποντος τοῦ φωτὸς γί-
νεται. τριχῶς γὰρ τὸ μέλαν ἡμῖν φαίνεται. ἢ γὰρ ὅλως
τὸ μὴ ὁρώμενόν ἐστι τῇ φύσει μέλαν (ἁπάντων γὰρ τῶν
τοιούτων ἀνακλᾶταί τι φῶς μέλαν), ἢ ἀφ' ὧν μηδὲν ὅλως 15
φέρεται φῶς πρὸς τὰς ὄψεις· τὸ γὰρ μὴ ὁρώμενον, ὅταν
ὁ περιέχων τόπος ὁρᾶται, φαντασίαν ποιεῖ μέλανος. φαί-
νεται δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα ἡμῖν ἅπαντα μέλανα, ἀφ' ὅσων
ἀραιὸν καὶ ὀλίγον ἰσχυρῶς ἀνακλᾶται τὸ φῶς. διὸ καὶ αἱ
σκιαὶ φαίνονται μέλαιναι. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ὕδωρ, ὅταν 20
τραχυνθῇ, καθάπερ ἡ τῆς θαλάττης φρίκη· διὰ γὰρ τὴν
τραχύτητα τῆς ἐπιφανείας ὀλίγων τῶν αὐγῶν προσπιπτου-

Cod. E (Parisiensis 1853).

791a 10. μεταβαλλόντων] μεταβάλλουσι Portius. 11. εὐ-
σύνοπτα eiicit Schneider.

σῶν καὶ διασπωμένου τοῦ φωτός, τὸ σκιερὸν μέλαν φαίνεται. καὶ τὸ νέφος, ὅταν ᾖ πυκνὸν ἰσχυρῶς, διὰ τοῦτο.
25 κατὰ τὰ αὐτὰ δὲ τούτοις καὶ τὸ ὕδωρ καὶ ὁ ἀήρ, ὅταν ᾖ μὴ παντελῶς διαδῦνον τὸ φῶς. καὶ γὰρ ταῦτα εἶναι δοκεῖ μέλανα, βάθος ἔχοντα, διὰ τὸ παντελῶς ἀραιὰς ἀνακλᾶ-
791b σθαι τὰς ἀκτῖνας· τὰ γὰρ μεταξὺ μόρια τοῦ φωτὸς αὐτῶν ἅπαντα εἶναι δοκεῖ μέλανα διὰ τὸ σκότος. ὅτι δὲ τὸ σκότος οὐ χρῶμα ἀλλὰ στέρησίς ἐστι φωτός, οὐ χαλεπὸν ἐξ ἄλλων τε πολλῶν καταμαθεῖν, καὶ μάλιστα ἐκ τοῦ μηδὲ
5 αἰσθητὸν εἶναι τὸ πηλίκον καὶ ποῖόν τι τῷ σχήματι τετύχηκεν ὂν τὸ σκότος, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁρατῶν. [τὸ δὲ φῶς ὅτι πυρός ἐστι χρῶμα, δῆλον ἐκ τοῦ μηδεμίαν ἄλλην ἢ ταύτην ἔχον εὑρίσκεσθαι χρόαν, καὶ διὰ τὸ μόνον τοῦτο δι' ἑαυτοῦ ὁρατὸν γίνεσθαι, τὰ δ' ἄλλα διὰ τούτου.
10 ἐπισκεπτέον δὲ τοῦτο. ἔνια γὰρ οὐκ ὄντα πῦρ οὐδὲ πυρὸς εἴδη τὴν φύσιν φῶς ποιεῖν φαίνεται. εἰ μὴ ἄρα τὸ μὲν τοῦ πυρὸς χρῶμα φῶς ἐστίν, οὐ μέντοι καὶ τὸ φῶς πυρός ἐστι χρῶμα μόνου, ἀλλ' ἐνδέχεται μὴ μόνῳ μὲν ὑπάρχειν τῷ πυρὶ τὴν χρόαν ταύτην, εἶναι μέντοι χρῶμα τὸ φῶς αὐτοῦ.
15 οὐδενὶ γοῦν ἄλλῳ τὴν ὅρασιν αὐτοῦ συμβαίνει γίνεσθαι πλὴν τῷ φωτί, καθάπερ καὶ τὴν τῶν ἄλλων σωμάτων ἁπάντων τῇ τοῦ χρώματος φαντασίᾳ]. τὸ δὲ μέλαν χρῶμα συμβαίνει γίνεσθαι, ὅταν ὁ ἀὴρ καὶ τὸ ὕδωρ ὑπὸ τοῦ πυρὸς διακαυθῇ, διὸ καὶ πάντα τὰ καόμενα μελαίνεται, καθάπερ ξύλα
20 καὶ ἄνθρακες σβεσθέντος τοῦ πυρός, καὶ ὁ ἐκ τοῦ κεράμου παντὸς ἐκκρινομένου τοῦ ἐνυπάρχοντος ἐν τῷ κεράμῳ ὑγροῦ καὶ καομένου. διὸ καὶ τοῦ καπνοῦ γίνεται μελάντατος ὁ ἀπὸ τῶν πιόνων καὶ λιπαρῶν, οἷον ἐλαίου καὶ πίττης καὶ δᾳδός, διὰ τὸ μάλιστα ταῦτα κάεσθαι καὶ συνέχειαν
25 ποιεῖν. μέλανα δὲ καὶ ταῦτα γίνεται, δι' ὅσων ῥεῖ τὸ ὕδωρ, ὅταν βρυωθέντων πρῶτον ἀναξηρανθῇ τὸ ὑγρόν, κα-

791ᵇ 6. τὸ δὲ φῶς — 17. φαντασίᾳ transponenda post 792ᵃ 2 μέλανες. 17. χρώματος] σώματος libri.

θάπερ καὶ τὰ ἐν τοῖς τοίχοις κονιάματα. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ καθ' ὕδατος λίθοι· καὶ γὰρ οὗτοι βρυωθέντες, ὕστερον ἀπο- 792a ξηραινόμενοι τῷ χρώματι γίνονται μέλανες. τὰ μὲν οὖν ἁπλᾶ τῶν χρωμάτων ταῦτα καὶ τοσαῦτά ἐστιν.

2 Τὰ δ' ἄλλα ἐκ τούτων τῇ κράσει καὶ τῷ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον γιγνόμενα πολλὰς καὶ ποικίλας ποιεῖ χρωμάτων 5 φαντασίας. κατὰ μὲν τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, ὥσπερ τὸ φοινικοῦν καὶ τὸ ἁλουργές, κατὰ δὲ τὴν κρᾶσιν, ὥσπερ τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν, ὅταν μιχθέντα φαιοῦ ποιήσῃ φαντασίαν. διὸ τὸ μέλαν καὶ σκιερὸν τῷ φωτὶ μιγνύμενον φοινικοῦν. τὸ γὰρ μέλαν μιγνύμενον τῷ τε τοῦ ἡλίου καὶ τῷ 10 ἀπὸ τοῦ πυρὸς φωτὶ θεωροῦμεν ἀεὶ γιγνόμενον φοινικοῦν, καὶ τὰ μέλανα πυρωθέντα πάντα εἰς χρῶμα μεταβάλλοντα φοινικοῦν· αἵ τε γὰρ καπνώδεις φλόγες καὶ οἱ ἄνθρακες, ὅταν ὦσι διακεκαυμένοι, φαίνονται χρῶμα ἔχοντες φοινικοῦν. τὸ δ' ἁλουργὲς εὐανθὲς μὲν γίνεται καὶ λαμπρόν, ὅταν 15 τῷ μετρίῳ λευκῷ καὶ σκιερῷ κραθῶσιν ἀσθενεῖς αἱ τοῦ ἡλίου αὐγαί. διὸ καὶ περὶ ἀνατολὰς καὶ δύσεις ὁ ἀὴρ πορφυροειδὴς ἔστιν ὅτε φαίνεται [περὶ ἀνατολὴν καὶ δύσιν ὄντος τοῦ ἡλίου]· ἀσθενεῖς γὰρ οὖσαι τότε μάλιστα πρὸς σκιερὸν ὄντα τὸν ἀέρα προσβάλλουσιν. φαίνεται δὲ καὶ ἡ θάλαττα 20 πορφυροειδής, ὅταν τὰ κύματα μετεωριζόμενα κατὰ τὴν ἔγκλισιν σκιασθῇ· πρὸς γὰρ τὸν ταύτης κλισμὸν ἀσθενεῖς αἱ τοῦ ἡλίου αὐγαὶ προσβάλλουσαι ποιοῦσι φαίνεσθαι τὸ χρῶμα ἁλουργές. ὃ καὶ ἐπὶ τῶν πτερωμάτων θεωρεῖται γιγνόμενον· ἐντεινόμενα γάρ πως πρὸς τὸ φῶς ἁλουργὲς 25 ἔχει τὸ χρῶμα. ἐλάττονος δὲ τοῦ φωτὸς προσβάλλοντος ζοφερόν, ὃ καλοῦσιν ὄρφνιον· πολὺ δὲ καὶ τῷ πρώτῳ μέλανι κραθὲν φοινικοῦν. εὐανθὲς δ' ὂν καὶ στίλβον εἰς τὸ φλογοειδὲς χρῶμα μεταβάλλει. κατὰ γὰρ τὴν πρὸς ἄλληλα κρᾶσιν οὕτως ληπτέον, ἐξ ὑποκειμένου τεθεωρημένου χρώ- 30

792ᵃ 4. μᾶλλόν τε] μᾶλλον al. 18. περὶ — 19. ἡλίου eiicit Schneider.

ματος ποιοῦντας τὴν μίξιν, ἀλλὰ μὴ πάντων ὁμοίαν γένεσιν ποιοῦντας. ἔστι γὰρ τῶν χρωμάτων οὐχ ἁπλᾶ μέν, λόγον δ' ἔχει πρός τινα τὸν αὐτὸν τῶν συνθέτων ὅνπερ τὰ ἁπλᾶ πρὸς ἑαυτά, διὰ τὸ τὰ ἁπλᾶ πως μίξιν ἑνὸς ἔχειν, 792b καὶ μὴ εὔσημον ἐν τῷ παντὶ καὶ προστεθεωρημένῳ κατασκευάζειν ὁμοίως. τὴν γὰρ τοῦ ἁλουργοῦ ἢ φοινικιοῦ κρᾶσιν λέγοντας ἀνάγκη ⟨μὴ⟩ ὁμοίως τοῖς ἐκ τούτων μιγνυμένοις καὶ ποιοῦσιν ἄλλην χρόαν τὴν γένεσιν διηγεῖσθαι, καὶ μὴ 5 ὁμοίαν ἔμφασιν ποιεῖν. διόπερ ἐκ τοῦ προκατεσκευασμένου ληπτέον καὶ θεωρητέον τὴν κρᾶσιν, οἷον ὅτι τὸ οἰνωπὸν χρῶμα γίνεται, ὅταν ἀκράτῳ τῷ μέλανι καὶ στίλβοντι κραθῶσιν αὐγαὶ ἠεροειδεῖς, ὥσπερ καὶ αἱ τῶν βοτρύων ῥᾶγες· καὶ γὰρ τούτων οἰνωπὸν φαίνεται τὸ χρῶμα ἐν τῷ 10 πεπαίνεσθαι· μελαινομένων γὰρ τὸ φοινικοῦν εἰς τὸ ἁλουργὲς μεταβάλλει. κατὰ δὲ τὸν ὑποδεδειγμένον τρόπον θεωρητέον πάσας τὰς τῶν χρωμάτων διαφοράς, ἐκ μιμήσεως τὴν ὁμοιότητα λαμβάνοντας κατ' αὐτὸ τὸ φαινόμενον, τὴν ἐν ἑκάστῳ μίξιν ὁμοιοῦντας καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ μέρος ἐν γε- 15 νέσει τινὶ καὶ κράσει ποιούντων φαντασίαν, καὶ πίστιν προσφερομένους. δεῖ δὲ καὶ πάντων τούτων ποιεῖσθαι τὴν θεωρίαν μὴ καθάπερ οἱ ζωγράφοι τὰ χρώματα ταῦτα κεραννύντας, ἀλλ' ἀπὸ τῶν εἰρημένων τὰς ἀνακλωμένας αὐγὰς πρὸς ἀλλήλας συμβάλλοντας· μάλιστα γὰρ δύναιτ' ἄν 20 τις κατὰ φύσιν θεωρῆσαι τὰς τῶν χρωμάτων κράσεις. τὰς δὲ πίστεις καὶ τὰ ὅμοια δεῖ ἐν οἷς ἡ γένεσις ἔσται φανερὰ τῶν χρωμάτων. ταῦτα δὲ μάλιστά ἐστι τό τ' ἀπὸ τοῦ ἡλίου φῶς καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ πυρὸς καὶ ὁ ἀὴρ καὶ τὸ ὕδωρ· κεραννύμενα γὰρ ⟨καὶ⟩ τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον ταῦτα μάλιστα πάσας 25 ὡς εἰπεῖν τὰς χρόας ἀποτελεῖ. ἐπιληπτέον δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων χρωμάτων ταῖς αὐγαῖς κεραννυμένων τὴν ὁμοιό-

34. πως] πρὸς libri. 792ᵇ 1. προστεθεωρημένῳ] προστεθεωρημένον libri. 3. μὴ addidi. 12. μιμήσεως] κινήσεως libri. 24. καὶ addidi.

τητα· οἱ γὰρ ἄνθρακες καὶ ὁ καπνὸς καὶ ὁ ἰὸς καὶ τὸ θεῖον καὶ τὰ πτερώματα κεραννύμενα τὰ μὲν ταῖς τοῦ ἡλίου αὐγαῖς, τὰ δὲ ταῖς τοῦ πυρός, πολλὰς καὶ ποικίλας ποιοῦσι μεταβολὰς χρωμάτων. τὰ δὲ καὶ τῇ πέψει θεωρητέον, γι- 30 νόμενα ἐν φυτοῖς καὶ καρποῖς καὶ τριχώμασι καὶ πτερώμασι καὶ τοῖς τοιούτοις πᾶσιν.

3 Δεῖ δὲ μὴ λανθάνειν τὸ πολυειδὲς καὶ τὸ ἄπειρον τῶν χρωμάτων, διὰ πόσα συμβαίνει γίνεσθαι. εὑρήσομεν γὰρ ἤτοι διὰ τὸ τῷ φωτὶ καὶ ταῖς σκιαῖς ἀνίσως καὶ ἀνωμά- 793a λως λαμβάνεσθαι· καὶ γὰρ αἱ σκιαὶ καὶ τὸ φῶς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον πολὺ διαφέρουσιν αὐτῶν, ὥστε καὶ καθ' αὑτὰς καὶ μετὰ τῶν χρωμάτων μιγνύμεναι ποιοῦσι μεταβολὰς χρωμάτων, ἢ τῷ τὰ κεραννύμενα τῷ πλήθει καὶ 5 ταῖς δυνάμεσι διαφέρειν, ἢ τῷ λόγους ἔχειν μὴ τοὺς αὐτούς. πολλὰς γὰρ καὶ τὸ ἁλουργὲς ἔχει διαφορὰς καὶ τὸ φοινικιοῦν καὶ τὸ λευκὸν καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον καὶ κατὰ τὴν πρὸς ἄλληλα μίξιν καὶ εἰλικρίνειαν αὐτῶν. ποιεῖ δὲ διαφορὰν καὶ τὸ λαμπρὸν ἢ 10 στίλβον εἶναι τὸ μιγνύμενον ἢ τοὐναντίον αὐχμηρὸν καὶ ἀλαμπές. ἔστι δὲ τὸ στίλβον οὐκ ἄλλο τι ἢ συνέχεια φωτὸς καὶ πυκνότης. τὸ γὰρ χρυσοειδὲς γίνεται, ὅταν τὸ ξανθὸν καὶ τὸ ἡλιῶδες πυκνωθὲν ἰσχυρῶς στίλβῃ. διὸ καὶ οἱ τῶν περιστερῶν τράχηλοι καὶ τῶν ὑδάτων οἱ σταλαγμοὶ φαίνον- 15 ται χρυσοειδεῖς τοῦ φωτὸς ἀνακλωμένου. ἔστι δὲ ἃ λειούμενα τρίψει καὶ δυνάμεσί τισιν ἀλλοίας ἴσχει καὶ ποικίλας χρόας, ὥσπερ καὶ ὁ ἄργυρος παρατριβόμενος καὶ χρυσὸς καὶ χαλκὸς καὶ σίδηρος. καί τινα γένη λίθων διαφόρους ποιεῖ χρόας, καθάπερ καὶ . . . μέλαιναι γὰρ οὖσαι λευκὰς 20 γράφουσι γραμμάς, διὰ τὸ πάντων τῶν τοιούτων τὰς μὲν ἐξ ἀρχῆς συστάσεις ἐκ μικρῶν εἶναι μορίων καὶ πυκνῶν

793ᵃ 20. post καὶ in melioribus codicibus lacuna aliquot litterarum; explenda nomine lapidis, qui λευκογραφίς vel γραφίς vel γαλακτῖτις vel μόροξος vocabatur.

καὶ μελάνων, ὑπὸ δὲ τῆς ἐν τῇ γενέσει βαφῆς ἁπάντων τῶν πόρων κεχρωσμένων δι' ὧν διελήλυθεν αὐτῶν ἡ βαφή,
25 ἄλλην ἐσχηκέναι τὴν τοῦ χρώματος φαντασίαν. ὁ δ' ἀποτριβόμενος ἀπ' αὐτῶν ⟨χνοῦς⟩ οὐκέτι γίνεται χρυσοειδὴς οὐδὲ χαλκοειδὴς οὐδ' ἄλλην οὐδεμίαν τοιαύτην ἔχων χροιάν, ἀλλὰ πάντως μέλας, διὰ τὸ τοὺς μὲν πόρους παρατριβομένων αὐτῶν ἀναρρήγνυσθαι, δι' ὧν ἡ βαφὴ διελήλυθε, φύσει δ'
30 ὄγκον τὸν αὐτὸν εἶναι. τοῦ γὰρ προτέρου χρώματος οὐκέτι ὄντος ἡμῖν φανεροῦ παρὰ τὸ διασπᾶσθαι τὴν βαφήν, τὸ κατὰ φύσιν ὑπάρχον αὐτοῖς χρῶμα ὁρῶμεν· διὸ καὶ πάντα φαίνεται μέλανα. ἐν δὲ τῷ παρατρίβεσθαι πρὸς ὁμαλὲς καὶ λεῖον ἕκαστον τούτων, καθάπερ καὶ πρὸς τὰς
793 b βασάνους, ἀποβάλλοντα ἀπολαμβάνει πάλιν τὴν χρόαν ἐν τῇ συνάψει καὶ συνεχείᾳ, τὸ τῆς βαφῆς διαφαινόμενον. ἐπὶ δὲ τῶν καυστῶν καὶ διαλυομένων καὶ τηκομένων ἐν τῷ πυρὶ ταῦτα πλείστας ἔχει χρόας, ὅσων ὁ καπνός
5 ἐστι λεπτὸς καὶ ἀεροειδὴς καὶ τὰ χρώματα σκιώδη, ὥσπερ ὅ τε ἀπὸ τοῦ θείου καὶ τῶν ἰωμένων χαλκείων, καὶ ὅσα ἐστὶ πυκνὰ καὶ λεῖα, καθάπερ ὁ ἄργυρος. ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων ὅσα σκιώδεις ἔχει τὰς χρόας καὶ λειότητος μετέχει, ὥσπερ τὸ ὕδωρ καὶ τὰ νέφη καὶ τὰ πτερώματα τῶν ὀρνίθων·
10 καὶ γὰρ ταῦτα διά τε τὴν λειότητα καὶ τὰς προσπιπτούσας αὐγάς, ἄλλοτε ἄλλως κεραννυμένας, ποιεῖ διαφόρους τὰς χρόας, καθάπερ καὶ τὸ σκότος. τῶν δὲ χρωμάτων οὐδὲν ὁρῶμεν εἰλικρινὲς οἷόν ἐστιν, ἀλλὰ πάντα κεκραμένα ἐν ἑτέροις· καὶ γὰρ ἂν μηδενὶ τῶν ἄλλων, ταῖς γε τοῦ
15 φωτὸς αὐγαῖς καὶ ταῖς σκιαῖς κεραννύμενα ἀλλοῖα, καὶ οὐχ οἷά ἐστι, φαίνεται. διὸ καὶ τὰ ἐν σκιᾷ θεωρούμενα καὶ ἐν φωτὶ καὶ ἡλίῳ, καὶ σκληρᾷ αὐγῇ ἢ μαλακῇ, καὶ κατὰ τὰς ἐγκλίσεις οὕτως ἢ οὕτως ἔχοντα, καὶ κατὰ τὰς ἄλλας

26. χνοῦς addidit Schneider. 29. δ' ὄγκον] δὲ καὶ libri. 30. τὸν αὐτὸν quatuor codd., τὸ αὐτῶν duo codd., τὸν αὐτῶν cod. E, τῶν αὐτῶν Bekker. 793^b 18. ἔχοντα duo codd., ἔχοντι cum ceteris Bekker.

διαφοράς, ἀλλοῖα φαίνεται, καὶ ταῖς πρὸς τῷ πυρὶ καὶ τῇ σελήνῃ, καὶ ταῖς τῶν λύχνων αὐγαῖς, διὰ τὸ καὶ τὸ φῶς 20 ἑκάστου τούτων ἀλλοιοτέραν ἔχειν χρόαν. καὶ τῇ πρὸς ἄλληλα δὲ μίξει τῶν χρωμάτων· δι' ἀλλήλων γὰρ φερόμενα χρώζεται. τὸ γὰρ φῶς ὅταν προσπεσὸν ὑπό τινων χρωσθῇ, καὶ γένηται φοινικιοῦν ἢ ποῶδες, καὶ τὸ ἀνακλασθὲν προσπέσῃ πρὸς ἕτερόν τι χρῶμα, πάλιν ὑπ' ἐκείνου 25 κεραννύμενον ἄλλην τινὰ λαμβάνει τοῦ χρώματος κρᾶσιν. καὶ τοῦτο πάσχον συνεχῶς μὲν οὐκ αἰσθητῶς δὲ ἐνίοτε παραγίνεται πρὸς τὰς ὄψεις ἐκ πολλῶν μὲν κεκραμένον χρωμάτων, ἑνὸς δέ τινος τῶν μάλιστα ἐπικρατούντων ποιοῦν τὴν αἴσθησιν. διὸ καὶ τὰ καθ' ὕδατος ὑδατοειδῆ μᾶλλον φαί- 30 νεται, καὶ τὰ ἐν τοῖς κατόπτροις ὁμοίας ἔχοντα χρόας ταῖς τῶν κατόπτρων. ὃ καὶ περὶ τὸν ἀέρα οἰητέον συμβαίνειν. ὥστε ἐκ τριῶν εἶναι τὰς χρόας ἁπάσας μεμιγμένας, τοῦ φωτός, καὶ δι' ὧν φαίνεται τὸ φῶς, οἷον τοῦ τε ὕδατος καὶ τοῦ ἀέρος, καὶ τρίτου τῶν ὑποκειμένων χρωμάτων, ἀφ' 794a ὧν ἀνακλᾶσθαι συμβαίνει τὸ φῶς. τὸ δὲ λευκὸν καὶ διαφανὲς ὅταν μὲν ἀραιὸν ᾖ σφόδρα, φαίνεται τῷ χρώματι ἀεροειδές· ἐπὶ δὲ τῶν πυκνῶν ἐπὶ πάντων ἐπιφαίνεταί τις ἀχλύς, καθάπερ ἐπὶ τοῦ ὕδατος καὶ ὑάλου καὶ τοῦ ἀέρος, 5 ὅταν ᾖ παχύς. τῶν γὰρ αὐγῶν διὰ τὴν πυκνότητα πανταχόθεν ἐκλειπουσῶν, οὐ δυνάμεθα τὰ ἐντὸς αὐτῶν ἀκριβῶς διορᾶν. ὁ δ' ἀὴρ ἐγγύθεν μὲν θεωρούμενος οὐδὲν ἔχειν φαίνεται χρῶμα (διὰ γὰρ τὴν ἀραιότητα ὑπὸ τῶν αὐγῶν κρατεῖται, χωριζόμενος ὑπ' αὐτῶν πυκνοτέρων οὐσῶν καὶ 10 διαφαινομένων δι' αὐτοῦ), ἐν βάθει δὲ θεωρουμένου, ἐγγυτάτω φαίνεται τῷ χρώματι κυανοειδὴς διὰ τὴν ἀραιότητα. ᾗ γὰρ λείπει τὸ φῶς, ταύτῃ σκότῳ διειλημμένος φαίνεται κυανοειδής. ἐπιπυκνωθεὶς δέ, καθάπερ καὶ τὸ ὕδωρ, πάντων λευκότατόν ἐστιν. 15

20. διὰ τὸ unus cod., διὸ cum ceteris Bekker. 21. ἔχειν idem cod., ἔχει cum ceteris Bekker. 30. τὰ addiderunt Sylburg et Schneider.

Τὰ δὲ βαπτόμενα πάντα τὰς χρόας ἀπὸ τῶν βαπτόντων λαμβάνει. πολλὰ μὲν γὰρ τοῖς ἄνθεσι βάπτεται τοῖς φυομένοις, πολλὰ δὲ ῥίζαις, πολλὰ δὲ φλοιοῖς ἢ ξύλοις ἢ φύλλοις ἢ καρποῖς. ἔτι δὲ πολλὰ μὲν γῇ, πολλὰ 20 δ' ἀφρῷ, πολλὰ δὲ καὶ μελαντηρίᾳ. τὰ δὲ καὶ τοῖς τῶν ζῴων χυλοῖς, καθάπερ καὶ τὸ ἁλουργὲς τῇ πορφύρᾳ. τὰ δὲ οἴνῳ, τὰ δὲ καπνῷ, τὰ δὲ κονίᾳ, τὰ δὲ θαλάττῃ, ὥσπερ τὰ τριχώματα τῶν θαλαττίων· καὶ γὰρ ταῦτα πάντα ὑπὸ τῆς θαλάττης γίγνονται πυρρά. καὶ ὅλως ὅσα χρόας 25 ἰδίας ἔχει. ἀεὶ γὰρ ἀπὸ πάντων αὐτῶν, ἅμα τῷ τε ὑγρῷ καὶ θερμῷ τῶν χρωμάτων συνεισιόντων εἰς τοὺς τῶν βαπτομένων πόρους, ὅταν ἀποξηρανθῇ, τὰς ἀπ' ἐκείνων χρόας λαμβάνει. διὸ καὶ πολλάκις αὐτῶν ἐκπλύνεται, τῶν ἀνθῶν ἐκ τῶν πόρων ἐκρυέντων. πολλὰς δὲ καὶ αἱ στύψεις ἐν 30 τῇ βαφῇ ποιοῦσι διαφορὰς καὶ μίξεις, καὶ τὰ πάθη τῶν βαπτομένων, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῆς κράσεως εἴρηται πρότερον. βάπτεται δὲ καὶ ⟨τὰ λευκὰ καὶ⟩ τὰ μέλανα τῶν ἐρίων, οὐ μὴν ὁμοίως γε τῷ χρώματι γίγνεται λαμπρά, διὰ τὸ βάπτεσθαι τοὺς ⟨μὲν⟩ πόρους αὐτῶν εἰς τούτους τῶν ἀνθῶν εἰσιόντων, τὰ δὲ 794b μεταξὺ διαστήματα τῆς τριχὸς μηδεμίαν λαμβάνειν βαφήν. ταῦτα λευκὰ μὲν ὄντα, καὶ παρ' ἄλληλα κείμενα τοῖς χρώμασι, ποιεῖ πάντα φαίνεσθαι τὰ ἄνθη λαμπρότερα· τὰ μέλανα δὲ τοὐναντίον σκιερὰ καὶ ζοφώδη. διὸ καὶ τὸ καλούμενον 5 ὄρφνιον εὐανθέστερον γίνεται τῶν μελάνων ἢ τῶν λευκῶν· οὕτω γὰρ ἀκρατέστερον αὐτῶν φαίνεται τὸ ἄνθος, κεραννύμενον ταῖς τοῦ μέλανος αὐγαῖς. καθ' αὑτὸ μὲν γὰρ τὸ μεταξὺ διάστημα τῶν πόρων οὐχ ὁρᾶται διὰ σμικρότητα, καθάπερ οὐδὲ καττίτερος τῷ χαλκῷ κραθείς, οὐδὲ τῶν ἄλλων 10 οὐθὲν τῶν τοιούτων. τῶν δὴ βαπτομένων τὰ χρώματα ἀλλοιοῦται διὰ τὰς εἰρημένας αἰτίας.

794ᵃ 32. τὰ λευκὰ καὶ addidi. 34. μὲν addidi. τούτους] τοὺς libri. εἰσιόντων] εἰσιόντας libri. 794ᵇ 10. δὴ] δὲ libri.

5 Τὰ δὲ τριχώματα καὶ τὰ πτερώματα καὶ τὰ ἄνθη καὶ οἱ καρποὶ καὶ τὰ φυτὰ πάντα ὅτι μὲν ἅμα τῇ πέψει πάσας τὰς τῶν χρωμάτων λαμβάνει μεταβολάς, φανερὸν ἐκ πολλῶν· τίνες δέ εἰσιν ἑκάστοις τῶν φυομένων 15 ἀρχαὶ τῶν χρωμάτων, καὶ ποίας τὰς μεταβολὰς ἐκ ποίων λαμβάνουσι, καὶ δι' ἃς αἰτίας ταῦτα πάσχει, κἂν εἴ τινας ἄλλας ἀπορίας αὐτοῖς συμβαίνει παρακολουθεῖν, περὶ πάντων τούτων ἐπισκεπτέον ἐκ τῶν τοιούτων. ἐν πᾶσι δὴ τοῖς φυτοῖς ἀρχὴ τὸ ποῶδές ἐστι τῶν χρωμάτων· καὶ γὰρ οἱ 20 βλαστοὶ καὶ τὰ φύλλα καὶ οἱ καρποὶ γίνονται κατ' ἀρχὰς ποώδεις. ἴδοι δ' ἄν τις τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ὑομένων ὑδάτων· ὅπου ⟨γὰρ⟩ ἂν πλείονα χρόνον συστῇ τὸ ὕδωρ, πάλιν ἀποξηραινόμενον γίνεται τῷ χρώματι ποῶδες. κατὰ λόγον δὲ συμβαίνει καὶ τὸ πρῶτον ἐν πᾶσι τοῖς φυομένοις τοῦτο 25 συνίστασθαι τῶν χρωμάτων. τὰ γὰρ ὕδατα πάντα χρονιζόμενα κατ' ἀρχὰς μὲν γίνεται χλωρά, κεραννύμενα ταῖς τοῦ ἡλίου αὐγαῖς, κατὰ μικρὸν δὲ μελαινόμενα, πάλιν μιγνύμενα τῷ χλωρῷ, γίνεται ποώδη. τὸ γὰρ ὑγρόν, ὥσπερ εἴρηται, καθ' ἑαυτὸ παλαιούμενον καὶ καταξηραινόμενον μελαίνεται, καθάπερ καὶ τὰ ἐν ταῖς δεξαμεναῖς 30 κονιάματα· καὶ γὰρ τούτων ὅσα μέν ἐστιν ἀεὶ καθ' ὕδατος, ταῦτα μὲν ἅπαντα γίγνεται μέλανα διὰ τὸ καθ' αὑτὸ ξηραίνεσθαι διαψυχόμενον τὸ ὑγρόν, ὅσον δ' ἀπαντλούμενον ἡλιοῦται, τοῦτο δὲ ποῶδες γίνεται διὰ τὸ τὸ 795a ξανθὸν τῷ μέλανι κεράννυσθαι. μᾶλλον μὲν οὖν τοῦ ὑγροῦ μελαινομένου τὸ ποῶδες γίνεται κατακορὲς ἰσχυρῶς καὶ πρασοειδές. διὸ καὶ πάντων οἱ παλαιοὶ βλαστοὶ πολὺ μᾶλλόν εἰσι τῶν νέων μέλανες· οἱ δὲ ξανθότεροι διὰ τὸ 5 μήπω τὸ ὑγρὸν ἐν αὐτοῖς μελαίνεσθαι. τῆς γὰρ αὐξήσεως αὐτῶν βραδυτέρας γιγνομένης, καὶ τῆς ὑγρασίας πολὺν χρόνον ἐμμενούσης, διὰ τὸ ψυχόμενον ἰσχυρῶς μελαίνε-

23. γὰρ addidi. 34. αὑτὸ] αὐτὰ μὴ libri. 795ᵃ 1 τοῦτο δὲ duo codd., τὸ μὲν cum ceteris Bekker.

σθαι τὸ ὑγρόν, γίνεται πρασοειδὲς ἀκράτῳ τῷ μέλανι
10 κεραννύμενον. ἐν ὅσοις δὲ τὸ ὑγρὸν μὴ μίγνυται ταῖς τοῦ
ἡλίου αὐγαῖς, τούτων διαμένει τὸ χρῶμα λευκόν, ἐὰν μὴ
χρονιζόμενον καὶ καταξηραινόμενον μελανθῇ πρότερον. διὸ
καὶ τὰ μὲν ὑπὲρ γῆς χλωρὰ πάντων τῶν φυομένων τὸ
πρῶτόν ἐστι, τὰ δὲ κατὰ γῆς, καυλοὶ καὶ ῥίζαι λευκαί.
15 καὶ οἱ βλαστοὶ κατὰ γῆς μὲν ὄντες εἰσὶ λευκοί, περιαιρεθείσης
δὲ τῆς γῆς ⟨γίγνονται ποώδεις, καὶ οἱ καρποὶ⟩ τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς,
ὡς προείρηται, πάντες γίγνονται ποώδεις διὰ τὸ καὶ τὴν ὑγρα-
σίαν τὴν διὰ τῶν βλαστῶν εἰς αὐτοὺς διηθουμένην τοιαύτην
ἔχειν τὴν τοῦ χρώματος φύσιν, καὶ ταχέως αὐτὴν εἰς τὴν αὔξη-
20 σιν καταναλίσκεσθαι τὴν τῶν καρπῶν· ὅταν δὲ μηκέτι αὐξάνων-
ται διὰ τὸ μὴ κρατεῖν ἤδη τὸ ὑγρὸν τῆς ἐπιρρεούσης τρο-
φῆς, ἀλλὰ καὶ τοὐναντίον ἀναλύηται τὸ ὑγρὸν ὑπὸ τῆς
θερμότητος, τότε δὴ πεπαίνονται οἱ καρποὶ πάντες, καὶ
τῆς ὑπαρχούσης ἐν αὐτοῖς ὑγρασίας συνεψομένης ὑπό τε
25 τοῦ ἡλίου καὶ τῆς τοῦ ἀέρος θερμότητος ἕκαστοι ἀπολαμβά-
νουσι τὰς ἀπὸ τῶν χυλῶν χρόας, καθάπερ καὶ τὰ βα-
πτόμενα τῶν ἀνθῶν. διὸ κατὰ μικρὸν χρώζονται, καὶ
μάλιστα αὐτῶν τὰ πρὸς τὸν ἥλιον ἐστραμμένα καὶ τὴν
ἀλέαν. ὥστε καὶ τὰς χρόας αὐτῶν ἅμα ταῖς ὥραις ἁπάν-
30 των μεταβάλλειν. φανερὸν δὲ τοῦτο ἐστίν· ἐκ γὰρ τοῦ ποώ-
δους χρώματος ἅπαντες ἤδη πεπαινόμενοι μεταβάλλουσιν
εἰς τὸ κατὰ φύσιν χρῶμα. καὶ γὰρ λευκοὶ καὶ μέλανες
καὶ φαιοὶ καὶ ξανθοὶ καὶ μελανοειδεῖς καὶ σκιοειδεῖς καὶ
795b φοινικιοῖ καὶ οἰνωποὶ καὶ κροκοειδεῖς καὶ σχεδὸν ἁπάσας
ἔχοντες γίγνονται τὰς τῶν χρωμάτων διαφοράς. ἐπεὶ δὲ
τὰ πλεῖστα γίνεται τῶν χρωμάτων πλειόνων κεραννυμένων
ἀλλήλοις, φανερὸν ὅτι καὶ τὰς ἐν τοῖς φυτοῖς χρόας
5 ἀνάγκη τὰς αὐτὰς ἔχειν κράσεις· διὰ γὰρ τούτων τὸ ὑγρὸν

16. *γίγνονται ποώδεις, καὶ οἱ καρποὶ* addidi. 21. *ὑγρὸν*] *θερμὸν* libri. 23. *τότε δὴ πεπαίνονται*] *ὅταν δὲ πεπαίνωνται* libri. 26. *χυλῶν*] *φυτῶν* libri. 30. *ἐκ*] *οἱ* libri.

διηθούμενον, καὶ μεθ' ἑαυτοῦ συνεκκλύζον, ἁπάσας λαμβάνει τὰς τῶν χρωμάτων δυνάμεις. καὶ τούτου συνεψομένου περὶ τὰς τῶν καρπῶν πέψεις ὑπό τε τοῦ ἡλίου καὶ τῆς τοῦ ἀέρος θερμότητος, ἕκαστα καθ' ἑαυτὰ συνίσταται τῶν χρωμάτων, τὰ μὲν θᾶττον τὰ δὲ βραδύτερον, καθάπερ 10 συμβαίνει καὶ περὶ τὴν βαφὴν τὴν τῆς πορφύρας. καὶ γὰρ ταύτην ὅταν κόψαντες ἅπασαν ἐξ αὐτῆς τὴν ὑγρασίαν ἐκκλύσωσι, καὶ ταύτην ἐγχέαντες ἕψωσιν ἐν ταῖς χύτραις, τὸ μὲν πρῶτον οὐδὲν ὅλως ἐν τῇ βαφῇ τῶν χρωμάτων φανερόν ἐστι διὰ τὸ κατὰ μικρὸν ἕκαστον αὐ- 15 τῶν τοῦ ὑγροῦ συνεψομένου μᾶλλον καὶ τῶν ἔτι ὑπαρχόντων ἐν αὐτοῖς χρωμάτων μιγνυμένων ἀλλήλοις πολλὰς καὶ ποικίλας λαμβάνειν διαφοράς· καὶ γὰρ μέλαν καὶ λευκὸν καὶ ὄρφνιον καὶ ἀεροειδὲς καὶ τὸ τελευταῖον ἅπαν γίνεται ⟨πορφυροειδὲς⟩ συνεψηθέντων, ὥστε διὰ τὴν κρᾶσιν 20 μηκέτι καθ' αὑτὸ μηδὲν τῶν ἄλλων χρωμάτων φανερὸν εἶναι. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν καρπῶν. ἐν πολλοῖς γὰρ διὰ τὸ μὴ πάσας ἅμα γίνεσθαι τὰς τῶν χρωμάτων πέψεις, ἀλλὰ τὰ μὲν αὐτῶν συνίστασθαι πρότερον τὰ δ' ὕστερον, ἐξ ἑτέρων εἰς ἕτερα μεταβάλλουσιν, ὥσπερ καὶ οἱ βότρυες 25 καὶ οἱ φοίνικες. καὶ γὰρ τούτων ἔνιοι τὸ μὲν πρῶτον γίνονται φοινικοῖ, τοῦ δὲ μέλανος ἐν αὐτῷ συνισταμένου μεταβάλλουσι πάλιν εἰς τὸ οἰνωπόν· τὸ δὲ τελευταῖον γίνονται κυανοειδεῖς, ὅταν ἤδη καὶ τὸ φοινικιοῦν πολλῷ καὶ ἀκράτῳ τῷ μέλανι μιχθῇ. τὰ γὰρ ὕστερον ἐπιγινόμενα 30 τῶν χρωμάτων, ὅταν κρατήσῃ, τὰς προτέρας χρόας ἐξαλλάττει. μάλιστα δὲ τοῦτο ἐπὶ τῶν μελάνων καρπῶν φανερόν ἐστιν· σχεδὸν γὰρ αὐτῶν οἱ πλεῖστοι, καθάπερ εἴρηται, κατ' ἀρχὰς μὲν ἐκ τοῦ ποώδους μεταβάλλοντες 796a μικρὸν ἐπιφοινικίζουσι καὶ γίνονται πυρροί, ταχὺ δὲ με-

795ᵇ 19. τὸ τελευταῖον cum Camotio legendum; τότε libri. 20. πορφυροειδὲς ex Camotio addidi.

θίστανται πάλιν ἐκ τοῦ πυρροῦ καὶ γίνονται κυανοειδεῖς ἀκράτου τοῦ μέλανος ἐν τοῖς τοιούτοις ἐνυπάρχοντος. δηλοῖ δέ·
5 καὶ γὰρ τὰ κλήματα καὶ τὰ ἔρνη καὶ τὰ φύλλα πάντων ἐστὶ τῶν τοιούτων φοινικιᾶ διὰ τὸ πλείστην ἐν αὐτοῖς ὑπάρχειν τὴν τοιαύτην χρόαν, ἐπεὶ διότι γε τῶν καρπῶν οἱ μέλανες ἀμφοτέρων τῶν χρωμάτων μετέχουσι, φανερόν ἐστιν· πάντων γὰρ ὁ χυλὸς γίνεται τῶν τοιούτων οἰνωπός. τὰ δὲ χρώ-
10 ματα ἐν τῇ γενέσει προτερεῖ τὰ φοινικιᾶ τῶν μελάνων. δηλοῖ δέ· καὶ γὰρ τὰ ὑπὸ τοὺς σταλαγμοὺς ἐδάφη, καὶ ὅλως ὅπου συμβαίνει γίνεσθαι μετρία ὑδάτων ἔκρυσις ἐν τόποις σκιεροῖς, ἅπαντα μεταβάλλει πρῶτον ἐκ τοῦ ποώδους εἰς τὸ φοινικιοῦν χρῶμα, καὶ γίνεται τὸ ἔδαφος ὡς
15 ἂν αἵματος ἀρτίως ἐπεσφαγμένου κατὰ τὸν τόπον τοῦτον, καθ' ὃν ἂν λάβῃ τὸ ποῶδες τῶν χρωμάτων τὴν πέψιν· τὸ δὲ τελευταῖον καὶ τοῦτο μέλαν ἰσχυρῶς γίνεται καὶ κυανοειδές. ὅπερ συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν καρπῶν. ὅτι δὲ χρωμάτων ὕστερον ἐπιγινομένων, ὅταν κρατῆται τὰ πρό-
20 τερον, τὸ χρῶμα τῶν καρπῶν μεταβάλλει, καὶ διὰ τῶν τοιούτων ῥᾴδιον συνιδεῖν. καὶ γὰρ τῆς ῥοιᾶς ὁ καρπὸς καὶ τὰ τῶν ῥόδων φύλλα κατ' ἀρχὰς μὲν γίνεται λευκά, τὸ δὲ τελευταῖον ἤδη χρωζομένων ἐν αὐτοῖς τῶν χυλῶν ὑπὸ τῆς πέψεως ἀποχραίνεται, καὶ μεταβάλλει πάλιν εἰς τὸ
25 τοῦ ἁλουργοῦ χρῶμα καὶ τὸ φοινικιοῦν. τὰ δὲ καὶ πλείους ἐπ' αὐτοῖς ἔχει χρόας, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῆς μήκωνος ὁ ὀπὸς καὶ τῆς ἐλαίας ὁ ἀμόργης· καὶ γὰρ οὗτος τὸ μὲν πρῶτον γίνεται λευκός, καθάπερ καὶ ὁ τῆς ῥοιᾶς καρπός, λευκανθεὶς δὲ πάλιν εἰς τὸ φοινικιοῦν μεταβάλλει χρῶμα,
30 τὸ δὲ τελευταῖον πολλῷ τῷ μέλανι κραθεὶς γίνεται κυανοειδής. διὸ καὶ τὰ τῆς μήκωνος φύλλα τὰ μὲν ἄνω ἔχει φοινικιοῦντα παρὰ τὸ γίνεσθαι ταχεῖαν αὐτῶν τὴν ἔκπε-

796ᵃ 3. γίνονται κυανοειδεῖς duo codd., cum ceteris om. Bekker. 5. ἔρνη] ἔρνα duo codd., ἔρια cum ceteris Bekker. 6. φοινικιᾶ] μέλανα libri.

ψιν, τὰ δὲ πρὸς ταῖς ἀρχαῖς μέλανα, ἤδη τούτου τοῦ
χρώματος ἐν αὐτοῖς ἐπικρατοῦντος, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τοῦ καρ- 796b
ποῦ· καὶ γὰρ τὸ τελευταῖον γίνεται μέλας. ἐν ὅσοις δ'
ὑπάρχει τῶν φυτῶν ἓν χρῶμα μόνον, οἷον τὸ λευκὸν ἢ
τὸ μέλαν ἢ τὸ φοινικιοῦν ἢ τὸ ἁλουργές, τούτων δὲ πάν-
των οἱ καρποὶ διαμένουσιν ἀεὶ τὴν αὐτὴν ἔχοντες τοῦ χρώ- 5
ματος φύσιν, ὅταν ἅπαξ ἐκ τοῦ ποώδους εἰς ἄλλην χρόαν
μεταβάλλωσιν. τὰ δ' ἄνθη τοῖς καρποῖς ἐπ' ἐνίων μὲν
ὁμόχροα συμβαίνει γίνεσθαι, καθάπερ ἔχει καὶ ἐπὶ τῆς
ῥοιᾶς· καὶ γὰρ ὁ καρπὸς αὐτῆς γίνεται φοινικιοῦς καὶ τὸ
ἄνθος· ἐπ' ἐνίων δὲ πολὺ τῷ χρώματι διαφέρει, οἷον ἐπί 10
τε τῆς δάφνης καὶ τοῦ κιττοῦ· τὸ μὲν γὰρ ἄνθος ἐστὶν αὐ-
τῶν ἁπάντων ξανθόν, ὁ δὲ καρπὸς τῶν μὲν μέλας τῶν
δὲ φοινικιοῦς. ὁμοίως δ' ἔχει καὶ ἐπὶ τῆς μηλέας· καὶ
γὰρ ταύτης τὸ μὲν ἄνθος ἐστὶ λευκὸν ἐπιπορφυρίζον, ὁ δὲ
καρπὸς ξανθός. τῆς δὲ μήκωνος τὸ μὲν ἄνθος φοινικιοῦν, 15
ὁ δὲ καρπὸς ὁ μὲν μέλας ὁ δὲ λευκός, παρὰ τὸ καὶ τὰς
πέψεις τῶν ἐνυπαρχόντων ἐν αὐτοῖς χυλῶν κατ' ἄλλους
γίνεσθαι χρόνους. ῥᾴδιον δὲ τοῦτο ἐκ πολλῶν συνιδεῖν· καὶ
γὰρ τῶν καρπῶν ἔνιοι, καθάπερ εἴρηται, πολλὰς διαφο-
ρὰς ἅμα τῇ πέψει λαμβάνουσιν. διὸ καὶ τὰς ὀσμὰς καὶ 20
τοὺς χυμοὺς πολὺ διαφόρους συμβαίνει τοῖς ἄνθεσι καὶ τοῖς
καρποῖς συνακολουθεῖν. ἔτι δὲ μᾶλλον τοῦτό ἐστιν ἐπ' αὐτῶν
τῶν ἀνθῶν φανερόν· τοῦ γὰρ αὐτοῦ φύλλου τὸ μέν ἐστι
μέλαν τὸ δὲ φοινικιοῦν, ἐνίων δὲ τὸ μέν τι λευκὸν τὸ δὲ
πορφυροειδές. οὐχ ἥκιστα δὲ τοῦτο φανερόν ἐστιν ἐπὶ τῆς 25
ἴριδος· πολλὰς γὰρ ἔχει καὶ τοῦτο τὸ ἄνθος ἐν αὐτῷ ποι-
κιλίας παρὰ τὰς τῆς πέψεως διαφοράς, ὥσπερ καὶ τῶν
βοτρύων, ὅταν ἤδη πεπαινόμενοι τυγχάνωσιν. διὸ καὶ πάν-
των μάλιστα συμβαίνει πέττεσθαι τῶν ἀνθῶν τὰ ἄκρα,
τὰ δὲ πρὸς ταῖς ἀρχαῖς ἀχρούστερα γίνεται πολλῷ. σχεδὸν 30

796ᵇ 21. χυμοὺς] χυλοὺς libri.

γὰρ ἐνίων ὥσπερ ἐκκάεται τὸ ὑγρὸν πρότερον ἢ λαβεῖν τὴν οἰκείαν πέψιν. διὸ καὶ τὰ μὲν ἄνθη τῷ χρώματι διαμένει, οἱ δὲ καρποὶ πεττόμενοι μεταβάλλουσιν· τὰ μὲν γὰρ διὰ
797ᵃ μικρότητα τῆς τροφῆς ταχέως ἐκπέττεται, οἱ δὲ καρποὶ διὰ τὸ πλῆθος τῆς ὑγρασίας εἰς πάσας ἅμα τῇ πέψει τὰς κατὰ φύσιν χρόας μεταβάλλουσιν. φανερὸν δὲ τοῦτο ἐστί, καθάπερ εἴρηται πρότερον, καὶ ἐπὶ τῶν βαπτομένων ἀνθῶν.
5 τὰ μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς, ὅταν βάπτοντες τὴν πορφύραν καθιῶσι τὰς αἱματίτιδας, ὄρφνιαι γίνονται καὶ μέλαιναι καὶ ἀεροειδεῖς· τοῦ δ' ἄνθους συνεψηθέντος ἱκανῶς ἁλουργὲς γίνεται εὐανθὲς καὶ λαμπρόν. ὥστ' ἀνάγκη καὶ τῶν ἀνθῶν ὁμοίως πολλὰ τοῖς χρώμασι τῶν καρπῶν διαλλάτ-
10 τειν, καὶ τὰ μὲν ὑπερβαίνειν τὰ δὲ ἀπολείπειν τῶν κατὰ φύσιν χρωμάτων, διὰ τὸ τῶν μὲν ἀτελῆ τῶν δὲ τελείαν γίνεσθαι τὴν πέψιν. τὰ μὲν οὖν ἄνθη καὶ τοὺς καρποὺς διὰ ταύτας τὰς αἰτίας συμβαίνει τοῖς χρώμασιν ἀλλήλων διαφέρειν· τὰ δὲ φύλλα τῶν πλείστων δένδρων τὸ τελευταῖον
15 γίνεται ξανθὰ διὰ τὸ τῆς τροφῆς ὑπολειπούσης φθάνειν αὐτὰ καταξηραινόμενα πρότερον ἢ μεταβάλλειν εἰς τὸ κατὰ φύσιν χρῶμα, ἐπεὶ καὶ τῶν ἀπορρεόντων καρπῶν ἔνιοι γίνονται τῷ χρώματι ξανθοὶ διὰ τὸ καὶ τούτων τῆς πέψεως πρότερον τὴν τροφὴν ὑπολείπειν. ἔτι δὲ ὅ τε σῖτος καὶ τὰ
20 φυόμενα πάντα· καὶ γὰρ ταῦτα τὸ τελευταῖον γίνεται ξανθά. τὸ γὰρ ὑγρὸν ἐν αὐτοῖς οὐκέτι μελαινόμενον διὰ τὸ καταξηραίνεσθαι ταχέως ποιεῖ τὴν τοῦ χρώματος μεταβολήν. μελαινόμενον γὰρ καὶ τῷ χλωρῷ κεραννύμενον γίνεται, καθάπερ εἴρηται, ποῶδες· ἀσθενεστέρου δὲ τοῦ μέλανος
25 ἀεὶ γινομένου, πάλιν κατὰ μικρὸν εἰς τὸ χλωρὸν μεταβάλλει χρῶμα, καὶ τὸ τελευταῖον γίνεται ξανθόν, ἐπεὶ τά γε τῆς ἀπίου φύλλα καὶ τῆς ἀνδράχνης καί τινων ἄλλων πεττόμενα γίνεται φοινικιᾶ. πλὴν ὅσα καὶ τούτων καταξη-

797ᵃ 6. αἱματίτιδας Schneider, αἱματίδας libri.

ραίνεται ταχέως, ταῦτα γίνεται ξανθὰ διὰ τὸ τούτων πρὸ τῆς πέψεως τὴν τροφὴν ὑπολείπειν. τὰς μὲν οὖν τῶν φυτῶν 30 διαφορὰς μάλιστα εὔλογον συμβαίνειν διὰ τὰς εἰρημένας αἰτίας.

6 Γίνεται δὲ καὶ τὰ τριχώματα καὶ τὰ πτερώματα καὶ τὰ δέρματα καὶ ἵππων καὶ βοῶν καὶ προβάτων καὶ ἀνθρώπων καὶ τῶν ἄλλων ζῴων ἁπάντων καὶ λευκὰ καὶ 35 φαιὰ καὶ πυρρὰ καὶ μέλανα διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, λευκὰ 797 b μὲν ὅταν ἔτι ὑπὸ τῆς πέψεως τὸ ὑγρὸν τὸ οἰκεῖον ἔχον χρῶμα καταξηρανθῇ, μέλανα δὲ τοὐναντίον ὅταν αὐτῶν ἐν τῇ γενέσει τὸ περὶ τὸν χρῶτα ὑγρόν, καθάπερ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασι, παλαιούμενον καὶ χρονιζόμενον διὰ τὸ πλῆθος 5 μελανθῇ· πάντων γὰρ τῶν τοιούτων ὅ τε χρὼς καὶ τὰ δέρματα γίνεται μέλανα. φαιὰ δὲ καὶ πυρρὰ καὶ ξανθὰ καὶ τὰς ἄλλας ἔχοντα χρόας, ὅσα φθάνει καταξηραινόμενα πρότερον ἢ τελέως ἐν αὐτοῖς μεταβάλλειν εἰς τὸ μέλαν χρῶμα τὸ ὑγρόν. οἷς δ' ἂν ἀνωμάλως τοῦτο συμβῇ, καὶ τὰ 10 χρώματα τοιαῦτα γίνεται ποικίλα. διὸ καὶ πάντα τοῖς δέρμασι καὶ τῷ χρωτὶ συνακολουθεῖ, ἐπεὶ καὶ τῶν ἀνθρώπων τῶν ἐμπύρρων καὶ τὰ τριχώματα γίνεται λευκόπυρρα, τῶν δὲ μελάνων μέλανα· κἂν κατὰ μέρος τι τοῦ σώματος ἐξανθήσῃ λεύκη, καὶ τὰς τρίχας ἴσχουσιν ἅπαν- 15 τες λευκὰς κατὰ τὸν τόπον τοῦτον, καθάπερ καὶ τὰ ποικίλα τῶν ζῴων. οὕτως ἅπαντα τὰ τριχώματα καὶ τὰ πτερώματα τοῖς δέρμασι συνακολουθεῖ, καὶ τὰ κατὰ μέρος καὶ τὰ κατὰ σῶμα ὅλον. ὁμοίως δὲ τούτοις ὁπλαὶ καὶ χηλαὶ καὶ ῥύγχη καὶ κέρατα· καὶ γὰρ ταῦτα τῶν μὲν μελάνων 20 γίνεται μέλανα, τῶν δὲ λευκῶν λευκά, διὰ τὸ καὶ τούτοις ἅπασι διὰ τοῦ δέρματος τὴν τροφὴν εἰς τὴν ἐκτὸς περιοχὴν διηθεῖσθαι. ὅτι δὲ τοῦτό ἐστιν αἴτιον, οὐ χαλεπὸν ἐκ πολλῶν συνιδεῖν. τῶν τε γὰρ παιδίων ἁπάντων αἱ κεφαλαὶ κατ'

797ᵇ 12. χρωτὶ] χρώματι libri.

25 ἀρχὰς μὲν γίνονται πυρραὶ διὰ τὴν ὀλιγότητα τῆς τροφῆς. φανερὸν δὲ τοῦτό ἐστιν· καὶ γὰρ ἀσθενεῖς αἱ τρίχες καὶ ἀραιαὶ καὶ βραχεῖαι τὸ πρῶτον ἅπασιν ἐπιγίνονται τοῖς παιδίοις. προϊούσης δὲ τῆς ἡλικίας μελαίνονται πάλιν χρονιζομένης αὐτοῖς διὰ τὸ πλῆθος τῆς ἐπιρρεούσης τροφῆς.
30 ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τὴν ἥβην καὶ τὸ γένειον, ὅταν ἄρχωνται τὸ πρῶτον ἡβᾶν καὶ γενειᾶν, καὶ αὗται γίνονται κατ' ἀρχὰς μὲν πυρραὶ ταχέως διὰ τὴν ὀλιγότητα τῆς ὑγρασίας ἐν αὐταῖς καταξηραινομένης, τῆς τροφῆς δὲ πλέον ἐπὶ τὸν τόπον ἐπιφερομένης μελαίνονται πάλιν. αἱ δὲ ἐπὶ
35 τοῦ σώματος πλεῖστον χρόνον πυρραὶ διαμένουσι διὰ τὴν ἔν-
798a δειαν τῆς τροφῆς, ἐπεὶ καθ' ὃν ἂν χρόνον αὐξηθῶσι, καὶ ταύτας ὁμοίως συμβαίνει μελαίνεσθαι καθάπερ καὶ τὰς ἐπὶ τῆς ἥβης καὶ τῆς κεφαλῆς. φανερὸν δ' ἐστίν· καὶ γὰρ ὅσα μῆκος ἔχει τῶν τριχωμάτων, ὡς τὸ πολύ ἐστι τὰ μὲν
5 πρὸς τῷ σώματι μελάντερα, τὰ δὲ πρὸς τοῖς ἄκροις ξανθότερα [καὶ αἱ μὲν τῶν προβάτων καὶ ἵππων καὶ ἀνθρώπων] διὰ τὸ τὴν τροφὴν ἐλαχίστην αὐτοῖς ἐπὶ τούτους φέρεσθαι τοὺς τόπους, καὶ καταξηραίνεσθαι ταχέως. γίνονται δὲ καὶ τὰ πτερώματα τῶν μελάνων ὀρνίθων τὰ μὲν πρὸς
10 τῷ σώματι μελάντερα πάντων, τὰ δὲ πρὸς τοῖς ἄκροις ξανθότερα. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον τοῦτον καὶ τὰ περὶ τὸν τράχηλον, καὶ ὅλως ὅσα βραχεῖαν τὴν τροφὴν λαμβάνει. δῆλον δέ· καὶ γὰρ πρὸ τῆς πολιώσεως ἅπαντα τὰ τριχώματα μεταβάλλει καὶ γίνεται πυρρὰ διὰ τὸ πάλιν τὴν
15 τροφὴν ὑπολείπουσαν καταξηραίνεσθαι ταχέως. τὸ δὲ τελευταῖον λευκά, πρότερον ἢ μελανθῆναι τὸ ὑγρόν τῆς τροφῆς ἐν αὐτοῖς ἐκπεττομένης. μάλιστα δὲ τοῦτο ἐπὶ τῶν ὑποζυγίων φανερόν ἐστιν· πάντων γὰρ τὰ τριχώματα γίνεται λευκά. τῶν γὰρ τόπων οὐ δυναμένων ὁμοίως ἐπισπᾶσθαι

28. χρονιζομένης duo codd., χρωιζομένης cod. E et alius, χρωζομένοις cum ceteris Bekker. 798ᵃ 6. καὶ — ἀνθρώπων eiicienda.

τὴν τροφὴν διὰ τὴν ἀσθένειαν τὴν τοῦ θερμοῦ, ταχέως κατα- 20
ξηραινόμενον τὸ ὑγρὸν γίνεται λευκόν. καὶ τὰ περὶ τοὺς
κροτάφους μάλιστα πάντων πολιοῦνται, καὶ ὅλως περὶ τοὺς
ἀσθενεῖς καὶ πεπονηκότας τῶν τόπων. παρὸ καὶ παρὰ πάντα
μάλιστα εἰς τοῦτο τὸ χρῶμα μεταβάλλει, ὅταν τὴν φύσιν
παραλλάξῃ τὴν οἰκείαν. καὶ γὰρ λαγὼς ἤδη γέγονε 25
λευκός, καὶ μέλας δέ ποτε πέφηνε καὶ ἔλαφος καὶ ἄρ-
κτος, ὁμοίως δὲ τούτοις καὶ ὄρτυξ καὶ πέρδιξ καὶ χελιδών.
ὅταν γὰρ ἀσθενήσωσι τῇ γενέσει, πάντα τὰ τοιαῦτα διὰ
τὴν ὀλιγότητα τῆς τροφῆς πρὸ ὥρας ἐκπεττόμενα γίνεται
λευκά. οὕτως καὶ τινὰ τῶν παιδίων εὐθὺς καὶ τὰς κεφαλὰς 30
ἴσχει λευκὰς καὶ τὰ βλέφαρα καὶ τὰς ὀφρῦς, ὥσπερ καὶ
τῶν ἄλλων ἑκάστῳ πρὸς τὸ γῆρας φανερῶς ἅπασι δι' ἀσθέ-
νειαν καὶ ὀλιγότητα τῆς τροφῆς συμβαίνει τὸ πάθος. διὸ
καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ζῴων ἀσθενέστερα γίνεται τὰ λευκὰ 798ᵇ
τῶν μελάνων· πρότερον γὰρ ἢ τὴν αὔξησιν αὐτῶν τελειω-
θῆναι διὰ τὴν ὀλιγότητα τῆς τροφῆς ἐκπεττόμενα γίνεται
λευκά, καθάπερ καὶ τῶν καρπῶν ὅσοι νενοσηκότες τυγχά-
νουσιν· καὶ γὰρ οὗτοι πολὺ μᾶλλον δι' ἀσθένειαν ἐκπέττον- 5
ται. ὅσα δὲ γίνεται λευκά, πολὺ διαφέροντα ἐκ τῶν ἄλ-
λων, οἷον ἵπποι καὶ κύνες. τὰ δὴ τοιαῦτα μεταβάλλει
πάντα ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν χρώματος εἰς τὸ λευκὸν διὰ τὴν
εὐτροφίαν. τὸ γὰρ ὑγρὸν ἐν τοῖς τοιούτοις οὐ χρονιζόμενον,
ἀλλ' ἀναλισκόμενον διὰ τὴν αὔξησιν, οὐ γίνεται μέλαν. 10
τὰ πλεῖστα γάρ ἐστι τῶν τοιούτων ὑγρὰ καὶ εὔσαρκα διὰ τὴν
εὐτροφίαν. διόπερ οὐδὲ μεταβάλλει τὰ λευκὰ τῶν τριχω-
μάτων. φανερὸν δὲ τοῦτο ἐστίν· καὶ γὰρ τὰ μέλανα πρό-
τερον τῆς πολιώσεως γίνεται πυρρά, ἤδη τῆς τροφῆς ἐν αὐ-
τοῖς ὑπολειπούσης καὶ μᾶλλον ἐκπεττομένης, τὸ δὲ τελευ- 15
ταῖον λευκά. καίτοι τινὲς ὑπολαμβάνουσι μέλανα γίνεσθαι

26. μέλας] fortasse κάμηλος legendum. 30. τινὰ τῶν παιδίων] τὰ τῶν παίδων libri. 33. τῆς τροφῆς cum Camotio addidit Bekker. 798ᵇ 7. δὴ unus cod., δὲ ceteri.

πάντα διὰ τὸ συγκάεσθαι τὴν τροφὴν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ
καθάπερ καὶ τὸ αἷμα καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον, διαμαρτά-
νοντες. ἔνια γὰρ καὶ τῶν ζώων εὐθὺς ἐν ἀρχῇ γίνεται μέ-
20 λανα, οἷον κύνες καὶ αἶγες καὶ βόες, καὶ ὅλως ὅσων τὰ
δέρματα καὶ τὰ τριχώματα κατ' ἀρχὰς ἔχει τροφήν,
προϊούσης δὲ τῆς ἡλικίας ἧττον. καίτοι γε οὐκ ἐχρῆν, ἀλλὰ
πάντων ἔδει καὶ τὰ τριχώματα μελαίνεσθαι κατὰ τὴν
ἀκμήν, καθ' ὃν ἂν χρόνον μάλιστα αὐτῶν ἰσχύῃ καὶ τὸ
25 θερμόν, καὶ μᾶλλον ἅπαντα πολιοῦσθαι κατ' ἀρχάς. πολὺ
γὰρ ἁπάντων ἀπὸ πρώτης ἀσθενέστερόν τι γίνεται τὸ θερ-
μὸν ἢ καθ' ὃν χρόνον ἄρχεται τὰ τριχώματα αὐτῶν λευ-
καίνεσθαι. φανερὸν δὲ τοῦτο ἐστὶ καὶ ἐπὶ τῶν λευκῶν. ἔνια
μὲν γὰρ εὐθὺς ἴσχει τὸ χρῶμα λευκότατον, ὅσα καὶ τού-
30 των πλείστην ἔχει κατ' ἀρχὰς τροφήν, καὶ μὴ πρὸ ὥρας
ἐν αὐτῇ καταξηραίνεται τὸ ὑγρόν· προϊούσης δὲ τῆς ἡλικίας
ξανθά, τροφῆς αὐτοῖς ἐλάττονος ὕστερον ἐπιρρεούσης. τὰ δὲ
ἐν ἀρχῇ μὲν γίνεται ξανθά, κατὰ δὲ τὴν ἀκμὴν λευκό-
799a τατα, καθάπερ καὶ τῶν ὀρνέων μεταβάλλουσι τὰ χρώ-
ματα πάλιν τῆς τροφῆς ἐν αὐτοῖς ὑπολειπούσης. δηλοῖ δέ·
πάντα γὰρ αὐτὰ γίνεται ξανθὰ καὶ περὶ τὸν τράχηλον,
καὶ ὅλως ὅσα σπανίζει τροφῆς τῆς ἐν αὐτοῖς ὑπολειπούσης.
5 δῆλον δέ· ὥσπερ γὰρ καὶ τὸ πυρρὸν εἰς τὸ μέλαν μεταβάλλει
καὶ τὸ μέλαν πάλιν εἰς τὸ πυρρόν, οὕτω καὶ τὸ λευκὸν εἰς τὸ
ξανθόν <καὶ τὸ ξανθὸν εἰς τὸ λευκόν>. συμβαίνει δὲ τοῦτο καὶ
ἐπὶ τῶν φυτῶν· ἔνια γὰρ ἐκ τῆς ὑστέρας πέψεως ἀνατρέχει
πάλιν ἐπὶ τὴν προτέραν. μάλιστα δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς ῥοιᾶς
10 φανερόν ἐστιν. τὸ μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς οἱ κόκκοι γίνονται φοι-
νικοῖ, καὶ τὰ φύλλα, δι' ὀλιγότητα τῆς τροφῆς ἐκπεττομένης·
ὕστερον δὲ πάλιν μεταβάλλουσιν εἰς τὸ ποῶδες χρῶμα,
πολλῆς τροφῆς ἐπιρρεούσης καὶ τῆς πέψεως οὐχ ὁμοίως δυ-
ναμένης κρατεῖν· τὸ τελευταῖον δὲ πεττομένης ἤδη τῆς τρο-

799ᵃ 1. ὀρνέων] ὀρνίθων libri. 7. καὶ τὸ ξανθὸν εἰς τὸ λευκόν addidi.

φῆς πάλιν γίνεται τὸ χρῶμα φοινικιοῦν. καθόλου δὲ εἰπεῖν 15
καὶ περὶ τῶν ἄλλων τριχωμάτων καὶ πτερωμάτων, ἅπαντα
λαμβάνει τὰς μεταβολάς, οἷς μέν, καθάπερ εἴρηται, τῆς
τροφῆς ἐν αὐτοῖς ὑπολειπούσης, οἷς δὲ τοὐναντίον πλεονα-
ζούσης. διόπερ ἄλλα κατ' ἄλλους χρόνους τῆς ἡλικίας καὶ
λευκότατα καὶ μελάντατα γίνεται τῶν τριχωμάτων, ἐπεὶ 20
καὶ τῶν κοράκων τὰ πτερώματα τὸ τελευταῖον εἰς τὸ ξαν- 799b
θὸν χρῶμα μεταβάλλει, τῆς τροφῆς ἐν αὐτοῖς ὑπολειπού-
σης. τῶν δὲ τριχωμάτων οὐδὲν οὔτε φοινικιοῦν οὔθ' ἁλουργὲς
οὔτε πράσινον οὔτε ἄλλην οὐδεμίαν ἔχον τοιαύτην γίνεται
χρόαν, διὰ τὸ πάντα τὰ τοιαῦτα χρώματα γίνεσθαι μιγ- 5
νυμένων αὐτοῖς τῶν τοῦ ἡλίου αὐγῶν, ἔτι δὲ τῶν τριχω-
μάτων ἁπάντων τῶν ὑγρῶν ἐντὸς τῆς σαρκὸς συμβαίνειν
τὰς μεταβολάς, καὶ μηδεμίαν αὐτὰ λαμβάνειν μίξιν.
δῆλον δ' ἐστίν· καὶ γὰρ τῶν πτερωμάτων τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς
οὐδὲν γίνεται τῷ χρώματι τοιοῦτον, ἀλλὰ καὶ τὰ ποικίλα 10
τῶν ὀρνέων πάνθ' ὡς εἰπεῖν μέλανα, οἷον ὅ τε ταὼς καὶ ἡ
περιστερὰ καὶ ἡ χελιδών· ὕστερον δὲ λαμβάνει πάσας τὰς
τοιαύτας ποικιλίας, ἤδη τῆς πέψεως αὐτῶν ἔξω τοῦ σώμα-
τος γιγνομένης, ἔν τε τοῖς πτερώμασι καὶ τοῖς καλαίοις· ὥστε
συμβαίνει, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν φυτῶν, καὶ τούτων ἔξω τοῦ 15
σώματος γίγνεσθαι τὴν τῶν χρωμάτων πέψιν. διὸ καὶ τὰ
λοιπὰ τῶν ζῴων, τά τ' ἔνυδρα καὶ τὰ ἑρπετὰ καὶ τὰ κογχύ-
λια, παντοδαπὰς ἴσχει χρωμάτων μορφάς, πολλῆς καὶ τού-
τοις τῆς πέψεως γινομένης. τὴν μὲν οὖν περὶ τὰ χρώματα
θεωρίαν μάλιστ' ἄν τις ἐκ τῶν εἰρημένων δύναιτο συνιδεῖν. 20

ΕΚ ΤΟΥ ΠΕΡΙ ΑΚΟΥΣΤΩΝ.

800a Τὰς δὲ φωνὰς ἁπάσας συμβαίνει γίγνεσθαι καὶ τοὺς ψόφους ἢ τῶν σωμάτων ἢ τοῦ ἀέρος πρὸς τὰ σώματα προσπίπτοντος, οὐ τῷ τὸν ἀέρα σχηματίζεσθαι, καθάπερ οἴονταί τινες, ἀλλὰ τῷ κινεῖσθαι παραπλησίως αὐτὸν συστελλόμε-
5 νον καὶ ἐκτεινόμενον καὶ καταλαμβανόμενον, ἔτι δὲ συγκρούοντα διὰ τὰς τοῦ πνεύματος καὶ τῶν χορδῶν γιγνομένας πληγάς. ὅταν γὰρ τὸν ἐφεξῆς ἀέρα πλήξῃ τὸ πνεῦμα τὸ ἐμπῖπτον αὐτῷ, ὁ ἀὴρ ἤδη φέρεται βίᾳ, τὸν ἐχόμενον αὐτοῦ προωθῶν ὁμοίως, ὥστε πάντῃ τὴν φωνὴν διατείνειν τὴν
10 αὐτήν, ἐφ' ὅσον συμβαίνει γίγνεσθαι καὶ τοῦ ἀέρος τὴν κίνησιν. διαχεῖται γὰρ ἐπὶ πλέονα ἡ βία τῆς κινήσεως αὐτοῦ γιγνομένης, ὥσπερ καὶ τὰ πνεύματα τὰ ἀπὸ τῶν ποταμῶν καὶ ἀπὸ τῆς χώρας ἀποπνέοντα. τῶν δὲ φωνῶν τυφλαὶ μέν εἰσι καὶ νεφώδεις ὅσαι τυγχάνουσιν αὐτοῦ
15 καταπεπνιγμέναι· λαμπραὶ δὲ οὖσαι πόρρω διατείνουσι, καὶ πάντα πληροῦσι τὸν συνεχῆ τόπον. ἀναπνέομεν δὲ τὸν μὲν ἀέρα πάντες τὸν αὐτόν, τὸ δὲ πνεῦμα καὶ τὰς φωνὰς ἐκπέμπομεν ἀλλοίας διὰ τὰς τῶν ὑποκειμένων ἀγγείων διαφοράς, δι' ὧν ἑκάστου τὸ πνεῦμα περαιοῦται
20 πρὸς τὸν ἔξω τόπον. ταῦτα δέ ἐστιν ἥ τε ἀρτηρία καὶ ὁ πνεύμων καὶ τὸ στόμα. πλείστην μὲν οὖν διαφορὰν ἀπ-

Codex M[a] (Coislin. 173).
800[a] 20. πρὸς Wallisii codd., τὰ πρὸς alii.

εργάζονται τῆς φωνῆς αἵ τε τοῦ ἀέρος πληγαὶ καὶ οἱ τοῦ στόματος σχηματισμοί. φανερὸν δ' ἐστίν· καὶ γὰρ τῶν φθόγγων αἱ διαφοραὶ πᾶσαι γίγνονται διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, καὶ τοὺς αὐτοὺς ὁρῶμεν μιμουμένους καὶ ἵππων φωνὰς 25 καὶ βατράχων καὶ ἀηδόνων καὶ γεράνων καὶ τῶν ἄλλων ζῴων σχεδὸν ἁπάντων, τῷ αὐτῷ χρωμένους πνεύματι καὶ ἀρτηρίᾳ, παρὰ τὸ τὸν ἀέρα διαφόρως ἐκπέμπειν αὐτοὺς ἐκ τοῦ στόματος. πολλὰ δὲ καὶ τῶν ὀρνέων, ὅταν ἀκούσωσι, μιμοῦνται τὰς τῶν ἄλλων φωνὰς διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν. 30 ὁ δὲ πνεύμων ὅταν ᾖ μικρὸς καὶ πυκνὸς καὶ σκληρός, οὔτε δέχεσθαι τὸν ἀέρα δύναται πολὺν εἰς αὐτὸν οὔτε ἐκπέμπειν πάλιν ἔξω, οὐδὲ τὴν πληγὴν ἰσχυρὰν οὐδὲ εὔρωστον ποιεῖσθαι τὴν τοῦ πνεύματος. διὰ γὰρ τὸ εἶναι σκληρὸς καὶ πυκνὸς καὶ συνδεδεμένος οὐ δύναται λαμβάνειν τὴν διαστολὴν ἐπὶ 35 πολὺν τόπον, οὐδὲ πάλιν ἐκ πολλοῦ διαστήματος συνάγων ἑαυτὸν ἐκθλίβειν βίᾳ τὸ πνεῦμα, καθάπερ οὐδ' ἡμεῖς ταῖς 800b φύσαις, ὅταν ὦσι σκληραὶ καὶ μήτε διαστέλλεσθαι μήτε πιέζεσθαι δύνωνται ῥᾳδίως. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ ποιοῦν τὴν τοῦ πνεύματος πληγὴν εὔρωστον, ὅταν ὁ πνεύμων ἐκ πολλοῦ διαστήματος συνάγων αὐτὸν ἐκθλίβῃ τὸν ἀέρα βιαίως. δῆλον δὲ τοῦτ' ἐστίν· οὐδὲ γὰρ τῶν ἄλλων μορίων οὐθὲν ἐκ μικρᾶς ἀποστάσεως δύναται ποιεῖσθαι τὴν πληγὴν ἰσχυράν. 5 οὔτε γὰρ τῷ σκέλει δυνατόν ἐστιν οὔτη τῇ χειρὶ πατάξαι σφοδρῶς οὐδὲ ἀπορρῖψαι πόρρω τὸ πληγέν, ἐὰν μή τις αὐτῶν ἑκατέρῳ ἐκ πολλοῦ λάβῃ τῆς πληγῆς τὴν ἀπόστασιν. 10 εἰ δὲ μή, σκληρὰ μὲν ἡ πληγὴ γίγνεται διὰ τὴν συντονίαν, ἐκβιάζεσθαι δὲ οὐ δύναται πόρρω τὸ πληγέν, ἐπεὶ οὔθ' οἱ καταπέλται μακρὰν δύνανται βάλλειν οὔθ' ἡ σφενδόνη οὔτε τόξον, ἂν ᾖ σκληρὸν καὶ μὴ δύνηται κάμπτεσθαι, μηδὲ τὴν ἀναγωγὴν ἡ νευρὰ λαμβάνειν ἐπὶ πολὺν τόπον. ἐὰν 15 δὲ μέγας ὁ πνεύμων ᾖ καὶ μαλακὸς καὶ εὔτονος, πολὺν τὸν ἀέρα δύναται δέχεσθαι, καὶ τοῦτον ἐκπέμπειν πάλιν, ταμιευόμενος ὡς ἂν βούληται διὰ τὴν μαλακότητα καὶ διὰ

τὸ ῥᾳδίως αὐτὸν συστέλλειν. ἡ δὲ ἀρτηρία μακρὰ μὲν ὅταν
20 ᾖ καὶ στενή, χαλεπῶς ἐκπέμπουσιν ἔξω τὴν φωνὴν καὶ
μετὰ βίας πολλῆς διὰ τὸ μῆκος τῆς τοῦ πνεύματος φορᾶς.
φανερὸν δ' ἐστίν· πάντα γὰρ τὰ τοὺς τραχήλους ἔχοντα
μακροὺς φθέγγονται βιαίως, οἷον οἱ χῆνες καὶ γέρανοι καὶ
ἀλεκτρυόνες. μᾶλλον δὲ τοῦτο καταφανές ἐστιν ἐπὶ τῶν αὐ-
25 λῶν· πάντες γὰρ χαλεπῶς πληροῦσι τοὺς βόμβυκας καὶ
μετὰ συντονίας πολλῆς διὰ τὸ μῆκος τῆς ἀποστάσεως. ἔτι
δὲ τὸ πνεῦμα διὰ τὴν στενοχωρίαν ὅταν ἐντὸς θλιβόμενον
εἰς τὸν ἔξω τόπον ἐκπέσῃ, παραχρῆμα διαχεῖται καὶ σκε-
δάννυται, καθάπερ καὶ τὰ ῥεύματα φερόμενα διὰ τῶν εὐ-
30 ρίπων, ὥστε μὴ δύνασθαι τὴν φωνὴν συμμένειν μηδὲ δια-
τείνειν ἐπὶ πολὺν τόπον. ἅμα δὲ καὶ δυσταμίευτον ἀνάγκη
πάντων τῶν τοιούτων εἶναι τὸ πνεῦμα καὶ μὴ ῥᾳδίως ὑπη-
ρετεῖν. ὅσων δέ ἐστι μέγα τὸ διάστημα τῆς ἀρτηρίας, τῶν
δὲ τοιούτων ἔξω μὲν περαιοῦσθαι συμβαίνει τὸ πνεῦμα ῥᾳ-
35 δίως, ἐντὸς δὲ φερόμενον διαχεῖσθαι διὰ τὴν εὐρυχωρίαν,
καὶ τὴν φωνὴν γίνεσθαι κενὴν καὶ μὴ συνεστῶσαν, ἔτι δὲ
801a μὴ δύνασθαι διαιρεῖσθαι τῷ πνεύματι τοὺς τοιούτους διὰ τὸ
μὴ συνερείδεσθαι τὴν ἀρτηρίαν αὐτῶν. ὅσων δ' ἐστὶν ἀνω-
μάλως καὶ μὴ πάντοθεν ἔχει τὴν διάστασιν ὁμοίαν, τούτους
ἀναγκαῖον ἁπασῶν μετέχειν τῶν δυσχερειῶν. καὶ γὰρ
5 ἀνωμάλως αὐτοῖς ἀνάγκη τὸ πνεῦμα ὑπηρετεῖν καὶ θλί-
βεσθαι καὶ καθ' ἕτερον τόπον διαχεῖσθαι πάλιν. βραχείας
δὲ τῆς ἀρτηρίας οὔσης ταχὺ μὲν ἀνάγκη τὸ πνεῦμα ἐκπέμ-
πειν καὶ τὴν πληγὴν ἰσχυροτέραν γίνεσθαι τὴν τοῦ ἀέρος,
πάντας δὲ τοὺς τοιούτους ὀξύτερον φωνεῖν διὰ τὸ τάχος τῆς
10 τοῦ πνεύματος φορᾶς. οὐ μόνον δὲ συμβαίνει τὰς τῶν ἀγ-
γείων διαφοράς, ἀλλὰ καὶ τὰ πάθη πάντα τὰς φωνὰς
ἀλλοιοῦν. ὅταν μὲν γὰρ ὦσιν ὑγρασίας πλήρη πολλῆς ὅ τε
πνεύμων καὶ ἡ ἀρτηρία, διασπᾶται τὸ πνεῦμα καὶ οὐ δύ-

800b 24. τῶν αὐλῶν Turnebus, τῶν αὐτῶν libri.

ναται περαιοῦσθαι εἰς τὸν ἔξω τόπον συνεχῶς διὰ τὸ προσκόπτειν καὶ γίνεσθαι παχὺν καὶ ὑγρὸν καὶ δυσκίνητον, καθάπερ καὶ περὶ τοὺς κατάρρους καὶ τὰς μέθας. ἐὰν δὲ ξηρὸν ᾖ τὸ πνεῦμα παντελῶς, σκληροτέρα ἡ φωνὴ γίγνεται καὶ διεσπασμένη· συνέχει γὰρ ἡ νοτίς, ὅταν ᾖ λεπτή, τὸν ἀέρα; καὶ ποιεῖ τινὰ τῆς φωνῆς ἁπλότητα. τῶν μὲν οὖν ἀγγείων αἱ διαφοραὶ καὶ τῶν παθῶν τῶν περὶ αὐτὰ γιγνομένων τοιαύτας ἕκασται τὰς φωνὰς ἀποτελοῦσιν. αἱ δὲ φωναὶ δοκοῦσι μὲν εἶναι καθ' οὓς ἂν ἕκασται γίγνωνται τόπους, ἀκούομεν δὲ πασῶν αὐτῶν, ὅταν ἡμῖν προσπέσωσι πρὸς τὴν ἀκοήν. ὁ γὰρ ὠσθεὶς ὑπὸ τῆς πληγῆς ἀὴρ μέχρι μέν τινος φέρεται συνεχής, ἔπειτα κατὰ μικρὸν ἀεὶ διακινεῖται μᾶλλον, καὶ τούτῳ γιγνώσκομεν πάντας τοὺς ψόφους καὶ τοὺς πόρρω γιγνομένους καὶ τοὺς ἐγγύς. δῆλον δ' ἐστίν· ὅταν γάρ τις λαβὼν κέρας ἢ αὐλὸν ἢ σάλπιγγα, προσθείς τε ἑτέρῳ πρὸς τὴν ἀκοήν, διὰ τούτων λαλῇ, πᾶσαι δοκοῦσιν αἱ φωναὶ παντελῶς εἶναι πλησίον τῆς ἀκοῆς διὰ τὸ μὴ σκεδάννυσθαι τὸν ἀέρα φερόμενον, ἀλλὰ διατηρεῖσθαι τὴν φωνὴν ὁμοίαν ὑπὸ τοῦ περιέχοντος ὀργάνου. καθάπερ οὖν καὶ ἐπὶ τῆς γραφῆς, ὅταν τις τοῖς χρώμασι τὸ μὲν ὅμοιον ποιήσῃ τῷ πόρρω τὸ δὲ τῷ πλήσιον, τὸ μὲν ἡμῖν ἀνακεχωρηκέναι δοκεῖ τῆς γραφῆς τὸ δὲ προέχειν, ἀμφοτέρων αὐτῶν ὄντων ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐπιφανείας, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ψόφων καὶ τῆς φωνῆς, ὅταν ἡ μὲν ἤδη διαλελυμένη προσπίπτῃ πρὸς τὴν ἀκοὴν ἡ δέ τις συνεχής, ἀμφοτέρων αὐτῶν ἀφικνουμένων πρὸς τὸν αὐτὸν τόπον, ἡ μὲν ἀφεστηκέναι πόρρω δοκεῖ τῆς ἀκοῆς ἡ δ' εἶναι σύνεγγυς, διὰ τὸ τὴν μὲν τῇ πόρρωθεν ὁμοίαν εἶναι, τὴν δὲ πλησίον. σαφεῖς δὲ μάλιστα αἱ φωναὶ γίγνονται παρὰ τὴν ἀκρίβειαν τὴν τῶν φθόγγων. ἀδύνατον γὰρ μὴ τελέως τούτων διηρθρωμένων τὰς φωνὰς εἶναι σαφεῖς, καθάπερ καὶ τὰς τῶν δακτυλίων σφραγῖδας,

15 20 25 30 35 40 801b

801^a 22. *ἕκασται* Bekker, *ἐν ἑκάστῃ* codd. 28. *κέρας* Bonitz, *κέραμον* libri. 40. *μὲν τῇ* Wallis et Bekker, *μέντοι* libri.

5 ὅταν μὴ διατυπωθῶσιν ἀκριβῶς. διόπερ οὔτε τὰ παιδία δύνανται διαλέγεσθαι σαφῶς, οὔτε οἱ μεθύοντες, οὔτε οἱ γέροντες, οὔθ' ὅσοι φύσει τραυλοὶ τυγχάνουσιν ὄντες, οὔθ' ὅλως ὅσων εἰσὶν αἱ γλῶτται καὶ τὰ στόματα δυσκίνητα. ὥσπερ γὰρ καὶ τὰ χαλκεῖα καὶ τὰ κέρατα συνηχοῦντα ποιεῖ τοὺς
10 ἀπὸ τῶν ὀργάνων φθόγγους ἀσαφεστέρους, οὕτως καὶ ἐπὶ τῆς διαλέκτου πολλὴν ἀσάφειαν ἀπεργάζεται τὰ ἐκπίπτοντα τῶν πνευμάτων ἐκ τοῦ στόματος, ὅταν μὴ διατυπωθῶσιν ὁμοίως. οὐ μόνον δὲ ἑαυτῶν τινὰ παρεμφαίνουσιν ἀσάφειαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς διηρθρωμένους τῶν φθόγγων ἐμποδίζουσιν, ἀνομοίας
15 αὐτῶν γιγνομένης τῆς περὶ τὴν ἀκοὴν κινήσεως. διὸ καὶ μᾶλλον ἑνὸς ἀκούοντες συνίεμεν ἢ πολλῶν ἅμα ταὐτὰ λεγόντων, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν χορδῶν· καὶ πολὺ ἧττον, ὅταν προσαυλῇ τις ἅμα καὶ κιθαρίζῃ, διὰ τὸ συγχεῖσθαι τὰς φωνὰς ὑπὸ τῶν ἑτέρων. οὐχ ἥκιστα δὲ τοῦτο ἐπὶ τῶν
20 συμφωνιῶν φανερόν ἐστιν· ἀμφοτέρους γὰρ ἀποκρύπτεσθαι τοὺς ἤχους συμβαίνει ὑπ' ἀλλήλων. ἀσαφεῖς μὲν οὖν φωναὶ γίγνονται διὰ τὰς εἰρημένας αἰτίας, λαμπραὶ δὲ γίνονται καθάπερ ἐπὶ τῶν χρωμάτων· καὶ γὰρ ἐκεῖ τὰ μάλιστα δυνάμενα τὰς ὄψεις κινεῖν, ταῦτα εἶναι συμβαίνει τῶν
25 χρωμάτων λαμπρότατα. τὸν αὐτὸν τρόπον τῶν φωνῶν ταύτας ὑποληπτέον εἶναι λαμπροτάτας, ὅσαι μάλιστα δύνανται προσπίπτουσαι κινεῖν τὴν ἀκοήν. τοιαῦται δέ εἰσιν αἱ σαφεῖς καὶ πυκναὶ καὶ καθαραὶ καὶ πόρρω δυνάμεναι διατείνειν· καὶ γὰρ ἐν τοῖς ἄλλοις αἰσθητοῖς ἅπασι τὰ ἰσχυ-
30 ρότερα καὶ πυκνότερα καὶ καθαρώτερα σαφεστέρας ποιεῖ τὰς αἰσθήσεις. δῆλον δέ· τὸ γὰρ τελευταῖον αἱ φωναὶ πᾶσαι γίγνονται κωφαί, τοῦ ἀέρος ἤδη διαχεομένου. δῆλον δ' ἐστὶ κἀπὶ τῶν αὐλῶν. τὰ γὰρ ἔχοντα τῶν δευτέρων τὰς γλώττας πλαγίας μαλακωτέραν μὲν ἀποδίδωσι τὴν φωνήν, οὐχ
35 ὁμοίως δὲ λαμπράν· τὸ γὰρ πνεῦμα φερόμενον εὐθέως εἰς

801ᵇ 10. ἀσαφεστέρους Wallis, σαφεστέρους libri.

εὐρυχωρίαν ἐμπίπτει, καὶ οὐκέτι φέρεται σύντονον οὐδὲ συν-
εστηκός, ἀλλὰ διεσκεδασμένον. ἐν δὲ ταῖς συγκροτωτέραις
γλώτταις ἡ φωνὴ γίνεται σκληροτέρα καὶ λαμπροτέρα, ἂν
πιέσῃ τις αὐτὰς μᾶλλον τοῖς χείλεσι, διὰ τὸ φέρεσθαι τὸ
πνεῦμα βιαιότερον. αἱ μὲν οὖν λαμπραὶ τῶν φωνῶν γίγνον- 40
ται διὰ τὰς εἰρημένας αἰτίας· παρὸ καὶ δοκοῦσιν οὐ χείρους 802a
εἶναι τῶν λευκῶν αἱ καλούμεναι φαιαί. πρὸς γὰρ τὰ πάθη
καὶ τὰς πρεσβυτέρας ἡλικίας μᾶλλον ἁρμόττουσιν αἱ τραχύ-
τεραι καὶ μικρὸν ὑποσυγκεχυμέναι καὶ μὴ λίαν ἔχουσαι
τὸ λαμπρὸν ἐκφανές. ἅμα δὲ καὶ διὰ τὴν συντονίαν οὐχ 5
ὁμοίως εἰσὶν εὐπειθεῖς. τὸ γὰρ βίᾳ φερόμενον δυσταμίευτον.
οὔτε γὰρ ἐπιτεῖναι ῥᾴδιον, ὡς βούλεταί τις, οὔτε ἀνιέναι. ἐπὶ
δὲ τῶν αὐλῶν γίγνονται αἱ φωναὶ λαμπραί, καὶ τῶν ἄλλων
ὀργάνων, ὅταν τὸ ἐκπῖπτον πνεῦμα πυκνὸν ᾖ καὶ σύντονον.
ἀνάγκη γὰρ καὶ τοῦ ἔξωθεν ἀέρος τοιαύτας γίγνεσθαι τὰς 10
πληγάς, καὶ μάλιστα τὰς φωνὰς οὕτω διαπέμπεσθαι συνε-
στώσας πρὸς τὴν ἀκοήν, ὥσπερ καὶ τὰς ὀσμὰς καὶ τὸ φῶς
καὶ τὰς θερμότητας. καὶ γὰρ πάντα ταῦτα ἀραιότερα
φαινόμενα πρὸς τὴν αἴσθησιν ἀσημότερα γίγνεται, καθά-
περ καὶ οἱ χυλοὶ κραθέντες τῷ ὕδατι καὶ ἑτέροις χυλοῖς. 15
τὸ γὰρ ἑαυτοῦ παρέχον αἴσθησιν ἀσαφεῖς ἑκάστῳ ποιεῖ τὰς
δυνάμεις. ἀπὸ δὲ τῶν ἄλλων ὀργάνων οἱ τῶν κεράτων
ἦχοι πυκνοὶ καὶ συνεχεῖς πρὸς τὸν ἀέρα προσπίπτοντες
ποιοῦσι τὰς φωνὰς ἀμαυράς· διὸ δεῖ τὸ κέρας τὴν φύσιν
ἔχειν τῆς αὐξήσεως ὁμαλὴν καὶ λείαν καὶ μὴ ταχέως 20
ἐκδεδραμηκυῖαν. ἀνάγκη γὰρ μαλακώτερα καὶ χαυνότερα
γίγνεσθαι τὰ τοιαῦτα τῶν κεράτων, ὥστε τοὺς ἤχους δια-
σπᾶσθαι καὶ μὴ συνεχεῖς ἐκπίπτειν δι' αὐτῶν μηδὲ γεγω-
νεῖν ὁμοίως διὰ τὴν μαλακότητα καὶ τὴν ἀραιότητα τῶν
πόρων. μηδὲ πάλιν εἶναι δυσαυξῆ τὴν φύσιν, μηδὲ τὴν 25
σύμφυσιν ἔχειν πυκνὴν καὶ σκληρὰν καὶ δύσφορον· καθ'

37. συγκροτωτέραις] συγκροτέραις cod. Mᵃ et Wallisii codd., σκληροτέραις cum ceteris editionibus Bekker.

ὅ τι γὰρ ἂν προσκόψῃ φερόμενος ὁ ἦχος, αὐτοῦ λαμβάνει τὴν κατάπαυσιν καὶ οὐκέτι περαιοῦται πρὸς τὸν ἔξω τόπον, ὥστε κωφοὺς καὶ ἀνωμάλους ἐκπίπτειν τοὺς ἤχους ἐκ τῶν
30 τοιούτων κεράτων. ὅτι δὲ ἡ φορὰ γίγνεται κατὰ τὴν εὐθυπορίαν, φανερόν ἐστιν ἐπὶ τῶν ἱστῶν καὶ ὅλως ἐπὶ τῶν ξύλων τῶν μεγάλων, ὅταν αὐτὰ βασανίζωσιν. ὅταν γὰρ κρούσωσιν ἐκ τοῦ ἑτέρου ἄκρου, κατὰ τὸ ἕτερον ὁ ἦχος φέρεται συνεχής, ἐὰν μή τι ἔχῃ σύντριμμα τὸ ξύλον· εἰ δὲ μή,
35 μέχρι τούτου προελθὼν αὐτοῦ καταπαύεται διασπασθείς. περικάμπτει δὲ καὶ τοὺς ὄζους, καὶ οὐ δυνατὸς δι' αὐτῶν εὐθυπορεῖν. κατάδηλον δὲ τοῦτό ἐστι καὶ ἐπὶ τῶν χαλκείων, ὅταν ῥινῶσι τὰς ἀπηρτημένας στολίδας τῶν ἀνδριάντων ἢ τὰ πτερύγια, τῷ συμμύειν· διὸ ῥοῖζον καὶ πολὺν ἦχον
40 ἀφιᾶσι καὶ ψόφον. ἂν δέ τις αὐτὰ ταινίᾳ διαδήσῃ, παύεσθαι συμβαίνει τὸν ἦχον· ἕως γὰρ τούτου προελθὼν ὁ τρόμος, ὅταν προσκόψῃ πρὸς τὸ μαλακόν, αὐτοῦ ποιεῖται
802b τὴν κατάπαυσιν. πολὺ δὲ καὶ ἡ ὄπτησις ἡ τῶν κεράτων συμβάλλεται καὶ πρὸς εὐφωνίαν. μᾶλλον μὲν γὰρ κατοπτηθέντα παραπλήσιον τὸν ἦχον ἔχουσι τῷ κεράμῳ διὰ τὴν σκληρότητα καὶ τὴν σύγκαυσιν· ἐὰν δέ τις αὐτὰ κα-
5 ταδεέστερον ὀπτήσῃ, ἁπαλώτερον μὲν ἀφίησι διὰ τὴν μαλακότητα τὸν ἦχον, οὐ δύναται δὲ γεγωνεῖν ὁμοίως. διὸ καὶ τὰς ἡλικίας ἐκλέγονται· τὰ μὲν γὰρ τῶν γερόντων ἐστὶ ξηρὰ καὶ πεπωρωμένα καὶ χαῦνα, τὰ δὲ τῶν νέων ἁπαλὰ παντελῶς καὶ πολλὴν ἔχοντα ἐν αὐτοῖς ὑγρασίαν.
10 δεῖ δὲ εἶναι, καθάπερ εἴρηται, τὸ κέρας ξηρὸν καὶ πυκνὸν ὁμαλῶς καὶ εὐθύπορον καὶ λεῖον. οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα συμβαίνοι καὶ τοὺς ἤχους πυκνοὺς καὶ λείους καὶ ὁμαλοὺς φέρεσθαι δι' αὐτῶν, καὶ τοῦ ἔξωθεν ἀέρος τὰς πληγὰς γίγνεσθαι τοιαύτας, ἐπεὶ καὶ τῶν χορδῶν εἰσὶν αἱ λειόταται
15 βέλτισται καὶ τοῖς πᾶσιν ὁμαλώταται, καὶ τὴν κατεργασίαν ἔχουσι πάντοθεν ὁμοίαν, καὶ τὰς συμβολὰς ἀδήλους

802ᵃ 42. προσκόψῃ Bekker, προκόψῃ codd.

τὰς τῶν νεύρων· οὕτω γὰρ συμβαίνει καὶ ταύτας ποιεῖσθαι τὰς τοῦ ἀέρος πληγὰς ὁμοιοτάτας. δεῖ δὲ καὶ τῶν αὐλῶν εἶναι τὰς γλώττας πυκνὰς καὶ λείας καὶ ὁμαλάς, ὅπως ἂν καὶ τὸ πνεῦμα διαπορεύηται δι' αὐτῶν λεῖον καὶ ὁμα- 20 λὸν καὶ μὴ διεσπασμένον. διὸ καὶ τὰ βεβρεγμένα τῶν ζευγῶν καὶ τὰ πεπωκότα τὸ σίαλον εὐφωνότερα γίγνεται, τὰ δὲ ξηρὰ κακόφωνα. ὁ γὰρ ἀὴρ διὰ ὑγροῦ καὶ λείου φέρεται μαλακὸς καὶ ὁμαλός. δῆλον δέ· καὶ γὰρ αὐτὸ τὸ πνεῦμα, ὅταν ἔχῃ νοτίδα, πολὺ ἧττον προσκόπτει πρὸς 25 τὰ ζεύγη καὶ διασπᾶται· τὸ δὲ ξηρὸν μᾶλλον ἀντιλαμβάνεται καὶ τὴν πληγὴν ποιεῖται σκληροτέραν διὰ τὴν βίαν. αἱ μὲν οὖν διαφοραὶ τῶν ἤχων γίγνονται διὰ τὰς εἰρημένας αἰτίας. σκληραὶ δ' εἰσὶ τῶν φωνῶν ὅσαι βιαίως πρὸς τὴν ἀκοὴν προσπίπτουσι· διὸ καὶ μάλιστα παρέχουσι 30 τὸν πόνον. τοιαῦται δ' εἰσὶν αἱ δυσκινητότεραι καὶ μετὰ πλείστης φερόμεναι βίας· τὸ γὰρ ὑπεῖκον ταχέως οὐ δύναται τὴν πληγὴν ὑπομένειν, ἀλλ' ἀποπηδᾷ πρότερον. δῆλον δέ· τὰ γὰρ ὑπέρογκα τῶν βελῶν βιαιοτάτην φέρεται τὴν φοράν, καὶ τὰ ῥεύματα φερόμενα διὰ τῶν εὐρίπων· καὶ 35 γὰρ ταῦτα γίγνεται σφοδρότατα περὶ αὐτὰς τὰς στενοχωρίας οὐ δυνάμενα ταχέως ὑπείκειν, ἀλλὰ ὑπὸ πολλῆς ὠθούμενα βίας. ὁμοίως δὲ τοῦτο συμβαίνει καὶ περὶ τὰς φωνὰς καὶ τοὺς ψόφους. φανερὸν δ' ἐστίν· πάντες γὰρ οἱ βίαιοι γίγνονται σκληροί, καθάπερ καὶ τῶν κιβωτίων καὶ 40 τῶν στροφέων, ὅταν ἀνοίγωνται βιαίως, καὶ τοῦ χαλκοῦ καὶ τοῦ σιδήρου. καὶ γὰρ ἀπὸ τῶν ἀκμόνων γίγνεται σκληρὸς [καὶ μαλακός], ὅταν ἐλαύνωσι κατεψυγμένον καὶ σκληρὸν 803^a ἤδη τὸν σίδηρον. ἔτι δ' ἀπὸ τῆς ῥίνης, ὅταν ῥινῶσι καὶ χαράττωσι τὰ σιδήρια καὶ τοὺς πρίονας, ἐπεὶ καὶ τῶν βροντῶν αἱ βιαιόταται γίγνονται σκληρόταται καὶ τῶν ὑδάτων τὰ καλούμενα ῥαγδαῖα τὴν βίαν. ἡ μὲν γὰρ ταχυτὴς τοῦ 5

802^b 31. πόνον cod. M^a et Wallisii codd., τόνον Bekker. 38. περὶ Bekker, παρὰ libri. 803^a 1. καὶ μαλακός eiicienda.

πνεύματος ποιεῖ τὴν φωνὴν ὀξεῖαν, ἡ δὲ βία σκληράν. διόπερ οὐ μόνον συμβαίνει τοὺς αὐτοὺς ὁτὲ μὲν ὀξυτέραν ὁτὲ δὲ βαρυτέραν, ἀλλὰ καὶ σκληροτέραν καὶ μαλακωτέραν. καίτοι τινὲς ὑπολαμβάνουσι διὰ τὴν σκληρότητα τῶν ἀρτη-
10 ριῶν τὰς φωνὰς γίγνεσθαι σκληράς, διαμαρτάνοντες· τοῦτο μὲν γὰρ βραχύ τι συμβάλλεται παντελῶς, ἀλλ' ἡ τοῦ πνεύματος γιγνομένη πληγὴ βιαίως ὑπὸ τοῦ πνεύμονος. ὥσπερ γὰρ καὶ τὰ σώματα τῶν μέν ἐστιν ὑγρὰ καὶ μαλακὰ τῶν δὲ σκληρὰ καὶ σύντονα, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ
15 ὁ πνεύμων. διόπερ τῶν μὲν μαλακὸν ἐκπίπτει τὸ πνεῦμα, τῶν δὲ σκληρὸν καὶ βίαιον, ἐπεὶ διότι γε τὴν ἀρτηρίαν αὐτὴν μικράν τινα συμβαίνει παρέχεσθαι δύναμιν, ῥᾴδιον συνιδεῖν. οὐδεμία γάρ ἐστιν ἀρτηρία σκληρὰ τοῖς αὐλοῖς ὁμοίως· ἀλλ' οὐθὲν ἧττον δι' αὐτοῦ καὶ διὰ τούτων φερομένου
20 τοῦ πνεύματος οἱ μὲν μαλακῶς αὐλοῦσιν οἱ δὲ σκληρῶς. δῆλον δὲ τοῦτ' ἐστὶ καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς αἰσθήσεως· καὶ γὰρ ἂν ἐπιτείνῃ τις τὸ πνεῦμα βιαιότερον, εὐθέως ἡ φωνὴ γίγνεται σκληροτέρα διὰ τὴν βίαν, κἂν ᾖ μαλακωτέρα. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῆς σάλπιγγος· διὸ καὶ
25 πάντες, ὅταν κωμάζωσιν, ἀνιᾶσιν ἐν τῇ σάλπιγγι τὴν τοῦ πνεύματος συντονίαν, ὅπως ἂν ποιῶσι τὸν ἦχον ὡς μαλακώτατον. φανερὸν δ' ἐστὶ καὶ ἐπὶ τῶν ὀργάνων. καὶ γὰρ αἱ κατεστραμμέναι χορδαί, καθάπερ εἴρηται, τὰς φωνὰς ποιοῦσι σκληροτέρας, καὶ τὰ κατωπτημένα τῶν κεράτων.
30 κἂν τις ἅπτηται τῶν χορδῶν ταῖς χερσὶ βιαίως καὶ μὴ μαλακῶς, ἀνάγκη καὶ τὴν ἀνταπόδοσιν αὐτὰς οὕτω πάλιν ποιεῖσθαι βιαιοτέραν. αἱ δὲ ἧττον κατεστραμμέναι καὶ τὰ ὠμότερα τῶν κεράτων τὰς φωνὰς ποιεῖ μαλακωτέρας, καὶ τὰ μακρότερα τῶν ὀργάνων, αἱ γὰρ τοῦ ἀέρος
35 πληγαὶ καὶ βραδύτεραι καὶ μαλακώτεραι γίγνονται διὰ τὰ μήκη τῶν τόπων, αἱ δ' ἐπὶ τῶν βραχυτέρων σκληρότε-

36. βραχυτέρων] βαρυτέρων libri. σκληρότεραι Wallisii codd., σκληρόταται Bekker.

ραι διὰ τὴν κατάτασιν τῶν χορδῶν. δῆλον δ' ἐστίν· καὶ γὰρ αὐτοῦ τοῦ ὀργάνου σκληροτέρας συμβαίνει γίγνεσθαι τὰς φωνάς, ὅταν μὴ κατὰ μέσον τις ἅπτηται τῶν χορδῶν, διὰ τὸ μᾶλλον αὐτῶν τὰ πρὸς αὐτῷ τῷ ζυγῷ καὶ τῷ 40 χορδοτόνῳ κατατετάσθαι. συμβαίνει δὲ καὶ τὰ ναρθήκινα τῶν ὀργάνων τὰς φωνὰς ἔχειν ἁπαλωτέρας· οἱ γὰρ ἦχοι πρὸς μαλακὸν προσπίπτοντες οὐχ ὁμοίως ἀποπηδῶσι μετὰ 803b βίας. τραχύνεσθαι δὲ συμβαίνει τὰς φωνάς, ὅταν ἡ πληγὴ μὴ μία γένηται τοῦ ἀέρος παντός, ἀλλὰ πολλαχῇ κατὰ μικρὰ διεσπασμένη. καθ' αὑτὸ γὰρ ἕκαστον τῶν τοῦ ἀέρος μορίων προσπῖπτον πρὸς τὴν ἀκοήν, ὡς ἂν ἀπὸ πληγῆς 5 ἑτέρας ὄν, διεσπασμένην ποιεῖ τὴν αἴσθησιν, ὥστε τὴν μὲν διαλείπειν τὴν φωνήν, τὴν δὲ προσπίπτειν βιαιότερον, καὶ γίγνεσθαι τὴν ἀφὴν τῆς ἀκοῆς ἀνομοίαν, ὥσπερ καὶ ὅταν τι τῶν τραχέων ἡμῖν προσπίπτῃ πρὸς τὸν χρῶτα. μάλιστα δὲ τοῦτο συμφανές ἐστιν ἐπὶ τῆς ῥίνης· διὰ γὰρ τὸ τὴν τοῦ 10 ἀέρος πληγὴν ἅμα γίγνεσθαι κατὰ μικρὰ καὶ πολλά, τραχεῖς οἱ ψόφοι προσπίπτουσιν ἀπ' αὐτῶν πρὸς τὴν ἀκοήν, καὶ μᾶλλον, ὅταν πρὸς σκληρόν τι παρατρίβωνται, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῆς ἀφῆς· τὰ γὰρ σκληρὰ καὶ τραχέα βιαιότερον ποιεῖται τὴν αἴσθησιν. δῆλον δὲ τοῦτό ἐστι καὶ ἐπὶ 15 τῶν ῥευμάτων· τοῦ γὰρ ἐλαίου γίνεται πολὺ πάντων τῶν ὑγρῶν ὁ ψόφος ἀδηλότερος διὰ τὴν συνέχειαν τὴν τῶν μορίων. λεπταὶ δ' εἰσὶ τῶν φωνῶν, ὅταν ὀλίγον ᾖ τὸ πνεῦμα τὸ ἐκπῖπτον. διὸ καὶ τῶν παιδίων γίγνονται λεπταί, καὶ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν εὐνούχων, ὁμοίως δὲ 20 καὶ τῶν διαλελυμένων διὰ νόσον ἢ πόνον ἢ ἀτροφίαν· οὐ δύναται γὰρ πολὺ τὸ πνεῦμα διὰ τὴν ἀσθένειαν ἐκπέμπειν. δῆλον δ' ἐστὶ καὶ ἐπὶ τῶν χορδῶν· ἀπὸ γὰρ τῶν λεπτῶν καὶ τὰ φωνία γίγνεται λεπτὰ καὶ στενὰ καὶ τριχώδη, διὰ τὸ καὶ τοῦ ἀέρος τὴν πληγὴν γίγνεσθαι κατὰ 25 στενόν. οἵας γὰρ ἂν τὰς ἀρχὰς ἔχωσι τῆς κινήσεως αἱ τοῦ ἀέρος πληγαί, τοιαύτας καὶ τὰς φωνὰς συμβαίνει γίγνε-

σθαι προσπιπτούσας πρὸς τὴν ἀκοήν, οἷον ἀραιὰς ἢ πυκνάς, ἢ μαλακὰς ἢ σκληράς, ἢ λεπτὰς ἢ παχείας. ἀεὶ γὰρ ὁ
30 ἕτερος ἀὴρ τὸν ἕτερον κινῶν ὡσαύτως ποιεῖ τὴν φωνὴν ἅπασαν ὁμοίαν, καθάπερ ἔχει καὶ ἐπὶ τῆς ὀξύτητος καὶ τῆς βαρύτητος· καὶ γὰρ τὰ τάχη τὰ τῆς πληγῆς τὰ ἕτερα τοῖς ἑτέροις συνακολουθοῦντα διαφυλάττει τὰς φωνὰς ταῖς ἀρχαῖς ὁμοίως. αἱ δὲ πληγαὶ γίνονται μὲν τοῦ ἀέρος ὑπὸ τῶν
35 χορδῶν πολλαὶ καὶ κεχωρισμέναι, διὰ δὲ μικρότητα τοῦ μεταξὺ χρόνου τῆς ἀκοῆς οὐ δυναμένης συναισθάνεσθαι τὰς διαλείψεις, μία καὶ συνεχὴς ἡμῖν ἡ φωνὴ φαίνεται, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν χρωμάτων· καὶ γὰρ τούτων τὰ διεστηκότα δοκεῖ πολλάκις ἡμῖν συνάπτειν ἀλλήλοις, ὅταν φέρωνται
40 ταχέως. τὸ δὲ αὐτὸ συμβαίνει τοῦτο καὶ περὶ τὰς συμφωνίας. διὰ γὰρ τὸ περισυγκαταλαμβάνεσθαι τοὺς ἑτέρους ἤχους ὑπὸ τῶν ἑτέρων, καὶ γίγνεσθαι τὰς καταπαύσεις αὐ-
804a τῶν ἅμα, λανθάνουσιν ἡμᾶς αἱ μεταξὺ γιγνόμεναι φωναί. πλεονάκις μὲν γὰρ ἐν πάσαις ταῖς συμφωνίαις ὑπὸ τῶν ὀξυτέρων φθόγγων αἱ τοῦ ἀέρος γίγνονται πληγαὶ διὰ τὸ τάχος τῆς κινήσεως· τὸν δὲ τελευταῖον τῶν ἤχων ἅμα
5 συμβαίνει προσπίπτειν ἡμῖν πρὸς τὴν ἀκοὴν καὶ τὸν ἀπὸ τῆς βραδυτέρας γιγνόμενον. ὥστε τῆς ἀκοῆς οὐ δυναμένης αἰσθάνεσθαι, καθάπερ εἴρηται, τὰς μεταξὺ φωνάς, ἅμα δοκοῦμεν ἀμφοτέρων τῶν φθόγγων ἀκούειν συνεχῶς. παχεῖαι δ' εἰσὶ τῶν φωνῶν τοὐναντίον, ὅταν ᾖ τὸ πνεῦμα πολὺ
10 καὶ ἀθρόον ἐκπῖπτον· διὸ καὶ τῶν ἀνδρῶν εἰσὶ παχύτεραι καὶ τῶν τελείων αὐλῶν, καὶ μᾶλλον ὅταν πληρώσῃ τις αὐτοὺς τοῦ πνεύματος. φανερὸν δ' ἐστίν· καὶ γὰρ ἂν πιέσῃ τις τὰ ζεύγη, μᾶλλον ὀξυτέρα ἡ φωνὴ γίγνεται καὶ λεπτοτέρα. κἂν κατασπάσῃ τις τὰς σύριγγας, κἂν δὲ
15 ἐπιλάβῃ, παμπλείων ὁ ὄγκος γίγνεται τῆς φωνῆς διὰ τὸ πλῆθος τοῦ πνεύματος, καθάπερ καὶ ἀπὸ τῶν παχυτέρων χορδῶν. παχεῖαι δὲ γίγνονται καὶ τῶν τραγιζόντων καὶ τῶν βραγχιώντων, καὶ μετὰ τοὺς ἐμέτους, διὰ τὴν τραχύ-

τητα τῆς ἀρτηρίας καὶ διὰ τὸ μὴ ὑπεξάγειν ἀλλ' αὐτοῦ προσκόπτουσαν ἀνειλεῖσθαι τὴν φωνὴν καὶ λαμβάνειν ὄγκον, 20 καὶ μάλιστα διὰ τὴν ὑγρότητα τοῦ σώματος. λιγυραὶ δ' εἰσὶ τῶν φωνῶν αἱ λεπταὶ καὶ πυκναί, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν τεττίγων καὶ τῶν ἀκρίδων καὶ αἱ τῶν ἀηδόνων, καὶ ὅλως ὅσαις λεπταῖς οὔσαις μηθεὶς ἀλλότριος ἦχος παρακολουθεῖ. ὅλως γὰρ οὐκ ἔστιν οὔτ' ἐν ὄγκῳ φωνῆς τὸ λιγυ- 25 ρόν, οὔτ' ἐν τόνοις ἀνιεμένοις καὶ βαρέσιν, οὔτ' ἐν ταῖς τῶν φθόγγων ἁφαῖς, ἀλλὰ μᾶλλον ὀξύτητι καὶ λεπτότητι καὶ ἀκριβείᾳ. διὸ καὶ τῶν ὀργάνων τὰ λεπτὰ καὶ σύντονα καὶ μὴ ἔχοντα κέρας τὰς φωνὰς ἔχει λιγυρωτέρας· ὁ γὰρ ἀπὸ τῶν ὑδάτων ἦχος, καὶ ὅλως ὅταν ἀπό τινος 30 γιγνόμενος παρακολουθῇ, συνέχει τὴν ἀκρίβειαν τὴν τῶν φθόγγων. σαθραὶ δ' εἰσὶ καὶ παρερρυηκυῖαι τῶν φωνῶν ὅσαι μέχρι τινὸς φερόμεναι συνεχεῖς διασπῶνται. φανερώτατον δὲ τοῦτ' ἐστὶν ἐπὶ τοῦ κεράμου· πᾶς γὰρ ὁ ἐκ πληγῆς ῥαγεὶς ποιεῖ τὸν ἦχον σαθρόν, διασπωμένης τῆς 35 κινήσεως κατὰ τὴν πληγήν, ὥστε μηκέτι γίγνεσθαι τοὺς ἐκπίπτοντας ἤχους συνεχεῖς. ὁμοίως δὲ τοῦτο συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν ἐρρωγότων κεράτων καὶ ἐπὶ τῶν χορδῶν τῶν παρανενευρισμένων. ἐπὶ πάντων γὰρ τῶν τοιούτων μέχρι μέν τινος ὁ ἦχος φέρεται συνεχής, ἔπειτα διασπᾶται, καθ' ὅ 804b τι ἂν ᾖ μὴ συνεχὲς τὸ ὑποκείμενον, ὥστε μὴ μίαν γίγνεσθαι πληγὴν ἀλλὰ διεσπασμένην, καὶ φαίνεσθαι τὸν ἦχον σαθρόν. σχεδὸν γὰρ παραπλήσιαι τυγχάνουσιν οὖσαι ταῖς τραχείαις· πλὴν ἐκεῖναι μέν εἰσιν ἀπ' ἀλλήλων κατὰ μι- 5 κρὰ μέρη διεσπασμέναι, τῶν δὲ σαθρῶν αἱ πλεῖσται τὰς μὲν ἀρχὰς ἔχουσι συνεχεῖς, ἔπειτ' εἰς πλείω μέρη τὴν διαίρεσιν λαμβάνουσιν. δασεῖαι δ' εἰσὶ τῶν φωνῶν ὅσαις ἔσωθεν τὸ πνεῦμα εὐθέως συνεκβάλλομεν μετὰ τῶν φθόγγων, ψιλαὶ δ' εἰσὶ τοὐναντίον ὅσαι γίγνονται χωρὶς τῆς τοῦ πνεύ- 10 ματος ἐκβολῆς. ἀπορρήγνυσθαι δὲ συμβαίνει τὰς φωνάς, ὅταν μηκέτι δύνωνται τὸν ἀέρα μετὰ πληγῆς ἐκπέμπειν,

ἀλλ' ὁ περὶ τὸν πνεύμονα τόπος αὐτῶν ὑπὸ τῆς διαστάσεως ἐκλυθῇ. ὥσπερ γὰρ καὶ τὰ σκέλη καὶ τοὺς ὤμους
15 *ἐκλύεσθαι συμβαίνει τὸ τελευταῖον συντόνως, οὕτως καὶ τὸν περὶ τὸν πνεύμονα τόπον, κοῦφον γὰρ ἔξω φέρεσθαι τὸ πνεῦμα διὰ τὸ μὴ γίνεσθαι βίαιον αὐτοῦ τὴν πληγήν· ἅμα δὲ καὶ διὰ τὸ τετραχύνθαι τὴν ἀρτηρίαν αὐτῶν ἰσχυρῶς, οὐ δύναται τὸ πνεῦμα ἔξω φέρεσθαι συνεχές,*
20 *ἀλλὰ διεσπασμένον, ὡς ἀπερρωγυίας γίγνεσθαι τὰς φωνὰς αὐτῶν. καί τινες οἴονται διὰ τὴν τοῦ πνεύμονος γλισχρότητα τὸ πνεῦμα οὐ δύνασθαι περαιοῦσθαι περὶ τὸν ἔξω τόπον, διαμαρτάνοντες· φθέγγονται μὲν γὰρ ἀλλ' οὐ δύνανται γεγωνεῖν διὰ τὸ μὴ γίνεσθαι μετὰ συντονίας τὴν*
25 *τοῦ ἀέρος πληγήν, ἀλλὰ μόνον φωνοῦσιν, ὡς ἂν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ φάρυγγος τὸ πνεῦμα βιαζόμενον. τῶν δ' ἰσχνοφώνων οὔτε περὶ τὰς φλέβας οὔτε περὶ τὰς ἀρτηρίας ἐστὶ τὸ πάθος, ἀλλὰ περὶ τὴν κίνησιν τῆς γλώττης. χαλεπῶς γὰρ αὐτὴν μεταφέρουσιν, ὅταν ἕτερον δέῃ φθόγγον εἰπεῖν. διὸ καὶ πολὺν*
30 *χρόνον τὸ αὐτὸ ῥῆμα λέγουσιν, οὐ δυνάμενοι τὸ ἑξῆς εἰπεῖν, ἀλλὰ συνεχῶς τῆς κινήσεως καὶ τοῦ πνεύμονος αὐτῶν ἐπὶ τὴν αὐτὴν ὁρμὴν φερομένου διὰ τὸ πλῆθος καὶ τὴν βίαν τοῦ πνεύματος. ὥσπερ γὰρ καὶ τὸ σῶμα ὅλον τῶν τρεχόντων βιαίως χαλεπόν ἐστιν ἐκ τῆς ὁρμῆς εἰς ἄλλην κίνησιν μεταστῆσαι, τὸν*
35 *αὐτὸν τρόπον καὶ κατὰ μέρος. διὸ καὶ πολλάκις τὸ μὲν ἑξῆς εἰπεῖν οὐ δύνανται, τὸ δὲ μετὰ τοῦτο λέγουσι ῥᾳδίως, ὅταν ἄλλην ποιήσωνται τῆς κινήσεως ἀρχήν. δῆλον δ' ἐστίν· καὶ γὰρ τοῖς ὀργιζομένοις τοῦτο συμβαίνει πολλάκις διὰ τὸ βίαιον αὐτῶν γίγνεσθαι τὴν τοῦ πνεύματος φοράν.*

804ᵇ 14. *σκέλη* Wallis, *σκεύη* libri.

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΟΝΙΚΑ.

Ὅτι αἱ διάνοιαι ἕπονται τοῖς σώμασι, καὶ οὐκ εἰσὶν αὐταὶ 805a
καθ' ἑαυτὰς ἀπαθεῖς οὖσαι τῶν τοῦ σώματος κινήσεων. τοῦτο
δὲ δῆλον πάνυ γίνεται ἔν τε ταῖς μέθαις καὶ ἐν ταῖς ἀρ-
ρωστίαις· πολὺ γὰρ ἐξαλλάττουσαι φαίνονται αἱ διάνοιαι
ὑπὸ τῶν τοῦ σώματος παθημάτων. καὶ τοὐναντίον δὴ τοῖς 5
τῆς ψυχῆς παθήμασι τὸ σῶμα συμπάσχον φανερὸν γίνε-
ται περί τε τοὺς ἔρωτας καὶ τοὺς φόβους τε καὶ τὰς λύπας
καὶ τὰς ἡδονάς. ἔτι δὲ ἐν τοῖς φύσει γινομένοις μᾶλλον
ἄν τις συνίδοι ὅτι οὕτως ἔχει πρὸς ἄλληλα σῶμά τε καὶ
ψυχὴ συμφυῶς ὥστε τῶν πλείστων ἀλλήλοις αἴτια γίνε- 10
σθαι παθημάτων. οὐδὲν γὰρ πώποτε ζῷον γεγένηται τοιοῦτον
ὃ τὸ μὲν εἶδος ἔσχεν ἑτέρου ζῴου, τὴν δὲ διάνοιαν ἄλλου,
ἀλλ' ἀεὶ τοῦ αὐτοῦ τό τε σῶμα καὶ τὴν ψυχήν, ὥστε ἀναγ-
καῖον ἕπεσθαι τῷ τοιῷδε σώματι τοιάνδε διάνοιαν. ἔτι δὲ
καὶ τῶν ἄλλων ζῴων οἱ περὶ ἕκαστον ἐπιστήμονες ἐκ τῆς 15
ἰδέας δύνανται θεωρεῖν, ἱππικοί τε ἵππους καὶ κυνηγέται
κύνας. εἰ δὲ ταῦτα ἀληθῆ εἴη (ἀεὶ δὲ ταῦτα ἀληθῆ ἐστίν),
εἴη ἂν φυσιογνωμονεῖν. οἱ μὲν οὖν προγεγενημένοι φυσιο-
γνώμονες κατὰ τρεῖς τρόπους ἐπεχείρησαν φυσιογνωμονεῖν,
ἕκαστος καθ' ἕνα. οἱ μὲν γὰρ ἐκ τῶν γενῶν τῶν ζῴων φυ- 20
σιογνωμονοῦσι, τιθέμενοι καθ' ἕκαστον γένος εἶδός τι ζῴου
καὶ διάνοιαν. οἱ δ' ἐπὶ τούτοις σῶμά τι, εἶτα τὸν ὅμοιον τῷ

Cod. L[a] (Marcianus 263).

σώματι σῶμα ἔχοντα καὶ τὴν ψυχὴν ὁμοίαν ὑπελάμβανον. ἄλλοι δέ τινες τοῦτο μὲν ἐποίουν, οὐκ ἐξ ἁπάντων δὲ
25 τῶν ζῴων ἐδοκίμαζον, ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ τοῦ τῶν ἀνθρώπων γένους, διελόμενοι κατὰ τὰ ἔθνη, ὅσα διέφερε τὰς ὄψεις καὶ τὰ ἤθη, οἷον Αἰγύπτιοι καὶ Θρᾷκες καὶ Σκύθαι, ὁμοίως τὴν ἐκλογὴν τῶν σημείων ἐποιοῦντο. οἱ δέ τινες ἐκ τῶν ἠθῶν τῶν ἐπιφαινομένων, οἵᾳ διαθέσει ἕπεται ἕκαστον ἦθος, τῷ
30 ὀργιζομένῳ, τῷ φοβουμένῳ, τῷ ἀφροδισιάζοντι, καὶ τῶν ἄλλων δὴ παθημάτων ἑκάστῳ. ἔστι δὲ κατὰ πάντας τούτους τοὺς τρόπους φυσιογνωμονεῖν, καὶ ἔτι κατ' ἄλλους, καὶ τὴν ἐκλογὴν τῶν σημείων ἀνομοίως ποιεῖσθαι. οἱ μὲν οὖν κατὰ
805b τὰ ἤθη μόνον φυσιγνωμονοῦντες ἁμαρτάνουσιν, πρῶτον μὲν ὅτι ἔνιοι οὐχ οἱ αὐτοὶ ὄντες τὰ ἐπὶ τῶν προσώπων ἤθη τὰ αὐτὰ ἔχουσιν, οἷον ὅ τε ἀνδρεῖος καὶ ὁ ἀναιδὴς τὰ αὐτὰ ἔχουσι, τὰς διανοίας πολὺ κεχωρισμένοι, δεύτερον δὲ ὅτι
5 κατὰ χρόνους τινὰς τὰ ἤθη οὐ τὰ αὐτὰ ἀλλ' ἑτέρων ἔχουσιν· δυσανίοις τε γὰρ οὖσιν ἐνίοτε συνέβη τὴν ἡμέραν ἡδέως διαγαγεῖν καὶ τὸ ἦθος λαβεῖν τὸ τοῦ εὐθύμου, καὶ τοὐναντίον εὔθυμον λυπηθῆναι, ὥστε τὸ ἦθος τὸ ἐπὶ τοῦ προσώπου μεταβαλεῖν. ἔτι πρὸς τούτοις περὶ ὀλίγων ἄν τις τοῖς ἐπιφαι-
10 νομένοις τεκμαίροιτο. οἱ δ' ἐκ τῶν θηρίων φυσιγνωμονοῦντες οὐκ ὀρθῶς τὴν ἐκλογὴν τῶν σημείων ποιοῦνται. οὐ γὰρ δὴ ἑκάστου τῶν ζῴων τὴν ἰδέαν διεξελθόντα ἔστιν εἰπεῖν ὅτι, ὃς ἂν ὅμοιος τούτῳ τὸ σῶμα ᾖ, καὶ τὴν ψυχὴν ὅμοιος ἔσται. πρῶτον μὲν γὰρ ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν οὕτως ὅμοιον θηρίῳ ἄν-
15 θρωπον οὐδεὶς ἂν εὕροι, ἀλλὰ προσεοικότα μέν τι. ἔτι πρὸς τούτοις τὰ ζῷα ὀλίγα μὲν τὰ ἴδια ἔχει σημεῖα, πολλὰ δὲ τὰ κοινά· ὥστε ἐπειδὰν ὅμοιός τις ᾖ μὴ κατὰ τὸ ἴδιον ἀλλὰ κατὰ τὸ κοινόν, τί μᾶλλον οὗτος λέοντι ἢ ἐλάφῳ ὁμοιότερος; εἰκὸς γὰρ τὰ μὲν ἴδια τῶν σημείων ἴδιόν τι
20 σημαίνειν, τὰ δὲ κοινὰ κοινόν. τὰ μὲν οὖν κοινὰ τῶν σημείων οὐδὲν ἂν διασαφηθείη τῷ φυσιογνωμονοῦντι. εἰ δέ τις τὰ ἴδια ἑκάστου τῶν θηρίων ἐκλέξειεν, οὐκ ἂν ἔχοι ἀποδοῦναι

οὗ ἐστὶ ταῦτα σημεῖα. εἰκὸς γὰρ τοῦ ἰδίου, ἴδιον δὲ οὐδενὸς
οὐδὲν τῶν ζῴων τῶν φυσιογνωμονουμένων ἔν γε τῇ διανοίᾳ
ἔχοι ἄν τις λαβεῖν· οὔτε γὰρ ἀνδρεῖον μόνον ὁ λέων ἐστίν, 25
ἀλλὰ καὶ ἄλλα πολλά, οὔτε δειλὸν ὁ λαγωός, ἀλλὰ καὶ
ἄλλα μυρία. εἰ οὖν μήτε τὰ κοινὰ σημεῖα ἐκλέξαντι σα-
φές τι γίνεται μήτε τὰ ἴδια, οὐκ ἂν εἴη καθ' ἕκαστον τῶν
ζῴων σκέπτεσθαι, ἀλλ' ἐξ ἀνθρώπων τὴν ἐκλογὴν ποιητέον
τῶν τὸ αὐτὸ πάθος πασχόντων, οἷον, ἂν μὲν ἀνδρείου ἐπι- 30
σκοπῇ τις τὰ σημεῖα, τὰ ἀνδρεῖα τῶν ζῴων εἰς ἓν λα-
βόντα δεῖ ἐξετάσαι, ποῖα παθήματα τούτοις μὲν ἅπασιν
ὑπάρχει, τῶν δὲ ἄλλων ζῴων οὐδενὶ συμβέβηκεν. εἰ γὰρ
οὕτω τις ἐκλέξειεν, ὅτι ταῦτά ἐστι τὰ σημεῖα ἀνδρείας τοῖς 806ᵃ
προκριθεῖσι ζῴοις, μὴ μόνον ἀνδρείας κοινὸν ὑπάρχειν πά-
θημα τῶν ἐν τῇ διανοίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἄλλο τι· οὕτω δ' ἂν
ἀπορήσειε πότερον ἀνδρείας ἢ θατέρου τὰ σημεῖά ἐστιν. ἀλλὰ
δεῖ ἐκ πλείστων τε ἐκλέγεσθαι ζῴων, καὶ μηδὲν πάθος κοινὸν 5
ἐχόντων ἐν τῇ διανοίᾳ ἄλλο τι, οὗ ἂν τὰ σημεῖα σκοπῇ.
ὅσα μὲν οὖν τῶν σημείων μόνιμά ἐστι, μόνιμον ἄν τι καὶ
σημαίνοι· ὅσα δὲ ἐπιγινόμενά τε καὶ ἀπολείποντα, πῶς
ἂν τὸ σημεῖον ἀληθὲς εἴη τοῦ ἐν τῇ διανοίᾳ μὴ μένοντος; εἰ
μὲν γὰρ μόνιμον ἐπιγινόμενόν τε καὶ ἀπολεῖπον σημεῖόν 10
τις ὑπολάβοι, ἐνδέχοιτο μὲν ἂν αὐτὸ ἀληθὲς εἶναι, οὐ μὴν
ἐπιεικὲς ἂν εἴη, μὴ ἀεὶ τῷ πράγματι παρεπόμενον. ὅσα
δὲ παθήματα ἐγγινόμενα τῇ ψυχῇ μηδέν τι ἐνδιαλλάττει
τὰ σημεῖα τὰ ἐν τῷ σώματι, οἷς χρῆται ὁ φυσιογνώ-
μων, οὐκ ἂν εἴη τὰ τοιαῦτα γνωρίσματα τῇ τέχνῃ, οἷον 15
τὰ περὶ τὰς δόξας καὶ τὰς ἐπιστήμας ἰατρὸν ἢ κιθαριστὴν
οὐκ ἐνδέχεται γνωρίζειν· ὁ γὰρ μαθὼν ὅ τι μάθημα, οὐδὲν
ἐξήλλαξε τῶν σημείων οἷς χρῆται ὁ φυσιογνώμων.

2 Δεῖ δὴ οὖν ὁρίσαι περὶ ποῖα ἅττα ἐστὶν ἡ φυσιογνω-
μονία, ἐπειδὴ οὐ περὶ πάντα, καὶ ἐκ τίνων ἕκαστα σημεῖα 20

806ᵃ 16. ἰατρὸν ἢ κιθαριστὴν Sylburg, Bekker; ἰατρὸς ἢ κιθαριστὴς libri.

λαμβάνεται, ἔπειτ' ἐφεξῆς καθ' ἓν ἕκαστον περὶ τῶν ἐπιφανεστέρων δηλῶσαι. ἡ μὲν οὖν φυσιογνωμονία ἐστί, καθάπερ καὶ τοὔνομα αὐτῆς λέγει, περὶ τὰ φυσικὰ παθήματα τῶν ἐν τῇ διανοίᾳ, καὶ τῶν ἐπικτήτων ὅσα παρα-
25 γινόμενα μεθίστησι τῶν σημείων τῶν φυσιογνωμονουμένων. ὁποῖα δὲ ταῦτά ἐστιν, ὕστερον δηλωθήσεται. ἐξ ὧν δὲ γενῶν τὰ σημεῖα λαμβάνεται, νῦν ἐρῶ, καὶ ἔστιν ἅπαντα· ἔκ τε γὰρ τῶν κινήσεων φυσιογνωμονοῦσι, καὶ ἐκ τῶν σχημάτων, καὶ ἐκ τῶν χρωμάτων, καὶ ἐκ τῶν ἠθῶν τῶν
30 ἐπὶ τοῦ προσώπου ἐμφαινομένων, καὶ ἐκ τῶν τριχωμάτων, καὶ ἐκ τῆς λειότητος, καὶ ἐκ τῆς φωνῆς, καὶ ἐκ τῆς σαρκός, καὶ ἐκ τῶν μερῶν, καὶ ἐκ τοῦ τύπου ὅλου τοῦ σώματος. καθόλου μὲν οὖν τοιαῦτά ἐστιν ἃ λέγουσιν οἱ φυσιογνώμονες περὶ ὅλων τῶν γενῶν ἐν οἷς ἐστὶ τὰ σημεῖα.
35 εἰ μὲν οὖν ἀσαφὴς ἢ μὴ εὔσημος ἦν ἡ τοιαύτη διέξοδος, ἀπέχρησεν ἂν τὰ εἰρημένα. νυνὶ δ' ἴσως βέλτιόν ἐστι καθ' ἕκαστον περὶ πάντων, ὅσα ἐπιφανῆ παρὰ τῶν φυσιογνω-
806b μονουμένων, ἀκριβέστερον φράσαι, τά τε σημεῖα λέγοντα, οἷά τ' ἐστὶν ἕκαστα καὶ ἐπὶ τί ἀναφέρεται, ὅσα μὴ ἐν τοῖς προειρημένοις δεδήλωται. αἱ μὲν οὖν χροιαὶ σημαίνουσιν αἱ μὲν ὀξεῖαι θερμὸν καὶ ὕφαιμον, αἱ δὲ λευκέρυθροι εὐ-
5 φυΐαν, ὅταν ἐπὶ λείου χρωτὸς συμβῇ τοῦτο τὸ χρῶμα. τὰ δὲ τριχώματα τὰ μὲν μαλακὰ δειλόν, τὰ δὲ σκληρὰ ἀνδρεῖον. τοῦτο δὲ τὸ σημεῖον εἴληπται ἐξ ἁπάντων τῶν ζῴων. δειλότατον μὲν γάρ ἐστιν ἔλαφος λαγωὸς πρόβατα, καὶ τὴν τρίχα μαλακωτάτην ἔχει· ἀνδρειότατον δὲ λέων,
10 ὗς ἄγριος, καὶ τρίχα σκληροτάτην φέρει. ἔστι δὲ καὶ ἐν τοῖς ὄρνισι τὸ αὐτὸ τοῦτο ἰδεῖν· καθόλου τε γὰρ ὅσοι μὲν σκληρὸν τὸ πτερὸν ἔχουσιν, ἀνδρεῖοι, ὅσοι δὲ μαλακόν, δειλοί, καὶ κατὰ μέρη ἔστι ταὐτὸ τοῦτο ἰδεῖν ἔν τε τοῖς ὄρτυξι καὶ ἐν τοῖς ἀλεκτρυόσιν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν
15 γενῶν τῶν ἀνθρώπων ταὐτὸ τοῦτο συμπίπτει· οἱ μὲν γὰρ ὑπὸ ταῖς ἄρκτοις οἰκοῦντες ἀνδρεῖοί τέ εἰσι καὶ σκληρότρι-

χες, οἱ δὲ πρὸς μεσημβρίαν δειλοί τε καὶ μαλακὸν τρίχωμα φέρουσιν. ἡ δὲ δασύτης ἡ περὶ τὴν κοιλίαν λαλιὰν σημαίνει. τοῦτο δὲ ἀναφέρεται εἰς τὸ γένος τῶν ὀρνίθων· ἴδιον γὰρ ὄρνιθος τῶν περὶ τὸ σῶμα ἡ δασύτης ἡ 20 περὶ τὴν κοιλίαν, τῶν δὲ περὶ τὴν διάνοιαν ἡ λαλιά. ἡ δὲ σὰρξ ἡ μὲν σκληρὰ καὶ εὐεκτικὴ φύσει ἀναίσθητον σημαίνει, ἡ δὲ λεία καὶ εὐφυέα καὶ ἀβέβαιον, ἐὰν μὴ ἐπ' ἰσχυροῦ σώματος καὶ τὰ ἀκρωτήρια ἐγκρατῆ ἔχοντος τοῦτο συμβῇ. αἱ δὲ κινήσεις αἱ μὲν νωθραὶ μαλακὴν διάνοιαν, 25 αἱ δὲ ὀξεῖαι ἔνθερμον. ἐπὶ δὲ τῆς φωνῆς ἡ μὲν βαρεῖα καὶ ἐπιτεινομένη ἀνδρεῖον, ἡ δὲ ὀξεῖα καὶ ἀνειμένη δειλόν. τὰ δὲ σχήματα καὶ τὰ παθήματα τὰ ἐπιφαινόμενα ἐπὶ τῶν προσώπων κατὰ τὰς ὁμοιότητας λαμβάνεται τῶν παθῶν. ὅταν γὰρ πάσχῃ τι, γίνεται οἷον εἰ τοιοῦτον ἔχει ὅταν 30 τις ὀργίζηται, ὀργίλον τὸ σημεῖον τοῦ αὐτοῦ γένους. τὸ δὲ ἄρρεν τοῦ θήλεος μεῖζον καὶ ἰσχυρότερον, καὶ τὰ ἀκρωτήρια τοῦ σώματος ἰσχυρότερα καὶ λιπαρώτερα καὶ εὐεκτικώτερα καὶ βελτίω κατὰ πάσας τὰς ἀρετάς. ἰσχυρότερα δὲ τῶν ἐπὶ τοῖς μέρεσι σημείων ἐστὶ τὰ ἐν τοῖς ἤθεσι τοῖς 35 ἐν τοῖς ἐπιφαινομένοις λαμβανόμενα καὶ τὰ κατὰ τὰς κινήσεις καὶ τὰ σχήματα. ὅλως δὲ τὸ ἑνὶ μὲν πιστεύειν τῶν σημείων εὔηθες· ὅταν δὲ πλείω συμφωνοῦντα καθ' ἑνὸς 807a λάβῃ, μᾶλλον ἤδη κατὰ τὸ εἰκὸς ἄν τις ὑπολαμβάνοι ἀληθῆ εἶναι τὰ σημεῖα. ἔστι δὲ ἄλλος τρόπος καθ' ὃν ἄν τις φυσιογνωμονοίη· οὐδεὶς μέντοι ἐπικεχείρηκεν. οἷον εἰ ἀνάγκη ἐστὶ τὸν ὀργίλον καὶ τὸν δυσάνιον καὶ μικρὸν τὸ 5 ἦθος φθονερὸν εἶναι, εἰ καὶ μή ἐστι φθονεροῦ σημεῖα, ἐξ ἐκείνων δὲ τῶν προτέρων ἐνδέχοιτο ἂν τῷ φυσιογνώμονι καὶ τὸν φθονερὸν εὑρίσκειν, μάλιστα μὲν ἂν ὁ τοιοῦτος ἴδιος τρόπος εἴη τοῦ πεφιλοσοφηκότος. τὸ γὰρ δύνασθαι τινῶν ὄντων ἀναγκαῖον εἶναι, ἴδιον ὑπολαμβάνοιμεν φιλοσοφίας· 10

806ᵇ 21. τὴν διάνοιαν] διάνοιαν al. 29. τῶν παθῶν] τῷ πάθει al.

ὅπερ ἐστὶν ὅτε ἐναντιοῦται τούτῳ κατὰ τὰ πάθη φυσιογνωμονεῖν καὶ τὰ κακά.

Περὶ φωνῆς κατὰ μὲν τὸ πάθος ἐπισκοπῶν ὀξεῖαν οἰηθείη ἄν τις δυεῖν ἕνεκεν τιθέναι τοῦ θυμοειδοῦς. ὁ γὰρ 15 ἀγανακτῶν καὶ ὀργιζόμενος ἐπιτείνειν εἴωθε τὸν φθόγγον καὶ ὀξὺ φθέγγεσθαι, ὁ δὲ ῥαθύμως διακείμενος τόν τε τόνον ἀνίησι καὶ βαρὺ φθέγγεται. τῶν δ' αὖ ζῴων τὰ μὲν ἀνδρεῖα βαρύφωνά ἐστι, τὰ δὲ δειλὰ ὀξύφωνα, λέων μὲν καὶ ταῦρος, καὶ κύων ὑλακτικός, καὶ τῶν ἀλεκτρυό- 20 νων οἱ εὔψυχοι βαρύφωνα φθέγγονται· ἔλαφος δὲ καὶ λαγὼς ὀξύφωνά ἐστιν. ἀλλ' ἴσως καὶ ἐν τούτοις κρεῖσσόν ἐστι μὴ ἐν τῷ βαρεῖαν ἢ ὀξεῖαν εἶναι τὴν φωνὴν αὐτῶν ἀνδρεῖον ἢ δειλὸν τιθέναι, ἀλλ' ἐν τῷ τὴν μὲν ἐρρωμένην ἀνδρείου τὴν δὲ ἀνειμένην καὶ ἀσθενῆ δειλοῦ ὑποληπτέον 25 εἶναι. ἔστι δὲ κράτιστον, ὅταν τὰ σημεῖα μὴ ὁμολογούμενα ἀλλ' ὑπεναντιούμενα, μηδὲν τιθέναι, εἰ μή ἐστι τῶν διῃρημένων ποῖα ποίων πιστότερα, καὶ μάλιστα μὲν εἰς εἴδη ἀλλὰ μὴ εἰς ὅλα τὰ γένη ἀναφέρειν. ὁμοιότερα γάρ ἐστι τῷ ζητουμένῳ· οὐ γὰρ ὅλον τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων φυ- 30 σιογνωμονοῦμεν, ἀλλά τινα τῶν ἐν τῷ γένει.

3 Ἀνδρείου σημεῖα τρίχωμα σκληρόν, τὸ σχῆμα τοῦ σώματος ὀρθόν, ὀστᾶ καὶ πλευραὶ καὶ τὰ ἀκρωτήρια τοῦ σώματος ἰσχυρὰ καὶ μεγάλα, καὶ κοιλία πλατεῖα καὶ προσεσταλμένη· ὠμοπλάται πλατεῖαι καὶ διεστηκυῖαι, οὔτε 35 λίαν συνδεδεμέναι οὔτε παντάπασιν ἀπολελυμέναι· τράχηλος ἐρρωμένος, οὐ σφόδρα σαρκώδης· τὸ στῆθος σαρκῶδές τε καὶ πλατύ, ἰσχίον προσεσταλμένον, γαστροκνημίαι κάτω 807b προσεσπασμέναι· ὄμμα χαροπόν, οὔτε λίαν ἀνεπτυγμένον οὔτε παντάπασι συμμύον· αὐχμηρότερον τὸ χρῶμα τὸ ἐπὶ τοῦ σώματος· ὀξὺ μέτωπον, εὐθύ, οὐ μέγα, ἰσχνόν, οὔτε λεῖον οὔτε παντάπασι ῥυτιδῶδες. δειλοῦ σημεῖα τριχω-

807ᵃ 20. βαρύφωνα] βαρύφωνοι al.

μάτιον μαλακόν, τὸ σῶμα συγκεκαθικός, οὐκ ἐπισπερχής· 5
αἱ δὲ γαστροκνημίαι ἄνω ἀνεσπασμέναι· περὶ τὸ πρόσω-
πον ὕπωχρος· ὄμματα ἀσθενῆ καὶ σκαρδαμύττοντα, καὶ
τὰ ἀκρωτήρια τοῦ σώματος ἀσθενῆ, καὶ μικρὰ σκέλη, καὶ
χεῖρες λεπταὶ καὶ μακραί· ὀσφὺς δὲ μικρὰ καὶ ἀσθενής·
τὸ σχῆμα σύντονον ἐκ ταῖς κινήσεσιν· οὐκ ἰταμὸς ἀλλ' 10
ὕπτιος καὶ τεθαμβηκώς· τὸ ἦθος τὸ ἐπὶ τοῦ προσώπου εὐ-
μετάβολον, κατηφές. εὐφυοῦς σημεῖα σὰρξ ὑγροτέρα
καὶ ἁπαλωτέρα, οὐκ εὐεκτικὴ οὐδὲ πιμελώδης σφόδρα· τὰ
περὶ τὰς ὠμοπλάτας καὶ τράχηλον ἰσχνότερα, καὶ τὰ
περὶ τὸ πρόσωπον, καὶ σύνδετα τὰ περὶ τὰς ὠμοπλάτας, 15
καὶ τὰ κάτω ἀφειμένα· εὔλυτα τὰ περὶ τὰς πλευράς·
καὶ τὸν νῶτον ἀσαρκότερος· τὸ σῶμα λευκέρυθρον καὶ κα-
θαρόν· τὸ δερμάτιον λεπτόν, τριχωμάτιον μὴ λίαν σκλη-
ρὸν μηδὲ λίαν μέλαν, ὄμμα χαροπόν, ὑγρόν. ἀναισθήτου
σημεῖα τὰ περὶ τὸν αὐχένα καὶ τὰ σκέλη σαρκώδη καὶ 20
συμπεπλεγμένα καὶ συνδεδεμένα, κοτύλη στρογγύλη, ὠμο-
πλάται ἄνω ἀνεσπασμέναι, μέτωπον μέγα περιφερὲς σαρ-
κῶδες, ὄμμα χλωρὸν κωφόν, κνῆμαι περὶ σφυρὸν πα-
χεῖαι σαρκώδεις στρογγύλαι, σιαγόνες μεγάλαι σαρκώδεις,
ὀσφὺς σαρκώδης, σκέλη μακρά, τράχηλος παχύς, πρόσω- 25
πον σαρκῶδες, ὑπόμακρον ἱκανῶς. τὰς δὲ κινήσεις καὶ τὸ
σχῆμα καὶ τὸ ἦθος τὸ ἐπὶ τοῦ προσώπου ἐπιφαινόμενον
κατὰ τὰς ὁμοιότητας ἀναλαμβάνει. ἀναιδοῦς σημεῖα
ὀμμάτιον ἀνεπτυγμένον καὶ λαμπρόν, βλέφαρα ὕφαιμα
καὶ παχέα· μικρὸν ἔγκυρτον· ὠμοπλάται ἄνω ἐπηρμέναι· 30
τῷ σχήματι μὴ ὀρθὸς ἀλλὰ μικρῷ προπετέστερος, ἐν ταῖς
κινήσεσιν ὀξύς, ἐπίπυρρος τὸ σῶμα· τὸ χρῶμα ὕφαιμον·
στρογγυλοπρόσωπος· τὸ στῆθος ἀνεσπασμένον. κοσμίου ση-
μεῖα. ἐν ταῖς κινήσεσι βραδύς, καὶ διάλεκτος βραδεῖα καὶ
φωνὴ πνευματώδης καὶ ἀσμενής, ὀμμάτιον ἀλαμπὲς μέ- 35

807ᵇ 12. κατηφές] κατηφής al. 30. ἔγκυρτον] ἔγκυρτος al. 34. διάλεκτος Bekker, διαλεκτικὸς libri.

λαν καὶ μήτε λίαν ἀνεπτυγμένον μήτε παντάπασι συμμεμυκός, σκαρδαμυκτικὸν βραδέως· τὰ μὲν γὰρ ταχέως
808 a *σκαρδαμύττοντα τῶν ὀμμάτων τὰ μὲν δειλὸν τὰ δὲ θερμὸν σημαίνει. εὐθύμου σημεῖα μέτωπον εὐμέγεθες καὶ σαρκῶδες καὶ λεῖον, τὰ περὶ τὰ ὄμματα ταπεινότερα. καὶ ὑπνωδέστερον τὸ πρόσωπον φαίνεται, μήτε δεδορκὸς*
5 *μήτε σύννουν. ἔν τε ταῖς κινήσεσι βραδὺς ἔστω καὶ ἀνειμένος· τῷ σχήματι καὶ τῷ ἤθει τῷ ἐπὶ τοῦ προσώπου μὴ ἐπισπερχὴς ἀλλὰ ἀγαθὸς φαινέσθω. ἀθύμου σημεῖα. τὰ ῥυτιδώδη τῶν προσώπων καὶ ἰσχνὰ ὄμματα κατακεκλασμένα, ἅμα δὲ καὶ τὰ κεκλασμένα τῶν ὀμμάτων, δύο ση-*
10 *μαίνει, τὸ μὲν μαλακὸν καὶ θῆλυ, τὸ δὲ κατηφὲς καὶ ἄθυμον. ἐν τῷ σχήματι ταπεινὸς καὶ ταῖς κινήσεσιν ἀπηγορευκώς. κιναίδου σημεῖα ὄμμα κατακεκλασμένον, γονύκροτος· ἐγκλίσεις τῆς κεφαλῆς εἰς τὰ δεξιά· αἱ φοραὶ τῶν χειρῶν ὕπτιαι καὶ ἔκλυτοι, καὶ βαδίσεις διτταί, ἡ*
15 *μὲν περινεύοντος, ἡ δὲ κρατοῦντος τὴν ὀσφύν· καὶ τῶν ὀμμάτων περιβλέψεις, οἷος ἂν εἴη Διονύσιος ὁ σοφιστής. πικροῦ σημεῖα τὸ πρόσωπον σεσηρός· μελανόχρως, ἰσχνός· τὰ περὶ τὸ πρόσωπον διεξυσμένα, τὸ πρόσωπον ῥυτιδῶδες ἄσαρκον· εὐθύθριξ καὶ μελάνθριξ. θυμώδους σημεῖα. ὀρ-*
20 *θὸς τὸ σῶμα, τῷ σχήματι εὔπλευρος, εὔθυμος, ἐπίπυρρος· ὠμοπλάται διεστηκυῖαι καὶ μεγάλαι καὶ πλατεῖαι· ἀκρωτήρια μεγάλα καὶ ἐγκρατῆ· λεῖος καὶ περὶ τὰ στήθη καὶ περὶ βουβῶνας, εὐπώγων· εὐαυξὴς ὁ περίδρομος τῶν τριχῶν, κάτω κατεληλυθώς. πραέος σημεῖα. ἰσχυρὸς τὸ*
25 *εἶδος, εὔσαρκος· ὑγρὰ σὰρξ καὶ πολλή· εὐμεγέθης καὶ σύμμετρος· ὕπτιος τῷ σχήματι· ὁ περίδρομος τῶν τριχῶν ἀνεσπασμένος. εἴρωνος σημεῖα πίονα τὰ περὶ τὸ πρόσωπον, καὶ τὰ περὶ τὰ ὄμματα ῥυτιδώδη· ὑπνῶδες τὸ πρόσωπον τῷ ἤθει φαίνεται. μικροψύχου σημεῖα. μικρομελής,*
30 *μικρογλάφυρος, ἰσχνός, μικρόμματος καὶ μικροπρόσωπος, οἷος ἂν εἴη Κορίνθιος ἢ Λευκάδιος. φιλόκυβοι γαλεαγκῶ-*

νες καὶ ὀρχησταί. φιλολοίδοροι οἷς τὸ ἄνω χεῖλος μετέωρον· καὶ τὰ εἴδη προπετεῖς, ἐπίπυρροι. ἐλεήμονες ὅσοι γλαφυροὶ καὶ λευκόχροοι καὶ λιπαρόμματοι καὶ τὰ ῥινία ἄνωθεν διεξυσμένοι, καὶ ἀεὶ δακρύουσιν. οἱ αὐτοὶ οὗτοι καὶ 35 φιλογύναιοι καὶ θηλυγόνοι καὶ περὶ τὰ ἤθη ἐρωτικοὶ καὶ ἀειμνήμονες καὶ εὐφυεῖς καὶ ἔνθερμοι. τούτων δὲ σημεῖα εἴρηται. ἐλεήμων ὁ σοφὸς καὶ δειλὸς καὶ κόσμιος, ἀνε- 808b λέητος ἀμαθὴς καὶ ἀναιδής. ἀγαθοὶ φαγεῖν οἷς τὸ ἀπὸ τοῦ ὀμφαλοῦ πρὸς στῆθος μεῖζόν ἐστιν ἢ τὸ ἐντεῦθεν πρὸς τὸν αὐχένα. λάγνου σημεῖα. λευκόχρως καὶ δασὺς εὐθείαις θριξὶ καὶ παχείαις καὶ μελαίναις· καὶ οἱ κρόταφοι δασεῖς 5 εὐθείαις θριξί· λιπαρὸν τὸ ὀμμάτιον καὶ μάργον. φίλυπνοι οἱ τὰ ἄνω μείζω ἔχοντες καὶ γυπώδεις καὶ θερμοί, εὐεκτικὴν σάρκα ἔχοντες, καὶ γλαφυροὶ τὰ εἴδη, καὶ δασεῖς τὰ περὶ τὴν κοιλίαν. μνήμονες οἱ τὰ ἄνω ἐλάττονα ἔχοντες καὶ γλαφυρὰ καὶ σαρκωδέστερα. 10

4 Δοκεῖ δέ μοι ἡ ψυχή τε καὶ τὸ σῶμα συμπαθεῖν ἀλλήλοις· καὶ ἡ τῆς ψυχῆς ἕξις ἀλλοιουμένη συναλλοιοῖ τὴν τοῦ σώματος μορφήν, πάλιν τε ἡ τοῦ σώματος μορφὴ ἀλλοιουμένη συναλλοιοῖ τὴν τῆς ψυχῆς ἕξιν. ἐπειδὴ γάρ ἐστι ψυχῆς τὸ ἀνιᾶσθαί τε καὶ εὐφραίνεσθαι, καταφανὲς ὅτι 15 οἱ ἀνιώμενοι σκυθρωπότεροί εἰσι καὶ οἱ εὐφραινόμενοι ἱλαροί. εἰ μὲν οὖν ἦν τῆς ψυχῆς λελυμένης ἔτι τὴν ἐπὶ τοῦ σώματος μορφὴν μένειν, ἦν μὲν ἂν καὶ οὕτως ἡ ψυχή τε καὶ τὸ σῶμα συμπαθῆ, οὐ μέντοι συνδιατελοῦντα ἀλλήλοις. νῦν δὲ καταφανὲς ὅτι ἑκάτερον ἑκατέρῳ ἕπεται. μάλιστα 20 μέντοι ἐκ τοῦδε δῆλον γένοιτο. μανία γὰρ δοκεῖ εἶναι περὶ ψυχήν, καὶ οἱ ἰατροὶ φαρμάκοις καθαίροντες τὸ σῶμα καὶ διαίταις τισὶ πρὸς αὐτοῖς χρησάμενοι ἀπαλλάττουσι τὴν ψυχὴν τῆς μανίας. ταῖς δὴ τοῦ σώματος θεραπείαις καὶ ἅμα ἥ τε τοῦ σώματος μορφὴ λέλυται καὶ ἡ ψυχὴ 25

808ᵇ 11. τε καὶ] καὶ al.

μανίας ἀπήλλακται. ἐπειδὴ οὖν ἅμα ἀμφότερα λύονται, δῆλον ὅτι συνδιατελοῦσιν ἀλλήλοις. συμφανὲς δὲ καὶ ὅτι ταῖς δυνάμεσι τῆς ψυχῆς ὅμοιαι αἱ μορφαὶ τοῖς σώμασιν ἐπιγίνονται, ὥστ' ἐστὶν ἅπαντα ὅμοια ἐν τοῖς ζῴοις τοῦ αὐτοῦ
30 τινὸς δηλωτικά. πολλὰ δὲ καὶ ὧν διαπράττεται τὰ ζῷα, τὰ μὲν ἴδια ἑκάστου γένους πάθη τῶν ζῴων ἐστί, τὰ δὲ κοινά. ἐπὶ μὲν οὖν τοῖς ἰδίοις ἔργοις τῆς ψυχῆς ἴδια τὰ πάθη κατὰ τὸ σῶμα, ἐπὶ δὲ τοῖς κοινοῖς τὰ κοινά. κοινὰ μὲν οὖν ἐστὶν ὕβρις τε καὶ ἡ περὶ τὰ ἀφροδίσια ἔκστασις. τῶν
35 μὲν οὖν λοφούρων κοινόν ἐστιν ὕβρις, τῶν δὲ ὄνων τε καὶ συῶν ἡ περὶ τὰ ἀφροδίσια ἕξις. ἴδιον δ' ἐστὶν ἐπὶ μὲν τῶν κυνῶν τὸ λοίδορον, ἐπὶ δὲ τῶν ὄνων τὸ ἄλυπον. ὡς μὲν
809a οὖν τὸ κοινόν τε καὶ τὸ ἴδιον χρὴ διελέσθαι, εἴρηται. δεῖ μέντοι πρὸς ἅπαντα πολλῆς συνηθείας, εἰ μέλλει τις αὐτὸς ἔσεσθαι ἱκανὸς περὶ τούτων ἕκαστα λέγειν. ἐπειδὴ γὰρ τὰ ὁρώμενα ἐπὶ τῶν σωμάτων λέγεται ἀναφέρεσθαι ἐπὶ τὰς
5 ὁμοιότητας τάς τε ἀπὸ τῶν ζῴων καὶ τὰς ἀπὸ τῶν πράξεων γινομένας, καὶ ἰδέαι τινὲς ἄλλαι ἀπὸ θερμοτήτων καὶ ἀπὸ ψυχροτήτων γίνονται, ἔστι τε τούτων ἔνια τῶν ἐπιφαινομένων ἐπί τε τοῖς σώμασι μικραῖς διαφοραῖς κεχρημένα καὶ τῷ αὐτῷ ὀνόματι προσαγορευόμενα, οἷον αἵ τε ἀπὸ
10 φόβων ὠχρότητες καὶ ἀπὸ πόνων (αὗται γὰρ ὀνόματί τε τῷ αὐτῷ κέχρηνται, καὶ διαφορὰν μικρὰν ἔχουσι πρὸς ἀλλήλας), μικρᾶς δὲ οὔσης τῆς διαφορᾶς οὐ ῥάδιον γινώσκειν ἀλλὰ ἢ ἐκ τῆς συνηθείας τῆς μορφῆς τὴν ἐπιπρέπειαν εἰληφότα, ἔστι μὲν οὖν καὶ τάχιστος καὶ ἄριστος ὁ ἀπὸ τῆς
15 ἐπιπρεπείας, καὶ ἔστι γε οὕτως τούτῳ χρώμενον πολλὰ διαγινώσκειν. καὶ οὐ μόνον καθόλου χρήσιμόν ἐστιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν τῶν σημείων ἐκλογήν· ἕκαστον γὰρ τῶν ἐκλεγομένων καὶ πρέπειν δεῖ τοιοῦτον οἷον τὸ ἐκλεγόμενον θέλει. ἔτι τε κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν σημείων, καὶ τῷ συλλο-

808^b 29. ὅμοια om. al.

γισμῷ, ᾧ δεῖ χρῆσθαι ὅπου ἄν τι τύχῃ, προστιθέντας τοῖς 20
προσοῦσι τὰ προσήκοντα, οἷον εἰ ἀναιδής τε εἴη καὶ μικρο-
λόγος, καὶ κλέπτης ἂν εἴη καὶ ἀνελεύθερος, καὶ κλέπτης
μὲν ἑπομένως τῇ ἀναιδείᾳ, τῇ δὲ μικρολογίᾳ ἀνελεύθερος.
ἐπὶ μὲν οὖν τῶν τοιούτων ἑκάστου δεῖ τοῦτον τὸν τρόπον
προσαρμόζοντα τὴν μέθοδον ποιεῖσθαι. 25

5 Νυνὶ δὲ πρῶτον πειράσομαι τῶν ζῴων διελέσθαι, ὁποῖα
αὐτῶν προσήκει διαλλάττειν πρὸς τὸ εἶναι ἀνδρεῖα καὶ δειλὰ
καὶ δίκαια καὶ ἄδικα. διαιρετέον δὲ τὸ τῶν ζῴων γένος εἰς
δύο μορφάς, εἰς ἄρσεν καὶ θῆλυ, προσάπτοντα τὸ πρέπον
ἑκατέρᾳ μορφῇ. ἔστι γὰρ ὅμοια. ἐπιχειροῦμεν οὖν τρέφειν τῶν 30
θηρίων προσηνέστερα καὶ μαλακώτερα τὰς ψυχὰς τὰ θήλεα
τῶν ἀρρένων, ἧττόν τε ῥωμαλεούμενα, τάς τε τροφὰς καὶ
τὰς χειροηθείας μᾶλλον προσδεχόμενα. ὥστε τοιαῦτα ὄντα
εἴη που ἂν ἀθυμότερα τῶν ἀρρένων. καταφανὲς δὲ τοῦτο ἐξ
ἡμῶν πού ἐστιν, ὅτι ἐπὰν ὑπὸ θυμοῦ κρατηθῶμεν, δυσπαρα- 35
πιστότεροί τε, καὶ μάλιστα ἐρρώμεθα πρὸς τὸ μηδαμῇ μηδὲν
εἶξαι, ἐπὶ τὸ βιάζεσθαι δὲ καὶ πρᾶξαι φερόμεθα, πρὸς ὃ
ἂν ὁ θυμὸς ὁρμήσῃ. δοκεῖ δέ μοι καὶ κακουργότερα γίνεσθαι
τὰ θήλεα τῶν ἀρρένων, καὶ προπετέστερά τε καὶ ἀναλκέστερα.
αἱ μὲν οὖν γυναῖκες καὶ τὰ περὶ ἡμᾶς τρεφόμενα καὶ πάνυ 809b
που φανερὰ ὄντα· τὰ δὲ περὶ τὴν ὕλην πάντες ὁμολογοῦσιν
οἱ νομεῖς τε καὶ θηρευταὶ ὅτι τοιαῦτά ἐστιν οἷα προείρηται.
ἀλλὰ μὴν καὶ τόδε δῆλον, ὅτι ἕκαστον ἐν ἑκάστῳ γένει
θῆλυ ἄρρενος μικροκεφαλώτερόν ἐστι καὶ στενοπροσωπότερον 5
καὶ λεπτοτραχηλότερον, καὶ τὰ στήθη ἀσθενέστερα ἔχει, καὶ
ἀπλευρότερά ἐστι, τά τε ἰσχία καὶ τοὺς μηροὺς περισαρκότερα
τῶν ἀρρένων, γονύκροτα δὲ καὶ τὰς κνήμας λεπτὰς ἔχοντα,
τούς τε πόδας κομψοτέρους, τήν τε τοῦ σώματος ὅλην μορφὴν
ἡδίω μάλιστ' ἂν ἢ γενναιοτέραν, ἀνευρότερα δὲ καὶ μαλα- 10
κώτερα, ὑγροτέραις σαρξὶ κεχρημένα. τὰ δὲ ἄρρενα τού-

809a 30. γὰρ] δὲ al.

τοις ἅπασιν ἐναντία, τὴν φύσιν ἀνδρειοτέραν καὶ δικαιοτέραν εἶναι γένει, τὴν δὲ τοῦ θήλεος δειλοτέραν καὶ ἀδικωτέραν. τούτων οὕτως ἐχόντων, φαίνεται τῶν ζῴων ἁπάντων λέων
15 τελεώτατα μετειληφέναι τῆς τοῦ ἄρρενος ἰδέας. ἔστι γὰρ ἔχων στόμα εὐμέγεθες, τὸ δὲ πρόσωπον τετραγωνότερον, οὐκ ἄγαν ὀστῶδες, τὴν ἄνω τε γένυν οὐ προεξεστηκυῖαν ἀλλὰ ἰσορροποῦσαν τῇ κάτω, ῥῖνα δὲ παχυτέραν ἢ λεπτοτέραν, χαροποὺς ὀφθαλμοὺς ἐγκοίλους, οὐ σφόδρα περιφερεῖς οὔτε
20 ἄγαν προμήκεις, μέγεθος δὲ μέτριον, ὀφρὺν εὐμεγέθη, μέτωπον τετράγωνον, ἐκ μέσου ὑποκοιλότερον, πρὸς δὲ τὰς ὀφρῦς καὶ τὴν ῥῖνα ὑπὸ τοῦ μετώπου οἷον νέφος ἐπανεστηκός. ἄνωθεν δὲ τοῦ μετώπου κατὰ τὴν ῥῖνα ἔχει τρίχας ἐκκλινεῖς οἷον ἀνάσιλον, κεφαλὴν μετρίαν, τράχηλον εὐμήκη, πάχει σύμ-
25 μετρον, θριξὶ ξανθαῖς κεχρημένον, οὐ φριξαῖς οὔτε ἄγαν ἀπεστραμμέναις· τὰ περὶ τὰς κλεῖδας εὐλυτώτερα μᾶλλον ἢ συμπεφραγμένα· ὤμους ῥωμαλέους, καὶ στῆθος νεανικόν, καὶ τὸ μετάφρενον πλατὺ καὶ εὔπλευρον καὶ εὔνωτον ἐπιεικῶς· ζῷον ἀσαρκότερον τὰ ἰσχία καὶ τοὺς μηρούς· σκέλη ἐρρωμένα
30 καὶ νευρώδη, βάσιν τε νεανικήν, καὶ ὅλον τὸ σῶμα ἀρθρῶδες καὶ νευρῶδες, οὔτε λίαν σκληρὸν οὔτε λίαν ὑγρόν. βαδίζον δὲ βραδέως, καὶ μεγάλα διαβαῖνον, καὶ διασαλεῦον ἐν τοῖς ὤμοις, ὅταν πορεύηται. τὰ μὲν οὖν περὶ τὸ σῶμα τοιοῦτον· τὰ δὲ περὶ τὴν ψυχὴν δοτικὸν καὶ ἐλεύθερον, με-
35 γαλόψυχον καὶ φιλόνικον, καὶ πραῢ καὶ δίκαιον καὶ φιλόστοργον πρὸς ἃ ἂν ὁμιλήσῃ. ἡ δὲ πάρδαλις τῶν ἀνδρείων εἶναι δοκούντων θηλυμορφότερόν ἐστιν, ὅτι μὴ κατὰ τὰ σκέλη· τούτοις δὲ συνεργεῖ καί τι ἔργον ῥώμης ἀπεργάζεται. ἔστι γὰρ ἔχον πρόσωπον μικρόν, στόμα μέγα, ὀφθαλμοὺς μικρούς,
810a ἐκλεύκους, ἐγκοίλους, αὐτοὺς δὲ περιπολαιοτέρους· μέτωπον προμηκέστερον, πρὸς τὰ ὦτα περιφερέστερον ἢ ἐπιπεδώτερον· τράχηλον μακρὸν ἄγαν καὶ λεπτόν, στῆθος ἄπλευρον

809ᵇ 23. οἷον ἀνάσιλον Sylburg, οἷον ἂν ἄσιλον libri. 35. φιλόνικον Bekker, φιλόνεικον libri.

καὶ μακρον νῶτον, ἰσχία σαρκώδη καὶ μηρούς, τὰ δὲ περὶ τὰς λαγόνας καὶ γαστέρα ὁμαλὰ μᾶλλον· τὸ δὲ χρῶμα 5 *ποικίλον, καὶ ὅλον ἄναρθρόν τε καὶ ἀσύμμετρον. ἡ μὲν οὖν τοῦ σώματος ἰδέα τοιαύτη, τὰ δὲ περὶ τὴν ψυχὴν μικρὸν καὶ ἐπίκλοπον καὶ ὅλως εἰπεῖν δολερόν. τὰ μὲν οὖν ἐκπρεπέστερα μετειληφότα ζῷα τῶν δοκούντων ἀνδρείων εἶναι τῆς τε τοῦ ἄρρενος ἰδέας καὶ τῆς τοῦ θήλεος εἴρηται. τὰ δ' ἄλλα* 10 *οἷα τυγχάνει, ῥᾴδιον ἤδη μετιέναι. ὅσα δὲ πρὸς τὸ φυσιογνωμονῆσαι συνιδεῖν ἁρμόττει ἀπὸ τῶν ζῴων, ἐν τῇ τῶν σημείων ἐκλογῇ ῥηθήσεται.*

6 *Ἡ δὲ ἐκλογὴ τῶν σημείων ἡ κατὰ τοὺς ἀνθρώπους ὧδε λαμβάνεται. ὅσοις οἱ πόδες εὐφυεῖς τε καὶ μεγάλοι* 15 *διηρθρωμένοι τε καὶ νευρώδεις, ἐρρωμένοι τὰ περὶ τὴν ψυχήν· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ ἄρρεν γένος. ὅσοι δὲ τοὺς πόδας μικροὺς στενοὺς ἀνάρθρους ἔχουσιν, ἡδίους τε ἰδεῖν ἢ ῥωμαλεωτέρους, μαλακοὶ τὰ περὶ τὴν ψυχήν· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ θῆλυ γένος. οἷς τῶν ποδῶν οἱ δάκτυλοι καμπύλοι, ἀναιδεῖς, καὶ* 20 *ὅσοις ὄνυχες καμπύλαι· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς ὄρνεις τοὺς γαμψώνυχας. οἷς τῶν ποδῶν τὰ δάκτυλα συμπεφραγμένα ἐστί, δειμαλέοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς ὄρνιθας τοὺς στενόποδας τῶν λιμναίων. ὅσοις τὰ περὶ τὰ σφυρὰ νευρώδη τε καὶ διηρθρωμένα ἐστίν, εὔρωστοι τὰς ψυχάς·* 25 *ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ ἄρρεν γένος. ὅσοι τὰ σφυρὰ σαρκώδεις καὶ ἄναρθροι, μαλακοὶ τὰς ψυχάς· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ θῆλυ γένος. ὅσοι τὰς κνήμας ἔχουσιν ἠρθρωμένας τε καὶ νευρώδεις καὶ ἐρρωμένας, εὔρωστοι τὴν ψυχήν· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ ἄρρεν. ὅσοι δὲ τὰς κνήμας λεπτὰς* 30 *νευρώδεις ἔχουσι, λάγνοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς ὄρνιθας. ὅσοι δὲ τὰς κνήμας περιπλέους σφόδρα ἔχουσιν, οἷον ὀλίγου διαρρηγνυμένας, βδελυροὶ καὶ ἀναιδεῖς· ἀναφέρεται ἐπὶ τὴν ἐπιπρέπειαν. οἱ γονύκροτοι κίναιδοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τὴν ἐπιπρέπειαν. οἱ τοὺς μηροὺς ὀστώδεις καὶ νευρώδεις* 35

810ª 23. *ὄρνιθας* Sylburg, *ὄρτυγας* libri. 32. *δὲ* om. al.

ἔχοντες εὔρωστοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ ἄρρεν. οἱ δὲ τοὺς μηροὺς ὀστώδεις καὶ περιπλέους ἔχοντες μαλακοί· ἀναφέρεται
810b ἐπὶ τὸ θῆλυ. ὅσοι δὲ πῦγα ὀξεῖαν ὀστώδη ἔχουσιν, εὔρωστοι, ὅσοι δὲ σαρκώδη πίονα ἔχουσι, μαλακοί. ὅσοι δὲ ἔχουσιν ὀλίγην σάρκα, οἷον ἀπωμοργμένα, κακοήθεις· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς πιθήκους. οἱ ζωνοὶ φιλόθηροι· ἀνα-
5 φέρεται ἐπὶ τοὺς λέοντας καὶ τοὺς κύνας. ἴδοι δ' ἄν τις καὶ τῶν κυνῶν τοὺς φιλοθηροτάτους ζωνοὺς ὄντας. οἷς τὰ περὶ τὴν κοιλίαν λαπαρά, εὔρωστοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ ἄρρεν. ὅσοι δὲ μὴ λαπαροί, μαλακοί· ἀναφέρεται ἐπὶ τὴν ἐπιπρέπειαν. ὅσοις τὸ νῶτον εὐμέγεθές τε καὶ ἐρρωμένον,
10 εὔρωστοι τὰς ψυχάς· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ ἄρρεν. ὅσοι δὲ τὸ νῶτον στενὸν καὶ ἀσθενὲς ἔχουσι, μαλακοί· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ θῆλυ. οἱ εὔπλευροι εὔρωστοι τὰς ψυχάς· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ ἄρρεν. οἱ δὲ ἄπλευροι μαλακοὶ τὰς ψυχάς· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ θῆλυ. ὅσοι δὲ ἐκ τῶν πλευρῶν
15 περίογκοί εἰσιν, οἷον πεφυσημένοι, λάλοι καὶ μωρολόγοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς βοῦς ἢ ἐπὶ τοὺς βατράχους. ὅσοι δὲ τὸ ἀπὸ τοῦ ὀμφαλοῦ πρὸς τὸ ἀκροστήθιον μεῖζον ἔχουσιν ἢ τὸ ἀπὸ τοῦ ἀκροστηθίου πρὸς τὸν τράχηλον, βοροὶ καὶ ἀναίσθητοι, βοροὶ μὲν ὅτι τὸ τεῦχος μέγα ἔχουσιν ᾧ δέχονται
20 τὴν τροφήν, ἀναίσθητοι δὲ ὅτι στενώτερον τὸν τόπον ἔχουσιν αἱ αἰσθήσεις, συνηγνωμένον τε τῷ τὴν τροφὴν δεχομένῳ, ὥστε τὰς αἰσθήσεις βεβαρύνθαι διὰ τὰς τῶν σιτίων πληρώσεις ἢ ἐνδείας. ὅσοι δὲ τὰ στηθία ἔχουσι μεγάλα καὶ διηρθρωμένα, εὔρωστοι τὰς ψυχάς· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ ἄρρεν.
25 ὅσοι δὲ τὸ μετάφρενον ἔχουσι μέγα καὶ εὔσαρκον καὶ ἀρθρῶδες, εὔρωστοι τὰς ψυχάς· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ ἄρρεν. ὅσοι δ' ἀσθενὲς καὶ ἄσαρκον καὶ ἄναρθρον, μαλακοὶ τὰς ψυχάς· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ θῆλυ. ὅσοις δὲ τὸ μετάφρενον κυρτόν ἐστι σφόδρα οἵ τε ὦμοι πρὸς τὸ στῆθος συνηγμένοι,

810ᵇ 19. *δέχονται* Bekker, *χέονται* libri. 21. *συνηγνωμένον* Bussemaker, *συνενωμένον* libri.

κακοήθεις· ἀναφέρεται ἐπὶ τὴν ἐπιπρέπειαν, ὅτι ἀφανίζε- 30
ται τὰ ἔμπροσθεν προσήκοντα φαίνεσθαι. ὅσοι δὲ τὸ μετάφρενον ὕπτιον ἔχουσι, χαῦνοι καὶ ἀνόητοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς ἵππους. ἐπεὶ δὲ οὔτε κυρτὸν σφόδρα δεῖ εἶναι οὔτε κοῖλον, τὸ μέσον ζητητέον τοῦ εὖ πεφυκότος. ὅσοις αἱ ἐπωμίδες ἐξηρθρωμέναι καὶ οἱ ὦμοι, εὔρωστοι τὰς ψυ- 35
χάς· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ ἄρρεν. ὅσοις δὲ οἱ ὦμοι ἀσθενεῖς, ἄναρθροι, μαλακοὶ τὰς ψυχάς· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ θῆλυ. ταὐτὰ λέγω ἅπερ περὶ ποδῶν καὶ μηρῶν. ὅσοις ὦμοι εὔ- 811ᵃ
λυτοί εἰσιν, ἐλεύθεροι τὰς ψυχάς· ἀναφέρεται δὲ ἀπὸ τοῦ φαινομένου, ὅτι πρέπει τῇ φαινομένῃ μορφῇ ἐλευθεριότης. ὅσοις δὲ οἱ ὦμοι δύσλυτοι συνεσπασμένοι, ἀνελεύθεροι· ἀναφέρεται ἐπὶ τὴν ἐπιπρέπειαν. οἷς τὰ περὶ τὰς κλεῖδας 5
εὔλυτα, αἰσθητικοί· εὐλύτων γὰρ ὄντων τῶν περὶ τὰς κλεῖδας εὐκόλως τὴν κίνησιν τῶν αἰσθήσεων παραδέχονται. οἷς δὲ τὰ περὶ τὰς κλεῖδας συμπεφραγμένα ἐστίν, ἀναίσθητοι· δυσλύτων γὰρ ὄντων τῶν περὶ τὰς κλεῖδας ἐξαδυνατοῦσι τὴν κίνησιν παραδέχεσθαι τῶν αἰσθήσεων. ὅσοι τὸν τρά- 10
χηλον παχὺν ἔχουσιν, εὔρωστοι τὰς ψυχάς· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ ἄρρεν. ὅσοι δὲ λεπτόν, ἀσθενεῖς· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ θῆλυ. οἷς τράχηλος παχὺς καὶ πλέως, θυμοειδεῖς· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς θυμοειδεῖς ταύρους. οἷς δὲ εὐμεγέθης μὴ ἄγαν παχύς, μεγαλόψυχοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς λέοντας. 15
οἷς λεπτὸς μακρός, δειλοί· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς ἐλάφους. οἷς δὲ βραχὺς ἄγαν, ἐπίβουλοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς λύκους. οἷς τὰ χείλη λεπτὰ καὶ ἐπ' ἄκραις ταῖς συγχειλίαις χαλαρά, ὡς ἐπὶ τοῦ ἄνω χείλους πρὸς τὸ κάτω ἐπιβεβλῆσθαι τὸ πρὸς τὰς συγχειλίας, μεγαλόψυχοι· ἀναφέρεται 20
ἐπὶ τοὺς λέοντας. ἴδοι δ' ἄν τις τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν μεγάλων καὶ εὐρώστων κυνῶν. οἷς τὰ χείλη λεπτὰ σκληρά, κατὰ τοὺς κυνόδοντας τὸ ἐπανεστηκός, οἱ οὕτως ἔχοντες εὐγενεῖς·

811ᵃ 7. παραδέχονται] δέχονται al. 12. λεπτὸν Bekker, λεπτοὶ libri. 23. εὐγενεῖς] ἀγεννεῖς Bonitz.

ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς ὗς. οἱ δὲ τὰ χείλη ἔχοντες παχέα καὶ
25 τὸ ἄνω τοῦ κάτω προκρεμώμενον μωροί· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς
ὄνους τε καὶ πιθήκους. ὅσοι δὲ τὸ ἄνω χεῖλος καὶ τὰ οὖλα
προεστηκότα ἔχουσι, φιλολοίδοροι· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς κύ-
νας. οἱ δὲ τὴν ῥῖνα ἄκραν παχεῖαν ἔχοντες ῥάθυμοι· ἀνα-
φέρεται ἐπὶ τοὺς βοῦς. οἱ δὲ τὴν ῥῖνα ἀκρόθεν παχεῖαν ἔχον-
30 τες ἀναίσθητοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς ὗς. οἱ τὴν ῥῖνα ἄκραν
ὀξεῖαν ἔχοντες δυσόργητοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς κύνας. οἱ
δὲ τὴν ῥῖνα περιφερῆ ἔχοντες ἄκραν, ἀμβλεῖαν δέ, μεγα-
λόψυχοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς λέοντας. οἱ δὲ τὴν ῥῖνα
ἄκραν λεπτὴν ἔχοντες ὀρνιθώδεις. οἱ ἐπίγρυπον ἀπὸ τοῦ μετ-
35 ώπου εὐθὺς ἀγομένην ἀναιδεῖς· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς κόρα-
κας. οἱ δὲ γρυπὴν ἔχοντες καὶ τοῦ μετώπου διηρθρωμένην
μεγαλόψυχοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς ἀετούς. οἱ δὲ τὴν ῥῖνα
ἔγκοιλον ἔχοντες τὰ πρὸ τοῦ μετώπου περιφερῆ, τὴν δὲ πε-
811b ριφέρειαν ἄνω ἀνεστηκυῖαν, λάγνοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς
ἀλεκτρυόνας. οἱ δὲ σιμὴν ἔχοντες λάγνοι· ἀναφέρεται ἐπὶ
τοὺς ἐλάφους. οἷς δὲ οἱ μυκτῆρες ἀναπεπταμένοι, θυμώδεις·
ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ πάθος τὸ ἐν τῷ θυμῷ γινόμενον. οἱ τὸ
5 πρόσωπον σαρκῶδες ἔχοντες ῥάθυμοι· ἀναφέρεται ἐπὶ
τοὺς βοῦς. οἱ τὰ πρόσωπα ἰσχνὰ ἔχοντες ἐπιμελεῖς, οἱ δὲ
σαρκώδη δειλοί· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς ὄνους καὶ τὰς ἐλάφους.
οἱ μικρὰ τὰ πρόσωπα ἔχοντες μικρόψυχοι· ἀναφέρεται
ἐπὶ αἴλουρον καὶ πίθηκον. οἷς τὰ πρόσωπα μεγάλα, νω-
10 θροί· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς ὄνους καὶ βοῦς. ἐπεὶ δὲ οὔτε μικρὸν
οὔτε μέγα δεῖ εἶναι, ἡ μέση ἕξις εἴη ἂν τούτων ἐπιεικής. οἷς
δὲ τὸ πρόσωπον φαίνεται μικροπρεπές, ἀνελεύθεροι· ἀνα-
φέρεται ἐπὶ τὴν ἐπιπρέπειαν. οἷς τὸ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν
οἷον κύστιδες προκρέμανται, οἰνόφλυγες. ἀναφέρεται ἐπὶ
15 τὸ πάθος· ἐστὶ γὰρ τοῖς σφόδρα ἐμπεπτωκόσι τὰ πρὸ τῶν
ὀφθαλμῶν οἷον κύστιδες. ἐφεστήκασι, φίλυπνοι· ἀναφέρε-

811ᵇ 15. ἐμπεπτωκόσι] ἐμπεπωκόσι Bussemaker.

ται ἐπὶ το πάθος, ὅτι τοῖς ἐξ ὕπνου ἀνεστηκόσιν ἐπικρέμαται τὰ ἐπὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς. οἱ τοὺς ὀφθαλμοὺς μικροὺς ἔχοντες μικρόψυχοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τὴν ἐπιπρέπειαν καὶ ἐπὶ πίθηκον. οἱ δὲ μεγαλόφθαλμοι νωθροί· ἀναφέρεται 20 ἐπὶ τοὺς βοῦς. τὸν ἄρα εὖ φύντα δεῖ μήτε μικροὺς μήτε μεγάλους ἔχειν τοὺς ὀφθαλμούς. οἱ δὲ κοίλους ἔχοντες κακοῦργοι· ἀναφέρεται ἐπὶ πίθηκον. ὅσοι ἐξόφθαλμοι, ἀβέλτεροι· ἀναφέρεται ἐπὶ τὴν ἐπιπρέπειάν τε καὶ τοὺς ὄνους. ἐπεὶ δὲ οὔτε ἐξόφθαλμον οὔτε κοιλόφθαλμον δεῖ εἶναι, ἡ μέση ἕξις 25 ἂν κρατοίη. ὅσοις ὀφθαλμοὶ μικρὸν ἐγκοιλότεροι, μεγαλόψυχοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς λέοντας. οἷς δ' ἐπὶ πλεῖον, πραεῖς· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς βοῦς. οἱ τὸ μέτωπον μικρὸν ἔχοντες ἀμαθεῖς· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς ὗς. οἱ δὲ μέγα ἄγαν ἔχοντες νωθροί· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς βοῦς. οἱ δὲ περιφερὲς 30 ἔχοντες ἀναίσθητοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς ὄνους. οἱ μακρότερον ἐπίπεδον ἔχοντες ἀναίσθητοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς κύνας. οἱ δὲ τετράγωνον σύμμετρον τῷ μετώπῳ ἔχοντες μεγαλόψυχοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς λέοντας. οἱ δὲ συννεφὲς ἔχοντες αὐθάδεις· ἀναφέρεται ἐπὶ ταῦρον καὶ λέοντα. οἱ 35 δ' ἀτενὲς ἔχοντες κόλακες· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ γιγνόμενον πάθος. ἴδοι δ' ἄν τις ἐπὶ τῶν κυνῶν, ὅτι οἱ κύνες ἐπειδὰν θωπεύωσι, γαληνὲς τὸ μέτωπον ἔχουσιν. ἐπειδὴ οὖν ἥ τε συννεφὴς ἕξις αὐθάδειαν ἐμφαίνει ἥ τε γαληνὴ κολακείαν, 812ᵃ ἡ μέση ἂν τούτων ἕξις εὐαρμόστως ἔχοι. οἱ σκυθρωπὰ μέτωπα ἔχοντες δύσανιοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ πάθος, ὅτι οἱ ἀνιώμενοι σκυθρωποί εἰσιν. οἱ δὲ κατηφεῖς ὀδύρται· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ πάθος, ὅτι οἱ ὀδυρόμενοι κατηφεῖς. οἱ τὴν 5 κεφαλὴν μεγάλην ἔχοντες αἰσθητικοί· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς κύνας. οἱ δὲ μικρὰν ἀναίσθητοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς ὄνους. οἱ τὰς κεφαλὰς φοξοὶ ἀναιδεῖς· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς γαμψώνυχας. οἱ τὰ ὦτα μικρὰ ἔχοντες πιθηκώδεις, οἱ δὲ μεγάλα ὀνώδεις· ἴδοι δ' ἄν τις καὶ τῶν κυνῶν τοὺς ἀρί- 10 στους μέτρια ἔχοντας ὦτα.

Οἱ ἄγαν μέλανες δειλοί· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους, Αἰθίοπας. οἱ δὲ λευκοὶ ἄγαν δειλοί· ἀναφέρεται ἐπὶ τὰς γυναῖκας. τὸ δὲ πρὸς ἀνδρείαν συντελοῦν χρῶμα 15 μέσον δεῖ τούτων εἶναι. οἱ ξανθοὶ εὔψυχοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς λέοντας. οἱ πυρροὶ ἄγαν πανοῦργοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τὰς ἀλώπεκας. οἱ δὲ ἔνωχροι καὶ τεταραγμένοι τὸ χρῶμα δειλοί· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ πάθος τὸ ἐκ τοῦ φόβου γιγνόμενον. οἱ δὲ μελίχλωροι ἀπεψυγμένοι εἰσίν· τὰ δὲ ψυχρὰ δυσ- 20 κίνητα· δυσκινήτων δὲ ὄντων τῶν κατὰ τὸ σῶμα εἶεν ἂν βραδεῖς. οἷς τὸ χρῶμα ἐρυθρόν, ὀξεῖς, ὅτι πάντα τὰ κατὰ τὸ σῶμα ὑπὸ κινήσεως ἐκθερμαινόμενα ἐρυθραίνεται. οἷς δὲ τὸ χρῶμα φλογοειδές, μανικοί, ὅτι τὰ κατὰ τὸ σῶμα σφόδρα ἐκθερμανθέντα φλογοειδῆ χροιὰν ἴσχει· οἱ δὲ ἄκρως 25 θερμανθέντες μανικοὶ ἂν εἴησαν. οἷς δὲ περὶ τὰ στήθη ἐπιφλεγές ἐστι τὸ χρῶμα, δυσόργητοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ πάθος· τοῖς γὰρ ὀργιζομένοις ἐπιφλέγεται τὰ περὶ τὰ στήθη. οἷς τὰ περὶ τὸν τράχηλον καὶ τοὺς κροτάφους αἱ φλέβες κατατεταμέναι εἰσί, δυσόργητοι· ἀναφέρεται ἐπὶ 30 τὸ πάθος, ὅτι τοῖς ὀργιζομένοις ταῦτα συμβαίνει. οἷς τὸ πρόσωπον ἐπιφοινίσσον ἐστίν, αἰσχυντηλοί εἰσιν· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ πάθος, ὅτι τοῖς αἰσχυνομένοις ἐπιφοινίσσεται τὸ πρόσωπον. οἷς αἱ γνάθοι ἐπιφοινίσσουσιν, οἰνόφλυγες· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ πάθος, ὅτι τοῖς μεθύουσιν ἐπιφοινίσσουσιν 35 αἱ γνάθοι. οἷς δὲ οἱ ὀφθαλμοὶ ἐπιφοινίσσουσιν, ἐκστατικοὶ ὑπὸ ὀργῆς· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ πάθος, ὅτι οἱ ὑπ' ὀργῆς ἐξεστηκότες ἐκφοινίσσονται τοὺς ὀφθαλμούς. οἷς δὲ οἱ ὀφθαλ- 812b μοὶ ἄγαν μέλανες, δειλοί· ἡ γὰρ ἄγαν μελαίνη χρόα ἐφάνη δειλίαν σημαίνουσα. οἱ δὲ μὴ ἄγαν μέλανες ἀλλὰ κλίνοντες πρὸς τὸ ξανθὸν χρῶμα εὔψυχοι. οἷς δὲ οἱ ὀφθαλμοὶ γλαυκοὶ ἢ λευκοί, δειλοί· ἐφάνη γὰρ τὸ λευκὸν χρῶ- 5 μα δειλίαν σημαῖνον. οἱ δὲ μὴ γλαυκοὶ ἀλλὰ χαροποὶ εὔψυχοι· ἀναφέρεται ἐπὶ λέοντα καὶ ἀετόν. οἷς δὲ οἰνωποί, μάργοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τὰς αἶγας. οἷς δὲ πυρώδεις,

ἀναιδεῖς· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς κύνας. οἱ ὠχρόμματοι ἐντεταραγμένους ἔχοντες τοὺς ὀφθαλμοὺς δειλοί· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ πάθος, ὅτι οἱ φοβηθέντες ἔνωχροι γίνονται χρώματι 10 οὐχ ὁμαλῷ. οἱ δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς στιλπνοὺς ἔχοντες λάγνοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς ἀλεκτρυόνας καὶ κόρακας.

Οἱ δασείας ἔχοντες τὰς κνήμας λάγνοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς τράγους. οἱ δὲ περὶ τὰ στήθη καὶ τὴν κοιλίαν ἄγαν δασέως ἔχοντες οὐδέποτε πρὸς τοῖς αὐτοῖς διατελοῦσιν· ἀνα- 15 φέρεται ἐπὶ τοὺς ὄρνιθας, ὅτι ταῦτα τὰ στήθη καὶ τὴν κοιλίαν δασυτάτην ἔχουσιν. οἱ τὰ στήθη ψιλὰ ἄγαν ἔχοντες ἀναιδεῖς· ἀναφέρεται ἐπὶ τὰς γυναῖκας. ἐπειδὴ οὖν οὔτε ἄγαν δασέα δεῖ εἶναι οὔτε ψιλά, ἡ μέση ἕξις κρατίστη. οἱ τοὺς ὤμους δασεῖς ἔχοντες οὐδέποτε πρὸς τοῖς αὐτοῖς δια- 20 τελοῦσιν· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς ὄρνιθας. οἱ τὸν νῶτον δασὺν ἔχοντες ἄγαν ἀναιδεῖς· ἀναφέρεται ἐπὶ τὰ θηρία. οἱ δὲ τὸν αὐχένα ὄπισθεν δασὺν ἔχοντες ἐλευθέριοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς λέοντας. οἱ δὲ ἀκρογένειοι εὔψυχοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς κύνας. οἱ δὲ συνόφρυες δυσάνιοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τὴν τοῦ 25 πάθους ὁμοιότητα. οἱ δὲ τὰς ὀφρῦς κατεσπασμένοι πρὸς τῆς ῥινός, ἀνεσπασμένοι δὲ πρὸς τὸν κρόταφον εὐήθεις· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς σῦς. οἱ φριξὰς τὰς τρίχας ἔχοντες ἐπὶ τῆς κεφαλῆς δειλοί· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ πάθος, ὅτι καὶ οἱ ἔκφοβοι γιγνόμενοι φρίσσουσιν. οἱ τὰς τρίχας σφόδρα οὔλας 30 ἔχοντες δειλοί· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας. ἐπειδὴ οὖν αἵ τε φριξαὶ καὶ αἱ σφόδρα οὖλαι δειλίαν ἀναφέρουσιν, αἱ ἄκρουλοι ἂν εἶεν πρὸς εὐψυχίαν ἄγουσαι· ἀναφέρεται δὲ καὶ ἐπὶ τὸν λέοντα. οἱ τοῦ μετώπου τὸ πρὸς τῇ κεφαλῇ ἀναστεῖλον ἔχοντες ἐλευθέριοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς 35 λέοντας. οἱ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς προσπεφυκυίας ἔχοντες τὰς τρίχας ἐπὶ τοῦ μετώπου κατὰ τὴν ῥῖνα ἀνελεύθεροι· ἀναφέρεται ἐπὶ τὴν ἐπιπρέπειαν, ὅτι δουλοπρεπὲς τὸ φαινό- 813a μενον.

812^b 37. ἀνελεύθεροι Bekker, ἐλεύθεροι vel ἐλευθέριοι libri.

Μακροβάμων καὶ βραδυβάμων εἴη ἂν νωθρεπιθέτης τελεστικός, ὅτι τὸ μακρὰ βαίνειν ἀνυστικόν, τὸ βραδέως δὲ 5 *μελλητικόν. βραχυβάμων βραδυβάμων νωθρεπιθέτης οὐ τελεστικός, ὅτι τὸ βραχέα βαίνειν καὶ βραδέως οὐκ ἀνυστικόν. μακροβάμων ταχυβάμων οὐκ ἐπιθετικός, τελεστικός, ὅτι τὸ μὲν τάχος τελεστικόν, ἡ δὲ μακρότης οὐκ ἀνυστικόν. βραχυβάμων ταχυβάμων ἐπιθετικός, οὐ τελεστικός. περὶ δὲ χει-* 10 *ρὸς καὶ πήχεος καὶ βραχίονος φορᾶς, αἱ αὐταὶ ἀναφερόνται. οἱ δὲ τοῖς ὤμοις ἐπισαλεύοντες ὀρθοῖς ἐκτεταμένοις γαλεαγκῶνες· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς ἵππους. οἱ τοῖς ὤμοις ἐπενσαλεύοντες ἐγκεκυφότες μεγαλόφρονες· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς λέοντας. οἱ δὲ τοῖς ποσὶν ἐξεστραμμένοις πορευόμενοι* 15 *καὶ ταῖς κνήμαις θηλείαις· ἀναφέρεται ἐπὶ τὰς γυναῖκας. οἱ δὲ τοῖς σώμασι περικλώμενοι καὶ ἐντριβόμενοι κόλακες· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ πάθος. οἱ ἐγκλινόμενοι εἰς τὰ δεξιὰ ἐν τῷ πορεύεσθαι κίναιδοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τὴν ἐπιπρέπειαν. οἱ εὐκινήτους τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχοντες ὀξεῖς, ἁρπαστικοί· ἀνα-* 20 *φέρεται ἐπὶ τοὺς ἱέρακας. οἱ σκαρδαμύκται δειλοί, ὅτι ἐν τοῖς ὄμμασι πρῶτα τρέπονται. οἱ κατιλλαίνοντες ὡραῖοί τε, καὶ οἷς τὸ ἕτερον βλέφαρον ἐπιβέβηκε τοῖς ὀφθαλμοῖς, κατὰ μέσον τῆς ὄψεως ἑστηκυίας, καὶ οἱ ὑπὸ βλέφαρα τὰ ἄνω τὰς ὀψίας ἀνάγοντες, μαλακόν τε βλέποντες, καὶ οἱ τὰ* 25 *βλέφαρα ἐπιβεβληκότες, ὅλως τε πάντες οἱ μαλακόν τε καὶ διακεχυμένον βλέποντες, ἀναφέρονται ἐπὶ τὴν ἐπιπρέπειαν καὶ τὰς γυναῖκας. οἱ τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ συχνοῦ χρόνου κινοῦντες, ἔχοντές τε βάμμα λευκώματος ἐπὶ τῷ ὀφθαλμῷ, ὡς προσεστηκότας, ἐννοητικοί· ἂν γὰρ πρός τινι* 30 *ἐννοίᾳ σφόδρα γένηται ἡ ψυχή, ἵσταται καὶ ἡ ὄψις.*

Οἱ μέγα φωνοῦντες βαρύτονον ὑβρισταί· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς ὄνους. ὅσοι δὲ φωνοῦσιν ἀπὸ βαρέος ἀρξάμενοι, τελευτῶσι δὲ εἰς ὀξύ, δυσθυμικοί, ὀδύρται· ἀναφέρεται ἐπὶ

813ᵃ 21. *κατιλλαίνοντες ὡραῖοί* Bussemaker, *κατιλλαντιωρίαν* libri.

τοὺς βοῦς καὶ ἐπὶ τὸ πρέπον τῇ φωνῇ. ὅσοι δὲ ταῖς φωναῖς ὀξείαις μαλακαῖς κεκλασμέναις διαλέγονται, κίναιδοι· ἀνα- 35 φέρεται ἐπὶ τὰς γυναῖκας καὶ ἐπὶ τὴν ἐπιπρέπειαν. ὅσοι 813b βαρύτονον φωνοῦσι μέγα, μὴ πεπλεγμένον, ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς εὐρώστους κύνας καὶ ἐπὶ τὴν ἐπιπρέπειαν. ὅσοι μαλακὸν ἄτονον φωνοῦσι, πραεῖς· ἀναφέρεται ἐπὶ τὰς ὄϊς. ὅσοι δὲ φωνοῦσιν ὀξὺ καὶ ἐγκεκραγός, μάργοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τὰς 5 αἶγας.

Οἱ μικροὶ ἄγαν ὀξεῖς· τῆς γὰρ τοῦ αἵματος φορᾶς μικρὸν τόπον κατεχούσης καὶ αἱ κινήσεις ταχὺ ἄγαν ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸ φρονοῦν. οἱ δὲ ἄγαν μεγάλοι βραδεῖς· τῆς γὰρ τοῦ αἵματος φορᾶς μέγαν τόπον κατεχούσης αἱ κινήσεις 10 βραδέως ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸ φρονοῦν. ὅσοι τῶν μικρῶν ξηραῖς σαρξὶ κεχρημένοι εἰσὶν ἢ καὶ χρώμασιν, ἃ διὰ θερμότητα τοῖς σώμασιν ἐπιγίνονται, οὐδὲν ἀποτελοῦσιν· οὔσης γὰρ τῆς φορᾶς ἐν μικρῷ καὶ ταχείας διὰ τὸ πυρῶδες, οὐδέποτε κατὰ ταὐτόν ἐστι τὸ φρονεῖν, ἀλλὰ ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλων, 15 πρὶν τὸ ὑπερέχον περᾶναι. ὅσοι δὲ τῶν μεγάλων ὑγραῖς σαρξὶ κεχρημένοι, ἢ καὶ χρώμασιν ἃ διὰ ψυχρότητα ἐγγίνονται, οὐδὲν ἐπιτελοῦσιν· οὔσης γὰρ τῆς φορᾶς ἐν μεγάλῳ τόπῳ καὶ βραδείας διὰ τὴν ψυχρότητα, οὐ συνανύει ἀφικνουμένην ἐπὶ τὸ φρονοῦν. ὅσοι δὲ τῶν μικρῶν ὑγραῖς σαρξὶ 20 κεχρημένοι εἰσὶ καὶ χρώμασι διὰ ψυχρότητα, γίνονται ἐπιτελεστικοί· οὔσης γὰρ τῆς κινήσεως ἐν μικρῷ, τὸ δυσκίνητον τῆς κράσεως συμμετρίαν παρέσχε τὸ πρῶτον ἐπιτελεῖν. ὅσοι δὲ τῶν μεγάλων ξηραῖς σαρξὶ κεχρημένοι εἰσὶ καὶ χρώμασι διὰ θερμότητα, γίνονται ἐπιτελεστικοὶ καὶ αἰσθητικοί· τὴν γὰρ 25 τοῦ μεγέθους ὑπερβολὴν σαρκῶν τε καὶ χρώματος ἡ θερμότης ἠκέσατο, ὥστε σύμμετρον εἶναι πρὸς τὸ ἐπιτελεῖν. τὰ μὲν οὖν μεγέθεσιν ὑπερβάλλοντα τῶν σωμάτων ἢ σμικρότησιν ἐλλείποντα, ὡς τυχόντα ἐπιτελεστικά ἐστι καὶ ὡς ἀτελῆ, εἴρηται· ἡ δὲ τούτων μέση φύσις πρὸς τὰς αἰσθήσεις 30 κρατίστη καὶ τελεστικωτάτη, οἷς ἂν ἐπιθῆται· αἱ γὰρ κινή-

σεις οὐ διὰ πολλοῦ οὖσαι ῥαδίως ἀφικνοῦνται πρὸς τὸν νοῦν· οὖσαί τε οὐ κατὰ μικρὸν ὑπερχωροῦσιν. ὥστε τὸν τελεώτατον πρὸς τὸ ἐπιτελεῖν τε ἃ ἂν προθῆται καὶ αἰσθάνεσθαι μέλ-
35 λοντα μέτριον δεῖ εἶναι τὸ μέγεθος. οἱ ἀσύμμετροι πανοῦρ-
814a γοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ πάθος καὶ τὸ θῆλυ. εἰ γὰρ οἱ ἀσύμμετροι πανοῦργοι, οἱ σύμμετροι δίκαιοι ἂν εἴησαν καὶ ἀνδρεῖοι. τὴν δὲ τῆς συμμετρίας ἀναφορὰν πρὸς τὴν τῶν σωμάτων εὐαγωγίαν καὶ εὐφυΐαν ἀνοιστέον, ἀλλ' οὐ πρὸς
5 τὴν τοῦ ἄρρενος ἰδέαν, ὥσπερ ἐν ἀρχῇ διῃρέθη. καλῶς δ' ἔχει καὶ πάντα τὰ σημεῖα, ὅσα προείρηται, ἀναφέρειν ἐπὶ τὴν ἐπιπρέπειαν καὶ εἰς ἄρρεν καὶ θῆλυ· ταῦτα γὰρ τελεωτάτην διαίρεσιν διῄρηται, καὶ ἐδείχθη ἄρρεν θήλεος δικαιότερον καὶ ἀνδρειότερον καὶ ὅλως εἰπεῖν ἄμεινον. ἐν ἁπάσῃ δὲ
814b τῇ τῶν σημείων ἐκλογῇ ἕτερα ἑτέρων σημεῖα μᾶλλον δηλοῦσιν ἐναργῶς τὸ ὑποκείμενον. ἐναργέστερα δὲ τὰ ἐν ἐπικαιροτάτοις τόποις ἐγγινόμενα. ἐπικαιρότατος δὲ τόπος ὁ περὶ τὰ ὄμματά τε καὶ τὸ μέτωπον καὶ κεφαλὴν καὶ
5 πρόσωπον, δεύτερος δὲ ὁ περὶ τὰ στήθη καὶ ὤμους, ἔπειτα περὶ τὰ σκέλη τε καὶ πόδας· τὰ δὲ περὶ τὴν κοιλίαν ἥκιστα. ὅλως δὲ εἰπεῖν οὗτοι οἱ τόποι ἐναργέστατα σημεῖα παρέχονται, ἐφ' ὧν καὶ φρονήσεως πλείστης ἐπιπρέπεια γίνεται.

Index.

ἀβέβαιος 806b 23.
ἀβέλτερος 811b 23.
ἀγαθός 808a 7.
ἀγγεῖα 801a 10, 19.
ἀειμνήμων 808a 37.
ἀεροειδής 793b 5. 794a 4. 797a 7.
ἀετός 811a 37. 812b 6.
ἀηδών 800a 26. 804a 23.
ἀήρ 791a 2. 794a 8.
ἄθυμος 808a 7.
Αἰγύπτιοι 805a 27. 812a 12.
Αἰθίοπες 812a 13, b 31.
αἴλουρος 811b 9.
αἷμα 796a 15. 798b 18.
αἱματίς 797a 6.
αἴξ 812b 7. 813b 6.
αἴσθησις 810b 22.
αἰσθητικός 812a 6.
αἰσθητῶς 798b 27.
αἰσχυντηλός 812a 31.
ἀκεῖσθαι 813b 27.
ἀκοή 803b 8.
ἀκούειν 801b 16.
ἄκρατος 794b 6. 795a 9. 796a 3.
ἀκρίβεια τῶν φθόγγων 801b 2. 804a 28, 31.
ἀκρογένειος 812b 24.
ἀκρόθεν 811a 29.
ἄκρος 796b 29. 798a 5. 811a 28.
ἀκροσθήτιον 810b 17.
ἄκρουλος 812b 33.
ἀκρωτήριον 806b 33. 807a 33, b 8. 808a 22.
ἀκτίς 791b 1.
ἀλαμπής 793a 12. 807b 35.
ἀλεκτρυών 800b 24. 806b 14. 811b 2. 812b 12.
ἁλουργής vel ἁλουργός 792a 7—26, b 2, 10. 793a 7. 794a 21. 796a 25, b 4. 797a 7. 799b 3.
ἀλώπηξ 812a 17.
ἀμβλύς 811a 32.
ἀμόργης 796a 27.
ἀναγωγή 800b 15.
ἀναιδής 807b 28—33. 810a 20.
ἀναίσθητος 806b 22. 807b 19—28.
ἀνακλᾶσθαι 791a 27. 792b 18.
ἀναλκής 809a 39.
ἀναπτύττεσθαι 807b 1, 29.
ἄναρθρος 810a 6, b 27, 37.
ἀναρρηγνύναι 793a 29.
ἀνάσιλον 809b 24.
ἀνασπᾶν 807b 6, 22.
ἀναστειλος 812b 35.
ἀνατρέχειν 799a 8.
ἀναφέρειν 810a 17—26 sqq. 811a 2. 814a 4.
ἀναφορά 814a 3.
ἀναχωρεῖν 801a 34.
ἀνδράχνη 797a 27.
ἀνδρεῖος 807a 31—b 4.
ἀνδριάς 802a 38.
ἀνειλεῖσθαι 804a 20.
ἀνελέητος 808b 1.

ἄνευρος 809b 10.
ἄνθος 794a 17, b 3, 6. 796b 7 sqq.
ἀνιᾶσθαι 808b 15. 812a 4.
ἀνιέναι 807a 17, 24. 806b 27. 808a 5.
ἀνοίγειν 802b 41.
ἀντιλαμβάνειν 802b 26.
ἀνυστικός 813a 4.
ἀπαγορεύειν 808a 11.
ἀπαλλάττειν 808b 23.
ἁπαλός 802b 5.
ἀπαρτᾶν 802b 38.
ἄπειρος 792b 33.
ἀπεργάζεσθαι 801b 11.
ἄπιος 797a 27.
ἄπλευρος 809b 7. 810a 3, b 13.
ἁπλότης 801a 19.
ἀπομοργνύναι 810b 3.
ἀποξηραίνεσθαι 794a 27.
ἀποπηδᾶν 802b 33. 803b 1.
ἀποπνεῖν 800a 13.
ἀπορρεῖν 797a 17.
ἀπορρηγνύναι 804b 11—26.
ἀπορρίπτειν 800b 9.
ἀπόστασις 800b 7.
ἀποστρέφειν 809b 25.
ἀποτρίβειν 793a 25.
ἀποχραίνειν 796a 24.
ἀπόχρη 806a 36.
ἀποψύχεσθαι 812a 19.
ἀραιός 791a 19, 27. 802a 13. 803b 28.
ἀραιότης 802a 24.
ἀρετή 806b 34.
ἀρθροῦν 810a 28.
ἀρθρώδης 809b 30. 810b 26.
ἄρκτος (ursus) 798a 26. (sidus) 806b 16.
ἁρπαστικός 813a 19.
ἄρρην 806b 32. 809a 28—b 13.
ἀρρωστία 805a 3.
ἀρτηρία 800b 19—804b 27.
ἀρτίως 796a 15.
ἄσαρκος 807b 17. 808a 19. 809b 29. 810b 27.
ἀσαφής 806a 35.
ἄσημος 802a 14.
ἄσιλον 809b 24.
ἀσμενής 807b 35.
ἀσύμμετρος 814a 2.
ἀτενής 811b 26.
ἄτονος 813b 3.
ἀτροφία 803b 21.
αὐγή 791a 22. 792a 17, 23, b 8, 18, 26, 28. 793b 11, 15, 17. 794b 7.
αὐλός 801b 32—802a 17. 802b 18— 28. 804a 11.
αὐχήν 807b 20. 808b 4. 812b 23.
αὐχμηρός 793a 11. 807b 2.
ἁφή 804a 27.
ἀφροδίσια 808b 34, 36.
ἀχλύς 794a 5.
ἄχρους 796b 30.

βάδισις 813a 3—18.
βάμμα 813a 28.
βάπτειν 791a 7. 794a 16, 17, 26.
βαρύνειν 810b 22.
βαρύς 806b 26. 807a 17.
βαρύτης 803b 32.
βαρύτονος 813a 31, b 2.
βαρύφωνος 807a 18, 20.
βασανίζειν 802a 32.
βάσανος 793b 1.
βάσις 809b 30.
βάτραχος 800a 26. 810b 16.
βαφή 791a 5. 793a 24.
βιαίως 800b 23.
βλαστός 795a 4, 15, 18.
βλέπειν 813a 26.
βλέφαρον 798a 31. 807b 29. 813a 22.
βόμβυξ 800b 25.
βορός 810b 18.
βότρυς 792b 8. 795b 25—30.
βουβών 808a 23.

βοῦς 807ᵃ 19. 810ᵇ 16. 811ᵃ 14, 29, ᵇ 6, 10, 21, 28, 30, 35. 813ᵃ 34.
βραγχιᾶν 804ᵃ 18.
βραδυβάμων 813ᵃ 3.
βραχίων 813ᵃ 10.
βραχυβάμων 813ᵃ 5.
βροντή 803ᵃ 3.
βρυοῦν 791ᵇ 26. 792ᵃ 1.

γαλεαγκών 808ᵃ 31. 813ᵃ 12.
γαληνής 811ᵇ 38.
γαληνός 812ᵃ 1.
γαμψῶνυξ 810ᵃ 22. 812ᵃ 9.
γαστροκνημία 807ᵃ 37, ᵇ 1, 6.
γεγωνεῖν 802ᵃ 23, ᵇ 6. 804ᵇ 24.
γένειον 797ᵇ 30.
γενναῖος 809ᵇ 10.
γένυς 809ᵇ 17.
γέρανος 800ᵃ 26, ᵇ 22.
γῆ 791ᵃ 4.
γῆρας 789ᵃ 32.
γλαυκός 812ᵇ 4.
γλαφυρός 808ᵇ 8.
γλισχρότης 804ᵇ 21.
γλῶττα 801ᵇ 8, 33, 38. 802ᵇ 19. 804ᵇ 28.
γνάθος 812ᵃ 33, 35.
γνώρισμα 806ᵃ 15.
γονύκροτος 808ᵃ 13. 809ᵇ 8. 810ᵃ 34.
γρυπός 811ᵃ 36.
γυπώδης 808ᵇ 7.

δακτύλιος 801ᵇ 4.
δάκτυλον vel δάκτυλος 810ᵃ 20, 22.
δάς 791ᵇ 24.
δασεῖα φωνή 804ᵇ 8—11.
δασύτης 806ᵇ 18. 812ᵇ 13—813ᵃ 2.
δάφνη 796ᵇ 11.
δειλός 807ᵇ 4—12.
δειμαλέων 810ᵃ 23.
δεξαμενή 794ᵇ 31.
δέρκεσθαι 808ᵃ 4.
δέρμα 797ᵃ 34, ᵇ 12, 18, 22. 798ᵇ 21.
δερμάτιον 807ᵇ 18.
δηλοῦν 806ᵃ 22, 26.
δηλωτικά 808ᵇ 30.
διαβαίνειν 809ᵇ 32.
διαδεῖν 802ᵃ 40.
διαδύνειν 791ᵃ 26.
διάθεσις 805ᵃ 29.
διαίρεσις 804ᵇ 7. 814ᵃ 8.
δίαιτα 808ᵇ 23.
διακαίεσθαι 791ᵇ 18. 792ᵃ 14.
διακινεῖν 801ᵃ 25.
διαλαμβάνειν 794ᵃ 13.
διαλέγεσθαι 801ᵇ 6. 813ᵃ 35.
διάλειψις 803ᵇ 37.
διάλεκτος 801ᵇ 11. 807ᵇ 34.
διαλλάττειν 809ᵃ 27.
διαλύειν 801ᵃ 37. 803ᵇ 21.
διαμαρτάνειν 798ᵇ 18. 803ᵃ 10. 804ᵇ 23.
διάνοια 805ᵃ 1, 12. 806ᵇ 25.
διαξύειν 808ᵃ 15, 35.
διαπέμπειν 802ᵃ 11.
διαπράττειν 808ᵇ 30.
διαρθροῦν 801ᵇ 3, 14. 810ᵃ 16. 811ᵃ 36.
διαρρηγνύναι 810ᵃ 33.
διασαλεύειν 809ᵇ 32.
διασαφεῖν 805ᵇ 21.
διασπᾶν 801ᵃ 18. 802ᵃ 35, ᵇ 26.
διαστολή 800ᵃ 35.
διατελεῖν 812ᵇ 20.
διατηρεῖν 801ᵃ 31.
διατυποῦν 801ᵇ 5, 12.
διαφαίνειν 793ᵇ 2.
διαχεῖν 800ᵃ 11, ᵇ 28, 35. 813ᵃ 26.
διαψύχειν 794ᵇ 34.
διηθεῖν 795ᵃ 18. 797ᵇ 23.
διιστάναι 807ᵃ 34.
Διονύσιος ὁ σοφιστής 808ᵃ 16.
διορᾶν 794ᵃ 8.
δοκιμάζειν 805ᵃ 25.

δολερός 810a 8.
δουλοπρεπής 813a 1.
δύναμις 803a 17.
δυσάνιος 805b 6. 807a 5. 812a 3, b 25.
δυσαυξής 802a 21, 25.
δυσθυμικός 813a 33.
δύσλυτος 811a 4.
δυσόργητος 811a 31.
δυσπαραπιστότεροι 809a 35.
δυσταμίευτος 800b 31. 802a 6.
δύσφορος 802a 26.

ἐγκλίνεσθαι 813a 17.
ἔγκλισις 792a 22. 793b 18. 808a 13.
ἔγκοιλος 809b 19. 810a 1. 811a 38, b 26.
ἐγκράζειν 813b 5.
ἐγκρατής 806b 24. 808a 22.
ἐγκύπτειν 813a 13.
ἔγκυρτος 807b 30.
ἐγχεῖν 795b 13.
ἔδαφος 796a 11.
εἶδος 805a 12. 808b 8, 33.
εἴκειν 809a 37.
εἰλικρίνεια 793a 10.
εἴρων 808a 27.
ἐκβιάζεσθαι 800b 12.
ἐκβολή 804b 11.
ἐκθερμαίνειν 812a 22.
ἐκθλίβειν 800b 1, 5.
ἐκκλινής 809b 23.
ἐκκλύζειν 795b 13.
ἔκλευκος 810a 1.
ἐκλογή 805a 28, 33, b 11. 810a 14.
ἐκλύειν 804b 14.
ἔκλυτος 808a 14.
ἐκπέττειν 797a 1. 799a 11.
ἐκπίπτειν 801b 11. 803b 19.
ἐκπλύνω 794a 28.
ἐκπρεπής 810a 8.
ἔκρυσις 796a 12.
ἔκστασις 808b 34.
ἐκστατικός 812a 35.
ἐκτείνειν 800a 5.
ἐκτρέχειν 802a 21.
ἐκφανής 802a 5.
ἐκφοινίσσεσθαι 812a 37.
ἐλαία 796a 27.
ἔλαφος 798a 26. 806b 8. 807a 20. 811a 16, b 2, 7.
ἐλεήμων 808a 33—b 2.
ἔμετος 804a 18.
ἐμπίνειν 811b 15.
ἐμποδίζειν 801b 14.
ἔμπροσθεν 810b 31.
ἔμπυρρος 797b 13.
ἐμφαίνειν 806a 30. 812a 1.
ἔνδεια 797b 35. 810b 23.
ἐνδιαλλάττειν 806a 13.
ἔνθερμος 806b 26. 808a 37.
ἐννοητικός 813a 29.
ἔννοια 813a 30.
ἐνταράττειν 812b 8.
ἐντείνειν 792a 25.
ἐντρίβειν 813a 16.
ἔνωχρος 812a 17, b 10.
ἐξαδυνατεῖν 811a 9.
ἐξαλλάττειν 805a 4. 806a 18.
ἐξανθεῖν 797b 15.
ἐξαρθροῦν 810b 35.
ἐξιστάναι 812a 37.
ἐξόφθαλμος 811b 23, 25.
ἐπαίρειν 807b 30.
ἐπενσαλεύειν 813a 13.
ἐπιβαίνειν 813a 22.
ἐπιβάλλειν 811a 19. 813a 25.
ἐπίβουλος 811a 7.
ἐπιγίγνεσθαι 797b 27. 806a 8.
ἐπίγρυπος 811a 34.
ἐπιεικής 806b 12.
ἐπιθετικός 813a 7.
ἐπίκαιρος 814b 2.
ἐπικρεμαννύναι 811b 17.
ἐπίκτητος 806a 24.
ἐπιμελής 811b 6.
ἐπίπεδος 810a 2. 811b 32.
ἐπιπορφυρίζειν 796b 14.
ἐπιπρέπεια 809a 13, 15. 810a

34, b 9. 811b 13, 19, 24. 814b 8.
ἐπιπυκνοῦσθαι 794a 14.
ἐπίπυρρος 807b 32. 808a 20, 33.
ἐπιρρεῖν 795a 21. 797b 29. 798b 32. 799a 13.
ἐπισαλεύειν 813a 11.
ἐπισπερχής 807b 5. 808a 7.
ἐπισφάζειν 796a 15.
ἐπιτείνειν 802a 7. 806b 27. 807a 15, 17.
ἐπιτελεστικός 813b 21, 29.
ἐπιτίθεσθαι 813b 31.
ἐπιφαίνεσθαι 794a 4. 805a 29, b 9. 806a 30.
ἐπιφάνεια 801a 36.
ἐπιφανής 806a 21, 37.
ἐπιφλέγεσθαι 812a 27.
ἐπιφλεγής 812a 25.
ἐπιφοινικίζειν 796a 2.
ἐπιφοινίσσειν 812a 31—37.
ἐπιχειρεῖν 807a 4.
ἐπιχρώζειν 791a 9.
ἑπομένως 809a 23.
ἐπωμίς 810b 35 — 811a 5.
ἔρνη 796a 5.
ἑρπετόν 799b 17.
ἐρυθραίνειν 812a 22.
εὐαγωγία 814a 4.
εὐανθής 792a 15. 794b 5.
εὐαρμόστως 812a 2.
εὐαυξής 808a 23.
εὐγενής 811a 23.
εὐεκτικός 806b 22, 23.
εὐήθης 807a 1.
εὐθέως 804b 8.
εὔθυμος 805b 7. 808a 2—7.
εὐθυπορεῖν 802a 36.
εὐθύπορος 802b 11.
εὐκίνητος 813a 13.
εὐκόλως 811a 7.
εὔλυτος 807b 16. 809b 26.
εὐμεγέθης 808a 2, 25. 809b 16.
εὐμετάβολος 807b 11.
εὔνωτος 809b 28.
εὐπειθής 802a 26.
εὔπλευρος 808a 20. 809b 28. 810b 12—23.
εὐπώγων 808a 23.
εὔρινος 800b 29. 802b 35.
εὔρωστος 800a 33, b 4. 810a 25.
εὔσαρκος 798b 11. 808a 25. 810b 25.
εὔσημος 792b 1. 806a 35.
εὐσύνοπτος 791a 11.
εὔτονος 800b 16.
εὐτροφία 798b 9.
εὐφραίνειν 808b 15.
εὐφυής 806b 23. 807b 12—19. 810a 15.
εὐφυΐα 806b 4. 807b 12—19. 814a 4.
εὔφωνος 802b 22.
εὔψυχος 807a 20.

ζεῦγος 802b 22, 26. 804a 13.
ζοφερός 792a 27.
ζοφώδης 794b 4.
ζυγόν 803a 40.
ζωγράφος 792b 17.
ζωνός 810b 4—7.
ζῷον 798b 1. 799b 17. 806a 11.

ἡβᾶν 797b 31.
ἥβη 797b 30. 798a 3.
ἠεροειδής 792b 8.
ἦθος 805b 2, 8. 806a 30, b 35. 807a 6, b 11, 27. 808a 6, 29.
ἡλικία 798b 31.
ἥλιος 791a 4.
ἡλιοῦσθαι 795a 1.
ἡλιώδης 793a 14.
ἦχος 801b 21. 802a 18—29, b 5, 12. 803a 26. 804a 30, 35.

θάλαττα 792a 20.
θαλάττιος 794a 23.
θαμβεῖν 807b 11.
θεῖον 792b 27.
θεραπεία 808b 22—24.

θερμόν 806b 4.
θεωρεῖν 805a 16.
θηλυγόνος 808a 36.
θηλυμορφότερος 809b 37.
θρίξ 794b 1. 797b 26. 806b 9. 808b 5. 809b 23. 812b 28.
θυμοειδής 807a 14. 811a 13.
θυμώδης 808a 19—24.
θωπεύειν 811b 38.

ἰδέα 805a 16, b 12. 809a 6, b 15. 810a 7, 10. 814a 5.
ἱέραξ 813a 20.
ἱκανῶς 807b 26.
ἱλαρός 808b 16.
ἰός 792b 27.
ἱππικός 805a 16.
ἵππος 797a 34. 798a 6, b 7. 810b 32. 813a 12.
ἰσορροπεῖν 809b 18.
ἱστός 802a 31.
ἴσχειν 799b 18.
ἰσχίον 807a 37. 809b 7, 29.
ἰσχνός 807b 3, 14.
ἰσχνόφωνος 804b 26.
ἰσχυρός 806b 34.
ἰσχυρῶς 791a 19, 24. 793a 14. 795a 3. 796a 17.
ἰταμός 807b 10.
ἰώμενος 793b 6.

καθαίρειν 808b 22.
καθαρός 801b 28. 807b 17.
καθόλου 806b 11, 13.
κακόφωνος 802b 23.
κάλαιον 799b 14.
καπνώδης 792a 13.
καρπός 797a 17.
καταδεής 802b 4.
κατακλᾶν 808a 8.
κατακορής 795a 3.
καταλαμβάνειν 800a 5.
καταμανθάνειν 791b 4.
καταξηραίνειν 794b 30. 795a 12.
κατάπαυσις 802a 28, b 1. 803b 42.
καταπέλτης 800b 13.
καταπνίγειν 800a 15.
κατάρρους 801a 16.
κατασπᾶν 804a 14.
καταστρέφειν 803a 28—47.
κατάτασις 803a 37.
κατατείνειν 812a 29.
καταφανής 808b 15, 20.
καταψύχειν 803a 1.
κατεργασία 802b 15.
κατέρχεσθαι 808a 24.
κατηφής 807b 12. 808a 10. 812a 4.
κατιλλαίνοντες 813a 21.
κατοπτᾶν 802b 2. 803a 29.
καυλός 795a 14.
κενός 800b 36.
κέραμος 791b 20.
κέρας 797b 19. 801a 28. 802a 17 — b 24.
κεφαλή 797b 24. 798a 3, 30. 812a 6—9, 36, b 34.
κιβώτιον 802b 40.
κίναιδος 808a 12—16.
κίνησις 806b 25.
κιττός 796b 11.
κλᾶν 808b 9. 813a 35.
κλείς 809b 26. 811a 5—10.
κλῆμα 796b 5.
κλίνειν 812b 3.
κλισμός 792a 22.
κνήμη 807b 23. 809b 8. 810a 28—32. 812b 13. 813a 15.
κογχύλιον 799b 17.
κοιλία 806b 18, 21. 808b 9. 810b 7—9. 812b 16. 814b 6.
κοῖλος 810b 34.
κοιλόφθαλμος 811b 25.
κόκκος 799a 10.
κονία 791a 8.
κονίαμα 791b 27. 794b 32.
κόπτειν 795b 12.
κόραξ 789a 9. 799b 1. 811a 35. 812b 12.

κοτύλη 807b 21.
κοῦφος 804b 16.
κρᾶσις 792a 4. 793b 26. 813b 23.
κρατεῖν 808a 15. 811b 26.
κροκοειδής 795b 1.
κρόταφος 798a 22. 808b 5. 812a 28, b 27.
κρούειν 802a 32.
κυανοειδής 794a 12. 795b 29. 796a 18, 30.
κυνηγέτης 805a 16.
κυνόδους 811a 23.
κυρτός 810b 29, 33.
κύων 798b 7, 20. 807a 19. 808b 37. 810b 5. 811a 21—32, b 37. 812a 7, 10, b 8, 25. 813b 3.
κωμάζειν 803a 25.
κωφός 801b 32. 802a 29. 807b 23.

λάγνος 804b 4—7.
λαγών 810a 5.
λαγώς 798a 25. 805b 26. 806b 8. 807a 21.
λαλεῖν 801a 29.
λαλιά 806b 18.
λάλος 810b 15.
λαμβάνειν 793a 2. 805b 31.
λαμπρός 793a 10. 800a 15. 801b 22, 25. 807b 29.
λαπαρός 810b 7.
λεῖος 802b 10—25. 806b 5, 23.
λειοῦν 793a 16.
λεπτός 803b 18 sqq. 807b 9.
λεπτοτράχηλος 809b 6.
λευκαίνειν 798b 23—27.
λευκέρυθρος 806b 4.
λευκόπυρρος 797b 13.
λευκός 791a 3. 802a 2.
λευκόχροος 808a 34.
λευκόχρως 808b 4.
λεύκωμα 813a 28.
λέων 805b 25. 806b 9. 807a 18. 809b 14—36. 810b 5. 811a 15—33. 812a 16, b 6—36. 813a 14.

λιπαρόμματος 808a 34.
λιπαρός 806b 33.
λόγος 793a 6.
λοίδορος 808b 37.
λόφουρος 808b 35.
λύειν 808b 17, 25.
λύκος 811a 17.

μακροβάμων 813a 3.
μαλακός 803a 1, 20. 806b 6, 12. 808a 10. 813a 24, b 3.
μάργος 808b 6.
μεγαλόφθαλμος 811b 20.
μέγεθος 813b 7 — 814a 5.
μεθιστάναι 806a 25.
μέθοδος 809a 25.
μελάγχλωρος 812a 19.
μελαίνειν 791b 19. 794b 28. 795a 12.
μέλαινος 812b 1.
μελάνθριξ 808a 19.
μελανοειδής 795a 33.
μελανόχρως 808a 17.
μελαντηρία 794a 20.
μέλας 791a 9, 13, b 17. 798a 5, 10. 799a 20. 812b 1.
μελίχλωρος 812a 19.
μελλητικός 813a 5.
μέσος 810b 34. 811b 11—25. 812a 2—15, b 19, 34. 813b 30, 35.
μετάφρενος 810b 25—34.
μετεωρίζειν 792a 21.
μετέωρος 808a 32.
μέτωπον 807b 3, 22. 808a 2. 809b 20—23. 811b 28—37. 812a 2. 814b 4.
μήκων 796a 26, 31, b 15.
μηλέα 796b 13.
μηρός 809b 7, 29. 810a 35.
μικρογλάφυρος 808a 30.
μικροκέφαλος 809b 5.
μικρομελής 808a 29.
μικρόμματος 808a 30.
μικροπρεπής 811b 12.

μικροπρόσωπος 808a 30.
μικρός 807a 5. 810a 7.
μικρόψυχος 808a 29—31.
μνήμων 808b 9.
μόνιμος 806a 7.
μορφή 799b 13. 808b 13—28. 809a 29, b 10.
μυκτήρ 811b 3.
μύριοι 805b 27.
μωρολόγος 810b 15.

ναρθήκινος 803a 41.
νεανικός 809b 27, 30.
νευρά 800b 15
νεφώδης 800a 14.
νοσεῖν 798b 4.
νοτίς 801a 18. 802b 25.
νοῦς 813b 32.
νωθρεπιθέτης 813a 3.
νωθρός 806b 25.
νῶτος 807b 17. 810b 9. 812b 21.

ξανθός 791a 4. 795a 5. 798a 5, 11.

ὄγκος 804a 15, 25.
ὀδύρτης 812a 4. 813a 33.
ὄζος 802a 36.
οἰνόφλυξ 811b 14.
οἰνωπός 792b 6. 795b 1, 28. 812b 6.
ὁμαλός 812b 11.
ὄμμα 807b 1, 7, 19, 23. 808a 1—12, 28. 813a 21.
ὀμμάτιον 807b 29—37. 808b 6.
ὁμόχροος 796b 8.
ὀμφαλός 808b 3. 810b 17.
ὄνος 808b 35, 37. 811a 26, b 7—31. 812a 8. 813a 32.
ὄνυξ 810a 21.
ὀνώδης 812a 20.
ὀξύς 803a 26. 806b 4, 26, 27. 807a 16, b 32.
ὀξύτης 803b 31.
ὀξύφωνος 807a 18.

ὁπλή 797b 19.
ὀπός 796a 27.
ὄπτησις 802b 1.
ὄργανον 801b 10. 803a 38, 42. 804a 28.
ὄρνεον 799b 11.
ὀρνιθώδης 811a 34.
ὄρνις 798a 9. 799a 1, b 11. 806b 12, 20. 810a 21, 23, 31. 812b 16, 21.
ὄρτυξ 798a 27. 806b 14.
ὄρφνιος 792a 27. 794b 5.
ὀρχηστής 808a 32.
ὀστοῦν 807a 33.
ὀστώδης 809b 17.
ὀσφύς 807b 9, 25. 808a 15.
οὖλον 811a 26.
οὖλος 812b 30.
οὖς 812a 8—11.
ὀφθαλμός 809b 19. 811b 13—28. 812a 35—37, b 3—12. 813a 19—27.
ὀφρύς 798a 31. 809b 20. 812b 26.
ὀψία 813a 24.

πάθημα 805a 5—11, 31, b 32. 806a 2, 13, 23, b 28.
πάθος 801a 11, 20.
παιδίον 797b 24.
παῖς 798a 30.
παλαιοῦσθαι 794b 30. 797b 5.
πάμπολυς 804a 15.
παντελής 801a 30. 803a 11.
πάνυ 805a 3.
παραγίνεσθαι 793b 28.
παραδέχεσθαι 811a 7, 10.
παρακολουθεῖν 794b 18.
παρανευρίζεσθαι 804a 38.
παραρρεῖν 804a 32.
παρατρίβεσθαι 793a 18, 28, 33. 803b 13.
παραχρῆμα 800b 28.
πάρδαλις 809b 36 — 810a 10.
παρεμφαίνειν 801b 13.
παρέπεσθαι 806a 12.

παρό 798a 23. 802a 1.
πατάσσειν 800b 8.
παχύς 804a 8—21.
περαίνειν 813b 16.
περαιοῦν 800a 19.
πέρδιξ 798a 27.
περίβλεψις 808a 16.
περίδρομος 808a 23, 26.
περικάμπτειν 802a 35.
περικλᾶν 813a 16.
περινεύειν 808a 15.
περίογκος 810b 15.
περίπλεος 810a 32, 37.
περιπόλαιος 810a 1.
περίσαρκος 809b 7.
περιστερά 793a 15. 799b 12, 20.
περισυγκαταλαμβάνεσθαι 803b 41.
περιφερής 807b 22. 809b 19. 810a 2. 811a 32.
πέττειν 796b 29.
πέψις 795b 23. 796b 17. 797a 12. 799b 16.
πῆχυς 813a 10.
πιέζειν 800b 3. 801b 39. 804a 12.
πιθηκώδης 812a 9.
πικρός 808a 17—19.
πίττα 791b 23.
πίων 810a 2.
πλεύμων 800a 21, 31, b 16. 801a 13. 803a 12, 15. 804b 13, 16, 21.
πλευρά 807a 32, b 16. 810b 14.
πλέως 811a 13.
πληγή 800a 33, b 4—11. 803b 27.
πλῆθος 793a 5. 795b 29. 796a 30.
πλήρωσις 810b 22.
πνεῦμα 800a 12. 802b 25.
πνευματώδης 807b 35.
ποιεῖν 791b 11. 792a 32, b 15.
ποικιλία 796b 26.
πολιοῦσθαι 798a 22, b 23—27.
πολίωσις 798a 13, b 14.
πολυειδής 792b 33.
πολύχροος 791a 5.
πονεῖν 798a 23.
πόρος 794a 27—33, b 8.
πόρρω 800a 15.
πορφύρα 794a 21.
πορφυροειδής 792a 15—26.
πούς 809b 9. 810a 15—24. 813a 14.
ποώδης 793b 24. 794b 20—29. 795a 1, 17, 30. 796a 1—16, b 6. 797a 24. 799a 12.
πρασοειδής 795a 4.
πραΰς 808a 24—27.
πρέπειν 809a 18.
πρίων 803a 3.
πρόβατον 797a 34. 798a 6. 806b 8. 813b 4.
προγίνεσθαι 805a 18.
προεξιστάναι 809b 17.
προέχειν 801a 35.
προιέναι 798b 31.
προκατασκευάζειν 792b 5.
προκρέμασθαι 811a 25, b 14.
προκρίνειν 806a 2.
προμήκης 809b 20. 810a 2.
προπετής 807b 31. 808a 33. 809a 39.
προσαρμόζειν 809a 24.
προσαυλεῖν 801b 18.
προσβάλλειν 792a 20.
προσεοικέναι 805b 15.
προσηνής 809a 31.
προσιστάναι 813a 29.
προσκόπτειν 801a 14. 802a 27.
προσπίπτειν 800a 2. 803b 1.
προσσπᾶν 807b 1.
προσστέλλω 807a 34, 37.
προσφέρειν 792b 15.
προσφύειν 812b 32.
πρόσωπον 805b 2, 8. 806b 29. 807b 11, 15—27. 808a 6, 18—28. 809b 16. 811b 5—13. 812a 31.
πτερόν 806b 12.
πτερύγιον 802a 39.

πτέρωμα 792^a 24, ^{b} 28. 797^a 33 sqq.
πυκνός 801^b 28. 803^b 28.
πύξ 810^b 1—4.
πῦρ 791^a 3, ^{b} 7.
πυρρός 794^a 24. 796^a 2. 797^b 1. 812^a 16.
πυρώδης 812^b 7. 813^b 12, 14.
πωροῦν 802^b 8.

ῥαγδαῖος 803^a 5.
ῥεῦμα 800^b 29.
ῥηγνύναι 804^a 35.
ῥῆμα 804^b 30.
ῥίζα 795^a 14.
ῥινίον 808^a 34.
ῥίς 811^a 28 — ^{b} 4. 812^b 27, 37.
ῥόδον 796^a 22.
ῥοιά 796^a 21.
ῥοῖος 802^a 39.
ῥύγχος 797^b 20.
ῥυτιδώδης 807^b 4. 808^a 8.
ῥωμαλέος 809^b 27.
ῥωμαλεοῦν 809^a 32.
ῥώννυσθαι 807^a 23, 36. 809^a 36.

σαθρός 804^a 32.
σαίρειν 808^a 17.
σάλπιγξ 803^a 24.
σαρκώδης 807^b 24—26.
σάρξ 806^b 22—25. 807^b 12. 813^b 12—26.
σημεῖον 805^a 28, 33, ^{b} 11. 806^a 20.
σιαγών 807^b 24.
σιδήριον 803^a 3.
σιμός 811^b 2.
σῖτος 797^a 19.
σκαρδαμύκτης 813^a 20.
σκαρδαμυκτικός 807^b 37.
σκαρδαμύττειν 807^b 7. 808^a 1.
σκεδάννυσθαι 808^b 28.
σκέλος 807^b 8, 25. 809^b 37.
σκιά 791^a 20.
σκιάζειν 792^a 22.
σκιερός 791^a 23. 792^a 9. 794^b 4.
σκιοειδής 795^a 33.
σκιώδης 793^b 5, 8.
σκληρόθριξ 806^b 16.
σκληρός 793^b 17. 800^b 11. 801^a 17, ^{b} 38. 802^b 29 sqq. 803^a 6, 14. 806^b 6, 12, 22. 809^b 31.
σκληρῶς 803^a 20.
σκότος 791^a 12, ^{b} 2.
Σκύθαι 805^a 27.
σκυθρωπός 808^b 16. 812^a 2.
σμικρότης 813^b 28.
σταλαγμός 793^a 15.
στεγανόπους 810^a 24.
στενόπους 810^a 24.
στενοπρόσωπος 809^b 5.
στενός 803^b 24. 810^a 18.
στηθίον 810^b 23.
στῆθος 807^a 36, ^{b} 33. 808^a 22, ^{b} 3. 809^b 6, 27. 812^a 25, 27, ^{b} 14 —17.
στίλβειν 792^a 28, ^{b} 7. 793^a 11.
στιλπνός 812^b 11.
στολίς 802^a 38.
στόμα 800^a 21—29. 801^b 8. 809^b 16.
στρογγυλοπρόσωπος 807^b 33.
στρογγύλος 807^b 21.
στροφεύς 802^b 41.
στύψις 794^a 29.
συγκαίειν 798^b 17.
συγκαθίζειν 807^b 5.
σύγκαυσις 802^b 4.
σύγκροτος 801^b 37.
συγχειλία 811^a 18.
συγχεῖν 801^b 18.
συμβολή 802^b 16.
σύμμετρος 814^a 2.
συμμύειν 802^a 39. 807^b 2, 36.
συμπαθής 808^b 19.
συμπάσχειν 805^a 6. 808^b 11.
συμπίπτειν 806^b 15.
συμπλέκεσθαι 807^b 21.
συμφανής 803^b 10. 808^b 27.

συμφράττειν 809ᵇ 27. 810ᵃ 22. 811ᵃ 8.
σύμφυσις 802ᵃ 26.
συμφυῶς 805ᵃ 10.
συμφωνία 801ᵇ 20. 804ᵃ 2.
συνάγειν 800ᵃ 36, ᵇ 5. 810ᵇ 29.
συναισθάνεσθαι 803ᵇ 36.
συνακολουθεῖν 791ᵃ 1, 10. 796ᵇ 22.
συναλλοιοῦν 808ᵇ 12.
συνανύειν 813ᵇ 19.
σύναψις 793ᵇ 2.
συνδεῖν 807ᵃ 35, ᵇ 21.
σύνδετος 807ᵇ 15.
συνδιατελεῖν 808ᵇ 19.
σύνεγγυς 801ᵃ 40.
συνεισιέναι 794ᵃ 26.
συνεκβάλλειν 804ᵇ 9.
συνεκκλύζειν 795ᵇ 6.
συνενοῦν 810ᵇ 21.
συνεργεῖν 809ᵇ 38.
συνερείδειν 801ᵃ 2.
συνέχεια 793ᵇ 2.
συνέψειν 795ᵃ 24, ᵇ 16, 20. 797ᵃ 7.
συνήθεια 809ᵃ 2.
συνηχεῖν 801ᵇ 9.
σύνθετος 792ᵃ 33.
συνιέναι 801ᵇ 16.
συνιστάναι 794ᵇ 26. 800ᵇ 36.
συννεφής 801ᵇ 34.
σύννους 808ᵃ 5.
συνορᾶν 796ᵃ 21, ᵇ 18. 797ᵇ 24. 799ᵇ 20. 803ᵃ 18.
συνόφρυς 812ᵇ 25.
συντελεῖν 812ᵃ 14.
συντονία 800ᵇ 11. 803ᵃ 26. 804ᵇ 24.
σύντονος 801ᵇ 36. 803ᵃ 14. 807ᵇ 10.
συντόνως 804ᵇ 15.
σύντριμμα 802ᵃ 34.
σύριγξ 804ᵃ 14.
σῦς 808ᵇ 36. 812ᵇ 28.
συσπᾶν 811ᵃ 4.
σύστασις 793ᵃ 22.
συστέλλειν 800ᵃ 4, ᵇ 19.
σφενδόνη 800ᵇ 13.
σφοδρός 802ᵇ 36.
σφοδρῶς 800ᵇ 9.
σφυρόν 807ᵇ 23. 810ᵃ 24.
σχῆμα 806ᵇ 28. 807ᵃ 32, ᵇ 10, 31.
σχηματίζειν 800ᵃ 3.
σχηματισμός 800ᵃ 23.
σῶμα 797ᵇ 19, 35. 798ᵃ 5, 10. 805ᵃ 1—14. 806ᵃ 32, ᵇ 24, 33. 807ᵃ 32, ᵇ 3—32. 808ᵃ 20, ᵇ 13—33. 810ᵃ 7. 813ᵃ 16, ᵇ 28, 814ᵃ 4.

ταινία 802ᵃ 40.
ταμιεύειν 800ᵇ 18.
ταράττειν 812ᵃ 17.
ταῦρος 807ᵃ 19. 811ᵃ 14, ᵇ 35.
τάχος 803ᵇ 32.
ταχυβάμων 813ᵇ 7.
ταώς 799ᵇ 11.
τεκμαίρεσθαι 805ᵇ 10.
τέλειος 804ᵃ 11.
τελεστικός 813ᵃ 4, ᵇ 31.
τελέως 797ᵇ 9.
τέττιξ 804ᵃ 23.
τεῦχος 810ᵇ 19.
τόνος 802ᵇ 31. 807ᵃ 15, 17.
τόξον 800ᵇ 14.
τόπος 814ᵇ 3.
τραγίζειν 804ᵃ 17.
τράγος 812ᵇ 14.
τραυλός 801ᵇ 7.
τράχηλος 793ᵃ 15. 798ᵃ 12. 799ᵃ 3, ᵇ 20. 807ᵃ 35, ᵇ 14, 25. 809ᵇ 24. 810ᵇ 18. 811ᵃ 10—17. 812ᵃ 28.
τραχύνειν 791ᵃ 21. 803ᵇ 2—18. 804ᵇ 18.
τραχύς 802ᵃ 3. 803ᵇ 12.
τραχύτης 804ᵃ 18.
τριχώδης 803ᵇ 24.
τρίχωμα 794ᵃ 23. 806ᵇ 6—21. 807ᵃ 31.

τριχωμάτιον 807b 5, 18.
τρόμος 802a 42.
τροφή 797a 1, 15, b 22—33. 798a 1—20, b 15—32. 799a 2—18. 809a 32.
τυγχάνειν 813b 29.
τύπος 806a 32.
τυφλός 800a 14.

ὕαλος 794a 5.
ὑγρασία 795a 7, 24. 801a 12. 802b 9.
ὑγρός 794b 29. 807b 12, 19. 808a 25. 809b 11, 31.
ὑδατοειδής 793b 30.
ὕδωρ 791a 3. 794b 23, 26.
ὕειν 794b 22.
ὑλακτικός 807a 19.
ὑπεναντιοῦσθαι 807a 26.
ὑπεξάγειν 804a 19.
ὑπερβολή 813b 26.
ὑπερέχον 813b 16.
ὑπέρογκος 802b 34.
ὑπερχωρεῖν 813b 33.
ὑπηρετεῖν 800b 32. 801a 5.
ὑπνώδης 808a 4, 28.
ὑποδεικνύναι 792b 11.
ὑποζύγιον 798a 17.
ὑπόκοιλος 809b 21.
ὑπολείπειν 798b 15. 799a 18.
ὑπόμακρος 807b 26.
ὑποσυγχεῖν 802a 4.
ὕπτιος 807b 11. 808a 14, 26. 810b 32.
ὗς 806b 10. 811a 24, 30, b 29. 812b 28.
ὕφαιμος 806b 4. 807b 29, 32.

φαγεῖν 808b 2.
φαιός 792a 8. 802a 2.
φαντασία 791b 17. 792a 6, b 15. 793a 25.
φάρυγξ 804b 26.
φέρειν 806b 10.
φθέγγεσθαι 804b 23. 807a 16—20.
φθόγγος 800a 22. 801b 2, 10. 802a 30—37. 804a 27, b 9, 29. 807a 15.
φιλογύναιος 808a 36.
φιλόθηρος 810b 4.
φιλόκυβος 808a 31.
φιλολοίδορος 808a 32. 811a 27.
φιλόνικος 809b 35.
φιλοσοφεῖν 807a 9.
φιλοσοφία 807a 10.
φιλόστοργος 809b 35.
φίλυπνος 808b 6. 811b 16.
φλέψ 804b 27. 812a 29.
φλογοειδής 791a 8. 792a 28. 812a 23.
φλοιός 794a 18.
φλόξ 792a 13.
φοινικιοῦς 792b 2. 793a 7, b 24. 795b 1, 29. 796a 10—32, b 9—24. 797a 28. 799a 15, b 3.
φοινικοῦς 792a 7—28. 795b 27. 799a 10.
φοῖνιξ 795b 26—30.
φοξός 812a 8.
φορά 808a 13.
φράζειν 806b 1.
φρίκη 791a 21.
φριξός 809b 25. 812b 28.
φρίττειν 812b 30.
φρονεῖν 813b 8—32.
φρόνησις 814b 8.
φύλλον 797a 14—30.
φῦσα 800b 2.
φυσᾶν 810b 15.
φυσιογνωμονεῖν 805a 20—806a 37. 807a 29. 810a 11.
φυσιογνωμονία 806a 22.
φυσιογνώμων 805a 18. 806a 14, 33.
φύσις 796b 6. 802a 19. 813b 30.
φυτόν 794b 13 sqq.
φωνεῖν 804b 25. 813a 31, b 3.

φωνή 800ª 11—29, ᵇ 36. 801ᵇ 1—38. 802ª 2, 19, ᵇ 29 sqq. 803ª 6—42, ᵇ 2—27. 804ª 15 — ᵇ 20. 806ᵇ 26. 807ª 13 —25, ᵇ 35, 813ª 31 — ᵇ 6.
φωνίον 803ᵇ 24.
φῶς 791ª 15—26, ᵇ 7.

χαλαρός 811ª 19.
χαλκεῖον 793ᵇ 6.
χαλκοειδής 793ª 26.
χαράττειν 803ª 3.
χαροπός 807ᵇ 1, 19. 809ᵇ 19. 812ᵇ 5.
χαῦνος 802ª 21, ᵇ 8. 810ᵇ 32.
χεῖλος 801ᵇ 39. 808ª 32. 811ª 18—28.
χείρ 807ᵇ 9. 808ª 14.
χειροήθεια 809ª 33.
χελιδών 798ª 27. 799ᵇ 12.
χήν 800ᵇ 23.
χλωρός 794ᵇ 27. 797ª 23.
χνοῦς 793ª 26.
χορδή 802ᵇ 14—18. 803ª 28. 804ª 38.
χορδότονον 803ª 41.
χρῆσθαι 809ª 8. 813ᵇ 12—24.
χρόα 793ᵇ 33.
χροιά 793ª 27. 806ᵇ 3. 807ª 31 — 808ᵇ 10. 812ª 12 — ᵇ 12.
χρονίζειν 794ᵇ 26. 795ª 12. 797ᵇ 5. 798ᵇ 9.
χρυσοειδής 793ª 13, 16.
χρώζειν 793ᵇ 23.
χρῶμα 791ª 1 sqq., ᵇ 7, 25. 792ª 32, ᵇ 26. 793ᵇ 5 sqq. 794ᵇ 20 sqq. 795ª 11, ᵇ 7. 801ᵇ 25. 803ᵇ 38. 806ᵇ 3. 807ª 31 — 808ᵇ 10. 812ª 12 — ᵇ 12.
χρώς 797ᵇ 4. 806ᵇ 5.
χυλός 794ª 21. 796ª 9, 23, ᵇ 17, 21. 802ª 15.
χύτρα 795ᵇ 14.
χωρίζειν 805ᵇ 4.

ψιλός 804ᵇ 10. 812ᵇ 17.
ψόφος 800ª 1. 802ª 40, ᵇ 40. 803ª 1, ᵇ 12. 804ª 3.
ψυχή 805ª 10.
ψυχρός 812ª 19.

ὠμοπλάτη 807ª 34, ᵇ 14, 21, 30. 808ª 21.
ὦμος 809ᵇ 27, 33. 810ᵇ 29—37. 811ª 1, 4. 812ᵇ 20. 813ª 11. 814ᵇ 5.
ὥρα 798ᵇ 30.
ὠχρόμματος 812ᵇ 8.
ὠχρότης 809ª 10.

ARISTOTELIS

DE COELO

ET

DE GENERATIONE ET CORRUPTIONE.

RECENSUIT

CAROLUS PRANTL.

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MDCCCLXXXI.

LIPSIAE TYPIS B. G. TEUBNERI.

Praefatio.

In textu constituendo auctoritatem codicis E secutus sum, quantum fieri potuit, et ideo similiter atque in libris Physicorum saepius a textu Bekkeriano secessi, quod ubi factum est, lectionem ceterorum codicum cum signo „al.“ addidi. Uncinis [ ] significavi, quae eiicienda, uncinis ⟨ ⟩, quae addenda videntur. In varietate lectionis, quae apud commentatores antiquos reperitur, signum (γρ.) indicat, lectionem ab interprete commemorari, nec tamen agnosci. Quam egregie inter recentiores viros doctos Hermannus Bonitz („Aristotelische Studien“, Fasc. 1—4) de Aristotelis operibus meritus sit, nemo ignorat, et qui harum rerum gnari sunt, comprobabunt, me multis locis eius vestigia grato animo persecutum esse. Nonnullorum locorum perquam difficilium emendationes, quas in priore mea editione (Lipsiae 1858 apud Engelmann) proposui, etiamnunc mihi probatas in textum recepi; quibus rationibus id faciendum putaverim, ibidem in adnotationibus meis exposui.

Monachii, mense Iulio 1881.

C. P.

ΠΕΡΙ ΟΥΡΑΝΟΥ Α.

Ἡ περὶ φύσεως ἐπιστήμη σχεδὸν ἡ πλείστη φαίνεται περί 268a
τε σώματα καὶ μεγέθη καὶ τὰ τούτων οὖσα πάθη καὶ τὰς
κινήσεις, ἔτι δὲ περὶ τὰς ἀρχάς, ὅσαι τῆς τοιαύτης οὐσίας
εἰσίν· τῶν γὰρ φύσει συνεστώτων τὰ μέν ἐστι σώματα καὶ
μεγέθη, τὰ δ᾽ ἔχει σῶμα καὶ μέγεθος, τὰ δ᾽ ἀρχαὶ τῶν 5
ἐχόντων εἰσίν. συνεχὲς μὲν οὖν ἐστὶ τὸ διαιρετὸν εἰς ἀεὶ διαι-
ρετά, σῶμα δὲ τὸ πάντῃ διαιρετόν. μεγέθους δὲ τὸ μὲν ἐφ᾽
ἓν γραμμή, τὸ δ᾽ ἐπὶ δύο ἐπίπεδον, τὸ δ᾽ ἐπὶ τρία σῶμα.
καὶ παρὰ ταῦτα οὐκ ἔστιν ἄλλο μέγεθος διὰ τὸ τὰ τρία
πάντα εἶναι καὶ τὸ τρὶς πάντῃ. καθάπερ γάρ φασι καὶ οἱ 10
Πυθαγόρειοι, τὸ πᾶν καὶ τὰ πάντα τοῖς τρισὶν ὥρισται· τε-
λευτὴ γὰρ καὶ μέσον καὶ ἀρχὴ τὸν ἀριθμὸν ἔχει τὸν τοῦ
παντός, ταῦτα δὲ τὸν τῆς τριάδος. διὸ παρὰ τῆς φύσεως
εἰληφότες ὥσπερ νόμους ἐκείνης, καὶ πρὸς τὰς ἁγιστείας
χρώμεθα τῶν θεῶν τῷ ἀριθμῷ τούτῳ. ἀποδίδομεν δὲ καὶ 15
τὰς προσηγορίας τὸν τρόπον τοῦτον· τὰ γὰρ δύο ἄμφω μὲν
λέγομεν καὶ τοὺς δύο ἀμφοτέρους, πάντας δ᾽ οὐ λέγομεν,
ἀλλὰ κατὰ τῶν τριῶν ταύτην τὴν προσηγορίαν εἰλήφαμεν πρῶ-
τον. ταῦτα δ᾽, ὥσπερ εἴρηται, διὰ τὸ τὴν φύσιν αὐτὴν οὕ-
τως ἐπάγειν ἀκολουθοῦμεν. ὥστ᾽ ἐπεὶ τὰ πάντα καὶ τὸ πᾶν 20

Cod. **E** (Parisiensis 1853.).
18. *εἰλήφαμεν*] *φαμὲν* vel *κατάφαμεν* al.

καὶ τὸ τέλειον οὐ κατὰ τὴν ἰδέαν διαφέρουσιν ἀλλήλων, ἀλλ' εἴπερ, ἐν τῇ ὕλῃ καὶ ἐφ' ὧν λέγονται, τὸ σῶμα μόνον ἂν εἴη τῶν μεγεθῶν τέλειον· μόνον γὰρ ὥρισται τοῖς τρισίν. τοῦτο δ' ἐστὶ πᾶν. τριχῇ δὲ ὂν διαιρετὸν πάντῃ διαιρε-
25 τόν ἐστιν· τῶν δ' ἄλλων τὸ μὲν ἐφ' ἕν, τὸ δ' ἐπὶ δύο· ὡς γὰρ τοῦ ἀριθμοῦ τετυχήκασιν, οὕτω καὶ τῆς διαιρέσεως καὶ τοῦ συνεχοῦς· τὸ μὲν γὰρ ἐφ' ἓν συνεχές, τὸ δ' ἐπὶ δύο, τὸ δὲ πάντῃ τοιοῦτον. ὅσα μὲν οὖν διαιρετὰ τῶν μεγεθῶν, καὶ συνεχῆ ταῦτα. εἰ δὲ καὶ τὰ συνεχῆ πάντα διαι-
30 ρετά, οὔπω δῆλον ἐκ τῶν νῦν· ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν δῆλον, ὡς οὐκ
268b ἔστιν εἰς ἄλλο γένος μετάβασις, ὥσπερ ἐκ μήκους εἰς ἐπιφάνειαν, εἰς δὲ σῶμα ἐξ ἐπιφανείας· οὐ γὰρ ἂν ἔτι τὸ τοιοῦτον τέλειον εἴη μέγεθος· ἀνάγκη γὰρ γίγνεσθαι τὴν ἔκβασιν κατὰ τὴν ἔλλειψιν,, οὐχ οἷόν τε δὲ τὸ τέλειον ἐλλείπειν·
5 πάντῃ γάρ ἐστιν. τῶν μὲν οὖν ἐν μορίου εἴδει σωμάτων κατὰ τὸν λόγον ἕκαστον τοιοῦτόν ἐστιν. πάσας γὰρ ἔχει τὰς διαστάσεις. ἀλλ' ὥρισται πρὸς τὸ πλησίον ἀφῇ, διὸ τρόπον τινὰ πολλὰ τῶν σωμάτων ἕκαστόν ἐστιν. τὸ δὲ πᾶν οὗ ταῦτα μόρια, τέλειον ἀναγκαῖον εἶναι καὶ καθάπερ τοὔνομα σημαίνει
10 πάντῃ, καὶ μὴ τῇ μὲν τῇ δ' οὔ.

2 Περὶ μὲν οὖν τῆς τοῦ παντὸς φύσεως, εἴτ' ἄπειρός ἐστι κατὰ τὸ μέγεθος εἴτε πεπέρανται τὸν σύνολον ὄγκον, ὕστερον ἐπισκεπτέον· περὶ δὲ τῶν κατ' εἶδος αὐτοῦ μορίων νῦν λέγωμεν ἀρχὴν ποιησάμενοι τήνδε. πάντα γὰρ τὰ φυσικὰ σώ-
15 ματα καὶ μεγέθη καθ' αὑτὰ κινητὰ λέγομεν εἶναι κατὰ τόπον· τὴν γὰρ φύσιν κινήσεως ἀρχὴν εἶναί φαμεν αὐτοῖς. πᾶσα δὲ κίνησις ὅση κατὰ τόπον, ἣν καλοῦμεν φοράν, ἢ εὐθεῖα ἢ κύκλῳ ἢ ἐκ τούτων μικτή· ἁπλαῖ γὰρ αὗται δύο μόναι. αἴτιον δ' ὅτι καὶ τὰ μεγέθη ταῦτα ἁπλᾶ μόνον,
20 ἥ τ' εὐθεῖα καὶ ἡ περιφερής. κύκλῳ μὲν οὖν ἐστιν ἡ περὶ τὸ μέσον, εὐθεῖα δ' ἡ ἄνω καὶ κάτω. λέγω δ' ἄνω μὲν τὴν

22. εἴπερ] εἴπερ ἄρα al. 268ᵇ 1. ἔστιν εἰς] ἔστιν Bekker errore typogr.

ἀπὸ τοῦ μέσου, κάτω δὲ τὴν ἐπὶ τὸ μέσον. ὥστ᾽ ἀνάγκη πᾶσαν εἶναι τὴν ἁπλῆν φορὰν τὴν μὲν ἀπὸ τοῦ μέσου, τὴν δ᾽ ἐπὶ τὸ μέσον, τὴν δὲ περὶ τὸ μέσον. καὶ ἔοικεν ἠκολουθηκέναι καὶ κατὰ λόγον τοῦτο τοῖς ἐξ ἀρχῆς· τό τε γὰρ σῶμα 25 ἀπετελέσθη ἐν τρισὶ καὶ ἡ κίνησις αὐτοῦ. ἐπεὶ δὲ τῶν σωμάτων τὰ μέν ἐστιν ἁπλᾶ τὰ δὲ σύνθετα ἐκ τούτων (λέγω δ᾽ ἁπλᾶ ὅσα κινήσεως ἀρχὴν ἔχει κατὰ φύσιν, οἷον πῦρ καὶ γῆν καὶ τὰ τούτων εἴδη καὶ τὰ συγγενῆ τούτοις), ἀνάγκη καὶ τὰς κινήσεις εἶναι τὰς μὲν ἁπλᾶς τὰς δὲ μικτάς πως, 30 καὶ τῶν μὲν ἁπλῶν ἁπλᾶς, μικτὰς δὲ τῶν συνθέτων, κι- 269a νεῖσθαι δὲ κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν. εἴπερ οὖν ἐστὶν ἁπλῆ κίνησις, ἁπλῆ δ᾽ ἡ κύκλῳ κίνησις, καὶ τοῦ τε ἁπλοῦ σώματος ἁπλῆ ἡ κίνησις καὶ ἡ ἁπλῆ κίνησις ἁπλοῦ σώματος (καὶ γὰρ ἂν συνθέτου ᾖ, κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν ἔσται), ἀναγκαῖον εἶναί τι 5 σῶμα ἁπλοῦν ὃ πέφυκε φέρεσθαι τὴν κύκλῳ κίνησιν κατὰ τὴν αὐτοῦ φύσιν· βίᾳ μὲν γὰρ ἐνδέχεται τὴν ἄλλου καὶ ἑτέρου, κατὰ φύσιν δὲ ἀδύνατον, εἴπερ μία ἑκάστου κίνησις ἡ κατὰ φύσιν τῶν ἁπλῶν. ἔτι εἰ ἡ παρὰ φύσιν ἐναντία τῇ κατὰ φύσιν καὶ ἓν ἑνὶ ἐναντίον, ἀνάγκη, ἐπεὶ ἁπλῆ ἡ κύ- 10 κλῳ, εἰ μὴ ἔσται κατὰ φύσιν τοῦ φερομένου σώματος, παρὰ φύσιν αὐτοῖ εἶναι. εἰ οὖν πῦρ ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων ἐστὶ τὸ κύκλῳ φερόμενον, ἐναντία ἡ κατὰ φύσιν αὐτοῦ φορὰ ἔσται τῇ κύκλῳ. ἀλλ᾽ ἓν ἑνὶ ἐναντίον· ἡ δ᾽ ἄνω καὶ κάτω ἀλλήλαις ἐναντίαι. εἰ δ᾽ ἕτερόν τί ἐστι σῶμα τὸ φερόμενον 15 κύκλῳ παρὰ φύσιν, ἔσται τις αὐτοῦ ἄλλη κίνησις κατὰ φύσιν. τοῦτο δ᾽ ἀδύνατον· εἰ μὲν γὰρ ἡ ἄνω, πῦρ ἔσται ἢ ἀήρ, εἰ δ᾽ ἡ κάτω, ὕδωρ ἢ γῆ. ἀλλὰ μὴν καὶ πρώτην γε ἀναγκαῖον εἶναι τὴν τοιαύτην φοράν. τὸ γὰρ τέλειον πρότερον τῇ φύσει τοῦ ἀτελοῦς, ὁ δὲ κύκλος τῶν τελείων, εὐθεῖα 20 δὲ γραμμὴ οὐδεμία· οὔτε γὰρ ἡ ἄπειρος (ἔχοι γὰρ ἂν πέρας καὶ τέλος) οὔτε τῶν πεπερασμένων οὐδεμία (πασῶν γὰρ

25. καὶ om. al. 269ᵃ 7. αὐτοῦ] ἑαυτοῦ al.

τι ἐκτός· αὐξῆσαι γὰρ ἐνδέχεται ὁποιανοῦν). ὥστ' εἴπερ ἡ μὲν προτέρα κίνησις προτέρου τῇ φύσει σώματος, ἡ δὲ
25 κύκλῳ προτέρα τῆς εὐθείας, ἡ δ' ἐπ' εὐθείας τῶν ἁπλῶν σωμάτων ἐστί (τό τε γὰρ πῦρ ἐπ' εὐθείας ἄνω φέρεται καὶ τὰ γεηρὰ κάτω πρὸς τὸ μέσον), ἀνάγκη καὶ τὴν κύκλῳ κίνησιν τῶν ἁπλῶν τινὸς <προτέρου> εἶναι σωμάτων· τῶν γὰρ μικτῶν τὴν φορὰν ἔφαμεν εἶναι κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν ἐν τῇ μίξει
30 τῶν ἁπλῶν. ἔκ τε δὴ τούτων φανερὸν ὅτι πέφυκέ τις οὐσία σώματος ἄλλη παρὰ τὰς ἐνταῦθα συστάσεις, θειοτέρα καὶ προτέρα τούτων ἁπάντων, κἂν εἴ τις ἔτι λάβοι πᾶσαν εἶναι κίνησιν ἢ κατὰ φύσιν ἢ παρὰ φύσιν, καὶ τὴν ἄλλῳ παρὰ φύσιν ἑτέρῳ κατὰ φύσιν, οἷον ἡ ἄνω καὶ ἡ κάτω πέπονθεν·
35 ἡ μὲν γὰρ τῷ πυρί, ἡ δὲ τῇ γῇ παρὰ φύσιν καὶ κατὰ
269b φύσιν· ὥστ' ἀναγκαῖον καὶ τὴν κύκλῳ κίνησιν, ἐπειδὴ τούτοις παρὰ φύσιν, ἑτέρου τινὸς εἶναι κατὰ φύσιν. πρὸς δὲ τούτοις εἰ μὲν ἔστιν ἡ κύκλῳ τινὶ φορὰ κατὰ φύσιν, δῆλον ὡς εἴη ἄν τι σῶμα τῶν ἁπλῶν καὶ πρώτων, ὃ πέφυκεν, ὥσπερ
5 τὸ πῦρ ἄνω καὶ ἡ γῆ κάτω, ἐκεῖνο κύκλῳ φέρεσθαι κατὰ φύσιν. εἰ δὲ παρὰ φύσιν φέρεται τὰ φερόμενα κύκλῳ τὴν πέριξ φοράν, θαυμαστὸν καὶ παντελῶς ἄλογον τὸ μόνην εἶναι συνεχῆ ταύτην τὴν κίνησιν καὶ ἀΐδιον, οὖσαν παρὰ φύσιν· φαίνεται γὰρ ἔν γε τοῖς ἄλλοις τάχιστα φθειρό-
10 μενα τὰ παρὰ φύσιν. ὥστ' εἴπερ ἐστὶ πῦρ τὸ φερόμενον, καθάπερ φασί τινες, οὐδὲν ἧττον αὐτῷ παρὰ φύσιν ἡ κίνησίς ἐστιν αὕτη ἢ ἡ κάτω· πυρὸς γὰρ κίνησιν ὁρῶμεν τὴν ἀπὸ τοῦ μέσου κατ' εὐθεῖαν. διόπερ ἐξ ἁπάντων ἄν τις τούτων συλλογιζόμενος πιστεύσειεν ὡς ἔστι τι παρὰ τὰ σώ-
15 ματα τὰ δεῦρο καὶ περὶ ἡμᾶς ἕτερον κεχωρισμένον, τοσούτῳ τιμιωτέραν ἔχον τὴν φύσιν ὅσῳπερ ἀφέστηκε τῶν ἐνταῦθα πλεῖον.

28. *προτέρου* addidi (Simpl. verba Aristotelis circumscribit: *ἀνάγκη καὶ τὴν κύκλῳ κίνησιν τῶν ἁπλῶν τινὸς εἶναι σωμάτων ἄλλου παρὰ τὰ ὑπὸ σελήνην*). 269b 9. *γε*] *τε* cod. E et Simpl.

3 Ἐπεὶ δὲ τὰ μὲν ὑπόκειται τὰ δ' ἀποδέδεικται τῶν εἰρημένων, φανερὸν ὅτι οὔτε κουφότητα οὔτε βάρος ἔχει σῶμα ἅπαν. δεῖ δὲ ὑποθέσθαι τί λέγομεν τὸ βαρὺ καὶ τὸ 20 κοῦφον, νῦν μὲν ἱκανῶς πρὸς τὴν παροῦσαν χρείαν, ἀκριβέστερον δὲ πάλιν, ὅταν ἐπισκοπῶμεν περὶ τῆς οὐσίας αὐτῶν. βαρὺ μὲν οὖν ἔστω τὸ φέρεσθαι πεφυκὸς ἐπὶ τὸ μέσον, κοῦφον δὲ τὸ ἀπὸ τοῦ μέσου, βαρύτατον δὲ τὸ πᾶσιν ὑφιστάμενον τοῖς κάτω φερομένοις, κουφότατον δὲ τὸ πᾶσιν 25 ἐπιπολάζον τοῖς ἄνω φερομένοις. ἀνάγκη δὲ πᾶν τὸ φερόμενον ἢ κάτω ἢ ἄνω ἢ κουφότητ' ἔχειν ἢ βάρος ἢ ἄμφω, μὴ πρὸς τὸ αὐτὸ δέ· πρὸς ἄλληλα γάρ ἐστι βαρέα καὶ κοῦφα, οἷον ἀὴρ πρὸς ὕδωρ, καὶ πρὸς γῆν ὕδωρ. τὸ δὴ κύκλῳ σῶμα φερόμενον ἀδύνατον ἔχειν βάρος ἢ κου- 30 φότητα· οὔτε γὰρ κατὰ φύσιν οὔτε παρὰ φύσιν ἐνδέχεται αὐτῷ κινηθῆναι ἐπὶ τὸ μέσον ἢ ἀπὸ τοῦ μέσου. κατὰ φύσιν μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν αὐτῷ ἡ ἐπ' εὐθείας φορά· μία γὰρ ἦν ἑκάστου τῶν ἁπλῶν, ὥστ' ἔσται τὸ αὐτὸ τῶν οὕτω τινὶ φερομένων. παρὰ φύσιν δ' ἐνεχθέντος, εἰ μὲν ἡ κάτω 35 παρὰ φύσιν, ἡ ἄνω ἔσται κατὰ φύσιν, εἰ δ' ἡ ἄνω παρὰ 270ᵃ φύσιν, ἡ κάτω κατὰ φύσιν· ἔθεμεν γὰρ τῶν ἐναντίων ᾧ ἡ ἑτέρα παρὰ φύσιν, τὴν ἑτέραν εἶναι κατὰ φύσιν. ἐπεὶ δ' εἰς τὸ αὐτὸ φέρεται τὸ ὅλον καὶ τὸ μόριον κατὰ φύσιν, οἷον πᾶσα γῆ καὶ μικρὰ βῶλος, συμβαίνει πρῶτον 5 μὲν μήτε κουφότητ' ἔχειν αὐτὸ μηδεμίαν μήτε βάρος (ἢ γὰρ ἂν πρὸς τὸ μέσον ἢ ἀπὸ τοῦ μέσου ἠδύνατο φέρεσθαι κατὰ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν), ἔπειθ' ὅτι ἀδύνατον κινηθῆναι τὴν κατὰ τόπον κίνησιν ἢ ἄνω ἢ κάτω κατασπώμενον· οὔτε γὰρ κατὰ φύσιν ἐνδέχεται κινηθῆναι κίνησιν αὐτῷ ἄλλην οὔτε 10 παρὰ φύσιν, οὔτ' αὐτῷ οὔτε τῶν μορίων οὐδενί· ὁ γὰρ αὐτὸς λόγος περὶ ὅλου καὶ μέρους. ὁμοίως δ' εὔλογον ὑπολαβεῖν περὶ αὐτοῦ καὶ ὅτι ἀγένητον καὶ ἄφθαρτον καὶ ἀναυξὲς

21. πρὸς] ὡς πρὸς al.

καὶ ἀναλλοίωτον, διὰ τὸ γίγνεσθαι μὲν ἅπαν τὸ γιγνόμε-
15 νον ἐξ ἐναντίου τε καὶ ὑποκειμένου τινός, καὶ φθείρεσθαι
ὡσαύτως ὑποκειμένου τέ τινος καὶ ὑπ' ἐναντίου καὶ εἰς
ἐναντίον, καθάπερ ἐν τοῖς πρώτοις εἴρηται λόγοις· τῶν δ'
ἐναντίων καὶ αἱ φοραὶ ἐναντίαι. εἰ δὴ τούτῳ μηδὲν ἐναντίον
ἐνδέχεται εἶναι διὰ τὸ καὶ τῇ φορᾷ τῇ κύκλῳ μὴ εἶναι
20 ἄν τιν' ἐναντίαν κίνησιν, ὀρθῶς ἔοικεν ἡ φύσις τὸ μέλλον
ἔσεσθαι ἀγένητον καὶ ἄφθαρτον ἐξελέσθαι ἐκ τῶν ἐναντίων·
ἐν τοῖς ἐναντίοις γὰρ ἡ γένεσις καὶ ἡ φθορά. ἀλλὰ μὴν
καὶ τὸ αὐξανόμενον ἅπαν αὐξάνεται καὶ τὸ φθῖνον φθίνει
ὑπὸ συγγενοῦς προσιόντος καὶ ἀναλυομένου εἰς τὴν ὕλην·
25 τούτῳ δ' οὐκ ἔστιν ἐξ οὗ γέγονεν. εἰ δ' ἐστὶ καὶ ἀναύξητον καὶ
ἄφθιτον, τῆς αὐτῆς διανοίας ἐστὶν ὑπολαβεῖν καὶ ἀναλλοίω-
τον εἶναι. ἔστι μὲν γὰρ ἡ ἀλλοίωσις κίνησις κατὰ τὸ ποιόν,
τοῦ δὲ ποιοῦ αἱ μὲν ἕξεις καὶ διαθέσεις οὐκ ἄνευ τῶν κατὰ
πάθη γίγνονται μεταβολῶν, οἷον ὑγίεια καὶ νόσος. κατὰ
30 δὲ πάθος ὅσα μεταβάλλει τῶν φυσικῶν σωμάτων, ἔχονθ'
ὁρῶμεν πάντα καὶ αὔξησιν καὶ φθίσιν, οἷον τά τε τῶν ζῴων
σώματα καὶ τὰ μόρια αὐτῶν καὶ τὰ τῶν φυτῶν, ὁμοίως
δὲ καὶ τὰ τῶν στοιχείων· ὥστ' εἴπερ τὸ κύκλῳ σῶμα μήτ'
αὔξησιν ἔχειν ἐνδέχεται μήτε φθίσιν, εὔλογον καὶ ἀναλ-
35 λοίωτον εἶναι.

270b Διότι μὲν οὖν ἀΐδιον καὶ οὔτ' αὔξησιν ἔχον οὔτε φθίσιν,
ἀλλ' ἀγήρατον καὶ ἀναλλοίωτον καὶ ἀπαθές ἐστι τὸ πρῶ-
τον τῶν σωμάτων, εἴ τις τοῖς ὑποκειμένοις πιστεύει, φανε-
ρὸν ἐκ τῶν εἰρημένων ἐστίν. ἔοικε δ' ὅ τε λόγος τοῖς φαινο-
5 μένοις μαρτυρεῖν καὶ τὰ φαινόμενα τῷ λόγῳ. πάντες γὰρ
ἄνθρωποι περὶ θεῶν ἔχουσιν ὑπόληψιν, καὶ πάντες τὸν ἀνω-
τάτω τῷ θείῳ τόπον ἀποδιδόασι, καὶ βάρβαροι καὶ Ἕλ-
ληνες, ὅσοι περ εἶναι νομίζουσι θεούς, δῆλον ὅτι ὡς τῷ
ἀθανάτῳ τὸ ἀθάνατον συνηρτημένον· ἀδύνατον γὰρ ἄλλως.

26. ἄφθιτον unus cod., ἄφθαρτον ceteri et Simpl. 270ᵇ 9. τὸ ἀθάνατον] τὸν ἀθάνατον οὐρανὸν cod E (non Simpl.)

εἴπερ οὖν ἔστι τι θεῖον, ὥσπερ ἔστι, καὶ τὰ νῦν εἰρημένα περὶ 10
τῆς πρώτης οὐσίας τῶν σωμάτων εἴρηται καλῶς. συμβαίνει
δὲ τοῦτο καὶ διὰ τῆς αἰσθήσεως ἱκανῶς, ὥς γε πρὸς ἀν-
θρωπίνην εἰπεῖν πίστιν· ἐν ἅπαντι γὰρ τῷ παρεληλυθότι
χρόνῳ κατὰ τὴν παραδεδομένην ἀλλήλοις μνήμην οὐθὲν
φαίνεται μεταβεβληκὸς οὔτε καθ' ὅλον τὸν ἔσχατον οὐρανὸν 15
οὔτε κατὰ μόριον αὐτοῦ τῶν οἰκείων οὐθέν. ἔοικε δὲ καὶ τοὔ-
νομα παρὰ τῶν ἀρχαίων διαδεδόσθαι μέχρι καὶ τοῦ νῦν
χρόνου, τοῦτον τὸν τρόπον ὑπολαμβανόντων ὅνπερ καὶ ἡμεῖς
λέγομεν· οὐ γὰρ ἅπαξ οὐδὲ δὶς ἀλλὰ πλεονάκις δεῖ νομίζειν
τὰς αὐτὰς ἀφικνεῖσθαι δόξας εἰς ἡμᾶς. διόπερ ὡς ἑτέρου 20
τινὸς ὄντος τοῦ πρώτου σώματος παρὰ γῆν καὶ πῦρ καὶ
ἀέρα καὶ ὕδωρ, αἰθέρα προσωνόμασαν τὸν ἀνωτάτω τόπον,
ἀπὸ τοῦ θεῖν ἀεὶ τὸν ἀΐδιον χρόνον θέμενοι τὴν ἐπωνυμίαν
αὐτῷ. Ἀναξαγόρας δὲ καταχρῆται τῷ ὀνόματι τούτῳ οὐ
καλῶς· ὀνομάζει γὰρ αἰθέρα ἀντὶ πυρός. 25

Φανερὸν δ' ἐκ τῶν εἰρημένων καὶ διότι τὸν ἀριθμὸν
ἀδύνατον εἶναι πλείω τὸν τῶν λεγομένων σωμάτων ἁπλῶν·
τοῦ μὲν γὰρ ἁπλοῦ σώματος ἀνάγκη τὴν κίνησιν ἁπλῆν
εἶναι, μόνας δὲ ταύτας εἶναί φαμεν ἁπλᾶς, τήν τε κύ-
κλῳ καὶ τὴν ἐπ' εὐθείας, καὶ ταύτης δύο μόρια, τὴν μὲν 30
ἀπὸ τοῦ μέσου, τὴν δ' ἐπὶ τὸ μέσον.

4 Ὅτι δ' οὐκ ἔστι τῇ κύκλῳ φορᾷ ἐναντία ἄλλη φορά,
πλεοναχόθεν ἄν τις λάβοι τὴν πίστιν, πρῶτον μὲν ὅτι τῇ
περιφερεῖ τὴν εὐθεῖαν ἀντικεῖσθαι μάλιστα τίθεμεν. τὸ γὰρ
κοῖλον καὶ τὸ κυρτὸν οὐ μόνον ἀλλήλοις ἀντικεῖσθαι δοκεῖ 35
ἀλλὰ καὶ τῷ εὐθεῖ, συνδυαζόμενα καὶ λαβόντα σύνθεσιν· 271a
ὥστ' εἴπερ ἐναντία τίς ἐστι, τὴν ἐπὶ τῆς εὐθείας μάλιστα
ἀναγκαῖον ἐναντίαν εἶναι πρὸς τὴν κύκλῳ κίνησιν. αἱ δ' ἐπὶ
τῆς εὐθείας ἀλλήλαις ἀντίκεινται διὰ τοὺς τόπους· τὸ γὰρ

10. θεῖον] θεῖον σῶμα Simpl. 19. ἀλλὰ πλεονάκις cod. E cum alio codice et Simpl., ἀλλ' ἀπειράκις ceteri 24. καταχρῆται cod. E cum alio, κατακέχρηται ceteri.

5 ἄνω καὶ κάτω τόπου τέ ἐστι διαφορὰ καὶ ἐναντίωσις. ἔπειτ' εἴ τις ὑπολαμβάνει τὸν αὐτὸν εἶναι λόγον ὅνπερ ἐπὶ τῆς εὐθείας, καὶ ἐπὶ τῆς περιφεροῦς (τὴν γὰρ ἀπὸ τοῦ Α πρὸς τὸ Β φορὰν ἐναντίαν εἶναι τῇ ἀπὸ τοῦ Β πρὸς τὸ Α), τὴν ἐπὶ τῆς εὐθείας λέγει· αὕτη γὰρ πεπέρανται, περιφερεῖς 10 δ' ἄπειροι ἂν εἶεν περὶ τὰ αὐτὰ σημεῖα. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ ἡμικυκλίου τοῦ ἑνός, οἷον ἀπὸ τοῦ Γ ἐπὶ τὸ Δ καὶ ἀπὸ τοῦ Δ ἐπὶ τὸ Γ· ἡ γὰρ αὐτὴ τῇ ἐπὶ τῆς διαμέτρου ἐστίν· ἀεὶ γὰρ ἕκαστον ἀπέχειν τὴν εὐθεῖαν τίθεμεν. ὁμοίως δὲ κἂν εἴ τις κύκλον ποιήσας τὴν ἐπὶ θατέρου ἡμικυκλίου 15 φορὰν ἐναντίαν θείη τῇ ἐπὶ θατέρου, οἷον ἐν τῷ ὅλῳ κύκλῳ τὴν ἀπὸ τοῦ Ε πρὸς τὸ Ζ τοῦ Η ἡμικυκλίου τῇ ἀπὸ τοῦ Ζ πρὸς τὸ Ε ἐν τῷ Θ ἡμικυκλίῳ. εἰ δὲ καὶ αὗται ἐναντίαι, ἀλλ' οὔτι γε αἱ ἐπὶ τοῦ ὅλου κύκλου φοραὶ ἀλλήλαις διὰ τοῦτο ἐναντίαι. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἡ ἀπὸ τοῦ Α ἐπὶ 20 τὸ Β κύκλῳ φορὰ ἐναντία τῇ ἀπὸ τοῦ Α ἐπὶ τὸ Γ· ἐκ ταὐτοῦ γὰρ εἰς ταὐτὸ ἡ κίνησις, ἡ δ' ἐναντία διωρίσθη φορὰ ἐκ τοῦ ἐναντίου εἰς τὸ ἐναντίον. εἰ δὲ καὶ ἦν ἡ κύκλῳ τῇ κύκλῳ ἐναντία, μάτην ἂν ἦν ἡ ἑτέρα· ἐπὶ τὸ αὐτὸ γάρ, ὅτι ἀνάγκη τὸ κύκλῳ φερόμενον ὁποθενοῦν ἀρξάμε-25 νον εἰς πάντας ὁμοίως ἀφικνεῖσθαι τοὺς ἐναντίους τόπους· εἰσὶ δὲ τόπου ἐναντιότητες τὸ ἄνω καὶ κάτω καὶ τὸ πρόσθιον καὶ ὀπίσθιον καὶ τὸ δεξιὸν καὶ ἀριστερόν. αἱ δὲ τῆς φορᾶς ἐναντιώσεις κατὰ τὰς τῶν τόπων εἰσὶν ἐναντιώσεις· εἰ μὲν ἄρ' ἴσαι ἦσαν, οὐκ ἂν ἦν κίνησις αὐτῶν, εἰ δ' ἡ 30 ἑτέρα κίνησις ἐκράτει, ἡ ἑτέρα οὐκ ἂν ἦν· ὥστ' εἰ ἀμφότερα ἦν, μάτην ἂν θάτερον ἦν σῶμα μὴ κινούμενον τὴν αὐτοῦ κίνησιν· μάτην γὰρ ὑπόδημα τοῦτο λέγομεν, οὗ μή ἐστιν ὑπόδεσις. ὁ δὲ θεὸς καὶ ἡ φύσις οὐδὲν μάτην ποιοῦσιν.

271b Ἀλλ' ἐπεὶ δῆλον περὶ τούτων, περὶ τῶν λοιπῶν 5

22. ἐναντίον] ἐναντίον εἶναι al. 24. ὅτι Simpl., ἔτι codices et Simpl. (γρ). 26. πρόσθιον καὶ ὀπίσθιον] πρόσθεν καὶ ὄπισθεν al. 29. ἄρ'] γάρ libri et Simpl. 271ᵇ 1. περὶ τῶν] καὶ περὶ τῶν al.

σκεπτέον, καὶ πρῶτον πότερον ἔστι τι σῶμα ἄπειρον, ὥσπερ οἱ πλεῖστοι τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων ᾠήθησαν, ἢ τοῦτ' ἐστὶν ἕν τι τῶν ἀδυνάτων· τὸ γὰρ οὕτως ἢ ἐκείνως ἔχειν οὔ τι μικρὸν ἀλλ' ὅλον διαφέρει καὶ πᾶν πρὸς τὴν τῆς 5 ἀληθείας θεωρίαν. σχεδὸν γὰρ αὕτη πασῶν ἀρχὴ τῶν ἐναντιώσεων τοῖς ἀποφηναμένοις τι περὶ τῆς ὅλης φύσεως καὶ γέγονε καὶ γένοιτ' ἄν, εἴπερ καὶ τὸ μικρὸν παραβῆναι τῆς ἀληθείας ἀφισταμένοις γίνεται πόρρω μυριοπλάσιον, οἷον εἴ τις ἐλάχιστον εἶναί τι φαίη μέγεθος· οὗτος γὰρ τοὐλάχιστον 10 εἰσαγαγὼν τὰ μέγιστα κινεῖ τῶν μαθηματικῶν. τούτου δ' αἴτιον ὅτι ἡ ἀρχὴ δυνάμει μείζων ἢ μεγέθει, διόπερ τὸ ἐν ἀρχῇ μικρὸν ἐν τῇ τελευτῇ γίνεται παμμέγεθες. τὸ δ' ἄπειρον καὶ ἀρχῆς ἔχει δύναμιν καὶ τοῦ ποσοῦ τὴν μεγίστην, ὥστ' οὐδὲν ἄτοπον οὐδ' ἄλογον τὸ θαυμαστὴν εἶναι τὴν 15 διαφορὰν ἐκ τοῦ λαβεῖν ὡς ἔστι τι σῶμα ἄπειρον. διὸ περὶ αὐτοῦ λεκτέον ἐξ ἀρχῆς ἀναλαβοῦσιν. ἀνάγκη δὴ πᾶν σῶμα ἢ τῶν ἁπλῶν εἶναι ἢ τῶν συνθέτων, ὥστε καὶ τὸ ἄπειρον ἢ ἁπλοῦν εἶναι ἢ σύνθετον. ἀλλὰ μὴν καὶ ὅτι γε πεπερασμένων τῶν ἁπλῶν ἀνάγκη πεπερασμένον εἶναι τὸ σύνθε- 20 τον, δῆλον· τὸ γὰρ ἐκ πεπερασμένων καὶ πλήθει καὶ μεγέθει συγκείμενον πεπέρανται καὶ πλήθει καὶ μεγέθει· τοσοῦτον γάρ ἐστιν ἐξ ὅσων ἐστὶ συγκείμενον. λοιπὸν τοίνυν ἰδεῖν πότερον ἐνδέχεταί τι τῶν ἁπλῶν ἄπειρον εἶναι τὸ μέγεθος, ἢ τοῦτ' ἀδύνατον. προχειρισάμενοι δὴ περὶ τοῦ πρώτου τῶν 25 σωμάτων, οὕτω σκοπῶμεν καὶ περὶ τῶν λοιπῶν. ὅτι μὲν τοίνυν ἀνάγκη τὸ σῶμα τὸ κύκλῳ φερόμενον πεπεράνθαι πᾶν, ἐκ τῶνδε δῆλον. εἰ γὰρ ἄπειρον τὸ κύκλῳ φερόμενον σῶμα, ἄπειροι ἔσονται αἱ ἀπὸ τοῦ μέσου ἐκβαλλόμεναι. τῶν δ' ἀπείρων τὸ διάστημα ἄπειρον· διάστημα γὰρ λέγω 30 τῶν γραμμῶν, οὗ μηδὲν ἔστιν ἔξω λαβεῖν μέγεθος ἁπτόμενον τῶν γραμμῶν. τοῦτ' οὖν ἀνάγκη ἄπειρον εἶναι· τῶν γὰρ

5. τῆς] περὶ τῆς al. 11. μέγιστα κινεῖ] μέγιστ' ἂν κινήσειε al. 19. εἶναι] ἔσται al. 30. γὰρ] δὲ al.

πεπερασμένων ἀεὶ ἔσται πεπερασμένον. ἐπεὶ δ' ἀεὶ ἔστι τοῦ
272a δοθέντος μεῖζον λαβεῖν, ὥστε καθάπερ ἀριθμὸν λέγομεν
ἄπειρον, ὅτι μέγιστος οὐκ ἔστιν, ὁ αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τοῦ
διαστήματος, εἰ οὖν τὸ μὲν ἄπειρον μὴ ἔστι διελθεῖν, ἀπείρου
δ' ὄντος ἀνάγκη ἄπειρον τὸ διάστημα εἶναι, οὐκ ἂν ἐνδέ-
5 χοιτο κινηθῆναι κύκλῳ· τὸν δ' οὐρανὸν ὁρῶμεν κύκλῳ στρε-
φόμενον, καὶ τῷ λόγῳ δὲ διωρίσαμεν ὅτι ἐστί τινος ἡ κύ-
κλῳ κίνησις. ἔτι ἀπὸ πεπερασμένου χρόνου ἐὰν ἀφέλῃς
πεπερασμένον, ἀνάγκη καὶ τὸν λοιπὸν εἶναι πεπερασμένον
καὶ ἔχειν ἀρχήν. εἰ δ' ὁ χρόνος ὁ τῆς βαδίσεως ἔχει ἀρ-
10 χήν, ἔστιν ἀρχὴ καὶ τῆς κινήσεως, ὥστε καὶ τοῦ μεγέθους ὃ
βεβάδικεν. ὁμοίως δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ἔστω δὴ
γραμμὴ ἄπειρος, ἐφ' ᾗ ΑΓΕ, ἐπὶ θάτερα, ᾗ τὸ Ε· ἡ
δ' ἐφ' ᾗ τὰ ΒΒ, ἐπ' ἀμφότερα ἄπειρος. εἰ δὴ γράψει
κύκλον ἡ τὸ ΑΓΕ ἀπὸ τοῦ Γ κέντρου, τέμνουσά ποτε
15 οἰσθήσεται κύκλῳ τὴν ΒΒ ἡ τὸ ΑΓΕ πεπερασμένον χρό-
νον· ὁ γὰρ πᾶς χρόνος ἐν ὅσῳ κύκλῳ ἠνέχθη ὁ οὐρανός,
πεπερασμένος. καὶ ὁ ἀφῃρημένος ἄρα, ὃν ἡ τέμνουσα ἐφέ-
ρετο. ἔσται ἄρα τις ἀρχὴ ᾗ πρῶτον ἡ τὰ ΑΓΕ τὴν τὰ
ΒΒ ἔτεμεν. ἀλλ' ἀδύνατον. οὐκ ἄρα ἔστι κύκλῳ στραφῆναι
20 τὸ ἄπειρον. ὥστ' οὐδὲ τὸν κόσμον, εἰ ἦν ἄπειρος.

Ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶνδε φανερόν, ὅτι τὸ ἄπειρον ἀδύνα-
τον κινηθῆναι. ἔστω γὰρ ἡ τὸ Α φερομένη παρὰ τὴν Β, πε-
περασμένη παρὰ πεπερασμένην. ἀνάγκη δὴ ἅμα τήν τε Α
τῆς Β ἀπολελύσθαι καὶ τὴν Β τῆς Α· ὅσον γὰρ ἡ ἑτέρα
25 ἐπιβάλλει τῆς ἑτέρας, καὶ ἡ ἑτέρα ἐκείνης τοσοῦτον. εἰ μὲν
οὖν ἄμφω κινοῖντο εἰς τοὐναντίον, θᾶττον ἂν ἀπολύοιντο, εἰ δὲ
παρὰ μένουσαν παραφέροιτο, βραδύτερον, τῷ αὐτῷ τάχει
κινουμένου τοῦ παραφερομένου. ἀλλ' ἐκεῖνό γε φανερόν, ὅτι
ἀδύνατον τὴν ἄπειρον διελθεῖν ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ. ἐν
30 ἀπείρῳ ἄρα· δέδεικται γὰρ τοῦτο πρότερον ἐν τοῖς περὶ κι-

33. ἐπεὶ] ἔτι libri et Simpl. ἀεὶ] εἰ Simpl. (γρ.)
272a 15. πεπερασμένῳ χρόνῳ Simpl.

νήσεως. διαφέρει δέ γε οὐθὲν ἢ τὴν πεπερασμένην φέρεσθαι παρὰ τὴν ἄπειρον ἢ τὴν ἄπειρον παρ' ἐκείνην· ὅταν γὰρ ἐκείνη παρ' ἐκείνην, κἀκείνη παρ' ἐκείνην, ὁμοίως κι- 272b νουμένη καὶ ἀκίνητος· πλὴν θᾶττον, ἐὰν κινῶνται ἀμφότεραι, ἀπολυθήσονται. καίτοι ἐνίοτ' οὐθὲν κωλύει τὴν κινουμένην παρ' ἠρεμοῦσαν θᾶττον παρελθεῖν ἢ ἀντικινουμένην, ἐάν τις ποιήσῃ τὰς μὲν ἀντικινουμένας ἀμφοτέρας φερομέ- 5 νας βραδέως, τὴν δὲ παρὰ τὴν ἠρεμοῦσαν πολλῷ ἐκείνων θᾶττον φερομένην. οὐδὲν οὖν πρὸς τὸν λόγον ἐμπόδιον ὅτι παρ' ἠρεμοῦσαν, ἐπείπερ κινουμένην ἐνδέχεται τὴν Α παρὰ κινουμένην τὴν Β βραδύτερον παρελθεῖν. εἰ οὖν ἄπειρος ὁ χρόνος ὃν ἡ πεπερασμένη ἀπολύεται κινουμένη, καὶ ἐν ᾧ ἡ 10 ἄπειρος τὴν πεπερασμένην ἐκινήθη, ἀνάγκη ἄπειρον εἶναι. ἀδύνατον ἄρα τὸ ἄπειρον κινεῖσθαι ὅλως· ἐὰν γὰρ καὶ τοὐλάχιστον κινηθῇ, ἀνάγκη ἄπειρον γενέσθαι χρόνον. ἀλλὰ μὴν ὅ γ' οὐρανὸς περιέρχεται καὶ στρέφεται ὅλως κύκλῳ ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ, ὥστε περίεισιν ἅπασαν τὴν ἐντός, οἷον 15 τὴν ΑΒ πεπερασμένην. ἀδύνατον ἄρα ἄπειρον εἶναι τὸ κύκλῳ. ἔτι ὥσπερ γραμμὴν ἧς πέρας ἐστὶν ἀδύνατον εἶναι ἄπειρον, ἀλλ' εἴπερ, ἐπὶ μῆκος, καὶ ἐπίπεδον ὡσαύτως ᾗ πέρας οὐκ ἐνδέχεται· ὅταν δ' ὁρισθῇ, οὐθαμῇ, οἷον τετράγωνον ἄπειρον ἢ κύκλον ἢ σφαῖραν, ὥσπερ οὐδὲ ποδιαίαν ἄπει- 20 ρον. εἰ οὖν μήτε σφαῖρα μήτε τετράγωνον μήτε κύκλος ἐστὶν ἄπειρος, μὴ ὄντος δὲ κύκλου οὐδ' ἂν ἡ κύκλῳ εἴη φορά, ὁμοίως δὲ μηδ' ἀπείρου ὄντος οὐκ ἂν εἴη ἄπειρος, εἰ μηδ' ὁ κύκλος ἄπειρός ἐστιν, οὐκ ἂν κινοῖτο κυκλικῶς ἄπειρον σῶμα. ἔτι εἰ τὸ Γ κέντρον, ἡ δὲ τὸ ΑΒ ἄπειρος καὶ ἡ τὸ Ε πρὸς 25 ὀρθὴν ἄπειρος καὶ ἡ τὸ ΓΔ κινουμένη, οὐδέποτ' ἀπολυθήσεται τῆς Ε, ἀλλ' ἀεὶ ἕξει ὥσπερ ἡ ΓΕ· τέμνει γὰρ ᾗ τὸ Ζ. οὐκ ἄρα περίεισι κύκλῳ ἡ ἄπειρος. ἔτι εἴπερ ἄπειρος ὁ οὐρανός, κινεῖται δὲ κύκλῳ, ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ ἄπειρον

272ᵇ 4. ἢ] ἢ τὴν al. 13. γενέσθαι] γίγνεσθαι al. 18. μῆκος] θάτερα Simpl. (γρ.).

30 ἔσται διεληλυθώς. ἔστω γὰρ ὁ μὲν μένων οὐρανὸς ἄπειρος, ὁ δ' ἐν τούτῳ κινούμενος ἴσος. ὥστ' εἴπερ περιελήλυθε κύκλῳ ἄπειρος ὤν, ἄπειρον τὸ ἴσον αὐτῷ διελήλυθεν ἐν πεπερασμένῳ 273a χρόνῳ. ἀλλὰ τοῦτ' ἦν ἀδύνατον. ἔστι δὲ καὶ ἀντεστραμμένως εἰπεῖν, ὅτι εἰ πεπερασμένος ὁ χρόνος ἐν ᾧ περιεστράφη, καὶ τὸ μέγεθος ὃ διελήλυθεν ἀνάγκη εἶναι πεπερασμένον· ἴσον δ' αὐτῷ διελήλυθεν· πεπέρανται ἄρα καὶ αὐτός. ὅτι μὲν οὖν 5 τὸ κύκλῳ κινούμενον οὐκ ἔστιν ἀτελεύτητον οὐδ' ἄπειρον, ἀλλ' ἔχει τέλος, φανερόν.

Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὸ ἐπὶ τὸ μέσον οὐδὲ τὸ ἀπὸ τοῦ μέσου 6 φερόμενον ἄπειρον ἔσται· ἐναντίαι γὰρ αἱ φοραὶ ἡ ἄνω καὶ ἡ κάτω, αἱ δ' ἐναντίαι εἰς ἐναντίους τόπους. τῶν δ' ἐναντίων 10 εἰ θάτερον ὥρισται, καὶ θάτερον ὡρισμένον ἔσται. τὸ δὲ μέσον ὥρισται· εἰ γὰρ ὁποθενοῦν φέροιτο κάτω τὸ ὑφιστάμενον, οὐκ ἐνδέχεται πορρώτερον ἐλθεῖν τοῦ μέσου. ὡρισμένου οὖν τοῦ μέσου καὶ τὸν ἄνω τόπον ἀνάγκη ὡρίσθαι. εἰ δ' οἱ τόποι ὡρισμένοι καὶ πεπερασμένοι, καὶ τὰ σώματα ἔσται πε-15 περασμένα. ἔτι εἰ τὸ ἄνω καὶ κάτω ὥρισται, καὶ τὸ μεταξὺ ἀνάγκη ὡρίσθαι. εἰ γὰρ μὴ ὥρισται, ἄπειρος ἂν εἴη κίνησις· τοῦτο δ' ὅτι ἀδύνατον, δέδεικται πρότερον. ὥρισται ἄρα τὸ μέσον, ὥστε καὶ τὸ ἐν τούτῳ σῶμα ἢ ὂν ἢ γενέσθαι δυνατόν. ἀλλὰ μὴν τὸ ἄνω καὶ κάτω φερόμενον σῶμα δύ-20 ναται ἐν τούτῳ γενέσθαι· πέφυκε γὰρ τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ μέσου κινεῖσθαι, τὸ δ' ἐπὶ τὸ μέσον. ἔκ τε δὴ τούτων φανερὸν ὅτι οὐκ ἐνδέχεται σῶμα εἶναι ἄπειρον, καὶ πρὸς τούτοις εἰ βάρος μή ἐστιν ἄπειρον, οὐδ' ἂν τούτων τῶν σωμάτων οὐθὲν εἴη ἄπειρον· ἀνάγκη γὰρ τοῦ ἀπείρου σώματος ἄπειρον εἶναι καὶ τὸ 25 βάρος. ὁ δ' αὐτὸς λόγος ἐστὶ καὶ ἐπὶ τοῦ κούφου· εἰ γάρ ἐστιν ἄπειρος βαρύτης, ἔστι καὶ κουφότης, ἂν ἄπειρον ᾖ τὸ ἐπιπολάζον. δῆλον δ' ἐκ τῶνδε. ἔστω γὰρ πεπερασμένον, καὶ

31. εἴπερ] εἰ al. 273ᵃ 12. πορρωτέρω διελθεῖν al.
25. ἐστὶ] ἔσται al.

εἰλήφθω τὸ μὲν ἄπειρον σῶμα ἐφ' ᾧ τὸ ΑΒ, τὸ δὲ βάρος αὐτοῦ ἐφ' ᾧ τὸ Γ. ἀφῃρήσθω οὖν ἀπὸ τοῦ ἀπείρου πεπερασμένον μέγεθος ἐφ' ᾧ τὸ ΒΔ· καὶ τὸ βάρος αὐτοῦ ἔστω ἐφ' 30 ᾧ τὸ Ε. τὸ δὴ Ε τοῦ Γ ἔλαττον ἔσται· τὸ γὰρ τοῦ ἐλάττονος βάρος ἔλαττον. καταμετρείτω δὴ τὸ ἔλαττον ὁποσακισοῦν, καὶ ὡς τὸ βάρος τοὔλαττον πρὸς τὸ μεῖζον, τὸ ΒΔ πρὸς 273b τὸ ΒΖ γεγενήσθω· ἐνδέχεται γὰρ ἀφελεῖν τοῦ ἀπείρου ὁποσονοῦν. εἰ τοίνυν ἀνάλογον τὰ μεγέθη τοῖς βάρεσι, τὸ δ' ἔλαττον βάρος τοῦ ἐλάττονός ἐστι μεγέθους, καὶ τὸ μεῖζον ἂν εἴη τοῦ μείζονος. ἴσον ἄρα ἔσται τὸ τοῦ πεπερασμένου καὶ 5 τὸ τοῦ ἀπείρου βάρος. ἔτι εἰ τοῦ μείζονος σώματος μεῖζον τὸ βάρος, τὸ τοῦ ΗΒ μεῖζον ἔσται βάρος ἢ τὸ τοῦ ΖΒ, ὥστε τὸ τοῦ πεπερασμένου βάρος μεῖζον ἢ τὸ τοῦ ἀπείρου. καὶ τῶν ἀνίσων δὲ μεγεθῶν ταὐτὸν βάρος ἔσται· ἄνισον γὰρ τῷ πεπερασμένῳ τὸ ἄπειρον. οὐθὲν δὲ διαφέρει τὰ βάρη σύμμε- 10 τρα εἶναι ἢ ἀσύμμετρα· καὶ γὰρ ἀσυμμέτρων ὄντων ὁ αὐτὸς ἔσται λόγος, οἷον εἰ τὸ Ε τρίτον ὑπερβάλλει μετροῦν τὸ Γ βάρος· τῶν γὰρ ΒΔ μεγεθῶν τριῶν ὅλων ληφθέντων μεῖζον ἔσται τὸ βάρος ἢ τὸ ἐφ' ᾧ Γ. ὥστε τὸ αὐτὸ ἔσται ἀδύνατον. ἔτι δὲ καὶ ἐγχωρεῖ σύμμετρα λαβεῖν· οὐδὲν γὰρ 15 διαφέρει ἄρχεσθαι ἀπὸ τοῦ βάρους ἢ ἀπὸ τοῦ μεγέθους, οἷον ἂν ληφθῇ σύμμετρον βάρος τῷ Γ τὸ ἐφ' ᾧ τὸ Ε, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀπείρου ἀφαιρεθῇ τὸ ἔχον τὸ ἐφ' ᾧ τὸ Ε βάρος, οἷον τὸ ΒΔ, εἶτα ὡς τὸ βάρος πρὸς τὸ βάρος, τὸ ΒΔ πρὸς ἄλλο γένηται μέγεθος, οἷον πρὸς τὸ ΒΖ· ἐνδέχεται γὰρ ἀπείρου 20 ὄντος τοῦ μεγέθους ὁποσονοῦν ἀφαιρεθῆναι· τούτων γὰρ ληφθέντων σύμμετρα ἔσται καὶ τὰ μεγέθη καὶ τὰ βάρη ἀλλήλοις. οὐδὲ δὴ τὸ μέγεθος ὁμοιοβαρὲς εἶναι ἢ ἀνομοιοβαρὲς οὐδὲν διοίσει πρὸς τὴν ἀπόδειξιν· ἀεὶ γὰρ ἔσται λαβεῖν ἰσοβαρῆ σώματα τῷ ΒΔ, ἀπὸ τοῦ ἀπείρου ὁποσαοῦν ἢ ἀφαι- 25 ροῦντας ἢ προστιθέντας. ὥστε δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι οὐκ ἔσται τοῦ ἀπείρου σώματος πεπερασμένον τὸ βάρος. ἄπειρον ἄρα. εἰ τοίνυν τοῦτ' ἀδύνατον, καὶ τὸ ἄπειρόν τι εἶναι σῶμα

ἀδύνατον. ἀλλὰ μὴν ὅτι ἄπειρον εἶναι βάρος ἀδύνα-
30 τον, ἐκ τῶνδε φανερόν. εἰ γὰρ τὸ τοσονδὶ βάρος τὴν τοσήνδε
ἐν τῷδε τῷ χρόνῳ κινεῖται, τὸ τοσοῦτον καὶ ἔτι ἐν ἐλάττονι,
καὶ τὴν ἀναλογίαν ἣν τὰ βάρη ἔχει, οἱ χρόνοι ἀνάπαλιν
274a ἕξουσιν, οἷον εἰ τὸ ἥμισυ βάρος ἐν τῷδε, τὸ διπλάσιον ἐν
ἡμίσει τούτου. ἔτι τὸ πεπερασμένον βάρος ἅπασαν πεπερα-
σμένην δίεισιν ἔν τινι χρόνῳ πεπερασμένῳ. ἀνάγκη ἄρα ἐκ
τούτου, εἴ τι ἔστιν ἄπειρον βάρος, κινεῖσθαι μὲν ᾖ τοσόνδε
5 ὅσον τὸ πεπερασμένον, καὶ ἔτι μὴ κινεῖσθαι δέ, ᾖ ἀνάλο-
γον μὲν δεῖ κατὰ τὰς ὑπεροχὰς κινεῖσθαι, ἐναντίως δὲ τὸ
μεῖζον ἐν τῷ ἐλάττονι. λόγος δ' οὐθείς ἐστι τοῦ ἀπείρου πρὸς
τὸ πεπερασμένον, τοῦ δ' ἐλάττονος χρόνου πρὸς τὸν μείζω
πεπερασμένον· ἀλλ' ἀεὶ ἐν ἐλάττονι. ἐλάχιστος δ' οὐκ ἔστιν.
10 οὐδ' εἰ ἦν, ὄφελος ἂν ἦν· ἄλλο γὰρ ἄν τι πεπερασμένον
ἐλήφθη ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ, ἐν ᾧ τὸ ἄπειρον πρὸς ἕτερον
μεῖζον, ὥστ' ἐν ἴσῳ χρόνῳ τὴν ἴσην ἂν ἐκινεῖτο τὸ ἄπειρον
τῷ πεπερασμένῳ. ἀλλ' ἀδύνατον. ἀλλὰ μὴν ἀνάγκη γε,
εἴπερ ἐν ὁπηλικῳοῦν χρόνῳ πεπερασμένῳ δὲ κινεῖται τὸ ἄπει-
15 ρον, καὶ ἄλλο ἐν τῷ αὐτῷ τούτῳ πεπερασμένον βάρος κι-
νεῖσθαί τινα πεπερασμένην. ἀδύνατον ἄρα ἄπειρον εἶναι βά-
ρος, ὁμοίως δὲ καὶ κουφότητα. καὶ σώματα ἄρ' ἄπειρον
βάρος ἔχοντα καὶ κουφότητα ἀδύνατον.

Ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἔστιν ἄπειρον σῶμα, δῆλον διά τε τῶν
20 κατὰ μέρος θεωροῦσι τοῦτον τὸν τρόπον, καὶ καθόλου σκοπου-
μένοις μὴ μόνον κατὰ τοὺς λόγους τοὺς ἐν τοῖς περὶ τὰς ἀρ-
χὰς εἰρημένοις ἡμῖν (διωρίσθη γὰρ κἀκεῖ καθόλου πρότερον
περὶ ἀπείρου πῶς ἔστι καὶ πῶς οὐκ ἔστιν) ἀλλὰ καὶ νῦν ἄλ-
λον τρόπον. μετὰ δὲ ταῦτ' ἐπισκεπτέον κἂν εἰ μὴ ἄπειρον
25 μὲν τὸ σῶμα τὸ πᾶν, οὐ μὴν ἀλλὰ τοσοῦτόν γε ὥστ' εἶναι
πλείους οὐρανούς· τάχα γὰρ ἄν τις τοῦτ' ἀπορήσειεν, ὅτι κα-
θάπερ ὁ περὶ ἡμᾶς κόσμος συνέστηκεν, οὐδὲν κωλύει καὶ

29. ἄπειρον] γ' ἄπειρόν τι al. 274ᵃ 4. τούτου] τούτων al. 10. ὄφελος] ὄφελός τι al. 22. εἰρημένους al.

ἑτέρους εἶναι πλείους μὲν ἑνός, μὴ μέντοι γε ἀπείρους. πρῶτον δ' εἴπωμεν καθόλου περὶ τοῦ ἀπείρου.

7 Ἀνάγκη δὴ σῶμα πᾶν ἤτοι ἄπειρον εἶναι ἢ πεπε- 30 ρασμένον, καὶ εἰ ἄπειρον, ἤτοι ἀνομοιομερὲς ἅπαν ἢ ὁμοιομερές, κἂν εἰ ἀνομοιομερές, ἤτοι ἐκ πεπερασμένων εἰδῶν ἢ ἐξ ἀπείρων. ὅτι μὲν τοίνυν οὐχ οἷόν τε ἐξ ἀπείρων, φανερόν, εἴ τις ἡμῖν ἐάσει μένειν τὰς πρώτας ὑποθέσεις· πεπερασμένων γὰρ τῶν πρώτων κινήσεων οὐσῶν ἀνάγκη καὶ 274b τὰς ἰδέας τῶν ἁπλῶν σωμάτων εἶναι πεπερασμένας. ἁπλῆ μὲν γὰρ ἡ τοῦ ἁπλοῦ σώματος κίνησις, αἱ δ' ἁπλαῖ πεπερασμέναι κινήσεις εἰσίν· ἀνάγκη δὲ ἀεὶ κίνησιν ἔχειν σῶμα πᾶν φυσικόν. ἀλλὰ μὴν εἴπερ γε ἐκ πεπερασμένων ἔσται τὸ 5 ἄπειρον, ἀνάγκη καὶ τῶν μορίων ἕκαστον εἶναι ἄπειρον, λέγω δ' οἷον τὸ ὕδωρ ἢ τὸ πῦρ. ἀλλ' ἀδύνατον· δέδεικται γὰρ ὅτι οὔτε βάρος οὔτε κουφότης ἐστὶν ἄπειρος. ἔτι ἀναγκαῖον ἀπείρους τῷ μεγέθει εἶναι καὶ τοὺς τόπους αὐτῶν, ὥστε καὶ τὰς κινήσεις ἀπείρους εἶναι πάντων. τοῦτο δ' ἀδύνατον, 10 εἰ θήσομεν ἀληθεῖς εἶναι τὰς πρώτας ὑποθέσεις καὶ μήτε τὸ κάτω φερόμενον εἰς ἄπειρον ἐνδέχεσθαι φέρεσθαι μήτε τὸ ἄνω κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον. ἀδύνατον γὰρ γίνεσθαι ὃ μὴ ἐνδέχεται γενέσθαι, ὁμοίως ἐπὶ τοῦ τοιόνδε καὶ τοσόνδε καὶ τοῦ ποῦ. λέγω δ', εἰ ἀδύνατον γενέσθαι λευκὸν ἢ πη- 15 χυαῖον ἢ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ γίνεσθαί τι τούτων ἀδύνατον. ἀδύνατον ἄρα καὶ φέρεσθαι ἐκεῖ οὗ μηθὲν δυνατὸν ἀφικέσθαι φερόμενον. ἔτι εἰ καὶ διεσπασμένον ἐστίν, οὐδὲν ἧττον ἐνδέχοιτ' ἂν τὸ ἐξ ἁπάντων πῦρ ἄπειρον εἶναι. ἀλλὰ σῶμα ἦν τὸ πάντῃ διάστασιν ἔχον· ὥστε πῶς οἷόν τε πλείω μὲν 20 ἀνόμοια, ἕκαστον δ' αὐτῶν ἄπειρον εἶναι; πάντῃ γὰρ ἕκαστον δεῖ ἄπειρον εἶναι. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ πᾶν ὁμοιομερὲς ἐνδέχεται τὸ ἄπειρον εἶναι. πρῶτον μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν ἄλλη παρὰ ταύτας κίνησις. ἕξει οὖν μίαν τούτων. εἰ δὲ τοῦτο,

274b 5. εἴπερ γε] εἴγε al.

25 συμβήσεται ἢ βάρος ἄπειρον ἢ κουφότητα εἶναι ἄπειρον. ἀλλὰ μὴν οὐδ' οἷόν τε τὸ κύκλῳ σῶμα φερόμενον ἄπειρον. ἀδύνατον γὰρ τὸ ἄπειρον φέρεσθαι κύκλῳ· οὐθὲν γὰρ διαφέρει τοῦτο λέγειν ἢ τὸ τὸν οὐρανὸν φάναι ἄπειρον εἶναι, τοῦτο δὲ δέδεικται ὅτι οὐ δυνατόν. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὅλως γε τὸ ἄπει-
30 ρον ἐνδέχεται κινεῖσθαι. ἢ γὰρ κατὰ φύσιν κινηθήσεται ἢ βίᾳ· καὶ εἰ βίᾳ, ἔστιν αὐτῷ καὶ ἡ κατὰ φύσιν, ὥστε καὶ τόπος ἄλλος ἴδιος εἰς ὃν οἰσθήσεται. τοῦτο δ' ἀδύνατον.

Ὅτι δ' ὅλως ἀδύνατον ἄπειρον ὑπὸ πεπερασμένου παθεῖν τι ἢ ποιῆσαι τὸ πεπερασμένον, ἐκ τῶνδε φανερόν. ἔστω
275a γὰρ ἄπειρον ἐφ' οὗ Α, πεπερασμένον ἐφ' οὗ Β, χρόνος ἐν ᾧ ἐκίνησέ τι ἢ ἐκινήθη Γ. εἰ δὴ ὑπὸ τοῦ Β τὸ Α ἐθερμάνθη ἢ ὤσθη ἢ ἄλλο τι ἔπαθεν ἢ καὶ ὁτιοῦν ἐκινήθη ἐν τῷ χρόνῳ ἐφ' οὗ Γ, ἔστω τὸ Δ τοῦ Β ἔλαττον, καὶ τὸ ἔλαττον ἐν τῷ
5 ἴσῳ χρόνῳ ἔλαττον κινείτω· ἔστω δὲ τὸ ἐφ' ᾧ Ε ὑπὸ τοῦ Δ ἠλλοιωμένον. ὃ δή ἐστι τὸ Δ πρὸς τὸ Β, τὸ Ε ἔσται πρὸς πεπερασμένον τι. ἔστω δὴ τὸ μὲν ἴσον ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἴσον ἀλλοιοῦν, τὸ δ' ἔλαττον ἐν τῷ ἴσῳ ἔλαττον, τὸ δὲ μεῖζον μεῖζον, τοσοῦτον δὲ ὅσον ἀνάλογον ἔσται ὅπερ τὸ μεῖζον πρὸς τὸ
10 ἔλαττον. οὐκ ἄρα τὸ ἄπειρον ὑπ' οὐδενὸς πεπερασμένου κινήσεται ἐν οὐθενὶ χρόνῳ· ἔλαττον γὰρ ἄλλο ἐν τῷ ἴσῳ ὑπὸ ἐλάττονος κινηθήσεται, πρὸς ὃ τὸ ἀνάλογον πεπερασμένον ἔσται· τὸ γὰρ ἄπειρον πρὸς τὸ πεπερασμένον ἐν οὐθενὶ λόγῳ ἐστίν. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὸ ἄπειρον ἐν οὐθενὶ χρόνῳ κινήσει τὸ
15 πεπερασμένον. ἔστω γὰρ ἐφ' ᾧ τὸ Α ἄπειρον, καὶ τὸ Β πεπερασμένον, χρόνος ἐν ᾧ τὸ Γ. οὐκοῦν τὸ Δ ἐν τῷ Γ ἔλαττον τοῦ Β κινήσει· ἔστω τὸ Ζ. ὃ δή ἐστι τὸ ΒΖ ὅλον πρὸς τὸ Ζ, τὸ Ε ἔχον τὸν λόγον τοῦτον ἔστω πρὸς τὸ Δ. κινήσει ἄρα τὸ Ε τὸ ΒΖ ἐν τῷ Γ. τὸ πεπερασμένον τοίνυν καὶ τὸ ἄπειρον
20 ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἀλλοιώσει. ἀλλ' ἀδύνατον· ἐν ἐλάττονι γὰρ

29. οὐ δυνατόν] ἀδύνατον al. 275ᵃ 15. καὶ τὸ] τὸ δὲ al.

τὸ μεῖζον ὑπέκειτο. ἀλλ' ἀεὶ ὁ ληφθεὶς χρόνος ταὐτὸ ποιήσει, ὥστ' οὐκ ἔσται χρόνος οὐθεὶς ἐν ᾧ κινήσει. ἀλλὰ μὴν ἐν ἀπείρῳ γε οὐκ ἔστι κινῆσαι οὐδὲ κινηθῆναι· πέρας γὰρ οὐκ ἔχει, ἡ δὲ ποίησις καὶ τὸ πάθος ἔχει. οὐδ' ἄπειρον δὴ ὑπ' ἀπείρου ἐνδέχεται οὐθὲν παθεῖν. ἔστω γὰρ τὸ Α ἄπειρον καὶ τὸ 25 Β, χρόνος δ' ἐν ᾧ ἔπαθε τὸ Β ὑπὸ τοῦ Α, ἐφ' ᾧ ΓΔ. τὸ δὴ ἐφ' ᾧ τὸ Ε τοῦ ἀπείρου μέρος, ἐπεὶ ὅλον πέπονθε τὸ Β, οὐκ ἐν ἴσῳ χρόνῳ τὸ αὐτό· ὑποκείσθω γὰρ ἐν ἐλάττονι κινεῖσθαι τὸ ἔλαττον χρόνῳ. ἔστω τὸ Ε κεκινημένον ὑπὸ τοῦ Α ἐν τῷ Δ. ὃ δὴ τὸ Δ πρὸς τὸ ΓΔ, τὸ Ε ἐστὶ πρός τι τοῦ Β πεπερασμέ- 30 νον. τοῦτο τοίνυν ἀνάγκη ὑπὸ τοῦ Α κινηθῆναι ἐν τῷ ΓΔ χρόνῳ· ὑπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ ὑποκείσθω ἐν τῷ πλείονι καὶ ἐλάττονι χρόνῳ τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον πάσχειν, ὅσα ἀνάλογον 275b τῷ χρόνῳ διῄρηται. ἐν οὐδενὶ ἄρα χρόνῳ δυνατὸν πεπερασμένῳ ἄπειρον ὑπ' ἀπείρου κινηθῆναι· ἐν ἀπείρῳ ἄρα. ἀλλ' ὁ μὲν ἄπειρος χρόνος οὐκ ἔχει τέλος, τὸ δὲ κεκινημένον ἔχει. εἰ τοίνυν πᾶν σῶμα αἰσθητὸν ἔχει δύναμιν ποιητικὴν ἢ παθητι- 5 κὴν ἢ ἄμφω, ἀδύνατον σῶμα ἄπειρον αἰσθητὸν εἶναι. ἀλλὰ μὴν καὶ ὅσα γε σώματα ἐν τόπῳ, πάντα αἰσθητά. οὐκ ἔστιν ἄρα σῶμα ἄπειρον ἔξω τοῦ οὐρανοῦ οὐθέν. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ μέχρι τινός. οὐθὲν ἄρα ὅλως σῶμα ἔξω τοῦ οὐρανοῦ. εἰ μὲν γὰρ νοητόν, ἔσται ἐν τόπῳ· τὸ γὰρ ἔξω καὶ ἔσω τόπον σημαίνει. 10 ὥστ' ἔσται αἰσθητόν. αἰσθητὸν δ' οὐθὲν μὴ ἐν τόπῳ.

Λογικώτερον δ' ἔστιν ἐπιχειρεῖν καὶ ὧδε. οὔτε γὰρ κύκλῳ οἷόν τε κινεῖσθαι τὸ ἄπειρον ὁμοιομερὲς ὄν· μέσον μὲν γὰρ τοῦ ἀπείρου οὐκ ἔστι, τὸ δὲ κύκλῳ περὶ τὸ μέσον κινεῖται. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐπ' εὐθείας οἷόν τε φέρε- 15 σθαι τὸ ἄπειρον· δεήσει γὰρ ἕτερον εἶναι τοσοῦτον τόπον ἄπειρον εἰς ὃν οἰσθήσεται κατὰ φύσιν, καὶ ἄλλον τοσοῦτον εἰς ὃν παρὰ φύσιν. ἔτι εἴτε φύσει ἔχει κίνησιν τοῦ εἰς εὐθὺ εἴτε βίᾳ κινεῖται, ἀμφοτέρως δεήσει ἄπειρον εἶναι τὴν κινοῦ-

23. κινῆσαι] κινήσει Bekker errore typogr. 275ᵇ 3. τὸ ἄπειρον ὑπὸ τοῦ ἀπείρου Simpl.

20 σαν ἰσχύν· ἥ τε γὰρ ἄπειρος ἀπείρου καὶ τοῦ ἀπείρου ἄπειρος ἡ ἰσχύς· ὥςτ' ἔσται καὶ τὸ κινοῦν ἄπειρον (λόγος δ' ἐν τοῖς περὶ κινήσεως ὅτι οὐθὲν ἔχει ἄπειρον δύναμιν τῶν πεπερασμένων, οὐδὲ τῶν ἀπείρων πεπερασμένην). εἰ οὖν τὸ κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν ἐνδέχεται κινηθῆναι, ἔσται δύο ἄπειρα,
25 τό τε κινοῦν οὕτω καὶ τὸ κινούμενον. ἔτι τὸ κινοῦν τὸ ἄπειρον τί ἐστιν; εἰ μὲν γὰρ αὐτὸ ἑαυτό, ἔμψυχον ἔσται. τοῦτο δὲ πῶς δυνατὸν ἄπειρον εἶναι ζῷον; εἰ δ' ἄλλο τι τὸ κινοῦν, δύο ἔσται ἄπειρα, τὸ τε κινοῦν καὶ τὸ κινούμενον, διαφέροντα τὴν μορφὴν καὶ τὴν δύναμιν. εἰ δὲ μὴ συνεχὲς τὸ πᾶν, ἀλλ' ὥσπερ
30 λέγει Δημόκριτος καὶ Λεύκιππος, διωρισμένα τῷ κενῷ, μίαν ἀναγκαῖον εἶναι πάντων τὴν κίνησιν. διώρισται μὲν γὰρ τοῖς σχήμασιν· τὴν δὲ φύσιν εἶναί φασιν αὐτῶν μίαν, ὥσπερ
276a ἂν εἰ χρυσὸς ἕκαστον εἴη κεχωρισμένος. τούτων δέ, καθάπερ λέγομεν, ἀναγκαῖον εἶναι τὴν αὐτὴν κίνησιν· ὅπου γὰρ μία βῶλος, καὶ ἡ σύμπασα γῆ φέρεται, καὶ τό τε πᾶν πῦρ καὶ σπινθὴρ εἰς τὸν αὐτὸν τόπον. ὥστ' οὔτε κοῦφον ἁπλῶς
5 οὐθὲν ἔσται τῶν σωμάτων, εἰ πάντ' ἔχει βάρος· εἶ δὲ κουφότητα, βαρὺ οὐδέν. ἔτι εἰ βάρος ἔχει ἢ κουφότητα, ἔσται ἢ ἔσχατόν τι τοῦ παντὸς ἢ μέσον. τοῦτο δ' ἀδύνατον ἀπείρου γ' ὄντος. ὅλως δ', οὗ μή ἐστι μέσον μηδ' ἔσχατον, μηδὲ τὸ μὲν ἄνω το δὲ κάτω, τόπος οὐθεὶς ἔσται τοῖς σώμασι τῆς
10 φορᾶς. τούτου δὲ μὴ ὄντος κίνησις οὐκ ἔσται· ἀνάγκη γὰρ κινεῖσθαι ἤτοι κατὰ φύσιν ἢ παρὰ φύσιν, ταῦτα δ' ὥρισται τοῖς τόποις τοῖς οἰκείοις καὶ τοῖς ἀλλοτρίοις. ἔτι οὗ παρὰ φύσιν τι μένει ἢ φέρεται, ἀνάγκη τινὸς ἄλλου εἶναι τοῦτον τὸν τόπον κατὰ φύσιν (τοῦτο δὲ πιστὸν ἐκ τῆς
15 ἐπαγωγῆς)· ἀνάγκη δὴ μὴ πάντα ἢ βάρος ἔχειν ἢ κουφότητα, ἀλλὰ τὰ μὲν τὰ δ' οὔ. ὅτι μὲν τοίνυν οὐκ ἔστι τὸ σῶμα τοῦ παντὸς ἄπειρον, ἐκ τούτων φανερόν.

Διότι δ' οὐδὲ πλείους οἷόν τ' οὐρανοὺς εἶναι, λέγομεν· 8

276ᵃ 1. κεχωρισμένον al. 8. δ'] τε al. 12. τοῖς] τοῖς τ' al. ἔτι] ἔτι εἰ al.

τοῦτο γὰρ ἔφαμεν ἐπισκεπτέον, εἴ τις μὴ νομίζει καθόλου δεδεῖχθαι περὶ τῶν σωμάτων ὅτι ἀδύνατον ἐκτὸς εἶναι τοῦ 20 κόσμου τοῦδε ὁτιοῦν αὐτῶν, ἀλλὰ μόνον ἐπὶ τῶν ἀορίστως κειμένων εἰρῆσθαι τὸν λόγον. ἅπαντα γὰρ καὶ μένει καὶ κινεῖται βίᾳ καὶ κατὰ φύσιν, καὶ κατὰ φύσιν μέν, ἐν ᾧ μένει μὴ βίᾳ, καὶ φέρεται, καὶ εἰς ὃν φέρεται, καὶ μένει, ἐν ᾧ δὲ βίᾳ, καὶ φέρεται βίᾳ, καὶ εἰς ὃν βίᾳ φέρεται, 25 βίᾳ καὶ μένει. ἔτι εἰ βίᾳ ἥδε ἡ φορά, ἡ ἐναντία κατὰ φύσιν. ἐπὶ δὴ τὸ μέσον τὸ ἐνταῦθα εἰ βίᾳ οἰσθήσεται ἡ γῆ ἐκεῖθεν, ἐντεῦθεν οἰσθήσεται ἐκεῖ κατὰ φύσιν· καὶ εἰ μένει ἐνταῦθα ἡ ἐκεῖθεν μὴ βίᾳ, καὶ οἰσθήσεται κατὰ φύσιν δεῦρο. μία δ' ἡ κατὰ φύσιν. ἔτι ἀνάγκη πάντας τοὺς κόσμους 30 ἐκ τῶν αὐτῶν εἶναι σωμάτων, ὁμοίους γ' ὄντας τὴν φύσιν. ἀλλὰ μὴν καὶ τῶν σωμάτων ἕκαστον ἀναγκαῖον τὴν αὐτὴν ἔχειν δύναμιν, οἷον λέγω πῦρ καὶ γῆν καὶ τὰ μεταξὺ τού- 276b των· εἰ γὰρ ὁμώνυμα ταῦτα καὶ μὴ κατὰ τὴν αὐτὴν ἰδέαν λέγονται τἀκεῖ τοῖς παρ' ἡμῖν, καὶ τὸ πᾶν ὁμωνύμως ἂν λέγοιτο κόσμος. δῆλον τοίνυν ὅτι τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ μέσου φέρεσθαι πέφυκε, τὸ δ' ἐπὶ τὸ μέσον αὐτῶν, εἴπερ πᾶν ὁμο- 5 ειδὲς τὸ πῦρ τῷ πυρὶ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον, ὥσπερ καὶ τὰ ἐν τούτῳ μόρια τοῦ πυρός. ὅτι δ' ἀνάγκη οὕτως ἔχειν, ἐκ τῶν περὶ τὰς κινήσεις ὑποθέσεων φανερόν· αἵ τε γὰρ κινήσεις πεπερασμέναι, ἕκαστόν τε τῶν στοιχείων λέγεται καθ' ἑκάστην τῶν κινήσεων. ὥστ' εἴπερ καὶ αἱ κινήσεις αἱ αὐταί, καὶ 10 τὰ στοιχεῖα ἀνάγκη εἶναι πανταχοῦ ταὐτά. πέφυκεν ἄρα φέρεσθαι καὶ ἐπὶ τόδε τὸ μέσον τὰ ἐν ἄλλῳ κόσμῳ τῆς γῆς μόρια, καὶ πρὸς τόδε τὸ ἔσχατον τὸ ἐκεῖ πῦρ. ἀλλ' ἀδύνατον· τούτου γὰρ συμβαίνοντος ἀνάγκη φέρεσθαι ἄνω μὲν τὴν γῆν ἐν τῷ οἰκείῳ κόσμῳ, τὸ δὲ πῦρ ἐπὶ τὸ μέσον, 15 ὁμοίως δὲ καὶ τὴν ἐντεῦθεν γῆν ἀπὸ τοῦ μέσου φέρεσθαι κατὰ φύσιν, πρὸς τὸ ἐκεῖ φερομένην μέσον διὰ τὸ τοὺς κόσμους

27. δὴ] δὲ ex uno codice Bekker. 276ᵇ 5. ὁμοειδὲς cum Simpl. Torstrik, ὁμοιοειδὲς Bekker.

οὕτω κεῖσθαι πρὸς ἀλλήλους. ἢ γὰρ οὐ θετέον τὴν αὐτὴν εἶναι φύσιν τῶν ἁπλῶν σωμάτων ἐν τοῖς πλείοσιν οὐρανοῖς, ἢ λέ-
20 γοντας οὕτως τὸ μέσον ἓν ποιεῖν ἀνάγκη καὶ τὸ ἔσχατον· τούτου δ' ὄντος ἀτόπου ἀδύνατον εἶναι κόσμους πλείους ἑνός. τὸ δ' ἀξιοῦν ἄλλην εἶναι φύσιν τῶν ἁπλῶν σωμάτων, ἂν ἀποσχῶσιν ἔλαττον ἢ πλεῖον τῶν οἰκείων τόπων, ἄλογον· τί γὰρ διαφέρει τοσονδὶ φάναι μῆκος ἀπέχειν ἢ τοσονδί; διοίσει
25 γὰρ κατὰ λόγον, ὅσῳ πλεῖον μᾶλλον, τὸ δ' εἶδος τὸ αὐτό. ἀλλὰ μὴν ἀνάγκη γ' εἶναί τινα κίνησιν αὐτῶν· ὅτι μὲν γὰρ κινοῦνται, φανερόν. πότερον οὖν βίᾳ πάσας ἐροῦμεν κινεῖσθαι καὶ τὰς ἐναντίας; ἀλλ' ὃ μὴ πέφυκεν ὅλως κινεῖσθαι, ἀδύνατον τοῦτο κινεῖσθαι βίᾳ. εἰ τοίνυν ἐστί τις κίνησις αὐτῶν
30 κατὰ φύσιν, ἀνάγκη τῶν ὁμοειδῶν καὶ τῶν καθ' ἕκαστον πρὸς ἕνα ἀριθμῷ τόπον ὑπάρχειν τὴν κίνησιν, οἷον πρὸς τόδε τι μέσον καὶ πρὸς τόδε τι ἔσχατον. εἰ δὲ πρὸς εἴδει ταὐτά,
277a πλείω δέ, διότι καὶ τὰ καθ' ἕκαστα πλείω μέν, εἴδει δ' ἕκαστον ἀδιάφορον, οὐ τῷ μὲν τῷ δ' οὐ τοιοῦτον ἔσται τῶν μορίων, ἀλλ' ὁμοίως πᾶσιν· ὁμοίως γὰρ ἅπαντα κατ' εἶδος ἀδιάφορα ἀλλήλων, ἀριθμῷ δ' ἕτερον ὁτιοῦν ὁτουοῦν. λέγω δὲ
5 τοῦτο, ὅτι εἰ τὰ ἐνταῦθα μόρια πρὸς ἄλληλα καὶ τὰ ἐν ἑτέρῳ κόσμῳ ὁμοίως ἔχει, καὶ τὸ ληφθὲν ἐντεῦθεν οὐδὲν διαφερόντως πρὸς τῶν ἐν ἄλλῳ τινὶ κόσμῳ μορίων καὶ πρὸς τῶν ἐν τῷ αὐτῷ, ἀλλ' ὡσαύτως· διαφέρουσι γὰρ οὐθὲν εἴδει ἀλλήλων. ὥστ' ἀναγκαῖον ἢ κινεῖν ταύτας τὰς ὑποθέσεις, ἢ τὸ
10 μέσον ἓν εἶναι καὶ τὸ ἔσχατον. τούτου δ' ὄντος ἀνάγκη καὶ τὸν οὐρανὸν ἕνα μόνον εἶναι καὶ μὴ πλείους, τοῖς αὐτοῖς τεκμηρίοις τούτοις καὶ ταῖς αὐταῖς ἀνάγκαις. ὅτι δ' ἔστι τι οὗ πέφυκεν ἡ γῆ φέρεσθαι καὶ τὸ πῦρ, δῆλον καὶ ἐκ τῶν ἄλλων. ὅλως γὰρ τὸ κινούμενον ἔκ τινος εἴς τι μεταβάλλει,
15 καὶ ταῦτα ἐξ οὗ καὶ εἰς ὃ εἴδει διαφέρει. πᾶσα δὲ πεπερασμένη μεταβολή, οἷον τὸ ὑγιαζόμενον ἐκ νόσου εἰς ὑγίειαν

24. ἀπέχειν] ἀποσχεῖν al. 30. ὁμοειδῶν ut supra.

καὶ τὸ αὐξανόμενον ἐκ μικρότητος εἰς μέγεθος. καὶ τὸ φερόμενον ἄρα· καὶ γὰρ τοῦτο γίνεταί ποθεν ποῖ. δεῖ ἄρα εἴδει διαφέρειν ἐξ οὗ καὶ εἰς ὃ πέφυκε φέρεσθαι, ὥσπερ τὸ ὑγιαζόμενον, οὐχ οὗ ἔτυχεν, οὐδ' οὗ βούλεται ὁ κινῶν. καὶ τὸ πῦρ 20 ἄρα καὶ ἡ γῆ οὐκ εἰς ἄπειρον φέρονται, ἀλλ' εἰς ἀντικείμενα. ἀντίκειται δὲ κατὰ τόπον τὸ ἄνω τῷ κάτω, ὥστε ταῦτα ἔσται πέρατα τῆς φορᾶς, ἐπεὶ καὶ ἡ κύκλῳ ἔχει πως ἀντικείμενα τὰ κατὰ διάμετρον· τῇ δ' ὅλῃ οὐκ ἔστιν ἐναντίον οὐδέν. ὥστε καὶ τούτοις τρόπον τινὰ ἡ κίνησις εἰς τὰ ἀντικείμενα 25 καὶ πεπερασμένα. ἀνάγκη ἄρα εἶναί τι τέλος καὶ μὴ εἰς ἄπειρον φέρεσθαι. τεκμήριον δὲ τοῦ μὴ εἰς ἄπειρον φέρεσθαι καὶ τὸ τὴν γῆν μέν, ὅσῳ ἂν ἐγγυτέρω ᾖ τοῦ μέσου, θᾶττον φέρεσθαι, τὸ δὲ πῦρ, ὅσῳ ἂν τοῦ ἄνω. εἰ δ' ἄπειρον ἦν, ἄπειρος ἂν ἦν καὶ ἡ ταχυτὴς, εἰ δ' ἡ ταχυτής, καὶ τὸ 30 βάρος καὶ ἡ κουφότης· ὡς γὰρ τὸ κατωτέρω ταχυτῆτι ἑτέρου τῷ βαρεῖ ἂν ἦν ταχύ, οὕτως εἰ ἄπειρος ἦν ἡ τούτου ἐπίδοσις, καὶ ἡ τῆς ταχυτῆτος ἐπίδοσις ἄπειρος ἂν ἦν. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὑπ' ἄλλου φέρεται αὐτῶν τὸ μὲν ἄνω τὸ δὲ κάτω· οὐδὲ βίᾳ, 277b ὥσπερ τινές φασι τῇ ἐκθλίψει. βραδύτερον γὰρ ἂν ἐκινεῖτο τὸ πλεῖον πῦρ ἄνω καὶ ἡ πλείων γῆ κάτω· νῦν δὲ τοὐναντίον ἀεὶ τὸ πλεῖον πῦρ θᾶττον φέρεται καὶ ἡ πλείων γῆ εἰς τὸν αὑτῆς τόπον. οὐδὲ θᾶττον ἂν πρὸς τῷ τέλει ἐφέρετο, 5 εἰ τῇ βίᾳ καὶ τῇ ἐκθλίψει· πάντα γὰρ τοῦ βιαζομένου πορρωτέρω γιγνόμενα βραδύτερον φέρεται, καὶ ὅθεν βίᾳ, ἐκεῖ φέρεται οὐ βίᾳ. ὥστ' ἐκ τούτων θεωροῦσιν ἔστι λαβεῖν τὴν πίστιν περὶ τῶν λεγομένων ἱκανῶς. ἔτι δὲ καὶ διὰ τῶν ἐκ τῆς πρώτης φιλοσοφίας λόγων δειχθείη ἄν, καὶ ἐκ τῆς 10 κύκλῳ κινήσεως ἣν ἀναγκαῖον ἀΐδιον ὁμοίως ἐνταῦθά τ' εἶναι καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις κόσμοις. δῆλον δὲ κἂν ὧδε γένοιτο σκοπουμένοις ὅτι ἀνάγκη ἕνα εἶναι τὸν οὐρανόν. τριῶν γὰρ ὄντων τῶν σωματικῶν στοιχείων, τρεῖς ἔσονται καὶ οἱ τόποι

30. *εἰ δ' ἡ ταχυτής* om. Bekker errore typogr. 276ᵇ 6. *βιαζομένου*] *βιασαμένου* al. 9. *τῶν λεγομένων*] *ὧν λέγομεν* al.

15 τῶν στοιχείων, εἷς μὲν ὁ τοῦ ὑφισταμένου σώματος ὁ περὶ τὸ μέσον, ἄλλος δὲ ὁ τοῦ κύκλῳ φερομένου, ὅσπερ ἐστὶν ἔσχατος, τρίτος δ' ὁ μεταξὺ τούτων ὁ τοῦ μέσου σώματος. ἀνάγκη γὰρ ἐν τούτῳ εἶναι τὸ ἐπιπολάζον· εἰ γὰρ μὴ ἐν τούτῳ, ἔξω ἔσται. ἀλλ' ἀδύνατον ἔξω· τὸ μὲν γὰρ ἀβαρὲς τὸ δ' ἔχον βάρος, 20 κατωτέρω δὲ ὁ τοῦ βάρος ἔχοντος σώματος τόπος, εἴπερ ὁ πρὸς τῷ μέσῳ τοῦ βαρέος. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ παρὰ φύσιν· ἄλλῳ γὰρ ἔσται κατὰ φύσιν, ἄλλο δ' οὐκ ἦν. ἀνάγκη ἄρα ἐν τῷ μεταξὺ εἶναι. τούτου δ' αὐτοῦ τίνες εἰσὶ διαφοραί, ὕστερον ἐροῦμεν. περὶ μὲν οὖν τῶν σωματικῶν στοιχείων, ποιά τ' ἐστὶ 25 καὶ πόσα, καὶ τίς ἑκάστου τόπος, ἔτι δ' ὅλως πόσοι τὸ πλῆθος οἱ τόποι, δῆλον ἡμῖν ἐκ τῶν εἰρημένων.

Ὅτι δ' οὐ μόνον εἷς ἐστὶν οὐρανός, ἀλλὰ καὶ ἀδύνατον 9 γενέσθαι πλείους, ἔτι δ' ὡς ἀΐδιος ἄφθαρτος ὢν καὶ ἀγένητος, λέγωμεν, πρῶτον διαπορήσαντες περὶ αὐτοῦ. δόξειε γὰρ 30 ἂν ὡδὶ σκοπουμένοις ἀδύνατον ἕνα καὶ μόνον εἶναι αὐτόν· ἐν ἅπασι γὰρ καὶ τοῖς φύσει καὶ τοῖς ἀπὸ τέχνης συνεστῶσι καὶ γεγενημένοις ἕτερόν ἐστιν αὐτὴ καθ' αὐτὴν ἡ μορφὴ καὶ μεμιγμένη μετὰ τῆς ὕλης, οἷον τῆς σφαίρας ἕτερον τὸ εἶδος 278a καὶ ἡ χρυσῆ καὶ ἡ χαλκῆ σφαῖρα, καὶ πάλιν τοῦ κύκλου ἑτέρα ἡ μορφὴ καὶ ὁ χαλκοῦς καὶ ὁ ξύλινος κύκλος· τὸ γὰρ τί ἦν εἶναι λέγοντες σφαίρᾳ ἢ κύκλῳ οὐκ ἐροῦμεν ἐν τῷ λόγῳ χρυσὸν ἢ χαλκόν, ὡς οὐκ ὄντα ταῦτα τῆς οὐσίας· ἐὰν 5 δὲ τὴν χαλκῆν ἢ χρυσῆν, ἐροῦμεν, καὶ ἐὰν μὴ δυνώμεθα νοῆσαι μηδὲ λαβεῖν ἄλλο τι παρὰ τὸ καθ' ἕκαστον. ἐνίοτε γὰρ οὐθὲν κωλύει τοῦτο συμβαίνειν, οἷον εἰ μόνος εἷς ληφθείη κύκλος· οὐθὲν γὰρ ἧττον ἄλλο ἔσται τὸ κύκλῳ εἶναι καὶ τῷδε τῷ κύκλῳ, καὶ τὸ μὲν εἶδος, τὸ δ' εἶδος ἐν τῇ ὕλῃ καὶ 10 τῶν καθ' ἕκαστον. ἐπεὶ οὖν ἐστὶν ὁ οὐρανὸς αἰσθητός, τῶν καθ' ἕκαστον ἂν εἴη· τὸ γὰρ αἰσθητὸν ἅπαν ἐν τῇ ὕλῃ ὑπῆρχεν. εἰ δὲ τῶν καθ' ἕκαστον, ἕτερον ἂν εἴη τῷδε τῷ οὐρανῷ εἶναι

24. περὶ — 26. εἰρημένων fortasse eiicienda.

καὶ οὐρανῷ ἁπλῶς. ἕτερον ἄρα ὅδε ὁ οὐρανὸς καὶ οὐρανὸς ἁπλῶς, καὶ τὸ μὲν ὡς εἶδος καὶ μορφὴ τὸ δ' ὡς τῇ ὕλῃ μεμιγμένον. ὧν δ' ἐστὶ μορφή τις καὶ εἶδος, ἤτοι ἔστιν ἢ ἐνδέχεται 15 πλείω γενέσθαι τὰ καθ' ἕκαστα. εἴτε γὰρ ἔστιν εἴδη, καθάπερ φασί τινες, ἀνάγκη τοῦτο συμβαίνειν, εἴτε καὶ μὴ χωριστὸν μηθὲν τῶν τοιούτων, οὐθὲν ἧττον· ἐπὶ πάντων γὰρ οὕτως ὁρῶμεν, ὅσων ἡ οὐσία ἐν ὕλῃ ἐστίν, πλείω καὶ ἄπειρα ὄντα τὰ ὁμοιοειδῆ. ὥστε ἤτοι εἰσὶ πλείους οἱ οὐρανοὶ ἢ ἐνδέχεται πλείους εἶ- 20 ναι. ἐκ μὲν οὖν τούτων ὑπολάβοι τις ἂν καὶ εἶναι καὶ ἐνδέχεσθαι πλείους εἶναι οὐρανούς· σκεπτέον δὲ πάλιν τί τούτων λέγεται καλῶς καὶ τί οὐ καλῶς. τὸ μὲν οὖν ἕτερον εἶναι τὸν λόγον τὸν ἄνευ τῆς ὕλης καὶ τὸν ἐν τῇ ὕλῃ τῆς μορφῆς καλῶς τε λέγεται, καὶ ἔστω τοῦτ' ἀληθές. ἀλλ' οὐδὲν ἧττον οὐ- 25 δεμία ἀνάγκη διὰ τοῦτο πλείους εἶναι κόσμους, οὐδ' ἐνδέχεται γενέσθαι πλείους, εἴπερ οὗτος ἐξ ἁπάσης ἐστὶ τῆς ὕλης, ὥσπερ ἔστιν. ὡδὶ δὲ μᾶλλον ἴσως τὸ λεγόμενον ἔσται δῆλον. εἰ γάρ ἐστιν ἡ γρυπότης καμπυλότης ἐν ῥινὶ ἢ σαρκί, καὶ ἔστιν ὕλη τῇ γρυπότητι ἡ σάρξ, εἰ ἐξ ἁπασῶν τῶν σαρκῶν μία γέ- 30 νοιτο σὰρξ καὶ ὑπάρξειεν ταύτῃ τὸ γρυπόν, οὐθὲν ἂν ἄλλ' οὔτ' εἴη γρυπὸν οὔτ' ἐνδέχοιτο γενέσθαι. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τῷ ἀνθρώπῳ ἐστὶν ὕλη σάρκες καὶ ὀστᾶ, εἰ ἐκ πάσης τῆς σαρκὸς καὶ πάντων τῶν ὀστῶν ἄνθρωπος γένοιτο ἀδυνάτων ὄντων διαλυθῆναι, οὐκ ἂν ἐνδέχοιτο εἶναι ἄλλον ἄνθρωπον. ὡσαύ- 35 τως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων· ὅλως γὰρ ὅσων ἐστὶν ἡ οὐσία ἐν 278b ὑποκειμένῃ τινὶ ὕλῃ, τούτων οὐδὲν ἐνδέχεται γίγνεσθαι μὴ ὑπαρχούσης ὕλης. ὁ δ' οὐρανὸς ἔστι μὲν τῶν καθ' ἕκαστα καὶ τῶν ἐκ τῆς ὕλης· ἀλλ' εἰ μὴ ἐκ μορίου αὐτῆς συνέστηκεν ἀλλ' ἐξ ἁπάσης, τὸ μὲν εἶναι αὐτῷ οὐρανῷ καὶ τῷδε τῷ 5 οὐρανῷ ἕτερόν ἐστιν, οὐ μέντοι οὔτ' ἂν εἴη ἄλλος οὔτ' ἂν ἐνδέχοιτο γενέσθαι πλείους διὰ τὸ πᾶσαν τὴν ὕλην περιειληφέναι τοῦτον. λείπεται ἄρα τοῦτο δεῖξαι, ὅτι ἐξ ἅπαντος τοῦ φυσι-

17. μὴ om. al. 278^b 2. γίγνεσθαι] γενέσθαι al. 3. ὕλης] τινὸς ὕλης al.

κοῦ καὶ αἰσθητοῦ συνέστηκε σώματος. εἴπωμεν δὲ πρῶ-
10 τον τί λέγομεν εἶναι τὸν οὐρανὸν καὶ ποσαχῶς, ἵνα μᾶλλον
ἡμῖν δῆλον γένηται τὸ ζητούμενον. ἕνα μὲν οὖν τρόπον οὐρα-
νὸν λέγομεν τὴν οὐσίαν τὴν τῆς ἐσχάτης τοῦ παντὸς περι-
φορᾶς, ἢ σῶμα φυσικὸν τὸ ἐν τῇ ἐσχάτῃ περιφορᾷ τοῦ
παντός· εἰώθαμεν γὰρ τὸ ἔσχατον καὶ τὸ ἄνω μάλιστα
15 καλεῖν οὐρανόν, ἐν ᾧ καὶ τὸ θεῖον πᾶν ἱδρῦσθαί φαμεν,
ἄλλον δ' αὖ τρόπον τὸ συνεχὲς σῶμα τῇ ἐσχάτῃ περι-
φορᾷ τοῦ παντός, ἐν ᾧ σελήνη καὶ ἥλιος καὶ ἔνια τῶν
ἄστρων· καὶ γὰρ ταῦτα ἐν τῷ οὐρανῷ εἶναί φαμεν. ἔτι δ'
ἄλλως λέγομεν οὐρανὸν τὸ περιεχόμενον σῶμα ὑπὸ τῆς
20 ἐσχάτης περιφορᾶς· τὸ γὰρ ὅλον καὶ τὸ πᾶν εἰώθαμεν λέ-
γειν οὐρανόν. τριχῶς δὴ λεγομένου τοῦ οὐρανοῦ, τὸ ὅλον τὸ ὑπὸ
τῆς ἐσχάτης περιεχόμενον περιφορᾶς ἐξ ἅπαντος ἀνάγκη
συνεστάναι τοῦ φυσικοῦ καὶ αἰσθητοῦ σώματος διὰ τὸ μήτ'
εἶναι μηδὲν ἔξω σῶμα τοῦ οὐρανοῦ μήτ' ἐνδέχεσθαι γενέσθαι.
25 εἰ γὰρ ἔστιν ἔξω τῆς ἐσχάτης περιφορᾶς σῶμα φυσικόν,
ἀνάγκη αὐτὸ ἤτοι τῶν ἁπλῶν εἶναι σωμάτων ἢ τῶν συνθέ-
των, καὶ ἢ κατὰ φύσιν ἢ παρὰ φύσιν ἔχειν. τῶν μὲν οὖν
ἁπλῶν οὐθὲν ἂν εἴη. τὸ γὰρ κύκλῳ φερόμενον δέδεικται
ὅτι οὐκ ἐνδέχεται μεταλλάξαι τὸν αὑτοῦ τόπον. ἀλλὰ μὴν
30 οὐδὲ τὸ ἀπὸ τοῦ μέσου δυνατόν, οὐδὲ τὸ ὑφιστάμενον. κατὰ
φύσιν μὲν γὰρ οὐκ ἂν εἴησαν (ἄλλοι γὰρ αὐτῶν οἰκεῖοι τό-
ποι), παρὰ φύσιν δ' εἴπερ εἰσίν, ἄλλῳ τινὶ ἔσται κατὰ φύ-
σιν ὁ ἔξω τόπος· τὸν γὰρ τούτῳ παρὰ φύσιν ἀναγκαῖον
ἄλλῳ εἶναι κατὰ φύσιν. ἀλλ' οὐκ ἦν ἄλλο σῶμα παρὰ
35 ταῦτα. οὐκ ἄρ' ἔσται δυνατὸν οὐθὲν τῶν ἁπλῶν ἔξω εἶναι τοῦ
279ᵃ οὐρανοῦ σῶμα. εἰ δὲ μὴ τῶν ἁπλῶν, οὐδὲ τῶν μικτῶν· ἀνάγκη
γὰρ εἶναι καὶ τὰ ἁπλᾶ τοῦ μικτοῦ ὄντος. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ
γενέσθαι δυνατόν· ἤτοι γὰρ κατὰ φύσιν ἔσται ἢ παρὰ φύ-
σιν, καὶ ἢ ἁπλοῦν ἢ μικτόν, ὥστε πάλιν ὁ αὐτὸς ἥξει λόγος·

9. καὶ Bonitz, καὶ τοῦ libri. 23. καὶ cum Simpl. Bonitz, καὶ τοῦ libri. 28. γὰρ] μὲν γὰρ al. 35. ἔσται] ἐστὶ al.

οὐδὲν γὰρ διαφέρει σκοπεῖν εἰ ἔστιν ἢ εἰ γενέσθαι δυνατόν. 5
φανερὸν τοίνυν ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι οὔτ᾽ ἔστιν ἔξω οὔτ᾽ ἐγχωρεῖ γενέσθαι σώματος ὄγκον οὐθενός· ἐξ ἁπάσης ἄρ᾽ ἐστι τῆς οἰκείας ὕλης ὁ πᾶς κόσμος· ὕλη γὰρ ἦν αὐτῷ τὸ φυσικὸν σῶμα καὶ αἰσθητόν. ὥστ᾽ οὔτε νῦν εἰσὶ πλείους οὐρανοὶ οὔτ᾽ ἐγένοντο, οὔτ᾽ ἐνδέχεται γενέσθαι πλείους· ἀλλ᾽ εἷς καὶ 10
μόνος καὶ τέλειος οὗτος οὐρανός ἐστιν. ἅμα δὲ δῆλον ὅτι οὐδὲ τόπος οὐδὲ κενὸν οὐδὲ χρόνος ἐστὶν ἔξω τοῦ οὐρανοῦ· ἐν ἅπαντι γὰρ τόπῳ δυνατὸν ὑπάρξαι σῶμα· κενὸν δ᾽ εἶναί φασιν ἐν ᾧ μὴ ἐνυπάρχει σῶμα, δυνατὸν δ᾽ ἐστὶ γενέσθαι· χρόνος δὲ ἀριθμὸς κινήσεως· κίνησις δ᾽ ἄνευ φυσικοῦ σώματος οὐκ 15
ἔστιν. ἔξω δὲ τοῦ οὐρανοῦ δέδεικται ὅτι οὔτ᾽ ἔστιν οὔτ᾽ ἐνδέχεται γενέσθαι σῶμα. φανερὸν ἄρα ὅτι οὔτε τόπος οὔτε κενὸν οὔτε χρόνος ἐστὶν ἔξωθεν· διόπερ οὔτ᾽ ἐν τόπῳ τἀκεῖ πέφυκεν, οὔτε χρόνος αὐτὰ ποιεῖ γηράσκειν, οὐδ᾽ ἐστὶν οὐδενὸς οὐδεμία μεταβολὴ τῶν ὑπὲρ τὴν ἐξωτάτω τεταγμένων φοράν, ἀλλ᾽ ἀναλ- 20
λοίωτα καὶ ἀπαθῆ τὴν ἀρίστην ἔχοντα ζωὴν καὶ αὐταρκεστάτην διατελεῖ τὸν ἅπαντα αἰῶνα. καὶ γὰρ τοῦτο τοὔνομα θείως ἔφθεγκται παρὰ τῶν ἀρχαίων. τὸ γὰρ τέλος τὸ περιέχον τὸν τῆς ἑκάστου ζωῆς χρόνον, οὗ μηθὲν ἔξω κατὰ φύσιν, αἰὼν ἑκάστου κέκληται. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον καὶ τὸ τοῦ 25
παντὸς οὐρανοῦ τέλος καὶ τὸ τὸν πάντα χρόνον καὶ τὴν ἀπειρίαν περιέχον τέλος αἰών ἐστιν, ἀπὸ τοῦ ἀεὶ εἶναι εἰληφὼς τὴν ἐπωνυμίαν, ἀθάνατος καὶ θεῖος. ὅθεν καὶ τοῖς ἄλλοις ἐξήρτηται, τοῖς μὲν ἀκριβέστερον τοῖς δ᾽ ἀμαυρῶς, τὸ εἶναί τε καὶ ζῆν. καὶ γὰρ καθάπερ ἐν τοῖς ἐγκυκλίοις φιλοσοφή- 30
μασι περὶ τὰ θεῖα πολλάκις προφαίνεται τοῖς λόγοις ὅτι τὸ θεῖον ἀμετάβλητον ἀναγκαῖον εἶναι πᾶν τὸ πρῶτον καὶ ἀκρότατον· ὃ οὕτως ἔχον μαρτυρεῖ τοῖς εἰρημένοις. οὔτε γὰρ ἄλλο κρεῖττόν ἐστιν ὅ τι κινήσει (ἐκεῖνο γὰρ ἂν εἴη θειότερον) οὔτ᾽ ἔχει φαῦλον οὐδέν, οὔτ᾽ ἐνδεὲς τῶν αὑτοῦ καλῶν οὐδενός ἐστιν. 35

7. ἄρ᾽ duo codices, γὰρ ceteri. 21. ζωὴν καὶ Simpl., ζωὴν καὶ τὴν libri.

279b καὶ ἄπαυστον δὴ κίνησιν κινεῖται εὐλόγως· πάντα γὰρ παύεται κινούμενα ὅταν ἔλθῃ εἰς τὸν οἰκεῖον τόπον. τοῦ δὲ κύκλῳ σώματος ὁ αὐτὸς τόπος ὅθεν ἤρξατο καὶ εἰς ὃν τελευτᾷ.

Τούτων δὲ διωρισμένων λέγωμεν μετὰ ταῦτα πότερον 10
5 ἀγένητος ἢ γενητὸς καὶ ἄφθαρτος ἢ φθαρτός, διεξελθόντες πρότερον τὰς τῶν ἄλλων ὑπολήψεις· αἱ γὰρ τῶν ἐναντίων ἀποδείξεις ἀπορίαι περὶ τῶν ἐναντίων εἰσίν. ἅμα δὲ καὶ μᾶλλον ἂν εἴη πιστὰ τὰ μέλλοντα λεχθήσεσθαι προακηκοόσι τὰ τῶν ἀμφισβητούντων λόγων δικαιώματα. τὸ γὰρ
10 ἐρήμην καταδικάζεσθαι δοκεῖν ἧττον ἂν ἡμῖν ὑπάρχοι· καὶ γὰρ δεῖ διαιτητὰς ἀλλ' οὐκ ἀντιδίκους εἶναι τοὺς μέλλοντας τἀληθὲς κρίνειν ἱκανῶς. γενόμενον μὲν οὖν ἅπαντες εἶναί φασιν, ἀλλὰ γενόμενον οἱ μὲν ἀΐδιον, οἱ δὲ φθαρτὸν ὥσπερ ὁτιοῦν ἄλλο τῶν συνισταμένων, οἱ δ' ἐναλλὰξ ὁτὲ μὲν
15 οὕτως ὁτὲ δὲ ἄλλως ἔχειν φθειρόμενον, καὶ τοῦτο ἀεὶ διατελεῖν οὕτως, ὥσπερ Ἐμπεδοκλῆς ὁ Ἀκραγαντῖνος καὶ Ἡράκλειτος ὁ Ἐφέσιος. τὸ μὲν οὖν γενέσθαι μὲν ἀΐδιον δ' ὅμως εἶναι φάναι τῶν ἀδυνάτων. μόνα γὰρ ταῦτα θετέον εὐλόγως ὅσα ἐπὶ πολλῶν ἢ πάντων ὁρῶμεν ὑπάρχοντα, περὶ δὲ τούτου
20 συμβαίνει τοὐναντίον· ἅπαντα γὰρ τὰ γινόμενα καὶ φθειρόμενα φαίνεται. ἔτι δὲ τὸ μὴ ἔχον ἀρχὴν τοῦ ὡδὶ ἔχειν, ἀλλ' ἀδύνατον ἄλλως ἔχειν πρότερον τὸν ἅπαντα αἰῶνα ἀδύνατον καὶ μεταβάλλειν· ἔσται γάρ τι αἴτιον, ὃ εἰ ὑπῆρχε πρότερον, δυνατὸν ἂν ἦν ἄλλως ἔχειν τὸ ἀδύνατον ἄλλως ἔχειν. εἰ δὲ
25 πρότερον ἐξ ἄλλως ἐχόντων συνέστη ὁ κόσμος, εἰ μὲν ἀεὶ οὕτως ἐχόντων καὶ ἀδυνάτων ἄλλως ἔχειν, οὐκ ἂν ἐγένετο. εἰ δὲ γέγονεν, ἀνάγκη δηλονότι κἀκεῖνα δυνατὰ εἶναι ἄλλως ἔχειν καὶ μὴ ἀεὶ οὕτως ἔχειν, ὥστε καὶ συνεστῶτα διαλυθήσεται καὶ διαλελυμένα συνέστη ἔμπροσθεν, καὶ τοῦτ' ἀπειράκις ἢ
30 οὕτως εἶχεν ἢ δυνατὸν ἦν. εἰ δὲ τοῦτ', οὐκ ἂν εἴη ἄφθαρτος, οὔτ' εἰ ἄλλως εἶχέ ποτε οὔτ' εἰ δυνατὸν ἄλλως ἔχειν.

1. κινεῖται] κινεῖ Simpl. (γρ.). 14. τῶν] τῶν φύσει unus codex. 31. εἶχε] ἔσχε Alex. apud Simpl.

ἣν δέ τινες βοήθειαν ἐπιχειροῦσι φέρειν ἑαυτοῖς τῶν λεγόντων ἄφθαρτον μὲν εἶναι γενόμενον δέ, οὐκ ἔστιν ἀληθής· ὁμοίως γάρ φασι τοῖς τὰ διαγράμματα γράφουσι καὶ σφᾶς εἰρηκέναι περὶ τῆς γενέσεως, οὐχ ὡς γενομένου ποτέ, ἀλλὰ 35 διδασκαλίας χάριν ὡς μᾶλλον γνωριζόντων, ὥσπερ τὸ διά- 280ᵃ γραμμα γιγνόμενον θεασαμένους. τοῦτο δ' ἐστίν, ὥσπερ λέγομεν, οὐ τὸ αὐτό· ἐν μὲν γὰρ τῇ ποιήσει τῶν διαγραμμάτων πάντων τεθέντων εἶναι ἅμα τὸ αὐτὸ συμβαίνει, ἐν δὲ ταῖς τούτων ἀποδείξεσιν οὐ ταὐτόν. ἀλλ' ἀδύνατον· τὰ 5 γὰρ λαμβανόμενα πρότερον καὶ ὕστερον ὑπεναντία ἐστίν· ἐξ ἀτάκτων γὰρ τεταγμένα γενέσθαι φασίν, ἅμα δὲ τὸ αὐτὸ ἄτακτον εἶναι καὶ τεταγμένον ἀδύνατον, ἀλλ' ἀνάγκη γένεσιν εἶναι τὴν χωρίζουσαν καὶ χρόνον· ἐν δὲ τοῖς διαγράμμασιν οὐδὲν τῷ χρόνῳ κεχώρισται. ὅτι μὲν οὖν ἀδύνατον 10 αὐτὸν ἅμ' ἀΐδιον εἶναι καὶ γενέσθαι, φανερόν. τὸ δ' ἐναλλὰξ συνιστάναι καὶ διαλύειν οὐδὲν ἀλλοιότερον ποιεῖν ἐστὶν ἢ τὸ κατασκευάζειν αὐτὸν ἀΐδιον μὲν ἀλλὰ μεταβάλλοντα τὴν μορφήν, ὥσπερ εἴ τις ἐκ παιδὸς ἄνδρα γινόμενον καὶ ἐξ ἀνδρὸς παῖδα ὁτὲ μὲν φθείρεσθαι ὁτὲ δ' εἶναι οἴοιτο· 15 δῆλον γὰρ ὅτι καὶ εἰς ἄλληλα τῶν στοιχείων συνιόντων οὐχ ἡ τυχοῦσα τάξις γίγνεται καὶ σύστασις, ἀλλ' ἡ αὐτή, ἄλλως τε καὶ κατὰ τοὺς τοῦτον τὸν λόγον εἰρηκότας, οἳ τῆς διαθέσεως ἑκατέρας αἰτιῶνται τὸ ἐναντίον. ὥστ' εἰ τὸ ὅλον σῶμα συνεχὲς ὂν ὁτὲ μὲν οὕτως ὁτὲ δ' ἐκείνως διατίθεται 20 καὶ διακεκόσμηται, ἡ δὲ τοῦ ὅλου σύστασίς ἐστι κόσμος καὶ οὐρανός, οὐκ ἂν ὁ κόσμος γίγνοιτο καὶ φθείροιτο, ἀλλ' αἱ διαθέσεις αὐτοῦ. τὸ δ' ὅλως γενόμενον φθαρῆναι καὶ μὴ ἀνακάμπτειν ὄντος μὲν ἑνὸς ἀδύνατόν ἐστιν· πρὶν γὰρ γενέσθαι ἀεὶ ὑπῆρχεν ἡ πρὸ αὐτοῦ σύστασις, ἣν μὴ γενομένην 25 οὔχ οἷόν τ' εἶναί φαμεν μεταβάλλειν· ἀπείρων δ' ὄντων ἐνδέχεται μᾶλλον. ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦτο πότερον ἀδύνατον ἢ

7. γὰρ cod. E et Simpl., γάρ ποτε ceteri.

δυνατόν, ἔσται δῆλον ἐκ τῶν ὕστερον· εἰσὶ γάρ τινες οἷς ἐνδέχεσθαι δοκεῖ καὶ ἀγένητόν τι ὂν φθαρῆναι καὶ γενόμενον
30 ἄφθαρτον διατελεῖν, ὥσπερ ἐν τῷ Τιμαίῳ. ἐκεῖ γάρ φησι τὸν οὐρανὸν γενέσθαι μέν, οὐ μὴν ἀλλ' ἔσεσθαί γε τὸν ἀεὶ χρόνον. πρὸς οὓς φυσικῶς μὲν περὶ τοῦ οὐρανοῦ μόνον εἴρηται, καθόλου δὲ περὶ ἅπαντος σκεψαμένοις ἔσται καὶ περὶ τούτου δῆλον.

280b Πρῶτον δὲ διαιρετέον πῶς ἀγένητα καὶ γενητά φαμεν 11 καὶ φθαρτὰ καὶ ἄφθαρτα· πολλαχῶς γὰρ λεγομένων, κἂν μηδὲν διαφέρῃ πρὸς τὸν λόγον, ἀνάγκη τὴν διάνοιαν ἀορίστως ἔχειν, ἄν τις τῷ διαιρουμένῳ πολλαχῶς ὡς ἀδιαιρέτῳ χρῆ-
5 ται· ἄδηλον γὰρ κατὰ ποίαν φύσιν αὐτῷ συμβαίνει τὸ λεχθέν. λέγεται δ' ἀγένητον ἕνα μὲν τρόπον ἐὰν ᾖ τι νῦν πρότερον μὴ ὂν ἄνευ γενέσεως καὶ μεταβολῆς, καθάπερ ἔνιοι τὸ ἅπτεσθαι καὶ τὸ κινεῖσθαι λέγουσιν· οὐ γὰρ εἶναι γίνεσθαί φασιν ἁπτόμενον, οὐδὲ κινούμενον. ἕνα δ' εἴ τι ἐνδεχόμενον
10 γίνεσθαι ἢ γενέσθαι μή ἐστιν· ὁμοίως γὰρ καὶ τοῦτο ἀγένητον, ὅτι ἐνδέχεται γενέσθαι. ἕνα δ' εἴ τι ὅλως ἀδύνατον γενέσθαι, ὥσθ' ὁτὲ μὲν εἶναι ὁτὲ δὲ μή. τὸ δ' ἀδύνατον λέγεται διχῶς. ἢ γὰρ τῷ μὴ ἀληθὲς εἶναι εἰπεῖν ὅτι γένοιτ' ἄν, ἢ τῷ μὴ ῥαδίως μηδὲ ταχὺ ἢ καλῶς. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τὸ
15 γενητὸν ἕνα μὲν εἰ μὴ ὂν πρότερον ὕστερον ἔστιν, εἴτε γενόμενον εἴτ' ἄνευ τοῦ γίνεσθαι, ὁτὲ μὲν μὴ ὄν, πάλιν δ' ὄν· ἕνα δ' εἰ δυνατόν, εἴτε τῷ ἀληθεῖ διορισθέντος τοῦ δυνατοῦ εἴτε τῷ ῥαδίως· ἕνα δ' ἐὰν ἡ γένεσις αὐτοῦ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ ὄν, εἴτ' ἤδη ὄντος, διὰ τοῦ γίνεσθαι δ' ὄντος, εἴτε καὶ μήπω ὄντος, ἀλλ'
20 ἐνδεχομένου. καὶ φθαρτὸν δὲ καὶ ἄφθαρτον ὡσαύτως· εἴτε γὰρ πρότερόν τι ὂν ὕστερον ἢ μή ἐστιν ἢ ἐνδέχεται μὴ εἶναι, φθαρτὸν εἶναί φαμεν, εἴτε φθειρόμενόν ποτε καὶ μεταβάλλον, εἴτε μή. ἔστι δ' ὅτε καὶ τὸ διὰ τοῦ φθείρεσθαι ἐνδεχόμενον μὴ εἶναι φθαρτὸν εἶναί φαμεν, καὶ ἔτι ἄλλως τὸ

17. ῥαδίως] ῥαδίως ἢ ταχὺ ἢ καλῶς Simpl. 22. ποτε] τι Alex. apud Simpl.

ῥαδίως φθειρόμενον, ὃ εἴποι ἄν τις εὔφθαρτον. καὶ περὶ τοῦ 25
ἀφθάρτου ὁ αὐτὸς λόγος· ἢ γὰρ τὸ ἄνευ φθορᾶς ὁτὲ μὲν
ὂν ὁτὲ δὲ μὴ ὄν, οἷον τὰς ἁφάς, ὅτι ἄνευ τοῦ φθείρεσθαι
πρότερον οὖσαι ὕστερον οὐκ εἰσίν, ἢ τὸ ὂν μὲν δυνατὸν δὲ μὴ
εἶναι, ἢ οὐκ ἐσόμενόν ποτε, νῦν δ' ὄν· σὺ γὰρ εἶ, καὶ ἡ
ἁφὴ νῦν· ἀλλ' ὅμως φθαρτόν, ὅτι ἔσται ποτὲ ὅτε οὐκ ἀλη- 30
θές σε εἰπεῖν ὅτι εἶ, οὐδὲ ταῦτα ἅπτεσθαι. τὸ δὲ μάλιστα
κυρίως, τὸ ὂν μέν, ἀδύνατον δὲ φθαρῆναι οὕτως ὥστε νῦν ὂν
ὕστερον μὴ εἶναι ἢ ἐνδέχεσθαι μὴ εἶναι, ἢ καὶ τὸ μήπω
ἐφθαρμένον, οὐκ ἐνδεχόμενον δ' ὕστερον μὴ εἶναι. λέγεται
δ' ἄφθαρτον καὶ τὸ μὴ ῥαδίως φθειρόμενον. εἰ δὴ ταῦθ' 281ᵃ
οὕτως ἔχει, σκεπτέον πῶς λέγομεν τὸ δυνατὸν καὶ ἀδύνατον·
τό τε γὰρ κυριώτατα λεγόμενον ἄφθαρτον τῷ μὴ δύνασθαι
φθαρῆναι ἄν, μηδ' ὁτὲ μὲν εἶναι ὁτὲ δὲ μή· λέγεται δὲ
καὶ τὸ ἀγένητον τὸ ἀδύνατον, καὶ τὸ μὴ δυνάμενον γενέ- 5
σθαι οὕτως ὥστε πρότερον μὲν μὴ εἶναι ὕστερον δὲ εἶναι, οἷον
τὴν διάμετρον σύμμετρον. εἰ δή τι δύναται κινηθῆναι στάδια
ἑκατὸν ἢ ἆραι βάρος, ἀεὶ πρὸς τὸ πλεῖστον λέγομεν, οἷον
τάλαντα ἆραι ἑκατὸν ἢ στάδια βαδίσαι ἑκατόν (καίτοι καὶ
τὰ μόρια δύναται τὰ ἐντός, εἴπερ καὶ τὴν ὑπεροχήν), ὡς 10
δέον ὁρίζεσθαι πρὸς τὸ τέλος καὶ τὴν ὑπεροχὴν τὴν δύνα-
μιν. ἀνάγκη μὲν οὖν τὸ δυνατὸν καθ' ὑπεροχὴν τοσαδὶ καὶ
τὰ ἐντὸς δύνασθαι, οἷον εἰ τάλαντα ἑκατὸν ἆραι, καὶ δύο,
κἂν εἰ στάδια ἑκατόν, καὶ δύο δύνασθαι βαδίσαι. ἡ δὲ δύ-
ναμις τῆς ὑπεροχῆς ἐστίν· κἂν εἴ τι ἀδύνατον τοσονδὶ καθ' 15
ὑπερβαλὴν εἰπόντων, καὶ τὰ πλείω ἀδύνατον, οἷον ὁ χίλια
βαδίσαι στάδια μὴ δυνάμενος δῆλον ὅτι καὶ χίλια καὶ ἕν.
μηδὲν δ' ἡμᾶς παρενοχλείτω· διωρίσθω γὰρ κατὰ τῆς
ὑπεροχῆς τὸ τέλος λεγόμενον τὸ κυρίως δυνατόν. τάχα
γὰρ ἐνσταίη τις ἂν ὡς οὐκ ἀνάγκη τὸ λεχθέν· ὁ γὰρ ὁρῶν 20

28. δυνατὸν] ἀδύνατον Simpl. (γρ.). 33. ἢ καὶ — 34. μὴ εἶναι delenda censet Hayduck (Greifswald. Gymn. Progr. 1871). 34. οὐκ] ὂν vel δὲ codices, ὂν δὲ Simpl.

στάδιον οὐ καὶ τὰ ἐντὸς ὄψεται μεγέθη, ἀλλὰ τοὐναντίον μᾶλλον ὁ δυνάμενος ἰδεῖν στιγμὴν ἢ ἀκοῦσαι μικροῦ ψόφου καὶ τῶν μειζόνων ἕξει αἴσθησιν. ἀλλ' οὐδὲν διαφέρει πρὸς τὸν λόγον· διωρίσθω γὰρ ἤτοι ἐπὶ τῆς δυνάμεως ἢ ἐπὶ τοῦ
25 πράγματος ἡ ὑπερβολή. τὸ γὰρ λεγόμενον δῆλον· ἡ μὲν γὰρ ὄψις ἡ τοῦ ἐλάττονος ὑπερέχει, ἡ δὲ ταχυτὴς ἡ τοῦ πλείονος.

12 Διωρισμένων δὲ τούτων λεκτέον τὸ ἐφεξῆς. εἰ δή ἐστιν ἔνια δυνατὰ καὶ εἶναι καὶ μή, ἀνάγκη χρόνον τινὰ ὡρίσθαι
30 τὸν πλεῖστον καὶ τοῦ εἶναι καὶ τοῦ μή, λέγω δ' ὃν δυνατὸν τὸ πρᾶγμα εἶναι καὶ ὃν δυνατὸν μὴ εἶναι καθ' ὁποιανοῦν κατηγορίαν, οἷον ἄνθρωπον ἢ λευκὸν ἢ τρίπηχυ ἢ ἄλλ' ὁτιοῦν τῶν τοιούτων. εἰ γὰρ μὴ ἔσται ποσός τις, ἀλλ' ἀεὶ πλείων τοῦ προτεθέντος καὶ οὐκ ἔστιν οὗ ἐλάττων, ἄπειρον
281b ἔσται χρόνον τὸ αὐτὸ δυνατὸν εἶναι καὶ μὴ εἶναι ἄλλον ἄπειρον. ἀλλὰ τοῦτ' ἀδύνατον. ἀρχὴ δ' ἔστω ἐντεῦθεν· τὸ γὰρ ἀδύνατον καὶ τὸ ψεῦδος οὐ ταὐτὸ σημαίνει. ἔστι δὲ τὸ ἀδύνατον καὶ τὸ δυνατὸν καὶ τὸ ψεῦδος καὶ τὸ ἀληθὲς
5 τὸ μὲν ἐξ ὑποθέσεως (λέγω δ', οἷον καὶ τὸ τρίγωνον ἀδύνατον δύο ὀρθὰς ἔχειν, εἰ τάδε, καὶ ἡ διάμετρος σύμμετρος, εἰ τάδε), ἔστι δ' ἁπλῶς καὶ δυνατὰ καὶ ἀδύνατα καὶ ψευδῆ καὶ ἀληθῆ. οὐ δὴ ταὐτόν ἐστι ψεῦδός τέ τι εἶναι ἁπλῶς καὶ ἀδύνατον ἁπλῶς. τὸ γάρ σε μὴ ἑστῶτα φάναι ἑστάναι
10 ψεῦδος μέν, οὐκ ἀδύνατον δέ. ὁμοίως δὲ τὸν κιθαρίζοντα μὲν μὴ ᾄδοντα δὲ ᾄδειν φάναι ψεῦδος, ἀλλ' οὐκ ἀδύνατον. τὸ δ' ἅμα ἑστάναι καὶ καθῆσθαι, καὶ τὴν διάμετρον σύμμετρον εἶναι, οὐ μόνον ψεῦδος ἀλλὰ καὶ ἀδύνατον. οὐ δὴ ταὐτόν ἐστιν ὑποθέσθαι ψεῦδος καὶ ἀδύνατον.
15 συμβαίνει δ' ἀδύνατον ἐξ ἀδυνάτου. τοῦ μὲν οὖν καθῆσθαι καὶ ἑστάναι ἅμα ἔχει τὴν δύναμιν, ὅτι ὅτε ἔχει ἐκείνην, καὶ τὴν ἑτέραν· ἀλλ' οὐχ ὥστε ἅμα καθῆσθαι καὶ ἑστάναι,

281ᵇ 4. καὶ δυνατὸν καὶ ψεῦδος καὶ ἀληθὲς cod. E. 5. καὶ τὸ] τὸ al. 10. τὸν] καὶ τὸ τὸν al.

ἀλλ' ἐν ἄλλῳ χρόνῳ. εἰ δή τι ἄπειρον χρόνον ἔχει πλειόνων δύναμιν, οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ χρόνῳ, ἀλλὰ τοῦθ' ἅμα. ὥστ' εἴ τι ἄπειρον χρόνον ὂν φθαρτόν ἐστι, δύναμιν ἔχοι ἂν 20 τοῦ μὴ εἶναι. εἰ δὴ ἄπειρον χρόνον ἐστίν, ἔσται ὑπάρχον ὃ δύναται. ἅμα ἄρ' ἔσται τε καὶ οὐκ ἔσται κατ' ἐνέργειαν. ψεῦδος μὲν οὖν συμβαίνοι ἄν, ὅτι ψεῦδος ἐτέθη. ἀλλ' εἰ μὴ ἀδύνατον ἦν, οὐκ ἂν καὶ ἀδύνατον ἦν τὸ συμβαῖνον. ἅπαν ἄρα τὸ ἀεὶ ὂν ἁπλῶς ἄφθαρτον. ὁμοίως δὲ 25 καὶ ἀγένητον· εἰ γὰρ γενητόν, ἔσται δυνατὸν χρόνον τινὰ μὴ εἶναι. φθαρτὸν μὲν γάρ ἐστι τὸ πρότερον μὲν ὄν, νῦν δὲ μὴ ὂν ἢ ἐνδεχόμενόν ποτε ὕστερον μὴ εἶναι· γενητὸν δὲ ὃ ἐνδέχεται πρότερον μὴ εἶναι, ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἐν ᾧ χρόνῳ δυνατὸν τὸ ἀεὶ ὄν. ὥστε μὴ εἶναι οὔτ' ἄπειρον οὔτε πεπερασμένον· καὶ 30 γὰρ τὸν πεπερασμένον χρόνον δύναται εἶναι, εἴπερ καὶ τὸν ἄπειρον. οὐκ ἄρα ἐνδέχεται τὸ αὐτὸ καὶ ἓν ἀεί τε δύνασθαι εἶναι καὶ μὴ εἶναι. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὴν ἀπόφασιν, οἷον λέγω μὴ ἀεὶ εἶναι. ἀδύνατον ἄρα καὶ ἀεὶ μέν τι εἶναι, φθαρτὸν δ' εἶναι. ὁμοίως δ' οὐδὲ γενητόν. δυοῖν γὰρ ὅροιν εἰ ἀδύνατον 282a τὸ ὕστερον ἄνευ τοῦ προτέρου ὑπάρξαι, ἐκεῖνο δ' ἀδύνατον ὑπάρξαι, καὶ τὸ ὕστερον. ὥστ' εἰ τὸ ἀεὶ ὂν μὴ ἐνδέχεταί ποτε μὴ εἶναι, ἀδύνατον καὶ γενητὸν εἶναι. ἐπεὶ δ' ἡ ἀπόφασις τοῦ μὲν ἀεὶ δυναμένου εἶναι τὸ μὴ ἀεὶ δυνάμενον εἶ- 5 ναι, τὸ δ' ἀεὶ δυνάμενον μὴ εἶναι ἐναντίον, οὗ ἀπόφασις τὸ μὴ ἀεὶ δυνάμενον μὴ εἶναι, ἀνάγκη τὰς ἀποφάσεις ἀμφοῖν τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν, καὶ εἶναι μέσον τοῦ ἀεὶ ὄντος καὶ τοῦ ἀεὶ μὴ ὄντος τὸ δυνάμενον εἶναι καὶ μὴ εἶναι· ἡ γὰρ ἑκατέρου ἀπόφασίς ποτε ὑπάρξει, εἰ μὴ εἴη ἀεί. ὥστε καὶ 10 τὸ μὴ ἀεὶ μὴ ὂν ἔσται ποτὲ καὶ οὐκ ἔσται, καὶ τὸ μὴ ἀεὶ δυνάμενον εἶναι δηλονότι, ἀλλά ποτε ὄν· ὥστε καὶ μὴ εἶναι. τὸ αὐτὸ ἄρ' ἔσται δυνατὸν εἶναι καὶ μή, καὶ τοῦτ' ἔστιν ἀμφοῖν μέσον. λόγος δὲ καθόλου ὅδε. ἔστω γὰρ τὸ Α καὶ τὸ

21. ἔσται] ἔστω al. 22. δύναται cod. E cum alio codice et Simpl., δύναται μὴ εἶναι cum ceteris Bekker.

15 Β μηδενὶ τῷ αὐτῷ δυνάμενα ὑπάρχειν, ἅπαντι δὲ τὸ Α ἢ τὸ Γ καὶ τὸ Β ἢ τὸ Δ. ἀνάγκη δὴ ᾧ μήτε τὸ Α ὑπάρχει μήτε τὸ Β, παντὶ ὑπάρχειν τὰ ΓΔ. ἔστω δὴ τὸ Ε τὸ μεταξὺ τῶν ΑΒ· ἐναντίων γὰρ τὸ μηθέτερον μέσον. τούτῳ δὴ ἀνάγκη ἄμφω ὑπάρχειν τό τε Γ καὶ τὸ Δ. παντὶ γὰρ ἢ 20 τὸ Α ἢ τὸ Γ, ὥστε καὶ τῷ Ε· ἐπεὶ οὖν τὸ Α ἀδύνατον, τὸ Γ ὑπάρξει. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τοῦ Δ. οὔτε δὴ τὸ ἀεὶ ὂν γενητὸν οὐδὲ φθαρτόν, οὔτε τὸ ἀεὶ μὴ ὄν. δῆλον δ' ὅτι καὶ εἰ γενητὸν ἢ φθαρτόν, οὐκ ἀΐδιον. ἅμα γὰρ ἔσται δυνάμενον ἀεὶ εἶναι καὶ δυνάμενον μὴ ἀεί εἶναι· τοῦτο δ' ὅτι ἀδύνατον, 25 δέδεικται πρότερον. ἆρ' οὖν εἰ καὶ ἀγένητον, ὂν δέ, τοῦτ' ἀνάγκη ἀΐδιον εἶναι; ὁμοίως δὲ καὶ εἰ ἄφθαρτον, ὂν δέ. λέγω δὲ τὸ ἀγένητον καὶ ἄφθαρτον τὰ κυρίως λεγόμενα, ἀγένητον μὲν ὃ ἔστι νῦν, καὶ πρότερον οὐκ ἀληθὲς ἦν εἰπεῖν τὸ μὴ εἶναι, ἄφθαρτον δὲ ὃ νῦν ὂν ὕστερον μὴ ἀληθὲς ἔσται 30 εἰπεῖν μὴ εἶναι. ἢ εἰ μὲν ταῦτα ἀλλήλοις ἀκολουθεῖ καὶ τό τε ἀγένητον ἄφθαρτον καὶ τὸ ἄφθαρτον ἀγένητον, ἀνάγκη καὶ τὸ ἀΐδιον ἑκατέρῳ ἀκολουθεῖν, καὶ εἴτε ἀγένη- 282b τον, ἀΐδιον, εἴτε ἄφθαρτον, ἀΐδιον. δῆλον δὲ καὶ ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ αὐτῶν· καὶ γὰρ ἀνάγκη, εἰ φθαρτόν, γενητόν. ἢ γὰρ ἀγένητον ἢ γενητόν· εἰ δὲ ἀγένητον, ἄφθαρτον ὑπόκειται. καὶ εἰ γενητὸν δή, φθαρτὸν ἀνάγκη· ἢ γὰρ φθαρτὸν ἢ 5 ἄφθαρτον· ἀλλ' εἰ ἄφθαρτον, ἀγένητον ὑπέκειτο. εἰ δὲ μὴ ἀκολουθοῦσιν ἀλλήλοις τὸ ἄφθαρτον καὶ τὸ ἀγένητον, οὐκ ἀνάγκη οὔτε τὸ ἀγένητον οὔτε τὸ ἄφθαρτον ἀΐδιον εἶναι. ὅτι δ' ἀνάγκη ἀκολουθεῖν, ἐκ τῶνδε φανερόν. τὸ γὰρ γενητὸν καὶ τὸ φθαρτὸν ἀκολουθοῦσιν ἀλλήλοις. δῆλον δὲ καὶ τοῦτο 10 ἐκ τῶν πρότερον· τοῦ γὰρ ἀεὶ ὄντος καὶ τοῦ ἀεὶ μὴ ὄντος ἐστὶ μεταξὺ ᾧ μηδέτερον ἀκολουθεῖ, τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ γενητὸν καὶ φθαρτόν. δυνατὸν γὰρ καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι ὡρισμένον χρόνον ἑκάτερον· λέγω δ' ἑκάτερον καὶ εἶναι ποσόν τινα χρόνον καὶ μὴ εἶναι. εἰ τοίνυν ἐστί τι γενητὸν ἢ φθαρτόν,

32. εἴτε] εἴτε τι al. 282b 1. εἴτε] εἴτε τι al.

ἀνάγκη τοῦτο μεταξὺ εἶναι. ἔστω γὰρ τὸ Α τὸ ἀεὶ ὄν, τὸ 15
δὲ Β τὸ ἀεὶ μὴ ὄν, τὸ δὲ Γ γενητόν, τὸ δὲ Δ φθαρτόν.
ἀνάγκη δὴ τὸ Γ μεταξὺ εἶναι τοῦ Α καὶ τοῦ Β. τῶν μὲν
γὰρ οὐκ ἔστι χρόνος ἐπ' οὐδέτερον τὸ πέρας ἐν ᾧ ἢ τὸ Α οὐκ
ἦν ἢ τὸ Β ἦν· τῷ δὲ γενητῷ ἀνάγκη ἢ ἐνεργείᾳ εἶναι ἢ
δυνάμει, τοῖς δὲ ΑΒ οὐδετέρως. ποσὸν ἄρα τινὰ καὶ ὡρισ- 20
μένον χρόνον καὶ ἔσται καὶ πάλιν οὐκ ἔσται τὸ Γ. ὁμοίως δὲ
καὶ ἐπὶ τοῦ Δ φθαρτοῦ. γενητὸν ἄρα καὶ φθαρτὸν ἑκάτερον.
ἀκολουθοῦσιν ἄρα ἀλλήλοις τὸ γενητὸν καὶ τὸ φθαρτόν. ἔστω
δὴ τὸ ἐφ' ᾧ Ε ἀγένητον, τὸ δ' ἐφ' ᾧ Ζ γενητόν, τὸ δ' ἐφ'
ᾧ Η ἄφθαρτον, τὸ δ' ἐφ' ᾧ Θ φθαρτόν. τὰ δὴ ΖΘ δέ- 25
δεικται ὅτι ἀκολουθεῖ ἀλλήλοις. ὅταν δ' ᾖ οὕτω κείμενα ὡς
ταῦτα, οἷον τὸ μὲν Ζ καὶ τὸ Θ ἀκολουθοῦντα, τὸ δὲ Ε
καὶ τὸ Ζ μηθενὶ τῷ αὐτῷ, ἅπαντι δὲ θάτερον, ὁμοίως δὲ
καὶ τὰ ΗΘ, ἀνάγκη καὶ τὰ ΕΗ ἀκολουθεῖν ἀλλήλοις.
ἔστω γὰρ τῷ Η τὸ Ε μὴ ἀκολουθοῦν. τὸ ἄρα Ζ ἀκολουθή- 30
σει· παντὶ γὰρ τὸ Ε ἢ τὸ Ζ. ἀλλὰ μὴν ᾧ τὸ Ζ, καὶ τὸ
Θ. τῷ ἄρα Η τὸ Θ ἀκολουθήσει. ἀλλ' ὑπέκειτο ἀδύνατον
εἶναι. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ὅτι τὸ Η τῷ Ε. ἀλλὰ μὴν 283a
οὕτως ἔχει τὸ ἀγένητον, ἐφ' ᾧ Ε, πρὸς τὸ γενητόν, ἐφ' ᾧ
Ζ, καὶ τὸ ἄφθαρτον, ἐφ' ᾧ Η, πρὸς τὸ φθαρτόν, ἐφ' ᾧ
Θ. τὸ δὴ φάναι μηδὲν κωλύειν γινόμενόν τι ἄφθαρτον εἶ-
ναι καὶ ἀγένητον ὂν φθαρῆναι, ἅπαξ ὑπαρχούσης τῷ μὲν 5
τῆς γενέσεως τῷ δὲ τῆς φθορᾶς, ἀναιρεῖν ἐστὶ τῶν δεδομέ-
νων τι. ἢ γὰρ ἄπειρον ἢ ποσόν τινα ὡρισμένον χρόνον δύ-
ναται ἅπαντα ἢ ποιεῖν ἢ πάσχειν, ἢ εἶναι ἢ μὴ εἶναι, καὶ
τὸν ἄπειρον διὰ τοῦτο, ὅτι ὥρισταί πως ὁ ἄπειρος χρόνος, οὗ
οὐκ ἔστι πλείων. τὸ δὲ πῇ ἄπειρον οὔτ' ἄπειρον οὔθ' ὡρισμένον. 10
ἔτι τί μᾶλλον ἐπὶ τῷδε τῷ σημείῳ ἀεὶ ὂν πρότερον ἐφθάρη
ἢ μὴ ὂν ἄπειρον ἐγένετο; εἰ γὰρ μηθὲν μᾶλλον, ἄπειρα δὲ
τὰ σημεῖα, δῆλον ὅτι ἄπειρον χρόνον ἦν τι γενητὸν καὶ
φθαρτόν. δύναται ἄρα μὴ εἶναι ἄπειρον χρόνον· ἅμα

283a 14. εἶναι] εἶναι τὸν al.

15 γὰρ ἕξει δύναμιν τοῦ μὴ εἶναι καὶ εἶναι, τὸ μὲν πρότερον, εἰ φθαρτόν, τὸ δ' ὕστερον, εἰ γενητόν. ὥστ' ἐὰν ὑπάρχειν θῶμεν ἃ δύνανται, τὰ ἀντικείμενα ἅμα ὑπάρξει. ἔτι δὲ καὶ τοῦθ' ὁμοίως ἐν ἅπαντι σημείῳ ὑπάρξει, ὥστ' ἄπειρον χρόνον τοῦ μὴ εἶναι καὶ τοῦ εἶναι ἕξει δύναμιν· ἀλλὰ δέδεικται ὅτι 20 ἀδύνατον τοῦτο. ἔτι εἰ πρότερον ἡ δύναμις ὑπάρχει τῆς ἐνεργείας, ἅπανθ' ὑπάρξει τὸν χρόνον, καὶ ὂν ἀγένητον ἦν καὶ μὴ ὄν, τὸν ἄπειρον χρόνον γίγνεσθαι δυνάμενον. ἅμα δὴ οὐκ ἦν καὶ τοῦ εἶναι δύναμιν εἶχε, καὶ τοῦ τότε εἶναι καὶ ὕστερον ἄπειρον ἄρα χρόνον. φανερὸν δὲ καὶ ἄλλως ὅτι ἀδύ-25 νατον φθαρτὸν ὂν μὴ φθαρῆναί ποτε. ἀεὶ γὰρ ἔσται ἅμα καὶ φθαρτὸν καὶ ἄφθαρτον ἐντελεχείᾳ, ὥστε ἅμα ἔσται δυνατὸν ἀεί τε εἶναι καὶ μὴ ἀεί. φθείρεται ἄρα ποτὲ τὸ φθαρτόν, καὶ εἰ γενητόν, γέγονεν· δυνατὸν γὰρ γεγονέναι, καὶ μὴ ἀεὶ ἄρα εἶναι. ἔστι δὲ καὶ ὧδε θεωρῆσαι ὅτι ἀδύνα-30 τον ἢ γενόμενόν ποτε ἄφθαρτόν τι διατελεῖν, ἢ ἀγένητον ὂν καὶ ἀεὶ πρότερον ὂν φθαρῆναι. οὐδὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου οὔτ' ἄφθαρτον οὔτ' ἀγένητον οἷόν τ' εἶναι. τὸ μὲν γὰρ αὐτόματόν ἐστι καὶ τὸ ἀπὸ τύχης παρὰ τὸ ἀεὶ καὶ τὸ ὡς ἐπὶ 283b τὸ πολὺ ἢ ὂν ἢ γινόμενον· τὸ δ' ἄπειρον χρόνον ἢ ἁπλῶς ἢ ἀπό τινος χρόνου ἢ ἀεὶ ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπάρχει ὄν. ἀνάγκη τοίνυν φύσει τὰ τοιαῦτα ὁτὲ μὲν εἶναι ὁτὲ δὲ μή. τῶν δὲ τοιούτων ἡ αὐτὴ δύναμις τῆς ἀντιφάσεως, καὶ ἡ 5 ὕλη αἰτία τοῦ εἶναι καὶ μή. ὥστ' ἀνάγκη καὶ ἅμα ὑπάρχειν ἐνεργείᾳ ἀντικείμενα. ἀλλὰ μὴν οὐδέν γ' ἀληθὲς εἰπεῖν νῦν ὅτι ἐστὶ πέρυσιν, οὐδὲ πέρυσιν ὅτι νῦν ἐστίν. ἀδύνατον ἄρα μὴ ὄν ποτε ὕστερον ἀΐδιον εἶναι· ἕξει γὰρ ὕστερον καὶ τὴν τοῦ

17. ἃ δύνανται cod. E et alius codex et Simpl., ἀδύνατα cum ceteris Bekker. ὑπάρξει Simpl., ὑπάρχει libri. 21. ὂν tres codices, ὃν cum ceteris Bekker. 22. γίγνεσθαι cod. E et duo alii et Simpl., γίγνεσθαι δὲ cum ceteris Bekker. 23. τότε cod. E et tres alii et Simpl., τότε μὴ cum ceteris Bekker. 25. ἅμα] καὶ ἅμα Alex. (γρ.) apud Simpl. 26. καὶ φθαρτὸν om. Alex. (γρ.) apud Simpl. 283ᵇ 5. καὶ ἅμα cod. E et duo alii, ἅμα ceteri et Simpl.

μὴ εἶναι δύναμιν. πλὴν οὐ τοῦ τότε μὴ εἶναι ὅτε ἔστιν (ὑπάρχει γὰρ ἐνεργείᾳ ὄν), ἀλλὰ τοῦ πέρυσιν καὶ ἐν τῷ παρελ- 10 θόντι χρόνῳ. ἔστω δὴ οὗ ἔχει τὴν δύναμιν ὑπάρχον ἐνεργείᾳ· ἔσται ἄρα ἀληθὲς εἰπεῖν νῦν ὅτι οὐκ ἔστι πέρυσιν. ἀλλ' ἀδύνατον· οὐδεμία γὰρ δύναμις τοῦ γεγονέναι ἐστίν, ἀλλὰ τοῦ εἶναι ἢ ἔσεσθαι. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ πρότερον ὂν ἀΐδιον ὕστερον μή ἐστιν· ἕξει γὰρ δύναμιν οὗ ἐνεργείᾳ οὐκ ἔστιν. ὥστ' ἂν θῶ- 15 μεν τὸ δυνατόν, ἀληθὲς ἔσται εἰπεῖν νῦν ὅτι τοῦτ' ἔστι πέρυσιν καὶ ὅλως ἐν τῷ παρελθόντι χρόνῳ. καὶ φυσικῶς δὲ καὶ μὴ καθόλου σκοποῦσιν ἀδύνατον ἢ ἀΐδιον ὂν πρότερον φθαρῆναι ὕστερον, ἢ πρότερον μὴ ὂν ὕστερον ἀΐδιον εἶναι. τὰ γὰρ φθαρτὰ καὶ γενητὰ καὶ ἀλλοιωτὰ πάντα· ἀλλοιοῦται δὲ 20 τοῖς ἐναντίοις καὶ ἐξ ὧν συνίσταται τὰ φύσει ὄντα, καὶ ὑπὸ τῶν αὐτῶν τούτων φθείρεται.

B.

25 Ὅτι μὲν οὖν οὔτε γέγονεν ὁ πᾶς οὐρανὸς οὔτ' ἐνδέχεται φθαρῆναι, καθάπερ τινές φασιν αὐτόν, ἀλλ' ἔστιν εἷς καὶ ἀΐδιος, ἀρχὴν μὲν καὶ τελευτὴν οὐκ ἔχων τοῦ παντὸς αἰῶνος, ἔχων δὲ καὶ περιέχων ἐν αὑτῷ τὸν ἄπειρον χρόνον, ἔκ τε τῶν εἰρημένων ἔξεστι λαμβάνειν τὴν πίστιν, καὶ διὰ τῆς δόξης 30 τῆς παρὰ τῶν ἄλλως λεγόντων καὶ γεννώντων αὐτόν· εἰ γὰρ οὕτως μὲν ἔχειν ἐνδέχεται, καθ' ὃν δὲ τρόπον ἐκεῖνοι γενέσθαι λέγουσιν οὐκ ἐνδέχεται, μεγάλην ἂν ἔχοι καὶ τοῦτο ῥοπὴν εἰς πίστιν περὶ τῆς ἀθανασίας αὐτοῦ καὶ ἀϊδιότη- 284ᵃ τος. διόπερ καλῶς ἔχει συμπείθειν ἑαυτὸν τοὺς ἀρχαίους καὶ μάλιστα πατρίους ἡμῶν ἀληθεῖς εἶναι λόγους, ὡς ἔστιν ἀθάνατόν τι καὶ θεῖον τῶν ἐχόντων μὲν κίνησιν, ἐχόντων δὲ τοιαύτην ὥστε μηθὲν εἶναι πέρας αὐτῆς, ἀλλὰ μᾶλλον ταύτην 5 τῶν ἄλλων πέρας· τό τε γὰρ πέρας τῶν περιεχόντων ἐστί, καὶ αὕτη ἡ κυκλοφορία τέλειος οὖσα περιέχει τὰς ἀτελεῖς

12. οὐκ ἔστι] ἔστι cod. E et Simpl. (γρ.). 30. λαμβάνειν] λαβεῖν al. 284ᵃ 1. καὶ] καὶ τῆς al. 5. μηδὲν] μηδὲ Simpl.

καὶ τὰς ἐχούσας πέρας καὶ παῦλαν, αὐτὴ μὲν οὐδεμίαν οὔτ' ἀρχὴν ἔχουσα οὔτε τελευτήν, ἀλλ' ἄπαυστος οὖσα τὸν ἄπει-
10 ρον χρόνον, τῶν δ' ἄλλων τῶν μὲν αἰτία τῆς ἀρχῆς, τῶν δὲ δεχομένη τὴν παῦλαν. τὸν δ' οὐρανὸν καὶ τὸν ἄνω τόπον οἱ μὲν ἀρχαῖοι τοῖς θεοῖς ἀπένειμαν ὡς ὄντα μόνον ἀθάνατον· ὁ δὲ νῦν μαρτυρεῖ λόγος ὡς ἄφθαρτος καὶ ἀγένητος, ἔτι δ' ἀπαθὴς πάσης θνητῆς δυσχερείας ἐστίν, πρὸς δὲ τούτοις
15 ἄπονος διὰ τὸ μηδεμιᾶς προσδεῖσθαι βιαίας ἀνάγκης, ἣ κατέχει κωλύουσα φέρεσθαι πεφυκότα αὐτὸν ἄλλως· πᾶν γὰρ τὸ τοιοῦτον ἐπίπονον, ὅσῳπερ ἂν ἀϊδιώτερον ᾖ, καὶ διαθέσεως τῆς ἀρίστης ἄμοιρον. διόπερ οὔτε κατὰ τὸν τῶν παλαιῶν μῦθον ὑποληπτέον ἔχειν, οἵ φασιν Ἄτλαντός τινος
20 αὐτῷ προσδεῖσθαι τὴν σωτηρίαν· ἐοίκασι γὰρ καὶ τοῦτον οἱ συστήσαντες τὸν λόγον τὴν αὐτὴν ἔχειν ὑπόληψιν τοῖς ὕστερον· ὡς γὰρ περὶ βάρος ἐχόντων καὶ γεηρῶν ἁπάντων τῶν ἄνω σωμάτων ὑπέστησαν αὐτῷ μυθικῶς ἀνάγκην ἔμψυχον. οὔτε δὴ τοῦτον τὸν τρόπον ὑποληπτέον, οὔτε διὰ τὴν δί-
25 νησιν θάττονος τυγχάνοντα φορᾶς τῆς οἰκείας ῥοπῆς ἔτι σώζεσθαι τοσοῦτον χρόνον, καθάπερ Ἐμπεδοκλῆς φησίν. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὑπὸ ψυχῆς εὔλογον ἀναγκαζούσης μένειν ἀΐδιον· οὐδὲ γὰρ τῆς ψυχῆς οἷόν τ' εἶναι τὴν τοιαύτην ζωὴν ἄλυπον καὶ μακαρίαν· ἀνάγκη γὰρ καὶ τὴν κίνησιν μετὰ
30 βίας οὖσαν, εἴπερ κινεῖσθαι πεφυκότος τοῦ πρώτου σώματος ἄλλως κινεῖ συνεχῶς, ἄσχολον εἶναι καὶ πάσης ἀπηλλαγμένην ῥᾳστώνης ἔμφρονος, εἴ γε μηδ' ὥσπερ τῇ ψυχῇ τῇ τῶν θνητῶν ζῴων ἐστὶν ἀνάπαυσις ἡ περὶ τὸν ὕπνον γινομένη τοῦ σώματος ἄνεσις, ἀλλ' ἀναγκαῖον Ἰξίονός τινος μοῖραν
35 κατέχειν αὐτὴν ἀΐδιον καὶ ἄτρυτον. εἰ δή, καθάπερ εἴπο-
284b μεν, ἐνδέχεται τὸν εἰρημένον ἔχειν τρόπον περὶ τῆς πρώτης φορᾶς, οὐ μόνον αὐτοῦ περὶ τῆς ἀϊδιότητος οὕτως ὑπολαβεῖν ἐμμελέστερον, ἀλλὰ καὶ τῇ μαντείᾳ τῇ περὶ τὸν θεὸν μόνως ἂν ἔχοιμεν οὕτως ὁμολογουμένως ἀποφαίνεσθαι συμφώνους
5 λόγους. ἀλλὰ τῶν μὲν τοιούτων λόγων ἅλις ἔστω τὰ νῦν.

2 Ἐπειδὴ δέ τινές εἰσιν οἵ φασιν εἶναί τι δεξιὸν καὶ ἀριστερὸν τοῦ οὐρανοῦ, καθάπερ οἱ καλούμενοι Πυθαγόρειοι (ἐκείνων γὰρ οὗτος ὁ λόγος ἐστίν), σκεπτέον πότερον τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον ὡς ἐκεῖνοι λέγουσιν, ἢ μᾶλλον ἑτέρως, εἴπερ δεῖ προσάπτειν τῷ τοῦ παντὸς σώματι ταύτας τὰς ἀρχάς. εὐ- 10 θὺς γὰρ πρῶτον, εἰ τὸ δεξιὸν ὑπάρχει καὶ τὸ ἀριστερόν, ἔτι πρότερον τὰς προτέρας ὑποληπτέον ὑπάρχειν ἀρχὰς ἐν αὐτῷ. διώρισται μὲν οὖν περὶ τούτων ἐν τοῖς περὶ τὰς τῶν ζῴων κινήσεις διὰ τὸ τῆς φύσεως οἰκεῖα τῆς ἐκείνων εἶναι· φανερῶς γὰρ ἔν γε τοῖς ζῴοις ὑπάρχοντα φαίνεται τοῖς μὲν 15 πάντα τὰ τοιαῦτα μόρια, λέγω δ' οἷον τό τε δεξιὸν καὶ τὸ ἀριστερόν, τοῖς δ' ἔνια, τοῖς δὲ φυτοῖς τὸ ἄνω καὶ κάτω μόνον. εἰ δὲ δεῖ καὶ τῷ οὐρανῷ προσάπτειν τι τῶν τοιούτων, καὶ τὸ πρῶτον, καθάπερ εἴπομεν, ἐν τοῖς ζῴοις ὑπάρχον εὔλογον ὑπάρχειν ἐν αὐτῷ· τριῶν γὰν ὄντων ἕκαστον οἷον ἀρχή 20 τις ἐστίν. λέγω δὲ τὰ τρία τὸ ἄνω καὶ κάτω, καὶ τὸ πρόσθιον καὶ τὸ ἀντικείμενον, καὶ τὸ δεξιὸν καὶ τὸ ἀριστερόν· ταύτας γὰρ τὰς διαστάσεις εὔλογον ὑπάρχειν τοῖς σώμασι τοῖς τελείοις πάσας. ἔστι δὲ τὸ μὲν ἄνω τοῦ μήκους ἀρχή, τὸ δὲ δεξιὸν τοῦ πλάτους, τὸ δὲ πρόσθεν τοῦ βάθους. ἔτι δ' ἄλ- 25 λως κατὰ τὰς κινήσεις· ἀρχὰς γὰρ ταύτας λέγω ὅθεν ἄρχονται πρῶτον αἱ κινήσεις τοῖς ἔχουσιν. ἔστι δὲ ἀπὸ μὲν τοῦ ἄνω ἡ αὔξησις, ἀπὸ δὲ τῶν δεξιῶν ἡ κατὰ τόπον, ἀπὸ δὲ τῶν ἔμπροσθεν ἡ κατὰ τὴν αἴσθησιν· ἔμπροσθεν γὰρ λέγω ἐφ' ὃ αἱ αἰσθήσεις. διὸ οὐκ ἐν ἅπαντι σώματι τὸ ἄνω 30 καὶ κάτω καὶ τὸ δεξιὸν καὶ ἀριστερὸν καὶ τὸ ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν ζητητέον, ἀλλ' ὅσα ἔχει κινήσεως ἀρχὴν ἐν αὐτοῖς ἔμψυχα ὄντα· τῶν γὰρ ἀψύχων ἐν οὐθενὶ ὁρῶμεν ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως. τὰ μὲν γὰρ ὅλως οὐ κινεῖται, τὰ δὲ κινεῖται μὲν ἀλλ' οὐ πανταχόθεν ὁμοίως, οἷον τὸ πῦρ ἄνω μό- 35 νον καὶ ἡ γῆ ἐπὶ τὸ μέσον. ἀλλ' ἐν μὲν τούτοις λέγομεν τὸ 284a

284^{b} 17. καὶ] καὶ τὸ al. 21. κάτω] τὸ κάτω al. 22. πρόσθιον] πρόσθεν al. 30. διὸ] διὸ καὶ al.

ἄνω καὶ κάτω καὶ τὸ δεξιὸν καὶ ἀριστερὸν πρὸς ἡμᾶς ἐπαναφέροντες· ἢ γὰρ κατὰ τὰ ἡμέτερα δεξιά, ὥσπερ οἱ μάντεις, ἢ καθ' ὁμοιότητα τοῖς ἡμετέροις, ὥσπερ τὰ τοῦ ἀνδριάν-
5 τος, ἢ τὰ ἐναντίως ἔχοντα τῇ θέσει, δεξιὸν μὲν τὸ κατὰ τὸ ἡμέτερον ἀριστερόν, ἀριστερὸν δὲ τὸ κατὰ τὸ ἡμέτερον δεξιόν, [καὶ ὄπισθεν τὸ κατὰ τὸ ἡμέτερον ἔμπροσθεν]. ἐν αὐτοῖς δὲ τούτοις οὐδεμίαν ὁρῶμεν διαφοράν· ἐὰν γὰρ ἀνάπαλιν στραφῇ, τὰ ἐναντία ἐροῦμεν δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ καὶ ἄνω καὶ κάτω καὶ
10 ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν. διὸ καὶ τῶν Πυθαγορείων ἄν τις θαυμάσειεν ὅτι δύο μόνας ταύτας ἀρχὰς ἔλεγον, τὸ δεξιὸν καὶ ἀριστερόν, τὰς δὲ τέτταρας παρέλιπον οὐθὲν ἧττον κυρίας οὔσας· οὐθὲν γὰρ ἐλάττω διαφορὰν ἔχει τὰ ἄνω πρὸς τὰ κάτω καὶ τὰ ἔμπροσθεν πρὸς τὰ ὄπισθεν ἢ τὰ δεξιὰ πρὸς
15 τὰ ἀριστερὰ ἐν ἅπασι τοῖς ζῴοις. τὰ μὲν γὰρ τῇ δυνάμει διαφέρει μόνον, τὰ δὲ καὶ τοῖς σχήμασι, καὶ τὸ μὲν ἄνω καὶ τὸ κάτω πᾶσι τοῖς ἐμψύχοις ἐστὶν ὁμοίως ζῴοις καὶ φυτοῖς, τὸ δὲ δεξιὸν καὶ ἀριστερὸν οὐκ ἐνυπάρχει τοῖς φυτοῖς. ἔτι δ' ὡς τὸ μῆκος τοῦ πλάτους πρότερον, εἰ τὸ μὲν ἄνω
20 τοῦ μήκους ἀρχή, τὸ δὲ δεξιὸν τοῦ πλάτους, ἡ δὲ τοῦ προτέρου ἀρχὴ προτέρα, πρότερον ἂν εἴη τὸ ἄνω τοῦ δεξιοῦ κατὰ γένεσιν, ἐπειδὴ πολλαχῶς λέγεται τὸ πρότερον. πρὸς δὲ τούτοις, εἰ τὸ μὲν ἄνω ἐστὶ τὸ ὅθεν ἡ κίνησις, τὸ δὲ δεξιὸν ἀφ' οὗ, τὸ δ' εἰς τὸ πρόσθεν ἐφ' ὅ, καὶ οὕτως ἂν ἔχοι τινὰ δύ-
25 ναμιν ἀρχῆς τὸ ἄνω πρὸς τὰς ἄλλας ἰδέας. διά τε δὴ τὸ παραλείπειν τὰς κυριωτέρας ἀρχὰς δίκαιον αὐτοῖς ἐπιτιμᾶν, καὶ διότι ταύτας ἐν ἅπασιν ὁμοίως ἐνόμιζον ὑπάρχειν. ἡμῖν δ' ἐπειδὴ ὥρισται πρότερον ὅτι ἐν τοῖς ἔχουσιν ἀρχὴν κινήσεως αἱ τοιαῦται δυνάμεις ὑπάρχουσιν, ὁ δ' οὐρανὸς ἔμψυχος
30 καὶ ἔχει κινήσεως ἀρχήν, δῆλον ὅτι ἔχει καὶ τὸ ἄνω καὶ

285ª 4. ὥσπερ] οἷον al. 7. καὶ — ἔμπροσθεν Bekker eiicienda significat. 12. ἀριστερὸν] τὸ ἀριστερὸν al. 18. καὶ] καὶ τὸ al. 26. παραλείπειν] παραλιπεῖν al. 29. ὑπάρχουσιν] ἐνυπάρχουσιν al.

τὸ κάτω καὶ τὸ δεξιὸν καὶ τὸ ἀριστερόν. οὐ δεῖ γὰρ ἀπορεῖν διὰ τὸ σφαιροειδὲς εἶναι τὸ σχῆμα τοῦ παντός, ὅπως ἔσται τούτου τὸ μὲν δεξιὸν τὸ δὲ ἀριστερὸν ὁμοίων γ' ὄντων τῶν μορίων ἁπάντων καὶ κινουμένων τὸν ἅπαντα χρόνον, ἀλλὰ νοεῖν 285ᵇ ὥσπερ ἂν εἴ τις, ἐν οἷς ἔχει τὸ δεξιὸν πρὸς τὸ ἀριστερὸν διαφορὰν καὶ τοῖς σχήμασιν, εἶτα περιθείη σφαῖραν· ἕξει μὲν γὰρ τὴν δύναμιν διαφέρουσαν, δόξει δ' οὐ διὰ τὴν ὁμοιότητα τοῦ σχήματος. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ 5 κινεῖσθαι· καὶ γὰρ εἰ μηδέποτ' ἤρξατο, ὅμως ἔχειν ἀναγκαῖον ἀρχήν, ὅθεν ἂν ἤρξατο, εἰ ἤρχετο κινούμενον, κἂν εἰ σταίη, κινηθείη ἂν πάλιν. λέγω δὲ μῆκος μὲν αὐτοῦ τὸ κατὰ τοὺς πόλους διάστημα, καὶ τῶν πόλων τὸν μὲν ἄνω τὸν δὲ κάτω· διαφορὰν γὰρ ἐν τούτοις μόνοις ὁρῶμεν τῶν ἡμισφαι- 10 ρίων, τῷ μὴ κινεῖσθαι τοὺς πόλους. ἅμα δὲ καὶ εἰώθαμεν λέγειν τὰ πλάγια ἐν τῷ κόσμῳ οὐ τὸ ἄνω καὶ τὸ κάτω, ἀλλὰ τὸ παρὰ τοὺς πόλους, ὡς τούτου μήκους ὄντος· τὸ γὰρ εἰς τὸ πλάγιόν ἐστι τὸ παρὰ τὸ ἄνω καὶ τὸ κάτω. τῶν δὲ πόλων ὁ μὲν ὑπὲρ ἡμᾶς φαινόμενος τὸ κάτω μέρος ἐστίν, ὁ δ' ἡμῖν 15 ἄδηλος τὸ ἄνω. δεξιὸν γὰρ ἑκάστου λέγομεν, ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κατὰ τόπον κινήσεως· τοῦ δ' οὐρανοῦ ἀρχὴν τῆς περιφορᾶς, ὅθεν αἱ ἀνατολαὶ τῶν ἄστρων, ὥστε τοῦτ' ἂν εἴη δεξιόν, οὗ δ' αἱ δύσεις, ἀριστερόν. εἰ οὖν ἄρχεται ἀπὸ τῶν δεξιῶν καὶ ἐπὶ τὰ δεξιὰ περιφέρεται, ἀνάγκη τὸ ἄνω εἶναι τὸν 20 ἀφανῆ πόλον· εἰ γὰρ ἔσται ὁ φανερός, ἐπ' ἀριστερὰ ἔσται ἡ κίνησις, ὅπερ οὔ φαμεν. δῆλον τοίνυν ὅτι ὁ ἀφανὴς πόλος ἐστὶ τὸ ἄνω. καὶ οἱ μὲν ἐκεῖ οἰκοῦντες ἐν τῷ ἄνω εἰσὶν ἡμισφαιρίῳ καὶ πρὸς τοῖς δεξιοῖς, ἡμεῖς δ' ἐν τῷ κάτω καὶ πρὸς τοῖς ἀριστεροῖς, ἐναντίως ἢ ὡς οἱ Πυθαγόρειοι λέγουσιν· 25 ἐκεῖνοι γὰρ ἡμᾶς ἄνω ποιοῦσι καὶ ἐν τῷ δεξιῷ μέρει, τοὺς δ' ἐκεῖ κάτω καὶ ἐν τῷ ἀριστερῷ. συμβαίνει δὲ τοὐναντίον. ἀλλὰ τῆς μὲν δευτέρας περιφορᾶς, οἷον τῆς τῶν πλανήτων,

285ᵇ 13. τὸ παρὰ] τὰ περὶ al. 14. παρὰ] περὶ al. 19. ἄρχεται] ἄρχεταί τε al. 26. ἄνω] ἄνω τε al.

ἡμεῖς μὲν ἐν τοῖς ἄνω καὶ τοῖς δεξιοῖς ἐσμέν, ἐκεῖνοι δὲ
30 ἐν τοῖς κάτω καὶ τοῖς ἀριστεροῖς· ἀνάπαλιν γὰρ τούτοις
ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεώς ἐστι διὰ τὸ ἐναντίας εἶναι τὰς φο-
ράς, ὥστε συμβαίνειν ἡμᾶς μὲν εἶναι πρὸς τῇ ἀρχῇ ἐκεί-
νους δὲ πρὸς τῷ τέλει. περὶ μὲν οὖν τῶν κατὰ τὰς δια-
286a στάσεις μορίων καὶ τῶν κατὰ τόπον ὡρισμένων τοσαῦτα
εἰρήσθω.

Ἐπεὶ δ' οὐκ ἔστιν ἐναντία κίνησις ἡ κύκλῳ τῇ κύκλῳ, 3
σκεπτέον διὰ τί πλείους εἰσὶ φοραί, καίπερ πόρρωθεν πειρω-
5 μένοις ποιεῖσθαι τὴν ζήτησιν, πόρρω δ' οὐχ οὕτω τῷ τόπῳ,
πολὺ δὲ μᾶλλον τῷ τῶν συμβεβηκότων αὐτοῖς περὶ πάμ-
παν ὀλίγων ἔχειν αἴσθησιν. ὅμως δὲ λέγωμεν. ἡ δ' αἰτία
περὶ αὐτῶν ἐνθένδε ληπτέα. ἕκαστόν ἐστιν, ὧν ἐστὶν ἔργον, ἕνεκα
τοῦ ἔργου. θεοῦ δ' ἐνέργεια ἀθανασία· τοῦτο δ' ἐστὶ ζωὴ ἀΐδιος.
10 ὥστ' ἀνάγκη τῷ θείῳ κίνησιν ἀΐδιον ὑπάρχειν. ἐπεὶ δ' ὁ οὐ-
ρανὸς τοιοῦτος (σῶμα γάρ τι θεῖον), διὰ τοῦτο ἔχει τὸ ἐγ-
κύκλιον σῶμα, ὃ φύσει κινεῖται κύκλῳ ἀεί. διὰ τί οὖν οὐχ
ὅλον τὸ σῶμα τοῦ οὐρανοῦ τοιοῦτον; ὅτι ἀνάγκη μένειν τι τοῦ
σώματος τοῦ φερομένου κύκλῳ τὸ ἐπὶ τοῦ μέσου, τούτου δ' οὐ-
15 θὲν οἷόν τε μένειν μόριον, οὔθ' ὅλως οὔτ' ἐπὶ τοῦ μέσου. καὶ
γὰρ ἂν ἡ κατὰ φύσιν κίνησις ἦν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ μέσον· φύ-
σει δὲ κύκλῳ κινεῖται· οὐ γὰρ ἂν ἦν ἀΐδιος ἡ κίνησις· οὐθὲν
γὰρ παρὰ φύσιν ἀΐδιον. ὕστερον δὲ τὸ παρὰ φύσιν τοῦ κατὰ
φύσιν, καὶ ἔκστασίς τίς ἐστιν ἐν τῇ γενέσει τὸ παρὰ φύσιν
20 τοῦ κατὰ φύσιν. ἀνάγκη τοίνυν γῆν εἶναι· τοῦτο γὰρ ἠρεμεῖ
ἐπὶ τοῦ μέσου. νῦν μὲν οὖν ὑποκείσθω τοῦτο, ὕστερον δὲ δειχθή-
σεται περὶ αὐτοῦ. ἀλλὰ μὴν εἰ γῆν, ἀνάγκη καὶ πῦρ εἶναι·
τῶν γὰρ ἐναντίων εἰ θάτερον φύσει, ἀνάγκη καὶ θάτερον εἶ-
ναι φύσει, ἐάν περ ᾖ ἐναντίον, καὶ εἶναί τινα αὐτοῦ φύσιν
25 (ἡ γὰρ αὐτὴ ὕλη τῶν ἐναντίων)· καὶ τῆς στερήσεως πρότερον

29. καὶ] καὶ ἐν al. 30. καὶ] καὶ ἐν al. 32. συμβαίνειν] συμβαίνει al. 286ᵃ 6. περὶ] πέρι Bekker. 7. ὀλίγων] ὀλίγην al. 21. δειχθήσεται] λεχθήσεται al.

ἡ κατάφασις (λέγω δ' οἷον τὸ θερμὸν τοῦ ψυχροῦ), ἡ δ' ἠρεμία καὶ τὸ βαρὺ λέγονται κατὰ στέρησιν κουφότητος καὶ κινήσεως. ἀλλὰ μὴν εἴπερ ἔστι πῦρ καὶ γῆ, ἀνάγκη καὶ τὰ μεταξὺ αὐτῶν εἶναι σώματα· ἐναντίωσιν γὰρ ἔχει ἕκαστον τῶν στοιχείων πρὸς ἕκαστον. ὑποκείσθω δὲ καὶ τοῦτο νῦν, ὕστε- 30 ρον δὲ πειρατέον δεῖξαι. τούτων δ' ὑπαρχόντων φανερὸν ὅτι ἀνάγκη γένεσιν εἶναι διὰ τὸ μηδὲν οἷόν τ' αὐτῶν εἶναι ἀΐδιον· πάσχει γὰρ καὶ ποιεῖ τἀναντία ὑπ' ἀλλήλων, καὶ φθαρτικὰ ἀλλήλων ἐστίν. ἔτι δ' οὐκ εὔλογον εἶναί τι κινητὸν ἀΐδιον, οὗ μὴ ἐνδέχεται εἶναι κατὰ φύσιν τὴν κίνησιν ἀΐδιον· 35 τούτων δ' εἴς τι ἡ κίνησις. ὅτι μὲν τοίνυν ἀναγκαῖον εἶναι 286ᵇ γένεσιν, ἐκ τούτων δῆλον. εἰ δὲ γένεσιν, ἀναγκαῖον καὶ ἄλλην εἶναι φοράν, ἢ μίαν ἢ πλείους· κατὰ γὰρ τὴν τοῦ ὅλου ὡσαύτως ἀναγκαῖον ἔχειν τὰ στοιχεῖα τῶν σωμάτων πρὸς ἄλληλα. λεχθήσεται δὲ καὶ περὶ τούτου ἐν τοῖς ἐπομένοις σαφέστερον. 5 νῦν δὲ τοσοῦτόν ἐστι δῆλον, διὰ τίνα αἰτίαν πλείω τὰ ἐγκύκλιά ἐστι σώματα, ὅτι ἀνάγκη γένεσιν εἶναι, γένεσιν δ', εἴπερ καὶ πῦρ, τοῦτο δὲ καὶ τἆλλα, εἴπερ καὶ γῆν· ταύτην δ' ὅτι ἀνάγκη μένειν τι ἀεί, εἴπερ κινεῖσθαί τι ἀεί.

4 Σχῆμα δ' ἀνάγκη σφαιροειδὲς ἔχειν τὸν οὐρανόν· τοῦτο 10 γὰρ οἰκειότατον τῇ οὐσίᾳ καὶ τῇ φύσει πρῶτον. εἴπωμεν δὲ πρῶτον καθόλου περὶ τῶν σχημάτων, τὸ ποῖόν ἐστι πρῶτον, καὶ ἐν ἐπιπέδοις καὶ ἐν στερεοῖς. ἅπαν δὴ σχῆμα ἐπίπεδον ἢ εὐθύγραμμόν ἐστιν ἢ περιφερόγραμμον. καὶ τὸ μὲν εὐθύγραμμον ὑπὸ πλειόνων περιέχεται γραμμῶν, τὸ δὲ περιφερό- 15 γραμμον ὑπὸ μιᾶς. ἐπεὶ δὲ πρότερον τῇ φύσει ἐν ἑκάστῳ γένει τὸ ἓν τῶν πολλῶν καὶ τὸ ἁπλοῦν τῶν συνθέτων, πρῶτον ἂν εἴη τῶν ἐπιπέδων σχημάτων ὁ κύκλος. ἔτι δὲ εἴπερ τέλειόν ἐστιν οὗ μηδὲν ἔξω λαβεῖν αὐτοῦ δυνατόν, ὥσπερ ὥρισται πρότερον, καὶ τῇ μὲν εὐθείᾳ πρόσθεσίς ἐστιν ἀεί, τῇ δὲ 20 τοῦ κύκλου οὐδέποτε, φανερὸν ὅτι τέλειος ἂν εἴη ἡ περιέχουσα

286ᵇ 1. εἴς τι ἡ] ἐστὶ libri et Simpl. 11. οἰκειότατον] οἰκειότατόν τε al. 12. δὲ πρῶτον] δὲ al.

τὸν κύκλον· ὥστ' εἰ τὸ τέλειον πρότερον τοῦ ἀτελοῦς, καὶ διὰ ταῦτα πρότερον ἂν εἴη τῶν σχημάτων ὁ κύκλος. ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ σφαῖρα τῶν στερεῶν· μόνη γὰρ περιέχεται μιᾷ
25 ἐπιφανείᾳ, τὰ δ' εὐθύγραμμα πλείοσιν· ὡς γὰρ ἔχει ὁ κύκλος ἐν τοῖς ἐπιπέδοις, οὕτως ἡ σφαῖρα ἐν τοῖς στερεοῖς. ἔτι δὲ καὶ οἱ διαιροῦντες εἰς ἐπίπεδα καὶ ἐξ ἐπιπέδων τὰ σώματα γεννῶντες μεμαρτυρηκέναι φαίνονται τούτοις· μόνη γὰρ τῶν στερεῶν οὐ διαιροῦσι τὴν σφαῖραν ὡς οὐκ ἔχουσαν πλείους
30 ἐπιφανείας ἢ μίαν· ἡ γὰρ εἰς τὰ ἐπίπεδα διαίρεσις οὐχ ὡς ἂν τέμνων τις εἰς τὰ μέρη διέλοι τὸ ὅλον, τοῦτον διαιρεῖται τὸν τρόπον, ἀλλ' ὡς εἰς ἕτερα τῷ εἴδει. ὅτι μὲν οὖν πρῶτόν ἐστιν ἡ σφαῖρα τῶν στερεῶν σχημάτων, δῆλον. ἔστι δὲ καὶ κατὰ τὸν ἀριθμὸν τὴν τάξιν ἀποδιδοῦσιν οὕτω τιθεμένοις εὐ-
35 λογώτατον, τὸν μὲν κύκλον κατὰ τὸ ἕν, τὸ δὲ τρίγωνον
287a κατὰ τὴν δυάδα, ἐπειδὴ δύο ὀρθαί· ἐὰν δὲ τὸ ἓν κατὰ τὸ τρίγωνον, ὁ κύκλος οὐκέτι ἔσται σχῆμα. ἐπεὶ δὲ τὸ μὲν πρῶτον σχῆμα τοῦ πρώτου σώματος, πρῶτον δὲ σῶμα τὸ ἐν τῇ ἐσχάτῃ περιφορᾷ, σφαιροειδὲς ἂν εἴη τὸ τὴν κύκλῳ περι-
5 φερόμενον φοράν. καὶ τὸ συνεχὲς ἄρα ἐκείνῳ· τὸ γὰρ τῷ σφαιροειδεῖ συνεχὲς σφαιροειδές. ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ πρὸς τὸ μέσον τούτων· τὰ γὰρ ὑπὸ τοῦ σφαιροειδοῦς περιεχόμενα καὶ ἁπτόμενα ὅλα σφαιροειδῆ ἀνάγκη εἶναι· τὰ δὲ κάτω τῆς τῶν πλανητῶν ἅπτεται τῆς ἐπάνω σφαίρας. ὥστε σφαι-
10 ροειδὴς ἂν εἴη πᾶσα· πάντα γὰρ ἅπτεται καὶ συνεχῆ ἐστὶ ταῖς σφαίραις. ἔτι δὲ ἐπεὶ φαίνεται καὶ ὑπόκειται κύκλῳ περιφέρεσθαι τὸ πᾶν, δέδεικται δ' ὅτι τῆς ἐσχάτης περιφορᾶς οὔτε κενόν ἐστιν ἔξωθεν οὔτε τόπος, ἀνάγκη καὶ διὰ ταῦτα σφαιροειδῆ εἶναι αὐτόν. εἰ γὰρ ἔσται εὐθύγραμμος,
15 συμβήσεται καὶ τόπον ἔξω εἶναι καὶ σῶμα καὶ κενόν. κύκλῳ γὰρ στρεφόμενον τὸ εὐθύγραμμον οὐδέποτε τὴν αὐτὴν ἐφέξει χώραν, ἀλλ' ὅπου πρότερον ἦν σῶμα, νῦν οὐκ ἔσται, καὶ οὗ νῦν οὐκ ἔστι, πάλιν ἔσται διὰ τὴν παράλλαξιν τῶν γωνιῶν. ὁμοίως δὲ κἂν εἴ τι ἄλλο σχῆμα γένοιτο μὴ ἴσας

ἔχον τὰς ἐκ τοῦ μέσου γραμμάς, οἷον φακοειδὲς ἢ ᾠοειδές· 20
ἐν ἅπασι γὰρ συμβήσεται καὶ τόπον ἔξω καὶ κενὸν εἶναι
τῆς φορᾶς διὰ τὸ μὴ τὴν αὐτὴν χώραν κατέχειν τὸ ὅλον.
ἔτι δ' εἰ τῶν μὲν κινήσεων τὸ μέτρον ἡ τοῦ οὐρανοῦ φορὰ διὰ
τὸ εἶναι μόνη συνεχὴς καὶ ὁμαλὴς καὶ ἀΐδιος, ἐν ἑκάστῳ δὲ
μέτρον τὸ ἐλάχιστον, ἐλαχίστη δὲ κίνησις ἡ ταχίστη, δῆλον 25
ὅτι ταχίστη ἂν εἴη πασῶν τῶν κινήσεων ἡ τοῦ οὐρανοῦ κίνησις.
ἀλλὰ μὴν τῶν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐλαχίστη ἐστὶν ἡ
τοῦ κύκλου γραμμή· κατὰ δὲ τὴν ἐλαχίστην ταχίστη ἡ κίνη-
σις· ὥστ' εἰ ὁ οὐρανὸς κύκλῳ φέρεται καὶ τάχιστα κινεῖ-
ται, σφαιροειδῆ αὐτὸν ἀνάγκη εἶναι. λάβοι δ' ἄν τις καὶ 30
ἐκ τῶν περὶ τὸ μέσον ἱδρυμένων σωμάτων ταύτην τὴν πίστιν.
εἰ γὰρ τὸ μὲν ὕδωρ ἐστὶ περὶ τὴν γῆν, ὁ δ' ἀὴρ περὶ τὸ
ὕδωρ, τὸ δὲ πῦρ περὶ τὸν ἀέρα, καὶ τὰ ἄνω σώματα κατὰ
τὸν αὐτὸν λόγον (συνεχῆ μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν, ἅπτεται δὲ τού-
των), ἡ δὲ τοῦ ὕδατος ἐπιφάνεια σφαιροειδής ἐστιν, τὸ δὲ τῷ 287b
σφαιροειδεῖ συνεχὲς ἢ κείμενον περὶ τὸ σφαιροειδὲς καὶ αὐτὸ
τοιοῦτον ἀναγκαῖον εἶναι· ὥστε κἂν διὰ τούτου φανερὸν εἴη ὅτι
σφαιροειδής ἐστιν ὁ οὐρανός. ἀλλὰ μὴν ὅτι γε ἡ τοῦ ὕδατος
ἐπιφάνεια τοιαύτη, φανερὸν ὑπόθεσιν λαμβάνουσιν ὅτι πέφυκεν 5
ἀεὶ συρρεῖν τὸ ὕδωρ εἰς τὸ κοιλότερον· κοιλότερον δέ ἐστι τὸ
τοῦ κέντρου ἐγγύτερον. ἤχθωσαν οὖν ἐκ τοῦ κέντρου ἡ ΑΒ καὶ
ἡ ΑΓ, καὶ ἐπεζεύχθω ἐφ' ἧς ΒΓ. ἡ οὖν ἀχθεῖσα ἐπὶ τὴν
βάσιν, ἐφ' ἧς ΑΔ, ἐλάττων ἐστὶ τῶν ἐκ τοῦ κέντρου· κοιλό-
τερος ἄρα ὁ τόπος. ὥστε περιρρεύσεται τὸ ὕδωρ, ἕως ἂν ἰσα- 10
σθῇ. ἴση δὲ ταῖς ἐκ τοῦ κέντρου ἡ ΑΕ. ὥστ' ἀνάγκη πρὸς ταῖς
ἐκ τοῦ κέντρου εἶναι τὸ ὕδωρ· τότε γὰρ ἠρεμήσει. ἡ δὲ τῶν
ἐκ τοῦ κέντρου ἁπτομένη περιφερής· σφαιροειδὴς ἄρα ἡ τοῦ
ὕδατος ἐπιφάνεια, ἐφ' ἧς ΒΕΓ. ὅτι μὲν οὖν σφαιροειδής
ἐστιν ὁ κόσμος, δῆλον ἐκ τούτων, καὶ ὅτι κατ' ἀκρίβειαν ἔν- 15
τορνος οὕτως ὥστε μηθὲν μήτε χειρόκμητον ἔχειν παραπλη-

287ᵃ 29. κύκλῳ] κύκλῳ τε al. 287ᵇ 5. λαμβάνουσιν] λαβοῦσιν al.

σίως μήτ' ἄλλο μηθὲν τῶν παρ' ἡμῖν ἐν ὀφθαλμοῖς φαινομένων. ἐξ ὧν γὰρ τὴν σύνθεσιν εἴληφεν, οὐδὲν οὕτω δυνατὸν ὁμαλότητα δέξασθαι καὶ ἀκρίβειαν ὡς ἡ τοῦ πέριξ σώ-
20 ματος φύσις· δῆλον γὰρ ὡς ἀνάλογον ἔχει, καθάπερ ὕδωρ πρὸς γῆν, καὶ τὰ πλεῖον ἀεὶ ἀπέχοντα τῶν στοιχείων.

Ἐπεὶ δ' ἔστι διχῶς ἐπὶ τοῦ κύκλου κινηθῆναι, οἷον ἀπὸ 5 τοῦ Α τὴν μὲν ἐπὶ τὸ Β τὴν δ' ἐπὶ τὸ Γ, ὅτι μὲν οὖν οὐκ εἰσὶν ἐναντίαι αὗται, πρότερον εἴρηται. ἀλλ' εἰ μηδὲν ὡς
25 ἔτυχε μηδ' ἀπὸ ταὐτομάτου ἐνδέχεται ἐν τοῖς ἀϊδίοις εἶναι, ὁ δ' οὐρανὸς ἀΐδιος καὶ ἡ κύκλῳ φορά, διὰ τίνα ποτ' αἰτίαν ἐπὶ θάτερα φέρεται, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ θάτερα; ἀνάγκη γὰρ καὶ τοῦτο ἢ ἀρχὴν εἶναι ἢ εἶναι αὐτοῦ ἀρχήν. ἴσως μὲν οὖν τὸ περὶ ἐνίων ἀποφαίνεσθαί τι πειρᾶσθαι καὶ τὸ περὶ πάντων
30 καὶ τὸ παριέναι μηθὲν τάχ' ἂν δόξειεν εἶναι σημεῖον ἢ πολλῆς εὐηθείας ἢ πολλῆς προθυμίας. οὐ μὴν δίκαιόν γε πᾶσιν ὁμοίως ἐπιτιμᾶν, ἀλλ' ὁρᾶν δεῖ τὴν αἰτίαν τοῦ λέγειν τίς ἐστιν, ἔτι δὲ πῶς ἔχον τῷ πιστεύειν, πότερον ἀνθρωπίνως ἢ καρτερικώτερον. ταῖς μὲν οὖν ἀκριβεστέραις ἀνάγκαις ὅταν
288a τις ἐπιτύχῃ, τότε χάριν ἔχειν δεῖ τοῖς εὑρίσκουσι, νῦν δὲ τὸ φαινόμενον ῥητέον. εἰ γὰρ ἡ φύσις ἀεὶ ποιεῖ τῶν ἐνδεχομένων τὸ βέλτιστον, ἔστι δὲ καθάπερ τῶν ἐπὶ τῆς εὐθείας φορῶν ἡ πρὸς τὸν ἄνω τόπον τιμιωτέρα (θειότερος γὰρ ὁ ἄνω
5 τόπος τοῦ κάτω), τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡ εἰς τὸ πρόσθεν τῆς εἰς τοὔπισθεν, ἔχει δή, εἴπερ καὶ τὸ δεξιὸν καὶ τὸ ἀριστερόν, καθάπερ ἐλέχθη πρότερον (καὶ μαρτυρεῖ δ' ἡ ῥηθεῖσα ἀπορία, ὅτι ἔχει), τὸ πρότερον καὶ ὕστερον· αὕτη γὰρ ἡ αἰτία λύει τὴν ἀπορίαν. εἰ γὰρ ἔχει ὡς ἐνδέχεται βέλτιστα,
10 αὕτη ἂν εἴη αἰτία καὶ τοῦ εἰρημένου· βέλτιστον γὰρ κινεῖσθαι ἁπλῆν τε κίνησιν καὶ ἄπαυστον, καὶ ταύτην ἐπὶ τὸ τιμιώτερον.

18. σύνθεσιν] σύστασιν al. et Simpl. 33. ἔχον] ἔχων libri. 34. καρτερικώτερον cum uno codice Bekker, καρτερώτερον ceteri codd. 288ᵃ 6. ἔχει δή] ἔχει δὲ cod. E et alius, ἔχει ceteri.

6 Περὶ δὲ τῆς κινήσεως αὐτοῦ, ὅτι ὁμαλής ἐστι καὶ οὐκ ἀνώμαλος, ἐφεξῆς ἂν εἴη τῶν εἰρημένων διελθεῖν. λέγω δὲ τοῦτο περὶ τοῦ πρώτου οὐρανοῦ καὶ περὶ τῆς πρώτης φορᾶς· ἐν 15 γὰρ τοῖς ὑποκάτω πλείους ἤδη αἱ φοραὶ συνεληλύθασιν εἰς ἕν. εἰ γὰρ ἀνωμάλως κινήσεται, δῆλον ὅτι ἐπίτασις ἔσται καὶ ἀκμὴ καὶ ἄνεσις τῆς φορᾶς· ἅπασα γὰρ ἡ ἀνώμαλος φορὰ καὶ ἄνεσιν ἔχει καὶ ἐπίτασιν καὶ ἀκμήν. ἀκμὴ δ' ἐστὶν ἢ ὅθεν φέρεται ἢ οἷ ἢ ἀνὰ μέσον, οἷον ἴσως τοῖς 20 μὲν κατὰ φύσιν οἷ φέρονται, τοῖς δὲ παρὰ φύσιν ὅθεν, τοῖς δὲ ῥιπτουμένοις ἀνὰ μέσον. τῆς δὲ κύκλῳ φορᾶς οὐκ ἔστιν οὔτε ὅθεν οὔτε οἷ οὔτε μέσον· οὔτε γὰρ ἀρχὴ οὔτε πέρας οὔτε μέσον ἐστὶν αὐτῆς ἁπλῶς· τῷ τε γὰρ χρόνῳ ἀΐδιος καὶ τῷ μήκει συνηγμένη καὶ ἄκλαστος· ὥστ' εἰ μή ἐστιν ἀκμὴ 25 αὐτοῦ τῆς φορᾶς, οὐδ' ἂν ἀνωμαλία εἴη· ἡ γὰρ ἀνωμαλία γίγνεται διὰ τὴν ἄνεσιν καὶ ἐπίτασιν. ἔτι δ' ἐπεὶ πᾶν τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖται, ἀνάγκη τὴν ἀνωμαλίαν γίγνεσθαι τῆς κινήσεως ἢ διὰ τὸ κινοῦν ἢ διὰ τὸ κινούμενον ἢ δι' ἄμφω· εἴτε γὰρ τὸ κινοῦν μὴ τῇ αὐτῇ δυνάμει κινοῖ, 30 εἴτε τὸ κινούμενον ἀλλοιοῖτο καὶ μὴ διαμένοι τὸ αὐτό, εἴτε ἄμφω μεταβάλλοι, οὐθὲν κωλύει ἀνωμάλως κινεῖσθαι τὸ κινούμενον. οὐθὲν δὲ τούτων δυνατὸν περὶ τὸν οὐρανὸν γενέσθαι· τὸ μὲν γὰρ κινούμενον δέδεικται ὅτι πρῶτον καὶ ἁπλοῦν καὶ ἀγένητον καὶ ἄφθαρτον καὶ ὅλως ἀμετάβλητον, τὸ δὲ κι- 288b νοῦν πολὺ μᾶλλον εὔλογον εἶναι τοιοῦτον· τὸ γὰρ πρῶτον τοῦ πρώτου καὶ τὸ ἁπλοῦν τοῦ ἁπλοῦ καὶ τὸ ἄφθαρτον καὶ ἀγένητον τοῦ ἀφθάρτου καὶ ἀγενήτου κινητικόν. ἐπεὶ οὖν τὸ κινούμενον οὐ μεταβάλλει σῶμα ὄν, οὐδ' ἂν τὸ κινοῦν μεταβάλ- 5 λοι ἀσώματον ὄν. ὥστε καὶ τὴν φορὰν ἀδύνατον ἀνώμαλον εἶναι. καὶ γὰρ εἰ γίνεται ἀνώμαλος, ἤτοι ὅλη μεταβάλλει καὶ ὁτὲ μὲν γίνεται θάττων ὁτὲ δὲ βραδυτέρα πάλιν, ἢ τὰ μέρη αὐτῆς. τὰ μὲν οὖν μέρη ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνώμαλα, φα-

27. ἔτι δ' tres codices, ἔτι ceteri.

10 νερόν· ἤδη γὰρ ἂν γεγόνει διάστασις τῶν ἄστρων ἐν τῷ ἀπείρῳ χρόνῳ, τοῦ μὲν θᾶττον κινουμένου τοῦ δὲ βραδύτερον. οὐ φαίνεται δ' οὐθὲν ἄλλως ἔχον τοῖς διαστήμασιν. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὴν ὅλην ἐγχωρεῖ μεταβάλλειν· ἡ γὰρ ἄνεσις ἑκάστου γίνεται δι' ἀδυναμίαν, ἡ δ' ἀδυναμία παρὰ φύσιν·
15 καὶ γὰρ αἱ ἐν τοῖς ζῴοις ἀδυναμίαι πᾶσαι παρὰ φύσιν εἰσίν, οἷον γῆρας καὶ φθίσις. ὅλη γὰρ ἴσως ἡ σύστασις τῶν ζῴων ἐκ τοιούτων συνέστηκεν ἃ διαφέρει τοῖς οἰκείοις τόποις· οὐθὲν γὰρ τῶν μερῶν ἔχει τὴν αὐτοῦ χώραν. εἰ οὖν ἐν τοῖς πρώτοις μή ἐστι τὸ παρὰ φύσιν (ἁπλᾶ γὰρ καὶ ἄμικτα
20 καὶ ἐν τῇ οἰκείᾳ χώρᾳ, καὶ οὐθὲν αὐτοῖς ἐναντίον), οὐδ' ἂν ἀδυναμία εἴη, ὥστ' οὐδ' ἄνεσις οὐδ' ἐπίτασις· εἰ γὰρ ἐπίτασις, καὶ ἄνεσις. ἔτι δὲ καὶ ἄλογον ἄπειρον χρόνον ἀδύνατον εἶναι τὸ κινοῦν, καὶ πάλιν ἄλλον ἄπειρον δυνατόν· οὐθὲν γὰρ φαίνεται ὂν ἄπειρον χρόνον παρὰ φύσιν (ἡ δ' ἀδυναμία
25 παρὰ φύσιν), οὐδὲ τὸν ἴσον χρόνον παρὰ φύσιν καὶ κατὰ φύσιν, οὐδ' ἄλλως δυνατὸν καὶ ἀδύνατον. ἀνάγκη δ', εἰ ἀνίησιν ἡ κίνησις, ἄπειρον ἀνιέναι χρόνον. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐπιτείνειν ἀεὶ ἢ πάλιν ἀνιέναι δυνατόν· ἄπειρος γὰρ ἂν εἴη καὶ ἀόριστος ἡ κίνησις, ἅπασαν δέ φαμεν ἔκ τινος εἴς τι εἶναι
30 καὶ ὡρισμένην. ἔτι δ' εἴ τις λάβοι εἶναί τινα χρόνον ἐλάχιστον, οὗ οὐκ ἐνδέχεται ἐν ἐλάττονι κινηθῆναι τὸν οὐρανόν (ὥσπερ γὰρ οὐδὲ βαδίσαι οὐδὲ κιθαρίσαι ἐν ὁτῳοῦν χρόνῳ δυνατόν, ἀλλ' ἑκάστης ἐστὶ πράξεως ὡρισμένος ὁ ἐλάχιστος χρόνος κατὰ τὸ μὴ ὑπερβάλλειν, οὕτως οὐδὲ κινηθῆναι τὸν οὐρα-
289a νὸν ἐν ὁτῳοῦν χρόνῳ δυνατόν)· εἰ οὖν τοῦτ' ἀληθές, οὐκ ἂν εἴη ἀεὶ ἐπίτασις τῆς φορᾶς, εἰ δὲ μὴ ἐπίτασις, οὐδ' ἄνεσις· ὁμοίως γὰρ ἄμφω καὶ θάτερον, εἴπερ τῷ αὐτῷ τε ἐπιτείνεται τάχει ἢ μείζονι, καὶ ἄπειρον χρόνον. λείπεται δὴ λέ-
5 γειν ἐναλλὰξ εἶναι τῇ κινήσει τὸ θᾶττον καὶ τὸ βραδύτερον· τοῦτο δὲ παντελῶς ἄλογον καὶ πλάσματι ὅμοιον. ἔτι δὲ καὶ

26. ἄλλως] ὅλως al. 27. μὴν] μὲν Bekker errore typogr.

τὸ μὴ λανθάνειν ἐπὶ τούτων εὐλογώτερον· εὐαισθητότερα γὰρ τὰ παρ' ἄλληλα τιθέμενα. ὅτι μὲν οὖν εἷς τε μόνος ἐστὶν οὐρανός, καὶ οὗτος ἀγένητος καὶ ἀΐδιος, ἔτι δὲ κινούμενος ὁμαλῶς, ἐπὶ τοσοῦτον ἡμῖν εἰρήσθω. 10

7 Περὶ δὲ τῶν καλουμένων ἄστρων ἑπόμενον ἂν εἴη λέγειν, ἐκ τίνων τε συνεστᾶσι καὶ ἐν ποίοις σχήμασι καὶ τίνες αἱ κινήσεις αὐτῶν. εὐλογώτατον δὴ καὶ τοῖς εἰρημένοις ἑπόμενον ἡμῖν τὸ ἕκαστον τῶν ἄστρων ποιεῖν ἐκ τούτου τοῦ σώματος ἐν ᾧ τυγχάνει τὴν φορὰν ἔχον, ἐπειδὴ ἔφαμέν τι εἶναι 15 ὃ κύκλῳ φέρεσθαι πέφυκεν· ὥσπερ γὰρ οἱ πύρινα φάσκοντες εἶναι διὰ τοῦτο λέγουσιν, ὅτι τὸ ἄνω σῶμα πῦρ εἶναί φασιν, ὡς εὔλογον ὂν ἕκαστον συνεστάναι ἐκ τούτων ἐν οἷς ἕκαστον ἐστίν, ὁμοίως καὶ ἡμεῖς λέγομεν. ἡ δὲ θερμότης ἀπ' αὐτῶν καὶ τὸ φῶς γίνεται παρεκτριβομένου τοῦ ἀέρος ὑπὸ 20 τῆς ἐκείνων φορᾶς. πέφυκε γὰρ ἡ κίνησις ἐκπυροῦν καὶ ξύλα καὶ λίθους καὶ σίδηρον· εὐλογώτερον οὖν τὸ ἐγγύτερον τοῦ πυρός, ἐγγύτερον δὲ ἀὴρ οἷον καὶ ἐπὶ τῶν φερομένων βελῶν· ταῦτα γὰρ αὐτὰ ἐκπυροῦται οὕτως ὥστε τήκεσθαι τὰς μολυβδίδας, καὶ ἐπείπερ αὐτὰ ἐκπυροῦται, ἀνάγκη καὶ τὸν 25 κύκλῳ αὐτῶν ἀέρα τὸ αὐτὸ τοῦτο πάσχειν. ταῦτα μὲν οὖν ἐκθερμαίνεται διὰ τὸ ἐν ἀέρι φέρεσθαι, ὃς διὰ τὴν πληγὴν τῇ κινήσει γίγνεται πῦρ· τῶν δὲ ἄνω ἕκαστον ἐν τῇ σφαίρᾳ φέρεται, ὥστ' αὐτὰ μὲν μὴ ἐκπυροῦσθαι, τοῦ δ' ἀέρος ὑπὸ τὴν τοῦ κυκλικοῦ σώματος σφαῖραν ὄντος ἀνάγκη 30 φερομένης ἐκείνης ἐκθερμαίνεσθαι, καὶ ταύτῃ μάλιστα ᾗ ὁ ἥλιος τετύχηκεν ἐνδεδεμένος. διὸ δὴ πλησιάζοντός τε αὐτοῦ καὶ ἀνίσχοντος καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς ὄντος γίγνεται ἡ θερμότης. ὅτι μὲν οὖν οὔτε πύρινά ἐστιν οὔτ' ἐν πυρὶ φέρεται, ταῦθ' ἡμῖν εἰρήσθω περὶ αὐτῶν. 35

8 Ἐπεὶ δὲ φαίνεται καὶ τὰ ἄστρα μεθιστάμενα καὶ ὅλος 289b ὁ οὐρανός, ἀναγκαῖον ἤτοι ἠρεμούντων ἀμφοτέρων γίγνεσθαι

23. δὲ] δὲ ὁ al. 27. ἐκθερμαίνεται] αὐτὰ ἐκθερμαίνεται al.

τὴν μεταβολήν, ἢ κινουμένων, ἢ τοῦ μὲν ἠρεμοῦντος τοῦ δὲ κινουμένου. ἀμφότερα μὲν τοίνυν ἠρεμεῖν ἀδύνατον ἠρεμούσης
5 γε τῆς γῆς· οὐ γὰρ ἂν ἐγίγνετο τὰ φαινόμενα. τὴν δὲ γῆν ὑποκείσθω ἠρεμεῖν. λείπεται δὴ ἢ ἀμφότερα κινεῖσθαι, ἢ τὸ μὲν κινεῖσθαι τὸ δ' ἠρεμεῖν. εἰ μὲν οὖν ἀμφότερα κινήσεται, ἄλογον τὸ ταὐτὰ τάχη τῶν ἄστρων εἶναι καὶ τῶν κύκλων· ἕκαστον γὰρ δὴ ὁμοταχὲς ἔσται τῷ κύκλῳ καθ' ὃν φέ-
10 ρεται. φαίνεται γὰρ ἅμα τοῖς κύκλοις καθιστάμενα πάλιν εἰς τὸ αὐτό. συμβαίνει οὖν ἅμα τό τε ἄστρον διεληλυθέναι τὸν κύκλον καὶ τὸν κύκλον ἐνηνέχθαι τὴν αὑτοῦ φοράν, διεληλυθότα τὴν αὑτοῦ περιφέρειαν. οὐκ ἔστι δ' εὔλογον τὸ τὸν αὐτὸν λόγον ἔχειν τὰ τάχη τῶν ἄστρων καὶ τὰ μεγέθη τῶν
15 κύκλων. τοὺς μὲν γὰρ κύκλους οὐθὲν ἄτοπον ἀλλ' ἀναγκαῖον ἀνάλογον ἔχειν τὰ τάχη τοῖς μεγέθεσι, τῶν δ' ἄστρων ἕκαστον τῶν ἐν τούτοις οὐθαμῶς εὔλογον· εἴτε γὰρ ἐξ ἀνάγκης τὸ τὸν μείζω κύκλον φερόμενον θᾶττον ἔσται, δῆλον ὅτι κἂν μετατεθῇ τὰ ἄστρα εἰς τοὺς ἀλλήλων κύκλους, τὸ μὲν ἔσται
20 θᾶττον τὸ δὲ βραδύτερον· οὕτω δ' οὐκ ἂν ἔχοιεν οἰκείαν κίνησιν, ἀλλὰ φέροιντ' ἂν ὑπὸ τῶν κύκλων. εἴτε ἀπὸ ταὐτομάτου συνέπεσεν, οὐδ' οὕτως εὔλογον ὥστ' ἐν ἅπασιν ἅμα τόν τε κύκλον εἶναι μείζω καὶ τὴν φορὰν θάττω τοῦ ἐν αὐτῷ ἄστρου· τὸ μὲν γὰρ ἓν ἢ δύο τοῦτον τὸν τρόπον ἔχειν οὐθὲν
25 ἄτοπον, τὸ δὲ πάνθ' ὁμοίως πλάσματι ἔοικεν. ἅμα δὲ καὶ οὐκ ἔστιν ἐν τοῖς φύσει τὸ ὡς ἔτυχεν, οὐδὲ τὸ πανταχοῦ καὶ πᾶσιν ὑπάρχον τὸ ἀπὸ τύχης. ἀλλὰ μὴν πάλιν εἰ οἱ μὲν κύκλοι μένουσιν, αὐτὰ δὲ τὰ ἄστρα κινεῖται, ταῦτα καὶ ὁμοίως ἔσται ἄλογα· συμβήσεται γὰρ θᾶττον κινεῖσθαι τὰ
30 ἔξω, καὶ τὰ τάχη εἶναι κατὰ τὰ μεγέθη τῶν κύκλων. ἐπεὶ τοίνυν οὔτ' ἀμφότερα κινεῖσθαι εὔλογον οὔτε τὸ ἄστρον μόνον, λείπεται τοὺς μὲν κύκλους κινεῖσθαι, τὰ δὲ ἄστρα ἠρεμεῖν καὶ ἐνδεδεμένα τοῖς κύκλοις φέρεσθαι· μόνως γὰρ οὕτως οὐθὲν

9. δὴ om. al.

ἄλογον συμβαίνει· τό τε γὰρ θᾶττον εἶναι τοῦ μείζονος κύ-
κλου τὸ τάχος εὔλογον περὶ τὸ αὐτὸ κέντρον ἐνδεδεμένων
(ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς ἄλλοις τὸ μεῖζον σῶμα θᾶττον φέρε- 290a
ται τὴν οἰκείαν φοράν, οὕτως καὶ ἐν τοῖς ἐγκυκλίοις· μεῖ-
ζον γὰρ τῶν ἀφαιρουμένων ὑπὸ τῶν ἐκ τοῦ κέντρου τὸ τοῦ
μείζονος κύκλου τμῆμα, ὥστ' εὐλόγως ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ ὁ
μείζων περιοισθήσεται κύκλος), τό τε μὴ διασπᾶσθαι τὸν 5
οὐρανὸν διά τε τοῦτο συμβήσεται καὶ ὅτι δέδεικται συνεχὲς
ὂν τὸ ὅλον. ἔτι δ' ἐπεὶ σφαιροειδῆ τὰ ἄστρα, καθάπερ οἵ
τ' ἄλλοι φασὶ καὶ ἡμῖν ὁμολογούμενον εἰπεῖν, ἐξ ἐκείνου γε
τοῦ σώματος γεννῶσιν, τοῦ δὲ σφαιροειδοῦς δύο κινήσεις εἰσὶ
καθ' αὐτό, κύλισις καὶ δίνησις, εἴπερ οὖν κινοῖτο τὰ ἄστρα 10
δι' αὐτῶν, τὴν ἑτέραν ἂν κινοῖτο τούτων· ἀλλ' οὐδετέραν φαί-
νεται. δινούμενα μὲν γὰρ ἔμενεν ἂν ἐν ταὐτῷ καὶ οὐ μετέ-
βαλλε τὸν τόπον, ὅπερ φαίνεταί τε καὶ πάντες φασίν. ἔτι
δὲ πάντα μὲν εὔλογον τὴν αὐτὴν κίνησιν κινεῖσθαι, μόνος δὲ
δοκεῖ τῶν ἄστρων ὁ ἥλιος τοῦτο δρᾶν, ἀνατέλλων ἢ δύνων, 15
καὶ οὗτος οὐ δι' αὑτὸν ἀλλὰ διὰ τὴν ἀπόστασιν τῆς ἡμετέ-
ρας ὄψεως· ἡ γὰρ ὄψις ἀποτεινομένη μακρὰν ἑλίσσεται
διὰ τὴν ἀσθένειαν. ὅπερ αἴτιον ἴσως καὶ τοῦ στίλβειν φαίνε-
σθαι τοὺς ἀστέρας τοὺς ἐνδεδεμένους, τοὺς δὲ πλάνητας μὴ
στίλβειν· οἱ μὲν γὰρ πλάνητες ἐγγύς εἰσιν, ὥστ' ἐγκρατὴς 20
οὖσα πρὸς αὐτοὺς ἀφικνεῖται ἡ ὄψις· πρὸς δὲ τοὺς μένοντας
κραδαίνεται διὰ τὸ μῆκος, ἀποτεινομένη πόρρω λίαν. ὁ δὲ
τρόμος αὐτῆς ποιεῖ τοῦ ἄστρου δοκεῖν εἶναι τὴν κίνησιν· οὐ-
θὲν γὰρ διαφέρει κινεῖν τὴν ὄψιν ἢ τὸ ὁρώμενον. ἀλλὰ μὴν
ὅτι οὐδὲ κυλίεται τὰ ἄστρα, φανερόν· τὸ μὲν γὰρ κυλιό- 25
μενον στρέφεσθαι ἀνάγκη, τῆς δὲ σελήνης ἀεὶ δῆλόν ἐστι
τὸ καλούμενον πρόσωπον. ὥστ' ἐπεὶ κινούμενα μὲν δι' αὑτῶν
τὰς οἰκείας κινεῖσθαι κινήσεις εὔλογον, ταύτας δ' οὐ φαί-
νεται κινούμενα, δῆλον ὅτι οὐκ ἂν κινοῖτο δι' αὑτῶν. πρὸς δὲ
τούτοις ἄλογον τὸ μηθὲν ὄργανον αὐτοῖς ἀποδοῦναι τὴν φύ- 30
σιν πρὸς τὴν κίνησιν· οὐθὲν γὰρ ὡς ἔτυχε ποιεῖ ἡ φύσις,

οὐδὲ τῶν μὲν ζῴων φροντίσαι, τῶν δ' οὕτω τιμίων ὑπεριδεῖν, ἀλλ' ἔοικεν ὥσπερ ἐπίτηδες ἀφελεῖν πάντα δι' ὧν ἐνεδέχετο προϊέναι καθ' αὑτά, καὶ ὅτι πλεῖστον ἀποστῆσαι τῶν ἐχόν-
35 των ὄργανα πρὸς κίνησιν. διὸ καὶ εὐλόγως ἂν δόξειεν ὅ τε
290b ὅλος οὐρανὸς σφαιροειδὴς εἶναι καὶ ἕκαστον τῶν ἄστρων. πρὸς μὲν γὰρ τὴν ἐν τῷ αὐτῷ κίνησιν ἡ σφαῖρα τῶν σχημάτων χρησιμώτατον (οὕτω γὰρ ἂν καὶ τάχιστα κινοῖτο καὶ μάλιστα κατέχοι τὸν αὐτὸν τόπον), πρὸς δὲ τὴν εἰς τὸ πρό-
5 σθεν ἀχρηστότατον· ἥκιστα γὰρ ὅμοιον τοῖς δι' αὑτῶν κινητικοῖς· οὐδὲν γὰρ ἀπηρτημένον ἔχει οὐδὲ προέχον, ὥςπερ τὸ εὐθύγραμμον, ἀλλὰ πλεῖστον ἀφέστηκε τῷ σχήματι τῶν πορευτικῶν σωμάτων. ἐπεὶ οὖν δεῖ τὸν μὲν οὐρανὸν κινεῖσθαι τὴν ἐν ταὐτῷ κίνησιν, τὰ ἄλλα δ' ἄστρα μὴ προϊέναι δι'
10 αὑτῶν, εὐλόγως ἂν ἑκάτερον εἴη σφαιροειδές· οὕτω γὰρ μάλιστα τὸ μὲν κινήσεται τὸ δ' ἠρεμήσει.

Φανερὸν δ' ἐκ τούτων ὅτι καὶ τὸ φάναι γίνεσθαι φερομένων ἁρμονίαν, ὡς συμφώνων γινομένων τῶν ψόφων, κομψῶς μὲν εἴρηται καὶ περιττῶς ὑπὸ τῶν εἰπόντων, οὐ 9
15 μὴν οὕτως ἔχει τἀληθές. δοκεῖ γάρ τισιν ἀναγκαῖον εἶναι τηλικούτων φερομένων σωμάτων γίγνεσθαι ψόφον, ἐπεὶ καὶ τῶν παρ' ἡμῖν οὔτε τοὺς ὄγκους ἐχόντων ἴσους οὔτε τοιούτῳ τάχει φερομένων· ἡλίου δὲ καὶ σελήνης, ἔτι τε τοσούτων τὸ πλῆθος ἄστρων καὶ τὸ μέγεθος φερομένων τῷ τάχει τοι-
20 αύτην φορὰν ἀδύνατον μὴ γίγνεσθαι ψόφον ἀμήχανόν τινα τὸ μέγεθος. ὑποθέμενοι δὲ ταῦτα καὶ τὰς ταχυτῆτας ἐκ τῶν ἀποστάσεων ἔχειν τοὺς τῶν συμφωνιῶν λόγους, ἐναρμόνιόν φασι γίγνεσθαι τὴν φωνὴν φερομένων κύκλῳ τῶν ἄστρων. ἐπεὶ δ' ἄλογον δοκεῖ τὸ μὴ συνακούειν ἡμᾶς τῆς φωνῆς
25 ταύτης, αἴτιον τούτου φασὶν εἶναι τὸ γιγνομένοις εὐθὺς ὑπάρχειν τὸν ψόφον, ὥστε μὴ διάδηλον εἶναι πρὸς τὴν ἐναντίαν

290b 6. προέχον] προσεχὲς cod. E et alius cod. 9. ταὐτῷ] τῷ αὐτῷ unus cod., αὐτῷ vel ἑαυτῷ ceteri, αὐτῷ Simpl. 24. δοκεῖ] ἐδόκει al.

σιγήν· πρὸς ἄλληλα γὰρ φωνῆς καὶ σιγῆς εἶναι τὴν διάγνωσιν, ὥστε καθάπερ τοῖς χαλκοτύποις διὰ συνήθειαν οὐθὲν δοκεῖ διαφέρειν, καὶ τοῖς ἀνθρώποις ταὐτὸ συμβαίνειν. ταῦτα δή, καθάπερ εἴρηται πρότερον, ἐμμελῶς μὲν λέγεται καὶ μουσικῶς, ἀδύνατον δὲ τοῦτον ἔχειν τὸν τρόπον. οὐ γὰρ μόνον τὸ μηθὲν ἀκούειν ἄτοπον, περὶ οὗ λύειν ἐγχειροῦσι τὴν αἰτίαν, ἀλλὰ καὶ τὸ μηδὲν πάσχειν χωρὶς αἰσθήσεως. οἱ γὰρ ὑπερβάλλοντες ψόφοι διακναίουσι καὶ τῶν ἀψύχων σωμάτων τοὺς ὄγκους, οἷον ὁ τῆς βροντῆς διίστησι λίθους καὶ τὰ καρτερώτατα τῶν σωμάτων. τοσούτων δὲ φερομένων, καὶ τοῦ ψόφου διιόντος πρὸς τὸ φερόμενον μέγεθος, πολλαπλάσιον μέγεθος ἀναγκαῖον ἀφικνεῖσθαί τε δεῦρο καὶ τὴν ἰσχὺν ἀμήχανον εἶναι τῆς βίας. ἀλλ' εὐλόγως οὔτ' ἀκούομεν οὔτε πάσχοντα φαίνεται τὰ σώματα βίαιον οὐδὲν πάθος, διὰ τὸ μὴ ψοφεῖν· ἅμα δ' ἐστὶ τό τ' αἴτιον τούτων δῆλον, καὶ μαρτύριον τῶν εἰρημένων ἡμῖν λόγων, ὡς εἰσὶν ἀληθεῖς· τὸ γὰρ ἀπορηθὲν καὶ ποιῆσαν τοὺς Πυθαγορείους φάναι γίγνεσθαι συμφωνίαν τῶν φερομένων ἡμῖν ἐστὶ τεκμήριον. ὅσα μὲν γὰρ αὐτὰ φέρεται, ποιεῖ ψόφον καὶ πληγήν· ὅσα δ' ἐν φερομένῳ ἐνδέδεται ἢ ἐνυπάρχει, καθάπερ ἐν τῷ πλοίῳ τὰ μόρια, οὐχ οἷόν τε ψοφεῖν, οὐδ' αὖ τὸ πλοῖον, εἰ φέροιτο ἐν ποταμῷ. καίτοι τοὺς αὐτοὺς λόγους ἂν ἐξείη λέγειν, ὡς ἄτοπον εἰ μὴ φερόμενος ὁ ἱστὸς καὶ ἡ πρύμνα ποιεῖ ψόφον πολὺν τηλικαύτης νεώς, ἢ πάλιν αὐτὸ τὸ πλοῖον κινούμενον. τὸ δ' ἐν μὴ φερομένῳ φερόμενον ποιεῖ ψόφον· ἐν φερομένῳ δὲ συνεχὲς καὶ μὴ ποιοῦντι πληγὴν ἀδύνατον ψοφεῖν. ὥστ' ἐνταῦθα λεκτέον ὡς εἴπερ ἐφέρετο τὰ σώματα τούτων εἴτ' ἐν ἀέρος πλήθει κεχυμένῳ κατὰ τὸ πᾶν εἴτε πυρός, ὥσπερ πάντες φασίν, ἀναγκαῖον ποιεῖν ὑπερφυᾶ τῷ μεγέθει ψόφον, τούτου δὲ γινομένου καὶ δεῦρ' ἀφικνεῖσθαι καὶ διακναίειν. ὥστ' ἐπείπερ οὐ φαίνεται

30 35 291a 5 10 15 20

33. αἰτίαν] ἀπορίαν Bonitz. 291ᵃ 21. ψόφον] τὸν ψόφον al.

τοῦτο συμβαῖνον, οὔτ' ἂν ἔμψυχον οὔτε βίαιον φέροιτο φορὰν οὐθὲν αὐτῶν, ὥσπερ τὸ μέλλον ἔσεσθαι προνοούσης τῆς φύ-
25 σεως, ὅτι μὴ τοῦτον τὸν τρόπον ἐχούσης τῆς κινήσεως οὐθὲν ἂν ἦν τῶν περὶ τὸν δεῦρο τόπον ὁμοίως ἔχον. ὅτι μὲν οὖν σφαιροειδῆ τὰ ἄστρα καὶ ὅτι οὐ κινεῖται δι' αὐτῶν, εἴρηται.

10 Περὶ δὲ τῆς τάξεως αὐτῶν, ὃ μὲν τρόπον ἕκαστον
30 κεῖται τῷ τὰ μὲν εἶναι πρότερα τὰ δ' ὕστερα, καὶ πῶς ἔχει πρὸς ἄλληλα τοῖς ἀποστήμασιν, ἐκ τῶν περὶ ἀστρολογίαν θεωρείσθω· λέγεται γὰρ ἱκανῶς. συμβαίνει δὲ κατὰ λόγον γίγνεσθαι τὰς ἑκάστου κινήσεις τοῖς ἀποστήμασι τῷ τὰς μὲν εἶναι θάττους τὰς δὲ βραδυτέρας· ἐπεὶ γὰρ ὑπό-
35 κειται τὴν μὲν ἐσχάτην τοῦ οὐρανοῦ περιφορὰν ἁπλῆν τ' εἶναι
291b καὶ ταχίστην, τὰς δὲ τῶν ἄλλων βραδυτέρας τε καὶ πλείους (ἕκαστον γὰρ ἀντιφέρεται τῷ οὐρανῷ κατὰ τὸν αὑτοῦ κύκλον), εὔλογον ἤδη τὸ μὲν ἐγγυτάτω τῆς ἁπλῆς καὶ πρώτης περιφορᾶς ἐν πλείστῳ χρόνῳ διιέναι τὸν αὑτοῦ κύκλον,
5 τὸ δὲ πορρωτάτω ἐν ἐλαχίστῳ, τῶν δ' ἄλλων τὸ ἐγγύτερον ἀεὶ ἐν πλείονι, τὸ δὲ πορρώτερον ἐν ἐλάττονι. τὸ μὲν γὰρ ἐγγυτάτω μάλιστα κρατεῖται, τὸ δὲ πορρωτάτω πάντων ἥκιστα διὰ τὴν ἀπόστασιν· τὰ δὲ μεταξὺ κατὰ λόγον ἤδη τῆς ἀποστάσεως, ὥσπερ καὶ δεικνύουσιν οἱ μα-
10 θηματικοί.

11 Τὸ δὲ σχῆμα τῶν ἄστρων ἑκάστου σφαιροειδὲς μάλιστ' ἄν τις εὐλόγως ὑπολάβοι. ἐπεὶ γὰρ δέδεικται ὅτι οὐ πεφύκασι κινεῖσθαι δι' αὑτῶν, ἡ δὲ φύσις οὐδὲν ἀλόγως οὐδὲ μάτην ποιεῖ, δῆλον ὅτι καὶ σχῆμα τοιοῦτον ἀπέδωκε
15 τοῖς ἀκινήτοις ὃ ἥκιστά ἐστι κινητικόν. ἥκιστα δὲ κινητικὸν ἡ σφαῖρα διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν ὄργανον πρὸς τὴν κίνησιν. ὥστε δῆλον ὅτι σφαιροειδῆ ἂν εἴη τὸν ὄγκον. ἔτι δ' ὁμοίως μὲν ἅπαντα καὶ ἕν, ἡ δὲ σελήνη δείκνυται διὰ τῶν περὶ τὴν

291b 5. ἄλλων ἀεὶ τὸ ἐγγύτερον al.

ὄψιν ὅτι σφαιροειδής· οὐ γὰρ ἂν ἐγίνετο αὐξανομένη καὶ
φθίνουσα τὰ μὲν πλεῖστα μηνοειδὴς ἢ ἀμφίκυρτος, ἅπαξ 20
δὲ διχότομος. καὶ πάλιν διὰ τῶν ἀστρολογικῶν, ὅτι οὐκ ἂν
ἦσαν αἱ τοῦ ἡλίου ἐκλείψεις μηνοειδεῖς. ὥστ' εἴπερ ἓν τοιοῦ-
τον, δῆλον ὅτι καὶ τἆλλα ἂν εἴη σφαιροειδῆ.

12 Δυοῖν δ' ἀπορίαιν οὔσαιν, περὶ ὧν εἰκότως ἂν ὁστισοῦν
ἀπορήσειε, πειρατέον λέγειν τὸ φαινόμενον, αἰδοῦς ἀξίαν 25
εἶναι νομίζοντας τὴν προθυμίαν μᾶλλον ἢ θράσους, εἴ τις
διὰ τὸ φιλοσοφίας διψῆν καὶ μικρὰς εὐπορίας ἀγαπᾷ
περὶ ὧν τὰς μεγίστας ἔχομεν ἀπορίας. ἔστι δὲ πολλῶν ὄν-
των τοιούτων οὐχ ἥκιστα θαυμαστόν, διὰ τίνα ποτ' αἰτίαν οὐκ
ἀεὶ τὰ πλεῖον ἀπέχοντα τῆς πρώτης φορᾶς κινεῖται πλείους 30
κινήσεις, ἀλλὰ τὰ μεταξὺ πλείστας. εὔλογον γὰρ ἂν δό-
ξειεν εἶναι τοῦ πρώτου σώματος μίαν κινουμένου φορὰν τὸ
πλησιαίτατον ἐλαχίστας κινεῖσθαι κινήσεις, οἷον δύο, τὸ δ'
ἐχόμενον τρεῖς ἤ τινα ἄλλην τοιαύτην τάξιν. νῦν δὲ συμ-
βαίνει τοὐναντίον· ἐλάττους γὰρ ἥλιος καὶ σελήνη κινοῦνται 35
κινήσεις ἢ τῶν πλανωμένων ἄστρων ἔνια· καίτοι πορρώτερον 292a
τοῦ μέσου καὶ πλησιαίτερον τοῦ πρώτου σώματός εἰσιν αὐ-
τῶν. δῆλον δὲ τοῦτο περὶ ἐνίων καὶ τῇ ὄψει γέγονεν· τὴν
γὰρ σελήνην ἑωράκαμεν διχότομον μὲν οὖσαν, ὑπελθοῦσαν
δὲ τὸν ἀστέρα τὸν Ἄρεος, καὶ ἀποκρυφθέντα μὲν κατὰ τὸ 5
μέλαν αὐτῆς, ἐξελθόντα δὲ κατὰ τὸ φανὸν καὶ λαμπρόν.
ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τοὺς ἄλλους ἀστέρας λέγουσιν οἱ πάλαι
τετηρηκότες ἐκ πλείστων ἐτῶν Αἰγύπτιοι καὶ Βαβυλώνιοι,
παρ' ὧν πολλὰς πίστεις ἔχομεν περὶ ἑκάστου τῶν ἄστρων.
τοῦτό τε δὴ δικαίως ἀπορήσειεν ἄν τις, καὶ διὰ τίνα ποτ' 10
αἰτίαν ἐν μέν τῇ πρώτῃ φορᾷ τοσοῦτόν ἐστιν ἄστρων πλῆθος
ὥστε τῶν ἀναριθμήτων εἶναι δοκεῖν τὴν πᾶσαν τάξιν, τῶν δ'
ἄλλων ἓν χωρὶς ἕκαστον, δύο δ' ἢ πλείω οὐ φαίνεται ἐν τῇ
αὐτῇ ἐνδεδεμένα φορᾷ. περὶ δὴ τούτων ζητεῖν μὲν καλῶς
ἔχει καὶ τὴν ἐπὶ πλεῖον σύνεσιν, καίπερ μικρὰς ἔχοντας 15
ἀφορμὰς καὶ τοσαύτην ἀπόστασιν ἀπέχοντας τῶν περὶ αὐτὰ

συμβαινόντων· ὅμως δ' ἐκ τῶν τοιούτων θεωροῦσιν οὐδὲν ἄλογον ἂν δόξειεν εἶναι τὸ νῦν ἀπορούμενον. ἀλλ' ἡμεῖς ὡς περὶ σωμάτων αὐτῶν μόνον, καὶ μονάδων τάξιν μὲν ἐχόντων,
20 *ἀψύχων δὲ πάμπαν, διανοούμεθα· δεῖ δ' ὡς μετεχόντων ὑπολαμβάνειν πράξεως καὶ ζωῆς· οὕτω γὰρ οὐθὲν δόξει παράλογον εἶναι τὸ συμβαῖνον. ἔοικε γὰρ τῷ μὲν ἄριστα ἔχοντι ὑπάρχειν τὸ εὖ ἄνευ πράξεως, τῷ δ' ἐγγύτατα διὰ ὀλίγης καὶ μιᾶς, τοῖς δὲ πορρωτέρω διὰ πλειόνων, ὥσπερ ἐπὶ σώ-*
25 *ματος τὸ μὲν οὐδὲ γυμναζόμενον εὖ ἔχει, τὸ δὲ μικρὰ περιπατῆσαν, τῷ δὲ καὶ δρόμου δεῖ καὶ πάλης καὶ κονίσεως, πάλιν δ' ἑτέρῳ οὐδ' ὁποσαοῦν πονοῦντι τοῦτό γ' ἂν ἔτι ὑπάρξαι τἀγαθόν, ἀλλ' ἕτερόν τι. ἔστι δὲ τὸ κατορθοῦν χαλεπὸν ἢ τὸ πολλὰ ἢ τὸ πολλάκις, οἷον μυρίους ἀστραγάλους Κῴους βαλεῖν*
30 *ἀμήχανον, ἀλλ' ἕνα ἢ δύο ῥᾷον. καὶ πάλιν ὅταν τοδὶ μὲν δέῃ τοῦδ' ἕνεκα ποιῆσαι, τοῦτο δ' ἄλλου καὶ τοῦτο ἑτέρου, ἐν μὲν ἑνὶ ἢ δυσὶ ῥᾴδιον ἐπιτυχεῖν, ὅσῳ δ' ἂν διὰ πλειόνων, χαλε-*
292b *πώτερον. διὸ δεῖ νομίζειν καὶ τὴν τῶν ἄστρων πρᾶξιν εἶναι τοιαύτην οἵα περ ἡ τῶν ζῴων καὶ φυτῶν· καὶ γὰρ ἐνταῦθα αἱ τοῦ ἀνθρώπου πλεῖσται πράξεις (πολλῶν γὰρ τῶν εὖ δύναται τυχεῖν, ὥστε πολλὰ πράττειν, καὶ ἄλλων ἕνεκα· τῷ*
5 *δ' ὡς ἄριστα ἔχοντι οὐθὲν δεῖ πράξεως· ἔστι γὰρ αὐτὸ τὸ οὗ ἕνεκα, ἡ δὲ πρᾶξις ἀεί ἐστιν ἐν δυσίν, ὅταν καὶ οὗ ἕνεκα ᾖ καὶ τὸ τούτου ἕνεκα)· τῶν δ' ἄλλων ζῴων ἐλάττους, τῶν δὲ φυτῶν μικρά τις καὶ μία ἴσως· ἢ γὰρ ἕν τί ἐστιν οὗ τύχοι ἄν, ὥσπερ καὶ ἄνθρωπος, ἢ καὶ τὰ πολλὰ πάντα πρὸ ὁδοῦ*
10 *ἐστὶ πρὸς τὸ ἄριστον. τὸ μὲν οὖν ἔχει καὶ μετέχει τοῦ ἀρίστου, τὸ δ' ἀφικνεῖται ἐγγὺς δι' ὀλίγων, τὸ δὲ διὰ πολλῶν, τὸ δ' οὐδ' ἐγχειρεῖ, ἀλλ' ἱκανὸν εἰς τὸ ἐγγὺς τοῦ ἐσχάτου ἐλθεῖν (οἷον εἰ ὑγίεια τέλος, τὸ μὲν δὴ ἀεὶ ὑγιαίνει, τὸ δ'*

24. *πορρωτέρω*] *πορρωτάτω* al. 29. *Κῴους* unus cod. et Simpl. (*γρ.*), *Χίους ἢ Κῴους* duo codices, *Χίους* cum ceteris Bekker. 32. *ῥᾴδιον* cod. E cum duobus aliis et Simpl., *ῥᾷον* cum ceteris Bekker. 292b 4. *πράττειν*] *πράττει* al.

ἰσχνανθέν, τὸ δὲ δραμὸν καὶ ἰσχνανθέν, τὸ δὲ καὶ ἄλλο τι πρᾶξαν τοῦ δραμεῖν ἕνεκα, ὥστε πλείους αἱ κινήσεις, ἕτερον 15 δ' ἀδυνατεῖ πρὸς τὸ ὑγιᾶναι ἐλθεῖν, ἀλλὰ πρὸς τὸ δραμεῖν μόνον ἢ ἰσχνανθῆναι)· καὶ τούτων θάτερον τέλος αὐτοῖς. μάλιστα μὲν γὰρ ἐκείνου τυχεῖν ἄριστον πᾶσι τοῦ τέλους· εἰ δὲ μή, ἀεὶ ἄμεινόν ἐστιν ὅσῳ ἂν ἐγγύτερον ᾖ τοῦ ἀρίστου. καὶ διὰ τοῦτο ἡ μὲν γῆ ὅλως οὐ κινεῖται, τὰ δ' ἐγγὺς ὀλίγας 20 κινήσεις· οὐ γὰρ ἀφικνεῖται πρὸς τὸ ἔσχατον, ἀλλὰ μέχρι ὅτου δύναται τυχεῖν τῆς θειοτάτης ἀρχῆς. ὁ δὲ πρῶτος οὐρανὸς εὐθὺς τυγχάνει διὰ μιᾶς κινήσεως. τὰ δ' ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πρώτου καὶ τῶν ἐσχάτων ἀφικνεῖται μέν, διὰ πλειόνων δ' ἀφικνεῖται κινήσεων. περὶ δὲ τῆς ἀπορίας ὅτι κατὰ μὲν 25 τὴν πρώτην μίαν οὖσαν φορὰν πολὺ πλῆθος συνέστηκεν ἄστρων, τῶν δ' ἄλλων χωρὶς ἕκαστον εἴληφεν ἰδίας κινήσεις, δι' ἓν μὲν ἄν τις πρῶτον εὐλόγως οἰηθείη τοῦθ' ὑπάρχειν· νοῆσαι γὰρ δεῖ τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀρχῆς ἑκάστης πολλὴν ὑπεροχὴν εἶναι τῆς πρώτης πρὸς τὰς ἄλλας, εἴη δ' ἂν ἥδε συμβαί- 30 νουσα κατὰ λόγον· ἡ μὲν γὰρ πρώτη μία οὖσα πολλὰ κινεῖ τῶν σωμάτων τῶν θείων, αἱ δὲ πολλαὶ οὖσαι ἓν μόνον ἑκάστη· τῶν γὰρ πλανωμένων ἓν ὁτιοῦν πλείους φέρεται φο- 293ᵃ ράς. ταύτῃ τε οὖν ἀνισάζει ἡ φύσις καὶ ποιεῖ τινὰ τάξιν, τῇ μὲν μιᾷ φορᾷ πολλὰ ἀποδοῦσα σώματα, τῷ δ' ἑνὶ σώματι πολλὰς φοράς· καὶ ἔτι διὰ τόδε ἓν ἔχουσι σῶμα αἱ ἄλλαι φοραί, ὅτι πολλὰ σώματα κινοῦσιν αἱ πρὸ τῆς 5 τελευταίας καὶ τῆς ἓν ἄστρον ἐχούσης· ἐν πολλαῖς γὰρ σφαίραις ἡ τελευταία σφαῖρα ἐνδεδεμένη φέρεται, ἑκάστη δὲ σφαῖρα σῶμά τι τυγχάνει ὄν. ἐκείνης ἂν οὖν κοινὸν εἴη τὸ ἔργον· αὐτῇ μὲν γὰρ ἑκάστῃ ἡ ἴδιος φύσει φορά, αὕτη δὲ οἷον πρόσκειται, παντὸς δὲ πεπερασμένου σώματος πρὸς πε- 10 περασμένον ἡ δύναμίς ἐστιν. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν τὴν ἐγκύκλιον φερομένων κίνησιν ἄστρων εἴρηται ποῖ' ἄττα κατά τε

23. ἐν τῷ] ἐν al. 293ᵃ 8. σῶμά τι] σῶμα al. 9. αὐτῇ] αὐτὴ unus codex, αὕτη ceteri.

τὴν οὐσίαν ἐστὶ καὶ κατὰ τὸ σχῆμα, καὶ περὶ τῆς φορᾶς καὶ τῆς τάξεως αὐτῶν.

15 Λοιπὸν δὲ περὶ τῆς γῆς εἰπεῖν, οὗ τε τυγχάνει κειμένη, 13 καὶ πότερον τῶν ἠρεμούντων ἐστὶν ἢ τῶν κινουμένων, καὶ περὶ τοῦ σχήματος αὐτῆς. περὶ μὲν οὖν τῆς θέσεως οὐ τὴν αὐτὴν ἅπαντες ἔχουσι δόξαν, ἀλλὰ τῶν πλείστων ἐπὶ τοῦ μέσου κεῖσθαι λεγόντων, ὅσοι τὸν ὅλον οὐρανὸν πεπερασμένον εἶναί 20 φασιν, ἐναντίως οἱ περὶ τὴν Ἰταλίαν, καλούμενοι δὲ Πυθαγόρειοι λέγουσιν· ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ μέσου πῦρ εἶναί φασι, τὴν δὲ γῆν ἓν τῶν ἄστρων οὖσαν, κύκλῳ φερομένην περὶ τὸ μέσον νύκτα τε καὶ ἡμέραν ποιεῖν. ἔτι δ' ἐναντίαν ἄλλην ταύτῃ κατασκευάζουσι γῆν, ἣν ἀντίχθονα ὄνομα καλοῦσιν, 25 οὐ πρὸς τὰ φαινόμενα τοὺς λόγους καὶ τὰς αἰτίας ζητοῦντες, ἀλλὰ πρός τινας λόγους καὶ δόξας αὐτῶν τὰ φαινόμενα προσέλκοντες καὶ πειρώμενοι συγκοσμεῖν. πολλοῖς δ' ἂν καὶ ἑτέροις συνδόξειε μὴ δεῖν τῇ γῇ τὴν τοῦ μέσου χώραν ἀποδιδόναι, τὸ πιστὸν οὐκ ἐκ τῶν φαινομένων ἀθροῦσιν ἀλλὰ 30 μᾶλλον ἐκ τῶν λόγων. τῷ γὰρ τιμιωτάτῳ οἴονται προσήκειν τὴν τιμιωτάτην ὑπάρχειν χώραν, εἶναι δὲ πῦρ μὲν γῆς τιμιώτερον, τὸ δὲ πέρας τῶν μεταξύ, τὸ δ' ἔσχατον καὶ τὸ μέσον πέρας· ὥστ' ἐκ τούτων ἀναλογιζόμενοι οὐκ οἴονται ἐπὶ τοῦ μέσου κεῖσθαι τῆς σφαίρας αὐτήν, ἀλλὰ μᾶλλον 293b τὸ πῦρ. ἔτι δ' οἵ γε Πυθαγόρειοι καὶ διὰ τὸ μάλιστα προσήκειν φυλάττεσθαι τὸ κυριώτατον τοῦ παντός· τὸ δὲ μέσον εἶναι τοιοῦτον· ὃ Διὸς φυλακὴν ὀνομάζουσι, τὸ ταύτην ἔχον τὴν χώραν πῦρ, ὥσπερ τὸ μέσον ἁπλῶς λεγόμενον, καὶ τὸ 5 τοῦ μεγέθους μέσον καὶ τοῦ πράγματος ὂν μέσον καὶ τῆς φύσεως. καίτοι καθάπερ ἐν τοῖς ζῴοις οὐ ταὐτὸν τοῦ ζῴου καὶ τοῦ σώματος μέσον, οὕτως ὑποληπτέον μᾶλλον καὶ περὶ τὸν ὅλον οὐρανόν. διὰ μὲν οὖν ταύτην τὴν αἰτίαν οὐθὲν αὐτοὺς δεῖ θορυβεῖσθαι περὶ τὸ πᾶν, οὐδ' εἰσάγειν φυλακὴν ἐπὶ τὸ 10 κέντρον, ἀλλ' ἐκεῖνο ζητεῖν τὸ μέσον, ποῖόν τι καὶ ποῦ πέ-

293ᵇ 10. τι] τε al.

φυκεν. ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἀρχὴ τὸ μέσον καὶ τίμιον, τὸ δὲ τοῦ τόπου μέσον ἔοικε τελευτῇ μᾶλλον ἢ ἀρχῇ· τὸ μὲν γὰρ ὁριζόμενον τὸ μέσον, τὸ δ' ὁρίζον τὸ πέρας. τιμιώτερον δὲ τὸ περιέχον καὶ τὸ πέρας ἢ τὸ περαινόμενον· τὸ μὲν γὰρ ὕλη τὸ δ' οὐσία τῆς συστάσεώς ἐστιν. περὶ μὲν οὖν τοῦ τόπου 15 τῆς γῆς ταύτην ἔχουσί τινες τὴν δόξαν, ὁμοίως δὲ καὶ περὶ μονῆς καὶ κινήσεως· οὐ γὰρ τὸν αὐτὸν τρόπον ἅπαντες ὑπολαμβάνουσιν, ἀλλ' ὅσοι μὲν μηδ' ἐπὶ τοῦ μέσου κεῖσθαί φασιν αὐτήν, κινεῖσθαι κύκλῳ περὶ τὸ μέσον, οὐ μόνον δὲ ταύτην, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀντίχθονα, καθάπερ εἴπομεν πρότε- 20 ρον. ἐνίοις δὲ δοκεῖ καὶ πλείω σώματα τοιαῦτα ἐνδέχεσθαι φέρεσθαι περὶ τὸ μέσον ἡμῖν ἄδηλα διὰ τὴν ἐπιπρόσθησιν τῆς γῆς. διὸ καὶ τὰς τῆς σελήνης ἐκλείψεις πλείους ἢ τὰς τοῦ ἡλίου γίγνεσθαί φασιν· τῶν γὰρ φερομένων ἕκαστον ἀντιφράττειν αὐτήν, ἀλλ' οὐ μόνον τὴν γῆν. ἐπεὶ γὰρ οὐκ ἔστιν 25 ἡ γῆ κέντρον, ἀλλ' ἀπέχει τὸ ἡμισφαίριον αὐτῆς ὅλον, οὐθὲν κωλύειν οἴονται τὰ φαινόμενα συμβαίνειν ὁμοίως μὴ κατοικοῦσιν ἡμῖν ἐπὶ τοῦ κέντρου, ὥσπερ κἂν εἰ ⟨μὴ⟩ ἐπὶ τοῦ μέσου ἦν ἡ γῆ· οὐθὲν γὰρ οὐδὲ νῦν ποιεῖν ἐπίδηλον τὴν ἡμίσειαν ἀπέχοντας ἡμᾶς διάμετρον. ἔνιοι δὲ καὶ κειμένην ἐπὶ τοῦ 30 κέντρου φασὶν αὐτὴν ἴλλεσθαι καὶ κινεῖσθαι περὶ τὸν διὰ παντὸς τεταμένον πόλον, ὥσπερ ἐν τῷ Τιμαίῳ γέγραπται. παραπλησίως δὲ καὶ περὶ τοῦ σχήματος ἀμφισβητεῖται· τοῖς μὲν γὰρ δοκεῖ εἶναι σφαιροειδής, τοῖς δὲ πλατεῖα καὶ τὸ σχῆμα τυμπανοειδής· ποιοῦνται δὲ τεκμήριον ὅτι δύνων καὶ ἀνατέλλων ὁ 294a ἥλιος εὐθεῖαν καὶ οὐ περιφερῆ τὴν ἀπόκρυψιν φαίνεται ποιούμενος ὑπὸ τῆς γῆς, ὡς δέον, εἴπερ ἦν σφαιροειδής, περιφερῆ γίνεσθαι τὴν ἀποτομήν, οὐ προσλογιζόμενοι τό τε ἀπόστημα τοῦ ἡλίου πρὸς τὴν γῆν καὶ τὸ τῆς περιφερείας μέγε- 5

22. ἡμῖν] ἡμῖν δέ. 28. μὴ addidi. 31. ἴλλεσθαι καὶ κινεῖσθαι unus cod. et Simpl., εἰλεῖσθαι καὶ κινεῖσθαι cod. E et alius, εἰλεῖσθαι duo codices, ἴλλεσθαι Simpl. (γρ.) et Bekker; cf. 296^a 26.

θος, ὡς ἐν τοῖς φαινομένοις μικροῖς κύκλοις εὐθεῖα φαίνεται πόρρωθεν. διὰ μὲν οὖν ταύτην τὴν φαντασίαν οὐδὲν αὐτοὺς ἀπιστεῖν δεῖ μὴ κυκλοτερῆ τὸν ὄγκον εἶναι τῆς γῆς· ἀλλ' ἔτι προστιθέασι, καὶ φασὶ διὰ τὴν ἠρεμίαν ἀναγκαῖον τὸ σχῆ-
10 μα τοῦτ' ἔχειν αὐτήν. καὶ γὰρ δὴ οἱ περὶ τῆς κινήσεως καὶ τῆς μονῆς εἰρημένοι τρόποι πολλοὶ τυγχάνουσιν. τὸ μὲν οὖν ἀπορῆσαι πᾶσιν ἀναγκαῖον ἐπελθεῖν· τάχα γὰρ ἀλυποτέρας διανοίας τὸ μὴ θαυμάζειν πῶς ποτε μικρὸν μὲν μόριον τῆς γῆς, ἂν μετεωρισθὲν ἀφεθῇ, φέρεται καὶ μένειν οὐκ ἐθέ-
15 λει, καὶ τὸ πλεῖον ἀεὶ θᾶττον, πᾶσαν δὲ τὴν γῆν εἴ τις ἀφείη μετεωρίσας, οὐκ ἂν φέροιτο. νῦν δ' ἠρεμεῖ τοσοῦτον βάρος. ἀλλὰ μὴν καὶ εἴ τις τῶν φερομένων μορίων αὐτῆς, πρὶν πεσεῖν, ὑφαιροίη τὴν γῆν, οἰσθήσεται κάτω μηθενὸς ἀντερείσαντος. ὥστε τὸ μὲν ἀπορεῖν εἰκότως ἐγένετο φιλο-
20 σόφημα πᾶσιν· τὸ δὲ τὰς περὶ τούτου λύσεις μὴ μᾶλλον ἀτόπους εἶναι δοκεῖν τῆς ἀπορίας θαυμάσειεν ἄν τις. οἱ μὲν γὰρ διὰ ταῦτα ἄπειρον τὸ κάτω τῆς γῆς εἶναί φασιν, ἐπ' ἄπειρον αὐτὴν ἐρριζῶσθαι λέγοντες, ὥσπερ Ξενοφάνης ὁ Κολοφώνιος, ἵνα μὴ πράγματ' ἔχωσι ζητοῦντες τὴν αἰτίαν· διὸ
25 καὶ Ἐμπεδοκλῆς οὕτως ἐπέπληξεν, εἰπὼν ὡς "εἴ περ ἀπείρονα γῆς τε βάθη καὶ δαψιλὸς αἰθήρ, ὡς διὰ πολλῶν δὴ γλώσσης ῥηθέντα ματαίως ἐκκέχυται στομάτων, ὀλίγον τοῦ παντὸς ἰδόντων." οἱ δ' ἐφ' ὕδατος κεῖσθαι. τοῦτον γὰρ ἀρχαιότατον παρειλήφαμεν τὸν λόγον, ὅν φασιν εἰπεῖν Θα-
30 λῆν τὸν Μιλήσιον, ὡς διὰ τὸ πλωτὴν εἶναι μένουσαν ὥσπερ ξύλον ἤ τι τοιοῦτον ἕτερον (καὶ γὰρ τούτων ἐπ' ἀέρος μὲν οὐθὲν πέφυκε μένειν, ἀλλ' ἐφ' ὕδατος), ὥσπερ οὐ τὸν αὐτὸν λόγον ὄντα περὶ τῆς γῆς καὶ τοῦ ὕδατος τοῦ ὀχοῦντος τὴν γῆν· οὐδὲ γὰρ τὸ ὕδωρ πέφυκε μένειν μετέωρον, ἀλλ' ἐπί τινός
294b ἐστιν. ἔτι δ' ὥσπερ ἀὴρ ὕδατος κουφότερον, καὶ γῆς ὕδωρ, ὥστε πῶς οἴονται τὸ κουφότερον κατωτέρω κεῖσθαι τοῦ βαρυ-

20. τὰς περὶ] περὶ τὰς cod. E et alius et Alex. (apud Simpl.) et Simpl. (γρ.). 294ᵇ 2. οἴονται] οἷόν τε al.

τέρου τὴν φύσιν; ἔτι δ' εἴπερ ὅλη πέφυκε μένειν ἐφ' ὕδατος, δῆλον ὅτι καὶ τῶν μορίων ἕκαστον αὐτῆς· νῦν δ' οὐ φαίνεται τοῦτο γιγνόμενον, ἀλλὰ τὸ τυχὸν μόριον φέρεται εἰς βυθόν, 5 καὶ θᾶττον τὸ μεῖζον· ἀλλ' ἐοίκασι μέχρι τινὸς ζητεῖν, ἀλλ' οὐ μέχρι περ οὗ δυνατὸν τῆς ἀπορίας. πᾶσι γὰρ ἡμῖν τοῦτο σύνηθες, μὴ πρὸς τὸ πρᾶγμα ποιεῖσθαι τὴν ζήτησιν ἀλλὰ πρὸς τὸν τἀναντία λέγοντα· καὶ γὰρ αὐτὸς ἐν αὑτῷ ζητεῖ μέχρι περ ἂν οὗ μηκέτι ἔχῃ ἀντιλέγειν αὐτὸς αὑτῷ. διὸ δεῖ 10 τὸν μέλλοντα καλῶς ζητήσειν ἐνστατικὸν εἶναι διὰ τῶν οἰκείων ἐνστάσεων τῷ γένει, τοῦτο δ' ἐστὶν ἐκ τοῦ πάσας τεθεωρηκέναι τὰς διαφοράς. Ἀναξιμένης δὲ καὶ Ἀναξαγόρας καὶ Δημόκριτος τὸ πλάτος αἴτιον εἶναί φασι τοῦ μένειν αὐτήν. οὐ γὰρ τέμνειν ἀλλ' ἐπιπωματίζειν τὸν ἀέρα τὸν κάτωθεν, 15 ὅπερ φαίνεται τὰ πλάτος ἔχοντα τῶν σωμάτων ποιεῖν· ταῦτα γὰρ καὶ πρὸς τοὺς ἀνέμους ἔχει δυσκινήτως διὰ τὴν ἀντέρεισιν. ταὐτὸ δὴ τοῦτο ποιεῖν τῷ πλάτει φασὶ τὴν γῆν πρὸς τὸν ὑποκείμενον ἀέρα· τὸν δ' οὐκ ἔχοντα μεταστῆναι τόπον ἱκανὸν ἀθρόον τῷ κάτωθεν ἠρεμεῖν, ὡς πρὸς τὸ ἐν ταῖς κλε- 20 ψύδραις ὕδωρ. ὅτι δὲ δύναται πολὺ βάρος φέρειν ἀπολαμβανόμενος καὶ μένων ὁ ἀήρ, τεκμήρια πολλὰ λέγουσιν. πρῶτον μὲν οὖν εἰ μὴ πλατὺ τὸ σχῆμα τῆς γῆς ἐστί, διὰ τοῦτο μὲν οὐκ ἂν ἠρεμοῖ. καίτοι τῆς μονῆς οὐ τὸ πλάτος αἴτιον ἐξ ὧν λέγουσιν, ἀλλὰ τὸ μέγεθος μᾶλλον. διὰ 25 γὰρ τὴν στενοχωρίαν οὐκ ἔχων τὴν πάροδον ὁ ἀὴρ μένει διὰ τὸ πλῆθος· πολὺς δ' ἐστὶ διὰ τὸ ὑπὸ μεγέθους πολλοῦ ἐναπολαμβάνεσθαι τοῦ τῆς γῆς. ὥστε τοῦτο μὲν ὑπάρξει, κἂν σφαιροειδὴς μὲν ἡ γῆ ᾖ, τηλικαύτη δὲ τὸ μέγεθος· μενεῖ γὰρ κατὰ τὸν ἐκείνων λόγον. ὅλως δὲ πρός γε τοὺς οὕτω 30 λέγοντας περὶ τῆς κινήσεως οὐ περὶ μορίων ἐστὶν ἡ ἀμφισβήτησις, ἀλλὰ περὶ ὅλου τινὸς καὶ παντός. ἐξ ἀρχῆς γὰρ διοριστέον πότερόν ἐστί τις τοῖς σώμασι φύσει κίνησις ἢ οὐδε-

4. *αὐτῆς* om. al. 20. *ὡς πρὸς*] *ὥσπερ* libri. 31. *μορίων*] *μερῶν* al.

μία, καὶ πότερον φύσει μὲν οὐκ ἔστι, βίᾳ δ' ἔστιν. ἐπεὶ δὲ
295ᵃ *περὶ τούτων διώρισται πρότερον ὅσα κατὰ τὴν παροῦσαν δύναμιν εἴχομεν, χρηστέον ὡς ὑπάρχουσιν. εἰ γὰρ μηδεμία φύσει κίνησίς ἐστιν αὐτῶν, οὐδὲ βίαιος ἔσται· εἰ δὲ μή ἐστι μήτε φύσει μήτε βίᾳ, ὅλως οὐδὲν κινηθήσεται· περὶ γὰρ τούτων*
5 *ὅτι ἀναγκαῖον συμβαίνειν, διώρισται πρότερον, καὶ πρὸς τούτοις ὅτι οὐδ' ἠρεμεῖν ἐνδέχεται· ὥσπερ γὰρ κίνησις ὑπάρχει ἢ βίᾳ ἢ φύσει, οὕτω καὶ ἠρεμία. ἀλλὰ μὴν εἴ γέ ἐστι κίνησίς τις κατὰ φύσιν, οὐκ ἂν ἡ βίαιος εἴη φορὰ μόνον οὐδ' ἠρέμησις· ὥστ' εἰ βίᾳ νῦν ἡ γῆ μένει, καὶ συνῆλθεν ἐπὶ τὸ*
10 *μέσον φερομένη διὰ τὴν δίνησιν· ταύτην γὰρ τὴν αἰτίαν πάντες λέγουσιν ἐκ τῶν ἐν τοῖς ὑγροῖς καὶ περὶ τὸν ἀέρα συμβαινόντων· ἐν τούτοις γὰρ ἀεὶ φέρεται τὰ μείζω καὶ τὰ βαρύτερα πρὸς τὸ μέσον τῆς δίνης. διὸ δὴ τὴν γῆν πάντες ὅσοι τὸν οὐρανὸν γεννῶσιν, ἐπὶ τὸ μέσον συνελθεῖν φασίν· ὅτι δὲ*
15 *μένει, ζητοῦσι τὴν αἰτίαν, καὶ λέγουσιν οἱ μὲν τοῦτον τὸν τρόπον, ὅτι τὸ πλάτος καὶ τὸ μέγεθος αὐτῆς αἴτιον, οἱ δ' ὥσπερ Ἐμπεδοκλῆς, τὴν τοῦ οὐρανοῦ φορὰν κύκλῳ περιθέουσαν καὶ θᾶττον φερομένην τὴν τῆς γῆς φορὰν κωλύειν, καθάπερ τὸ ἐν τοῖς κυάθοις ὕδωρ· καὶ γὰρ τοῦτο κύκλῳ τοῦ κυάθου*
20 *φερομένου πολλάκις κάτω τοῦ χαλκοῦ γινόμενον ὅμως οὐ φέρεται κάτω πεφυκὸς φέρεσθαι διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. καίτοι μήτε τῆς δίνης κωλυούσης μήτε τοῦ πλάτους, ἀλλ' ὑπελθόντος τοῦ ἀέρος, ποῖ ποτ' οἰσθήσεται; πρὸς μὲν γὰρ τὸ μέσον βίᾳ, καὶ μένει βίᾳ· κατὰ φύσιν δέ γε ἀναγκαῖον εἶ-*
25 *ναί τινα αὐτῆς φοράν. αὕτη οὖν πότερον ἄνω ἢ κάτω, ἢ ποῦ ἐστίν; εἶναι μὲν γάρ τινα ἀναγκαῖον· εἰ δὲ μηδὲν μᾶλλον κάτω ἢ ἄνω, ὁ δ' ἄνω ἀὴρ μὴ κωλύει τὴν ἄνω φοράν, οὐδ' ἂν ὁ ὑπὸ τῇ γῇ κωλύοι τὴν κάτω· τὰ γὰρ αὐτὰ τῶν αὐτῶν ἀναγκαῖον εἶναι αἴτια τοῖς αὐτοῖς. ἔτι δὲ πρὸς Ἐμπε-*
30 *δοκλέα κἂν ἐκεῖνό τις εἴπειεν. ὅτε γὰρ τὰ στοιχεῖα διειστήκει*

295ᵃ 13. *δὴ*] *δὴ καὶ* al.

χωρὶς ὑπὸ τοῦ νείκους, τίς αἰτία τῇ γῇ τῆς μονῆς ἦν; οὐ γὰρ δὴ καὶ τότε αἰτιάσεται τὴν δίνην. ἄτοπον δὲ καὶ τὸ μὴ συννοεῖν ὅτι πρότερον μὲν διὰ τὴν δίνησιν ἐφέρετο τὰ μόρια τῆς γῆς πρὸς τὸ μέσον· νῦν δὲ διὰ τίν' αἰτίαν πάντα τὰ βάρος ἔχοντα φέρεται πρὸς αὐτήν; οὐ γὰρ ἥ γε δίνη πλησιά- 35 ζει πρὸς ἡμᾶς. ἔτι δὲ καὶ τὸ πῦρ ἄνω φέρεται διὰ τίν' αἰ- 295b τίαν; οὐ γὰρ διά γε τὴν δίνην. εἰ δὲ τοῦτο φέρεσθαί που πέφυκεν, δῆλον ὅτι καὶ τὴν γῆν οἰητέον. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τῇ δίνῃ γε τὸ βαρὺ καὶ κοῦφον ὥρισται, ἀλλὰ τῶν πρότερον ὑπαρχόντων βαρέων καὶ κούφων τὰ μὲν εἰς τὸ μέσον ἔρχε- 5 ται, τὰ δ' ἐπιπολάζει διὰ τὴν κίνησιν. ἦν ἄρα καὶ πρὶν γενέσθαι τὴν δίνην βαρύ τε καὶ κοῦφον, ἃ τίνι διώριστο καὶ πῶς ἐπεφύκει φέρεσθαι ἢ ποῦ; ἀπείρου γὰρ ὄντος ἀδύνατον εἶναι ἄνω ἢ κάτω, διώρισται δὲ τούτοις τὸ βαρὺ καὶ κοῦφον. οἱ μὲν οὖν πλεῖστοι περὶ τὰς αἰτίας ταύτας διατρίβουσιν· εἰσὶ 10 δέ τινες οἳ διὰ τὴν ὁμοιότητά φασιν αὐτὴν μένειν, ὥσπερ τῶν ἀρχαίων Ἀναξίμανδρος· μᾶλλον μὲν γὰρ οὐθὲν ἄνω ἢ κάτω ἢ εἰς τὰ πλάγια φέρεσθαι προσήκειν τὸ ἐπὶ τοῦ μέσου ἱδρυμένον καὶ ὁμοίως πρὸς τὰ ἔσχατα ἔχον· ἅμα δ' ἀδύνατον εἰς τὸ ἐναντίον ποιεῖσθαι τὴν κίνησιν· ὥστ' ἐξ ἀνάγκης 15 μένειν. τοῦτο δὲ λέγεται κομψῶς μέν, οὐκ ἀληθῶς δέ· κατὰ γὰρ τοῦτον τὸν λόγον ἀναγκαῖον ἅπαν, ὅ τι ἂν τεθῇ ἐπὶ τοῦ μέσου, μένειν, ὥστε καὶ τὸ πῦρ ἠρεμήσει· τὸ γὰρ εἰρημένον οὐκ ἴδιόν ἐστι τῆς γῆς. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἀναγκαῖον. οὐ γὰρ μόνον φαίνεται μένουσα ἐπὶ τοῦ μέσου, ἀλλὰ καὶ φερομένη 20 πρὸς τὸ μέσον. ὅπου γὰρ ὁτιοῦν φέρεται μόριον αὐτῆς, ἀναγκαῖον ἐνταῦθα φέρεσθαι καὶ τὴν ὅλην· οὗ δὲ φέρεται κατὰ φύσιν, καὶ μένει ἐνταυθοῖ κατὰ φύσιν. οὐκ ἄρα διὰ τὸ ὁμοίως ἔχειν πρὸς τὰ ἔσχατα· τοῦτο μὲν γὰρ πᾶσι κοινόν, τὸ δὲ φέρεσθαι πρὸς τὸ μέσον ἴδιον τῆς γῆς. ἄτοπον δὲ καὶ 25

31. τίς] τίς ἡ al. 295ᵇ 4. καὶ] καὶ τὸ al. 13. προσήκειν duo codd., προσήκει cum ceteris Bekker. 15. τὸ ἐναντίον] τἀναντία al. 21. μόριον] μέρος al.

τοῦτο μὲν ζητεῖν, διὰ τί ποτε μένει ἡ γῆ ἐπὶ τοῦ μέσου, τὸ δὲ πῦρ μὴ ζητεῖν διὰ τί ἐπὶ τοῦ ἐσχάτου. εἰ μὲν γὰρ κἀκείνῳ φύσει τόπος ὁ ἔσχατος, δῆλον ὅτι ἀναγκαῖον εἶναί τινα καὶ τῇ γῇ φύσει τόπον· εἰ δὲ μὴ ταύτῃ οὗτος ὁ τόπος,
30 *ἀλλὰ διὰ τὴν ἀνάγκην μένει τὴν τῆς ὁμοιότητος, ὥσπερ ὁ περὶ τῆς τριχὸς λόγος τῆς ἰσχυρῶς μὲν ὁμοίως δὲ πάντῃ τεινομένης, ὅτι οὐ διαρραγήσεται, καὶ τοῦ πεινῶντος καὶ διψῶντος σφόδρα μὲν ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἐδωδίμων καὶ ποτῶν ἴσον ἀπέχοντος (καὶ γὰρ τοῦτον ἠρεμεῖν ἀναγκαῖον), ζη-*
35 *τητέον αὐτοῖς περὶ τῆς τοῦ πυρὸς μονῆς ἐπὶ τῶν ἐσχάτων.*
296ᵃ *θαυμαστὸν δὲ καὶ τὸ περὶ μὲν τῆς μονῆς ζητεῖν, περὶ δὲ τῆς φορᾶς αὐτῶν μὴ ζητεῖν, διὰ τίν' αἰτίαν τὸ μὲν ἄνω φέρεται τὸ δ' ἐπὶ τὸ μέσον μηδενὸς ἐμποδίζοντος. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἀληθές ἐστι τὸ λεγόμενον. κατὰ συμβεβηκὸς μέντοι τοῦτ'*
5 *ἀληθές, ὡς ἀναγκαῖον μένειν ἐπὶ τοῦ μέσου πᾶν ᾧ μηθὲν μᾶλλον δεῦρο ἢ δεῦρο κινεῖσθαι προσήκει. ἀλλὰ διά γε τοῦτον τὸν λόγον οὐ μενεῖ ἀλλὰ κινηθήσεται, οὐ μέντοι ὅλον ἀλλὰ διεσπασμένον. ὁ γὰρ αὐτὸς ἁρμόσει λόγος καὶ ἐπὶ τοῦ πυρός· ἀνάγκη γὰρ τεθὲν μένειν ὁμοίως ὥσπερ τὴν γῆν·*
10 *ὁμοίως γὰρ ἕξει πρὸς τῶν σημείων τῶν ἐσχάτων ὁτιοῦν· ἀλλ' ὅμως οἰσθήσεται ἀπὸ τοῦ μέσου, ὥσπερ καὶ φαίνεται φερόμενον, ἂν μή τι κωλύῃ, πρὸς τὸ ἔσχατον· πλὴν οὐχ ὅλον πρὸς ἓν σημεῖον (τοῦτο γὰρ ἀναγκαῖον μόνον συμβαίνειν ἐκ τοῦ λόγου τοῦ περὶ τῆς ὁμοιότητος) ἀλλὰ τὸ ἀνάλογον μόριον*
15 *πρὸς τὸ ἀνάλογον τοῦ ἐσχάτου, λέγω δ' οἷον τὸ τέταρτον μέρος πρὸς τὸ τέταρτον μέρος τοῦ περιέχοντος· οὐθὲν γὰρ στιγμὴ τῶν σωμάτων ἐστίν. ὥσπερ δὲ κἂν ἐκ μεγάλου συνέλθοι πυκνούμενον εἰς ἐλάττω τόπον, οὕτω κἂν ἐξ ἐλάττονος εἰς μείζω μανότερον γιγνόμενον· ὥστε κἂν ἡ γῆ τοῦτον τὸν τρό-*
20 *πον ἐκινεῖτο ἀπὸ τοῦ μέσου διά γε τὸν τῆς ὁμοιότητος λόγον, εἰ μὴ φύσει τῆς γῆς οὗτος τόπος ἦν. ὅσα μὲν οὖν τυγχάνει περί τε τοῦ σχήματος αὐτῆς ὑπολαμβανόμενα καὶ περὶ τόπου καὶ μονῆς καὶ κινήσεως, σχεδὸν ταῦτ' ἐστίν.*

14 Ἡμεῖς δὲ λέγωμεν πρῶτον πότερον ἔχει κίνησιν ἢ μένει· καθάπερ γὰρ εἴπομεν, οἱ μὲν αὐτὴν ἓν τῶν ἄστρων ποι- 25 οῦσιν, οἱ δ' ἐπὶ τοῦ μέσου θέντες ἴλλεσθαι καὶ κινεῖσθαί φασι περὶ τὸν πόλον μέσον. ὅτι δ' ἐστὶν ἀδύνατον, δῆλον λαβοῦσιν ἀρχὴν ὡς εἴπερ φέρεται εἴτ' ἐκτὸς οὖσα τοῦ μέσου εἴτ' ἐπὶ τοῦ μέσου, ἀναγκαῖον αὐτὴν βίᾳ κινεῖσθαι ταύτην τὴν κίνησιν· οὐ γὰρ αὐτῆς γε τῆς γῆς ἐστίν· καὶ γὰρ ἂν τῶν 30 μορίων ἕκαστον ταύτην εἶχε τὴν φοράν· νῦν δ' ἐπ' εὐθείας πάντα φέρεται πρὸς τὸ μέσον. διόπερ οὐχ οἷόν τ' ἀΐδιον εἶναι, βίαιόν γ' οὖσαν καὶ παρὰ φύσιν· ἡ δέ γε τοῦ κόσμου τάξις ἀΐδιος. ἔτι πάντα τὰ φερόμενα τὴν φορὰν τὴν ἐγκύκλιον ὑπολειπόμενα φαίνεται καὶ κινούμενα πλείους 35 μιᾶς φορᾶς ἔξω τῆς πρώτης σφαίρας, ὥστε καὶ τὴν γῆν 296b ἀναγκαῖον, εἴτε περὶ τὸ μέσον εἴτ' ἐπὶ τοῦ μέσου κειμένη φέρεται, δύο κινεῖσθαι φοράς. τούτου δὲ συμβαίνοντος ἀναγκαῖον γίγνεσθαι παρόδους καὶ τροπὰς τῶν ἐνδεδεμένων ἄστρων. τοῦτο δ' οὐ φαίνεται γιγνόμενον, ἀλλ' ἀεὶ ταὐτὰ κατὰ τοὺς 5 αὐτοὺς ἀνατέλλει τε καὶ δύεται τόπους αὐτῆς. ἔτι δ' ἡ φορὰ τῶν μορίων καὶ ὅλης αὐτῆς ἡ κατὰ φύσιν ἐπὶ τὸ μέσον τοῦ παντός ἐστιν· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ τυγχάνει κειμένη νῦν ἐπὶ τοῦ κέντρου· διαπορήσειε δ' ἄν τις, ἐπεὶ ταὐτὸν ἀμφοτέρων ἐστὶ τὸ μέσον, πρὸς πότερον φέρεται τὰ βάρος ἔχοντα καὶ 10 τὰ μόρια τῆς γῆς κατὰ φύσιν· πότερον ὅτι τοῦ παντός ἐστι μέσον, ἢ διότι τῆς γῆς. ἀνάγκη δὴ πρὸς τὸ τοῦ παντός· καὶ γὰρ τὰ κοῦφα καὶ τὸ πῦρ εἰς τοὐναντίον φερόμενα τοῖς βάρεσι πρὸς τὸ ἔσχατον φέρεται τοῦ περιέχοντος τόπου τὸ μέσον. συμβέβηκε δὲ ταὐτὸ μέσον εἶναι τῆς γῆς καὶ τοῦ 15 παντός· φέρεται γὰρ καὶ ἐπὶ τὸ τῆς γῆς μέσον, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός, ᾗ τὸ μέσον ἔχει ἐν τῷ τοῦ παντὸς μέσῳ. ὅτι δὲ φέρεται πρὸς τὸ τῆς γῆς μέσον, σημεῖον ὅτι τὰ φερόμενα βάρη ἐπὶ ταύτην οὐ παρ' ἄλληλα

296ᵃ 26. ἴλλεσθαι] εἰλεῖσθαι unus cod., cf. 293ᵇ 31. 34. ἀΐδιος] ἀΐδιός ἐστιν al. 296ᵇ 18. πρὸς] καὶ πρὸς al.

20 φέρεται ἀλλὰ πρὸς ὁμοίας γωνίας, ὥστε πρὸς ἓν τὸ μέσον φέρεται, καὶ τὸ τῆς γῆς. φανερὸν τοίνυν ὅτι ἀνάγκη ἐπὶ τοῦ μέσου εἶναι τὴν γῆν καὶ ἀκίνητον, διά τε τὰς εἰρημένας αἰτίας, καὶ διότι τὰ βίᾳ ῥιπτούμενα ἄνω βάρη κατὰ στάθμην πάλιν φέρεται εἰς ταὐτό, κἂν εἰς ἄπειρον ἡ δύ-
25 ναμις ἐκριπτῇ. ὅτι μὲν οὖν οὔτε κινεῖται οὔτ' ἐκτὸς κεῖται τοῦ μέσου, φανερὸν ἐκ τούτων· πρὸς δὲ τούτοις δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων τὸ αἴτιον τῆς μονῆς. εἰ γὰρ φύσει πέφυκε φέρεσθαι πάντοθεν πρὸς τὸ μέσον, ὥσπερ φαίνεται, καὶ τὸ πῦρ ἀπὸ τοῦ μέσου πάλιν πρὸς τὸ ἔσχατον, ἀδύνατον ἐνε-
30 χθῆναι ὁτιοῦν μόριον αὐτῆς ἀπὸ τοῦ μέσου μὴ βιασθέν· μία γὰρ φορὰ τοῦ ἑνὸς καὶ ἁπλῆ τοῦ ἁπλοῦ, ἀλλ' οὐχ αἱ ἐναντίαι· ἡ δ' ἀπὸ τοῦ μέσου τῇ ἐπὶ τὸ μέσον ἐναντία. εἰ τοίνυν ὁτιοῦν μόριον ἀδύνατον ἐνεχθῆναι ἀπὸ τοῦ μέσου, φανερὸν ὅτι καὶ τὴν ὅλην ἔτι ἀδυνατώτερον· εἰς ὃ γὰρ τὸ μό-
35 ριον πέφυκε φέρεσθαι, καὶ τὸ ὅλον ἐνταῦθα πέφυκεν· ὥστ'
297a εἴπερ ἀδύνατον κινηθῆναι μὴ ὑπὸ κρείττονος ἰσχύος, ἀναγκαῖον ἂν εἴη αὐτὴν μένειν ἐπὶ τοῦ μέσου. μαρτυρεῖ δὲ τούτοις καὶ τὰ παρὰ τῶν μαθηματικῶν λεγόμενα περὶ τὴν ἀστρολογίαν· τὰ γὰρ φαινόμενα συμβαίνει μεταβαλλόν-
5 των τῶν σχημάτων οἷς ὥρισται τῶν ἄστρων ἡ τάξις, ὡς ἐπὶ τοῦ μέσου κειμένης τῆς γῆς. περὶ μὲν οὖν τοῦ τόπου καὶ μονῆς καὶ κινήσεως, ὃν τρόπον ἔχει, τοσαῦτα εἰρήσθω περὶ αὐτῆς. σχῆμα δ' ἔχειν σφαιροειδὲς ἀναγκαῖον αὐτήν· ἕκαστον γὰρ τῶν μορίων βάρος ἔχει μέχρι πρὸς τὸ μέσον, καὶ
10 τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ μείζονος ὠθούμενον οὐχ οἷόν τε κυμαίνειν, ἀλλὰ συμπιέζεσθαι μᾶλλον καὶ συγχωρεῖν ἕτερον ἑτέρῳ, ἕως ἂν ἔλθῃ ἐπὶ τὸ μέσον. δεῖ δὲ νοῆσαι τὸ λεγόμενον ὥσπερ ἂν εἰ γιγνομένης τὸν τρόπον ὃν καὶ τῶν φυσιολόγων λέγουσί τινες γενέσθαι. πλὴν ἐκεῖνοι μὲν βίαν αἰτιῶν-
15 ται τῆς κάτω φορᾶς· βέλτιον δὲ τιθέναι τἀληθές, καὶ

297ᵃ 2. αὐτὴν μένειν] μένειν αὐτὴν al. 13. τὸν om. al.

φάναι τοῦτο συμβαίνειν διὰ τὸ φύσιν ἔχειν φέρεσθαι τὸ βάρος ἔχον πρὸς τὸ μέσον. ἐν δυνάμει οὖν ὄντος τοῦ μίγματος τὰ διακρινόμενα ἐφέρετο ὁμοίως πάντοθεν πρὸς τὸ μέσον. εἴτ' οὖν ὁμοίως ἀπὸ τῶν ἐσχάτων διῃρημένα τὰ μόρια συνήχθη πρὸς τὸ μέσον, εἴτ' ἄλλως ἔχοντα, ποιήσει 20 ταὐτόν. ὅτι μὲν οὖν ὁμοίως γε πανταχόθεν ἀπὸ τῶν ἐσχάτων φερομένων πρὸς ἓν τὸ μέσον ἀναγκαῖον ὅμοιον γίγνεσθαι πάντῃ τὸν ὄγκον, φανερόν· ἴσου γὰρ πάντῃ προστιθεμένου ἴσον ἀνάγκη ἀπέχειν τοῦ μέσου τὸ ἔσχατον· τοῦτο δὲ τὸ σχῆμα σφαίρας ἐστίν. οὐδὲν δὲ διοίσει πρὸς τὸν λό- 25 γον, οὐδ' εἰ μὴ πανταχόθεν ὁμοίως συνέθει πρὸς τὸ μέσον τὰ μόρια αὐτῆς. τὸ γὰρ πλεῖον ἀεὶ τὸ πρὸ αὐτοῦ ἔλαττον προωθεῖν ἀναγκαῖον μέχρι τοῦ μέσου τὴν ῥοπὴν ἐχόντων ἀμφοῖν, καὶ τοῦ βαρυτέρου προωθοῦντος μέχρι τούτου τὸ ἔλαττον βάρος. ὃ γὰρ ἄν τις ἀπορήσειε, τὴν αὐτὴν ἔχει 30 τούτοις λύσιν· εἰ γὰρ οὔσης ἐπὶ τοῦ μέσου καὶ σφαιροειδοῦς τῆς γῆς πολλαπλάσιον βάρος ἐπιγένοιτο πρὸς θάτερον ἡμισφαίριον, οὐκ ἔσται τὸ αὐτὸ μέσον τοῦ ὅλου καὶ τὸ τῆς γῆς· ὥστε ἢ οὐ μενεῖ ἐπὶ τοῦ μέσου, ἢ εἴπερ, ἠρεμήσει γε καὶ μὴ τὸ μέσον ἔχουσα, ᾗ πέφυκε κινεῖσθαι καὶ νῦν. τὸ μὲν οὖν 297b ἀπορούμενον τοῦτ' ἐστίν· ἰδεῖν δ' οὐ χαλεπὸν μικρὸν ἐπιτείναντας, καὶ διελόντας πῶς ἀξιοῦμεν ὁποσονοῦν μέγεθος φέρεσθαι πρὸς τὸ μέσον, βάρος ἔχον. δῆλον γὰρ ὡς οὐχὶ μέχρι τοῦ ἅψασθαι τοῦ κέντρου τὸ ἔσχατον, ἀλλὰ δεῖ κρατεῖν τὸ 5 πλέον ἕως ἂν λάβῃ τῷ αὐτοῦ μέσῳ τὸ μέσον· μέχρι τούτου γὰρ ἔχει τὴν ῥοπήν. οὐδὲν τοίνυν διαφέρει τοῦτο λέγειν ἐπὶ βώλου καὶ μορίου τοῦ τυχόντος ἢ ἐπὶ ὅλης τῆς γῆς· οὐ γὰρ διὰ μικρότητα ἢ μέγεθος εἴρηται τὸ συμβαῖνον, ἀλλὰ κατὰ παντὸς τοῦ ῥοπὴν ἔχοντος ἐπὶ τὸ μέσον· ὥστε εἴτε ὅλη 10 πόθεν ἐφέρετο εἴτε κατὰ μέρος, ἀναγκαῖον μέχρι τούτου φέρεσθαι ἕως ἂν πανταχόθεν ὁμοίως λάβῃ τὸ μέσον, ἀνι-

297^{b} 7. διαφέρει τοῦτο] τοῦτο διαφέρει al. 11. μέχρι] μετὰ Alex. (γρ.) (apud Simpl.).

σαζομένων τῶν ἐλαττόνων ὑπὸ τῶν μειζόνων τῇ προώσει τῆς ῥοπῆς. εἴτ' οὖν ἐγένετο, τοῦτον ἀναγκαῖον γενέσθαι τὸν τρόπον,
15 ὥστε φανερὸν ὅτι σφαιροειδὴς ἡ γένεσις αὐτῆς, εἴτ' ἀγένητος ἀεὶ μένουσα, τὸν αὐτὸν τρόπον ἔχειν ὅνπερ κἂν εἰ γιγνομένη τὸ πρῶτον ἐγένετο. κατά τοῦτόν τε δὴ τὸν λόγον ἀναγκαῖον εἶναι τὸ σχῆμα σφαιροειδὲς αὐτῆς, καὶ ὅτι πάντα φέρεται τὰ βαρέα πρὸς τὰς ὁμοίας γωνίας, ἀλλ' οὐ παρ' ἄλληλα· τοῦτο δὲ
20 πέφυκε πρὸς τὸ φύσει σφαιροειδές. ἢ οὖν ἐστὶ σφαιροειδής, ἢ φύσει γε σφαιροειδής. δεῖ δ' ἕκαστον λέγειν τοιοῦτον εἶναι ὃ φύσει βούλεται εἶναι καὶ ὃ ὑπάρχει, ἀλλὰ μὴ ὃ βίᾳ καὶ παρὰ φύσιν. ἔτι δὲ καὶ διὰ τῶν φαινομένων κατὰ τὴν αἴσθησιν· οὔτε γὰρ ἂν αἱ τῆς σελήνης ἐκλείψεις τοιαύτας
25 ἂν εἶχον τὰς ἀποτομάς· νῦν γὰρ ἐν μὲν τοῖς κατὰ μῆνα σχηματισμοῖς πάσας λαμβάνει τὰς διαιρέσεις (καὶ γὰρ εὐθεῖα γίνεται καὶ ἀμφίκυρτος καὶ κοίλη), περὶ δὲ τὰς ἐκλείψεις ἀεὶ κυρτὴν ἔχει τὴν ὁρίζουσαν γραμμήν, ὥστ' ἐπείπερ ἐκλείπει διὰ τὴν τῆς γῆς ἐπιπρόσθησιν, ἡ τῆς γῆς
30 ἂν εἴη περιφέρεια τοῦ σχήματος αἰτία σφαιροειδὴς οὖσα. ἔτι δὲ διὰ τῆς τῶν ἄστρων φαντασίας οὐ μόνον φανερὸν ὅτι περιφερής, ἀλλὰ καὶ τὸ μέγεθος οὐκ οὖσα μεγάλη· μικρᾶς γὰρ γιγνομένης μεταστάσεως ἡμῖν πρὸς μεσημβρίαν καὶ ἄρκτον ἐπιδήλως ἕτερος γίγνεται ὁ ὁρίζων κύκλος, ὥστε τὰ
298a ὑπὲρ κεφαλῆς ἄστρα μεγάλην ἔχειν τὴν μεταβολήν, καὶ μὴ ταὐτὰ φαίνεσθαι πρὸς ἄρκτον τε καὶ μεσημβρίαν μεταβαίνουσιν· ἔνιοι γὰρ ἐν Αἰγύπτῳ μὲν ἀστέρες ὁρῶνται καὶ περὶ Κύπρον, ἐν τοῖς πρὸς ἄρκτον δὲ χωρίοις οὐχ ὁρῶνται,
5 καὶ τὰ διὰ παντὸς ἐν τοῖς πρὸς ἄρκτον φαινόμενα τῶν ἄστρων ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις ποιεῖται δύσιν. ὥστ' οὐ μόνον ἐκ τούτων δῆλον περιφερὲς ὂν τὸ σχῆμα τῆς γῆς, ἀλλὰ καὶ σφαίρας οὐ μεγάλης· οὐ γὰρ ἂν οὕτω ταχὺ ἐπίδηλον ἐποίει μεθισταμένοις οὕτω βραχύ. διὸ τοὺς ὑπολαμβάνοντας συν-
10 άπτειν τὸν περὶ τὰς Ἡρακλείους στήλας τόπον τῷ περὶ τὴν

19. τὰς om. al.

Ἰνδικήν, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον εἶναι τὴν θάλατταν μίαν, μὴ λίαν ὑπολαμβάνειν ἄπιστα δοκεῖν· λέγουσι δὲ τεκμαιρόμενοι καὶ τοῖς ἐλέφασιν, ὅτι περὶ ἀμφοτέρους τοὺς τόπους τοὺς ἐσχάτους ὄντας τὸ γένος αὐτῶν ἐστίν, ὡς τῶν ἐσχάτων διὰ τὸ συνάπτειν ἀλλήλοις τοῦτο πεπονθότων. καὶ τῶν μαθηματικῶν ὅσοι τὸ μέγεθος ἀναλογίζεσθαι πειρῶνται τῆς περιφερείας, εἰς τετταράκοντα λέγουσιν εἶναι μυριάδας σταδίων· ἐξ ὧν τεκμαιρομένοις οὐ μόνον σφαιροειδῆ τὸν ὄγκον ἀναγκαῖον εἶναι τῆς γῆς, ἀλλὰ καὶ μὴ μέγαν πρὸς τὸ τῶν ἄλλων ἄστρων μέγεθος. 15 20

Γ.

Περὶ μὲν οὖν τοῦ πρώτου οὐρανοῦ καὶ τῶν μερῶν, ἔτι δὲ περὶ τῶν ἐν αὐτῷ φερομένων ἄστρων, ἐκ τίνων τε συνεστᾶσι καὶ ποῖ ἄττα τὴν φύσιν ἐστί, πρὸς δὲ τούτοις ὅτι ἀγένητα καὶ ἄφθαρτα, διεληλύθαμεν πρότερον. ἐπεὶ δὲ τῶν φύσει λεγομένων τὰ μέν ἐστιν οὐσίαι τὰ δ' ἔργα καὶ πάθη τούτων (λέγω δ' οὐσίας μὲν τά τε ἁπλᾶ σώματα, οἷον πῦρ καὶ γῆν καὶ τὰ σύστοιχα τούτοις, καὶ ὅσα ἐκ τούτων, οἷον τόν τε σύνολον οὐρανὸν καὶ τὰ μόρια αὐτοῦ, καὶ πάλιν τά τε ζῷα καὶ τὰ φυτὰ καὶ τὰ μόρια τούτων, πάθη δὲ καὶ ἔργα τάς τε κινήσεις τὰς τούτων ἑκάστου καὶ τῶν ἄλλων, ὅσων ἐστὶν αἴτια ταῦτα κατὰ τὴν δύναμιν τὴν ἑαυτῶν, ἔτι δὲ τὰς ἀλλοιώσεις καὶ τὰς εἰς ἄλληλα μεταβάσεις), φανερὸν ὅτι τὴν πλείστην συμβαίνει τῆς περὶ φύσεως ἱστορίας περὶ σωμάτων εἶναι· πᾶσαι γὰρ αἱ φυσικαὶ οὐσίαι ἢ σώματα ἢ μετὰ σωμάτων γίγνονται καὶ μεγεθῶν. τοῦτο δὲ δῆλον ἔκ τε τοῦ διωρίσθαι τὰ ποῖά ἐστι φύσει, καὶ ἐκ τῆς καθ' ἕκαστα θεωρίας. περὶ μὲν οὖν τοῦ πρώτου τῶν στοιχείων εἴρηται, καὶ ποῖόν τι τὴν φύσιν, καὶ ὅτι ἄφθαρτον καὶ ἀγένητον· λοιπὸν δὲ περὶ τοῖν δυοῖν εἰπεῖν. ἅμα δὲ συμβήσεται περὶ τούτων λέγουσι 25 30 298b 5

298ᵃ 14. ἐσχάτους ὄντας] ἐσχατεύοντας al. 25. φερομένων] φαινομένων al.

καὶ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς διασκέψασθαι· γένεσις γὰρ
10 *ἤτοι τὸ παράπαν οὐκ ἔστιν, ἢ μόνον ἐν τούτοις τοῖς στοιχείοις*
καὶ τοῖς ἐκ τούτων ἐστίν. αὐτὸ δὲ τοῦτο πρῶτον ἴσως θεωρη-
τέον, πότερον ἔστιν ἢ οὐκ ἔστιν. οἱ μὲν οὖν πρότερον φιλοσοφή-
σαντες περὶ τῆς ἀληθείας καὶ πρὸς οὓς νῦν λέγομεν ἡμεῖς
λόγους καὶ πρὸς ἀλλήλους διηνέχθησαν. οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν
15 *ὅλως ἀνεῖλον γένεσιν καὶ φθοράν· οὐθὲν γὰρ οὔτε γίγνεσθαί*
φασιν οὔτε φθείρεσθαι τῶν ὄντων, ἀλλὰ μόνον δοκεῖν ἡμῖν,
οἷον οἱ περὶ Μέλισσόν τε καὶ Παρμενίδην, οὕς, εἰ καὶ τἆλλα
λέγουσι καλῶς, ἀλλ' οὐ φυσικῶς γε δεῖ νομίσαι λέγειν·
τὸ γὰρ εἶναι ἄττα τῶν ὄντων ἀγένητα καὶ ὅλως ἀκίνητα
20 *μᾶλλόν ἐστιν ἑτέρας καὶ προτέρας ἢ τῆς φυσικῆς σκέψεως.*
ἐκεῖνοι δὲ διὰ τὸ μηθὲν μὲν ἄλλο παρὰ τὴν τῶν αἰσθητῶν
οὐσίαν ὑπολαμβάνειν εἶναι, τοιαύτας δέ τινας νοῆσαι πρῶ-
τοι φύσεις, εἴπερ ἔσται τις γνῶσις ἢ φρόνησις, οὕτω μετή-
νεγκαν ἐπὶ ταῦτα τοὺς ἐκεῖθεν λόγους. ἕτεροι δέ τινες ὥσπερ
25 *ἐπίτηδες τὴν ἐναντίαν τούτοις ἔσχον δόξαν. εἰσὶ γάρ τινες οἵ*
φασιν οὐθὲν ἀγένητον εἶναι τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ πάντα
γίγνεσθαι, γενόμενα δὲ τὰ μὲν ἄφθαρτα διαμένειν τὰ δὲ
πάλιν φθείρεσθαι, μάλιστα μὲν οἱ περὶ Ἡσίοδον, εἶτα καὶ
τῶν ἄλλων οἱ πρῶτοι φυσιολογήσαντες. οἱ δὲ τὰ μὲν ἄλλα
30 *πάντα γενέσθαι φασὶ καὶ ῥεῖν, εἶναι δὲ παγίως οὐθέν, ἓν*
δέ τι μόνον ὑπομένειν, ἐξ οὗ ταῦτα πάντα μετασχηματί-
ζεσθαι πέφυκεν· ὅπερ ἐοίκασι βούλεσθαι λέγειν ἄλλοι τε
πολλοὶ καὶ Ἡράκλειτος ὁ Ἐφέσιος. εἰσὶ δέ τινες οἳ καὶ
πᾶν σῶμα γενητὸν ποιοῦσι, συντιθέντες καὶ διαλύοντες εἰς
299a *ἐπίπεδα καὶ ἐξ ἐπιπέδων. περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ἕτερος*
ἔστω λόγος· τοῖς δὲ τοῦτον τὸν τρόπον λέγουσι καὶ πάντα
τὰ σώματα συνιστᾶσιν ἐξ ἐπιπέδων ὅσα μὲν ἄλλα συμ-
βαίνει λέγειν ὑπεναντία τοῖς μαθήμασιν, ἐπιπολῆς ἔστιν
5 *ἰδεῖν (καίτοι δίκαιον ἦν ἢ μὴ κινεῖν ἢ πιστοτέροις αὐτὰ λό-*
γοις κινεῖν τῶν ὑποθέσεων. ἔπειτα δῆλον ὅτι τοῦ αὐτοῦ λόγου

298ᵇ 30. *γενέσθαι*] *γίνεσθαί τε* al.

ἐστὶ στερεὰ μὲν ἐξ ἐπιπέδων συγκεῖσθαι, ἐπίπεδα δ' ἐκ γραμμῶν, ταύτας δ' ἐκ στιγμῶν· οὕτω δ' ἐχόντων οὐκ ἀνάγκη τὸ τῆς γραμμῆς μέρος γραμμὴν εἶναι· περὶ δὲ τούτων ἐπέσκεπται πρότερον ἐν τοῖς περὶ κινήσεως λόγοις, ὅτι 10 οὐκ ἔστιν ἀδιαίρετα μήκη)· ὅσα δὲ περὶ τῶν φυσικῶν σωμάτων ἀδύνατα συμβαίνει λέγειν τοῖς ποιοῦσι τὰς ἀτόμους γραμμάς, ἐπὶ μικρὸν θεωρήσωμεν καὶ νῦν· τὰ μὲν γὰρ ἐπ' ἐκείνων ἀδύνατα συμβαίνοντα καὶ τοῖς φυσικοῖς ἀκολουθήσει, τὰ δὲ τούτοις ἐπ' ἐκείνων οὐχ ἅπαντα διὰ τὸ τὰ 15 μὲν ἐξ ἀφαιρέσεως λέγεσθαι τὰ μαθηματικά, τὰ δὲ φυσικὰ ἐκ προσθέσεως. πολλὰ δ' ἐστὶν ἃ τοῖς ἀδιαιρέτοις οὐχ οἷόν τε ὑπάρχειν, τοῖς δὲ φυσικοῖς ἀναγκαῖον, οἷον εἴ τί ἐστι διαιρετόν· ἐν ἀδιαιρέτῳ γὰρ διαιρετὸν ἀδύνατον ὑπάρχειν, τὰ δὲ πάθη διαιρετὰ πάντα διχῶς· ἢ γὰρ κατ' εἶδος 20 ἢ κατὰ συμβεβηκός, κατ' εἶδος μὲν οἷον χρώματος τὸ λευκὸν ἢ τὸ μέλαν, κατὰ συμβεβηκὸς δέ, ἂν ᾧ ὑπάρχει ᾖ διαιρετόν, ὥστε ὅσα ἁπλᾶ τῶν παθημάτων, πάντ' ἐστὶ διαιρετὰ τοῦτον τὸν τρόπον. διὸ τὸ ἀδύνατον ἐν τοῖς τοιούτοις ἐπισκεπτέον. εἰ δὴ τῶν ἀδυνάτων ἐστὶν ἑκατέρου μέρους 25 μηδὲν ἔχοντος βάρος τὰ ἄμφω ἔχειν βάρος, τὰ δ' αἰσθητὰ σώματα ἢ πάντα ἢ ἔνια βάρος ἔχει, οἷον ἡ γῆ καὶ τὸ ὕδωρ, ὡς κἂν αὐτοὶ φαῖεν, εἰ ἡ στιγμὴ μηδὲν ἔχει βάρος, δῆλον ὅτι οὐδ' αἱ γραμμαί, εἰ δὲ μὴ αὗται, οὐδὲ τὰ ἐπίπεδα· ὥστ' οὐδὲ τῶν σωμάτων οὐθέν. ἀλλὰ μὴν ὅτι τὴν στι- 30 γμὴν οὐχ οἷόν τε βάρος ἔχειν, φανερόν. τὸ μὲν γὰρ βαρὺ ἅπαν καὶ βαρύτερον καὶ τὸ κοῦφον καὶ κουφότερον ἐνδέχεταί τινος εἶναι. τὸ δὲ βαρύτερον ἢ κουφότερον ἴσως οὐκ 299b ἀνάγκη βαρὺ ἢ κοῦφον εἶναι, ὥσπερ καὶ τὸ μὲν μέγα μεῖζον, τὸ δὲ μεῖζον οὐ πάντως μέγα· πολλὰ γάρ ἐστιν ἃ μικρὰ ὄντα ἁπλῶς ὅμως μείζω ἑτέρων ἐστίν. εἰ δὴ ὃ ἂν

299ᵃ 19. ἐστι διαιρετόν unus cod., ἐστιν ἀδιαίρετον cum ceteris Bekker. 22. ᾖ] καὶ al. 23. παθημάτων] μαθημάτων Simpl. 299ᵇ 4. ἑτέρων] τινῶν ἑτέρων al.

5 βαρὺ ὂν βαρύτερον ᾖ, ἀνάγκη βάρει μεῖζον εἶναι, τὸ βαρὺ ἅπαν διαιρετὸν ἂν εἴη. ἡ δὲ στιγμὴ ἀδιαίρετον ὑπόκειται. ἔτι εἰ τὸ μὲν βαρὺ πυκνόν τι, τὸ δὲ κοῦφον μανόν, ἔστι δὲ πυκνὸν μανοῦ διαφέρον τῷ ἐν ἴσῳ ὄγκῳ πλεῖον ἐνυπάρχειν· εἰ οὖν ἐστὶ στιγμὴ βαρεῖα καὶ κούφη, ἔσται καὶ 10 πυκνὴ καὶ μανή. ἀλλὰ τὸ μὲν πυκνὸν διαιρετόν, ἡ δὲ στιγμὴ ἀδιαίρετος. εἰ δὲ πᾶν τὸ βαρὺ ἢ μαλακὸν ἢ σκληρὸν ἀνάγκη εἶναι, ῥᾴδιον ἐκ τούτων ἀδύνατόν τι συναγαγεῖν. μαλακὸν μὲν γὰρ τὸ εἰς ἑαυτὸ ὑπεῖκον, σκληρὸν δὲ τὸ μὴ ὑπεῖκον. τὸ δὲ ὑπεῖκον διαιρετόν. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐκ μὴ 15 ἐχόντων βάρος ἔσται βάρος. τό τε γὰρ ἐπὶ πόσων συμβήσεται τοῦτο καὶ ἐπὶ ποίων, πῶς διοριοῦσι μὴ βουλόμενοι πλάττειν; καὶ εἰ πᾶν μεῖζον βάρος βάρους βάρει, συμβήσεται καὶ ἕκαστον τῶν ἀμερῶν βάρος ἔχειν· εἰ γὰρ αἱ τέτταρες στιγμαὶ βάρος ἔχουσι, τὸ δ' ἐκ πλειόνων ἢ τουδὶ βαρέος 20 ὄντος βαρύτερον, ᾧ δὲ βαρέος βαρύτερον ἀνάγκη βαρὺ εἶναι, ὥσπερ καὶ ᾧ λευκοῦ λευκότερον λευκόν, ὥστε τὸ μεῖζον μιᾷ στιγμῇ ⟨μιᾷ στιγμῇ⟩ βαρύτερον ἔσται ἀφαιρεθέντος τοῦ ἴσου. ὥστε καὶ ἡ μία στιγμὴ βάρος ἕξει. ἔτι εἰ μὲν τὰ ἐπίπεδα μόνον κατὰ γραμμὴν ἐνδέχεται συντίθεσθαι, ἄτοπον· 25 ὥσπερ γὰρ καὶ γραμμὴ πρὸς γραμμὴν ἀμφοτέρως συντίθεται, καὶ κατὰ μῆκος καὶ κατὰ πλάτος, δεῖ καὶ ἐπίπεδον ἐπιπέδῳ τὸν αὐτὸν τρόπον. γραμμὴ δὲ δύναται γραμμῇ συντίθεσθαι κατὰ γραμμὴν ἐπιτιθεμένην, οὐ μὴν προστιθεμένην. ἀλλὰ μὴν εἴ γε καὶ κατὰ πλάτος ἐνδέχεται συντίθε- 30 σθαι, ἔσται τι σῶμα ὃ οὔτε στοιχεῖον οὔτε ἐκ στοιχείων συντιθέμενον ἐκ τῶν οὕτω συντιθεμένων ἐπιπέδων. ἔτι εἰ μὲν πλήθει βαρύτερα τὰ σώματα τὰ τῶν ἐπιπέδων, ὥσπερ ἐν τῷ 300a Τιμαίῳ διώρισται, δῆλον ὡς ἕξει καὶ ἡ γραμμὴ καὶ ἡ στιγμὴ βάρος· ἀνάλογον γὰρ πρὸς ἄλληλα ἔχουσιν, ὥσπερ καὶ πρότερον εἰρήκαμεν. εἰ δὲ μὴ τοῦτον διαφέρει τὸν τρόπον

5. τὸ] καὶ τὸ al. 19. τουδὶ] τοδὶ libri. 20 et 21. ᾧ Bonitz, τὸ libri. 22. μιᾷ στιγμῇ addidi.

ἀλλὰ τῷ τὴν μὲν γῆν εἶναι βαρὺ τὸ δὲ πῦρ κοῦφον, ἔσται καὶ τῶν ἐπιπέδων τὸ μὲν κοῦφον τὸ δὲ βαρύ. καὶ τῶν γραμ- 5 μῶν δὴ καὶ τῶν στιγμῶν ὡσαύτως· τὸ γὰρ τῆς γῆς ἐπίπεδον ἔσται βαρύτερον ἢ τὸ τοῦ πυρός. ὅλως δὲ συμβαίνει ἢ μηδέν ποτ' εἶναι μέγεθος, ἢ δύνασθαί γε ἀναιρεθῆναι, εἴπερ ὁμοίως ἔχει στιγμὴ μὲν πρὸς γραμμήν, γραμμὴ δὲ πρὸς ἐπίπεδον, τοῦτο δὲ πρὸς σῶμα· πάντα γὰρ εἰς ἄλληλα 10 ἀναλυόμενα εἰς τὰ πρῶτα ἀναλυθήσεται· ὥστ' ἐνδέχοιτ' ἂν στιγμὰς μόνον εἶναι, σῶμα δὲ μηθέν. πρὸς δὲ τούτοις καὶ εἰ ὁ χρόνος ὁμοίως ἔχει, ἀναιροῖτ' ἄν ποτε ἢ ἐνδέχοιτ' ἀναιρεθῆναι· τὸ γὰρ νῦν τὸ ἄτομον οἷον στιγμὴ γραμμῆς ἐστίν. τὸ δ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ τοῖς ἐξ ἀριθμῶν συντιστᾶσι τὸν οὐρα- 15 νόν· ἔνιοι γὰρ τὴν φύσιν ἐξ ἀριθμῶν συνιστᾶσιν, ὥσπερ τῶν Πυθαγορείων τινές· τὰ μὲν γὰρ φυσικὰ σώματα φαίνεται βάρος ἔχοντα καὶ κουφότητα, τὰς δὲ μονάδας οὔτε σῶμα ποιεῖν οἷόν τε συντιθεμένας οὔτε βάρος ἔχειν.

2 Ὅτι δ' ἀναγκαῖον ὑπάρχειν κίνησιν τοῖς ἁπλοῖς σώ- 20 μασι φύσει τινὰ πᾶσιν, ἐκ τῶνδε δῆλον. ἐπεὶ γὰρ κινούμενα φαίνεται, κινεῖσθαί γε ἀναγκαῖον βίᾳ, εἰ μὴ οἰκείαν ἔχει κίνησιν· τὸ δὲ βίᾳ καὶ παρὰ φύσιν ταὐτόν. ἀλλὰ μὴν εἰ παρὰ φύσιν ἐστί τις κίνησις, ἀνάγκη εἶναι καὶ κατὰ φύσιν, παρ' ἣν αὕτη· καὶ εἰ πολλαὶ αἱ παρὰ φύσιν, τὴν κατὰ 25 φύσιν μίαν· κατὰ φύσιν μὲν γὰρ ἁπλῶς, παρὰ φύσιν δ' ἔχει πολλὰς ἕκαστον. ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῆς ἠρεμίας δῆλον· καὶ γὰρ ἠρεμεῖν ἀναγκαῖον ἢ βίᾳ ἢ κατὰ φύσιν· βίᾳ δὲ μένει οὗ καὶ φέρεται βίᾳ, καὶ κατὰ φύσιν οὗ κατὰ φύσιν. ἐπεὶ οὖν φαίνεταί τι μένον ἐπὶ τοῦ μέσου, εἰ μὲν κατὰ φύ- 30 σιν, δῆλον ὅτι καὶ ἡ φορὰ ἡ ἐνταῦθα κατὰ φύσιν αὐτῷ· εἰ δὲ βίᾳ, τί τὸ φέρεσθαι κωλῦον; εἰ μὲν ἠρεμοῦν, τὸν αὐτὸν κυκλήσομεν λόγον· ἀνάγκη γὰρ ἢ κατὰ φύσιν εἶναι τὸ πρῶτον ἠρεμοῦν ἢ εἰς ἄπειρον ἰέναι, ὅπερ ἀδύνατον· εἰ δὲ 300b

300ᵃ 9. στιγμὴ] μονὰς cod. E et alius et Simpl. 15. συνιστᾶσι] συντιθεῖσι al.

κινούμενον τὸ κωλῦον φέρεσθαι, καθάπερ φησὶν Ἐμπεδοκλῆς τὴν γῆν ὑπὸ τῆς δίνης ἠρεμεῖν, ποῦ ἂν ἐφέρετο, ἐπειδὴ εἰς ἄπειρον ἀδύνατον· οὐθὲν γὰρ γίγνεται ἀδύνατον, τὸ
5 δ' ἄπειρον διελθεῖν ἀδύνατον. ὥστ' ἀνάγκη στῆναί που τὸ φερόμενον, κἀκεῖ μὴ βίᾳ μένειν ἀλλὰ κατὰ φύσιν. εἰ δ' ἐστὶν ἠρεμία κατὰ φύσιν, ἔστι καὶ κίνησις κατὰ φύσιν ἡ εἰς τοῦτον τὸν τόπον φορά. διὸ καὶ Λευκίππῳ καὶ Δημοκρίτῳ, τοῖς λέγουσιν ἀεὶ κινεῖσθαι τὰ πρῶτα σώματα ἐν τῷ κενῷ
10 καὶ τῷ ἀπείρῳ, λεκτέον τίνα κίνησιν καὶ τίς ἡ κατὰ φύσιν αὐτῶν κίνησις. εἰ γὰρ ἄλλο ὑπ' ἄλλου κινεῖται βίᾳ τῶν στοιχείων, ἀλλὰ καὶ κατὰ φύσιν ἀνάγκη τινὰ εἶναι κίνησιν ἑκάστου, παρ' ἣν ἡ βίαιός ἐστιν· καὶ δεῖ τὴν πρώτην κινοῦσαν μὴ βίᾳ κινεῖν, ἀλλὰ κατὰ φύσιν· εἰς ἄπειρον γὰρ εἶσιν,
15 εἰ μή τι ἔσται κατὰ φύσιν κινοῦν πρῶτον, ἀλλ' ἀεὶ τὸ πρότερον βίᾳ κινούμενον κινήσει. τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο συμβαίνειν ἀναγκαῖον κἂν εἰ καθάπερ ἐν τῷ Τιμαίῳ γέγραπται, πρὶν γενέσθαι τὸν κόσμον ἐκινεῖτο τὰ στοιχεῖα ἀτάκτως. ἀνάγκη γὰρ ἢ βίαιον εἶναι τὴν κίνησιν ἢ κατὰ φύσιν. εἰ δὲ κατὰ
20 φύσιν ἐκινεῖτο, ἀνάγκη κόσμον εἶναι, ἐάν τις βούληται θεωρεῖν ἐπιστήσας· τό τε γὰρ πρῶτον κινοῦν ἀνάγκη κινεῖν αὑτό, κινούμενον κατὰ φύσιν, καὶ τὰ κινούμενα μὴ βίᾳ, ἐν τοῖς οἰκείοις ἠρεμοῦντα τόποις, ποιεῖν ἥνπερ ἔχουσι νῦν τάξιν, τὰ μὲν βάρος ἔχοντα ἐπὶ τὸ μέσον, τὰ δὲ κουφότητα ἔχοντα ἀπὸ
25 τοῦ μέσου· ταύτην δ' ὁ κόσμος ἔχει τὴν διάταξιν. ἔτι δὲ τοσοῦτον ἐπανέροιτ' ἄν τις, πότερον δυνατὸν ἢ οὐχ οἷόν τ' ἦν κινούμενα ἀτάκτως καὶ μίγνυσθαι τοιαύτας μίξεις ἔνια, ἐξ ὧν συνίσταται τὰ κατὰ φύσιν συνιστάμενα σώματα, λέγω δ' οἷον ὀστᾶ καὶ σάρκας, καθάπερ Ἐμπεδοκλῆς φησὶ γίνε-
30 σθαι ἐπὶ τῆς φιλότητος· λέγει γὰρ ὡς πολλαὶ μὲν κόρσαι ἀναύχενες ἐβλάστησαν. τοῖς δ' ἄπειρα ἐν ἀπείρῳ τὰ κινούμενα ποιοῦσιν, εἰ μὲν ἓν τὸ κινοῦν, ἀνάγκη μίαν φέρεσθαι

300ᵇ 21. αὑτὸ] αὐτὸ Alex. (γρ.) (apud Simpl.). 24. κουφότητα ἔχοντα] κουφότητα cum uno codice Bekker.

φοράν, ὥστ' οὐκ ἀτάκτως κινηθήσεται, εἰ δ' ἄπειρα τὰ κινοῦντα, καὶ τὰς φορὰς ἀναγκαῖον ἀπείρους εἶναι· εἰ γὰρ 301a πεπερασμέναι, τάξις τις ἔσται· οὐ γὰρ τῷ μὴ φέρεσθαι εἰς τὸ αὐτὸ ἡ ἀταξία συμβαίνει· οὐδὲ γὰρ νῦν εἰς τὸ αὐτὸ φέρεται πάντα, ἀλλὰ τὰ συγγενῆ μόνον. ἔτι τὸ ἀτάκτως οὐθέν ἐστιν ἕτερον ἢ τὸ παρὰ φύσιν· ἡ γὰρ τάξις ἡ οἰκεία 5 τῶν αἰσθητῶν φύσις ἐστίν. ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦτο ἄτοπον καὶ ἀδύνατον, τὸ ἄπειρον ἄτακτον ἔχειν κίνησιν· ἔστι γὰρ ἡ φύσις ἐκείνη τῶν πραγμάτων οἵαν ἔχει τὰ πλείω καὶ τὸν πλείω χρόνον· συμβαίνειν οὖν αὐτοῖς τοὐναντίον τὴν μὲν ἀταξίαν εἶναι κατὰ φύσιν, τὴν δὲ τάξιν καὶ τὸν κόσμον παρὰ 10 φύσιν· καίτοι οὐδὲν ὡς ἔτυχε γίγνεται τῶν κατὰ φύσιν. ἔοικε δὲ τοῦτό γε αὐτὸ καλῶς Ἀναξαγόρας λαβεῖν· ἐξ ἀκινήτων γὰρ ἄρχεται κοσμοποιεῖν. πειρῶνται δὲ καὶ οἱ ἄλλοι συγκρίνοντές πως πάλιν κινεῖν καὶ διακρίνειν. ἐκ διεστώτων δὲ καὶ κινουμένων οὐκ εὔλογον ποιεῖν τὴν γένεσιν. διὸ καὶ Ἐμπεδο- 15 κλῆς παραλείπει τὴν ἐπὶ τῆς φιλότητος· οὐ γὰρ ἂν ἠδύνατο συστῆσαι τὸν οὐρανὸν ἐκ κεχωρισμένων μὲν κατασκευάζων, σύγκρισιν δὲ ποιῶν διὰ τὴν φιλότητα· ἐκ διακεκριμένων γὰρ συνέστηκεν ὁ κόσμος τῶν στοιχείων. ὥστ' ἀναγκαῖον γίνεσθαι ἐξ ἑνὸς καὶ συγκεκριμένου. ὅτι μὲν τοίνυν ἐστὶ φυσική τις κί- 20 νησις ἑκάστου τῶν σωμάτων, ἣν οὐ βίᾳ κινοῦνται οὐδὲ παρὰ φύσιν, φανερὸν ἐκ τούτων· ὅτι δ' ἔνια ἔχειν ἀναγκαῖον ῥοπὴν βάρους καὶ κουφότητος, ἐκ τῶνδε δῆλον. κινεῖσθαι μὲν γάρ φαμεν ἀναγκαῖον εἶναι· εἰ δὲ μὴ ἕξει φύσει ῥοπὴν τὸ κινούμενον, ἀδύνατον κινεῖσθαι ἢ πρὸς τὸ μέσον ἢ ἀπὸ τοῦ 25 μέσου. ἔστω γὰρ τὸ μὲν ἐφ' οὗ Α ἀβαρές, τὸ δ' ἐφ' οὗ Β βάρος ἔχον, ἐνηνέχθω δὲ τὸ ἀβαρὲς τὴν ΓΔ, τὸ δὲ Β ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ τὴν ΓΕ· μείζω γὰρ οἰσθήσεται τὸ βάρος ἔχον. ἐὰν δὴ διαιρεθῇ τὸ σῶμα τὸ ἔχον βάρος ὡς ἡ ΓΕ πρὸς τὴν ΓΔ (δυνατὸν γὰρ οὕτως ἔχειν πρός τι τῶν ἐν αὐ- 30 τῷ μορίων), εἰ τὸ ὅλον φέρεται τὴν ὅλην τὴν ΓΕ, τὸ μόριον ἀνάγκη ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ τὴν ΓΔ φέρεσθαι, ὥστε

ἴσον οἰσθήσεται τὸ ἀβαρὲς καὶ τὸ βάρος ἔχον· ὅπερ ἀδύνα-
301b τον. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ κουφότητος. ἔτι δ' εἰ ἔσται τι
σῶμα κινούμενον μήτε κουφότητα μήτε βάρος ἔχον, ἀνάγκη
τοῦτο βίᾳ κινεῖσθαι, βίᾳ δὲ κινούμενον ἄπειρον ποιεῖν τὴν
κίνησιν. ἐπεὶ γὰρ δύναμίς τις ἡ κινοῦσα, τὸ δ' ἔλαττον καὶ
5 τὸ κουφότερον ὑπὸ τῆς αὐτῆς δυνάμεως πλεῖον κινηθήσεται,
κεκινήσθω τὸ μὲν ἐφ' ᾧ τὸ Α, τὸ ἀβαρές, τὴν ΓΕ, τὸ δ'
ἐφ' ᾧ τὸ Β, τὸ βάρος ἔχον, ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ τὴν ΓΔ.
διαιρεθέντος δὴ τοῦ βάρος ἔχοντος σώματος ὡς ἡ ΓΕ πρὸς
τὴν ΓΔ, συμβήσεται τὸ ἀφαιρούμενον ἀπὸ τοῦ βάρος ἔχον-
10 τος σώματος τὴν ΓΕ φέρεσθαι ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ, ἐπείπερ
τὸ ὅλον ἐφέρετο τὴν ΓΔ. τὸ γὰρ τάχος ἕξει τὸ τοῦ ἐλάτ-
τονος πρὸς τὸ τοῦ μείζονος ὡς τὸ μεῖζον σῶμα πρὸς τὸ ἔλατ-
τον. ἴσον ἄρα τὸ ἀβαρὲς οἰσθήσεται σῶμα καὶ τὸ βάρος
ἔχον ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ. τοῦτο δ' ἀδύνατον· ὥστ' ἐπεὶ παν-
15 τὸς τοῦ προστεθέντος μεῖζον κινήσεται διάστημα τὸ ἀβαρές,
ἄπειρον ἂν φέροιτο. φανερὸν οὖν ὅτι ἀνάγκη πᾶν σῶμα
βάρος ἔχειν ἢ κουφότητα διωρισμένον. ἐπεὶ δὲ φύσις μέν
ἐστιν ἡ ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσα κινήσεως ἀρχή, δύναμις δ' ἡ ἐν
ἄλλῳ ᾗ ἄλλο, κίνησις δὲ ἡ μὲν κατὰ φύσιν ἡ δὲ βίαιος
20 πᾶσα, τὴν μὲν κατὰ φύσιν, οἷον τῷ λίθῳ τὴν κάτω, θᾶτ-
τον ποιήσει τὸ κατὰ δύναμιν, τὴν δὲ παρὰ φύσιν ὅλως
αὐτή. πρὸς ἀμφότερα δὲ ὥσπερ ὀργάνῳ χρῆται τῷ ἀέρι·
πέφυκε γὰρ οὗτος καὶ κοῦφος εἶναι καὶ βαρύς. τὴν μὲν οὖν
ἄνω ποιήσει φορὰν ᾗ κοῦφος, ὅταν ὠσθῇ καὶ λάβῃ τὴν
25 ἀρχὴν ἀπὸ τῆς δυνάμεως, τὴν δὲ κάτω πάλιν ᾗ βαρύς·
ὥσπερ γὰρ ἐναφάψασα παραδίδωσιν ἑκατέρῳ. διὸ καὶ οὐ
παρακολουθοῦντος τοῦ κινήσαντος φέρεται τὸ βίᾳ κινηθέν. εἰ
γὰρ μὴ τοιοῦτόν τι τὸ σῶμα ὑπῆρχεν, οὐκ ἂν ἦν ἡ βίᾳ
κίνησις. καὶ τὴν κατὰ φύσιν δ' ἑκάστου κίνησιν συνεπουρίζει
30 τὸν αὐτὸν τρόπον. ὅτι μὲν οὖν ἅπαν ἢ κοῦφον ἢ βαρύ, καὶ

301ᵇ 17. διωρισμένον] τὸ διωρισμένον al.

πῶς αἱ παρὰ φύσιν ἔχουσι κινήσεις, ἐκ τούτων φανερόν. ὅτι δ' οὔτε πάντων ἐστὶ γένεσις οὔθ' ἁπλῶς οὐθενός, δῆλον ἐκ τῶν προειρημένων· ἀδύνατον γὰρ παντὸς σώματος εἶναι γένεσιν, εἰ μὴ καὶ κενὸν εἶναί τι δυνατὸν κεχωρισμένον· ἐν ᾧ γὰρ 302a ἔσται τόπῳ τὸ νῦν γινόμενον, εἰ ἐγίνετο, ἐν τούτῳ πρότερον τὸ κενὸν ἀναγκαῖον εἶναι σώματος μηθενὸς ὄντος. ἄλλο μὲν γὰρ ἐξ ἄλλου σῶμα γίγνεσθαι δυνατόν, οἷον ἐξ ἀέρος πῦρ, ὅλως δ' ἐκ μηδενὸς ἄλλου προϋπάρχοντος μεγέθους ἀδύνα- 5 τον· μάλιστα μὲν γὰρ ἐκ δυνάμει τινὸς ὄντος σώματος ἐνεργείᾳ γένοιτ' ἂν σῶμα. ἀλλ' εἰ τὸ δυνάμει ὂν σῶμα μηθέν ἐστιν ἄλλο σῶμα ἐνεργείᾳ πρότερον, κενὸν ἔσται κεχωρισμένον.

3 Λοιπὸν δ' εἰπεῖν τίνων τέ ἐστι γένεσις σωμάτων, καὶ 10 διὰ τί ἐστιν. ἐπεὶ οὖν ἐν ἅπασιν ἡ γνῶσις διὰ τῶν πρώτων, πρῶτα δὲ τῶν ἐνυπαρχόντων τὰ στοιχεῖα, σκεπτέον, εἰ τῶν τοιούτων σωμάτων ἐστὶ στοιχεῖα, καὶ διὰ τί ἐστιν, ἔπειτα μετὰ ταῦτα πόσα τε καὶ ποῖ' ἄττα. τοῦτο δ' ἔσται φανερὸν ὑποθεμένοις τίς ἐστιν ἡ τοῦ στοιχείου φύσις. ἔστω δὴ στοιχεῖον 15 τῶν σωμάτων, εἰς ὃ τἆλλα σώματα διαιρεῖται, ἐνυπάρχον δυνάμει ἢ ἐνεργείᾳ (τοῦτο γὰρ ποτέρως, ἔτι ἀμφισβητήσιμον), αὐτὸ δ' ἐστὶν ἀδιαίρετον εἰς ἕτερα τῷ εἴδει· τοιοῦτον γάρ τι τὸ στοιχεῖον ἅπαντες καὶ ἐν ἅπασι βούλονται λέγειν. εἰ δὴ τὸ εἰρημένον ἐστὶ στοιχεῖον, ἀνάγκη εἶναι ἄττα τοιαῦτα 20 τῶν σωμάτων. ἐν μὲν γὰρ σαρκὶ καὶ ξύλῳ καὶ ἑκάστῳ τῶν τοιούτων ἔνεστι δυνάμει πῦρ καὶ γῆ· φανερὰ γὰρ ταῦτα ἐξ ἐκείνων ἐκκρινόμενα. ἐν δὲ πυρὶ σὰρξ ἢ ξύλον οὐκ ἐνυπάρχουσιν, οὔτε κατὰ δύναμιν οὔτε κατ' ἐνέργειαν· ἐξεκρίνετο γὰρ ἄν. ὁμοίως δ' οὐδ' εἰ ἕν τι μόνον εἴη τοιοῦτον, οὐδ' ἐν ἐκείνῳ· 25 οὐ γὰρ εἰ ἔσται σὰρξ ἢ ὀστοῦν ἢ τῶν ἄλλων ὁτιοῦν, οὔπω φατέον ἐνυπάρχειν δυνάμει, ἀλλὰ προσθεωρητέον τίς ὁ τρόπος τῆς γενέσεως. Ἀναξαγόρας δ' Ἐμπεδοκλεῖ ἐναντίως λέγει

32. δῆλον] ὡς δῆλον Alex. (γρ.). (apud Simpl.). 302ᵃ 2. νῦν om. al. ἐγίνετο] ἐγένετο al. 12. εἰ] ποῖα libri.

περὶ τῶν στοιχείων. ὁ μὲν γὰρ πῦρ καὶ γῆν καὶ τὰ σύστοιχα
30 *τούτοις στοιχεῖά φησιν εἶναι τῶν σωμάτων καὶ συγκεῖσθαι πάντ' ἐκ τούτων, Ἀναξαγόρας δὲ τοὐναντίον· τὰ γὰρ ὁμοιομερῆ στοιχεῖα (λέγω δ' οἷον σάρκα καὶ ὀστοῦν καὶ τῶν τοι-*
302b *ούτων ἕκαστον), ἀέρα δὲ καὶ πῦρ μίγματα τούτων καὶ τῶν ἄλλων σπερμάτων πάντων· εἶναι γὰρ ἑκάτερον αὐτῶν ἐξ ἀοράτων τῶν ὁμοιομερῶν πάντων ἠθροισμένων. διὸ καὶ γίγνεσθαι πάντ' ἐκ τούτων· τὸ γὰρ πῦρ καὶ τὸν αἰθέρα προσαγορεύει*
5 *ταὐτό. ἐπεὶ δ' ἐστὶ παντὸς φυσικοῦ σώματος κίνησις οἰκεία, τῶν δὲ κινήσεων αἱ μὲν ἁπλαῖ αἱ δὲ μικταί, καὶ αἱ μὲν μικταὶ τῶν μικτῶν αἱ δὲ ἁπλαῖ τῶν ἁπλῶν εἰσί, φανερὸν ὅτι ἔσται ἄττα σώματα ἁπλᾶ. εἰσὶ γὰρ καὶ κινήσεις ἁπλαῖ. ὥστε δῆλον καὶ ὅτι ἔστι στοιχεῖα καὶ διὰ τί ἐστιν.*

10 *Πότερον δὲ πεπερασμένα ἢ ἄπειρα, καὶ εἰ πεπερασμένα, πόσα τὸν ἀριθμόν, ἑπόμενον ἂν εἴη σκοπεῖν.* 4 *πρῶτον μὲν οὖν ὅτι οὐκ ἔστιν ἄπειρα, καθάπερ οἴονταί τινες, θεωρητέον, καὶ πρῶτον τοὺς πάντα τὰ ὁμοιομερῆ στοιχεῖα ποιοῦντας, καθάπερ Ἀναξαγόρας. οὐθεὶς γὰρ τῶν οὕτως ἀξιούντων*
15 *ὀρθῶς λαμβάνει τὸ στοιχεῖον· ὁρῶμεν γὰρ πολλὰ καὶ τῶν μικτῶν σωμάτων εἰς ὁμοιομερῆ διαιρούμενα, λέγω δ' οἷον σάρκα καὶ ὀστοῦν καὶ ξύλον καὶ λίθον. ὥστ' εἴπερ τὸ σύνθετον οὐκ ἔστι στοιχεῖον, οὐχ ἅπαν ἔσται τὸ ὁμοιομερὲς στοιχεῖον, ἀλλὰ τὸ ἀδιαίρετον εἰς ἕτερα τῷ εἴδει, καθάπερ εἴρηται*
20 *πρότερον. ἔτι δ' οὐδ' οὕτως λαμβάνοντας τὸ στοιχεῖον ἀνάγκη ποιεῖν ἄπειρα· πάντα γὰρ ταὐτὰ ἀποδοθήσεται καὶ πεπερασμένων ὄντων, ἐάν τις λάβῃ· τὸ αὐτὸ γὰρ ποιήσει, κἂν δύο ἢ τρία μόνον ᾖ τοιαῦτα, καθάπερ ἐπιχειρεῖ καὶ Ἐμπεδοκλῆς. ἐπεὶ γὰρ καὶ ὣς αὐτοῖς συμβαίνει μὴ πάντα ποιεῖν*
25 *ἐξ ὁμοιομερῶν (πρόσωπον γὰρ οὐκ ἐκ προσώπων ποιοῦσιν, οὐδ' ἄλλο τῶν κατὰ φύσιν ἐσχηματισμένων οὐθέν), φανερὸν ὅτι πολλῷ βέλτιον πεπερασμένας ποιεῖν τὰς ἀρχάς, καὶ ταύτας*

302b 1. *μίγματα*] *μῖγμα* al. 3. *τῶν* om. al.

ὡς ἐλαχίστας πάντων γε τῶν αὐτῶν μελλόντων δείκνυσθαι, καθάπερ ἀξιοῦσι καὶ οἱ ἐν τοῖς μαθήμασιν· ἀεὶ γὰρ τὰ πεπερασμένα λαμβάνουσιν ἀρχὰς ἢ τῷ εἴδει ἢ τῷ ποσῷ. ἔτι 30 εἰ σῶμα σώματος ἕτερον λέγεται κατὰ τὰς οἰκείας διαφοράς, αἱ δὲ τῶν σωμάτων διαφοραὶ πεπερασμέναι (διαφέρουσι γὰρ τοῖς αἰσθητοῖς, ταῦτα δὲ πεπέρανται· δεῖ δὲ 303a τοῦτο δειχθῆναι), φανερὸν ὅτι καὶ τὰ στοιχεῖα ἀνάγκη πεπερασμένα εἶναι. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὡς ἕτεροί τινες λέγουσιν, οἷον Λεύκιππός τε καὶ Δημόκριτος ὁ Ἀβδηρίτης, εὔλογα τὰ συμβαίνοντα· φασὶ γὰρ εἶναι τὰ πρῶτα μεγέθη πλήθει μὲν 5 ἄπειρα μεγέθει δὲ ἀδιαίρετα, καὶ οὔτ' ἐξ ἑνὸς πολλὰ γίγνεσθαι οὔτε ἐκ πολλῶν ἕν, ἀλλὰ τῇ τούτων συμπλοκῇ καὶ περιπλέξει πάντα γεννᾶσθαι. τρόπον γάρ τινα καὶ οὗτοι πάντα τὰ ὄντα ποιοῦσιν ἀριθμοὺς καὶ ἐξ ἀριθμῶν· καὶ γὰρ εἰ μὴ σαφῶς δηλοῦσιν, ὅμως τοῦτο βούλονται λέγειν. καὶ πρὸς τού- 10 τοις, ἐπεὶ διαφέρει τὰ σώματα σχήμασιν, ἄπειρα δὲ τὰ σχήματα, ἄπειρα καὶ τὰ ἁπλᾶ σώματά φασιν εἶναι. ποῖον δὲ καὶ τί ἑκάστου τὸ σχῆμα τῶν στοιχείων, οὐθὲν ἐπιδιώρισαν, ἀλλὰ μόνον τῷ πυρὶ τὴν σφαῖραν ἀπέδωκαν· ἀέρα δὲ καὶ ὕδωρ καὶ τἆλλα μεγέθει καὶ μικρότητι διεῖλον, ὡς οὖσαν 15 αὐτῶν τὴν φύσιν οἷον πανσπερμίαν πάντων τῶν στοιχείων. πρῶτον μὲν οὖν καὶ τούτοις ταὐτὸν ἁμάρτημα τὸ μὴ πεπερασμένας λαβεῖν τὰς ἀρχάς, ἐξὸν ἅπαντα ταὐτὰ λέγειν. ἔτι δ' εἰ μὴ ἄπειροι τῶν σωμάτων αἱ διαφοραί, δῆλον ὅτι οὐκ ἔσται τὰ στοιχεῖα ἄπειρα. πρὸς δὲ τούτοις ἀνάγκη μάχε- 20 σθαι ταῖς μαθηματικαῖς ἐπιστήμαις ἄτομα σώματα λέγοντας, καὶ πολλὰ τῶν ἐνδόξων καὶ τῶν φαινομένων κατὰ τὴν αἴσθησιν ἀναιρεῖν, περὶ ὧν εἴρηται πρότερον ἐν τοῖς περὶ χρόνου καὶ κινήσεως. ἅμα δὲ καὶ ἐναντία λέγειν αὐτοὺς αὐτοῖς ἀνάγκη· ἀδύνατον γὰρ ἀτόμων ὄντων τῶν στοιχείων μεγέθει 25 καὶ μικρότητι διαφέρειν ἀέρα καὶ γῆν καὶ ὕδωρ· οὐ γὰρ

29. τὰ πεπερασμένα] τὰς πεπερασμένας cum uno codice Bekker.

οἷόν τ' ἐξ ἀλλήλων γίγνεσθαι· ὑπολείψει γὰρ ἀεὶ τὰ μέγιστα σώματα ἐκκρινόμενα, φασὶ δ' οὕτω γίγνεσθαι ὕδωρ καὶ ἀέρα καὶ γῆν ἐξ ἀλλήλων. ἔτι οὐδὲ κατὰ τὴν τούτων
30 ὑπόληψιν δόξειεν ἂν ἄπειρα γίγνεσθαι τὰ στοιχεῖα, ἐπεὶ τὰ μὲν σώματα διάφερει σχήμασι, τὰ δὲ σχήματα πάντα σύγκειται ἐκ πυραμίδων, τὰ μὲν εὐθύγραμμα ἐξ εὐθυ-
303b γράμμων, ἡ δὲ σφαῖρα ἐξ ὀκτὼ μορίων. ἀνάγκη γὰρ εἶναί τινας ἀρχὰς τῶν σχημάτων. ὥστε εἴτε μία εἴτε δύο εἴτε πλείους, καὶ τὰ ἁπλᾶ σώματα τοσαῦτα ἔσται τὸ πλῆθος. ἔτι δ' εἰ ἑκάστῳ μὲν τῶν στοιχείων ἐστί τις οἰκεία κίνησις, καὶ
5 ἡ τοῦ ἁπλοῦ σώματος ἁπλῆ, μή εἰσι δ' αἱ ἁπλαῖ κινήσεις ἄπειροι διὰ τὸ μήτε τὰς ἁπλᾶς φορὰς πλείους εἶναι δυοῖν μήτε τοὺς τόπους ἀπείρους, οὐκ ἂν εἴη οὐδ' οὕτως ἄπειρα τὰ στοιχεῖα.

5 Ἐπεὶ δ' ἀνάγκη πεπεράνθαι τὰ στοιχεῖα, λοιπὸν σκέ-
10 ψασθαι πότερον πλείω ἔσται ἢ ἕν. ἔνιοι γὰρ ἓν μόνον ὑποτίθενται, καὶ τοῦτο οἱ μὲν ὕδωρ, οἱ δ' ἀέρα, οἱ δὲ πῦρ, οἱ δ' ὕδατος μὲν λεπτότερον ἀέρος δὲ πυκνότερον, ὃ περιέχειν φασὶ πάντας τοὺς οὐρανοὺς ἄπειρον ὄν. ὅσοι μὲν οὖν τὸ ἓν τοῦτο ποιοῦσιν ὕδωρ ἢ ἀέρα ἢ ὕδατος μὲν λεπτότερον ἀέρος δὲ
15 πυκνότερον, εἶτ' ἐκ τούτου πυκνότητι καὶ μανότητι τἆλλα γεννῶσιν, οὗτοι λανθάνουσιν αὐτοὶ αὑτοὺς ἄλλο τι πρότερον τοῦ στοιχείου ποιοῦντες· ἔστι γὰρ ἡ μὲν ἐκ τῶν στοιχείων γένεσις σύνθεσις, ὥς φασιν, ἡ δ' εἰς τὰ στοιχεῖα διάλυσις, ὥστ' ἀνάγκη πρότερον εἶναι τῇ φύσει τὸ λεπτομερέστερον. ἐπεὶ οὖν
20 φασὶ πάντων τῶν σωμάτων τὸ πῦρ λεπτότατον εἶναι, πρῶτον ἂν εἴη τῇ φύσει τὸ πῦρ (διαφέρει δ' οὐθέν, ἀνάγκη γὰρ ἕν τι τῶν ἄλλων εἶναι πρῶτον, καὶ μὴ τὸ μέσον). ἔτι δὲ τὸ μὲν πυκνότητι καὶ μανότητι τἆλλα γεννᾶν οὐθὲν διαφέρει ἢ λεπτότητι καὶ παχύτητι· τὸ μὲν γὰρ λεπτὸν μανόν, τὸ δὲ
25 παχὺ βούλονται εἶναι πυκνόν. πάλιν δὲ τὸ λεπτότητι καὶ

303a 30. ἐπεὶ] εἴπερ al.

παχύτητι ταὐτὸν καὶ τὸ μεγέθει καὶ μικρότητι· λεπτὸν μὲν γὰρ τὸ μικρομερές, παχὺ δὲ τὸ μεγαλομερές· τὸ γὰρ ἐπεκτεινόμενον ἐπὶ πολὺ λεπτόν, τοιοῦτον δὲ τὸ ἐκ μικρῶν μερῶν συνεστός. ὥστ' αὐτοῖς συμβαίνει μεγέθει καὶ μικρότητι διαιρεῖν τὴν τῶν ἄλλων οὐσίαν. οὕτω δὲ διοριζομένοις ἅπαντα 30 συμβήσεται λέγειν πρός τι, καὶ οὐκ ἔσται ἁπλῶς τὸ μὲν πῦρ τὸ δ' ὕδωρ τὸ δ' ἀήρ, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ πρὸς μὲν τόδε πῦρ, πρὸς δέ τι ἄλλο ἀήρ, ὅπερ συμβαίνει καὶ τοῖς πλείω 304a μὲν τὰ στοιχεῖα λέγουσι, μεγέθει δὲ καὶ μικρότητι διαφέρειν φάσκουσιν· ἐπεὶ γὰρ τῷ ποσῷ διώρισται ἕκαστον, ἔσται τις λόγος πρὸς ἄλληλα τῶν μεγεθῶν, ὥστε τὰ τοῦτον ἔχοντα τὸν λόγον πρὸς ἄλληλα ἀνάγκη τὸ μὲν ἀέρα εἶναι τὸ δὲ 5 πῦρ τὸ δὲ γῆν τὸ δ' ὕδωρ, διὰ τὸ ἐνυπάρχειν ἐν τοῖς μείζοσι τοὺς τῶν ἐλαττόνων λόγους. ὅσοι δὲ πῦρ ὑποτίθενται τὸ στοιχεῖον, τοῦτο μὲν διαφεύγουσιν, ἄλλα δ' αὐτοῖς ἀναγκαῖον ἄλογα συμβαίνειν. οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν σχῆμα περιάπτουσι τῷ πυρί, καθάπερ οἱ τὴν πυραμίδα ποιοῦντες, καὶ 10 τούτων οἱ μὲν ἁπλουστέρως λέγοντες ὅτι τῶν μὲν σχημάτων τμητικώτατον ἡ πυραμίς, τῶν δὲ σωμάτων τὸ πῦρ, οἱ δὲ κομψοτέρως τῷ λόγῳ προσάγοντες ὅτι τὰ μὲν σώματα πάντα σύγκειται ἐκ τοῦ λεπτομερεστάτου, τὰ δὲ σχήματα τὰ στερεὰ ἐκ πυραμίδων, ὥστ' ἐπεὶ τῶν μὲν σωμάτων 15 τὸ πῦρ λεπτότατον, τῶν δὲ σχημάτων ἡ πυραμὶς μικρομερέστατον καὶ πρῶτον, τὸ δὲ πρῶτον σχῆμα τοῦ πρώτου σώματος, πυραμὶς ἂν εἴη τὸ πῦρ. οἱ δὲ περὶ μὲν σχήματος οὐδὲν ἀποφαίνονται, λεπτομερέστατον δὲ μόνον ποιοῦσιν, ἔπειτ' ἐκ τούτου συντιθεμένου φασὶ γίγνεσθαι τἆλλα 20 καθάπερ ἂν εἰ συμφυσωμένου ψήγματος. ἀμφοτέροις δὲ ταὐτὰ συμβαίνει δυσχερῆ· εἰ μὲν γὰρ ἄτομον τὸ πρῶτον σῶμα ποιοῦσι, πάλιν ἥξουσιν οἱ πρότερον εἰρημένοι λόγοι πρὸς ταύτην τὴν ὑπόθεσιν. ἔτι οὐκ ἐνδέχεται τοῦτο λέγειν

304ᵃ 11. ἁπλουστέρως] ἁπλούστερον cod. E et alius (non Simpl.). 15. ἐκ] ἐκ τῶν al.

25 φυσικῶς βουλομένοις θεωρεῖν. εἰ γὰρ ἅπαν σῶμα σώματι συμβλητὸν κατὰ τὸ ποσόν, ἔχει δ' ἀνάλογον τὰ μεγέθη τά τε τῶν ὁμοιομερῶν πρὸς ἄλληλα καὶ τὰ τῶν στοιχείων (οἷον τὰ τοῦ παντὸς ὕδατος πρὸς τὸν ἅπαντα ἀέρα καὶ τοῦ στοιχείου πρὸς τὸ στοιχεῖον, ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων),
30 ὁ δ' ἀὴρ πλείων τοῦ ὕδατος καὶ ὅλως τὸ λεπτομερέστερον τοῦ παχυμερεστέρου, φανερὸν ὅτι καὶ τὸ στοιχεῖον ἔλαττον ἔσται τὸ τοῦ ὕδατος ἢ τὸ τοῦ ἀέρος. εἰ οὖν τὸ ἔλαττον μέγεθος ἐνυπάρχει τῷ μείζονι, διαιρετὸν ἂν εἴη τὸ τοῦ ἀέρος
304b στοιχεῖον. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ τοῦ πυρὸς καὶ ὅλως τῶν λεπτομερεστέρων. εἰ δὲ διαιρετόν, τοῖς μὲν σχηματίζουσι τὸ πῦρ συμβήσεται μὴ εἶναι τὸ τοῦ πυρὸς μέρος πῦρ διὰ τὸ μὴ συγκεῖσθαι τὴν πυραμίδα ἐκ πυραμίδων, ἔτι δὲ μὴ
5 πᾶν σῶμα εἶναι ἢ στοιχεῖον ἢ ἐκ στοιχείων (τὸ γὰρ μέρος τοῦ πυρὸς οὔτε πῦρ οὔθ' ἕτερον στοιχεῖον οὐδέν), τοῖς δὲ τῷ μεγέθει διορίζουσι πρότερόν τι τοῦ στοιχείου στοιχεῖον εἶναι, καὶ τοῦτ' εἰς ἄπειρον βαδίζειν, εἴπερ ἅπαν σῶμα διαιρετὸν καὶ τὸ μικρομερέστατον στοιχεῖον. ἔτι δὲ καὶ τούτοις συμβαίνει
10 λέγειν ὡς ταὐτὸν πρὸς μὲν τόδε πῦρ ἐστὶ πρὸς ἄλλο δ' ἀήρ, καὶ πάλιν ὕδωρ καὶ γῆ. κοινὸν δὲ πᾶσιν ἁμάρτημα τοῖς ἓν τὸ στοιχεῖον ὑποτιθεμένοις τὸ μίαν μόνην κίνησιν ποιεῖν φυσικήν, καὶ πάντων τὴν αὐτήν. ὁρῶμεν γὰρ πᾶν τὸ φυσικὸν σῶμα κινήσεως ἔχον ἀρχήν. εἰ οὖν ἅπαντα τὰ σώ-
15 ματα ἕν τί ἐστι, πάντων ἂν εἴη μία κίνησις· καὶ ταύτην ἀναγκαῖον ὅσῳπερ ἂν πλείω γίγνηται, κινεῖσθαι μᾶλλον, ὥσπερ καὶ τὸ πῦρ ὅσῳ ἂν πλεῖον γίγνηται, φέρεται θᾶττον ἄνω τὴν αὑτοῦ φοράν. συμβαίνει δὲ πολλὰ κάτω φέρεσθαι θᾶττον. ὥστε διά τε ταῦτα, καὶ πρὸς τούτοις ἐπεὶ διώ-
20 ρισται πρότερον ὅτι πλείους αἱ φυσικαὶ κινήσεις, δῆλον ὅτι ἀδύνατον ἓν εἶναι τὸ στοιχεῖον. ἐπεὶ δὲ οὔτε ἄπειρα οὔτε ἕν, πλείω ἀνάγκη εἶναι καὶ πεπερασμένα.

25. *βουλομένοις*] *βουλομένους* al. 304ᵇ 16. *πλείω* tres codices, *πλείων* cum ceteris Bekker.

6 Ἐπισκεπτέον δὲ πρῶτον πότερον ἀΐδιά ἐστιν ἢ γινόμενα φθείρεται· τούτου γὰρ δειχθέντος φανερὸν ἔσται καὶ πόσ' ἄττα καὶ ποῖά ἐστιν. ἀΐδια μὲν οὖν εἶναι ἀδύνατον· 25 ὁρῶμεν γὰρ καὶ πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ ἕκαστον τῶν ἁπλῶν σωμάτων διαλυόμενον. ἀνάγκη δὴ ἢ ἄπειρον εἶναι ἢ ἵστασθαι τὴν διάλυσιν. εἰ μὲν οὖν ἄπειρον, ἔσται καὶ ὁ χρόνος ὁ τῆς διαλύσεως ἄπειρος, καὶ πάλιν ὁ τῆς συνθέσεως· ἕκαστον γὰρ ἐν ἄλλῳ χρόνῳ διαλύεται καὶ συντίθεται τῶν μορίων. 30 ὥστε συμβήσεται ἔξω τοῦ ἀπείρου χρόνου ἄλλον εἶναι ἄπειρον, ὅταν ὅ τε τῆς συνθέσεως ἄπειρος ᾖ καὶ ἔτι τούτου πρότερος ὁ τῆς διαλύσεως. ὥστε τοῦ ἀπείρου ἔξω γίγνεται ἄπειρον· ὅπερ ἀδύνατον. εἰ δὲ στήσεταί που ἡ διάλυσις, ἤτοι ἄτομον 305a ἔσται τὸ σῶμα ἐν ᾧ ἵσταται, ἢ διαιρετὸν μὲν οὐ μέντοι διαιρεθησόμενον οὐδέποτε, καθάπερ ἔοικεν Ἐμπεδοκλῆς βούλεσθαι λέγειν. ἄτομον μὲν οὖν οὐκ ἔσται διὰ τοὺς πρότερον εἰρημένους λόγους· ἀλλὰ μὴν οὐδὲ διαιρετὸν μὲν οὐδέποτε δὲ δια- 5 λυθησόμενον. τὸ γὰρ ἔλαττον σῶμα τοῦ μείζονος εὐφθαρτότερόν ἐστιν. εἴπερ οὖν καὶ τὸ πολὺ φθείρεται κατὰ ταύτην τὴν φθοράν, ὥστε διαλύεσθαι εἰς ἐλάττω, ἔτι μᾶλλον τοῦτο πάσχειν εὔλογον τὸ ἔλαττον. δύο δὲ τρόπους ὁρῶμεν φθειρόμενον τὸ πῦρ· ὑπό τε γὰρ τοῦ ἐναντίου φθείρεται σβεν- 10 νύμενον, καὶ αὐτὸ ὑφ' αὑτοῦ μαραινόμενον. τοῦτο δὲ πάσχει τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ πλείονος, καὶ θᾶττον, ὅσῳ ἂν ᾖ ἔλαττον. ὥστ' ἀνάγκη φθαρτὰ καὶ γενητὰ εἶναι τὰ στοιχεῖα τῶν σωμάτων. ἐπεὶ δ' ἐστὶ γενητά, ἤτοι ἐξ ἀσωμάτου ἢ ἐκ σώματος ἔσται ἡ γένεσις, καὶ εἰ ἐκ σώματος, ἤτοι ἐξ ἄλλου 15 ἢ ἐξ ἀλλήλων. ὁ μὲν οὖν ἐξ ἀσωμάτου γεννῶν λόγος ποιεῖ γεννώμενον κενόν. πᾶν γὰρ τὸ γινόμενον ἔν τινι γίνεται, καὶ ἤτοι ἀσώματον ἔσται ἐν ᾧ ἡ γένεσις, ἢ ἕξει σῶμα· καὶ εἰ μὲν ἕξει σῶμα, δύο ἔσται σώματα ἅμα ἐν τῷ αὐτῷ, τό τε γιγνόμενον καὶ τὸ προϋπάρχον· εἰ δ' ἀσώματον, ἀνάγκη 20

27. δὴ] δὲ libri. 305ᵃ 17. ἔν τινι γίνεται καὶ om. quatuor codd. et Simpl. (γρ.) (addiderat Alex.).

κενὸν εἶναι ἀφωρισμένον. τοῦτο δ' ὅτι ἀδύνατον, δέδεικται καὶ πρότερον. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐκ σώματός τινος ἐγχωρεῖ γίνεσθαι τὰ στοιχεῖα· συμβήσεται γὰρ ἄλλο σῶμα πρότερον εἶναι τῶν στοιχείων. τοῦτο δ' εἰ μὲν ἕξει βάρος ἢ κουφότητα,
25 τῶν στοιχείων ἔσται τι, μηδεμίαν δ' ἔχον ῥοπὴν ἀκίνητον ἔσται καὶ μαθηματικόν· τοιοῦτον δὲ ὂν οὐκ ἔσται ἐν τόπῳ. ἐν ᾧ γὰρ ἠρεμεῖ, ἐν τούτῳ καὶ κινεῖσθαι δυνατόν. καὶ εἰ μὲν βίᾳ, παρὰ φύσιν, εἰ δὲ μὴ βίᾳ, κατὰ φύσιν. εἰ μὲν οὖν ἔσται ἐν τόπῳ, καί που ἔσται τι τῶν στοιχείων· εἰ δὲ μὴ ἐν τόπῳ, οὐδὲν ἐξ
30 αὐτοῦ ἔσται· τὸ γὰρ γινόμενον, καὶ ἐξ οὗ γίγνεται, ἀνάγκη ἅμα εἶναι. ἐπεὶ δ' οὔτε ἐξ ἀσωμάτου γίγνεσθαι δυνατὸν οὔτ' ἐξ ἄλλου σώματος, λείπεται ἐξ ἀλλήλων γίγνεσθαι.

7 Πάλιν οὖν ἐπισκεπτέον τίς ὁ τρόπος τῆς ἐξ ἀλλήλων γενέσεως, πότερον ὡς Ἐμπεδοκλῆς λέγει καὶ Δημόκριτος,
35 ἢ ὡς οἱ εἰς τὰ ἐπίπεδα διαλύοντες, ἢ ἔστιν ἄλλος τις τρό-
305b πος παρὰ τούτους. οἱ μὲν οὖν περὶ Ἐμπεδοκλέα καὶ Δημόκριτον λανθάνουσιν αὐτοὶ αὑτοὺς οὐ γένεσιν ἐξ ἀλλήλων ποιοῦντες ἀλλὰ φαινομένην γένεσιν· ἐνυπάρχον γὰρ ἕκαστον ἐκκρίνεσθαί φασιν, ὥσπερ ἐξ ἀγγείου τῆς γενέσεως οὔσης ἀλλ'
5 οὐκ ἔκ τινος ὕλης, οὐδὲ γίγνεσθαι μεταβάλλοντος. ἔπειτα κἂν οὕτως οὐδὲν ἧττον ἄλογα τὰ συμβαίνοντα. τὸ γὰρ αὐτὸ μέγεθος οὐ δοκεῖ συμπιληθὲν γίνεσθαι βαρύτερον. ἀνάγκη δὲ τοῦτο λέγειν τοῖς φάσκουσιν ἐκκρίνεσθαι τὸ ὕδωρ ἐκ τοῦ ἀέρος ἐνυπάρχον· ὅταν γὰρ ὕδωρ ἐξ ἀέρος γένηται, βαρύτερόν
10 ἐστιν. ἔτι δὲ τῶν μεμιγμένων σωμάτων οὐκ ἀνάγκη χωρισθὲν θάτερον ἀεὶ πλείω τόπον ἐπέχειν· ὅταν δ' ἐξ ὕδατος ἀὴρ γένηται, πλείω καταλαμβάνει τόπον· τὸ δὲ λεπτομερέστερον ἐν πλείονι τόπῳ γίγνεται. φανερὸν δὲ τοῦτό γε καὶ ἐν τῇ μεταβάσει· διατμιζομένου γὰρ καὶ πνευματουμένου τοῦ
15 ὑγροῦ ῥήγνυται τὰ περιέχοντα τοὺς ὄγκους ἀγγεῖα διὰ τὴν στενοχωρίαν. ὥστ' εἰ μὲν ὅλως μή ἐστι κενὸν μηδ' ἐπεκτείνε-

24. ἕξει] ἔχει al.

ται τὰ σώματα, καθάπερ φασὶν οἱ ταῦτα λέγοντες, φανερὸν τὸ ἀδύνατον· εἰ δ' ἔστι κενὸν καὶ ἐπέκτασις, ἄλογον τὸ ἐξ ἀνάγκης ἀεὶ πλείω τόπον ἐπιλαμβάνειν τὸ χωριζόμενον. ἀλλ' ἀνάγκη καὶ ὑπολείπειν τὴν ἐξ ἀλλήλων γένεσιν, 20 εἴπερ ἐν τῷ πεπερασμένῳ μεγέθει μὴ ἐνυπάρχει ἄπειρα μεγέθη πεπερασμένα. ὅταν γὰρ ἐκ γῆς ὕδωρ γένηται, ἀφῄρηταί τι τῆς γῆς, εἴπερ ἐκκρίσει ἡ γένεσις· καὶ πάλιν ὅταν ἐκ τῆς ὑπολειπομένης, ὡσαύτως. εἰ μὲν οὖν ἀεὶ τοῦτ' ἔσται, συμβήσεται ἐν τῷ πεπερασμένῳ ἄπειρα ἐνυπάρχειν· 25 ἐπεὶ δὲ τοῦτ' ἀδύνατον, οὐκ ἂν ἀεὶ γίγνοιτο ἐξ ἀλλήλων. ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἔστι τῇ ἐκκρίσει ἡ εἰς ἄλληλα μετάβασις, εἴρηται. λείπεται δ' εἰς ἄλληλα μεταβάλλοντα γίγνεσθαι. τοῦτο δὲ διχῶς· ἢ γὰρ τῇ μετασχηματίσει, καθάπερ ἐκ τοῦ αὐτοῦ κηροῦ γίγνοιτ' ἂν σφαῖρα καὶ κύβος, ἢ τῇ διαλύσει 30 τῇ εἰς τὰ ἐπίπεδα, ὥσπερ ἔνιοί φασιν. εἰ μὲν οὖν τῇ μετασχηματίσει γίνεται, συμβαίνει ἐξ ἀνάγκης ἄτομα λέγειν τὰ σώματα· διαιρετῶν γὰρ ὄντων οὐκ ἔσται τὸ τοῦ πυρὸς μέρος πῦρ, οὐδὲ τὸ τῆς γῆς γῆ, διὰ τὸ μὴ εἶναι μήτε τὸ τῆς πυραμίδος μέρος πάντως πυραμίδα μήτε τὸ τοῦ κύβου 35 κύβον. εἰ δὲ τῇ τῶν ἐπιπέδων διαλύσει, πρῶτον μὲν ἄτοπον 306a τὸ μὴ πάντα γεννᾶν ἐξ ἀλλήλων, ὅπερ ἀνάγκη λέγειν αὐτοῖς, καὶ λέγουσιν. οὔτε γὰρ εὔλογον ἓν μόνον ἄμοιρον γενέσθαι τῆς μεταβάσεως, οὔτε φαίνεται κατὰ τὴν αἴσθησιν, ἀλλ' ὁμοίως πάντα μεταβάλλειν εἰς ἄλληλα. συμβαίνει 5 δὲ περὶ τῶν φαινομένων λέγουσι μὴ ὁμολογούμενα λέγειν τοῖς φαινομένοις. τούτου δ' αἴτιον τὸ μὴ καλῶς λαβεῖν τὰς πρώτας ἀρχάς, ἀλλὰ πάντα βούλεσθαι πρός τινας δόξας ὡρισμένας ἀνάγειν. δεῖ γὰρ ἴσως τῶν μὲν αἰσθητῶν αἰσθητάς, τῶν δὲ ἀϊδίων ἀϊδίους, τῶν δὲ φθαρτῶν φθαρτὰς εἶναι 10 τὰς ἀρχάς, ὅλως δ' ὁμογενεῖς τοῖς ὑποκειμένοις. οἱ δὲ διὰ τὴν τούτων φιλίαν ταὐτὸ ποιεῖν ἐοίκασι τοῖς τὰς θέσεις ἐν

305ᵇ 28. δὴ duo codd., δ' cum ceteris Bekker.

τοῖς λόγοις διαφυλάττουσιν· ἅπαν γὰρ ὑπομένουσι το συμ-
βαῖνον ὡς ἀληθεῖς ἔχοντες ἀρχάς, ὥσπερ οὐκ ἐνίας δέον
15 κρίνειν ἐκ τῶν ἀποβαινόντων, καὶ μάλιστα ἐκ τοῦ τέλους.
τέλος δὲ τῆς μὲν ποιητικῆς ἐπιστήμης τὸ ἔργον, τῆς δὲ φυ-
σικῆς τὸ φαινόμενον ἀεὶ κυρίως κατὰ τὴν αἴσθησιν. συμ-
βαίνει δ' αὐτοῖς μάλιστα τὴν γῆν εἶναι στοιχεῖον, καὶ μόνην
ἄφθαρτον, εἴπερ τὸ ἀδιάλυτον ἄφθαρτόν τ' ἐστὶ καὶ στοι-
0 χεῖον· ἡ γὰρ γῆ μόνη ἀδιάλυτος εἰς ἄλλο σῶμα. ἀλλα
μὴν οὐδ' ἐν τοῖς διαλυομένοις ἡ τῶν τριγώνων παραιώρησις
εὔλογος. συμβαίνει δὲ καὶ τοῦτο ἐν τῇ εἰς ἄλληλα μετα-
βάσει διὰ τὸ ἐξ ἀνίσων τῷ πλήθει συνεστάναι τριγώνων. ἔτι δ'
ἀνάγκη τοῖς ταῦτα λέγουσιν οὐκ ἐκ σώματος ποιεῖν γένεσιν·
25 ὅταν γὰρ ἐξ ἐπιπέδων γένηται, οὐκ ἐκ σώματος ἔσται γεγο-
νός. πρὸς δὲ τούτοις ἀνάγκη μὴ πᾶν σῶμα λέγειν διαιρετόν,
ἀλλὰ μάχεσθαι ταῖς ἀκριβεστάταις ἐπιστήμαις· αἱ μὲν γὰρ
καὶ τὸ νοητὸν λαμβάνουσι διαιρετόν, αἱ μαθηματικαί, οἱ
δὲ οὐδὲ τὸ αἰσθητὸν ἅπαν συγχωροῦσι διὰ τὸ βούλεσθαι σώ-
30 ζειν τὴν ὑπόθεσιν. ἀνάγκη γὰρ ὅσοι σχῆμα ποιοῦσιν ἑκάστου
τῶν στοιχείων καὶ τούτῳ διορίζουσι τὰς οὐσίας αὐτῶν, ἀδιαί-
ρετα ποιεῖν αὐτά· τῆς γὰρ πυραμίδος ἢ τῆς σφαίρας διαι-
ρεθείσης πως οὐκ ἔσται τὸ λειπόμενον σφαῖρα ἢ πυραμίς.
ὥστε ἢ τὸ τοῦ πυρὸς μέρος οὐ πῦρ, ἀλλ' ἔσται τι πρότερον τοῦ
306b στοιχείου, διὰ τὸ πᾶν εἶναι ἢ στοιχεῖον ἢ ἐκ στοιχείων, ἢ οὐχ
ἅπαν σῶμα διαιρετόν.

8 Ὅλως δὲ τὸ πειρᾶσθαι τὰ ἁπλᾶ σώματα σχηματί-
ζειν ἄλογόν ἐστι, πρῶτον μὲν ὅτι συμβήσεται μὴ ἀναπλη-
5 ροῦσθαι τὸ ὅλον· ἐν μὲν γὰρ τοῖς ἐπιπέδοις τρία σχήματα
δοκεῖ συμπληροῦν τὸν τόπον, τρίγωνον καὶ τετράγωνον καὶ
ἑξάγωνον, ἐν δὲ τοῖς στερεοῖς δύο μόνον, πυραμὶς καὶ κύ-
βος· ἀνάγκη δὲ πλείω τούτων λαμβάνειν διὰ τὸ πλείω τα
στοιχεῖα ποιεῖν. ἔπειτα φαίνεται πάντα μὲν τὰ ἁπλᾶ σώ-

306ᵇ 7. μόνον] μόνα al.

ματα σχηματιζόμενα τῷ περιέχοντι τόπῳ, μάλιστα δὲ τὸ 10
ὕδωρ καὶ ὁ ἀήρ. διαμένειν μὲν οὖν τὸ τοῦ στοιχείου σχῆμα
ἀδύνατον· οὐ γὰρ ἂν ἥπτετο πανταχῇ τοῦ περιέχοντος τὸ
ὅλον. ἀλλὰ μὴν εἰ μεταρρυθμισθήσεται, οὐκέτι ἔσται ὕδωρ,
εἴπερ τῷ σχήματι διέφερεν. ὥστε φανερὸν ὅτι οὐκ ἔστιν ὡρισ-
μένα τὰ σχήματα αὐτοῦ. ἀλλ' ἔοικεν ἡ φύσις αὐτὴ τοῦτο 15
σημαίνειν ἡμῖν, ὃ καὶ κατὰ λόγον ἐστίν· ὥσπερ γὰρ καὶ ἐν
τοῖς ἄλλοις, ἀειδὲς καὶ ἄμορφον δεῖ τὸ ὑποκείμενον εἶναι·
μάλιστα γὰρ ἂν οὕτω δύναιτο ῥυθμίζεσθαι, καθάπερ ἐν τῷ
Τιμαίῳ γέγραπται, τὸ πανδεχές. οὕτω καὶ τὰ στοιχεῖα δεῖ
νομίζειν ὥσπερ ὕλην εἶναι τοῖς συνθέτοις· διὸ καὶ δύναται 20
μεταβάλλειν εἰς ἄλληλα χωριζομένων τῶν κατὰ πάθη
διαφορῶν. πρὸς δὲ τούτοις πῶς ἐνδέχεται γίγνεσθαι σάρκα
καὶ ὀστοῦν ἢ ὁτιοῦν σῶμα τῶν συνεχῶν; οὔτε γὰρ ἐξ αὐτῶν
τῶν στοιχείων ἐγχωρεῖ διὰ τὸ μὴ γίγνεσθαι συνεχὲς ἐκ τῆς
συνθέσεως, οὔτ' ἐκ τῶν ἐπιπέδων συντιθεμένων· τὰ γὰρ στοι- 25
χεῖα γεννᾶται τῇ συνθέσει καὶ οὐ τὰ ἐκ τῶν στοιχείων. ὥστ'
ἐάν τις ἀκριβολογεῖσθαι βούληται καὶ μὴ ἐκ παρόδου τοὺς
λόγους ἀποδέχεσθαι τοὺς τοιούτους, ἀναιροῦντας ὄψεται τὴν
γένεσιν ἐκ τῶν ὄντων. ἀλλὰ μὴν καὶ πρὸς τὰ πάθη τε καὶ
τὰς δυνάμεις καὶ τὰς κινήσεις ἀσύμφωνα τὰ σχήματα 30
τοῖς σώμασιν, εἰς ἃ μάλιστα βλέψαντες οὕτω διένειμαν.
οἷον ἐπεὶ τὸ πῦρ εὐκίνητόν ἐστι θερμαντικὸν καὶ καυστικόν,
οἱ μὲν ἐποίησαν αὐτὸ σφαῖραν, οἱ δὲ πυραμίδα· ταῦτα
γὰρ εὐκινητότατα μὲν διὰ τὸ ἐλαχίστων ἅπτεσθαι καὶ ἥκι-
στα βεβηκέναι, θερμαντικώτατα δὲ καὶ καυστικώτατα, 307a
διότι τὸ μὲν ὅλον ἐστὶ γωνία, τὸ δὲ ὀξυγωνιώτατον, καίει
δὲ καὶ θερμαίνει ταῖς γωνίαις, ὥς φασίν. πρῶτον μὲν οὖν
κατὰ τὴν κίνησιν ἀμφότεροι διημαρτήκασιν· εἰ γὰρ και
ἔστιν εὐκινητότατα ταῦτα τῶν σχημάτων, ἀλλ' οὐ τὴν τοῦ 5
πυρὸς κίνησιν εὐκίνητα· ἡ μὲν γὰρ τοῦ πυρὸς ἄνω καὶ κατ'

28. τοὺς τοιούτους] τοῦ στοιχείου αὐτοῦ cod. E, τοῦ στοι-
χείου αὐτοὺς alius cod., τοὺς περὶ τοῦ στοιχείου Simpl.

εὐθεῖαν, ταῦτα δ' εὐκίνητα κύκλῳ, τὴν καλουμένην κύλισιν. εἴπειτ' εἰ ἔστιν ἡ γῆ κύβος διὰ τὸ βεβηκέναι καὶ μένειν, μένει δ' οὐ πανταχοῦ ἀλλ' ἐν τῷ αὑτῆς τόπῳ, ἐκ δὲ
10 τοῦ ἀλλοτρίου φέρεται μὴ κωλυομένη, καὶ τὸ πῦρ δὲ καὶ τὰ ἄλλα ὡσαύτως, δῆλον ὅτι καὶ τὸ πῦρ καὶ ἕκαστον τῶν στοιχείων ἐν μὲν τῷ ἀλλοτρίῳ τόπῳ σφαῖρα ἔσται ἢ πυραμίς, ἐν δὲ τῷ οἰκείῳ κύβος. ἔτι δ' εἰ θερμαίνει καὶ καίει τὸ πῦρ διὰ τὰς γωνίας, ἅπαντα ἔσται τὰ στοιχεῖα θερμαν-
15 τικά, μᾶλλον δ' ἴσως ἕτερον ἑτέρου· πάντα γὰρ ἔχει γωνίας, οἷον τό τε ὀκτάεδρον καὶ τὸ δωδεκάεδρον. Δημοκρίτῳ δὲ καὶ ἡ σφαῖρα ὡς γωνία τις οὖσα τέμνει ὡς εὐκίνητον. ὥστε διοίσει τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον. τοῦτο δ' ὅτι ἔστι ψεῦδος, φανερόν. ἅμα δὲ συμβήσεται καὶ τὰ μαθηματικὰ σώ-
20 ματα καίειν καὶ θερμαίνειν· ἔχει γὰρ κἀκεῖνα γωνίας, καὶ ἔνεισιν ἐν αὐτοῖς ἄτομοι καὶ σφαῖρα καὶ πυραμίδες, ἄλλως τε καὶ εἰ ἔστιν ἄτομα μεγέθη, καθάπερ φασίν. εἰ γὰρ τὰ μὲν τὰ δὲ μή, λεκτέον τὴν διαφοράν, ἀλλ' οὐχ ἁπλῶς οὕτω λεκτέον ὡς λέγουσιν. ἔτι εἰ τὸ καιόμενον πυ-
25 ροῦται, τὸ δὲ πῦρ ἐστὶ σφαῖρα ἢ πυραμίς, ἀνάγκη τὸ καιόμενον γίγνεσθαι σφαίρας ἢ πυραμίδας. τὸ μὲν οὖν τέμνειν καὶ τὸ διαιρεῖν οὕτως ἔστω κατὰ λόγον συμβαῖνον τῷ σχήματι· τὸ δ' ἐξ ἀνάγκης τὴν πυραμίδα ποιεῖν πυραμίδας ἢ τὴν σφαῖραν σφαίρας παντελῶς ἄλογον καὶ ὅμοιον ὥσ-
30 περ εἴ τις ἀξιοίη τὴν μάχαιραν εἰς μαχαίρας διαιρεῖν ἢ τὸν πρίονα εἰς πρίονας. ἔτι δὲ γελοῖον πρὸς τὸ διαιρεῖν μόνον ἀποδοῦναι τὸ σχῆμα τῷ πυρί· δοκεῖ γὰρ μᾶλλον συγκρίνειν καὶ συνορίζειν ἢ διακρίνειν. διακρίνει μὲν γὰρ τὰ μὴ
307b ὁμόφυλα, συγκρίνει δὲ τὰ ὁμόφυλα· καὶ ἡ μὲν σύγκρισις καθ' αὑτό ἐστι (τὸ γὰρ συνορίζειν καὶ ἑνοῦν τοῦ πυρός), ἡ δὲ διάκρισις κατὰ συμβεβηκός (συγκρῖνον γὰρ τὸ ὁμόφυλον ἐξαιρεῖ τὸ ἀλλότριον). ὥστ' ἢ πρὸς ἄμφω ἐχρῆν

307ª 9. οὐ πανταχοῦ] οὐχ οὗ ἔτυχεν al.

ἀποδοῦναι ἢ μᾶλλον ἐπὶ τὸ συγκρίνειν. πρὸς δὲ τούτοις, 5
ἐπεὶ τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν ἐναντία τῇ δυνάμει, ἀδύνατον ἀποδοῦναι τῷ ψυχρῷ σχῆμά τι· δεῖ γὰρ ἐναντίον εἶναι τὸ ἀποδιδόμενον, οὐθὲν δ' ἐναντίον ἐστὶ σχήματι. διὸ καὶ πάντες ἀπολελοίπασι τοῦτο· καίτοι προσῆκεν ἢ πάντα ἀφορίσαι σχήμασιν ἢ μηδέν. ἔνιοι δὲ περὶ τῆς δυνάμεως 10
αὐτοῦ πειραθέντες εἰπεῖν ἐναντία λέγουσιν αὐτοὶ αὑτοῖς. φασὶ γὰρ εἶναι ψυχρὸν τὸ μεγαλομερὲς διὰ τὸ συνθλίβειν καὶ μὴ διιέναι διὰ τῶν πόρων. δῆλον τοίνυν ὅτι καὶ τὸ θερμὸν ἂν εἴη τὸ διιόν. τοιοῦτον δ' ἀεὶ τὸ λεπτομερές. ὥστε συμβαίνει μικρότητι καὶ μεγέθει διαφέρειν τὸ θερμὸν καὶ τὸ 15
ψυχρόν, ἀλλ' οὐ τοῖς σχήμασιν. ἔτι δ' εἰ ἄνισοι αἱ πυραμίδες, αἱ μεγάλαι ἂν εἶεν οὐ πῦρ οὐδ' αἴτιον τὸ σχῆμα τοῦ καίειν, ἀλλὰ τοῦ ἐναντίου. ὅτι μὲν οὖν οὐ τοῖς σχήμασι διαφέρει τὰ στοιχεῖα, φανερὸν ἐκ τῶν εἰρημένων· ἐπεὶ δὲ κυριώταται διαφοραὶ σωμάτων αἵ τε κατὰ τὰ πάθη καὶ τὰ 20
ἔργα καὶ τὰς δυνάμεις (ἑκάστου γὰρ εἶναί φαμεν τῶν φύσει καὶ ἔργα καὶ πάθη καὶ δυνάμεις), πρῶτον ἂν εἴη περὶ τούτων λεκτέον, ὅπως θεωρήσαντες ταῦτα λάβωμεν τὰς ἑκάστου πρὸς ἕκαστον διαφοράς.

25

Δ.

Περὶ δὲ βαρέος καὶ κούφου, τί τ' ἐστὶν ἑκάτερον καὶ τίς ἡ φύσις αὐτῶν, σκεπτέον, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν ἔχουσι τὰς δυνάμεις ταύτας. ἔστι γὰρ ἡ περὶ αὐτῶν θεωρία τοῖς περὶ 30
κινήσεως λόγοις οἰκεία· βαρὺ γὰρ καὶ κοῦφον τῷ δύνασθαι κινεῖσθαι φυσικῶς πως λέγομεν. ταῖς δὲ ἐνεργείαις ὀνόματ' αὐτῶν οὐ κεῖται, πλὴν εἴ τις οἴοιτο τὴν ῥοπὴν εἶναι τοιοῦτον. διὰ δὲ τὸ τὴν φυσικὴν εἶναι πραγματείαν περὶ κινή- 308ᵃ
σεως, ταῦτα δ' ἔχειν ἐν ἑαυτοῖς οἷον ζώπυρ' ἄττα κινήσεως,

307ᵇ 18. τοῦ ἐναντίου] τοὐναντίον al. 308ᵃ 1. εἶναι] μὲν εἶναι al.

πάντες μὲν χρῶνται ταῖς δυνάμεσιν αὐτῶν, οὐ μὴν διωρίκασί
γε, πλὴν ὀλίγων. ἰδόντες οὖν πρῶτον τὰ παρὰ τῶν ἄλλων
5 εἰρημένα, καὶ διαπορήσαντες ὅσα πρὸς τὴν σκέψιν ταύτην
διελεῖν ἀναγκαῖον, οὕτω καὶ τὸ φαινόμενον ἡμῖν εἴπωμεν
περὶ αὐτῶν. λέγεται δὴ τὸ μὲν ἁπλῶς βαρὺ καὶ κοῦφον,
το δὲ πρὸς ἕτερον· τῶν γὰρ ἐχόντων βάρος φαμὲν τὸ μὲν
εἶναι κουφότερον τὸ δὲ βαρύτερον, οἷον ξύλου χαλκόν. περὶ
10 μὲν οὖν τῶν ἁπλῶς λεγομένων οὐδὲν εἴρηται παρὰ τῶν πρότερον,
περὶ δὲ τῶν πρὸς ἕτερον· οὐ γὰρ λέγουσι τί ἐστι τὸ
βαρὺ καὶ τί τὸ κοῦφον, ἀλλὰ τί τὸ βαρύτερον καὶ κουφότερον
ἐν τοῖς ἔχουσι βάρος. μᾶλλον δ' ἔσται δῆλον τὸ λεγόμενον
ὧδε. τὰ μὲν γὰρ ἀεὶ πέφυκεν ἀπὸ τοῦ μέσου φέ-
15 ρεσθαι, τὰ δ' ἀεὶ πρὸς τὸ μέσον. τούτων δὲ τὸ μὲν ἀπὸ
τοῦ μέσου φερόμενον ἄνω λέγω φέρεσθαι, κάτω δὲ τὸ πρὸς
τὸ μέσον. ἄτοπον γὰρ τὸ μὴ νομίζειν εἶναί τι ἐν τῷ οὐρανῷ
τὸ μὲν ἄνω τὸ δὲ κάτω, καθάπερ τινὲς ἀξιοῦσιν· οὐ γὰρ εἶναι
τὸ μὲν ἄνω τὸ δὲ κάτω φασίν, εἴπερ πάντῃ ὅμοιός ἐστι,
20 καὶ πανταχόθεν ἀντίπους ἔσται πορευόμενος ἕκαστος αὐτὸς
αὑτῷ. ἡμεῖς δὲ τὸ τοῦ παντὸς ἔσχατον ἄνω λέγομεν, ὃ καὶ
κατὰ τὴν θέσιν ἐστὶν ἄνω καὶ τῇ φύσει πρῶτον· ἐπεὶ δ' ἐστί
τι τοῦ οὐρανοῦ ἔσχατον καὶ μέσον, δῆλον ὅτι ἔσται καὶ ἄνω
καὶ κάτω, ὅπερ καὶ οἱ πολλοὶ λέγουσι, πλὴν οὐχ ἱκανῶς.
25 τούτου δ' αἴτιον ὅτι νομίζουσιν οὐχ ὅμοιον εἶναι πάντῃ τον
οὐρανόν, ἀλλ' ἓν εἶναι μόνον τὸ ὑπὲρ ἡμᾶς ἡμισφαίριον, ἐπεὶ
προσυπολαβόντες καὶ κύκλῳ τοιοῦτον, καὶ τὸ μέσον ὁμοίως
ἔχειν πρὸς ἅπαν, τὸ μὲν ἄνω φήσουσιν εἶναι, τὸ δὲ μέσον
κάτω. ἁπλῶς μὲν οὖν κοῦφον λέγομεν τὸ ἄνω φερόμενον καὶ
30 πρὸς τὸ ἔσχατον, βαρὺ δὲ ἁπλῶς τὸ κάτω καὶ πρὸς τὸ
μέσον· πρὸς ἄλλο δὲ κοῦφον καὶ κουφότερον, οὗ δυοῖν ἐχόντων
βάρος καὶ τὸν ὄγκον ἴσων κάτω φέρεται θάτερον φύσει
θᾶττον.

24. ὅπερ] ὥσπερ al. 30. ἁπλῶς τὸ] τὸ ἁπλῶς libri. 31. οἱ] ὁ libri. 32. ἴσων] ἴσον libri.

2 Τῶν δὴ πρότερον ἐλθόντων ἐπὶ τὴν περὶ τούτων σκέψιν σχεδὸν οἱ πλεῖστοι περὶ τῶν οὕτω βαρέων καὶ κούφων εἰρή- 35 κασι μόνον, ὅσων ἀμφοτέρων ἐχόντων βάρος θάτερόν ἐστι κουφότερον. οὕτω δὲ διελθόντες οἴονται διωρίσθαι καὶ περὶ 308b τοῦ ἁπλῶς κούφου καὶ βαρέος· ὁ δὲ λόγος αὐτοῖς οὐκ ἐφαρμόττει. δῆλον δ' ἔσται τοῦτο μᾶλλον προελθοῦσιν. λέγουσι γὰρ τὸ κουφότερον καὶ βαρύτερον οἱ μὲν ὥσπερ ἐν τῷ Τιμαίῳ τυγχάνει γεγραμμένον, βαρύτερον μὲν τὸ ἐκ πλειό- 5 νων τῶν αὐτῶν συνεστός, κουφότερον δὲ τὸ ἐξ ἐλαττόνων, ὥσπερ μολίβδου μόλιβδος ὁ πλείων βαρύτερος καὶ χαλκοῦ χαλκός. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων τῶν ὁμοειδῶν ἕκαστον· ἐν ὑπεροχῇ γὰρ τῶν ἴσων μορίων βαρύτερον ἕκαστόν ἐστιν. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ξύλου μόλιβδόν φασιν· ἐκ τινων γὰρ 10 τῶν αὐτῶν εἶναι πάντα τὰ σώματα καὶ μιᾶς ὕλης, ἀλλ' οὐ δοκεῖν. οὕτω δὴ διωρισμένων οὐκ εἴρηται περὶ τοῦ ἁπλῶς κούφου καὶ βαρέος· νῦν γὰρ τὸ μὲν πῦρ ἀεὶ κοῦφον καὶ ἄνω φέρεται, ἡ δὲ γῆ καὶ τὰ γεηρὰ πάντα κάτω καὶ πρὸς τὸ μέσον. ὥστ' οὐ δι' ὀλιγότητα τῶν τριγώνων ἐξ ὧν συνεστάναι 15 φασὶν ἕκαστον αὐτῶν, τὸ πῦρ ἄνω φέρεσθαι πέφυκεν· τό τε γὰρ πλεῖον ἧττον ἂν ἐφέρετο καὶ βαρύτερον ἂν ἦν ἐκ πλειόνων ὂν τριγώνων. νῦν δὲ φαίνεται τοὐναντίον· ὅσῳ γὰρ ἂν ᾖ πλεῖον, κουφότερόν ἐστι καὶ ἄνω φέρεται θᾶττον. καὶ ἄνωθεν δὲ κάτω τὸ ὀλίγον οἰσθήσεται θᾶττον πῦρ, τὸ δὲ 20 πολὺ βραδύτερον. πρὸς δὲ τούτοις, ἐπεὶ τὸ μὲν ἐλάσσω ἔχον τὰ ὁμογενῆ κουφότερον εἶναί φασι, τὸ δὲ πλείω βαρύτερον, ἀέρα δὲ καὶ ὕδωρ καὶ πῦρ ἐκ τῶν αὐτῶν εἶναι τριγώνων, ἀλλὰ διαφέρειν ὀλιγότητι καὶ πλήθει, διὸ τὸ μὲν αὐτῶν εἶναι κουφότερον τὸ δὲ βαρύτερον, ἔσται τι πλῆ- 25 θος ἀέρος ὃ βαρύτερον ὕδατος ἔσται. συμβαίνει δὲ πᾶν τοὐναντίον· ἀεί τε γὰρ ὁ πλείων ἀὴρ ἄνω φέρεται μᾶλλον, καὶ ὅλως ὁτιοῦν μέρος ἀέρος ἄνω φέρεται ἐκ τοῦ ὕδατος. οἱ

308ᵇ 8. ὁμοειδῶν] ὁμοιοειδῶν al.

μὲν οὖν τοῦτον τὸν τρόπον περὶ κούφου καὶ βαρέος διώρισαν·
30 τοῖς δ' οὐχ ἱκανὸν ἔδοξεν οὕτω διελεῖν, ἀλλὰ καίπερ ὄντες
ἀρχαιότεροι τῆς νῦν ἡλικίας καινοτέρως ἐνόησαν περὶ τῶν
νῦν λεχθέντων. φαίνεται γὰρ ἔνια τὸν ὄγκον μὲν ἐλάττω
τῶν σωμάτων, ὄντα δὲ βαρύτερα. δῆλον οὖν ὡς οὐχ ἱκανὸν
τὸ φάσκειν ἐξ ἴσων συγκεῖσθαι τῶν πρώτων τὰ ἰσοβαρῆ·
35 ἴσα γὰρ ἂν ἦν τὸν ὄγκον. τὰ δὲ πρῶτα καὶ ἄτομα τοῖς
μὲν ἐπίπεδα λέγουσιν ἐξ ὧν συνέστηκε τὰ βάρος ἔχοντα
309ᵃ τῶν σωμάτων, ἄτοπον τὸ φάναι· τοῖς δὲ στερεὰ μᾶλλον
ἐνδέχεται λέγειν τὸ μεῖζον εἶναι βαρύτερον αὐτῶν. τῶν δὲ
συνθέτων, ἐπειδήπερ οὐ φαίνεται τοῦτον ἔχειν ἕκαστον τὸν τρό-
πον, ἀλλὰ πολλὰ βαρύτερα ὁρῶμεν ἐλάττω τὸν ὄγκον
5 ὄντα, καθάπερ ἐρίου χαλκόν, ἕτερον τὸ αἴτιον οἴονταί τε
καὶ λέγουσιν ἔνιοι· τὸ γὰρ κενὸν ἐμπεριλαμβανόμενον κου-
φίζειν τὰ σώματά φασι καὶ ποιεῖν ἔστιν ὅτε τὰ μείζω
κουφότερα· πλεῖον γὰρ ἔχειν κενόν. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ τὸν
ὄγκον εἶναι μείζω συγκείμενα πολλάκις ἐξ ἴσων στερεῶν ἢ
10 καὶ ἐλαττόνων. ὅλως δὲ καὶ παντὸς αἴτιον εἶναι τοῦ κουφο-
τέρου τὸ πλεῖον ἐνυπάρχειν κενόν. λέγουσι μὲν οὖν τοῦτον τὸν
τρόπον, ἀνάγκη δὲ προσθεῖναι τοῖς οὕτω διορίζουσι μὴ μόνον
τὸ κενὸν ἔχειν πλεῖον, ἂν ᾖ κουφότερον, ἀλλὰ καὶ τὸ στε-
ρεὸν ἔλαττον· εἰ γὰρ ὑπερέξει τῆς τοιαύτης ἀναλογίας, οὐκ
15 ἔσται κουφότερον. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τὸ πῦρ εἶναί φασι κου-
φότατον, ὅτι πλεῖστον ἔχει κενόν. συμβήσεται οὖν μικροῦ πυ-
ρὸς πολὺν χρυσὸν πλεῖον ἔχοντα τὸ κενὸν εἶναι κουφότερον,
εἰ μὴ καὶ στερεὸν ἕξει πολλαπλάσιον· ὥστε τοῦτο λεκτέον.
ἔνιοι μὲν οὖν τῶν μὴ φασκόντων εἶναι κενὸν οὐδὲν διώρισαν
20 περὶ κούφου καὶ βαρέος, οἷον Ἀναξαγόρας καὶ Ἐμπεδο-
κλῆς· οἱ δὲ διορίσαντες μέν, οὐ φάσκοντες δὲ εἶναι κενόν,
οὐδὲν εἶπον διὰ τί τὰ μὲν ἁπλῶς κοῦφα τὰ δὲ βαρέα τῶν
σωμάτων, καὶ φέρεται τὰ μὲν ἀεὶ ἄνω τὰ δὲ κάτω. ἔτι

33. δὲ βαρύτερα] βαρύτερα δέ cum uno codice Bekker.
309ᵃ 18. μὴ καὶ] καὶ τὸ Alex. (γρ.) (apud Simpl.).

δὲ περὶ τοῦ ἔνια μείζω τὸν ὄγκον ὄντα κουφότερα τῶν ἐλατ-
τόνων εἶναι σωμάτων οὐδὲν ἐπεμνήσθησαν, οὐδὲ δῆλον πῶς ἐκ 25
τῶν εἰρημένων ὁμολογούμενα τοῖς φαινομένοις συμβήσεται
λέγειν αὐτοῖς. ἀναγκαῖον δὲ καὶ τοῖς περὶ τῆς τοῦ πυρὸς
κουφότητος αἰτιωμένοις τὸ πολὺ κενὸν ἔχειν σχεδὸν ἐν ταῖς
αὐταῖς ἐνέχεσθαι δυσχερείαις. ἔλαττον μὲν γὰρ ἕξει στερεὸν
τῶν ἄλλων σωμάτων, καὶ τὸ κενὸν πλεῖον· ἀλλ᾽ ὅμως ἔσται 30
τι πυρὸς πλῆθος ἐν ᾧ τὸ στερεὸν καὶ τὸ πλῆρες ὑπερβάλλει
τῶν περιεχομένων στερεῶν ἔν τινι μικρῷ πλήθει γῆς. ἐὰν δὲ
φῶσι καὶ τὸ κενόν, πῶς διοριοῦσι τὸ ἁπλῶς βαρύ; ἢ γὰρ
τῷ πλεῖον στερεὸν ἔχειν ἢ τῷ ἔλαττον κενόν. εἰ μὲν οὖν τοῦτο
φήσουσιν, ἔσται τι πλῆθος γῆς οὕτως ὀλίγον ἐν ᾧ στερεὸν ἔσται 309b
ἔλαττον ἢ ἐν πολλῷ πλήθει πυρός. ὁμοίως δὲ κἂν τῷ κενῷ
διορίσωσιν, ἔσται τι κουφότερον τοῦ ἁπλῶς κούφου καὶ φερο-
μένου ἀεὶ ἄνω αὐτὸ φερόμενον ἀεὶ κάτω. τοῦτο δὲ ἀδύνατον·
τὸ γὰρ ἁπλῶς κοῦφον ἀεὶ κουφότερον τῶν ἐχόντων βάρος 5
καὶ κάτω φερομένων, τὸ δὲ κουφότερον οὐκ ἀεὶ κοῦφον διὰ
τὸ λέγεσθαι καὶ ἐν τοῖς ἔχουσι βάρος ἕτερον ἑτέρου κουφό-
τερον, οἷον γῆς ὕδωρ. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τῷ τὸ κενὸν ἀνάλογον
ἔχειν πρὸς τὸ πλῆρες ἱκανὸν λῦσαι τὴν λεγομένην νῦν ἀπο-
ρίαν. συμβήσεται γὰρ καὶ τοῦτον τὸν τρόπον λέγουσιν ὡσαύ- 10
τως τὸ ἀδύνατον. ἐν γὰρ τῷ πλείονι πυρὶ καὶ ἐν τῷ ἐλάτ-
τονι τὸν αὐτὸν ἕξει λόγον τὸ στερεὸν πρὸς τὸ κενόν. φέρεται
δέ γε θᾶττον τὸ πλεῖον ἄνω πῦρ τοῦ ἐλάττονος, καὶ κάτω
δὲ πάλιν ὡσαύτως ὁ πλείων χρυσὸς καὶ ὁ μόλιβδος· ὁμοίως
δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον τῶν ἐχόντων βάρος. οὐκ ἔδει δὲ 15
τοῦτο συμβαίνειν, εἴπερ τούτῳ διώρισται τὸ βαρὺ καὶ κοῦφον.
ἄτοπον δὲ καὶ εἰ διὰ τὸ κενὸν μὲν ἄνω φέρονται, τὸ δὲ κε-
νὸν αὐτὸ μή. ἀλλὰ μὴν εἴ γε τὸ μὲν κενὸν ἄνω πέφυκε
φέρεσθαι, κάτω δὲ τὸ πλῆρες, καὶ διὰ τοῦτο τοῖς ἄλλοις
αἴτια τῆς φορᾶς, οὐθὲν περὶ τῶν συνθέτων ἔδει σκο- 20
πεῖν διὰ τί τὰ μὲν κοῦφα τὰ δὲ βαρέα τῶν σωμάτων,

309ᵇ 20. φορᾶς] φορᾶς ἑκατέρας al.

ἀλλὰ περὶ τούτων αὐτῶν εἰπεῖν διὰ τί τὸ μὲν κοῦφον, τὸ δ' ἔχει βάρος, ἔτι δὲ τί τὸ αἴτιον τοῦ μὴ διεστάναι τὸ πλῆρες καὶ τὸ κενὸν ἀεί. ἄλογον δὲ καὶ τὸ χώραν τῷ κενῷ ποιεῖν, ὥσ-
25 περ οὐκ αὐτῷ χώραν τινὰ οὖσαν· ἀναγκαῖον δ' εἴπερ κινεῖται τὸ κενόν, εἶναι αὐτοῦ τινὰ τόπον, ἐξ οὗ μεταβάλλει καὶ εἰς ὄν. πρὸς δὲ τούτοις τί τῆς κινήσεως αἴτιον; οὐ γὰρ δὴ τό γε κενόν· οὐ γὰρ αὐτὸ κινεῖται μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ στερεόν. ὡσαύτως δὲ συμβαίνει κἄν τις ἄλλως διορίζῃ, μεγέθει καὶ
30 σμικρότητι ποιῶν βαρύτερα καὶ κουφότερα θάτερα τῶν ἑτέρων, καὶ ἄλλον ὁντινοῦν τρόπον κατασκευάζων, μόνον δὲ τὴν αὐτὴν ὕλην ἅπασιν ἀποδιδούς, ἢ πλείους μὲν ὑπεναντίας δὲ μόνον. μιᾶς μὲν γὰρ οὔσης οὐκ ἔσται τὸ ἁπλῶς βαρὺ καὶ κοῦφον, ὥσπερ τοῖς ἐκ τῶν τριγώνων συνιστᾶσιν· ἐναντίας δέ,
310a καθάπερ οἱ τὸ κενὸν καὶ πλῆρες, οὐκ ἔσται τὰ μεταξὺ τῶν ἁπλῶς βαρέων καὶ κούφων διὰ τίν' αἰτίαν βαρύτερα καὶ κουφότερα ἀλλήλων καὶ τῶν ἁπλῶν ἐστίν. τὸ δὲ μεγέθει καὶ μικρότητι διορίζειν πεπλασμένῳ μὲν ἔοικε μᾶλλον τῶν πρό-
5 τερον, ὅτι δ' ἐνδέχεται καθ' ἕκαστον ποιεῖν διαφορὰς τῶν τεττάρων στοιχείων, ἀσφαλεστέρως ἔχει πρὸς τὰς ἔμπροσθεν ἀπορίας. τῷ δὲ μίαν ποιεῖν φύσιν τῶν τῷ μεγέθει διαφερόντων ἀναγκαῖον ταὐτὸν συμβαίνειν τοῖς μίαν ποιοῦσιν ὕλην, καὶ μήθ' ἁπλῶς εἶναι μηθὲν κοῦφον μήτε φερόμενον
10 ἄνω, ἀλλ' ἢ ὑστερίζον ἢ ἐκθλιβόμενον, καὶ πολλὰ μικρὰ ὀλίγων μεγάλων βαρύτερα εἶναι. εἰ δὲ τοῦτο ἔσται, συμβήσεται πολὺν ἀέρα καὶ πολὺ πῦρ ὕδατος εἶναι βαρύτερα καὶ γῆς ὀλίγης. τοῦτο δ' ἐστὶν ἀδύνατον. τὰ μὲν οὖν παρὰ τῶν ἄλλων εἰρημένα ταῦτα καὶ τοῦτον λέγεται τὸν
15 τρόπον.

3 Ἡμεῖς δὲ λέγωμεν πρῶτον διορίσαντες περὶ οὗ μάλιστα

24. ἀεί om. al. 310a 3. ἁπλῶν] ἁπλῶς Simpl. (γρ.). 5. διαφορὰς] διαφορὰν al. 7. τῷ δὲ tres codices, τὸ δὲ cum ceteris Bekker. ποιεῖν] ποιοῦντι duo codices. 16. λέγωμεν] λέγομεν al.

ἀποροῦσί τινες, διὰ τί τὰ μὲν ἄνω φέρεται τὰ δὲ κάτω τῶν σωμάτων ἀεὶ κατὰ φύσιν, τὰ δὲ καὶ ἄνω καὶ κάτω, μετὰ δὲ ταῦτα περὶ βαρέος καὶ κούφου καὶ τῶν συμβαινόντων περὶ αὐτὰ παθημάτων, διὰ τίν' αἰτίαν ἕκαστον γένεται. περὶ 20 μὲν οὖν τοῦ φέρεσθαι εἰς τὸν αὑτοῦ τόπον ἕκαστον ὁμοίως ὑποληπτέον ὥσπερ καὶ περὶ τὰς ἄλλας γενέσεις καὶ μεταβολάς. ἐπεὶ γάρ εἰσι τρεῖς αἱ κινήσεις, ἡ μὲν κατὰ μέγεθος, ἡ δὲ κατ' εἶδος, ἡ δὲ κατὰ τόπον, ἐν ἑκάστῃ τούτων τὴν μεταβολὴν ὁρῶμεν γινομένην ἐκ τῶν ἐναντίων εἰς τὰ 25 ἐναντία καὶ τὰ μεταξὺ καὶ οὐκ εἰς τὸ τυχὸν τῷ τυχόντι μεταβολὴν οὖσαν· ὁμοίως δὲ οὐδὲ κινητικὸν τὸ τυχὸν τοῦ τυχόντος· ἀλλ' ὥσπερ τὸ ἀλλοιωτὸν καὶ τὸ αὐξητὸν ἕτερον, οὕτω καὶ τὸ ἀλλοιωτικὸν καὶ τὸ αὐξητικόν. τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον ὑποληπτέον καὶ τὸ κατὰ τόπον κινητικὸν καὶ κινη- 30 τὸν οὐ τὸ τυχὸν εἶναι τοῦ τυχόντος. εἰ οὖν εἰς τὸ ἄνω καὶ τὸ κάτω κινητικὸν μὲν τὸ βαρυντικὸν καὶ τὸ κουφιστικόν, κινητὸν δὲ τὸ δυνάμει βαρὺ καὶ κοῦφον, τὸ δ' εἰς τὸν αὑτοῦ τόπον φέρεσθαι ἕκαστον τὸ εἰς τὸ αὑτοῦ εἶδός ἐστι φέρεσθαι. καὶ ταύτῃ μᾶλλον ἄν τις ὑπολάβοι ὃ ἔλεγον οἱ ἀρ- 310b χαῖοι, ὅτι τὸ ὅμοιον φέροιτο πρὸς τὸ ὅμοιον. τοῦτο γὰρ οὐ συμβαίνει πάντως· οὐ γὰρ ἐάν τις μεταθῇ τὴν γῆν οὗ νῦν ἡ σελήνη, οἰσθήσεται τῶν μορίων ἕκαστον πρὸς αὐτήν, ἀλλ' ὅπου περ καὶ νῦν. ὅλως μὲν οὖν τοῖς ὁμοίοις καὶ ἀδιαφόροις 5 ὑπὸ τῆς αὐτῆς κινήσεως ἀνάγκη τοῦτο συμβαίνειν, ὥσθ' ὅπου πέφυκεν ἕν τι φέρεσθαι μόριον, καὶ τὸ πᾶν. ἐπεὶ δ' ὁ τόπος ἐστὶ τὸ τοῦ περιέχοντος πέρας, περιέχει δὲ πάντα τὰ κινούμενα ἄνω καὶ κάτω τό τε ἔσχατον καὶ τὸ μέσον, τοῦτο δὲ τρόπον τινὰ γίγνεται τὸ εἶδος τοῦ περιεχομένου, τὸ εἰς τὸν 10 αὑτοῦ τόπον φέρεσθαι πρὸς τὸ ὅμοιόν ἐστι φέρεσθαι· τὰ γὰρ ἐφεξῆς ὅμοιά ἐστιν ἀλλήλοις, οἷον ὕδωρ ἀέρι καὶ ἀὴρ πυρί. ἀνάπαλιν δὲ λέγειν τοῖς μὲν μέσοις ἔστι, τοῖς δ' ἄκροις οὔ, οἷον

31. εἰς om. duo codd. et Alex. (γρ.) (apud Simpl.).

ἀέρα μὲν ὕδατι, ὕδωρ δὲ γῇ· ἀεὶ γὰρ τὸ ἀνώτερον πρὸς τὸ
15 ὑφ' αὐτό, ὡς εἶδος πρὸς ὕλην, οὕτως ἔχει πρὸς ἄλληλα.
τὸ δὲ ζητεῖν διὰ τί φέρεται τὸ πῦρ ἄνω καὶ ἡ γῆ κάτω,
τὸ αὐτό ἐστι καὶ διὰ τί το ὑγιαστὸν ἂν κινῆται καὶ μεταβάλλῃ
ᾗ ὑγιαστόν, εἰς ὑγίειαν ἔρχεται ἀλλ' οὐκ εἰς λευκότητα.
ὁμοίως δὲ καὶ τἆλλα πάντα τὰ ἀλλοιωτά. ἀλλὰ
20 μὴν καὶ τὸ αὐξητὸν ὅταν μεταβάλλῃ ᾗ αὐξητόν, οὐκ εἰς
ὑγίειαν ἔρχεται ἀλλ' εἰς μεγέθους ὑπεροχήν. ὁμοίως δὲ καὶ
τούτων ἕκαστον τὸ μὲν ἐν τῷ ποιῷ τὸ δ' ἐν τῷ ποσῷ μεταβάλλει,
καὶ ἐν τόπῳ τὰ μὲν κοῦφα ἄνω τὰ δὲ βαρέα
κάτω, πλὴν ὅτι τὰ μὲν ἐν αὑτοῖς δοκεῖ ἔχειν ἀρχὴν τῆς
25 μεταβολῆς, λέγω δὲ τὸ βαρὺ καὶ τὸ κοῦφον, τὰ δ' οὔ,
ἀλλ' ἔξωθεν, οἷον τὸ ὑγιαστὸν καὶ αὐξητόν. καίτοι ἐνίοτε
καὶ ταῦτα ἐξ αὑτῶν μεταβάλλει, καὶ μικρᾶς γενομένης
ἐν τοῖς ἔξω κινήσεως τὸ μὲν εἰς ὑγίειαν ἔρχεται τὸ δ' εἰς
αὔξην· καὶ ἐπεὶ ταὐτὸν τὸ ὑγιαστὸν καὶ τὸ νόσου δεκτικόν,
30 ἐὰν μὲν κινηθῇ ᾗ ὑγιαστόν, εἰς ὑγίειαν φέρεται, ἐὰν δ' ᾗ
νοσερόν, εἰς νόσον. μᾶλλον δὲ τὸ βαρὺ καὶ τὸ κοῦφον τούτων
ἐν ἑαυτοῖς ἔχειν φαίνεται τὴν ἀρχὴν διὰ τὸ ἐγγύτατα τῆς
οὐσίας εἶναι τὴν τούτων ὕλην· σημεῖον δ' ὅτι ἡ φορὰ ἀπολελυμένων
ἐστί, καὶ γενέσει ὑστάτη τῶν κινήσεων, ὥστε πρώτη
311a ἂν εἴη κατὰ τὴν οὐσίαν αὕτη κίνησις. ὅταν μὲν οὖν γίγνηται
ἐξ ὕδατος ἀὴρ καὶ ἐκ βαρέος κοῦφον, ἔρχεται εἰς τὸ ἄνω.
ἅμα δ' ἐστὶ κοῦφον, καὶ οὐκέτι γίνεται, ἀλλ' ἐκεῖ ἐστίν. φανερὸν
δὴ ὅτι δυνάμει ὄν, εἰς ἐντελέχειαν ἰὸν ἔρχεται ἐκεῖ
5 καὶ εἰς τοσοῦτον καὶ τοιοῦτον, οὗ ἡ ἐντελέχεια καὶ ὅσου καὶ
οἵου καὶ ὅπου. τὸ δ' αὐτὸ αἴτιον καὶ τοῦ ἤδη ὑπάρχοντα καὶ
ὄντα γῆν καὶ πῦρ κινεῖσθαι εἰς τοὺς αὑτῶν τόπους μηδενὸς
ἐμποδίζοντος. καὶ γὰρ ἡ τροφή, ὅταν τὸ κωλῦον, καὶ τὸ
ὑγιαστόν, ὅταν τὸ ἐπίσχον μὴ ᾖ, φέρεται εὐθύς· καὶ κινεῖ

310ᵇ 16. δὲ] δὴ Alex. apud Simpl. 22. τούτων] τῶν ἄλλων Alex. apud Simpl. 26. καὶ] καὶ τὸ al.

δὲ τό τε ἐξ ἀρχῆς ποιῆσαν καὶ τὸ ὑποσπάσαν ἢ ὅθεν ἀπε- 10
πήδησεν, καθάπερ εἴρηται ἐν τοῖς πρώτοις λόγοις, ἐν οἷς διω-
ρίζομεν ὅτι οὐθὲν τούτων αὐτὸ ἑαυτὸ κινεῖ. διὰ τίνα μὲν οὖν
αἰτίαν φέρεται τῶν φερομένων ἕκαστον, καὶ τὸ φέρεσθαι εἰς
τὸν αὑτοῦ τόπον τί ἐστιν, εἴρηται.

4 Τὰς δὲ διαφορὰς καὶ τὰ συμβαίνοντα περὶ αὐτὰ νῦν 15
λέγωμεν. πρῶτον μὲν οὖν διωρίσθω, καθάπερ φαίνεται πᾶσι,
βαρὺ μὲν ἁπλῶς τὸ πᾶσιν ὑφιστάμενον, κοῦφον δὲ τὸ πᾶσιν
ἐπιπολάζον. ἁπλῶς δὲ λέγω εἴς τε τὸ γένος βλέπων, καὶ
ὅσοις μὴ ἀμφότερα ὑπάρχει· οἷον φαίνεται πυρὸς μὲν τὸ
τυχὸν μέγεθος ἄνω φερόμενον, ἐὰν μή τι τύχῃ κωλῦον ἕτε- 20
ρον, γῆς δὲ κάτω· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ θᾶττον τὸ πλεῖον.
ἄλλως δὲ βαρὺ καὶ κοῦφον, οἷς ἀμφότερα ὑπάρχει· καὶ
γὰρ ἐπιπολάζουσί τισι καὶ ὑφίστανται, καθάπερ ἀὴρ καὶ
ὕδωρ· ἁπλῶς μὲν γὰρ οὐδέτερον τούτων κοῦφον ἢ βαρύ· γῆς
μὲν γὰρ ἄμφω κουφότερα (ἐπιπολάζει γὰρ αὐτῇ τὸ τυχὸν 25
αὐτῶν μόριον), πυρὸς δὲ βαρύτερα (ὑφίσταται γὰρ αὐτῶν ὁπό-
σον ἂν ᾖ μόριον), πρὸς ἑαυτὰ δὲ ἁπλῶς τὸ μὲν βαρυ τὸ δὲ
κοῦφον· ἀὴρ μὲν γὰρ ὁπόσος ἂν ᾖ, ἐπιπολάζει ὕδατι, ὕδωρ
δὲ ὁπόσον ἂν ᾖ, ἀέρι ὑφίσταται. ἐπεὶ δὲ καὶ τῶν ἄλλων τὰ
μὲν ἔχει βάρος τὰ δὲ κουφότητα, δῆλον ὅτι τούτων μὲν αἰ- 30
τία πάντων ἡ ἐν τοῖς ἀσυνθέτοις διαφορά· κατὰ γὰρ τὸ
ἐκείνων τετυχηκέναι τοῦ μὲν πλεῖον τοῦ δ' ἔλαττον, ἔσται τὰ
μὲν κοῦφα τὰ δὲ βαρέα τῶν σωμάτων. ὥστε περὶ ἐκείνων
λεκτέον· τἆλλα γὰρ ἀκολουθεῖ τοῖς πρώτοις, ὅπερ ἔφαμεν
χρῆναι ποιεῖν καὶ τοὺς διὰ τὸ πλῆρες τὸ βαρὺ λέγοντας 35
καὶ διὰ τὸ κενὸν τὸ κοῦφον. συμβαίνει δὴ μὴ πανταχοῦ ταὐτὰ 311b
βαρέα δοκεῖν εἶναι καὶ κοῦφα διὰ τὴν τῶν πρώτων διαφο-
ράν· λέγω δ' οἷον ἐν μὲν ἀέρι βαρύτερον ἔσται ταλαντιαῖον
ξύλον μολίβδου μναϊαίου, ἐν δὲ ὕδατι κουφότερον· αἴτιον δ'
ὅτι πάντα βάρος ἔχει πλὴν πυρὸς καὶ κουφότητα πλὴν γῆς. 5
γῆν μὲν οὖν καὶ ὅσα γῆς ἔχει πλεῖστον, πανταχοῦ βάρος ἔχειν
ἀναγκαῖον, ὕδωρ δὲ πανταχοῦ πλὴν ἐν γῇ, ἀέρα δὲ πλὴν ἐν

ὕδατι καὶ γῇ· ἐν τῇ αὐτοῦ γὰρ χώρᾳ πάντα βάρος ἔχει πλὴν πυρός, καὶ ὁ ἀήρ. σημεῖον δ' ὅτι ἕλκει πλεῖον ὁ πε-
10 φυσημένος ἀσκὸς τοῦ κενοῦ· ὥστ' εἴ τι ἀέρος ἔχει πλεῖον ἢ γῆς καὶ ὕδατος, ἐν μὲν ὕδατι ἐνδέχεται κουφότερον εἶναι τινός, ἐν δὲ ἀέρι βαρύτερον· ἀέρι μὲν γὰρ οὐκ ἐπιπολάζει, τῷ δὲ ὕδατι ἐπιπολάζει. ὅτι δ' ἔστι τι ἁπλῶς κοῦφον καὶ ἁπλῶς βαρύ, ἐκ τῶνδ' ἐστὶ φανερόν (λέγω δ' ἁπλῶς κοῦ-
15 φον ὃ ἀεὶ ἄνω καὶ βαρὺ ὃ ἀεὶ κάτω πέφυκε φέρεσθαι μὴ κωλυόμενον· τοιαῦτα γὰρ ἔστι, καὶ οὐχ ὥσπερ οἴονταί τινες πάντ' ἔχειν βάρος· βαρὺ μὲν γὰρ δοκεῖ τισὶν εἶναι καὶ ἑτέροις, καὶ ἀεὶ φέρεσθαι πρὸς τὸ μέσον. ἔστι δ' ὁμοίως καὶ τὸ κοῦφον)· ὁρῶμεν γάρ, καθάπερ εἴρηται πρότερον, ὅτι τὰ
20 γεηρὰ πᾶσιν ὑφίσταται καὶ φέρεται πρὸς τὸ μέσον. ἀλλὰ μὴν ὥρισται τὸ μέσον. εἰ τοίνυν ἔστι τι ὃ πᾶσιν ἐπιπολάζει, καθάπερ φαίνεται τὸ πῦρ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ ἀέρι ἄνω φερόμενον, ὁ δ' ἀὴρ ἡσυχάζων, δῆλον ὅτι τοῦτο φέρεται πρὸς τὸ ἔσχατον. ὥστε βάρος οὐδὲν οἷόν τ' ἔχειν αὐτό· ὑφίστατο γὰρ
25 ἂν ἄλλῳ· εἰ δὲ τοῦτο, εἴη ἄν τι ἕτερον, ὃ φέρεται ἐπὶ το ἔσχατον, οὗ πᾶσι τοῖς φερομένοις ἐπιπολάσει. νῦν δ' οὐδὲν φαίνεται. τὸ ἄρα πῦρ οὐδὲν ἔχει βάρος, οὐδὲ ἡ γῆ κουφότητα οὐδεμίαν, εἴπερ ὑφίσταται πᾶσι καὶ τὸ ὑφιστάμενον φέρεται ἐπὶ τὸ μέσον. ἀλλὰ μὴν ὅτι γ' ἐστὶ μέσον πρὸς ὃ
30 ἡ φορὰ τοῖς ἔχουσι βάρος καὶ ἀφ' οὗ τοῖς κούφοις, δῆλον πολλαχόθεν, πρῶτον μὲν τῷ εἰς ἄπειρον μὴ ἐνδέχεσθαι φέρεσθαι μηθέν. ὥσπερ γὰρ οὐκ ἔστιν οὐθὲν ἀδύνατον, οὕτως οὐδὲ γίγνεται· ἡ δὲ φορὰ γένεσίς ποθέν ποι. ἔπειτα πρὸς ὁμοίας φαίνεται γωνίας τὸ μὲν πῦρ ἄνω φερόμενον, ἡ δὲ
35 γῆ κάτω καὶ πᾶν τὸ βάρος ἔχον. ὥστ' ἀνάγκη φέρεσθαι
312a πρὸς τὸ μέσον. τοῦτο δὲ πότερον συμβαίνει πρὸς τὸ τῆς γῆς μέσον ἢ πρὸς τὸ τοῦ παντός, ἐπεὶ ταὐτόν ἐστιν, ἄλλος λό-

311^b 16. ἔστι cod. E et Simpl., ἐστί τινα cum ceteris Bekker. 26. οὗ] ὃ libri. ἐπιπολάσει] ἐπιπολάζει al.

γος. ἐπεὶ δὲ τὸ πᾶσιν ὑφιστάμενον φέρεται πρὸς τὸ μέσον, ἀνάγκη τὸ πᾶσιν ἐπιπολάζον φέρεσθαι πρὸς τὸ ἔσχατον τῆς χώρας, ἐν ᾗ ποιοῦνται τὴν κίνησιν· ἐναντίον γὰρ τὸ μὲν 5 μέσον τῷ ἐσχάτῳ, τὸ δὲ ὑφιστάμενον ἀεὶ τῷ ἐπιπολάζοντι. διὸ καὶ εὐλόγως τὸ βαρὺ καὶ κοῦφον δύο ἐστίν· καὶ γὰρ οἱ τόποι δύο, τὸ μέσον καὶ τὸ ἔσχατον. ἔστι δὲ δή τι καὶ τὸ μεταξὺ τούτων, ὃ πρὸς ἑκάτερον αὐτῶν λέγεται θάτερον· εἴ τι γὰρ ὡς ἔσχατον καὶ μέσον ἀμφοτέρων ἐστὶ τὸ μεταξύ, 10 διὰ τοῦτο ἔστι τι καὶ ἄλλο βαρὺ καὶ κοῦφον, οἷον ὕδωρ καὶ ἀήρ· φαμὲν δὲ τὸ μὲν περιέχον τοῦ εἴδους εἶναι, τὸ δὲ περιεχόμενον τῆς ὕλης. ἔστι δ' ἐν πᾶσι τοῖς γένεσιν αὕτη ἡ διάστασις· καὶ γὰρ ἐν τῷ ποιῷ καὶ ἐν τῷ ποσῷ ἐστὶ τὸ μὲν ὡς εἶδος μᾶλλον, τὸ δ' ὡς ὕλη. καὶ ἐν τοῖς κατὰ τόπον 15 ὡσαύτως τὸ μὲν ἄνω τοῦ ὡρισμένου, τὸ δὲ κάτω τῆς ὕλης. ὥστε καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ὕλῃ τῇ τοῦ βαρέος καὶ κούφου, ᾗ μὲν τοιοῦτον δυνάμει, βαρέος ὕλη, ᾗ δὲ τοιοῦτον, κούφου· καὶ ἔστι μὲν ἡ αὐτή, τὸ δ' εἶναι οὐ ταὐτόν, ὥσπερ καὶ τὸ νοσερὸν καὶ τὸ ὑγιαστόν, τὸ δ' εἶναι οὐ ταὐτόν· διόπερ οὐδὲ τὸ νοσώ- 20 δει εἶναι ἢ ὑγιεινῷ.

5 Τὸ μὲν οὖν ἔχον τοιαύτην ὕλην κοῦφον καὶ ἀεὶ ἄνω, τὸ δὲ τὴν ἐναντίαν βαρὺ καὶ ἀεὶ κάτω· τὰ δ' ἑτέρας μὲν τούτων, ἐχούσας δ' οὕτω πρὸς ἀλλήλας ὡς αὗται, ἁπλῶς καὶ ἄνω καὶ κάτω φερόμενα· διὸ ἀὴρ καὶ ὕδωρ ἔχουσι 25 καὶ κουφότητα καὶ βάρος ἑκάτερον, καὶ ὕδωρ μὲν πλὴν γῆς πᾶσιν ὑφίσταται, ἀὴρ δὲ πλὴν πυρὸς πᾶσιν ἐπιπολάζει. ἐπεὶ δ' ἐστὶν ἓν μόνον ὃ πᾶσιν ἐπιπολάζει καὶ ἓν ὃ πᾶσιν ὑφίσταται, ἀνάγκη δύο ἄλλα εἶναι ἃ καὶ ὑφίσταταί τινι καὶ ἐπιπολάζει τινί. ὥστε ἀνάγκη καὶ τὰς ὕλας εἶναι το- 30 σαύτας ὅσαπερ ταῦτα, τέτταρας, οὕτω δὲ τέτταρας ὡς μίαν

312ᵃ 10. εἴ τι] ἔστι libri. ἐστὶ cod. E et tres alii; cum uno codice om. Bekker. 13. αὕτη ἡ] fortasse legendum ἡ τοιαύτη. 23. τὰ] τὸ libri. δ' ἑτέρας] πέρας Alex. (γρ.) (apud Simpl.). 25. φερόμενα] φερομένας libri.

μὲν ἁπάντων τὴν κοινήν, ἄλλως τε καὶ εἰ γίγνονται ἐξ ἀλλήλων, ἀλλὰ τὸ εἶναι ἕτερον. οὐδὲ γὰρ κωλύει τῶν ἐναν-
312b τίων εἶναι μεταξὺ καὶ ἓν καὶ πλείω, ὥσπερ ἐν χρώμασιν· πολλαχῶς γὰρ λέγεται τὸ μεταξὺ καὶ τὸ μέσον. ἐν μὲν οὖν τῇ αὑτοῦ χώρᾳ τῶν ἐχόντων καὶ βάρος καὶ κουφότητα ἕκαστον ἔχει βάρος (ἡ δὲ γῆ ἐν ἅπασιν ἔχει βάρος), κου-
5 φότητα δ' οὐκ ἔχει, εἰ μὴ ἐν οἷς ἐπιπολάζει. διὸ καὶ ὑποσπωμένων μὲν φέρεται εἰς τὰ ἐφεξῆς κάτω, ἀὴρ μὲν εἰς τὴν τοῦ ὕδατος χώραν, ὕδωρ δὲ εἰς τὴν τῆς γῆς. ἄνω δ' εἰς τὴν τοῦ πυρός, ἀναιρουμένου τοῦ πυρός, οὐκ οἰσθήσεται ὁ ἀήρ, εἰ μὴ βίᾳ, ὥσπερ καὶ τὸ ὕδωρ σπᾶται, ὅταν γένη-
10 ται τὸ ἐπίπεδον ἓν καὶ θᾶττον σπάσῃ τις ἄνω τῆς φορᾶς, ἣν φέρεται τὸ ὕδωρ κάτω. οὐδὲ τὸ ὕδωρ εἰς τὴν τοῦ ἀέρος, ἀλλ' ἢ ὡς νῦν εἴρηται. ἡ γῆ δὲ τοῦτο οὐ πάσχει, ὅτι οὐχ ἓν τὸ ἐπίπεδον. διὸ τὸ μὲν ὕδωρ εἰς τὸ ἀγγεῖον πυρωθὲν σπᾶται, γῆ δ' οὔ. ὥσπερ δὲ οὐδ' ἡ γῆ ἄνω, οὐδὲ τὸ πῦρ
15 κάτω εἶσιν ὑφαιρουμένου τοῦ ἀέρος· οὐδὲν γὰρ ἔχει βάρος οὐδ' ἐν τῇ αὑτοῦ χώρᾳ, ὥσπερ οὐδ' ἡ γῆ κουφότητα. φέρεται δὲ κάτω τὰ δύο ὑποσπωμένων, ὅτι τὸ μὲν ἁπλῶς βαρὺ εἰς τὴν ὑπὸ πᾶσιν ὑφίσταται, τὸ δὲ πρός τι βαρὺ ὂν εἰς τὴν αὑτοῦ χώραν ἢ οἷς ἐπιπολάζει, δι' ὁμοιότητα τῆς ὕλης. ὅτι δ'
20 ἀναγκαῖον ποιεῖν ἴσας τὰς διαφορὰς αὐτοῖς, δῆλον. εἰ μὲν γὰρ μία ὕλη πάντων, οἷον ἢ τὸ κενὸν ἢ τὸ πλῆρες ἢ τὸ μέγεθος ἢ τὰ τρίγωνα, ἢ πάντα ἄνω ἢ πάντα κάτω οἰσθήσεται, ἡ δὲ ἑτέρα φορὰ οὐκέτι ἔσται· ὥστ' ἢ κοῦφον οὐδὲν ἔσται ἁπλῶς, εἰ πάντα ῥέπει μᾶλλον τῷ ἐκ μειζόνων εἶναι
25 σωμάτων ἢ ἐκ πλειόνων, ἢ ὅτι πλήρη. τοῦτο δὲ ὁρῶμέν τε, καὶ δέδεικται ὅτι ὁμοίως κάτω τε ἀεὶ καὶ πανταχοῦ φέρεται καὶ ἄνω. ἐὰν δὲ τὸ κενὸν ἤ τι τοιοῦτον ὃ ἀεὶ ἄνω, οὐκ ἔσται τὸ ἀεὶ κάτω. καὶ τῶν μεταξὺ δὴ ἔνια ἔσται κάτω θᾶττον γῆς· ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἀέρι τρίγωνα πλείω ἢ τὰ

312b 6. τὰ] τὸ al. 9. εἰ μὴ] ἀλλ' ἢ al. 17—18. εἰς τὴν ὑπὸ] ἔστιν ὃ libri.

στερεὰ ἢ τὰ μικρὰ ἔσται. οὐ φαίνεται δ' οὐδὲ ἓν μόριον ἀέ- 30
ρος κάτω φερόμενον. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ κούφου, ἐὰν
ἐκεῖνο ποιῇ τις ὑπερέχειν τῇ ὕλῃ. ἐὰν δὲ δύο, τὰ μεταξὺ
πῶς ἔσται ποιοῦντα ἃ ποιεῖ ἀήρ τε καὶ ὕδωρ; οἷον εἴ τις
φαίη εἶναι κενὸν καὶ πλῆρες. τὸ μὲν οὖν πῦρ κενόν, διὸ 313a
ἄνω, τὴν δὲ γῆν πλῆρες, διὸ κάτω. ἀέρα δὲ πλεῖον
πυρὸς ἔχειν, ὕδωρ δὲ γῆς· ἔσται γάρ τι ὕδωρ ὃ πλεῖον
ἕξει πῦρ ὀλίγου ἀέρος, καὶ ἀὴρ πολὺς ὀλίγου ὕδατος γῆν
πλείω, ὥστε δεήσει ἀέρος τι πλῆθος θᾶττον φέρεσθαι κάτω 5
ὕδατος ὀλίγου. τοῦτο δ' οὐ φαίνεται οὐδαμοῦ οὐδέποτε. ἀνάγκη
τοίνυν, ὥσπερ καὶ τὸ πῦρ ἄνω, ὅτι τοδὶ ἔχει, οἷον τὸ κε-
νόν, τὰ δ' ἄλλα οὔ, καὶ τὴν γῆν κάτω, ὅτι τὸ πλῆρες ἔχει,
καὶ τὸν ἀέρα εἰς τὸν αὑτοῦ καὶ ἀνώτερον τοῦ ὕδατος, ὅτι
τοδί τι ἔχει, καὶ τὸ ὕδωρ κάτω, ὅτι τοιόνδε τι. εἰ δὲ ἦν 10
ἕν τι ἄμφω ἢ δύο, ἄμφω δ' ὑπάρξει ταῦτα ἑκατέρῳ, ἔσται
τι πλῆθος ἑκατέρου οὗ ὑπερέξει ὕδωρ τε ἀέρος ὀλίγου τῷ
ἄνω καὶ ἀὴρ ὕδατος τῷ κάτω, καθάπερ εἴρηται πολλάκις.

6 Τὰ δὲ σχήματα οὐκ αἴτια τοῦ φέρεσθαι ἁπλῶς ἢ
κάτω ἢ ἄνω, ἀλλὰ τοῦ θᾶττον ἢ βραδύτερον. δι' ἃς δ' αἰ- 15
τίας, οὐ χαλεπὸν ἰδεῖν· ἀπορεῖται γὰρ νῦν διὰ τί τὰ πλα-
τέα σιδήρια καὶ μόλιβδος ἐπιπλεῖ ἐπὶ τοῦ ὕδατος, ἄλλα
δὲ ἐλάττω καὶ ἧττον βαρέα, ἂν ᾖ στρογγύλα ἢ μακρά,
οἷον βελόνη, κάτω φέρεται, καὶ ὅτι ἔνια διὰ μικρότητα
ἐπιπλεῖ, οἷον τὸ ψῆγμα καὶ ἄλλα γεώδη καὶ κονιορτώδη 20
ἐπὶ τοῦ ἀέρος. περὶ δὴ τούτων ἁπάντων τὸ μὲν νομίζειν αἴ-
τιον εἶναι ὥσπερ Δημόκριτος οὐκ ὀρθῶς ἔχει. ἐκεῖνος γάρ
φησι τὰ ἀναφερόμενα θερμὰ ἐκ τοῦ ὕδατος ἀνακωχεύειν
τὰ πλατέα τῶν ἐχόντων βάρος, τὰ δὲ στενὰ διαπίπτειν· 313b
ὀλίγα γὰρ εἶναι τὰ ἀντικρούοντα αὐτοῖς. ἔδει δ' ἐν τῷ ἀέρι
ἔτι μᾶλλον τοῦτο ποιεῖν, ὥσπερ ἐνίσταται κἀκεῖνος αὐτός.

313ᵃ 1. διὸ] διὸ καὶ al. 2. διὸ] διὸ καὶ al. 23. ἀναφερό-
μενα cod. E et duo alii et Simpl., ἄνω φερομενα cum ceteris
Bekker.

ἀλλ' ἐνστὰς λύει μαλακῶς· φησὶ γὰρ οὐκ εἰς ἓν ὁρμᾶν τὸν
5 σοῦν, λέγων σοῦν τὴν κίνησιν τῶν ἄνω φερομένων σωμάτων.
ἐπεὶ δ' ἐστὶ τὰ μὲν εὐδιαίρετα τῶν συνεχῶν τὰ δ' ἧττον,
καὶ διαιρετικὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον τὰ μὲν μᾶλλον τὰ δ'
ἧττον, ταύτας εἶναι νομιστέον αἰτίας. εὐδιαίρετον μὲν οὖν τὸ
εὐόριστον, καὶ μᾶλλον τὸ μᾶλλον· ἀὴρ δὲ μᾶλλον ὕδατος
10 τοιοῦτον, ὕδωρ δὲ γῆς. καὶ τὸ ἔλαττον δὴ ἐν ἑκάστῳ γένει
εὐδιαιρετώτερον καὶ διασπᾶται ῥᾷον. τὰ μὲν οὖν ἔχοντα
πλάτος διὰ τὸ πολὺ περιλαμβάνειν ἐπιμένει, διὰ τὸ μὴ
διασπᾶσθαι τὸ πλεῖον ῥᾳδίως· τὰ δ' ἐναντίως ἔχοντα τοῖς
σχήμασι διὰ τὸ ὀλίγον περιλαμβάνειν φέρεται κάτω, διὰ
15 τὸ διαιρεῖν ῥᾳδίως. καὶ ἐν ἀέρι πολὺ μᾶλλον, ὅσῳ εὐδιαι-
ρετώτερος ὕδατός ἐστιν. ἐπεὶ δὲ τό τε βάρος ἔχει τινὰ ἰσχὺν
καθ' ἣν φέρεται κάτω, καὶ τὰ συνεχῆ πρὸς τὸ μὴ δια-
σπᾶσθαι, ταῦτα δεῖ πρὸς ἄλληλα συμβάλλειν· ἐὰν γὰρ
ὑπερβάλλῃ ἡ ἰσχὺς ἡ τοῦ βάρους τῆς ἐν τῷ συνεχεῖ πρὸς
20 τὴν διάσπασιν καὶ διαίρεσιν, βιάσεται κάτω θᾶττον, ἐὰν δὲ
ἀσθενεστέρα ᾖ, ἐπιπολάσει. περὶ μὲν οὖν βαρέος καὶ κούφου
καὶ τῶν περὶ αὐτὰ συμβεβηκότων διωρίσθω τοῦτον ἡμῖν τὸν
τρόπον.

ΠΕΡΙ ΓΕΝΕΣΕΩΣ ΚΑΙ ΦΘΟΡΑΣ Α.

Περὶ δὲ γενέσεως καὶ φθορᾶς τῶν φύσει γινομένων καὶ 314[a]
φθειρομένων, ὁμοίως κατὰ πάντων, τάς τε αἰτίας διαιρε-
τέον καὶ τοὺς λόγους αὐτῶν, ἔτι δὲ περὶ αὐξήσεως καὶ ἀλ-
λοιώσεως, τί ἑκάτερον, καὶ πότερον τὴν αὐτὴν ὑποληπτέον
φύσιν εἶναι ἀλλοιώσεως καὶ γενέσεως, ἢ χωρίς, ὥσπερ 5
διώρισται καὶ τοῖς ὀνόμασιν. τῶν μὲν οὖν ἀρχαίων οἱ μὲν τὴν
καλουμένην ἁπλῆν γένεσιν ἀλλοίωσιν εἶναι φασιν, οἱ δ' ἕτε-
ροι ἀλλοίωσιν καὶ γένεσιν. ὅσοι μὲν γὰρ ἕν τι τὸ πᾶν λέ-
γουσιν εἶναι καὶ πάντα ἐξ ἑνὸς γεννῶσιν, τούτοις μὲν ἀνάγκη
τὴν γένεσιν ἀλλοίωσιν φάναι καὶ τὸ κυρίως γιγνόμενον ἀλ- 10
λοιοῦσθαι· ὅσοι δὲ πλείω τὴν ὕλην ἑνὸς τιθέασιν, οἷον Ἐμ-
πεδοκλῆς καὶ Ἀναξαγόρας καὶ Λεύκιππος, τούτοις δὲ ἕτε-
ρον. καίτοι Ἀναξαγόρας γε τὴν οἰκείαν φωνὴν ἠγνόησεν· λέ-
γει γοῦν ὡς τὸ γίγνεσθαι καὶ ἀπόλλυσθαι ταὐτὸν καθέστηκε
τῷ ἀλλοιοῦσθαι. πολλὰ δὲ λέγει τὰ στοιχεῖα, καθάπερ καὶ 15
ἕτεροι. Ἐμπεδοκλῆς μὲν γὰρ τὰ μὲν σωματικὰ τέτταρα,
τὰ δὲ πάντα μετὰ τῶν κινούντων ἓξ τὸν ἀριθμόν, Ἀναξαγό-
ρας δὲ ἄπειρα καὶ Λεύκιππος καὶ Δημόκριτος. ὁ μὲν γὰρ
τὰ ὁμοιομερῆ στοιχεῖα τίθησιν, οἷον ὀστοῦν καὶ σάρκα καὶ
μυελόν, καὶ τῶν ἄλλων ὧν ἑκάστῳ συνώνυμον τὸ μέρος ἐστίν· 20
Δημόκριτος δὲ καὶ Λεύκιππος ἐκ σωμάτων ἀδιαιρέτων τἆλ-

Cod. E (Parisiensis 1853).
314[a] 20. *ἑκάστῳ*] *ἑκάστου* al.

λα συγκεῖσθαί φασι, ταῦτα δ' ἄπειρα καὶ τὸ πλῆθος εἶ-
ναι καὶ τὰς μορφάς, αὐτὰ δὲ πρὸς αὑτὰ διαφέρειν τούτοις
ἐξ ὧν εἰσὶ καὶ θέσει καὶ τάξει τούτων. ἐναντίως δὲ φαίνον-
25 ται λέγοντες οἱ περὶ Ἀναξαγόραν τοῖς περὶ Ἐμπεδοκλέα·
ὁ μὲν γάρ φησι πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ ἀέρα καὶ γῆν στοιχεῖα
τέσσαρα καὶ ἁπλᾶ εἶναι μᾶλλον ἢ σάρκα καὶ ὀστοῦν καὶ
τὰ τοιαῦτα τῶν ὁμοιομερῶν, οἱ δὲ ταῦτα μὲν ἁπλᾶ καὶ
στοιχεῖα, γῆν δὲ καὶ πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ ἀέρα σύνθετα· παν-
314b σπερμίαν γὰρ εἶναι τούτων. τοῖς μὲν οὖν ἐξ ἑνὸς πάντα κα-
τασκευάζουσιν ἀναγκαῖον λέγειν τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθορὰν
ἀλλοίωσιν· ἀεὶ γὰρ μένει τὸ ὑποκείμενον ταὐτὸ καὶ ἕν· τὸ
δὲ τοιοῦτον ἀλλοιοῦσθαί φαμεν· τοῖς δὲ τὰ γένη πλείω ποι-
5 οῦσι διαφέρειν τὴν ἀλλοίωσιν τῆς γενέσεως· συνιόντων γὰρ
καὶ διαλυομένων ἡ γένεσις συμβαίνει καὶ ἡ φθορά. διὸ
λέγει τοῦτον τὸν τρόπον καὶ Ἐμπεδοκλῆς, ὅτι φύσις οὐδενός
ἐστιν, ἀλλὰ μόνον μίξις τε διάλλαξίς τε μιγέντων. ὅτι μὲν
οὖν οἰκεῖος ὁ λόγος αὐτῶν τῇ ὑποθέσει οὕτω φάναι, δῆλον,
10 καὶ ὅτι λέγουσι τὸν τρόπον τοῦτον· ἀναγκαῖον δὲ καὶ τούτοις
τὴν ἀλλοίωσιν εἶναι μέν τι φάναι παρὰ τὴν γένεσιν, ἀδύ-
νατον μέντοι κατὰ τὰ ὑπ' ἐκείνων λεγόμενα. τοῦτο δ' ὅτι
λέγομεν ὀρθῶς, ῥᾴδιον συνιδεῖν. ὥσπερ γὰρ ὁρῶμεν ἠρεμού-
σης τῆς οὐσίας ἐν αὐτῇ μεταβολὴν κατὰ μέγεθος, τὴν κα-
15 λουμένην αὔξησιν καὶ φθίσιν, οὕτω καὶ ἀλλοίωσιν. οὐ μὴν
ἀλλ' ἐξ ὧν λέγουσιν οἱ πλείους ἀρχὰς ποιοῦντες μιᾶς ἀδύ-
νατον ἀλλοιοῦσθαι. τὰ γὰρ πάθη, καθ' ἅ φαμεν τοῦτο συμ-
βαίνειν, διαφοραὶ τῶν στοιχείων εἰσίν, λέγω δ' οἷον θερμὸν
ψυχρόν, λευκὸν μέλαν, ξηρὸν ὑγρόν, μαλακὸν σκληρὸν καὶ
20 τῶν ἄλλων ἕκαστον, ὥσπερ καὶ φησὶν Ἐμπεδοκλῆς "ἠέλιον
μὲν λευκὸν ὁρᾶν καὶ θερμὸν ἁπάντῃ, ὄμβρον δ' ἐν πᾶσιν
δνοφόεντά τε ῥιγαλέον τε." ὁμοίως δὲ διορίζει καὶ ἐπὶ τῶν
λοιπῶν. ὥστ' εἰ μὴ δυνατὸν ἐκ πυρὸς γενέσθαι ὕδωρ μηδ' ἐξ

314ᵇ 3. μένει Bonitz, μένειν libri.

ὕδατος γῆν, οὐδ' ἐκ λευκοῦ μέλαν ἔσται οὐδὲν οὐδ' ἐκ μαλακοῦ σκληρόν· ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τῶν ἄλλων. τοῦτο δ' ἦν 25 ἀλλοίωσις. ᾗ καὶ φανερὸν ὅτι μίαν ἀεὶ τοῖς ἐναντίοις ὑποθετέον ὕλην, ἄν τε μεταβάλλῃ κατὰ τόπον, ἄν τε κατ' αὔξησιν καὶ φθίσιν, ἄν τε κατ' ἀλλοίωσιν. ἔτι δ' ὁμοίως ἀναγκαῖον εἶναι τοῦτο καὶ ἀλλοίωσιν· εἴτε γὰρ ἀλλοίωσίς ἐστι, καὶ τὸ ὑποκείμενον ἓν στοιχεῖον καὶ μία πάντων ὕλη 315ᵃ τῶν ἐχόντων εἰς ἄλληλα μεταβολήν, κἂν εἰ τὸ ὑποκείμενον ἕν, ἔστιν ἀλλοίωσις. Ἐμπεδοκλῆς μὲν οὖν ἔοικεν ἐναντία λέγειν καὶ πρὸς τὰ φαινόμενα καὶ πρὸς αὑτὸν αὐτός. ἅμα μὲν γὰρ οὔ φησιν ἕτερον ἐξ ἑτέρου γίνεσθαι τῶν στοιχείων οὐδέν, 5 ἀλλὰ τἆλλα πάντα ἐκ τούτων, ἅμα δ' ὅταν εἰς ἓν συναγάγῃ τὴν ἅπασαν φύσιν πλὴν τοῦ νείκους, ἐκ τοῦ ἑνὸς γίγνεσθαι πάλιν ἕκαστον. ὥστ' ἐξ ἑνός τινος δῆλον ὅτι διαφοραῖς τισὶ χωριζομένων καὶ πάθεσιν ἐγένετο τὸ μὲν ὕδωρ τὸ δὲ πῦρ, καθάπερ λέγει τὸν μὲν ἥλιον λευκὸν καὶ θερμόν, τὴν 10 δὲ γῆν βαρὺ καὶ σκληρόν. ἀφαιρουμένων οὖν τούτων τῶν διαφορῶν (εἰσὶ γὰρ ἀφαιρεταὶ γενόμεναί γε) δῆλον ὡς ἀνάγκη γίνεσθαι καὶ γῆν ἐξ ὕδατος καὶ ὕδωρ ἐκ γῆς, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον, οὐ τότε μόνον ἀλλὰ καὶ νῦν, μεταβάλλοντά γε τοῖς πάθεσιν. ἔστι δ' ἐξ ὧν εἴρηκε δυνάμενα 15 προσγίνεσθαι καὶ χωρίζεσθαι πάλιν, ἄλλως τε καὶ μαχομένων ἀλλήλοις ἔτι τοῦ νείκους καὶ τῆς φιλίας. διόπερ καὶ τότε ἐξ ἑνὸς ἐγεννήθησαν· οὐ γὰρ δὴ πῦρ γε καὶ γῆ καὶ ὕδωρ ἔτι ὄντα ἓν ἦν τὸ πᾶν. ἄδηλον δὲ καὶ πότερον ἀρχὴν αὐτῶν θετέον τὸ ἓν ἢ τὰ πολλά, λέγω δὲ πῦρ καὶ γῆν 20 καὶ τὰ σύστοιχα τούτων. ᾗ μὲν γὰρ ὡς ὕλη ὑπόκειται, ἐξ οὗ μεταβάλλοντα διὰ τὴν κίνησιν γίνονται γῆ καὶ πῦρ, τὸ ἓν στοιχεῖον· ᾗ δὲ τοῦτο μὲν ἐκ συνθέσεως γίγνεται συνιόντων ἐκείνων, ἐκεῖνα δ' ἐκ διαλύσεως, στοιχειωδέστερα ἐκεῖνα καὶ πρότερα τὴν φύσιν. 25

315ᵃ 1. μία] μία ἡ al.

Ὅλως τε δὴ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς τῆς ἁπλῆς 2
λεκτέον, πότερον ἔστιν ἢ οὐκ ἔστι καὶ πῶς ἐστίν, καὶ περὶ τῶν
ἄλλων ἁπλῶν κινήσεων, οἷον περὶ αὐξήσεως καὶ ἀλλοιώ-
σεως. Πλάτων μὲν οὖν μόνον περὶ γενέσεως ἐσκέψατο καὶ
30 φθορᾶς, ὅπως ὑπάρχει τοῖς πράγμασι, καὶ περὶ γενέσεως
οὐ πάσης ἀλλὰ τῆς τῶν στοιχείων· πῶς δὲ σάρκες ἢ ὀστᾶ ἢ
τῶν ἄλλων τι τῶν τοιούτων, οὐδέν· ἔτι οὔτε περὶ ἀλλοιώσεως
οὔτε περὶ αὐξήσεως, τίνα τρόπον ὑπάρχουσι τοῖς πράγμασιν.
ὅλως δὲ παρὰ τὰ ἐπιπολῆς περὶ οὐδενὸς οὐδεὶς ἐπέστησεν ἔξω
35 Δημοκρίτου. οὗτος δ' ἔοικε μὲν περὶ ἁπάντων φροντίσαι, ἤδη
315b δὲ ἐν τῷ πῶς διαφέρειν. οὔτε γὰρ περὶ αὐξήσεως οὐδεὶς οὐδὲν
διώρισεν, ὥσπερ λέγομεν, ὅ τι μὴ κἂν ὁ τυχὼν εἴπειεν,
ὅτι προσιόντος αὐξάνονται τῷ ὁμοίῳ (πῶς δὲ τοῦτο, οὐκέτι),
οὐδὲ περὶ μίξεως, οὐδὲ περὶ τῶν ἄλλων ὡς εἰπεῖν οὐδενός, οἷον
5 τοῦ ποιεῖν καὶ τοῦ πάσχειν, τίνα τρόπον τὸ μὲν ποιεῖ τὸ δὲ
πάσχει τὰς φυσικὰς ποιήσεις. Δημόκριτος δὲ καὶ Λεύκιπ-
πος ποιήσαντες τὰ σχήματα τὴν ἀλλοίωσιν καὶ τὴν γένεσιν
ἐκ τούτων ποιοῦσι, διακρίσει μὲν καὶ συγκρίσει γένεσιν καὶ
φθοράν, τάξει δὲ καὶ θέσει ἀλλοίωσιν. ἐπεὶ δ' ᾤοντο τἀ-
10 ληθὲς ἐν τῷ φαίνεσθαι, ἐναντία δὲ καὶ ἄπειρα τὰ φαινό-
μενα, τὰ σχήματα ἄπειρα ἐποίησαν, ὥστε ταῖς μεταβο-
λαῖς τοῦ συγκειμένου τὸ αὐτὸ ἐναντίον δοκεῖν ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ,
καὶ μετακινεῖσθαι μικροῦ ἐμμιγνυμένου, καὶ ὅλως ἕτερον
φαίνεσθαι ἑνὸς μετακινηθέντος· ἐκ τῶν αὐτῶν γὰρ τραγῳδία
15 καὶ κωμῳδία γίνεται γραμμάτων. ἐπεὶ δὲ δοκεῖ σχεδὸν
πᾶσιν ἕτερον εἶναι γένεσις καὶ ἀλλοίωσις, καὶ γίνεσθαι μὲν
καὶ φθείρεσθαι συγκρινόμενα καὶ διακρινόμενα, ἀλλοιοῦσθαι
δὲ μεταβαλλόντων τῶν παθημάτων, περὶ τούτων ἐπιστήσασι
θεωρητέον. ἀπορίας γὰρ ἔχει ταῦτα καὶ πολλὰς καὶ εὐλό-
20 γους. εἰ μὲν γάρ ἐστι σύγκρισις ἡ γένεσις, πολλὰ ἀδύνατα
συμβαίνει· εἰσὶ δ' αὖ λόγοι ἕτεροι ἀναγκαστικοὶ καὶ οὐκ εὔ-

315ᵇ 1. διαφέρειν] διαφέρει al.

πορoι διαλύειν ὡς οὐκ ἐνδέχεται ἄλλως ἔχειν. εἴτε μή ἐστι σύγκρισις ἡ γένεσις, ἢ ὅλως οὐκ ἔστι γένεσις ἢ ἀλλοίωσις, ἢ εἰ καὶ τοῦτο διαλῦσαι χαλεπὸν ὂν πειρατέον. ἀρχὴ δὲ τούτων πάντων, πότερον οὕτω γίνεται καὶ ἀλλοιοῦται καὶ αὐ- 25 ξάνεται τὰ ὄντα καὶ τἀναντία τούτοις πάσχει, τῶν πρώτων ὑπαρχόντων μεγεθῶν ἀδιαιρέτων, ἢ οὐθέν ἐστι μέγεθος ἀδιαίρετον· διαφέρει γὰρ τοῦτο πλεῖστον. καὶ πάλιν εἰ μεγέθη, πότερον, ὡς Δημόκριτος καὶ Λεύκιππος, σώματα ταῦτ' ἐστίν, ἢ ὥσπερ ἐν τῷ Τιμαίῳ, ἐπίπεδα. τοῦτο μὲν οὖν αὐτό, 30 καθάπερ καὶ ἐν ἄλλοις εἰρήκαμεν, ἄλογον μέχρι ἐπιπέδων διαλῦσαι. διὸ μᾶλλον εὔλογον σώματα εἶναι ἀδιαίρετα. ἀλλὰ καὶ ταῦτα πολλὴν ἔχει ἀλογίαν. ὅμως δὲ τούτοις ἀλλοίωσιν καὶ γένεσιν ἐνδέχεται ποιεῖν, καθάπερ εἴρηται, τροπῇ καὶ διαθιγῇ μετακινοῦντα τὸ αὐτὸ καὶ ταῖς τῶν σχη- 35 μάτων διαφοραῖς, ὅπερ ποιεῖ Δημόκριτος. διὸ καὶ χροιὰν 316a οὔ φησιν εἶναι· τροπῇ γὰρ χρωματίζεσθαι. τοῖς δ' εἰς ἐπίπεδα διαιροῦσιν οὐκέτι· οὐδὲν γὰρ γίνεται πλὴν στερεὰ συντιθεμένων· πάθος γὰρ οὐδ' ἐγχειροῦσι γεννᾶν οὐδὲν ἐξ αὐτῶν. αἴτιον δὲ τοῦ ἐπ' ἔλαττον δύνασθαι τὰ ὁμολογούμενα συνορᾶν 5 ἡ ἀπειρία. διὸ ὅσοι ἐνῳκήκασι μᾶλλον ἐν τοῖς φυσικοῖς, μᾶλλον δύνανται ὑποτίθεσθαι τοιαύτας ἀρχὰς αἳ ἐπὶ πολὺ δύνανται συνείρειν· οἱ δ' ἐκ τῶν πολλῶν λόγων ἀθεώρητοι τῶν ὑπαρχόντων ὄντες, πρὸς ὀλίγα βλέψαντες, ἀποφαίνονται ῥᾷον. ἴδοι δ' ἄν τις καὶ ἐκ τούτων ὅσον διαφέρουσιν οἱ 10 φυσικῶς καὶ λογικῶς σκοποῦντες· περὶ γὰρ τοῦ ἄτομα εἶναι μεγέθη οἱ μέν φασιν ὅτι τὸ αὐτοτρίγωνον πολλὰ ἔσται, Δημόκριτος δ' ἂν φανείη οἰκείοις καὶ φυσικοῖς λόγοις πεπεῖσθαι. δῆλον δ' ἔσται ὃ λέγομεν προϊοῦσιν. ἔχει γὰρ ἀπορίαν, εἴ τις θείη σῶμά τι εἶναι καὶ μέγεθος πάντῃ διαιρε- 15 τόν, καὶ τοῦτο δυνατόν. τί γὰρ ἔσται ὅπερ τὴν διαίρεσιν διαφεύγει; εἰ γὰρ πάντῃ διαιρετόν, καὶ τοῦτο δυνατόν, κἂν ἅμα εἴη τοῦτο πάντῃ διῃρημένον, καὶ εἰ μὴ ἅμα διῄρηται· κἂν εἰ τοῦτο γένοιτο, οὐδὲν ἂν εἴη ἀδύνατον. οὐκοῦν καὶ κατὰ

20 τὸ μέσον ὡσαύτως. καὶ ὅλως δὲ εἰ πάντῃ πέφυκε διαιρετόν, κἂν διαιρεθῇ, οὐδὲν ἔσται ἀδύνατον γεγονός, ἐπεὶ οὐδ' ἂν εἰς μυρία μυριάκις διῃρημένα ᾖ, οὐδὲν ἀδύνατον· καίτοι ἴσως οὐδεὶς ἂν διέλοι. ἐπεὶ τοίνυν πάντῃ τοιοῦτόν ἐστι τὸ σῶμα, διῃρήσθω. τί οὖν ἔσται λοιπόν; μέγεθος; οὐ γὰρ οἷόν τε· ἔσται 25 γάρ τι οὐ διῃρημένον, ἦν δὲ πάντῃ διαιρετόν. ἀλλὰ μὴν εἰ μηδὲν ἔσται σῶμα μηδὲ μέγεθος, διαίρεσις δ' ἔσται, ἢ ἐκ στιγμῶν ἔσται, καὶ ἀμεγέθη ἐξ ὧν σύγκειται, ἢ οὐδὲν παντάπασιν, ὥστε κἂν γίνοιτο ἐκ μηδενὸς κἂν εἴη συγκείμενον, καὶ τὸ πᾶν δὴ οὐδὲν ἀλλ' ἢ φαινόμενον. ὁμοίως δὲ κἂν ᾖ 30 ἐκ στιγμῶν, οὐκ ἔσται ποσόν. ὁπότε γὰρ ἥπτοντο καὶ ἓν ἦν μέγεθος καὶ ἅμα ἦσαν, οὐδὲν ἐποίουν μεῖζον τὸ πᾶν. διαιρεθέντος γὰρ εἰς δύο καὶ πλείω, οὐδὲν ἔλαττον οὐδὲ μεῖζον τὸ πᾶν τοῦ πρότερον, ὥστε κἂν πᾶσαι συντεθῶσιν, οὐδὲν ποιήσουσι μέγεθος. ἀλλὰ μὴν καὶ εἴ τι διαιρουμένου οἷον ἔκπρισμα 316b γίνεται τοῦ σώματος, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ μεγέθους σῶμά τι ἀπέρχεται, ὁ αὐτὸς λόγος, ἐκεῖνο πῶς διαιρετόν. εἰ δὲ μὴ σῶμα ἀλλ' εἶδός τι χωριστὸν ἢ πάθος ὃ ἀπῆλθεν, καὶ ἔστι τὸ μέγεθος στιγμαὶ ἢ ἁφαὶ τοδὶ παθοῦσαι, ἄτοπον ἐκ μὴ 5 μεγεθῶν μέγεθος εἶναι. ἔτι δὲ ποῦ ἔσονται καὶ ἀκίνητοι ἢ κινούμεναι αἱ στιγμαί; ἁφή τε ἀεὶ μία δυοῖν τινῶν, ὡς ὄντος τινὸς παρὰ τὴν ἁφὴν καὶ τὴν διαίρεσιν καὶ τὴν στιγμήν. εἰ δή τις θήσεται ὁτιοῦν ἢ ὁπηλικονοῦν σῶμα εἶναι πάντῃ διαιρετόν, πάντα ταῦτα συμβαίνει. [ἔτι ἐὰν διελὼν συνθῶ 10 τὸ ξύλον ἤ τι ἄλλο, πάλιν ἴσον τε καὶ ἕν. οὐκοῦν οὕτως ἔχει δηλονότι κἂν τέμω τὸ ξύλον καθ' ὁτιοῦν σημεῖον. πάντῃ ἄρα διῄρηται δυνάμει. τί οὖν ἔστι παρὰ τὴν διαίρεσιν; εἰ γὰρ καὶ ἔστι τι πάθος, ἀλλὰ πῶς εἰς ταῦτα διαλύεται καὶ γίνεται ἐκ τούτων; ἢ πῶς χωρίζεται ταῦτα;] ὥστ' εἴπερ ἀδύνατον 15 ἐξ ἁφῶν ἢ στιγμῶν εἶναι τὰ μεγέθη, ἀνάγκη εἶναι σώματα ἀδιαίρετα καὶ μεγέθη. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ταῦτα θεμένοις

316ᵇ 3. χωριστὸν] οὐ χωριστὸν Philop. (γρ.) 9. ἔτι — 14. ταῦτα eiicienda.

οὐχ ἧττον συμβαίνει ἀδύνατα. ἔσκεπται δὲ περὶ αὐτῶν ἐν ἑτέροις. ἀλλὰ ταῦτα πειρατέον λύειν· διὸ πάλιν ἐξ ἀρχῆς τὴν ἀπορίαν λεκτέον. τὸ μὲν οὖν ἅπαν σῶμα αἰσθητὸν εἶναι διαιρετὸν καθ' ὁτιοῦν σημεῖον καὶ ἀδιαίρετον οὐδὲν ἄτοπον· τὸ 20 μὲν γὰρ δυνάμει διαιρετόν, τὸ δ' ἐντελεχείᾳ ὑπάρξει. τὸ δ' εἶναι ἅμα πάντῃ διαιρετὸν δυνάμει ἀδύνατον δόξειεν ἂν εἶναι. εἰ γὰρ δυνατόν, κἂν γένοιτο, οὐχ ὥστε εἶναι ἅμα ἄμφω ἐντελεχείᾳ ἀδιαίρετον καὶ διῃρημένον, ἀλλὰ διῃρημένον καθ' ὁτιοῦν σημεῖον. οὐδὲν ἄρα ἔσται λοιπόν, καὶ εἰς 25 ἀσώματον ἐφθαρμένον τὸ σῶμα. καὶ γένοιτο δ' ἂν πάλιν ἤτοι ἐκ στιγμῶν ἢ ὅλως ἐξ οὐδενός. καὶ τοῦτο πῶς δυνατόν; ἀλλὰ μὴν ὅτι γε διαιρεῖται εἰς χωριστὰ καὶ ἀεὶ εἰς ἐλάττω μεγέθη καὶ εἰς ἀπέχοντα καὶ κεχωρισμένα, φανερόν. οὔτε δὴ κατὰ μέρος διαιροῦντι εἴη ἂν ἄπειρος ἡ θρύψις, οὔτε ἅμα 30 οἷόν τε διαιρεθῆναι κατὰ πᾶν σημεῖον (οὐ γὰρ δυνατόν) ἀλλὰ μέχρι του. ἀνάγκη ἄρα ἄτομα ἐνυπάρχειν μεγέθη ἀόρατα, ἄλλως τε καὶ εἴπερ ἔσται γένεσις καὶ φθορὰ ἡ μὲν διακρίσει ἡ δὲ συγκρίσει. ὁ μὲν οὖν ἀναγκάζειν δοκῶν λόγος εἶναι μεγέθη ἄτομα οὗτος ἐστίν· ὅτι δὲ λανθάνει πα- 317a ραλογιζόμενος, καὶ ᾗ λανθάνει, λέγωμεν. ἐπεὶ γὰρ οὐκ ἔστι στιγμὴ στιγμῆς ἐχομένη, τὸ πάντῃ εἶναι διαιρετὸν ἔστι μὲν ὡς ὑπάρχει τοῖς μεγέθεσιν, ἔστι δ' ὡς οὔ. δοκεῖ δ' ὅταν τοῦτο τεθῇ, καὶ ὁπῃοῦν, καὶ πάντῃ στιγμὴν εἶναι, ὥστ' ἀναγκαῖον 5 εἶναι διαιρεθῆναι τὸ μέγεθος εἰς μηδέν· πάντῃ γὰρ εἶναι στιγμήν· ὥστε ἢ ἐξ ἁφῶν ἢ ἐκ στιγμῶν εἶναι. τὸ δ' ἔστιν ὡς ὑπάρχει πάντῃ, ὅτι μία ὁπῃοῦν ἐστί, καὶ πᾶσαι ὡς ἑκάστη, πλείους δὲ μιᾶς οὐκ εἰσίν· ἐφεξῆς γὰρ οὐκ εἰσίν, ὥστ' οὐ πάντῃ (εἰ γὰρ κατὰ μέσον διαιρετόν, καὶ κατ' ἐχομένην στιγμὴν 10 ἔσται διαιρετόν· οὐ γάρ ἐστιν ἐχόμενον σημεῖον σημείου ἢ στιγμὴ στιγμῆς). οὕτω δ' ἐστὶ διαίρεσις ἢ σύνθεσις. ὥστ' ἔστι καὶ διάκρισις καὶ σύγκρισις, ἀλλ' οὔτ' εἰς ἄτομα καὶ ἐξ

17. ἀδύνατα] ἀδύνατον al. 317ᵃ 12. οὕτω] τὸ cod. E, τοῦτο cum ceteris Bekker.

ἀτόμων (πολλὰ γὰρ τὰ ἀδύνατα) οὔτε οὕτως ὥστε πάντῃ
15 διαίρεσιν γενέσθαι (εἰ γὰρ ἦν ἐχομένη στιγμὴ στιγμῆς,
τοῦτ᾿ ἂν ἦν), ἀλλ᾿ εἰς μικρὰ καὶ ἐλάττω ἐστί, καὶ σύγκρισις ἐξ ἐλαττόνων. ἀλλ᾿ οὐχ ἡ ἁπλῆ καὶ τελεία γένεσις
συγκρίσει καὶ διακρίσει ὥρισται, ὥς τινές φασιν, τὴν δ᾿ ἐν
τῷ συνεχεῖ μεταβολὴν ἀλλοίωσιν. ἀλλὰ τοῦτ᾿ ἐστὶν ἐν ᾧ
20 σφάλλεται πάντα. ἔστι γὰρ γένεσις ἁπλῆ καὶ φθορὰ οὐ
συγκρίσει καὶ διακρίσει, ἀλλ᾿ ὅταν μεταβάλλῃ ἐκ τοῦδε
εἰς τόδε ὅλον. οἱ δὲ οἴονται ἀλλοίωσιν πᾶσαν εἶναι τὴν
τοιαύτην μεταβολήν· τὸ δὲ διαφέρει. ἐν γὰρ τῷ ὑποκειμένῳ τὸ μέν ἐστι κατὰ τὸν λόγον, τὸ δὲ κατὰ τὴν ὕλην.
25 ὅταν μὲν οὖν ἐν τούτοις ᾖ ἡ μεταβολή, γένεσις ἔσται ἢ
φθορά, ὅταν δ᾿ ἐν τοῖς πάθεσι καὶ κατὰ συμβεβηκός,
ἀλλοίωσις. διακρινόμενα δὲ καὶ συγκρινόμενα εὔφθαρτα
γίνεται. ἐὰν μὲν γὰρ εἰς ἐλάττω ὑδάτια διαιρεθῇ, θᾶττον
ἀὴρ γίνεται, ἐὰν δὲ συγκριθῇ, βραδύτερον. μᾶλλον δ᾿ ἔσται
30 δῆλον ἐν τοῖς ὕστερον. νῦν δὲ τοσοῦτον διωρίσθω, ὅτι ἀδύνατον εἶναι τὴν γένεσιν σύγκρισιν, οἵαν δή τινές φασιν.

3 Διωρισμένων δὲ τούτων, πρῶτον θεωρητέον πότερον ἔστι
τι γινόμενον ἁπλῶς καὶ φθειρόμενον, ἢ κυρίως μὲν οὐδέν,
ἀεὶ δ᾿ ἔκ τινος καὶ τί, λέγω δ᾿ οἷον ἐκ κάμνοντος ὑγιαῖ-
35 νον καὶ κάμνον ἐξ ὑγιαίνοντος, ἢ μικρὸν ἐκ μεγάλου καὶ
317b μέγα ἐκ μικροῦ, καὶ τἆλλα πάντα τοῦτον τὸν τρόπον. εἰ
γὰρ ἁπλῶς ἔσται γένεσις, ἁπλῶς ἄν τι γίνοιτο ἐκ μὴ ὄντος,
ὥστ᾿ ἀληθὲς ἂν εἴη λέγειν ὅτι ὑπάρχει τισὶ τὸ μὴ ὄν. τὶς
μὲν γὰρ γένεσις ἐκ μὴ ὄντος τινός, οἷον ἐκ μὴ λευκοῦ ἢ
5 μὴ καλοῦ, ἡ δὲ ἁπλῆ ἐξ ἁπλῶς μὴ ὄντος. τὸ δ᾿ ἁπλῶς
ἤτοι τὸ πρῶτον σημαίνει καθ᾿ ἑκάστην κατηγορίαν τοῦ ὄντος,
ἢ τὸ καθόλου καὶ τὸ πάντα περιέχον. εἰ μὲν οὖν τὸ πρῶτον, οὐσίας ἔσται γένεσις ἐκ μὴ οὐσίας. ᾧ δὲ μὴ ὑπάρχει
οὐσία μηδὲ τόδε, δῆλον ὡς οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδεμία κατη-

317ᵇ 2. ἄν τι] ἂν al.

γοριῶν, οἷον οὔτε ποιὸν οὔτε ποσὸν οὔτε τὸ πού· χωριστὰ γὰρ 10
ἂν εἴη τὰ πάθη τῶν οὐσιῶν. εἰ δέ, τὸ μὴ ὂν ὅλως ἀπό-
φασις ἔσται καθόλου πάντων, ὥστε ἐκ μηδενὸς ἀνάγκη γί-
νεσθαι τὸ γινόμενον. περὶ μὲν οὖν τούτων ἐν ἄλλοις τε διη-
πόρηται καὶ διώρισται τοῖς λόγοις ἐπὶ πλεῖον· συντόμως δὲ
καὶ νῦν λεκτέον, ὅτι τρόπον μέν τινα ἐκ μὴ ὄντος ἁπλῶς 15
γίνεται, τρόπον δὲ ἄλλον ἐξ ὄντος ἀεί· τὸ γὰρ δυνάμει
ὂν ἐντελεχείᾳ δὲ μὴ ὂν ἀνάγκη προϋπάρχειν λεγόμενον ἀμ-
φοτέρως. ὃ δὲ καὶ τούτων διωρισμένων ἔχει θαυμαστὴν ἀπο-
ρίαν, πάλιν ἐπαναποδιστέον, πῶς ἔστιν ἁπλῆ γένεσις, εἴτ'
ἐκ δυνάμει ὄντος οὖσα εἴτε καί πως ἄλλως. ἀπορήσειε γὰρ 20
ἄν τις ἆρ' ἔστιν οὐσίας γένεσις καὶ τοῦ τοῦδε, ἀλλὰ μὴ τοῦ
τοιοῦδε καὶ τοσοῦδε καὶ ποῦ. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ περὶ
φθορᾶς. εἰ γάρ τι γίνεται, δῆλον ὡς ἔσται δυνάμει τις
οὐσία, ἐντελεχείᾳ δ' οὔ, ἐξ ἧς ἡ γένεσις ἔσται καὶ εἰς ἣν
ἀνάγκη μεταβάλλειν τὸ φθειρόμενον. πότερον οὖν ὑπάρξει τι 25
τούτῳ τῶν ἄλλων ἐντελεχείᾳ; λέγω δ' οἷον ἆρ' ἔσται ποσὸν
ἢ ποιὸν ἢ ποῦ τὸ δυνάμει μόνον τόδε καὶ ὄν, ἁπλῶς δὲ μὴ
τόδε μηδ' ὄν; εἰ γὰρ μηδὲν ἀλλὰ πάντα δυνάμει, χωρι-
στόν τε συμβαίνει τὸ μὴ οὕτως ὄν, καὶ ἔτι ὃ μάλιστα φο-
βούμενοι διετέλεσαν οἱ πρῶτοι φιλοσοφήσαντες, τὸ ἐκ μη- 30
δενὸς γίνεσθαι προϋπάρχοντος· εἰ δὲ τὸ μὲν εἶναι τόδε τι
ἢ οὐσίαν οὐχ ὑπάρξει, τῶν δ' ἄλλων τι τῶν εἰρημένων,
ἔσται, καθάπερ εἴπομεν, χωριστὰ τὰ πάθη τῶν οὐσιῶν. περί
τε τούτων οὖν ὅσον ἐνδέχεται πραγματευτέον, καὶ τίς αἰτία
τοῦ γένεσιν ἀεὶ εἶναι, καὶ τὴν ἁπλῆν καὶ τὴν κατὰ μέρος. 35
οὔσης δ' αἰτίας μιᾶς μὲν ὅθεν τὴν ἀρχὴν εἶναί φαμεν τῆς 318a
κινήσεως, μιᾶς δὲ τῆς ὕλης, τὴν τοιαύτην αἰτίαν λεκτέον.
περὶ μὲν γὰρ ἐκείνης εἴρηται πρότερον ἐν τοῖς περὶ κινήσεως
λόγοις, ὅτι ἐστὶ τὸ μὲν ἀκίνητον τὸν ἅπαντα χρόνον, τὸ δὲ
κινούμενον ἀεί. τούτων δὲ περὶ μὲν τῆς ἀκινήτου ἀρχῆς τῆς 5
ἑτέρας καὶ προτέρας διελεῖν ἐστὶ φιλοσοφίας ἔργον· περὶ δὲ
τοῦ διὰ τὸ συνεχῶς κινεῖσθαι τἆλλα κινοῦντος ὕστερον ἀπο-

δοτέον, τί τοιοῦτον τῶν καθ' ἕκαστα λεγομένων αἴτιόν ἐστιν. νῦν δὲ τὴν ὡς ἐν ὕλης εἴδει τιθεμένην αἰτίαν εἴπωμεν, δι' ἣν
10 ἀεὶ φθορὰ καὶ γένεσις οὐχ ὑπολείπει τὴν φύσιν· ἅμα γὰρ ἂν ἴσως τοῦτο γένοιτο δῆλον, καὶ περὶ τοῦ νῦν ἀπορηθέντος, πῶς ποτὲ δεῖ λέγειν καὶ περὶ τῆς ἁπλῆς φθορᾶς καὶ γενέσεως. ἔχει δ' ἀπορίαν ἱκανὴν καὶ τί τὸ αἴτιον τοῦ συνείρειν τὴν γένεσιν, εἴπερ τὸ φθειρόμενον εἰς τὸ μὴ ὂν ἀπέρ-
15 χεται, τὸ δὲ μὴ ὂν μηδέν ἐστιν· οὔτε γὰρ τὶ οὔτε ποιὸν οὔτε ποσὸν οὔτε ποῦ τὸ μὴ ὄν. εἴπερ οὖν ἀεί τι τῶν ὄντων ἀπέρχεται, διὰ τί ποτ' οὐκ ἀνήλωται πάλαι καὶ φροῦδον τὸ πᾶν, εἴ γε πεπερασμένον ἦν ἐξ οὗ γίνεται τῶν γινομένων ἕκαστον; οὐ γὰρ δὴ διὰ τὸ ἄπειρον εἶναι ἐξ οὗ γίνεται, οὐχ
20 ὑπολείπει· τοῦτο γὰρ ἀδύνατον. κατ' ἐνέργειαν μὲν γὰρ οὐδέν ἐστιν ἄπειρον, δυνάμει δ' ἐπὶ τὴν διαίρεσιν, ὥστ' ἔδει ταύτην εἶναι μόνην τὴν μὴ ὑπολείπουσαν τῷ γίνεσθαί τι ἀεὶ ἔλαττον· νῦν δὲ τοῦτο οὐχ ὁρῶμεν. ἆρ' οὖν διὰ τὸ τὴν τοῦδε φθορὰν ἄλλου εἶναι γένεσιν καὶ τὴν τοῦδε γένεσιν ἄλλου εἶναι
25 φθορὰν ἄπαυστον ἀναγκαῖον εἶναι τὴν μεταβολήν; περὶ μὲν οὖν τοῦ γένεσιν εἶναι καὶ φθορὰν ὁμοίως περὶ ἕκαστον τῶν ὄντων, ταύτην οἰητέον εἶναι πᾶσιν ἱκανὴν αἰτίαν. διὰ τί δέ ποτε τὰ μὲν ἁπλῶς γίνεσθαι λέγεται καὶ φθείρεσθαι τὰ δ' οὐχ ἁπλῶς, πάλιν σκεπτέον, εἴπερ τὸ αὐτό ἐστι γένεσις
30 μὲν τουδὶ φθορὰ δὲ τουδί, καὶ φθορὰ μὲν τουδὶ γένεσις δὲ τουδί· ζητεῖ γάρ τινα τοῦτο λόγον. λέγομεν γὰρ ὅτι φθείρεται νῦν ἁπλῶς, καὶ οὐ μόνον τοδί· καὶ αὕτη μὲν γένεσις ἁπλῶς, αὕτη δὲ φθορά. τοδὶ δὲ γίνεται μέν τι, γίνεται δ' ἁπλῶς οὔ· φαμὲν γὰρ τὸν μανθάνοντα γίνεσθαι μὲν
35 ἐπιστήμονα, γίνεσθαι δ' ἁπλῶς οὔ. καθάπερ οὖν πολλάκις
318b διορίζομεν λέγοντες ὅτι τὰ μὲν τόδε τι σημαίνει τὰ δ' οὔ, διὰ τοῦτο συμβαίνει τὸ ζητούμενον· διαφέρει γὰρ εἰς ἃ μεταβάλλει τὸ μεταβάλλον· οἷον ἴσως ἡ μὲν εἰς πῦρ ὁδὸς γένεσις μὲν ἁπλῆ, φθορὰ δὲ ⟨τὶς⟩ τινός ἐστιν, οἷον γῆς, ἡ δὲ

318b 4. τὶς addidi.

γῆς γένεσις τὶς γένεσις, γένεσις δ' οὐχ ἁπλῶς, φθορὰ δ' 5
ἁπλῶς, οἷον πυρός, ὥσπερ Παρμενίδης λέγει δύο τὸ ὂν
καὶ τὸ μὴ ὂν εἶναι φάσκων, πῦρ καὶ γῆν. τὸ δὴ ταῦτα
ἢ τοιαῦθ' ἕτερα ὑποτίθεσθαι διαφέρει οὐδέν· τὸν γὰρ τρόπον
ζητοῦμεν, ἀλλ' οὐ τὸ ὑποκείμενον. ἡ μὲν οὖν εἰς τὸ μὴ
ὂν ἁπλῶς ὁδὸς φθορὰ ἁπλῆ, ἡ δ' εἰς τὸ ἁπλῶς ὂν γένε- 10
σις ἁπλῆ. οἷς οὖν διώρισται εἴτε πυρὶ καὶ γῇ εἴτε ἄλλοις
τισί, τούτων ἔσται τὸ μὲν ὂν τὸ δὲ μὴ ὄν. ἕνα μὲν οὖν τρό-
πον τούτῳ διοίσει τὸ ἁπλῶς τι γίνεσθαι καὶ φθείρεσθαι τοῦ
μὴ ἁπλῶς, ἄλλον δὲ τῇ ὕλῃ ὁποία τις ἂν ᾖ· ἧς μὲν γὰρ
μᾶλλον αἱ διαφοραὶ τόδε τι σημαίνουσι, μᾶλλον οὐσία, 15
ἧς δὲ στέρησιν, μὴ ὄν, οἷον τὸ μὲν θερμὸν κατηγορία τις
καὶ εἶδος, ἡ δὲ ψυχρότης στέρησις. διαφέρουσι δὲ γῆ καὶ
πῦρ καὶ ταύταις ταῖς διαφοραῖς. δοκεῖ δὲ μᾶλλον τοῖς
πολλοῖς τῷ αἰσθητῷ καὶ μὴ αἰσθητῷ διαφέρειν· ὅταν μὲν
γὰρ εἰς αἰσθητὴν μεταβάλλῃ ὕλην, γίνεσθαί φασιν, ὅταν 20
δ' εἰς ἀφανῆ, φθείρεσθαι· τὸ γὰρ ὂν καὶ τὸ μὴ ὂν τῷ
αἰσθάνεσθαι καὶ τῷ μὴ αἰσθάνεσθαι διορίζουσιν, ὥσπερ τὸ
μὲν ἐπιστητὸν ὄν, τὸ δ' ἄγνωστον μὴ ὄν· ἡ γὰρ αἴσθησις
ἐπιστήμης ἔχει δύναμιν. καθάπερ οὖν αὐτοὶ τῷ αἰσθάνεσθαι
ἢ τῷ δύνασθαι καὶ ζῆν καὶ εἶναι νομίζουσιν, οὕτω καὶ τὰ 25
πράγματα, τρόπον τινὰ διώκοντες τἀληθές, αὐτὸ δὲ λέ-
γοντες οὐκ ἀληθές. συμβαίνει δὴ κατὰ δόξαν καὶ κατ'
ἀλήθειαν ἄλλως τὸ γίνεσθαί τε ἁπλῶς καὶ τὸ φθείρεσθαι·
πνεῦμα γὰρ καὶ ἀὴρ κατὰ μὲν τὴν αἴσθησιν ἧττόν ἐστιν (διὸ
καὶ τὰ φθειρόμενα ἁπλῶς τῇ εἰς ταῦτα μεταβολῇ φθείρε- 30
σθαι λέγουσιν, γίνεσθαι δ' ὅταν εἰς ἁπτὸν καὶ εἰς γῆν μετα-
βάλλῃ), κατὰ δ' ἀλήθειαν μᾶλλον τόδε τι καὶ εἶδος ταῦτα
τῆς γῆς. τοῦ μὲν οὖν εἶναι τὴν μὲν ἁπλῆν γένεσιν φθορὰν οὖ-
σάν τινος, τὴν δὲ φθορὰν [τὴν] ἁπλῆν γένεσιν οὖσάν τινος, εἴ-
ρηται τὸ αἴτιον· διὰ γὰρ τὸ τὴν ὕλην διαφέρειν ἢ τῷ οὐσίαν 35

34. τὴν eiicit Bonitz.

319ᵃ εἶναι ἢ τῷ μή, ἢ τῷ τὴν μὲν μᾶλλον τὴν δὲ μή, ἢ τῷ τὴν μὲν μᾶλλον αἰσθητὴν εἶναι τὴν ὕλην ἐξ ἧς καὶ εἰς ἥν, τὴν δὲ ἧττον εἶναι. τοῦ δὲ τὰ μὲν ἁπλῶς γίνεσθαι λέγεσθαι, τὰ δὲ τὶ μόνον, μὴ τῇ ἐξ ἀλλήλων γενέσει, καθ' ὃν εἴπομεν
5 νῦν τρόπον — νῦν μὲν γὰρ τοσοῦτον διώρισται, τί δή ποτε πάσης γενέσεως οὔσης φθορᾶς ἄλλου, καὶ πάσης φθορᾶς οὔσης ἑτέρου τινὸς γενέσεως, οὐχ ὁμοίως ἀποδίδομεν τὸ γίνεσθαι καὶ τὸ φθείρεσθαι τοῖς εἰς ἄλληλα μεταβάλλουσιν· τὸ δ' ὕστερον εἰρημένον οὐ τοῦτο διαπορεῖ, ἀλλὰ τί ποτε τὸ μανθάνον μὲν οὐ
10 λέγεται ἁπλῶς γίνεσθαι ἀλλὰ γίνεσθαι ἐπιστῆμον, τὸ δὲ φυόμενον γίνεσθαι. ταῦτα δὲ διώρισται ταῖς κατηγορίαις· τὰ μὲν γὰρ τόδε τι σημαίνει, τὰ δὲ τοιόνδε, τὰ δὲ ποσόν. ὅσα οὖν μὴ οὐσίαν σημαίνει, οὐ λέγεται ἁπλῶς, ἀλλὰ τὶ γίνεσθαι. οὐ μὴν ἀλλ' ὁμοίως ἐν πᾶσι γένεσις μὲν κατὰ τὰ ἐν
15 τῇ ἑτέρᾳ συστοιχίᾳ λέγεται, οἷον ἐν μὲν οὐσίᾳ ἐὰν πῦρ ἀλλ' οὐκ ἐὰν γῆ, ἐν δὲ τῷ ποιῷ ἐὰν ἐπιστῆμον ἀλλ' οὐχ ὅταν ἀνεπιστῆμον. περὶ μὲν οὖν τοῦ τὰ μὲν ἁπλῶς γίνεσθαι τὰ δὲ μή, καὶ ὅλως ⟨καὶ⟩ ἐν ταῖς οὐσίαις αὐταῖς, εἴρηται, καὶ διότι τοῦ γένεσιν εἶναι συνεχῶς αἰτία ὡς ὕλη τὸ ὑποκείμενον, ὅτι
20 μεταβλητικόν ἐστιν εἰς τἀναντία, καὶ ἔστιν ἡ θατέρου γένεσις ἀεὶ ἐπὶ τῶν οὐσιῶν ἄλλου φθορὰ καὶ ἡ ἄλλου φθορὰ ἄλλου γένεσις. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἀπορῆσαι δεῖ διὰ τί γίνεται ἀεὶ ἀπολλυμένων· ὥσπερ γὰρ καὶ τὸ φθείρεσθαι ἁπλῶς φασίν, ὅταν εἰς ἀναίσθητον ἔλθῃ καὶ τὸ μὴ ὄν, ὁμοίως καὶ γίνεσθαι ἐκ
25 μὴ ὄντος φασίν, ὅταν ἐξ ἀναισθήτου. εἴτ' οὖν ὄντος τινὸς τοῦ ὑποκειμένου εἴτε μή, γίνεται ἐκ μὴ ὄντος. ὥστε ὁμοίως καὶ γίνεται ἐκ μὴ ὄντος καὶ φθείρεται εἰς τὸ μὴ ὄν. εἰκότως οὖν οὐχ ὑπολείπει· ἡ γὰρ γένεσις φθορὰ τοῦ μὴ ὄντος, ἡ δὲ φθορὰ γένεσις τοῦ μὴ ὄντος. ἀλλὰ τοῦτο τὸ μὴ ὂν ἁπλῶς
30 ἀπορήσειεν ἄν τις πότερον τὸ ἕτερον τῶν ἐναντίων ἐστίν, οἷον γῆ καὶ τὸ βαρὺ μὴ ὄν, πῦρ δὲ καὶ τὸ κοῦφον τὸ ὄν, ἢ οὔ, ἀλλ'

319ᵃ 18. καὶ addidit Bonitz. 19. τοῦ] τοῦδε al. 20. ἐστιν εἰς] εἴς al.

ἔστι καὶ γῆ τὸ ὄν, τὸ δὲ μὴ ὂν ὕλη ἡ τῆς γῆς, καὶ πυρὸς ὡσαύτως. καὶ ἆρά γε ἑτέρα ἑκατέρου ἡ ὕλη, ἢ οὐκ ἂν γίνοιτο ἐξ ἀλλήλων οὐδ' ἐξ ἐναντίων; τούτοις γὰρ ὑπάρχει 319b τἀναντία, πυρί, γῇ, ὕδατι, ἀέρι. ἢ ἔστι μὲν ὡς ἡ αὐτή, ἔστι δ' ὡς ἡ ἑτέρα· ὃ μὲν γάρ ποτε ὂν ὑπόκειται τὸ αὐτό, τὸ δ' εἶναι οὐ τὸ αὐτό. περὶ μὲν οὖν τούτων ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω. 5

4 Περὶ δὲ γενέσεως καὶ ἀλλοιώσεως λέγωμεν τί διαφέρουσιν· φαμὲν γὰρ ἑτέρας εἶναι ταύτας τὰς μεταβολὰς ἀλλήλων. ἐπειδὴ οὖν ἐστί τι τὸ ὑποκείμενον καὶ ἕτερον τὸ πάθος ὃ κατὰ τοῦ ὑποκειμένου λέγεσθαι πέφυκεν, καὶ ἔστι μεταβολὴ ἑκατέρου τούτων, ἀλλοίωσις μέν ἐστιν, ὅταν ὑπομένοντος τοῦ 10 ὑποκειμένου, αἰσθητοῦ ὄντος, μεταβάλλῃ ἐν τοῖς αὐτοῦ πάθεσιν, ἢ ἐναντίοις οὖσιν ἢ μεταξύ, οἷον τὸ σῶμα ὑγιαίνει καὶ πάλιν κάμνει ὑπομένον γε ταὐτό, καὶ ὁ χαλκὸς στρογγύλος, ὁτὲ δὲ γωνιοειδὴς ὁ αὐτός γε ὤν. ὅταν δ' ὅλον μεταβάλλῃ μὴ ὑπομένοντος αἰσθητοῦ τινὸς ὡς ὑποκειμένου τοῦ 15 αὐτοῦ, ἀλλ' οἷον ἐκ τῆς γονῆς αἷμα πάσης ἢ ἐξ ὕδατος ἀὴρ ἢ ἐξ ἀέρος παντὸς ὕδωρ, γένεσις ἤδη τὸ τοιοῦτον, τοῦ δὲ φθορά, μάλιστα δέ, ἂν ἡ μεταβολὴ γίνηται ἐξ ἀναισθήτου εἰς αἰσθητὸν ἢ ἁφῇ ἢ πάσαις ταῖς αἰσθήσεσιν, οἷον ὅταν ὕδωρ γένηται ἢ φθαρῇ εἰς ἀέρα· ὁ γὰρ ἀὴρ ἐπιεικῶς ἀναί- 20 σθητον. ἐν δὲ τούτοις ἄν τι ὑπομένῃ πάθος τὸ αὐτὸ ἐναντιώσεως ἐν τῷ γενομένῳ καὶ τῷ φθαρέντι, οἷον ὅταν ἐξ ἀέρος ὕδωρ, εἰ ἄμφω διαφανῆ ἢ ὑγρά, οὐ δεῖ τούτου θάτερον πάθος εἶναι εἰς ὃ μεταβάλλει. εἰ δὲ μή, ἔσται ἀλλοίωσις, οἷον ὁ μουσικὸς ἄνθρωπος ἐφθάρη, ἄνθρωπος δ' ἄμουσος ἐγέ- 25 νετο, ὁ δ' ἄνθρωπος ὑπομένει τὸ αὐτό. εἰ μὲν οὖν τούτου μὴ πάθος ἦν καθ' αὑτὸν ἡ μουσικὴ καὶ ἡ ἀμουσία, τοῦ μὲν γένεσις ἦν ἄν, τοῦ δὲ φθορά· διὸ ἀνθρώπου μὲν ταῦτα πάθη, ἀνθρώπου δὲ μουσικοῦ καὶ ἀνθρώπου ἀμούσου γένεσις καὶ

319ᵇ 23. ὑγρά] ψυγρά libri.

30 φθορά· νῦν δὲ πάθος τοῦτο τοῦ ὑπομένοντος. διὸ ἀλλοίωσις τὰ τοιαῦτα. ὅταν μὲν οὖν κατὰ τὸ ποσὸν ᾖ ἡ μεταβολὴ τῆς ἐναντιώσεως, αὔξη καὶ φθίσις, ὅταν δὲ κατὰ τόπον, φορά, ὅταν δὲ κατὰ πάθος καὶ τὸ ποιόν, ἀλλοίωσις, ὅταν δὲ μη-
320a δὲν ὑπομένῃ οὗ θάτερον πάθος ἢ συμβεβηκὸς ὅλως, γένεσις, τὸ δὲ φθορά. ἔστι δὲ ὕλη μάλιστα μὲν καὶ κυρίως τὸ ὑποκείμενον γενέσεως καὶ φθορᾶς δεκτικόν, τρόπον δέ τινα καὶ τὸ ταῖς ἄλλαις μεταβολαῖς, ὅτι πάντα δεκτικὰ τὰ ὑπο-
5 κείμενα ἐναντιώσεών τινων. περὶ μὲν οὖν γενέσεως καὶ φθορᾶς, εἴτε ἔστιν εἴτε μή, καὶ πῶς ἔστι, καὶ περὶ ἀλλοιώσεως διωρίσθω τοῦτον τὸν τρόπον.

Περὶ δὲ αὐξήσεως λοιπὸν εἰπεῖν, τί τε διαφέρει γενέ- 5 σεως καὶ ἀλλοιώσεως, καὶ πῶς αὐξάνεται τῶν αὐξανομέ-
10 νων ἕκαστον καὶ φθίνει ὁτιοῦν τῶν φθινόντων. σκεπτέον δὴ πρῶτον πότερον μόνως ἐν τῷ περὶ ὅ ἐστιν αὐτῶν ἡ πρὸς ἄλληλα διαφορά, οἷον ὅτι ἡ μὲν ἐκ τοῦδε εἰς τόδε μεταβολή, οἷον ἐκ δυνάμει οὐσίας εἰς ἐντελεχείᾳ οὐσίαν, γένεσίς ἐστιν, ἡ δὲ περὶ μέγεθος αὔξησις καὶ φθίσις, ἡ δὲ περὶ πάθος ἀλ-
15 λοίωσις· ἀμφότερα δὲ ἐκ δυνάμει ὄντων εἰς ἐντελέχειαν μεταβολὴ τῶν εἰρημένων ἐστίν, ἢ καὶ ὁ τρόπος διαφέρει τῆς μεταβολῆς· φαίνεται γὰρ τὸ μὲν ἀλλοιούμενον οὐκ ἐξ ἀνάγκης μεταβάλλον κατὰ τόπον, οὐδὲ τὸ γινόμενον, τὸ δ' αὐξανόμενον καὶ τὸ φθῖνον, ἄλλον δὲ τρόπον τοῦ φερομένου. τὸ
20 μὲν γὰρ φερόμενον ὅλον ἀλλάττει τόπον, τὸ δ' αὐξανόμενον ὥσπερ τὸ ἐλαυνόμενον· τούτου γὰρ μένοντος τὰ μόρια μεταβάλλει κατὰ τόπον, οὐχ ὥσπερ τὰ τῆς σφαίρας· τὰ μὲν γὰρ ἐν τῷ ἴσῳ τόπῳ μεταβάλλει τοῦ ὅλου μένοντος, τὰ δὲ τοῦ αὐξανομένου ἀεὶ ἐπὶ πλείω τόπον, ἐπ' ἐλάττω δὲ
25 τὰ τοῦ φθίνοντος. ὅτι μὲν οὖν ἡ μεταβολὴ διαφέρει οὐ μόνον περὶ ὃ ἀλλὰ καὶ ὡς τοῦ τε γινομένου καὶ ἀλλοιουμένου καὶ αὐξανομένου, δῆλον. περὶ δὲ ὅ ἐστιν ἡ μεταβολὴ ἡ τῆς αὐξήσεως καὶ ἡ τῆς φθίσεως (περὶ μέγεθος δὲ δοκεῖ εἶναι τὸ αὐξάνεσθαι καὶ φθίνειν), ποτέρως ὑποληπτέον, πότερον ἐκ

δυνάμει μὲν μεγέθους καὶ σώματος, ἐντελεχείᾳ δ' ἀσωμά- 30
του καὶ ἀμεγέθους γίνεσθαι σῶμα καὶ μέγεθος, καὶ τούτου
διχῶς ἐνδεχομένου λέγειν, ποτέρως ἡ αὔξησις γίγνεται; πό-
τερον ἐκ κεχωρισμένης ⟨ἢ⟩ αὐτῆς καθ' αὑτὴν τῆς ὕλης, ἢ
ἐνυπαρχούσης ἐν ἄλλῳ σώματι; ἢ ἀδύνατον ἀμφοτέρως. χω-
ριστὴ μὲν γὰρ οὖσα ἢ οὐδένα καθέξει τόπον, ἢ οἷον στιγμή 320b
τις ἢ κενὸν ἔσται καὶ σῶμα οὐκ αἰσθητόν. τούτων δὲ τὸ μὲν
οὐκ ἐνδέχεται, το δὲ ἀναγκαῖον ἔν τινι εἶναι· ἀεὶ γάρ που ἔσται
τὸ γιγνόμενον ἐξ αὐτοῦ, ὥστε κἀκεῖνο, ἢ καθ' αὑτὸ ἢ κατὰ
συμβεβηκός. ἀλλὰ μὴν εἴ γ' ἔν τινι ὑπάρξει, εἰ μὲν κε- 5
χωρισμένον οὕτως ὥστε μὴ ἐκείνου καθ' αὑτὸ ἢ κατὰ συμ-
βεβηκός τι εἶναι, συμβήσεται πολλὰ καὶ ἀδύνατα. λέγω
δ' οἷον εἰ γίγνεται ἀὴρ ἐξ ὕδατος, οὐ τοῦ ὕδατος ἔσται μετα-
βάλλοντος, ἀλλὰ διὰ τὸ ὥσπερ ἐν ἀγγείῳ τῷ ὕδατι εἶ-
ναι τὴν ὕλην αὐτοῦ. ἀπείρους γὰρ οὐδὲν κωλύει ὕλας εἶναι, 10
ὥστε καὶ γίγνεσθαι ἐντελεχείᾳ. ἔτι δ' οὐδ' οὕτω φαίνεται
γιγνόμενος ἀὴρ ἐξ ὕδατος, οἷον ἐξιὼν ὑπομένοντος. βέλτιον
τοίνυν ποιεῖν πᾶσιν ἀχώριστον τὴν ὕλην ὡς οὖσαν τὴν αὐτὴν
καὶ μίαν τῷ ἀριθμῷ, τῷ λόγῳ δὲ μὴ μίαν. ἀλλὰ μὴν οὐ-
δὲ στιγμὰς θετέον οὐδὲ γραμμὰς τὴν τοῦ σώματος ὕλην διὰ 15
τὰς αὐτὰς αἰτίας. ἐκεῖνο δὲ οὗ ταῦτα ἔσχατα, ἡ ὕλη, ἣν
οὐδέποτ' ἄνευ πάθους οἷόν τε εἶναι οὐδ' ἄνευ μορφῆς. γίγνεται
μὲν οὖν ἁπλῶς ἕτερον ἐξ ἑτέρου, ὥσπερ καὶ ἐν ἄλλοις διώρι-
σται, καὶ ὑπό τινος δὲ ἀεὶ ἐντελεχείᾳ ὄντος, ἢ ὁμοιοειδοῦς ἢ
ὁμογενοῦς, οἷον πῦρ ὑπὸ πυρὸς ἢ ἄνθρωπος ὑπ' ἀνθρώπου, 20
ἢ ὑπ' ἐντελεχείας· σκληρὸν γὰρ οὐχ ὑπὸ σκληροῦ γίνεται.
ἐπεὶ δ' ἐστὶ καὶ οὐσίας ὕλη σωματικῆς, σώματος δ' ἤδη τοι-
ουδί (σῶμα γὰρ κοινὸν οὐδέν), ἡ αὐτὴ καὶ μεγέθους καὶ πά-
θους ἐστί, τῷ μὲν λόγῳ χωριστή, τόπῳ δ' οὐ χωριστή, εἰ μὴ
καὶ τὰ πάθη χωριστά. φανερὸν δὴ ἐκ τῶν διηπορημένων ὅτι 25

320ᵃ 33. ἢ addidi. 320ᵇ 1. ἢ οἷον] οἷον γὰρ Philop. (γρ.). 2. καὶ cod. E et alius et Philop., ἢ cum ceteris Bekker. 9. εἶναι] ἐνεῖναι al. 19. ἀεὶ om. al.

οὐκ ἔστιν ἡ αὔξησις μεταβολὴ ἐκ δυνάμει μεγέθους, ἐντελεχείᾳ δὲ μηδὲν ἔχοντος μέγεθος· χωριστὸν γὰρ ἂν εἴη τὸ κενόν, τοῦτο δ' ὅτι ἀδύνατον, εἴρηται ἐν ἑτέροις πρότερον. ἔτι δ' ἥ γε τοιαύτη μεταβολὴ οὐκ αὐξήσεως ἴδιος ἀλλὰ γενέ-
30 σεως· ἡ γὰρ αὔξησίς ἐστι τοῦ ἐνυπάρχοντος μεγέθους ἐπίδοσις, ἡ δὲ φθίσις μείωσις. διὸ δὴ ἔχειν τι δεῖ μέγεθος τὸ αὐξανόμενον. ὥστ' οὐκ ἐξ ἀμεγέθους ὕλης δεῖ εἶναι τὴν αὔξησιν εἰς ἐντελέχειαν μεγέθους· γένεσις γὰρ ἂν εἴη σώματος μᾶλλον, οὐκ αὔξησις. ληπτέον δὴ μᾶλλον οἷον ἁπτομένους
321a τῆς ζητήσεως ἐξ ἀρχῆς, ποίου τινὸς ὄντος τοῦ αὐξάνεσθαι ἢ τοῦ φθίνειν τὰ αἴτια ζητοῦμεν. φαίνεται δὴ τοῦ αὐξανομένου ὁτιοῦν μέρος ηὐξῆσθαι, ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τῷ φθίνειν ἔλαττον γεγονέναι, ἔτι δὲ προσιόντος τινὸς αὐξάνεσθαι καὶ ἀπιόντος
5 φθίνειν. ἀναγκαῖον δὴ ἢ ἀσωμάτῳ αὐξάνεσθαι ἢ σώματι. εἰ μὲν οὖν ἀσωμάτῳ, ἔσται χωριστὸν τὸ κενόν· ἀδύνατον δὲ μεγέθους ὕλην εἶναι χωριστήν, ὥσπερ εἴρηται πρότερον. εἰ δὲ σώματι, δύο ἐν τῷ αὐτῷ σώματα τόπῳ ἔσται, τό τε αὐξόμενον καὶ τὸ αὖξον· ἔστι δὲ καὶ τοῦτο ἀδύνατον. ἀλλὰ μὴν
10 οὐδ' οὕτως ἐνδέχεται λέγειν γίνεσθαι τὴν αὔξησιν ἢ τὴν φθίσιν, ὥσπερ ὅταν ἐξ ὕδατος ἀήρ· τότε γὰρ μείζων ὁ ὄγκος γέγονεν· οὐ γὰρ αὔξησις τοῦτο ἀλλὰ γένεσις μὲν τοῦ εἰς ὃ μετέβαλεν ἔσται, φθορὰ δὲ τοῦ ἐναντίου· αὔξησις δὲ οὐδετέρου, ἀλλ' ἢ οὐδενὸς ἢ εἴ τι κοινὸν ἀμφοῖν ὑπάρχει, τῷ γινομένῳ
15 καὶ τῷ φθαρέντι, οἷον εἰ σῶμα. τὸ δ' ὕδωρ οὐκ ηὔξηται οὐδ' ὁ ἀήρ, ἀλλὰ τὸ μὲν ἀπόλωλε τὸ δὲ γέγονεν· τὸ σῶμα δέ, εἴπερ, ηὔξηται. ἀλλὰ καὶ τοῦτ' ἀδύνατον. δεῖ γὰρ σώζειν τῷ λόγῳ τὰ ὑπάρχοντα τῷ αὐξανομένῳ καὶ φθίνοντι. ταῦτα δὲ τρία ἐστίν, ὧν ἓν μέν ἐστι τὸ ὁτιοῦν μέρος μεῖζον γίγνε-
20 σθαι τοῦ αὐξανομένου μεγέθους, οἷον εἰ σὰρξ τῆς σαρκός, καὶ προσιόντος τινός, καὶ τρίτον σωζομένου τοῦ αὐξανομένου καὶ

27. τὸ κενόν] κοινὸν tres codices et Philop. (γρ.). 32. αὐξανόμενον] γινόμενον Philop. (γρ.). 321ᵃ 6. κενόν] κοινόν Philop. (γρ.). 10. ἢ] καὶ al.

ὑπομένοντος· ἐν μὲν γὰρ τῷ γίγνεσθαί τι ἁπλῶς ἢ φθείρεσθαι οὐχ ὑπομένει, ἐν δὲ τῷ ἀλλοιοῦσθαι ἢ αὐξάνεσθαι ἢ φθίνειν ὑπομένει τὸ αὐτὸ τὸ αὐξανόμενον ἢ ἀλλοιούμενον· ἀλλ' ἔνθα μὲν τὸ πάθος ἔνθα δὲ τὸ μέγεθος τὸ αὐτὸ οὐ μέ- 25 νει. εἰ δὴ ἔσται ἡ εἰρημένη αὔξησις, ἐνδέχοιτ' ἂν μηδενός γε προσιόντος μηδὲ ὑπομένοντος αὐξάνεσθαι καὶ μηδενὸς ἀπιόντος φθίνειν καὶ μὴ ὑπομένειν τὸ αὐξανόμενον. ἀλλὰ δεῖ τοῦτο σώζειν· ὑπόκειται γὰρ ἡ αὔξησις τοιοῦτον. ἀπορήσειε δ' ἄν τις καὶ τί ἐστι τὸ αὐξανόμενον, πότερον ᾧ προστίθεταί 30 τι, οἷον εἰ τὴν κνήμην αὐξάνει, αὕτη μείζων, ᾧ δὲ αὐξάνει, ἡ τροφή, οὔ. διὰ τί δὴ οὖν οὐκ ἄμφω ηὔξηται; μεῖζον γὰρ καὶ ὃ καὶ ᾧ, ὥσπερ ὅταν μίξῃς οἶνον ὕδατι· ὁμοίως γὰρ πλεῖον ἑκάτερον. ἢ ὅτι τοῦ μὲν μένει ἡ οὐσία, τοῦ δ' οὔ, οἷον τῆς τροφῆς, ἐπεὶ καὶ ἐνταῦθα τὸ ἐπικρατοῦν λέγεται ἐν 35 τῇ μίξει, οἷον ὅτι οἶνος· ποιεῖ γὰρ τὸ τοῦ οἴνου ἔργον ἀλλ' οὐ 321b τὸ τοῦ ὕδατος τὸ σύνολον μῖγμα. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπ' ἀλλοιώσεως, εἰ μένει σὰρξ οὖσα καὶ τὸ τί ἐστι, πάθος δέ τι ὑπάρχει τῶν καθ' αὑτό, ὃ πρότερον οὐχ ὑπῆρχεν, ἠλλοίωται τοῦτο· ᾧ δ' ἠλλοίωται, ὁτὲ μὲν οὐδὲν πέπονθεν, ὁτὲ δὲ 5 κἀκεῖνο. ἀλλὰ τὸ ἀλλοιοῦν καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως ἐν τῷ αὐξανομένῳ καὶ τῷ ἀλλοιουμένῳ· ἐν τούτοις γὰρ τὸ κινοῦν, ἐπεὶ καὶ τὸ εἰσελθὸν γένοιτ' ἄν ποτε μεῖζον, καὶ τὸ ἀπολαῦσαν αὐτοῦ σῶμα, οἷον εἰ εἰσελθὸν γένοιτο πνεῦμα. ἀλλ' ἔφθαρταί γε τοῦτο παθόν, καὶ τὸ κινοῦν οὐκ ἐν τούτῳ. ἐπεὶ δὲ 10 διηπόρηται περὶ αὐτῶν ἱκανῶς, δεῖ καὶ τῆς ἀπορίας πειρᾶσθαι λύσιν εὑρεῖν, σώζοντας τὸ ὑπομένοντός τε τοῦ αὐξανομένου καὶ προσιόντος τινὸς αὐξάνεσθαι, ἀπιόντος δὲ φθίνειν, ἔτι δὲ τὸ ὁτιοῦν σημεῖον αἰσθητὸν ἢ μεῖζον ἢ ἔλαττον γεγονέναι, καὶ μήτε κενὸν εἶναι τὸ σῶμα μήτε δύο ἐν τῷ αὐ- 15 τῷ τόπῳ μεγέθη μήτε ἀσωμάτῳ αὐξάνεσθαι. ληπτέον δὲ τὸ αἴτιον διορισαμένοις πρῶτον ἓν μὲν ὅτι τὰ ἀνομοιομερῆ

32. οὐκ om. Bekker errore typogr.

αὐξάνεται τῷ τὰ ὁμοιομερῆ αὐξάνεσθαι (σύγκειται γὰρ ἐκ τούτων ἕκαστον), ἔπειθ' ὅτι σὰρξ καὶ ὀστοῦν καὶ ἕκαστον τῶν
20 τοιούτων μορίων ἐστὶ διττόν, ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐν ὕλῃ εἶδος ἐχόντων· καὶ γὰρ ἡ ὕλη λέγεται καὶ τὸ εἶδος σὰρξ ἢ ὀστοῦν. τὸ οὖν ὁτιοῦν μέρος αὐξάνεσθαι καὶ προσιόντος τινὸς κατὰ μὲν τὸ εἶδός ἐστιν ἐνδεχόμενον, κατὰ δὲ τὴν ὕλην οὐκ ἔστιν. δεῖ γὰρ νοῆσαι ὥσπερ εἴ τις μετροίη τῷ αὐτῷ μέ-
25 τρῳ ὕδωρ· ἀεὶ γὰρ ἄλλο καὶ ἄλλο τὸ γινόμενον. οὕτω δ' αὐξάνεται ἡ ὕλη τῆς σαρκός, καὶ οὐχ ὁτῳοῦν παντὶ προσγίνεται, ἀλλὰ τὸ μὲν ὑπεκρεῖ τὸ δὲ προσέρχεται· τοῦ δὲ σχήματος καὶ τοῦ εἴδους ὁτῳοῦν μορίῳ. ἐπὶ δὲ τῶν ἀνομοιομερῶν τοῦτο μᾶλλον δῆλον, οἷον χειρός, ὅτι ἀνάλογον ηὔξηται· ἡ
30 γὰρ ὕλη ἑτέρα οὖσα δήλη μᾶλλον τοῦ εἴδους ἐνταῦθα ἢ ἐπὶ σαρκὸς καὶ τῶν ὁμοιομερῶν· διὸ καὶ τεθνεῶτος μᾶλλον ἂν δόξειεν εἶναι ἔτι σὰρξ καὶ ὀστοῦν ἢ χεὶρ καὶ βραχίων. ὥστε ἔστι μὲν ὡς ὁτιοῦν τῆς σαρκὸς ηὔξηται, ἔστι δ' ὡς οὔ. κατὰ μὲν γὰρ τὸ εἶδος ὁτῳοῦν προσελήλυθεν, κατὰ δὲ τὴν ὕλην οὔ.
35 μεῖζον μέντοι τὸ ὅλον γέγονε προσελθόντος μέν τινος, ὃ κα-
322a λεῖται τροφὴ καὶ ἐναντίον, μεταβάλλοντος δὲ εἰς τὸ αὐτὸ εἶδος, οἷον εἰ ξηρῷ προσίοι ὑγρόν, προσελθὸν δὲ μεταβάλοι καὶ γένοιτο ξηρόν· ἔστι μὲν γὰρ ὡς τὸ ὅμοιον ὁμοίῳ αὐξάνεται, ἔστι δ' ὡς ἀνομοίῳ. ἀπορήσειε δ' ἄν τις ποῖόν τι δεῖ εἶναι τὸ
5 ᾧ αὐξάνεται. φανερὸν δὴ ὅτι δυνάμει ἐκεῖνο, οἷον εἰ σάρξ, δυνάμει σάρκα. ἐντελεχείᾳ ἄρα ἄλλο· φθαρὲν δὴ τοῦτο σὰρξ γέγονεν. οὐκοῦν οὐ τοῦτ' αὐτὸ καθ' αὑτό· γένεσις γὰρ ἂν ἦν, οὐκ αὔξησις· ἀλλὰ τὸ αὐξανόμενον τούτῳ. τί οὖν παθὸν ὑπὸ τούτου ηὐξήθη; ἢ μιχθέν, ὥσπερ οἴνῳ εἴ τις ἐπιχέοι ὕδωρ, ὁ
10 δὲ δύναιτο οἶνον ποιεῖν τὸ μιχθέν. καὶ ὥσπερ τὸ πῦρ ἁψάμενον τοῦ καυστοῦ, οὕτως ἐν τῷ αὐξανομένῳ καὶ ὄντι ἐντελεχείᾳ σαρκὶ τὸ ἐνὸν αὐξητικὸν προσελθόντος δυνάμει σαρκὸς ἐποίησεν ἐντελεχείᾳ σάρκα. οὐκοῦν ἅμα ὄντος· εἰ γὰρ

322^a 7. οὐ τοῦτ'] οὐκ al.

χωρίς, γένεσις. ἔστι μὲν γὰρ οὕτω πῦρ ποιῆσαι ἐπὶ τὸ ὑπάρχον ἐπιθέντα ξύλα. ἀλλ' οὕτω μὲν αὔξησις, ὅταν δὲ 15 αὐτὰ τὰ ξύλα ἀφθῇ, γένεσις. ποσὸν δὲ τὸ μὲν καθόλου οὐ γίνεται, ὥσπερ οὐδὲ ζῷον ὃ μήτ' ἄνθρωπος μήτε τῶν καθ' ἕκαστα· ἀλλ' ὡς ἐνταῦθα τὸ καθόλου, κἀκεῖ τὸ ποσόν. σὰρξ δὲ ἢ ὀστοῦν ἢ χεὶρ καὶ τούτων τὰ ὁμοιομερῆ. προσελθόντος μὲν δή τινος ποσοῦ οὔκ, ἀλλὰ σαρκὸς ποσῆς. ᾗ μὲν οὖν 20 δυνάμει τὸ συναμφότερον, οἷον ποσὴ σάρξ, ταύτῃ μὲν αὔξει· καὶ γὰρ ποσὴν δεῖ γενέσθαι καὶ σάρκα· ᾗ δὲ μόνον σάρξ, τρέφει· ταύτῃ γὰρ διαφέρει τροφὴ καὶ αὔξησις τῷ λόγῳ. διὸ τρέφεται μὲν ἕως ἂν σῴζηται καὶ φθῖνον, αὐξάνεται δὲ οὐκ ἀεί. καὶ ἡ τροφὴ τῇ αὐξήσει τὸ αὐτὸ μέν, τὸ 25 δ' εἶναι ἄλλο· ᾗ μὲν γάρ ἐστι τὸ προσιὸν δυνάμει ποσὴ σάρξ, ταύτῃ μὲν αὐξητικὸν σαρκός, ᾗ δὲ μόνον δυνάμει σάρξ, τροφή. τοῦτο δὲ τὸ εἶδος ἄνευ ὕλης, οἷον ἄϋλος δύναμίς τις ἐν ὕλῃ ἐστίν. ἐὰν δέ τις προσίῃ ὕλη, οὖσα δυνάμει ἄϋλος, ἔχουσα καὶ τὸ ποσὸν δυνάμει, οὕτως ἔσονται μείζους 30 ἄϋλοι. ἐὰν δὲ μηκέτι ποιεῖν δύνηται, ἀλλ' οἷον ὕδωρ οἴνῳ ἀεὶ πλεῖον μιγνύμενον τέλος ὑδαρῆ ποιεῖ καὶ ὕδωρ, τότε φθίσις τοῦ ποσοῦ, οὐδὲ τὸ εἶδος μένει.

6 Ἐπεὶ δὲ πρῶτον δεῖ περὶ τῆς ὕλης καὶ τῶν καλουμένων 322ᵇ στοιχείων εἰπεῖν, εἴτ' ἔστιν εἴτε μή, καὶ πότερον ἀΐδιον ἕκαστον ἢ γίγνεταί πως, καὶ εἰ γίνεται, πότερον ἐξ ἀλλήλων γίνεται πάντα τὸν αὐτὸν τρόπον ἤ τι πρῶτον ἓν αὐτῶν ἐστίν, ἀνάγκη δὴ πρότερον εἰπεῖν περὶ ὧν ἀδιορίστως λέγεται νῦν. 5 πάντες γὰρ οἵ τε τὰ στοιχεῖα γεννῶντες καὶ οἱ τὰ ἐκ τῶν στοιχείων διακρίσει χρῶνται καὶ συγκρίσει καὶ τῷ ποιεῖν καὶ πάσχειν. ἔστι δ' ἡ σύγκρισις μίξις· πῶς δὲ μίγνυσθαι λέγομεν, οὐ διώρισται σαφῶς. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἀλλοιοῦσθαι

20. ποσοῦ οὔκ, ἀλλὰ] ποσοῦ, ἀλλ' οὐ libri. 24. φθῖνον unus codex, ὅταν φθίνῃ Philop., φθίνῃ cum ceteris Bekker. 30. οὕτως] οὗτοι libri. 33. φθίσις] φθίσιν cod. E, φθίσιν ποιήσει unus cod., φθίσιν ποιεῖται cum ceteris Bekker. οὐδὲ τὸ] τὸ δ' libri.

10 δυνατόν, οὐδὲ διακρίνεσθαι καὶ συγκρίνεσθαι, μηδενὸς ποιοῦντος μηδὲ πάσχοντος· καὶ γὰρ οἱ πλείω τὰ στοιχεῖα ποιοῦντες γεννῶσι τῷ ποιεῖν καὶ πάσχειν ὑπ' ἀλλήλων, καὶ τοῖς ἐξ ἑνὸς ἀνάγκη λέγειν τὴν ποίησιν, καὶ τοῦτ' ὀρθῶς λέγει Διογένης, ὅτι εἰ μὴ ἐξ ἑνὸς ἅπαντα, οὐκ ἂν ἦν τὸ ποιεῖν καὶ 15 τὸ πάσχειν ὑπ' ἀλλήλων, οἷον τὸ θερμὸν ψύχεσθαι καὶ τοῦτο θερμαίνεσθαι πάλιν· οὐ γὰρ ἡ θερμότης μεταβάλλει καὶ ἡ ψυχρότης εἰς ἄλληλα, ἀλλὰ δῆλον ὅτι τὸ ὑποκείμενον. ὥστε ἐν οἷς τὸ ποιεῖν ἐστὶ καὶ τὸ πάσχειν, ἀνάγκη τούτων μίαν εἶναι τὴν ὑποκειμένην φύσιν. τὸ μὲν οὖν πάντ' 20 εἶναι τοιαῦτα φάσκειν οὐκ ἀληθές, ἀλλ' ἐν ὅσοις τὸ ὑπ' ἀλλήλων ἐστίν. ἀλλὰ μὴν εἰ περὶ τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν καὶ περὶ μίξεως θεωρητέον, ἀνάγκη καὶ περὶ ἁφῆς· οὔτε γὰρ ποιεῖν ταῦτα καὶ πάσχειν δύναται κυρίως ἃ μὴ οἷόν τε ἅψασθαι ἀλλήλων, οὔτε μὴ ἁψάμενά πως ἐνδέχεται μι-25 χθῆναι πρῶτον. ὥστε περὶ τριῶν τούτων διοριστέον, τί ἁφὴ καὶ τί μίξις καὶ τί ποίησις. ἀρχὴν δὲ λάβωμεν τήνδε. ἀνάγκη γὰρ τῶν ὄντων ὅσοις ἐστὶ μίξις, εἶναι ταῦτ' ἀλλήλων ἁπτικά· κἂν εἴ τι ποιεῖ, τὸ δὲ πάσχει κυρίως, καὶ τούτοις ὡσαύτως. διὸ πρῶτον λεκτέον περὶ ἁφῆς. σχεδὸν μὲν οὖν, 30 ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων ὀνομάτων ἕκαστον λέγεται πολλαχῶς, καὶ τὰ μὲν ὁμωνύμως τὰ δὲ θάτερα ἀπὸ τῶν ἑτέρων καὶ τῶν προτέρων, οὕτως ἔχει καὶ περὶ ἁφῆς. ὅμως δὲ τὸ κυρίως λεγόμενον ὑπάρχει τοῖς ἔχουσι θέσιν. θέσις δ' οἷσπερ 323a καὶ τόπος· καὶ γὰρ τοῖς μαθηματικοῖς ὁμοίως ἀποδοτέον ἁφὴν καὶ τόπον, εἴτ' ἐστὶ κεχωρισμένον ἕκαστον αὐτῶν εἴτ' ἄλλον τρόπον. εἰ οὖν ἐστίν, ὥσπερ διωρίσθη πρότερον, τὸ ἅπτεσθαι τὸ τὰ ἔσχατα ἔχειν ἅμα, ταῦτα ἂν ἅπτοιτο ἀλλή-5 λων ὅσα διωρισμένα μεγέθη καὶ θέσιν ἔχοντα ἅμα ἔχει τὰ ἔσχατα. ἐπεὶ δὲ θέσις μὲν ὅσοις καὶ τόπος ὑπάρχει, τόπου δὲ διαφορὰ πρώτη τὸ ἄνω καὶ κάτω καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν

322ᵇ 12. καὶ τοῖς cum codicibus et Philop. Bonitz, καίτοι Bekker.

ἀντικειμένων, ἅπαντα τὰ ἀλλήλων ἁπτόμενα βάρος ἂν ἔχοι ἢ κουφότητα, ἢ ἄμφω ἢ θάτερον. τὰ δὲ τοιαῦτα παθητικὰ καὶ ποιητικά· ὥστε φανερὸν ὅτι ταῦτα ἅπτεσθαι πέφυκεν 10 ἀλλήλων, ὧν διῃρημένων μεγεθῶν ἅμα τὰ ἔσχατά ἐστιν, ὄντων κινητικῶν καὶ κινητῶν ὑπ' ἀλλήλων. ἐπεὶ δὲ τὸ κινοῦν οὐχ ὁμοίως κινεῖ τὸ κινούμενον, ἀλλὰ τὸ μὲν ἀνάγκη κινούμενον καὶ αὐτὸ κινεῖν, τὸ δ' ἀκίνητον ὄν, δῆλον ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ ποιοῦντος ἐροῦμεν ὡσαύτως· καὶ γὰρ τὸ κινοῦν ποιεῖν τί φασι 15 καὶ τὸ ποιοῦν κινεῖν. οὐ μὲν ἀλλὰ διαφέρει γε καὶ δεῖ διορίζειν· οὐ γὰρ οἷόν τε πᾶν τὸ κινοῦν ποιεῖν, εἴπερ τὸ ποιοῦν ἀντιθήσομεν τῷ πάσχοντι. τοῦτο δ' οἷς ἡ κίνησις πάθος. πάθος δὲ καθ' ὅσον ἀλλοιοῦται μόνον, οἷον τὸ λευκὸν καὶ τὸ θερμόν· ἀλλὰ τὸ κινεῖν ἐπὶ πλέον τοῦ ποιεῖν ἐστίν. ἐκεῖνο δ' οὖν 20 φανερόν, ὅτι ἔστι μὲν ὡς τὰ κινοῦντα τῶν κινητῶν ἅπτοιτ' ἄν, ἔστι δ' ὡς οὔ. ἀλλ' ὁ διορισμὸς τοῦ ἅπτεσθαι καθόλου μὲν ὁ τῶν θέσιν ἐχόντων καὶ τοῦ μὲν κινητικοῦ τοῦ δὲ κινητοῦ, πρὸς ἄλληλα δὲ κινητικοῦ καὶ κινητοῦ, ἐν οἷς ὑπάρχει τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν. ἔστι μὲν οὖν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ ἁπτόμενον 25 ἁπτομένου ἁπτόμενον· καὶ γὰρ κινεῖ κινούμενα πάντα σχεδὸν τὰ ἐμποδών, ὅσοις ἀνάγκη καὶ φαίνεται τὸ ἁπτόμενον ἅπτεσθαι ἁπτομένου· ἔστι δ' ὡς ἐνίοτέ φαμεν τὸ κινοῦν ἅπτεσθαι μόνον τοῦ κινουμένου, τὸ δ' ἁπτόμενον μὴ ἅπτεσθαι ἁπτομένου· ἀλλὰ διὰ τὸ κινεῖν κινούμενα τὰ ὁμογενῆ, ἀνάγκη δοκεῖ 30 εἶναι ἁπτομένου ἅπτεσθαι. ὥστε εἴ τι κινεῖ ἀκίνητον ὄν, ἐκεῖνο μὲν ἂν ἅπτοιτο τοῦ κινητοῦ, ἐκείνου δὲ οὐδέν· φαμὲν γὰρ ἐνίοτε τὸν λυποῦντα ἅπτεσθαι ἡμῶν, ἀλλ' οὐκ αὐτοὶ ἐκείνου. περὶ μὲν οὖν ἁφῆς τῆς ἐν τοῖς φυσικοῖς διωρίσθω τοῦτον τὸν τρόπον.

7 Περὶ δὲ τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν λεκτέον ἐφεξῆς. παρει- 323b λήφαμεν δὲ παρὰ τῶν πρότερον ὑπεναντίους ἀλλήλοις λόγους. οἱ μὲν γὰρ πλεῖστοι τοῦτό γε ὁμονοητικῶς λέγουσιν, ὡς τὸ μὲν ὅμοιον ὑπὸ τοῦ ὁμοίου πᾶν ἀπαθές ἐστι διὰ τὸ μηδὲν

323ᵃ 30. ὁμογενῆ] ὁμοιογενῆ cod. E.

5 μᾶλλον ποιητικὸν ἢ παθητικὸν εἶναι θάτερον θατέρου (πάντα γὰρ ὁμοίως ὑπάρχειν ταὐτὰ τοῖς ὁμοίοις), τὰ δ' ἀνόμοια καὶ τὰ διάφορα ποιεῖν καὶ πάσχειν εἰς ἄλληλα πέφυκεν. καὶ γὰρ ὅταν τὸ ἔλαττον πῦρ ὑπὸ τοῦ πλείονος φθείρηται, διὰ τὴν ἐναντίωσιν τοῦτό φασι πάσχειν· ἐναντίον γὰρ εἶναι 10 τὸ πολὺ τῷ ὀλίγῳ. Δημόκριτος δὲ παρὰ τοὺς ἄλλους ἰδίως ἔλεξε μόνος· φησὶ γὰρ τὸ αὐτὸ καὶ ὅμοιον εἶναι τό τε ποιοῦν καὶ τὸ πάσχον· οὐ γὰρ ἐγχωρεῖν τὰ ἕτερα καὶ διαφέροντα πάσχειν ὑπ' ἀλλήλων, ἀλλὰ κἂν ἕτερα ὄντα ποιῇ τι εἰς ἄλληλα, οὐχ ᾗ ἕτερα ἀλλ' ᾗ ταὐτόν τι ὑπάρχει, 15 ταύτῃ τοῦτο συμβαίνειν αὐτοῖς. τὰ μὲν οὖν λεγόμενα ταῦτ' ἐστίν, ἐοίκασι δὲ οἱ τοῦτον τὸν τρόπον λέγοντες ὑπεναντία φαίνεσθαι λέγειν. αἴτιον δὲ τῆς ἐναντιολογίας ὅτι δέον ὅλον τι θεωρῆσαι μέρος τι τυγχάνουσι λέγοντες ἑκάτεροι· τό τε γὰρ ὅμοιον καὶ τὸ πάντῃ πάντως ἀδιάφορον εὔλογον μὴ πά-20 σχειν ὑπὸ τοῦ ὁμοίου μηθέν (τί γὰρ μᾶλλον θάτερον ἔσται ποιητικὸν ἢ θάτερον; εἴ τε ὑπὸ τοῦ ὁμοίου τι πάσχειν δυνατόν, καὶ αὐτὸ ὑφ' αὑτοῦ· καίτοι τούτων οὕτως ἐχόντων οὐδὲν ἂν εἴη οὔτε ἄφθαρτον οὔτε ἀκίνητον, εἴπερ τὸ ὅμοιον ᾗ ὅμοιον ποιητικόν· αὐτὸ γὰρ αὑτὸ κινήσει πᾶν), τό τε παντελῶς ἕτερον 25 καὶ τὸ μηθαμῇ ταὐτὸν ὡσαύτως· οὐδὲν γὰρ ἂν πάθοι λευκότης ὑπὸ γραμμῆς ἢ γραμμὴ ὑπὸ λευκότητος, πλὴν εἰ μή που κατὰ συμβεβηκός, οἷον εἰ συμβέβηκε λευκὴν ἢ μέλαιναν εἶναι τὴν γραμμήν· οὐκ ἐξίστησι γὰρ ἄλληλα τῆς φύσεως ὅσα μήτ' ἐναντία μήτ' ἐξ ἐναντίων ἐστίν. ἀλλ' ἐπεὶ 30 οὐ τὸ τυχὸν πέφυκε πάσχειν καὶ ποιεῖν, ἀλλ' ὅσα ἢ ἐναντία ἐστὶν ἢ ἐναντίωσιν ἔχει, ἀνάγκη καὶ τὸ ποιοῦν καὶ τὸ πάσχον τῷ γένει μὲν ὅμοιον εἶναι καὶ ταὐτό, τῷ δ' εἴδει ἀνόμοιον καὶ ἐναντίον· πέφυκε γὰρ σῶμα μὲν ὑπὸ σώματος, χυμὸς δ' ὑπὸ χυμοῦ, χρῶμα δ' ὑπὸ χρώματος πά-324a σχειν, ὅλως δὲ τὸ ὁμογενὲς ὑπὸ τοῦ ὁμογενοῦς. τούτου δ'

323^b 21. εἴ τε] εἴτε Bekker. 324^a 1. ὁμογενοῦς] ὁμοιογενοῦς cod. E.

αἴτιον ὅτι τἀναντία ἐν ταὐτῷ γένει πάντα. ποιεῖ δὲ καὶ πάσχει τἀναντία ὑπ' ἀλλήλων. ὥστ' ἀνάγκη πῶς μὲν εἶναι ταὐτὰ τό τε ποιοῦν καὶ τὸ πάσχον, πῶς δ' ἕτερα καὶ ἀνόμοια ἀλλήλοις. ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ πάσχον καὶ τὸ ποιοῦν τῷ 5 μὲν γένει ταὐτὰ καὶ ὅμοια τῷ δ' εἴδει ἀνόμοια, τοιαῦτα δὲ τἀναντία, φανερὸν ὅτι παθητικὰ καὶ ποιητικὰ ἀλλήλων ἐστὶ τά τ' ἐναντία καὶ τὰ μεταξύ· καὶ γὰρ ὅλως φθορὰ καὶ γένεσις ἐν τούτοις. διὸ καὶ εὔλογον ἤδη τό τε πῦρ θερμαίνειν καὶ τὸ ψυχρὸν ψύχειν, καὶ ὅλως τὸ ποιητικὸν ὁμοι- 10 οῦν ἑαυτῷ τὸ πάσχον· τό τε γὰρ ποιοῦν καὶ τὸ πάσχον ἐναντία ἐστί, καὶ ἡ γένεσις εἰς τοὐναντίον. ὥστ' ἀνάγκη τὸ πάσχον εἰς τὸ ποιοῦν μεταβάλλειν· οὕτω γὰρ ἔσται εἰς τοὐναντίον ἡ γένεσις. καὶ κατὰ λόγον δὴ τὸ μὴ ταὐτὰ λέγοντας ἀμφοτέρους ὅμως ἅπτεσθαι τῆς φύσεως. λέγομεν γὰρ πάσχειν 15 ὁτὲ μὲν τὸ ὑποκείμενον, οἷον ὑγιάζεσθαι τὸν ἄνθρωπον καὶ θερμαίνεσθαι καὶ ψύχεσθαι καὶ τἆλλα τὸν αὐτὸν τρόπον, ὁτὲ δὲ θερμαίνεσθαι μὲν τὸ ψυχρόν, ὑγιάζεσθαι δὲ τὸ κάμνον· ἀμφότερα δ' ἐστὶν ἀληθῆ. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τοῦ ποιοῦντος· ὁτὲ μὲν γὰρ τὸν ἄνθρωπόν φαμεν θερμαί- 20 νειν, ὁτὲ δὲ τὸ θερμόν· ἔστι μὲν γὰρ ὡς ἡ ὕλη πάσχει, ἔστι δ' ὡς τοὐναντίον. οἱ μὲν οὖν εἰς ἐκεῖνο βλέψαντες ταὐτόν τι δεῖν ᾠήθησαν τὸ ποιοῦν ἔχειν καὶ τὸ πάσχον, οἱ δ' εἰς θάτερα τοὐναντίον. τὸν αὐτὸν δὲ λόγον ὑποληπτέον εἶναι περὶ τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν ὅνπερ καὶ περὶ τοῦ κινεῖν καὶ κινεῖ- 25 σθαι. διχῶς γὰρ λέγεται καὶ τὸ κινοῦν· ἐν ᾧ τε γὰρ ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως, δοκεῖ τοῦτο κινεῖν (ἡ γὰρ ἀρχὴ πρώτη τῶν αἰτίων), καὶ πάλιν τὸ ἔσχατον πρὸς τὸ κινούμενον καὶ τὴν γένεσιν. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τοῦ ποιοῦντος· καὶ γὰρ τὸν ἰατρόν φαμεν ὑγιάζειν καὶ τὸν οἶνον. τὸ μὲν οὖν πρῶτον κινοῦν 30 οὐδὲν κωλύει ἐν μὲν κινήσει ἀκίνητον εἶναι· ἐπ' ἐνίων δὲ καὶ ἀναγκαῖον· τὸ δ' ἔσχατον ἀεὶ κινεῖν κινούμενον. ἐπὶ δὲ ποιή-

15. ὅμως] ὁμοίως cod. E et duo alii (non Philop.).

σεως τὸ μὲν πρῶτον ἀπαθές, τὸ δ' ἔσχατον καὶ αὐτὸ πάσχον· ὅσα γὰρ μὴ ἔχει τὴν αὐτὴν ὕλην, ποιεῖ ἀπαθῆ
35 ὄντα, οἷον ἡ ἰατρική· αὐτὴ γὰρ ποιοῦσα ὑγίειαν οὐδὲν πά-
324b σχει ὑπὸ τοῦ ὑγιαζομένου. τὸ δὲ σιτίον ποιοῦν καὶ αὐτὸ πάσχει τι· ἢ γὰρ θερμαίνεται ἢ ψύχεται ἢ ἄλλο τι πάσχει ἅμα ποιοῦν. ἔστι δὲ ἡ μὲν ἰατρικὴ ὡς ἀρχή, τὸ δὲ σιτίον τὸ ἔσχατον καὶ ἁπτόμενον. ὅσα μὲν οὖν μὴ ἐν ὕλῃ ἔχει τὴν
5 μορφήν, ταῦτα μὲν ἀπαθῆ τῶν ποιητικῶν, ὅσα δ' ἐν ὕλῃ, παθητικά. τὴν μὲν γὰρ ὕλην λέγομεν ὁμοίως ὡς εἰπεῖν τὴν αὐτὴν εἶναι τῶν ἀντικειμένων ὁποτερουοῦν, ὥσπερ γένος ὄν, τὸ δὲ δυνάμενον θερμὸν εἶναι παρόντος τοῦ θερμαντικοῦ καὶ πλησιάζοντος ἀνάγκη θερμαίνεσθαι· διὸ καθάπερ εἴρηται, τὰ
10 μὲν τῶν ποιητικῶν ἀπαθῆ τὰ δὲ παθητικά. καὶ ὥσπερ ἐπὶ κινήσεως, τὸν αὐτὸν ἔχει τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν ποιητικῶν· ἐκεῖ τε γὰρ τὸ πρώτως κινοῦν ἀκίνητον, καὶ ἐπὶ τῶν ποιητικῶν τὸ πρῶτον ποιοῦν ἀπαθές. ἔστι δὲ τὸ ποιητικὸν αἴτιον ὡς ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως. τὸ δ' οὗ ἕνεκα, οὐ ποιητικόν. διὸ
15 ἡ ὑγίεια οὐ ποιητικόν, εἰ μὴ κατὰ μεταφοράν· καὶ γὰρ τοῦ μὲν ποιοῦντος ὅταν ὑπάρχῃ, γίγνεταί τι τὸ πάσχον, τῶν δ' ἕξεων παρουσῶν οὐκέτι γίνεται, ἀλλ' ἔστιν ἤδη· τὰ δ' εἴδη καὶ τὰ τέλη ἕξεις τινές, ἡ δ' ὕλη ᾗ ὕλη παθητικόν. τὸ μὲν οὖν πῦρ ἔχει ἐν ὕλῃ τὸ θερμόν· εἰ δέ τι εἴη θερμὸν χωριστόν,
20 τοῦτο οὐθὲν ἂν πάσχοι. τοῦτο μὲν οὖν ἴσως ἀδύνατον εἶναι χωριστόν· εἰ δ' ἐστὶν ἔνια τοιαῦτα, ἐπ' ἐκείνων ἂν εἴη τὸ λεγόμενον ἀληθές. τί μὲν οὖν τὸ ποιεῖν καὶ πάσχειν ἐστὶ καὶ τίσιν ὑπάρχει καὶ διὰ τί καὶ πῶς, διωρίσθω τοῦτον τὸν τρόπον.

25 Πῶς δὲ ἐνδέχεται τοῦτο συμβαίνειν, πάλιν λέγωμεν. 8
τοῖς μὲν οὖν δοκεῖ πάσχειν ἕκαστον διά τινων πόρων εἰσιόντος τοῦ ποιοῦντος ἐσχάτου καὶ κυριωτάτου, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον καὶ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν ἡμᾶς φασὶ καὶ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις αἰσθάνεσθαι πάσας, ἔτι δὲ ὁρᾶσθαι διά τε ἀέρος καὶ ὕδα-
30 τος καὶ τῶν διαφανῶν, διὰ τὸ πόρους ἔχειν ἀοράτους μὲν

διὰ μικρότητα, πυκνοὺς δὲ καὶ κατὰ στοῖχον, καὶ μᾶλλον ἔχειν τὰ διαφανῆ μᾶλλον. οἱ μὲν οὖν ἐπί τινων οὕτω διώρισαν, ὥσπερ καὶ Ἐμπεδοκλῆς, οὐ μόνον ἐπὶ τῶν ποιούντων καὶ πασχόντων, ἀλλὰ καὶ μίγνυσθαί φησιν ὅσων οἱ πόροι σύμμετροι πρὸς ἀλλήλους εἰσίν· ὁδῷ δὲ μάλιστα καὶ περὶ 35 πάντων ἑνὶ λόγῳ διωρίκασι Λεύκιππος καὶ Δημόκριτος, ἀρ- 325ᵃ χὴν ποιησάμενοι κατὰ φύσιν ἥπερ ἐστίν. ἐνίοις γὰρ τῶν ἀρχαίων ἔδοξε τὸ ὂν ἐξ ἀνάγκης ἓν εἶναι καὶ ἀκίνητον· τὸ μὲν γὰρ κενὸν οὐκ ὄν, κινηθῆναι δ' οὐκ ἂν δύνασθαι μὴ ὄντος κενοῦ κεχωρισμένου. οὐδ' αὖ πολλὰ εἶναι μὴ ὄντος τοῦ διείρ- 5 γοντος. τοῦτο δὲ μηδὲν διαφέρειν, εἴ τις οἴεται μὴ συνεχὲς εἶναι τὸ πᾶν ἀλλ' ἅπτεσθαι διῃρημένον, τοῦ φάναι πολλὰ καὶ μὴ ἓν εἶναι καὶ κενόν. εἰ μὲν γὰρ πάντῃ διαιρετόν, οὐθὲν εἶναι ἕν, ὥστε οὐδὲ πολλά, ἀλλὰ κενὸν τὸ ὅλον· εἰ δὲ τῇ μὲν τῇ δὲ μή, πεπλασμένῳ τινὶ τοῦτ' ἐοικέναι· μέχρι πόσου 10 γὰρ καὶ διὰ τί τὸ μὲν οὕτως ἔχει τοῦ ὅλου καὶ πλῆρές ἐστι, τὸ δὲ διῃρημένον; ἔτι ὁμοίως φάναι ἀναγκαῖον μὴ εἶναι κίνησιν. ἐκ μὲν οὖν τούτων τῶν λόγων, ὑπερβάντες τὴν αἴσθησιν καὶ παριδόντες αὐτὴν ὡς τῷ λόγῳ δέον ἀκολουθεῖν, ἓν καὶ ἀκίνητον τὸ πᾶν εἶναί φασι καὶ ἄπειρον ἔνιοι· τὸ γὰρ πέρας 15 περαίνειν ἂν πρὸς τὸ κενόν. οἱ μὲν οὖν οὕτως καὶ διὰ ταύτας τὰς αἰτίας ἀπεφήναντο περὶ τῆς ἀληθείας· ἐπεὶ δὲ ἐπὶ μὲν τῶν λόγων δοκεῖ ταῦτα συμβαίνειν, ἐπὶ δὲ τῶν πραγμάτων μανίᾳ παραπλήσιον εἶναι τὸ δοξάζειν οὕτως· οὐδένα γὰρ τῶν μαινομένων ἐξεστάναι τοσοῦτον ὥστε τὸ πῦρ ἓν εἶναι δοκεῖν 20 καὶ τὸν κρύσταλλον, ἀλλὰ μόνον τὰ καλὰ καὶ τὰ φαινόμενα διὰ συνήθειαν, ταῦτ' ἐνίοις διὰ τὴν μανίαν οὐθὲν δοκεῖν διαφέρειν. Λεύκιππος δ' ἔχειν ᾠήθη λόγους οἵ τινες πρὸς τὴν αἴσθησιν ὁμολογούμενα λέγοντες οὐκ ἀναιρήσουσιν οὔτε γένεσιν οὔτε φθορὰν οὔτε κίνησιν καὶ τὸ πλῆθος τῶν ὄντων. ὁμο- 25

324ᵇ 34. φησιν cum uno codice Zeller, φασιν cum ceteris Bekker. 325ᵃ 6. δὲ μηδὲν] δ' οὐδὲν al. 22. δοκεῖν] δοκεῖ libri.

λογήσας δὲ ταῦτα μὲν τοῖς φαινομένοις, τοῖς δὲ τὸ ἓν κατασκευάζουσιν ὡς οὐκ ἂν κίνησιν οὖσαν ἄνευ κενοῦ τό τε κενὸν μὴ ὄν, ⟨ποιεῖ κενὸν μὴ ὂν⟩ καὶ τοῦ ὄντος οὐθὲν μὴ ὄν φησιν εἶναι. τὸ γὰρ κυρίως ὂν παμπλῆρες ὄν· ἀλλ' εἶναι τὸ τοιοῦτον 30 οὐχ ἕν, ἀλλ' ἄπειρα τὸ πλῆθος καὶ ἀόρατα διὰ σμικρότητα τῶν ὄγκων. ταῦτα δ' ἐν τῷ κενῷ φέρεσθαι (κενὸν γὰρ εἶναι), καὶ συνιστάμενα μὲν γένεσιν ποιεῖν, διαλυόμενα δὲ φθοράν. ποιεῖν δὲ καὶ πάσχειν ᾗ τυγχάνουσιν ἁπτόμενα· ταύτῃ γὰρ οὐχ ἓν εἶναι. καὶ συντιθέμενα δὲ καὶ περιπλεκόμενα γεννᾶν· ἐκ 35 δὲ τοῦ κατ' ἀλήθειαν ἑνὸς οὐκ ἂν γενέσθαι πλῆθος, οὐδ' ἐκ τῶν ἀληθῶς πολλῶν ἕν, ἀλλ' εἶναι τοῦτ' ἀδύνατον, ἀλλ' 325b ὥσπερ Ἐμπεδοκλῆς καὶ τῶν ἄλλων τινές φασι πάσχειν διὰ πόρων, οὕτω πᾶσαν ἀλλοίωσιν καὶ πᾶν τὸ πάσχειν τοῦτον γίνεσθαι τὸν τρόπον, διὰ τοῦ κενοῦ γινομένης τῆς διαλύσεως καὶ τῆς φθορᾶς, ὁμοίως δὲ καὶ τῆς αὐξήσεως, ὑπ- 5 εισδυομένων στερεῶν. σχεδὸν δὲ καὶ Ἐμπεδοκλεῖ ἀναγκαῖον λέγειν, ὥσπερ καὶ Λεύκιππός φησιν· εἶναι γὰρ ἄττα στερεά, ἀδιαίρετα δέ, εἰ μὴ πάντῃ πόροι συνεχεῖς εἰσίν. τοῦτο δ' ἀδύνατον· οὐθὲν γὰρ ἔσται ἕτερον στερεὸν παρὰ τοὺς πόρους, ἀλλὰ πᾶν κενόν. ἀνάγκη ἄρα τὰ μὲν ἁπτόμενα εἶναι ἀδι- 10 αίρετα, τὰ δὲ μεταξὺ αὐτῶν κενά, οὓς ἐκεῖνος λέγει πόρους. οὕτως δὲ καὶ Λεύκιππος λέγει περὶ τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν. οἱ μὲν οὖν τρόποι καθ' οὓς τὰ μὲν ποιεῖ τὰ δὲ πάσχει, σχεδὸν οὗτοι λέγονται· καὶ περὶ μὲν τούτων, καὶ πῶς λέγουσι, δῆλον, καὶ πρὸς τὰς αὐτῶν θέσεις αἷς χρῶνται σχεδὸν ὁμο- 15 λογουμένως φαίνεται συμβαῖνον. τοῖς δ' ἄλλοις ἧττον, οἷον Ἐμπεδοκλεῖ τίνα τρόπον ἔσται γένεσις καὶ φθορὰ καὶ ἀλλοίωσις, οὐ δῆλον. τοῖς μὲν γάρ ἐστιν ἀδιαίρετα τὰ πρῶτα τῶν σωμάτων, σχήματι διαφέροντα μόνον, ἐξ ὧν πρώτων σύγκειται καὶ εἰς ἃ ἔσχατα διαλύεται· Ἐμπεδοκλεῖ δὲ

27. οὐκ] οὔτε al. τό τε] ποιεῖν cod. E. 28. ποιεῖ κενὸν μὴ ὂν addidi. 29. παμπλῆρες cod. E et duo alii, παμπληθὲς Bekker.

τὰ μὲν ἄλλα φανερὸν ὅτι μέχρι τῶν στοιχείων ἔχει τὴν 20
γένεσιν καὶ τὴν φθοράν, αὐτῶν δὲ τούτων πῶς γίνεται καὶ
φθείρεται τὸ σωρευόμενον μέγεθος, οὔτε δῆλον οὔτε ἐνδέχεται
λέγειν αὐτῷ μὴ λέγοντι καὶ τοῦ πυρὸς εἶναι στοιχεῖον,
ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, ὥσπερ ἐν τῷ Τιμαίῳ
γέγραφε Πλάτων· τοσοῦτον γὰρ διαφέρει τοῦ μὴ τὸν αὐτὸν 25
τρόπον Λευκίππῳ λέγειν, ὅτι ὁ μὲν στερεὰ ὁ δ' ἐπίπεδα λέ-
γει τὰ ἀδιαίρετα, καὶ ὁ μὲν ἀπείροις ὡρίσθαι σχήμασι
τῶν ἀδιαιρέτων στερεῶν ἕκαστον, ὁ δὲ ὡρισμένοις, ἐπεὶ ἀδιαί-
ρετά γε ἀμφότεροι λέγουσι καὶ ὡρισμένα σχήμασιν. ἐκ
δὴ τούτων αἱ γενέσεις καὶ αἱ διακρίσεις Λευκίππῳ μὲν δύο 30
τρόποι ἂν εἶεν, διά τε τοῦ κενοῦ καὶ διὰ τῆς ἁφῆς (ταύτῃ
γὰρ διαιρετὸν ἕκαστον), Πλάτωνι δὲ κατὰ τὴν ἁφὴν μόνον·
κενὸν γὰρ οὐκ εἶναί φησιν. καὶ περὶ μὲν τῶν ἀδιαιρέτων ἐπι-
πέδων εἰρήκαμεν ἐν τοῖς πρότερον λόγοις· περὶ δὲ τῶν ἀδι-
αιρέτων στερεῶν τὸ μὲν ἐπὶ πλέον θεωρῆσαι τὸ συμβαῖνον 35
ἀφείσθω τὸ νῦν, ὡς δὲ μικρὸν παρεκβᾶσιν εἰπεῖν, ἀναγ-
καῖον ἀπαθές τε ἕκαστον λέγειν τῶν ἀδιαιρέτων (οὐ γὰρ οἷόν 326a
τε πάσχειν ἀλλ' ἢ διὰ τοῦ κενοῦ) καὶ μηθενὸς ποιητικὸν πά-
θους· οὔτε γὰρ ψυχρὸν οὔτε σκληρὸν οἷόν τ' εἶναι. καίτοι τοῦτό
γε ἄτοπον, τὸ μόνον ἀποδοῦναι τῷ περιφερεῖ σχήματι τὸ
θερμόν· ἀνάγκη γὰρ καὶ τοὐναντίον τὸ ψυχρὸν ἄλλῳ τινὶ 5
προσήκειν τῶν σχημάτων. ἄτοπον δὲ κἂν εἰ ταῦτα μὲν
ὑπάρχει, λέγω δὲ θερμότης καὶ ψυχρότης, βαρύτης δὲ
καὶ κουφότης καὶ σκληρότης καὶ μαλακότης μὴ ὑπάρξει·
καίτοι βαρύτερόν γε κατὰ τὴν ὑπεροχήν φησιν εἶναι Δημό-
κριτος ἕκαστον τῶν ἀδιαιρέτων, ὥστε δῆλον ὅτι καὶ θερμότε- 10
ρον. τοιαῦτα δ' ὄντα μὴ πάσχειν ὑπ' ἀλλήλων ἀδύνατον,
οἷον ὑπὸ τοῦ πολὺ ὑπερβάλλοντος θερμοῦ τὸ ἠρέμα θερμόν.
ἀλλὰ μὴν εἰ σκληρόν, καὶ μαλακόν. τὸ δὴ μαλακὸν ἤδη
τῷ πάσχειν τι λέγεται· τὸ γὰρ ὑπεικτικὸν μαλακόν. ἀλλὰ

326ᵃ 13. δὴ] δὲ libri.

15 μὴν ἄτοπον καὶ εἰ μηθὲν ὑπάρχει ἀλλ' ἢ μόνον σχῆμα· καὶ εἰ ὑπάρχει, ἓν δὲ μόνον, οἷον τὸ μὲν ψυχρὸν τὸ δὲ θερμόν· οὐδὲ γὰρ ἂν μία τις εἴη ἡ φύσις αὐτῶν. ὁμοίως δὲ ἀδύνατον καὶ εἰ πλείω τῷ ἑνί· ἀδιαίρετον γὰρ ὂν ἐν τῷ αὐτῷ ἕξει τὰ πάθη, ὥστε καὶ ἐὰν πάσχῃ εἴπερ ψύχεται,
20 ταὐτῷ τοι καὶ ἄλλο τι ποιήσει ἢ πείσεται. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων παθημάτων· τοῦτο γὰρ καὶ τοῖς στερεὰ καὶ τοῖς ἐπίπεδα λέγουσιν ἀδιαίρετα συμβαίνει τὸν αὐτὸν τρόπον· οὔτε γὰρ μανότερα οὔτε πυκνότερα οἷόν τε γίνεσθαι κενοῦ μὴ ὄντος ἐν τοῖς ἀδιαιρέτοις. ἔτι δ' ἄτοπον καὶ
25 τὸ μικρὰ μὲν ἀδιαίρετα εἶναι, μεγάλα δὲ μή· νῦν μὲν γὰρ εὐλόγως τὰ μείζω θραύεται μᾶλλον τῶν μικρῶν· τὰ μὲν γὰρ διαλύεται ῥᾳδίως, οἷον τὰ μεγάλα· προσκόπτει γὰρ πολλοῖς· τὸ δὲ ἀδιαίρετον ὅλως διὰ τί μᾶλλον ὑπάρχει τῶν μεγάλων τοῖς μικροῖς; ἔτι δὲ πότερον μία πάντων
30 ἡ φύσις ἐκείνων τῶν στερεῶν, ἢ διαφέρει θάτερα τῶν ἑτέρων, ὥσπερ ἂν εἰ τὰ μὲν εἴη πύρινα, τὰ δὲ γήϊνα τὸν ὄγκον; εἰ μὲν γὰρ μία φύσις ἐστὶν ἁπάντων, τί τὸ χωρίσαν; ἢ διὰ τί οὐ γίγνεται ἁψάμενα ἕν, ὥσπερ ὕδωρ ὕδατος ὅταν θίγῃ; οὐδὲν γὰρ διαφέρει τὸ ὕστερον τοῦ προτέρου. εἰ δ' ἕτερα, ποῖα
35 ταῦτα; καὶ δῆλον ὡς ταῦτα θετέον ἀρχὰς καὶ αἰτίας τῶν
326b συμβαινόντων μᾶλλον ἢ τα σχήματα. ἔτι δὲ διαφέροντα τὴν φύσιν, κἂν ποιῇ κἂν πάσχῃ θιγγάνοντα ἀλλήλων. ἔτι δὲ τί τὸ κινοῦν; εἰ μὲν γὰρ ἕτερον, παθητικόν· εἰ δ' αὐτὸ αὑτὸ ἕκαστον, ἢ διαιρετὸν ἔσται, κατ' ἄλλο μὲν κινοῦν κατ'
5 ἄλλο δ' κινούμενον, ἢ κατὰ ταὐτὸ τἀναντία ὑπάρξει, καὶ ἡ ὕλη οὐ μόνον ἀριθμῷ ἔσται μία ἀλλὰ καὶ δυνάμει. ὅσοι μὲν οὖν διὰ τῆς τῶν πόρων τρήσεώς φασι τὰ πάθη συμβαίνειν, εἰ μὲν καὶ πεμπληρωμένων τῶν πόρων, περίεργον οἱ πόροι· εἰ γὰρ ταύτῃ τι πάσχει τὸ πᾶν, κἂν μὴ πόρους
10 ἔχον ἀλλ' αὐτὸ συνεχὲς ὂν πάσχοι τὸν αὐτὸν τρόπον. ἔτι

34. ποῖα] πόσα Philop. (γρ.). 326b 7. τρήσεώς] κινήσεώς libri.

δὲ πῶς ἐνδέχεται περὶ τοῦ διορᾶν συμβαίνειν ὡς λέγουσιν; οὔτε γὰρ κατὰ τὰς ἁφὰς ἐνδέχεται διιέναι διὰ τῶν διαφανῶν, οὔτε διὰ τῶν πόρων, εἰ πλήρης ἕκαστος· τί γὰρ διοίσει τοῦ μὴ ἔχειν πόρους; πᾶν γὰρ ὁμοίως ἔσται πλῆρες. ἀλλὰ μὴν εἰ καὶ κενὰ μὲν ταῦτα, ἀνάγκη δὲ σώματα ἐν 15 αὐτοῖς ἔχειν, ταὐτὸ συμβήσεται πάλιν. εἰ δὲ τηλικαῦτα τὸ μέγεθος ὥστε μὴ δέχεσθαι σῶμα μηδέν, γελοῖον τὸ μικρὸν μὲν οἴεσθαι κενὸν εἶναι, μέγα δὲ μὴ μηδ' ὁπηλικονοῦν, ἢ τὸ κενὸν ἄλλο τι οἴεσθαι λέγειν πλὴν χώραν σώματος, ὥστε δῆλον ὅτι παντὶ σώματι τὸν ὄγκον ἴσον ἔσται κενόν. 20 ὅλως δὲ τὸ πόρους ποιεῖν περίεργον· εἰ μὲν γὰρ μηδὲν ποιεῖ κατὰ τὴν ἁφήν, οὐδὲ διὰ τῶν πόρων ποιήσει διιόν· εἰ δὲ τῷ ἅπτεσθαι, καὶ μὴ πόρων ὄντων τὰ μὲν πείσεται τὰ δὲ ποιήσει τῶν πρὸς ἄλληλα τοῦτον τὸν τρόπον πεφυκότων. ὅτι μὲν οὖν οὕτως λέγειν τοὺς πόρους ὥς τινες ὑπολαμβάνουσιν, 25 ἢ ψεῦδος ἢ μάταιον, φανερὸν ἐκ τούτων ἐστίν· διαιρετῶν δ' ὄντων πάντῃ τῶν σωμάτων πόρους ποιεῖν γελοῖον· ᾗ γὰρ διαιρετά, δύναται χωρίζεσθαι.

9 Τίνα δὲ τρόπον ὑπάρχει τοῖς οὖσι γεννᾶν καὶ ποιεῖν καὶ πάσχειν, λέγωμεν λαβόντες ἀρχὴν τὴν πολλάκις εἰρημένην. 30 εἰ γάρ ἐστι τὸ μὲν δυνάμει τὸ δ' ἐντελεχείᾳ τοιοῦτον, πέφυκεν οὐ τῇ μὲν τῇ δ' οὐ πάσχειν, ἀλλὰ πάντῃ καθ' ὅσον ἐστὶ τοιοῦτον, ἧττον δὲ καὶ μᾶλλον ᾗ τοιοῦτον μᾶλλόν ἐστι καὶ ἧττον· καὶ ταύτῃ πόρους ἄν τις λέγοι μᾶλλον, καθάπερ ἐν τοῖς μεταλλευομένοις διατείνουσι τοῦ παθητικοῦ φλέβες 35 συνεχεῖς. συμφυὲς μὲν οὖν ἕκαστον καὶ ἓν ὂν ἀπαθές. ὁμοίως 327ᵃ δὲ καὶ μὴ θιγγάνοντα μήτε αὑτῶν μήτ' ἄλλων, ἃ ποιεῖν πέφυκε καὶ πάσχειν. λέγω δ' οἷον οὐ μόνον ἁπτόμενον θερμαίνει τὸ πῦρ, ἀλλὰ κἂν ἄποθεν ᾖ· τὸν μὲν γὰρ ἀέρα τὸ πῦρ, ὁ δ' ἀὴρ τὸ σῶμα θερμαίνει, πεφυκὼς ποιεῖν καὶ 5 πάσχειν. τὸ δὲ τῇ μὲν οἴεσθαι πάσχειν τῇ δὲ μή, διορίσαντας ἐν ἀρχῇ τοῦτο λεκτέον. εἰ μὲν γὰρ μὴ πάντῃ διαιρετὸν τὸ μέγεθος, ἀλλ' ἔστι σῶμα ἀδιαίρετον ἢ πλάτος,

οὐκ ἂν εἴη πάντῃ παθητικόν, ἀλλ' οὐδὲ συνεχὲς οὐδέν· εἰ δὲ
10 τοῦτο ψεῦδος καὶ πᾶν σῶμα διαιρετόν, οὐδὲν διαφέρει διῃ-
ρῆσθαι μὲν ἅπτεσθαι δέ, ἢ διαιρετὸν εἶναι· εἰ γὰρ διακρί-
νεσθαι δύναται κατὰ τὰς ἁφάς, ὥσπερ φασί τινες, κἂν
μήπω ᾖ διῃρημένον, ἔσται διῃρημένον· δυνατὸν γὰρ διαιρε-
θῆναι· γίνεται γὰρ οὐθὲν ἀδύνατον. ὅλως δὲ τὸ τοῦτον γίνεσθαι
15 τὸν τρόπον μόνον σχιζομένων τῶν σωμάτων ἄτοπον· ἀναιρεῖ
γὰρ οὗτος ὁ λόγος ἀλλοίωσιν, ὁρῶμεν δὲ τὸ αὐτὸ σῶμα
συνεχὲς ὂν ὁτὲ μὲν ὑγρὸν ὁτὲ δὲ πεπηγός, οὐ διαιρέσει καὶ
συνθέσει τοῦτο παθόν, οὐδὲ τροπῇ καὶ διαθιγῇ, καθάπερ λέ-
γει Δημόκριτος· οὔτε γὰρ μετατεθὲν οὔτε μεταταχθὲν τὴν
20 φύσιν πεπηγὸς ἐξ ὑγροῦ γέγονεν· οὐδ' ἐνυπάρχει τὰ
σκληρὰ καὶ πεπηγότα ἀδιαίρετα τοὺς ὄγκους· ἀλλ' ὁμοίως
ἅπαν ὑγρόν, ὁτὲ δὲ σκληρὸν καὶ πεπηγός ἐστιν. ἔτι δ' οὐδ'
αὔξησιν οἷόν τ' εἶναι καὶ φθίσιν· οὐ γὰρ ὁτιοῦν ἔσται γεγονὸς
μεῖζον, εἴπερ ἔσται πρόσθεσις, καὶ μὴ πᾶν μεταβεβλη-
25 κός, ἢ μιχθέντος τινὸς ἢ καθ' αὑτὸ μεταβαλόντος. ὅτι
μὲν οὖν ἔστι τὸ γεννᾶν καὶ τὸ ποιεῖν καὶ τὸ γίγνεσθαί τε
καὶ πάσχειν ὑπ' ἀλλήλων, καὶ τίνα τρόπον ἐνδέχεται,
καὶ τίνα φασὶ μέν τινες οὐκ ἐνδέχεται δέ, διωρίσθω τοῦτον
τὸν τρόπον.

30 Λοιπὸν δὲ θεωρῆσαι περὶ μίξεως κατὰ τὸν αὐτὸν τρό- 10
πον τῆς μεθόδου· τοῦτο γὰρ ἦν τρίτον τῶν προτεθέντων ἐξ
ἀρχῆς. σκεπτέον δὲ τί τ' ἐστὶν ἡ μίξις καὶ τί τὸ μικτόν,
καὶ τίσιν ὑπάρχει τῶν ὄντων καὶ πῶς, ἔτι δὲ πότερον ἔστι
μίξις ἢ τοῦτο ψεῦδος· ἀδύνατον γάρ ἐστι μιχθῆναί τι ἕτε-
35 ρον ἑτέρῳ, καθάπερ λέγουσί τινες· ὄντων μὲν γὰρ ἔτι τῶν
327b μιχθέντων καὶ μὴ ἠλλοιωμένων οὐδὲν μᾶλλον νῦν μεμῖχθαί
φασιν ἢ πρότερον, ἀλλ' ὁμοίως ἔχειν, θατέρου δὲ φθαρέν-
τος οὐ μεμῖχθαι, ἀλλὰ τὸ μὲν εἶναι τὸ δ' οὐκ εἶναι, τὴν

327ᵃ 15. μόνον om. al. 19. μεταταχθὲν unus cod., μετα-
βαλὸν cum ceteris Bekker. 20. οὐδ' ἐνυπάρχει duo codices,
οὐδὲ νῦν ὑπάρχει cum ceteris Bekker.

δὲ μίξιν ὁμοίως ἐχόντων εἶναι· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον κἂν
εἰ ἀμφοτέρων συνελθόντων ἔφθαρται τῶν μιγνυμένων ἑκά- 5
τερον· οὐ γὰρ εἶναι μεμιγμένα τά γε ὅλως οὐκ ὄντα. οὗτος
μὲν οὖν ὁ λόγος ἔοικε ζητεῖν διορίσαι τί διαφέρει μίξις γε-
νέσεως καὶ φθορᾶς, καὶ τί τὸ μικτὸν τοῦ γεννητοῦ καὶ φθαρ-
τοῦ· δῆλον γὰρ ὡς δεῖ διαφέρειν, εἴπερ ἔστιν. ὥστε τούτων
ὄντων φανερῶν τὰ διαπορηθέντα λύοιντ' ἄν. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ 10
τὴν ὕλην τῷ πυρὶ μεμῖχθαί φαμεν οὐδὲ μίγνυσθαι καιο-
μένην, οὔτ' αὐτὴν αὑτῆς τοῖς μορίοις οὔτε τῷ πυρί, ἀλλὰ
τὸ μὲν πῦρ γίνεσθαι, τὴν δὲ φθείρεσθαι. τὸν αὐτὸν δὲ τρό-
πον οὔτε τῷ σώματι τὴν τροφὴν οὔτε τὸ σχῆμα τῷ κηρῷ
μιγνύμενον σχηματίζειν τὸν ὄγκον· οὐδὲ τὸ σῶμα καὶ τὸ 15
λευκὸν οὐδ' ὅλως τὰ πάθη καὶ τὰς ἕξεις οἷόν τε μίγνυσθαι
τοῖς πράγμασιν· σωζόμενα γὰρ ὁρᾶται. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὸ
λευκόν γε καὶ τὴν ἐπιστήμην ἐνδέχεται μιχθῆναι, οὐδ' ἄλλο
τῶν μὴ χωριστῶν οὐδέν. ἀλλὰ τοῦτο λέγουσιν οὐ καλῶς οἱ
πάντα ποτὲ ὁμοῦ καὶ φάσκοντες εἶναι καὶ μεμῖχθαι· οὐ 20
γὰρ ἅπαν ἅπαντι μικτόν, ἀλλ' ὑπάρχειν δεῖ χωριστὸν
ἑκάτερον τῶν μιχθέντων· τῶν δὲ παθῶν οὐθὲν χωριστόν. ἐπεὶ
δ' ἐστὶ τὰ μὲν δυνάμει τὰ δ' ἐνεργείᾳ τῶν ὄντων, ἐνδέχε-
ται τὰ μιχθέντα εἶναί πως καὶ μὴ εἶναι, ἐνεργείᾳ μὲν
ἑτέρου ὄντος τοῦ γεγονότος ἐξ αὐτῶν, δυνάμει δ' ἔτι ἑκατέ- 25
ρου ἅπερ ἦσαν πρὶν μιχθῆναι, καὶ οὐκ ἀπολωλότα· τοῦτο
γὰρ ὁ λόγος διηπόρει πρότερον· φαίνεται δὲ τὰ μιγνύμενα
πρότερόν τε ἐκ κεχωρισμένων συνιόντα καὶ δυνάμενα χω-
ρίζεσθαι πάλιν. οὔτε διαμένουσιν οὖν ἐνεργείᾳ ὥσπερ τὸ σῶμα
καὶ τὸ λευκόν, οὔτε φθείρονται, οὔτε θάτερον οὔτ' ἄμφω· σώ- 30
ζεται γὰρ ἡ δύναμις αὐτῶν. διὸ ταῦτα μὲν ἀφείσθω· τὸ
δὲ συνεχὲς τούτοις ἀπόρημα διαιρετέον, πότερον ἡ μίξις
πρὸς τὴν αἴσθησιν τί ἐστιν. ὅταν γὰρ οὕτως εἰς μικρὰ διαι-
ρεθῇ τὰ μιγνύμενα, καὶ τεθῇ παρ' ἄλληλα τοῦτον τὸν τρό-
πον ὥστε μὴ δῆλον ἕκαστον εἶναι τῇ αἰσθήσει, τότε μέμι- 35
κται ἢ οὔ, ἀλλ' ἔστιν ὥστε ὁτιοῦν παρ' ὁτιοῦν εἶναι μόριον τῶν 328a

μιχθέντων; λέγεται μὲν οὖν ἐκείνως, οἷον κριθὰς μεμῖχθαι πυροῖς, ὅταν ἡτισοῦν παρ' ὁντινοῦν τεθῇ. εἰ δ' ἐστὶ πᾶν σῶμα διαιρετόν, εἴπερ καὶ ἔστι σῶμα σώματι μικτὸν ὁμοιομερές,
5 ὁτιοῦν ἂν δέοι μέρος γίνεσθαι παρ' ὁτιοῦν. ἐπεὶ δ' οὐκ ἔστιν εἰς τἀλάχιστα διαιρεθῆναι, οὔτε σύνθεσις ταὐτὸ καὶ μίξις ἀλλ' ἕτερον, δῆλον ὡς οὔτε κατὰ μικρὰ σωζόμενα δεῖ τὰ μιγνύμενα φάναι μεμῖχθαι. σύνθεσις γὰρ ἔσται καὶ οὐ κρᾶσις οὐδὲ μίξις, οὐδ' ἕξει τὸν αὐτὸν λόγον τῷ ὅλῳ τὸ μό-
10 ριον. φαμὲν δ', εἴπερ δεῖ μεμῖχθαί τι, τὸ μιχθὲν ὁμοιομερὲς εἶναι, καὶ ὥσπερ τοῦ ὕδατος τὸ μέρος ὕδωρ, οὕτω καὶ τοῦ κραθέντος. ἂν δ' ᾖ κατὰ μικρὰ σύνθεσις ἡ μίξις, οὐθὲν συμβήσεται τούτων, ἀλλὰ μόνον μεμιγμένα πρὸς τὴν αἴσθησιν (καὶ τὸ αὐτὸ τῷ μὲν μεμιγμένον, ἐὰν μὴ βλέπῃ
15 ὀξύ, τῷ Λυγκεῖ δ' οὐθὲν μεμιγμένον), οὐδὲ τῇ διαιρέσει, ὥστε ὁτιοῦν παρ' ὁτιοῦν μέρος, ἀδύνατον γὰρ οὕτω διαιρεθῆναι. ἢ οὖν οὐκ ἔστι μίξις, ἢ λεκτέον τοῦτο πῶς ἐνδέχεται γίγνεσθαι πάλιν. ἔστι δή, ὡς ἔφαμεν, τῶν ὄντων τὰ μὲν ποιητικά, τὰ δ' ὑπὸ τούτων παθητικά. τὰ μὲν οὖν ἀντιστρέφει,
20 ὅσων ἡ αὐτὴ ὕλη ἐστί, καὶ ποιητικὰ ἀλλήλων καὶ παθητικὰ ὑπ' ἀλλήλων· τὰ δὲ ποιεῖ ἀπαθῆ ὄντα, ὅσων μὴ ἡ αὐτὴ ὕλη. τούτων μὲν οὖν οὐκ ἔστι μίξις· διὸ οὐδ' ἡ ἰατρικὴ ποιεῖ ὑγίειαν οὐδ' ἡ ὑγίεια μιγνυμένη τοῖς σώμασιν. τῶν δὲ ποιητικῶν καὶ παθητικῶν ὅσα εὐδιαίρετα, πολλὰ μὲν ὀλίγοις καὶ με-
25 γάλα μικροῖς συντιθέμενα οὐ ποιεῖ μίξιν, ἀλλ' αὔξησιν τοῦ κρατοῦντος· μεταβάλλει γὰρ θάτερον εἰς τὸ κρατοῦν, οἷον σταλαγμὸς οἴνου μυρίοις χοεῦσιν ὕδατος οὐ μίγνυται· λύεται γὰρ τὸ εἶδος καὶ μεταβάλλει εἰς τὸ πᾶν ὕδωρ. ὅταν δὲ ταῖς δυνάμεσιν ἰσάζῃ πως, τότε μεταβάλλει μὲν ἑκάτερον
30 εἰς τὸ κρατοῦν ἐκ τῆς αὑτοῦ φύσεως, οὐ γίνεται δὲ θάτερον, ἀλλὰ μεταξὺ καὶ κοινόν. φανερὸν οὖν ὅτι ταῦτ' ἐστὶ μικτὰ ὅσα ἐναντίωσιν ἔχει τῶν ποιούντων· ταῦτα γὰρ δὴ ὑπ' ἀλ-

315ᵃ 15. οὐδὲ] οὔτε libri. 16. ὥστε omnes codices, οὔτε Bekker.

λήλων ἐστὶ παθητικά. καὶ μικρὰ δὲ μικροῖς παρατιθέμενα μίγνυται μᾶλλον· ῥᾷον γὰρ καὶ θᾶττον ἄλληλα μεθίστησιν. τὸ δὲ πολὺ καὶ ὑπὸ πολλοῦ χρονίως τοῦτο δρᾷ. διὸ τὰ εὐό- 25 ριστα τῶν διαιρετῶν καὶ παθητικῶν μικτά (διαιρεῖται γὰρ 328b εἰς μικρὰ ταῦτα ῥᾳδίως· τοῦτο γὰρ ἦν τὸ εὐορίστῳ εἶναι), οἷον τὰ ὑγρὰ μικτὰ μάλιστα τῶν σωμάτων· εὐόριστον γὰρ μάλιστα τὸ ὑγρὸν τῶν διαιρετῶν, ἐὰν μὴ γλίσχρον ᾖ· ταῦτα γὰρ δὴ πλείω καὶ μείζω μόνον ποιεῖ τὸν ὄγκον. 5 ὅταν δ' ᾖ θάτερον μόνον παθητικὸν ἢ σφόδρα, τὸ δὲ πάμπαν ἠρέμα, ἢ οὐθὲν πλεῖον τὸ μιχθὲν ἐξ ἀμφοῖν ἢ μικρόν, ὅπερ συμβαίνει περὶ τὸν καττίτερον καὶ τὸν χαλκόν. ἔνια γὰρ ψελλίζεται πρὸς ἄλληλα τῶν ὄντων καὶ ἐπαμφοτερίζει· φαίνεται γάρ πως καὶ μικτὰ ἠρέμα, καὶ ὡς θάτερον 10 μὲν δεκτικὸν θάτερον δ' εἶδος. ὅπερ ἐπὶ τούτων συμβαίνει· ὁ γὰρ καττίτερος ὡς πάθος τι ὢν ἄνευ ὕλης τοῦ χαλκοῦ σχεδὸν ἀφανίζεται καὶ μιχθεὶς ἄπεισι χρωματίσας μόνον. ταὐτὸ δὲ τοῦτο συμβαίνει καὶ ἐφ' ἑτέρων. φανερὸν τοίνυν ἐκ τῶν εἰρημένων καὶ ὅτι ἔστι μίξις καὶ τί ἐστι καὶ διὰ τί, καὶ 15 ποῖα μικτὰ τῶν ὄντων, ἐπείπερ ἐστὶν ἔνια τοιαῦτα οἷα παθητικά τε ὑπ' ἀλλήλων καὶ εὐόριστα καὶ εὐδιαίρετα· ταῦτα γὰρ οὔτ' ἐφθάρθαι ἀνάγκη μεμιγμένα οὔτ' ἔτι ταὐτὰ ἁπλῶς εἶναι, οὔτε σύνθεσιν εἶναι τὴν μίξιν αὐτῶν, οὔτε πρὸς τὴν αἴσθησιν· ἀλλ' ἔστι μικτὸν μὲν ὃ ἂν εὐόριστον ὂν παθητικὸν ᾖ 20 καὶ ποιητικὸν καὶ τοιούτῳ μικτόν (πρὸς ὁμώνυμον γὰρ τὸ μικτόν), ἡ δὲ μίξις τῶν μικτῶν ἀλλοιωθέντων ἕνωσις.

B.

25

Περὶ μὲν οὖν μίξεως καὶ ἁφῆς καὶ τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν εἴρηται πῶς ὑπάρχει τοῖς μεταβάλλουσι κατὰ φύσιν, ἔτι δὲ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς τῆς τε ἁπλῆς καὶ τῆς τινός,

328ᵇ 28. τῆς τε ἁπλῆς καὶ τῆς τινός, πῶς ἐστὶ Bonitz. τῆς ἁπλῆς καὶ τίνος ἐστὶ καὶ πῶς ἐστὶ duo codd. τῆς ἁπλῆς τῆς τινὸς καὶ ἁπλῶς ἐστι unus cod. τῆς ἁπλῆς, τίνος καὶ πῶς ἐστὶ Bekker.

πῶς ἐστὶ καὶ διὰ τίν' αἰτίαν. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ ἀλλοιώ-
30 σεως εἴρηται, τί τὸ ἀλλοιοῦσθαι καὶ τίν' ἔχει διαφορὰν αὐ-
τῶν. λοιπὸν δὲ θεωρῆσαι περὶ τὰ καλούμενα στοιχεῖα τῶν
σωμάτων. γένεσις μὲν γὰρ καὶ φθορὰ πάσαις ταῖς φύσει
συνεστώσαις οὐσίαις οὐκ ἄνευ τῶν αἰσθητῶν σωμάτων· τούτων
δὲ τὴν ὑποκειμένην ὕλην οἱ μέν φασιν εἶναι μίαν, οἷον ἀέρα
35 τιθέντες ἢ πῦρ ἤ τι μεταξὺ τούτων, σῶμά τε ὂν καὶ χωρι-
329a στόν, οἱ δὲ πλείω τὸν ἀριθμὸν ἑνός, οἱ μὲν πῦρ καὶ γῆν, οἱ
δὲ ταῦτά τε καὶ ἀέρα τρίτον, οἱ δὲ καὶ ὕδωρ τούτων τέταρ-
τον, ὥσπερ Ἐμπεδοκλῆς· ἐξ ὧν συγκρινομένων καὶ διακρι-
νομένων ἢ ἀλλοιουμένων συμβαίνειν τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθο-
5 ρὰν τοῖς πράγμασιν. ὅτι μὲν οὖν τὰ πρῶτα ἀρχὰς καὶ στοι-
χεῖα καλῶς ἔχει λέγειν, ἔστω συνομολογούμενον, ἐξ ὧν
μεταβάλλοντων ἢ κατὰ σύγκρισιν καὶ διάκρισιν ἢ κατ' ἄλλην
μεταβολὴν συμβαίνει γένεσιν εἶναι καὶ φθοράν. ἀλλ' οἱ μὲν
ποιοῦντες μίαν ὕλην παρὰ τὰ εἰρημένα, ταύτην δὲ σωματι-
10 κὴν καὶ χωριστήν, ἁμαρτάνουσιν· ἀδύνατον γὰρ ἄνευ ἐναν-
τιώσεως εἶναι τὸ σῶμα τοῦτο αἰσθητὸν ὄν· ἢ γὰρ κοῦφον ἢ
βαρὺ ἢ ψυχρὸν ἢ θερμὸν ἀνάγκη εἶναι τὸ ἄπειρον τοῦτο, ὃ
λέγουσί τινες εἶναι τὴν ἀρχήν. ὡς δ' ἐν τῷ Τιμαίῳ γέγρα-
πται, οὐδένα ἔχει διορισμόν· οὐ γὰρ εἴρηκε σαφῶς τὸ παν-
15 δεχές, εἰ χωρίζεται τῶν στοιχείων. οὐδὲ χρῆται οὐδέν, φή-
σας εἶναι ὑποκείμενόν τι τοῖς καλουμένοις στοιχείοις πρότερον,
οἷον χρυσὸν τοῖς ἔργοις τοῖς χρυσοῖς. καίτοι καὶ τοῦτο οὐ
καλῶς λέγεται τοῦτον τὸν τρόπον λεγόμενον, ἀλλ' ὧν μὲν
ἀλλοίωσις, ἔστιν οὕτως, ὧν δὲ γένεσις καὶ φθορά, ἀδύνατον
20 ἐκεῖνο προσαγορεύεσθαι ἐξ οὗ γέγονεν. καίτοι γέ φησι μα-
κρῷ ἀληθέστατον εἶναι χρυσὸν λέγειν ἕκαστον εἶναι. ἀλλὰ
τῶν στοιχείων ὄντων στερεῶν μέχρι ἐπιπέδων ποιεῖται τὴν
ἀνάλυσιν· ἀδύνατον δὲ τὴν τιθήνην καὶ τὴν ὕλην τὴν πρώ-
την τὰ ἐπίπεδα εἶναι. ἡμεῖς δὲ φαμὲν μὲν εἶναί τινα ὕλην
25 τῶν σωμάτων τῶν αἰσθητῶν, ἀλλὰ ταύτην οὐ χωριστὴν ἀλλ'
ἀεὶ μετ' ἐναντιώσεως, ἐξ ἧς γίνεται τὰ καλούμενα στοιχεῖα.

διώρισται δὲ περὶ αὐτῶν ἐν ἑτέροις ἀκριβέστερον. οὐ μὴν ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ τὸν τρόπον τοῦτόν ἐστιν ἐκ τῆς ὕλης τὰ σώματα τὰ πρῶτα, διοριστέον καὶ περὶ τούτων, ἀρχὴν μὲν καὶ πρώτην οἰομένοις εἶναι τὴν ὕλην τὴν ἀχώριστον μέν, ὑποκειμένην δὲ τοῖς ἐναντίοις· οὔτε γὰρ τὸ θερμὸν ὕλη τῷ ψυχρῷ οὔτε τοῦτο τῷ θερμῷ, ἀλλὰ τὸ ὑποκείμενον ἀμφοῖν. ὥστε πρῶτον μὲν τὸ δυνάμει σῶμα αἰσθητὸν ἀρχή, δεύτερον δ' αἱ ἐναντιώσεις, λέγω δ' οἷον θερμότης καὶ ψυχρότης, τρίτον δ' ἤδη πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ τὰ τοιαῦτα· ταῦτα μὲν γὰρ μεταβάλλει εἰς ἄλληλα, καὶ οὐχ ὡς Ἐμπεδοκλῆς καὶ ἕτεροι λέγουσιν (οὐδὲ γὰρ ἂν ἦν ἀλλοίωσις), αἱ δ' ἐναντιώσεις οὐ μεταβάλλουσιν. ἀλλ' οὐδὲν ἧττον καὶ ὡς σώματος ποίας καὶ πόσας λεκτέον ἀρχάς· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι ὑποθέμενοι χρῶνται, καὶ οὐδὲν λέγουσι διὰ τί αὗται ἢ τοσαῦται. 30 35 329 b 5

2 *Ἐπεὶ οὖν ζητοῦμεν αἰσθητοῦ σώματος ἀρχάς, τοῦτο δ' ἐστὶν ἁπτοῦ, ἁπτὸν δ' οὗ ἡ αἴσθησις ἁφή, φανερὸν ὅτι οὐ πᾶσαι αἱ ἐναντιώσεις σώματος εἴδη καὶ ἀρχὰς ποιοῦσιν, ἀλλὰ μόνον αἱ κατὰ τὴν ἁφήν· κατ' ἐναντίωσίν τε γὰρ διαφέρουσι, καὶ κατὰ ἁπτὴν ἐναντίωσιν. διὸ οὔτε λευκότης καὶ μελανία οὔτε γλυκύτης καὶ πικρότης, ὁμοίως δ' οὐδὲ τῶν ἄλλων τῶν αἰσθητῶν ἐναντιώσεων οὐδὲν ποιεῖ στοιχεῖον. καίτοι πρότερον ὄψις ἁφῆς, ὥστε καὶ τὸ ὑποκείμενον πρότερον. ἀλλ' οὐκ ἔστι σώματος ἁπτοῦ πάθος ᾗ ἁπτόν, ἀλλὰ καθ' ἕτερον, καὶ εἰ ἔτυχε τῇ φύσει πρότερον. αὐτῶν δὴ πρῶτον τῶν ἁπτῶν διαιρετέον ποῖαι πρῶται διαφοραὶ καὶ ἐναντιώσεις. εἰσὶ δ' ἐναντιώσεις κατὰ τὴν ἁφὴν αἵδε, θερμὸν ψυχρόν, ξηρὸν ὑγρόν, βαρὺ κοῦφον, σκληρὸν μαλακόν, γλίσχρον κραῦρον, τραχὺ λεῖον, παχὺ λεπτόν. τούτων δὲ βαρὺ μὲν καὶ κοῦφον οὐ ποιητικὰ οὐδὲ παθητικά· οὐ γὰρ τῷ ποιεῖν τι ἕτερον ἢ πάσχειν ὑφ' ἑτέρου λέγονται. δεῖ δὲ ποι-* 10 15 20

329ᵇ 16. *δὴ*] *δὲ* al.

ητικὰ καὶ παθητικὰ εἶναι ἀλλήλων τὰ στοιχεῖα· μίγνυται
γὰρ καὶ μεταβάλλει εἰς ἄλληλα. θερμὸν δὲ καὶ ψυχρὸν
25 καὶ ὑγρὸν καὶ ξηρὸν τὰ μὲν τῷ ποιητικὰ εἶναι τὰ δὲ τῷ
παθητικὰ λέγεται· θερμὸν γάρ ἐστι τὸ συγκρῖνον τὰ ὁμο-
γενῆ (τὸ γὰρ διακρίνειν, ὅπερ φασὶ ποιεῖν τὸ πῦρ, συγ-
κρίνειν ἐστὶ τὰ ὁμόφυλα· συμβαίνει γὰρ ἐξαιρεῖν τὰ ἀλ-
λότρια), ψυχρὸν δὲ τὸ συνάγον καὶ συγκρῖνον ὁμοίως τά
30 τε συγγενῆ καὶ τὰ μὴ ὁμόφυλα, ὑγρὸν δὲ τὸ ἀόριστον
οἰκείῳ ὅρῳ εὐόριστον ὄν, ξηρὸν δὲ τὸ εὐόριστον μὲν οἰκείῳ
ὅρῳ, δυσόριστον δέ. τὸ δὲ λεπτὸν καὶ παχὺ καὶ γλίσχρον
καὶ κραῦρον καὶ σκληρὸν καὶ μαλακὸν καὶ αἱ ἄλλαι δια-
φοραὶ ἐκ τούτων· ἐπεὶ γὰρ τὸ ἀναπληστικόν ἐστι τοῦ ὑγροῦ
35 διὰ τὸ μὴ ὡρίσθαι μὲν εὐόριστον δ' εἶναι καὶ ἀκολουθεῖν τῷ
330ᵃ ἁπτομένῳ τὸ δὲ λεπτὸν ἀναπληστικόν (λεπτομερὲς γάρ, καὶ
τὸ μικρομερὲς ἀναπληστικόν· ὅλον γὰρ ὅλου ἅπτεται· τὸ
δὲ λεπτὸν μάλιστα τοιοῦτον), φανερὸν ὅτι τὸ μὲν λεπτὸν
ἔσται τοῦ ὑγροῦ, τὸ δὲ παχὺ τοῦ ξηροῦ. πάλιν δὲ τὸ μὲν γλί-
5 σχρον τοῦ ὑγροῦ (τὸ γὰρ γλίσχρον ὑγρὸν πεπονθός τί ἐστιν,
οἷον τὸ ἔλαιον), τὸ δὲ κραῦρον τοῦ ξηροῦ· κραῦρον γὰρ τὸ
τελέως ξηρόν, ὥστε καὶ πεπηγέναι δι' ἔλλειψιν ὑγρότητος.
ἔτι τὸ μὲν μαλακὸν τοῦ ὑγροῦ (μαλακὸν γὰρ τὸ ὑπεῖκον
εἰς ἑαυτὸ καὶ μὴ μεθιστάμενον, ὅπερ ποιεῖ τὸ ὑγρόν· διὸ
10 καὶ οὐκ ἔστι τὸ ὑγρὸν μαλακόν, ἀλλὰ τὸ μαλακὸν τοῦ ὑγροῦ),
τὸ δὲ σκληρὸν τοῦ ξηροῦ· σκληρὸν γάρ ἐστι τὸ πεπηγός, τὸ
δὲ πεπηγὸς ξηρόν. λέγεται δὲ ξηρὸν καὶ ὑγρὸν πλεοναχῶς·
ἀντίκειται γὰρ τῷ ξηρῷ καὶ τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ διερόν, καὶ
πάλιν τῷ ὑγρῷ καὶ τὸ ξηρὸν καὶ τὸ πεπηγός· ἅπαντα δὲ
15 ταῦτ' ἐστὶ τοῦ ξηροῦ καὶ τοῦ ὑγροῦ τῶν πρώτως λεχθέντων.
ἐπεὶ γὰρ ἀντίκειται τῷ διερῷ τὸ ξηρόν, καὶ διερὸν μέν ἐστι
τὸ ἔχον ἀλλοτρίαν ὑγρότητα ἐπιπολῆς, βεβρεγμένον δὲ τὸ
εἰς βάθος, ξηρὸν δὲ τὸ ἐστερημένον ταύτης, φανερὸν ὅτι τὸ

23. εἶναι ἀλλήλων καὶ παθητικὰ al. 330ᵃ 1. λεπτομερὲς] μικρομερὲς unus cod. et Philop. 15. πρώτως] πρώτων libri.

μὲν διερὸν ἔσται τοῦ ὑγροῦ, τὸ δ' ἀντικείμενον ξηρὸν τοῦ πρώτως ξηροῦ. πάλιν δὲ τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ πεπηγὸς ὡσαύτως· 20
ὑγρὸν μὲν γάρ ἐστι τὸ ἔχον οἰκείαν ὑγρότητα, βεβρεγμένον δὲ τὸ ἔχον ἀλλοτρίαν ὑγρότητα ἐν τῷ βάθει, πεπηγὸς δὲ τὸ ἐστερημένον ταύτης. ὥστε καὶ τούτων ἔσται τὸ μὲν ξηροῦ τὸ δὲ ὑγροῦ. δῆλον τοίνυν ὅτι πᾶσαι αἱ ἄλλαι διαφοραὶ ἀνάγονται εἰς τὰς πρώτας τέτταρας. αὗται δὲ οὐκέτι εἰς 25
ἐλάττους· οὔτε γὰρ τὸ θερμὸν ὅπερ ὑγρὸν ἢ ὅπερ ξηρόν, οὔτε τὸ ὑγρὸν ὅπερ θερμὸν ἢ ὅπερ ψυχρόν, οὔτε τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ ξηρὸν οὔθ' ὑπ' ἄλληλ' οὔθ' ὑπὸ τὸ θερμὸν καὶ τὸ ὑγρόν εἰσιν· ὥστ' ἀνάγκη τέτταρας εἶναι ταύτας.

3 Ἐπεὶ δὲ τέτταρα τὰ στοιχεῖα, τῶν δὲ τεττάρων ἓξ 30
αἱ συζεύξεις, τὰ δ' ἐναντία οὐ πέφυκε συνδυάζεσθαι (θερμὸν γὰρ καὶ ψυχρὸν εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ πάλιν ξηρὸν καὶ ὑγρὸν ἀδύνατον), φανερὸν ὅτι τέτταρες ἔσονται αἱ τῶν στοιχείων συζεύξεις, θερμοῦ καὶ ξηροῦ, καὶ θερμοῦ καὶ ὑγροῦ, καὶ πάλιν ψυχροῦ καὶ ὑγροῦ, καὶ ψυχροῦ καὶ ξηροῦ. καὶ ἠκο- 330b
λούθηκε κατὰ λόγον τοῖς ἁπλοῖς φαινομένοις σώμασι, πυρὶ καὶ ἀέρι καὶ ὕδατι καὶ γῇ· τὸ μὲν γὰρ πῦρ θερμὸν καὶ ξηρόν, ὁ δ' ἀὴρ θερμὸν καὶ ὑγρόν (οἷον ἀτμὶς γὰρ ὁ ἀήρ), τὸ δ' ὕδωρ ψυχρὸν καὶ ὑγρόν, ἡ δὲ γῆ ψυχρὸν καὶ ξηρόν, 5
ὥστ' εὐλόγως διανέμεσθαι τὰς διαφορὰς τοῖς πρώτοις σώμασι, καὶ τὸ πλῆθος αὐτῶν εἶναι κατὰ λόγον. ἅπαντες γὰρ οἱ τὰ ἁπλᾶ σώματα στοιχεῖα ποιοῦντες οἱ μὲν ἕν, οἱ δὲ δύο, οἱ δὲ τρία, οἱ δὲ τέτταρα ποιοῦσιν. ὅσοι μὲν οὖν ἓν μόνον λέγουσιν, εἶτα πυκνώσει καὶ μανώσει τἆλλα γεν- 10
νῶσι, τούτοις συμβαίνει δύο ποιεῖν τὰς ἀρχάς, τό τε μανὸν καὶ τὸ πυκνὸν ἢ τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρόν· ταῦτα γὰρ τὰ δημιουργοῦντα, τὸ δ' ἓν ὑπόκειται καθάπερ ὕλη. οἱ δ' εὐθὺς δύο ποιοῦντες, ὥσπερ Παρμενίδης πῦρ καὶ γῆν, τὰ μεταξὺ μίγματα ποιοῦσι τούτων, οἷον ἀέρα καὶ ὕδωρ. ὡσαύτως δὲ 15

19. πρώτως] πρώτου al.

καὶ οἱ τρία λέγοντες, καθάπερ Πλάτων ἐν ταῖς διαιρέσεσιν· τὸ γὰρ μέσον μῖγμα ποιεῖ. καὶ σχεδὸν ταὐτὰ λέγουσιν οἵ τε δύο καὶ οἱ τρία ποιοῦντες· πλὴν οἱ μὲν τέμνουσιν εἰς δύο τὸ μέσον, οἱ δ' ἓν μόνον ποιοῦσιν. ἔνιοι δ' εὐθὺς τέτταρα 20 λέγουσιν, οἷον Ἐμπεδοκλῆς. συνάγει δὲ καὶ οὗτος εἰς τὰ δύο· τῷ γὰρ πυρὶ τἆλλα πάντα ἀντιτίθησιν. οὐκ ἔστι δὲ τὸ πῦρ καὶ ὁ ἀὴρ καὶ ἕκαστον τῶν εἰρημένων ἁπλοῦν, ἀλλὰ μικτόν. τὰ δ' ἁπλᾶ τοιαῦτα μέν ἐστιν, οὐ μέντοι ταὐτά, οἷον εἴ τι τῷ πυρὶ ὅμοιον, πυροειδές, οὐ πῦρ, καὶ τὸ τῷ ἀέρι ἀεροει- 25 δές· ὁμοίως δὲ κἀπὶ τῶν ἄλλων. τὸ δὲ πῦρ ἐστὶν ὑπερβολὴ θερμότητος, ὥσπερ καὶ κρύσταλλος ψυχρότητος· ἡ γὰρ πῆξις καὶ ἡ ζέσις ὑπερβολαί τινές εἰσιν, ἡ μὲν ψυχρότητος, ἡ δὲ θερμότητος. εἰ οὖν ὁ κρύσταλλός ἐστι πῆξις ὑγροῦ ψυχροῦ, καὶ τὸ πῦρ ἔσται ζέσις ξηροῦ θερμοῦ. διὸ καὶ οὐδὲν 30 οὔτ' ἐκ κρυστάλλου γίγνεται οὔτ' ἐκ πυρός. ὄντων δὲ τεττάρων τῶν ἁπλῶν σωμάτων, ἑκάτερα τοῖν δυοῖν ἑκατέρου τῶν τόπων ἐστίν· πῦρ μὲν γὰρ καὶ ἀὴρ τοῦ πρὸς τὸν ὅρον φερομένου, γῆ δὲ καὶ ὕδωρ τοῦ πρὸς τὸ μέσον. καὶ ἄκρα μὲν καὶ εἰλικρινέστατα πῦρ καὶ γῆ, μέσα δὲ καὶ μεμιγμένα μᾶλλον 331a ὕδωρ καὶ ἀήρ. καὶ ἑκάτερα ἑκατέροις ἐναντία· πυρὶ μὲν γὰρ ἐναντίον ὕδωρ, ἀέρι δὲ γῆ· ταῦτα γὰρ ἐκ τῶν ἐναντίων παθημάτων συνέστηκεν. οὐ μὴν ἀλλ' ἁπλῶς γε τέτταρα ὄντα ἑνὸς ἕκαστόν ἐστι, γῆ μὲν ξηροῦ μᾶλλον ἢ ψυχροῦ, ὕδωρ δὲ 5 ψυχροῦ μᾶλλον ἢ ὑγροῦ, ἀὴρ δ' ὑγροῦ μᾶλλον ἢ θερμοῦ, πῦρ δὲ θερμοῦ μᾶλλον ἢ ξηροῦ.

4 Ἐπεὶ δὲ διώρισται πρότερον ὅτι τοῖς ἁπλοῖς σώμασιν ἐξ ἀλλήλων ἡ γένεσις, ἅμα δὲ καὶ κατὰ τὴν αἴσθησιν φαίνεται γινόμενα (οὐ γὰρ ἂν ἦν ἀλλοίωσις· κατὰ γὰρ τὰ 10 τῶν ἁπτῶν πάθη ἀλλοίωσίς ἐστιν), λεκτέον τίς ὁ τρόπος τῆς εἰς ἄλληλα μεταβολῆς, καὶ πότερον ἅπαν ἐξ ἅπαντος γίγνεσθαι δυνατὸν ἢ τὰ μὲν δυνατὸν τὰ δ' ἀδύνατον. ὅτι

330ᵇ 31. ἑκάτερα cod. E et Philop., ἑκάτερον cum ceteris Bekker. 331ᵃ 10. ἀλλοίωσις] ἡ ἀλλοίωσις al.

μὲν οὖν ἅπαντα πέφυκεν εἰς ἄλληλα μεταβάλλειν, φανερόν· ἡ γὰρ γένεσις εἰς ἐναντία καὶ ἐξ ἐναντίων, τὰ δὲ στοιχεῖα πάντα ἔχει ἐναντίωσιν πρὸς ἄλληλα διὰ τὸ τὰς δια- 15 φορὰς ἐναντίας εἶναι· τοῖς μὲν γὰρ ἀμφότεραι ἐναντίαι, οἷον πυρὶ καὶ ὕδατι (τὸ μὲν γὰρ ξηρὸν καὶ θερμόν, τὸ δ' ὑγρὸν καὶ ψυχρόν), τοῖς δ' ἡ ἑτέρα μόνον, οἷον ἀέρι καὶ ὕδατι (τὸ μὲν γὰρ ὑγρὸν καὶ θερμόν, τὸ δὲ ὑγρὸν καὶ ψυχρόν). ὥστε καθόλου μὲν φανερὸν ὅτι πᾶν ἐκ παντὸς γί- 20 νεσθαι πέφυκεν, ἤδη δὲ καθ' ἕκαστον οὐ χαλεπὸν ἰδεῖν πῶς· ἅπαντα μὲν γὰρ ἐξ ἁπάντων ἔσται, διόσει δὲ τῷ θᾶττον καὶ βραδύτερον καὶ τῷ ῥᾷον καὶ χαλεπώτερον. ὅσα μὲν γὰρ ἔχει σύμβολα πρὸς ἄλληλα, ταχεῖα τούτων ἡ μετάβασις, ὅσα δὲ μὴ ἔχει, βραδεῖα, διὰ τὸ ῥᾷον εἶναι τὸ ἓν 25 ἢ τὰ πολλὰ μεταβάλλειν, οἷον ἐκ πυρὸς μὲν ἔσται ἀὴρ θατέρου μεταβάλλοντος (τὸ μὲν γὰρ ἦν θερμὸν καὶ ξηρόν, τὸ δὲ θερμὸν καὶ ὑγρόν, ὥστε ἂν κρατηθῇ τὸ ξηρὸν ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ, ἀὴρ ἔσται), πάλιν δὲ ἐξ ἀέρος ὕδωρ, ἐὰν κρατηθῇ τὸ θερμὸν ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ (τὸ μὲν γὰρ ἦν θερμὸν 30 καὶ ὑγρόν, τὸ δὲ ψυχρὸν καὶ ὑγρόν, ὥστε μεταβάλλοντος τοῦ θερμοῦ ὕδωρ ἔσται). τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐξ ὕδατος γῆ καὶ ἐκ γῆς πῦρ· ἔχει γὰρ ἄμφω πρὸς ἄμφω σύμβολα· τὸ μὲν γὰρ ὕδωρ ὑγρὸν καὶ ψυχρόν, ἡ δὲ γῆ ψυχρὸν καὶ ξηρόν, ὥστε κρατηθέντος τοῦ ὑγροῦ γῆ 35 ἔσται. καὶ πάλιν ἐπεὶ τὸ μὲν πῦρ ξηρὸν καὶ θερμόν, ἡ δὲ γῆ ψυχρὸν καὶ ξηρόν, ἐὰν φθαρῇ τὸ ψυχρόν, πῦρ ἔσται ἐκ 331b γῆς. ὥστε φανερὸν ὅτι κύκλῳ τε ἔσται ἡ γένεσις τοῖς ἁπλοῖς σώμασι, καὶ ῥᾷστος οὗτος ὁ τρόπος τῆς μεταβολῆς διὰ τὸ σύμβολα ἐνυπάρχειν τοῖς ἐφεξῆς. ἐκ πυρὸς δὲ ὕδωρ καὶ ἐξ ἀέρος γῆν καὶ πάλιν ἐξ ὕδατος καὶ γῆς ἀέρα καὶ πῦρ 5 ἐνδέχεται μὲν γίνεσθαι, χαλεπώτερον δὲ διὰ τὸ πλειόνων εἶναι τὴν μεταβολήν· ἀνάγκη γάρ, εἰ ἔσται ἐξ ὕδατος πῦρ, φθαρῆναι καὶ τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ ὑγρόν, καὶ πάλιν εἰ ἐκ γῆς ἀήρ, φθαρῆναι καὶ τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ ξηρόν. ὡσαύτως

10 δὲ καὶ εἰ ἐκ πυρὸς καὶ ἀέρος ὕδωρ καὶ γῆ, ἀνάγκη ἀμφότερα μεταβάλλειν. αὕτη μὲν οὖν χρονιωτέρα ἡ γένεσις· ἐὰν δ' ἑκατέρου φθαρῇ θάτερον, ῥᾴων μέν, οὐκ εἰς ἄλληλα δὲ ἡ μετάβασις, ἀλλ' ἐκ πυρὸς μὲν καὶ ὕδατος ἔσται γῆ καὶ ἀήρ, ἐξ ἀέρος δὲ καὶ γῆς πῦρ καὶ ὕδωρ. ὅταν μὲν γὰρ
15 τοῦ ὕδατος φθαρῇ τὸ ψυχρὸν τοῦ δὲ πυρὸς τὸ ξηρόν, ἀὴρ ἔσται (λείπεται γὰρ τοῦ μὲν τὸ θερμὸν τοῦ δὲ τὸ ὑγρόν), ὅταν δὲ τοῦ μὲν πυρὸς τὸ θερμὸν τοῦ δ' ὕδατος τὸ ὑγρόν, γῆ διὰ τὸ λείπεσθαι τοῦ μὲν τὸ ξηρὸν τοῦ δὲ τὸ ψυχρόν. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐξ ἀέρος καὶ γῆς πῦρ καὶ ὕδωρ· ὅταν μὲν γὰρ
20 τοῦ ἀέρος φθαρῇ τὸ θερμὸν τῆς δὲ γῆς τὸ ξηρόν, ὕδωρ ἔσται (λείπεται γὰρ τοῦ μὲν τὸ ὑγρὸν τῆς δὲ τὸ ψυχρόν), ὅταν δὲ τοῦ μὲν ἀέρος τὸ ὑγρὸν τῆς δὲ γῆς τὸ ψυχρόν, πῦρ διὰ τὸ λείπεσθαι τοῦ μὲν τὸ θερμὸν τῆς δὲ τὸ ξηρόν, ἅπερ ἦν πυρός. ὁμολογουμένη δὲ καὶ τῇ αἰσθήσει ἡ τοῦ πυρὸς γένε-
25 σις· μάλιστα μὲν γὰρ πῦρ ἡ φλόξ, αὕτη δ' ἐστὶ καπνὸς καιόμενος, ὁ δὲ καπνὸς ἐξ ἀέρος καὶ γῆς. ἐν δὲ τοῖς ἐφεξῆς οὐκ ἐνδέχεται φθαρέντος ἐν ἑκατέρῳ θατέρου τῶν στοιχείων γενέσθαι μετάβασιν εἰς οὐδὲν τῶν σωμάτων διὰ τὸ λείπεσθαι ἐν ἀμφοῖν ἢ ταὐτὰ ἢ τἀναντία. ἐξ οὐδετέρων δὲ
30 ἐγχωρεῖ γίγνεσθαι σῶμα, οἷον εἰ μὲν τοῦ πυρὸς φθαρείη τὸ ξηρόν, τοῦ δ' ἀέρος τὸ ὑγρόν· λείπεται γὰρ ἐν ἀμφοῖν τὸ θερμόν· ἐὰν δ' ἐξ ἑκατέρου τὸ θερμόν, λείπεται τἀναντία, ξηρὸν καὶ ὑγρόν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις· ἐν ἅπασι γὰρ τοῖς ἐφεξῆς ἐνυπάρχει τὸ μὲν ταὐτὸ τὸ δ' ἐναντίον.
35 ὥσθ' ἅμα δῆλον ὅτι τὰ μὲν ἐξ ἑνὸς εἰς ἓν μεταβαίνοντα ἑνὸς φθαρέντος γίνεται, τὰ δ' ἐκ δυοῖν εἰς ἓν πλειόνων. ὅτι
332a μὲν οὖν ἅπαντα ἐκ παντὸς γίγνεται, καὶ τίνα τρόπον εἰς ἄλληλα μετάβασις γίγνεται, εἴρηται.

Οὐ μὴν ἀλλ' ἔτι καὶ ὧδε θεωρήσωμεν περὶ αὐτῶν. 5 εἰ γάρ ἐστι τῶν φυσικῶν σωμάτων ὕλη, ὥσπερ καὶ δοκεῖ

331ᵇ 30. μὲν τοῦ cod. E et duo alii, τοῦ μὲν cum ceteris Bekker.

ἐνίοις, ὕδωρ καὶ ἀὴρ καὶ τὰ τοιαῦτα, ἀνάγκη ἤτοι ἓν ἢ 5
δύο εἶναι ταῦτα ἢ πλείω. ἓν μὲν δὴ πάντα οὐχ οἷόν τε,
οἷον ἀέρα πάντα ἢ ὕδωρ ἢ πῦρ ἢ γῆν, εἴπερ ἡ μεταβολὴ
εἰς τἀναντία. εἰ γὰρ εἴη ἀήρ, εἰ μὲν ὑπομένει, ἀλλοίωσις
ἔσται ἀλλ' οὐ γένεσις. ἅμα δ' οὐδ' οὕτω δοκεῖ, ὥστε
ὕδωρ εἶναι ἅμα καὶ ἀέρα ἢ ἀλλ' ὁτιοῦν. ἔσται δή τις ἐναν- 10
τίωσις καὶ διαφορὰ ἧς ἕξει τι θάτερον μόριον τὸ πῦρ, οἷον
θερμότητα. ἀλλὰ μὴν οὐκ ἔσται τό γε πῦρ ἀὴρ θερμός·
ἀλλοίωσίς τε γὰρ τὸ τοιοῦτον, καὶ οὐ φαίνεται. ἅμα δὲ
πάλιν εἰ ἔσται ἐκ πυρὸς ἀήρ, τοῦ θερμοῦ εἰς τοὐναντίον
μεταβάλλοντος ἔσται. ὑπάρξει ἄρα τῷ ἀέρι τοῦτο, καὶ ἔσται 15
ὁ ἀὴρ ψυχρόν τι. ὥστε ἀδύνατον τὸ πῦρ ἀέρα θερμὸν εἶ-
ναι· ἅμα γὰρ τὸ αὐτὸ θερμὸν καὶ ψυχρὸν ἔσται. ἄλλο τι
ἄρ' ἀμφότερα τὸ αὐτὸ ἔσται, καὶ ἄλλη τις ὕλη κοινή. ὁ
δ' αὐτὸς λόγος περὶ ἁπάντων, ὅτι οὐκ ἔστιν ἓν τούτων ἐξ
οὗ τὰ πάντα. οὐ μὴν οὐδ' ἄλλο τί γε παρὰ ταῦτα, οἷον 20
μέσον τι ἀέρος καὶ ὕδατος ἢ ἀέρος καὶ πυρός, ἀέρος μὲν
παχύτερον καὶ πυρός, τῶν δὲ λεπτότερον· ἔσται γὰρ ἀὴρ
καὶ πῦρ ἐκεῖνο μετ' ἐναντιότητος· ἀλλὰ στέρησις τὸ ἕτερον
τῶν ἐναντίων· ὥστ' οὐκ ἐνδέχεται μονοῦσθαι ἐκεῖνο οὐδέποτε,
ὥσπερ φασί τινες τὸ ἄπειρον καὶ τὸ περιέχον. ὁμοίως ἄρα 25
ὁτιοῦν τούτων ἢ οὐδέν. εἰ οὖν μηδὲν αἰσθητόν γε πρότερον
τούτων, ταῦτα ἂν εἴη πάντα. ἀνάγκη τοίνυν ἢ ἀεὶ μένοντα
καὶ ἀμετάβλητα εἰς ἄλληλα, ἢ μεταβάλλοντα, καὶ ἢ
ἅπαντα, ἢ τὰ μὲν τὰ δ' οὔ, ὥσπερ ἐν τῷ Τιμαίῳ Πλά-
των ἔγραψεν. ὅτι μὲν τοίνυν μεταβάλλειν ἀνάγκη εἰς ἄλ- 30
ληλα, δέδεικται πρότερον. καὶ ὅτι δ' οὐχ ὁμοίως ταχέως ἄλλο
ἐξ ἄλλου, εἴρηται πρότερον ὅτι τὰ μὲν ἔχοντα σύμβολον
θᾶττον γίνεται ἐξ ἀλλήλων, τὰ δ' οὐκ ἔχοντα βραδύτερον.
εἰ μὲν τοίνυν ἡ ἐναντιότης μία ἐστὶ καθ' ἣν μεταβάλλουσιν,
ἀνάγκη δύο εἶναι· ἡ γὰρ ὕλη τὸ μέσον ἀναίσθητος οὖσα 35

332ᵃ 31. καὶ om. al.

332 b καὶ ἀχώριστος. ἐπεὶ δὲ πλείω ὁρᾶται ὄντα, δύο ἂν εἶεν αἱ ἐλάχισται. δύο δ' οὐσῶν οὐχ οἷόν τε τρία εἶναι, ἀλλὰ τέσσαρα, ὥσπερ φαίνεται· τοσαῦται γὰρ αἱ συζυγίαι· ἓξ γὰρ οὐσῶν τὰς δύο ἀδύνατον γενέσθαι διὰ τὸ ἐναντίας εἶ-
5 ναι ἀλλήλαις. περὶ μὲν οὖν τούτων εἴρηται πρότερον· ὅτι δ' ἐπειδὴ μεταβάλλουσιν εἰς ἄλληλα, ἀδύνατον ἀρχήν τινα εἶναι αὐτῶν ἢ ἐπὶ τῷ ἄκρῳ ἢ μέσῳ, ἐκ τῶνδε δῆλον. ἐπὶ μὲν οὖν τοῖς ἄκροις οὐκ ἔσται, ὅτι πῦρ ἔσται ἢ γῆ πάντα· καὶ ὁ αὐτὸς λόγος τῷ φάναι ἐκ πυρὸς ἢ γῆς εἶναι πάντα.
10 ὅτι δ' οὐδὲ μέσον, ὥσπερ δοκεῖ τισὶν ἀὴρ μὲν καὶ εἰς πῦρ μεταβάλλειν καὶ εἰς ὕδωρ, ὕδωρ δὲ καὶ εἰς ἀέρα καὶ εἰς γῆν· τὰ δ' ἔσχατα οὐκέτι εἰς ἄλληλα· δεῖ μὲν γὰρ στῆναι καὶ μὴ εἰς ἄπειρον τοῦτο ἰέναι ἐπ' εὐθείας ἐφ' ἑκάτερα. ἄπειροι γὰρ ἐναντιότητες ἐπὶ τοῦ ἑνὸς ἔσονται. γῆ ἐφ' ᾧ
15 Γ, ὕδωρ ἐφ' ᾧ Υ, ἀὴρ ἐφ' ᾧ Α, πῦρ ἐφ' ᾧ Π. εἰ δὴ τὸ Α μεταβάλλει εἰς τὸ Π καὶ Υ, ἐναντιότης ἔσται τῶν ΑΠ. ἔστω ταῦτα λευκότης καὶ μελανία. πάλιν εἰ εἰς τὸ Υ τὸ Α, ἔσται ἄλλη· οὐ γὰρ ταὐτὸ τὸ Υ καὶ Π. ἔστω δὲ ξηρότης καὶ ὑγρότης, τὸ μὲν Ξ ξηρότης, τὸ δὲ Υ ὑγρότης.
20 οὐκοῦν εἰ μὲν μένει τὸ λευκόν, ὑπάρξει τὸ ὕδωρ ὑγρὸν καὶ λευκόν, εἰ δὲ μή, μέλαν ἔσται τὸ ὕδωρ· εἰς τἀναντία γὰρ ἡ μεταβολή. ἀνάγκη ἄρα ἢ λευκὸν ἢ μέλαν εἶναι τὸ ὕδωρ. ἔστω δὴ τὸ πρῶτον. ὁμοίως τοίνυν καὶ τῷ Π τὸ Ξ ὑπάρξει ἡ ξηρότης. ἔσται ἄρα καὶ τῷ Π τῷ πυρὶ μεταβολὴ
25 εἰς τὸ ὕδωρ· ἐναντία γὰρ ὑπάρχει· τὸ μὲν γὰρ πῦρ τὸ πρῶτον μέλαν ἦν, ἔπειτα δὲ ξηρόν, τὸ δ' ὕδωρ ὑγρόν, ἔπειτα δὲ λευκόν. φανερὸν δὴ ὅτι πᾶσιν ἐξ ἀλλήλων ἔσται ἡ μεταβολή, καὶ ἐπί γε τούτων, ὅτι καὶ ἐν τῷ Γ τῇ γῇ ὑπάρξει τὰ λοιπά, καὶ δύο σύμβολα τὸ μέλαν καὶ τὸ
30 ὑγρόν· ταῦτα γὰρ οὐ συνδεδύασταί πω. ὅτι δ' εἰς ἄπειρον οὐχ οἷόν τ' ἰέναι, ὅπερ μελλήσαντες δείξειν ἐπὶ τοῦτο ἐμ-

322ᵇ 2. οὐσῶν unus cod., ὄντων cum ceteris Bekker. 14. γὰρ] γὰρ αἱ al. 30. πω] πως libri.

προσθεν ἤλθομεν, δῆλον ἐκ τῶνδε. εἰ γὰρ πάλιν τὸ πῦρ, ἐφ' ᾧ Π, εἰς ἄλλο μεταβαλεῖ καὶ μὴ ἀνακάμψει, οἷον εἰς τὸ Ψ, ἐναντιότης τις τῷ πυρὶ καὶ τῷ Ψ ἄλλη ὑπάρξει τῶν εἰρημένων· οὐδενὶ γὰρ τὸ αὐτὸ ὑπόκειται τῶν ΓΥΑΠ 35 τὸ Ψ. ἔστω δὴ τῷ μὲν Π τὸ Κ, τῷ δὲ Ψ τὸ Φ. τὸ δὴ Κ 333a πᾶσιν ὑπάρξει τοῖς ΓΥΑΠ· μεταβάλλουσι γὰρ εἰς ἄλληλα. ἀλλὰ γὰρ τοῦτο μὲν ἔστω μήπω δεδειγμένον· ἀλλ' ἐκεῖνο δῆλον, ὅτι εἰ πάλιν τὸ Ψ εἰς ἄλλο, ἄλλη ἐναντιότης καὶ τῷ Ψ ὑπάρξει καὶ τῷ πυρὶ τῷ Π. ὁμοίως δ' ἀεὶ μετὰ 5 τοῦ προστιθεμένου ἐναντιότης τις ὑπάρξει τοῖς ἔμπροσθεν, ὥστ' εἰ ἄπειρα, καὶ ἐναντιότητες ἄπειροι τῷ ἑνὶ ὑπάρξουσιν. εἰ δὲ τοῦτο, οὐκ ἔσται οὔτε ὁρίσασθαι οὐδὲν οὔτε γενέσθαι· δεήσει γάρ, εἰ ἄλλο ἔσται ἐξ ἄλλου, τοσαύτας διεξελθεῖν ἐναντιότητας, καὶ ἔτι πλείους, ὥστ' εἰς ἔνια μὲν οὐδέποτ' ἔσται μεταβολή, 10 οἷον εἰ ἄπειρα τὰ μεταξύ· ἀνάγκη δ', εἴπερ ἄπειρα τὰ στοιχεῖα· ἔτι δ' οὐδ' ἐξ ἀέρος εἰς πῦρ, εἰ ἄπειροι αἱ ἐναντιότητες. γίνεται δὲ καὶ πάντα ἕν· ἀνάγκη γὰρ πάσας ὑπάρχειν τοῖς μὲν κάτω τοῦ Π τὰς τῶν ἄνωθεν, τούτοις δὲ τὰς τῶν κάτωθεν, ὥστε πάντα ἓν ἔσται. 15

6 Θαυμάσειε δ' ἄν τις τῶν λεγόντων πλείω ἑνὸς τὰ στοιχεῖα τῶν σωμάτων ὥστε μὴ μεταβάλλειν εἰς ἄλληλα, καθάπερ Ἐμπεδοκλῆς φησί, πῶς ἐνδέχεται λέγειν αὐτοῖς εἶναι συμβλητὰ τὰ στοιχεῖα. καίτοι λέγει οὕτω· ταῦτα γὰρ ἶσά τε πάντα. εἰ μὲν οὖν κατὰ τὸ ποσόν, ἀνάγκη ταὐτό τι 20 εἶναι ὑπάρχον ἅπασι τοῖς συμβλητοῖς ᾧ μετροῦνται, οἷον εἰ ἐξ ὕδατος κοτύλης εἶεν ἀέρος δέκα· τὸ αὐτό τι ἦν ἄρα ἄμφω, εἰ μετρεῖται τῷ αὐτῷ. εἰ δὲ μὴ οὕτω κατὰ τὸ ποσὸν συμβλητὰ ὡς ποσὸν ἐκ ποσοῦ, ἀλλ' ὅσον δύναται, οἷον εἰ κοτύλη ὕδατος ἶσον δύναται ψύχειν καὶ δέκα ἀέρος, 25 καὶ οὕτως κατὰ τὸ ποσὸν οὐχ ᾗ ποσὸν συμβλητά, ἀλλ' ᾗ δύναταί τι. εἴη δ' ἂν καὶ μὴ τῷ τοῦ ποσοῦ μέτρῳ συμβάλλεσθαι τὰς δυνάμεις, ἀλλὰ κατ' ἀναλογίαν, οἷον ὡς τόδε λευκὸν τόδε θερμόν. τὸ δ' ὡς τόδε σημαίνει ἐν μὲν ποιῷ τὸ

30 ὅμοιον, ἐν δὲ ποσῷ τὸ ἴσον. ἄτοπον δὴ φαίνεται, εἰ τὰ σώματα ἀμετάβλητα ὄντα μὴ ἀναλογίᾳ συμβλητά ἐστιν, ἀλλὰ μέτρῳ τῶν δυνάμεων καὶ τῷ εἶναι ἴσον θερμὸν ἢ ὅμοιον πυρὸς τοσονδὶ καὶ ἀέρος πολλαπλάσιον· τὸ γὰρ αὐτὸ πλεῖον τῷ ὁμογενὲς εἶναι τοιοῦτον ἕξει τὸν λόγον.
35 ἀλλὰ μὴν οὐδ' αὔξησις ἂν εἴη κατ' Ἐμπεδοκλέα, ἀλλ' ἢ
333b κατὰ πρόσθεσιν· πυρὶ γὰρ αὔξει τὸ πῦρ· "αὔξει δὲ χθὼν μὲν σφέτερον γένος, αἰθέρα δ' αἰθήρ." ταῦτα δὲ προστίθεται· δοκεῖ δ' οὐχ οὕτως αὔξεσθαι τὰ αὐξανόμενα. πολὺ δὲ χαλεπώτερον ἀποδοῦναι περὶ γενέσεως τῆς κατὰ φύσιν. τὰ
5 γὰρ γινόμενα φύσει πάντα γίγνεται ἢ ἀεὶ ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, τὰ δὲ παρὰ τὸ ἀεὶ καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀπὸ ταὐτομάτου καὶ ἀπὸ τύχης. τί οὖν τὸ αἴτιον τοῦ ἐξ ἀνθρώπου ἄνθρωπον ἢ ἀεὶ ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, καὶ ἐκ τοῦ πυροῦ πυρὸν ἀλλὰ μὴ ἐλαίαν; ἢ καὶ ἐὰν ὡδὶ συντεθῇ ὀστοῦν; οὐ γὰρ
10 ὅπως ἔτυχε συνελθόντων οὐδὲν γίγνεται, καθάπερ ἐκεῖνός φησιν, ἀλλὰ λόγῳ τινί. τί οὖν τούτων αἴτιον; οὐ γὰρ δὴ πῦρ γε ἢ γῆ. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἡ φιλία καὶ τὸ νεῖκος· συγκρίσεως γὰρ μόνον, τὸ δὲ διακρίσεως αἴτιον. τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ οὐσία ἡ ἑκάστου, ἀλλ' οὐ μόνον "μίξις τε διάλλαξίς τε μι
15 γέντων", ὥσπερ ἐκεῖνός φησιν. τύχη δ' ἐπὶ τούτων ὀνομάζεται, ἀλλ' οὐ λόγος· ἔστι γὰρ μιχθῆναι ὡς ἔτυχεν. τῶν δὴ φύσει ὄντων αἴτιον τὸ οὕτως ἔχειν, καὶ ἡ ἑκάστου φύσις αὕτη, περὶ ἧς οὐδὲν λέγει. οὐδὲν ἄρα περὶ φύσεως λέγει. ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ εὖ τοῦτο καὶ ἀγαθόν· ὁ δὲ τὴν μίξιν μό-
20 νον ἐπαινεῖ. καίτοι τά γε στοιχεῖα διακρίνει οὐ τὸ νεῖκος, ἀλλ' ἡ φιλία τὰ φύσει πρότερα τοῦ θεοῦ· θεοὶ δὲ καὶ ταῦτα. ἔτι δὲ περὶ κινήσεως ἁπλῶς λέγει· οὐ γὰρ ἱκανὸν εἰπεῖν διότι ἡ φιλία καὶ τὸ νεῖκος κινεῖ, εἰ μὴ τοῦτ' ἦν φιλίᾳ εἶναι τὸ κινήσει τοιᾳδί, νείκει δὲ τὸ τοιᾳδί. ἔδει οὖν ἢ
25 ὁρίσασθαι ἢ ὑποθέσθαι ἢ ἀποδεῖξαι, ἢ ἀκριβῶς ἢ μαλα-

333ᵇ 5. ἀεὶ] ἀεὶ ὡδὶ cum uno codice Bekker.

κῶς, ἢ ἀμῶς γέ πως. ἔτι δ' ἐπεὶ φαίνεται καὶ βίᾳ καὶ παρὰ φύσιν κινούμενα τὰ σώματα καὶ κατὰ φύσιν, οἷον τὸ πῦρ ἄνω μὲν οὐ βίᾳ, κάτω δὲ βίᾳ, τῷ δὲ βίᾳ τὸ κατὰ φύσιν ἐναντίον, ἔστι δὲ τὸ βίᾳ· ἔστιν ἄρα καὶ τὸ κατὰ φύσιν κινεῖσθαι. ταύτην οὖν ἡ φιλία κινεῖ; ἢ οὔ; τοὐναντίον γὰρ 30 τὴν γῆν ἄνω καὶ βίᾳ κινεῖν ἔοικεν, καὶ μᾶλλον τὸ νεῖκος αἴτιον τῆς κατὰ φύσιν κινήσεως ἢ ἡ φιλία. ὥστε καὶ ὅλως παρὰ φύσιν ἡ φιλία ἂν εἴη μᾶλλον. ἁπλῶς δὲ εἰ μὴ ἡ φιλία ἢ τὸ νεῖκος κινοῖ, αὐτῶν τῶν σωμάτων οὐδεμία κίνησίς ἐστιν οὐδὲ μονή. ἀλλ' ἄτοπον. ἔτι δὲ καὶ φαίνεται κινού- 35 μενα· διέκρινε μὲν γὰρ τὸ νεῖκος, ἠνέχθη δ' ἄνω ὁ αἰθὴρ 334a οὐχ ὑπὸ τοῦ νείκους, ἀλλ' ὁτὲ μέν φησιν ὥσπερ ἀπὸ τύχης („οὕτω γὰρ συνέκυρσε θέων τότε, πολλάκι δ' ἄλλως"), ὁτὲ δέ φησι πεφυκέναι τὸ πῦρ ἄνω φέρεσθαι, ὁ δ' αἰθήρ, φησι, „μακρῇσι κατὰ χθόνα δύετο ῥίζαις." ἅμα δὲ καὶ 5 τὸν κόσμον ὁμοίως ἔχειν φησὶν ἐπί τε τοῦ νείκους νῦν καὶ πρότερον ἐπὶ τῆς φιλίας. τί οὖν ἐστὶ τὸ κινοῦν πρῶτον καὶ αἴτιον τῆς κινήσεως; οὐ γὰρ δὴ ἡ φιλία καὶ τὸ νεῖκος, ἀλλά τινος κινήσεως ταῦτα αἴτια· εἰ δ' ἔστιν, ἐκεῖνο ἀρχή. ἄτοπον δὲ καὶ εἰ ἡ ψυχὴ ἐκ τῶν στοιχείων ἢ ἕν τι αὐτῶν· αἱ 10 γὰρ ἀλλοιώσεις αἱ τῆς ψυχῆς πῶς ἔσονται, οἷον τὸ μουσικὸν εἶναι καὶ πάλιν ἄμουσον, ἢ μνήμη ἢ λήθη; δῆλον γὰρ ὅτι εἰ μὲν πῦρ ἡ ψυχή, τὰ πάθη ὑπάρξει αὐτῇ ὅσα πυρὶ ᾗ πῦρ· εἰ δὲ μικτόν, τὰ σωματικά· τούτων δ' οὐδὲν σωμα-

7 τικόν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἑτέρας ἔργον ἐστὶ θεωρίας. περὶ 15 δὲ τῶν στοιχείων ἐξ ὧν τὰ σώματα συνέστηκεν, ὅσοις μὲν δοκεῖ τι εἶναι κοινὸν ἢ μεταβάλλειν εἰς ἄλληλα, ἀνάγκη εἰ θάτερον τούτων, καὶ θάτερον συμβαίνειν· ὅσοι δὲ μὴ ποιοῦσιν ἐξ ἀλλήλων γένεσιν μηδ' ὡς ἐξ ἑκάστου, πλὴν ὡς ἐκ τοίχου πλίνθους, ἄτοπον πῶς ἐξ ἐκείνων ἔσονται σάρκες καὶ 20 ὀστᾶ καὶ τῶν ἄλλων ὁτιοῦν. ἔχει δὲ τὸ λεγόμενον ἀπορίαν

31. ἄνω] κάτω cod. E et alius. βίᾳ κινεῖν Bonitz (non sine Philoponi autoritate), διακρίσει libri.

καὶ τοῖς ἐξ ἀλλήλων γεννῶσιν, τίνα τρόπον γίγνεται ἐξ αὐτῶν ἕτερόν τι παρ' αὐτά. λέγω δ' οἷον ἔστιν ἐκ πυρὸς ὕδωρ καὶ ἐκ τούτου γίγνεσθαι πῦρ (ἔστι γάρ τι κοινὸν τὸ ὑποκείμε-
25 νον), ἀλλὰ δὴ καὶ σὰρξ ἐξ αὐτῶν γίνεται καὶ μυελός· ταῦτα δὴ γίνεται πῶς; ἐκείνοις τε γὰρ τοῖς λέγουσιν ὡς Ἐμπεδοκλῆς τίς ἔσται τρόπος; ἀνάγκη γὰρ σύνθεσιν εἶναι καθάπερ ἐξ πλίνθων καὶ λίθων τοῖχος· καὶ τὸ μῖγμα δὲ τοῦτο ἐκ σωζομένων μὲν ἔσται τῶν στοιχείων, κατὰ μικρὰ δὲ
30 παρ' ἄλληλα συγκειμένων. οὕτω δὴ σὰρξ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον. συμβαίνει δὴ μὴ ἐξ ὁτουοῦν μέρους σαρκὸς γίγνεσθαι πῦρ καὶ ὕδωρ, ὥσπερ ἐκ κηροῦ γένοιτ' ἂν ἐκ μὲν τουδὶ τοῦ μέρους σφαῖρα, πυραμὶς δ' ἐξ ἄλλου τινός· ἀλλ' ἐνεδέχετό γε ἐξ ἑκατέρου ἑκάτερον γενέσθαι. τοῦτο μὲν δὴ τοῦτον γίνεται
35 τὸν τρόπον ἐκ τῆς σαρκὸς ἐξ ὁτουοῦν ἄμφω· τοῖς δ' ἐκείνως
334b λέγουσιν οὐκ ἐνδέχεται, ἀλλ' ὡς ἐκ τοίχου λίθος καὶ πλίνθος, ἑκάτερον ἐξ ἄλλου τόπου καὶ μέρους. ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς ποιοῦσι μίαν αὐτῶν ὕλην ἔχει τινὰ ἀπορίαν, πῶς ἔσται τι ἐξ ἀμφοτέρων, οἷον ψυχροῦ καὶ θερμοῦ ἢ πυρὸς καὶ γῆς. εἰ
5 γάρ ἐστιν ἡ σὰρξ ἐξ ἀμφοῖν καὶ μηδέτερον ἐκείνων, μηδ' αὖ σύνθεσις σωζομένων, τί λείπεται πλὴν ὕλην εἶναι τὸ ἐξ ἐκείνων; ἡ γὰρ θατέρου φθορὰ ἢ θάτερον ποιεῖ ἢ τὴν ὕλην. ἆρ' οὖν ἐπειδή ἐστι καὶ μᾶλλον καὶ ἧττον θερμὸν καὶ ψυχρόν, ὅταν μὲν ἁπλῶς ᾖ θάτερον ἐντελεχείᾳ, δυνάμει θά-
10 τερον ἔσται· ὅταν δὲ μὴ παντελῶς, ἀλλ' ὡς μὲν θερμὸν ψυχρόν, ὡς δὲ ψυχρὸν θερμὸν (διὰ τὸ μιγνύμενα φθείρειν τὰς ὑπεροχὰς ἀλλήλων), τότε οὔθ' ἡ ὕλη ἔσται οὔτε ἐκείνων τῶν ἐναντίων ἑκάτερον ἐντελεχείᾳ ἁπλῶς, ἀλλὰ μεταξύ· κατὰ δὲ τὸ δυνάμει μᾶλλον εἶναι θερμὸν ἢ ψυχρὸν ἢ τοὐ-
15 ναντίον, κατὰ τοῦτον τὸν λόγον διπλασίως θερμὸν δυνάμει ἢ ψυχρόν, ἢ τριπλασίως, ἢ κατ' ἄλλον τρόπον τοιοῦτον. ἔσται δὴ μιχθέντων τἆλλ' ἐκ τῶν ἐναντίων ἢ τῶν στοιχείων, καὶ τὰ στοιχεῖα ἐξ ἐκείνων δυνάμει πως ὄντων, οὐχ οὕτω δὲ ὡς ἡ ὕλη, ἀλλὰ τὸν εἰρημένον τρόπον· καὶ ἔστιν οὕτω μὲν μί-

ξις, ἐκείνως δὲ ὕλη τὸ γινόμενον. ἐπεὶ δὲ καὶ πάσχει τἀ- 20
ναντία κατὰ τὸν ἐν τοῖς πρώτοις διορισμόν· ἔστι γὰρ τὸ ἐν-
εργείᾳ θερμὸν δυνάμει ψυχρὸν καὶ τὸ ἐνεργείᾳ ψυχρὸν δυ-
νάμει θερμόν, ὥστε ἐὰν μὴ ἰσάζῃ, μεταβάλλει εἰς ἄλ-
ληλα (ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐναντίων) καὶ πρῶτον
οὕτω τὰ στοιχεῖα μεταβάλλει, ἐκ δὴ τούτων σάρκες καὶ ὀστᾶ 25
καὶ τὰ τοιαῦτα, τοῦ μὲν θερμοῦ γιγνομένου ψυχροῦ, τοῦ δὲ
ψυχροῦ θερμοῦ, ὅταν πρὸς τὸ μέσον ἔλθῃ· ἐνταῦθα γὰρ οὐ-
δέτερον, τὸ δὲ μέσον πολὺ καὶ οὐκ ἀδιαίρετον. ὁμοίως δὲ
καὶ τὸ ξηρὸν καὶ ὑγρὸν καὶ τὰ τοιαῦτα κατὰ μεσότητα
ποιοῦσι σάρκα καὶ ὀστᾶ καὶ τἆλλα. 30

8 Ἅπαντα δὲ τὰ μικτὰ σώματα, ὅσα περὶ τὸν τοῦ μέ-
σου τόπον ἐστίν, ἐξ ἁπάντων σύγκειται τῶν ἁπλῶν. γῆ μὲν
γὰρ ἐνυπάρχει πᾶσι διὰ τὸ ἕκαστον εἶναι μάλιστα καὶ
πλεῖστον ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ, ὕδωρ δὲ διὰ τὸ δεῖν μὲν ὁρί-
ζεσθαι τὸ σύνθετον, μόνον δ' εἶναι τῶν ἁπλῶν εὐόριστον τὸ 35
ὕδωρ, ἔτι δὲ καὶ τὴν γῆν ἄνευ τοῦ ὑγροῦ μὴ δύνασθαι συμ- 335a
μένειν, ἀλλὰ τοῦτ' εἶναι τὸ συνέχον· εἰ γὰρ ἐξαιρεθείη τε-
λέως ἐξ αὐτῆς τὸ ὑγρόν, διαπίπτοι ἄν. γῆ μὲν οὖν καὶ ὕδωρ
διὰ ταύτας ἐνυπάρχει τὰς αἰτίας, ἀὴρ δὲ καὶ πῦρ, ὅτι
ἐναντία ἐστὶ γῇ καὶ ὕδατι· γῆ μὲν γὰρ ἀέρι, ὕδωρ δὲ πυρὶ 5
ἐναντίον ἐστίν, ὡς ἐνδέχεται οὐσίαν οὐσίᾳ ἐναντίαν εἶναι. ἐπεὶ
οὖν αἱ γενέσεις ἐκ τῶν ἐναντίων εἰσίν, ἐνυπάρχει δὲ θάτερα
ἄκρα τῶν ἐναντίων, ἀνάγκη καὶ θάτερον ἐνυπάρχειν, ὥστ' ἐν
ἅπαντι τῷ συνθέτῳ πάντα τὰ ἁπλᾶ ἐνέσται. μαρτυρεῖν δ'
ἔοικε καὶ ἡ τροφὴ ἑκάστων· ἅπαντα μὲν γὰρ τρέφεται τοῖς 10
αὐτοῖς ἐξ ὧνπερ ἐστίν, ἅπαντα δὲ πλείοσι τρέφεται. καὶ
γὰρ ἅπερ ἂν δόξειεν ἑνὶ μόνῳ τρέφεσθαι, τῷ ὕδατι τὰ φυ-
τά, πλείοσι τρέφεται· μέμικται γὰρ τῷ ὕδατι γῆ· διὸ
καὶ οἱ γεωργοὶ πειρῶνται μίξαντες ἄρδειν. ἐπεὶ δ' ἐστὶν ἡ
μὲν τροφὴ τῆς ὕλης, τὸ δὲ τρεφόμενον συνειλημμένον τῇ 15

334b 25. δὴ] δὲ libri.

ὕλη ἡ μορφὴ καὶ τὸ εἶδος, εὔλογον ἤδη τὸ μόνον τῶν
ἁπλῶν σωμάτων τρέφεσθαι τὸ πῦρ ἁπάντων ἐξ ἀλλήλων
γινομένων, ὥσπερ καὶ οἱ πρότεροι λέγουσιν· μόνον γάρ ἐστι
καὶ μάλιστα τοῦ εἴδους τὸ πῦρ διὰ τὸ πεφυκέναι φέρεσθαι
20 πρὸς τὸν ὅρον. ἕκαστον δὲ πέφυκεν εἰς τὴν ἑαυτοῦ χώραν φέ-
ρεσθαι· ἡ δὲ μορφὴ καὶ τὸ εἶδος ἁπάντων ἐν τοῖς ὅροις.
ὅτι μὲν οὖν ἅπαντα τα σώματα ἐξ ἁπάντων συνέστηκε τῶν
ἁπλῶν, εἴρηται.

Ἐπεὶ δ' ἐστὶν ἔνια γενητὰ καὶ φθαρτά, καὶ ἡ γένεσις 9
25 τυγχάνει οὖσα ἐν τῷ περὶ τὸ μέσον τόπῳ, λεκτέον περὶ
πάσης γενέσεως ὁμοίως πόσαι τε καὶ τίνες αὐτῆς ἀρχαί·
ῥᾷον γὰρ οὕτω τὰ καθ' ἕκαστον θεωρήσομεν, ὅταν περὶ τῶν
καθόλου λάβωμεν πρῶτον. εἰσὶν οὖν καὶ τὸν ἀριθμὸν ἴσαι καὶ
τῷ γένει αἱ αὐταὶ αἵπερ ἐν τοῖς ἀϊδίοις τε καὶ πρώτοις· ἡ
30 μὲν γάρ ἐστιν ὡς ὕλη, ἡ δ' ὡς μορφή. δεῖ δὲ καὶ τὴν τρί-
την ἔτι προσυπάρχειν· οὐ γὰρ ἱκαναὶ πρὸς τὸ γεννῆσαι αἱ
δύο, καθάπερ οὐδ' ἐν τοῖς πρώτοις. ὡς μὲν οὖν ὕλη τοῖς γε-
νητοῖς ἐστὶν αἴτιον τὸ δυνατὸν εἶναι καὶ μὴ εἶναι. τὰ μὲν
γὰρ ἐξ ἀνάγκης ἐστίν, οἷον τὰ ἀΐδια, τὰ δ' ἐξ ἀνάγκης οὐκ
35 ἔστιν. τούτων δὲ τὰ μὲν ἀδύνατον μὴ εἶναι, τὰ δὲ ἀδύνατον
335b εἶναι διὰ τὸ μὴ ἐνδέχεσθαι παρὰ τὸ ἀναγκαῖον ἄλλως
ἔχειν. ἔνια δὲ καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι δυνατά, ὅπερ ἐστὶ τὸ
γενητὸν καὶ φθαρτόν· ποτὲ μὲν γάρ ἐστι τοῦτο, ποτὲ δ' οὐκ
ἔστιν. ὥστ' ἀνάγκη γένεσιν εἶναι καὶ φθορὰν περὶ τὸ δυνατὸν
5 εἶναι καὶ μὴ εἶναι. διὸ καὶ ὡς μὲν ὕλη τοῦτ' ἐστὶν αἴτιον τοῖς
γενητοῖς, ὡς δὲ τὸ οὗ ἕνεκεν ἡ μορφὴ καὶ τὸ εἶδος· τοῦτο
δ' ἐστὶν ὁ λόγος ὁ τῆς ἑκάστου οὐσίας. δεῖ δὲ προσεῖναι καὶ
τὴν τρίτην, ἣν ἅπαντες μὲν ὀνειρώττουσι, λέγει δ' οὐδείς,
ἀλλ' οἱ μὲν ἱκανὴν ᾠήθησαν αἰτίαν εἶναι πρὸς τὸ γίνεσθαι
10 τὴν τῶν εἰδῶν φύσιν, ὥσπερ ὁ ἐν Φαίδωνι Σωκράτης· καὶ
γὰρ ἐκεῖνος, ἐπιτιμήσας τοῖς ἄλλοις ὡς οὐδὲν εἰρηκόσιν,

335ª 26. ἀρχαί] αἱ ἀρχαί cum uno codice Bekker.

ὑποτίθεται ὅτι ἐστὶ τῶν ὄντων τὰ μὲν εἴδη τὰ δὲ μεθεκτικὰ τῶν εἰδῶν, καὶ ὅτι εἶναι μὲν ἕκαστον λέγεται κατὰ τὸ εἶδος, γίνεσθαι δὲ κατὰ τὴν μετάληψιν καὶ φθείρεσθαι κατὰ τὴν ἀποβολήν, ὥστ' εἰ ταῦτα ἀληθῆ, τὰ εἴδη οἴεται ἐξ ἀνάγκης 15 αἴτια εἶναι καὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς. οἱ δ' αὐτὴν τὴν ὕλην· ἀπὸ ταύτης γὰρ εἶναι τὴν κίνησιν. οὐδέτεροι δὲ λέγουσι καλῶς. εἰ μὲν γάρ ἐστιν αἴτια τὰ εἴδη, διὰ τί οὐκ ἀεὶ γεννᾷ συνεχῶς, ἀλλὰ ποτὲ μὲν ποτὲ δ' οὔ, ὄντων καὶ τῶν εἰδῶν ἀεὶ καὶ τῶν μεθεκτικῶν; ἔτι δ' ἐπ' ἐνίων θεωροῦμεν ἄλλο τὸ 20 αἴτιον ὄν· ὑγίειαν γὰρ ὁ ἰατρὸς ἐμποιεῖ καὶ ἐπιστήμην ὁ ἐπιστήμων, οὔσης καὶ ὑγιείας αὐτῆς καὶ ἐπιστήμης καὶ τῶν μεθεκτικῶν· ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν κατὰ δύναμιν πραττομένων. εἰ δὲ τὴν ὕλην τις φήσειε γεννᾶν διὰ τὴν κίνησιν, φυσικώτερον μὲν ἂν λέγοι τῶν οὕτω λεγομένων· 25 τὸ γὰρ ἀλλοιοῦν καὶ τὸ μετασχηματίζον αἰτιώτερόν τε τοῦ γεννᾶν, καὶ ἐν ἅπασιν εἰώθαμεν τοῦτο λέγειν τὸ ποιοῦν, ὁμοίως ἔν τε τοῖς φύσει καὶ ἐν τοῖς ἀπὸ τέχνης, ὃ ἂν ᾖ κινητικόν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ οὗτοι οὐκ ὀρθῶς λέγουσιν· τῆς μὲν γὰρ ὕλης τὸ πάσχειν ἐστὶ καὶ τὸ κινεῖσθαι, τὸ δὲ κινεῖν καὶ 30 ποιεῖν ἑτέρας δυνάμεως. δῆλον δὲ καὶ ἐπὶ τῶν τέχνῃ καὶ ἐπὶ τῶν φύσει γινομένων· οὐ γὰρ αὐτὸ ποιεῖ τὸ ὕδωρ ζῷον ἐξ αὑτοῦ, οὐδὲ τὸ ξύλον κλίνην, ἀλλ' ἡ τέχνη. ὥστε καὶ οὗτοι διὰ τοῦτο λέγουσιν οὐκ ὀρθῶς, καὶ ὅτι παραλείπουσι τὴν κυριωτέραν αἰτίαν· ἐξαιροῦσι γὰρ τὸ τί ἦν εἶναι καὶ τὴν μορφήν. 35 ἔτι δὲ καὶ τὰς δυνάμεις ἀποδιδόασι τοῖς σώμασι, δι' ἃς 336ᵃ γεννῶσι, λίαν ὀργανικῶς, ἀφαιροῦντες τὴν κατὰ τὸ εἶδος αἰτίαν. ἐπειδὴ γὰρ πέφυκεν, ὥς φασι, τὸ μὲν θερμὸν διακρίνειν τὸ δὲ ψυχρὸν συνιστάναι, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον τὸ μὲν ποιεῖν τὸ δὲ πάσχειν, ἐκ τούτων λέγουσι καὶ 5 διὰ τούτων ἅπαντα τἆλλα γίγνεσθαι καὶ φθείρεσθαι· φαίνεται δὲ καὶ τὸ πῦρ αὐτὸ κινούμενον καὶ πάσχον. ἔτι δὲ

335ᵇ 25. λεγομένων] λεγόντων al.

παραπλήσιον ποιοῦσιν ὥσπερ εἴ τις τῷ πρίονι καὶ ἑκάστῳ τῶν ὀργάνων ἀπονέμοι τὴν αἰτίαν τῶν γινομένων· ἀνάγκη 10 γὰρ πρίοντος διαιρεῖσθαι καὶ ξέοντος λεαίνεσθαι, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. ὥστ' εἰ ὅτι μάλιστα ποιεῖ καὶ κινεῖ τὸ πῦρ, ἀλλὰ πῶς κινεῖ οὐχ ὁρῶσιν, ὅτι χεῖρον ἢ τὰ ὄργανα. ἡμῖν δὲ καθόλου τε πρότερον εἴρηται περὶ τῶν αἰτίων, καὶ νῦν διώρισται περί τε τῆς ὕλης καὶ τῆς μορφῆς.

15 Ἔτι δὲ ἐπεὶ ἡ κατὰ τὴν φορὰν κίνησις δέδεικται ὅτι 10 ἀΐδιος, ἀνάγκη τούτων ὄντων καὶ γένεσιν εἶναι συνεχῶς· ἡ γὰρ φορὰ ποιήσει τὴν γένεσιν ἐνδελεχῶς διὰ τὸ προσάγειν καὶ ἀπάγειν τὸ γεννητικόν. ἅμα δὲ δῆλον ὅτι καὶ τὸ πρότερον καλῶς εἴρηται, τὸ πρώτην τῶν μεταβολῶν τὴν φο- 20 ρὰν ἀλλὰ μὴ τὴν γένεσιν εἰπεῖν· πολὺ γὰρ εὐλογώτερον τὸ ὂν τῷ μὴ ὄντι γενέσεως αἴτιον εἶναι ἢ τὸ μὴ ὂν τῷ ὄντι τοῦ εἶναι. τὸ μὲν οὖν φερόμενον ἔστι, τὸ δὲ γινόμενον οὐκ ἔστιν· διὸ καὶ ἡ φορὰ προτέρα τῆς γενέσεως. ἐπεὶ δ' ὑπόκειται καὶ δέδεικται συνεχὴς οὖσα τοῖς πράγμασι καὶ γέ- 25 νεσις καὶ φθορά, φαμὲν δ' αἰτίαν εἶναι τὴν φορὰν τοῦ γίνεσθαι, φανερὸν ὅτι μιᾶς μὲν οὔσης τῆς φορᾶς οὐκ ἐνδέχεται γίνεσθαι ἄμφω διὰ τὸ ἐναντία εἶναι· τὸ γὰρ αὐτὸ καὶ ὡσαύτως ἔχον ἀεὶ τὸ αὐτὸ πέφυκε ποιεῖν. ὥστε ἤτοι γένεσις ἀεὶ ἔσται ἢ φθορά. δεῖ δὲ πλείους εἶναι τὰς κινή- 30 σεις καὶ ἐναντίας, ἢ τῇ φορᾷ ἢ τῇ ἀνωμαλίᾳ· τῶν γὰρ ἐναντίων τἀναντία αἴτια. διὸ καὶ οὐχ ἡ πρώτη φορὰ αἰτία ἐστὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς, ἀλλ' ἡ κατὰ τὸν λοξὸν κύκλον· ἐν ταύτῃ γὰρ καὶ τὸ συνεχές ἐστι καὶ τὸ κινεῖσθαι δύο κινήσεις· ἀνάγκη γάρ, εἴ γε ἀεὶ ἔσται συνεχὴς γένεσις καὶ 336b φθορά, ἀεὶ μέν τι κινεῖσθαι, ἵνα μὴ ἐπιλείπωσιν αὗται αἱ μεταβολαί, δύο δ', ὅπως μὴ θάτερον συμβαίνῃ μόνον. τῆς μὲν οὖν συνεχείας ἡ τοῦ ὅλου φορὰ αἰτία, τοῦ δὲ προσιέναι καὶ ἀπιέναι ἡ ἔγκλισις· συμβαίνει γὰρ ὁτὲ μὲν πόρρω γί-

336a 18. καὶ τὸ] καὶ τὰ al.

νεσθαι ὁτὲ δ' ἐγγύς. ἀνίσου δὲ τοῦ διαστήματος ὄντος ἀνώ- 5
μαλος ἔσται ἡ κίνησις· ὥστ' εἰ τῷ προσιέναι καὶ ἐγγὺς εἶναι
γεννᾷ, τῷ ἀπιέναι ταὐτὸν τοῦτο καὶ πόρρω γίνεσθαι φθείρει,
καὶ εἰ τῷ πολλάκις προσελθεῖν γεννᾷ, καὶ τῷ πολλάκις
ἀπελθεῖν φθείρει· τῶν γὰρ ἐναντίων τἀναντία αἴτια. καὶ ἐν
ἴσῳ χρόνῳ καὶ ἡ φθορὰ καὶ ἡ γένεσις ἡ κατὰ φύσιν. διὸ 10
καὶ οἱ χρόνοι καὶ οἱ βίοι ἑκάστων ἀριθμὸν ἔχουσι καὶ τούτῳ
διορίζονται· πάντων γάρ ἐστι τάξις, καὶ πᾶς βίος καὶ χρό-
νος μετρεῖται περιόδῳ, πλὴν οὐ τῇ αὐτῇ πάντες, ἀλλ' οἱ
μὲν ἐλάττονι οἱ δὲ πλείονι· τοῖς μὲν γὰρ ἐνιαυτός, τοῖς δὲ
μείζων, τοῖς δὲ ἐλάττων ἡ περίοδός ἐστι τὸ μέτρον. φαίνε- 15
ται δὲ καὶ κατὰ τὴν αἴσθησιν ὁμολογούμενα τοῖς παρ' ἡμῶν
λόγοις· ὁρῶμεν γὰρ ὅτι προσιόντος μὲν τοῦ ἡλίου γένεσίς ἐστιν,
ἀπιόντος δὲ φθίσις, καὶ ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἑκάτερον· ἴσος γὰρ
ὁ χρόνος τῆς φθορᾶς καὶ τῆς γενέσεως τῆς κατὰ φύσιν.
ἀλλὰ συμβαίνει πολλάκις ἐν ἐλάττονι φθείρεσθαι διὰ τὴν 20
πρὸς ἄλληλα σύγκρασιν· ἀνωμάλου γὰρ οὔσης τῆς ὕλης
καὶ οὐ πανταχοῦ τῆς αὐτῆς ἀνάγκη καὶ τὰς γενέσεις ἀνω-
μάλους εἶναι καὶ τὰς μὲν θάττους τὰς δὲ βραδυτέρας, ὥστε
συμβαίνει διὰ τὴν τούτων γένεσιν ἄλλοις γίνεσθαι φθοράν.
ἀεὶ δ', ὥσπερ εἴρηται, συνεχὴς ἔσται ἡ γένεσις καὶ ἡ φθορά, 25
καὶ οὐδέποτε ὑπολείψει δι' ἣν εἴπομεν αἰτίαν. τοῦτο δ'
εὐλόγως συμβέβηκεν· ἐπεὶ γὰρ ἐν ἅπασιν ἀεὶ τοῦ βελτίονος
ὀρέγεσθαί φαμεν τὴν φύσιν, βέλτιον δὲ τὸ εἶναι ἢ τὸ μὴ
εἶναι (τὸ δ' εἶναι ποσαχῶς λέγομεν, ἐν ἄλλοις εἴρηται),
τοῦτο δ' ἀδύνατον ἐν ἅπασιν ὑπάρχειν διὰ τὸ πόρρω τῆς 30
ἀρχῆς ἀφίστασθαι, τῷ λειπομένῳ τρόπῳ συνεπλήρωσε τὸ
ὅλον ὁ θεός, ἐνδελεχῆ ποιήσας τὴν γένεσιν· οὕτω γὰρ ἂν
μάλιστα συνείροιτο τὸ εἶναι διὰ τὸ ἐγγύτατα εἶναι τῆς οὐ-
σίας τὸ γίνεσθαι ἀεὶ καὶ τὴν γένεσιν. τούτου δ' αἴτιον, ὥσπερ

336ᵇ 8. προσελθεῖν] προσιέναι al. 21. σύγκρασιν] σύγ-
κρουσιν Philop. (γρ.). 32. ἐνδελεχῆ cum duobus codd. (conf.
a 17) Bonitz, ἐντελεχῆ cum ceteris Bekker.

337a εἴρηται πολλάκις, ἡ κύκλῳ φορά· μόνη γὰρ συνεχής. διὸ καὶ τἆλλα ὅσα μεταβάλλει εἰς ἄλληλα κατὰ τὰ πάθη καὶ τὰς δυνάμεις, οἷον τὰ ἁπλᾶ σώματα, μιμεῖται τὴν κύκλῳ φοράν· ὅταν γὰρ ἐξ ὕδατος ἀὴρ γένηται καὶ ἐξ
5 ἀέρος πῦρ καὶ πάλιν ἐκ πυρὸς ὕδωρ, κύκλῳ φαμὲν περιεληλυθέναι τὴν γένεσιν διὰ τὸ πάλιν ἀνακάμπτειν. ὥστε καὶ ἡ εὐθεῖα φορὰ μιμουμένη τὴν κύκλῳ συνεχής ἐστιν. ἅμα δὲ δῆλον ἐκ τούτων ὅ τινες ἀποροῦσιν, διὰ τί ἑκάστου τῶν σωμάτων εἰς τὴν οἰκείαν φερομένου χώραν ἐν τῷ ἀπείρῳ χρόνῳ
10 οὐ διεστᾶσι τὰ σώματα. αἴτιον γὰρ τούτου ἐστὶν ἡ εἰς ἄλληλα μετάβασις· εἰ γὰρ ἕκαστον ἔμενεν ἐν τῇ αὑτοῦ χώρᾳ καὶ μὴ μετέβαλλεν ὑπὸ τοῦ πλησίον, ἤδη ἂν διεστήκεσαν. μεταβάλλει μὲν οὖν διὰ τὴν φορὰν διπλῆν οὖσαν· διὰ δὲ τὸ μεταβάλλειν οὐκ ἐνδέχεται μένειν οὐδὲν αὐτῶν ἐν οὐδεμιᾷ
15 χώρᾳ τεταγμένῃ. διότι μὲν οὖν ἔστι γένεσις καὶ φθορὰ καὶ διὰ τίν' αἰτίαν, καὶ τί τὸ γενητὸν καὶ φθαρτόν, φανερὸν ἐκ τῶν εἰρημένων. ἐπεὶ δ' ἀνάγκη εἶναί τι τὸ κινοῦν εἰ κίνησις ἔσται, ὥσπερ εἴρηται πρότερον ἐν ἑτέροις, καὶ εἰ ἀεί, ὅτι ἀεί τι δεῖ εἶναι, καὶ εἰ συνεχής, ἓν τὸ αὐτὸ καὶ ἀκίνητον καὶ
20 ἀγένητον καὶ ἀναλλοίωτον, καὶ εἰ πλείους αἱ ἐν κύκλῳ κινήσεις, πλείους μέν, πάσας δέ πως εἶναι ταύτας ἀνάγκη ὑπὸ μίαν ἀρχήν· συνεχοῦς δ' ὄντος τοῦ χρόνου ἀνάγκη τὴν κίνησιν συνεχῆ εἶναι, εἴπερ ἀδύνατον χρόνον χωρὶς κινήσεως εἶναι· συνεχοῦς ἄρα τινὸς ἀριθμὸς ὁ χρόνος, τῆς κύκλῳ ἄρα,
25 καθάπερ ἐν τοῖς ἐν ἀρχῇ λόγοις διωρίσθη. συνεχὴς δ' ἡ κίνησις πότερον τῷ τὸ κινούμενον συνεχὲς εἶναι ἢ τῷ τὸ ἐν ᾧ κινεῖται, οἷον τὸν τόπον λέγω ἢ τὸ πάθος; δῆλον δὴ ὅτι τῷ τὸ κινούμενον· πῶς γὰρ τὸ πάθος συνεχὲς ἀλλ' ἢ τῷ τὸ πρᾶγμα ᾧ συμβέβηκε συνεχὲς εἶναι; εἰ δὲ καὶ τῷ ἐν ᾧ,
30 μόνῳ τοῦτο τῷ τόπῳ ὑπάρχει· μέγεθος γάρ τι ἔχει, τούτου δὲ τὸ κύκλῳ μόνον συνεχές, ὥστε αὐτὸ αὑτῷ ἀεὶ συνεχές.

337ᵃ 20. αἱ ἐν] εἶεν αἱ al.

τοῦτο ἄρα ἐστὶν ὃ ποιεῖ συνεχῆ κίνησιν, τὸ κύκλῳ σῶμα φερόμενον· ἡ δὲ κίνησις τὸν χρόνον.

11 Ἐπεὶ δ' ἐν τοῖς συνεχῶς κινουμένοις κατὰ γένεσιν ἢ ἀλλοίωσιν ἢ ὅλως μεταβολὴν ὁρῶμεν τὸ ἐφεξῆς ὂν καὶ γι- 35 νόμενον τόδε μετὰ τόδε ὥστε μὴ διαλείπειν, σκεπτέον πότε- 337b ρον ἔστι τι ὃ ἐξ ἀνάγκης ἔσται, ἢ οὐδέν, ἀλλὰ πάντα ἐνδέχεται μὴ γενέσθαι. ὅτι μὲν γὰρ ἔνια, δῆλον, καὶ εὐθὺς τὸ ἔσται καὶ τὸ μέλλον ἕτερον διὰ τοῦτο· ὃ μὲν γὰρ ἀληθὲς εἰπεῖν ὅτι ἔσται, δεῖ τοῦτο εἶναί ποτε ἀληθὲς ὅτι ἔστιν· ὃ δὲ 5 νῦν ἀληθὲς εἰπεῖν ὅτι μέλλει, οὐδὲν κωλύει μὴ γενέσθαι· μέλλων γὰρ ἂν βαδίζειν τις οὐκ ἂν βαδίσειεν. ὅλως δ', ἐπεὶ ἐνδέχεται ἔνια τῶν ὄντων καὶ μὴ εἶναι, δῆλον ὅτι καὶ τὰ γινόμενα οὕτως ἕξει, καὶ οὐκ ἐξ ἀνάγκης τοῦτ' ἔσται. πότερον οὖν ἅπαντα τοιαῦτα ἢ οὔ, ἀλλ' ἔνια ἀναγκαῖον ἁπλῶς 10 γίνεσθαι, καὶ ἔστιν ὥσπερ ἐπὶ τοῦ εἶναι τὰ μὲν ἀδύνατα μὴ εἶναι τὰ δὲ δυνατά, οὕτως καὶ περὶ τὴν γένεσιν; οἷον τροπὰς ἆρα ἀνάγκη γενέσθαι, καὶ οὐχ οἷόν τε μὴ ἐνδέχεσθαι. εἰ δὴ τὸ πρότερον ἀνάγκη γενέσθαι, εἰ τὸ ὕστερον ἔσται, οἷον εἰ οἰκία, θεμέλιον, εἰ δὲ τοῦτο, πηλόν· ἆρ' οὖν καὶ εἰ θεμέ- 15 λιος γέγονεν, ἀνάγκη οἰκίαν γενέσθαι; ἢ οὐκέτι, εἰ μὴ κἀκεῖνο ἀνάγκη γενέσθαι ἁπλῶς· εἰ δὲ τοῦτο, ἀνάγκη καὶ θεμελίου γενομένου γενέσθαι οἰκίαν· οὕτω γὰρ ἦν τὸ πρότερον ἔχον πρὸς τὸ ὕστερον, ὥστ' εἰ ἐκεῖνο ἔσται, ἀνάγκη ἐκεῖνο πρότερον. εἰ τοίνυν ἀνάγκη γενέσθαι τὸ ὕστερον, καὶ τὸ πρό- 20 τερον ἀνάγκη· καὶ εἰ τὸ πρότερον, καὶ τὸ ὕστερον τοίνυν ἀνάγκη, ἀλλ' οὐ δι' ἐκεῖνο, ἀλλ' ὅτι ὑπέκειτο ἐξ ἀνάγκης ἐσόμενον. ἐν οἷς ἄρα τὸ ὕστερον ἀνάγκη εἶναι, ἐν τούτοις ἀντιστρέφει, καὶ ἀεὶ τοῦ προτέρου γενομένου ἀνάγκη γενέσθαι τὸ ὕστερον. εἰ μὲν οὖν εἰς ἄπειρον εἶσιν ἐπὶ τὸ κάτω, οὐκ ἔσται 25 ἀνάγκη τὸ ὕστερον τόδε γενέσθαι ἁπλῶς. ἀλλ' οὐδ' ἐξ ὑποθέσεως· ἀεὶ γὰρ ἕτερον ἔμπροσθεν ἀνάγκη ἔσται, δι' ὃ ἐκεῖνο ἀνάγκη γενέσθαι. ὥστ' εἰ μή ἐστιν ἀρχὴ τοῦ ἀπείρου, οὐδὲ πρῶτον ἔσται οὐδέν, δι' ὃ ἀναγκαῖον ἔσται γενέσθαι. ἀλλὰ

30 μὴν οὐδ' ἐν τοῖς πέρας ἔχουσι τοῦτ' ἔσται εἰπεῖν ἀληθῶς, ὅτι ἁπλῶς ἀνάγκη γενέσθαι, οἷον οἰκίαν, ὅταν θεμέλιος γένηται· ὅταν γὰρ γένηται, εἰ μὴ ἀεὶ τοῦτο ἀνάγκη γίνεσθαι, συμβήσεται ἀεὶ εἶναι τὸ ἐνδεχόμενον μὴ ἀεὶ εἶναι. ἀλλὰ δεῖ τῇ γενέσει ἀεὶ εἶναι, εἰ ἐξ ἀνάγκης αὐτοῦ ἐστὶν ἡ γένε-
35 σις· τὸ γὰρ ἐξ ἀνάγκης καὶ ἀεὶ ἅμα· ὃ γὰρ εἶναι ἀνάγκη
338a οὐχ οἷόν τε μὴ εἶναι· ὥστ' εἰ ἔστιν ἐξ ἀνάγκης, ἀΐδιόν ἐστι, καὶ εἰ ἀΐδιον, ἐξ ἀνάγκης. καὶ εἰ ἡ γένεσις τοίνυν ἐξ ἀνάγκης, ἀΐδιος ἡ γένεσις τούτου, καὶ εἰ ἀΐδιος, ἐξ ἀνάγκης. εἰ ἄρα τινὸς ἐξ ἀνάγκης ἁπλῶς ἡ γένεσις, ἀνάγκη ἀνακυ-
5 κλεῖν καὶ ἀνακάμπτειν. ἀνάγκη γὰρ ἤτοι πέρας ἔχειν τὴν γένεσιν ἢ μή, καὶ εἰ μή, ἢ εἰς εὐθὺ ἢ κύκλῳ. τούτων δ' εἴπερ ἔσται ἀΐδιος, οὐκ εἰς εὐθὺ οἷόν τε διὰ τὸ μηδαμῶς εἶναι ἀρχὴν μήτ' ἂν κάτω, ὡς ἐπὶ τῶν ἐσομένων λαμβάνομεν, μήτ' ἄνω, ὡς ἐπὶ τῶν γενομένων· ἀνάγκη δ' εἶναι ἀρ-
10 χήν, μὴ πεπερασμένης οὔσης, καὶ ἀΐδιον εἶναι. διὸ ἀνάγκη κύκλῳ εἶναι. ἀντιστρέφειν ἄρα ἀνάγκη ἔσται, οἷον εἰ τοδὶ ἐξ ἀνάγκης, καὶ τὸ πρότερον ἄρα· ἀλλὰ μὴν εἰ τοῦτο, καὶ τὸ ὕστερον ἀνάγκη γενέσθαι. καὶ τοῦτο ἀεὶ δὴ συνεχῶς· οὐδὲν γὰρ τοῦτο διαφέρει λέγειν διὰ δύο ἢ πολλῶν. ἐν τῇ κύκλῳ
15 ἄρα κινήσει καὶ γενέσει ἐστὶ τὸ ἐξ ἀνάγκης ἁπλῶς· καὶ εἴτε κύκλῳ, ἀνάγκη ἕκαστον γίνεσθαι καὶ γεγονέναι, καὶ εἰ ἀνάγκη, ἡ τούτων γένεσις κύκλῳ. ταῦτα μὲν δὴ εὐλόγως, ἐπεὶ ἀΐδιος καὶ ἄλλως ἐφάνη ἡ κύκλῳ κίνησις καὶ ἡ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι ταῦτα ἐξ ἀνάγκης γίνεται καὶ ἔσται, ὅσαι ταύ-
338b της κινήσεις καὶ ὅσαι διὰ ταύτην· εἰ γὰρ τὸ κύκλῳ κινούμενον ἀεί τι κινεῖ, ἀνάγκη καὶ τούτων κύκλῳ εἶναι τὴν κίνησιν, οἷον τῆς ἄνω φορᾶς οὔσης κύκλῳ ὁ ἥλιος ὡδί, ἐπεὶ δ' ⟨οὗτος⟩ οὕτως, αἱ ὧραι διὰ τοῦτο κύκλῳ γίνονται καὶ
5 ἀνακάμπτουσιν, τούτων δ' οὕτω γινομένων πάλιν τὰ ὑπὸ τού-

338ᵃ 9. γενομένων] γεινομένων cod. E, γινομένων cum ceteris Bekker. 338ᵇ 3. κύκλῳ ὁ ἥλιος unus cod., ὁ ἥλιος κύκλῳ cum ceteris Bekker. 4. οὗτος addidit Bonitz.

των. τί οὖν δή ποτε τὰ μὲν οὕτω φαίνεται, οἷον ὕδατα καὶ ἀὴρ κύκλῳ γινόμενα, καὶ εἰ μὲν νέφος ἔσται, δεῖ ὗσαι, καὶ εἰ ὕσει γε, δεῖ καὶ νέφος εἶναι, ἄνθρωποι δὲ καὶ ζῷα οὐκ ἀνακάμπτουσιν εἰς αὑτοὺς ὥστε πάλιν γίνεσθαι τὸν αὐτόν· οὐ γὰρ ἀνάγκη, εἰ ὁ πατὴρ ἐγένετο, σὲ γενέσθαι· ἀλλ' εἰ σύ, 10 *ἐκεῖνον. εἰς εὐθὺ δὲ ἔοικεν εἶναι αὕτη ἡ γένεσις. ἀρχὴ δὲ τῆς σκέψεως πάλιν αὕτη, πότερον ὁμοίως ἅπαντα ἀνακάμπτει ἢ οὔ, ἀλλὰ τὰ μὲν ἀριθμῷ τὰ δὲ εἴδει μόνον. ὅσων μὲν οὖν ἄφθαρτος ἡ οὐσία ἡ κινουμένη, φανερὸν ὅτι καὶ ἀριθμῷ ταὐτὰ ἔσται (ἡ γὰρ κίνησις ἀκολουθεῖ τῷ κινουμένῳ),* 15 *ὅσων δὲ μὴ ἀλλὰ φθαρτή, ἀνάγκη τῷ εἴδει, ἀριθμῷ δὲ μὴ ἀνακάμπτειν. διὸ ὕδωρ ἐξ ἀέρος καὶ ἀὴρ ἐξ ὕδατος εἴδει ὁ αὐτός, οὐκ ἀριθμῷ. εἰ δὲ καὶ ταῦτα ἀριθμῷ, ἀλλ' οὐχ ὧν ἡ οὐσία γίνεται οὖσα τοιαύτη οἵα ἐνδέχεσθαι μὴ εἶναι.*

Index.

ἀβαρές 277b 19.
Ἀβδηρίτης, Δημόκριτος ὁ 303a 4.
ἀγαπᾶν εὐπορίας 291b 27.
ἀγγεῖον 305b 4, 15. 312b 13.
ἄγειν γραμμήν 287b 8.
ἀγένητον 280b 6. 281b 26. 282a 28, 31.
ἀγήρατον 270b 2.
ἀγιστεῖαι τῶν θεῶν 268a 14.
ἀγνοεῖν 314a 13.
ἀδιαίρετος 280b 11. 299a 11. 315b 26 — 317a 17.
ἀδιάφορος 310b 5.
ἀδιορίστως 322b 5.
ἀδυναμία 288b 14.
ἀδύνατον 273b 15. 274b 13. 280b 12. 281a 2 — 27, b3 — 15. 296b 34. 299b 12. 300b 4. 309b 11. 311b 32. 316a 21. 327a 14.
ἀεί 280a 31. 281b 25. 337b 35.
ἀειδής 306b 17.
ἀεροειδής 330b 24.
ἀήρ 287a 32. 289a 27. 294b 22. 301b 22. 311a 28, b3. 312a 25. 330b 4, 22. 331a 5. 333a 22.
ἀθανασία 284a 1. 286a 9.
ἀθάνατος 270b 9. 284a 3.
ἀθεώρητος 316a 8.
ἀθρεῖν 293a 29.
ἀθροίζειν 302b 3.
ἀΐδιος 282a 23. 284a 17. 286a 9, 18. 335a 29. 338a 1.
ἀϊδιότης 284a 1.
αἰδώς 291b 25.
αἰθήρ 270b 22 — 25. 294a 26. 302b 4.
αἷμα 319b 16.
αἴρειν 281a 8.
αἰσθάνεσθαι 324b 29.
αἴσθησις 318b 29. 325a 13. 327b 33. 328a 13. 331b 24. 336b 16.
αἰσθητός 275b 11. 278a 10. 303a 1. 329b 7. αἰσθητὸν σῶμα 275b 5. 329a 11.
αἰτία 318a 27. 335b 35.
αἰτιᾶσθαι 280a 19. 295a 32. 309a 28.
αἴτιον 295a 29. 324a 27.
αἰών 279a 22—27. 283b 28.
ἀκίνητος 305a 25.
ἄκλαστος 288a 25.
ἀκμή 288a 19.
ἀκολουθεῖν 268a 20.
ἀκούειν 281a 22.
Ἀκραγαντῖνος Ἐμπεδοκλῆς 279b 16.
ἀκρίβεια 287b 15.
ἀκριβής 269b 21. 279a 29. 287b 34. 306a 27.
ἀκριβολογεῖσθαι 306b 27.
ἀκριβῶς 333b 25.
ἄκρος 279a 33.
ἀλήθεια 271b 6. 298b 13. 318b 28.

ἀληθής 315b 9.
ἀλλοιοῦν 321b 4—7, 327b 1.
ἀλλοίωσις 270a 27. 317a 27. 319b 6 — 320a 7. 320a 14. 331a 10.
ἀλλότριος 276a 12.
ἄλλως 338a 18.
ἀλογία 315b 33.
ἄλογος 289a 6, b 34.
ἀλόγως 291b 13.
ἄλυπος 284a 29. 294a 12.
ἁμάρτημα 303a 17. 304b 11.
ἀμαυρῶς 279a 29.
ἀμέγεθες 316a 27. 320a 31, b 32.
ἀμήχανος 290b 20. 291a 4.
ἄμοιρος 306a 3.
ἄμορφος 306b 17.
ἀμουσία 319b 27.
ἄμουσος 319b 25.
ἀμφίκυρτος 291b 20. 297b 27.
ἀμφισβητεῖν 279b 9.
ἀμφισβητήσιμον 302a 17.
ἀμφισβήτησις 294b 31.
ἀμφότεροι 268a 17. 272a 13.
ἄμφω 268a 16. 299a 26.
ἀνάγειν 306a 9. 330a 25.
ἀναγκαῖον 289b 15.
ἀναγκαστικοὶ λόγοι 315b 21.
ἀνάγκη 277a 12. 284a 15. 287b 34.
ἀναιρεῖν 283a 6. 303a 23.
ἀναίσθητος 332a 35.
ἀνακάμπτειν 280a 24. 332b 33. 337a 6. 338a 5, b 12.
ἀνακυκλεῖν 338a 4.
ἀναλαμβάνειν 271b 17.
ἀναλίσκειν 318a 17.
ἀναλλοίωτον 270a 14, 26, b 2. 337a 20.
ἀναλογία 309a 14. 333a 28.
ἀναλογίζεσθαι 293a 33. 298a 16.
ἀνάλογον 273b 3. 274a 5. 275a 9.
ἀναλύειν 270a 24. 300a 11.
ἀνάλυσις 329a 23.
Ἀναξαγόρας 269b 11. 270b 24. 289a 16. 294b 13. 295a 16. 301a 12. 302a 28 — b 14. 309a 20. 314a 12 — 29, b 1. 327b 32.
Ἀναξίμανδρος 295b 12. 329a 9—12. 332a 25.
Ἀναξιμένης 294b 13. 303b 11. 328b 34. 332a 8, b 10.
ἀνάπαλιν 273b 32. 285a 8, b 30.
ἀνάπαυσις 284a 33.
ἀναπληροῦν 306b 4.
ἀναπληστικός 329b 34.
ἀναρίθμητος 292a 12.
ἀνατέλλειν 290a 15. 294a 1.
ἀνατολή 285b 18.
ἀναυξής 270a 13.
ἀναυξητόν 270a 25.
ἀναύχενες κόρσαι (Empedocles) 300b 31.
ἄνεσις 284a 34. 288a 19, b 13.
ἀνθρώπινος 270b 12.
ἀνθρωπίνως 287b 33.
ἄνθρωπος 333b 7. 338b 8.
ἀνιέναι 288b 26.
ἀνισάζειν 293a 2. 297b 12.
ἀνίσχειν 289a 33.
ἀνομοιοβαρής 273b 23.
ἀνομοιομερής 274a 31. 321b 17.
ἀντερείδειν 294a 19.
ἀντέρεισις 294b 17.
ἀντίδικος 279b 11.
ἀντικεῖσθαι 277a 23. 284b 22.
ἀντικινεῖν 272b 4.
ἀντικρούειν 313b 2.
ἀντιλέγειν 294b 10.
ἀντίπους 308a 20.
ἀντιστρέφειν 337b 23. ἀντεστραμμένως 273a 1.
ἀντιφέρεσθαι 291b 2.
ἀντιφράττειν 293b 25.
ἀντίχθων 293a 24, b 20.
ἄνω 268b 21. 270b 22. 284b 21—28. 285a 21—25. 288a 4. 308a 16—21. 310b 14. 312a 16. 313a 15.

ἀνωμαλία 288a 26. 336a 30.
ἀνώμαλος 288a 14. 336b 5.
ἀνωμάλως 288a 17.
ἄξιος 291b 25.
ἀξιοῦν 276b 22. 297b 3.
ἀόρατος 302b 2. 316b 33.
ἀόριστος 329b 30.
ἀορίστως 276a 21. 280b 3.
ἀπάγειν 336a 18.
ἀπαθής 270b 2. 284a 14. 323b 4. 326a 1. 327a 1.
ἀπαλλάττειν 284a 31.
ἅπαξ 270b 19.
ἀπαρτᾶν 290b 6.
ἄπαυστος κίνησις 279b 1. 284a 9. 288a 11. 318a 25.
ἀπειράκις 279b 29.
ἀπειρία 270b 19, 316b 6.
ἄπειρος 272a 2—29. 273a 24, b 2—29. 274a 7. 274b 29 — 275b 22. 300b 5, 14. 304b 8, 27. 311b 31. 318a 21. 332b 13. 337b 28.
ἀπείρων (Empedocles) 294a 25.
ἀπέρχεσθαι 318a 14. 336b 9.
ἀπέχειν 271a 13. 293b 26, 30.
ἀπιέναι 336b 4, 18.
ἁπλοῦς 286b 17. ἁπλᾶ σώματα 268b 28. 298a 29. 306b 3. 314a 28. ἁπλῆ γένεσις 315a 26. ἁπλῆ κίνησις 302b 7. 303b 5. 315a 28. ἁπλῆ φορά 296b 31.
ἁπλουστέρως 304a 11.
ἁπλῶς 278a 13. 281b 7. 299b 4. 311a 17, 27. 317b 5.
ἀποβαίνοντα 306a 15.
ἀποβολή 335b 15.
ἀποδεικνύναι 269b 18. 333b 25.
ἀποδέχεσθαι 306b 28.
ἀποδιδόναι 302b 21. 318a 7. 319a 7. 323a 1. 333b 4.
ἄποθεν 327a 4.
ἀποκρύπτειν 292a 5.
ἀπόκρυψις 294a 2.
ἀπολαμβάνειν 294b 21.
ἀπολείπειν 307b 9.
ἀπολύειν 272a 24, 26, b 3, 10, 26. 310b 33.
ἀπονέμειν 336a 9.
ἄπονος οὐρανός 284a 15.
ἀπόρημα 327b 32.
ἀπορία 291b 28. 315b 19. 317b 18.
ἀπόστασις 290a 16, b 22. 292a 16.
ἀπόστημα 291a 31. 294a 4.
ἀποτείνειν 290a 17.
ἀποτελεῖν 268b 26.
ἀποτομή 275b 25.
ἀποφαίνειν 271b 7. 287b 29. 304a 19. 316a 9. 325a 17.
ἀπόφασις 282a 4, 6.
ἅπτεσθαι 280b 8. 287a 34. 320b 34. 323a 3—34. 327a 3.
ἁπτικός 322b 27.
ἁπτόν 329b 8, 17.
ἄρδειν 335a 14.
Ἄρης 292a 5.
ἀριθμός 272a 1. 300a 15. 320b 14. 326b 6.
ἄριστα ἔχειν 292a 22, b 5.
ἀριστερός 284b 6, 17, 22. 285a 2, 18, b 19.
ἁρμονία 290b 13 sqq.
ἀρχαῖοι, οἱ, 271b 3. 297a 23. 310b 1. 314a 6. ἀρχαιότεροι 308b 31. ἀρχαῖοι λόγοι 284a 2.
ἀρχή 268b 14. 271b 6, 12. 281b 2. 284b 10 sqq. 292b 22. 306a 11, 14. 324a 27. 329a 5, 33. ἐξ ἀρχῆς 268b 25. 271b 17. 327a 32.
ἀσθένεια ὄψεως 290a 18.
ἀσκός 311b 10.
ἀστήρ 290a 19. 298a 3.
ἀστράγαλος 292a 29.
ἀστρολογία 291a 31. 297a 4.
ἀστρολογικά 291b 21.
ἄστρον 278b 18. 285b 18. 289a 11 sqq., b 1 sqq. 290a 7 sqq.

291^a 29 sqq., ^{b} 2—23. 292^a 11, ^{b} 1. 293^a 12. 296^a 25, ^{b} 4. 298^a 6.
ἀσύμμετρος 273^b 11.
ἀσύμφωνος 306^b 30.
ἀσφαλεστέρως 310^a 6.
ἄσχολος 284^a 31.
ἀσώματος 320^a 30.
ἄτακτος 280^a 8.
ἀτάκτως 300^b 18, 27, 33. 301^a 4.
ἀταξία 301^a 3.
ἀτελεύτητος 273^a 5.
ἀτελής 284^a 7.
Ἄτλας 284^a 19.
ἀτμίς 330^b 4.
ἄτομος 299^a 12. 300^a 14. 303^a 21. 315^b 26 — 317^a 17.
ἄτοπος 289^b 15.
ἄτρυτος 284^a 35.
αὐξάνειν 270^a 23. 291^b 19. 320^a 20. 321^a 19—22, ^{b} 7, 29. 322^a 3, 21—24.
αὔξη 310^b 29. 319^b 32.
αὔξησις 317^a 27. 320^a 8 sqq., ^{b} 30 322^a 1—25. 333^a 35.
αὐξητικός 322^a 12, 27.
αὐτάρκης 279^a 21.
αὐτόματος 283^a 31. 287^b 25. 289^b 17, 21. 333^b 6.
ἀφαιρεῖν 273^b 25. 290^a 3. 315^a 11.
ἀφαίρεσις 299^a 16.
ἀφαιρετός 315^a 12.
ἀφανής 285^b 21. 318^b 21.
ἀφανίζειν 328^b 13.
ἀφή 280^b 27. 322^b 29 — 323^a 34. 326^b 12. 327^a 12. 329^b 8, 18.
ἄφθαρτος 280^b 25 — 281^a 3. 281^b 25. 282^a 29, 31.
ἄφθιτος 270^a 26.
ἀφιέναι 294^a 14. 16. 325^b 36.
ἀφικνεῖσθαι 270^b 20.
ἀφιστάναι 269^b 16. 271^b 9. 290^a 34.
ἀφορίζειν 305^a 21. 307^b 10.
ἀφορμή 292^a 16.
ἀχώριστος 320^b 13. 332^b 1.
ἄψυχος 284^b 33.

Βαβυλώνιοι 292^a 8.
βαδίζειν 272^a 11. 281^a 9. 304^b 8.
βάθος 284^b 25. 294^a 26 (Empedocles). 330^a 18.
βαίνειν 307^a 8.
βάρβαρος 270^b 7.
βάρος 273^a 25, ^{b} 3, 29. 281^a 8. 296^b 19. 300^b 24. 301^a 23. 312^b 4.
βαρυντικόν 310^a 32.
βαρύς 269^b 23, 28. 286^a 27. 295^b 9. 297^b 19. 299^b 6. 307^b 28 sqq. 308^a 30 sqq. 309^a 4 sqq. 310^a 32 sqq., ^{b} 25 sqq. 311^a 17 sqq., ^{b} 3 sqq. 312^a 17 sqq. 326^a 9. 329^b 21.
βαρύτης 273^a 26.
βάσις 287^b 9.
βελόνη 313^a 19.
βέλος 289^a 23.
βία 291^a 4. βίᾳ 269^a 7. 276^a 23. 300^a 23. 333^b 26.
βιάζεσθαι 296^b 30. 313^b 20.
βίαιος 284^a 15. 291^a 5, 23. 296^a 33.
βίος 336^b 13.
βλαστάνειν (Empedocles) 300^b 31.
βλέπειν 306^b 31.
βούλεσθαι 297^b 22.
βραχύ 298^a 9.
βρέχειν 330^a 17, 21.
βροντή 290^b 35.
βυθός 294^b 5.
βῶλος 270^a 5. 276^a 3. 297^b 8.

γεηρός 269^a 27. 284^a 22. 308^b 14.
γένεσις 270^a 22. 297^b 15. 298^b

9, 15. 301^b 32. 310^b 34. 311^b 33. 314^a 7. 315^a 26, ^{b} 20, 23. 317^a 17, 25, 31, ^{b} 4, 35. 318^b 10. 319^a 20, 28, ^{b} 17. 320^a 1, 13. 331^a 8, 14, ^{b} 2. 335^a 7, 24, ^{b} 4. 336^a 16, 20, ^{b} 19. 337^a 6. 338^a 15.
γεννᾶν 283^b 31. 285^b 28. 295^a 14. 305^a 16. 314^a 9. 316^a 4. 322^b 6. 334^a 22.
γένος 268^b 1. 286^b 17. 312^a 13. 342^b 7.
γεώδης 313^a 20.
γεωργός 335^a 14.
γῆ elementum: 277^a 28, ^{b} 4. 286^a 21. 306^a 20. 308^b 14. 310^b 16. 330^b 5. 331^a 4. 335^a 1. terrae globus: 270^a 5. 276^a 3. 289^b 5. 292^b 20. 293^a 15 sqq. 294^a 22 sqq. 296^a 5 sqq., ^{b} 15 sqq. 297^a 8 sqq., ^{b} 32 sqq. 312^a 1.
γῆρας 288^b 16.
γίγνεσθαι 270^a 14. 274^b 14. 279^b 21. 280^b 15—20. 281^b 28. 282^a 23, ^{b} 9. 283^a 28, ^{b} 20. 298^b 27. 305^a 17. 314^a 10. 317^b 31. 318^a 27 — 319^b 5. 333^b 5.
γλίσχρος 328^b 4. 330^a 5.
γλυκύτης 329^b 12.
γνῶσις 298^b 23. 302^a 11.
γονή 319^b 16.
γραμμή 268^a 8. 271^b 31. 272^b 17. 299^a 13, ^{b} 25, 27.
γράφειν 272^a 13. 279^b 34.
γρυπός 278^a 31.
γρυπότης 278^a 29.
γυμνάζειν 292^a 25.
γωνία 287^a 18. 296^b 20. 297^b 19. 311^b 34.
γωνιοειδής 319^b 14.

δαψιλὸς αἰθήρ (Empedocles) 294^a 26.
δεκτικός 320^a 3.
δεξιός 284^b 25, 28. 285^a 21, 23, ^{b} 16, 19.
δεῦρο 269^b 15. 276^a 30. 296^a 6.
δημιουργεῖν 330^b 13.
Δημόκριτος 275^b 30. 294^b 14. 300^b 8. 303^a 4. 305^a 34, ^{b} 1. 307^a 16. 313^a 22. 314^a 18. 315^a 35, ^{b} 9, 26. 316^a 1, 13. 323^b 10. 325^a 1. 326^a 9. 327^a 19.
διάγνωσις 290^b 27.
διάγραμμα 279^b 34. 280^a 3.
διάδηλος 290^b 26.
διαδιδόναι 270^b 17.
διάθεσις 280^a 23.
διαθιγή 315^b 35. 327^a 18.
διαιρεῖν 268^a 6, 28. 280^b 4. 286^b 31. 297^b 3. 305^a 2, 5. 308^a 6. 314^a 2. 327^a 13, ^{b} 32. 328^a 6.
διαίρεσις 297^b 26. 313^b 20. 318^a 21. διαιρέσεις (Platonis) 330^b 16.
διαιρετικός 313^b 7.
διαιτητής 279^a 11.
διακναίειν 290^b 34. 291^a 22.
διακοσμεῖν 280^a 20.
διακρίνειν 327^a 11. 336^a 4.
διάκρισις 322^b 7. 333^b 13.
διαλείπειν 337^b 1.
διάλλαξις (Empedocles) 314^b 8.
διαλύειν 280^a 12. 298^b 34. 304^b 30. 305^a 5. 315^b 22, 32. 325^b 19. 326^a 27.
διάλυσις 304^b 29. 306^a 1. 325^b 3.
διαμαρτάνειν 307^a 4.
διαμένειν 288^a 31.
διάμετρος 271^a 12. 277^a 24. 281^a 7. 293^b 25.
διανέμειν 306^b 31. 243^b 11.
διάνοια 270^a 26. 280^b 3. 294^a 13.
διαπίπτειν 313^b 1. 335^a 3.
διαπορεῖν 277^b 29. 308^a 5. 317^b 13. 321^b 11. 327^b 10.

διαρρηγνύναι 295^{b} 32.
διασπᾶν 274^{b} 18. 290^{a} 6. 296^{a} 8. 313^{b} 11.
διάσπασις 313^{b} 20.
διάστασις 268^{b} 6. 274^{b} 20. 284^{b} 23. 288^{b} 10. 312^{a} 13.
διάστημα 271^{b} 30. 288^{b} 12.
διάταξις 300^{b} 25.
διατείνειν 326^{b} 35.
διατελεῖν 283^{a} 30.
διατιθέναι 280^{a} 21.
διατμίζειν 305^{b} 14.
διαφανής 319^{b} 23. 324^{b} 32.
διαφέρειν 271^{b} 5. 280^{b} 3. 298^{b} 14. 315^{b} 1.
διαφερόντως 277^{a} 6.
διαφεύγειν 304^{a} 8. 316^{a} 16.
διαφορά 315^{a} 8. 318^{b} 15. 329^{b} 17.
διαφυλάττειν 306^{a} 13.
διδασκαλία 280^{a} 1.
διδόναι 283^{a} 6.
διείργειν 325^{a} 5.
διεξέρχεσθαι 279^{b} 5.
διερόν 330^{a} 16, 19.
διέρχεσθαι 272^{a} 3, 29. 308^{b} 1.
διιέναι 291^{a} 2, ^{b} 4. 307^{b} 13. 326^{b} 22.
διιστάναι 290^{b} 35. 295^{a} 30. 301^{a} 15. 309^{b} 23.
δικαίωμα 279^{b} 9.
δίνη 295^{a} 13. 300^{b} 3.
δίνησις 284^{a} 24. 290^{a} 10. 295^{a} 10.
διορᾶν 326^{b} 11.
διορίζειν 280^{b} 17. 298^{b} 4. 301^{b} 17. 308^{b} 1, 12. 309^{a} 33. 311^{a} 16. 313^{b} 22. 314^{a} 6. 315^{b} 2. 323^{a} 16.
διορισμός 323^{a} 22. 329^{a} 14.
διχότομος σελήνη 291^{b} 21. 292^{a} 4.
διψῆν 295^{b} 32. φιλοσοφίας 291^{b} 27.
διώκειν 318^{b} 26.
δνοφόεις (Empedocles) 314^{b} 22.
δόξα 270^{b} 20. 283^{b} 30. 298^{b} 25. 306^{a} 8. 318^{b} 27.
δοξάζειν 325^{a} 19.
δρόμος 292^{a} 26.
δύειν 296^{b} 6. 334^{a} 5.
δύναμις 275^{b} 5, 22. 281^{a} 11. 283^{a} 20, ^{b} 4, 13. 285^{a} 1, 24, 29. 293^{a} 11. 297^{a} 17. 301^{b} 18. 302^{a} 7. 311^{a} 4. 317^{b} 16, 23. 322^{a} 28. 326^{b} 31. 327^{b} 23. 335^{b} 23.
δύνασθαι 282^{a} 9. 307^{b} 31. 333^{a} 24.
δυνατός 280^{b} 17. 281^{a} 12, 29, ^{b} 2—27. 335^{a} 33.
δύνειν 290^{a} 15. 294^{a} 1.
δύο 268^{a} 16.
δύσις 285^{b} 19. 298^{a} 6.
δυσκίνητος 294^{b} 17.
δυσόριστος 329^{b} 32.
δυσχέρεια 284^{a} 14. 309^{a} 29.
δυσχερής 304^{a} 22.
δωδεκάεδρον 307^{a} 18.

ἔγκλισις 336^{b} 4.
ἐγκρατής 290^{a} 20.
ἐγκύκλιος κίνησις 293^{a} 11. 296^{a} 35. ἐγκύκλια φιλοσοφήματα 279^{a} 30. σώματα 286^{a} 11, ^{b} 6. 290^{a} 2.
ἐγχειρεῖν 316^{a} 4.
ἐγχωρεῖν 273^{b} 15. 306^{b} 24. 331^{b} 30.
ἐδώδιμος 295^{b} 33.
εἶδος 268^{a} 5, ^{b} 13. 274^{a} 32. 277^{b} 33. 278^{a} 9, 14. 285^{b} 32. 299^{a} 20. 310^{b} 15. 312^{a} 12. 318^{a} 9, ^{b} 17, 32. 324^{b} 17. 328^{a} 28. 335^{a} 16, 21, ^{b} 6. 338^{b} 13, 17.
εἰλικρινής 330^{b} 33.
εἰσάγειν 271^{b} 11.
ἕκαστα, καθ' 298^{b} 5.
ἐκβάλλειν 271^{b} 29.

ἔκβασις 268b 3.
ἐκεῖ, ἐκεῖθεν 276a 28.
ἐκθερμαίνειν 289a 27.
ἐκθλίβειν 310a 10.
ἔκθλιψις 277b 2.
ἐκκρίνειν 302a 23.
ἔκκρισις 305b 23, 27.
ἔκλειψις 291b 22. 293b 23. 297b 24.
ἔκπρισμα 316a 34.
ἐκπυροῦν 289a 21, 24.
ἐκριπτεῖν 296b 25.
ἔκστασις 286a 19.
ἐκχεῖν 294a 27.
ἐλάττων 271b 10. 281a 26. 287a 25. 288b 33. 328a 6.
ἐλαύνειν 320a 21.
ἐλέφας 298a 12.
ἐλίσσειν 290a 17.
ἕλκειν 311b 9.
ἐλλείπειν 268b 4.
ἔλλειψις 268b 4.
Ἕλληνες 270b 7.
ἐμμελής 284b 3. 290b 30.
ἐμμιγνύναι 315b 13.
Ἐμπεδοκλῆς 279b 19. 284a 26. 294a 25. 295a 17, 29. 300b 2, 29. 301a 15. 302a 28, b 23. 305a 3, 34, b 1. 309a 20. 314a 11, 16, 25, b 7, 20. 315a 3. 324b 33. 325b 1, 5, 16, 19. 329a 3, b 1. 330b 20. 333a 18, 35, b 14. 334a 3, 27.
ἐμπεριλαμβάνειν 309a 6.
ἐμπόδιος 272b 7.
ἐμποδών 323a 27.
ἐμποιεῖν 335b 21.
ἔμπροσθεν 279b 28. 284b 29. 310a 6.
ἔμφρων 284a 32.
ἔμψυχος 284a 23. 285a 29. 291a 23.
ἐναλλάξ 279b 14. 280a 11. 289a 5.
ἐναντιολογία 323b 17.
ἐναντίος 269a 14. 271a 3. 282a 6, 18. 286a 25, 33. 310a 25. 312a 33. 314b 26. 315a 3. 324a 2 sqq., b 20. 330a 31. 336a 31, b 9.
ἐναντιότης 271a 26.
ἐναντίως 274a 6. 285b 25.
ἐναντίωσις 271a 28, b 6. 323b 31. 328a 32. 329a 10, 26, 34, b 2, 18.
ἐναπολαμβάνειν 294b 27.
ἐναρμόνιος 290b 22.
ἐναφάπτειν 301b 26.
ἐνδεῖν 289a 32, b 33. 290a 19. 291a 11. 293a 7.
ἐνδελεχής 336b 22. ἐνδελεχῶς 336a 17.
ἐνδέχεσθαι 269b 31. 270a 10. 274b 14.
ἔνδοξος 303a 22.
ἕνεκα (οὗ ἕνεκα) 324b 14. 335b 6.
ἐνέργεια 283a 20. 302a 8. 307b 32. 327b 23.
ἐνέχεσθαι 309a 29.
ἐνιστάναι 281a 20. 313b 3.
ἐνοικεῖν 316a 6.
ἔνστασις 294b 12.
ἐνστατικός 294b 11.
ἐνταῦθα 269a 31. 276a 27. 300a 31.
ἐνταυθοῖ 295b 23.
ἐντελέχεια 311a 4. 316b 21. 317b 17. 326b 31.
ἐντεῦθεν 276a 28.
ἔντορνος 287b 15.
ἐντός 281a 10, 13.
ἐνυπάρχειν 291a 11. 302a 12, 24.
ἕνωσις 328b 22.
ἑξάγωνος 306b 7.
ἐξαιρεῖν 270a 21. 307b 4. 335a 2, b 35.
ἐξαρτᾶν 279a 29.
ἐξεῖναι 303a 18.
ἐξέρχεσθαι 292a 6.

ἑξῆς 310b 12.
ἕξις 324b 17. 327b 16.
ἐξιστάναι 323b 28. 325a 20.
ἔξωθεν 279a 18.
ἐοικέναι 270a 20. 323b 16. 325a 10.
ἐπάγειν 268a 20.
ἐπαγωγή 276a 15.
ἐπαμφοτερίζειν 328b 9.
ἐπαναποδιστέον 317b 19.
ἐπαναφέρειν 285a 2.
ἐπανέρεσθαι 300b 26.
ἐπάνω 287a 9.
ἐπέκτασις 305b 18.
ἐπεκτείνειν 303b 28. 305b 16.
ἕπεσθαι 289a 11. 302b 11.
ἐπέχειν 287a 17.
ἐπιβάλλειν 272a 25.
ἐπιγίγνεσθαι 297a 32.
ἐπίδηλος 293b 29. 297b 34. 298a 8.
ἐπιδιορίζειν 303a 13.
ἐπίδοσις 277a 32. 320b 30.
ἐπιεικῶς 319b 20.
ἐπιζευγνύναι 287b 8.
ἐπικρατεῖν 269a 2, 5, 29. 321a 35.
ἐπιλαμβάνειν 305b 19.
ἐπιλείπειν 336b 1.
ἐπιμένειν 313a 17, 20, b 12.
ἐπιμιμνήσκεσθαι 309a 25.
ἐπίπεδον 268a 8. 272b 18. 286b 13, 30. 306b 5. 329a 22.
ἐπιπλεῖν 313a 17, 20.
ἐπιπολάζειν 269b 6, 26. 273a 27. 277b 18. 311a 8, 18, 28. 312a 6. 313b 21.
ἐπιπολῆς 299a 4. 315a 34. 330a 17.
ἐπίπονος 284a 17.
ἐπιπρόσθησις 293b 22. 297b 29.
ἐπιπωματίζειν 294b 15.
ἐπισκέπτεσθαι 299a 10.
ἐπιστήμη 268a 1. 306a 16, 27.
ἐπίσχειν 311a 9.
ἐπίτασις 289a 19, b 21.
ἐπιτείνειν 288b 27. 289a 3. 297b 2.
ἐπίτηδες 290a 33. 298b 35.
ἐπιτιθέναι 299b 28.
ἐπιτιμᾶν 285a 26. 335b 11.
ἐπιτυγχάνειν 288a 1. 292a 32.
ἐπιφάνεια 285b 30.
ἐπιχειρεῖν 275b 12.
ἐπωνυμία 270b 23. 279a 25.
ἔργον 298a 28. 321b 1.
ἐρήμην 279b 10.
ἔρχεσθαι 308a 34. 319a 24.
ἐσχατεύειν 298a 14.
ἔσχατος 308a 21. 310b 9. 324a 28, b 24.
ἑτέρως 284b 9.
εὐαίσθητος 289a 7.
εὐδιαίρετος 313b 6—15. 328b 17.
εὐήθεια 287b 31.
εὐθύγραμμος 286b 13, 25. 303a 32.
εὐθύς 268b 18, 21. 269a 20, b 13. 270b 30 sqq. 271a 13. 275b 18. 332b 13. 337a 7. 338a 6.
εὐθυωρία 332b 13. 338a 7.
εὐκίνητος 306b 34. 307a 5.
εὔλογος 279b 18. 289a 22, b 22. 315b 19. 326a 26. 330b 2—7.
εὐόριστος 313b 9. 328a 35, b 2. 329b 31. 334b 35.
εὐπορία 291b 27.
εὔπορος 315b 21.
εὔφθαρτος 280b 25. 305a 6. 317a 27.
ἐφαρμόττειν 308b 2.
ἐφεξῆς 281a 28. 288a 14. 317a 9. 331b 4, 26, 34. 337a 35.
Ἐφέσιος Ἡράκλειτος 297b 17. 298b 33
ἐφιστάναι 300b 21. 315a 34, b 18.
ἐχόμενον 317a 11.

ζέσις 330b 27.
Ζεύς 293b 3.
ζητεῖν 294b 6, 9. 318a 31.

ζήτησις 294^b 8. 321^a 1.
ζωή 292^b 29.
ζῷον 284^b 15. 285^a 15, 17. 288^b 15. 293^b 6. 335^b 32. 338^b 8.
ζώπυρον 308^a 2.

ἥκειν 279^a 4. 304^a 32.
ἡλικία ἡ νῦν 308^b 31.
ἥλιος 278^b 17. 290^b 15. 291^b 22. 293^b 24. 338^b 3.
ἡμικύκλιον 271^a 11, 14.
ἥμισυς 293^b 23.
ἡμισφαίριον 285^b 10, 23. 293^b 26. 308^a 26.
Ἡράκλειοι στῆλαι 298^a 10.
Ἡράκλειτος 279^b 16. 298^b 33.
ἠρέμα 326^a 12. 328^b 7.
ἠρεμεῖν 300^a 28. 314^b 13.
ἠρεμία 286^a 26. 295^a 7.
Ἡσίοδος 298^b 28.
ἡσυχάζειν 311^b 23.

Θαλῆς 294^a 29. 303^b 11.
θαυμαστός 271^b 15. 317^b 18.
θεᾶσθαι 280^a 2.
θεῖν (Empedocles) 334^a 3.
θεῖος 269^a 31. 279^a 23. 288^a 4. 292^b 22, 32.
θεμέλιος 337^b 15, 31.
θεός 268^a 15. 270^b 6. 271^a 33. 278^b 15. 279^a 23–32. 284^a 4, 12. 286^a 9–11. 333^b 21. 336^b 32 sqq.
θερμαντικός 307^a 18.
θερμόν 326^a 5. 329^b 24, 26.
θερμότης 322^b 16.
θέσις 306^a 12. 322^b 33. 325^b 14.
θεωρεῖν 274^a 20. 277^b 8. 300^b 20. 304^a 25. 325^b 35.
θεωρία 271^b 6. 298^b 5. 334^a 15.
θιγγάνειν 326^a 33, ^{b} 2.
θνητός 284^a 14.
θορυβεῖν 293^b 9.
θράσος 291^b 26.
θραύειν 326^a 26.
θρίξ 295^b 31.
θρύψις 316^b 30.

ἰδέα 268^a 21. 274^b 2. 276^b 2. 285^a 24.
ἰδίως 323^b 10.
ἱδρύειν 278^b 15. 287^a 31. 295^b 14.
ἱκανός 318^a 13, 27.
ἱκανῶς 269^b 21.
ἴλλεσθαι 293^b 31. 296^a 26.
Ἰνδική 298^a 11.
Ἰξίων 284^a 34.
ἰσάζειν 287^b 10. 328^a 29.
ἰσοβαρής 273^b 24. 308^b 34.
ἱστάναι 304^b 27. 332^b 12.
ἱστορία 298^b 2.
ἰσχναίνειν 292^b 14.
ἰσχύς 275^b 20. 297^a 1. 313^b 16, 19.
Ἰταλία 293^a 20.

καθιστάναι 314^a 14.
καθόλου 274^a 20. 283^b 18. 317^b 7. 322^a 16.
καίειν 307^a 24.
καινοτέρως 308^b 31.
καλεῖν 284^b 7. 289^a 11. 293^a 20, 24.
καμπυλότης 278^a 29.
καπνός 331^b 26.
καρτερικός 287^b 34.
καρτερός 291^a 1.
καταδικάζειν 279^b 10.
καταμετρεῖν 273^a 32.
κατασκευάζειν 293^a 24. 301^a 17. 309^b 31. 314^b 1. 325^a 26.
κατασπᾶν 270^a 9.
κατάφασις 286^a 26.
καταχρῆσθαι 270^b 24.
κατηγορία 281^a 32. 317^b 6, 9. 318^b 17. 319^a 11.
κατοικεῖν 293^b 28.

κατορθοῦν 292a 28.
καττίτερος 328b 8, 12.
κάτω 277a 31. 284b 17, 21. 285a 17. 308, 16, 18. 312a 16. 313a 15.
καυστικός 307a 1.
κενόν 279a 12. 302a 1. 305a 21. 309a 6. 320b 27. 321a 6, b 15. 326b 19.
κεραννύναι 328a 12.
κηρός 305b 30.
κινεῖν 271b 11. 272b 24. 273b 30. 274a 16. 276a 23, b 27. 277a 9, 14. 288a 34, b 1. 299a 5. 307b 31. 310a 30. 311a 9 323a 12, 20. 324a 25, 30, b 12.
κίνησις 268b 17, 30. 269a 4, 24. 273b 30. 274a 16, b 3. 276b 27. 284b 27. 286a 3. 287a 23. 288a 11, b 29. 290a 9. 293a 12. 295a 6, b 15. 300a 23. 302b 6. 304b 20. 310a 23. 312a 5. 315a 28 sqq. 318a 3. 336a 15, b 6. 337a 25, 32. 338a 15.
κινητικός 288b 4. 291b 15. 310a 27, 30.
κλέψυδρα 294b 20.
κοῖλος 270b 35. 287b 6.
κοινός 320b 23. 328a 31.
Κολοφώνιος Ξενοφάνης 294a 23.
κομψῶς 290b 14. 295b 16. 304a 13.
κονιορτώδης 313a 20.
κόνισις 292a 26.
κόρση (Empedocles) 300b 30.
κοσμοποιεῖν 301a 13.
κόσμος 274a 27. 285b 12. 287b 15. 280a 21. 296a 13. 300b 18—25. 301a 10, 19. 334a 6.
κουφίζειν 309a 6.
κοῦφος 269b 24. 295b 9. 299b 7. 307b 31. 308a 29, b 13. 309a 10, 24, b 5. 310a 23, b 25, 31. 311a 17, b 4, 14. 312a 17. 329b 21.
κουφότης 273a 26. 300b 24. 301a 23.
κραδαίνεσθαι 290a 22.
κρᾶσις 328a 8.
κρατεῖν 271a 30. 291b 7. 297b 5. 328a 26, 30. 331a 28—33.
κραῦρος 330a 6.
κριθή 328a 2.
κρίνειν 279b 12.
κρύσταλλος 330b 26, 28.
κύαθος 295a 19.
κύβος 306b 7.
κυκλεῖν 300a 33.
κυκλικός 289a 30.
κυκλικῶς 272b 24.
κύκλος 268b 18. 269a 3, 20, b 30. 270a 33. 272a 5, b 20. 277a 23. 279b 2. 285b 18, 22. 286a 3. 287b 22. 289b 33. 297b 34. 331b 2. 336a 32. 337a 5. 338a 14.
κυκλοτερής 294a 8.
κυλίειν 290a 25.
κύλισις 290a 10.
κυμαίνειν 297a 10.
Κύπρος 298a 4.
κύριος 285a 26. 335b 34.
κυρίως 280b 32. 281a 3. 306a 17. 314a 10. 317a 33. 320a 2. 324b 27.
κυρτός 270b 35. 297b 28.
κωμῳδία 315b 15.
κῷος 292a 29.

λαμβάνειν 270b 33. 271a 1. 278a 6. 302b 15, 20. 306a 7. 335a 28.
λαμπρός 292a 6.
λεπτομερής 303b 19. 304a 30. 330a 1.
λεπτός 303b 19—28. 330a 3.
λεπτότης 303b 24.

Λεύκιππος 275ᵇ 30. 300ᵇ 8. 303ᵃ 4. 314ᵃ 12, 18, 21. 315ᵇ 6, 29. 325ᵃ 1, 23, ᵇ 6, 11, 26, 30.
λευκότης 329ᵇ 11.
λογικῶς 275ᵇ 12. 316ᵃ 11.
λόγος 270ᵇ 4. 272ᵃ 6. 275ᵃ 18. 278ᵃ 4, 24. 279ᵇ 9. 280ᵇ 3. 284ᵃ 19. 290ᵇ 22. 293ᵃ 25. 296ᵃ 20. 315ᵇ 21. 316ᵃ 8. 317ᵇ 14. 318ᵃ 4. 320ᵇ 14. 325ᵃ 14, ᵇ 34. 328ᵃ 9. 333ᵇ 16. 335ᵇ 7. 336ᵇ 17.
Λυγκεύς 328ᵃ 15.
λύειν 290ᵇ 32. 313ᵇ 4. 327ᵇ 10. 328ᵃ 27.
λύσις 297ᵃ 31. 321ᵇ 12.

μάθημα 299ᵃ 4. 302ᵇ 29.
μαθηματικός 271ᵇ 11. 291ᵇ 9. 297ᵃ 3. 298ᵃ 15. 299ᵃ 16. 303ᵃ 21. 305ᵃ 26.
μαίνεσθαι 325ᵃ 20.
μακάριος 284ᵃ 29.
μακρός 290ᵃ 17.
μαλακός 299ᵇ 13. 313ᵇ 4. 326ᵃ 14. 330ᵃ 8. 333ᵇ 25.
μανθάνειν 318ᵃ 34. 319ᵃ 9.
μανία 325ᵃ 18.
μανόν 296ᵃ 19. 299ᵇ 8. 303ᵇ 24.
μανότης 303ᵇ 23.
μαντεία 284ᵇ 3.
μάντις 285ᵃ 3.
μαραίνειν 305ᵃ 11.
μαρτυρεῖν 270ᵇ 5. 279ᵃ 33. 284ᵃ 13. 288ᵃ 7.
μάταιος 326ᵇ 26.
ματαίως (Empedocles) 294ᵃ 27.
μάτην 271ᵃ 23, 32. 291ᵇ 14.
μάχαιρα 307ᵃ 30.
μάχεσθαι 303ᵃ 20. 306ᵃ 27.
μεγαλομερής 303ᵇ 27.
μέγεθος 268ᵃ 2, 7, 28, ᵇ 15, 19. 271ᵇ 10. 273ᵇ 3, 23. 298ᵇ 4. 315ᵇ 26 — 317ᵃ 17. 321ᵇ 16.
μεθεκτικός 335ᵇ 12.
μεθιστάναι 289ᵇ 1. 298ᵃ 9. 328ᵃ 34. 330ᵃ 9.
μέθοδος 327ᵃ 31.
μείωσις 320ᵇ 31.
μελανία 329ᵃ 12.
μέλας 292ᵃ 6.
Μέλισσος 298ᵇ 17. 325ᵃ 2—19
μέλλειν 332ᵇ 31. 337ᵇ 4.
μένειν 274ᵃ 34. 276ᵃ 22. 290ᵃ 21. 295ᵇ 23. 307ᵃ 8.
μέρος 274ᵃ 20. 285ᵇ 31. 297ᵇ 11. 317ᵇ 35.
μέσος 282ᵃ 18. 287ᵃ 31. 288ᵃ 20. 293ᵇ 5—13. 296ᵇ 15. 310ᵇ 9. 312ᵃ 2, ᵇ 2. 332ᵇ 7. 334ᵇ 27—31. 335ᵃ 25.
μεσότης 334ᵇ 29.
μεταβαίνειν 298ᵃ 2.
μεταβάλλειν 314ᵇ 27.
μετάβασις 268ᵇ 1. 298ᵇ 1. 305ᵇ 14, 27. 306ᵃ 22. 331ᵃ 24, ᵇ 28. 337ᵃ 11.
μεταβλητικός 319ᵃ 20.
μεταβολή 270ᵃ 29. 277ᵃ 16. 310ᵃ 25. 318ᵃ 25. 319ᵇ 30 — 320ᵃ 2. 332ᵃ 7. 336ᵃ 19.
μετακινεῖν 315ᵇ 35.
μετάληψις 335ᵇ 14.
μεταλλάττειν 278ᵇ 29.
μεταλλεύειν 326ᵇ 35.
μεταξύ 276ᵇ 1. 293ᵃ 32. 312ᵇ 1. 319ᵇ 12. 324ᵃ 8. 328ᵃ 31.
μεταρρυθμίζειν 306ᵇ 13.
μετάστασις 297ᵇ 33.
μετασχηματίζειν 298ᵇ 31. 335ᵇ 26.
μετασχημάτισις 305ᵇ 29.
μετατάττειν 327ᵃ 19.
μετατιθέναι 289ᵇ 19.
μεταφορά 324ᵇ 15.
μετεωρίζειν 294ᵃ 14, 16.
μετέωρος 294ᵃ 34.
μετρεῖν 273ᵇ 12.
μέτρον 287ᵃ 23, 25.

μέχρι 270b 17. 292b 21. 294b 6—10. 297a 9. 316b 22.
μηδαμῇ 323b 25.
μηδέτερος 282a 18.
μῆκος 284b 24. 285a 19, b 8. 299a 11, b 26.
μήν 297b 25.
μηνοειδής 291b 20, 22.
μῖγμα 297a 17.
μιγνύναι 268b 18. 334b 31.
μικρομερής 303b 27. 330a 2.
μικρός 299a 13. 312b 30.
Μιλήσιος Θαλῆς 294a 30.
μῖξις 324b 34. 327b 21, 32. 328a 9, 31, b 20.
μναϊαῖος 311b 4.
μνήμη 270b 14.
μοῖρα 284a 34.
μόλιβδος 308b 7. 311b 4. 313a 17.
μολυβδίς 289a 25.
μονάς 300a 18.
μονή 333b 35.
μόνος 277b 30. 279a 11.
μονοῦσθαι 332a 24.
μόνως 289b 33. 320a 11.
μόριον 268b 5, 13. 270a 4. 281a 10. 284b 16.
μορφή 277b 32. 278a 2, 14. 24. 320b 17. 324b 5, 335b 6, 35.
μουσικός 290b 31. 319b 25.
μυθικῶς 284a 23.
μυριάκις 316a 22.
μυριοπλάσιον 271b 9.

νεῖκος 295a 31. 333b 12, 20, 31. 334a 6.
νοεῖν 278a 6.
νοσερός 310b 31. 312a 19.
νόσος 310b 29.
νῦν 283b 6. 300a 14.

ξεῖν 336a 10.
Ξενοφάνης 294a 23.
ξηρός 329b 25, 31. 330a 18.
ξύλον 311b 4.

ὄγκος 268b 12. 279a 7. 290b 35. 291b 17. 294a 8. 297a 23. 298a 18. 305b 15. 308b 32, 35. 309a 4, 24. 321a 11. 325a 30. 326b 20.
ὁδός 292b 9.
ὅθεν ἡ κίνησις 285a 23, b 16.
οἰκεῖος 276a 12. 290a 2. 294b 11. 300a 22. 301a 5.
οἰκία 337b 15, 31.
ὀκτάεδρον 307a 16.
ὀλιγότης 308b 15.
ὅλος 270a 4. 271b 5. 286b 3. 294b 32. 296b 35. 297b 10.
ὅλως 272b 12. 274b 27. 317b 11. 326a 28.
ὁμαλής 287a 24. 288a 13.
ὁμογενής 306a 11. 308b 22. 320b 20. 324a 1. 329b 26. 333a 34.
ὁμοειδής 276b 5, 30. 278a 19. 308b 8. 320b 19.
ὁμοιοβαρής 273b 23.
ὁμοιοειδής 276b 5, 30. 278a 19. 308b 8.
ὁμοιομερής 328a 4, 10.
ὅμοιος 307a 29. 310b 2, 5, 12. 311b 34. 323b 4.
ὁμοιοῦν 324a 10.
ὁμοίως 334a 6.
ὁμολογεῖν 290a 8. 306a 6. 309a 26. 331b 24. 336b 16.
ὁμολογουμένως 284b 4. 325b 14.
ὁμονοητικῶς 323b 3.
ὁμοταχής 289b 9.
ὁμοῦ πάντα 327b 20.
ὁμόφυλος 307b 1. 329b 28.
ὁμώνυμος 276b 2. 328b 21.
ὀνειρώττειν 335b 8.
ὄνομα 293a 24. 322b 30.
ὀνομάζειν 333b 15.
ὀξυγώνιος 307a 2.
ὁπηλικοσοῦν 274a 14. 316b 8. 326b 8.
ὄπισθεν 284b 33. 288a 6.

ὁποθενοῦν 271a 24. 273a 11.
ὁποσακισοῦν 273a 32.
ὁποτεροσοῦν 324b 7.
ὁρᾶν 272a 5. 281a 20. 290a 34.
ὀργανικῶς 336a 2.
ὄργανον 336a 8.
ὀρθή 272b 26
ὁρίζειν 273a 14. 293b 13. 297b 34. 312a 16. 333b 25.
ὅρος 282a 1. 330b 32. 335a 20.
οὐδέτερος 282b 18.
οὐδετέρως 282b 20.
οὐρανός 270b 15. 278b 10—21. 279a 12. 280a 22. 285a 29, b 8. 286a 10, b 10. 287b 23. 288a 15. 290a 6. 291a 35, b 2. 292b 22. 298a 24, 31. 300a 15. 301a 17, 19. 303b 13. 308a 17, 26.
οὐσία 269a 30. 270b 11. 278a 4, 19, b 12. 286b 11. 293b 15. 298a 29, b 3. 306a 31. 311a 1. 314b 14. 317b 9, 21, 32. 318b 16, 35. 320b 22. 321a 35. 328b 33. 335a 6, b 7. 336b 32.
ὄφελος 274a 10.
ὀφθαλμός 287b 17.
ὀχεῖν 294a 33.
ὄψις 281a 26. 290a 17—24.

παγίως 298b 30.
πάθημα 299a 25. 310a 20. 315b 18. 326a 21.
παθητικός 275b 7. 324a 7. 326b 35. 328a 20.
πάθος 275a 24. 298a 28—34. 299a 20. 315a 9. 317b 11, 33. 319b 8, 27, 33. 320b 17, 25. 323a 18. 326a 2, 19. 327b 22. 337a 28.
πάλη 292a 26.
πάλιν 269b 22. 324b 15. 328a 18.
παμμεγέθης 271b 13.
πάμπαν 286a 6. 292a 20.
παμπλήρης 325a 29.
πανδεχής 306b 19. 329a 14.
πανσπερμία 303a 16. 314a 29.
παντάπασιν 316a 27.
πανταχόθεν 284b 35. 297a 21, 26, b 12. 308a 20.
πανταχοῦ 289b 26.
παντελής 269b 7. 307a 29. 323b 24. 334b 9.
πάντῃ 268a 7. 297a 23. 323b 19.
πάντως 299b 3.
παραβαίνειν 271b 8.
παραδιδόναι 270b 14. 301b 26.
παραιώρησις 306a 21.
παραλαμβάνειν 323b 1.
παραλείπειν 285a 26. 301a 16.
παράλλαξις 287a 17.
παραλογίζεσθαι 317a 1.
παράλογος 292a 21.
παραπλήσιος 325a 19.
παραπλησίως 287b 19.
παραφέρεσθαι 272a 27.
παρεκβαίνειν 325b 36.
παρεκτρίβειν 289a 20.
παρενοχλεῖν 281a 18.
παρέρχεσθαι 272b 4, 9.
παριέναι 287b 30.
Παρμενίδης 298b 17—24. 318b 6. 325a 2—23. 330b 14.
πάροδος 294b 26. 296b 4. 306b 27.
πάσχειν 269a 34. 286a 33. 322b 18, 23. 323a 1 sqq., b 18 sqq. 324a 2 sqq., b 26 sqq. 326b 30 sqq. 335b 30.
πάτριοι λόγοι 284a 3.
παῦλα 284a 8, 11.
παχυμερής 304a 31.
παχύς 303b 25. 330a 24.
παχύτης 303b 24.
πεινῆν 295b 32.
πειρᾶσθαι 286a 31. 307b 11.
περαίνειν 271b 27. 273a 4, 14. 275b 22. 293a 10.
πέρας 282b 18. 284a 6. 293a 32, b 13.

περιάπτειν 304 a 9.
περίεργος 326 b 8.
περιέρχεσθαι 272 b 14. 337 a 5.
περιέχειν 303 b 12. 309 a 22. 310 b 10. 312 a 12. 317 b 7. 332 a 25.
περιθεῖν 295 a 17.
περιλαμβάνειν 278 b 7.
πέριξ 269 b 7. 287 b 19.
περίοδος 336 b 15.
περιπατεῖν 292 a 25.
περιπλέκειν 325 a 34.
περίπλεξις 303 a 8.
περιρρεῖν 287 b 10.
περιστρέφειν 273 a 2.
περιτιθέναι 285 b 3.
περιττῶς 290 b 14.
περιφέρεσθαι 287 a 2. 290 a 5.
περιφερής 270 b 34. 298 a 7. 326 a 4.
περιφερόγραμμος 286 b 14.
περιφορά 285 b 28. 287 a 12. 291 a 35.
πέρυσιν 283 b 7.
πηγνύναι 320 a 22. 327 a 17, 22.
πῆξις 330 b 27.
πικρότης 329 b 12.
πιστεύειν 269 b 14.
πίστις 270 b 13, 33. 287 a 31. 292 a 9.
πιστός 276 a 14. 293 a 29. 299 a 5.
πλάγιος 285 b 12, 14. 295 b 13.
πλανᾶσθαι 292 a 6. 293 a 1.
πλάνης 285 b 28. 290 a 19. 291 b 29 sqq.
πλανήτης 287 a 9.
πλάσμα 289 a 6, b 25.
πλάτος 284 b 5. 285 a 19. 299 b 26.
πλάττειν 299 b 17. 310 a 4. 325 a 10.
πλατύς 313 a 16.
Πλάτων 315 a 29. ἐν ταῖς διαιρέσεσιν 330 b 16. ἐν τῷ Τιμαίῳ 280 a 30. 293 b 32. 300 a 1, b 17. 306 b 19. 308 b 4. 315 b 30. 325 b 25 sqq. 329 a 13 sqq. 332 a 29. ἐν τῷ Φαίδωνι 335 b 10. Ceterum conf. 278 a 16. 279 b 32 sqq. 284 a 23. 286 b 27. 299 a 2 sqq. 303 b 29. 306 a 1 sqq. 308 a 20. 312 b 22. 316 a 20.
πλεονάκις 270 b 19.
πλεοναχόθεν 270 b 33.
πληγή 289 a 28. 291 a 10, 17.
πλησιάζειν 295 a 35.
πλησιαίτατον 291 b 33 πλησιαίτερον 292 a 2.
πλωτός 294 a 30.
πνευματοῦν 305 b 14.
ποδιαῖος 272 b 20.
ποιεῖν 285 b 26. 286 a 33. 299 a 12. 300 b 23, 32. 309 b 30. 312 a 5, b 32. 322 b 18, 23. 323 a 15—20, 31, b 1 sqq. 324 a 2—34, b 13—27 sqq. 326 b 29 sqq. 330 b 8—20.
ποίησις 275 a 24. 280 a 3. 315 b 6. 322 b 26. 324 a 32.
ποιητικός 275 b 5. 306 a 16. 324 a 7, 10, b 5—13. 328 a 20.
ποῖος 298 a 26.
ποιός 312 a 15. 319 b 33.
πολλαπλάσιον 333 a 33.
πολλαχόθεν 311 b 31.
πολλαχῶς 280 b 2. 322 b 30.
πόλος 285 b 9—21. 293 b 32. 296 a 27.
πολύ 316 a 8. 334 b 28.
πορευτικός 290 b 8.
πόρος 307 b 13. 324 b 26 sqq.
πόρρω 273 a 12. 286 a 5.
πόρρωθεν 286 a 4.
ποσός 312 a 14. 322 a 16. 333 a 26.
ποτέ, ὅ ποτε ὄν 319 b 3.
ποτέρως 302 a 17. 320 a 32.
ποτός 295 b 33.

πρᾶγμα 294ᵃ 24. 325ᵃ 19.
πραγματεία 308ᵃ 1.
πρᾶξις 288ᵇ 33. 292ᵃ 21. ᵇ 1, 6.
πρίειν 336ᵃ 10.
πρίων 307ᵃ 31.
προακούειν 279ᵇ 8.
προέρχεσθαι 308ᵇ 3.
προέχειν 290ᵇ 6.
προθυμία 287ᵇ 31.
προιέναι 290ᵃ 34, ᵇ 9.
προνοεῖν 291ᵃ 24.
προσάγειν 304ᵃ 13. 336ᵃ 17.
προσάπτειν 284ᵇ 10.
προσγίνεσθαι 315ᵃ 16. 321ᵇ 26.
προσδεῖσθαι 284ᵃ 15.
προσεῖναι 335ᵇ 7.
προσέλκειν 293ᵃ 27.
προσέρχεσθαι 321ᵇ 27, 34. 322ᵃ 2, 12, 19.
προσηγορία 268ᵃ 16, 18.
πρόσθεν 284ᵇ 22, 25. 285ᵃ 24. 288ᵃ 5.
πρόσθεσις 285ᵇ 20. 299ᵃ 17. 333ᵇ 1.
προσθεωρεῖν 302ᵃ 27.
προσιέναι 322ᵃ 26, 29. 336ᵇ 3, 17.
προσκεῖσθαι 293ᵃ 10.
προσκόπτειν 326ᵃ 27.
προσλογίζεσθαι 294ᵃ 4.
προσονομάζειν 270ᵇ 22.
προστιθέναι 281ᵃ 34. 299ᵇ 28. 301ᵇ 15.
προσυπάρχειν 335ᵃ 31.
προσυπολαμβάνειν 308ᵃ 27.
πρόσωπον 290ᵃ 27.
πρότερος 285ᵃ 22. 286ᵇ 16. 298ᵇ 20. 318ᵃ 6. 337ᵇ 14.
προτιθέναι 281ᵃ 34.
προυπάρχειν 317ᵇ 17, 31.
προφαίνεσθαι 279ᵃ 31.
προχειρίζεσθαι 271ᵇ 25.
προωθεῖν 297ᵃ 28.
πρόωσις 297ᵇ 13.
πρῶτος 279ᵃ 32. 286ᵇ 12. 288ᵇ 19. 302ᵃ 11. 325ᵇ 18. 335ᵃ 24, 29. πρώτη κίνησις 310ᵇ 34 φιλοσοφία 277ᵇ 10. πρῶτον σῶμα 291ᵇ 32. πρῶτος οὐρανός 288ᵃ 15. 292ᵇ 22.
πρώτως 330ᵃ 15, 19.
Πυθαγόρειοι 268ᵃ 11. 284ᵇ 7. 285ᵃ 10, ᵇ 25. 290ᵇ 15 sqq. 293ᵃ 20—31, ᵇ 1, 20. 300ᵃ 15, 17.
πυκνός 299ᵇ 10.
πυκνοῦν 296ᵃ 18.
πῦρ 276ᵃ 3. 277ᵃ 29. 287ᵃ 33. 289ᵃ 28. 293ᵃ 21, 31. 303ᵃ 14. 305ᵃ 10. 306ᵇ 32. 308ᵇ 13. 310ᵇ 16. 323ᵇ 8. 330ᵇ 3, 21—29. 331ᵃ 5. 335ᵃ 17.
πυραμίς 303ᵃ 32. 304ᵃ 12, 15. 306ᵇ 7, 33. 334ᵃ 33.
πύρινος 289ᵃ 16.
πυροειδής 330ᵇ 24.
πυρός 328ᵃ 3.
πυροῦν 307ᵃ 24. 312ᵇ 13.
πώς 317ᵇ 20.

ῥαστώνη 284ᵃ 32.
ῥεῖν 298ᵇ 30.
ῥέπειν 312ᵇ 24.
ῥιγαλέος (Empedocles) 314ᵇ 22.
ῥίζα (Empedocles) 334ᵃ 5.
ῥιζοῦν 294ᵃ 23.
ῥίπτειν 288ᵃ 22. 296ᵇ 23.
ῥοπή 284ᵃ 1, 25. 297ᵃ 28, ᵇ 7. 301ᵃ 22, 24. 305ᵃ 25. 307ᵇ 33.
ῥυθμίζειν 306ᵇ 18.

σάρξ 321ᵇ 19—32.
σαφῶς 322ᵇ 9.
σβεννύναι 305ᵃ 10.
σελήνη 278ᵇ 17. 290ᵃ 26. 291ᵇ 18. 292ᵃ 4. 293ᵇ 23. 297ᵇ 24.
σημεῖον 283ᵃ 11, 13. 317ᵃ 11. 321ᵇ 14.

σιγή 290b 27.
σιδήριον 313a 17.
σκέψις 298b 20.
σκληρός 299b 13. 330a 11.
σκοπεῖν 274a 20. 277b 13, 30.
σοῦς (Democritus) 313b 5.
σπᾶν 312b 9.
σπινθήρ 276a 4.
στάδιον 281a 21.
στάθμη 296b 24.
σταλαγμός 328a 27.
στενοχωρία 294b 26. 305b 16.
στερεός 286b 13. 304a 15. 306b 7.
στέρησις 286a 25. 318b 16. 332a 23.
στῆλαι Ἡράκλειοι 298a 10.
στιγμή 296a 17. 299a 30, b 6. 300a 14. 317a 12.
στίλβειν 290a 18.
στοιχεῖον 276b 9. 277b 14. 280a 16. 295a 30. 298b 6. 302a 12—16, b 9 sqq. 303b 9 sqq. 304b 21 sqq. 307b 19. 314a 29. 328b 31 sqq. 329a 5, 26, b 13, 23. 330a 19, 30, 33. 331a 14 sqq. 332a 3 sqq.
στοιχειώδης 315a 24.
στοῖχος 324b 31.
στόμα 294a 27.
στρέφεσθαι 272a 5, 19, b 4.
στρογγύλος 313a 18. 319b 13.
συγγενής 268b 29. 270a 24. 301a 4. 329b 26, 30.
συγκεῖσθαι 325b 19.
συγκοσμεῖν 293a 27.
συγκρίνειν 307b 3. 329b 26, 29.
σύγκρισις 315b 20, 23. 322b 8.
συγκυρεῖν 334a 3.
συγχωρεῖν 297a 11.
σύζευξις 330a 31.
συζυγία 332b 3.
συμβαίνειν 270a 5. 280b 5. 281b 15, 23. 289b 34. 297a 4. 299a 12. 309b 11. 315b 21. 325b 15. συμβεβηκός 299a 21.
συμβάλλειν 313b 18. 333a 27.
σύμβολον 331a 24, 34. 332a 32.
σύμμετρος 273b 10. 281a 7. 324b 35.
σύμπας 276a 3.
συμπείθειν 284a 2.
συμπιέζειν 297a 11.
συμπιλεῖσθαι 305b 7.
συμπίπτειν 289b 22.
συμπληροῦν 306b 4, 6. 336b 31.
συμπλοκή 303a 7.
συμφυής 327a 1.
συμφυσᾶν 304a 21.
συμφωνία 290b 22.
σύμφωνος 284b 4. 290b 13.
συνάγειν 288a 25. 299b 12. 315a 6. 329b 29. 330b 20.
συνακούειν 290b 24.
συναμφότεροι 322a 21.
συνάπτειν 298a 15.
συναρτᾶν 270b 9.
συνδοκεῖν 293a 28.
συνδυάζειν 271a 1. 330a 31. 332b 30.
συνείρειν 316a 8. 318a 13. 336b 33.
συνεπουρίζειν 301b 29.
συνέρχεσθαι 288a 16.
σύνεσις 292a 15.
συνέχεια 336b 3.
συνεχής 278b 17. 286a 6, 29. 287a 34.
συνήθης 294b 8.
συνθεῖν 297a 26.
σύνθεσις 304b 29. 328a 8.
σύνθετος 334b 31. 335a 9.
συνθλίβειν 307b 12.
συνιέναι 280a 16. 327b 28.
συνιστάναι 268a 4. 274a 27. 279b 14, 28. 280a 12. 284a 21. 299a 3. 300b 28. 301a 17. 336a 1.

συννοεῖν 295a 33.
σύνολος 268b 12. 298a 31. 321b 2.
συνορᾶν 314b 13. 316a 5.
συνορίζειν 307a 33, b 2.
συντιθέναι 304b 30.
συντόμως 317b 14.
συνώνυμος 314a 20.
συρρεῖν 287b 6.
σύστασις 269a 31. 280a 17, 25. 288b 12. 293b 15.
συστοιχία 319a 15.
σύστοιχος 298a 30. 302a 29. 315a 21.
σφαῖρα 272b 20. 285b 4—33. 287a 9. 289a 30. 290b 2. 291b 16. 293a 7. 297a 25. 303a 14, b 1. 306b 33.
σφαιροειδής 286b 10. 290a 7, 9.
σφόδρα 328b 6.
σχῆμα 275b 32. 286b 10—18. 287a 3. 303a 31. 304a 14. 307b 8.
σχηματίζειν 302b 26. 304b 2. 306b 3. 327b 15.
σχηματισμός 297b 26.
σχίζειν 327a 15.
σώζειν 306a 29. 321a 17, b 12.
Σωκράτης ἐν Φαίδωνι 335b 10.
σῶμα 268a 2—b 25. 269a 31, b 31. 270a 33, b 11. 273b 25. 274a 30, b 19. 275b 5 sqq. 278b 12. 284b 10. 286a 11, b 7. 287a 3, b 19. 289a 30. 290a 1, b 8. 291b 32. 292a 24, b 32. 296a 17. 298b 3, 34. 299a 27. 301a 21, b 12. 302b 33. 304b 14. 307b 20. 320b 23. 321a 6. 329b 17. ἁπλᾶ σώματα 268b 26. 269a 3. 271b 17. 274b 3. 298a 29. 302b 7. 303b 5. 306b 3. 330b 2—8. 334b 31.
σωματικός 277b 14. 320b 22. 329a 9.
σωρεύειν 325b 22.
σωτηρία 284a 20.
ταλαντιαῖος 311b 3.
τάλαντον 281a 9.
τάξις 280a 17. 292a 12. 296a 34. 300b 23. 301a 5, 10.
τάττειν 280a 8.
τάχος 289b 35. 301b 11.
ταχύς 277a 29, b 4. 289b 34.
ταχύτης 281a 26. 290b 21.
τείνειν 293b 31. 295b 32.
τεκμαίρεσθαι 298a 12.
τεκμήριον 277a 11, 27. 294a 1.
τέλειος 268a 21. 284a 7. 285b 22. 286b 19. 317a 17, 22.
τελέως 385a 2.
τέλος 281a 11, 19. 306a 16. 324b 18.
τέμνειν 272a 14. 294b 15. 330b 18.
τετράγωνος 272b 19. 306b 6.
τέχνη 306a 16.
τήκειν 289a 24.
τηλικοῦτος 326b 16.
τηρεῖν 292a 8.
τί ἦν εἶναι 278a 3. 335b 35.
τιθέναι 279b 18. 281b 23. 283a 17, b 15. 286b 34. 316b 8, 16.
τίμιος 269b 16. 288a 4. 290a 32.
τμῆμα 290a 4.
τμητικός 304a 12.
τόπος 271a 5, 26. 273a 13. 275b 11. 276a 12. 279a 12. 309b 24. 310b 7. 320b 25. 321a 8. 323a 6. 330b 31.
τραγῳδία 315b 14.
τρέφειν 322a 21—24. 335a 10.
τρῆσις 326b 7.
τρία 268a 9, 11.
τριάς 268a 13.
τρίγωνον 286b 35. 306a 21, b 6.
τρίς 268a 10.
τριχῆ 268a 24.
τρόμος 290a 22.
τροπή 296b 4. 327a 18. 337b 12.
τρόπος 318b 8. 320a 3.

τροφή 322a 1, 23. 335a 10, 15.
τυγχάνειν 287b 25. 294a 11. 301a 11. τυχών 310a 26, 31. 315b 2.
τυμπανοειδής 293b 34.
τύχη 283a 33. 289b 12, 27. 333b 7, 15.

ὑγιάζειν 277a 16. 310b 29. 312a 20. 324b 1.
ὑγρός 305b 15. 328b 4. 329b 25, 30. 330a 12—29. 335a 13.
ὑδαρής 322a 32.
ὑδάτιον 317a 28.
ὕδωρ 287a 32, b 1, 6. 295a 19. 311b 4. 312a 25, b 9, 13. 330b 5. 331a 4. 333a 22. 334b 34. 335a 1.
ὕλη 278a 9—24. 283b 4. 286a 25. 293b 15. 305b 5. 306b 17. 310b 15, 31. 312a 13—30. b 20. 314b 17, 27. 317a 24. 318a 9, b 32. 320a 1, b 16. 321b 21. 324b 4—18. 328b 11. 329a 9—30. 332a 35. 335a 19—32, b 30.
ὑπάρχειν 295a 2. 297b 22. 316a 9.
ὑπεικτικός 326a 14.
ὑπεισδύεσθαι 325b 4.
ὑπεκρεῖν 321b 27.
ὑπεναντίος 280a 6. 299a 4. 309b 32, 34. 323b 2, 16.
ὑπερβάλλειν 273b 12. 288b 34. 309a 31. 326a 12.
ὑπερβολή 281a 16, 25.
ὑπερέχειν 281a 26. 309a 14.
ὑπεριδεῖν 290a 32.
ὑπεροχή 281a 10. 308b 9. 310b 21. 334b 12.
ὑπερφυής 291a 21.
ὑπέρχεσθαι 292a 4. 295a 22.
ὑπόδεσις 271a 32.
ὑπόδημα 271a 32.
ὑπόθεσις 274a 34. 276b 8. 277a 9. 281a 5. 287b 5. 299a 6. 306a 30. 336a 16. 337b 26.
ὑποκάτω 288a 16.
ὑποκεῖσθαι 269a 18. 270a 15, b 3. 286a 21, 30. 306a 11, b 17. 315a 21. 318b 9. 319b 8. 320a 2. 322b 17.
ὑπολείπειν 296a 35. 303a 27. 305b 20. 318a 10—22. 319a 28. 336b 26.
ὑπόληψις 279b 6.
ὑπομένειν 306a 13.
ὑποσπᾶν 311a 10.
ὑποτιθέναι 281b 14. 314b 26. 333b 25.
ὑστερίζειν 310a 10.
ὕστερος 310b 34.
ὑφαιρεῖν 294a 18.
ὑφιστάναι 269b 24. 277b 15. 278b 30. 284a 23. 311a 17, 29. 312a 6.

φαινόμενα 270b 4. 287b 17. 297a 4. 303a 22. 306a 7, 17. 309a 26. 315a 4. 325a 26.
φακοειδής 287a 20.
φανός 292a 6.
φαντασία 294a 7. 297b 31.
φέρειν 279b 32. φέρεσθαι 272a 15. 277a 29, b 4. 289b 12, 18. 290a 1. 291a 16, 23. 293a 1. 295b 22. 296b 19. 301a 27, 33. 311b 32. 320a 20.
φθαρτικός 286a 33.
φθέγγεσθαι 279a 23.
φθείρειν 270a 15. 279b 20. 280b 20—25. 281b 27. 282a 23. 283a 28, b 20. 318a 27—319b 5.
φθίνειν 291b 20 322a 24.
φθίσις 288b 16. 319b 32. 320a 14, b 31. 322a 33.
φθορά 270a 22. 298b 15. 315a 26. 317a 26. 318a 12, b 10.

319a 21, 29, b 18. 320a 2. 335b 4. 336b 19.
φιλία 333b 12—32. 334a 7.
φιλοσοφεῖν 298b 12.
φιλοσόφημα 279a 30. 294a 19.
φιλοσοφία 277b 10. 291b 27.
φιλόσοφοι οἱ ἀρχαῖοι 271b 3.
φιλότης 300b 30. 301a 16.
φλέψ 326b 35.
φλόξ 331b 25.
φορά 268b 17, 23. 269b 7. 271a 21, 28. 279a 20. 287a 23. 288a 3—19. 289b 12. 290a 2. 291a 23. 292a 14. 293a 1. 296a 34, b 31. 303b 6. 310b 33. 311b 33. 319b 32. 336a 15, 19. 337a 7.
φρόνησις 298b 23.
φροντίζειν 290a 32.
φροῦδος 318a 17.
φύειν 308a 14.
φυλακὴ Διός 293b 3.
φυσᾶν 311b 9.
φυσικός 268b 14. 274b 5. 298b 3, 20. 299a 16. 301a 20. 304b 14. 306a 16. 308a 1. 315b 6.
φυσικῶς 280a 32. 283b 17. 298b 18. 304a 25. 316a 11. 335b 25.
φυσιολογεῖν 298b 29.
φυσιολόγος 297a 13.
φύσις 268a 1—13, b 11. 269a 8, b 10, 19. 270a 3, 20. 271a 33. 275b 32. 276a 11, 23. 286a 18, b 11. 287b 20. 288a 2, 21. 289b 26. 290a 31. 291a 24, b 13. 295b 23. 296a 33. 297a 16, b 22. 298a 27, b 2. 300a 16—26, b 28. 301a 6, b 17. 302a 15. 306b 15. 307b 21. 314a 1, b 7. 322b 19. 323b 29. 324a 15. 325a 2. 326a 32. 328b 27. 333b 5, 27.
φυτόν 270a 32. 284b 17, 27. 285a 18. 335a 12.
φωνή 290b 23. 314a 13.

χαλκός 308b 7. 328b 8, 12.
χαλκοτύπος 290b 28.
χεῖν 291a 19.
χειρόκμητος 287b 16.
Χῖος 292a 29.
χοῦς 328a 27.
χρεία 269b 21.
χρόνιος 331b 11.
χρονίως 328a 35.
χρόνος 274a 9. 279a 14. 288b 33. 337a 23.
χρωματίζειν 316a 2. 328b 13.
χώρα 287a 17. 309b 24. 312a 5, b 3. 326b 19.
χωρίζειν 302a 1. 315a 9, 16. 317b 10, 33. 327b 22. 329a 10, 25.
χωρίς 295a 31. 314a 5.

ψελλίζειν 328b 9.
ψεῦδος 281b 3—14. 326b 26.
ψῆγμα 304a 21. 313a 20.
ψοφεῖν 291a 18.
ψόφος 290b 13, 26, 34. 291a 10, 17.
ψυχή 331a 10.
ψυχρός 329b 24, 29.
ψυχρότης 322b 17.

ὡδί 277b 30.
ᾠοειδής 287a 20.
ὥρα 338b 4.

	ℳ.	₰
Platonis opera omnia ed. *Stallbaum.*		
Einzelnen:		
Vol. VIII. Sect. 1. Theaetetus. Ed. II. rec. *Wohlrab*	3.	—
Vol. VIII. Sect. 2. Sophista . .	2.	70
Vol. IX. Sect. 1. Politicus et incerti auctoris Minos	2.	70
Vol. IX. Sect. 2. Philebus . . .	2.	70
Vol. X. Sect. 1. Leges. Vol. I. lib. I—IV	3.	60
Vol. X. Sect. 2. lib. V—VIII . .	3.	60
Vol. X. Sect. 3. lib. IX—XII et Epinomis	3.	60
Sophoclis tragoediae ed. *Wunderus.* 2 voll.	9.	90
Einzeln:		
Vol. I. Sect. 1. Philoctetes. Ed. IV ed. *Wecklein*	1.	50
Vol. I. Sect. 2. Oedipus Rex. Ed. V ed. *Wecklein*	1.	50
Vol. I. Sect. 3. Oedipus Coloneus. Ed. III	1.	80
Vol. I. Sect. 4. Antigona. Ed. V ed. *Wecklein*	1.	50
Vol. II. Sect. 1. Electra. Ed. III	1.	20
Vol. II. Sect. 2. Aiax. Ed. III .	1.	20
Vol. II. Sect. 3. Trachiniae. Ed. II	1.	20

	ℳ.	₰
Thucydidis de bello Peloponnesiaco libri VIII ed. *Poppo.*		
Einzeln:		
Vol. I. Sect. 1. Lib. I. Ed. II .	3.	—
Vol. I. Sect. 2. Lib. II. Ed. II .	2.	25
Vol. II. Sect. 1. Lib. III. Ed. II ed. *J. M. Stahl*	2.	40
Vol. II. Sect. 2. Lib. IV. Ed. II ed. *J. M. Stahl*	2.	70
Vol. III. Sect. 1. Lib. V. Ed. II ed. *J. M. Stahl*	2.	40
Vol. III. Sect. 2. Lib. VI. Ed. II ed. *J. M. Stahl*	2.	40
Vol. IV. Sect. 1. Lib. VII . . .	1.	50
Vol. IV. Sect. 2. Lib. VIII . .	1.	50
Xenophontis Cyropaedia ed. *Bornemann.* [Vergriffen.]	1.	50
—— **Memorabilia** ed. *Kühner.* Ed. II	2.	70
—— **Anabasis** ed. *Kühner*	3.	60
Einzeln à 1 ℳ. 80 ₰.		
Sect. I. lib. I—IV.		
Sect. II. lib. V—VIII.		
—— **Oeconomicus** ed. *Breitenbach*	1.	50
—— **Agesilaus** ed. *Breitenbach* . .	1.	20
—— **Hiero** ed. *Breitenbach*	—	75
—— **Hellenica,** Sect. I. (lib. I. II.) ed. *Breitenbach.* Ed. II	1.	80
—— —— Sect. II. (lib. III—VII) ed. *Breitenbach*	4.	80